T.C.
SAKARYA ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ

FİRDEVSÎ-İ RÛMÎ'NİN SÜLEYMÂN-NÂME'Sİ-75. CİLT (GİRİŞ- İNCELEME-TENKİTLİ METİN-DİZİN-SÖZLÜK)

DOKTORA TEZİ

Esra KİRİK

Enstitü Anabilim Dalı : Türk Dili ve Edebiyatı

Tez Danışmanı: Prof. Dr. Mehmet Mehdi ERGÜZEL

HAZİRAN– 2018

T. C.
SAKARYA ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ

FİRDEVSÎ-İ RÛMÎ'NİN SÜLEYMÂN-NÂME'Sİ-75. CİLT (GİRİŞ-İNCELEME-TENKİTLİ METİN-DİZİN-SÖZLÜK)

CİLT - I

DOKTORA TEZİ

Esra KİRİK

Enstitü Anabilim Dalı: Türk Dili ve Edebiyatı

"Bu tez .../.../2018 tarihinde aşağıdaki jüri tarafından Oybirliği ile kabul/red edilmiştir."

JÜRİ ÜYESİ	KANAATİ	İMZA
Prof. Dr. Mehmet Mehdi Ergözel	Başarılı	
Doç. Dr. Kenan ACAR	Başarılı	
Prof. Dr. Mahmoud Fozi	Başarılı	
Prof. Dr. Işıl ALTUN	Başarılı	
Doç. Dr. Ozan YILMAZ	Başarılı	

T. C.
SAKARYA ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ

FİRDEVSÎ-İ RÛMÎ'NİN SÜLEYMÂN-NÂME'Sİ-75. CİLT (GİRİŞ-İNCELEME-TENKİTLİ METİN-DİZİN-SÖZLÜK)

CİLT - II

DOKTORA TEZİ

Esra KİRİK

Enstitü Anabilim Dalı: Türk Dili ve Edebiyatı

"Bu tez .../.../2018 tarihinde aşağıdaki jüri tarafından Oybirliği ile kabul/red edilmiştir."

JÜRİ ÜYESİ	KANAATİ	İMZA
Prof. Dr. Mehmet Mehdi Ergüzel	Başarılı	
Doç. Dr. Kenan ACAR	Başarılı	
Prof. Dr. Muhammet Fatih	Başarılı	
Prof. Dr. Işıl Altun	Başarılı	
Doç. Dr. Oral Yılmaz		

SAKARYA ÜNİVERSİTESİ	T.C. SAKARYA ÜNİVERSİTESİ SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ TEZ SAVUNULABİLİRLİK VE ORJİNALLİK BEYAN FORMU	Sayfa : 1/1

Öğrencinin

Adı Soyadı	:	Esra KİRİK
Öğrenci Numarası	:	D1160 11010
Enstitü Anabilim Dalı	:	Türk Dili ve Edebiyatı
Enstitü Bilim Dalı	:	
Programı	:	☐YÜKSEK LİSANS ☑DOKTORA
Tezin Başlığı	:	Firdevsî-i Rûmî'nin Süleymân-nâme'si- 75. Cilt (Giriş-İnceleme-Metin-Dizin-Sözlük)
Benzerlik Oranı	:	%7

SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ MÜDÜRLÜĞÜNE,

☐ Sakarya Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Lisansüstü Tez Çalışması Benzerlik Raporu Uygulama Esaslarını inceledim. Enstitünüz tarafından Uygulalma Esasları çerçevesinde alınan Benzerlik Raporuna göre yukarıda bilgileri verilen tez çalışmasının benzerlik oranının herhangi bir intihal içermediğini; aksinin tespit edileceği muhtemel durumda doğabilecek her türlü hukuki sorumluluğu kabul ettiğimi beyan ederim.

14/06/2018
Öğrenci İmza

☐ Sakarya Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Lisansüstü Tez Çalışması Benzerlik Raporu Uygulama Esaslarını inceledim. Enstitünüz tarafından Uygulama Esasları çerçevesinde alınan Benzerlik Raporuna göre yukarıda bilgileri verilen öğrenciye ait tez çalışması ile ilgili gerekli düzenleme tarafımca yapılmış olup, yeniden değerlendirilmek üzere .....@sakarya.edu.tr adresine yüklenmiştir.

Bilgilerinize arz ederim.

14/06/2018
Öğrenci İmza

Uygundur

Danışman
Unvanı / Adı-Soyadı: Prof. Dr. Mehmet Mehdi ERGÜZEL

Tarih: 14.06.2018

İmza:

☐KABUL EDİLMİŞTİR ☐REDDEDİLMİŞTİR **EYK Tarih ve No:**	**Enstitü Birim Sorumlusu Onayı**

ÖNSÖZ

Çalışmaya konu olan eser Firdevsî-i Rûmî (Uzun Firdevsî)'ye ait Süleymân-nâme-i Kebîr yahut Kitâb-ı Kıssa-nâme-i Süleymân Aleyhi's-selâm olarak bilinen eserin 75. cildidir. Bu çalışma Sakarya Üniversitesi BAP Koordinötürlüğü tarafından "Doktora Tez Projesi" kapsamında desteklenmiştir.

Doktora ders dönemimde kendilerinden ders aldığım kıymetli hocalarım Vahit Türk, Paki Küçüker ve Selçuk Kırbaç'a; eserin Arapça-Farsça bölümlerinin ve metninin okunmasında yardımcı olan hocalarım Prof. Dr. Ramazan Biçer, Dr. Öğr. Üyesi Ayşe Sosar ve Doç. Dr. Ozan Yılmaz'a; çalışma boyunca manevî desteklerini esirgemeyen sevgili hocalarım Doç. Dr. Şahru Pilten Ufuk, Doç. Dr. Vildan Serdaroğlu Coşkun, Doç. Dr. Sibel Üst Erdem ve dostum Dr. Kadriye İzgi Şahpaz'a şükranlarımı sunuyorum. Tez savunma sınavımda katkılar sağlayan Prof Dr. Muharrem Tosun, Dr. Öğr. Üyesi Ayşe Aydın ve Prof. Dr. Isıl Altun'a ayrıca teşekkür ediyorum. Yüksek lisansta danışmanım olan hocam Doç. Dr. Kenan Acar'a ve lisans dönemimden bu yana üzerimde büyük emeği bulunan hocam Prof. Dr. Mehmet Dursun Erdem'e minnet borçluyum. Süreç boyunca birlikte mesaide bulunduğum Sakarya Üniversitesi Fen-Edebiyat Fakültesi Türk Dili ve Edebiyatı Bölümü'ndeki güzide hocalarıma, sevgili araştırma görevlisi arkadaşlarıma desteklerinden dolayı çok teşekkür ediyorum. SBE müdürümüz Doç. Dr. Bedizel Aydın, sayın FEF dekanımız Prof. Dr. Yılmaz Daşcıoğlu ve Türk Dili ve Edebiyatı bölüm başkanımız Prof. Dr. Zikri Turan'a saygılarımı sunuyorum.

Çalışmanın her aşamasında ve attığım her önemli adımda yanımda olan ve beni "kızım" demekle onurlandıran danışmanım, kıymetli hocam Prof. Dr. Mehmet Mehdi Ergüzel'e sonsuz sevgi ve saygılarımı sunuyorum. Rahmetli babamdan sonra bana ve kardeşlerime hem anne hem baba olan dünyanın en güçlü annesi Hürü Kirik'e; abim Mehmet Akif; kardeşlerim Mihriban, Betül, İbrahim ve Halil'e hayatımda var oldukları, beni yalnız bırakmadıkları için teşekkür ediyorum. Çalışmamı, yokluğunu her geçen gün biraz daha hissettiğim, dimağımda hatırasını ve yüreğimde sevgisini taşımakla daima şeref duyacağım sevgili babam İbrahim Kirik'in aziz ruhuna ithaf ediyorum.

28.06.2018

Esra KİRİK

İÇİNDEKİLER

KISALTMALAR ..... **ix**
İŞARETLER LİSTESİ ..... **xi**
TRANSKRİPSİYON İŞARETLERİ ..... **xii**
ÖZET ..... **xiii**
SUMMARY ..... **xiv**

GİRİŞ **1**
BÖLÜM 1: METNİN İMLÂ ÖZELLİKLERİ **34**
1.1. Metnin Uygur ve Arap-Fars Yazı Geleneğini Aksettiren Yönleri 34
1.1.1. Metnin Uygur Yazı Geleneğini Aksettiren Yönleri 35
1.1.2. Arap-Fars Yazı Geleneği 36
1.2. Ünlülerin Yazılışları 37
1.2.1. /a/ Ünlüsünün Yazılışı 37
1.2.1.1. Kelime Başında /a/- Ünlüsü 37
1.2.1.2. Kelime Ortasında -/a/- Ünlüsü 38
1.2.1.3. Kelime Sonunda -/a/ Ünlüsü 38
1.2.2. /e/ Ünlüsünün Yazılışı 38
1.2.2.1. Kelime Başında /e/- Ünlüsü 38
1.2.2.2. Kelime Ortasında -/e/- Ünlüsü 39
1.2.2.3. Kelime Sonunda -/e/ Ünlüsü 39
1.2.3. /ı/, /i/ Ünlülerinin Yazılışları 39
1.2.3.1. Kelime Başında /ı/-, /i/- Ünlüsü 39
1.2.3.2. Kelime Ortasında -/ı/-, -/i/- Ünlüsü 40
1.2.3.3. Kelime Sonunda -/ı/, -/i/ Ünlüsü 40
1.2.4. /o/, /ö/ Ünlülerinin Yazılışları 40
1.2.4.1. Kelime Başında /o/-, /ö-/ Ünlüsü 40
1.2.4.2. Kelime Ortasında -/o/-, -/ö/- Ünlüsü 41
1.2.4.3. Kelime Sonunda -/o/, -/ö/ Ünlüsü 41
1.2.5. /u/, /ü/ Ünlülerinin Yazılışları 41
1.2.5.1. Kelime Başında /u/-, /ü/- Ünlüsü 41

1.2.5.2. Kelime Ortasında -/u/-, -/ü-/ Ünlüsü 41
1.2.5.3. Kelime Sonunda -/u/, -/ü/ Ünlüsü 42
1.2.6. Kapalı /ė/ Ünlüsünün Yazılışı 42
1.2.7. Medli Elif'in Yazılışı 43
1.2.8. Hemze'nin Yazılışı 44
1.3. Ünsüzlerin Yazılışları 44
1.3.1. /ç/ Ünsüzünün Yazılışı 44
1.3.2. /g/ Ünsüzünün Yazılışı 45
1.3.3. /ñ/ Ünsüzünün Yazılışı 45
1.3.4. /p/ Ünsüzünün Yazılışı 46
1.3.5. /s/ Ünsüzünün Yazılışı 46
1.3.6. /t/ Ünsüzünün Yazılışı 47
1.3.7. /ḳ/, /ġ/, /ḫ/ Ünsüzlerinin Kullanımı Üzerine 48
1.4. Bazı Eklerin ve Sözcüklerin Yazılışları 48
1.4.1. "ḳadar" Sözcüğünün Yazılışı 49
1.4.2. "ne" Sözcüğünün Yazılışı 49
1.4.3. "ile" Sözcüğünün Yazılışı 49
1.4.4. "ki" ve "kim" Edatlarının Yazılışı 49
1.4.5. "içün" Edatının Yazılışı 50
1.4.6. i- Ek Fiilinin (Cevher Fiili) Yazılışı 50
1.4.7. Zamir n'sinin Yazılışı 50
1.4.8. Şeddenin Yazılışı 51
1.5. Arapça ve Farsça Sözcüklerin Yazılışları 51
1.5.1. Arapça ve Farsça Bağlama Grupları ve Tamlamaların Yazılışları 52

BÖLÜM 2: SES BİLGİSİ 54
2.1. Ünlüler 54
2.1.1. Ünlü Değişmeleri 54
2.1.1.1. i/e Meselesi (/i/>/e/, /e/>/i/, /i/>/ė/, /ė/>/e/, /e/>/ė/) 54
2.1.1.2. u/o ve ü/ö Genişlemesi 57
2.1.1.3. /ı/>/a/ Genişlemesi 57
2.1.2.4. /a/>/e/ 57

2.1.2.5. /ö/>/e/ Düzleşmesi 58
2.1.2. Ünlü Uyumları 58
2.1.2.1. Önlük-Artlık Bakımından Ünlü Uyumu 58
2.1.2.2. Düzlük-Yuvarlaklık Bakımından Ünlü Uyumu 61
2.1.3. Ünlü Türemesi 83
2.1.4. Ünlü Düşmesi 84
2.1.4.1. Kelime Ortasında Ünlü Düşmesi 84
2.1.5. Birleşme 85
2.1.5.1. Kalıplaşmış Sözcüklerdeki Birleşmeler 85
2.1.5.2. Geçici Birleşmeler 86
2.2. Ünsüzler 87
2.2.1. Ünsüz Değişmeleri 87
2.2.1.1. Sızıcılaşma 87
2.2.1.2. Ötümlüleşme 91
2.2.1.3. Ötümsüzleşme 96
2.2.2. Ünsüz Benzeşmesi 97
2.2.3. Ünsüz Türemesi 97
2.2.3.1. -/y/- ve -/n/- Türemesi 97
2.2.3.2. Ses İkizleşmesi 99
2.2.4. Ünsüz Düşmesi 99
2.2.4.1. -/ğ/ ve -/g/ Düşmesi 99
2.2.4.2. -/ğ/- ve -/g/- Düşmesi 100
2.2.4.3. -/l/- Düşmesi 100
2.2.4.4. /y/- Düşmesi 100
2.2.5. Hece Düşmesi (Haploloji) 101

BÖLÜM 3: ŞEKİL BİLGİSİ 102
3.1. İsim 102
3.1.1. Çokluk Eki (+lAr) 102
3.1.2. İyelik Eki 102
3.1.2.1. Birinci Teklik Şahıs Eki (+m, +(U)m) 102
3.1.2.2. İkinci Teklik Şahıs Eki (+ñ, +(U)ñ) 103

3.1.2.3. Üçüncü Teklik Şahıs Eki (+I, +(s)I) 103
3.1.2.4. Birinci Çokluk Şahıs Eki (+mUz, +(I4)mUz) 104
3.1.2.5. İkinci Çokluk Şahıs Eki (+ñUz, +(I4)ñUz) 104
3.1.2.6. Üçüncü Çokluk Şahıs Eki (+lArI) 105
3.1.3. Hâl Ekleri 105
3.1.3.1 İlgi Hâli (Genitif) Eki (+Uñ, +(n)Uñ) 105
3.1.3.2. Yaklaşma Hâli (Datif) Eki (+A, +(n)A, +(y)A) 106
3.1.3.3. Yükleme Hâli (Akuzatif) Eki (+(y)I) 108
3.1.3.4. Bulunma Hâli (Lokatif) Eki (+(n)dA) 110
3.1.3.5. Ayrılma Hâli (Ablatif) Eki (+(n)dAn) 110
3.1.3.6. Eşitlik Hâli (Ekvatif) Eki (+cA) 111
3.1.3.7. Vasıta Hâli (İnstrumental) Eki (+n, +IlA, +(y)IlA, +lA, +(y)lA, + IlAn) 113
3.1.3.8. Yön Ekleri 113
3.1.3.9. Soru Eki 114
3.1.4. Aitlik Eki 114
3.1.5. İsimden İsim Yapma Ekleri 114
3.1.6. Fiilden İsim Yapma Ekleri 122
3.1.6.1 Fiilimsiler 126
3.2. Zamir 134
3.2.1. Şahıs Zamirleri 134
3.2.1.1. Birinci Teklik Şahıs Zamiri 134
3.2.1.2. İkinci Teklik Şahıs Zamiri 134
3.2.1.3. Üçüncü Teklik Şahıs Zamiri 135
3.2.1.4. Birinci Çokluk Şahıs Zamiri 135
3.2.1.5. İkinci Çokluk Şahıs Zamiri 135
3.2.1.6. Üçüncü Çokluk Şahıs Zamiri 135
3.2.2. İşaret Zamirleri 136
3.2.2.1. Teklik İşaret Zamirleri 136
3.2.2.2. Çokluk İşaret Zamirleri 136
3.2.3. Dönüşlülük Zamirleri 136
3.2.4. Belirsiz Zamirler 137

3.2.5. Soru Zamirleri 138
3.2.6. Bağlama Zamirleri 138
3.3. Sıfat 139
3.3.1. Niteleme Sıfatları 139
3.3.3.1. İşaret Sıfatları 139
3.3.3.2. Belirsizlik Sıfatları 140
3.3.3.3. Soru Sıfatları 141
3.3.3.4. Sayı Sıfatları 141
3.4. Zarf 141
3.4.1. Zaman Zarfları 141
3.4.1.1. İsim ve Sıfatlardan Oluşanlar 141
3.4.1.2. İsme Son Çekim Edatları Getirilerek Yapılanlar 143
3.4.1.3. Doğrudan Doğruya Edat ve Zarf Olanlar 143
3.4.2 Yer-Yön Zarfları 144
3.4.3 Miktar Zarfları 144
3.4.3.1. Doğrudan Doğruya Zarf Olanlar 144
3.4.3.2. Sıfatlardan Yapılanlar 145
3.4.4. Nitelik Zarfları 145
3.5. Edatlar 147
3.5.1. Bağlama Edatları (Bağlaçlar) 147
3.5.2. Son Çekim Edatları 149
3.5.2.1. Farsça Son-Çekim Edatları 151
3.5.3. Soru Edatları 151
3.5.4. Kuvvetlendirme Edatları 152
3.5.5. Seslenme Edatları (Ünlemler) 152
3.5.6. İşaret Edatları 153
3.6. Fiiller 153
3.6.1. Şahıs Ekleri 153
3.6.1.1. Birinci Tip Şahıs Ekleri (Zamir Kökenli) 153
3.6.1.2. İkinci Tip Şahıs Ekleri (İyelik Kökenli) 154
3.6.1.3. Üçüncü Tip Şahıs Ekleri (Emir Çekimi) 155
3.6.2. Fiillerin Basit Zaman Çekimleri 155

3.6.2.1 Bildirme Kipleri 155
3.6.2.2. Tasarlama Kipleri 159
3.6.3. Fiillerin Birleşik Zaman Çekimleri 162
3.6.3.1. Hikâye 162
3.6.3.2. Rivâyet 164
3.6.3.3. Şart 165
3.6.4. Ek-Fiil (Cevher Fiili) 166
3.6.4.1. Geniş Zaman 166
3.6.4.2. Görülen Geçmiş Zaman 167
3.6.4.3. Duyulan Geçmiş Zaman 167
3.6.4.4. Dilek-Şart Kipi 168
3.6.5. İsimden Fiil Yapma Ekleri 168
3.6.6 Fiilden Fiil Yapma Ekleri 172
3.6.7. Birleşik Fiiller 178
3.6.7.1. İsim + Yardımcı Fiil ile Birleşik Fiil Yapma 178
3.6.7.2. İsim + Fiil ile Birleşik Fiil Yapma 184
3.6.7.3. Fiil + Fiil ile Birleşik Fiil Yapma 185
3.6.8. Fiillerde Soru (+mI) 186
3.6.9. Yabancı Unsurlar 187
3.6.9.1. Arapça Unsurlar 187
3.6.9.2. Farsça Unsurlar 187

BÖLÜM 4: CÜMLE BİLGİSİ 191
4.1. Yapısına Göre Cümleler 191
4.1.1. Basit Cümle 191
4.1.2. Birleşik Cümle 192
4.1.2.1. Şartlı Birleşik Cümle 192
4.1.2.2. İç İçe Birleşik Cümle 193
4.1.2.3. Ki (Kim)'li Birleşik Cümle 194
4.1.2.4. Diğer Bağlama Edatlarıyla Kurulan Birleşik Cümleler 195
4.1.3. Eksiltili Cümle 196
4.1.4. Bağlı Cümle 196

4.1.4.1. Sıralama Edatları ile Kurulan Bağlı Cümleler 197
4.1.4.2. Karşılaştırma Edatları ile Kurulan Bağlı Cümleler 198
4.1.4.3. Denkleştirme Edatları ile Kurulan Bağlı Cümleler 200
4.1.4.4. Cümle Başı Edatları ile Kurulan Bağlı Cümleler 201
4.1.5. Sıralı Cümle 208
4.2. Yüklemin Yerine Göre Cümleler 209
4.2.1. Kurallı Cümle 209
4.2.2. Devrik Cümle 210
4.3. Yüklemin Türüne Göre Cümleler 211
4.3.1. İsim Cümlesi 211
4.3.2. Fiil Cümlesi 212
4.4. Anlamlarına Göre Cümleler 213
4.4.1. Olumlu Cümle 213
4.4.2. Olumsuz Cümle 214
4.4.3. Soru Cümlesi 215
4.5. Cümle Ögeleri 216
4.5.1. Yüklem 216
4.5.2. Özne 218
4.5.3. Nesne 219
4.5.4. Dolaylı Tümleç (Yer Tamlayıcısı) 220
4.5.5. Zarf Tümleci 221

BÖLÜM 5: METİN 223
5.1. Süleymân-nâme Nüshalarının Bulunması ve Değerlendirilmesi 223
5.2. Nüshaların Tavsifi 227
5.2.1. Topkapı Sarayı Müze Kütüphanesi Hazine, nr. 1231 Nüshası (T1) 227
5.2.2. Topkapı Sarayı Müze Kütüphanesi Hazine, nr. 1536 Nüshası (T2) 228
5.2.3. Biblioteque Nationale de France Supplement Turc, nr. 1293 Nüshası (BN) 229
5.3. Metnin Konu Başlıkları ve İçeriği 230
5.4. Metnin Kuruluşunda İzlenen Yol 238
5.6. Tenkitli Metin 241

BÖLÜM 6: GRAMATİKAL DİZİN VE SÖZLÜK 696

SONUÇ 1285
KAYNAKÇA 1288
ÖZGEÇMİŞ 1299

KISALTMALAR

(?)	**:** Okunamamış, şüpheli metin bölümleri
	: Anlamlandırılamamış veya kökeni belli olmayan kelimeler.
(1)... (21)	**:** Asıl metnin satır numaraları
[...]	**:** Esas metinde eksik kalan parçaların diğer nüshalardan tamamlandığını gösterir.
[1a]... [119b]	**:** Asıl metnin sayfa numaraları.
Ar.	**:** Arapça
Bas.	**:** Basımevi
bk.	**:** Bakınız.
BN	**:** Bibliotheque Nationale Tenkit Edilen Nüsha
C.	**:** Cilt
çev.	**:** Çeviren
Ed.	**:** Editör
Erm	**:** Ermenice
Fa.	**:** Farsça
Fol.	**:** Varak (İng.)
H.	**:** Hicrî
hzl.	**:** Hazırlayan
İSAM	**:** İslam Araştırmaları Merkezi
İÜ	**:** İstanbul Üniversitesi
M.	**:** Miladî
Mat.	**:** Matbaası
MEB	**:** Milli Eğitim Bakanlığı
Moğ.	**:** Moğolca
nr.	**:** Numara
s.	**:** Sayfa
S.	**:** Sayı
S.H.M.H.K	**:** Sadberk Hanım Müzesi Yazma Eserler Kataloğu
SBE	**:** Sosyal Bilimler Enstitüsü
T.C.	**:** Türkiye Cumhuriyeti

T1	**:** Topkapı Hazine Kitaplığı 1231 Numaralı Esas Kabul Edilen Nüsha
T2	**:** Topkapı Hazine Kitaplığı 1536 Numaralı Tenkit Edilen Nüsha
TDK	**:** Türk Dil Kurumu
TDV	**:** Türkiye Diyanet Vakfı
TTK	**:** Türk Tarih Kurumu
Üniv.	**:** Üniversite
y.f.	**:** Yardımcı fiil (Dizinde)
Yay.	**:** Yayınları
Yun.	**:** Yunanca

İŞARETLER LİSTESİ

A : a, e (İncelemede)

D : t, d (İncelemede)

G : g, ġ (İncelemede)

I : ı, i (İncelemede)

I4 : ı, i, u, ü (İncelemede)

K : k, ķ (İncelemede)

U : u, ü (İncelemede)

ø : Telaffuz edilmeyen, fonksiyonu koruyan şekli gösterir (İncelemede)

- : Fiile gelen eki gösterir (Dizinde)

: Bir fonemin sonunda ise başta olan eki, bir fonemin başında sonda olun eki gösterir

+ : İsme gelen eki gösterir (İnceleme ve Dizinde)

/ : Sayfa numarası ile satır numarasını birbirinden ayırır (Dizinde)

/ / : Fonemi bildirir (İncelemede)

< : a < b : b, a'dan eski (İncelemede)

> : a > b : b, a'dan doğmuş (İncelemede)

/ė/ : Kapalı e ünlüsü

(ً) : Arapça kelimelerde "a, e" okutan hareke

(ِ) : Arapça kelimelerde " ı, i" okutan hareke

(ُ) : Arapça kelimelerde "u, ü" okutan hareke

‿ : Ulama işaretini gösterir (Metinde)

TRANSKRİPSİYON İŞARETLERİ

ء	ʾ	ش	Ş, ş
آ	Ā, ā	ص	Ṣ, ṣ
ا	A, a, E, e	ض	Ż, ż, Ḍ, ḍ
ب	B, b, P, p	ط	Ṭ, ṭ
پ	P, p	ظ	Ẓ, ẓ
ت	T, t	ع	ʿ
ث	S̲, s̲	غ	Ġ, ġ
ج	C, c, Ç, ç	ف	F, f
چ	Ç, ç	ق	Ḳ, ḳ
ح	Ḥ, ḥ	ك	G, g, K, k, ñ
خ	H̲, h̲	ل	L, l
د	D, d	م	M, m
ذ	Z̲, z̲	ن	N, n
ر	R, r	و	V, v, o, ö, u, ü, ū
ز	Z, z	ه	H, h, a, e
س	S, s	ى	Y, y, ı, i

Tezin Başlığı: Firdevsî-i Rûmî'nin Süleymân-nâmesi -75. Cilt (Giriş-İnceleme-Tenkitli Metin-Dizin-Sözlük)

Tezin Yazarı: Esra KİRİK **Danışman:** Prof. Dr. M. Mehdi ERGÜZEL

Kabul Tarihi: 28 Haziran 2018 **Sayfa Sayısı:** xiv (ön kısım) + 1296 (tez)

Anabilimdalı: Türk Dili ve Edebiyatı

Eski Anadolu Türkçesi devrinden Osmanlı Türkçesi'ne geçiş devrinin dil özelliklerini yansıtan Süleymân-nâme, Firdevsî-i Rûmî'nin yazdığı seksen bir ciltlik bir eserdir. Çalışmanın konusu Hz. Süleyman'ın başından geçen olayların efsanevi bir dille anlatıldığı eserin 75. cildinin fonetik, morfolojik ve cümle bakımından incelenmesidir.

Çalışma, Eski Anadolu Türkçesi'ne dair dil malzemesini günümüz söz varlığına kazandırarak söz varlığını zenginleştirmek, tarihi bir yazma eseri gün yüzüne çıkararak ilgilisinin hizmetine sunmak ve disiplinler arası çalışmalara yeni bir kaynak oluşturmak amacıyla yapılmıştır.

Çalışmanın *Giriş* bölümünde Firdevsî-i Rûmî'nin hayatı, sanatı ve eserlerine değinilmiş ve hakkında yapılan çalışmalara değinilmiştir.

İnceleme bölümünde Ses Bilgisi, Şekil Bilgisi ve Cümle Bilgisi konuları anlatılarak örneklerle zenginleştirilmiştir. Dönemin dil özelliklerinin metne nasıl yansıdığı tespit edilmiş, metne dair dil farklılıkları ortaya konmuştur.

Çalışmada Topkapı Sarayı Hazine Kitaplığında bulunan 1231 ve 1536 numarada kayıtlı nüshalar ile Paris Bibliotheque Nationale'de bulunan Süleymân-nâme nüshaları kullanılarak *Tenkitli Metin* oluşturulmuştur. Ayrıca bu nüshalar hakkında ayrıntılı bilgiler verilmiştir. Metnin yazımında transkripsiyon harfleri kullanılarak daha önceki yapılan çalışmalarla bütünlük sağlaması amaçlanmıştır.

Çalışmanın Dizin bölümünde TürkSözDiz adlı dizin programından faydalanılarak sıkıştırılmış gramatikal dizin oluşturulmuş; metinde geçen kelimelerin isim veya fiil soylu olduğu, kökeni, metinde hangi kelime birliktelikleri kurduğu ve kaç kere geçtiği belirtilmiştir.

Sözlük Dizin içinde verilmiştir. Kelimelerin metne dayalı anlamı örnekleriyle verilmiştir. Her kelimeye ait kelime grupları hemen madde başının altında sıralanmıştır. Birleşik fiiller ve izafet terkipleri de madde başı kabul edilerek anlamlandırılmıştır.

Çalışmada yararlanılan kaynaklar *Kaynakça* bölümünde Kitaplar, Süreli Yayınlar ve Diğer Yayınlar olarak sıralanmıştır.

Anahtar Kelimeler: Eski Anadolu Türkçesi, Süleymân-nâme, Firdevsî-i Rûmî, Tenkitli Metin, Edisyon Kritik

Title of the Thesis: Süleyman-name of Firdevsî-i Rûmî - 75th Volume (Introduction-Review-Critical Text-Index-Dictionary)

Author: Esra KİRİK **Supervisor:** Professor M. Mehdi ERGÜZEL

Date: 28 June 2018 **Nu. of pages:** xiv(pre text) +1296 (main body)

Department: Turkish Language and Literature

Süleyman-nâme, which reflects the language characteristics of the transition period from the period of Old Anatolian Turkish to Ottoman Turkish, is a work of eighty one volumes written by Firdevsî-i Rûmî. The subject of the work is the examination of the 75th volume of the things which Hz. Süleyman lived in by tells a legendary language in terms of phonetics, morphology and syntax.

The aim of the study is to enrich the vocabulary of the Old Anatolian Turkic language by presenting the language material to today's words and to present it to the service of the interested person and to create a new source of interdisciplinary studies.

In the introduction part of the study, the life, art and works of Firdevsî-i Rûmî are mentioned and the studies about them are mentioned.

In the review section, examples of phonetics, morphology and syntax were enriched with examples.

In the study, the Süleyman-nâme Copies in 1231 and 1536 in the Topkapı Palace Treasury Library and the copies in Paris Bibliotheque Nationale were used. In addition, detailed information is given about this copy. It is aimed to provide integrity with the previous works by using transcription letters in the writing of the text.

A compressed grammatical index was created by using a directory program called TürkSözDiz in the Index section of the study. It is mentioned that the words in the text are noble or verb noun, root, the words in the text, and how many times they have established their union.

The dictionary is given in the directory. It is given by examples of the meaning based on the texts. Word groups for each word are immediately listed under the head of the item. Combined verb and recitals were also interpreted as a matter of substance; but not added to the total number of headings in the text.

Resources used in the study are listed in the Bibliography as Books, Periodicals and Other Publications.

Keywords: Old Anatolian Turkish, Süleyman-nâme, Firdevsî-i Rûmî, Critical Text, Editional Critic

GİRİŞ

Türkiye Türkçesi'nin tarihi devirlerinden ilki olan Eski Anadolu Türkçesi, 13. yüzyıldan başlayarak 15. yüzyıla kadar devam etmektedir. 15. yüzyılın ikinci yarısından itibaren dil tercihlerinde meydana gelen değişimlerle Osmanlı Türkçesi'ne bir geçiş evresi yaşanmış; bu evre 16. yüzyıl ve hatta 17. yüzyılın ilk yarısını içine alan süre boyunca devam etmiştir.

Osmanlı Türkçesi'ne geçiş anlamında Başlangıç Dönemi, İlk Devir Osmanlı Türkçesi de denilen bu dönem Türkiye Türkçesi'nin temelini oluşturması bakımından önemlidir. Başlangıç Dönemi, henüz dil bakımından sadeliğin büyük oranda korunduğu, Osmanlı'nın devlet, bilim ve sanat dili olarak gücünü ispatladığı, edebî bakımdan kuvvetli eserlerin ortaya konduğu ve dilin herkes tarafından kolayca anlaşıldığı bir dönemdir (Demir ve Yılmaz, 2006; Özkan, 2009). Bu dönemde Türkçe yalnızca edebî dil olmaktan çıkmış, Farsça ve Arapça katkılar ile gelişmeye devam etmiştir; ancak henüz Osmanlı Türkçesi'ne ait bir kurallar bütünü oluşmamış, yazı dilinin kuralları sistemleşmemiştir.

16. yüzyılın başından ortalarına kadar, Osmanlı Devleti'nin yükselişiyle beraber Türk dili iyice zenginleşmiş, yabancı dillerle mücadele edebilecek gücüne kavuşmuştur. Klasik Dönem ya da Klasik Devir Osmanlı Türkçesi olarak adlandırılan bu dönemde yazılan eserler hem sadelikleri hem de edebî bakımdan güçlü olmalarıyla dikkat çekmektedir. Fakat özellikle 16. yüzyılın ortalarından sonra Arapça ve Farsça unsurlar dilde yoğunlaşmış, dil ağırlaşarak günlük konuşulan Türkçe'den, başka bir deyişle yeni dil özellikleriyle birlikte halk dilinden uzaklaşmaya başlamıştır. Bu devir 19. yüzyıla kadar sürmüş, Osmanlı Devleti'nin Duraklama ve Gerileme devirlerinden de etkilenmiş, yalnızca seçkin bir tabakanın güdümünde oluşan dil kendi katı kuralları çerçevesinde monotonlaşmıştır. Daha önce hem konuşma hem yazı dili olarak kullanılan Osmanlı Türkçesi, yalnızca yazı diliyle sınırlı kalmış, bu durum seçkinlerle halk arasında kopukluğun oluşmasına sebep olmuştur. Bu kopukluğu engellemek amacıyla Tanzimat'la birlikte ortaya çıkan ve yeni bir yazı türü olan gazetelerle, yeni bir standart dil doğmuş, Klasik dönem yerini Yenileşme dönemine ya da Yenileşme Devri Osmanlı Türkçesi'ne bırakmıştır (Demir ve Yılmaz, 2006; Özkan, 2009).

İslâmî Türk edebiyatında geçen kıssalar ve mucizeler de peygamberler etrafında oluşmaktadır. Bu peygamberlerden biri olan Hz. Süleyman aleyhi's-selâmın başından geçen olayların anlatıldığı eserler Süleymân-nâme olarak anılmaktadır. Osmanlı edebiyatında Kanûnî Sultan Süleyman'ın saltanatını konu edinip onu dönemindeki belli başlı olayları anlatan manzum ve mensur eserlere Süleyman-nâme denir (Canım, 2014: 280). Canım, divan edebiyatındaki türleri içeren çalışmasında, Hz. Süleyman'ı konu edinen eserlerin Süleyman-nâme türü içinde anılamayacağını söylemişse de (2014: 282) genel eğilim bu eserlerin de Süleymân-nâme olarak anılması yönündedir.

Bir metni yorumlama hadisesinin kökeni İslâmiyet'in ilk devirlerine kadar gider. İlahî hükümler Kur'ân-ı Kerîm aracılığıyla indirildikten sonra, bu hükümlerin yorumlanması meselesi ortaya çıkmıştır (Yılmaz, 2008: 1). Bunun devamı olarak Peygamber kıssalarını yazma, İslâmî Türk Edebiyatı'nda da bir gelenek olarak yer edinmiştir. Çalışma konumuz olarak belirlenen Süleymân-nâme'nin 75. cildi ise, Eski Anadolu Türkçesi'nden Osmanlı Türkçesi'ne geçiş döneminde yazılmış, döneminin istinsahı olması bakımından incelenmeye değer görülmüştür. O dönemde, Anadolu sahasındaki eserler, sade olduğu kadar Arapça-Farsça kelime terkipleriyle zenginleşen bir dille yazılmış olsalar bile, bizim çalışmamız Türkçe kelime ve deyimler bakımından daha zengindir. Firdevsî döneminin dilini korumak ve kayıt altına almak amacıyla, Farsça ve Arapça'yı çok iyi bilmesine rağmen eserin dilini Türkçe ağırlıkta yazmıştır. Bu yönüyle eser, büyük oranda Eski Anadolu Türkçesi'nin dil özelliklerini yansıtmaktadır.

Çalışmanın Konusu

Yaygın adıyla Süleymân-nâme olarak bilinen ancak kaynaklarda Kitâb-ı Kıssa-nâme-i Süleymân Aleyhi's-selâm veya Süleymân-nâme-i Kebîr olarak geçen, Firdevsî-i Rûmî'ye ait 81 ciltlik eserin 75. cildinin Topkapı Sarayı, Hazine kitaplığında bulunan iki nüshası ve France Bibliotheque Nationale'de bulunan Paris nüshası olmak üzere toplam üç nüshanın tenkitli metnini(edisyon kritiğini) oluşturmak suretiyle ses bilgisi, şekil bilgisi ve cümle bilgisi açısından incelemektir. Ayrıca metne dayalı sözlük ve dizin oluşturarak metnin anlaşılması ve söz varlığına olan katkıları belirlenecektir.

Çalışmanın Önemi

Araştırma konumuz olan Süleymân-nâme'nin 75. cildi, 15. yüzyıl sonu ile 16. yüzyılın ilk yarısında istinsah edildiği için, tam da bu geçiş evresinin özelliklerini taşımaktadır.

Bu döneme ait eserlerin önemli bir kısmı hem yerli hem de yabancı araştırmacılar tarafından incelenmiş; ancak kütüphanelerde halen çok sayıda çalışılmamış yazma eser bulunmaktadır. Yüzyıllardır korunarak günümüze ulaşan, yazıldığı dönemin hem konuşma hem de yazı dilinin özelliklerine sahip malzemeyi barındıran yazma eserler, yazıldığı döneme ait söz varlığı açısından da orijinal tespitlerde bulunmaya elverişlidir. Araştırma konumuz olan eserde farklı olay örgüleri içinde, tıp, astronomi, fizik, geometri, felsefe, matematik, zooloji, botanik, tasavvuf, hadis, tefsir ve ahlâk gibi çok geniş bilim dallarına kaynaklık edecek muhteva bulunmaktadır. Bu nedenle eserin okunup incelenmesi, hem Türk dili açısından, hem de disiplinler arası çalışmalara kaynaklık etmesi bakımından önem taşımaktadır. Eser üç nüsha ve yazıldığı devre göre çok sade olması, devrinin dil özelliklerini yansıtması ve sözlüğünün zengin olması bakımından incelenmeye değer görülmektedir. Ayrıca Anadolu'nun Hz. Süleyman'ın hayatına ait halk hikâyeleri ve anektotlar bakımından oldukça zengin olması, hem Türk edebiyatı tarihine ışık tutması, hem de Türk Halk Bilimi alanına katkı sağlaması bakımından da oldukça etkileyici olduğu düşünülmektedir.

Çalışmanın Amacı

Hz. Süleyman'ın hayatını Türk destan geleneği içinde anlatan ve 15-16. yüzyıla ait bir eser olan Süleymân-nâme'nin tespit edilebilen üç nüshasını tenkit etmek suretiyle dil özelliklerini ortaya çıkarmak ve eseri Latin alfabesine aktararak Türk diline kazandırmaktır. Eseri ses bilgisi, şekil bilgisi ve cümle bilgisi bakımından incelemek; Türkçe'nin kelime zenginliğini ortaya çıkararak dizin ve sözlüğünü yapmak, Eski Anadolu Türkçesi ve Osmanlıca alanında araştırmacıların hizmetine sunmaktır.

Çalışmanın Kapsamı

Süleymân-nâme, Firdevsî-i Rûmî'nin en çok bilinen eseridir ve 81 cilt olarak yazılmıştır. Çalışma konumuz ise bu külliyatın 75. cildinin üç nüshasıdır[1]. Nüshalar Topkapı Sarayı Müze Kütüphanesi, Hazine bölümünde 1231 ve 1536 numaralarda; Paris Bibliotheque Nationale Supplement Turc 1293'te bulunmaktadır. 1231 numaradaki nüshanın başında Kitâb-ı Kıssa-nâme-i Süleymân Aleyhi's-selam yazmaktadır. Hazine 1536'daki nüsha ve

[1] 75. cilde ait Biblioteque Nationale de France'te, Supplement Turc 1293'te, bir nüsha daha bulunmaktadır. Bu nüsha Blochet'in hazırladığı (1932: 224) katologta taranarak talep edilmiştir. Eser kütüphanenin internet sayfasında taranmış, mikrofilm numarası tespit edilerek istenmiştir.

Bibliotheque Nationale nüshalarının başında ise Süleymân-nâme yazmaktadır. Her üç nüshanın da müstensihleri ve yazılış tarihleri belli değildir. 1231'deki nüsha 114 varak olup 109b-222b'yi kapsamaktadır. 1536'daki nüsha ise 118 varak olup 222b-340a'yı kapsamaktadır. Biblioetheque Natinonale nüshası ise Latince numaralarla 1b-115b varaklarını kapsamaktadır[2].

Çalışmanın Yöntemi

Çalışma Giriş, İnceleme, Tenkitli Metin ve Dizin bölümlerinden oluşmaktadır.

Çalışmanın Giriş bölümü hazırlanırken, öncelikle Firdevsî-i Rûmî hakkında yapılmış hem eski hem de yeni bilgi ve belgelerin tamamına tarama yöntemi ile ulaşılmaya çalışılmış ve hakkında bilgi verilmiştir. Süleymân-nâme yazmalarına ulaşmak için hem Türkiye'de hem de yurt dışında hazırlanmış,Türkçe yazılmış yazma eser katalogları incelenerek, Süleymân-nâme'nin sadece 75. cildinin değil diğer bütün ciltlerinin hangi kütüphanelerde olduğuna dair kapsamlı bir tarama yapılmıştır. Böylece söz konusu çalışmanın başka bir nüshasının varlığından emin olunmaya çalışılmıştır. Yazarın hayatı, sanatı ve edebî kişiliği, eserleri ve özel olarak Süleymannâme, bütün ciltlerinin hangi kütüphanelerde olduğu ve hakkında yapılan akademik çalışmalar ile Giriş oluşturulmuştur.

Çalışılan eserin dili ile ilgili yapılan inceleme *İmlâ Hususiyetleri, Ses Bilgisi, Şekil Bilgisi ve Cümle Bilgisi* bölümlerinden oluşmaktadır. Bu bölümlerin hazırlanmasında Prof. Dr. Mertol Tulum'un Sinan Paşa-Tazarrunâme-Tenkitli Metin ve Fonetik İnceleme (1971); Prof. Dr. Necmettin Hacıeminoğlu'nun Kutb'un Hüsrev ü Şîrin'i Dil Husûsiyetleri (2000); Prof. Dr. Faruk. Kadri Timurtaş'ın Eski Türkiye Türkçesi (1977); Prof. Dr. Leyla Karahan'ın Erzurumlu Darîr'in Kıssa-i Yûsuf'u (1995); Prof. Dr. M. Mehdi Ergüzel'in Şirvanlı Mahmud Tarih-i İbn-i Kesir Tercümesi (1999) ve Bâz-nâme-i İndî Kuşlar Kitabı (2007) çalışmaları temel alınmıştır.

Çalışmanın *Metin* bölümü, Prof. Dr. İsmail Ünver'in "Çeviriyazıda Yazım Birliği Üzerine Öneriler (2008a)" adlı makalesi temel alınarak hazırlanmış; metin transkripsiyon (çeviri yazı) alfabesi ile yazılmıştır. Metnin başında nüshalar ile ilgili ayrıntılı bilgiler

[2] Metin bölümünde "Nüshaların Tavsifi ve Değerlendirilmesi" başlığı altında, bu nüshalara dair ayrıntılı bilgi verilecektir.

verilmiş; metin kısmının hangi kurallar çerçevesinde yazıldığı belirtilmiştir. Metin tenkidi(edisyon kritik) ise Mertol Tulum'un Tarihî Metin Çalışmalarında Usul (2000) çalışması ile ve M. Fatih Köksal'ın "Metin Neşrinin Ana Esasları (2012)" başlıklı makalesi esas alınarak, tespit edilen üç nüsha arasında yapılmıştır. Metin bölümünde çalışmaya konu olan nüshaların tavsifi, nasıl değerlendirildiği, metnin kuruluşunda izlenen yol; metin tertibi, vezin, nüsha farkları ve imlâyla ilgili hususlar açıklanmıştır.

Çalışmanın *Dizini* Türksözdiz isimli bilgisayar programı ile yapılmış; programın öngördüğü veriler ışığında sıkıştırılmış gramatikal dizin oluşuturulmuştur. Dizinin başında nasıl hazırlandığı ile alakalı bilgi verilmiştir. Dizin üzerinde, daha önce hazırlanmış olan Osmanlıca-Arapça-Farsça sözlüklerden yararlanılarak metne dayalı sözlük oluşturulmuştur.

Çalışmanın *Sonuç* bölümünde çalışmadan elde edilen veriler sıralanmış; çalışmanın genelinde olduğu gibi, Kaynakça bölümünde faydalanılan bütün kaynaklar Yazar- Tarih (APA) yöntemine göre hazırlanarak sunulmuştur.

Firdevsî-i Rûmî'nin Hayatı

Müellifin hayatı ve eserlerine ilişkin bilgiler, şair tezkireleri, Osmanlı tarih kitapları, yerli ve yabancı Türkçe yazma eser katalogları, kendi eserleri, ansiklopediler ve sınırlı da olsa hakkında yapılmış akademik yahut bireysel çalışmalardan edinilmektedir.

Firdevsî, Uzun Firdevsî, Firdevsî-i Tavîl, Türk Firdevsî (Canım, 2000: 424; İsen, 1999: 178; İsen, 1994:160; Kâtip Çelebi, 2012: 822; Kutluk, 1997: 64; Çavuşoğlu ve Uğur, 2014: 200b; Köprülü, 1977: 649; Olgun ve Parmaksızoğlu, 2011: XI; Canım, 2000: 424; Perscht, 1864: 18; Kocatürk, 2016: 264; Banarlı, 1997: 503), Şerefeddin Mûsa (Blochet, 1932: s. 224), İlyas b. Hızır (Bursalı M. Tahir, 1978: 105; Babinger, 1982: 35), Orhan bin Genek (t.y.), Şerafeddin İsa veya İlyas (Aksu, 2008: 463), Orhan Çelebi (Tanyıldız, 2005:132) olarak da bilinen Firdevsî-i Rûmî hakkında tarihî kaynaklardaki bilgiler sınırlıdır. Var olan kaynaklarda ise özellikle şairin adı, doğum ve ölüm tarihi, yaşadığı yer ve eserleri hakkında eksik ve tutarsız bilgiler bulunmaktadır.

Firdevsî'den bahseden kaynakların en eskisi Latîfî'nin "Tezkiretü'ş-Şuʿarā ve Tabsıratü'n-Nuzamā" adlı eserindeki Firdevsî-i Rûmî maddesidir. Latîfî eserinde Firdevsî hakkında "Burūsevīdür. Erbāb-ı tevārīḫ beyninde Uzun Firdevsī dimekle

meşhūrdur. Ve tevārīẖe müteʿallıḳ ebyātı ve ol fende teʾlifātı elsine-i ẖākiyānda merḳūm ve meẕkūrdur…" demektedir (İsen, 1999: 178). Firdevsî'nin II. Bayezid devrinde yaşadığı, onun adına en çok bilinen eseri Süleymân-nâme'yi nazım ve nesir halinde üç yüz altmış cilt olarak yazdığı, muharrir ve şair olarak geçimini temin ettiği belirtilmiştir (Canım, 2000: 424-425; İsen, 1999: 178). Dolayısıyla Firdevsî 15. yüzyılın ikinci yarısında yaşamıştır.

Meşhur tezkirecilerden Beyânî ve Kınalı-zâde Hasan Çelebi Tezkiretü'ş-Şuarâ eserlerinde Firdevsî'nin Bursalı olduğunu, Uzun Firdevsî adıyla ünlendiği, tarih ve muhadaratla meşgul olduğunu (Kutluk: 2014: 745; Kutluk, 1997: 64); Gelibolulu Mustafa Âli telif ettiği Künhü'l Ahbar'da Firdevsî maddesi altında Bursalı olduğunu, "…asrında bir miktar tevârîh karışdırmış, nazm u nesri şîr ü sükker-vâr alışdırmış…" kimse olduğunu (Çavuşoğlu ve Uğur, 2014: 200b; İsen, 1994: 160-161) Kâtip Çelebi ise Keşfü'z-Zunûn'unda Şâhnâme[3] adlı eserden bahsederken yazarının Firdevsî et-Tavîl olduğunu (Kâtip Çelebi, 2012: 822) yazmışlardır.

Pertsch, 1864 ve 1889 yılına ait Türkçe yazma eser kataloglarında, Firdevsî'nin II. Bayezid'in maiyetinde yaşadığını, 70, 80 ya da 90 ciltlik bir eser ortaya çıkarmaya çalıştığını, Uzun lakabının kendisine bundan dolayı verilmiş olabileceğini söyler (1864: 18, 179). Blochet ise 1932 yılında hazırladığı kataloğunda Süleymân-nâme'nin 75. cildi hakkında bilgi verirken Firdevsî'nin hayatına değinmiş; Tavîl'in mahlası olduğunu, asıl adının Şerefeddin Musa olduğunu belirtmiştir (1932: 224).

Firdevsî hakkında yapılan ilk ayrıntılı çalışmasında Köprülü, Firdevsî'nin doğumunun 1453 olduğunu, 15. asrın son yarısında yaşadığını belirtir (Köprülü; 1977: 649). Bursalı Mehmed Tahir de Firdevsî'nin adının İlyas bin Hızır olup Bursalı olduğunu, tarihle ilgilendiğini, II. Bayezid adına Süleyman-name'yi 366 cüz ve 399 meclis olarak telif ettiğini belirtir (Bursalı M. Tahir, 1972: 105-106). Babinger ise aynı bilgiyi çalışmalarında tekrar eder (1982: 35). Ancak Köprülü'ye göre bu isim Firdevsî'ye ait değildir. E. Blochet, Paris Millî Kütüphanesi'nde bulunan, bizim de çalışmamızın bir

[3] Bu eser yanlışlıkla Şehnâme olduğu belirtilen Süleymân-nâme'dir (Kâtip Çelebi, 2012: 822).

nüshasını teşkil eden Süleymân-nâme'nin 75. cildindeki müellif ifadesinde, Firdevsî'nin adını Şerefeddin Mûsa olarak belirtir (1932: 224).

Müellifin atalarına ait bilgiler Köprülü'nün İstanbul kitapçılarında gördüğü bir Süleymân-nâme yazmasının başındaki bilgiler kadardır. Buna göre Firdevsî'nin ceddi Gazi Genek Bey, Alaeddin Selçukî bendelerindendir; Osman Gazi Bilecik'i zapt ettiği zaman, ona mansıp vermiştir. Orhan Devri'nde ölen bu zatın oğlu Gelibolu sancak beyi olan İlyas Bey'dir. Onun oğlu Hızır Bey, I. Murad devrinde Sultan Öyüğü'ne sancak beyi olmuştur. Oğlu Bazarlu Bey, Timur cenginde bulunmuş; onun oğlu Hacı Genek Bey de İstanbul'un fethinde bulunarak, hizmetine mükâfaten, Aydıncık kendisine zeamet olarak verilmiştir. İşte Firdevsî bunun oğludur (Köprülü, 1977: 651). Latîfî ve kendisinden sonraki tezkirecilerin Firdevsî'yi Bursalı göstermelerinin sebebini ise tahsilini Bursa'da yapmasına bağlayan Köprülü, şairin Balıkesir'de yaşadığını söylüyor (1977: 650).

Telif ettiği eserlerdeki bilgilerden ve hakkında yazılanlardan yola çıkılarak Firdevsî'nin Bursa, Balıkesir, Aydıncık, İstanbul, Manisa, İran, Horasan gibi muhitlerde yaşadığı anlaşılıyor. Yaşadığı zaman diliminin ise Fatih Sultan Mehmet'in son dönemleri, II. Bayezid ve Yavuz Sultan Selim devirleri olduğu biliniyor.

Ölümü ile ilgili yine doğumu gibi kesin bir bilgi olmamakla beraber Yavuz devrinde ya da daha sonra ölmüş olabileceği var sayılmaktadır. Latîfî, müellifin II. Bayezid adına yazdıklarını bizzat padişah beğenmeyip Süleymân-nâme'nin ilk seksen cildi haricindeki ciltleri yaktırınca, padişahı hicveden beyitler kaleme aldığı, bu yüzden Anadolu'dan İran'a kaçtığı, orada öldüğü ve mezarının orada bulunduğunu söylemektedir (Canım, 2000: 425; İsen, 1999: 178; İsen, 1994: 160). Gelibolulu Mustafa Âlî, Kınalı-zâde Hasan Çelebi, Kâtip Çelebi ve Beyânî de şairin II. Bayezid'e kırılarak Horasan'a kaçtığı noktasında birleşirler; fakat ölümü hakkında bilgi vermezler (Kâtip Çelebi, 2012: 822; Kutluk: 2014: 745; Kutluk, 1997: 64; Çavuşoğlu ve Uğur, 2014: 200b; İsen, 1994: 160-161).

Firdevsî'den bahseden en eski kataloglardan biri olan ve Türkçe yazma eserleri konu alan Tornberg'e ait katalogta da, Firdevsî'nin Yavuz Sultan Selim zamanında yaşadığı ve onun adına eser kaleme aldığı belirtilmiştir (1849: 18). Tabii ki bu kayıt, daha önce tezkirelerde anlatılan, Firdevsî'nin İran'a kaçarak orada öldüğü bilgisini yalanlamaktadır. Zira I. Selim 1512'de tahta geçmiştir. Padişahın 8 yıl tahtta kaldığı ve bu süre zarfında

Firdevsî'nin bu hikâyeyi kaleme aldığı düşünülürse Firdevsî'nin ölüm tarihinin ise 1512'den sonraki bir tarih olacağı açıktır. Firdevsî'nin kendisinin İstanbul'da kaleme aldığı Hayat u Memât önsözünde 82. cüzü tamamladığını belirtmesine, 81. cüze de Yavuz Sultan Selim'e duâ ve senâ ile başladığına göre, yazarın Sultan II. Bayezid'in hal' ve öllümünden sonra Türkiye'de, hatta İstanbul'da bulunduğu belli olmaktadır (Olgun ve Parmaksızoğlu, 2011: XV).

Köprülü de bu iddiayı bir efsaneye benzeterek, 909'da Balıkesir'de Şatranç-nâme'sini yazmasını ve 914'te Câme şûy-nâme'yi tercüme etmiş bulunmasını, II. Bayezid'in son saltanat yıllarına kadar Türkiye'de bulunduğuna delil gösterir. Şair olarak değil, fakat müellif ve mütercim sıfatı ile, IV. asrın son yarısında Osmanlı kültürüne hizmet etmiş bir muharrirdir (1977: 651), demektedir.

Firdevsî-i Rûmî'nin Eserleri

Oldukça geniş ansiklopedik malumat sahibi olan Firdevsî'nin gayretli bir müellif olduğu, gerek Süleymân-nâme'den evvel, gerek ondan sonra muhtelif mevzûlarda, manzum ve mensur eserler yazdığı, hatta Süleymân-nâme-i Kebîr'i yazmak için çalışırken bile küçük risâleler yazmaktan geri durmadığı anlaşılıyor (Köprülü, 1977: 650).

Usûlüne göre tahsil yaptıktan sonra, tarih ve muhadarâtla meşgul olarak bu arada felsefe, hendese, nücûm, astroloji ile de uğraştığını Bursalı Mehmed Tahir'den öğrendiğimiz Firdevsî (Bursalı M. Tahir, 1972: 105); telif, tercüme, manzum, mensur birçok eser vermiştir. Ancak "her devirde eksik olmayan rakiplerinin kötülemesi" ile umduğu kabule mazhar olamamıştır (Bursalı M. Tahir, 1972: 105). Hakkında yazan tezkirecilerde bu durum açıkça görülmektedir. Padişahı hicveden yazılar kaleme aldığı gerekçesiyle ağır eleştirilere maruz kalmış, eserlerinin değeri bilinememiştir.

Vasfi Mahir Kocatürk bu durumu, II. Bayezit gibi velî namını alan, İslâmî Arap-Acem kültürüne son derece düşkün bir sofu Osmanlı padişahının putperest eski Türk destanlarından hoşlanmaması ve bunları şakıyan bir esere sempati göstermemesi gayet tabii, şeklinde yorumlamaktadır (2016: 265). Zira Firdevsî eserlerinde Türk destanlarını konu alan bir üslup geliştirmişti. Dolayısıyla, padişahın iltifat etmediği bir eser, üstelik padişahı hicveden bir sanatkarın eseri, ayrıca büyüklüğünden gelen yazma güçlüğü dolayısıyla memlekette elbette yayılamazdı. Bundan dolayı millet tarafından tanınmadı ve çok layık olduğu şöhretten mahrum kaldı (Kocatürk, 2016: 266).

Pertsch Firdevsî'nin eserlerinin tespitinin zorluğunu, Firdevsî adı altında yazılmış eserlerin çokluğuna bağlar (1864: 18, 179). Bu yüzden eserleri hakkında tıpkı hayatı gibi kesin bilgiler mevcut değildir. Kırk kadar başka eseri olduğunu kendisi beyan etmekte (Bursalı M. Tahir, 1972: 105) ise de başka bir eseri olan Münâzara-i Seyf ü Kalem adlı eserinde "Kim Süleymân-nâme'nün emsâli yitmiş iki risalenün müellifi Firdevsî" diyerek yetmiş iki eserinin bulunduğunu da yine kendisi belirtir (Tanyıldız, 2005: 83). Buradan Firdevsî'nin ya eserlerini artırdığı ya da Süleymân-nâme'nin her bir cildini buraya dahil ettiği anlaşılabilir. Çünkü yapılan araştırmada sadece 27 müstakil eseri hakkında bilgilere ulaşılabilmiştir. Onlar içinde de kendisine ait olup olmadığı tartışmalı eserler bulunmaktadır. Yetmiş iki eserin tamamı elimizde mevcut olmamakla birlikte, kütüphanelerde anonim farz edilen veya başka adlara kayıtlı eserler içinde olabileceği de ihtimaller arasındadır. Ancak tespit edilebilen kadarıyla eserleri şöyle sıralanabilir:

1. Silâhşör-nâme

Karatay hazırladığı Topkapı Sarayı Türkçe Yazma eserler kataloğunda eserden, II. Bayezid devri şairlerinden Uzun Firdevsî veya Firdevsî-i Rûmî (IVI. asır) adlı şairin Arapça'dan tercüme ettiği silahşörlük ve sipahiliğe dair on altı bâb üzere mürettep kitaptır (1961: 621) diye bahseder. Akay (1990: XVI) ve ondan aktarımla Aksoy (2000: 44) ve Tanyıldız (2007: 171), Mısır sultanının hazinesinden çıkan bir risaleye dayanarak 6 bab üzere yazıldığını söylemişlerse de doğru değildir. Müsteşriklerden Baron İşlâhta Oktar tarafından Viyana'da basıldığı gibi bir kısmı da bilâhare Roma'da basılmıştır (Bursalı M. Tahir, 1972: 105). Schlhta-Wssehrd tarafından Almanca'ya tercüme olunmuş ve Türkçesi Wickerhauser ve Bonelli tarafından neşredilmiştir (Köprülü, 1977: 651; Babinger, 1982: 36; Akay, 1990: XVI; Büyükkarcı, 1995: 4). Topkapı Sarayı Türkçe Yazmaları koleksiyonunda, Hazine 625'te kayıtlı olup 77 varaktır.

2. Musallah-nâme

Bazı araştırmacılar Silahşor-nâme ile aynı eser olduğunu ileri sürmüşlerse de (Biçer, 2005a: 56; Tanyıldız, 2005: 33; Genç, 1995: 16; Aksoy, 2000: 44; Çelik, 2010: 6; Vanlı, 2012:20; Şakar, 2007: 725) elde bununla ilgili kesin bilgi yoktur. İngiltere Millî Kütüphanesi Türkçe Yazmaları koleksiyonunda Or. 9682 numarada kayıtlı bir nüshası vardır. Konusu okçuluk sanatı ile ilgilidir (www.yazmalar.gov.tr, 2016).

3. Şatranç-nâme-i Kebîr

Firdevsi'nin, bir nüshası Nuruosmaniye Kütüphanesinde mevcut olan bu eserini H. 909 (1503) tarihinde Balıkesir'de yazdığı (Bursalı M. Tahir, 1972: 105) biliniyor. Nuruosmaniye nüshası 95 varak olup 34 Nk 4073 numarada; Münih nüshası ise Münih Kütüphanesi 250 numarada bulunmaktadır (bk. Çatıkkaş, 2015). Çorum Hasan Paşa İl Halk Kütüphanesinde 19 Hk 3149 numarada, 86 varaklık bir nüshası; Vatikan Kütüphanesi Türkçe Yazmaları koleksiyonunda da Vaticano Turco 320 numarada kayıtlı, 28 varaklık bir nüshası vardır (www.yazmalar.gov.tr, 2016). Almanya Millî Kütüphanesi Türkçe Yazmaları koleksiyonunda MS. or. Oct. 1631 Staatsbibliothek, Berlin numarada kayıtlı, 109 varaklık bir nüshası daha bulunmaktadır. Eser hakkında M. Ata Çatıkkaş (2015) Şatranç-nâme-i Kebîr'in Nuruosmaniye ve Münih nüshaları üzerinde tenkitli bir çalışma yapmış ve yayınlamıştır. Eser satranç oyunu ve incelikleri hakkında bilgi vermektedir.

4. Kutb-nâme (Kıssa-i Cezîre-i Midilli; Gazavât-ı Midilli)

İstanbul Süleymaniye Kütüphanesi, Halet Efendi, numara 643'te olup 145 varaktır. Eser Venedik ve Fransızların Midilli adasına hücumlarını anlatan tarihî ve manzum bir mesnevidir (Bursalı M. Tahir, 1972: 105; Köprülü, 1977: 651; Babinger, 1982: 36). 146 yapraktan oluşan eser, H. 909 (M. 1503) yılında yazılmış ve aynı yıl Muhammed b. Rasûl-i Sarayî tarafından kopya edilmiştir. Destan biçiminde yazılmıştır (Olgun ve Parmaksızoğlu, 2011: XIX) Eseri İbrahim Olgun ve İsmet Parmaksızoğlu transkripsiyonlu olarak ilk kez 1980 yılında yayınlamıştır. Bu eseri ile Firdevsî, Zaîfî ile birlikte edebiyatımızda müşahedeye dayanarak tamamen manzum tarih yazan ilk müellifler arasında bulunmaktadır (Şentürk, 2002: 110). Eserin bir nüshası da Almanya Millî Kütüphanesi Türkçe Yazmaları Koleksiyonunda, Ms. ort. Quart 2041'de olup 36 varaktır.

5. Hayât u Memât (Hayât-nâme)

Ahlâk ve tasavvuftan bahseden, Farsça'dan tercüme mensur bir eser olup bir nüshası Beşiktaş'ta Yahya Efendi Kütüphanesi'nde vardır. Bu eserin baş taraflarında bir münâsebet getirerek Süleymân-nâme-i Kebîr'inin 82. cüz'ünü tamamladığını yazmaktadır (Bursalı M. Tahir, 1972: 106). Buradan Firdevsî'nin bu eseri ölümüne yakın

telif ettiği anlaşılmaktadır. 95 varak olup, Süleymaniye Kütüphanesi Hacı Mahmut Efendi 2333 numarada kayıtlıdır (bk. Jafarova, 2010: 4).

6. Pend-nâme-i Eflâtûn (Gülistân Tercümesi)

Sağlık bilgisine dair ufak çapta, tercüme bir eserdir. Bursalı Mehmed Tahir eserin bizzat Firdevsî tarafından yazıldığını, kendisinin hüsn-i hatta vakıf olduğunu belirtmiştir. Fakat bu bir yanlışlık olmalıdır (Bursalı M. Tahir, 1972: 106). Bu eserin sonundaki ketebe kaydında İlyas b. Hızır El-mütahallas bi'l-Firdevsî yazıyor olması bu ismin kaynağı olarak gösterilir. Arkeoloji Müzesi, 164 numarada kayıtlı olan bu Farsça eser, Şeyh Sâdî'nin Gülistân isimli eserinin Firdevsî tarafından Farsça'dan Türkçe'ye çevrilmiş küçük bir risalesidir (Çatıkkaş, 2015: 21). Eser bazı araştırmacılar tarafından iki ayrı esermiş gibi gösterilse de aynıdır (Büke, 2015: 497; Jafarova, 2010: 8; Biçer, 2005:73). Firdevsî-i Rûmî'nin Hakîkat-nâme adlı eserinde Bülbül-i Gülistân-ı Hakîkat ve Tûtî-i Şehristân-ı Tarikat" eserlerinin adlarını verdiğini söyleyen Biçer, bunu Gülistân Tercümesi'nin varlığına delil olarak göstermiştir (2005: 73). Biçer bu iki tabiri ayrı birer eser adı gibi düşünmüştür; ancak bunlar eser değil, Tercüme-i Kenzü'l-Hakâyık ve Keşfü'l-Dakâyık'ı yazan kişinin Şeyh Attar'ı övmek için kullandığı iki sıfattır (Büke, 2015: 499). Dolayısıyla Gülistân Tercümesi adıyla, Firdevsî'nin müstakil bir eseri yoktur.

7. Tercüme-i Câme-şûy-nâme

Eserin aslı Farsça olmak üzere dokuz bâba ayrılmış olup esâsen Nasîr-i Tûsî tarafından yazıldığı ve bir bâb ilâvesi ile terceme olunduğu eserin başında açıklanmıştır (Bursalı M. Tahir, 1972: 106). Nüshası Manisa İl Halk Kütüphanesi, 45 Hk 2730 numarada bulunmaktadır, 18 varaktır (www.yazmalar.gov.tr, 2016). Firdevsî (1511: 3b) Terceme-i Câme-şûy-nâme'nin sebeb-i telifinde Süleymân-nâme-i Kebîr'in 78. cildini bitirmişken elbisesinde bir leke olması üzerine bu eseri Türkçe'ye çevirdiğini belirtir Kumaş ve boya sanayisinin tarihi açısından önemli olan bu eser, çeşitli kumaşlarda bulunan lekelerin temizlenmesi ile ilgili bazı usullerden bahseder (Şakar, 2007: 727).

8. Da'avât-nâme

Garib ilimlerine vâkıf kimseler arasında önemli sayılan [Dâvetiye'lerin cin çağırmaya ait] çeşitlerinden bahseder olup sekiz bâb üzerine tertiplenmiştir (Bursalı M. Tahir, 1972: 106). Bursalı Mehmed Tahir (1972: 106) eserin H. 893 (M.1487)'te Balıkesir'de yazıldığını iddia etmişse de Köprülü Bayezid II'nin cülûsundan evvel Balıkesir'de

Farsça'dan tercüme edildiğini söyler (1977: 650). İstanbul Üniversitesi Kütüphanesi, Yazma Eserler Bölümü, 13 numarada kayıtlı olduğu bilinen eserin başka bir nüshası yoktur. Fatma Büyükkarcı eser hakkında bir yüksek lisans tezi (1993); "Bir XV. Yüzyıl Tılsım Kitabı: Dâvet-nâme" adında tanıtıcı makale (1994) hazırlamıştır. Büyükkarcı, eserin astronomi, astroloji, büyü, tılsım, cin, melek, peri gibi varlıkları konu edindiğini söyler (1993: 44).

9. Münâzara-i Seyf ü Kalem (Seyf-nâme-i Firdevsî)

Köprülü eserin H. 890(M. 1485)'da Balıkesir'de yazıldığını söylemektedir (Köprülü, 1977: 650). Üzerinde yüksek lisans tezi hazırlayan Tanyıldız, eserin Süleyman peygamberin meclisinde sâhib-i kalem ile sâhib-i seyf ve kalem arasında geçen münazarayı konu edinmektedir. Münâzara-i Seyf ü Kalem mukaddime, konunun işlendiği asıl bölüm ve hatimeden oluşur (2005: 40). Fatih Millet Kütüphanesinde, Ali Emîrî Manzum, 576 numarada kayıtlıdır (Köprülü O., 1996: 129). Eserin sebeb-i telifinin anlatıldığı bölümde, Firdevsî;

> "*Hadâyıku'l-Hakâyık ve Firâset-nâme ve Şatrançnâme-i Kebîr ve Tecnîsât ve Süleymân ü Belkıs-nâme ve Müsellah-nâme ve Tâli-i Mevlûd-ı Kebîr ve Kutb-nâme misali dahi bazı Pârsî'den tercüme kılup ve bazı dahi sayir kitâblardan istihrâc kılup Hadis-i Ahsen emlahü'l-kelam birle mensûr u manzûm tasnîf kılup söyledümse min-ba'd bu Münâzara-i Seyf ü Kalem hadîs-i muhtar ile ebyât ü eş'ârile telîf ü ü tasnîf eyledüm. Kaleme rakama getürüp bitürdüm. Tuhfetü'l Hâdî'yi dergâh-ı a'lâya getürdüm*…" (Tanyıldız, 2005: 78)

derken başka eserleri hakkında da bilgiyi bizzat kendisi vermiştir.

10. Firâset-nâme

Eserden yine Münâzara-i Seyf ü Kalem'de bahsedilmiştir. Köprülü Balıkesir'de Firâsât-nâma adlı bir risâle dahi tasnif eylediğini kendisinin bildirdiğini (1977: 650) söyler. Esere ait 114 varaklık bir nüsha, Ankara Millî Kütüphanede Yazmalar Koleksiyonunda mevcuttur. Firdevsî-i Tavîl Bursavî adıyla, 06 Mil Yz A 5151 numarada kayıtlıdır. Eser İslam dini, tasavvuf ve tarikatlarla ilgilidir.

11. Hadîkatü'l Hakâyık (Hakâyık-nâme, Hakîkat-nâme, Tuhfetü'l-Hâdî)

Eserin adı Münâzara-i Seyf ü Kalem'de geçmektedir. Firdevs'i'nin şeyhi Abdullah-ı İlâhî hakkında bilgi verdiği eseridir. Birçok araştırmacı eserin bulunamadığını söylemişse de (Köprülü, 1977; Bursalı M. Tahir, 1972; Çatıkkaş, 2015: 21; Vanlı, 2012: 22) eserin tespit edilen on dört nüshası bulunmaktadır.

Eser, Eskişehir İl Halk Kütüphanesi, 26 Hk 73 numarada, Hadikatü'l Hakâyık adıyla kayıtlı olup 32 varaktır. Hakîkat-nâme adıyla İstanbul Süleymaniye Kütüphanesi Şehid Ali Paşa'da 1399/2 ve 1343/4 numaralarda; Hacı Mahmud Efendi 2587/2'de nüshaları bulunmaktadır.

İngiltere-Oxford'da Bodleian Kütüphanesi Türkçe Yazmaları koleksiyonunda, MS Turk. e. 94/23 numarada 17 varaklık ve MS Turk. 97/3'te 37 varaklık birer nüshası vardır. Almanya Millî Kütüphanesi Türkçe Yazmalar Koleksiyonunda, Hs. Or. Oct. 878 Saatsbibliothek, Berlin; Hs. Or. Oct. 1056 Staatsbibliothek, Berlin ve Berlin Ms. Or. Oct. 3240 Staatsbibliothek, Berlin numaralarda üç nüshası vardır. Ankara Millî Kütüphane Yazmalar Koleksiyonunda 06 Mil Yz A 2251/1 numarada; 26 Hk 73; 06 Mil Yz A 9157/2'de Hakâik-nâme adıyla kayıtlı üç nüshası daha bulunmaktadır (www.yazmalar.gov.tr, 2016). Son olarak eserin Hollanda, Leiden Üniversitesi Kütüphanesi Türkçe Yazmalar bölümünde ve Büke'nin Araç'tan (2010: 26) belirttiğine göre Tifllis-Gürcistan, Gürcistan Bilimler Akademisi El Yazmaları Enstitüsünde birer nüshası daha bulunmaktadır (Büke, 2015: 495).

12. Tâli'-i Mevlûd-i Kebîr

Ankara Adnan Ötüken İl Halk Kütüphanesi, 06 Hk 3204 numarada kayıtlıdır. Eser Arapça dualar, bazı çiçek adları ile ilgili açıklamalar barındırmaktadır. Hata, Hattın ve Türkistan alimlerinin on iki yılı bir devir sayıp ve her bir yılı bir hayvanla adlandırdıklarına dair bir makale ve bir de şiir vardır (www.yazmalar.gov.tr, 2016). Büke eser hakkında çalışarak ayrıntılı bilgi vermiştir (Büke, 2016).

13. Hadîs-i Ahsen

Köprülü ve Bursalı Mehmed Tahir bu eserden bahsederler ancak hakkında bilgi veremezler (Köprülü, 1977: 650; Bursalı M. Tahir, 1972: 106). Sadece Münâzara-i Seyf

ü Kalem'de adı geçmektedir. Başka hiçbir yerde böyle bir eser bilgisi bulunmamaktadır. Bu konu hakkında Büyükkarcı böyle bir eserin olmadığını, "…bazı Pârsî'den tercüme kılup ve bazı dahi sayir kitâblardan istihrâc kılup Hadis-i Ahsen emlahü'l-kelam birle mensûr u manzûm tasnîf kılup söyledümse…(Tanyıldız, 2005: 78)" cümlesinde "güzel bir söyleyişle" anlamında kullanıldığını iddia etmektedir (1993: 7). Büke ise müstensihin veya müellifin başlıkları ve kitap adlarını kırmızı renkte yazdığını ve cümlenin gidişatına bakarak kırmızı rengin özellikle kullanıldığını bildirmekle birlikte durumun muğlak olduğunu beyan etmektedir (2015: 496). Ancak biz Büyükkarcı'nın fikrine katılıyoruz. Zira kendi çalışma konumuz olan Süleymân-nâme'nin 75. cildinde "…ahsen hadis emlah kelam…" söyleyişi sıkça geçmektedir. Örneğin çalışmamızın Metin bölümünde şöyle geçmektedir: Söyledüm ahsen hadis emlah kelām 131a/15; Söyledüm ahsen hadis emlah kelām 153b/13; Söyleyem ahsen hadis emlah kelām 178b/17. Sadece bizim çalışmamızda değil, başka eserlerde de bu söyleyiş vardır. Çalışmamızda karşılaştırdığımız üç nüshada da başlıkların ya da isimlerin tamamen kırmızı renkle yazılmadığı, zaman zaman siyah mürekkeple yazıya devam edildiği görülmektedir. Başka eserlerde de bu durum mevcuttur. Ayrıca söz konusu eser hakkında şimdiye dek söylenilen kaydın dışında başka hiçbir kaydın ve nüshanın bulunamaması bu fikrimizi güçlendirmektedir.

14. Kitâb-ı Tecnîsât-ı Zû'l-Kâfiye an-Kıssa-i Süleymân-ı Belkıs (Hâzâ Kitâb-ı Süleymân-ı Belkıs-nâme, Tecnîsât, Tecnîsât-ı Süleymân, Süleymân-nâme vü Belkıs-nâme)

Eserden ilk kez Süleymân-nâme vü Belkıs-nâme olarak bahseden Akay, yazarın bu eserinden Şantrançnâme-i Kebîr'de söz ettiğini ve yedi bin beyitten oluştuğunu söylediğini söyler (Akay, 1990: XIX).

Biz de Süleymân-nâme'nin 75. cildinin Uppsala, Nr. 196'da bilgisini veren kaynaklardan (Jafarova, 2010; Biçer, 2005a) yola çıkarak kendi nüshamızı araştırırken bu esere tesadüfen rastladık. Upsala'da olduğu söylenen eserin Tornberg'in Upsala Üniversite Kütüphanesi'ndeki Arapça, Farsça ve Türkçe Eserler Kataloğunda, numara 196'da olduğu tespit edilmiştir (1849: 119). Ayrıca kütüphanenin internet sitesindeki yazma eserlere ait koleksiyonlar incelenmiş; Upsala'daki Osmanlı Mirası adlı koleksiyonda, raf numarası O St. 5 Fol.'da, başında "Hâzâ Kitâb-ı Süleymân-ı Belkıs-nâme" yazan 224 varaklık bu esere ulaşılmıştır. Kütüphane eserlerin dijital fotoğraflarını yayınladığından,

eser birebir görülmüş ve eserin tamamen manzum tarzda yazılmış bir mesnevî olup müstakil bir eser olduğu anlaşılmıştır. Eser dört cilttir. Çatıkkaş da Şantranç-nâme-i Kebîr çalışmasında eserden bahseder ancak 163 varak olduğunu söyler (2015: 22).

Yine Tecnîsât olarak bahsedilen bir çalışma hakkında yapılan ayrıntılı taramada, bu esere ulaşılmıştır. Şöyle ki, yapılan araştırmalarda Firdevsî'nin eserden Münâzara-i Seyf ü Kalem'de "Tecnîsât" olarak bahsettiği ancak eserin hiçbir şekilde bulunamadığı bilgisi vardı (Biçer, 2005: 75; Vanlı, 2012: 23; Jafarova, 2010: 8). Büke, eserin yanlış bir isimlendirme sonucu bu ismi aldığı; aslında eserin araştırmacılar tarafından yanlış okunduğu gerekçesiyle bulunamadığını söyler. Münâzara-i Seyf ü Kalem'in 5b varağında, sadece bir tane "Süleymân" ifadesi geçerken araştırmacıların bu kelimeyi "Tecnîsât-ı Süleymân" ve "Süleymân ü Belkısnâme" diyerek ilk eserin sonuna diğer eserin başına getirmeleri kesinlikle doğru değildir (Büke, 2015: 496) diyerek devam eder. Bu konuda biz de Büke'ye katılıyoruz. Zira Pertsch, Dükalık Kütüphanesi'ndeki Türkçe El Yazmaları Kataloğunda, 208 numarada, Firdevsî'ye ait olduğunu söylediği eserin adının Kitâb-ı Tecnîsât-ı Zû'l-Kâfiye an-Kıssa-i Süleymân-ı Belkıs olduğunu yazar. Tornberg tarafından bahsedilen nesir girişi eksiktir. Eserin 253 varak olduğunu, elde bulunan bölümünün vezin şeklinde olduğunu, eserin ilk ve son sayfalarının güzel nesihle yazıldığını anlatır. Eser çift sütun ve 15 satır olarak düzenlenmiştir. Bazı sayfaları resim eklemek için boş bırakılmıştır (Pertsch, 1864: 179-180).

Buradan da anlaşıldığı üzere, yazarının "Ale'l-husûs ki Süleymân u Belkıs-nâme'yi tecnîs-i tâmm-ıla nazma getürüp zü'l-kafiye kim tamâm eyledük. Yidi bin beyit üzerine kim âhir kılup söyledük" (Çatıkkaş; 2015: 116) dediği esere ait biri İsveç'te 163 varaklık, diğeri Avusturya'da 253 varaklık iki nüshası olduğu tespit edilmiştir.

15. Vilâyet-nâme (Menâkıb-ı Hacı Bektaş Velî)

Gölpınarlı tarafından tıpkıbasımı yapılmış olup, Manâkıb-ı Hünkâr Hacı Bektâş-ı Velî adıyla söylenegelmiştir. Dînî-tasavvufî tarzda bir eserdir. Eserin bir nüshası Nevşehir Hacıbektaş İlçe Kütüphanesinde, nr. 200'de bulunmaktadır. Bir diğer nüsha ise Ankara Millî Kütüphanede bulunmaktadır; Hacı Bektaş-ı Velî hakkındaki bilgi veya rivayetlerden oluşur (Gölpınarlı, 1995). Eser nesir ve manzum olarak yazılmıştır. Ancak eserin varlığına dair tartışmalar sürmektedir (Tanyıldız, 2007: 171).

16. Teşhîsü'l-İnsân

Eseri Akay İstanbul Üniversitesi Edebiyat Fakültesi Türk Dili ve Edebiyatı Bölüm Seminer Kitaplığında kaydetmektedir; 143 varak olup H.886 (M.1481) tarihinde istinsah edilmiştir (1990: XVIII). Kutluk, Kenek Oğlu Orhan ve Teşhisü'l İnsan adlı makalesinde, Firdevsî'yi "şimdiye kadar ismi işitilmemiş olan şair yazar" olarak, Teşhisü'l İnsan'ı da "on beşinci asrın bilinmeyen bir eseri" olarak bilim dünyasına tanıtmıştır. Aksoy Teshil'ül-İnsan olarak isimlendirmiş olup yaptığı araştırmalar sonucunda söz konusu kütüphanede bulamadığını söyler (Aksoy, 2000: 42). Yine Büke tarafından İstanbul Üniversitesi Kütüphanesi'nde yapılan araştırmada bulunamamış; başka bir yere taşındığı veya kaybolduğu söylenmiştir (Büke, 2015: 493).

17. Kitâbü'l-Mevâiz

Bu eser İstanbul Büyükşehir Belediye Kütüphanesi, Muallim Cevdet Bölümünde bulunmaktadır. Numara 297.6'da kayıtlıdır. İslam ile ilgilidir.

18. Barak Baba Risâlesi

Esere Gölpınarlı'nın Yunus Emre ve Tasavvuf adlı çalışmasından ulaşılmaktadır. Burada Gölpınarlı, eserin mütercimine dair Firdevsî-i Rûmî (Hızıroğlu İlyas) bilgisi düşer (1992: 253). Bunun dışında herhangi bir çalışmada bir malumat olmadığı gibi kütüphanelerde esere ait bir nüsha ile de karşılaşılmamıştır.

19. Fâl-ı Kur'ân (Kur'ân-ı Kerîm'den Tefe'üle Dair Bir Risâle)

Firdevsî-i Tavîl adına, Kur'an-ı Kerim'den Tefe'üle Dair Risale adıyla, İstanbul Üniversitesi Merkez Kütüphanesi, numara 11632 Demirbaş numara 000816'da kayıtlıdır. Ahlâk ile ilgilidir (Biçer, 2005: 75).

Farsça'dan H.893(M. 1487-88)'te tercüme edildiği ve İbrahim Paşa'ya sunulduğu bilinmektedir. İstanbul Üniversitesi Nadir Eserler Kütüphanesi Türkçe Yazmalar Bölümünde numara 816'da bulunan eser tefe'üle dairdir (Aksoy 2000: 44; Abul, 2004: 6; Tanyıldız, 2005:34).

20. Şerh-i Hadis-i Erbaîn (Terceme-i Hadis-i Erbaîn)

Eser Atıf Efendi Yazma Eser Kütüphanesi, Atıf Efendi Koleksiyonunda bulunmaktadır. 34 Atf 2846/9 numarada kayıtlı olup Farsça'dır. 227 varaktır, İslam dinini konu edinir.

21. Süleymân-nâme Muhtasarı

Eser İstanbul Millet Kütüphanesi 297.9'da AETrh316 demirbaş numarasıyla kayıtlıdır. Eserin diğer nüshası ise İstanbul Üniversitesi Merkez Kütüphanesinde 297.91'de NEKTY00715 barkod numarasıyla kayıtlıdır (Büke, 2015: 498).

22. Kasas

Eserden ilk kez bahseden Büke, bu eserin varlığını Tavşanlı Zeytinoğlu Halk Kütüphanesinde 43 Ze 689/1 arşiv numarasıyla kayıtlı olan Süleyman-nâme nüshasına bağlar. Eserin 2a varağı 6. satırındaki: "…kitablar varsa anları cümle içine katmışdur tatvil-i kelam itmekiçün kasas gibi tali'-i mevlüd gibi mülheme'i nice dahı bunlarun gibi cem' idüp…" ifadelerinden yola çıkarak böyle bir eserin Firdevsî'nin Tali'-i Mevlüd-i Kebir gibi örnek verdiği eserlerinden biri olduğunu söyler (Büke, 2015: 498). Esere dair bir nüsha tespit edilmemiştir.

23. Terceme-i Kenzü'l-Hakâyık ve Keşfü'l-Dakâyık

Terceme-i Kenzü'l-Hakâyık ve Keşfü'l-Dakâyık hakkında, Biçer'in aktardığına göre, Firdevsî-i Rûmî Tuhfetü'l Hâdî adlı kitabında, bizzat Padişah Yavuz Sultan Selim Han'ın emriyle, Muhammed Aynü'l-Kuzât Hemedânî'den tercüme yaptığını bildirmektedir (2005a: 71). Ancak eserin Millî Kütüphanede 06 Mil Yz A 2920/1 arşiv numarasıyla Aşkî tarafından telif ve Ahmed Şevki tarafından istinsah edilmiş bir nüshasının daha olduğu bilinmektedir (Büke, 2015: 499).

24. Tûtî-i Şehristân-ı Tarikat

Firdevsî-i Rûmî'nin Hakîkat-nâme adlı eserinde Bülbül-i Gülistân-ı Hakîkat ve Tûtî-i Şehristân-ı Tarikat eserlerinin adlarını verdiğini söyleyen Biçer'in (2005: 73) böyle bir eserin varmış gibi algılanmasına yol açtığını düşünmekteyiz. Nitekim Jafarova (2010: 5) da Biçer'den müstakil bir esermiş gibi aktarmıştır. Biçer bu iki tabiri ayrı birer eser adı gibi düşünmüştür; ancak bunlar eser değil, Tercüme-i Kenzü'l-Hakâyık ve Keşfü'l-Dakâyık'ı yazan kişinin Şeyh Attar'ı övmek için kullandığı iki sıfattır (Büke, 2015: 499).

25. Muhtâr-nâme

Yine Biçer (2005: 74) ve Jafarova (2010: 5) tarafından müstakil bir eser olduğu bildirilen eser hakkında başka bir yerde malumat yoktur.

26. Hayāt-ı Hayvanāt-ı Kebîr (Kitâb-ı Hayât-ı Hayvān)

Bu esere ilk kez kendi çalışmamızda rastlanmıştır. Çalışmamızda Firdevsî bizzat kendi yaptığı çalışmayı metnine dayanak olarak kaynak gösterir. Şöyle ki: "Zīrā ki Ḫayāt-ı Ḫayvānāt-ı Kebīr'de Muḥammed-i Şerefü'd-dīn raḥmeten vāsiʿaten ve daḫı Ebū Ḥāmid-i Endülüsî rivāyet iderler ki:..." Metnimizin 108a varağının 16. Satırında yer alan bu ifade bize eserin varlığını haber vermektedir. Yine eserin 116b varağının 5. satırında **"**Muṣannif-i kitāb Firdevsī eydür: Muḥammed bin Şeyḥ Şerefe'd-dīn Mūsā raḥmeten vāsiʿaten Kitāb-ı Ḥayāt-ı Ḥayvān'da getürmişdür ki:" ifadeleri yer almaktadır. Çalışmamızın Bibliotheque Nationale nüshasında, bu satırın hemen kenarında "ẕikr-i ismü'l-müellif" ibaresi geçmektedir. Bu ibare de eserin Firdevsî'ye ait olduğu bilgisini teyit etmektedir. Ancak yazma eser kütüphanelerine ait kataloglarda esere dair herhangi bir kayda ulaşılamamıştır.

27. Süleymân-nâme (Kitâb-ı Kıssa-nâme-i Süleymân Aleyhi's-selâm, Süleymân-nâme-i Kebîr)

İslâmî Türk edebiyatında geçen kıssalar ve mucizeler peygamberler etrafında oluşmaktadır. Bu peygamberlerden biri olan Hz. Süleymân aleyhi's-selâmın başından geçen olayların anlatıldığı eserler Süleymân-nâme olarak anılmaktadır.

Osmanlı edebiyatında Kanunî Sultan Süleyman'ın saltanatını konu edinip onu dönemindeki belli başlı olayları anlatan manzum ve mensur eserlere Süleyman-nâme denir (Canım, 2014: 280). Canım, divan edebiyatındaki türleri içeren çalışmasında, Hz. Süleyman'ı konu edinen eserlerin Süleyman-nâme türü içinde anılamayacağını söylemişse de (2014: 282) genel eğilim bu eserlerin de Süleymân-nâme olarak anılması yönündedir. Hz. Süleyman kıssa ve menkıbeleriyle başta Fars ve Türk edebiyatlarında sıkça ele alınmış, telmih, teşbih, tenasüp gibi sanatlar dolayısıyla şiirlerde yer almış ve müstakil mesnevî konusu olarak işlenmiştir (Akkaya, 2010: 60).

Eser, Fatih Sultan Mehmet, II. Bayezid ve Yavuz Sultan Selim devirlerinde telif edilmiştir. Eserin ilk 7 cildi Fatih Sultan Mehmet devrinde, 7-80. ciltleri II. Bayezid devrinde, 81. cildi Yavuz devrinde telif edilmiştir. Firdevsî eserinde, Hz. Süleyman ile ilgili bütün dinî rivâyetleri, hikâyeleri bir araya toplamış ve ayrıca felsefe, hendese,

nücûm ile tıbba ait bir yığın bilgileri ilâve ederek, eserine ansiklopedik bir mahiyet vermiştir (Köprülü, 1977: 649).

Firdevsî'nin Süleymân-nâme'sine ait ilk bilgiler Latîfî tezkiresinde karşımıza çıkar. Firdevsî'nin II. Bayezid adına, en çok bilinen eseri Süleymân-nâme'yi nazım ve nesir halinde 360 cilt olarak yazdığı, ancak II. Bayezid'in eserin 80 cildi haricindekileri yaktırdığı belirtilmektedir (İsen, 1999: 178). Latifî Tezkiretü'ş-Şuarâ ve Tabsıratü'n Nuzamâ'sında İslâm dinine uygun, yalandan ve abartıdan uzak olan, Esma-i Hüsnâ'nın sayısına tekabül eden kısmı kadarının yani 99 cildi dışındakilerin yakıldığını (Canım, 2000: 426) söylemektedir. Eserin 1836 meclis kıssa ve 1777 tevhid, naat ve kasideden oluştuğu bilgisine yine buradan ulaşmaktayız.

Beyânî, Süleymân-nâme'den Şah-nâme diye bahsetmiş ve Sultan Bayezîd namına 380 cilt olarak telif edildiğini yazmıştır (Kutluk: 2014: 745; Kutluk, 1997: 64). Gelibolulu Mustafa Âli Künhü'l Ahbar'ında II. Bayezid adına 360 cilt (Çavuşoğlu ve Uğur, 2014: 200b; İsen, 1994: 160-161); Kınalızâde Hasan Çelebi Sultan Bayezid namına 380 cilt (Kutluk: 2014: 745); Kâtip Çelebi ise Keşfü'z-Zünûn'unda Şâhnâme -sehven Süleymân-nâme- adlı eserden bahsetmiş ve eserin 330 cilt olarak yazıldığını (Kâtip Çelebi, 2012: 822) bildirmiştir.

Pertsch, Firdevsî'nin 70, 80 ya da 90 ciltlik bir eser yazmaya çalıştığını (1864: 18, 179); Blochet Firdevsî'nin II. Bayezid'e 330 meclisten oluşan bir Süleyman-nâme yazdığını, bu eser haddinden fazla olunca 80'den sonrasını II. Bayezid'in yaktırdığını, buna üzülen Firdevsî'nin Horasan'a gittiğini yazar (1932: 224). Bursalı Mehmet Tahir Süleymân-nâme'nin 366 cüz (cilt) ve 399 meclisten oluştuğunu (1972: 105); Şemsettin Sami, Kâmûsu'l-A'lâm'ında eserin 380 ciltten oluştuğunu, Bayezid tarafından 80 cilde indirildiğini (1996: 3388); Köprülü nesir ve nazım karışık olan yazılan eserin 360 cilt olup 1836 meclise ayrıldığını söyler. Kocatürk ise eserin her güne bir cilt okunacak şekilde 366 cilt, 1836 meclisten oluştuğunu belirtir (2016: 265).

Görüldüğü üzere hemen hemen aynı dönemlerde yazılmış olan tezkirelerde ve günümüz kaynaklarında, Firdevsî ile ilgili bilgilerde olduğu gibi Süleymân-nâme'nin ciltleriyle alakalı sayısal verilerde de tutarsızlık görülmektedir. Eserin 330, 360, 366, 380 cilt olarak tertip edildiğine dair bilgi karmaşası, bizzat Firdevsî'nin eserlerinde verdiği bilgilerden kaynaklanmaktadır. Eserin II. Bayezid tarafından yakılarak 80 veya 99 cilde düşürüldüğü

bahsi pek doğru olmasa gerektir. XVI. asrın başında hükümrân olan Bayezid II. mücadeleden kaçınmış; âlim ve şair bir hükümdar olması neticesinde âlim ve sanatkârları himâye etmiş, ihsân ve sadakası bol bir padişahtır (Pekolcay, 1996: 264). II. Bayezid gibi ilme ve fenne kıymet veren bir padişahın, hele hele kendi adına yazılmış bir eseri yaktırmasının sağlam bir dayanağı yoktur. Zira Firdevsî'nin padişahı sürekli öven satırları Süleymân-nâme'nin ciltlerinden görülebilmektedir.

Firdevsî ise bizzat Süleymân-nâme Muhtasarı'nda "Bu 99 mücelled kitâb-ı Süleyman-nâme'nin te'lifini bir âdil ve kâmil padişahın devam-ı devletinde 81. cildi tamamlamayı müyesser itdi. Bu 495. meclisin 405. meclisini bir fadıl ve âkil ehl-i dil şehin şâhın eyyâm-ı rif'atinde tasnîf itmeklik mukadder itdi" demektedir (Biçer, 2005a: 51). Süleymân-nâme meclis denilen bölümlerden oluşmaktadır ve her cilt 5 meclisten oluşur.

Firdevsî eserini halk arasında okunsun diye meclisler halinde yazmıştır. O devirlerde halk arasında toplu okuma adeti yaygındı. Bilhassa destan cinsinden eserler evlerde, konaklarda, kahvelerde toplanan meclislerce okunur ki eserin küçük kısımlarına meclis denilmesi buradan gelir (Kocatürk, 2016: 264). Öyle anlaşılıyor ki Firdevsî eserini her gün okunsun diye 360 cilt olarak tasarladı ancak II. Bayezid eseri uzun bulunca Esmâ-i Hüsnâ adedine yani 99 cilde indirdi.

Eser üzerinde şimdiye dek yapılan çalışmalara bakıldığında bizim de çalışma konumuzu teşkil eden Kitâb-ı Kıssa-nâme-i Süleymân Aleyhi's-selâm adında müstakil bir eserden bahsedilir ki eserin Süleymân-nâme-i Kebîr'den önce yazıldığı, hatta eserin bir mukaddimesi, ilk örneği olduğu (Olgun ve Parmaksızoğlu, 2011: XVII; Tanyıldız, 2005: 35; Aksu, 2008: 463) bilgisi verilir. Eser Topkapı Sarayı Müzesi kütüphanesi Hazine Koleksiyonu numara 1231'de bulunmakta olup 74-75 ve 76. ciltleri haizdir. Bu cildin başında Kitâb-ı Kıssa-nâme-i Süleymân Aleyhi's-selâm yazıyor olması, araştırmacıları bu nüshanın başka bir eser olduğu yanılgısına düşürmüştür. Karatay ise Topkapı Sarayı'ndaki Türkçe yazma eserlerin kataloğunu hazırlarken bu cildin bir Süleyman-nâme nüshası olduğunu fark etmemiş, eser künyesine bu ismi yazmıştır (1961: 331). Oysaki 1536'da bulunan 74-75 ve 76. ciltlerle nüsha karşılaştırması yapıldığında Süleymân-nâme olarak geçen nüshanın 1231'deki Kitâb-ı Kıssa-nâme-i Süleymân Aleyhi's-selâm'a göre sadece 73. cildinin fazla olduğu, 73-74-75. ciltlerin birbiriyle aynı olduğu okunabilmektedir. Daha önce Firdevsî-i Rûmî ve Süleymân-nâme ile ilgili

araştırma yapan bilim adamları, kendi çalışmalarına da bu yanlışlığı aynen aksettirmişlerdir (Olgun, 1978; Olgun ve Parmaksızoğlu, 2011: XVII, Biçer, 2005: 56; Köprülü, 1996: 128; Çatıkkaş, 2015: 22; Güleç, 1994: 10; Çelik; 2010: 5; Köz, 2004: XI; Köprülü, 1996: 128; Şakar, 2003: 13). Bu yanlışlığın Karatay'ın kataloğundaki eksik bilgiden kaynaklandığı aşikârdır (bk. Karatay, 1961: 331). Süleymân-nâme'nin 74. cildi üzerine doktora tezi hazırlayan Erdem ise, bu yanlışlığı ilk kez fark ederek bu ciltlerin tamamının Süleymân-nâme olduğunu belirtir (2005a: 1).

Eserin Konusu, Dil ve Üslûp Özellikleri

Süleymân-nâme Firdevsî'nin en meşhur eseridir. Hatta Firdevsî hayatını bu esere adamış, eseri hayatının merkezine koymuş; diğer eserlerini de Süleymân-nâme'yi yazmaya devam ederken yazmıştır. Kendi ifadesine göre 50-60 yıl uğraşmıştır.

Elli altmış yıl kıluban 'ömri harc

Bir Süleymân-nâme itdüm Şâha derc (Usta, 1995: 3; Erdem, 2005a: 8).

Süleymân-nâme olağünüstü hikâyeler bakımından oldukça zengindir. Eser boyunca eski İran, Arap ve özellikle Türk, tarihî efsânevî ve mitolojik şahıslara ve onların maceralarına ilişkin birçok hikâyeye ulaşmak mümkündür (Erdem, 2005a: 2). Bu durum eser üzerinde çalışılan nüshalardan açıkça tespit edilebilmektedir (bk. Çatıkkaş, 2009; Akay, 1990; Güleç, 1994; Büyükkarcı, 1993; Genç, 1995; Usta, 1995; Aksoy, 2000; Şakar, 2003; Köz, 2004; Abul, 2004; Erdem, 2005a; Jafarova, 2010; Vanlı, 2012; Şimşek, 2013; Çelik, 2010).

Süleymân-nâme Hz. Süleyman'ın hayatı ile ilgili dinî ve tasavvufî her türlü halk hikâyesini ve rivâyetleri içinde barındıran ansiklopedik tarzda bir eserdir. Hendese, nücum, geometri, felsefe, tıp, botanik, zooloji, astronomi, fıkıh, hadis, tefsir, tasavvuf ve ahlâkla ilgili hemen her alanda bilgi ve anekdotlar barındırmaktadır. Bu yönüyle eser Şark ilimlerinin, Şark tarih, ahlâk, kültür ve mitolojisinin bir ansiklopedisi mahiyetini almıştır (Canım, 2014: 282).

Çalışma konusu olan eserde Hz. Süleymân'ın İslam dînini yayarken başından geçen efsanevî halk hikâyesi tarzında anlatılmaktadır. Süleymān-nāme'nin 75. cildi, diğer bütün ciltlerde olduğu gibi beş ana meclis üzere kuruludur. 371-375. meclislerin anlatıldığı bu

ciltte her mecliste ortalama 20 farklı başlık bulunmaktadır. Metne dair bütün başlıklar "Metin" bölümünde verilmiştir.

Eserin üçte birinin manzum gerisinin nesir olduğu kütüphanelerde bulunan Süleymân-nâme nüshalarından görülebilmektedir. Firdevsî nesirde oldukça başarılı olmasına rağmen, nazımda pek de kuvvetli sayılmaz. Nesirde akıcı ve anlaşılır bir üslubu olan yazarımız, nazma gelindiğinde özellikle meclis girişlerinde ağdalı bir dil kullanmaya çalışmış; bu da vezin bakımından hataları ortaya çıkarmıştır. Yine nesir girişlerinde ise zaman zaman Farsça tamlamalardan mürekkep, uzun girişler yazmış; bunlarda da pek başarılı olamamıştır. Çalışma konumuza ve Süleymân-nâme'nin geneline bakıldığında eserin nazım bölümleri nesir bölümlerinin yaklaşık dörtte biri kadardır. Nazım bölümleri nesir bölümlerinin birer açıklayıcısı ya da bir sonraki nesir parçasına girişi ifade edici bölümler olarak göze çarpar.

Eserde bir istinsah geleneği olarak Farsça başlıklar, tamlamalar, Arapça ayet, hadis ve kelam-ı kibarlar, atasözleri ve deyimler ile nesir parçalarının içinde yer edinen ve "Şi'r" başlığıyla Arapça yazılan beyitler mevcuttur. Firdevsî zaman zaman bu Arapça şiir, ayet ve hadisleri "Yani…" diye söze başlayarak açıklama, didaktik bir şekilde halka anlatma yoluna gitmiştir. Bunu yaparken tekrarlara düşmüş, eserde tespit ettiğimiz gibi, mesela bir ayet veya hadisi hemen her konu içinde tekrar edebilmiştir. Arapça-Farsça kelime ve terkipleri zaman zaman hatalı kullanmıştır.

Bunlardan başka Süryanice olduğu belirtilen ve anlaşılması zor tılsımlar bazen bir satır halinde, bazen de bir köşebent içinde verilmiştir. Metinde başlıklar kırmızı olarak yazılmış; zaman zaman siyah yazıldığı hatta unutularak hiç yazılmadığı da tespit edilmiştir.

Süleymân-nâme Yazmalarının Diğer Ciltleri, Bulundukları Yazma Eser Kütüphaneleri ve Özellikleri

Müellifi tarafından 82 cildinin tamamlandığı söylenen Süleymân-nâme'nin bahsi geçen cilt hariç 81 cildi Türkiye'nin ve dünyanın farklı yazma eser kütüphanelerinde mevcuttur. Bu kütüphaneler ve içinde bulunan Süleymân-nâme yazmaları şöyledir:

Topkapı Sarayı Müzesi Kütüphanesi

Cilt 5-13: Hazine nr. 1525; 388 varak.

Cilt 14-20: Hazine nr. 1526; 321 varak.

Cilt 25-30: Hazine nr. 1527; 306 varak.

Cilt 31-36: Hazine nr. 1528; 378 varak.

Cilt 37-42: Hazine nr. 1529; 383 varak.

Cilt 43-48: Hazine nr. 1530; 382 varak.

Cilt 49-54: Hazine nr. 1532; 459 varak.

Cilt 55-60: Hazine nr. 1534; 500 varak.

Cilt 61-66: Hazine nr. 1534; 500 varak.

Cilt 67-71: Koğuşlar nr. 892; 470 varak.

Cilt 67-72: Hazine nr. 1535; 595 varak.

Cilt 73-76: Hazine nr. 1536; 469 varak.

Cilt 76: Koğuşlar nr. 892.; 470 varak.

Cilt 77-80: Hazine nr. 1537; 534 varak.

Süleymaniye Kütüphanesi

Cilt 2-4: Hacı Mahmut Efendi nr. 4863; 188 varak.

Cilt 48: Hacı Mahmut Efendi nr. 4863.

Fatih Millet Kütüphanesi

Cilt 81: Ali Emîri Manzum nr. 317; 123 varak.

İstanbul Belediyesi Kütüphanesi

Cilt 31-32: M. Cevdet nr. B. 26.

Cilt 39: M. Cevdet nr. B. 26

Cilt 74: M. Cevdet nr. O. 19

Manisa İl Halk Kütüphanesi

Cilt no (?): 45 Ak Ze 226; 766 varak.

İstanbul Hüseyin Kocabaş Kitaplığı Türkçe Yazmaları

Cilt (?)[4]*:* S.H.M.H.K Yaz. nr. 361: 127 varak.

İstanbul Üniversitesi Kütüphanesi

Cilt 21-23: T.M.. nr. 9884

Cilt 24: Türkçe Yazmalar nr. 9884

Cilt 25: Türkçe Yazmalar nr. 9884

Cilt 26-29: Türkçe Yazmalar nr. 9884

Cilt 33-36: Türkçe Yazmalar nr. 9884; 264 varak.

İstanbul Üniversitesi Edebiyat Fakültesi Kütüphanesi

Cilt 71-73: nr. 4000; 100 varak.

Roma Vatikan Kütüphanesi Türkçe Yazmaları Koleksiyonu

Cilt 3-5: Vaticano Turco nr. 28; 183 varak.

Cilt (?): nr. 188

Macar Bilimler Akademisi Kütüphanesi (Macaristan)

Cilt 2: Török, F[5]. 1; 303 varak.

Cilt 10: Török, F. 1; varak.

Cilt 7-13: Török, F. 1; 356 varak.

---

[4] Kıssa-i Süleymân Aleyhi's-selam adıyla bilinen Süleymân-nâme'dir.

[5] Koleksiyonun adıdır.

Cilt 17-18: Török, F. 3; varak, 99.

Cilt 25-30: Török, F. 4; 304 varak.

Cilt 49: Török, F. 5; 80 varak.

Cilt 50: Török, F. 6; 94 varak.

Cilt 51: Török, F.7; 72 varak.

Cilt 52: Török, F. 8; 71 varak.

Cilt 53: Török, F. 9; 76+[1] varak.

Cilt 54: Török, F.10; 79 varak.

Cilt 64-66: Török, F. 11; 275 varak.

Cilt 77: Török, 12; 116 varak.

Cilt 78-80: Török, 13; 314 varak.

Cilt (?)[6]: Török, F. 14; 221 varak.

Dükalık Kütüphanesi (Avusturya)

Cilt 1: Gotha Katalog nr. 11; 357 varak. (Pertch, 1864: 18) Sammlung Ch. A. 241.

Cilt (?): Gotha Katalog nr. 208; 253 varak. (Pertch, 1864: 179) Seetzen: nr. 112.

Cilt (?): Gotha Katalog nr. 241; 357 varak.

Cilt (?): Katalog nr. 242; 48 varak. (Pertch, 1864: 200) Seetzen Kah: 1198

Fransa(Paris) Millî Kütüphanesi (Biblioteque Nationale de France)[7]

Cilt 75: Supplement Turc 1293; 115 varak.

---

[6] Kataloğu hazırlayan Parlatır ve Hazai, cilt yerinde olmadığı için cilt numarasının tespit edilemediğini belirtmiştir (2007: 75).

[7] Bu eser Blochet'in hazırladığı (1932: 224) katologta taranmış; Biblotech Nationale de France'in internet Kütüphanesi'nden araştırılarak nüshanın yeri bulunmuştur. Esere ait birer takım fotokopi ve mikrofilm kütüphaneden mail ile istenerek temin edilmiştir. Daha sonra bizzat Fransa'ya eseri yerinde görmek için seyahat edilmiş; araştırma ve gözlem yapılmıştır.

Berlin Devlet Kütüphanesi (Almanya)

Cilt (?): nr. 179, 154 varak. (Pertch, 1889: 199)

Cilt (1-5): nr. Ms. or fol. 4154, 279 varak.

Cilt (?): Sachau 338, 58 varak.

Süleymân-nâme Hakkında Yapılan Akademik Çalışmalar

Süleymân-nâme üzerine yapılan çalışmalara bakıldığında bir kısmının doktora ve yüksek lisans düzeyinde olduğu, bir kısmının ise makale olarak yayınlandığı görülmektedir. Şimdiye dek Süleymân-nâme'nin 6-7, 8-9, 10, 25-26, 42, 44, 43-44-45-46, 47, 63, 67, 68, 72, 74, 76 ve 81. ciltleri, yani 21 cildi üzerine çeşitli konularda çalışmalar yapılmış; eserin bir bütün olarak anlaşılabilmesi için bütün ciltleriyle okunması ve yayımlanması gerekmektedir.

Yüksek Lisans Tezleri (10 adet)

ABUL, Yasemin (2004), **Süleymân-nâme-i Kebir'in 47. Cildi Üzerinde Metin ve İnceleme,** Celal Bayar Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, (Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi), Manisa.

AYDIN, Halis (2017), **Firdevsî-i Rûmî'nin Süleymân-nâme'sinin 68. Cildi (İnceleme-Tenkitli Metin),** Hacı Bektaş Velî Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Türk Dili ve Edebiyatı Anabilim Dalı, (Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi), Nevşehir.

BABÜR, Yusuf (2013), **Firdevsî-i Rûmî Süleymân-nâme-i Kebîr (6-7. Ciltler/ İnceleme-Transkripsiyonlu Metin),** Erzincan Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Türk Dili ve Edebiyatı Anabilim Dalı, (Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi), Erzincan.

ÇELİK, Zeynep (2010), **Firdevsî-i Rûmî'nin Süleymân-nâme Yazmasının (81. Cilt) (82b-123b yk.) Bilimsel Yayını ve Üzerinde Dil İncelemeleri,** Mimar Sinan Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitütsü, Türk Dili ve Edebiyatı Anabilim Dalı, (Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi), İstanbul.

JAFAROVA, İlhama (2003), **Firdevsi-i Rumi'nin Süleymanname Yazmasının (81.cilt 54b-82a, 28yk.) Yayını ve Üzerinde Dil İncelemeleri,** Mimar Sinan Güzel

Sanatlar Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü Türk Dili ve Edebiyatı Anabilim Dalı, (Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi), İstanbul.

KÖZ, İbrahim (2004); **Firdevsî-i Rûmî'nin Süleymân-nâme Yazmasının (81. Cilt 70, 54 b.yk.) Bilimsel Yayını ve Üzerinde Dil İncelemeleri,** Mimar Sinan Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Türk Dili ve Edebiyatı Anabilim Dalı, (Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi), İstanbul.

ÖZYAŞAMIŞ ŞAKAR, Sezer (2003), **Firdevsî-i Rûmî'nin Süleyman-nâme Yazmasının (81.cilt, 28yk.) Bilimsel Yayını ve Üzerinde Dil İncelemesi,** Mimar Sinan Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitütsü, Türk Dili ve Edebiyatı Anabilim Dalı, (Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi), İstanbul.

ŞİMŞEK, Yaşar (2013), **Firdevsî-i Rûmî, Süleymân-nâme-i Kebîr (76. Cilt), Giriş, Ses Bilgisi, Tenkitli Metin, Sözlük,** Ondokuz Mayıs Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Türk Dili ve Edebiyatı Anabilim Dalı, (Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi), Samsun.

TOMBAK, Süleyman Anıl (2017), **Firdevsî-i Rûmî'nin Süleymân-nâme'sinin 67. Cildi (İnceleme-Tenkitli Metin),** Hacı Bektaş Velî Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Türk Dili ve Edebiyatı Anabilim Dalı, (Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi), Nevşehir.

VANLI, Murat (2012), **Firdevsî-i Rûmî, Süleymân-nâme-i Kebîr (8-9. Ciltler) (İnceleme- Metin),** Erzincan Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Türk Dili ve Edebiyatı Anabilim Dalı, (Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi), Erzincan.

Doktora Tezleri (9 Adet)

AKAY, Asuman (1990), **Firdevsî- Süleymân-nâme (44. Cilt) Metin ve Fiiller Üzerine Bir İnceleme,** İstanbul Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Yeni Türk Dili Anabilim Dalı, (Yayımlanmamış Doktora Tezi), İstanbul.

AKSOY, Mustafa (2000); **Uzun Firdevsî'nin Süleymân-nâmesi'nde Destan Unsurları (2 Cilt) (39-45. Ciltler),** Ege Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, (Yayınlanmamış Doktora Tezi), İzmir.

AKSU, Rabia (2016), **Firdevsî-i Rûmî, Süleymân-nâme-i Kebîr,** 10. Cilt, Atatürk Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Türk Dili ve Edebiyatı Anabilim Dalı, (Yayımlanmamış Doktora Tezi), Erzurum.

ÇATIKKAŞ, M. Ata (1979), **Süleyman-nāme 72. Cilt,** İstanbul Üniversitesi Edebiyat Fakültesi, Türkiye Türkçesi Kürsüsü, (Yayımlanmış Doktora Tezi), İstanbul.

ERDEM, M. Dursun (2005a), **Kitāb-ı Kıssa-nāme-i Süleymān Aleyhisselām Üzerine Söz Dizimi Çalışması 74. Cilt,** Ondokuz Mayıs Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Türk Dili ve Edebiyatı Anabilim Dalı, (Yayımlanmamış Doktora Tezi), Samsun.

GENÇ, Gülnaz (1995), **Firdevsî-i Rûmî, Süleymân-nâme (25 ve 26. Ciltler) Giriş-Metin-Sözlük,** Marmara Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, (Yayınlanmamış Doktora Tezi), İstanbul.

GÜLEÇ, Hamdi (1994), **Firdevsî-i Rûmî'nin Süleymânnâme'si - 42. Cilt, Dâsıtân-ı Ceng-i Âheng-i Efrâsiyâb-ı Türk Üzerinde Bir Metin İncelemesi,** Ege Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü,(Yayınlanmamış Doktora Tezi), İzmir.

JAFAROVA, İlhama (2010), **Firdevsî-i Rûmî'nin Süleymân-nâme-i Kebîr'i (63. Cilt) İnceleme- Metin- Dizin,** Marmara Üniversitesi, Türkiyat Araştırmaları Enstitüsü, Türk Dili Bilim Dalı, (Yayımlanmamış Doktora Tezi), İstanbul.

USTA, Halil İbrahim (1995), **Firdevsî-i Rûmî, Süleymân-nâme-i Kebîr, İnceleme-Metin-Sözlük (43-44-45-46. Ciltler) ,** Ankara Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, (Yayınlanmamış Doktora Tezi), Ankara.

Makaleler (10 Adet)

AKAY, Asuman (1999), "Süleymân-nâme Nesrinde Ahengi Sağlayan Ses ve Söz Unsurları", **Türk Dünyası Araştırmaları Dergisi,** S.118, Şubat, s. 217- 228.

AKAY, Asuman Ahmed (2014), Firdevsî-i Rûmî'nin Süleymânâme-i Kebîr'indeki Deyimler. **Electronic Turkish Studies,** Yıl 9, S. 9, s. 103-122.

BÜKE, Himmet (2015), "Firdevsî-i Rumî, Hayatı ve Eserleri Hakkında Yeni Bilgiler", **Journal Of Mehmet Akif Ersoy University Social Science Institute,** *7*(13), 481-501.

BÜKE, Himmet (2016). "Firdevsî-i Rumî'nin Kayıp Eseri: Tāliʿ-i Mevlûd Veya Tāliʿ-i Mevlûd-i Kebir (Bir Yıldıznâme ve 12 Hayvanlı Türk Takvimi)", **Turuk,** 4(8), 66-74.

BÜYÜKKARCI, Fatma (2004), "The World of Spirits in Firdevsî-i Tavil's Davetnâme Book of Magic", ***P: Art & Culture,*** (12), 27-45.

ÇATIKKAŞ M. Ata (2006) "Firdevsî-i Rûmî'nin Satranç-nāmesi", **Türk Dünyası Araştırmaları Dergisi,** S.37, s.186-198, İstanbul.

ÇATIKKAŞ, M. Ata (2003) "Türk Firdevsî'si ve Süleymân-nâme-i Kebîr", **Türk Dünyası Araştırmaları Dergisi,** S. 25, C. X, s.169-178, İstanbul.

ERDEM, Mehmet Dursun (2005b), "Kitâb-ı Kıssa-nâme-i Süleymân Aleyhi's-selâm ve Söz Dizimi Özellikleri", **Doğu Anadolu Bölgesi Araştırmaları Dergisi,** C. 4, s.1-8., Elazığ.

GÜLEÇ, Hamdi (2006), "Süleymān-nāme'de Eski Türk Destanlarına Ait Unsurlar, Dil Üslup ve Motifler", **Bilig,** S.36, Kış, s.243-260.

ŞİMŞEK, Yaşar (2014), "Süleyman-nâme'nin Dili Üzerine (76. Cilt)", **CBÜ Sosyal Bilimler Dergisi,** C. 12, S. 3, s. 264-278, Manisa.

Firdevsî-i Rûmî'nin Sanatı Ve Edebî Kişiliği

Oldukça geniş ansiklopedik malumat sahibi olan Firdevsî'nin gayretli bir müellif olduğu ve gerek Süleymân-nâme'den evvel gerek ondan sonra muhtelif mevzularda manzum ve mensur eserler yazdığı, hatta Süleymân-nâme-i Kebîr'i yazmak için çalışırken bile küçük risâleler yazmaktan geri durmadığı anlaşılıyor (Köprülü, 1977: 650).

Çok velûd bir yazar olan Firdevsî'nin telif ve tercüme eserleri bulunmaktadır. Düzenli bir eğitim görmediğini kendisi şu satırlarda belirtmiştir:

Ne aruz u nahv okudum ne ho sarf

Cehl ile itdüm hebâ ömri telef

Ancak buna rağmen Farsça'yı çok iyi bildiği tercüme ettiği eserlerden anlaşılmaktadır. Aruzu Bursalı Melihî'den öğrenmiştir; fakat eserlerindeki bozuk vezinlerden görüldüğü kadarıyla çok başarılı değildir. Firdevsî aruzda hatalarını sıkça yapar. Vezin zorlamadır. Türkçe kelimelerle, Arapça ve Farsça kurallara göre terkipler kurar. Genellikle aruzun "fâilâtün fâilatün fâilün" ve "fâilâtün fâilâtün fâilatün fâilün" kalıplarını kullanmıştır.

Eserin dili çok sade, halk dili ve halk tabirleridir. İskender-nâme tarzında yazılan destanların en büyüğü ve Türk nesrinde destan ve hikâye üslûbu bakımından tekâmül ve teselsülün son merhalesi ve en olgun örneğidir. Bazı yerlerinde secili ve Arap-Acem kelimeleri vardır. Fakat kendine mahsus, destanî ve hatta millî bir tadı vardır (Kocatürk, 2016: 264). Firdevsî'nin yazılarında Anadolu Türkçesi kullanması, eserlerinin Türk diline kaynaklık etmesi açısından çok önemli sayılmalıdır. Dilimizi zenginleştirecek bütün yöntemleri bilinçli olarak denemiştir. Bu çağın Türkçeciliğine uygun eserler vermiştir (Yavuz, 1983: 54; Biçer, 2005a: 31).

Abdullah-ı İlâhî'ye intisap etmiş, tasavvufla ilgilenmiş, bunu eserlerine ziyadesiyle yansıtmıştır. Gençliğinden beri, çocukluğunu geçirdiği Aydıncık, muhitinin de tesiri ile, zihni Süleyman hikâyeleri ile meşbû olan Firdevsî (Köprülü, 1977: 650), dört kitaptaki bütün kıssa ve haberleri, dünyadaki bütün hikâye ve masalları, felsefe, matematik ve astronomi ile ilgili bilgileri bu kitapta toplamış, bilgi ve marifetten varını yoğunu münasebet düşürerek orada kullanmıştı (İsen, 1999: 178).

Fakat Firdevsî başta Latifî olmak üzere döneminin tezkirecileri tarafından pek beğenilmemiş, hatta çok ağır bir şekilde eleştirilmiştir. Latîfî, "Ne nazmında nezâket ü lezzet ve ne nesrinde letâfet ü halâvet var" diyerek yerdiği eseri, avam tabakasından hikâye-hânlar ve kıssa-güzârların kendi toplantılarında okuyabileceklerini, zira onların sözün iyi ve kötüsünü seçemediklerini belirterek eleştirir (Canım, 2000: 425). Beyânî de örnek verilecek kadar şiirleri yoktur, diyerek Firdevsî'nin şiirlerini küçümser (Kutluk, 1997: 64). Firdevsî'nin 360 cilt kitabına bakarak "İlim bir nokta idi, onu cahiller artırdı" diyerek Firdevsî'nin durumunu "kitap taşıyan eşeğe" benzeten Gelibolulu Mustafa Âlî, nazım ve nesir yönünden Firdevsî'yi ağır şekilde eleştirir. Hakîm Firdevsî'yi taklit ederek şiir yazdığını, bunların tek mısrasına dahi hiç kimsenin kıymet verip kaale almadığını; hatta Firdevsî-i Tûsî'nin bundan dolayı mezarında kemiklerinin sızladığını yazarak eleştirisini sürdürür. "N'olaydı her şair liyâkatına göre mahlas ihtiyâr ideydi" diyerek

"Firdevsî" mahlasının yersizliğini dile getirir (İsen, 1994: 160-161). Kınalı-zâde Hasan Çelebi ise vezin ve kafiyeden mürekkep, basit şiirleri olduğunu bu eleştirilere ekler (Kutluk: 2014: 745).

Tezkirecilerin, yaşadıkları dönemden bağımsız hareket edemedikleri, tarafsız görüş bildiremedikleri hesaba katılırsa, Firdevsî'ye bu denli ağır eleştirilerin yapılması şaşırtıcı değildir. II. Bayezid'in eserini sözde yaktırmak niyetinde oluşu, söz konusu tezkireciler tarafından görülmüş ve padişah tarafında olmak durumunda kalmışlardır. Yoksa Firdevsî'nin acımasızca eleştirilecek kadar kötü bir sanatı yoktur. Hele ki eserlerinde döneme ait onlarca kaynaktan yararlanan gayretli bir müellifin üslûbu yerilse bile, döneminin olaylarına ışık tutacak derecede tarihî bilgiler vermesi ve döneminin bilim ve kültür dünyasından isimleri barındıran eserlerinin zenginliği bakımından övülmesi gerekirdi.

Ancak II. Bayezid gibi velî namını alan, İslâmî Arap-Acem kültürüne son derece düşkün bir sofu Osmanlı padişahının putperest eski Türk destanlarından hoşlanmaması ve bunları şakıyan bir esere sempati göstermemesi gayet tabii. İşte Türk Firdevsî'sinin talihsizliği ve büyük felâketi buradan doğmaktadır. Padişahın iltifat etmediği bir eser, üstelik padişahı hicveden bir sanatkârın eseri, ayrıca büyüklüğünden gelen yazma güçlüğü dolayısıyla memlekette elbette yayılamazdı. Bundan dolayı millet tarafından tanınmadı ve çok layık görüldüğü şöhretten mahrum kaldı (Kocatürk, 2016: 265-266).

Yazar, kutsal kitaplardaki özellikle Tevrat'taki tarihî kıssaları, başta Hz. Süleyman ve Davud kıssası olmak üzere, tenkit ihtiyacı hissetmeden ve doğru kabul ederek aynen kullanmıştır. Kendisi için lazım olan, işine yarayabilecek her türlü bilgiyi, ulaşabildiği kaynak ve kitaplardan istihraç ederek kullanmıştır (Biçer, 2005a; 21). Başta Kelile ve Dimne olmak üzere, Şeh-nâme, Binbir Gece Masalları, Mantıku't-Tayr ve İskender-nâme gibi bütün büyük şark eserlerinden konu ve örnek almış, Kur'an'dan ve Kitâb-ı Mukaddes'ten de faydalanmıştır (Kocatürk, 2016: 264). Firdevsî eserlerinde yararlandığı kaynakların ya yazarını ya eserin adını vererek belirtmiştir. Yalnızca Hakîkat-nâme adlı eserinde 51 tane eser adı zikretmiştir. Firdevsî'nin tarih yazarlığı üzerine ayrıntılı çalışmasında Biçer, Firdevsî'nin kitaplığını şöyle listelemiştir (2005: 24-25-26):

- Abdullah el İlâhi: Vahdet-nâme-i İlâhî, Necâtü'l-Ervâh, Dîvan, Zâdü'l Müstakiym, Risâle-i Tasavvuf, Tarikat-nâme, İlâhî-nâme, Esrar-nâme, Fütuhât-ı İlâhî, Keşfü'l-Vâridat, Kitabü'l Kâinat
- Abdullah Bin Ömer el-Kâdı Beyzâvi: Nizamü't-Tevârih
- Abdulkerim Kuşeyrî: Risale-i Kuşeyrî, Ahd-i Atik (Tevrat). Abdürrezzak Kâşânî, Kitâb-ı Te'vilât-ı Kâşânî.
- Ahmedî: İskender-nâme, Dâsitân-ı Tevârîh-i Âl-i Osman, Işk-nâme, Esrar-nâme, Dîvan, Tervihü'l-Ervâh.
- Ahmed-i Dâî: Ferah-nâme, Ukûdu'l Cevâhir, Miftahü'l- Cenne.
- Ali el-Kureşî el-Bûnî : Şemsü'l-Maârif ve'l Letâifü'l-Avârif.
- Aziz b. Mahmud en Nesefî, Kitâb-ı Şerh-i Ehâdis-î Nebeviyye.
- Barak Baba Risalesi Şerhi (Şerh-i Risâle -i Barak Baba).
- Bedreddin Mahmud b. Sıbt el-Mâridî: Ed-Dakaik fi Ma'rifeti Hisabi ed-Derec ve'd Deka'ik.
- Beydebâ: Kelile ve Dimne.
- Davud-ı Kayseri: Kitab-ı Davud-ı Kayseri.
- Enverî: Düstur-nâme,
- Fahreddin er Râzî: Kitab-ı Esrarü't Tenzil, Mefâtihü'l Gayb.
- Ferîdüddin Attar: Mantık et Tayr, Esrar-nâme, Muhtar-nâme.
- Firdevsî-i Tûsi: Şeh-nâme
- Gülşehrî: Kerâmât-ı Âhi Evran, Mantıkü't Tayr (Tercüme) Felek-nâme.
- Hacı Bektâş-ı Velî: Velâyet-nâme-i Hacı Bektâş-ı Veli.
- Hamzavî: Câmiü'l Meknûnat, Hamza-nâme.
- Hüseyin Kâşifî: Kitab-ur Reşâhat (Reşahât'ü Ayn'ül hayat).
- İmam-ı Gazâli: Kimya-i saâdet, İhyâ-ü Ulûm'id-Din, el Munkız Min ed'Dalal.
- İmâm-ı Şâfîi (Muhammed İbn İdris): Er-Risale.
- İmâm-ı Âzam Ebu Hanife: Fıkhü'l Ekber.
- İmâm-ı Ebû Yusuf: Kitabü'l Haraç.
- İhvan-ı Safâ: Er Risale.
- İbn'ül-Kesir Ebu'l Fida İsmail: El Bidâye ven Nihâye.
- Kasım Envar: Enisül Ârifin, Enis ül Âşıkîn, Kur'an-ı Kerim ve Meâl-i Hakim.
- Mercimek Ahmed: Kâbus-nâme, Garâibü'l Mevcûdat.

- Mevlânâ Celâleddin-î Rûmî: Mesnevî.
- Mevlana Nureddin Abdurrahman b. Ahmed El-Câmi (Molla Cami): Silsilet üz zeheb, Kitab-ı Nefâhat'ül üns Min Hazarât'il Kuds
- Muhammed İbn-î Cerir Et'Taberî: Tarih'ül Ümem ve'l Mülûk
- Muhyiddin İbni Ârâbi: Fütühatü'l Mekkiye, Fususü'l Hikem, el Kudüs (Risalet'ü Ruhu'l Kuds)
- Risâle-i Envar, Molla Miskin: Kitabü'l Maâriç.
- Nâsîrü'd-din Ömer El Beydâvi: Envâr u't-Tenzil Esrâr ü't-Te'vil.
- Nasırü'd-din Âhi Evren: Kitab-ı Fegıyre'tül-Mübtedi ve Tezkiretü'l Muhtedî, Câmeşuy-nâme, Firâset–nâme.
- Nâsîrü'd-Din Tûsî: Ahlâk-ı Nâsıriyye.
- Necmeddin-i Dâye: Zübdet'ül-Hakâyık, İrşâdü'l Mürid.
- Nizâm-î Gencevî: Hüsrev-nâme.
- Sadreddin-i Şîrâzi: (Molla Sadra) Risale-i Mebde ve Meâd, Risale-i Dîniyye.
- Sadreddin-i Konevî: el-Fükuk, En-Nusûs fi-Tahkik et-Tavri'l-Mahsus, Tabsira't-ül Mübtedi ve Tezkire't-ül Müntehi, Kitâb-ı Hadikat'ül Maârif.
- Sâdi: Bostan ve Gülistan
- Selman-ı Sâveci: Çemşid u Hurşid, Firak-nâme.
- Süleyman Çelebi: Vesiletün Necât (Mevlid).
- Şeyhî: Har-nâme, Hüsrev ü Şirin.
- Şeyhoğlu Mustafa: Hurşidnâme, Marzuban-nâme, Kâbus-nâme.
- Serezli Sadî: Süleyman-nâme.
- Şihabeddin Hemedâni: Kitab-ı Zahiretü'l Mülûk, Kitâb-ı Kudsiyye fî Esrar-ı Nakd'ül Hâşiye.
- Yakup B. Mehmed: Hüsrev ü Şirin (Tercüme).
- Yazıcıoğlu Ahmed Bican: Acaib'ül Mahlûkat-ı Kebîr, Dürr-i Meknun, Kitabü'l-Münteha el-Müşteha ale'l Fûsus, Bostan-ül Hakâyık, Envârü'l Âşıkîn.
- Yazıcıoğlu Mehmet Bican: Muhammediye.
- Yunus Emre: Risâlet'ün Nushiyye.

Bu uzun şair ve yazar listesi, bize Firdevsî'nin kaynak göstermede sınır tanımadığını ve kütüphanesinin genişliği ile bir yazardan çok farklı kaynaklara yönelen iyi bir araştırmacı olduğunu ortaya koymaktadır.

BÖLÜM 1: METNİN İMLÂ ÖZELLİKLERİ

Çalışmaya konu olan metnin istinsah tarihi kesin olarak bilinmemekle beraber telifi 1500'lü yılların hemen başı tahmin edilmektedir. Firdevsî eserinin 81. cildini Yavuz'a yazdığına göre 75. cilt de bundan önce ve buna yakın bir tarihte telif edilmiş olmalıdır. Biz yine de eseri, daha önce de belirtildiği 15. yüzyılın sonu ve 16. yüzyılın başında yazılmış kabul ediyoruz. Zira metin Eski Anadolu Türkçesi'nin özelliklerini taşımaktadır. Kullanılan Arap alfabesi gereği, metinde özellikle Türkçe kelimelerin yazımında çeşitli imlâ problemleri ile karşılaşılmaktadır. Tenkitte esas aldığımız metnimiz okunaklı, harekeli nesihle kaleme alınmıştır. Karşılaştırdığımız metinlerde harekelendirme konusunda eksikler görülse de yine okunaklıdır.

Bu devir eserlerinde göze çarpan en önemli imlâ özelliği Türkçe kelimelerin yazımında Uygur ve Arap-Fars olarak ikili imlâ geleneğinin olmasıdır.

Eser üzerinde yaptığımız imlâ çalışmasında, Eski Türkiye Türkçesi'nde kullanışlarını koruyamayan başka bir deyişle Eski Anadolu Türkçesi'nde farklılaşan kelimeler üzerinde durulmuştur.

1.1. Metnin Uygur ve Arap-Fars Yazı Geleneğini Aksettiren Yönleri

Metinde sesli harflerin gösteriminde, Uygur yazı geleneğinin bir göstergesi olan ا، و، ى işaretleri kullanılmıştır. Arap-Fars yazı geleneğinde olduğu gibi Türkçe kelimelerin yazımında da hareke kullanılmıştır. Kelimelerin yazımında ağırlıklı olarak Arap-Fars imlâsı görülse de Uygur imlâ geleneği de kısmen varlığını sürdürmektedir. Firdevsî'nin eğitimli bir müellif olması Arapça-Farsça kelimelerin yazımında daha başarılı olmasını sağlamışsa da bu yazım Türkçe kelimelere de Arap-Fars imlâ geleneğinden izlerin yansımasına sebep olmuştur. Ayrıca Firdevsî eserini halk arasında okunsun diye yazdığı için imlâ konusunda rahat davranmış, devrin ağız özelliklerini[8] yansıtan bir imlâya da yönelmiştir.

[8] Burada eklenmelidir ki metinde müellife dair ağız unsurları digression (sapma) olarak değerendirilebilir. Altun çalışmasında digression'u şöyle açıklar: Sözlü anlatım ürünlerinde anlatıcının ana konudan sapmasına, ayrılmasına, uzaklaşmasına ve bu yolla geleneksel anlatımı güncel yapma çabasına digression (sapma) arasöz denilmektedir (2014: 112). Ayrıca sadece sözlü değil yazılı ürünlerde de digressionun

Kimi zaman aynı kelimelerde her iki imlâ geleneğinin varlığı görülmektedir. Eserdeki imlâ problemlerinin en yoğun olduğu yerler eserin nazım bölümleridir ki bunlar vezne ait kusurlardan kaynaklanmaktadır. Firdevsî Türkçe kelimeleri vezne uydurmaya çalışırken aruz kusurları yapmıştır. Her iki geleneğe ait özellikler ve metindeki örnekleri şöyle verilebilir:

1.1.1. Metnin Uygur Yazı Geleneğini Aksettiren Yönleri

1. Vokallerin harfle gösterilmesi

وارادِی var-ıdı 11b/16
بُولْدِی buldı 2a/10
بُولُوبْ bulup 11a/10
كَنْدَه kendüde 19b/10
اَكا aña 19b/11
وِيرُوبْ virüp 67b/6
اُولُوْلَرِی ululları 67b/9
كاَتوُرُورْ getürür 104a/9

2. Art ünlülü kelimelerde sin (س) kullanılması

سَنْكِه sanki 79b/20
سَاچِ saçı 80b/5
سَنْجِلْمِشْ sancılmış 81a/7
سَاقِنُب saḳınup 102a/20
ساَكاَ saña 45b/2

3. ç ve p seslerinin be (ب) ve cim (ج) ile yazılması

كَچوُب geçüp 81b/7
قُورْقِنجْ ḳorḳınç 104b/20
قِلِج ḳılıç 104a/2
جِزُبْ çizüp 57a/4
قَبْقَارَ ḳapḳara 5b/16, **قَبْقَرَه** ḳapḳara
چِجَكْ çiçek 53a/3
كوُمَج gömeç 40b/10

4. Bazı eklerin gövdeden ayrı yazılması

اِسْتَمَادی istemedi 1b/10
مَلِكْ لَرُمْ meliklerüm 81b/7
دِيجِك diyicek 82b/10
قَاتُكْ دَنْ ḳatuñdan 82b/18
كاَتوُرُورْ getürür 104a/9
دِياَسِنْ diyesin 62a/19, **دِيَه سِنْ** diyesin 117b/18
كَاچَه لر geçeler 117a(T2)/1
كُوپُك لر köpükler 63b/16

görüldüğünü belirtir (Altun, 2014: 119). Buna göre müellifin ağız unsurlarını kullanması biçimsel bir sapmadır.

1.1.2. Arap-Fars Yazı Geleneği

1. Vokallerin yazılmaması

قَپَرْ ḳapar 40b/10
سَجُبْ seçüp 37b/19
آرِدُبْ arıdup 29a/14
چِزُبْ çizüp 57a/4
اَرْتُرُبْدُرْ arturupdur 46a/1
بِرَزْ biraz 107a/6
اَنْلَرُكْ anlaruñ 10b/3

2. Art ünlülü kelimelerde sad (ص) kullanılması

صُورُبَن soruban 95b/15
صَنَايْدُك ṣanayduñ 27a/8
صَاوُرْدِى ṣavurdı 27a/7
صُكْرَدَن ṣoñradan 26b/21
صُودَنْ ṣudan 26b/5
بَصِلْمِشْ başılmış 59a/5
صَنْجُك ṣancuñ 59a/20
صُورُشْدى ṣoruşdı 60a/1

3. ç ve p nin kullanılması

نِچَه niçe 11a/15
كَاچَه لر geçeler 117a(T2)/1
چَاكِپ çeküp 93a/6
دَپَه سى depesi 59a/18
كُوپُك لر köpükler 63b/16

4. Eklerin kelime gövdelerinden ayrı yazılmaması

اَلِيْلَه eliyle 117a/11
قَچَنْكه ḳaçanki 4a/14
بُولُكِيدر bölügidür 12b/7
اِكِينْجِى ikinci 12b/7
بِلَلَرْ bileler 48a/21

5. ñ yerine "nun" ya da "kef" kullanılması

كَوْدَهسِنكْ gevdesinüñ 64a/3
كَنْدونُكْ kendünüñ 64a/15
اَكَا aña 65a/3
يَرَادِلْمِشُكْ yaradılmışuñ 65a/2
اَكلَيَه لُم añlayalum 65a/13

6. Aynı ünsüzün yan yana tekrarında hem çift ünsüzün yazılması hem de şedde ile kullanılması veya sadece şedde ile belirtilmesi

دِللَّرنْجَه dillerince 66a/8
اَلّى elli 89a/17
اَللَّرينْ ellerin 89b/2
اَممَّكْدهَ emmeñde 90b/14
اِسّى issi 98b/12

7. Akuzatif ekinin tenvinle gösterilmesi

حَزِيرَلَرٍ ḥazīrelerin 8a/17
صِنْفٍ ṣınfın 54b/4

8. Akuzatif ekinin hemze ile gösterilmesi

مقدّمەهٔ muḳaddimeʾi 4a/7
مَزْبَلَهۀ mezbeleʾi 8a/15
مُعْجِزهٔ muʿcizeʾi 19b/16
حُكَمَاهٔ ḥükemāʾı 3a/20
كِمْسَهۀ kimseʾi 49a/15
دَرِئ deriʾi 56b/19
اِسِتْمَهۀ ısıtmaʾı 49a/19

1.2. Ünlülerin Yazılışları

Bilindiği üzere Arap alfabesinin yazımında hareke kullanılmakta ve bazı harekeler Latin alfabesinde birkaç sesi birlikte karşılamaktadır. Arap alfabesindeki üstün alfabesinde /a/ ve /e/ seslerini karşılarken, esre (ِ) /ı/ ve /i/ seslerini; ötre de (ُ) /u/ ve /ü/ seslerini karşılamaktadır. Metnimizde hareke kullanımına azamî özen gösterildiği için biz de bu harekeler üzerinden ünlüleri aktaracağız. Sadece Türkçe değil, yabancı asıllı kelimelerin imlâsındaki farklılara değinirken, ağırlığı Türkçe kelimelerin imlâsına verdiğimizi yineleyelim. Bunları maddeler halinde şöyle sıralamak mümkündür:

1.2.1. /a/ Ünlüsünün Yazılışı

1.2.1.1. Kelime Başında /a/- Ünlüsü

Metnimizde kelime başında /a/- ünlüsü elif (ا) , üstünlü elif (أ) ve kısmen de medli elif (آ) ile gösterilmiştir. Medli elifin Türkçe kelimelerde kelime başında kullanılması uzun ünlü meselesini gündeme getirmektedir. Bu mesele daha sonraki bölümlerde ayrıntılı olarak anlatılacaktır.

آنُكْ anuñ 2a/12
آنْجَه anca 2b/3
آرِدُبْ arıdup 34b/17
آرُوجُقْلَرْ arucuḳlar 7b/15
اَنْدَنْ andan 18b/13
اَصّى aṣṣı 39b/7
اَلْتِ altı 38b/10
آدُكْ aduñ 39a/1
اَكَا aña 117b/18
اَرِشِدِى arış-ıdı 30b/15
آلُورْ alur 2b/12

1.2.1.2. Kelime Ortasında -/a/- Ünlüsü

Kelime ortasında -/a/- ünlüsü elif (ا), üstünlü elif (اَ) ve sadece üstün (◌َ) ile gösterilmiştir.

اَيَاغْنْدَه ayaġında 20b/18
قِلَامْ ḳılam 38b/1
قَزْدِلَرْ ḳazdılar 39a/14
يَازْدِلَرْ yazdılar 39a/16
يَزْدُرْ yazdur- 39a/1
بَاشِنَه başına 89b/14
بَالِقْ balıḳ 91b/15
قَانِنْدَن ḳanından 91b/15
يَپْمَسِنَه yapmasına 62b/4
يَايْقَنُبْ yayḳanup 30b/17
يَارَدَنْ yaradan 30b/21
طُپْرَاقْدَنْ ṭopraḳdan 27a/7

1.2.1.3. Kelime Sonunda -/a/ Ünlüsü

Kelime sonunda -/a/ ünlüsü güzel he (ه); nadiren de elif (ا) ile yazılmıştır.

يَپْمَسِنَه yapmasına 62b/4
بَاشِنَه başına 89b/14
اَيَاغْنْدَه ayaġında 20b/18
اُوقُنَه oḳuna 91b/15
قَبْقَرَه ḳapḳara 5b/16
سَكَا saña 45b/9
اُولَا ola 45b/9
قِلْمَيه ḳılmaya 45b/12

1.2.2. /e/ Ünlüsünün Yazılışı

1.2.2.1. Kelime Başında /e/- Ünlüsü

/e/- ünlüsü kelime başında üstünlü elif (اَ) ile yazılmıştır.

اَيِتْدِلَرْ eyitdiler 101b/21
اَسْدُرُبْ esdürüp 1b/8
اَيلَيُبْ eyleyüp 46a/8
اَسْدِى esdi 46a/21
اَلْجَكْزْلَرِي elcügezleri 47b/17
اَوْدَه كِه evdeki 48b/18

اَتِمُوزْ etimüz 48b/14
اَرَنْلَرسُزْ erenlersüz 50a/14
اَللَّرِی elleri 20b/3
اَیْلَدِی eyledi 20b/21

1.2.2.2. Kelime Ortasında -/e/- Ünlüsü

Kelime ortasında -/e/- ünlüsü genellikle güzel he (ه) ve sadece üstün (◌َ) ile gösterilmiş olup; zaman zaman elif (ا) ve üstünlü elif (اَ) ile de gösterildiği olmuştur.

كَلُبْ gelüp 78b/11
اِدَاِنْ ideyin 91b/12
دِیَه سِنْ diyesin 117b/18
اِشِیدَنُكْ işidenüñ 34b/4
دِكْلَیَانُكْ diñleyenüñ 45b/20
كِتْمَكْ gitmek 61b/17
كَلَجَكْ gelecek 67b/21
بَزَرْ bezer 1b/8
سَانِي seni 43b/7

1.2.2.3. Kelime Sonunda -/e/ Ünlüsü

-/e/ ünlüsü kelime sonunda üstün (◌َ) ve güzel he (ه) ile birlikte gösterilmiştir.

كَرَكْسَه gerekse 78b/16
سُویْلَایَه söyleye 2a/15
بَكلَرِنَه beglerine 4a/12
گُوتُرَه götüre 38a/4
گاتُرَه getüre 38a/13
یِنَه yine 89b/ 14
اِچِنَه içine 55a/15
اِتْدُوكِنْجَه itdügince 38a/13
اِچْرَه içre 38a/13

1.2.3. /ı/, /i/ Ünlülerinin Yazılışları

1.2.3.1. Kelime Başında /ı/-, /i/- Ünlüsü

/ı/- ünlüsü kelime başında esreli elif (اِ) veya esreli elif ile birlikte ye (اِی) ile yazılmıştır.

اِرَاقْ ıraḳ 8b/18
اِلَتِجَكْ ileticek 18b/11
اِسْتَدِیكِمْ istedi kim 20b/12
اِرْمَاغِی ırmaġı 61b/13
اِیرْگُورُرْ irgürür 1b/6
اِدُبَنْ idüben 1b/6
اِچْسَلَرْ içseler 117b/15
اِیكِی iki 45b/14
اِسِتمَه ısıtma 49a/12
اِسَه ise 42b/15

1.2.3.2. Kelime Ortasında -/ı/-, -/i/- Ünlüsü

Kelime ortasında -/ı/- ve -/i/- ünlüleri çoğunlukla sadece esre (ِ) ile, zaman zaman da esre ile birlikte ye (ِی) ile yazılmıştır.

قِلُورِنْ kılurın 78b/17
دِرِلْدُورِنْ dirildürin 78b/17
قِزِنُكْ kızınuñ 89b/12
يِنَه yine 89b/ 14
يِيِبْ yiyip 91b/14
كِتْمَكْ gitmek 61b/17
يَالِكُوُز yalıñuz 30a/1
نِتَه كِيمْ nitekim 30a/16
سَكِزْ sekiz 18b/10
اِسِتمَه ısıtma 49a/12

1.2.3.3. Kelime Sonunda -/ı/, -/i/ Ünlüsü

Kelime sonunda -/ı/, -/i/ ünlüsü çoğunlukla esre, ye (ِی) ve sadece esre (ِ) ile birlikte kullanılmış; çok az örnekte de güzel he (ه) ile yazılmıştır.

سَنِی seni 61b/5
تِيزْلِكی tīzligi 62b/11
دِلَدِی diledi 62b/13
قَتِی katı 1b/8
دُوشَنْدِی döşendi 27a/8
كِبِ gibi 30a/17
يِگِرْمِ yigirmi 18b/10
اِيكِه iki 45b/11, **اِيكِی** 45b/14
كَلْدِيكِه geldi ki 18b/8
صَانكِه şanki 18b/8
سَانِ seni 43b/7

Akuzatif ekinin Türkçe kelimelere eklenmesiyle kelime sonunda -/ı/ ve -/i/ sesi (ۀ) şeklinde gösterilmiştir.

كِمْسَهۀ kimseyi 49a/15
دَرِیۀ deriyi 56b/19
قُوِقۀ koḳıyı 40b/1
اِسِتْمَه ۀ ısıtmayı 49a/19

1.2.4. /o/, /ö/ Ünlülerinin Yazılışları

1.2.4.1. Kelime Başında /o/-, /ö-/ Ünlüsü

Kelime başında /o/-, /ö-/ ünlüleri genellikle ötreli elif ve vav (اُو) ile yazılmıştır. Birkaç örnekte sadece ötreli elif (اُ) ile yazıldığı tespit edilmiştir.

اُولَسِنْ olasın 91a/12
اُوقُنَه okuna 91b/15
اُوكْرَنْمَسِنْ ögrenmesin 62b/3
اُولْ ol 30b/16

اُلْسَه ölse 38b/17,
اُولْدُوگُمِی öldügümi 39a/13
اُوزِی özi 38b/17
اُوغْلاَنْ oġlan 44a/19
اُوزْگَه سِنْ özgesin 44b/19
اُرْدیَه ordıya 46b/2

1.2.4.2. Kelime Ortasında -/o/-, -/ö/- Ünlüsü

Kelime ortasında -/o/- ve -/ö/- ünlüleri genellikle ötre, vav (ُو) ile yazılmış; kısmen de sadece ötre (ُ) ya da vav (و) ile gösterilmiştir.

کُورْدِی gördi 197b/1
گُوزْلُو gözlü 197b/1
کُوکْلُکْزْدَنْ gönlüñüzden 209b/16
دُرتْ dört 170b/16
سُیْلَدُمْ söyledüm 153b/13
قُویُنْ ḳoyun 169b/18
سُویِنْدرْسونْ söyündürsün 170b/9
دُوشَنْدِی döşendi 135a/8

1.2.4.3. Kelime Sonunda -/o/, -/ö/ Ünlüsü

Kelime sonunda -/o/ ve -/ö/, Türkçe kelimelerde kural olarak bulunmaz. Metnimizde de örneğine rastlanmamıştır.

1.2.5. /u/, /ü/ Ünlülerinin Yazılışları

1.2.5.1. Kelime Başında /u/-, /ü/- Ünlüsü

Kelime başında /u/ ve /ü/ ünlüleri genellikle ötre ile birlikte vav ile (ُو) gösterilmiş olup bir iki örnekte sadece ötreli elif (اُ) ile yazılmıştır.

اُوزَه دُرْلَرْ uzadurlar 142b/16
اُورُبْ urup 142b/18
اُورُرسَه ururs a 109b/6
اُوجْ üç 146b/17
اُوزَرِنَه üzerine 160b/8
اُوچَاجَقْ uçacaḳ 160b/5
اُچُوبْ uçup 198b/21

1.2.5.2. Kelime Ortasında -/u/-, -/ü-/ Ünlüsü

Kelime ortasında -/u/- ve -/ü/- ünlüleri genellikle sadece ötre (ُ) ile yazılmıştır. Zaman zaman ötre ve vav ile (ُو), nadiren de sadece (و) ile gösterilmiştir.

کُنَش güneş 138b/13
دُوتُبْدُرُرْ dutup durur 197b/7
دُورُتْمِشْدرْ dürütmişdür 199b/16
بُونْلَرِی bunları 170b/21
یُوزُنُمِی yüzünü mi 170b/15
سُورْمَه دُکُمُوزَه sürmedügümüze 170b/8

بُولْغِلْ bulġıl 153b/10

يُورُيَنْ yürüyen 160b/8

قُويُنْ ḳoyun 169b/18

وَارُوبْ varup 169b/17

كِبِى دُرْ gibidür 169b/18

قُرْدْ ḳurd 169b/18

سويِنْدرْسونْ söyündürsün 170b/9

1.2.5.3. Kelime Sonunda -/u/, -/ü/ Ünlüsü

Kelime sonunda -/u/, -/ü/ ünlüsü genellikle ötre ve vav (ُو) ile gösterilmiştir.

گُوزْلُو gözlü 197b/1

قَنْلُو ḳanlu 154a/1

بَاشْلُو başlu 135a/8

اِشْبُو işbu 153a/3

آرُو aru 157a/14

قَرْشُو ḳarşu 155a/13

جُو çü 153b/13

صُو şu 157a/2

1.2.6. Kapalı /ė/ Ünlüsünün Yazılışı

Kapalı /**ė/** ünlüsü meselesi eskiden beri tartışılagelmiş bir konudur. Türkçe'de sekiz ünlü vardır. Dokuzuncu bir ünlünün varlığına Eski Türkçe metinlerde Arap alfabesiyle ünlülerin gösterilmesinin sınırlılığından dolayı karar verilememektedir. Zira Arap alfabesinde yalnızca üç ünlü mevcuttur.

Thomsen'in Orhon Yazıtları üzerinde yaptığı kapalı **/ė/** çalışmalarından itibaren (Thomsen, 1993) bu konuya değinen onlarca araştırmacı olmuş ve bu sesin varlığını kanıtlamaya çalışmışlardır (Erdem ve Gül, 2006; Kocaoğlu, 2003). Bütün bu çalışmaların temel dayanak noktası aynı kelimenin bazen /e/ bazen de /i/ sesiyle yazılmış olmasıdır. Bu konuda Reşit Rahmeti Arat (1951: 119) ve Faruk Kadri Timurtaş (2012: 20) bu sesin niçin var olmadığını ayrıntılı şekilde belirtmişlerdir.

Metnimizde kapalı **/ė/** sesinin varlığını kesin olarak belirtememekle beraber, bu sesin varlığını bize gösteren herhangi bir işaret veya harf bulunmamaktadır. Bu nedenle biz bu duruma "kapalı **/ė/** ünlüsü" yerine "i/e meselesi" olarak bakıyoruz. Bu nedenle de metnimizde özellikle kapalı e ünlüsünü gösteren özel bir işaret kullanmadık. Geçmişte /i/ günümüzde /e/ telaffuz edilen sözcükler olduğu gibi geçmişte /e/ günümüzde de /i/ telaffuz edilen sözcükler vardır. Metnimizde farklı kaynaklarda kapalı **/ė/** olarak belirlenen sözcükleri şöyle sıralamak mümkündür:

اِیرَه ire 110a/14

اِشِتْدِی işitdi 128b/20

اِرِسَرْ iriser 147b/7

اِکِه iki 128b/21

یِیلْ yil 146b/14

دِیرِلْمِشْ dirilmiş 186b/7 (toplanmış)

اِتْدِی itdi 197b/12

اِیدِجَكْ idicek 220b/11

اِدَرْسَكْ iderseñ 222b/15

یِرِنْدَنْ yirinden 199a/19

دِیدِلَرْ didiler 209b/6

یِتُورَمْ yitürem 209b/15

وِیرَمْ virem 220b/18

یِدِی شَرْ yidişer 135a/8

1.2.7. Medli Elif'in Yazılışı

Türkçe'de birincil uzun ünlülerin varlığı tartışılmaktadır. Kimi araştırmacılar tarafından kabul edilen bu uzunluklar kimi araştırmacılarca da reddedilmektedir. Bu konuya dair ilk araştırmalar 19. Yüzyılın ortalarında Böhtlingk, Radloff, Grönbach, Nemeth, Ramstedt, Poppe, Polivanov, Rasanen, Ligeti, Menges, Dimitriyev, Biyişev, Scherbak gibi yabancı araştırmacılar tarafından yapılmış (Ayr. bk. Tekin, 1995: 9-37); yerli araştırmacılar tarafından ilk kez Zeynep Korkmaz (1953), Osman Nedim Tuna (1960) ve Talat Tekin'in 1970'te uzun ünlüler üzerine yazdığı doktora tezi ile gündeme gelmiştir. Daha sonra başka araştırmacılar tarafından da incelenen uzun ünlüler hakkında ayrıntılı çalışmalar yapılmıştır (bk. Tekin, 1995; Gülsevin, 1995; Turan, 1993; Korkmaz, 1995; Brendemoen, 1996; Başdaş, 2007; vs.). Şu anda niçin uzun ünlülerle karşılaşılmadığı, geçmişte var olan uzun ünlülerin ne zaman kısalmaya başladığı konusunda fikir ileri süren ve birincil uzun ünlüler hakkında da bir kelime listesi denemesinde bulunan Erdem de (Erdem, 2008a; Erdem, 2008b), eski manzum metinlerde görülen birincil ünlü uzunluklarının sadece bir imâle unsuru olarak değil Türkçe kelimeler için fonetik birer ipucu olarak görülmesi gerektiğinin altını çizmiştir (Erdem, 2008b: 248). Bizim de metnimizde özellikle ilk hecede uzun ünlüler tespit edilmiştir. Metnin Arap harfli olması uzun ünlülerin tespitini zorlaştırsa da metnimizin harekeli oluşu üzün ünlüleri tespit etmede kolaylık sağlamıştır. Uzun ünlülerin varlığına ilişkin kanıtlardan biri olan, uzun ünlünün kısalırken kelime sonundaki ünlüyü ötümlüleştirmesi durumu metnimizde sıkça görülen bir durumdur. Metnimizde kelime sonunda /b/, /c/, /d/, /g/ ötümlü sesleriyle biten çok sayıda örnek vardır. süd 7b/5, aġ 16a/2, aġac 157a/13, gic 113a/17, güc 109b/10, vs. Bu örnekler metnimizde uzun ünlünün varlığını kanıtlamaktadır.

Aşağıda metinde geçen uzun ünlülü sözcükler Tekin (1995), Korkmaz (1995), Turan (1993) ve Erdem (2008b)'in listelerinde mevcuttur. Bu listelerde med harfi ile yazılıp da metnimizde medsiz olarak görülen kelimeler müstensihin dikkatsizliği biçiminde yorumlanabilir.

آ دُمْ	ādum 112b/2	آدِمِنْ	ādımın 60a/18
آرُو	ārū 115b/1	آنِی	ānı (onu) 59a/10
آغْاجلَرِينُكْ	āġaçlarınuñ 140a/21	آيُو	āyu (ayı) 59a/12
آزْ	āz	آغِزْ	āġız 12a/11
آرُوجُقْ	ārucuḳ 115b/12	اآچُبْ	āçup 12a/11
آغُلُى	āġulu 97b/1	آچَرْ	āçar 12b/2
آنُكْ	ānuñ (onuñ) 113b/15	ادْلُو آدِيْلَه	adlu ādıyla 14b/3

1.2.8. Hemze'nin Yazılışı

Arapça ve Farsça kökenli, kelime sonu elif (ا), güzel he (ه) ve ye (ى) ile biten sözcüklerde, yükleme hali eki (-I) hemze (ء) ile gösterilmiştir.

مَزْبَلَهءَ	mezbeleʾi 8a/15	مُقَدِّمَهءِ	muḳaddimeʾi 121a/10
بِنَاءَ	bināʾı 9a/20	پَرِىءِ	perīʾi 123a/1
اعْضَاءِ	aʿżāʾı 10b/5	فِرْدَوْسِىءِ	Firdevsīʾi 131a/16
نَسْنَهءِ	nesneʾi 10b/12	قَلْعَهءِ	ḳalʿaʾı 137a/17
رَايِحَاءِ	rāyiḥaʾı 11b/7	سلَيْمَانِىءِ	Süleymānīʾi 139b/6

1.3. Ünsüzlerin Yazılışları

Metinde imlâsı özellik arz eden ünsüzlerin yazılışları şöyledir:

1.3.1. /ç/ Ünsüzünün Yazılışı

/ç/ ünsüzünün metindeki görünümü sistemlilik arz etmemektedir. Çim (چ) veya cim (ج) ile yazılan bu kelimelerde, özellikle kelime ortası ve sonunda ikili kullanım görülmektedir. Bazen aynı sayfada dahi bu ikilik göze çarpmaktadır. Kelime başı, ortası ve sonunda görülen bu kullanımda, genel tercih genellikle /ç/ sesinin kullanımı yönünde olmuştur.

اِجْرَه içre 110b/3	اَغَاجْ aġaç 157a/13
اِچِنَه içine 157a/2	اَغَچْدَنْ aġaçdan 42a/15

چَرِی çeri 196b/13
چَکوبْ çeküp 197a/2
چِجَكْ çiçek 161a/3
چِچَكْ çiçek 52b/20
چِفْتْ çift 102b/13
جِفْتْ çift 103a/12
سَاچِي saçı 197b/8
اَچُوبْ açup 198b/21
چايِرْ çayır 25a/1
جايِرْ çayır 25a/4
چَوْرَه çevre 71b/19
جَوْرَه çevre 43a/8

Türkçe kelimelerde kelime sonunda genellikle cim (ج) kullanılmıştır.

قُورْقِنجْ ḳorḳınç 212b/20
قِلِج ḳılıç 212a/2
كوُمَج gömeç 148b/10
گُجْ güç 109b/10
كِيجْ giç 113a/17
قَجْ ḳaç 115a/1
اُوجْ üç 115a/3

1.3.2. /g/ Ünsüzünün Yazılışı

Metinde /g/ sesi yaygın ve sistemli olarak (ك) ile gösterilmiştir. /k/ ve /ñ/ sesini de gösteren kef (ك) harfinde /g/ ünsüzünü ayırıcı hiçbir işaret bulunmamaktadır.

گُوكْدَه gökde 130b/7
گَلَجِی geleci 112a/16
گُرُك görüñ 151a/12
دَكُلِسَه degül-ise 151a/1
بِرْلِگِنه birligine 161a/15
كُمِشْدَنْ gümişden 177b/9
گُوزْلَمَزْ gözlemez 192b/9
گُونَشْ güneş 206a/9
گَرَكْلُودُر gereklüdür 50a/12
گَرْچَكْ gerçek 30a/13

1.3.3. /ñ/ Ünsüzünün Yazılışı

Metnin Arap-Fars yazı geleneğini aksettiren yönlerindendir. Eski Türkçe'deki ŋ̃g sesi Eski Anadolu Türkçesi'nde sadece /ñ/ ünsüzü ile gösterilmekte olup (ك) ile yazılmaktadır. /g/ ve /k/ sesini de gösteren kef (ك) harfinde /ñ/ ünsüzünü ayırıcı hiçbir işaret bulunmamaktadır.

كِكِش لِكْ giñişlik 55a/15
بُوكا buña 61a/14
بُوكَلْدِلَرْ buñaldılar 107b/19
بَكْزَرْ beñzer 8b/5
كُوكُلِنْدَه gönülinde 16b/14
سِكَكْلَرُوك siñeklerüñ 109b/8
گَچُشُك geçüşüñ 34a/2
صِنْفِنُك şınfınuñ 43b/12
سُوكُكلَرِ süñükleri 116b/1
بِيكْ biñ 15a/6

1.3.4. /p/ Ünsüzünün Yazılışı

Metinde kelime başı, ortası ve sonunda /p/ ünsüzünün yazımında istikrar yoktur; kimi zaman (ب) ile kimi zaman da (پ) ile yazılmıştır. Ayrıca zarf-fiil eki (-Up) genellikle be (ب) ile yazılsa da birkaç örnekte (پ) ile yazıldığı da görülmüştür. Aynı satırda dahi bu ekin ikili yazımına rastlanabilmektedir.

كَچوُب geçüp 81b/7
جِزُبْ çizüp 165a/4
قَبْقَارا ḳapḳara 113b/16
قَازُبْ ḳazup 21b/1
بِتُورُبْ bitürüp 24a/7
چَكُوپْ çeküp 198a/5
اِرْگُورُپْدُرْ irgürüpdür 2a/7
طَبَانِن ṭabanın 42b/5
دُوپْدُزْ düpdüz 7b/1
چَارْپُوبْ çarpup 12b/12
چَكُوپْ çeküp 90a/5
الُوبْ alup 90a/5

Arapça kelimelerin yazımında kelime sonunda aslında be (ب) olan kelimeler korunmuş, pe (پ) tercih edilmemiştir. Ancak Farsça kelimelerde, bir iki örnekte bu tutumun dışına çıkılmış, aynı kelimenin kelime başı, ortası ve sonunda ikili kullanım görülmüştür.

عَجَابِبْ ʿacāyıb 27a/15
غَالِبْ ġālib 115b/6
حِصَابْ ḥiṣāb 54b/11
ثَوَابْ s̱evāb 95a/9
جَوَابْ cevāb 84a/1
ضَرْبْ ḍarb 38b/8
عَقْرَبْ ʿaḳreb 12b/11

بَسْ bes 22a/16 (45 kez)
پَسْ pes 23b/10 (11 kez)
پُتْدَنْ putdan 109a/7
بُتْ büt 69b/8
هَبْ hep 9b/11 (17 kez)
هَپْ hep 2b/17 (4 kez)

1.3.5. /s/ Ünsüzünün Yazılışı

Metinde /s/ ünsüzü birkaç istisna dışında art ünlülü kelimelerde kelime başında (ص) ile, ön ünlülü kelimelerde (س) ile yazılmıştır.

صَقلَه ṣaḳla- 85b/14
صَمَانْ ṣaman 76a/21
صُوقُنْدِى ṣoḳundı 57/10
صُوُقْلُغلَه ṣovuḳluġıla 54b/17
كَسُوبْ kesüp 165b/7
سَچْمَهدِى seçmedi 92b/3
سَوْكُلُو sevgülü 41b/13
سِلُبْ silüp 6b/6

سِلْكِنْه silkine 6b/18
صَنْجُكْ şancuñ 59a/20
سَنْجاقلُو sancaḳlu 94a/1
سَقِينْ saḳın 59b/19
يُوكسَكْ yüksek 171b/17
صَقِنْ şaḳın 48a/6
سِزَرْ sızar 96/7
صِزْدُورُبْ şızdurup 14b/7

Kelime ortasında dolayısıyla eklerde ön veya art ünlülük durumuna bakılmaksızın tek kullanım tercih edilmiştir. Özellikle şart eki (-sA) ve gelecek zaman eki (-IsAr) için sadece (س) tercih edilmiştir. Bunu müstensihin tercihi olarak görmek yerinde olacaktır.

اُولْسَه olsa 41a/14
طُورْسَه ṭursa 63b/9
طَاغِتْسَه ṭaġıtsa 42a/10
يُوخسَه yoẖsa 51a/2
يَاپِسَرْ yapısar 27a/13
بُولِسَرْ bulısar 49b/8
آكِسَرْ añısar 60b/4
دِلَسَه dilese 40a/13
كُورُرْسَه görürse 42a/18
اِسْتَسَه istese 51a/1
دِرْسَه dirse 62a/20
اِيچِسَرْ içiser 63a/1
كَلِسَرْدُرْ geliserdür 66b/13
اِيرِسَرْسِنْ irisersin 39b/4

1.3.6. /t/ Ünsüzünün Yazılışı

Metnimizde kelime başında /t/- ünsüzü, art ünlülü kelimelerde hem te (ت) hem de (ط) ile gösterilmiştir. Ön ünlülü kelimelerde ise yalnızca te (ت) ile gösterilmiştir.

طَاشِى ṭaşı 33a/15
طُوغَنْ ṭoġan 160b/21
طَيايُبْ ṭayayup 33a/19
طَايَنْمَه ṭayanma 33a/5
طُوغْرِى ṭoġrı 8b/1
طُويُرْمَغَه ṭoyurmaġa 81a/8
طِرْمَلَه دُمْ ṭırmaladum 84a/7
طِرْنَاقْلُو ṭırnaḳlu 59a/5
تُبْرَسِنْ tobrasın 57a/9
تَكْنَه tekne 46b/12

Eski Türkçe'de kelime başında te (ت) olarak yazılan kelimeler Eski Anadolu Türkçesi'ne geçiş evresinde genellikle ötümlüleşmiş, del (د) olarak yazılmıştır. Sistemlilik arz etmeyen bu duruma aykırı örnekler de mevcuttur.

دُوزَقْ duzaḳ 19a/7
دُوتْلَه dutula 39b/1
دُرُوكَلبْ durugelüp 42a/2
طُوغَنْ ṭoġan 160b/21
طَيايُبْ ṭayayup 33a/19
طَايَنْمَه ṭayanma 33a/5
دُوقِيُبْ doḳıyup 18a/11
دُرُودِى dürüdi 114b/20
دِتْرَدرْ ditredür 95b/15
طُوغْرِى ṭoġrı 8b/1
طُويُرْمَغَه ṭoyurmaġa 81a/8

İkili kullanılan örneklere de rastlanmaktadır.

تَمُورْدَنْ temürden 86b/5 **دَاغِتْدُغِنْ** dağıtduġın 109a/5

دَمورْ demür 31a/15 **طَاغِتسَه** ṭaġıtsa 42a/10

Yine kelime sonunda herhangi bir nedene bağlı olmaksızın ötümlü olan /d/ sesi Türkçe kelimelerin sonunda kullanılmıştır.

سُدْ süd 68b/21 **قَنَادْ** ḳanad 37a/3

قُورْدْ ḳurd 57b/11 **دُرْدْ** dörd 4a/3

1.3.7. /ḳ/, /ġ/, /h̲/ Ünsüzlerinin Kullanımı Üzerine

Kelime sonunda -/ḳ/ ünsüzü ile bitmiş bir kelimenin önüne ünlü ile başlayan bir kelime geldiği zaman bu ses ötümlüleşerek -/ġ/ sesine dönüşür. Metnimizde bu durum sistemli olarak görülmektedir.

اَيَاغْ اُزْرَه ayaġ üzre 71b/18 **دَانِشِغْ اِتْدِيلَرْ** danışıġ itdiler 85a/5

اِرَاغْ اُولْمَيَه ıraġ olmaya 77b/11 **جُوغْ اُولُورْ** çoġ olur 45a/14

Metinde birkaç örnekte /ġ/, /h̲/, /c/ ünsüzlerinin birbirlerinin yerine kullanıldığı tespit edilmiştir.

يُوخسَه yoh̲sa 44b/21 **طقِى** ṭaḳı 34a/12

يُقْ yoḳ 106a/6 **دَخِى** dah̲ı 55a/4

يُخسُولُكْ yoh̲suluñ 91b/17

1.4. Bazı Eklerin ve Sözcüklerin Yazılışları

Metnimizde eklerin yazımında tam bir istikrar yoktur. Bazen yalnızca üstün (ً), esre

(ِ), ötre (ُ) harekeleri ile bazen de harekeyi karşılayan yardımcı elif (ا), vav (و), ye (ى) harfleri ile gösterilmiştir. Buna dair örnekler ünlülerin yazılışları bölümünde mevcuttur (bk. Ünlüler).

Metinde eklerin yazımındaki en dikkat çekici husus eklerin zaman zaman öndeki kelimeye bitişmesi gerektiği halde bitişmemesi olarak belirtilebilir.

طِرْمَلَه دُمْ ṭırmala dum 84a/7 **كِمْسَه بِدِى** kimse-y-idi 15b/12

مَخْلُوقَاتْ دُرْ maḫlūḳāt dur 52a/21 **اُوزَرِنْدَه بِدِى** üzerinde-y-idi 15b/16

حَوَالَه بِدِى ḥavāle-y-idi 15b/7 **كُجُك لِكِلَه** küccüklik 10b/15

1.4.1. “ḳadar” Sözcüğünün Yazılışı

Metinde “ḳadar” sözcüğünün kullanımında kesin bir tercih belirtilmemiş. Özellikle, “ol”, “şol” ve “ne” sözcükleriyle zaman zaman bitişik yazıldığı tespit edilmiştir.

شُولْ قَدَرْ şol ḳadar 6b/11, 56b/6

شُولْقَدَرْ şol ḳadar 41b/7, 45a/14

اُولْ قَدَرْ ol ḳadar 18a/2, 27a/20

اُلْقَدَرْ ol ḳadar 6b/17, 10b/2

نَقدٰرْ ne ḳadar 11b/10

نَه قدٰرْ ne ḳadar 14b/3

1.4.2. “ne” Sözcüğünün Yazılışı

“ne” sözcüğü metnimizde yalnızca “kim” ve “kadar” sözcükleriyle birkaç örnekte bitişik yazılmıştır. Metinde eğilim ayrı yazmak yönünde olmuştur.

نَكِمْ ne kim 62a/13

نَه كِيمْ ne kim 39b/7

نَقدٰرْ ne ḳadar 11b/10

نَه قدٰرْ ne ḳadar 14b/3

1.4.3. “ile” Sözcüğünün Yazılışı

Metnimizde “ile” sözcüğünde kendinden önceki kelimeye sistemli olarak bitişik yazmak tercih edilmiştir. Birkaç kelimede ayrı yazılışa rastlansa da bu müstensihin tercihi olarak kabul edilebilir.

دَوْلَتِلَه devlet-ile 62a/19

وَجْهِلَه vech-ile 62a/20

صُويِيلَه ṣu-y-ıla 62b/9

سُويُنْدُرْمَكِلَه söyündürmeg-ile 62b/9

رَبَّانِيِيلِه Rabbānī-y-ile 71a/4

غَضَبِلَه ġażab-ıla 74a/17

دُعَاسِيْلَه duʿāsı-y-la 77a/1

ذُبَابِلَه ẕübāb-ıla 77b/7

دَسْتَانِلَه destan-ıla 80b/4

عِزَّتِلَه ʿizzet-ile 80b/17

1.4.4. “ki” ve “kim” Edatlarının Yazılışı

Metinde “ki” ve “kim” edatlarının kendinden önceki kelimeden genellikle ayrı yazılmaktadır. Bu edatların (-dI) ekinden sonra ayrı yazılması gerektiği halde bazı örneklerde bitişik yazıldığı görülmektedir.

نَ كِ ne ki 94b/19

نا كِه ne ki 103b/20

اُوقُيُبْ كِه oḳuyup ki 14b/20

نَه كِيمْ ne kim 8b/5

اُولْدِى كِمْ oldı kim 17a/17

يَرَتْمَدى كِمْ yaratmadı kim 53a/18

نِتَا كِمْ nite kim 41a/7

شُويْلَكِه şöyle ki 6a/9

اِتْدمْكِه itdüm ki 14b/1

اِستَدِيكِمْ istedi kim 20b/12

نِتَكِمْ nitekim 17a/20

اَيْلَدِ يكِمْ eyledi kim 6b/18

وِيرْدِ يِكِمْ virdi kim 6b/17

1.4.5. "içün" Edatının Yazılışı

"içün" edatının yazımında kendinden önce gelen kelimeye bitişik yazma eğilimi metnimizde daha ağırlıktadır. Özellikle iyelik eki "-I"dan sonra bütün "çün" ve "içün" edatları bitişik yazılmıştır.

وِرْمَكِيچونْ virmeg-içün 81a/7

اِتْمَكِچُون itmeg-içün 82a/7

اُولْمَغِچُونْ olmaġ-ıçun 84a/15

قِلْمَغِچُونْ ḳılmaġ-ıçun 92b/4

بَيْرَمِچُونْ bayram-ıçun 73b/13

انُوكِيچُونْ anuñ-ıçun 104b/1

حَضْرَتِچُونْ ḥażret-içün 15a/3

دَفْعِيچُونْ defʿiyçün 114b/16

حُرْمَتِيچُونْ ḥürmetiyçün 119a/2

1.4.6. i- Ek Fiilinin (Cevher Fiili) Yazılışı

Metnimizde i- cevher fiili kendinden önceki kelimeye çoğunlukla bitişik yazılmış; çok az örnekte ayrı yazılmıştır. Özellikle güzel he (ه) ile biten kelimeye cevher fiilinin eklendiği kelimelerde bitişik yazmak tercih edilmiştir.

اَرِدِى er-idi 112b/15

وَارِدِى var-ıdı 16a/17

يُوغِدِى yo-ıdı 16a/18

سَنْكِسْتَانِدِى sengistān-ıdı 25a/3

مَحْكُمِدِى maḫkum-ıdı 20a/5

نَبَاتَاتِدِى nebatat-ıdı 20a/21

مُدْبِر اِدِى müdbir-idi 106b/4

حَوَالَه يِدِى ḥavāle-y-idi 15b/7

كِمْسَه يِدِى kimse-y-idi 15b/12

اُوزَرِنْدَه يِدِى üzerinde-y-idi 15b/16

وَضْعِنْدَه يِدِى vażʿında-y-ıdı 17b/8

1.4.7. Zamir n'sinin Yazılışı

Metnimizde zamir n'si 50 kez ye (ى) ile karşılanmış, bunun dışında (ن) olarak harekelenmiştir. "kendü" dönüşlülük zamirine yükleme ve bulunma halleri eklenirken (ى) li kullanım tercih edilmiştir.

كَنْدُوِى kendüyi 25a/21, 8b/2 (27 kez)

كَنْدُوِيَه kendüye 30a/15, 8a/19 (23 kez)

1.4.8. Şeddenin Yazılışı

Metinde Arapça kelimelerde kullanılan şedde işareti (ّ) bazı Türkçe kelimelerde de kullanılmıştır.

اِسِّی issi 107b/19 (Sıcak anlamında)
اِسِّی ıssı 81b/8 (Sahip anlamında)
كُجُك لِكلَه küccüklik 10b/15
كُجُكْ küccük 116a/19

1.5. Arapça ve Farsça Sözcüklerin Yazılışları

Metnimizde Arapça ve Farsça kelimelerin yazımında imlâya bağlı kalınmış, hemzeyle yazılan kelimelerin hemzesiz şekilleri de metinde görüldüğü şekliyle alınmış, düzeltilmemiştir. Bu durum devrin genel ağız özelliklerini yansıtması bakımından mühimdir.دَايِم dāyim 11b/21

دَاءِمْ dāʾim 46a/2
سَايِرْ sāyir 26a/19
مَلَاءِكَهيه melāʾikeye 4b/16
مَلَايِكَه melāyike 22a/6
طَايِفَسِنْ ṭāyifesin 9a/5
قَايِمْ ḳāyim 50a/14
دَايِرْ dāyir 17a/2
عَجَايِبْ ʿacāyıb 21a/10
غرَايِبْ ġarāyıb 27a/15
suʾāl 97b/9
suvāl 5a/1

Metinde kimi ikili yazımlarda yalnızca bir yazım dikkate alınmış; özellikle del (د) ve zel (ذ)'in ağırlıkta olduğu kelimelerde bu yazılımlardan biri tercih edilmiştir.

خُذَا Ḫużā 1b/4
خُدَا Ḫudā 30b/19
ḫizmetin 31a/7
ḫidmetin 31b/6
پَاذِشَاهْ pāẕişāh 112a/8, 116a/1
پَادِشَاهْ pādişāh 100a/16, 38a/12

Arapça ve Farsça bazı kelimelerde be (ب) ve pe (پ) 'nin kullanımında bazı farklılıklar dikkat çekmektedir.

پَسْ pes 23a/1, 24b/6
بَسْ bes 22a/16, 22b/18

Bazı Arapça ve Farsça kelimelerin uzatma ünlüsü elif (ا), vav (و) ve ye (ى) zaman zaman yazılmamıştır. Bu durum müstensihin hatası olarak yorumlanabilir; zira yalnızca birkaç kelimede görülen bir durumdur.

مَحْكُمِدِی maḫkum-ıdı 20a/5

پَیْغَمْبَرْ peygamber 2b/12 (16 yerde)

Bir kelimede de kelime başında aslında fe (ف) olan sözcük pe (پ) ile yazılmıştır.

پِرُوزَه pīrūze < fīrūze 14b/4

1.5.1. Arapça ve Farsça Bağlama Grupları ve Tamlamaların Yazılışları

Metinde Arapça ve Farsça bağlama grupları ve tamlamaların yazılışlarında belli bir kural olmayışı metnin doğru okunuşunu zorlaştırmıştır. Çünkü metinde "ve" bağlacı yerine izafet kesresi; izafet kesresi yerine de "ve" kullanılmıştır. Doğru okunuş imlâya göre değil metnin anlamı dikkate alınarak mümkün olmuştur. Özetle Arapça bağlama gruplarının yazımında bağlaç olarak "u" ve "ü" kullanılmış; bunlar yazma metinde ötre genellikle (ُ), çok az da vav (و) ile yazılmıştır.

تَاجُ تَخْتُ دَوْلَتَه tāc u taḫt u devlete 22b/8

طُولُ عَرْضَنَه حَدُّ نِهَایَتْ ṭūl u ʿarżına ḥadd ü nihāyet 24b/2

كُلُ گُلِسْتَانَنْ gül ü gülistānın 27b/4

قَدُّ قَامەتُمُوزَه ḳadd ü ḳāmetümüze 27b/10

لَیْلُ نَهَارْ leyl ü nehār 47a/15

تِیزُ نَبْتِیزْ tīz ü nebtīz 47b/20

اِنْسُ و جِنُ مُونِسْ مَلَكْ ins ü cinn ü mūnis melek 49b/5

Yine Farsça tamlama kuralına göre yazılmış bazı bağlama gruplarında esre (ِ) ile yazılmış "i" kullanılmıştır. Bu gibi kullanımlar metinde "u" veya "ü" transkribe edilerek düzeltilmiştir.

صُبْحِ شَامْ ṣubḥ u ṣām < ṣubḥ ı ṣām 22b/13

مٰهِ مِهرْ māh u mihr < māh ı mihr 22b/4

Metinde bazı Arapça ve Farsça kelimeler metnin ağız özelliği olarak özgün şekli dışında yazılmıştır. Bu kelimelerin yazımında harekeye göre okumak esas alındığı için metinde düzeltilme yoluna gidilmemiştir. Fakat yanlış yazılan kelimeler düzeltilmiş; bu düzeltmeler dipnotlarda belirtilmiştir. Yine metnin manzum bölümlerinde vezne göre okuma esas alındığı için kelimelerin asıl doğru şekline sadık kalınmıştır.

آفِتَابْ āfitāb < āftāb 2b/16

كَامِیاٰبْ kām-yāb < kām-yāb 39b/14

كِرِدِكَارْ Kirdigār < Kirdgār 49a/17

شَادُمَانْ şādumān < şādmān 40b/12

فـرِشْتَ ferişte < ferişteh 68b/4

آبُدَارْ ābudār < ābdār 8a/6

تَابِدَارْ tābıdār < tābdār 106/6

سَخُنْدَانْ saẖundān < süẖāndān 40a/13

آسُمَنْ āsumān < āsmān 3a/3

BÖLÜM 2: SES BİLGİSİ

2.1. Ünlüler

Türkçe'de sesler boğumlanma noktalarına göre ünlü ve ünsüz olarak adlandırılmaktadır. Kimi araştırmacılar tarafında sesli ve sessiz olarak da adlandırılan ünlüler Türkçe'de sekiz adet olarak bilinir. Ünlü değişmeleri bu sekiz ünlünün çevresinde bulunan ünsüzlerin durumuna göre gerçekleşmektedir.

2.1.1. Ünlü Değişmeleri

Metnimizdeki ünlüler kelime kökünde veya eklerde çeşitli sebeplerle değişmiştir. Belirlediğimiz ünlü değişmeleri gösterilirken önce kelimenin metinde geçtiği şekli yazılmış, ardından tırnak içinde günümüz Türkçesi'ndeki kullanımı ve zaman zaman da tarihi süreçteki kullanımları parantez içinde gösterilmiştir.

2.1.1.1. i/e Meselesi (/i/>/e/, /e/>/i/, /i/>/ė/, /ė/>/e/, /e/>/ė/)

Türkçe'de tartışılan bir mesele olan /i/>/e/, /e/>/i/ değişimlerini metnimizde tespit etmek zordur. Metnimiz harekeli olduğu için metne sadık kalınarak esre görülen yerde /i/ sesi, üstün görülen yerde /e/ sesi okunmuştur. Arap harfli metinlerin kapalı e (/ė/) ile ilgili özel bir işaretinin bulunmaması sebebiyle metin oluşturulurken kapalı e (/ė/) sesine yer verilmemiş; dolayısıyla /i/>/ė/, /ė/>/e/, /e/>/ė/ gibi ünlü değişimleri de tespit edilememiştir. /i/ sesinin daha önce yapılmış tarihi yazma eser çalışmalarında hem /i/ hem de /ė/ olarak okunduğu bilinmektedir. Çalışmamızda kapalı e (/ė/) sesinin tespit edebilecek kesin bir dayanağı olmadığı için ilk hecedeki bütün esreler /i/ okunmuştur[9]. Metnimizde /i/>/e değişmesi ise günümüz okunuşlarına göre belirlenmiştir.

Günümüzde kelime başında ve ilk hecede /e/ okunup metinde /i/ sesi ile yazılan kelimelerden bazıları şunlardır:

bil: ādem ṣaçın biline kemer ḳılup 117a/5 "beline"

[9] Kapalı e hakkında oldukça çok çalışma yapılmış; ancak biz bu sesin eserde varlığını kabul etmediğimiz için konuya ayrıntılı yer vermemeyi uygun gördük. Fakat bu konu hakkında yapılan çalışmalar, tartışmalar hakkında okumalar yaptık. Ayrıntılı bilgi için şu eserlere bk. (Thomsen, 1993; Eraslan, 1986; Erdem ve Gül, 2006; Kocaoğlu, 2003; Duman, 1999; Korkmaz, 2005: 496).

biş: biş mertebe 13b/21 “beş”

bişer: bişer biñi 87b/10 “beşer”

di-: didi ki 30b/20 “dedi”

di-: Firʿavn-ı kāfire dimişiken 8a/3 “demişken”

dirnek: dirnek ḳılayın 101a/9 “dernek”

dir-: baʿūż cündin dirmege 116a/6 “dermek”

giñ: giñ yire çıkup 34a/7 “gen, geniş”

girçek: girçek ṣanup 32a/16 “gerçek”

girü: girüye çekilüp 111b/5 “geriye”

il: ḥüsn-i Belḳīs iline 23b/6 “eline (memleket)”

ir-: ḫiṭāb-ı ʿiẕẕet irdi 82b/11 “erdi”

iriş-: ʿaḳlım irişe 9a/12 “erişe”

irgür-: meded irgürüci Ḳādir ü dānā 33b/8 “eriştirmek”

irkek: irkek semmūr ḳoçuñ ṣol butın 110a/1 “erkek”

it-: Süleymān ḫidmetine daʿvet itmek 61b/15 “etmek”

idiş-: tesbīḥ idişürler 27b/2 “edişirler”

irte: irteye ṣalarsın 107b/4 “erteye”

işik: ḳapu işiginde 63a/13 “eşiğinde”

vir-: ḳuvvetini virdi 2b/2 “verdi”

yil: bir yil ḳopdı 76b/3 “yel”

yidi: yidi ḳat yir ditreyüben 35a/3 “yedi”

yitmiş: yitmiş kitābın 117b/9 “yetmiş”

yidişer: yidişer başlu evrenler görüp 27a/9 “yedişer”

yir: ḳışāṣ yirine gelmek içün 88a/2 “yerine”

yi-: yimekde içmekde 109b/4 “yemekde”

yidür-: ekl iden dīvlere yidürüp 58a/7 “yedirip”

yiksān: ḫāke yiksān 55a/7 “yeksān”

yilkenlü: ṭoḳuz yilkenlü parça gibi 105a/5 “yelkenli”

yinil-: yinildi 69b/16 “yenildi”

yitmiş: yitmiş yirde 106a/1 “yetmiş yerde”

yimiş - yir: ol aġacuñ yimişi yirine 82b/21 “yemişi yerine”

viren: ʿışḳa göñül virenüñ ʿaḳlı şaş- 12a/3 “verenin”

yidişer – yilek – yidi : yidişer yileklü yidi oḳıla urup 105a/20 “yedişer yelekli yedi”

yigrek: yigrekdür 19a/3 “yegrek”

yitiş-: aḫşām yitişdi 107a/18 “yetişti”

yir: miyvesi yirine 92a/7 “meyvesi yerine”

yir: yir yir ṭavīlelerde 118a/11 “yer yer”

yiryüzi: yiryüzinde olan ṭaşları ayırtlayup 34a/7 “yeryüzünde”

yir - yitür-: bir cezīre görinür yire yitürdügin 109a/16 “yetirdiğin (ulaştırmak)”

Günümüzde /i/ okunup metinde /e/ sesi ile yazılan kelimelerden bazıları şunlardır:

gey-< ked-: İdrīs nebī naʿleynin alnına geyüp 117a/6 “giyip”

geyür-< kedir-: muraṣṣaʿ ḫilʿat geyürüp108a/9 “giydirip”

eyi<edgü: elli yıllıḳ ḳazanılmış eyü ad 60b/4 “iyi”

Yine bazı kelimelerde /i/ ünlüsü değişme yoluyla ortaya çıkmıştır:

gice<gece: ol gice geçüp 46b/15 “gece”

iy<ey<ay: iy ādem oġulları 55a/4 “ey”

iy<ey<ay: iy aḥmaḳlar 88b/19 “ey”

imdi<emdi<amtı: imdi varıp 92a/11 “şimdi”

yine<yene<yana: yine bir reʾīs 11a/16 “yine”

Birinci teklik şahıs zamiri “ben” ve ikinci teklik şahıs zamiri “sen” metnimizde “ben/bin”, “sen/sin” olarak, her iki şekilde de görülmektedir. Çoğunlukla “ben” ve “sen” olarak okunan bu zamirlerin genellik metnin manzum bölümlerinde “bin, sin” şekliyle

kullanıldığı anlaşılmakla birlikte, nesirde de "sin" şeklinde yazıldığı tespit edilmiştir. Zaman zaman aynı sayfada bile her iki şeklin kullanıldığı görülmüştür.

bin: bu duʿām olaydı binüm müstecāb 91b/10 "benim"

sin: bāġda tīhū ẕikri yā Hū sin de oḳı sebbīḥ āyeti 2a/1 "sen"

sin: ṭur sini evüñe ilteyim, düşmān görüp sini bilmesün 69a/2 "seni"

sin: sini bu maġara içinde görmedüm 76b/3 "seni"

sin: sini düşmān göre 59b/16 3 "seni"

2.1.1.2. u/o ve ü/ö Genişlemesi

Arap alfabesinde /o/, /ö/, /u/, /ü/ seslerini gösteren tek işaret ötre işaretidir. Hangi sesin /o/ veya /u/; hangi sesin /ö/ veya /ü/ okunacağına karar vermek de zordur. "uyan-/oyan-, uġra-/oġra , yürü-/yörü-, güzel/gözel, yuḳaru/yoḳaru" gibi ikili okumak mümkündür. Bu sesler ağızlarda farklı şekillerde söylenmekteyse de metinde İstanbul ağzına yakın olan dar-yuvarlak sesler tercih edilmiştir.

ugra-: yolum uġradı 25b/3 "uğra-"

güzel: güzeller 89b/8 "güzel"

oyan-: eti acısından uyanup 6a/11 "uyan-"

yörü-: ādemī-zād birle ḳarışup yürürlerdi 9a/4 "yürü-"

yoḳaru: başın yuḳaru ḳaldurup 58a/3 "yukarı"

2.1.1.3. /ı/>/a/ Genişlemesi

Tespit edebildiğimiz kadarıyla iki kelimede görülmüştür:

aġla-<yıġla-<ıġla-: zāri zāri aġladı 70a/20 "ağladı"

aġaç<yıġaç: ḳara aġaç bergi içinde dürüyen b. gibi 52b/19 "ağaç"

2.1.2.4. /a/>/e/

Bu ses değişikliğinin metnimizde bir örneği vardır:

eyit-<eyt-<ayt-: eyitdi 20a/13 "söyledi"

2.1.2.5. /ö/>/e/ Düzleşmesi

Bu değişikliğe metnimizde bir kelimede rastlanmıştır:

eyle<öyle<o ile<o ayla<ayla: eyle diyicek 113a/10, 24a/19, 74a/18, 84a/12, 97b/20, 9b/19 "öyle"

2.1.2. Ünlü Uyumları

Metnimizde önlük-artlık ve düzlük-yuvarlaklık bakımından iki uyumdan söz edilebilir:

2.1.2.1. Önlük-Artlık Bakımından Ünlü Uyumu

Önlük-artlık bakımından ünlü uyumu Türkçe'nin her devrinde tamdır. Metnimizde de bazı istisnalar dışında önlük-artlık uyumu hem kelimelerde hem de ekte sağlamdır. Tarihi metinlerin çeviri yazılarına bakıldığında da bazı eklerin -ken, -yor, +ki dışında dil uyumuna aykırı biçimde eklendiği görülür. Bu durum Arapça ve Farsça kelimelerin de önlük-artlık uyumunun tesiri altında kaldığını göstermektedir (Aydın, 2011: 41). Metnimizde bu durumu yalnızca -ki ekinin kullanımında görmekteyiz. Aitlik eki +ki ile sıfat yapan +ki bugünkü kullanımının aksine kelime köküne uygun olarak, kökün son hecesi ön ünlüyle bitiyorsa +ki; art ünlüyle bitiyorsa +ḳı, +ġı şeklinde eklenmiştir:

içinde**+ki** evlerin daḫı 30a/3

bir evde**+ki** ḳurulmış yay olsa 48b/18

ḥarīmlerinüñ üzerinde**+ki** tozın ṭopraġın 35a/14

baḥr u ber içinde**+ki** biñ bir dürlü ümmet arasında 5a/7

bu levḥde**+ki** ḫaṭṭı oḳuyup 36a/4

gökde**+ki** yılduza 118a/14

ḳanda**+ḳı** gibi 26b/19

bu yiryüzinde**+ki** ḫalḳ 34a/16

dünyā göginde**+ki** ferişṭehlerden 14a/1

iki ṭaşuñ arasında**+ġı** zih 29a/17

ādemüñ altında**+ġı** eti 45a/12

ol murġ aġzında**+ġı** ḳabaḳ çekirdegin 44a/2

der-bend aġzında**+ġı** leşkere 118a/3

arḳalarında**+ġı** cebeleri 107a/15

ṭaġ başında**+ġı** arslanlar ḳaplanlar 27a/9

ġarbda**+ġı** ʿummānlar 25a/8

Metnimizde cevher fiili i- ile iyelik ekli zarf fiil eki –dIK'ın birleşmesinden oluşan idügi/ıduġı da uyuma uydurulmuştur:

fikri ney**+i-düg+i** 16b/18

ol kerkes **i-düg+i**+n 68b/2

Allāh Teʿālānuñ sevgülü ḳulı **ı-duġ+ı**+n 41b/13

ṭılsımāt ı**-duġ+ı**+n bilmeyüp 114b/19

Sām-süvār oġl+ı**-duġ+ı**+n bilüp 109b/5

ejderhāy+ı**-duġ+ı**+n 96a/7

+i-ken zarf-fiil eki günümüz Türkçesi'nde olduğu gibi metnimizde uyuma aykırı olarak eklenmiştir:

bu e̲snāda+y**i-ken** 60b/10, 74b/14

h̲āk**+i-ken** 90b/11

Ḥaḳḳ'a minnet olmış**+i-ken** 71a/15

h̲akine yüz sürüp ṭurmış**+i-ken** 100b/17

ḳanların ḳarmış**+i-ken** 111b/15

leng ü kör olmış**+i-ken** 98b/21

maʿṣūm**+i-ken** 90b/12

Süleymān emrine maḥkūm olmış-**ken** 21a/12

cenge ḥāżır olup ṭurur-**ken** 106a/16

Arapça ve Farsça kelimelerdeki son hece kendinden önce gelen hecelerle uyuma girmekte ve bu uyuma giren son heceye gelen ek de bu heceye bağlı olarak ön ünlülü veya art ünlülü olmaktadır. Belirtmek gerekir ki aldıkları ön ünlülü ve art ünlülü eklere bağlı olarak bazı Arapça-Farsça kelimeler ön ünlülü veya art ünlülü seslerle okunmuş ve çeviri yazılı metnimizde o dönemdeki söylenişleriyle yer almıştır. İlerleyici ve gerileyici benzeşme yoluyla gerçekleşen bu durumun metnimizde örneği çoktur. Ergüzel de kendi çalışmasında önlük-artlık uyumunu sağlayan bu benzeşmelere ayrıntılı örnekler vermiş ve metnini buna göre okumuştur (Ergüzel, 1999: bk. 100-104).

acāʾib - ġarāʾib: bu ḳaṣruñ ʿacāyıblıġı ve ġarāyıblıġı 87b/13

peyġāmber: peyġambarlıġa 62a/16

żaʿīf: żaʿīflıġı birle 47b/17

zārī: zārīlıḳ 81a/16

ʿāṣī: ʿāṣīlıġına baḳmayıp 92a/17

ḫelāl: ḥalāllıġa al-dı 76b/11

ḫaste: cānınuñ ḫastalıġı 73b/15

ḫürrem: şād u ḫurrāmlıġ-ıla 82a/16

naʿīf: bu naḥīflıġ-ıla 64b/20

ṣāfī: ṣāfīlıḳda 36b/11

sāḳī: ḫoş sākīlıḳ ideyin 58a/10

Günümüz Türkçesi'nde bu uyumun dışında görülen bazı kelimeler metnimizde önlük-artlık uyumuna uygun olarak kullanılmıştır.

daḫı: yir altındaġı buḫāra daḫı 26b/16 "dahi"

daḫı: anlardan daḫı 22a/5 "dahi"

ḳanı, ḳanda: ḳanı ġayretümüz ḳanda gitdi 14a/7 “hani”, “nerede”

ḳanḳı: ḳanḳımuzuñ başı 107b/2 “hangimizin”

ḳanḳı: ḳanḳısın 11a/6, 40b/15 “hangisini”

ḳanḳı: ḳanḳı burūc 16a/12 “hangi”

ḳanġı: ḳanġı bī-çāre 111a/12 “hangi”

2.1.2.2. Düzlük-Yuvarlaklık Bakımından Ünlü Uyumu

Düzlük-yuvarlaklık uyumu önlük-artlık uyumunun aksine Türkçe’nin hiçbir devrinde sağlam değildir. Hatta Eski Anadolu Türkçesi’nin en önemli özelliklerinden biri olan yuvarlaklaşma temayülü de bu uyumsuzluğun bir göstergesi olarak görülmelidir. Kelimelerde ve eklerde görülen bu yuvarlaklaşmaları sebepleriyle şöyle örneklendirebiliriz:

2.1.2.2.1. Kelimelerde Yuvarlaklaşma

2.1.2.2.1.1. -/g/, -/ġ/ Ünsüzlerinin Düşmesiyle Oluşan Yuvarlaklaşma

Eski Türkçe’de kelime sonundaki -/g/ ve -/ġ/ ünsüzleri düşerken kendinden önceki sesi yuvarlaklaştırmıştır. Bu durumun metnimizdeki örnekleri şunlardır:

saru<sarıġ: ṣaru aṭlasları giyüp 87a/4 “sarı”

ḳapu<ḳapıġ: ol şehrüñ ḳapusına varup 35a/20 “kapı”

yapu<yapıġ: yapu ṭaşları 28a/6 “yapı”

yaru<yarıġ: ol siñek yarusı 45a/11 “yarı”

ayru<ayrıġ<adrıġ: düşdük ayru 118b/4 “ayrı”

yazu<yazıġ: yedi saṭr yazu yazılu 35b/18 “yazı”

2.1.2.2.1.2. Dudak Ünsüzleri Sebebiyle Oluşan Yuvarlaklaşma

Metnimizde /b/, /m/, /p/ dudak ünsüzleri sebebiyle yuvarlaklaşma görülmektedir:

temür<temir: demür pūlāda dönüp 98a/20 “demir”

gözlerinüñ kirpügi olmaduġı ecilden 6b/5 “kirpik”

ṭapıġ<ṭapuġ: ṭapuña 111b/13, 112a/4, 17a/3, 65a/8 “hazret”

ṭapıġ<ṭapuġ: ṭapu ḳıldılar 55b/18 “hizmet”

2.1.2.2.1.3. Eklerdeki Yuvarlak Ünlü Sebebiyle Oluşan Yuvarlaklaşma

Eski Türkçe’de yuvarlak ünlülü olan bazı ekler Eski Anadolu Türkçesi’nde aynen kullanılmıştır. Bu nedenle eklerin aslî şeklinden kaynaklanan bir yuvarlaklaşma metnimizde görülmektedir:

+UK eki ile oluşan yuvarlaklaşma:

ḳırḳ sekiz biñden eksük 28b/1 “eksik”

ayruḳ<adruḳ: bir ayruḳ maʿnīsi 62a/8 “başka”

maġara ḳapusın açuḳ görüp 69a/4 “açık”

burnı delüklerine inüp 100a/12 “delik”

artuḳ Süleymānlar emrine meʾmūr olmışam 20a/14 “artık, başka”

yüz mīl miḳdārı yir artuḳdur 26a/15 “geriye kalan”

hergiz yazuḳlardan yıġlınmazlar “günah”

+GArU eki ile oluşan yuvarlaklaşma:

içerü<iç+gerü: boġazından içerü girüp 6a/2 “içeri”

yuḳaru<yoḳ+ġaru: yuḳaru ḳaldurup daḫı 53b/5 “yukarı”

ilerü<il+gerü: hezār mertebe ilerü ola diyicek 14a/21 “ileri”

2.1.2.2.1.4. Bir Sebebe Bağlı Olmadan Yuvarlak Ünlü Taşıyanlar

Metnimizde belli bir sebebe bağlı olmadan kullanılan yuvarlak ünlülü kelimeler mevcuttur. Hem Eski Türkçe’de hem de Eski Anadolu Türkçesi’nde bu kelimeler daima yuvarlak olarak kullanılmakta, günümüzde ise düz ünlülü şekilleriyle kullanılmaktadır.

ḳızıl altun zencīr ile 37b/7 “altın”

dünyā ṭuraludan berü 25b/8 “beri”

girüye çekilüp 111b/5 “geri”

kendü mānendi bir dābbe 63b/10 “kendi”

yılduz<ılduz<yulduz<yultuz: ḳanḳı yılduza dāḫilise 17b/13 “yıldız”

ılduz<yulduz<yultuz: yidi ılduz 16a/12 “yıldız”

ʿizzetile ḳarşulayup 81b/5 “karşılayıp”

ḳayġu<ḳadġu: ḳayġulu 23a/20 “kaygılı, kederli”

incü<inçü<yinçü: aḳ incü 16a/2 “inci”

ayu ayaḳlu 59a/12 “ayı”

ol aġulu siñekler şerrinden 97b/1 “zehir”

baġrın baġarsuḳın çıḳarup 7b/8 “bağırsak”

naẓarına ḳarşu baş ḳaldurup 63a/17 “karşı”

ḳamu<ḳamuġ<ḳamaġ: ḳamu yaramazlıḳdan emin olur 77b/14 “bütün”

eyü<eygi<edgü: elli yıllıḳ ḳazanılmış eyü ad 60b/4 “iyi”

ḳazuḳ gibi muḥkem ṭursun 59a/20 “kazık”

içün<üçün<uçun: bir ṭaş içün 32b/8 “için”

Yukarıdaki kelimeler dışında Eski Türkçe’de olmayan ancak Eski Anadolu Türkçesi devrinde ortaya çıkan kelimeler de metnimizde mevcuttur ve içinde yuvarlak ünlü barındırdıkları için düzlük-yuvarlaklık uyumuna uymamaktadır:

iy delü büt 74a/19 “deli”

ʿaḳreb cinsi daḫı degül 7a/4 “değil”

ṣayrulıġa 22b/15 “sayrı, hasta”

Baʿalbek ṣınurına yitdi 34b/15 “sınır”

2.1.2.2.2. Eklerde Yuvarlaklaşma

Eklerin yazılışı Arap harfli yazıyı bırakıncaya kadar, klişeleşmiş halde devam edegelmiştir. Eski Türkiye Türkçesi'nde ilk zamanlardan beri bu kalıplaşmış şekillerin yazılışı bugünden farklı ve muayyen şekilde olmuştur. Bu klişeleşmiş ve belirli şekillerin telaffuzunda değişiklik ve vokal uyumunun hâkim oluşu ancak son yüzyıllarda vuku bulmuştur (Timurtaş, 1977: 31-32). Metnimizde eklerde iki türlü yuvarlaklaşma mevcuttur:

2.1.2.2.2.1. Ünlüsü Aslında Yuvarlak Olan Ekler

-(y)Up; -(y)UbAn: Bu zarf-fiil ekleri Eski Türkçe'den beri yuvarlaktır. Metnimizde düz şekilleri az görülmekle birlikte genellikle yuvarlak şekli kullanılmıştır:

üçünci dīvārına yitecek bir ṭaş kes-üp 32a/5

bir yeşil ḥulle getür-**üp** 75b/20

bir yire var-**up** gizlen-**üp** ṭuram 55b/3

biraz ṣoluḳlan-**up** 27b/15

bu aradan ḳorḳ-**uban** 112a/2

devlet bul-**uban** 47a/16

dīv ü cinnī baḳ-**uban** 33b/19

gāh düz ṣaḥrā olur gāh alçaḳ yücel-**üben** ṭaġa döner 28a/2

cemʿ eyle-**y-üben** 50b/13

-dUr: Bu ek de metnimizde genellikle Eski Türkçe'deki aslî şekliyle kullanılmıştır.

kūs u ḥarbi çal-**dur-**up 118a/8, 93b/21

her biriñüzüñ vilāyetinde olan altun u gümişgānların ḳaz-**dur-**up 14b/14

yaz-**dur** 39a/1

ekl iden dīvlere yi-**dür-**üp 58a/7

yil es-**dür**-mek 113a/6

küpi yiliş-**dür**-üp 89a/18

Metnimizde bir örnekte "-dUr" ettirgenlik ekinin düz şekli kullanılmıştır.

havā yüzine en-**dir**-di 97a/19

-Ur: Bu ettirgenlik eki metnimizde yuvarlak ünlülü olarak kullanılmıştır.

bir cezīre görinür yire yit-**ür**-dügin 109a/16 "ulaştırmak"

maġaradan ḳaç-**ur**-maḳ 67a/6

yat-**ur**-dı 87b/9

ḳara ḳavaḳ aġacın bit-**ür**-düginden 98b/10 "topraktan çıkmak"

aña selām deg-**ür**-esiz diyüp 65a/3

anuñ ḳuvvetini art-**ur**-dı kim 31a/7

ḫilʿatler gey-**ür**-üp 47b/4

şu iç-**ür**-di 43a/21

-ġUr: Çok kullanılmayan bir ettirgenlik eki olmasına rağmen metnimizde sadece yuvarlak şekliyle görülmektedir.

meded ir-**gür**-üci Ḳādir ü dānā 33b/8

dir-**gür**-ür 83b/21

żarar ir-**gür**-e diyü 59b/17

yirinden biñ dürlü zorıla ır-**ġur**-up 32a/21

ḳuyı aġzında ṭur-**ġur**-up 59b/19

bir ḥādiṣe ṭur-**ġur**-a 85b/18

-sUn (<-zUn); -sUnlAr (<-zUnlAr): Emir üçüncü teklik şahıs eki -sUn ile emir üçüncü çokluk şahıs eki -sUnlAr Eski Türkçe'den itibaren daima yuvarlaktır. Metnimizde de bu ek yuvarlak olan aslî şekliyle kullanılmıştır.

çıḳ-**sun** 20b/17

ḳıl-**sun** daʿveti 92b/3

devletine maġrūr olma-**sun** 62a/21

di-**sün** 74a/11, 74a/20, 92b/4

beñzeme-**sün** diyü 53a/7

yil esme-**sün** 45a/20

diz çök-sünler 54a/15

el çek-**sünler** 54a/15

ele getür-**sünler** 14b/5

vaḳtlarına ḥāżır ol-**sunlar** 117b/13

yap-**sunlar** 63a/8

ṭutma-**sunlar** 51a/8

+DUr: Çoğunlukla ekin aslî şekli olan +dUr biçimleri tercih edilmiştir. Metnimizde düz şekli az da olsa tercih edilen bu ekin +DUrUr şekli de kullanılmıştır.

maşrıḳ u maġrib arasın ṭutmış**+dur** 116b/15

fażl u ʿaṭā**+dur** 49b/7

ʿufūnātdan dürüyen ḳurtcuġazlar**+dur** 52b/9

Efrāsiyāb u Keyḳūbād**+dur** 88a/12

ḳudretu'llāh u ʿaẓametu'llāh leşkeri**+dür** 7a/16

lā-yezāl ü bī-bedel-**dür** 111b/11

biñ bir ümmetüñ dirip**+dür** 88b/13

cemīʿ maḫlūḳātuñ üzerine ġālib**+dür** kim 5b/5

yoḳ**+durur** 8a/18

şuʿarā+**durur**+lar 46a/16

-dUK: Zarf-fiil eki olan bu ek metnimizde yuvarlak şekliyle kullanılmıştır.

yire döşe-**dük**+leri bellūṭ ve şam aġaçlarınuñ üzerine 32a/21

ḥükemānun vüzerānuñ ne di-**dük**+lerin 10b/21

bu ṭaʿn it-**düg**+üñ żaʿīf ve naḥīf cānavar 7a/7

Cebrāʾīl'den işit-**düg**+i sözi 83a/10

bir cevāb vireme-**düg**+ümüz ecilden 56a/9

ġāyet ḥarīṣ ve ṭāmiʿ ol-**duḳ**+ları ecilden 54a/18

yüz biñ eri ḳır-**duḳ**+ların 109a/10

āvāz-ı bülendī çaġır-**duġ**+ına 59a/7

çarḫa yapış-**duġ**+ın göricek 75b/4

Nemrūduñ kerkesler-ile gök yüzüne çıḳ-**duġ**+ından 81b/14

Az da olsa düz şekli de tercih edilmiştir.

ceng it-**dig**+inden 85a/3

böyle di-**dig**+ine 10a/13

2.1.2.2.2.2. Ünlüsü Sonradan Yuvarlaklaşmış Ekler

+(U)m; +(U)mUz: Birinci teklik şahıs iyelik ve birinci çokluk şahıs iyelik ekleri Eski Türkiye Türkçesi'nde /m/ dudak ünsüzü sebebiyle daima yuvarlaktır. Metnimizde düz şekli sadece birkaç örnekte görülmektedir. Düz şekillerin tamamını metnimizin geçiş döneminde olmasına bağlamak mümkündür.

bizüm ḳanāʿat+**umuz** olduġı ecilden 51b/10

eger ki naṣīb+**üm** rızḳ+**um** dünyāda dükenmediyse 33a/11

ḳahr+**um** belāsından emīn 90b/15

naẓar+**um**+a gelen siñek elinde 71b/9

benüm ḫod perr ü bāl+**um**+uñ fermānı ḳalmadı 67b/20

benüm bu fikr+**üm**+i 9a/14

emr+**üm**+e fermānıdı 38b/9

efʿāl-i ḳabīḥ+**ümüz**+i 32a/13

dīn+**imüz** ve īmān+**umuz** 85a/21

ṭarīḳ+**umuz+a** düşmezdi 50a/20

düşmānlar+**umuz** 28a/12

erligile ad+**umuz** añılurken 60b/5

+(U)ñ; +(U)ñuz: Metnimizde ikinci teklik şahıs iyelik ve ikinci çokluk şahıs iyelik ekleri düz ünlülü çok az istisna dışında Eski Türkçe'deki gibi yuvarlak ünlülüdür. Bu düzleşme temayülünü yine metnimizin geçiş evresinde oluşuna bağlayabiliriz:

ġara göñl+**üñ**+e bedel 70b/21

sen geldüg+**üñ** 23b/17

el+**üñ**+den geleni 72b/19

ġayret+**üñüz** 101b/16

nefs+**üñüz**+üñ ġıdāsını 77a/15

göz+**üñüz**+le 41b/16

günāh+**uñ**+a kefāret eyle diyicek 21a/17

senüñ ḥaḳḳ+**uñ**+da 97b/10

bu senüñ oġl+**uñ** 72b/10

senüñ ḳayd+**uñ**+ı 107b/12

kemāl-i luṭf+**uñuz**+dan 113b/12

uşaġ+**uñuz** iri+**ñüz** 42a/17

sizüñ idrāk+**üñüz** inṣāf+**uñuz** 43a/13

miḳdār+**uñuz**+ca ḥırṣ+**uñuz** 43a/11

-Uñ, -(n)Uñ: İlgi eki olarak belirtebileceğimiz bu ek Eski Türkçe'den beri yuvarlak olarak görülmektedir.

ādemīzād+**uñ** ikinci ṣınfı+**n+uñ** cesedi 12b/16

ʿādil pāẕişāhlar+**uñ** ʿömri 8a/1

siz+**üñ** dāduñuzı alıvirüp 50a/8

Demürbād+**uñ** sözi 28b/3

ol nūrānī deryā+**n+uñ** ṣuyı 36b/12

devleti+**n+üñ** zīr-desti 2b/9

kūh-ı Billūr dīvleri+**n+üñ** serhengi 103b/8

+lU; +sUz: Olumlu ve olumsuz sıfat yapma ekleri olarak bilinen bu eklerden olumlu olanı +lU Eski Türkçe'de düz şekilli de görülürken Eski Türkiye Türkçesi'nde yalnızca yuvarlaktır. Metnimizde ekin düz şekline rastlanmamıştır.

aḳ+**lu** ḳara+**lu** pīller 118a/12

bir ṣanāʿat+**lu** nesne bünyād itmek 14a/21

boynuz+**lu** ḳaḥbe zengīn 57a/8

ḫışım+**lu** ḳara bulut ḳanad+**lu** 113a/13

ḳara renk+**lü** nesne üzerinde 48a/13

yidi ḳat siñir+**lü** yay 31b/21

köşe+**lü** serīrler ṭoḳıyup 8a/19

Olumsuz sıfat yapma eki +sUz da Eski Türkiye Türkçesi'nde genellikle yuvarlaktır.

cehāletden ḳatı dermān+**suz** renc 28a/9

cān+**suz** cesed 31b/16

ḥadsüz ḥisāb+**suz** dürlü dürlü maḫlūḳāt 53b/18

hīç bir ṭaş+**suz** yir 56b/1

Metnimizde birkaç örnekte bu ekin düz ünlülü şekline de rastlanmıştır:

belür+**siz** ol- 111b/6

ġuṣṣa+**sız** 103a/6

zamān+**sız** 1b/10

ḫāṣṣa+**sız** 10a/19

-dUm: Görülen geçmiş zaman birinci teklik şahıs eki olan bu ek Eski Anadolu Türkçesi evresinde yuvarlaktır.

maḫkūm ol-**dum** 11a/7

naẓarına var-**dum** 99b/16

naẓar ḳıl-**dum** 68b/2

alup ḳaç-**dum** 9b/18

öldür-**düm** 81b/8

ʿömr geçür-**düm** 107a/19

ṣabr it-**düm** 57b/4

söyle-**düm** 13a/21

secde-i şükr it-**düm** 82a/9

Metnimizde sadece bir örnekte ekin düz ünlülü şekli görülmüştür:

de-**dim** 24a/16

-dUñ: Görülen geçmiş zaman ikinci teklik şahıs eki olan bu ekin düz ünlüsü Eski Anadolu Türkçesi'nde her zaman yuvarlak olarak tespit edilmiştir.

ṣaç-**duñ** 118b/19

ṣaḳlama-**duñ** 85b/13, 85b/6

var-**duñ** 75a/3

yaḳ-**duñ** 74b/17

yüz sür-**düñ** 20a/12

ẕikr it-**düñ** 29a/18

ʿaleyhi's-selām naẓarına ir-**düñ** 65a/11

begenme-**düñ** 84b/14

di-**düñ** 91b/14

-dUḳ: Eski Türkçe'de -tı-mız olarak bilinen görülen geçmiş zaman birinci çokluk şahıs eki, Eski Türkiye Türkçesi'nde sadece yuvarlak şekilli olarak görülmektedir.

ḳal-**duḳ** diyicek 65b/4

dur-**duḳ** 98a/16

anlat-**duḳ** 64b/18

çıḳ-**duḳ** 56a/10, 78b/7

ḫalāṣ ol-**duḳ** 26a/14

Ḫakī naẓarına yit-**dük** 70b/5

içerü gir-**dük** 81b/11

aşaġa in-**dük** 67b/1

Metnimizde bir örnekte ekin düz şekli de tespit edilmiştir.

eyit-**dik** 65a/20

+Uz: Birinci çokluk şahıs bildirme eki olan bu ek de "biz" zamirinden /b/->/v/- değişmesi ile ortaya çıkmış, daha sonra da ünlü ile kaynaşma sonucu yuvarlaklaşma meydana gelmiştir. Metinde ekin Eski Türkçe'deki yuvarlak şekli korunmuştur. Metnimizde bir örneği vardır:

melik-i Zenbūristān+**uz** 62a/1

-(y)A+vUz: Metnimizde birinci çokluk şahıs istek eki "biz" zamirinden yine çeşitli ses değişikliklerine uğrayarak yuvarlaklaşmıştır.

inandır-**a+vuz** 85a/21, 85b/1

ʿizzet bulma-**y-a+vuz** 14a/7

ḳaldur-**a+vuz** 33a/16

kelimāt ḳıl-**a+vuz** diyicek 65a/21

dirlik ḳıl-**a+vuz** 85b/2

bil-**e+vüz** 65a/21

dimi-**y-e+vüz** 85a/20

getür-**e+vüz** 119a/15, 27b/9

-sA+vUz: Birinci çokluk şahıs şart eki de tıpkı birinci çokluk şahıs bildirme ve istek eklerinde olduğu gibi "biz" şahıs zamirlerinden yuvarlaklaşarak meydana gelmiştir.

helāk itdür-**se+vüz** gerek 95b/5

zaḥmet çekme-**se+vüz**

çāk itdür-**se+vüz** gerek 95b/5

dir-**se+vüz** 21b/2

şoḳar-**sa+vuz** 84a/9

-Ur: Geniş zaman eki Eski Türkçe'de -Ar, -Ir, -Ur olarak kullanılmaktayken Eski Anadolu Türkçesi'nde genellikle -Ur olarak kullanılmaktadır.

oġul çıḳar-**ur** 7b/14

çarḫ ur-**ur** 119b/18, 72a/6

çoġal-**ur** 21b/13, 24b/9

zerrīn taḫta gelüp otur-**ur** 89b/1

elüñden gel-**ür** 45a/5, 91b/14

gezdür-**ür** 23b/3

gör-**ür** 8b/12

dür-**ür** 3b/20

Metnimizde ekin -Ar şekline de rastlanmıştır.

çāşnī dut-**ar** 40b/4

çıḳ-**ar** 105a/1, 17b/11

zehr ṣaç-**ar**-lar 5a/9

uç-**ar** 52b/14

Metnimizde ekin düz şekline bir örnekte rastlanmıştır. Fiil gövdesindeki düz ünlü yuvarlaklaşmamıştır.

şaḳı-**r** 34b/2, 104b/10

-(y)U: Zarf-fiil eklerinden olan –(y)U'nun metnimizde düz şekli de kullanılmıştır.

beñzemesün di-**y-ü** 53a/7

iste-**y-ü** 73a/1

yüz süri-**y-ü** 49b/9

utanu ḳızar-**u** 16b/20

bizüm dādumuz al-**ı**-vir 49b/2149b/21

bul-**ı**-vireyin 60b/21

dik-**i**-vir 56b/20

yirinden ṭur-**ı**-gelüp 65a/10

2.1.2.2.3. Düz Ünlü Taşıyan Ekler

2.1.2.2.3.1. Tek Sesten Oluşan Ekler

+I: Eski Türkçe'de +(U)G olan yükleme hâli(akuzatif) eki Eski Anadolu Türkçesi'nde daima +I şeklinde kullanılmıştır. Metnimizde düz şekli ağırlıklı olmakla beraber ekin yuvarlak şekline de rastlanmaktadır.

Ḥaḳḳ+ı 63a/18

ʿālem+i 8b/13

cihān+ı 21a/4, 69b/18

yidi nefer siñeg+i 49a/13

benüm bu sözlerüm+i 44b/3

kendüm+i ṭaşa dīvāra urup 66a/11

bu mermer dīvār+ı 32b/10

āhum+u 118b/11

nām u nişānumuz+u 51b/1

gözün+ü ġaflet bürümek 91b/19

+I: İyelik eki Eski Türkçe'de olduğu gibi Eski Türkiye Türkçesi'nde de genellikle düz ünlülü olarak kullanılmıştır.

ḳavm-i Fażl ṣūret+i+ne girüp 25b/6

maġara iç+i+ne girüp 69b/20, 77b/1

ol iki cihān server+i 110b/2

bu ḳara buluduñ iki yir+i+nde 34b/2

süñükleri iç+i+nde

baʿżı ʿİmrānī ʿulemās+ı+ndan 13a/5

Ancak metinde Eski Anadolu Türkçesi'nden Osmanlı Türkçesi'ne geçiş evresinde olduğu için ekin yuvarlak şekline de sıkça rastlanmaktadır.

naḥs gün**+ü** 24b/13

penç-şenbih gün**+ü** 30b/11

boy**+u** yir+i+dür 57a/4

şaʿd gün**+ü** 24b/14

2.1.2.2.3.2. Bir Ünsüz-Bir Ünlüden Oluşan Ekler

-dI: Görülen geçmiş zaman üçüncü teklik şahıs eki Eski Türkiye Türkçesi'nde çoğunlukla düz ünlülü olarak kullanılmaktadır.

şād ol**-dı** 109a/21

sevin**-di** 56b/18

şādılıḳ ḳıl**-dı** 54b/19

şaḳı**-dı** 29b/16, 93b/4

ne siñekden at görün**-di** ne ḫod er 99a/15

eyit**-di** 47b/7

naẓar ḳılup ṭur**-dı** 35b/12

ḳal**-dı** 82a/6

Metnimizde bu duruma aykırı örnekler az da olsa vardır.

gör**-dü** 92b/14 şan**-du** 89a/15

ol**-du** ʿanīd 81a/3 ḳorḳ**-du** 99a/18

ol**-du** tārumār 39a/19

+mI: Soru ekinin Eski Türkçe'de yuvarlak iken, Eski Anadolu Türkçesi'nde düzleşmiştir.

ḳul **mı** olursın 76a/16

rızḳ **mı** virür diyicek 71b/16

duʿā **mı** 98b/18

eliyle **mi** 9a/11

bu gelen melek **mi** 21a/21

ḳanlu **mı** 88a/2

Süleymānlıḳ ḳıldı **mı** ola diyicek 21a/14

yalan **mı** söylerüz 10a/7

Metnimizde ekin yuvarlak şekli sadece bir örnekte görülmüştür.

bu ḳadar ʿömr **mü** sürer 62b/15

+(n)I: Bu ek üçüncü teklik şahıs iyelik eklerinden sonra gelen ektir. Metnimizde yalnızca dün ünlülü olarak tespit edilmiştir.

ʿadli+**n+i** 2b/14

kāfurī mumı+**n+ı** 40b/6

Ḳāhir özü+**n+i** 109a/20

ḳalʿa bünyādı+**n+ı** 29b/1

ol ḳalʿanuñ dīvārı+**n+ı** 30a/20

Nemrūduñ ḳ. oḳu+**n+ı** görüp 83a/13

maġara ḳapusı+**n+ı** 69a/11

ḳara siñekler cündü+**n+i** 40a/21

hem naḥl cinsi+**n+i** ve hem baʿūż aşlı+**n+ı** 11a/9

+sI: Eski Türkçe'den itibaren düz ünlülü olarak devam eden bu ekin Eski Türkiye Türkçesi'ndeki kullanımı da düz ünlülüdür. Metnimizde ekin yuvarlak şekline rastlanmamıştır.

nās ara+**sı**+nda 52a/5

İbrāhīm ata+**sı** 69b/14

Süleymān nebīnüñ duʿā+**sı**+n ḳabūl ḳılup 47a/7

nefs-i emmāre hevā+**sı** 79b/7

şu ejderhā+**sı** 96a/2

Sulṭān Bāyezīd Ḫān bin Muḥammed Ḫān'uñ nām nīkü+**si** 119a/17

Süleymān taḫtınuñ ḳubbe+**si** üzerine 16a/19

ḳılıç ḍarbı ve süñü yara+**sı** 31b/13

naleyn-i şaʿşaʿa+**sı** 106a/4

+cI: İsimden isim yapma -çI ekinin Eski Türkçe'den Eski Türkiye Türkçesi'ne kadar kullanımı düz şekilli olarak devam etmiştir.

duʿā+**cı** ol- 17a/1

yardım+**cı** 31b/8, 38b/9

2.1.2.2.3.3. Bir Ünlü-Bir Ünsüzden Oluşan Ekler

-(I)n: Dönüşlülük ekindeki -I yardımcı sesi metnimizde Eski Anadolu Türkçesi'ndeki düzlük temayülünün aksine neredeyse aynı çoklukta yuvarlak tespit edilmiştir.

red ol-**ı-n**-maz 13b/19 (3 yerde)

iḥdāṯ ol-**u-n**-dı 21b/2 (8 yerde)

bul-**ı-n**-ur 111a/5 (6 yerde)

bul-**u-n**-madı 11b/20 (5 yerde)

tāc ur-**u-n**-urdı 87a/14 (Düz şekli yoktur)

dög-**ü-n**-di 81a/17 (Düz şekli yoktur)

gör-**ü-n**-di 87b/3 (17 yerde)

gör-**i-n**-en 104b/15 (42 yerde)

çalı-ı-n-ur 106a/7

dizgine al-ın-mış 118a/11

-(I)l: Edilgenlik ekinin yardımcı ünlüsü Eski Türkçe'de olduğu gibi Eski Anadolu Türkçesi'nde de düz ünlülü olarak devam etmiş, metnimizde genellikle bu şekilde tespit edilmiştir.

altı yüz altun başlu ʿalemler götir-i-l-üp 94a/1

bu der-bend üstine ḳon-ı-l-up 103b/19

ḳapu aç-ı-l-duġı sāʿat 37a/13

āteş şaç-ı-l- 104b/10

dört ʿamūd üzerine yap-ı-l-mış 118a/12

Ekin yuvarlak şekline az da olsa rastlanmıştır.

bir evdeki ḳur-u-l-mış yay olsa 48b/18

gör-ü-l-ür 31b/14

götür-ü-l-mesi 46b/20

cemʿ ol-u-n- 71a/9

2.1.2.2.3.4. Ünsüz-Ünlü-Ünsüzden Oluşan Ekler

-mIş: Anlatılan geçmiş zaman ekinin Eski Türkçe'de hem yuvarlak hem düz şekli bulunurken Türkiye Türkçesi'nde yalnız düz şekli bulunmaktadır.

añla-mış+am 24a/9

kendüyi kenāra at-mış 9b/20

düz-miş+ler 59a/18

gir-miş+dür 61a/12

gönder-miş+lerdi 118a/5

ḥādiṯe ol-mış+dur 89a/14

Fakat metnimiz geçiş evresinde olduğu için dört yerde ekin yuvarlak şekline rastlanmıştır.

ẖarāba var-**muş**+dur 61a/10

ayaġın ṭur-**muş** 91a/2

otur-**muş**+lar 91a/5

büyü-**müş** 89a/4

+sIn: Bu ek fiil çekiminde ikinci teklik şahsı belirtmektedir. Ekin kullanımı Eski Türkçe'deki gibi Eski Anadolu Türkçesi'nde de düzdür.

begenmez+**sin** 74b/11

bile+**sin** 23a/1, 23a/2

geçe+**sin** 68a/2

ʿömür geçürür+**sin** 66a/13

işitmeye+**sin** 32b/16

ṭuta+**sın** 82b/17

giriftār olur+**sın** 78b/12

ẖūb buyurur+**sın** 50a/19

ẖor görür+**sin** 93b/18

Metnimizde iki örnekte ekin yuvarlak şekline rastlanmıştır.

görür+**sün** 93a/18, 93a/20

eydür+**sün** 79b/18

+sIn: Ek-fiilin şimdiki zaman ikinci teklik şahıs eki olan bu ek metnimizde daima düzdür.

ne kāfir+**sin** 83b/10

mürsel nebī+**sin** 115a/20

degül+**sin** 33a/4

mürsel peyġāmber+**sin** 49b/19

Sām-ı Süvār oġlı ṣāḥib-ḳırān+**sın** 102a/1

Süleymān-ı zamān+**sın** 11a/7

sen+**sin** 30b/20

azġunlardan+**sın** 31b/10

perīşān+**sın** 79a/6

pehlevān-ı cihān+**sın** 101b/21

tedbīr itmiş+**siz** 9a/18, 9b/1

+sIz: Günümüzde +sInIz, +sUnUz olarak kullanılan bu ek Eski Türkiye Türkçesi'nde -sIz olarak yalnızca düz ünlülü olarak kullanılmıştır.

selām degür-e+**siz** 65a/4

di-r+**siz** 43a/9, 56a/18

gör-e+**siz** diyicek 82b/14

helāk eyley-e+**siz** 117b/20

Allāh Teʿālānıñ ḥıfẓ u emānı içinde ol-a+**sız** 103b/15

inan-a+**sız** 79b/1

gör-e+**siz** 65a/21

yap-a+**sız** 30b/2

Metnimizde sadece bir örnekte yuvarlak şekli tespit edilmiştir.

ḳorḳud-u-r+**suz** 88b/19

-GIl: İkinci teklik şahıs emir eki olan bu günümüz Türkçesi'nde kullanılmamaktadır. Eski Türkiye Türkçesi'nde ise düz ünlülü olarak kullanılmıştır.

luṭf ḳıl-**ġıl** 17a/3

ṣevāb bul**-ġıl** 45b/10

ḥāżır ol**-ġıl** 68a/8

ṭut**-ġıl** 72b/6

uç**-ġıl** 54b/5

ṣalavāt vir**-gil** 50a/5

daʿvet eyle**-gil** 90b/18

nā-murād eyleme**-gil** 31a/1

şefḳat itme**-gil** 51b/18

+lI$_4$K: Eski Türkçe'de ünlü uyumuna tabi olan bu isimden isim yapma eki, Eski Türkiye Türkçesi'nde düz şekliyle kullanılmıştır. Fakat metnimizde ek ünlü uyumuna sıklıkla tabi tutulmuştur. İlerleyici ve gerileyici benzeşmeler yoluyla gerçekleşen bu durumla metnimizde sıkça karşılaşılmaktadır:

çāpük**+lıḳ** 99b/19

ḳamış**+lıḳ** 5b/7

yaramaz**+lıḳ** 7b/18

cihānuñ vefāsuz**+lıġ**+ına 40a/18

yaluñuz**+lıḳ** 58b/12

er**+lik** yolun 55b/7

yüce himmetlü**+lik** 16b/16

ḳulaġuz**+lıḳ** 27a/2

lacūc**+lıḳ** 33a/7

ḳırḳ arış uzun**+luḳ** 31a/17 (14 yerde)

cüst**+luḳ** 99b/21

ḳul**+luḳ** ḳıl- 71b/21

bu delü+**lük** 74b/4

bunca ey+**lük** 55b/19

biş on gün+**lük** ʿömr için 50a/20

dost+**luḳ** it- 66b/17

kendü oġul+**luġ**+umdur 102b/18

ḳuş+**luḳ** yirine geçdükden ṣoñra 98a/10

ṣuyıla ṣovuḳ+**luḳ** 47a/4

Bazı kelimelerde hem yuvarlak hem düz şekilli olarak ikili kullanım da görülmüştür.

ulu+**lıḳ** 32a/8 (3 yerde)

ulu+**luḳ** 14b/10 (4 yerde)

ġalebesi ve çoḳ+**lıġ**+ı 7a/10 (2 yerde)

çoḳ+**luḳ** begler 99b/3 (8 yerde)

ṭoġru+**lıḳ** ḳılup 30a/10 (1 yerde)

ṭoġru+**luḳ**+la 47a/16 (1 yerde)

2.1.2.2.3.5. Ünlü-Ünsüz-Ünlüden Oluşan Ekler

+(y)IcI: Eski Türkçe'de +ġUçI şeklinde iken ġ ve g seslerinin düşmesi ve sonra da ç'nin sedalılaşması ile bu şeklini almıştır (Ergüzel, 1999: 111). Metnimizde bu sesin dar-yuvarlak ünlülü örneğine rastlanmamaktadır.

iy aġ ḳur+**ıcı** ṣayyād 53b/7

aġız aç+**ıcı** 96a/12

cān al+**ıcı** arslanlar 95b/10

baş u cān oynat+**ıcı** 8a/17

niçe biñ biñ yırt+**ıcı** cānavarlar 95b/10

cānavardan bekle+**y+ici** 43b/11

ẕübāb ḳırıcı ḳan iç+**ici** cellād 53b/7

ʿankebūt şınfından ḳāniʿ riyāżat çek+**ici** 51b/5

2.1.2.2.3.6. İki Heceli Ekler

+(y)IncA: Eski Türkçe'de +ġInçA olarak kullanılan bu ek Eski Türkiye Türkçesi'nde +IcI ekinde olduğu gibi ses olaylarına uğrayarak bugünkü şeklini almıştır. Metinde ekin yalnızca düz ünlülü şekli kullanılmıştır.

ignesin çıḳarma+**y+ınca** 7b/16

gözlerin aç+**ınca** 6a/11

bilme+**y+ince** 118b/7

bu felek dön+**ince** 39a/20

bu kelimātı id+**ince** 67a/15

bu araya gel+**ince** 56b/5

çıḳar+**ınca** 46b/16

bir żaʿīf maḫlūḳdan ḳorḳ+**ınca** 96b/10

Ek dört yerde sonuna /ḳ/ ve /k/ ünsüzünü de almıştır.

ḥükmüme maḥkūm ol+**ıncaḳ** 38b/11

Mışır şehrine var+**ıncaḳ** 117a/15

oḳı+**y+ıncaḳ** 94b/20

Rüstemüñ ḥālin id+**incek** beyān 103a/3

2.1.3. Ünlü Türemesi

Metnimizde Türkçe kelimelerde ünlü türemesiyle karşılaşılmamıştır. Arapça-Farsça kökenli yabancı kelimelerde görülmekte ise de örnekleri azdır.

ʿömür < ömr: bu ervāḥlaruñ ve tekvīnlerüñ ʿömürleri 62b/20

fikir < fikr: fikir engüştin ur- 20a/11

ʿaḳıl < ʿaḳl: rūḥ u ʿaḳıl 45b/18

2.1.4. Ünlü Düşmesi

2.1.4.1. Kelime Ortasında Ünlü Düşmesi

Kelime ortasında ünlü düşmesi metnimizde sıkça rastlanan ses olaylarındandır. Orta hecenin vurgusuzluğundan dolayı bu düşme olayı gerçekleşmektedir.

2.1.4.1.1. Kelimede Ünlü Düşmesi

egin: egninde 102b/2

egiri: egri 22b/19

aġız: aġzı yirine 57a/1

aşıl: ol laʿīn aşlı 90b/14

ayıru: ayrulıġa 22a/14

dirilik: dirligüm 3a/8

eyit-: eydür 29b/19

ayıruḳ: ayruḳ 17b/8

besilen-: beslenürdi 11b/17

boyun: boynundaġı 99b/7

eyülük: eylük 103a/20

göñül: göñlinde 16b/9

burun: burnından çıḳan dütünler 34b/13

gögüs: gögsinüñ eni 33b/4

2.1.4.1.2. Eklerde Ünlü Düşmesi

biribiri: birbirin geçişüp 27b/13

eliyile: ol eliyle düzdügi büt 69b/8

geleli: bu araya gelelden 25/11

ise: dökse gerek 26a/4

idi: añaydı 8a/12

iken: ṭururken 109b/12

Metnimizde i- cevher fiiliyle i-miş olarak kullanılan sözcükler genellikle ayrı yazılmış; bitişik yazıldığı sözcüklerde de düşme olayına rastlanmamıştır.

yidi başlu evren **i-miş** 104b/16

girçek+**i-miş** 32b/4

Cercīs **i-miş** 97b/9

Eski Türkçe'de ilt- fiilinin Eski Türkiye Türkçesi'nde ilt- ve ilet- olarak her iki şekli de kullanılmaktadır. Metnimizde iki kullanıma da rastlanmıştır.

ilet- 61b/6, 73a/5, 79a/1 (25 yerde)

ilt-em 16b/10, 31a/2 (16 yerde)

2.1.5. Birleşme

Ünlü ile biten bir sözcükten sonra ünlü ile başlayan bir sözcük geldiği zaman birleşme meydana gelir. Bu şekil vokal düşmesi geçici yahut devamlıdır. Devamlı düşme neticesinde kalıplaşmış sözler ortaya çıkmıştır. Bunların büyük kısmını bugün de kullanmaktayız. Geçici düşme, aruz vezni zaruretinden ileri gelmektedir (Timurtaş, 2012: 42).

2.1.5.1. Kalıplaşmış Sözcüklerdeki Birleşmeler

n'içün < ne + içün 88a/11

n'ol-aydı < ne + ol- 60a/21

n'it- di < ne + it- 65b/5

n'eyle-r < ne + eyle- 80a/12

b’uġur < bu + uğur 25b/12

şol < şu + ol 7b/18

kendü’zi < kendü+özi 6a/14

şimdi < oş + imdi 112b/15

böyle < bu + öyle 101b/21

şöyle < şu + öyle 102a/7

nesne < ne + ise + ne 7b/18

2.1.5.2. Geçici Birleşmeler

Bu birleşmeler genellikle aruz vezninin ortaya çıkardığı birleşmelerdir. Metnimizde vezne uydurmak endişesiyle müellif tarafından yapılan birleşmelere sıkça rastlanmaktadır.

ik’ol-dı < iki oldı 45b/11

k’ol-dı < ki oldı 23a/10

k’ol < ki ol 63a/1

k’idesin < ki idesin 45b/8

k’emzürüben < ki emzürüben 90b/13

k’aç < ki aç 90b/13

k’iy < ki iy 45b/16

k’işiden < ki işiden 45b/18

şank’iy < sanki iy 46b/14

k’iẕn-i Ḥaḳḳ-ıla < ki iẕn-i Ḥaḳḳ-ıla 76b/5

secde‿ider < secde ider 87b/3

göründi‿ol < göründi ol 87b/3

2.2. Ünsüzler

Türkiye Türkçesi'nde yirmi bir ünsüz bulunmaktadır. Metnimizde transkripsiyon harflerine bağlı olarak bu ünsüzlerin sayısı artmaktadır.

2.2.1. Ünsüz Değişmeleri

Metnimizde ünsüzler arasında çeşitli sebeplerle gerçekleşen ses olayları mevcuttur.

2.2.1.1. Sızıcılaşma[10]

2.2.1.1.1. /ķ/ > /h̲/, /h̲/, /h/

Günümüzde /h/- sesi ile başlayan sözcükler Eski Türkçe'deki /ķ/-, /k/- seslerinin yerini almıştır. Metnimizde özellikle kelime başında /ķ/-> /h̲/-, /h̲/-, /h/- sızıcılaşması sıklıkla görülmüştür.

ķanġı: ķanġı ʿazīz 111a/12 (hangi)

ķanķıñuzuñ: ķanķıñuzuñ ķolında ķuvvet 106b/17 (hanginizin)

Kelime ortasındaki görünümü ise şöyledir.

uyh̲usuz: uyh̲usuz ķalmaġın 58b/9 (uykusuz)

2.2.1.1.2. -/ķ/- > -/h̲/-, -/h̲/-, -/h/-

Metnimizde kelime ortasında ve kelime sonunda nadiren görülmüştür.

yoh̲sul: çi ger bayam yāh̲uz̲ yoh̲sul 119a/6 (yoksul)

ah̲şām: ol ah̲şām 55a/12 (akşam)

Bazen aynı kelimenin hem sızıcılaşmış hem de değişime uğramamış her iki şeklinin kullanıldığı tespit edilmiştir.

taķı: taķı 106b/3 (dahi)

dah̲ı: ķıymeti ķadri dah̲ı 17a/19 (dahi)

---

[10] Metnin Ses Bilgisi bölümü Faruk Kadri Timurtaş'ın Eski Türkiye Türkçesi (XV. Yüzyıl) eserinin başlıkları dikkate alanarak hazırlanmıştır. Timurtaş bu ses olayı için "değişme" tabirini kullanmamaktadır. Ancak biz "sızıcalaşma" tabirini tercih ediyoruz.

ḳorẖu: bulut ḳorẖusı 96a/3 (korku)

ḳorḳu: anuñ ḳorḳusından ḳorḳup 97a/10 (korku)

yoḳsa: ṭāliʿüm yoḳsa 3a/7 (yoksa)

yoẖsa: 100a/7 (yoksa)

ḳoḳı: ḳanı ḳoḳı 10a/18 (koku)

ḳoẖu: cennet ḳoẖusın 3b/8 (koku)

2.2.1.1.2. /b/- > /v/-

Kelime başında /b/- > /v/- sızıcılaşması metinde üç kelimede tespit edilmiştir.

vir- < bir-: ḳanad ḳanada virüp 102b/15, 112a/18

var- < bar-: ol şehr ḳapusına varup 35a/20

var < bar: dört ḳapusı varıdı 86b/6

2.2.1.1.2 -/b/- > -/v/-

Bu sızıcılaşma örneğine de metnimizde belli başlı birkaç kelimede rastlanmıştır.

ev < eb: ol ev içi 48b/20

sevin- < sebin-: sevindi 56b/18

yavuz< yabız: yavuz 29b/13

yavuzluḳ < yabızlıḳ: yavuzluḳ 103b/2

ḳılavuz < ḳulabuz: kelimāt ḳılavuz diyicek 65b/1

sev-< seb-: sevmezler 47a/4

ṭavşan < ṭabışġan: ṭavşan ḳaynaġına alur gibi 104a/3

Metnimizde iki ekte -/b/- > -/v/- değişimi görülmüştür. Birinci teklik şahıs bildirme eki ve birinci çokluk şahıs istek eklerinden oluşmuşlardır.

-ven: ben+ven 31a/2, 93a/5

-AvUz: bul-avuz 107b/2

2.2.1.1.3. -/ḍ/- > -/y/-

Kelime ortasındaki -/ḍ/- ünsüzü Eski Türkçenin karakteristik seslerindendir. Bu ses Eski Anadolu Türkçesi'nde sızıcılaşarak -/y/- 'ye dönüşmüştür.

eyü < eḍgü: eyü yavuz añ- 60b/4

ayaḳ < aḍaḳ: altı ayaḳ 20b/18

ayruḳ< aḍruḳ: bir ayruḳ maʿnī 62a/8

ayrıl-< aḍrıl-: benden a.- up 112b/8

ayrulıḳ < aḍrılıḳ: ayrulıġa 22b/14

2.2.1.1.4. -/ḍ/ > -/y/

Kelime sonundaki -/ḍ/ > -/y/ sızıcılaşmasının metinde örneğine az rastlanmıştır.

boy < boḍ: bilinden yuḳaru boyı 57a/4

gey- < keḍ-: İdrīs nebī naʿleynin ayaġına geyüp 117a/6

ḳoy-< ḳod-: bu kişinüñ ayaġında baş ḳoyup 42b/4

2.2.1.1.5. -/g/- > -/v/-

Metnimizde bu değişmenin örneğine pek sık rastlanmaz ancak bugün /v/ ünsüzünün kullanıldığı fakat aslî şeklinde /g/ olan kelimeler metnimizde korunmuştur. Bu sızıcılaşmanın ana sebebi yuvarlak seslerdir. Ancak düz seslerde az da olsa görülmüştür.

dögün-: dögünmek 100a/3

degül: dutsaḳ degülse 103a/18

dügün: dügün 109b/2

ögret-: ögrede 86a/20

ögren-: ögrendi 29a/11

gügercin: gügercin gibi ötişüp 16a/1

sögil-: sögile 103b/1

sögmeklik: dünyāya sögmeklik 116b/9

ögil-: ögile 103b/1

ögit -: ögitür 39a/19

dögiş-: dögişdiler 107b/15

degiş-: yirleri degişilüp 24b/10:

begen-: bu tedbīri begenip 85b/9

egri: egri yol 8b/17

segri-: bir daẖı segriyüp 60a/17

eglen-: eglenürsem 112b/5

egin: egninde 102b/2

segir-: segirdi 59a/10

segirt-: segirdüp 96a/9

beg: begleri ve serverleri birle 108a/14

degür-: selām degür-esiz diyüp 65a/4

2.2.1.1.6. -/ġ/- > -/v/-

Metnimizde bu sızıcılaşmanın örneğine sadece bir iki kelimede rastlanmıştır.

şoġuḳ > şovuḳ irse 45a/15

şoġuḳluḳ > şovuḳluḳdandur 48b/12

2.2.1.1.7. /b/- > /m/-

Kelime başındaki dudak ünsüzü /b/-'nin sızıcılaşarak /m/- sesine dönüşmesi olayıdır. Ses Köktürkçe'de /m/- iken Uygur devresinde /b/- olarak görülmüştür. Metnimizde bu sesin korunduğu birkaç örnek vardır.

men: men kemīne 61b/10

ben: ben daẖı 112a/17, 11a/21

min: min 93b/7

binüm: binüm 91b/10

2.2.1.2. Ötümlüleşme[11]

2.2.1.2.1. /t/- > /d/-

Metnimizde kelime başında /t/- sesinin durumu karışıktır. Bugün için de /t/- ve /d/- meselesi kesin olarak halledilmiş değildir. Yazı dilimize esas teşkil eden İstanbul ağzı, Anadolu ağızlarına göre farklar taşımaktadır. Kendisinde /t/- olan, öbür ağızlarda /d/-'dir aksi de görülmektedir (Timurtaş, 2012: 57). Eski Türkçe'de /t/-, /ṭ/- ünsüzleri ile başlayan kelimeler genellikle Eski Anadolu Türkçesi'nde /d/- ye dönüşmüştür. Bazen de hem /t/-, /ṭ/- hem /d/- olarak ikili kullanılmıştır. İkili kullanıma şunlar örnek verilebilir:

ṭur-: ṭur-urken 109b/12

dur-: dur-maz 45b/1

ṭoḳın-: birbirine ṭokınup 54b/12

doḳın-: ṣaġ gözinden doḳınup 105a/13

ṭoḳut-: ṭoḳutdı 18a/16

doḳutdır -: doḳutdırup 19a/12

ṭut-: her ṭarafından muḥkem ṭutup 27a/2

dut-: bu ṭaşı dutup 32b/14

ṭaġıl-: begler ṭaġılup gidicek 102a/10

daġıl: daġılup 102a/8

[11] Yine Timurtaş bu ses olayı için "değişme" tabirini kullanmaktadır. Biz "ötümlüleşme" tabirini tercih ediyoruz.

ṭaġıt-: ṭaġıtsa gerek 42a/10

daġıt-: dīv ü ʿifrīt ve ġūl leşkerin daġıtduġın 109a/5

ṭaḳı: yüce ʿālī köşklerüñ manẓaralarından ṭaḳı 34a/12 (1 yerde)

daẖı: bir ḳuş daẖı 56b/9

toyur-: ḳarınların toyurmaḳ 81a/8

doyur-: doyur- 97a/4

ṭatlu: şekerden ṭatlu 36b/11

dat: dadı 36b/11

temür: temürden bir ḳalʿa daẖı 86b/5

demür: demür ṭopraġın ḳazup 31a/15

Kelimenin Eski Türkçe'deki /t/-, /ṭ/-'li şekli korunmayan, Eski Türkiye Türkçesi'nde tamamen /d/-'ye dönüşen sözcükler de metnimizde sıkça yer alır.

teg > dek: bir yıldan bir yıla dek 67b/11

tep > dep: depdüm 99b/21

tepe > depe: bir yüksek depe 106a/13

ṭıñla- > dinle- : dinle- 102b/10

tel- > del-: del-erdi 73b/6

telim > delim: delim 70b/19

telve > delü: iy delü 74b/11

teñiz > deñiz: ḳuru deñiz 21b/13

tüken- > düken-: ḳalʿa ṭaşı dükendügine baḳışup 29b/11

titre- > ditre-: yidi ḳat yir ditreyüben 35a/3

tört > dört: dört altun direk üzerine 37a/1

Kelimenin Eski Türkçe'deki /t/-, /ṭ/-'li şekli korunan, Eski Türkiye Türkçesi'nde /d/-'li kullanımı görülmeyen kelimeler nadiren görülür. Bu örneklere art ünlülü kelimelerde daha çok rastlanır.

ṭoġ-: ṣıġın geyiginden ṭoġan 52b/15

ṭaşra: ṭaşradan içerü 70a/20

ṭaş: ṭaş altına geçüp 33b/14

ṭoġru: Rüsteme ṭoġru 59b/20

ṭoḳuz: yigirmi ṭoḳuzuncı gün 31a/20

ṭamar: erligi ṭamarları 106a/9

ṭart-: yırtıcı ṭartıcı ḥayvān ṣınfı 45a/18

ṭavşan: ṭavşan ḳaynağına alur gibi 104a/3

ṭara-: ṣaçın ṭara-yup 73b/8

ṭoḳsan: ṭoḳsan arış 36b/20

ṭapu: ṭapuña 111b/13

2.2.1.2.2. -/t/> -/d/

Kelime sonunda -/t/ ünsüzü ile biten bir kelime ünlü ile başlayan bir ek aldığında kelime sonundaki ünsüz ötümlüleşerek -/d/'ye dönüşür. Metinde örneklerine sıkça rastlanır.

ṭaġıt-: ṭaġıdalar 115b/3

tarat-: ṭaradup 18a/2

unıt-: unıdup 20b/5

uşat-: benüm boynuzlarum uşadup 57b/19

uzat-: boyunların uzadup 15b/9

ürkit-: ürkidür 95b/16

aġart-: aġarda 54a/10

aġlat-: aġladur 103a/7

aḳıt-: aḳıdup 5a/9

arıt-: arıda 47b/16

Kelime sonundaki -/t/ ünsüzünün ötümlüleştiği bir durum daha önce de bahsettiğimiz gibi uzun ünlülerle ilgilidir. Aslî ünlü uzunluklarının ötümlüleşmesi üzerine Talat Tekin, son sesteki patlayıcı ünsüzlerin birincil uzun ünlülerden sonra ötümlüleşmesi, yalın halde, yalnız Azerî lehçesinde gerçekleşmiştir. Oğuz grubunun öbür lehçelerinde yalın halde belli olmayan /p/, /t/, /ç/ ve /k/ ötümlüleşmesi çekimde ünlüler arası durumda meydana çıkar (1995: 129).

ad < āt: ad çıḳarmış cihān serverleri 106b/17

dad < tāt: dadı 36b/11

od < ōt: od u yil 40a/4

süd < sūt: südde 7b/6

and < ānt: and vir-düm 59b/9

ard< ārt: ardınca 33b/13

yedi< yēti: yedi dürlü cevherden bir ḳubbe 36b/6

güd< kūt-: güd-elüm 76a/5

gid-< kēt-: gid-erem 78b/3

2.2.1.2.3. /k/- >/g/-

Kelime başında görülen bu ötümlüleşme hadisesi yine Eski Türkçe'deki /k/- ünlüsünün Eski Türkiye Türkçesi'nde /g/- olarak ortaya çıkması olarak belirtilebilir. Ötümlüleşmenin meydana gelmediği sözcükler de vardır. Metnimizde örnekleri çoktur.

gel-, geç-: ḳażā ve ḳader gibi gel-üp geç-üp 112a/13

gider- : dādumuz gider- 60b/5

getür-: dīvānına getür-üp 28b/13

göster-: beglere göster-üp 81b/6

gök: ne siñekden gök belürdi gökde ne meh āfitāb 46b/14

gez-: bu gez-enler 72a/20

gizle-: gizle-yevüz 85a/20

geyür-: muraṣṣaʿ ḫilʿat geyür-üp 108a/9

gözet-: maʿşūḳalu maʿşuḳasın gözet-mege 34a/13

görklü: ol görklü ḫaṣlet 50a/12

göre: ad u ṣan umuza ḳuvvetümüze göre bir ḳalʿa yapup 28a/11

gerek: ol şehre irürse gerek 87b/14

güç ṭaşın götür- 33a/8

göñül: göñül nişānesi 32a/2

Metnimizde /k/->/g/- ötümlüleşmesinin söz konusu olmadığı, günümüzde de /k/- sesinin söylenegeldiği sözcükler mevcuttur. Arap harfli yazı sisteminin /k/, /g/ seslerinin ayrımına müsaade etmemesinden dolayı bunu tespit etmek zordur.

kendü: kendünüñ ḳadd u ḳāmeti 63b/12

kişi: ol kişinüñ ayaġı ucuna 41b/21

kiçi: kiçisinüñ bir ḳanadınuñ uzunluġı 108a/17

2.2.1.2.4. -/k/ > -/g/

Sonu ötümsüz sessizlerden -/k/ ile biten bir sözcük, sesli ile başlayan bir ek aldığında sondaki sessiz ötümlüleşerek -/g/'ye dönüşür.

gedük: ḥırṣuñ gedügin 33b/8

itdük-ini: ḫak itdügüni 85a/5

eksük: eksügin bulmaḳda ʿāciz 7b/2

2.2.1.2.5. -/ḳ/ >-/ġ/

Metnimizde sonu -/ḳ/ ile biten Türkçe kökenli bir sözcük, sesli ile başlayan bir ek aldığında ötümlüleşerek -/ġ/'ya dönüşmektedir. Bu ses hadisesinin örnekleri çoktur.

ayaḳ: üçünci ayaġı 15a/21

ayrulıḳ: ayrulıġa 22b/14

azġunlıḳ: bunlaruñ azġunlıġın 20b/7

azlıḳ: ʿaḳl azlıġından ziyāde maraż 28a/8

olduḳ-ı: misk-i ḫāliṣ olduġ-ı 3b/8

toḳmaḳ: toḳmaġ-ıla 100a/12

ṭopraḳ: ṭopraġ-ıla 109a/2

2.2.1.2.6. -/ç/ > -/c/

Kelime sonundaki -/c/ ünsüzü Eski Türkçe'de yoktur. Kelime sonundaki -/ç/ ünsüzünün Eski Türkiye Türkçesi'nde ötümlüleşmesiyle ortaya çıkmıştır.

aġaç: ḫurmā aġacı gibi 96b/7

niçe: nice aʿẓam pādişeh 102b/7

2.2.1.3. Ötümsüzleşme

Tonsuzlaşma, sertleşme olarak da bilinen ötümsüzleşme ötümlü olan bir konsonun herhangi bir sebeple ötümlülüğünü kaybetmesidir (Tuna, 1986: 28).

2.2.1.3.1. /b/- > /p/-

Metnimizde bu ünsüze dair bir ötümsüzleşme tespit edilmemiştir. Eski Türkçe'de /b/- olan fakat günümüzde /p/- ünsüzü ile söylenen bazı kelimeler metnimizde aslî şeklini korumuştur.

bıñar: bir bıñar 76a/1

barmaḳ: her bir barmaḳ 68b/21

2.2.2. Ünsüz Benzeşmesi

Katı ünlü patlamalı sesdeşler, yani /b/, /c/, /d/, /g/ sesleri kelime sonunda bulunmazlar. Bunların yerine Türkçe kelime sonunda daima aynı boğumlanma noktasından ünsüzlerini, yani /p/, /ç/, /t/, /k/ seslerini görürüz (Banguoğlu, 1979: 49). Yine ötümsüz bir ünsüz ile biten bir sözcüğe gelen ekin de ötümsüz bir ünsüz olması gerekir. Ancak metnimizde bazı sözcüklerde bu duruma aykırılık söz konusudur. Ötümsüz ünsüzle biten kelimeler farklı sebeplerle ötümlü ünsüzle başlayan bir ek almıştır.

İmlâsı klişeleştiği için kurala uymayan ekler:

+dA (Bulunma Hâli Eki): ol meclis**+de** 10a/5, kūh-ı ʿArafāt**+da** 46b/4, ḥayāt**+da** olam 101a/3, ḫidmet**+de** oldılar 68b/11, ol ʿizzet**+de** görüp 69a/18

+dAn (Ayrılma Hâli Eki): ʿaḳlsuzlıḳ**+dan**+dur 28a/7, ʿibādet**+den** ḫālī 66a/3, bir niçe biñ yıl müddet**+den** ṣoñra 21b/4, ḥabs**+den** çıḳup 55b/19, elmās**+dan** bir ḳufl 37a/3

-dUm, -dUñ, -dIü dIlAr (Görülen Geçmiş Zaman Eki): apış**-dı+lar** 33a/20, çıḳ**-dı** 65a/16, ḳaḳ**-du+m** 84a/17, ḳoḳ**-dı** 9b/7, ṣıḳ**-dı** 108a/1, yaḳ**-du+ñ** 74b/17, yıḳ**-du+ñ** 96b/14, çarp**-dı** 99b/17, dep**-dü+m** 99b/21

-duḳ, -dük (Sıfat-Fiil Eki): ṣoḳ**-duġ**+ından 110a/9, kürre-i nesīme yaḳīn çıḳ**-duġ**+ın 81a/9, ṭūfān ḳop**-duġ**+ın 61a/17, ṭap**-duġ**+uñ maʿbūd ilāh 93a/7, it**-düg**+üñ ṭāʿatuñ ṣevābı 37a/4

+dUrUr, +dUr (Bildirme Eki): āgāh**+dur** 85a/15, Allāh**+dur** 75b/16, tevekkül ḳılup**+durur**+sın 66a/13, içüp**+dürür** 77b/4,

+dUr (Ettirgenlik Eki): göz aç**-dur-**mayup 6a/1, ya ḥarīrden ya āḫardan ṭoḳıt**-dur-**maḳ 17b/19, yap**-dur-**dı 36b/14, arıt**-dur-**up 39b/16, dişlerini ışıt**-dur-**up 15b/10, helāk it**-dür-**ür 33a/18

2.2.3. Ünsüz Türemesi

2.2.3.1. -/y/- ve -/n/- Türemesi

Ünsüz türemesine dair örnekler metnimizde yalnız -/y/- ve -/n/- olarak söylenebilir. Bu türemenin sebebi iki türlüdür. Birincisi Arapça sözcüklerde bulunan hemzenin Türkçe telaffuzda -y- olarak ortaya çıkmasıdır. Metnimizde buna dair örnekler sıklıktadır.

dāyimā: dāyimā 40a/4

dāyir: dāyir 17a/2

sāyir: sāyir deniz cānavarcüklerinden pāk idüp 26a/19

Ṭavāyif: Yemen ü Ṭavāyif diyārında 115b/16

ḥaşāyiş: ḥaşāyiş arasında dürüyen 4a/1

behāyim: eger insān ya ḥayvān ya behāyim 65b/21

nāyib: nāyiblerden ve ḳażiyyelerden 110b/21

niʿāyim: elvān elvān niʿāyim ḳoyup 108b/5

fāyide: bütlerüñ fāyidesi 72b/7

ferāyiz: iḥsān-ı ferāyiz ḥaḳḳı 62a/9

ṭāyife: ġāyet ḥarīş ṭāyife 41a/6

ġāyib: ġāyibden 45a/19

melāyike: melāyikeden ġayrı 35b/20

kāyināt: ʿālem-i kāyinātı īcāda getürüp 119a/8

şerāyiṭ: ḫiẕmet şerāyiṭin 11b/12

İkincisi ünlü ile başlayan bir ek yine ünlü ile başlayan bir ek aldığında arada bir -y- yardımcı sesi türer.

ölen ḳażiyye+y+i 89b/15

helāk itmeye-y-idük 60a/21

virmeye-y-di 110b/4

ol yarım peşşe+y+i 51b/6

ḳanı ḳoḳı+y+ı yiyüp 61a/16

żaʿīf u bī-çāre+y+i 77b/12

ẓulm ucundan yaşama-y-up 7b/20

bilmeyesin di-y-icek 22a/16

görmiş olma-y-asın 95b/20

2.2.3.2. Ses İkizleşmesi

Metnimizde çok örneği olmayan ses ikizleşmesi, düşen seslerin kelime yapısını değiştirmesinden kaynaklanan bir ses olayıdır.

ıssı : tāc u taḫt ıssı dilāverlerüm 81b/8 (sahip)

issi < iyesi< idisi: ġāyet issi 107b/19 (sıcaklık)

aṣṣı < aṣıġ: aṣṣı 39b/7, 8b/15

elli <elig: elli yıllıḳ ḳazanılmış eyü ad 60b/4

yaṣṣılıḳ < yasılıḳ : yaṣṣılıġı 31a/17

küccük < ol küccükligile 10b/15

çerri< çerig: çerriyi 114a/10

2.2.4. Ünsüz Düşmesi

Birden fazla heceli kelimelerin ve eklerin sonundaki -/ġ/ ve -/g/'ler ile, kelime ortasındaki iki hece başındaki bulunan eke veya kelimenin bünyesine dahil -/ġ/- ve -/g/-'lerin Batı Türkçesi'nde düştükleri (Timurtaş, 2012: 61) bilinmektedir.

2.2.4.1. -/ġ/ ve -/g/ Düşmesi

Bu düşmeyi çalışmamızın "Kelimelerde Yuvarlaklaşma" bölümünde örnekler vererek açıklamıştık[12]. Burada yeniden örneklendiriyoruz.

acı < acıġ: gözinüñ acısından 6a/13

[12] Bu düşme hadisesi için ayrıntılı bk. 2.1.2.2.1.1. -/g/, -/ġ/ Ünsüzlerinin Düşmesiyle Oluşan Yuvarlaklaşma

ḳatı< ḳatıġ: bād-ı ṣarṣardan ḳatı yiller 104b/10

ḳamu< kamuġ: ḳamu yaramazlıḳdan emīn ol- 77b/14

çeri < çerig: ġālib çeri 116a/14

nite < ne teg: nite kim 62a/16

ulu < uluġ: ulu ṭaşlar kim 29a/18

aṣṣı < asıġ: ne aṣṣı 55a/10

ḳurtar- < ḳurtġar-: ne baş ḳurtara 43a/9

ṣaru < sarıġ: ṣaru altun tāclar urunup 87a/4

ṭapu < ṭapuġ: ṭapuñ 88b/1

2.2.4.2. -/ġ/- ve -/g/- Düşmesi

Eski Türkçe'de kelime ortasında bulunan -/ġ/- ve -/g/- ünsüzleri, Eski Anadolu Türkçesi'nden daha önce düşmüştür. Çünkü bu kelimelere Eski Anadolu Türkçesi'ne ait metinlerde rastlanmamaktadır.

emek < emgek: emek çekdüm 82a/19

ḳulaḳ < ḳulġaḳ: göz ḳulaḳ urdılar 59b/5

ḳayır- < ḳadġur-: ḳaydın ḳayırduñ 58a/9

gerek < kergek: bāṭıl ḳılsa gerek 67b/4

2.2.4.3. -/l/- Düşmesi

Kelime ortasında -/l/- düşmesi metnimizde birkaç kelimede görülmektedir.

getür-< keltür-: Nemrūd laʿīne ḳarşu getürdüginden 98b/10

otur-< oltur-: oturasız 32a/8, oturmuşlar 91a/5

2.2.4.4. /y/- Düşmesi

Eski Anadolu Türkçesi'nde yaygın görülen düşmelerden biridir. Metnimizde kelime başında örneklerine rastlanmıştır.

aġaç < yıġaç: aġaç alup 73a/13

ıraḳ < yıraḳ: ıraḳ olmaya 56b/2

incü < yinçü: aḳ incü 16a/2

aġla- < yıġla-: aġlayıcaḳ 90a/9

Bazı sözcüklerde ikili kullanım söz konusudur. Sözcüğün hem Eski Türkçe'deki hem de Eski Anadolu Türkçesi'ndeki şekli kullanılmıştır.

ılduz < yılduz: yidi ılduz 16a/12, saʿādet ılduzı 40a/8

yılduz: yılduz böcegi gibi 40b/21, 63b/1

2.2.5. Hece Düşmesi (Haploloji)

Metnimizde hece düşmesinin en tipik örneği -dUrUr, -tUrUr bildirme ekidir. Bu ekteki bir hece düşerek -dUr, -tUr olmuştur. Metnimizde her iki şekilde de kullanımı yaygındır.

bu+durur 103b/1, 23a/15

çoḳ+durur 110a/6

ḥased ehli+dürür 31b/17

kendümden+dürür 108a/19

kendü oġulluġum+dur 102b/17

ıraḳ ḳılıcı+dur 116b/12

ġālib+dür 5b/5

kim+dür 115a/20, 69b/1

kim+dürür 113a/9

Başka hece düşmelerini de şöyle sıralamak mümkündür:

ḳardaş < ḳarındaş: ḳardaşuñuñ ḫayr duʿāsın alupdur 41a/19

çıḳ- < ṭaşıḳ-: ālāyından çıḳup gelüp 29a/10

el < elig: cenge el ḳarup 90a/7

BÖLÜM 3: ŞEKİL BİLGİSİ

3.1. İsim

3.1.1. Çokluk Eki (+lAr)

Çokluk eki Eski Türkçe'den itibaren günümüze kadar +lAr olarak kullanılmıştır.

āb-ı revānuñ yüz sürdügi yir+**ler** 37a/7

ʿāc u abanus kürsī+**ler** 78b/8

çoḳ ġarāyıb u ʿacāyıb köşk+**ler** ve sarāy+**lar** 35b/14

ḳanad+**lar-**ın açışup 105a/5, 26b/11

ada+lar+dur 21b/16

ādem oġlan-lar-ı pāẕişāh+**lar**+ı 4a/9

gevdesine uşan ḳuş+**lar** 6a/10

maġız+**lar+ın** yiyüp 114a/7, 115b/4

ol māh-rū+**lar+uñ** yüzi 18a/7

dürlü dürlü ḥayvān+**lar** maḫlūḳ+**lar** 6b/15

siñek+**ler+üñ** maḳāmı 49a/2

müşrik+**ler** maḳāmına 20b/15

3.1.2. İyelik Eki

3.1.2.1. Birinci Teklik Şahıs Eki (+m, +(U)m)

Genellikle sahiplik, aitlik bildiren bir ek olan birinci teklik şahıs eki, metnimizde hem tek başına hem de dar-yuvarlak bir yardımcı ünlü ile kullanılmaktadır.

ne ḳudret+**ü+m** 45a/6

benüm ne miḳdār+**u+m** 17a/13

nemgīn göz+**ü+m** 3a/12

niyyet+**üm** 79b/7, 80a/9

ol Ḫalīl+**ü+m** 92b/3

ol şehr+**ü+m** üstinden 38a/8

benüm mevlūd+**ü+m**+e dek 77a/10

benüm arḳa+**m** 32b/8, 56b/19

benüm naṣīb+**ü+m** 101a/7

benüm ata+**m** 52a/2

Bir iki örnekte düz-dar ünlülerle de kullanılmıştır.

ʿaḳl+**ım** irişe 9a/12

benüm ḳat+**ı+m** 116b/3

benüm dergāh+**ı+m** 116b/3

benüm ʿömr+**i+m**+üñ ṣaġışı 19b/15

3.1.2.2. İkinci Teklik Şahıs Eki (+ñ, +(U)ñ)

İkinci teklik şahıs eki metnimizde +ñ ya da +Uñ'dur. Ekin düz şekline rastlanmamıştır.

senüñ intiḳām+**u+ñ** al- 82b/19

senüñ īmāna gelmeyeceg+**ü+ñ** 84a/13

senüñ cins+**ü+ñ** arası 66a/10

cedd+**ü+ñ** 114a/7

bu senüñ oġl+**u+ñ** 72b/10

senüñ ḳulaġ+**u+ñ**+a gelen 84a/9

senüñ ḥased+**ü+ñ** defʿi 31b/14, 32a/1

senüñ dīn+**ü+ñ**+e girmek 79b/7

senüñ devlet+**ü+ñ** 88a/8

senüñ ʿışḳ+**u+ñ** 12a/4

senüñ eylükler+**ü+ñ** 118b/15

3.1.2.3. Üçüncü Teklik Şahıs Eki (+I, +(s)I)

Üçüncü teklik şahıs eki +ı, +sI'dır. Bu ekin de düz şekli metnimizde yoktur.

cemīʿsinüñ ġıdā+**s+ı** 20a/20

cemīʿ ʿālemüñ maʾbūd+**ı** 71b/21

ẕübābıla ʿankebūt ara+**s+ı**+nda 52a/5

Baʿalbek ḳalʿa+**s+ı** binā+**s+ı** 29b/7

ol zamānenüñ kamiller+**i** ʿāḳiller+**i** ḥükemā+**s+ı** fużalā+**s+ı** 21b/3

ḳanlaruñ ḳoḳu+**sı** 9b/8

anuñ uçacaḳ ḳanad+**ı** āvāz+**ı** ve kendünüñ ṣadā+**s+ı** 48b/14

ḳāniʿ cins+**i** gibi 54b/3

ser-cümle+**s+i**-nden ḳanḳı+**s+ı** 5a/4

3.1.2.4. Birinci Çokluk Şahıs Eki (+mUz, +(I4)mUz)

Birinci çokluk şahıs eki +mUz ve +(I4)mUz'dur.

ḳanlar+**u+muz**+ı içici 49b/14

bulduġ+**u+muz** ḥayvānlarun ḳanın içüp yürürken 41b/4

iḫtiyār+**u+muz** ḳal- 102b/19

dīn+**i+müz** ve īmān+**u+muz** 85a/21

ziyān+**u+muz** ir- 51a/8, 51b/2

ṭaʿām+**u+muz**+dan maḥrūm iden ḥāsid ü bī-ḥayā 42b/14

iy maʿbūd+**u+muz** 74a/9, 74b/2

bizüm küstāḫlıġ+**u+muz** 62b/5

el+**ü+müz**+den gelürse 113b/13

Yalnız birkaç örnekte ekin düz-dar şekillerine de rastlanır. Yuvarlak ünlü olan yardımcı sesin korunup birinci çokluk şahıs iyelik ekinin düzlük-yuvarlaklık uyumuna aykırı olarak eklendiği görülür. Ya da ekteki hem yardımcı hem asıl ünlü düzleşmiştir.

bizüm ḥāl+**ü+miz** 9b/8

taḳrīr ḳılduġ+**u+mız**+dan maḳṣūd 13b/1

bizüm maʿbūdlar+**ı+mız** 74a/8

3.1.2.5. İkinci Çokluk Şahıs Eki (+ñUz, +(I4)ñUz)

Metnimizde ikinci çokluk şahıs eki +ñUz ve +(I4)ñUz sadece yuvarlak ünlülü olarak kullanılmış; düz şekline tesadüf edilmemiştir.

sizüñ dād+**u+ñuz**+ı alıvirüp 50a/8

kendü cān+**u+ñuz** 28a/7

ata+**ñuz** Dāvūd peyġāmber 49b/15

miḳdār+**u+ñuz**-ca ḥırṣ+**u+ñuz** 43a/11

hüner+**ü+ñüz** 42b/15 uşaġ+**u+ñuz** iri+**ñüz** 42a/17

sizüñ idrāk+**ü+ñüz** inṣāf+**u+ñuz** 43a/13 ism-i şerīf+**ü+ñüz** 77b/6

bir bölüg+**i+ñüz** 6a/4

3.1.2.6. Üçüncü Çokluk Şahıs Eki (+lArI)

Metnimizde üçüncü çokluk şahıs eki +lArI, eklendiği sözcüklere yalnızca düz-dar ünlülü olarak eklenmiştir.

ʿAnkūr cādūnuñ ḫavāṣ+**ları** işidüp 85a/5

perīler melik+**leri-**nüñ ḳız+**ları+**n cemʿ idüp 17a/12

Şam ṭaġ+**ları**+nı teftīş idüp 27b/13

baġa ḳabuḳ+**ları** 57b/18

ḳabūl itmedük+**leri** ecilden 76b/11

ev+**leri**+ne ḳaçup 46b/6

ne ḳadar ẕübāb reʾīs+**leri** varısa 95a/18

şarāb ḳadeh+**leri** alup 58a/11

Ḳādirüñ ḳudret+**leri**+n fikr eyleyüp 21a/7

Ḳahhār-ı Tinnīn-ten-i Nüh-ser ve bilesince olan ehremenān ʿafārīt serheng+**leri** 57b/13

3.1.3. Hâl Ekleri

3.1.3.1 İlgi Hâli (Genitif) Eki (+Uñ, +(n)Uñ)

İlgi hâli eki ünsüz bir sesle biten sözcüklerden sonra +Uñ; ünsüz ile biten sözcüklerden sonra +(n)Uñ olarak görülür.

ʿömri+**n+üñ** eṭvālinden ve cihān+**uñ** aḥvālinden ve cihānda gördig+**üñ** ʿacāyıbdan ve ġarāyıbdan 19b/13

āb-ı revān+**uñ** yüz sürdügi yirler 37a/7

baʿūż+**uñ** ḳanadın açduġını 66b/3

Ḫalīlü’r-Raḥmān+**uñ** düşmeni 64a/18

İsfendiyār+**uñ** emri 91b/21

el-hevāmm ecnası+**n+uñ** reʾīsleri 11a/11

efḍal-i fużalā+**n+uñ** ḥākim ü ḫāḳanı naḳlince 46a/14

Metnimizde ekin düz-dar ünlülü yani +Iñ, +(n)Iñ şekli de kullanılmıştır.

Allāh Teʿālā+**n+ıñ** ḥıfẓ u emānı içinde ol- 103b/14

Hedvāl+**iñ** üstün yanına geçüp 64b/11

ḳız+**ıñ** dāyesi ḳulaġı 87b/20

Birinci teklik şahıs zamiri ve birinci çokluk şahıs zamirinin genitifi +üm’dür.

ben+**üm** ḫod perr ü bālumuñ fermānı kal- 67b/20

biz+**üm** ḳuvvetümüz ʿaẓametümüz bilüp 27b/12

ben+**üm** boynuzlarum uşadup 57b/19

biz+**üm** ceddümüz 115a/2

Genitif ekinin kullanılmadan ilgi anlamının görüldüğü sözcükler de metnimizde mevcuttur.

nefsüm**(ø)** ʿirfānı 66b/8

hevāmm tekvīni**(ø)** aʿvānı 90a/18

peşşeler tekvīni**(ø)** aʿvānı Behyārūş 91b/13

3.1.3.2. Yaklaşma Hâli (Datif) Eki (+A, +(n)A, +(y)A)

Yaklaşma hâli ekinin teşekkülü Eski Türkçe’de başlar. Eski Türkçe’deki +GA eki, Eski Anadolu Türkçesi’nde /ġ/ ve /g/ seslerinin düşmesiyle +A’ya dönüşmüştür. Bu ek metnimizde ünsüzle biten bir sözcükten sonra -A; ünlü ile biten bir sözcükten sonra araya -/y/- ve -/n/- seslerinden birini de alarak -(y)A ve -(n)A olarak gelmektedir. Batı Türkçesi’nde, şahıs zamirlerinin datif şeklinin (baña, saña, oña) ihtiva etmesi, bu ekin

başındaki /ġ/ ve /g/ seslerinin sonradan düşmüş olduğunu göstermektedir. Belki de Eski Türkçe devresinde, /n/ ile /ġ/, /ñ/ halinde birleşmiş, lehçelerin teşekkülünde tekrar parçalanma vukû bulmayarak Batı Türkçesi'ne klişe halinde intikal etmiştir (Timurtaş, 2012: 69). Metnimizde eke dair örnek oldukça çoktur:

taẖt-ı ʿāc üstü**+n+e** geçüp 87a/18

ʿacz**+e** var- 44a/18

ad u ṣanumuz**+a** ḳuvvetümüz**+e** göre bir ḳalʿa yapup 28a/11

cinn ü ādem**+e** 39b/5

boynuzsuz ehremen**+e** 57a/8

cehennemden çıḳmış zebānī ejder**+e** 104b/18

el**-e** getür- 59b/11, 90a/12

bir demürden ḳaplu ev**+e** beñze- 99b/11

ʿarş-ı eyvān**+a** 71a/18

fayṣal**+a** 52a/6

fermān**+a** geldükleri yir 13b/3

kārgāh-ı fiṭrat**+a** 10b/17, 25b/14

tennūr-ı ġar**+a** 64a/21

ġazā**+y+a** 110b/19

Ḥaḳ Teʿālā**+y+a** ṣıġınup 104b/7

ḳalʿa**+y+a** yitürüp 30b/1

ādem oġlanı**+n+a** 44a/19

ādem oġlı**+n+a** 58b/12

cīfe-i fānī**+y+e** meşġūl ol- 50b/10

ẖalāṣ olmaġ**+a** 32b/13, 95a/21

yazı olmaġ+**a** sebeb 21b/11

sivri siñekden aşaġ+**a** 48b/21

yönüni Beʿalbek'ten yañ+**a** döñüp 30b/17

3.1.3.3. Yükleme Hâli (Akuzatif) Eki (+(y)I)

Eski Türkçe'de kullanılan +IG eki Eski Anadolu Türkçesi'nde +I olmuştur. Ek, ünsüzle biten kelimelerde araya yardımcı ses alarak +(y)I olmuştur.

ḳapu+**y+ı** aç- 37a/5

Dımışḳī tīşe+**y+i** ve pūlād külüng+**i** eline alup 31a/10

Sārā+**y+ı** alup 78a/13

ol ʿarṣa+**y+ı** 92a/3

Nemrūd-ı ʿāṣī+**y+ı** 80b/14

kendü+**y+i** ṭaşra atduġı 10a/8

ayaġına yüzün+**i** sür- 109a/20

an+**ı** çıḳarmaḳ ve zaḫmın oñultmaḳ 32a/2

ḳan+**ı** ve ḳoḳu+**y+ı** 11b/6

Metnimizde yükleme hâli ekinin üçüncü teklik şahıs veya üçüncü çokluk şahıs iyelik eklerinden sonra kullanılan +n'li şekli de sıkça görülmektedir.

eksügi+**n** bulmaḳda ʿācizler 7b/2

şehirleri+**n** aç- 110b/19

aġzı+**n** aç- 105a/7

ʿafārīt leşkeri+**n** 28b/13

günāhı+**n** ʿafv kıl- 39b/21

deñiz cānavarları+**n** yiyüp 97a/4

ayaḳları+**n** yire direyüp 118a/13

ḳanları+**n** dökmege 99a/9

şu döküp dolduruḳları+**n** 13b/13

ḳarnı+**n** şişürmiş bir ejdehāya döñüp 42b/13

anı çıḳarmaḳ ve za̲hmı+**n** oñultmaḳ 32a/2

Yine Eski Türkçe'de sıkça kullanılan +(n)I yükleme hâli eki metnimizde de üçüncü teklik ve üçüncü çokluk şahıs eklerinden sonra sıklıkla görülmektedir.

yönü+**n+i** Beytü'l-Muḳaddesten yaña döñüp 30b/18

bunlaruñ dilleri+**n+i** 69b/4

anuñ dimāġı+**n+ı** fesāda vir- 59b/7

dişleri+**n+i** ışıtdur- 15b/10

der ü dīvārı+**n+ı** 35a/16

ol Rüstemden gelen ṭurna ḳuşları+**n+ı** 112b/11

perī serhengleri+**n+i** 12a/8

ṭuz etmek ḥaḳḳı+**n+ı** gözler bahādur 101b/20

Eksiz yükleme hâli de metnimizde birkaç örnekte yer almaktadır.

gözüñ**(ø)** aç-ġıl 51a/1

gözüm**(ø)** açup 44a/12, 66a/15

baʿūż cündi reʾīs**(ø)** 64b/14

z̲übāb reʾīs**(ø)** Hedvāl 44a/6

baʿūż reʾīs**(ø)** tekvīn-i Behyārūş 63b/7

3.1.3.4. Bulunma Hâli (Lokatif) Eki (+(n)dA)

Eski Türkçe'de ötümsüz olarak da kullanılan +dA bulunma hâli eki, Eski Anadolu Türkçesi'nde yalnızca ötümlü olarak kullanılmıştır. Üçüncü teklik şahıs iyelik eklerinden sonra +(n)dA olarak karşımıza çıkmaktadır. Menimizde ekin ötümsüz şekli görülmemiştir.

deñiz**+de** ve ḳuru+**da** 96a/12

lāle ve nuʿmān ve şaḳāyıḳ arası+**n+da** 52b/20

bu yol+**da** 33a/4

yakīn zamān**+da** 67a/18

her baş yaṣduġı üzeri+**n+de** 111a/11

ne yir+**de** yapacaḳların 27b/6

bu ṭaġuñ altındaġı şehr içi+**n+de** yatan merḳadi+**n+de** 22a/14

evlü evi+**n+de** yaturken 28b/9

Yevmü'l-Ḥaşir**+de** 12b/20

yidi ḳat gökler**+de** olan ferişţehler 14a/2

dil+**de** söylenip 85b/12

Metnimizde birkaç örnekte bulunma hâli ekinin ayrılma görevi de bulunmaktadır. Bu durum Eski Türkçe'de görülen bir özelliktir.

göñli**+n+de** eyitdi 16b/9

kendü+**de** götürse 4b/18

yiryüzin**+de** ne cinn ü perī neslin 18a/9

3.1.3.5. Ayrılma Hâli (Ablatif) Eki (+(n)dAn)

Eski Anadolu Türkçesi'nde +dAn olarak kullanılmakta olan bu ek Eski Türkçe'de hem ötümlü hem ötümsüz olarak, yalnızca dar ünlülü olarak kullanılıyordu. Eski Anadolu

Türkçesi'nde ekte ses benzeşmesi görülmediği için yalnızca ötümlü olarak kullanılmıştır. Ekin ayrılma, çıkma, sebep bildirme görevleri bulunmaktadır.

yönlerin Süleymān+**dan** yaña dutup 49b/3

toḫum+**dan** ve yumurda+**dan** ve ḳurt+**dan** dürü- 3b/21

bir żaʿīf maḫlūḳ+**dan** ḳorḳınca 96b/10

baş+**dan** başa 111a/16, 50b/11

ḳarınca+**dan** siñek+**den** żaʿīf kemter aḥḳar maḫlūḳ 116a/13

aġzı+**ndan** aḳan zehir-den 96b/8

ne zelzele+**den** yıḳılmış yiri var ne ṣāʿiḳa+**dan** delinmiş delügi var 30b/5

zernīḫ dütüni+**n+den** 44a/17, 49a/15

Allāh ẕikri+**n+den** ġayrısı 116b/8

ẕikr itdük+**den** ṣoñra 67a/11

ziyāde naẓar itdügi+**n+den** 16b/16

ḳara siñek ṣınfı+**n+dan** ve baʿūż cinsi+**n+den** ziyāde 50a/9

3.1.3.6. Eşitlik Hâli (Ekvatif) Eki (+cA)

Eski Türkçe'de yalnızca ötümsüz şekli bulunan +çA eşitlik eki, Eski Anadolu Türkçesi'nde ötümlülüşerek +cA olmuştur. Metnimizde ekin ötümsüz örneklerine nadiren rastlanmaktadır. Ekin eşitlik, kadar, göre, gibi görevleri mevcuttur.

ehl-i ʿirfānı mūcibin+**ce** 95a/11

ʿaḳabüñ+**ce** gelüp 60b/18

Ḳahhār-ı Tinnīn-ten-i Nüh-ser ve bilesin+**ce** olan ehremenān ʿafārīt serhengleri 57b/13

ol ḳalʿanuñ dīvārı enin+**ce** 30b/14

erkegi öñün+**ce** dişisi ardın+**ca** ḳanad açup 112a/16

baʿūż ḳanadın+**ca** 53b/11

keklik yumurdasın**4ca** ol- 63a/20

an+**ca** kim 72a/11, 72a/13

melek dilin+**ce** 19a/21

mūcebin+**ce** 114a/13, 117a/21

anuñ muḳābelesin+**ce** 102a/19

nevbet+**ce** 87b/10

ol ʿāḳil ü aʿḳal ḥükmün+**ce** 71b/4

her ẕerrenüñ ve on sekiz biñ ʿālemüñ miḳdārlu miḳdārın+**ca** 66a/2

Ekin ikili kullanımının görüldüğü örnek tektir.

ni+**ce** irür 11a/5

ni+**çe** görmişemdür 114a/3

+cIlAyIn eşitlik eki zamirlere gelerek benzetme ve eşitlik bildirir (Yelten, 2009: 292).

bun+**cılayın** ʿayāl 72a/5

sen+**cileyin** bir ḳul 71b/16, 72a/2

siz+**cileyin** maḫlūḳ gördügüm 25a/4

ben+**cileyin** uluyı 75a/7

an+**cılayın** 110a/9,

Eski Türkçe'de +lAyU olarak bilinen eşitlik eki, Eski Anadolu Türkçesi devrinde +lAyIn olmuş ve metnimizde de birkaç örnekte tespit edilmiştir.

varacaḳ+**layın** 89a/12

burc u bārū+**layın** 106a/3

dīvler gözlerinden uġur+**layın** 55b/11

3.1.3.7 Vasıta Hâli (İnstrumental) Eki (+n, +IlA, +(y)IlA, +lA, +(y)lA, +IlAn)

Vasıta hâli ekinin Eski Anadolu Türkçesi devresinde birçok farklı biçimi kullanılmıştır. +n, +IlA, +(y)IlA, +lA, +(y)lA, +IlAn biçimleriyle Eski Anadolu Türkçesi'nde en işlek görülen eklerin başında gelir.

aḫşām olıncaya degi**+n** 30b/16

yaya**+n** olup 118a/6

düşmen**+ilen** 88b/14

ejdehā ve ḳamçum**+ılan** 88a/5

yitmiş iki millet ṭāyifesi**+y+le** 32b/5

Allāh Teʿālānuñ iẕni bir**+le** 4b/7

tīġ ve teber ve gürz ve ḫançer**+le** 60a/13

yoldaşlar**+ıla** 109a/11

yüzi niḳāblu ḫātūn**+ıla** 68b/4

yüz ṣu**+y+ıla** 71a/18

żaʿīf cānavar**+ıla** 93a/15

zebānīler emri**+y+le** 96b/21

3.1.3.8. Yön Ekleri

Eski Türkçe'de +GArU olan ek, Eski Anadolu Türkçesi'nde -/g/-, -/ġ/- ünsüzünün düşmesiyle -ArU olark görülmektedir.

bilinden yuḳ+**aru** boyı 57a/4

nefesin iç+**erü** çek- 12b/4

Yalnız bir örnekte ikili kullanımda ekin düz-dar ünlülü örneği de tespit edilebilmiştir.

il+**eri**+dür 13b/21, 14a/1

il+**erü**+dür 13b/20, 13b/21

+rA yön eki metnimizde işlek olarak kullanılmıştır.

düşmenlik ḳapusından ṭaş+**ra** 111a/12

Kitāb-ı Kerīm ve Kelām-ı Ḳadīm iç+**re** buyurur kim 53a/20

mīzānı üze+**re** 16a/18

ayaġ üz+**re** ḳalḳup 101a/2

altı yüz yıl ṣoñ+**ra** 45a/1

3.1.3.9. Soru Eki

+mI olarak bilinen soru eki Eski Anadolu Türkçesi'nde tıpkı Eski Türkçe'deki gibi düz-dar ünlülü olarak kullanılmıştır. Ek uyuma dahil değildir.

rızḳ **mı** virür diyicek 71b/16

var **mı**+dur 101a/1, 23b/17

Süleymānlıḳ ḳıldı **mı** ola diyicek 21a/14

bilmez **mi**+sin 24a/5, 6b/2, 79b/21

buncılayın iş **mi** ider 74a/19

ider **mi**+sin 100a/7

revā mıdur 55b/19, 64b/5

3.1.4. Aitlik Eki

Aitlik eki +KI metnimizde önlük-artlık uyumuna genellikle uymaktadır. Ekin ötümlü şekillerine de +GI metnimizde rastlanmaktadır.

şehrüñ içinde+**ki** evlerüñ yirlerini açup 26a/5

baḥr-ı Muḥīṭ kenārında+**ki** ḳarlu ve ṭaşlu ve a. ulu ṭaġ 21a/15

aġzı içinde+**ki** cehennem zebānīleri 97a/3

ḳanda+**ḳı** gibi 26b/19

ḳanda+**ġı** Baʿalbek şehri 28a/5

ṭaġ başında+**ġı** arslanlar ḳaplanlar 27a/9

maġara ḳapusında+**ġı** ḳaya 70a/1

cenūb cānıbında+**ġı** ḳaşır 86b/20

3.1.5. İsimden İsim Yapma Ekleri

İsimden isim yapma ekleri isim kök ve gövdelerinden isim yapmak için kullanılan yapım ekleridir (Ergin, 1958: 135). Metnimizde geçen isimden isim yapma eklerini şöyle vermek mümkündür[13]:

[13] Yapım eklerinin tamamı kullanım sıklığı sırasına göre değil, kolay incelenebilirlik bakımından alfabetik sıraya göre düzenlenmiştir.

+AcUK : İşlek görülmeyen bir ektir; bir örnekte görülür.

bir cins uş**+acuḳ** siñek 48b/21

+AGI₄: +a, +e isimden fiil yapma eki ile -ġu, -gü fiilden isim yapma ekinin birleşmesiyle oluştuğu düşünlmektedir (Ergüzel, 1999: 37). Ek işlek olmamakla beraber bir kelimede düz ve yuvarlak ünlülü olarak ve iki şekilli kullanılmaktadır.

iç**+egi** 66a/21

iç**+egü** 116a/21

+AK: Türkçe'de organ isimleri yapmada kullanılan bir ektir.

yañ**+aġ+**ından 2a/11

ṭutılmaduḳ yeşil çan**+aġ+**a yazup 4b/19

ḳurd pençesinden ḳurtulmış keçi oġl**+aġ+**ı gibi 57b/11

ol cezīre ṭopr**+aġ+**ı 13b/12

+An: Çokluk ekidir, kalıplaşmış olarak kullanılır. İki kelimede görülür.

dört yüz bikir ḳız oġl**+an** civārı 87a/1

er**+en+**ler işi 17a/11

+Ar, +(ş)Ar: İşlekliği tam olup asıl sayı isimlerinden dağıtma sayı isimleri yapar (Ergin, 1958: 150). Metnimizde örneğine sıkça rastlanır.

bir**+er** ḳaya ḳoltuġı 59b/4

beş**+er** ṭāne 28a/21

yedi**+ş+er** başlu ḫurmā aġacı dişlü 113a/12

iki**+ş+er** el 25a/2

iki**+ş+er** yüz elli**+ş+er** köşk 15a/7

yitmiş**+er**, seksen**+er** ve yüz**+er** arış ḳāmetlü 106a/2

+ArU: İki örnekte görülmüştür; yön bildirir.

bilinden yuḳ+**aru** boyı 57a/4

hezār mertebe il+**erü** ola diyicek 14a/21

+CA: Hem çekim hem de yapım eki olarak kullanılan bu ek metnimizde işlek olarak kullanılmıştır. "Göre, kadar, gibi" anlamlarında ya da küçültme fonksiyonuyla çekim eki olarak kullanılmıştır. Dil isimleri türetirken yapım eki olarak kullanılır.

miḳdāruñuz+**ca** ḥırṣuñuz 43a/11

ṭaġlar+**ca** 116b/17

bun+**ca** ʿömr-i ṭavīl içinde 20a/19

ʿArab+**ca** 12a/18, 61a/13

Farsī+**ce** 59a/1

mūr+**çe** dilince 5b/14

ḳırḳ gün+**ce** büyüyüp 96a/10

+CAK: İsimlerden sevgi, küçültme ve beğenme ifade eden isimler yapan bu ekin ünlüsü üstün ile yazılmaktadır (Ergüzel, 1999: 34). İki örnekte tespit edilmiştir.

ḥüsn-i gök+**çek** 12a/1

tīz+**cek** 54a/9

+CI: Eski Anadolu Türkçesi'nde en çok kullanılan isimden isim yapma eklerindendir. Eski Türkçe'de bu ekin yalnızca c'li şekilleri olmadığı gibi yuvarlak ünlülü şekilleri de yoktu (Yelten, 2009: 112). Bir şeyi alışkanlık yapan kimseyi belirtir yahut meslek isimleri kurar. Metnimizde dört örnekte tespit edilmiştir.

bir duʿā+**cı** kemter 23b/7

aş+**çı**+lar 46b/21

yardım+**cı** 38b/9

balıḳ+**çı**+lar 25b/5

+CI$_4$K, +CI$_4$G: Eski Anadolu Türkçesi'nde işlek olarak kullanılan eklerdendir. Metnimizde ekin genellikle yuvarlak ünlülü şekillerine rastlanmaktadır.

bal+**çıḳ**+lu 5b/7

küçü+**cük** 48a/11

naḥīf böce+**cük** 62b/1

bir ince+**cük** çöpi daḫı 54a/13

ol ādemi ṣoḳan aru+**cuḳ** 7b/12

bir cins uşa+**cuḳ** siñek 48b/21

+CIl : Hayvan ismi türetir. Metnimizde üç örnekte tespit edilmiştir.

bir ʿuḳḳāb miṣāli ḳara ılan+**cıl** ḳuşı inüp 43a/6

z̲erreden kiçi cānavar+**cuḳ** 10b/13

bu ṭaġuñ cānavar+**cük**+lerin 26a/13

bir yoḫsuluñ oġlan+**cuġ**+ı 91b/17

ada+**cuḳ**+lar 21b/20

ṭavşan+**cıl** ḳuşına 7a/13

balıḳ+**çıl** gibi 52a/15

+cIn: Metnimizde bir örnekte tespit edilen ek kuş adı türetmiştir.

güger+**cin** gibi ötişüp 15b/21

+cUGAz: Tek heceli kelimelere eklenen küçültme ekidir. Metnimizde dört kelimede görülmüştür.

ḳurt+**cuġaz**+lar olup 52b/10

seḥer ḳuş+**cuġaz**+ları 80b/2

göz+**cügez**+lerine giden tozı silüp cilā virmegiçün 6b/6

el+**cügez**+leri birle 47b/17

+deK: Sadece iki kelimede tespit ettiğimiz ek işlek değildir.

öz+**dek**+leri 15a/10

dört dāne ḳabaḳ çekir+**deg**+i 44a/1

+DAsI: Zaman zarfı yapan ek metnimizde iki örnekte görülmektedir.

yarın+**dası** 90a/4

āz̲īne ir+**tesi** 30b/10

+dAş: Birliktelik bildirmektedir. Dört örnekte görülmektedir.

ḥāl+**daş** gerek 58b/13

ḳarın+**daş**+ı ʿAnḳūruñ ḳanın 90a/14

yol+**daş**+ı 112b/9 ḳar+**daş**+ı 89a/16

+dI₄: Kalıplaşmış bir ek olan bu ek metnimizde işlek olarak görülmektedir. Genellikle yansıma kelimelerden isim türetir.

im+**di** varıp 92a/11 iñil+**dü** āvāzı 60b/12

ḳanat ġıjıl+**dı**+sı 103b/17 bir ġırıl+**du** 43a/5

+dIn: Ayrılma hali ekinden ortaya çıkmıştır. İki örnekte tespit edilmiştir.

ol ay ay+**dın**+ına ḳarşu 31a/11

öñ+**din** 38a/9

+dUz: İşlek olmayan ek metnimizde birkaç kelimede kalıplaşmış olarak kullanılır.

gice gün+**düz** 39b/20, 78a/15

bir yıl+**duz** 24b/19

+K, -G: Metnimizde iki örnekte görülen bu ek Eski Anadolu Türkçesi'nde işlek değildir.

ol köpü+**k** 63b/16

yaya+**ġ** oldılar 107a/2

+GA: Bir kelimede tespit edilen bu ek de işlek değildir.

naṣībümden öz+**ge** 33a/12

+kek: Bir kelimede kalıplaşmış olarak varlığını sürdüren bir ektir.

ir+**kek** semmūr ḳoçuñ ṣol butın 110a/1

+KI, +GI: İlgi eki olan bu ek metnimizde çok az da olsa uyuma dahil olmuş, sıkça kullanılmıştır.

ser-cümlesinden ḳan+**ḳı**+sı 5a/4 evvel+**ki** āyīnenüñ ḫāṣṣası 16a/7

+(I)l: Renk isimleri ya da sıfatları yapar.

ḳız+ı+**l** altun 16a/1

yeş+**i**+**l** aṭlas giyip 87a/7

+lA: Yer ismi ve zaman zarfı yapan ek metinde bir örnekte görülür.

sin+**le** içinde 85b/4

öy+**le** yili esse 48a/14

dün ṭoġup dün+**le** büyümüş 89a/4

+lAḳ: İsimden fiil yapan +lA ile fiilden isim yapan -K ekinden oluşmuştur. Yer ismi yapan ek, metinde ek alırken ötümlüleşmiştir.

kūh-ı Sütūn yay+**la-ġ**+ı ḳullesinden ḳalḳup 102b/20

ot+**laḳ**+ların otlayup 63b/11

+lAn: Sadece bir kelimede tespit edebildiğimiz ek işlek değildir.

cān alıcı ars+**lan**+lar 95b/10

+lAyIn: Metnimizde sıkça kullanılan ek zarf yapmaktadır.

dīvler gözlerinden uġur+**layın** 55b/11 burc u bārū+**layın** 106a/3

+lI$_4$: Sıfat yapan ektir. Metnimizde sıkça kullanılmıştır. Bir örnekte ekin düz-dar şeklinin ikili kullanımına rastlanmıştır.

sevgi+**li** ol- 19a/8

Allāh Teʿālānuñ sevgü+**lü** ḳulı ıduġın 41b/13

bu ṭoḳuz baş+**lu** evren ṣıfat+lu 55b/2

baḥr-ı Muḥīṭ kenārındaki ḳar+**lu** ve ṭaş+**lu** ve agaç+**lu** ulu ṭaġ 21a/15

ḫayme+**lü** ḫaymesi öñünde 118a/12

ḳażā ve ḳader ʿalāmet+**lü** 34a/17

baġ+**lu** bāġçe+**lü** mīve-ḫāne 27a/20

dişi+**lü** erkek+**lü** 43a/7

altun direfş+**lü** 106a/3

+lI$_4$K, +lI$_4$G: Eski Anadolu Türkçesi'nin en işlek eklerinden olup metnimizde uyuma girmediği örnekler tespit edilmiştir.

daʿvā-yı ben+**lik** 83b/10

çekirge+**lik** olsa 16a/15

cehennem+**lik** 50b/1

fereh+**lik** 57b/17

giñiş+**lik** 55a/15

pīl büyük+**lüg**+i birle 47b/17

bunca ey+**lük** 55b/19

kendü+**lük** 94b/4

cüst+**luḳ** ile 99b/21

şuyıla şovuḳ+**luḳ** 47a/5

kendü oġul+**luġ**+um 102b/18

yaban+**luḳ** 117b/3

yaluñuz+**lıḳ** 58b/12

aġız+**lıġ**+ıla 34b/20

ḳamış+**lıḳ** ve balçıḳlu 5b/7

+mIş: Metnimizde sayılar üzerinde kalıplaşmış olarak tespit edilmiştir.

alt+**mış** kez tamāmı yüz biñ er 88a/4

yit+**miş** arış miḳdārı 33b/4

+(I$_4$)n: Zarf görevli sözcükler, nesne ya da organ isimleri türetir. Metnimizde üç örneği vardır.

uz+**u**+**n** yaşuñ āḫiri 55a/5

ādem al+**n**+ı 2a/18

bir arḳa yüki od+**u**+**n** 74b/3

+(I)ncI: Sıra sayı sıfatı olan ek metnimizde sıkça geçmektedir. Ek Eski Türkçe'de -nç olarak kullanılmaktaydı (Erdal, 1991: 276).

altı+**ncı** ayaḳ 15b/1

iki+**nci** ḳavl 44b/16

tārīḫ-i lā-nazīrüñ üç yüz altmış altı+**ncı** meclisinüñ itmāmı 119a/12

sekiz+**i+nci** gün olucaḳ 78a/15

yidi+**nci** gice olucaḳ 70a/4

bir+**i+nci** ḳat yir altındaġı buḫār 26b/17

Bir örnekte ekin dar-yuvarlak şekli ikili kullanımla birlikte tespit edilmiştir.

dörd+**ü+ncü**+si 52b/2

dörd+**ü+nci** ayaḳ 15a/21

+ndü: Metnimizde tek kelimede tespit edilmiştir.

iki+**ndü** zevāli ol- 107b/21

+rA: Yön ve zaman zarfı yaparak isimler kurar.

dīn-i İslām iç+**re** 2b/2

maġara ḳapusından ṭaş+**ra** 69a/3

altı yüz yıl ṣoñ+**ra** 45a/1

+rAK: Metnimizde üç örnekte tespit edilen ek Eski Anadolu Türkçesi'ndeki işlek eklerdendir.

tīz+**rek** uçup 112a/17

yig+**rek** 19a/3

żaʿīf+**raḳ** 116a/14

+sAK: İşlek olmayan bu ek de metnimizde kalıplaşmış olarak iki kelimede tespit edilmiştir.

sirkeyile sarım+**saḳ** 10a/2

ḳur+**saġ**+ından 42a/1

+sUK: Organ ismi türeten ek bir kelimede tespit edilebilmiştir.

bağrın bağar+**suġ**+ın çıḳarup 7b/8

yir baġır+**suġ**+ı 43a/10

+sul: Sıfat yapan ek metnimizde bir örnekte tespit edilmiştir.

çi ger bayam yāḫuẕ yoḫ+**sul** 119a/6

+sUz: Eski Anadolu Türkçesi'nin en işlek eklerinden olup metnimizde de en çok kullanılan isimden isim yapma eklerindendir. Metnimizde çok çeşitli fonksiyonlarda kullanılmıştır.

ābdār ḳılıcın+**suz** 8a/6

ḥadsüz ḥisāb+**suz** dürlü dürlü maḫlūḳāt 53b/18

ġāyet ḥayā+**suz** 48a/18

bir siñek+**süz** yir 49a/16

sebeb+**süz** daḫı 92a/2

añ+**suz**+ın 76b/2

hīç bir ṭaş+**suz** yir 56b/1

boynuz+**suz** ehremen 57a/8

+(I$_4$)z: İşlek olmayan bir ek olup metnimizde birkaç örnekte tespit edilebilmiştir. Genellikle organ isimleri türeten ek bir kelimede zarf türetmiştir.

bir ḳuyruḳ ve iki boyn+u+z 6b/7

yaluñ+**u+z** 102a/12, 109a/13

aġ+**ı+z** aç- 104b/20

3.1.6. Fiilden İsim Yapma Ekleri

Fiilden isim türeten eklerdir. Metnimizde en çok görülen isim yapma ekleri bunlardır.

-AK: Eski Anadolu Türkçesi'nin en işlek eklerindendir. Metinde sıkça kullanılmaktadır. Ekin Eski Türkçe'deki -gAK ekinden -g düşmesi sebebiyle geliştiği söylenebilir.

üç arış miḳdārı ır-**aḳ**+da 60a/4 bıç-**ak** çıḳarup 56b/15

sanc-**aḳ** başlarından 106a/6

yat-**aḳ**+ları 87b/4

dud-**aḳ**+ları 107b/20

-Az: Tek kelimede görülür.

ġıdām girecek boġ-**az** 66a/21

-cAK: İşlek olmayan bu ek metnimizde bir kelimede görülmektedir.

em-**cek** 68b/17

-DI$_4$: Eski Anadolu Türkçesi'nde işlek olmayan bu ek metnimizde soyut isimler türetmiştir.

ebrişīm ḳurdı gibi böcecügüñ baġrı baġursuġı sıḳın-**du**+sı 8b/12

ḳara aġaç ḳaral-**tu**+sını 63b/21

bir aru böceginüñ ḳusın-**du**+sıdur 8b/11

-K, -G, -h: Eski Anadolu Türkçesi'nde sıkça görülen ek metnimizde de çeşitli işlevlerde tespit edilmiştir.

dördünci bölü-**k** 6a/4

büyü-**k** balıḳ 9b/20

burnı deli-**k**+lerine inüp 100a/12

dile-**k** 114b/4

dört altun dire-**k** üzeri 37a/1

yarı-**ḳ**+larından baḳup 21b/15

maġara ḳapusın açu-**ḳ** görüp 69a/4

köpü-**k**+lerin ṣaçışup 43a/7

ṣınıḳ ṣarsa-**ḳ** ṭaş 28a/21

süñükleri içinde ili-**g**+ini 116b/1

ḳat ḳat döşe-**k**+ler ṣaldılar 68b/5

uza-**ḳ** 19a/6

-GI$_4$, -KI$_4$, -hU: Eski Anadolu Türkçesi'nde son derece işlek olan ekin metnimizde dört örneği vardır.

ḳay-**ġu**+lu 23a/20

iy Ḥaḳḳuñ sev-**gü**+lü ḳulı 43b/4

uy-**ḳu**+ya varup 5b/17

bıç-**ġu**+sı 20b/18

-GI$_4$n, -KI$_4$n: -mış eki yerine kullanılabilen ektir. Metnimizde bir örnekte görülür.

ġāyet az-**ġun**+ıdı 79b/2

diz-**gin**+e alın- 118a/11

-I$_4$: Ek, Eski Türkçe'deki +(I)G ekindeki /g/ ünsüzünün düşmesiyle Eski Anadolu Türkçesi'ne kadar gelmiştir. En çok kullanılan eklerdendir. Çoğunlukla tek heceli sözcüklere eklendiği tespit edilmiştir.

dir-**i** bulduġı dīv 57b/5

ayr-**u** düş- 118b/4

öl-**ü** balıḳlar 10a/8

göz aġr-**ı**+sın 48b/5

ol ört-**ü**+nüñ rengi 37a/17

-I$_4$cI: Eski Türkçe'de bu ek -ġUçI şeklindedir. Fiilden isim yapma eki -I ile isimden isim yapma eki +cI eklerinin birleşiminden meyadan gelen ek Eski Anaodlu Türkçesi'nin en işlek eklerindendir. Metnimizde sıklıkla görülmüştür.

cān al-**ıcı** arslanlar 95b/10

ʿankebūt şınfından ḳāniʿ riyāżat çek-**ici** 51b/5

emzir-**ici**+dür 52b/14

zaḥmet ḳıl-**ıcı**+lardur 51b/16

ḳanın şor-**ucı**+dur 65b/19

ser-firāz ve ḥarīrler ṭoḳuy-**ucı** 8a/18

büt yon-**ucı**+dan ḥāmile olsa gerek 68a/5

memleket yud-**ucı** yidi başlu evrenler 95b/10

-l: Kalıplaşmış bir örnekte tespit edilen ek organ ismi üretir.

bir raḥīm di-**l** 67a/8

-(I)m: Çok farklı fonksiyonlarda kelime türeten ek metnimizde sıklıkla geçmektedir.

bir iç-**i-m** şu 110b/4

öl-**ü-m**+den güç nesne 44a/19

oḳ at-**ı-m**+ı yir 74b/14

ol yar-**ı-m** peşşeyi 51b/6

ḳırḳ bir ad-**ı-m** 56b/4

-mAC: Yalnızca bir kelimede tespit edilmiştir.

köm-meç > göm-meç > gömeç: gö-**meç** 40b/10

-mAn: Metinde bir örnekte tespit edilen ek işlek değildir.

ṭu-**man** çöker gibi 28b/9

-mUr: Tabiat isimleri türeten ek metnimizde iki yerde geçmektedir.

yil ve yaġ-**mur** 21b/8

baʿżı kö-**mür**+ler yaḳup getürüp 31a/14

-(I)n: Eski Anadolu Türkçesi'nde işlek olarak kullanılak eklerdendir.

ek-**i-n**+leri 7a/10

ṣıdḳı büt-**ü-n** yār 101b/19

dosta düg-**ü-n** 109b/2

bur-**u-n**+ı 16a/2, 57a/6

ḳoş-**u-n**+lar bağlayup 106a/2

-(I4)nç: Eski Türkçe'den beri kullanılan ek metnimizde iki yerde tespit edilmiştir.

ḳaḳ-**ı-nç**+ıla 63b/21

bir ʿaceb ḳorḳ-**u-nç** ejder-i heft-ser 104b/20

-sAK: İşlek değildir, kalıplaşmış olarak bir kelimede tespit edilmiştir.

dut-**saḳ** degülse 103a/18

-ş: Bir örnekte tespit edilen ek işlek değildir.

dilümce alḳı-**ş** idüp 43b/4

-z: Kalıplaşmış olarak birkaç kelimede var olan bu ek metnimizde de dört kelimede tespit edilmiştir.

kendü ö-**z**-inden 7b/19

arslan aġ-**z**-ı içi 88a/10

iki görür gö-**z** 66a/19

3.1.6.1 Fiilimsiler

Fiilden isim yapan eklerin en önemli bahsini oluşturan fiilimsiler üç grupta incelenmektedir:

3.1.6.1.1. İsim-Fiil Ekleri (Mastar)

Mastarlar fiillerin isim şekilleridir. Bu yüzden herhangi bir ismin gireceği bütün hallere girer ve isimlerin aldığı bütün ekleri alır (Gülsevin, 2011: 122).

-mA:

Eski Türkçe'den beri kullanılan en işlek olan eklerden biridir. Bütün fiil kök ve gövdelerine gelebilir (Ergin, 1998: 186). Metnimizde sıkça kullanılmıştır.

as**-ma** üzümleri 15a/12

ṭoḳuz bur**-ma** kirişlü 105a/10

ısıt**-ma** ṭutsa 49a/12

bir düz**-me** nesne 74a/20

şehlā-ṣıfat çiçeklerüñ gözleri sür**-me+**sin 53a/1

-mAK: Metnimizde sıklıkla görülen isim-fiil eklerindendir. İsmin bütün işlevlerine sahiptir.

ḳışāş yirine gel**-mek** içün 88a/2

bil**-mek** gerek ki 40a/3

leşker gönder**-mek** 113b/15

menʿ it**-mek** 54b/1

Süleymān-ı Bū-türāb makāmına var**-maḳ** dilerseñ 25b/20

dīn-dār olan pāẕişāhlara mutīʿ ol**-maḳ** 8a/7

oḳu**-maḳ** yaz**-maḳ** ve güç ʿamelleri işle**-meg+**e ḳādirlerdür 12a/21

kemer bağla**-maḳ** gibi ol- 111a/18

-mAK ve +lIK eklerinin bitişmesiyle oluşan ek tamamen -mAK mastarıyla aynı fonksiyonda kullanılmaktadır (Gülsevin, 2011: 122). Metnimizde bir yerde tespit edilmiştir.

dünyāya sög**-mek+lik** 116b/9

-(I)ş: Bu ekle umumiyetle hareket ve oluş ismi yapılır, bir çeşit mastar hükmündedir (Timurtaş, 2012: 81).

bizüm gel**-i-ş+**ümüz 102b/16

serzen**-i-ş** it- 72b/11

dön**-ü-ş+**üm 107b/5

yürüy**-ü-ş** itdügin 90a/4

3.1.6.1.2. Sıfat-Fiil Ekleri (Partisipler)

Partisipler fiillerin sıfat şekilleridir, isim gibi tasrif edilirler (Timurtaş, 2012: 135). Sıfat-fiiller kullanıldıkları zamana göre belirtilmektedir.

-(y)AcAK: Gelecek zaman bildiren sıfat-fiil ekidir. Metnimizde örneği çoktur.

yi**-y-ecek** nesne 46b/5

bir yıl yit**-ecek** et zevādesin 9b/5

āferīn di**-y-ecek** iş 17b/20

bil**-ecek** ol- 75b/2

ḳalʿanuñ üçünci dīvārına yit**-ecek** bir ṭaş kesüp 32a/5

çıḳ**-acaḳ** yir 69a/11

defʿ ol**-acaḳ** maḳʿad 10b/6, 66a/21

ġaraża var**-acaġ+**ın bilsem 17a/14

mevlūdi ol**-acaġ+**ı ḳader gicesine irmek 67a/20

ṭaşı götüreme-y**-eceg+**in 32a/9

İbrāhīm dünyāya gel-**eceg+**inden ẖāber virse gerek 68b/1

-(y)An: Eski Türkçe'de -GAn olan ek Eski Anadolu Türkçesi'nde /g/ sesinin düşmesiyle bu şekilde görülmektedir. Metnimizde de sıklıkla geçen ek geniş zamanı belirtir.

yiryüzinde ol-**an** ṭaġları ayırtlayup 34a/7

bu ṭaşları götürüp ṭaşı-**y-an** dīvler 29a/20

cennetden çıḳ-**an** ṭāvūsıla ḥubūbāt yi-y-en ḳuşlar 117a/9

tenine ḳon-**an** siñekler 42a/7

tevekkül ḳıl-**an** 55a/18

ẖidmetine yüz sür-**en** tinnīn ve sü ʿbān 88a/12

toẖumdan dürü-**y-en** ve ḥayvāndan dürü-**y-en** siñecükler gibi 4a/2

düşen ḳon-**an** toz 48a/11

ḳarşu toz-**an** 113a/9

-Ar, -Ur, -r: Geniş zamanı ifade eden sıfat-fiil eklerindendir. Metnimizde örneğine sık rastlanmamıştır.

yan-**ar** odlu göz 96b/7

doy-**ar** kimse 5a/8

iki gör-**ür** göz 66a/19

bunlara beñze-**r** cānavarlar 8b/5

-dUK: Geçmiş zaman bildiren sıfat-fiil ekidir. Eski Anadolu Türkçesi'nde işlek olan ek metnimizde de sıklıkla tespit edilmiştir. Kimi zaman iyelik ekiyle kullanılmaktadır.

Mekkeye getür-**düg+**in 109a/6

siñek göze uşup yi-**düg+**inüñ menfaʿatı 48b/6

ʿālī ḥażretüñe gel-**dük+**lerinden murādları 51a/5

ne söyle-**dük+**lerin 113b/8

ne vechile ḳap-**duġ+**ın ve n. ṭarīḳile kāfūrī mumdan müseddes ẖāne yap-**duġ+**ın bilmeyüp 3b/4

nefesin al-**duġ+**ınca 6a/13

Nemrūd otur-**duġ+**ı evüñ ḳapusın yapup 99b/15

senden iʿtibārsuz nesne yaratma-**duġ+**ı ecilden 53a/19

Yalnızca olumsuz taban üzerinde -DUK sıfat-fiil ekini, -mIş anlamında bulmaktayız (Gülsevin, 2011: 123).

ṭutılma-duḳ yeşil çanaġa yazup 4b/19

ādem ḳalmadı gözi kör olma-**duḳ** 99a/20

ādemī-zād gözi görme-**dük** ola 17b/7

ḫaber virme-**dük** ola 17b/7

-mAz: Geniş zamanın olumsuzunu belirtmek için sıfat-fiil eki olarak kullanılan bu ek de metnimizde sıkça yer alır.

görün-**mez** oldı 46b/13, 6a/9

göñil gözi gör-**mez** olur 32a/14

azar it-**mez** raḥīm dil 67b/20

it-**mez** oldı 6b/21

ol-**maz** daʿvī 32b/12

bu yara-**maz** fiʿillerden 79b/16

şaḳla-**maz** olsa 85b/7

-mIş: Geçmiş zaman partisibidir. Metnimizde sıklıkla yer almaktadır.

gel-**miş** ol- 21a/21

ʿaḳl irgürme-**miş** ol- 14a/17

cāhillikden ḳurtul-**mış** ola 50a/2

baḥra ġarḳ ol-**mış** kişi 32b/12

ḳurd pençesinden ḳurtul-**mış** keçi oġlaġı gibi 57b/11

cevherden bezen-**miş** micmereler 73b/21

ḳarnın şişür-**miş** bir ejdehāya dönüp 42b/13

ḳadīmden ḳal-**mış** bu ulu şehr 21a/20

ol aġacuñ yi-**miş**+i yirine 82b/21

3.1.6.1.3. Zarf-Fiil Ekleri (Gerundiumlar)

Fiilleri başka fiillerle bağlamak üzere zarflaştıran eklerdir. Aslen zarf-fiil eki olan şekiller bulunduğu gibi, başka eklerin bir araya gelmesi ile zarf-fiil fonksiyonunu üstlenen yapılar da vardır (Gülsevin, 2011: 125).

-A: Metnimizde bu eke nadiren rastlanmaktadır.

bu kişi çevr-**e** alup 42b/1

tāze yar-**a**+ya ḳoysalar 54a/9

-AlI: Eski Türkçe'deki -GAlI ekindeki /g/ sesinin düşmesiyle ortaya çıkmıştır. Bir örnekte tespit edilmiştir.

dünyādan geç-**eli** 77a/9

-ArAK: Metnimizde birkaç yerde tespit edilen ek hal bildiren zarf-fiil eklerindendir.

deşt ü beyābān geç-**erek** 34a/16

kürre-i nesīm yöresinde uç-**araḳ** 34a/16

ṭut-araḳ 111b/4

-dUKCA: Metinde üç yerde tespit edilen bu ek zaman bildiren zarflar yapar.

dur-**duḳca** 28a/12

ḳuvvetümüz yit-**dükce** 27b/11

nefsüme dile-**dükce** 100a/11

-(y)I: Eski Türkçe'den beri kullanılan zarf-fiil eklerinden olup metnimizde beş yerde tespit edilmiştir.

utan-**u** ḳızar-**u** 16b/20

bu yüklerden ḳurtulurduñ di-**y-ü** 6b/17

iste**-y-ü** gitdiler 73a/1

memleketden ötür**-ü** 111a/15

-(y)IcAK: Eski Anadolu Türkçesi'nde işlek olarak kulanılan zaman zarfı türeten eklerdendir. Metnimizde örneği çoktur.

cenk idelüm di**-y-icek** 90a/21

cevāb vir**-icek** 10a/5

ḳara siñek cumhūrı gel**-icek** 11a/2

benlik daʿvīsin id**-icek** 93b/8

dergāh-ı Süleymānīye var**-ıcaḳ** 30a/17

aġaç yıḳıl**-ıcaḳ** 64a/1

aġır baṣ**-ıcaḳ** 55b/21

ol cevābı al**-ıcaḳ** 75b/11

-(y)IncA: Eski Türkçe'deki -GInçA eki Eski Anadolu Türkçesi'nde bu şekilde görülmektedir. Metnimizde örneğine sıkça rastlanmıştır.

birin çıḳar**-ınca** 46b/16

bir żaʿīf maḫlūḳdan ḳorḳ**-ınca** 96b/10

cumʿa namāzı ḳılın**-ınca-**ya dek 30b/11

ignesin çıḳarma**-y-ınca** 7b/16

gel dime**-y-ince** 118b/13

ḳubbe-i felege dikil**-ince** 107b/18

dünyā ʿaẕābın görme**-y-ince** 50a/1

ġavġā eyle**-y-ince** 60a/12

-ken: i- fiili ile kullanılır. Ünlü uyumuna girmez (Gülsevin, 2011: 130). Metnimizde sıkça görülmektedir.

eylük var+**i-ken** 103a/21

içer+**i-ken** 63b/14

dutmış+**i-ken** ʿālemi 88b/3

çekmez+**i-ken** 45a/3

Firʿavn-ı kāfire dimiş+**i-ken** 8a/3

gider+**i-ken** 33b/15

otlar+**i-ken** 63b/14

-mAdIn: Zaman zarfı türeten ek metnimizde sıklıkla kullanılmıştır.

ṭuy-**madın** 102a/14

ṣubıḫ-dem ol-**madın** 104a/13

yarat-**madın** 63b/8

āḫar cānavar cinsinden kimseyi incit-**medin** 67a/7

taʿyīn bil-**medin** 74a/12

āteşden dürüt-**medin** 63b/8

nücūm sāʿatı gel-**medin** 40b/17

göz gör-**medin** 19a/3

-mAzdAn: İşlek bir ek değildir. Olumsuzluk eki -mAz ile çıkma hâli eki +dAn eklerinin birleşmesiyle meydana gelmiştir. Metnimizde bir yerde geçmektedir.

cihān sarāyına gel-**mez+den** niçe biñ yıl evvel 24b/1

-(y)Up: En çok kullanılan zarf-fiil eklerinden olup metnimizde genellikle iki fiili birbirine bağlarken tespit edilmiştir.

nişterini çıḳ-**up** urduġı yirde 7b/12

şād ol-**up** secde-i şükr itdi 77b/8

el ḳavşur-**up** 12a/9

bīşe arasından çıḳ-**up** gitdi 41b/19

reʿāyāsın ḳo-**y**-**up** gitmedügine 63a/3

uç-**up** gitdi 67a/4

gāh od görinmez ol-**up** gāh yan-**up** 34b/2

Nīl-i Ceyḥūn gibi aḳ-**up** 70b/1

ne senüñ gibileri azdur-**up** 75a/5

-sA: Dilek-şart ekidir. Bazı arıştırmacılar tarafından zarf-fiil eki olarak kabul edildiği için buada zikredilmiştir[14].

baña bir çāre bul-**sa**+ñ 79a/13

ḳavmüm gözine ḳarşu gökden yaña biraz aġ-**sa**+m, yine in-**se**+m gök maʿbūdın öldürürdüm di-**se**+m 79a/14

çegürgelik ol-**sa** 16a/15

Söz ki aġızdan çıḳ-**sa** dilden din-se eger / Ḫalḳ işidip cümlesi irden ṭuyar 85b/6

düşmenüm oḳuna ḳarşu ṭurduñ-**sa** ben ġanī daḫı bıçaġı saña ḥarām ḳıldum 82b/17

-(y)UbAn: -(y)Up ekinin genişlemesiyle oluşmuş bu ek metnimizde sıkça görülmektedir. Uyuma dahildir. Bu ek Eski Türkçe'de -pAn şeklindeydi.

ḥükmine maḥkūm ol-**uban** 14b/10

emrine iṭāʿat ḳıl-**uban** 95b/4

ḳorḳ-**uban** 48a/7

oḳı-**y**-**uban** 39a/3

ceng ü āheng eyle-**y**-**üben** 106a/7

---

[14] Gülsevin (1990) ve Karahan (1994)'ın bu durumu açıklayan çalışmalarına ayrıntılı bakılabilir.

ʿarż id-**üben**116b/4

ni ʿmetümi bil-**üben** 90b/12

diñle-**y-üben** 21b/21

alçaḳ yücel-**üben** 28a/2

3.2. Zamir

Zamirler nesneleri temsil veya işaret suretiyle karşılayan kelimelerdir (Ergin, 1977: 258). Metnimizden hareketle zamirleri şahıs, işaret, dönüşlülük, belirsiz, soru ve bağlama zamirleri olarak tasnif edebiliriz:

3.2.1. Şahıs Zamirleri

Şahıs zamirleri, varlıkları şahıslar hâlinde ve temsil suretiyle karşılayan kelimelerdir (Yelten, 2009: 306).

3.2.1.1. Birinci Teklik Şahıs Zamiri

Metnimizde birinci teklik şahıs zamiri "ben" dir.

benümle bile olan z̲übāb cinsi 41b/11, benüm adum 4b/2, 65a/14, benden aḳdem bir Süleymān 21a/13, benüm arḳama 32b/8, 56b/19, bencileyin ḳul 75b/14, baña gelüp 12b/14, ol şehrüñ baña uyan h̲alḳı 9b/18

Bir örnekte "bin" şeklinde görülmektedir.

binüm duʿām 91b/10

Eski Anadolu Türkçesi'nde bu zamirin "men" şekline rastlanmaz ancak metnimizde dört yerde geçmektedir. Bu durum Eski Türkçe'ye has bir durumdur ve eserin devrine yansımıştır.

men kemīneye 61b/10**,** men żaʿīf daḫı 66a/14**,** men żaīfa 65b/7

3.2.1.2. İkinci Teklik Şahıs Zamiri

Eski Anadolu Türkçesi'nde ikinci teklik şahıs zamiri "sen"dir.

senüñ ḳanuñdan 82b/18, senüñ leşkerüñüñ ne ṭāḳatı ola kim 5b/3, sencileyin bir ḳul 71b/16, sen Süleymānuñ muʿcizātı birle 114a/6, sen sāḫirsin 73a/13, senden ulu heybetlü şecāʿatlu ejdehā 97a/8, senden bahādur kişi 107a/19, senden maḳṣūdum 80a/11

Metnimizde ek aldığı zaman "sin" şeklinde de görülmektedir.

sini 77b/3

3.2.1.3. Üçüncü Teklik Şahıs Zamiri

Eski Anadolu Türkçesi'nde üçüncü teklik şahıs zamiri "ol"dur. Zamir ek aldığı zaman "aña, anuñ, anı, vs. " kelimelerinde görüldüğü gibi kökte değişikliğe uğrar.

aña lāyıḳ bir bisāṭ 17a/11, aña göre çalışup 94a/3, aña çatılu taḫta pāreleri 40a/9, anuñ içinde bir sarāy daḫı 86b/7, anuñ dilince söyleyüp 47a/13, anı döndermek 32a/1, anı görüp 115a/10, 42a/5, anı işidüp 6b/17, andan yaña uyan ẕübāb cinsiyle 42b/10

3.2.1.4. Birinci Çokluk Şahıs Zamiri

Eski Anadolu Türkçesi'nde bu zamir "biz"dir.

bizüm otuz biñ artımuz 112b/17, bizi daḫı 65a/16, ol bize ṭaʿn iden siñeklerüñ bāḳī ḳalancası 44a/5, iy bizi ḳılıcıla ḳorḳudan 89a/6, bizüm rāḫatumuz uçurmaḳ 67a/5, biz daḫı uçup 91a/1, bizden ḳorḳup 28b/15, bizden ṣoñra 27b/10, bizüm ḳuvvetümüz, ʿaẓametümüz bilüp 27b/12

3.2.1.5. İkinci Çokluk Şahıs Zamiri

İkinci çokluk şahıs zamiri metnimizde "siz" dir.

sizden rāżı ol- 36a/20, sizüñ ṣınfuñuz 65a/18, size nisbet 53a/21, sizüñ bütlerüñüzden 72b/19, sizüñ maḳṣūduñuz 42b/20, sizcileyin maḫlūḳ gördügüm 25a/4, sizüñçün 64b/19, sizüñle ceng iden dīvler 60b/18, bize ve size 13b/17

3.2.1.6. Üçüncü Çokluk Şahıs Zamiri

Eski Anadolu Türkçesi'nde üçüncü çokluk şahıs zamiri "anlar" dır.

anlaruñ ḳalanları 52b/3, anlara 110b/17, 111a/7, anlara mānend bir zişt 115a/4, anlardan ġālib çeri 116a/14, anlaruñ ḥamlesin görüp 43a/8, anlaruñıla ve ḫavātūn ile 12a/6, anlaruñ ṣūretleri 25a/2, anlaruñ ḫayr ve şerri 111a/3, anları 107b/17, 113a/11

3.2.2. İşaret Zamirleri

3.2.2.1. Teklik İşaret Zamirleri

bu: Birinci teklik işaret zamiri metnimizde sıklıkla geçmektedir.

budur ki 33a/11, ḥāl budur ki 45a/15, budurur 103b/1, bundan efḍal 16b/9, bundan murād 10b/12

şu, şol: Metnimizde ikinci teklik işaret zamiri ile ilgili yalnızca üç örneğe rastlanmıştır.

şol ki perende şınfıdur 26b/10, tā şuña degin 107b/21, şunuñ bigi 35b/6

o, ol: Üçüncü teklik işaret zamiri tıpkı şahıs zamiri gibi çekimlenmektedir.

bu muḳaddimeden maḳṣūd oldur ki 62a/18, her melik cemʿ itdügi oldur ādemi 58b/13, Mālikü'l-mülk ol Ḫudādur mülk anuñ oldur ḳadīm 2a/1, bu muḳaddimeyi basṭ itdügimüzden maḳṣūd odur ki 4a/7, niyyetüm odur ki 80a/9

3.2.2.2. Çokluk İşaret Zamirleri

bular, bunlar: Metnimizde bu zamirin örneği oldukça çoktur.

bunları görüp 102b/14, bunlaruñ dilleri 69b/4, bulardur 51b/18, bularuñ 8a/6, bunlaruñ ne miḳdārı 8a/11, bunlaruñ müdārāsın bilüp 30a/19

anlar, olar: Metnimizde üçüncü çokluk şahıs işaret zaminin yuvarlak ünlü ile başlayan biçimine iki yerde rastlanmıştır. Bunun dışında kullanılan işaret zamirleri düz ünlülüdür.

olar 112b/8, onlar 50a/8, anlara mānend bir zişt 115a/4, anlardan ġālib çeri 116a/14, anlaruñ gibi kimesneler içün 116b/15,anlaruñ ḳanadları 52b/3

3.2.3. Dönüşlülük Zamirleri

Yapılan işin yapanı etkilediği zamirler dönüşlülük zamirleridir. Metnimizde üç farklı biçimde görülmektedir:

öz: Günümüzde kullanılmayan bu zamir metnimizde sıkça geçmektedir.

özi ölse gerek 38b/17, aşlan özine 99a/17, Nemrūd özine 99a/2, özüm 71a/20, özüñ 118b/6, özü 114a/10

kendü: Metinde en çok geçen dönüşlülük zamiridir; teklik ve çokluk çekimleri mevcuttur.

kendü aʿvānları 28b/7, kendü cinsinden birisin musallaṭ ḳılup 61b/19, kendüden aḳdem niçe Süleymānlar 23b/16, kendü dilince 50a/18, 78a/4, kendü iḫtiyārıyla geldügine 63a/14, kendü kendüye 61a/21, kendülerden geç- 58b/2

kendü'z: "kendü+öz" kelimelerinin birleşiminden meydana gelen bu zamir de metnimizde yalnız birinci ve ikinci teklik şahıslar için kullanılmaktadır.

kendü'zümi 66a/17, kendü özinden 7b/19, kendü'züñ 94b/12, kendü'züñi 23a/1

3.2.4. Belirsiz Zamirler

Metnimizde belirsizlik zamirleri oldukça sıklıkla geçmektedir. Bunların başlıcaları şunlardır:

kim, kimi: kimin getürür kimin götürür 78b/16, kimin ṭaġıdup 47a/19, kiminüñ başın kesüp 60b/16, kiminüñ yiryüzinde 25a/13

kimse: bu siñek cinsinden mūzī ve ḥarīṣ kimse 110a/21, ne kimsedür 37a/21, sibāʿdan ve āḫar cānavardan kimse 69a/13

kimesne: bir kimesne 114b/18, cihān zāviyesinde muḳīm olan kimesne 104b/6, ġażabnāk ḫışımnāk kimesnedür 30a/14

her ki, her kim: her kimüñ ʿışḳı 12a/4, her kim 8b/17, her kime kim 10a/11

hīç kimse: hīç kimse 85a/9, hīç kimseye 102a/11

her biri, her birisi, biri: her birinüñ göñli içre 9a/16, ṭoḳuz ṣınfınuñ daḫı her birinüñ bir ḥākimi 11a/17, ḥükminde olan memleket cinnīsinüñ her birisi 18b/15

bir ḳaçı: dīvlerüñ bir ḳaçı 57a/16

ne, ne kim, her ne: her ne kim 112a/5, ne kim bunlara beñzer cānavarlar varsa 8b/5, ne kim buña beñzer varısa 62a/13

ḳamu, ḳamusı: ḳamuma 89b/7, ḳamusından 72a/15, pehlevānlar pīl süvār olmış ḳamu 118a/18

ḳanḳısı, ḳanġı: ser-cümlesinden ḳanḳısı 5a/4, ḳanḳımuzuñ başı 107b/2, ḳanḳıñuzuñ ḳolında ḳuvvet 106b/17

ayruḳ: ayruḳ 73a/15

hīç kes: ins ü cinden itmemişdür hīç kes 29b/2

niçeler: niçeler 40a/7, Nemrūd ḳavminden niçeler 74b/9, niçeler daḫı 75a/21

nicesi, niçesi: deñizlerüñ nicesi 21b/11, şükūfeden ve şecerātdan ve ṣemerātdan ve ḥaşāyiş-i kibārdan nicesine 40b/3, bir niçesi daḫı eyitdiler ki, anuñ nefesi degdügi çemeni otlayan behāyimlerüñ niçesi 96a/5

cümle, cümlesi, ser-cümle, ser-cümlesi: ser-cümlesi 110a/9, 11a/12, ser-cümleñüzden 28b/3, cümleden birisin 95b/20, cümlesin 114a/19, 114b/20

fülan: fülan 74a/11, 91b/20

3.2.5. Soru Zamirleri

Nesneleri soru şeklinde temsil ve ifade ederler. Kavramların soru şeklindeki karşılıklarıdırlar (Yelten, 2009: 307). Metnimizde geçen soru zamirleri şunlardır:

kim: Şahısları karşılayan zamirdir.

kimdür 115a/20, kimdürür 113a/9, kimem 46a/7, kimidüm 39a/6

ne: Nesneleri karşılayan zamirdir.

neden düridügin 45a/17, nedendür 78b/13, ne diyüp işitdiyse 54b/9, ne eyleyüp 80a/15

ḳanı, ḳanda, ḳanḳısı: hīç gördüñ mi ki ḳandadur 112a/9, ḳanı ġayretümüz ḳanda gitdi 14a/7, ḳanı yā sulṭān-ı Īrān Keyḳūbād 88b/7, ser-cümlesinden ḳanḳısı ḳavīdür ve bahādurdur 5a/4

3.2.6. Bağlama Zamirleri

Bağlama zamiri ki ve kim'dir, "ki o" manasını verir (Timurtaş, 1977: 89). Kelimeleri, kelime gruplarını veya cümleleri birbirine bağlar.

ki: ḳademin ki açdı 60a/18, ejdehā etinden yimege ki başladılar 6a/17, dīv ü perī şekline perende ḳılup ki perrān itdürem 88b/21, yitürüñ budur ki Ḥaḳ ḳuvvet vire bu ṭaşı götürem 33a/10, uyan ki benüm gözüm uyutmazsın 89a/6, Göñlüni Firdevsī āh bir nāzenīne virdi ki / Ḳahrı çoġu mihri yoġu şīve-i nāz-ıla ider ʿaẕāb 95a/8

kim: aġzı ṣuyı zehri her nereye kim aḳdı 95a/20, ẕübāb cündiñüñ elinden gelür mi kim ejdehāları depeleye 95b/8, Cümleden birin ḥikāyet eylegil / Kim işidüp ʿibret alam kām-yāb 95b/21, ḳanḳı vilāyetden çıḳup geldüñ kim bu yirleri helāk idüp ısuz ḳılduñ 96b/19, Ḥayf aña kim kendü nefsin bilmeyüp ider günāh 97a/12

3.3. Sıfat

Varlıkları çeşitli bakımlardan niteleyen veya belirten sözcükler sıfat olarak adlandırılır. Sıfatları niteleme ve belirtme sıfatları olarak iki ayrı başlıkta inceliyoruz:

3.3.1. Niteleme Sıfatları

Varlıkları niteleyen, yani varlıkların durumlarını, biçimlerini, renklerini... kısaca nasıl olduklarını gösteren sözcüklere niteleme sıfatı denir (Gencan, 1971: 147). Metnimizde örneği oldukça çok olan niteleme sıfatlarının örneklerini şöyle verebiliriz:

ol karañu gice 59b/4, ol ḳabaḳ yapraġından yeşil ḳubbe içi 44a/9, ol ulu ṭaġı ṭutup 27a/1, rīsmāndan ince ḳıllar gerdügüm vaṭanla 55a/5, dört ḳanadlu bir aġır ḳuş 43b/21, acı bādām yaġıyla sirke 110a/5, cehennem zebānīsi baḳışlu 113a/12, balçıklu nemnāk yirler 5b/6, büyük balıḳımış 9b/20, ḫimār başlu 56b/18, yedi başlu ejderhā 37a/18

3.3.3.1. İşaret Sıfatları

Bir işaret zamirinin önüne isim geliyorsa artık o işaret sıfatıdır. Eski Anadolu Türkçesi'ndeki işaret sıfatlarını "bu, şu, o, ol ve şol" olarak belirtebiliriz. Yine birleşik bir işaret sıfatı olan "işbu" metnimizde sıklıkla geçerken "şu" işaret sıfatına hiç rastlanmamıştır.

bu: bu ʿacāyıb ḳıṣṣa 61a/4, bu ʿālemüñ ḥāli 22a/11, bu ʿArab cezīresi 112a/20, bu baʿūż ṣınfı reʾīsi 78a/7, bu belāya giriftār oldı diyicek 60b/19, bu bisāṭuñ ṣanʿatı 18a/20, bu ejderhā-peyker merkebinüñ üzeri 103a/15, bu gemi 64b/18, bu göl 25b/7, bu küfr ü şirk 79b/16, bu levḥüñ ṭılsım-ı berekātı 19b/8, bu meydān 107b/5

şol: şol ḳurtcuġazlar 3b/18, şol ābudār ḳılıcınsuz 8a/6, şol ḫışımlu ḳara bulut gibi 99a/9, şol ḳaṣd üzeri 102b/21, şol melāʾike 12a/17, şol perīler serhenginüñ vilāyetinde 14b/6, şol ṭaġ kenārından nişānlayup 26b/1, şol żaʿīf siñek 116a/18

o: o Demürbād ehremen 30a/6, o cehennem ejdehāsı 97a/11, o gün 34b/21, o merdüm 93a/7, o Rüstem 88b/4, o Süleymān ḥażretine virdügin 117b/7, o tārek-nāme 111b/4, o ẕübāb 51a/3

ol: ol ʿālemleri 33a/12, ol ʿāṣī cebbāruñ helākine sebeb 82a/10, ol ādem oġlanın görürse 57b/16, ol aḳ ḥarīrpūş pākīze cevārī gözleri 87a/18, ol bisāṭuñ ini uzunı 18a/14, ol cānavarlar 97a/17, ol demürden muḥkem ḳatı mermeri 31a/12, ol ejderhā-peyker raḫşı 104a/3, ol ḫalḳuñ istedügi şekilde 21a/1

işbu: işbu ʿālem 22b/6, işbu işler 60b/2, işbu şehir 36a/17, işbu şīrīn ḳıṣṣa 102b/10, işbu Ḳāhir ḳıṣṣası 103a/5, işbu ḳapu 36a/19, işbu ḳıṣṣa 97b/18, işbu levḥüñ içre 36a/9, işbu meclis 23a/11

3.3.3.2. Belirsizlik Sıfatları

Varlıkları belli belirsiz belirten sıfatlardır. Metnimizde örneklerine oldukça sık rastlanmaktadır.

bir: bir ʿāc u abanus ḳapu 35b/3, bir ʿacāyıb dāstān 104a/10, bir ʿacāyıb ḥīle 56a/21

birkaç: birḳaç dürlü 79a/3 birḳaç gün 79a/15, bu birḳaç gün ʿömr içün 55a/5

ḳamu: ḳamu niʿmetler 7b/6, ḳamu hünerleri 32a/12, ḳamu ḫāḳanları 88b/8

her: her ʿāḳilüñ ʿaḳlı 97a/11, her baş yaṣduġı üzeri 111a/11, her bölük 11a/19

her bir: her bir beglere 102a/7, her bir cinsinüñ 11a/15, her bir göñülde 9a/14

degme: degme insānuñ aru ḳadar ʿaḳl u idrāki 7a/21, degme nerre-dīv 31a/17, degme nesne 43b/16

cümle: cümle eşyā 53a/16, cümle ḫalḳ 38b/11, 71b/21, cümle ḫāṣ u ʿām 73b/7

hep: hep ümem 36a/16, hep sāḥirüm 88a/4, hep sivri siñek 98a/13

biraz: biraz şu 42a/1, biraz ṭopraḳ alup 80b/8, biraz yir gidüp 59a/14

çoḳ: çoḳ ʿiber 48a/9, çoḳ ʿömür 62b/5, çoḳ çeri 93a/5

3.3.3.3. Soru Sıfatları

Varlıkları soru yoluyla belirten sıfatlardır. Metnimizde örneği çoktur.

ḳanḳı: ḳanḳı burūc 16a/12, ḳanḳı devri 17b/12, ḳanḳı vilāyetden çıḳup 96b/19

nice, niçe: nice ʿasker 94a/3**,** nice insān 59a/13, niçe ʿālim 40b/9, niçe yüz yıl 63b/10

ne: ne minnet 42b/15, ne mülk 8b/15, ne nesne 115a/5, 14b/2, her ne rengde olursa 53a/4

3.3.3.4. Sayı Sıfatları

Sayı sıfatları varlıkların sayılarını, miktarlarını belirten sıfatlardır. Asıl sayı, sıra sayı ve üleştirme sıfatları olmak üzere üç türlüdür. Metnimizde bütün örneklerine rastlanmaktadır.

on bir gün 29b/8, bir aḳ bulut 34a/17, dört yüz elli beş arış 30b/15, ḳırḳ altı biñ yıl 25b/10, yidi yüz yigirmi mürīd muḥib 118a/1, ḳırḳ dört peyġāmber 20b/7, yidişer gice olucaḳ 70a/4, yidişer kerre yüz biñ cin reʾīslerine 4b/11, altıncı ayaḳ 15b/1, birinci ḳat ġöge çıḳup 41b/5, üçünci āyīne 16a/11, 16a/13, dördünci gice 69a/16, ikişer yanın yunup 59b/2, ikişer yüz ellişer köşk 15a/7, ḳırḳ birinci gün 43b/10

3.4. Zarf

Zarflar sıfat ve isimlerin çeşitli çekim eki ve edatlarla kullanılmasından meydana gelmişlerdir Bunların bir kısmı basit bir kısmı bileşiktir (Timurtaş; 2012: 92).

3.4.1. Zaman Zarfları

Fiilin oluş zamanını belirten zarflardır. Metnimizde isim ve sıfatlardan oluşan zarflar en sık kullanılan zaman zarflarıdır. Doğrudan doğruya edat ve zarf olanlar ile isme son çekim edatı getirilerek yapılan zarflar da metnimizde kullanılmıştır.

3.4.1.1. İsim ve Sıfatlardan Oluşanlar

bugün: bu gün Nemrūd-ı laʿīn gök yüzüne kim kerkeslerle çıḳdı 82a/10, Bugün ol gündür ki Nemrūd-ı laʿīn itdügin bulsa gerek 91a/21

dün ü gün: ẖidmet ider dün ü gün açıp perī 88a/19

dünle: ol dün ṭoġup dünle büyümüş 89a/3

b'uġur: b'uġur şimdi yine geldüm 25b/12, b'uġur Süleymān-ı Ḫākī ol yazuya naẓar ḳılup 35b/18

ol dem: Ḳurb-ı Ḥaḳḳa irişdüm ol dem tīzrek 39a/12

her dem: ʿÖmri iẕn-i Ḥaḳ Teʿālā itsün ziyāde her demi 46a/8

her gün: her gün gün ṭolunı yürürken 65b/18

her seḥer: Her seḥer öper işigin bulmaġa gün ḥaşmeti 2b/20

gāh gāh: gāh gāh zelzele olmaġ-ıla 21b/7

geh, gāh: Geh bozar bād-ı şitā birle esdürüp ġāyet ḳatı 1b/8, Zelzeleden ṭaġ yıḳılup gāh düz ṣaḥrā olur 28a/2

gāhī: İy gör ki bedr olur gāhī hilāl 22b/18

nā-geh: nā-geh anı gördiler ki 49b/2

ṣubḥ-dem: ṣubḥ-dem cānıb-ı Ḥaḳ'dan Ṭāvūs-ı Ḳudsī geldi 78a/18, Ṭāvūs-ı Ḳudsī bu gice ṣubḥ-dem cānıb-ı Ḥaḳ'dan selām getürdi 90b/7

her ṣubḥ u şām: Ḥaḳḳı tesbīḥ eyleyüp her ṣubḥ u şām 100a/21

gice gündüz: gice gündüz işletdügin 108b/19

günden güne: günden güne büyüyüp 70b/13

her hefte: Süleymān peyġāmberʿaleyhi's-selām her heftede iki gün inse 30b/8

biñ yıllar: niçe biñ yıllardan evvel cihān sarāyına Ḥaḳ Teʿālā bir dürlü maḫlūḳāt getürmiş 36a/7

bir müddet: bir müddetde bir yir ki ṣaḥrā ve düz yazı olsa 21b/4

bir ḳaç gün: bir ḳaç gün aç ṭursun 79a/15

altı aylıḳ: altı aylıḳ yol-udı 106b/1

bu gice: bu gice ṣubḥ-dem cānıb-ı Ḥaḳ'dan selām getürdi 90b/7

bir gün: ol ʿāṣī bir gün benüm varluġuma şükr itmedi 92a/16

bir nefes: Virmegil nefsüñ murādın bir nefes 94b/13

az gün: az günde cānlanup 98a/5

şoñı: Şeh gerek ṣoñında ḳoya yādigār 39a/2

pes: pes bu muḳaddimeyi basṭ itdügimüzden maḳṣūd odur 4a/7

andan: andan ben daḫı Ṣaḫr-ı Nār ʿulemāsınuñ aḥkāmını göñlüme getürüp 25a/7

pas andan: pes andan ṣoñra eyitdüm 23b/17

irte: bugün bitecek işi irteye ṣalarsın 107b/4

öñdin: Niçe biñ yıl öñdin oldum şehriyār 38a/9

dāyim: ḳızlarla dāyim Zühre-bānū ʿīş ü ʿişret iderdi 11b/21

müdām: Līkin içer ehl-i ḥikmet mey müdām 108b/9

hemīn: Ḥāfıẓ o ki ḥıfẓ-ı kencinde hemīn 111b/10, Secde-i şükr itdi Ḥaḳḳa pes hemīn 116b/5

hemīn-dem: Hemīn-dem ḳızına secde ḳıldı 86a/18

3.4.1.2. İsme Son Çekim Edatları Getirilerek Yapılanlar

+A dek: tā ḳıyāmete dek ḳazacaḳ olurlarsa 25b/18, cumʿa namāzı ḳılınıncaya dek kimseye iş işletmezdi 30b/11

+dAn berü: ne zamāndan berü dürüdüñüz 25a/4, dünyā ṭuraludan berü ḳadīm şehrlerdür 25b/8

ṣoñra: ibtidā-i ḫilḳatinden ṣoñra Süleymān-ı Ḫākī'yi gördüm 20a/4

3.4.1.3. Doğrudan Doğruya Edat ve Zarf Olanlar

şimdi: Münkir olup şimdi cevāb eyler ṭaleb 3a/15, illā şimdi ḳara siñek cünūdı ḥācetümüz oldı 11a/6

ḳaçan: ḳaçan Ḳāhir bin Sām'uñ erligin gördi 108a/21, ḳaçan Sīmurġ naẓarına ki varasız 112b/3

hemīşe: hemīşe Allāh Teʿālā ẕikr olan sulṭān-ı İslām-ı aʿẓamuñ 119a/19, hemīşe ṣanemlere söger 74a/10

çün: Çün Süleymān üzre varıp itdi ceng 88b/5

3.4.2 Yer-Yön Zarfları

Fiilin yerini veya yönünü gösteren zarflardır. Metinde sıkça kullanılmaktadırlar.

ḳarşu: ḳalḳup ḳarşu ṭurdı 19b/1, ḳarşuda gördügüñ 21a/15, Demürbād-ı dīvüñ ḳarşusına gelüp 29b/11

ara: ol arada ḳalmış-ıdı ki 3b/1, bu arada ṣabr idüñ 59a/15

ḳanda: bu ḳadar çoḳ siñekler ḳanda gitdügin 45a/11, ḳanda olursañuz 55a/4,

her ḳanda: her ḳanda giderseñ 30a/9

yir yir: yir yir ol ṭaġ gibi mermeri ṭutdılar 32a/20, yir yir ḳuşcuġazlar Ḫālıḳ'a tesbīḥ idüp ötüşürler 25a/1

ortada: tulumı ortadan omuzına alup ki götürdi 58a/16

içerü: ḳuyudan içerü düşdi 60a/19, boġazından içerü girüp 6a/13, ol ḳapudan daḫı içerü girüp 35b/3

girü: İbrāhīm girü döndi 73b/10

3.4.3 Miktar Zarfları

Azlık-çokluk veya derece bildiren zarflardır. Fiillerin miktarını belirtirler. Metinde doğrudan doğruya zarf olan ve sıfatlardan yapılan zarflar sıkça kullanılmıştır. Ancak kelime tekrarı ile yapılan miktar zarfı bulunmamaktadır.

3.4.3.1. Doğrudan Doğruya Zarf Olanlar

ḳatı: Geh bozar bād-ı şitā birle esdürüp ġāyet ḳatı 1b/8, size ḳatı söyleyüp 28b/6

gey: Şeh Süleymān gūş idüben aldı ʿibret gey cihān 4b/13, Ṣāf dutup durdı Ehremen gey ziyād 29a/2

delim: ʿĀṣī Nemrūduñ miṣāli olur racīm/Naḥlu şehvet leşkeri miṣli delim 70b/19, K'eyleye īmānuña żarr-ı delim 94b/10

3.4.3.2. Sıfatlardan Yapılanlar

çoḳ: her kim egri yola çoḳ gitse 8b/18, ḳaṣūr-ı ḳavārīr ve taḫt-ı zerrīn çoḳ işlenmişdür 18a/21

biraz: andan biraz şoluḳlanup 27b/15, gökden yaña biraz aġsam 79a/14

bir żerre: bir żerre iremediler 75a/18

ol ḳadar: ol ḳadar ḳan şorar ki 10b/2, ol ḳadar getürdiler ki 18a/2**,** Ol ḳadar yaş dökdi gözüm çün baḥr 39a/4

şol ḳadar: şol ḳadar kenāra geldi ki 41b/7, şol ḳadar yaḳīn irdi ki 43a/4, şol ḳadar maʿlūm olur ki 45a/14

öküş: Düşmen öküş ḳorḳar oldı her biri 111b/21

3.4.4. Nitelik Zarfları

Nitelik zarfları fiilin halini, durumunu, sebebini, tarzını belirten zarflardır. Metnimizde en çok örneğine rastlanan zarflardandır.

eyle: eyle olsa 56a/7, eyle yüksek oldı ki 63b/17

eyle kim: Luṭf idüp ʿafv eyle kim itdüm günāh 71a/13, eyle kim mevci birinci ḳat göge çıḳup 41b/5

şöyle kim: şöyle kim ol yola yürümege mecāli ḳalmadı 73b/15**,** şöyle kim görenler ḥayrān ḳaldılar 107a/7

şöyle: ḳuyınuñ aġzını yir altından şöyle oyasız ki 56b/8, ol melek-i muḳarrebden şöyle işitdüm ki 67b/15, maġara ḳapusını ol ṭaş şöyle gelüp ḳapladı 69a/11

böyle: beni böyle ḫalḳ iden Allāh birdür 66b/1, bu böyle olucaḳ 71b/10, Böyle diyüp döndi yoldan anda İbrāhīm-i Ḫalīl 73b/16

bu resm: bu resme ceng kimse görmiş ve itmiş degüldi 107b/18

ne resm: seni oda ne resme atavuz 75a/4

bir bir: bir bir beyān eyledi 109a/19**,** bir bir bunlara taḳrīr itdi 54b/9

her ne deñlü: Her ne deñlü varsa sāḥir ḫāṣ u ʿām 89b/10, arslan ne deñlü ḳuvvetlü-y-ise 55b/21

bu deñlü: saña bu deñlü ʿaḳl u idrāki mi virdi 22a/17

ṣaf ṣaf: ḳara bulutlar gibi ṣaf ṣaf, ḳat ḳat havāda ālāy baġlayup ṭurdular 116a/1

ḳat ḳat: ḳara bulutlar gibi ṣaf ṣaf, ḳat ḳat havāda ālāy baġlayup ṭurdular 116a/1

pāre pāre: pāre pāre olur 21b/10

dürlü dürlü: dürlü dürlü rengi görinür 37a/17

başdan ayaġa: başdan ayaġa dek derisin yüzdi 56b/15

nice: nice ola ki 25b/16, ʿasel nice işlenür 11a/5

niçeme: Niçeme gerdūn ola dāyir begüm 17a/2

derd-ile: derd-ile Sām'dan şikāyet idüp aġlayıcaḳ 90a/9, Gerçi üzülmek ḳaṣdın itdüñ derd-ile 23a/21

cān u göñülden: ben senüñ cān u göñülden muḥibbüñem 30a/9, cān u göñülden yoluna ṭurdılar 76b/8

tīz: tīz ʿUmmān baḥrına var 82b/4, Tīz dutuban bunda yap aʿẓam şehr 38b/19

ber-ā-ber: ḳalḳan ber-ā-ber idüp 107a/12

ayru: Ḳurb-ı Ḥaḳ'dan düşdük ayru bī-gümān 118b/4

gine, yine: gine ẕübāb yek bilür 95a/7, yine Rabbü'l-ʿālemīn bilür 92a/8

hemān: ol vaḳt hemān yirüñden ʿuḳḳāb gibi ṭurasın 59b/18, hemān süñükleri çatılu ḳalmış 6a/18

yaluñuz: yaluñuz niyyet itdi 102a/12, ben yaluñuz gideyin 59a/15

buncılayın: buncılayın kelimāt idicek 23b/16

ancılayın: ancılayın sāḥir idi ki 86a/3

bencileyin: bencileyin ʿāleme sulṭān olan 36a/10

sencileyin: sencileyin güç ṭaşın götürmez 33a/8

ayruḳ: ayruḳ ṣoḥbet itmeyem 58a/7, ayruḳ ṭınmadı 73a/15

diyü: gümişden düzdügüñ ṣaneme maʿbūd diyü ṭaparsın 74b/6, Ḥaşerāt diyü yiryüzinde yürüyen cānavarlaruñ küçügidür 4a/4

yik-ser: Ol Ḥabeş ḳavmin ḳırar yik-ser begüm 113a/4

nāgehān: Nerrīmānı atdan düşürdi bir ḳarınca nā-gehān 114a/3, Ġāyib oldı işbu gice nā-gehān 11b/14

ḫuṣūṣā: ḫuṣūṣā ki mūzīdür 41a/6

3.5. Edatlar

Edatlar birlikte kullanıldıkları kelimelerin, kelime gruplarının ve cümlelerin kullanışlarına ve ifade kabiliyetlerine yardım ederler. Bu bakımdan isim ve fiillere asıl kelimeler, edatlara ise yardımcı kelimeler diyebiliriz (Ergin, 1977:330).

3.5.1. Bağlama Edatları (Bağlaçlar)

Bağlama edatları kelimeleri ve cümleleri birbirine bağlayan edatlardır. Metnimizde sebep, benzerlik ya da şart bildiren bağlama edatları sıklıkla kullanılmıştır. Sınırlama, istisna bildiren yahut cümle bağlayıcı edatlar da mevcuttur.

ger: Ger ḥaḳīḳī yoġ-ısa ʿışḳuñ senüñ 12a/4**,** Sürse ger Firdevsīyi Firdevsī köyüñden raḳīb 46a/5

eger: Eger daʿvetüñ ḳabūl itmezse 117b/19**,** eger ki siñegi sürmeye ḳatup göze çekseler 48b/6

gerçi: Gerçi kim işlendi ġāyet çoḳ hünerlü işler ziyād 16a/20, Ṣūretā gerçi żaʿīf olur ẕübāb acuḳ 49a/5

egerçi, egerçi ki: Egerçi ki bu dünyā pāẕişāhlıġına sevinüp ġırre olmaḳ 16b/14, Egerçi ki ser-cümlesi ḥayvān cinsidür 4a/7, egerçi ki çekirgenüñ zehri ve zaḫmı olmaz 7a/9

çi-ger: Çi-ger bayam yāḫuẕ yoḫsul çi-ger reddem yāḫud maḳbūl 119a/6, Çi-ger bī-çāreyem maḥzūn u ẕelīl ʿāciz ü maġbūn 119a/6

bārī: ḫayli bārī feraḥ oldı 32a/17

velī: Velī āvāzın işitdügine şükr itmekde 59a/6, Velī ben Rüstem'i āl-ile ḳarşuña getüricek 59b/15

līkin: Nefsüñi unutma ḳıl līkin ʿamel ẓālim 108b/11, Līkin ādem oġlı ġālib oldı biñ bir ümmete 56a/5

velīkin: Velīkin her vilāyet pāẕişāhınuñ bir adı vardur 4a/9, Velīkin ol ża ʿīflıġ-ıla keṣret oldıġı ecilden 5b/5

zīrā, zīrā ki: Zīrā ki her iş ittifāḳsuz olmaz 58b/10, Zīrā ki Zenbūristān çerisi ki vardur 61b/16, Zīrā ki evrenler, ejdehālar vardur 5a/8

çünki: Çünki bunlar ḳanadlanup uçmaġa yaḳīn oldı-y-ısa 63b/19, Çünki Nūḥ nebīnüñ ʿaleyhi's-selām ḫayr duʿāsın ki aldum 65b/7

çünkim: Çünkim ol gün geçdi 67a/2, :ünkim ben daḫı nidā-yı ulūhiyyeti işitdüm 5a/17

meger: Meger ki perīler meliklerinüñ ḳızların cemʿ idüp 17a/11, Meger ki Süleymān ḥażretine ḫaber idevüz 32b/5

illā, illā ki: İllā tevekkül aña ḳıluram ki 33b/7, İllā ki niçe vilāyetleri Allāh'uñ emri birle ol yirüñ nebātātını otlayup zevāde ḳomaz 7a/7

ki: ben ḳulına emr itdi ki vādī-yi Neml'e varam 5a/16, anda daḫı bir vādī-yi Neml var-ıdı ki her ṭarafında ḳarınca inleri bī-şümār-ıdı 5b/13

kim: yir altından ol ḳadar ḳarıncalar çıḳdı kim yiryüzüni ḳaṭrān deryāsı gibi ḳapḳara bürüdi 5b/15, her nefes kim burunlarından çıḳardı 5b/19

yāḫūd: eger ẕübāb eger zenbūrdur ve eger ʿankebūt yāḫud mār u mūrdur 8b/4, eliyle mi götürür getürür ve yāḫud aġzıyla mı alur 9a/11

çün: Çün muḳarrer oldı ki 8a/4, Çün Perī-ḫan ḫalvetine girüp 16b/6

ile: ammā ki ʿasel ü şehd-i fāyıḳ ne vech-ile yapar 9a/21, zīrā ki ben gözüm-ile gördüm 9b/15

u, ü, vü: ḥaẕer ü ḫavf u ḫaṭar 10b/5, Ḫālıḳ u devvār-ı ʿālem 10b/8, lā-naẓīr ü bī-miṯāl 10b/8, Bāġda gülüñ ḳoḫusı vü hem ḫārına 22b/14, Her biri Hārut-ıla Māruta baş egmez vü pes 88a/4,

şöyle ki, şöyle kim: Şöyle kim ikisinüñ naʿrasından yirler yarıldı ve zehreler çāk oldı 107a/13, Şöyle kim ceng idüp birbirinden ayrılurlardı 107b/16, Şöyle ki ejdehānuñ gevdesi ḳarıncadan görünmez oldı 6a/9

eyle ki, eyle kim: Eyle ki iki avucı ṣovuḳ ṣu-y-ıla ṭoldı 42a/2**,** Eyle kim mevci birinci ḳat göge çıḳup burc-ı Keyvān içi yayḳandı 41b/5

niteki, nitekim: Niteki dimişlerdür 3a/5, Nitekim ḥükemā eydürler 31b/10, Nitekim senüñ ḥasedüñ defʿine çāre yoḳdur 32a/1

şanki: Ṣanki yāddur 68b/17, Ṣanki bu bisāṭ üzerine bu şehr ibtidā başlanup işlenmişdür 18b/8

şanasın: Ḳullesi yüce ṣanasın burcı esed 29b/2, ṣanasın bir teber ziyān girmiş 74a/4

beñzer: ne kim bunlara beñzer cānavarlar varsa 8b/5**,** ādem eline beñzer ellü bir dīv 56b/18

gūyā: eşcārlarında bülbül gūyā servisinde ḳumrı ve hezār dāstānlar şaḳıyup ötüşürler 27b/1, ʿaḳl u dil ü cān virüp gūyā eyledi 119a/10

3.5.2. Son Çekim Edatları

Son çekim edatları cümlede benzerlik, beraberlik, sebep, zaman, durum veya tazr bildirmeleri bakımından metnimizde sıkça yer alır. Bunlar özellikle yalnızca edat olarak kullanılmaktadır.

gibi: ḳaṭrān deryāsı gibi ḳapḳara bürüdi 5b/16, anuñ gibi cebbār u ʿāṣīyı bir żaʿīf maḫlūḳ ġıdā idinmiş 6a/19, Ḥāl budur ki yılan gibi zehri var 7a/5

bigi: anuñ bigi ṣarīḥ rivāyet iderler 3a/21, nenüñ bigi ṭāyifeye müvekkelsin 4b/2, Ẕerre bigi ḫord u ḫaşḫāş olur anca gey naḥīf 5b/8

içün: Taḳrīr-içün menden kitāb eyler ṭaleb 3a/15, İllā ki kendüye ʿibādet itmek içün yaratdı nitekim 13a/16, kimse içün ḳuyı ḳazma 29b/14

birle, bile: Ḥaḳḳ'uñ faẓlı birle ben bu ṭaşı götürmege iḳdām idem 32b/20, Süleymān'uñ muʿcizātı birle götürüp 33b/21, cemīʿ melāʾike bile muʿāvenet itsünler 37a/4

içre: Kelām-ı Ḳadīm ve Kitāb-ı Kerīm içre gelür ki 52a/7, K'anca aṣḥāb içre kimse itmemişdür zecreti 2b/3

üzre, üzere: Bunuñ üzre devr idüp çarḫ-ı āsiyāb 38a/16, Başum üzre oḳuyup Yā Sīni ḫalḳ 39a/14

+A dek: ṣubḥ oluncaya dek 42b/5, benüm zamānuma dek 20a/8, tā ḳıyāmete dek ḳazacaḳ olurlarsa 25b/18, üç güne dek 11b/14

+A degin: pīlden siñege degin 47b/12, ḳırḳ güne degin 91a/18, ol gün aḫşāma degin 31a/8

tā, tā ki: tā şuña degin 107b/21, tā ki saña yardımcı çoḳ ola 31b/8, tā ki ṭaş ṭoḳunup helāk itmeye 34a/5, tā bile ḫalḳ-ı cihān her ḫāṣ u ʿām 39b/1

+dAn berü: bu ne vaḳtdan berü 25a/3, ne zamāndan berü 25a/4

pes andan: Pes andan ṣoñra eyitdüm 23b/17

-dAn özge: naṣībümden özge dünyādan nesne almazam 33a/12, Sözden özge nesne olsa bī-gümān 23a/12, Bundan özge var-durur daḫı meṣel 70b/20

-dAn ötürü: ʿāḳil andan ötürü Ḥaḳḳ'ı ḫalḳı incide 111a/16, pes kendüye ḫalḳa bu riʿāyeti memleketden ötürü ẓulm ve cevr itmez 111a/15

üstine: ser-cümlesinüñ üstine Humāyūn Şāh nāẓır idi 15a/5, Bād-ı ṣarṣar üstine taḫtın ṣalan 36a/10

içinde: anlaruñ içinde bir żaʿīf siñek vardur 92a/10, Buyurur Ḳurʾān içinde ḫoş nihād 93a/12, ʿömr-i ṭavīl içinde niçe ejdehālar ḳanın siñek içdi 95b/19

3.5.2.1. Farsça Son-Çekim Edatları

miṣāl: Timurleng miṣāl çaynaḳlu ve ṭırnaḳlu ayaḳların 105a/7, ol ser-tīz ḫançer miṣāl ḳazuḳlaruñ uçlarına 59b/3, ol cennet miṣāl sarāyuñ dört köşesinde 87b/7

veş: Bu Süleymān-nāmeveş tārīḫ pes 94b/16, Raʿdveş naʿra urup ḥayḳırdı pes 106b/10, kebkveş ḫırāmān ṣalınup 16b/20

çü: Çü ol nebī ki itdi baña ḫayr u duʿā-yı kām-yāb 44b/9, Kim çü ḳudsī rifʿatıyla ʿarş-ı eyvāna irmişem 71a/18, Çü kişver devletüñde şād u ābād 119b/12

mānend: Niʿmet ü inʿāmını bilmez merd olur mānend-i bāz 2b/9, ḥarīrmānendi daḫı 8a/19

3.5.3. Soru Edatları

Türkçe'de kelime, kelime grubu yahut cümlelerden önce veya sonra gelerek soru mefhumunu ifade eden bütün sözlere de soru edatı denilebilir (Hacıeminoğlu, 2013: 104).

ne: ne söyleşürsiz 9a/8, ne vech-ile alur 9a/11, ya benüm sözüme ne dirsiz ki 10a/9

nice: ʿasel nice işlenür 11a/5, Demürbād-ı dīv ṭaşı nice götürür nice getürür 34a/10

neden: pes sen ol Süleymān'ı neden bilmeyesin 22a/16, bu merātibe neden irişdüñ 41b/1

nite: Nite şaḳlar? 6b/10, ʿĀḳil olan nite ider aña naẓar 22b/20

ne içün, niçün: ḳavmümden niçün şoḥbetüm kesdüm 31b/9, Ḥaḳ Teʿālā siñegi niçün yaratdı 48a/19**,** Bilmedi niçün yaradıldı ẕübāb 48b/2

ḳanda, ḳandan: Ruḫ ḳuşunı hīç gördüñ mi ki ḳandadur? 112a/8**,** bu Süleymān-ı Būtürāb eline ḳandan girdi ol 36b/9, ḳanda gidüp ḳandan geldügin 45a/7

3.5.4. Kuvvetlendirme Edatları

Kuvvetlendirme görevi ile kullanılan edatlardır. Müellifin hemen her cümlesini tekid etmesi dolayısıyla sıkça kullanılmıştır.

daḫı: , yetmiş altıncı cildi daḫı menşūr u manẓūm söyleyüp 119a/13**,** iki gügercin düzdiler ḳızıl altundan daḫı gevherler-ile zīnet itdiler15b/19

bile: gerekdür ki ikisin daḫı bile bitüresin 4a/20**,** bunı Süleymān'a bile iltem 16b/10, Süleymān ḥażretine bile varalar. 18b/16

ṭaḳı: yüce ʿālī köşklerüñ manẓaralarından ṭaḳı eyvānlaruñ pencerelerinden gögüslerin açup

de, da: Göndürem ben de aña cünd-i ẕübāb 92b/5

3.5.5. Seslenme Edatları (Ünlemler)

Bu edatlar nida belirtirler. Metnimizde hem Türkçe hem de Arapça-Farsça kökenli ünlemler kullanılmıştır.

iy: iy emīr-i ins ü cān 93b/12, Luṭf ḳılġıl iy emīr-i muʿteber 17a/3, ʿĀşıḳ olmaz ḥüsnine anuñ iy ʿazīz 19a/9, Vir ṣalavāt Aḥmede ammā şād it iy meh-rū beni 23b/8

ā, yā: Üç yüz-ile yitmiş üç meclis şehā 71a/7, Sāḳiyā faṣl-ı bahār oldı ṭutar nergis ḳadeḥ 46a/3, cānā 23a/20,

yā: yā Süleymān 93b/12, yā ʿafārīt serhengi Demürbād 29b/11**,** yā ʿAvraʿāʾīl melek 36b/9**,** yā aḥmaḳ Nemrūd 93b/18

zī-müsebbib: Zī-müsebbib ki istemedi esbāb-ı miʿmār u āleti 1b/10

zī-melik: Zī-melik ki kimseye muḫtācı yoḳ 40a/14

Bazı seslenme edatları da üzüntü bildirmektedir:

dirīġā: Āh dirīġā olmışuz āḫir türāb 36a/13

āh: ʿĀḳıbet āh ḫāke yeksān yatmışam 36a/18, Ḫār-ı ḥāsidden uzatmış āh kim ider verhemi 46a/5

zinhār: zinhār degmeñ 33b/15, zinhār bu kişinüñ üzerine ḳonmañ 41b/14, zinhār bunuñ üzerine ḳonup göçmeñ 41b/17

3.5.6. İşaret Edatları

Metnimizde tek örneği olan bu edat işaret vasfında kullanılır.

uş: uş bunuñla göge aġaram 79a/19, uş dīvānumdadur 93b/5, Süflī oldı saña ḥayfa uş maḳar 118b/5

3.6. Fiiller

Fiiller, cümle ve söz içinde diğer kelimeler ile çok yönlü ilişkiler kurdukları ve bu ilişkiler dolayısıyla farklı kalıplara girdikleri için, dilde yalın olarak değil çekimli olarak bulunurlar. Çekimli bir fiilde de fiil kök veya gövdesi dışında kip, zaman, şahıs, sayı kavramı ve ögeleri bulunur (Korkmaz, 2009: 567). Bu bakımdan biz de fiilleri şahıs ekleri, kip ve zaman bakımından inceliyoruz.

3.6.1. Şahıs Ekleri

Şahıs ekleri çekimli fiillerde hareketi yapan veya olan şahsı ifade eden eklerdir (Ergin, 1958: 253). Biz şahıs eklerini üç ana başlık altında topluyoruz:

3.6.1.1. Birinci Tip Şahıs Ekleri (Zamir Kökenli)

Birinci tipteki şahıs ekleri şahıs zamiri menşeli olup bugün görülen geçmiş zaman, şart ve emir dışındaki çekimlerde, yani şimdiki zaman, geniş zaman, gelecek zaman, görülmeyen geçmiş zaman, istek, gereklilik çekimlerinde kullanılan eklerdir (Ergin, 1958: 253-254). Dolayısıyla bunlar zamir kökenlidir. Sadece istek birinci teklik şahıs eki iyelik kökenlidir; diğer şahıslarda zamir kökenli ekler kullanılmıştır. Metnimizde birinci tip şahıs eklerine dair örnekleri şöyle gösterebiliriz:

Birinci Teklik Şahıs (+Am,+m): ḥākim olmış+am+dur 36a/13, meʾmūr olmış+am 20a/14, eylemiş+em iʿtimād 31a/4, itmiş+em ceng-i ḳırān 60b/3, vara+m 5a/16, meşġūl ola+m 68a/15, otura+m 64b/6, miṣl ide+m 8a/13, göstere+m 20b/17

İkinci Teklik Şahıs (+sIn): rıżā vire+sin 60a/8, ḥükm ide+sin 10a/17, getürde+sin 11a/10, ḫalāṣ ola+sın 53b/9, geçürür+sin 66a/13

Üçüncü Teklik Şahıs (ø): bile 4a/13, emān isteye 102a/5, baş yaştaya, bilür 18a/15, alur 21b/12, büyümüş 89a/4, istemiş 92b/14, cānuñ alısar 93b/11, göriser 94b/11

Birinci Çokluk Şahıs (+Uz, +vUz): fehm ḳılmaya+vuz 14a/16, arturmaya+vuz 14a/7, şād ola+vuz 28a/3, urur+uz 67b/11, vara+vuz 83a/19, ura+vuz 83a/19, helāk olur+uz 64b/19**,** bilür+üz 103a/2

İkinci Çokluk Şahıs (+sIz): itmiş+siz 9a/18, bilmez+siz 10b/12**,** itdüre+siz 11a/3**,** işide+siz 94b/3, yalan söyleye+siz 10a/7

Üçüncü Çokluk Şahıs (+lAr): ḳaçar+lar 5a/10, başlaya+lar 6a/6, maʿşiyet işler+ler 6b/16, ḫavf ider+ler 9b/14**,** bile+ler 83a/2

3.6.1.2. İkinci Tip Şahıs Ekleri (İyelik Kökenli)

İkinci tip şahıs eklerini de iyelik kökenli şahıs ekleri olarak göstermek mümkündür. Metnimizde bu ekler görülen geçmiş zaman ve şart çekiminde kullanılmaktadır. Şart çekiminde birinci şahısta zamir kökenli ek kullanılmış, diğer şahıslarda iyelik kökenli ekler kullanılmıştır.

Birinci Teklik Şahıs (+m): bilse+m 17a/15, gitse+m 18b/15, terk itmese+m 23b/3, ḳorsa+m 26a/14, aġsa+m 79a/14, açdu+m uçdu+m 5a/18, çıḳdu+m 22a/20, bildü+m 22a/21, söyledü+m 23a/15

İkinci Teklik Şahıs (+ñ): üzülmek ḳaṣdın itdü+ñ 23a/21, söyledü+ñ 23b/14, müşerref eyledü+ñ 23b/14, şanaydu+ñ 27a/8, buyurdu+ñ 29b/12**,** atarsa+ñ 35b/6, naẓar ḳılsa+ñ 47b/11, emr iderse+ñ 11a/3

Üçüncü Teklik Şahıs (ø): yutdı 95a/21, niyāz itdi 95a/21, cevāb virdi 97b/20, çıḳdı 98a/5, müstecāb ḳıldı 99a/6, varursa 99b/9, olsa 101b/8, görse 101b/8

Birinci Çokluk Şahıs (+K): istese+k 23a/18, n'eylerse+k 43b/2, ırdu+ḳ 43b/2, ḫalāṣ oldu+ḳ 26a/14, ḳaldurdu+ḳ 32b/14, getürtdü+k 39b/17, gördü+k 21b/14, göreydü+k 22a/2

İkinci Çokluk Şahıs (+ñUz): dutarsa+ñuz 28a/5, olursa+ñuz 55a/4, girürse+ñüz 55a/4, isterse+ñüz 20b/17, himmet iderse+ñüz 114a/4, terkīb itdi+ñüz 17a/10

Üçüncü Çokluk Şahıs (+lAr): helāk oldı+lar 10a/9, sükūta vardı+lar 10a/16, başladı+lar 6a/17, ursa+lar 48b/7, ṣaḳlasa+lar 7b/9, yise+ler 20b/4, dürtse+ler 48b/10

3.6.1.3. Üçüncü Tip Şahıs Ekleri (Emir Çekimi)

Türkçe'de üçüncü tipteki şahıs ekleri olarak da emir eklerini gösterebiliriz. Fakat tabii emir ekleri aslında şekil ekleridir. Yalnız emirde her şahsın ayrı bir şekil eki olduğu için o şekil ekleri aynı zamanda şahıs da ifade ederler (Ergin, 1958: 258). Metnimizde emir ekleri şöyledir:

Birinci Teklik Şahıs(-AyIm, -AyIN): ḫāṣ id-eyim 56a/19, añlay-ayın 62a/21, ḳurtar-ayın 75b/7, bağışlay-ayın 75b/7, gönder-eyin 11a/12, bil-eyin 22a/11, yardım id-eyin 28b/5

İkinci Teklik Şahıs (ø, -GIl): gel- 56b/19, yap- 38b/19, ṣaġ eyle-gil 44b/6, bil-gil 49a/11, pāyidār ol-ġıl 49b/6, ṣan-ġıl 29b/14

Üçüncü Teklik Şahıs (-sUn): dur-sun 38b/19, aḳ-sun 38b/19, pāyende ḳıl-sun 41a/3, ṭoḳunma-sun 41b/11, müjde ol-sun 57a/19, vir-sün ṣalavāt 3a/17, gūş eyle-sün 3a/16, eyit-sün 28b/13

Birinci Çokluk Şahıs (-AlUm): buluş-alum 29a/8, ḫaberleş-elüm 29a/8, bul-alum 27b/9, var-alum 112a/3, baş vir-elüm 112a/4, taʿcīl bitür-elüm 27b/11, bünyād id-elüm 27b/11

İkinci Çokluk Şahıs (-ñ, -Uñ, -ñUz, -UñUz): al-uñ 14b/3, ol-uñ 6a/3, yitür-üñ 33a/10, ḳoy-uñuz 32a/20, ṣanma-ñuz 34b/11, defʿ id-üñüz 42b/16

Üçüncü Çokluk Şahıs (-sUnlAr): ṭutma-sunlar 51a/8, ḳaç-sunlar 26b/11, yap-sunlar 63a/8, ḳap-sunlar 63a/8, helāk it-sünler 114a/7, getür-sünler 14b/5, yitür-sünler 14b/6

3.6.2. Fiillerin Basit Zaman Çekimleri

3.6.2.1 Bildirme Kipleri

Kip kök veya gövde durumundaki fiilin bildirdiği hareketin, oluş ve kılışın, konuşan, dinleyen veya kendisinden söz edilen açısından ne biçimde, ne tarzda

yansıtıldığını gösteren bir gramer kalıbı, bir anlatım biçimidir (Korkmaz, 2009: 567). Bir kısım fiil şekilleri ortaya çıkan veya çıkacak olan hereketi bildirirler. Bu fiil şekillerine de bildirme kipleri diyoruz (Ergin, 1977: 279). Bunlar geniş zaman, şimdiki zaman, görülen geçmiş zaman, duyulan geçmiş zaman ve gelecek zaman olarak belirtilebilir:

3.6.2.1.1. Geniş Zaman

Eski Türkçe'de -Ur, -Ar, -r olarak kullanılan geniş zaman eki, Eski Anadolu Türkçesi'nde -Ur, -Ar, -r olarak görülmektedir. Metnimizde de bu şekilde tespit edilmiştir. Metinde hem geniş hem de şimdiki zaman fonksiyonuyla kullanılmıştır. Zamir kökenli şahıs eklerini alır.

Birinci Teklik Şahıs (-Ur+Am, -Ar+Am, -rAm): ḥükm id-er+em 19b/9, iste-r+em 40b/8, ol-ar+am 93b/8, bil-ür+em 23b/21, eyd-ür+em 66b/2, gözed-ür+em 68a/14, farḳ ḳıl-ur+am 79b/19, ḳıl-ur+am 33b/7, al-ur+am 66a/20

İkinci Teklik Şahıs (-Ur+sIn, -r+sIn): di-r+sin 17a/11, söyle-r+sin 32b/12, bil-ür+sin 51b/17, iste-r+sin 53b/10, yarad-ur+sın 66b/3, ol-ur+sın 79a/3, buyur-ur+sın 115a/18

Üçüncü Teklik Şahıs (-Ur, -r): ḳıl-ur 117b/3, çarḫ ur-ur 222b/18, zaḥmet vir-ür 7b/12, cān vir-ür 7b/13, ele gir-ür 8b/8, götür-ür getür-ür 9a/11, söyle-r 51a/2

Birinci Çokluk Şahıs (-Ur+Uz, -r+Uz): helāk ol-ur+uz 64b/19, naẓarına var-ur+uz 67b/10, ḳulaḳ ur-ur+uz 67b/11, işid-ür+üz 74a/9, bil-ür+üz 50a/12, gör-ür+üz 50b/9, yüz sür-ür+üz 67b/10, incin-ür+üz 79a/11

İkinci Çokluk Şahıs (-Ur+sUz, -Ar+sIz, -r+sIz): gel-ür+siz 102b/14, gid-er+siz 112a/18, di-r+siz 112b/14, söyleş-ür+siz 9a/8, ṭap-ar+sız 72b/7

Üçüncü Çokluk Şahıs (-Ur+lAr, -Ar+lAr, -r+lAr):: şurb ide-r+ler 12a/14, eyd-ür+ler 12a/20, gir-ür+ler 12b/9, żarar irgür-ür+ler 12b/12, yi-r+ler mi 13a/12, iç-er+ler mi 13a/12, nigāh id-er+ler mi 13a/12

3.6.2.1.2. Şimdiki Zaman

Eski Türkçe'de olduğu gibi Eski Anadolu Türkçesi'nde de müstakil bir şimdiki zaman ekinden bahsetmek mümkün değildir. Şimdiki zaman ifadesini geniş

zamanla tespit ettiğimiz metnimizde az da olsa şimdiki zaman için "yorı-" fiilinin geniş zamanla çekimlenmesiyle şimdiki zaman kullanımı görülebilmektedir. Metinde yalnızca yedi yerde üçüncü teklik şahısta ve ikinci çokluk şahısta kullanılmıştır. Zamir kökenli şahıs eklerini alır.

Üçüncü Teklik Şahıs (-yorUr): geli-yorur 34a/9, uça-yorur 34b/10, geçe-yorur 34b/11

İkinci Çokluk Şahıs (-yorUr+sIz): işidi-yorur+sız 11a/1

3.6.2.1.3. Görülen Geçmiş Zaman

Görülen geçmiş zaman eki Eski Türkçe'de hem ötümlü hem ötümsüz olarak -dI, -tI kullanılabilirken Eski Anadolu Türkçesi'nde yalnızca ötümlü olarak -dI kullanılmaktadır. İyelik kökenli şahıs eklerini almaktadır.

Birinci Teklik Şahıs (-dU+m): aç-dum uç-du+m 5a/18, maḥkūm ol-du+m 11a/7, gel-dü+m 11a/8, çıḳ-du+m 22a/20, bil-dü+m 22a/21, gör-dü+m 22a/21, söyle-dü+m 23a/15, eyit-dü+m 23b/17, git-dü+m 24b/2

İkinci Teklik Şahıs (-du+ñ): sözüni dutma-du+ñ 92b/21, şaş-du+ñ 44a/14, dilüñe al-du+ñ 53b/8, buyur-du+ñ 58a/8, ḳayır-du+ñ 58a/9, yarat-du+ñ 66b/4, eyle-dü+ñ 71b/8, işit-dü+ñ 71b/8, n'it-dü+ñ 73a/7, düz-dü+ñ 73a/7, günāha gir-dü+ñ 73a/7

Üçüncü Teklik Şahıs (-dI): münevver ol-dı 76b/12, çıḳ-dı 76b/18, ḳal-dı 76b/19, eyit-di 77a/8, fehm it-di 77a/8, secde-i şükr it-di 77b/8, ḳıġır-dı 78a/18, ışmarla-dı 90b/21, git-di 90b/21

Birinci Çokluk Şahıs (-dU+K): çıḳ-du+ḳ 91a/1, baḳ-du+ḳ 91a/1, ḳarşusına ṭur-du+ḳ 91a/20, ṣor-du+ḳ 98b/6, uçuş-du+ḳ 99a/10, geçiş-du+ḳ 99a/10, aġıt-du+ḳ 99b/2, yüz sür-dü+k 100b/4, git-dü+k 28a/10, gör-dü+k 43a/3

İkinci Çokluk Şahıs (-dU+ñUz): ṣan-du+ñuz 29b/17, melūl ol-du+ñuz 63a/5, dime-dü+ñüz 88a/2, dürü-dü+ñüz 25a/4, yürü-dü+ñüz 25a/5, gör-dü+ñüz 41b/17, ḳayd it-dü+ñüz 51b/2

Üçüncü Çokluk Şahıs (-dI+lAr): di-di+ler 13a/12, cevāb vir-di+ler 13a/12, eyit-di+ler 68b/6, gir-di+ler 68b/4, git-di+ler 69a/8, bil-di+ler 70b/10, çıḳ-dı+lar 73b/7, ṭur-dı+lar 74a/7, otur-dı+lar 80b/20, ʿizzet ü ḥürmet ḳıl-dı+lar 81b/19

3.6.2.1.4. Duyulan Geçmiş Zaman

Bu ek Eski Türkçe'de olduğu gibi Eski Anadolu Türkçesi'nde de -mIş olarak kullanılmıştır. Metnimizde ekin teklik ikinci şahısta örneği yoktur; çokluk ikinci şahısta ise tek örneği vardır. Ayrıca ekin dar-yuvarlak şekline de rastlanmıştır. Zamir kökenli şahıs eklerini alır.

Birinci Teklik Şahıs (-mIş+Am): leng ol-mış+am 98b/20, añla-mış+am 24a/9, ṣıġın-mış+am 75b/14, iç-miş+em 93b/7, it-miş+em ceng-i ḳırān 60b/3, naẓarına ir-miş+em 63b/19, gör-miş+em 64b/1

İkinci Teklik Şahıs (-mIş+sIn): Yok.

Üçüncü Teklik Şahıs (-mIş): otur-muş 91a/2, ayaġın ṭur-muş 91a/2, ḥāżır ol-muş 118a/17, ḫarāba var-muş+dur 61a/10, geñzine gir-miş+dür 61a/12, ʿömür sür-miş 62b/5, kelimāt eyle-miş 62b/14, otur-mış 64a/15, di-miş+dür 66b/5, cemʿ ol-mış 69b/11

Birinci Çokluk Şahıs (-mIş+Uz): ol-muş+uz+dur 88b/12, añlat-mış+uz 112a/6, ol-mış+uz 36a/13, gel-miş+üz 49b/9, beyān it-miş+üz+dür 13b/4, fedā it-miş+üz 56a/20

İkinci Çokluk Şahıs (-mIş+sIz): ḫūb tedbīr it-miş+siz *9b/1*

Üçüncü Çokluk Şahıs (-mIş+lAr): otur-muş+lar 91a/5, yaḳ-mış+lar 57a/12, helāk ol-mış+lar 10a/1, yap-mış+lar 25b/5, ḳo-mış+lar 35a/21, düz-miş+ler 35b/2, çevür-miş+ler 35b/5, tezyīn it-miş+ler 36b/5, di-miş+ler+dür 43a/13

3.6.2.1.5. Gelecek Zaman

Metnimizde kullanılan gelecek zaman eki eskiden beri varlığını sürdüren -IsAr'dır.

Birinci Teklik Şahıs (-IsAr+Am): Yok.

İkinci Teklik Şahıs (-IsAr+sIn): cā id-iser+sin 23a/8, ir-iser+sin ẕillete 39b/4

Üçüncü Teklik Şahıs (-IsAr): yüz göster-iser+dür 28a/14, ʿazm id-iser 38a/5, gel-iser 38a/10, ṣoḳ-ısar+dur 42b/15, çek-iser ẕilleti 42a/20, ol-ısar 10a/11, n'ol-ısar 27a/13, añ-ısar 60b/4

Birinci Çokluk Şahıs (-IsAr+Uz): Yok.

İkinci Çokluk Şahıs (-IsAr+sIz): Yok.

Üçüncü Çokluk Şahıs (-IsAr+lAr): Yok.

3.6.2.2. Tasarlama Kipleri

Gramerlerimizde ve fiil konusunu işleyen makalelerde dilemeli kip, isteme kipleri, dilek kipleri, uyarı kipleri gibi farklı terimlerle karşılanan tasarlama kipleri, fiilin olumlu veya olumsuz yöndeki gerçekleşmesini; tasarlanan istek, emir, şart ve gereklilik kavramları içinde veren kiplerdir (Korkmaz, 2009: 647).

3.6.2.4.1. Emir Kipi

Emir şeklinde diğer fiil çekimlerinden çok farklı olarak şahısların ayrı ayrı ekleri vardır. Yalnız çokluk üçüncü şahıs emir eki teklik üçüncü şahıs ekinin çokluk şeklidir. Emir ekleri Türkçenin başından beri tam bir fiil çekim eki durumunda bulunmuşlar, fiil karakterlerini hiç bozmamışlar ve hiçbir zaman partisip şeklinde kullanılmamış, bir isim havası taşımamışlardır (Ergin, 1958: 273). Metnimizde bütün şahıslarda örnekler mevcuttur.

Birinci Teklik Şahıs (-AyIn, -AyIm): añla-y-ayın 62a/21, uç-ayın 30a/1, var-ayın 41a/20, ol-ayın 58a/10, ḳurtar-ayın 72b/14, taṣnīf ḳıl-ayım 74b/20, n'ed-eyim 118b/10, ḫāṣ id-eyim 56a/19, ilt-eyim 6a/2, teferrüc id-eyin 5b/11, getürd-eyin 11a/3

İkinci Teklik Şahıs (-Gıl): eyle-gil 23a/9, bil-gil 49a/11, vir-gil 50a/5, aç-ġıl 51a/1, luṭf ḳıl-ġıl 17a/3, ṣan-ġıl 29b/14, bul-ġıl 45b/10

Üçüncü Teklik Şahıs (sUn): ḳal-sun 28a/19, aḳ-sun 38b/19, dur-sun 38b/19, ṭoḳunma-sun 41b/11, ṣādī olma-sun 70b/15, ẓulmetini çekme-sün 71a/15, görme-sün 18a/8, eyit-sün 28b/13, bil-sün 38b/16

Birinci Çokluk Şahıs (AlUm): ziyāret ḳıl-alum 68a/11, buluş-alum ve ḫaberleş-elüm 29a/8, ḳoy-alum 32a/17, gör-elüm 32a/17, var-alum 112a/3, bul-alum 27b/9, bitür-elüm 27b/11, bünyād id-elüm 27b/11, diñlendür-elüm 107b/12

İkinci Çokluk Şahıs (-Uñ, -UñUz): meşġūl ol-uñ 6a/3, yitür-üñ 33a/10, al-uñ 14b/3, ḳoy-uñuz 32b/20

Üçüncü Çokluk Şahıs (sUn+lAr): ḥāżır ol-sun+lar 117b/13, ḳaç-sun+lar 26b/11, ṭutma-sun+lar 51a/8, incitme-sün+ler 51a/8, yap-sun+lar 63a/8, ḳap-sun+lar 63a/8, ḫiẕmet it-sün+ler 73a/6, ilet-sün+ler 26a/1, gir-sün+ler 26b/8, diz çök-sün+ler 54a/15

3.6.2.4.2. Dilek-Şart Kipi

Bu ek de yalnız şekil ifade eden bir ektir. Hareketin şart şeklinde tasarlandığını, şart olarak düşünüldüğünü anlatmak için fiil kök veya gövdelerine şart eki eklenir (Ergin, 1958: 277). Metnimizde bütün şahıslarda örneğine rastlanmıştır. Ancak birinci ve ikinci çokluk şahısta şart eki nadiren kullanılmıştır.

Birinci Teklik Şahıs (-sA+m): aç-sa+m 93b/7, söyle-se+m 50b/21, bil-se+m 17a/15, terk itme-se+m 23b/3, in-se+m 79a/14, gir-se+m 88a/5, di-se+m 79a/14, zaḥmet ve miḥnet çek-se+m 104b/4

İkinci Teklik Şahıs (-sA+ñ): naẓar ḳıl-sa+ñ 222b/14, baḳ-sa+ñ 53b/17, ayır-sa+ñ 66a/3, vir-se+ñ 45b/5, düş-se+ñ 49a/16, gözle-se+ñ 54a/13, laʿl eyle-se+ñ 71a/17, baḳ-sa+ñ 63b/17, bul-sa+ñ 79a/13

Üçüncü Teklik Şahıs (-sA): cemʿ ol-sa 7b/2, çekirgelik ol-sa 16a/15, çıḳ-sa 85b/14, doḳın-sa 105a/1, ḳulunç dut-sa 49a/15, ʿasker çek-se 2b/8, dile-se 15b/3, git-se 8b/18, dile-se 12b/3

Birinci Çokluk Şahıs (-sA+vUz): dir-se+vüz 21b/2, zaḥmet çekme-se+vüz 79a/12

İkinci Çokluk Şahıs (-sA+ñUz): gör-se+ñüz 48a/2

Üçüncü Çokluk Şahıs (-sA+lAr): göze çek-se+ler 48b/6, dürt-se+ler 54a/12, cemʿ it-seler 56a/14, git-se+ler 70a/1, nefes virme-se+ler 52b/5, yu-sa+lar 54a/10, helāk ol-sa+lar 26a/16, ḳo-sa+lar 49a/4

3.6.2.4.3. İstek Kipi

Eski Türkiye Türkçesi'nde ve bugün istek eki -a, -e'dir. Bu ek şeklen Eski Türkçe'deki -ġay ve -gey ve daha sonraki -ġa, -ge ekinden inkişaf etmiş olmakla beraber, mana bakımından gelecek ve şimdiki zamanla alakası yoktur, iltizami manası ifade etmektedir (Timurtaş, 1977: 1126).

Birinci Teklik Şahıs (-A+m): maḥrūm ḳoy-a+m 82b/13, żāmin ol-a+m 17b/18, ḳurtar-a+m 55b/17, ṣaḳla-y-a+m 68b/9, ʿamel ḳıl-a+m 72a/9, maḳṣūduma ir-e+m 68a/15, id-e+m 89a/2, götür-e+m 103a/16, göster-e+m 20b/17, gör-e+m 40b/11

İkinci Teklik Şahıs (-A+sIn): cüst ü cū ḳıl-a+sın 68a/2, çıḳ-a+sın 69a/21, müslimān ol-a+sın 91a/13, yeksān ol-a+sın ***91a/13,*** gürz ur-a+sın 59b/18, ṭur-a+sın 69a/21, ẖaber gönder-e+sin 113a/17, gör-e+sin 47b/9, hüner göster-e+sin 17a/20

Üçüncü Teklik Şahıs (-A): gör-e 104a/20, gözed-e 39b/2, ḳap-a 43a/10, kār ḳılma-y-a 19b/11, ögred-e 86a/20

Birinci Çokluk Şahıs (-A+vUz): gör-e+vüz 107b/2

İkinci Çokluk Şahıs (-A+sIz): gör-e+siz 65b/12

Üçüncü Çokluk Şahıs (-A+lAr): ziyān itme-y-e+ler 19b/11

3.6.2.4.4. Gereklilik Kipi

Metnimizde gereklilik kipinin üç farklı şekli kullanılmaktadır. Kullanım sıklığına göre en yaygın olanları "-sA gerek" ve "-mAK gerek" gereklilik ekleridir. "-mAlU" da zaman zaman kullanılmıştır. Metnimizde ikinci teklik şahıs, birinci ve ikinci çokluk şahıslara dair örnekler yoktur.

Birinci Teklik Şahıs (-sA+m gerek): çaġır-sa+m gerek 59b/17, at-sa+m gerek 34a/2, aġır-sa+m gerek 59a/17, gey-se+m gerek 79b/8, it-se+m gerek 79b/9, naẓarına yetür-se+m gerek 112b/4

İkinci Teklik Şahıs (-sA+ñ gerek): *Yok.*

Üçüncü Teklik Şahıs (-mAlU, sA gerek, -mAK gerek): dünyāya gel-melü ola 65b/11, taʿaccüb it-melü-dür 50b/3, ḳal-sa gerek 110a/3, ol-sa gerek 110a/3, eyit-

se gerek 110b/2, pāk it-se gerek 26a/7, ġayret it-mek gerek 29b/18, ögin-mek gerek 14a/19, ṣaḳın-maḳ gerek-dür 61b/19

Birinci Çokluk Şahıs (-sA+vUz gerek): çāk itdür-se+vüz gerek 95b/5**,** helāk itdür-se+vüz gerek 95b/5**,**

İkinci Çokluk Şahıs (-sA+ñUz gerek): *Yok.*

Üçüncü Çokluk Şahıs (-sA+lAr gerek): ṣor-sa+lar gerek 111a/3, iç-se+ler gerek 117b/15

3.6.3. Fiillerin Birleşik Zaman Çekimleri

Birleşik çekim, iki çekimli fiilin bir araya gelmesinden ibarettir (Ergin, 1958: 287). Fiillerin sonuna gelerek onlardan birleşik fiiller yapan "i-" fiili ana yardımcı fiil olarak işlev yapar (bk. Ergin, 1958: 282). Fiillerin iki kipli çekimi, arka arkaya gelen iki çekimli fiil ile meydana getirilir. Sonra gelen er- yardımcı fiili; görülen geçmiş zaman, öğrenilen geçmiş zaman ve şart şekillerine girerek iki kipli çekimlerin hikâye, rivâyet ve şartını meydana getirir (Ercilasun, 1984: 151). Metnimizde bildirme ve tasarlama kiplerine ait hikâye, rivâyet ve şart birleşik fiillerine dair örnekler mevcuttur:

3.6.3.1. Hikâye

Fiilin görülen geçmiş zamanda gerçekleştiğini ifade eden birleşik zaman çekimidir.

3.6.3.1.1. Geniş Zamanın Hikâyesi

bil-ür-dü+m 59a/10, 90b/14
eyit-ür-dü+m 100a/16, 112a/10
yut-ar-du+m 96b/21
incün-ür-dü+ñ 32a/10
eyit-ür-di 72b/17
bil-ür-di 104a/18
ditret-ür-di 118a/18
dökil-ür-di 6b/16
zaḥmet vir-mez-di 43b/19
bil-mez-di 18a/12
yorul-maz-dı 107b/7
söyleş-ür-dü+k 9a/14
id-er-dü+k 56a/12
seyrān id-er-dü+k 56a/11
eyit-ür+ler-di 115a/2
zehr-i ḳātil ṣaçış-ur+lar-dı 15b/12
aḳlar baġlan-ur+lar-dı 87a/7

3.6.3.1.2. Şimdiki Zamanın Hikâyesi

aġız aç-ar-du+m 100a/15
baḳ-ar-du+m 100a/12
ḫoş geç-er-dü+m 66a/9
helāk id-er-dü+m 97a/1
eyit-ür-dü+m 100a/16, 112a/10
bil-ür-dü+m 59a/10, 90b/14
iç-er-dü+m 100a/15
daʿvā id-er-dü+ñ 76a/16
incün-ür-dü+ñ 32a/10
aġzı ṣuyı aḳ-ar-dı 86a/12
gönder-ür-di 23a/13, 73a/5
muʿāmele ḳılur-lar-dı 9a/5
laʿnet oḳur-lar-dı 73a/20
zehr-i ḳātil ṣaçışur-lar-dı 15b/12

3.6.3.1.3. Görülen Geçmiş Zamanın Hikâyesi

Metinde örneği yoktur.

3.6.3.1.4. Duyulan Geçmiş Zamanın Hikâyesi

göndür-miş-di 101b/11, 102a/16
dön-miş-di 98b/2
gör-me-miş-di 36b/18
göz ḳulaḳ ur-mış-dı 113b/8
muḳābil ol-mış-dı 106b/6
yüce ḳıl-mış-dı 20a/6
git-miş-dü+ñ 77b/3
di-miş-dü+k 12a/13
işit-miş-dü+ḳ 102b/17
aç ḳo-mış+lar-dı 80b/19
ṣūretin yaz-mış+lar-dı 86b/16

3.6.3.1.5. Gelecek Zamanın Hikâyesi

Metinde örneği yoktur.

3.6.3.1.6. Dilek-Şart Kipinin Hikâyesi

ḳadri ol-sa+y-dı 110b/4
dem çeker ol-sa+y-dı 5a/11
ʿināyet it-mese+y-dü+ñ 100a/17

3.6.3.1.7. İstek Kipinin Hikâyesi

gör-e+yi-dü+m 11a/5
ḳanad açup uç-a+y-du+m 67b/20
silkin-e+y-dü+ñ 6b/16
añ-a+y-dı 8a/12
müstecāb ol-a+y-dı 91b/10
n'ol-a+y-dı 60a/21
ṭoġ-ma-y-a+y-dı 72a/4
aḫtar-a+y-du+ḳ 60a/21

şan-a+y-du+ñ 27a/8

gör-e+y-dü+k 22a/2

getür-e+yi-dü+ñ 11a/5

helāk it-me-y-e+yi-dük 60a/21

gid-e+ler-di 13a/4

3.6.3.1.8. Gereklilik Kipinin Hikâyesi

gel-me-se gerek+i-di 73b/11

3.6.3.2. Rivâyet

Fiilin duyulan geçmiş zamanda gerçekleştiğini ifade eden birleşik zaman çekimidir.

3.6.3.1.1. Geniş Zamanın Rivâyeti

iç-er-miş 95b/21

devr id-er-miş 20a/15, 25b/15

ṭaş-ar-mış 42b/13

dut-ar+ı-mış 97a/13

3.6.3.1.2. Şimdiki Zamanın Rivâyeti

gid-e-yorur-mış 89a/13

3.6.3.1.3. Görülen Geçmiş Zamanın Rivâyeti

Metinde örneği yoktur.

3.6.3.1.4. Duyulan Geçmiş Zamanın Rivâyeti

Metinde örneği yoktur.

3.6.3.1.5. Gelecek Zamanın Rivâyeti

Metinde örneği yoktur.

3.6.3.1.6. Dilek-Şart Kipinin Rivâyeti

Metinde örneği yoktur.

3.6.3.1.7. İstek Kipinin Rivâyeti

Metinde örneği yoktur.

3.6.3.1.8 Gereklilik Kipinin Rivâyeti

Metinde örneği yoktur.

3.6.3.3. Şart

Fiilin şart şeklinde gerçekleştiğini ifade eden birleşik zaman çekimidir.

3.6.3.1.1. Geniş Zamanın Şartı

mekr id-er-se+m 88a/5
siḥr id-er-se+m 88a/4
veznile ṭart-ar-sa+ñ 6b/4
diler-se+ñ 25b/20
gid-er-se+ñ 30a/9
emr id-er-se+ñ 11a/3, 82a/21
ḥıfẓ id-er-se+ñ 94b/10
ẓālim çıḳ-ar-sa 50a/8
ḳon-ar-sa 56b/9
ṭut-ar-sa 50b/11
ẓālim çıḳ-ar-sa 50a/8
ʿarż id-er-se+k 85a/6
sözüm dut-ar-sa+ñuz 43a/2
ṭut-ar-sa+ñuz 14a/9
şoḳ-ar-sa+vuz 84a/9
himmet id-er-señüz 114a/4
şenāʿat id-er-señüz 30a/1
ḳanda ol-ur-sañuz 55a/4
ḳazacaḳ ol-ur+lar-sa 25b/18
diz çök-er+ler+i-se 54b/3
bil-ür+ler-se 117b/17

3.6.3.1.2. Şimdiki Zamanın Şartı

Metinde örneği yoktur.

3.6.3.1.3. Görülen Geçmiş Zamanın Şartı

ism-i Ḥaḳla başla-du+m-sa 45b/13
ḳaṣd it-dü+m-se 66a/11
naṣīḥat it-dü+m-se 92b/21
n'eyle-dü+ñ-se 97b/17
ḳarşu ṭur-du+ñ-sa 82b/17
ʿisyān eyle-dü+ñ-se 118b/4
ḫāk eyle-dü+ñ-se 100b/2
ṭaʿn it-di+ler-se 42b/16
ẓulm it-di+ler-se 50a/11

3.6.3.1.4. Duyulan Geçmiş Zamanın Şartı

ider-miş-se 24b/15
gel-miş+ler+i-se 47b/3

3.6.3.1.5. Gelecek Zamanın Şartı

öl-ecek i-se 16a/8
öl-mecek i-se 16a/8, 16a/9
vāḳiʿ ol-acaḳ-sa 67b/11

3.6.3.1.6. Dilek-Şart Kipinin Şartı

Metinde örneği yoktur.

3.6.3.1.7. İstek Kipinin Şartı

Metinde örneği yoktur.

3.6.3.1.8. Gereklilik Kipinin Şartı

Metinde örneği yoktur.

3.6.4. Ek-Fiil (Cevher Fiili)

Ek-fiil (bk. Korkmaz, 2009: 702; Gencan, 1966: 230), isim fiili, i- fiili, imek fiili, ana yardımcı fiil (bk. Ergin, 1958: 282), er- fiili (bk. Hacıeminoğlu, 2013: 195; Ercilasun, 1984: 151) adlarıyla anılan, daha eskiden cevher fiili (bk. Ergin, 1958: 282; Banguoğlu, 1990: 449; Yelten, 2009: 296) olarak bilinen, hem isimden fiil yapmaya hem de fiilden yeni fiil çekimleri yapmaya yarayan yardımcı bir fiildir. Kısacası, ad soylu bütün sözcüklerin sonlarına gelerek onların yüklem olmalarını sağlayan parçalara ek-fiil diyoruz. Ek fiilin mastarı "imek"tir (Gencan, 1966: 231). Metnimizde de Eski Anadolu Türkçesi'nde olduğu gibi isimlerin fiilleştirilmesinde "i-" fiili kullanılmıştır. Birinci ve ikinci şahıs için kullanılan bildirme ekleri şahıs zamirlerinden, üçüncü şahsınki ise tur-< dur- fiilinden gelmiştir (Yelten, 2009: 297). Metnimizde geniş zaman, görülen geçmiş zaman, duyulan geçmiş zaman ve dilek şart kipinde şahıslara göre ek-fiilin görünümü şu şekildedir:

3.6.4.1. Geniş Zaman

Birinci Teklik Şahıs (+(y)Am, +vAn): cehennem ejderhalarından+am 96b/20, bay+am 119a/6, ẖasta+y+am 73b/12, pādşāh+am 116b/2, ḳāniʿ+am 53b/8, bīzār+am 72b/19, şāh-ı cihān+am 93b/4, musaẖẖar+am 11a/8, ben+em 88b/6, ʿAnḳūr degül+em 88b/20, emrüñe fermānber+em 40b/14, kim+em 46a/7, müʾmin+em 31a/4, müvekkel+em 19b/7, ben+ven 31a/2, 93a/5

İkinci Teklik Şahıs (+sIn): bī-miṣāl+sin 82a/14, bī-zār+sın 72b/18, bī-zevāl+sin 82a/14, dānā+sın 118b/10, ḳādir+sin 66b/2, kāfir+sin 83b/10, ḳul+sın 75b/14, maẖlūḳ+sın 69a/12, müvekkel+sin 19b/6

Üçüncü Teklik Şahıs (+dUr, +dURUr): nādirü'l-vuḳūʿ+dur 13b/18, naḥīf+dur 64b/18, naḥl+dur 9a/20, yād+dur 68b/17, yaḳīn+dür 113a/17, yigrek+dür 19a/3, yiyici+dür 8a/15, ẓıllī+dürür 119b/1, bir+dürür 84b/11, nefs-i emmāre+dürür 70b/18, ḫāḳān+durur 88b/14, ḥāżır+durur 84b/10, mümkin degül+dür 32b/5, ṣudan degül+dür 7a/2, ṭopraḳdan degül+dür 7a/2

Birinci Çokluk Şahıs (+Uz): maḫlūḳ+uz 51a/11, melik-i Zenbūristān+uz 62a/2, çāker+üz 112a/6, fermānber+üz 112a/5

İkinci Çokluk Şahıs (+sIz): *Yok.*

Üçüncü Çokluk Şahıs (+lAr+dUr): ḳan içici+ler+dür 51b/13, cinnī+ler+dür 10a/5, ḫālī degül+ler+dür 66a/3, ġāyib+ler+dür 12b/12, ziyāret idici+ler+dür 51b/15, yüriyici+ler+dür 52a/21, ẓālim+ler+dür 110b/21, tekvīn+ler+dür 4b/11, ada+lar+dur 21b/16, zaḥmet ḳılıcı+lar+dur 51b/16, müstaġraḳ+lar+dur 66a/3

3.6.4.2. Görülen Geçmiş Zaman

Birinci Teklik Şahıs (-dU+m, +IdU+m): Yok.

İkinci Teklik Şahıs (-dU+ñ, +I-dU+ñ): itmek gerek+i-dü+ñ 32a/11, ṭutmaḳ gerek+i-dü+ñ 32a/11

Üçüncü Teklik Şahıs (-dI, +I-dI): ḥavāle+yi-di 15b/7, er+i-di 112b/15, müdbir+i-di 106b/4, server+i-di 40a/17, yir+i-di 86b/4, gereg+i-di 50b/4, arış+ı-dı 30b/15, fermān+ı-dı 102b/7, perrān+ı-dı 102b/7, saḥḥār+ı-dı 86a/14, Yezdān+ı-dı 38b/9

Birinci Çokluk Şahıs (-dU+K, +I-dU+K): Yok.

İkinci Çokluk Şahıs (-dU+ñUz, +I-dU+ñUz): Yok.

Üçüncü Çokluk Şahıs (-lAr+dı, +lAr+I-dI): ṣuçlu+lar-dı 78b/19, ṭaġ+lar+ı-dı 24b/9

3.6.4.3. Duyulan Geçmiş Zaman

Birinci Teklik Şahıs (-mIş+Am, +I-mIş+Am): Yok.

İkinci Teklik Şahıs (-mIş+sIn, +I-mIş+sIn): server i-miş+sin 107a/20, er kişi+yi-miş+sin 107a/20

Üçüncü Teklik Şahıs (-mIş, +I-mIş): maḳbūl-mış 44a/7, peyġāmber-miş 44a/6, var-mış 116b/12, āvāz+ı-mış 34b/13, balıġ+ı-mış 9b/20, gerçek+i-miş 32b/4, evren i-miş 104b/16, ne+yi-miş 64a/11, yoġ+ı-mış 93b/9

Birinci Çokluk Şahıs (-mIş+Uz, +I-mIş+Uz): Yok.

İkinci Çokluk Şahıs (-mIş+sIz, +I-mIş+sIz): Yok.

Üçüncü Çokluk Şahıs (+lAr-mIş, +lAr+I-mIş): dütünler+i-miş 34b/13

3.6.4.4. Dilek-Şart Kipi

Birinci Teklik Şahıs (-sA+m, +I-sA+m): Yok.

İkinci Teklik Şahıs (-sA+ñ, +I-sA+ñ): ʿāciz-se+ñ 96b/11, vācib degül-se+n 50b/15, ḳādir-se+ñ 79a/1, ʿāḳīl+i-se+ñ 103a/11, ʿārif+i-se+ñ 108b/13, kāmil+i-se+ñ 45b/4,

Üçüncü Teklik Şahıs (-sA, +I-sA): eṭyār seyyidi degil-se 67a/9, dutsaḳ degül-se 103a/18, nesne degül-se 6b/8, gerek-se 14a/12, dāḫil+i-se 17b/13, bu yılan zehrinden degül+i-se 42b/17, nā-maḥrem+i-se 118b/12, çoḳluġ+ı-sa 93b/11, dutsaġ+ı-sa 103a/17, yoġ+ı-sa 12a/4, var+ı-sa 104b/3, var-sa 118b/11, ṭāliʿüm yoḳ-sa 3a/7

Birinci Çokluk Şahıs (-sA+vUz, +I-sA+vUz): Yok.

İkinci Çokluk Şahıs (-sA+ñUz, +I-sA+ñUz): musaḫḫar-sa+ñuz 33a/9

Üçüncü Çokluk Şahıs (-sA+lAr, +I-sA+lAr): Yok.

3.6.5. İsimden Fiil Yapma Ekleri

İsim soylu bir sözcüğü fiil yapmaya yarayan eklerdir. Bu ekler isim gövdelerinden ziyade isim köklerinden fiil yaparlar (Ergin, 1958: 158). Eski Anadolu Türkçesi'nde görülen ve metnimizde karşılaştığımız isimden fiil yapma eklerini geçişli ve geçişsiz olarak inceleyeceğiz:

+A-: Metnimizde sıklıkla karşılaşılan eklerden olan +A- eki hem geçişli hem de geçişsiz fiiller yapar.

erlik oyunın oyn**+a-**dı 106b/13

deñize beñz**+e-**r leşkerler 95b/11

Ḳahhār-ı Tinnīn-ten-i Nüh-ser’iñ aʿżāsına uġr+**a-**yup 60a/19

buñ+**a-**ldılar 107b/19

sizden dil+**e-**düp alduġı 19a/3

+(A)l-: Geçişsiz fiiller yapan bu isimden fiil yapma ekine metnimizde az da olsa rastlanmıştır.

alça+**l-**mış 24b/18

çoġa+**l-**dı 34b/5

buña+**l-**dı+lar 107b/19

cism-i ramīm olmış tenleri diri+**l-**tmek 78b/20

gāh düz ṣaḥrā olur gāh alçaḳ yüce+**l-**üben ṭaġa döner 28a/2

egri+**l-**en ḥarīrleri 18a/6

+(A)r-: Geçişli ve geçişsiz fiiler türeten ek, metnimizde çoğunlukla renk isimleri türetirken tespit edilmiştir. Başka isimler de türetmektedir.

ḳız+**ar-**dı 98a/20

pīrüñ ṣaçı aġ+**ar-**dı 80b/5

ṣar+**ar-**mış 96b/8

ne siñekden gök belü+**r-**ür gökde ne meh āfitāb 46b/14

+At-: İsimlerden oluş bildiren geçişli-dönüşlü fiiller teşkil eden işlek bir ektir. İki ayrı ekin kaynaşması neticesinde teşekkül etmiştir (Hacıeminoğlu, 2013: 149). Metnimizde yalnız iki kelimede tespit edilmiştir.

maʿşūḳalu maʿşuḳasın göz**-et-**mege 34a/13

ḥüccāc yolların düz**-et-**dügin 108b/19

+DA-: Çok işlek kullanılmayan eklerdendir, geçişli fiiller türetir.

al**-da-**mağıla 59b/10

beḳā is-**te-** 22b/19

beglü begin göz-**de**-p 94a/1

+Gır-: Oluş bildiren geçişsiz fiiller teşkil etmektedir (Hacıeminoğlu, 2013: 153). İşlek olmayan bir isimden isim yapma eki olan bu ek metnimizde bir örnekte görülmüştür.

aʿyān-ı memleketin ḳı+**ġır**-up 28b/13

+I-: Geçişsiz fiiller türeten bu ekle metnimizde birkaç kelimede karılaşılmıştır.

ḳaḳ+**ı**-yup 31b/19

diş ış+**ı**-tdı 90a/11

berk+**i**-tseler 49a/13

bir kişinüñ gözi aġr+**ı**-sa 109b/20

+Ik-: İşlek olmayan eklerdendir. Metnimizde bir örnekte rastlanmıştır. Geçişsiz fiil yapmıştır.

maḫlūḳınuñ her biri bir+**ik**-üp 27a/4

+irge-: İsimden fiil yapan eklerin en az kullanılanlarındandır. Metnimizde de bir örnekte tespit edilmiştir.

ol cānavarcuḳları es+**irge**-yüp 5a/16

+lA-: Eski Anadolu Türkçesi'nde kullanılan en işlek eklerin başında gelir. Geçişli ve geçişsiz fiiller türetmektedir.

ḥaḳīr+**le**-di 110b/8

ʿaceb+**le-**rem 8b/12

beliñ+**le-**di 103a/13, 42b/3

yuvasında bes+**le-**dügi 112a/21

bir bir+**le-**yenler 83a/12

depe+**le-**mişlerdür 96a/18

enük+**le-**r 5b/6

giz+**le-**yevüz 85a/20

ḥāżır+**la-**yalum 91a/14

altun+**la-**dı 86b/7

balıḳ av+**la-**yacaḳ deñizümüz 25b/7

ṭamarlarınuñ etinde baġ+**la**-duġı yir 93a/20

baş+**la-**dı 100a/3, 108a/14

on ḳoyun boġaz+**la-**yup 108a/11

Allāha ışmar+**la-**dı 90b/21

+lAn-: +lA- eki ile -n dönüşlülük ekinin birleşiminden meydana gelen bu ek de dönemin en işlek eklerindendir. Geçişsiz fiiller yapan bu ek metnimizde sıklıkla tespit edilmiştir.

ḳanad+**lan-**up uçarlar 52b/11

ol şıġınuñ ḳarnı aġrı+**lan-**up 96a/7

ʿar+**lan**-dı 107b/10

biraz şoluḳ+**lan-**up 27b/15

tasa+**lan-**ınca 89a/16

yük+**len-**üp 56b/16

giz+len-düm 69b/8

niʿmet+**len-**ürler 116b/10

yük+**len-**üp 56b/16

+lAş-: +lA- eki ile -ş işteş ekinin birleşiminden meydana gelen ekin metnimizde sıklıkla kullanıldığı görülmüştür. Geçişsiz fiiller yapar.

ṭañ+**laş-**dılar 33b/19, 80b/21

vedāʿ+**laş-**up 29a/11

ʿaceb+**leş-**diler 76a/14, 76b/2

göz+**leş-**diler 34b/14

gür+**leş-**ürlerdi 20b/2

ḫaber+**leş-**elüm 29a/8

+ra-: Genelikle sesleri taklit yahud çeşitli hareketleri tavsif eden fiiller yapan işlek bir ektir (Hacıeminoğlu, 2013: 158). Geçişli fiil yapmaktadır. Metinde bir örnekte tespit edilmiştir.

çıñ+**ra-**dı 33b/16, 58a/4

3.6.6 Fiilden Fiil Yapma Ekleri

Fiil kök ve gövdelerine gelerek yeni fiiller türeten eklerdir. Metnimizde görülen fiilden fiil yapan ekler şunlardır:

-(I)n-, -(U)n-: Dönüşlülük veya edilgenlik eki olarak da bilinir. Eski Anadolu Türkçesi'nde işlek olarak kullanılan eklerin başında gelir. Bugünkü Türkiye Türkçesi'nde olduğu gibi ünlü ile biten fiillere doğrudan doğruya eklenir. Ünsüzle biten fiillerde -n- eki, yardımcı ünlüden sonra gelir (Ercilasun, 1984: 21). Metnimizde örnekleri çoktur.

dög-**ün-**di 81a/17

döşe-**n-**di 27a/8

düke-**n-**diyse 29b/16

cemīʿ ceng āletin gey-**in-**üp 102a/10

baḥr-ı ẓulümāt gibi gör-**in-**en 34b/7

ġıdā id-**in-**miş 6a/19

inc-**ün-**ürdüñ 32a/10

yāḳūt-ı ḳıymetīler ṭaḳ-**ın-**up 87a/4

-I4ş-: Karşılıklı veya ortaklaşa işteşlik bildiren ek metnimizde işlek olarak kullanılan eklerdendir.

baḳ**-ış-**ınca 43a/6

bul**-ış-**alar 19a/13

çaġr**-ış-**up 98b/5

çek**-iş-**üp 28b/6

dergāhına gir**-iş-**düm deyicek 20a/10

ḫoş ġazeller oḳ**-uş-**ur 89b/9

ṭut**-uş-**dı 76b/1

uç**-uş-**duḳ 99a/10

ur**-uş-**alum 93b/6

gör**-üş-**di 11b/15, 29a/10

gül**-iş-**üp 29b/21

-I4l-: Bu ek de edilgen ve dönüşlü fiiller yapan eklerin başında gelir. Metnimizde örneği çoktur.

iç**-il-**di 69b/16

ḳapusına aṣ**-ıl-**sa 48b/18

ayr**-ıl-**dı 69a/18

yirleri degiş**-il-**üp 24b/10

ḳan dök**-il-**meden 9b/3

gergeden şāḫından düz**-ül-**miş 105a/11

götür**-ül-**mesine 46b/20

dut**-ul-**a 39b/1

bir şoy-**ul**-mışca yumurdaya dönderüp 29a/14

-I₄r-: Hem geçişli hem de geçişsiz fiillerden geçişli ve ettirgen fiil türeten bir ektir. Kullanımı yaygın olan ekin metnimizde örneği çoktur.

yirlü yirine geç-**ür**-di 57a/3

dünyāya get-**ür**-di 20b/9, 68b/12

beni düş-**ür**-üp 79b/11

ẖilʿatler gey-**ür**-üp 47b/4

ḥürmetin art-**ur**-up 17a/7

işin bit-**ür**-üp 59b/5

ḳarınların toy-**ur**-maġa 81a/8

şız-**ır**-up 14b/15

ṭoġ-**ır**-ur 96a/8

yit-**ir**-üp 19b/20

-D-: Umumiyetle vokalle biten kelimelere gelir; iki vokal arasında -t- ötümlüleşerek -d- olmaktadır (Timurtaş, 2012: 117). Ünsüzle biten kelimelere nadiren geldiği gibi hem geçişli hem geçişsiz fiillerden geçişli ve ettirgen fiiller yapar.

yumşa-**d**-ur 21b/10

yüri-**t**-mege 6b/6

yüri-**d**-ür 47b/10

yücel-**t**-mişdür 47b/9

aġar-**d**-a 54a/10

aġla-**d**-ur 103a/7

gözlerümden yaş aḳı-**t**-dum 91b/8

añla-**t**-dılar 14b/14

depele-**t-**mege 96b/3

sizden dile-**d-**üp 19a/3

döşe-**d-**ür 2a/5

düri-**t-**mişdür 91b/16

-mA-: Olumsuzluk eki olarak bilinen bu ek Eski Anadolu Türkçesi'nin en yaygın kullanılan fiilden fiil yapma ekidir. Bu ekten sonra başka bir fiilden fiil yapma eki getirilemez.

nefsüm hevāsına uy-**ma-**yam 104b/2

düşmāndan ġāfil ol-**ma** 60a/6

uçmaġa ḳo-**ma-**yup 104b/11

ḳarārı ḳal-**ma-**dı 107a/8

uyı-**ma-**dılar 107b/13

üstin yanına geç-**me**-z 109b/12

seç-**me-**ye 110a/6

nisbet it-**me**-zem 110a/7

bir içim şu vir-**me-**yeydi 110b/4

-dIɬr-: -t- ve -r- ettirgenlik eklerinden oluşan bu ek de metnimizde sıkça kullanılmaktadır.

şükr ḳıl-**dur**-maġıçun 19b/16

elüñden al-**dur-**ısardur 83b/7

adın muḥabbetligile añ-**dur**-an 101b/18

arıt-**dur**-up 39b/16

ḳıvan-**dur**-maġıçun 106a/12

doḳut-**dır**-up 19a/12

en-**dir-**di 97a/19

yil es-**dür**-mek 113a/6

çoḳ miḥnet çek-**dür-**ür 3a/5

di-**dür**-en 45b/19

götürt-**dür-**evüz 11b/7

-dAr-: Bu ek metnimizde birkaç kelimede görülmektedir, yaygın değildir. Metnimizdeki örnek kelimelerde hem düz-geniş ünlülü hem de dar-yuvarlak ünlülü olarak ikili kullanım tespit edilmiştir.

dön-**der**-eler 5a/17

gön-**der**-di 112b/12, 116a/2

dön-**dür-**emedi 73b/11

gön-**dür-**diler 108a/10

-A-: İşlek değildir, metnimizde bir iki örneğine rastlanır.

çalḳ-**a**-ndı 41b/4

düşmāna ul-**a**-şup 117b/14

ṭol-**a-**şdılar 107a/13

-p-: Metnimizde bir kelimede görülen ek işlek değildir.

çoḳ ḥādiṣe ḳo-**p**-ar 50b/12

-GUr-: Ettirgenlik eki olan bu fiilden fiil yapma eki geçişli fiiller yapar. Metnimizde kullanımı Eski Anadolu Türkçesi devresine paralel olarak yaygın değildir.

dir-**gür-**ür 83b/21

sırrına ir-**gür-**di 2a/19

yirinden biñ dürlü zorıla ır-**ġur**-up 32a/21

bir ḥādiṣe ṭur-**ġur**-a 85b/18

-Ar-: Bu ekin eski -ġar/ -ger'den geldiği anlaşılmaktadır. Hiç değilse onunla ilgili görünmektedir (Ergin, 1977: 209). Metnimizde klişeleşmiş birkaç örnekte tespit edilebilmiştir.

çıḳ-**ar**-ayın 79a/21

gözde biten ḳılı ḳop-**ar**-up 54a/11

çök-**er**-mişdür 47b/10

gid-**er**-diler 26a/10

-I$_4$-: Klişeleşmiş birkaç kelimede tespit edilen ek işlek değildir.

mermeri kesüp ḳaz-**ı**-maġa 31a/11

İslām sür-**ü**-sinüñ ḳurdı 110b/16

-y-: Metnimizde yaygın kullanılmayan fiilden fiil yapma eklerindendir. Eski Türkçe'deki "d"nin "y" olması sebebiyle ortaya çıkmıştır (Ergin, 1958: 192). İki kelimede tespit edilmiştir.

yādigār ḳo-**y**-a 39a/2

ṭo-**y**-maz 16b/12

ḳarınların to-**y**-urmaġa 81a/8

do-**y**-urdum 97a/4

-z-: Daha çok Eski Türkçe'de kullanılan, bazen ettirgen bazen de geçişli fiiller türeten az işlek bir ektir (Yelten, 2009: 282). Bir örnekte tespit edilmiştir.

ya-**z**-ılup 16a/16

-re-: Eski Türkçe'de olmayan bu eke metnimizde tek kelimede rastlanmıştır.

yirüñden dep-**re**-nme 59b/19

-ç-: İşlek olmayan eklerden olup metnimizde iki örneğine rastlanır.

ev içine ṣa-**ç**-alar 44a/17

sür-**ç**-üp 89b/13

-v-: Eski Anadolu Türkçesi'nde işlek olmayan eklerdendir. Metnimizde iki örneği vardır.

ḳo-**v**-aruz 101a/12

ṣa-**v**-urdı 27a/7

ṣa-**v**-dı 107a/11

-aş-: Bir örnekte görülen ek yaygın değildir. Eski Türkçe'deki kaynaklarda görülmemiştir (Yelten, 2009: 285).

ṣat-**aş**-duḳ 115a/1

-AlA-: İşlek olmayan bu ek de metnimizde üç yerde geçmektedir.

dep-**ele**-mişlerdür 96a/18

sep-**ele**-mişlerdür 96a/19

siñegin üş-**ele**-mege başladı 46b/2

-ne-: Metnimizde sadece bir kelimede örneğine rastlanmıştır.

dir-**ne**-k ḳılayın 101a/9

3.6.7. Birleşik Fiiller

Birleşik fiil bir kelime grubudur. Kelime grularında esas, manaca bir bütünlük teşkil etmek ve cümle içinde tek kelime muamelesi görmektir. Kelime gruplarına iştirak eden unsurlar asıl manalarından az veya çok farklı, yeni ve tek bir mana ifade etmek üzere bir araya gelirler. Birleşik fiilde de bu böyledir (Ercilasun, 1984: 48; Hacıeminoğlu, 2013: 176). Metnimizde birleşik fiiller isim+yardımcı fiil, isim+fiil ve fiil+fiil olarak üç farklı biçimde yapılmaktadır.

3.6.7.1. İsim + Yardımcı Fiil ile Birleşik Fiil Yapma

Yabancı asıllı kelimeler it-, ḳıl-, eyle-, ol- yardımcı fiilleri kullanılarak fiil haline getirilmektedirler. Aslında yardımcı fiiller olmamakla beraber bul-, ur- ve dut- fiillerinin

oynadığı rol de hemen hemen yardımcı fiillerinki gibidir (Timurtaş, 1977: 114). Bunlar yukarıda da belirtitğimiz gibi aynı zamanda birleşik fiil gruplarıdır.

3.6.7.1.1. eyle- Yardımcı Fiiliyle Yapılan Birleşik Fiiller

Metnimizin genelinde eyle- fiili 254 kez kullanılmıştır. Bu fiille yapılan yardımcı fiillerin örneklerinin bir kısmı şöyledir:

ḥaẕer eyle-r 7a/6
ḥavāle eyle-düm 90b/13
ḫāk eyle-düñse 100b/2
ḫoşgū eyle-yen 23b/7
ḳaṣd eyle-di 6b/18
ṣabr eyle-102a/4
ḳabūl eyle-di 118a/8
daʿvā-yı benlik eyle-düñ 83b/10
daʿvā-yı rubūbiyyet eyle-di 91a/18
daʿvet eyle- 114a/17
ġazā eyle-düm 100a/19
gūş eyle-sün 3a/16
iʿtimād eyle-mişem 31a/4
işāret eyle-di 49b/16
kelimāt eyle-miş 62b/14
kör eyle-dük 99a/13
laʿl eyle-señ 71a/17
laʿnet eyle-se 116b/11
luṭf eyle-sün 77b/10
maʿmūr eyle- 38b/18, 38b/19
menʿ eyle-di 110b/8, 116b/6
mord eyle-di 32b/3
muṣāḥabet eyle-gil 77b/13
münācāt eyle- 35b/20
müşerref eyle-düñ 23b/14
naṣīḥat eyle-di 83b/14
ṣaġ eyle-gil 44b/6
ṣāliḥ ʿamel eyle-gil 23a/9
ḳavl eyle-dük 83a/19
ṭāʿat eyle- 23a/2
ṭaleb eyle-r 3a/12
ṭavīl eyle-ye 100b/13
ʿīş eyle-di 12a/7
naġam eyle- 108b/13
nā-murād eyle-megil 31a/1
nigāh eyle- 10b/17
sünnet eyle-di 68b/14
şād eyle- 23a/20
şehādet eyle- 65a/12
şems eyle-yem 88a/5
şükrüñ eyle- 45b/7
taḥḳīḳ eyle- 44b/20
teferrüc eyle- 63a/8
tefsīr eyle-düm 90b/17
tekbīr eyle-ridi 104a/9
temennā eyle-di 116a/7
teraḥḥum eyle-di 91b/9
terk eyle- 108b/12
tevbe eyle- 79b/17
vāḳıf eyle-di 28b/19
var eyle-düm 90b/10
yardım eyle-süñ 28b/4

żarr-ı delīm eyle-ye 94b/10

zebūn eyle-r 47b/18

zecreti eyle-yem 99a/2

zeyn eyle-se 86a/12

ziyāret eyle- 21a/17

3.6.7.1.2. it- Yardımcı Fiiliyle Yapılan Birleşik Fiiller

Metnimizde it- fiili 1949 kere kullanılmıştır. Bu fiille yapılan birleşik fiiller metinde en çok kullanılan birleşik fiil grubunu oluşturmaktadır. Örnekleri şöyledir:

ḥādiṯe it-di 111b/13

ḥareket it-di 53b/6

ḥükm it-di 25a/18

ḫaber it-di 19a/16

ḫışm it-di 97a/10

ḫiṭāb it-di 75b/17

ḫizmet it-di 24a/15

ḳaṣd it-di 104a/19

ḳabūl it-di 28b/7

ḳarār it-di 59b/14, 67a/1

ḳıyās it- 39a/6, 97a/11

ḳulaġuzlıḳ it-di 59b/13

ṭañ it-di 29a/12

ṭāʿat it- 23a/2

ṭaleb it-di 100a/4

ṭavīl it-di 100b/14, 77a/15

temīz eyle- 94b/12

ṭulūʿ it-di 72a/14

ẓāhir it- 17b/2

ʿazm it-di 112b/7

ʿibādet it-di 93b/19

ẕikr it-di 67a/20

ʿitāb it-di 48b/1, 48b/2

ʿizzet it-di 47a/14

āferīn it-di 60a/20, 89b/12

āh it-di 69a/4

alḳış it-di 41a/2

āzād it-di 65a/16

bir iş it-di 74a/1

buġż it-di 110b/8

cehd it-di 43b/7

cennet it- 45b/20

var it-di 39b/3

cūş it-di 11b/1

çāk it-di 56a/15, 95a/16

daʿvet it-di 115a/17

defʿ it- 102b/11

dehşet it-di 27a/10

dilek it-di 82b/11

duʿā it-di 47a/6, 63b/5

efġān it-di 46a/5

emr it-di 100a/4

eylük it- 103b/1

fehm it-di 77a/8, 97b/21

ferāġat it- 31b/18

feyż ü emr it-di 1b/10

fikir it-di 11b/2

gerdiş it-di 1b/5

helāk it-di 105a/21

himmet it- 101a/10, 14a/17
iṭāʿat it-di 115b/14, 5b/3
nāliş it-di 30b/19, 31a/5
nefrīn it-di 81a/4
nessāc it-di 2a/5
niyāz it- 47a/3
niyyet it-di 102a/12
nūş it- 46a/4
pāk it- 70b/20
perdedār it-di 2a/5
raḥmet it- 23a/19
rūşen it-di 47a/11
secde it-di 2a/19, 69b/10
sehv it-di 114b/19
selām it- 28b/12
ser-tāc it-di 2a/14
suʾāl it-di 112a/8
şād it- 23b/8
şādīlıġ it-di 81b/16
şehādet it-di 64b/11
ziyāret it-di 35a/1

3.6.7.1.3. ol- Yardımcı Fiiliyle Yapılan Birleşik Fiiller

Metnimizde ol- fiili 1527 yerde geçmekte olup, it- fiilinden sonra en çok kullanılan yardımcı fiildir. Örnekleri şöyledir:

ḥāṣıl ol-a 30b/13
ḥādiṣe ol-mışdur 89a/14
ḥākim ol-am 101a/10
ḫāṣ ol-alar 19a/13
ḫaber ol-dı 11b/9
ḫālī ol-madı 67a/1
ḫalḳ ol-mış 19b/4
ḫān ol-a 37b/17
ḫarāb ol-dı 114a/1
ḫayr ol-a 62b/11
ḫilḳat ol-up 22b/4
ḫor u ẕelīl ol-dılar 2a/13
ḫoş havā ol-dı 54b/18
ḫoş muʿaẓẓam ol-dı 119b/4
ḫoşnūd ol-a 62b/11
ḫumār ol-maz 103a/10
ḫurram ol-maya 70b/15
ḳaḥṭlıḳ ol-ur 7a/8
ṣāḥib-ḥayā ol-ur 2b/3
ḳaṣr-ı meşīd ol-ursa 55a/9
ṣabāḥ ol-dı 67a/1, 69b/5
ḳabūl ol-a 113a/2, 11b/3
ḳadīd ol-ur 7b/9
ḳadri ol-maya 116b/17
ḳafādār ol-up kim 74a/15
ṣāfī ol-sun 58a/16
ṣalāt ol-sun 2b/6
ḳanāʿatumuz ol-duġı 51b/10
ḳāniʿ ol-duḳlarıyçun 55a/2
ṣarīḥ ol-ur 13a/21
ḳāyil ol-dum 39a/11
ṣınıḳ ol-duġıyçun 98a/7
ḳısmet ol-an 66b/15
ḳıymetüñüz olmaduġı 53a/20

raġbetüñüz ol-maduġı 53a/20
ḳoyuna ḳurd ol-up 2b/14
ṣubḥ ol-dı 107b/14
ṣubıḥ-dem ol-acaḳ 67a/4
ḳurtcuġazlar ol-up 52b/10
Ṭūfān-ı Nūḥ ol-ıcaḳ 64b/15
ṭāḳatı ol-a 5b/3
ṭāʿūn ol-a 9b/10
ṭabʿ ol-ur 76b/6
ṭamaʿdār ol-mayam 66b/12
ṭāmiʿ ol-an 51b/10
ṭarḥ ol-updı 117a/18
ṭavīl ol-a 64b/20
ṭoġru ol-a 55a/19
ṭopraḳ ol-up 27b/20
ʿaḳl irgürmemiş ol-a 14a/17
ʿaḳlı az ol-ur 62b/6
ʿaḳlı kāmil ol-dı 70a/18

3.6.7.1.4. ḳıl- Yardımcı Fiiliyle Yapılan Birleşik Fiiller

Metnimizde 728 kere ḳıl- fiili kullanılmıştır. Bu fiille oluşturulan birleşik fiillerin bir kısmını şöyle vermek mümkündür:

Ḥaḳḳa ṭāʿat ḳıl- 105b/10
ḥāṣıl ḳıl- a 61b/3
ḥavāle ḳıl- a 95b/2
ḥāżır ḳıl- a 3b/11
ḥikāyet ḳıl- a 94b/3
ḥükm ḳıl- 115a/20
ḫālī ḳıl- a 92a/2
ḫayr duʿā ḳıl- a 77b/11
ḫiẕmet ḳıl- a 14b/10
ḳabūl ḳıl- 74b/8
ḳıl- an terkīb-i 119a/4
ḳulluḳ ḳıl- ar 71b/21
ṭāʿat ḳıl- 23a/5
ʿaẕāb ḳıl- a 90b/16
ʿadād ḳıl- an 30b/21
ʿadl ḳıl- 51a/15
ʿahd ḳıl- 72b/17
ʿamel ḳıl- 55a/11
ʿarż ḳıl- an 82b/12
ʿiḳāb ḳıl- 51a/1
ʿizzet ü ikrām ḳıl- asın 68a/4
āferīn ḳıl- a 14a/10
āheng ḳıl- an 85b/20
āşikāre ḳıl- a 110b/20
beyān ḳıl- 71b/8, 78a/10
cehd ḳıl- 70b/21
ceng ve cidāl ḳıl- a 85b/16
ceng-āşūb ḳıl- 91a/11
cennet ḳıl- am 39a/9
daʿvet ḳıl- a 117b/18
devr ḳıl- an 97a/2
duʿā ḳıl- acaḳdur 63a/7
dütün ḳıl- a 76a/21
faḫr ḳıl- an 22b/9
farḳ ḳıl- amadı 113b/10
fermān ḳıl- a 115a/14
helāk ḳıl- 59b/11
iṭāʿat ḳıl- a 40b/2

iʿlām ḳıl- a 89a/14
istād ḳıl- alum 50a/8
maḳbūl ḳıl- 82a/20
meded ḳıl- alar 31b/7
mezīd ḳıl- a 23b/2
naẓar ḳıl- a 43a/13
nālān ḳıl- a 115a/15
nigāh ḳıl- 45b/17

3.6.7.1.5. bul- Yardımcı Fiiliyle Yapılan Birleşik Fiiller

Metinde 149 yerde bul- fiili kullanılmakta olup bul- yardımcı fiiliyle yapılan birleşik fiiller ol-, ḳıl-, eyle-, it- yardımcı fiillerine göre daha az yer almaktadır. Örnekleri şöyledir:

ḥācetüm bul-am 77b/16
ḥayāt bul-dı 71a/8
ḫalāṣ bul-asın 77b/20
ḳıymeti bul-dı 2a/11
ḳurbeti bul-dı 2a/10
ḳuvvet bul-a 4b/19
ṣevāb bul-ġıl 45b/10
ẓafer bul-a 103a/18
şevketi bul-dı 2a/21
beḳā bul-dum 39a/12
devlet bul-a 117b/19
eṣer bul-dı 2a/2
emān bul-asın 83b/11
himmetin bul-asın 61b/4
merātib bul-acaḳların 13b/16
murād bul-a 16a/21
neʿizzet bul-dı 2a/16
necāt bul-dular 54b/16
nuṣreti bul-dı 2b/7
rāḥat bul-am 104b/3
şöhret bul-acaḳdur 70b/8
vuṣlatı bul-dı 2a/11

3.6.7.1.6. dut- Yardımcı Fiiliyle Yapılan Birleşik Fiiller

dut- fiili metnimizde 74 yerde geçmektedir. Bu yardımcı fiille yapılan birleşik fiiller metnimizde sıkça kullanılmıştır. Örnekleri şöyledir:

Ḥaḳ emri dut- 38b/16
ṣaf dut-up 106a/1
ḳarāra dut-up 95a/20
ḳulunç dut-sa 49a/15
ʿālemi dut-dı 98a/10
ẓulümāt dut-dı 42a/8
aç dut- 45b/9
aġzın dut-ar 95a/7
cihānı dut-up 27a/4
çāşni dut-ar 40b/4
dost dut-up 111a/10
güş-ı hūşı dut- 94b/5
maʿẕūr dut- 32a/13, 37a/20
meded dut-ar 40a/4
naṣīḥat dut-uñ 42a/19
nevbet dut-arlarıdı 87b/10

rikābın dut-up 108a/10
sözin dut- 23a/4, 45b/4
sünneti dut- 2b/1
şek dut-ma 93a/21
toz dut-up 98b/1
yüz dut-sa 87a/15

3.6.7.1.7. ur- Yardımcı Fiiliyle Yapılan Birleşik Fiiller

Metinde 139 yerde ur- fiili geçmekte olup bu yardımcı fiille yapılan birleşik fiillerin bir kısmı şöyledir:

ḫidmetine yüz ur-dı 90b/1
ḍarb ur-dı 99b/18
ḳudret ḫorṭūmcuḳların ur-up 99a/11
ṭabancalar ur-up 84a/17
ʿaybın yüzüne ur-mayup 82b/1
cevelān ur-up 42a/11
çarḫ ur-ur 119b/18, 72a/7
dem ur-up 46b/4
el ur-up 32a/6
ḳufl ur-mışlar 37a/3
engüşt ber-dehān ur-dı 60a/2
naʿra ur-dı 42b/2
fikr engüştin ur-dılar 32a/4
göz ḳulaḳ ur-mışdı 113b/8
göz ur-up 35b/4
kilīd ur-dı 2b/7
lāf ur-ıcaḳ 14a/18
maḥmīz ur-up 108a/8
mevc ur-mış ṭurur 106a/4
ḳulaḳ ur-uruz 67b/11
naẓar ur-am 55b/4
naʿra ur-up 106a/7
omuz ur-up 64a/1
pençe ur-up 42a/10
pervāz ur-dı 105b/2
pūlād külünkler ur-up 29a/13
sille ur-dı 99b/20
şīşe ur-up 10b/1
tīz ü nebtīz ur-sa 47b/20
tīz-āba ur-up 14b/15
yüz ur-ur 88b/10
zaḫm ur-up 7b/20, 97a/17

3.6.7.2. İsim + Fiil ile Birleşik Fiil Yapma

Yardımcı fiiller dışında isim ve fiille kurulan birleşik fiiller bu kategoride değerlendirilir. Metnimizde örneği çoktur.

çeşm aç-a 94b/9
ḳanad aç- an 98a/5
ağız aç-ar 104b/20
cānın al-a 92b/16
intiḳāmuñ al- a 82b/19
ʿibret al- alar 36b/15
ālāy bağla- yup 29a/1
ṣaf bağla- yup 12a/10
cānına tasa düş- di 79a/6
yolum düş- di 24b/1

ırak̟ düş- di 118b/6
göñli düş- er 12a/2
īmāna gel- 91a/10
dile gel- 97b/14
göñlin yap-dı 60b/10
ġażaba gel- di 72a/3
ḫışma gel- di 93a/4
ḫurūşa gel- di 99a/7
münāsib gel- di 56b/19
ʿak̟luñ başuña getür- 31b/7
īmān getür- 79a/2, 83b/12
dünyāya g.- di 68b/12
yirine getür- ebilür 62a/15
k̟orḳuları git- di 29a/12
cānı cehenneme git- di 108a/5
kendüden gid- er 44a/15
göz gözi gör- di 66b/21
ḫor gör- di 107b/9
ḫoş gör- di 16b/3
müvecceh gör-di 63a/9
ġıdā idin- miş 6a/19
aṣlına ir- düm 11a/6
maḳṣūduma ir- em 68a/15
ecel ir- icek 92b/7
ḥayrān k̟al- a 93a/8
ʿāciz k̟al- dı 99a/16 fermānı k̟al- madı 67b/20
iḫtiyārum k̟al- madı 84a/2
maḥrūm k̟oy- am 82b/13
günāha k̟oy- arsın 73a/8
k̟ulaġuñuza k̟oy- uñuz 32b/20
ʿāciz k̟oy- up 94b/4
ayaġında baş k̟oy- up 42b/5
k̟āyim ṭur- a 119b/18
cenge ṭur- dı 106b/9
k̟arşu ṭur- dı 19b/1
emān vir- 80a/9
ḫaber vir- 17a/3, 24a/4
āvāze vir- di 59b/20
cevāb vir- di 112a/9

3.6.7.3. Fiil + Fiil ile Birleşik Fiil Yapma

Tasvir fiilleri de denilen bu fiiller -a, -e yahut -u, -ü gerundium şekillerine hususi fiiller eklemek suretiyle yapılır. Devamlılık, çabukluk, yaklaşma ve iktidar fiilleri olmak üzere dört çeşittir (Timurtaş, 1977: 141):

3.6.7.3.1. Devamlılık Fiilleri

gel-: ṭurugel-üp 43a/21, 56b/14, durugel-üp 42a/2, ḫidmetüñe yüz süregeldüm 77b/15, çıḳagel- di 118a/6, 42a/4, uşagel-üp 60b/13

gör-: ḥamd idegör- 53a/16

3.6.7.3.2. Çabukluk Filleri

vir-: bindivir-ipdür 52b/1, maẓlūmınuñ ḥaḳḳını alıvir-üp 110b/13, bulıvir- eyin 60b/21, dikivir- 56b/20, diyivir- deyicek 19b/8, çāre k̟ılıvir- 9b/9, ṣalıvir- üp 13b/12

3.6.7.3.3. Yaklaşma Fiilleri

yaz-: helāk ideyaz- dı 105a/17, helāk olayaz- dı 28b/11, öleyaz- dı 28b/12, şıyayaz- dı 104b/11

3.6.7.3.4. İktidar Fiilleri

bil-: ketḫudālıḳ idebil- e 118b/18, alıma-dılar 9b/6, bulıma-dılar 111b/18, ḫalvetden çıḳıma-dı 116a/6, farḳ ḳılama-dı 113b/10, ḳıyama-dı 69a/4, düketeme-mişlerdür 9b/21, gideme-diler 9b/7, fikr ideme-diler 17b/5, döndüreme-di 73b/11, göreme-di 63b/10

3.6.8. Fiillerde Soru (+mI)

Fiillerde soru şekli +mI ile yapılır; ünlü uyumu şartı aranmaz.

aġzıyla mı alur 9a/11

eliyle mi götürür getürür 9a/11

bilmez misin 24a/5, 6b/2

bilür misin kim 6b/14

degül misin 52a/11

görmez misin kim 45a/8

melāʾikeden midür ya degül midür 12a/15

ʿİbrī midür ya ʿArabī midür ya ʿAcemī midür 12a/16

revā mıdur 55b/19, 64b/5

Süleymānlıḳ ḳıldı mı ola diyicek 21a/14

Bazı birleşik fiillerde soru eki isimle yardımcı fiil arasına girebilir.

rızḳ mı virür diyicek 71b/16

bühtān mı ḳılursın 74a/19

ḳul mı olursın 76a/16

ʿāciz mi oldı 107b/11

ḥavāle mi ḳılur 93b/13

Yalnızca bir örnekte ekin yuvarlak şekli tespit edilmiştir.

bu ḳadar ʿömr mü sürer 62b/15

3.6.9. Yabancı Unsurlar

Metinde Arapça ve Farsça'ya ait ön ekler ve son ekler mevcuttur. Bu ekler metinde sıklıkla kullanılmıştır. Farsça eklerin Arapça eklerden daha çok olduğu tespit edilmiştir. Burada vermeyi uygun buluyoruz[15]:

3.6.9.1. Arapça Unsurlar

3.6.9.1.1. Arapça Ön Ekler

ʿale- (ile): ʿale'l-ḫuṣūṣ 89b/5, ʿale'ṣ-ṣabāḥ 80b/2, ʿale't-taʿcīl 14b/17, ʿale'ṭ-ṭafṣīl ʿ. 78a/10

ʿaleyhi- (onun üzerine): ʿaleyhi's-selām 117b/11, ʿaleyhimā's-selām 10b/19, ʿaleyhi'l-laʿne 79a/7

ʿayne- (kendisi): ʿayne'l-ḥayāt 77b/4

bi- (ile): mezīd-i bi-ḥaḳḳ-ı Kāf ve'l-Ḳurʾānü'l-Mecīd 119a/2, bi-ḥamdi'llāh 52a/3, bi-llāhi'l-ʿaẓīm 21a/9, bi-ḥaḳḳ-ı nūr-ı pāk-i Celīl 68b/6

lā- (olumsuzluk eki): lā-yezāl 111b/11, lā-yefūt 84b/8, lā-naẓīr 10b/8, lā-mekān u lā-şerīk 80a/5, lā-yemūt 97a/3

min-baʿdi (-den sonra): min-baʿdi Eflāṭūn-ı Yunānī 46a/13

min-ḳabli (-den önce): min-ḳabli'r-Raḥmān 82b/17

zī- (sahip): zī-melik 40a/14, zī-müsebbib 1b/10

3.6.9.2. Farsça Unsurlar

3.6.9.2.1. Farsça Ön Ekler

be- (ile): be-şarṭ-ı ān 56b/7, be-cān-ı Muṣṭafā 97a/7, be-devlet-i şomā 58b/20, be-ġāyet 6b/3, be-ḳavl-i süḫan-perverān-ı üstād 95a/12

---

[15] Metinde geçen bütün yabancı kökenli kelimeleri manaları, aldıkları ekler ve içinde geçtikleri kelime gruplarıyla beraber dizine ayrıntılı olarak aldık. Ayrıca burada vermeye gerek görmedik. Ayrıntılı bilgi için dizine bk.

bī- (olumsuzluk eki): bī-ʿadd 119a/9, bī-baṣarda 86a/10, bī-bedeldür 111b/11, bād-ı bī-cān 12b/12, bī-çāre 79b/17, bī-dīn 87b/18, bī-edeb 72b/12, bī-gümān 103a/1, bi-ş'nev

ber- (üzere, -dA): ber-ḳarār 8b/20, ber-kemāl 48b/15, ber-revān-ı Muṣṭafā 71a/14, ber-dehān 70a/20

dü- (iki): ʿayn-ı dü-cihān 118b/3, ş̲evāb-ı dü-cihān 77a/16

der- (-dA içinde): der-bend 118a/3, der-āġuş 73a/3

ez- (-dAn): ez-ān cānıb 101b/2, ez-dār-ı maḥrem 119b/10

nā- (olumsuzluk eki): nā-gāh 102b/12, nā-geh 60a/9, nā-gehān 50b/13, nā-gūyā 78a/3, nā-ḥaḳ 73b/3, nā-ḫalef 89a/4, nā-ḫoş 86a/16, nā-maḥrem 118b/12, nā-merd 103a/20, nā-murād 31a/1

nābe-: nābe-dīd 70b/4, nābe-kār 111a/10

pür- (dolu, çok): pür-melāl 22b/18, pür-telbīs-i ḥasūd 91a/3, pür-ḫūn 3a/6, pür-reng 105b/7, pür-uṣūl 111b/13, pür-hüner 22b/20, pür-günāham 119a/4, pür-naẓar 86a/9, pür-nem 3a/7, pür-vefā 115b/12

3.6.9.2.2. Farsça Orta Ekler

-ā- (pekiştirme elifi): ber-ā-ber 107a/12, levn-ā-levn 37a/17, māl-ā-māl 114b/17

-be- (-A): cev-be-cev 9a/21, ferseng-be-ferseng 25a/11, rū-be-rū 93b/6

-te- (-dAn): ser-te-ser 60b/3

-ender- (içinde): hezār-ender-hezār 119a/10

3.6.9.2.3. Farsça Son Ekler

-āne: āʿḳılāne 32b/15, ḫüsrevāne 12a/7, şīrāne 92b/14

-bān (koruyan): dergeh-i derbān 88b/14

-bār (saçan) : dürbār-dur 2b/21

-bāz (oynayan): şehbāz-ıla 16b/20, aşbāz-lar 46b/12, cānbāz 8a/17, ḫabbāzlar 46b/12

-ber (götüren, alan): dilber 23b/2, fermānber 5a/4, peyġāmber 91a/9, resūl-i rehber 110b/11

-bīn (gören): ẖodbīn 64a/6, ẖurdebīn 118b/18

-çe (küçültme bildirir): ẖālīçe-ler 17b/12, mūrçe 1b/14

-dār (tutan, sahip olan): berdār 35b/12, dildār 101b/19, dīndār-ı pīr 2b/2

-dān (alet ismi yapar): şemʿdān-lar 73b/20

-dān (bilen): süẖandān 95b/7

-efşān (saçan): dür-efşān 108b/3

-gāh, -geh (yer, zaman bildirir): dergāh-ından 19a/16, dergeh-i Ḥaḳ 53a/13, bārgāh-ı muaʿllā 119a/15, cāygāh 91b/20, ẖargāh 105b/21, kārgāh 18a/4, rezmgāh-a 98a/18, seḥergāh 89a/11, taẖtgāh-ına 99b/10, ziyāretgāh-ını 39b/17

-gār (eden): Ḫudāvendigār 4a/10, Kirdgār 94a/17, Perverdigār 67b/11, yādgār 94b/14

-gīn (-lI): ġamgīn 28a/12, nemgīn 35a/19

-ger (-cI): āhenger-leri 31a/13

-gīr (yayan, tutan): çāşnigīr-ler 108b/4, destgīr 95b/6, kārgīr 55a/5

-gūn (renkli): gül-gūn 17b/15, laʿl-i mey-gūñ 46a/1

-ẖāne (ev): mihmān-ẖāne-ye 108a/10, dīvān-ẖāne 108b/2, heft-ẖāne 8a/20, mīve-ẖāne 27a/20, şeş-ẖāne 8a/19

-īn (sıfat yapar): billūrīn 108b/5, sengīn 113a/21, zerrīn 18a/21

-kār (eden): günāhkār-a 30b/8, ẖizmetkār 58a/18, kāmkār 116b/20

-keş (çeken): pīşkeşler 11b/14, serkeş 91a/8

-küsār (yiyen): ġam-küsār 16b/9

-küşā (açan): dilküşādur 3a/1, ḳalʿaküşā 85a/12

-mān (sıfat yapar): şādmān 61a/4, ḳahramān 106a/19

-mend (sıfat yapar): hünermend 3a/18

-nāk (-lI): tābnāk 23a/6, nemnāk 5b/6, zehirnāk 42b/12, derdnāk 88b/12, ġamnāk 104a/21, ġażabnāk 89a/14, ḫışımnāk 30a/14, ḫavfnāk 74b/10

-nişīn (oturan): şehnişīn 116a/11

-nümā (gösteren): ḳudret-nümā 93a/14, Cihān-nümā-da 103b/8

-res (elde eden): destres 118b/7, 94b/13

-rev (giden): kej-rev 106b/10

-sān (benzetme bildirir): yeksān 36a/18

-sār- (yer, sahiplik bildirir): kūhsār 27b/21, meh-ruḫsār 86a/17

-sitān (yer bildirir): Hindūsitān 104a/12, kūhistān 57b/11, Zenbūristān 61b/14, zemistān 27b/20, tābistān 114b/14, gülistān 98b/8

-şen (yer bildirir): gülşen 1b/8

-ter (daha çok): ʿacebter 41a/16, bekter 106a/5, efḍalter 5a/5, nāzükter 17b/16, żaʿīfter 49a/8, şaḫtter-dür 44a/20

-veş (gibi): ejdehāveş 53b/7, dāneveş 39a/19, mecnūnveş 23b/1, Süleymān-nāmeveş 94b/16, defveş 70a/21, kebkveş 16b/20

-vend (benzerlik bildirir): Ḫudāvend-i cihān 119a/8

-yār (sıfat yapar, sahiplik bildirir): saʿādetyār 30b/13, baḫtiyār 47a/15, ḳandyār 86a/8, şehryār 84b/12

-zār (yer bildirir): gülzār 87b/4, kārzār 101b/8

BÖLÜM 4: CÜMLE BİLGİSİ

Eski Anadolu Türkçesi'nde cümle konusu en az çalışılan sahalardandır. Şimdiye dek fonetik ve morfolojik olarak çok ciddi çalışmalar yapılmış; ancak cümle bahsine diğerlerine oranla daha az yer verilmiştir. Bu durum bize cümlenin alan içinde hala belli kurallara oturtulamadığı, çok farklı görüşlerin ortak bir noktada buluşamadığını göstermektedir. Bu itibarla çalışmada, birçok araştırmacının yaptığı gibi Muharrem Ergin'in sentaks ve cümle ile ilgili görüşlerini esas kabul edilip konu aktarmaya çalışılacaktır.

Cümle bir fikri, bir düşünceyi, bir hareketi, bir duyguyu, bir hadiseyi tam olarak bir hüküm halinde ifade eden kelime grubudur; hüküm bildirmelidir (bk. Ergin, 1958: 356; Hacıeminoğlu, 2013: 199). Karahan'a göre de cümle yargı bildirmelidir (Karahan, 2008). Yargı veya hüküm bildiren cümleler yapılarına, yüklemlerinin yerine, yüklemlerinin türüne ve anlamlarına göre dört ana başlıkta incelenir:

4.1. Yapısına Göre Cümleler

Yapısına göre cümleler basit, birleşik, eksiltili, bağlı ve sıralı olmak üzere beş çeşittir:

4.1.1. Basit Cümle

Basit cümleler tek yüklemi olan cümlelerdir. Yüklem isim veya fiil olabilir. Şu hâlde yüklemi isim olan cümlelere isim cümlesi, fiil olan cümlelere fiil cümlesi denir. Metnimizde yüklemi tek olan isim ve fiil cümleleri Türkçe'de görülenin aksine azdır.

Anda daḫı ḥikmet vardur. 8a/8

Çünkim ben daḫı nidā-yı ulūhiyyeti işitdüm. 5a/17

Demürbād-ı dīv buyurdı. 29a/12

Ḫiṭāb-ı ʿizzete fermān ṭutdum. 5a/18

Leşker-i Süleymān ol ṣaḥrāda ḳondı. 5b/13

Neml-i Kebīr vilāyetine geçdüm. 5a/18

Neml-i Kebīr'e varam. 5a/16

Nitekim ḥükemā eydürler. 31b/10

Pes ḳarınca mūrçe dilince çaġırdı. 5b/14

Sinle içinde sīnesin ʿaḳreb ılan yiyecekdür. 8b/14

Süleymān zamānında dört biñ dört yüz otuz altı yıl, ṭoḳuz ay, on bir gün geçmişdi. 29b/7

Yaʿnī çekirge Allāh Teʿālā'nuñ ʿaẕīm leşkeridür. 7a/11

Yil taḫt-ı Süleymānī'yi yiryüzine indürdi. 5b/13

Ẕīra ki naṣībümden özge dünyādan nesne almazam. 33a/11

4.1.2. Birleşik Cümle

Birleşik cümleler en az iki yüklemi olan cümlelerdir. Bu yüklemlerden biri yan yüklem, diğeri ana yüklemdir. Birleşik cümle bir asıl cümle ile onun manasını tamamlayan bir veya daha fazla yardımcı cümleden teşekkül eder (Ergin, 1958: 361). Birleşik cümleleri üç ana grupta inceliyoruz:

4.1.2.1. Şartlı Birleşik Cümle

Şartlı birleşik cümle yan yüklemi veya yardımcı cümlesi dilek-şart ifade eden cümledir. Şart cümleleri tek başlarına yargı bildirmezler, bu yüzden ana cümleye bağlanırlar. Şartlı birleşik cümlede yardımcı cümle önce, ana cümle sonra gelir. Bu cümlelerde şartlı cümle ya da şart eki -sA'yı barındıran yan cümle ana cümlenin zarfıdır.

Andan perīler taḫtını Gevher-nigīn nāḫiyetinde ne ḳadar perīler var-ısa cemʿ olup reʾīsleriyle laʿl ü gevher ḳıymeti, ṭaş-ı muraṣṣaʿ, zerbāft aṭlas ḳumaşlar getürüp elin öpüp ḫiẕmet şerāyiṭin yirine yitürdiler. 11b/10

Biñ ādem bir yire gelse ḳaldurmak mümkin degüldi. 29a/19

Bir kişi ki ne ḳadar himmetin yüce ṭutsa ḳıymeti ḳadri daḫı ziyāde olur. 17a/19

Biz daḫı bu ḫizmeti incindügümüz ecilden dilümüze ne gelürse aḥmaḳlar gibi söyledüḳ. 32a/14

Eger aru ṣoḳduġı yire siñegi dögüp ursalar derdi sākin ola. 49a/4

Eger iki sāʿat geçse iki kerre çaġırur. 16a/3

Eger ki naṣībüm, rızḳum dünyāda dükenmediyse nesne olmazam. 33a/11

Eger zāniye ise yüzi siyāh görinürdi. 16a/10

Eyle olsa bizüm daḫı cinsimüz ki perī ṣınfıdur. 14a/4

Ḫākī ḳavminden gelen maḫlūḳāt cinsinden rūzgār-dīde yirler elümüze girse göreydük. 22a/2

Hüsrev olsa Şīrine göñli düşer. 12a/2

Müşkilātum neyse ḥallin ḳıldılar. 40b/10

Sözüm dutarsañuz bu ḥırṣ u ṭamaʿı göñlüñüzden götürüñ. 43a/1

Bir cümlede üçüncü teklik şahıs emir eki şart fonksiyonunda kullanılmıştır.

Pes eger ins ü eger cin eger perī eger faḳīr ve eger cihānuñ serveri; lā-büd anda hüner gerek ki hüneri olmasa gerekse, Ferīdūn-fer olsun aña iʿtibār yoḳdur. 14a/11

4.1.2.2. İç İçe Birleşik Cümle

Bir cümle içine başka bir cümlenin girmesiyle oluşan cümledir. İç içe birleşik cümle temel cümlenin nesnesi olur. Temel cümlenin yüklemi çoklukla *demek, saymak, zannetmek, farz etmek, bilmek, görmek* gibi fiillerden oluşur (Özkan ve Sevinçli, 2009: 176). Yardımcı cümle önce, ana cümle sonradır. Metnimizde de örneğine sıklıkla rastlanır.

Ammā ki ʿasel ü şehd-i fāyıḳ ne vech-ile yapar naḥl, bilmişlerdür ki ḳayy ḥükminde midür naḥs ḥükminde midür. 9a/21

Andan ṣoñra ben senüñ ḳayduñı ḳayıram, didi. 107b/12

Andan Baʿalbek melīki, Şehr ketḫudāsı Ebu'l-Muẓaffer'i bāġçevāna ḳoşup Demürbād'a gönderdi ki tenhā buluşalum ve ḫaberleşelüm diyü. 29a/7

Cinnīler yirler mi ve içerler mi, nigāh iderler mi, didiler. 13a/11

Dünyāda benüm gibi er yoḳ ṣanurdum. 107a/20

Eger itdiyse bu işi ol itdi, didiler. 74a/10

Ejdehāyı helāk itmege leşkerüñi cemʿ eylegil, diyü daʿvet eyledüm. 5b/1

Gördüñ mi nice niyāz ider baña Nemrūd-ı ẕelīl? 82b/12

Ḥāl bu ki hīç ʿankebūta ziyānumuz irmez, didiler. 51b/1

İbrāhīm'i gördüler nūra ġarḳ olup oturur. 71b/17

Kimse anları ne'şkildedür, bilmez-idi. 20b/3

Ḳorḳma, üşenme, rāḥatlıḳ birle ḫamlüñi ḳo, kimseden saña elem irmez, didi. 68b/10

Nitekim bundan evvel Süleymān ḥażretine (ʿaleyhi's-selām) cinnīler fermāna geldükleri yirde cin ḳaç nevʿdür ve aṣlı nedür ve perīlerüñ aṣlı nedendür; ser-cümlesin yirinde beyān itmişüzdür. 13b/3

Tehlükeye ḳarşu varma didi o merd-i Ḫudā 60a/10

ʿUlemā naḳlince cinnīlerüñ naḳlinde āyāt u ḥadīṯle bu ḳadar maʿnāyı basṭ idüp taḳrīr ḳılduġumızdan maḳṣūd bu-y-ıdı ki perīler sulṭānı Humāyūn Şāh'uñ meclisinde ekl ü şurb oldu mı olmadu mı; anı beyān itmeg-idi. 13b/1

Yarın ṣabāḥ olıcaḳ birbirimüzi yine bulavuz, devlet ḳanḳımuzuñ başındadur görevüz, didi. 107b/1

4.1.2.3. Ki (Kim)'li Birleşik Cümle

İki yüklemi veya iki cümleyi, iki yargıyı birbirine bağlayan ki (kim) edatıyla yapılan cümlelerdir. Ki'li birleşik cümle, Türkçe'nin söz dizimi yapısına ters olarak, yardımcı cümlenin ana cümleden sonra geldiği bir cümle türüdür (Karaağaç, 2009: 199). Metnimizde en çok geçen birleşik cümle örnekleri bu türe aittir.

Bārī'ye vācib degülsen eyitdük **ki** bal arusından ġayrusı ẕübāb ṣınfı ceḥennemlikdür. 50b/15

Bildiler **ki** melāʾikedendür. 9a/3

Diledi **kim** başum kese. 57b/6

Hīç görür misin **ki** bir ḳara siñek leşkeri yirle gök arasın ṭutup geldiler, sizüñ cinsüñüz örümcek ṭāyifesinden baña şikāyet ḳıldılar. 51a/19

Hemān evren aġzın açup añradı **kim** ṣadāsından ṭās-ı gerdūn çıñradı. 60a/14

İmdi ʿālī ḥażretüñe gelüp ʿarż itdügümüz budur **ki** dādumuz istād idesin **kim** bir bölük żaʿīf maḫlūḳuz. 51a/11

Kimseden daḫı güç mi gördüñüz **ki** söyleñ bilelüm, şerʿā teftīş idelüm. 50a/7

Ümīddür **ki** bu żaʿīf, bī-çāre maḫlūḳı ol mūzīler ṣınfı şerrinden emīn ḳılasın **kim** tā olınca devām-ı devletüñe duʿā ḳılavuz. 49b/14

Ve daḫı bilgil **ki** sinegüñ bu żaʿīflıġ-ıla ḫāṣṣası çoḳdur. 49a/11

Ve illā baña bu ʿaceb gelür **ki** biñ bir ümem ordusında ḳara siñek ṣınfından ve baʿūż cinsinden ziyāde bahādur ve cābir ve mūzī yoḳdur. 50a/9

Ve rızıḳ-ıçun riyāżat ehli ġam çekmek cāyiz degül **kim** kişiye muḳadder olan rızḳ elbetde geliserdür **ki** ṣāḥibin rızḳ ṭaleb ḳılısardur. 66b/13

4.1.2.4. Diğer Bağlama Edatlarıyla Kurulan Birleşik Cümleler

Metinde daha önce "Edatlar" konusunda bahsettiğimiz *"ḳaçan, ḳaçan ki, ḳaçan kim, çün, çünki, çün kim"* edatlarıyla kurulmuş birleşik cümleler de mevcuttur. Bu cümleler de tıpkı ki(kim)'li birleşik cümleler gibi bir ana ve bir yardımcı cümleyi birbirine bağlayan cümlelerdir.

"çün" ve "çünki" edatı cümlenin başına gelerek yan cümleyi zaman zarfı işlevinde temel cümleye bağlar. Genellikle bu yapıdaki yan cümlenin sonundaki çekimli fiil "-ınca/-ince, -dığında/-diğinde" gibi zarf-fiillere dönüştürülebilir (Erdem, 2005a: 225). "Kaçan, ḳaçan ki, ḳaçan kim" edatlarının da cümleye kattığı anlam aynıdır.

Çün Baʿalbek ṣınurına yitdi, şehr ḫalḳını gördi ki evlü evinden ṭaşra çıḳup kendüyi gözedürler. 34b/15

Çün kim ol gice oldı, İbrāhīm peyġāmber daḫı maġaradan ṭaşra çıḳdı, dünyā yüzüne naẓar itdi. 72a/5

Çün meni senüñle ki gördi, Süleymān-ı Ḥākī ıduġuñ bilüp ḫāk-i pāyüñe yüz sürdi. 37b/3

Çün Perī-ḫan ḫalvetine girüp zerrīn taḫta çıḳup ki oturdılar. 16b/6

Çün seḥer vaḳti olup ṭañ etdi, arslan daḫı ḳalḳup, ḳademinde baş ḳoyup gitdi. 42b/5

Çünki ḳuşluḳ vaḳti yitdi, yine ol dişi geyik gelüp ol kişiyi emzürdi daḫı gitdi. 42b/6

Sen anı yalıñuz götürmek **ḳaçan** olur, miḳdāruñı bilüp sözi āʿḳilāne söyle kim işidenler saña taḥsīn ide. 32b/14

Ḥükemā ḳavlince **ḳaçan kim** Şemāʾil-i Bānū dāyesi ol cādū ʿAnkūrʾüñ bu salṭanatın ki gördi, taḥsīn itdi. 89b/11

Ḳaçan ki Süleymān ʿaleyhiʾs-selām anlaruñ sözini ki işitdi, pāk ṣudan arı āb-dest alup iki rekʿat ḥācet namāzın ḳılup, duʿā-y-ıçun el götürüp Ḫālıḳʾa ḥālin ʿarż eyledi. 20b/20

Ḳaçan ki Süleymān-ı Ḫākīʾye Allāh Teʿālā ki Süleymānlıḳ ki rūzī ḳıldı, müşrikleri īmāna daʿvet gelmeyene ʿuḳūbet itmegi ki emr itdi. 20b/13

4.1.3. Eksiltili Cümle

Yüzey yapılarıyla bir cümle bütünlüğünden uzak olan, derin yapıları, sözlü dil kullanımının çeşitli ögeleriyle, yargı bildiren cümle olarak algılanan cümleler eksiltili cümlelerdir (Karaağaç, 2009: 201). Eksiltili cümlelerde cümle ögelerinden bir öge eksiktir; ancak genellikle yüklemsiz kullanılan cümlelerdir. Metnimizde örneğine sık rastlanmaz.

ʿĀlī ḥażretüñden buyurmaḳ, bizlerden emrüñi ṭutmaḳ. 14a/16

Andan ṣoñra benden miʿmārlıḳ, sizden işlemek. 14b/8

Birisi aṭlas-ı faḫrī ḫilʿatı ve birisi niʿmet-i şerbet. 9a/19

Eger şöyle kim mühendis-i ʿālem bir yire cemʿ olsa, eksügin bulmaḳda ʿācizlerdür; degül kim düzmek ve işlemek. 7b/1

Niçün? 7b/6

Ve şekilleri daḫı pūzīne-serv ü şīr-sīne ve pīl-pā. 20a/21

4.1.4. Bağlı Cümle

Ve, veyā, ammā, fakat, lākin, ger, meger, ger... vb. bağlama edatlarıyla birbirine bağlanan cümlelere bağlı cümleler denir. Bağlı cümlelerde cümle ögelerinden biri veya birkaçı ortak olabilir. Muharrem Ergin'e göre bağlama edatları sıralama edatları, karşılaştırma

edatları, denkleştirme edatları ve cümle başı edatlar olarak dört ana grupta incelenmektedir (bk. 1958: 317-328)[16]:

4.1.4.1. Sıralama Edatları ile Kurulan Bağlı Cümleler

Bu bağlı cümle türü metnimizde *ve, daḫı, ve daḫı* sıralama edatları ile kurulmaktadır. Bu tür edatlarla cümle kurulurken en az iki yüklem, iki yargı veya iki ana cümle birbirine bağlanır. Bu cümlelerde birkaç öge ortak olabilir. Metnimizde en çok görülen bağlı cümle türüdür:

Andan ṣoñra başı ucında yeşil yāḳūtdan bir levḥ var ḳızıl altun zencīrle ḳubbeden aşılu **ve daḫı** bu merḳadı yedi başlu ejderhā yedi ḳat ṭolanup yatur. 37a/17

Andan ağız açup, bir ādemi deryā kenārında aġzından çıḳarup yire ḳodı **daḫı** dönüp yine deñize gitdi. 41b/8

Andan Süleymān-ı Ḥākī ve Süleymān-ı Bū-türāb rūḥlarıyçun duʿā ḳılup el yüze sürdi **daḫı** eyitdi. 40a/19

Andan vedāʿlaşup gitdiler, gelüp mekānlarına yitdiler **ve** Şehr ḫalḳınuñ daḫı dīvlere yüzleri, gözleri ögrendi, göñüllerinden ḳorḳuları gitdi. 29a/10

Bize ṣaḥīḥ ḫaber vir ki senüñ cinsüñ ẕübāb cündi Nemrūd laʿīn leşkeriyle ne vech-ile ceng itdiler **ve** kāfirlere ne vech-ile ʿaẕāb ḳılup āheng itdiler **ve daḫı** sen Nemrūd'uñ geñzinden burnına nice girdüñ **ve** ne vech-ile cezā virdüñ? 97b/15

Bu ḥarīmüñ üsti billūr üzerini yeşm ṭaşıyla pūşīde ḳılmışlar **ve daḫı** bu ḥarīmüñ bir ʿaẓīm bir ḳapusı var. 35b/16

Gördük ki bir ḳara ṭaġ gibi balıḳ baş ḳaldurup deryā kenārına geldi **daḫı** sürtüni ṭabılayı şol ḳadar kenāra geldi ki ḳuru yiri gözetdi, ṭaşra çıḳmaġa boyın uzatdı. 41b/6

Ḳalʿa yirin gelüp, ehremenler pūlād külünkler urup ḳazmaġa başladılar. Ṭumāl bıraġup binā seddin düzmege başladılar **ve** ez-ān cānıb Ṣaḫr-ı cinn-ile Ṣalṣāl-ı dīv daḫı Baʿalbek ṭaġınuñ ḫār u ḫāşāgin, ṭopraġın arıdup pāk itdiler **ve** bir ṣoyulmışca yumurdaya dönderüp daḫı pūlād külünklerle ruḫāmī mermerleri kesüp, yirinden ḳoparup, devretmege

[16] Çalışmamızın Şekil Bilgisi bölümünde, "Bağlama Edatları" bahsinde bu edatları Muharrem Ergin'e göre ele almıştık. Bağlı cümle bahsini de bu edatlara göre inceleyeceğiz.

başladılar **ve** Ekvān-ı ʿifrīt daḫı perdāḫt olan mermerleri aʿvānlarına götürdüp Baʿalbek ḳalʿası'na götürdüp ṭaşıtdurmaga başladı **ve** Demürbād-ı dīv daḫı gelen ṭaşları aʿvānlarıyla ḳalʿayı yapup, yirlü yirine olʿaẓīm ulu mermerleri şöyle yaḳışdurdılar ki iki ṭaşuñ arasındaġı zih belürmezdi **ve** eyle ulu ṭaşlar kim bundan aḳdem ẕikr itdüñ. 29a/12

Taʿaccüb idüp giderken anı gördük ki havā yüzinden dört ḳanadlu, ṭāvūs ṣuratlu bir yeşil ḳuş havādan yire indi, bu kişinüñ yanına ḳondı **daḫı** ḳanadların ḳaldurup güneşden yaña gerdi. 41b/9

4.1.4.2. Karşılaştırma Edatları ile Kurulan Bağlı Cümleler

Ne ... ne ..., ya ... ya ..., ya ... ve yāḫud ..., gāh ... gāh ..., hem ... hem ..., ve hem ... ve hem ..., gerek ... gerek ..., ya budur ki ... ya budur ki ..., eger ... eger ..., ger ... yāḫu ... karşılaştırma edatları ile kurulan cümleler bu gruba girer. Bu tür cümleler adından da anlaşılacağı üzere en az iki cümlenin olumlu veya olumsuz mana içererek karşılaştırılması ile yapılır. Bağlanan cümlelerden *birinin* olumlu manada tercih edilmesi, *her ikisinin* olumlu manada tercih edilmesi ya da *hiçbirinin* olumlu manada tercih edilmemesi durumu söz konusudur. Ayrıca şart ifadesi taşıyan karşılaştırma edatları da bu grupta karşımıza çıkar. Metnimizde sıklıkla kullanılmaktadır.

4.1.4.2.1. "biri" İfadesi Taşıyanlar

Andan Ḳāhir bin Sām ḥaḳīḳat bildi ki Ruḫ ḳuşı kendüyi **ya** Sām-ı Süvār cānıbına iletür **ve yāḫud** Rüstem ṭarafına. 104a/17

Cevāb virdi ki melek degül cindür ve cin didükleri melāʾike ṭāʾīfesi midür degül midür veyā İblīs dimek ʿİbrī midür **ya** ʿArabī midür **ya** ʿAcemī midür? 12a/15

Ger siñekdür **yāḫu** mūr **yāḫu** mār 49a/19

İllā ki ādemī-zād **ya** erlig-ile Rüstem ẓafer bulur **ya** ʿayyārlıġ-ıla ḥażretüñ muẓaffer olur. 56a/8

Ya budur ki Ḥaḳ ḳuvvet vire bu ṭaşı götürem, **ya budur ki** ṭaş beni altına ala bu yolda baş yitürem. 33a/10

Ya budur ki īmāna gelüp müslimān olasın; **ya budur ki** tā bu ʿaẕāba giriftār olup ḫāke yeksān olasın. 91a/12

Ya Süleymān'dan ḳāṣıd gele, ḥaḳ dīne daʿvet ḳıla **ve yāḫud** ḳalʿa-i Mıḳnāṭīs'e Rüstem geldügi gibi Sām-ı Süvār gele 85b/17

4.1.4.2.1. "her ikisi" İfadesi Taşıyanlar

Şoñra gördüm Yūsufı Yaʿḳūbı **hem** / Görmişem Mūsī-y-ile Eyyūbı **hem** 94a/15

Gāh deme çalup muʿaẕẕebe yudardum **gāh** ʿamūda şarılup, gövdemi şıḳup, ʿāṣīlaruñ ḳarnum içinde köklerin uşadup, helāk iderdüm. 96b/21

Gāh kişi ġamgīn ider **gāh** şād 103a/9

Gāh od görinmez olup **gāh** yanup şaḳır. 34b/2

Hem ʿadālı birle ʿālem ḫalḳı şādān ne ki var/ **Hem** ʿaṭāsı birle meşhūr oldı ʿizz ü rifʿati 2b/15

Hem leṭāfetde güherden tāb alur / **Hem** ḥalāvetde şekerden āb alur 87b/4

Nite ol ki şuda yüzer; birisi ḳanadludur **ve hem** ayaġıyla yüzer, dirligi şu-y-ıladur **ve hem** ḳanadı vardur havāda uçar balıḳçıl gibi ve saḳa ḳuşı ve ördek fi'l-cümle şu ḳuşları bigi ola. 52a/14

Söz-dürür Tevrāt-ıla İncīl **hem** / Söz-dürür Furḳān-ıla Tenzīl **hem** 23a/13

Zelzeleden ṭaġ yıḳılup **gāh** düz ṣaḥrā olur / **Gāh** alçaḳ yücelüben ṭaġa döner āşikār 28a/2

4.1.4.2.1. "hiçbiri" İfadesi Taşıyanlar

Ne cinn ü perī neslin geçürdiler ve **ne** vuḥūş u ṭuyūr ṣınfın geçürdiler. 18a/9

Ne siñekden gök belürdi gökde **ne** meh āfitāb 46b/14

Ne siñekden pā göründi **ne** ḫo ser 99a/15/ **Ne** siñekden at göründi **ne** ḫod er 99a/15

Ne zelzeleden yıḳılmış yiri var **ne** ṣāʿiḳadan delinmiş delügi var. 30b/5

4.1.4.2.4. Şart İfadesi Taşıyanlar

Eger ẕübāb **eger** zenbūrdur ve **eger** ʿankebūt yāḫud mār u mūrdur. 8b/4

Eger iki sāʿat geçse iki kerre çaġırur **eger** ki sāʿatı on iki geçse on iki, yigirmi dört olsa yigirmi dört kez ḳanad ḳaḳup çaġırurdı. 16a/3

Eger ölecek ise kendüyi göremezdi **eger** ölmecek ise şekli içinde görinürdi. 16a/7

Eger zāniye ise yüzi siyāh görinürdi **eger** ki degül ise yüzinüñ şekli görinürdi. 16a/10

Ḳandan ḳoḳdan, bed-rāyiḥadan **gerek** ṭāʿūn olsun **gerek** olmasun. 10a/14

4.1.4.3. Denkleştirme Edatları ile Kurulan Bağlı Cümleler

Ammā benüm göñlüm ḳabūl itmez ki bu gelen melek mi ola **ve yāḫud** cin midür ki melek ṣūretine girüp gelmiş ola. 21a/21

Hevāmm diyü şol ḳurtcuġazlara, böcecüklere dirler ki ya ʿufūnātdan dürüye **veyā** ḥaşāyiş-i kibārdan **veyā** aġaçdan, yapraḳdan dürüye. 3b/18

İblīs melāʾikeden midür **ya** degül midür? 12a/15

Şāʿiḳa inse üstine **ve yāḫud** zelzele olsa pāre pāre olur ve yil anı yumşadur düz yir eyler. 21b/10

Vaḳti ki bir memleketden yaġı belürse anda ẓāhir olup görinürdi **veyā** bir vilāyetde çekirgelik olsa **veyā** ṭūfān ḳopup ziyāde yaġmur yaġsa, fi'l-cümle ol memleketde ne ʿalāmet ẓāhir olursa maʿlūm olup ol āyīnede görinürdi ve şehrleri kendüleri bile görünürdi şehrleri kendüleri bile yazılup çizilmiş-idi. 16a/14

Ve yāḫud, veyā, ya, ya budur ki bağlama edatları ile kurulan cümleler bu gruba girer. Denkleştirme edatları birbirine denk veya birbirinin yerini alabilecek cümleleri bağlar. Bunlar Arapça veya Farsça asıllıdır. Günümüz Türkçesi'ndeki "ya da" edatının karşılığıdır. Metinde en sık kullanılan bağlı cümlelerdendir.

Ya budur ki Allāh'ı bir bilip īmāna gel, beni Ḥaḳ peyġāmber bil **ve yāḫud** leşkerüñ cemʿ eyle, benüm Allāh'um çerisiyle ceng-āşūb ḳıl.

Yā İbrāhīm, rāst söyle ki senüñ Rabb'üñ benüm leşkerüme siñek ṭāyifesin ḥavāle mi ḳılur **ve yāḫud** baña musallaṭ cānum almaġa bir yarım siñek mi olur? 93b/13

Yaʿnī ben size yaramaz mı şandum **veyā** bu ṭaşlar dükendiyse ḳalʿa nā-tamām ḳala mı şanduñuz? 29b/16

Yoḫsa seni depeletdürürin **ya** şehrden sürdürürin. 72b/17

4.1.4.4. Cümle Başı Edatları ile Kurulan Bağlı Cümleler

Bu cümleler, *ammā, ammā ki, anca, lākin, velākin, velīkin, velī, eger, ger, şāyet, gerçi, anuñçün, zīrā ki, mādem ki, nite, nite ki, nitekim, şöyle ki, belki, illā, illā ki, meger ki, meger kim, tā ki, tā kim hem* cümle başı edatlarıyla bağlanan cümlelerdir. Ergin'e göre bu cümleler başında bulundukları cümleyi bazıları ondan sonra gelen cümle veya cümlelere, bazıları da kendisinden önce gelen cümle veya cümlelere bağlarlar (1958: 319). Metinde en çok kullanılan bağlı cümle gruplarındandır. Bu edatlarla bağlanan cümleleri fonksiyonları bakımından şu başlıklar altında inceliyoruz.

4.1.4.4.1. "fakat" İfadesi Taşıyanlar

Ammā, ammā ki, ammā kim, līki, līkin, lākin, velākin, velīkin, velī, cümle başı edatlarıyla kurulan cümlelerdir.

ʿAlā-raġm-ı rūzigār gelüp mermer maʿādin olan kūhisāra yitdiler. **Ammā kim** Demürbād ekvān-ıla gidicek Ṣaḫr-ı cinnī Ṣalṣāl-ı dīve eyitdi. 30a/11

Baña ʿaceb gelür ki Ḳurʾān'a taṣdīḳ iderler. **Ammā** Ḳurʾān içinde olana taṣdīḳ itmezler. 13a/11

Bir ḳaṣd itdi ki ḳılıç çeküp, Ruḫ ḳuşınuñ serin teninden cüdā ḳılup ayıra, kendü daḫı deryāya düşüp başında yazu ne-y-ise göre. **Ammā ki** yine ʿaḳlın başına dirüp, kendü kendüye dönüp eyitdi. 104a/19

Ceng itmege mecālleri ḳalmadı. **Ammā ki** ġayret cengin itdiler. 107b/20

Egerçi sivri siñek ṣınfınuñ ekṣeri ḥaşāyiş-i kibārdandur ve eşcārdan ḳara aġaç toḫmından ve baḳladan düridügi gibi baʿżı daḫı ʿufūnātdandur. **Velīkin** yā Nebiyya'llāh, ḳara siñek neden düridügin kimse bilmez taḥḳīḳ bu ḳadar bilinür. 45a/16

Her gāh ki ḥażret-i İbrāhīm'i görürdi, nübüvvet heybetinden īmāna gelmege ḳaṣd ḳılurdı. **Līki** şeyṭān-ı laʿīn iġvā virüp, azdurup īmāna gelmemesine cehd iderdi. 93b/2

Ḳara siñek ki bizüm ṣınfumuzdur, ḫāṣiyeti maʿlūmdur. **Ammā ki** sivri siñegüñ ḫāṣiyeti ḳatʿā yoḳdur. 110a/8

Kişi himmetin yüce ṭutmaḳ gerek. **Velākin** yüce himmetlülik īmāndandur. 16b/15

Līkin ādem oġlı ġālib oldı biñ bir ümmete / Kim kerāmet virdi insāna ʿaḳl-ıla ol Ḫudā 56a/5

Maʿḳūldur her ne ki dirsiz. **Velī** baña yoldaşlıḳ iderseñüz ben Rüstem'i Ḳahhār-ı Tinnīn-ten-i Nüh-ser elinden ḫalāṣ ideyim ve sizüñ her biriñüzi Rüstem yanında muḳarreb, ḫāṣ ideyim. 56a/18

Mermeri maʿdenden kesüp, ḳazup, külüng-ile, tīşe ile perdāḫt idüp, düzüp, yalıñuz ol ṭaşı götürüp, ḳalʿaya yitürüp, yirine ḳoyup tamām itsem gerek. **Velī** sizlere ḫiẕmet bu ki ol ḳalʿa içinde biñ bir yirde evler yapasız, ḳalʿa erenleriyçün dīvārī ḫiẕmetin baña ḳoyasız, diyüp bunlara ḫiẕmet buyurıcaḳ bunlar daḫı irilü uvaḳlu ṭaşlar kesüp, ḳalʿanuñ evlerin yapmaġa başladılar. 30a/21

Müʾminleri girürler. **Ammā kim** yimezler, içmezler; ṭaḳdīs ü tesbīḥ ilhām olınurlar. 13a/1

Ṣūretā gerçi żaʿīf olur ẕübāb acuḳ / **Līki** var ḫāṣiyeti anuñ bī-ḥisāb 49a/5

Ve egerçi ki çekirgenüñ zehri ve zaḫmı olmaz. **Līkin** ġalebesi ve çoḳlıġı vardur ki şehrleri, vilāyetleri ḫarāb ider, ekinleri yir ve aġaçlaruñ yapraḳların yir, aġaçları ḳurıdur. 7a/9

Zīrā ki şimdiye dek muḳaddem gelen Süleymānlar zamānında ḳaṣūr-ı ḳavārīr ve taḫt-ı zerrīn çoḳ işlenmişdür. **Velākin** bunuñ gibi laṭīf bisāṭ kimesne basṭ idüp, şimdiye dek işlemedi.

Zaḫīre irüküp devletine duʿā itdiler. **Lākin** ḳurbānlaruñ biñde birin alımadılar. 9b/5

4.1.4.4.2. "eğer" İfadesi Taşıyanlar

Eger, eger ki, eger kim, ger, ger ki, şāyed cümle başı edatlarıyla kurulan cümlelerdir.

Dünyede hīç nesneyi görme vü ḫor / **Ger** siñekdür yāḫu mūr yāḫu mār 49a/18

Eger ki siñegi sürmeye ḳatup göze çekseler göz nūrın arturur. 48b/5

Eger siz bu ṭaşı cumhūruñuz ile arḳama virürseñüz, Ḥaḳḳ'uñ faẓlı birle ben bu ṭaşı götürmege iḳdām idem. 32b/19

Eger taḳdīru'llāhda var-ısa yirine yitürüp tamām idem, diyüp bunlara ḥükm idicek, Süleymān ḳorḫusından cemīʿisi el uş idüp, ol ṭaşuñ çevre yanına geçüp el dutacaḳ ṭopraḳda yir açdılar. 32b/19

Ger dilerseñ kim bu sırra iresin. 47b/8

Ger Süleymān birle iderseñ şāha ceng / Başıña vāsiʿ cihānı ḳıla teng 88b/15

Mekke şehrinde olan ḫalḳ evlerine ḳaçup ḫalāṣ olmadılar. **Eger** ḥüccāc-ı musāfir ve girü ḳabāyil-i ʿArab'dan mücāvir bir yire cemʿ olup Mekke sulṭānı Elyesaʿ bin Hümeysaʿ'a geldiler. 46b/6

Şāyed bizi ṭutup helāk ide. 76b/16

Ve daḫı ol ṭaş inecegi yirlerde ṭaş aşlını ḳomayup arıduñ. **Şāyed** bu ṭaşa ṭoḳunup bir yirin çāk ide, diyüp Ekvān'ı aʿvānlarıyla gönderdi, gitdiler. 34a/5

Ve **ger ki** Rüstem bunlaruñ eline girürse ḥīle-y-ile ḳurtarmaġa cehd idüp ʿayyārlıġ ṭarrārlıḳ idem ki dimişlerdür. 55b/4

4.1.4.4.3. "gerçi" İfadesi Taşıyanlar

Gerçi, gerçi kim, egerçi, egerçi kim cümle başı edatlarıyla kurulan cümlelerdir.

Egerçi ḫūb didüñ ki ol laʿīnüñ maġzın yiyip çāk, emr-i Ḥaḳ birle helāk itmek elüñden gelür. 91b/4

Egerçi ben bir daʿvī itdüm ki ḳalʿanuñ üçünci dīvārına yitecek bir ṭaş kesüp götürem, kimse yardım itmedin ḳalʿaya yitürem. 32a/4

Egerçi kim Mekke şehrinde ṭāʿūn oldugı yoḳdur ve illā ki bed-rāyiḥadan ki işbu rāyiḥadan dürüye, diyü ḳorḳaruz. 9b/10

Egerçi ol sırra şimdiye dek kimse irmemişdür, aru balı ne vech-ile terkīb ider diyü kimse ḫaber virmemişdür. 40b/7

Gerçi Ḥaḳḳuñ ʿaskeridür bī-şümār / Kim anuñdur cümle ḫalḳu ne ki var 84b/17

Gerçi kim saḥḥār-ıdı cāẕū gözi / Kāmil-idi ʿāḳile ammā özi 86a/14

4.1.4.4.4. "çünkü" İfadesi Taşıyanlar

Çün, çünki, çünkim, çü, anuñçun, zīrā, zīrā ki, zīrā kim cümle başı edatlarıyla kurulan cümlelerdir.

Ḫalīlü'r-Raḥmān daḫı ḥalālı Sārā-y-ıla ol gice tā ṣubḥa dek namāzdan ve niyāzdan fārıġ olmadılar. **Çünkim** ol gice geçüp ʿale'ṣ-ṣabāḥ oldı, güneş nūr-ıla ʿālem ṭoldı. 90b/3

Ṣabāḥ olınca uyımadılar, birbirine ḳarşu oturdılar. **Çünkim** ṣubḥ oldı, iki ṭarafdan iki leşker daḫı at arḳasına süvār oldılar. 107b/13

Andan ol ḳaġan arslan gelüp bu kişinüñ ayaġında baş ḳoyup, ṭabanın yalayup, ayaġı ucunda ṣubḥ oluncaya dek yatdı. **Çün** seḥer vaḳti olup ṭañ etdi, arslan daḫı ḳalḳup, ḳademinde baş ḳoyup gitdi. 42b/4

Atası anası dimediler mi kim bu İbrāhīm'i od yaḳmaz ve hem bunlaruñ dedeleri oda ṭaparmış. **Anuñçundur** ki āteş-perestleri od yaḳmaz, şöyle bilesin kim didiler. 76a/17

Ben itmedüm, ulu bütüñ itdi ola. **Zīrā** elbette anuñ boynında-y-ıdı, didi. 74a/17

Çü gördi ayını ʿadlüñi gerdūn / Ḫacāletden ṣubḥ umardı hīç ẕem 119b/10

Çü ol nebī ki itdi baña ḫayr u duʿā-yı kām-yāb / Ḥaḳ duʿāsın ol resūlüñ ḳıldı ol dem müstecāb 44b/9

Güneş ḥarrı ṭoḳunmasun diyü ḳanad-ıla gölge virdi. **Çünki** benümle bile olan ẕübāb cinsi yaʿnī ḳara siñek ṣınfı naẓar ḳılup bu ādemi ḳızıl et şeklinde ki gördiler, ḥırşlarından ḳanın içmege uçup yanına vardılar. 41b/10

Hemçünān ʿankebūt cinsi daḫı ḳāniʿ olup ḫalḳuñ elindeki rızḳa ṭamaʿ itmegi terk itdiler. **Anuñçun** insān-ıla hem ḥarīm olup buyūt-ı insān içinde ḥücreler düzetdiler. 54a/2

Niʿmet ü inʿāmını bilmez merd olur mānend-i bāz / Āteş-i sūzān olur **zīrā** niʿāmuñ niʿmeti 2b/9

Ve ol iki düşmān leşkeri, begleri ve serverleri birle, Ruḫ ḳuşınuñ ḳadd u ḳāmetine biñ ikişer yüz ḳarış ṣaġ ṣol ḳanadlarına baḳup ḥayrān ḳalurlardı. **Zīrā ki** ḥayāt-ı ḥayvānāt-ı kebīrde Muḥammed-i Şerefü'd-dīn raḥmeten vāsiʿaten ve daḫı Ebū Ḥāmid-i Endülüsī rivāyet iderler. 108a/14

Zīrā kim maḥbūbe ḥüsni olsa ḳız / Dilde sevgili olur eldeʿazīz 19a/8

4.1.4.4.5. "madem ki" İfadesi Taşıyanlar

Mādem, mādem ki, mādām ki cümle başı edatlarıyla kurulan cümlelerdir.

Ve pādşāh **mādem ki** ḫāṣ pādşāhlıḳ ḥaḳḳ-ıla yirine getürmeye, tamām pādşāhlıġa iḳdām itmek müyesser olmaz, itse ziyān ider. Belki çoḳ kişiler var ki ḫāṣ pādşāhlıḳ ḥaḳḳın yirine getürebilür ammā ʿām pādşāhlıḳ aña ḥāṣıl olmaz. 62a/13

Yā Süleymān, maḳṣūdum budur; hemān ẕübāb reʾīsinüñ Hedvāl'üñ üsti yanında maḳāmum ola ve daḫı **mādām ki** naẓaruñda ḥayātda olam. Cemīʿ baʿūż ṣınfı ki dört cinsdür, kemīneden ġayrı ḥükm ider reʾīs olmaya illā ki iẕn-i Rabbānī birle el-hevāmm müvekkel Ḥayākemāgāʾīl melek emriyle ve sen Süleymān'uñ ḥükmiyle ʿaleyhimā's-selām ve'l-hevāmm tekvīn Kemāheynūriş'le baʿūż tekvīn aʿvānı Behyārūş emriyle ʿamel ḳılup ʿāmil olam ve cemīʿ baʿūż ṣınfına ḥākimü'l-vaḳt olam, ḥükm ü ḥükūmāt ḳılam. 101a/2

4.1.4.4.6. Sonuç ve Açıklama İfadesi Taşıyanlar

Meger ki, nite, nite ki, nitekim, şöyle ki, belki, ve daḫı cümle başı edatlarıyla kurulan cümlelerdir.

Ḫūb dirsin. Lākin bisāṭ ṭoḳımak erenler işi degüldür. **Meger ki** perīler meliklerinüñ ḳızların cemʿ idüp, üzerlerine nāẓır olup ṭoḳıtdurasın, diyüp cevāb virdi. 17a/11

Ṣaġında ādemī-zād, ṣolında perīler serhengi oturacaḳ ṣandallar idi daḫı ol taḫtuñ üstinde iki gügercin düzdiler ḳızıl altundan daḫı gevherler-ile zīnet itdiler. **Nite** ayaḳların elmāsdan ve burunların ḳızıl yāḳūtdan ve boyunların yeşil yāḳūtdan ve gögüsleri gök yāḳūtdan ve ḳanadları zebercedden ve ḳuburġuları pīrūzeden. 15b/18

ʿAḳıl azlıġından ziyāde ḫod maraż yoḳdur. **Ve daḫı** Süleymān ḥażretine bizden selām idüp, mübārek elin öpüp ʿöẕür dileyesin ki biz kemīne varmaduġumuza, ḫāk-i pāyına yüz sürmedügümüze ġażaba gelürse daḫı ḫışm odın luṭf u kerem ṣuyıyla söyündürsün ki dāyim ol ḫışm odun söyündürmeg-ile ʿāḳıbeti maḥmūd ola. 62b/6

Ammā ki bizüm ḳıṣṣamuz ez-ān cānıb ʿAnḳūr cādūya geldi. **Nite** ol zamān ki ḳarındaşı Anḳūr sāḥir Süleymān-ı nebī cenginden Zāl-i Dāstān anı helāk, baġrını çāk, menzilini ḫāk itdügüni ʿAnḳūr cādūnuñ ḫavāṣları işidüp bir yire cemʿ olup danışıġ itdiler. 85a/3

Andan bir ḳulaġından çıḳup yine bir ḳulaġına daḫı girdüm ve ḳulaġı içinden beynisi içinde zarına vardum. Ayaḳlarumla beyni zarın ṭırmaladum. Şöyle Nemrūd zebūn oldı.

Meger ki ben ṣol ḳulaġına girüp beynisine zaḥmet virürken Nemrūd-ı laʿīn ʿacze varup ḥükemādan meded istemiş. 84a/6

Dördünci bölük daḫı yürüyüp ejdehānuñ gevdesine uşdılar. **Şöyle ki** ejdehānuñ gevdesi ḳarıncadan görünmez oldı. 6a/8

Egerçi ki Allāh Teʿālā Ḳādir'dür ki bu żaʿīf maḫlūḳı Ḥabeş leşkerine musallaṭ ide. **Niteki** Nemrūd leşkerine musallaṭ itdügi gibi.

Egerçi ki ser-cümlesi ḥayvān cinsidür ammā ki her ṣınfına bir ad virmişlerdür. **Nitekim** yidi aḳālīm sulṭānları ki ser-cümlesi ādem oġlanları pāẕişāhlarıdur. 4a/7

Eyle dimekden bu añlanmasun ki ümem arasında baʿūż ṣınfından kem şey yaradılmamış ola, ḥāşā ki siñek geriye ola. **Belki** siñegi Allāh Teʿālā anuñçun yaratdı ki ḳan ḳoḳıyı defʿ ideler. 53b/11

Neçe kim çarḫ urur bu çarḫ-ı gerdūn / **Nitekim** ṭura ḳāyim arż-ı muḥkem 119b/18

Ve illā ki niçe vilāyetleri Allāh'uñ emri birle ol yirüñ nebātātını otlayup zevāde ḳomaz, ol vilāyet ḳaḥṭlıḳ olur. **Şöyle ki** ol memleketüñ ḫalāyıḳı ol çekirgeden ḫalāṣ olmasına Allāh'a niyāz iderler. 7a/7

Ve pādşāh mādem ki ḫāṣ pādşāhlıḳ ḥaḳḳ-ıla yirine getürmeye, tamām pādşāhlıġa iḳdām itmek müyesser olmaz, itse ziyān ider. **Belki** çoḳ kişiler var ki ḫāṣ pādşāhlıḳ ḥaḳḳın yirine getürebilür ammā ʿām pādşāhlıḳ aña ḥāṣıl olmaz. 62a/13

Velīkin ol żaʿīflıġ-ıla keṣret olduġı ecilden cemīʿ maḫlūḳātuñ üzerine ġālibdür kim arṣlanlar ḳarınca ḳorḳusından balçıḳlu, nemnāk yirlerde enükler tā ki ḳarınca yimeye. **Ve daḫı** efʿī yılanlara zaḫm irişse ḳarınca ḳorḳusından ḳamışlıḳ ve balçıḳlu yirlere ḳaçup giderler kim ḳarınca zaḫmların görüp, uşup, yiyüp helāk itmeyeler. 5b/5

4.1.4.4.7. Benzerlik İfadesi Taşıyanlar

Ṣanki, ṣan, gūyā cümle başı edatlarıyla kurulan cümlelerdir.

Anası daḫı emcek virdi, emmedi ve hem anasına yaḳışmadı. **Ṣanki** yāddur. 68b/17

Andan bisāṭı ol ṣaḥrāda yayup gördiler ki ol cevher-i taḫtı ve ḳaṣr-ı ḳavārīr üzerine ḳoyup imtiḥān ḳılup gördiler ki eyle rāst geldi ki **ṣanki** bu bisāṭ üzerine bu şehr ibtidā başlanup işlenmişdür. 18b/7

Anı gördük ki yiryüzi ādemī-zād leşkeriyle ṭoldı. **Şanki** ḳıyāmet ḳopup Rūz-ı Maḥşer oldı ki cihān ḫalḳı hep ol araya geldi. 80b/15

Daḫı her ḥücrede dört yüz bikir ḳız oġlan cevārī var-ıdı ki her birisi uşaġı ve irisi serv-ḳad, lāle-ḫad, gül-ʿiẕār, şīrīn-dehān, faṣīḥ-lisān, maḥbūbe-i cihān, fitne-i āḫir-zamān **gūyā** kim Şemse Bānū āfitābdur, havārī seyyāre-i şihābdur yāḫuẕ ḥavrā-yı cennet-bābdur. 87a/1

Eşcārlarında bülbül **gūyā** servisinde ḳumrı ve hezār dāstānlar şaḳıyup ötüşürler, (2) dillü dillerince Ḫālıḳ'a tesbīḥ idişürler. 27b/1

Hemān-dem nābe-dīd oldı. **Şanki** yir yarıldı yire geçdi. 70b/4

Her ṭaşınuñ ululıġı bir ḥiṣār / Ḳalʿa **şan** yek-pāre seng-i kūhsār 29b/3

İki ejdehā gibi birbirine ṭolaşdılar. **Şan** iki ṭaġdur ki birbiriyle ṭoḳışdılar. 107a/13

4.1.4.4.8. Şarta ve Dereceye Bağlama İfadesi Taşıyanlar

Meger, meger ki, tā ki, tā kim, illā ki, illā cümle başı edatlarıyla kurulan cümlelerdir.

Ben düzdügüm bütlere sen ḫidmet it. **Tā kim** buñ deminde bütler saña yardım ḳılalar. 72b/6

Bu ṭaş dīvārı dīv ü cinnī götürmek, ḳalʿa yirine getürmek mümkin degüldür. **Meger ki** Süleymān ḥażretine ḫaber idevüz yil taḫtın götüre, bunda getüre. 32b/4

Ḥażretüñi bunda daʿvet ḳılup getürdügümden murād buyıdı ki naḥl reʾīsin baña getüre-y-idüñ. **Tā kim** aʿvānlarıyla gelüp naẓarumda ʿasel nice işlenür göre-y-idüm. 11a/4

Hīç bir peyġāmbere ṣuḥf nāzil olmadı. **İllā ki** anda naḥl ve ẕübāb baʿüẕ añıldı. 49a/9

Hüner ṭaşı yirinde kesmek degüldür. **İllā ki** götürmekdür. 31b/4

İstedi bütlerini Nemrūduñ ide o şikest / **Tā ki** küffār aġlaşup maḳhūr ola şeyṭān-ı delīl 73b/17

Lākin bisāṭ ṭoḳımak erenler işi degüldür. **Meger ki** perīler meliklerinüñ ḳızların cemʿ idüp, üzerlerine nāẓır olup ṭoḳıtdurasın, diyüp cevāb virdi. 17a/11

Müʾminleri aruya beñzetdügi budur ki yimez hīç nesneyi, **illā** ṭāhir yir. Hīç nesne ḳomaz, **illā ki** ṭāhir ḳor. 7a/20

Rüstem-i Tehem-ten kūh-ı Sütūn'da, kūh-ı Billūr dīvleri elinde dutsaḳ gördük. **Meger** Sīmurġ'dan işitmişdüḳ ki Rüstem'üñ atası Zāl-ı Dāstān'ı yuvamda bislemişem, kendü oġulluġumdur ve oġlı Rüstem daḫı ciger-güşemdür. 102b/16

Ve daḫı ġıdāsı defʿ olacaḳ maḳʿad yaratdı, fażalāt çıḳmaġ-ıçun maḫrec yaratdı ve ḳarın, baġursaḳ ve süñük yaratdı. **Tā kim** mubaṣṣır naẓar ḳılup göre ki ol Ḫallāḳ-ı ʿālem her ne kim yaratsa ḳādirdür. 10b/6

Zīrā ki görürem, hīç yirüñden ḥareket ve maġaradan çıḳup ḥayvānāt ḳanın içmege cürʾet itmezsin. **İllā ki** ḳanāʿat-ıla, riyāżatla ʿömür geçürürsin. 66a/12

4.1.4.4.9. "aksi halde" İfadesi Taşıyanlar

Yoḫsa, yoḳ ise cümle başı edatlarıyla kurulan cümlelerdir.

Andan uvaḳ ṭaşlarla ḳalʿayı yapup bitürevüz daḫı Süleymān dergāhına varup kürsīlü kürsīmüze geçüp oturavuz. **Yoḫsa** bizi Demürbād-ı dīv Süleymān'a ġamz idüp helāk itdürür. 33a/17

Cemīʿisi bir devrde mi geldiler; **yoḫsa** her birisi bir zamānda mı geldiler? 20a/12

Naṣīḥatüm ḳabūl ḳılurlar mı, ḥırṣ u ṭamaʿdan vazgelürler mi; **yoḫsa** bu ḥırṣ u āz sebebiyle helāk olurlar mı, diyicek Hedvāl emr-i Süleymānī'ye fermānber olup, icāzet alup, ḳanad açup uçdı. 54b/6

Ve hem ṣanemlerümüze secde ḳıl, anları maʿbūd bil. **Yoḫsa** seni oda yaḳaram, didi. 74b/5

4.1.5. Sıralı Cümle

Artarda sıralanan, aralarında anlam ilişkisi bulunan en az iki cümleden oluşan cümlelerdir. Eksiltili cümleye benzetilseler de bu cümlelerin eksiltili cümleler gibi eksik veya söylenmemiş, belirtilmemiş ögeleri yoktur. Ögelerinin ortak olup olmamalarına göre bağımlı ve bağımsız sıralı cümleler olarak bilinirler. Bu cümleler virgül veya noktalı virgülle sıralanırlar.

Allāh'uñ tesbīḥini unıdup Ḥaḳḳ'a şirk getürdiler, dīn ü diyānet içlerinden götürdiler. 20b/5

Cemīʿisi dem çeküp ʿaḳabince uçdılar, birinci ḳat göge yaḳīn geçdiler. 33b/11

Egerçi ki ḫūb buyurduñ, ben ḳuluñuñ ḫāṭırın riʿāyet ḳılup ḳaydın ḳayırduñ. 58a/8

Emrüñe fermānberem, getüreyin. 40b/14

Her āyīnede bir ṭılsım yazdılar, elmās ṭīġ-ile ḳazdılar. 16a/6

Ol öküz ol üvezüñ zaḥmetinden Ḥaḳ Teʿālā'ya tażarruʿ ḳıldı, ol işe peşīmān oldı.6b/19

Sen bize ʿaẓīm ḫiẕmetler buyurduñ, bunca biñ ṭaş şalduñ. 29b/12

Üç biñ yıl geçdükden şoñra tesbīḥlerin unutdılar, yiryüzinde olan vuḥūş cinsin incidüp yücendürdiler ve gökde uçan ḳuşları oḳ-ıla atup urup ḳocundurdılar. 25a/15

Ve ḥarīṣüñ ḥayāsı ve īmānı yoḳ, iki cihānda ẕelīl ü maġbūndur. 41a/10

Ve daḫı Ḥaḳ Teʿālā Celle Celāluhu uçmaḳ niʿmetlerinden evvel ṣuyı añdı, andan şoñra balı añdı. 7b/2

Ve dördünci bölük ki kendünüñ leşkeriydi, anlara daḫı ḥükm itdi. 6a/4

Ve her nefes kim burunlarından çıḳardı, direk direk dütün olup ʿalevi gök yüzinde uçan ḳuşları ṭoḳınup yaḳardı. 5b/19

Ve iy niçe başlar ayaġ altında ṭaş olur, niçe maġlūb ġālib olur, niçe maṭlūb ṭālib olur ve niçeler ġalebe ḳılurlar, bir melīki bir ḳavmüñ elinden alurlar. 40a/6

Zīrā ki yā Nebiyya'llāh, her ẕerrenüñ ve on sekiz biñ ʿālemüñ miḳdārlu miḳdārınca Ḥaḳ Teʿālā'ya ṭāʿat u ʿibādetleri vardır, ʿibādetden ḫālī degüllerdür, ʿubūd-ı ʿubūdiyyetinde hep müstaġraḳlardur. 66a/1

4.2. Yüklemin Yerine Göre Cümleler

Türkçenin genel cümle yapısına bakıldığında yüklem genellikle sonda bulunur. Yüklemin sonda bulunup bulunmamasına göre cümleler iki türlüdür:

4.2.1. Kurallı Cümle

Yüklemi sonda olan cümleler bu gruba girer. Metne bakıldığında cümlelerin Türkçe sentaksına uygun olarak genellikle sonda olduğu tespit edilmiştir.

ʿAnkebūt ḳāniʿ olduġı ecilden pādişāhlar sarāy ṣaffında mekān baġlar ʿazīzdür. 41a/8

Ammā ki Allāh'uñ faẕ̇l u keremi birle naḥlüñ reʾīsinden ṣorup bilmek isterem. 40b/7

Ammā ki hüneri var-ısa varup Beytü'l-Muḳaddis'i yapmasına himmet ṭutup, ḫidmet-i Ḥaḳḳ'ı yirine getürmege ḳuşaġın muḥkem baġlayup berk eylesün ve bir daḫı bizüm küstāḫlıġumuza ḳalmasun. 62b/4

Andan aġız açup, bir ādemi deryā kenārında aġzından çıḳarup yire ḳodı. 41b/8

Andan Süleymān peyġāmbere Allāh Teʿālā Celle Celāluhu dilin anuñ bildürdi. 40b/21

Egerçi ki Nūḥ Nebiyya'llāh duʿāsıyla lisān-ı insānī fehm iderdüm, Ḥaḳ Teʿālā kemāl-i ḳudreti birle anlaruñ sözlerini benüm ḳalbüme ilḳā iderdi. 77a/1

Eyle kim mevci birinci ḳat göge çıḳup burc-ı Keyvān içi yayḳandı. 41b/5

Kūh-ı Semāvāt ḳullesinde bir kerkes vardur. ʿAyne'l-ḥayāt içüp-dürür. ʿÖmri üç biñ yıldan geçüp-dürür. 77b/4

Zīrā ki ḥarīṣ olan kimesne ḥarāmdan yıġlınmaz. 41a/7

4.2.2. Devrik Cümle

Yüklemi sonda olmayan, başta veya ortada olan cümlelerdir. Türkçe cümle yapısına uygun olmayan bu cümleler vurgulanmak istenen ögeyi başa almak veya belirtmek suretiyle kurulur.

Andan Ḳāhir bin Sām ḥaḳīḳat bildi ki Ruḫ ḳuşı kendüyi ya Sām-ı Süvār cānıbına iletür ve yāḫud Rüstem ṭarafına. 104a/17

Andan Baʿalbek melīki, Şehr keṯudāsı Ebu'l-Muẓaffer'i bāġçevāna ḳoşup Demürbād'a gönderdi ki tenhā buluşalum ve ḫaberleşelüm diyü. 29a/7

Ben ʿāciz degülem ki miṣl idem siñekle ve daḫı andan küçücükle. 8a/13

Görmez misin ki Ḥaḳḳ'uñ ḳudretini ve Ṣāniʿuñ ṣanʿatını? 8a/18

Ḥükemā ḳavlince perīler sulṭānı Humāyūn Ṣāh göñlinde bu fikri idüp ol gün aḫşām olınca anlaruñ-ıla ve ḫavātūn ile ḫüsrevāne ʿīş eyledi ol leb-i şīrīnlerle. 12a/6

Ve baʿżı perīler daḫı kürreler yaḳup billūrı ḳaynadup, reng virüp, laʿl ü cevāhir gibi zücāc u ḳavārīrden Süleymān ḥażret-içün bir şehr yapdılar ṣırçadan on biñ arşun uzunı ve on biñ arşun ini. 15a/2

Ve daḫı bilmek gerek ki Resūl ḥażret-i ʿaleyhi's-selām cennet ehline daḫı resūldür ümmetine olduġı gibi. 12b/20

Ve taḫt ḳubbesinüñ üstinde dürr-i yetīm şeh-dānelerinden bir ḫurūs tertīb itdiler; içi ḳızıl altun ve ṭaşı aġ‿incü, tācı ḳızıl yāḳūtdan ve ayaḳları dürr ü necefden ve gözleri şeb-çırāḳdan ve aġzı burnı elmāsdan. 16a/1

Zīrā ki yā Nebiyya'llāh, ʿādil pāẕişāhlaruñ ʿömri uzun olur; eger kāfir daḫı olursa. 8a/1

4.3. Yüklemin Türüne Göre Cümleler

Türkçe'de cümleler yüklemlerin türüne göre de incelenirler. Türkçe'de yüklem ya isimden ya da fiilden oluşur. İşte isimden ya da fiilden oluşmalarına göre cümleler iki kısımdır:

4.3.1. İsim Cümlesi

Yüklemi isim olan cümlelerdir. Bu cümlelerde yüklem ya isimdir ya da i-mek fiiliyle çekime girmiş sıfat, edat, zamir, zarf veya isim gruplarıdır. Bazı dillerde görülmeyen isim cümlesi Türkçe'de yaygın olarak kullanılmaktadır. İsim cümleleri Türkçe'nin zenginliğini gösteren bir unsurdur. Metnimizde isim cümleleri sıklıkla kullanılır.

Ben mürsel peyġāmberem. 83b/5

Bir żaʿīf naḥīf sivri siñek birle Ḥaḳ Teʿālā helāk itmege ḳādirdür ve milk anuñdur ki Ḥāżır u Nāẓır'dur. 83a/2

Bu żaʿīf ḳavldur. 72b/3

Cümlesi Allāh Teʿālā'ya ʿābid ü sācid, muṭīʿ ü münḳāddur. 66a/6

Hem ʿArafāt ṭaġı şerīf maḳāmdur. 11a/2

Her neyi ḥükm iderseñ buyur ki fermānberem. Ḥükmüñe meʾmūr, emrüñe maḥkūm u musaḫḫaram. 11a/8

İbrāhīm'üñ cismi ḫasta degüldi. 73b/13

Nemrūd'uñ maġzını yiyüp ḫāk iden, emr-i Rabbānī birle ol laʿīni helāk iden siñek benüm ḥükmümdedür. 64b/4

Ol daḫı sencileyin bir ḳuldur. 71b/16

Pes raʿiyyetlerüm ḳoyup ıraḳ memlekete gitmek, varup Süleymān ḫiẕmetin itmek ġāyet emr-i ʿaẓīmdür. 61b/17

Sen bī-dīn kāfirsin. 83b/4

Şimdi cihān milkine gelen Süleymān ḫidmetine daʿvet itmek ʿadl ü dādına muvāfıḳ degül. 61b/15

Zīrā ki yā Nebiyya'llāh, her ẕerrenüñ ve on sekiz biñ ʿālemüñ miḳdārlu miḳdārınca Ḥaḳ Teʿālā'ya ṭāʿat u ʿibādetleri vardır, ʿibādetden ḫālī degüllerdür, ʿubūd-ı ʿubūdiyyetinde hep müstaġraḳlardur. 66a/1

Zenbūristān çerisi ki vardur. İçlerinde ʿadl ü dād idüp, ẓālimlerin helāk idüp ve maẓlūmlarınuñ dādını istād ḳılup ġamgīn göñlün şād iden ben melik-i zenbūram. 61b/16

4.3.2. Fiil Cümlesi

Yüklemi fiil olan cümlelerdir. Bu cümlelerde yüklem daima ya çekimli ya da birleşik fiildir. Bildirme eklerini veya kip eklerini alan bütün fiiller yüklem olarak kullanılabilirler. Bir fiilin cümle olabilmesi için yargı bildirmesi gerekmektedir. İş, oluş, hareket, kılıı veya durum bildiren bütün çekimli fiiler yüklemdir. Metnimizde fiil cümlesi isim cümlesine göre daha fazla kullanılmıştır.

Andan Nemrūd'ı begler at-ıla meydāna getürüp, rikābın ṭutup indürdiler daḫı ʿizzet-ile eline yapışup ol taḫta bindürdiler. 80b/16

Andan Nemrūd-ı laʿīn ol ṣubḥ-dem yirinden ṭurup, taḫta geçüp ʿaẓīm dīvān ḳurdı. 80b/7

Ben daḫı bunlaruñ emrine rıżā virüp ġardan ṭaşra çıḳup, İbrāhīm anasın bulup, başı ṣaçınuñ içine gizlenüp ṭurdum. 69b/2

Bu kerkes ḳuşı maġaraya geldüginden murād bizüm rāḥatumuz uçurmaḳ, bizi maġaradan ḳaçurmaḳ ister. 67a/5

Çünki aḫşām vaḳti yitdi. Kerkes maġaraya gelüp, girüp, gezüp ṣubḥa dek yine ḳarār itdi. 66b/21

Ḫalāyıḳ cümle meydāna çıḳdılar, ḫāṣ u ʿām cemʿ oldılar. 74b/12

Ḫayli zamān-ıdı ki sini bu maġara içinde görmedüm. 77b/3

İbrāhīm'i ṭutup, bağlayup ḳuyıya indürdiler. 76a/20

İkisi bir yire gelüp söyleşdiler, bir zamān aġlaşdılar. 69b/4

İmdi ʿahd ḳıl, büt-perestlere nükte ḳılmayasın. 72b/17

Maġara içine girüp geldi. 77b/1

Meʿa'l-ḳıṣṣa sözi dırāz itmeyelüm. 101a/21

Ne ḳadar ulu düşmānlaruñ var-ısa muḳābil olup ceng ḳılayın. 101a/9

Pes dilümce ẕikr-i Ḥaḳḳ'a meşġūl olam. 68a/15

Pes kendü'zümi ḥırṣ u ṭamaʿlardan çekdüm, maḳām-ı ʿuzletde, künc-i ḫalvetde diz çökdüm. 66a/7

4.4. Anlamlarına Göre Cümleler

Cümleler yüklemin bildirdiği olumlu veya olumsuz anlamlara göre birbirinden ayrılırlar. Soru cümleleri olumlu veya olumsuz manayı doğrudan içermezler; zira soru sormaktadırlar. Alınan cevaba göre soru cümlesinin olumlu mu olumsuz mu olduğuna karar verilir.

4.4.1. Olumlu Cümle

Fiilin gerçekleştiğini bildiren cümleler olumlu cümlelerdir. Metnimizde olumlu cümleler olumsuz cümlelere göre daha çoktur. Olumlu fiil cümlesi de olumlu isim cümlesine göre daha çoktur.

ʿAnkebūt ḳāniʿ olduġı ecilden pādişāhlar sarāy ṣaffında mekān bağlar ʿazīzdür. 41a/8

Ammā ki bizüm ḳıṣṣamuz ez-ān cānıb Süleymān ḥażretine geldi. 3b/3

Andan Süleymān peyġāmbere Allāh Teʿālā Celle Celāluhu dilin anuñ bildürdi. 40b/21

Anuñ naẓarında olurdum. 77b/4

Bize ve size ʿār degül mi ki bir bölük şeyāṭīn ẕürriyāt-ı semmūr böcegin ʿarż ḳılduġıyçün ḳurbiyyet bulalar? 13b/17

Ḥaḳ Teʿālā'ya şükür ki mübārek yüzüñi gördüm, varup ol Nesr-i Ṭāyire ḫaber virdüm. 77b/7

Ḥāl budur siñek bir żaʿīf cānavardur. 45a/9

Ḥükemā ḳavlince Saʿd-ı Ḥabeş-ile Şehr ḳavmi Süleymān dīvlerin bu vech-ile ki ḳadd ü ḳāmetde ʿaceb ḳorḳunç heyʾetde görüp, ġāyet taʿaccüb itdiler. 29a/6

Ḫalḳ İbrāhīm'i görüp yol virdiler. 78b/10

İçinde olumsuzlukla ilgili yapı bulunduran bazı cümleler soru yoluyla olumlu anlam kazanabilir. Metnimizde bu yolla yapılmış olumlu cümleler çoktur.

Naḳl-i ṣaḥīḥ budur ki baʿūża duʿā ḳılan Yūşaʿ bin Nūn peyġāmberdür. 44b/18

Ol ḫod bir böcek degül mi zenbūr ḳısmından, bu ḳadar ʿömr mü sürer ve bunca Süleymānlar yüzün mi görür? 62b/14

Ol gün gitdi, ʿale'ṣ-ṣabāḥ yitdi, ṭün sürülüp ṭañ itdi. 29a/12

Pes siñek gibi ḥarīṣ ucundan her nesnedür maḥrūmdur. 41a/9

Ve ḥarīṣüñ ḥayāsı ve īmānı yoḳ, iki cihānda ẕelīl ü maġbūndur. 41a/11

4.4.2. Olumsuz Cümle

Fiilin gerçekleşmediğini bildiren cümleler olumsuz cümlelerdir. Metnimizde olumsuz cümleler olumlu cümlelere göre daha azdır. Olumsuz fiil cümlesi olumsuz isim cümlelerine göre daha çoktur.

Olumsuzluk anlamı metnimizde birkaç yolla verilmektedir. Fiil cümlelerinde olumsuzluk eki -mA ile; isim cümlelerinde *degül* edatı ve yok ismi ile olumsuz cümleler kurulmaktadır. Ayrıca *ne... ne...* edatı ile de olumsuzluk anlamı verilmektedir. Örnekleri şöyledir:

Ammā ki sivri siñegüñ ḫāṣiyeti ḳatʿā yoḳdur. 110a/8

Andan ol gün ol gice tā ṣubḥ oluncaya dek ḫalvetden çıḳımadı. 116a/6

Bir ayaġum yoḳ benüm leng olmışam / Bir gözüm görmez dil-teng olmışam 98b/20

Biş on günlük ʿömr içün ne ḥayvān, insān incitmek ve ḳanın içüp cān acıtmaḳ ṭarīḳumuza düşmezdi. 50a/20

Cemīʿ maḫlūḳātda anlardan zişt yoḳdur. Şol kemāl-i ḳabaḥatdaki ḳanġısı zişt aḳçadur ki anlara mānend bir zişt daḫı yoḳdur. 115a/4

Daḫı Allāhu ekber ol ʿArafāt ṭaġı üzerine ḳonan cünd-i ẕübāb ki çoḳluġına ne ḥad var ne ḥisāb. 54b/10

Eger ölecek ise kendüyi göremezdi. 16a/8

Ḥabeş leşkeri yidi kez yüz biñ pūlādpūş sipāhīdür, her birisi tīġzen, ṣaf-şiken, yigirmi otuz biñ er-ile varup tenhā muḳābil olmaḳ devlete lāyıḳ degüldür. 102a/1

Her kimüñ ki ʿışḳı yoḳ ādem degül 12a/4

ʿIşḳ işi müşkül-dürür āsān degül 12a/2

Ḳādir'üñ ḳudretine, Ṣāniʿ'uñ ṣanʿatına ʿuḳūl-i beşer irişmez. 3b/8

Kim Süleymān mihrine lāyıḳ degül cin kām-yāb 95a/7

Ne ṭoġar ve ne ṭolınur. 72a/17

Ol evüñ delügi bacası yoḳ. 99b/12

Rāst buyurursın, ẕübābdan ḥarīṣ hevāmm cinsinde yoḳdur. 41a/17

Ve ḥarīṣüñ ḥayāsı ve īmānı yoḳ, iki cihānda ẕelīl ü maġbūndur. 41a/11

Velākin baʿżı ne uydular ne bu sözi ḳulaḳlarına ḳoydılar. 85b/10

Velākin bu ḥırṣları ucundan sözün işitmediler, naṣīḥat-ı Süleymānī'yi ṭutmadılar. 54b/9

Zīrā ki her żaʿīfi ziyāret itmek tevażżuʿdandur, tevaḳḳuʿuñdan degül. 43a/15

4.4.3. Soru Cümlesi

Anlamlarına göre cümlelere bakıldığında soru cümlelerini ayırmak gerekir. Çünkü soru cümleleri olumlu ve olumsuz cümlelerden farklı olarak bilgi edinmek amacıyla kurulan

cümlelerdir. Soru cümleleri genellikle soru eki +mI ile yapılır. Soru anlamı soru sıfatları, soru zamirleri, soru edatları ve soru zarfları ile verilir.

Ammā ki aduñ nedür ve nenüñ bigi ṭāyifeye müvekkelsin? 4b/1

Baña bu nesne ʿaceb geldi ki cemīʿ ḫākī cānavarcuḳlar üzerine bir ferişteh müvekkel olmaḳ kāfī degül miydi? Her cinsine birer melek-i müvekkel olmaḳ neden gelür? 5a/1

Bilmez misin ki cihānuñ ḥāli nedür ve feleklerüñ esrārı nedür? 24a/5

Bize rāstın söyle ki niçün gice gelüp gündüz gidersin? 67b/3

Cinnīler uçmaġa girürler mi girmezler mi? 13a/1

Ḥālüñ ne? 61b/10

Ḥükemānun, vüzerānuñ ne didüklerin işitmedüñ mi? 10b/21

İblīs melāʾikeden midür ya degül midür? 12a/15

İkinci, ḳan Çin āhū nāfesinde misk-i ḫāliṣ olduġı ve cennet ḳoḫusın bulduġına ḥikmet nedür? 3b/7

Niçün āh idersin? 69a/4

Niçün? 7b/6

Oġlum Ferāmerz'den ḫaber bilür misin ki ḳandadur? 60b/19

Ol ne nesnedür? 14b/2

Senüñ bigi ʿāṣīya ne leşker gerek? 84b/3

Ve cin didükleri melāʾike ṭāʾīfesi midür degül midür veyā İblīs dimek ʿİbrī midür ya ʿArabī midür ya ʿAcemī midür? 12a/15

Ya biz yalan mı söylerüz? 10a/6

4.5. Cümle Ögeleri

4.5.1. Yüklem

Cümlenin en temel ögesi olan yüklem; fiili, oluşu, hareketi ve işi üzerinde taşır. Diğer adı "fiil"dir. Cümlenin varlığından söz edilebilmesi için yüklem gerekir. Zira diğer bütün

ögeler yüklem üzerine kurulur, yükleme bağlıdır. Yüklem cümlede başta, ortada veya sonda bulunabilir. Diğer ögelerden farklı olarak cümlede tektir. Yüklem tek başına bir kelime veya kelime grubu olabilir. Yüklem isim veya fiil olmasına göre cümle isim ya da fiil cümlesi olarak adlandırılır. Yine yüklemdeki fiilin basit veya birleşik olmasına göre cümleler basit veya birleşik cümle olarak adlandırılır.

Metnimizde yüklemler Türkçe cümle yapısına uygun olarak genellikle sonda kullanılmıştır. Zaman zaman başta veya ortada kullanıldığı da görülmektedir. Yüklemi tek bir kelimeden veya kelime grubundan oluşan cümleler de mevcuttur.

ʿAskerüñi hāżır eyle, yarın eyyām-ı cengdür. 93b/10

Allāh Teʿālā İbrāhīm peyġāmberi ol maġarada saḳladı. Sekizinci gün İbrāhīm'i atası ol maġarada buldı. 73a/1

Benüm ḫod perr ü bālumuñ fermānı ḳalmadı ki ḳanad açup uçaydum. 67b/20

Bir gice Cebrāʾīl'e Ḥaḳ Teʿālā emr ḳıldı. 70a/15

Bir ulu depe gibi oldı. 74b/4

Bu sen itdügüñ ḥüccet-i daʿvādur ve bir daḫı iy Nemrūd, benüm Allāh'um güneşi maġribden maşrıḳa, maşrıḳdan maġribe iletür. 78b/21

Gel benüm sözümi işit, bu delülügi terk it. 74b/4

Nemrūd İbrāhīm peyġāmberi gösterdi. 74b/17

Ol laʿīn daḫı şehādet itdi, ḫalḳuñ küfr ü ḍalāletleri artdı. 81b/20

Ol mürsel peyġāmberüñ (ʿaleyhi's-selām) yanına varma ki Ḥaḳḳ'uñ ḳahır oduna yanmayasın. 70b/1

Ol nīzelere sancılmış etleri üzerlerinde görüp, nefslerine ġıdā virmeg-içün pençe urup ḳarınların toyurmaġa, loḳma loḳma idüp ditmege ki heves itdiler. 81a/7

Pes İbrāhīm nebī (ʿaleyhi's-selām) subḥ namāzın ki ḳıldı. 78a/17

4.5.2. Özne

Bir cümlede işi yapan, fiilin oluşuna tesir eden yahut da fiilin üzerinde gerçekleştiği ögedir. Diğer adıyla "fail" dir. Her cümlede mutlaka özne bulunur. Özne gizli ya da açık olarak varlığını hissettirir. Yükleme en yakın öge öznedir. Özne bir kelime veya kelime grubundan oluşabilir. Metnimizde özneler yalnızca vurgulanmak istenildiğinde kullanılmıştır. Ayrıca Türkçe cümle yapısında genellikle görülen öznenin yüklem üzerinde ifade edilmesi söz konusudur.

(Biz) Ammā ki ṭabīʿatumuzda ḥırṣ u ṭamaʿ ziyāde olduġı ecilden ḥarāmdan yıġlınmayup terk idemezüz. 50a/21

(O) Altı yüz dürlüsin deñizde ve dört yüz dürlüsin ḳuruda ki dürütmişdür. 51b/4

(O) Hemān-dem buña siñek leşkerin ḥavāle ḳılıcaḳ ejderhā dilince tażarruʿ ḳılup emān istedi. 96b/8

(Onlar) Bir niçe biñ siñeklerle yiryüzine indiler ve pāy-i taḫt kenārında ḳondılar ve yönlü yönüni Süleymān'dan yaña döndiler. 49b/4

(Sen) Ne emr iderse ve ne ḥükm iderse ḫizmet it kim eyüler-üle muṣāḥabet iden ḳamu yaramazlıḳdan emīn olur. 77b/13

Allāh Teʿālā ki lafẓ-ı künden kevn ü fesādı kim īcāda getürüp dürütmişdür. 84b/3

Dāyim melek-i müvekkel-i etyār ve tekvīn-i mürġān bāḳī ṭuyūr gözlerinden nihān, anuñ ʿaynında ʿayān aña gelüp ziyāret iderler ve anuñla kelimāt iderler. 67b/8

Ervāḥdan ekl ü şurb iden cinnīler cinsi alup nūş itdiler. 12a/12

Fuṣaḥā-i ʿArab dimişdür ki: 66b/5

İkinci şınfı ḳanadı balıḳ yelpīzesi gibidür, ayaġı yoḳdur ve ḥayātı ṣu-y-ıladur. 52a/16

İmdi el uş idüp ittifāḳ idüñ, bu ṭaşı götürüñ, Baʿalbek ḳalʿası yirine yitürüñ, diyicek Hak Tebāreke ve Teʿālā Celle Celāluhu biñ bir ümmeti ki yaratmışdur. 51b/3

Ekvān-ı cin ʿifrīt-ile olan ʿafārīt serhengleri ve Ṣaḥr-ı cinn-ile ḥāżır olan cin melikleri el uş idüp, yir yir ol ṭaġ gibi mermeri ṭutdılar. 32a/18

Ḳaçan ki ben żaʿīfuñ feṣāḥatın ol ḫuffāṣ kim işitdi, riyāżatın bilüp benümle dostluḳ itdi. 66b/16

Ol laʿīn daḫı şehādet itdi, ḫalḳuñ küfr ü ḍalāletleri artdı. 81b/20

Ṭaġṭaġa-i Ṭarrār bu fikri idüp daḫı Rüstem yanında dīvler gözlerinden uġurlayın mīşe-i bīşe arasından sürtüp, ṭaġ ṭaş yöresinden geçüp bir yüksek yire çıḳdı daḫı Rüstem cengine baḳdı. 55b/10

Pes bu bir ḳaç gün ʿömr içün kārgīr binālar yapmaḳ ne ṭūl-i emeldür. 55a/4

Var imdi Rabb'üñe di, çeri cemʿ eylesün, her ne yirde dilerse ṭuruşalum, diyicek Ḫalīlü'r-Raḥmān eyitdi. 84b/14

Ve rızıḳ-ıçun riyāżat ehli ġam çekmek cāyiz degül kim kişiye muḳadder olan rızḳ elbetde geliserdür ki şāḥibin rızḳ ṭaleb ḳılısardur. 66b/13

4.5.3. Nesne

Nesne, bir cümlede yapılan işten etkilenen ögedir. Cümleler nesne bulundurup bulundurmamalarına göre geçişli ve geçişsiz olarak adlandırılır. Geçişli fiil bulunduran cümleler nesne taşır; geçişsiz fiil bulunduran cümleler nesne taşımaz. Geçişsiz fiilli cümlelerde fiil özne üzerinde gerçekleşir. Nesneler aynı zamanda ek alıp almamalarına göre belirtili veya belirtisiz nesne olarak cümlede yer edinir. Cümlede bir kelime, kelime grubu veya fiilimsiden oluşabilir. Metnimizde nesnesiz cümleler yok denecek kadar azdır.

Ben bu taşı kesmekden yoruldum, ṭāḳatum ḳalmadı. 32a/18

Ceng yirine varup saff u ālāy düzetdi. 93b/21

Çāresi budur ki biz bu taşı uşup ḳalduravuz, Demürbād'uñ arḳasına virüp, ṭaş altında ḳalup olduravuz. 33a/16

Çünki Nūḥ nebīnüñ (ʿaleyhi's-selām) ḫayr duʿāsın ki aldum. 65b/7

Çünki ol ʿaẓīm leşkeri ki yiryüzinde gördük, n'eydügin bilmeyüp, çaġrışup müvekkel-i hevāmmdan ṣorduḳ. 98b/5

Didi Ḥaḳ emri budur dut bul dilek 38b/16

Didi şāha döndügince nüh felek / İns ü cin dāʿī duʿācı ola melek

İbrāhīm peyġāmber yüzin gördügiyçün ʿizzet iderseñ ben żaʿīf daḫı Yūşaʿ bin Nūn yüzin gördüm. Anuñ ḫayr duʿāsın aldum. 109b/16

İmdi el uş idüp ittifāḳ idüñ, bu ṭaşı götürüñ, Baʿalbek ḳalʿası yirine yitürüñ, diyicek Ekvān-ı cin ʿifrīt-ile olan ʿafārīt serhengleri ve Ṣaḫr-ı cinn-ile ḥāżır olan cin melikleri el uş idüp, yir yir ol ṭaġ gibi mermeri ṭutdılar. 32a/18

Lāyıḳ degül müdür ki ḫażretüme münācāt ḳılup ḥālini ʿarż ḳılan ḳulumı maḥrūm ḳoyam. 82b/12

Muḥaṣṣal-ı kelām sözi dırāz itmeyelüm. Ḳıṣṣa-i İbrāhīm-i maʿlūmı uzatmayalum. 99a/19

Ol Nemrūd, cābir-i merdūd kāfiri ne vech-ile helāk itdügini bize ḫaber vire, diyicek Behyārūş tekvīn emr-i Süleymān'ı gözedüp, varup, ol baʿūż ölüsini getürdi. 94a/10

Siz daḫı bir inanduġuñuz kişiñüzi baña ḳoşuñ, alayın, göge çıḳarayın. 79a/20

"Yā ḳavm! Üşde bu yigit bizüm maʿbūdlarumuzı begenmez, ḫorlar eline girenin daḫı uşadur. Şimdi biz bunı n'idelüm" didi. 74b/1

4.5.4. Dolaylı Tümleç (Yer Tamlayıcısı)

Yer tamlayıcısı olarak da bilinen dolaylı tümleç yüklemi yer ve yön bakımından tamamlayan ögedir. Yükleme yönelme (+A), bulunma (+dA) ve çıkma (+dAn) hal ekleriyle bağlanırlar. Dolaylı tümleç bir kelime veya kelime grubu olabilir. Her cümlede bulunmak zorunda değildir; bulunduğunda birden fazla olabilir. Metnimizde mekân tasviri, görsel anlatım oldukça fazladır. Efsaneler ve destansı hikâyeler bu bakımdan oldukça dolaylı tümleç taşır.

Andan Ḫalīlü'r-Raḥmān gidicek kerkes-ile bir daḫı yirlü yirümüzden ṭurup maġara ḳapusından çıḳdı, ḳanad açup uçduḳ, gelüp Nemrūd dīvānına geçdük. 83a/21

Andan ḳavm Nemrūd'a eyitdiler. 74b/2

Andan bu żaʿīfa ḫiṭāb-ı ʿizzet irdi ki: 82b/2

Demürbād Ekvān-ı ʿifrīte ve Ṣaḫr-ı cinnīye eyitdi: 32a/17

Eger ki zernīḫ bakır ṭās içinde yaḳalar, ev içinde ne ḳadar siñek var-ısa ḳaçup gide. Ekser helāk ola. 49a/3

İbrāhīm peyġāmberi gördük ki (ʿaleyhi's-selām) ẖātūn-ı sarāy-ıla bir yirde oturup Allāh Teʿālā'ya ʿibādet iderler. 81b/11

Kerkesler daẖı andan yaña dönüp aşaġasına müteveccih olup yiryüzüne indiler. 81b/17

Meger Sīmurġ'dan işitmişdük ki Rüstem'üñ atası Zāl-ı Dāstān'ı yuvamda bislemişem, kendü oġulluġumdur ve oġlı Rüstem daẖı ciger-güşemdür. 102b/17

Nemrūd'ı, rāhibi götürüp havānuñ bir ḳatına geçdiler. 80b/21

Ol cezīreye varup geçeyin ve yalıñuz ol mermer maʿdeninde bu ḳalʿanuñ uzunluġınca bir ʿaẓīm mermer kesüp Ḥaḳḳ'uñ ʿināyeti, Süleymān'uñ muʿcizātı birle arḳama alup götüreyin. 30a/1

Pīlde ḳaç aʿżā yaratdı ve siñekde daẖı ḳaç aʿżā yaratdı. 47b/13

Peyġāmber ḥażret-i ʿaleyhi's-selām bir ḥadīsde buyurmışdur Muʿāviye ḥaḳḳında ki: 48a/1

Sen daẖı ḳanad açup uçup felek yüzüne çıḳasın. 80a/12

Ve andan ʿaceb daẖı bu ki kara renklü nesne üzerinde tersi aḳ görinür ve aġ üstünde ḳara görinür. 48a/12

4.5.5. Zarf Tümleci

Yüklemi sebep, durum, zaman, vasıta, yön, azlık-çokluk, tarz bakımından tamamlayan öge zarftır. Sıfatlar isimleri nitelerken zarflar da fiilleri niteler. Zarflar genellikle zarf-fiiller ve çekim edatlarıyla yapılır. Fakat eksiz zarflar da çoktur. Fiilleri belirten, anlatan, açıklayan her şey zarftır. Zarf tümleci kelime veya kelime grubundan oluşabilir. Tıpkı dolaylı tümleç gibi bir cümlede birden fazla zarf tümleci bulunabilir.

"Niçün içmezsin" diyicek cevāb virdi ki: 57b/19

Ḥaḳk'uñ ʿināyeti, sen Süleymān'uñ muʿcizātı birle, Ḥabeş leşkerinüñ gözlerine yüzlerine uşup ve burunlarından geñizlerine girüp, maġızların yiyüp, bağırların çāk, ser-cümlesin helāk itsünler.

ʿArabca bu iki beyti oḳıyup cevāb virdiler: 115a/5

Ben ẖışmumdan, ḳavmümden niçün ṣoḥbetüm kesdüm. 31b/9

Bizüm ceddümüz sivri siñekden ḳaçup, cezīre-i Ḫālidāt'dan geçüp bunda gelmişlerdir. 115a/1

Çün ki güneş maġribde ṭolundı ve ḳamer deryā-yı maşrıḳdan baş ḳaldurup cihān için şuʿlesi birle güneş gibi münevver itdi. 31a/8

Dahı ḳuvvetin bildürmeg-içün Demürbād dīv serhenglerin ḳatına cemʿ itdi.

Ġāyet żaʿīf naḥīf olduġı ecilden göz aʿżāsın farḳ idemez. 48b/21

Rüstem benüm boynuzlarum uşadup, ḳanum döküp zecr idicek ʿahd itdüm ki Rüstem'i Ḳahhār-ı Tinnīn-ten elinde helāk olduġın görmeyicek ve etin kebāb idüp nefsüme bir loḳma virmeyicek şarāb içmeyem, bir yirde rāḥat olup ḫoş geçmeyem. 57b/19

Süleymān-ı nebī ḳorḳusından Ruḫ ḳuşı ḳara bulut ḳanadların açdı, taş üzerinden ḳalḳup havāya uçdı. 102b/3

Üç dīvārı tamām olıcaḳ ḳırḳ sekiz biñ kesilen ṭaşlar dükendi. 29b/10

Velī sizlere ḫizmet bu ki ol ḳalʿa içinde biñ bir yirde evler yapasız, ḳalʿa erenleriyçün dīvārī ḫizmetin baña ḳoyasız, diyüp bunlara ḫizmet buyurıcaḳ, bunlar dahı irilü uvaḳlu taşlar kesüp, ḳalʿanuñ evlerin yapmaġa başladılar. 30b/2

Özel olarak şartlı birleşik cümlelerde belirttiğimiz gibi şartlı cümle olan yan cümle, ana cümlenin zarfı durumundadır.

zCümleden birisi bu ki eger ki bir kişiyi dört günde bir kerre ısıtma ṭutsa, yidi nefer siñegi tutsalar, ʿadediyle alup bāḳıllānuñ içini oyup, siñekleri ḳovuġına şoḳup, bir aġaç delügine ḳoyup berkitseler dört günde bir kez dutar ısıtmayı defʿ ide. 49a/12

"Yā ḳavm! Üşde bu yigit bizüm maʿbūdlarumuzı begenmez, ḫorlar eline girenin dahı uşadur. Şimdi biz bunı n'idelüm" didi. 74b/1

Şöyle ki ev içinde zaʿferān olsa sām-ı ebraş ol ev içine girmez ve çünki şek dīvāne olsa yüzüni meges āvāzından baña döndürür tā üzerine ḳonmaya. 48b/19

BÖLÜM 5: METİN

5.1. Süleymân-nâme Nüshalarının Bulunması ve Değerlendirilmesi

Süleymân-nâme, Firdevsî-i Rûmî'nin en çok bilinen eseridir ve 81 cilt olarak yazılmıştır. Çalışma konumuz ise bu külliyatın 75. cildinin üç nüshasıdır[17]. Nüshaların ikisi Topkapı Sarayı Müze Kütüphanesi, Hazine Kitaplığı 1231 ve 1536 numaralarda bulunmaktadır. Üçüncü nüsha ise Fransa'da Paris Bibliotheque Nationale de France'te Supplement Turc bölümünde 1293 numarada kayıtlıdır.

Süleymân-nâme'nin 75. cildinin Topkapı Sarayı Hazine 1231'deki nüshası esas nüsha; Hazine 1536 ve Bibliotheque Nationale 1293 nüshaları tenkit edilen nüshalar olarak belirlenmiştir. Esas nüsha olan Hazine 1231 nüshası eserin kendi sayfa numaraları ile 109b-222b varaklarıdır. Toplam 114 varaktır. Hazine 1536'daki nüsha ise 118 varak olup yine eserin kendi numaraları ile 222b-340a varaklarını ihtiva etmektedir. Bibliotheque Nationale nüshası ise 115 varak olup eserde sayfa numaraları Latince olarak sonradan verilmiştir. Böylece 1b-115b olarak varak numaraları tespit edilebilmektedir. Hazine 1536'daki nüsha 1231'e göre beş varak fazladır. Kendi sayfa numaralarına göre 331a-333b varakları ile 336a-337b varakları 1231'de yoktur. 1231'deki 222b-223a varağı 1536'da eksiktir. Yani esas nüsha tenkit edilen nüshadan dört varak daha eksiktir. Bibliotheque Nationale 1293 nüshasında ise eserin kendi sayfa numaralarına bakarak 70b-71a arasında kalan ve diğer nüshalarda olan on varak eksiktir. Eksik olan bölüm Hazine 1231 ve 1536'da 175b-185b varakları arasında bulunmaktadır ve tamdır. Dolayısıyla elimizdeki en fazla varak sayısına sahip olan nüsha Hazine 1536 nüshasıdır. Ancak bu nüshalarda da eksik nesir ve nazım parçaları görülmüştür.

Çalışmaya esas nüshayı belirlemede müellif ve müstensih nüshalarına bakılmıştır. Ancak hiçbir nüshanın müellif nüshası olmaması ve hangi nüshanın tarih bakımından daha önce yazıldığının belirlenememesi gibi sebepler bizi başka bakımlardan

[17] Teze 2013 yılında başlandığında bahsi geçen üç nüsha üzerinden tenkit yapılacağı planlanmış; ancak eserin Bibliotheque Nationale de France nüshasının temin edilmesi 2016-Ekim ayını bulmuştur. Bunun sebebi eserin Bibliotheque Nationale de France nüshasının, bu kütüphaneden temininin güç olmasıdır. Zira Fransa Ulusal Kütüphanesi ilk etapta eserin yabancı araştırmacıların kullanımına kapalı olduğu gerekçesiyle vermemiş; fakat sonradan eseri kullanıma açmıştır. Böylece esere geç de olsa ulaşılmış, tenkidi yapılarak çalışmaya dahil edilebilmiştir.

üstünlükleri bulunan nüshaya, yani Hazine 1231'e yönlendirmiştir. Hazine 1231'deki nüshanın Hazine 1536'ya göre daha özenli yazılmış olması bu tercihte etkili olmuştur. Hazine 1231 numaralı nüsha Hazine 1536'dan dört varak eksik olmasına rağmen, harekelerinin daha düzgün, nesir ve nazım parçalarının ve başlıklarının tam yazılmış olması sebebiyle tercih edilmiştir. Hazine 1536 ve Bibliotheque Nationale nüshalarında Farsça başlıkların önemli bir kısmı yazılmayarak boş bırakılmış, kelimeler eksik harekelenmiştir. Hazine 1536'nın müstensihinin Farsça ve Arapça kelime terkiplerindeki harekeleme istikrarsızlığı, istinsah ederken okuyamadığı bir kelime yerine konuyla ilgisi olmayan bambaşka bir kelime tasarrufuna gitmesi, müstensihin 1231'in müstensihine göre daha bilgisiz olduğunu göstermektedir. Hatta Hazine 1536'daki nüshanın 1231'den istinsah edinildiği de düşünülebilir. Bibliotheque Nationale nüshasının Hazine 1536'ya göre daha özenli yazılmış olmasına rağmen 10 varak gibi önemli bir metin parçasının eksik olması, diğer nüshalara yönelmemize sebep olmuştur. Bu sebeplerle Hazine 1231'deki nüsha esas metin olarak kurulmuş; Hazine 1536'daki nüsha ve Bibliotheque Nationale'deki nüshalar ile karşılaştırılarak tenkitli metin oluşturulmuştur. Eksik varaklar ve metin parçaları Hazine 1231 nüshası üzerinde tamamlanmıştır. Bu nedenle birleştirilen bütün nüshalardaki varak numaraları yerine yeniden varak numarası verilerek eksik varaklar birleştirilmiştir. Yeni haliyle toplam 119 varaklık bir metin ortaya çıkmıştır. 1b-119b olarak metne yeni sayfa numaraları verilmiştir. Bu sayfa numaralarına göre 67b/6'daki "faṣīḥ lisān birle" ibaresinden 77b/3'teki "Ḳanda gitmişdüñ?" ibaresine kadar 10 varaklık bölüm Bibliotheque Nationale nüshasında yok; fakat Hazine 1536 ve Hazine 1231 nüshalarında vardır. 110a-112b ile 115a-116b arasında kalan 5 varaklık bölüm Hazine 1231'de yok; ancak Hazine 1536 ve Bibliotheque Nationale'de vardır. 119b-120a varağı Hazine 1536 nüshasında yok; ama Hazine 1231 ve Bibliotheque Nationale nüshasında vardır. Böylece bütün metinler birleştirildiğinde 16 varaklık eksik parçalar metnimiz üzerinde tamamlanmıştır.

Dikkat edilirse her üç nüsha aynı olmasına rağmen nüsha isimlendirmesinde bir karışıklık yaşanmıştır. Hazine 1231'deki nüshanın başında Kitâb-ı Kıssa-nâme-i Süleymân Aleyhi's-selâm yazıyor olması, araştırmacıları bu nüshanın başka bir eser olduğu yanılgısına düşürmüştür. Karatay ise Topkapı Sarayı'ndaki Türkçe yazma eserlerin kataloğunu hazırlarken bu cildin bir Süleyman-nâme nüshası olduğunu fark

etmemiş, eser künyesine bu ismi yazmıştır. Oysaki nüsha karşılaştırması yapıldığında 1536'da Süleymân-nâme olarak geçen nüshanın 1231'deki Kitâb-ı Kıssa-nâme-i Süleymân Aleyhi's-selâm'a göre sadece 73. cildinin fazla olduğu, 73-74-75. ciltlerin birbiriyle aynı olduğu okunabilmektedir. Bibliotheque Nationale'deki nüshaya bakıldığında da durum böyledir. Daha önce Firdevsî-i Rûmî ve Süleymân-nâme ile ilgili araştırma yapan bilim adamları, kendi çalışmalarına da bu yanlışlığı aynen aksettirmişlerdir. Yanlışlığın Karatay'ın kataloğundaki eksik bilgiden kaynaklandığı aşikârdır (bk. Karatay, 1961: 331). Süleymân-nâme'nin 74. cildi üzerine doktora tezi hazırlayan Erdem ise, 74. cildin H. 1231 ve H. 1536'da bulunması sebebiyle bu yanlışlığı fark etmiş, bu ciltlerin tamamının Süleymân-nâme olduğunu belirtmiştir (bk. 2005: s. 1).

Belirtilmelidir ki Bibliotheque Nationale nüshasının tespiti ve esere ulaşma noktasında çok ciddi bir çalışma yaplmıştır[18]. 75. cilde ait Paris Biblioteque Nationale de France'teki üçüncü nüsha Blochet'in Fransa Millet Kütüphanesi Türkçe Yazma Eserler Kataloğu'nda[19] taranmış, Supplement 1293'te tespit edilmiştir (1932: 224). Burada Blochett eserin muhtevasına ilişkin verdiği bilgide 371, 373 ve 375 meclislerinin bulunduğunu, 75. cildin böylece bittiğini söyler (1932: 224). Bu bilgiyi Çatıkkaş Babinger'le desteklemektedir. Çatıkkaş'ın Franz Babinger'den aktardığına göre, bu nüsha eserin ilk 75 cüzünün ihtisarından meydana gelmiş ve müellif bunun muhtelif yerlerinde 371, 373, 375. meclislerini zikretmektedir (2009: 19). (Babinger, Franz (1927), Die Geschichtschreiber der Osmanen und ihre Verke, s. 32.) Bizim çalışmamızda da 371-372-373-374-375. meclisler bulunmaktadır. Öyle sanıyoruz ki Blochett, hazırladığı katalogda nüshadaki 372 ve 374. meclis başlıklarını gözden kaçırmıştır. Nitekim nüshanın 115 varak oluşu, bizim çalışmamızın varak sayısıyla neredeyse aynıdır. Bu bilgilerden yola çıkarak eserin yüksek ihtimalle 75. cildin bir diğer nüshası olduğu düşünülmüş ve Bibliotheque Nationale de France'in internet sitesinden yazma eserler taranarak, eserin kütüphanede Supplement Turc 1293'te

[18] Esere ulaşmak için 2016-Haziran ayında, Firdevsî-i Rûmî'nin Süleymân-nâmesi adı altında bir tez projesi yapılmış; proje kapsamında Fransa'ya seyahat edilerek kütüphanede eser bizzat görülmüştür.

[19] Kataloğun orijinal adı Catalogue des Manuscrits Turcs de la Bibliotheque Nationale olup Fransızca'dır. Türkçe'ye çevirilmiş baskısı yoktur. Katalog numarası 1293'teki nüsha bilgisini edinmek için çeviri yapılmıştır.

olduğu tespit edilmiştir[20]. Eser hakkındaki bilgiler Blochett'in kataloğundaki bilgilerle birebirdir. Eser kütüphanenin internet sayfasında taranmış, mikrofilm numarası tespit edilerek istenmiştir (Mikrofilm nr.: R 37740). Bir adet mikrofilm ve bir takım fotokopi temini yapılmış, daha sonra Paris'e gidilerek eser kütüphanede görülmüştür[21].

Bunlardan başka daha önce yapılan akademik çalışmalarda, Süleymân-nâme'nin 75. cildinin çok farklı kütüphanelerde bulunduğu ile ilgili çeşitli bilgiler verilmiştir. En çok üzerinde durulan nüsha bilgisi şudur: *Cilt 75: Meclis 371-375: Bibl. Nationale, II supl. 1293, Uppsala Nu. 196, Berlin Nu. 470, 49 yk.* (Biçer, 2005: 55; Jafarova, 2010: 12; Şimşek; 2013: 17). Bu bilgide adı geçen yazmalar ve numaraları üzerine ayrıntılı tarama yapılmıştır.

- Bibliotheque Nationale de France'teki nüshadan yukarıda bahsedildiği gibi emin olunarak tespit ve temin edildi. Eser birebir görülerek alındı.
- Upsala'da olduğu söylenen cildin Tornberg'in Upsala Üniversite Kütüphanesi'ndeki Arapça, Farsça ve Türkçe Eserler Kataloğunda[22], numara 196'da olduğu tespit edilmiştir (1849: 119). Katalogta cilde ait tavsifte cildin baş ve son cümleleri verilmiş; kendi çalışmamızla karşılaştırdığımızda nüshanın bizim cildimizle uyuşmadığı anlaşılmıştır. Ayrıca kütüphanenin internet sitesindeki yazma eserlere ait koleksiyonlar incelenmiş; Upsala'daki Osmanlı Mirası adlı koleksiyonda, numara CXCVI'da, başında "Hâzâ Kitâb-ı Süleymân-ı Belkıs-nâme" yazan, 163 varaklık bir esere ulaşılmıştır[23]. Kütüphane eserlerin dijital fotoğraflarını yayınladığından, eser birebir

[20] Eser hakkındaki bilgiye buradan ulaşılabilir: http://archivesetmanuscrits.bnf.fr/ead.html?id=FRBNFEAD000093299&c=FRBNFEAD000093299_e0000017&qid=eas1461662330645.

[21] 2018-Nisan ayında, Firdevsî-i Rûmî'nin Süleymân-nâme'si (75. Cild) (Giriş-İnceleme-Metin-Dizin-Sözlük) adlı doktora tez projesi kapsamında eser Fransa/Paris'e gidilerek bizzat görülmüş ve tarafımızca da tavsif edilmiştir.

[22] Kataloğun orijinal adı Codices Arabici, Persici et Turcici Bibliothecae Regiae Universitatis Upsaliensis olup Latincedir. Türkçe'ye çevirilmiş baskısı yoktur. Katalog numarası 196'daki nüsha bilgisini edinmek için çeviri yapılmıştır.

[23] Eser şu internet adresinden görülebilir:

http://www.alvin-portal.org/alvin/view.jsf?searchType=EXTENDED&aq=%5B%5B%7B%22A_FQ%22%3A%22s%C3%BCleymanname%22%7D%5D%5D&aqe=%5B%5D&af=%5B%5D&pid=alvin-record%3A54714&cid=1&c=1#alvin-record%3A54714.

görülmüş ve eserin tamamen manzum tarzda yazılmış bir mesnevî olup müstakil bir eser olduğu anlaşılmıştır[24].

- Yine Berlin numara 470'te olduğu belirtilen cilt bilgilerinin, Pertch'in Berlin Devlet Kütüphanesi'ndeki Türkçe El Yazmaları Kataloğunu[25] kastettiği anlaşılmaktadır (1889, 457). Katalog incelenmiş, Pertch'in ciltle ilgili verilen bilgilere bakılarak, eserin baş ve son cümlelerinden bizim çalışmamızla ilgisi olmadığı anlaşılmıştır. Ayrıca eser Staats Bibliotech zu Berlin'in internet sitesinden digital olarak görüntülenebilmektedir[26]. Buradan bakıldığında, eserin 49 varak değil 58 varak olduğu, Kıssa-i Süleymân başlığı altında verildiği ve Süleymân-nâme'nin başka bir cildi olduğu tespit edilebilmektedir.

Görüldüğü gibi sadece Fransa'daki cildin, 75. cilt olduğu tespit edilmiştir. İsveç ve Almanya'da da olduğu düşünülen 75. cilde ait nüshaların Firdevsî'ye ait başka eserler olduğu tespit edilmiştir. Böylece nüshalar hakkındaki bütün şüpheler giderilmiştir[27].

5.2. Nüshaların Tavsifi[28]

Nüshaların tavsifleri aşağıdaki gibidir:

5.2.1. Topkapı Sarayı Müze Kütüphanesi Hazine, nr. 1231 Nüshası (T1)

Eserin baş sayfasında Kitâb-ı Kıssa-nâme-i Süleymân Aleyhisselâm adı geçmektedir. Eser Süleymān-nāme'nin 74-75-76. ciltlerini kapsamaktadır.

---

[24] Ayrıntılı bilgi için Giriş bölümündeki "Kitâb-ı Süleymân-ı Belkıs-nâme"'ye bakınız.

[25] Kataloğun orijinal adı Verzeichniss der Türkischen Handschriften der Bibliothek zu Berlin olup Almanca'dır. Türkçe'ye çevirilmiş baskısı yoktur. Katalog numarası 470'teki nüsha bilgisini edinmek için çeviri yapılmıştır.

[26] Eser şu internet adresinden görülebilir:

http://orient-digital.staatsbibliothek-berlin.de/receive/SBBMSBook_islamhs_00010375

[27] Buradan, yapılan araştırmalarda asıl nüsha kaydının bir kaynaktan diğerine aktarılırken yanlış aktarıldığı veya aktaran araştırmacının kendi verdiği bilgiye dair hiçbir ispatta bulunamamasının açtığı sorunlarla karşılaşılmıştır. Akademik çalışmalardaki bu gibi adrese teslim olması gereken kayıtların tekrar tekrar gözden geçirilerek verilmesinin önemi büyüktür. Bu, hem bilgi kirliliğinin önüne geçecek hem de araştırmacının zamanını yanlış bir yolda harcamamasını sağlayacaktır.

[28] Nüsha tavsifinde herkes tarafından kabullenilmiş müşterek bir sistem yoktur. Bu karmaşa kütüphanelerin yayımlanmış, el yazma eser kataloglarında açıkça gözlemlenmektedir (Köksal, 2012b; 22) Nitekim Karatay hazırlamış olduğu Topkapı Sarayı Müze Kütüphanesi kataloğunda esere dair cilt bilgilerini vermemiştir. Bu ancak eser görüldüğünde anlaşılabilmektedir. Yine her bir cildin başı ve sonu yerine, sadece ana cildin başı verilmiştir. Çalışmada da aynı sorunla karşılaşılmış; Köksal'ın önerdiği nüsha tavsifi örnekleri üzerinden yeni bir tavsif yapılmaya çalışılmıştır (bk. 2012b; 34).

Baş:

İnnehū min Süleymāne ve innehū

Bismillāhi'r-rahmāni'r-raḥīm

Ellā taʿlū ʿaleyye ve eṭūnī müslimīn

Son:

Āmin yā mücibe's-sāilīn ve yā Rabbe'l-ʿālemīn

Cilt: Açık kahverengi deri, mıklepli ve şemseli.

Kâğıt: Âharlı.

Yazı: Nesih. Harekeli, okunaklı. Serlevha mavi mürekkeple tezhiplidir. Altın yaldızlı cetvellidir.

Sütun: Nazım bölümleri üç sütun; nesir bölümleri tek sütundur.

Varak: 357 (75. cilt 114 varaktır. 109b-222b'yi kapsar.)

Satır: 170 mm uzunluğunda 21 satır. Çok az sayfada 20 satır da mevcuttur.

Ebad: 330 mm boy, 240 mm en.

Müstensih: Belli değil.

İstinsah Tarihi: Belli değil[29].

5.2.2. Topkapı Sarayı Müze Kütüphanesi Hazine, nr. 1536 Nüshası (T2)

Süleymân-nâme olarak adlandırılmakta olup, 73-74-75-76. ciltleri kapsamaktadır.

Baş:

İnnehū min Süleymāne ve innehū

Bismillāhi'r-rahmāni'r-raḥīm

Ellā taʿlū ʿaleyye ve eṭūnī müslimīn

[29] İstinsah tarihi belli olmamasına rağmen Hazine 1536'dan daha önce yazılmış olduğu, metin tenkidi sırasında fark edilmiştir. Çünkü Hazine 1231 numaralı nüsha 1536'ya göre daha tamdır.

Son:

Āmin yā mücibe's-sāilīn ve yā Rabbe'l-ʿālemīn

Cilt: Koyu kırmızı deri, mıklebli ve şemseli.

Kâğıt: Âharlı, kalın.

Yazı: Nesih. Harekeli, okunaklı. Serlevha tezhipsiz ve sayfalar cetvelsizdir.

Sütun: Nazım bölümleri üç sütun; nesir bölümleri tek sütundur.

Varak: 595 (75. Cilt 118 varaktır. 222b-340a'yı kapsar.)

Satır: 170 mm uzunluğunda, 21 satır. Çok az sayfada 20 satır da mevcuttur.

Ebad: 340 mm boy, 265 mm en.

Müstensih: Belli değil.

İstinsah Tarihi: Belli değil.[30]

5.2.3. Biblioteque Nationale de France Supplement Turc, nr. 1293 Nüshası (BN)

Eserin tavsifini E. Blochet hazırladığı yazma eser kataloğunda Fransızca olarak şöyle aktarmıştır:

"Neskhi Turc vocalise, de la fin du XV siecle. 115 feuillets. 34 sur 25 centimetres. Reliure Turque moderne, en cuir brun decore." (1932: 224) Eser kütüphanenin ana kataloğunda da bu bilgilerle görülmektedir. Eser temininden sonra esere dair bilgiler şöyle tespit edilmiştir:

Süleymân-nâme olarak adlandırılmakta olup yalnızca 75. cildi burada bulunmaktadır.

Baş:

İnnehū min Süleymāne ve innehū

Bismillāhi'r-rahmāni'r-raḥīm

Ellā taʿlū ʿaleyye ve eṭūnī müslimīn

[30] Eserin yazar bilgisinde (914/1509'da sağ) yazmaktadır. Bu nedenle eserin bu tarihe yakın bir dönemde yazıldığı düşünülmektedir. Eserin son ciltlerden birisi olması hasebiyle yazarın ölüm tarihine yakın bir devirde yazıldığını düşünmekteyiz.

Son:

Āmin yā mücibe's-sāilīn ve yā Rabbe'l-ʿālemīn

Cilt: Modern Türk ciltçiliği. Kahverengi deri. Mavi tezhipli ve yaldızlıdır.

Kağıt: Âharlı.

Yazı: Türk neshi.

Sütun: Manzum ve nesir yazılmıştır.

Varak: 115.

Satır: 21.

Ebad: 35 cm boy, 25 cm en.

Müstensih: Belli Değil.

İstinsah Tarihi: 15. yüzyılın sonu.

5.3. Metnin Konu Başlıkları ve İçeriği

Metne ait 77 adet konu başlığı mevcuttur. Bu başlıkların hepsi Farsça yazılmıştır. Bütün başlıklar ana metin içinde kırmızı renkle yazılmıştır. Topkapı Hazine 1536 ve Bibliotheque Nationale nüshalarında birçok başlık müstensih tarafından unutularak yazılmamıştır. Başlıklar Topkapı Hazine 1231'de eksiksiz olarak verilmiş ve oradan tamamlanmıştır. Metin başlıklarının manası dipnotta gösterilmiştir:

1. SÜLEYMĀN-NĀME'NÜÑ ÜÇ YÜZ YETMİŞ BİRİNCİ MECLİSİNÜÑ ẔİKRİNDEDÜR[31] (3a/11)
2. DER BEYĀN-I DAʿVET KERDEN-İ SÜLEYMĀN-I NEBĪ MELEK-İ MÜVEKKEL-İ HEVĀMM ʿALEYHİMA'S-SELĀM[32] (3a/18)

[31] Süleymân-nâme'nin üç yüz yetmiş birinci meclisini anlatır.

[32] Süleyman peygamberin meleklerin başı Hevâm aleyhi's-selamı davet etmesi hakkında.

3. ḲIṢṢA-İ HUMĀYŪN ŞĀH VE ḲIṢṢA-İ ḲAṢR-I SÜLEYMĀNĪ[33] (11b/4)
4. DER BEYĀN-I EFʿĀL-İ PERRİYĀN[34] (13b/1)
5. DER BEYĀN-I ENDER-ṢIFAT-I BESĀT-I SÜLEYMĀN ʿALEYHİ'S-SELĀM[35] (16b/1)
6. DER BEYĀN-I ĀMEDEN-İ TEKVĪN-İ HEVĀMM[36] (19a/10)
7. NAṢĪḤAT KERDEN-İ MELEK BE-ḤAŻRET-İ SÜLEYMĀN ʿALEYHİ'S-SELĀM[37] (22b/3)
8. DER BEYĀN-I TEMṠĪLĀT-I DĀSTĀN-I MĀŻĪ[38] (22b/21)
9. DER BEYĀN-I MECLİS-İ ĀḪAR[39] (23a/9)
10. SÜLEYMĀN-NĀME'NÜÑ ÜÇ YÜZ YİTMİŞ İKİNCİ MECLİSİNÜÑ ẔİKRİNDEDÜR[40] (23a/19)
11. DER BEYĀN-I ḲIṢṢA-İ SÜLEYMĀN-I ḪĀKĪ VE ḲAŻIYYE-İ SÜLEYMĀN-I BŪ-TÜRĀB [41] (23b/8)
12. ḲIṢṢA-İ BUNYĀD-I ḲALʿA-İ BAʿALBEK VE İĠVĀ-YI RACĪM[42] (27a/13)
13. DER BEYĀN-I TEDBĪR KERDEN-İ EHREMENĀN BERĀY-I BUNYĀD ḲALʿA-İ BAʿALBEK[43] (27b/3)
14. DER BEYĀN-I EHREMENĀN-I ESBĀB-I ḲALʿA-İ BAʿALBEK DĪDEN[44] (28a/2)

---

[33] Hümayūn Şāh ve Süleymân'ın sarayının hikâyesi.

[34] Perilerin yaptıkları işler hakkında.

[35] Hz. Süleymân'ın sofrasının özellikleri hakkında.

[36] Böceklerin yaratıcısının gelişi hakkında.

[37] Meleğin Hz. Süleymân'a nasihat etmesi.

[38] Geçmiş örnek hikâyeler hakkında.

[39] Son toplantı hakkında.

[40] Süleymân-nâme'nin üç yüz yetmiş ikinci meclisini anlatır.

[41] Süleymân-ı Ḥâkî hikâyesi ve Süleymân Bû-türāb konusu hakkında.

[42] Baʾalbek kalesinin temelinin atılması ve şeytanın aldatması hikâyesi.

[43] Kötü güçlerin Ba'albek kalesinin yapılmasına karşı aldıkları (engellemeleri) tedbir hakkında.

[44] Baʿalbek kalesine yapılan kötülüklerin sebepleri hakkında.

15. DER BEYĀN-I EHREMENĀN-I BUNYĀD-I ḲALʿA-İ BAʿALBEK NEHĀDEN[45] (29a/6)
16. DER BEYĀN-I TĀRĪḪ-İ BUNYĀD-I ḲALʿA-İ BAʿALBEK [46] (29b/5)
17. DER BEYĀN-I MUṬĪʿ ŞODEN-İ EHREMENĀN-I BE-HÜKM-İ DEMİRBĀD[47] (30a/7)
18. DER BEYĀN-I ḪASED KERDEN-İ ṢALṢĀL-I DĪV BE-DEMÜRBĀD[48] (31b/17)
19. ĀVERDEN-İ SENG-İ ʿAẒĪM-İ DEMÜRBĀD BE-ḲALʿA-İ BAʿALBEK [49] (33b/20)
20. ḲIṢṢA-İ SÜLEYMĀN-I BŪ-TÜRĀB [50] (35a/6)
21. NAẒM FĪ TĀRĪḪ[51] (37b/15)
22. DER BEYĀN-I NAṢĪḤAT KERDEN-İ MÜVEKKİL, FERĀR BE-ḤAṢR-I SÜLEYMĀN ALEYHİ'S-SELĀM[52] (39b/11)
23. ḲAVL-İ DĪGER[53] (44b/10)
24. DER BEYĀN-I TEMṠĪLĀT-I DĀSTĀN-I MĀŻĪ[54] (45b/1)
25. DER BEYĀN-I MECLİS-İ ĀḪAR[55] (45b/11)
26. SÜLEYMĀN-NĀME'NÜÑ ÜÇ YÜZ YETMİŞ ÜÇÜNCİ MECLİSİNÜÑ ẒİKRİNDEDÜR[56] (46a/1)

---

[45] Ba'albek kalesinin düşmanlarının bırakılması hakkında.

[46] Baʿalbek kalesinin inşaasının tarihi hakkında.

[47] Demirbât'ın emriyle düşmanların boyun eğmesi hakkında.

[48] Salsāl devin Demirbât'a haset etmesi hakkında.

[49] Demirbât'ın Baʿalbek kalesine büyük taş getirmesi.

[50] Süleymân-ı Bû-türâb'ın hikâyesi.

[51] Tarihteki şiir.

[52] Hz. Süleyman aleyhi's-selâmın kalesine kaçış hakkında.

[53] Diğer söz.

[54] Geçmiş örnek hikâyeler hakkında.

[55] Son toplantı hakkında.

[56] Süleymân-nâme'nin üç yüz yetmiş üçüncü meclisini anlatır.

27. DER BEYĀN-I ĀMEDEN-İ CUND-İ ẒUBĀB U PĀK KERDEN-İ CEBEL-İ ʿARAFĀT EZ ḤŪN-I ʿUFŪNĀT[57] (46a/9)
28. RED ŞODEN-İ ẒÜBĀB-I ʿARAFĀT[58] (46b/15)
29. DER BEYĀN-I ṬABĪʿAT-I ẒUBĀB BE-ḴAVL-İ ḤÜKEMĀ[59] (47a/17)
30. DER BEYĀN-I ḤĀṢṢA-İ BER AḤVĀL-İ REʾĪSÜʾL-ḤŪKEMĀ[60] (48a/8)
31. DER BEYĀN-I ḤĀṢIYYET-İ ẒUBĀB[61] (48b/3)
32. RİVĀYET-İ DĪGER DER ḤĀṢṢA-İ ẒUBĀB[62] (48b/17)
33. ḤİKĀYET-İ DĪGER[63] (49a/7)
34. ḴIṢṢA-İ ẒUBĀB VE ʿANKEBŪT MUCĀDELE KERDEN-İ İNHĀ BE-ḤAŻRET-İ SÜLEYMĀN ʿALEYHİʾS-SELĀM[64] (49a/21)
35. ŞİKĀYET KERDEN SERHENG-İ ẒUBĀB BE-ḤAŻRET-İ SÜLEYMĀN ʿALEYHİʾS-SELĀM [65] (49b/9)
36. DER BEYĀN-I NAṢĪḤAT KERDEN SÜLEYMĀN ʿALEYHİʾS-SELĀM BE-ẒUBĀB[66] (50b/14)
37. CEVĀB DĀDEN ʿANKEBŪT BE-ḤAŻRET-İ SÜLEYMĀN ʿALEYHİʾS-SELĀM[67] (51b/19)
38. ʿİTĀB-I KERDEN-İ ʿANKEBŪT BE-ẒUBĀB[68] (52a/9)
39. CEVĀB DĀDEN-İ ẒUBĀB BE-ʿANKEBŪT[69] (53b/4)

---

[57] Sinek ordusunun gelişi ve Arafat dağının kan ve irinden temizlenmesi hakkında.

[58] Arafat'taki sineklerin kovulması.

[59] Âlimlere göre sineklerin özellikleri hakkında.

[60] Baş âlimin hususî durumları hakkında.

[61] Sineklerin özellikleri hakkında.

[62] Sineklerin özellikleri hakkında bir başka rivâyet.

[63] Diğer hikâye.

[64] Örümcek ve sineklerin kıssası ve bunların Hz. Süleyman ile savaşı hakkında.

[65] Sineklerin komutanlarının Hz. Süleymân'a şikâyet etmesi.

[66] Süleyman aleyhi's-selâmın sineklere nasihat etmesi hakkında.

[67] Örümceğin Hz. Süleymân ʿaleyhi's-selâma cevap vermesi.

[68] Örümceğin sineğe zulm etmesi.

[69] Sineğin örümceğe cevap vermesi.

40. DER BEYĀN-I ḲIṢṢA-İ RÜSTEM[70] (54b/20)
41. NEŞRÜ'L-ḲIṢṢA[71] (55b/10)
42. DER LEṬĀYİF-İ ḤĪLEHĀ-YI ṬAĠṬAĠA-İ ṬARRĀR VE DER ÇĀH ENDAḪTEN-İ TİNNĪN-TEN-İ NÜH-SER[72] (56a/16)
43. DER BEYĀN-I ĀMEDEN-İ PEŞŞE-İ CERCĪS BE-ḤAŻRET-İ SÜLEYMĀN Kİ EZ PEŞŞE-İ MAĠZ-I NEMRŪD HELĀK KERDEN BŪD[73] (61a/5)
44. DER BEYĀN-I ĀMEDEN-İ RE'ĪS-İ BAʿŪŻ BE ḤAŻRET-İ SÜLEYMĀN-I NEBĪ ʿALEYHİ'S-SELĀM[74] (63a/1)
45. DER BEYĀN-I SEBEB-İ ḪİLḲAT-İ ẒUBĀB BAʿŪŻ[75] (63a/19)
46. DĀSTĀN-I ĠARĪBE-İ HİKĀYET-İ ʿACĪBE[76] (66b/16)
47. DER BEYĀN-I ḲIṢṢA-İ VELĀDET-İ ḪALĪLÜ'R-RAḤMĀN[77] (68a/18)
48. DER BEYĀN-I TEMŞĪLĀT-I DĀSTĀN-I MĀŻĪ[78] (70b/16)
49. DER BEYĀN-I MECLİS-İ ĀḪAR[79] (71a/5)
50. SÜLEYMÂN-NÂME'NÜÑ YETMİŞ DÖRDÜNCİ MECLİSİNÜÑ ẒİKRİNDEDÜR[80] (71a/14)
51. DER BEYĀN-I ḲIṢṢA-İ ḪALĪLÜ'R-RAḤMAN VE ḲIṢṢA-İ NEMRŪD ʿALEYHİ'L-LAʿNE[81] (71b/2)

---

[70] Rüstem'in hikâyesi hakkında.

[71] Hikâye'nin nesri.

[72] Taġṭaġa'nın hîleleri ve dokuz başlı ejderhanın kuyuya atılması hakkında.

[73] Nemrûd'un beynine girerek helâk eden Cercîs'in sivri sineğinin Hz. Süleymân'a gelmesi.

[74] Sivri sinek başının Hz. Süleyman aleyhi's-selâma gelişi hakkında.

[75] Sivri sineğin yaradılışının sebepleri hakkında.

[76] Acayip ve garip hikâye.

[77] Hz. İbrahim'in doğum hikâyesi hakkında.

[78] Eski hikâyeler hakkında.

[79] Son toplantı hakkında.

[80] Süleymân-nâme'nin yetmiş dördüncü meclisini anlatır.

[81] Hz. Halilü'r-Rahman ve lanetlenmiş Nemrud'un hikâyesi hakkında.

52. DER BEYĀN-I ḲIṢṢA-İ İBRĀHĪM VE ḲIṢṢA-İ BUD-PEREST ĀZER[82] (72a/20)
53. ŞİKEST ŞODEN-İ ESNĀM BE-DEST-İ İBRĀHĪM-İ ḪALĪL[83] (73b/18)
54. DER BEYĀN-I HELĀK ŞODEN-İ NEMRŪD BE-DEST-İ ẒUBĀB[84] (78a/5)
55. DER BEYĀN-I NEMRŪD-I LAʿĪN REFTEN BE-HEVĀ-YI ĀSMĀN[85] (79b/4)
56. DER BEYĀN-I REFTEN-İ NEMRŪD ʿALEYHİ'L-LAʿNE BE-ĀSMĀN[86] (81a/5)
57. DER BEYĀN-I ĀGĀH ŞODEN-İ SĀḤİR-İ ʿANKŪR EZ KOŞTEN-İ ZĀL-I DĀSTĀN BERĀDER-İ Ū Kİ ʿANḲŪR BŪDE EST[87] (85a/1)
58. DER BEYĀN-I ĀGĀH ŞODEN-İ ʿANKŪR EZ MEVT-İ BERĀDER-İ ʿANḲŪR[88] (87b/7)
59. DER BEYĀN-I ʿİNĀD-KERDEN-İ ʿANKŪR[89] (88b/17)
60. DER BEYĀN-I ḲIṢṢA-İ SÜLEYMĀN ʿALEYHİ'S-SELĀM VE ḲAŻİYYE-İ ẒUBĀB HİKĀYET KERDEN EZ MAḲĀLET-İ ḪALĪLÜ'R-RAḤMĀN VE EZ EFʿĀL-İ NEMRŪD[90] (90a/12)
61. DER BEYĀN-I TEMŞĪLĀT-I DĀSTĀN-I MĀŻĪ[91] (94b/5)
62. DER BEYĀN-I MECLİS-İ ĀḪAR[92] (94b/14)

---

[82] İbrahim ve putperest Azer'in hikâyesi hakkında.

[83] Halil İbrahim'in eliyle putları kırması.

[84] Nemrûd'un sinek tarafından helâk olması.

[85] Lanetli Nemrûd'un gök yüzüne uçması (ölmesi) hakkında.

[86] Lanetli Nemrûd'un gök yüzüne gitmesi (ölmesi).

[87] Ankür'ün sihirbazının Zâl-ı Destan'ın Ankur'u öldürdüğünden haberdâr olması hakkında.

[88] Ankur'un kardeşinin ölümünden Ankür'ün haberdar olması.

[89] Ankür'ün inadı hakkında.

[90] Hz. Süleymân'ın sinekle olan hikâyesi ve Halilü'r-Rahman'ın Nemrûd'un yaptıklarını anlatması hakkında.

[91] Eski hikâyelerden seçmeler hakkında.

[92] Son meclis hakkında.

63. SÜLEYMĀN-NĀME'NÜÑ ÜÇ YÜZ YİTMİŞ BEŞİNCİ MECLİSİNÜÑ ẔİKRİNDEDÜR[93] (95a/2)
64. DER BEYĀN-I ĀMEDEN-İ BAʿŪŻ CERCĪS Kİ MAĠZ-I NEMRŪD ḤORDE BŪD[94] (95a/10)
65. DER BEYĀN-I ʿACĀYİBĀT ĠARĀYİBĀT [95] (95b/16)
66. DER ṢIFAT-I TİNNĪN EZ EFĀʿĪ MÜTEVELLİT MĪ ŞEVET-İ DER ŞİKEM-İ ĀHŪ[96] (96a/1)
67. ENDER-ṢIFAT-I MŪRÇEGĀN Kİ EJDERHĀ MĪ ḲOŞEND[97] (96a/17)
68. DER BEYĀN-I TAḲRĪR KERDEN ẔUBĀB EZ HELĀK ŞODEN-İ NEMRŪD BE-DEST-İ U[98] (97b/19)
69. DER BEYĀN-I MUḲARREB ŞODEN-İ CERCĪS BE-DERGĀH-I SÜLEYMĀN ʿALEYHİ'S-SELĀM[99] (100b/19)
70. DER BEYĀN-I ḲIṢṢA-İ ḲĀHİR BİN SĀM-I SÜVĀR[100] (101a/19)
71. DER BEYĀN-I CENG-İ ḲĀHİR VE RAĠBET KERDEN-İ Ū RA ḤURŞĪD ŞĀH VE ĀCİZ ŞODEN-İ DÜŞMĀN EZ DEST-İ ḲĀHİR[101] (106b/11)
72. DER BEYĀN-I AMEDEN-İ HÜDHÜD BE-DERGĀH-I SÜLEYMĀN AVDED-İ MEKTŪB SERVER-İ ʿASKERĀN[102] (111a/20)
73. DER BEYĀN-I CENG-İ CÜND-İ BAʿŪŻ VE HEZĪMET ŞODEN-İ ʿASKER-İ ḤABEŞ BE-DEST-İ ĪṢĀN[103] (112a/7)
74. DER TEMŞĪLĀT-I DĀSTĀN-I MĀŻĪ (118a/20)

---

[93] Süleymân-nâme'nin üç yüz yetmmiş beşinci meclisini anlatır.

[94] Nemrûd'un beynini yiyen sivri sinek Cercîs'in gelişi hakkında.

[95] Garip ve acayip şeyler hakkında.

[96] Ceylanın karnından doğan yılan cinsinden ejderha sıfatında.

[97] Ejderha öldüren karıncalar hakkında.

[98] Sineğin Nemrud'u helak etmesini anlatması hakkında.

[99] Cercîs'in Hz. Süleyman aleyhi's-selâmın maiyyetine girmesi.

[100] Kahir bin Sam Süvar'ın hikâyesi hakkında.

[101] Kahir'in savaşı ve Hurşîd Şâh'ın Kahir'i teşvikiyle düşmanı aciz hale getirmesi.

[102] Hüdhüd'ün Süleymân'ın huzuruna gelişi ve mektubu askerlerin başına götürmesi.

[103] Sivrisinek ordusunun Habeş ordusuyla savaşması ve Habeş ordusunun onların eliyle hezîmete uğraması.

75. ENDER-DUʿĀ-İ FİRDEVSÎ-İ DER ḪATM-İ KİTĀB EZ-CİLDE'L-ḤĀMİS VE SEBʿŪN[104] (118b/10)
76. DER DUʿĀ-İ PĀDİŞĀHU'LİSLĀM VE'L-MÜSLİMĪN ḪALLEDA'LLĀHU MEMLEKETEHU VE EBBEDE DEVLETEHU EʿAZZE NAṢARAHU[105] (119a/8)
77. ḴAṢĪDE (119b/1)

Metin nazım ve mensur parçalardan oluşmaktadır[106]. Nazım parçaları mensur bölümlerin açıklayıcısı durumundadır. Müellif mensur parçada anlattığı hikayeyi hemen kendinden sonra gelen nazım bölümünde özetlemiştir. Zaman zaman kendi fikrini de yazmış yahut yukarıda anlattığı hikâye ile ilgili çok bilinen başka bir hikâyeyi de özetlemiştir. Metnin nazım parçaları vezin bakımından çok kusurludur. Bu yüzden Firdevsî için nazımda kötü ama mensurda iyidir, denilebilir. Şairliği çok dikkate alınmayan müellifin tarih yazıcılığı araştırmacılar tarafından önemsenmektedir (bk. Biçer, 2005a). Mensur parçalarda ise Kur'an ayetleri, iktbaslar, hadisler, kelâm-ı kibarlar ve başka kaynaklardan rivâyet hikâyeler bulunmaktadır.

Firdevsî, Süleymân-nâme ciltlerinin her birini meclis denen bölümler üzerine inşa ederek beşer meclis olarak yazmıştır. Her meclis ortalama 20-25 varak kadardır. Bu çalışmamızda da böyledir. 75. cilt 371-375. meclislerden oluşmaktadır. Firdevsî konu başlıklarından da anlaşılacağı üzere 371. mecliste Hz. Süleyman'ın periler, melekler ve böceklerin başıyla görüşmesinden bahseder. Perilerin yaptıkları işler, böceklerin başıyla görüşmesi ve meleklerin kendisine verdiği öğütleri anlatır. Ayrıca Hz. Süleymân'ın sofrasının özelliklerinden bahseder. Her mecliste olduğu gibi Firdevsî meclisler içinde geçmişe dair örnek bir hikâye yerleştirir. Bu hikâyeleri de çoğunlukla başka kaynaklara başvurarak yapar. 372. mecliste Hz. Süleyman'a ait Baalbek kalesinin hangi şartlarda yapıldığı, kalenin yapılmasına karşı olan düşmanların, şeytanların ve devlerin durumu ve Demirbat adlı komutanın bu inşaatı

[104] Firdevsî'nin kitabının yetmiş beşinci cildinin sonundaki duası.

[105] Müslümanların ve İslâm'ın padişahının duâsına dair. Memleketi sonsuz olsun, devleti ebedî olsun ve yardımı yüksek olsun.

[106] Bu bahis çalışmamızın Giriş bölümünde "Eserin Konusu, Dili ve Üslûp Özellikleri" başlığı altında ayrıntılı olarak anlatılmıştır.

gerçekleştirdiğine dair bilgiler mevcuttur. Yine geçmiş örnek hikâyeler bu mecliste de kaynaklarıyla verilir. 373. mecliste metinde sıklıkla bahsedilen sinekler ve özellikleri hakkında rivayetlerden ve başka hikâyelerden yola çıkılarak ayrıntılı bilgiler verilir. Sinekler bu meclisin baş kahramanıdır. Hz. Süleyman'ın sinekler, arılar, örümcekler ve çekirgelerle olan macerası, sineklerin ve örümceklerin Hz. Süleyman'a savaş açması ve Hz. Süleyman'ın bunlar karşısında aldığı durum savaş sahneleriyle birlikte gözler önüne serilir. Nemrud'u öldüren sinek, sivri sineklerin yaratılış sebebpleri ve Hz. İbrahim'in doğumu da bu mecliste anlatılır. Eski hikâyelerin anlatımıyla meclis son bulur. 374. mecliste Hz. İbrahim ve Nemrud'un hikâyesi, Hz. İbrahim'in ateşe atılması ve putları kırması, Nemrud'un bir sinek tarafından öldürülmesi ve bir sineğin bu hikâyeleri kendi gözünden Hz. Süleyman'a anlatması bu bölümün öne çıkan başlıklarıdır. Bu bölümde Zaloğlu Rüstem ve Rüstem'in dedesi Sâm'dan da bir hikâye, eski hikâyelere örnek vermek bakımından anlatılmıştır. Son meclis olan 375. mecliste ise acayip hikâyelerden söz açılır. Ceylan karnından doğan yılan sıfatlı ejderhalar, ejderha öldüren karıncalar Nemrud'u öldüren sineğe mukabil hikâyeler olarak ortaya konur. Hüdhüd kuşu ile Hz. Süleyman arasında gerçekleşen sohbet, Nemrud'u öldüren sineğin Hz. Süleyman'ın emrine girmesi, sineklerin Habeş ordusunu yenmesi dışında yan hikâye olarak müellifin Şehnâme'ye atıfta bulunarak Hurşid Şah'ın bir savaşını anlatması bu meclisin ana konularındandır. Bu meclisin sonunda Firdevsî'nin genel ve dönemin padişahı Sultan II. Bayezid'e duası vardır. Firdevsî padişahın devletinin ömrünün uzun olması için duâ ettikten sonra padişahtan yardım beklentisini de bu duâ içinde verir.

Genel hatlarıyla konusunu bu şekilde anlattığımız metnin destan unsurlarıyla birlikte hamâsî bir söyleme sahip olması, olağanüstü hikâyeleri anlatması bütün Süleymân-nâme nüshalarının göze çarpan en belirgin özelliğidir.

5.4. Metnin Kuruluşunda İzlenen Yol[107]

1. Dipnotlarda metni daha anlaşılır kılmak adına nüshaların adları kıslatılarak verilmiştir. Buna göre Topkapı Sarayı'ndaki nüshalardan Hazine 1236 nüshası için T1, Hazine 1536 nüshası için T2; Bibliotheque Nationale nüshası için BN kısaltmaları

[107] Metin tenkidi yapılırken konuyla alakalı şu kaynaklardan yararlanılmıştır: (Tulum, 2000; Tulum, 1971; Köksal, 2012b; Coşkun, 2013)

kullanılmıştır. Daha önce de belirtildiği gibi esas nüsha T1; tenkit edilen nüshalar T2 ve BN'dir.

2. Esas metnimizde nazım bölümleri üç sütun; nesir bölümleri tek sütun olarak karşımıza çıkmaktadır. Çeviri yazılı metinde bu sayfalar tek sütun olarak düzenlenmiştir.

3. Esas metindeki numaralar varak numarası olarak verilmemiş; [1b]'den başlayarak [120a]'ya kadar metne yeni numaralar verilmiştir. Esas metinde eksik olan ve tenkit edilen metinlerden tamamlanan bölümler de yeni sayfa numaraları almışlardır. Böylece müellif nüshasına en yakın metin oluşturulmaya çalışılmıştır. Sayfaların hangi nüshalarda eksik olduğu dipnotta belirtilmiştir: *"Bu sayfa BN'de yok; Bu sayfa T1'de yok" gibi.*

4. Metindeki sayfa numaraları köşeli parantez içerisinde koyu olarak yazılmış; satır numaralı üst sayı numarası ve normal parantez içinde yine koyu olarak verilmiştir. Her varak iki sayfadan oluştuğu için varağın sağ sayfasına b, sol sayfasına a denilmiştir:

"**[13b]** **(1)** DER BEYĀN-I EFʿĀL-İ PERRİYĀN[108]

ʿUlemā naḳlince cinnīlerüñ naḳlinde āyāt u ḥadīṯle bu ḳadar maʿnāyı basṭ idüp taḳrīr **(2)** ḳılduġumızdan maḳṣūd[109] bu-y-ıdı ki perīler sulṭānı Humāyūn Şāh'uñ meclisinde ekl ü şurb oldu mı olmadu mı; anı beyān **(3)** itmeg-idi[110]. Nitekim bundan evvel Süleymān ḥażretine (ʿaleyhi's-selām) cinnīler fermāna geldükleri yirde cin ḳaç nevʿdür **(4)** ve aṣlı nedür ve perīlerüñ aṣlı nedendür; ser-cümlesin yirinde beyān itmişüzdür".

5. Başlıklar büyük harflerle yazılmış; günümüz nesrinde olduğu gibi noktalama işaretleri ve imlâ kurallarına uyulmuştur. Nazımda noktalama işaretleri dikkate alınmamıştır. Başlıklar Farsça olup, anlamları dipnotta verilmiştir.

---

[108] Perilerin yaptıkları işler hakkında.

[109] maḳṣūd T1, T2: murād BN

[110] itmeg-idi T1: itmekdi T2, BN

6. Çeviri yazılı metinde Kur'an-ı Kerim'den alınan âyetler ve yapılan iktibaslar koyu renkle vurgulanarak yazılmıştır. Metindeki bütün ayetler Diyanet İşleri Başkanlığının yayımladığı Kur'an-ı Kerim meali dikkate alınarak hazırlanmıştır (www.diyanet.org.tr). Hadisler ve kelâm-ı kibarlar bunun dışında tutularak vurgusuz yazılmıştır. Dipnotlarda aynı vurgu korunmuştur.

7. Çeviri yazılı metinde metin tamirleri, diğer metinlerden tamamlanan bölümler köşeli parantez içinde gösterilmiştir.

8. "ile, içün" edatları ve "idi, ise" ceher fiilleri, ana metinde kendinden önceki kelimeye bitişik yazıldıysa çeviri yazılı metinde " - " işareti ile ayrılmış ve önlük-artlık uyumu dikkate alınarak yazılmıştır: t*aḫt-ıla, üvez-ile, görmezler-ise, ḳıldurmaġ-ıçun, bilmez-idi, vs.*

9. Esas metinde izafet terkipleri ve atıf vavlarının yazımında birlik yoktur. Mesela "dīn ü diyānet" ve "dīn-i diyānet" olarak iki türlü yazım söz konusudur. Bunlar nüsha farkı olarak değerlendirilmemiştir. Doğru olan yazım dipnot gösterilmeden yapılmıştır.

10. Nüsha farkları dipnotta gösterilirken önce çeviri yazılı metindeki doğru kelime ve kelimenin geçtiği nüsha belirtilerek iki nokta " : " konulmuştur. İki noktadan sonra diğer nüshalarda geçen kelimeler nüsha adlarıyla yazılmış ve nüsha aralarına noktalı virgül " ; " konulmuştur. Kelime her iki nüsha da aynıysa nüshalar virgülle ayrılmıştır: *"meh ü mihr BN: meh mihr T1; meh mihir T2", "ʿalem-ile T1, BN: ʿilm-ile T2", vs.*

11. Bazı kelimelerin yazımında imlâdan kaynaklanan farklar söz konusudur. Bu farklar da dipnotta elden geldiğince verilmeye çalışılmıştır. Metnin harekeli olması metni okumayı kolaylaştırmıştır. Bu bakımdan imlâ bakımından metne sadık kalınmıştır.

12. Zarf-fiil eki "-I$_4$p"ın yazımında, dönemin diline uygun olarak esas metinde -b yazıyor olsa bile -p tercih edilmiştir.

13. Metindeki Farsça ve Arapça eklerin yazımında İsmail Ünver'in (2008a) "Çeviriyazıda Yazım Birliği Üzerine Öneriler" makalesi dikkate alınmıştır. Böylece daha önce yapılan çalışmalarda ağırlıklı olarak benimsenen bu kurallara uyularak yazım birliği sağlanmıştır. Yine M.Fatih Köksal'ın (2012a) "Metin Neşrinin Ana Esasları" adlı makalesinden kısmen yararlanılmıştır.

14. Arapça ve Farsça ekler ve birleşik kelimeler arasına tire " - " işareti konmuştur: *ser-cümle, nā-tamām , yek-pāre, dırāz-ḳāmet, vs.*

15. Metinde kapalı e kullanılmamış, bunun yerine harekeye dikkat edilmiştir.

16. Dönemin dil özelliklerini yansıtması bakımından ecvef kelimelerin yazımında imlâ korunmuştur. *melāʾike /melāyike, suʾāl / suvāl, vs.*

17. Vâv-ı maʾdûle "h̬ˇ" işaretiyle gösterilmiş ve bu sesten sonraki ses uzun okunmuştur. *h̬ˇāce, h̬ūn-h̬ˇār, vs.*

18. Metinde uzun ünlülerin yazımında şu sesler kullanılmıştır. ā, ī, ī, ū, ǖ

19. Metindeki beyitler büyük oranda vezne göre okunmuş; ancak müellifin vezin konusunda çok iyi olmaması ve metnin harekeli olması sebebiyle harekeye bağlı kalınmıştır. Ayrıca müellif "Fâilâtün Fâilâtün Fâilâtün Fâilün" ve "Fâilâtün Fâilâtün Fâilün" dışında başka vezin kullanmadığı için beyte vezinlerin eklenmesine gerek görülmemiştir.

20.Yine beyitlerdeki ünlü düşmeleri (ʻ) işareti ile ulamalar "ـ" işareti ile gösterilmiştir:

Çün ***göründi‿ol*** *māh-i ferruḫ ruḫ-ḳamer*
Yüz biñ artuḳ var ʿacūze ***secde‿ider***

Ben ḥavāle eyledüm aña peleng
K'emzürüben *bislemege itdi heng*

5.6. Tenkitli Metin

[1b] (1) اِنَّهُ مِنْ سُلَيْمٰنَ وَاِنَّهُ بِسْمِ اللّٰهِ الرَّحْمٰنِ الرَّحِيْمِ اَلَّا تَعْلُوا عَلَيَّ وَأْتُونِي مُسْلِمِينَ[111]
(2) Ṣāniʿ ol Ẕāt-ı Ūlāʾnuñ[112] hīç bilinmez ġāyeti
Ḥākim ol kim[113] ḥükm anuñdur bī-ʿadeddür ḥikmeti

---

[111] Mektup Süleyman'dan gelmiştir. O, "Bismillahirrahmânirrahîm" diye başlamakta ve içinde "Bana karşı büyüklük taslamayın ve teslimiyet göstererek bana gelin" denilmektedir (Neml, 30-31).

[112] Ẕāt-ı Ūlāʾnuñ: Ẕāt-ı Evvelīnʾnüñ T1, T2, BN

[113] ol kim T1, BN: oldur T2

Mucīb ü Vehhāb Eḥaddur Ẕü’l-celāli’llāhi[114] Ḫudā
(3) Ḳādir ü Ḳayyūm u Ḥayy ki çoḳdur anuñ ḳudreti

Ḫālıḳ u Muḫtār u Fāʿildür Muṣavvir lā-şerīk
K’itdi kāfī Kāf u Nūndan[115] cümle milk ü milleti

(4) Ḥākim-i muṭlaḳ Ḫudādur lā-yezāl ü[116] bī-zevāl
Ḳudret-i milkinde yoḳdur hīç şebīh ü şirketi

Ṣunʿı[117] ider şehbāz-ı ʿaḳlı bī-mecāl ü dīde-dūḫt
(5) Vaṣf[118] içinde ṣır ḳanadın itse murġ-ı fikreti

ʿĀlem-i unṣur vücūdın buldı ol Ḥaḳ cūd-ıla
İtdi gerdiş nüh felekle sābiʿ encüm sürʿati

(6) Luṭfı baḥrı mevc ururs feyż[119] ü fażl-ı Ḥaḳḳ-ıla
İrgürür cürm-i ġarīḳa raḥm idüben raḥmeti

Maṭbaḫı bābında māniʿ yoḳ kim ider ḫalḳı menʿ
(7) Kim ṣalā itmiş sümāṭın yiye ḫalḳ u milleti

Gül nesīm-i luṭfı birle ḫandeـider Nevrūz-dem
Nergise şehlā mubaşşır ḳıl naẓar alʿibreti

---

[114] Ẕü’l-celāli’llāhi: Ẕü’l-celālu’llāhu T1, T2, BN

[115] Bu tabirle Allah’ın yaratma gücünü simgeleyen ve Yâsîn, 82. âyette geçen كُنْ lafz-ı şerîfi kastedilmektedir. Âyetin tam meali şöyledir: Bir şeyi dilediği zaman onun emri o şeye ancak "Ol!" demektir. O da hemen oluverir.

[116] ü T1, BN: ve T2

[117] ṣunʿ: ṣunʿı T1, T2, BN

[118] vaṣf: vaṣfı T1, T2, BN

[119] feyż T2: feyiż T1, BN

(8) Geh bezer bāġ u cihānı gülşen-i cennet-miṣāl
Geh bozar bādı şitā birle⌣esdürüp ġāyet ḳatı

Ḳudretidür bī-ḥisāb u ḥikmetidür gey cihān[120]
(9) Ṣāniʿ oldur ber-kemāl-i ṣunʿınuñ yoḳ ġāyeti

ʿAḳla virdi ol irādet nefse virdi dem ḳabūl
Çarḫa virdi o taḥarrük mihr ü māha ṭalʿatı

(10) Feyż ü emr itdi zamānsız ʿālem-i kevn ü mekān
Zī-müsebbib k'istemedi esbāb-ı miʿmār u āleti

Ḳalb-i ādem ḳıldı rāst u[121] şekl-i çarḫı müstedīr
(11) İtdi tekmīl o kemālle[122] Ṣāniʿ ol çoḳ ṣanʿatı

Naḥle virür şehd ü kilden düzedür naḫl-i leẕīẕ
Behre virür dürr ü cevher kāna laʿl-i ḳıymetī

(12) Ḳandan ider nāfe-i āhūyı ḫāliṣ misk-i nāb
Gāv-i baḥrīde dür ider ʿanber ola raġbeti

Ẕāt-ı pāki[123] sırrına idrāk ü ʿaḳl-ı ins iremez
(13) Ḳudret-i vaṣfında dil ʿacz-ıla çeker ḥayreti

Şāh-ı muṭlaḳ ol Ḫudādur lā-yezāl ü bī-zevāl
K'emrine ider yoḳ ḫilāf cümle aña ider ṭāʿati

---

[120] cihān: cehān T1, T2, BN

[121] u T2, BN: ve T1

[122] kemālle BN: kemāl-üle T1; kemāl-ile T2

[123] pāki T1, BN: pāk T2

(14) Şāh odur kim dergehindedür Süleymān mūrçe[124]
Sedd-i bennāsı Sikender Ḫüsrev ider ḫizmeti

Ṭaġda āhū Hū[125] diyüp tesbīḥ ider ol Ḥāmidi
[2a] (1) Bāġda tīhū zikri yā Hū [126] oḳı sebbīḥ āyeti

Mālikü'l-mülk ol Ḫudādur mülk anuñdur Ol[127] ḳadīm
Ḳādiyü'l-ḥācāt o kim andan[128] bulur ḳul ḥāceti

(2) Ḳudretiyle āraste oldı ʿālem-i kevn ü mekān
Ḥikmetiyle‿oldı münevver mihr ü māhuñ ṣūreti[129]

Çün cemāli şemmesinden bikr-i Meryem buldı eser
(3) Ṭapdılar ʿĪsāya anuñçun[130] bu Naṣārā milleti

ʿUzleti küncide[131] anuñ geydi neçe Mūsī Kelīm
Tā kelīm olup diye[132] [133]اَرِنِي لَنْ تَرٰينِي ḥücceti

---

[124] mūrçe BN: mūr u ḫar T1; mūrḫa T2

[125] Hū T1, BN: āhū T2

[126] Vezni bozduğu için yazılmamıştır: sin de T1, T2, BN

[127] Ol: Oldur T1, T2, BN

[128] andan T1, BN: tenden T2

[129] ṣūreti T1, T2: sīreti BN

[130] anuñçun T1, BN: anuñ-ıçun T2

[131] küncide T1, BN: küncinde T2

[132] diye BN: dine T1, T2

[133] Âraf, 143. âyet kastedilmiştir. Âyetin tam meali şöyledir: Mûsa, belirlediğimiz yere (Tûr'a) gelip Rabbi de ona konuşunca, "Rabbim! Bana (kendini) göster, sana bakayım" dedi. Allah da, "Beni (dünyada) katiyen göremezsin. Fakat (şu) dağa bak, eğer o yerinde dururs sen de beni görebilirsin." dedi. Rabbi dağa tecelli edince onu darmadağın ediverdi. Mûsâ da baygın düştü. Ayılınca, "Seni eksikliklerden uzak tutarım Allah'ım! Sana tövbe ettim. Ben inananların ilkiyim" dedi.

(4) Ḳudreti Ḳāfı ḳatında Ṭūr-ı Sīnā bī-ḳadir[134]
Ḥikmeti vaṣfında çekdi İbni Sīnā ḫacleti

Ḳubbe-i mīnāyı her ṣubḥ enver ider şems-ile
(5) Ṣuffe-i ġabrāya her şeb döşedür o ẓulmeti

Kirmi nessāc[135] itdi doḳur aṭlas-ı zer-bāftı ḫūb
ʿAnkebūtı perde-dār itdi Ḥabībe al ʿibreti

(6) Çın seḥer şems-i ʿarūsa dutar ol gül-gūn ufuḳ
Şeb aṣar nīlī fuṭā maʿlūm idüp meh ḫalveti

Çoḳ şükür Firdevsīye virdi Ḫudā idrāk-i ṭabʿ
(7) Ẕikr idüp tevḥīd-i Ḥaḳ oldı Muḥammed ümmeti

K'oldurur Maḥmūd u Aḥmed Muṣṭafā efḍal rusül
Lā-mekānuñ ol mekānına irgürüpdür rütbeti

(8) İns ü cinne lāzım ol ki aña īmān getüre
Gözleye aḥkām-ı Ḳurʾān Ḥaḳḳa ḳılup ṭāʿati

Lafẓı pāk ü dālı dāl u ṣuḥfıdur ṣuḥf-ı Kerīm
(9) Ḥüsni ḥarf-i muṣḥafınuñ ekṣer āyet raḥmeti

Enbiyānuñ efḍalidür mürselīnüñ ḫātemi[136]
Naṣṣ-ı ḳātıʿ aña var Furḳān-ı tenzīl āyeti

---

[134] bī-ḳadir: bī-ḳader T1, T2, BN

[135] nessāc T1: fessāc T2; nestāc BN

[136] ḫātemi T1, T2: ḫātimi BN

(10) Ol-durur Ṭāvūs-ı Ḳudsī ṭūṭī-i būstān-ı ḫuld[137]
Bülbül-i bāġ-ı İremdür buldı Ḥaḳḳa ḳurbeti

Sāyebānı olsa ṭañ mı gök yüzinde ebr anuñ
(11) قَابَ قَوْسَيْنِ[138] arasında buldı Ḥaḳḳa vuṣlatı

Burc yañaġından münevver mihr ü māh اَوْ اَدْنٰىۚ[139]
Dürc dürinden buldı cevher ḳıymeti لَا اُحصِی[140]

(12) Mīm-i Aḥmed fażl-ı Eḥaddan buldı alup[141] nūr-ı ʿayn
Bārgāhı içre sürdi vaḥdeti لِی مَع الله[142]

Oldı anuñ i leşkeri -çün mümidd اِنَّا كَفَيْنَا[143]
(13) Buldı pes اِنَّا فَتَحْنَا[144] o ḫuṭūṭ-ı rüʾyeti

Lāt u ʿUzza aṣl-ı Naṣārā oldılar ḫor u ẕelīl
Çün çalındı şerʿ-i dīnüñ pençgāh-ı nevbeti

---

[137] būstān-ı ḫuld: būsitān-ı ḫuld BN: būsitān-ı ḫand T1, T2

[138] Necm, 9. âyet kastedilmiştir. "Ḳâbe Ḳavseyn" seyr-i sülûkta cem'ü'l-cem mertebesidir. Bütün peygamberler bu mertebeye erişerek, makâm-ı nübüvvet marifetini edinerek peygamberlik yapmışlardır. Âyetin tam meali şöyledir: (Peygambere olan mesafesi) iki yay aralığı kadar, yahut daha az oldu.

[139] Necm, 9. âyet kastedilmiştir. "Ev ednâ" sırrı tasavufta makâm-ı ehadiyyeti simgeler. Bu makama yalnızca Hz. Muhammed gelmiştir. Makâm-ı Muhammedî olarak bilinir. Âyetin tam meali şöyledir: (Peygambere olan mesafesi) iki yay aralığı kadar, yahut daha az oldu.

[140] Hadîs-i şerîf kastedilmiştir. Hadîs tam olarak şöyledir: "Allahım! Öfkenden rızana, azabından affına, Senden yine sana sığınırım. Biz seni nasıl övebiliriz ki, sen kendini senâ ettiğin gibisin. Biz ancak buna inanırız."

[141] alup T1: olup BN; T2'de yok.

[142] Hadîs-i şerîf kastedilmiştir. Hz. Ebu Bekir şöyle rivâyet etmiştir: "Allah ile benim aramda öyle bir vaktim vardır ki oraya ne nebiyy-i mürsel sığar ne de melek-i mukarreb". Bu makam da "Lî-ma'allâh" şeklinde ifade edilmiştir. Makâm-ı Muhammedî sırlarındandır.

[143] Hicr, 95-96. âyetler kastedilmiştir. Âyetin tam meali şöyledir: Şüphesiz biz, Allah ile beraber başka ilah edinen alaycılara karşı sana yeteriz. İlerde bilecekler.

[144] Fetih, 1. âyet kastedilmiştir. Âyetin tam meali şöyledir: Şüphesiz biz sana apaçık bir fetih verdik.

(14) Cevher-i gerdini ser-tāc itdi rūḥ-ı ḳuds anuñ
Mesnedin miʿrāc ḳıldı ki ire Ḥaḳḳuñ raḥmeti

Seyyid-i evlād-ı ādem ḫ̲ˇāce-i her[145] dü-cihān
(15) Mürselīnüñ efḍali Ḥaḳ dergehinde ḥürmeti

Ḫulḳına taʿẓīm idüp dir Ḥaḳ[146] [147]لَفِى خُلُقٍ عَظِيمٍ
Ḫalḳ[148] aña lāyıḳ nice söyleye naʿt u midḥati

(16) Bu ne muʿciz k'itdi engüştiyle ol Şaḳḳu'l-Ḳamer
Gör ne ʿizzet buldı ı vuṣlatı-ile ḳurb [149]اَوْ اَدْنٰىۚ

Ol şaçı Ve'l-leyl ü yüzi Ve'ḍ-ḍuḫa Yā Sīn ḳaşı
(17) Naʿt-ı Tā Hā Ṣād u Ḥā Mīm ḥüsn-i Raḥmān āyeti

Hem imām-ı enbiyā ḳāsım maḳām-ı ʿaḳl-ı kül
Hem hümām-ı aʿẓam resūl ol dīne viren zīneti

(18) Ṭutdı emrin ins ü cānn şāhid olup mār-ıla mūr
Ḫalḳı çünkim dīne oḳuyup itdi Ḥaḳḳa daʿveti

Ādem alnında görüp kerrūbiyūn nūr-ı Aḥmedi
(19) Emr-i Ḥaḳla itdi secde itmeyendür laʿnetī

---

[145] ḫ̲ˇāce-i her T1, BN: ḫ̲ˇāce T2

[146] Ḥaḳ T1, BN: T2'de yok.

[147] Yüce ahlak üzere. Hz. Muhammed ʿaleyhi's-selâm'a söylenmiştir. Kalem, 4. âyet kastedilmiştir. Âyetin tam meali şöyledir: Sen elbette yüce bir ahlâk üzeresin.

[148] ḫ̲alḳ T1, T2: ḫ̲ulḳ BN

[149] Necm, 9. âyet kastedilmiştir. "Ev ednâ" sırrı tasavufta makâm-ı ehadiyyeti simgeler. Bu makama yalnızca Hz. Muhammed gelmiştir. Makâm-ı Muhammedî olarak bilinir. Âyetin tam meali şöyledir: (Peygambere olan mesafesi) iki yay aralığı kadar, yahut daha az oldu.

Ṣadrı اَلَمْ نَشْرَحْ لَكَ[150] anuñ çeşmi مَا زَاغَ الْبَصَرُ[151]
sırrına irgürdi ʿaḳl u himmeti كُنْتُ كَنْزًا[152]

(20) Ṭayyib ü ṭāhir muḳaffā o resūl-i pāk-i dīn
ʿAḳīb ü ḥāşir muḥīṭ ol defʿ iden şirketi

Şerʿi mensūḫ itdi anuñ Lāt u Hübel edyānını
(21) Dīn-i İslām ehli buldı ʿavn-ı Ḥaḳla şevketi

Fevḳ-i eflāk oldısa naʿleyninüñ taḫtı anuñ
Ḥaḳ didi aña geldi nübüvvet ḫilʿati لَوْلَاكَ[153]

[2b] (1) Cennet-i Firdevs umarsañ[154] farż-ı Ḥaḳ idüp edā
Şefḳat[155] Aḥmedden umarsañ şerʿ-ile dut sünneti

Şerʿ ü dīnüñ çār rükni çār aṣḥāb-ı Resūl
(2) Kim[156] çeküpdür dīn-i İslām içre bī-ḥad ġayreti

Evvelī Bū Bekr-i Ṣıddīḳ-i taḳī dīndār-ı pīr
Evvel īmāna o gelüben virdi dīne ḳuvveti

---

[150] "Genişletmedik mi?" İnşirah, 1. âyet kastedilmiştir. Âyetin tam meali şöyledir: (Ey Muhammed!) Senin göğsünü açıp genişletmedik mi?

[151] Necm, 17. âyet kastedilmiştir. Âyetin tam meali şöyledir: Göz (gördüğünden) şaşmadı ve (onu) aşmadı. "Māzāġe'l-baṣar" tasavvufta bir merhaledir; hem ten hem kalp gözüyle alemi seyredip anlayabilmektir.

[152] Hadîs-i kudsî kastedilmiştir. "Gizli hazine" anlamına gelen bu tabir, tasavvufta yüce Allah'ın "Ben bir hazine idim, bilinmek istedim" kelâmına iktibastır.

[153] Hadîs-i kudsî kastedilmiştir, tam olarak şöyledir: "Sen olmasaydın, ben alemleri yaratmazdım". Alemlerin Hz. Muhammed için yaratıldığı belirtilmiştir.

[154] umarsañ T1, BN: umarsıñ T2

[155] şefḳat T1, BN: şefḳati T2

[156] kim T1, BN: kime T2

(3) Ṣāniyā Fārūḳ-ı ʿĀdildür taḳī vü müttaḳī[157]
K'anca aṣḥāb içre kimse itmemişdür zecreti[158]

Ṣāliṣā ʿOṣmān-ı Ẕi'n-nūreyn olur ṣāḥib-ḥayā
(4) Cemʿ idüp Furḳānı küllī yazdı cüz cüz āyeti

Şīr-i Ḥaḳdur Murtażā ḳāyim maḳām-ı ʿaḳl-ı kül
هَلْ اَتٰى[159] şānında geldi künyeti لَا فَتَادُرْ[160]

(5) Şeh ʿAlīye kim diye ʿālī menāḳıblar tamām
لَحمِى لَهْمَكَ[161] dimişken faḫr-i ʿālem ḥażreti

Çeşmi muḫtār-ı Muḥammeddür Ḥasan ḫulḳ-ı ḥasen
(6) Şeh Ḥüseyn olur ʿAlīnüñ nūr-ı ʿaynı ḳurreti

ʿĀline evlādına aṣḥābına Ḥaḳdan peyām
Ṣad hezār olsun ṣalāt irince ḥaşrüñ sāʿati

(7) Ẓıll-ı Ḫallāḳ āl-i İsḥaḳ Ildırım Ḫān Bāyezīd
Ġāzī-yi ṣāḥib-ḳırāndur buldı Ḥaḳdan nuṣreti

Çün Sikender ṭutdı ʿālem urdı baḥreyne kilīd
(8) Çün[162] Süleymān ḥükme maḥkūm itdi biñ bir ümmeti

---

[157] müttaḳī T1, BN: muttaḳiyen T2

[158] zecreti BN: zücreti T1, T2

[159] İnsan, 1. âyet kastedilmektedir. Âyetin tam meali şöyledir: İnsan (henüz) anılır bir şey değilken (yaratılmamışken) üzerinden uzunca bir zaman geçti.

[160] Hadîs-i şerîf kastedilmiştir. Hadisin tamamı şöyledir: "Ali'den kahraman yiğit yoktur, Zülfikâr'dan üstün kılıç yoktur".

[161] Hadîs-i şerîf kastedilmiştir. Tamamı şöyledir: "Ali'nin eti etimden, kanı kanımdan, teni tenimden, ruhu ruhumdan, Ali'yi seven beni sever, beni seven Allah'ı sever, Ali'yi inciten beni incitir, beni inciten Allah'ı incitir. Ve Musa ya Harun ne ise Ali de bana öyledir. Ancak benden sonra peygamber yoktur."

[162] çün T1, T2: şeh BN

Her ne milke çekse ʿasker feṯḥ ü nuṣret rehberi
Her ne maḳṣūd olsa taḥṣīl itdi taẖt u devleti

(9) Devletinüñ zīr-desti çār ḥadd ü şeş cihāt
Heşt bāb u heft bām ol pāy-māl-i ḳudreti

Niʿmet ü inʿāmı[163] bilmez merd olur mānend-i bāz
(10) Āteş-i sūzān olur zīrā niʿāmuñ niʿmeti

Ol felek-seyr ü melek-sīret melik kān-ı kerem
O ḳażā-ḳadr u ḳader-ḳudret ki vardur ḳudreti

(11) Keffidür vaḳt-i seẖā ebr ider efşān güher
Baḥre cevher kāna gevher baẖş ider var himmeti

Esbi reftārına her gün gün yügürüp yitemez
(12) Bād-ı ṣarṣar sürʿat içre Düldül aşḳar heyʾeti

Her zamān medḥin oḳur ẖalḳ-ı cihān bernā vü pīr
Ḫāṣṣ[164] u ʿām idüp şükür[165] maṭbaẖdan alur niʿmeti

(13) Şūʿle-i reʾyinden alsa gökde eger[166] tevzīʿ anuñ
Mihr ü māha irmez-idi hīç ẖusūfuñ nekbeti

Ġam yimez rızḳa beşer ki keff-i şāh olur kefīl
(14) Hem dimez cürme kişi ʿafv ider-ken şefḳati

---

[163] inʿāmı: inʿāmını T1, T2, BN

[164] ẖāṣṣ: ẖās T1, T2, BN

[165] şükür T2, BN: şükr T1

[166] ger: eger T1, T2, BN

ʿAhdini görüp ḳoyuna ḳurd olup ḥāfiẓ şubān
ʿAdlini ṭurrāca sizüp bāz[167] idemez şiddeti

(15) Hem ʿadālı birle ʿālem ḫalḳı şādān ne ki var
Hem ʿaṭāsı birle meşhūr oldı ʿizz ü rifʿati

Tīġınuñ ẕerre şuʿāʿı düşse kūh-ı Ḳāfa[168] ger[169]
(16) Çekdi teffiyy-i havāsı içre ʿAnḳā zecreti

Ḳadri öñinde ẕerre gelmez gökde cirm-i āfitāb
Cūd-ı baḥrı ḳaṭresince yoḳ muḥīṭuñ ḳudreti

(17) Ḫüsrev-i deryā-dil ü Cemşīd-i Efrīdūn-fer
Ḳayṣer ü Dārāb u[170] Dārā-mertebet var şevketi

Heft kişver çār erkān şarḳ u ġarbuñ ḫalḳı hep
(18) Emr ü nehy ü rūz u şeb burhānla[171] olur ḥücceti

Maʿden-i luṭf u hünerdür menbaʿ-ı fażl u ḥayā
Maẓhar-ı ʿilm ü kemāl ol kāmile ider himmeti

(19) ʿAḳldur şāh-ı muṣavver yā mücessem rūḥ-ı pāk
Kim bilinmez luṭf-ı sulṭān cevher-i māhiyyeti

Ġāliye aḫlāḳ-ı bāzārında erzān-ı bī-ḳadir[172]
(20) Nāṭıḳa evṣāf-ı hengāmında çeker zecreti

---

[167] bāz: bāze T1, T2, BN

[168] Ḳāfa T1, BN: Ḳāf T2

[169] ger: eger T1, T2, BN

[170] u T1, BN: ve T2

[171] burhānla: burhān-ıla T1, T2, BN

[172] bī-ḳader: bī-ḳadir T1, T2; bī-ḳadr BN

Her gice şemʿin yaḳup gökden iner ḳandīl-i māh
Her seḥer öper işigin bulmaġa gün ḥaşmeti

21) Nükte-i nuṭḳ-ı mesīḥ-elfāẕ-ı şeh dürbārdur[173]
Çeşme-nūş-ı Ḫıżr-ı laʿl-i ḥayātı şerbeti

Dāʿīdür ider duʿā zühhād-ıla ʿubbād aña
[3a] (1) Devletine ider duʿā şeyḫu'ş-şüyūḫ-ı ḫalvetī

Mihrüñ-ile dilküşādur ṣaffe-i ḫāk-i zemīn
Şeh demiyle cān-fezādur o nesīm-i nükhetī

(2) Āstīni ucı olupdur maḳṣad-ı ṣāḥib-ḫıred
Āstānı gūşesi erkān-ı devlet cenneti

Anca kim bād-ı nesīm açar şükūfe ġonce gül
(3) Anca kim bād-ı şitā ider ḫazāna şiddeti

Anca kim çarḫ āsmānuñ kevkebi ṣābit-dürür
Rūzgār-ı ʿālemüñ āḫir[174] olınca müddeti

(4) Şāh Sulṭān Bāyezīde ʿömr-i Nūḥ olup mezīd
Çün Süleymān varduġınca arta taḫt u ʿizzeti

Ḳadr-ıla Āṣaf Süleymān salṭanatdan umaram
(5) Himmet idüp mūr Firdevsīye ḳıla şefḳati

Kim cihāndur[175] bu cihānda cān çeker bī-ḥad cefā
İtdi müflis pīrligümde çekdürür çoḳ miḥneti

---

[173] dürbārdur BN: yardur T1; yaradur T2

[174] āḫir T1, BN: T2'de yok.

[175] cihāndur T2: çehāndur T1, BN

(6) Bir ṭarafdan ṭaʿn-ı ḥāsid baġrumı pür-ḫūn ider
Bir yañadan baña bī-ḥad rūzgāruñ nekbeti

Başda devlet tende ṣıḥḥat elde niʿmet[176] yoġ āh
(7) Dīde pür-nem dilde var ġam ḫalḳ ider hem töhmeti

Ger felekden ṭāliʿüm[177] yoḳsa ne ġam ki var ümīẕ
Ben melikden umaram ki ide luṭf u himmeti

(8) Pāẕişāh[178] inʿām-ıladur pīrligümde dirligüm
Kim buluram devletinde niʿmetiyle vaḥdeti

Himmetiyle bu Süleymān-nāmeyi teʾlīf idüp
(9) Yādigār olup cihānda añıla şeh ḥażreti

Nām-ı Sulṭān nāme birle tā ḳıyāmet yād olup
Sāmiʿuñ ḫayrı duʿāsı birle ide Ḥaḳ raḥmeti

(10) Anca kim ḫalḳ-ı cihān oḳur Süleymān ḳıṣṣasın
Nitekim[179] ḥuffāẓ[180] oḳurlar Neml ü Ṭā Sīn āyeti

Taḫt u devlet salṭanatla şāh[181] olup dünyāda ebed
(11) Āḫiretde Ḥaḳ Teʿālā rūzī ḳıla cenneti

---

[176] niʿmet T1, BN: niʿmetü T2

[177] ṭāliʿum T1, BN: ṭāliʿim T2

[178] pāẕişāh T1: pādişāh T2, BN

[179]. Nitekim T1, BN: neyikim T2

[180] ḥuffāẓ T1, BN: ḥıffāẓ T2

[181] şāh T2, BN: şāha T1

SÜLEYMĀN-NĀME'NÜÑ ÜÇ YÜZ YETMİŞ BİRİNCİ MECLİSİNÜÑ ẔİKRİNDEDÜR[182]

Dil laʿlüñi görüp şarāb ider ṭaleb
(12) Cān teşnedür āb-ı revān eyler ṭaleb

Nemgīn gözüm görmek diler dīẕāruñı
(13) Ẓulmetde ger[183] āb-ı ḥayāt eyler ṭaleb

Her dür ki cemʿ itdi gözüm yaşlar döküp
Dilber görüp bir bir ḥisāb eyler ṭaleb

(14) Maḫmūr-ı ʿabher çeşm-iken mestānı anuñ
Aġyārı diz yaṣdandı ḫˇāb eyler[184] ṭaleb

Ḫaṭṭı getürdi başuma ḳara yazu
(15) Taḳrīr-içün menden kitāb eyler ṭaleb

Firdevsīnüñ cānın ölüp[185] ḳomaz ṣanem
Münkir olup şimdi cevāb eyler[186] ṭaleb

(16) Ẕikr idelüm bir mürselüñ ḳıṣṣasını[187]
Güş eylesün her kim ʿucāb eyler ṭaleb

---

[182] Süleymân-nâme'nin üç yüz yetmiş birinci meclisini anlatır.

[183] ger T1, T2: BN'de yok.

[184] eyler BN: ider T1, T2

[185] ölüp T1, T2: alup BN

[186] eyler BN: ider T1, T2

[187] ḳıṣṣasını T1, T2: ḳıṣṣasın BN

Hüdhüd olup söyleyelüm Belḳīsı[188] söz
(17) Kim ḳıṣṣa-i mālik-riḳāb ider ṭaleb

Ḳāsım Muḥammed Muṣṭafānuñ rūḥına
Virsün ṣalavāt kim ş̱evāb eyler ṭaleb

(18) DER BEYĀN-I DAʿVET KERDEN-İ SÜLEYMĀN-I NEBĪ MELEK-İ MÜVEKKEL-İ HEVĀMM ʿALEYHİMA'S-SELĀM[189]

Loḳmān-ı hünermend ü kāmil, ḥakīm ü (19) ḥāẕıḳ u fāżıl-ı rūzigār, dīde-i sü̱ḥanmendān-ı ḥaḳāyıḳ, feylesūf-ı cihān, dīde-küşāyān-ı ṣuver-i daḳāyıḳ ḳavlince (20) ḥükemā-i ş̱ābitü'l-evtād ve büleġā-i ʿāliyetü'l-ʿimād ol vech-ile ṣaḥīḥ ḥikāyet iderler ki ve Eflāṭūn-ı ṣādıḳ ol (21) ṭabīb-i ḥāẕıḳ naḳlince ḫuẕāvend-i aḫbār ve nāḳilān-ı muḫtār anuñ bigi ṣarīḥ rivāyet iderler ki nite ammā ki bizüm ḳıṣṣamuz [3b] (1) yitmiş[190] dördünci cildde ol arada ḳalmış-ıdı ki Sām-ı Süvār-ı pehlevān, ṣāḥib-ḳırān-ı cihān ḳalʿa-i Mıḳnāṭīs üzerinde ceng itmekde, cāẕūyān (2) ḳanından ḳalʿa ṭaşın lāle-reng itmekde, Şemāʾil-i Bānū'yı ele getürmek ḳaṣdında ve pehlevānları bendden ḫalāṣ ḳılup (3) zindāndan çıḳarmaḳ cehdinde. Ammā ki bizüm ḳıṣṣamuz ez-ān cānıb Süleymān ḥażretine geldi. Nite çünkim reʾīs-i ḥükemā Loḳmān (4) ibni Ād, feylesūfān-ı cihān, cemīʿ üstād naḥluñ şehdi şükūfeden ne vech-ile ḳapduġın ve ne ṭarīḳ-ile kāfūrī mumdan (5) müseddes ḫāne yapduġın bilmeyüp, ʿacze varup ehl-i ḥikmet ḳuṣūrlarına iʿtirāf idicek ve[191] Loḳmān-ı ḥakīm ḥażret-i Süleymān'a (6) ʿaleyhimā's-selām eyitdi ki:

−İy Süleymān-ı zamān, v'ey melik-i ins ü cānn[192]! Ehl-i ḥikmet üç nesnede ʿācizdür: Evvel bu ki naḥl şehdi (7) ne vech-ile çiçekden alur ve ne vech-ile eliyle ḳapar ve bu müseddes ḫāneleri ne vech-ile yapar? İkinci, ḳan Çin āhū nāfesinde (8) misk-i ḫāliṣ olduġı

[188] Belḳīs'ı T1, BN: Belḳīs T2

[189] Süleymān peygamberin meleklerin başı Hevâm aleyhisselamı davet etmesi hakkında.

[190] yitmiş T1: yetmiş T2, BN

[191] ve T1, T2: BN'de yok.

[192] cānn: cān T1, T2, BN

ve cennet ḳoḫusın bulduġına[193] ḥikmet nedür? Ḳādir'üñ ḳudretine, Ṣānīʿ'uñ ṣanʿatına ʿuḳūl-i beşer[194] irişmez. (9) Üçünci, aṭlas böceginüñ ibrişim[195] ṣarduġı, zerrīn-sīmīn[196] ḳubbe şeklinde yuva yapduġı ne vech-ile yidügine[197] ehl-i ḥikmet (10) ʿācizdür. Velī ʿālī[198] ḥażretüñden temennāmuz budur ki müvekkelü'l-hevāmmı daʿvet ḳılasız ki gele. Eger naḥl ve eger aṭlas (11) böcegini ḥāżır ḳıla. Naḥluñ miʿmarlıġını[199] ve kirm-i aṭlasuñ nessāclıġını ʿālī ḥażretüñe teferrüc itdüre ve hem bizler daḫı bu sırruñ (12) aṣlına muttaliʿ olavuz.

diyicek[200] Süleymān peyġāmber[201] ʿaleyhi's-selām bu sözi maʿḳūl görüp, yirinden ṭurup, ḫalvet-i ḫāṣına varup, iki rekʿat (13) ḥācet namāzın ḳılup, Allāh Teʿālādan ḥācet dileyüp diledi ki:

−Müvekkelü'l-hevāmm naẓaruma gele.

Andan Süleymān ʿaleyhi's-selām namāzdan niyāzdan (14) fārıġ olup, nübüvvet ḫāteminüñ üzerinde yed-i ḳudret-ile menḳūş olan Esmāu'llāh'uñ ismini oḳıyup[202] hevāmm üzerine müvekkel olan (15) melegi daʿvet itdi. Hevāmm diyü yiryüzinde olan uşacuḳ cānavarlara dirler ki ʿufūnātdan dürimiş ola. Baʿżılar eyitdi ki: (16)

−Hevāmm şol cānavarcuḳlara dirler ki yiryüzinde ve yir içinde ola. Şu içmege iḥtiyāç çekmeye. Nesīm yiliyle şulana. Ammā ki (17) şu daḫı bulsa içe. Ve baʿżılar eyitdi:

---

[193] bulduġına T1, BN: bulduġı T2

[194] ʿuḳūl-i beşer BN: uḳūl u beşer T1; beşer T2

[195] ibrişim T2: ebrişim T1, BN

[196] zerrīn-sīmīn T1, BN: zerrīn-semīn T2

[197] yidügine T1, T2: idügine BN

[198] ʿālī T1, BN: T2'de yok.

[199] miʿmārlıġını T1, T2: miʿmārlıġı BN

[200] diyicek T1, BN: yicek T2

[201] peyġāmber BN: peyġamberü T1; T2'de yok.

[202] oḳıyup T1, T2: oḳuyup BN

−Yılan, ʿaḳreb cinsi daḫı hevāmmdandur. Ammā ki Loḳmān-ı ekber ḳavlince bu söz mesmūʿ (18) degüldür. Hevāmm diyü şol ḳurtcuġazlara, böcecüklere dirler ki ya[203] ʿufūnātdan dürüye veyā ḥaşāyiş-i kibārdan (19) veyā aġaçdan, yapraḳdan dürüye. Sivri siñek gibi baʿżı ʿufūnātdan dürür ve baʿżı bāḳıllādan[204] ve ḳara (20) aġaçdan ve baʿżı daḫı anlaruñ emṣāli aġaçdan ve ḥaşāyiş-i kibārdan dürür.

Pes bu taḳdīrce ẕübāb, meges, melaḫ[205], mūrçe (21) ḳısmınuñ ẕübābdan ġayrısı hevāmmdandur. Zīrā ki naḥl ṣınfı ve neml-i aşlı ve melaḫ cinsi toḫumdan ve yumurdadan ve ḳurtdan dürür. Ammā ki **[4a]** (1) hevāmm ḥaşerātdan ġayrı şol ʿufūnātdan dürüyen ẕübāb gibi [ve][206] faṣl-ı bahārda, ḥaşāyiş arasında dürüyen kirm-i (2) melaḫ[207] miṣāli cānavarcuḳlara dirler.

Ve daḫı toḫumdan dürüyen ve ḥayvāndan dürüyen siñecükler gibi ḥayvān cinsine (3) el-hevāmm dirler ve behāyim diyü[208] dörd ayaḳlu ḥayvāna dirler ki otlayıcı ola ve ʿalefe ve ṣuya muḫtāc ola. Ḥaşerāt[209] (4) diyü yiryüzinde yürüyen cānavarlaruñ küçügidür. Ṣu içmege, nesīm yilin ḳoḳulmaġa muḥtācdur. Yılanlara muḳārındur.

(5) Ve daḫı bilmek gerekdür ki ḥayvānāt dörd ḳısımdur: Biri yürür, biri uçar, biri ayaġı üzere ṭurur, biri (6) yirde ḳarnı üzere yürür. Ve yürüyen üç ḳısımdur: Birisi nāsdur, birisi behāyimdür, birisi sibāʿdur. Pes (7) bu muḳaddimeyi basṭ itdügimüzden maḳṣūd odur[210] ki el-hevāmm ne cins cānavar ıduġı[211] maʿlūmıñuz ola. Egerçi ki[212] (8) ser-cümlesi ḥayvān cinsidür. Ammā ki her ṣınfına bir ad virmişlerdür. Nitekim yidi aḳālīm sulṭānları (9) ki[213]

---

[203] ya T1, BN: ne T2

[204] bāḳılādan BN: bāḳıllādan T1, T2

[205] melaḫ T1, BN: T2'de yok.

[206] ve BN: T1 ve T2'de yok.

[207] kirm-i melaḫ: kirem melaḫ T1, T2, BN

[208] diyü T1, T2: BN'de yok.

[209] ḥaşerāt T1, BN: çeşerāt T2

[210] odur T1, T2: oldur BN

[211] ıduġı T1, T2: idügi BN

[212] ki T1, T2: kim BN

[213] ki T1, T2: kim BN

ser-cümlesi ādem oġlanları pāẕişāhlarıdur[214]. Velīkin her vilāyet pāẕişāhınuñ[215] bir adı vardur. Nitekim (10) Rūm pāẕişāhına[216] Ḫudāvendigār dirler. Zamān-ı evvelde Ḳonsṭanṭin[217] melīkine Ḳayṣer dirlerdi ve Şam beglerine Heraḳli (11) dirler ve Türk beglerine Ḫāḳan dirler ve Fars beglerine Kisrī[218] dirler ve Ḳıbṭī beglerine Firʿavn dirler (12) ve Yemen beglerine Tubbaʿ dirler ve Ḥabeş beglerine Necāşī dirler ve Mışır beglerine İslām'da Sulṭān dirler.

NAẒM

(13) Resm-i ḳānūn bu-durur itdüm beyān
Tā işiden bile pīr ü nev-cüvān

Her Ṭavāyif şāhınuñ bir ismi var
(14) Muḫtelifdür ʿādeti ḫalḳı kibār

NEṢR

Ḥükemā ḳavlince ḳaçan ki Süleymān (15) nebī ʿaleyhi's-selām nübüvvet ḫāteminden ol [hevāmm][219] üzerine müvekkel olan melek Esmāu'llāh'ın oḳıyup, daʿvet ḳılup (16) Allāh'a münācāt itdiyse Allāh Teʿālā Süleymān nebīnüñ duʿāsın müstecāb ḳılup, müvekkelü'l-hevāmm gelüp (17) Süleymān'a selām virdi, ʿizzet ḳıldı. Andan Süleymān ʿaleyhi's-selām ʿaleyk alup naẓar ḳılup gördi ki bir ʿacāyıb-şekl (18) melek, başı naḥl şeklinde, ḳanadları naḥl ḳanadı gibi. Ammā ki iki ḳanadı var ādem eli gibi ve iki (19) daḫı ayaġı var ādem[220] ayaġı gibi ve bir elinde ḳızıl altundan levḥ ṭutar ve bir elinde daḫı oddan bir ḥarbe (20) ṭutar. Ammā ki bu ṭılsımāt Süryānī dilince naḳş olmış. Ṭılsımāt īn-est[221]: (21)

---

[214] pāẕişāhlarıdur T1: pādişāhlarıdur T2, BN

[215] pāẕişāhınuñ T1, T2: pādişāhınuñ BN

[216] pāẕişāhına T1, T2: pādişāhına BN

[217] Ḳonsṭanṭin: Ḳosṭanṭin T1, T2, BN

[218] Kisrī T1, BN: Kesrī T2

[219] hevāmm BN: T1 ve T2'de yok.

[220] ādem BN: adam T1, T2

[221] Tılsımlar budur.

[4b] (1) Pes Süleymān ḥażret-i ʿaleyhi’s-selām bu melek-i aʿẓamı görüp eyitdi ki:

−Yā melek-i müvekkel! Merḥabā, ṣafā geldüñ. Ammā ki (2) aduñ nedür ve nenüñ bigi ṭāyifeye müvekkelsin? Cevāb virdi ki:

−Benüm adum Heyṭāgāʾīl’dür. Ẕübāb ve zenbūr ve (3) meges ve melaḫ cinsi cānavarcuḳlara ḥākimem ki anlara el-hevāmm dirler. Baʿżısı[222] ʿufūnātdan dürür üyez gibi (4) ve baʿżısı[223] yumurdadan dürür ḳarınca gibi ve baʿżısı toḫumdan dürür çekirge gibi ve baʿżısı ḥaşāyiş-i (5) kibārdan dürür pervāne gibi ve baʿżısı aġaçdan dürür baḳ gibi ve arże[224] gibi ve baʿżı ḥayvān arḳasından (6) dürür zuruḥ gibi ve baʿżı ṭopraḳdan ve ḳumdan dürür sārīʿ gibi ve baʿżı zibilden dürür kebk gibi. Mā-ḥaṣal-ı kelām (7) el-hevāmm cinsi bī-nihāyetdür ve ḫilḳatleri muḫālifdür. Pes yā Nebiyya’llāh, Allāh Teʿālā’nuñ iẕni birle her cinsüñ üzerine müvekkeli (8) ve tekvīni vardur. Ammā ki kemīne iẕn-i Rabbānī birle ser-cümlesine müvekkelem ve benüm emrümde yidi[225] biñ yidi[226] (9) yüz yitmiş[227] yidi[228] melāʾike vardur. Ammā ki[229] her birinüñ taḫt-ı yedinde yidi[230] kez yüz biñ melāʾike vardur. (10) Eyle melāʾike kim her birinüñ ḥükminde niçe[231] biñ melek vardur.

---

[222] baʿżısı T1, T2: baʿżı BN

[223] baʿżısı T1, T2: baʿżı BN

[224] arże BN: arze T1, T2

[225] yidi T1, BN: yedi T2

[226] yidi T1, BN: yedi T2

[227] yitmiş T1, BN: yetmiş T2

[228] yidi T1, BN: yedi T2

[229] ammā ki BN: ki T1, T2

[230] yidi T1, BN: yedi T2

[231] niçe T1: nice T2

Her birinüñ ḥükminde yidi[232] yüz biñ (11) [233] tekvīn var. Eyle tekvīnlerdür ki her birisi uşaġı ve irisi yidişer[234] kerre yüz biñ cin reʾīslerine (12) ḥükm iderler ve ser-cümlesi yā Süleymān benüm ḥükmümdedür.

NAẒM

Böyle diyüp ol melek virdi ḫaber anda beyān
(13) Şeh Süleymān gūş idüben aldı ʿibret gey cihān[235]
Diñle imdi ḳıṣṣa nedür cān u dilden yā aḫī
Vir ṣalavāt Muṣṭafāya cān u dilden yār-ı cān
(14) NEŞR

Ḥükemā ḳavlince ol melek-i müvekkel böyle diyicek Süleymān ḥażreti eyitdi ki: (15)

−Yā Heyṭāgāʾīl, bu levḥ üzerinde yazılan[236] ṭılsımātuñ ḫavāṣṣı nedür? Cevāb virdi ki:

−Yā Nebiyya'llāh, benüm hevāmm (16) cinsine müvekkel olduġum ve bunca biñ melāʾikeye ve tekvīnlere ḥükm itdügüm bu ṭılsımāt ḫavāṣṣ-ı berekātındadur[237]. (17) Ammā ki yā Nebiyya'llāh, her kim bu duʿāyı sāʿat-ı Saʿd içinde, āfitāb cevzā burcında iken ve yāḫud (18) māhitāb burc-ı cevzāda iken yazup kendüde götürse, ḫākī cānavarlar şerrinden emīn ola. Ve eger ki (19) ṭutılmaduḳ[238] yeşil çanaġa yazup ṣuyın ḳovanlıḳ üzerine ṣaçsa arusı ḳuvvet bula, balı çoḳ ola, (20) āfāt-ı[239] semāvī irmeye. Ve ger[240] ekinlik üzerine ṣaçsa çekirgeden ve kesegenden āfet irmeye, diyüp (21) ḫaber virince Süleymān ḥażreti ḥükm

---

[232] yidi T1, BN: yedi T2

[233] Bu satır müstensih tarafından unutulmuş, sonradan aynı varağın sağ boşluğuna, dikine yazılmıştır.

[234] yidişer T1, BN: yedişer T2

[235] gey cihān T2: gey çehān T1; gey cehān BN

[236] yazılan T1, BN: yazlan T2

[237] berekātındadur BN: berekātında T1, T2

[238] ṭutılmaduḳ T1: ṭutulmaduḳ T2, BN

[239] āfāt-ı T1, T2: āfet-i BN

[240] ger T1: eger T2, BN

eyledi. Loḳmān-ı ḥakīm bu ṭılsımāt-ı ḫavāṣṣı[241] kitābına yazup naḳş itdi[242]. **[5a]** (1) Andan ṣoñra Süleymān ḥażreti suvāl ḳılup eyitdi ki:

−Yā Heyṭāgāʾīl! Baña bu nesne ʿaceb geldi ki cemīʿ ḫākī cānavarcuḳlar (2) üzerine bir ferişteh müvekkel olmaḳ kāfī degül mi[y]di? Her cinsine birer melek-i müvekkel[243] olmaḳ neden gelür? Cevāb (3) virdi ki:

−Yā Nebiyya'llāh! Evvel ḥażretüñe suvālüm budur ki yüz yigirmi[244] dört dürlü ṣıfat-ı maḫlūḳāta ve baḥr u ber içindeki biñ bir (4) dürlü ümmete ḥükmüñ geçer fermānber olmışlardur. Ser-cümlesinden ḳanḳısı ḳavīdür ve bahādurdur[245] ve düşmānlaruñı (5) ṭaġıdıcıdur. Süleymān cevāb virdi ki:

−Biñ bir ümmet içinde ādemī cinsinden efḍalter ve[246] ḳavī[247] kimse yoḳdur. Andan (6) geçse[248] cinnīler ve ʿafārīt anlardan daḫı geçse Şāh-ı Mārān ʿaskeridür ki ejdehālar ve evrenler vardur ki anlaruñ (7) muḳābelesinde yitmiş[249] iki millet yüz yigirmi dört dürlü ṣıfat-ı maḫlūḳāt ve baḥr u ber[250] içindeki biñ bir dürlü ümmet (8) arasında anlaruñ şecāʿatine, ceng-āşūb mehābetine doyar kimse yoḳdur. Zīrā ki evrenler, ejdehālar vardur ki vaḳt[251] (9) olur ki cehennem ḳapusı gibi ağızların açup, zehr-i helāhil aḳıdup zehr

---

[241] ḫavāṣṣı: ḫavāṣı T1; ḫavāṣu T2; ḥavāṣ BN

[242] naḳş itdi T1, BN: naḳş eyledi T2

[243] melek-i müvekkel BN: melek ü müvekkel T1; melek T2

[244] yigirmi T1, BN: yigirm T2

[245] bahādurdur T1, BN: bahādırdur T2

[246] ve T1, T2: BN'de yok.

[247] ve BN: ü T1; T2'de yok.

[248] geçse T1, T2: geçe BN

[249] yitmiş T1: yetmiş T2, BN

[250] ber T2, BN: berr T1

[251] vaḳt T1, T2: BN'de iki kere yazılmış.

ṣaçarlar. Yüz kerre yüz biñ ḫalḳu[252] her ne cinsden (10) cemīʿ[253] olursa yaḳīnine varımayup yidi[254] mīl miḳdārı ıraḳdan dönüp ḳaçarlar.

NAẒM

(11) Līk vardur leşkerümde tīġ-zen çoḳ[255] müntehā
Cümlesinden ḳuvvet içre efḍal[256] ammā ejdehā

Yidi⌣mīl yirden aġız açup çeker olsaydı[257] dem
(12) Yirde ḥuş u gökde ḳuş andan begüm bulmaz rehā

NEŞR

Ḥükemā ḳavlince ḳaçan ki Süleymān ḥażreti (13) böyle diyicek hemān-dem müvekkel-i hevāmm eyitdi ki:

−Yā Nebiyya'llāh! Ḥażretüñden aḳdem Süleymān bin Cān zamānında kūh-ı (14) Ḳāf eteginde, Heyhāt ṣaḥrāsında, baḥr-ı Muḥīṭ içinde bir tinnīn ejdehā çıḳup cānavarcuḳların ol yirüñ incitdi (15) ve ṭaġıtdı. Ol cānavarcuḳlaruñ ḫalāṣ olanı Ḫālıḳ'a ol cebbār u ʿāṣī elinden şikāyet idüp ḥāllerin ʿarż itdiler. (16) Allāh Teʿālā ol cānavarcuḳları esirgeyüp ben ḳulına emr itdi ki vādī-yi Neml'e varam. Neml-i Kebīr'e[258] varam. ʿAskerin cemʿ idüp, (17) ol ejdehā üzerine varup, üşüp dünyāya gelmedüge döndereler[259]. Yā Süleymān bin Dāvūd! Çünkim ben daḫı nidā-yı (18) ulūhiyyeti işitdüm. Ḫiṭāb-ı ʿizzete fermān ṭutdum[260]. Ḳudret ḳanadların açdum, uçdum. Neml-i Kebīr vilāyetine geçdüm. Gördüm ki (19)

---

[252] ḫalḳu T1: ḫalḳı T2, ḫalḳ BN

[253] cemīʿ T1, T2: cemʿ BN

[254] yidi T1, BN: yedi T2

[255] çoḳ T1, BN: T2'de yok.

[256] efḍal T2, BN: efḍali T1

[257] olsaydı T1, BN: olsa-y-ıdı T2

[258] Neml ü Kebīr'e T1, BN: Nemle Kebīr'e T2

[259] döndereler T1, BN: döndüreler T2

[260] ṭutdum T1, T2: dutdum BN

Heyhāt ṣaḥrāsında, vādī-yi Neml[261] meʾvāsında, ol ḳarıncalar melīki ṣaḥrāsında Süleymān bin Cān ṭabl ü ʿalem, (20) ḫayl ü ḥaşem birle-y-ile taḫtın emr-i Ḥaḳḳ-ıla götürtmiş, kūh-ı Ḳāfʾı vādī-yi Nemlʾe[262] yitürmiş. Ḳarıncalar melīki Neml-i Kebīr[263] daḫı Süleymān (21) ḫizmetine gelüp, yüz yire sürüp, ḳızıl yāḳūtdan taḫt üzerinde oturur[264]. Dīv ü cin serhengleri yir yirin ayaġ üzere[265] [5b] (1) ṭururdı. Pes Süleymān ḥażretine varup selām virdüm. Ve andan Neml-i Kebīrʾe Ḥaḳ Teʿālāʾnuñ emrini söyledüm. Ejdehāyı helāk itmege (2) leşkerüñi cemʿ eylegil, diyü daʿvet eyledüm. Neml-i Kebīr eyitdi:

−Benüm her yirde leşkerüm çoḳdur. Her yirüñ altında ḳarıncanuñ nihāyeti (3) yoḳdur, diyüp Ḥaḳ emrine iṭāʿat itdi[266] daḫı Süleymān bin Cān eyitdi[267]:

−Yā Neml-i Kebīr! Senüñ leşkerüñüñ ne ṭāḳatı ola kim[268] andan (4) żaʿīf maḫlūḳ yoḳdur, diyicek Neml-i Kebīr eydür:

−Yā Süleymān! Cemīʿ-i maḫlūḳāt arasında ḳarınca cinsi gerçi żaʿīfdur. (5) Velīkin ol żaʿīflıġ-ıla keşret olduġı ecilden cemīʿ maḫlūḳātuñ üzerine ġālibdür kim arṣlanlar ḳarınca (6) ḳorḳusından balçıḳlu, nemnāk yirlerde enükler tā ki ḳarınca yimeye. Ve daḫı efʿī yılanlara[269] zaḫm irişse ḳarınca ḳorḳusından (7) ḳamışlıḳ ve balçıḳlu[270] yirlere ḳaçup giderler kim ḳarınca zaḫmların[271] görüp, üşüp, yiyüp helāk itmeyeler.

---

[261] Vādi-yi Neml T1, BN: Vāde-yi Neml T2

[262] Vādi-yi Neml'e T1, BN: Vāde-i Neml'e T2

[263] Neml-i Kebīr T1, BN: Neml gibi bir T2

[264] oturur T1, T2: otururdı BN

[265] üzere T1: üzre T2

[266] itdi T1, BN: etdi T2

[267] itdi T1, BN: etdi T2

[268] ola kim T1, BN: ol kim T2

[269] yılanlara T1, T2: ilanlara BN

[270] balçıḳlu T1, BN: balçuḳlu T2

[271] zaḫmların BN: zaḫımların T1; zaḫmelerin T2

NAẒM

(8) Gerçi ṣūret içre mūr olur be-ġāyet gey żaʿīf
Ẕerre bigi ḫurd u ḫaşḫāş olur anca gey naḥīf

Līki Ḥaḳḳuñ ḳudretin gör mūra şīr olur zebūn
(9) Kim virüpdür Ḥaḳ Teʿālā anlara ḥikmet laṭīf

NEŞR

Ḥükemā ḳavlince müvekkel-i hevāmm eydür:

–Yā (10) Süleymān ibni Dāvūd! Çünki Süleymān ibni Cān, Neml-i Kebīr'üñ kim sözün[272] işitdi, ejdehālar ḳarıncayı[273] ne vech-ile helāk (11) ider; varayun, teferrüc ideyin, diyüp yile[274] ḥükm itdi. Yil taḫt-ı Süleymān'ı[275], ḫadem ü ḥaşemi, ṭabl u ʿalemi ve Neml-i Kebīr'i[276] daḫı bilesine (12) alup gitdi. Serīrine merkeb-bād olduġı ḳuvvet-ile, salṭanat-ıla[277], şöhret-ile ol ejdehā olduġı ṣaḥrāya yitdi[278], yile ḥükm (13) itdi. Yil taḫt-ı Süleymānī'yi yiryüzine indürdi. Leşker-i Süleymān ol ṣaḥrāda ḳondı. Anda daḫı bir vādī-yi Neml var-ıdı (14) ki her ṭarafında ḳarınca inleri bī-şümār-ıdı[279]. Pes ḳarınca mūrçe[280] dilince çaġırdı. Ḳādir'üñ ḳudreti birle Neml-i Kebīr'üñ (15) āvāzını, yil, ḳarıncalar semʿine irgürdi. Anı gördük[281] ki inlerden, yir altından ol ḳadar ḳarıncalar çıḳdı kim yiryüzüni (16) ḳaṭrān deryāsı gibi ḳapḳara bürüdi. Neml-i Kebīr öñlerine düşüp yürüdi. Bu ṭarafdan ol

[272] kim sözün T1, T2: sözün kim BN

[273] ḳarıncayı T1, BN: ḳarıncaya T2

[274] yile T1, T2: BN'de yok.

[275] taḫt-ı Süleymān'ı T1, BN: taḫt-ı Süleymān'ın T2

[276] Neml-i Kebīr'i T1, BN: Neml-i Kebīr T2

[277] salṭanat-ıla T1, BN: salṭanatla T2

[278] yitdi T1, BN: yetdi T2

[279] bī-şümār-ıdı T1, BN: bī-şümārdı T2

[280] mūrçe T2, BN: mūruça T1

[281] gördük T1, BN: gördik T2

ʿāṣī ejdehā (17) daḫı ol yirüñ cānavarcuḳların deme çeküp yutmış-ıdı[282]. Öyle issisinden[283] güneş ḳubbe-i felege dikildügi çaġda[284] [ol cānavar][285] uyḳuya (18) varup, ḳāmetin çenber ḳılup yidi[286] başını yidi[287] ḳat Ḳāf[288] ḳullesi gibi baḫr-ı Aḳyānūs'a beñzer ʿaẓīm gövdesi üzerinde (19) ḳomış-ıdı ve zehirlerin Nīl-i Ceyḥūn[289] gibi aḳıdup eṭrāf-ı ʿāleme ṣaçaḳomış-ıdı[290]. Ve her nefes kim burunlarından (20) çıḳardı, direk direk dütün olup ʿalevi gök yüzinde[291] uçan ḳuşları ṭoḳınup[292] yaḳardı. Ḳaçan kim (21) Neml-i Kebīr ol ʿāṣī ejdehāyı gördi. Çerisin üç bölük ḳılup bir bölügine ḥükm itdi ki:

−Siz ejdehānuñ [6a] (1) yidi[293] başında on dört gözi kim vardur; anlara üşüp, göz açdurmayup, gözlerini yiyüp, beynisine girüp yimege (2) cehd idesiz. Ve bir bölügine daḫı eyitdi:

−Siz ejdehānuñ burnından girüp, dimāġına üşüp, boġazından içerü girüp, (3) için ve içegüsin yimege meşġūl oluñ. Ve bir bölügine eyitdi:

−Siz daḫı iki bölük oluñ. Bir bölügiñüz[294] ejdehānuñ (4) dübürinden içerü girmege cehd idüñ ve bir bölügiñüz göbeginden girmege cehd idüñ. Ve dördünci bölük ki kendünüñ (5) leşkeriydi, anlara daḫı ḥükm itdi:

---

[282] yutmış-ıdı T1: yutmışdı T2, BN

[283] issisinden T1, T2: issisinden BN

[284] dikildügi çaġda T1, T2: dikilince BN

[285] ol cānavar BN: T1 ve T2'de yok.

[286] yidi T1, BN: yedi T2

[287] yidi T1, BN: yedi T2

[288] Ḳāf T1, BN: T2'de yok.

[289] Nīl-i Ceyḥūn T1: Nīl-i Çiyhūn T2; Nīl-i Ceyḫūn BN

[290] ṣaçaḳomış-ıdı T1: ṣaçaḳomışdı T2, BN

[291] yüzinde T1, T2: yüzünde BN

[292] ṭoḳınup T1: ṭoḳunup T2, BN

[293] yidi T1, BN: yedi T2

[294] böşügiñüz T1, T2: bölügüñüz BN

−Ejdehā gövdesine[295] ve ḳarnı altına ve ḳoltuġına üşüp, pulları altına girüp, dişleri (6) ḳoyduġı yirden yimege başlayalar, yā Süleymān nebī!

Çünki ḳarıncalar melīki Neml-i Kebīr bu vech-ile ḥükm idicek, Allāhu ekber, (7) ol ejdehā ġāfil yaturken gözlerine ve gözlerinüñ çevresine ḳarınca leşkeri ḳat ḳat durdılar ve bir (8) bölügi daḫı burnına yıġılup durdılar ve üçünci bölük daḫı göbegine ve dübürine yıġılup durdılar. Dördünci (9) bölük daḫı yürüyüp[296] ejdehānuñ gevdesine üşdiler. Şöyle ki ejdehānuñ gevdesi ḳarıncadan görünmez [oldı][297]. (10) Andan Neml-i Kebīr ḥükm itdi:

−Evvel gevdesine[298] üşen ḳarıncalar ḳoltuḳ arasını ve ḳarnı altını ısırup ve pulları (11) altına girüp, dişlerine ḳolay yirleri ısırup yimege[299] başlayınca, ejdehā eti acısından uyanup gözlerin (12) açınca, gözlerindeki ḳarıncalar gözlerine üşüp bebek etlerin yimege başladılar. Ejdehā gözinüñ (13) acısından aġzın açup nefesin aldugınca ḳarıncalar burnından, aġzından, boġazından içerü girüp, (14) baġrın baġarsuġın[300] yimege[301] başladılar. Hemān-dem ejdehā cānı acısından[302] götürüp, kendü'zin yire urup, (15) zebūn düşüp, sustalup teni gevşedüginleyin, dübürinde olan ḳarıncalar daḫı yol bulup, ḳarnına girüp (16) baġarsuḳların[303] yimege başladılar. Muḥaṣṣal-ı kelām yā Nebiyya'llāh, Neml-i Kebīr çerisi, uşaġı ve irisi[304], her birisi (17) öyle zevālinden ejdehā etinden yimege ki başladılar. Ol gün ol gice[305] geçüp ʿale'ṣ-ṣabāḥ olınca (18) ḳarıncalar ejdehāyı eyle yimişler ki hemān süñükleri çatılu ḳalmış. Süleymān bin Cān ejdehānuñ (19) üzerine varup gördi ki anuñ gibi cebbār u ʿāṣīyı bir żaʿīf maḫlūḳ ġıdā idinmiş. Ḳādir'üñ ḳudretine, (20)

---

[295] gövdesine T1, T2: gevdesine BN

[296] yürüyüp T1, BN: yüriyüp T2

[297] oldı BN: T1 ve T2'de yok.

[298] gevdesine T1, T2: gövdesine BN

[299] yimege T1, BN: yemege T2

[300] baġarsuġın T1, T2: baġırsaġın BN

[301] yimege T1, T2: yemege BN

[302] ejdehā cānı acısından T1: ejdehā cān acısından T2; cānı acısından ejdehā BN

[303] baġarsuḳların T1: baġırsaḳların T2, BN

[304] irisi T1, T2: arısı BN

[305] gice T1, BN: gece T2

Ḥakīm'üñ ḥikmetine ḥayrān olup, vālih ḳalup[306] ʿibret aldı. Andan ṣoñra Neml-i Kebīr'e ʿizzet ḳılup, ḳarınca (21) leşkerin serīr üzerine[307] alup, cemīʿ maḫlūḳāta ve biñ bir ümmetüñ ʿāṣīlarına, ḳarınca keşretiyle, Neml-i Kebīr'üñ [6b] (1) maʿrifetiyle muẓaffer oldı. ʿİnāyet-i Ḥaḳḳ-ıla düşmene nāṣır u manṣūr oldı.

Bu muḳaddimeden yā Süleymān, ġaraż-ı aṣlī (2) budur ki ḫākī cānavarcuḳlara ḥaḳāret-ile[308] naẓar itmeyesin. Yā Süleymān! Anı bilmez misin ki Ḥaḳ Teʿālā naẓarında semāk-ile (3) semek [birdür][309]ve fīl-ile sivri siñek birdür. Ol ḫor gördügüñ cānavarcuḳlaruñ be-ġāyet żaʿīf ü kemteri, naḥīfı (4) sivri siñekdür. Anuñ bigi żaʿīf-endāmdur ki eger bilin[310] ṭutup vezn-ile ṭartarsañ[311] vezne gelmez. Ammā ki (5) Ḥaḳ Teʿālā'nuñ kemāl-i ḳudreti birle ol sivri siñecüge iki el virmişdür; gözlerinüñ kirpügi olmaduġı (6) ecilden gözcügezlerine giden tozı silüp cilā virmeg-içün ve yüritmege[312] ayaḳlar daḫı [virmişdür][313] ve uçmaġa ḳanadlar daḫı (7) virmişdür. Ve andan ṣoñra bir ḳuyruḳ ve iki boynuz virmişdür. Egerçi ki yā Süleymān, senüñ naẓaruñda (8) sivri siñek nesne degülse Ḥaḳ Teʿālā naẓarında nesnedür[314] فَتَبَارَكَ اللّٰهُ اَحْسَنُ الْخَالِقِيْنَ [315] (9) ve daḫı yā Süleymān, Ḥaḳ Teʿālā Ḳādir'dür ki cemīʿ mevcūdātı bir üvez-ile ṣaḳlaya. Süleymān eyitdi ki: (10)

−Nite ṣaḳlar? Cevāb virdi ki:

---

[306] ḳalup T1: ḳılup T2; ḳaldı ve BN

[307] üzerine T1, T2: üzere BN

[308] ḥaḳāret-ile T1, BN: ḥaḳāretle T2

[309] birdür BN: T1 ve T2'de yok.

[310] bilin BN: biñin T1, T2

[311] ṭartarsañ T1, T2: ṭutarsañ BN

[312] yüritmege T1: yürimege T2, BN

[313] virmişdür BN: T1 ve T2'de yok.

[314] nesnedür T1, BN: nesne T2

[315] Yaratanların en güzeli olan Allāh'ın şânı ne yücedir! (Mü'minūn, 14)

−Yā Süleymān! Ḥaḳ Teʿālā yidi ḳat yiri kim yaratdı. Ferş üzerinde ferşi (11) öküz arḳasında ḳodı. Anuñ adı Ebū S̱ā'dur. Ululuġı daḫı şol ḳadardur[316] ki yidi[317] ḳat yir[318] ki ferş (12) üzerindedür. Bir ṣaḫrāda bir ṭabaḳ gibi yir ol ferşüñ üzerinde durmışdur. Ol ferş daḫı öküzüñ (13) iki boynuzı ortasında durmışdur; pes anuñ gibi ʿaẓīm öküzüñ. Bir gün İblīs ʿaleyhi'l-laʿne yidi[319] (14) ḳat yir[320] altına geçüp, ol öküze varup eyitdi ki:

−Yā Ebū S̱ā! Hīç bilür misin kim bu senüñ arḳañda neler (15) vardur? Ṭaġlar ve aġaçlar ve deñizler vardur ve dürlü dürlü ḥayvānlar, maḫlūḳlar vardur. Ekṣeri Allāh'a (16) ʿāṣī olup senüñ arḳañda maʿṣiyet işlerler. Eger bir kez silkineydüñ, cemīʿ yüküñ arḳañdan dökilürdi[321], (17) sen bu yüklerden ḳurtulurduñ[322], diyü ol ḳadar iġvālar virdi kim ḥadd-i beyāna[323] gelmez. Ebū S̱ā anı işidüp (18) ḳaṣd eyledi kim bir kez silkine, mecmūʿ yirler üzerindeki fenāya vara. Ol dem Ḥaḳ Teʿālā kemāl-i (19) ḳudretiyle bir üvez[324] yaratdı. Fi'l-ḥāl ol öküzüñ burnından girüp dimāġında[325] çıḳdı. Ol öküz ol (20) üvezüñ zaḥmetinden Ḥaḳ Teʿālā'ya tażarruʿ ḳıldı, ol işe peşīmān oldı.

NAẒM

(21) Ḥükm-i Ḥaḳla ⁀oldı musallaṭ s̱evre çünkim ol üvez
Ḳorḳusından itmez oldı daḫı ḳatʿā hīç āvāz

Dābbe[326] yoḳken ancılayın ʿālem içre gey ʿaẓīm
[7a] (1) Ḳudreti gör bir siñekden ḳorḳıdur laʿtı umaz

---

[316] ḳadardur T1, T2: miḳdārdur BN

[317] yidi T1, BN: yedi T2

[318] yir T1, BN: yer T2

[319] yidi T1, BN: yedi T2

[320] yir T1, BN: yer T2

[321] dökilürdi T1, T2: dökülürdi BN

[322] ḳurtılurduñ T1, BN: ḳurtulurduñ T2

[323] beyāna T1, T2: pāyānı BN

[324] üvez T1, T2: üyez BN

[325] dimāġında T1, T2: dimāġına BN

[326] dābbe: dābe T1, T2, BN

NEŞR

Ve daḫı yā Süleymān, sivri siñekde bir ḥikmet daḫı (2) budur ki üvez ṭopraḳdan degüldür. ḥāl budur ki ṭopraḳdan daḫı çıḳar; ṣudan daḫı degüldür ṣudan daḫı çıḳar (3) ve maḳāmını bir yirde[327] ider ki anda ṣu ola.

Ve daḫı yā Süleymān, üvezde bir ḥikmet daḫı bu ki aṣılda[328] kend'üzi (4) ḳuş degül, eyle ḥāl budur ki ḳuş gibi uçar; ʿaḳreb cinsi daḫı degül. Ammā ki ʿaḳreb gibi nīşteri (5) var ve daḫı üvez gerçi[329] yılan aṣlı degüldür, ḥāl budur ki yılan gibi zehri[330] var. Fīl ve arṣlan, üvez (6) zaḫmından ḥaẕer[331] eyler. Şöyle ki ṣu ṣığırı üvez ḳorḳusından ṣuya girüp yaturlar.

Ve daḫı yā Süleymān, (7) bu ṭaʿn itdügüñ żaʿīf [ve][332] naḥīf cānavar çekirgedür. Ve illā ki niçe vilāyetleri Allāh'uñ emri birle ol (8) yirüñ nebātātını otlayup zevāde ḳomaz, ol vilāyet ḳaḥṭlıḳ olur. Şöyle ki ol memleketüñ[333] ḫalāyıḳı ol çekirgeden (9) ḫalāṣ olmasına Allāh'a niyāz iderler. Nitekim Firʿavn'uñ memleketini ḫarāba virdi. Ve egerçi ki çekirgenüñ zehri (10) ve zaḫmı olmaz. Līkin ġalebesi ve çoḳlıġı[334] vardur ki şehrleri[335], vilāyetleri ḫarāb ider, ekinleri yir ve aġaçlaruñ (11) yapraḳların yir, aġaçları ḳurıdur[336]. Ḳāle'n-Nebiyyü ʿaleyhi's-selām الجراد جند الله الاعظم [337]Yaʿnī çekirge[338] Allāh Teʿālā'nuñ (12) ʿaẕīm leşkeridür. ʿArabistān[339] diyārında çekirge[340] olur ki ġāyet büyük etlüyi daḫı yir, helāk

---

[327] yirde T1, BN: yerde T2

[328] aşılda T1, BN: aṣalda T2

[329] gerçi T1: egerçi T2, BN

[330] zehri T1, BN: zehr T2

[331] ḥaẕer T1, BN: ḫaẕer T2

[332] ve T2, BN: T1'de yok.

[333] memleketüñ T1, T2: vilāyetüñ BN

[334] çoḳlıġı T1: çoḳluġı T2, BN

[335] şehrleri T1, BN: şeherleri T2

[336] ḳurıdur T1, T2: ḳurudur BN

[337] Çekirge Allāh Teʿālā'nın büyük askeridir (Hadîs-i şerif)

[338] çekirge T2, BN: çekirgehi T1

[339] ʿArabistān BN: ʿArbistān T1, T2

[340] çekirge T2, BN: çekirgehi T1

ider, ḫalāṣ (13) bulmaz. Ve daḫı yā Süleymān, çekirgede bir ḥikmet daḫı bu ki başı at başına beñzer ve ḳanadları ṭavşancıl ḳanadına beñzer (14) ve ḳarnı yılan ḳarnına ve ḳuyruġı ʿaḳreb ḳuyruġına ve uyluḳları deve uyluġına beñzer. Pars gibi, peleng gibi (15) şıçrar ve ḳarılacaḳ vaḳt bir ḳatı yiri eşer daḫı ḳuyruġını[341] anda gömer ve andan toḫmı ḥāṣıl olur, her birinde yigirmi otuz (16) daḫı çıḳar ol gömdügi yirden. Pes bu daḫı Allāh Teʿālā'nuñ bir ḳudretu'llāh u ʿaẓametu'llāh leşkeridür. (17) Pes eyle olsa yā Süleymān, çekirgeye daḫı ḫor baḳmaḳ olmaz.

Ve daḫı yā Süleymān, bir ṭaʿn itdügüñ bal arusıdur. (18) Ol żaʿīfca arucuḳda daḫı Ḥaḳ Teʿālā bir menfaʿat ḳomışdur. Ḳāle Allāhu Teʿālā: وَاَوْحٰى رَبُّكَ اِلَى النَّحْلِ اَنِ اتَّخِذِيْ مِنَ الْجِبَالِ بُيُوتاً وَمِنَ الشَّجَرِ وَمِمَّا يَعْرِشُوْنَ[342] (19) ve daḫı peyġāmber ḥażret-i ʿaleyhi's-selām müʾmini aruya (20) teşbīh eyledi. Ḳāle'n-Nebiyyü ʿaleyhi's-selām : مثل المؤمن كمثل النّخل لا يأكل الّا طيّباً Müʾminleri aruya beñzetdügi[343] (21) budur ki yimez hīç nesneyi, illā ṭāhir yir. Hīç nesne ḳomaz, illā ki ṭāhir ḳor. Ve daḫı yā Süleymān, degme insānuñ [7b] (1) aru[344] ḳadar ʿaḳl u idrāki olmaz. Görmez misin kim müseddes evler ve dīvārlar yapar düpdüz, kaġıd bigi? Eger şöyle kim (2) mühendis-i ʿālem bir yire cemʿ olsa, eksügin bulmaḳda ʿācizlerdür degül kim düzmek ve işlemek. Ve daḫı Ḥaḳ Teʿālā Celle Celāluhu (3) uçmaḳ niʿmetlerinden evvel şuyı añdı. Andan şoñra balı añdı. Ḳavluhu Teʿālā: فِيهَا اَنْهَارٌ مِنْ مَّاءٍ غَيْرِ اٰسِنٍ (4) وَاَنْهَارٌ مِنْ لَبَنٍ لَمْ يَتَغَيَّرْ طَعْمُهٗ وَاَنْهَارٌ مِنْ خَمْرٍ لَذَّةٍ لِلشَّارِبِيْنَ وَاَنْهَارٌ مِنْ عَسَلٍ مُصَفًّى[345] (5) ve daḫı şuda غَيْرِ اٰسِنٍ[346] didi. Südde n degüldür. Bir āfātını emīıla süd -y-didi. Zīrā ki şu لَمْ يَتَغَيَّرْ[347] nevʿat[348] (6) baluñ bir faẓlı vardur ki ol faẓl südde yoḳdur. Niçün[349]? Anuñ-ıçun yā

---

[341] ḳuruġıını T1, T2: ḳuyruġunı BN

[342] Rabbin bal arısına şöyle ilham etti: "Dağlardan, ağaçlardan ve insanların yaptıkları çardaklardan (kovanlardan) kendine evler edin (Nahl 68)

[343] beñzetdügi T1, BN: beñzetdi T2

[344] aru T1, BN: T2'de yok.

[345] Orada bozulmayan su ırmakları, tadı değişmeyen süt ırmakları, içenlere zevk veren şarap ırmakları ve süzme bal ırmakları vardır. Orada onlar için meyvelerin her çeşidi vardır (Muhammed, 15)

[346] Muhammed, 15. âyet kastedilmiştir. Özel olarak "Bozulmayan su ırmakları"ndan bahistir.

[347] Muhammed, 15. âyet kastedilmiştir. Özel olarak "Tadı değişmeyen süt ırmakları"ndan bahistir.

[348] nevʿat T1: nevʿa T2, BN

[349] niçün T1, BN: T2'de yok.

Süleymān, ḳamu niʿmetler fāsid olur ḳoḳar, (7) bal ḳoḳmaz ve daḫı her nesne bal-ıla terbiyet olur yāḫuẕ bal içinde ṭurur, ḳatʿā ḳoḳmaz. Tā ḥattā ki ḥükemā-i müteḳaddimīn-i (8) maḳtel ādemüñ ḳarnın yarup, baġrın baġarsuġın[350] çıḳarup, için pāk idüp, Ḫüsrevānī küp[351] içine ḳoyup, bal-ıla ṭoldurup, (9) ḳırḳ yıl miḳdārı ṣaḳlasalar ol laḥm-ı insān ḳoḳmayup, çürimeyüp, bal perverdesi olup, ḳadīd olur ḳalur[352]. Aña (10) Mūmiyā-yı ekber dirler. Nefʿi çoḳdur, ḫavāṣṣ[353] kitāblarında ḫāṣiyeti mesṭūrdur ve ḥükemā dillerinde nefʿi meşhūrdur.

Ve daḫı (11) yā Nebiyya'llāh, bal arusınuñ aġzında şifā vardur, şarāb-ı ilāhī taḥṣīl ider; ve. Ammā ki ḳuyruġında[354] zehr ḳomışdur kim (12) bir ādemi ṣoḳsa incidür, zaḥmet virür. Ammā ki ol ādemi ṣoḳan arucuḳ nīşteri çıḳup urduġı yirde mücevvef (13) olup, içine havā ṭolup, ol arucuḳ daḫı dert ḥāṣıl idüp, başı üzerine çevrinüp[355] cān virür.

Ve bir (14) ʿaceb daḫı budur yā Nebiyya'llāh: Aru ki[356] oġul çıḳarsa begleri daḫı oġul çıḳarur, biribirinle ceng iderler. (15) ʿĀḳıbet ḳalanı helāk olup birisi ḳalur, ol ḳovanlıḳda[357] olan arulara beglik ḳılur. Ve ammā ki ol arucuḳlar[358] (16) aña tābiʿ olmaz tā ignesin çıḳarmayınca. Pes kendüye yaḳīn olan arulardan ol beglerinüñ neşterini (17) aġzıyla ṭutup, çeküp çıḳarurlar tā ki hīç arucuḳlardan kimseye zaḥmet virmeye ve bir aḥad andan[359] rencīde (18) olmaya.

---

[350] baġarsuġın T1: bağırsağın T2, BN

[351] küpü T1: küp T2, BN

[352] ḳalur T1, BN: T2'de yok.

[353] ḫavāṣṣ: ḫavāṣ T1, T2, BN

[354] ḳuyruġında T1, T2: ḳayruġında BN

[355] çevrinüp T1, BN: çevrenüp T2

[356] ki T1, BN: ke T2

[357] ḳovanlıḳda T1, BN: ḳovanluḳda T2

[358] arucuḳlar T1, BN: arucuḳları T2

[359] andan T1, BN: anda T2

Yā Süleymān! Dünyā beglerine bu tenbīhdür ki şol nesne kim kendünüñ z̲ātında yaramazlıḳ ve ẓulm nişānıdur kim (19) cehd ide kim ʿadl ü dād, ḥilm ü ʿilm ḳuvvetiyle defʿ idüp kendü'zinden gidere; tā kim bir şey [andan][360] incinmeye.

Ve bir ʿaceb (20) daḫı bu kim raʿiyyeti[361] olan arucuḳlar bir kişiye zaḫm urup incitmege ḳaṣd itdügiyçün ẓulm ucundan[362] yaşamayup (21) helāk olur. Ve ammā kim begleri ʿadl ü dād idüp, ḫalḳını kendüden ḫoşnūd ḳılmaġ-ıçun iḫtiyārıyla nīşterin [8a] (1) çıḳarduġı ecilden ʿömri ʿadl-i berekātında ṭavīl olur. Zīrā ki yā Nebiyya'llāh, ʿādil pāz̲işāhlaruñ[363] ʿömri uzun olur; eger kāfir (2) daḫı olursa. . Nitekim[364] Firʿavn dört yüz yıl ʿömr sürdi. Mūsā peyġāmber ʿaleyhi's-selām bir gün eyitdi kim:

−Yā Rabbe'l-ʿālemīn, (3) yā Erḥame'r-rāḥimīn ve yā Ḫayre'n-nāṣırīn! Bu Firʿavn-ı kāfire ʿulūhiyt geldi ki: (4)yı -iken niçün bu ḳadar ʿömr virdüñ? Nidā-dimiş فَقَالَ اَنَا رَبُّكُمُ الْاَعْلٰىۖ[365]

−Yā Mūsā! ʿĀdil olduġıyçün Firʿavn'uñ ʿömrini ṭavīl itmişem, didi.

Pes gerekdür kim pāz̲işāh[366] ʿādil ü[367] (5) ʿāḳil ola kim:[368]الدين والملك توامان Çün muḳarrer oldı ki:

−Yā Süleymān! Dīn maṣlaḥatları dīndār pāz̲işāhlar[369] (6) heybetsüz dirilmez ve fitne odun söyindürmege[370] bularuñ şol ābudār ḳılıcınsuz olmaz. Pes yā Süleymān bin Dāvūd! (7) Dīndār olan pāz̲işāhlara[371] muṭīʿ olmaḳ farīża oldı. Nitekim Allāhu Teʿālā buyurur: اِنَّ اللّٰهَ

---

[360] andan BN: T1 ve T2'de yok.

[361] raʿiyyeti T1, T2: raʿiyyet BN

[362] ucundan T1, T2: ucından BN

[363] pāz̲işāhlaruñ T1: pādişāhlaruñ T2, BN

[364]. Nitekim T1, BN: tekim T2

[365] "Ben, sizin en yüce Rabbinizim!" (Naziat, 24)

[366] pāz̲işāh T1: pādişāh T2, BN

[367] ü T1, T2: ve BN

[368] Din ve mülk ikizdir.

[369] pāz̲işāhlar T1: pādişāhlar T2, BN

[370] söyindürmege T1, T2: söyündürmege BN

[371] pāz̲işāhlara T1: pādişāhlara T2, BN

nda A .yā Nebiyya'llāh, ṭaʿn itdigüñ daḫı ḳara siñek cinsidür İmdi (8) يَأْمُرُ بِالْعَدْلِ وَالْإِحْسَانِ[372] daḫı ḥikmet vardur. Ṭaʿn itmek olmaz. (9) Cemīʿ cānavarlar içinde siñekden bahādur[373] cānavar yoḳdur kim arslanlar gözine ve yidi[374] başlu evrenlerüñ burnına (10) ḳonar, rāḥat virmez, hīç birisinden pervāsı yoḳdur.

Ve daḫı yā Nebiyya'llāh, Ḥaḳ Teʿālā Celle Celāluhu Kelām-ı Mecīd'inde ve Kitāb-ı (11) Tevḥīd'inde kāfirlere, mülḥidlere[375], tersālara ve muḳallidlere[376] miṣli aru-y-ıla ve örümcek-ile eydür. Egerçi ki bunlaruñ ne miḳdārı (12) var ki Allāh Teʿālā ḳatında ki bunları añaydı[377]. Ḳavluhu Teʿālā: إِنَّ اللهَ لَا يَسْتَحْيِۦٓ اَنْ يَضْرِبَ مَثَلاً مَا بَعُوضَةً فَمَا فَوْقَهَا[378] (13) Yaʿnī Ḥaḳ Teʿālā dimek ister ki: "Ben ʿāciz degülem ki miṣl idem siñekle ve daḫı andan küçücükle. Zīrā (14) ben şol Ḳādir ü Ḳahhār ve Ġāfir ü Settār pāẕişāham[379] ki ḳatımda kāh-ıla kūh birdür. Yaratmaḳda daḫı semāk-ile semek birdür. Ve (15) dürütmekde daḫı yā Süleymān, ḳara siñekde bir ḥikmet daḫı budur ki cemīʿ mezbeleyi ve mühmelātı yiyicidür ve ḥavānuñ (16) ʿufūnātın defʿ[380] idicidür. Egerçi siñek daḫı ṭopraġuñ ʿufūnātından dürüticidür[381].

Ve daḫı yā Nebiyya'llāh, örümcekde (17) daḫı ḫāṣṣa[382] çoḳdur nite şöyle ki ʿankebūt ḳadar çābuk[383], cānbāz [yoḳdur][384], baş u cān oynatıcı, ser-firāz ve ḥarīrler[385] (18) ṭoḳuyucı,

---

[372] Şüphesiz Allāh, adaleti, iyilik yapmayı emreder. (Naḥl, 90)

[373] bahādur T1, BN: bahādır T2

[374] yidi T1, BN: yedi T2

[375] mülḥidlere T1, T2: BN'de yok.

[376] ve muḳallidlere T1: ve muḳaledlere T2; BN'de yok.

[377] añaydı T1, T2: ögeydi BN

[378] Allāh bir sivrisineği, ondan daha da ötesi bir varlığı örnek olarak vermekten çekinmez. (Bakara; 26)

[379] pāẕişāham T1: pādişāham T2, BN

[380] defʿ T2, BN: defʿi T1

[381] dürüticidürA: düriticidür T2; düriyicidür BN

[382] ḫāṣṣa: ḫāṣa T1, T2, BN

[383] çābuk: çāpuk T1, T2, BN

[384] yoḳdur BN: T1 ve T2'de yok.

[385] ḫarīrler T1, BN: ḥazīrelerin T2

hünermend[386], kār-sāz yoḳ-durur. Görmez misin ki Ḥaḳḳ'uñ ḳudretini ve Ṣāniʿuñ ṣanʿatını? Gör ki (19) ince teller[387] çeküp ḥarīrmānendi daḫı ince, kendüye oturacaḳ müseddes ve baʿżı murabbaʿ ve baʿżı şeş-ḫāne (20) ve baʿżı heft-ḫāne ve baʿżısı düvāzdeh köşelü serīrler ṭoḳıyup[388] ḥikmet-ile maḥbūbe ʿarūsı ṭutuḳlar gibi (21) ufuḳlarda girür, üzerine çıḳup pāzişāhāne[389] oturur. Ve daḫı kendü ḳāniʿ olup, yılda bir siñek yimege [8b] (1) ḳanāʿat idüp, Rezzāḳ-ı ʿālem[390] ol ḳāniʿ ʿankebūta ḥarīṣ siñegi niʿmet virdügi sebebden, ʿankebūt daḫı ṣayyādlar (2) gibi ḳudret aġını gerer, siñek ġāfilin kendüyi ol aġa urur, ʿankebūt dutup yir dilince Ḫālıḳ'ı[391] tesbīḥ idüp (3) niʿmet şükrini dir. Ammā ol ḥarīr[i] ki ṭoḳıyup germişdür, cemīʿ cihān mühendisleri bir yire[392] gelse, işlemesinde (4) ʿāciz ḳalurlar. Bu muḳaddimeden yā Nebiyya'llāh, ġaraż-ı aṣlı budur ki: Eger ẕübāb eger zenbūrdur. Ve eger ʿankebūt yāḫud (5) mār u mūrdur[393]. Ne kim bunlara beñzer cānavarlar varsa[394] her birisinde bir ḫāṣṣa vardur. Büyük cānavarlarda (6) ol ḫāṣṣa yoḳdur kim cihān sarāyında iki şerīf nesne vardur: Birisi yimekde menfāʿatlu ve ḫāṣiyetlüdür (7) ve birisi daḫı geymekde zīnetlüdür ve şevketlüdür[395] ve şöhretlüdür kim ol ikisi daḫı birisi baldur ki zenbūrdan (8) ḥāṣıl olur ve birisi daḫı ebrişīm ḳurdıdur ki ḥarīrāndan ele girür. Pes ʿāḳil gerekdür ki hīç bir şeyi (9) ḫor görmeye ki eger bir incecük çöp daḫı olursa diş ḳurdamaġa yarar.

Ve daḫı yā Süleymān, mubaṣṣır u kāmil ve (10) ʿāḳil ü ehl-i dil oldur ki dünyā leẕẕetine göñül virmeye kim ol leẕẕetüñ birisi baldur ki bir aru böceginüñ[396] (11) ḳusındusıdur[397].

---

[386] hünermend T2, BN: hünermendi T1

[387] teller T1, BN: yiller T2

[388] ṭoḳıyup T1, T2: ṭoḳuyup BN

[389] pāẕişāhāne T1: pādişāhāne T2, BN

[390] rezzāḳ-ı ʿālem T1, BN: T2'de yok.

[391] Ḫālıḳ'ı T1, T2: Ḫālıḳ'a BN

[392] yire T1, BN: yere T2

[393] mār u mūrdur BN: mār-ı mūrdur T1, T2

[394] varsa T1, BN: var-ısa T2

[395] zīnetlüdür ve şevketlüdür T1, T2: zīnetlü ve şevketlü BN

[396] böceginüñ T1, BN: böce.inüñ T2

[397] ḳusındusıdur T1, T2: ḳusundusıdur BN

Ve daḫı dünyā ḫilʾatları ve müzeyyen libāslar geymegi faḫr ḳılma ki ebrişīm[398] ḳurdı gibi böcecügüñ[399] baġrı baġırsuġı[400] (12) sıḳındusıdur.

Ve daḫı yā Süleymān, ʿaceblerem şol ādemi ki kibr ü kīn-ile kendüyi ulu görür, miḳdārını bilmeyüp, (13) gögsün gerüp ʿucb-ıla ṭurur. Anı bilmez ki kendünüñ aṣlı, menşeʾi ata bilinden gelüp ana raḥmından yiten bir ḳaṭre (14) menīdür. ʿĀḳıbet ölüp bu cihāndan gidecekdür. Sinle içinde[401] sīnesin ʿaḳreb ılan[402] yiyecekdür.

NAẒM

(15) Aṣṣı ne mülküñ[403] ola Şam u Ḥaleb ʿAnteb daḫı
Sinle içre çünki siñek yir ılan ʿaḳreb daḫı

ʿĀḳil ol ki ʿömr ü milke olmaya ol ġarre hīç
(16) Çünki āḫir ḫāk olısar yapusar ġabġab daḫı

NEṢR

Ve daḫı yā Nebiyya'llāh[404], ʿāḳil pāẕişāh[405] odur ki[406] ʿadl ü dādı elden ḳomaya ve her bir (17) işde müslimānlara[407] fāyidelüsin cehd eyleye, kimesneye żararı ṭoḳınmaya[408] ve ḥaḳḳı elden ḳomaya ve bāṭıl yola gitmeye. Ve her kim egri (18) yola çoḳ gitse ṭoġrı yoldan

---

[398] ibrişim T2: ebrişīm T1, BN

[399] böcecigüñ T1, T2: böcegüñ BN

[400] bağırsuġı T1, T2: bağırsaġı BN

[401] içinde T1, BN: içre T2

[402] ʿaḳreb ılan T1, T2: ılan ʿaḳreb BN

[403] mülküñ: müliküñ T1, T2, BN

[404] Nebi'yyallāh T1, T2: Süleymān-ı Nebi'yyallāh BN

[405] pāẕişāh T1: pādişāh T2, BN

[406] odur ki T1, T2: oldur ki BN

[407] müslimānlara T2: müsülmānlara T1, BN

[408] ṭoḳınmaya T1: ṭoḳunmaya T2, BN

ıraḳ ḳalur. Ve melik-i ʿādil odur ki[409] kendüye lāyıḳ göremez müslimānlara[410] daḫı lāyıḳ[411] (19) görmeye, her ḥālde āḫiret ṭarafın muḳaddem ṭuta, dünyāya iʿtibār itmeye.

NAẒM

ʿĀḳil ol ki milk ü māla itmeye ol iʿtibār
(20) Kim degüldür ʿömr ü devlet ʿālem içre ber-ḳarār

Dünyede ḥırṣ u ṭamaʿ odına düşüp yananuñ
Ḳana ḳana ḳanın içer ṣu yirine rūzgār

(21) NEŞR

Ḥükemā ḳavlince Süleymān peyġāmber ʿaleyhi'ṣ-selām , el-hevāmm cinsi üzerine müvekkel olan Heyṭāgāʾīl melek [9a] (1) birle bu vech-ile kelimāt iderken anı gördi ki Āṣaf bin Berḫıyā, reʾīs-i vüzerā, içerü[412] girdi. ʿAḳabince Loḳmān-ı ḥakīm ve Fiṯaġoris-i (2) tevḥīdī ve Baṭlamyus-ı ḥakīm ve Feylesūf-ı ekber-ile içerü girüp, Süleymān'a duʿā ḳılup gördiler ki ḫalvetinde bir kimesne birle[413] (3) kelimāt ider. Āvāzı işidilür. Ammā ki kendü'zi görinmez. Bildiler ki melāʾikedendür. Zīrā ki cinnī imişse görürlerdi. (4) Zīrā ki Süleymān nebī zamānında ʿaleyhi's-selām cinnīler ve perīler ve dīvler, ādemī-zād birle ḳarışup yürürlerdi ve biribirinle (5) muʿāmele ḳılurlardı. Ammā ki melāʾike ṭāyifesin[414] Süleymān peyġāmberden ve enbiyā-yı nebī İsrāʾīl'den ġayrı kimesne[415] görmezlerdi. (6) Pes bu gelüp[416] Süleymān ḥażreti birle kelimāt iden, sözi işidilüp kendü'zi görinmeyüp[417]

[409] odur ki T1, T2: oldur ki BN

[410] müslimānlara T2: müsülmānlara T1, BN

[411] lāyıḳ T1, T2: BN'de yok.

[412] içerü T1, BN: içrü T2

[413] birle T1, T2: ile BN

[414] ṭāyifesin T1, T2: ṭāʾifesin BN

[415] kimesne T1, T2: kimse BN

[416] gelüp T1, T2: gelen BN

[417] görinmeyüp T1: görünmeyüp T2, BN

gözden nihān olan (7) melāʾike-dürür. Meʿa'l-ḳıṣṣa Süleymān ḥażretinüñ naẓarında ayaġın ṭurup suvāl itdiler ki:

−Yā Nebiyya'llāh, ḫalvet-i ḫāṣuñda (8) söyleşdügiñüz[418] kimse melāʾikeden kimdür, ne söyleşürsiz, bize daḫı ḫaber virüñ[419], diyicek, Süleymān nebī ʿaleyhi's-selām cevāb (9) virdi ki:

−İẕn-i Rabbānī, ḥükm-i Sübḥānī birle müvekkelü'l-hevāmmı daʿvet itdüm, anuñ-ıla kelimāt iderem. Ḳaṣdum budur ki (10) naḥl-i ʿaselüñ reʾīsi Yaʿsūb'ı getürem, kendüye tābiʿ cemāʿatını naẓaruma getürüp ʿasel yapduram. Tā gözüm-ile (11) görem ki aru balı çiçekden ne vech-ile alur ve eliyle mi götürür getürür ve yāḫud aġzıyla mı alur? Bal arunuñ (12) ḳarnından mı gelür ḳayy ḥükminde midür veyā[420] dübürinden mi gelür ḥadeṯ ḥükminde midür? Bu sırra ʿaḳlım irişe, diyü (13) müvekkel-i ẕübāb-ı tekvīn birle bu melike getürdem[421], diyüp henüz bu müvekkelü'l-hevāmma maḳṣūdumı ʿarż itmedüm. Maʿārifden (14) ḫaber açup söyleşürdük ki siz geldüñüz. Maʿẕūr ṭutuñ benüm bu fikrümi ki her bir göñülde bir şuġul vardur. (15) Nitekim dimişlerdür: [422]"فی کل قلب شغول."

NAẒM

İns ü cinden ʿālem içre ne ki varsa cümle kes
(16) Her birinüñ göñli içre vardur bir fikri pes

Her kişinüñ ḳalb içinde kendü[423] fikri ḫoş gelür
Anuñ-ıla ʿömri geçer ʿālem içre pīş[424] ü pes

---

[418] söyleşdügiñüz T1: söyleşdügüñüz T2, BN

[419] virüñ T1, T2: vir BN

[420] veyā T1, T2: ve yāḫud BN

[421] getürdem T1, BN: getürdüm T2

[422] Her kalpte meşguliyet vardır.

[423] kendü T1, BN: kendi T2

[424] pīş BN: bīş T1, T2

(17) NEŞR

Ḥükemā ḳavlince Süleymān bin Dāvūd (ʿaleyhimā’s-selām) böyle diyicek Āṣaf bin Berḫıyā ile (18) ve Loḳmān-ıla cemīʿ ḥükemā duʿā ḳılup eyitdiler:

−Yā Nebiyya’llāh! Egerçi ki ḫūb tedbīr itmişsiz. Cihānuñ şerefi iki nesne-y-iledür: (19) Birisi aṭlas-ı faḫrī ḫilʿatı ve birisi niʿmet-i şerbet. İkisi daḫı kirm-i aṭlas birle naḥldan ṣūrete gelür. Birisi (20) ebrişīm ḳurdıdur ki nessāc-ı ḥarīrpūşdur ve birisi ʿaseli[425] yapan naḥldur ki bennā-yı[426] şerbetnūşdur. (21) Pes ehl-i ḥikmet ʿilmi birle eczā-i ḫāki ve kevākib-i eflāki cev-be-cev bilmişlerdür. Ammā ki ʿasel ü şehd-i fāyıḳ [9b] (1) ne vech-ile yapar naḥl[427], bilmişlerdür ki ḳayy ḥükminde midür naḥs ḥükminde midür. Ve illā ki ḫūb tedbīr itmişsiz. Velākin Beytu’llāh (2) şehrinüñ ḳavmi ve civārında[428] olan ḳabāyil-i ʿArab ser-cümlesi şikāyete gelüp eyitdiler ki:

−Egerçi Süleymān bin Dāvūd, (3) ol melik-i Maḥmūd, ol Resūl-i maʿbūd, ʿArafāt ṭaġında Ḥaḳ yolına[429] ziyāde ḳurbānlar itdi. Şöyle ki ḳan dökilmeden (4) yirler laʿl-reng oldı. Mekke mücāvirleri[430], ḥüccāc müsāfirleri, ḳabāyil-i ʿArab, ġurabā, fuḳarā ḳalmadı. Cümle, hep bir yıl yitecek[431] (5) et zevādesin ḳurbān-ı Süleymānī’den alup, ṭuzlayup ḳurutdılar. Zaḫīre irüküp[432] devletine duʿā itdiler. Lākin (6) ḳurbānlaruñ biñde birin alımadılar. Ṭaġ cānavarları vuḥūşdan, ṭuyūrdan yiyüp dükedimediler ve hevāda uçan yırtıcı (7) ḳuşlar çanaḳ ḳaynaḳ urup, ṭartup, yüzde birin alup yuvalarına gidemediler. Ol bāḳī ḳalan etler ḳoḳdı ve yiydi[433] (8) ve ḳanlaruñ ḳoḳusı ʿālemi ṭutdı[434]. Luṭf idüp ol

[425] ʿaseli T1, BN: ʿasel T2

[426] bennā-yı T1, T2: binā-yı BN

[427] naḥl T1, T2: BN’de yok.

[428] civārında T1, BN: cevārında T2

[429] yoluna T1, BN: yolına T2

[430] mücāvirleri T2, BN: mecāvirleri T1

[431] yitecek T1: yetecek T2, BN

[432] irüküp T1: irküp T2, BN

[433] yiydi BN: yipidi T1, T2

[434] ṭutdı T1, T2: dutdı BN

Süleymān peyġāmbere ve sulṭān-ı servere ol[435] melik-i kişvere bizüm (9) ḥālümizi[436] ʿarż eyleñ. Bu ḳanı ḳoḳı ve bu yiymiş[437] etleri, derileri[438] defʿ idüp ḳoḳusın gidermege çāre ḳılıvir. Zīrā[439] (10) ḳorḳaruz ki bu bed-rāyiḥadan bu yirde ṭāʿūn ola, Mekke şehrinüñ yöresinde ḫalḳ ḳalmaya, maṭʿūn ola. Egerçi kim (11) Mekke şehrinde ṭāʿūn olduġı yoḳdur. Ve illā ki bed-rāyiḥadan ki işbu rāyiḥadan dürüye, diyü ḳorḳaruz. Bütün ḳabāyil-i (12) ʿArab Mekke şehrinüñ ḳavmi hep şikāyete gelmişlerdür, ʿālī ḥażretüñden meded umarlar, diyüp ʿarż idicek, (13) Süleymān peyġāmber ʿaleyhi's-selām suvāl itdi ki:

−Yaʿnī bu bed-rāyiḥadan ṭāʿūn dürür mi ki bu ḫalḳ (14) "Maṭʿūn olavuz" diyü ḫavf iderler. Fiṣaġoris-i ḥakīm eyitdi:

−Neʿam. Ḥükemā ḳavlinde ṭāʿūn bed-rāyiḥadan dürür ve bir[440] (15) ḳavilde bir marażdur ki ulaşıcıdur. Ammā ki yaylaḳlarda ṭāʿūn az olur. Zīrā ki ben gözüm-ile gördüm ki bir vaḳt deryā-yı (16) maġribden gök yüzüne bir tinnīn[441] çekdiler. Bulutdan Baʿalbeg kūhistānında yire düşdi, helāk oldı. (17) Şöyle ki ol tinnīnüñ pulları vardı. Her pulı bir ḳalḳan miḳdārı var-ıdı ve ḳanadları daḫı balıḳ yilpezesi (18) gibi. İllā ki ġāyet ulu. Pes ol tinnīnüñ ḳoḳusından ol şehrüñ baña uyan ḫalḳını alup ḳaçdum. Anda (19) ḳalanları ṭāʿūndan helāk oldılar. Fiṣaġoris-i ḥakīm eyle diyicek Loḳmān-ı ḥakīm eyitdi:

−Hūd[442] peyġāmber (20) zamānında Hind deryāsından bir balıḳ götürüp kendüyi kenāra atmış. Ġāyet ifrāṭ-ıla büyük balıġ-ımış[443]. [Ol] [444] (21) yirüñ ḫalḳı tāze-y-iken ol balıġuñ etinden yiyüp dükedememişlerdür. ʿĀḳıbet ol yir balıḳdan yiyüp [10a](1) ḳoḳmış. Ol yirde

---

[435] ol T1, BN: T2'de yok.

[436] ḥālümizi T1: hālümüzi T2, BN

[437] yiymiş BN: yipimiş T1, T2

[438] derileri, BN'de iki kere yazılmış.

[439] zīrā T1, T2: zīrā ki BN

[440] ve bir, T2'de iki kere yazılmış.

[441] tinnīn T1, BN: tinnīni T2

[442] Hūd, BN'de iki kere yazılmış.

[443] balıġ-ımış T1, T2: balıḳ imiş BN

[444] ol BN: T1 ve T2'de yok.

ṭāʿūn belürmiş. Ol yirüñ ḫalḳı ol ṭāʿūndan helāk olmışlar. ʿAsced nām bir tācir dostum (2) var-ıdı, benden çāre istedi. Ben eyitdüm ki:

−Sirke-y-ile sarımsaḳ ifṭār idinüp, sürinüp ve burnılaruñızı[445] dıḳayup, ol (3) balıġı varup ṭopraġ-ıla örtüñ, diyüp vilāyet ḫalḳı sürüp daḫı emr itdi. Anlar daḫı varup ṭopraġ-ıla örtmişler. (4) Ḳokusı çıḳmaz olmış, ol ṭāʿūn daḫı ṣavulmış. Pes ol yirüñ[446] ḫalḳı bildiler ki:

−Sebeb-i ṭāʿūn ol ḳoḳuyımış, diyüp (5) cevāb viricek Nāṣen peyġāmber ʿaleyhi's-selām ol meclisde ḥāżırdı:

−Ṭāʿūn zinādan, livāṭadan düriyen cinnīlerdür (6) ki ḫalḳ içinde yürüyüp, eceli gelen kimesneleri[447] ḥurray-ıla urup helāk iderler, diyicek Loḳmān peyġāmber eyitdi: (7)

−Ya biz yalan mı söylerüz? Nāṣen eyitdi:

−Ḥāṣā ki[448] siz yalan söyleyesiz, buyurduġuñuz gibi vāḳiʿ olmışdur. Ammā deñizde (8) ölü balıḳlar kendüyi ṭaşra atduġı tinnīn ḳorḳusındandur. Var-ısa ol balıġı tinnīn ṣoḳupdur, balıġa eṣer (9) itmişdür, etin yiyenler anuñ-ıçun helāk oldılar, diyicek Fiṣaġoris-i tevḥīdī eyitdi:

−Ya benüm sözüme ne dirsiz ki (10) tinnīnüñ etin kimse yimedi, helāk oldılar. Nāṣen peyġāmber eyitdi ki:

−Ol tinnīn düşdügi yire yil esüp semmini her kime ki (11) ṭoḳundurdıysa [helāk oldı][449].

NAẒM

Her kime kim irişürse bād-ı Sām
Şek degül kim olısar cūdı ʿadem

(12) Böyle diyüp anda Nāṣen ol zamān
Oldı sākin vir ṣalavāt çekme ġam

---

[445] burnılaruñızı T1: burnılaruñuzı T2; burunlaruñuzı BN

[446] yirüñ T1, BN: yerüñ T2

[447] kimesneleri T1, BN: kimseleri T2

[448] ki T1, T2: BN'de yok.

[449] helāk oldı BN: T1 ve T2'de yok.

NEṢR

(13) Ḥükemā ḳavlince Nāṣen peyġāmber böyle didigine[450] incinişdiler. Süleymān peyġāmber ʿaleyhi's-selām eyitdi:

Ol sözi ḳoyalum, ḫalḳuñ (14) şikāyetin görelüm. Ḳandan ḳoḳdan, bed-rāyiḥadan gerek ṭāʿūn olsun gerek olmasun. Ve illā ki bu bed-rāyiḥadan (15) ḫalḳ incinmemege ḳan ḳoḳ ne-y-ile defʿ ola, baña anı ḫaber virüñ ki bir çāre ḳılayun ki ḫalḳ incinmeye, diyicek kimse cevāb (16) virmedi, sükūta vardılar. Velākin Loḳmān-ı ḥakīm duʿā ḳılup eyitdi ki:

−Yā Nebiyya'llāh! Aña çāre budur ki müvekkelü'l-hevāmm (17) naẓaruñda-y-iken aña ḥükm idesin, ḳara siñek cünūdını tekvīne diye, iẕn-i Rabbānīyle getürde. Ve çünki (18) siñekler cumhūrıyla gelüp bu ḳanı ḳoḳı ki yiyeler, bu bed-rāyiḥa götürile. Zīrā ki yā Nebiyya'llāh, Ḥaḳ Teʿālā her[451] şeyi ki (19) yaratdı; sebebsiz, ḫāṣṣasız yaratmadı. Her şeyde bir ḫāṣṣa ḳomışdur. Ḳara siñek ki vardur, ḫāṣṣası budur ki (20) ḳanı ḳoḳı yiyüp yuducıdur, bed-havāyı defiʿ[452] idicidür ve ḫorṭūmı mücevvef olduġından ḳan çıḳarur. Ḳaçan ki (21) insānuñ aʿżāsı üzerine ḳonsa ṭaleb ider şol mesāmmı ki andan der[453] çıḳar. Deriden yumşaḳ olduġı ḫorṭūm[454] [10b] (1) ecilden ḫorṭūmın ḳoyup ḳan çıḳarur, şol cisme şīşe urup ḳan çıḳaran cerrāḥ gibi. Ammā ki ḥırṣı ġāyet ziyāde (2) olduġı ecilden[455] ol ḳadar ḳan şorar ki ḥırṣı helākine sebebdür.

Ve daḫı yā Nebiyya'llāh, Ḥaḳ Tebāreke ve Teʿālā biñ bir (3) ümemi ki yaratdı. Cümlesinden iki ṣınf cānavar vardur ki anlaruñ ḫilḳatinde ʿaḳl ḥayrān ḳalur: Birisi sivri siñekdür (4) ki ġāyet żaʿīfdur. Dimāġınuñ maḳdeminde ḳuvvet-i ḥāfıẓa, vasaṭında ḳuvvet-i fikr, āḫirinde ḳuvvet-i ẕikr ve gözinde (5) ve naẓar-ı ḳalbinde ḥaẕer ü ḫavf u ḫaṭar[456]

---

[450] didigine T1, T2: didügine BN

[451] her T1, T2: BN'de yok.

[452] defiʿ T1: defʿ T2, BN

[453] der T1, BN: T2'de yok.

[454] ḫortūm T1, T2: BN'de yok.

[455] ziyāde olduġı ecilden T1, T2: ziyādedür ol ecilden BN

[456] ḫaṭar T1, T2: BN'de yok.

vardur. Ve gözine ḫāṣṣa-i lāmisiyyet[457] virdi ki mesāmm-ı aʿżāyı farḳ ider. Ḥarāret ü bürūdet (6) ṭuyacaḳca ḫāṣṣa-i şemm yaratdı ki rāyiḥayı ṭuyup ġıdā ṭaleb ider. Ve daḫı ġıdāsı defʿ olacaḳ maḳʿad yaratdı, fażalāt (7) çıḳmaġ-ıçun maḫrec yaratdı ve ḳarın, baġursaḳ ve süñük yaratdı. Tā kim mubaṣṣır naẓar ḳılup göre ki ol Ḫallāḳ-ı ʿālem (8) her ne kim yaratsa ḳādirdür. [458] فسبحانه من قدر

NAẒM

Ḫālıḳ u devvār-ı ʿālem lā-naẓīr ü bī-miṯāl
(9) celāl -dimekden ḫalḳ idüpdür māsivāyı Ẕü'l [459] كنْ

Ḳādir ol ki ḳudretidür bī-şümār u bī-ʿaded
Pāẕişāh-ı[460] bī-bedeldür lā-müşīr[461] ü lā-zevāl
(10) NEṮR

Ve daḫı yā Nebiyya'llāh, ol cānavaruñ ikinci ṣınfı süsüdür[462] ki ṭaʿāma ve giyesiye[463] düşer. (11) Anuñ bigi küçükdür ki gözü[464] anı farḳ idüp bilmez. Nitekim Kelām-ı Rabbānī'de ve Kitāb-ı Sübḥānī'de gelür ki:[465] [466] وَيَخْلُقُ مَا لَا تَعْلَمُونَ (12) Yaʿnī bir ider Allāh Teʿālā şol nesneyi ki siz anı bilmezsiz. Murād bundan süsüdür[467]. İmdi yā Nebiyya'llāh!

---

[457] lāmisiyyet T1: lāmisiyye T2, BN

[458] Her şeyi var eden Allah yücedir.

[459] Yâsîn, 82. âyet kastedilmektedir. Âyetin tam meali şöyledir: Bir şeyi dilediği zaman onun emri o şeye ancak "Ol!" demektir. O da hemen oluverir.

[460] pāẕişāh-ı: pāẕişāh T1, T2; pādişāh BN

[461] lā-müşīr T1, BN: lā-mīṯāl T2

[462] süsüdür T1: süsdür T2, BN

[463] giyesiye T1: geyesiye T2

[464] gözü T1, T2: göz BN

[465] ki T1, BN: T2'de yok.

[466] "Bilemeyeceğiniz daha nice şeyleri de yaratır." (Nahl, 8)

[467] süsüdür T1: süsdür T2, BN

Ol süsü[468] diyen ẕerreden[469] (13) kiçi cānavarcuġı gör ki ḫazīne ṣanduḳlarında ṣofları ve kemḫāları[470] ve cemīʿ ḳumaşları bu żaʿīflıġ-ıla yir, (14) helāk ider. Lā-büd ol küçüklig-ile[471] anuñ daḫı başarı var ve ḥissi var ve baġrı baġarsuġı[472] ve maḳʿadı ve maḫreci var ki (15) ekl iden cānavarlarda lā-büd bunlar olsa gerek. Pes ol Ḫallāḳ-ı ʿālemi gör ki anı ol küççüklig-ile yaratmışdur. Tā (16) naẓar idiciler bileler ki ol Allāh u Vāḥid ki lā-şerīk ü lā-vezīr ü lā-müşīrdür. Her nesneyi yaratmaġa ḳādirdür ki: اِنَّهُ عَلٰى كُلِّ شَيْءٍ قَدِيرٌ[473] (17)

NAẒM

İy mubaṣṣır kārgāh-ı fıṭrata eyle nigāh
Tā ki saña ẓāhir ola sırr-ı ʿālem māsivāh

(18) ʿĀḳil ol ki ḳudret-i Ḥaḳḳı görüp ide fikir
Ṣāniʿuñ ṣunʿından ola ʿālem içre ol āgāh

NEṢR

Ḥükemā ḳavlince (19) Süleymān peyġāmbere Loḳmān-ı ḥakīm (ʿaleyhimā’s-selām) böyle diyüp ḳara siñek leşkerini getürtmeyince[474] ʿArafāt ṭaġında (20) olan ḳurbānlaruñ ḳanı ḳoḳı defʿ olmaz, diyicek Süleymān peyġāmber ʿaleyhi’s-selām Loḳmān’uñ sözün maʿḳūl (21) görüp daḫı dönüp müvekkelü’l-hevāmma, melek-i Heyṭāgāʾīl ’e eyitdi:

−Yā melek-i muḳarreb! Ḥükemānun, vüzerānuñ ne didüklerin **[11a]** (1) işitmedüñ mi?[475] Eger ki anlar ʿālī ḥażretüñ görmezler-ise ḥażretüñüz naẓarında anlar daḫı ʿayān sözlerin işidiyorursız, diyicek cevāb (2) virdi ki:

---

[468] süsü T1: süs T2, BN

[469] ẕerreden BN: ẕereden T1, T2

[470] kemḫāları BN: kimḥāları T1; kemḥāları T2

[471] küçüklig-ile T1, T2: küççüklig-ile BN

[472] baġarsuġı T1, T2: baġırsaġı BN

[473] Şüphesiz o, her şeye gücü hakkıyla yetendir.(Fussilet, 39)

[474] getürtmeyince T1, BN: getürmeyince T2

[475] işitmedüñ mi T1, T2: işitdüñ mi BN

−Yā Nebiyya'llāh! Maʿlūmumuz oldı, ḳara siñek cumhūrı gelicek ẕikr olan bed-rāyiḥa defʿ olur. Hem ʿArafāt ṭaġı şerīf (3) maḳāmdur. Lāzımdur ki anı pāk itdüresiz. Emr iderseñ cumhūrıyla tekvīne getürdeyin, diyicek Süleymān ʿaleyhi's-selām (4) eyitdi:

−Yā müvekkelü'l-hevāmm, v'ey melek-i muḳarreb-i nīk-nām! Ḥażretüñi bunda daʿvet ḳılup getürdügümden[476] murād buyıdı ki naḥl reʾīsin baña (5) getüre-y-idüñ. Tā kim aʿvānlarıyla gelüp naẓarumda ʿasel nice işlenür göre-y-idüm. Ol sırra vuḳūf bulup aşlına (6) irdüm[477]. Ve illā şimdi ḳara siñek cünūdı ḥācetümüz oldı. Bu iki ḫiẕmetden ḳanḳısın emr idecegüm bilmezem, (7) diyicek müvekkelü'l-hevāmm eyitdi:

−Yā Nebiyya'llāh! Süleymān-ı zamānsın[478], iẕn-i Rabbāniyle ḥükmüñe maḥkūm oldum ve Mīkāʾīl söziyle (8) bunda geldüm. Her neyi ḥükm iderseñ buyur ki fermānberem. Ḥükmüñe[479] meʾmūr, emrüñe maḥkūm u musaḫḫaram. Eger buyurursañ (9) hem naḥl cinsini ve hem baʿūż aşlını, tekvīni gönderüp getürdeyin, diyüp cevāb viricek, Heyṭāgāʾīl melāʾike (10) Süleymān eyitdi:

−Luṭf idüp bizüm ḫiẕmetümüzden incinmeyesin. Ol vaḳt içinde baʿūż cündini[480] getürdesin. (11) Melek eyitdi:

−Yā Nebiyya'llāh! Benüm ḥükmümde bir tekvīn vardur ki el-hevāmm ecnāsınuñ reʾīsleri üzerine ḥākimdür. Emr-i (12) Rabbānī birle ser-cümlesi anuñ ḥükmindedür. Nitekim tekvīn benüm ḥükmümdedür. Varup ol[481] tekvīni ʿālī ḥażretüñe göndereyin. (13) Zīrā ki el-hevāmm cinsinüñ her cinsi üzerine bir müvekkel reʾīs vardur, ol cinse ḥākimdür. Meṣelā melaḫ ṣınfı ki bir (14) niçe[482] cinsdür. Cümlesinüñ bir müvekkel reʾīsi vardur ve nümāl ṣınfınuñ daḫı bir müvekkel reʾīsi vardur. Ve baʿūż (15) ṣınfınuñ daḫı ki niçe[483] cinsdür.

---

[476] getürdügümden T1, BN: götürdügümden T2

[477] irdüm T1, T2: ireydüm BN

[478] zamānsın T1, T2: zamān BN

[479] ḥükmüñe T1, BN: ḥükmüme T2

[480] cündini T1, BN: cindini T2

[481] ol T1, T2: BN'de yok.

[482] niçe T1, BN: neçe T2

[483] niçe T1, BN: nice T2

Her cinsinüñ bir müvekkel-i reʾīsi vardur kim ol ṣınfu ḳaç cins ise her (16) bir cinsinüñ yine bir reʾīs-i ḥākimi vardur. Meṣelā naḥl ṣınfı ki ṭoḳuz nevʿdür. Cümlesinden bir nevʿi bal arusıdur. (17) Ṭoḳuz ṣınfınuñ daḫı her birinüñ[484] yine bir ḥākimi vardur. Ammā ki ser-cümlesi ol ṭoḳuz ṣınfunuñ ṭoḳuz (18) reʾīs-i ḥākimleri [vardur ki anlaruñ][485] üzerine bir müvekkel tekvīn vardur ervāḥdan ki ser-cümle reʾīsler anuñ ḥükmindedür.

Ve daḫı (19) yā Süleymān, el-hevāmm cinsi ki yitmiş[486] iki bölükdür. Her bölügi bir niçe ṣınfdur. Ser-cümlesinüñ müvekkel-i (20) tekvīnātı benüm ḥükmümde olan tekvīn-i aʿẓamuñ ḥükmindedür ve tekvīn-i aʿẓam daḫı iẕn-i Rabbānī (21) birle benüm ḥükmümdedür ve ben daḫı ḥükm-i Sübḥānī birle Mīkāʾīl'üñ ʿaleyhi's-selām ḥükmindeyem.

NAẒM

[11b] (1) Böyle diyüp virdi aḫbār ol melek
Oldı sākin ḳavşuruban[487] per-yilek

Şeh Süleymān sözlerin kim itdi cūş
(2) Bir zamān fikre varup oldı ḫāmūş

Ḳādirüñ ḳudretlerin itdi fikir
Birligine‿eyledi bī-ḥad şükür

(3) Şeh gerek ki[488] şükr-i Ḥaḳḳı ide ol
Ḥaḳ ḳatında tā duʿāsı‿ola ḳabūl

Ger duʿāñ olmaḳ dilerseñ müstecāb
(4) Vir ṣalavāt Muṣṭafāya bol ṣevāb

---

[484] her birinüñ T1, T2: BN'de yok.

[485] vardur ki anlaruñ BN: T1 ve T2'de yok.

[486] yitmiş T1: yetmiş T2, BN

[487] ḳavşuruban T1, BN: ḳavşaruban T2

[488] ki T1, BN: ise T2

ḲIṢṢA-İ HUMĀYŪN ṢĀH VE ḲIṢṢA-İ[489] ḲAṢR-I SÜLEYMĀNĪ[490]

Ḥükemā ḳavlince ḳaçan ki müvekkelü'l-hevāmm (5) melek-i Heyṭāgāʾīl ʿaleyhi's-selām böyle diyicek, Süleymān peyġāmber ʿaleyhi's-selām eyitdi:

−İmdi luṭf idüp ol tekvīni gönder. ʿAle't-taʿcīl (6) gelsün. Tā kim aña muḳaddem siñek leşkerin getürdevüz. Ḳanı ve ḳoḳuyı[491] ʿArafāt ṭaġı üzerinden baʿūż cündine (7) yidürevüz. Ol şerīf maḳāmdan bed-rāyiḥayı götürtdürevüz, diyüp ḥükm idicek müvekkelü'l-hevāmm melek-i Heyṭāgāʾīl ʿaleyhi's-selām icāzet (8) alup vedāʿ[492] itdi ve gitdi. Bizüm ḳıṣṣamuz ez-ān cānıb perīler sulṭānı Humāyūn Ṣāh'a gelüp yitdi ki icāzet (9) alup perīler taḫtın ki götürüp gitdi. Ḳalʿa-i Gevher-nigīn'e gelüp yitdi. Perīler serhenglerine ḫaber oldı. Perī atlarına (10) binüp ḳarşu vardılar. Ḫizmet idüp pāy-i taḫtına[493] yüz sürdiler. Andan perīler taḫtını Gevher-nigīn nāḥiyetinde ne ḳadar perīler (11) var-ısa cemʿ olup reʾīsleriyle laʿl ü gevher ḳıymetī ṭaşı muraṣṣaʿ, zerbāft[494] aṭlas ḳumaşlar getürüp elin öpüp[495] (12) ḫizmet şerāyiṭin yirine yitürdiler ve baʿżı perī melikleri ʿūd u ʿanber ü ṣandal ve kāfūr u misk getürdiler. Zerrīn-sīmīn (13) micmerelere ḳoyup ṭīb-ı enfāsından[496] ḳoḫulayup, ġıdā-yı rūḥānī taḥṣīl idüp, Humāyūn Ṣāh naẓarında diz çöküp (14) oturdılar. Meʿa'l-ḳıṣṣa sözi dırāz itmeyelüm. Perī melikleri üç güne dek Humāyūn Ṣāh'a żiyāfet ü envāʿ pīşkeşler (15) çeküp ḫizmet[497] itdiler. Ve Humāyūn Ṣāh daḫı ḫalvet-i ḫāṣına varup ḫavātīn cinsiyle buluşup[498] görüşdi[499], (16) ḥāl ü ḫāṭır ṣoruşdı[500]. Meger ki

---

[489] ḲIṢṢA-İ T1, T2: ḲAŻİYYE-İ BN

[490] Hümayūn Ṣāh ve Süleymān'ın sarayının hikayesi.

[491] ḳoḳuyı T1, BN : ḳoḳusı T2

[492] vedāʿ T2: vidāʿ T1, BN

[493] taḫtına T1, T2: taḫta BN

[494] zerbāft T1, BN: zerbāfte T2

[495] elin öpüp BN: ikin T1, T2

[496] ṭīb T1, BN: T2'de yok.

[497] ḫizmet T1, T2: ḫizmetler BN

[498] buluşup T1, BN: bulşup T2

[499] görüşdi T1, T2: görüşdiler BN

[500] ṣoruşdı T1, T2: ṣoruşdılar BN

Humāyūn Ṣāh'uñ bir ʿammisi[501] ḳızı var-ıdı. Atası anası fevt olup yetīm ḳaldugı ecilden (17) ḫānedānında beslenürdi. Adına Zühre-bānū dirlerdi. Ġāyet maḥbūbe, cemīle-ṣūret idi. Melek-manẓar, perī-peyker, (18) güneş-ṭalʿat, ḳamer-behcet, zühre-fıṭnat bir maḥbūbe-i zamān idi. ʿÖmri daḫı on dört yaşına irmişdi[502]. (19) Tamāmı[503] sinn-i bulūġiyyete yitmişdi. Ṭālsiḫān perīnüñ daḫı bir cemīle, serv-ḳad, lāle-ḫad ḳızı var-ıdı. Adına Mihr-āzād (20) dirlerdi. Ġāyet de ḥüsndār-ıdı. Ve [daḫı][504] Mālsiḫān perīnüñ daḫı bir ḳızı var-ıdı. Adına Ḳamer-çehre dirlerdi. Bu iki (21) ḳızlarla dāyim Zühre-bānū ʿīş ü ʿişret iderdi. Bir sebeb-ile Süleymān ḥażretine aña. Tā ki Süleymān peyġāmbere bu ḳızı **[12a]** (1) vire.

NAẒM

Ḥüsni gökçek ḫūb görse bir beşer
ʿIşḳ baḥrı mevc urup ḥadden aşar

(2) Ḥüsn-i Leylā görse dil Mecnūn olup
Ḫüsrev olsa Şīrine göñli düşer

ʿIşḳ işi müşkül-dürür[505] āsān degül
(3) ʿIşḳa göñül virenüñ ʿaḳlı şaşar

ʿIşḳdan özge nesne yoḳ ʿālemde bil
K'irişen Allāha ʿışḳ-ıla irer

(4) Ger ḥaḳīḳī yoġ-ısa ʿışḳuñ senüñ
Düş mecāzī ʿışḳa var aḫī beşer

Her kimüñ ki ʿışḳı yoḳ ādem degül
(5) Cāhil-i[506] gevden-dürür ḥayvān u ḫar

---

[501] ʿammisi T2: ʿammusı T1, BN

[502] irmişdi T1, BN: irmis-idi T2

[503] tamāmı T2, BN: tamām T1

[504] daḫı BN: T1 ve T2'de yok.

[505] müşkül-dürür T2, BN: müşkil-dürür T1

[506] cāhil-i: cāhil T1, T2, BN

Diñle imdi ḳıṣṣa niçe[507] olısar
Vir ṣalavāt Muṣṭafāya ʿāḳil er

(6) NEŞR

Ḥükemā ḳavlince perīler sulṭānı Humāyūn Şāh göñlinde bu fikri idüp ol gün aḫşām olınca anlaruñ-ıla (7) ve ḫavātūn ile Ḫüsrevāne ʿīş eyledi ol leb-i şīrīnlerle. Çünkim ʿale'ṣ-ṣabāḥ oldı. Perī serhenglerini naẓarına (8) getürdi. Bir ʿaẓīm dīvān ḳurdı. Cemīʿ Gevher-nigīn melikleri dergāhına gelüp ḫiẕmetine yüz sürdiler. Devletine alḳış virüp (9) el ḳavşurup ayaġın ṭurdılar. Ümerā, vüzerā gevherī, zerrīn kürsīlere geçüp ḳarār itdiler. Mā-bāḳī ḫadem ü (10) ḥaşem ṣaf bağlayup dīvān ṭutdılar. Andan ʿūd u ṣandal u kāfūr getürüp, ḳızıl altun ve ruḫāmī gümiş (11) micmereleri içinde yaḳup buḫūr itdiler daḫı yir yir perīler meliklerinüñ[508] naẓarlarına ḳoyup, anlar daḫı aġız açup burnın ṭutdılar. (12) Ol ṭīb-ı nefāyisden ġıdā-yı rūḥānī taḥṣīl itdiler. Andan sükkerī şerbetler getürdiler. Ervāḥdan ekl ü şurb (13) iden cinnīler cinsi, alup[509] nūş itdiler.

Zīrā ki bundan evvel dimişdük ki cinnīler daḫı bir niçe ṣınf olur. Baʿżı ekl (14) ve şurb iderler ve baʿżı daḫı ekl ü şurb itmezler. Ḥasan-ı Baṣrī'den rivāyetdür ki suvāl itdiler bir gün (15) ki:

−İblīs melāʾikeden midür ya degül midür? Cevāb virdi ki:

−Melek degül cindür.

−Ve cin didükleri melāʾike ṭāʾīfesi (16) midür degül midür veyā İblīs dimek ʿİbrī midür ya ʿArabī midür ya ʿAcemī midür[510]?

−İbni ʿAbbās ve Futād ibni Mesʿūd, (17) Vahab ibni Münebbih ve ġayruhum didiler ki (raẓıya'llāhu ʿanhum): İblīs şol melāʾikedendür ki aña cin dirler[511] (18) ve ismi İmrānca

[507] nice T1, BN: niçe T2

[508] yir yir perīler meliklerinüñ T1, T2: perīler meliklerinüñ yir yir BN

[509] alup T1, BN: olup T2

[510] midür: dürür T1, T2, BN

[511] Aña cin dirler T2, BN: Aña cin dirler T1'de iki kere yazılmış ve müstensih hatasını fark edince ikincisinin üzerini çizmiştir.

ʿAzāzīl'dür, ʿArabca Ḥāris'dür ve ʿAcem dilince dünyā göginüñ melāʾikesinüñ reʾīsiydi. Bunlaruñ (19) üzerlerine ḥākim idi. Yiryüzindeki ḫalḳa ḥükm iderdi. Melāʾikenüñ ʿubbādıydı. ʿĀlim idi, aʿlemīydi. Ammā ki (20) vesvese daḫı iderdi. Baʿżı ʿulemā eydürler ki iblīs cinnüñ atasıdur ve daḫı taḥḳīḳ bilmek (21) gerek ki cinnüñ ʿaḳlı, fehmi ve idrāki vardur. Oḳumaḳ, yazmaḳ ve güç ʿamelleri işlemege ḳādirlerdür. Cinne [12b] (1) anuñçun cin didiler ki görünmedügi ecilden.

İbni ʿAbbās'dan rivāyetdür ki eydür: Cin ṭāyifesi üç dürlüdür: Bir ṣınfı (2) ḳanadludur ki aña perī didiler[512]. Ḳanad açar uçar, ān-ı vaḳt içinde meġārib ü meşārıḳ cānıbına geçer. (3) Ve bir ṣınfı daḫı ḳanadsuzdur ve[513] burnınuñ orta yirinde diregi yoḳdur. Uçmaḳ ve bir yire geçmek dilese demin ṭutup nefesin (4) içerü çeker. Vücūdunı nefesi[514] götürür, diledügi yire yitürür. Ve üçünci ṣınfı daḫı ne uçar perendedür (5) ve ne ḫod vücūdunı nefesi götürür revendedür. Ve ammā ki envāʿ ṣūrete girür. Baʿżı ḥaşerāt, ḥayyāt ve baʿżı daḫı (6) ḥayvānāt şeklinde yürürler[515] ve anlaruñ tevālüdi, tenāsüli, ekli, şurbı vardur.

Caʿfer-i Ṣādıḳ'dan (rażıya'llāhu ʿanhu) rivāyetdür (7) ki maḫlūḳāt dört[516] dürlüdür: Bir bölügi cemʿā cennete girür ki anlar melāʾike bölügidür. Ve ikinci bölügi şeyāṭīn (8) neslidür ki anlar küllīsi cehenneme girürler. Üçünci bölügi ki insān ṣınfıdur. Ve dördünci bölügi ki cin cinsidür. Pes (9) bu insān-ıla cin bölügi ki ʿamel-i ṣāliḥ ideler; anlar[517] cennete girürler. Ve şaḳī ve ʿāṣīları cehenneme girürler.

Ve Ebū Ẕer-i Ġaffārī (10) eyitdi ki: Peyġāmber ḥażret-i ʿaleyhi's-selām buyurur ki cin üç bölükdür: Bir bölügi ılan ve ʿaḳreb (11) ve yir[518] yüzinüñ ḥaşerātı şeklinde yürürler. Ve ikinci bölügi hevāda yil gibi eserler. Bād-ı (12) bī-cān gibi gözlere[519] görinmezler,

---

[512] didiler T1, T2: dirler BN

[513] ve T1, BN: T2'de yok.

[514] nefesi T1, BN: nefesini T2

[515] yürürler T1, BN: yürür T2

[516] dört T1, T2: BN'de yok.

[517] anlar T1, T2: BN'de yok.

[518] yir T1, BN: yer T2

[519] gözlere, BN'de iki kere yazılmış.

ġāyiblerdür. Ammā ki yilleri birle çarpup[520] ādeme żarar irgürürler. Ve (13) üçünci bölügi ādem oġlanı gibidür. Ekṣerī müʾmin ü muvaḥḥiddür; oḳurlar, yazarlar. Nitekim Naṣībeyn perīleri baña (14) gelüp īmān getürdiler. Müslimān[521] olup İslām'a geldükleri gibi oḳuyup yazarlar. Ve ādem oġlanları daḫı üç bölükdür: (15) Evvel bölügi behāyim gibidür ki Ḥaḳ Sübḥānehu ve Teʿālā Kitāb-ı Tevḥīdinde ve Ḫiṭāb-ı Temcīd'inde anlaruñ ḥaḳḳında (16) buyurur ki: اِنْ هُمْ اِلَّا كَالْاَنْـعَامِ بَلْ هُمْ اَضَلُّ سَبِيلاً[522] Ve daḫı ādemī-zāduñ ikinci ṣınfınuñ cesedi (17) ādem cesedi gibidür. Ṣūretde insāna beñzer. Ammā ki cānları şeyāṭīn cānları gibidür. (18) Ḥaḳīḳatde şeyṭāna beñzer ki anlaruñ ḥaḳḳında ol Ḳādir-i ber-kemāl, Ṣāniʿ-i Ẕü'l-celāl Kelām-ı Ḳadīm'inde (19) ve Kitāb-ı Kerīm'inde buyurur ki: يُوَسْوِسُ فِي صُدُورِ النَّاسِۙ مِنَ الْجِنَّةِ وَالنَّاسِ[523] Ve ādemī-zāduñ üçünci ṣınfı (20) Yevmü'l-Ḥaşir'de Allāh Teʿālā'nuñ ẓıllında olanlardandır[524]. i-Resūl ḥażret (21) Ve daḫı bilmek gerek ki فى ظلالله يوم لا ظل الا ظل[525][526] ʿaleyhi's-selām cennet ehline daḫı resūldür ümmetine olduġı gibi. Ḳavluhu ʿAzze ve Celle: وَاُوْحِيَ اِلَيَّ هٰذَا الْقُرْاٰنُ لِاُنْذِرَكُمْ بِهٖ وَمَنْ بَلَغَۜ[527] **[13a]** (1) Mücāhidden suvāl itdiler ki:

−Cinnīler uçmaġa girürler mi girmezler mi?[528] Cevāb virdi ki:

−Müʾminleri girürler. Ammā kim yimezler, (2) içmezler; ṭaḳdīs ü tesbīḥ ilhām olınurlar. Bilāl bin Ḥāriṣ'den rivāyetdür: Bir gice giderken ṭaġdan āvāz işitdüm ḫuṣūmet-i ricāl gibi. Ḥażret-i (3) Risālet'den ṣordum. Eyitdi ki: Baña suvāle, cevāba geldiler cinnīler[529], diyü ḫaber virdi. Baʿżılar eyitdiler ki cin yoḳdur. Eger vāḳiʿ imişse peyġāmber (4) ḥażretine

---

[520] çarpup T1: çarayup T2; çapup BN

[521] müslimān T2: müsülmān T1, BN

[522] Onlar hayvanlar gibidirler, belki yolca onlardan daha da şaşkındırlar (Furkan, 44)

[523] Cinlerden ve insanlardan; insanların kalplerine vesvese veren sinsi vesvesecinin kötülüğünden (Nas, 5-6)

[524] olanlardandur T1, T2: olanlardur BN

[525] Hiçbir gölgenin bulunmadığı yerde Allāh'ın gölgesi vardır. (Hadîs-i şerif kastedilmektedir.)

[526] "Arş-ı aʿlâ'nın gölgesinden başka gölgenin olmadığı günde" (Hadîs-i şerif) Hadîs tam olarak şöyledir: Allāh için birbirini sevenler arş-ı aʿlâ'nın gölgesinden başka gölgenin olmadığı günde Allāh'ın gölgesindedirler (Buhârî)

[527] İşte bu Kur'an bana, onunla sizi ve eriştiği herkesi uyarayım diye vahyolundu (Enʿam, 19)

[528] girmezler mi T1, BN: T2'de yok.

[529] cinnīler T1, T2: cinnīlerdür BN

geleler gidelerdi. Cevāb budur ki cinnīlerüñ baʿżısı taḫḳīḳ geldiler. Ḥażret-i Risālet'e īmān getürdiler ki anlar şām perīlerinden, Naṣībeyn (5) ehlinden idi. Nitekim Kelām-ı Rabbānī'de gelür ki: . قُلْ اُوْحِيَ اِلَيَّ اَنَّهُ اسْتَمَعَ نَفَرٌ مِنَ الْجِنِّ[530]

Faḳīre baʿżı ʿİmrānī ʿulemāsından eyitdiler ki:

−Bu Süleymān-nāme'yi (6) emek çeküp ki teʾlīf eyledüñ. Ekserin ʿİbrī dilinden dönderüp taṣnīf eyledüñ. Bu ḳadar muʿteber kitāb cāmiʿ-i aḫbār, şīrīn-cevāb[531] (7) bir yire kimse derc itmemişdür. Kitāblardan istiḫrāc ḳılup ḳırḳ elli yıl ʿömrini ḫarc itmemişdür. Ve illā ki Süleymān cinne ḥükm itmedi ve yil taḫtını yil[532] götürüp (8) meġārib ü meşārıḳa gitmedi. Zīrā ki Tevrāt'da[533] ve ʿİbrī tārīḫinde bu iki nesne yoḳdur, diyicek kemīne cevāb virdüm ki:

−Furḳān'da Süleymān'a cin geldigine (9) āyet gelmişdür. Nitekim Kelām-ı Ḳadīm'de buyurur ki: Ve daḫı Süleymān'uñ taḫtın وَحُشِرَ لِسُلَيْمٰنَ جُنُوْدُهُ مِنَ الْجِنِّ وَالْاِنْسِ وَالطَّيْرِ فَهُمْ يُوْزَعُوْنَ[534] yil (10) götürdigine Kelām-ı Ḳadīm'de gelür ki: Pes وَلِسُلَيْمٰنَ الرِّيحَ غُدُوُّهَا شَهْرٌ وَرَوَاحُهَا شَهْرٌ[535] ükemā inkār ḥ (11)bu muḳaddimeyi basṭ itdügümüzden maḳṣūd bu ki cinne ve perīye [536] iderler. Baña ʿaceb gelür ki Ḳurʾān'a taṣdīḳ iderler. Ammā Ḳurʾān içinde olana taṣdīḳ itmezler[537]. Vahab ibni Münebbih'den rivāyetdür: Cinnīler (12) yirler mi ve içerler mi, nigāh iderler mi, didiler. Cevāb virdiler ki: Ecnās-ı cinniyān iki cinsdür: Birisi rīḥden yaradılmışdır; (13) nefḫ-i ūlāya dek daḫı ölmezler. İllā ki Rūz-ı Ḥaşir'de evvel anlaruñ cinsi helāk olur. Andan melāʾike ṣınfı ve ol cinnīlerüñ (14) ekl ü şurb itmedüklerine sebeb bu ki yilden ḫalḳ olmışdur. Anlardan tevālüd ü tenāsül gelmez. Nigāh daḫı olmaz. Ve (15)

---

[530] (Ey Muhammed!) De ki: "Bana cinlerden bir topluluğun (Kur'an'ı) dinleyip şöyle dedikleri vahyedildi: (Cin, 1)

[531] şīrīn-cevāb T1, T2: şīrīn-güftār BN

[532] yil T1, T2: BN'de yok.

[533] Tevrāt'da T1, T2: Tevrīt'de BN

[534] Süleyman'ın, cinlerden, insanlardan ve kuşlardan meydana gelen orduları onun önünde toplandı. Hep birlikte düzenli olarak sevk ediliyorlardı (Neml, 17)

[535] Süleyman'ın emrine de, sabah esişi bir ay, akşam esişi de bir ay(lık yol) olan rüzgarı verdik (Sebe, 12)

[536] pes T1, BN: T2'de yok.

[537] Ḳurʾān'a taṣdīḳ iderler. Ammā Ḳurʾān içinde olana taṣdīḳ itmezler T1, T2: Ḳurʾān'a taṣdīḳ itmezler BN

daḫı cinnüñ ikinci ṣınfı yirler, içerler, nigāh iderler[538]. Seḥālāb Ḳaṭārib ü Ġafelān gibi anlar arażīdür[539]; aña daḫı (16) cin dirler. Ve daḫı bilmek gerekdür ki Ḥaḳ Teʿālā eger ins ve eger cin yaratmadı. İllā ki kendüye ʿibādet itmek içün (17) yaratdı. Nitekim Ḫiṭāb-ı Temcīd'inde ve Kitāb-ı Taḥmīd'inde buyurur ki: didi. (18) وَمَا خَلَقْتُ الْجِنَّ وَالْاِنْسَ اِلَّا لِيَعْبُدُونِ[540] Melāʾikeyi añmadı. Zīrā ki melāʾikeler günāhdan maʿṣūmlardur[541]. Nitekim Kelām-ı Ḳadīm'de ve Kitāb-ı Kerīm'de (19) gelür ki: e V لَا يَعْصُونَ اللّٰهَ مَا اَمَرَهُمْ وَيَفْعَلُونَ مَا يُؤْمَرُونَ[542] baʿżı ādemī gibi günāh ider .(20) Anuñ-içun añdı ḳavl-i müfessirīn daḫı budur:

NAẒM

Hep müfessir naḳli bu ki eyledüm taʿbīr anı
(21) Evvel āḫir aṣlı birle ḳılmışam taḳrīr anı

Söyledüm ol sözi kim ġāyet ṣaḥīḥ olur ṣarīḥ
Naḳl ider ṣāḥib-kemāl eyleyüben taʿbīr anı

[13b] (1) DER BEYĀN-I EFʿĀL-İ PERRİYĀN[543]

ʿUlemā naḳlince cinnīlerüñ naḳlinde āyāt u ḥadīṯle bu ḳadar maʿnāyı basṭ idüp taḳrīr (2) ḳılduġumızdan maḳṣūd[544] bu-y-ıdı ki perīler sulṭānı Humāyūn Şāh'uñ meclisinde ekl ü şurb oldu mı olmadu mı; anı beyān (3) itmeg-idi[545]. Nitekim bundan evvel Süleymān ḥażretine ʿaleyhi's-selām cinnīler fermāna geldükleri yirde cin ḳaç nevʿdür (4) ve aṣlı nedür ve perīlerüñ aṣlı nedendür; ser-cümlesin yirinde beyān itmişüzdür. Yine ḳıṣṣamuza gelelüm. Nite ol zamān ki (5) perīler sulṭānı Süleymān-ı nebīden icāzet alup ḳalʿa-i Gevher-nigīn'e ki geldi. ʿAẓīm dīvān ḳurup beglerin ki (6) żiyāfet ḳıldı. Perīler serhengleri

---

[538] nigāh iderler T1, T2: BN'de yok.

[539] arażīdür T1, BN: arżīdür T2

[540] Ben cinleri ve insanları, ancak bana kulluk etsinler diye yarattım. (Zāriyāt, 56)

[541] maʿṣūmlardur T1, T2: maʿṣūm dururlar BN

[542] Allāh'ın kendilerine verdiği emirlere karşı gelmeyen ve kendilerine emredilen şeyi yapan (melekler vardır) (Tahrim, 6)

[543] Perilerin yaptıkları işler hakkında.

[544] maḳṣūd T1, T2: murād BN

[545] itmeg-idi T1: itmekdi T2, BN

ve cinnīler melikleri ḫizmetine gelüp, pāy-i taḫtına ki yüz sürdiler. Gevher-nigīn (7) vilāyeti ümerāsı zerrīn-sīmīn, cevherī ṣandallara geçüp, oturup, vüzerāsı ki ayaġın ṭurdılar ve bāḳī perī (8) perendesi ve Demirkeş-i cinnī revendesi ṣaf baġlayup, dīvān ṭutup ḫizmete ki yüz sürdiler. Andan Ṭālsiḫān-ı (9) ve Mālsiḫān-ı perīler sulṭānı Humāyūn Ṣāh'uñ ṣaġında, ṣolında cevherī ṣandallara ki geçdiler. Andan Süleymān (10) nebīnüñ ʿaleyhi's-selām salṭanatından ḥükm-i ḥükūmātından ḫaber açdılar[546]. واستحر جنّك Semmūr böcegin getürdüp ṣumāḳī mermerleri (11) anuñ-ıla tırāş itdügi ecilden, Süleymān ḳatında ḫāṣ olduġın añışup söyleşdiler. Ve Cānn ḳavmi baḳiyyesi Rūḥ-şāh-ı cinnüñ (12) çeşme-i ruḫāmı Süleymān'a ṣalıvirüp, murādlarınca ol cezīre ṭopraġından ḳalıp idüp, içine ṣu (13) döküp doldurduḳların ve üzerine ṣuyuñ reng añup, üç güne dek ṣuyı hevā-y-ıla doldurduḳların, ol (14) rengīn mermerleri cinnīler götürüp, Beytü'l-Muḳaddis'e getürüp maḳṣūd olan bināya yitürdükleri (15) ecilden Rūḥṣāh-ı cinnüñ[547] daḫı Süleymān dergāhında ḫāṣ olduġın söyleşdiler. Andan ṣoñra (16) Ekvān-ı ʿifrītüñ ve ġayrınuñ bir ḫizmet-ile dergāh-ı Süleymānī'de[548] ḫāṣ[549] olduḳların añup ne vech-ile merātib bulacaḳların (17) fikr itdiler. Daḫı perīler sulṭānı Humāyūn Ṣāh eyitdi: Bize ve size ʿār degül mi ki bir bölük şeyāṭīn zürriyāt-ı semmūr böcegin (18) ʿarż ḳılduġıyçün ḳurbiyyet bulalar? ʿAle'l-ḫuṣūṣ ʿarż itdügi hüner nādirü'l-vuḳūʿdur. Nādir[550] nesne begler ḳatında (19) red olınmaz, bilürsiz maḳbūldur[551]. Nitekim dimişlerdür[552]:Eyle olsa انّادرة لا يردّ[553] şeyṭān (20) zürriyātından Neşnās bir mertebe ilerüdür ve ġūl-ı yaban andan iki mertebe ilerüdür ve dīvler daḫı (21) andan üç mertebe ileridür ve ʿafārīt dīvden dört mertebe ilerüdür ve ʿafārītden cinnīler biş[554] mertebe ilerüdür ve perīler ṣınfı ʿālem-i **[14a]** (1) kāyināt ve eṭrāf-ı şeş-cihāt içinde cinnīlerden altı mertebe ileridür ve perīlerden melāʾike-

---

[546] Cinine danış.

[547] cinnüñ BN: cündüñ T1; cindüñ T2

[548] dergāh-ı Süleymānī'de T1, T2: Süleymān dergāhında BN

[549] ḫāṣ T1, T2: BN'de yok.

[550] nādir, T2'de yok.

[551] maḳbūldur, BN'de iki kere yazılmış.

[552] dimişlerdür BN: bimişlerdür T1; dimişler T2

[553] Az bulunan şeyler geri çevrilmez.

[554] biş T1, T2: beş BN

i müvekkelūn yidi mertebe ilerüdür ve dünyā gögindeki (2) ferişţehlerden birinci ḳat gök ferişţehleri sekiz mertebe ilerüdür ve yidi[555] ḳat göklerde olan ferişţehlerden ʿarş-ı ʿaẓīmde (3) olan ferişţehler ţoḳuz mertebe ilerüdür ve kerrūbiyūn ve revḥāniyyūn ve ṣāffūn ve ḥāffūn ve rākiʿūn ve sācidūn (4) mertebeleri dergāh-ı Ḥaḳ'da bir degüldür. Eyle olsa bizüm daḫı cinsimüz ki perī ṣınfıdur. Cinnīler ve dīvler üzerine hezārān mertebe (5) yüceligümüz ve faẓīletimüz vardur. Rīsmāndan āsmān ḳadar farḳımuz vardur. Pes niçün ehremenler ve cinnīler miḳdārınca kemāl ü (6) hüner ʿarż idüp Süleymān dergāhında merātib bulalar. Biz perīligümüzce anlar ḳadar ġayret ḳılup, bir kemāl ü hüner (7) gösterüp dergāh-ı Süleymānī'de mertebemüz arturmayavuz. Ḳanı ġayretümüz ḳanda gitdi ki bir hüner gösterüp ʿizzet[556] bulmayavuz (8) kim ġayretsüz kimse muḥannetler mertebesindedür. Nitekim eydür: Yaʿnī kimüñ ki ġayreti yoḳdur [557]من لا غیرت له لا دین له dīni (9) yoḳdur. Eger ki[558] benüm sözüm ţutarsañuz bir kemāl ü[559] hüner ʿarż idelüm. Süleymān ḥażretine ki biñ bir ümmet taḥsīn, Süleymān ḥażretine[560] (10) āferīn ḳıla. Zīrā ki hüner[561] göstermek perī cinsine gelmişdür. Nitekim eydür: [563]Yaʿnī her bir [562]لکلّ عمل رجال işüñ bir ādemīsi vardur. (11) Pes eger ins ü eger cin eger perī eger faḳīr ve eger cihānuñ serveri; lā-büd anda hüner gerek ki hüneri[564] olmasa (12) gerekse[565] Ferīdūn-fer[566] olsun aña iʿtibār yoḳdur. Nitekim dimişlerdür: [567]لا غناء لمن لا فضل له

---

[555] yidi T1, BN: yedi T2

[556] ʿizzet T1, BN: T2'de yok.

[557] Gayreti olmayanın dini yoktur.

[558] ki T1, BN: kim T2

[559] u T1, BN: T2'de yok.

[560] ḥażretine T1, T2: ḥażreti BN

[561] hüner T1, BN: henüz T2

[562] Her işin bir adamı vardır.

[563] bir T1, BN: T2'de yok.

[564] hüneri T1, BN: hüner T2

[565] gerek T1, T2: gerekse BN

[566] Ferīdūn-fer T1, T2: Firidūn BN

[567] İkramda bulunmayan kimse zengin değildir.

NAẒM

(13) Her bir işüñ ādemīsi vardur añla pür-hüner
Kim başarmaz degme kişi her bir işi muʿteber

Gerçi tīġ u sūzen aşlı āhen olur kānı bir
(14) Līki vardur her[568] birinüñ bir işi iy nāmver

NEṢR

Ḥükemā ḳavlince ḳaçan ki[569] perīler sulṭānı (15) Humāyūn Şāh böyle diyicek sözüni maʿḳūl görüp, āferīn itdiler. Andan Dālsiḫān-ıla Mālsiḫān duʿā ḳılup eyitdiler: (16)

−Yā perīler sulṭānı ne hüner ola ki biz anı bilmeyevüz ve ne kemāl ola ki anı añlayup fehm ḳılmayavuz. ʿĀlī ḥażretüñden buyurmaḳ, (17) bizlerden emrüñi ṭutmaḳ. Himmet it ki bir iş işleyevüz cinnīler, dīvler ʿaḳl irgürmemiş ola ve miṣlini Loḳmān gibi biñ yaşayan (18) görmemiş ola, diyüp her birisi lāf urıcaḳ[570] [böyle diyicek][571] Humāyūn Şāh eyitdi:

−Yā perīler serhengleri! Evvel hüner gösterüp (19) andan öginmek gerek. Nitekim ʿAcem eydür: Dīde-gūyem.[572] Ve ḥükemā eydür ki: Cemīʿ ʿilmüñ ʿayblusı öginmekdür[573] kim dimişlerdür: (20) budur ki ġāyet daḳīḳ fikr idüp . İmdi sizlere lāyıḳ[574] شين العلم اصّلف Süleymān içün bir şanāʿatlu nesne (21) bünyād itmek gerek ki tā ḳıyāmete dek dillerde meşhūr olup söylene ve cinnīlerüñ, dīvlerüñ ʿilminden hezār mertebe ilerü [14b] (1) ola, diyicek Dālsiḫān eyitdi:

−Yā Humāyūn Şāh! Ne işleyevüz ki Süleymān ḥażretine lāyıḳ ola? Perīḫān eyitdi:

−Ben bir nesne fikr itdüm ki (2) ādemī-zād memleketinde yoḳdur. Ṣordılar ki:

---

[568] her T1, T2: BN'de yok.

[569] ḳaçan ki T1, T2: BN'de yok.

[570] urıcaḳ T1, T2: urup BN

[571] böyle diyicek BN: T1 ve T2'de yok.

[572] Gördüm ve söyledim.

[573] öginmekdür T1: ögünmekdür T2; ögünmek-dürür BN

[574] İlmin ayıbı büyüklenmektir.

−Ol ne nesnedür? Cevāb virdi ki:

−Ṣırça ʿamelidür ki insān memleketinde kimse[575] (3) anı işledügin görmedüm. İmdi cemīʿ perīler[576] serhenglerini adlu adıyla deftere aluñ. Her biri memleketlü memleketine varup[577] ne ḳadar (4) cevāhir ü gevāhir maʿdenleri varsa ḳazup, laʿl ü yāḳūt u zeberced ve elmās u pīrūze var-ısa ele[578] getürüp, ḥakkāklara virüp, cilā (5) itdürüp naẓaruma getürsünler. Ve şol perīler ki deryā-yı Muḥīṭ[579] cezīresindedür. Deñizlere ṭalup şeb-çırāḳlar ve ṣanduḳlar ele (6) getürsünler ve naẓarıma yitürsünler. Ve şol perīler serhenginüñ vilāyetinde ve altun u gümişgānları vardur. Anlar daḫı ḥükminde olan (7) perīlere ḳazdurup, kürreler yapup, ṣızdurup, gümişi ḳurşundan ayırtlayup pāk itsünler. Andan gümiş cevherin tīz-āba urup altunın, (8) gümüşin[580] ayırup gelüp ʿarż itsünler. Andan ṣoñra benden miʿmārlıḳ, sizden işlemek[581]. Süleymān ḥażretiyçün ḳızıl altundan (9) bir taḫt-ı cevherī bünyād idelüm ve ṣırçadan köşkler ve ḳaṣūrlar ve ḳubbeler yapup ābād idelüm.

NAẒM

(10) Her kim ister şeh ḳatında devlet ü ʿizzet bula
Ḥükmine maḥkūm oluban cān-ıla ḫiẓmet ḳıla

Ḫiẓmet-ile bulınur ʿālemde bil ki ululuḳ
(11) Kiᴗulularuñ ḫiẓmetini cān-ıla minnet bile

NEṢR

Ḥükemā ḳavlince perīler sulṭānı Humāyūn Ṣāh (12) böyle diyüp ḥükm idicek Dālsiḫān ve Mālsiḫān ve cemīʿ perī serhengleri Humāyūn Ṣāh'uñ sözin[582] vech-i maʿḳūl (13) görüp,

---

[575] kimse T1, BN: kimesne T2

[576] perīler T1, T2: perī BN

[577] varup, BN'de iki kere yazılmış.

[578] ele T1, BN: T2'de yok.

[579] Muḥīṭ T1, T2: Muḥīṭ'den ve BN

[580] gümüşin T1, BN: gümiş T2

[581] işlemek T1, T2: bennālıḳ BN

[582] sözin T1, BN: T2'de yok.

yirlü yirinden ṭurup, ḳaṣrlu ḳaṣrına varup, cemīʿ Gevher-nigīn vilāyetünüñ meliklerine nāmeler yazup, ḳāṣıdlar[583] (14) gönderüp añlatdılar ki her biriñüzüñ vilāyetinde olan altun [u] gümişgānların ḳazdurup, cevherlerin kürrelere (15) ḳoyup, ṣızırup, sīm ü ruḫāmın ve ṣāfī altunın tīz-āba urup, ayırup, ḳāl idüp, getürüp ḫazīne-i ʿāmire teslīm ide[584]. (16) Ve daḫı[585] ġayrı vilāyetlere laʿlgānları, altun maʿdenleri var-ısa, laʿl ü yāḳūt u elmās u zebercedlerin ve pīrūzelerin (17) ve her cinsden ḳazup, alup, ḥakkāklara virüp[586], cilā itdürüp, ʿale'l-taʿcīl getürüp ḫazīneye teslīm idesiz. Ve daḫı (18) cezāyirde olan perīlere daḫı nāmeler gönderdiler[587] ki deñizlere ṭalup, dürr ü mercān ve gevher-i şeb-çırāḳ ele getürüp, (19) götürüp getüreler[588].

Meʿa'l-ḳıṣṣa sözi dırāz itmeyelüm. Az gün içinde Gevher-nigīn vilāyetinüñ Humāyūn Şāh ḥükminde olan perīler (20) memleketinüñ serhenglerine nāmeler verüp, oḳuyup ki bildiler. Emre muṭīʿ oldılar. Ol ḳadar laʿl ü cevāhir cemʿ idüp getürdiler. Gelüp (21) perīler sulṭānı naẓarına yitürdiler. Gevāhirüñ, cevāhirüñ, zevāhirüñ ḥadd ü nihāyeti yoḳ-ıdı. Beriyye ḳavminden ṣaġışda artuḳ-ıdı. [15a] (1) Andan Humāyūn Şāh on biñ mühendis perī iḫtiyār ḳılup ve yüz biñ perī anlara ḫizmetkār ḳoşup Dālsiḫān-ı perīyi (2) ṣırça ʿameli üstine ḳodı ki baʿżı perīler kūh-ı Billūr'dan billūr ṭaşıyup getürdiler. Ve baʿżı perīler daḫı kürreler yaḳup billūrı[589] (3) ḳaynadup, reng virüp, laʿl ü cevāhir gibi zücāc u ḳavārīrden Süleymān ḥażret-içün bir şehr yapdılar ṣırçadan on biñ arşun (4) uzunı ve on biñ arşun ini.

Ve Mālsiḫān-ı perī yüz biñ nefer cinnīyle binā üstinde ṭurup, miʿmār ḫizmetin iderdi. (5) Ve cümlesinüñ mühendis-i üstādı Senāʾīl-i perī idi ve andan aşaġa muʿallim Heffāf-ı perīydi ve ser-cümlesinüñ üstine[590] (6) Humāyūn Şāh nāẓır idi. Ve tefsīrde daḫı gelür ki

---

[583] ḳāṣıdlar T1, T2: BN'de yok.

[584] ide T1, T2: idesiz BN

[585] ve daḫı T1, BN: T2'de yok.

[586] virüp, BN'de iki kere yazılmış.

[587] gönderdiler T1, T2: gönderüp didiler BN

[588] getüreler T1, BN: getürdiler T2

[589] billūrı T1, T2: billūrları BN

[590] üstine T1, T2: üzerine BN

yitmiş biñ arşun uzunı ve yitmiş biñ arşun ini vardı. (7) Ve daḫı[591] ol ṣırçadan bünyād olan şehrüñ dört bucaġında ikişer yüz ellişer köşk yapdılar. Ve her köşküñ üstinde (8) bir ḳubbe ve her ḳubbenüñ üstinde bir gevher-i şeb-çırāḳ ḳodılar ki güneş gibi şuʿle virürdi. Ve bu köşklerüñ (9) arasında zümürrüdden, zebercedden, fīrūzeden[592] eşcār u eşmārlar, gül ü gülistān, būsitān düzetdiler. Şöyle ki (10) özdekleri ḳızıl altundan ve yapraḳları yeşil yāḳūtdan ve pīrūzeden ve ḳızıl gülleri laʿl-i Bedaḫşī'den (11) ve yāḳūt-ı aḥmerden ve aḳ gülleri dürr-i yetīmden. Ve bu bāġçenüñ arasında Süleymān ḥażret-içün bir taḫt düzetdiler (12) ḳızıl altundan ve dört yanında dört aġaç dikdiler: Birisi ḫurmā, birisi zeytūn, birisi asma üzümleri cevāhirden ve yapraḳları (13) zebercedden ve pīrūzeden ve özdekleri mercāndan ve ḳızıl altundan. Dördünci köşede nārenc[593] şecerlerin dikdiler (14) özdekleri zebercedden ve yapraḳları yeşil yāḳūtdan ve nārencleri[594] ḳızıl altundan ve yāḳūtdan ve ḫurmā aġacınuñ (15) yapraḳları yeşil zebercedden ve özdekleri laʿlden ve ḫurmāları ṣaru yāḳūtdan ve ḳızıl yāḳūtdan itdiler. (16) Ve andan ol ḫurmā-y-ıla zeytūn şecerleri üzerinde ḳızıl altundan iki ṭāvūs itdiler. Cevlān ururlar gibi tāclarını (17) gevher-i şeb-çırāḳdan düzetdiler ve boyunlarını elmāsdan uzatdılar[595] ve ḳanadlarını ḳızıl yāḳūtdan (18) ve ayaḳlarını dürr ü necefden ve cevlān-ı şeh-perlerin ḳızıl altundan ve ʿalemleri yiri yeşil yāḳūtdan (19) ve ṣarusı ṣaru yāḳūtdan terkīb itdiler. Ve ol iki şecerler üzerine iki kerkes düzetdiler. (20) Ḳızıl altundan envāʿ cevāhir-ile tezyīn ḳıldılar. Ve daḫı ol taḫta yidi[596] ayaḳ nerdübān itdiler: Evvel ayaġı aḳ ruḫāmī (21) gümişden, ikinci ayaġı ḳızıl altundan, üçünci ayaġı lāciverd ṭaşından, dördünci ayaġı yeşil yeşimden, beşinci [15b] (1) ayaġı ḳızıl mercāndan, altıncı ayaġı ḥacer yereḳāndan, yidinci[597] ayaġı yidi[598] dürlü ḳıymetī cevherden hezār pāre. Andan ol taḫt nerdübānınuñ (2) iki ṭarafında iki arşlan itdiler ḳızıl

[591] ve daḫı T1, BN: T2'de yok.

[592] fīrūzeden T1, BN: fīrūzdan T2

[593] nārenc: nārinc T1, T2, BN

[594] nārencleri: nārincleri T1, T2, BN

[595] uzatdılar: uzantdılar T1, T2, BN

[596] yidi T1: yedi T2

[597] yidinci T1: yedinci T2

[598] yidi T1: yedi T2

altundan; aġız açup, ḳuyruḳ çevürüp[599] heybet-ile ṭururlardı. Naẓar iden ʿibret alup (3) dehşet ḳılurlardı nite şöyle ki gözleri gevher-i şeb-çırāḳdan. Ve bir ṭılsımāt daḫı itdiler: Her kim[600] bu taḫta çıḳmak dilese (4) iki ṭarafdan ḥamle iderdi ve bunlaruñ içinden bir āvāz gelürdi ki taḫta çıḳmaḳ isteyenüñ zehresi çāk olurdı.

(5) Ve andan ġayrı daḫı aḳ ruḫāmī gümişden iki ejdehā düzdiler[601]. Şöyle ki vaż ʿı, heyʾeti hemān ejdere beñzerdi. (6) Her biri yidişer[602] başlu-y-ıdı ve ikişer ayaḳları var-ıdı. Arşlanlaruñ ḳarnına[603] başup heybet-ile aġızların açup ṭururlardı. (7) Ve daḫı yidişer[604] başı var-ıdı. Her bir başı bir ayaḳ nerdübāna ḥavāle-y-idi. Her kim naẓar itse gevdesi ḳanı ḳaçardı. Şöyle ki (8) her başlarından aġızların açup, ḳuyruḳların çenber idüp ve ḳāmetlerin ḳat ḳat, kemer kemer ḳılup, ḳavs-i (9) ḳuzaḥ gibi ḳadd u ḳāmetin büküp, ayaḳların arşlan ḳafāsına başup, süñüsün[605] egüp, boyunların uzadup, ol ḥammām (10) ḳazġanı ḳadar[606] başların ḳaldurup, süñü yalmanı dişlerini ışıtdurup, elmās gözleriyle taḫt ayaḳların gözedüp (11) ṭururlardı. Vaḳti kim bir kimesne taḫt ayaġına ḳadem başup çıḳmaḳ dilese, aġızların bāb-ı cehennem[607] gibi açışurlardı. (12) Aġızlarından zehr-i ḳātil ṣaçışurlardı.

NAẒM

Gör ne kāmil kimse-y-idi o perīler nāmver
(13) K'işleyüp bunca ṭılısım[608] gösterürler çoḳ hüner

Buña hemtā niçe ṣanʿat işlediler anda ki
Miṣlini görmiş degüldi dīv-ile cinnī beşer

---

[599] çevürüp T1, BN: çevrüp T2

[600] kim T1, T2: ki BN

[601] düzdiler T1, T2: düzetdiler BN

[602] yidişer T1, BN: yedişer T2

[603] ḳarnına T1, T2: ḳarınlara BN

[604] yidişer T1, BN: yedişer T2

[605] süñüsün: süñsün T1, T2, BN

[606] ḥammām ḳazġanı ḳadar T1, T2: ḳazġan-ı ḥammām BN

[607] bāb-ı cehennem T1, T2: cehennem-i bāb BN

[608] ṭılısım: ṭılsım T1, T2, BN

(14) NEŞR

Ḥükemā ḳavlince ol ṣırçadan şehrüñ içinde ol ḳadar muṣannaʿ işler (15) işlediler ki hergiz ol zamāna dek[609] kimse işlememişdi. Diller şerḥinde ʿāciz idi. Nitekim Kelām-ı Ḳadīm'de (16) gelür ki: [610]مُمَرَّدٌ مِنْ قَوَارِيرَّ Ve tefsīrde gelür ki ṣırçadan ol bir köşk idi ki bir bisāṭ üzerinde-y-idi. (17) Ol bisāṭ Süleymān kürsīsinüñ çevresinde, ṣaġında, ṣolında üç yüz kürsī vardı altundan (18) ve gümişden. Ṣaġında ādemī-zād, ṣolında perīler serhengi oturacaḳ ṣandallar idi daḫı ol taḫtuñ üstinde (19) iki gügercin düzdiler ḳızıl altundan daḫı gevherler-ile zīnet itdiler. Nite ayaḳların elmāsdan ve burunların (20) ḳızıl yāḳūtdan ve boyunların yeşil yāḳūtdan ve gögüsleri gök yāḳūtdan ve ḳanadları zebercedden ve ḳuburġuları[611] (21) pīrūzeden. Bu iki gügercinler taḫtuñ ṣaġında, ṣolında, merkez üzerinde ṭururlar-ıdı. Her sāʿat geldükçe gügercin [16a] (1) gibi ötişüp āvāz iderlerdi.

Ve taḫt ḳubbesinüñ üstinde dürr-i yetīm şeh-dānelerinden bir ḫurūs tertīb itdiler; içi ḳızıl altun (2) ve ṭaşı aġ ـِincü, tācı ḳızıl yāḳūtdan ve ayaḳları dürr ü necefden ve gözleri şeb-çırāḳdan ve aġzı burnı elmāsdan. Vaḳti ki sāʿat-i (3) evvel irse ḳanad ḳanada ḳaḳup ḫurūs gibi bir kez çaġırur. Eger iki sāʿat geçse iki kerre çaġırur. Eger ki (4) sāʿatı on iki geçse on iki, yigirmi dört olsa yigirmi dört kez ḳanad ḳaḳup çaġırurdı. Giceyle gündüz ki yigirmi (5) dört sāʿatdur. Birden tā yigirmi dörde varınca, ne ḳadar sāʿat geçdügi ol ḫurūs-ıla maʿlūm olurdı.

Andan (6) ol taḫt-ı Süleymān'uñ dört ṭarafında pūlāddan dört āyīne işlediler müdevver, ṭūl u ʿarż yidi arış. Her āyīnede bir[612] ṭılsım (7) yazdılar, elmās[613] ṭīġ-ile ḳazdılar. Evvelki āyīnenüñ ḫāṣṣası bu-y-ıdı ki her kimse ki ḫasta olsa ol āyīneye muḳābil gelüp ṭururdı. Eger (8) ölecek ise kendüyi göremezdi. Eger ölmecek[614] ise şekli içinde görinürdi. Ölecek kimse ölecegin bilüp vaṣiyyet (9) ḳurdı. Ölmecek ise secde-i şükr idüp tesbīḥ oḳurdı. Ve

---

[609] zamāna dek T1,T2: zamānda BN

[610] Bu, (zemini) billurdan döşenmiş bir köşktür (Neml, 44. âyet içinde geçen bir bölümdür)

[611] ḳuburġuları T1, T2: ḳuyruḳları BN

[612] āyīnede bir T1, BN: āyīnedür T2

[613] elmās T1, T2: pūlād BN

[614] ölmecek T1, BN: ölmicek T2

ikinci āyīnenüñ ḫāṣṣası buy-udı ki bir kişi ḫātūnına gümān (10) itse zāniye mi degül mi ol āyīneye muḳābil iltüp[615] ṭutardı. Eger zāniye ise yüzi siyāh görinürdi. Eger ki (11) degül ise yüzinüñ şekli görinürdi. Ve üçünci āyīnede yidi felegi naḳş itmişlerdi: Ġurre-i[616] māh ve ḫusūf u küsūf (12) ve feleklerüñ gerdişi ve güneş ḳanḳı burūca duḫūl itdügi ve ḳamer ḳanḳı burūcdadur ve yidi ılduz[617] ne vech-ile (13) devrin ider; hep anda görünürdi. üçünci[618] āyīnede rubʿ-ı meskūn ve yidi[619] aḳālīmi resm itmişler ve deñiz içinde biñ dört yüz cezīreyi (14) ḳalem-ile yazup pūlād tīġ-ile çizmişlerdi. Vaḳti ki bir memleketden yaġı belürse anda ẓāhir olup görinürdi veyā bir vilāyetde (15) çekirgelik olsa veyā ṭūfān ḳopup ziyāde yaġmur yaġsa, fi'l-cümle ol memleketde ne ʿalāmet ẓāhir olursa (16) maʿlūm olup[620] ol āyīnede görinürdi. Ve şehrleri kendüleri bile[621] [görünürdi][622] yazılup çizilmiş-idi. Ḳanḳı şehrde ne olsa maʿlūm (17) olurdı.

Ve andan ṣoñra Süleymān bin Cān ḫazīnesinden eline girmiş Humāyūn Ṣāḥ'uñ bir gevher-i şeb-çırāḳu[623] var-ıdı. Cevher-şināslar (18) mīzānı üzere biñ bir ḳırāṭ idi. Hīç bir pāẕişāh ḫazīnesinde yoġ-ıdı ve gice-y-ile üç fersaḫ yir (19) miḳdārı şuʿlesi giderdi. Süleymān taḫtınuñ ḳubbesi üzerine ol gevher-i şeb-çırāḳı[624] tertīb itdiler. (20) Ol köşküñ sarāylarına gün gibi şuʿle virdi.

NAẒM

Gerçi kim işlendi ġāyet çoḳ hünerlü ‿işler ziyād
(21) Şerḥ idem bāḳīsin anuñ yiri gelse ḫoş-nihād

---

615 iltüp T1, BN: iletüp T2

616 ġurre T1, BN: ġarre T2

617 ılduz T1, BN: yılduz T2

618 üçünci T1, T2: dördünci BN

619 yidi T1, BN: yedi T2

620 olup T1, T2: olurdı BN

621 kendüleri bile T1: kendüleriyle T2, BN

622 görünürdi şehrleri kendüleri bile BN: T1 ve T2'de yok.

623 şeb-çırāḳu T1: şeb-çırāḳ T2, BN

624 şeb-çırāḳı T1: şeb-çırāḳ T2, BN

Şeh Süleymān ḥażretine varıcaḳ köşk ü ḳuṣūr[625]
Küllīsin söyleyevüz sāmiʿ bula anda murād

[16b] (1) DER BEYĀN-I ENDER-ṢIFAT-I [626] BESĀT-I SÜLEYMĀN ʿALEYHİ'S-SELĀM[627]

Ḥükemā ḳavlince bu muṣannaʿ taḫtı kim düzetdiler. (2) Laʿl ü cevāhir-ile pūşīde ḳılup zeyn itdiler. Ol ḳavārīrden[628] ḳaṣūrları envāʿ cevāhir-ile işleyüp tamām ki ḳıldılar. Andan perīler (3) sulṭānı Humāyūn Şāh ol gün perī serhenglerin, Gevher-nigīn vilāyeti meliklerin ser-cümle ḫilʿat geyüp ḫoş gördi (4) daḫı dīvānı[629] ṭaġıdup içerü, ḫātūn sarāyına girdi. Anı gördi ki ʿammüsi ḳızı Zühre-bānū, Dālsiḫān ḳızı Mihr-āzād (5) ve Mālsiḫān ḳızı Ḳamer-çehre birle ḫavātīnler ve cevārīler öñlerine düşüp, gelüp, Humāyūn Şāh ḳademinde baş ḳoyup duʿā (6) itdiler. Ḫalvet-i ḫāṣına bilesince gitdiler. Çün Perī-ḫan ḫalvetine girüp zerrīn taḫta çıḳup ki oturdılar. Ẕikr (7) olan perī ḳızları ḳarşusına ayaġın ṭurdılar. Andan Perī-ḫan ʿammüsi ḳızına naẓar itdi. Gördi ki bir[630] maḥbūbe-i cihān, fitne-i āḫir-zamān, (8) bārīk-miyān, faṣīḥ-lisān u şīrīn-zübān, serv-ḳad, lāle-ḫad, Cemşīd-ruḫsār, şehd-güftār ḫūb, (9) ṣaçı sünbül, ḫāli fülfül, ġamküsār, zühre-cebīnet bu cemāl-i ber-kemāline ḥayrān ḳalup göñlinde eyitdi: Bundan efḍali yoḳdur ki (10) bu taḫt u köşk ü ḳaṣūr-ıla[631] bunı Süleymān'a bile iltem[632]. Maʿlūmdur ki bu maḥbūbe-i zamāna, müşfiḳ ü mihrbāna[633] Süleymān peyġāmber (11) naẓar idicek iḫtiyārsuz göñül virecekdür. Ḥüsnine ʿāşıḳ olup, vuṣlatın[634] temennā ḳılup, ṣafāsın sürecekdür. (12) Zīrā ki ḥüsn-i ḫulḳa kimse ṭoymaz kim

[625] ḳuṣūr T2: ḳaṣūr T1, BN

[626] ENDER-ṢIFAT-I T1, BN: ṢIFAT-I T2

[627] Hz. Süleymān'ın sofrasının özellikleri hakkında.

[628] ḳavārīrden T2, BN: ḳuvārīrden T1

[629] dīvānı T1, BN: dīvān T2

[630] bir T1, BN: T2'de yok.

[631] ḳaṣūr-ıla T1, BN: ḳaṣūrına T2

[632] iltem T1, BN: iletem T2

[633] mihrbāna: mührbāna T1; mihr ü bāna T2; mihribāna BN

[634] vuṣlatın: vaṣlatın T1, T2, BN

dimişlerdür: [635]حسن الخلق غنيمة Ümīddür ki Süleymān bunı (13) ḳabūl ḳılup, nigāh idüp alıcaḳ şāyed bundan bir oġlı vücūda gele. Kendüden ṣoñra ins ü cinne Süleymānlıḳ ḳıla, (14) diyüp bu fikri göñülinde geçürdi. Daḫı kendü kendüye eyitdi: Egerçi ki bu dünyā pāẕişāhlıġına sevinüp ġırre[636] olmaḳ (15) cāyiz degüldür ki ṣebātı yoḳdur. Nitekim dimişlerdür: Yüce (16)kişi himmetin yüce ṭutmaḳ gerek. Velākin [637]سرورك بالدنيا غرور himmetlülik īmāndandur. Nitekim dimişlerdür: [638]علو الهميّة من الايمان Ammā ki Humāyūn Şāh ʿammüsi ḳızına ziyāde (17) naẓar itdüginden ʿammüsi ḳızı Zühre-bānū kāmile, ʿāḳile olduġı ecilden bildi ki kendünüñ ḥüsnin mülāḥaẓa (18) ḳılup fikr ider. Zīrā ki her kişinüñ sırrından ve sīret-i ẓāhirinden bāṭınında fikri ne-y-idügi maʿlūm olur. Nitekim dimişlerdür: (19) elfāẓ -, şīrīn[640]ıla-ıla söz ü niyāz-ʿizz ü nāz. Pes [639]سيرت المرء تنبىء سريرته u maḥbūb-āvāz-ıla ṣanṢi ṭūṭī-i (20) şekkerşiken dile gelüp söyleşür. Şehbāz-ıla utanu ḳızaru ilerü varup, kebkveş ḫırāmān ṣalınup, ḳāmet-i (21) servin ḫamīde ḳılup pāy-i taḫtına yüz sürdi. Andan baş ḳaldurup, faṣīḥ-lisān u şīrīn-zübān-ıla Humāyūn Şāh'a duʿā **[17a]** (1) ḳılup eyitdi ki:

NAẒM

Didi şāha döndügince nüh felek
İns ü cin dāʿī duʿācı ola melek

(2) Niçeme gerdūn ola dāyir begüm
Anca kim encüm ola sāyir begüm

Cümle begler ḳapuña bevvāb ola
(3) Ḫalḳ-ı ʿālem tapuña aḥbāb ola

---

[635] Güzel ahlak ganimettür.

[636] ġırre: ġarre T1, T2, BN

[637] Dünya ile mutlu olmak aldanıştır.

[638] Himmeti yüksek tutmak imandandır.

[639] Kişinin ahlakı sır tutmasına, gizlediklerine bağlıdır.

[640] söz ü niyāz-ıla T1, T2: BN'de yok.

Luṭf ḳılġıl iy emīr-i muʿteber
Ḳalbiñüzde ne fikir var vir ḫaber

(4) Gerçi fikrüñ bildürür baña Çalab
Söylemekdür cāriyeñe[641] līki edeb

Cāriyeñde daḫı vardur bir fikir
(5) Güş iderseñ fikrümi idem ẕikir

Ger icāzet ola şehden söyleyem
Ḥażretüñe ḥālüm iʿlām eyleyem
(6) NEṢR

Ḥükemā ḳavlince Zühre-bānū böyle diyüp ḳalbindekin iẓhār itmege Humāyūn Şāh'dan (7) icāzet isticek[642], tevażżuʿın görüp ululuġın görüp ḥürmetin arturup icāzet virdi. Zīrā ki dimişlerdür[643]: (8) ammā ki e. Vıla ādemüñ ululuġı artar-Tevażżuʿ[644] سموم المرء فی التوضّع tekebbürlig-ile ḥürmet gider. Andan Humāyūn Şāh bildi ki (9) bu ʿāḳile kendü gönlinden geçene muṭṭaliʿ oldı daḫı icāzet[645] virdi ki söyleyesin. Zühre-bānū dile gelüp eyitdi:

−Yā[646] şāh-ı cihān! (10) Süleymān ḥażret-içün köşk ü ḳaṣūr ki terkīb itdiñüz. ʿAḳl mīzānında hīç ḳuṣūrı[647] yoḳdur. Velī aña lāyıḳ (11) bir bisāṭ gerekdi. Humāyūn Şāh didi ki:

−Ḫūb dirsin. Lākin bisāṭ ṭoḳımak erenler işi degüldür. Meger ki perīler (12) meliklerinüñ ḳızların cemʿ idüp, üzerlerine nāẓır olup ṭoḳıtdurasın, diyüp cevāb virdi. Zīrā ḥiss-ile bildi

[641] cāriyeñe T2, BN: cāreyeñe T1

[642] isticek T1, T2: isteyicek BN

[643] dimişlerdür T1, T2: dimişlerdürür BN

[644] Kişinin yüceliği tevazusundadır.

[645] ecāzet T1: icāzet T2, BN

[646] yā T1, BN: T2'de yok.

[647] ḳuṣūrı T1, BN: ḳaṣūrı T2

ki (13) bisāṭ añduġından murād ol ki kendü işlede. Humāyūn Şāh böyle diyicek Zühre-bānū eyitdi:

−Yā şāh-ı cihān! Benüm ne miḳdārum (14) var ki Süleymān'a lāyıḳ bisāṭ ṭoḳutdurmaġa iḳdām idüp hüner bisāṭına ḳadem başam. Benüm bu sözümden şeh ġaraża (15) varacaġın bilsem bisāṭdan ḫaber açup söz söylemege dile gelmez-idüm. Ṣadef gibi[648] dilüm ṭutup, ṭūṭīveş söylemekden (16) peşīmān olmaz-ıdum. Nitekim dimişlerdür: ما ندم من سكت[649] diyicek Humāyūn Şāh eyitdi:

−Yā nigārīn! Senüñ dile (17) gelüp bisāṭ añduġuñ vaḳtın ʿamele getürecegüñ daḫı dilüñden maʿlūm oldı kim dimişlerdür: منقب المرء تحت (18) ;İmdi çünkim dile geldüñ لسانه[650] himmetüñ yüce ṭut. Ümīd[651] var ki sözüñüñ eri olasın kim ḥükemā (19) eydür: Kişinüñ miḳdārı himmetine göredür. Bir kişi ki ne ḳadar himmetin yüce ṭutsa هموم المرء بقدر همّه[652] ḳıymeti ḳadri[653] daḫı (20) ziyāde olur. Nitekim eydür: همّت المرء قيمته[654] Ammā ki senüñ ḥüsnüñe lāyıḳ, devletüñe muvāfıḳ budur ki bir hüner gösteresin (21) ki ol kemāl-ıla bu ḥüsn-i cemāl-ıla maʿrūf olduġuñ gibi münteşir olasın. Nitekim dimişlerdür: **[17b]** (1) هات ما عندك تعرف به[655]

NAẒM

Sende varken bunca ḥüsn-ile kemāl
(2) Ẓāhir it ki çekmeyesin infiʿāl

Bir hüner göster Süleymān özüne
Ki ol hünerle idesin ʿarż-ı cemāl

---

[648] gibi T1, T2: bigi BN

[649] Susan kimse pişman olmaz.

[650] Kişinin örtüsü dilinin altındadır.

[651] ümīd T1, T2: ümīẕ BN

[652] Kişinin önemi himmeti ölçüsündedir.

[653] ḳadri T1, BN: ḳader T2

[654] Kişinin himmeti onun değeridir.

[655] İnsanlar görünüşüne göre ağırlanır.

(3) NEŞR

Ḥükemā ḳavlince Humāyūn Şāh bu vech-ile Zühre-bānū'ya naṣīḥat viricek cān u dilden (4) ol daḫı Dālsiḫān-ı perī ḳızı Mihr-āzād ve Mālsiḫān-ı perī ḳızı Ḳamer-çehre-y-ile bile ittifāḳ ḳılup bisāṭ-ı Süleymān ṭoḳumaġa (5) niyyet itdiler. Ammā ki neden ṭoḳıcaḳlarıñ fikr idemediler. Zīrā ki Zühre-bānū eyitdi:

–ʿAmmüm perīler sulṭānı Humāyūn Şāh (6) Süleymān köşkini ḳavārīrden[656] terkīb itdügi gibi ki ādemī-zād arasında şimdiye dek kimse görmemişdür. Biz daḫı bisāṭı (7) bir nesneden işleyelüm ki ādemī-zād gözi görmedük ola. Miṣlinden beşer ḫaber virmedük ola, diyüp fikr itdiler. ʿĀḳıbet (8) fikrleri aña irdi ki deñizden bir cānavar çıḳardı ki anuñ vażʿı ayruḳ[657] ḳoçı[658] vażʿında-y-ıdı. Ebrişīm gibi ḥarīr [659](9) teninüñ yüñi var-ıdı ki anuñ adına ehl-i ḥikmet Māvabaṭavʿūdūn dirler. Muḥīṭ deryāsı kenārında ve ʿummānda olur; ġayrı deryāda (10) olmaz. Ve rengi daḫı yidi[660] yıldızuñ[661] sāʿatına göredür, her sāʿatde bir dürlü rengde[662] görinür. Velī ḥarīrden farḳı yoḳ. (11) Pes ol cānavar cinsi ki deñizden çıḳar. Deryā kenārında gelüp giyāh otlar otladuġı yirde tūsinden düşerdi, (12) cemʿ idüp direrlerdi. Andan perī ḳızları ḫālīçeler ṭoḳurlardı[663]. Buḳalemun ḳuşı rengi gibi her sāʿatde güneş ḳanḳı (13) devrinde sāʿate ki irişse, ol sāʿat[664] ḳanḳı yılduza dāḫil-ise anuñ renginde görinürdi. Meṣelā ḳaçan ki Zuḥal (14) sāʿatı irse ol Māvabaṭavʿūdūn tūsi rengi siyāh-şekl görinürdi; şems sāʿatinde ṣāfī altun gibi görinürdi. (15) Merrīḫ sāʿatinde ḳızıl, Ḳamer sāʿatinde[665] gök, Müşterī sāʿatinde yeşil, ʿUṭārid sāʿatinde gül-gūn reng

---

[656] ḳavārīrden T2, BN: ḳuvārīrden T1

[657] ayraḳ T1, BN: ayruḳ T2

[658] ḳoçı T1, BN: T2'de yok.

[659] gibi ḥarīr T1, T2: ḥarīr gibi BN

[660] yidi T1, BN: T2'de yok.

[661] yıldızūñ T1, T2: yılduz BN

[662] rengde T1, T2: reng BN

[663] ṭoḳurlardı T1, T2: ṭoḳurdı BN

[664] ol sāʿat T1, T2: BN'de yok.

[665] ḳızıl Ḳamer sāʿatinde T1, T2: BN'de yok.

görinürdi. (16) Ve ancılayın nāzük ḥarīr idi ki ebrişīmden nāzükter idi. Pes Zühre-bānū, perīler sulṭānı Humāyūn Şāh'a eyitdi: (17)

–Yā melik-i Gevher-nigīn[666], iy melik-i rūy-ı zemīn! Eger ki Māvabaṭavʿūdūn cānavaruñ tūsini ele getürmege himmet iderseñ, (18) ḥācetümüze yitecek miḳdārı buldurursañ, bisāṭ-ı Süleymān'ı perī ḳızlarına ṭoḳutdurmaġa, ol köşke lāyıḳ bisāṭ[667] itdürmege (19) żāmin olam. Velī ġayrı nesneden ya ḥarīrden ya āḫardan ṭoḳıtdurmaġa göñlüm varmaz. Zīrā ki bir kimse bir işe (20) iḳdām idecek, ʿuḳalā[668], taḥsīn-i ẓürefā āferīn diyecek iş işlemek gerek kim aña naẓar ḳılan iʿtibāra alup baḥre duta. (21) Nitekim eydür: من نظر اعتبر[669] diyicek, Humāyūn Şāh daḫı Dālsiḫān ve Mālsiḫān ve kendüye tābiʿ perī serhenglerinden [18a] (1) Helâhil perīyi, Keffāf-ı perīyi, Heffāf-ı perīyi aʿvānlar-ıla gönderdi. Cezāyirleri baḥr-ı ʿUmmān kenārlarını varup gözletdiler. (2) Māvabaṭavʿūdūn cānavarın ṣayd idüp, ol ḳadar getürdiler ki nihāyeti yoḳ. Andan yüñlerini yolup, ṭaradup[670] perī ḳızlarınuñ (3) eli uz hünermendlerine, zerdūzlarına virüp, ḥūr-ı behişt ṣaçı ḳıllarından inceter egirdüp ḥāżır itdiler daḫı Gevher-nigīn ḳalʿasınuñ (4) ṣaḥrāsında[671], ṣanavber ü serv aġacından bir kārgāh ḳurdılar. Biñ bir nefer perī ḳızları üşüp, (5) envāʿ dürlü girihler, naḳşlar-ıla sāde naḳuşlu, yek-reng, kemḫā-i yaz ḳumaşın ṭoḳur gibi Māvabaṭavʿūdūn tūsinden (6) egrilen ḥarīrleri ṭoḳudılar. Sīlī ve Rūmī ve Ḫıṭāyī yapraḳları ṣalup, envāʿ girīhler gösterüp işlediler. (7) Ammā ki her dezgāhuñ çevresine yeşil ḥarīr aṭlaslardan serā-perdeler gerdiler. Kimse ol māh-rūlaruñ (8) yüzin görmesün diyü Dālsiḫān-ıla Mālsiḫān, otuz biñ perī serhengler-ile ḥıfẓ idüp çevresin [alup][672] (9) beklediler. Ne gök yüzinden üzerlerine perī perende uçurdılar ve ne ḫod yidi fersaḫ miḳdārı yiryüzinde ne cinn ü (10) perī neslin geçürdiler ve ne vuḥūş u ṭuyūr ṣınfın geçürdiler. Anca kim perī ḳızları bisāṭı bir niçe gün

---

[666] Gevher-nigīn T1, T2: Gev-nigīn BN

[667] bisāṭ T1, T2: bisāṭ-ı Süleymān'ı BN

[668] ʿuḳalā T1, BN: ʿaḳlen T2

[669] Önemseyen itibarlı olur.

[670] ṭaradup T1, T2: ṭarayup BN

[671] ṣaḥrāsında T1, T2: BN'de yok.

[672] alup BN: T1 ve T2'de yok.

içinde (11) doḳıyup tamām itdiler daḫı ol biñ pāre bisāṭ bizlerini[673] dezgāhlardan çıḳarup, yivin yivine getürüp eyle nāzüklig-ile (12) dikdiler ki diḳḳat-ıla mubaṣṣır naẓar idüp bilmezdi biñ[674] pāre midür, degül midür. Bir ḳavlde ol bisāṭuñ yitmiş[675] arşun (13) uzunı ve yitmiş[676] arşun ini var-ıdı ʿArab arışıyla[677]. Ve bir ḳavilde on biñ arış uzunı ve on biñ arış ini (14) var-ıdı kim ḳavl-i müfessir budur ki ẕikr olundı. Ammā ki tefsīr-i Ṭaberī'de ol bisāṭuñ ini[678], uzunı biş[679] yüz ferseng (15) idi. Velī Loḳmān-ı ḥakīm ḳavlince elli ferseng [idi][680] ṭūlı ve elli ferseng ʿarżı vardı, dirler. Özgesin Allāh bilür. (16)

Meʿa'l-ḳıṣṣa çünkim Zühre-bānū perī ḳızlarına bisāṭı kim tamām ṭoḳutdı. Andan durdurup götürtdi, (17) sarāy-ı ḫāṣına getürtdi. Ez-ān cānıb perīler sulṭānı Humāyūn Şāh daḫı Dālsiḫān perī ve Mālsiḫān-ı perī birle (18) ve kendüye tābiʿ serhengler-ile dīvān-ı ʿaẓīm ḳurup daḫı emr itdi. Zühre-bānū sarāyından perī (19) ḫādimlerine bisāṭı götürdüp dīvānına getürtdi. Cemīʿisi görüp hezār taḥsīn ü āferīn itdiler (20) ve eyitdiler ki:

−Yā perīler sulṭānı! Bu bisāṭuñ ṣanʿatı bizüm işledügimüz ḳavārīr ḳaṣūrından[681] ṣanʿatludur. Zīrā ki (21) şimdiye dek muḳaddem gelen Süleymānlar zamānında ḳaṣūr-ı ḳavārīr ve taḫt-ı zerrīn çoḳ işlenmişdür. Velākin bunuñ [18b] (1) gibi laṭīf[682] bisāṭ kimesne basṭ idüp, şimdiye dek işlemedi. Ger rīsmāndan ve ger ḥarīrden ne işlemek ki işlemege daḫı (2) başlamadı.

---

[673] bizlerini T1, T2: bezlerini BN

[674] biñ T1, BN: yek T2

[675] yitmiş T1: yetmiş T2, BN

[676] yitmiş T1: yetmiş T2, BN

[677] arışıyla T1, BN: araşıyla T2

[678] ini T1, T2: eni BN

[679] biş T1: beş T2, BN

[680] idi BN: T1 ve T2'de yok.

[681] ḳaṣūrından T1, BN: ḳuṣūrından T2

[682] laṭīf T1, T2: BN'de yok.

NAẔM

Saña hemtā gelmemişdür bir cemīle ḫoş cemāl
Nā-ḫuvardur saña aḳrān pür-hüner ṣāḥib-kemāl

(3) Bir ṣınāʿat[683] işledüñ ki görmedi çeşm-i felek
Sırrına irmez ʿUṭārid fikr idüben māh u sāl

Var ümīẕüm Şeh Süleymān ḥażretine iricek
(4) Bu bisāṭı görüben taḥsīn ide ferḫunde-fāl

Sen cemīle zühre-ṣūret ḥüsnüñi görincegiz
Şek degül kim ol beni[684] alup seni ⌣idinür ḥalāl

(5) Böyle diyüp ol perīler şāhı sulṭān-ı ʿaẕīm
İtdi taʿrīf o ḳızı ḳomadı göñlinde melāl

NEṢR

(6) Ḥükemā ḳavlince perīler melikleri ve cinnīler serhengleri Zühre-bānū'nuñ ṣanʿatına taḥsīn ve bisāṭuñ zīnetine (7) āferīn itdiler. Andan bisāṭı ol ṣaḥrāda yayup gördiler ki ol cevher-i taḫtı ve ḳaṣr-ı ḳavārīr üzerine ḳoyup (8) imtiḥān ḳılup gördiler ki eyle rāst geldi ki ṣanki bu bisāṭ üzerine bu şehr ibtidā başlanup[685] işlenmişdür. (9) Ḥaḳḳ'a şükr idüp şād oldılar. Andan perīler sulṭānı Humāyūn Şāh serv ü şimşād u abanus taḫtlarından bu ḳavārīr[686] (10) ḳaṣrı götürmege bir taḫt-bend[687] itdiler ve yigirmi sekiz biñ yirde perīler omuzlarına ṭutup götürecek pūlād demürler ḳullāb (11) itdiler. Ammā ki bisāṭı dirüp devşirüp[688] ḥarīrlere ṣarup ṣaḳladılar Süleymān naẕarına ileticek ʿarż ideler. (12) Ve ol

[683] ṣınāʿat T1, T2: ṣanāʿat ki BN

[684] ol beni BN: evini T1, T2

[685] başlanup T1, BN: başlayup T2

[686] ḳuvārīr T1: ḳavārīr T2, BN

[687] taḫt-bend: taḫta-bend T1, T2, BN

[688] devşirüp T1, BN: devşerüp T2

ḳavārīr ḳaṣrı taḫt-bend üzere bindürdiler. Cemīʿ yaraḳların görüp Süleymān cānıbına Sesnedūs-ı perīyi gönderdiler ki (13) varup ḥażret-i Süleymān ḳandadur, görüp Mıṣr şehrine vardı mı varmadı mı, gelüp ḫaber vire. Andan (14) Sesnedūs[689] daḫı per açup perrān olup gitdi ve perīler sulṭānı Humāyūn Şāh daḫı Gevher-nigīn vilāyetinüñ (15) perīsine[690] ve ḥükminde olan memleket cinnīsinüñ her birisine ḫaber gönderdi[691] ki Süleymān ḥażretine gitsem (16) gerekdür. Ḫānedānları ḳaydın ḳayurup ve maṣlaḥatların görüp, dergāhuma gelüp[692] yüz süreler ve Süleymān ḥażretine (17) bile varalar. Bu ẕikr olan perīler ve cinnīler serhengleri daḫı işidüp yaraḳlarında oldılar ve Humāyūn Şāh (18) daḫı Dālsiḫān ve Mālsiḫān-ıla dīvānı[693] ṭaġıdup ḳızları ḳatına geldiler. İkrām u ʿizzet idüp, Humāyūn Şāh'a Zühre-bānū (19) yanınca ḳızlar gelüp taʿẓīm ḳıldılar. Andan Humāyūn Şāh Zühre-bānū'ya biñ nefer bikr-duḫter ü şems-ṣūret ü (20) ḳamer-manẓar cāriyeler virüp ol ḳadar laʿl ü yāḳūt, gevher ü cevher virdi ki ḥisāba gelmez. Andan Humāyūn Şāh[694] (21) Dālsiḫān'a ve Mālsiḫān'a [695]rāżı söyleyüp Zühre-bānū'yı Süleymān'a lāyıḳ gördügin ʿarż itdi. Anlar daḫı **[19a]** (1) bu tedbīrin Humāyūn Şāh'uñ müstaḥsen görüp āferīn itdiler. Ammā ki bile alup gitmesini tecvīz itmediler. (2) Eyitdiler bile alup gidüp metāʿı ucuz düşürmekden-ise Süleymān ḥażreti işidüp, ḳulaḳdan ʿāşıḳ olup (3) minnet-ile sizden diledüp añdugı yigrekdür[696]. Zīrā ki göz görmedin ḳulaḳdan işitmeg-ile ʿāşıḳ olur. Nitekim (4) ḥükemā eydür:

شعر

يا قوم اذنى لبعض الحىّ عاشقة

قال اذن العشق قبل العين احيانا[697]

---

[689] Sesnedūs T1, T2: Sesnedūs-ı perī BN

[690] perīsine T1, BN: birisine T2

[691] gönderdi T1, BN: göndürdi T2

[692] gelüp T1, BN: T2'de yok.

[693] dīvānı T1, BN: dīvān T2

[694] Şāh T1, T2: BN'de yok.

[695] Dālsiḫān'a ve Mālsiḫān'a T1, T2: Dālsiḫān ve Mālsiḫān perīye BN

[696] yigrekdür T1, BN: yegrekdür T2

[697] ŞİİR

(5) NAẒM

Bu meṣeldür ṣanma bāṭıl gele[698] Ḥaḳ
Gözden öñürdü olur ʿāṣıḳ ḳulaḳ

(6) Ḥüsni gökçek ḫūbı gūş itse semā
ʿĀṣıḳ olur ādemī yoḳdur nizāʿ

Gerçi görmekdendür işitmek uzaḳ
(7) ʿIşḳa işitmekdür ḳulaḳ ammā duzaḳ

Pes perīler şāhı kāmil pür-hüner
Şeh Süleymān Zühreyi aladur umar

(8) Zīrā kim maḥbūbe ḥüsni olsa ḳız
Dilde sevgili olur elde ʿazīz

Bikr duḫterde[699] k'ola ḥüsn-i cemāl
(9) Cān virür vaṣlına anuñ ṣāḥib-kemāl

Kim ola kim görse çün maḥbūbe ḳız
ʿĀṣıḳ olmaz ḥüsnine anuñ iy ʿazīz

(10) DER BEYĀN-I ĀMEDEN-İ TEKVĪN-İ HEVĀMM[700]

Ḥükemā ḳavlince perīler sulṭānı Humāyūn Şāh, ḳalʿa-i Gevher-nigīn'de devlet-ile (11) oturmaḳda. Süleymān ḥażretiyçün ḳaṣr-ı zücācı tamām terkīb itdürüp ve Zühre-bānū daḫı

Ey ahali, kulağım bazı yaradılmışa aşık oldu

Kimi zaman kulak gözden evvel aşık olur

[698] gele T1, BN: añla T2

[699] bikr: bikr-i T1, BN: bekr-i T2

[700] Böceklerin yaratıcısının gelişi hakkında.

(12) bisāṭı tamām doḳutdırup, tezyīn itdürüp, Süleymān ḥażret-i ʿaleyhi’s-selām gözedürlerdi ki Mışır şehrine vara. Bunlar (13) daḫı ḫaber bilüp, Mışır şehrine varup Süleymān ḥażretine bulışalar. Pīşkeşlerin çeküp ḳatlarında ḫāṣ olalar (14) bular bunda. Ammā ki bizüm ḳışṣamuz ez-ān cānıb Süleymān ḥażretine geldi. Nite ol zamān ki hevāmm müvekkeli (15) Hayṭāgāʾīl melek-i muḳarreb getürdi ki tekvīn-i hevāmmı varup dergāhına[701] göndere. Melek-i muḳarreb daḫı Süleymān (16) nebī dergāhından ki gitdi. İẕn-i Rabbānī birle tekvīn-i hevāmmı bulup ḫaber itdi. Andan tekvīn-i hevāmm daḫı emrine muṭīʿ (17) ve münḳād olup, gelüp Süleymān’a gitdi. Ān-ı vaḳt içinde gelüp dergāhına yitdi. Nite ez-ān cānıb Süleymān (18) peyġāmber ʿaleyhi’s-selām Mekketu’llāh ḳurbında, ʿArafāt ṭaġı kenārında, Cidde deryāsı lebinde çın seḥer ṣubḥ namāzın ḳılup, (19) evrād oḳıyup, duʿā ḳılup, el yüze sürüp, namāzdan fārıġ olup ḥükemā-y-ıla, ʿulemā-y-ıla, ümerā-y-ıla, vüzerā-y-ıla (20) kelimāt iderken anı gördi ki Süleymān birle cemīʿ enbiyā ʿaynlarında ʿayān, bāḳī ḫalḳ gözinden nihān, ḫalvetinden[702] (21) Süleymān’uñ ʿaleyhi’ṣ-ṣalātu ve’s-selām içerü girdi. Baş ḳoyup yüz yire sürdi daḫı ḳalḳup melek dilince [19b] (1) selām virdi. El ḳavşurup yüz yire sürdi daḫı ḳalḳup ḳarşu ṭurdı. Andan Süleymān ḥażreti (2) daḫı naẓar ḳılup ʿaleyk aldı. Gördi ki bir ʿaceb-heyʾet[703] tekvīn nite şöyle ki cemīʿ aʿżāsı (3) çekirgeye beñzer. Ammā ki[704] ġāyet büyük cüssede fīl ḳadar ola; iki eli var ādem elleri gibi ve iki ayaġı (4) daḫı var ādem ayaġı gibi. Ve bir elinde bir altun levḥ dutar ve bir elinde oddan ḫalḳ olmış bir ḥarbe (5) ṭutar kim yalmanı güneş gibi ʿāleme şuʿle virür. Andan Süleymān ḥażret-i ʿaleyhi’s-selām eyitdi:

−Merḥabā yā tekvīn! (6) Aduñ nedür ve neye müvekkelsin; ḫaber vir, deyicek eyitdi ki:

−Yā Nebiyya’llāh! Benüm aduma Kemāheynūriş dirler[705]. (7) El-hevāmm üzerine müvekkelem. Süleymān peyġāmber[706] ʿaleyhi’s-selām eyitdi ki:

---

[701] dergāhına T1, T2: dergā BN

[702] ḫalvetinden T1, BN: T2’de yok.

[703] ʿaceb-heyʾet T1, BN: ʿacāyıb-heyʾet T2

[704] ki T1, BN: T2’de yok.

[705] aduma Kemāheynūriş dirler T1, T2: adum aduma Kemāheynūriş’dür

[706] peyġāmber T1, T2: BN’de yok.

−Bu elüñde ṭutduġuñ levḥüñ ṭılsımātı, (8) ḫavāṣṣı nedür; bize diyivir[707], deyicek cevāb virdi ki:

−Yā Nebiyya'llāh! Bu levḥüñ ṭılsım-ı berekātında yitmiş[708] iki (9) bölük hevāmm cinsine ḥükm iderem.

Benüm ḥükmümde niçe yüz biñ cinnī reʾīsleri vardur, bana ḫizmet iderler. (10) Ve daḫı her kim yazup kendüde götürse el-hevāmm ḥaşerātından hīç (11) aña birisi kār ḳılmaya ve ziyān itmeyeler, diyicek yine Süleymān ḥażret-i (12) ʿaleyhi's-selām suvāl ḳılup eyitdi ki:

−Yā Kemāheynūriş! ʿÖmrinüñ (13) eṭvālinden ve cihānuñ aḥvālinden ve cihānda gördigüñ ʿacāyıbdan (14) ve ġarāyıbdan bana ḫaber vir, deyicek cevāb virüp eyitdi (15) ki:

−Yā Nebiyya'llāh! Benüm ʿömrimüñ ṣaġışını bilmezem. Velī bu ḳadar vardur ki her yidi[709] biñ yılda cihān sarāyına Allāh Teʿālā (16) bir dürlü maḫlūḳāt getürüp, kendü vaḥdāniyetin bildürmeg-içün, anlara virdügi niʿmete şükr ḳıldurmaġ-ıçun (17) dürütdi, çoġaltdı. Anlar daḫı Allāh Teʿālā'yı birleyüp emrine iṭāʿat itdi. Dillerince Ḫālıḳ'ı tesbīḥ ḳıldı. Vaḳti (18) ki üzerlerine bir niçe müddet rūzgār ki devritdi. Anlar daḫı Ḫālıḳ'a ʿāṣī olup tesbīḥlerin (19) unutdı. Allāh Teʿālā anlara ḫışm ḳılup, yidinci[710] ḳat gök ferişteblerin gönderüp, helāk idüp yitürdi. (20) Vaḳti ki ol Ḫallāḳ-ı ḳāhir ve[711] Rezzāḳ-ı ẓāhir, ol ʿāṣī ḫalḳı ki yitirüp şerrin cihān sarāyından ki götürdi. (21) Kemāl-i ḳudreti birle anlaruñ yirine

[707] diyivir T1, T2: cevāb vir BN

[708] yitmiş T1: yetmiş T2, BN

[709] yidi T1, BN: yedi T2

[710] yidinci T1: yedinci T2, BN

[711] ve T1, BN: T2'de yok.

bir dürlü maḫlūḳāt daḫı getürdi. Pes bu taḳdīrce yidi[712] biñ [20a] (1) yılda cihān sarāyına bir dürlü maḫlūḳāt ki getürdi. Anlaruñ zamānesi ḫalḳınuñ eṣdiḳāsından[713] ve eṣfiyāsından[714] (2) bir Süleymān ẓuhūra götürdi[715], nübüvvet ḫātemin eline virdi, nīl taḫtın felekde götürdi. Ol zamāne (3) ḫalḳı emrine fermānber oldı. ʿĀṣīların helāk idüp ḫāke yeksān-ı ebter ḳıldı. Pes ibtidā-i ḫilḳatinden[716] (4) ṣoñra Süleymān-ı Ḫākī'yi gördüm ki zamānesi ḳavmine ḥükm ider sulṭān-ıdı, devrān içinde biñ bir ümmet (5) ḥükmine maḥkūm-ıdı, emrine fermānber musaḫḫar idi.

NAẒM

Yil felekde götürürdi ya Süleymān taḫtını
(6) Ḫalḳ yirde[717] ṭaşur-ıdı diledikçe raḫtını[718]

Anca sulṭān[719] gelmedi bil buña hemtā ʿāleme
Gör ne yüce ḳılmışıdı Allāh anuñ taḫtını

(7) NEṮR

Ḥükemā ḳavlince müvekkel-i hevāmm böyle deyicek Süleymān ḥażret-i ʿaleyhi's-selām eyitdi ki:

−Yā Kemāheynūriş! Ol (8) Süleymān-ı Ḫākī'den benüm zamānuma dek ḳaç Süleymān yüzini gördüñ? Cevāb virdi ki:

---

[712] yidi T1, BN: yedi T2

[713] eṣdiḳāsından T1, BN: eṣdaḳāsından T2

[714] eṣfiyāsından T1, BN: eṣfeyāsından T2

[715] götürdi T1, T2: getürdi BN

[716] ḫilḳatinden T1, BN: ḫalḳından T2

[717] yirde BN: berde T1; perde T2

[718] raḫtı T1, T2: raḫtını BN

[719] sulṭān T1, BN: Süleymān T2

−Yā Nebiyya'llāh! Ḥisābı[720] ḫod itmedüm. (9) Velākin yitmiş[721] seksen biñ miḳdārı Süleymānlar zamānına yitişdüm[722] ve her birinüñ ḫizmetine emr-i Ḥaḳ'la yüz sürüp dergāhına (10) girişdüm, deyicek[723] Süleymān ḥażret-i ʿaleyhi's-selām bunca Süleymānlar gelüp gitdügine ve her birine bu tekvīn ḫizmet itdügine[724] (11) ʿibret alup, baş şalup ṭurdı, ḥayret aġzına fikr[725] engüştin urdı daḫı eyitdi ki:

−Yā Kemāheynūriş! Bu ḳadar (12) Süleymān ki gördüñ, her birisinüñ ḫizmetine yüz sürdüñ. Cemīʿisi bir devrde mi geldiler? Yoḫsa her birisi bir (13) zamānda mı geldiler? Cevāb virüp eyitdi ki[726]:

−Yā Nebiyya'llāh! Her bir Süleymān'ı[727] yidi[728] biñ yılda bir gördüm. Her yidi[729] biñ (14) yılda bir Süleymān ḫizmetine irdüm[730]. Bu taḳdīrce seksen biñ az eksük artuḳ Süleymānlar emrine meʾmūr olmışam, diyüp[731] (15) cevāb virdi.

NAẒM

Gör ne çoḳdan devr idermiş çarḫ-ı gerdūn āşikār
Kim mühendis evveline bulmadı ḥadd ü şümār

---

[720] ḥisābı T1: ḥisāb T2, BN

[721] yitmiş T1: yetmiş T2, BN

[722] yitişdüm T1, BN: yetişdüm T2

[723] deyicek T1: diyicek T2, BN

[724] itdügine T1, BN: itdigine T2

[725] fikr BN: fikir T1; fekr T2

[726] ki T1, BN: T2'de yok.

[727] Süleymān'ı T1, BN: Süleymān T2

[728] yidi T1, BN: yedi T2

[729] yidi T1, BN: yedi T2

[730] irdüm T1, BN: vardum T2

[731] diyüp T1, BN: deyüp T2

(16) Ḥaḳ Teʿālā yaradaldan[732] [735]ʿālemi [734]dimekden [733]كُنْ

Ol bilür ki pes ne vaḳtdan devr ḳılur rūzigār

NEŞR

Ḥükemā ḳavlince (17) Kemāheynūriş tekvīn birle[736] böyle diyicek[737] Süleymān ḥażret-i ʿaleyhi's-selām dünyānuñ köhneligine, çarḫ-ı gerdişüñ ḥāline (18) ve ol tekvīnüñ ʿömr-i eṭvāline naẓar ḳılup, ġāyet taʿaccüb idüp daḫı suvāl itdi ki:

−Yā tekvīn-i ḥevāmm! Bunca ʿömr-i (19) ṭavīl içinde, Süleymān-ı Ḫākī zamānında ʿacāyıb ve ġarāyıb ne gördüñ ve anlaruñ heyʾetleri ṣıfatlarınca-y-ıdı. (20) Cevāb virdi ki:

−Yā Nebiyya'llāh! Ḥaḳ Teʿālā bu Ḫākī ḳavmini ki dürütdi, cān virüp ki yaratdı. Cemīʿsinüñ (21) ġıdāsı ḫāk-idi ve ḫākden biten nebātāt-ıdı. Ve şekilleri daḫı pūzīne-serv ü şīr-sīne ve pīl-pā. Ammā ki iki gözleri [20b] (1) var[738] yirlü yirinde. Velī bir gözi müdevver rāst alnında ve āvāzları ġāyet bülend; söze gelüp söyleşeler, gök (2) gürler gibi gürleşürlerdi. Ammā ki zamānlarında Süleymān olan kimsenüñ yüzleri niḳāblu-y-ıdı ve kendüler (3) cinnī libāsların geyerlerdi. Kimse anları ne'şkildedür, bilmez-idi. Ve ādem elleri gibi ikişer elleri daḫı vardı ādem gibi; (4) her ne ki yiseler elleriyle dutup yirlerdi, şükrin dirlerdi.

Daḫı çünkim[739] üç dört yıl ki bunuñ üzerine (5) geçdi. Bu Ḫākī ḳavm[740]yir vuḥūşunı ve gök ḳuşunı incitmege başladılar. Allāh'uñ tesbīḥini unıdup Ḥaḳḳ'a şirk (6) getürdiler, dīn ü diyānet içlerinden götürdiler. Allāh Teʿālā'nuñ bu ḫizmetini edā itmeyicek ol Ṣāniʿ-i

---

[732] yaradaldan BN: yaradañdan T1; yaraduñdan T2

[733] Yasin, 82. âyet kastedilmektedir. Âyetin tam meali şöyledir: Bir şeyi dilediği zaman onun emri o şeye ancak "Ol!" demektir. O da hemen oluverir.

[734] dimekden T1, BN: dimekdür T2

[735] ʿālemi BN: ʿāleme T1, T2

[736] birle T1, T2: BN'de yok.

[737] deyicek T1: diyicek T2, BN

[738] var T1, BN: T2'de yok.

[739] daḫı çünkim BN: çünki T1, T2

[740] ḳavm T1, BN: ḳavim T2

Ẕü’l-celāl (7) ve Ḳādir-i ber-kemāl çünki bunlaruñ bu azġunlıḳların[741] kim gördi. Kendü içlerinden ḳırḳ dört peyġāmber gönderdi. (8) Ol Ḫākī ḳavmin Allāh Teʿālā’ya daʿvet itdiler, dönmedi anlardan Allāh Teʿālā’ya. İllā ki az ḳavm. Andan ṣoñra Allāh Teʿālā (9) ol nebīlerüñ bir mürsel nebīsinden bir Süleymān dünyāya getürdi, nübüvvet ḫātemin aña erzānī ḳıldı. (10) Yil felekde taḫtın götürdi, meġāribe meşārıḳa yitürdi. Andan Allāh Teʿālā emr itdi ki ol Ḫākī[742] ḳavmin Allāh Teʿālā’ya[743] (11) daʿvet ḳıla, gelmeyenlerin helāk ide.

NAẒM

Ḥükmi böyle idicegez ol ilāh
(12) Pes muṭīʿ oldı Süleymān pādişāh

İstedi kim emr-i Ḥaḳḳı ṭutıban
Müşrikānı[744] eyleye küllī tebāh
(13) NEṢR

Yā Nebiyya’llāh! Ḳaçan ki Süleymān-ı Ḫākī’ye Allāh Teʿālā ki[745] Süleymānlıḳ ki rūzī ḳıldı, müşrikleri īmāna (14) daʿvet gelmeyene ʿuḳūbet itmegi[746] ki emr itdi. Andan Süleymān ḥażret-i ʿaleyhi’s-selām ṭabl ü ʿalem-ile[747] ḫayl ü ḥaşem-ile yil taḫtını götürüp, ʿālem ü (15) eṭrāfa ki seyr idüp müşrikler maḳāmına ki vardı. Meʿa’l-ḳıṣṣa çünki Süleymān-ı Ḫākī ol ḳavmi īmāna (16) daʿvet itdi. Anlar [daḫı][748] Süleymān’uñ ḥaḳ peyġāmber idügine inkār idüp muʿcize istediler. Süleymān eyitdi ki:

−Dileñ, her ne ki (17) isterseñüz Allāh Teʿālā’nuñ ʿināyeti birle ol muʿcizeyi gösterem. Ol ḳavm didiler ki:

---

[741] bu azġunlıḳların BN: azġunlıġın T1, T2

[742] Ḫāk T1, BN: Ḫākī T2

[743] Allāh Teʿālā’ya T1, T2: Ḥaḳḳ’a BN

[744] müşrikānı T1, BN: müşrikān T2

[745] ki T1: T2 ve BN’de yok.

[746] itmegi T1, T2: BN’de yok.

[747] ʿalem-ile T1, BN: ʿilm-ile T2

[748] daḫı BN: T1 ve T2’de yok.

−Bir cānavar çıḳsun bu yirden[749] (18) ki başı öküz başı gibi, ḳuyruġı ʿaḳreb [ḳuyruġı][750] gibi altı ayaġı ola ve ard ayaġında bıçġusı ola erre gibi ve at yüzlü ola (19) ve fīl gözlü ola. Boynuzları ola cāmūs boynuzı gibi ve arslan gögüslü ola ve kerkes ḳanadlu ve yılan (20) ḳuyruḳlu ve deve ayaḳlu ola. Ḳaçan ki Süleymān ʿaleyhi's-selām anlaruñ sözini ki işitdi. Pāk ṣudan arı āb-dest alup (21) iki rekʿat[751] ḥācet namāzın ḳılup, duʿā-y-ıçun el götürüp[752] Ḫālıḳ'a ḥālin ʿarż eyledi. Ḥaḳ Teʿālā Süleymān'uñ duʿāsın **[21a]** (1) müstecāb ḳılup, seccādesi altındaġı ṭopraḳdan ol ḫalḳuñ istedügi şekilde bī-ḳıyās u bī-ḥad çekirge yaradup, (2) ṭopraḳ içinden eşüp ṭaşra çıḳardılar. Ḳavm-i Ḫākī naẓar ḳılup ki baḳdılar. Süleymān'ı ḥaḳ peyġāmber bilüp ṣu gibi ḫāk-i (3) pāyına yüz sürüp aḳdılar. Allāh'a īmān getürüp, Süleymān-ı Ḫākī dīnine girüp, küfr ü şirk ü ẓulümātından çıḳdılar. Andan (4) ṣoñra ol muʿcizāt-ıla ẓāhir olan cānavarlar nesli üreyüp cihānı ṭutdı. Her yil vaḳtinde çıḳup şeklin ẓāhir (5) itdi[753] ki anlar çekirge cinsi-y-idi, andan aḳdem çekirge yoġ-ıdı. Çekirgenüñ ibtidā ḫalḳı Süleymān-ı Ḫākī muʿcizesiydi. (6) Ẓāhir oldı ki şekl-i şemāyilinde andan ʿacībter cānavar yoḳdur.

NAẒM

Ol zamānda ḫilḳat oldı yā Süleymān bu melaḫ
(7) Ḳādirüñ ḳudretlerin fikr eyleyüp Ḥaḳḳa ne baḳ

Gör neler ḫilḳat idüpdür Ḫālıḳ Aʿẓam lā-şerīk
Ki⌣oldurur Allāh u Vāḥid bī-zevāl ü şāh-ı Ḥaḳ

[749] bu yirden T1, T2: BN'de yok.

[750] ḳuyruġı BN: T1 ve T2'de yok.

[751] rikʿat T1: rekʿat T2, BN

[752] götürüp T1, BN: getürüp T2

[753] itdi T1: eyitdi T2, BN

(8) NEṢR[754]

Ḥakīm ḳavlince müvekkel-i hevāmm bu vech-ile diyicek[755] çekirgenüñ[756] aṣl-ı ḫilḳatin beyān idicek ve muʿcize-i (9) Süleymān'ı söyleyüp ʿayān idicek[757] yine Süleymān bin Dāvūd eyitdi ki:

−Yā tekvīn-i hevāmm, bi-llāhi'l-ʿaẓīm daḫı ol Süleymān (10) zamānında ʿacāyıb ne gördüñ, bize cevāb vir, diyicek cevāb virdi ki:

−Yā Nebiyya'llāh, Süleymān-ı Ḫākī zamānında ʿālem (11) sarāyın seyrān iderken meġāribden meşārıḳa giderken yil[758] taḫt-ı Süleymān'ı götürüp ḫayl ü ḥaşem serīr üzre[759] oturup (12) dīvān ṭutmış-iken, ḳavm-i Ḫākī daḫı Süleymān emrine maḥkūm olmışken, Süleymān-ı Ḫākī'nüñ göñlinden bu geçer (13) ki ʿacabā cihān sarāyına benden aḳdem bir Süleymān daḫı geldi mi ola; zamānesi ḳavmi kendüye fermān oldı mı ola; nübüvvet (14) ḫātemin eline alup Süleymānlıḳ ḳıldı mı ola diyicek, dördünci ḳat gökden bir melek-i muḳarreb gelüp Ḥaḳ Teʿālā selāmın getürüp eyitdi ki: (15)

−Yā Süleymān-ı Ḫākī, şol ḳarşuda gördügüñ baḥr-ı Muḥīṭ kenārındaki ḳarlu ve ṭaşlu ve aġaçlu ulu ṭaġ bād-ı ṣarṣara ḥükm (16) it. Bir yanın götürsün[760] anuñ altında bir şehr vardur ol şehrüñ vasaṭında[761] bir Süleymān merḳadı vardur varup ziyāret (17) eyle; tārīḫin oḳuyup müşkilüñ ḥal ḳılup istiġfār u[762] tevbeye gelüp günāhuña kefāret eyle, diyicek Süleymān (18) emr[763] itdi. Müvekkel-i bād taḫt-ı Süleymānī'yi yiryüzine indürüp ve ol ṭaġ dibine

---

[754] neṣr T1, BN: T2'de yok.

[755] deyicek T1: diyicek T2, BN

[756] çekirgenüñ T1, BN: çekergenüñ T2

[757] idicek T1, BN: idincek T2

[758] yil T1, BN: yel T2

[759] üzre T1, T2: üzere BN

[760] götürsün T1, BN: getürsün T2

[761] vasṭında T1, BN: vasaṭında T2

[762] u T1, BN: T2'de yok.

[763] emr T1, BN: T2'de yok.

baḥr-ı Muḥīṭ kenārına ḳondurdı[764] daḫı zamānesinüñ (19) ḥükemāsın, ʿuḳalāsın cemʿ itdi. Eyitdi ki: Baña Ḥaḳ Teʿālā'dan melek-i muḳarreb gelüp ḫaber getürdi ki bu (20) ḳarlu ulu ṭaġuñ altında ḳadīmden ḳalmış bir ulu şehr vardur, o şehrüñ ortasında bir merḳad-ı Süleymān vardur anı ziyāret (21) ḳılam. Ammā benüm göñlüm ḳabūl itmez ki bu gelen melek mi ola ve yāḫud cin midür ki melek ṣūretine girüp gelmiş ola. Zīrā ki [21b] (1) bu ḳarlu ṭaġuñ yüceligine nihāyet yoḳ bunuñ altın ḳazup şehri binā itmek ḫod mümkin degül, ʿaḳıldan[765] ḫāricdür. Ve eger ki (2) ṣoñradan iḥdāṯ olundı dirsevüz[766] nice şehr ola ki vīrān olduḳdan ṣoñra müddet-i rūzgārla bunuñ gibi (3) ʿaẓīm ṭaġ iḥdāṯ ola, diyicek[767] ol zamānenüñ kāmilleri[768], ʿāḳilleri, ḥükemāsı, fużalāsı cevāb virdiler ki: (4)

−Yā Süleymānü'z-Zamān, bil ki bu dünyānuñ aḥvāli müteġayyirdür bir müddetde bir yir ki ṣaḥrā ve düz yazı olsa bir niçe biñ (5) yıl müddetden ṣoñra deñiz olur ve deñizler yazı olur ve ulu ṭaġlar ṣaḥrā olup ve ovalar düz, yirler ṭaġ olur; ḥükemā (6) böyle deyicek Süleymān eyitdi ki: Nite cevāb virdiler ki:

−Yā Süleymān, bir balçıġuñ güneş bir niçe biñ yıl müddet eṯer itse (7) ol balçıḳ ṭaş olur ve daḫı ulu ṭaġlar yıḳılup yazu[769] olduġı bu ki gāh gāh zelzele olmaġ-ıla ulu ṭaġlaruñ (8) bir ṭarafı yıḳılur, uçrum olur ve ḳatı yirlerüñ bir ṭarafını[770] yil ve yaġmur, ʿālī ʿālī çuḳur eyler ve baʿżı yirleri yüce (9) idüp ṭaġ olur. Pes zamān-ıla, yaġmur-ıla, güneş eṯeriyle ṭoñar ṭaş olur. Pes yaġmurla ve güneşle ruṭūbet girür ve güneş (10) eṯerinden ḳurur. Şāʿiḳa inse üstine ve yāḫud zelzele olsa pāre pāre olur ve yil anı yumşadur düz yir eyler. Ammā ki (11) yā Süleymān, Deñizlerüñ nicesi yazı olmaġa sebeb oldur ki ṭaġlarda yaġmur çoḳ olur, ṭaşın ve aġacın (12) ve ḳumın ve ṭopraġın alur deñize döker ve bir ṭarafına yıġar, ḥattā aṭa gibi olur, yücelür. Pes niçe biñ yıl (13) içinde müddetler çoġalur, ṣuyı sürer ve bir ṭarafa[771]

---

[764] ḳondardı T1: ḳondurdı T2, BN

[765] ʿaḳıldan T1, T2: ʿāḳilden BN

[766] dirsevüz T1, BN: dirsüz T2

[767] diyicek T1, BN: deyicek T2

[768] kāmilleri T1, T2: BN'de yok.

[769] yazu T1, BN: yaz T2

[770] ṭarafını T1, BN: ṭarfını T2

[771] ṭarafa T1, BN: ṭarafına T2

daḫı dolar[772] ḳuru deñiz olur, deñiz yiri ḳuru yir ḳalur (14) ve daḫı niçe deñiz yiri ṭaġ olur ve niçe ṭaġlar yiri zamān-ıla[773] yazı olur ve niçe kerre gördük ki zelzelede (15) yirler yarıldı yarıḳlarından baḳup naẓar itdük, içinde kireçlerle yapılmış dīvārlar görünür. Pes bu ṭaġlar ki (16) deñizdedür ve adalardur, baʿżı ḳadīmden ṭaġdur ki zamān-ıla Ṭūfān-ı Nūḥ gibi ṭūfān olup yirden ṣu çıḳup (17) gökden yaġmur yaġmaġ-ıla ṣaḥrāları deryā olup çevresin iḥāṭa ḳıldı ve baʿżı daḫı budur ki deñiz andan (18) aḳdemdür. Ammā ki deñizüñ orasına zamān-ıla yil esüp aġaçlar, ṭomruḳlar çatılup yil esüp deñiz mevciyle (19) ḫār u ḫāşāk cemʿ olup üzerine yil toz u ṭopraḳ yıġmaġ-ıla ve yaġmur yaġup[774] üzerinde aġaç bitmeg-ile (20) adacuḳlar, cezīreler ḥāṣıl olur diyüp ḥükemā-i ḳavm-i Ḫākī cevāb virdiler.

NAẒM

(21) Böyle diyüp ol zamāne ʿālemi her ne ki var
Pes edeble oldı sākin şāh öñinde tācver

Diñleyüben şeh Süleymān Ḫākī aldı ʿibreti
[22a] (1) Diñle imdi ḳıṣṣa nedür vir ṣalavāt mā-ḥaẓer

NEṢR

Ḥakīm ḳavlince ḥükemā, ʿulemā böyle diyicek Süleymān-ı Ḫākī (2) eyitdi: Ḫākī ḳavminden gelen maḫlūḳāt cinsinden rūzgār-dīde yirler elümüze girse göreydük. (3) bu ṭaġuñ altında[775] şehir gördiler mi yāḫud görmediler mi şübhemüz ḥal olsa diyince eyitdiler ki:

−Yā Süleymānü'z-Zamān, sen (4) nüfūsīye degül rūḥānīye daḫı ḥükm ider sulṭānsın müvekkel ferişteler ki melikler emirlerindedür[776], Ḥaḳ Teʿālā iẕniyle[777] (5) ki fermānberlerdür, anlardan daḫı suvāl eyleye ki bu ṭaġ altında şehr gördiler mi, Süleymān

[772] dolar T1, BN: döker T2

[773] zamān-ıla T1, BN: T2'de yok.

[774] yaġup T1, BN: yıġup T2

[775] altında BN: altına T1, T2

[776] emirlerindedür T1, T2: emrindedür BN

[777] iẕniyle T1, BN: adıyla T2

dergehine irdiler mi. Zīrā ki (6) melāyike ʿömri ṭavīldür, nefsānī maḫlūḳāt[778] ʿömri ḫod ḳalīldür, bu müşkilüñ senüñ melāʾike ḥal ider, diyüp (7) cevāb viricek Süleymān bin Ḫākī daḫı müvekkeli ki nübüvvet taḫtına ḥākimdür, suvāl itdi ki: Hīç bu ṭaġ yirinde (8) şehr gördüñ mi? Eyitdi: Görmedüm. Ammā ki benüm ʿömrümden müvekkel-i ḫātem ʿömri ziyādedür. Zīrā ki Allāh Teʿālā (9) evvel nübüvvet ḫātemin yaratdı müvekkel-i melek[779] birle. Andan ṣoñra bu serīri yaratdı men kemīne (10) ile kim ḥıfẓ idem. Pes Süleymān-ı Ḫākī müvekkel-i ḫāteme ṣordı, eyitdi ki:

−Yā Süleymān, ben bu ṭaġı böyle gördüm. (11) Ammā ki bu ʿālemüñ ḥālinden ve cihānuñ aḥvālinden ve bu ṭaġuñ şehrinden ve şehrüñ nehrinden ḫaber bileyin dirseñ (12) buña ol[780] dört melek-i muḳarribden ġayrı kimesne gelüp cevāb viremez kim biri Cebrāʾīl'dür ve biri ʿAzrāʾīl'dür (13) ve Mīkāʾīl'dür ve İsrāfīl'dür ʿaleyhimü's-selām müvekkel-i ḫātem böyle diyicek Süleymān-ı Ḫākī eyitdi:

−Yā müvekkel-i (14) ḫātem, bu ṭaġuñ altındaġı şehr içinde yatan merḳadında bir[781] Süleymān-ımış, eyle olsa ol Süleymān'uñ maʿlūmdur[782] ki elinde (15) nübüvvet ḫātemi vardur ki iẕn-i Ḥaḳḳ-ıla eline almış-ıdı, cemīʿ maḫlūḳāt anuñla ḥükm ḳılmış-ıdı, bād üzre taḫtın ṣalmış-ıdı. (16) Pes sen ol Süleymān'ı neden bilmeyesin diyicek cevāb virdi ki:

−Yā Süleymān-ı Ḫākī[783], Ḥaḳ Teʿālā saña bu deñlü ʿaḳl u (17) idrāki mi virdi? Taḥḳīḳ şöyle bil ki Ḥaḳ Teʿālā kemāl ü ḳudret birle neçe biñ ʿālem ve her ʿālemde bir ḫātem ve ol (18) ḫātemi ḥıfẓ itmege bir melek-i müvekkel ḫilḳat itmişdür ve yine cümlesini giderüp, varlıġın ʿadem ḳılup[784] bir ḫātem daḫı (19) yaradup bir melek-i müvekkel daḫı dürüdüp bir Süleymān daḫı getürmişdür, yile ḥükm idüp taḫtını gök yüzinde (20) götürtmişdür[785].

---

[778] maḫlūḳāt T1, T2: maḫlūḳ BN

[779] melek BN: melik T1, T2

[780] ol T1, BN: evvel T2

[781] merḳadında bir T1, T2: BN'de yok.

[782] maʿlūmdur T1, BN: maʿlūmıdur T2

[783] Süleymān-ı Hākī T1, T2: Süleymān BN

[784] ʿadem ḳılup T1, T2: ʿademe virüp BN

[785] götürtmişdür T1, BN: T2'de yok.

−Yā Süleymān-ı Ḫākī, bir gün Ẕerre ṭaġına çıḳdum Ḳāf'uñ dördünci ḳullesindedür, Ḳāf'uñ (21) altındadur anda bir nūrdan ḳubbe gördüm[786] sürüp yanına vardum, naẓar ḳılup bildüm ki ol ḳubbe Süleymānlar ḫāteminden [22b] (1) yapılmış, çār-rükn kemerleri ṭartılmış, eyle yüksek ki evc-i felege çıḳmış. Lākin ḳubbesinüñ devri tamām olmamış eksügi var, (2) çevresinde yüz biñ ḥāfıẓ-ı rūḥānī var ki her biri ol ḳubbeyi ṭavāf iderler ve ziyāret ḳılup secde-i şükr iderler, Ḥaḳḳ'a iḫlāṣ-ıla ʿibādete meşġūller.

(3) NAṢĪḤAT KERDEN-İ MELEK BE-ḤAŻRET-İ SÜLEYMĀN ʿALEYHİ'S-SELĀM[787]

Yā Süleymān eyle bil ki bī-gümān
Köhnedür ġāyet felek devr-i cihān

(4) Ḫilḳat olup döneliden māh u mihr
Çoḳ Süleymān geldi ele aldı mühr

Bu havāda duralıdan gökde yil
(5) Çoḳ Süleymān taḫtını götürdi bil

Çarḫa girüp döneliden nüh felek
Epsem olup ṭuralı gāv ü semek

(6) Çoḳ Süleymān geldi işbu ʿāleme
Taḫta binüp ḥākim oldı ḫāteme

Çoḳ Süleymān cānın aldı bu felek
(7) Çoḳ Süleymān ḫātemin yutdı semek

Ne Süleymānlar gelüpdür bellü bil
Gökde taḫtın götürürken şāha yil

[786] nūrdan ḳubbe gördüm T1, T2: ḳubbe gördüm nūrdan BN

[787] Meleğin Hz. Süleymân'a nasihat etmesi.

(8) ʿÖmri baḫtına irüp anuñ ḫalel
Tācını başdan düşürdi dest-i ecel

Ġarre olan tāc u taḫt u devlete
(9) Faḫr ḳılan salṭanatla milkete

Nefʿi ne ki ḫalḳa sulṭān olasın
Çünki āḫir ḫāke yeksān olasın

(10) Ṭut Süleymān ya Sikender olasın
Aṣṣı ne ki sen de ebter olasın

N'ola ḫizmet itse şeh Efrāsiyāb
(11) Degmez aña sinde[788] etüñ yir[789] zübāb

N'ola Rüstem bendeñ-ise fīl ü zūr
Sinde[790] āḫir yiye etüñ[791] mār u mūr

(12) N'ola milküñ Mıṣr ola ʿAnteb daḫı
Aṣṣı ne cismüñ yiye ʿaḳreb daḫı

N'ola ḫizmet itse saña ḫalḳ-ı Şam
(13) Nefʿine sen de yatasın ṣubḥ u şām

N'ola taḫtuñ ṭutsa yil evc-i felek
Añ anı baġruñ yiye sinde[792] siñek

---

[788] sinde T1, BN: sende T2

[789] yir: yiye T1, T2, BN

[790] sinde T1, BN: sende T2

[791] yiye etüñ: etüñ yiye T1, T2, BN

[792] sinde T1, BN: sende T2

(14) Māl-i ʿālem degmez āḫir mārına
Bāġda gülüñ ḳoḫusı vü hem ḫārına

Yārlığı degmez anuñ ayrulıġa
(15) Ṣıḥḥat-ı ʿālem daḫı ṣayrulıġa

Mihr-i dünyā degmez āḫir ḳahrına
Şükrinüñ şehdi daḫı [bir][793] zehrine

(16) Furṣatı dehrüñ deger mi fevtine
Dirligi ʿömrüñ deger mi mevtine

Her ne kim var ʿālem içre ḥāle ḫāk
(17) Var kemāl-i āḫirinde bir zevāl

Şemsi gör vaḳt-i seḥer bulur kemāl
Vaḳt-i şām irer aña naḳṣ-ı zevāl

(18) İy gör ki bedr olur gāhī hilāl
Ādemi gör şād olur geh pür-melāl

Ḥāl-i dünyā pes degüldür ber-ḳarār
(19) ʿĀḳil olan itmedi bunda ḳarār

Kāmil ol ki dünyeye egri baḳa
Terk idüben fānīyi ister beḳā

(20) Çünki ʿālem fānīdür iy pür-hüner
ʿĀḳil olan nite ider aña naẓar

[793] Vezne uydurmak için "bir" tamamlanmıştır.

Böyle diyüp Şeh Süleymāna melek
(21) Oldı sākin vir ṣalavāt bul dilek

DER BEYĀN-I TEMṢĪLĀT-I DĀSTĀN-I MĀŻĪ[794]

[23a] (1) Bu Süleymān-nāmeden maḳṣūd pes
Maʿrifetdür añlar-ısañ ḫoş nefes

Maʿrifet bu kendüʾzüñi bilesin
(2) Ḥaḳḳa ṭāʿat it ki Ḥaḳla bilesin

Ḥaḳḳ-a ṭāʿat eyle dāyim bī-şümār
Milk ü māla ẕerre ḳılma iʿtibār

(3) Dut Süleymān olasın mālik-riḳāb
Ten cihāndur rūḥ Süleymān Bū-türāb

O melek ʿaḳluñdur añla yā emīr
(4) Dut sözin ki nuṣḥı-durur dil-peẕīr

Kendü nefsüñ bilmege eyle fikir
Ḥaḳḳa ṭāʿat eyleyüp ḳılġıl şükür
(5) Kim bu ḫalḳı itdüginden Ḥaḳ murād
Bu ki ṭāʿat eyleyesin gey ziyād

Ṭāʿat aña ḳıl ki oldur ḥaḳ ilāh
(6) Birligine şāhid anuñ māsivāh

Küfr ü şirkden ḳalbüñi eyleyü pāk
Nūr-ı īmān birle ḳılġıl tābnāk

---

[794] Geçmiş örnek hikâyeler hakkında.

(7) Tā ki Allāh ḳalbüñe ide naẓar
Nār-ı dūzaḫ cānuña⌣olmaya maḳar

Ḥaḳḳa cāndan ider-iseñ ṭāʿatı
(8) Cānuña cā idisersin[795] cenneti

Āh eger kim aldaya seni racīm
Āteş içre meskenüñ ola caḥīm

(9) Ḥaḳḳa lāyıḳ eylegil ṣāliḥ ʿamel
Ki ide raḥmet saña Ḥaḳ ʿAzze ve Cel

DER BEYĀN-I MECLİS-İ ĀḪAR[796]
(10) Çoḳ şükürler ol Ḫudāya ṣubḥ u şām
K'oldı üç yüz yitmiş[797] bir bāb tamām

Çün ʿināyet eylediyse Allāh Teʿāl
(11) K'işbu[798] meclis āḫir oldı ber-kemāl

Lüʾlüʾi[799] menşūr olur neṣr-i ṣaḥīḥ
Naẓmumuz dürr ü güher ḫānum melīḥ

(12) Söz güherdür añlayan ṣarrāf pes
Sözden özge nesne yoḳ şīrīn-nefes

Sözden özge nesne olsa bī-gümān
(13) Aḥmede anı gönderürdi müsteʿān

---

[795] idisersin T1, BN: sersin T2

[796] Son toplantı hakkında.

[797] yitmiş T1: yetmiş B

[798] ki⌣işbu T1, BN: işbu T2

[799] lüʾlüʾi T1, T2: lüʾlüʾen BN

Söz-dürür Tevrāt-ıla İncīl hem
Söz-dürür Furḳān-ıla Tenzīl hem

(14) Söz-dürür Furḳān-ıla Tenzīl hem[800]
Sözden özge nesne yoḳdur bil hem

Sözden özge nesne yoḳdur muʿteber
Ẕīre sözdür ṣuḥf-ı Ḳurʾān nāmver

(15) Ḥaḳḳa minnet iy emīr-i nīk-nām
Söyledüm aḥsen ḥadīṯ emlaḥ kelām

Müstemiʿden bu-durur ammā murād
(16) Eyleye Firdevsīyi ḫayr-ıla yād

Kim iderse ḫayr-ıla[801] bir dem duʿā
Ḥācetin neyse anuñ virsün Ḫudā

(17) İy türābı ādem ḳılan nārı enār
Bādı ʿĪsī ṣuyı idendür ābdār

O ḥabībüñ Muṣṭafānuñ ḥürmeti
(18) ʿAfv idüp Firdevsīye vir cenneti

İsteseñ ger cenneti dāru's-selām
Vir ṣalavāt Muṣṭafāya hem selām

(19) Oḳuyana diñleyene yazana
Raḥmet it ıṣlāḥ idüben düzene

---

[800] "Söz-durur Furḳānıla tenzīl hem" mısra'ı T1 ve BN'de iki kere yazılmış.

[801] ḫayr-ıla T1, BN: ḫayrı T2

SÜLEYMĀN-NĀME'NÜÑ ÜÇ YÜZ YİTMİŞ[802] İKİNCİ MECLİSİNÜÑ ẔİKRİNDEDÜR[803] (20)

Çün perīşān zülfüñ itdi cānā ḳayġulu meni
Vaṣluñ-ıla eyle şād öldür yāḫu var ḳo meni

(21) Ṣanma kim miskīn ṣaçuñ sevdāsı dilden gide [804] dost
Gerçi üzülmek ḳaṣdın itdüñ derd-ile [bu meni][805]

Çeşmüñ iki āhūdur ki şīr-i cāna ḳaṣd ider
[23b] (1) Hū diyelüm ki āhūlardan ḥıfẓ ide yā Hū meni

İy ṣaçı leylī ṭabībüm şerbet-i laʿlüñi ṣun
K'itdi ʿışḳuñ ʿaḳlumı mecnūnveş delü meni

(2) Pāy-būsuñ[806] olmasın[807] dilber ḳıla Allāh[808] mezīd
K'umaram ʿışḳuñ rehinde ḫāk ide ol ārzū meni

Būy-ı zülfüñ derdi baġrum nāfeveş k'eyledi ḫūn
(3) ʿIşḳuñ idüp postpūş gezdürür havā su meni

Zāhide ṭaʿn itme ger terk itmesem maḥbūb[809] meni
ʿĀşıḳam rüsvā-yı ḫalḳ itse ne var bu ḫū meni

---

[802] yitmiş T1: yetmiş T2, BN

[803] Süleymân-nâme'nin üç yüz yetmiş ikinci meclisini anlatır.

[804] "iy" kelimesi vezni bozduğu için kaldıılmıştır.

[805] Vezni tamamlamak için eklenmiştir.

[806] pāy-ı būsuñ T1, BN: pāy-ı būseñ T2

[807] olmasın T1, BN: olma T2

[808] ḳıla Allāh T1, T2: ḳıla Allāh BN

[809] maḥbūb BN: maḥbūbu T1, T2

(4) Tīr-i ġamzeñ aldı cānum ʿışḳuña oldum şehīd
Ḳan yudup öldüm iy ḳanlu ḳanum-ıla yu meni

Aruna Mūsī-y-ile ṭopraġa ṣaldum nām u neng
(5) ʿIşḳuñ odı yaḳdı dil söyündürimez ṣu meni

Virdi[810] vāʿiẓ çoḳ naṣīḥat k'uṣṣuñı Firdevsī dir
N'eyleyem k'ʿışḳ-ı ezelī itmedi uṣlu meni

(6) Sen Süleymān k'oldı mālik ḥüsn-i Belḳīs iline
Mūruña eyle ḫoş naẓar ḫiẕmetde bil būbū meni

İy Sikender-der Ferīdūn-salṭanat[811] şeh Bāyezīd
(7) Medḥüñ içre himmetüñdür eyleyen ḫoş-gū beni[812]

Bir duʿācı kemteremdir dergehüñde yā emīr
Ḫiẕmetüñe baġladum bil bil eli baġlu beni[813]

(8) Diñle imdi bu Süleymān-nāmeden bir ḫoş beyān
Vir ṣalavāt Aḥmede ammā ṣād it iy meh-rū beni[814]

DER BEYĀN-I ḲIṢṢA-İ SÜLEYMĀN-I ḪĀKĪ VE ḲAŻIYYE-İ (9) SÜLEYMĀN-I BŪ-TÜRĀB [815]

---

[810] virdi T1, T2: itdi BN

[811] Sikender-der Ferīdūn-ṣalṭanaṭ T1, T2: devr-i Ferīdūn ṣalṭanaṭ BN

[812] beni T1, T2: meni BN

[813] beni T1, T2: meni BN

[814] beni T1, T2: meni BN

[815] Süleymân-ı Ḥakī hikayesi ve Süleymân Bū-türāb konusu hakkında.

Loḳmān ibni ʿĀd[816] ol ḥakīm-i fāżıl u hünermend üstād ḳavlince naḥl-bendān-ı reyḥān-ı ḥaḳāyıḳ ve çehre-küşāyān-ı (10) ṣuver-i daḳāyıḳ ol vech-ile ṣaḥīḥ ḥikāyet ḳılurlar ki ve Eflāṭūn-ı Yunānī ol ḥükemānuñ reʾyin, cihānuñ ehl-i ʿirfānı (11) naḳlince dārāyendegān-ı encümen-i esrār ve pīrāyendegān-ı çemen-i aḫyār ol vech-ile ṣarīḥ rivāyet ḳılurlar ki: Ḳaçan ki el-hevāmm müvekkel-i (12) muḳarreb Heyṭāgāʾīl getürdügi Kemāheynūriş tekvīni sözin[817]bu araya kim[818] getürdi. Andan Süleymān bin Dāvūd ʿaleyhimā'ṣ-selām (13) muḳaddem gelen Süleymān-ı Ḫākī ḳıṣṣasın diñleyüp ʿibret alup nefsine inṣāf [virdi][819] daḫı eyitdi ki:

−Yā tekvīnü'l-hevāmm ve iy Kemāheynūriş!

Ne ġarāyıb (14) sözler söyledüñ kim kelimātuñla göñlümüzi müşerref eyledüñ luṭf idüp Süleymān-ı Ḫākī ḳıṣṣasın tamām itgil, diyicek tekvīn yirinden (15) ṭurup, Süleymān devletine duʿā ḳılup eyitdi ki:

−Yā Nebiyya'llāh! Taḥḳīḳ şöyle bil kim Süleymān-ı Ḫākī mührinüñ müvekkeli melek buncılayın kelimāt (16) idicek, Süleymān-ı Ḫākī bildi ki cihān sarāyına kendüden aḳdem niçe Süleymānlar gelmiş gitmiş kim her birisin felek ḫāke yeksān[820] (17) ḳılmış[821]. Pes andan ṣoñra eyitdüm:

−Yā müvekkel-i ḫātem! Bu yire sen geldügüñ var mıdur ve bu ṭaġı gördügüñ var mıdur? Cevāb virdi ki: (18) Ben bu[822] kūhistānı[823] gördüm. Ammā ki ṣaḥīḥin bilmek dilerseñ müvekkel-i bāda ṣor ki yiller üzerine müvekkeldür, diyicek Süleymān emr itdi (19) müvekkel-i bād melek-i Naġmaġāʾīl geldi Süleymān-ı Ḫākī'ye selām virdi. Ol daḫı ʿaleyk alup andan suvāl itdi ki:

---

[816] ʿĀd T1, BN: ʿĀdil T2

[817] sözin T1, BN: sözin kim T2

[818] kim T1, BN: T2'de yok.

[819] virdi BN: T1 ve T2'de yok.

[820] yeksān BN: yiksān T1, T2

[821] ḳılmış T1, T2: itmiş BN

[822] bu T1, T2: BN'de yok.

[823] kūhistānı T1, BN: kūhüstānı T2

−Yā müvekkel-i (20) bād, hīç bu kūhistānı[824] gördüñ mi ve bu araya irdüñ mi[825] diyicek müvekkel-i bād ol ṭaġa diḳḳatla naẓar ḳılup andan yaña (21) teveccüh idüp eyitdi ki[826]:

−Yā Süleymān-ı Ḫākī, neʿam, bilürem ki bu ṭaġuñ altında sencileyin bir Süleymān ḳabri vardur kim aña Süleymān-ı Bū-türāb [24a] (1) dirler-idi zamānında niçe biñ biñ maḫlūḳāt niʿmetin yirler-idi daḫı el götürüp mübārek rūḥıyçun duʿā ḳılurlardı. (2) İmdi sen daḫı duʿā ḳıl, diyicek Süleymān ḥażret-i ʿaleyhi's-selām el götürüp ḥāżır olan melāʾike, ḥükemā, ʿulemā, enbiyā, (3) etḳiyā, ẓürefā, fuṣaḥā "āmīn" diyüp ol zamānuñ geçmiş peyġāmberleri ervāḥına ṣalavāt virüp Allāh'a tekbīr getürdiler, duʿādan (4) fārıġ olıcaḳ Süleymān-ı Ḫākī eyitdi:

−Yā müvekkel-i bād, ḫaber vir bize ki bu ṭaġ ġāyet de ulu ṭaġdur, buʿaẓīm kūhuñ altında (5) peyġāmber ḳabri n'eyler, diyicek müvekkel-i bād eyitdi:

−Yā Süleymān-ı Ḫākī! Bilmez misin ki cihānuñ ḥāli nedür ve feleklerüñ (6) esrārı nedür? Vaḳt olur ki Allāh Teʿālā'nuñ emri birle[827] ḳurı yirler deryā olur; vaḳt olur ki kūhistānlar müddet-i (7) rūzgārla ṣaḥrā ve beyābān olur; vaḳt olur ki ol Ḳahhār pādşāh deryāları ḳurı yir idüp, şecerler[828] bitürüp şehristān (8) ider ve şehrleri ḫarāb, ḫalḳın türāb, maʿmūr yirlerin mesken-i būm u ġurāb ider.

NAẒM

(9) Yā Süleymān añlamışam ben melek
Kem[829] iken çoḳdan ḳılur devrān felek

Müddet-ile ḳurı yir deryā olur
(10) Müddet-ile ṭaġ hem ṣaḥrā olur

---

[824] kūhistānı T1, BN: kūhüstānı T2

[825] ve bu araya irdüñ mi T1, T2: BN'de yok.

[826] ki BN: T1 ve T2'de yok.

[827] emri birle T1, T2: emriyle BN

[828] şecerler T1, BN: şecer T2

[829] kem: kim T1, T2, BN

Müddet-ile ṭaşları ṭopraḳ ḳılur
Müddet-ile ṭopraġı yapraḳ ḳılur

(11) Müddet-ile şehri ol vīrān ider
Ḫalḳı bī-cān ḫāk-ile yeksān[830] ider

Çün Süleymān geldi dünyā içine
(12) Ḥükm ḳıldı milk-i Çin ü Maçine

Yilde taḫtın götürürken bu şimāl
Müddet irdi ʿömrine geldi zevāl

(13) Dest-i ecel elden aluban mührini
Çarḫ-ı devrān itdi vīrān şehrini

Yā Süleymān-ı Ḫākī sen de bī-gümān
(14) Ġarre olma devletüñe bu zamān

Şol ṭaşuñ altında yatan Şehryār
Sencileyin pādşehdi nāmdār

(15) Yil götürdi taḫtını evc-i felek
Ḫizmet itdi aña niçe biñ melek

ʿĀlemi Ḳāfdan Ḳāfa seyrān idüp
(16) Küllī ḫalḳı emrine fermān idüp

Ḥaḳ müyesser ḳılduġınca aña ʿömr
Sür dedim ḫizmet ḳıluban[831] Zeyd ü ʿAmr

---

[830] yiksān T1: yeksān B

[831] ḳıluban: ḳılup T1, T2, BN

(17) Olmış-iken şeh Süleymān Bū-türāb
Sinle içre cismini yidi z̲übāb

Kendü gitdi adı ḳaldı yādigār
(18) İtdi tārīḫ ismin anuñ rūzigār

Ḥāl-i ʿālem bu-durur añla vü pes
Vir ṣalavāt Muṣṭafāya sözi kes
(19) NEṢR

Ḥükemā ḳavlince müvekkel-i bād eyle diyicek, Süleymān-ı Ḥākī taʿaccüb idüp eydür:

−Yā müvekkel-i bād! Çünki (20) Süleymān'uñ merḳadı bu ṭaġ altında olıcaḳ, bu kūhistān[832] şehrü bu merḳad üzerinde neden peydā oldı, bi-llāhi'l-ʿaẓīm söyle, (21) işidelüm, diyicek müvekkel-i bād Naġmaġā'īl cevāb virüp eyitdi ki:

−Yā Süleymān-ı Ḥākī, Süleymān bin[833] Bū-türāb [24b] (1) cihān sarāyına gelmezden niçe biñ yıl evvel yolum düşdi, bu araya uġradı[834], naẓar ḳılup bir ʿaẓīm ṭaġ gördüm ve cānıb-ı (2) şimālīsinde bir deryā-yı Muḥīṭ gördüm, şöyle ki ṭūl u ʿarżına ḥadd ü nihāyet yoḳ taʿaccüb ḳılup[835], ḫizmet-i Ḥaḳḳ'a gitdüm. (3) Andan ṣoñra otuz altı biñ yıl geçdükden ṣoñra Süleymān bin Ṣaḫr-ı Nār-ıla bu diyāra geldüm gördüm ki ne diyār var ne ḫod (4) kūhistān var, ol deryāları ṭaġ olmış ve ol kūh yirleri şecerāt-ıla ṭolmış ve ṭaġ etekleri mesken-i ḥayvānāt olmış, taʿaccüb (5) ḳılup Süleymān bin Ṣaḫr-ı Nār'a ḥikāyet ḳıldum, ol zamānuñ ʿulemāsı, fużalāsı, fuṣaḥāsı[836] cevāb virdiler ki: Her otuz altı biñ (6) yılda kevkebler kim evlerinden naḳl iderler, on iki burcı seyr[837] ḳılduġından ṣoñra evvelki

[832] kūhistān T1, BN: kūhüstān T2

[833] bin T1, T2: BN'de yok.

[834] uġradı T1, T2: uġradum BN

[835] ḳılup T1: idüp T2

[836] fuṣaḥāsı T1, T2: BN'de yok.

[837] seyr T1, BN: seyrān T2

maḳāmına varurlar[838]. Pes bu müddet-i (7) devrin ḳaçan ki cenūbdan şimāle varsa semāvāt kevākib ve şuʿāʿ ṭoḳunduġı yir muḫtelif olur. Pes ol vilāyetüñ gicesi (8) ve gündüzi ve yazı ve ḳışı muḫtelif olur, şol yirdeki gün ḳışa olur, dün uzun olur ve şol yirde kim şovuḳlar olurdı, (9) ol yirlerde issi çoġalur ve daḫı şol yirlerde kim sevāḥil idi yaylaḳ olur ve ṣovuḳ olur ve şol yirler ki yüksek ṭaġlar-ıdı (10) alçalup düz ṣaḥrā olur ve ṣaḥrālar yüce ṭaġlar olur ve bir daḫı deñizler ki bu cihān sarāyında vardur, yirleri degişilüp[839], (11) anlaruñ yirleri yükselüp, ḳurı yirleri çuḳur olup, deñizler ol çuḳur yirlere ṭolup ve deñizler yiri yücelüp, (12) ṭaġlar ve aralıḳları ṣaḥrālar olur ve şol yirler ki ʿimāret idi ḫarāb olur ve şol ḫarāb yirler ki var[840] idi (13) maʿmūr ve ʿimāret olur ve daḫı yirler ki muḫtelif olur, ḳış faṣlında bahār, bahār faṣlında ḳış olur ve naḥs günü saʿd[841] olur (14) ve saʿd[842] günü naḥs olur, fi'l-cümle tebdīl ü taġyīr olur.

NAẒM

Böyle dise yā Süleymān ol ḥakīmān ol zamān
(15) ʿAḳlum itmedi ḳabūl inanmadum aṣlā hemān

Līki ṣoñra itmişimdür tecrübeyle[843] imtiḥān
Naḳl-i ʿālim miṣli devrāndur idermişse cihān
(16) NEṢR

−Yā Süleymān-ı Ḥākī! Çünki ʿulemā böyle didiyse hīç sözlerine inanmadum. Ammā ki cihān sarāyın gezdüm, naẓar (17) ḳılup gördüm ki evvel maʿmūr gördügüm yirler ḫarāb; ḫarāb gördügüm yirler ʿimāret ve deryālar yiri[844] ṭaġ u ṭaş olmış (18) ve sengistān, kūhistān deryālar olmış ve ṭaġ yirleri alçalmış ṣaḥrā olmış ve ṣaḥrālar ṭaġ olmış. Ve çünki bunuñ

[838] varurlar T1, BN: varur T2

[839] degşilüp T1: degişilüp T2, BN

[840] ḫarāb yirler ki var T1, T2: yirler ki ḫarāb BN

[841] saʿd BN: şaʿd T1, T2

[842] saʿd BN: şaʿd T1, T2

[843] tecrübeyle: tecribeyle T1, T2, BN

[844] yiri T1, BN: yeri T2

üzerine (19) felekde bir yılduz vardur, aña aḫter-i Ḳırān-ı ekber dirler, otuz altı biñ yılda bir kez ṭoġar, otuz altı biñ yıl ṭoġup[845] (20) ṭolunup, Ḳādir'üñ ḳudreti birle eflāk seyrān ider yine andan ṭolunmayup ġāyib olur. Yā Süleymān-ı Ḥākī! Otuz altı biñ (21) yıldan ṣoñra yine bir yire uġradum gördüm ki bu ʿummān yiri ve bu kūhistān yiri düpdüz ṣaḥrā olmış; [25a] (1) lāle ve żaymurān ve ṣaḳāyıḳ ve nuʿmān ve çayır ve çemen yir yir ḳuşcuġazlar Ḥālıḳ'a tesbīḥ idüp ötüşürler. Ammā ki bir dürlü maḫlūḳ (2) daḫı gelmiş, gāv-ser, pīl-pā. Ammā ki elleri ādem gibi ikişer eli var. Pes anlaruñ ṣūretlerin görüp Ḥaḳḳ'uñ (3) ḳudreti birle dillerin bilüp, suvāl ḳılup eyitdüm ki bu ṣaḥrānuñ yiri sengistān-ıdı ve ṭaġ kūhistān-ıdı, bu ne (4) vaḳtdan berü ṣaḥrā oldı ve sizcileyin maḫlūḳ gördügüm yoġ-ıdı, ne zamāndan berü dürüdüñüz, çoġalup, ulalup (5) yürüdüñüz[846], diyicek cevāb virdiler ki: Sübḥānallāh, biz ebā u ʿan-ced bu yirleri çayır u çemen bilürüz ve daḫı ecdādumuz (6) ibtidā-i ʿālemden bu yirlerde yurd idinüp yürüyi dürüyi geldiler; ne ʿaceb söz söylersin diyüp, taʿaccüb ḳıldılar. Andan ben daḫı (7) Ṣaḫr-ı Nār ʿulemāsınuñ aḥkāmını göñlüme getürüp, ʿālem ü eṭrāfı seyrān itdüm gördüm ki şarḳdaġı ʿummānlar ġarbda (8) dürümiş[847] ve ġarbdaġı [ʿummānlar][848] maşrıḳda dürümiş[849]; maʿmūr yirler ḫarāb, ḫarāb yirler maʿmūr ve ziyāretgāhlar ʿimāret ve ʿimāretgāhlar[850] (9) ziyāret[851] ve ṭaġlar yazı ve yazılar ṭaġ ve deñizler ḳurı ve ḳurılar[852] deñiz ve çuḳur yirler yüksek ve yüksek yirler (10) çuḳur olmış. Pes otuz altı biñ yıldan ṣoñra yine bu mekāna geldüm gördüm ki bu ṣaḥrā yirinde bir şehr-i muʿaẓẓam var[853], (11) ḫalḳ ġulūsı ferseng-be-ferseng yir gider ol evvelki ḫalḳdan eṣer ḳalmamış bir ḳavm daḫı dürümiş, başları ḳāḳum-ser (12) ve gövdeleri[854] semmūr

---

[845] otuz altı biñ yıl ṭoġup T1, T2: BN'de yok.

[846] yürüdüñüz T1, BN: büyüdüñüz T2

[847] dürümiş T1, T2: durmış BN

[848] ʿummānlar BN: T1 ve T2'de yok.

[849] dürümiş T1, T2: durmış BN

[850] ʿimāretgāhlar T1, T2: ʿimāretler BN

[851] ziyāret T1, T2: ziyāretgāh BN

[852] ḳurılar T1, BN: ḳuyılar T2

[853] var T1, T2: BN'de yok.

[854] gövdeleri T1, BN: gevdeleri T2

gövdesi[855] gibi. Ammā ki ḳāmetleri yüce, ʿArab arışıyla elli arış ola. Velākin eli, ayaġı ādem (13) gibi ve mekānları daḫı kiminüñ yiryüzinde maʿmūr milkleri var, kiminüñ yir altında inleri var, anlara ḳavm-i Bū-türāb dirler (14) idi. Vaḳti ki bir niçe biñ[856] yıl bunlar daḫı rūy-ı zemīnde çoġalup ürediler, dillerince Ḫālıḳ'ı bunlar daḫı tesbīḥ idüp (15) yürüdiler ve Ḥaḳḳ'a ṭāʿat itdiler. Üç biñ yıl geçdükden şoñra tesbīḥlerin unutdılar, yiryüzinde olan vuḥūş cinsin incidüp (16) yücendürdiler ve gökde uçan ḳuşları oḳ-ıla atup[857] urup ḳocundurdılar. Tā kim ol cānavarcuḳlar bunlaruñ şerrinden (17) dillerince Ḫālıḳ'a münācāt [idüp][858] Bū-türāb ḳavminden şikāyet itdiler. Ḥaḳ Teʿālā münācātların revā ḳılup bunlara bir Süleymān gönderdi (18) ki maḫlūḳāt arasında ʿadl ü dād ide tā kim aña Süleymān bin[859] Bū-türāb dirler idi ve baña Allāh [860] Teʿālā ḥükm itdi (19) yile taḫtın götürtdüm[861], Ḳāf'dan ʿālemi seyrān itdürüp Bū-türāb ḫalḳını ḥaḳ dīne daʿvet itdi, Allāh Teʿālā'ya iḳrār ideni ḫoş (20) ṭutup riʿāyet münkirlerin helāk idüp cānlarına ʿaẕāb u şiddet ḳıldı. Çünki müddet-i ʿömr-i Süleymān tamām oldı aña daḫı (21) ecel ḥavāle oldı, bu şehr-i muʿaẓẓam içinde bir ʿālī ʿimāret bünyād itdi, kendüyi anda ḳodurdup[862] defn itdiler, müvekkel-i [25b] (1) ḫātem-ile müvekkel-i taḫt daḫı emānetlerin alup[863] Allāh Teʿālā ḥükm itdügi yire iletdiler. Çünki bunuñ üzerine bir niçe biñ yıl geçdi, ʿāleme bir Süleymān (2) daḫı geldi, Ḥaḳ Teʿālā nübüvvet ḫātemin virüp yil ḥükmine fermān ḳıldı kim aña Süleymān-ı faẕlu'llāh dirler-idi. Muḥaṣṣal-ı kelām, (3) otuz altı biñ yıldan şoñra yine bu araya yolum uġradı, gördüm ki ol şehr ḫarāb olmış ve şehrüñ üsti toz ṭoprak birle (4) örtülmiş, aġaçlar bitüp orman olmış, dürlü dürlü[864] cānavarlar gezerler ve bu şimdiki baḥr-ı Muḥīṭ yirinde bir ṣaḥrā ve ṣaḥrāda bir ʿaẓīm (5) gül vāḳiʿ olmış, çevresi ḳavm-i

---

[855] gövdesi T1, BN: gevdesi T2

[856] biñ T1, T2: BN'de yok.

[857] atup T2, BN: utup T1

[858] idüp T2, BN: T1'de yok.

[859] bin T1, T2: BN'de yok.

[860] baña Allāh T2, BN: Rabbüña'llāhu T1

[861] götürtdüm T1, BN: götürdüm T2

[862] ḳodurdup T1: ḳodurup T2, BN

[863] alup T2, BN: ilüp T1

[864] ve şehrüñ üsti toz ṭoprak birle örtülmiş, aġaçlar bitüp orman olmış, dürlü dürlü T1, T2: BN'de yok.

Fażl-ıla ṭolmış şehirler yapmışlar, gemiler bünyād idüp balıḳçılar gölden balıḳ avlayup yürürler, ben daḫı[865] (6) ḳavm-i Fażl ṣūretine girüp birisinden ṣordum ki bu şehirler[866] ve bu kendler ya bu ʿaẓīm göl[867] ne vaḳtdan berü oldı? (7) Cevāb virdi ki: Ne sözdür bu ki söylersin? Bu göl bizüm ebā u ʿan-ced balıḳ avlayacaḳ deñizümüzdür ve bu şehrler[868], kendler (8) dünyā ṭuraludan berü ḳadīm şehrlerdür, diyüp ḫaber viricek taʿaccüb ḳılup gitdüm. Mā-ḥaṣal-ı kelām[869], Süleymān Fażlu'llāh (9) devri daḫı geçdi, niçe Süleymānlar daḫı geldi, niçe müddet ʿömr[870] sürüp ʿāḳıbet her birisi ölüm şerbetin içdi, ol vaḳtdan[871] berü (10) otuz altı biñ yıl olmışdur kim ol Ḳırān-ı Kebīr yılduzı felekde ṭoġup ṭolunaldan henüz ḳırḳ altı biñ yıl geçmişdür (11) daḫı efḍalin Allāh bilür ki ʿallāme'l-ġuyūbdur. Ben bu araya gelelden Süleymān bin Fażl tārīḫinden otuz altı biñ (12) yıl daḫı ḳırḳ altı yıldur b'uġur şimdi yine geldüm, ol ṣaḥrālar, şehrler[872] ve kendler ve göl yiri baḥr-ı Muḥīṭ olupdur deryā (13) iḥāṭa itmiş ve Süleymān bin Bū-türāb şehri üstinde buncılayın ʿaẓīm ṭaġ gördüm ki ʿaẓametin Allāh bilür.

NAẒM

(14) Böyle diyüp pes müvekkel ol zamān
Oldı sākin şāh öñinde pes hemān

Kārgāh-ı fiṭrata eyle naẓar
(15) Gör ne çoḳdan devr idermiş āsmān

---

[865] daḫı BN: dāḫī T1, T2

[866] şehirler T1, BN: şehir T2

[867] göl T1, BN: T2'de yok.

[868] şehrler T1, BN: şehirler T2

[869] Özetlemek gerekirse.

[870] ʿömr T1, BN: ʿömür T2

[871] vaḳtdan T1, BN: ḳatdan T2

[872] şehirler T1: şehir B

NEŞR

Ḥükemā ḳavlince müvekkel-i bād böyle[873] diyicek Süleymān-ı Ḫākī taʿaccüb idüp (16) eyitdi ki: Yā müvekkel-i bād, cihān köhne-y-idügin bildüm sözüñi daḫı taṣdīḳ ḳıldumdı. İmdi nice ola ki bu ḳarlu (17) ṭaġı yirinden ıravuz, Süleymān şehrin açup merḳad-ı Süleymān bin Bū-türāb'ı[874] ziyāret ḳılup görevüz, diyicek müvekkel-i bād (18) eyitdi: Yā Süleymān-ı Ḫākī, bu ṭaġ yirinden ırmaḳ dīv ve cinn ve perī cemʿ olursa, tā ḳıyāmete dek[875] ḳazacaḳ olurlarsa bu işi henüz (19) tamām itmeyeler. Zīrā ki bu ṭaġuñ ṭūl u ʿarżı yüz mīl miḳdārı artuḳdur[876]. Ammā ki envāʿ dürlü cānavarlar meskenidür, hem (20) üsti ziyāde ḳardur. Lākin bu ṭaġı yirinden ırmaḳ dilerseñ, Süleymān-ı Bū-türāb merḳadına varmaḳ dilerseñ müvekkel-i ḥayvānātı (21) gönder[877] , tekvīnleriyle ve cinnīleriyle varup bu ulu ṭaġuñ içinde yırtıcı [cānavarlardan][878], ḥayvāndan, vuḥūşdan, ṭuyūrdan, [26a] (1) hevāmmdan, ḥayyāt u ḥaşerātdan cemīʿisin sürsün, bir cānlu ḳalmasun, bir ġayrı yire iletsünler. Zīrā ki bād-ı şarṣara (2) emr itsem gerekdür ṭaġ içinde bir ẕerre miḳdārı cānlu cānavar ḳalmasun, tā kim günāhlarına girmeyem. Zīrā kim (3) Ḳavluhu Teʿālā: وَلِسُلَيْمٰنَ ḫār u ḫāşākin (4) [880]ḥükmince ol ṭaġı ẕerre ẕerre gibi düzedüp [879]الرِّيحَ غُدُوُّهَا شَهْرٌ وَرَوَاحُهَا شَهْرٌ deñize iltüp dökse gerek. Andan şoñra yine bād-ı şimāle ḥükm itse[881] gerek ol ṭaġ altında (5) olan ol şehrüñ üzerine esüp, burcları, bedenleri ve ḳalʿaları ve şehrüñ içindeki evlerüñ yirlerini açup, (6) ārıżī tozın ṭopraġın ṭaġıdup giderse gerek tā kim şehri Süleymān-ı Bū-türāb türābdan ḫālī idüp merḳadınuñ ḳubbeleri (7) ve kemerleri ve kendünüñ dīvān-ḫānesi ve köşkleri ve ḳaṣūrları[882] ve ḳapuları bī-ḳuṣūr, ḳaṣūrların pāk itse gerek. Andan şoñra (8)

---

[873] böyle T1, T2: böyle böyle BN

[874] açup merḳad-ı Süleymān bin Bū-türāb'ı alup T2: BN'de yok.

[875] dek alup T2: BN'de yok.

[876] artuḳdur T1, BN: artuḳudur T2

[877] gönder T1, BN: kendü T2

[878] cānavarlardan BN: T1 ve T2'de yok.

[879] Süleyman'ın emrine de, sabah esişi bir ay, akşam esişi de bir ay(lık yol) olan rüzgarı verdik.(Sebe, 12)

[880] düzüdüp T1: düzedüp T2, BN

[881] itse T1, T2: itsem BN

[882] ḳuṣūrları T1: ḳaṣūrları T2, BN

ḥażretüñ varup merḳad-ı Süleymān-ı Bū-türāb'ı ziyāret[883] ḳıla, diyicek Süleymān-ı Ḫākī daḫı[884] müvekkel-i bād sözin müvecceh görüp (9) emr itdi. Müvekkel-i murġān, müvekkel-i vuḥūş, müvekkel-i ḥaşerāt, müvekkel-i ḥayyāt müvekkelü'l-hevāmm gelüp (10) ol kūhistānda ne ḳadar ḳuşlar, vuḥūşlar, ehvām u ḥaşerāt her ne ki var-ısa cemīʿisin giderdiler, yaḳīninde[885] (11) olan ṭaġlara ve şaḥrālara iletdiler. Andan gelüp Süleymān bin Ḫākī'ye ḫaber virdiler, devletine duʿā ḳılup ḫiẕmetine (12) ḳarşu el ḳavşurup ṭurdılar. Andan[886] Süleymān bin Ḫākī müvekkel-i bāda eyitdi:

−Yā Naġmaġāʾīl melek! Di imdi, şimdiden (13) ṣoñra[887] bu ṭaġı bād-ı ṣarṣara yirinden götürt, didi. Müvekkel-i bād eyitdi:

−Yā Süleymān-ı Ḫākī! Bu ṭaġuñ cānavarcüklerin[888] (14) giderdük, ol maẓlemeden ḫalāṣ olduḳ. Ammā ki bu ṭaġı[889] bād-ı ṣarṣara ḥükm idüp, bir āḫir yire ḳaldurdup ḳorsam, (15) bunuñ ṭūl u ʿarżı[890] yüz mīl miḳdārı yir artuḳdur, bu ḳadar yiri iḥāṭa idüp altına alsa gerek, ol yirlerde olan (16) cānavarcuḳlar cümlesi altında helāk olsalar[891] gerek eyle olsa yā Süleymān-ı zamān, ʿālī ḥażretüñ (17) peyġāmberdür, nübüvvetüñe lāyıḳ bir ʿamel ḳıl kim günāha mürtekib olmayup saña maẓleme ḥāṣıl olur[892] (18) yigreki budur ki deñiz māliklerine ḥükm idesin, bu ṭaġuñ şarḳīsi[893] ki deryā-yı Muḥīṭ'dür yüz mīl miḳdārı (19) yiri balıḳlardan ve daḫı[894] sāyir deñiz cānavarcüklerinden pāk idüp hīç deñiz[895] içinde

---

[883] ziyāret T1, BN: T2'de yok.

[884] daḫı alup T2: BN'de yok.

[885] yaḳīninde T1, BN: yaḳınında T2

[886] andan T1, BN: T2'de yok.

[887] şimdiden ṣoñra T1, T2: şimden girü BN

[888] cānavarcüklerin T1, T2: cānavarcuḳların BN

[889] ṭaġı T1, BN: daġı T2

[890] ʿarżı T1, BN: ʿazmini T2

[891] olsalar T1, BN: olsa T2

[892] olur T1, BN: olmasun T2

[893] şarḳīsi T1, BN: şarḳīsin T2

[894] ve daḫı alup T1, T2: BN'de yok.

[895] deñiz T1, BN: T2'de yok.

cānavar ḳomayalar. Andan ṣoñra (20) bād-ı ṣarṣar bu ṭaġı yirinden ḳaldurup deñiz içine bıraġa, diyicek Süleymān-ı Ḫākī müvecceh görüp müvekkel-i ābı Keyʿahşāʾīl-i melegi (21) daʿvet itdi, geldi, eyitdi:

−Yā müvekkel-i Āb! Ne ḳadar tekvīn-i baḥr var-ısa deñiz mālikleriyle cemʿ idüp bu deryā-yı [26b] (1) Muḥīṭ içine gir daḫı yüz mīl yāḫud iki yüz mīl miḳdārı yirini, şol ṭaġ kenārından nişānlayup, ol ḳadar yirde olan (2) balıḳları ve deryāda[896] olan altı yüz bir dürlü ümmetlerden ne ḳadar ümmet bulunursa cemīʿisin sürüp gideresin, iki yüz mīl (3) miḳdārı yirini cānavarlardan ḫālī idesin, diyüp ḥükm idicek, andan müvekkel-i baḥr deñiz mālikleriyle ve deryāda (4) olan cinnīler-ile hemān-dem deryāya ṭalup, ol ḳadar yiri ḥisāb idüp, balıḳlardan, envāʿ cānavarlardan ser-cümlesini sürüp, (5) deryāya ṭaġıdup ol yiri ḫālī ḳodılar, şöyle ki ṭopraḳdan ġayrı ve ṣudan ġayrı[897] nesne ḳomadılar. Andan gelüp (6) Süleymān-ı Ḫākī'ye ḫaber virdiler. Süleymān daḫı müvekkel-i bāda ḥükm itdi, ol daḫı ḳudret ḳanadların açup, yirle gök ortasına geçüp (7) bād-ı ṣarṣara ḥükm itdi ki esüp, bu yiri yirinden ırġup[898] götürüp deryā-yı Muḥīṭ içine iltüp ṭurġura, ol arada bir cezīre (8) gibi ola. Andan [Süleymān-ı][899] Ḫākī'ye çaġırdı ki:

−Yā Süleymān! Ḫalḳa di ki yirler ḳazup içine girsünler ve ṭaşlar ḳovuġına sürtüp (9) kendüleri pinhān itsünler. Zīrā kim bād-ı ṣarṣar esdügi vaḳtın anları yirinden ırġurup, hevāya dökdürüp helāk (10) itmeye ve daḫı şol ki perende ṣınfıdur. Eger cin eger perī ve ger dīv cemīʿisi çerende olanları götürüp ḳaçsunlar. Ammā[900] dīvler (11) cinnīleri dem çeküp perīler ve ḳuşlar ḳanadların açup iki yüz mīl miḳdārı ḳaçsunlar tā ki bād-ı ṣarṣardan anlara ḫüsrān (12) irmeye, hevāya dökdürüp tenlerine noḳṣān ḳılmaya, Süleymān-ı Ḫākī daḫı müvekkel-i bād sözin dutup leşker ḫalḳına[901] tenbīh itdi, (13) ān-ı vaḳt içinde perīler, cinnīler ve dīvler üşüp Süleymān leşkerin alup ḳaçdılar hemān-dem uçdılar iki yüz

---

[896] deryāda T1, BN: deryālarda T2

[897] ṣudan ġayrı T1, T2: BN'de yok.

[898] ırġup T1, BN: T2'de yok.

[899] Süleymān-ı BN: T1 ve T2'de yok.

[900] ammā T1, T2: BN'de yok.

[901] dutup leşker ḫalḳına T1, T2: leşkere BN

[mīl][902] miḳdārı yir geçdiler. (14) Andan ṭaġlar ḳollarına[903] çıḳup daḫı oturdılar ve ḳayalar ḳoltuḳlarına siñüp bād-ı ṣarṣar ol ṭaġı ne vech-ile ṭaġıdur, diyüp (15) naẓar urdılar, bu yañadan Süleymān birle ḳalan ḫalḳ daḫı ḳuyılar ḳazup içine girdiler ve delükler eyleyüp ol ṭaġa (16) baḳup ṭurdılar, ol ṭarafdan müvekkel-i bād daḫı bād-ı ṣarṣara ḥükm eyledi ve bād-ı ʿaḳīme daḫı ḥükm itdi ve yir altındaġı (17) buḫāra daḫı ḥükm itdi evvel birinci ḳat yir altındaġı buḫār ḥarekete gelüp deprendi[904], ṭaġ u ṭaş zelzeleye varup (18) ṭaşu ṭaşa, aġacu aġaca ṭoḳuşmaḳdan yire penbe gibi didilüp yeprendi. Andan[905] ol ṭaġuñ çevresinden şol ḥiṣār (19) ḳandaḳı gibi yarup çevresin yirüñ anasından ayırdı. Andan bād-ı ʿaḳīm yir altından esüp ṭaġı yirinden ḳaldurdı. Velī şol (20) yirden ḳaldurdı ki ḥükm-i Rabbü'l-ʿibād ve emr-i müvekkel-i bād mūcebince Süleymān şehir ṭopraġına żarar getürmeyüp şehr (21) üzerinden ṣoñradan ḥādiṯ olan ṭaġ u ṭaşı, ḥacerātı, türābı götürüp bir alma gibi felek yüzine çıḳardı. [27a] (1) Bād-ı ṣarṣar daḫı esüp çevresinden[906] ol ulu[907] ṭaġı ṭutup müvekkel-i bād melek-i Naġmaġāʾīl emr idüp tekvīnler ve cinnīler (2) yardım ḳılup ḳulaġuzlıḳ idüp ol ʿaẓīm kūhistānı her ṭarafından muḥkem ṭutup Muḥīṭ ḳaʿrına iledüp ḳodılar ve (3) Muḥīṭ'üñ daḫı ol cānıbı ancılayın deriñ imiş ki ol ʿaẓīm ṭaġuñ deryā yüzinde hemān ḳullesi görünürdi. Ammā ki (4) bu yiller esmesinden berḳ ḫār u ḫāşāgi felege ḳalḳup, toz cihānı[908] dutup, ẓulümāt ʿālemi bürüdi. Süleymān-ı Ḫākī maḫlūḳınuñ (5) her biri biriküp ḳorḳudan tenlerinde ḳanları ḳurudı. Çünki ṭaġ götürüldi, bād-ı ṣarṣarla bād-ı ʿaḳīm sākin (6) oldı, müvekkel-i bād, bād-ı şimāle ḥükm itdi, eyitdi. Ol Süleymān şehrinüñ ṭaġ altında ḳalan burc u bāru arasına (7) ṭolan türāblarını gök yüzine ṣavurdı, tozdan ḳara bulutlar ṭurġurdı ve deryā-yı Muḥīṭ yüzi tozdan ṭopraḳdan (8) ḳurı yire döndi. Ṣanayduñ ki deñiz yüzine birinci ḳat yir döşendi, yidişer başlu evrenler görüp (9) ol heybetden

---

[902] mīl T2, BN: T1'de yok.

[903] ḳollarına T1, T2: ḳullelerine BN

[904] deprendi T1: depretdi T2, BN

[905] andan T1, BN: T2'de yok.

[906] çevresinden T1, BN: çevsinden T2

[907] ulu T1, BN: T2'de yok.

[908] toz cihānı T1, BN: T2'de yok.

ḳorḳup üşendi, ṭaġ başındaġı arslanlar, ḳaplanlar ṭaġa ṭaşa siñüp, başların egüp, (10) yücenüp[909] her birisi ḳan ḳaşandı.

NAẒM

Şiddet-ile esdi çün bād-ı ʿaḳīm
Ḫalḳ-ı ʿālem dehşet itdi gey delim

(11) Ḳorḳudan ḳan ḳaşanup ṭaġda peleng
Baḥr içinde üşenür tinnīn ü neheng

Yil ki ḫāki ṣarṣuban esdi ḳatı
(12) Tozdı yirüñ gitdi göge bir ḳatı

Zelzeleye geldi ditredi felek
Siñdi⌣öküz yir altına ṣuya semek

(13) Diñle imdi ḳıṣṣa āḫir n'olısar
Vir ṣalavāt şerḥ ideyin yapısar[910]

ḲIṢṢA-İ BUNYĀD-I ḲALʿA-İ BAʿALBEK VE İĠVĀ-YI RACĪM[911]

(14) Ḥükemā ḳavlince Süleymān peyġāmber ʿaleyhi's-selām tekvīnü'l-hevāmmu melek-i Kemāheynūriş'le (15) söyleşmekde muḳaddem gelen Süleymān-ı Ḫākī'den söz açup ġarāyıb u ʿacāyıb nādirü'l-vuḳuʿu ḥikāyet itmekde. Ammā ki (16) bizüm ḳıṣṣamuz ez-ān cānıb Sürḫbād oġlanları, Ekvān-ı ʿifrīt ve Demürbād-ı ehremen ve Ṣalṣāl-ı dīv ve Ṣaḫr-ı cinnī (17) ḥükm-i Süleymān birle Baʿalbek şehrinde bir ʿaẓīm ḳalʿa yapmaġa icāzet alup ki gitmişlerdi. Dem çeküp, (18) uçup, Baʿalbek şehrine geçüp, yirle gök arasından ḳara bulutlar yöresinden ṣaff u ālāylar bağlayup, yir alçaġına baḳup (19) Baʿalbek şehrine naẓar

[909] yücenüp T1, BN: yücenür T2

[910] yā püser T2: yapısar T1, BN

[911] Baʾalbek Kalesi'nin temelinin atılması ve şeytanın aldatması hikayesi.

itdiler gördiler ki Şam ser-ḥaddinde bir ḫoş şehr. Egerçi ki küçük ḳaṣabāt şekl[912]. (20) Lākin baġlu bāġçelü mīve-ḫāne ol ḳadar eşcār u eṣmār var ki nihāyetin Allāh bilür. Şimāl cānıbı açuḳ, (21) havāsı laṭīf ve āb-ı revānlar şehr vasaṭında revān olup aḳar. Baʿalbek şehri ḫalḳını ṣulandurup bāġ u būsitānlara baḫş olup [27b] (1) gül ü gülistānları ṣıvarur. Eşcārlarında bülbül; gūyā servisinde ḳumrı ve hezār dāstānlar şaḳıyup ötüşürler, (2) dillü dillerince Ḫālıḳ'a tesbīḥ idişürler.

NAẒM

Gerçi kūtehligi ġāyet ḫoş şehir
Miṣlini görmiş degül māh u mihir[913]

(3) Şehri cennet bāġları bāġ-ı İrem
Kevṣere beñzer aḳar ṣāfī nehir[914]

DER BEYĀN-I TEDBĪR KERDEN-İ EHREMENĀN BERĀY-I BUNYĀD ḲALʿA-İ BAʿALBEK[915]

(4) Ḥükemā ḳavlince Baʿalbek şehrinüñ āb-ı revānın, bāġ u būsitānın, gül ü gülistānın (5) ki gördiler. Süleymān-ı nebīnüñ ʿaleyhi's-selām ʿaḳlına hezār taḥsīn idüp, devām-ı devletine alḳış virdiler. Bir zamāndan ṣoñra (6) dem çeküp, fikre varup ṭurdılar ḳalʿayı ne yirde yapacaḳların ve ṭaşın, kirecin nireye çekeceklerin söyleşüp (7) birbirine ḫaber virdiler. Süleymān peyġāmber ʿaleyhi's-selām Demürbād cümlesine baş dikmişdi, baş ḳaldurup Ekvān-ı ʿifrīte eyitdi: (8) Evvel ḳalʿanuñ yaraġın görelüm. Andan şehri yapacaḳ yir görelüm. Şimdi bize gereklüsi budur ki şehre yaḳīn (9) yirde mermer maʿādinin bulalum daḫı murādumuzca[916] ʿaẓīm ṭaşlar kesüp, götürüp getürevüz, bu ḳalʿayı ol ṭaşlarla yapup (10) bitürevüz tā ki bizden ṣoñra cihānda yādgār ḳala ve tārīḫ-i rūzgār ola

---

[912] ḳaṣabāt şekl T1: ḳaṣabāt şekil T2, BN

[913] mihir T2: mihr T1, BN

[914] nehir T2: nehr T1, BN

[915] Kötü güçlerin Ba'albek Kalesinin yapılmasına karşı aldıkları (engellemeleri) tedbir hakkında.

[916] murādumuzca T1, BN: murāmuzca T2

ve ḳadd ü ḳāmetümüze göre binā ṭaşların getürelüm[917], (11) ḳuvvetümüz yitdükce götürelüm, ḫiẕmet-i Süleymānī'yi eglemeyüp taʿcīl bitürelüm. Velī bir bünyād idelüm ki anuñ ulu ṭaşlarını her kim göre, (12) bizüm ḳuvvetümüz, ʿaẓametümüz bilüp, ʿibret alup ḥayrete vara, fikr engüştini[918] dehşet aġzına ura, diyüp yirle gök arasından (13) dem çeküp, uçuşup, birbirin geçişüp Şam ṭaġlarını teftīş idüp mermer maʿdenin gözetdiler, bulamayup Ḥabeş deñizi kenārına (14) gitdiler, Ḥabeşle Hind arasında bir ruḫāmī mermer maʿādinin buldılar. Andan ḳara bulut gibi süzülüp[919] havā yüzinden (15) yir alçaġına indiler daḫı ṭaġ başına ḳara ṭuman çöker gibi çöküp[920] ḳondılar. Ve[921] andan biraz ṣoluḳlanup diñlendiler (16) daḫı yirlerinden ṭurup maʿden üzerine vardılar, gördiler ki bu ṭaġuñ şarḳdan yañasında üç dürlü mermer maʿdeni (17) var: Birisi ruḫāmī südden aḳ ve ikinci gök mermer maʿdeni ki ṭaşı pūlāddan berk ve üçünci ḳaralu aḳlu demüre beñzer (18) mermer maʿdeni. Velī bu maʿdenlerüñ üzerlerine rūzgār-ıla yiller esüp, toz u ṭopraġın götürüp, yaġmur yaġdurup, ḥaşāyiş-i (19) kibār bitmeg-ile devrānlar geçüp, aḥcārların yosunlar ṭutup, üzerlerinde aḥcārlarınuñ eşcār u ḥaşāyiş-i kibār bitmeg-ile zemistān (20) bürūdetinden ve yaġmur ışlatmasından çürüyüp, ṭopraḳ olup, eşcāru ziyāde bitüp, varduġınca çoġalup (21) kūhsār olmış. Ammā ki deryādan yañasına ṣāʿiḳa inüp, şikest idüp ve baʿżı yir zelzeleden yıḳılup ḫarāba varmış.

[28a] (1) NAẒM

Gerdiş idüp dönmeg-ile işbu çarḫ-ı rūzigār
Mermer üstin bürüyüben ṭopraḳ olur kūhisār

(2) Zelzeleden ṭaġ yıḳılup gāh düz ṣaḥrā olur
Gāh alçaḳ yücelüben[922] ṭaġa döner āşikār

[917] getürelüm T1, T2: getüre BN

[918] engüştini T1, BN: engüşini T2

[919] süzülüp T1: süzilüp T2

[920] çöküp T1: T2 ve BN'de yok.

[921] ve T1, BN: T2'de yok.

[922] yücelüben T1, T2: vuzaluban BN

DER BEYĀN-I EHREMENĀN-I ESBĀB-I ḲALʿA-İ (3) BAʿALBEK DĪDEN[923]

Ḥükemā ḳavlince Demürbād-ı dīv bu mermer maʿādinlerin görüp Ekvān-ı ʿifrīte eyitdi: Ne dirsin, bu mermerleri (4) begendüñ mi? Cevāb virdi ki:

−Neʿam. Ṣalṣāl-ı dīv eyitdi:

−Ol ḳalʿayı mermerle yapmaḳ ne ḥācet, zaḥmet çeküp ḳatı (5) mermerler kesüp götürevüz, ḳandaġı Baʿalbek şehri ki bundan aña ṭaş çeküp yitürevüz. Eger benüm sözüm dutarsañuz (6) cebel-i Şam'da Elḳām[924] ṭaġında kireç yaḳacaḳ ṭaşlar ḥāżır ve yapu ṭaşları çaḳıl gibi yatur, vāfir anda kireç yaḳup, (7) ṭaş ṭaşıyup olduġunca bir ḳalʿa yapalum, bu fikri ki siz idersiz, ʿaḳlsuzlıḳdandur ki kendü cānuñuza cefā (8) itmek dilersiz, anuñçundur ki ḥükemā eydür: لا مرض اصنى من قلته العقل[925] Yaʿnī ʿaḳl azlıġından ziyāde maraż (9) yoḳdur ve cehāletden ḳatı dermānsuz renc yoḳdur. Nitekim eydür: ı dīv -Ṣalṣāl لا داء اعيى من الجهل[926] böyle (10) diyicek Demürbād ġażaba gelüp eyitdi: Yā Ṣalṣāl-ı dīv, biz Süleymān naẓarından ol daʿvīle gitdük ki ḳadd ü ḳāmetümüze, (11) ad u ṣanumuza, ḳuvvetümüze göre bir ḳalʿa yapup Süleymān'a ḫiẕmet idevüz, ʿālem içinde yādgār ḳoyup gidevüz tā kim (12) ol binālar dünyāda durduḳca dillerde[927] olavuz ve hem Süleymān ḳatında mertebe bulup düşmānlarumuz ḫor u ġamgīn; dostlarla (13) biz şād olavuz.

−Yā Ṣalṣāl! Zaḥmet çekilmeyince rāḥatlıḳ ḳadri bilinmez. Nitekim ḥükemā eydür:

−Meşaḳḳat tozı bugün (14) dimāġuñ acı ḳılduġına ġam yime kim yarın fetḥ ü devlet saña yüz gösteriserdür. Nitekim eydür: ṭabīʿatuñda [929]senüñ Ammā ki (15)[928] ملاك العمل خواتيمه evvelden ser-dilek vardur, her ne ki işleseñ şoñuñ şanmazsın ve hem sen bu işüñ (16) eri degülsin ki her bir işüñ bir eri vardur. Nitekim ḥükemā eydür: diyüp [930]بكل عمل رجال

---

[923] Baʿalbek Kalesi'ne yapılan kötülüklerin sebepleri hakkında.

[924] Elḳām T1, T2: Elkām BN

[925] Akıl kıtlığından daha büyük hastalık yoktur.

[926] Cahilliğin tedavisi yoktur.

[927] dillerde T1, BN: düllerde T2

[928] Yapılan işin meyvesi sonundadır.

[929] senüñ T1, T2: şol BN

[930] Her işin bir adamı vardır.

verhem itdi. (17) Ṣaḫr-ı cinn-ile Ṣalṣāl incindiler. Velī Demürbād'dan ḳorḳup nā-çār emrine muṭīʿ oldılar. Andan Demürbād dīv ʿaskerini (18) dört bölük eyledi. Ṣaḫr-ı cinnīye emr itdi ki sen cemāʿatuñla bu ṭaġuñ, aġacın, ṭopraġın[931] gidert, yumurda gibi (19) maʿādin mermerleri ṣāfī ḳalsun ve Ṣalṣāl-ı dīve buyurdı ki aʿvānlarıyla bu mermerlerden ṭaşlar yunalar, her ṭaşuñ (20) yigirmi arış giñligi ola ve on arış ḳalıñlıġı ola ve ḳırḳ beş arış uzunluġı ola ve ʿadedi daḫı cümle ḳırḳ sekiz biñ (21) ṭaş ola. Ammā beşer ṭāne ki[932] ẕikr olan mermerlerüñ birbirinden tefāvutı olmaya ve daḫı içinde ṣınıḳ ṣarsaḳ [28b] (1) ṭaş olmaya ve ḳırḳ sekiz biñden eksük olmaya ve daḫı Ekvān-ı ʿifrīte emr itdi ki ẕikr olan ṭaşları (2) aʿvānlarına götürdüp[933], Baʿalbek şehrine getürde ve kendüsi aʿvānlarıyla Baʿalbek ḳalʿasın bünyād ide, dört dīvārın (3) yapup ābād ide. Demürbād'uñ sözin ḳabūl ḳılup, "سَمِعْنَا وَاَطَعْنَا"[934] didiler. Ammā ki Ṣalṣāl-ı dīv eyitdi:

−Ser-cümleñüzden benüm (4) ḫiẕmetüm aġırdur. Zīrā ki yapudan murād olan ṭaş kesmekdür, Ṣaḫr-ı cinnī baña yardım eylesüñ, aʿvānlar-ıla ben daḫı (5) Maʿden ṭaġınuñ ṭopraġını ayırtlayup pāk itmege yardım ideyin ve bir daḫı ḳavlüm bunuñ üzerine olsun ki ḳırḳ sekiz biñ (6) ṭaş-ıla tamām olmazsa eksügüni yā Demürbād sen yitüresin ben daḫı ṭaş kesdürmeyem, size ḳatı söyleyüp, çekişüp (7) baña küsdürmeyem[935], diyicek Demürbād daḫı[936] nefesin ḳabūl itdi. Andan kendü aʿvānlarını alup, dem çeküp, yir gök arasından (8) uçup gitdiler, vaḳt-i şām olınca Baʿalbek şehrine yitdiler, ġarb cānıbında bir yire indiler, ḳara ṭaġlar başına (9) ṭuman çöker gibi ḳondılar. Ḫalḳ evlü evinde yaturken gelüp ḳalʿa yirin[937] yörenüp gördiler. Ṣubḥ olıcaḳ şehrden (10) çıḳup bāġlar ucında ālāy baġlayup ṭurdılar. Andan[938] Demürbād-ı dīv emr itdi. Kengāc dīv bir bāġçevān (11) ḳapup götürdi,

---

[931] ṭopraġı T1, BN: T2'de yok.

[932] tāne ki T1, T2: tā it ki BN

[933] götürdüp T1, BN: getürdüp T2

[934] İşittik ve itaat ettik. Bakara, 285. âyetten mülhemdir.

[935] küsdürmeyem T1: kesdürmeyem T2, BN

[936] daḫı T1, T2: BN'de yok.

[937] yirin T1, BN: yirinden T2

[938] andan, BN'de iki kere yazılmış.

naẓarına getürdi. Bāġçevān dīvleri görüp ḳorḳdı, ḳorḫusından helāk olayazdı, (12) zehresi çāk olup öleyazdı. Andan Demürbād-ı cin eyitdi:

−Yā bāġçevān! Var[939] bu Baʿalbek melīkine bizden selām it, şehr ḫalḳınuñ (13) erkān-ı devletin, aʿyān-ı memleketin ḳıġırup, dergāhına getürüp eyitsün ki: Süleymān ʿaleyhi's-selām Demürbād-ı dīvle diyü ʿafārīt (14) leşkerin göndermiş; Baʿalbek şehrine[940] ḳalʿa yapmaġ-ıçun, Şehr ḳavmi zamān-ıla düşmāndan emīn olup, ḥużūr-ıla Allāh'a ṭāʿat (15) idüp ṭapmaġ-ıçun. Şehr ḫalḳı bizden ḳorḳup üşenmeyeler ki bizüm anlara ẕerre ḳadar ziyānumuz degmez, emiş ḳarış olup, (16) içümüzde yüriyüp seyrān ideler, diyüp bāġçevānı gönderdi gitdi[941], gelüp Baʿalbek yanına yitdi ki ol zamān Baʿalbek'üñ (17) Şeddād şāh neslinden ʿAmāliḳa sulṭānı[942] Sührāb şāhuñ bir Ḥabeşī ḳulı-y-ıdı ki adına Saʿd-ı Ḥabeşī dirlerdi, ġāyet ʿādil, (18) maẓlūm, ḥalīm selīm melik idi. Bāġçevān naẓarına varup, Demürbād aġzından selām virüp sözin söyledi. Melik-i[943] (19) Saʿd[944] işidüp, şād olup, Şehr ḫalḳın ḳıġırdup, ḳażiyyeden bunları vāḳıf eyledi, Süleymān emriyle dīvler ḳalʿa yapmaġa geldügin (20) Şehr ḳavmine söyledi. Ser-cümlesi ki işitdiler, şehrleri taḫtgāh-ı Süleymān olacaġın bilüp şādīlıḳ (21) itdiler. Andan Baʿalbek melīki Saʿd-ı Ḥabeşī erkān-ı devlet, aʿyān-ı memleket birle süvār olup, Şehr ḳavmi rikābınca yayan [29a] (1) yüriyüp gitdiler. Demürbād-ıla dīvler[945] ṭurdugı mekāna yitdiler daḫı ālāy bağlayup ıraḳdan dīvleri teferrüc itdiler.

NAẒM

(2) Ṣāf dutup durdı Ehiremen gey ziyād
Kim görüp ḳorḳar ḳamu ḫalḳ-ı bilād

Her birinüñ ḳāmeti bir kūhisār

---

[939] var T1, BN: T2'de yok.

[940] şehrine T1, BN: T2'de yok.

[941] gitdi T1, BN: T2'de yok.

[942] ʿAmāliḳa sulṭānı T1, T2: BN'de yok.

[943] melik T1, BN: T2'de yok.

[944] melik-i Saʿd BN: melik Saʿd'ı T1, T2

[945] dīvler T1, T2: BN'de yok.

(3) Başı ḥammām ḳubbesi ḳolı çınār

Ejdere beñzer ki aġızdan ṣaçsa od
Gök deminden baġlanur reng-i kebūd

(4) Cinnīler[946] serhengi ki oldur İstiḫar
Aġzı dūdından ḳararmış meh ü mihr[947]

Gürzin[948] elde dutuban Ṣalṣāl-ı dīv
(5) Furṣat ister öldüre ḳattāl-ı dīv

Cümlesinüñ ḥākimi ol Sürḫbād
Çeşmine ẕerre degül kevn ü fesād

(6) DER BEYĀN-I EHREMENĀN-I BUNYĀD-I ḴALʿA-İ BAʿALBEK NEHĀDEN[949]

Ḥükemā ḳavlince Saʿd-ı Ḥabeş-ile Şehr ḳavmi Süleymān dīvlerin (7) bu vech-ile ki ḳadd ü ḳāmetde ʿaceb ḳorḳunç[950] heyʾetde görüp, ġāyet taʿaccüb itdiler. Andan Baʿalbek melīki, Şehr[951] ketḫudāsı (8) Ebu'l-Muẓaffer'i bāġçevāna ḳoşup Demürbād'a gönderdi ki tenhā buluşalum ve ḫaberleşelüm diyü. Pes Şehr ketḫudāsı daḫı bāġçevānla (9) sürüp, Demürbād'a varup, Baʿalbek melīkinüñ selāmın virüp buluşmaġa ṭaleb itdiler. Demürbād daḫı nefeslerin ḳabūl idüp, (10) bir ḳaç serhenglerle dīvler ālāyından çıḳup gelüp Saʿd-ı Ḥabeş-ile buluşdı, görüşdi, ḫaber neyse birbiriyle[952] söyleşdiler. Andan (11) vedāʿlaşup[953] gitdiler, gelüp mekānlarına yitdiler ve Şehr ḫalḳınuñ daḫı dīvlere yüzleri, gözleri ögrendi,

---

[946] cinnīler T1, BN: cennīler T2

[947] meh ü mihr BN: meh mihr T1; meh mihir T2

[948] gürzin T1, BN: gürzüni T2

[949] Ba'albek Kalesinin düşmanlarının bırakılması hakkında.

[950] ḳorḳuc T1: ḳorḳunç T2, BN

[951] Şehr T1, BN: T2'de yok.

[952] birbiriyle T1, T2: BN'de yok.

[953] vedaʿlaşup: vidaʿlaşup T1, T2, BN

göñüllerinden (12) ḳorḳuları gitdi. Ol gün gitdi, ʿale'ṣ-ṣabāḥ yitdi[954], ṭün[955] sürülüp ṭañ itdi. Demürbād-ı dīv buyurdı. Ḳalʿa yirin gelüp, (13) ehremenler pūlād külünkler urup ḳazmaġa başladılar, ṭumāl bıraġup binā seddin düzmege başladılar ve ez-ān cānıb Ṣaḫr-ı cinn-ile (14) Ṣalṣāl-ı dīv daḫı Baʿalbek ṭaġınuñ ḫār u ḫāşāgin, ṭopraġın arıdup pāk itdiler ve bir şoyulmışca yumurdaya dönderüp (15) daḫı pūlād külünklerle ruḫāmī mermerleri kesüp, yirinden ḳoparup, devretmege başladılar ve Ekvān-ı ʿifrīt daḫı perdāḫt (16) olan mermerleri aʿvānlarına götürdüp Baʿalbek ḳalʿası'na götürdüp[956] ṭaşıtdurmaga başladı[957] ve Demürbād-ı dīv daḫı gelen ṭaşları (17) aʿvānlarıyla ḳalʿayı yapup, yirlü yirine olʿaẓīm ulu mermerleri şöyle yaḳışdurdılar ki iki ṭaşuñ arasındaġı zih[958] belürmezdi (18) ve eyle ulu ṭaşlar kim bundan aḳdem ẕikr itdüñ. Her ṭaşuñ geñligi ʿArab arışıyla yigirmi arış ve ḳalıñlıġı on arış ve (19) uzunluġı ḳırḳ beş arış-ıdı. Biñ ādem bir yire gelse ḳaldurmak mümkin degüldi. Eyle ʿaẓīm, sengīn mermerlerdi ve Şehr ḫalḳı (20) ʿArab u ʿUrabā memleketinüñ ʿuḳalāsı, fużalāsı gelüp teferrüc iderlerdi, bu ṭaşlaruñ ʿaẓametine ve bu ṭaşları götürüp ṭaşıyan dīvlerüñ[959] (21) ve yirden götürüp bināya ḳaldurup işleyen ʿifrītlerüñ, dīvlerüñ ḳuvvetine ḥayrān ḳalurlardı.

NAẒM

[29b] (1) Ḳalʿa bünyādını[960] kim başladılar
Gey ʿacāyıb anda iş işlediler

ʿĀlem içre anca muḥkem ḳalʿa pes
(2) İns ü cinden itmemişdür hīç kes

Ḳalʿa muḥkem hemçü Ẕü'l-ḳarneynī sed
Ḳullesi yüce ṣanasın burcı esed

---

[954] ʿale'ṣ-ṣabāḥ yitdi, BN'de iki kere yazılmış.

[955] ṭün T1, T2: dün BN

[956] götürdüp T1, BN: getürdüp T2

[957] başladı T1, T2: başladılar BN

[958] zih BN: nire T1; nirede T2

[959] ṭaşıyan dīvlerüñ BN: ṭaşıyanlaruñ T1, T2

[960] bünyādını T1, BN: bünyādın T2

(3) Her ṭaşınuñ[961] ululıġı bir ḥişār
Ḳalʿa şan yek-pāre seng-i kūhsār

İns ü cinden ḳalʿaya iden naẓar
(4) ʿİbret alup ḳaldı ḥayrān nāmver

Güş-ı hūşı baña dut ki yār-ı cān
Şerḥ idem bu ḳalʿayı ez-dil ü cān

(5) DER BEYĀN-I TĀRĪḪ-İ BUNYĀD-I ḲALʿA-İ BAʿALBEK [962]

Ḥükemā ḳavlince ḳaçan ki Baʿalbek ḳalʿası ol tārīḫden Süleymān begliginüñ (6) dördünci yılında, Rebīʿü'l-evvelüñ on altıncı güninde ve Mūsā Nīl ırmaġını geçüp Firʿavn ġarḳ olduġı beş yüz otuz altı yılında (7) ve hebūṭ-ı ādemden ol tārīḫe gelince ki Baʿalbek ḳalʿası bināsı ki başlandı. Süleymān zamānında dört biñ dört yüz (8) otuz altı yıl, ṭoḳuz ay, on bir[963] gün geçmişdi. Çünki bir buçuḳ ay miḳdārı başlanup[964] ki yapıldı. On birinci yılında Süleymān begliginde tamām (9) oldı, buz ayında Neysān ayınuñ āḫirinde, yedi yılda tamām oldı. ʿArab arışıyla yüz arış yüksekligi, ḳırḳ arış ʿarżı var-ıdı. (10) Üç dīvārı tamām olıcaḳ ḳırḳ sekiz biñ kesilen ṭaşlar dükendi. Ḳalʿanuñ bir dīvārı ḳaldı. Pes Ṣalṣāl-ı dīv, Ṣaḫr-ı (11) cinnīyle Demürbād-ı dīvüñ ḳarşusına gelüp, ḳalʿa ṭaşı dükendügine baḳışup, ḳahḳaha ile göz ḳakışup eyitdiler:

−Yā ʿafārīt (12) serhengi Demürbād! Sen bize ʿaẓīm ḫiẓmetler[965] buyurduñ, bunca biñ ṭaş şalduñ. Kimümüz ṭaş kesüp yirinden götürdi ve kimimüz (13) ṭaşıyup bunda getürdi, ʿāḳıbet yavuz şanduġuñ başuña geldi ṭaş dükendi, ḳalʿa nā-tamām ḳaldı, Süleymān emri (14) yirine gelmedi, ḳalʿa tamām olmadı. Anuñçun[966] dimişlerdür ki: Eşüñe ḫayr şanġıl

[961] ṭaşınuñ T1, T2: ṭaşuñ BN

[962] Baʿalbek Kalesinin inşasının tarihi hakkında.

[963] on bir T1, T2: on BN

[964] başlanup T1, BN: başlayup T2

[965] ḫiẓmetler T1, T2: işler BN

[966] anuñçun T1: anuñ-ıçun T2

kim başuña ḫayr gele ve kimse içün (15) ḳuyı ḳazma, vaḳt ola ki yine sen düşesin. Nitekim eydür: قرّب خافر خفرة وقع فيها[967] , diyüp ṭaʿn idicek Demürbād-ı dīv (16) ġażaba gelüp ḳaḳıdı. Yıldırım gibi şaḳıdı, eyitdi:

−Yaʿnī ben size yaramaz mı şandum veyā bu ṭaşlar dükendiyse ḳalʿa nā-tamām ḳala[968] mı (17) şanduñuz? Elümden geldügince aʿvānlarumla dürişem[969], bu ḫiẕmeti yirine ḳoyam[970]. Egerçi kim dirlik dürişmekle (18) artmaz kim dimişlerdür: العيش بالحر لا با الكد[971] Ammā kişide her neye başlarsa anı tamām ḳılmaġa ġayret itmek gerek. (19) Nitekim eydür: Yaʿnī kimüñ ki ġayreti yoḳdur, dīni yoḳdur. Ḥaḳḳ'a minnet ki ben من لا غيرت له لا دين له[972] Süleymān'a īmān getürdüm, ḫiẕmetin (20) daḫı yirine yitürmege iḳdām iderem. Eger siz üç bölük dīv ü ʿifrīt ü cin serhengleri, ḳırḳ sekiz biñ mermerler kesüp (21) götürüp, getürdügüñüze minnet iderseñüz[973] ve bu ḳalʿanuñ üç dīvārı bitüp bir dīvārı ḳalduġına baña gülişüp ḳahḳahayıla şenāʿat **[30a]** (1) iderseñüz hīç itmeñ ki ben yalıñuz[974] dem çeküp uçayın. Ol cezīreye varup geçeyin ve yalıñuz ol mermer maʿdeninde (2) bu ḳalʿanuñ uzunluġınca bir ʿaẓīm mermer kesüp Ḥaḳḳ'uñ ʿināyeti, Süleymān'uñ muʿcizātı birle arḳama alup götüreyin. İn-şā'allāhu Teʿālā (3) bu ḳalʿa ḫiẕmetin yirine getüreyin, ḳalʿayı yapup tamām ideyin ve içindeki evlerin daḫı yapup maʿmūr ḳılmasını iḳdām ideyin. Eger (4) Allāh'uñ taḳdīrinde var-ısa rāst gele. Zīrā ki her iş taḳdīru'llāhdan ṭaşra degüldür. Ḳuluñ tedbīri fāyide virmez; tedbīri (5) taḳdīre muvāfıḳ gelmeyince. Niteki dimişlerdür: العبد يدبّر والله يقدّر[975]

---

[967] Birçokları vardır ki kazdığı kuyuya kendisi düşer.

[968] ḳala T1, T2: ḳaldı BN

[969] dürişem T1, T2: dürişeyim BN

[970] ḳoyam T1, T2: ḳoyayım BN

[971] Hayat zorlukla değil kolaylıkla olur.

[972] Kimin ki gayreti yoktur, dini yoktur.

[973] minnet iderseñüz T1, T2: BN'de yok.

[974] yalıñuz T1, BN: yaluñuz T2

[975] Kul tedbir alır ama Allah takdir eder.

NAẒM

Ġarre[976] olmak cāyiz olmaz bende pes tedbīr ne
(6) Ḳul gerek vire rıżāyı ol Ḥaḳuñ taḳdīrine

Böyle diyüp oldı sākin o Demürbād ehremen
Vir ṣalavāt semʿi dut Firdevsīnüñ taḳdīrine

(7) DER BEYĀN-I MUṬĪʿ ŞODEN-İ EHREMENĀN-I BE-ḤÜKM-İ DEMİRBĀD[977]

Ḥükemā ḳavlince çünki Demürbād-ı dīv böyle diyüp Ṣalṣāl'a ve Ṣaḫr-ı cinnīye verhem (8) idicek Ekvān-ı ʿifrīt eyitdi:

−Yā serheng-i ehremenān[978] ve yā bende-i Süleymān[979]! Beni bunlardan ẓan itme ve ben senüñ cān u göñülden (9) muḥibbüñem ve her ḳanda giderseñ bile giderem, ḳalʿayı tamām idince ḫiẕmetüñi Süleymān[980] uġruna iderem. Zīrā ʿilme'l-yaḳīn bilürem ki (10) ʿizz ü ḥürmet ve devlet ü saʿādet ṭoġrulıḳ ḳılup ḫiẕmet itmeg-ile bulınur. Nitekim dimişlerdür: من خدم خدم[981] diyüp Demürbād-ıla (11) ve aʿvānlarıyla dem çeküp, uçup yir gök ortasından gitdiler. ʿAlā-raġm-ı rūzigār gelüp mermer maʿādin[982] olan kūhisāra (12) yitdiler. Ammā kim Demürbād ekvān-ıla gidicek Ṣaḫr-ı cinnī Ṣalṣāl-ı[983] dīve eyitdi:

−İy dırāz-ḳāmet! Bu ne ʿalāmetdür ki Demürbād (13) gibi dīv serhengine, verhem güne söz söyleyesin. Gerçek dimişlerdür ki: اطّويل الاحمق[984] Ṭavīl aḥmaḳ olur. Egerçi (14) ki

---

[976] ġırre: ġarre T1, T2, BN

[977] Demirbat'ın emriyle düşmanların boyun eğmesi hakkında.

[978] ehremenān T1, BN: ehremān T2

[979] Süleymān T1, T2: Süleymān-ı nebī BN

[980] Süleymān T1, BN: T2'de yok.

[981] Hizmet edene hizmet edilir.

[982] maʿādin T1, BN: maʿādeni T2

[983] Ṣalṣāl-ı T1, T2: Ekvān-ı BN

[984] Uzunlar ahmaktır.

Demürbād-ı dīv ġażabnāk, ḫışımnāk kimesnedür saña daḫı, baña daḫı maʿden ṭaġın kesdürüp ve sökdürüp ḳazdurmaḳda[985] (15) ve ṭaşlar kesüp çār-gūşe düzdürmekde[986] çoḳ ḳahr itmişdür, ʿāḳil gerekdür ki kendüye cefā iden kimesne-y-ile müdārā ḳıla, (16) tā ki ḫalḳ içinde ḫacīl olmaya. Nitekim dimişlerdür: Çāresi budur ki biz de دار من جفاك نخجيلً[987] ʿaḳabince (17) gidevüz, varup ḫizmetin idevüz, tā ki dergāh-ı Süleymānī'ye varıcaḳ bizi ġamz itmeye, Sürḫbād gibi ḥabse ṣaldurmaga (18) remz itmeye, diyüp dem çeküp bunlar daḫı uçdılar, yir gök arasından gidüp mermer adasına geçdiler, sürüp Demürbād (19) naẓarına vardılar, temelluḳ, tevażżuʿ idüp, ʿöẕr dileyüp göñline girdiler. Demürbād daḫı bunlaruñ müdārāsın bilüp ferāġat (20) itdi. Ammā ki eyitdi:

−Ol ḳalʿanuñ dīvārını Süleymān-ı nebī ḥaḳḳıyçun ve ḫāteme yed-i ḳudretle menḳūş olan ismu'llāh-ı aʿẓam (21) ḥaḳḳıyçun Baʿalbek ḳalʿası'nuñ dördünci dīvārını yek-pāre ṭaşdan itsem gerekdür. Mermeri maʿdenden[988] kesüp, ḳazup, külüng-ile, **[30b]** (1) tīşe[989] ile perdāḫt idüp, düzüp, yalıñuz ol ṭaşı götürüp, ḳalʿaya yitürüp, yirine ḳoyup tamām itsem gerek. (2) Velī sizlere ḫizmet bu ki ol ḳalʿa içinde biñ bir[990] yirde evler yapasız, ḳalʿa erenleriyçün dīvārī ḫizmetin baña ḳoyasız, (3) diyüp bunlara ḫizmet buyurıcaḳ bunlar daḫı irilü uvaḳlu ṭaşlar kesüp, ḳalʿanuñ evlerin yapmaġa başladılar. Andan (4) Demürbād-ı dīv daḫı ol maʿādin ṭaşlarını gezüp gördi. ʿĀḳıbet bir ṣaġ yirde bir maʿden buldı ki mermeri pūlāddan berk (5) ve içinde mermerinüñ şikesti yoḳ, ne zelzeleden yıḳılmış yiri var ne ṣāʿiḳadan delinmiş delügi var. Pes ʿArab arışıyla (6) ölçüp gördi ki uzunluġı ḳalʿa uzunınca. Ammā on dört arış artuġı var. Ancılayın bitevi mermer bulduġına Ḥaḳḳ'a (7) şükr itdi. Velākin ol gün[991] penç-şenbih güni olduġıyçun ḥürmet idüp işe başlamadı ve hem Süleymān peyġāmber (8) ʿaleyhi's-selām her heftede iki gün inse ve cinne ḫizmet

[985] ḳazdurmaḳda T1, BN: ḳardurmaḳda T2

[986] düzdürmekde T1, T2: düzmekde BN

[987] Seni sıkıntıya sokan mahçup olur.

[988] maʿdenden T1, T2: maʿdeninden BN

[989] tīşe T1, BN: yitişe T2

[990] biñ bir T1, T2: bir BN

[991] gün T1, T2: BN'de yok.

itdürmezdi ve günāhkāra[992] siyāset daḫı ḳılmazdı. Ol (9) iki günüñ ḥürmetine ki birisi penç-şenbih güni ve birisi sebt güni. Nitekim eydür: Yaʿnī (10) بكرة السبت و الخميس بركة[993] ki penç-şenbih birle āẕīne irtesi mübārek gündür ve bir daḫı āẕīne günine Süleymān peyġāmber ʿaleyhi's-selām ġāyet (11) ḥürmet iderdi, cumʿa namāzı ḳılınıncaya dek kimseye iş işletmezdi. El-ḳıṣṣa: Çünkim penç-şenbih günü[994] geçdi. Demürbād-ı (12) dīv daḫı ṣubıḥ-dem ḳalkup Rabb'ine[995] münācāt eyledi kim işitmişdi ki[996] her kişi ṣabāḥın yirinden ṭurup bir işe iḳdām itse, (13) saʿādetyār olup maḳṣūdı ḥāṣıl ola. Nitekim dimişlerdür: daḫı niyāzdan (14)Demürbād i felege dikildiyse -Çün güneş ḳubbe باكر تسعد[997] fārıġ olup, eline[998] tīşe alup ol ḳalʿanuñ dīvārı enince ki ʿArab arışıyla ḳırḳ beş arış-ıdı (15) ve ḳalʿanuñ uzunluġı dört yüz elli beş arış-ıdı ve dīvārınuñ yüksekligi yitmiş iki arış-ıdı. Bu taḳsīm üzere evvel ḳalʿa (16) dīvārınuñ uzunluġı miḳdārı ṭūl u ʿarżını maʿādin üzerine çizüp[999] tīşeyle ḳazup, ol gün aḫşām olıncaya degin nişān yirin tamām (17) itdi daḫı ol sebt gicesi bir ḫalvet yire[1000], deñiz kenārına varup, yidi kerre içine girüp, yayḳanup, pāk olup[1001] yönüni Beytü'l-Muḳaddes'ten (18) yaña döñüp deñiz ḳumı içinde diz çöküp ṭurdı daḫı Allāh'a niyāz ḳılup bu vech-ile münācāt idüp[1002] göz yaşın döküp yüzin ol (19) ḳuma sürdi.

---

[992] günāhkāra T1, BN: günehkāra T2

[993] Cumartesi ve Perşembe gününün sabahında bereket vardır.

[994] günü T2, BN: gün T1

[995] Rabb'ine T1, BN: Rabbiye T2

[996] ki T1, BN: T2'de yok.

[997] Erken kalkan yol alır.

[998] eline T1, BN: T2'de yok.

[999] çizüp BN: cızup T1, T2

[1000] ḫalvet yire T1, T2: ḫalvetde BN

[1001] yayḳanup pāk olup T1, T2: pāk olup yayḳanup BN

[1002] Allāh'a niyāz ḳılup bu vech-ile münācāt idüp T1, T2: Allāh'a münācāt idüp bu vech-ile niyāz ḳılup BN

NAẒM

Yüzi ḫāke sürüp anda Demrbād
Nāliş itdi ol Ḫudā'ya gey ziyād

(20) Didi k'iy Ḫallāḳ-ı ʿālem bī-zevāl
Ben muḳırram sensin o Rabbü'l-ʿibād

İy bir avuç ḫāki ādem eyleyüp
(21) Cismine rūḥı ḳılan anuñ ʿidād[1003]

İy cihānı diyüp īcād iden كُنْ[1004]
Ḳudretiyle yaradan kevn ü fesād

[31a] (1) O Süleymān ḫātemi ism-i Ḥaḳı
Ben ḳuluñı eylemegil nā-murād

Ḳuvvetüm artur bu ṭaşı götürem
(2) Ḳalʿaya iltem tamām ola bilād

Gerçi benven ehremen serheng-i dīv
Līki iderem birligüñe iʿtiḳād

(3) Çāker oldum çün Süleymān ḳuluña
ʿAhd ḳıldum kiـitmeyem cürm ü fesād

Ḥażretüñ Allāh u Vāḥid ü Rusül[1005]
(4) Müʾminem ki eylemişem iʿtimād

[1003] ʿidād: ʿadād T1, T2, BN

[1004] Yasin, 82. âyet kastedilmektedir. Âyetin tam meali şöyledir: Bir şeyi dilediği zaman onun emri o şeye ancak "Ol!" demektir. O da hemen oluverir.

[1005] Rusül T1: Resūl T2, BN

Yā ilāhī o Süleymān ʿizzeti
Baña ḳuvvet vir ki arta tende ad

(5) Böyle diyüp o Demürbād anda pes
Ḥaḳḳa nāliş itdi ġāyet iy vidād

Diñle imdi ḳıṣṣa nedür şerḥ idem
(6) Vir ṣalavāt Aḥmede ammā ḫoş nihād

NEŞR

Ḥükemā ḳavlince ḳaçan ki Demürbād-ı dīv bu vech-ile ki (7) Allāh'a niyāz eylediyse Ḥaḳ Teʿālā anuñ ḳuvvetini arturdı kim ol ṭaşı götüre, yirine yitüre, Süleymān ḫizmetin bitüre. Pes (8) sebt güni āḫir olıncaya dek ol gün aḫşāma degin Demürbād-ı dīv Allāh'a münācāt itdi. Çün ki güneş (9) maġribde ṭolundı ve ḳamer deryā-yı maşrıḳdan baş ḳaldurup cihān için şuʿlesi birle güneş gibi münevver itdi. Daḫı (10) Demürbād yirinden ṭurup maʿden[1006] üzerine gelüp, aʿvānlarıyla buluşup Dımışḳī tīşeyi ve pūlād külüngi eline alup, ol (11) ay aydınına ḳarşu mermeri kesüp ḳazımaġa[1007], anasından ayırup per-dāḫt idüp düzmege iḳdām itdi ve her kim yardım (12) itmek dilese ḳomayup redd iderdi[1008]. Ḥaḳ Teʿālā Demürbād'a bir ḳuvvet virdi ki ol demürden muḥkem ḳatı mermeri ṣābūn ḳalıbı gibi (13) yunardı, pūlād külünkler ve Dımışḳī tīşeler ḳuvvetine döymeyüp defʿī yüzleri dönerdi. Ḳırḳ sekiz yirde cinnīler āhengerleri (14) kürreler yapup baʿżısı körükler çeküp ve baʿżı kömürler yaḳup, getürüp ve baʿżısı demür maʿādinlerinden (15) demür ṭoprāġın ḳazup, arıdup, pūlād idüp, götürüp cinnīler āhengerlerine getürürlerdi. Anlar daḫı defʿī tīşe ve külünkler (16) düzdürüp, pūlād çelükler urup, velī her külünk yedi arış uzunluġı ve iki buçuḳ arış[1009] ḳalıñlıġı var-ıdı ve külünk var-ıdı ki (17) ḳırḳ arış uzunluġı ve yigirmi arış yüzinüñ yaşşılıġı var-ıdı, degme nerre-dīv yerinden ḳalduramazdı[1010], Ḥaḳḳ'uñ ʿināyeti

---

[1006] maʿden T1, BN: T2'de yok.

[1007] ḳazımaġa T1, BN: ḳarumaġa T2

[1008] iderdi T1, T2: itdi BN

[1009] iki buçuk arış T1, T2: iki arış buçuḳ arış BN

[1010] ḳalduramazdı BN: ḳaldurmazdı T1,T2

birle (18) Demürbād-ı dīv ol külüngi eline alup, mermere ki[1011] ḍarb ururdı, mermer pāreleri ādem gövdesi[1012] ḳadar yirinden ḳopup, ḳırḳ adım yire (19) düşüp ṭoḳunduġı ṭaşı, ṭopraġı zīr ü zeber ḳılurdı. El-ḳıṣṣa: Söz dırāz itmeyelüm, ol tārīḫden ki eline külüng ü tīşe[1013] alup (20) Demürbād ki işe başladı, işlemedügi günlerden ġayrı yigirmi sekiz günde ki çalışup işledi, yigirmi ṭoḳuzuncı gün (21) ḳalʿa dīvārı ṭaşın tamām[1014] kesüp, maʿdenden ayırdı. Ol ṭaġlarda bellūṭ ve çınār ve ṣanavber aġaçların bulup, kesüp bu dīvār öñine [31b] (1) döşedi. Daḫı ḳuvvetin bildürmeg-içün Demürbād dīv serhenglerin ḳatına cemʿ itdi. Ṣalṣāl-ı dīvle Ṣaḫr-ı cinnīyi ve Ekvān-ı (2) ʿifrīti aʿvānlarıyla ki geldiler, bu yek-pāre ḳalʿa dīvārına olacaḳ mermer[1015] ṭaşına ki naẓar itdiler, cemīʿisi heybet aldılar, bildiler ki (3) Demürbād'uñ ḳuvveti ne mertebede-y-imiş, cemīʿisi naẓarına varup, ḫāk-i pāyına yüz sürüp, işledügi işe taḥsīn ve ḳuvvetine āferīn itdiler. (4) Ammā ki Ṣalṣāl-ı dīv ḥasedinden eyitdi:

−Yā serheng-i ehremenān ve yā bende-i Süleymān! Hüner ṭaşı yirinde kesmek degüldür, (5) illā ki götürmekdür. Bundan Baʿalbek ḳalʿası ki ādemī-zād menziline ḳırḳ günlük yoldur anda götürmekdür ve ṭaşı (6) yirine ḳoyup ḳalʿayı tamām itmekdür ve ḫiẕmet-i Süleymānī'yi [1016] yirine getürmekdür, bu yaluñuz olacaḳ iş degül[1017], ʿaḳluñ başuña (7) getür, aʿvānlaruñdan, yoldaşlaruñdan[1018] yardım iste tā ki saña[1019] bu ṭaşı anda iletmege meded ḳılalar, ḳavmüñden, (8) ḫışmuñdan ṣoḥbeti kesme tā ki saña yardımcı çoḳ ola.

[1011] ki T1, BN: T2'de yok.

[1012] gövdesi T1, BN: gevdesi T2

[1013] tīşe T1, BN: yitişe T2

[1014] tamām T1, T2: BN'de yok.

[1015] mermer T1, BN: mermerī T2

[1016] ḫiẕmet-i T1, BN: ḫidmet-i T2

[1017] degül T1, T2: degüldür BN

[1018] yoldaşlaruñdan T1, BN: T2'de yok.

[1019] saña T1, T2: BN'de yok.

Nitekim dimişlerdür: [1020]صلّ الارحام یکثر حشمك Ṣalṣāl-ı dīv böyle[1021] (9) diyicek Demürbād incinüp[1022] eyitdi:

−Yā Ṣalṣāl! Ben ẖışmumdan, ḳavmümden niçün ṣoḥbetüm kesdüm. Velī senden iẖtilātum kesdüm (10) ki azġunlardansın, senüñ maḥremüñ yine azġundur, benüm azġunla işüm yoḳdur. Nitekim ḥükemā eydürler: زر الطّاغیز (11) İşüñ gücüñ żamdur ve [1023]فی طغیانهم dāyim şuġluñ göñül incitmek, verhem itmekdür. Nitekim dimişlerdür: دم الشیء من الاشتغال ı dīv, verhem güne söz söylemegi terk it ki dil beresi yürekde -yā ṢalṣālAmmā ki [1024]به (12) oñulmaz. (13) Velī ḳılıç ḍarbı ve süñü yarası gövdede[1025] oñılur. Nitekim eydür: [1026]ضرب اللسان او اجع من طعن السنان Velī senüñ ḥasedüñ (14) defʿine çāre yoḳdur. Egerçi cemīʿ düşmenlik dostlıġa dönmege bir maşlaḥat görülür. Velī ḥased ehline ḥasedin (15) terk itmege çāre yoḳdur. Nitekim eydür: [1027]لکل عداوة مصلحة الا عداوة للحسود

NAẒM

(16) Ḫırsını[1028] terk ide ṣanma dünyede ehl-i ḥased
Cān[1029] çıḳup ölmeyince cismiـanuñ cānsuz cesed

Müʾmin ü sünnī muvaḥḥid ḥāşā kim ola ḥasūd
(17) Kim ḥased ehli-dürür müfsid muḳallid nefs-i bed

[1020] Akraba ziyareti yaparsan akrabalık bağların artar.

[1021] Ṣalṣāl-ı dīv böyle T1, T2: BN'de yok.

[1022] incinüp T1, T2: BN'de yok.

[1023] Azmış kimseleri azgınlık halinde bırak.

[1024] Yapacak bir işin olsun.

[1025] gövdede T1, BN: gevdede T2

[1026] Dil yarası kılıç yarasından daha keskindir.

[1027] Her düşmanlığın çözümü vardır ama kıskançlığın yoktur.

[1028] ẖırsını: Ḫosını T1, T2, BN

[1029] cān T1, T2: cānı BN

DER BEYĀN-I ḤASED KERDEN-İ ṢALṢĀL-I DĪV BE-DEMÜRBĀD[1030]

Ḥükemā ḳavlince Demürbād (18) dīv Ṣalṣāl'a bu vech-ile ʿitāb idüp, naẓarından sürdi, "Var bizden ferāġat it, Süleymān dergāhına varıcaḳ senüñle (19) söyleşevüz" diyicek Ekvān-ı ʿifrīt-ile Ṣaḫr-ı cinnī[1031] daḫı Ṣalṣāl'a ḳaḳıyup ʿitāb itdiler. Velī Ṣalṣāl Demürbād'dan (20) üşenüp söyledügine peşīmān oldı, çoḳ ʿöẕr diledi. Ammā Demürbād ḳabūl itmedi. Eyitdi:

−Yā Ṣalṣāl! Söz ki (21) aġızdan çıḳdı üç yeleklü oḳ ki yidi[1032] ḳat siñirlü yay kirişinden boşanup ḳabżadan ki çıḳdı, [32a] (1) anı döndermege[1033] çāre yoḳdur. Nitekim senüñ ḥasedüñ defʿine çāre yoḳdur, dilüñi ḳo, göñlüñi gözet, oḳ ki (2) dil kirişinden çıḳup göñül nişānesine[1034] ki ṭoḳuna, anı çıḳarmaḳ ve zaḫmın oñultmaḳ mümkin degüldür. Nitekim (3) ḥükemā eydür: leri bir yire ngserheḳışşa: Çünki cemīʿ dīv -El [1035]رب قول اشد من صول geldiler, Demürbād'uñ (4) işini ki gördiler, ʿibret alup ḥayret aġzına fikr engüştin urdılar. Andan Demürbād eyitdi:

−Egerçi ben[1036] bir[1037] daʿvī itdüm (5) ki ḳalʿanuñ üçünci dīvārına yitecek bir ṭaş kesüp götürem, kimse yardım itmedin ḳalʿaya yitürem. Velī çünki (6) ṭaşı kesüp yirinden ırdum, el urup, imtiḥān ḳılup, ḳuvvetüm ki gördüm, miḳdārımı bildüm. Anuñçun sizi bunda ḳıġırdup[1038] (7) getürdüm ki el uş idüp[1039] bu ṭaşı götüresiz[1040], Baʿalbek şehrine yitüresiz,

---

[1030] Salsāl Dev'in Demirbat'a haset etmesi hakkında.

[1031] cinnī T1, T2: cinnīyle BN

[1032] yidi T1, BN: yedi T2

[1033] döndermege T1, BN: döndürmege T2

[1034] nişānesine T1, BN: nişānına sine T2

[1035] Söz vardır ki dövmekten beter eder.

[1036] ben T1, T2: BN'de yok.

[1037] bir T1, BN: T2'de yok.

[1038] ḳıġırdup T1: ḳıġırup T2, BN

[1039] uş idüp T1, BN: uşurup T2

[1040] bu ṭaşı götüresiz T1, T2: götüresiz bu ṭaşı BN

ḫiẕmet-i Süleymānī'yi bitüresiz, dergāhında (8) ʿazīz ü muḥterem[1041] olup, altun u gümiş kürsīlere geçüp oturasız ki ḫiẕmet iden ululıḳ bulur. Nitekim dimişlerdür: [1042]خدم من خدم (9) Demürbād eyle diyüp bunlara tevażżuʿ ḳılıcaḳ Ṣalṣāl-ı dīv ṭaşı götüremeyecegin gerçek[1043] ṣanup, şād olup eyitdi:

−Yā Demürbād! (10) Benüm sözüme incünürdüñ. Velī bu dem başuña geldi bildüñ, ḳuvvetüñ miḳdārını imtiḥān ḳılup inṣāfa geldüñ, imdi[1044] saña (11) naṣīḥat itdügüm ṭutmaḳ gereg-idüñ, aʿvānlaruña ḥürmet ü ʿizzet itmek gereg-idüñ bunlaruñ benüm bigi senden göñülleri (12) ġāyet de[1045] incinüp-dürür, ḫulḳ-ı çirkinden ins ü cin ürkici olur ve ḳamu hünerleri ʿayb görinür. Nitekim dimişlerdür: [1046]او حشر الوحشة (13) العجب Ṣalṣāl böyle diyicek Demürbād tebessüm ḳılup eyitdi:

−Yā Ṣalṣāl! Maʿẕūr dut bizüm efʿāl-i ḳabīḥümüzi ki bir kişi (14) ḳalbine güç gelicek, ʿamelde olsa göñil gözi görmez olur. Nitekim eydür: bu Biz daḫı [1047]القلب اذا كره عمى ḫiẕmeti (15) incindügümüz ecilden dilümüze ne gelürse aḥmaḳlar gibi söyledüḳ. maʿẕūr buyurasız ki aḥmaḳuñ göñli aġzındadur, (16) diline ne gelse anı söyler. Nitekim dimişlerdür: [1048]قلب الاحمق فى فته diyüp Ṣalṣāl'uñ yüzine geldi[1049]. Ol daḫı girçek (17) ṣanup ḫayli bārī feraḥ oldı. Andan Demürbād Ekvān-ı ʿifrīte ve Ṣaḫr-ı cinnīye eyitdi:

−Ḳışşayı ḳoyalum ḥişşeyi görelüm. (18) Ben bu ṭaşı kesmekden yoruldum, ṭāḳatum ḳalmadı. Ṭaşı[1050] götürüp Baʿalbek'e iletmege ḳuvvetüm vefā ḳılmadı. İmdi el uş (19) idüp ittifāḳ idüñ, bu ṭaşı götürüñ Baʿalbek ḳalʿası yirine yitürüñ, diyicek Ekvān-ı cin ʿifrīt-ile

---

[1041] ü T1, BN: T2'de yok.

[1042] Hizmet eden hizmet görür.

[1043] gerçek T1, BN: girçek T2

[1044] imdi T1, BN: T2'de yok.

[1045] ġāyet de T1, BN: ġāyet T2

[1046] Yalnızlığın en fenası kendini beğenmişliktir. (Hz. Ali'ye nispet edilmiştir.)

[1047] Kalp zorlanırsa kör olur. (Hz. Ali'ye nispet edilmiştir.)

[1048] Ahmağın kalbi dilindedir.

[1049] geldi T1, T2: gögüldi BN

[1050] ṭaşı T1, BN: T2'de yok.

olan ʿafārīt (20) serhengleri ve Ṣaḫr-ı cinn-ile ḥāżır olan cin melikleri el uş idüp, yir yir ol ṭaġ gibi mermeri ṭutdılar. Daḫı yirinden biñ (21) dürlü[1051] zor-ıla ırġurup[1052] ol dīvār öñine yire[1053] döşedükleri bellūṭ ve çınār ve şam aġaçlarınuñ üzerine uġratdılar. Velī ol [32b] (1) ol[1054] ʿamūd-ı İskender gibi köklü aġaçlar ol sedd-i İskender gibi[1055] mermer dīvāruñ altında özdekleri ṭāḳat getürmeyüp ḫurd u ḫaşḫāş (2) oldı. Andan ol dīvār ṣaġ yaña yıḳılup, üç biñden artuḳ [miḳdārı][1056] dīv üʿifrīt serhenglerin altına alup, ḳafāların ḫurd [idüp][1057], cānların (3) alup kendüleri mord eyledi ve düşdügi yire gömülüp batdı, bāḳī dīvler, ʿifrītler dīvāruñ heybetine döyemeyüp her birisi giñ yire ḳaçup (4) gitdi. Ekvān-ı ʿifrīt eyitdi:

−Ṣalṣāl-ı dīv eyitdügi gerçeg-imiş. Bu ṭaş dīvārı dīv ü cinnī götürmek, ḳalʿa yirine getürmek mümkin (5) degüldür. Meger ki Süleymān ḥażretine ḫaber idevüz yil taḫtın götüre, bunda getüre. Cemīʿi biñ bir ümmet, yitmiş[1058] iki millet ṭāyifesiyle [bunda gele][1059] (6) bu ṭaş dīvāra ejdehālar kemendlerin ṭaḳup, götürüp, serīr-i Süleymān'uñ altıncı ṭabaḳasına çıḳarur. Andan (7) serīr-i Süleymān-ıla bād-ı ṣarṣar bu ṭaşı götüre, Baʿalbek şehrine yitüre, diyicek Demürbād tebessüm itdi. [Eyitdi][1060]:

−Bu söz ki söylersin, (8) ḳaçan olacaḳdur taḫt-ı Süleymānī bir ṭaş içün bunda gele. Ammā gelüñ, ġayret idüñ, bu ṭaşı yirinden ḳalduruñ, benüm arḳama (9) virüñ, Allāh Teʿālā buyurursa ben bu ṭaşı götüreyin, ḳalʿa yirine, Baʿalbek şehrine yitüreyin, himmet anuñ üstinedür ki (10) bu mermer dīvārı götürem, ḳalʿa yirine yitürem. Egerçi ki ḥükemā eydür:

[1051] dürlü T1, T2: BN'de yok.

[1052] ırġurup T1, BN: arġurup T2

[1053] yire T1, T2: BN'de yok.

[1054] ol T1: T2 ve BN'de iki kere yazılmış.

[1055] köklü aġaçlar ol sedd-i İskender gibi, BN'de iki kere yazılmış.

[1056] miḳdārı BN: T1 ve T2'de yok.

[1057] idüp T2, BN: T1'de yok.

[1058] yitmiş T1: yetmiş T2, BN

[1059] bunda gele BN: T1 ve T2'de yok.

[1060] eyitdi BN: T1 ve T2'de yok.

Kimüñ ki himmeti ʿālī oldı, ne ḳadar ġuṣṣa çekerse daḫı maḳṣūdı (11) ḥāṣıl olur. Nitekim dimişlerdür: [1061]من علّت هممه طالت همومه Demürbād böyle diyicek Ekvān-ı ʿifrīt eyitdi:

−Bu ne (12) sözdür ki söylersin ve ne olmaz daʿvīdür ki eylersin? Senüñ miṣālüñ baḥra ġarḳ olmış kişiye beñzer ki (13) ġarḳdan ḫalāṣ olmaġa çāre ister ve her bir ota yapışur. Nitekim eydür: [1062]الغريق يتعلّق بكلّ حشيشٍ Bunca biñ (14) nerre-dīv ü ʿifrīt, bu ṭaşı dutup, güc-ile ḳaldurduḳ ve yirinden biñ belā ile ayırduḳ. Sen anı yalıñuz götürmek ḳaçan olur, (15) miḳdāruñı bilüp sözi āʿḳilāne söyle kim işidenler saña taḥsīn ide. söz bu degüldür ki dilüñe geleni (16) söyleyesin ve naṣīḥat işitmeyesin. Ḥükemā eydür ki ḥakīmüñ sözin işitmezseñ rencden daḫı ḫalāṣ[1063] olmazsın. Nitekim (17) ʿArab fuṣaḥāsı eydür:

شعر

فصبر لدايك ان جفوت ط بيبه

و اقنع بجهلك ان زجرت معلّمً[1064]

(18) Ekvān böyle diyicek Demürbād tebessüm ḳılup eyitdi:

−Çoḳ söz medresede söylenür ve lāf urmaḳ cühelā ortasında olınur. Ammā (19) ki Süleymān sözin ṭutan diyü cinnī perī ḫizmetde bulınur. Sözi savı ḳoyuñuz, benüm ḥükmüm ḳulaġuñuza (20) ḳoyuñuz. Eger siz bu ṭaşı cumhūruñuz[1065] ile arḳama virürseñüz, Ḥaḳḳ'uñ faẓlı birle ben bu ṭaşı götürmege[1066] (21) iḳdām idem. Eger taḳdīru'llāhda var-ısa yirine yitürüp tamām idem, diyüp bunlara ḥükm idicek, Süleymān ḳorḫusından **[33a]** (1) cemīʿisi el uş idüp, ol ṭaşuñ çevre yanına geçüp el dutacaḳ ṭoprakda yir açdılar. Ṣalṣāl dīv eyitdi:

[1061] Hırsı büyük olanın kaygısı da büyük olur.

[1062] Boğulmakta olan kişi her ota tutunur.

[1063] daḫı ḫalāṣ T1, T2: ḫalāṣ daḫı BN

[1064] ŞİİR

Sana gelen musibete sabret ve ilacını ara

Sana verilene kanaat et ve çaresini ara

[1065] cumhūruñuz: cemhūruñuz T1, T2, BN

[1066] götürmege T1, BN: getürmege T2

−Yā Demürbād! (2) Ḥayf senüñ ol ḳadd u ḳāmetüñe ki bu ejdehā gibi ṣalābetüñe ki bu ṭaş altında ḳalup, beynüñ burnuñdan gelüp çāk (3) olacaḳsın ve niçe dīv ü perī daḫı bu ṭaş altında ḳalacaḳdur, senüñ ʿaḳlsüzlügiñden niçe aʿvānlarumuzı (4) ṭaş u ḫāke ṣalacaḳdur, sen bu itdügüñ ārzūya irecek degülsin. Velī bu yolda baş vireceksin, bu ārzūya (5) ṭayanma; bunuñ gibi ārzūya ṭayanup tekye ḳılmak aḥmaḳlar işidür. Nitekim eydür: لا تتكّل بصنايع الحمقى[1067] على المنيفاء (6) diyicek Demürbād ġażaba gelüp eyitdi: Yā Ṣalṣāl, şol kimsedür ki ölümden ḳorḳar ve ḫizmetden (7) ḳaçup lacūclıḳ ider. Anuñçun dimişlerdür ki ʿāḳil bir iş işler[1068], işledügin diline alup söylemez ve kimseye ögünüp ẓāhir (8) eylemez. Ammā ki cāhil gelüp sencileyin güç ṭaşın götürmez, lāf urmaḳdan eli digüp bir yirde oturmaz. Nitekim dimişlerdür:

شعر (9)

قالو او ما فعلو اواينهم

من معشر فعلوا وما قالو[1069]

NEŞR

Eger ki Süleymān'a musaḫḫarsañuz (10) gelüñ, bu ṭaşı dutup götürüñ, benüm arḳama çıḳarup[1070] yitürüñ. Ya budur ki Ḥaḳ ḳuvvet vire bu ṭaşı götürem, (11) ya budur ki ṭaş beni altına ala bu yolda baş yitürem. Eger ki naṣībüm, rızḳum dünyāda dükenmediyse nesne olmazam. Ẕīra (12) ki naṣībümden özge dünyādan nesne[1071] almazam. Nitekim ol ʿālemleri yoḳdan var iden Allāh baña īmān u (13) rūzī ḳılup Süleymān'a musaḫḫar iden pādṣāh, Kelām-ı Ḳadīm'de ve Kitāb-ı Kerīm'de buyurmışdur ki: وَلَا تَنْسَ (14) diyüp نَصِيبَكَ مِنَ الدُّنْيَا[1072] daḫı gürz-i girānın eline alup, evvel Ṣalṣāl-ı dīve andan Ekvān-ı ʿifrīte ve Ṣaḫr-ı cinnīye

---

[1067] Sana bağışlananla övünme, bu ancak aptalların kârıdır.

[1068] işler T1, T2: BN'de yok.

[1069] ŞİİR

Cahiller "Onlar ne yapmış ki!" veya "neredeler" derler

"Onlar ne yapıyor" ki derler veya hiçbir şey demezler

[1070] çıḳarup T1, BN: çıḳaruñ T2

[1071] nesne T1, BN: T2'de yok.

[1072] Dünyadan da nasibini unutma. Kasas, 77. âyet kastedilmiştir. Âyetin tam meali şöyledir: "Allah'ın sana verdiği şeylerde ahiret yurdunu ara. Dünyadan da nasibini unutma. Allah'ın sana iyilik yaptığı gibi sen de iyilik yap ve yeryüzünde bozgunculuk isteme. Çünkü Allah bozguncuları sevmez."

ḥükm (15) itdi. Elbetde ṭaşı ṭutuñ ḳalduruñ ve gerüyi, sizi helāk iderem, diyüp ġażap ḳılıcaḳ, bunlar daḫı Demürbād-ı dīv (16) ḳorḫusından birbiriyle danışdılar. Eyitdiler:

−Çāresi budur ki biz bu ṭaşı üşüp ḳalduravuz, Demürbād'uñ arḳasına (17) virüp, ṭaş altında ḳalup olduravuz. Andan uvaḳ ṭaşlarla ḳalʿayı yapup bitürevüz daḫı Süleymān dergāhına varup kürsīlü (18) kürsīmüze geçüp oturavuz. Yoḫsa bizi Demürbād-ı dīv Süleymān'a ġamz idüp helāk itdürür. Ḳumḳumaya ḳoyup, (19) deryā-yı Aḳyānūs'a atdurur, diyüp Süleymān-ı nebī ḳorḫusından yir yir ṭaşa üşüp yapışdılar. Zor idüp ayaḳların ṭayayup (20) apışdılar ve[1073] Demürbād-ı dīv daḫı aʿvānlarına emr itdi, arḳasına aġaç yapraḳların ve ḳaya yosunların ḫirmen gibi (21) yıġdılar, ḳırḳ biñ nefer dīv serhengleri ve yigirmi biñ miḳdārı cin serhengleri Süleymān ḳorḫusından **[33b]** (1) ol sengīn ḳara ṭaġ gibi mermeri zor ḳılup ḳaldurdılar ve ḳaldurduḳlarınca iki ṭarafına depeler gibi ḳayalar yıġdılar tā ki (2) yirden yuḳaru ʿArab arışıyla ḳırḳ arış yuḳaru çıḳdı daḫı iki ṭarafına çinār aġaçlarından, bellūṭ aġaçlarından ṭayaḳlar (3) urdılar ve mermer pārelerinden dīvārlar yapdılar, dīvler[1074] üstine düşmesün diyü hemān ṭaşuñ orta yirinde kemer gibi mücevvef yir ḳodılar yitmiş[1075] (4) arış[1076] miḳdārı. Zīrā ki Demürbād'uñ iki yüz seksen arış ḳadd u ḳāmetinüñ[1077] ṭūlı var-ıdı ve yitmiş[1078] arış daḫı gögsinüñ eni var-ıdı (5) ḳaçan ki ol ʿaẓīm mermer diregi ayaġa ki bindürdiler. Andan Demürbād'a eyitdiler:

−Yā serheng-i ʿafārīt[1079]! Bu ṭaşı ḳırḳ elli biñ (6) dīv serhengleri bir yire gelüp güc-ile ḳaldurduḳ, hüner budur ki daʿvīye maʿnī gösterüp, götüresiz diyüp ṭaʿn idicek, (7) Demürbād-ı dīv eyitdi:

[1073] ve T1, BN: T2'de yok.

[1074] dīvler T1, BN: T2'de yok.

[1075] yitmiş T1: yetmiş T2, BN

[1076] arış T1, BN: T2'de yok.

[1077] ḳāmetinüñ T1, BN: ḳāmetüñ T2

[1078] yitmiş T1: yetmiş T2, BN

[1079] afārīt T1, BN: afāyit T2

−Ben ḳuvvetüme ṭayanmazam ḳadd u ḳāmetüme hīç güvenmezem, illā tevekkül aña ḳıluram ki Allāh u Vāḥid'dür[1080], Ferd ü (8) Ṣamed'dür, cemīʿ ḳalmışlara meded irgürüci, Ḳādir ü dānā ve [1081]لَمْ يَلِدْ وَلَمْ يُولَدْdür ve aña ṣıġınan maḥrūm ḳalmaz. Nitekim (9) dimişlerdür: توكّل علياالله يكفيك [1082], diyüp gelüp ol mermer dīvāruñ altına girüp zor ḳılup dem çeküp (10) ḳara bulut yedi başlu evren götürür gibi götürüp[1083] gitdi. Ekvān-ı ʿifrīt-ile Ṣaḫr-ı cinnī cin serhengleriyle görüp Demürbād'dan (11) heybet alup cümlesi dehşet itdi, Ṣalṣāl-ı dīvi[1084] ḳorḫusından uçuḳ ṭutdı, bildiler ki Demürbād ne ḳuvvetlü nerre-dīvdür[1085]. Cemīʿisi (12) dem çeküp ʿaḳabince uçdılar, birinci ḳat göge yaḳīn geçdiler. Andan dönüp Baʿalbek'den yaña baḳdılar. Ḳara ṭaġ gibi Demürbād'uñ (13) ol ṭaşı götürüp[1086] gitdügin görüp, taʿaccüb idüp birbirine göz ḳaḳdılar ve uçuşup daḫı ardınca gitdiler, Ekvān-ıla (14) Ṣalṣāl ʿaḳabinden yitdiler, ṭaş altına girüp yardım itmek bile götürüp gitmek[1087] istediler. Velī Demürbād ṭaş altından[1088] naʿra (15) urup ḥayḳırdı[1089]:

−Zinhār degmeñ, diyüp ol ejdehā[1090] aġzıyla ġıjġırdı.

NAẒM

Ṭaş götürüp gider-iken hemçü bād
(16) Ḫışma gelüp ḳaḳıdı o Demrbād

[1080] Allāh u Vāḥid'dür T1, T2: BN'de yok.

[1081] Ondan çocuk olmamıştır (Kimsenin babası değildir) Kendisi de doğmamıştır (kimsenin çocuğu değildir) (İhlâs, 3)

[1082] Allāh'a tevekkül et, sana yeter.

[1083] gibi götürüp, BN'de iki kere yazılmış.

[1084] dīvi T1, BN: dīv T2

[1085] dīvdür T1, T2: dīvdürür BN

[1086] götürüp T1, BN: getürüp T2

[1087] bile götürüp gitmek T1, BN: T2'de yok.

[1088] altından T1, BN: altında T2

[1089] ḥayḳırdı T1, BN: çıġırdı T2

[1090] ejdehā T1, T2: ejderhā BN

Ejdehā-ser aġzın açup añradı
Ṭās-ı gerdūn naʿrasından çıñradı[1091]

(17) Götürüp gökde giderdi ol mermeri
Ṣān Süleymān taḫtını o Ṣarṣarı

Dīv ü cinnī görüp anuñ ḳuvvetin
(18) Ṭañlar-ıdı Ḥaḳ Teʿālā ḳudretin

Didiler ḳılmasa Allāh yārī ger[1092]
Ne götürmek ṭaşı yirden kim ırar

(19) Dīv ü cinnī baḳuban ṭañlaşdılar
Allāh aña yārī ḳıldı añlaşdılar

Diñle imdi bu ġarāyıb ḳıṣṣayı
(20) Līki defʿ it vir ṣalavāt ġuṣṣayı

ĀVERDEN-İ SENG-İ ʿAẒĪM-İ DEMÜRBĀD BE-ḲALʿA-İ BAʿALBEK [1093]

Ḥükemā ḳavlince çünki (21) Demürbād ol ʿaẓīm ṭaşı[1094] Ḥaḳḳ'uñ ʿināyeti, Süleymān'uñ muʿcizātı birle götürüp ki hevāda gitdi ḳaçan ki Baʿalbek şehrine [34a] (1) yaḳīn yitdi. Andan Ekvān-ı ʿifrīti ṭaş altından çıġırdı yanına getürtdi. Eyitdi:

−Aʿvānlaruñla dem çeküp uçuşuñ, (2) Baʿalbek şehrine varup geçüşüñ, ḳalʿa yirinde ki varup yitsem gerek, havādan yiryüzine ḳılıcına dike dutup atsam gerek. (3) Zīrā ki ṭaş aġırdur, havādan inerken, dem çeküp ṭaş altında dönerken, yiryüzinde inüp ḳonarken nā-gāh (4) ṭaşı beni yeñüp altına ala, bir yirüme ṭoḳunup żarar ḳıla. Pes senden isterem ki

[1091] çıñradı BN: çañradı T1, T2

[1092] ger: eger T1, T2, BN

[1093] Demirbat'ın Baalbek kalesine büyük taş getirmesi.

[1094] ʿaẓīm ṭaşı T1, T2: ṭaş-ı azīmi BN

ḥişāra yaḳīn yirde ins ü cinden kimse ḳomayup (5) giderdesin. Tā ki ṭaş ṭoḳunup helāk itmeye. Ve daḫı ol ṭaş inecegi yirlerde ṭaş aşlını ḳomayup arıduñ. Şāyed bu ṭaşa (6) ṭoḳunup bir yirin çāk ide, diyüp Ekvān'ı aʿvānlarıyla gönderdi, gitdiler, Yıldırım gibi[1095] gelüp Baʿalbek'e yitdiler. Ḳalʿa yanında ins ü cinden kimse (7) ḳomayup gidertdiler ve yiryüzinde olan ṭaşları ayırtlayup pāk itdiler. Andan giñ yire çıḳup, ṣaf bağlayup Demürbād-ı dīv'i gözetdiler ve şehr (8) ḫalḳı daḫı melik-i Cebeş-ile erkān-ı devlet ve aʿyān-ı memleket birle Demürbād-ı dīvüñ mermerden ḳalʿa dīvārın kesüp başladuġın, bunca zamāndan (9) berü çalışup işledügin işitmişlerdi. Ol gün ḫaber bildiler ki Demürbād ṭaşı götürüp geliyorur. Pes Baʿalbek melīki (10) ve şehr ḫalḳı cemʿ olup, yüksek yirlere çıḳup havā yüzin gözetdiler, Demürbād-ı dīv ṭaşı nice götürür [nice][1096] getürür diyüp, (11) teferrüce durup seyr itdiler ve şehr maḥbūbeleri sīmīn-ten[1097], nāzük-beden merġūbeleri, Zelīha-ṣūret, Yūsuf-ḥüsn maṭlūbeleri, (12) yüce ʿālī köşklerüñ manẓaralarından ṭaḳı eyvānlaruñ pencerelerinden gögüslerin açup, boyun uzadup, felek yüzine baḳışup (13) Demürbād'ı gözetdiler. Uşşāḳ cinsi ne dīv-i Demürbād ve ne cinnī-i Tündbād ḳayısı ki başları ḳayusından maʿşūḳalu maʿşūḳasın (14) gözetmege gögüs[1098] ḳaḳup boyun uzatdılar. El-ḳıṣṣa: Demürbād-ı dīv daḫı ol ʿaẓīm ṭaşı çiñnine alup göñülden Allāh'a tevekkül (15) ḳılup, dem ü nefesin içerü çeküp, boyun uzadup, Baʿalbek şehrin gözedüp uçardı, ḫışımlu ḳara bulut gibi (16) yirle gök arasında, kürre-i nesīm yöresinde uçaraḳ deşt ü beyābān geçerek giderdi. Bu yiryüzindeki ḫalḳ her ne (17) memleket üzerine uġrarsa[1099] çoḳ görürlerdi ki bir aḳ bulut ne bulut[1100] ki bir ḳarlu ṭaġı kūh-ı Elburz ḳāmetlü, ḳażā ve ḳader ʿalāmetlü, (18) ʿArab ocaġı gözlü, raʿd-ı felek āvāzlu, sedd-i İskender durışlu, bād-ı ṣarṣar yüriyişlü, bir ḳuvvetlü dīv-i serhengi götürüp gider, dem (19) çeküp, uçup ʿazm-i Baʿalbek ider, ḥayrete varup ṭañlaşurlardı. Ṭaşı memleketümüz üzerine düşürmesün diyü dillerince (20) Allāh'a yalvarup, ḳorḳup beliñleşürlerdi. Ez-ān cānıb, Baʿalbek ḫalḳı daḫı yüce yirlerden baḳup Demürbād'ı gözedürken (21) anı gördiler ki cenūb cānıbından, deryā-

[1095] gibi T1, BN: T2'de yok.

[1096] nice BN: T1 ve T2'de yok.

[1097] sīmīn-ten T1, BN: sīm-ten T2

[1098] gögüs T1, BN: gögsin T2

[1099] uġrarsa T1, T2: uġrasa BN

[1100] ne bulut T1, BN: T2'de yok.

yı ʿUmmān kenārından bir ḫışımlu ḳara bulut havā yüzine çıḳdı. Velī **[34b]** (1) bunuñ üzerinde bir aḳ bulut görinür ki Hūd peyġāmber [ʿaleyhi's-selām][1101] ḳavmine ʿaẕāb ilten seḥābe beñzer ve bu ḳara buluduñ (2) iki yirinde od yanup barḳ gibi barḳır. Gāh od görinmez olup[1102] gāh yanup şaḳır. ve bir ʿaceb daḫı bu ki ol ḳara bulutdan (3) birinci ḳat göge dek iki ḳara dütün görinür ki her birisi yirden göge çekilmiş evrene beñzer ve bir ʿaceb daḫı bu ki (4) ol ḳara bulutdan āvāzeler gelür ki işidenüñ zehresi çāk olur ve andan ʿacebter daḫı bu ki ol aḳlu ḳaralu (5) bulutlaruñ bir fersaḫ miḳdārı yirinde ẓulümāt baḥrı gibi ḳarañu[1103] bulutlar belürdi, eyle çoġaldı ki gök yüzüni baḥr-ı (6) ẓulümāt gibi bulutlar[1104] ḳapladı. Ol ʿalāmetleri görüp, ḫalḳ tañlaşup, "ʿAcabā nedür?" dirken Ekvān-ı ʿifrīt naʿra urup (7) çaġırdı. Eyitdi ki:

−İy Baʿalbek ḫalḳı! Vaḳtüñüze ḥāżır oluñ, ḳorḳmañ, ol baḥr-ı ẓulümāt gibi görinen dīv leşkeridür (8) ki uçup geliyorur. Demürbād-ı dīvüñ ʿaḳabince dem çeküp gök yüzin geçüp geliyorur ve daḫı ol ḫışımlu (9) ḳara bulut gibi görinen Demürbād-ı nerre-dīv ü şīr-i nerdür ve ol aḳ bulut gibi görinen Baʿalbek ḳalʿası'nuñ dördünci (10) dīvārı olacaḳ kesdügi ruḫāmī mermerdür ki Ḥaḳḳ'uñ ʿināyeti birle ol aġır ṭaşı götürüp uçayorur, bād-ı ṣarṣar taḫt-ı (11) Süleymān'ı götürür gibi götürüp gelüp geçeyorur, ḳorḳmañuz, üşenmeñüz, ṭaş yire düşüp, yir zelzeleye gelüp, ḳıyāmet ḳopar ṣanmañuz. (12) Dīv naʿra urıcaḳ şehir ḫalḳı daḫı bildiler ki ḳara bulut Demürbād-ı dil-āverdür ve aḳ bulut götürdügi ruḫāmī mermerdür (13) ve ol barḳ gibi barḳıyan gözleridür ol iki ejder gibi görinen burnından çıḳan dütünler-imiş ve ol ṣadālar āvāz-ımış. (14) Pes vaḳtlarına ḥāżır olup gözleşdiler. Ezān cānıb Demürbād-ı dīv daḫı ol ʿaẓīm mermeri götürüp, Allāh'a ṣıġınup, gelüp (15) ki gitdi. Çün Baʿalbek ṣınurına yitdi, şehr ḫalḳını gördi ki evlü evinden ṭaşra çıḳup, kendüyi gözedürler. (16) birbirinüñ omuzına ellerin ḳoyup, kendüyi gösterüp boyun uzadurlar bildi ki kendüyi temāşā iderler. Andan (17) ḳalʿa yanına baḳdı, gördi ki ins ü cinden kimse[1105] yoḳ ḫalḳı gidertmişler ṭaşların arıdup ol yiri pāk itmişler. (18) Pes Demürbād ol ḳadar havā yüzinde uçup geldi ki ḳalʿanuñ muḳābelesine yitdi daḫı "Yā Allāh" diyüp, naʿra urup (19)

[1101] ʿaleyhi's-selām T2, BN: T1'de yok.

[1102] olup T1, T2: olur BN

[1103] ḳarañu T1, T2: BN'de yok.

[1104] belürdi, eyle çoġaldı ki gök yüzüni baḥr-ı ẓulümāt gibi bulutlar T1, T2: BN'de yok.

[1105] kimse T1, BN: kimesne T2

ḥayḳırdı ve arḳasındaki[1106] ṭaşı ḳılıcına dutup, yiryüzin gözleyüp altından ayrılup[1107] ki atdı, kendü ṣaġ u selāmet ḳurtulduġına (20) Allāh'a şükürler itdi. Ammā ki ol ḳarlu aḳ ṭaġ gibi mermer ṭaşın ki aġızlıġ-ıla yiryüzine inüp ki doḳundı, (21) yidi ḳat yiri eyle ṣarṣdı ki ḍarb o gün belini ṣarṣup, balıḳ ṣuda sürçüp bıḳındı, ṭoḳuz ḳat felek çenberi **[35a]** (1) birbirine doḳunup, Merrīḫ felek ḳorḫusından uruṭurup Baʿalbek şehrine baḳındı. Velākin ol aġır mermer ḳılıcına (2) ṭoġru ki yire düşüp irdi nışfına dek, ol[1108] demürden ḳatı ḳalʿa yirine girdi ins ü cin heybet alup ḥayrete ki vardı.

NAẒM[1109]

(3) Yidi ḳat yir ditreyüben ol zamān
Ötdi güm güm ṭās-ı çarḫ-ı āsmān

O Demürbāduñ görenler heybetin
(4) Gey taʿaccüb eylediler ḳuvvetin
Kim naẓar k'itdi gelüp ṭaş üstine
Tañladı geldügini baş üstine

(5) Gey taʿaccüb eyledi insān u cān
Ol ṭaşı görincegez anda hemān

Pes Demürbād aḥsen idüp her kişi
(6) Ṭañlaşup itdi taʿaccüb ol ṭaşı

ḲIṢṢA-İ SÜLEYMĀN-I BŪ-TÜRĀB [1110]

Ḥükemā ḳavlince Demürbād-ı dīv ol (7) ʿaẓīm mermeri Baʿalbek şehrine getürdügine Ḥaḳ Teʿālā'ya şükr itmekde ve ins ü cin melikleri, dīv ü ʿifrīt (8) serhengleri Demürbād'uñ

[1106] arḳasındaki T1, T2: arḳasından BN

[1107] ayrılup T2: ıyrılup T1, BN

[1108] ol T1, T2: BN'de yok.

[1109] NAZM T1, T2: NEŞR BN

[1110] Süleymân-ı Buturâb'ın hikâyesi.

ḳuvvetine taḥsīn ve bu mermeri getürdügine[1111] āferīn itmekde ve şehr ḫalḳı taʿaccüb idüp birbirine söyleşmekde. Ammā ki (9) bizüm ḳıṣṣamuz bu[1112] cānıbdan Süleymān'a geldi nite ḳaçan kim tekvīn-i hevāmm Süleymān-ı Ḫākī[1113] zamānında gördügi ʿacāyıbātı bu araya (10) dek ki naḳl itdi. Andan ṣoñra Süleymān bin Dāvūd, ẓıll-ı maʿbūd ol melik-i Maḥmūd eyitdi ki:

−Yā tekvīn-i hevāmm, (11) yā Kemāheynūriş! Ḫaber vir bize ki Süleymān-ı Ḫākī, Süleymān-ı Bū-türāb merḳadı ziyāretin ne vech-ile ḳıldı (12) ve ne ṭarīḳ-ıla ziyāret itdi. Cevāb virüp eyitdi ki:

−Yā Nebiyya'llāh! Ḳaçan ki müvekkel-i bād, bād-ı ṣarṣar ile bād-ı ʿaḳīm-ile (13) ol ṭaġı yirinden ırup, deryā-yı Muḥīṭ'e ki iletdi daḫı bād-ı şimāl esüp Süleymān-ı Bū-türāb'uñ şehrinüñ ḳubbelerinüñ ve (14) köşklerinüñ ve ferşlerinüñ ve ʿarşlarınuñ ve ḥarīmlerinüñ üzerindeki tozın ṭopraġın ki esüp ṭaġıtdı, (15) ḫār u ḫāşāgin redditdi yabana atdı. Andan ṣoñra Süleymān-ı Ḫākī müvekkel-i seḥāb raʿda ḥükm eyledi, buludlar (16) şehr üzerine çöküp ʿaẓīm yaġmurlar yaġdı ve ol şehri, ḳalʿasını ve cemīʿ der ü dīvārını ve Süleymān-ı Bū-türāb (17) sarāyını ve ḳubbelerini ve türbesini, fi'l-cümle ol şehrüñ cemīʿ yirini, ḥücerātını ve şecerātını yaġmur yaġup pāk (18) eyledi, ʿaẓīm[1114] siller olup daḫı aḳdı. Andan ṣoñra yine Süleymān-ı Ḫākī müvekkel-i bāda ḥükm eyledi, şimāl yiline tīz (19) ṭutdı, esdi. Ol nemgīn yirleri ḳurutdı daḫı Süleymān-ı Ḫākī zamānınuñ etḳiyā ve aṣfiyāsın, ḥükemāsın, ʿulemāsı birle (20) yirinden ṭurup, ol şehr ḳapusına varup, naẓar ḳılup gördiler ki bir şehr-i muʿaẓẓamdur ki çevresi burc u bārū ve muḥkem (21) ṣafir ḳalıbı gibi her ṭaşı ki bir ṭaş üzerine ḳomışlar, biñ kişi zor itse yirinden ıramaya[1115] ve üç yüz altmış [35b] (1) altı ḳapusı var her bir ḳapusınuñ ṭūl u ʿarżı yüz arış ola. Çünkim ḳapusına geldiler, ḳızıl altundan iki ḳapu eylemişler[1116] ve yir (2) yir mīḫ ü mismārını elmāsdan düzmişler. Çünki ḳapudan girdiler bir ḳapu daḫı gördiler ḫam gümişden. Ammā ki rūzgārla (3) yirde

[1111] getürdügine T1, BN: götürdügine T2

[1112] bu T1, BN: T2'de yok.

[1113] Ḫākī T1, BN: T2'de yok.

[1114] aẓīm T1, BN: aṭīm T2

[1115] ıramaya T1, T2: ırmaya BN

[1116] eylemişler T1, BN: eylemişlerdür T2

yatmaġ-ıla çürümiş ol ḳapudan daḫı içerü girüp gördiler ki bir ʿāc u abanus[1117] ḳapu daḫı var abanus u ācı anuñ daḫı yir yir (4) çüriyüp fenāya yüz ṭutmış. Andan daḫı içerü girüp ol şehr-i muʿaẓẓamayı göz urup gördiler ki[1118] bir ʿacāyıb ü muʿteber şehr, yüz (5) mīl miḳdārı ola ṭūl u ʿarżı var. Andan ol şehr üç ḳat biribiri içre aḳ mermerden burc u bārū çevürmişler. (6) Velī şunuñ bigi[1119] yüksek ki yıḳılmış[1120] yirine oḳ atarsañ irmez. Ve daḫı içinden yüce yüce köşk ü sarāylar yapmışlar ve muʿallā ḳaṣr u (7) eyvānlar şöyle kim ḥisābı şümārı yoḳ. Ammā ki ol evlerüñ ve sarāylaruñ kimi yıḳılmış ve kimi henüz bütün ṭurur.

NAẒM

(8) Böyle-dürür ʿādet-i māh ü mihir
Döndügince işbu çarḫ aʿẓam sipihr

Niçe[1121] vīrān idüben maʿmūrı ol
(9) Döymez aña yıḳılur burc-ı şehir

NEṢR

Andan Süleymān-ı Ḥākī ol şehrüñ ikinci burc u bārūsı ḳapusına (10) gelüp, naẓar idüp gördiler kim ʿacāyıb bir ḳavs-i ablaḳ bir ṭaşı aḳ mermerden ve bir ṭaşı ḳara mermerden andan ola bir ḳara bir aḳ ve daḫı (11) yedi dürlü mermerden iki ber ḳavs arasında bir kemer baġlamışlar ḳavs-i ḳuzaḥdan nişān virür. Andan kemer için çār-rükn (12) berdār ḳılmışlar çīn-i pūlāddan, ṣaġ u ṣolı iki ḳanad[1122] ḳapu urmışlar. Andan Süleymān-ı Ḥākī bir zamān ol ḳapuya naẓar ḳılup ṭurdı, ʿibret (13) alup, baş ṣalup ḥayret aġzına fikr engüştin urdı. Andan sürüp selāṭīnler-ile ol ḳapudan daḫı içerü girüp teferrüce meşġūl (14) olup çoḳ

[1117] abanus T1, T2: abanusdan BN

[1118] göz urup gördiler ki T1, BN: görüp göz urdılar T2

[1119] bigi T1, T2: gibi BN

[1120] yıḳılmış T1, BN: T2'de yok.

[1121] niçe T1, BN: nice T2

[1122] ḳanad T1, BN: ḳanadlu T2

ġarāyıb u[1123] ʿacāyıb köşkler ve sarāylar gördiler ḫoş muʿteber yapılu eyvānlar, ʿālī ḳubbeler ki hīç gözler görmiş degül. (15) ʿĀḳıbet ol şehrüñ şarḳ cānıbında bir nūr ẓāhir oldı, Süleymān-ı Ḫākī naẓar ḳılup [gördi ki][1124] aḳ billūrdan bir ḥarīm çevürmişler ġāyet (16) yüce. Bu ḥarīmüñ üsti billūr üzerini yeşm[1125] ṭaşıyla pūşīde ḳılmışlar ve daḫı bu ḥarīmüñ bir ʿaẓīm [bir][1126] ḳapusı var, şıvaları (17) lāciverd[1127] ṭaşından ve ḳapuları ḳızıl altundan. Ammā ki bir miftāḥı var elmāsdan ve daḫı bu ḳapunuñ üzerinde ḳızıl altundan (18) bir levḥ altun zencīrle aşılu, üzerinde yedi saṭr yazu yazılu, ḫaṭṭı rūşen tīġ-ıla ḳazılu, b'uġur Süleymān-ı Ḫākī ol yazuya naẓar ḳılup (19) ne dilce idügin farḳ idemeyüp ʿāciz ḳalup, zamānesinüñ ʿulemā ve ḥükemāsı birle meşveret itdi. Eyitdiler ki:

−Yā Nebiyya'llāh! (20) Bu ḫaṭṭı Allāh Teʿālā'nuñ emri birle melāyikeden ġayrı kimesne[1128] oḳuyumaz[1129], Ḥaḳḳ'a münācāt eyle ki iẕn-i Sübḥānī[1130] ve muʿciz-i Süleymānī (21) birle bir melek gelüp bu levḥüñ ḫaṭṭın oḳuya, diyicek Süleymān-ı Ḫākī bu sözi müvecceh görüp pāk ṣudan āb-dest alup iki rekʿat **[36a]** (1) ḥācet namāzın ḳılup, el götürüp duʿā diledi, ʿulemā ve ḥükemā "Āmīn!" diyüp Allāh'a tekbīr getürdiler namāz u niyāzdan fārıġ (2) olıcaḳ anı gördiler ki Süleymān-ıla enbiyā, etḳiyā gözlerinde ʿayān ve ġayrı maḫlūḳ u ümerā gözlerinde nihān bir melek-i aʿẓam (3) gelüp Süleymān-ı Ḫākī'ye selām virdi, Süleymān ʿaleyk aldı. "من انت؟ - Sen kimsin?" didi. Cevāb virdi ki:

−Yā Süleymān! İẕn-i Yezdān birle geldüm ki (4) sen Süleymān-ı Ḫākī'ye Süleymān-ı Bū-türāb[1131] merḳadın ziyāret itdürem ve bu levḥdeki ḫaṭṭı oḳuyup saña beyān ḳılam (5) ki ben bu Süleymān-ı Bū-türāb'uñ merḳadındaki[1132] cism-i mübāregine ve rūḥına

---

[1123] ġarāyıb u T1, T2: BN'de yok.

[1124] gördi ki BN: T1 ve T2'de yok.

[1125] yeşm T1, BN: yeşim T2

[1126] bir BN: T1 ve T2'de yok.

[1127] lāceverd T1: lāciverd T2; lācverd BN

[1128] kimesne T1: kimse T2, BN

[1129] oḳuyumaz T1, T2: oḳumaz BN

[1130] iẕn-i Sübḥānī T1, BN: iẕn-i Rabbānī T2

[1131] Bū-türāb T1, T2: Bū-türāb'ıñ BN

[1132] merḳadındaki T1, T2: merḳadındaġı BN

müvekkelem, aduma ʿAvraʿāʾīl dirler, diyüp (6) cevāb viricek Süleymān-ı Ḫākī şād olup tekrār ʿizzet ḳılup merḥabā itdi. Andan ṣoñra ʿAvraʿāʾīl melek ol levḥi oḳuyup (7) eyitdi ki:

−Yā Süleymān-ı Ḫākī! Senden aḳdem niçe biñ yıllardan evvel cihān sarāyına Ḥaḳ Teʿālā bir dürlü maḫlūḳāt getürmiş (8) anlara ḳavm-i Bū-türāb dirlerdi, nübüvvet ḫātemin eline almış, sencileyin Süleymānlıḳ ḳılmış.

NAẒM

(9) Böyle dimiş işbu levḥüñ içre pes
Ol Süleymān Bū-türāb iy ḫoş nefes

İy cihānı seyr idüp bunda gelen
(10) Bencileyin ʿāleme sulṭān olan

Ol[1133] nübüvvet ḫātemin ele alan
Bād-ı ṣarṣar üstine taḫtın ṣalan

(11) Cümle ḫalḳı emrine fermān iden
Yil götürüp taḫtını seyrān iden

Müddet-ile çünki bunda gelesin
(12) Öldügümden sen de ʿibret alasın

Bilesin ki ben daḫı bir ḫān-ıdum
Cümle ḫalḳa ḥükm iden sulṭān-ıdum

(13) İsmüm-idi Şeh Süleymān Bū-türāb
Āh dirīġā olmışuz āḫir türāb

Ben de ḥākim olmışamdur ḫāteme
(14) Ḥükm ḳıldum cümle ḫalḳ-ı ʿāleme

[1133] o T1, T2: ol BN

Yil felekde taḫtumı götürdi bil
Şarḳ u ġarb u Ḳāfa da yitürdi bil

(15) İşbu şehri kim görürsin sen ḫarāb
Yapdı bunı Şeh Süleymān Bū-türāb

Ömrüm içre ben ki Ḥaḳḳa ṭapmışam
(16) Ḳırḳ yıl içre ben bu şehri yapmışam

Yitmiş[1134] iki millet-ile hep ümem
Biñ bir ümmet ne ki varsa bīş ü kem[1135]

(17) Yüz yigirmi dört ṣıfat maḫlūḳ inan
Ḥükmüme fermān-ıdı añla ʿayān

Taḫtgāhumdı benüm işbu şehir
(18) Ẓālime güç maẓlūma itdüm mihir

Niçe yüz yıl bunda ḫanlıḳ itmişem
ʿĀḳıbet āh ḫāke yeksān yatmışam[1136]

(19) Şimdi sinde yaturam añla ve sen
Kim ḥarīm işbu ḳapudur yā ḥasen

Luṭf idüp bizi ziyāret idesin
(20) İki rekʿat Ḥaḳḳa ṭāʿat idesin

[1134] yitmiş T1: yetmiş T2, BN

[1135] bīş ü kem T2: pīş ü kem T1, BN

[1136] ʿĀḳıbet āh ḫāke yeksān yatmışam T1, T2: BN'de yok.

Rūḥumuz çün ḳılasın ḫayr u duʿā
Tā ki sizden rāżı ola ol Ḫudā

(21) Böyle diyüp āḫir itmiş ol kelām
Vir ṣalavāt Muṣṭafāya ṣād-kām
NEŞR

Ḥakīm ḳavlince ʿAvraʿāʾīl [36b](1) melek çünkim ol levḥi oḳuyup beyān idicek Süleymān ḥażreti el götürüp Süleymān-ı Bū-türāb rūḥıyçun ḫayr u duʿā (2) ḳıldı. Andan ʿAvraʿāʾīl melek el urup, ḳanad açup, ḳapuları yaṣayup[1137] Süleymān ḥażreti birle melāʾikeden ġayrısına (3) Nūraʿāʾīl melek destūr yoḳdur, diyü icāzet virmedi kim içerü gireler hemān müvekkel-i bād Naġmaġāʾīl ve müvekkel-i ḫātem ve müvekkel-i (4) taḫt ve müvekkel-i āb Keyʿahşāʾīl ve müvekkel-i ḫāk Ṭaʿāhāgāʾīl fi'l-cümle müvekkel olan melāʾike birle Süleymān-ı Ḫākī içerü (5) ḥareme girdi gördi ki bu ḥarīmüñ ferşi zeberced ve yeşil yāḳūt rengin ve yir yir tezyīn itmişler ḳızıl altundan. (6) Andan bu ḥarīmüñ vasaṭında yedi dürlü cevherden bir ḳubbe yapmışlar nite bir ṭaşı ḳızıl laʿl-i Bedaḫşān ve bir ṭaşı yeşil zeberced (7) ve üçünci ṭaş ṣaru yāḳūtdan ve dördünci ṭaş aḳ billūrdan ve beşinci ṭaş lāciverdī [1138] ḥacerden ve altıncı ṭaş feyrūzeden[1139] (8) ve yedinci ṭaş aḳ billūrdan. Ammā ki her bir ṭaş eyle büyük ki veznde[1140] biñ miṣḳāl ola. Süleymān-ı Ḫākī görüp, (9) taʿaccüb idüp eyitdi:

−Yā ʿAvraʿāʾīl melek! Bunuñ gibi cevāhirleri ben ʿömre görmedüm, bu Süleymān-ı Bū-türāb eline ḳandan (10) girdi ola, diyicek cevāb virüp eyitdi ki[1141]:

−Yā Süleymān-ı Ḫākī! Ḳāf'uñ dördünci ḳullesinüñ üstinde ʿayne-i Ḳāf altından (11) bir gül vardur, rengi südden aḳ, dadı şekerden ṭatlu, ṣāfīlıḳda ṭurna gözinden ve pāk şöyle ki (12) on sekiz biñ ʿālemüñ ʿaksi ʿayne-i Ḳāf'a ki düşer. Ol ḳudret ʿayneye sengi şavḳı ve ḥüsni ol nūrānī deryānuñ (13) ṣuyına ṣuʿle virdükçe cemīʿ ʿālem-i kāyināt eẕherü'm-

[1137] yaṣayup T1, T2: yaṣadı BN

[1138] lāceverdi T1: lāciverd B

[1139] feyrūzeden T1, T2: fīrūzeden BN

[1140] veznde T1, BN: vezünede T2

[1141] eyitdi ki T1, BN: eyit ki T2

mine'ş-şems içinde görinür. Pes ol deryānuñ ḳumı ve ḳayırı buncılayın (14) laʿl-i cevāhirdür, Süleymān-ı Bū-türāb andan getürtdi, kendü cānıyçun ravża-i mübāregin yapdurdı tā ki ṣoñ (15) gelen Süleymānlar ziyāret ḳılup ʿibret alalar.

NAẒM

Böyle diyüp virdi aḫbār anda şāhum ol melek
(16) Daḫı edeb-ile sākin oldı devşürüp şeh-per yelek

Gör ne şehler geldi ʿālem içre ḫānum bī-ḥisāb
Gör ne çoḳdan devr idermiş yāḫu bu köhne felek

(17) NEṢR

Ḥakīm ḳavlince ʿAvraʿāʾīl melek böyle diyicek Süleymān-ı Ḫākī taʿaccüb idüp bildi ki bu cevherler nereden gelmişdür. (18) Meger ki Süleymān-ı Ḫākī ol dördünci ḳat Ḳāf'a varmamışd, ol deryā-yı nūrāniyyeyi görmemişdi[1142]. Pes cān u dilden anı (19) görmege müştāḳ oldı. Andan sürüp ḳubbe ḳapusına geldi, naẓar ḳıldı, gördi ki bu cevāhirden düvāzdehāne (20) ḳubbe ki yapmış, ʿarżı otuz arış ve yüksekligi ṭoḳsan arış ola ve ḳubbenüñ[1143] üzerini[1144] elmās-ıla pūşīde ḳılmışlar, gün gibi (21) şuʿle virür ve üzerinde ḳubbenüñ ʿalem yirinde bir şeb-çırāḳ-ı gevher ḳomışlar ki cüssede ʿimāmece ola, anuñ gibi enver ki [37a](1) māh-i tābāna tāb virür ve yine bu ḳubbenüñ şems ü meṭāliʿine ḳarşu çār-rükn dört altun direk üzerine kemerler atup, (2) laʿl ü cevāhirden bir ḳubbe çevürmişler, bu ḳubbenüñ altında miḥrāb var, bir kemer daḫı çevürüp elmāsdan çār-çūveler eylemişler (3) ve yeşil yāḳūtdan ışıḳ[1145] eylemişler ve yine ḳızıl altundan iki ḳanad ḳapu ḳılmışlar ve ḳapuya elmāsdan bir ḳufl[1146] urmışlar. ʿAvraʿāʾīl melek (4) eyitdi:

−Yā Süleymān-ı Ḫākī! İki rekʿat namāz ḳıl, cemīʿ melāʾike bile muʿāvenet itsünler tā ki itdügüñ ṭāʿatuñ ṣevābı (5) birle rūḥ-ı Süleymān-ı Bū-türāb şād ola. Andan ṣoñra tekbīr ü

[1142] görmemişdi T1, BN: görümemişdi T2

[1143] ḳubbenüñ T1, BN: ḳubbelerüñ T2

[1144] üzerini T1, BN: üzerlerini T2

[1145] ışıḳ T1, T2: işik BN

[1146] ḳufl T1, BN: ḳuful T2

tehlīl-ile, temcīd ü tevḥīd-ile ḳapuyı açalum, Süleymān-ı Bū-türāb (6) ḥażretin ziyāret ḳıluñ, diyicek Süleymān-ı Ḫākī ṣaḥn ortasında naẓar ḳıldı gördi ki ḳırḳ sekiz lülelü bir altun (7) ḥavż içinde, lāciverd ṭaşından bir şādırvān içinden ṣāfī ṣu ṭurmayup aḳar āb-ı revānuñ yüz sürdügi (8) yirler çayır u çemen, sünbül ü zaʿferān[1147] u semen olmış, revān varup ol ṣudan tāze āb-dest alup, gelüp, ḳıbleye ḳarşu ṭurup, ṣaġ ṭarafına (9) Nūraʿāʾīl meleg-üle müvekkel-i melāʾike cinsidürler[1148] ve ṣol ṭarafına tekvīn-i melāʾike ṭāyifesi ṭurdılar. Andan (10) Süleymān-ı Ḫākī imāmet idüp, Nūraʿāʾīl melek iḳāmet getürüp, iki rekʿat ḥācet namāzın ḳılup, evrād oḳuyup, el götürüp, (11) duʿā ḳılup ṣevābın Süleymān-ı Bū-türāb rūḥına bağışladılar. Andan Allāh'a tekbīr getürüp duʿāyı tamām idüp ki (12) bitürdiler. Andan Nūraʿāʾīl melek ol ḳubbe ḳapusınuñ ḳuflına el urup miftāḥsuz açdı ve ḳanadların iki yaña (13) açup yaṣadı, ḳapu açılduġı sāʿat içinden bir nūr berḳ ⌣urup Süleymān-ı Ḫākī üzerine ṣuʿle ṣaçdı[1149], Süleymān-ı Ḫākī, Süleymān-ı Bū-türāb (14) rūḥına ṣalavāt getürüp, tekbīr ü tehlīl-ile ḳadem ilerü baṣup eşikden içerü giricek gördi ki (15) bu cevāhirden yapılu ʿālī ḳubbenüñ ferşi ḳızıl altundan ve yeşil yāḳūt ile zebercedden ve feyrūzeden bir merḳad yapmışlar, üzerine (16) cennet-i ġılmān libāslarından yeşil yāḳūt renginde[1150], yeşil ḳadīfe miṣlinde bir örtü örtmişler. Ammā ki rūḥ-ı envār-ı (17) Süleymānī'den ol örtünüñ[1151] rengi levn-ā-levn döner, dürlü dürlü rengi[1152] görinür ki göz[1153] baḳmaġa ḳamaşur. Andan ṣoñra (18) başı ucında yeşil yāḳūtdan bir levḥ var ḳızıl altun[1154] zencīrle ḳubbeden aşılu ve daḫı bu merḳadı yedi başlu ejderhā (19) yedi[1155] ḳat ṭolanup yatur. Hemān ki Süleymān-ı Ḫākī'yi göricek silkinüp yedi başlu bir maḥbūb melek olup gelüp, mübārek (20) elin öpüp eyitdi ki:

[1147] zaġfirān T1, BN: zaġferān T2

[1148] cinsi ṭurdılar BN: cinsidürler T1, T2

[1149] Süleymān-ı Ḫākī üzerine ṣuʿle ṣaçdı T1, BN: T2'de yok.

[1150] yeşil yāḳūt renginde T1, T2: BN'de yok.

[1151] örtünüñ T1, BN: örününüñ T2

[1152] rengi T1: renk T2, BN

[1153] göz T1, BN: gör T2

[1154] altun T1, T2: altun-ıla BN

[1155] yedi T1, BN: yidi T2

−Merḥabā yā Süleymān-ı Ḫākī! Maʿẕūr dut ki saña ejder şeklinde göründügüme ki bilmedüm, (21) didi. Yā Süleymān-ı Ḫākī! Nūraʿāʾīl melege suvāl itdi ki bu ne kimsedür ki evvel ejdehā ṣūretinde görünüp ṣoñra [37b] (1) melek sīretin urundı. Cevāb virdi ki:

−Yā Süleymān! Süleymān-ı Bū-türāb merḳadı bekçisidür. Ejdehā şeklinde (2) olduġı budur ki cinnīden ve Cān ḳavminden kimse girür, diyü iḫtiyāṭ ḳılup ejderhā şeklde-dürür[1156] ki helāk (3) ide. Çün meni senüñle ki gördi, Süleymān-ı Ḫākī ıduġuñ bilüp ḫāk-i pāyüñe yüz sürdi, diyicek andan Süleymān-ı Ḫākī (4) anuñ ile tekrār görüşüp ʿöẕr diledi daḫı ḳubbeye naẓar ḳılup gördi ki bu düvāzdehānelü ḳubbenüñ her köşesinde (5) bir ḳandīl var, kimi ḥacer-i yāḳūt-ı rummānīden kimi feyrūzeden[1157] kimi ʿaḳīḳden kimi zebercedden kimi (6) laʿl-i Bedaḫşī'den kimi elmāsdan kimi dür-dāneden[1158] kimi dürr ü necefden kimi lāciverd[1159] ṭaşından kimi ḳızıl mercāndan (7) kimi aḳ incüden[1160] kimi daḫı[1161] aḳ billūrdan her biri ḳızıl altun zencīr-ile aşılu. Ammā ki Süleymān-ı Bū-türāb (8) ol pādişāh-ı kām-yābuñ ravża-i mübāregi içi nūr-ıla münevver olup ḳandīlden ḳandīle ṣıçrayup āfitābu[1162] on iki burcı devr (9) ider gibi devr idüp yürür, ḳubbe içine şems[1163] şuʿāʿı gibi daḫı ziyāde barḳıyup nūr virür. Andan Süleymān-ı Ḫākī (10) rūḥ-ı Süleymān-ı Bū-türāb-ıçun ḳıbleye teveccüh idüp, merḳad yanında ravża-i mübāregi içinde, başı ucında[1164] melāʾikeler iḳāmet (11) getürüp, ḳırḳ rekʿat namāz ḳılup el götürüp Allāh'a tekbīr getürüp Süleymān-ı Bū-türāb rūḥına ḫayr u duʿā ḳıldılar. Andan (12) Süleymān-ı Ḫākī ol levḥe naẓar ḳılup gördi ki otuz altı saṭr üzerinde yazılu, rūşen tīġ-ıla ḳazılu. Pes Süleymān-ı Ḫākī Nūraʿāʾīl (13) melege eydür:

[1156] şeklde T1, BN: şeklinde T2

[1157] feyrūzeden T1, BN: fīrūzeden T2

[1158] dürdāneden T1, BN: dürünāneden T2

[1159] lāceverd T1: lāciverd T2; lācverd BN

[1160] inçüden T1: incüden T2, BN

[1161] daḫı T1, BN: T2'de yok.

[1162] āfitābu T1: āfitābı T2; āfitāb BN

[1163] şems T1, BN: şemse T2

[1164] başı ucında T1, BN: T2'de yok.

−Luṭf idüp bu levḥi oḳı, görelüm levḥ içinde ne dimiş, işidelüm aña göre[1165] ʿibret alup, nefsümüze inṣāf (14) virelüm, diyüp luṭf-ıla söyleyicek ol melek-i muḳarreb daḫı ʿizzet-ile levḥi Süleymān-ı Ḫākī elinden alup naẓar ḳılup, ḫaṭṭın ḥurūfın seçüp (15) daḫı ne dilce olduġın bilüp beyān ḳılup oḳuyup eyitdi ki:

[NAẒM FĪ TĀRĪḪ][1166]

Şöyle dimiş levḥ-i zerrīni düzen
(16) Eyle yazmış ḫaṭṭını levḥe yazan

K'iy cihān milkine olan şehriyār
Çün getüre bunda seni rūzigār

(17) Bunda kimse gelmeye ammā [bir][1167] emīr
Tāc u taḫtuñ ıssı ola lā-naẓīr

Ḳavm-i Ḫāke ʿālem içre ḫān ola
(18) Ḫalḳ-ı ʿālem emrine fermān ola

Şeh Süleymān Ḫākī ola adı anuñ
Dünye duta ʿadl-ıla dādı anuñ

(19) Dīv ü cinn ü[1168] vaḥş u ṭayr[1169] u mār u mūr
Ḥükmine maḥkūm ola hep bī-ḳuṣūr

Devletin ide ziyāde Ẕü'l-celāl
(20) Gökde taḫtın götüre bād-ı şimāl

[1165] aña göre T1, BN: T2'de yok.

[1166] Tarihteki şiir. NAẒM FĪ TĀRĪḪ-İ BŪ-TÜRĀB BN: T1 ve T2'de yok.

[1167] bir BN: T1 ve T2'de yok.

[1168] cinn ü T1, T2: cinnī BN

[1169] ṭayr T1, BN: ṭuyur T2

Ḫiẕmetine yüz süre biñ bir ümem
Küllī eşyā ḥükmi[1170] içre ola hem

(21) Dilegince devr ide anuñ nüh felek
Ḥaḳ selāmın getüre gökden melek

Ḫiẕmetine yüz sürüp dīv ü perī[1171]
[38a] (1) Ḳavm-i Ḫāküñ ola şāh-ı serveri

Hem nübüvvet vire aña Kirdgār
Ḫalḳı daʿvet ḳıla Ḥaḳḳa bī-şümār

(2) Gelmeyen müşrikleri ide helāk
Tābiʿ ola ḥükmine ol ḳavm-i Ḫāk

Üç yüz elli yaşına çünki ire
(3) Dünyeyi żabṭ ide devlet el vire

Çünki dört yüz yaşına ire ol emīr
İẕn-i Ḥaḳla bāda ṣala ol serīr

(4) Ḥaḳ ziyāde ḳıla ʿizz ü baḫtını
Kim götüre yil havāda taḫtını

Biñ bir ümmet beglerle ol şeh cihān
(5) Kūh-ı Ḳāfa ʿazm idiser ol cüvān
İẕn-i Ḥaḳla kūh-ı Ḳāfı seyr ide
Şarḳ u ġarbı gün gibi hem devr ide

[1170] ḥükmi BN: ḥükm T1, T2

[1171] Ḫiẕmetine yüz sürüp dīv ü perī, mısra'ı T1, T2: BN'de yok.

(6) Cev-be-cev ʿālem için görse gerek
Kūh-ı Ḳāfuñ dördine irse gerek

Çünki Ḳāfı seyr idüp[1172] göre tamām
(7) Rubʿ-ı meskūna giderken ol hümām

Uġraya işbu yire ol şeh cihān
İẕn-i Ḥaḳla ḳabrümi bula hemān

(8) Emr-i Ḥaḳḳı [1173]yirine ol yitüre
Şehrüm üstinden ṭaġı yil götüre

K'ol Süleymān Ḫākden evvel i yār
(9) Niçe biñ yıl öñdin oldum şehriyār

Ben ölüp ol şāh olınca ber-kemāl
Mā-beyinde geçdi biñ biñ māh ü sāl

(10) K'emr-i Yezdān böyledür ki olısar
Her zamānda bir Süleymān geliser

Kim cihānda bāḳī ḳalmaz tāc u taḫt
(11) Kim degüldür bir ḳarāra ʿizz ü baḫt

Kim virilmez bir kişiye salṭanat
Nevbet-ile dutılur bu memleket
(12) Ber-ḳarār olmaz cihānda pādişāh
Bāḳī Ḥaḳdur ki yaratdı māsivāh

[1172] idüp T1, T2: ide BN

[1173] bir T1, T2: BN'de yok.

Çarẖa böyle virdi ol Ḥaḳ cünbüşi
(13) K'itdügince çarẖa gidüp gerdişi

Baʿżı ẖalḳı dünye içre getüre
Baʿżısın bir demde yine yitüre

(14) Baʿżı şāh idüp geçüre taẖta çarẖ
Baʿżını sinde yatura[1174] taẖta çarẖ

Ḥāl-i ʿālem böyle olsa bī-gümān
(15) Ben de oldum[1175] bir zamān ʿālemde ẖān

Ol cihānı var iden Rabbü'l-ʿibād
ı fesād -çarẖı dimekden dūr iden [1176]كُنْ

(16) Ṣaẖr-ı Nāruñ neslini yitüricek
Niçe maẖlūḳ ṣoñına getüricek

Bunuñ üzre devr idüp çarẖ āsiyāb
(17) Getürür bir ḳavm[1177] ismi Bū-türāb

Bir ʿaceb maẖlūḳdı[1178] anlar iy hümām
Kim yürürlerdi havāda çün ġamām
(18) Raʿda beñzer viricek anlar ṣadā
H̱āk olur yirde işitse ejdehā

[1174] yatura T2, BN: yitüre T1

[1175] oldum T2, BN: ol dem T1

[1176] Yasin, 82. âyet kastedilmektedir. Âyetin tam meali şöyledir: Bir şeyi dilediği zaman onun emri o şeye ancak "Ol!" demektir. O da hemen oluverir.

[1177] ḳavm BN: ḳavmü T1, T2

[1178] maẖlūḳdı T1, BN: maẖlūḳ-ıdı T2

Ṭaġa beñzer her birinüñ ḳāmeti
(19) Ṭaġı yirden ırmaġa[1179] var ḳuvveti

Çün çoġaldı ʿālem içre Bū-türāb
Ṭoldı dünyā içine⌣oldı bī-ḥisāb

(20) Ḥaḳ Teʿālāya ider-iken ṭāʿatı
İtdiler cürmü ḳılup ḫāṣiyeti

Ḥaḳḳa ṭāʿat itmeyüp ʿāṣī oldılar
(21) Birbirini öldürüp ḳan ḳıldılar

Ḥaḳḳa ʿāṣī olıcaḳ[1180] ḳavm-i türāb
Ḥaḳ Teʿālā diledi ki ideʿazāb

[38b] (1) Ḥaḳ Teʿālā baña virdi tāc u taḫt
Ḥükm[1181] ḳıldı yüriyem her memleket

Bū-türābuñ ḫalḳını daʿvet ḳılam[1182]
(2) Ḥaḳḳa ʿāṣī olana zaḥmet ḳılam

Ālem içre ne ki var biñ bir ümem
Emr-i Ḥaḳla çāker oldı bīş ü kem

(3) Luṭf idüp Ḥaḳ baḫtumı ḳıldı ziyād
Kim götürdi taḫtumı göklerde bād

[1179] ırmaġa T1, BN: urımaġa T2

[1180] olıcaḳ T1, T2: oldılar BN

[1181] ḥükm T1, BN: ḥükim T2

[1182] ḳılam T1, BN: ḳalam T2

Ben serīre cemʿ idüp ḫayl ü ḥaşem
(4) Şarḳ u ġarbı seyr idüp çekdüm ʿalem

Taḫtuma merkeb olup bād-ı şimāl
ʿĀlemi gezdüm tamāmet māh ü sāl

(5) Her ne milke itdüm-ise niyyeti
Ḫalḳı bulup Ḥaḳḳa ḳıldum daʿveti

Daʿvetümi her ki itdiyse ḳabūl
(6) Ḥaḳḳı bir bildi beni hem ḥaḳ Resūl

Her ki ʿāṣī oluban ḳıldı ʿinād
Hīç ḫalāṣı bulmadı ḳırdum ziyād

(7) Ol ḳadar küffār ḳırdum bī-ḥisāb
K'oldı müʾmin ekṣeri ḳavm-i türāb

Çünki mülḥid ḳavmini ḳırdum tamām
(8) Heybetümden dehşet aldı ḫāṣ u ʿām

Çünki ḳavm-i ʿĀṣla itdüm ḥarb u ḍarb
Çāker oldı ḳavm-i Şarḳ u ḫalḳ-ı ġarb

(9) Çünki yardımcı baña Yezdān-ıdı
Cümle maḫlūḳ emrüme fermān-ıdı

Her ne milke yüz dutup gitdüm tamām
(10) Feṭḥ idüp ḫalḳını ḳul itdüm hümām
Altı biñ yıl ʿömr sürdüm bī-ḳuṣūr

Altmış altı yirde yapdum men ḳaṣūr[1183]

(11) Ḥükmüme maḥkūm olıncaḳ[1184] cümle ḫalḳ
ʿĪş ü nūş itdüm ḳıluban şevḳ u ẕevḳ

Üç biñ üç yüz oġlum oldı tācıdār[1185]
(12) Her biriydi milk içinde şehriyār

Biñ sekiz yüz var-ıdı duḫterlerüm
Hep melek-ṣūret perī-peykerlerüm

(13) Her birinüñ bir melikdi[1186] şūheri
Ḥüsnine ḥayrān-ıdı dīv ü perī

Yüz biñ artuḳ var-ıdı serverlerüm
(14) Yüz kezin yüz[1187] biñ ola leşkerlerüm

Yil götürüp taḫtumı Ḳāfdan Ḳāfa
Ẕevḳ iderken[1188] ʿīş-ile sürüp ṣafā

(15) Yir gök ara yil serīrüm sürdi çün
İşbu yire tā ki irdi geldi çün

İẕn-i Ḥaḳla gökden irdi bir melek
(16) Didi Ḥaḳ emri budur dut bul dilek
Saña Allāh virib-idi çoḳ selām

[1183] ḳaṣur BN: ḳuṣūr T1, T2

[1184] olıncaḳ T1, BN: olıcaḳ T2

[1185] tācıdār T2, BN: tācdār T1 (Vezin gereği "tācıdār" kabul edilmiştir.)

[1186] melikdi T1, BN: melekdi T2

[1187] yüz T1, BN: T2'de yok.

[1188] iderken T2, BN: iderkin T1

Didi bilsün ʿömr güni oldı tamām

(17) Üç yüz elli günde özi ölse gerek
Meskeni dāru’s-selām olsa gerek

Şöyle bilsün ol emīr-i Bū-türāb
(18) Kim tenüñ olsa gerek bunda türāb

İşbu yirde kendüñe göre ḫāne yap
Şehri maʿmūr eyle düzet ḳalʿa yap[1189]

(19) Tīz dutuban bunda yap aʿẓam şehir
Küng-ile ṭaġdan getür aḳsun[1190] nehir[1191]

Şehri maʿmūr eyle dursun ḫāṣ u ʿām
(20) Kendüñ-içün gür-ḫāne yap maḳām

Emr-i Ḥaḳḳı ṭutmaġa eyle ʿacel
Merḳaduñ yap irmedin vaʿde ecel

(21) Üç yüz elli bir gün olınca tamām
ʿÖmri şemsüñ ṣubḥ[1192] olısar vaḳt-i şām

Çün cihānda ḳalmadı hīç bir ḫāne i şeh
[39a] (1) Sen de yapdur kendüñe göre ḫāne i şeh

Düzedüp tabutuñı yazdur aduñ

[1189] yap BN: bāb T1, T2

[1190] aḳsun nehr T1, BN: efsūn T2

[1191] nehir T2: nehr T1, BN

[1192] ṣubḥ T1, T2: ṣubḥı BN

Levḥ-i billūr içre hem ḳazdur aduñ

(2) Tā ki senden ḳala ṣoñuñda nişān
Ḳıla taḥsīn oḳunıcaḳ dür-feşān[1193]

Şeh gerek ṣoñında ḳoya yādigār
(3) K'oḳıyuban[1194] aña ḫalḳı rūzigār

Çün bu sözi söyleyüp gitdi melek
İtdüm āh ki göge boyandı felek

(4) Ol ḳadar yaş dökdi gözüm çün baḥır
Ġarḳa vardı[1195] baḥr u ber māh ü mihir

Göz yaşıyla itdüm emr bennāya pes
(5) Yapdı şehri cemʿ idüben ḫār u ḫas

Buncılayın şehr-i aʿẓam iy hümām
Altı ayda yapılup oldı tamām

(6) Var ḳıyās it ben Süleymān kim-idüm
ʿĀlem içre niçe şeh ḥākim-idüm

K'az zamān yapdum şehir gür-ḫānede
(7) Ḳalmadı dünyā āḫir ben ḫānede

Çünki vaʿde irişüp geldi ecel
Geldi ʿAzrāʾīl irişdi pes ʿacel

[1193] dür-feşān: direfşān T1, T2; derfişān BN

[1194] oḳıyuban T1: oḳuyuban T2, BN

[1195] vardı T1, BN: viri T2

(8) Dir Süleymān saña Ḥaḳ itdi selām
Didi bilsün ʿömri anuñ oldı tamām

Çün cihān mülki[1196] degül dāru'l-ḳarār
(9) Pes Süleymān ide mi⌣anda ḳarār

Bāḳī milke fānīden ḳılsun[1197] sefer
Cānına cennet ḳılam tā kim maḳar

(10) Ḥaḳḳuñ emri budur imdi iy hümām
Ḳabż iderem[1198] rūḥuñı ol baña rām

Böyle dise ʿAzrāʾīl oldum muṭīʿ[1199]
(11) Pes semiʿnā didüm olġıl sen şefīʿ[1200]

Cürmüme⌣istiġfār idüben ol zamān
Emr-i Ḥaḳḳa ḳāyil oldum men revān[1201]

(12) Ḳabż idicek rūḥum anda ol melek
Ḳurb-ı Ḥaḳḳa⌣irişdüm ol dem tīzrek

Fānī mülki terk idüp buldum beḳā
(13) Ḳaldı ḫalḳum zār-ıla yırtup yaḳa

Çün ḥaḳīḳat öldügümi bildiler

[1196] mülki T1, T2: milki BN

[1197] ḳılsun T1, BN: ḳılmasun T2

[1198] iderem T1, BN: iderüm T2

[1199] muṭīʿ T1, BN : muṭīʿi T2

[1200] şefīʿ T1, BN: şefīʿi T2

[1201] revān T1, T2: hemān BN

Cümle mātem ṭutdı yasum ḳıldılar

(14) Cismümi yuyup ṣarup aṭlas kefen
Ḳazdılar sinüm idüp merḳad vaṭan

Başum üzre oḳuyup Yā Sīni ḫalḳ
(15) Ḳırḳ güne dek ḳıldılar Yā Sīni ḫalḳ

Ḳırḳum[1202] idüp çünki ḥalvā yidiler
Çoḳ duʿā ḳılup şükürler didiler[1203]

(16) Sinleye tārīḫüm andan yazdılar
Tīġ-i pūlād-ıla ḥarfin ḳazdılar

Ḳaldı cismüm sinle içre taḫtada
(17) Oġlumuz şāh oldı geçdi taḫta da

Gitdi rūḥum çürüdi sinde cisim
Gitdi şāhlıḳ ḳaldı bir ḳuru isim

(18) Kim gider ādem velī ḳalur [adı][1204]
ʿAdl ü dādı añılur varsa dādı

Çünki geçdi üstüme çoḳ rūzigār
19) Ḳalmadı hīç neslüm oldu tārumār

Dāneveş bī-ḥad-iken ḳavm-i türāb
Ögidür kendüm gibi çarḫ-ı āsiyāb
(20) Geldi dem ki gitdi ḳavm-i Bū-türāb

[1202] ḳırḳum T1, BN: ḳırḳumı T2

[1203] didiler T1, BN: itdiler T2

[1204] adı T2, BN: T1'de yok.

Bir ḳavm geldi yirine bī-ḥisāb

Her yedi biñ yıl dönince bu felek
(21) Yidi yılduz bulsa biñer yıl dilek

Ḥaḳ cihān ḫalḳını ol dem yitürür
Bir bölük ḳavmi yaradup getürür

[39b] (1) Böyle taḳdīr eyledi Rabbü'l-ʿibād
Nevbet-ile dutula kevn ü fesād

Tā bile ḫalḳ-ı cihān her ḫāṣ u ʿām
(2) Ḫalḳ fānī bāḳī Ḥaḳ Rabbü'l-enām

Ḫizmet-i Ḥaḳḳı gözede nüh felek
Getürüp gidermek ola aña dilek

(3) Gelmek ü gitmekden oldur hem murād
Bileler bāḳī degül kevn-i fesād

Bāḳī Ḥaḳdur kim cihānı itdi var
(4) ʿĀrif-iseñ iste imdi anda var

Ġarre olma tāc u taḫt u devlete
Çünki irer mevt irisersin żillete

(5) Ne Süleymānlar gelüpdür ʿāleme
Ḥākim-iken diyü cinn ü ādeme

Sinde cismi⌣oldı anuñ āḫir türāb
(6) Yirde yatur çün Süleymān Bū-türāb
Dut kim olduñ Ḫān Muḥammed bin Murād

Nefʿi[1205] ne cismüñ ölür çün Tünd-bād

(7) Dut kim olduñ şāh-ı Sulṭān Bāyezīd
Aṣṣı ne kim iriser mevt-i şedīd

ʿĀḳil-iseñ[1206] itme dünyāya naẓar
(8) Bu Süleymān-nāmeyi oḳuyup al ʿiber

Anuñ-ıçun didi [1207] Firdevsī sühan[1208]
Kim bilesin dünyeden ġāyet kühen[1209]

(9) Pīre-zendür dünye ṣanma nev-ʿarūs
Kim ʿacūzedür ider mekr ü füsūs

Bu Zelīha pīre-zen bāda bu Ḫāk
(10) Anca Yūsuf dāmenin eyledi çāk

ʿĀḳil-iseñ dünyeyi şeh eyle terk
Cānıb-ı Ḥaḳḳı gözet dut elde berk

(11) Nuṣḥını Firdevsīnüñ dutup tamām
Vir ṣalavāt Muṣṭafāya hem selām

DER BEYĀN-I NAṢĪḤAT KERDEN-İ MÜVEKKİL, FERĀR BE-ḤAṢR-I SÜLEYMĀN ALEYHİ'S-SELĀM[1210]

[1205] nefʿ T1, BN: nefʿi T2

[1206] ʿāḳil-iseñ T1, BN: ʿārif-iseñ T2

[1207] didi T1, BN: didi didi T2

[1208] sühan: saḫun T1, T2, BN

[1209] kühen: kühün T1, T2, BN

[1210] Hz. Süleyman aleyhi's-selamın kalesine kaçış hakkında.

(12) Pes ḥükemā ḳavlince müvekkelü'l-hevāmm melek-i Heyṭāgā'īl, tekvīn-i Kemāheynūriş eydür:

−Yā Süleymān bin Dāvūd! Ḳaçan ki (13) ʿAvraʿā'īl melek aġzından Süleymān-ı Bū-türāb levḥini ki oḳuyup bu vech-ile taḳrīr itdiyse Süleymān-ı Ḫākī işidüp (14) ol muḳaddem gelen Süleymān-ı Bū-türāb'uñ, melik-i kām-yābuñ rūḥ-ı pākine tekrār ḫayr u duʿā ḳılup, el yüze sürüp daḫı yirinden[1211] (15) ṭurup, çıḳup mezārdan[1212] gitdi. Andan ol mezāruñ müvekkeli Süleymān-ı Ḫākī naẓarına gelüp eyitdi:

−Ḥaḳ Teʿālā senden şākir (16) olsun bu muḳaddem gelen Süleymān'uñ mübārek rūḥına sini[1213] ṭaġ altında ḳalmışken, zīr-i zemīne yeksān olmış-iken arıtdurup (17) pāk itdürdük, yele[1214] ṭaġı üzerinden getürtdük ziyāretgāhını ẓāhir itdük, diyüp duʿā ḳılup icāzet alup gitdi. (18) Men daḫı yā Süleymān bin Dāvūd, bu ʿömr-i ṭavīl içinde çoḳ ʿacāyıb u ġarāyıb gördüm. Velī ol ḳadar ʿacāyıb görmedüm. Ve çünki (19) Süleymān-ı Ḫākī Süleymān-ı Bū-türāb'uñ aḥvāline muṭṭaliʿ olıcaḳ bildi kim kendüden aḳdem[1215] niçe niçe Süleymānlar gelmiş gitmiş (20) itdügi fikr-i ḫaṭāya[1216] istiġfār u tevbe[1217] ḳılup, ḳırḳ gün gice gündüz Ḥaḳḳ'a ṭāʿat itdi tā kim Allāh Teʿālā günāhın (21) ʿafv ḳıldı. Pes yā Süleymān bin Dāvūd, bu muḳaddimeyi basṭ idüp, ẕikr itdügümden maḳṣūd bu ki bir kişi bu fānī dünyānuñ [40a] (1) salṭanatına maġrūr olmaya devletine, memleketine, tāc u taḫta ġurūr ḳılmaya ki bu köhne cihānuñ şebātı yoḳdur mihrinden (2) ḳahrı artuḳdur bir niçe gün bir kişiyi ki taḫta çıḳarup sulṭān ider, āḫir memleketin elinden alup, āḫara[1218] virüp (3) ḫāke yeksān ḳılur. Bilmek gerek ki bu ʿālem-i siflīdür ki buña ʿālem-i kevn ü fesād dirler ki eşīrden mürekkebdür, heyūlāsı (4) od u yil, şu, ṭopraḳdur[1219]. Çün bu ʿālem-i aždād ecsādı ʿālem-i ezvācdan meded dutar, görürsin ki bu ʿālem-i ʿulvī dāyimā (5) gerdiş içindedür şöyle

---

[1211] yirinden T1, BN: yüzinden T2

[1212] mezārdan T1, BN: mezārunı T2

[1213] seni T1, BN: sini T2

[1214] yele T1, T2: yile BN

[1215] akdem T1, T2: evvel BN (Sonradan satıra eklenmiştir.)

[1216] fikr ü ḫaṭāya T1, T2

[1217] u tevbe T1, T2: BN'de yok.

[1218] aḫre T1: āḫara T2, BN

[1219] şu, ṭoprakdur T1, T2: ve toprakdur şudur BN

kim bu kevākibler ṭulūʿ ve nüzūl, evc ve ḥażīż ve şeref ve hübūṭ ve iḫtirāḳ ve istiḳbāl (6) ʿilmüñ ve ʿamelinüñ eşerleri bu ʿālem-i siflīde görinü durur lā-cerem kim ayaġ-iken baş olur. Ve iy niçe başlar ayaġ altında (7) ṭaş olur, niçe maġlūb ġālib olur, niçe maṭlūb ṭālib olur [ve][1220] niçeler[1221] ġalebe ḳılurlar, bir melīki[1222] bir ḳavmüñ elinden alurlar. (8) anuñ daḫı evc ü ḥażīże irişince dürişür saʿādet ılduzı rāciʿ olınca er gibi dürişür. Çünki baḫtı taḫta degşürile, (9) aña çatılu taḫta pāreleri taḫta degşürile daḫı bir baḫt-ı cüvāna bir devleti yeñi deginmiş cāna milkini ışmarlar gider, (10) bu cevāb-ı ʿaḳlīdür ki ʿālī ḥażretüñe naḳl itdüm.

NAẒM

Milk anuñ kim Vāḥid oldur bī-miṣāl
(11) Ḳādir ol ki ḳudretidür ber-kemāl

Ḫalḳ anuñ kim oldurur Ḫallāḳ pes
Rızḳ anuñ kim oldurur Rezzāḳ pes

(12) Ḫālıḳ ol kim ḫalḳ anuñdur māsivāh
Şāhid eşyā[1223] birligine⌣ider güvāh

Ḥayy u Ḳayyūm ol Ḫudādur bī-gümān
(13) Mālikü'l- mülk ol melikdür cāvidān

Bendeyi isterse Süleymān ider ol
Dilese mūrı süḫandān[1224] ider ol

(14) Ḥayy u Bāḳī ol melikdür pādişāh
Bāḳī şehler dergehinde ḫāk-i rāh[1225]

[1220] ve T2, BN: T1'de yok.

[1221] niçeler T1, BN: niçe T2

[1222] melīki T1, T2: milki BN

[1223] Şāhid-i eşyā BN: şāhid eşyā T1; şāhid ü eşyā T2

[1224] saḫun-dān T1, T2

[1225] ḫāk-i rāh T1, BN: ḫāk rāh T2

Zī-melik ki kimseye muḫtācı yoḳ

(15) ʿĀdil ol milkinde ẓulm u bācı yoḳ

NEŞR

Ḥükemā ḳavlince tekvīnü'l-hevāmm böyle diyüp Süleymān'uñ (16) **ʿaleyhi's-selām** eyyām-ı devletine duʿā ḳılıcaḳ, Süleymān bin Dāvūd daḫı ʿaleyhi's-selām cihānuñ aḥvāline muṭṭaliʿ ʿāḳil ü dānā, ekmel ü (17) server-idi ḫuṣūṣā ki Ṣāniʿ'uñ ṣunʿ-ı celāline, Ḳādir'üñ ḳudret-i ber-kemāline vāḳıf olmış mürsel peyġāmber (18) idi, kendüden muḳaddem gelen Süleymānlar ḳıṣṣasın diñleyüp, cihānuñ vefāsuzlıġına ḥayrān ḳalup bir zamān fikre (19) vardı. Andan Süleymān-ı Ḫākī ve Süleymān-ı Bū-türāb rūḥlarıyçun duʿā ḳılup el yüze sürdi daḫı eyitdi:

−Yā tekvīnü'l-hevāmm! (20) Seni daʿvet itdügümüzden iki maḳṣūd var, gerekdür ki ikisin daḫı bile bitüresin, ḫizmetüm şerāyiṭın (21) ān-ı vaḳt içinde yirine yitüresin, evvel bu ki ḳara siñekler cündüni reʾīs-ile getürdesin tā kim **[40b]** (1) bu ʿArafāt ṭaġı üzerinde ḳanı ḳoḳıyı yiyüp ol şerīf ṭaġ üzerinde bed-rāyiḥayı götürdesin. Ve andan ṣoñra (2) ikinci maḳṣūdum ol ki naḥl reʾīsin baña daʿvet ḳılasın gele, muḫālefet itmeyüp emrüme iṭāʿat ḳıla. Tā kim (3) andan suvāl idem. Bal arusı balı ne vech-ile terkīb ḳılur ve şükūfeden ve şecerātdan ve ṣemerātdan ve ḥaşāyiş-i kibārdan (4) nicesine[1226] çāşni dutar ve başar[1227] ki yaġar, eliyle mi ya aġzıyla mı yapar[1228] ve müseddes ü muṣannaʿ ḫāneleri miʿmārlıḳ idüp (5) ne ṭarīḳ-ile yapar ki ol bennā-yı ilāhīnüñ bināsında cihān feylesūfları anuñ mühendisliginde ḥayrete (6) varup āferīn iderler ve kāfūrī mumını edviyeye ḳatup, ʿaselini eşribeye mülemmaʿ idüp, sikencübīn ve gül-engübīn iderler[1229]. (7) Egerçi ol sırra şimdiye dek kimse irmemişdür, aru balı ne vech-ile terkīb ider diyü kimse ḫaber virmemişdür. Ammā (8) ki Allāh'uñ faẓl u keremi birle naḥlüñ reʾīsinden ṣorup bilmek isterem.

NAẒM

[1226] nicesine T1: niçesine T2, BN

[1227] başra BN: başura T1; başara T2

[1228] ḳapar T1, BN: yapar T2

[1229] iderler ,T1'de iki kere yazılmıştır.

(9) Niçe ʿālim[1230] var ḳatında feylesūf
Kim bulupdur ʿilm-ile çarḫa vuḳūf

ʿİlm-ile eşyā sırın[1231] hep bildiler
(10) Müşkilātum neyse ḥallin ḳıldılar

Līki naḥlı bilmediler mā-ḥaṣal
Kim ne vech-ile yapar gömeç ʿasel

(11) Pes anı bilmek dilerem yā melek
Kim görem balı neden eyler siñek

Luṭf idüp naḥlüñ reʾīsin sen getür
(12) Müşkilin ḥall idicek fārıġ otur

Böyle diyüp Şeh Süleymān ol zamān
Sākin oldı vir ṣalavāt ṣādumān
(13) NEŞR

Ḥükemā ḳavlince Süleymān peyġāmber ʿaleyhi's-selām naḥl reʾīsin ve ẕübāb cündin getürüñ, diyü ḥükm idicek (14) tekvīnü'l-hevāmm duʿā ḳılup eyitdi ki:

−Yā Nebiyya'llāh! Emrüñe fermānberem, getüreyin. Ammā ki evvel (15) reʾīslerin ʿālī ḥażretüñ naẓarına getüreyin anlara ne ḥükm iderseñ fermānuñda olalar. Velī muḳaddem ḳanḳısın (16) getüreyin? Süleymān eyitdi:

−Ẕübāb reʾīsin getür ki cünūdın getüre, ʿArafāt ṭaġından bed-rāyiḥayı götüreler, (17) diyicek سَمِعْنَا وَاَطَعْنا [1232] diyüp tekvīnü'l-hevāmm Kemāheynūriş icāzet alup gitdi, nücūm

[1230] ālim T1, T2: āḳil BN

[1231] sırın: sırrını T1, T2, BN

[1232] "İşittik ve itaat ettik (Bakara, 285. âyet kastedilmektedir).

sāʿatı geçmedin ẕübāb (18) reʾīsin naẓarına getürdi, selām virüp, el ḳavşurup, ayaġın ṭurup eyitdi:

−Yā Resūla'llāh! Ẕübāb ṣınfı ki ḳara (19) siñek cinsidür, anuñ reʾīsin[1233] işbudur ki getürdem, ḥükm idüñ, varup cünūdın getüresin, diyicek Süleymān peyġāmber ʿaleyhi's-selām (20) naẓar ḳılup gördi ki cüssede Cerādece ola. Velī heybetde pervāneye beñzer. Aʿżāsınuñ rengi südden aḳ ve dört (21) ḳanadı var yeşil zümürrüdden. Ve bir ʿaceb daḫı bu ki yılduz böcegi gibi ḳafāsında bir tācı var żiyā virür. Andan Süleymān [41a] (1) peyġāmbere Allāh Teʿālā Celle Celāluhu dilin anuñ[1234] bildürdi. Nitekim Vādī-yi Neml'de[1235] ḳarınca dilin bildürdügi gibi (2) dilince ol daḫı Süleymān ḥażretin görüp duʿā ḳıldı eyitdi kim:

NAẒM

Ḥāl dilince itdi alḳış pes ẕübāb
(3) Didi iy kān-ı kerem mālik-riḳāb

Devletüñ pāyende ḳılsun Kirdgār
Dilegüñce devr ide çarḫ āsiyāb[1236]
(4) NEṢR

Ḥükemā ḳavlince Süleymān peyġāmber ʿaleyhi's-selām ẕübāb reʾīsinüñ (5) bu sözin işidüp, taʿaccüb ḳılup, dönüp tekvīnü'l-hevāmma eyitdi ki:

−Yā Kemāheynūriş! Bu ẕübāb cinsi (6) ḫod, ġāyet ḥarīṣ ṭāyifedür, ḫuṣūṣā ki mūzīdür. Eger insānda ve ger[1237] ḥayvānda ḥarīṣden (7) bed-nefs yoḳdur. Zīrā ki ḥarīṣ olan kimesne ḥarāmdan yıġlınmaz. Nitekim eydür: لا اجتناب من (8) ki [1239]içundur-Anuñ [1238]محرم مع حريص

[1233] reʾīsin T1, BN: reʾīsi T2

[1234] dilin anuñ T1, T2: anuñ dilin BN

[1235] Neml'de: Nemil'de T1, T2, BN

[1236] çarḫ-ı āsiyāb: çarḫ āsiyāb T1, T2, BN

[1237] ger T1, BN: eger T2

[1238] Harisle birlikte iken haramdan sakınılamaz.

[1239] anuñ-içundur T1, BN: anuñçundur T2

ẕübāb ḥarīṣ olduġı ecilden ḫūnrīz-i[1240] bī-temīzdür. ʿAnkebūt ḳāniʿ (9) olduġı ecilden pādişāhlar sarāy ṣaffında mekān baġlar ʿazīzdür. Pes siñek gibi ḥarīṣ (10) ucundan her nesnedür[1241] maḥrūmdur. Nitekim eydür: [1242]الحرمان مع الحريص Ve ḥarīṣüñ ḥayāsı ve īmānı yoḳ, iki (11) cihānda ẕelīl ü maġbūndur. Nitekim eydür: [1243]لا حياء الحريصٍ Bundan ġayrı eyle olsa siñek ṣınfı gibi ḥarīṣ . Pes fünündur-ı ẕū-ṣaḥn (12)i ḳudsī -ḥadīṯ [1244]الحياء من الايمان ü ḫaṭā idici yoḳdur ki dimişlerdür: ʿArab'da (13) meṯel-i meşhūrdur ki bir kimesne ḫaṭā itse eydürler [ki][1245]: [1246]اخطاء من ذبابٍ Yaʿnī siñekden ḫaṭā idicidür (14) eyle olsa bu ẕübāb ṣınfı reʾīsi ki naẓaruma getürdüñ heyʾeti gökçek, sīmāsı sīreti[1247] laṭīf, maʿlūmdur ki (15) ḫūyı hüneri daḫı sīmāsına göredür ki Ḫallāḳ-ı ʿālem ve Rezzāḳ-ı benī ādem, Kelām-ı Ḳadīm'inde ve Kitāb-ı Kerīm'inde buyurur ki: (16) baña bundan Pes [1248]سِيمَاهُمْ فِي وُجُوهِهِمْ ʿacebter[1249] gelmedi ki ẕübāb ṣınfında bunuñ gibi laṭīf ü şerīf peşşe ola, (17) diyicek tekvīnü'l-hevāmm eyitdi:

−Yā Nebiyya'llāh! Rāst buyurursın, ẕübābdan ḥarīṣ hevāmm cinsinde[1250] yoḳdur. Nitekim (18) yılduz böceginden mümsik ü ḫasīs yoḳdur. Velākin bu reʾīs ẕübāb Yūşaʿ bin Nūn'uñ ve daḫı Yūnus peyġāmber ḳardaşuñuñ[1251] ḫayr (19) duʿāsın alupdur, bundan ḫaber ṣoruñ; rū-siyehken yüzi aġarup ʿömri az-iken artduġına, ḥırṣ u ḥaşerātı (20) terk itdügine ve bu mertebeye yitdügine sebeb nedür, bilesiz, [siz][1252] kelimātda oluñ, ben varayın naḫl

---

[1240] ḫūnrīz-i T1, BN: ḫanrīr-i T2

[1241] nesnedür T1, BN: nesneden T2

[1242] Hırslı kimse mahrum edilir.

[1243] Hırslının hayası olmaz.

[1244] Hayâ imandandır.

[1245] ki BN: T1 ve T2'de yok.

[1246] Sinekten daha hatalıdır.

[1247] sīmāsı sīreti T1, BN: sīreti sīmāsı T2

[1248] Alametleri yüzlerindedir. Fetih, 29. âyette bir bölüm kastedilmiştir.

[1249] ʿacebter T1, BN: ʿacebder T2

[1250] cinsinde T1, BN: cinsinden T2

[1251] ḳardaşuñuñ T1, BN: ḳardaşuñ T2

[1252] siz BN: T1 ve T2'de yok.

reʾīsi getüreyim, (21) diyüp[1253] icāzet alup gitdi. Andan Süleymān ḥażret-i ʿaleyhi's-selām suvāl itdi ki:

−Yā reʾīs-i ẕübāb! İsmüñ nedür [41b] (1) ve bu merātibe neden irişdüñ, ḫaber vir, diyicek cevāb virüp[1254] dilince duʿā ḳılup eyitdi ki:

−Yā Resūla'llāh! Ben ẕübāb cinsindenüm[1255], (2) adum Hedvāl'dur, bu mertebeye irişdügüme sebeb bu ki Yūnus bin Metā ʿaleyhi's-selām balıḳ aġzından ṭaşra çıḳduġı yirde, (3) deñiz kenārında, ḥaşāyiş-i kibār[1256] arasında, baḥr yöresinde, ẕübāblarla ḳanad-ıla ḥırş aġzın açışup, cīfeye ve terse[1257] (4) uşuşup bulduġumuz ḥayvānlarun ḳanın içişüp yürürken anı gördük ki nā-gāh deryā cūşa gelüp çalḳandı. (5) Eyle kim mevci birinci ḳat göge çıḳup burc-ı Keyvān içi yayḳandı. ʿAcabā ne ola, dirken ḳorḫumuzdan ḫār u ḫāşāk (6) arasına siñüp ṭurduḳ, deñiz yüzine naẓar urduḳ. Gördük ki bir ḳara ṭaġ gibi balıḳ baş ḳaldurup (7) deryā kenārına geldi daḫı sürtüni ṭabılayı şol ḳadar kenāra geldi ki ḳuru yiri[1258] gözetdi, ṭaşra çıḳmaġa boyın (8) uzatdı. Andan aġız açup, bir ādemi deryā kenārında aġzından çıḳarup yire ḳodı. Daḫı dönüp yine deñize (9) gitdi. Taʿaccüb idüp giderken anı gördük ki havā yüzinden dört ḳanadlu, ṭāvūs ṣuratlu bir yeşil ḳuş (10) havādan yire indi, bu kişinüñ yanına ḳondı daḫı ḳanadların ḳaldurup güneşden yaña gerdi. Güneş[1259] ḥarrı[1260] (11) ṭoḳunmasun diyü ḳanad-ıla gölge virdi. Çünki benümle bile olan ẕübāb cinsi yaʿnī ḳara siñek ṣınfı naẓar (12) ḳılup bu ādemi ḳızıl et şeklinde ki gördiler, ḥırşlarından ḳanın içmege uçup yanına vardılar. Ammā ben bu kişiye (13) ki naẓar itdüm, Allāh Teʿālā'nuñ sevgülü ḳulı ıduġın bilüp ḳanın içmege Allāh Teʿālā ḫışmından ḥaẓer itdüm (14) daḫı dilümce çaġırup nidā itdüm ki zinhār bu kişinüñ üzerine ḳonmañ, diyü āvāze ḳılup ṣadā itdüm (15) ki görmez misiz ki deñiz dibinde, balıḳ ḳarnından çıḳdı, henüz

---

[1253] diyüp T1, BN: diyü T2

[1254] virüp T1, T2: virdi ki BN

[1255] cinsindenüm T1, T2: cinsindenem BN

[1256] kibār BN: kübār T1, T2

[1257] terse BN: terese T1; terseye T2

[1258] yiri T1, BN: yeri T2

[1259] güneş T1, T2: BN'de yok.

[1260] ḥarrı T1, BN: issisi T2

ölmemiş, ḥayātı var, gökden uçar ḳuş (16) gelüp üzerine gölge ḳıldı, melek-ṣūret ʿalāmeti var, şübhe yoḳdur ki bu kişi peyġāmberdür, gözüñüzle (17) gördüñüz ki muʿcizātı var, zinhār bunuñ[1261] üzerine ḳonup göçmeñ, ḳanını ṣorup içmeñ, diyüp bunları menʿ (18) eyledüm baʿżı sözüm ṭutdılar baʿżı[1262] sözüm ṭutmayup ḥırṣlarından varup incitdiler anı gördük ki bir żiyāʾ (19) bīşe arasından[1263] çıḳup geldi daḫı ol kişinüñ yaḳīnine varup, ol dişi geyik memesinden[1264] aġzına (20) virüp, ol kişi daḫı oġlancuḳ anası memesin emer gibi bir zamān emdi daḫı bu geyik dönüp yine gitdi. (21) Andan ṣoñra anı gördük ki bir saḳa ḳuşı hevādan yiryüzine indi, ol kişinüñ ayaġı ucuna [42a] (1) ḳondı ayaġına ḳursaġından biraz ṣu dökdi issi günde ayaġına ṣovuḳ dökicek gözin açdı, saḳa (2) ḳuşunı görüp yaturken durugelüp, oturup avucın açdı, saḳa ḳuşı daḫı avucına ṣu döküp eyle ki iki (3) avucı ṣovuḳ ṣu-y-ıla ṭoldı daḫı alup içdi daḫı ziyāde kendüye gelüp ol kişi gözin açdı. Andan anı[1265] gördi ki (4) bir ḥırṣ çıḳageldi, bir niçe yapraḳlu zeytūn aġacı dalların ḳırup omuzına urup getürmiş[1266] daḫı bu kişinüñ (5) çevresine güneşden yañasına aġaç yapraḳlarından gölge yapdı, anı görüp bu iki ḳuş uçup gitdiler. (6) Andan bu ḥırṣ daḫı yapraḳlar getürüp anuñ gibi[1267] gölge ḳıldı ki güneş doḳunmaz, ol daḫı eline bir çaltu (7) alup tenine ḳonan siñekleri ḳaçururdı[1268], ekṣerin çaltu ile urup cānların uçurdı, bu aralıḳda aḫṣām yitişdi, (8) çevreden ḳurtlar uşdı, ʿālemi ẓulümāt dutdı, ḥırṣ daḫı maḳāmına gitdi, bu ādemüñ yiyisin alup yaḳīnine (9) gelüp yetişdi daḫı ẕübāb ṣınfı baña ṭaʿn idüp eyitdiler:

−Ol bizden ḳanın ṣaḳınduġuñuz kişiyi (10) ḳurtlar pāreleyüp, pençe urup ditse gerek; ayaġın, başın, etin, leşin[1269] yiyüp ṭaġıtsa gerek; biz daḫı ḳanına (11) ḳoḳına varup

---

[1261] bunuñ T1, T2: BN'de yok.

[1262] baʿżı T1, BN: baʿżısı T2

[1263] arasından T1, BN: arasında T2

[1264] memesinden T1, BN: memesin T2

[1265] anı T1, BN: T2'de yok.

[1266] getürmiş T1, BN: götürmiş T2

[1267] gibi T1, BN: T2'de yok.

[1268] ḳaçururdı T1, BN: ḳaçurdı T2

[1269] etin, leşin T1, BN: leşin, etin T2

ḳonalum, bir niçe[1270] gün yiyüp içüp, cevelān urup, süñükleri üzerinde yer açup, (12) perrān olup[1271], ḳanların ṣorup ḳana yunalum, mest lā-yaʿḳil[1272] olup dönelüm, dirken ben eyitdüm:

−İy ḥarīṣ ẕübāb (13) cinsleri! Ol Allāh kim anı deñizden çıḳardı, balıḳ ḳarnında öldürmedi ve gökden ḳuş gelüp (14) ḳanad gerüp ve saḳa ḳuşı ṣu içürüp, ṭaġdan żiyāʾ gönderüp süd emzürden ve bīşeden ḥırṣ (15) gönderüp aġaçdan gölge yapduran Allāh[1273] anı ḳurtlardan ṣaḳlamaya mı? Bir kişi kim Allāh Teʿālā'ya tevekkül ḳılsa (16) lā-büd her belādan emīn olur. Nitekim dimişlerdür. biriñüz, (17)Eyle olsa ḥarīṣ ẕübāb her توكّل علياالله يكفك[1274] uşaġuñuz iriñüz bu ʿazīzüñ meşāmmın delüp ḳanın ṣormaġa heves itmeñ kim ʿāḳil gerekdür ki yaramaz (18) işi görürse daḫı görmezlene tā ki ḥürmeti ziyāde ola. Nitekim dimişlerdür: ve naṣīḥat dutuñ, ṭamaʿ ucundan ẕillet görmeyesiz (19) تغافل عن المكروه توقّر[1275] ki dimişlerdür: الذل مع الطّمع[1276]

NAẒM

(20) Ḫırṣı terk it ister-iseñ ʿizzeti
Kim ṭamaʿ ehli çekiser ẕilleti

Böyle diyüp çoḳ naṣīḥat eyledüm
(21) Līki terk itmedi anlar şirreti

NEṢR

Ḥükemā ḳavlince eyitdi:

[1270] niçe BN: nece T1, T2

[1271] olup T1, T2: BN'de yok.

[1272] Aklını kaybedecek kadar mest olma hali.

[1273] Allāh T1, T2: BN'de yok.

[1274] Allāh'a tevekkül et sana yeter.

[1275] Hoş görülmeyen şeylerle ilgilenmemek ağırbaşlılıktır.

[1276] Zillet, tamaʿ(arzu, hırs)dandır.

−Yā Nebiyya'llāh! Kemīne böyle diyicek **[42b]** (1) anı gördüm ki yidi sekiz ḳurt bu kişi çevre alup ḥamle itmek dileyince nā-gāh bir şīr-i ġarrān eyle (2) naʿra urdı ki ṣadāsından ṭās-ı felek çıñladı yir zelzeleye gelüp emvāc-ı baḥr birinci (3) ḳat göge çıḳup mār-ı ʿarş beliñledi, ḳurtlar arslan āvāzın işidüp, ṭaġlara ḳaçup (4) gitdiler, nābe-dīd olup yabana gitdiler. Andan ol ḳaġan arslan gelüp bu kişinüñ ayaġında (5) baş ḳoyup, ṭabanın yalayup, ayaġı ucunda ṣubḥ oluncaya dek yatdı. Çün seḥer vaḳti olup ṭañ (6) etdi, arslan daḫı ḳalḳup, ḳademinde baş ḳoyup gitdi. Çünki ḳuşluḳ vaḳti[1277] yitdi[1278], yine ol (7) dişi geyik gelüp ol kişiyi emzürdi daḫı gitdi. Ol saḳa ḳuşı yine[1279] gelüp ayaġına ṣu dökdi, ol (8) kişi daḫı yine gözin açdı, avucıyla ṣu alup ḳana ḳana içdi saḳa ḳuşı daḫı gitdi, öyle issi[1280] vaḳti (9) yitdi yine bu sözüm eslemeyen ḳara siñekler uçuşup, birbirin geçişüp, varup, üzerine ḳonup (10) incitdiler. Zīrā ki cımcıġa[1281] et idi. Andan yaña uyan ẕübāb cinsiyle varup ol kişiyi inciden[1282] (11) [ġāyet zaḥmet viren][1283] siñeklerle uġraşduḳ, birbirimüzüñ ayaġın, ḳanadın[1284] ḳırışduḳ; alef cehd idüp, bunlara[1285] Allāh'uñ (12) faẓlıyla ġālib olduḳ, cümlesin sürdük. Andan anı gördük, bir efʿī zehirnāk baş ḳaldurup, aġız açup, yil yudup (13) ḳarnın şişürmiş bir ejdehāya dönüp buña[1286] ḥamle itmege gelür zehrin aġzından ṣaçup ṭaşarmış. (14) Andan ol ḳoduġumuz ḥarīṣ siñekler ṭaʿn idüp eyitdiler ki:

−İy bizi ṭaʿāmumuzdan maḥrūm iden (15) ḥāsid ü bī-ḥayā! Şimdiden ṣoñra loḳmaya ne minnet ki bu kişi ṣoḳısardur bu ejdehā hünerüñüz var-ısa (16) anı daḫı defʿ idüñüz loḳmasından alup refʿ idüñüz, diyüp baña ṭaʿn itdilerse cevāb (17) virdüm ki:

[1277] vaḳti T1, T2: BN'de yok.

[1278] "ṭāñ etdi. Arslan daḫı ḳalḳup, ḳademinde baş ḳoyup gitdi. Çünki ḳuşluḳ vaḳti yitdi." satırı T1 ve BN'de satırda yazarken T2'de unutulduğu için sayfanın sol tarafına dikey olarak sonradan yazılmıştır.

[1279] yine T1, BN: daḫı gine T2

[1280] issi T1, T2: issisi BN

[1281] cımcıġa T1, T2: camcaġa BN

[1282] inciden T1, T2: incidüp BN

[1283] ġāyet zaḥmet viren BN: T1 ve T2'de yok.

[1284] ḳanadın T1, T2: BN'de yok.

[1285] bunlara T1, T2: BN'de yok.

[1286] buña T1, T2: BN'de yok.

−Allāh Teʿālā'nuñ taḳdīrinde. Eger eceli bu yılan zehrinden degül-ise hīç şek şüphe yoḳdur ki (18) bu efʿī ol[1287] yatan ʿazīze żarar irgüre. Eger eceli yitdiyse ḫalāṣ bulmaz. Zīrā ki ecel muḳadderdür[1288], kişiye (19) irse gerek bir sāʿat ve bir nefes daḫı emān virmez. Nitekim Kelām-ı Ḳadīm'de ve Kitāb-ı Kerīm'de gelür ki وَلِكُلِّ أُمَّةٍ اَجَلٌ جَاءَ اَجَلُهُمْ لَا إِذَا (20) maḳṣūduñuz (21)Ve bir daḫı bu ki: İy ḥarīṣ siñecükler, sizüñ يَسْتَأْخِرُونَ سَاعَةً وَلَا يَسْتَقْدِمُونَ[1289] bu ki efʿī şoḳup bu ʿazīzi helāk[1290] idesiz daḫı etin yimege ṭamaʿ idesiz. Eger taḳdīrde **[43a]** (1) bunuñ laḥmı size naṣīb oldısa yirsiz, degül-ise elüñüze girmez. Nitekim dimişlerdür:sözüm dutarsañuz bu ḥırṣ u ṭamaʿı (2) Ammā ki رزقك يطلبك فاسترح[1291] gönlüñüzden[1292] götürüñ kim cemīʿ ḫorlıḳ ṭamaʿdadur. Nitekim ʿuḳalānuñ aʿḳalı[1293] dimişdür ki: (3) ذل المرء فى الطّمع[1294]

−Yā Nebiyya'llāh! biz bu baḥṣde-y-iken anı gördük ki bu kişiye ol ejdehā-ṣıfat ılan[1295] şol ḳadar yaḳīn irdi (4) ki bir arış miḳdārı yir ḳaldı ki ayaġın şoḳa, bu kişi daḫı eyle żaʿīfdur ki mecāli yoḳ ki andan ḳoruna. Ammā ki (5) elin ḳaldurup, yüzin göge dutup āvāze itdi, bildük ki Allāh'ına niyāz ider anı gördük ki gök yüzinden bir ġırıldu[1296] (6) ḳopdı, neyi ki diyüp[1297] baḳışınca nā-gāh bir ʿuḳḳāb miṯāli ḳara ılancıl[1298] ḳuşı inüp bu ılanı ḳafāsından urup (7) ḳapup havāya alup gitdi bu eṣnāda iken gördük ki[1299] bir ḳaç sırtlan dişilü erkeklü aġızların açışup, köpüklerin (8) ṣaçışup, yiyisin alup geldiler, çevresin alup ḥamle ḳıldılar,

---

[1287] ol, BN'de iki kere yazılmış.

[1288] muḳadderdür T1, T2: muḳaddemdür BN

[1289] Her milletin belli bir eceli vardır. Onların eceli geldi mi, ne bir an geri kalabilirler, ne de öne geçebilirler.(Araf, 34)

[1290] helāk T1, BN: hilāk T2

[1291] Rızkın seni bulur, rahat ol.

[1292] gönlüñüzden T1, T2: gereklüñüzden BN

[1293] aʿḳalı T1, BN: ʿaḳlı T2

[1294] Kişinin rezaleti tamaʿ(hırslı arzu)ındadır.

[1295] ılan T1, BN: yılan T2

[1296] ġırıldu T1, T2: ġıjıldu BN

[1297] diyüp T1, BN: deyü T2

[1298] ılancıl T1, BN: yılancıl T2

[1299] ki T1, BN: T2'de yok.

anlaruñ ḥamlesin görüp ẕübāb-ı żaʿīf bize ṭaʿn idüp (9) eyitdiler ki buña daḫı ne dirsiz ki her birisi yidi[1300] başlu evrene beñzer, bunlardan bu kişi nice baş ḳurtara (10) yılan yir bağırsuġı degüldür ki ḳuş ḳapa, diyicek cevāb virüp eyitdüm ki:

−Sözüñüz maʿḳūl rāst dirsiz. Ammā ki yā (11) ẕübāb ṣınfı! Eger ki miḳdāruñuzca ḥırṣuñuz var-ısa ẕihn ü idrāk ü başīret ḳuvvetiyle ḥāline naẓar idüñ, görüñ ki (12) ne ḥālde ve ne efʿāldedür, size maʿlūm ola. Zīrā ki bir kimesne vezn ehli olmaḳ gerek ki her kişinüñ ḥāline (13) vezn-ile naẓar ḳıla. Nitekim dimişlerdür: Eger ki sizüñ ذن الرّجال موازينهم[1301] idrāküñüz, inṣāfuñuz var-ısa kendü (14) żaʿīf vücūduñuza naẓar ḳılup, ḥırṣ u ṭamaʿdan el çeküp bu yatan mübtelā olmış żaʿīfı ziyāret ve ḫiẕmetine yüz sürüp (15) riʿāyet ḳılasız. Zīrā ki her żaʿīfı ziyāret[1302] itmek tevażżuʿdandur[1303], tevaḳḳuʿuñdan[1304] degül. Nitekim ekmel-i kümelā ve aʿḳal-ı (16) ʿuḳalā buyurur ki: زيارة الضعفاء من التواضع [1305] Ḳaçan ki yā Nebiyya'llāh, böyle dirken nā-gāh anı gördük ki bir ḳaplan (17) añra[1306] yöneldi naʿra urup bu sırtlanlara ḥamle ḳıldı, götürüp kendüyi birisinüñ üzerine atdı, pençe urup (18) süñsüninden ṭartdı, buduna varınca eski bez[1307] gibi iki yırtdı. Andan ḳanını içmege başladı, ḳalan sırtlan (19) anı görüp ḳorḫusından[1308] ḳaçmaġa başladı, ol gün aḫşām olunca ol ḳaplan ol kişiyi bekledi. Çünkim (20) aḫşām oldı ḳaplan gitdi, arslan geldi, yine[1309] ḳademi ucunda ṣabāḥa degin yatdı. Çünkim ṭañ (21) etdi, arslan ṭurugelüp gitdi yine ol geyik gelüp[1310] emzürdi ve saḳa ḳuşı gelüp ṣu içürdi, gitdi **[43b]** (1) gitdi[1311], güneş issisi daḫı yitdi bu siñekler varup ol kişiyi incitdi. Andan biz daḫı cumhūr olup, varup (2)

[1300] yidi T1: yedi T2, BN

[1301] Erkeğin dilinin akıcılığı kendi ölçülerindedir.

[1302] her żaʿīfı ziyāret T1, T2: BN'de yok.

[1303] "ziyāreti" BN'de önce unutulduğu için sonradan bu araya eklenmiş.

[1304] tevaḳḳuʿuñdan T1, BN: tevaḳḳuʿdan T2

[1305] Zayıfları ziyaret etmek inceliktendir.

[1306] añra T1, BN: eger T2

[1307] bez T1, BN: biz T2

[1308] ḳorḫusından T1, BN : ḳorḳusından T2

[1309] yine T1, BN: gine T2

[1310] gelüp T1, BN: geldi T2

[1311] gitdi, T1'de iki kere yazılmış.

anlaruñla ceng itdük, n'eylersek eyleyüp üzerinden siñekleri ırduḳ anı gördüm ki[1312] ol kişi benüm (3) dilümce çaġırup ḳatına daʿvet itdi ḥaḳīḳat bildüm ki mürsel peyġāmberdür. Andan[1313] ḳanad açup uçup, ayaġı ṭurduġı yere geçüp (4) naẓarına[1314] durup[1315] dilümce alḳış idüp eyitdüm ki:

NAẒM

İy Ḥaḳuñ sevgülü ḳulı yā ʿazīz
(5) Sen nebīsin ya velīsin söyle tīz

Bir balıḳ ṣudan çıḳup ḳuṣdı seni
Ḥıfẓ idüp öldürmemiş Allāh ġanī

(6) Ẕikr-i Ḥaḳdur dāyimā bildük sözüñ[1316]
Her belādan bekler Allāh pes özüñ

Yırtıcı ḥayvān kim itmiş saña ḳaṣd
(7) Ejdehā arslan yimege etüñ itdi cehd

Bekledi Allāh seni incitmedi kes
Līki incitdi ḳanuñ ṣorup meges
(8) NEṢR

−Andan yā Süleymān bin Dāvūd, iy melik-i maḥmūd! Ḳaçan ki bu vech-ile ol kişiye ki duʿā itdüm, eyitdi: (9)

−Yā Hedvāl! Ben Yūnus peyġāmberem. Ḳırḳ gün-idi ki bu deñiz içinde, balıḳ ḳarnında Allāh'a ṭāʿat iderdüm (10) ḳırḳ birinci gün beni bu yire çıḳardı Ḥaḳ Teʿālā beni cemīʿ

[1312] ki T1, BN: T2'de yok.

[1313] andan T1, BN: T2'de yok.

[1314] naẓarına T2, BN: naẓırına T1

[1315] durup BN: dirüp T1, T2

[1316] sözüñ T1, BN: senüñ T2

nesneden ṣaḳladı ṭaʿām virdi, ṣu virdi[1317] ve (11) cānavardan bekleyici virdi. Ve illā bu senüñ ṣınfuñ siñekler ḥırṣından baña ḳaṣdların ḳomadılar, baña (12) ḫaber vir ki bu ẕübāb ṣınfınuñ żıddı nedür, neden ḳaçarlar ki her nesnenüñ bir żıddı vardur. Nitekim yarasa çınār (13) yapraġından ḳaçar ve sām-ı ebraṣ zaʿferāndan[1318] ve efʿī reyḥāndan ḳaçar. Zīrā kim Allāh Teʿālā yiryüzinde her ne ki ḫalḳ (14) itdiyse ḥikmetle yaratdı ve her şeye bir ḫavāṣ virdi. Şöyle ki efʿīde zehr ḳodıysa etinde tiryāḳ ḫāṣṣasın (15) ḳodı ve ejdehāda semm-i ḳātil var-ısa ṣāḫında tiryāḳ var ve arunuñ nīşi var-ısa aġzında nūşı var. Yūnus (16) peyġāmber ʿaleyhi's-selām böyle diyicek cevāb virüp eyitdüm ki:

−Yā Nebiyya'llāh! Bu baʿūż ṣınfı degme nesneden (17) ḳaçmazlar, yidi başlu ejdehāya ḳarşu varurlar ve ḳaplanuñ [ve][1319] arslanuñ ḳorḳmayup gözlerine girürler ve (18) pīllerüñ ḳulaġında dönerler, bebr ü yabanuñ üzerine inerler. Ammā ki ḳabaḳ yapraġına ḳonmazlar. Eger ki (19) ḳabaḳ aġacı altına ya ḳabaḳ yapraġı altına varmaġa mecālüñüz olsa siñek ṣınfı size zaḥmet virmezdi, (20) diyicek hemān-dem el getürdi Allāh Teʿālā'ya münācāt itdi. Ol ḳāḍiyü'l-ḥācāt duʿāsın müstecāb idüp ḳudret-i (21) ber-kemāl birle anı gördük ki dört ḳanadlu bir aġır ḳuş gökden yiryüzine indi, Yūnus peyġāmberüñ ʿaleyhi's-selām **[44a]** (1) naẓarına ḳarşu ḳondı ve aġzında dört dāne ḳabaḳ çekirdegi dutdı, ol nebī-y-ile ḳuş dilince söyleşüp (2) öterdi daḫı ol murġ aġzındaġı ḳabaḳ çekirdegin dört yanına pençesiyle eşüp dikdi daḫı aġzıyla varup (3) ırmaḳ ṣuyın getürüp üzerine dökdi daḫı uçup gitdi, Ḥaḳ'uñ ḳudreti birle ān-ı vaḳt içinde bu ḳabaḳ çekirdekleri (4) köklenüp bitdi, gün ḳubbe-i felege dikilince ḳabaḳ yapraġı ḥırṣ getürdügi çalıyı bürüdi, Yūnus peyġāmberüñ ʿaleyhi's-selām (5) üzerinde ol ḳabaḳ yapraḳları bir yeşil ḳubbeye döndi daḫı ol bize ṭaʿn iden siñeklerüñ bāḳī ḳalancası inṣāfa gelüp (6) eyitdiler:

−Yā ẕübāb reʾīs Hedvāl! Bu kişiyi ḥaḳīḳat bildük ki mürsel peyġāmbermiş ve Ḥaḳ ḳatında sözi geçer, duʿāsı (7) maḳbūlmış, şimdiden ṣoñra bizüm zaḥmetümüzden ḫalāṣ oldı, diyüp ṭaġılup gitdiler nā-çār ol yiri terk (8) itdiler. Velākin ben yirümde[1320] ṭurdum, terk itmedüm. Anı gördüm ki ol żiyāʾ ṭaġdan gelüp ilerü vardı daḫı (9) ol ḳabaḳ

[1317] ṣu virdi BN: ṣordı T1,T2

[1318] zaʿafrāẕen T1: zaʿferāndan T2, BN

[1319] ve T2, BN: T1'de yok.

[1320] yirümde T1, BN: yerümde T2

yapraġından yeşil ḳubbe içine girdi daḫı Yūnus peyġāmberüñ ʿaleyhi’s-selām ayaġına yüzin sürdi daḫı emzürdi[1321] (10) çıḳup[1322] gitdi daḫı Yūnus peyġāmber ʿaleyhi’s-selām adumla çıġırup beni daʿvet itdi[1323], balçıġa burnum ṣoḳup, (11) sürtünüp içerü girdüm. Velī gördügüm gibi kendümden gitmişem, bir zamān ben beni yavı ḳılup bī-ḫaber yatmışam, (12) gözüm açup[1324] gördüm ki ben żaʿīfı ayası içine almış, yüzüme naẓar ḳılmış ṭurur. Çünki kendümi ayasında (13) gördüm, edebümden ḳanad açup uçup, ḳarşusına geçüp, ayaġı ucuna ḳonup, dilümce alḳış virdüm. Andan baña (14) Manṭıḳu’ṭ-Ṭayr’ca ṣordı ki:

−Saña ne oldı ki içerü girdügüñ gibi şaşduñ, ödüñ[1325] ḥissüñ gidüp düşdüñ, (15) diyicek[1326] cevāb virdüm ki:

−Yā Nebiyya’llāh! Baʿūż ṣınfı ḳabaḳ yapraġın ḳoḳulayıcaḳ dīvāne olup kendüden gider, (16) anuñ-ıçun benüm bu ḥālet başuma geldi ve bir daḫı sepindi, ṣu içine ḳoyalar bir gün bir gice (17) yatup ışlanduḳdan ṣoñra alup, [ṣuyını][1327] ev içine ṣaçalar ol eve siñek girmeye, ḳaça ve daḫı zernīḫ[1328] (18) dütüninden ḳaçar, bilgil,[1329] ādemī-zād cemīʿ nesneye dermān bulupdurlar illā ecele bulamayup[1330] ʿacze vardılar (19) anuñ-ıçundur ki ecel ādemi zebūn ḳılupdur ki ādem oġlanına ölümden güç nesne yoḳdur, her ne ki dünyāda (20) eṣnāf-ı beliyyet ve envāʿ-i eẕillet merdüme ki irişür cümleden merg ṣaḫtterdür ve her nesne ki ādeme (21) öldükden ṣoñra irişür, uḳbīde Münkīr ü Nekīr suʾāli hevlinden ve cevāb ḫavfından ve ḥisāb ʿiḳābından, **[44b]** (1) ser-cümlesinden merg zaḥmeti ziyādedür ki dünyā ve āḫiret ʿaẕābından cān virmek ziyādedür. Nitekim (2) dimişlerdür: الموت اشدّ ما قبله

[1321] emzürdi T1, T2: emzürüp BN

[1322] çıḳup T1, BN: çıḳdı T2

[1323] itdi T1, BN: eyledi T2

[1324] açup T1, BN: T2’de yok.

[1325] ödüñ T1, T2: ussuñ BN

[1326] diyicek T1, BN: deyicek T2

[1327] ṣuyını T2, BN: T1’de yok.

[1328] zernīḫ T1, BN: zirnīḫ T2

[1329] bilgil T2, BN: bilgiñ T1

[1330] bulamayup T1, BN: bulmayup T2

[1332]nebī benüm (3)i maʿbūd, ol -Ḳaçan ki yā Süleymān bin Dāvūd, iy melik [1331]و اهون ما بعده bu sözlerümi işitdi daḫı ol geyik südinden yire bir ḳaç ṭamla süd ṭamlamış senüñ naṣībüñdür, (4) diyicek[1333] ol südden içüp dilümce Allāh'a ḥamd idüp aġız açdum aña alḳış virdüm daḫı edeble yirüme[1334] (5) geçdüm. Andan el[1335] götürüp duʿā ḳılup eyitdi[1336] ki:

–İlāhī! Bunuñ yüzüni aḳ ve ʿömrini ṭavīl ve ecelin[1337] ıraḳ (6) ve cemīʿ āfāt-ı semāvīden vücūdını berī ḳılup nefḫ-i ūlāya dek emn ü emānuñ içinde ṣaġ eylegil ki bunuñ (7) tedbīri[1338] birle baʿūż şerrinden ḫalāṣ oldum, diyüp bu vech-ile duʿā ḳıldı, Ḥaḳ Sübḥānehu ve Teʿālā duʿāsın (8) müstecāb idüp benüm şeklümi bu heyʾet üzerine ḫilḳat nefḫ-i ūlāya dek ʿömr-i ṣıḥḥat erzānī ḳıldı.

NAẒM

(9) Çün[1339] nebī ki itdi baña ḫayr u duʿā-yı kām-yāb
Ḥaḳ duʿāsın ol resūlüñ ḳıldı ol dem müstecāb

ʿÖmrümi itdi ziyāde Ḥaḳ cihānda yā Resūl
(10) Ḥükmüme oldı musaḫḫar ne ki var tekvīn ẕübāb[1340]

ḲAVL-İ DĪGER[1341]

[1331] Ölüm öncesinden daha şiddetlidir, sonrasından daha kolaydır.

[1332] benüm T1, BN: T2'de yok.

[1333] diyicek T1, BN: deyicek T2

[1334] yirüme T1, BN: yerüme T2

[1335] el T1, BN: T2'de yok.

[1336] eyitdi T1, T2: eyitdüm BN

[1337] ecelin T1, BN: ecelini T2

[1338] tedbīri T1, BN: tedbīrini T2

[1339] çün BN: çü ol T1, T2

[1340] tekvīn-i ẕübāb: tekvīn ẕübāb T1, T2, BN

[1341] Diğer söz.

Ammā ki bu ḫuṣūṣda Eflāṭūn-ı ḥakīm eydür ki: Egerçi ki (11) bu ḳavli ʿİbrī dilinde buldum. Velī Yūnus bin Metāʿ ʿaleyhi's-selām Süleymān nebīden ṣoñra dünyāya geldi. Ol baʿūża (12) duʿā ḳılan Yūnus bin Metā degüldür, Yūşaʿ bin Nūn peyġāmberdür ʿaleyhi's-selām. Cidde deñizinden diledi kim (13) Hind'e geçe. Gemisi deryā yüzinde ġarḳ, kendü'zi ʿüryān olup bir taḫta üzerine çıḳup Allāh'a tevekkül itdi. (14) Ḥaḳ Teʿālā Yūşaʿ bin Nūn'ı ṣaḳladı. Bir ḳavlde yidi[1342] gün deryāda olup sekizinci gün kenāra çıḳdı. Ṭuzlu deñiz (15) ṣuyı derisin[1343] yumuşatdı, cıġa[1344] et ḳalmış-ıdı[1345]. Çünki deñiz kenārına çıḳdı, ẕübāb üşüp zaḥmet virdi. (16) İkinci ḳavl budur ki taḫt üzerinde deñizde giderken balıḳ yutdı, yidi gün balıḳ aġzında Allāh'a ṭāʿat (17) itdi, sekizinci gün balıḳ ṭaşra atdı, Yūşaʿı balıḳ yutdı, ölmeyüp, çıḳup ḥayāt bulduġıyçun Yūşaʿ bin Nūn (18) didiler. Naḳl-i ṣaḥīḥ budur ki baʿūża duʿā ḳılan Yūşaʿ bin Nūn peyġāmberdür ʿaleyhi's-selām. (19) Fi'l-cümle ḳıṣṣayı dırāz ḳılmayalum, özgesin Allāh bilür ki bir sözdür ki bulduġumuz gibi itdük ʿalā-uhdetü'l-vāvī.

(20) NAẒM

Līki taḥḳīḳ eyle bil ki yā hümām
Yūşaʿ ibni Nūn-ıdı ol er tamām

(21) K'anı daḫı yutdı balıḳ bī-gümān
Ṣoñra ḳurtardı balıḳdan Müsteʿān
Yoḫsa Yūnus bin Metā ol ḥaḳ Resūl
[45a] (1) O degüldi ʿaḳlumuz itmez ḳabūl

Şeh Süleymān ʿömrüñ olunca tamām
Altı yüz yıl ṣoñra geldi ol hümām

(2) Devr-i Hūdda geldi Loḳmān ibni ʿĀd

[1342] yidi T1: yedi B

[1343] derisin T1: derisini B

[1344] cıġa T1: caġa B

[1345] ḳalmış-ıdı T1: ḳalmışdı B

Sürdi üç biñ yıl ʿömür ġāyet ziyād

Yūnus ibni Mettā devrinde hem
(3) Gördi mevti çekmez-iken derd elem

Eyle olsa işbu Yūnus bin[1346] Metā
Ṣoñra geldi vir ṣalavāt yā fetā
(4) NEŞR

Ḥükemā ḳavlince ḳaçan ki[1347] Süleymān peyġāmber ʿaleyhi'ṣ-selām ẕübāb reʾīsi Hedvāl (5) sözlerin ki diñledi, Yūşaʿ bin Nūn rūḥına duʿā ḳılup andan eyitdi:

−Yā Hedvāl! Elüñden gelür mi ki şimdi ḳara (6) siñek leşkerin ḥāżır ḳılasın[1348]. Cevāb virüp eyitdi ki:

−Yā Nebiyya'llāh! Benüm ne ḳudretüm var ki siñek ʿaskerin (7) cemʿ idem, anlar bir dürlü maḫlūḳdur ki tevālüdi tenāsüli yoḳ ve ḳanda gidüp ḳandan geldügin kimesne[1349] bilmez, görmez (8) misin ki yā Nebiyya'llāh, vaḳti ki faṣl-ı bahār irse, havā muʿtedil olsa, ol ṣaḳar siñek çoġalur ki ḥaddin (9) Allāh'dan ġayrı kimse bilmez ve cemīʿ maḫlūḳātı incidür tā ḥattā pādişāhlaruñ tācına[1350] çıḳar, yüzine ḳonar. Ḥāl budur (10) siñek bir żaʿīf cānavardur. Ammā ki arslandan yavuzdur ki yırtıcı cānavarları ʿāciz ider. Ve çünki ḳış güni gele, ol (11) siñek yarusı ḳalmaz bu ḳadar çoḳ siñekler ḳanda gitdügin kimse bilmez ve bir ʿaceb daḫı yā Nebiyya'llāh, bu ki bir yire yetişsek ki hīç bir siñek (12) yoġ-iken ādemüñ altındaġı eti ki terslese derḥāl görürsin ki üstüne siñek ḳonar bir ʿaceb daḫı bu ki dilerseñ bu sözüñ (13) taḥḳīḳin bilesin, yazın siñek vaḳtinde bir ḥayvānı iki kesesin derḥāl görürsin, üstüne siñek ḳonar, ḥāl budur[1351] (14) hīç siñek görünmez-iken şol ḳadar maʿlūm olur ki yazın

[1346] bin T1, BN: ibni T2

[1347] ki T1, BN: kim T2

[1348] ḳılasın T1, BN: idesin T2

[1349] kimesne T1, T2: kimse BN

[1350] tācına T1, BN: tā T2

[1351] budur T1, BN: bu T2

siñek ġāyet çoġ olur ki andan çoḳluḳ yirle gök (15) arasında maḫlūḳ görünmez. Vaḳti ki yaz issisi geçüp ṣovuḳ irse, zemheri faṣlı girse hīç bir siñek ḳalmaz, ḥāl budur ki (16) öldügin, gitdügin [hīç][1352] kimse bilmez. Egerçi sivri siñek ṣınfınuñ ekṣeri ḥaşāyiş-i kibārdandur ve eşcārdan[1353] ḳara aġaç toḫmından ve baḳladan (17) düridügi gibi baʿżı daḫı ʿufūnātdandur. Velīkin yā Nebiyya'llāh, ḳara siñek neden düridügin kimse bilmez taḥḳīḳ bu ḳadar bilinür. Allāh Teʿālā her vaḳt ki (18) dilese defʿī siñek ṣınfın yaradur. Siñek yırtıcı, ṭartıcı ḥayvān ṣınfı degüldür ki anları reʾīs olan ḳoyun sürer gibi sürüp getüre veyā gökde[1354] uçar (19) ḳuşlar gibi degüldür ki ʿuḳḳāb-ı ʿAnḳā gibi her birine tenbīh ḳılup, reʾīs olan sürüp naẓaruña yitüre. Pes bu bir leşkerdür ġāyibden. Eger ẕübāb cinsin (20) dilerseñ Ḥaḳ Teʿālā'ya münācāt it niyāz itdügüñ[1355] vaḳt siñegüñ eyyām-ı mevsimidür. Velī müvekkel-i bāda ḥükm it ki bād-ı cenūbdan ġayrı yil esmesün (21) ki siñek bād-ı cenūbdan bād-ı şimālden ḳaçıcıdur.

NAẒM

Esmese[1356] bād-ı cenūb-ıla şimāl
Cemʿ olup peşşe açar perr-ile bāl

[45b] (1) İşbu yillerden ḳaçar durmaz siñek
Söz budur ki söyledüm ṣāḥib-kemāl
DER BEYĀN-I TEMṢĪLĀT-I DĀSTĀN-I MĀŻĪ[1357]
(2) Diñle nedür remz-i dāstān kām-yāb
Saña senden şerḥ idem bir faṣl-ı bāb

(3) Fi'l-meṣel cismüñ-dürür milk-i cihān
Şeh Süleymān rūḥuñ ölür yā şebāb

[1352] hīç T2: T1 ve BN'de yok.

[1353] eşcārdan T1, T2: eşcārdandur BN

[1354] gökde T1, BN: T2'de yok.

[1355] itdügüñ, T2'de iki kere yazılmış.

[1356] esmese T1, BN: esme T2

[1357] Geçmiş hikayelerin örnekleri hakkında.

ʿAḳluñ ol tekvīn olur pendi virür
(4) Kāmil-iseñ dut sözin ola ḥabāb

Nefs-i emmāre miṯālidür buʿūż[1358]
Buḫl u şehvet oldı aʿvān-ı ẕübāb

(5) Kim siñek gibi ḥarīṣ emmāre nefs
Mūẕīdür ṭāmiʿ be-ġāyet çün żiyāb

Ḥaḳḳa şükr idüp alup virseñ nefes
(6) Fi'l-meṯel bād-ı şimāl olur ināb

Oḳı āyetin her zamān لَا حَوْلَ[1359]
Peşşeveş itmeye şeyṭānı ʿaẕāb

(7) Hemçü şeyṭān ẕürriyyātıdur baʿūż
Eyle şükrüñ enfüs-ile sen ʿiḳāb

Çün Süleymān şākir ol ẕākir daḫı
(8) K'idesin nefs-i baʿūża sen ʿināb
Peşşeveş bī-ḥad-durur nesl-i racīm
Ḫāṣṣa kim mūẕīdürür[1360] hemçün ẕiʿāb[1361]

(9) Ṭāmü uʿ ġāyet ḥarīṣ ü ḫūn-ḫˇār
Cīfe-ḫˇār u mühmel ü hemçün kilāb

[1358] buʿūż: baʿūż T1, T2, BN

[1359] "Lā ḥavle ve lā-ḳuvvete illā bi-llāhi'l ʿaliyyü'l-ʿaẓīm." Hadîs-i şerîfi kastedilmektedir. Müellif bu hadîsi âyet olarak bilmektedir.

[1360] mūẕīdürür: mūẕīdür T1, T2, BN

[1361] ẕiʿāb: żiġāb T1, T2, BN

Nefsi aç dut tā saña ola zebūn
(10) Ṭoysa ejder olur iy mālik-riḳāb

Nuṣḥını Firdevsīnüñ cāndan işit
Vir ṣalavāt Aḥmede bulġıl s̱evāb

(11) DER BEYĀN-I MECLİS-İ ĀḪAR[1362]

Ḥamd aña kim Ol-durur Rabbü'l-enām
Meclis üç yüz yetmiş ik'oldı tamām

(12) Çün ʿināyet itdise Rabbü'l-ʿibād
Meclis āḫir eyledük iy ḫoş-nihād

Vay aña kim Ḥaḳ ʿināyet ḳılmaya
(13) Her ne söze başlasa rāst olmaya[1363]

Çü⌣ism-i Ḥaḳla başladumsa men peyām
Söyledüm aḥsen ḥadīs̱ emlaḥ kelām

(14) Çün niẓāmī naẓm-ı raʿnā söyledüm
Nes̱rini de ḫūb zībā söyledüm

Söz aşılda belki olur iki ḳısm
(15) Pes süḫandāna[1364] budur ʿādet resim

[1362] Son toplantı hakkında.

[1363] olmaya T1, T2: gelmeye BN

[1364] süḫandāna: saḫundāna T1, T2, BN

Neṯri döşeye muraṣṣaʿ ḫoş laṭīf
Naẓmını diye muṣannaʿ ol ẓarīf

(16) Yimek içmekdür ġıdā-yı nefsi bil
Besleten ki tā olasın zinde bil

Söz ġıdā-yı rūḥ olur ammā k'iy şāh
(17) Sözden özge nesne yoḳdur ḳıl nigāh

Her kim ol söz ehlini yire begüm
Gitsün īmānsuz geçüp yire begüm

(18) Söyledi Firdevsī⁀anuñçun bir kitāb
K'işiden ider duʿā iy kām-yāb

İy viren Firdevsīye rūḥ u ʿaḳıl
(19) Dil ʿaṭā idüp didüren ṣaḥ naḳil

Ol Muḥammed nūr-ı Ḥaḳḳı yā Kerīm
Rūzī ḳıl Firdevsīye ḫuldı muḳīm

(20) Hem kitābum oḳıyana raḥmet it
Diñleyenüñ daḫı yirin cennet it

Rūḥumuz çünkim ider ḫayr u duʿā
(21) Ḥācetin yā Rabbī ḳıl anuñ revā

Ger dilerseñ raḥmet ide Ẕü'l-celāl
Vir ṣalavāt Muṣṭafāya ḫoş ḫıṣāl

[46a] (1) SÜLEYMĀN-NĀME'NÜÑ ÜÇ YÜZ YETMİŞ ÜÇÜNCİ MECLİSİNÜÑ ẔİKRİNDEDÜR[1365]

Ḳanlu yaşum arturupdur laʿl-i mey-gūnuñ ġamı
Ādemi arturmaz illā hem-nişīn-i maḥremi

(2) Ol gözi āhū k'ider şīrāne beñzer cāna ḳaṣd
Ḳayd ider Sīmurġ-ı Ḳāfı ḳursa dāʾim[1366] perçemi

(3) Laʿl-i cān[1367]-baẖşuñ virür[1368] çün mürde ʿuşşāḳa ḥayāt
Çarẖ-ı çārüme ḳaçurdı ʿĪsī ibni Meryemi

Sāḳiyā faṣl-ı bahār oldı ṭutar nergis ḳadeḥ
(4) İy yüzi gül sen de nūş it lāleveş cām-ı Cemi

Ṣāfī bāde itmezem terk itmişem peymān u ʿahd
Ṣūf-ı ṣāfda ṣāf meyden nūş idüp çekme ġamı

(5) Gül ruẖınuñ ḥasretinden bülbül efġān itdi kim
Ḫār-ı ḥāsidden uzatmış āh kim ider verhemi

Sürse ger Firdevsīyi firdevsī-i kūyuñdan raḳīb
(6) N'ola kim şeyṭān çıḳardı çün behişţden ādemi

Gūş iderseñ bu Süleymān-nāmeden bir ẖoş kelām
Gūş-ı hūşı baña ṭut ki şerḥ[1369] idem [...]

[1365] Süleymân-nâme'nin üç yüz yetmiş üçüncü meclisini anlatır.

[1366] dāim T1, T2: damı BN

[1367] "cān" kelimesi ile tamamlanarak vezne uydurulmuştur.

[1368] virür T1, BN: virüvir T2

[1369] şerḥ T1, BN: sarḥ T2

(7) Buña hemtā dinmedi aʿẓam kitāb cemʿ-i kebīr
Kim ider bu nüsḫa[1370] taḳrīr on sekiz biñ ʿālemi

Bī-ġalatdur[1371] bu sözüm ben kimem kim söz diyem
(8) K'ehl-i diller ḫāk-i pāyı kemlerüñ kem men kemi

Kim ider ḫayr u duʿā Firdevsīye luṭf eyleyüp
ʿÖmri iẕn-i Ḥaḳ Teʿālā itsün ziyāde her demi

(9) Vir ṣalavāt ol Muḥammed Muṣṭafānuñ rūḥına
Kim anuñ ʿışḳına ḫalḳ eyledi Ḫālıḳ ʿālemi

DER BEYĀN-I ĀMEDEN-İ CÜND-İ ẒUBĀB U PĀK KERDEN-İ CEBEL-İ ʿARAFĀT EZ ḤŪN-I ʿUFŪNĀT[1372]

(10) Loḳmān ibni ʿĀd, ol ḥakīm ü kāmil üstād, ol reʾīsü'l-ḥükemā-i sābitü'l-evtād, (11) ol efḍal-i ʿulemā, ekmel-i kümelā, büleġā-i ġālibetü'l-ʿimād ḳavlince aṣḥāb-ı ṣuffe-i ṣafā ve erbāb-ı zāviye-i vefā ki iʿtimādı (12) anlaruñ vāsıḳdur ve yaḳīnleri anlaruñ ṣādıḳdur. Ḫāṣṣa kim hep süḫandān-ı ḥükemā-i ḥāẕıḳdır. Bu Süleymān-nāme-i Kebīr'den (13) ve bu tārīḫ-i aʿẓam-ı bī-naẓīrden ancılayın ṣaḥīḥ ḥikāyet, melīḥ rivāyet ḳılurlar ki min-baʿdi Eflāṭūn-ı Yunānī, aʿḳil-i ʿuḳalānuñ ehl-i (14) ʿirfānı ve efḍal-i fużalānuñ ḥākim ü ḫāḳanı naḳlince, rāviyān-ı aḫbār-ı tevarīḫ-dānende-i üstād ve nāḳilān-ı muḫtār Süleymān-nāme-i (15) ḫānende-i irşād ki ser-cümlesi mütekellimān-ı muṣaddıḳ ve müteʿallimān-ı muḥaḳḳıḳ, maḫzen-i vefā, maʿden-i ṣafā, ekmel-i ẓürefā ve emlaḥ-ı (16) şuʿarā-dururlar. Bu ṭoḳsan ṭokuz mücelled kitābdan ebyāt-ı eşʿār, mensūr-ı muḫtār, mecālis-i ebvābdan anuñ gibi ṣaḥīḥ, (17) ṣarīḥ, melīḥ, ʿacīb, ġarīb dāstān naḳl idüp eydürler.

[1370] nüsḫa: nüsḫayı T1, T2, BN

[1371] Bī-ġalatdurur: Bī-ġalatdur T1, T2, BN

[1372] Sinek ordusunun gelişi ve Arafat Dağı'nın kan ve irinden temizlenmesi hakkında.

Ḳaçan kim Süleymān peyġāmber ʿaleyhi’s-selām, z̲übāb reʾīsi Hedvāl sözüni (18) mesmūʿ görüp, iki rekʿat ḥācet namāzın ḳılup, Allāh Teʿālā’dan diledi ki z̲übāb cinsin cemʿ olup ʿArafāt üzerine (19) geleler, ḳurbān ḳanından ḳoḳından ol şerīf ṭaġı pāk ḳılalar. Çün Süleymān ḥażret-i[1373] ʿaleyhi’s-selām duʿā ḳılup yüzin (20) göge ṭutdı. Ol Ḳāḍiyü’l-ḥācāt duʿāsın müstecāb ḳıldı. Müvekkel-i bād daḫı iz̲n-i Rabbānī ve muʿcize-i Süleymānī[1374] birle bād-ı (21) cenūb[1375] esdi. Ol ḳara siñek leşkeri geldi ki gök yüzin siñek leşkeri ṭutdı, ḳara bulutlar gibi gök yüzüni [46b] (1) z̲übāb cinsi bürüdi. Andan Süleymān peyġāmber ʿaleyhi’s-selām ḥükm itdi. Ne ḳadar yabanda ḥayvānlar varsa (2) ordıya getürdiler ve ḥüccāc develü devesin getürüp dizin baġladı ve yanına geçüp siñegin üşelemege başladı. (3)

Daḫı Allāhu ekber ʿArafāt ṭaġınuñ üzerine baʿūż cünd üşüp ṭaġ depesine ṭuman çöker gibi çökdiler, ḳanı ḳoḳı ḫorṭūmcuḳlar-ıla (4) dem urup çekdiler ol gün aḫşāma varınca kūh-ı ʿArafāt’da bed-rāyiḥa ḳomayup, yiyüp arıtdılar. Vaḳti ki aḫşām (5) varınca yiyecek nesne bulmayup daḫı ḥüccācuñ devesine, ḳatırlarına üşdiler, ġāyet incitdiler. Niçe develeri (6) helāk idüp, ıssını devesiz ḳoyup ġamgīn itdiler. Mekke şehrinde olan ḫalḳ, evlerine ḳaçup ḫalāṣ (7) olmadılar. Eger ḥüccāc-ı musāfir ve girü ḳabāyil-i ʿArab’dan mücāvir bir yire cemʿ olup Mekke sulṭānı Elyesaʿ bin Hümeysaʿ’a (8) geldiler. Siñekden şikāyet itdiler, öñlerine düşüp, ol gice gelüp Āṣaf bin Berḫıyā’ya buluşup, ḫalḳuñ ṭavarları (9) siñekden helāk olduġın ḥikāyet itdiler. Ḫalḳ daḫı[1376] aġlaşup [öñlerine düşüp ol gice geçüp][1377] şikāyet itdiler. Āṣaf bin Berḫıyā daḫı eyitdi:

−Bu gice (10) ṣabr idüñ. Ṣabāḥ olınca Süleymān peyġāmbere varup ḥāliñüzi ʿarż idem, siñek leşkerin Allāh’uñ faẕlı birle giderdem, (11) diyüp bunları tesellā ḳılup gönderi gitdiler [1378]. Velī ol gice ṣabāḥ olıncaya dek z̲übāb elinden ʿāciz, zārī (12) ve zārī efġān

[1373] Süleymān ḥażret-i T1, T2: ḥażret-i Süleymān BN

[1374] Süleymānī BN: Süleymān T2; Süleymānın T1

[1375] cenūb: cünūb T1, T2, BN

[1376] daḫı T1, T2: BN’de yok.

[1377] öñlerine düşüp ol gice geçüp BN: T1 ve T2’de yok.

[1378] gönderi T1: gönderdi T2, BN

itdiler, ḫabbāzlar[1379] siñek ucından etmek bişürmediler[1380] teknede ḫamīrleri ḳalmadı siñek yedi ve aşbāzlar (13) ḳazġanına siñekler ṭoldı siñekden Mekke ṣaḥrāsı görünmez oldı kūh-ı[1381] ʿArafāt belürsiz[1382] oldı.

NAẒM

Eyle bī-ḥad geldi kim cünd-i ẕübāb
(14) Ṭutdı ṣaḥn-ı çarḫ çün esved seḥāb

Ne siñekden gök belürdi[1383] gökde ne meh āfitāb
Baḥrı ẓulmet bürüdi dünyāyı ṣanki'y kām-yāb

(15) RED ŞODEN-İ ẔÜBĀB-I ʿARAFĀT[1384]

Ḥükemā ḳavlince ḳaçan ki ol gice geçüp ʿale'ṣ-ṣabāḥ oldı, Āṣaf'dan aḳdem maṭbaḫīler Süleymān'a gelüp (16) siñekden şikāyet itdiler, maṭbaḫ ḳazġanına siñekler uşduġını, birin çıḳarınca biñi ʿaḳabince aşa düşdüklerini (17) ḥikāyet itdiler, Āṣaf bin Berḫıyā ve cemīʿ[1385] ümerā, vüzerā daḫı gelüp Süleymān'a selām virdiler siñekden ḫalḳuñ (18) şikāyetini bildürüp pāy-i taḫtına yüz sürdiler. Süleymān peyġāmber ʿaleyhi's-selām ḫalvet-i ḫāṣından çıḳup kūh-ı ʿArafāt'a (19) naẓar itdi, siñek leşkerinüñ çoḳlıġın görüp ḫavf u ḫaẕer itdiler daḫı dönüp ol ẕübāb reʾīsi Hedvāl eyitdi ki: (20)

−Yā reʾīs-i ẕübāb! Egerçi ki bed-rāyiḥa götürülmesine dergāh-ı Ḥaḳ'dan ẕübāb-ı cünūddan ki istedük ki cumhūr-ıla geldiler. (21) Velī müslümānlıġuñ ṭavarların öldürüp ḫalḳa zaḥmet virdiler. Niʿmet ḳomayup yiyüp, ḥırṣlıḳda ḥadden aşdılar. Aşçılar [47a] (1)

[1379] ḫabbāzlar T1, BN: ḫabbārlar T2

[1380] bişürmediler T1, T2: bişürimediler BN

[1381] kūh-ı T1, T2: BN'de yok.

[1382] belürsiz T1, BN: görinmez T2

[1383] belürdi BN: belürmedi T1, T2

[1384] Arafat'taki sineklerin kovulması.

[1385] ve cemīʿ T1, T2: BN'de yok.

ḳazġanların ḳomayup içine düşdiler ḫalḳı niʿmetsüz ḳoyup aç, ṭaʿāma muḥtāc ḳodılar, bunuñ defʿine çāre nedür, (2) diyicek[1386] reʾīs-i ẕübāb Hedvāl cevāb virüp eyitdi ki:

−Yā Nebiyya'llāh! Dilerseñüz[1387] ẕübābı cündden defʿ idesin. Allāh Teʿālā'ya (3) niyāz it ki şimāl yili çıḳup ese, bunlaruñ kökini kese. Zīrā ki öyle yili esse siñek günidür cemīʿ şaḫṣa (4) ġālib olurlar. Velī foryaz[1388] esse ḳaçup nābe-dīd olurlar ve bir daḫı yaġmurı sevmezler, helāk olmalarına ṣu-y-ıla (5) ṣovuḳluḳ sebebdür ve ḥayātlarına güneş issisiyle öyle yili meded viricidür, diyüp cevāb viricek Süleymān (6) peyġāmber ʿaleyhi's-selām yönüni Kaʿbe'den yaña ṭutup, el götürüp duʿā itdi ki şimāl yili ese, yaġmur yaġup (7) ẕübābuñ[1389] kökin kese. Ḥaḳ Teʿālā Süleymān nebīnüñ duʿāsın [müstecāb][1390] ḳabūl ḳılup Mīkāʾīl ḥażretine emr oldı bād-ı (8) şimāl esdi, siñekleri ʿArafāt ṭaġından ve Mekke ṣaḥrāsından sürüp, ḳırup kökin kesdi ve raḥmet (9) yaġmurı yaġup kūh-ı ʿArafāt'daġı ḳurbān kemüklerin ve baḳiyye ḳalan başları leşleri sil alup ırmaġa (10) iltüp, ırmaḳ daḫı alup Cidde deryāsına[1391] döküp ol yirleri āyīne gibi pāk itdi. Andan yaġmur yaġup güneş (11) ṭoġup ʿālemi rūşen itdi siñek zaḥmetinden insān u ḥayvān ḳurtulup göñüllerin[1392] şin itdi, siñek leşkeri nābe-dīd (12) olup gitdi. Velī Süleymān ḥażreti emr itdi deve ḳuşı yumurdası miḳdārı ḫazīneden bir yāḳūt-ı aḥmer getürüp (13) naẓarına ḳarşu[1393] ḳodılar, reʾīs-i ẕübāb Hedvāl geçüp cevher[1394] üzerine oturdı ve Süleymān ḥażreti anuñ dilince (14) söyleyüp kelimāt itmege başladı.

NAẒM

Ol ẕübābuñ ulusına itdi ʿizzet şehriyār

[1386] diyicek T1, BN: deyicek T2

[1387] dilerseñüz T1, T2: dilerseñ ki BN

[1388] foryaz T1, BN: feryāz T2

[1389] ẕübābuñ T1, T2: ẕübāb BN

[1390] müstecāb BN: T1 ve T2'de yok.

[1391] deryāsı'na T1: deryāsı'nda B

[1392] göñüllerin BN: köklerin T1, T2

[1393] ḳarşu T1, T2: BN'de yok.

[1394] cevher T2: ḥavher T1; gevher BN

(15) Ḫiẕmetine sürdügiyçün yüz anuñ leyl ü nehār

Pādşehler dergehinde ḫiẕmet iden kimesne pes
ʿİzz ü devlet bulup āḫir olısardur baḫtiyār

(16) Niçe bende ḫiẕmet-ile derde devlet buluban
Milke mālik oldı hemçün pādşāh-ı şehriyār

Ṭoġruluḳla ḫiẕmet[1395] it ki bulasın maḳṣūd sen
(17) Kim bulınur ḫiẕmet-ile māl ü milk-ile diyār

DER BEYĀN-I ṬABĪʿAT-I ẔUBĀB BE-ḲAVL-İ ḤÜKEMĀ[1396]

Ḥükemā ḳavlince çünki ḳara siñek leşkeri (18) ʿArafāt ṭaġındaġı ḳurbānlaruñ ḳanın ḳoḳın yiyüp bed-rāyiḥayı ki götürdi ve bād-ı şimāl esüp yaġmur yaġup ẕübāb-ı (19) cündden[1397] kimin helāk idüp ve kimin ṭaġıdup yabana ki [atdı][1398] yitürdi, ins ü cin melikleri biñ bir ümmet serhengleri (20) bildiler ki Ḥaḳ Sübḥānehu ve Teʿālā Süleymān peyġāmbere ʿaleyhi's-selām ẕübāb-ı cündden daḫı yaʿnī ki ḳara siñek ṣınfın daḫı musaḫḫar [47b] (1) itdi, dergāh-ı Ḥaḳ'da teḳarrübi ziyāde olup memleket salṭanatı artdı her birisi ḫalḳuñ ḫāṣ u ʿām Süleymān peyġāmbere (2) ʿaleyhi's-selām cān u dilden muḥibbī, muḫliṣ oldılar, devām-ı devletine duʿā ḳıldılar. Andan Süleymān peyġāmber [ʿaleyhi's-selām][1399] ol gün (3) ʿaẓīm dīvān ḳurdı, emr itdi, ne ḳadar ḥüccāc kim Mekke'ye gelmişler-ise faḳīrlerine ṣadaḳa virüp, ġanīlerine (4) ḫilʿatler geyürüp[1400], yidürüp içürüp, kendüden ḫoşnūd idüp memleketlerine gönderdi gitdiler. Ol gün güneş ḳubbe-i (5) felege dikilince

[1395] ḫiẕmet T1, T2: ḫiẕ BN

[1396] Hekimlere göre sineklerin özellikleri hakkında.

[1397] ẕübāb-ı cündden T1, T2: ẕübāb cündin BN

[1398] atdı BN: T1 ve T2'de yok.

[1399] aleyhi's-selām T2: T1 ve BN'de yok.

[1400] geyürüp T1, T2: geyürdi BN

dīvān-ı ʿāmı ṭaġıtdı, hemān Süleymān ḫāṣlarıyla ḳalup, ḳara siñekden söz açup bunlaruñla kelimāt (6) itdi. Loḳmān-ı ḥakīm eyitdi:

−Yā Nebiyya'llāh! Egerçi ki ḳara siñek göze ḥaḳīr görinür, illa ki çoḳluġ-ıla cemīʿ ümmete ġālibdür, (7) diyicek Süleymān ʿaleyhi's-selām eyitdi:

−Yā Loḳmān-ı ḥakīm! ol Ḳādir-i ber-kemālüñ, ol Ṣāniʿ-i Ẕü'l-celāl'uñ ḳudretine (8) nihāyet, ṣunʿına ġāyet yoḳdur. Ger dilerseñ kim bu sırra iresin[1401] . Ol Ḫālıḳ'uñ milk-i deñizine ṭalup, ṣunʿına naẓar (9) ḳılup göresin ki dürlü dürlü maḫlūḳātını nice yaratmışdur ve görüñ ki gögi nice yüceltmişdür ve yiri nice döşemişdür,(10) güneşi nice maşrıḳa [ve][1402] maġribe iletür ve ayı yılduzı nice yüridür ve ṭaġları nice çökermişdür, nebātları nice (11) bitürmişdür, rızḳları nice üleşdürmişdür, maḫlūḳı nice muḫtelif ḳılmışdur; her ne maḫlūḳ naẓar ḳılsañ ʿibretler (12) ve nişānlar vardur anuñ[1403] birligine pīlden siñege degin her birinde hezār ʿibret var ʿuḳūl ıslarına. Nitekim (13) dinilmişdür: فانظر و الى اختلاف كل جنسٍ من المخلوقات[1404] . aʿżā yaratdı (14)YaʿnI pīlde ḳaç aʿżā yaratdı ve siñekde daḫı ḳaç Ammā ki[1405] siñegüñ ḳanadı[1406] artuḳdur pīlden. Velākin pīlüñ gözi ḳapaġı var, kirpükleri var siñek (15) kirpügi yoḳ snda daḫı ʿibret var; ʿibret oldur ki gözde ḳapaḳ anuñçun olur ki gözi incüde, ṣaḳlaya (16) kirpük anuñçundur ki göze toz düşmeye tozı gözden arıdas iñegüñ ki kirpügi yoḳdur. Ammā ki gözüne (17) toz düşse elcügezleri birle arıdur siler ve pīl büyüklügi birle ādemden ḳaçar, siñek żaʿīflıġı birle pīli ḳahr-ıla (18) zebūn eyler żaʿīf ḫorṭūmın çıḳarur pīlüñ derisine şöyle baturur ki bir kişi pālūdeye barmaġın nice batursa (19) siñek daḫı pīle eyle baturur.

[1401] iresin T1, T2: ire BN

[1402] ve T2: T1 ve BN'de yok.

[1403] anuñ T1, BN: T2'de yok.

[1404] Yaratılanlardan her cismin farklılığına bakın.

[1405] ki T1, BN: T2'de yok.

[1406] siñegüñ ḳanadı BN: siñek ḳanad T1; siñekde ḳanad T2

NAẔM

Bu ne ḥikmet bu ne ḳudret iy emīr-i kām-yāb
(20) Kim be-ġāyet gey żaʿīf-iken baʿūż -ıla ẕübāb

Hemçü nīşter tīz ü nebtīz ursa cisme ḫorṭūmın
İns ü ḥayvān ḳanın içer çün neheng-ile ẕiʿāb[1407]

[48a] (1) El-ḫaber, muṣannif-i kitāb eydür; Peyġāmber ḥażret-i ʿaleyhi's-selām bir ḥadīṯde buyurmışdur Muʿāviye ḥaḳḳında ki: (2) Yaʿnī her ḳaçan اذ رعيتم معاوية على منبرى فاقبلوه[1408] ki Muʿāviye benüm minberümde[1409] görseñüz aña iḳbāl idüñ. Pes (3) bu ḥadīṯde فقبلوه gelmesinde ب ḥarfine noḳṭa ḳonmamış taḳdīr-ile iki siñek gelmiş, ol ب ḥarfinüñ üstüne terslemiş, (4) فقتلوه فقبلوه oldı yaʿnī ḳaçan ki Muʿāviye'yi[1410] benüm[1411] menberümde görseñüz öldürüñ, dimek oldı, ḳavm-i aṣḥāb iki (5) gürūh[1412] oldı, bunca zaḥmetler ve fesādlar oldı. Pes imdi gerek ki kişi[1413] hīç bir nesneyi ḥaḳīr görmeye. Zīrā ki (6) Allāh Teʿālā iy niçe ʿaẓīmlerin ḥaḳīrler-ile helāk eylemişdür.

NAẔM

ʿĀḳil-iseñ düşmenüñ görme ṣaḳın[1414] ḫor u ḥaḳīr
(7) Maġz-ı Nemrūdı yimişdür[1415] bir siñek ġāyet faḳīr

Ḫalḳ içinde peşşe ger ġāyet żaʿīf ü hem naḥīf
Pīl-i Hindī ḳaçar andan ḳorḳuban ester baʿīr

[1407] ẕiʿāb: żüʿāb T1, T2, BN

[1408] Hadîs-i Şerif: "Muaviyeyi minberimde gördüğünüzde ona yöneliniz."

[1409] minberümde BN: menberümde T1, T2

[1410] Muʿāviye'yi BN: Muʿāviye T1, T2

[1411] benüm T1, T2: BN'de yok.

[1412] gürūh T1, BN: bölük T2

[1413] kişi T1, T2: BN'de yok.

[1414] ṣaḳın T1, BN: T2'de yok.

[1415] yimişdür T1, BN: yemişdür T2

(8) DER BEYĀN-I ḤĀṢṢA-İ BER AḤVĀL-İ REʾĪSÜ'L-ḤŪKEMĀ[1416]

Ḥükemā ḳavlince Süleymān peyġāmber ʿaleyhi's-selām siñek ḥaḳḳında böyle diyicek[1417] Loḳmān-ı (9) ḥakīm eyitdi:

−Yā Nebiyya'llāh! Siñegüñ ḫalḳında, heyʾetinde ḥikmet yüzünden naẓar idicek çoḳ ʿiber vardur siñek gibi cerī (10) ḥayvān yoḳdur ki ejdehālaruñ ḳafāsına iner ve arslanlaruñ gözlerine ḳonar ve daḫı siñegüñ bu nesneler ḥamāḳatındandur (11) ki kendüyi mehlekeye bıraġur ve gözi küçücükdür ḳabaġı olmadıġı ecilden gözüne [düşen][1418] ḳonan tozı giderimez, (12) Ḥaḳ Teʿālā iki el virdi ve ilhām itdi ki dāyim elleriyle gözlerine düşen tozı siler. Ve andan ʿaceb daḫı bu ki (13) ḳara renklü nesne üzerinde tersi aḳ görinür ve aġ⌣üstünde[1419] ḳara görinür. Velākin yā Nebiyya'llāh, siñegüñ neden yaradıldıġın (14) bilmez. Nitekim bundan aḳdem ʿālī ḥażretüñe ʿarż itdük, aṣḥāb-ı ṭabāyiʿ bu ḳadar bildiler ki vaḳti ki öyle yili esse (15) ol sāʿatde siñek yaradılur, çoġ⌣olur, foryaz[1420] esse ḳırılur, az ḳalur, diyicek Fiṯāġoris ḥakīm eyitdi:

−Yā Nebiyya'llāh, (16) ḥikmet kitābında ben gördüm ki ḳara siñek ʿufūnet-i hevādan, çirkin rāyiḥadan olur. Andan ṣoñra birbiriyle (17) cimāʿ iderler tevālüdi, tenāsüli olur. Ve daḫı yā Nebiyya'llāh, siñekden ḥarīṣ ḥayvān yoḳdur ʿāḳıbet ḥırṣı kendünüñ (18) helākine sebebdür ve daḫı ġāyet ḥayāsuzdur ṣöyle ki pādşāhlaruñ tācına ḳonar; bir kerre Baʿalbek melīkinüñ yüzüne (19) bir siñek ḳondı uçurdı[1421], yine ḳondı āḫir ʿāciz ḳaldı, incindi daḫı baña suʾāl itdi ki:

−Ḥaḳ Teʿālā siñegi (20) niçün yaratdı, bir mūẕī ve ḥarīṣdür? Cevāb virdüm ki cebbārları, ser-keşleri ḫor u ẕelīl idüp ʿaczin (21) bildürmeg-içün yaratdı ve putlaruñ yüzüne ḳonup terslemek içün yaratdı tā putperestler bileler ki kimse[1422] ki cāmid [48b] (1) ola, kendü

[1416] Hekim başının hususi durumları hakkında.

[1417] diyicek T1, BN: deyicek T2

[1418] düşen BN: T1 ve T2'de yok.

[1419] üstünde T1, T2: üzerinde BN

[1420] foryaz T1, BN: feryaz T2

[1421] uçurdı T2, BN: uçardı T1

[1422] kimse T1, BN: kimesne T2

yüzünden siñegi üşleyüp giderimeye ol maʿbūdlıġa lāyıḳ mı olur, didügüm içün bańa ʿitāb itdi.

(2) NAẒM

Ḥaḳ sözi işitmeyüp itdi ʿitāb
Bilmedi niçün yaradıldı ẕübāb

(3) Sille urup şeh yüzüne yir gözüni
ʿĀciz andan bebr esed ejder[1423] ẕiʿāb[1424]

DER BEYĀN-I ḤĀṢIYYET-İ ẔUBĀB[1425]

Ḥükemā ḳavlince (4) andan Süleymān peyġāmber ʿaleyhi'ş-selām ḥükemādan suvāl itdi ki siñegüñ ḫāṣiyeti nedür ve żararı nedür ve ṭabīʿatı (5) nicedür? Feylesūf-ı ekber cevāb virdi ki:

−Yā Nebiyya'llāh! Ḥükemā-i Hind ḳara sinegi yirler anuñıçundur ki göz aġrısın görmezler. (6) Eger ki siñegi sürmeye ḳatup göze çekseler göz nūrın arturur. Ve siñek göze üşüp yidüginüñ menfaʿatı (7) var ki gözüñ ʿilletin arıdur ve siñek başını kesüp aru ṣoḳduġı yire ursalar aġrısın gidere ve bir ḫāṣṣası (8) daḫı budur ki her ümemden cürʾetlüdür. Velākin ṭaʿāma düşse bir ḳanadın baturur, bir ḳanadın baturmaz gerekdür ki (9) siñek ṭaʿāma düşse üç kerre baturalar. Zīrā ki bir ḳanadında zehr vardur ve bir ḳanadında tiryāḳ vardur. Baṭlīmus[1426] (10) ḥakīm eydür: Eger ḳara siñegi zeyt yaġına ḳarışdurup ḳaşa dürtseler siyāh ide. Eger şerbete ḳarışdurup (11) ḥāmile ḫātūna yidürseler[1427] āsānlıġ-ıla ṭoġura ve ḳara siñegüñ mekānı yir içindedür ve ġıdāsı ṭoprakdur ve ḫilḳati (12) zibildendür, tābistānda güneş[1428] ḥarrıyla ḥāṣıl olur, ḥayātı issilikdendür memātı ṣovuḳluḳdandur.

[1423] esed, ejder T1, BN: ejder, esed T2

[1424] ẕiʿāb: żuġāb T2, T2, BN

[1425] Sineklerin özellikleri hakkında.

[1426] Batlamyus BN: Baṭṭāl T1; T2'de yok.

[1427] yidürseler T1, BN: yedürseler T2

[1428] Tābistān'da güneş T1, T2: Tābistān güneşi BN

Ammā ki[1429] sivri siñek (13) eşcār-ı kibārdan ve bāḳıllādandur[1430] ve ḳara siñek daḫı baʿżı bāḳıllādan[1431] dürür şol siñek ki ʿufūnātdandur (14) ya anuñ uçacaḳ ḳanadı āvāzı ve kendünüñ ṣadāsı işidilür. Velākin bāḳıllādan[1432] ve ḥaşāyişden dürüyen siñegüñ (15) ḳanadı āvāzı ve kendünüñ ṣadāsı işidilmez ki ḥikmetlerine böyle[1433] iḳtiṣād idüpdür Ṣāniʿ'uñ ṣunʿı ber-kemāl iẓhār (16) olmaġ-ıçun.

NAẒM

Buña hemtā Ṣāniʿuñ çoḳ ḳudreti var kām-yāb
Muḫtelifdür ne ki varsa ger baʿūż [u] [1434] ger ẕübāb

(17) Baʿżısı yirden çıḳar u hem şecerden ekṣeri
Baʿżısı dürür ḥaşāyişden daḫı anuñ bī-ḥisāb

RİVĀYET-İ DĪGER DER ḤĀṢṢA-İ ẔUBĀB[1435]

Ḥükemā (18) ḳavlince Baṭlīmus ḥakīm böyle diyicek İʿtiṣām-ı ḥakīm daḫı eyitdi ki bir evdeki ḳurulmış yay olsa, ḳapusına aṣılsa (19) içine siñek girmeye, girürse daḫı ādem incitmeye. Şöyle ki ev içinde zaʿferān[1436] olsa sām-ı ebraş ol ev (20) içine girmez. Ve çünki şek dīvāne olsa yüzüni meges āvāzından baña döndürür tā üzerine ḳonmaya. Ve ḳara siñegüñ (21) ġıdāsı sivri siñekden aşaġa bir cins uşacuḳ siñek olur, Türk dilince aña gümreç[1437] dirler. Ġāyet żaʿīf [49a] (1) naḫīf olduġı ecilden göz aʿżāsın farḳ idemez. Ḳara

[1429] ki T1, BN: T2'de yok.

[1430] bāḳıllādandur T1, T2: baḳlādan dürür BN

[1431] bāḳıllādan T1: baḳladan T2, BN

[1432] bāḳıllādan T1: baḳladan T2, BN

[1433] böyle T1, T2: BN'de yok.

[1434] u T2, BN: T1'de yok.

[1435] Sineklerin özellikleri hakkında bir başka rivâyet.

[1436] zaʿferān T2, BN: zaʿafrān T1

[1437] Metinde "gümreç" geçen kelimenin "gümlüç"tür. Ses olaylarıyla bu şekilde yazıldığı anaşılmaktadır.

siñeklerüñ ġıdāsı anlardur; andan ötrüdür[1438] ki siñeklerüñ (2) maḳāmı evlerde[1439] olur. Eger ki sipendi ṣu içine ḳosalar ve ḳaynadup ṣu-y-ıla ġusl itseler, ḳoḳusı (3) gitmeyince siñek üstüne ḳonmaya. Eger ki zernīḫ baḳır ṭās içinde yaḳalar, ev içinde ne ḳadar siñek var-ısa ḳaçup gide, (4) ekṣer[1440] helāk ola. Ṣıġır beynisin ev içinde ḳosalar, fāre[1441] ve meges çoġ‿ola. Eger aru[1442] ṣoḳduġı yire siñegi dögüp (5) ursalar derdi sākin ola.

NAẒM

Ṣūretā gerçi żaʿīf olur ẕübāb acuḳ
(6) Līki var ḫāṣiyyeti anuñ bī-ḥisāb

Her neyi yaratdıysa Rabbü'l-ʿibād
Her birinde ḫāṣṣa ḳodı kām-yāb

(7) ḤİKĀYET-İ DĪGER[1443]

Ḥükemā ḳavlince İʿtiṣām-ı ḥakīm böyle diyicek Feylesūf-ı ekber eyitdi:

−Yā Nebiyya'llāh! Egerçi siñekden (8) żaʿīfter, naḥīfter maḫlūḳ yoḳdur. Velī siñekden cābir ü[1444] bahādur[1445] ḥayvān yoḳdur. Ve daḫı yā Nebiyya'llāh, siñek (9) bu küçüklig-ile ḥayvānı bir kelb gibi ve bir daḫı bu ki ādem gibi ṭahāret ider ve elin gözin yüzin[1446] yur teyemmümle. Hīç (10) bir peyġāmbere ṣuḥf[1447] nāzil olmadı. İllā ki anda naḥl ve ẕübāb baʿūż añıldı. Velākin naḥl miṣli arılıġıyla, pāklıġıyla (11) ve ẕübāb ḥırṣ u ṭamaʿ-ıla yād

[1438] ötrüdür T1: ötürüdür T2, BN

[1439] evlerde T1, T2: evde BN

[1440] ekṣer T1, T2: ekṣeri BN

[1441] fāre T1, BN: ḳara T2

[1442] aru T1, BN: T2'de yok.

[1443] Diğer hikâyedir.

[1444] ü T1, BN: T2'de yok.

[1445] bahādur T1, BN: bahādır T2

[1446] gözin yüzin T1, T2: yüzin gözin BN

[1447] ṣuḥf T1, BN: ṣuḥuf T2

oldı. Ve daḫı bilgil ki sinegüñ bu żaʿīflıġ-ıla ḫāṣṣası çoḳdur. Süleymān-ı (12) nebī didi, nite ḥakīm eydür: Cümleden birisi bu ki: Eger ki bir kişiyi dört günde bir kerre ısıtma ṭutsa, yidi nefer siñegi (13) ṭutsalar, ʿadediyle alup bāḳıllānuñ içini oyup, siñekleri ḳovuġına şoḳup, bir aġaç delügine ḳoyup berkitseler (14) dört günde bir kez dutar ısıtmayı defʿ ide. Eger aru şoḳduġı yire megesi urup üzerine ṭılā itseler derdin (15) sākin ide. Eger kimseyi ḳulunç dutsa, kendü-y-ile bāḳıllā içinde siñek götürse fāʾide ide zernīḫ dütüninden (16) meges ḳaçar ve zehre-i kavīyi bir siñeksüz yire dökseñ, siñek elbetde ol yire cemʿ ola. Meger ki bād-ı muḫālif esmegin gelmeye.

(17) NAẒM

Yā Nebiyya'llāh resūl-i Kirdigār
Her ẕübābuñ ḫāṣṣasıdur bī-şümār

(18) Her neyi kim itdi Ḫālıḳ ḫalḳ pes
Her birine virdi ḫāṣṣa bī-ḳarār

Dünyede hīç nesneyi görme vü ḫor
(19) Ger siñekdür yāḫu mūr u yāḫu mār[1448]

Żarr var-ısa her birinde dāḫı[1449] hem
Nefʿ vardur iy emīr-i şehriyār

(20) Hīç ʿabeṯ nesne yaratmadı Ḫudā
Zehri varsa ılanuñ tiryāḳı var

Böyle diyüp oldı sākin ol ḥakīm
(21) Vir ṣalavāt Muṣṭafāya bī-şümār

[1448] mār T1, BN: var T2

[1449] Vezne uydurmak için bu şekilde yazılmış.

ḲIṢṢA-İ Ẕ̲UBĀB VE ʿANKEBŪT MUCĀDELE KERDEN-İ İNHĀ BE-ḤAŻRET-İ SÜLEYMĀN ʿALEYHİ'S-SELĀM[1450]

Ḥükemā ḳavlince Süleymān nebī ʿaleyhi's-selām **[49b]** (1) bu vech-ile dīvān-ı ʿaẓīm ḳurup ḳara siñek cinsinden ve ẕ̲übāb ve zenbūr ṣınfından ḫaber açup ḥükemā-y-ıla kelimāt iderken (2) nā-geh anı gördiler ki ʿālemi ẕ̲übāb cinsi ṭutmış, gök yüzüni ḳara siñek ḳanadı örtmiş ḳara bulut gibi yir ü[1451] gök arasını bürimiş (3) havānuñ bir ḳatında Süleymān naẓarına ḳarşu ṣaf bağlayup ṭurdılar ve yönlerin Süleymān'dan yaña dutup dīvān ḳurdılar. (4) Daḫı bunlaruñ serhengleri ki Hedvāl'dür. Bir niçe[1452] [biñ][1453] siñeklerle yiryüzine indiler ve pāy-i taḫt kenārında ḳondılar ve yönlü (5) yönüni Süleymān'dan yaña döndiler. Daḫı dillerince duʿā ḳılup eyitdiler ki:

NAẒM

İy emīr-i ins ü cinn mūnis melek
(6) Pāyidār olġıl dönince nüh felek

Hem Resūlu'llāh u Rabbü'l-ʿālemīn
Hem emīr-i ins ü cin şāh-ı melek

(7) Menbaʿı fażl u ʿaṭādur ḥażretüñ
Maẓharı luṭf u vefāsın hem ne şek

Her ki pāy-i taḫtuña sürer yüzin
(8) Dergehüñde bulısar devlet dilek

Rubʿ-ı meskūn elde çün Ẕ̲ü'l-ḳarneyn
Baḥr u ber emrüñde çün Nūḥ u Lemek

[1450] Örümcek ve sineklerin kıssası ve bunların Hz. Süleyman ile savaşı hakkında.

[1451] ü T1, BN: T2'de yok.

[1452] niçe T1, BN: nice T2

[1453] biñ BN: T1 ve T2'de yok.

(9) Yüz süriyü[1454] dergehüñe gelmişüz
İtme red gerçi menem mūzī siñek

ŞİKĀYET KERDEN SERHENG-İ ẒUBĀB BE-ḤAŻRET-İ SÜLEYMĀN ʿALEYHİ'S-SELĀM [1455]

(10) Ḥükemā ḳavlince ḳaçan ki peşşeler serhengi Hedvāl bu vech-ile Süleymān ḥażretine ʿaleyhi's-selām duʿā ḳılıcaḳ Süleymān-ı nebī (11) ʿaleyhi's-selām taḥsīn ḳılup[1456] dillerince eyitdiler ki:

−Bu cemʿiyyeti bağlayup geldügüñüzden murād nedür, maḳṣūduñuz (12) söyleñ ki ḥal idelüm, diyicek devletine duʿā ḳılup eyitdiler ki:

−Yā Nebiyya'llāh! Bizüm cemʿiyyetümüzden murādumuz, ʿālī ḥażretüñe (13) şikāyete geldük, bir bölük mūzīlerden[1457] ki bizleri incidicidür ve bī-günāh ṣayd idüp el ile ṭutucıdur (14) ve ḳanlarumuzı içicidür ve etimüz yiyüp ḫoş geçicidür. Ümīddür ki bu żaʿīf, bī-çāre maḫlūḳı ol mūzīler ṣınfı şerrinden (15) emīn ḳılasın kim tā olınca[1458] devām-ı devletüñe duʿā ḳılavuz. Nitekim yā Süleymān, Ḥaḳ Teʿālā atañuz Dāvūd peyġāmbere ʿaleyhi's-selām a (16) eyle işāret eyledi kim mertebe-i nübüvvet-ile cihān pādişāhlıġın cemʿ idüp, riʿāyet-i ḥuḳūḳı, ehl-i dünyā ve ḫūb-ı (17) muʿāmele-i şerʿi yirine getürüp, merāsim-i vilāyet ve şerāyiṭ-i nübüvvet itmāmına irişdüre, mülūk-ı selāṭīn (18) ve vilāyet-i ḥükemā[1459] hīç bir vech-ile ḥaẓer ve noḳṣān bilmeyeler ve salṭanat u[1460] ḥükūmet Ḥaḳ Teʿālā'nuñ teḳarrübine ve ʿubūdiyyetine vesīle (19) ʿadl ü dād eyleye ve nefs[1461] ārzūsın ḳılmaya. İmdi yā Süleymān, sen daḫı mürsel peyġāmbersin ve hem iẕn-i Rabbānī (20) birle

---

[1454] süriyü T1: süriyüp T2; sürüben BN

[1455] Sineklerin komutanlarının Hz. Süleyman'a şikayet etmesi.

[1456] ḳılup T1, T2: idüp BN

[1457] mūzīlerden T1, BN: mūzlardan T2

[1458] olınca T1, BN: olunca T2

[1459] ḥükemā T1, T2: hükkām BN

[1460] u T1, BN: T2'de yok.

[1461] nefs T1: nefis T2, BN

biñ bir ümmete ḥükm ider[1462] serversin. Ḳavluhu Teʿālā: فَاحْكُمْ بَيْنَ النَّاسِ بِالْحَقِّ[1463] mücebince ʿamel (21) idüp bizüm dādumuz mūzīlerden alıvir [ki][1464] tā ki siyāsetüñ ḫavfından min-baʿdi bizüm cinsümüzi incitmeyeler. Zīrā kim cāhil **[50a]** (1) kişiler dünyā ʿaẕābın görmeyince kim ol pādşāhlar siyāsetidür kim hergiz yazuḳlardan yıġlınmazlar ve Allāh Teʿālā'nuñ[1465] (2) ʿaẓametin hergiz bilemezler[1466] ve ol kişiler kim ʿālimler ʿilmi gölgesinde ḳarār ṭuta ve cāhillikden ḳurtulmış ola, pādşāh (3) siyāsetünsüz daḫı ḳorḳar olur ve yazuḳ işlemege yönelmez. Ḳavluhu Teʿālā إِنَّمَا يَخْشَى اللَّهَ مِنْ عِبَادِهِ الْعُلَمَاءُ[1467]

NAẒM

(4) Ḳıl siyāset mūzīye ki yā[1468] Emīre'l-müʾminīn
Şirretinden ḳavmi maẓlūm ola anuñ tā emīn

Böyle diyüp o ẕübāb itdi şikāyet şāha pes
(5) Bilesince aʿvānı anuñ iñleşdi idüp āh-ı ḥazīn

Diñle imdi bu şikāyet aṣlı nedür şerḥ idem
Līki virgil ḫoş ṣalavāt Muṣṭafāya sen hemīn

(6) NEṢR

Ḥükemā ḳavlince Süleymān peyġāmber ʿaleyhi's-selām suvāl itdi ki[1469]:

−Şimdi bu ẕübāb ṣınfı cemʿ olup (7) ve[1470] siz öñlerine düşüp geldügüñüzden murād nedür? Kimseden [daḫı][1471] güç mi gördüñüz ki söyleñ bilelüm, şerʿā (8) teftīş idelüm.

[1462] ider T1, T2: BN'de yok.

[1463] İnsanlar arasında hak ile hüküm ver.(Sad, 26)

[1464] ki BN: T1 ve T2'de yok.

[1465] Teʿālā'nuñ T1, T2: Teʿālā BN

[1466] bilemezler T2, BN: belemezler T1

[1467] Allāh'a karşı ancak; kulları içinden âlim olanlar derin saygı duyarlar. (Fātır, 28)

[1468] yā T1, BN: iy T2

[1469] ki T1, T2: BN'de yok.

[1470] ve T1, BN: T2'de yok.

[1471] daḫı T2, BN: T1'de yok.

Eger siz maẓlūm onlar ẓālim çıḳarsa sizüñ dāduñuzı[1472] anlardan alıvirüp[1473] istād[1474] ḳılalum[1475]. (9) Ve illā baña bu ʿaceb gelür ki biñ bir ümem ordusında ḳara siñek ṣınfından ve baʿūż cinsinden ziyāde bahādur (10) ve cābir ve mūzī yoḳdur. Nitekim ḥükemā dimişdür ki: ان الذّباب احرص الا و لم يخلق للزّباب اجفان للصغرا[1476] , [1477]söyleñüz [görelüm] (11)Eyle olsa şikāyetüñüz kimden-ise[1478] teftīş idelüm. Eger ẓulm itdilerse ʿadl idüp, siyāset ḳılup yirine (12) ḳoyalum, biz daḫı bilürüz ʿadl ü siyāset pādşāhlara ġāyet gereklüdür. Bi-ḥamdi'llāh bugünki gün ol görklü (13) ḫaṣlet, ʿadl ü siyāset ve kerem ü şefḳat ve iḥsān u mürüvvet ben żaʿīf Süleymān'a Ḥaḳ Teʿālā müyesser itmişdür (14) ve bu ḫod muḥaḳḳaḳdur ki pādşāhlıḳ erenlersüz ve er malsuz ḳāyim olmaz ve mal ʿimāretsüz ele gelmez[1479] ve ʿimāret ʿadlsüz [ve][1480] (15) siyāsetsüz mümkin olmaz. Pes gerekdür ki ʿadl ü siyāset yirine vara. Nitekim dimişlerdür: (16) لا ملك الا با لرّجال و لا رجال الا بالمال و لا مال الا بالعمارة الّ بالساسة[1481]

NAẒM

Böyle diyüp şeh Süleymān ḥażreti mālik-riḳāb
(17) Didi ẓulmı saña iden kim baña söyle yā ẕübāb

Ger ḥaḳīḳat itdi-y-ise sizlere ẓulmı olar
Bir siyāset eyleyem ki olmaya anca ʿaẕāb

[1472] dāduñuzı T1, BN: dāduñuz T2

[1473] alıvirüp T1, BN: alıvirelim T2

[1474] istād BN: üstād T1

[1475] ḳılalum T1, BN: T2'de yok.

[1476] Sinekler en hırslı varlıklardır ki dikkat ediniz, sinekler için küçüklükleri sebebiyle göz yaratılmamıştır.

[1477] görelüm T2: T1 ve BN' de yok.

[1478] kimden-ise T1, BN: kimdendür T2

[1479] gelmez T1, T2: girmez BN

[1480] ve BN: T1 ve T2'de yok.

[1481] Erkeksiz mal olmaz, malsız erkek olmaz. Gayrimenkul olmadan mal olmaz, siyaset olmadan gayrimenkul olmaz (Amr bin As'tan rivâyet)

(18) NEŞR

Ḥükemā ḳavlince Süleymān peyġāmber ʿaleyhi's-selām böyle diyicek[1482] ẕübāb ṣınfınuñ reʾīsi kendü dilince (19) Süleymān nebī devletine tekrār[1483] duʿā ḳılup[1484] eyitdi ki:

−Yā Nebiyya'llāh! Ḫūb buyurursın. Egerçi ki ḥırṣumuz[1485] ziyādedür ve ʿömrümüz (20) azdur. Biş[1486] on günlük ʿömr içün ne ḥayvān, insān incitmek ve ḳanın içüp cān acıtmaḳ ṭarīḳumuza düşmezdi. (21) Ammā ki ṭabīʿatumuzda[1487] ḥırṣ u ṭamaʿ ziyāde olduġı ecilden ḥarāmdan yıġlınmayup terk idemezüz kim dimişlerdür: [50b] (1) لا اجتناب من محرم مع حرص[1488] Ve daḫı yā Nebiyya'llāh, ẕübāb ṣınfı ḫod ki cinsümüzdür cemīʿisi cehennemlikdür, ehl-i cehenneme (2) ʿaẕāb itmeg-içün ḫalḳ olmışdur ve cihān ḫalḳın daḫı incitmekdedür. İllā ki bal arusı cehennemī degüldür. Eyle olsa (3) ḥırṣ u ṭamaʿ ehli olmaḳ[1489] bize ʿayb olmaya. Velī ādem oġlanlarını taʿaccüb itmelüdür ki eşref-i maḫlūḳāt ve ekmel-i (4) mevcūdātdur gereg-idi ki bunlarda ḥırṣ u ṭamaʿ olmaya-y-ıdı. Zīrā ki bunlar ʿaḳl-ı ins-i[1490] kümelādandur, bilürler ki (5) ʿaḳluñ āfeti ṭamaʿdandur. Nitekim dimişlerdür: ıla ṭamaʿ -ʿaḳl (6)maʿlūm oldı ki . Pes [1491] اكثر مضارع القول تحت بروق ال اطماع bir yirde ḳarār itmez ve şol sālik ki nefs-i ʿirfānında kāmil ola ve ḥaḳāyıḳ-ı Raḥmānī, esrār-ı Yezdānī ve maʿārif-i (7) Rabbānī'de kāmil olup rūḥ u ḳalb ḳuvvet bulup nefsi selīm ve maḳṣūdı raḥmet-i Raḥmānı'r-Raḥīm olan kümelāda gerekdür ki (8) ṭamaʿ olmaya, ḫuṣūṣā ki ṭāmiʿ ehli ẕillet buḳaġusında baġludur. Nitekim eydür: Yā [1492] الطّمع فى وثاق الذّل

[1482] diyicek T1, BN: deyicek T2

[1483] tekrār T1, T2: BN'de yok.

[1484] ḳılup T1, BN: ḳıldı T2

[1485] ḥırşumuz T1, BN: ḥırşımuz T2

[1486] biş T1, BN: beş T2

[1487] ṭabīʿatumuzda T1, BN: ṭabīʿatımuzda T2

[1488] Hırslı olan kimse haramdan kaçamaz.

[1489] ehli olmaḳ T1, T2: itmek BN

[1490] ʿaḳl-ı ins-i T1: ʿaḳl-ı issi T2, BN

[1491] Söz dalaşının çoğu tama şimşekleri altındadır.

[1492] Tamahkâr kimse zillet prangasına bağlanmıştır.

Nebiyya'llāh, ḥāl (9) böyle-y-iken naẓar ḳılup görürüz ki[1493] ādemī-zād ṭamaʿdan ḫālī degül, evveli bir yir meni āḫiri mūr u māra ṭamaʿ-iken dünyāya (10) ḥarīṣ olup, ol ḳadar kilāb gibi cīfe-i fānīye[1494] meşġūl olurlar, ḫāb-ı ġaflet ʿaḳl[1495] gözüni örter. Eger dünyāyı (11) başdan başa İskender-i Kübrā gibi ṭutarsa daḫı ḳanāʿat itmez ḥāl budur ki biñde birisi malın ḫayra ḫarc idüp (12) dār-ı fenādan dār-ı beḳāya bile[1496] alup gitmez.

NAẒM

Līki bunda ʿīş idüben ḳopar çoḳ ḥādiṣe
(13) Ḥırṣ-ıla cemʿ eyleyüben māl[1497] döner ḥārişe

Ḫayra ḥabbe itmeyüp ḫarc[1498] içip[1499] ider ʿīş ü nūş
Nā-gehān cān virüp āḫir malını ḳor var-ısa

(14) DER BEYĀN-I NAṢĪḤAT KERDEN SÜLEYMĀN ʿALEYHİ'S-SELĀM BE-ẔUBĀB[1500]

Ḥükemā ḳavlince ẕübāb reʾīsi böyle diyicek[1501] Süleymān peyġāmber ʿaleyhi's-selām eyitdi: (15)

−Yā peşşe-i reʾīs-i ẕübāb, mūnis-i ışlāḥ-ı ʿālem! Bārī'ye vācib degülsen eyitdük ki bal arusından ġayrusı ẕübāb (16) ṣınfı ceḥennemlikdür. Pes bizde ḥırṣ u ṭamaʿ olsa, kendümüzi yeñemesek ʿaceb olmaya. İmdi ol ki ādemīnüñ (17) ṭāmiʿidür ve incidicisi[1502] ve

[1493] naẓar ḳılup görürüz ki T1, BN: naẓar ḳıldı gördi kim T2

[1494] fānīye T1, T2: dünyāya BN

[1495] ʿaḳl T1, BN: ʿaḳıl T2

[1496] bile T1, T2: BN'de yok.

[1497] māl T1: mālı T2, BN

[1498] ḫarc T1, BN: T2'de yok.

[1499] içip T1, BN : içüp T2

[1500] Süleyman aleyhi's-selamın sineklere nasihat etmesi hakkında.

[1501] diyicek T1, BN: deyicek T2

[1502] incidicisi T1, T2: incidicisüdür BN

mūzīsidür. İki nevʿdür: Biri saʿīd aşlıdur [ve][1503] birisi şaḳī neslidür, ol ki saʿīddür (18) ne ḳadar bed-fiʿli daḫı varsa ʿāḳıbet mürşīd-i kāmile yitişüp, günāhına tevbe ḳılup dünyādan īmān-ıla gider, (19) rūḥınuñ maḳāmı cennet[1504] olur ve ol ki şaḳīdur yaramaz ṣıfatların terk itmez, ehlu'llāh sözlerin işitmez, dünyādan āḫirete (20) īmānsuz gider. Zīrā ki şaḳī şaḳīdur, anası ḳarnında saʿīd saʿīddür;. Nitekim ḥadīṯ-i ḳudsīde gelür kim: الشّقی شقیّ (21) فی بطن امّه الّعد سعید فی بطن عمّه[1505]

Bu ḫuṣūṣda söz cihāndur yā ẕübāb
Söylesem ḥadden çıḳar olur kitāb**

[51a] (1) Ḳul Ḥaḳḳuñdur emr anuñdur[1506] ḥākim ol
İstese raḥmet ḳılur yāḫud ʿiḳāb

Ādeme itme ṭaʿn açġıl gözüñ
(2) Ḥācetüñ neyse anı söyler cevāb

Yoḫsa ādem ḥālini ḳo itme şerḥ
Saña ne bulsa ṣevāb yā ʿiḳāb

(3) Böyle diyüp şeh Süleymān ol zamān
İtdi verhem o ẕübāba bī-ḥisāb

NEŞR

Ḥükemā ḳavlince Süleymān (4) ḥażret-i ʿaleyhi's-selām peşşeler reʾīsine[1507] böyle diyüp verhem ḳılıcaḳ dile gelüp, ʿankebūt ṣınfından şikāyet ḳılup eyitdi: (5)

[1503] ve T2, BN: T1'de yok.

[1504] cennet T1, BN: cennetde T2

[1505] Günahkar kimse annesinin karnında iken günahkar yazılmıştır. Bedbaht kimse de annesinin karnında bedbaht yazılandır.

[1506] emr anuñdur T1, BN: T2'de yok.

[1507] reʾīsine T1, BN: reʾīse T2

−Yā Nebiyya'llāh! Bu ẕübāb cündi cemʿ olup ʿālī ḥażretüñe geldüklerinden murādları bu ki ẓıll-ı Yezdān, Süleymān-ı zamānsın, (6) ism-i Ḫudā dilüñde, nübüvvet ḫātemi elüñde, ins ü cān dīvānuñda, biñ bir ümmet fermānuñda. Pes ʿālī ḥażretüñden temennāmuz budur ki (7) ʿankebūt ṣınfına yasaḳ ḳıl ki ṭaġlarda, ṣaḥrālarda ve evler içinde ve aġaçlar üstünde ḥīle aġın ḳurup siñeklerini[1508] (8) ṭutmasunlar ve ḳanların döküp ẕübāb ṣınfın[1509] incitmesünler ḥāl budur ki ʿankebūta bizüm hīç ziyānumuz irmez, üzerine (9) ḳonmaz ve ḳatına varmazuz, hīç bir vech-ile ziyān itmezüz[1510] ġayrı ḥayvān gibi anı incitmezüz[1511] [ziyān itmezüz][1512], ol bizümçün aġlar ḳurup ṣayyād (10) gibi bir bucaġına girüp[1513], siñüp oturur. Vaḳti kim bizi ṭuzaġa ṭutup ele getürür, defʿī ḳanumuzı rīze rīze ḳılup (11) yabana ṣaçar. İmdi ʿālī ḥażretüñe gelüp ʿarż itdügümüz budur ki dādumuz istād[1514] idesin kim bir bölük żaʿīf maḫlūḳuz. (12) Merd-i żaʿīf ü bende-i Ḫudā merd-i ḳavīden şikāyet itse cāyizdür. Nitekim dimişlerdür: (13) الیالله اسکو ا اضعف الا مین و خیانة القوىّ[1515]

NAẒM

Altı gözlü ʿankebūtuñ dād elinden yā emīr
K'aġ ḳurup peşşe ṭutup ider ẕübābı ol esīr

(14) Ejdehāveş aġzın açup ḳanumuz içer bizüm
Dādumuz istād ḳıl luṭf eyleyüp ol dest-gīr

Çün Ḥaḳuñ peyġāmberisin yā Süleymān-ı zamān
(15) ʿAdl ḳıl k'incitmeye maẓlūmı ẓālim ol ẓahīr

[1508] siñeklerini T1: siñekleri T2, BN

[1509] ṣınfın T1, T2: cinsin BN

[1510] ziyān itmezüz T1, T2: ziyānumuz doḳunmaz BN

[1511] incitmezüz T1, T2: incitmeyüp BN

[1512] ziyān itmezüz BN: T1 ve T2'de yok.

[1513] girüp T1, T2: BN'de yok.

[1514] istād BN: üstād T1, T2

[1515] Güvenilir kimsenin zayıflığını ve güçlü kimsenin ihanetini Allah'a şikayet ediyorum.

NEŞR

Ḥükemā ḳavlince peşşeler reʾīsi Hedvāl bu vech-ile ʿankebūtdan (16) şikāyet idicek Süleymān peyġāmber ʿaleyhi's-selām ḳażiyyeye vāḳıf olup tekvīnü'l-hevāmma ḥükm eyledi, varup ʿankebūtlar (17) reʿīsin naẓarına getürdi ve ẕübāb reʾīsine daḫı buyurdı ki ʿankebūtuñ altın yanına ṭurup ikisinüñ daḫı kelimātın (18) güş ide ẓālimi bulup, teʾkīd idüp, maẓlūmuñ göñlin yapup dil-ḫoş ide. Ḳavluhu Teʿālā: [1516]إِنَّ اللَّهَ يَأْمُرُ بِالْعَدْلِ وَالْإِحْسَانِ (19) mūcibince ʿamel ḳıla. Andan dönüp ʿankebūt reʾīsine eyitdi:

−Yā Kehūl! Hīç görür misin ki bir ḳara siñek leşkeri yirle (20) gök arasın ṭutup[1517] geldiler, sizüñ cinsüñüz örümcek ṭāyifesinden baña şikāyet ḳıldılar. Eyitdiler ki:

−Bizüm ne günāhumuz (21) var[1518] ki ṭaġlarda, ṣaḥrālarda ḳażā aġlarını ḳurarlar ve belā ṭuzaḳlarını gererler ve bizüm cinsümüzi ki ṭutup ele **[51b]** (1) getürürler hemān-dem aġızların açup, ḳanumuz ṣaçup, etimüz yiyüp nām u nişānumuzu[1519] ʿālemden götürürler. Ḥāl bu[1520] ki hīç (2) ʿankebūta ziyānumuz irmez, didiler. İmdi bunları ṣayd-ı bī-günāh-iken ḳayd itdüñüz vāḳiʿ mi degül mi cevāb vir, diyicek (3) ʿankebūtlar reʾīsi Kehūl, Süleymān'uñ eyyām-ı rifʿatine şenā, devām-ı devletine duʿā ḳılup eyitdi ki[1521]:

−Yā Nebiyya'llāh! Ḥaḳ Tebāreke ve Teʿālā Celle Celāluhu (4) biñ bir ümmeti ki yaratmışdur. Altı yüz dürlüsin deñizde ve dört yüz dürlüsin ḳuruda ki dürütmişdür. Cemīʿ (5) ümem içinde ẕübābdan ḥarīṣ ü[1522] ṭāmiʿ ü bed-nefs yoḳdur ve ʿankebūt[1523] ṣınfından ḳāniʿ riyāżat çekici, ḥayvān cinsinden (6) bir kes yoḳdur ki yılda yarım siñek yimeg-ile ḳanāʿat iderüz, bir yıldan bir yıla ol yarım peşşeyi nefsümüze ġıdā (7) virüp, dilümüzce

[1516] Şüphesiz Allāh, adaleti, iyilik yapmayı emreder. (Nahl, 90)

[1517] ṭutup T1, T2: ṭolup BN

[1518] ne günāhumuz var T1, T2: günāhumuz nedür BN

[1519] nām-ı nişānumuzu T1, BN: nişānumuz T2

[1520] bu T1, T2: budur BN

[1521] ki T1, BN: T2'de yok.

[1522] ü T1, BN: T2'de yok.

[1523] ʿankebūt T1, T2: ʿankebūtuñ BN

Allāh'a şükr[1524] ḳılup ṭāʿat iderüz. Pes muḳteżā-yı ḥikmet anı ḳabūl itdi ki ḥarīṣ ḳāniʿuñ ġıdāsı (8) ola ve bir daḫı bu ki[1525] yā Nebiyya'llāh, her şeyde Allāh Teʿālā bir ḫāṣṣa ḳomışdur bizüm cinsümüzde daḫı ḳanāʿat ḫāṣṣasın (9) ḳomış ve bizüm ṣanʿatumuz nessāclıḳdur. Nitekim aṭlas böcegi daḫı nessācdur. Ammā ki ṣınfumuz ḳāniʿdür, aṭlas böcegi (10) ṭāmiʿdür, ṭāmiʿ olan żilletden ḫalāṣ olmaz. Nitekim dimişlerdür: [1526]الذلّ معالطمع ve bizüm ḳanāʿatumuz olduġı ecilden (11) insān-ıla ʿizzetdeyüz ve hem ḥücreyüz. Nitekim siñek ṣınfı miḥnetde, żilletdedür. Zīrā ki żillet ehli żilletde, ḳanāʿat ehli (12) rāḥatda olur[1527]. Nitekim ekmel-i kümelā eydür: Yā Nebiyya'llāh, şöyle [1528]اد ذلّ من طمع عزّ من قنع maʿlūmuñ olsun ki egeE żübāb (13) ṣınfını riʿāyet itmek dilerseñ cāyiz degüldür, ṭamaʿdār ve mūzī ve ḥarīṣ ḳan içicilerdür ve. Ammā ki bizüm cinsümüz ʿankebūt (14) cinsi künc-i ḫalvetde selīm ve maḳām-ı ʿuzletde muḳīm olıcılardur. İnsān ki eşref-i maḫlūḳātdur. Anlaruñla hem ḥücre hem (15) maḥrem olmaġı isteyicilerdür ki Allāh'uñ sevgülü ḳulların ziyāret idicilerdür ve siñek ḫalḳı incütdügi ecilden anları (16) ṣayd[1529] idüp cānlarına zaḥmet ḳılıcılardur. Pes yā Nebiyya'llāh, kişi ḳonşusın incitmek mūzī söziyle cāyiz degüldür (17) nite[1530] dimişlerdür: [1531]لا تماظ جارك فانّه يبقى و ذهب النّاس

NAẒM

Çün bilürsin iy emīr-i kām-yāb
(18) Ṭāmiʿ ü mūzīdürür[1532] ġāyet żübāb

Luṭf idüp bunlara şefḳat itmegil
Kim bulardur cīfe-ḫˇār u çün kilāb

[1524] şükr T1, BN: şükür T2

[1525] bu ki T1, T2: BN'de yok.

[1526] Zillet tama ile birliktedir.

[1527] olur T1, T2: BN'de yok.

[1528] Tamahkarlık yapan kimse rezil olmuştur; kanaatkar kimse ise izzetli olmuştur.

[1529] ṣayd T2, BN: bī-ṣayd T1

[1530] nite T1, T2:. Nitekim BN

[1531] İncitme, ḳomşunla cedelleşme; çünkü herkes gider, o kalır.

[1532] mūzīdürür: mūzīdürür T1, T2, BN

(19) CEVĀB DĀDEN ʿANKEBŪT BE-ḤAŻRET-İ SÜLEYMĀN ʿALEYHİ'S-SELĀM[1533]

Ḥükemā ḳavlince ʿankebūt böyle diyüp tażarruʿ ḳılıcaḳ Süleymān peyġāmber ʿaleyhi's-selām dilince (20) eyitdi ki:

−Yā ʿankebūt! Benüm daḫı maʿlūmumdur ki ʿankebūt ṣınfı ḳanāʿat ehlidür. Velākin bu mūzīler serhenginüñ (21) sizüñle ḫuṣūmeti[1534] var[1535]. Pes lāzım geldi ki bunlaruñ daḫı şikāyetin diñleyevüz. Ẕübāb cinsiyle ʿankebūt ṣınfı **[52a]** (1) arasında her ne ḳażiyye ki[1536] vāḳiʿ olursa şerʿā diñleyüp Dāvūd peyġāmber şerīʿatı mūcibince yirine ḳomaḳ[1537] gerek. Zīrā kim[1538] Allāh Teʿālā (2) benüm atam Dāvūd peyġāmber ḥaḳḳında buyurmışdur: [1539] فَاحْكُمْ بَيْنَ النَّاسِ بِالْحَقِّ Zīrā kim daʿvā-yı zühd ider, gerekdür kim (3) ḥaḳḳı gözede, bi-ḥamdi'llāh ki ḥażretüñ mürsel peyġāmberdür, biñ bir ümmete ḥükm ider ḥākim serverdür. Cihān sarāyında eger ins ü (4) cin veyā vuḥūş u ṭuyūr veyā mār u mūr iẕn-i Rabbānī birle ser-cümlesi emrüñe meʾmūrdur. Pes gerek ki atañ[1540] (5) Dāvūd peyġāmber bigi nās arasında ne vech-ile ḥaḳḳānī ḥükm iderse ẕübāb-ıla ʿankebūt arasında ḫuṣūmet, ʿadāvet (6) ne-y-ise diñleyüp daʿvīlerin fayṣala irgüresin, ʿadl üzre ḥükm idesin ki beglerden murād olan ʿadl ü (7) dāddur. Nitekim Kelām-ı Ḳadīm ve Kitāb-ı Kerīm içre gelür ki: [1541] اِنَّ اللّٰهَ يَأْمُرُ بِالْعَدْلِ وَالْاِحْسَانِ

[1533] Örümceğin Hz. Süleyman ʿaleyhi's-selâma cevap vermesi.

[1534] ḫuṣūmeti BN: ḫuṣūmet T1, T2

[1535] var T1, T2: vardur BN

[1536] ki BN: T1 ve T2'de yok.

[1537] ḳomaḳ T1, BN: ḳomañ T2

[1538] kim T1, BN: her kim T2

[1539] İnsanlar arasında hak ile hüküm ver.(Sad, 26)

[1540] atañ T1, T2: anuñ BN

[1541] Şüphesiz Allāh, adaleti, iyilik yapmayı emreder. (Nahl, 90)

NAẔM

(8) ʿĀleme sulṭān olan ʿādil gerek
Pür-hüner ṣāḥib-kemāl kāmil gerek

Şeh ki cevmerd oluban ʿadl eylese
(9) Ḫalḳ şākir şeyn olısar il gerek

ʿİTĀB-I KERDEN-İ ʿANKEBŪT BE-ẒUBĀB[1542]

Ḥükemā ḳavlince Süleymān peyġāmber ʿaleyhi's-selām (10) böyle diyicek ʿankebūt reʾīsi Kehūl, ẓübāb serhengi Hedvāl eyitdi:

–İy ḥarīṣ ve ṭamaʿdār ve (11) mūzī ve ḳātil ve ḫūn-ḫˇār! Sen ol ẓübāb ṣınfı degülmisin ki Ḥaḳ Tebāreke ve Teʿālā Celle Celāluhu berde, baḥrda[1543] (12) biñ bir ümmet ki yaratdı ḥayvānāt ṣınfın ki dört ḳısm dürütdi: Bir ḳısm balıḳ gibi ṣuda yüzicidür; ikinci (13) ḳısmı[1544] insān gibi ayaġ üzre ṭurup yüriyicidür; üçünci ḳarınları üzerine yüriyicidür; dördünci perīyyü'l-eṭyār gibi (14) uçıcıdur ve daḫı bu dört ḳısm ḥayvānātuñ her ḳısmı dört ḳısmdur[1545]. Ẓübāb ṣordı ki:

–Nite ol ki ṣuda (15) yüzer; birisi ḳanadludur ve hem ayaġıyla yüzer, dirligi ṣu-y-ıladur ve hem ḳanadı vardur havāda uçar balıḳçıl gibi ve saḳa ḳuşı (16) ve ördek fi'l-cümle ṣu ḳuşları bigi ola. İkinci ṣınfı ḳanadı balıḳ yelpīzesi gibidür, ayaġı yoḳdur ve ḥayātı (17) ṣu-y-ıladur balıḳ bigi ḳaçan ki ṣudan ṭaşra çıḳsa ölür. Üçünci ṣınfı ne ḳanadı vardur ve ne yelpīzesi vardur. Ammā ki (18) deñiz cānavarlarıdur, ayaḳları vardur yüzerler ve ṣudan ıraḳ yire gitmezler. Zīrā ki maʿīşetleri ṣu-y-ıladur. Dördünci ṣınfınuñ (19) ne ḳanadı var ḳuş gibi uça ve ne ayaġı var yüriyüp bir yire giçe ve ne balıḳ gibi yelpīzesi var[1546]. Ammā ki baʿżılar deñiz dibinde, (20) ḳaya içinde ṭururlar ḳurtcuġazlardur ve baʿżı ṣadef bigi ḳabuḳları kemük mühre miṯāl ve daḫı yā ẓübāb ḥayvānātuñ ikinci (21) ḳısmı ki ayaġ üzre

[1542] Örümceğin sineğe zulm etmesi.

[1543] baḥrda T1, BN: baḥirde T2

[1544] ḳısmı T1, BN: ḳısm T2

[1545] ḳısmdur T1, BN: ḳısımdur T2

[1546] var T1, BN: T2'de yok.

ṭurup yüriyicilerdür. Anlar daḫı dört ṣınfdur: Birisi insāndur, eşref-i maḫlūḳātdur, Allāh Teʿālā [52b] (1) anlara dört ṣınf-ı ḥayvān bindiviripdür süvār olup, ḥacca varup menzil almaġ-ıçun ve küffāra ḳılıç urup, (2) ġazā ḳılmaġ-ıçun. Ol dört ḥayvānuñ birisi atdur, ikincisi devedür, üçüncisi ḳatırdur, dördüncüsi ḥimārdur. İkinci ādem gibi (3) ṭurup ayaġ üzerine[1547] yürüyen perī ṣınfıdur. Ammā ki anlaruñ ḳanadları vardur, uçarlar perr ü bāl ḳuvvetiyle meşārıḳa, (4) meġāribe geçerler. Ve dördünci ṣınfı ki insān gibi ṭurup ayaġ üzerine yürürler diyü cinnī cinsidür ki şeyāṭīn ẕürriyyātıdur, (5) anlaruñ merkebi vardur süvār olacaḳ ne ḳanadı vardur uçacaḳ. Ammā ki demlerin ṭutup nefes virmeseler, demleri nefesleri (6) vücūdlarını götürür, ān-ı vaḳt içinde gözleri irdügi yire yitürür ve dördünci ṣınfı daḫı insān gibi ṭurup ayaġ (7) üzerine yüriyenüñ yüz yigirmi dört dürlü maḫlūḳātdur ki ekṣerī kūhü'l-Burz'da olurlar. Sen ser-vekīlim gūş-ı (8) Yeʾcüc ü Meʾcüc ve gerden-dırāz ve gergeden-ser ve kürk-ser[1548] gibi ve daḫı yā ẕübāb, ḳarınları[1549] üzerine yürüyen daḫı (9) dört ḳısmdur: Bir ḳısmı seʿābīn ü efāʿīdür. İkinci ḳısmı baġırsuġıdur. Üçünci ḳısmı arże gibi ʿufūnātdan dürüyen (10) ḳurtcuġazlardur. Dördünci ḳısmı daḫı kirm-i aṭlas gibi ve zenbūr gibi şol cānavarcuḳlardur ki evvel ḳurtcuġazlar olup (11) dürürler ve daḫı ḳarınları üzre yürürler, ṣoñra ḳanadlanup uçarlar ve daḫı yā ẕübāb, ḥayvānuñ dördünci ṣınfı ki (12) uçucılardur: Evvel ṣınfı eṭyārdur ki perr ü bāli var beyżadan ḥāṣıl olurlar, ḳulaġı yirleri vardur. Ammā ki ḳulaġı (13) yoḳdur. Zīrā ki beyżadan mütevellid olan ḥayvānuñ ḳulaġı yiri olur, ḳulaġı olmaz bayḳuş-ıla ökü ḳuşundan ġayrı (14) ve şol ḥayvān ki emziricidür, ṭoġrıyıcıdur, anuñ ḳulaġı olur ve daḫı uçar. Ḥayvānuñ ikinci ṣınfınuñ balıḳ yelpīzesi gibi (15) ḳanadı var[1550] tūsi[1551] yoḳ ve perr ü bāli yarasa gibi ve ṣıġın geyiginden ṭoġan evren gibi ve daḫı uçar. Ḥayvānuñ üçünci ṣınfı deryā-yı (16) āteşde olan maḫlūḳāt gibi ki dirligi āteş-ile olur semender ḳuşı gibi vaḳti ki oddan ṭaşra çıḳsa ölür balıḳ ṣudan (17) çıḳup helāk olduġı gibi ve daḫı uçar. Ḥayvānātuñ[1552] dördünci ṣınfı ẕübāb ṣınfıdur ki ziblden ve ʿufūnātdan (18) dürür siñek gibi ve baʿżı ḥubūbātdan dürür. Nitekim bāḳıllādan

---

[1547] üzerine T1, T2: üzerine BN

[1548] ve kürk-ser T1, T2: BN'de yok.

[1549] ḳarnları T1, BN: ḳarınları T2

[1550] ḳanadı var T1, BN: T2'de yok.

[1551] tūsi BN: ṭūsı T1, T2

[1552] ḥayvānātuñ T1, T2: ḥayvānuñ BN

dürimiş sivri siñek gibi ve baʿżı şecerātdan (19) dürür ki ḳara aġaç bergi içinde dürüyen baʿūż gibi baʿżı ḳapdan ḳoruyup, ḳurtlar olup şoñra ḳanadlanur aru gibi (20) ve baʿżı daḫı şebnem-dürür çiçek içinde lāle ve nuʿmān ve şaḳāyıḳ arasında geceyle ki çayıra havā ruṭūbetinden ve zemīn neminden (21) şükūfe ve çemene, sünbüle, yāsemīne çi çiser ṣubıḥ-dem çarḫ-ı çār-ı ṭārümden neyyir-i aʿẓam ki ṭoġar güneş ḥarrıyla. [53a] (1) Çi didügümüz şebnemüñ baʿżısı kim nergise şehlā-ṣıfat çiçeklerüñ gözleri sürmesin ve lāle ve nuʿmānuñ (2) laʿl-i cülābī şebnemi gök yüzüne ki aġar. Velī baʿżı şükūfenüñ şebnem eşeri kim taḳdīr-i ilāhī birle ol şebnemden (3) pervāne olur. Eger çiçek ṣaru-y-ısa ḳurt ṣaru olur. Eger çiçek aġ-ısa pervāne daḫı aġ‿olur. (4) Çiçek her ne rengde olursa pervāne daḫı ol reng[1553] olur.

NAẒM

Bunda söz çoḳ söyler-isem yā ẕübāb
(5) Söz uzanur incinür şeh kām-yāb

Līki maḳṣūd olanı şerḥ idelüm
Kim suʾālü ki virem emlaḥ cevāb

(6) NEŞR

İmdi yā ẕübāb reʾīsi Hedvāl, bu dört ḳısm ḥayvānātı ki Allāh Teʿālā Celle Celāluhu her birin dörder ḳısm[1554] (7) üzerine ki yaratmışdur, biñ bir ümmet birbirine beñzemesün diyü envāʿıyla dürütmişdür tā kim ol Ḳādir'üñ ḳudret-i (8) ber-kemāli ve ol Ṣānīʿ'uñ ṣunʿ-ı celāli eẓherü'm-mine'ş-şems ʿayān olduġıyçun ḫalḳ-ı ʿālem cinn ü cān-ı ādem ol Ḫallāḳ-ı (9) ʿālemüñ birligine iḳrār ḳılup ṭāʿat ḳılmaġ-ıçun kim yaratmadı Allāh Teʿālā ins ü cinni illā ki kendüye ʿibādet itmeg-içün (10) Nitekim Kitāb-ı Tevḥīd'inde ve Ḫiṭāb-ı Temcīd'inde buyurur ki: [1555]وَمَا خَلَقْتُ الْجِنَّ وَالْاِنْسَ اِلَّا لِيَعْبُدُونِ Allāh Teʿālā yaratmadı (11) ḥayvānātı ve dürütmedi eşyā-yı maḫlūḳātı illā ki cemīʿ ḥayvānāt ve behāyim ve dābbe ve

[1553] reng T1, T2: renkde BN

[1554] ḳısm T1: ḳısım B

[1555] Ben cinleri ve insanları, ancak bana kulluk etsinler diye yarattım. (Zāriyat, 56)

ẕübāb dillü dilince Ḫālıḳ'ı tesbīḥ (12) itmeg-içün tā ḥattā cemādātı daḫı. Nitekim Kelām-ı Ḳadīm ve Kitāb-ı Kerīm içre gelür: وَاِنْ مِنْ شَيْءٍ اِلَّا يُسَبِّحُ بِحَمْدِهٖ[1556] (13)

NAẒM

Ḥaḳḳa ṭāʿat ehl-i dīn itmek gerek
Tā ki bula dergeh-i Ḥaḳda dilek

(14) Şükr ider Allāhına yirde beşer
Ẕikr ider Allāhını gökde melek

N'ola ki eşyā ḥamd iderseۍol ḥāmidi
(15) Secde ider sācid aña ʿarş u felek

Şāhid anuñ birligine māsivāh
Şükri birle yir götürür gāv ü semek

(16) Ḥaḳḳa ḥāmid cümle eşyā bī-gümān
Ḥamd idegör sen de Ḥaḳḳı yā siñek

NEŞR

Ammā ki yā ẕübāb reʿīsi (17) Hedvāl, bu muḳaddimeden maḳṣūd bu ki Ḫallāḳ-ı ʿālem ü Rezzāḳ-ı benī ādem baḥr u berde biñ bir ümmet ki dürütdi cemīʿsinden (18) siz ẕübāb gibi ḳabīḥ şey yaratmadı kim dürimeñüz ziblden ve fiʿlüñüz bed-nefslik, cümleñüz ḫˇūn-ḫār, ḥarīṣ ü ṭamaʿdār, (19) mūzī ve murdār tā ḥattā Allāh Tebāreke ve Teʿālā Celle Celāluhu senden iʿtibārsuz nesne yaratmaduġı ecilden dergāh-ı (20) Ḥaḳda ḳadrüñüz ve ḫalḳ içinde ḳıymetüñüz ve raġbetüñüz olmaduġı ecilden Kitāb-ı Kerīm ve Kelām-ı Ḳadīm içre buyurur kim:

[1556] Her şey O'nu hamd ile tespih eder (İsrā, 44).

(21) NAẒM

Ḥaḳ yaratdı cümle ḫalḳı size nisbet gey laṭīf
[53b] (1) Ḥüsni zībā ḫūyı gökçek müntehā vü gey şerīf

Baʿżısı çābuk revende çün esed bebr ü subūʿ
Baʿżısı merkeb devende esb ü ester çün ẓarīf

(2) Baʿżı çün gāv-ı çerende gūsfend[1557] āhū-durur
Baʿżısı ṭayr-ı perende gökde uçup ister nefīf

Baʿżısı mūr-ı derende kirm-i aṭlasdur ḥarīr[1558]
(3) Ẕerreye beñzer vücūdı hem esīf ü hem ḫafīf

Cümle ḥayvānuñ ḥarīṣi ṭāmiʿi olur ẕübāb
Şirret içre gey ḳavī vü ṣūret içre gey żaʿīf

(4) CEVĀB DĀDEN-İ ẒUBĀB BE-ʿANKEBŪT[1559]

Ḥükemā ḳavlince ʿankebūt böyle diyicek ẕübāb reʾīs Hedvāl ġażaba gelüp, pīl-i Hindū (5) gibi ayaġ üzerine gelüp, ḫorṭūmcuġın gergeden[1560] şāḫı gibi yuḳaru ḳaldurup daḫı vızlayup ötdi, ayaḳlarıyla (6) ṭurduġı yeşim ḥoḳḳasın depüp ḥareket itdi, ẕübāb dilince ʿankebūta verhem ḳılup eyitdi:

–İy efʿī dillü ve iki (7) yüzlü ve iy ʿaḳreb ellü ejdehāveş, altı gözlü ve iy aġ ḳurıcı ṣayyād, ẕübāb ḳırıcı, ḳan içici cellād! Süleymān-ı (8) nebī naẓarında ḥikmet kelecisin dilüñe alduñ ki laḳlaḳa-i lisān-ıla dergehinde ḫāṣ olasın, Riyā-yı zāhid gibi ḳāniʿam, (9) dimeg-ile ben ṭāmiʿ elinden ḫalāṣ olasın. Yaʿnī bu ḥikmet sözlerin muḳaddemā basṭ ḳılup

[1557] gūsfend T2: gūsfendi T1, BN

[1558] ḥarīr BN: ḥarīṣ T1, T2

[1559] Sineğin örümceğe cevap vermesi.

[1560] gergeden T1, BN: gerden T2

söyledügüñden, biñ bir (10) ümmet içinde[1561] baʿūż ṣınfını ḥaḳāret-ile añup yād eyledügüñden, yaʿnī dimek mi istersin ki Allāh Teʿālā dergāhında (11) dünyānuñ miḳdārı baʿūż ḳanadınca yoḳdur, diyesin. Eyle dimekden bu añlanmasun[1562] ki ümem arasında baʿūż ṣınfından (12) kem şey yaradılmamış ola, ḥāṣā ki siñek geriye ola. Belki siñegi Allāh Teʿālā anuñçun yaratdı ki ḳan ḳoḳıyı[1563] defʿ (13) ideler. Nitekim ʿArafāt ṭaġından defʿ itdügümüz gibi iy acı sözlü, ḥaşerāt yüzlü Ḥaḳ Tebāreke ve Teʿālā Celle Celāluhu[1564] (14) yaratmadı siñegi. İllā ki ḳudretin iẓhār itmeg-içün ʿaḳl yüzünden mubaṣṣır çün siñege naẓar ki ider. Ḳavluhu Teʿālā: (15) [1565] تَبَارَكَ الَّذِي بِيَدِهِ الْمُلْكُ وَهُوَ عَلَى كُلِّ شَيْءٍ قَدِيرٌ āyeti oḳıyup ezber ider. Nitekim Kitāb-ı Temcīd'inde ve Ḫiṭāb-ı Tevḥīd'inde gelür: (16) فَاعْتَبِرُوا يَا أُولِي i -i kerīmenüñ niçe maʿnāsı vardur ki Ḥaḳ Teʿālā'nuñ milk-Yaʿnī bu āyet [1566] الْأَبْصَار deñizine naẓar eylesek[1567], (17) her ḳaṭresinde niçe biñ biñ ṣanāʿatlar vardur[1568], iḳlīm-i ġabrāsına ḥaḳīḳat yüzünden baḳsañ her ẕerresinde (18) niçe yüz biñ ḳudret-i ḥikmet vardur ki bu milk içinde ol Allāh'uñ ḥadsüz ḥisābsuz, dürlü dürlü maḫlūḳātı vardur (19) semādan semege ve pīlden siñege varınca nite cümle maḫlūḳātdan ġāyet żaʿīf bizüm cinsümüz siñekdür ki naẓar (20) itmekde hezār ʿibret vardur. Feylesūf-ı kāmil gerekdür ki ẕübāb aʿżāsında añlaya ki nenüñ gibi ḥikmetü vardur. (21) Yā ʿankebūt! Ḥaḳ Tebāreke ve Teʿālā biz siñegüñ ṣınf-ı aʿżāların ki yaratdı, ġāyet żaʿīf, naḥīf dürütdi. Mubaṣṣır [54a] (1) ʿāḳil gerekdür ki diḳḳat-ıla naẓar ḳılup fehm ide. Ammā ki ʿaybları bu ki ḥarīṣdür. İllā ki ʿankebūt ḳāniʿdür. (2) Hemçünān ʿankebūt cinsi daḫı ḳāniʿ olup ḫalḳuñ elindeki rızḳa ṭamaʿ itmegi[1569] terk itdiler. Anuñçun insān-ıla hem (3) ḥarīm olup buyūt-ı insān içinde

[1561] içinde T1, T2: içre BN

[1562] añlanmasun T1, T2: añlansun BN

[1563] ḳoḳıyı T1: ḳoḳı T2, BN

[1564] iy acı sözlü, ḥaşerāt yüzlü Ḥaḳ Tebāreke ve Teʿālā T1, T2: Allāh Teʿālā BN

[1565] Hükümranlık elinde olan Allāh, yücedir. O, her şeye hakkıyla gücü yetendir.(Mülk, 1)

[1566] Ey basiret sahipleri ibret alın. (Haşr, 2)

[1567] eylesek T2, BN: eyleyek T1

[1568] vardur T1, T2: var BN

[1569] itmegi T1, BN: itmek T2

ḥücreler düzetdiler. Pes her ki ḫalḳ elindeki rızḳa ṭamaʿ itmese ḫalḳa maḥbūb (4) görinür. Anı kimse incitmez. Nitekim dimişlerdür:

ŞİʿR

كن زاهدً فيما حوته يدى الوريى

تضحىء الى الا كلّ نام حبيباً[1570] (5)

NAẒM

Çün ḳanāʿat ehli oldı ʿankebūt

(6) Yapdı insān meskeninde ol buyūt

Böyle diyüp şāha örümcek bihteri

Ḫoş duʿā ḳıldı olup anda sükūt

(7) NEŞR

Ḥükemā ḳavlince ʿankebūt sākin olıcaḳ yine Süleymān ḥażret-i ʿaleyhi's-selām suvāl (8) itdi ki:

−Yā Kehūl! ʿAnkebūtuñ ḳanāʿatın, ṭabīʿatın, māhiyyetin bildük. Ammā ki ḫāṣiyeti nedür, cevāb vir, diyicek duʿā ḳılup (9) eyitdi ki:

−Yā Nebiyya'llāh! Evvel örümcegüñ aġını tāze yaraya ḳosalar eyü ola, zaḫmı tīzcek gide ve bir zaḫmuñ ḳanı ki (10) diñmese, örümcek aġın ursalar ḳanın ṭuta ve kir ṭutmış gümüşi yusalar örümcek aġıyla aġarda ve daḫı (11) ʿankebūt ḳanın gözde biten ḳılı ḳoparup yirine dürtseler hergiz ḳıl bitmeye. Eger külāb-ıla ḫūnunı mülemmaʿ (12) idüp başa dürtseler aġrısın sākin ide.

NAẒM

ʿAnkebūtuñ daḫı vardur ḫāṣṣası ġāyet cihān

(13) Kim nefʿsüz nesne yaratmaz cihānda müsteʿān

[1570] ŞİİR

İnsanın elindeki büyük balığa karşı zâhid ol

Her canlı için bir sevgili kurban etmiş olursun.

Gözleseñ yirde yatur bir incecük çöpi daḫı
Olsa ger diş ḳırduġusı cāyiz ola bir zamān

(14) NEŞR

Ḥükemā ḳavlince ʿankebūt böyle diyicek Süleymān peyġāmber ʿaleyhi's-selām dönüp ẕübāb reʾīse[1571] eyitdi:

−Yā Hedvāl! (15) Var bu ẕübāb ṣınfına eyit ki ḥırṣ u ṭamaʿdan el çeksünler, ḳanāʿat bucaġında ʿankebūt gibi diz çöksünler tā kim (16) ben daḫı ʿankebūt ṣınfına żāmin olam ki ẕübāb ṣınfın incitmeye. Velākin ṭamaʿdan el çekmezler-ise Ḥaḳ Teʿālā'nuñ (17) taḳdīrinde bu-y-ımış ki cehennem ḥırṣ u ṭamaʿ ehliyçün ḫalḳ olunmış. Pes ẕübāb cinsi daḫı ġāyet ḥarīṣ ve ṭāmiʿ (18) olduḳları ecilden cehennem içün yaradıldı tā ḥattā āḫir-zamān peyġāmberi ki devr-i ḳamerde gelecekdür, ismi Muḥammed (19) Ḫātemü'r-rüsul olacak, ẕübāb ḥaḳḳında diyecekdür: Ḳāle'n-Nebiyyü ʿaleyhi's-selām : اذّباب كلّه فى النّار غير فى النّار ليس بعذاّ به اهل النّار بوكوعه عليهم[1572] انّحل قيل لونه (20) Ve bir daḫı bu kim Ḥaḳ Teʿālā Celle Celāluhu (21) ẕübāb ḥarīṣ ü ṭāmiʿ olduġ-ıçun ḳāniʿ-i ʿankebūta ġıdā virdi. Nitekim buña münāsib ḥükemā-i müteḳaddimīn daḫı dimişlerdür ki: [54b] (1) جعل الله الرّزق اقنع[1573] الّا يشاء Pes eyle olsa yā ḳara siñekler reʾīsi Hedvāl ẕübāb, ʿankebūt ṣınfını menʿ (2) itmek benüm elümden gelmez ki aġ gerüp min-baʿdi oturmayalar, siñegi ṭutup ele getürmeyeler. Velī egerçi (3) ẕübāb ṣınfı ḥırṣ u ṭamaʿdan vazgeçerlerse ʿankebūt ḳāniʿ cinsi gibi ḳanāʿat bucaġında diz çökerler-ise (4) ben daḫı żāmin olam ve Ḥaḳ Teʿālā'dan dileyüp temennā ḳılam ki min-baʿdi ẕübāb cinsi ʿankebūt ṣınfın incitmeyeler. (5) İmdi yā Hedvāl, ḳanaduñ açup uçġıl. Bu ḳarşumda ālāy baġlayup hevādan yire inen ʿArafāt ṭaġı üzerine (6) ḳonan, yönlerin benden yaña ṭutan siñeklere ḫaber vir, gör nedür dirler. Naşīḥatüm ḳabūl ḳılurlar mı, ḥırṣ u ṭamaʿdan (7) vazgelürler mi; yoḫsa bu ḥırṣ u āz sebebiyle helāk olurlar mı, diyicek Hedvāl emr-i Süleymānī'ye fermānber olup, (8) icāzet alup, ḳanad açup uçdı. ẕübāblar ṣınfına geçdi, ẕübāb dilince söze geldi. ʿAnkebūt-ıla ne vech-ile (9) baḫṣ itdiyse Süleymān naẓarında ne diyüp işitdiyse bir bir bunlara taḳrīr itdi. Velākin bu ḥırṣları

[1571] reʾīse T1, T2: reʾīsine BN

[1572] Arının dışında bütün sinekler cehennemdedir. Denildi ki onlar cehennemdedir ama azap çekmeyeceklerdir. Onlar cehennem ehlini rahatsız edeceklerdir.

[1573] Allah rızkı dilediğine verir.

ucundan (10) sözün işitmediler, naṣīḥat-ı Süleymānī'yi[1574] ṭutmadılar. Daḫı Allāhu ekber ol ʿArafāt ṭaġı üzerine ḳonan cünd-i ẕübāb ki (11) çoḳluġına ne ḥad var ne ḥisāb. Ol acuġ-ıla vızlayup ötüşdüler, ḳanad açup, uçup havā-yı fenāya geçüp, (12) birbirine ṭoḳınup itişdiler daḫı yiryüzüne inüp, bulduḳları ḥayvānātuñ üzerine ḳonup ḳanın içüp acıtmaġa, (13) yüzlerine gözlerine üşüp ḥayvānları incitmege başladılar. Andan Hedvāl Süleymān naẓarına gelüp ẕübāb ṣınfınuñ (14) şenāʿatın söz ṭutmayup, ḥayvāncuḳlar incidüp, şirretin beyān idicek, Süleymān peyġāmber ʿaleyhi's-selām ol (15) mūẕī ẕübāblara ġażab idüp, bād-ı şimāle müvekkel Naġmaġāʾīl melege ʿaleyhi's-selām ḥükm eyledi, bād-ı şimāli (16) esdürdi, siñekleri ṭaġıdup, helāk idüp kökin kesdürdi[1575] tā ki ḥayvānāt ẕübāb şerrinden necāt buldular (17) ve ol issi günlerde şimāl yili esmesi ṣovuḳluġ-ıla ḥayāt bulur.

NAẒM

Çün yirinden[1576] ḳopdı⌣esüp bād-ı şimāl
(18) Ḫoş havā oldı be-ġāyet bī-nekāl

Çün nesīmi ādeme virdi ḥayāt
Peşşe şerrinden buldılar ḫalḳı necāt[1577]

(19) Ṭaġıluban gitdi ol çoḳluḳ ẕübāb
Şādīlıḳ ḳıldı görüp şeyḫ ü şebāb

Diñlemek çün ḥaẓẓ iderseñ ḳışşayı
(20) Vir ṣalavāt defʿ idüben ġuşşayı

[1574] Süleymāni'yi T1: Süleymān'ı T2, BN

[1575] kesdürdi T1, T2: kesdi BN

[1576] yirinden T1, BN: yerinden T2

[1577] necāt T1, T2: cenāb BN

DER BEYĀN-I ḲIṢṢA-İ RÜSTEM[1578]

Ḥükemā ḳavlince bād-ı şimāl esüp ẕübāb ṣınfın ṭaġıdıcaḳ (21) Süleymān naẓarında ḳara siñek ṣınfınuñ iʿtibārı ḳalmadı. Reʾīsleri Hedvāl ẕübābdan ġayrı hevāmm cinsi [55a] (1) reʾīsleri arasında dīvān-ı Süleymānī'de kimse ḳarār ḳılmadı. İllā ki Hedvāl-i ẕübāb ḳızıl mercāndan ḥoḳḳa (2) üzerinde ṭururdı. :ün emīr-i kām-yāb Ve illā ki ʿankebūt ṣınfı ḳāniʿ olduḳlarıyçun aġların bozup incitmeyeler, (3) evlerinden sürüp redd itmeyeler. Zīrā ki ʿankebūt ḳāniʿdür, ādemī-zāda naṣīḥat ḳılup dilince eydür ki: (4)

−İy ādem oġulları! Ḳanda olursañuz ölüm size irişür. Ger[1579] ḳaṣr-ı meşīde daḫı girürseñüz. Çünki uzun (5) yaşuñ āḫiri eceldür. Pes bu bir ḳaç gün ʿömr içün kārgīr binālar yapmaḳ ne ṭūl-i emeldür ve benüm rīsmāndan (6) ince ḳıllar gerdügüm vaṭanla sizüñ köşküñüzüñ farḳı nedür ki bād-ı ṣarṣar esüp benüm meskenüm ḫarāb itdügi (7) gibi. Vaḳti ki ecel yili esse[1580] ādemī-zāduñ cismini türāb, ḳaṣrını ḫāke yiksān u yebāb idiserdür, diyüp (8) örümcek ādeme naṣīḥat ider. Nitekim ʿankebūt sözüne münāsib Kelām-ı Rabbānī'de ve Kitāb-ı Sübḥānī'de gelür ki (9) [1581]أَيْنَمَا تَكُونُواْ يُدْرِككُّمُ الْمَوْتُ وَلَوْ كُنتُمْ فِي بُرُوجٍ مُّشَيَّدَةٍ

NAẒM

Meskenüñ ḳaṣr-ı meşīd olursa ya burc-ı esed
(10) Bulusar ecel seni ḥışn u ḥişār itmez meded

İtmedi merg ejderin ṣüʿbān-ıla tinnīn red
Pes ne aṣṣı çün Sikender yapasın ḳaṣr-ıla sed

(11) Çün fenādur bu cihān Allāha lāyıḳ ḳıl ʿamel
Meskenüñ dāru'l-beḳāda cennet ola pes ebed

[1578] Rüstem'in hikayesi hakkında.

[1579] ger T1, BN: eger T2

[1580] esse T1, T2: ese BN

[1581] Çok sağlam bir kalede bile olsanız ölüm size ulaşır. Nerede olursanız olun, sağlam bir kalede bile olsanız ölüm size ulaşır (Nisa, 78)

NEŞR

Ḥükemā ḳavlince bular[1582] bunda bizüm (12) ḳıṣṣamuz ez-ān cānıb Rüstem'e geldi, nite ol zamān ki Tinnīn-ten-i Nüh-ser ve ḳatında olan dīvler ol aḫşām gördiler ki (13) Rüstem gitmiş, ʿaḳabine düşüp dīvler aramaġa meşġūl oldılar. Rüstem daḫı ol maġaraya ki gelüp girdi, Allāh'a (14) şükr idüp, secdeye varup yüz sürdi. Andan naẓar ḳılup gördi ki ol maġaranuñ ḳapusı kiçi. (15) Ammā ki çerüsi geñişlik, bir ḳayadan kesme ḳapusı var, içine düşmiş, Ḥaḳḳ'a tevekkül ḳılup hemān-dem (16) ṭaşı götürüp, ḳapuya iletüp rāst yirinde ḳodı, Allāh'a şükr idüp ism-i aʿẓam oḳudı, tā kim berekāt-ı ism-i aʿẓam (17) Rüstem'i dīvler bulmadı. Pes bu muḳaddimeden maḳṣūd bu ki her ki Allāh'a tevekkül ḳılsa cemīʿ belādan emīn olur ki ḥuffāẓ[1583] (18) ḫalḳ-ı ʿālem zīrā ki Ḥaḳ'dur, aña tevekkül ḳılan belālardan ıraḳdur. ʿĀḳil gerekdür ki iʿtimādı, iʿtiḳādı Ḥaḳḳ'a (19) ṭoġru ola. Nitekim dimişlerdür: [1584]طابوقت من و ثق بالله تعالى

NAẒM

Ḥaḳḳa ṣıġın k'oldurur ḥuffāẓ-ı ʿālem müsteʿān
(20) Kim tevekkül ehli görmez düşmeninden hīç ziyān

Ḥaḳḳa ṣıġın tā ki seni[1585] ḥıfẓ ide
Ḫaşm elinden bulasın emn ü emān
(21) NEŞR

Ḥükemā ḳavlince ol ḳarañu gice içinde dīvler Rüstem'i aramaḳda. Ammā ki bizüm ḳıṣṣamuz ez-ān cānıb Ṭaġṭaġa-i ʿAyyār'a [55b] (1) geldi. Nite çünki Rüstem'üñ üzerine dīvler-ile Ḳahhār-ı Tinnīn-ten'üñ geldügin ki gördi. Kendü-y-ile fikre (2) vardı, eyitdi:

−Bu ṭoḳuz başlu evren ṣıfatlu, cān alıcı sīretlü nerre-ʿifrīte Süleymān dīvleri daḫı (3) ḳarīm olmaz. İmdi çāresi budur ki ben ḳaçup, bir yire varup, gizlenüp ṭuram. Rüstem-ile dīvler

[1582] bular T1, T2: bunlar BN

[1583] ḥuffāẓ T2, BN: ḥuffāṭ T1

[1584] Allah'a güvenerek iş yapan kimse amacına ulaşır.

[1585] seni T1, T2: sini BN

cengine (4) naẓar[1586] uram. Eger ki Rüstem ġālib olursa yoldaşlıḳ ḳılup yārīlıġ̱ıdem. Ve ger ki Rüstem[1587] bunlaruñ eline girürse (5) ḥīle-y-ile ḳurtarmaġa cehd idüp ʿayyārlıġ ṭarrārlıḳ idem ki dimişlerdür: Erlik ondur[1588], ṭoḳuzı ḥīledür[1589]. (6) Nitekim eydür: الخيلة خير من الحرب[1590]

NAẒM

Yaḫşı sözdür añlar-ısañ işbu söz
Erlik ondur ḥīlesi olur ṭoḳuz

(7) Çün gerek er olana ḥīle begüm
Pes gerek erlik yolun bile begüm

Ḫaṣma ḥīle birle iş ider kemce er
(8) K'itmez anı yüz biñ er tīġ u teber

Ġāfil olma ḥīleden k'iy pādṣāh
Niçe bebr ü şīr öldürür kem rūbāh

(9) Böyle tedbīr itdi anda Ṭaġṭaġa
Ḫaṣma ḥīle birle vire Ṭaġṭaġa

Diñle imdi bu ḥikāyet nitedür
(10) Vir ṣalavāt Muṣṭafāya sözidür

[1586] naẓar T1, T2: göz BN

[1587] Rüstem'i T1, BN: Rüstem T2

[1588] ondur T1, T2: on BN

[1589] ḥīledür T1, T2: ḥīle BN

[1590] Uzlaşı savaştan daha iyidir.

Ṭaġṭaġa-i Ṭarrār bu fikri idüp daḫı Rüstem yanında (11) dīvler gözlerinden[1592] uġurlayın mīşe-i bīşe[1593] arasından sürtüp, ṭaġ ṭaş yöresinden geçüp bir yüksek (12) yire çıḳdı daḫı Rüstem cengine baḳdı. Tehem-ten'üñ dīvler-ile ceng itdügin görüp, Allāh'a ṣıġınup ṭurup seyrān (13) iderken Rüstem'üñ ḥāli neye varur, diyü ʿaḳl ġavvāṣını fikr deryāsına ṣalup ṭururken anı gördi ki, Rüstem (14) bunca dīvleri helāk eyledi, Ḳahhār-ı Tinnīn-ten'den ġayrı serhenglerüñ tīġ-i Ḍaḥḥāk-ile[1594] sīnesin çāk eyledi. Vaḳti ki (15) aḫşām yitdi, ʿālem yüzün ẓulümāt ṭutdı, Rüstem daḫı varup bir maġaraya girdi. Dīvler göremeyüp (16) aramaġa başlayup her biri bir yaña vardı, Ṭaġṭaġa daḫı ol[1595] ḳarañu gice içinde zār u sergerdān ṭaġ (17) ḳullesinde ṭururken Rüstem'i[1596] dīvler elinden nice ḳurtaram, diyüp fikr iderken anı gördi ki Rüstem cānn bin cānn[1597] (18) daḫmesinden çıḳardugı dīvler çıḳageldiler ve Ṭaġṭaġa'ya ʿibret ḳılup ṭapu ḳıldılar ve Rüstem'i añup aġlaşdılar. (19) Ṭaġṭaġa bunlara ḳaḳıyup eyitdi:

−Yā melʿūnlar! Revā mıdur ki Rüstem sizi ḥabsden çıḳarup bunca eylük itmiş-iken (20) buñ deminde düşmān elinde ḳoyup gidesiz? Ṭaġṭaġa bunlara böyle diyicek ʿöẕr dileyüp eyitdiler ki:

−Rüstem'üñ eylügin (21) biz unutmazuz ve eylügin daḫı ölünce terk itmezüz. Ammā ki aġır başıcaḳ yeyni[1598] ḳalḳar ve arslan ne deñlü ḳuvvetlü-y-ise yidi başlu [56a](1) evrenden ḳorḳar. Nitekim evren[1599] ḳaplan-ıla, ḳaplan evren-ile ceng idemez. Nitekim arslan

---

[1591] Hikâye'nin nesri.

[1592] gözlerinden T1, T2: gözinden BN

[1593] mīşe bīşe T1, T2: bīşe BN

[1594] tīġ-i ḍaḥḥāk-ile T1, T2: BN'de yok.

[1595] ol T1, BN: T2'de yok.

[1596] Rüstem'i T1, BN: Rüstem T2

[1597] cānn bin cānn: cān bin cān T1, T2, BN

[1598] yeyni BN: yīni T1, T2

[1599] Müstensih çabuklukla kelimeleri karıştırmış; "evren" yerine "ceng" kelimesini kullanmıştır. Doğrusu "evren" olmalıdır.

ḳarıncayla ceng idemez[1600] (2) ve pīl sivri siñek birle[1601] ceng idemez. İḳtiżā-yı ḥikmet budur ki Ḥaḳ Tebāreke ve Teʿālā musallaṭ ḳılur żaʿīf maḫlūḳı[1602] (3) cebbārlar üzerlerine[1603]. Nitekim baʿūż cündin musallaṭ ḳıldı Nemrūd ʿaskeri üzerine. Ḳavluhu Teʿālā: كذالك يُسَلِّطُ رُسُلَهُ (4) [1604] عَلٰى مَنْ يَشَاءُ من عباده

NAẒM

Gerçi Tinnīn-ten-dürür bu dīv ü nüh-ser ejdehā
K'ejdehā evren daḫı andan bulmaz[1605] hīç rehā

(5) Līkin ādem oġlı ġālib oldı biñ bir ümmete
Kim kerāmet virdi insāna ʿaḳl-ıla ol Ḫudā

Gökde k'uçar ḳuşı yirde ṭutar ol dām-ıla
(6) Balıġı ṣudan çıḳarur aġ atınca yaḳaya

Pes şimdiki demde[1606] ekṣer ḥükm bu Tinnīn-ten-i Nüh-ser anuñ bigi bed-fiʿāl-i ḳattāl (7) ʿifrītdür ki dīvlerde Demürbād ve cinnīlerde Sürḫbād ceng ve āheng itse buña ẓafer bulamaz eyle olsa (8) buña dīv, cin neslinden kimse ẓafer bulamaz. İllā ki ādemī-zād ya erlig-ile Rüstem ẓafer bulur ya ʿayyārlıġ-ıla (9) ḥażretüñ muẓaffer olur. Pes bir cevāb viremedügümüz ecilden nā-çār olup, felek yüzüne dem çeküp, uçup (10) çıḳduḳ daḫı ḳara bulutlar arasından, yirle gök yöresinden, Rüstem'üñ dīvler-ile ceng itdügin seyrān (11) iderdük. Ne vech-ile inüp, [Rüstem'i alup][1607] ḳapup ḳaçacaġumuz bilemeyüp, çevre yaña

---

[1600] ceng idemez T1, T2: BN'de yok.

[1601] siñek birle T1, T2: siñegile BN

[1602] maḫlūḳı T1, T2: maḫlūḳātı BN

[1603] üzerlerine T1: üzerine T2, BN

[1604] Allāh, peygamberlerini, dilediği kimselerin üzerine salıp onlara üstün kılar. (Haşr, 6. âyette geçmektedir. Âyetin önüne gelen كذالك ile iktibas yapılmış; من عباده ile âyet açık hale getirilmiştir.)

[1605] bulmaz T1, T2: bulımaz BN

[1606] demde T1, T2: ḥālde BN

[1607] Rüstem'i alup BN: T1 ve T2'de yok.

gökler yüzin gezüp (12) gerdiş ü gerdān iderdük. Ḳahhār-ı Tinnīn-ten-i Nüh-ser ḳorḫusından hevādan yire inemeyüp Rüstem üzerine yoldaşlıḳ (13) idüp dönemedük.

NAẒM

Cemʿ olup gelse cihānda cümle dīv
Her birisi bir yaraġ itse ġırīv

(14) Bebr ü ejder miṣli ger ceng itseler
İttifāḳ-ıla cümle āheng itseler

Dīv ü cinnī[1608] bulamaz buña ẓafer[1609]
(15) Sām-ı Süvār ola gelen aña meger

Kim niçe biñ dīv ü cin[1610] itdi helāk
Tīġ-i ġamġam[1611] birle baġrın itdi çāk

(16) Ol Ḫaṭāṭīf-ile ʿAnācīf ehremen
Böyle diyüp oldı sākin pes hemen

DER LEṬĀYİF-İ ḤİLEHĀ-YI ṬAĠṬAĠA-İ ṬARRĀR VE DER ÇĀH ENDAḪTEN-İ TİNNĪN-TEN-İ NÜH-SER[1612]

(17) Ḥükemā ḳavlince ḳaçan ki Ḫaṭāṭīf dīv-ile ʿAnācīf ʿifrīt böyle diyüp ki (18) ʿöẕr[1613] dilediler-ise Ṭaġṭaġa-i Ṭarrār sözlerin ḳabūl ḳılup eyitdi:

[1608] dīv ü cinnī BN: dīv-i cinnī T1, T2

[1609] Dīv ü cinnī bulamaz buña ẓafer, mısraʿı BN'de iki kere yazılmış.

[1610] dīv ü cin: dīv-i cin T1, T2, BN

[1611] ġamġam: ḳamḳam T1, T2, BN

[1612] Ṭaġṭaġa'nın hileleri ve dokuz başlı ejderha'nın kuyuya atılması hakkında.

[1613] ʿöẕr T1, BN: ʿöẕür T2

−Maʿḳūldur her ne ki dirsiz. Velī baña yoldaşlıḳ (19) iderseñüz ben Rüstem'i Ḳahhār-ı Tinnīn-ten-i Nüh-ser elinden ḫalāṣ ideyim ve sizüñ her biriñüzi Rüstem yanında muḳarreb, ḫāṣ ideyim. (20) Eyitdiler ki:

−Fermānberüz, her ne ki buyursañ ḫidmet idelüm, Rüstem yoluna cān u baş fedā itmişüz, ne dirseñ (21) minnet idelüm, diyicek Ṭaġṭaġa bunları muḥib göricek, Allāh'a şükr itdi. ʿAyyārlıḳ ḳısmından bir ʿacāyıb ḥīle **[56b]** (1) fikr itdi; nite dönüp ʿAnācīf dīve, Ḫaṭāṭīf dīve eyitdi ki:

−Hīç bir ṭaşsuz yir bilür misiz ki (2) naḳbe āsān ola, ıraḳ olmaya? Eyitdiler ki:

−Neʿam, vardur. Pes ol ḳarañu gice içinde Ṭaġṭaġa'yı götürdiler[1614], (3) bir yire getürdiler ki dīvler ṭarafından yaña kim düz ṣaḥrā ki maġrib cānıbıdur ve maşrıḳ ṭarafı bir uçurum (4) yar. Pis Ṭaġṭaġa ol uçurum yar başından ḳırḳ bir adım adam gibi ṣaḥrāya gitdi, ḳırḳ ikinci adımda bunlara (5) eyitdi:

−Ol yar başından bu araya gelince bir naḳb[1615] ḳazuñ. Ve çünki naḳbuñ ucı ki bu araya irişe, üç yüz ṭoḳsan (6) ḳulaç miḳdārı bir deriñ ḳuyı idüñ. Velī geñişligi şol ḳadar idüñ ki Ḳahhār-ı Tinnīn-ten'i Allāh [Teʿālā][1616] rāst (7) getürüp içine düşürürsem ol ḳuyınuñ geñişliginden ṭarvanup çıḳamaya. Velī be-şarṭ-ı ān ki ṭopraġını[1617] (8) ḳuyınuñ naḳbından çıḳarup uçuruma dökesiz ve ḳuyınuñ aġzını yir altından şöyle oyasız ki üzerine ins ü cin (9) degül bir ḳuş daḫı ḳonarsa yire geçe ve ikinci naṣīḥatum bu ki bu ʿaẓīm maşlaḥatı nışfu'l-leyle dek tamām (10) idesiz tā ki düşmen dīvleri sizi görmeye, çekdügüñüz emekler hebā-yı menşūr olup yile varmaya.

NAẒM

(11) Luṭf idüp işbu işi taʿcīl idüñ ṭutmañ uṣañ
Naḳbı[1618] ḳazuñ işbu gice irmedin ṣubḥ-ıla ṭañ

[1614] götürdiler T1, BN: götürdi T2

[1615] naḳb T1, BN: neḳab T2

[1616] Teʿālā BN: T1 ve T2'de yok.

[1617] geñişliginden ṭarvanup çıḳamaya. Velī be-şarṭ-ı ān ki ṭopraġını T1, T2: BN'de yok.

[1618] naḳbı T1, BN: neḳab T2

Düşmenüñ boyunca ḳazuñ bir ḳuyı[1619] kim bu gice

(12) Dīvi ḳuyıya ṣalup ḳarşuda çalam cengi çāk

NEŞR

Ḥükemā ḳavlince Ṭaġṭaġa-i Ṭarrār böyle diyicek anlar daḫı emrine (13) fermānber olup, cemīʿisi pençeler urup, yiryüzüni yarup ḳazmaġa başladılar. Andan Ṭaġṭaġa ol ḳarañu gice (14) içinde ṭurugelüp dīvler ḳırıldugı yire vardı, bir dīv ölüsin buldı, kemend ṭaḳup, ayaġından sürüyüp (15) bir ḳaya ḳoltugına iletdi daḫı bıçaḳ çıḳarup başdan ayaġa dek derisin yüzdi ve başıyla derisin (16) arḳasına[1620] alup, yüklenüp, dīvler naḳb[1621] ḳazdugı uçurum[1622] yire geldi, bir tenhā yirde çaḳmaḳ çaḳup kibrīt-ile (17) şemʿası[1623] var-ıdı yaḳdı, naẓar ḳılup getürdügi dīv derisine baḳdı gördi ki ḳaplan tūlü, arslan (18) gögüslü, ḥimār başlu, at ḳuyruḳlu, ayı ayaḳlu, ādem eline beñzer ellü bir dīv, Ṭaġṭaġa şād olup sevindi ki (19) dīvüñ eli ayaġı kendüsine münāsib geldi. Andan Neccāḥ-ı dīvi çaġırdı:

−Gel bu deriyi benüm arḳama rāst (20) geyürüp daḫı yivlerin dikivir diyü eline igne iplik virdi, dīv daḫı Ṭaġṭaġa'nuñ ḳaftānları (21) üzerinden yaraḳların çıḳarup deriyi geyürdi, gözleri yirine gözi ve ḳulaḳları yirine ḳulaḳların ve başı **[57a]**(1) yirine başın ve aġzı yirine aġzın ve yüzi yirine yüzin ve boynı yirine boynın ve arḳası yirine (2) arḳasın ve gögsi yirine gögsin ve ellerine barmaḳların fi'l-cümle cemīʿ gevdesine ve ayaḳlarına rāst (3) ḳılup yirlü yirine geçürdi ve bir ʿaceb daḫı bu ki Ṭaġṭaġa ol dīvüñ derisin yüzdi, ṭabanından (4) çizüp bacaḳlarından tulum bigi çıḳarmışdı ve bilinden yuḳaru boyı yoġ-ıdı ve ol ki boyu yiridür igne-y-ile (5) iplig-ile diküp belürsüz eyledi, bir laṭīf dīv oldı, Ṭaġṭaġa'yı[1624] ki Neccāḥ-ı dīv görüp taḥsīn (6) itdi, şöyle ki cemīʿ aʿżāsı aġzı yirinde aġzı, burnı yirinde burnı yaḳışdı. Velākin başınuñ boynuzları (7) çāre olup yaḳışmadı. Ṭaġṭaġa eyitdi:

[1619] ḳuyı BN: ḳumı T1; ḳutı T2

[1620] arḳasına T1, T2: arḳa BN

[1621] naḳb T1, BN: neḳab T2

[1622] uçurum T1, T2: BN'de yok.

[1623] şemʿası T2, BN: şemʿasunı T1

[1624] Ṭaġṭaġa'yı BN: Ṭaġṭaġa T1, T2

−Yā Neccāḥ-ı dīv! Bu boynuzlarum benüm[1625] dibinden kes gider, aña daḫı bir ḥīle (8) bulam, diyicek Neccāḥ daḫı şāḫların kesdi, boynuzlu ḳaḥbe zengīn boynuzsuz ehremene döndi. Andan dārū-yı (9) hūşber tobrasın eline aldı ve Neccāḥ-ı dīvüñ tennūresin ṭutundı ve ḫançerleri tennūre içinden biline (10) ṣoḳundı. Andan bunları bunda ḳoyup naḳbe meşġūl oluñ, diyüp gitdi. Gelüp dīvler ḳırılduġı yire (11) yitdi bunlaruñ ḳanından alup iki boynuzı kesildügi yire ve gevdelerine yir yir sürdi daḫı ol (12) ḳarañu gice içinde ilerü vardı, ıraḳdan gözleyüp göz urdı gördi ki dīvler bir ʿaẓīm āteş yaḳmışlar (13) nār-ı Nemrūd'a beñzer Ḳahhār-ı Tinnīn-ten-i Nüh-ser āteş ḳarşusına geçmiş oturur şeyṭān-ı merdūda beñzer (14) ve ehremenler ḳarşusına geçmişler ayaġın ṭururlar ve bir ḳaç dīvler daḫı kendünüñ ḳarşusına diz (15) çöküp, envaʿ dürlü micmereler yaḳup, ol micmerelerde ʿūd, ṣandal, kāfūr yaḳup, buḫūrından ġıdālanurlar (16) Pes Ṭaġṭaġa daḫı Allāh'a tevekkel[1626] ḳılup, ṭoġrulup āteş kenārına vardı, dīvlerüñ bir ḳaçı gördi. (17) Meger kim Ṭaġṭaġa derisin yüzdügi dīvüñ adına Ḳunṭūs-ı[1627] Ḥimār-ser dirlerdi. Küçücükden Ḳahhār-ı Tinnīn-ten-i Nüh-ser (18) ḫiẕmetinde olurdı, ġāyet severdi; dīvler görüp, müjde ḳılup eyitdiler:

−Yā serheng-i [1628]ʿifrītān! (19) Müjde olsun ki Ḳunṭus-ı Ḥimār-ser ki Rüstem öldürdi ṣanurduḳ, bu ḫod ölmemiş, diyü naẓarına getürdiler. (20) Ṭaġṭaġa daḫı bu sözi işidüp adını bildi, ilerü geldi, Ḳahhār-ı Tinnīn-ten-i Nüh-ser[1629] naẓarında baş ḳoyup devletine [57b] (1) duʿā ḳıldı. Andan dīvler gördiler ki boynuzları kesilmiş, yüzi gözi ḳara ḳana başılmış[1630], eyitdiler:

−Seni ḫod (2) Rüstem ḳılıc-ıla çaldı, zaḫmnāk olup düşdüñ, ya bu boynuzlaruñ kim kesdi, diyicek Ṭaġṭaġa aġladı, (3) eyitdi:

[1625] boynuzlarum benüm T1, T2: benüm boynuzlarum BN

[1626] tevekkel T1, T2: tevekkül BN

[1627] Ḳunṭūs-ı: Ḳunṭūs T1, T2: Ḳanṭūs-ı BN

[1628] ġāyet, BN'de burada gereksiz yazılmıştır.

[1629] Tinnīn-ten-i Nüh-ser BN: Tinnīn Ten T1, T2

[1630] ḳana başılmış BN: ḳan T1, T2

−Çünki Rüstem beni çaldı, bir daḫı çalup öldürmesin diyüp[1631] yire düşdüm, kendümi ölüye (4) urup yatdum, aḫşām oluncaya dek ṣabr itdüm. Çünki aḫşām vaḳti yitdi, ʿālem yüzin ẓulümāt örtdi, (5) varduġınca bulut artdı, yaġmur ki yiryüzüne sepeledi. Rüstem ceng yirine gelüp diri bulduġı (6) dīvi depeledi, beni daḫı ṭutup, baġlayup, alup gitdi, bir uçurum dereye iletdi. Diledi kim başum kese. (7) zārī ḳılup iñledüm, "Ḳıyma bāña" diyüp[1632] kelbveş siñiledüm[1633], boynuzlarum kesüp saña gönderdi, eyitdi ki: (8)

−Ben Rüstem-i Tehem-ten, Zāl-i Dāstān oġlı tīġzen-i Sām-ı Süvār nesli ṣaf-şikeni kendüden ḳorḳup gitdi; (9) cengi, cidālı terk itdi ṣanmasun, giceyle ceng itmek muḫāṭaradur. Ṣubıḥ-dem ḥāżır olsun ki meydāna (10) girüp, anuñla ceng itsem gerek, kūh-ı Sütūn'uñ vāsiʿ ṣaḥrāsını gözlerine teng itsem gerek, diyüp (11) Kūhistān arasına gitdi. Ben daḫı ḳurd pençesinden ḳurtulmış keçi oğlağı gibi ḳaçup gitdüm, (12) boynuzı kesük, baġrı ḳanı gevdesine dökük, naẓaruña gelüp yitdüm, diyüp Ṭaġṭaġa-i ʿayyār āvāzını dīvler (13) āvāzına düzüp cevāb viricek, Ḳahhār-ı Tinnīn-ten-i Nüh-ser ve bilesince olan ehremenān, ʿafārīt serhengleri (14) meẓkūr ʿayyārı Ḳunṭus-ı Ḥimār-ser ṣandılar, kiẕbine girçek diyü inandılar, sözüne ḳandılar. Andan (15) Ḳahhār-ı Tinnīn-ten-i Nüh-ser[1634] şād olup eyitdi:

−Ben Rüstem'i ḳaçdı taṣavvur iderdüm[1635]. Velī ṣubıḥ-dem ele girürse, (16) gözlerüm ol ādem oğlanın görürse, didügüñ söz girçek olursa, kūh-ı Billūr ṭaġlarınuñ üzerine (17) seni serheng ideyim, diyüp ol fereḥlig-ile[1636] emr itdi; meclis ḳurup şarāb içdiler, ṣaġraḳları ādem (18) ḳafāsıydı ve baʿżısı baġa ḳabuḳlarıydı. Ṭaġṭaġa görüp anları taʿaccüb itdi, nevbet[1637] çünkim aña geldi, (19) içmedi. "Niçün içmezsin", diyicek cevāb virdi ki:

[1631] diyüp T1, T2: diyü BN

[1632] diyüp T1, T2: diyü BN

[1633] siñiledüm T1: siñledüm T2, BN

[1634] Tinnīn-ten-i Nüh-ser BN: Tinnīn-ten T1, T2

[1635] taṣavvur iderdüm T1, T2: ṣanurdum BN

[1636] fereḥlig-ile T1, T2: fereḥ-ile BN

[1637] taʿaccüb itdi, nevbet T1, T2: taʿaccübi nev BN

−Rüstem benüm boynuzlarum uşadup, ḳanum döküp zecr (20) idicek ʿahd itdüm ki Rüstem'i[1638] Ḳahhār-ı Tinnīn-ten elinde helāk olduġın görmeyicek ve etin kebāb idüp [58a] (1) nefsüme bir loḳma virmeyicek şarāb içmeyem, bir yirde rāḥat olup ḫoş geçmeyem. İçmedügüme sebeb budur, (2) diyüp eline ḳadeḥ almadı. Ṭaġṭaġa'nuñ sözin işidüp, dīvler girçek şanup, teraḥḥum idüp, kimse (3) ḥīlesin bilmedi. Andan Kahhār-ı Tinnīn-ten-i Ejderhā-ser[1639] başın yuḳaru ḳaldurup añradı. Şöyle ki āvāzından (4) yidi ḳat felek ṭāsı çıñradı. Andan Ṭaġṭaġa'ya dönüp eyitdi:

−Yā Ḳunṭus-ı Ḥimār-ser, iy pehlevān-ı şīr-i ner[1640]! (5) Ben daḫı Rüstem'i ele getürüp ḳanın içmeyince şarāb içmeyem, etinden kebāb idüp yimek ḫod elümden gelmez, bizüm (6) cinsümüz ekl itmezler, ġıdāsı ṭīb-i nefāyisdür ve ḫarābdur[1641]. Velī et içün[1642] Rüstem'üñ baġrı ḳanın şarāb (7) yirine içmeyince ve etin kebāb idüp ekl iden dīvlere yidürüp ḫoş geçmeyince, ben daḫı ayruḳ ṣoḥbet itmeyem, (8) diyicek Ṭaġṭaġa yirinden ḳalḳup, elin öpüp duʿā ḳılup eyitdi ki:

−Yā server-i ʿifrītān! Egerçi ki ḫūb buyurduñ, (9) ben ḳuluñuñ ḫāṭırın riʿāyet ḳılup ḳaydın ḳayırduñ. Velī bu yārenlerüñ emrüñ ṣımayup cengi Rüstem'e ve erenlerüñe (10) emr eyle ki şarāb içeler, eyyām-ı devletüñde ḫoş geçeler ve ben daḫı bunlara [ḫoş][1643] sāḳīlıḳ ideyin, ḫidmetlerinde olayın, (11) diyüp Ḳahhār-ı Tinnīn-ten daḫı sözin ṣımayup ḥürmet itdi. Sāḳīden şarāb ḳadeḥleri alup oturan dīvlere (12) ḫidmet itdi. Ḳırḳ elli miḳdārı dīv serhengleri āteş kenārın alup Ḳahhār-ı Tinnīn-ten'e ḳarşu oturdılar, (13) pīl derisi tulum-ıla bir tulum şarāb ortaya getürdiler, Ṭaġṭaġa ayaġ üzerine[1644] ḳalḳup, eline deñiz (14) baġası ḳabuġı ṣaġraġı alup, bunlara şarāb üleşdürmege başladı[1645]. Bir zamān ṣoḥbet olup ki şarāb (15) içildi, tulum ki āḫir olup, içindeki şarāb ki dükenüp, sehel ki ḳaldı. Tulum

---

[1638] Rüstem'i T1, T2: BN'de yok.

[1639] Ejderhā-ser T1, T2: Ejderhā BN

[1640] şīr-i ner: şīrūner T1, T2, BN

[1641] ḫarābdur: ḥārrābdur T1, T2, BN

[1642] velī et içün T1, T2: BN'de yok.

[1643] ḫoş, BN'de yazılmış ve üzeri karalanmıştır.

[1644] üzerine T1, T2: üzere BN

[1645] üleşdürmege başladı T1, T2: üleşdürdi BN

içindeki şarābı süzeyin, (16) ṣāfī olsun, diyüp tulumı ortadan omuzına alup ki götürdi. Kenāra çıḳup arḳasın bunlara (17) virüp ki oturdı. Hem yanından bir miḳdār dārū-yı hūşber çıḳardı. Defʿī şarāba ḳatdı ve tulum (18) şarābın iki baḫş itdi. Bir baḫşını āḫar tuluma ḳoyup ḫizmetkār dīvlere virdi ki "Siz daḫı şarāb ṣoñundan (19) içüñ, ʿīş ü nūş idüp ḫoş geçüñ", diyicek anlar daḫı şarābı alup duʿā itdiler, tulumı götürüp gitdiler. (20) Cümle yigirmi dört nefer dīvler idi, bir yire oturup ṣoḥbet itdiler. Dārū anlara teʾsīr idüp ʿaḳılları başından (21) gidüp yatdılar. Ez-ān cānıb Ṭaġṭaġa-i Ṭarrār, fitne-engīz mekkār, tulumdaġı şarāba ki dārūyı ḳatdı. Andan tulumı götürüp [58b] (1) naẓarlarına getürüp, yirine geçüp oturup, ḳadeḥ eline alup, şarāb-ıla pür ḳılup bunlara ṣundı. Alup içdiler. (2) Az zamān içinde dārū bunlara teʾsīr itdi kendülerden geçdiler. Pes Ṭaġṭaġa-i ʿAyyār[1646] yirinden ṭurdı, Ḳahhār-ı Tinnīn-ten'e (3) duʿā ḳılup yüz yire sürdi. Eyitdi:

−Baña on nefer dīv üʿifrīt serhenglerin vir, Rüstem'i ḳoyup (4) gitdügüm yire varayın, ümīddür ki himmetüñde Rüstem'i ele getürüp, ocaġa çevürüp kebāb idelüm ve ḳanın (5) şarāb yirine içüp, andumuz ṣıyup ʿīş ü şebāb idelüm, diyicek Ṭaġṭaġa'nuñ sözin rāst ṣanup (6) eyitdi:

−Yā Ḳunṭus-ı Ḥimār ki yaḫşı tedbīr itdüñ. Eger gördügümüz düş degül ṭuş-ısa daḫı ḫūb taʿbīr (7) itdüñ, diyüp āferīn eyledi. Daḫı naʿra urup bu dīvlere çaġırdı adlu adıyla[1647], her birisin ḳıġırdı (8) gördi ki hīç cevāb virür yoḳ, keff geçmişler. Eyitdi ki:

−Bunlar uyanmazlar, ne ḥāldür? Ṭaġṭaġa didi ki: (9)

−Şarābı çoġ‿içmişler ve hem cengi çoġ‿idüp uyḫusuz ḳalmaġın kendülerden varup keff geçmişler. (10) Ṭur, senüñle ikimüz gidelüm, Rüstem'i ele getürüp helāk idelüm. Zīrā ki her iş ittifāḳsuz olmaz. (11) Elbetde her işde yardım gerekdür. Nitekim dimişlerdür: اخاك اخاك انّ من لا اخاله[1648]

NAẒM

(12) Yaluñuzlıḳ Ḥaḳḳa lāyıḳdur hemān
K'ol-durur Allāh u Vāḥid lā-mekān

[1646] Ṭaġṭaġa-i ʿAyyār BN: Ṭaġṭaġa T1, T2

[1647] çaġırdı adlu adıyla T1, T2: adlu adıyla çaġırdı BN

[1648] Kardeşim, kardeşim, kibirlenmeyen kimseyi kardeş seç.

Yoḫsa ādem oġluna yoldaş gerek
(13) Yoldaşı olan kişi hem ḥāldaş gerek

Her melik cemʿ itdügi ,ےoldur ādemi
Ki ittifāḳ-ıla ṭutar ādem ʿālemi

(14) Biz senüñle olıcaḳ maḥrem daḫı
Kim-dürür ol Sām-ıla Rüstem daḫı

NEŞR

Ḥükemā ḳavlince Ḳahhār-ı Tinnīn-ten-i Nüh-ser (15) Ṭaġṭaġa'nun sözin taḥḳīḳ şanup, kiẕbini taṣdīḳ ḳılup inandı, yirinden bebr-i beyābān[1649] gibi ṭurdı, (16) on iki ellerine on iki dürlü[1650] yaraḳ aldı daḫı ʿazm-i Rüstem ḳılup gitdiler ve Rüstem maġarada olduġın (17) Ṭaġṭaġa görüp bilmiş-idi. Anuñ yanından uġrayup ki yaḳīnine yitdiler, Ṭaġṭaġa bülend-āvāz-ıla ʿAcem dilince çaġırup (18) eyitdi ki:

−Yā Rüstem! Bi-ş'nev ki Ṭaġṭaġa-i Ṭarrār çi kerd derpūstīn-i Ehremen pūşīdem ḫodımen şekl-i dīv saḫtem (19) ez ġayr Ḳahhār-ı Tinnīn-ten-i Nüh-ser hem ʿafārīt ü ehremenānrā dārū-yı hūşber dādem īnhā heme ez dāru bī-hūş (20) şodeend hemīn ezān düşmenān īn Ḳahhār-ı Tinnīn-ten-i Nüh-ser mānde est be-devlet-i şomā in-şā'allāh kar-ı īn tamām mī künem (21) baʿd ez-ān bi-ḥıdmeti şumā mī āyem remz tamām est. Zinhār meters be-ḥuẕā tevekkül kün ki Ḥāfıẓ u Nāṣır Ḳādir u Raḥīm ü Raḥmān-ı **[59a]** (1) ġāfir est, diyüp Farsīce āvāz-ı bülendī çaġırup ḥālin ʿarż idicek Rüstem daḫı ġar içinden (2) işidüp, şükr-i Yezdān ḳılup, Ṭaġṭaġa'nuñ ʿayyārlıġına göñlinden taḥsīn itdi, daḫı maġara ḳapusına (3) gelüp ḳaya yaruġı arasından ṭaşraya[1651] baḳdı, gördi ki Ḳahhār-ı Tinnīn-ten-i Nüh-ser on iki eline on iki (4) dürlü yaraġın almış, cemīʿ ceng āleti üzerinde müheyyā ve öñince bir dīv gider ḥimār-ser at ḳuyruḳlu, ḳaplan (5) tūlü, ayı ayaḳlu, ādem eli ṭırnaḳlu, illā ki boynuzları kesilmiş ve yüzi gözi ḳan baḥrına başılmış. Rüstem (6) Ṭaġṭaġa'yı bilemeyüp, taʿaccüb

[1649] beyābān: beyān T1, T2; beyabān BN

[1650] dürlü T1, T2: BN'de yok.

[1651] ṭaşraya T1, T2: ṭaşra BN

ḳılup fikr itmekde. Velī āvāzın işitdügine şükr itmekde[1652], ez-ān cānıb Ṭaġṭaġa'nuñ (7) āvāz-ı bülendī çaġırduġına Ḳahhār-ı Tinnīn-ten ḳaḳıdı, eyitdi:

−Ne dildür bu ki ben añlayamadum, sen söylersin (8) ve niçün söylemeyecek yirde çaġırup ġavġā eylersin, nā-gāh Rüstem āvāzuñı işide daḫı gizlene, (9) arayup bulamayup bir zaḥmet ola, diyüp verhem ḳılıcaḳ Ṭaġṭaġa ʿöẕür dileyüp eyitdi:

−Yā serheng-i ʿafārīt! (10) Sevinecek yirlerüm segirdi, içüme sıġımayup[1653] ʿAcem dilince bir ḳaç ebyāt bilürdüm, anı oḳudum. Anuñçun (11) iy gül yüzlü mübāriz, bülbülveş dile gelüp şaḳıdum, diyüp elin öpdi ve gitdiler. Bu yaña Rüstem Ṭaġṭaġa'nuñ (12) sözin işidüp bildi ki ol ḥimār başlu, ḫar ḳulaḳlu ve ḳaplan tūlü, at ḳuyruḳlu, ayu ayaḳlu[1654] bir dīv şūretine (13) girmiş ki nice insān, şeyṭān daḫı farḳ idüp bilemez. Andan Rüstem maġarada ḳaldı, bunlar (14) gitdiler. Birez yir gidüp laḳam yaḳīnine gitdiler. Ṭaġṭaġa eyitdi:

−Yā serheng-i ʿafārīt! Size zaḥmet (15) olmasun, bu arada ṣabr idüñ, ben yaluñuz gideyin, Rüstem'i ḳoyup gitdügüm yiri teftīş ideyin, ḳanda-y-ıduġın (16) taʿyīn bileyin, aña göre saña gelüp ḫaber vireyin, diyüp bir aġaç kenārında Ḳahhār-ı Tinnīn-ten-i Nüh-ser (17) oturdı, Ṭaġṭaġa ayaḳ götürdi, seḥer yili gibi yilüp[1655] gitdi, gelüp Neccāḥ dīv-ile ʿAnācīf ʿifrīte yitdi. (18) Gördi ki naḳbı tamām idüp ḳazmışlar ve ṭopraġın çeküp, çıḳarup ḳuyu için tamām düzmişler. Ṭaġṭaġa (19) taḥsīn ḳılup bunlara eyitdi:

−Ḳırḳ [elli][1656] miḳdārı iki ṭarafı sivri, ḳuru aġaçlardan ḳazuḳlar yunuñ (20) uzunluġı daḫı ḳırḳ arış ola, birer ucun ḳuyu dibine ṣancuñ, ḳazuḳ gibi muḥkem ṭursun. Vaḳti ki (21) Ḳahhār-ı Tinnīn-ten ḳuyu dibine ki düşe, kendüyi ol ḫançer gibi ḳazuḳlara ursun, zaḫmnāk olsun, [59b] (1) ḳuyudan çıḳmaġa mecāli ḳalmayup ḫor u ġamnāk olsun, diyicek sözin maʿḳūl görüp emrin ṭutdılar. (2) Ḳırḳ ḳurı aġacuñ ikişer yanın yunup ser-tīz itdiler. Ser-cümlesin birer yanından ḳuyu dibine ḳaḳup (3) berkitdiler. Andan ol ser-tīz ḫançer miṣāl ḳazuḳlaruñ uçlarına efāʿī zehrin sürdiler çün ḫiẕmeti (4) tamām idüp naḳb aġzından

[1652] velī āvāzın işitdügine şükr itmekde T1, T2: BN'de yok.

[1653] sıġımayup T1, T2: sıġınamayup BN

[1654] ayu ayaḳlu T1, T2: BN'de yok.

[1655] yilüp T1, T2: BN'de yok.

[1656] elli BN: T1 ve T2'de yok.

çıḳup ol ḳarañu giceden birer ḳaya ḳoltuġına siñüp ṭurdılar, ḳuyı aġzındaġı (5) çemenlü yire naẓar ḳılup, göz ḳulaḳ urdılar. Ez-ān cānıb Ṭaġṭaġa-i Ṭarrār, ol mekkār u ʿayyār, çünki hep işin (6) bitürüp tamām ki itdi. Andan ṭaban ḳaḳup, ayaḳ götürüp ki gitdi, gelüp Ḳahhār-ı Tinnīn-ten-i Nüh-ser'e yitdi. Eyitdi: (7)

−İy serheng-i ʿafārīt! Müjde olsun ki Rüstem'i buldum ve anuñ dimāġını fesāda virüp vesvese ḳıldum. (8) Didüm ki Ḳahhār-ı Tinnīn-ten ġāfil-iken elüñe vireyin, baña Billūr ṭaġınuñ dīvlerin rām idecek ol ve beni (9) Billūr-ı Cebelī vilāyeti ʿafārītlerine serheng ḳılup gidecek ol, diyüp kendü[1657] dīnine and virdüm, içüp (10) ḳabūl itdi. İmdi seni ol ʿahd itdügümüz yire ilteyin, yaraġuñla ḥāżır olup otur. Ben Rüstem'i aldamaġ-ıla[1658] (11) ḳarşuña getüreyin, ol seni görmedin sen anı defʿī [helāk ḳıl yāḫud][1659] ṭutup ele getür, başın kesüp şerrin ʿālemden götür, diyicek (12) Ḳahhār-ı Tinnīn-ten rāst ṣanup, feraḥ olup, yirinden ṭurup, yaraḳların eline alup götürüp gitdi. Ṭaġṭaġa (13) öñünce ḳulaġuzlıḳ itdi. Çünki ḳuyı aġzına gelüp yitdiler. Yidi adım miḳdārı yirde Ṭaġṭaġa ṭurup ḳarār (14) itdi daḫı aġız açup eyitdi:

−Yā Ḳahhār-ı Tinnīn-ten-i Nüh-ser! V'ey mesned-i dīv ü cinn ü ḫaṣm u nesl-i beşer! Sini anuñçun (15) bu yire getürdüm ki Rüstem-ile ceng itmege meydān gerek. Velī ben Rüstem'i āl-ile ḳarşuña getüricek senden bir (16) ḥamle-i ḫīzān gerek. Şöyle ki ben Rüstem'i ḳarşuña muḳābil getürüp "Yā Rüstem, ġāfil olma ki nā-gāh sini[1660] düşmān (17) göre, żarar irgüre", diyü çaġırsam gerek, nerre-dīvler serhengi gibi bu ḥimār aġzum açup aġırsam gerek. (18) Ol vaḳt hemān yirüñden ʿuḳḳāb gibi ṭurasın, Rüstem'e ḥamle ḳılup ḳafāsına gürz urasın, diyüp naṣīḥat (19) itdi. Ḳahhār-ı Tinnīn-teni ḳuyı aġzında ṭurġurup ṣaḳın, yirüñden deprenme, ṭavuş itme, diyüp pend idüp, Rüstem'e (20) ṭoġru gitdi, gelüp maġaraya yitdi, Rüstem'e çaġırup āvāze virdi. Rüstem işidüp ḳapu yaruġından (21) baḳup Ṭaġṭaġa'yı gördi, Allāh Teʿālā'ya şükr idüp, ḳapuyı açup ṭaşra çıḳdı ve Ṭaġṭaġayla görişüp **[60a]** (1) ḥāl ü ḫātır ṣoruşdı, cemīʿ itdügi ḥīleyi Rüstem'e bir bir Ṭaġṭaġa ḫaber virdi. Rüstem daḫı işidüp, (2) ḥayrete varup, engüşt ber-dehān urdı. Andan Ṭaġṭaġa

---

[1657] kendü T1, T2: BN'de yok.

[1658] aldamaġ-ıla T1, T2: aldayın BN

[1659] helāk ḳıl yāḫud BN: T1 ve T2'de yok.

[1660] sini T1, BN: seni T2

Rüstem'i bir ġayrı yoldan alup gitdi[1661] daḫı sürüp gitdiler. (3) Tā ki ol ḳarañu gice içinde naḳb aġzına yitdiler. Ṭaġṭaġa Rüstem'i şol yire götürdi ki ḳuyınuñ maġrib ṭarafından (4) yaña yidi arış miḳdārı ıraḳda Rüstem ṭurdı ve üç arış miḳdārı ıraḳda şarḳ cānıbında Ḳahhār-ı Tinnīn-ten-i Nüh-ser (5) ṭururdı ve ikisinüñ ara yirlerinde[1662] ol ḳazduḳları ḳuyı ḳalıcaḳ Rüstem Ṭaġṭaġayla muḳābelesine (6) gelicek, Rüstem'i çeküp, ṭurġurup[1663] eyitdi:

−Yā Rüstem! Düşmāndan ġāfil olma ki saña nā-gāh[1664] żararı irmeye, (7) ṭatlu cānuñ ṣaġ u esen yürürken Ḳahhār-ı Tinnīn-ten eline girmeye kim gice ḳarañusıdur, göz gözi görmez, ins ü cin (8) birbirinden ḫaber virmez, ḳażā ki gökden münzel ola vardum diyü ḫaber itmez; çāresi budur ki ḳażāya rıżā viresin. (9) Nitekim dimişlerdür: دواء القلب الرّضا با القضا[1665]

NAẒM

Gerçi gökden nāzil olsa ādeme nā-geh ḳażā
(10) Ḥaḳḳa ṣıġınup kişi virmek gerek aña rıżā

Līki varmaz baʿżı ʿāḳil ol ḳażāya ḳarşuña[1666]
Tehlükeye ḳarşu varma didi o merd-i Ḫudā

(11) NEŞR

Ḥükemā ḳavlince Ṭaġṭaġa böyle diyüp Rüstem'e söyleyince, dīvler gibi ağız açup zemzemeyle ġavġā (12) eyleyince, ez-ān cānıb[1667] Ḳahhār-ı Tinnīn-ten-i Nüh-ser ol pehlevān-ı ʿālem ü şīr-i ner Ṭaġṭaġa'nuñ āvāzı ki ḳulaġına girdi, (13) baḳup Rüstem'i ki yanında gördi. Hemān-dem on iki eline on iki dürlü yaraġın aldı, tīġ ve teber ve gürz ve (14) ḫançerle ki ḫaşmına ḥāżır ki oldı. Hemān evren aġzın açup añradı kim ṣadāsından ṭāṣ-

[1661] gitdi T1, T2: BN'de yok.

[1662] ara yirlerinde T1, T2: aralarında BN

[1663] ṭurġurup T1, T2: ṭurġurdı BN

[1664] saña nā-gāh T1, T2: nā-gāh saña BN

[1665] Kalbin şifası kadere razı olmaktır.

[1666] ḳarşuña T1, T2: ḳarşu ki BN

[1667] ez-ān cānıb T1, BN: T2'de yok.

ı gerdūn (15) çıñradı. Hemān-dem yirinden ḳalḳup ʿuḳḳābveş uruṭurdı, ḳażā çāhından ġāfil, ʿayyār mekrinden bī-ḫaber, (16) rūzgār şiddetinden āgāhı yoḳ ayaḳ götürüp tīzlig-ile Rüstem'den yaña gitdi; şöyle ki yil gibi yilüp, kendüyi (17) Rüstem üzerine atdı. Ḳażā-yı āsmānī ki irdi, ayaḳları ḳuyı aġzına ki vardı, bir daḫı segriyüp, adımlayup (18) ol Pīl-pā ayaḳların başmaġa adımın ki atdı, ḳademin ki açdı. Hemān-dem ḳuyınuñ üstüne, depesi üzerine[1668] yıḳılup (19) ḳuyudan içerü düşdi daḫı ol ḳırḳ miḳdārı ser-tīz ḳazıḳlar Ḳahhār-ı Tinnīn-ten-i Nüh-ser'üñ[1669] aʿżāsına uġrayup ḳarnın, (20) baġırsuġın[1670] deşdi. Rüstem Ṭaġṭaġa'nuñ bu ḥīlesin görüp evvel āferīn itdi. Velī ṣoñra dönüp incinmeg-ile (21) didi ki:

−N'olaydı biz bunı erlig-ile aḫtarayduḳ, ḥīle-y-ile helāk itmeye-y-idük? Düşmān dise gerek ki Rüstem [60b] (1) ḳorḫusından Ṭaġṭaġa'ya buyurmış, ḥīle-y-ile Ḳahhār-ı Tinnīn-ten-i Nüh-ser'i helāk itdürmiş.

NAẒM[1671]

(2) İşbu işler lāyıḳ olmaz ādeme
Āh kim olmaz ġuṣṣa ḳatduñ şāduma

Niçe yıllar ḳuşanup tīġ u kemer
(3) Dīv ü cinle ceng ḳıldum ser-te-ser

Anuñ-ıçun itmişem ceng-i ḳırān
Kim[1672] erlig-ile çıḳaram ad-ıla ṣan

(4) K'ādemī gider cihāndan ḳalur ad
Eyü yavuz añısar bilişü ü yād

Elli yıllıḳ ḳazanılmış eyü ad
(5) Ṣır ayaġa bıraġur kevn ü fesād

[1668] üzerine T1, T2: üzere BN

[1669] Tinnīn-ten-i Nüh-ser'üñ BN: Tinnīn-ten'üñ T1, T2

[1670] baġırsuġın T1: baġarsuġın B

[1671] NAẒM T1: T2'de bu başlık yok.

[1672] kim T1, T2: ki BN

Erlig-ile añılurken adumuz
Sen muḥanneṯ itme gider dādumuz
(6) NEṮR

Ḥükemā ḳavlince ḳaçan ki Rüstem böyle diyüp incinicek, Ṭaġṭaġa ġāyet mużṭarib-ḥāl olup (7) ḳocundı. Eyitdi:

−Yā Rüstem! Ben bunuñ bigi[1673] ḥīle-y-ile erlik itdüm, saña yaramadum, hünerüñ var-ısa geldügüñ (8) yir kūh-ı Şuʿāʿdur ve kūh-ı Sütūn'dur anca ʿafārīte daḫı buluşursın, anlara erlik, hüner gösteresin daḫı (9) hergiz saña yardım itmeyem, diyüp melālet ṣūretin göstericek Rüstem söyledügine peşīmān olup, (10) ʿöẕr[1674] dileyüp göñlin yapdı ve arḳasın yapdı[1675], göñlin tesellā ḳıldı. Bunlar bu eṯnāda-y-iken naḳb[1676] ḳazan Ḫaṭāṭīf dīvle (11) ʿAnācīf dīv çıḳageldiler, Rüstem'üñ elin öpüp, Ṭaġṭaġa'nuñ ʿayyārlıġına taḥsīn idüp duʿā ḳıldılar. Andan ḳuyı (12) aġzına sürüp geldiler, içine ṭaş u ṭopraḳ döküp ses idüp diñlediler, ḳuyu dibinden gördiler ki iñildü (13) āvāzı gelür; bildiler ki henüz ölmemişdür[1677]. Andan dīvler üşegelüp ḳuyı aġzından ṭaş-ıla, ṭopraġ-ıla ḳuyuyı (14) ṭoldurup, düpdüz idüp belürsüz itdiler. Andan daḫı [gelüp][1678] gidüp dīvler üzerine vardılar. Gördiler ki cemīʿ (15) dīvler dārū-yı hūşberden[1679] geçüp daḫı yaturlar. Ṭaġṭaġa ḫançer çıḳarup, bir ṭarafdan dīvler daḫı gürz urup, (16) kiminüñ başın kesüp ḳan yaş ve kimin urup ḫurd u ḫaşḫāş itdiler. Hemān içlerinden bir dīv eli ḳodılar dil (17) almaġ-ıçun, aña ʿAccāc[1680] dirlerdi, Rüstem adın bilüp andan ḫaber ṣordı ki:

−Benüm ʿaḳabümce gelmeñüze sebeb (18) nedür? Cevāb virdi ki:

[1673] bigi T1, T2: gibi BN

[1674] ʿöẕr T1, BN: ʿöẕür T2

[1675] yapdı BN: yıpdı T1, T2

[1676] naḳb T1, BN: neḳab T2

[1677] ölmemişdür T1, T2: ölmemiş BN

[1678] gelüp BN: T1 ve T2'de yok.

[1679] hūşberden T1, T2: hūşber BN

[1680] ʿAccāc T1, T2: ʿUccāc BN

−Kūh-ı Billūr ḳullesinde gelüp sizüñle ceng iden dīvler gelüp ḫaber virdiler. Budur[1681] ki Ḳahhār-ı Tinnīn-ten (19) ʿaḳabüñce gelüp bu belāya giriftār oldı, diyicek yine Rüstem ṣordı ki:

−Oġlum Ferāmerz'den[1682] ḫaber bilür misin ki (20) ḳandadur? Cevāb virdi ki: Eger emān virürseñ bilürem, rāst seni anda ilteyin. Rüstem daḫı ḳasem-yād idüp (21) emān virdi. ʿAccāc ehremen eyitdi:

−Yā pehlevān! Senüñ oġluñ saña bulıvireyin. Eger bu kūh-ı Sütūn dīvleriyle [61a] (1) bu kūh-ı Şuʿāʿ dīvlerinden emān bulursañ.

NAẒM

Ḫaṣm elinden bulur-ısañ ger emān
(2) ʿÖmr ecelden virür-ise Ḥaḳ zamān

Göresin oġluñ Ferāmürzüñ[1683] yüzin
Kim gözüñ nūrıdur[1684] ẓāhir nihān

(3) Çün oġuldur dil ü cānuñ[1685] vaṣlası[1686]
Pes göricek şād olur rūḥ-ı revān

Böyle diyüp müjde ḳıldı çünki dīv
(4) Güş idicek Rüstem oldı şādmān

Güş iderseñ bu ʿacāyıb ḳıṣṣayı
Vir ṣalavāt Muṣṭafāya sen cihān

[1681] budur T1, T2: BN'de yok.

[1682] Ferāmerz'den T1, T2: Ferāmurz'dan BN

[1683] Ferāmürzüñ: Ferāmerzüñ T1, T2: Ferāmurzuñ BN

[1684] nūrıdurur: nūrıdur T1, T2, BN

[1685] cānuñ: cān T1, T2, BN

[1686] vaṣlası: vuṣlası T1, T2, BN

(5) DER BEYĀN-I ĀMEDEN-İ PEŞŞE-İ CERCĪS BE-ḤAŻRET-İ SÜLEYMĀN Kİ EZ PEŞŞE-İ MAĠZ-I NEMRŪD HELĀK KERDEN BŪD[1687]

Ḥükemā ḳavlince ʿAccāc-ı dīv Rüstem-i Tehem-ten-i ḥażret-ile kelimātda. Ammā ki bizüm ḳıṣṣamuz ez-ān cānıb[1688] (6) el-hevāmm-ı tekvīn Kemāheynūriş'e geldi. Nite ol zamān ki ḥażret-i Süleymān ʿaleyhi's-selām (7) naḥl reʿīsin getürmege gönderdi, kūh-ı Zenbūristān'a varup daʿvet itdi. Benüm ḳuvvetüm yoḳ ki raʿiyyetüm ḳoyup, bu ḳadar (8) menzil yir uçup Süleymān naẓarına varam, diyüp ʿöẕr dileyüp gelmeyicek tekvīnü'l-hevāmm daḫı dönüp gelüp (9) Süleymān ḥażretine ḫaber virmege giderken Nīl kenārı sāḥilinde, Ḥabeş vilāyetinde bir yir vardur ki aña livā-yı baʿūż (10) dirler. Şol ḳadar siñek çoḳluḳdur ki siñek ucundan ol yirler ḫarāba varmuşdur insān, ḥayvān olmaz. Meger ki (11) peşşeler reʾīsi ol yirde olurdı ki baʿūż ṣınfınuñ reʾīsiydi ve ol reʾīs şol siñekdür ki Nemrūd-ı laʿīnüñ maġzın (12) yimeg-içün geñzine girmişdür, ol cebbār-ı bī-dīn ol żaʿīfuñ elinde cān virmişdür ki ol siñegüñ adına (13) ʿArabca Cercīs[1689] dirler. İbrāhīm peyġāmberüñ ʿaleyhi's-selām ḫayr duʿāsın alduġı ecilden ʿömri ṭavīl olup bu zamāna (14) ḳalmış idi, in-şā'allāh ḥikāyet yirinde ẕikr oluna. Meʿa'l-ḳıṣṣa tekvīnü'l-hevāmm gelüp, buña[1690] buluşup Süleymān (15) peyġāmberden ḫaber açup, ẕübāb ṣınfınuñ yaʿnī ki ḳara siñekler ṣınfınuñ reʾīsi[1691] Hedvāl Süleymān naẓarına varduġı (16) ve siñek leşkeri cemʿ olup ʿArafāt ṭaġında olan ḳanı ḳoḳıyı yiyüp, pāk idüp arıtduḳların ve andan emr-i Rabbānī (17) ve muʿcize-i Süleymānī birle bād-ı şimāl esüp, yaġmur yaġup ṭūfān ḳopduġın ve siñek leşkeri ḫalḳuñ ṭavarların (18) incitdügi ecilden, Süleymān peyġāmber red idüp gidertdügin ve ẕübāb reʾīsine ʿizzet idüp naẓarına getürdügin, (19) yāḳūt-ı aḥmerden taḫt üzerine oturduġın, Süleymān ḥażret-i ʿaleyhi's-selām aña iʿtibār ḳılduġın ve baʿūżdan (20) ẕübābdan ḫaber açup feṭḥi kelām itdügin ẕikr idicek, baʿūż reʾīsi Cercīs'e ġāyet güç gelüp incindi, göñlinde (21) kendü kendüye eyitdi:

[1687] Nemrud'un beynine girerek helak eden Cercîs'in sivri sineğinin Hz. Süleymân'a gelmesi.

[1688] ez-ān cānıb T1, BN: T2'de yok.

[1689] Cercīs T1, BN: T2'de yok.

[1690] buña T1, BN: T2'de yok.

[1691] reʾīs T1, BN: reʾīsi T2

−Ẕübāb ṣınfı ḫod zibilden[1692] ve ʿufūnātdan dürimişdür. Pes ne[1693] lāyıḳdur ki Süleymān gibi mürsel [61b] (1) peyġāmber naẓarına vara. Anuñ mübārek cemālin müşāhede ḳılup göre. Pes baña daḫı lāzım geldi ki cehd idüp Süleymān (2) naẓarına varam, dilden geldükçe devletine duʿā ḳılam[1694], elden geldükçe ḫizmetine yüz sürem kim pādşāh ḫizmetine (3) yüz süren baḫt u devlet ü saʿādet bulup mertebe ḥāṣıl ḳıla.

NAẒM

Her kim ider pādşāhlar ḫizmetin
(4) Devletiyle arturısar ʿizzetin

ʿĀḳil-iseñ pādişāha ḫizmet it
Tā bulasın dilegüñce himmetin

(5) NEṢR

Ḥükemā ḳavlince ol reʾīs-i baʿūż Cercīs, tekvīnü'l-hevāmm Kemāheynūriş'[e] eyitdi:

−Ol Allāh ḥaḳḳıyçun ki seni (6) bize ḥākim ḳılup-durur. Bu żaʿīfı ol Süleymān dergāhına ilet ki ol mürsel peyġāmberüñ yüzin görem, ḫizmetine (7) yüz sürem, diyüp and viricek bilesince alup götürdi, Süleymān dīvānına getürdi. Ez-īn cānıb Süleymān ḥażreti daḫı (8) ol ḥīnde dīvānı ṭaġıdup, ḫalvet-i ḫāṣına girüp, Ḫālıḳ'a ʿibādet iderken tekvīnü'l-hevāmm baʿūż reʾīsi Cercīs (9) ṭaşra ḳoyup, kendü içerü girüp Süleymān'a selām virdi, el ḳavşurup ayaġın[1695] ṭurdı. Süleymān ʿaleyk alup, (10) "Ḫālüñ ne?" diyü ṣordı. Cevāb virüp eyitdi ki:

−Yā Nebiyya'llāh! Men kemīneye zenbūrlar ḥākimin getür, diyü ḥükm itdüñüz idi. (11) Emr-i Süleymānī'ye meʾmūr olup kūh-ı Zenbūristān'a vardum. Ḫidmetüñe melik-i Zenbūristān'ı daʿvet ḳıldum. Cevāb virdi ki: (12)

−Süleymān'dan aḳdem gelen Süleymānlar ki yil felekde taḫtın götürürken, meġārib ü meşārıḳa diledügi yire yitürürken, Ḳāf'dan Ḳāf'a (13) ʿālemi seyrān iderken, gün gibi

[1692] zibilden: zebelden T1, T2, BN

[1693] ne T1, BN: T2'de yok.

[1694] ḳılam T1, T2: ḳılup BN

[1695] ayaġın T1, T2: BN'de yok.

gezüp cihānı devrān iderken, zamān-ıla yol düşüp Nīl ırmaġı kenārında, kūh-ı Billūr (14) eteginde bu Zenbūristān melīkine ki gelürdi. Ḳarşu çıḳup, ʿizzet idüp ḫāk-i pāyıña yüz sürerdüm. Yine Süleymān-ı nebī (15) daḫı kemāl-i luṭfından bize ʿizzet ḳılurdı. Şimdi cihān milkine gelen Süleymān ḫidmetine daʿvet itmek ʿadl ü dādına (16) muvāfıḳ degül. Zīrā ki Zenbūristān çerisi ki vardur. İçlerinde ʿadl ü dād idüp, ẓālimlerin helāk idüp ve maẓlūmlarınuñ (17) dādını istād ḳılup, ġamgīn göñlün şād iden ben melik-i Zenbūram. Pes raʿiyyetlerüm ḳoyup ıraḳ memlekete gitmek, varup (18) Süleymān ḫiẕmetin itmek ġāyet emr-i ʿaẓīmdür. Pādşāh çoban miṣli ve raʿiyyet ḳoyun gibidür. Ḳurd düşmānından (19) ṣaḳınmaḳ gerekdür. Zīrā ki Ḥaḳ Teʿālā Celle Celāluhu her maḫlūḳuñ üzerine kendü cinsinden birisin musallaṭ ḳılup, (20) anlara pādşāh naṣb ider. Niteki deñizdeki maḫlūḳuñ deñiz mālikleri müvekkelleridür ve havā-yı gökde uçucı ḳuşlaruñ melīki (21) Sīmurġ'dur ve yiryüzünde yürüyen ḥayvānātuñ serhengi sebʿi Esed'dür ve ḥayyātuñ yaʿnī ki ejderhālaruñ ve evrenlerüñ [62a] (1) ve ılanlaruñ emīri Şāh-ı Mārān'dur ve ḳarıncalaruñ vādī-yi Neml'de melīki Neml-i Kebīr'dür. Pes ol taḳdīrce biz daḫı melik-i (2) Zenbūristān'uz. Süleymān ḥażretinüñ[1696] maʿlūmıdur ki pādşāhuñ üç ḥāleti vardur: Evvel ḥāleti kendü nefsiyle, ikinci (3) ḥāleti raʿiyyetleriyle, üçünci ḥāleti[1697] Ḥaḳ Teʿālā-y-ıla. Ol her ḥālde ḥażretden meʾmūrdur ol nesneyle ve müntehādur. Üç (4) nesneden evvel ki emr olmışdur: Biri ʿadldür. Zīrā ki Ḥaḳ Teʿālā pādşāhları yaratmadı illā ki ʿadl itmeg-içün. Nitekim (5) Dāvūd peyġāmbere ḫiṭāb ḳılup eyitdi ki, ḳavluhu Teʿālā: يَا دَاوُدُ اِنَّا جَعَلْنَاكَ خَلِيفَةً فِي الْاَرْضِ فَاحْكُمْ بَيْنَ النَّاسِ (6)[1698] بِالْحَقِّ ve bir yirde daḫı buyurur ki, ḳavluhu Teʿālā: اِنَّ اللّٰهَ يَأْمُرُ بِالْعَدْلِ وَالْاِحْسَانِ[1699] sān evvel ʿadldür ve biri iḥ (7)Dünyā pādşāhlarından maḳṣūd olan ve biri إِيتَاء ذِي الْقُرْبَى[1700] ve ol kim nehy olmışdur biri Faḥşā ve biri Münker ve biri Baġī (8) ve bunlardan her bir ḥālüñ bir ayruḳ maʿnīsi vardur ki ol ḥāle münāsibdür. Ammā evvelki[1701] ḥāleti pādşāhuñ kendü nefsiyle (9) olur, ʿadldür ve ʿadl bu mertebede tevḥīd

---

[1696] ḥażretinüñ T1, BN: ḥażretlerinüñ T2

[1697] ḥāleti T1, T2: BN'de yok.

[1698] Ey Dâvûd! Gerçekten biz seni yeryüzünde halife yaptık. İnsanlar arasında hak ile hüküm ver. (Sad, 26)

[1699] Şüphesiz Allāh, adaleti, iyilik yapmayı, emreder. (Nahl, 90)

[1700] Naḫl, 90. âyet kastedilmiştir. "Yakınlara vermek" anlamındadır. Âyetin tam meali şöyledir: Şüphesiz Allah, adaleti, iyilik yapmayı, yakınlara yardım etmeyi emreder; hayâsızlığı, fenalık ve azgınlığı da yasaklar. O, düşünüp tutasınız diye size öğüt veriyor.

[1701] ammā evvelki T1, T2: ammā ki evvel BN

ḥāṣıl itmekdür, kendü nefsine ve iḥsān-ı ferāyiż ḥaḳḳın edā itmekdür ve إِيتَاء ذِي الْقُرْبَى [1702] (10) ḥaḳları ve aʿżāları riʿāyet itmekdür ve nefsiyle ʿadāvet idüp, gönlini murāḳabe itmekdür ve ḫavāṣṣı ẓāhiri bāṭını ṣaḳlamaḳdur. (11) Tā ki her biri neye emr oldı-y-ısa istiʿmāl ide ve andan ki nehy olmışdur menʿ eyleye. Pes Faḥşā efʿālde oldı ve Münker (12) aḳvālde ve Baġī aḥvālde oldı ki şerīʿata lāyıḳ olmaya. Lā-cerem bunlardan ẓulmet ve ḥicāb ve ıraḳlıḳ [olur][1703] ḥāṣıl olur ve ṣıfat-ı (13) ẕemīmeye belürür yalan gibi ve töhmet ve bühtān ve riyā ve fısḳ ve ẓulm daḫı ne kim buña beñzer var-ısa. Ve pādşāh mādem [ki][1704] ḫāṣ pādşāhlıḳ (14) ḥaḳḳ-ıla yirine getürmeye, tamām pādşāhlıġa[1705] iḳdām itmek müyesser olmaz, itse ziyān ider. Belki çoḳ kişiler var ki ḫāṣ pādşāhlıḳ (15) ḥaḳḳın yirine getürebilür. Ammā ʿām pādşāhlıḳ aña ḥāṣıl olmaz. Zīrā ki ol[1706] Ḥaḳ Teʿālā'nuñ nāyibi ve ḫalīfesidür ve[1707] ol (16) peyġambarlıġa tābiʿdür ve andan ʿadllü iş yoḳdur[1708]. Niteki[1709] ḫˇāce ʿaleyhi's-selām buyurdı[1710] ki: انّ فضل عبادالله منزلّتً عقامٌ (17) [1711] عدلٌ رفيقٌ Ḥaḳ Teʿālā ʿādil pādşāh[1712] ṭāʿatını kendü ṭāʿatıyla ve Resūli ṭāʿatıyla bir ṣoluñda ḳıldı ki: اطيعلّاه (18) eden maḳṣūd oldur ki bu muḳaddimPes [1713] و اطيعو الرّسول و اولى الامر منكم Süleymān ḥażretine varup diyesin ki: "Raʿiyyetimüz (19) isüz ḳoyup gidemezüz, inşā'allāh devlet-ile bunda geldügi vaḳtın ḫidmetine yüz sürevüz ve bir daḫı bizi anda iletmekden (20) murād, bal arusı balı ne vech-ile işledügin göreyin dirse ve müseddes

---

[1702] Naḫl, 90. âyet kastedilmiştir. "Yakınlara vermek" anlamındadır. Âyetin tam meali şöyledir: Şüphesiz Allah, adaleti, iyilik yapmayı, yakınlara yardım etmeyi emreder; hayâsızlığı, fenalık ve azgınlığı da yasaklar. O, düşünüp tutasınız diye size öğüt veriyor.

[1703] olur BN: T1 ve T2'de yok.

[1704] ki T2: T1 ve BN'de yok.

[1705] pādşāhlıġa T1, T2: pādşāhlıḳ BN

[1706] ol T1, T2: BN'de yok.

[1707] ve T1, BN: T2'de yok.

[1708] ve andan adllü iş yoḳdur T1, T2: BN'de yok.

[1709] niteki T1, T2:. Nitekim BN

[1710] buyurdı T1, BN: buyurur T2

[1711] Allāh'ın en faziletli kulları önderlik yaparken adil ve yumuşak huylu olanlardır.

[1712] ʿādil pādşāh T1, BN: pādşāh-ı ʿādil T2

[1713] Allāh'a, peygambere ve sizden olan liderlere itaat edin.

köşelü ḫāneleri şehd-i fāyıḳdan ne vech-ile (21) binā ḳılup yaparlar, ol mühendislik ṣanīʿatın añlayayın dirse ol nesneler[1714] Sırru'llāh'dur. Her ne ḳadar Süleymān-ısa devletine [62b] (1) maġrūr olmasun, sır[1715] Ḥaḳḳ'a irmez[1716] ve bal arusı ne ḳadar żaʿīf ve naḥīf böcecük ise anuñ heybetine (2) naẓar itmesün. Ḥaḳ Teʿālā'nuñ ḳudretine, şehd-i fāyıḳuñ leẕẕetine ve bal arusınuñ ṣanʿatına naẓar ḳılsun ve bir daḫı (3) bal arusı şehd-i fāyıḳdan müseddes ḫāneleri ne vech-ile yapduġın görüp ögrenmesin, terk itsün. (4) Ammā ki hüneri [varısa][1717] varup Beytü'l-Muḳaddis'i yapmasına himmet ṭutup, ḫidmet-i Ḥaḳḳ'ı yirine getürmege ḳuşaġın muḥkem baġlayup (5) berk eylesün ve bir daḫı bizüm küstāḫlıġumuza ḳalmasun. Çoḳ ʿömür sürmiş cihān-dīde pīrüz ve neçe[1718] Süleymānlar yüzin (6) görmiş Fertūt duʿācı, faḳīr ü ḥaḳīrdür. Pes Fertūt'uñ ʿaḳlı başında dürüst olmaz, ʿaḳlı az olur. ʿAḳıl (7) azlıġından ziyāde ḫod maraż yoḳdur. Ve daḫı Süleymān ḥażretine bizden selām idüp, mübārek elin öpüp (8) ʿöẕür dileyesin ki biz kemīne varmaduġumuza, ḫāk-i pāyına yüz sürmedügümüze ġażaba gelürse daḫı ḫışm odın luṭf u (9) kerem ṣuyıyla söyündürsün ki dāyim ol ḫışm odun söyündürmeg-ile ʿāḳıbeti maḥmūd ola. Zīrā her kim nefsin yeñer er (10) olur ve ḫışm ehlinüñ ʿömri tīzcek ebter olur. Nitekim dimişlerdür: حدّت ʿāḳıbeti ḫayr ola, tīzligi dimāġından (11)Ve her kim dilerse ki ṣoñı maḥmūd, [1719]المرء تهلكه süre ki Allāh andan rāżı olup ḫalḳ ḫoşnūd ola. Nitekim dimişlerdür: (12) دم على كعظمه الغيظ i Zenbūristān böyle diyüp gelmedi ve -yā Süleymān bin Dāvūd melikPes [1720]تحمد عواقبه gelmedügine daḫı[1721] (13) ḥażretüñden bu vech-ile ʿöẕr[1722] diledi, diyüp sākin olıcaḳ Süleymān ḥażreti ġāyet incindi daḫı dönüp suʾāl (14) itdi ki:

[1714] nesneler T1, T2: nesne BN

[1715] sır T1: sırrı T2, BN

[1716] irmez T1, T2: iremez BN

[1717] varısa BN: T1 ve T2'de yok.

[1718] neçe T1, BN: niçe T2

[1719] Kişinin hiddeti kendisini bitirir.

[1720] Sinirine hakim olanın sonu övgüye layıktır.

[1721] daḫı T1, BN: T2'de yok.

[1722] ʿöẕr T1, BN: ʿöẕür T2

−Yā tekvīn-i hevāmm! Ne ʿaceb söz söylemiş ol melik-i Zenbūristān lāf urup, beyhūde kelimāt eylemiş? Ol (15) ḫod[1723] bir böcek degül mi zenbūr ḳısmından, bu ḳadar ʿömr mü sürer ve[1724] bunca Süleymānlar yüzün mi görür? Bal arusı cinsinden (16) degül midür, diyicek tekvīn-i hevāmm eydür:

−Yā Nebiyya'llāh! Dört ḳısm[1725] maḫlūḳ-ı żaʿīf vardur, dördinüñ daḫı ḥākimleri (17) müvekkel-i ferişteblerdür: Birisi[1726] ḳarıncalar müvekkeli Neml-i Kebīr'dür ve birisi üvez siñekler ḥākimi Hedvāl'dür ve Behyārūş'dur ve biri (18) daḫı çekirge ecnāsı müvekkelidür kim adına Aymānūʾīl ve bir daḫı ılanlar ve ejderhālara ve efāʿīye ve ʿaḳārībe müvekkel (19) olan Şāh-ı Mārān gibi ki bunlaruñ nefḫ-i ūlāya dek ölmesi yoḳdur ervāḥdandur ve her birinüñ ḥükminde tekvīnler vardur (20) ve tekvīnlerüñ ḥükminde reʾīsler vardur ve her birinüñ miḳdārınca mertebesi vardur. Pes bu ervāḥlaruñ ve tekvīnlerüñ ʿömürleri (21) ṭavīldür nefḫ-i ūlāya dek.

NAẒM

Bunları ḫalḳ idicek Ḫallāḳ-ı ʿālem bī-niyāz
Tā ḳıyāmet virdi ʿömri süre devrān gey dırāz

[63a] (1) Līkin anlar daḫı āḫir içiser mevt-i şarāb
Bāḳī Ḥaḳdur k'ol Ḫudādur lā-yemūt u kār-sāz[1727]

DER BEYĀN-I ĀMEDEN-İ REʾĪS-İ BAʿŪŻ BE ḤAŻRET-İ SÜLEYMĀN-I NEBĪ ʿALEYHİ'S-SELĀM[1728]

(2) Ḥükemā ḳavlince ḳaçan ki Süleymān peyġāmber ʿaleyhi's-selām tekvīnü'l-hevāmmdan bu ṣaḥīḥ (3) cevābı işidicek taḥḳīḳ bildi ki Zenbūristān müvekkeli ervāḥdan

[1723] ḫod T1, T2: BN'de yok.

[1724] ve T1, T2: BN'de yok.

[1725] ḳısm T1, BN: ḳısım T2

[1726] birisi T1, T2: biri BN

[1727] kār-sāz T1, BN: kārısāz T2

[1728] Sivri sinek başının Hz. Süleyman (a.s.)'a gelişi hakkında.

imiş. Reʿāyāsın ḳoyup gelmedügine, emrine (4) iṭāʿat itmedügine melūl olıcaḳ, Kemāheynūriş tekvīn duʿā ḳılup eyitdi:

−Yā Nebiyya'llāh! Eger melik-i Zenbūristān (5) gelmedügine melūl olduñuz ise Ḥaḳ ʿalīmdür ki ʿālī ḥażretüñüzi görmege ġāyet müştāḳ-ı ʿaẓīmdür. İn-şā'allāhu (6) Teʿālā yel[1729] taḫtuñı götürüp Zenbūristān ṭaġına yitüricek naẓaruña gelecekdür, ḫiẕmetüñe yüz sürüp devletüñe duʿā (7) ḳılacaḳdur. Velī bu dem bal arusı balı ne vech-ile yapduġını görmek isterseñ, her yirde bal arusı çoḳ; (8) naẓaruña getürdüp emr eyle, bal yapsunlar ve çiçeklerden leẕẕet alup çāşni ḳapsunlar, teferrüc eyle, diyicek[1730] Süleymān (9) peyġāmber ʿaleyhi's-selām işidüp sözin müvecceh gördi. Andan Āṣaf bin Berḫıyā'ya buyurdı ki Mekke şehrinüñ keṯudāsı (10) ʿAbdu'l-Muʿazz'a emr ide, kendü ḳovanı arularından birisin naẓarına getüre. Āṣaf daḫı yirinden ḳalḳup, ndan . Aḳıldı (11), diyüp duʿā سَمِعْنَا[1731] Kemāheynūriş tekvīnü'l-hevāmm duʿā ḳılup eyitdi ki:

−Yā Nebiyya'llāh! Egerçi Zenbūristān reʾīsin getürmedüm-ise (12) baʿūż şınfı reʾīs[1732] benümle bile geldi, ʿālī ḥażretüñi ziyāret ve ḫiẕmetüñe yüz süriyüp, emrüñe meʾmūr olup iṭāʿat itmek (13) ister, edebinden ṭaşrada, ḳapu işiginde ṭurur ki içerü girmege icāzet ister, diyicek Süleymān peyġāmber ʿaleyhi's-selām (14) kendü iḫtiyārıyla [1733] geldügine şād olup icāzet virdi. Tekvīn ṭaşra çıḳup, ḫaber idüp daḫı alup, içerü Süleymān (15) naẓarına givirdi[1734]. Çün reʾīs-i baʿūż dergāhdan ḳanad açup, uçup içerü ki girdi, naẓar ḳılup Süleymān'uñ mübārek (16) cemālin ki gördi. Pāy-i taḫta inüp ḳonup[1735] aġzından ʿaşfur

---

[1729] yel T1, T2: yil BN

[1730] diyicek T1, BN: deyicek T2

[1731] Bakara, 285. âyet kastedilmektedir. Âyetin tam meali şöyledir: Peygamber, Rabbinden kendisine indirilene iman etti, mü'minler de (iman ettiler) Her biri; Allah'a, meleklerine, kitaplarına ve peygamberlerine iman ettiler ve şöyle dediler: "Onun peygamberlerinden hiçbirini (diğerinden) ayırt etmeyiz." Şöyle de dediler: "İşittik ve itaat ettik. Ey Rabbimiz! Senden bağışlama dileriz. Sonunda dönüş yalnız sanadır."

[1732] reʾīs T1, T2: reʾīsi BN

[1733] kendü iḫtiyārıyla BN: iḫtiyār-ıla T1, T2

[1734] givirdi T1, T2: givürdi BN

[1735] ḳonup T1, T2: BN'de yok.

toḫmı gibi bir dāne toḫm ḳoyup, ḳıçın dönüp, yüriyüp, naẓarına ḳarşu (17) baş ḳaldurup, baʿūż dilince bir vech-ile duʿā ḳılup eyitdi ki:

NAẒM

İy Nebiyya'llāh Süleymān v'ey Ḥaḳuñ peyġāmberi[1736]
(18) Ḥaḳ Ḫudānuñ Ḥaḳḳı ḫoş ṭut her baʿūż-ı miḍṭarı[1737]

Tā ḳıyāmet devletiyle pāydār ol sürʿömür
ʿAvn-ı Ḥaḳḳ u muʿcizāt-ıla żabṭ ḳıl her kişveri

(19) DER BEYĀN-I SEBEB-İ ḪİLḲAT-İ ẒUBĀB BAʿŪŻ[1738]

Ḥükemā ḳavlince baʿūż reʾīs tekvīni[1739] Behyārūş tekvīn ḥāl dilince bu vech-ile duʿā (20) ḳılıcaḳ Süleymān peyġāmber ʿaleyhi's-selām naẓar ḳılup gördi. Ḫilḳatı pīl-heyʾet, cüssede keklik yumurdasınca ola bir baʿūż. (21) Velākin ḳanadınuñ biri şikest olmış. Velī rengi muṭlaḳ yeşil zümürrüde beñzer ve ḳanadları yāḳūt-ı aḥmer gibi ḳızıl. Velīkin [63b] (1) başı anuñ daḫı yılduz böcegi gibi żiyāʾ virür. Andan Süleymān peyġāmber ʿaleyhi's-selām suvāl itdi ki:

−Yā baʿūż reʾīs! (2) İsmüñ nedür ve bu getürdügüñ toḫmuñ ḫāṣṣası nedür ve ne ḫizmetde, sen baña ḫaber vir, diyicek duʿā ḳılup dilince (3) eyitdi:

−Yā Nebiyya'llāh! Baʿūż ṣınfın Allāh Teʿālā ḫalḳ idelden iẕn-i Rabbānī birle anlaruñ reʾīsiyem, ismüme[1740] Behyārūş dirler (4) ve ol toḫm ki naẓaruña getürdüm Hindūstān[1741] sāḥilinde olur, ḳırḳ yapraḳlu güle beñzer bir çiçegüñ[1742] toḫmıdur. (5) Beytü'l-Muḳaddis bāġına diküñ ki cennet güli gibi rāyiḥa virür çiçek bitüre, diyüp duʿā itdi. Andan

[1736] peyġāmberi BN: peyġāmberini T1, T2

[1737] mażṭarı BN: mażṭarını T1, T2

[1738] Sivri sineğin yaradılışının sebeppleri hakkında.

[1739] reʾīs tekvīni T1, T2: reʾīsi tekvīn BN

[1740] ismüme T1, T2: ismüm BN

[1741] Hindūstān T1, T2: Hindistān BN

[1742] çiçegüñ T1, T2: çiçek BN

Süleymān-ı nebī ʿaleyhi’s-selām (6) buyurdı ki baʿūż reʾīsi[1743] getürdügi toḫmı alup ḫazīnede ṣaḳladılar daḫı baş ḳaldurup ṣordı ki: (7)

−Yā baʿūż reʾīs[1744] tekvīn-i Behyārūş! Ḫaber vir bize ki Allāh Teʿālā baʿūż ṣınfın neden yaratdı? Cevāb virüp eyitdi: (8)

−Yā Nebiyya’llāh! Allāh Teʿālā Celle Celāluhu Cānn ḳavmini ve Bun[1745] ḳavmini yaratmadın, Ṣaḫr-ı Nār’ı āteşden dürütmedin, niçe biñ yıldan öñürdi (9) cihān sarāyında bir dābbe yaratdı. Velī anuñ bigi dābbe ki maġribde ṭursa maşrıḳda ve maşrıḳda ṭursa maġribde görinürdi. (10) Bu dābbe niçe yüz yıl rubʿ-ı meskūn ʿāleminde gezüp yürüdi ve kendü mānendi bir dābbe göremedi, rūy-ı zemīn (11) otlaḳların otlayup yürürdi[1746], dilince Allāh’ı ẕikr iderdi[1747]. Bir niçe yüz yıldan[1748] cihān sarāyın isüz[1749] görüp[1750], kendünüñ (12) ḳadd u ḳāmetine, ṣalābetine ve ʿömrine ġırre[1751] olup, yidügi niʿmetüñ şükrin bilmeyüp, dilince Allāh’ı tesbīḥ ḳılmayup daḫı ʿāṣī oldı. (13) Ol Ḫallāḳ-ı ʿālem, Cebbār-ı aʿẓam diledi kim buña miḳdārın bildüre, ol ʿaẓīm dābbeyi eżʿaf-ı maḫlūḳ-ıla öldüre. Pes bir (14) gün bu dābbe Nīl kenārında, Ḥabeş vilāyetinde otlar-iken ve Nīl’den ṣu içer-iken gök yüzine baş ḳaldurup [baḳdı][1752], felek yüzin (15) seyrān iderken üzerine bulut gölgesi düşdügine incindi ve ṣucıdı. Buluda yirden ḥamle ḳılup, göz diküp aġız (16) açdı ve aġzından köpükler ṣaçdı. Ol köpük düşdügi yirden Allāh Teʿālā ḳudretiyle bir ḳara aġaç bitürdi, az gün (17) içinde köklendi, budaḳlandı, ṭallar atup yapraḳlandı. Velī eyle yüksek oldı ki maġribden baḳsañ maşrıḳda görünürdi[1753] (18) ve maşrıḳdan baḳsañ maġribde

---

[1743] reʾīsi T1, BN: reʾīs T2

[1744] reʾīs T1, T2: reʾīsi BN

[1745] Bun T1, T2: Bin BN

[1746] yürürdi T1, BN: yürür-idi T2

[1747] iderdi T1, BN: ider-idi T2

[1748] yıldan T1, T2: yıl BN

[1749] isüz T1, BN: isiz T2

[1750] isüz görüp T1, T2: görüp isüz BN

[1751] ġırre T1, T2: ġarre BN

[1752] baḳdı BN: T1 ve T2’de yok.

[1753] görünürdi T1, BN: görünür-idi T2

görinürdi. Ḥaḳḳ'uñ ḳudreti birle, bu ḳara aġacuñ yemişi yirine, saḳalaruñ meşki gibi (19) ḳozaḳlar bitüp, içinde sivri siñekler dürüdi. Çünki bunlar ḳanadlanup uçmaġa yaḳīn oldı-y-ısa, Allāh Teʿālā'nuñ emriyle (20) ol ʿaẓīm dābbe[1754] ki muṭlaḳ yil şūretinde-y-idi. Maġrib ṭarafında, baḥr-ı Muḥīṭ kenārında otlar-iken, baş ḳaldurup maşrıḳ (21) ṭarafında ḳara aġaç ḳaraltusını gördi, ḳaḳınc-ıla sürüp ki geldi, bu aġaca naẓar ḳıldı, ḳaraltusı kendüye güç gelüp **[64a]** (1) anuñ gibi ulu aġaca omuz urup, kög-ile, budaġ-ıla yire yıḳdı. Aġaç yıḳılıcaḳ, Allāhu ekber ol ḳavaḳda (2) olan siñeklerü, ḫışımlu ḳara bulut gibi bir bir[1755] çıḳup daḫı bu ḳara ṭaġ gibi pīl-heyʾet daḫı[1756] dābbenüñ üzerine ṭuman (3) çöker gibi ol nihāyeti yoḳ sivri siñek ʿaskeri çökerler. Her bir siñek gevdesiñüñ her bir ḳılı dibine ḫorṭūmların, (4) ḳudret nīşterlerin urup, meşāmmı yirinden ḳan çekdiler, yüzüne gözüne üşdüler, az gün içinde etin derisin (5) yiyüp, ḳarnın deşdiler. Ḥaḳ Teʿālā'nuñ ḳudretiyle ol żaʿīf maḫlūḳāt ve ol naḥīf cānavarlar, ol laʿīn kāfirüñ, (6) ḫodbīn cābirüñ üzerine üşüp helāk ḳıldılar. Tā ki ʿāḳiller görüp bileler ki ʿālemi yoḳdan var iden Allāh Ḳādir'dür (7) ki pīl-heyʾet[1757] ḫalḳı, peşşeveş żaʿīfler elinde helāk itdürmege ḳādirdür. Nitekim Kelām-ı Tevḥīd'inde ve Kitāb-ı Temcīd'inde (8) gelür ki: وَهُوَ عَلٰى كُلِّ شَيْءٍ قَدِيرٌ[1758]

NAẒM

Ḳādir ol ki ḳudretidür bī-ḥisāb u bī-şümār
(9) Tā ki Ṣāniʿ ṣunʿı ola ḫalḳ içinde āşikār

Ger[1759] dilerse peşşeye Nemrūd maġzın yidürür
Ebrehe pīlin dilerse ebābīl ider tārmār

[1754] dābbe T1, T2: BN'de yok.

[1755] bir T1, BN: yir T2

[1756] daḫı T1, T2: BN'de yok.

[1757] heyʾet BN: heyyet T1, T2

[1758] O, her şeye hakkıyla gücü yetendir (Mülk, 1)

[1759] ger T1: eger T2, BN

(10) NEŞR

Ḥükemā ḳavlince sivri siñekler reʾīs[i][1760] Cercīs bu vech-ile ḫaber viricek, Süleymān peyġāmber ʿaleyhiʾs-selām (11) bildi ki sivri siñek ibtidādan yaradılmış ve pīl ḫilḳatinde olduġına sebeb ne-y-imiş ve pīl üyezden ḳaçduġına (12) ḥikmet ne-y-imiş. Andan Süleymān peyġāmber ḫazīnedāra ḥükm itdi, aḳ billūrdan bir ḥoḳḳa getürdiler. Muḳaddem gelen ẕübāb (13) reʾīsi Hedvāl[1761] altı yanında ol billūr ḥoḳḳa[1762] ḳodılar daḫı Süleymān nebī ḥükm itdi ki baʿūż reʾīsi Cercīs geçüp (14) otura, baʿūż reʾīsi[1763] daḫı naẓar ḳılup ḳara siñekler reʾīsi Hedvāl'i[1764] gördi ki ḳızıl yāḳūt-ı aḥmerī ḳıymeti cihān deger (15) cevherī üzerinde naẓar-ı Süleymānī'ye ḳarşu oturmış, kendünüñ geldügini görüp günileyüp ḥasedden ʿaḳlın yitürmiş. (16) Pes bu sivri siñekler reʾīsi incinüp eyitdi ki:

−Yā Süleymān-ı zamān! Bizüm bu ḥarīş ẕübāb reʾīsinüñ alt yanında degüldür (17) illā üst yanındadur ki baʿūż ṣınfı ẕübāb cinsinden cihān sarāyına muḳaddem gelmişdür ve bir daḫı bu ki Ḫalīlüʾr-Raḥmānuñ (18) ṣallaʾllāhu ʿaleyhi veʾs-sellem düşmeni Nemrūdʾu[1765] helāk iden bizüm ṣınfumuzdur[1766]. Ol siñek ki Nemrūdʾuñ maġzın yimişdür aña Cercīs (19) dirler. ʿAleʾl-ḫuşūş ki Nūḥ-ı nebī naẓarına irmişem ve anuñ ḫayr duʿāsın alup ḫiẕmetine yüz sürmişem. Ve andan ṣoñra (20) Ḫalīlüʾr-Raḥmān naẓarına varmışam, mübārek cemālin müşāhede idüp görmişem[1767]. Ṭūfān-ı Nūḥʾdan ṣoñra Nūḥ-ı nebīnüñ ʿaleyhiʾs-selām (21) emriyle Tennūr-ı ġara varmışam, Nemrūd zamānında, İbrāhīm peyġāmberüñ ʿaleyhiʾs-selām anası maġaraya gelüp ṭurduġın, **[64b]** (1) Ḥaḳ Teʿālā Celle Celāluhu uçmaḳdan ḥūrīler gönderüp, gelüp İbrāhīmʾe ḫiẕmet itdüklerin gözümle görmişem. Andan (2) Ḫalīlüʾr-Raḥmānʾuñ maġarada büyüyüp, Nemrūdʾı ḥaḳ dīne daʿvet

---

[1760] reʾīsi BN: reʾīs T1, T2

[1761] Hedvāl BN: Hedīb T1, T2

[1762] ḥoḳḳa T1, T2: ḥoḳḳayı BN

[1763] reʾīsi T1, BN: reʾīs T2

[1764] Hedvāl'i BN: Cercīs T1, T2

[1765] Nemrūd T1, BN: Nemrūdʾu T2

[1766] ṣınfumuzdur T1: ṣınfumuzdan T2; cinsümüzdür BN

[1767] andan ṣoñra Ḫalīlüʾr-Raḥmān naẓarına varmışam, mübārek cemālin müşāhede idüp görmişem T1, T2: BN'de yok.

itdügini gördüm. Andan sivri siñekler leşkerini (3) Ḥaḳ Teʿālā Nemrūd'a gönderüp çerisiyle ceng idüp daġıtduḳların, ol ʿāṣī kāfirlerüñ beynisin yiyüp, helāk (4) itdüklerin gördüm. Ve daḫı yā Süleymān-ı zamān, ol siñek ki nīm-ten idi ve adına Cercīs dirler. Nemrūd'uñ maġzını (5) yiyüp ḫāk iden, emr-i Rabbānī birle ol laʿīni[1768] helāk iden siñek benüm ḥükmümdedür. Eyle olsa revā mıdur ki, ẕübāb reʾīsinüñ (6) altı yanında oturam.

NAẒM

Dergehüñde ne ki var ḫayl ü ḥaşem biñ bir ümem
Mertebede bir degüldür cümle eşyā bīş ü kem

(7) Her birinüñ meskeni vardur muʿayyen şāh bilür
Baʿżı ḥākim baʿżı maḥkūm o melikdür[1769] bu ḫadem

Bir degüldür nehr ü baḥrdur dürr ü gevher ya ṣadef
(8) Bir degüldür ḫalḳ-ı ʿālem var tefāvut şāha hem

Pes niçün dergāhuñ içre olmaya ḳadrüm benüm
Üsti yanumda otura ṭāmiʿ ḥarīṣ ehl-i sitem

(9) NEŞR

Ḥükemā ḳavlince ḳaçan ki[1770] baʿūż reʾīs Behyārūş tekvīn böyle diyicek Süleymān peyġāmber ʿaleyhi's-selām el-hevāmm tekvīni (10) Kemāheynūriş'dir suʾāl idüp Behyārūş'uñ sözinüñ ṣıdḳını ki bildi, baʿūż ṣınfınuñ tekvīn-idügin ki (11) şehādet itdi. Andan Behyārūş'a ʿizzet ḳılup, ẕübāb ṣınfınuñ tekvīni Hedvāl'iñ üstün yanına geçüp, (12) ḥürmet ḳıldı[1771] daḫı buyurdı ki Nūḥ peyġāmber naẓarına nice irdügin ve Ḫalīlü'r-Raḥmān[1772] naẓarına ne vech-ile (13) irdügin ve Ḫalīlü'r-Raḥmān nemrūdına ne vech-ile daʿvet itdügin ve baʿūż cündi Nemrūd leşkerin ne vech-ile ṣıduġın (14) ḫaber vir işidelüm,

---

[1768] laʿīni T1, BN: laʿīn T2

[1769] melikdür T2, BN: melikedür T1

[1770] ki T1, BN: kim T2

[1771] ḳıldı T1, T2: itdi BN

[1772] Ḫalīlü'r-Raḥmān T1, T2: Ḫalīlü'r-Raḥmān'uñ BN

diyicek ve baʿūż cündi reʾīs Behyārūş tekvīn, Süleymān'uñ devām-ı devletine duʿā ḳılup eyitdi ki: (15)

−Yā Nebiyya'llāh! Ol zamān ki Allāh Teʿālā ben żaʿīfı ki yaratdı. Nūḥ-ı nebī zamānıydı[1773] ʿaleyhi's-selām Ṭūfān-ı Nūḥ olıcaḳ (16) Allāh'uñ emriyle biñ bir ümmetüñ her birisinden, uşaġından irisinden birer cüft[1774] alup gemiye ki ḳoydı, ẕübāb ṣınfından (17) bu żaʿīfı bir niçe cinsiyle bile alup istedi[1775] ki gemi içinde ḥıfẓ ide. Dilümüzce ḥālümüz ol mürsel peyġāmbere (18) añlatduḳ. Eyitdük ki:

−Yā Nebiyya'llāh! Bizüm vücūdumuz żaʿīfdur ḫilḳatümüz naḥīfdur, biz bu gemide deñiz havāsına döyemezüz, (19) helāk oluruz, diyicek dilümüzce cevāb virüp eyitdi ki:

−Yā ẕübāb ṣınfı! Ġam yimeñ ki Allāh Teʿālā'ya sizüñçün duʿā (20) ideyin, size bir ʿömr-i ṭavīl virsün ki bu żaʿīflıġ-ıla bu naḥīflıġ-ıla ta nefḫ-i ūlāya dek ʿömrüñüz ṭavīl ola. Ẕübāb (21) ṣınfınuñ tekvīnine muʿāvenet idesiz ve niçe mürsel peyġāmberler yüzin göresiz ve daḫı benüm ʿömrüm āḫir olduġı [65a] (1) tārīḫden iki biñ yüz yitmiş[1776] üç yıl daḫı iki ay on dört gün geçince, cihān sarāyına bir mürsel (2) peyġāmber gele, adı Süleymān bin Dāvūd ola, bir biñ bir ümmet emrine musaḫḫar ola ve cemīʿ yaradılmışuñ dillerin bile. (3) Yil taḫtın felekde götüre. Gāh ġarba gāh şarḳa yitüre. Anuñ zamānına kim iresiz. Ben Nūḥ peyġāmber aġzından aña (4) selām degüresiz, diyüp ʿālī ḥażretüñe selām itdi.

NAẒM

Men[1777] żaʿīf ü dāʿīyem kemter begüm
(5) Cümle ḫalḳuñ gey żaʿīfı ebter begüm

Ḥaḳḳa minnet k'oldurur Rabbü'l-Enām
Virdi ʿömr-i rūzigār u ṣubḥ u şām

[1773] zamānıydı T1, BN: zamānı-y-ıdı T2

[1774] cüft T1, T2: cift BN

[1775] istedi T1, T2: BN'de yok.

[1776] yitmiş T1: yetmiş T2, BN

[1777] men T1, T2: ben BN

(6) Ḥażret-i Nūḥ itdi+ise[1778] ḫayr duʿā
Emr-i Ḥaḳḳa virdügiyçün ben rıżā

Ḥaḳ Teʿālā ʿömrümi itdi ziyād
(7) Sürmişem ʿömri olup ʿālemde şād

Ol ḳadar virdi ʿömür ki Kirdgār
Ḫiẓmetüñe⌣irgürdi āḫir rūzgār

(8) Niçe mürseller yüzin gördüm begüm
Ḥaḳḳa minnet ṭapuña irdüm begüm

Böyle diyüp ol üyez serhengi pes
(9) Oldı sākin vir ṣalavāt ḫoş nefes

NEŞR

Ḥükemā ḳavlince Süleymān peyġāmber ʿaleyhi's-selām , Nūḥ nebī selāmın (10) işidüp, yirinden[1779] ṭurıgelüp ʿizzet-ile ʿaleyk aldı, iyāde iʿtibār u ʿizzet ḳıldı. Andan yine yirine oturdı (11) daḫı eyitdi:

−Yā muʿāvin-i tekvīnü'l-hevāmm! Mübārek ismüñ nedür, söylegil ve İbrāhīm peyġāmber[1780] ʿaleyhi's-selām naẓarına (12) niçe[1781] irdüñ ve bu peşşe-i żaʿīf Nemrūd-ı laʿīn helāk itdügin nice gördüñ, Ḥaḳḳ'ına şehādet eyle diñleyelüm, (13) sözüñ ṣıḥḥatın ney-ise añlayalum, diyicek ol hevāmm tekvīn aʿvānı Behyārūş tekvīn duʿā ḳılup eyitdi ki: (14)

[1778] itdi-ise: itdiyse BN: itdinse T1, T2

[1779] yirinden T1, BN: yerinden T2

[1780] peyġāmber T1, T2: BN'de yok.

[1781] niçe T1: nice T2; ne vech-ile BN

−Yā Nebiyya'llāh! Benüm adum Behyārūş'dur. Çünki Nūḥ peyġāmber ʿaleyhi's-selām bizi naẓarına getürüp gemisine ki ḳoydı, (15) bir bāḳıllāyı[1782] oyup bizi içine ḳodı, Ṭūfān-ı Nūḥ geçince bāḳıllā içinde ṭurduḳ. Andan ṭūfān ki defʿ olup (16) Nūḥ gemisi ki ʿArafāt'a çıḳdı, cemīʿ gemide olan ḫalḳı ki çıḳarup āzād itdi ve bizi daḫı bāḳıllādan çıḳarup (17) naẓarına getürüp eyitdi ki:

−Yā Behyārūş! Egerçi ki ẕübāb baʿūż ṣınfını cemʿ[1783] idüp gemiye ḳoymaḳ lāzım degildi. (18) Zīrā ki sizüñ ṣınfuñuz ʿufūnātdan ve ḥubūbātdan dürürler. Velī sizleri daḫı ḥıfẓ itdügüm budur ki biñ bir ümmetden (19) gemim içinde buluna ve benüm ḫayr duʿām birle ʿömrüñüz ṭavīl olup Ḫalīlü'r-Raḥmān devrine ve Süleymān zamānına[1784] irdügi [vaḳtın][1785] (20) biline, diyüp bizi āzād idicek ḫiẕmetine yüz sürüp eyitdik ki:

−Yā Nūḥ Nebiyya'llāh! ʿĀlī ḥażretüñden temennāmuz (21) budur ki insān dilin fehm idüp bilevüz tā kim naẓarına varduġumuz peyġāmberler-ile[1786] insān dilin bilüp kelimāt **[65b]** (1) ḳılavuz, diyicek Nūḥ nebī ʿaleyhi's-selām el getürüp, bizümçün Allāh Teʿālā ḥażretine duʿā ḳıldı. Duʿāsı (2) müstecāb olup, Allāh Teʿālā bizlere insān dilin fehm itdürdi. Andan Nūḥ'uñ duʿāsın alup gitdük, (3) gelüp İbrāhīm peyġāmber [ʿaleyhi's-selām][1787] vücūda gelecegi Tennūr-ı ġara gelüp yitdük tā ki İbrāhīm nebī ʿaleyhi's-selām dünyāya (4) gelinceye dek ol maġarada muḳīm olup ḳalduḳ, diyicek[1788] Süleymān peyġāmber ʿaleyhi's-selām yine suʾāl itdi:

−Yā peşşeler (5) reʾīsi Behyārūş! Ḫaber vir bize ki İbrāhīm peyġāmber[1789] ʿaleyhi's-selām nice dünyāya geldi ve Nemrūd-ıla n'eyleyüp n'itdi (6) ve bu baʿūż reʾīsi Behyārūş neden

---

[1782] bāḳıllāyı T1, BN: baḳlayı T2

[1783] cemʿ T1, BN: cemīʿ T2

[1784] zamānına T1, T2: naẓarına BN

[1785] vaḳtın BN: T1 ve T2'de yok.

[1786] peyġāmberler-ile T1, T2: peyġāmberle BN

[1787] ʿaleyhi's-selām BN: T1 ve T2'de yok.

[1788] diyicek T1, BN: deyicek T2

[1789] peyġāmber T1, T2: BN'de yok.

durdı ve Nemrūd'uñ maġzın nice yidi, bize ḥikāyet eyle, diyicek[1790] duʿā ḳılup (7) eyitdi ki:

−Yā Nebiyya'llāh! Çünki Nūḥ nebīnüñ ʿaleyhi's-selām ḫayr duʿāsın ki aldum. Andan men[1791] żaʿīfa eyitdi ki: Yā[1792] ẕübāb, (8) saña lāzım gelen budur ki ḳuds-i mübārege yaḳīn yirde[1793], Rūḥa[1794] şehri benüm vaṭan ṭutduġum yirde[1795] bir maġara vardur (9) İbrāhīm-nām bir mürsel peyġāmber dünyāya gelse gerek, Nemrūd-ı laʿīn-nām [bir][1796] kimseyle[1797] ceng ü cidāl ḳılsa[1798] gerek ve ol (10) cābir Nemrūd'uñ ölümi bir sivri siñek elinde olsa gerek. Pes varup ol ġarda muḳīm olasız, dilüñüzce (11) Allāh Teʿālā'yı ẕikr idesiz. Vaḳti ki İbrāhīm peyġāmber ḥażret-i ʿaleyhi's-selām dünyāya gelmelü ola. Size bir Nesr-i Ṭāyir (12) ulusı gelüp ḫaber vire. Velī çünki İbrāhīm peyġāmberüñ ʿaleyhi's-selām mübārek yüzin göresiz, benden (13) aña selām virüp vaṣiyyetüm yirine yitüresiz, diyüp dönüp vaṣiyyet kim itdi. Daḫı icāzet alup ʿArafāt (14) ṭaġına uçup gitdük, gelüp Tennūr-ı maġaraya yitdük. Çün maġara içine girdük, bir yarasayla āşınālıḳ kesb (15) idüp ḳonşulığında bile ṭurduḳ. Egerçi kim [yā][1799] Süleymān-ı zamān, yarasayla ẕübāb arasında ʿadāvet-i ḳadīme (16) vardur. Zīrā ki yarasanuñ ġıdāsı siñekdür ve ḥuffāşdan ẕübāb iḥtirāz itmek gerekdür, diyicek Süleymān (17) ḥażret-i ʿaleyhi's-selām eyitdi ki, nice cevāb virdi ki:

−Yā Nebiyya'llāh! Ḥuffāşa ʿādet budur ki her gün (18) gün ṭolunı yürürken çıḳar ve rızḳın ṭaleb ider ve ḳanda ki sivri siñek eline girse ṭutar ve sivri siñek (19) ḥayvānātuñ ḳanın ṣorucıdur. Vaḳti ki aḫşām olsa baʿūż cinsi cündiyle ḳara bulut gibi ālāylar bağlayup (20)

[1790] diyicek T1, BN: deyicek T2

[1791] men T1, T2: ben BN

[1792] yā T1, BN: T2'de yok.

[1793] yirde T1, BN: yerde T2

[1794] Rūḥa T2, BN: Rūçe T1

[1795] yirde T1, BN: yerde T2

[1796] bir BN: T1 ve T2'de yok.

[1797] kimseyle T1: kimse-y-ile T2; kimesneyle BN

[1798] ceng ü cidāl ḳılsa T1, T2: ceng itse BN

[1799] yā BN: T1 ve T2'de yok.

ḥayvānātı incitmege giderler. Pes ḥuffāş daḫı aḫşām olduġın ki görürler, siñek ālāyına ḳanad açup girürler, (21) naṣīb olanını yirler. Ol gice tā ṣabāḥdan aḫşāma dek ḳanāʿat idüp rızḳuñ şükrin dirler ki eger insān [66a] (1) ya ḥayvān ya behāyim ḥāllü ḥālince ḫizmeti Ḥaḳḳ'adur mülāzım[1800] ve dillü dilince Rabb'ini fikr ider dāyim. Zīrā ki (2) yā Nebiyya'llāh, her ẕerrenüñ ve on sekiz biñ ʿālemüñ miḳdārlu miḳdārınca Ḥaḳ Teʿālā'ya ṭāʿat u[1801] ʿibādetleri vardır, (3) ʿibādetden ḫālī degüllerdür, ʿubūd-ı ʿubūdiyyetinde [hep][1802] müstaġraḳlardur. Ger[1803] bir ẕerreyi ayırsañ ol ḳadar ḥamd u ṣenā ve (4) tesbīḥ ü duʿā, ṣalavāt u tekbīr vardur. İçindeki ḥadd u ḥisāba gelmez سماوات ارضين وما فيها من الثّقلين و (6)والانس و الملك و الحيوان والوحوش و الطّيور و السّباع والنّخل والذّباب والعناكب والذّرّات (5).ای من الجنّ ذرّه الزّرار والبهاء[1804] Cümlesi Allāh Teʿālā'ya ʿābid ü sācid, muṭīʿ ü münḳāddur. وَاِنْ مِنْ شَيْءٍ اِلَّا يُسَبِّحُ بِحَمْدِه (7) وَلٰكِنْ لَا تَفْقَهُونَ تَسْبِيحَهُمْ[1805]

NAẒM

Biñ bir ümmet ne ki varsa[1806] ʿālem içre kām-yāb
İns ü cinn ü vaḥş u ṭayr u mūr u māhı yā ẕübāb

(8) Dillerince Ḫālıḳa tesbīḥ iderler ṣubḥ u şām
Dergeh-i Ḥaḳda duʿāsı tā kim ola müstecāb

NEŞR

−Yā Nebiyya'llāh! Çünki ol (9) maġara içindeki yarasalaruñ ulusı ḳatında vaṭan ṭutmış-ıdum, ol cihetden beni incitmeyüp sāyesinde ḫoş geçürdüm[1807]. (10) Bir gün baña ḥāl dilince eyitdi:

[1800] Ḥaḳḳ'a mülāzımdur BN: Ḥaḳḳ'adur mülāzım T1, T2

[1801] ṭāʿat u T1, T2: BN'de yok.

[1802] hep BN: T1 ve T2'de yok.

[1803] ger T1: eger T2, BN

[1804] Gökler ve yerler ve içindeki cinler, insanlar, melek, hayvan, vahşi ve yırtıcı kuşlar, arı, sinek, örümcek ve atomlar, toz zerrecikleri, karıncadan küçük herşey; bunların tamamı Allāhu Teʿālā'ya kuldur.

[1805] Her şey O'nu hamd ile tespih eder. Ancak, siz onların tespihlerini anlamazsınız. (İsrâ, 44)

[1806] varsa T1, BN: var-ısa T2

[1807] geçerdüm BN: geçürdüm T1, T2

−Yā baʿūż ṣınfı! Egerçi ki bizüm ṣınfumuzla senüñ cinsüñ arasında ʿadāvet-i (11) ebedī vardur. Velākin ne ḳadar ki ben saña ḳaṣd itdümse bir belāya giriftār oldum, kendümi ṭaşa, dīvāra urup (12) miḳdārum bildüm, añladum ki sende bir naẓar vardur. Zīrā ki görürem, hīç yirüñden ḥareket ve maġaradan çıḳup ḥayvānāt (13) ḳanın içmege cürʾet itmezsin. İllā ki ḳanāʿat-ıla, riyāżatla ʿömür geçürürsin. Şöyle beñzer ki Ḥaḳḳ'a tevekkül ḳılup-durursın. (14) Nitekim dimişlerdür:diyicek men żaʿīf daḫı ,[1808]وَتَوَكَّلْ عَلَى اللّٰهِ يكفيك cevāb virdüm ki:

−Yā ḥuffāş[1809] reʾīsi ve iy (15) ḥāl ehli mūnis! Çünki zibilden düridüm, gözüm açup cihānı ki gördüm, bildüm ki evvelüm cīfedür ki andan (16) düridüm. Andan cinsüme naẓar itdüm, gördüm ki bunlaruñ ʿādeti ḥayvānāt incitmek ve ḳanların içüp cān acıtmaḳ ve ʿāleme[1810] (17) daḫı naẓar itdüm gördüm ki ʿömür fānī elli güne varmaz ʿömrümüñ zamānı. Pes kendüʾzümi ḥırṣ u ṭamaʿlardan (18) çekdüm, maḳām-ı ʿuzletde, künc-i ḫalvetde diz çökdüm. Çünki[1811] beni bu ḳadar żaʿf-ıla ḫalḳ iden pādşāh ki ḳudret-i ber-kemālin (19) iẓhār itmeg-içün bir żerre deñlü baş virdi ve başumda iki görür göz virdi ki ʿāleme naẓar iderem ve burun virdi ḳoḳu (20) aluram ve dimāġumuñ öñünde ḥıfẓ ḳuvvetin ḳodı ve ortasında fikr-i āḫirinde żikr ḳodı ve ġıdām girecek (21) boġaz virdi ve żikr-i Ḥaḳḳ'ı edā itmege dil-ile āvāz virdi ve ġāyiṭüm defʿ olacaḳ maḳʿad virdi ve ḳarın ve içegi [66b] (1) ve süñügüm yaratdı. Pes bildüm ki beni böyle ḫalḳ iden Allāh birdür ve her yerde[1812] ḥāżırdur. Pes ben nebī bilelden Allāh Teʿālāʾya (2) dāyim münācāt ḳılup dilümce eydürem ki:

−İy pādşāhlar pādşāhı! Sen şol ḳādirsin ki her neyi ki dilerseñ (3) yaradursın ve Baṣīrʾsin ki ḳarañu gicenüñ ḳarañulıġında baʿūżuñ ḳanadın açduġını görürsin ve ṭamarlarınuñ (4) etinde baġlanduġı yiri ve incecük süñükleri içinde iligini ki ḳudretüñ birle yaratduñ bilürsin, diyüp (5) münācāt iderem. Fuṣaḥā-i ʿArab dimişdür ki:

[1808] Ahzab, 3. âyet kastedilmiştir. Âyetin tam meali şöyledir: Allah'a tevekkül et, vekil olarak Allah yeter.

[1809] ḥuffāş BN: ḥaffāş T1, T2

[1810] ve ḳanların içüp cān acıtmaḳ ve ʿāleme T1, T2: BN'de yok.

[1811] çünki T1, BN: T2'de yok.

[1812] yerde T1, T2: yirde BN

شعر

يا من يرى مدّ البعوض جناحما

فى ظلمة الليل البهيم الّا ليل (6)

و يرى مناط عروقها من الحمّها

والمخمن تلك العظام النّخل

اغفر لعبد تاب عن فرطاته (7)

ماكان منه فى الزّمان الاوّل[1813]

NEŞR

Pes iy ḥuffāşlar reʾīsi! (8) Çünki ben beni bildüm, nefsüm ʿirfānında kāmil oldum. Pes Rabb'ümüñ virdügi rızḳa meşġūl olup, āḫir (9) baʿūż ṣınfı gibi ḥırṣ u ṭamaʿ yüzin nefsümden götürdüm. Zīrā ki bildüm; kişinüñ ḳalbi kendünüñ düşmenüdür, (10) dilegin viren aḥmaḳ ve[1814] nādān ve denīdür. Nitekim dimişlerdür: بطن المرء عدوّه[1815] Pes ʿilme'l-yaḳīn bildüm ki ʿömrüñ (11) bereketi ḥüsn-i ʿameldür. Nitekim dimişlerdür: بركة العمر حسن العمل[1816] i ṭavīl bulam ve -ʿömr (12)ile -i ʿamel-aḳ Teʿālā'dan temennām odur ki ḥüsnḤPes cinsüm gibi ṭamaʿdār olmayam; bildüm ki kişinüñ ḫorlıġı ṭamaʿdandur[1817]. Nitekim dimişlerdür: ذل مرء فى الطّمع (13) Ve rızıḳ-ıçun riyāżat ehli ġam çekmek cāyiz degül kim kişiye muḳadder olan rızḳ elbetde geliserdür ki (14) ṣāḥibin rızḳ ṭaleb ḳılısardur. Nitekim dimişlerdür: رزقك يطلبك فاسترح

[1813] ŞİİR

Ey sivri sineğin kanadının uzunluğunu gören

Gece hayvanlarını gecenin karanlığındaki

Etinin altındaki damarların mesafesini gören

Arının kemiğindeki beynini gören

Aşırılıklarından dolayı tövbe eden kulunu bağışla

Başlangıçtan beri var olan aşırılıkları

[1814] u T1, BN: T2'de yok.

[1815] Kişinin gizledikleri onun düşmanıdır.

[1816] Ömrün bereketi iyi işlerdedir.

[1817] ṭamaʿdandur T1, T2: ṭamaʿdadur BN

NAẔM

(15) K’añladum taḥḳīḳ anı ʿilme’l-yaḳīn
Ḳısmet olan rızḳ iriser pes hemīn

Ḳulına Ḥaḳ itdügin añla naṣīb
(16) Şek degül kim iriser ıraḳ[1818] yaḳīn

DĀSTĀN-I ĠARĪBE-İ ḤİKĀYET-İ ʿACĪBE[1819]

−Yā Nebiyya’llāh! Ḳaçan ki ben żaʿīfuñ feṣāḥatın[1820] ol (17) ḥuffāş kim işitdi, riyāżatın bilüp benümle dostluḳ itdi. Pes ol ḥuffāşuñ ʿadli sāyesinde bir niçe[1821] rūzgār (18) yiyüp içüp, rāḥat olup ḫoş geçerken ve dilümce Ḫallāḳ-ı ʿāleme ve Rezzāḳ-ı benī ādeme şükr idüp aġız açarken bir gice (19) gördüm ki bir ḳarı kerkes maġara aġzından içerü girdi, yidi kerre bu maġara için devr idüp, gezüp (20) gördi daḫı ṣabāḥa dek maġara bucaġında ṭurdı, dilince Ḫālıḳ’ı tesbīḥ itdi, vaḳti ki ṣabāḥ irdi, (21) göz gözi gördi, ḳanad açup uçup gitdi. Çünki aḫşām vaḳti yitdi. Kerkes maġaraya gelüp, girüp, gezüp [67a] (1) ṣubḥa dek yine ḳarār itdi. Velī ẕikr-i Ḥaḳ’dan ḫālī olmadı. Çünki ṣabāḥ oldı, güneş şuʿlesi (2) ʿālem ẓulümāt-ı jengin ki açdı, kerkes yine ḳanad açdı, maġara ḳapusından çıḳup uçdı. Çünkim ol (3) gün geçdi, aḫşām vaḳti ki irdi. Nesr-i Ṭāyir yine gelüp maġaraya girdi. Muḥaṣṣal-ı kelām bunuñ üzerine (4) yidi gün ki geçdi, her gice gelüp maġarada yatdı, ṣubıḥ-dem olacaḳ yine uçup gitdi, sekizinci gicede ḥuffāş (5) dilince baña eyitdi:

−Bu kerkes ḳuşı maġaraya geldüginden murād bizüm rāḥatumuz uçurmaḳ, bizi maġaradan[1822] (6) ḳaçurmaḳ ister. Bunuñ geceyle bunda gelüp, ṣabāḥ yine gitdüginde ḥikmet var. Egerçi ki Nesr-i Ṭāyir ṭāyifesi (7) cīfe-ḫˇār u ṭamaʿdārdur. Velī bu kerkes bu maġaraya gelüp girdügince, ḥuffāş ṣınfından ve āḫar cānavar (8) cinsinden kimseyi incitmedin, loḳma loḳma ḳılup yudup acıtmadı. ʿAcebdür ki bu bir raḥīm dil kerīmü’n-

[1818] ıraḳ T1, BN: ayruḳ T2

[1819] Acayip ve garip hikâye.

[1820] ḳaçan ki ben żaʿīfuñ feṣāḥatın T1, T2: ben żaʿīfuñ feṣāḥatın ḳaçan ki BN

[1821] niçe T1, BN: nice T2

[1822] maġaradan, BN’de karalanmıştır.

nefs (9) eṭyār seyyidi degilse. Zīrā göreyürüz[1823] ki giceler ṣubḥa dek ẕikr-i Ḥaḳḳ'a meşġūl bir kimesne ki ẕikr-i Ḥaḳ'dan ḫālī olmaya (10) ve Ḥaḳ müyesser ḳılduġı niʿmetüñ şükrin bile. Çünki cemīʿ maḫlūḳāt, ḳavluhu Teʿālā: mūcibince, dillü [1824]و ان من شیء الّا یسبّح بحمده dilince (11) Ḥaḳ Teʿālā'yı ẕikr itdükden ṣoñra lāzımdur ki her şey dilince Allāh'ı tesbīḥ ide. Nitekim dimişlerdür ki ẕikru'llāhdan ṣoñra (12) enbiyāyı, evliyāyı daḫı bile ẕikr itmek gerek ki Allāh'uñ raḥmetini bula. Nitekim dimişlerdür: [1825]ذکر الانبیاء ینزل الرحمة

(13) NAẒM

Cümle şeyden ne ki var biñ bir ümem
Ḥaḳḳı ẕikr itmek gerekdür bīş ü kem

(14) İns ü cinn ü vaḥş u ṭayr u mūr u mār
Ẕikr-i Ḥaḳdan ḫālī olmaz ne ki var

N'ola kim olsaḳ żaʿīf ü ger ẕübāb
(15) Ḥaḳḳı tesbīḥ iderüz iy kām-yāb

NEṢR

−Yā Nebiyya'llāh! Çünki biz ḥuffāş-ıla bu kelimātı idince āvāzumuz Nesr-i Ṭāyir (16) semʿine irüp, çaġırup cevāb virdi ki:

−Yā ḥuffāşlar ulusı! Benden ḫavf itmeñüz ki benden kimse incitmek (17) mümtenīʿdür ve ben bu maġaraya geldügüm-içün, nefsüme ġıdā virmeg-içün ve yarasa ṣınfını incitmeg-içün ve żarar irgürmeg-içün (18) degüldür. İllā ki yaḳīn zamānda bir nebī-yi mürsel, kāmil ü ekmel bu maġara içinde vücūda gelse gerek, ismi Ḫalīlü'r-Raḥmān (19) olsa gerek ve bu memlekete ḥükm iden Nemrūd-ı laʿīni helāk idüp yitürse gerek, küfr ü şirkini cihāndan götürse gerek, diyüp (20) Ḫalīlü'r-Raḥmān'uñ ʿaleyhi's-selām evṣāf-ı ḫamīdesin ol ḳadar ẕikr itdi ki mevlūdi olacaġı ḳader gicesine (21) irmege güneşden rūşen-enver mübārek

[1823] göreyürüz T1, BN: göreyürürüz T2

[1824] Her şey O'nu hamd ile tespih eder (İsrâ 44)

[1825] Velîlerin zikri rahmetin inmesine vesile olur.

yüzin[1826] görmege ʿāşıḳ olup, Nesr-i Ṭāyir sözin taṣdīḳ ḳılup bildük ve inlü **[67b]** (1) inümüzden aşaġa indük ve kerkes naẓarına irdük, dilümüzce selām virüp ʿizzet ḳılduḳ. Ve andan ḥuffāş edeble (2) baş ḳaldurup eyitdi ki:

−İy Nesr-i Ṭāyir ve iy eṭyār seyyidi! Aña bir ol Allāh ḥaḳḳıyçun ki dilüñce anı tesbīḥ ve tehlīl (3) idersin. Bize rāstın söyle ki niçün gice gelüp gündüz gidersin? Ve daḫı ol mürsel ki dünyāya gelse gerek, bu dünyā (4) pādşāhınuñ küfr ü şirkini bāṭıl ḳılsa gerek, diyü taʿbīr idersin. Ġaybı ḫod Allāh bilür ki ʿallāme'l-ġuyūb'dur. Her (5) göñülden geçen zārı[1827] Ol bilür ki keşşāfe'l-kürūb'dur ve ḳullarınuñ ʿaybın örtüci Settāre'l-ʿuyūb'dur, diyü suvāl (6) idicek faṣīḥ-lisān birle[1828] cevāb virüp eyitdi ki:

−Kūh-ı Semāvāt'da bir kerkes vardur rūzgār-dīde, şīrīn ü (7) telḫ-çeşīde zamān-ı evāyilde āb-ı ḥayāt içmişdür, kendü nefsi rūḥına ġıdā olup nefsin hevāsından geçmişdür. (8) Dāyim melek-i müvekkel-i eṭyār ve tekvīn-i mürġān bāḳī ṭuyūr gözlerinden nihān, anuñ ʿaynında ʿayān aña gelüp ziyāret (9) iderler ve anuñla kelimāt iderler. Ve daḫı cihānda ne ḳadar Nesr-i Ṭāyir ululuları var-ısa yılda bir gün eyyām-ı Nevrūz'da (10) sāʿat-ı şerīf rūz-ı pīrūzda cemʿ olup anuñ naẓarına varuruz, ḫiẕmetine yüz sürürüz ve mübārek yüzini (11) görürüz ve naṣīḥatına ḳulaḳ ururuz. Bir yıldan bir yıla dek ḥükm-i perverdigār ḥādiṯe-yi rūzgār ne kim vāḳiʿ olacaḳsa (12) kendü'zi tekvīn-i eṭyārdan ve tekvīn-i müvekkel-i ṭuyūrdan ve müvekkel-i ṭuyūr Mīkāʾīl'den ve Mīkāʾīl İsrāfīl'den ve İsrāfīl (13) Levḥ-i Maḥfūẓ'da gördüginden ḫaber virmeg-ile ol Nesr-i Ṭāyir'den bize maʿlūm olur. Pes eyle olsa ʿādetümüzce (14) rubʿ-ı meskūn ʿāleminde olan Nesr-i Ṭāyir ulularıyla cemīʿ[1829] olup kūh-ı Semāvāt'a varduḳ, ol āb-ı ḥayāt içen rūzgār-dīde (15) kerkesi gördük, bize naṣīḥat ḳılup eyitdi ki:

−Müjde olsun size ki bu yıl içinde müvekkel-i eṭyārdan ol melek-i (16) muḳarrebden şöyle işitdüm ki bu yıl bir mürsel peyġāmber dünyāya gelse gerek, ismi Ḫalīlü'r-Raḥmān olsa gerek, bu (17) şimdiki ʿaṣırda bünlük daʿvīsin adın Nemrūd-ı laʿīn helāk ḳılsa gerek, ol mürsel peyġāmberüñ muʿcizātıyla Nemrūd'uñ (18) küfr ü şirkin cihāndan götürse gerek,

---

[1826] yüzin T1, T2: cemālin BN

[1827] zārı T1, T2: rāżı BN

[1828] [67b] sayfası 6. satırdaki "faṣīḥ lisān birle" ibaresinden itibaren, sayfa sonuna kadar BN'de yok.

[1829] cemīʿ T1: cemʿ T2

ol ʿāṣī-yı cebbārı Ḥaḳ Tebāreke ve Teʿālā bir żaʿīf kimesneye helāk itdürüp (19) yitürse gerek. Andan dönüp, baña naẓar idüp eyitdi:

−Yā Nesr-i Ṭāyir ṣınfı seyyidi! Baña ziyārete gelenler de senden nefs-i (20) selīm ve kimseyi incidüp azar itmez raḥīm dil görmedüm. Benüm ḫod perr ü bālumuñ fermānı ḳalmadı ki ḳanad açup (21) uçaydum. Ol mürsel peyġāmberüñ vücūda gelecek yiri kim ḳuds-i mübārek ser-ḥaddinde maġara-i Tennūr-ı Nūḥ olsa [68a][1830] (1) gerek, yaḳīn zamānda ol maġara içinde vücūda gelse gerek. İmdi senden temennāmuz budur ki ḳanad açup (2) uçasın, Rūḥa şehri memleketine geçesin ve ol maġarayı her gice varup cüst ü cū ḳılasın ve ol üyez ki (3) Nemrūd'ı helāk idecekdür, bir ḫuffāş-ıla ol maġarada bile olur, anı cehd idüp bulasın ve bizden anlara selām (4) virüp ʿizzet ü ikrām ḳılasın ve daḫı anlaruñla her gice maġara içinde ḥāżırlıġ-ıla ṭurasın. Yaḳīn (5) zamānda ol mürsel peyġāmberüñ vālidesi[1831] Eraḫ nām büt yonucıdan ḥāmile olsa gerek, Nemrūd laʿīn ḳorḫusından (6) ḳaçup ol maġaraya gelse gerek. Ḳaçan ki ol maġaraya bu ḫātūnuñ geldügin ki göresiz. Zinhār andan ḳorḳmayup (7) maġara bucaġına siñüp ṭurasız, ol ḫātūndan Ḫalīlü'r-Raḥmān vücūda gelse gerekdür, varup (8) maġarada ḥāżır olġıl vaḳti kim ol mürsel peyġāmber ana raḥminden vücūda gele, ḳırḳ gün ol maġaradan çıḳmayup (9) elüñden geldükçe maġara içinde anı ḥaşerātdan ṣaḳla. Egerçi kim ol Allāh Ḥāfıẓ ki Vāḥid'dür, felekler aña sāciddür, (10) melekler aña ḥāmiddür, ol Ḫalīlü'r-Raḥmān'ı cemīʿ belālardan ṣaḳlar ve. Ammā sen daḫı miḳdāruñca ḫiẓmetinde ol (11) ve ḳırḳ gün tamām olduḳdan ṣoñra ḳanad açup uçup bize gel, biz daḫı sini[1832] ziyāret ḳılalum kim bir kimesne (12) bir mürsel peyġāmber ziyāret ḳılsa, anı ziyāret iden ol mürseli ziyāret ḳılmışca ṣevāb bulur, diyüp ol āb-ı ḥayātı[1833] (13) içen Nesr-i Ṭāyir ulusı eṭyār-ı kibāruñ ḫoş ḫulūsı beni bunda gönderdi ki her gice gelüp, bu maġarayı (14) ṭavāf idüp ol sāʿatı gözedürem ki ol mürsel peyġāmberüñ bu maġarada vücūda geldügini görem, ḫāk-i (15) pāyına yüz sürem kim ḫayr duʿāsın alup maḳṣūduma irem. Pes dilümce ẕikr-i Ḥaḳḳ'a meşġūl olam. İmdi

[1830] Bu sayfa BN'de yok.

[1831] vālidesi T2: vālidesini T1

[1832] sini T1: seni T2

[1833] ḥayātı T1: ḥayāt T2

cemīʿ (16) ʿālem, eşyā-i māsivāh Ḥaḳ Teʿālā'ya ẕikr itmekdedür. و نحن نسبّح بحمدك و نقدّس لك[1834]

NAẒM

(17) Ḫalḳ-ı ʿālem ne ki varsa cümle eşyā māsivāh
Ḥaḳḳı tesbīḥ idüp eydür[1835] لااله الّاالله

Sen niçün ādemi tesbīḥ-i Ḥaḳ ḳılmayasın
(18) ʿİbret alup itmeyesin māsivāya sen nigāh

DER BEYĀN-I ḲIṢṢA-İ VELĀDET-İ ḪALĪLÜ'R-RAḤMĀN[1836]

Ḥükemā ḳavlince baʿūż cündi serhengi sözin (19) bu araya getürüp daḫı eyitdi ki:

−Yā Nebiyya'llāh! Çünki ol ḳarı kerkes aġzından İbrāhīm peyġāmberüñ ʿaleyhi's-selām (20) ana ḳarnında vücūda gelecegin ki işidüp bildük, şād olup taḥḳīḳ bildüm ki Nūḥ nebīnüñ ʿaleyhi's-selām nübüvveti (21) ḳuvvetiyle didügi kerkes budur ki Ḫalīlü'r-Raḥmān ana raḥminden vücūda gelecegine yaḳīn bu Nesr-i Ṭāyir ulusı maġara-i [68b][1837] (1) Tennūr'a gelse gerek ve size İbrāhīm dünyāya geleceginden ḫaber virse gerek dimişdi. Pes ḥaḳīḳat naẓarıyla (2) ol kerkese naẓar ki ḳıldum, Nūḥ nebīnüñ didügi ol kerkes idügin bildüm. Andan yirümden ṭurup naẓarına (3) varup ol Nesr-i Ṭāyire ʿizzet ü ḥürmet ḳıldum. Bu aralıḳda ol gice içinde anı gördük ki ādem ṣūretinde bir melek-i (4) muḳarreb bir ḥāmile, yüzi niḳāblu ḫātūn-ıla içerü girdiler ve bu feriştenüñ elinde bir zerrīn taḫt, müseddes (5) köşelü taḫtı ḳurup, ʿaḳabince ḥūrī ḳızları gelüp taḫt-ı zerrīn üstüne ḳat ḳat döşekler ṣaldılar (6) ve İbrāhīm anasın döşek üzerine çıḳardılar ve eyitdiler ki:

−Yā ümmü'l-Ḫalīl, bi-ḥaḳḳ-ı nūr-ı pāk-i Celīl! Biz uçmaḳ (7) ḥūrīlerindenüz ki emr-i Yezdān birle bunda geldük ki saña ḫiẕmet idevüz, diyicek ol ferişte daḫı eyitdi ki: (8)

[1834] Biz seni hamdinle tesbih ederiz ve noksan niteliklerden arındırırız.

[1835] Allah'tan başka ilah yoktur.

[1836] Hz. İbrahim'in doğum hikayesi hakkında.

[1837] Bu sayfa BN'de yok.

−İy ümmü’l-Ḫalīl! Ben birinci ḳat gök ferişteleriniñ ḫalīfesi İsmāʿīl’em, Ḥaḳ Teʿālā beni gönderdi ki seni (9) Nemrūd-ı laʿīn şerrinden ṣaḳlayam, cemīʿ düşmānlardan bekleyem. Ḳorḳma, üşenme, rāḥatlıḳ birle ḫamlüñi ḳo, kimseden (10) saña elem irmez, didi. Ol melekden bu sözi İbrāhīm anası işidüp, ḫavfı göñülden sürüp, taḫt üzerine (11) çıḳup döşekler üstüne oturdı. Andan ol ḥūrīler ḫidmetde oldılar. İbrāhīm anası daḫı İbrāhīm (12) peyġāmberi ʿaleyhi’s-selām dünyāya[1838] getürdi. Çünki İbrāhīm peyġāmber ana raḥminden ki vücūda geldi, geldügi gibi (13) kelime-i tevḥīd oḳudı: لا اله الّا الله ابرهيم oḳudı andan anı gördük, Cebrāʾīlṭ (14)ı laʿīn boynın -ile şeyṭān-dḥīı tev-diyüp tīġ خليل لله[1839] ʿaleyhi’s-selām geldi, İbrāhīm’üñ göbegin kesüp sünnet eyledi, Kevṣer (15) ṣuyıyla anı yudı daḫı cennetden getürdügi ḥulleye ṣardı, melāḥat milḥin[1840] ṣaçdı, nūr-ıla[1841] gözin (16) sürmeledi. Andan ṣaġ ḳulaġına eẕān oḳudı gitdi. Pes ol evvel gelen ferişteh İbrāhīm peyġāmberi (17) anasına virdi. Anası daḫı emcek virdi, emmedi ve hem anasına yaḳışmadı. Ṣanki yāddur. Andan ferişteh (18) İbrāhīm’i yine anası elinden aldı, taḫt üzere yitürdi[1842] daḫı ṣaġ elinüñ baş barmaġın aġzına virdi. Andan (19) süd emdi, şehādet barmaġından ṣu emdi, orta barmaġından bal, birisinden yaġ, kiçi parmaġından ḫamru’l-ḥayāt (20) emdi[1843], İbrāhīm kimseyi emmedi.

NAẒM

Gör ne ḥikmetler ḳılur Allāh u Ḳādir ol Celīl
Ḳudretinden virdi niʿmet barmaġın emdi Ḫalīl

(21) Aḳdı her bir barmaġından bal u yaġ u süd ḥayāt
Bu ne ḥikmet bu ne ḳudret bu ne ḥüccet ne delīl

[1838] dünyāya T1: dünyā T2

[1839] Allah’tan başka ilah yoktur, İbrahim Allah’ın dostudur.

[1840] milḥin T1: melḥin T2

[1841] nūr-ıla T1: nūr ki T2

[1842] yitürdi T1: yetürdi T2

[1843] emdi T1: imdi T2

NEŞR

−Yā Nebiyya'llāh! Andan ol **[69a]**[1844] (1) ferişteh İbrāhīm anasına eydür:

−Yā ümmü'l-Ḫalīl! Çünki İbrāhīm sini[1845] analıġa ḳabūl ḳılmadı südüñ emdi Ḥaḳ emriyle, (2) ṭur sini evüñe ilteyim, düşmān görüp sini bilmesün, Nemrūd-ı laʿīn ʿaleyhi'l-laʿne ṭuyup ẓafer bulmasun, diyüp alup (3) ḫātūnı maġara ḳapusından ṭaşra çıḳardı. Velī İbrāhīm anası dönüp oġlundan yaña baḳardı, oġlun anda ḳoyup (4) gitmege ḳıyamadı, maġara ḳapusın açuḳ görüp āh itdi, melek eyitdi:

−Niçün āh idersin? Ḫātūn eydür ki: (5)

−Niçün āh itmeyem ki maġara ḳapusı açuḳdur; mebādā yırtıcı cānavarlar gele, oġulancuġumı helāk ḳıla, diyüp cevāb (6) virince melek eyitdi:

−Üşenme ki Ḥaḳ Teʿālā anı ṣaḳlar, diyüp cevāb virince emr-i Rabbānī birle anı gördük ki (7) bu maġara ḳapusı yanında bir ʿaẓīm ṭaş var-ıdı. Birinden ḳopup gelüp maġara ḳapusın ḳapladı. İbrāhīm anası (8) anı görüp, emīn olup gitdi ve ḥūrī ḳızları daḫı ġāyib olup gitdiler. Ammā ki Ḫalīlü'r-Raḥmān'uñ yüzi nūrından (9) ol ḳarañu gice içinde maġara içi gündüz gibi rūşen oldı[1846]. Çünki İbrāhīm'üñ mübārek yüzün gördük, (10) yirümüzden ṭurup naẓarına varup yidi kerre İbrāhīm'i ziyāret itdük daḫı yine yirlü yirümüze gelüp (11) söykenüp oturduḳ. Velī maġara ḳapusını ol ṭaş şöyle gelüp ḳapladı ki ne kerkes ve ne yarasa çıḳacaḳ yir (12) bulamadılar. Andan baña eyitdiler ki:

−Sen bir żaʿīf maḫlūḳsın, bu ḳapu yaruġından ṭaşra çıḳ, naẓar ḳıl gör ki ġara kimse (13) gelür mi, sibāʿdan ve āḫar cānavardan kimse var mı, diyicek ben daḫı ḳapu-y-ıla ḳaya yaruġından çıḳup ḳanad (14) açdum, maġaranuñ ṭaşrasına baḳdum, gördüm ki hīç ādem ve ādemī-zād yoḳ illā ki sibāʿ ṭāyifesi mūr u melaḫdan (15) artuḳ bu maġarayı ṭolaşup ziyāret iderler ve dillerince Ḫālıḳ'a tesbīḥ idüp münācāt iderler. Andan yine içerü (16) girüp gördügümden ḫaber virdüm. Bunuñ üzerine üç gece ki geçdi, dördünci gice gördük ki İbrāhīm (17) anası maġara ḳapusına geldi, ḳayayı görüp Allāh'a tażarruʿ itdi, Ḥaḳ

[1844] Bu sayfa BN'de yok.

[1845] sini T1: seni T2

[1846] oldı T1: olup T2

Teʿālā'nuñ emriyle ḳaya maġara ḳapusından (18) ayrıldı, yine yirine vardı, İbrāhīm anası içerü girdi, oġlunı ol ʿizzetde görüp ḳademine yüz sürdi. (19) Andan memesin şundı, İbrāhīm alup emmedi, anası yine ṭurup gitdi, gitdügi birle yine ol ḳaya gelüp (20) maġara ḳapusın ḳapladı. Yā Nebiyya'llāh, İbrāhīm anası gidicek kerkes-ile yarasa baña eyitdiler:

−Yā baʿūż serhengi (21) Behyārūş! Senden dilek iderüz ki maġara ḳapusından çıḳasın, İbrāhīm anasınuñ şaçında gizlenüp **[69b]**[1847] (1) ṭurasın ve bu ẖātūn nenüñ bigi yire varur ve eri kimdür göresin ve nice gelüp gider, cemīʿ sırrına vāḳıf (2) olasın daẖı gelüp gördügüñden bize ẖaber viresin didiler. Ben daẖı bunlaruñ emrine rıżā virüp ġardan ṭaşra (3) çıḳup, İbrāhīm anasın bulup, başı şaçınuñ içine gizlenüp ṭurdum. Anuñla bile evine vardum gördüm ki bir büt[1848] (4) yonucı eri var. İkisi bir yire gelüp söyleşdiler, bir zamān aġlaşdılar. Ammā ki bunlaruñ dillerini farḳ idemedüm. Zīrā ki (5) ḥayvān, insān dilin bilmez. Velī ḥiss-ile bildüm ki bu kişi bu ẖātūnuñ eridür. Andan ol gice geçüp ṣabāḥ oldı, (6) bu ḥerīf bu bütleri arḳasına urup, alup götürüp gitdi, ben daẖı diledüm ki bunıñla bile varup gidem, nireye (7) varduġın görüp teferrüc idem. Pes İbrāhīm peyġāmberüñ anası şaçından çıḳup uçdum, ḳanad açup, ol (8) büt[1849] yonucı kimsenüñ şaḳalı arasına girüp gizlendüm. Andan ol eliyle düzdügi büti götürdi gitdi, büt-ẖāneye (9) getürdi, yitdi, ol büt-ẖānede altundan gümişden ol ḳadar bütler var ki nihāyeti yoḳ, ol getürdügi büti daẖı (10) bunlaruñ yanına ḳoyup secde itdi daẖı büt-ẖāneden çıḳup gitdi varup Nemrūd laʿīn naẓarına yitdi. Gördüm ki (11) bir ʿālī sarāy ḳaṣr-ı Hirmān'e beñzer ol ḳadar ādemī-zād cemʿ olmış ki ḥadd ü nihāyeti yoḳ ve bir zerrīn taẖt orta (12) yirlerinde ḳurılu, üzerinde muraṣṣaʿ nihālīçe ve girde-bālīş ḳurulmış, Nemrūd-ı laʿīn üzerinde oturmış başında (13) cevherī tāc ve taẖtgāh-ı abanus u ʿāc ṣaġında ṣolunda zerrīn-sīmīn şandallar ḳonulmış, ümerā vüzerā geçüp (14) oturmışlar bāḳī aña bir aʿyān u erkān-ı devlet yir yir ayaġın ṭurdular ve bu büt yonucı, İbrāhīm atası Nemrūd naẓarına (15) varıcaḳ bir mihter zerrīn kürsī getürdi, taẖtuñ ṣaġ yanına ḳoyucaḳ Araẖ geçdi, oturdı, Nemrūd-ıla (16) bir zamān kelimāt itdiler. Andan ẖūn geldi, yinildi içildi, dīvān ṭaġıldı, Nemrūd taẖtından inüp ẖalvetine (17) gitdi, Araẖ daẖı gelüp evine yitdi, aẖşām oluncaya dek ʿavrat-ıla ṣabr itdiler

[1847] Bu sayfa BN'de yok.

[1848] büt T1: put T2

[1849] büt T1: put T2

vaḳti ki aḫşām yitdi, ḳarañulıḳ (18) cihānı ṭutdı, bunlar yirinden ḳalḳup uġurlayın gitdiler, gelüp maġara ḳapusına yitdiler, ḳayayı maġara ḳapusında (19) görüp feryād itdiler. Allāh Teʿālā'nuñ emriyle ḳaya maġara ḳapusından yine ḳopdı, yirine vardı, bunlara yol (20) virdi, bunlar maġara içine girüp İbrāhīm'i olʿizzetde ki gördiler, şād olup ayaġın öpüp yire yüz sürdüler. (21) Yā Nebiyya'llāh! Sözi muḫtaṣar ḳılalum. Ḳırḳ güne dek üç gicede bir İbrāhīm anası, atası bir kez gelüp, görüp yine giderlerdi, [70a][1850] (1) her geldüklerince maġara ḳapusındaġı ḳaya yirinden ayrılup bunlara yol virürdi ve maġaradan çıḳup gitseler (2) yine ḳapanurdı. Çünki ḳırḳ güne dek İbrāhīm peyġāmber bir yaşında oġlan ḳadar büyüdi ve ol kerkes daḫı (3) ḳırḳ giceden ṣoñra İbrāhīm peyġāmber anası gelüp ḳapu açılıcaḳ, furṣat bulup, ḳanad açup gitdi, kūh-ı Semāvāt'daki (4) āb-ı ḥayāt içen Nesr-i Ṭāyir naẓarına yitdi. Biz ḥuffāş-ıla yaluñuz ḳalduḳ, yidinci gice olucaḳ İbrāhīm peyġāmber anası (5) yine maġaraya gelüp, ḳaya ḳapu yirinden gitdi, anı gördük ki kerkes yine gelüp içerü girdi, şādīlıġ-ıla (6) selām virüp eyitdi ki:

−Müjde olsun sizlere ki ol āb-ı ḥayāt içen Nesr-i Ṭāyir naẓarına vardum, İbrāhīm (7) peyġāmberüñ ʿaleyhi's-selām vücūda geldüginden ki ḫaber virdüm, şād olup Allāh'a şükr itdi daḫı dönüp (8) baña eyitdi ki:

−Müjde olsun sizlere ki melek-i müvekkel-i eṭyārdan şöyle istimāʿ olundı ki ol maġarada (9) senüñle mūnis olan żaʿīf maḫlūḳ ki üyezdür, ol ʿāṣī-yı cebbār ki Nemrūd-ı laʿīndür, anuñ helāki ol (10) żaʿīfuñ elinde olsa gerekdür ve daḫı yā kerkes, zinhār ol maġaradan çıḳmañ, İbrāhīm ḫizmetin terk (11) itmeñ, vaḳti ki[1851] İbrāhīm bir yaşına gire, naẓarına varuñ, her biriñüz dilüñüzce ḥācetüñüzi ʿarż idüñ, anuñ ḳatında (12) müşkilüñüz ḥāl olısar, maḳṣūduñuz ne-y-ise ol mürsel peyġāmber Allāh emriyle edā ḳılısar. Çünki kerkesden bu sözi işitdük, (13) İbrāhīm'üñ her gün her gice naẓarından eksük olmayup ziyāret itdük. Yā Nebiyya'llāh! Çünki İbrāhīm peyġāmber (14) bir yıl miḳdārı ki ol maġarada ṭurdı, ʿömri bir yaşına ki irdi. Andan İbrāhīm peyġāmber üç yaşında oġlanca (15) oldı. Zīrā ki bir günde üç günlük oġlanca buyurdı. Bir gice Cebrāʾīl'e Ḥaḳ Teʿālā emr ḳıldı. Cennet

[1850] Bu sayfa BN'de yok.

[1851] ki T1: T2'de yok.

(16) ṭaʿāmlarından İbrāhīmʾe getürdi, nuḳl u şarāb öñüne ḳoyup Cebrāʾīl ḳarşu ṭurdı. Pes İbrāhīm peyġāmber ol (17) ṭaʿāmdan diyüp yidi, cismi ḳuvvet ṭutdı. [1852] بِسمِ اللّٰه

NAẒM

Çün yidi cennet ṭaʿāmın o Ḫalīl iy nīḳ-nām
(18) Cismi ḳuvvet ṭutdı ʿaḳlı oldı kāmil iy hümām

Şuʿlelendi göñli şehri ṭoldı içi ṭaşı da
ʿAḳlı ḥissi itdi anı girde-pīç añla tamām
(19) NEṢR

Yā Süleymān-ı zamān, ḳaçan ki Cebrāʾīl-i Emīn gitdi, anı gördük ki bir siyāh-püş ḥerīf ṭaşradan içerü (20) girdi, İbrāhīm peyġāmberi baḳup ki gördi, engüşt ber-dehān urdı daḫı başın şaldı, zārī zārī aġladı, (21) ol iblīs ü pür-telbīsi, ḥīle yüzinden ney gibi efġān ve defveş sīne-kūb ol ḳadar Nūḥʾā ḳıldı ki **[70b]**[1853] (1) gözleri yaşın Nīl-i Ceyḥūn gibi aḳup çaġladı daḫı gök yüzünden bir āvāz geldi ki:

−Yā İblīs-i pür-telbīs! Ol mürsel (2) peyġāmberüñ ʿaleyhiʾs-selām yanına varma ki Ḥaḳḳʾuñ ḳahır oduna yanmayasın[1854]. ol gördügüñ ṭıfl Ḫalīlüʾr-Raḥmān olacaḳdur (3) ve anuñ neslinden niçe peyġāmberler dünyāya gelecekdür, her birinüñ niçe muʿcizātları ẓāhir olacaḳdur, cihān ḫalḳın Ḥaḳ (4) dīne daʿvet ḳılacaḳdur diyüp nidā-yı ulūhiyyet gelince bu ḫiṭāb-ı ʿizzeti kim İblīs-i laʿīn işitdi. Hemān-dem nābe-dīd (5) oldı. Ṣanki yir yarıldı yire geçdi. Muḥaṣṣal-ı kelām:

−Yā Nebiyyaʾllāh! Çünki bu nidāyı işitdük. Andan Ḫalīlüʾr-Raḥmān naẓarına (6) yitdük, ḳademinde yüz yire[1855] sürüp ziyāret itdük ve bildük ki Nūḥ-ı nebīnüñ ʿaleyhiʾs-selām didügi mürsel peyġāmber (7) bu olacaḳdur ve Nemrūd-ı laʿīn Ḥaḳḳʾuñ ʿināyeti ve bu nebīnüñ muʿcizātı birle bizüm ṣınfumuz bir ẕübāb elinde helāk olacaḳdur (8) ve bu nebīnüñ eyyām-ı devletinde ẕübāb cündi şöhret bulacaḳdur. Pes bu nesneyi bilüp

[1852] Allahʾın adıyla (başlarım)

[1853] Bu sayfa BN'de yok.

[1854] yanmayasın T1: yatmayasın T2

[1855] yire T1: yere T2

maḥremüm olan ḥuffāṣa ve āb-ı (9) ḥayāt içen Nesr-i Ṭāyirüñ maḥremi kerkese Nūḥ-ı nebīnüñ vaṣiyyetini taḳrīr eyledüm ve cān[1856] dilince naḳīr ü ḳıṭmīr[1857] taʿbīr (10) eyledüm. Tā ki anlar daḫı işidüp şād oldılar ve İbrāhīm'üñ mürsel peyġāmber olacaġın bildiler. Andan ṣoñra tā Ḫalīlü'r-Raḥmān'u[1858] (11) ol maġarada muḳīm olduḳça ḫizmetine yüz süriyüp duʿā eyledük, bir laḥẓa naẓarından cüdā almaduḳ. İbrāhīm peyġāmber (12) daḫı gün geldügince ol maġara içinde buyurdı, bir günde üç günlük boy çekdi.

NAẒM

(13) Az zamān içinde İbrāhīm-i Ḫalīl
Günden güne büyüp oldı cemīl

Emdise Cibrīl elinden süd ü bal
(14) Az gün içre oldı maḥbūb u cemāl

Ḳarşu anası gelüben gördi yüzin
Yüzüne yüzün sürüp öpdi gözin

(15) Niçe şādī olmasun k'ol vālide
Cebrāʾīl oġlına virür māʾide

Niçe ḫurrem olmaya vālid daḫı
(16) Ḥıfẓ iderdi oġlunı Vāḥid aḫī

DER BEYĀN-I TEMŞĪLĀT-I DĀSTĀN-I MĀŻĪ[1859]

Gūş iderseñ saña senden ḫoş peyām
(17) Söyleyem aḥsen ḥadīṯ emlaḥ kelām

[1856] cān T1: ḥāl T2

[1857] ḳımtīr: ḳıṭmīr T1, T2

[1858] Raḥmān'u T1: Raḥmān T2

[1859] Eski hikâyeler hakkında.

Fi’l-meṣel cismüñ maġaraya nedīm
Rūḥ-ı pāküñ ʿayn-ı mürsel İbrāhīm

(18) Nefs-i emmāre-dürür tā Ruḫ daḫı
Uymaġıl sözine anuñ ṣaḳın aḫī

Fi’l-meṣel ʿaḳluñ-durur Cibrīl Emīn[1860]
(19) Ṭut sözin olup belādan sen emīn

ʿĀṣī Nemrūduñ miṣāli⌣olur racīm
Naḥl-i şehvet leşkeri miṣli delim

(20) Ol laʿīnüñ fitnesinden ḳıl ḥaẕer
Ḳalbi pāk it bulmaya saña ẓafer

Bundan özge var-durur daḫı meṣel
(21) Ten cihāndur ġara göñlüñe bedel

Dilde īmānuñ muḥaḳḳaḳ çün Ḫalīl
Cehd ḳıl ki girmeye şeyṭān delīl[1861]

[71a][1862] (1) Nefs-i emmāre-dürür Nemrūd-ı ḫar
Tābiʿīdür kibr ü kīn ü fiʿl-i şer

Kes ḳuvā-yı nefsi kim ola zebūn
(2) Nefsi çāker eyleyendür ẕū-fünūn[1863]

[1860] Cibrīl T1: Cebrīl T2

[1861] ẕelīl: delīl BN; dülīl T1, T2

[1862] Bu sayfa BN’de yok.

[1863] ẕū-fünūn: ẕū-finūn T1, T2

Nefs-i emmāre-dürür tā rūḥ pelīd
Ṭutma sözin olsa şeyẖ-Bāyezīd

(3) ʿİlm-i Rabbānī-dürür Cibrīl Emīn
Ḥükmine ṣāliḥ ʿamel eyle hemīn

Bu hevāyı ḥırṣı terk it mā-ḥaṣal
(4) ʿİlm-i Rabbānī-y-ile eyle ʿamel

Var ḳanāʿat künci içre ol muḳīm
Tā olasın ḳurb-ı Ḥaḳda İbrāhīm

(5) Ḳo fenā milkin degül dāru'l-ḳarār
Var beḳā milkini[1864] eyle iẖtiyār

DER BEYĀN-I MECLİS-İ ĀẖAR[1865]
(6) Ḥaḳḳa minnet k'Ol-durur Vāḥid ilāh
H̱alḳ-ı ʿālem birligine⌣olur güvāh

Çün ʿināyet itdise o Rabbü'l-enām
(7) Söyledüm zībā saḥn u raʿnā kelām

Üç yüz-ile yitmiş[1866] üç meclis şehā
Söyleyüben āẖir oldı müntehā

(8) Söz diyem ʿĪsī mücerred pāk ẕāt
Mürde diller buldı sözümden ḥayāt

[1864] milkini T2: milkin T1

[1865] Son toplantı hakkında.

[1866] yitmiş T1: yetmiş T2

Bu Süleymān-nāme miṣli bir kitāb
(9) Cemʿ olunmadı olmaz iy mālik-riḳāb

Biñ bir ümmet ḥālini şerḥ itmişem
Rāstın eydüp kiẕbini ṭarḥ itmişem

(10) Cev-be-cev dünyāyı taḳrīr eyledüm
ʿUlvī süflī[1867] saña taʿbīr eyledüm

Ḥażretüñden bu-durur ammā murād
(11) Bu kitābum oḳuyuncaḳ ḫoş nihād

İdesin Firdevsī içün ḫayr u duʿā
K'ol ġarībe raḥmet ide Ḥaḳ Ḫudā

(12) Luṭf idüben siz daḫı iy şeyḫ ü şāb
Ḳıl duʿā ki Allāh ide müstecāb

İy viren Firdevsīye ʿaḳl u güvāh
(13) Luṭf idüp ʿafv eyle kim itdüm günāh

Ol ḥabīb Aḥmed Muḥammed ḥürmeti
Rūzī ḳıl Firdevsīye sen cenneti

(14) Ger dilerseñ raḥmet ide ol Ḫudā
Vir ṣalavāt ber-revān-ı Muṣṭafā

SÜLEYMĀN-NĀME'NÜÑ YETMİŞ DÖRDÜNCİ MECLİSİNÜÑ ẔİKRİNDEDÜR[1868]
(15) Ḥaḳḳa minnet ölmiş-iken tāze cāna irmişem
Lebleri cān-baḫş ʿĪsī yār-ı cāna[1869] irmişem

[1867] süflī T1: siflī T2

[1868] Süleymân-nâme'nin yetmiş dördüncü meclisini anlatır.

[1869] cānā: cānāna T1, T2

Dil Sikender miṣli hicri ẓulmetini çekmesün
(16) Teşne-lebken çün Ḫıżr ol laʿl-i ḥayvāna irmişem

Gül-ʿiẕāruñ ḥasretinden dökmesün gözüm gül-āb
Bülbülveş bāġ içinde gülle reyḥāna irmişem

(17) Çü olmışam mūr-ı süḫandān men żaʿīf ü pür-hüner
Baḫt u ṭāliʿ ḳıldı yārī Şeh Süleymāna irmişem

N'ola ki iy şems-i naẓar gözüm yaşın laʿl eyleseñ
(18) Ḳatreveş yüz ṣu-y-ıla sen luṭf-ı ʿummāna irmişem

Nüh felek ṣevr ü semek gelmez gözüme ẕerrece
Kim çü ḳudsī rifʿatıyla ʿarş-ı eyvāna irmişem

(19) Dergehüñ Firdevs-i cennet otaġuñ dāru's-selām
Nār-ı ḥicrüñden çıḳup vaṣl-ı cināna irmişem

Luṭf-ı seddüñ var-iken Yeʾcüc-i ġamdan pes ne derd
(20) Kim Sikender maʿdelet Şāh Bāyezīd Ḫāna irmişem

Himmet-i şemsüñ irürdi şebnem özüm çarḫa iy şāh
Ḫāk-i pāyuñ ẕerresiyken māh-i tābāna irmişem

(21) Bu Süleymān-nāmesinde söyledümse aḥsen-süḫan
Çün niẓāmī naẓmım-ıla Saʿd-ı Selmāna irmişem

İşbu tārīḫ aʿẓamı teʾlīf idelden ben faḳīr
[71b][1870] (1) Pādşāhuñ himmetiyle niçe ‿ iḥsāna irmişem

[1870] Bu sayfa BN'de yok.

Ḥaḳ Teʿālā devletin itsün ziyāde ol semek
Kim devām-ı devletinde ḫānumāna irmişem

(2) Diñle imdi bu Süleymān-nāmesinden ḫoş peyām
Vir ṣalavāt Aḥmede ammā gör ne dāstāna irmişem

DER BEYĀN-I ḲIṢṢA-İ ḪALĪLÜ'R-RAḤMAN VE ḲIṢṢA-İ NEMRŪD ʿALEYHİ'L-LAʿNE[1871]

(3) Loḳmān-ı ḥakīm ibni ʿĀd, ol ṭabīb-i ḥāẕıḳ üstād ve ol kāmil ü ekmel (4) ve ol ʿāḳil ü aʿḳal ḥükmünce, nāḳilān-ı muḫtār ol vech-ile ṣaḥīḥ ḥikāyet ve Eflāṭūn-ı Yunānī üstād-ı İskender Ẕü'l-ḳarneyn (5) naḳlince rāviyān-ı aḫbār ol vech-ile rivāyet iderler ki: Ḳaçan ki ẕübāb-ı baʿūż tekvīn Behyārūş tekvīn ḥażret-i Süleymān'a (6) Ḫalīlü'r-Raḥmān'uñ ʿaleyhi's-selām ḳıṣṣasından bu vech-ile ki ẕikr idüp söylediyse emlaḥ-kelām. Andan Süleymān-ı (7) nebī eyitdi:

−Yā Behyārūş-ı tekvīn! Ceddümüz İbrāhīm peyġāmberüñ ḳıṣṣasın ser-güzeştin şādīsı ve ġuṣṣasın gözüñle gördügüñ (8) gibi taḳrīr eyledüñ, işitdüñ. İmdi luṭf idüp anı daḫı beyān ḳıl ki Nemrūd-ı laʿīn baʿūż cündiyle ne vech-ile (9) ceng itdi ve bu naẓaruma gelen siñek elinde ne vech-ile helāk oldı, söylegil işidelüm, diyicek Behyārūş (10) tekvīn duʿā ḳılup, cevāb virüp eyitdi ki:

−Yā Nebiyya'llāh! Bu böyle olucaḳ bir gün Cebrāʾīl-i Emīn İbrāhīm'e gelüp, Ḥaḳ selāmın (11) virüp eydür:

−Yā Ḫalīl! Ḥaḳ Teʿālā'nuñ ḥükmi şöyledür ki ġardan ṭaşra çıḳasın, ol Ḳādir ü Ḳayyūm Kāf u Nūn'dan[1872] (12) yaratduġı kevn ü mekānı göresin. Ṣunʿı görüp Ṣāniʿ'i bilesin, diyüp Ṭāvūs-ı Ḳudsī gitdi, anası yine geldi. İbrāhīm (13) peyġāmber anasına eydür:

−Benüm ulum kimdür? Anası eydür:

[1871] Hz. Halilü'r-Rahman ve lanetlenmiş Nemrud'un hikâyesi hakkında.

[1872] Bu tabir ile Allah'ın yaratma gücünü simgeleyen ve Yâsîn, 82. âyette geçen كُنْ lafz-ı şerîfi kastedilmektedir. 82. âyetin tam meali şöyledir: Bir şeyi dilediği zaman onun emri o şeye ancak "Ol!" demektir. O da hemen oluverir.

−Atañ Tārīḫ'dür kim seni[1873] ḳazandı, ne dilerseñ saña virür, didi. (14) İbrāhīm eydür:

−Atam maʿbūdı kimdür? Anası eydür:

−Nemrūd'dur. Eyitdi kim:

−Nemrūd'uñ maʿbūdı kimdür? Anası ḳaḳıdı, eydür:

−ʿĀlemde Nemrūd'dan (15) ulu kimse mi vardur, didi. İbrāhīm eyitdi:

−Hay ne sözdür bu ki dirsin, Nemrūd kimdür ki aña ulu diyesin. (16) Ol daḫı sencileyin bir ḳuldur. Ol kimseye rızḳ mı virür, diyicek anası[1874] incinüp, ḳalḳup gitdi. Gelüp İbrāhīm sözin (17) erine ḫaber virdi, Tārīḫ ġażaba gelüp, ḳalḳup ʿavratıyla İbrāhīm ḳatına geldiler, ġardan içerü girdiler. İbrāhīm'i (18) gördüler nūra ġarḳ olup oturur. İbrāhīm atasını görücek ayaġ üzre ṭurup yine oturdı. Pes atasıyla (19) anası İbrāhīm peyġāmberi çevre alup oturdılar, Nemrūd sözün ortaya getürdiler. İbrāhīm eyitdi: İy ata! Nemrūd[1875] (20) tañrısını kimdür? Tārīḫ ḳaḳıdı eydür:

−Bu söz senüñ degüldür, edebsüz olma, senden ululları dile alma, (21) cemīʿ ʿālemüñ maʾbūdı Nemrūd'dur, cümle ḫalḳ aña ḳulluḳ ḳılar, kimi dilerse öldürür, kimi dilerse dirildür, diyicek [72a][1876] (1) İbrāhīm tebessüm itdi. Cevāb virdi, eydür:

−İy ata! Nemrūd kimseye ḳul degüldür, dirsin; bu sözi (2) ʿaḳıl ḳabūl ḳılmaz, ol daḫı sencileyin bir ḳuldur, ulu oldur ki anuñ zevāli olmaya, dünyāya niçe anuñ bigi geldi (3) ve [1877] gitdi, ol daḫı fenā olup gitse gerek, diyicek atası Tārīḫ ġażaba geldi, ʿavratına eyitdi: İy ḥalāl, (4) kāşkī bu oġlan ṭoġmayaydı, bunuñ ucundan ʿacebdür baş yitürmezsek, didi. Andan ʿavratı eydür: (5)

[1873] sini T1: seni T2

[1874] anası T1: T2'de yok.

[1875] Nemrūd T1: Nemrūd'uñ T2

[1876] Bu sayfa BN'de yok.

[1877] ve T2: T1'de yok.

−İy ḥalāl! Ṭur gidelüm, bize buncılayın ʿayāl gerekmez, diyüp gitdiler. Çünkim ol gice oldı, İbrāhīm peyġāmber[1878] daḫı (6) maġaradan ṭaşra çıḳdı, dünyā yüzüne naẓar itdi. Gördi kim yirler ṭurmış, gökler semāʿa girmiş çarḫ (7) urur. Andan cümle şemʿ ü ş̱evābit on iki burūc seyr ḳılur. İbrāhīm ḳubbe-i felegi bu zīnetde göricek Ṣāniʿ'uñ (8) ṣunʿına ḥayrān olup ṭurdı daḫı kendü kendüye eydür:

−Ẓāhirdür ki bunları düzen kimesne yaratmışdur (9) meni eyle olsa vācibdür ki ben daḫı anı bilem, aña lāyıḳ ʿamel ḳılam, diyüp ḥayrān olup ṭururken gözüne bir (10) münevver ulu yılduz ṭuş oldı, anı göricek eydür:

−Beni[1879] yaradan var-ısa budur diyüp ol kevkebe secde (11) ḳıldı, ol kevkebi gözledi anca kim ṭolundı. Pes İbrāhīm eydür:

−Allāh olan kimse ṭolunmasa gerek, diyüp (12) ṭururken b'uġur ay ṭoġdı, İbrāhīm anı göricek eydür:

− diyüp aya secde ḳıldı daḫı (13)Yaʿnī "Bu cümlesinden uludur", Allāh budur, [1880]هذا اكبر gözleyüp ṭurdı anca kim ay daḫı ṭolunmaġa vardı, yine İbrāhīm eydür: Bu daḫı (14) maʿbūd degüldür, diyüp anca kim gözledi, güneş ṭulūʿ itdi. İbrāhīm ʿaleyhi's-selām şemsi şöyle muʿaẓẓam (15) göricek eydür:

− Yaʿnī ḳamusından bu uludur, var ise Allāh budur, diyüp güneşe secde ḳıldı, [1881]هذا اكبر (16) ṭurup güni gözledi. Tā ki güneş ḳubbe-i felege aġup zevāle ki döndi, anı göricek İbrāhīm ʿaleyhi's-selām (17) tebessüm ḳılup eydür:

−Bu daḫı maʿbūd degüldür, maʿbūd oldur ki ḳadīmdür muḳīm; ne ṭoġar ve ne ṭolınur, ṭoġan (18) ṭolunan maʿbūdlıġa lāyıḳ olmaz.

[1878] peyġāmber T1: peyġāmberi T2

[1879] beni T1: işte meni T2

[1880] hāẕā ekber T1: T2'de yok. "Bu en büyüktür".

[1881] eydür hāẕā ekber T1: T2'de yok. "Bu en büyüktür".

NAẒM[1882]

Ḫālıḳ u Ḳayyūm u[1883] Ḳādir ola ḥāżır ber-ḳarār
(19) Yoḫsa ṭoġup ṭolunan Ḫālıḳ degüldür āşikār

Bu binā-yı aʿẓamuñ bennāsı var taḥḳīḳ pes
Ṣāniʿ ʿĀlimdürür[1884] ol maṣnūʿ bunlar bī-şümār
(20) DER BEYĀN-I ḲIṢṢA-İ İBRĀHīM VE ḲIṢṢA-İ BUD-PEREST ĀZER[1885]

Yā Nebiyya'llāh, Ḫalīlu'llāh güneşi daḫı zevālde göricek eydür:

−Bu gezenler cümlesi (21) maḫlūḳdur, bunları yaradanı bulmaḳ gerek, aña lāyıḳ ḳulluġın ḳılmaḳ gerekdür, diyüp maġaraya girüp ʿibādet ü[1886] [72b][1887] (1) ṭāʿat ṭalebinde oldı, bir gün yine atası anası gelüp, İbrāhīm peyġāmberi ġardan alup evlerine geldiler. (2) Pes İbrāhīm peyġāmber daḫı ʿaḳl u ʿilmde kemālāt bulup kāmil oldı. Meger ki İbrāhīm peyġāmberüñ atasına[1888] büt-firāş (3) yaʿnī "büt ṣatar" dirlerdi. Bu żaʿīf ḳavldur. Eṣaḥ ḳavl budur ki her kime ki büt gerek olsa, gelüp (4) Tārīḫ'den alurlardı ve Nemrūd'uñ ṣanemlerine ḫiẕmet iderdi ve bir daḫı İbrāhīm peyġāmberüñ atasına Āzer dirlerdi, (5) laḳabı[1889] öyle yidi[1890] büt düzdügiyçün. Bir[1891] gün Āzer eydür:

−İy ciger-gūşem! Ben ata sen oġul, ben ne dirsem sen anı (6) ṭutġıl. Ben düzdügüm bütlere sen ḫidmet it. Tā kim buñ deminde bütler saña yardım ḳılalar. Nitekim baña iderler diyicek[1892] (7) İbrāhīm eydür:

[1882] NAẒM T1: T2'de yok.

[1883] u T1: T2'de yok.

[1884] ʿālimdürür: ʿālimdür T1, T2

[1885] DER BEYĀN-I ḲIṢṢA-İ İBRĀHīM VE ḲIṢṢA-İ BUD-PEREST ĀZER T1: T2'de yok.

[1886] ü T1: T2'de yok.

[1887] Bu sayfa BN'de yok.

[1888] atasına T1: āteşine T2

[1889] laḳabı T1: laḳab T2

[1890] yidi T1: nīzī T2

[1891] bir T1: tir T2

[1892] diyicek T1: dinicek T2

−İy ata! Bu ṣanem didügüñ nedür kim buña ṭaparsız, bütlerüñ kimseye fāyidesi yoḳdur, diyüp Āzer'i (8) ḳaḳıtdı, ne ḳadar kim naṣīḥat itdi, İbrāhīm peyġāmber ʿaleyhi's-selām semʿine Āzer'üñ sözin hīç ḳoymadı. Velī İbrāhīm (9) yürürken her kime ki uġrasa ṣaneme ṭapmañ dirdi. Bunuñ üzerine bir niçe zamān geçdi, İbrāhīm peyġāmber daḫı (10) yidi[1893] yaşına degdi. Bir gün Nemrūd ḳavminden bir ḳaç kişi Tārīḫ ḳatına gelüp eyitdiler ki:

−İy Tārīḫ! Bu senüñ (11) oġluñ delü midür ki yürüdügi yirlerde[1894] kime uġrar-ısa ṣaneme ṭapmañ diyü serzeniş ider, didiler. Tārīḫ bu sözi (12) işidüp, ġażaba gelüp[1895] İbrāhīm peyġāmbere eydür:

−İy bī-edeb! Bu ne sözdür ki söylersin? Ḳavme "Büte ṭapmañ!" diyü menʿ (13) eylersin? Şöyle bil ki bu söz ucundan başdan çıḳarsın, didi. İbrāhīm eyitdi:

−İy ẕelīl! Ḥaḳ Teʿālā ben ḳuluna (14) bir ḫoş ʿilm virmişdür, ol ʿilm-ile saña ṭoġrı yol göstereyin[1896], seni küfr ü ḍalāletden ḳurtarayın, didi. İbrāhīm (15) şöyle didügine ġażaba gelüp ḳaṣd ḳıldı kim İbrāhīm'i ura. İbrāhīm eydür:

−İy ata! Şeyṭāna uyma ve baña ḳıyma, (16) Āzer daḫı bezer ḳaḳıdı, ḳaṣd ḳıldı kim İbrāhīm öldüre. İbrāhīm eydür:

−İy ata! Baña ḳaṣd ḳılma yoḫsa seni Ḥaḳ (17) ʿaẕābı[1897] birle ḳınar[1898], didi. Andan Āzer eydürdi:

−İmdi ʿahd ḳıl, büt-perestlere nükte ḳılmayasın. Yoḫsa seni (18) depeletdürürin[1899] ya şehrden sürdürürin. Niçün bizüm ṣanemlerümüzden bī-zārsın, didi. Andan İbrāhīm peyġāmber atasına (19) eyitdi:

[1893] yidi T1: yedi T2

[1894] yirlerde T1: yerlerde T2

[1895] gelüp T1: geldi T2

[1896] göstereyin T1: göstereyim T2

[1897] ʿaẕābı T1: ʿaẕāb T2

[1898] ḳınar T1: ḳıza T2

[1899] depeletdürürin T1: depeletdürürsin T2

−Ben sizüñ bütlerüñüzden[1900] bī-zāram, ben Ḥaḳ Teʿālā'ya ṭaparam[1901], sen elüñden geleni işle ki ben aña ṣıġınmışam, diyicek (20) Āzer gördi ki oġlı sözüne uymaz buyurdı. İbrāhīm şehrden sürdüler, İbrāhīm peyġāmber daḫı ṭoġduġı (21) maġaraya geldi, üç gün anda oturdı. Bu ṭarafdan İbrāhīm gitdügine atası anası birbirine düşüp [73a][1902] (1) ʿarbede itdiler, ṭurup İbrāhīm'i isteyü gitdiler, bulunmadı. Allāh Teʿālā İbrāhīm peyġāmberi ol maġarada[1903] ṣaḳladı. Sekizinci (2) gün İbrāhīm'i atası ol maġarada buldı. Nite şöyle ḥüsn-i cemāl olmışdı ki yüzüne baḳan göz ḳamaşurdı[1904] ve sözüni (3) işiden ḥayrān ḳalurdı. Āzer oġlını görücek bī-ḳarār olup gelüp İbrāhīm'i der-āġuş[1905] ḳılup gözlerinde (4) öpdi, aldı evine geldi, anası görüp şād oldı. Bunuñ üstüne zamān geçdi, Āzer dāyim ulu kişilere (5) ṣanemler düzüp gönderürdi, bir ḳaç ṣanem düzüp İbrāhīm'e virdi. Eydür: Bunları fülan kişilere ilet, (6) saña ḫiẕmet itsünler, didi. İbrāhīm daḫı ṣanemleri alup gitdi, yine dönüp evlerine geldi. Atası eydür:

−Ṣanemleri (7) n'itdüñ? İbrāhīm eydür:

−Uvatdum. Āzer eydür:

−Niçün? İbrāhīm eydür:

−İy ata! Bu ṣanemi sen düzdüñ, bir günāha girdüñ (8) [ve][1906] ṭapan kişiyi daḫı günāha ḳoyarsın. Pes ben daḫı ṣıdum, anı vebālden ḳurtardum, didi. Āzer işidüp şöyle (9) ġażaba geldi kim ṭamarlarından ḳanı ḳurudı. Velī dil açup oġluna söylemedi. Andan ʿavratına dönüp eyitdi:

−İy ḥalāl! (10) İbrāhīm delüdür, iletmiş, ṣanemleri ṣımış[1907], diyicek ḫātūnı eyitdi:

[1900] bütlerüñüzden T1: putlaruñuzdan T2

[1901] ṭaparam T1: ṭaparın T2

[1902] Bu sayfa BN'de yok.

[1903] İbrāhīm peyġamberi ol maġarada T1: ol maġarada İbrāhīm peyġamberi T2

[1904] ḳamaşurdı T1: ḳamaşırdı T2

[1905] der-āġuş: dırāġuş T1, T2

[1906] ve T2: T1'de yok.

[1907] ṣımış: ṣıymış T1, T2

−İy ḥalāl! İbrāhīm bizüm ʿömrümüz ḥāṣılıdur, (11) ne iderse itsün çāresi ṣabr itmek gerekdür, didi. Bir gün Āzer Nemrūd içün bir ṣanem düzdi, kendüsi (12) bir yire gitdi, İbrāhīm peyġāmber atası gitdügi gibi Nemrūd içün düzülen ṣanemi büzdi, Āzer gelüp gördi kim (13) İbrāhīm büti ṣımış[1908], ḳaḳıyup eline aġaç alup eydür:

−İy İbrāhīm! Sen sāḥirsin ola mı kim bu ṣanemleri (14) sevmezsin, ṣırsın, kimse maʿbūdı ṣır mı, didi. İbrāhīm eyitdi:

−İy baba! Ṭaş u aġaç maʿbūdlıġa lāyıḳ olmaz. Allāh Teʿālā'ya (15) and içerem ki bütler gözüni hep ṣıyam, diyicek Āzer baḳdı, gördi ki oġlı kendülere uymaz, ayruḳ ṭınmadı (16) ve daḫı ayruḳ ṣanem yunmadı. Āzer büt düzmekden vazgelicek Āzer'üñ bir ḳarındaşı var-ıdı, ġāyet bed-nefs, küfri eşed, (17) kibri bī-ḥad, adına Hāzer dirlerdi. B'uġur büt-ḫāneye ol ḫidmet ḳılup[1909] ṣanemleri ol düzerdi. Velī Hāzer İbrāhīm (18) ġāyet incidürdi, büte niçün ṭapmazsın, dirdi. İbrāhīm-ile gey düşmen olmuş-ıdı, furṣat gözlerdi ki İbrāhīm (19) yitüre; İbrāhīm daḫı furṣat uñardı kim ol büt-ḫāneye gire der. Ṣu ṣanemleri ṣıya ve bir daḫı Hāzer şöyle bed-nefs (20) kimse-y-idi ki yidi ḳat felegüñ felekleri cümlesi her gün añа[1910] yitmiş[1911] kez laʿnet oḳurlardı İbrāhīm incitdügiyçün (21) ve ẓālim olduġıyçun;. Nitekim Kelām-ı Ḳadīm'de ve Kitāb-ı Kerīm'de gelür ki: [1912]اَلَا لَعْنَةُ اللّٰهِ عَلَى الظَّالِمِينَۙ Ve bir daḫı bu ki **[73b]**[1913] (1) yaramaz ḫulḳu vaḥşīlikdür, kişi andan ḫalāṣ olmaz. Nitekim dimişlerdür: [1914]سوء الخلق وحشته لا خلاص منها Pes (2) ādemīnüñ gerekdür ki ḫulḳı aḥsen, fikri gökçek, fiʿli müstaḥsen ola. İmdi[1915] Yā Nebiyya'llāh, Ḥaḳ Teʿālā altı kişiyi (3) ebedī cehennemde ḳoyısar. Kimleri? Evvel[1916] şeyṭān-ı racīmi ḥasūd olduġıyçun; ikinci[1917]

[1908] ṣımış: ṣıymış T1, T2

[1909] ḳılup T1: iderdi T2

[1910] her gün añа T1: añа her gün T2

[1911] yitmiş T1: yetmiş T2

[1912] Biliniz ki, Allāh'ın lâneti zalimler üzerinedir (Hûd, 18)

[1913] Bu sayfa BN'de yok.

[1914] سوء الخلق وحشتذل خلاص منها (Kötü huylar ihlastan uzaklaştırır.) T1: T2'de yok.

[1915] imdi T1: T2'de yok.

[1916] evvel T1: T2'de yok.

[1917] ikinci T1: T2'de yok.

Ḳābīl-i nā-ḥaḳ ḳan ḳıldugıyçun; (4) üçünci[1918] İdrīs peygāmberüñ bir ḳonşusı var idi, adına Ṣaġīr dirlerdi, her gün ol laʿīn İdrīs'i incitmeyince işine (5) gitmezdi; dördünci[1919] Nūḥ peygāmber devrinde bir neccār var-ıdı, Bırāġ[1920] dirlerdi[1921], Nūḥ [peygāmber][1922] düzdügi gemiyi gice gice (6) gelüp ḳarşu delerdi; beşinci[1923] Hāzer kim İbrāhīm peygāmberi incidürdi, ol zamān Nemrūd'uñ bir ulu bayramı (7) oldı, Nemrūd birle cümle ḫāṣ u ʿām şehrden ṭaşra bir ziyāretgāhları var-ıdı, aña çıḳdılar. Andan (8) İbrāhīm anası daḫı İbrāhīm peygāmberüñ[1924] ʿaleyhi's-selām ṣaçın ṭarayup, elin ayaġın ḳınaladı, gözlerin sürmeledi, (9) nefīs libāslar geyürdi, eline yapışup bile alup gitdiler. Tā kim Nemrūd'uñ ziyāretgāhına[1925] yitdiler. Giderken (10) İbrāhīm girü döndi. Anası eydür:

−İy ciger-güşem! Niçün döndüñ? Eydür:

−Ḫasta oldum. Anası ne ḳadar kim (11) söyledi döndüremedi. Muṣannif-i kitāb-ı Firdevsī eydür[1926]: İbrāhīm mürsel peygāmber idi. Andan yalan ve günāh gelmese (12) gereg-idi. Ol zamān İbrāhīm-i nebī ḫasta mıydı[1927] kim anasına ḫastayam didi. Cevāb virüp eydür ki: (13) İbrāhīm'üñ cismi ḫasta degüldi. Ammā ki ḳaçan İbrāhīm peygāmberüñ anası İbrāhīm kendü küfrleri bayram-ıçun tezyīn kim (14) itdi. İbrāhīm peygāmber aña rıżā virdügiyçün cānı ḫastalandı, anasına uyup ṭaşra ziyāretine bir ḳaç (15) ḳadem kim yürüdi, anasını küfrine tābiʿ oldıġıyçun cānınuñ ḫastalıġı ziyāde düşdi, şöyle kim ol yola yürümege (16) mecāli ḳalmadı, ḫastayam diyüp döndi.

[1918] üçünci T1: T2'de yok.

[1919] dördünci T1: T2'de yok.

[1920] Bırāġ T1: T2'de yok.

[1921] dirlerdi T1: dirler T2

[1922] peygāmber T2: T1'de yok.

[1923] beşinci T1, BN: T2'de yok.

[1924] peygāmberüñ T1: peygāmber T2

[1925] ziyāretgāhına T1: ziyāret T2

[1926] Muṣannif-i Kitāb-ı Firdevsī eydür T1, BN: T2'de yok.

[1927] ḫasta mıydı T2, BN: ḫasta mıdı T1

NAẒM[1928]

Böyle diyüp döndi yoldan anda İbrāhīm Ḫalīl
(17) Diñle imdi n'idiserdür o Resūl-i Ḥaḳ Celīl

İstedi bütlerini Nemrūduñ ide o şikest
Tā ki küffār aġlaşup maḫhūr ola şeyṭān ẕelīl

(18) ŞİKEST ŞODEN-İ ESNĀM BE-DEST-İ İBRĀHĪM-İ ḪALĪL[1929] [1930]

Yā Nebiyya'llāh, İbrāhīm peyġāmber ʿaleyhi's-selām anasın ol arada ḳoyup, sürüp (19) evlerine geldi, bir ulu balta eline aldı, sürdi, Nemrūd'uñ ulu büt-ḫānesine geldi gördi kim ḳapusı açuḳ, revān (20) içine girdi gördi ki cümle ṣanemler bezenmiş, altun gümiş şemʿdānlar[1931] üzre bal mumları yanmışdur, (21) cevherden bezenmiş micmerelerde ʿūd u ʿanberler buḫūr olmış. Lākin büt-ḫānede kimse yoḳ. Andan İbrāhīm peyġāmber [74a][1932] (1) ʿaleyhi's-selām elindeki teber birle ṣanemleri uşatdı, bir iş itdi kim hīç āferīde itmemiş, ol nebī ṣanemleri (2) ḫurd idicek, elindeki teberi ulu ṣanemüñ boynına aṣdı, çıḳdı, büt-ḫāneden gitdi. Bu böyle olıcaḳ (3) ol ṭarafdan daḫı Nemrūd ḳavmiyle dönüp ṭaşradan şehre gelürler. Velī Hāzer bir ḳaç kimseyle muḳaddem (4) büt-ḫāneye geldiler gördiler, cümle ṣanemler ḳırılmış yatur, ṣanasın bir teber ziyān girmiş, şāḫ u[1933] şecer ḳırmış, Hāzer (5) anı göricek ḳavmiyle şöyle ve hem aldılar ki kendülerin yavı ḳıldılar, yine kendülerin dirüp, varup, (6) ḥāli Nemrūd'a ḫaber virdiler, işidüp, ġażaba gelüp, şöyle ḳaḳıdı kim ṣaġ u ṣol begler [ve][1934] melikler ve hem (7) aldılar, sürüp büt-ḫāneye geldiler, bir ḥāl gördiler kim gözler görmiş degül, bir zamān ṭurdılar. Andan Nemrūd (8) eydür:

[1928] NAẒM T1, BN: T2'de yok.

[1929] Halil İbrahim'in eliyle putları kırması.

[1930] ŞİKEST ŞODEN ASNĀ MERDEST İBRAHĪM ḪALĪL T1: T2'de yok.

[1931] şemʿdānlar: şemiʿdānlar T1, T2

[1932] Bu sayfa BN'de yok.

[1933] u T1: ve T2

[1934] ve T2: T1'de yok.

−İy vezīrlerüm! Bu bizüm maʿbūdlarımızı böyle kim itdi ola, diyüp teftīş idicek, yir yir ol ṭuran (9) ḳavüm Nemrūd'a eyitdiler:

−İy maʿbūdumuz! Bu şehrde bir yigit vardur, adı İbrāhīm'dür. Andan işidürüz, hemīşe (10) ṣanemlere söger, benüm ilāhum[1935] vardur, dir. Eger itdiyse bu işi ol itdi, didiler. Andan Nemrūd eydür:

−Varuñ anı buluñ, (11) götürüñ, bu didügüñüz sözleri benüm ḳatumda daḫı disün, işidelüm tā kim inanam, fülan böyle didi dimeg-ile (12) ben söze inanmazın, taʿyīn bilmedin kimseye ḳıymazın, didi. Zīrā ki Nemrūd egerçi ki kāfir idi. Velī ḥükūmet (13) işinde[1936] ʿādil kişiydi, tīz Nemrūd laʿīn buyurdı. Bir ḳaç ḳullar varup İbrāhīm'i bulup getürdiler. Nemrūd dīvān-ı (14) aʿẓam ḳurup oturmış-ıdıa, altı biñ altı yüz vezīr[1937], on dört biñ dört yüz cānıb, yüz yigirmi biñ (15) zerrīn kemer ḳollar, ḳafādār olup kim oturup kim ṭurmış, dört kez yüz biñ gümiş kemerlü mīr-i sipāhī dīvāna (16) gelmiş-idi. İbrāhīm peyġāmber ʿaleyhi's-selām içerü girüp, dīvān-ı ʿaẓīm görüp Nemrūd'a ḳarşu ṭurdı, Nemrūd-ı (17) laʿīn ġażab-ıla İbrāhīm peyġāmbere eydür[1938]:

−İy İbrāhīm! Ṣanemlerümüze bu işleri sen mi itdüñ? İbrāhīm eydür:

−Ben itmedüm, ulu (18) bütüñ itdi ola. Zīrā elbette anuñ boynında-y-ıdı, didi. İbrāhīm peyġāmber eyle diyicek Nemrūd'ına ḳaḳıdı. Eydür: (19)

−İy delü! Büt buncılayın iş mi ider? Bu işi sen itdüñ, büte bühtān mı ḳılursın[1939], didi. İbrāhīm eyitdi:

−Ḥāşā benden kim buncılayın (20) iş idem, ṣoruñ ulu ṣanemlerüñüze bu işi kim itdigüni ol disün, didi. Nemrūd eydür:

[1935] ilāhum T1: T2'de yok.

[1936] işinde T1: T2'de yok.

[1937] vezīr T1: vezīri T2

[1938] eydür T1: T2'de yok.

[1939] ḳılursın T1: ider T2

−İy İbrāhīm! Ṣanem bir düzme nesnedür, (21) dili yoḳ nice söylesün, didügine İbrāhīm peyġāmber[1940] ḥażret-i ʿaleyhi's-selām tebessüm itdi, Nemrūd işidüp ṣaġında ṣolında [74b][1941] (1) ṭuran ḳavme eydür:

−Yā ḳavm! Üşde bu yigit bizüm maʿbūdlarumuzı begenmez, ḫorlar eline girenin daḫı uşadur. (2) Şimdi biz bunı n'idelüm, didi. Andan ḳavm Nemrūd'a eyitdiler:

−İy maʿbūdumuz! Biz daḫı oda yaḫalum, maʿbūdlarumuza (3) yardım idelüm, didiler. Andan Nemrūd ḥükm ḳıldı. Her kişi bir arḳa yüki odun getürüp meydān ortasında (4) yaḳdılar. Bir ulu depe gibi oldı. Andan yine Nemrūd eydür:

−İy İbrāhīm! Gel benüm sözümi işit, bu delülügi terk it. (5) Ve hem ṣanemlerümüze secde ḳıl, anları maʿbūd bil. Yoḫsa seni oda yaḳaram, didi. Pes İbrāhīm ḥażreti[1942] eyitdi:

−İy Nemrūd! (6) Baña delü dirsin. Velī delü sensin kim altundan, gümişden düzdügüñ ṣaneme maʿbūd diyü ṭaparsın, iy ʿāṣī, Allāh (7) oldur ki seni[1943] bir ḳaṭre menīden yaratdı, bunca cāh u manṣıb virdi, ḥükm idersin, ḳanda dilerseñ gidersin. (8) İmdi iy Nemrūd ve iy ʿāṣī, bed-fiʿal[1944], mekkār ve pelīd ve ʿanīd ve merdūd[1945], Allāh'ı birle, beni Ḥaḳ mürsel bil, sözümi ḳabūl ḳıl; (9) yoḫsa Allāh'uñ ḫışmına ṭuş olursın, diyicek Nemrūd ḳavminden niçeler İbrāhīm peyġāmbere meyl itdi, Ḥaḳ (10) peyġāmber bildi. Nemrūd ol ḥāleti göricek İbrāhīm peyġāmberden ḫavfnāk oldı, ḳaṣd ḳıldı kim İbrāhīm'i oda (11) yaḳa. Pes yine taḥammül idüp eydür:

−İy delü! Çünki[1946] maʿbūdlarumuzı begenmezsin. Ben seni oda yaḳayın, göreyin seni (12) maʿbūduñ benüm elümden nice ḳurtarur, diyüp ḥükm ḳıldı. Ḫalāyıḳ cümle meydāna çıḳdılar, ḫāṣ u ʿām cemʿ oldılar. (13) Andan ol oduna od ḳodılar, körledi ve yandı. Şöyle

[1940] peyġāmber T1: T2'de yok.

[1941] Bu sayfa BN'de yok.

[1942] İbrāhīm ḥażreti T1: ḥażret-i İbrāhīm T2

[1943] sini T1: seni T2

[1944] bed-fiʿal: bed-fiʿl T1, T2, BN

[1945] ve merdūd T1: T2'de yok.

[1946] çünki T1: çünkim T2

kim od yalıñı evc-i āsmāna çıḳdı. Ḫalḳ çevresinden (14) oḳ atımı yir girüsine ṭurdular[1947], oduñ yanına kimse varımazdı ki İbrāhīm oda atalar. Bular bu eṣnāda-y-iken (15) şeyṭānı'r-racīm, merdūd-ı[1948] laʿīn saḳīm hemān-dem ādem-ṣūret olup sürdi, Nemrūd ḳatına irdi. Nemrūd daḫı (16) şeyṭānı'r-racīm muḥteşem-şekl gördi, revān-ı ʿizzet ḳılup merḥabā itdi, racīm dönüp Nemrūd'a eyitdi:

−İy Nemrūd (17) ve iy server-i mefsūd, iy laʿīn-i merdūd! Bu odı niçün yaḳduñ? Nemrūd İbrāhīm peyġāmberi gösterdi. Eydür: (18)

−Bu şom kişi bizüm maʿbūdlarumuzı ḫorlar, ben daḫı ḫışm itdüm tā kim bunı oda yaḫam, temāşāsına necm bu kez od (19) şöyle yandı ki[1949] kimse ḳatına varamaz[1950] kim bunı[1951] oda ata, diyicek şeyṭān eyitdi:

−Yā Nemrūd! Ben bir nesne (20) taṣnīf ḳılayım ki İbrāhīm'i āsānlıġ-ıla oda atasın. Velī baña secde ḳılursañ, didi. Nemrūd şeyṭāndan (21) bu sözi işidicek evvel ḳaḳıdı, yine müdārā ḳılup eydür:

−İy ʿazīz! Şimdi ben saña secde ḳılurdum. Velī **[75a][1952]** (1) ḳavmümden ʿār iderem, diyicek racīm eyitdi:

−Bunlaruñ ḳatında ʿār iderseñ gel, bir ḫalvet yire varalum, diyüp (2) Nemrūd-ıla bir ḫalvete vardılar, hemān-dem Nemrūd[1953] raḫşından inüp racīme secde ḳıldı, yine ʿaskerinden yaña geldi, (3) İbrāhīm peyġāmber ʿaleyhi's-selām gördi. Eydür:

−Yā laʿīn! Bu yanuñdaġı kişiyle ḳanda varduñ, geldüñ [diyicek][1954] Nemrūd eydür: (4)

[1947] yir girüsine ṭurdular T1: yer gerüsine durdılar T2

[1948] merdūd-ı T1: vedūd T2

[1949] ki T1: kim T2

[1950] varamaz T1: varımaz T2

[1951] bunı T1: büti T2

[1952] Bu sayfa BN'de yok.

[1953] Nemrūd T1: T2'de yok.

[1954] diyicek T2: T1'de yok.

−Bu benüm vezīrümdür, varduḳ, danışduḳ, iş[1955] şoñın şanışduḳ kim seni oda ne resme atavuz, didi. İbrāhīm (5) peyġāmber ʿaleyhi's-selām eyitdi:

−İy merdūd! Şol vezīrüm didügüñ kimesne niçe senüñ gibileri azdurup (6) īmāndan çıḳarupdur, āḫir vaḳt dünyādan āḫirete[1956] īmānsuz giderüp-dürür, seni daḫı gönderür, diyicek Nemrūd (7) eyitdi:

−Bu[1957] yanumdaġı kimdür ki bencileyin uluyı[1958] azdura[1959], didi. İbrāhīm peyġāmber eyitdi:

−İy Nemrūd! Ḥaḳ Teʿālā bunı (8) oddan yaratdı, şöyle ʿilm virdi ki on sekiz biñ ʿālemüñ ʿilmine muṭṭaliʿ [oldı][1960]. Pes bu merdūd kendüye ġırre[1961] oldı (9) ve kendüyi gördi, tekebbür idüp didi. Yaʿnī ben oddan, Ādem ṭopraḳdan. Ben Ādem'e secde انَ خَيْرٌ[1962] itmezem ve ben (10) Ādem'den[1963] yegim[1964], diyüp Ādem'i begenmedi, Ādem'e secde itmediyse Ḥaḳ Teʿālā ḫışm idüp bu İblīs'i laʿnet itdi, ḳavluhu Teʿālā[1965]: (11) وَاِنَّ عَلَيْكَ اللَّعْنَةَ اِلٰى يَوْمِ الدِّينِ[1966]

NAẒM

Ādeme_İblīs itmediyse ʿizzeti
Oldı merdūd ol racīm-i laʿnetī

[1955] iş T1: işüñ T2

[1956] dünyādan āḫirete T1: T2'de yok.

[1957] bu T1: T2'de yok.

[1958] bencileyin uluyı T1: beni T2

[1959] azdura, T2'de iki kere yazılmş.

[1960] oldı T2: T1'de yok.

[1961] ġırre: ġarre T1, T2

[1962] Tekebbür idüp انَ خَيْرٌ (Ben hayırlıyım.) T1: T2'de yok.

[1963] Ādem'den, T2'de iki kere yazılmış.

[1964] yegim T1: yegem T2

[1965] ḳavluhu Teʿālā T1: T2'de yok.

[1966] Şüphesiz hesap gününe kadar lânet senin üzerinedir (Hicr, 35)

(12) Gör ne iḥsān itdi Allāh Ādeme
Virdi cennet eyleyüben raḥmeti
NEŞR[1967]

Yā Nebiyya'llāh, İbrāhīm peyġāmber (13) ʿaleyhi's-selām şeyṭān ḥaḳḳında şöyle diyicek, ġażaba gelüp ḳaḳıdı, döndi, Nemrūd'a eydür:

−İy Nemrūd! Bu İbrāhīm (14) uçuḳ ṭutar, ne gerekse söyler, bunı bitürmek gerek, diyicek Nemrūd eyitdi:

−İmdi ol taṣnīf idecegüñ it, (15) bunı oda atalum, bundan ḳurtulalum, didi. Şeyṭān daḫı mancınıġı taṣnīf itdi. Zīrā ki cehennemde görmiş-idi, (16) hemān-dem İbrāhīm peyġāmberi ʿaleyhi's-selām götürüp mancınıġa ḳoyup üşdüler kim mancınıḳ çarḫın çekeler, ṣapan-ıla (17) İbrāhīm'i oda atalar. Pes ne ḳadar ki ḳaṣd itdiler, çāre olmadı, çekmediler, beş altı biñ kişi cümlesi zor itdiler, (18) mümkin olmadı, bir ẕerre iremediler. Ol ḳavm İbrāhīm'den bu kerāmeti göricek niçeler meyl ḳılup birbirine eyitdiler. (19) Eger İbrāhīm bu işden ḳurtulacaḳ olursa varup İbrāhīm Rabb'isine īmān getürelüm, diyüp himmet birle ṭurdılar, (20) niçeler daḫı ḳaṣd ḳıldılar kim ḳılıç ṣıyırup, Nemrūd elinden İbrāhīm ellerine ḳışamayup, ḳollarını[1968] ḳılıç ḳabżasına[1969] (21) urup[1970] ḥāżır baş oldular tā ki furṣatında İbrāhīm yoluna cān u baş oynayalar[1971] ve niçeler daḫı bu heybete ḥayrān [75b][1972] (1) ḳalup, ṣaġ u ṣol baḳup ṭurdılar[1973]. Nemrūd bu ḥāleti göricek, Āzer'e naẓar ḳılup eyitdi:

−İy Tārīḫ! Bu İbrāhīm (2) n'ola, oġluñsa düşmenüñdür, dīn ġayretiyçün sen daḫı gel, mancınıġı[1974] ṭut, bilecek ola kim İbrāhīm bu oda (3) atabilevüz, bundan[1975] ḳurtulavuz,

---

[1967] NEŞR T1: T2'de yok.

[1968] ḳollarını T1: ḳolların T2

[1969] ḳabżasına T1: ḳabıżasına T2

[1970] urup T1: T2'de yok.

[1971] oynayalar T1: oynaya T2

[1972] Bu sayfa BN'de yok.

[1973] ṭurdılar T1: ṭurdı T2

[1974] mancınıḳı T1: mancınıġı T2

[1975] bundan T1: T2'de yok.

diyicek Āzer daḫı varup çarḫa yapışdı ki bile çeke İbrāhīm peyġāmber ʿaleyhiʾs-selām (4) atasınuñ çarḫa yapışduġın göricek yüz ḥażrete ṭutup eydür:

−İlāhī! Atamasan ḳuvvet vir çarḫı çeke. (5) Tā kim Nemrūd yanında ḫacīl düşmeye, diyüp münācāt idicek, Ḥaḳ Teʿālā İbrāhīmʾüñ duʿāşın müstecāb (6) idüp, anda ḳuvvet virdi, mancınıḳ şapanın çekdiler, İbrāhīm hevāya çıḳdı, Nemrūd çaġırdı kim iy İbrāhīm, (7) şanemlerimi ḫorladuñ. Gel imdi bütlere secde eyle, seni ḳurtarayın ve şuçuñı baġışlayayın, didi. İbrāhīm peyġāmber işidüp (8) eyitdi:

−İy Nemrūd! Bu işi baña iden kimesne yine bundan beni ḳurtarur, senüñ elüñden ne gelürse işle, ben Allāhʾa (9) şıġınmışam, didi. Pes bu ḥāl üzre Allāh Teʿālā emriyle Cebrāʾīl-i Emīn gelüp İbrāhīmʾe eyitdi:

−Yā İbrāhīm! Seni (10) bundan[1976] ḳurtarayın didi. İbrāhīm eyitdi:

−İy Emīn! Sen beni Allāh-ıla ḳo, her ne kim muḳadder ḳıldıysa [anı][1977] görürem, didi. (11) İbrāhīmʾden ol cevābı alıcaḳ, Ṭāvūs-ı Ḳudsī gitdi. Andan şeyṭān-ı merīd Nemrūdʾa eydür:

−İy merdūd! İbrāhīm ʾi[1978] (12) oda at, didi. Yine Nemrūd daḫı ḥükm ḳıldı, İbrāhīmʾi oda atdılar. Ḳaçan ki mancınıḳ şapanından kim çıḳdı havā yüzünde (13) Cebrāʾīl-i Emīn yine geldi, eydür:

−Yā Ḫalīlüʾr-Raḥmān! Seni ṭutayın mı ki od içine düşmeyesin. İbrāhīm eydür:

−Yā Cebrāʾīl! (14) Sen daḫı[1979] bencileyin ḳulsın, ḳul ḳulı oddan ne ḳadar ḳurtara ve daḫı yā aḫī, ben ol Allāhʾa ṣıġınmışam ki cümle (15) ḳorḳuluları ḳorḫusından ḳurtarur ve cümle ṭaġılmışları direr ve ḳalmışlara meded irgürür ve giriftārlara (16) yol virür bir bī-zevāl Allāhʾdur, didi daḫı kendüyi emr-i Ḥaḳḳʾa teslīm itdi. Pes Ḥaḳ Tebāreke ve Teʿālā (17) ol ḫışm-ıla yanan oda ḫiṭāb itdi:

[1976] bundan T1: T2'de yok.

[1977] anı T2: T1'de yok.

[1978] İbrahīm T1: İbrāhīm'i T2

[1979] yā Cebrayil, sen daḫı T1: sen daḫı yā Cebrayil T2

− selāmet ol, (18)Yaʿnī iy od, İbrāhīm üstüne يَا نَارُ كُونِي بَرْداً وَسَلَاماً عَلَى اِبْرٰهِيمَ[1980] göyündürme, diyüp Ḥaḳ Teʿālā oda bu vechle ḫiṭāb idicek ol od ḫışm-ıla yanarken söyündi, (19) gül ü reyḥān oldı. Andan Ḥaḳ Teʿālā Cebrāʾīl'e emr ḳıldı, cennetden bir muraṣṣaʿ taḫt getürdi, ol od içinde (20) ḳurdı, İbrāhīm daḫı hevādan inüp ol taḫt üzre[1981] ḳondı bir melek daḫı cennetden bir yeşil ḥulle getürüp (21) İbrāhīm'e geyürdi. Bu yañadan Nemrūd daḫı ḳavmiyle ṭurup ʿaceb İbrāhīm'üñ ḥāli ne oldı ki[1982], diyüp teferrüc [76a][1983] (1) iderken gördiler kim İbrāhīm taḫt üzerinde bir yeşil ḥulle giymiş, bir zerrīn serīr üzre oturur, o günde bir bıñar (2) revān olmış aḳar çevresi sünbül ü reyḥān[1984], şaḳāyıḳ u nuʿmān, gül ü nesrīn-ile açılup bitmiş[1985]. Pes Nemrūd bu ḥāli görücek (3) göñülden ḫavf idüp çaġırdı kim yā İbrāhīm, od seni nite yaḳmadı? İbrāhīm eydür:

−İy Nemrūd! Ol göñülde kim (4) Allāh muḥabbeti ola, anı od ḳaçan yaḳa, didi. İbrāhīm'den Nemrūd bu ḫaberi işidüp ġāyet ḳorḳdı, kendü (5) kendüye eydür:

−Bu İbrāhīm dekin kişi degüldür, bunı güdelüm, seren-cām neye irer görelüm, diyüp ṭurduġı yirden (6) İbrāhīm peyġāmbere[1986] çaġırdı kim iy Ḫalīl, ben daḫı senüñ dīnüñe döndüm, maʿbūduñ beni ḳabūl ḳılur mı, [didi][1987]. İbrāhīm (7) ʿaleyhi's-selām eydür:

−İy gümrāh! Benüm maʿbūdum cömerddür, ʿāṣīnuñ ṣuçına ḳalmaz, īmān getürüp mürsellere (8) inanıcaḳ [anı][1988] ḳabūl ḳılur didi. Pes Nemrūd-ıla İbrāhīm'üñ sözin cemīʿ ḫalḳ işitdiler[1989], cemʿ olup [bir yire][1990] birbirine eyitdiler: (9)

[1980] Ey ateş! İbrahim'e karşı serin ve esenlik ol (Enbiya, 69) T1: T2'de yok.

[1981] üzre T1: üzere T2

[1982] ki T1: T2'de yok.

[1983] Bu sayfa BN'de yok.

[1984] ü reyḥān T1: T2'de yok.

[1985] bitmiş T1: yitmiş T2

[1986] İbrahīm peyġambere T1: T2'de yok.

[1987] didi T2: T1'de yok.

[1988] anı T2: T1'de yok.

[1989] işitdiler T1: işitdüp T2

[1990] bir yire T2: T1'de yok.

−İy dirīġ! Nemrūd bu oġlandan ḳorḳdı, bunuñ sözüne inansa gerek ve bir niçesi daḫı eyitdiler ki Nemrūd'uñ (10) saʿādeti var-ısa İbrāhīm tañrısına īmān getüre, didiler. Pes Nemrūd yine İbrāhīm'e eydür:

−İy İbrāhīm! (11) Gel oddan ṭaşra çıḳ, saña īmān getüreyin, didi. İbrāhīm daḫı oddan ṭaşra çıḳdı, ol ṭarafdan (12) daḫı Nemrūd ṭurdıġı yirden ḳalḳup vezīrleri ḳatına geldi. Pes vezīrleri eyitdiler:

−İy Nemrūd! İbrāhīm'i (13) nice gördüñ ki aña döndüñ, didiler, Nemrūd daḫı İbrāhīm'i nice gördiyse od içinde şöyle ḫaber virdi, (14) vezīrler işidüp ʿacebleşdiler, ḳatı vehme düşdüler, eyitdiler:

−Eger Nemrūd, İbrāhīm'e īmān getürürse İbrāhīm (15) buña yaḳīn olur ve bizler ıraḳ düşerüz, diyüp bu işe ḥased itdiler, dönüp Nemrūd'a eyitdiler:

−İy Nemrūd[1991]! Şimdiye dek (16) maʿbūdam[1992] diyü daʿvā iderdüñ, şimdiden ṣoñra varup İbrāhīm'e ḳul mı olursın? İy Nemrūd! Şöyle bil ki (17) İbrāhīm cāẕūdur. Atası anası dimediler mi kim bu İbrāhīm'i od yaḳmaz ve hem bunlaruñ dedeleri oda ṭaparmış. Anuñçundur (18) ki āteş-perestleri od yaḳmaz, şöyle bilesin [kim][1993] didiler. Nemrūd vezīrlerden bu sözi işidicek yine İbrāhīm'den (19) döndi. Andan İbrāhīm'üñ ʿaleyhi's-selām [1994] ʿammisi Hāzer, ilerü gelüp eyitdi:

−İy Nemrūd! Eger ki İbrāhīm'i od göyündürmediyse (20) dütünle boġalum, diyüp od yanan yirde bir ḳuyı ḳazdılar. İbrāhīm'i ṭutup, baġlayup ḳuyıya indürdiler. Hāzer kendüsi (21) od-ula ṣaman getürdi ki İbrāhīm'e dütün ḳıla revān Ḥaḳ emri birle bir pāre od gelüp Hāzer'üñ ṣaḳalını [76b][1995] (1) yaḳdı, yüzüni gözüni[1996] yaḳdı, dilediler kim üşüp ḳurtaralar, libāsı daḫı ṭutuşdı, söyündürümediler. Ān-ı vaḳt (2) içinde Hāzer ḳarāra ṭutup yandı, ḳavm-i Nemrūd anı göricek İbrāhīm ḥālin ʿacebleşdiler, bu ḥāl içinde añsuzın (3) bir yil ḳopdı,

---

[1991] Nemrūd T1: merdūd T2

[1992] maʿbūdam T1: maʿbūdum T2

[1993] kim T2: T1'de yok.

[1994] ʿaleyhi's-selām T1: T2'de yok.

[1995] Bu sayfa BN'de yok.

[1996] yüzüni gözüni T1: gözüni yüzüni T2

Hāzer gelüp Nemrūd birle ḳavminüñ gözüne ḳondı, ol ḳavm anı göricek dersüne[1997] ḳaçdılar. İbrāhīm yine (4) selāmet ḳurtuldı.

NAẒM[1998]

Gösterür İbrāhīm andan iẕn-i Ḥaḳla muʿcizāt
Yandı Hāzer melʿūn anda bulmadı oddan necāt

(5) ʿĀḳil İbrāhīm bildi k'oldurur[1999] mürsel nebī
K'iẕn-i Ḥaḳḳ-ıla[2000] gösterür ol muʿcizāt-ı[2001] beyyināt

Līki cāhil ṣandı sāḥir bilmez anı n'eydügin
(6) Zīrā ḥayvān ṭabʿ olur bī-dīn ü cāhil bī-ṣebāt

Kāfirüñ ʿaḳlı olaydı bir bileydi Ḥaḳḳı pes
Bütlere ṭapup dimezdi k'oldurur Lāt u Menāt

(7) Diñle İbrāhīm Ḫalīlüñ ṣerḥ idüben ḳıṣṣasın
Līki virgil ḫoş ṣalavāt Muṣṭafāya pāk ẕāt

NEṢR[2002]

−Yā Nebiyya'llāh! Çünki Ḫalīlü'r-Raḥmān'uñ (8) muʿcizātını ḥāżır olan ḫalāyıḳ gördüler, niçeler[2003] uġurlayın īmāna gelüp, İbrāhīm ḥaḳ peyġāmber bilüp, cān u göñülden yoluna (9) ṭurdılar. Ammā ki Nemrūd ḳorḳusından kendülerin bildürmediler. Meger ki

---

[1997] dersüne T2: dersü T1

[1998] NAẒM T1: T2'de yok.

[1999] k'oldurur: k'oldur T1, T2

[2000] Ḥaḳḳ-ıla T1: Ḥaḳla T2

[2001] muʿcizā: muʿcizāt-ı T1, T2

[2002] NEṢR T1: T2'de yok.

[2003] niçeler T1: niçesi T2

Nemrūd'uñ[2004] bir vezīri var-ıdı, adına Hāzer bin Yāḥūr (10) dirlerdi. Anuñ bir ḳızı var-ıdı cemīle, ḫūb-ṣūret, nīgū-sīret, adına Sārā[2005] dirlerdi, İbrāhīm'e īmān (11) getürüp müsülmān oldı, İbrāhīm peyġāmber anı ḥalāllıġa aldı, kimse bunları ḳabūl itmedükleri ecilden sürüp (12) maġaraya geldiler, içine girüp ḳarār ḳıldılar, maġara içi İbrāhīm'üñ yüzi nūrından münevver oldı. Andan ben ża'īf (13) varup ol ḳadīmī dostum yarasaya buluşdum ve İbrāhīm peyġāmberüñ ʿaleyhi's-selām muʿcizātından āteş-i Nemrūd'a girüp, (14) ḫalāṣ olup selāmetinden ḫaber virdüm, şād olup eyitdi:

−Nite ola ki biz bu mürsel peyġāmber naẓarına varavuz, anuñ (15) yanındaġı ḫātūnuñ bize żararı degmeye, ḫidmetine[2006] yüz sürevüz. Zīrā ki ḫavātīn ṭāyifesi nāḳışatü'l-ʿaḳl olur. (16) Şāyed bizi ṭutup helāk ide.

NAẒM[2007]

Çünki ʿavrat maʿnīsidür şāha ʿayıb
(17) Zenden eylük umma kim olur ʿayıb

Ḥüsn içinde ger Zelīha ola zen
Eylük umma idiser zecri yaman

(18) ʿAvratıyçun çıḳdı cennetden ṣafī
ʿAvratıyçun oldı ṭūfān-ı Necī

ʿAvratıyçun çekdi Yūsuf bend ü çāh
(19) ʿAvratıyçun girdi Ḳārūn yire āh

ʿAvratıyçun Dāvūd itdi āh u zār
ʿAvratıyçun ḳaldı begler kārzār[2008]

[2004] Nemrūd'uñ T1: T2'de yok.

[2005] Sārā T1: T2'de yok.

[2006] ḫidmetine T1: ḫiẓmetine T2

[2007] NAẒM T1: T2'de yok.

[2008] kārzār T1: kār u zār T2

(20) Pes gerek ʿāḳil kişi ehl-i naẓar
Fitne ehli zenden ide ol ḥaẕer

ʿAvratuñ mekri-dürür ġāyet ziyād
(21) Bir naẓarda ḳoparur yüz biñ fesād

NEŞR[2009]

Yā Nebiyya'llāh! Ḳaçan ki bu fikri itdük. Andan[2010] İbrāhīm peyġāmber naẓarına [77a][2011] (1) irdük, üçümüz daḫı ḫidmetine[2012] yüz sürdük. Velākin yā Süleymān-ı zamān! Egerçi ki Nūḥ Nebiyya'llāh duʿāsıyla (2) lisān-ı insānī fehm iderdüm, Ḥaḳ Teʿālā kemāl-i ḳudreti birle anlaruñ sözlerini benüm ḳalbüme ilḳā iderdi. Velī men żaʿīf[2013] (3) kemīne insān dilin dilüme alup söyleyümezdüm; illā ki ḥāl dilince üç mürsel peyġāmber-ile söyleşdüm:

−Evvel[2014] (4) Nūḥ-ı nebī-y-ile, ikinci[2015] ḥażret-i İbrāhīm-ile, üçünci[2016] ʿālī ḥażretüñle ki Süleymān-ı zamānsın. Zīrā ki bizüm ẕübāb ṣınfınuñ (5) dillerini ve baʿūż ṣınfınuñ ṣadālarını bu üç peyġāmberden ġayrı kimse farḳ itmedi[2017]. Ve çünki yā Nebiyya'llāh! Ḳaçan ki Ḫalīlü'r-Raḫmān'uñ (6) naẓarına ki vardum, maʿṣūm ṭıfl-iken ḥālümi aña ʿarż itdüm daḫı Nūḥ-ı nebīnüñ ʿaleyhi's-selām vaṣiyyetin yirine getürüp, (7) selāmın degürdüm. Henüz yidi[2018] yaşında cüvān-iken ḳırḳ yaşındaġı pīr gibi selām-ı Nūḥ'ı

[2009] NEŞR T1: T2'de yok.

[2010] andan T1: T2'de yok.

[2011] Bu sayfa BN'de yok.

[2012] ḫidmetine T1: ḫiẕmetine T2

[2013] żaʿīf T1: żaʿīfı T2

[2014] evvel T1: T2'de yok.

[2015] ikinci T1: T2'de yok.

[2016] üçünci T1: T2'de yok.

[2017] itmedi T1: idemedi T2

[2018] yidi T1: yedi T2

“ʿAleyke’s-selām” diyüp aldı (8) ve el getürüp rūḥıyçun duʿā ḳıldı, Allāh Teʿālā’nuñ ʿināyeti birle benüm sözüm[2019] fehm itdi daḫı dönüp eyitdi ki:

−Şimdi giçelide (9) Nūḥ nebī dünyādan geçeli ne ḳadar zamāndur? Cevāb virdüm ki:

−Ṭūfān-ı Nūḥ’dan bu deme dek ḫayli zamāndur. Ammā idrāk (10) idemezem ki ne ḳadar rūzgār geçüpdür, diyicek Ḫalīlü’r-Raḥmān cevāb virüp eyitdi ki[2020]:

−Ṭūfān-ı Nūḥ’dan benüm mevlūdüme dek (11) ḳarındaşum Ṭāvūs[2021] böyle ḫaber virdi ki biñ yitmiş ṭoḳuz[2022] yıl olmışdur, diyicek andan ol bilemüzce olan yarasa (12) dilince eyitdi ki:

−Nūḥ peyġāmber ʿaleyhi’s-selām benümçün ḫayr duʿā ḳılup, Allāh Teʿālā ʿömr-i ṭavīl müyesser itdügin bilicek (13) İbrāhīm peyġāmbere ʿaleyhi’s-selām tażarruʿ idüp ḫayr duʿāsın istimdād itdi ki ʿömri ziyāde ola, İbrāhīm daḫı “Lā” dimeyüp duʿā ḳıldı, (14) Ḥaḳ duʿāsın müstecāb idüp ʿömr-i ṭavīl virdi. Daḫı dönüp İbrāhīm peyġāmber eyitdi ki:

−Yā ḥuffāş! Senüñ daḫı ʿömrüñü (15) Ḥaḳ Teʿālā[2023] ṭavīl itdi ve nefsüñüzüñ ġıdāsını Ḥaḳḳ’ı tesbīḥ itdügüñüz nefesden müyesser itdi. Gerekdür ki dillü (16) dilüñüzce Allāh’ı tesbīḥ idüp, ḥamd-i Ḥaḳ’dan ḫālī olmayasız. ʿÖmrüñüzüñ uzunluġından ṣevāb-ı dücihānı bulasız (17) iki ʿālemde. ʿÖmr uzunluġından maḳṣūd odur ki kişi ʿömrin ʿibādetle, ṭāʿatla geçüre, ṣevāb ḳazana ki ʿömr uzunluġı (18) ʿibādetle geçmek ṣafādur kim nebīler ḫilʿatinden[2024] bir ḳabadur. Nitekim dimişlerdür: (19) [2025] طول العمر مع اطّا عته من خلعى الانبياء

[2019] sözüm T1: sözümi T2

[2020] virüp eyitdi ki T1: virdi ki T2

[2021] Ṭāvūs T2: Ṭāvūs’ı T1

[2022] biñ yitmiş ṭoḳuz T1: T2’de yok.

[2023] ʿömrüñü Ḥaḳ Teʿālā T1: Ḥaḳ Teʿālā ʿömrüñü T2

[2024] ḫilʿatinden T1: ḫilḳatinden T2

[2025] طول العمر مع اطا عتذ من خلعى الانبياء (Allāh’a boyun eğerek geçen uzun ömür peygamberlerin özelliklerindendir.) T1: T2’de yok.

NAẒM[2026]

Her neyi kim yaradupdur Ḥaḳ ilāh
Hep müsebbiḥ dillerince māsivāh

(20) Dilüñüzce Ḥaḳḳı tesbīḥ eyleñüz
Tāki sizden ola rāżı pādşāh

NEṢR[2027]

−Yā Nebiyya'llāh! İbrāhīm peyġāmber (21) ʿaleyhi'ṣ-ṣalātu ve's-selām bu vech-ile dilümüzce bize ḫaber virdiyse şād olup Allāh'a şükr itdük. Anı gördük ki [77b] (1) ol ḳarı kerkes[2028] niçe rūzgār-ıdı ki gitmiş-idi. Maġara içine girüp geldi. İbrāhīm [peyġāmber][2029] naẓarına varup (2) Manṭıḳu'ṭ-Ṭayr'ca duʿā ḳılup, ḳademinde baş ḳoyup yüz yire sürdi. Andan Ḫalīlü'r-Raḥmān dilince eyitdi:

−Yā Nesr-i Ṭāyir! (3) Ḫayli zamān-ıdı ki sini bu maġara içinde görmedüm. Ḳanda gitmişdüñ?[2030] Cevāb virdi ki:

−Yā Nebiyya'llāh! (4) Kūh-ı Semāvāt ḳullesinde bir kerkes vardur. ʿAyne'l-ḥayāt içüp-dürür. ʿÖmri üç biñ yıldan geçüp-dürür. Anuñ (5) naẓarında olurdum. Müvekkel-i murġāndan ʿālī ḥażretüñüñ dünyāya gelecegin, mürsel peyġāmber olacaġın ve bu maġarada (6) muḳīm ve ism-i şerīfüñüz[2031] İbrāhīm olacaġın işidüp baña emr itdi ki gelüp ben daḫı bu maġarada muḳīm olup ṭurdum (7) ve bu z̲übāb-ıla ḥuffāşa mūnis olup, ʿālī ḥażretüñüñ dünyāya gelecegin ḫaber virdüm. Ḥaḳ Teʿālā'ya şükür ki[2032] mübārek (8) yüzüñi gördüm, varup ol Nesr-i Ṭāyire ḫaber virdüm. İşidüp, şād olup secde-i şükr itdi

[2026] NAẒM T1: T2'de yok.

[2027] NEṢR T1: T2'de yok.

[2028] kerkes T1: kerkesi T2

[2029] peyġāmber T2: T1'de yok.

[2030] [77b] sayfası 3. satırdaki "Ḳanda gitmişdüñ?" ibaresine kadar BN'de yok.

[2031] ism-i şerīfüñüz T2: ismüñüz T1, BN

[2032] şükür ki T1, BN: şükürler ki T2

daḫı yine beni (9) gönderdi[2033] ki biz żaʿīfuñ selāmın Ḫalīlü'r-Raḥmān'a iletgil, perr ü bālumuzuñ fermānı yoḳ ki varup, mübārek (10) yüzin görüp ziyāret ḳılavuz, ḫāk-i pāyına yüz sürüp[2034] ḫidmet[2035] ḳılavuz. Velī luṭf eylesün bu żaʿīf ü (11) rūzgār-dīde pīr içün ḫayr duʿā ḳıla. Tā kim Allāh'uñ raḥmetinden rūḥumuz ırag olmaya ve āḫir demde İblīs ʿaleyhi'l-laʿnenüñ[2036] (12) vesvesesi īmānumuza żarar ḳılmaya, diyüp ben żaʿīf ü bī-çāreyi [2037] ḫāk-i pāyüñe gönderdi. Daḫı eyitdi[2038] ki:

−Ol mürsel (13) peyġāmber-ile ʿömrüñ olduḳça muṣāḥabet eylegil. Ne emr iderse ve ne ḥükm iderse ḫizmet[2039] it kim eyüler-üle (14) muṣāḥabet[2040] iden ḳamu yaramazlıḳdan emīn olur. Nitekim dimişlerdür: [2041] صاحب الاخيار تأمن الاشرار

NAẒM[2042]

(15) Nesr-i Ṭāyir emri birle yā Ḫalīl
Ḫidmetüñe[2043] yüz süregeldüm ẕelīl

Var ümīdüm[2044] dergehüñde ben żaʿīf
(16) Ḥācetüm bulam keşīr ü ger ḳalīl

[2033] gönderdi T1, BN: göndürdi T2

[2034] yüz sürüp T1, BN: yüzler süriyüp T2

[2035] ḫidmet T1: ḫizmet, BN T2

[2036] ʿaleyhi'l-laʿnenüñ T2: T1ve BN' de yok.

[2037] żaʿīf ü bī-çāreyi: żaʿīfı T1, BN; żaʿīf-ı bī-çāreyi T2

[2038] eyitdi T1, BN: iyitdi T2

[2039] ḫidmet T1: ḫizmet T2, BN

[2040] muṣāḥabet T1, BN: muṣāḥabetler T2

[2041] صاحب الاخيار تأمن الاشرار (Hayır sahipleri zararlıların güvencesidir.) T1, BN: T2'de yok.

[2042] NAẒM T1, BN: T2'de yok.

[2043] ḫidmetüñe T1: ḫizmetüñe T2, BN

[2044] ümīdüm T1, BN: ümīẕüm T2

NEŞR

Yā Nebiyya'llāh, ḳaçan ki Ḫalīlü'r-Raḥmān'a ol ḳarı kerkes āb-ı ḥayāt (17) içen Nesr-i Ṭāyirüñ aḥvālinden ve kendünüñ ḥālinden[2045] ḫaber virüp maḳṣūdunı taḳrīr ḳıldıysa Ḫalīlü'r-Raḥmān (18) el götürüp anuñçun[2046] daḫı ḫayr duʿālar ḳıldı daḫı niyāzdan fārıġ olup[2047] eyitdi:

−Yā kerkesler seyyidi! (19) Ḥaḳ Teʿālā'dan diledüm ki senüñ daḫı ʿömrüñ ṭavīl ola ve ol āb-ı ḥayāt içen Nesr-i Ṭāyir gibi şimdiden (20) şoñra kendü nefesüñ nefsüñe ġıdā ola, cīfe ve leş yimekden ḫalāṣ bulasın ve dilüñce Rabb'uñı (21) tesbīḥ [ve tehlīl][2048] itmeg-ile dergāh-ı Ḥaḳ'da ḫāṣ[2049] olasın, diyüp ḫaber virdi. Kerkes işidüp, şād [u ḫurram][2050] olup [78a] (1) secde-i şükr itdi. Daḫı andan şoñra İbrāhīm-i nebīnüñ naẓarında ʿizzet ü ḥürmet bulup dergāh-ı Ḥaḳḳ'a daḫı ḳurbiyyet (2) bulmaġ-ıçun dilümüzce her birimüz Allāh Teʿālā'yı tesbīḥ ü tehlīl eylemege meşġūl olduḳ ki cemīʿ mevcūdāt eger (3) gūyā ve ger nā-gūyā ve ger cānıvar-ı nāṭıḳ ve ger bī-cān u cāmid ḳavluhu Teʿālā[2051] وَاِنْ مِنْ شَيْءٍ اِلَّا ḥükmince Allāh Ḥāmid'dür. [2053]āyeti (4) [2052]يُسَبِّحُ بِحَمْدِهٖ

NAẒM[2054]

Her biri kendü dilince añla vü baḳ
Rabbini tesbīḥ ider oḳur sebaḳ

[2045] ḥālinden T1, BN: aḥvālinden T2

[2046] anuñçun T1, BN: anuñıçun T2

[2047] olup T1, BN: olıcaḳ T2

[2048] ve tehlīl T2, BN: T1'de yok.

[2049] ḫāṣ T1, BN: ḫāẓır T2

[2050] u ḫurram T2: T1 ve BN'de yok.

[2051] ḳavluhu Teʿālā T1, BN: T2'de yok.

[2052] Her şey O'nu hamd ile tespih eder. (İsrâ, 44. âyet kastedilmektedir.)

[2053] āyeti T1, BN: āyet T2

[2054] NAẒM T1, BN: T2'de yok.

(5) Her neyi kim[2055] itdi īcād ol ilāh
Ḥaḳḳı bilür levḥ-i dilde oḳur sebaḳ

DER BEYĀN-I HELĀK ŞODEN-İ NEMRŪD BE-DEST-İ ẔUBĀB[2056]

(6) NEṢR [2057]

[Ḥükemā][2058] ḳavlince ḳaçan ki ẕübāb[2059] cündi reʾīs böyle diyicek Süleymān peyġāmber ʿaleyhi's-selām yine suvāl ḳılup (7) eyitdi ki:

−Yā ẕübāblar ulusı Hedvāl[2060]! Ḫaber vir baña ki bu baʿūż şınfı reʾīsi Cercīs[2061] baʿūżuñ altı yanında (8) oturmaġa ʿār iden ẕübāb şınfı ulusı hemçü Nemrūd-ı laʿīni ne vech-ile helāk itdi ve daḫı ol Nemrūd'un (9) ʿaskeriyle ceng iden ẕübāb cündi neden yaradıldı ve ceddümüz İbrāhīm peyġāmber-ile ʿaleyhi's-selām Nemrūd-ı laʿīni ne (10) vech-ile munāḳaşa ḳıldı; ḳażiyye ne vech-ile oldıysa ʿale'ṭ-ṭafṣīl beyān ḳıl diñleyelüm, diyicek hevāmm müvekkeli (11) tekvīn Kemāheynūriş[2062], aʿvān-ı ẕübāb şınfı seyyidi ḥāl dilince dile gelüp Süleymān ḥażretine ḳażiyyeyi söyledi (12) Süleymān peyġāmber ʿaleyhi's-selām , ḳavluhu Teʿālā[2063]: Süleymān mūcibince fehm idüp ẕübāb فَفَهَّمْنَاهَا سُلَيْمٰنَ[2064] dilin[2065] añladı. Nite ẕübāb[2066] (13) seyyidi Hedvāl eyitdi:

[2055] kim T1, BN: T2'de yok.

[2056] DER BEYĀN-I HELĀK ŞODEN-İ NEMRŪD BE-DEST-İ ẔUBĀB T1, BN: T2'de yok. Nemrud'un sinek tarafından helâk olması.

[2057] NEṢR T1: T2 ve BN'de yok.

[2058] ḥükemā BN: T1 ve T2'de yok.

[2059] ẕübāb T1, BN: T2'de yok.

[2060] Hedvāl T1, BN: T2'de yok.

[2061] Cercīs T1, BN: T2'de yok.

[2062] Kemāheynūriş T1, BN: T2'de yok.

[2063] ḳavluhu Teʿālā T1, BN: T2'de yok.

[2064] Biz Süleyman'a kavratmıştık. (Enbiya, 79. âyet kastedilmektedir.)

[2065] ẕübāb dilin T1, BN: dilin ẕübāb T2

[2066] ẕübāb T1, BN: T2'de yok.

−Yā Nebiyya'llāh! Ḳaçan ki Ḫalīlü'r-Raḥmān ʿaleyhi's-selām Bāḥūr ḳızı Sārā'yı[2067] alup maġaraya ki (14) getürdi. Andan kendü irādātıyla nigāh idüp ḥalāllıġa ḳabūl ḳıldı, yidi[2068] gün maġara içinde (15) oldular, gice gündüz Ḫālıḳ'a ʿibādet ḳıldılar, bir laḥẓa ẕikr-i Ḥaḳ'dan ḫālī olmadılar; sekizinci gün olucaḳ bizüm gözlerümüzden[2069] (16) nihān İbrāhīm peyġāmber ʿaynında ʿayān Allāh Teʿālā'dan Ṭāvūs-ı Ḳudsī gelüp emr itmiş ki Nemrūd-ı laʿīni ḥaḳ dīne (17) daʿvet ide. Pes İbrāhīm nebī ʿaleyhi's-selām ṣubḥ namāzın ki ḳıldı. Andan namāzdan niyāzdan fāriġ olup[2070], dilümüzce (18) bizi daʿvet idüp, kerkes-ile naẓarına ḳıġırdı daḫı eyitdi ki ṣubḥ-dem cānıb-ı Ḥaḳ'dan Ṭāvūs-ı Ḳudsī geldi (19) ve Rabb'ümden şöyle ḫaber getürdi ki Nemrūd laʿīn varup īmāna daʿvet ḳılam. Eger ḳabūl itmezse Bārī Teʿālā'dan (20) nuṣret dileyüp anuñla ceng ü cidāl idem. Zīrā ki benüm Rabb'um nāṣır u manṣūr Allāh'dur; dilerse bir żaʿīf bendesine (21) tāc u taḫt u salṭanat rūzī ḳılup, cihān sarāyına vālī ider ve ister-ise bir ʿaẓīm meliküñ[2071] tāc u taḫtın alup, [78b] (1) meẕellet bucaġında esīr ḳalup, ol maḳāmı ol ḫalḳdan ḫālī ḳılur. Nitekim Kelām-ı Ḳadīm'de ve Kitāb-ı Kerīm'de (2) gelür ki: تُؤْتِي الْمُلْكَ مَنْ تَشَاءُ وَتَنْزِعُ الْمُلْكَ مِمَّنْ تَشَاءُ وَتُعِزُّ مَنْ تَشَاءُ وَتُذِلُّ مَنْ تَشَاءُ بِيَدِكَ الْخَيْرُ (3) [2072] اِنَّكَ عَلٰى كُلِّ شَيْءٍ قَدِيرٌ İmdi men[2073] ṭurup şimdi Nemrūd dīvānına giderem, ol laʿīni Allāh'a daʿvet (4) iderem, siz daḫı kerkes-ile ḳanad açışup, uçuşup[2074] hevā-yı fenā yüzüne geçişüñ, [uçuşup][2075] dīvān-ı Nemrūd'a naẓar (5) ḳıluñ, görüñ ki benüm ḥālüm ol ʿāṣī-y-ıla neye varacaḳdur, diyüp Ḫalīlü'r-Raḥmān Sārā'yı maġarada

---

[2067] Sārā'yı T1, BN: T2'de yok.

[2068] yidi T1, BN: yedi T2

[2069] gözlerümüzden T1, BN: gözümüzden T2

[2070] olup T1, BN: oldı T2

[2071] meliküñ T1, BN: milküñ T2

[2072] Sen mülkü dilediğine verirsin. Dilediğinden de mülkü çeker alırsın. Dilediğini aziz edersin, dilediğini zelil edersin. Hayır senin elindedir. Şüphesiz sen her şeye hakkıyla gücü yetensin.(Âl-i İmran, 26) Âyet T2'de yok.

[2073] men T1: ben T2, BN

[2074] uçuşup T1, T2: BN'de yok.

[2075] uçuşup BN: T1 ve T2'de yok.

ḳoyup, (6) kendü sürüp Nemrūd[2076] dīvānına gitdi. Biz[2077] daḫı [Nemrūd niyyetine ḳanad açup][2078] kerkes-ile ḳanad açup[2079] uçduḳ, maġara ḳapusından (7) çıḳduḳ, Nemrūd dīvān-ḫānesine geçdük, bir ʿaẓīm dīvān gördük ki cihān ḫalḳı bir yire dirilmiş ve bir ḳızıl (8) altun taḫt ḳurulmış, Nemrūd-ı laʿīn üstüne çıḳmış oturmış. Vüzerā, ümerā yir yirin ʿāc u abanus kürsīlere geçüp (9) otururlar. Andan Nesr-i Ṭāyir-ile ḳanad açup havā yüzine geçdük daḫı yirle gök arasında, ḳara bulutlar yöresinden (10) Ḫalīlü'r-Raḥmān ḥażretine baḳduḳ, Gördük ki yayan sürüp dīvān-ı Nemrūd'a geldi. Ḫalḳ İbrāhīm'i görüp (11) yol virdiler. Yā Nebiyya'llāh! Ḳaçan ki İbrāhīm ʿaleyhi's-selām Nemrūd ḳatında ol maʿrekeyi göricek cūşa gelüp Nemrūd[2080] (12) taḫtına ḳarşu çaġırdı kim: İy Nemrūd, Allāh'ı bir, meni Ḥaḳ peyġāmber bil; yoḫsa ʿaẕāba giriftār olursın, (13) didi. Andan Nemrūd eydür:

−İy İbrāhīm! Benüm maʿbūduma inan, dirseñ[2081] senüñ maʿbūduñ nedendür, neye ḳuvveti (14) irer, hem nice[2082] leşker direr, didi. Andan İbrāhīm eydür:

−İy Nemrūd! Benüm Allāh'um nitelikden berūdur, ortaġı yoḳdur, (15) ārīdür, her işe ḳādirdür, ne dilerse ḳılur, neyi neye geregin bilür, ölüyi diri ḳılur, gökden yire yaġmur yaġdurur, (16) yirde giyāh u nebāt[2083] bitürür, kimin getürür kimin götürür didi. Nemrūd eydür:

İy İbrāhīm! Ben daḫı ne gerekse (17) ḳılurın, ölüyi dirildürin, didi. İbrāhīm eyitdi:

−Daʿvīye maʿnī gerekdür, görelüm. Revān Nemrūd (18) buyurdı. Zindāndan iki kişi getürdiler, birin öldürdi, birisin āzād itdi. Döndi. Eydür:

[2076] Nemrūd T1, BN: merdūd T2

[2077] biz BN: bir T1, T2

[2078] Nemrūd niyyetine ḳanad açup BN: T1 ve T2'de yok.

[2079] kerkes-ile ḳanad açup T1, T2: ḳanad açup kerkes-ile BN'de yok.

[2080] Nemrūd T1, BN: merdūd T2

[2081] dirseñ T1, T2: dirsin BN

[2082] nice T1, BN: T2'de yok.

[2083] giyāh u nebāt T1, T2: nebāt giyāh BN

−Yā İbrāhīm! (19) Anı kim öldürdüm, öldi; anı kim āzād itdüm, dirildi. Zīrā kim bunlar ṣuçlulardı, ölüme maḥal kişilerdi, diyicek (20) İbrāhīm tebessüm ḳılup[2084] eydür:

−İy bed-endīş! Ölü diriltmek böyle olmaz, alup[2085] cism-i ramīm olmış tenleri diriltmek (21) gerek. Bu sen itdügüñ ḥüccet-i daʿvādur ve bir daḫı iy Nemrūd, benüm Allāh'um güneşi maġribden maşrıḳa, maşrıḳdan [79a] (1) maġribe iletür[2086]. ḫükm-ile sen daḫı ḳādirseñ ilet görelüm. İbrāhīm şöyle diyicek Nemrūd ʿāciz ü ḫacīl olup, (2) baş aşaġa ṣalup ṭurdı. Andan[2087] İbrāhīm eydür:

−İy gümrāh! Di baña īmān getür; yoḫsa ʿaẕāba giriftār (3) olursın. Andan Nemrūd eydür:

−İy İbrāhīm! Ben saña bir ḳaç dürlü ʿaẕāb ḳıldum, sen seni siḥr-ile ḳurtarduñ, (4) var imdi sen işüñe, ben senün maʿbūduñla varam buluşam, ceng ḳılışam, didi[2088]. İbrāhīm peyġāmber daḫı ṭurup (5) Nemrūd ḳatından gitdi, İbrāhīm gidicek Nemrūd gördi kim ḳavminden ancalar dönmege yüz ṭutdular. Cānına (6) tasa düşdi, ġāyet perīşānü'l-ḥāl oldı, ol ḥālde şeyṭān Nemrūd ḳatına gelüp eydür:

−İy Nemrūd! (7) Niçün perīşānsın? Nemrūd daḫı İbrāhīm peyġāmber didügi ḫaberleri didi[2089]. Andan şeyṭān ʿaleyhi'l-laʿne[2090] daḫı Nemrūd'a (8) eyitdi:

−Miller yapdur, didi, miller yapdurdı, miller üzre[2091] gönler gerdürdi, gönler üzre ṣular dökdürdi (9) yaʿnī yaġmur yaġdurdı; gönler üzre yuvaḳ ṭaşın yürüdüp[2092] gönleri körletdi,

---

[2084] ḳılup T1, T2: ḳıldı BN

[2085] alup T1, T2: BN'de yok.

[2086] iletür T1, T2: iltür BN

[2087] andan T1, T2: BN'de yok.

[2088] "var imdi sen işüñe, ben senün maʿbūduñla varam buluşam, ceng ḳılışam, didi" cümlesi BN'de iki kere yazılmış.

[2089] didi T1, BN: diyüvirdi T2

[2090] ʿaleyhi'l-laʿne T2: T1ve BN'de yok.

[2091] üzre T1, T2: üzerine BN

[2092] yürüdüp BN : yudurup T1, T2

yaʿnī raʿdı[2093] ḥayḳırtdı. (10) Ḳavm-i Nemrūd anı göricek yine Nemrūd'a uydılar, añа maʿbūd didiler. Andan Nemrūd'a ḳavminden bir ḳaç kişi eyitdi: (11)

–İy maʿbūd! [Biz][2094] yaḳīn bildük ki sen yir maʿbūdısın. Velī gök maʿbūdından ġāyet incinürüz. Zīrā ki vaḳtlu vaḳtsuz (12) yaġmur yaġdurur, ḳatı yiller esdürür. Anı bir yaña eyleseñ yir gök yaluñuz saña ḳalsa biz[2095] daḫı zaḥmet (13) çekmesevüz, didiler daḫı gitdiler. Andan Nemrūd şeyṭān-ı racīme eydür:

–İy nedīm! Bаña bir çāre bulsañ, (14) ḳavmüm gözine ḳarşu gökden yaña biraz aġsam, yine insem gök maʿbūdın öldürürdüm[2096], disem bu ḳavm baña inanurdı. Andan (15) şeyṭān-ı [melʿūn][2097] Nemrūd'a eydür: Ḳırḳ köşelü bir taḫt düzdür, ḳırḳ dāne kerkes ṭutdur, bir ḳaç gün aç ṭursun[2098] (16) ve her kerkesüñ ayaḳlarını taḫtuñ bir köşesine baġla, kerkesi üzerlerine çek, üstün yanlarına et aş, kerkesler (17) eti[2099] aşılu göricek ete ḳalḳarlar, seni taḫt-ıla götürür, havāya gider, didi. Nemrūd, racīm sözi-yle derḥāl bir taḫt (18) düzdürdi, ḳırḳ kerkes getürdüp üç gün aç ḳodı. Andan her kerkesi taḫtuñ aşaġasında baġladı, (19) üzerlerine et aşdurdı. B'uġur Nemrūd cümle ḳavmini cemʿ ḳıldı, taḫt-ı kerkesi gösterdi. Eydür:

–Yā ḳavm! Uş (20) bunuñla[2100] göge aġaram, gök maʿbūdıyla ceng ḳıluram. Siz daḫı bir inanduġuñuz kişiñüzi baña ḳoşuñ, alayın, (21) göge çıḳarayın. Gök maʿbūdıyla ceng ḳılduġumı görsün, gelsün, sizlere[2101] ḫaber virsün tā kim baña [79b] (1) inanasız, didi. Pes

---

[2093] raʿdı T1, BN: raʿd T2

[2094] biz T2: T1 ve BN'de yok.

[2095] biz BN: bir T1, T2

[2096] öldürdüm T1, T2: öldürürdüm BN

[2097] melʿūn T2: T1 ve BN'de yok.

[2098] ṭursun T1, BN: ṭursunlar T2

[2099] eti BN: anı T1, T2

[2100] bunuñla T1, BN: bunuñ birle T2

[2101] sizlere T1, BN: cümleñüze T2

Nemrūd'uñ ḳavmi içinde bir ulu kişileri varıdı, adına Rāġıb[2102] dirlerdi, biş yüz ḳırḳ (2) yaşında-y-ıdı. Velī küfr içinde ġāyet azġun-ıdı.

NAẒM[2103]

Biş yüz altmış yaşamışdı ol pelīd
(3) Ḥaḳḳı hergiz añmamışdı ol ʿanīd

Küfr ü şirk-ile geçürüp ol ʿömür
Dīn ü islām olmamışdı ol añā mezīd

(4) DER BEYĀN-I NEMRŪD-I LAʿĪN REFTEN BE-HEVĀ-YI ĀSMĀN[2104]

Yā Nebiyya'llāh, ḳaçan ki Nemrūd-ı laʿīn ḳavminden emīn kişi ṭaleb idicek Rāġıb-ı (5) rāhib bile ḳoşdular. Andan Nemrūd ḫalḳdan nihānī [bir yirde][2105], ol gice nıṣfu'l-leyl olucaḳ, tenhāca taġyīr ṣūret-i tebdīl (6) ḳılup daḫı sürüp maġaraya geldi, İbrāhīm peyġāmberi görüp ʿizzet ḳıldı. Eyitdi ki:

−Yā Nebiyya'llāh! Taḥḳīḳ bilürem ki (7) sen ḥaḳ peyġāmbersin ve senüñ dīnüñe girmege daḫı niyyetüm var. Ammā ki salṭanatı terk idemezem ve nefs-i emmāre hevāsından (8) geçemezem ve bilürem ki ol Allāh birdür ve ḳaṣdum bu ki bir ḳara şal götürem, geysem gerek ve başuma ṭopraḳ ṣaçup (9) Rabbüm'e münācāt itsem gerek. Zīrā ki ol Ḳāḍiyü'l-ḥācātdur, Refīʿa'd-derecātdur, Mucībe'd-daʿvātdur, (10) Ḫallāḳ-ı kāyinātdur, ben yüzi ḳara ḳulını maḥrūm ḳomaz. İmdi senden dilerem ki [2106] yā İbrāhīm [peyġāmber][2107], baña [bir duʿā eyle][2108], bed-duʿā itmeyesin[2109] (11) tā ki kerkesler beni düşürüp helāk itmeyeler,

---

[2102] Rāġıb T1, BN: T2'de yok.

[2103] NAẒM T1, BN: T2'de yok.

[2104] DER BEYĀN-I NEMRŪD-I LAʿĪN REFTER BE-HEVĀ-YI ZAMĀN (Lanetli Nemrûd'un ölmesi - gök yüzüne uçması- hakkında.) T1, BN: T2'de yok.

[2105] bir yirde T2, BN: T1'de yok.

[2106] ki T1, BN: kim T2

[2107] peyġāmber T2, BN: T1'de yok.

[2108] bir duʿā eyle T2: T1 ve BN'de yok.

[2109] itmeyesin T1, BN: eylemeyesin T2

diyüp ol ḳadar tażarruʿ, zārīlar[2110] itdi ki gözleri yaşı seylāb olup (12) aḳdı ve āhı dütüni felege çıḳdı. Daḫı andan İbrāhīm peyġāmber ġāyet ḥalīm selīm kişiydi. Eyitdi:

−Yā Nemrūd! (13) Sen peleng südün emüp ṭurursın, [ḳābil ve][2111] çāre degüldür ki benlik daʿvāsın itmeyesin. Ammā ki taḳdīruʾllāhda ne ki (14) muḳadder oldıysa ol olacaḳdur. Velī yā Nemrūd-ı laʿīn, şöyle bil ki bu hevā ve buḫl[2112] ve ʿucb[2113] ki sende vardur, (15) āḫir seni helāk ider. Nitekim dimişlerdür: yā Nemrūd, Ammā ki [2114]ثلاثت مهلكات نجك و هو و معجب iy reʾīs-i mefsūd, (16) bu küfr ü şirki terk eyle, Allāh'ı bir bil, bu yaramaz fiʿillerden vazgel; ʿāḳil oldur ki[2115] yaramaz işleri görmezlene. (17) Nitekim eydür: تغافل عن المكروه توقر [2116] İmdi iy bī-çāre, günāhuña tevbe eyle ẓarīf ol kim dimişlerdür: (18) [2117] تظرف بترك الذّنوب Ve daḫı yā ẕelīl, iy mūnis ü ẕelīl ve iy düşmen-i Ḫalīl! Dilüñle eydürsün ki Allāh (19) Vāḥid'dür bilürem ve sen ḥaḳ peyġāmbersin, farḳ ḳıluram ya niçün göñülden Allāh'a iʿtiḳād ḳılmazsın, Allāh'ı birlemek (20) budur ki iʿtiḳāduñ dürüst ola;. Nitekim eydür: طاب ben īmāna gelürdüm illā ki (21) çāre, eydürsin ki-Ve daḫı iy bī [2118] وقت من ثق بالله تعالى salṭanatum terk idemezem, anı bilmez misin ki saña salṭanat-ı memleketi[2119] rūzī[2120] ḳılan bī-zevāl [ü lā-yezāl][2121] [80a] (1) Allāh'dur. Zīrā ki milk anuñdur, Mālik oldur lem-yezel ki Ḫallāḳ u ʿAllām'dur bī-bedeldür[2122]. Dilerse bir ḳulına salṭanat (2) virüp cihāna sulṭān

---

[2110] zārīlar T1, T2: BN'de yok.

[2111] ḳābil ve T2: T1 ve BN'de yok.

[2112] buḫl T1, BN: buḫul T2

[2113] ʿucb T1, BN: ʿucub T2

[2114] ثلاثت مهلكات نجك و هو و معجب (Üç şey kişinin helakine yol açar.) T1, BN: T2'de yok.

[2115] ki T1, BN: kim T2

[2116] Mekruhtan uzak kalmak ağırbaşlılığı sağlar. T1, BN: T2'de yok.

[2117] Günahları terk etmekle insan donanır. T1, BN: T2'de yok.

[2118] Allāh'a güvendiğinde ne mutlu sana. T1, BN: T2'de yok.

[2119] salṭanat-ı memleketi T1, T2: salṭanat BN

[2120] rūzī T1, BN: vūzī T2

[2121] ü lā-yezāl T2: T1 ve BN'de yok.

[2122] bī-bedeldür BN: bī-bedeldür T1, T2

ider ve isterse meẕellet virüp şāh-ı gedā ve şubān ider. Nitekim Kelām-ı Ḳadīm[2123] (3) ve Kitāb-ı Kerīm içre[2124] gelür ki: (4) [2125]تُؤْتِي الْمُلْكَ مَنْ تَشَاءُ وَتَنْزِعُ الْمُلْكَ مِمَّنْ تَشَاءُ وَتُعِزُّ مَنْ تَشَاءُ وَتُذِلُّ مَنْ تَشَاءُ بِيَدِكَ الْخَيْرُ اِنَّك عَلٰى كُلِّ شَيْءٍ قَدِير[2126]

NAẒM[2127]

Milk anuñ kim oldurur Allāh Teʿāl
(5) Lā-mekān u lā-şerīk ü bī-zevāl

İster-ise bendeyi sulṭān ider
ʿĀlemüñ ḫalḳın aña fermān ider

(6) Şehlerüñ milkin alur itse ḳahır
Kim ider ḥükm-ile seyrān meh ü mihr

Çün Ḫudādur añladuḳ Rabbü'l-ʿibād
(7) Pes niçün Nemrūd idersin sen fesād

Böyle diyüp anda İbrāhīm Ḫalīl
Gösterüp ṭoġrı yolı oldı ẕelīl
(8) NEṢR[2128]

Yā Nebiyya'llāh, ḳaçan ki Ḫalīlü'r-Raḥmān ʿaleyhi's-selām bu vech-ile Nemrūd-ı laʿīne suvāl idüp naṣīḥat (9) ḳılıcaḳ Nemrūd eyitdi:

[2123] Ḳadīm T1, BN: Ḳadīm'de T2

[2124] içre BN: aḫra T1, T2

[2125] تُؤْتِي الْمُلْكَ مَنْ تَشَاءُ وَتَنْزِعُ الْمُلْكَ مِمَّنْ تَشَاءُ وَتُعِزُّ مَنْ تَشَاءُ وَتُذِلُّ T1, BN: T2'de yok.

[2126] مَنْ تَشَاءُ بِيَدِكَ الْخَيْرُ اِنَّك عَلٰى كُلِّ شَيْءٍ قَدِير T1, BN: T2'de yok.

[2127] NAẒM T1, BN: T2'de yok.

[2128] NEṢR T1, BN: T2'de yok.

−Yā Ḫalīlü’r-Raḥmān! Baña bir kez daḫı emān vir; niyyetüm odur ki saña īmān getürem, diyüp (10) maġaradan çıḳup gitdi. Andan Ḫalīlü’r-Raḥmān evvelā[2129] ḳarı kerkesi ḳıġırup eyitdi ki:

−Yā Nesr-i Ṭāyir! (11) Senden maḳṣūdum bu ki ṣubıḥ-dem Nemrūd-ı laʿīn ol taḫta binüp, kerkesler anı götürüp havāya aġsa gerek. (12) Sen daḫı ḳanad açup uçup felek yüzüne çıḳasın. Daḫı Nemrūd havā yüzinde n’eyler, ne ider baḳasın[2130] (13) daḫı gelüp baña ḫaber idesin, diyicek Nesr-i Ṭāyir dilince İbrāhīm Ḫalīl’e duʿā ḳılup emrine meʾmūr, ḫidmetine (14) mültezim oldı. Andan ben żaʿīf daḫı dile gelüp eyitdüm ki:

−Yā Nebiyya’llāh! ʿĀlī ḥażretüñden temennām budur ki (15) iẕnüñ-ile Nesr-i Ṭāyir şeh-perleri arasında ḳarār idem beni bile alup götüre, ben daḫı Nemrūd-ı laʿīnüñ ne eyleyüp[2131] (16) ne itdügini görem daḫı gelüp ʿālī ḥażretüñe gördügümüzden[2132] ḫaber virevüz. Bilürüz ki bu ẓālimüñ ẓulmı (17) ḥadden aşupdur, āḫir helāk olacaḳdur;. Nitekim dimişlerdür: dilegüm budur [2134]Allāh Teʿālā’danki Ammā) (18[2133]ظلم الظّالم يقوده الى الهلاك ki, Nemrūd-ı cābirüñ ol reʾīs-i mefsūd[2135] kāfirüñ helāki ben żaʿīfuñ (19) peşşe-i naḥīfuñ elinde ola, diyüp tażarruʿ idicek Ḫalīlü’r-Raḥmān ʿaleyhi’s-selām eyitdi ki:

−Yā Behyārūş[2136]! (20) Hīç göñlüñde[2137] melālet ṭutma ki Ṭāvūs-ı Ḳudsī ʿaleyhi’s-selām baña senüñçün dimişdür: Nemrūd-ı laʿīnüñ maġzını (21) bu żaʿīf [u naḥīf][2138] peşşe yiyüp helāk ḳılacaḳdur, taḳdīru’llāhda böyle olacaḳdur. İmdi yā [żaʿīf u naḥīf][2139] ẕübāb reʾīs

---

[2129] evelā T1: evvel T2; ol BN

[2130] ne ider baḳasın T1, T2: göresin BN

[2131] iẕnüñ-ile Nesr-i Ṭāyir şeh-perleri arasında ḳarār idem. Beni bile alup götüre. Ben daḫı Nemrūd-ı laʿīn üñ ne eyleyüp T1, BN: T2’de yok.

[2132] gördügümüzden T1, T2: BN’de yok.

[2133] ظلم الظالم یقوده الی الهلاك (Zalimin zulmü onu helâke sürükler.) T1, BN: T2’de yok.

[2134] Teʿālā’dan T1, BN: Teʿāleyden T2

[2135] mefsūd T1, T2: mefsūduñ BN

[2136] Behyārūş T1, BN: T2’de yok.

[2137] göñlüñde T1, BN: göñülde T2

[2138] ü naḥīf T2: T1 ve BN’de yok.

[2139] żaʿīf u naḥīf T2: T1 ve BN’de yok.

Behyārūş, **[80b]** (1) dilegüñi ḳabūl itdüm diyüp kerkese emr itdi[2140] ki beni bile götürüp, ḳanad açup uça, havā-yı fenāya (2) çıḳup birinci ḳat göge geçe. Çünkim ol gice geçüp ʿale'ṣ-ṣabāḥ ki oldı, çün seḥer ḳuşcuġazları (3) dillü dilince dile gelüp, ḳavluhu Teʿālā[2141]: [2142] وَاِنْ مِنْ شَيْءٍ اِلَّا يُسَبِّحُ بِحَمْدِهٖ mūcibince tesbīḥ itdiler ve ṭūṭī-i faṣīḥ-lisān (4) ve bülbül-i şīrīn-zübān, hezār destān-ıla hezār destānlar oḳuyup [ve][2143] şaḳıyup ötdüler.

NAẒM[2144]

(5) Neyyir-i aʿẓam Ḳāf ḳafāsından çıḳup gösterdi yüz
Ġarba ḳaçup bu ḳamer ılduz semāda yumdı göz

Hemçü pīrüñ ṣaçı aġardı şeb-siyāh olup sepīd
(6) Ḥüsni dilber miṯli ʿālem yüz ġamlar itdi rūz

NEṮR[2145]

Ḥükemā ḳavlince Behyārūş[2146] tekvīn eyitdi:

−Yā Nebiyya'llāh! Ḳaçan ki āftāb (7) neyyir-i aʿẓam ḳulle-i Ḳāf'dan yüz gösterüp ʿālemi ki münevver itdi. Andan Nemrūd-ı laʿīn ol ṣubḥ-dem yirinden ṭurup, (8) taḫta geçüp ʿaẓīm dīvān ḳurdı. Ammā ki ol gice ḫalḳdan uġurlayın bir ḳara şal biraz ṭopraḳ alup, (9) kimse görmedin taḫta-bendde gizlenmişdi[2147]. Çünki ol gice ḳaydın görüp ṣabāḥ olucaḳ beglerin cemʿ (10) idüp, dīvān ḳurdı. Ez-ān cānıb[2148] maġara içinde İbrāhīm peyġāmber ʿaleyhi's-selām ḫātūnı Sārā-y-ıla ṣubḥ namāzın (11) ḳıldılar, namāzdan niyāzdan fārıġ olucaḳ dönüp

---

[2140] emr itdi T1, BN: T2'de yok.

[2141] ḳavluhu Teʿālā T1, BN: T2'de yok.

[2142] Her şey O'nu hamd ile tespih eder. (İsrâ, 44. âyet kastedilmektedir.)

[2143] ve T2, BN: T1'de yok.

[2144] NAẒM T1, BN: T2'de yok.

[2145] NEṮR T1, BN: T2'de yok.

[2146] Behyārūş T1, BN: T2'de yok.

[2147] gizlenmişdi T1, T2: gizlemişdi BN

[2148] ez-ān cānıb T1, BN: T2'de yok.

ol kerkese emr itdi, beni bile götüre. Pes şeh-perleri içine (12) girdüm. Andan kerkes[2149] maġara içinden ḳanad açup uçdı, havā-yı fenāya çıḳup ḳara bulutlar arasına[2150] (13) geçdi daḫı pervāz urmaġa [başladı][2151] ve yiryüzüne baḳup Nemrūd ḥālin görmege başladı. Andan ben daḫı havā-yı fenāda (14) kerkesüñ şeh-perleri arasında, ḳara bulutlar yöresinde, yiryüzüne baḳup Nemrūd-ı ʿāṣīyı göge nice çıḳacaġın (15) teferrüc idüp ṭurduḳ. Anı gördük ki yiryüzi ādemī-zād leşkeriyle ṭoldı. Ṣanki ḳıyāmet ḳopup Rūz-ı Maḥşer (16) oldı ki cihān ḫalḳı hep ol araya geldi[2152]. Andan Nemrūd'ı begler at-ıla meydāna getürüp, rikābın ṭutup (17) indürdiler daḫı ʿizzet-ile eline yapışup ol taḫta bindürdiler. Anı gördük ki ol taḫta-bendüñ üstüne ḳırḳ (18) yirde birbirinden yuḳaru ḥayzerān çubuḳların dikdiler, üzerlerine et aṣa ḳodılar, ḳırḳ miḳdārı aç kerkesleri (19) ki her birisin uşaġın irisin ḳırḳ gün-idi ki aç ḳomışlardı. Vaḳti ki Nemrūd-ıla rāhib ol ṣanduḳa girüp (20) ki oturdılar. Daḫı ol[2153] kerkesler kendülerden yuḳaru et görüp irişevüz, diyü ḳanad açup bir (21) uġurdan uçdular. Nemrūd'ı, rāhibi götürüp havānuñ bir ḳatına geçdiler. Ḫalḳ-ı ʿālem Nemrūd'uñ taṣnīfin görüp ṭañlaşdılar, **[81a]** (1) cāhiller taʿaccübe varup, ʿāḳiller Allāh Teʿālā'dan[2154] ḳorḳup iñleşdiler, "Görüñ bu ʿāṣīyı ki racīm fiʿl-ile ne[2155] iş (2) işler" diyişdiler.

NAẒM[2156]

Didiler kim işbu ʿāṣī nābe-kār
Gör ne teʾlīf eyleyüp göge çıḳar

(3) Uydı şeyṭān sözüne oldu ʿanīd
Ḳalısar cānı cehennemde ebīd

[2149] kerkesler seyyidi BN: kerkes T1, T2

[2150] arasına T1, BN: arasında T2

[2151] başladı T2: T1 ve BN'de yok.

[2152] geldi T1, BN: derildi T2

[2153] ol T1, BN: T2'de yok.

[2154] Allāh Teʿālā'dan T2 : Allāh'dan T1, BN

[2155] ne BN: neyi T1, T2

[2156] NAẒM T1, BN: T2'de yok.

Her ki gördi aña laʿnet didiler
(4) Nefrīn itdi aña üçler yidiler

Bildiler kim anı azıtdı racīm
Olısardur meskeni nār-ı caḥīm

(5) Diñle imdi n'idiser Nemrūd pes
Vir ṣalavāt Muṣṭafāya sözi kes

DER BEYĀN-I REFTEN-İ NEMRŪD ʿALEYHİ'L-LAʿNE BE-ĀSMĀN[2157]

(6) Yā Nebiyya'llāh! Ḳaçan ki Nemrūd-ı kāẕib, Rāġıb-ı rāhib taḫt-bendi[2158] ve pāy-bendi birle kerkesleri götürüp (7) havā yüzüne ki uçdular. Ol nīzelere sancılmış etleri üzerlerinde görüp, nefslerine ġıdā virmeg-içün pençe (8) urup ḳarınların toyurmaġa, loḳma loḳma idüp ditmege ki heves itdiler. Bu ṭarīḳ-ile uçuşup havānuñ bir (9) ḳatına ki gelüp yitdiler. Andan Nemrūd-ı laʿīn kürre-i nesīme yaḳīn çıḳduġın ki gördi daḫı taḫt-bend üstünde (10) ayaḳ üzerine ḳalḳup ki ṭurdı, havā yüzünden yir alçaġına naẓar ki urdı, gördi ol ḳadar gök yüzüne (11) çıḳmış ki yiryüzi bir ġırbāl[2159] ḳadar görinür. Andan Nemrūd-ı laʿīn Rāġıb'a eyitdi:

−Yiryüzüne sen daḫı naẓar ḳıl, (12) Rāġıb hemān-dem yiryüzüne naẓar ki itdi, ḳorḫusından ʿaḳlı gitdi, şaşdı, dimāġı döymeyüp taḫt (13) üzerine düşdi. Andan anı gördük ki Nemrūd-ı laʿīn üzerinden libāsın çıḳardı, başın açup bile götürdügi (14) ṭoprāġı öñüne dökdi, ol ḳara şalı geydi daḫı yüzin ṭoprāġa sürdi, aġladı, nāliş ḳıldı. Ḥaḳ (15) ḥażretine yüz urup eydür[2160]:

[2157] DER BEYĀN-I REFTER NEMRŪD ʿALEYHİ'L-LAʿNE BE-ĀSMĀN T1, BN: T2'de yok. Lanetli Nemrud'un gök yüzüne gitmesi, ölmesi.

[2158] taḫt-bendi T1, T2: taḫta yitdi BN

[2159] ġırbāl T2: ġarbāl T1, BN

[2160] eydür T1, BN: T2'de yok.

−İlāhī! Dergāhuñda yüzüm ḳaradur, ʿāṣīyam. Velākin [bu][2161] ʿāṣīlıġ-ıla senüñ keremüñ çoḳ, (16) senden dilegüm oldur kim beni ḳavmüm ḳatına[2162] maḥrūm gönderme, benüm ʿāṣīlıġuma baḳma, diyüp biraz aġladı, zārīlıḳ (17) idüp[2163] dögündi. Andan yine şalı çıḳarup, öñünden ṭopraġı götürüp libāsın geydi, sāz u seleb (18) daḳındı, cebe ve cevşen üzerinde āraste ve pīraste ḳıldı. Andan yatan keşīş daḫı uyanup ʿaḳlın[2164] başına (19) dirüp ṭurdı. Eydür:

−İy rāhib! Gözle[2165] ki, ol yiri[2166] gögi yaradan Allāh-ıla bu ʿāṣī ḳul nice ceng (20) ider, diyüp defʿī eline tīr ü kemān alup gökden yaña oḳ atdı, atduġı oḳ yine gelüp ol ṣanduḳa düşdi. (21) Andan Nemrūd oḳunı ḳanlu görüp şād oldı daḫı ol yanındaġı rāhibe çaġırdı ki:

−Yā Rāġıb! [81b] (1) Gördüñ mi ki gök pādşāhın nice helāk itdüm, oḳumuñ ḳanın gör, diyüp rāhibe gösterdi. Rāhib (2) daḫı ḳanı görüp[2167], şād olup girçek ṣanup, ṣunup Nemrūd'uñ elin öpdi daḫı Nemrūd yirinden (3) ṭurup taḫt-bend üzerindeki aṣılan etleri indürdi daḫı aşaġa ṭarafa aṣa ḳodı, kerkesler (4) anı göricek aşaġa ṭarafa meyl itdiler, kerkesler indügince taḫt-ıla Nemrūd daḫı bile indi[2168] tā ki kerkesler (5) yiryüzüne inüp ḳondular. Nemrūd'uñ begleri görüp gelüp, Nemrūd'ı [2169]ʿizzet-ile ḳarşulayup rāhibden ḥāl ü[2170] ḫaber ṣordılar. (6) Ol daḫı ḳanlu oḳı beglere gösterüp, ol laʿīn bilmedügine şehādet idüp ḫalḳ-ı Nemrūd'ı inandurdı (7) ve Nemrūd daḫı taḫtına geçüp ol ḳanlu oḳı eline alup, ḳaba ḳaba çaġırup[2171] eyitdi ki:

[2161] bu BN: T1 ve T2'de yok.

[2162] ḳavmüm ḳatına T1, BN: T2'de yok.

[2163] idüp T1, T2: ḳıldı BN

[2164] ʿaḳlın T1, BN: ʿaḳlı T2

[2165] gözle T1, BN: gözile T2

[2166] yiri T1, BN: yeri T2

[2167] ḳanı görüp T1, T2: BN'de yok.

[2168] indi T1, BN: endi T2

[2169] Nemrūd'ı T1, T2: Nemrūd'a BN

[2170] u T1, BN: T2'de yok.

[2171] çaġırup T1, BN: çaġırdı T2

−İy benüm meliklerüm, (8) serverlerüm, emīrlerüm, tāc u taḫt ıssı dil-āverlerüm! Yaḳīn şöyle bilüñ ki göge çıḳdum, gök maʿbūdın öldürdüm. Cemīʿ (9) yir[2172] gök benüm oldı, diyüp ol ḳadar lāf urdı. Rāhib daḫı şehādet itdi, Nemrūd'uñ sözün girçek (10) ṣanup inandılar. Andan Nemrūd yiryüzüne inicek biz daḫı semā yüzünden ʿarża inüp maġara-i İbrāhīm öñüne (11) ḳonup andan içerü girdük. İbrāhīm peyġāmberi gördük ki ʿaleyhi's-selām ḫātūn-ı sarāy-ıla bir yirde (12) oturup Allāh Teʿālā'ya ʿibādet iderler. Ol ḳadar ṣabr itdük ki namāzdan niyāzdan fārıġ olup, duʿā ḳılup (13) el yüzlerine[2173] ki sürdüler. naẓar ḳılup kerkes-ile men żaʿīf ẕübābı ki gördiler daḫı İbrāhīm peyġāmber ʿaleyhi's-selām (14) Nemrūd'uñ aḥvālinden ḫaber ṣordı. Biz daḫı Nemrūd'uñ kerkesler-ile gök yüzüne çıḳduġından ve ḳara şal (15) geyüp, başına ṭopraḳ ṣaçup, [2174] münācāt ḳılup andan ṣoñra anı gördük ki ol Nemrūd-ı laʿīn, merdūd-ı bī-dīn, (16) eline oḳ yay alup gök yüzüne oḳ atdı. Velākin ol melʿūn oḳunda ḳan görüp şādīlıġ‿itdi. Andan (17) kerkesler götürdügi taḫt-bendüñ altın yanına aṣdı. Kerkesler daḫı andan yaña dönüp aşaġasına (18) müteveccih olup yiryüzüne indiler. [Andan][2175] Kilīsā-yı[2176] Nemrūd üzerine ḳondular. Nemrūd daḫı taḫt-bendden çıḳup ol ḳanlu (19) oḳı eline aldı. Begleri ḳarşu geldiler, ʿizzet ü ḥürmet ḳıldılar ve kerkesleri āzād idüp ol etleri (20) yidürdiler. Daḫı Nemrūd'uñ ḳanlu oḳun ʿālem ḫalḳı gördiler, Rāġıb-ı rāhibden ḫaber ṣordılar. Ol laʿīn daḫı (21) şehādet itdi, ḫalḳuñ küfr ü ḍalāletleri artdı.

NAẒM[2177]

Çünki begler oḳda ḳanı gördiler
[82a] (1) Ḳanuñ aşlın ol[2178] laʿīnden ṣordılar

Çün şehādet itdi rāhib ol pelīd
Dīne giren daḫı döndi‿oldı yezīd

[2172] yir T1, BN: yer T2

[2173] yüzlerine T1, T2: yüze BN

[2174] Biz daḫı Nemrūd'uñ, BN'de burada tekrar edilmiştir.

[2175] andan BN: T1 ve T2'de yok.

[2176] Kilīsā-yı BN: Kelīnā-yı T1, T2

[2177] NAẒM T1, BN: T2'de yok.

[2178] ol BN: o T1, T2

(2) Çünki Nemrūduñ sözin işitdiler
İʿtiḳādı küllī aña itdiler

Bilmezüz Nemrūda ki[2179] Rabbü'l-ʿibād
(3) Kāfir-iken nite virdi ol murād

NEṠR

Yā Süleymān-ı zamān, ḳaçan ki Ḫalīlü'r-Raḥmān sözümüz ki işitdi (4) daḫı tebessüm ḳılup dönüp bize eyitdi:

−Yā Nesr-i Ṭāyir seyyidi ve iy ẕübāb tekvīni ulusı Behyārūş! Henüz siz gelmedin (5) Ḥaḳ Teʿālā cānından Celle Celāluhu Ṭāvūs-ı Ḳudsī geldi, ḥażretden baña selām getürdi. Eyitdi:

−Yā İbrāhīm! Ġamgīn (6) olma ki Nemrūd'uñ ḳırḳ günlük ʿömri ḳaldı, yidi günden ṣoñra Ḥaḳ Tebāreke ve Teʿālā kemāl-i ṣunʿın iẓhār (7) itmeg-içün ol Nemrūd-ı kāfiri ol merdūd-ı cābiri żaʿīfca siñek elinde helāk itse gerek ve senüñ muʿcizātuñ (8) gün gibi ʿālem içinde ẓāhir olup, cihān ḫalḳınuñ ekṠeri saña ümmet olup īmāna gelse gerek, diyüp ḫaber viricek (9) Ṭāvūs-ı Ḳudsī sözin ki işitdüm, şād olup secde-i şükr itdüm daḫı suvāl ḳılup eyitdüm[2180] ki yā peyk-i celīl, (10) ḫaber vir baña ki bu gün Nemrūd-ı laʿīn gök yüzüne kim kerkeslerle çıḳdı ve ne eyleyüp n'itdi ve daḫı ol ʿāṣī (11) cebbāruñ helākine sebeb sivri siñek olmaġa ḥikmet nedür, diyüp suvāl idicek cevāb virüp eyitdi ki: (12)

−Yā Ḫalīlü'r-Raḥmān! Çünki Nemrūd-ı laʿīn kerkeslerle gök yüzüne çıḳdı, ḳara bulutlara ki yaḳīn vardı, ḳara (13) çul içine girdi ve başına ṭopraḳ ṣaçup, yüzün taḫt-bende sürdi, Allāh Teʿālā'ya niyāz ḳılup eyitdi ki[2181]: (14)

−Yā Rabbü'l-ʿālemīn! Maʿbūd sensin ki Vāḥid ü bī-miṠālsin, lā-şerīk ü lā-mekān[2182] ü bī-zevālsin, ben bir ʿāṣī kemter (15) ḳuluñam; ilāhī, İbrāhīm'e virdügüñ nübüvvet ḥürmetiyçün beni ḳavmüm arasına ḫor u ḫacīl gönderme, gökden (16) yaña bir oḳ atsam

[2179] Nemrūda ki T1, T2: ki Nemrūda o BN

[2180] ḳılup eyitdüm T1, T2: itdüm BN

[2181] eyitdi ki T1, BN: itdi ki T2

[2182] lā-mekān T1, T2: lā-mekānsın BN

gerek, anı luṭf idüp bir cānavar ḳanına bulaşdurġıl[2183], beni şād u ḫurramlıġ-ıla[2184] beglerüme ulaşdurġıl.

(17) NAẒM

İy yaradan ʿarş u ferş ü nüh felek
Ḫidmetüñe[2185] yüz sürer mehle melek

(18) Rū-siyāham dergehüñde ben faḳīr
Ḥażretüñden isteyen bulur dilek

Ben bilürem ḥażretüñ Allāh-durur[2186]
(19) Kim yaratduñ ü semek [2188]diyüp ṣevr [2187]كُنْ

Ol Ḫalīlüñ ḥürmetiyçün yā ilāh
Żāyiʿ itme ne ki çekdüm men[2189] emek

(20) Ḳahr-ıla itme beni bu dem helāk
Ḥācetüm maḳbūl ḳıl ḳahruma çek

Pādşāh sensin ḳapuñda ben ḳuluñ
(21) Emr[2190] iderseñ ḳanumı içe siñek

[2183] bulaşdurġıl T2, BN: buluşdurġıl T1

[2184] ḫurramlıġ-ıla T2, BN: ḫarramlıġ-ıla T1

[2185] ḫidmetüñe T1: ḫizmetüñe T2, BN

[2186] Allāh-durur T1, T2: Allāh-dur BN

[2187] Yasin, 82. âyet kastedilmektedir. Âyetin tam meali şöyledir: Bir şeyi dilediği zaman onun emri o şeye ancak "Ol!" demektir. O da hemen oluverir.

[2188] ṣevr T1: sevr B

[2189] men T1, T2: ben BN

[2190] emr T1, BN: emir T2

NEŞR

Yā Nebiyya'llāh, ḳaçan ki Nemrūd-ı laʿīn günāhına muʿterif olup **[82b]** (1) ḥażrete buncılayın duʿā ḳıldı, ol Kerīm ü Raḥīm pādşāh ʿaybın yüzüne urmayup duʿāsın müstecāb (2) itdi. Andan bu żaʿīfa ḫiṭāb-ı ʿizzet irdi ki:

−Yā Cebrāʾīl! Gördüñ mi nice niyāz ider[2191] baña Nemrūd-ı ẕelīl? İmdi şol (3) ḳul kim kendü günāhına muḳırr olup, benüm ḥażretüme duʿā ḳılup ṣıdḳ-ıla dilek dileye, benüm raḥmetüme lāyıḳ degül ki (4) anı maḥrūm ḳoyam Raḥmān u Raḥīm pādşāham. Yā Cebrāʾīl! Tīz ʿUmmān baḥrına var, elüñe bir balıḳ alup gök yüzüne çıḳ, (5) Nemrūd-ı cābir gök yüzünden yaña bir oḳ atsa gerek, balığı oḳına ḳarşu ṭut daḫı oḳ balığa ṭoḳınup ḳalsa (6) gerek; sen anı balıḳ ḳanına bulaşdur, Nemrūd'uñ ṣanduġı içine at, benüm taḳdīrümde olacaḳ iş vardur (7) emrüm yirine varsa gerek. Pes Ḥaḳ Teʿālā'dan ben żaʿīfa bu vech-ile nidā iricek İsrāfīl ve Mīkāʾīl ve (8) ʿAzrāʾīl ve cemīʿ melāʾike ʿaleyhimü's-selām Nemrūd'uñ taṣnīfiyle göge çıḳduġın ki gördiler. Cemīʿ melekler[2192] (9) ġulüv ḳılup eyitdiler ki:

−İlāhī! Sen ṣabūr pādşāhsın. Velī Nemrūd'uñ küfri ḥadden aşdı, taṣnīf-ile gelüp (10) gök yüzüne çıḳdı, emr eyle ol ʿāṣīyı rāhib-ile ṭutalum, nār-ı cehenneme atalum, diyicek min-ḳabli'r-Raḥmān (11) ḫiṭāb-ı ʿizzet irdi ki:

−İy meleklerüm! Nemrūd şimdi beni birledi ve benden dilek itdi ki oḳuna ḳan bulaşdurup, (12) ḳavm içine[2193] kendüyi şādān gönderem[2194]. Lāyıḳ degül müdür ki ḥażretüme münācāt ḳılup, ḥālini ʿarż ḳılan ḳulumı (13) maḥrūm ḳoyam. Nemrūd'uñ dilegin şimdi[2195] edā idelüm, ṣoñra bu żaʿīf peşşe elinde helāk ḳılalum, ol balığı Nemrūd (14) oḳuna ḳarşu ṭuttuġumdan ḥikmetüm vardur, göresiz, diyicek melāʾike sükūta vardı. Andan emr-i Ḥaḳḳ'ı ṭutup (15) baḥr-ı ʿUmmān'a vardum. Bir balıḳ alup havā yüzüne yitdüm anı gördüm

---

[2191] ider T1, T2: BN'de yok.

[2192] melekler T1, T2: cemīʿ melāʾikeler BN

[2193] ḳavm içine T1, T2: ḳavminden yaña BN

[2194] gönderem T1, T2: gönderdüm BN

[2195] dilegin şimdi T1, T2: şimdi dilegin BN

ki Nemrūd[2196] oḳ atdı, balıġı ḳarşu ṭutdum. Velākin yā Ḫalīlü'r-Raḥmān (16) balıġı ḳarşu ṭutucaḳ balıḳ daḫı iñiledi, ḥāl diliyle eyitdi:

−İlāhī! Ben bī-çāre żaʿīf ḳuluñ ḥażretüñde (17) ne günāh itdüm ki beni Nemrūd oḳuna ḳarşu ṭutasın? Min-ḳabli'r-Raḥmān nidā irdi ki:

−Yā semek! Düşmenüm oḳuna ḳarşu (18) ṭurduñsa ben ġanī daḫı bıçaġı saña ḥarām ḳıldum. Andan senüñ ḳanuñdan[2197] bir nesne yaradam ki senüñ intiḳāmuñ (19) Nemrūd'dan ala ve ʿālemde dāstān ola, diyicek semek daḫı emr-i Ḥaḳḳ'a rıżā virdi. Andan Allāh Teʿālā ben żaʿīfa (20) emr ḳıldı. Ol balıḳ ḳanından bir ḳaṭre alup cennet çemenine ṣaldum. Velī ṣalduġum gibi anı gördüm ki ol ḫūn-ı (21) semekden bir ḳavaḳ aġacı peydā olup bitdi ve ol aġacuñ yimişi yirine ẕübāb ḥāṣıl oldı.

−Yā Ḫalīlü'r-Raḥmān! [83a] (1) Şöyle taṣavvur ḳıluram ki ol Nemrūd-ı laʿīni ḳavaḳ aġacınuñ siñeklerinden birisi helāk itse gerek. Tā ki (2) ḫalḳ-ı ʿālem bileler ki Nemrūd gibi ʿāṣī ve kāfir ve[2198] ẓālim ve cābir dünyā milkine ḥükm ider. Aña biri. Bir żaʿīf naḥīf (3) sivri siñek birle Ḥaḳ Teʿālā helāk itmege ḳādirdür ve milk anuñdur ki Ḥāżır u[2199] Nāẓır'dur. Ḳavluhu Teʿālā: (4) تَبَارَكَ الَّذِي بِيَدِهِ الْمُلْكُ وَهُوَ عَلٰى كُلِّ شَيْءٍ قَدِيرٌ[2200]

NAẒM

Böyle diyüp tā ki bu dem Cebreʾīl
(5) Ḫoş naṣīḥat ḳıldı didi yā Ḫalīl

Yime ġam Nemrūd içün olġıl emīn
Kim helāk olur yaḳīnde ol laʿīn

(6) Bir ḳuru sevdā ḳılup çeker emek
Bilmez āḫir etini yiye siñek

[2196] Nemrūd T1, T2: BN'de yok.

[2197] kanuñdan BN: ḳatuñdan T1, T2

[2198] ü T1: ve T2, BN

[2199] u T1: ve T2, BN

[2200] Hükümranlık elinde olan Allāh, yücedir. O, her şeye hakkıyla gücü yetendir. (Mülk, 1)

ʿĀḳil olan dünyeye itmez heves
(7) Kim bilür sinde etin yir çün meges

Çün kişiye irer āḫir bu ecel
Pes gerek müʾmin ḳıla ṣāliḥ ʿamel

(8) Dünye-y-içün oda düşse şehryār
Ḳanın içer ṣu yirine mūr u mār

Ādemī müʾmin gerekdür pāk-dīn
(9) K'ide raḥmet raḥmeten li'l-ʿālemīn

Böyle diyüp virdi pendi Cebreʾīl
Eyle diyüp oldı sākin pes Ḫalīl
(10) NEṢR

Yā Süleymān-ı nebī, ḳaçan ki İbrāhīm-i Ḫalīlü'r-Raḥmān[2201] Cebrāʾīl'den işitdügi sözi bize taḳrīr eylediyse anı görüñ (11) ki biñ miḳdārı Nemrūd beglerinden atlarına süvār olup maġara öñüne geldiler, çaġırup eyitdiler ki:

−Yā İbrāhīm! Ṭur (12) maġaradan çıḳup Nemrūd naẓarına gel ki göge çıḳup gök maʿbūdın öldürdi ve ol yiri gögi[2202] yaradan ilāhı bir birleyenler (13) "Allāhu Vāḥid"'dür, diyüp seni ḥaḳ peyġāmber bilenler yine senden yüz dönderüp Nemrūd'uñ ḳanlu oḳunı görüp[2203] yine aña ṭapdılar, (14) cānıb-ı Ḥaḳḳ'a ḳapu yapdılar. İmdi yā İbrāhīm, Nemrūd bizi saña gönderdi[2204], seni daʿvet eyledi ve ḳavmini ḳıġırup ulu cemʿiyyet (15) eyledi. Seni ister ki ḳanlu oḳı göresin, ne suʾāl iderse cevāb viresin.

[2201] Ḫalīlü'r-Raḥmān BN: Ḫalīl T1, T2

[2202] gögi T1, T2: BN'de yok.

[2203] görüp T1, T2: ki gördiler BN

[2204] bizi saña gönderdi T1, T2: BN'de yok.

NAẒM

Böyle diyüp itdi anlar daʿveti
(16) İtdiler ṭaʿn-ıla ḥadsüz töhmeti

Ḥażret-i İbrāhīm işidüp sözlerin
Ṣabr idüp ol ḳahra çekdi ġayreti

(17) Yā Nebiyya'llāh! Ḳaçan ki İbrāhīm peyġāmber ʿaleyhi's-selām bu kāfirlerüñ sözin ki işitdi. Yā melāḥideler! Siz varuñ, ʿaḳabüñüzce (18) ben daḫı varayın, Nemrūd-ı cābire ḥaḳ ḫaber ne-y-ise vireyin, diyüp anlar gidicek ben żaʿīf ẕübāblar reʾīsi Cercīs kerkesiyle (19) ḳavl eyledük ki Nemrūd-ı laʿīn meclisine varavuz ve[2205] Nemrūd-ı laʿīnüñ eñsesine ṭabancalar uravuz. Pes anı gördük ki (20) İbrāhīm peyġāmber ʿaleyhi's-selām Sārā ḫātūn birle maġarada ḳoyup, öyle namāzın ḳılup, namāz u niyāzdan fārıġ olup daḫı[2206] (21) Allāh'a niyāz idüp gitdi, gelüp Nemrūd dīvānına yitdi[2207]. Andan Ḫalīlü'r-Raḥmān gidicek kerkes-ile bir daḫı yirlü [83b] (1) yirümüzden ṭurup maġara ḳapusından çıḳdı, ḳanad açup uçduḳ, gelüp Nemrūd dīvānına geçdük. (2) Naẓar ḳılduḳ gördük ki ḥażret-i İbrāhīm ʿaleyhi's-selām Nemrūd dīvānına gelüp girdi daḫı Nemrūd-ı laʿīn ki ḥażret-i (3) İbrāhīm ki gördi, bī-iḫtiyār uruṭurdı ve emr itdi ki bir altun kürsī getürdiler, İbrāhīm naẓarına (4) ḳarşu ḳodular. Nemrūd emr itdi ki İbrāhīm peyġāmbere[2208] otura. Oturmadı. Eyitdi ki:

−Yā laʿīn! Sen bī-dīn kāfirsin (5) ve kürsüñ daḫı ḥarām maldan düzülmişdür. Ben mürsel peyġāmberem. Baña zerrīn kürsīde oturmaḳ ḥarāmdur. Ḫuṣūṣā ki (6) senüñ dīvānuñda oturmaġa gelmedüm. İllā ki senüñ sözüñe ḥüccet-ile cevāb virmege geldüm: İy kāfir-i Nemrūd, bī-dīn merdūd! (7) Sen bu salṭanatuña ġarre olma ki ecel milküñi[2209] elüñden aldurısardur[2210] ve ḥırṣuñ gözlerini ṭopraḳ ṭoldurısardur (8) kim ḥırṣuñ gedügin ṭopraḳ

[2205] varavuz ve T1, T2: vara BN

[2206] daḫı T1, T2: BN'de yok.

[2207] gelüp Nemrūd dīvānına yitdi T1, T2: BN'de yok.

[2208] peyġāmbere T1, T2: peyġāmber BN

[2209] milküñi T1, BN: mülküñi T2

[2210] aldurısardur T1, BN: aldurısar T2

ṭoldurur. Nitekim dimişlerdür: [2211]ثلّت الحرص لا يسدّها الّا التّراب. Ammā ki iy dermānda ʿaḳluñ **(9)** başuña dir. Ol saña devlet, salṭanat viren Allāh[ı] birleyüp şükr ü ḥamdın yirine getür. Nitekim dimişlerdür: ثنّ احتانك **(10)** [2212]بالا عتثار

NAẒM

Sen ne kāfirsin cihānda iy ẕelīl
K'eyledüñ daʿvā-yı benlik iy delīl

(11) Yāḫu müʾmin ol muvaḥḥid bu zamān
Tā bulasın ḫışm-ı Ḥaḳdan sen emān

Göge çıḳmaġa⌣eyledüñ taṣnīf sen
(12) K'azdurupdur nefsüñ iblīs ü mā vü men

Gel bu benlik daʿvīsin dilden götür
Ḥaḳḳı bir bil var aña īmān getür

(13) Böyle diyüp itdi verhem ol Ḫalīl
Diñle imdi ne didi ol kāfir delīl

NEṢR

Yā Süleymān-ı zamān, ḳaçan ki **(14)** Ḫalīlü'r-Raḥmān bu vech-ile Nemrūd'a ki naṣīḥat eyledi, "Allāh'ı bir bil", diyüp luṭf-ula ki söyledi. Nemrūd-ı laʿîne güç **(15)** gelüp eyitdi:

−Yā İbrāhīm! Daḫı beni kime daʿvet idersin ki gök yüzüne ḥükm iden melīki oḳ-ula öldürüp helāk **(16)** eyledüm. İnanmazsañ ḳanlu oḳ elümde[2213], gör biş yüz yitmiş yaşına girmiş Rāġıb-ı rāhib şāhidümdür. Aña kendüñ **(17)** ḫaber ṣor, diyicek Ḫalīlü'r-Raḥmān ġażaba gelüp ḳaḳıdı, eyitdi[2214] ki:

[2211] Hırs sahibinin gözünü toprak doyurur.

[2212] Kaçınmak özürle mümkündür.

[2213] oḳ elümde T1, T2: oḳum gör BN

[2214] eyitdi T1, BN: T2'de yok.

−Yā Nemrūd-ı laʿīn! Sen ne kelbsiñ[2215] ki benüm Rabb'um (18) ḥaḳḳında bunuñ gibi sözler diyesin? İy melʿūn, ol seni yoḳdan var iden Allāh ve bu tāc u taḫt u salṭanatı, milki saña (19) viren pādşāh Ḥayy'dur ki ḥayātı Ol yaratdı, Ḫālıḳ'dur ki lafẓ-ı künden ʿālemi dürütdi, milkinde şerīki (20) yoḳ pādşāh-ı bī-miṣāldür; müşīri vezīri yoḳ sulṭān-ı bī-zevāldur, münezzehdür cümle nesneden, dirilden, öldüren (21) maḫlūḳı Ol'dur, dilerse diriyi öldürür ve isterse ölüyi dirgürür. Nitekim Kelām-ı Ḳadīm'inde ve Kitāb-ı Kerīm'inde buyurur ki: **[84a]** (1) cevāb [2217]Raḥmān ḥaḳ-diyüp Ḫalīlü'r [2216]يُخْرِجُ الْحَيَّ مِنَ الْمَيِّتِ وَيُخْرِجُ الْمَيِّتَ مِنَ الْحَيِّ viricek Nemrūd-ı laʿīn (2) ḳahḳaha-y-ıla Ḫalīlü'r-Raḥmān'ı muḍḥake alup gülmege başladı, benüm daḫı iḫtiyārum ḳalmadı, uçup Nemrūd-ı laʿīnüñ (3) başı üzerine indüm ve tācına ḳondum. Andan gelüp yüzüne bir ḳaç ṭabanca urdum, Nemrūd incinüp eliyle[2218] (4) beni urdı, uramayup eli[2219] kendü yüzüne ṭoḳundı. Andan Nemrūd'uñ gözlerine girdüm, gözlerin eliyle[2220] ovdı[2221]. (5) Andan ṣaġ ḳulaġına girdüm, bir zamān ḳulaġı içinde āvāz[2222] virdüm, ḳulaġına barmaġın ṣoḳup beni helāk itmek (6) istedi[2223]. Andan bir ḳulaġından çıḳup yine bir ḳulaġına daḫı girdüm ve ḳulaġı içinden beynisi içinde (7) zarına vardum. Ayaḳlarumla beyni zarın ṭırmaladum. Şöyle Nemrūd zebūn oldı. Meger ki ben ṣol ḳulaġına girüp (8) beynisine zaḥmet virürken Nemrūd-ı laʿīn[2224] ʿacze varup ḥükemādan meded[2225] istemiş. Eyitmişler ki:

−Bu senüñ ḳulaġuña (9) gireni gözümüzle gördük ki sivri siñekdür. Ve eger ki ḳulaġuña mīl ṣoḳarsavuz siñek beynüñe (10) żarar irgürüp seni helāk ider, çāresi budur ki

---

[2215] kelbsiñ T1, BN: gelüpsin ki T2

[2216] Allāh, diriyi ölüden çıkarır, ölüyü de diriden çıkarır.(Rûm, 19)

[2217] ḥaḳ T1, T2: BN'de yok.

[2218] eliyle T1, BN: iliyle T2

[2219] eli T1, BN: ili T2

[2220] eliyle T1, T2: BN'de yok.

[2221] ovdı T1, BN: urdı T2

[2222] āvāz T1, T2: āvāze BN

[2223] istedi T1, T2: diledi BN

[2224] Nemrūd-ı laʿīn T1, T2: BN'de yok.

[2225] meded T1, BN: T2'de yok.

İbrāhīm'den ḫayr duʿā istimdād idesin, çāre andan (11) olur dimişler. Andan Nemrūd dīvānın ṭaġıdup İbrāhīm peyġāmberi ʿaleyhi's-selām ḫalvetine daʿvet itmiş. Eyitmiş ki: (12)

−Yā İbrāhīm! Gel ẕübābı ḳulaġumdan çıḳar, saña īmān getüreyin[2226] yā Süleymān. Nemrūd-ı laʿīn eyle diyicek Ḫalīlü'r-Raḥmān (13) cevāb virür ki:

−Yā laʿīn! Sen[üñ] īmāna gelmeyecegüñ muḥaḳḳaḳ ki ana raḥminden şaḳī oġlı şaḳīsın. Zīrā ki saʿīd şaḳī (14) olmaz; şaḳī saʿīd olmaz. Nitekim ḥadīṯde gelür ki: اسّعيد سعيد فى بطن امّه الشّقى فى بطن امّه[2227] Velākin (15)ol ẕübāb reʾīsin ḳulaġuñdan çıḳarayın, tā senüñ kiẕbüñ ḫalḳa maʿlūm olmaġ-ıçun, diyüp gelüp Nemrūd'uñ ḳulaġından (16) bu żaʿīfı gel çıḳ, diyü daʿvet itdi. Çün Ḫalīlü'r-Raḥmān sözi semʿine irdi, ben daḫı Nemrūd'uñ ḳulaġından (17) gelüp çıḳdum, yüzüne gözüne ṭabancalar urup barmaġumla burnına ḳaḳdum. Andan sürüp İbrāhīm naẓarına vardum, (18) ḫāk-i pāyına yüz sürdüm. Andan İbrāhīm Nemrūd'ı ḥaḳ dīne daʿvet itdi, ḳulaḳlarına penbe[2228] şoḳup, ʿinād idüp (19) eyitdi:

−Yā İbrāhīm! Ben taşnīf ḳılup gök yüzüne çıḳdum ve Rabb'üñle ceng eyledüm. İmdi eger senüñ Allāh'uñ taḥḳīḳ (20) şimdi daḫı varsa söyle ki gök leşkerin çeküp yiryüzüne göndersün ve ben daḫı ʿasker çeküp anuñla [84b] (1) ceng idelüm tā ḫalḳı[2229] bileler ki ġālib ü maġlūb kimdür, diyüp ʿunf-ıla cevāb viricek Ḫalīlü'r-Raḥmān eyitdi: (2)

−İy gümrāh-ı merdūd, yā laʿīn-i Nemrūd! Benüm Allāh'umuñ leşkere iḥtiyācı yoḳdur kim cemīʿ yaradılmış anuñ (3) fermānındadur. Senüñ bigi ʿāṣīya ne leşker gerek? Allāh Teʿālā ki lafẓ-ı künden kevn ü fesādı kim īcāda getürüp[2230] (4) dürütmişdür. Biñ bir ümmet arasında ẕübāb ṣınfını[2231] ki sivri siñekdür iken żaʿīf yaratmışdur, birisi ḳulaġıña (5) gitdiyse ʿāciz olup elinden feryād ḳılduñ ve ḳulaġumdan çıḳar, īmāna geleyin, diyü

[2226] īmān getüreyin T1, BN: īmāna gelmeyecegüñ muḥaḳḳaḳ ki getüreyin T2

[2227] Kurtuluşa eren kimse daha anne karnında ermiştir; cehenneme giden kimse de anne karnında cehennemliktir.

[2228] penbe T1, BN: yipne T2

[2229] ḫalḳı T1, T2: ḫalḳ BN

[2230] getürüp T1, T2: getürdi BN

[2231] ṣınfını T1: ṣınfı T2, BN

benden ḫayr duʿā istimdād (6) ḳılduñ. Pes bu żaʿīf siñek elinde ʿacze varıcaḳ benüm Rabb'ümüñ ʿaskeri gelmeye illā ki gelicek cemīʿ beglerüñle[2232] (7) seni bile helāk ide.

NAẒM

Zīrā Rabbüm ol Ḫudā Ḳādir-dürür
ʿArş u kürsī var adın Fāẓir-dürür

(8) Lā-yemūt u lā-şerīk ü bī-zevāl
Lā-yefūt u bī-bedel [ü] Nāẓir-dürür

Ḳullarına raḥmet iden Rāḥim ol
(9) Kimse ʿaybın gözlemez Sātir-dürür

Sencileyin niçe ʿāṣī cābiri
Ḳahr idüp öldürmege Ḳāhir-dürür

(10) Yā laʿīn sen leşkerüñ cemʿ eylegil
Kim çerisi Rabbümüñ ḥāżır-durur

Böyle diyüp anda İbrāhīm Ḫalīl
(11) Pes tevekkül itdi aña kim bir-dürür[2233]

NEṢR

−Yā Nebiyya'llāh! Çünki Ḫalīlü'r-Raḥmān sözüni Nemrūd kim işitdi, ġażaba (12) gelüp eyitdi[2234] kim:

−Yā İbrāhīm! Niçün[2235] baña iʿtibār ḳılmazsın, ben ulu pādşāh-iken beni bekleyüp şehryār bilmezsin?ʿĀḳil (13) oldur ki bir kişiyi göricek ne mertebelü kişidür, göz

---

[2232] ḳılduñ. Pes bu żaʿīf siñek elinde ʿacze varıcaḳ benüm Rabb'ümüñ ʿaskeri gelmeye illā ki gelicek cemīʿ beglerüñle T1, BN: T2'de yok.

[2233] bir-dürür T1, T2: yir-dürür BN

[2234] eyitdi T1, BN: itdi T2

[2235] niçün T1, BN: neyçün T2

terāzūsına urup vezn-ile bile. Nitekim dimişlerdür: زرا لرّجال (14) [2236]بموازينهم Velī çünki beni begenmedüñ. Var imdi Rabb'üñe di, çeri cemʿ eylesün, her ne yirde dilerse ṭuruşalum, diyicek (15) Ḫalīlü'r-Raḥmān eyitdi:

−Yā melʿūn! Sen ne nābe-kārsın ki benüm Rabb'ümüñ ʿaskeriyle ceng itmek dilersin, Rabb'üme senüñ küfrüñi (16) ʿarż ideyin, sen cebāyir[2237] melʿūnı bir żaʿīf maḫlūḳ-ıla helāk eylesün ki dünyā ḫalḳı ʿibret alsunlar, senün ḫod (17) ẓulmüñ helāküñe sebebdür. Nitekim dimişlerdür: [2238]ظلم الظّالم يقوده الى الهلاك

NAẒM

Gerçi Ḥaḳḳuñ ʿaskeridür bī-şümār
(18) Kim anuñdur cümle ḫalḳu ne ki var

Biñ bir ümmet içre ammā ki üyez
Gey żaʿīf olur naḥīf itmez[2239] āvāz

(19) Ol żaʿīf ü gey naḥīf olan meges
Alısardur cānuñı işbu nefes

Böyle diyüp verhem itdi o Ḫalīl
(20) Diñleyüp Nemrūd olur ġāyet ḫacīl

Diñle Nemrūda nice olur ʿaẕāb
Şerḥ ideyin vir ṣalavāt bul ṣevāb

[2236] İnsanların rütbesi onların ölçülerine göredir.

[2237] cebāyir T1, T2: cābir BN

[2238] Zalimin zulmü helakine yol açar.

[2239] itmez BN: ider T1, T2

[85a] (1) DER BEYĀN-I ĀGĀH ŞODEN-İ SĀḤİR-İ ʿANKŪR EZ KOŞTEN-İ ZĀL-I DĀSTĀN BERĀDER-İ Ū Kİ ʿANḴŪR BŪDE EST[2240]

Ḥükemā ḳavlince el-hevāmm (2) tekvīni[2241] Kemāheynūriş aʿvānı Behyārūş, Ḫalīlü'r-Raḥmān'uñ Nemrūd-ula geçen ḳażiyyesinden ve sivri siñek ʿaskeriyle ceng (3) itdiginden Süleymān ḥażretine dilince söyleyip ḥikāyet itmekde. Ammā ki bizüm ḳışṣamuz ez-ān cānıb ʿAnkūr cādūya[2242] (4) geldi. Nite ol zamān ki ḳarındaşı Anḳūr sāḥir Süleymān-ı nebī cenginden Zāl-i Dāstān anı helāk, baġrını (5) çāk, menzilini ḫāk itdügüni ʿAnkūr cādūnuñ ḫavāṣları işidüp bir yire cemʿ olup danışıġ itdiler, eyitdiler [ki][2243]:

−Eger (6) ki biz bu muṣībeti ʿAnkūr-i sāḥire ʿarż idersek hemān leşker cemʿ idüp Süleymān üzerine gidecekdür, varup ḳarındaşı (7) ḳanın almaġ-ıçun anuñla ceng idecekdür. Süleymān bir pādişāhdur ki ins ve cin ḥükmine fermānberdür (8) ve biñ bir ümmet emrine çākerdür ve cihān pādişāhları emrine meʾmūr ve münḳāddur, serīrine merkeb-bāddur, (9) ḳaṣrına derbān-ı Efrāsiyāb ve Keyḳūbād'dur; eyle er[2244] anuñla hīç kimse cengde başına varmaz, anuñ (10) pehlevānı Sām-ı Süvār'dur, Zāl-i Dāstān atası ṣāḥib-ḳırān-ı rūzgārdur. Bunca sāḥirler ve dīvler başın (11) kesmişdür, ins ve[2245] cinnüñ şecāʿati yayın yaṣmışdur[2246] ve Rüstem başḳa bir ṣāḥib-ḳırāndur, atası Zāl daḫı şimdiki (12) ḥālde ḳalʿaküşā ve ḫaṣm-efken[2247] ve ṣāḥib-ḳırān-ı zamāndur. Pes bunlaruñ cenginde yidi başlu evren (13) daḫı muḳābil olup ceng idemez belki bunlaruñ çoḳ yaşaduġuna sebeb odur; melekü'l-mevt[2248] cānların almaġa (14) ḳorḳar, āheng idemez. Egerçi bizüm[2249] melikümüz ʿAnkūr sāḥir daḫı maġrib zemīn pādşāhlarınuñ aña biridür (15) ulu şāhdur.

[2240] Ankür'ün sihirbazının Zâl-ı Destân'ın Ankûr'u öldürdüğünden haberdar olması hakkında.

[2241] tekvīni T2, BN: tekvīn T1

[2242] cādūya T1, BN: cāẕūya T2

[2243] ki BN: T1 ve T2'de yok.

[2244] er T1, T2: olsa BN

[2245] ve T1, BN: vi T2

[2246] yaṣmışdur T1, BN: yaṣımışdur T2

[2247] ḫaṣm T1, BN: ḫaṣam T2

[2248] melekü'l-mevt BN: melkü'l-mevt T1, T2

[2249] bizüm BN: biz T1, T2

Ḫuṣūṣā ki siḥirgāhından āgāhdur altmış kez yüz biñ sāḥirüñ üstādıdur ve Hārut u (16) Mārut'uñ ʿimādıdur. Velākin Süleymān-ı zamān-ıla muḳābil olup ceng itmege ṭāḳat getüremez. Zīrā ki (17) Süleymān mürsel peyġāmberdür, ol ḫod bāṭıl yolda yürütici[2250] sāḥir-i kāfirdür, Süleymān-ıla muḳābil [olursa][2251] ʿAnḳūr (18) hezīmet olup Süleymān muẓaffer olacaḳdur, bāṭıl münhezim Ḥaḳ muẓaffer olacaḳdur[2252]. Nitekim ol cihānı (19) yaradan Allāh Kelām-ı Ḳadīm'de[2253] ve Kitāb-ı Kerīm'inde buyurur ki: وَقُلْ جَاءَ الْحَقُّ وَزَهَقَ الْبَاطِلُ ۚ اِنَّ (20) Efḍal budur ki ḳarındaşı ʿAnḳūr Süleymān cenginde öldü, [2254]الْبَاطِلَ كَانَ زَهُوقاً dimiyevüz, gizleyevüz, (21) kendü eceliyle Mıḳnāṭīs ḳalʿası'nda öldi, diyü ḫaber virüp inanduravuz; dīnimüz ve īmānumuz yoḳ ki **[85b]** (1) żarar gele, yalan and içmeg-ile inanduravuz tā Süleymān cenginden emīn[2255] ve selīm olavuz. Rūzgār (2) ne yüz gösterür, aña göre dirlik ḳılavuz ve. Ammā ki bu sırrı aramuzda gizleyüp fāş itmemek gerek, (3) nāşı ḳulaġına irgürüp fāş gözlerümüz yaş itmemek[2256] gerek. Her birimüz Hārut u Mārut rūḥına and (4) içelüm ki hīç birimüz bu sırrı yaradılmışa iẓhār itmeye öldügümüz ḥīnde[2257] daḫı Münkir ü Nekīr'e sinle içinde (5) iḳrār itmeye.

NAẒM

İşbu sırrı dilde pinhān[2258] idiñüz[2259]
Dimezem ki aġız açıp söyleñüz

[2250] yürütici T1, T2: yürüyici BN

[2251] olursa BN: T1 ve T2'de yok.

[2252] bāṭıl münhezim Ḥaḳ muẓaffer olacaḳdur T1, T2: BN'de yok.

[2253] Ḳadīm'de T1, T2: Ḳadīm'inde BN

[2254] De ki: "Hak geldi, batıl yok oldu. Şüphesiz batıl, yok olmaya mahkumdur." (İsra, 81)

[2255] emīn T1, BN: T2'de yok.

[2256] itmemek BN: itmek T1, T2

[2257] ḥīnde T1, BN: vaḳtin T2

[2258] pinhān T1, T2: penhān BN

[2259] idiñüz T2: ideñüz T1, BN

(6) Söz k’aġızdan çıḳsa[2260] dilden dinse eger[2261]
Ḫalḳ işidip cümlesi irden ṭuyar

Sırrı sen ṣaḳlamaduñ aġzuñda çün
(7) İşiden[2262] ṣaḳlamaz olsa ẕū-fünūn

Şöyle ṣaḳla sırrıñı ki yā emīr
K’ölecek de ṭuymaya Münkir Nekīr

(8) Böyle diyip anda sāḥirler tamām
Oldı sākin vir ṣalavāt hem selām

NEṢR

Ḥükemā ḳavlince ʿAnkūr (9) sāḥirüñ vüzerāsı ve ümerāsı bu vech-ile tedbīr idicek baʿżısı bu tedbīri begenip müdebbirleri sözüne uydılar. (10) Velākin baʿżı ne uydular ne bu sözi ḳulaḳlarına ḳoydılar. Eyitdiler:

−Hīç sırr ola mı ki ʿāḳıbet anı ġammāz fāş (11) itmeye, ṣāḥib-i sırruñ baġrını baş, gözlerin ḳan yaş itmeye. Nitekim dimişlerdür:

NAẒM

(12) Kim dimişdür[2263] bu ḥadīṯe ehl-i şucāʿ
كل سر جاوز الاثنين شاع[2264]

Sır k’aġızdan çıḳsa dilde söylenip
(13) Ḫalḳ-ı ʿālem ṭuyusar itme nizāʿ

[2260] çıḳsa T1, BN: çıḳup T2

[2261] ger: eger T1, T2, BN

[2262] işiden T1, T2: işidüp BN

[2263] dimişdür T1, BN: demişdür T2

[2264] “İki kişinin bildiği sır yayılır” Ahmedî (İskender-nâme)

Ṣaḳlamaduñ sırrı çün sīneñde sen
Nite ṣaḳlar sırruñ iden istimāʿ

(14) Dil ṣadefdür sır-durur[2265] dürr-i yetīm
Dürri dilde ṣaḳla görmeye reʿāʿ[2266]

Söz aġızdan dür ṣadefden çıḳsa pes
(15) İriser ḥakkāk eli itme ḫıdāʿ

NEŞR

Ḥükemā ḳavlince ʿAnḳūr sāḥirüñ vüzerāsı, ümerāsı iki baḫş olup (16) baʿżı Süleymān-ıla ʿAnḳūr ceng ve cidāl ḳıla, kendülerüñ[2267] [birle cemīʿ Anḳūr leşkeri][2268] dīv ve cinn elinde pāy-māl ola, diyü bu sırrı ṣaḳlarlar ve baʿżılar (17) daḫı ʿAnḳūr'üñ fırṣatın gözedürlerdi ki ya Süleymān'dan ḳāṣıd gele, ḥaḳ dīne daʿvet ḳıla ve yāḫud[2269] ḳalʿa-i[2270] (18) Mıḳnāṭīs'e Rüstem geldügi gibi Sām-ı Süvār gele rūzgār bir ḥādiṣe ṭurġura, ol vaḳt daḫı bunlar furṣat (19) bulup ḳażiyyeyi ʿAnḳūr'e diyeler. Zīrā ki tā Firʿavn-ı evvel zamānından Firʿavn-ı āḫir zamānına degin Mūsā peyġāmber-ile ʿaleyhi's-selām (20) sāḥirler cemʿ idip ceng ḳılan siḥirgāhın ḳuvvetiyle ol nebīye āheng ḳılan cādūlara[2271] ki her biri tilmīẕ-i Hārut[2272] (21) idi yaʿnī ki şākirdi, Mārut'dı. Anlar[2273] Mūsā peyġāmberüñ ʿaleyhi's-selām muʿcizesin görüp ki īmān getürdiler, küfr ü şirk ü [86a] (1) siḥirden el çeküp göñül gözün götürdiler. Anlardan ʿAnḳūr sāḥir siḥirde[2274] üstād idi ve altmış kez

[2265] sır-durur T1, T2: söz-dürür BN

[2266] reʿāʿ BN: diʿāʿ T1, T2

[2267] kendülerüñ BN: kendüler T1, T2

[2268] birle cemīʿ Anḳūr leşkeri BN: T1 ve T2'de yok.

[2269] yāḫud T1, BN: yāḫuẕ T2

[2270] ḳalʿa-i T1, T2: BN'de yok.

[2271] cādūlara T1, BN: cāẕūlara T2

[2272] tilmīd T1, BN: telmīd T2

[2273] anlar T1, T2: BN'de yok.

[2274] siḥirde T1, T2: BN'de yok.

yüz biñ (2) sāḥir şākirdi var idi ve her şākirdinüñ daẖı altı yüz şākirdi var idi, her birisi ancılayın sāḥir (3) idi ki siḥr-ile berr ü beyābānı deryāyı ve enhārı, deryāyı ẖuşk ü ġabrā iderlerdi, ʿAnkū̄r'üñ ʿömri biş yüz otuz altı (4) yaşına ki girdi. Ḥaḳ Tebāreke ve Teʿālā bir ṣāḥib-cemāl, ṭāliʿi büzürg-celāl ve ferẖunde-fāl maḥbūbe, (5) cemīle ḳız oġlan virdi ki maḥbūbe-i zamān, Zelīha-yı devrān, şīrīn-leb, leylen-zülf, Vāmıḳ u ʿAzrā-ṣıfat, gül-ʿiẕār (6) idi.

NAẒM[2275]

Kim yüzün görse anuñ dīvāne olur
Ol cemāl-i şemʿine pervāne olur

(7) Zülf-i miskīnini[2276] çözer ol kemend
Cān u[2277] dil boynına baġlar-ıdı bend

Ol leṭāfet milkinüñ sulṭān-ıdı
(8) Hem ḥalāvet taẖtınuñ ẖāḳan-ıdı

Ol saʿādet güneşidür pāk-ẕāt
O şeker-leb ḳand-i yār āb-ı ḥayāt

(9) Manẓar olduḳça yüzine āyīne
Gösterür şems-i muṣavver āyīne

Nergis öykünmiş[2278] gözine pür-naẓar[2279]
(10) Bī-baṣarda‿olmaz baṣīret nūr u fer

[2275] NAẒM T1, T2: BN'de yok.

[2276] miskīnini T1, T2: miskīni BN

[2277] u T1, BN: T2'de yok.

[2278] önginmiş T1, BN: öykünmiş T2

[2279] pür-naẓar T1, T2: bir naẓar BN

Ṭonı ḳaddi nā-revan şimşād anuñ
Ḳāmetine bende serv-āzād anuñ

(11) İncü dişin görse ger lüʾlüʾ daḫı
Baġrı delik yüregi ola ṣu daḫı

Laʿlini ṣorup bileydi ب-āb-ı ḥayāt
(12) İmrenüp aġzı ṣuyı aḳardı oñat

Gül yüzün[2280] zeyn eylese faṣl-ı bahār
Ḥüsnine olur zülāl āyīnedār

(13) Gül ruḫeynin gördügiyçün ġonceken
Bürgüni bāda[2281] virüp oldı diken

İsmi Şemse Bānū maḥbūbe güzel
(14) K'anca maḥbūba bulunmaz mā-ḥaṣal

Gerçi kim saḥḥār-ıdı cāẕū gözi
Kāmil-idi ʿāḳile ammā özi
(15) NEŞR

Ḥükemā ḳavlince ʿAnkūr laʿīnüñ kendüsi ġāyet kerīh-ṣūret, ʿifrīt ü nefrīt-sīret, bir gözü kör[2282] (16) nā-bīnā, tīz-nefs ü bī-ḥayā, bed-gūyā ve nā-hemvār ve nā-ḫoş, bīdār, maʿyūb-aḥvāl, nā-merġūb-fāl, ṭabʿ-ı ḥarūn ve her uṣulden bīrūn, (17) kāfir-i melʿūn, sāḥir-i ehl-i füsūn[2283] şaḫṣ-ıdı. Bunuñ bigi[2284] cemīle, ḥüsn-dār, şems-ṭalʿat, meh-ruḫsār, fitne-i

[2280] yüzün T1: yüzin T2, BN

[2281] bāda T1, T2: yāda BN

[2282] kör T1, T2: BN'de yok.

[2283] füsūn T1, BN: efsūn T2

[2284] bigi T1, BN: gibi T2

zamān, maḥbūbe-i (18) cihān ḳızı vücūda gelicek[2285] ġāyet de şād u ḫurram olup vecde geldi. Hemīn-dem[2286] ḳızına secde ḳıldı. Andan ṣoñra (19) dilince yemīn itdi ki her ṣubıḥ-dem ḳızınuñ yüzün görüp, evvel secde ide. Andan çıḳup güneş yüzin göre. Andan (20) taḫta geçüp dīvān ḳura, ḫalḳına siḥr ögrede ve sebaḳ vire ve daḫı her aḫşām ki güneş maġribde ṭoluna, (21) ḳızına secde itmedin ṭaşra çıḳmaya, felege başın ḳaldurup gicede[2287] ay yüzüne baḳmaya. Pes ʿAnkūr-i bī-dīn ḳızı dünyāya [86b] (1) gelelden bir ṣabāḥ ve bir aḫşām ḳızına iki kez günde secde iderdi ve ḫāṣlarından kim ki secde itmese[2288] helāk (2) ḳılurdı. Çünki ḳızı on dört yaşına ki girdi, sāḥirlerin cemʿ idip ḳızıyçün bir ḳaṣr[2289] yapdurup (3) meʿmūr ḳıldı ve anda siḥr-ile çoḳ ṭılsımātlar[2290] düzdi. Nite evvel ruḫāmī mermerden bir ḳalʿa bünyād itdürdi[2291] ki üç yüz (4) altmış altı burc ve ḳırḳ sekiz ḳapusı var idi, ṭūl u ʿarżı on iki mīl miḳdārı yir-idi ve ol ruḫāmī (5) ḳalʿanuñ içine temürden bir ḳalʿa daḫı yapdurdı. Velī andan giçerek güneş maṭlaʿından yaña ki anuñ ṭūl u ʿarżı (6) iki mīl idi, on iki burcı ve dört ḳapusı var-ıdı. Ammā ki ser-cümle bināsı pūlāddan[2292] idi ve bir ḳaṣır daḫı anuñ (7) içinde bünyād itdürdi ḳızıl baḳırdan ve anuñ içinde bir sarāy daḫı bünyād[2293] itdürdi ve ol baḳırı altun-ıla altunladı (8) ve anuñ yidi[2294] burcı var-ıdı, her burcınuñ üzerinde bir mīl yapdurdı, ol miller üzerinde birer gevher-i şeb-çırāḳ ḳodurdı, (9) giceyle kevākib-i seyyāre gibi şuʿle virürdi ve ol baḳırdan ḳalʿanuñ içinde billūrdan bir ḥavlı çekdi; (10) bināsınuñ yüksekligi yüz arış ve ini[2295] yigirmi sekiz arış, vaḳti ki güneş ṭoġar-ıdı ve billūr (11) ḥavlı güneş şuʿāʿından od gibi görünüp[2296] baḳmaġa göz

---

[2285] gelicek T1, T2: geldi BN

[2286] hemīn-dem T1, T2: BN'de yok.

[2287] gicede T1, BN: T2'de yok.

[2288] itmese T1, T2: ḳılmasa BN

[2289] ḳaṣr T2, BN: ḳaṣır T1

[2290] ṭılsımātlar T1, BN: ṭılısımātlar T2

[2291] itdürdi T1, BN: itdiler T2

[2292] pūlāddan T1, BN: polatdan T2

[2293] daḫı bünyād T1, T2: BN'de yok.

[2294] yidi T1, BN: yedi T2

[2295] ini T1: eni T2, BN

[2296] görünüp T1, T2: görünürdi BN

ḳamaşurdı ve ol ḥavlınuñ dört ḳapusı var-ıdı (12) ruḫāmı gümişden, çār-süveleri lāciverd[2297] ṭaşından ve mīḫ ü mismārları elmāsdan idi. Eṭrāf-ı ʿālem (13) sāḥirlerinden misāfir gelse eger maşrıḳ cānıbından gelürse bāb-ı şarḳīden girürdi. (14) Eger ġarbdan gelse bāb-ı maġribden girürdi. Eger cenūb cānıbından gelse bāb-ı cenūbdan (15) girürdi. Eger şimālden gelse bāb-ı şimālden[2298] girürdi ve daḫı ʿādet bu-y-udı ki eger mücāvir eger (16) müsāfir kim ol ḳapulardan içerü girse iç ḳapunuñ üzerinde ʿAnkūr ḳızı Şemse Bānū ṣūretin yazmışlardı. (17) Aña secde ḳılup andan içerü girürlerdi[2299], itmeyenin helāk ḳılurlardı. Ve andan ṣoñra bu billūr ḥavlınuñ (18) dört bucaġında dört ḳaşır yapdurmış-ıdı. Nite maşrıḳ cānibindeki[2300] ḳaşrı ḳızıl altundan bünyād itdürmişdi (19) ve cāmları ṣaru[2301] yāḳūtdan idi ve maġrib ṭarafındaġı köşk ruḫāmı gümişden idi ve manẓaraları dürr ü (20) necefden idi ve cenūb cānıbındaġı ḳaşır yeşil yeşimden idi ve cāmlarını[2302] yeşil yāḳūtdan eyledi[2303] ve zebercedden (21) ve zümürrüdden itdürdi ve şimāl[2304] ṭarafındaġı köşki ḳızıl mercāndan ve Yemenī ʿaḳīḳ-i aḥmerden düzetdürdi ve manẓaraların [87a] (1) yāḳūt-ı aḥmerden uzantdı. Daḫı her ḥücrede dört yüz bikir ḳız oġlan cevārī var-ıdı ki her birisi uşaġı (2) ve irisi serv-ḳad, lāle-ḫad, gül-ʿiẕār, şīrīn-dehān, faṣīḥ-lisān, maḥbūbe-i cihān, fitne-i āḫir-zamān gūyā[2305] kim Şemse Bānū (3) āfitābdur, havārī[2306] seyyāre-i şihābdur[2307] yāḫuẕ[2308] ḥavrā-yı cennet-bābdur. Ve bir daḫı bu ki ḳaṣr-ı şarḳīde olan cevārī, (4) başlarına ṣaru altun tāclar urunup ṣaru yāḳūt-ı ḳıymetīler ṭaḳınup ve ṣaru aṭlasları giyüp, ṣaru

---

[2297] lāciverd T1, T2: lācverd T1

[2298] şimālden T1, T2: şimālīden BN

[2299] içerü girürlerdi T1, BN: geçerlerdi T2

[2300] cānibindeki T2, BN: cānibinden ki T1

[2301] ṣaru T1, BN: ḳızıl T2

[2302] cāmlarını T1, T2: cāmları BN

[2303] eyledi T1, BN: T2'de yok.

[2304] şimāl T2, BN: şemāl T1

[2305] gūyā T1, T2: gūyiyā BN

[2306] ḥavārī BN: civārı T1, T2

[2307] şihābdur T2: şehābıdur T1, BN

[2308] yāḫuẕ T1, T2: yā BN

ḥarīrler (5) bağlanuplar-ıdı, ġayr[2309] āḫar renk libās giymezlerdi[2310] ve daḫı şimāl ṭarafındağı ḳaṣırda olan cevārī ḳızıl ve al (6) aṭlaslar giyerlerdi ve ġayrı renk giyip[2311] bağlanmazlardı ve ḳaṣr-ı ġarbīde olan cevārī aḳ ḥarīrler (7) giyüp[2312] aḳlar bağlanurlardı ve cenūb cānıbındağı köşkde olan cevārī[2313] yeşil aṭlas giyip[2314] sebzī (8) ḥarīrler bağlanurlar-ıdı[2315] ve bir daḫı bu ki bu dört dürlü ḳuṣūruñ[2316] vasaṭında yidi[2317] dürlü maʿādinden[2318] (9) ṭaşlarından laʿl ü cevāhirle müzeyyen olmış bir yüce köşk var-ıdı, dört ʿamūd üzerinde bünyād olmış-ıdı, (10) vaḳti ki seḥer vaḳti ola, ʿAnkūr'üñ ḳızı Şemse Bānū ḳaṣr-ı şarḳīye varur-udı, güneş nīm-çāşt vaḳtine (11) gelinceye dek anda muḳīm olur-udı, atası ʿAnkūr ḫāṣlar-ıla gelüp aña secde ḳılurlar-ıdı vaḳti ki (12) güneş öyle zevāline gelse Şemse Bānū yirinden[2319] ṭurup ḫavāṣṣıyla maḥbūbelerüñ eşrefü'n-nāsıyla cenūb (13) cānıbındağı ḳaṣra gelürdi. Kendü daḫı yeşiller bağlanıp, yeşil faḫrī libāslar giyip,[2320] yeşil yāḳūt-ıla pīrūze (14) ve zeberced-ile ve zümürrüdle zeyn olmış tāc urunurdı daḫı gün gibi secde idenlere görünürdi[2321]. Ve çünki (15) güneş ġarba[2322] ṭolunmağa yüz dutsa[2323], ʿaṣr vaḳti yitse, ʿAnkūr ḳızı Şemse Bānū tābiʿiyle yirinden ḳalḳıp[2324] (16) giderdi, gelüp ḳaṣr-

---

[2309] bağlanuplar-ıdı T1: bağlanup T2; bağlanup dururlardı BN

[2310] giymezlerdi T1, T2: geymezlerdi BN

[2311] giyip T1: geyüp T2, BN

[2312] giyüp T1: geyerdi T2; geyüp BN

[2313] cevārī T2, BN: civārī T1

[2314] giyip T1: geyüp T2, BN

[2315] bağlanurlar-ıdı T1, BN: bağlanurlardı T2

[2316] ḳuṣūruñ T1, T2: ḳaṣūruñ BN

[2317] yidi T1, BN: yedi T2

[2318] maʿādinden T1, BN: maʿādinde T2

[2319] yirinden T1, BN: yerinden T2

[2320] giyip T1: geyüp T2, BN

[2321] daḫı gün gibi secde idenlere görünürdi T1, T2: BN'de yok.

[2322] ġarba T1, T2: ġarbda BN

[2323] dutsa T1, BN: ṭutsa T2

[2324] yirinden ḳalḳıp T1, BN: yerinden ḳalḳup T2

ı ġarbī sedrine geçüp ḳarār iderdi. Ammā ki ol sebz ṭonların çıḳarıp, aḳ ḥarīrler (17) giyip[2325] ve dürr-i yetīm ve dürr ü necef ve aḳ yāḳūt ve aḳ laʿl-ile zeyn olmış tācın başına ururdı ve pīl (18) dişinden düzülmiş taḫt-ı ʿāc üstüne geçüp otururdı ve ol aḳ ḥarīrpūş, pākīze, cevārī gözleri, (19) sāḥire perī her birisi naẓarına ḳarşu ayaġın ṭururlardı, ol ḥīnde gelen her kimse secde ḳılup ḫāk-i (20) pāsine yüz sürerlerdi. Ve andan ṣoñra tā güneş ṭolunup, mihr ġurūb idüp, meh ṭulūʿ idicek, (21) Şemse Bānū yirinden[2326] ḫāṣlar, ḳaṣr-ı şimālīye gelüp giderdi, ḳızıl mercān köşk taḫtına geçüp [87b] (1) otururdı ve sürḫī, muraṣṣaʿ kemḫālar[2327] giyüp[2328], yāḳūt-ı aḥmer, laʿl-i Bedaḫşī gevher birle zeyn olmış tācın başına (2) urunurdı, ḳamer-sīret, perī-peyker ṣūret olup ḫalḳa görünürdi.

NAẒM

(3) Çün göründi⌣ol māh-i ferruḫ-ḳamer
Yüz biñ artuḳ var ʿacūze secde⌣ider

Gözleri Türk-i kemān-dār dār anuñ
(4) Mest-iken yañaḳları gülzār anuñ

Hem leṭāfetde güherden tāb alur
Hem ḥalāvetde şekerden āb alur

(5) Dürr-i dendānın iderse āşikār
Lüʾlüʾ ol dem ola lāle dal var

Çün neẓāre ḳıldı luṭfına seḥer
(6) Ṣıdı dendānın sitāre nāmver

[2325] giyip T1, BN: geyüp T2

[2326] yirinden T1, BN: yerinden T2

[2327] kimhālar T1, BN: kemhālar T2

[2328] giyüp T1, BN: geyüp T2

İsmi Şemse kendü kāfir büt-perest[2329]

Çeşmi cāẕū kendüsi ḫūn-ḫˇār mest

(7) DER BEYĀN-I ĀGĀH ŞODEN-İ ʿANKŪR EZ MEVT-İ BERĀDER-İ ʿANḴŪR[2330]

Ḥükemā ḳavlince ʿAnkūr cādūnuñ ḳızı ol **(8)** cennet miṯāl sarāyuñ dört köşesinde gün gibi her gün[2331] devr idip, yiyüp[2332] içüp, ʿīş ü nūş ḳılurdı ve nışfu'l-leylden **(9)** ṣoñra sarāy[2333] ortasındaġı köşkine çıḳıp dāyesiyle ve ḫāṣlarıyla yaturdı ve altmış kez yüz biñ **(10)** sāḥir, ṭaş ḳalʿayı nevbetce her günde yigirmi biñi dört ḳapusında gelüp bişer[2334] biñi her ḳapuda nevbet dutarlar-ıdı, altmış [yedi][2335] **(11)** kez yüz biñ sāḥirüñ ḫiẕmeti bu-y-ıdı. Nevbetleri geldükçe beklerler-idi ve ol burclardaki yidi miller ki itmişler-idi **(12)** her birinde bir dürlü ṭılsımāt var-ıdı vaḳti ki ṭaşradan yād yaġı gelse anlar ẓāhir iderdi, bu ḳaṣruñ **(13)** ʿacāyıblıġı ve ġarāyıblıġı Süleymān-ı nebī zamānında Sürḫbād-ı cinnī aġzından taḳrīr ḳılavuz işidesiz ve Süleymān-ı nebī **(14)** ḥażret-i ʿaleyhi's-selām üzerine leşker çekip varsa gerek, yil taḫtın götürüp ol şehre irürse gerek[2336] **(15)** ve ʿAnkūr-üle ḳırḳ gün ceng itse gerek, Ḥaḳ Teʿālā'nuñ Celle Celāluhu emri birle sebuʿ esed ʿAnkūr'i helāk **(16)** itse gerek ve cān cehenneme virse gerek, in-şā'allāh [Teʿālā][2337] yirinde ẕikr idevüz. Şimdi muḫtaṣar añduġumuzdan[2338] maḳṣūd **(17)** budur ki ʿAnkūr'üñ ḳızı Ḥüsündār ḳopup aña secde itdügi ve daḫı altmış kez yüz biñ sāḥir ḫiẕmetinde[2339] olduġı **(18)** ve kendüsi melik-i[2340] maġrib-zemīn, maḥrem-i iblīs-i laʿīn, kāfir-i bī-dīn, sāḥir-i server-i müşrikīn olduġı maʿlūmuñuz

---

[2329] büt-perest T1: put-perest T2, BN

[2330] Ankur'un kardeşinin ölümünden Ankür'ün haberdar olması.

[2331] gün gibi her gün T1, BN: her gün gün gibi T2

[2332] yiyüp T1, BN: yeyüp T2

[2333] sarāy T1, BN: sarāyı T2

[2334] bişer T1: beşer T2, BN

[2335] yedi BN: T1 ve T2'de yok.

[2336] irürse T1, BN: irgürse T2

[2337] Teʿālā BN: T1 ve T2'de yok.

[2338] añduġumuzdan T1, BN: añmaduġumuzdan T2

[2339] ḫidmetinde T1, BN: ḫiẕmetinde T2

[2340] milk-i T1, T2: melik-i BN

ola. (19) El-ḳıṣṣa: Çünki ʿAnḳūr sāḥirüñ ümerāsı [vüzerāsı][2341] ḳarındaşı ʿAnḳūr sāḥirüñ öldügünʿAnḳūr'e ṣaḳlayıp dime, (20) dilerse ittifāḳ bu sırrı ḳızıñ dāyesi ḳulaġına girdi, ol daḫı atası ʿAnḳūr'e ḫaber virdi, ʿAnḳūr (21) ġażaba gelüp ḳaḳıdı, yıldırım gibi şaḳıdı daḫı getürdüp[2342] ol sırrı ṣaḳlayan vezīrlerüñ aʿlāsına ki [88a] (1) Caḥcene-i cādū ve Caḥdeme-i cādū dirlerdi. Anlara ḫışm idüp eyitdi ki:

−Niçün ḳarındaşım ölüsin (2) baña dimedüñüz ki ḳanlumı ḳanda-y-ısa bulduram, ḳışāş yirine gelmek içün kendü elümle öldürem, [didi][2343]. (3)

NAẒM

Ben var-iken ʿālem içre şeh cihān ʿAnḳūr ü pes
Sām-ı Dāstān Zāl-ı Rüstem kim-dürür ide nefes

(4) Vardur altmış kez tamāmı yüz biñ er hep sāḥirüm
Her biri Hārut-ıla Māruta baş egmez ü pes

Siḥr idersem berri ʿummān[2344] baḥrı ġabrā eyleyem
(5) Mekr idersem ayı inek şems eyleyem[2345] gökde ʿades

Merkebümdür ejdehā vü ḳamçumılan bu zamān
Cenge girsem Merrīḫ[2346] Keyvān baña itmeye ses

(6) Böyle diyip urdı lāfı ol laʿīn anda[2347] ol zamān
Diñle imdi ḳıṣṣa nedür vir ṣalavāt ḫoş nefes

[2341] vüzerāsı BN: T1 ve T2'de yok.

[2342] getürdüp T1, BN: getürüp T2

[2343] didi T2, BN: T1'de yok.

[2344] ʿummān T1, BN: ʿummānı T2

[2345] şems eyleyem T1, T2: şemsi idem BN

[2346] Merrīḫ BN: Merīḫ T1, T2

[2347] anda T1, BN: T2'de yok.

NEŞR

Ḥükemā ḳavlince söz dırāz (7) itmeyelüm, cādūlar sözün işidüp çoḳ dürr-i ḫāṣ söyledi. El-ḳıṣṣa ʿAnḳūr böyle diyip ġażab idicek, (8) devletine duʿā ḳılup eyitdiler:

−Yā melik-i maġrib-zemīn ve'y mūnis-i iblīs laʿīn! Bu sırrı ṣaḳladuġumuz senüñ devletüñe (9) maṣlaḥat idi ki ġażaba gelüp Süleymān üzerine leşker çeküp varmayasın ve uyur ejdehānuñ ḳuyruġun (10) başmayasın ve uyarmayasın ve ḳaġan arslan aġzı içine el ṣoḳmayasın ve tehlükeye ḳarşu varmayasın. (11) Niçün kim zīrā ki Süleymān ġāyet ulu şāhdur, mürsel peyġāmberdür, yardımcısı Allāh'dur[2348]; dīv ü perī emrine fermāndur, (12) biñ bir ümmet ḥükmine maḥkūm, ḫidmetine yüz süren tinnīn ve sü̱ʿbāndur, dünyā beglerinden eger Efrāsiyāb u Keyḳūbād'dur. (13) Cinnī serhenginden eger semendūn-ı hezār yek dest ve eger ki Pīl-pā mest Demürbād'dur. Kimse o[2349] Süleymān-ıla ceng (14) idüp başa varmadı[2350]. Eger ki Barḳ-ı cādūdur ve eger ki kūh-ı Billūr serveri Sürḫbād'dur ki ol Süleymān'uñ (15) devleti senüñ devletüñden ziyāddur[2351] ki ol Süleymān'uñ taḫtına merkeb-bāddur ki düşmenleri üzerine muẓaffer (16) iden Nāṣır u Rabbü'l-ʿibād'dur.

NAẒM

Anca sulṭān ʿālem içre gelmedi
O nübüvvet mührin ele almadı

(17) Baḫtın anuñ ḳılmasa Allāh ziyād
Leşkerin götürmez-idi gökde bād

Çün serīr üzre çerisi k'[2352] oturur
(18) Yil[2353] havāya ḳalduruban götürür

[2348] yardımcısı Allāh'dur T1, T2: BN'de yok.

[2349] o T1, BN: ol T2

[2350] varmadı T1, BN: çıḳmadı T2

[2351] ziyāddur T1, BN: ziyādedür T2

[2352] ki T1, BN: ki T2'de yok.

[2353] yil T1, BN: yel T2

İstedügi yire iletüp yitürür
Ḫiẕmetini neyse anuñ bitürür

Ḫalḳ-ı ʿālem emrine meʾmūr anuñ
(19) Ḫidmetinde[2354] mār u ejder mūr anuñ

ʿAskerinüñ çoġıdur dīv ü perī
Ḫidmet[2355] ider dün ü gün açıp peri

(20) Leşkerinde var anuñ biñ bir ümem
Yil götürür cümlesin ḫayl ü ḥaşem

Dilegince devr ider mehle felek
(21) Ḥaḳḳuñ emriyle gelür gökden melek

Şarḳ u ġarbı o Süleymān ṭutusar[2356]
Düşmenin mat idüp oyunda utusar[2357]

[88b] (1) Pes ṭapuñ niçün bize[2358] ider ḫışım
Ġāfil olmañ ol melikden aç çeşim

Biz seni andan şaḳınduḳ yā emīr
(2) Kim Süleymānla etmeyesin[2359] dār u gīr

Kim anuñla ceng iden her nāmver
Ya musaḫḫar oldı virdi yāḫu ser

[2354] ḫidmetinde T1: ḫiẕmetinde T2, BN

[2355] ḫidmet T1: ḫiẕmet T2, BN

[2356] ṭutusar T1: ṭutısar T2, BN

[2357] utusar T1: utısar T2, BN

[2358] niçün bize T1, BN: bize niçün T2

[2359] etmeyesin T1: itmeyesin T2, BN

(3) Ḳanı Tūrān şāhı ol Efrāsiyāb
Ḳāf-ı ʿAnḳā gözüne[2360] gelmez z̲übāb

Ḳılıc-ıla dutmış-iken ʿālemi
(4) Ṣaymaz-iken ṣalġama o Rüstemi

İtdi sāḥir server-ile ittifāḳ
Kim Süleymāna geçe anlar nifāḳ

(5) Çün Süleymān üzre varıp[2361] itdi ceng
Gözüne vāsiʿ cihānı ḳıldı teng

Cādūnuñ başın kesip[2362] çāk[2363] itdiler
(6) Dostları menzilini ḫ̲āk itdiler

Ben benem dirken cihānda Efrāsiyāb
Şeh Süleymān dergehinde ⌣ oldı z̲übāb

(7) Ḳanı yā sulṭān-ı Īrān Keyḳūbād
Şeh ʿAcem sulṭānı Kāvūs ḫ̲oş nihād

Sām Süvāruñ ḳorḫ̲usından bu zamān
(8) İsteyüp eydür Süleymān el-emān

Sind ü Hindüñ ne ki var sulṭānları
Çin ü Maçinüñ ḳamu ḫ̲āḳanları

[2360] gözüne T1: gözine T2, BN

[2361] varıp T1: varup T2, BN

[2362] kesip T1: kesüp T2, BN

[2363] çāk T1, T2: ḥāk BN

(9) Şāh-ı ḳayṣer şāh-ı aṣfer Endülüs
Ne ki varsa mīr ü mīrān ser-ulus

Şāh Süleymān ḥażretine bendedür
(10) Ḫidmetine[2364] yüz urur efkendedür

Bir melik kim leşkeri evrān ola
ʿAḳlı yoḳdur kim aña düşmān ola

(11) Ḳardaşuñ ʿAnkūr cādū yā emīr
Çün Süleymān-ıla itdi dār u gīr

Düşmenüñ sözine uyup eyledi ceng
(12) Çeşmine dünyāyı destān itdi teng

Zāl-ı Destān ol cüvānı⌣itdi helāk
K'olmuşuzdur[2365] ġuṣṣa-y-ıla[2366] derdnāk

(13) Biz bilürüz Şeh Süleymān leşkerin
Biñ bir ümmetüñ diripdür[2367] ʿaskerin

İns ü cinden cemʿ ider[2368] ol çeri
(14) Bilesincedür ʿaḳārīb leşkeri

Düşmeni düşmen-ilen evren-dürür
Dergeh-i derbānı anuñ ḫāḳan-durur

[2364] ḫidmetine T1: ḫizmetine T2, BN

[2365] olmuşuzdur T1: olmışuzdur T2, BN

[2366] ġuṣṣa-y-ıla T1, BN: ġuṣṣayla T2

[2367] diripdür T1: deripdür T2; dirüpdür BN

[2368] ider T1, T2: idüpdür BN

(15) Ger Süleymān birle iderseñ şāha ceng
Başıña[2369] vāsiʿ cihānı ḳıla teng

Sen ne ḥācet ki aña varmaḳ ol gelür
(16) Ki o senüñle cengi āḫir pes ḳılur

Böyle diyip[2370] anda ol iki vezīr
Oldı sākin vir ṣalavāt yā emīr
(17) DER BEYĀN-I ʿİNĀD-KERDEN-İ ʿANKŪR[2371]

Ḥükemā ḳavlince Caḥcene ve Caḥdeme vezīrler ʿAnkūr'e böyle diyip[2372] (18) Süleymān ḥażretin[2373] taʿrīf ve kendüyi taḫḳīḳ [itdiler][2374] ve naṣīḥat ḳılup süḫan-ı[2375] şerīf taḫḳīḳ olacaḳ, sözi maḥbūb u[2376] laṭīf (19) naḳl idicek ʿAnkūr cāhil cehlinden ġażaba gelüp eyitdi:

−Süleymān kimdür siz beni anuñla ḳorḳudursuz iy aḥmaḳlar! (20) Siz Süleymān cenginden ḳorḳduġuñuz içün ben kimseden ḳorḳar ʿAnkūr degülem, Hārut'uñ himmetiyle altmış kez yüz biñ (21) ʿaskerüm ḥāżır ḳılup, baʿżını[2377] dīv ü perī şekline perende ḳılup ki perrān itdürem ve kimin daḫı siḥri efsūn [89a] (1) ḳuvvetiyle yırtıcı cānavarlar şekline ḳoyup bebr ü peleng, şīr ü neheng, kürk ve sırtlan idem ve kimin daḫı siḥr-ile mūr u (2) mār u sü ʿbān idem ve leşker çeküp, küplere süvār olup yir-ile[2378] gök arasından geçüp, Süleymān memleketine varup (3) ālāyına ālāy virüp ki ceng-i girān idem. Anuñ ol tāzece devletin

[2369] başıña T1: başuña T2, BN

[2370] diyip T1: diyüp T2, BN

[2371] Ankür'ün inadı hakkında.

[2372] diyip T1: diyüp T2, BN

[2373] ḥażretin T1, BN: ḥażretlerin T2

[2374] itdiler T2: T1 ve BN'de yok.

[2375] süḫan: saḫun T1, T2, BN

[2376] u T1, BN: T2'de yok.

[2377] baʿżını T1, BN: baʿżı T2

[2378] yir-ile T1, BN: yer-ile T2

ṭaġıdup[2379] telef ḳılam ve ol dün (4) ṭoġup dünle büyümüş[2380] āhenger-zādenüñ ḫalḳını ʿalef-i şimşīr nā-ḫalef idem. Yaʿnī ki beni ki Süleymān-ıla ve ḳılıc-ıla mı (5) ḳorḳudursız[2381], diyip eyitdi ki:

شعر

يا ذلّذى بقراع سيفٍ هددنا

فايقظ لا نام جننى حين تقرعه[2382]

(6) Maʿnī budur ki eydür:

−İy bizi ḳılıc-ıla ḳorḳudan! Uyan ki benüm gözüm uyutmazsın ḳılıç urucaḳ. El-ḳıṣṣa (7) söz dırāz itmeyelüm. ʿAnkūr laʿīn ġażaba gelip diledi ki ol iki vezīri helāk ide. Ammā ki ḳızı (8) Şemse Bānū şefāʿat idüp, dilek idüp[2383] elinden aldı, āzād eyledi. Velīkin vizāretlerin alup merdūd itdi (9) daḫı ʿAnkūr Süleymān içün ʿasker yaraġın görüp Süleymān üzerine varmaġa niyyet itdi ve (10) ḳarındaşı ḳızı Şemāʾil Bānū ḫazīnesiyle ve Şemāʾil[2384] cāriyeler-ile getürmesine Ḫaşemʿameʾ-i cādūyı aʿvānlarıyla göndürdi[2385] (11) gitdiler. Seḥergāh gördi kim Ḫaşemʿameʾ-i cādū [2386] naẓarına yine geldi, ʿAnkūr eyitdi ki:

−Ne tīz geldüñ. Eyitdi ki:

−Yā melik-i (12) maġrib! Ben varacaḳlayın olmamış ḥāl bir dürlü daḫı olmış, Şemāʾil Bānū'nuñ dāyesi ʿAnḳış'a ṣataşdum, ʿālī (13) ḥażretüñe gelip gideyorurmış, dönüp alıp anı

[2379] ṭaġıdup T1, BN: ṭaġıdam T2

[2380] büyümüş T1, BN: büyimiş T2

[2381] beni, BN'de burada gereksiz yazılmıştır.

[2382] ŞİİR

Ey bizi kılıçla korkutan, uyan ki

Benim gözümü kılıç vurunca uyutmazsın

[2383] idüp T1, T2: eyleyüp BN

[2384] Şemāʾil T1, T2: BN'de yok.

[2385] göndürdi T1: gönderdi T2; gönderüp BN

[2386] Ḫaşemʿame T1, T2: Ḫaşemʿame-i cādū BN

bile geldüm, dergāhda ṭurur, aʿvānlarıyla icāzet (14) ister[2387] ki naẓaruña gele, ḥālini iʿlām ḳıla, diyicek ʿAnkūr ġażabnāk olup eyitdi [ki][2388]:

−Ne ḥādiṣe olmışdur[2389] (15) görüñ, gelüp ḫaber virüñ, didi. Öyle şandu ki Süleymān ḳalʿa-i Mıḳnāṭīs'e[2390] geldi, feṭḥ idüp (16) ḳardaşı ḳızı Şemāʾil Bānū'yı ḫalvetine aldı, diyüp tasalanınca ez-ān cānıb ʿAnḳış-ı cāẕū daḫı ḳalʿa-i (17) Mıḳnāṭīs yüz elli miḳdārı ki cāẕū-y-ıla ki siḥr-ile küplere süvār olup, ʿAnkūr'den yardım istemege ki (18) gitmişler-idi. Havā yüzinden yir-ile gök arasına geçüp, siḥr yiliyle küpi yilişdürüp uçup giderken (19) Ḫaşemʿameʾ-i sāḥire buluşup görüşüp, ḥāl ve ḫaber ṣoruşup[2391], ḫaber virüp, ḫaber alup, Sām-ı Süvār geldüginden (20) āgāh idüp, dönüp[2392] ʿAnkūr'den yaña gitdiler. Çün ḳapuya geldiler. ʿAnḳış-ı sāḥir ṭurup Ḫaşemʿameʾ-i cādūyı (21) ʿAnkūr'e buluşup, icāzet alup, ʿAnḳış-ı cādūyı[2393] ʿAnkūr'e buluşdurdı. ʿAnḳış-ı sāḥir daḫı ʿAnkūr sarāyına [89b] (1) girüp gördi ki bir çetük gözlü, ḳışa boylu, ḫāṣ-ṣūret, giryeh-liḳa melʿūn zerrīn taḫta geçüp oturur, (2) ḳarşusında elli biñ miḳdārı sāḥir serhengleri ayaġın ṭururlar, ellerin gürz-i girāna[2394] ṭīġ u tebere urmışlar (3) ve ʿAnkūr'üñ ṣaġ ṭarafında cevherī, zerrīn şehnişīn üzerinde, bir maḥbūbe-i cihān, fitne-i āḫir zamān, miṣlini (4) görmiş degül insān u cānn kim yüzüne naẓar iden göñülden evvel ʿāşıḳ olup göñül virür. ʿAḳabince (5) cān ʿale'l-ḫuṣūṣ ancılayın maḥbūbe ki naẓarı cāna cān baġışlar, gözlere nūr u tābān baġışlar. Nitekim dimişlerdür: (6) [2395]الّظر الی المراءة الحسنت نتزید فی البصر

NAẒM

Biñden artuḳ var ola pākīze ḳız
(7) Ṣaf dutupdur ayaġın ḫoş u temīz

[2387] ister T1, BN: T2'de yok.

[2388] ki T2, BN: T1'de yok.

[2389] olmışdur T1, T2: olmış BN

[2390] Mıḳnāṭīs'e T2, BN: Maḳnāṭīs'e T1

[2391] ḫaber ṣoruşup T1: ḫaber ṣoruñ T2; BN'de yok.

[2392] dönüp T1, T2: BN'de yok.

[2393] cādū T1, T2: cādūyı BN

[2394] girāna BN: gerāna T1; gürāne T2

[2395] Güzel bir kadına bakmak gözün kuvvetini artırır, bakışı güçlendirir.

Ṣan nigārīn şems olur[2396] seyyāredür
Nice yılduz kim ḳamuma pāredür

(8) Ḳadd-i servi baʿżınuñ ʿarʿar tamām
Ṣaçı sünbül baʿżınuñ ʿanber çūḫām

Hep güzeller nāzenīnler ḫūblar
(9) Ḫoş ġazeller oḳuşur[2397] maḥbūblar

Kāfire ammā ki cümle sāḥire
ṣaçı miṣli dīni ḳara mākire
(10) Ḳarşu ṭurup şemseye ḫidmet[2398] ider
Yüz sürüp dergāhına ʿizzet ider

Her ne deñlü varsa[2399] sāḥir ḫāṣ u ʿām
(11) Cümle Şemse ḥükmine olmışdı rām

NEṢR

Ḥükemā ḳavlince ḳaçan kim Şemāʾil-i Bānū dāyesi ol cādū ʿAnkūr'üñ bu salṭanatın ki[2400] gördi, **(12)** taḥsīn itdi. Velī ḳızınuñ cemāl-i ber-kemāline ḥayrān ḳalup, dest-i ḳudret yazduġı naḳşa āferīn itdi. Daḫı[2401] **(13)** egerçi ḳızuñ cemālin görmeg-ile ʿaḳl şaşdı, ʿAnkūr'üñ elin öperken sürçüp düşdi. Velī **(14)** yine ġayret ḳılup[2402], ʿaḳlın başına getürüp, pāy-i taḫtı öpüp, devletine duʿā ḳılup daḫı Sām'dan şikāyet [idüp][2403], **(15)** baş açup, ṭopraḳ ṣaçup, yaḳasın çāk idüp, olan ḳażiyyeyi ḥikāyet eyledi. Evvel Rüstem-i Tehemten,

---

[2396] olur T1, T2: olar BN

[2397] oḳuşur T1, BN: oḳışurlar T2

[2398] ḫidmet T1: ḫizmet T2, BN

[2399] varsa T1, BN: var-ısa T2

[2400] ki T1, BN: T2'de yok.

[2401] daḫı T1, BN: T2'de yok.

[2402] ḳılup T1, BN: idüp T2

[2403] idüp T2: T1 ve BN'de yok.

gemiyle (16) geldügüni ṣaf ṭutup pehlevānlar-ıla meydāna geldügin, Şemāʾil-i Bānū sāḥir çerisin dirüp, ḳarşu ṭurup (17) ceng itdügin, Rüstem sāḥirleri ḳırup ḳanlarından ṭaġ ve ṭaşı lāle-reng itdügin, ʿāḳıbet Şemāʾil Bānū (18) Rüstem'i ḥīle ile ṭutduġun, ḳalʿa-i Mıḳnāṭīs'de getürüp, zindāna ṣalup bend itdügin, ṣoñra (19) Ṭaġṭaġa-i ʿayyārı Rüstem ʿayyārlıġ-ıla ḳurtarduġın, pehlevānları[2404] bile alup gitdügin Şemāʾil Bānū ṭuyup, sāḥirlerle (20) küplere süvār olup gitdügin, Ḫālidāt ṣaḥrāsında ʿaḳablarınca yitdügin, Rüstem-ile Ṭaġṭaġa'dan (21) ġayrı pehlevānları[2405] ṭutup ele getürdügin, ḳalʿa-i Mıḳnāṭīs'e dek küpler içine ḳoyup götürdüklerin, [90a] (1) bend ü zindāna ṣalup ḥabs itdüklerin, andan ṣoñra atası ʿAnḳūr'uñ Zāl-ı Destān elinde öldügün işitdüklerin, (2) ḳırḳ gün yas ṭutduḳların, Şemāʾil Bānū bu[2406] ṭuṭṣaḳları öldürmek istedügin, ṣoñra Sām-ı Süvār'dan ḳorḳup (3) ʿammisi ʿAnḳūr şāha bildürmek istedügin, bu aralıḳda nā-gāh Sām-ı Süvār gemilerle geldügin, (4) kenāra çıḳup, çadırlar ḳurup, ʿīş ü nūş ḳılduġın yarındası ḳalʿaya yürüyüş[2407] itdügin, Mıḳnāṭīs ṭaşı (5) baʿżı pehlevānlaruñ[2408] yaraġın elinden çeküp, alup[2409], ʿaceb iş itdügin, ṣoñra biş biñ miḳdārı cādūlara ḳalʿadan (6) küplere süvār olup gitdüklerin, Sām-ı Süvār leşkeriyle varup ceng itdüklerin, düşmān leşkeri ġālib gelüp bunları (7) ḳırduḳların, cebe ve cevşenlerin ve yaraḳların alup, bunlaruñla yine cenge el ḳarup, Sām-ı Süvār'uñ yine ḳalʿa (8) üzerine leşker çeküp düşdüklerin, Şemāʾil Bānū maʿrifetiyle ʿammüsine yardum istemege gönderüp leşker (9) istedüklerin rivāyet idüp, derd-ile Sām'dan şikāyet idüp aġlayıcaḳ, ʿAnḳūr laʿīn ḳarındaşı ʿAnḳūr'u (10) öldüren Zāl-ı Destān'uñ[2410] atası Sām-ı Süvār'uñ geldügin ki işitdi. Ḳanlum elüme gire, ḳışāş yirine vara, (11) diyü şād olup diş ışıtdı, Süleymān'a varmasın terk itdi daḫı ḳaṣd ḳıldı ki on kez yüz biñ sāḥir çerisiyle (12) Süleymān üzerine beglerbegisin göndüre[2411], Sām'ı ṭutup ele getüre.

[2404] pehlevānları T1, BN: pehlivānları T2

[2405] pehlevānları T1, BN: pehlivānları T2

[2406] bu T1, T2: BN'de yok.

[2407] yürüyüş T1, BN: yüriyiş T2

[2408] pehlevānlaruñ T1, BN: pehlivānlaruñ T2

[2409] alup T1, T2: BN'de yok.

[2410] Destān'uñ T1, T2: Destān BN

[2411] göndüre T1: göndere T2, BN

DER BEYĀN-I ḲIṢṢA-İ SÜLEYMĀN ʿALEYHİ'S-SELĀM (13) VE ḲAŻİYYE-İ Ẕ UBĀB ḤİKĀYET KERDEN EZ MAḲĀLET-İ ḪALĪLÜ'R-RAḤMĀN VE EZ EFʿĀL-İ NEMRŪD[2412]

Ḥükemā ḳavlince (14) ʿAnḳūr laʿīn ḳarındaşı ʿAnḳūr'uñ ḳanın almaġ-ıçun Sām-ı Süvār üzerine ḳalʿa-i Mıḳnāṭīs'e ʿasker cemʿ idüp (15) göndürmek[2413] tedbīrinde. Ammā ki bizüm ḳıṣṣamuz ez-ān cānıb Süleymān ḥażretine geldi ʿaleyhi's-selām . Nite ḳaçan kim el-hevāmm (16) tekvīni aʿvānı, ḪalīlÜ'r-Raḥmān'uñ Nemrūd-ıla geçen ḳażiyyesini beyān [ḳılup][2414] göziyle gördügünden ḥikāyet ve Nemrūd laʿīn (17) ḥażret-i İbrāhīm Rabbü'ñe di, leşker cemʿ eylesün, göndürsün[2415], ceng idelüm, didigün rivāyet idicek andan (18) Süleymān nebī ʿaleyhi's-selām suʾāl idüp eyitdi ki:

−Yā hevāmm tekvīni aʿvānı! Ḫaber vir baña ki Nemrūd laʿīn z̲übāb (19) cündiyle nice ceng itdi ve bu z̲übāb reʾīsi hīç Nemrūd'uñ maġzın ne vech-ile yiyip helāk itdi, taḳrīr ḳıl, diyicek (20) cevāb virüp eyitdi ki:

−Yā Nebiyya'llāh! Ḳaçan kim Nemrūd-ı laʿīn[2416] bunuñ gibi küfr[2417] söyleyip, [2418]اَنَ رَبُّكُمْ daʿvīsin eyleyip Rabbü'ñe di ki leşkerin getüresin (21) ceng idelüm, diyicek Ḫalīl'ür-Raḥmān daḫı ġażaba gelip, çıḳup Nemrūd'uñ dīvānından gitdi, sürüp maġaraya yitdi, ḳapudan içerü [90b] (1) girdi, Sārā ḫātūnı gördi, Sārā daḫı Ḫalīlü'r-Raḥmān'ı görüp ḳarşu vardı, ʿizzet ḳılup ḫidmetine[2419] yüz urdı daḫı (2) ol gün aḫşāma dek[2420] ikisi bile Allāh Teʿālā'ya ṭāʿat itdi. Biz daḫı kerkes-ile dönüp maġaraya gelüp girdük, dilimüzce Allāh'a

---

[2412] Hz. Süleyman'ın sinekle olan hikayesi ve Halilü'r-Rahman'ın Nemrud'un yaptıklarını anlatması hakkında.

[2413] göndürmek T1, BN: göndermek T2

[2414] ḳılup BN: T1 ve T2'de yok.

[2415] göndürsün T1, T2: göndersün BN

[2416] laʿīn T1, BN: T2'de yok.

[2417] küfr T1, BN: sefer T2

[2418] Ben sizin Rabb'inizim.

[2419] ḫidmetine T1: ḫiz̲metine T2, BN

[2420] dek T1, BN: degin T2

ḥamd idüp[2421] tesbīḥ (3) oḳuduḳ. Ḫalīlü'r-Raḥmān daḫı ḥalālı Sārā-y-ıla ol gice tā ṣubḥa dek namāzdan ve niyāzdan fārıġ olmadılar. Çünkim ol gice geçüp ʿale'ṣ-ṣabāḥ (4) oldı, güneş nūr-ıla ʿālem ṭoldı. Rūy-ı zemīn neyyir-i[2422] aʿẓam nūr-ıla münevver olucaḳ Ḫalīlü'r-Raḥmān daḫı ḫātūnı Sārā-y-ıla pāk (5) ṣudan tāze āb-dest[2423] alıp ṣubḥ namāzın ḳıldılar daḫı namāzdan ve niyāzdan fārıġ olucaḳ Manṭıḳu'ṭ-Ṭayr'ca çağırup kerkesi daʿvet itdi (6) ve bu żaʿīfı daḫı naẓarına o ḳodı. Çün ḫāk-i [pāy-ı][2424] şerīfine yüz sürdük, naẓarına irdük, dilimüzce devletine duʿā ḳılduḳ[2425]. Andan Ḫalīlü'r-Raḥmān (7) dile gelüp ḥāl diliyle[2426] eyitdi ki[2427]:

−Müjde olsun ki ḳarındaşum Ṭāvūs-ı Ḳudsī bu gice ṣubḥ-dem cānıb-ı Ḥaḳ'dan selām getürdi (8) daḫı eyitdi ki:

−Yā Ḫalīlü'r-Raḥmān! Ḥaḳ Tebāreke ve Teʿālā Celle Celāluhu ben ḳuluna didi ki var Ḫalīl'üme eyit ki Nemrūd-ı laʿīne (9) varup eyitsün ki ḳırḳ güne degin leşkerin cemʿ eylesün, ḳırḳ birinci gün aña ʿaẕāb ʿaskerin göndürsem[2428] gerekdür[2429]. (10) Ol vaḳt bile ki maʿbūd-ı bī-miṯāl, lā-şerīk, lā-zevāl kim-dürür[2430].

NAẒM

Men anı çün yoġ-iken var eyledüm
(11) Ḫāk-iken ʿaḳl-ıla cān yār eyledüm

Virdüm aña tāc u taḫt u salṭanat
Tā ki ʿādil ola ide maʿdelet[2431]

[2421] idüp T1, BN: itdük T2

[2422] neyyir-i T1, BN: tīr-i T2

[2423] pāk ṣudan tāze āb-dest T1: tāze ṣudan arı āb-dest BN; pāk āb-dest T2

[2424] pāy-ı BN: T1 ve T2'de yok.

[2425] ḳılduḳ T1, BN: itdük T2

[2426] dile gelüp ḥāl diliyle T1, BN: T2'de yok.

[2427] ki T1, BN: T2'de yok.

[2428] göndürsem T1, T2: göndersem T2

[2429] gerekdür T1, T2: gerek BN

[2430] kim-dürür T1: kimdür T2, BN

[2431] maʿdelet T1, T2: maʿdilet BN

(12) Baña ṭāʿat eyleyip ẕākir ola
Niʿmetümi bilüben şākir ola

Bisledüm[2432] maʿṣūm-iken[2433] yirde anı
(13) K'aç u ṣusuz çıḳmadı tenden cānı

Ben ḥavāle eyledüm aña peleng
K'emzürüben bislemege[2434] itdi heng

(14) K'ol südi emmeñde vardı ḥikmetüm
Ḫalḳa ẓāhir olmaġ-ıçun ḳudretüm

Ben bilürdüm ol laʿīn aṣlı şaḳī
(15) Bāṭıl işden farḳ idemez ol Ḥaḳı

Birligümi bilmediyse[2435] ol laʿīn
Olmaya ḳahrum belāsından emīn

(16) Ol laʿīne göndürem[2436] bir kem ẕübāb
Maġzını yiyip[2437] ḳıla anuñ[2438] ʿaẕāb

Böyle diyip[2439] Ḥaḳ sözüni Cebrāʾīl
(17) Naḳl idüben daḫı eyitdi yā Ḫalīl

[2432] bisledüm T1, BN: besledüm T2

[2433] maʿṣum-iken T2, BN: maʿṣum-uken T1

[2434] bislemege T1, BN: beslemege T2

[2435] bilmediyse T2, BN: bilmedi-y-ise T1

[2436] göndürem T1: gönderem T2, BN

[2437] yiyip T1: yiyüp T2, BN

[2438] ḳıla anuñ T1, BN: anuñ ḳıla T2

[2439] diyip T1, BN: T2'de yok.

Ḥükm-i sulṭān bu ki tefsīr eyledüm
Emr-i Ḥaḳḳı neyse taḳrīr eyledüm

(18) Emr-i Ḥaḳḳa imdi ṭāʿat eylegil
Varuban Nemrūdı daʿvet eylegil

Ol laʿīn idincegez yine ʿināḍ
(19) Vir cevābın aña senden ḫoş nihād

Ḳırḳ güne dek virgil aña mühleti
Leşkerin cemʿ itsün ola keşreti

(20) Göndürem[2440] üstüne anuñ cünd-i ẕübāb
ʿAskerin ḳırup ide aña ʿaẕāb
NEŞR[2441]

Yā Nebiyya'llāh, Ḫalīlü'r-Raḥmān (21) böyle diyip ḫaber virdi daḫı ḫātūnı Sārā'yı maġarada ḳoyup Allāh'a ışmarladı ve gitdi, biz [daḫı][2442] ḳanad açup uçup[2443] ʿaḳabince [91a] (1) bile gitdük tā ki gelüp Ḫalīlü'r-Raḥmān Nemrūd dīvānına yitdi. Biz daḫı uçup havā yüzüne çıḳduḳ daḫı ḥażret-i İbrāhīm-ile (2) Nemrūd neyler, diyü baḳduḳ. Anı gördük ki Nemrūd zerrīn taḫta çıḳup oturmuş; ümerā, vüzerā naẓarına ḳarşu ayaġın ṭurmuş, (3) ḥükmine fermānber[2444] olup her biri ʿaḳlın yitürmiş, üç biñ üç yüz miḳdārı reʾīs-i mefsūd, pür-telbīs-i ḥasūd (4) eʿādī serverleri ve biñ dört yüz ḳırḳ dört olʿāṣī Nemrūd reʾīsleri ve ol merdūd, mefsūd mūnisleri, (5) bed-fikret vüzerā ve ehl-i bidʿat[2445] ümerā, altun gümiş kürsīlere geçüp oturmuşlar, aḳāvīl-i fāside ve elfāẓ-ı (6) melāḥideden söz açup kelimāt

[2440] göndürem T1: gönderem T2

[2441] NEŞR T1, T2: BN'de yok.

[2442] daḫı BN: T1 ve T2'de yok.

[2443] açup T1, BN: T2'de yok.

[2444] fermānber T1, BN: fermān T2

[2445] bidʿat T1, BN: T2'de yok.

iderler ve ḳarşusına on kerre yüz biñ miḳdārı Ḳıbṭī milletinüñ (7) begleri, ḫˇūn-rīz cellād segleri dīvānı iḥāṭa ḳılup ṭurmışlar ki ser-cümlesi sefīh-merdümān, (8) ser-keş tuʿme-i kejdemān[2446], āteş nā-şinās, eyādī-i maʿbūd nā-şinās andan İbrāhīm اِنَّ الْاِنْسَانَ لِرَبِّهٖ لَكَنُوْدٌ[2447] (9) peyġāmber ʿaleyhi's-selām dīvān-ı Nemrūd'a geldi, Nemrūd'ı Allāh'a daʿvet ḳıldı, eyitdi:

−Yā laʿīn! Küfr ü şirküñ (10) ḥadden aşdı ve senüñ ucuñdan cihān ḫalḳı ġulġuleye düşdi. Ya budur ki Allāh'ı bir bilip[2448] īmāna gel, (11) beni Ḥaḳ peyġāmber bil ve yāḫud[2449] leşkerüñ cemʿ eyle, benüm Allāh'um çerisiyle ceng-āşūb ḳıl. Allāh Teʿālā saña ḳırḳ gün (12) mehil virdi: Ya budur ki īmāna gelüp müslimān olasın; ya budur ki [tā bu][2450] ʿaẕāba giriftār olup ḫāke yeksān olasın, (13) diyicek Nemrūd-ı laʿīn ġażaba gelip eyitdi:

−Yā İbrāhīm! Ben senüñ Rabb'üñi helāk itmişemdür. Eger girçek daḫı ḥayātda (14) ise biz daḫı leşkerümüz ḥāżırlayalum, her ne yirde dirse ceng idelüm kim bir vilāyetde iki sulṭān (15) ve bir ḳında iki tīġ-i bürrān ṣıġmaz, cihān milki ya anuñ ya benüm olmaḳ gerekdür, diyüp īmāna gelmeyicek (16) çerisin cemʿ itmege meşġūl oldı. Muḥaṣṣal-ı kelām söz muḫtaṣar ḳılalum, ḳırḳ günden[2451] İbrāhīm-i Ḫalīl Nemrūd'ı (17) her gün gelüp īmāna daʿvet eyledi[2452], ol melʿūn ḳabūl itmeyip اَ نَ رَبُّكُمْ diyüp daʿvā-yı rubūbiyyet (18) eyledi, ḳırḳ güne degin Nemrūd-ı laʿīn altı kez yüz biñ pūlādpūş sipāhī cemʿ eyledi, ḳırḳ birinci (19) gün çın seḥerden Ḫalīlü'r-Raḥmān yirinden ṭurup[2453] Sārā-y-ıla ṣubḥ namāzın ḳılup[2454] namāzdan fārıġ olucaḳ bizleri naẓarına (20) daʿvet itdi. Biz daḫı naẓarına varup ḫāk-i pāyına yüz sürüp ḳarşusına ṭurduḳ. Pes dilümüzce bize eyitdi (21) ki:

[2446] kejdemān BN: kerdemān T1, T2

[2447] İnsan gerçekten Rabbine karşı pek nankördür (Âdiyât, 6 kastedilmiştir)

[2448] bir bilip T1, BN: birleyüp T2

[2449] yāḫud T1, BN: yāḫuḏ T2

[2450] tā bu T2: T1 ve BN'de yok.

[2451] günden T1, T2: güne dek BN

[2452] eyledi T1: itdi T2, BN

[2453] Altı kez yüz biñ pūlādpūş, BN'de önce yanlışlıkla yazılmış ve bu yüzden üzeri müstensih tarafından çizilmiştir.

[2454] ḳılup T1, T2: ḳıldılar BN

−Bugün ol gündür ki[2455] Nemrūd-ı laʿīn itdügin bulsa gerek[2456], leşkerini Allāh emriyle ẕübāb cündi[2457] ṣıyıp[2458] hezīmet **[91b]** (1) ḳılsa[2459] gerek ve ol cābirüñ maġzını bir żaʿīfca siñek[2460] yiyip çāk itse gerek, yaḳīn zamānda Nemrūd dünyādan gidüp ol żaʿīf (2) siñek anı helāk itse gerek. Zīrā ki ẓālimüñ [ẓulmı][2461] ʿāḳıbeti ḫayr olmayıp ṣoñı[2462] ġāyet yaramazlıġa yitse[2463] gerek[2464] ki (3) ẓālimüñ itdügi[2465] ẓulmüñ cezāsı cānına gelüp yitse gerek. Nitekim dimişlerdür: siz daḫı benüm ʿaḳabümce gelüñ, (4)İmdi [2466]عاقبة الظّلم وخيمة Nemrūd çerisiyle ẕübāb cündi ceng itdügin teferrüc ḳıluñ[2467], diyicek ben żaʿīf dile gelüp (5) ḥāl diliyle eyitdüm ki:

−Yā Nebiyya'llāh! ʿĀlī ḥażretüñden temennām budur ki: Çünki Nemrūd cābiri sivri siñek elinde helāk (6) olucaḳ Ḥaḳ Teʿālā'dan dile ki anı helāk idecek sivri siñek ben żaʿīf olam ve ol laʿīnüñ maġzını yiyip çāk (7) ve biñ dürlü ʿaẕāb-ı şedīd-ile[2468] kendüyi helāk idem.

NAẒM[2469]

Böyle diyip ḥażretine men ẕübāb
(8) Nāliş itdüm yalvaruban bī-ḥisāb

[2455] ol gündür ki T1, T2: BN'de yok.

[2456] gerek T1, BN: gerekdür T2

[2457] cündi T1, BN: leşkeri T2

[2458] ṣıyıp T1: ṣıyup T2; BN'de yok.

[2459] ḳılsa T1, BN: ḳılup T2

[2460] bir żaʿīfca siñek T1, T2: BN'de yok.

[2461] ẓulmı T2: T1 ve BN'de yok.

[2462] ṣoñı T1, BN: ṣoñunı T2

[2463] yitse T1, T2: yitürse T2

[2464] gerek T1, T2: BN'de yok.

[2465] ẓālimüñ itdügi T1, BN: T2'de yok.

[2466] Zulmün sonu hüsrandır.

[2467] ceng itdügin teferrüc ḳıluñ T1, T2: seyr idüñ ki nice cenk ḳılur BN

[2468] ʿaẕāb-ı şedīd-ile T1, BN: ʿaẕāb-ıla T2

[2469] NAẒM T1, T2: BN'de yok.

Gözlerümden yaş aḳıtdum çün dulāb[2470]
Zārī ḳılıp iñledüm hemçün rebāb

(9) Nālemi gūş eyleyüp şeyẖ ü şebāb
Hep teraḥḥum eyledi ẖaşm u ḥabbāb[2471]

Ḥaḳ ḳatında istedüm ki kām-yāb
(10) Bu duʿām olaydı binüm[2472] müstecāb

Gice gündüz zārī birle yā Enāb
Ẕikr-i Ḥaḳ itdüm revā ola şecāb

(11) Çünki dökdüm göz yaşın hemçün ḥabāb
Ḥaḳ Teʿālā itdi müyesser feṯḥ-i bāb

Ḥażret-i İbrāhīm[2473] ammā ki cevāb
(12) Böyle virdi baña iy mālik-riḳāb

Şerḥ ideyin nice ḳıldı⌣añla ẖiṭāb
Vir ṣalavāt Muṣṭafāya bul s̱evāb
(13) NEṢR

Yā Nebiyya'llāh, Ḫalīlü'r-Raḥmān ben żaʿīfuñ sözün ki işitdi[2474], cevāb virüp eyitdi ki:

−Yā peşşeler[2475] tekvīni aʿvānı Behyārūş! (14) Egerçi ẖūb didüñ ki ol laʿīnüñ maġzın yiyip çāk, emr-i Ḥaḳ birle helāk itmek elüñden gelür. Velākin[2476] Ḥaḳ Teʿālā'nuñ (15) Celle Celāluhu bu ẖuṣūṣda ḥikmeti vardur: Nemrūd'uñ oḳına ḳarşu ṭutılan balıḳ ḳanından Ḥaḳ

[2470] z̲ülāb T1, T2: dülāb BN

[2471] ḥabāb T2: ḥubāb T1, BN

[2472] binüm T1, T2: benüm T2

[2473] İbrāhīm BN: İbrāhīm'e T1, T2

[2474] işitdi T1, BN: eşitdi T2

[2475] peşşeler T1, T2: peşşe BN

[2476] lākin T1, BN: līkin T2

Teʿālā ḳudreti birle (16) bir aġaç yaratmışdur, yitmiş[2477] yirine[2478] baʿūż ṣınfın düritmişdür, ol siñekler elinde Nemrūd helāk olsa gerekdür[2479]. Nitekim (17) İsfendiyār-ı rūyin ten ṭıfl-iken bir yoḥsuluñ oġlancuġın oḳ-ula urup gözün çıḳardı, ol oḳ düşdügi (18) yirde[2480] ḳudret-i Ḥaḳḳ-ıla [bir ılġun aġacı][2481] bitip iki çatallu bir nihāl oldı. Vaḳti ki Rüstem'i İsfendiyār zebūn idicek atası Zāl-i Destān (19) Sīmurġ'dan çāre istedi, Sīmurġ daḫı dilince Rabb'ine münācāt itdi ve gözüni ġaflet bürüdi. Ġāyib (20) erenleri düşünde didiler ki[2482]:

−Yā Sīmurġ! Fülan[2483] cāygāhda bir ılġun aġacı bitipdür, iki çataldur. Rüstem'e di, iki (21) çatallu bir oḳ yunsun, şeh-perüñden yilek[2484] itsün, mecāl virmesün[2485], etsün ki İsfendiyār'uñ eceli ol oḳdandur, [92a] (1) hem vāḳıʿan İsfendiyār'uñ ölümi ol tīr olupdur. Pes Ḥaḳ Teʿālā müsebbibü'l-esbāb her nesneye bir sebeb ḳomışdur. Yoḫsa (2) ol Allāh Ḳādir'dür ki sebebsüz daḫı ʿarṣaʾ-i ʿālemi bir ṭāyifeden ḫālī ḳıla. وَكَمْ قَصَمْنَا مِنْ قَرْيَةٍ كَانَتْ ıla ṭoldurup enār dānesi gibi mālī -dilerse gine ol ʿarṣayı bir cemāʿat (3)Ve eger ظَالِمَةً[2486] ider. Nitekim buyurmışdur ki: وَأَنْشَأْنَا بَعْدَهَا قَوْماً آخَرِينَ[2487] (4) Ḳaçan kim Ḫalīlü'r-Raḥmān bu sözleri ki söyledi. Andan maġaradan çıḳup[2488] biz daḫı ʿaḳabince bile çıḳduḳ. Ḥażret-i (5) İbrāhīm maġaradan çıḳıcaḳ anı gördüm ki el-hevāmm müvekkel[i] Ḥayākemāgāʾīl tekvīn gelüp ḥażret-i İbrāhīm'e selām virdi. (6) Eyitdi ki:

−Yā Nebiyya'llāh! Tebāreke ve Teʿālā ben żaʿīfa ḥükm itdi, ol Nemrūd oḳuna Ṭāvūs-ı Ḳudsī ḳarşu dutduġı balıḳ ḳanından (7) ḳudretiyle cennet çemeninde ḳavaḳ aġacı bitüp ve

---

[2477] yitmiş T1, BN: yetmiş T2

[2478] yirine T1, BN: yerine T2

[2479] gerekdür T1, T2: gerek BN

[2480] yirde T1, BN: yerde T2

[2481] bir ılġun aġacı T2: T1 ve BN'de yok.

[2482] ki T1: T2 ve BN'de yok.

[2483] fülān T1, BN: felān T2

[2484] yilek T1, BN: yelek T2

[2485] virmesün T1, BN: vermesün T2

[2486] Biz zulmetmekte olan nice memleket kırıp geçirdik. (Enbiya, 11)

[2487] Ve onlardan sonra başka başka toplumlar meydana getirdik. (Enbiya, 11)

[2488] çıḳup T1, BN: çıḳdı T2

miyvesi yirine[2489] ẕübāb dürüyüp çoġaldı kim nihāyetin yine Rabbü'l-ʿālemīn (8) bilür. Ben ḳuluna emr itdi ki:

−Yā hevāmm müvekkil[2490]! Ol balıḳ ḳanından dürüyen ẕübāb cündüni[2491] cemʿ idüp, dünyā sarāyına iltüp, (9) Nemrūd-ı laʿīn leşkerine muḳābil ḳılup ceng ḳılmaġa muvācehe ile[2492] ol laʿīnüñ leşkerini hezīmet ve kendünüñ cānına muṣībet (10) ola. Ve andan ṣoñra anlaruñ içinde bir żaʿīf siñek vardur. Bir ḳanadı şikest ve bir ayaġı ve bir gözi yoḳdur, ol żaʿīf (11) cānavarı ḳudretüm birle Nemrūd-ı kāfire ol cābir ü ḳāhire ḥavāle ḳılıp musallaṭ itsem gerek. İmdi varıp Ḫalīlü'r-Raḥmān naẓarına (12) iresin ve aña benüm olacaḳ taḳdīrümden ḫaber viresin, ẕübāb leşkerini yiryüzüne iltip ḥāżır ḳılasın ve daḫı İbrāhīm-i Ḫalīl'üme (13) diyesin ki tekrār Nemrūd'ı varıp[2493] dīne daʿvet eyleye. Ol ḫod gelmeyecekdür. Zīrā ki şaḳīdur, saʿīd olmayacaḳdur (14) ve dünyādan īmānsuz gidecekdür ki[2494] dünyāya gelelden[2495] ḫayr işi ayr işi yoḳdur, şerre meyl itmişdür, şerre meyl iden iki ʿālemde (15) siyeh-baḫt olacaḳdur. Ben[2496] aña bunca salṭanat, ʿömür ve devlet müyesser itdüm[2497] ve anuñ emrine ʿālem ḫalḳın musaḫḫar itdüm, (16) ol ʿāṣī bir gün benüm varluġuma şükr itmedi ve birligüme iḳrār ḳılmadı illā ki göge taṣnīf-ile çıḳup beni maḥrūm itme, (17) diyü rū-siyāhlıġın bilüp baña münācāt eyledi. Ben Raḥīmü'r-Raḥmān pādişāh daḫı anuñ ʿāṣīlıġına baḳmayıp, ḥācetin ḳabūl idüp (18) maḥrūm göndürmedüm[2498]. Velī şimdiki ḥālde küfr ü şirk nihāyete ve ʿömür güni yaḳīn zamānda ġāyete yitse gerek, vaʿde olunan (19) günde cān cehenneme virüp gitse gerek, ebedī cehennemde ḳalsa gerek.

[2489] miyvesi T1, BN: meyvesi T2

[2490] müvekkil T1, T2: müvekkeli BN

[2491] cündüni T2, BN: cündeni T1

[2492] muvācehe ile T1, BN: muvācehe eyle T2

[2493] Nemrūd'ı varıp T1, BN: Nemrūd'a vara T2

[2494] ki T1: T2 ve BN'de yok.

[2495] dünyāya gelelden T1, T2: BN'de yok.

[2496] ben T1, T2: BN'de yok.

[2497] müyesser itdüm T1, BN: virdüm T2

[2498] göndürmedüm T1: göndürmeyüp T2; göndermedüm BN

Çünki Ḫalīl'ümüñ ṣuḥfuna inanmadı ve daʿvetini (20) ḳabūl ḳılmadı[2499], eyle olsa[2500] ben Ḳādir'üñ ḳudreti ve ben Ṣāniʿ'uñ ṣanʿatı ẓāhir olmaġ-ıçun ol Nemrūd-ı kāfiri ol ʿāṣī-yı cābiri[2501] (21) bir żaʿīf nīm-ten siñek elinde helāk itsem gerek ki ol żaʿīfuñ elinde ʿacze varup nice[2502] gün zār u fiġān [92b] (1) ḳılsa gerek, nār-ı caḥīmde ebedī ḳalsa gerek. Ḳavluhu Teʿālā: اِنَّ الَّذِينَ كَفَرُوا مِنْ اَهْلِ الْكِتَابِ وَالْمُشْرِكِينَ فِي نَارِ جَهَنَّمَ خَالِدِينَ فِيهَا[2503] (2)

NAẒM

(3) İmdi digil o Ḫalīlüm ḥażreti
Varuban Nemrūda ḳılsun[2504] daʿveti

Ol ḫod[2505] ʿāṣīdur ider yine ʿinād
(4) Ḳılmaġ-ıçun şirk-ile küfr ü fesād

Disün aña ḥāżır itsün leşkerin
Cümle āhen-pūş ḳılup her erin

(5) Göndürem[2506] ben de aña cünd-i ẕübāb
Leşkerin ṣıyıp[2507] ḳıralar bī-ḥisāb

Ol ẕübāblar içre vardur bir siñek
(6) Nīm-ten ġāyet żaʿīf [ü][2508] gey siñek

[2499] ḳılmadı T1, BN: itmedi T2

[2500] eyle olsa T2, BN: eylese T1

[2501] ol ʿāṣī-yı cābiri T1, BN: T2'de yok.

[2502] nice T1: niçe T2, BN

[2503] Şüphesiz, inkâr eden kitap ehli ile Allāh'a ortak koşanlar, içinde ebedi kalmak üzere cehennem ateşindedirler (Beyyine, 6)

[2504] Nemrūd'a T2, BN: Nemrūd'u T1

[2505] ḫod T2, BN: ḫo T1

[2506] göndürem T1, T2: gönderem BN

[2507] ṣıyıp T1: ṣıyup T2, BN

[2508] ü BN: T1 ve T2'de yok.

Ol laʿīnüñ peşşe maġzın çāk ide
Cisminüñ menzilisin ḫāk ide

(7) ʿÖmr-i Nemrūd az ḳalıpdur bu zamān
Sāʿatinde virmezem ʿömrine emān

Vaʿdesinde iricek şaḫṣa ecel[2509]
(8) Mühletüm yoḳdur virür cānın ʿacel

Kim benüm ḥükmümdedür bilsün Ḫalīl
Vaʿdesinde cānın alur ʿAzrāʾīl

(9) Gerçi mühlet virmişidüm ben aña
Müʾmin olup eylügümi ol aña

Līkin ol kāfir meni yād itmedi
(10) Ḥaḳḳı bāṭıldan seçüp dād itmedi

Bunca yıllar sürdi ʿömr ü salṭanat
Virdüm aña tāc u devlet memleket

(11) Birligüme itmedi iḳrār hīç
İtdi benlik daʿvīsini ir ü giç

Küfr ü şirki varduġınca oldı ziyād
(12) İtdi ẓulmü ḳodı bidʿat çoḳ fesād

Hem-nişīn kim oldı çün iblīs-ile
İtdi mekr ü çoḳ ḥased telbīs-ile

[2509] vaʿdesinde iricek şaḫsa ecel T1, BN: vaʿdesinde cānın alur Azrāʾīl T2

(13) O giriftār-ı tecūzu lā-tecūz[2510]
Bāṭıl işden seçmedi Ḥaḳḳı rumūz

Ol Ḫalīlüm sözüne itmedi ʿamel
(14) ʿAḳlı yoḳdur k'oldurur بَلْهُمْ اَضَلُّ [2511]

Çünki o kāfir gördü özün hemçü peleng
İstemiş şīrāne ḳıla yaʿnī ceng

(15) Gerçi nās içindedür kendü dilīr
Ḥamlesine[2512] döymez anuñ nerre-şīr

Līki cenge heng iderken o neheng
(16) Göndürem cānın ala bir peşşe leng

Vaʿde-i mevt irişicek bī-gümān
Ol kişi bulmaz ecelden hīç emān
(17) Ḳavluhu Teʿālā: [2513]فَاِذَا جَاءَ اَجَلُهُمْ لَا يَسْتَأْخِرُونَ سَاعَةً وَلَا يَسْتَقْدِمُونَ Yā Nebiyya'llāh, ḳaçan kim (18) Ḫalīlü'r-Raḥmān el-hevāmm tekvīni müvekkil[2514] Kemāheynūriş dilinden ḥükm-i Yezdān'ı, emr-i (19) Sübḥān'ı kim işitdi, [2515]سَمِعْنَا وَاَطَعْنَا diyüp varup Nemrūd-ı laʿīn ḥaḳ dīne daʿvet itdi, (20) gelmeyip ʿinād idicek eyitdi ki:

[2510] Caiz olmayan caiz şeklindeki gizem.

[2511] Hayvanlardan aşağı. Araf, 179. âyet kastedilmektedir. Âyetin tam meali şöyledir: Andolsun biz, cinler ve insanlardan, kalpleri olup da bunlarla anlamayan, gözleri olup da bunlarla görmeyen, kulakları olup da bunlarla işitmeyen birçoklarını cehennem için var ettik. İşte bunlar hayvanlar gibi, hatta daha da aşağıdadırlar. İşte bunlar gafillerin ta kendileridir.

[2512] ḥamlesine BN: cümlesine T1, T2

[2513] Ecelleri geldiği zaman ise ne bir an geri kalabilirler, ne de öne geçebilirler (Nahl, 61)

[2514] müvekkil T1, T2: müvekkeli BN

[2515] "İşittik ve itaat ettik". Bakara, 285. âyet kastedilmektedir. Âyetin tam meali şöyledir: Peygamber, Rabbinden kendisine indirilene iman etti, mü'minler de (iman ettiler) Her biri; Allah'a, meleklerine, kitaplarına ve peygamberlerine iman ettiler ve şöyle dediler: "Onun peygamberlerinden hiçbirini (diğerinden) ayırt etmeyiz." Şöyle de dediler: "İşittik ve itaat ettik. Ey Rabbimiz! Senden bağışlama dileriz. Sonunda dönüş yalnız sanadır."

−İy ʿāṣī-yı Nemrūd, reʾīs-i mefsūd, cābir ü kāfir-i merdūd! (21) Çünki Allāh'uñ emrine iṭāʿat itmedüñ, ne ḳadar ki saña naṣīḥat itdümse sözüni dutmaduñ. [93a] (1) Ḥaḳ Teʿālā'nuñ emrini işitmedüñ. İmdi yarın[2516] ʿaskerüñi cemʿ eyle, benüm Rabb'üm daḫı saña leşker göndürse[2517] gerek; eyle leşker ki (2) andan żaʿīf maḫlūḳ yoḳdur, senüñ gibi cābiri bir nīm-ten siñek elinde helāk itse gerek tā bileler ki ol Ḳādir ḳudretini (3) ve ol Ṣāniʿ ṣanʿatını iẓhār itmeg-içün itmişdür. Nitekim Kelām-ı Ḳadīm'inde[2518] ve Kitāb-ı Kerīm'inde buyurur ki: Ḳavluhu (4) Teʿālā: وَهُوَ الْقَاهِرُ فَوْقَ عِبَادِهٖ[2519]

Çünki böyle didi[2520] İbrāhīm Ḫalīl
Ḫışma geldi anda Nemrūd-ı ẕelīl

(5) Didi benven bu cihānuñ serveri
Cemʿ idüp dirdüm be-ġāyet çoḳ çeri

Tīġ-zendür ṣaf-şiken cümle sipāh
(6) K'anca leşker dirmedi Cemşīd şāh

Kim zamānda İskender-i kübrā benem
Ne Sikender[2521] pādşāh-ı aʿlā benem

(7) Ben o merdüm ṭapduġuñ maʿbūd ilāh
Yaradıp göndüre di[2522] bī-ḥad sipāh

[2516] yarın T1, BN: T2'de yok.

[2517] göndürse T1: gönderse T2, BN

[2518] Kelām-ı T1, BN: T2'de yok.

[2519] O kullarının üstünde mutlak hakimiyet sahibidir. (Enʿam, 6) Âyetin tam meali şöyledir: O, kullarının üstünde mutlak hakimiyet sahibidir. O, hüküm ve hikmet sahibidir, (her şeyden) hakkıyla haberdardır.

[2520] didi: didise BN: didiyse T1, T2

[2521] Sikender T1, BN: İskender T2

[2522] göndüre T1, BN: göndere T2

Begleri ḳarşu gelüp çeküp[2523] ʿalem
(8) Ṣaf ṭutup ceng ide di ḫayl ü ḥaşem

Ḥaḳ baña insān göndüreydi ya melek
Ceng idem ḥayrān ḳala Merrīḫ felek

(9) Yoḫsa ne leşker ola cünd-i ẕübāb
Maġzumı yiyip ḳıla baña ʿaẕāb

K'ümmetüñ ġāyet żaʿīfıdür siñek
(10) K'anca yoḳdur bir naḥīf ü gey siñek

Böyle diyüp[2524] ḫışm[2525] idüp[2526] çün ejdehā
Geldi andan çarḫa irdi[2527] ḳahḳaha
(11) Kendü'zin[2528] gördi be-ġāyet ol laʿīn
Peşşe şerrinden olam ṣandı emīn

Bilmez anı ol Ḫudā Rabbü'l-ʿibād
(12) Buyurur Ḳur'ān içinde ḫoş nihād

كذالك يُسَلِّطُ رُسُلَهُ عَلٰى مَنْ يَشَاءُ[2529]

[2523] çeküp T1, BN: çalup T2

[2524] diyüp T2: didi T1, BN

[2525] ḫışm T1, BN: ḫışım T2

[2526] idüp çün T1, BN: itdi T2

[2527] irdi: irürdi T1, T2, BN

[2528] kendü'zin T2, BN: kendü özün T1

[2529] Allāh, peygamberlerini, dilediği kimselerin üzerine salıp onlara üstün kılar.(Haşr, 6. âyette geçmektedir. Âyetin önüne gelen كذالك ile iktibas yapılmıştır.)

(13) Maʿnī-i āyet[2530] budur ki eydür: Allāh Teʿālā buncılayın musallaṭ ḳılur, virib-idügini ḳullarından kime dilerse. Nitekim Nemrūd'a üyezi (14) musallaṭ ḳıldı, anuñ gibi cebbār-ı merdūdı, ḳahhār-ı Nemrūd'ı, ol ḳādir ü[2531] ḳudret-nümā ki Vāḥid ü bī-bedeldür[2532], Ṣānīʿ-i ber-kemāldur, Ẕü'l-celāl-i (15) lem-yezeldür. Gör nenüñ gibi żaʿīf cānavar-ıla helāk itdi, bu żaʿīflıġ-ıla Ḥaḳ Teʿālā ḳudretin gör ki bir ẕerre deñlü peşşede (16) göz ḳodı, burun virdi[2533] ki ḳoḫu[2534] alur, dimāġınuñ öñünde ḥıfẓ ḳuvvetin ḳodı, ortasında fikr-i āḫirinde ẕikr ḳodı, ġıdāsı gerçege (17) çıḳacaḳ yir ḳodı, ḳarnı içinde süñük yaratdı.

شعر

يا من يرى مدّ البعوض جنحها

فى ظلمة اللّيل البهيم الّا ليل[2535]

(18) Maʿnī bu ki eydür[2536]: İy pādşāh, görürsün baʿūż ḳanadı açduġını ki ḳarañu gicenüñ (19) ḳarañulıġında

شعر

و يرى مناط عروقها من لحمها

و المنح من تلك العظام النّحل[2537]

(20) Maʿnīsi budur ki daḫı görürsün ṭamarlarınuñ etinde baġladuġı yiri daḫı iligini ol ince süñükler içinde. Nitekim eydür:

شعر

(21) اغفر لعبدٍ تاب عن فرطاته

ما كان منه فى الزّمان الأوّل[2538]

[2530] mānī-i BN: maʿnī-yi T1; maʿnā-yı T2

[2531] ḳādir ü T1, T2: BN'de yok.

[2532] bī-bedeldür T1, BN: bī-bedel T2

[2533] virdi T1, BN: ḳodı T2

[2534] ḳoḫu T1, T2: ḳoḳu BN

[2535] Sivrisineğin kanadının uzunluğunu gören

Gece hayvanlarını gecenin karanlığında gören

[2536] bu ki eydür T1, BN: budur ki T2

[2537] Etin altındaki damarın yolunu bilen

Arının kemiğindeki beyni gören

[2538] Aşırılıklardan dolayı tövbe eden kulunu bağışlayan

NAẒM

Ḳādir oldur[2539] ḳudretine ʿāḳil-iseñ dutma şek
[93b] (1) Kim yaratdı lafẓ-ı künden ʿarş u ferş ü nüh felek

ʿĀlem-i eşyāya[2540] naẓar ḳıl Ṣāniʿuñ ṣunʿı cihān
Ḳudreti cümlede ẓāhir pīl ola yāḫu siñek

(2) NEŞR

Yā Nebiyya'llāh, üç güne dek İbrāhīm peyġāmber ʿaleyhi's-selām Nemrūd-ı laʿīni daʿvet itdi. Her gāh ki ḥażret-i İbrāhīm'i görürdi, nübüvvet heybetinden īmāna gelmege ḳaṣd (3) ḳılurdı[2541]. Līki şeyṭān-ı laʿīn iġvā[2542] virüp, azdurup[2543] īmāna gelmemesine[2544] cehd iderdi. Üçünci gün daʿvet tamām olup dördünci gün Nemrūd-ı laʿīn iblīs (4) telbīsine uyup ḳaḳıdı, ġażaba gelüp şaḳıdı[2545] eyitdi ki:

−Yā İbrāhīm! Men[2546] ol şāh-ı cihānam ki heft kişver rubʿ-ı meskūn küllī elümde fermāndur ki[2547] cemīʿ server-i (5) selāṭīnler ḫiẕmetüm[2548] ider, uş dīvānumdadur ṭoḳuz ḳat[2549] felek gözlerümde bir kelekce degül yidi ḳat yiri gögi ʿarşı ḳuşadup, ḳarnı içine alan ejdehā naẓarumda bir (6) siñekce degül, var Rabb'üñe söyle[2550] ki leşkerin cemʿ

İlk aşırılık başladığından beri devam eden

[2539] oldur BN: ol ki T1, T2

[2540] ʿālem-i eşyāya T1, BN: ʿālem-i eşyā T2

[2541] ḳılurdı T1, BN: iderdi T2

[2542] iġvā BN: aġu T1, T2

[2543] azdurup T1, BN: T2'de yok.

[2544] gelmemesine BN: gelmesine T1, T2

[2545] şaḳıdı T1, BN: T2'de yok.

[2546] men T1, T2: ben BN

[2547] ki T1, BN: T2'de yok.

[2548] ḫiẕmetüm T2, BN: ḫidmetüm T1

[2549] ḳat T1, BN: T2'de yok.

[2550] söyle T1, T2: di BN

eylesün, anuñla çeri çeküp ṭuruşalum[2551], belki bebr ü peleng gibi rū-be-rū olup birbirimüzle uruşalum[2552].

NAẒM[2553]

(7) Min[2554] ki evvel içmişem şīr ü peleng
Rezm içinde zor idüp açsam çü çenk[2555]

Cengüme olmaz muḳābil bebr ü şīr
(8) Ṭaşda ejder olaram ṣuda neheng

NEṢR[2556]

Yā Nebiyya'llāh! Ḳaçan ki Nemrūd bu vech-ile lāf urucaḳ[2557] [benlik daʿvīsin idicek][2558] Ḫalīlü'r-Raḥmān'uñ ṭabīʿatı incinip eyitdi:

−Yā reʾīs-i (9) mefsūd ve yā pür-telbīs-i muḥibbī[2559], iblīs-i merdūd, yā bī-dīn-i Nemrūd[2560]! Çün ki cihān sarāyını ḳuşadan ejdehā gözlerüñde[2561] bir yarım siñekce yoġ-ımış. İmdi benüm Rabbüm'üñ ḳudretini göresin (10) ki bir yarım siñeg-ile seni[2562] helāk ide. Di imdi yā melʿūn, ʿaskerüñi ḥāżır eyle, yarın eyyām-ı cengdür.

[2551] ṭuruşalum T1, T2: ṭuruşalar BN

[2552] belki bebr ü peleng gibi rūberū olup birbirimüzle uruşalum T1, BN: T2'de yok.

[2553] NAẒM T1, T2: BN'de yok.

[2554] min T1, BN: men T2

[2555] çü-çenk T2, BN: çü-çenek T1

[2556] NEṢR T1, T2: BN'de yok.

[2557] urucaḳ T1: urıcaḳ T2; urup BN

[2558] benlik daʿvīsin idicek BN: T1 ve T2'de yok.

[2559] muḥibbī T1, T2: muḥib BN

[2560] yā bī-dīn Nemrūd T1, BN: T2'de yok.

[2561] gözlerüñde T1, BN: gözüñde T2

[2562] Rabbüm'üñ ḳudretini göresin ki bir yarım siñeg-ile seni T1, BN: Rabbüm seni bir yarım siñek birle helāk ide, di. T2

NAẒM[2563]

N’ola melʿūn içdüñ-ise ṭıfl-iken şīr-i peleng[2564]
(11) Emr-i Ḳāhir birle cānuñ alısar bir peşşe leng

Ne ḳadar kim[2565] çoḳluġ-ısa leşkerüñi eyle cemʿ
Zīrā yarın saña yarım siñek ider belki heng
(12) NEṢR[2566]

Yā Süleymān, iy emīr-i ins ü cān[2567]! Ḫalīlü’r-Raḥmān böyle diyicek Nemrūd-ı laʿīnüñ cānına[2568] bu söz kār eyleyip[2569] ḳorḳu düşdi. Daḫı dizi üzerine gelüp eyitdi: (13)

−Yā İbrāhīm! Rāst söyle ki senüñ Rabb’üñ benüm leşkerüme siñek ṭāyifesin ḥavāle mi ḳılur ve yāḫud baña musallaṭ cānum almaġa bir yarım siñek mi olur? İbrāhīm (14) eyitdi:

−Neʿam. Rabbümüñ emri budur ki[2570] didüm, diyicek Nemrūd-ı laʿīn cehlinden[2571] ḳahḳaha-y-ıla güldi. Zīrā ki ġaflet gözlerin bürüdi, şeyṭān aña ḥavāle oldı (15) daḫı dönüp[2572] eyitdi:

−Yā İbrāhīm! Benüm bigi pādişāhı masḫaralıġa alma. ʿAbeṣ yire baña teʿaddī ḳılma[2573], siñegüñ ne miḳdārı var ki[2574] beni helāk ide. İmdi ben ʿaskerüm, (16) ṣubıḥ-dem cemʿ iderem. Var Rabbü’ñe di, ʿaskerin ḥāżır eylesün.

[2563] NAẒM T1, T2: BN’de yok.

[2564] şīr-i peleng T1, T2: şīr ü peleng BN

[2565] kim T1, BN: T2’de yok.

[2566] NEṢR T1, T2: BN’de yok.

[2567] iy emīr ü ins ü cān T1, BN: T2’de yok.

[2568] cānına BN: cānıbına T1, T2

[2569] bu söz T1, BN: T2’de yok.

[2570] ki T1, BN: T2’de yok.

[2571] cehlinden T1: T2 ve BN’de yok.

[2572] dönüp T1, BN: T2’de yok.

[2573] ḳılma T1, BN: itme T2

[2574] miḳdārı var ki T1, BN: ḳudreti ola T2

NAẒM[2575]

Pādişāham olmadum ḥayvān siñek
Kim meni eñrekden ḳaçura bir siñek
(17) Ṭāna ṭonbāy olmadum yā düve men[2576]
Ya siñek incide duta bögelek

NEṢR[2577]

Yā Nebiyya'llāh[2578], Nemrūd böyle diyicek İbrāhīm peyġāmber ʿaleyhi's-selām [2579] (18) eyitdi:

–Yā[2580] aḥmaḳ Nemrūd ve iy cāhil ü cābir-i[2581] merdūd! Siñek leşkerin ne ḫor görürsin ki yidi ḳat yiri götüren öküzüñ üzerine Allāh emriyle ḥavāledür (19) diyip gitdi, gelip meskenine yitüp ṣubḥa dek Allāh'a ʿibādet itdi. Andan Nemrūd-ı laʿīn daḫı cemīʿ leşkerin ol gice ḥāżır idüp her birisine (20) ceng āletin[2582] virüp cebe ve cevşen geydürdi[2583]. Sekiz kez yüz biñ pūlādpūş sipāhī[2584] raḫş-ı raḫşāna süvār olup ṣubḥ-dem dergāhına (21) geldiler. Nemrūd laʿīn daḫı bir gergedene süvār olup, ʿalem ḳaldurup, kūs u ḥarbi çaldurup meydāna gitdi[2585]. Ceng yirine varup ṣaff u[2586] ālāy düzetdi. Ceyş-i Nemrūd daḫı [94a] (1) beglü begin gözdep[2587], sancaḳlu sancaġına varup, altı yüz altun

---

[2575] NAẒM T1, T2: BN'de yok.

[2576] men T1, T2: ben BN

[2577] NEṢR T1, T2: BN'de yok.

[2578] yā NebiyyAllāh T1, BN: T2'de yok.

[2579] peyġāmber ʿaleyhi's-selām T1, BN: T2'de yok.

[2580] yā T1, T2: BN'de yok.

[2581] ü cābir T1, BN: T2'de yok.

[2582] āletin BN: altın T1, T2

[2583] geydürdi T1, BN: geyürdi T2

[2584] sipāhī BN: siyāhī T1, T2

[2585] gitdi T1, BN: T2'de yok.

[2586] u T1, BN: T2'de yok.

[2587] gözdep T1, BN: gözedüp T2

başlu ʿalemler götirilüp, altı yüz altun ṭāslu naḳaralar (2) dökilüp, mihterler raʿdu var körletdiler; surnā ve naḳīreler ecel eyerin eyerletdiler daḫı ālāy bağlayup ṭurdılar, gök yüzine (3) naẓar urdılar[2588] ki ol maʿbūd-ı bī-zevāl nice ʿasker göndürür[2589], göreler aña göre çalışup, ceng idüp ḫaşma ḳılıç (4) uralar.

NAẒM

Cemʿ idüben leşkerin Nemrūd pes
Gözleşür kim irişe cünd-i meges

(5) Gözine göstermeyüp ammā ẕübāb
Ḳahḳahayla lāf urdı bī-ḥisāb

Bilmez anı peşşe maġzın ide çāk
(6) K'ol żaʿīf elde ola cābir helāk

Eyle maġrūr olmış-ıdı devlete
K'olmazdı ölümle ḳāyil ẕillete

(7) K'eyle[2590] bī-ḥad azdurupdur anı racīm
K'ummaz-ıdı peşşede ḳahr-ı ʿaẓīm

ʿĀḳil[2591] ol ki ġarre olmaz devlete
(8) İʿtibār itmez melekler ʿizzete

Diñle imdi ḳıṣṣayı āḫir n'olur
Vir ṣalavāt Aḥmede ammā nāmver

[2588] naẓar urdılar T1, BN: naẓar idüp ṭurdılar T2

[2589] göndürür T1: gönderür T2, BN

[2590] ki_eyle T1, BN: eyle T2

[2591] ʿāḳil BN: ġāfil T1, T2

NEṢR

(9) Ḥükemā ḳavlince el-hevāmm müvekkeli[2592] Kemāheynūriş aʿvānı Behyārūş sözin bu araya getüricek, Süleymān peyġāmber ʿaleyhi's-selām eyitdi:

−Yā Behyārūş! (10) Senden temennāmuz budur ki Nemrūd'uñ maġzın yiyen sinegi varup getüresin, tā ki kendüden teftīş idevüz. Ol Nemrūd, (11) cābir-i merdūd kāfiri ne vech-ile helāk itdügini bize ḫaber vire[2593], diyicek Behyārūş tekvīn emr-i Süleymān'ı gözedüp, varup, (12) ol baʿūż ölüsini getürdi. Ḥīn-i vaḳtde Süleymān naẓarına yitürdi. Andan Süleymān ʿaleyhi's-selām naẓar ḳılup gördi ki serçe (13) miḳdārı ola bir sivri siñek şeklinde nesne gelüp naẓarına irdi, zübāb dilince duʿā ḳılup eyitdi ki:

NAẒM

(14) Didi minnet ol Ḫudāya her zamān
Luṭf idüp virdi bize ʿömri emān

Gördük evvel Ḫalīlüñ yüzini
(15) Cān ḳulaġı birle[2594] işitdük sözüni

Ṣoñra gördüm Yūsufı Yaʿḳūbı hem
Görmişem Mūsī-y-ile Eyyūbı hem

(16) Niçe mürseller yüzin gördüm begüm
Ḫizmet idüp yüzümi sürdüm begüm

Çoḳ şükürler yine Ḥaḳḳa bī-şümār
(17) Kim yüzin gösterdi bize[2595] Kirdgār

[2592] müvekkeli BN: müvekkel T1, T2:

[2593] vire T1, BN: vir T2

[2594] ḳulaġı birle T1, BN: ḳulaġıyla T2

[2595] bize T1, BN: baña T2

Ḥaḳ Teʿālā devletin itsün ziyād
Her ḫaṭardan ṣaḳlasun Rabbü'l-ʿibād

(18) Döndügince mihr ü mehle nüh felek
Çāker insān ola dāʿī cin melek

Böyle diyüp oldı sākin ol meges
(19) Vir ṣalavāt Muṣṭafāya iy ḫoş nefes
[NEŞR][2596]

Ḥükemā ḳavlince ol meges böyle diyüp duʿā ḳılıcaḳ Süleymān peyġāmber ʿaleyhi's-selām (20) Behyārūş'a suʾāl ḳılup eyitdi ki:

−Bu getürdügüñ peşşe ne megesdür ki buncılayın dilince sözinüñ feṣāḥatı, melāḥatı (21) var? Cevāb virüp eyitdi ki:

−Yā Nebiyya'llāh! Bu megesüñ adına Cercīs dirler. İbrāhīm peyġāmberüñ ʿaleyhi's-selām naẓarına [94b] (1) varupdur ve iẕn-i[2597] Rabbānī'yle Nemrūd'uñ geñzine girüpdür[2598], ḳırḳ gün beynisin yiyüp nefsine ġıdā virüpdür, anuñ bigi (2) cābir, bunuñ gibi żaʿīf elinde [helāḳ ‿olup][2599] ḳudret-i Ḥaḳḳ-ıla ʿacze varup, ḳırḳ gün başın dögüpdür; ʿālī ḥażretüñ emriyle getürdüm[2600] ki (3) Nemrūd'ı ne vech-ile helāk itdügini ḥikāyet ḳıla, işidesiz.

NAẒM

Bu-durur[2601] Nemrūdı öldüren meges
(4) Kendülügin aña bildüren meges

[2596] NEŞR BN: T1 ve T2'de yok.

[2597] iẕn-i T1, T2: emr-i BN

[2598] girüpdür T1, T2: girüp BN

[2599] helāḳ ‿olup T2: T1 ve BN'de yok.

[2600] getürdüm T2, BN: götürdüm T1

[2601] bu-durur BN: yudurur T1; yürür T2

Maġz-ı Nemrūdı yiyüp ʿāciz ḳoyup
Budur aña ḫaşmı güldüren meges

(5) DER BEYĀN-I TEMŞĪLĀT-I DĀSTĀN-I MĀŻĪ[2602]
Güş-ı hūşı[2603] baña dut iy nāmver
Kendü nefsüñden virem saña ḫaber

(6) Kendü nefsüñ bilmeyince bu zamān
Kāmil insān olımazsın[2604] bī-gümān

Şanma kim maḳṣūdı ʿārif ḳıṣṣadur
(7) Ḳıṣṣadan maḳṣūd maʿārif ḥiṣṣedür

Ten cihāndur fi'l-meṣel[2605] rūḥ āfitāb
Ol maġara göñlüñ olur kām-yāb

(8) Dilde īmān ġar içinde çün Ḫalīl
Cehd ḳıl kim girmeye aña ẕelīl

Örecümik[2606] miṣli kim Nemrūd olur
(9) Dergeh-i Ḥaḳdan gider merdūd olur

Tābiʿi şöhret-dürür buḫl u ḫışım
Cümlesi saña ʿadū aça çeşim

(10) Ḳaṣd ider ki göñlüñe gire Racīm
K'eyleye īmānuña żarr-ı delim

[2602] Eski hikayelerden seçmeler hakkında.

[2603] hūşı BN: dūşı T1, T2

[2604] olımazsın BN: olmazsın T1, T2

[2605] fī'l-meṣel T1, BN: fī'l-miṣli T2

[2606] örecümik T2, BN: örcimük T1

Ḥıfẓ iderseñ dīn-ile īmānuñı

(11) Āḫiretde göresin Sübḥānuñı

Nefse uyan görmeye dīdār-ı Ḥaḳ

K'ehl-i īmān göriser envār-ı Ḥaḳ[2607]

(12) Kendü'züñ añla ki kimsin yā ʿazīz

Bāṭıl işden Ḥaḳı eyle sen temīz

āyetin oḳı tamām بَل اَضَلَّهُمْ[2608]

(13) Ādem ol ḥayvān-ṭabʿ olma iy hümām

Virmegil nefsüñ murādın bir nefes

Ḳurb-ı Ḥaḳḳa tā bulasın dest-res

(14) DER BEYĀN-I MECLİS-İ ĀḪAR[2609]

Ḥaḳḳa minnet virdi ʿömr-i rūzgār

Söyledüm tārīḫ ḳaldı yādgār

(15) Çün ʿināyet itdise Rabbü'l-enām

Meclis üç yüz yitmiş dört oldı tamām

Ṭāḳatumuz yitdügince yā emīr

(16) Söyledük aḫbār-ı aḥsen ol ḫabīr

[2607] "Ādem ol ḥayvān-ṭabʿ olma iy hümām" mısra'ı bu mısradan sonra BN'de yanlışlıkla eklenmiş; daha sonra yeniden olağan yerinde kullanılmıştır.

[2608] Onları saptırdı. Ta Ha, 85. âyet kastedilmiştir. Âyetin tam meali şöyledir: Allah, "Şüphesiz, biz senden sonra halkını sınadık; Sâmirî onları saptırdı" dedi. Hz. Musa, kendi kavminden ayrıldıktan sonra, Allah Musa'nın halkını sınava tabi tutar. İsrailoğulları'na mensup olan Sâmirî adında biri, onları Musa'nın yolundan çevirmeye çalışır. Hz. Musa'nın kavminin 600.000 kişi olduğu; fakat aralarından yalnızca 12 bin kişinin doğru yoldan ayrılmadığı bilinmektedir (www.kuranfurkan.com)

[2609] Son meclîs hakkında.

Bu Süleymān-nāmeveş tārīḫ pes
Kimse hergiz söylemedi bir nefes

(17) Baḥr u berde ne ki var biñ bir ümem
Ger cemādāt yā maʿādin aṣlı hem

Cümlesine ḥükm idüpdür ol emīr
(18) Ṣarṣar üzre ṣaldı bil kim o serīr

Eyle yüce ḳıldı baḫtın ol ilāh
K'iẕn-i Ḥaḳla rām oldı māsivāh

(19) Pes Süleymān ne ki gördi yā emīr
Nüsḫa içre söylemişem ir ü dir

Cev-be-cev ʿālem için itdüm beyān
(20) Rubʿ-ı meskūn ḥālini ḳıldum ʿayān

Şol ümīẕe oḳuyıncaḳ bu kitāb
Ḫayr-ıla yād eyleye şeyḫ ü şebāb

(21) Diye raḥmet bunı teʾlīf idene
Cennet olsun cāyı taṣnīf idene

İy cihānı var iden Vāḥid ilāh
[95a] (1) Kim felek sācid melek ḥāmid güvāh

Ol cihān faḫrı Muḥammed ḥürmeti
Raḥmet it Firdevsīye vir cenneti

(2) İster-iseñ cennet-i dāru's-selām
Vir ṣalavāt Muṣṭafāya hem selām

SÜLEYMĀN-NĀME'NÜÑ ÜÇ YÜZ YİTMİŞ BEŞİNCİ MECLİSİNÜÑ ẔİKRİNDEDÜR[2610]

(3) Yūsuf-ı ḥüsnin ṣanem ʿarż itmege açsa niḳāb
Gözlerüm Yaʿḳūb aḳıdur ḥasretinden Nīl ü āb

(4) Ḳanuma beñzer dökerken cürʿasın laʿlüñ yire
Rūḥ-ı ḳudsī çaġırur [2611]يَا لَيْتَنِي كُنْتُ تُرَاباً

Milk-i ḥüsne oldı k'ol Süleymān ẖātemi laʿlüñ Ḥaḳı
(5) Bende-i mūra naẓar ḳıl bulasın Ḥaḳdan ṣevāb

Mīm-i laʿlüñ ḥasretinden döndi dala ḳāmetüm
Gül ruẖeynüñ[2612] ḥasretinden gözlerüm döker gül-āb

(6) Gel kemāl-i ḥüsnüñe maġrūr olma yā ḥabīb
Kim kemāl-i bedr bulsa naḳṣa döner māhtāb

Laʿlüñi ṣunma raḳībe iy melek terk it raḥīm
(7) Kim Süleymān mihrine lāyıḳ degül cin kām-yāb

Ben żaʿīfe luṭf idüp göster raḳīb aġzın dutam
K'üstüẖān görse gelüp aġzın dutar umar kilāb

8) Muṣḥaf-ı ḥüsnüñdeYūsuf sūresidür bir kitāb
Ḥāl-i ḥizbüñ ḥaḳḳı⌣oḳınur ẖaṭṭ-ı ḥüsnüñden kitāb

[2610] Süleymân-nâme'nin üç yüz yetmiş beşinci meclisini anlatır.

[2611] Keşke toprak olaydım. Nebe, 40. âyet kastedilmektedir. Âyetin tam meali şöyledir: Şüphesiz biz sizi, kişinin önceden elleriyle yaptıklarına bakacağı ve inkarcının, "Keşke toprak olaydım!" diyeceği günde gerçekleşecek olan yakın bir azaba karşı uyardık.

[2612] ruẖaynıñ BN: ruẖınuñ T1, T2

Gönlüni Firdevsī āh bir nāzenīne virdi ki
(9) Ḳahrı çoġ u mihri yoġ u şīve nāz-ıla ider ʿaẕāb

Gūş-ı hūşı baña dut işit Süleymān ḳıṣṣasın
Aḥmede vir ṣalavāt bulasın Ḥaḳdan ṣevāb

(10) DER BEYĀN-I ĀMEDEN-İ BAʿŪŻ CERCĪS Kİ MAĠZ-I NEMRŪD ḤORDE BŪD[2613]

Loḳmān ibni ʿĀdil[2614] ol ḥakīm-i üstād ḳavlince ḥükemā-i ṣābitü'l-evtād ve büleġā-i (11) ʿāliyetü'l-ʿimād ol vech-ile ṣaḥīḥ ḥikāyet ḳılurlar ki Eflāṭūn-ı Yunānī ol cihānuñ ẕū-fünūn-ı ehl-i ʿirfānı[2615] mūcibince[2616] (12) seḫun ḫandān-ı inşād ve hünermendān-ı emcād[2617] be-ḳavl-i süḫan-perverān-ı üstād ol vech-ile rivāyet ḳılup eydürler ki ḳaçan ki (13) Behyārūş tekvīn Nemrūd-ı laʿīnüñ maġzını yiyen baʿūż ulusı Cercīs megesi, Süleymān naẓarına getürüp daḫı duʿā ḳılup eyitdi (14) ki:

−Yā Nebiyya'llāh! Ẕübāb ulusı Cercīs'i naẓaruña getürdümi ḥikāyet eylesün ki Ḫalīlü'r-Raḥmān düşmeni[2618] Nemrūd-ı ʿāṣīyı[2619] siñek leşkeriyle (15) ʿaskerin nice uġraşdurdı ve leşkerin ẕübāb ne vech-ile helāk itdi ve maġzını Nemrūd'uñ bu peşşe ne vech-ile yiyüp (16) çāk itdi ve Nemrūd'uñ burnına geñzinden nice girdiyse ḥikāyet itsün ve Nemrūd bu siñek elinde nice cān virdiyse rivāyet (17) itsün[2620]. Zīrā ki Nemrūd-ıla kendünüñ ḳażiyyesin gine ẕübāb yek bilür. Ve bir daḫı yā Nebiyya'llāh, ben żaʿīfuñ ḫiẕmeti vardur.

[2613] Nemrud'un beynini yiyen sivri sinek Cercîs'in gelişi hakkında.

[2614] ʿĀdil T1, T2: ʿĀd BN

[2615] irfānı BN: ʿirfān T1, T2

[2616] mūcibince T1, T2: mūcebince BN

[2617] emcād BN: encār-ı T1, T2

[2618] düşmeni T1, BN: T2'de yok.

[2619] ʿāṣīyı BN: ʿāṣī T1, T2

[2620] Nemrūd bu siñek elinde nice cān virdiyse rivāyet itsün T1, T2: BN'de yok.

Ẕübāblar (18) üzerine müvekkel olan melik[2621] Ḥayākemāgāʾīl'le ve daḫı tekvīn Kemāheynūriş'i göndürmiş[2622], ne ḳadar ẕübāb reʾīsleri var-ısa cemʿ itdi ki (19) baḥr-ı Muḥīṭ sāḥilinde, cezīre-i Şecerü'l-Vaḳvaḳ'da[2623] yidi[2624] başlu bir evren dürüdi, semm-i[2625] nefesinden ol yirüñ[2626] şecerātı, ṣemerātı ḳurudı (20) ve aġzı ṣuyı zehri her nereye kim aḳdı, ṭaġ ṭaş ḥubūbātın, nebātātın ḳarāra dutup yaḳdı, ol memleketi ḫarāb itdi ve niçe[2627] (21) biñ leşkeri deme çeküp yutdı. Ḥaḳ Teʿālā'ya ol yerüñ bāḳī ḳalan maḫlūḳı ejdehā şerrinden ḫalāṣ olmaġa niyāz itdi. Duʿāların [95b] (1) müstecāb ḳılup el-hevāmm-ı müvekkel Ḥayākemāgāʾīl'e[2628] emr oldı ki ol cezīre-i Şecerü'l-Vaḳvaḳ'a[2629] vara, ne ḳadar ẕübāb cinsi var-ısa (2) bir yire cemʿ idüp dire[2630] daḫı ol ejdehānuñ üzerine ẕübāb cündin ḥavāle ḳıla, ol ʿāṣī cānavarı helāk idüp her biri (3) etinden nevāle ala. Pes şimdi zīrā maṣlaḥatumuz bu ki ḳanad açup bundan uçsam[2631] gerek, cezīre-i Vaḳvaḳ'a geçsem gerek tā kim el-hevāmm (4) müvekkeli Ḥayākemāgāʾīl'e bulışup, emrine iṭāʿat ḳıluban tekvīn-i Kemāheynūriş-ile ẕübāb cündini cemʿ idüp, ol ʿāṣī ejdehānuñ (5) üzerine iltüp, anı helāk itdürsevüz gerek, cismine siñek üşürüp, maġzın çāk itdürsevüz gerek.

NAẔM

(6) Yā Nebiyya'llāh Süleymān yā emīr
Vir icāzet ben ḳuluña ol dest-gīr

[2621] melek-i BN: melik T1, T2

[2622] göndürmiş T1, T2: göndermiş BN

[2623] Şecerü'l-Vaḳvaḳ'da T1, T2: Şecerü'l-Vaḳdaḳ'da BN

[2624] yidi T1: yedi T2, BN

[2625] semm-i BN: simm-i T1, T2

[2626] yirüñ T1, BN: yerüñ T2

[2627] niçe BN: nice T1, T2

[2628] el-hevāmm-ı müvekkel Ḥayākemāgāʾīl T1, T2: hevāmm müvekkeli Ḥayākemāgāʾīl'e BN

[2629] Şecerü'l-Vaḳvaḳ'a T1, T2: Şecerü'l-Vaḳdāḳ'a BN

[2630] idüp dire T1: olup dire T2; ide BN

[2631] uçsam T1, BN: açsam T2

Böyle diyüp oldı tekvīn pes ḫāmūş
(7) Vir ṣalavāt. Pes süḫandān gör ne dir

NEṢR

Ḥükemā ḳavlince tekvīnü'l-hevāmm aʿvānı Kemāheynūriş[2632] böyle diyicek[2633] Süleymān peyġāmber (8) ʿaleyhi's-selām taʿaccüb ḳılup eyitdi ki:

−Yaʿnī ẕübāb cündiñüñ elinden gelür mi kim ejdehāları depeleye, ḳaġan arslanlaruñ ḳaplanlaruñ (9) ḳanın yiryüzine sepeleye? Cevāb virüp eyitdi ki:

−Yā Nebiyya'llāh! Ḫallāḳ-ı ʿālem ben ḳulını var ḳılaldan ḫiẕmet-i Ḥaḳḳ'ı edā ḳılup, (10) ben nebī bilelden niçe biñ biñ yırtıcı cānavarları, cān alıcı arslanları, ḳan içici ḳaplanları, memleket yuducı yidi[2634] başlu evrenleri, (11) ḳara ṭaġları yirinden ırıcı[2635] deñize beñzer leşkerleri deme çeküp ṣorucı süʿbānları sivri siñek helāk itmişdür.

NAẒM

(12) Yā Süleymān iy emīr-i kām-yāb
Ṣora[2636] tā gerçi żaʿīf olur ẕübāb

Kimseden üşenmez ammā hīç siñek
(13) Biñ siñekden ḳoḳup olur bir siñek

Varur ejder yanına[2637] ḳorḳmaz siñek
Girür evren gözine ḳorḳmaz siñek

(14) Pādişāhlar tācı üstine ḳonar
Yüzine sille urur yine döner

[2632] Kemāheynūriş BN: Behyārūş T1, T2

[2633] diyicek T1: deyicek T2, BN

[2634] yidi T1, BN: yedi T2

[2635] ırıcı T2, BN: ırıcıyı T1

[2636] ṣora BN: ṣor T1, T2

[2637] ejder yanına BN: ejdere T1, T2

Biñ [bir][2638] ümmetden döner ṣanma üyez
(15) Ditredür yırtıcıyı[2639] itse āvāz

Çün siñek ḥayvānuñ üstine üşer
Gözi[2640] yaġın ṣoruban baġrın deşer

(16) Hindū pīller ürkidür üyez[2641] siñek
Ḳorḳar ejder görse anı⌣ölür siñek

DER BEYĀN-I ʿACĀYİBĀT ĠARĀYİBĀT [2642]

(17) Ḥükemā ḳavlince Süleymān peyġāmber ʿaleyhi'ṣ-selām böyle diyicek cevāb virdi ki ẕübāb seyyidinüñ sözin işitdi, (18) ʿaḳl ġavvāṣın fikr deryāsına ṣalup ġāyet taʿaccüb itdi daḫı suvāl itdi ki:

−Yā el-hevāmm tekvīni Kemāheynūriş! Bunca (19) ʿömr-i ṭavīl içinde niçe ejdehālar ḳanın siñek içdi, diyü ḥikāyet eylersin. İmdi luṭf it bize ḫaber vir (20) cümleden birisin ki andan ʿaẓametlü, ḳuvvetlü, şecāʿatlu ejderhā[2643] görmiş olmayasın.

NAẒM

(21) Çünki ejder[2644] ḳanın içermiş ẕübāb
Ki ejdehāyı öldürürmiş bī-ḥisāb

Cümleden birin ḥikāyet eylegil
[96a] (1) Kim işidüp ʿibret alam kām-yāb

[2638] bir BN: T1 ve T2'de yok.

[2639] yırtıcıyı BN: yırtıcı T1, T2

[2640] gözi BN: göz T1, T2

[2641] üyez BN: uyuz T1, T2

[2642] Garip ve acayip şeyler hakkında.

[2643] ejderhā T1, T2: ejdehā BN

[2644] ejder T1: ejderhā B

DER ṢIFAT-I TİNNÎN EZ EFÂʿÎ MÜTEVELLİT MÎ ŞEVET-İ DER ŞİKEM-İ ĀHŪ[2645]

Ḥükemā ḳavlince Süleymān ḥażret-i ʿaleyhi's-selām (2) böyle diyicek[2646] cevāb virdi ki:

−Yā Nebiyya'llāh! Cemīʿ cānavarlarda[2647] tinnînden[2648] büyük olmaz ki ṣu ejderhāsıdur, (3) ġāyet bu-y-usa on iki biñ adım uzunı olur. Zîrā kim ḳurı yir ejderinden büyükdür ki başın deñizden çıḳarmaz bulut (4) ḳorḫusından. Zîrā ki ḥükemā ḳavlince bulut ejderhā[2649] şāhı mühresinüñ[2650] Mıḳnāṭîs'idür. Ve çünki ejderi efāʿî toḫmından (5) ṣıġın geyigi ḳarnında ki büyür, nefesinden ol geyik otladuġı yirlerüñ yaş çemenleri ḳurur ve anuñ nefesi degdügi (6) çemeni otlayan behāyimlerüñ[2651] niçesi[2652] helāk olurlar, diri[2653] ḳalanları bilüp ḳaçup andan iʿrāż ḳılurlar ve ol ṣıġınuñ (7) ḳarnı aġrılanup der yirine ḳan sızar, ḳarnındaġı buzaġı degüldür, ejderhā-y-ıduġın ol daḫı bilüp sızar. Çünki ṣıġın buzaġusın (8) ki ṭoġırur, raḥminden çıḳar, ʿādetidür ki sızup[2654] ḳırḳ adım yir gidüp, dönüp ardına baḳar. Eger buzaġu-y-ısa ḳarşu (9) varup yalamaġa dil uzadup aġız açar. Ve eger ejdehā-y-ısa[2655] segirdüp ṭaġ ṭaş aşup ḳaçar. Vaḳti ki ejdehā[2656] ṭoġsa (10) bir günde ḳırḳ günce büyüyüp olalar. Tā ki ḳırḳ gün geçince rāst ejderhā[2657] olur. Daḫı ḥarekete gelüp her yaña ʿazm (11) ider, ḳırḳ adım yirden [her][2658] neyi bulırsa deme çeküp yudar. Eger ki

---

[2645] Ceylan'ın karnından doğan yılan cinsinden ejderha sıfatında.

[2646] diyicek T1, BN: deyicek T2

[2647] cānavarlarda T1, BN: cānavarlardan T2

[2648] tinnînden BN: tennîn T2, BN

[2649] ejderhā T1, T2: ejdehā BN

[2650] mühresinüñ BN: mehrisinüñ T1, T2

[2651] otlayan behāyimlerüñ T1: degdügi behāyimlerüñ T2; otlayanlaruñ BN

[2652] niçesi BN: nicesi T1, T2

[2653] olurlar diri BN: olurlar didi T1; olurlardı T2

[2654] sızup T1: sezüp BN; T2'de yok.

[2655] ejdehā-y-ısa T1, BN: ejderhā-y-ısa T2

[2656] ejdehā T1, BN: ejderhā T2

[2657] ejderhā T1, T2: ejdehā BN

[2658] her BN: T1 ve T2'de yok.

deñize girürse tinnīn[2659] olur, eger ḳuruda ḳalursa (12) ejder evren [olur][2660]. Deñizde ve ḳuruda ejdehā havā yudmaġa ağız açıcıdur, buldugı ḥayvānları deme çeküp ḳana ḳana ḳanın (13) içicidür, ḳarınca-y-ıla siñek şınfından ġayrısı ejdehādan ḳorḳup ḳaçıcıdur illā ki bunlar tinnīn ü evren baġrı (14) ḳanın içicidür.

NAẒM

Yā Süleymān bil ki mūr-ıla ẕübāb
Bebr ü ḳaplan ejdere ḳılur ʿaẕāb

(15) Her ne ḥayvān[2661] üşse ḳarınca siñek
Ḳanın içüp öldürüp ider siñek
Bu siñekdür ṣūret içre gey żaʿīf
(16) Kim bigi bir ḳısma gelmez gey ḫafīf

Her neye üşse velī ḳanın içer
Kimseden ṣanma k'üyez[2662] ḳorḳup ḳaçar

(17) Ger ḳarınca ya siñekdür iy emīr
Her birinde ḫāṣṣa vardur gey[2663] keşīr

ENDER-ṢIFAT-I MŪRÇEGĀN Kİ EJDERHĀ MĪ ḲOŞEND[2664]

(18) Yā Nebiyya'llāh! Ben beni bilelden dünyā sarāyında siñek leşkeri ve ḳarınca ʿaskeri niçe biñ biñ ejdehā ve evren depelemişlerdür, (19) etlerin yiyüp[2665], kemügin ḳoyup,

---

[2659] tinnīn BN: tennīn T1, T2

[2660] olur BN: T1 ve T2'de yok.

[2661] ḥayvān T1, T2: ḥayvāna BN

[2662] üyez BN: uyuz T1, T2

[2663] gey BN: ki T1, T2

[2664] Ejderha öldüren karıncalar hakkında.

[2665] yiyüp T1, BN: yeyüp T2

ḳanların ṣorup artanın[2666] yire[2667] sepelemişlerdür. Velīkin[2668] Ādem-i Ṣafī zamānında, (20) Ḳābīl Hābīl'i öldürdügi tārīḫde, cānıb-ı Ḥaḳ'dan Mīkāʾīl'e ʿaleyhi's-selām ve Mīkāʾīl'in[2669] el-hevāmm müvekkeline (21) emr oldı ki, cehennem aġzından bir ejderhā[2670] ṭaşra düşüp, yidi[2671] ḳat yiri[2672] götüren öküz balıġ‿altındaġı deryā-yı [96b] (1) Aḳyānūs'dan çıḳup, baḥr-ı Muḥīṭ ḳaʿrından[2673] Hind sāḥiline düşmiş. Ādem-i Ṣafī oġlanları deme çeküp yutmaġa başlamış (2) ve niçe şehr ü memleket çigneyüp, helāḳ‿idüp ṭaġıtmaġa başlamış. Pes iẕn-i Rabbānī birle ol ʿāṣī ejdehāyı siñek leşkerine (3) depeletmege emr oldı. Hind ṣaḥrāsına varduḳ, ne ḳadar sivri siñek leşkeri var-ısa bir yire dirdük, ḳara bulutlar gibi (4) siñek leşkerin yir-ile gök arasından sürdük, ol ʿāṣī cānavar yatduġı yire varduḳ, gördük ki iki ṭaġ birbirine (5) ḳarşu eyle yüksek ki felege baş yitürmiş[2674] ol iki ṭaġ arasında ol ejderhā ḳulle-i Ḳāf gibi baş ḳaldurup yatur. Velī (6) şöyle ʿaẓametlüdür ki aġzı cehennem ḳapusı, gözleri Merrīḫī[2675] ılduza beñzer ve gevdesi kūh-ı Elburz'a[2676] beñzer, dişleri ḫurmā (7) aġacı gibi, pulları ḫirmen ḳadar, nefesi odlar yaḳıcı, yanar odlu göze beñzer ve aġzından çıḳan dütün felek yüzin ḳarartmış (8) ve aġzından aḳan zehirden yiryüzindeki şecerātı, ṣemerātı ṣararmış. Hemān-dem buña siñek leşkerin ḥavāle ḳılıcaḳ (9) ejderhā dilince tażarruʿ ḳılup emān istedi. Müvekkelü'l-hevāmm dilince eyitdi ki:

−Yā ʿāṣī cānavar! Bu ḳadar ḳara ṭaġ gibi (10) ḳadd u ḳāmet-ile, burc-ı ʿuḳdeye beñzer ḳorḳunç ṣūret-ile, Merrīḫ [ü] Keyvān gibi şecāʿat-ıla bir żaʿīf maḫlūḳdan ḳorḳınca,

---

[2666] artanın T1, BN: artayın T2

[2667] yire BN: deyre T1; T2'de yok.

[2668] ve līkin T1: velākin T2, BN

[2669] Mīkāʾīl'in T1, T2: Mīkāʾīl'den BN

[2670] ejderhā T1, T2: ejdehā BN

[2671] yidi T1, BN: yedi T2

[2672] yiri T1, BN: yeri T2

[2673] ḳaʿrından T2, BN: taʿrından T1

[2674] yitürmiş T1, BN: yetürmiş T2

[2675] Merrīḫī BN: Merīḫī T1; Merīḫ T2

[2676] Elburz'a T1, BN: Elbūs'a T2

taḥammül (11) idüp ḫaṣmuña ẓafer bulsaña. Nitekim dimişlerdür: فلجّله على خصمك بل -maẓlūmları iy ẓālim incitmeyesi (12)Ve eger ḫaṣma cevāb virmekden ʿācizseñ احتمال[2677] y-düñ[2678], bu Hind sevāḥili ḫalḳını deme çeküp yutmayası-y-ıduñ[2679]. Pes maẓlūmuñ (13) ḥaḳḳı iy ẓālim, senden alınur saña ḳalmaz. Nitekim dimişlerdür: ظلامت المظلوم لا تضيح[2680] Zīrā ki elbette ẓālimüñ ẓulmı nefsini (14) helāk itse gerekdür. Nitekim dimişlerdür: ظلم الظّالم يقوله الى الهلاك[2681]

NAẒM

Memleket yıḳduñ ḳılup ḳavmin helāk
(15) Vaḳtidür maġzuñ siñek eyleye çāk

Ġāfil olma üstüñe üşe ẕübāb
Yiyüp anuñ meskenüñ eyleye ḫāk
(16) NEṢR

İy Süleymān-ı zamān, v'ey şāh-ı cihān, yā Nebiyya'llāh! Siñek ʿaẓametini görüp ol ejdehā[2682] ḳorḳıcaḳ cemīʿ tekvīn (17) bir yire gelüben bu ejderhāya ki naẓar ḳılduḳ, ululıġına[2683] ḫayrān ḳalduḳ. Andan müvekkelü'l-hevāmm Ḥayākemāgāʾīl ol ejderhāya[2684] (18) suʾāl ḳılup eyitdi ki:

−Yā ʿāṣī cānavar! Ben bunca yıllar ki ʿömr sürdüm sencileyin ʿāṣī cānavara ṭuş gelüp görmedüm. (19) Saña hemtā yidi başlu evrene irmedüm, bi'llāhi baña ḫaber vir ki ḳanḳı vilāyetden çıḳup geldüñ kim bu yirleri (20) helāk idüp ısuz ḳılduñ, diyicek cevāb virdi ki:

[2677] Sendeki kusur rakibine fırsat olur.

[2678] incitmeyesiydüñ T1, BN: incitmeseydüñ T2

[2679] yutmayası-y-ıduñ T1, BN: yutmasa-y-duñ T2

[2680] Mazluma yapılan zulüm devam etmez.

[2681] Zamin zulmü onu helake sürükler.

[2682] ejdehā T1: ejderhā T2, BN

[2683] ululıġına T1, T2: ulu BN

[2684] ejderhāya T1, T2: ejdehāya BN

−Ben cehennem ejderhālarındanam[2685] ve niçe yıllar idi cehennemde ṭururdum, (21) zebānīler emriyle muʿaẕẕeblere ʿaẕāb iderdüm. Gāh deme çalup[2686] muʿaẕẕebe yudardum gāh ʿamūda ṣarılup, [97a] (1) gövdemi[2687] ṣıḳup, ʿāṣīlaruñ ḳarnum içinde köklerin uşadup, helāk iderdüm. Ger[2688] ki yılda bir kerre yidi[2689] ḳat (2) ṭamu aġzı içine alan, altı ḳat ʿarş-ı aʿẓamı[2690] ṭolaşup devr ḳılan, dilince Allāh'a tesbīḥ ederken cūşa gelüp aġzın (3) açar, "yā Ḥayy u lā-yemūtu", diyüben[2691] aġzı içindeki cehennem zebānīlerin aġzından ṣaçar, ol vaḳtın ben daḫı cehennem aġzından (4) ṭaşra düşüp baḥr-ı Aḳyānūs'a girdüm, nice yıllar deñiz cānavarların yiyüp[2692] ḳarnum doyurdum, niçe[2693] biñ yıllardan (5) ṣoñra gelüp bu baḥr-ı Hind'e çıḳdum, bir zamān gezüp ki acıḳdum. Andan bu vilāyete [gelüp][2694] deme çeküp ḫalḳını yutdum.

NAẒM

(6) Acıġuram nefsüm ister çün ġıdā
Pes demümden kimsene[2695] olmaz rehā

Böyle diyüp oldı[2696] sākin ejdehā
(7) Vir ṣalavāt sen be-cān-ı Muṣṭafā

[2685] ejderhalarındanam BN: ejderhālarından ve T1, T2

[2686] çalup T1, T2: çeküp BN

[2687] gövdemi T1, BN: gevdemi T2

[2688] ger T1, BN: meger T2

[2689] yidi T1, BN: yedi T2

[2690] aʿẓamı T1, BN: aʿẓam T2

[2691] diyüben T1, BN: deyüben T2

[2692] yiyüp T1, BN: yeyüp T2

[2693] niçe BN: nice T1, T2

[2694] gelüp BN: T1 ve T2'de yok.

[2695] kimsene: kimesne BN: kimse T1, T2

[2696] oldı BN: oldıysa T1, T2

NEṢR

Yā Nebiyya'llāh, ol ʿaẓīm heybetlü ejdehā böyle diyicek müvekkelü'l-hevāmma (8) yine suʾāl itdi ki:

−Yā ṣüʿbān-ı caḥīm! Ḫaber vir bize ki cehennemde senden ulu, heybetlü, şecāʿatlu ejdehā var mı? Cevāb virdi ki: (9)

−Cehennemde ejdehālar[2697] vardur ki anlaruñ ḳatında ben, bir arslan yanında çetük gibiyem. Bir gün cehennem zebānīlerinden (10) biri baña ḫışm itdi, anuñ ḳorḳusından ḳaçup bir ejdehānuñ dişi ḳovuġına girüp yatdum; arayup beni bulmadılar, (11) cehd idüp ḳandalıġum bilmediler.

NAẒM

Var ḳıyās it[2698] o[2699] cehennem ejdehāsın yā beşer[2700]
Kim işitse evṣāfın her ʿāḳilüñ ʿaḳlı şaşar

(12) Ḥayf aña kim kendü nefsin bilmeyüp ider günāh
Cehl-ile nefse uyup nār-ı caḥīm içre düşer

NEṢR

−Yā Nebiyya'llāh! Ḳaçan ki ol ʿāṣī cānavaruñ (13) sözin ki işitdük. Bildük ki cehennemde ejdehālar var-ımış ki eger birisi dünyā yüzine[2701] çıḳsa şarḳ u ġarb arasın dutar-ımış. Andan (14) müvekkelü'l-hevāmm ẕübāb cündine emr itdi, ḳara bulut gibi ol ejdehānuñ üzerine ḳat ḳat inüp üşdiler. Evvel (15) gözlerinüñ ṣuyın içüp, yaġın yiyüp kör itdiler. Andan etine üşüp etin yiyüp, ḳarnın deşüp ān-ı vaḳt içinde cemīʿ (16) aʿżāsın yiyüp[2702] ḳurı kemüklerin ḳırdılar. Andan Allāh Teʿālā'nuñ emriyle ol siñekler her ne ṭarafa ki

[2697] ejdehālar T1, BN: ejderhālar T2

[2698] it T1, BN: T2'de yok.

[2699] o T1, BN: ol T2

[2700] yā beşer BN: yaşın T1, T2

[2701] yüzine T1, BN: yüzüne T2

[2702] yiyüp T1, BN: yeyüp T2

üşdiler her ne (17) ḥayvān üstine[2703] indiler, zaḫm urup ḳanın içmege kim ḳondılar, ol cānavarlar üyez elinde defʿī helāk oldılar. Ḥāl (18) dilince berrüñ cānavarları ẕübābdan incinüp Allāh Teʿālāʾya niyāz ḳıldılar. Ol Mucībeʾd-daʿvāt duʿāların müstecāb (19) ḳılup raʿd-ı felege emr eyledi, baḥr-ı ẓulümātdan şulu bulutlar sürüp havā yüzine[2704] endirdi[2705], Ṭūfān-ı Nūḥ (20) gibi efrād-ıla siñekler üzerine yaġmur yaġdurdı, bād-ı şimāl esüp, siñekler kökin kesüp (21) helāk itdi, ẕübāb şerrinden yiryüzin pāk itdi, rūy-ı zemīnüñ cānavarları ol [97b] (1) aġulu siñekler şerrinden ḫalāṣ oldılar. Zīrā ki ẕübāb ṣınfı ḳaçan ki ejdehāya (2) üşse semmin yimeg-ile zehrnāk olur, ol żaʿīf siñegüñ daḫı birisi[2706] bir[2707] pīl üzerine daḫı (3) ḳonsa, meşāmmından ḫorṭūmın ẕerre ḳadar ḳanın ki içiser, hemān pīl cān virüp ol arada kendüden (4) geçer.

NAẒM

Böyle diyüp anda tekvīn ol zamān
İstedi şehden icāzet pes hemān

(5) Ḫidmet-i Ḥaḳḳa gidüp tekvīn i yār
Şeh Süleymān ḳaldı ḫālī bī-gümān

NEṢR

Ḥükemā ḳavlince ḳaçan ki el-hevāmm tekvīn (6) aʿvān-ı ẕübāb reʾīsi Behyārūş tekvīn-i baʿūż Süleymān ḥażretine ʿaleyhiʾs-selām bu vech-ile cevāb virüp ḫidmet-i Ḥaḳḳʾa (7) icāzet alup ki gitdi. Andan Süleymān ḥażreti bildi ki bu baʿūż reʾīsi Cercīsʾiñ altı yanında oturmaġın ḳabūl (8) itmeye. Ẕübāb cündi reʾīsi Cercīsʾimiş[2708] ki Nemrūd laʿīnüñ maġzını

[2703] üstine T1, BN: üstüne T2

[2704] yüzine T1, BN: yüzüne T2

[2705] endirdi T1, BN: indürdi T2

[2706] birisi T1, BN: biri T2

[2707] bir T1, T2: BN'de yok.

[2708] Cercīsʾimiş BN: Cercīsʾiñ T1, T2

geñzinden girüp çāk, ḥükm-i Sübḥānīyle helāk iden bu (9) ẕübāb Cercīs imiş. Andan ḥażret-i ʿaleyhi's-selām suʾāl[2709] ḳılup eyitdi ki:

−Yā baʿūż serhengi (10) Cercīs! Maʿẕūrṭutki senüñ ḥaḳḳuñda el-hevāmm tekvīn Kemāheynūriş ve anuñ aʿvān-ı ẕübāb (11) seyyid Hedvāl şehādet itmeyince, ʿilme'l-yaḳīn bilmedük ki Nemrūd laʿīnüñ geñzine giren, maġzın (12) yiyüp ʿaẕāb viren, ḳırḳ güne dek ḳafāsı içinde duran sen idügüñ anlaruñ (13) şehādetleriyle bildük. Zīrā ki ġaybu'llāhı bilür. Ammā ki ādem oġlanlarına her nesne (14) şehādet-ile bilinür. İmdi bizüm daḫı maʿlūmumuz oldı. Velī sen daḫı luṭf idüp ḥāl dilince dile gel. (15) Bize ṣaḥīḥ ḫaber vir ki senüñ cinsüñ ẕübāb cündi Nemrūd laʿīn leşkeriyle ne vech-ile ceng itdiler ve (16) kāfirlere ne vech-ile ʿaẕāb ḳılup āheng itdiler ve daḫı sen Nemrūd'uñ geñzinden burnına nice girdüñ ve ne vech-ile cezā (17) virdüñ?

NAẔM

Söyle ne‿idüp n'eyledüñse[2710] yā ẕübāb
Tā ki senden diñleyevüz ṣaḥ cevāb

(18) Söyle Nemrūda etdügüñ[2711] işleri hep
Diñleyevüz işbu ḳıṣṣadur ʿaceb

Böyle diyüp şeh Süleymān ḥażreti
(19) Sākin oldı ol arada iy luṭf-ı Rab

DER BEYĀN-I TAḲRĪR KERDEN ẔUBĀB EZ HELĀK ŞODEN-İ NEMRŪD BE-DEST-İ U[2712]

[2709] suʾāl, BN'de yanlışlıkla iki kere yazılmış.

[2710] n'eyledüñse BN: ne eyledüñse T1, T2

[2711] etdügüñ T1: itdügüñ T2, BN

[2712] Sineğin Nemrud'u helak etmesini anlatması hakkında.

Ḥükemā ḳavlince ḳaçan ki Süleymān ḥażreti[2713] daḫı[2714] [Nemrūd'ı helāk iden][2715] (20) ẕübāb bu vech-ile ḳażiyyeyi taḳrīr idüp eyle[2716] diyicek[2717], ẕübāb dilince duʿā ḳılup dile gelüp cevāb virdi. Süleymān ḥażreti daḫı (21) ẕübāb dilince ḳavluhu Teʿālā: فَفَهَّمْنَاهَا سُلَيْمٰنَ Behyārūş (1) [98a]fehm itdi andan ẕübāb reʾīsi daḫı [2719]mūcibince وَكُلاًّ اٰتَيْنَا حُكْماً وَ عِلْماً[2718] tekvīn dile gelüp dilince eyitdi ki:

−Yā Nebiyya'llāh! Ḳaçan ki Ḥaḳ Sübḥānehu ve Teʿālā'nuñ emri birle[2720] Nemrūd oḳına (2) dutılan balıḳ ḳanından düritdügi ḳara ḳavaḳ aġacı kim ḳudreti birle bitürdi, ḳırḳ güne dek ol ḳara aġaç (3) baş ḳaldurup ḳāmetini ʿarş-ı ʿaẓīme yaḳīn yitürdi, Ḥaḳ Teʿālā ḳudretin iẓhār [itmeg-içün][2721] ve ol Ṣāniʿ ṣunʿı ḫalḳa bildürmeg-içün (4) ol ḳara aġacuñ yimişleri yirine ḫarbuza ḳadar nesneler yitürüp içi ṭolu sivri siñekler dürütdi, az günde (5) cānlanup ol ḳabuḳdan çıḳdı. ṣaḫrā-yı sebzevāta baḳduḳ daḫı cemīʿ[2722] ẓuhūra gelüp ḳanad açan meges uçmaġa (6) eyledi cümlesi heves[2723]. Ammā ki ben żaʿīfuñ ḳabuḳdan çıḳarken bir siñekle doḳınup ṣaġ ayaġum ṣındı, leng oldum, (7) cemīʿ ẕübāblaruñ ayaġı ṣaġ, ben żaʿīfuñ ṣınıḳ oldugıyçun dil-teng oldum. Andan müvekkelü'l-hevāmm gelüp tekvīnleriyle (8) cemīʿ ẕübāb cündüni[2724] cemʿ idüp daḫı sürdiler, bād-ı cenūb esüp götürdi, Nemrūd-ı laʿīn olduġı Rūḥa şehri (9) ṣaḥrāsına getürdi daḫı müvekkelü'l-hevāmm emr eyledi, yil sākin olup diñdi. Ol gice geçüp ṣubıḥ-dem yitdi, güneş ṭoġdı, (10) ṣuʿlesi ʿālemi dutdı. Velākin ol zamān tābistān vaḳtiydi güneş ḳuşluḳ yirine geçdükden ṣoñra ḥarr-ı āfitāb (11)

[2713] ḥażreti T1, T2: ʿaleyhi's-selām BN

[2714] daḫı T1, T2: BN'de yok.

[2715] Nemrūd'ı helāk iden BN: T1 ve T2'de yok.

[2716] idüp eyle BN: ile T1, T2

[2717] diyicek T1, BN: deyicek T2

[2718] Biz hüküm vermeyi Süleyman'a kavratmıştık. Zaten her birine hükümranlık ve ilim vermiştik.(Enbiyâ, 79)

[2719] mūcibince T1, T2: mūcebince BN

[2720] emri birle T1, T2: emriyle BN

[2721] itmeg-içün BN: T1 ve T2'de yok.

[2722] daḫı cemīʿ T1: cemīʿ daḫı B

[2723] heves BN: hūs T1, T2

[2724] cündüni BN: cindini T1, T2

ḳubbe-i ʿālemi ḥammām gibi kerem itdi ve müvekkelü'l-hevāmm maʿrifetiyle ẕübāb leşkerine ālāy baġlatdılar, ḫışımlu ḳara bulutlar (12) gibi yir-ile gök arasını ṭutdılar. Şöyle:

NAẒM

Yirle[2725] gögüñ arasın dutdı[2726] ẕübāb
Kim siñekle ṭoldı çarḫ-ı āsiyāb

(13) Peşşe perrinden görinmedi[2727] felek
Kim cihānı dutdı[2728] hep sivri siñek

Eyle bī-ḥaddı ẕübāb anda keşīr
(14) Kim siñekle ṭoldı işbu gök ü yir

Ḥaḳḳa tesbīḥ itdügince her üvez[2729]
ʿArşa‿irişdi[2730] havādan peşşe āvāz

(15) Diñle imdi yā nebī[2731] bu ḳıṣṣayı
Vir ṣalavāt defʿ id[2732]‿ammā ġuṣṣayı

NEŞR

Yā Nebiyya'llāh! Çünki siñek leşkeri (16) yir-ile gök arasın dutup ki durduḳ. Andan naẓar ḳılup gördük ki yiryüzinde ol ḳadar āhenpūş ʿasker var ki (17) ḥadd ü ḥisābı yoḳ. Nemrūd-ı laʿīn daḫı zerrīn tāclu ʿalem-i siyāhın ḳaldurup ṭabl ü nefīrlerin çaldurup, şehirden (18)

[2725] yirle T1, T2: yir-ile BN

[2726] dutdı T1, BN: ṭutdı T2

[2727] görinmedi T1: görünmedi T2, BN

[2728] dutdı T1: ṭutdı T2, BN

[2729] üvez: üviz T1, T2: üyez BN

[2730] irişdi T1, T2: irişdürdi BN

[2731] nebī T1, BN: nebiyyi T2

[2732] defʿ id T1: defʿ it T2, BN

çıḳup, begler-ile rezmgāha[2733] ṭoġru gitdiler, atları ayaġından yiryüzin[2734] penbe gibi ditdiler, tozdan felek (19) yüzin ẓulümāta döndürüp, cihān[2735] için ṣanasın ḳaṭrān deryāsı gibi itdiler. Erenler nefesinden gökdeki güneş (20) ḳızardı, ṣanasın baḳır ṭāsa döndi, atlar naʿlından yir demür pūlāda dönüp naʿl mīḫleri ṣanasın gökdeki (21) yılduzları yire[2736] düşürdi, Belḫ şehrinüñ ṣaḥrāsı enār dānesi gibi ṭolmışdı[2737] ululardan cihānuñ için [98b] (1) toz dutup felek ṭāsı şöyle ḳızardı kim yirden seçilmezdi[2738], abanosdan ʿalemler başı gökdeki aya şavḳ virürdi, (2) süñüler yalmanı Ülker yılduzı gibi şavḳ virüp barḳıdı, gürz-i girāndan rezimgāh ṣaḥrāsı ṭaġ ḳollarına dönmişdi, (3) atlar ayaġı taḫte'ş-şerādan aşaġıya inmişdi.

NAẒM

Ḫāk-i āhen naʿlı ṭutdı gök yüzin[2739] zerrīn ʿalem
(4) Cevşen ışıḳ şuʿlesinden neyyir aʿẓam dutdı hem

Yirde ayaġı sökmezidi[2740] mār u mūr u sūsmār
Gökde yiller esmezidi nīzelerden bīş ü kem
(5) NEŞR

Yā Nebiyya'llāh! Çünki ol ʿaẓīm leşkeri ki yiryüzinde gördük, n'eydügin bilmeyüp, çaġrışup müvekkel-i hevāmmdan ṣorduḳ. (6) Müvekkelü'l-hevāmm Ḥayākemāgāʾīl daḫı

[2733] rezmgāha T1, T2: rezmgāhına BN

[2734] yiryüzin T1, BN: yiryüzi T2

[2735] cihān T1, BN: cehān T2

[2736] yire T1, T2: BN'de yok.

[2737] ṭolmışdı T1, BN: ṭolmış T2

[2738] seçilmezdi T1: ṣaçılmazdı T2; seçilmez oldı BN

[2739] gök yüzin T1, BN: gök T2

[2740] sökmezidi: sökemezdi T1, T2, BN

dilümüzce āvāz-ı bülendī çaġırup[2741], Nemrūd'uñ ẓālim ḳopduġından[2742] [2743]اَنَ رَبُّكُمْ da ʿvīsin ḳılup, (7) ʿālem ḫalḳı aña ṭapduġından[2744] Ḫalīlü'r-Raḥmān'a gelüp, Nemrūd'ı Ḥaḳḳ'a da ʿvet itdüginden Nemrūd eslemeyüp, İbrāhīm oda atduġından, (8) Ḥaḳ Te ʿālā odı İbrāhīm'e gül gülistān[2745] itdüginden, andan Nemrūd taṣnīf-ile göge çıḳup oḳ atduġından, Cebrāʾīl (9) Allāh Te ʿālā'nuñ emriyle balıġı oḳa ḳarşu ṭutduġından, Ḥaḳ Tebāreke ve Te ʿālā ol balıḳ ḳanından ḳara ḳavaḳ (10) aġacın bitürdüginden ve yimiş yirine[2746] ẕübāb cündi düriyüp[2747], emr-i Ḥaḳḳ-ıla bunları sürüp, Nemrūd leşkerine ḳarşu (11) getürdüginden ṣaḥīḥ ḫaber virüp, daḫı dilümüzce çaġırup eyitdi ki:

−Yā ẕübāb cündi[2748]! Ḥaḳ Te ʿālā'nuñ emri budur bil. (12) İmdi Ḥaḳ Te ʿālā sizi bir balıḳ ḳanından yaratdı ki ol ceddüñüz balıġı bu leşker ıssı Nemrūd öldürüp helāk (13) itdi. Eyle olsa ol Nemrūd kāfir-i bī-dīn cāhildür, leşkerini ḳırup ḳanların içmege heves idüñ ki ceddüñüz (14) öldürmiş ḳātildür, diyicek cemīʿ ẕübāb reʾīsleri dillerince Allāh'a niyāz itdiler ki Nemrūd'uñ kendüsine ṭuş (15) gelüp ḳanın içeler, ol ḳātilüñ nefsin helāke virüp, laḥmın rīze rīze idüp ḫāke ṣaçalar tā kim Allāh Te ʿālā'nuñ (16) emri mūcibince cedlerinüñ ḳanın alup ḳavluhu Te ʿālā: وَالسِّنَّ بِالسِّنِّ (17) النَّفْسَ بِالنَّفْسِ وَالْعَيْنَ بِالْعَيْنِ وَالْأَنْفَ بِالْأَنْفِ وَالْأُذُنَ بِالْأُذُنِ وَالْجُرُوحَ قِصَاصٌ[2749] i Rabbānī'yi ki -ḳıṣāṣ yirine vara, ben emr [2750][Ḳıṣāṣ mūcebince] işitdüm, dilümce Rabb'üme niyāz itdüm.

[2741] çaġırup T1, BN: çaġırdı T2

[2742] ḳopduġından T1, T2: ḳopduġın BN

[2743] "Ben sizin Rabbinizim". Burada Nemrûd kendisinin tanrı olduğunu iddia etmektedir.

[2744] ṭapduġından T1, T2: ṭapduġın BN

[2745] gülistān T1, BN: gülüstān T2

[2746] yirine T1, BN: yerine T2

[2747] düriyüp BN: dirüp T1; dirip T2

[2748] ẕübāb cündi BN: ẕübāb-ı cünd T1, T2

[2749] Cana can, göze göz, buruna burun, kulağa kulak, dişe diş kısas edilir. Yaralar da kısasa tabidir. (Mâide, 45)

[2750] ḳıṣāṣ mūcebince BN: T1 ve T2'de yok.

NAẔM

(18) Rabbüme itdüm niyāzı ben ẕübāb
Kim duʿāmı[2751] ide Allāh müstecāb

Kim helāki o laʿīn ü kāfirüñ[2752]
(19) Bu żaʿīf elinde ola[2753] cābirüñ

Emr-i Ḥaḳla burnına girem anuñ
Cānına virem cezā varam anuñ

(20) Bu ẕübābuñ cündi içre yā Laṭīf
Bence hīç yaratmaduñ peşşe żaʿīf

Bir ayaġum yoḳ benüm leng olmışam
(21) Bir gözüm görmez dil-teng olmışam

Leng ü kör olmış-iken ben żaʿīf
Ḥācetüm budur ki senden yā Laṭīf

[99a] (1) Ḳıl ḥavāle kāfir-i Nemrūda ‿özin
Maġzını yiyüp çıḳaram çün gözin

Ben żaʿīf ol cābire ‿özin bildürem
(2) Dostını zār ide ḫaşmın güldürem

Ḫalḳ bilür ki bendenüñ yoḳ ḳuvveti
K'eyleyem Nemrūd özine zecreti

[2751] duʿāmı T1, BN: duʿā T2

[2752] kāfirüñ T2, BN: kāferüñ T1

[2753] ola BN: ola ol T1, T2

(3) Ṣānicʿ özüñ çoḳdur aḫī ṣancʿatuñ
Ḳādir özüñ cümleye var ḳudretüñ

İbrāhīmüñ ḥaḳḳıçün kʾoldur Ḫalīl
(4) Baña vir Nemrūd ölümin yā Celīl

Ben żaʿīf elinde olsun ol helāk
Maġzın itdür bendeye yā Rabbi çāk

(5) Böyle diyüp itdüm-ise ben niyāz
Ḥācetüm maḳbūl ḳıldı[2754] kā-rsāz

NEṢR

−Ḳaçan ki yā Nebiyyaʾllāh, bu niyāzı ki (6) itdüm ol ḳāḍiyüʾl-ḥācāt duʿām müstecāb ḳıldı. Ḳalbümde ḳuvvet, gönlümde şecāʿat ẓāhir olup yüregüm ṭamarları cūşa [gelüp][2755], (7) cemīʿ aʿżā-i reʾīsüm ḫurūşa geldi daḫı gördük ki Nemrūd ʿaskeri ālāylar baġlayup muḳābil oldı, müvekkel-i (8) behāyimi dilümüzce çaġırup eyitdi ki:

−Yā ẕübāb cündi! Vaḳtüñüze ḥāżır oluñ. İmdi Nemrūd leşkeriyle muḳābil (9) olup ceng eyleñüz, gözlerine, yüzlerine üşüp, ḳanların dökmege āheng eyleñüz, diyicek hemān-dem şol (10) ḫışımlu ḳara bulut gibi ḳat ḳat, ālāy ālāy ḳanad açışup[2756] uçuşduḳ, birbirimüz geçişduḳ[2757]. Nemrūd ʿaskerinüñ (11) yüzlerine gözlerine üşüp, ḳudret ḫorṭūmcuḳların urup ḳanların içişduḳ ve etlerin rīze rīze (12) ḳılup ḳanların ṣaçışduḳ.

NAẒM

Eyle bī-ḥad ceng ider sivri siñek
Ḫaṣm-ı ḫūndan ġarḳa vardı gāv semek

[2754] ḳıldı T1, T2: oldı T2

[2755] gelüp BN: T1 ve T2'de yok.

[2756] açışup T1, BN: açup T2

[2757] geçişduḳ T1, BN: geçüşduḳ T2

(13) Leşker-i Nemrūduñ üşüp yüzine
Mīl-i ḫorṭūm çeker-idük gözine

Göz ḳomayup cümlesin kör eyledük
(14) Gözlerinüñ nūrını dūr eyledük

Eyle uşdı[2758] leşkere cünd-i ẕübāb
K'oldı atdan[2759] ādemīden bī-ḥisāb

(15) Ne siñekden pā göründi ne ḫo ser
Ne siñekden at göründi ne ḫod[2760] er
Ādeme aru gibi[2761] üşdi baʿūż
(16) İçdi ḳanın hemçünān bebr üʿurūż

Ḳaldıʿāciz kāfirān itdükçe ceng
Peşşe vāsiʿçarḫı itdi itse teng

(17) Cenge ḳābil bulmadı[2762] ḫaşmına er
Tīr atup ṣalamaz tīġ u teber
Ṣan ḳarınca üşdi aṣlan[2763] özine
(18) Ya siñekler girdi evren gözine

Ḳaldıʿāciz ḳıpṭī ḳorḳduᵕöldi siñek
Ḳana ḳana ḳanların içdi siñek

[2758] üşdi T1, BN: üşedi T2

[2759] atdan BN: andan T1, T2

[2760] ḫod T1, T2: ḫo BN

[2761] gibi T1, T2: bigi BN

[2762] bulmadı T1, T2: bulımadı BN

[2763] aṣlan T1, BN: arṣlan T2

(19) NEŞR

Yā Nebiyya'llāh! Muḥaṣṣal-ı kelām[2764] sözi dırāz itmeyelüm. Ḳıṣṣa-i İbrāhīm-i maʿlūmı uzatmayalum. Allāh Teʿālā'nuñ faẕlı luṭfı (20) birle siñek leşkeri, Nemrūd çerisin şıdı, Ādem ḳalmadı gözi kör olmaduḳ, baʿżı siñek burunlarından girüp (21) maġzın yiyüp çāk itdiler ve baʿżı[2765] ẕübāb bulduḳları ādemüñ etüñ üzerlerine üşüp ān-ı vaḳt içinde [99b] (1) helāk itdiler. Nīm-çāşt vaḳtinde Nemrūd leşkerine buluşduḳ, güneş ḳubbe-i felege dikilinceye dek hezīmet (2) ḳılup ṭaġıtduḳ, anı gördüm[2766] ki bir zerrīn ʿinānlu, siyāh ata biner başında siyāh tācı var, muraṣṣaʿ ḳaftān (3) geyer ve ṣaḳalınuñ ḳıllarına cevāhir dizmiş anuñ bigi çoḳluḳ begler var çevresinde ki nihāyet yoḳ. Velī bu beglerine (4) siñekler üşmiş, siñek[2767] elinden girīzān olup ḳaçdılar, atların segirdüp birbirin geçdiler, siñek leşkeri daḫı (5) üzerlerine üşmiş, gözlerin açdurmayup ḫorṭūmların meşāme yirine urup ḳanların içdiler, göñlüm eyle şehādet (6) itdi ki Nemrūd ol zerrīn tācludur, ben daḫı ḳanad açup ol aradan uçdum, Nemrūd'uñ gözi öñine geçdüm gördüm (7) ki elinde ṭāvūs ḳuyruġından bir mervaḥa var, kend'üzin ol siñeklerden ḳorur, bir ḳaç ḳollar daḫı ḳafāsından atları (8) boynundaġı baḥrī ḫotazları alup üşerler, yaʿnī ki Nemrūd'ı siñekden[2768] ḳorurlar; ḳanġı siñek Nemrūd üzerine (9) varursa muḥkem ururlar. Pes bu ḥāli görüp yaḳīn bildüm ki muṭlaḳ Nemrūd-ı laʿīn budur ki salṭanat ḳuvvetiyle siñek (10) zaḫmından emīndür. Hemān-dem furṣat gözedüp[2769] bilesince gitdüm, anca ki Nemrūd gelüp[2770] taḫtgāhına irdi daḫı atından (11) inüp, bir demürden ḳaplu eve girdi. Velī ol evüñ ḳapusına ben kendüden öñürdi[2771] girdüm, ʿaḳabümce Nemrūd (12) çünki eve girdi. Ol

[2764] muḥaṣṣal-ı kelām T1, BN: T2'de yok.

[2765] baʿżı BN: baʿūż T1, T2

[2766] gördüm T1, T2: gördük BN

[2767] siñek T1, BN: T2'de yok.

[2768] siñekden T1, BN: siñeklerden T2

[2769] gözedüp T1, BN: gözedüm T2

[2770] gelüp T1, T2: BN'de yok.

[2771] öñürdi BN: önerdi T1, T2

evüñ delügi bacası yoḳ. Evüñ[2772] ḳapusını yapdı daḫı taḫtgāhına çıḳup [2773] oturdı. Velī (13) ẕübāb cündi daḫı[2774] ṭaşradaġı ḫalḳı ġāyet incitdi, anı görüp Nemrūd'uñ begleri evlü evine ḳaçdılar. Velī her (14) birine biñ siñek üşüp gözlerinüñ yaġın yiyüp ḳanların içdiler, ṭaşrasında bir feryād ḳopdı ki ṣanasın (15) Rūz-ı Maḥşer oldı. Andan Nemrūd oturduġı evüñ ḳapusın yapup siñekden emīn oldum ṣanup taḫtına[2775] otururken (16) ben daḫı ḳarşusından ḳanad açup naẓarına vardum daḫı alnına ḳonup yüzine[2776] elümle ṭabanca[2777] urdum. (17) Nemrūd daḫı eliyle[2778] beni urmak istedi, vaḳti ki eliyle beni çarpdı, ben yirümden ıyrıldum, eli (18) yüzine doḳunup ḍarb urdı. Andan eñsesinden geçüp puşt-pā urdum, Nemrūd eliyle beni yine[2779] (19) urmaḳ istedi, ben yirümden çāpüklıġ-ıla ḳaçdum, elin görüp ḳanad açup uçdum, Nemrūd kendü eliyle ḳafāsına (20) sille urdı. Andan Nemrūd'uñ ṣaġ gözine indüm, bebegi üzerine ḳondum, bebeginden ḫorṭūm urup ḳan çekdüm, (21) gözlerin yumup eliyle urmaḳ dileyince cüstluḳ ile[2780] ḳaçdum, ṣol gözi bıñarına ḳonup ayaġumla depdüm. [100a] (1) Nemrūd eliyle yine beni[2781] ṭutmaḳ ḳaṣdın idince[2782] hemān-dem furṣat bulup burnı içine girdüm, geñzine çıḳdum (2) daḫı geñzi içinde gezmege başladum ve ḫorṭūmcuġum urup, geñzinden ḳan ṣorup içdüm, anı gördüm ki (3) Nemrūd-ı laʿīn feryād ḳılup dögünmege başladı ve ḳapusını begleri açup içerü girdiler. Nemrūd'ı bu ḥālde ki[2783] (4) gördiler, feryād ḳılup yaḳaların yırtdılar, emr itdi

---

[2772] evüñ BN: öñ T1, T2

[2773] taḫtgāhına T1, BN: taḫtına T2

[2774] daḫı T1, BN: T2'de yok.

[2775] taḫtına T1: taḫtında T2, BN

[2776] yüzine T1, BN: yüzüne T2

[2777] ṭabanca T1, BN: dabanca T2

[2778] eliyle T1, T2: BN'de yok.

[2779] beni yine T1, BN: yine beni T2

[2780] cüstluḳ ile T1, BN: çüstluḳ birle T2

[2781] eliyle yine beni T1, T2: yine beni eliyle BN

[2782] ḳaṣdın idince T1, T2: dileyince BN

[2783] ki T1, BN: T2'de yok.

ḥükemā geldiler. Anlardan muʿālece[2784] ṭaleb itdi, biz buña (5) muʿālece ḳılamazuz, diyü ʿaczlerine[2785] iḳrār itdiler. Yā Nebiyya'llāh! Yidi[2786] gün Nemrūd'uñ geñzi ḳanın içüp cezā (6) virdüm[2787]. Andan gelüp[2788] sekizinci gün geñzi aġzında[2789] ṭurdum. Ḥaḳ Teʿālā insān dilin ḳalbüme ilḳā itdi, (7) eyitdüm:

−Yā Nemrūd! Benlik daʿvīsin ider misin yoḫsa Allāh'a īmān getürüp küfr ü şirki terk ider misin, didüm-ise (8) ol laʿīn diledi ki īmāna gele, yanındaġı vüzerā[2790] [ḳomadı][2791] eyitdiler:

−N'oldı saña ki ʿāḳil söz ḳabūl itmedi. Zīrā ki (9) şaḳī-y-ıdı, şaḳīlıġ-ıla gitdi kim şaḳī daḫı anası ḳarnında şaḳīdur; saʿīd anası ḳarnında saʿīddür. Ḳāle ʿaleyhi's-selām: (10) اسّعيد من سعد فى بطن امّه الشّقى فى بطن امّة[2792] Ve andan ṣoñra yā Nebiyya'llāh çünki Nemrūd'uñ beynisinden[2793] girdüm (11) daḫı[2794] nefsüme diledükce[2795] beynisinüñ zarın yırtup ġıdā virdüm. Gāh gelüp beynisinden[2796] geñzine gelüp burnı (12) delüklerine inüp ṭaşraya[2797] baḳardum görürdüm ki[2798] Nemrūd'ı ḳolları toḳmaġ-ıla başına nevbetce dögerler, ʿacze

---

[2784] muʿālece T2, BN: muʿālice T1

[2785] ʿaczlerine T1, BN: ʿaczilerine T2

[2786] yidi T1, BN: yedi T2

[2787] virdüm T1, BN: virüp T2

[2788] gelüp T1, BN: T2'de yok.

[2789] aġzında T1, BN: aġzından T2

[2790] vizerā T1: vüzerā T2, BN

[2791] ḳomadı BN: T1 ve T2'de yok.

[2792] Kurtuluşa eren kimse (Şaḳī) annesinin karnında kurtuluşa ermiştir. Mutlu olan kimse (Saʿīd) de annesinin karnında mutludur (Hadîs-i Şerîf, Buhârî)

[2793] beynisinden T1, T2: beynisine BN

[2794] daḫı T1, T2: BN'de yok.

[2795] nefsüme diledükce T1, T2: diledükce nefsüme BN

[2796] beynisinden T1, T2: BN'de yok.

[2797] ṭaşraya T1, T2: ṭaşra BN

[2798] ki T1, BN: T2'de yok.

(13) varup ādem dilince sögerler. Egerçi dillerin bilüp farḳ idemedüm. Velīkin[2799] Nemrūd bu ḳahrı itdüklerin görüp, (14) şād olup, beynisine varup, yine yimege meşġūl oldum, ḳırḳ gün tamām olıcaḳ[2800] Nemrūd daḫı helāk oldı. (15) Ammā ki bu ḳırḳ gün içinde Nemrūd'uñ maġzın ki ṣorup içerdüm, dilümce Rabbüm'e şükr idüp ḥamd-ı Ḥaḳḳ'a aġız açardum (16) ve eydürdüm ki:

NAẒM

Çoḳ şükür ki ben żaʿīfa yā ilāh
Luṭf idüp ḳılduñ ʿināyet pādişāh

(17) Maġz-ı Nemrūdı yiyüp çāk eyledüm
Gözi yaġın yalayup kāk eyledüm

Ger ʿināyet itmeseydüñ yā Laṭīf
(18) Maġz-ı cābir yiyemedüm ben żaʿīf

Çoḳ şükürler saña yā Rab her zamān
Maġz-ı düşmen yimege virdüñ emān

(19) Eyledüm iẕniñle[2801] Nemrūda cezā
Öldürüp melʿūnı eyledüm ġazā

Ḫiẕmetümde itdüm-ise ger ḳuṣūr
(20) Cürmümi ʿafv it bağışla yā Ġafūr

Böyle diyüp nāliş itdüm Ḫālıḳa
Maġz-ı Nemrūdı viren ol Rāzıḳa

[2799] līkin T1: lākin T2, BN

[2800] olıcaḳ T1, BN: olucaḳ T2

[2801] iẕniñle T1, BN: iẕniñ-üle T2

(21) Ḥaḳḳı tesbīḥ eyleyüp her ṣubḥ u şām
Ẕikr-i Ḥaḳdan ḫālī ⌣olmadum iy hümām

NEŞR

Yā Nebiyya'llāh, ḳaçan ki Nemrūd helāk [100b] (1) oldı. Anı gördüm ki müvekkelü'l-hevāmm Ḥayākemāgā'īl, melek-i tekvīni[2802] Kemāheynūriş gelüp eyitdi ki:

−Yā ẕübāb re'īsi Cercīs! (2) Nemrūd-ı ʿāṣīnuñ maġzını yiyüp çāk, vücūdın helāk, menzilin ḫāk eyledüñse gel seni Ḫalīlü'r-Raḥmān naẓarına (3) ileteyin[2803] ḫayr duʿāsın alġıl, raḥmet-i Ḥaḳḳ'a ġarīḳ olġıl, diyüp alup beni gitdük, maġara-i Tennūr'a varup yitdük, (4) İbrāhīm peyġāmber[2804] naẓarına irdük, mübārek yüzin görüp ḫiẕmetine yüz sürdük. Andan Kemāheynūriş tekvīnü'l-hevāmm (5) Ḫalīlü'r-Raḥmān'a dilince duʿā ḳılup eyitdi:

−Yā Nebiyya'llāh! Ol benlik daʿvāsın ḳılan Nemrūd kāfirüñ ve ol dīni (6) yoḳ merdūd-ı cābirüñ burnından geñzine girüp, varup ḳafāsı içinde maġzın ṣorup çāk iden, ḳırḳ güne dek (7) beynisin yiyüp, ġıdā ḳılup Nemrūd'ı helāk iden bu żaʿīf şeyʾ-i ḳalīl, ḫafīf siñekdür ki Ḥaḳ Teʿālā Celle Celāluhu (8) ḫalḳa ḳudretin bildürmeg-içün anuñ bigi ʿāṣī cābiri, benlik daʿvāsın iden kāfiri, bunuñ gibi żaʿīf (9) siñek, naḥīf siñek elinde helāk itdürmege ḳādirdür. Nitekim Kelām-ı Taḥmīd'inde ve Kitāb-ı Tevḥīd'inde[2805] buyurur ki: يُسَلِّطُ كذالك رُسُلَهُ عَلٰى مَنْ يَشَاءُ من عباده (10) [2806]

NAẒM

Çün Ḫalīlüñ gördüm anda ḥażretin
Bu söz-ile ḳıldum anuñ ḫiẕmetin

(11) Pes diledüm k'eyleye ḫayr u duʿā
Gözüm alup[2807] ṣaġalup bulam şifā

[2802] melek-i tekvīni BN: melik tekvīn T1, T2

[2803] ileteyin T1, T2: ilteyin BN

[2804] peyġāmber T1, BN: T2'de yok.

[2805] Kelām-ı Taḥmīd'inde ve Kitāb-ı Tevḥīd'inde T1, T2: Kelām-ı Ḳadīm'inde ve Kitāb-ı Kerīm'inde BN

[2806] Allah, peygamberlerini, dilediği kimselerin üzerine salıp onlara üstün kılar (Haşr, 6. âyette geçmektedir. Âyetin önüne gelen كذالك ile iktibas yapılmış; من عباده ile âyet açık hale getirilmiştir)

[2807] alup T2: alum T1, BN

Luṭf idüp ḫaıyr duʿā itdi Ḫalīl
(12) Müstecāb itdi duʿāsın Ḥaḳ Celīl

Gözüm alup[2808] ṣaġalup oldı tamām
Hem duʿā ḳıldı yine ol ḫayruʾl-enām

(13) Çün temennā itdi Ḥaḳdan ol Ḫalīl
ʿÖmrüm Allāh eyleye ġāyet ṭavīl

Ol duʿāsın dāḫı[2809] ‿idüp Ḥaḳ müstecāb
(14) ʿÖmrüm itdi gey ṭavīl iy kām-yāb

Ḥaḳḳa minnet ʿömrüm oldı bī-şümār
Kim geçürdüm bunca devr-i rūzgār

(15) Yūsuf u Yaʿḳūb üzerine irmişem
Ḥażret-i Mūsāyı daḫı görmişem

İrmişem Dāvūd üzerine Ḥaḳ bilür
(16) Ḥażretüñe daḫı kim ḫiẕmet ḳılur

Baña şefḳat itmiş-iken ol Ḫalīl
Ḫaṣm-ı Nemrūd itmiş-iken ben ẕelīl

(17) Bunca peyġāmber yüzin görmiş-iken
Ḫiẕmetine yüz sürüp ṭurmış-iken

Her biri itmiş-iken baña ḫayr duʿā[2810]
(18) Baña neʾyçün[2811] ʿizzet[2812] itmezsin şehā

[2808] alup T1, T2: alum BN

[2809] daḫı T2: dāḫı T1, BN

[2810] ḫayr duʿā T1, BN: ḫayr-ı duʿā T2

[2811] n'eyçün T1, T2: n'iyçün BN

[2812] ʿizzet T1, BN: ḫiẕmet T2

Ḥürmet eyle ben ża‘īfa iy kām-yāb
K’altı yanumda otura bu ẕübāb

(19) Böyle diyüp anda tekvīn-i siñek
Oldı sākin vir ṣalavāt bul dilek

DER BEYĀN-I MUḲARREB ŞODEN-İ CERCĪS BE-DERGĀH-I SÜLEYMĀN ‘ALEYHİ’S-SELĀM[2813]

(20) Ḥükemā ḳavlince sivri siñekler tekvīni a‘vānı Cercīs, Nemrūd’uñ maġzın yiyüp çāk, elinde helāk, (21) pādişāh-iken felek menzilin ḫāk itdügin beyān kim itdi-y-ise, Süleymān peyġāmber ‘aleyhi’s-selām ġāyet ta‘ẓīm itdi daḫı [101a] (1) su’āl ḳılup eyitdi ki:

−Yā Cercīs! Hīç [benüm][2814] naẓarumda ḥācetüñ var mıdur ki Ḫalīlü’r-Raḥmān ‘ışḳına ḳabūl idem, (2) diyicek Cercīs ba‘ūż[2815] ayaġ⌣üzre ḳalḳup, dilince du‘ā ḳılup eyitdi ki:

−Yā Süleymān! Maḳṣūdum budur; hemān (3) ẕübāb re’īsinüñ[2816] Hedvāl’üñ üsti yanında maḳāmum ola ve daḫı mādām ki naẓaruñda ḥayātda olam. Cemī‘ (4) ba‘ūż ṣınfı ki dört cinsdür, kemīneden ġayrı ḥükm ider re’īs[2817] olmaya illā ki iẕn-i Rabbānī birle el-hevāmm (5) müvekkel Ḥayākemāgā’īl melek emriyle ve sen Süleymān’uñ ḥükmiyle ‘aleyhimā’s-selām ve’l-hevāmm tekvīn Kemāheynūriş’le (6) ba‘ūż tekvīn a‘vānı Behyārūş[2818] emriyle ‘amel ḳılup ‘āmil olam ve cemī‘ ba‘ūż ṣınfına ḥākimü’l-vaḳt olam, ḥükm-i (7) ḥükūmāt ḳılam. senüñ eyyām-ı devletüñde benüm naṣībüm kimse almaya, ben ża‘īf bendeñ[2819], gey naḥīf efkendeñ[2820] daḫı ba‘ūż ṣınfınuñ (8) dört cinsini daḫı cem‘ idüp, Ḥaḳḳ’uñ

[2813] Cercîs’in Hz. Süleyman aleyhi’s-selâmın maiyyetine girmesi.

[2814] benüm BN: T1 ve T2’de yok.

[2815] Cercīs ba‘ūż T1, T2: Cercīs-i bu‘ūż BN

[2816] re’īsi BN: re’īsinüñ T1, T2

[2817] re’īs T1, BN: kimse T2

[2818] Behyārūş T1, BN: T2’de yok.

[2819] bendeñ BN: bend T1, T2

[2820] efkendeñ BN: efkendüñ T1, T2

ʿināyeti, sen Süleymān'uñ himmeti, müvekkelü'l-hevāmmuñ hidāyeti ve baʿūż[2821] tekvīnlerinüñ (9) maʿrifeti birle, baʿūż leşkerini cemʿ idüp dirnek ḳılayın[2822]. Ne ḳadar ulu düşmānlaruñ var-ısa muḳābil olup ceng ḳılayın. (10)

NAẒM

Yā Süleymān iy emīr-i ḫoş nefes
Himmet it ki ḥākim olam men[2823] meges

(11) Himmetüñle cemʿ idem cünd-i siñek[2824]
Kim megesden pür ola ṣaḥn-ı felek

Her ne deñlü ḫaşmuñ ola bī-şümār
(12) Ṭāġıdavuz idicek biz kārzār

Bīşede arslan ḳovaruz daşda peleng
Ḥīnde pīl öldürürüz sinde neheng

(13) Ejdehānuñ aġzına girür siñek
Ḳaplan arslan üstine üşer[2825] siñek

Pādişāhlar tācına ḳonar siñek
(14) Ṣanma ḳorḳar kimseden[2826] döner siñek

Sille urur şeh[2827] yüzine kem meges
Kimseden ḳorḳmaz cihānda bir meges

[2821] baʿūż T1, T2: buʿūż BN

[2822] ḳılayın T2, BN: ḳalayın T1

[2823] men T1, T2: ben BN

[2824] cünd-i BN: cind T1, T2

[2825] üşer BN: üşe T1, T2

[2826] kimseden T1, T2: kimse BN

[2827] şeh T1, BN: T2'de yok.

(15) Ṣūret içre gerçi siñekdür żaʿīf
Līki virmiş ḫāṣṣa aña Allāh Laṭīf [2828]

Yidi başlu evren olsun ya ejdehā
(16) Emr-i Ḥaḳla yir anı bulmaz rehā

Ġālib olur cümle ḥayvāna siñek
Mūzīdür[2829] ider cezā cāna siñek

(17) Biñ bir ümmet cinsi ki olur bī-ḥisāb
Cümleye ġālib-dürür uyuz ẕübāb

ʿAnkebūtdan ḳorḳar ammā her ẕübāb
(18) K'aġ ḳurup dutup siñek ider ʿaẕāb

Bir daḫı yilden üşenür her meges
Kim ṭaġılur yil esüp virse nefes

(19) Böyle diyüp oldı sākin ol üvez[2830]
Vir ṣalavāt Muṣṭafāya öz ü[2831] az

DER BEYĀN-I ḲIṢṢA-İ ḲĀHİR BİN SĀM-I SÜVĀR[2832]

(20) Ḥükemā ḳavlince ḳaçan kim Nemrūd'uñ maġzın yiyen Cercīs baʿūż böyle diyicek Süleymān peyġāmber ʿaleyhi's-selām (21) nefsin ḳabūl idüp, baʿūż ṣınfınuñ dört cinsine daḫı ḥākimü'l-vaḳt naṣb itdi. Meʿa'l-ḳıṣṣa sözi dırāz itmeyelüm. [101b] (1) Süleymān

---

[2828] ḫāṣṣa aña Allāh Laṭīf T1, BN: Allāh aña ḫāṣṣa Laṭīf T2

[2829] muvẓıdur T1: mūzıdur B

[2830] üvez: üviz T1, T2: üyez BN

[2831] ü T1, T2: BN'de yok.

[2832] Kahir bin Sam Süvar'ın hikayesi hakkında.

peyġāmber ʿaleyhi’s-selām reʾīs[2833] Cercīs-ile kelimātda meges ṣınfı ḳaçdur, diyü bilmekde. Ammā ki bizüm (2) ḳışṣamuz ez-ān cānıb Ḳāhir bin Sām-ı Süvār’a geldi. Nite çünki Ḥabeş şāhın yüz biñ er-ile ki ṣıyup daġıtdı (3) ve ol aralıḳda aḫşām daḫı gelüp yitdi. Andan Ḳāhir Zülzāl-ı ekber-ile Ḳaḥtān-ı ʿArab-ıla, Ḥarḳīl-i Kehlānī ve Naġmāpūs-ı Berdāʿīyle (4) ele giren dutṣaḳları alup, nuṣret viren Allāh’a şükürler ḳılup der-bend aġzındaġı leşkerine geldi, (5) Yehoyadaʿ beglerbegi daḫı begleriyle pehlevānları serverleriyle Ḳāhir’e ḳarşu varup, atlu atından inüp, rikābın öpüp naẓarında (6) baş ḳodılar, erligine taḥsīn idüp üzerine medḥ oḳudılar.

NAẒM

Didiler k’iy[2834] pehlevān-ı rūzgār
(7) Nerrīmānuñ aṣlı pūr-ı Sām-Süvār

Saña hem-tā gelmeye bir tīġ-zen
Görmeye miṯlüñ felek devvār-ı dār

(8) Ḫaṣmuñ ejder olsa yā tinnīn-i çarḫ
Cān virür alevüñde idicek kārzār

Cengüñi Merrīḫ Keyvān görse dir
(9) Hangüñe taḥsīn ideydi bī-şümār

Ḥaḳ Teʿālā devletüñ itsün ziyād
Tā ḥaşır devletle olġıl pāydār
(10) NEṮR

Ḥükemā ḳavlince ẕikr olan dutṣaḳları Süleymān ḥażretine gönderüp, kendüsi Benayahu ben Yehoyadaʿ (11) begler ki Süleymān ḥażret-i ʿaleyhi’s-selām beş biñ er-ile yardıma

[2833] reʾīs T1, BN: reyis T2

[2834] ki T1, BN: T2’de yok.

göndürmişdi[2835] ve Zülzāl-ı ekber-ile Elḥānin bin Yaʿda (12) ve Ḳahhār-ı cābir-ile ve cemīʿ ḥāżır olan begler-ile danışıḳ ḳılup[2836] eyitdi:

−Benüm göñlüm ister ki baña tābiʿ olasız, cemīʿ (13) ʿaskeri çeküp, alup gidem, ṣabāḥa dek der-bendi çıḳup ṣubıḥ-dem Ḥabeş melīki-y-ile muḳābil ü muʿārıż olup, (14) ṭurışup bir yaña [2837] ölinceye dek ceng idem, ya anuñ yidi[2838] kerre yüz biñ erin erlig-ile ṭaġıdup kendüyi ele getürem (15) ve yāḫud bu yolda Süleymān nebī uġrına cān virüp baş yitürem[2839] kim bu nesne baña ġāyet ġayret düşüpdür, sizüñ daḫı (16) bu ḫuṣūṣda ġayretüñüz var mı kim[2840] dimişlerdür. İmdi luṭf idesiz[2841] لا غيرته له لا دينه له , göñlüñüzden (17) her ne geçerse baña ḫaber virüñ ki her birüñüz yārum yoldaşumdur ve baña ḫayr ṣanıcı ḥāldaşumdur ki kişinüñ (18) erlig-ile adın çıḳaran yār-ı ṣādıḳdur ve adın muḫabbetlig-ile añduran aġyār-ı münāfıḳdur ki dimişlerdür: يسعد الرّجل (19) بمصاحبة السّعيد[2842]

NAẒM

N'idem ben ki bugün ṣıdḳı bütün yār ele girmez
Keremgān u vefādār āh ki bir dildār ele girmez

(20) Geçürdüm ʿömri ḥayfa ki bulınmadı mihrbān[2843]
Ṭuz etmeḳ ḥaḳḳını gözler bahādur[2844] var ele girmez

[2835] göndürmişdi T1, T2: göndermişdi BN

[2836] ḳılup T1, T2: ḳıldı BN

[2837] idem, BN'de bu arada tekrar yazılmış.

[2838] yidi T1, BN: yedi T2

[2839] yitürem T1, BN: yetürem T2

[2840] kim T1: ki T2, BN

[2841] Gayreti olmayanın dini yoktur.

[2842] Said kimselerle dost olan mutlu olur.

[2843] mihrbān: mihribān T1, T2, BN

[2844] bahādur T1, BN: bahādır T2

NEŞR

Ḥükemā ḳavlince ḳaçan ki Ḳāhir bin (21) Sām-ı Süvār böyle tedbīr idicek[2845] beglerbegiyle cemīʿ serverler rıżā virmeyüp eyitdiler:

−Egerçi [yā][2846] Ḳāhir pehlevān-ı [102a] (1) cihānsın, Sām-ı Süvār oġlı ṣāḥib-ḳırānsın. Velīkin[2847] Ḥabeş leşkeri yidi kez yüz biñ pūlādpūş sipāhīdür[2848], her (2) birisi tīġzen, ṣaf-şiken, yigirmi[2849] otuz biñ er-ile varup tenhā muḳābil olmaḳ devlete lāyıḳ degüldür. Ne ḳadar pehlevān-ısañ[2850] tīzlik (3) itmeñüñ aṣlı yoḳdur kim dimişlerdür: Her işde ṣabr itmek evlādur ki ṣabr-ıla muẓaffer olasın. Nitekim eydür: Yā [2852]İmdi][(4) [2851]صبرك يورث الظّفر pehlevān! Ṣabr eyle, görelüm ki Süleymān peyġāmberden ne ḫaber gelür[2853], aña göre ʿāmil olavuz ve bir daḫı bu ki Ḥabeş (5) şāhınuñ ṣınmaġ-ıla miḳdārın[2854] bilmişdür, vaḳt ola ki elçi gönderüp Süleymān-ı nebīden emān isteye ve müsülmān olup (6) dergāhına baş yaṣtaya, diyüp bunlar cevāb virince Ḳāhir'üñ emrine iṭāʿat itmeyüp sözine uymayınca[2855] ġāyet (7) ġażaba gelüp ḳaḳıdı, her bir beglere verhem ḳılup göñüllerin yıḳdı. Şöyle ki incindüklerinden yirlü yirinden (8) ḳalḳup, dağılup gitdiler, Ḳāhir'üñ verheminden perīşān-dil olup otaḳlu otaġına varup yatdılar. Zīrā ki (9) dil beresi süñü ḍarbından ziyādedür [kim][2856]. Nitekim dimişlerdür: [2857]ضرب اللسان اوجع من ضرب السّان. Pes begler (10) ṭaġılup gidicek Ḳāhir yirinden ṭurup cemīʿ ceng āletin geyinüp, Heşt-Pāy-ı Baḥrī'ye

---

[2845] tedbīr idicek T1, T2: idicek tedbīrin BN

[2846] yā BN: T1 ve T2'de yok.

[2847] līkin T1, BN: lākin T2

[2848] sipāhīdür T1, BN: sipāhidür T2

[2849] yigirmi T2, BN: yigirm T1

[2850] pehlevān-ısañ T1, T2: pehlivān-ısañ BN

[2851] Sabrın seni zafere ulaştırır.

[2852] imdi BN: T1 ve T2'de yok.

[2853] gelür T1, T2: gele BN

[2854] miḳdārın T1, BN: miḳdārını T2

[2855] uymayınca T1, BN: uymayup T2

[2856] kim T2: T1 ve BN'de yok.

[2857] Dil yarası kılıç yarasından daha çok acı verir.

binüp, gürz-i girān ṭarafına[2858] (11) ṣalup da süñüsin eline alup daḫı Allāh'a tevekkül ḳılup, hīç kimseye ḫaber itmeyüp, der-bend içine girüp gitdi. (12) Ḥabeş şāhı-y-ıla varup ceng itmege yaluñuz niyyet itdi.

NAẒM

Gerçi Ḳāhir[2859] ādemīydi maʿnīde. Ammā[2860] ejder neheng
(13) Kim yidi kez yüz biñ[2861] er-ile istedi eyleye ceng

Baḥra girse tinnīni[2862] timsāḥ-ıla iderdi ṣayd
Ṭaġa aġsa arslan-ıla avlar-ıdı o neheng
(14) NEṢR

Ḥükemā ḳavlince ḳaçan ki Ḳāhir ol gice nıṣfu'l-leyl içinde kimse ṭuymadın Heşt-Pāy-ı Baḥrī'ye ki (15) süvār olup gitdi. Meger ki ruḫ[2863] ḳuşı der-bend aġzında bir yüce ḳaya üzerinde ḳarār ḳılup oturmışdı, dilince (16) Allāh tesbīḥ idüp, der-bendi gözedüp ṭurmışdı. Zīrā ki Süleymān ḥażret-i ʿaleyhi's-selām aña ḥükm göndürmişdi (17) ki Ḳāhir'i gözede, ḳafādārı ola. Eger ki düşmāndan bir elem yitüşürse havādan ḳanad süzüp, inüp Ḳāhir'i (18) götüre, kendü naẓarına getüre[2864]. Pes ruḫ[2865] ḳuşı ḥükm-i Süleymānī'ye muṭīʿ olup Ḳāhir'i Ḥabeş ʿaskeri[2866] arasında gözedüp (19) güderdi. Ḳāhir her ne ṭarafa ki gitse Ruḫ ḳuşı daḫı havā yüzinden uçup anuñ muḳābelesince giderdi, (20) düşmāndan saḳınup ḥıfẓ iderdi. Eger düşmān Ḳāhir'e ġālib olursa ḳaynaġuma alup götürem, Süleymān (21)

[2858] ṭarafına T1, T2: ṭopuzluġ-ıla BN

[2859] Ḳāhir T1, T2: Ḳādir BN

[2860] ammā T1, BN: T2'de yok.

[2861] biñ T1, BN: T2'de yok.

[2862] tinnīni BN: tennīn T1, T2

[2863] Ruḫ T2, BN: raḫ T1

[2864] getüre T1, BN: yetüre T2

[2865] Ruḫ T2, BN: raḫ T1

[2866] ʿaskeri T1, BN: leşkeri T2

naẓarına yetürem, diyüp[2867] fikr iderdi. Velī Allāh fażlıyla görürdi ki Ḳāhir düşmene muẓaffer oldı, dilince Allāh'a şükr [102b] (1) şükr[2868] idüp, gelüp, ol ṭaş üstine oturmışdı. Anı gördi ki Ḳāhir bin Sām-ı Süvār, ol pehlevān-ı rūzgār (2) ol ḳarañu gice içinde Heşt-Pāy-ı Baḥrī'ye süvār olup, cebe ve cevşen egninde, pür-yaraḳ der-bende girüp gider, (3) ḥiss-ile yaḳīn bildi ki Ḳāhir[2869] yine Ḥabeş çerisiyle cenge gider. Süleymān-ı nebī ḳorḳusından Ruḫ ḳuşı ḳara bulut (4) ḳanadların açdı, ṭaş üzerinden ḳalḳup havāya uçdı. Der-bend üzerinde Ḳāhir'e muḳābil felek-i ʿayyūḳa geçdi, (5) Ḳāhir'e[2870] der-bend içinde aşup gitdügince, Ruḫ ḳuşı muḳābelesinde uçup Ḳāhir'i gözedürdi, Süleymān-ı nebī (6) ḳorḫusından Ḳāhir'i ḥıfẓ iderdi.

NAẒM

Gör Süleymān ḥażretin k'iy kām-kār
(7) Nice aʿẓam pādişehdi şehriyār

Biñ bir ümmet ḥükmine fermān-ıdı
Sāyebānı gökde anuñ perrān-ıdı

(8) İns ü cinn ü vaḥş-ıla cümle ṭuyūr
Ḥükmine maḥkūm-ıdı mār-ıla mūr

Ruḫ ḳuşında[2871] Ḳāhire ḳoşmışdı o şāh
(9) Kim anı ḥıfẓ eyleyüp ḳıla nigāh

Ruḫ ḳuşımda açuban bāl[2872] ü peri
Yiryüzinde gözler-idi Ḳāhiri

[2867] diyüp T1, BN: deyü T2

[2868] şükr, T1 ve T2'de iki kere yazılmıştır.

[2869] Ḳāhir T1, BN: Ḳāhir'dür T2

[2870] Ḳāhir BN: Ḳāhir'e T1, T2

[2871] ḳuşında BN: ḳuşda T1, T2

[2872] bāl T1, BN: pāk T2

(10) Diñle imdi Ruḫ ḳuşın ki n’idiser
Ḳāhiri alup ne yire gidiser

Şerḥ ideyin işbu şīrīn ḳıṣṣayı
(11) Vir ṣalavāt defʿ it ammā ġuṣṣayı

NEŞR

Ḥükemā ḳavlince Ḳāhir yaraḳ alup, der-bende girüp[2873] Ḥabeş çerisine (12) ṭoġru giderken ve Ruḫ ḳuşı havā yüzinden aç[2874] Ḳāhir’i gözedürken, nā-gāh anı gördi ki ol ḳarañu gice içinde, (13) havā-yı fenāda bir çift ṭurna ḳuşı irkegi, öñce dişisi ardınca ḳanad açışup uçuşup[2875] gelürler. (14) Ruḫ ḳuşı bunları görüp Manṭıḳu’ṭ-Ṭayr’ca şordı:

−Ne yirden gelürsiz ḫaber virüñ, diyince[2876] ṭurna ḳuşları (15) Ruḫ ḳuşını[2877] āvāzından bilüp, ikisi daḫı ḳarşu gelüp, ʿizzet ḳılup, ḳanad ḳanada virüp, görişüp eyitdiler ki: (16)

−Yā murġān seyyidi! Bizüm gelişümüz cebel-i Sütūn’dandur. Rüstem-i Tehem-ten kūh-ı Sütūn’da, kūh-ı Billūr dīvleri elinde (17) dutsaḳ gördük. Meger Sīmurġ’dan işitmişdük ki Rüstem’üñ atası Zāl-ı Dāstān’ı yuvamda bislemişem, kendü (18) oġulluġumdur ve oġlı Rüstem daḫı ciger-gūşemdür. Her kim beni severse anı daḫı sevsün dimişdi. Pes eyle olsa (19) Rüstem’i dīvler elinde ḥabs göricek iḫtiyārumuz ḳalmadı. Ḳanad açup uçduḳ, kūh-ı Sütūn yaylaġı ḳullesinden (20) ḳalḳup kūh-ı Billūr’ı aşduḳ, gelüp bu ʿArab diyārına düşdük, on iki gündür ki ḳanad açup uçaruz, (21) ʿazm-i Sīmurġ iderüz, şol ḳaṣd üzerine Sīmurġ’a varup, kendü perverdesi olan Zāl-ı Dāstān oġlı [103a] (1) Rüstem’üñ aḥvālini taḳrīr idevüz.

NAẒM

Göricek Sīmurġ özini bī-gümān
(2) Şerḥ idevüz neyse ḥāl-i pehlevān

[2873] girüp T1, BN: gelüp T2

[2874] uçup BN: aç T1, T2

[2875] uçuşup T1: uçışup B

[2876] diyince T1: deyince B

[2877] Ruḫ ḳuşını T1: Ruḫ ḳuşunı B

Kim bilürüz Rüstemi ʿAnḳā sever
İstemez kim irişe yavuz naẓar

(3) Rüstemüñ ḥālin idincek biz beyān
Sīmurġ esirger anı ẓāhir nihān

Şeh Süleymān pehlevānı nerre-şīr
(4) Dīv ü ejder birle iden dār u gīr

Ruḫ ḳuşına virmege‿aḫbār itdi heng
Böyle diyüp anda iki murġ-ı küleng

(5) Diñle imdi işbu Ḳāhir ḳıṣṣasın
Gör ne çeker işbu dünyā ġuṣṣasın

Ḥaḳ ʿademden var idelden ʿālemi
(6) ʿĀlem içre dūr idelden Ādemi

Hīç cihānda ġuṣṣasız olmaz beşer
Kim muḳadder olan ider[2878] ḫayr u şer

(7) Gül gibi ger güldürürse bir nefes
Aġladur bülbülleyin bir yilde pes

Kim bu ḳanun üzre ider devrān mihir[2879]
(8) Her kime mihr itse ḳılur çoḳ ḳahır

Böyle-dürür ʿādet-i devrān-ı māh
Yūsufi[2880] ḫalḳa vire çāh gāhi[2881] çāh

[2878] ider T1, T2: irer BN

[2879] devrān mihir: devrān mihr T1; devrānı mihr T2, BN

[2880] Yūsuf'ı T2, BN: Yūsf'ı T1

[2881] gāhi T1, T2: gāh BN

(9) Böyle-dürür ʿādet-i kevn ü fesād
Gāh kişiyi[2882] ġamgīn ider gāh şād

Bāġda güller bitmedi kʾolmaya ḫār
(10) Niçe mey maḥbūb içer ki[2883] ‿olmaz ḫumār

Ḳahr çekmez kimsene sürmez şafā
Kim cihān ḳahrında[2884] gizlüdür cefā

(11) ʿĀḳil-iseñ dünyeye[2885] itme iʿtibār
Kim degüldür ḳahrı mihri ber-ḳarār

Söz budur ki söyledi Firdevsī pes
(12) Vir ṣalavāt Muṣṭafāya sözi kes

NEṢR

Ḥükemā ḳavlince ol bir çift ṭurna ḳuşlarınuñ, Manṭıḳu'ṭ-Ṭayr (13) sözlerin Ruḫ ḳuşı işidüp Rüstem'üñ ḥabs olduġın ki diñledi, Süleymān ḥażretiyle Sīmurġ Ḳāf'dan ḳorḳup beliñledi (14) daḫı [kendü][2886] kendü-y-ile fikre[2887] varup, pervāz urışup, birbirine ḳarşu havāda ṭurışup daḫı eyitdi. Rüstem'üñ yaraġı (15) raḫşı-y-ıla ḳılıcıydı, bu ejderhā-peyker merkebinüñ üzerinde süvār olsa, Sām-ı Süvār daḫı aña ẓafer bulmaz-ıdı. İmdi (16) efḍali[2888] budur ki Ḳāhir bin Sām'ı ḳarındaşı Zāl-ı Dāstān oġlı Rüstem'e alup, iltüp merkeb-ile götürem, ḳanad açup, (17) uçup naẓarına yetürem, vefādār şerāyiṭin yirine

[2882] kişiyi BN: kişi T1, T2

[2883] içer ki T1, T2: ki içer BN

[2884] ḳahrında T1, T2: mihrinde BN

[2885] dünyeye T1, BN: dünyāya T2

[2886] kendü BN: T1 ve T2'de yok.

[2887] fikre T1, BN: T2'de yok.

[2888] efḍali T1, BN: efḍal T2

getürem. Eger Rüstem dutsaġ-ısa Ḳāhir anı erlig-ile ḳurtarup ḫalāṣ (18) ider. Ve eger dutsaḳ degülse Rüstem'üñ merkebi eline gire, Ḳāhir nerre-dīvlere ḳılıç uran[2889] düşmene ẓafer bula. Çünki Rüstem'üñ (19) niʿmetin yidüm, iḥsānın bilüp, ḫizmet idüp, şenā ḳılmaḳ cāyizdür. Nitekim dimişlerdür: (20) ثناء الرّجال على معتيه متزيد[2890]

NAẒM

Her kim eylük bilmez ādem[2891] olmaya
ʿĀḳilān nā-merde maḥrem olmaya

(21) Ādemīlıḳ çün ḳalur ādem gider
Kişi eylük var-iken şerri n'ider

Çün çürür sinde cisim[2892] ḳalur isim[2893]
[103b] (1) Eylük it kim bu-durur ʿādet resim

Ādem Ḫalīl adı gerek dildeـögile
Ādemī Nemrūd adı dildeـsögile

(2) Elli yılda ḳazanılmış yaḫşı ad
Ṣır yavuzluḳ bir nefesde ḫoş-nihād

Olmaz ol kim[2894] erlig-ile ḳodı ad
(3) Kim añup öger anı yılışu yād

Elli yıl Firdevsī çekdi zaḥmeti
K'oldı āḫir bu nüsḫa buldı ġāyeti

[2889] ura BN: uran T1, T2

[2890] Cömert kimseyi övmek verenin cömertliğini artırır.

[2891] ādem BN: adam T1, T2

[2892] cism T1, BN: cismi T2

[2893] ism T1, BN: ismi T2

[2894] kim T1, BN: ki T2

(4) Anuñ-ıçun çekmişemdür[2895] derd ü renc
K'aña bizi oḳıyandan pīr ü genc

Ḫayr-ıla_añılmaḳ dilerseñ kām-yāb
(5) Vir ṣalavāt Muṣṭafāya bul s̱evāb

NES̱R

Ḥükemā ḳavlince Ruḫ ḳuşı bu vech-ile fikr idüp ṭurup ṭurna ḳuşlarına (6) eyitdi:

−Yā Ḥādī ululları! Çünki Sīmurġ naẓarına varasın. Andan Rüstem dutsaḳ oldugın ḫaber viresin. (7) Andan baña buluşdugñuzı añup daḫı eydesiz ki Ruḫ ḳuşını gördük ve aña Rüstem'den ḫaber virdük, bizümle selām (8) göndürüp eyitdi ki:

−Ol Ḳahhār-ı Tinnīn-ten-i Nüh-ser ki kūh-ı Billūr dīvlerinüñ serhengidür, kūh-ı Sütūn'da ve cebel-i Cihān-nümā'da (9) ve deryā-yı āteşde ne deñlü dīv, ʿafārīt var-ısa anuñ ḥükmindedür. Rüstem aña oġul Firāmuz[2896] derdinden gitmişdür (10) ki ḥabs itmişdür. Ve çünki işitdüm ki Rüstem'i ol laʿīn dutmışdur. İmdi Ḳāhir bin Sām-ı Süvār'ı ḳapup (11) götürdüm[2897] ḳaṣdum bu[2898] ki Rüstem naẓarına yitürem[2899] ve aña yardım ḳılup düşmenlerin helāk ideler, ne ḳadar dīv, ʿifrīt (12) var-ısa tīġ u ḫançer-ile baġırların çāk ideler egerçi kim bu gitdügüm yol düşvār yoldur, dīv ü perī bu yolda bī-şümārdur. (13) Velī Ḥaḳ Teʿālā'ya ṣıġındum ki ṣādıḳ ṣıdḳ-ı berekātında cemīʿ belādan necāt bulur. Nitekim dimişler[2900]: صدق المرء (14) [2901]نجاته İmdi yā ṭurna ḳuşları, kerem idüp benüm ḥālümi Sīmurġ'a ʿarż idesiz ve Allāh Teʿālā'nıñ ḥıfẓ u emānı (15) içinde olasız ki beni

[2895] çekmişemdür BN: çekmişdür T1, T2

[2896] oġul Firāmuz T1, T2: oġlı Ferāmurz BN

[2897] götürdüm T1, BN: götürem T2

[2898] bu T1, T2: budur BN

[2899] yitürem T1, BN: yetürem T2

[2900] dimişler T1, T2: dimişlerdür BN

[2901] Kişinin doğruluğu onu kurtarır.

ḫayra ḍalālet itdüñüz. Yār odur ki yārini ḫayra ḍalālet ide. Nitekim dimişlerdür: خير الاصحاب[2902] (16) من دلّ على الخير

NAẒM

Böyle diyüp anda Ruḫ ḳuşı hemān
Süzdi ḳanat yire indi pes revān

(17) Ṣan ḳara[2903] bulud-durur indi yire
Kim ḳanat[2904] ġıjıldısı ṭutdı cihān

NEŞR

Ḥükemā ḳavlince çünki Ruḫ ḳuşı (18) ṭurnalarla söyleşüp vedāʿ itdi. Andan ḳanad büküp yiryüzine ki indi, Ḳāhir'üñ yolı üzerinde[2905] der-bend (19) içine ḳondı, ṣanasın ki bir ḳara ṭaġ bu der-bend üstine ḳonılup sedd-i İskender'e döndi yönini Ḳāhir'den yaña (20) dönüp baş ḳaldurup boyun[2906] uzatdı anca ki baḳup gözetdi. Ne ki Ḳāhir geldi, Ruḫ ḳuşını görüp naẓar (21) ḳıldı, kendüyi götürmege geldügin bildi, Ḥabeş leşkerine ilte ṣandı, ṣıçrayup Heşt-Pāy-ı Baḥrī'den [104a] (1) yere[2907] indi, şād olup boynın ḳucaḳlayup Ruḫ ḳuşınuñ arḳasına bindi. Andan gürz-i girānın[2908] eline alup ḳuşaġına (2) ṣoḳdı; ḳalḳan sīnede, ḳılıç bilinde nām-ı Ḫudā dilinde, cemīʿ ceng āletiyle Ruḫ ḳuşına[2909] arḳasına[2910] süvār olıcaḳ, Ruḫ ḳuşı (3) daḫı Heşt-Pāy-ı Baḥrī'yi ol ejderhā-peyker raḫş-ı[2911] nehrīyi zeġan, fāre[2912]

[2902] En iyi arkadaş doğru yolu gösterendir.

[2903] ḳara T1, BN: ḳarar T2

[2904] ḳanat T1, BN: T2'de yok.

[2905] üzerinde T1, T2: üzere BN

[2906] boyun T1, BN: baş T2

[2907] yere T1: yire T2, BN

[2908] gürz-i girānın BN: gürzin T1, T2

[2909] ḳuşına T1, BN: ḳuşınıñ T2

[2910] arḳasına T1, T2: BN'de yok.

[2911] ejderhā-peyker raḫşı T1, BN: ejderhāyı T2

[2912] zeġan fāre T1, BN: zeġan ḳara T2

ḳapar ve ʿuḳḳāb, ṭavşan ḳaynaġına alur gibi götürüp (4) gitdi. Ol biñ iki yüz arış ḳara bulut ḳanadların açup, ḳarañu gice[2913] içinde havā-yı fenāya uçup gitdi, şarḳ (5) cānıbın gözedüp, kūh-ı Billūr'dan yaña Hind memleketi üzerinden geçüp gitmege, Rüstem-i Tehem-ten ü Tinnīn-ten-i Ḳahhār-ıla ceng (6) itdügi kūh-ı Sütūn'a irmege cehd itdi.

NAẒM

Ruḫ ḳuşı açup ḳanat hemçün bulud
(7) Gök yüzinde uçdı gider çün bād-ı Hūd

Gökde uçar evren gibi açup ḳanad
Uçdı gitdi çün göge seḥāb-ı ʿĀd

(8) Ṭutdı yir gök arasın şeh-per yilek
Ṣanki uçar perī-dürür yāḫud melek
Murġ-ı Ruḫ üstinde Ḳāhir oturur [2914]
(9) Şeh Süleymāna ṣalavāt getürür

Ḥaḳḳa tekbīr eyler-idi pehlevān
Kim ṣanur ider Ḥabeşle ol ḳırān

(10) Diñle ejder birle Ḳāhir cengini
Gökde zinde nice ḳılur hengini

Bir ʿacāyıb dāstāndur bu ḫaber
(11) Şerḥ idem ki müstemiʿ ala ʿiber

[2913] ḳarañu gice T1, BN: ḳara gice T2

[2914] "ḥakīm" kelimesi T1 ve T2'de burada bulunmakta, vezni bozmaktadır. Bu nedenle yazılmamıştır. BN'de yoktur.

NEŞR

Ḥükemā ḳavlince çünki Ruḫ ḳuşı Rüstem'i[2915] götürüp ki gitdi. Ṣubıḥ-dem vaḳti (12) yitinceye dek Hindūsitān[2916] sevāḥilinde, cezīre-i hāmūna yitişdürdi. Nite Ḳāhir bin Sām ḳuş[2917] arḳasında fikr iderdi (13) ki ṣubıḥ-dem olmadın ān-ı vaḳt içinde der-bendi geçüp, Ḥabeş leşkerine vara-y-ıdı, şeb-ḫūn ḳılup ṣabāḥ oluncaya dek (14) ġārat ide-y-idi, muẓaffer düşüp, māl-i ġanīmet[2918] ḥāṣıl ḳılup, gelüp Süleymān dergāhına gideydi. Pes bu ḫayāl-i (15) muḥāl birle naẓar ḳılup, ṣubıḥ-dem yiryüzine[2919] gördi ki yir görinmez, illā ki deryā-yı ʿUmmān rūy-ı zemīni ṭutmış ne Ḥabeş (16) vilāyeti görinür ve ne ḫod[2920] Yemen ü Tāʾīf memleketi görinür. Velīkin[2921] bu baḥr-ı ʿUmmān'uñ vasaṭında bir cezīre görinür ki ṭūl u (17) ʿarżına göz irmez. Andan Ḳāhir bin Sām ḥaḳīḳat[2922] bildi ki Ruḫ ḳuşı kendüyi ya Sām-ı Süvār cānıbına iletür[2923] ve yāḫud (18) Rüstem ṭarafına. Zīrā ki bindügi Heşt-Pāy-ı Baḥrī Rüstem'üñ idügin bilürdi. Pes ʿilme'l-yaḳīn añladı ki Ruḫ (19) ḳuşı kendüyi Rüstem cānıbına iletür[2924]. Ġāyet mużṭaribü'l-ḥāl olup incindi. Bir ḳaṣd itdi ki ḳılıç çeküp, Ruḫ ḳuşınuñ (20) serin teninden cüdā ḳılup ayıra, kendü daḫı deryāya düşüp başında yazu ne-y-ise göre. Ammā ki yine ʿaḳlın başına (21) dirüp, kendü kendüye dönüp eyitdi:

−Kişi tīzlik itmek cāyiz degüldür kim tīzlik ādemüñ göñlüni ġamnāk ve āḫir kendüyi [104b] (1) helāk ider. Nitekim dimişlerdür: Çünki Ruḫ ḳuşı benüm حدّة المرء تهلكه[2925] pehlevān ıduġum bilür anuñ-ıçun Rüstem'e yardım (2) itmege alup verür ve şarḳ

[2915] Rüstem'i T1, T2: Kāhir'i BN

[2916] Hindūsitān T1: Hindistān T2, BN

[2917] ḳuş T1, BN: T2'de yok.

[2918] ġanīmet BN: ġanīmete T1, T2

[2919] yiryüzine T1, T2: yüzine BN

[2920] ḫod T1, T2: BN'de yok.

[2921] līkin T1: lākin T2, BN

[2922] ḥaḳīḳat T1, Bn: taḥḳīḳ T2

[2923] iletür T1, T2: iltür BN

[2924] iletür T1, T2: iltür BN

[2925] Kişinin kızgınlığı onu helak eder.

cānıbında[2926] kūh-ı Billūr'a ʿazm ḳılur. İmdi lāzım gelen budur ki nefsüm hevāsına uymayam, tā ki (3) ʿālemde rāḥat[2927] bulam. Nitekim dimişlerdür: Ve [2928]خالف هواك تسترخ Eger ki Ruḫ ḳuşınuñ bana bir yaramazlıġa daḫı ḳaṣdı var-ısa (4) çāre bu ki müdārā ḳılavuz kim dimişlerdür:Egerçi kim bu yolda çoḳ zaḥmet ve miḥnet çeksem [2929]دار من جفاك نخجيلً gerek. (5) Ammā elümden ne gelür ki taḳdīru'llāhda ceffe'l-ḳalem[2930] alnumda ne yazdı, görsem gerek, ansuz daḫı cihān zāviyesinde (6) muḳīm olan kimesne, miḥnetden[2931] ve muṣībetden ḫālī degüldür. Nitekim dimişlerdür: (7) [2932]زوايا الدّنيا مشحونة باارّايا

NAẒM

Böyle diyüp anda Ḳāhir pehlevān
Fikr ider ḳuş arḳasında bir zamān

(7) Ḥaḳ Teʿālāya ṣıġınup tīġ-zen[2933]
Ẕikr iderdi dilde nām-ı müsteʿān

NEṢR

Ḥükemā ḳavlince Ḳāhir bin Sām (8) ol pehlevān-ı nīk-nām Ruḫ ḳuşı götürüp havā yüzine giderken, nā-gehān henüz çın seḥergāh güneş ṭoġup ṭolunınca, (9) bedr-i māh gök yüzinde bir ḳara bulut belürdi nā-gāh. Velī bir ḫışımlu nesne ki on dört yirde bulud_içinde yıldırımlar (10) şaḳır ve yidi bölük bulut başlarından kürre-i nār gibi āteş ṣaçılur ve bir ʿaceb daḫı bu ki bād-ı ṣarṣardan ḳatı (11) yiller eserdi. Şöyle ki Ruḫ ḳuşı gibi ṭayr-ı kebīr, ol ḫışımlu yil uçmaġa ḳomayup ḳanadların ṣıyayazdı. (12) Andan Ruḫ ḳuşı ol ḫışımlu bulut gibi ʿalāmeti ki gördi, hemān-dem ġayret ḳılup, ḳanadların yilken gibi (13) ol esen yile

---

[2926] cānıbında T1, BN: cānıbından T2

[2927] rāḥat T1, T2: rāḥatlıḳ BN

[2928] Hevâ ve hevesine uyma, rahat olursun.

[2929] Sana sıkıntı veren utanır.

[2930] ceffe'l-ḳalem T1, BN: ceffü'l-ḳalem T2

[2931] miḥnetden T1, T2: zaḥmetden T1 BN

[2932] Dünyanın dört bir köşesi ayıplarla doludur.

[2933] tīġzen T1, BN: tīġ-i zen T2

virüp, yıldırım gibi felekden yaña baş ḳaldurup uçdı. Şöyle ki ol ḫışımlu buluduñ (14) üstine geçdi daḫı yönüni andan yaña döndürüp[2934] muḳābelesinde pervāne ṭurdı. Ḳāhir daḫı ḳuş arḳasından (15) ʿaḳlın başına deñşirüp[2935], tekrār naẓar ḳılup gördi ki ol ḫışımlu ḳara bulut gibi görinen (16) yidi başlu evren imiş ve yidi bölük görinüp āteş ṣaçan, ḥammām ḳubbesi gibi başlarınuñ aġzın (17) külḫān ʿalevi gibi aġzından vādī-yi Veylün gibi odlar ṣaçar ve ol barḳ gibi barḳıyan başındaġı gözler-imiş (18) anuñ bigi ʿaẓīm, heft-ser evren-ile[2936] cehennemden çıḳmış zebānī ejdere beñzer.

NAẒM

(19) Bir ʿaceb ḳorḳunç ejder heft-ser
Kim deme çekse cihān ḫalḳun yudar

Ḳāmeti Elburza beñzer gey ʿaẓīm
(20) Aġzı odı ṣanasın nār-ı caḥīm

Ḳara bulud ḳanadın çünki açar
Heybetinden gökde uçan ḳuşlar ḳaçar

[105a] (1) Aġzı odı dütüni göge çıḳar
Her neye doḳınsa anı ol dem yaḳar

Diñle Ḳāhir nic'ider anuñla ceng
(2) Şerḥ ideyin niçe itdi aña heng

İki ejder ḳıṣṣasın idem beyān
Vir ṣalavāt Aḥmede ammā bu zamān

[2934] döndürüp T1, T2: dönderüp BN

[2935] deñşirüp T1, T2: divşürüp BN

[2936] evren-ile T1: evren gibi T2; evren BN

(3) NEŞR

Ḥükemā ḳavlince çünki Ḳāhir[2937] ol yidi başlu evreni görüp, eline tīr ü kemān alup, Ruḫ ḳuşı arḳasından (4) evvelki başınuñ ṣaġ gözin gözledi ṭurdı. Ez-ān cānıb ol yidi başlu evren daḫı, ṭoḳuz yilkenlü (5) parça gibi ḳanadların açup uçarken, aġzından nār-ı caḥīmle zehr-i ḳātil ṣaçarken, şarḳ cānıbından gelüp (6) ġarb cānıbına geçerken, bir ʿaẓīm ulu ḳuş arḳasında Ḳāhir'i görüp ve ḳuş ḳaynaġında Heşt-Pāy-ı Baḥrī'yi (7) görüp, ġıjġırup aġzın açdı, aġzından odlar ṣaçdı, duman gibi ḳuyruġın egüp ve Timurleng (8) miṣāl çaynaḳlu ve ṭırnaḳlu ayaḳların kendüye çeküp daḫı Ruḫ ḳuşına muḳābil olup, yidi ḳat ḳulle-i Ḳāf gibi (9) başların felege ḳaldurup daḫı Ḳāhir'le[2938] Ruḫ ḳuşına aġzından sümm-ile[2939] āteş ṣaçdı hemān Ḳāhir daḫı (10) Allāh'a ṣıġınup yidi yileklü, elmās peykānlu oḳın eline alup, ḳırḳ ḳat siñirlü, ṭoḳuz burma kirişlü, (11) gergeden şāḫından düzülmiş, burc-ı ḳavs ṣıfatlu yayın eline alup gez kirişe demren dırnaġa idüp, ejdehānuñ (12) evvel başınuñ ṣaġ gözin gözetdi, ol ḳatı yayı çeküp Allāh'a ḥamd idüp aġız açup atdı, Ḥaḳ Teʿālā rāst (13) getürdi, oḳ ṣaġ gözinden doḳınup ṣol gözinden çıḳdı, baḥr-ı Aḳyānūs gibi ḳan ejdehā gözinden revān (14) olup aḳdı. Andan ol yidi başlu evren gözleri[2940] acısından altı başın ḳażā-yı āsmānī gibi ḳaldurup, (15) cehennem ocaġı miṣāl aġız açup, Ḳāhir-ile Ruḫ ḳuşını deme çekdi. Eyle ḳuvvetle çekdi ki Ruḫ ḳuşı gibi (16) ʿaẓīm ulu ṭaġ ḳāmetlü, ʿArab arışıyla on ikişer biñ ḳarış ḳanatlu Sīmurġ-ı Ḳāf ḳāmetlü ḳuşı dem-i ḳuvvetiyle (17) yaḳīn getüre, yuda, Ḳāhir-ile helāk ideyazdı. Velīkin Ḳāhir ol pehlevān-ı māhir, yidişer yileklü altı oḳ (18) daḫı atdı. Ḥāżır revān Allāh tekbīr getürüp, altı oḳ-ıla ejdehānuñ altı başın daḫı ṣaġ gözlerinde urup, (19) ṣol gözlerinden geçürdi. Ḥaḳḳ'uñ ʿināyeti, Süleymān'uñ muʿcizātı, ḳuṭbu'l-aḳṭābuñ himmeti birle, ol yidi (20) başlu evrenüñ yidi başınuñ gözlerini, bir dem içinde yidişer yileklü yidi oḳ-ıla urup, ān-ı vaḳt içinde (21) helāk itdi. Daḫı ejdehānuñ gözleri kör olıcaḳ, cānı acısından gāh ol yañadan gāh bu yaña uçarken, [105b] (1) Ḳāhir bin Sām, ol pehlevān-ı merdi tām Ruḫ ḳuşına işāret itdi. Ḳanad açup uçup, ol gözleri kör (2) ejdehānuñ yanına

[2937] çünki Ḳāhir T1, BN: Ḳāhir çünki T2

[2938] Ḳāhir'le T1, T2: Ḳāhir'den yaña BN

[2939] sümm-ile T1, BN: T2'de yok.

[2940] gözleri T1, BN: T2'de yok.

yanaşup ṭurdı, pervāz urdı. Ruḫ ḳuşı arḳasından Ḳāhir daḫı tīġ-i Cemşīd'i[2941] çeküp, (3) ejdehāyı bilinden eyle dutup çaldı ki iki pāre olup[2942], inüp deryā-yı ʿUmmān'a düşdi.

NAẒM

(4) Eyle çaldı ejdehāyı pehlevān
Kim şaḳ olup aḳdı ḳanı ḫoş revān

Tīġ-i Ḳāhir ejderi ikki[2943] biçüp
(5) Düşürür deryāya ol ḳanın ṣaçup

Virdi Ḳāhir ṭīġine⌣ejder çünki cān
İtdi aḥsen Ḳāhire o Ruḫ hemān

(6) Bu ne ḳuvvet bu ne erlik ne hüner
Kim elinde ola evren-i heft-ser

Ādeme gör ne kerāmet virdi ilāh
(7) Kim elinde ʿāciz anuñ māsivāh

Gökde uçar evrenle ādem ceng ider
Ḳan-ıla deryā yüzin pür-reng ider

(8) ʿĀlem içre ne ki var biñ bir ümem
Ādem[2944] elinde⌣oldı ʿāciz bīş ü kem

Cümlesine oldı ġālib bü'l-beşer
(9) Līki ecel maġlūb ider ʿaḳlı şaşar

[2941] Cemşīd'i: Cimşīd'i T1; Çimşīd'i T2, BN

[2942] olup T1, BN: indi T2

[2943] ikki: iki T1, T2: ikin BN

[2944] ādem BN: ādeme T1, T2

Kim rivāyet eyle ḳıldı söz bilen
Ādemiʿāciz ider ölüm-inen

(10) Ger dilerseñ itmeye ecel ḫalel
Ḥaḳḳa ṭāʿat ḳıl idüp ṣāliḥ ʿamel

Nuṣḥını Firdevsīnüñ dutup tamām
(11) Vir ṣalavāt Muṣṭafāya hem selām

NEŞR

Ḥükemā ḳavlince çünki Ḳāhir [ol][2945] yidi başlu evrenüñ yidi[2946] oḳ-ıla (12) urup gözlerin kör, baġrın çāk ve ḳılıc-ıla iki dilüp helāk idicek, Ḳāhir ḳılıcın ḳınına ḳatup [2947] nuṣret viren (13) Allāh'a şükr itdi daḫı Ruḫ ḳuşınuñ yine Ḳāhir arḳasında ḳanad açup, şarḳ cānıbına uçup gitdi; (14) ʿāḳıbet deryā içinde görinen cezīreye yitdi nite gördi, deñizle gök arasında giderken, Ḳāhir ḳuş (15) arḳasında deryā yüzine baḳup teferrüc iderken, cezīre muḳābelesine[2948] Ruḫ ḳuşı gelüp yitdi, Ḳāhir daḫı (16) naẓar itdi, gördi ki leb-i deryāda bir şehr-i muʿaẓẓam yapılmış yidi ḳat ḳalʿası var ʿahd-i ʿāşıḳ gibi (17) ġāyet muḥkem[2949] ḳalʿanuñ içi; (18)bu şehrüñ ṣaḥrāsında iki ʿaẓīm leşker birbirine . velī [2950]ما خلق الله طلو ادم ḳarşu ḫayme ve ḫargāh[2951] ḳurmışlar, şehir cānıbından yaña ḳonan pādişāh yüz biñ miḳdārı pūlādpūş (19) sipāhīyle raḫş-ı raḫşāna[2952] süvār olup, ʿalemler ḳaldurup, ṭabl ü duhūller çaldurup, borı ve (20) surnālar ötdürüp, ṣaff u ālāylar baġlayup ṭururlar. Velī bu şehr pādişāhınuñ ḳarşusında, şarḳ (21) cānıbından[2953] bir ʿaẓīm leşker ḳonmış ki ḫayme ve

[2945] ol BN: T1 ve T2'de yok.

[2946] yidi T1, BN: yedi T2

[2947] ḳınına T1, BN: ḳanına T2

[2948] muḳābelesine T1, BN: muḳābilesine T2

[2949] ġāyet muḥkem T1, T2: muḥkem ġāyetle BN

[2950] Allah insanı ebedi duygularla yarattı.

[2951] ḫargāh BN: ḫırgāhlar T1; hirgāhlar T2

[2952] raḫşāna T1, T2: raḫşān BN

[2953] şarḳ cānıbından T1, T2: BN'de yok.

ḫargāhdan yiryüzi aġarup, ādem ġulūsından tinnīn [106a] (1) çarḫ ḳulaġı ṣaġıra, yitmiş yirde yitmiş biñ er miḳdārı er var ola; ki sedd-i İskender-leyin ṣaf dutup, (2) ḳoşunlar bağlayup, pīl, gergeden süvār ʿādī ṣıfatlu, Merrīḫ ṭalʿatlu yitmişer, seksener[2954] ve yüzer arış ḳāmetlü ṭīġzen, (3) ṣaf-şiken Hind ʿArabları, burc u bārūlayın ḳat ḳat ṭurmışlar; altun direfşlü, ejderhā-peyker ʿalemler (4) baş ṣaluban, ışıġa güneş şuʿlesi ṭoḳunmış elmās baḥreynleyin şaʿşaʿası mevc urmış ṭurur.

NAẒM

(5) İki leşker birbirine ⁀olmış muḳābil bī-şümār
Beg-ter ışıḳ şuʿlesinden gökdeki güneş ṭoñar

At naʿlından yiryüzi pūlād çün Yeʾcüc-i sed
(6) Gökde sancaḳ başlarından māh-i tābān tābdār

Ḳolçaġu balçıḳ[2955] ḳılıc-ıla ḫançer ü gürz-i girān
Rubʿ-ı meskūn içre ṭolmış ḥaddine hīç yoḳ şümār

(7) Kerrenāy[2956] ötüp çalınur kūs u ḥarbi ṭabl u renc
Pehlevānlar naʿra urup ḥayḳırur çün Sām-süvār

Ceng ü āheng eyleyüben iki düşmen leşkeri
(8) Sünnīsi az ammā ki kāfir ʿaskerine yoḳ ḳarār

NEṢR

Ḥükemā ḳavlince Ḳāhir bin Sām-süvār, havā-yı fenāda Ruḫ ḳuşı arḳasında, (9) bu iki düşmen leşkerini görüp, erligi ṭamarları cūşa gelüp, deryālayın mevc urup, Ruḫ ḳuşına Sīmurġ yilegiyle kendüyi (10) yire indürmesine işāret itdi, Ruḫ ḳuşı daḫı işāreti bilüp, cezīre üzerine naẓar ḳılup, leşkeri görüp (11) ḥiss-ile bildi ki Ḳāhir yiryüzine inmek ve Heşt-Pāy-ı Baḥrī'ye binmek ve bu şehr ṭarafındaġı müsülmān leşkeri şāhına (12) yardım

[2954] yitmişer, seksener T1: seksener, yitmişer T2; yetmiş, seksen BN

[2955] balçıḳ T1, T2: balçaḳ BN

[2956] kerr-i nāy: kerrenāy T1, T2, BN

itmek ister. Pes Ruḫ ḳuşı Ḳāhir'i ḳıvandurmaġ-ıçun yiryüzine indürüp, yiyüp içüp, bedeni rāḥat olup, (13) sevindürmeg-içün ḳanad büküp, havādan süzülüp yiryüzine indi. Şehr üstinde bir yüksek depe var idi, (14) Ruḫ ḳuşı[2957] anuñ üstine ḳondı, Ḳāhir daḫı sıçrayup arḳasından yiryüzine indi, sıçrayup Heşt-Pāy-ı Baḥrī'ye (15) üstine bindi daḫı sürüp şehr pādişāhınuñ ʿalemi dibine geldi; ez-ān cānıb bu şehr pādişāhınuñ (16) ve iki düşmān leşkeri ḫalḳı birbirine muḳābil cenge ḥāżır olup ṭururken, nā-gāh anı gördiler ki[2958] bir ḳara ṭaġ (17) gibi, ulu ḳuş ḫışımlu bulut gibi ḳanatların açup, ġarb cānıbından uçup havā-yı fenāda şarḳa ṭoġru (18) geçüp giderken, ḳażā-yı āsmānī gibi gökden yiryüzine indi, bir depe üzerine ḳondı. Arḳasında bir Merrīḫ ṣūretlü, (19) ḳahramān heybetlü, Keyvān-ı Zuḥal ṭalʿatlu, seksen sekiz arış ḳāmetlü bir pehlevān oturur ve daḫı bu ḳuş (20) ṣaġ ayaġı ḳaynaġında ejdehā-şekl bir cānavar [getürür][2959]. Çünki bu ḳuş havādan ki indi, yiryüzine ki ḳondı. (21) Ol pehlevān daḫı ḳuş arḳasından yire indi ve ol ejderhā-peyker raḫşa bindi daḫı gelüp şehir melīki **[106b]** (1) cānıbından yaña gitdi. Meger ki bu cezīreye cezīre-i Sāhūn dirlerdi, ṭūl u ʿarżı altı aylıḳ yol-udı. Adına [ol][2960] (2) meliküñ Cemşīd şāh dirlerdi, anuñ bir cemīle ḳızı var-ıdı; adına Ḳamer-bānū dirlerdi ve bu cezīrenüñ (3) kenārında bir cezīre daḫı var idi, ṭūl u ʿarżı iki yıllıḳ yol var-ıdı, adına cezīre-i Esved dirlerdi ḫalḳı siyāhlar (4) olduġı ecilden, bir pādişāhı var-ıdı, adına Ḳahḳaha-i Zengī[2961] dirlerdi, bed-nefs müdbir-idi, Ḳamer-bānū'yı (5) Ḫurşīd şāhdan istedi; virmedügi ecilden dört yüz biñ leşker çeküp[2962] üzerine gelmişdi. Ḫurşīd (6) şāh-ıla ol gün muḳābil olmışdı. Velī Ḫurşīd şāhuñ[2963] leşkeri az olduġıyçun ʿāciz ḳalmışdı. (7) Çünki Ḳāhir'i gelür göricek, begler-ile ḳarşu varup, üzerine laʿl-i gevāhir ṣaçup, ḳoca ḳoca görişüp, Sām-ı Süvār'ı[2964] (8) ṣorup

---

[2957] Ruḫ ḳuşı T1, T2: BN'de yok.

[2958] ki T1, BN: T2'de yok.

[2959] getürür BN: T1 ve T2'de yok.

[2960] ol BN: T1 ve T2'de yok.

[2961] Ḳahḳaha-i Zengī T1, BN: Ḳahḳaha-i Esved Zengī T2

[2962] leşker çeküp T1, BN : leşker-ile T2

[2963] şāhuñ T1, T2: şāh BN

[2964] Süvār'ı T1, BN: T2'de yok.

bilüp, "meded pehlevān düşmānı düşmānla, ḳızum senüñ olsun" diyüp tażarruʿ itdi. Ḳāhir (9) daḫı teraḥḥum ḳılup düşmān leşkerine ḳarşu varup cenge ṭurdı.

NAẒM

Nerre-şīre beñzer ol bebr ü peleng
(10) İstedi düşmān-ıla eyleye ceng

Raʿdveş naʿra urup ḥayḳırdı pes
K'ötdi ṭās-ı çarḫ-ı kej-rev hemçü jeng
(11) NEṢR[2965]

DER BEYĀN-I CENG-İ ḲĀHİR VE RAĠBET KERDEN-İ Ū RA ḪURŞĪD ŞĀH VE ĀCİZ ŞODEN-İ DÜŞMĀN EZ DEST-İ ḲĀHİR[2966]

(12) Ḥükemā ḳavlince ḳaçan ki Ḳāhir bin Sām-ı Süvār ol pehlevān-ı rūzgār, Ḫurşīd şāh naẓarından gidüp, düşmāna (13) muḳābil varup meydāna girdi. Ol ḳadar lüʿb ü hüner gösterüp[2967] erlik oyunın oynadı ki düşmān leşkeri (14) görüp bildiler ki bu pehlevān-ı Süleymān'dur ve bindügi deñiz ejderhāsıdur ve Ruḫ ḳuşın daḫı[2968] Sīmurġ ṣandılar, (15) Süleymān Ḫurşīd şāha yardıma göndürdi[2969], diyü ḳorḳdılar, üşendiler. Andan zengīler şāhı Ḳahḳaha-i Ṣafşiken (16) Ḳāhir'i görüp ṭurup, ṣaġ ṣol pehlevānlarına baḳup eydür:

–İy Zengībār vilāyetünüñ bahādurları, (17) erlig-ile ad çıḳarmış cihān serverleri! Ḳanḳıñuzuñ ḳolında ḳuvvet, yüreginde şecāʿat var-ısa bu Süleymān (18) pehlevānına cevāb virüp ceng eyleñüz. Velī ġāfil olmañuz ki bu ejderhā-süvār Sām-ı Süvār nesline beñzer, (19) diyüp ḫaber virince cemīʿ Zengībār pehlevānları ol ḳan içici merd ü merdānları Ḳāhir'üñ ḳadd u ḳāmetine (20) ve bindügi ejderhā-peyker ʿalāmetine naẓar ḳılup ki baḳdılar, ilerüsine varmaġa doyamayup ḳorḳıp baḳdılar. (21) İllā ki bunlaruñ içinde bir pehlevān var-ıdı, yüz otuz arış ḳadd u ḳāmeti, zebānī gibi heyʾeti var-ıdı, biñ

[2965] NEṢR T1, T2: BN'de yok.

[2966] Kahir'in savaşı ve Hurşid Şah'ın Kahir'i teşvikiyle düşmanı aciz hale getirmesi(yenmesi)

[2967] gösterüp T1, BN: gösterdi T2

[2968] daḫı T1, T2: BN'de yok.

[2969] göndürdi T1: gönderdi T2, BN

[107a] (1) yaşından[2970] bir pīl[2971] binerdi, adına Ṭavdu'l-Eṭvād dirlerdi. Evvel kimse Ḥabeş leşkerinden meydāna ki girdi. Ṭavdu'l-Eṭvād'ı[2972] (2) ḳara ṭaġ gibi sürüp, ʿazm-i meydān ḳıldı. Biş on biñ adı bellü serverler öñince yayaġ‿oldılar, taʿẓīm ü[2973] (3) ʿizzet-ile Ṭavd'ı alup meydāna getürdiler, ol aradan serverlerine dönüp gitdiler. Ṭavd meydān yirinde ḳaldı, biline (4) bir Hindī tīġ ḳuşanmışdı, başına daḫı bir altun ışıḳ urunmışdı ve arḳasına bir muraṣṣaʿ cebe geymişdi ki süñü (5) ve ḳılıç ve oḳ, hergiz kār itmezdi. Hemān-dem eline bir süñü alup[2974] ṣaġına ve ṣolına çevürdi, bu heybet-ile (6) meydānuñ ortasına gelüp biraz cevlān ḳılup ṭururdı[2975] ve hüner gösterdi. Şöyle kim[2976] görenler ḥayrān (7) ḳaldılar. Andan at başın çeküp ṭurdı, Ḳāhir ʿaskerinden ceng itmege ādem diledi, Ḳāhir daḫı Ṭavd'ı meydān (8) içinde göricek ḳarārı ḳalmadı. Hemān-dem raḫşı meydāna sürdi, nīzesin eline alup Ṭavdu'l-Eṭvād'uñ (9) elin[2977] baġladı, Ṭavdu'l-Eṭvād daḫı Ḳāhir'e naẓar ḳıldı, göricek gevdesinde ḳılları ürperdi, her bir ḳılı (10) bir sūzāna döndi, cebesini delüp ṭaşra çıḳdı, ḳaḳıduġından dişlerini birbirine ḳaḳdı, şīr-i ġarrān (11) gibi añradı, irişüp Ḳāhir'e bir süñü urdı, Ḳāhir daḫı ṣanʿat-ıla Ṭavd'uñ süñüsüni ṣavdı[2978], nevbet Ḳāhir'e (12) degdi, Ḳāhir[2979] daḫı Ṭavd'a süñü ḥavāle ḳıldı. Ṭavdu'l-Eṭvād [daḫı][2980] ḳalḳan ber-ā-ber idüp, Ḳāhir'üñ süñüsini menʿ (13) ḳıldı. İki ejdehā gibi birbirine ṭolaşdılar. Ṣan iki[2981] ṭaġdur ki birbiriyle ṭoḳışdılar. Şöyle kim ikisinüñ naʿrasından (14) yirler[2982] yarıldı ve

---

[2970] yaşından T1, T2: yaşında BN

[2971] pīle BN: pīl T1; pīre T2

[2972] Ṭavdu'l-Eṭvād'ı T1, T2: Ṭavdu'l-Eṭvād-ıdı BN

[2973] ü T1, BN: T2'de yok.

[2974] eline bir süñü alup T1, BN: bir süñü eline alup T2

[2975] ṭur yadurdı T1, BN: ṭururdı T2

[2976] kim T1, BN: ki T2

[2977] elin T1, BN: öñin T2

[2978] ṣavdı BN: ṣordı T1, T2

[2979] Ḳāhir T1, BN: T2'de yok.

[2980] daḫı BN: T1 ve T2'de yok.

[2981] iki T1, T2: BN'de yok.

[2982] yirler T1, T2: yir BN

zehreler çāk oldı. Mā-ḥaṣal iki pehlevān birbiriyle ol ḳadar ceng itdiler kim süñü ve ḳılıç (15) zaḫmından arḳalarındaġı[2983] cebeleri didildi, süñüler kütüldi ve ḳılıçlar gedildi, atları ayaġından meydān (16) içindeki ṭaşlar un olup tozdı[2984] ve atlarınuñ deprenmege ṭāḳatı ḳalmadı. İki leşker iki ṭarafdan cenglerin (17) ḳoyup, bunlaruñ cengin temāşā ḳıldı[2985]. Ḳāhir'le Ṭavduʿl-Eṭvād daḫı ol gün aḫşāma dek ceng itdiler. (18) Çünki aḫşām yitişdi, birbirine ẓafer bulmadılar. Ḳāhir'e Ṭavdu'l- Eṭvād eyitdi:

−Yā pehlevān! Lāt u ʿUzza ḥaḳḳıyçün (19) bunca zamāndur ki ʿömr[2986] geçürdüm, cihānda çoḳ pehlevānlar gördüm, hīç senden ḳuvvetlü ve[2987] senden bahādur (20) kişi görmedüm. Dünyāda[2988] benüm gibi er yoḳ[2989] ṣanurdum. İllā ki sen daḫı er kişi-y-imişsin, zamānuñda server imişsin, (21) şimdiki ḥālde aḫşām yitişdi, gice içinde ceng itmek ʿādet degüldür hem atlarumuz yoruldı, bizüm daḫı [107b] (1) ḳarnumuz [açdı][2990] ḫāṭıruñ var mı ki dönesin, leşkerüñe varasın ben daḫı leşkerüme varam. Yarın ṣabāḥ (2) olıcaḳ birbirimüzi yine bulavuz, devlet ḳanḳımuzuñ başındadur görevüz, didi. Ḳāhir eyitdi:

−Yā Ṭavdu'l-Eṭvād! (3) ʿĀlemüñ pehlevānı dirilürsin,dünyāda benden yeg er yoḳdur dirsin. Bu ḳadar daʿvī iderken ʿār degül midür ki benüm bigi (4) kişinüñ cenginden ḳaçarsın, bugün bitecek işi irteye ṣalarsın[2991]? Kaʿbe-i Muʿaẓẓam ḥaḳḳıyçun, Ṣafā ve zemzem (5) ḥürmetiyçün, bu meydāna senüñle cengümüz[2992] bir yaña olmayınca dönüşüm yoḳdur, elbetde başuñı kessem gerek, o Ḫurşīd (6) şāh pehlevānların benden ḫalāṣ itsem gerek, ol işi tamām itmeyince dönüşüm yoḳdur, didi. Ḳāhir'üñ (7) bir ʿaceb[2993] ḫāṣiyeti

---

[2983] arḳalarındaġı T1: arḳalarında T2; arḳalarındaki BN

[2984] olup T1, BN: oldı T2

[2985] temāşā ḳıldı T1, BN: ḳılurlardı T2

[2986] ʿömr T1: ʿömür T2, BN

[2987] ve T1, BN: T2'de yok.

[2988] dünyāda T1, BN: T2'de yok.

[2989] er yoḳ BN: ayruḳ T1; ayruḳ yoḳ T2

[2990] açdı BN: T1 ve T2'de yok.

[2991] irteye T2, BN: yarına T2

[2992] cengümüz T1, BN: T2'de yok.

[2993] ʿaceb T1, BN: ʿacāyıb T2

var-ıdı, cengden uşanmazdı ve sustlıḳ daḫı gelmezdi ve yorulmazdı ve[2994] şol susuz kişi (8) şuya nice müştāḳ-ısa ol daḫı ceng itmege şöyle müştāḳ olurdı. Bir ʿādātı[2995] daḫı oldı kim ḫaşmı (9) aña zebūn olup, andan emān dilese emān virürdi. İllā Ṭavdu'l-Eṭvād Ḳāhir'i ḫor gördi. Andan emān (10) dilemege ʿarlandı, yorulduġına baḳmadı eyitdi:

−İy şom kişi! Ne söylersin beni senüñ-ile ceng itmekden (11) ʿāciz mi oldı şanursın? Ben anuñ-ıçun didüm ki atlaruñ deprenmege mecāli ḳalmadı. Çünki eyle dirsin (12) gel atlarumuzdan inelüm, meydān içinde bir pāre atlarumuz diñlendürelüm. Andan şoñra ben senüñ ḳayduñı (13) ḳayıram, didi. Pes ikisi bile atlarından indiler, biraz ṭaʿām yiyüp diñlendiler. Ṣabāḥ olınca uyımadılar, birbirine ḳarşu (14) oturdılar. Çünkim[2996] ṣubḥ oldı, iki ṭarafdan iki leşker daḫı at arḳasına süvār oldılar. Ḳāhir ki[2997] Ṭavdu'l-Eṭvād (15) daḫı naʿra urup birbirine ḥamle ḳıldılar, ol ḳadar ceng itdiler ki, birbiriyle dögişdiler ki, diller (16) anuñ vaṣfında ʿāciz olurdı nite[2998] şöyle kim ceng idüp birbirinden ayrılurlardı, meydān içinde (17) at-ıla yine cevlān ururlardı. Andan yine ḥamle idüp iki ṭaġ gibi ṭoḳuşurlardı[2999], iki leşker anları temāşā (18) iderlerdi, bu resme ceng kimse[3000] görmiş ve itmiş degüldi. Ol gün ḳubbe-i felege dikilince ceng (19) itdiler, gün daḫı ġāyet issiydi, ikisi daḫı açlıḳdan, ṣusuzlıḳdan, issiden buñaldılar, boġazları ḳurudı (20) ve dudaḳları yarıldı. Ceng itmege mecālleri ḳalmadı. Ammā ki ġayret cengin itdiler. Ṣusuzlıġa baḳmayup (21) ceng itdiler tā şuña degin kim ikindü zevāli oldı, ikisi daḫı ṣusuzlıḳdan bī-ḫod olup düşdiler, [108a] (1) her biri ölüm ḥaddine irişdiler. Ṭavdu'l-Eṭvād ṣundı Ḳāhir'üñ[3001] süñsünine[3002] pençesin urdı[3003], eyle ṣıḳdı (2) ki pençeleri cebeden geçdi, Ḳāhir'üñ

[2994] ve T1, BN: T2'de yok.

[2995] ʿādātı T1, T2: ʿādeti BN

[2996] çünkim T1, BN: çünki T2

[2997] Ḳāhir ki T1, T2: Ḳāhir'le BN

[2998] nite T1, BN: T2'de yok.

[2999] ṭoḳuşurlardı T1, BN: ḳonuşurlardı T2

[3000] kimse T1, BN: kimesne T2

[3001] ṣundı Ḳāhir'üñ T1, BN: Ḳāhir'üñ ṣundı T2

[3002] süñsünine T1: süñüsine T2, BN

[3003] pençesin urdı T1, BN: yapışdı T2

gevdesine yitişdi. Ḳāhir'üñ acısından[3004] gözin açdı, gördi ki (3) Ṭavd kendüye el şunmış, öldürmege ḳaṣd eylemiş, ġayret-ile Ṭavd'uñ gögsine bir muşt urdı, eyle urdı (4) kim[3005] Ṭavd'uñ gögsi taḫtası üşendi, depesinüñ üstine yıḳıldı, cān cehenneme teslīm ḳıldı[3006]. Ḳāhir (5) Ṭavdu'l-Eṭvād'uñ ki bir muşt-ıla urup cānın aldı, ol[3007] ḫabīṯüñ cānı cehenneme gitdi. Düşmān leşkeri anı ki (6) gördi[3008] daḫı Ḳāhir'üñ meydānına kimse girmedi. Bu aralıḳda aḫşām daḫı yitdi[3009], iki aralıḳdan ṭabl ü (7) āsāyiş çalındı, iki leşker ḫaymelü ḫaymesine döndiler. Ḳāhir bin Sām daḫı Heşt-Pāy-ı ejdehā-peykere[3010] (8) maḥmīz urup, dönüp Ḫurşīd şāhdan yaña geldi[3011], Ḫurşīd Şāh daḫı begleriyle ḳarşu varup, üzerine (9) dürr ü cevāhir ṣaçup, üzerine muraṣṣaʿ ḫilʿat geyürüp[3012], alup dönüp otaġına getürdi. Begler rikābın (10) dutup, mihmān-ḫāneye Ḳāhir'i indürdiler, pādişāh emriyle niʿmet ve nüzūl göndürdiler[3013]. Andan Ḳāhir (11) emr itdi. Pes ṣıġır on ḳoyun boġazlayup, Ruḫ ḳuşınuñ ṭurduġı yire iletdiler, Ruḫ ḳuşı daḫı gelen (12) niʿmeti ḫoş görüp, ḳara bulut ḳanadların ḳavs-i ḳuzaḥ gibi egüp, kemer ḳılup, ʿAnḳā-yı Ḳāf gibi baş ḳaldurup, (13) barça gemisi lengeri gibi dırnaḳların açmaġa ol gelen leşlere ḳaynaḳ çaynaḳ çalup, penbe gibi didüp, (14) loḳma loḳma yudup[3014] ḳanın içmege başladı. Ve ol iki[3015] düşmān leşkeri, begleri[3016] ve serverleri birle, (15) Ruḫ ḳuşınuñ ḳadd u ḳāmetine biñ ikişer yüz ḳarış ṣaġ ṣol ḳanadlarına baḳup ḥayrān ḳalurlardı. (16) Zīrā ki Ḫayāt-ı Ḫayvānāt-ı Kebīr'de

---

[3004] Ḳāhir'üñ acısından T1, T2: Ḳāhir cān acısından BN

[3005] kim T1, BN: ki T2

[3006] teslīm ḳıldı T1, BN: ısmarladı T2

[3007] ol T1, BN: T2'de yok.

[3008] gördi T1: gördiler T2, BN

[3009] yitdi T1, BN: yitişdi T2

[3010] ejdehā-peykere T1, T2: ejderhā-peykere BN

[3011] geldi T1, BN: yürüdi T2

[3012] geyürüp T1, T2: geyürdi BN

[3013] göndürdiler T1: gönderdiler T2, BN

[3014] yudup T1, BN: yudum T2

[3015] iki T1, BN: T2'de yok.

[3016] begleri T1, BN: T2'de yok.

Muḥammed-i Şerefü’d-dīn raḥmeten vāsiʿaten ve daḫı Ebū Ḥāmid-i Endülüsī rivāyet (17) iderler ki: Ruḫ ḳuşı bir ḳuşdur ki Çin ü Maçīn aralarında olur, ġāyet kiçisinüñ bir ḳanadınuñ uzunluġı (18) on iki biñ ḳarış olur ve yumurdasınuñ uzunluġı yüz arşun olur.

NAẒM

(19) İşbu söz ki[3017] söyledüm iy kām-yāb
Böyle naḳl ider anı ṣāḥib-kitāb

Ṣanma kendümden-dürür her bir sözüm
(20) Hep kitābdan söylenübdür bāb bāb

NEŞR

Ḥükemā ḳavlince Ruḫ ḳuşını ḫalḳ teferrüc itmekde. Ammā ki bizüm ḳıṣṣamuz (21) ez-ān cānıb Ḫurşīd şāha geldi ki ḳaçan Ḳāhir bin Sām’uñ erligin gördi. Şād olup nuṣret [108b] (1) viren Ḫālıḳ’ına[3018] şükr idüp yüz yire sürdi. Andan otaġını tezyīn ḳılup, beglerin cemʿ idüp bir ulu (2) dīvān ḳurdı vüzerādan[3019] ümerādan Ḳāhir’e göndürdi[3020]. ʿİzzet-ile varup Ḳāhir’i getürdiler, dīvān-ḫāneden (3) içerü giricek Ḫurşīd şāh yirinden ṭurup ḳarşu vardı, üstine laʿl-i yāḳūt dürefşān[3021] itdi daḫı (4) ʿizzet-ile[3022] taḫtına çıḳarup ikisi bile oturdılar, çāşnigīrler daḫı envaʿ niʿmet[3023] getürdiler, ḥarīr peşkirler şalup, (5) zerrīn-sīmīn siniler ḳoyup, faġfūrī ve billūrīn çīnī ṭabaḳlarla elvān elvān niʿāyim[3024] ḳoyup, bismi’llāh diyüp[3025] (6) ḳol[3026] şunup yidiler, Ḫālıḳ’a şükrin didiler daḫı şafdan şufraları götürdiler.

[3017] ki T1: kim T2, BN

[3018] Ḫalıḳ’ına BN: ḫalḳına T1, T2

[3019] vüzerādan T2, BN: vizerādan T1

[3020] göndürdi T1, BN: gönderdi T2

[3021] dürefşān T1, T2: dürfişān BN

[3022] “içerü giricek Ḫurşīd şāh yirinden ṭurup ḳarşu vardı”, cümlesi burada tekrar edilmiştir.

[3023] niʿmet T1, BN: niʿmetler T2

[3024] niʿāyim T1, T2: neʿāyim BN

[3025] diyüp T1, BN: deyüp T2

[3026] ḳol T1, BN: el T2

Andan meclis āletin ortaya (7) getürdiler. Ol maḥbūb, maṭlūb, merġūb sāḳīler ellerine alup, zerrīn ayaḳlar gümiş bileklerin (8) ṣıġayup, rāḥatü'l-ervāḥ diyü[3027] mey ü ṣāfī-yı ṣāfī ḳalb-ıla oturan ṭuran beglere ṣunmaġa başladılar.

NAẒM

(9) Gerçi şerʿan[3028] mey-dürür ġāyet ḥarām
Līkin içer ehl-i ḥikmet mey müdām

Zīrā ḳalbe ṣavḳı belki mey virür
(10) Zīrā ẕevḳi ādeme mey ney virür

Ehl-i ʿirfān içdügi budur ṣarāb
K'ansızın ḳalbe virür mey ıżṭırāb

(11) Her kim elde dutmaya bāde tamām
ʿÖmri tīzcek viriser bāda tamām

Nefsüñi unutma ḳıl līkin ʿamel [3029]
(12) Ġam yime raḥmet ḳıla ʿizz ü cel

Var riyā-yı zühdi ḳılma eyle terk
Bī-riyā ol dut ḳadeḥ elüñde berk

(13) ʿĀrif-iseñ iç ṣarābı eyle naġam
Kim Kerīm işi keremdür pes ne ġam

NEṢR

Ḥükemā ḳavlince Ḫurşīd şāh (14) Ḳāhir bin Sām-ı Süvār-ıla bir ḳaç ḳadeḥ ki içdiler. Andan Sām-ı Süvār'uñ erliginden, Rüstem-i Dāstān'uñ serverliginden (15) ḫaber açdılar. Ḳāhir

---

[3027] diyü T1, BN: deyü T2

[3028] şerʿan: şerʿā T1, T2, BN

[3029] "ẓālim" kelimesi vezni bozduğu için beyitten çıkarılmıştır.

daḫı dile gelüp atası Sām-ı Süvār'uñ Hindūsitān'ı feṯḥ itdügin andan (16) Rüstem'i dutsaḳ işitdügin gemiler ṭondarup[3030] keştīlere pehlevānlar, serverler ḳoyup baḥr-ı ʿUmmān yüzinden (17) ḳalʿa-i Mıḳnāṭīs'e gitdügin, andan Süleymān ḥażret-i ʿaleyhi's-selām Sürḫbād-ı cinn-ile (18) ceng itdügin, ʿāḳıbet çerisin daġıdup, kendüyi ḥabse ṣalup dil-teng itdügin Demürbād-ı dīvi ve Ṣalṣāl-ı (19) dīvi aʿvānlar-ıla Mekke yollarında olan ṭaġları ḳazdurup gice gündüz işletdügin, ḥüccāc yolların (20) düzetdügin, andan bir biñ bir ümmet-ile yil taḫtı Süleymān'ı götürdügin, kūh-ı Hemedān'a yitürdügin, andan (21) Süleymān peyġāmber ʿaleyhi's-selām müvekkel-i bāda ḥükm idüp Cebelü'l-Kāhel'i ḥüccāc yolında vāḳiʿ olan ṭaġını[3031], [109a] (1) ṭaşını, ṭoprağını yirle gök arasından Nīl götürdügin, ḥükm-i Sübḥānī, emr-i Yezdānī, muʿcize-i Süleymān[3032] (2) birle Hemedān deryāsı içine getürdügin, ol deryā içi ṭaş u ṭoprağ-ıla ṭolup ṣaḥrā olduġın ve Süleymān (3) dīvlere, cinnīlere ḥükm idüp anda bir şehr yapdurup, ḫalḳ sürüp insāna mesken-i meʾvā olduġın ve andan[3033] (4) Süleymān yine ḫayl ü ḥaşemle yile[3034] taḫtın götürdüp[3035] [gitdügin][3036], Medīne yirine gelüp, anda daḫı bir şehr yapdurup (5) tamām itdürdügin ve dīv ü ʿifrīt ve ġūl leşkerin daġıtduġın, sünnīler, müʾminler muvaḥḥidlerle yil taḫtın havā-yı (6) fenāda götürdügin, Medīne'den ṣubıḥ-dem ḳaldurup ḳuşluḳ geçince Mekke'ye getürdügin, Şerefeha'llāh ve Beytü'l-Ḥarām'ı (7) putdan arıtduġın ve Ḳāhir'i yigirmi dört biñ pūlādpūş er-ile Ḥabeş'e gönderdügin, Behrām-ı Cebelī-y-le (8) bulışup der-bendde ceng itdügin, ḳırḳ eri ṣıyıp ḳanlarından der-bend ṭaşın laʿl-reng itdügin, andan (9) yine Ḥabeş şāhı yüz biñ er-ile der-bend[3037] içine gelüp girdügin, dört pehlevān-ıla Ḳāhir ḳarşu varduġın, (10) ḳılıcı urup yüz biñ eri ḳırduḳların, şāhlarından ġayrısınuñ ḳanların yire dökdüklerin, nuṣret viren (11) Allāh'a Ḳāhir şükr itdügin, andan gelüp yoldaşlar-ıla yine

---

[3030] ṭondarup T1: dondarup T2; donadup BN

[3031] ṭaġını T1, T2: ṭaġı BN

[3032] Süleymān T1, T2: Süleymānī BN

[3033] ve andan T1: T2 ve BN'de yok.

[3034] yile T1, BN: T2'de yok.

[3035] götürdüp T1, BN: götürüp T2

[3036] gitdügin BN: T1 ve T2'de yok.

[3037] der-bend T1, BN: T2'de yok.

leşkerine yitdügin, “Çeri beglerine gelüñ, Ḥabeş (12) leşkerine varalum, yidi kez[3038] yüz biñ erine ḳılıç uralum”, diyüp daʿvet itdügin, anlar uymayup ḳarañu (13) gice içinde Heşt-Pāy-ı Baḥrī’ye binüp der-bend içinde yaluñuz[3039] düşmāna ṭoġru gitdügin, Ruḫ ḳuşı[3040] (14) bulup, kendüyi gelüp öñine ḳonduġın, ṣıçrayurup[3041] üzerine bindügin, Ḥabeş leşkerine iletür[3042] ṣanup (15) sevindügin, Heşt-Pāy-ı Baḥrī’yi ḳaynaġına alup Ruḫ ḳuşı götürdügin, ḳanad açup uçup ṣabāḥa dek (16) bir cezīre görinür yire yitürdügin, havā yüzinde yidi başlu evren-ile bulışup ceng itdügin, oḳ-ıla (17) urup gözlerin çıḳarup ve ḳılıc-ıla çalup, deñize düşürüp, ḳanından baḥr-ı ʿUmmān’ı laʿl-reng (18) itdügin, andan bu cezīreye gelüp Ruḫ ḳuşı-y-ıla yire indügin, merkebine bindügin, kendüye gelüp buluşup (19) düşmāna depindügin bir bir beyān eyledi.

NAẒM

Ne ki vāḳiʿ oldısa ol pehlevān
(20) Eyledi Ḫurşīd şāha hep beyān

Şāh işidüp bildi Ḳāhir özüni
Öpdi el ayaġa[3043] sürdi yüzüni

(21) Çoḳ şükürler itdi Allāha ziyād
Ḳāhirüñ geldügine ol oldı şād

Nice şādān olmasun kim[3044] ol emīr
[109b] (1) Ḳāhir itdi düşmen-ile dār u gīr

[3038] yidi kez T1, T2: BN’de yok.

[3039] yalıñuz T1, BN: yaluñuz T2

[3040] ḳuşı T1: ḳuşu T2; ḳuşın BN

[3041] ṣıçrayurup T1, T2: ṣıçrayup BN

[3042] iletür T1, T2: iltür BN

[3043] ayaġa: ayaġına T1, T2, BN

[3044] kim BN: ki T1, T2

Bundan özge şādīlıḳ olmaz hemān
Kim ḳıra düşmenlerüñ bir pehlevān

(2) Düşmenüñ öldügidür[3045] dosta dügün
Düşmenüñ ḳahrı-durur bāġda dügün

Nuṣḥıdur[3046] Firdevsīnüñ pendi ṣaḥīḥ
(3) Vir ṣalavāt Muṣṭafāya yā faṣīḥ

NEṠR

Ḥükemā ḳavlince Ḫurşīd Şāh-ıla Ḳāhir bin Sām-süvār cezīre-i (4) Sāhūn'da[3047] ol gice yimekde içmekde, ʿalā-raġm-ı rūzgār ḫoş geçmekde. Ammā ki bizüm ḳışṣamuz düşmān ṭarafına (5) ḳaraġul[3048] ḳoyup Ḳahḳaha-yı Zengī[3049] daḫı Ḳāhir'i Sām-ı Süvār oġlıduġın bilüp, pehlevānın öldürdügine perīşān-dil (6) olmaḳda. Ammā ki bizüm ḳışṣamuz ez-ān cānıb Süleymān peyġāmbere geldi ʿaleyhi's-selām kim baʿūż [ṣınfı][3050] reʾīsi (7) Cercīs, ẕübāb ṣınfından söz açup kelimāt itmekde. Nite ḳaçan ki İbrāhīm peyġāmber [ʿaleyhi's-selām][3051] ʿışḳına baʿūż ṣınfına (8) ol Nemrūd maġzın yiyen Cercīs sinegi serheng naṣb idüp[3052] ve ẕübāb ṣınfınuñ reʾīsi yaʿnī ki ḳara siñeklerüñ (9) ulusı Hedvāl'üñ üsti[3053] yanına geçürüp, billūr ḥoḳḳa üzerinde yir göstericek, ḳara siñekler reʾīsi Hedvāl'e (10) güç gelüp, dilince Süleymān ḥażretine duʿā ḳılup eyitdi ki:

[3045] öldügidür T1, BN: öldü gider T2

[3046] nuṣḥıdur BN: naṣḥıdur T1, T2

[3047] Sāhūn'da T1, T2: Sāhūt'da BN

[3048] ḳaraġul T1, T2: ḳaravul BN

[3049] Ḳahḳaha-yı Zengī T1, BN: Ḳahḳaha-y-ıla T2

[3050] ṣınfı BN: T1 ve T2'de yok.

[3051] ʿaleyhi's-selām BN: T1 ve T2'de yok.

[3052] naṣb T1, BN: T2'de yok.

[3053] üsti T1, T2: üstin BN

−Yā Nebiyya'llāh! Bu sivri siñek serhenginüñ ne kemāli (11) var ki üstin yanuma geçürürsin. Eger ḫizmetde-y-ise[3054] ben kemīne andan aḳdem geldüm. Pādişāhlar dergāhında (12) ʿādet ḫūbudur ki evvel[3055] gelenüñ ṣoñra gelen üstin yanına geçmez ki Dīvān-ı Şāhī'de muḳaddem gelen ṭururken (13) muʿaḫḫar üstine gelüp söz açmaz; muḳaddem muʿaḫḫar yanında tāze cüvān yanında pīre beñzer ve cāhil yanında (14) müdebbire beñzer. Pes muʿaḫḫara[3056] göre muḳaddime ʿizzet gerek. Nitekim pīr olana nev-cüvāndan ḥürmet gerek kim muḳaddem (15) pīre beñzer ve pīr peyġāmbere beñzer, ümmeti içinde. Nitekim dimişlerdür, gelür ki[3057]: Eger ki (16) [3058] الشّيخ فى قبلة كا النّبى فى امّته yā Nebiyya'llāh, İbrāhīm peyġāmber yüzin gördügiyçün ʿizzet iderseñ ben żaʿīf daḫı Yūşaʿ bin Nūn yüzin (17) gördüm. Anuñ ḫayr duʿāsın aldum. baña daḫı ʿizzet lāzımdur. Eger ki ḫāṣiyeti vardur, diyü iʿtibār iderseñüz, bizüm (18) ḳara siñek ṣınfınuñ sivri siñek ṣınfından ḫāṣiyeti çoḳdur Süleymān-ı nebī eyitdi. Nite Hedvāl eyitdi:

−Yā Nebiyya'llāh! (19) Evvel ḫāṣṣamuz bu ki ḳanı ḳoḳuyı yiyiciyüz, bed-havāyı götürüciyüz. Şol yirde ki ḳara siñek cündi çoḳ ola, (20) ol yirde ṭāʿūn olmaz ve bir kişinüñ gözi aġrısa, ḳara siñek başın zeyt yaġıyla ḳaynadup gözinüñ ḳabaġına (21) ursa derdin sākin eyleye. Eger ḳaşa sürseler siyāh eyleye. Eger bir kişi dilese ki dārū-yı hūşber [110a][3059] (1) terkīb eyleye, tābistān vaḳtinde irkek semūz[3060] ḳoçuñ ṣol butın ele ve üzerine semm-i ebyaż aña vaḳti ki üzerine ḳara siñekler (2) üşe[3061], tersinden düriyen ḳurtları bir şīşe içine ḳoya, aġzın kil ḥikmet-ile ṣıvaya, ol ḳurtlar (3) birbirin yeyüp, ḳırılup birisi ḳalsa gerek, ol dārū-yı hūşber olsa gerek. İstese ki bir kişinüñ ʿaḳlın ala, (4) şīşenüñ aġzın sūzen-

[3054] ḫidmetde-y-ise T1: ḫizmetde-y-ise T2, BN

[3055] evvel T1, T2: ol BN

[3056] muʾaḫḫara T1, T2: müʾeḫḫire BN

[3057]. Nitekim dimişlerdür, gelür ki T1, BN:. Nitekim pīr olana nev-cüvāndan T2

[3058] Ümmeti için peygamber neyse müridleri için şeyh odur.

[3059] Bu sayfa T1'de yok.

[3060] semūz BN: semmur T2

[3061] üşe T2: üse BN

i ḫayyāṭ-ıla[3062] delüp ol kişinüñ yaturken burnına duta, ʿaḳlı zāyil olup[3063] meyyit-i müteḥarrik gibi (5) yatup ḳala; tā burnına acı bādām yaġıyla sirke ṭamzurmayınca gözlerin açmaya, āsmāndan rīsmānı (6) farḳ idüp seçmeye.

NAẒM

Yā Süleymān iy emīr-i kām-yāb
Bizde ḫāṣṣa çoḳ-durur[3064] añla ḥisāb[3065]

(7) Bu baʿūża nisbet itmezem ġaraż
Ḫāṣṣası var fāyidelüdür ẕübāb

NEṢR

Yā Nebiyya'llāh! Ḳara siñek ki bizüm (8) ṣınfumuzdur, ḫāṣiyeti maʿlūmdur. Ammā ki sivri siñegüñ ḫāṣiyeti ḳatʿā yoḳdur. İllā ki zehri ziyāde çoḳdur. (9) ḳara siñeklerüñ ṣınfı veyā bal arusı cinsi ṣoḳduġından helāk olur[3066]. Pes bunlar ancılayın mūzīdür ki ser-cümlesi (10) zehirnākdür.

NAẒM

Böyle diyüp Şeh Süleymāna[3067] ẕübāb
Ḥāl dilince itdi şikāyet kām-yāb

(11) Diñle imdi ne diye sivri siñek
Vir ṣalavāt söyleyem emlaḥ cevāb

[3062] ḫayyāṭ-ıla BN: ḫayyaṭāt-ıla T2

[3063] olup T2: ola BN

[3064] çoḳ-durur T2: çoḳdur BN

[3065] ḥisāb T2: bī-ḥisāb BN

[3066] olur BN: T2'de yok.

[3067] Süleymāna: Süleymān T1, T2, BN

NEŞR

Ḥükemā ḳavlince Süleymān peyġāmber (12) ʿaleyhi’s-selām ẕübāb sözin diñleyüp ḥāl dilince bunlaruñ birle kelimāt iderken[3068] anı gördiler ki Nāṣen peyġāmber (13) ʿaleyhi’s-selām içerü girdi, ḥażret-i Süleymān’a selām virdi. Süleymān peyġāmber ʿaleyk alup, yirinden ṭurup (14) ʿizzet ḳıldı, taḫt kenārına aldı[3069], geçüp oturdı. Süleymān peyġāmberüñ ʿaleyhi’s-selām ḳarşusında iki (15) ḥoḳḳa gördi: Birisi aḳ billūrdan üzerinden bir sivri siñek oturur ve bir ḥoḳḳa daḫı ḳızıl mercāndan üzerinde (16) ḳara siñek ḳonmış ṭurur[3070]. Suʾāl idüp Nāṣen peyġāmber eyitdi ki:

−Bu ḥarīṣ ẕübāb-ıla ol mūzī baʿūża ḥürmet (17) idüp, her birini cevherī ḥoḳḳalar üzerine geçürmek neden gelür ki Ḥaḳ Sübḥānehu ve Teʿālā naḥlden ġayrısın (18) cemīʿ cehennem içün yaratmışdur. Bir nesne ki ʿaẕāb içün, caḥīm içün ḫilḳat ola, aña ʿizzet itmek ḥażretüñe (19) lāyıḳ degüldür ve ʿāḳildānā ol kimsedür ki yaramaz eyüden farḳ ḳıla, şerrīrden ʿazīzden temīz ide. (20) Nitekim dimişlerdür: ʿAle’l-ḫuṣūṣ من لم يعرف الشّرّ يقع فيه[3071] ki bu siñek cinsinden mūzī ve ḥarīṣ (21) kimse yoḳdur ki ḥırṣı helākine sebebdür. Pes bir kimse ki ḥarīṣ ola aña naẓar itmek cāyiz degül belki ḳatle **[110b][3072]** (1) müstaḥıḳdur ki ḥarīṣ ḥarāmdan yıġlınmaz. Nitekim dimişlerdür: ʿAle’l-ḫuṣūṣ[3073] لا اجتناب من محرّمٍ مع حرصٍ (2) ki Tevrāt şerhinde gördüm ki āḫir-zamān peyġāmber[i] ve ol iki cihān serveri baʿūż ḥaḳḳında eyitse gerek ki: (3) او كانت الدّنيا تعدل عندالله جناحه بعوضة ما اعطى للكافر شدبة ماءٍ[3074] Maʿnīsi budur ki: (4) Eger dünyānuñ Ḥaḳ[3075] Teʿālā ḳatında sivri siñek miḳdārınca ḳadri olsaydı, kāfire dünyāda[3076] bir içim şu virmeyeydi. (5) Zīrā ki dünyāyı Ḥaḳ[3077] Teʿālā

[3068] bunlaruñ birle kelimāt iderken T2: kelimāt iderken bunlaruñ birle BN

[3069] aldı T2: alup BN

[3070] ṭurur T2: oturur BN

[3071] Kötülüğü tanımayan ona kolayca kapılır.

[3072] Bu sayfa T1’de yok.

[3073] Harama ancak hırslardan dolayı girilir.

[3074] Allāh katında kafirlerin sivrisinek kadar bir değeri olsaydı onlara bir yudum su içirmezdi. (Hadîs-i Şerif)

[3075] Ḥaḳ T2: Allāh BN

[3076] dünyāda T2: dünyādan BN

[3077] Ḥaḳ T2: Allāh BN

kendü nefsiyçün yaratmadı belki bir yol ḳodı ki ṭālibler maḳṣūda bunuñla vāṣıl olalar (6) bir ṭuracaḳ yir degüldür, ecri bunda olmaz, āḫiretde olur; bu dār-ı rıḥletdür daḫı[3078] belādur ve bu dünyāya yardım idenler (7) ceheledür[3079] ve keferedür. Dünyā ṣaḳıncıları enbiyādur ve evliyādur, abdāldur. Ḥaḳ Teʿālā zīrā ki dünyāyı ḫorladı, (8) ḥaḳīrledi, buġż itdi, muḥabbetin menʿ eyledi, ʿā ḳil bu dünyādan rāżı olmadı; illā ki bir azıḳ ve göçmek[3080] oldı.

(9) ʿĀḳil ol ki dünyeye itmez iʿtibār
Kim ṣebātı yoḳ degüldür ber-ḳarār

Çün fenādur bu cihān virme göñül
(10) İste anı kʾoldurur[3081] dāruʾl-ḳarār

NEṢR

Ḥükemā ḳavlince Nāṣen peyġāmber ʿaleyhiʾs-selām böyle deyicek Süleymān nebī (11) ʿaleyhiʾs-selām eyitdi ki:

−Yā Nāṣen peyġāmber, iy resūl-i rehber! Niçün eyle dirsin ki Ḥaḳ Tebāreke ve[3082] Teʿālā Celle Celāluhu baña (12) bu salṭanatı anuñ-ıçun müyesser itdi ki ʿadl ü dād idem, senüñ bir ümmetüñ aḥvāline muṭṭaliʿ olup ẓāliminden (13) maẓlūmınuñ ḥaḳḳını alıvirüp dād istād idem. Zīrā Tevrīt-i Mūsāʾda gördüm ki Ḥaḳ Teʿālā buyurur ki (14) yiryüzündeki her pādṣāh çoban bigidür ve raʿiyyetü ḳoyun gibidür. Çobana vācibdür ki ḳoyun sürüsüni ṣaḳlaya (15) ve ḳurduñ şerrini defʿ eyleye. Eger sürüde baʿżı boynuzlu ḳoç olsa ve baʿżı ḳoyun olsa, boynuzlusı (16) dilese ki aña ḥayf u teʿaddī ide, anı ḳomaya, defʿ ide. İmdi islām sürüsinüñ ḳurdı kāfirlerdür ve pādṣāhlara (17) ve anuñ leşkerine vācibdür ki cān u göñülden duruşalar, defʿ ideler daḫı aş u etmek anlara ḥalāl; ol vaḳt olur ki (18) kāfirlere

[3078] daḫı BN: T2'de yok.

[3079] ceheledür T2: cehledür BN

[3080] göçmek T2: göçecek BN

[3081] ki BN: kim T2

[3082] Tebāreke ve BN: T2'de yok.

ḳılıç uralar, anlaruñ şerrin defʿ ide[3083] müsülmānlardan. Ve gerçi kāfir müsülmāna ġālib olup raḥmet[3084] (19) itmezse daḫı pādşāha vācibdür ki dāyimü'd-dehr ġazāya vara ve küffār şehirlerin aça ve İslām'ı (20) āşikāre ḳıla ve kelime-i dīni aʿlā itmekde dürişe. ليكون كلمةالله هى العليا[3085] ḳoç ol ẓālimlerdür, beglerden ve leşkerden ve (21) Ancılayın ol boynuzlu manşıb ehlinden ve nāyiblerden ve ḳażiyyelerden ki her biri furṣat bulsa **[111a]**[3086] (1) ḳuvvetince ve illetince raʿiyyetinden bir miskīn esīr idüp, zaḥmet virüp. Pes pādşāh raʿiyyeti bunlara ışmarlaya,(2) dāyim her ṭāyifenüñ ḥālini teftīş ide. Tā ḳıyāmet güninde امَنَّا بِهِ وَ صَدَّقْنَا[3087], naḳīr ü ḳıṭmīr sebebiyle raʿiyyetüñ (3) aḥvālinden ve anlaruñ ḫayr ve şerrinden pādşāhdan ṣorsalar gerek. كلّكم راع و كلّكم مسءول عن رعيّته يوم القيامة[3088] (4) Ve daḫı yā Nāṣen, bilmek gerek ki pādşāh ṣāḥib-i naẓar oldur ki müfsidlerden ve bed-sīretlerden (5) hīç birine yol virmeye ki ḥażretine vara. Ammā bunı ider az bulınur, belki ġāyet dünyā ve mal ḥırṣından (6) bunuñ bigi aʿvānları kendülerine yol[3089] virürler ve hünermendler[3090] ṣoḥbetinden ve ehl-i maʿnī ve erbāb-ı faẓl-ı naṣīḥat (7) ehli ṣoḥbetinden maḥrūm ḳalurlar. Ve eger bunuñ gibi kişiler anuñ ḫizmetinde olsalar anlara iltifāt olmaz ve sözleri (8) maḳbūl olmaz. Zīrā ki bir nesne buyururlar ki pādşāhuñ ḫazīnesi artmaz. Ammā pādşāh ʿāḳil[3091] ve ṣāḥib-i saʿādet (9) oldur ki ferāset[3092] yüziyle naẓar eyleye. Bu zamāne aḥvāline felek-i devvāruñ ibtidāsından tā intihāsına degin hīç (10) kimesne bu ʿacūze-i ġaddar u bī-vefā-yı nābe-kār ne vefā ḳılmışdur. Kimi ki dost dutup āz idindi, bir eli birle

---

[3083] ide T2: ideler BN

[3084] raḥmet T2: zaḥmet BN

[3085] Allah'ın sözünün yüce olması için. Tevbe, 40. âyette geçer. Âyetin tam meali şöyledir: Eğer siz ona (Peygamber'e) yardım etmezseniz, (biliyorsunuz ki) inkar edenler onu iki kişiden biri olarak (Mekke'den) çıkardıkları zaman, ona bizzat Allah yardım etmişti. Hani onlar mağarada bulunuyorlardı. Hani o arkadaşına, "Üzülme, çünkü Allah bizimle berâber" diyordu. Allah da onun üzerine güven duygusu ve huzur indirmiş, sizin kendilerini görmediğiniz bir takım ordularla onu desteklemiş, böylece inkar edenlerin sözünü alçaltmıştı. Allah'ın sözü ise en yücedir. Allah mutlak güç sahibidir, hüküm ve hikmet sahibidir.

[3086] Bu sayfa T1'de yok.

[3087] İnandık ve tasdik ettik. Genellikle âyet ve hadîslerden sonra söylenen, kabulü bildiren kalıp sözdür.

[3088] Hepiniz emriniz altındakilerden kıyamet günü sorumlusunuz (Hadîs-i şerîf)

[3089] yol T2: BN'de yok.

[3090] hünermendler BN: hünerbendler T2

[3091] ʿāḳil T2: ʿādil BN

[3092] ferāset T2: firāset BN

niçe[3093] (11) biñ nāz-ıla kendü'zine çekerdi ve bir eline ḳahr ḫançerin ṭutup her baş yaṣduġı üzerinde bulurdı, keserdi; ḳanġı dostı (12) oḳudı ki düşmenlik ḳapusından ṭaşra sürmedi ve ḳanġı ʿazīze nüvāḫt itmedi ki āḫir meẕellet-ile artmadı ve ḳanġı bī-çāreyi (13) esīr[3094] ḳıldı ki āḫir[3095] esīr itmedi, kimi memleketde vezīr dikdi ki ṣoñra zīr ü zeber ḳılmadı. Çünki iʿtibār göziyle (14) bu dünyānuñ bu aḥvāline müşāhede ḳılsa lā-cerem ġurūr ipiyle ṣebūr cāhına düşmez ve yaḳīn maʿlūm olur ki (15) ḳalanlara vefā itmedügi gibi aña daḫı vefā itmez. Pes kendüye ḫalḳa bu riʿāyeti memleketden ötürü ẓulm ve cevr (16) itmez, dünyā başdan başa bir ḳarınca incitmege degmez. Niçün ʿāḳil andan ötürü Ḥaḳḳ'ı ḫalḳı incide. Ammā ki pādşāh (17) olan kimesnenüñ Ḥaḳ Teʿālā birle bu ḥālde ʿadl kendünüñ ẓāhirin ve bāṭının Ḥaḳ Teʿālā'ya rāst ṭutmaḳdur, (18) āşikāre ve gizlüsin Ḥaḳḳ-ıla yek-reng itmekdür. Salṭanat ve memleket şol biline kemer baġlamaḳ gibi ola; (19) şöyle ki kendüyi ve salṭanatı Ḥaḳ'dan ötürü ṭuta. Şöyle degül ki Ḥaḳ Teʿālā salṭanatı kendüsiyçün ḳıla ve iḥsān bunda (20) oldur ki [3096]الاحسان ان تعبدالله كانّك تراه فان لم تكن تراه فانّه تريك

DER BEYĀN-I AMEDEN-İ HÜDHÜD BE-DERGĀH-I SÜLEYMĀN AVDED-İ MEKTŪB SERVER-İ ʿASKERĀN[3097]

(21) Ḥükemā ḳavlince Süleymān peyġāmber Nāṣen peyġāmber birle ʿaleyhimā's-selām ẕübāb-ı baʿūż ḥaḳḳında münāsebetle maʿārif yüzinden [111b][3098] (1) kelimāt iderken anı gördiler ki Hüdhüd ḳuşı dergāhdan içerü girdi, aġzında bir nāme ṭutar havādan yiryüzine (2) indi, pāy-i taḫt kenārına ondı daḫı yönini Süleymān'dan yaña döndi ve ṣol ḳanadın seccāde-i İlyās (3) gibi yire döşeyüp ve ṣaġ ḳanadın Ḫıżr peyġāmber ʿalemi gibi yuḳaru ḳaldurup, yüzin yire sürüp nāmeyi (4) aġzından ṭutaraḳ Manṭıḳu'ṭ-Ṭayr'ca Süleymān'a

[3093] niçe BN: nice T2

[3094] esīr T2: emīr BN

[3095] āḫir T2: ʿāḳıbet BN

[3096] İhsan Allāh'a sanki onu görüyormuşsun gibi ibadet etmendir. Zira sen onu görmesen de o seni görür.

[3097] Hüdhüd'ün Süleyman'ın huzuruna gelişi ve mektubu askerlerin başına götürmesi.

[3098] Bu sayfa T1'de yok.

duʿā ḳılup, o tārek nāmeyi taḫt kenārında getürüp, baş ḳoyup, yüz yire sürüp, (5) aġzından edeble ḳoyup ḳıçın ḳıçın[3099] girüye çekilüp, yirine varup, duʿā ḳılup eyitdi ki:

NAẒM

İy emīr-i ins ü cinn ü v'ey resūl-i Kirdigār
(6) Devletüñ pāyende ḳılsun pādşāh Perverdigār

Beglerüñ nāme yazup[3100] gönderdügi budur begüm
Kim bu gice oldı belürsiz Ḳāhir bin Sām-ı Süvār
(7) NEṢR

Ḥükemā ḳavlince Hüdhüd böyle diyüp duʿā ḳılıcaḳ Süleymān-nāme'yi alup, mühürin getürüp, Āṣaf bin Bircefā'ya[3101] virüp o daḫı mektūbı açup, (8) mażmūnına muṭṭaliʿ olup ayaġ üzere beyān ḳıldı.

NAẒM

Nāme içre yazılu ism-i ilāh
(9) K'oldurur Ḫallāḳ-ı ʿālem pādşāh

Ḳādir ol ki didiyse ⸗oldı cihān كُنْ[3102]
ʿĀlem'ol ʿilmindedür ẓāhir nihān

(10) Mihr ü meh encüm felek levḥ-i ḳalem
Sācid ü ḥāmid-dürür şāhid de hem

Ḥāfiẓ o ki ḥıfẓ-ı gencinde hemīn
(11) Noḳṭa-durur bu kitāb-ı Ḥaḳ mübīn

[3099] ḳıçın ḳıçın BN: T2'de yok.

[3100] yazup BN: yazum T2

[3101] Berḫıyā'ya BN: Bircefā'ya T2

[3102] Yâsîn, 82. âyet kastedilmektedir. Âyetin tam meali şöyledir: Bir şeyi dilediği zaman onun emri o şeye ancak "Ol!" demektir. O da hemen oluverir.

Ḳādir ol ki ḳudretine ber-kemāl
Lā-yezāl ü bī-bedeldür lā-zevāl

(12) Mālik o kim milkidür maʿmūr anuñ
Şeh Süleymān dergehinde mūr anuñ

Yā Nebiyya'llāh Süleymān ḥaḳ resūl
(13) Nāme gönderdüñ ṭapuña‿iy pür-uṣūl

Şöyle bil ki iy emīr-i şehriyār
Bir ʿacāyıb ḥādiṯe‿itdi rūzigār

(14) Ḳāhir ibni Sām-Süvār-ı pehlevān
Ġāyib oldı işbu gice nā-gehān

Yüz biñ ere tīġ[3103] urup ḳırmış-iken
(15) Ḳara yire ḳanların ḳarmış-iken

Düşmeni ṣıyıp hezīmet eyledi
Ḫalḳını ṭoyum ġanīmet eyledi

(16) Devlet-ile geld'otaġa yetdi çün
Begler-ile ʿīş ü ʿişret itdi çün

Ṣoḥbet āḫir oldı begler gitdiler
(17) Her biri yirine gelüp yatdılar

Çün seḥerden ṭoġdı şems ü āftāb
Ṣaldı ʿālem içre pertev birle tāb

[3103] tīġ BN: ṭīġi T2

(18) Cümle begler atlu ata[3104] bindiler
Ḳāhir otaġına varup indiler

Ḫaymesinde Ḳāhir'i bulmadılar
(19) Ḳanda gitdügin anuñ bilmediler

Kendü-y-ile yoḳ yaraġı yatı hem
Bilesince binmiş almış atı hem

(20) Ruḫ ḳuşı daḫı bulunmadı begüm
Ḳanda gitdügi bilinmedi begüm

Çünki gitdi ol ısuz ḳaldı çeri
(21) Düşmen öküş ḳorḳar oldı her biri

Çünki ḥāżır oldı bunca tīġ-zen
Ṣaf dutup[3105] ḳarşu durur her ṣaf-şiken

[112a][3106] (1) Kim yedi kez yüz biñ er ḳavm-i Ḥabeş
Pehlevān açar ḳażāya ḳarşu pes

Ḳorḳaruz der-bendi başup geçeler
(2) Az çeriyüz ḳanumuzı içeler

Biz otuz biñ erle ceng idemezüz
Bu aradan ḳorḳuban gideserüz

(3) Ger icāzet ola anda gidelüm
Ḫidmetüñi şāha neyse idelüm

[3104] ata: atına T1, T2, BN

[3105] dutup BN: T2'de yok.

[3106] Bu sayfa T1'de yok.

Ḥükm iderseñ düşmen üzre varalum
(4) Sen Süleymān yoluna baş virelüm

Nāme yazup[3107] ḥālümüz itdük beyān
Hüdhüd-ile ṭapuña ḳılduḳ revān

(5) Her ne kim ḫān buyurur fermān anuñ
Ḳul anuñ leşker anuñ erkān anuñ

Ḥükm-i sulṭān neyse aña fermān-berüz
(6) Şeh Süleymāna duʿācı çākerüz

Ḥālimüz bu añlatmışuz mālik-riḳāb
Söz tamām vʾAllāhu aʿlem biʾṣ-ṣavāb

(7) DER BEYĀN-I CENG-İ[3108] CÜND-İ BAʿŪŻ VE HEZĪMET ŞODEN-İ ʿASKER-İ ḤABEŞ BE-DEST-İ ĪŞĀN[3109]

Ḥükemā ḳavlince Süleymān peyġāmber ʿaleyhiʾs-selām nāmenüñ mefhūmın añladı[3110] daḫı Hüdhüd'den (8) suʾāl itdi ki:

−Ḳāhir ne vech-ile belürsüz oldıġın bildüñ. Ammā Ruḫ ḳuşunı (9) hīç gördüñ mi ki ḳandadur? Hüdhüd cevāb virdi ki:

[3107] yazup BN: yazum T2

[3108] CENG-İ T2: CENG KERDEN-İ BN

[3109] Sivrisinek ordusunun Habeş ordusuyla savaşması ve Habeş ordusunun onların eliyle hezimete uğraması.

[3110] añladı T2: bilüp BN

−Yā Nebiyya’llāh! Ḥaḳīḳat ḥāl budur ki gice içinde, der-bend aġzında (10) bir yüce çınār şāḫı üzerinde ḳonup otururdum, dilümce Allāh’ı[3111] tesbīḥ ḳılup eydürdüm ki: Duʿā-yı Hüdhüd īn-est[3112](11) leyl olucaḳ anı gördüm: Ḳāhir bin-Nışfu’l مولى ظَلَمْتُ نَفْسِي فَاغْفِرْ لِي[3113] Sām-ı Süvār Heşt-Pāy-ı Baḥrī’ye olmış (12) süvār, gelüp der-bende girüp, geçüp gitdi, ʿaḳabince Ruḫ ḳuşın gördüm ki ḳara bulut ḳanadların açup, (13) ḳażā ve ḳader gibi gelüp geçüp, yirle gök arasında Ḳāhir gitdügi yola gitdi. ʿAcabā bunlar ḳanda gider ki, (13) deyüp bir zamān fikre vardum anı gördüm ki ḳulaġuna ṭurna ḳuşları āvāzları girdi[3114]. Ḳanad açup (15) uçup havāya çıḳdum, ol ḳarañu gice içinde diḳḳat-ıla gök yüzüne baḳdum, bir çift ṭurna ḳuşın gördüm, (16) erkegi öñünce, dişisi ardınca ḳanad açup açup uçup[3115] gider, Ruḫ ḳuşıyla Ḳāhir’den söz açup birbiriyle keleci (17) idişürler[3116]. Öñlerin alup[3117] ben daḫı tīzrek uçup, havā-yı fenāda öñlerine geçüp, yaḳīn varup irişdüm, erkegiyle ḳanad (18) ḳanada virüp görüşdüm. Andan ḳandan gelürsiz ḳanda gidersiz diyüp ṣorışdum. Eyitdi ki: (19)

−Gelişimüz Rüstem ḳatından ki gitdük, kūh-ı Sütūn’ı ve kūh-ı Billūr’ı aşup (20) gelüp, bu ʿArab cezīresine yitdük, ḳaṣdumuz bu ki Süleymān dergāhına varavu, Sīmurġ’uñ naẓarına (21) irüp perr ü bālına yüz sürevüz, yuvasında besledügi Zāl-ı Dāstān oġlı Rüstem ki ciger-gūşesidür, [112b][3118] (1) Ḳahhār-ı Tinnīn-ten-i Nüh-ser elinde, ḥabs elinde[3119] olduġından ḫaber virevüz, deyicek suʾāl itdüm ki hīç havāda (2) uçarken Ruḫ ḳuşunı gördüñüz mi, deyicek eyitdiler ki:

[3111] Allāh’ı T2: Allāh’a BN

[3112] Hüdhüd’ün duâsı budur.

[3113] Ben nefsime zulmettim. Beni affet. (Kasas, 16. âyet kastedilmektedir.)

[3114] girdi T2: geldi BN

[3115] açup uçup T2: açışup uçuşup BN

[3116] idişürler T2: iderler BN

[3117] alup BN: T2’de yok.

[3118] Bu sayfa T1’de yok.

[3119] elinde T2: BN’de yok.

−Neʿam. Gördük, henüz şimdi buluşup Rüstem'den ḫaber virdük, (3) ġāyet mużṭaribü'l-ḥāl olup eyitdi ki:

−Ḳaçan Sīmurġ naẓarına ki varasız, benden aña selām ḳılup ḫaber (4) viresiz ki Ḳāhir bin[3120] Sām-ı Süvār'ı alup götürsem, Rüstem naẓarına yetürsem gerek ki Ḳahhār-ı Tinnīn-ten-ile ceng idüp Rüstem'i (5) ḫalāṣ ide. Ammā ki Sīmurġ'a diyesiz ki: Eger eglenürsem benüm ḳażiyyemi Süleymān ḥażretine bildüre, diyüp Ḳāhir'i (6) Ruḫ ḳuşı arḳasına alup ve Heşt-Pāy-ı Baḥrī'yi ḳaynaġıyla ḳapup yirden götürdi, havā-yı fenāya yetürdi, (7) ʿazm-i Rüstem ḳılum[3121] gitdi, yirle gök arasında kūh-ı Billūr'a ḳarşu[3122] ʿazm itdi.

NAẒM

(8) Böyle diyüp ol iki ṭurna ḳuşı
Ṣaḥ ḫaber virüp baña egdi başı

Benden ayrılup daḫı gitdi olar
(9) ʿAzm-i Sīmurġ itdi bile yoldaşı

NEṢR

Ḥükemā ḳavlince Süleymān ḥażretine bu vech-ile ḫaber viricek, (10) ġāyet ġamgīn olup daḫı emr itdi ki ḳanad açup uça, Mışır cānıbından Sīmurġ ḥużūrına varup geçe, (11) ol Rüstem'den gelen ṭurna ḳuşlarını saña ḳoşup naẓaruma göndere, Manṭıḳu'ṭ-Ṭayr'ca anlardan ḫaber ṣorup (12) bilem, Rüstem'üñ ḫalāṣına bir çāre ḳılam, diyüp Hüdhüd'i Süleymān Sīmurġ'a gönderdi. İcāzet alup, duʿā ḳılup, (13) per açup uçup Hüdhüd gitdi, ʿazm-i Sīmurġ itdi. Andan Süleymān peyġāmber ʿaleyhi's-selām vüzerāya dönüp (14) eyitdi:

−Ḥabeş leşkeri ḥaḳḳında ne dirsiz ki yidi kez[3123] yüz biñ pūlādpūş sipāhīsi var, bizüm gönderdügümüz (15) leşker otuz biñ miḳdārı er-idi, içlerinden tīġzen, ṣaf-şiken Ḳāhir bin Süvār-ıdı. Şimdi Ḳāhir'i (16) Ruḫ ḳuşı ḳapup, götürüp gitmiş. Meger ki Rüstem'üñ dīvler

[3120] "Süvār'ı" BN'de burada gereksiz yazılmış.

[3121] ḳılum T2: ḳılup BN

[3122] ḳarşu T2: ṭoġru BN

[3123] yidi kez T2: BN'de yok.

elinde ḥabs olduġın, kūh-ı Sütūn'da ṭurna ḳuşlarından (17) işitmiş. İmdi anı ḫalāṣ itmene pehlevān alup, ʿazm-i Rüstem itmiş. İmdi eger eyle olsa bizüm otuz biñ artımuz (18) Ḳāhir'süz, yedi kez yüz biñ kez Ḥabeş çerisine cevāb virmege ḳādir degüldür. Zīrā ki her iş yardımsız, (19) ittifāḳsuz olmaz. Nitekim ḳuş ḳanadsuz uçmaz ki meṣel-i (20) meşhūrdur ki eydürler: her biri bir (21)deyicek cemīʿ vüzerā, ümerā [3124]و هل ينهض البارىء بغير جناح dürlü reʾyi tedbīr itdiler. Āṣaf bin Berḫıyā eyitdi:

−Yā Nebiyya'llāh! Şimdi dergāhuñda [113a] (1) dīv ü cin leşkeri ya perī ʿaskeri yoḳdur ki gönderevüz varalar, ol düşmen çerisini ġārat ideler, eyyām-ı devletüñde, (2) himmetüñle hezīmet ideler. Ammā ki Allāh Teʿālā'ya münācāt eyle, duʿāñ ḳabūl ola, müvekkel-i bāda ḥükm eyle (3) bād-ı ṣarṣarı esdürsün, ʿĀd ḳavmi gibi helāke virüp, iẕn-i Rabbānī birle ḫāk[e] yiksān eyleyüp ṭopraġa (4) başdursun.

NAẒM

Şiddet-ile esicek ṣarṣar begüm
Ol Ḥabeş ḳavmin ḳırar yek-ser begüm

(5) Ne Ḥabeş ki ṣarṣar esse gey ḳatı
Ditredüp gögi yiri yırtar begüm

NEŞR

Ḥükemā ḳavlince Āṣaf bin Berḫıyā (6) böyle diyicek Fiṯaġoris ḥakīm eyitdi:

−Yil esdürmek muḫālifdür ki Ḥabeş memleketi ḫarāba varur. Ammā ki (7) Baʿalbek ḳalʿasın yapan[3125] Demürbād'a ve İstiḫar'a ve Ṣalṣāl'a ḫaber gönderelüm, dem çeküp uçsunlar, Ḥabeş vilāyetine (8) geçsünler, zengīlerüñ etin yiyüp, ḳanın içsünler.

NAẒM

Çünki anda vara cinnī daḫı dīv
(9) O Ḥabeş ḳavmin ḳırup ide ġırīv

[3124] Allāh kanatsız bir şekilde uçurur mu?

[3125] yapan T1, BN: beyān T2

Dīv ü cinne kim-dürür ḳarşu ṭuran[3126]
K’olmaya Merrīḫ muḳābil iy ḫidīv
(10) NEṢR

Ḥükemā ḳavlince Baṭlīmus eyle diyicek, Fiṯaġoris ḥakīm eyitdi:

−Yā Nebiyya’llāh! Demürbād-ı cinnī (11) aʿvānlarıyla Baʿalbek ḳalʿasın yapmaḳdadur. Anları işlerinden ḳovmaḳ devlete lāyıḳ degül. Ammā ki Şāh-ı Mārān’a (12) ḫaber gönderüñ yedişer başlu, ḫurmā aġacı dişlü, cehennem zebānīsi baḳışlu, ḳara ṭaġ ḳāmetlü, ḫışımlu ḳara (13) bulut ḳanadlu[3127], cehennem odı gözlü ejdehālarla[3128] ḳanad açsun, uçsun, gelüp Ḥabeş vilāyetine geçsün, Ḥabeş (14) leşkerini deme çeküp ejdehālar yutsunlar, ḳanların içsünler.

NAẒM

Çünki Ḥaḳḳuñ emri birle pādişā[3129]
(15) Ḥükmüñe_evren[3130] oldı çāker ejdehā

Şāh-ı Mārān leşkeriyle çün vara
Ṣanma düşmen leşkeri bula rehā
(16) NEṢR

Ḥakīm ḳavlince Fiṯaġoris-i ḥakīm böyle diyicek Loḳmān-ı ḥakīm eyitdi:

−Yā Nebiyya’llāh! Iraḳdaġı leşkere (17) ḫaber itmegüñ aṣlı yoḳdur ki giç ḥāṣıl olur. Zīrā ki düşmān yaḳīndür, çāresi budur ki beglerbegiye ḫaber gönderesin[3131] (18) leşkeri

[3126] ṭuran T2, BN: ṭozan T1

[3127] ḳanadlu T1, T2: ḳanad BN

[3128] ezdehālarla T1, T2

[3129] pādişā T2, BN: pādṣā T1

[3130] evren BN: evrenler T1, T2

[3131] gönderesin T1, T2: gönderesiz BN

getüre[3132], her biri deñiz kenārından birer ṭaş alup[3133] götüre. Serīrüñ altıncı ṭabaḳasını sengīn ṭaşlarla (19) ṭoldursunlar. Andan ʿaskerüñi, cemīʿ serverüñi ḫayl ü ḥaşemüñ, ṭabl ü ʿalemüñ birle serīrüñe ala[3134], yele ḥükm it, (20) götürsün, yirle gök arasında Ḥabeş leşkeri üzerine[3135] yitürsün, daḫı ʿaskere[3136] ḥükm idelüm, serīr üzerinden (21) ol sengīn ṭaşları ellü eline alup, düşmen çerisi üstüne atsunlar, ān-ı vaḳt içinde yitürüp helāk itsünler.

[113b] (1) NAẒM

Böyle diyüp anda Loḳmān ibni ʿĀd
Oldı sākin ol ḥakīm-i ḫoş-nihād

(2) Şeh Süleymān işidüp taḥsīn ider
Kim begendi sözüni ġāyet ziyād

NEŞR

Ḥükemā ḳavlince (3) Loḳmān-ı ḥakīmi tedbīrini Süleymān-ı nebī ḥażret-i[3137] ʿaleyhi's-selām ġāyet müstaḥsen[3138] görüp diledi ol müdebbirüñ (4) reʾyiyle ʿāmil ola. Meger ki baʿūż ṣınfı reʾīsi, sivri siñekler ulusı ol İbrāhīm peyġāmberüñ ʿaleyhi's-selām (5) mübārek cemālin gören, Nemrūd-ı laʿīnüñ maġzın yiyüp ḳırḳ gün ḳafāsında ṭuran, iẕn-i Rabbānī (6) birle cānına cezā viren, Cercīs Süleymān peyġāmberüñ ʿaleyhi's-selām naẓarına ḳarşu aḳ billūr ḥoḳḳa üzerine (7) ḳonup ayaġ üzre[3139] ṭurmışdı. Süleymān nebīnüñ ʿaleyhi's-selām Hüdhüd'le söyleşdügin görüp, (8) kelimātına ve dīvān-ı ʿaẓametine göz ḳulaḳ urmışdı. Egerçi ne söyledüklerin fehm idüp bilemedi. Velī (9) mektūb oḳunıcak Süleymān

[3132] getüre BN: getür T1, T2

[3133] alup T1, BN: T2'de yok.

[3134] ala T1, T2: al BN

[3135] leşkeri üzerine T1, T2: leşkerine BN

[3136] ʿaskere T1, T2: ʿaskerüñi BN

[3137] ḥażret-i T1, T2: BN'de yok.

[3138] müstaḥsen T1, BN: müstaḥsin T2

[3139] üzre T1: üzere T2, BN

peyġāmberüñ ʿaleyhi’s-selām mübārek çehresinde ġam eṯeri belürdi, sebebin ḥiss idüp (10) farḳ ḳılamadı daḫı Süleymān peyġāmbere ʿaleyhi’s-selām suʾāl ḳılup eyitdi ki:

−Yā Nebiyya’llāh! Mübārek çehreñüzde (11) melālet nişānı görinür, sebebin bilemedüm. Velī perīşān-dil olduġuñuz sīretüñüzden ẓāhir görinür. Nitekim (12) dimişlerdür: سيرة المرء Eger (13)beyān eyleñ, aşlı nedür işidelüm. i luṭfuñuzdan-Eyle olsa kemāl [3140]تبنىء عن سريرته def ʿine çāre ḳılmaḳ elümüzden gelürse çāre idelüm, diyicek Süleymān peyġāmber ʿaleyhi’s-selām (14) baʿūż sözün işidüp eyitdi:

−Yā Cercīs! Benüm ġamum oldur ki yidi kerre yüz biñ düşmen leşkeri var, (15) vāfir ḥāżır işbu görinen Ḳubeys ṭaġınuñ[3141] ḳafāsındadur anuñ üzerine leşker göndermek isterüm[3142]. Velī dīv ü (16) perī ʿaskeri ve ādemī-zād çerisi[3143] bilemce ḥāżır degül, ḫavf iderüz ki ol Ḥabeş leşkeri üzerümüze[3144] gelüp (17) bu ṭarīrde ceng eyleye. Ol fikirdeyüz ki anları neyle defʿ idevüz kim düşmāndan ġāfil olmaḳ cāyiz (18) degüldür. Egerçi kim salṭanatum ziyādedür. Velākin pādşāhuñ ne deñlü malı, ʿaskeri, ili, memleketi ziyāde olsa (19) düşmānın ḫor görmek olmaz ki ʿŪc bin ʿUnuḳ gibi cābir Hüdhüd-i naḥīf ve Nemrūd-ı laʿīn gibi kāfir-i baʿūż (20) żaʿīf elinde helāke vardı ve fāre sedd-i Yemen’i yıḳdı, ḫarāba virdi. Nitekim ʿArab fuṣaḥāsı eydür ki: (21)

شعر

و بلدة ليس بها انيس

[3145] الّا اليغافير و الّا العيس

[114a] (1) Maʿnīsi budur ki:

Niçe şehr ki ḫarāb oldı.

[3140] Kişinin davranışı niyetinden haber verir.

[3141] Ḳubeys T1, BN: Ḳabīse T2

[3142] isterüm T1, T2: isterem BN

[3143] çerisi T1, T2: leşkeri BN

[3144] üzerümüze BN: üzemüze T1, T2

[3145] ŞİİR

Nice şehir ki harab oldu

İçinde hiç geyik kalmadı

İçinde mūnis olacaḳ yoḳ.

Geyiklerden[3146] yoḳlardan artuḳ.

(2) NAẒM

Pes gerek ḫaşmın ʿāḳil görmeye ʿālemde ḫor

Kim ḳaçurur pīl peşşe şīre[3147] üşse daḫı mūr

(3) Nerrīmān atdan düşürdi bir ḳarınca nā-gehān

Mışrı Şamı yaḳdı[3148] niçe görmişemdür kemce ḳor

NEṢR

Ḥükemā ḳavlince Süleymān nebī (4) ʿaleyhi's-selām böyle diyicek baʿūż reʾīs[3149] Cercīs duʿā ḳılup eyitdi ki:

−Yā Nebiyya'llāh! Eger himmet iderseñüz (5) tekvīnü'l-hevāmm Kemāheynūriş'e emr idüñ, müvekkel-i ẕübāb Behyārūş[3150] daʿvet eylesün[3151] gelsünler, baʿūż cündüni (6) cemʿ itsünler. Ḥaḳḳ'uñ ʿināyeti, sen Süleymān'uñ muʿcizātı birle, Ḥabeş leşkerinüñ gözlerine yüzlerine[3152] üşüp (7) ve burunlarından geñizlerine girüp, maġızların yiyüp, baġırların çāk, ser-cümlesin helāk itsünler. Nitekim ceddüñ (8) İbrāhīm peyġāmber zamānında ʿaleyhi's-selām Nemrūd'uñ leşkerini yiyüp ṭaġıtduḳları gibi ki Allāh Teʿālā Ḳādir'dür, (9) żaʿīf maḫlūḳ-ı cebbārlar[3153] üzerine musallaṭ ḳıla. Nitekim Kelām-ı Ḳadīm'de ve Kitāb-ı Kerīm'de gelür ki: يُسَلِّطُ كذالك (10) رُسُلَهُ عَلٰى مَنْ يَشَاۤءُ من عباده [3154]

[3146] artuḳ, BN'de burada tekrar yazılmış.

[3147] şīre T1, BN: T2'de yok.

[3148] yaḳdı T1, BN: yıḳdı T2

[3149] reʾīs T1, T2: reʿīsi BN

[3150] Behyārūş T1, T2: Behyārūş'ı BN

[3151] eylesün BN: eylemesün T1, T2

[3152] gözlerine yüzlerine T1, T2: yüzlerine gözlerine BN

[3153] cebbārlar T1, T2: cābirler BN

[3154] Allāh, peygamberlerini, dilediği kimselerin üzerine salıp onlara üstün kılar.(Haşr, 6. âyette geçmektedir. Âyetin önüne gelen كذالك ile iktibas yapılmış; من عباده ile âyet açık hale getirilmiştir.)

NAẒM

Ṣūretā gerçi żaʿīf olur üyez
Cemʿ olıncaḳ ṣır çeriyi ammā özü az

(11) Yırtıcı vü ṭartıcıdan cānavar
Hep üyezden ḳaçar idince āvāz

NEŞR

Ḥükemā ḳavlince Süleymān (12) peyġāmber ʿaleyhi's-selām Nemrūd maġzın yiyüp helāk iden baʿūż reʾīs[3155] Cercīs'üñ sözni ki işitdi: mūcebince iş itdi daḫı (13) [3156]فتبسم ضاحكا Süleymān ḥażretinüñ ol baʿūż-ıla ḥāl dilince söyleşüp geldügini ümerā, vüzerā görüp Āṣaf bin Berḫıyā'ya (14) işāret itdiler ki ʿālī ḥażretinden sebep n'eydügin ṣorup[3157] bile. Andan Āṣaf eyitdi:

−Yā Nebiyya'llāh! Bu baʿūż (15) reʾīs-ile söyleşüp tebessüm itdügüñüz[3158] sebep ne, diyicek cevāb virdi ki:

−Yā Āṣaf! Ḥabeş leşkerinüñ üzerine ne vech-ile (16) varup hezīmet ḳılavuz, diyüp sizüñle reʾy itdügi fehm idemeyüp benden suʾāl itdi, ben daḫı cevāb virüp (17) taḳrīr ḳılınca eyitdi:

−Yā Nebiyya'llāh! Müvekkelü'l-hevāmmı daʿvet eyle, tekvīn-ile baʿūż ṣınfını getürsünler, Ḥabeş leşkerinüñ üzerine (18) varup, gözleri yaġın yiyüp kör eylesünler, geñizlerine girüp ve kiminüñ daḫı[3159] ḳulaġından girüp, ṣaġır, rencūr (19) ve kiminüñ burnından geñzine varup, maġzın yiyüp çāk, ān-ı vaḳt içinde cümlesin[3160] helāk eylesünler, diyüp (20) söyledügine tebessüm itdüm ki bu żaʿīflıġ-ıla baʿūżuñ cürʾetin gör ki pehlevānda yoḳdur. Göñlüme bu geldi ki bu peşşenüñ (21) sözi miḳdārından ziyāde,

---

[3155] reʾīs T1, T2: reʾīsi BN

[3156] Böylece gülerek tebessüm et.

[3157] sebep n'eydügin ṣorup T1, T2: ṣorup sebep n'eydügin BN

[3158] itdügüñüz T1, T2: itdügüñüze BN

[3159] daḫı T1, T2: BN'de yok.

[3160] cümlesin T1, T2: ser-cümlesin BN

Ḥabeş leşkerine cürʾeti[3161] gügercin şāhine ḥamle itdügine beñzer veyā ḫod beriyye **[114b]** (1) arslanına sırtlan ḥayḳırdıġı gibi. Niteki ʿArab fuṣaḥāsı dimişlerdür:

شعر

(2) قام الحمّام الی البازی یحدّده

و استغترحت لاسوّد البرّ اضبعه[3162]

Süleymān nebī eydür[3163]:

−Tebessüm itdügüme (3) ḥikmet bu-y-ıdı. Egerçi ki Allāh Teʿālā Ḳādirʾdür ki bu żaʿīf maḫlūḳ[ı] Ḥabeş leşkerine musallaṭ ide. Niteki (4) Nemrūd leşkerine musallaṭ itdügi gibi.

NAẒM

Varısa[3164] taḳdīr-i Ḥaḳda ger dilek
(5) Şır Ḥabeş leşkerlerin cünd-i siñek

Gerçi ṣūretde baʿūż olur żaʿīf
Līki esed pīli ḳorḳıdup ider siñek

(6) NEŞR

Ḥükemā ḳavlince ḳaçan ki Süleymān peyġāmber ʿaleyhiʾs-selām böyle diyicek Baṭlamyus ḥakīm ve Feylesūf-ı ekber ve Loḳmān (7) ve Āṣaf bin Berḫıyā baʿūż serhengi Cercīsʾiñ sözin maʿḳūl görüp eyitdiler:

−Yā Nebiyyaʾllāh! Egerçi ẓāhir yüzden[3165] (8) siñek leşkerin Ḥabeş çerisine ḥavāle itmek, ördegi Şaṭ ırmaġıyla ḳorḳutmaḳ gibidür, ördek ḥavużdan[3166] ḳorḳmaz. (9) Niteki

---

[3161] cürʾeti BN: cürreti T1, T2

[3162] ŞİİR

Güvercin şahine kafa tuttu

Arslan sırtlana kafa tuttu

[3163] eydür T1, T2: eyitdi BN

[3164] varısa BN: varsa T1, T2

[3165] yüzden T1, T2: yüzinden BN

[3166] ḥavużdan T1, T2: ḫo ṣudan BN

dimişlerdür: , yā Nebiyya’llāh Ammā ki [3167]اوللبّط تهدّد زی بالشّیطٌ من البلا جلباباً و تد ز ع البلاء اثوابً ḥaḳīḳat (10) yüzünden naẓar itseñ baʿūż ṣınfından bahādur çeri yoḳdur ki niçe memleket siñek ucundan vīrān olupdur, (11) Tevārīḫ’de mesṭūrdur ki cezīre-i Ḫālidāt, Ḍaḥḥāk-i Ferīdūn zamānında ġāyet maʿmūr idi. Zīrā ki ḥubūbāt, niʿmet (12) vāfir, havāsı laṭīf maḳām-ıdı; ol sebebden Şit peyġāmberüñ ümmetinden ekṣeri varup anda vaṭan ṭutdılar; (13) illā ki sevāḥil olduġı ecilden siñek bunları ġāyet incitdi. Şöyle ki tābistān vaḳtinden zemistān[3168] faṣlına (14) varıncaya dek[3169], eger ḥayvānda ve ger insānda gevdesine rūġan-ı māhı dürütmeyinen siñek elinde helāk olurdı. (15) Çünki İdrīs peyġāmber ʿaleyhi’s-selām dünyāya ki geldi, ʿilm-i ḥikmetde ki māhir oldı, varup cezīre-i Ḫālidāt’da siñek (16) defʿiyçün ṭılsımāt ḳıldı. Andan ṣoñra ol vilāyetde siñek dürimedi, kimse siñek elinden helāke varmadı. Pes (17) cezīre-i Ḫālidāt daḫı nesl-i ādemle nār dānesi gibi ṭoldı, şöyle māl-ā-māl oldı. Çünki Menuçehr zamānı-y-ıdı[3170], (18) bir kimesne zirāʿat iderken yeşm ṭaşından ḥoḳḳa içinde biñ bir dāne ḳızıl altundan düzülmiş siñek buldı, (19) altunına ṭamaʿ ḳılup eritdi, ṭılsımāt ıduġın[3171] bilmeyüp sehv itdi hemān-dem faṣl-ı bahār ki irdi, ol ḳadar (20) çoḳluḳ sivri siñek dürüdi ki cezīre-i Ḫālidāt’da insāndan, ḥayvāndan cānlu nesne ḳomayup, cümlesin helāk (21) idüp ḫalāṣ olmadılar. Ol ḳavümden illā ki ḥükemādan bir niçe şaḫṣ ṭılsımātuñ bozulduġın ḥikmet-ile ki bildiler, **[115a]**[3172] (1) bir gemiye girüp ḳaçup, Hind’e geçüp ḫalāṣ oldılar, anlaruñ nesillerinden bir ḳaç ḥükemāya ṣataşduḳ. (2) Eydürlerdi ki:

−Bizüm ceddümüz sivri siñekden ḳaçup, cezīre-i Ḫālidāt’dan geçüp bunda gelmişlerdir[3173]. Ammā ki (3) biñ bir ümmet içinde üç żaʿīf ḫalḳ vardur ki ʿArab dilince üçinüñ daḫı isimlerinüñ[3174] adı Bā’dur. (4) Cemīʿ maḫlūḳātda anlardan zişt yoḳdur. Şol

---

[3167] Ördği Şat ırmağındaki bela elbisesi ile tehdit ediyorlar. Oysa ki bela onun elbisesidir.

[3168] zemistān: zimistān T1, T2, BN

[3169] dek T1, T2: degin BN

[3170] zamānı-y-ıdı T1, T2: zamānı yitdi BN

[3171] ıduġın T1, T2: idügin BN

[3172] Bu sayfa T1’de yok.

[3173] gelmişlerdir T2: gelmişler BN

[3174] isimlerinüñ BN: T2’de yok.

kemāl-i ḳabaḥatdaki ḳanġısı zişt aḳçadur ki anlara mānend (5) bir zişt daḫı yoḳdur. Suʾāl itdüm ki "Anlar ne nesnedür?". ʿArabca bu iki beyti oḳıyup cevāb virdiler:

شعر

(6) ثلث باء آتٍ يلين بها

البتوّ والبرغوش والبرغوش

ثلث اوحش مافى الورى

(7) ياليت شعرى ايّها اوحشر[3175]

NEṢR

Maʿnī budur ki üç Bā'dur ki[3176] aña mübtelā olduḳ aña[3177] biri (8) taḫta ḳurdı, biri büre, biri bürġuṣ; bürġuṣ[3178] diyü sivri siñegüñ kiçisine dirler .

NAẒM

(9) Yā Süleymān, iy emīr-i ins ü cān
Her ne kim didi siñek ẓāhir nihān

Cemʿ oluncaḳ bir yire bürġuṣ[3179] ẕübāb
(10) Şır Ḥabeş ḳavmin ḳırup ider ʿaẕāb

Şıdı Nemrūd'uñ çerisin çün siñek
Hind-i pīl anı görüp olur siñek

[3175] ŞİİR

Şu üç şey vardır ki onlarla mücadele kolaydır.

Bunlar tahta kurusu bit, pire.

Bu üçünden daha vahşi başka şeyler vardır.

Bunlardan en tehlikelisi hangisi, keşke bilsem.

[3176] üç Bā'dur ki T2: BN'de yok.

[3177] aña, T2'de burada gereksiz tekrar edilmiştir.

[3178] bürġuṣ: bürġūş T2, BN

[3179] bürġuṣ: berġaş T2, BN

(11) Böyle diyüp anda Loḳmān ibni ʿĀd
Oldı sākin vir ṣalavāt ḫoş-nihād

NEŞR

Ḥükemā ḳavlince (12) ḳaçan ki Loḳmān-ı ḥakīm böyle diyicek cemīʿ ḥükemā ve ʿulemā, vüzerā, ümerā maʿḳūl gördiler daḫı Süleymān peyġāmber ʿaleyhi'ş-selām (13) dīvānı daġıdup, ḫalvet-i ḫāṣına girdi, pāk ṣudan tāze vużū ḳılup, iki rekʿat ḥācet namāzın (14) ḳılup yüz yire sürdi. Andan diledi ki Ḥaḳ Teʿālā baʿūż leşkerin ḥükmine fermān ḳıla, Ḥabeş leşkeri[3180] (15) ṭaġıdup nālān ḳıla, bāḳī ḳalanları ol ʿaẓameti görüp müsülmān ola, Ḥaḳḳ'uñ vaḥdāniyetin görüp ehl-i īmān (16) olalar. Andan ḥażret-i Süleymān ʿaleyhi's-selām nübüvvet ḫāteminüñ üzerinde[3181] ḳudret-ile mesṭūr olan (17) Esmāu'llāhuñ onuncı ismini oḳuyup el-hevāmm müvekkeli Heyṭāgāʾīl[i] daʿvet itdi. Emr-i Yezdānī ve muʿcizāt-ı[3182] Süleymānī (18) birle ḥāżır olup naẓarına geldi, selām virüp ʿizzet ḳıldı, eyitdi:

−Yā Nebiyya'llāh! Ne ḫiẕmet buyurursın ki (19) ḥükm-i Sübḥānī birle emrüñe fermānberüz, ḫiẕmetüñ cānumuza minnetdür.

NAẒM

Yā Süleymān niçün itdüñ söyle bize daʿveti
(20) Ḥükm ḳıl kim dilden eyleyelüm ḫiẕmeti

Çün Süleymān-ı zamān mürsel nebīsin ḥaḳ resūl
Kimdür ol ki ḥażretüñe cāndan itmez ṭāʿatı

(21) NEŞR

Ḥükemā ḳavlince el-hevāmm müvekkel Heyṭāgāʾīl melek, Süleymān nebī ḥażretine ʿaleyhimā's-selām bile[3183] diyüp **[115b]**[3184] (1) duʿā ḳılıcaḳ Süleymān peyġāmber eyitdi:

[3180] leşkeri T2: leşkerin BN

[3181] üzerinde T2: üzerine BN

[3182] muʿcizāt-ı T2: muʿcize-i BN

[3183] bile T2: böyle BN

[3184] Bu sayfa T1'de yok.

−Yā müvekkelü’l-hevāmm! Ḥażretüñden temennāmuz budur ki tekvīnlerüñe emr idesin, (2) Ḥabeş sevāḥilinden ne ḳadar baʿūż ṣınfı ve bürġuş[3185] cinsi var-ısa, cemʿ idüp Ḥabeş leşkerinüñ üzerine iltesin. (3) Nemrūd-ı ʿāṣī leşkerin ne vech-ile hezīmet itdiler-ise ol çeriyi daḫı ṣıyup ṭaġıdalar, müşriklerüñ geñzinden (4) girüp, maġızların yiyüp helāk ideler ve kiminüñ daḫı gözleri[3186] yaġın yiyüp kör ü nemnāk ideler tā kim ol (5) müşriklerüñ bāḳī ḳalan kāfirleri, Ḥaḳ dergāhına ḳapu yapucı büt-i cāmide ṭapucı cābirlerüñ, kāfirlerüñ ölmeyüp bāḳī (6) ḳalanları eżʿaf-ı maḫlūḳ, aḳvāya ġālib olduḳları günler müsülmān olup, ḥükmümüze muṭīʿ olup boyun vireler.

(7) NAẒM

Himmet eyle luṭf idüben yā melek
Kim Ḥabeş milkinde cemʿ ola siñek

(8) Ol cebāyir ḳavmini ḳılup helāk
Şerlerinden yiryüzin eyleye pāk

Çünki ʿāṣī oldılar ḳavm-i Ḥabeş
(9) Mekke ḳavmin ḳırmaġa ki çekdi baş

Ol Ḥabeş şāhı dirüp ḫayl ü ḥaşem
Mekkeyi[3187] alup ḳoya aña ṣanem

(10) Beyt-i Ḥaḳḳı ḳılmışam bütden ārī
Ḥākim itdüm aña bir peyġāmberi

Şimdi Mekke içre ḳılınur namāz
(11) Var ümīdüm ide himmet kār-sāz

[3185] bürġuş: berʿaş T2, BN

[3186] gözleri BN: geñizleri T2

[3187] Mekkeyi BN: Mekke T2

Ol Ḥabeş ḳavmin ḳıra cünd-i siñek
Kim cebāyir ḳorḳup öle hep siñek

(12) Böyle diyüp şeh Süleymān ḥażreti
Ol müvekkel bürġuṣa[3188] itdi ʿizzeti

Diñle imdi ḳıṣṣa nedür pür-vefā
(13) Vir ṣalavāt ber-revān-ı Muṣṭafā

NEṢR

Ḥükemā ḳavlince el-hevāmm müvekkel Heyṭāgāʾīl melek Süleymān ḥażretinüñ sözlerin (14) ki işitdi, iẕn-i Rabbānī birle emrine meʾmūr olup iṭāʿat itdi. Andan icāzet alup gitdi, Ḥabeş vilāyetine (15) yitdi. El-hevāmm tekvīn Kemāheynūriş, aʿvānlarıyla ḳatına daʿvet itdi daḫı ol Ḥabeş vilāyetinüñ sevāḥillerinde, (16) ʿUmmān kenārlarında, Yemen ü Ṭavāyif diyārında cemīʿ siñek düriyicek, ṣaḥrāda, meʾvāda sivri siñek ṣınfı ki dört (17) nevʿdür, in-şā'allāh, tafṣīl birle yirinde ẕikr idevüz, Süleymān ḥażretine el-hevāmm cinsi ʿarż olduġı (18) cünde taḳrīr idevüz. Pes ol dört cins sivri siñekleri cemʿ itdiler:

−Evvelki ṣınfa[3189] baʿūż dirler, anuñ (19) tekvīni adı Behyārūş tekvīndür. İkinci ṣınfına ṭaḥīm dirler, anuñ tekvīni Hegürek tekvīndür. Üçünci ṣınfına (20) ʿanter dirler, anlaruñ[3190] tekvīni adı Ṣanṣaʿar'dur ve dördünci ṣınfınuñ adı ḫāẕdur, anlaruñ tekvīni adı (21) Hedyūl'dur. Pes cümle bu dört ṣınfı, baʿūż ṣınfını, tekvīnlerine üç gün içinde cemʿ itdürdi ve Ḥabeş [116a][3191] (1) leşkerine muḳābil olup, ḳara bulutlar gibi ṣaf ṣaf, ḳat ḳat havāda ālāy baġlayup ṭurdular daḫı Ḥabeş leşkerine (2) göz urdular. Andan el-hevāmm-ı müvekkel Heyṭāgāʾīl melegi, tekvīn-i Kemāheynūriş'i Süleymān'a gönderdi ki ne buyururlar? (3) Baʿūż cündi dirnek[3192] oldı, Ḥabeş leşkerine ḥavāle ḳılup, ceng itdürüp

[3188] bürġuṣa: berʿaşa T2, BN

[3189] ṣınfa T2: ṣınfına BN

[3190] anlaruñ T2: anuñ BN

[3191] Bu sayfa T1'de yok.

[3192] dirnek T2: dirnegi BN

hezīmet itdürelüm mi ve yāḫud bir (4) kimse gönderüp bu kāfirleri ol[3193] ḥaḳ dīne daʿvet ider mi, diyüp Kemāheynūriş tekvīn gelüp Süleymān-ı (5) nebī ḥażretine gitdi ki gelüp ḫaber vire. Ammā ki bizüm ḳışṣamuz ez-ān cānıb Süleymān ḥażretine geldi. Çünki müvekkelü'l-hevāmm (6) baʿūż cündin dirmege ki gönderdi. Andan ol gün ol gice tā ṣubḥ oluncaya dek ḫalvetden çıḳımadı[3194]. (7) Ḫālıḳ'a ʿibādet eyledi ki Ḥabeş ḳavminüñ cābirlerin siñek elinde helāk olmasın Ḥaḳ'dan temennā eyledi. Ol (8) ḳāḍiyü'l-ḥācāt Süleymān nebīnüñ duʿāsın müstecāb ḳıldı, Ṭāvūs-ı Ḳudsī geldi, müjde ḳıldı. Eyitdi ki:

−Yā Nebiyya'llāh! (9) Ḥaḳ Teʿālā saña selām ḳılur. Eydür ki:

−Süleymān ġam yimesün, el-hevāmm cinsin[3195] anuñ ḥükmine fermānber[3196] itmişemdür, niçe (10) Ḥabeş kāfirleri gibi cābirleri ve niçe mülḥid kāfirleri, baʿūż cündü-y-ile helāk itdürse gerek ve niçe memleketi[3197] yuducı[3198] (11) ejdehāları żaʿīf siñeklere öldürdüp, benüm emrümle şerrinden cihānı pāk itdürse gerek; anca şehnişīn pādşāhları, (12) īmāna gelmeyen gümrāhları, siñek birle helāk ḳıldursa gerek ve anca yüce ḳalʿaları siñek cündüne öldürse (13) gerek ve daḫı Süleymān'a diyesin: "Egerçi ki el-hevāmm cinsinde biñ bir ümmet arasında ḳarıncadan, siñekden żaʿīfraḳ (14) kemter, aḥḳar maḫlūḳum yoḳdur. Velīkin anlardan ġālib çeri Süleymān'a virmedüm ki benüm anlarda ḥikmetüm çoḳdur. Zīrā ki (15) görmez misin arslanlar, ḳarınca ḳorḫusından balçıḳlu yirde[3199] mütemekkin olurlar ve pīl-i Hindū[3200] siñekden ḳaçup (16) iʿrāż ḳılurlar. Ben şol ḳādir pādşāham ki Nemrūd'uñ leşkerine ve kendüye żaʿīf siñekleri musallaṭ ḳılup virem[3201] ki

[3193] ol T2: evvel BN

[3194] çıḳımadı T2: çıḳmadı BN

[3195] cinsin T2: cinsinden BN

[3196] fermānber T2: fermān BN

[3197] memleketi T2: memleket BN

[3198] yuducı BN: bu daḫı T2

[3199] yirde T2: yirlerde BN

[3200] Hindū T2: Hindī BN

[3201] virem T2: virdüm BN

(17) ḳavluhu Teʿālā: كذالك يُسَلِّطُ رُسُلَهُ عَلٰى مَنْ يَشَآءُ من عباده[3202] Tā ki ben Allāh Teʿālā'nuñ ḳudretin göreler kim Nemrūd gibi (18) cebbārı bir siñek elinde helāk itdüm ve anuñ şerrinden yiryüzini pāk itdüm, ben şol ḳādir[3203] pādşāham ki şol (19) żaʿīf siñek ki bir ẕerrece yoḳdur, başında ẕerreden küççük iki gözler ḳodum ʿālemi görmeg-içün ve aña burun (20) virdüm ḳoḫulmaġa ve ḫorṭūm virdüm ḳan ṣorumaġ-ıçun ve dimāġınuñ öñinde ḥıfẓ ḳuvvetin ḳodum, ortasında fikr-i āḫirinde (21) ẕikr ḳodum ġıdāsı girecek ve çıḳacak yir ḳodum ve ḳarın ve içegü ve süñük yaratdum ve aña cān[3204] virüp uçurup yürütdüm[3205]". Eyitdüm: [116b][3206] (1)

−Yā Süleymān! Diḳḳat-ıla naẓar ḳıl gör ki ṭamarlarınuñ etinde bağlanduġı yiri ve süñükleri içinde iligini ḫilḳat iden (2) ve cābirleri ol żaʿīfler-ile hezīmet iden pādşāham. İmdi Yā Süleymān, benüm virdügüm salṭanata zinhār maġrūr olmaġıl, (3) benüm dergāhımda[3207] dūr olmaġıl ki dünyānuñ benüm ḳatımda ẕikr itdügüm siñek ḳanadınca miḳdārı yoḳdur.

NAẒM

(4) Böyle diyüp anda Cibrīl-i Emīn
ʿArż idüben emr-i Rabbü'l-ʿālemīn

Ḥükm-i Ḥaḳḳı gūş idüben o nebī
(5) Secde-i şükr itdi Ḥaḳḳa pes hemīn

[3202] Allāh, peygamberlerini, dilediği kimselerin üzerine salıp onlara üstün kılar.(Haşr, 6. âyette geçmektedir. Âyetin önüne gelen كذالك ile iktibas yapılmış; من عباده ile âyet açık hale getirilmiştir.)

[3203] ḳādir BN: T2'de yok.

[3204] cān BN: T2'de yok.

[3205] yürütdüm BN: T2'de yok.

[3206] Bu sayfa T1'de yok.

[3207] dergāhımda T2: dergāhımdan BN

NEŞR

Muṣannif-i kitāb Firdevsī eydür: Muḥammed bin Şeyḥ Şerefe'd-dīn Mūsā[3208] (6) raḥmeten vāsiʿaten Kitāb-ı Ḥayāt-ı Ḥayvān'da getürmişdür ki eydür: Ḥaḳ Teʿālā dünyāyı ḫorladı, muḥabbetin menʿ eyledi. Nitekim (7) ḥażret-i Resūl eyitdi ʿaleyhi's-selām : الدّنيا ملعونة وما فيها الّا ذكرالله[3209] ve içindeki daḫı melʿūndur, Allāh (8)Maʿnī budur ki: Dünyā melʿūndur ẕikrinden ġayrısı ve daḫı melʿūn olmayan ẕikru'llāh sevenlerdür ve daḫı (9) ögrenmişlerdür ve ögrenicilerdür. Bundan bu añlanmasun ki dünyāya sögmeklik ḥalāl ola. Zīrā ki ḥażret-i (10) Resūl ʿaleyhi's-selām buyurdı ki: Dünyāya sögmeñ ki müʾminlerüñ ṭavarcuḳları dünyā-y-ıla niʿmetlenürler (10) ve dünyā-y-ıla ḫayr ḥāṣıl olurlar ve şerden necāt bulurlar; ḳaçan ki bir ḳul dünyāya laʿnet eylese, dünyā daḫı eydür ki: (11) Laʿnet ʿāṣīlaradır, dünyānuñ iki ciheti varmış: Bir ciheti ḳulı Allāh'dan ıraḳ ḳılıcıdur oġluñ gibi, mālik ü milküñ gibi (12) Allāh'dan ḳulı ıraḳ ḳılduġıyçun melʿūn didiler ve dünyānuñ bir ciheti daḫı oldur ki ḳulı Allāh'a yaḳīn olmaġa yardum (13) ider, ol maḥmūddur, bu cihet-ile dünyāya sögülmez, raʿbet olunur. Bir niçe kişi var ki ism ü resmi anuñ maşrıḳ u maġrib (14) arasın ṭutmışdur. Ammā Allāh Teʿālā ḳatında siñek ḳanadınca miḳdārı yoḳdur ve anlaruñ gibi kimesneler içün terāzū (15) ḳurılup ḫayrı ṭartılmaya. Zīrā ki bunlaruñ gibi kimesnenüñ aʿmāl-i ṣāliḥāsı olmaduġı ecilden ehl-i cehennem ola ve anuñ (16) bigi ʿāṣī ḳul ṭaġlarca ʿamel itse Allāh ḳatında ḳadri olmaya siñek ḳanadınca.

NAẒM[3210]

(17) Ḥayf aña kim itmeye ṣāliḥ ʿamel
Ḳılmaya raḥmet aña ʿAzze ve Cel

Ḳıl ṣalavāt vir zekāt it niyāz
(18) Tā ki saña raḥmet ide kār-sāz

[3208] BN'de bu satırın hemen yanında "ẕikr-i ismü'l-müellif" ibaresi geçmektedir. Müstensih bu satırda müellifin isminin geçtiğini belirtmektedir.

[3209] Dünya ve dünyanın içindekiler lanetlenmiştir; Allāh'ın zikri hariç (Hadîs-i Şerîf)

[3210] NAẒM T2: BN'de yok.

Her günāhuñ ekbānı tevbe ḳıl
Kim ḳabūl ide duʿāñı Ḥaḳ Celīl

(20) Ẕākir ol ki Allāh ide raḥmeti
Şākir ol ki vire ol Ḥaḳ niʿmeti

Cenneti Ḥaḳdan dilersen kām-kār
(21) Vir ṣalavāt Muṣṭafāya bī-şümār

NEŞR[3211]

Ḥükemā ḳavlince ḳaçan ki Ṭāvūs-ı Ḳudsī Süleymān nebī ʿaleyhi's-selām [117a] (1) Ḥaḳ Teʿālā duʿāsın müstecāb ḳılup baʿūż ṣınfını Ḥabeş ḫalḳına ḥavāle itdügin ki beyān eyledi daḫı[3212] icāzet (2) alup ḫidmet-i Ḥaḳḳ'a[3213] gitdi. Süleymān peyġāmber ʿaleyhi's-selām , duʿāsı müstecāb olduġıyçun[3214] secde-i şükr ḳılup (3) daḫı ṣubıḥ-dem ḫalvetinden ṭaşra çıḳdı, pāk ṣudan tāze vużū ḳılup Benī İsrāʾīl'den ḥāżır olan enbiyā-y-ıla[3215] ṣubḥ (4) namāzın ḳıldı daḫı evrād oḳuyup, duʿā ḳılup, namāz u niyāzdan fārıġ olup, başına ʿimāme-i Ḫalīl alup, egnine (5) cübbe-i Şit geyüp, ādem ṣaçın biline kemer ḳılup, Nūḥ peyġāmber cübbesin çiñnine ṣalup, Mūsā ʿaṣāsın (6) eline alup, İdrīs nebī naʿleynin[3216] ayaġına geyüp, bismi'llāh diyüp, yirinden ṭurup, Āṣaf bin Berḫıyā-y-ıla Loḳmān-ı ḥakīm (7) cemīʿ ümerā, vüzerā-y-ıla ḳarşu gelüp, ʿizzet-ile Süleymān peyġāmberi alup nübüvvet taḫtına getürdiler. Hemān-dem serīre (8) geçüp devlet-ile ḳarār idicek, yir yir enbiyā, etḳiyā, ḥükemā, ʿulemā, ümerā[3217], vüzerā, fuṣaḥā, nüdemā, şuʿarā sedirlü sedrine[3218] (9) geçüp oturdılar. Bāḳī ḫāṣ u ʿām ayaġın ṭurdular ve cennetden çıḳan ṭāvūs-ıla ḥubūbāt

[3211] NEŞR T2: BN'de yok.

[3212] daḫı T1, BN: T2'de yok.

[3213] ḫidmet-i T1: ḫiẕmet-i T2, BN

[3214] olduġıyçun T1, T2: olduġın bilüp BN

[3215] enbiyā-y-ıla T1, BN: enbiyā T2

[3216] naʿleynin T1, T2: naʿlının BN

[3217] ümerā T1, T2: BN'de yok.

[3218] sedirlü sedrine T1, T2: ṣadrlu ṣadrına BN

yiyen ḳuşlar daḫı ḳanad (10) ḳanada çatup, baş başa çatup, havā-yı fenāda Süleymān üzerine sāyebān ḳurdular ve Mekke sulṭānı Elyesaʿ bin Hümeysaʿ (11) Mekke ulularıyla Süleymān nebī naẓarına gelüp, kendüsi zerrīn kürsīye[3219] geçüp oturdı, aʿvānları (12) ayaġın ṭurdı. Muḥaṣṣal-ı kelām söz dırāz ḳılmayalum, Süleymān nebī ḥażret-i ʿaleyhi's-selām Medīne ṣaḥrāsında (13) insān meliklerin, yitmiş iki millet serverlerin, dīv ü cinnī serhenglerin, ġūl u beyābān ferhenglerin, sibāʿ u[3220] esedle (14) yırtıcı cānavarlaruñ, bebr ü pelenglerin, ḳaynaḳ dınaḳ urucı, yırtıcı şehbāz, sunḳur, külenglerin ve efāʿī, ḥayyāt ḥakīmi (15) Şāh-ı Mārān'uñ ol emīr-i s̱üʿbānuñ, s̱eʿābīn ü tinnīn nehenglerin ser-cümlesin icāzet virüp daġıtmış-ıdı, Mışır şehrine (16) varıncaḳ[3221] hep gele, diyü vaʿde itmişdi. Hemān kendüsi ḥükemā ve ʿulemā-y-ıla, ümerāve vüzerā-y-ıla, ʿArab u ʿUrabā-y-ıla[3222], Ḫıżr u (17) İlyās-ıla, ḳuṭbu'l-aḳṭāb-ıla, eşrefü'n-nās-ıla, Mekketu'llāh Şerefeha'llāh tenhā gelüp gitmişdi.

NAẒM

(18) Şeh Süleymān ḥażretiyle ol zamān
Dīv ü perī birle yoḳdı ins ü cān

Biñ bir ümmet ṭarḥ olupdı cümle hep
(19) Anuñıçun ḫalḳı azdı pes hemān

NEṢR

Ḥükemā ḳavlince çünki dīvān-ı Süleymānī ṭurdı, ḫalḳ gözünden (20) nihān Süleymān ʿaynında ʿayān, el-hevāmm-ı tekvīn[3223] Kemāheynūriş tekvīn naẓarına gelüp selām virdi, eyitdi ki: (21)

−Yā Nebiyya'llāh! Müvekkelü'l-hevāmm Heyṭāgāʾīl melek ʿālī ḥażretüñe selām idüp eydür ki:

[3219] kürsīye T1, T2: kürsī üzerine BN

[3220] sibāʿ-ı: sibaʿ-ı T1, T2: sebʿ-i BN

[3221] varıncaḳ T1, T2: varıcaḳ BN

[3222] ʿUrabā-y-ıla BN: ʿArbāb-ıla T1, T2

[3223] el-hevāmm-ı tekvīn T1, T2: el-hevāmm tekvīni BN

−Emr-i mücebince [117b] (1) baʿūż ṣınfı cündüni cemʿ itdürüp getürdüm, Ḥabeş leşkerine[3224] muḳābil yitürdüm. İmdi eger ki (2) Benī İsrāʾīl peyġāmberlerinden bir resūl gönderüp, evvel bunları dīne daʿvet ider mi itmez mi, ḳabūl idenine, (3) ʿizzet itmeyenine siñek üşürüp hezīmet ḳılur mı, ḳılmaz mı, yabanluġu risālet ḥācet degül, anları helāk, yiryüzün şerlerinden (4) pāk itdürsün, diyü mi buyururlar? Buyruḳ nedür, kemīneye cevāb virsünler, diyü beni ʿālī ḥażretüñe gönderdi, (5) diyü duʿā ḳıldı.

NAẒM

Böyle diyüp anda tekvīnü'l-hevām
Şeh Süleymāna itdi alḳış yā hümām

(6) Gör Süleymān niçe aʿẓam şāh-ıdı
Kim melek tekvīn olurdı aña rām

Biñ bir ümmet emrine fermān olup
(7) Ḫiẕmetine yüz sürerdi ṣubḥ u şām

O Süleymān ḥażretine virdügin
Virmedi bir şāha hīç Rabbü'l-enām

(8) Gökde taḫtın götürürdi[3225] bād anuñ
Cebraʾīlle[3226] Ḥaḳ iderdi⌣aña selām

Ḥaḳḳa[3227] minnet nüsḫasın Firdevsī⌣anuñ
(9) İtdi yitmiş kitābın uş tamām

Lüʾlüʾen menşūr olur neṣri bunuñ
Naẓmıdur aḥsen süḫan[3228] emlaḥ kelām

[3224] Ḥabeş, BN'de bu arada tekrar edilmiştir.

[3225] götürürdi: götürdi T1, T2, BN

[3226] Cebraʿīlle T1, BN: Cebrīlle T2

[3227] Ḥaḳḳa T2, BN: Ḥıḳḳa T1

[3228] aḥsen-süḫan: aḥsen-saḫun u T1, T2, BN

(10) Diñle imdi sözi āḫir idelüm
Līki virgil ḫoş ṣalavātıla selām
NEṢR

Ḥükemā ḳavlince el-hevāmm tekvīn (11) Kemāheynūriş sözini bu vech-ile müvekkelü'l-hevāmmuñ naḳl idicek Süleymān ḥażret-i ʿaleyhi's-selām resūl göndermesin, (12) maʿḳūl görüp, dönüp Nāṣen peyġāmber[3229] eyitdi:

−Yā Nebiyya'llāh! Müvekkelü'l-hevāmm Heyṭāgāʾīl melek[3230] baʿūż cündüni cemʿ (13) itmiş. İmdi gerekdür ki varasın, refīḳlerüñle beglerbegine buluşasın. Diyesin ki vaḳtlarına ḥāżır olsunlar, (14) düşmen ṭarafın gözetsünler. Ammā dimezem ki düşmāna ulaşup ceng itsünler, Ḥaḳ Teʿālā'dan baʿūż cündüni diledüm, (15) Nemrūd çerisi gibi siñek leşkeri ḥükm-i Rabbānī[3231], emr-i Yezdānī birle yüzlerine, gözlerine üşüp ḳanların içseler gerek. (16) Ammā ki çün Ḥabeş melīkinüñ naẓarına varasın. Allāh[3232] Teʿāleyn'üñ[3233] ḥikmetinden ve geçmiş peyġāmberler muʿcizātından söylesen[3234]; eger (17) Mūsā peyġāmberi ḥaḳ peyġāmber bilürlerse[3235] müvekkelü'l-hevāmma diyesiz ki siñek leşkerin ṭaġıtsun, anları incitmesünler. Yehoyadaʿ (18) beglerbegine[3236] diyesin, varup Ḥabeş melīkin[3237] begleriyle baña daʿvet ḳıla, memleketin yine aña virem, ḫilʿat geyürem, ḳapumda devlet (19) bula. Eger daʿvetüñ ḳabūl itmezse Allāh Teʿālā'dan Celle Celāluhu dileyem[3238] ki ol cābirleri żaʿīf maḫlūḳ-ıla (20) helāk eyleyes perīşānuz Hemān Yehoyadaʿ beglerbegiyle ve cemīʿ leşkerümle dönüp gidüñ, der-bend aġzına gelüp daḫı (21) tekvīn

---

[3229] peyġāmber T1, T2: peyġāmbere BN

[3230] melik: melek T1, T2, BN

[3231] Rabbānī T1, T2: Sübḥānī BN

[3232] Allāh T1, BN: T2'de yok.

[3233] Teʿāleyn'üñ T1, T2: Teʿālā'nun BN

[3234] söylesen T1, T2: söyleyesin BN

[3235] bilürlerse T1, T2: bilürse BN

[3236] beglerbegine T1, T2: beglerbegiye BN

[3237] melīkin T1: milkin T2; melikin BN

[3238] dileyem T1, T2: dileyim BN

ile[3239] baʿūż cündüni müvekkelü'l-hevāmm Ḥabeş leşkerine üşürüp helāk itsünler, diyüp ḥükm idicek, Nāṣen peyġāmber [118a](1) daḫı yirinden ṭurup ṭaşra çıḳdı. Yidi yüz yigirmi mürīd, muḥib ḥāżırlanup, ʿaṣālu ʿaṣāsın ellü eline (2) aldılar, Nāṣen peyġāmberi şeb-renk[3240] ḳatıra bindürüp, öñüne düşüp ʿazm-i beglerbegi ḳıldılar, ḳuşluḳ vaḳtında ki gitdiler, (3) güneş ḳubbe-i felege dikilince, gelüp der-bend aġzındaġı leşkere yitdiler. Ez-ān cānıb Yehoyadaʿ beglerbegi daḫı Ḳāhir (4) gitdügin ṭuyup, begler-ile bir yire gelüp, danışup, şorışup, iş şoñın şanışup, nāme yazup, Hüdhüd'le (5) Süleymān ḥażretine göndermişlerdi; ne ḫaber gele, diyü çeşm-güş olup yönlerin Süleymān'dan yaña döndermişlerdi. (6) Anı gördiler ki Nāṣen peyġāmber, mürīdleri, muḥibleriyle çıḳageldi. Beglerbegi begleriyle atlarından inüp, yayan olup, ḳarşu (7) varup ʿizzet ḳıldılar, elin öpüp görüşdüler, ḥāl ü ḫaber şorışdılar. Nāṣen peyġāmber daḫı neyse Süleymān emrini söyledi, (8) Yehoyadaʿ beglerbegi işidüp, müsellem görüp ḳabūl eyledi. Andan atlu atına bindiler, kūs u ḥarbi çaldurup ʿalem-i Süleymān'ı (9) ḳaldurup, Nāṣen peyġāmberüñ öñüne düşüp, otuz biñ eri çeküp der-bende girüp gitdiler, ʿaṣr vaḳtinde der-bend[3241] çıḳup (10) Ḥabeş melīki ordusına yitdiler, naẓar itdiler ki gördüler ki ol ṭūl u ʿarżına göz nūrı yitişmez ulu yazıda Ḥabeş leşkeri (11) ḫayme ve ḫargāh ḳurmışlar, sayvān u serā-perdeler[3242] örülmiş, yir yir ṭavīlelerde eyerlü ʿinānlu atlar dizgine alınmış kişneşüp (12) ṭururlar ve pehlevānlar [ḫaymelü][3243] ḫaymesi öñünde, biñer yaşında, aḳlu ḳaralu pīller dört ʿamūd üzerine yapılmış ḳubbe-i Hirmān (13) gibi[3244] ayaḳların yire direyüp, İsrāfīl ḫorṭūmların çıḳarup naʿra ururlar birbirine ʿArab ocaḳları külḫān gibi (14) ṭurur. Süñüler yalmanı gökdeki yılduza irişmiş; cebe, cevşen, ḳılıç, balçaḳ, ḳolçaḳ, nacaḳ şuʿlesinden güneş nūrı (15) gök yüzünde ṭonaṭurur. Ammā ki elli biñ miḳdārı Ḥabeş leşkeri Süleymān cānıbından yaña yaşavula yitmişler, (16) ālāylar baġlayup ṣaf çeküp ṭururlar.

[3239] ile T1, BN: T2'de yok.

[3240] şeb-renk T1, BN: şebürenk T2

[3241] der-bend T1, T2: der-bendi BN

[3242] serāperdeler T1, BN: serāpirdeler T2

[3243] ḫaymelü BN: T1 ve T2'de yok.

[3244] hirmān gibi T1, T2: hirmāna beñzer BN

NAẒM[3245]

Ṣaf çeküp ṭurur Ḥabeş ḳavmi tamām
(17) K’erdeminden gök[3246] yüzün ṭutmış ġamām

Cenge ḥāżır olmuş ide dār u gīr
Ṣan bürümiş yiryüzin ḳaṭrān u kir

(18) Kerrenāy ötüp çalınur kūs-ı ḥarb
Ġarbı şarḳı ditredürdi ḥarb u ʿarb

Pehlevānlar pīl-süvār olmış ḳamu
(19) Tīġ virür şuʿleyi[3247] çün nār-ı ṭamu

Ṣaf-şikenden ne ki var ḳavm-i Ḥabeş
Cān-ıla açmışlar ḳażā cengine pes

(20) DER TEMṠĪLĀT-I DĀSTĀN-I MĀẒĪ
Gūş-ı hūşı baña ṭut ki yā faṣīḥ
Saña senden naḳl idem remz-i melīḥ

(21) Ten ʿArab milk-i Süleymān tende cān
Ḳalb-i ṣāfī Kaʿbenüñ miṯli hemān

O Ḥabeş ḳavmi-dürür cünd erbaʿīn
[118b] (1) Miṯli sinde[3248] ḫışm[3249] u buḫl u kibr ü kīn

[3245] NAẒM T1, T2: BN’de yok.

[3246] gök T1, T2: BN’de yok.

[3247] şuʿleyi: şuʿle T1, T2, BN

[3248] sinde T1, T2: sende BN

[3249] ḫışm BN: ḫaşm T1, T2

Cehdi bu şeyṭān bula göñlüñe rāh
Beyt-i Ḥaḳḳı ḳıla bühtāna tebāh

(2) Tīġi لَا حَوْلَ ile[3250] defʿ it yā nedīm
Ḳalbüñe tā girmeye şeyṭān racīm

Çün göñül āyīnesidür ṣāf i cān
(3) Görinür pāk olsa ʿayn-ı dü-cihān

Sensin ādem cennet içre olduñ muḳīm
Ḥūr u ġılmān mūnisüñken yā Kerīm

(4) Çünki ʿisyān eyledüñse nā-gehān
Ḳurb-ı Ḥaḳdan düşdüñ ayru bī-gümān

Mesken-iken saña ʿulvī nüh felek
(5) Maḥrem-iken mihr ü Ḥaḳla meh melek

Süflī oldı saña ḥayfā uş maḳar
Ḥayfum ol mesken ola dūzaḫ saḳar

(6) Dergeh-i Ḥaḳdan[3251] özüñ düşdi ıraḳ
Yaḳdı çünki cānuñı nār-ı firāḳ

Cehd idüp ṣāliḥ ʿamel eyle vü pes
(7) Ḳurb-ı Ḥaḳḳa tā bulasın dest-res

[3250] ḥavliyle T1: ḥavle-y-ile B. Kehf, 39-40. âyetler kastedilmektedir. Âyetin tam emali şöyledir: "Bağına girdiğinde 'Mâşaallah! Kuvvet yalnız Allah'ındır' deseydin ya!. Eğer benim malımı ve çocuklarımı kendininkilerden daha az görüyorsan, belki Rabbim bana, senin bağından daha iyisini verir. Seninkinin üzerine de gökten bir afet indirir de bağ kupkuru ve yalçın bir toprak haline geliverir." Yine şu hadîs-i şerîfe de iktibas vardır: "Lâ havle ve lâ kuvvete illa billâh. (Güç ve kuvvet ancak Allah'tandır) sözünü çok tekrar edin."

[3251] dergeh-i T1, BN: dürgiy-i T2

Kendü nefsüñ bilmeyince yā ʿazīz
Bu vücūduñ idemezsin sen temīz

(8) durur oḳı -i aʿlā-naḳl [3252]مَنْ عَرَفْ
Nefsini bilmez kişi bilmez Ḥaḳı

Nefsini bilmeyen olmaz ẕū-fünūn
(9) Anı ʿāḳil ṣanma kim odur cünūn

Nuṭḳıdur[3253] Firdevsīnüñ pendi ṣaḥīḥ
K'ider aḥsen ehl-i ʿirfānı faṣīḥ

(10) ENDER-DUʿĀ-İ FİRDEVSÎ-İ DER ḤATM-İ KİTĀB EZ-CİLDE'L-ḤĀMİS VE SEBʿŪN[3254]

–İlāhī, ḥāżır u bināsın n'edeyim, nāẓır u dānāsın n'edelim[3255]? İlāhī! ne var günāhum (11) varsa günāhuma göre niyāzum, āhumu var ki sencileyin bī-niyāz u kerem, ıssı pādşāhum (12) var. İlāhī! Eger nefsüm nā-maḥrem-ise dil muṭīʿdür, eger ten günāhkār-ısa keremüñ şefīʿdür. İlāhī! Sen ḳulluġa ḳabūl (13) itmeyince saña kim ḳul olıbilür? İlāhī! Sen ṭaleb idüp ḳuluña gel dimeyince ḳul seni nite arayup bulabilür? (14) İlāhī, seyyidī ve mevlāyī! Biz senüñ niʿmetlerüñi hep ḳaçan bildük kim:Āḫiret [3256]فَلَا تَعْلَمُ نَفْسٌ مَّا أُخْفِيَ لَهُمْ مِنْ قُرَّةِ اَعْيُنٍ (15) niʿmetlerinde bizüm ḥaḳḳumuza gelmişdür. İl!āhī, biz senüñ eylüklerüñ ḳaçan tamām añladuḳ kim: ما لا عين راءت فلا اذن (16) ile bize -Cennet eylükler [3257]سمعت ولا خترٍ على خلبٍ بشر

[3252] Hadîs-i şerîf kastedilmiştir. Hadîs'in tam mânâsı şöyledir: Kendini tanıyan, Rabb'ini tanır.

[3253] nuṭḳıdur T1, BN: nuṭḳdur T2

[3254] Firdevsî'nin kitabının 75. cildinin sonundaki duası.

[3255] n'edelim T1, T2: ne diyelim BN

[3256] Hiç kimse onlar için saklanan göz aydınlıklarını bilemez (Secde, 17)

[3257] Gözlerin görmediği, kulakların işitmediği ve hiçbir beşerin aklından bile geçirmediği. (Hadîs-i Şerif kastedilmiştir.)

beşāret içün itmişdür. İlāhī, bir peşşe ḳanadunuñ ki, ادّنيا (17) ne ḳadar ṭūl u [3258]جناح بعوضة ʿarżı ola kim bir cennete nāmdār ola ki: (18)ı -Bu ʿaḳl [3259]عرضها السّماوات والعرض ḫurdebīnüñ, ne ḳadar idrāki farżı ola kim bir ḫāneye keṯudālıḳ idebile ki cemʿ ola, anda evvelīn, āḫirīn raḥmetüñ (19) deryāsından ʿāleme bir ḳaṭre ṣaçduñ, her kişi henüz şükründen[3260] ʿāciz ü ser-gerdāndur ve muḥabbetüñ cāmından (20) cihāna bir cürʿa dökdüñ, her mevcūde henüz sükrinden [3261] mest ü ḥayrāndur. İlāhī, ḥabībüñ Muḥammed iki cihān (21) faḫrı, Maḥmūd u Aḥmed ḥürmetiyçün bu Süleymān-nāme'nüñ itmāmını müyesser it ki, sulṭān ibni sulṭān Sulṭān Bāyezīd Ḫān'uñ **[119a]** (1)[3262]اطاله عمره naẓarında maḳbūl olup muṭālaʿa ḳılasın[3263] muḳadder eyit. İlāhī, ol ḳaşları (2) Yā Sīn Ṭā Hā, vaṣfı Ḥā Mīm ki nūrı ḥürmetiyçün Firdevsī'ye Firdevs eyle mezīd-i bi-ḥaḳḳ-ı Kāf ve'l Ḳurʾānü'l-Mecīd. (3)

NAẒM

Egerçi itdüm günāh ekṣer [3264] [3265] تَوَكَّلْتُ عَلَى اللهِ
Ḳomaz Raḥmān meni mużṭar تَوَكَّلْتُ عَلَى اللهِ

(4) ʿAnāṣırdan ḳılan terkīb ḥüsn [3266]تَوَكَّلْتُ عَلَى اللهِ
Umaram ki itmeye taʿẕīb تَوَكَّلْتُ عَلَى اللهِ

Egerçi pür-günāham vāh ḫacīl ü rū-siyāhım āh
(5) Ümīẕüm kesmezem vallāh تَوَكَّلْتُ عَلَى اللهِ

[3258] Dünya sivrisineğin kanadı gibidir.

[3259] Onun mesafesi yer ve gökler kadardır. Al-i İmran, 133. âyet kastedilmektedir. Âyetin tam meali şöyledir: Rabbinizin bağışına ve genişliği göklerle yer arası kadar olan, Allah'a karşı gelmekten sakınanlar için hazırlanmış bulunan cennete koşun.

[3260] şükründen T1, BN: şekerinden T2

[3261] ḥayrān-mest, BN'de bu arada gereksiz yazılmıştır.

[3262] Allah ömrünü uzun eylesin.

[3263] muṭālaʿa ḳılasın T1, T2: muṭālıʿa ḳılmasın BN

[3264] terkīb ḥüsn T1, T2

[3265] Hadîs-i şerîftir. Anlamı şöyledir: Allah'a dayanıp güvendim. (Tekrara düşmemek için aynı manaya gelen diğer Hadîslerde dipnot gösterilmemiştir.)

[3266] تَوَكَّلْتُ عَلَى اللهِ T1, T2: ṣūret tertīb viren BN

Didi ḳul yā ʿibādī ol Ḥaḳ oḳu Ḥaḳ-el [3267]لَا تَقْنَطُوا
Kerīm eydür kerem muṭlaḳ تَوَكَّلْتُ عَلَى اللهِ

(6) Çi ger bayam yāḫuẕ yoḫsul çi ger reddem yāḫud[3268] maḳbūl
Anuñ ẕikri-y-ilem meşġūl تَوَكَّلْتُ عَلَى اللهِ

Çi ger bī-çāreyem maḥzūn u ẕelīl ʿāciz ü maġbūn
(7) Velī Rāḥim-dürür Ḥaḳ çün تَوَكَّلْتُ عَلَى اللهِ

Bu Firdevsī-dürür vāṣıf-ı muṣannif ʿārif-i rāṣif
Umar raḥmet ḳıla ʿāṭıf تَوَكَّلْتُ عَلَى اللهِ

(8) DER DUʿĀ-İ PĀDİŞĀHU'LİSLĀM VE'L-MÜSLİMĪN ḪALLEDA'LLĀHU [3269] MEMLEKETEHU VE EBBEDE DEVLETEHU EʿAZZE NAṢARAHU[3270]

Ḥamd-ı bī-ḥad ol Ḫudāvend-i cihāna kim lafẓ-ı kün'den ʿālem-i kāyinātı īcāda getürüp, (9) ferş[i] alçaḳ ʿarşı aʿlā eyledi ve şükrü bī-ʿadd pāk-i Yezdāne, māʾ u ṭīnden (10) ādemi yaradup, ʿaḳl u dil ü cān virüp gūyā eyledi ve ṣad hezār-ender-hezār, ṣenā-i bī-ḳıyās, ol Kerīm ü Raḥīm Allāh'a bu (11) Süleymān-nāme-i Kebīr'üñ yetmiş beşinci cildinüñ itmāmını müyesser itdi ve duʿā-yı bī-nihāyet, ol Ḥayy u Ḳayyūm, Ḳādir ü ʿAlīm (12) Ḳadīm pādişāha kim bu tārīḫ-i lā-naẓīrüñ üç yüz altmış altıncı meclisinüñ itmāmın muḳadder itdi. ʿÖmürden zamān, ecelden (13) emān, Ḥaḳ'dan hidāyet, ʿināyet; pādişāhdan himmet ve merḥamet olursa, yetmiş altıncı cildi daḫı menṣūr u manẓūm (14) söyleyüp, inşā, imlā ḳılup raḳama getürüp bitürevüz, ādişāhuñ devām-ı devletinde ve eyyām-ı rifʿatinde, dergāh-ı aʿlāsına (15) ve bārgāh-ı muʿallāsına getürevüz. Tā kim ol Süleymān-

---

[3267] Zümer, 53. âyet kastedilmiştir. Âyetin tam meali şöyledir: De ki: "Ey kendilerinin aleyhine aşırı giden kullarım! Allah'ın rahmetinden ümidinizi kesmeyin. Şüphesiz Allah bütün günahları affeder. Çünkü O, çok bağışlayandır, çok merhamet edendir."

[3268] yāḫud T1, T2: yāḫu BN

[3269] ḪALLEDA'LLĀHU BN: ḪALLEDE T1, T2

[3270] Müslümanların ve İslâm'ın padişahının duâsına dair. Memleketi sonsuz olsun, devleti ebedî olsun ve yardımı yüksek olsun.

salṭanat, Cemşīd-rifʿat, Merīẖ-ṣavlet, ʿUṭārid-fiṭnat, (16) şems-ṭalʿat, ḳamer-behcet, müşterī-fikret, kisrī-maʿdelet[3271], ẖātem-seẖāvet ol ẓıll-ı Yezdān'uñ, cān-ı ẖāḳanuñ, (17) şāh-ı şāhānuñ, sulṭān bin sulṭānuñ, Sulṭān Bāyezīd Ḫān bin Muḥammed Ḫān'uñ خلدالله ملكه (18) و ابد دولته nām nīküsi, bu Süleymān-nāme-i Kebīr birle tā ḳıyāmet yādgārı, ẖalḳ-ı ʿālem içinde tārīẖ-i rūzgār (19) ola. Hemīşe Allāh Teʿālā ẕikr olan sulṭān-ı İslām-ı aʿẓamuñ Sulṭān Bāyezīd bin Ḫān-ı[3272] muʿaẓẓamuñ[3273], mevlā mülūkü't-Türkī ve'l-ʿAcem'üñ (20) melīki, ʿālem cemāl-i ʿadliyle āraste olsun ve düşmānları nuṣretī ḳılıcı altında dil-şikeste olsun, (21) ʿaḳl-ı ʿāşir mülāyim, tā ḳıyāmet devlet-ile ḳāyim, baẖt u saʿādet-ile dāyim olsun, āmīn yā Rabbe'l-ʿālemīn.

[119b] (1) ḲAṢĪDE

Ḫudā ẓıllı-durur sulṭān-ı ʿālem
Şehi ṣāḥib-ḳırān-ı nesl-i ādem

(2) Cihān ṭīġi elindedür muẓammer
Felekdür māye-i çāhında müdġam

Medār-ı mülk Sulṭān Bāyezīd olsa[3274]
(3) Penāhı ẖalḳ-ı Rūm yalvaç-ı aʿẓam

Uşadur Kāf u Nūnuñ[3275] emri maḳṣūd
Ki devlet taẖt-ıla aña müsellem

(4) Felek ḳadrüñle buldı ʿizz ü muġlaḳ
Cihān ṣadruñdan oldı ẖoş muʿaẓẓam

[3271] maġdilet T1, T2: maʿdilet BN

[3272] Ḫān-ı T1, T2: Ḫān'uñ BN

[3273] muʿaẓẓamuñ T1, T2: Muammed Ḫān-ı muʿaẓẓamuñ BN

[3274] olsa T1, T2: ol BN

[3275] Bu tabirle Allah'ın yaratma gücünü simgeleyen ve Yâsîn, 82. âyette geçen كُنْ lafz-ı şerîfi kastedilmektedir. 82. âyetin tam meali şöyledir: Bir şeyi dilediği zaman onun emri o şeye ancak "Ol!" demektir. O da hemen oluverir.

Ḳażādur ḫançer-i fetḥüñde gevher
(5) Beḳādur nīze-i çāhuñda perçem

O tīġüñden ẓulüm bāzārı kāsid
Büñligüñden ʿadl bünyādı muḥkem

(6) Yem-i luṭfuñ ġamıdur[3276] āb-ı Kevṯer
Ġażab u ḫışmuñ[3277] odı nārı cehennem

Bisāṭ-ı meclisüñdür taḫt-ı Cemşīd
(7) Ġubār-ı merkebüñdür raḫş-ı Rüstem

Kefüñdür muʿciz-i Mūsī-yi ʿİmrān
Demüñdür daʿvet-i ʿĪsī ibni Meryem

(8) Ḥasen ḫulk ile [3278] ẕātuñ Şāh Maḥmūd
Kemāl-i ʿilmle olduñ caʿfer ü Edhem hem

Ferīdūn-salṭanatsın Cemşīd-rifʿat
(9) Menüçehre Erdevān ṣaṭvet mükerrem

Cihānı dutdı tevḳīʿuñ miṯāli
Musaḫḫar ḳıldı hemçün ḫātemi Cem

(10) Felek esrār-ıla aḥkām-ı necmde
Şāha[3279] rāyuñ-durur ez-dār-ı maḥrem

[3276] ġamıdur T1, T2: nemidür BN

[3277] ġażab u ḫışmuñ BN: ġażab ḫışmuñ T1, T2

[3278] ḥüsn-i ḫalḳ-ıla T1, T2: ḥüsün ḫulḳ-ıla BN

[3279] şāha T1, T2: şehā BN

Çü gördi ayını ʿadlüñi gerdūn
(11) Ḫacāletden ṣubḥ umardı hīç ẕem

Cihānı ʿadl-ıla rāst itdüñ eyle
Butan zülfinden özge ḳalmadı ḫam

(12) Çü kişver devletüñde şād u ābād
Livāña girmesün pes leşker-i ġam

Gicesi dostuñuñ Ḳadr ü güni ʿıyd
(13) ʿArūsı düşmenüñüñ ola mātem

Humāyūn ṭāliʿüñ Cemşīd-i rifʿat
ʿAdlde[3280] kisrīsin faẓlıla ḫātem

(14) Süleymān ḥażretüñ[3281] Firdevsīdür mūr
Naẓar ḳılsañ ne var şāham[3282] aña hem

Saña Ḥaḳdan ʿaṭādur ʿadl ü inṣāf
(15) Saʿādet saña Ḥaḳdandur müsellem

Eger munṣif olup inṣāf iderseñ[3283]
Muṣannifden ne kim geldi muḳaddem

(16) Süleymān-nāme miṣli bir kitābı
Kimesne itmedi teʾlīf it müfehhem

[3280] ʿadlde BN: ʿadilde T1, T2

[3281] ḥażretüñ T1, T2: ḥażretüñüñ BN

[3282] şāham T1, T2: şāhum BN

[3283] iderseñ T1, T2: iderseñiñ BN

Şükür minnet Ḫudāvend-i Kerīme
(17) Ki taṣnīf oldı devrānuñda bu dem

Şehā şükrüm budur dāyim Ḫudāya
Ki virdi maʿrifet virmedi derhem

(18) Neçe kim çarḫ urur bu çarḫ-ı gerdūn
. Nitekim ṭura ḳāyim arż-ı muḥkem

Cihānda devletüñ pāyende olsun
(19) Felek maḥkūm devlet yār-ı maḥrem

Şehā evṣāf-ı ḫamīdeñden diyemez
Begüm biñde birin dil oldı ebkem

(20) Çü dāʿīdür şehā dāyim duʿācı
Murād-ı meẓḥüñ[3284] v'allāhu aʿlem

Āmīn yā Rabbe'l-ʿalemīn
[120a] (1)[3285]

[3284] meẓḥüñ T1, T2: medḥüñ BN

[3285] Bu sayfada sayfanın üst köşesinde silik bir ibare var. Muhtemelen bir sonraki cildin sayfasının en başındaki kelimeyi gösteriyor. Yine bu sayfada sayfa sonunu gösteren bir şemse mevcuttur.

BÖLÜM 6: GRAMATİKAL DİZİN VE SÖZLÜK

Dizin ve sözlükler bir çalışmanın anlaşılırlığını artırmak ve varsa Türkçe'nin kavram alanına yeni kelimeler kazandırmak bakımından mühimdir. Söz varlığının ortaya çıkarılması anlamında özellikle bir metni temel alan çalışmalarda sözlük çalışmasının mutlaka yapılması gerekir.

Sözlükler, kelimelerin sadece anlamlarının verildiği kaynaklar değildir. Kelimelerin ait olduğu varsayılan dil; isim, sıfat vb. türlerden hangisine ya da hangilerine dahil oldukları, nasıl telâffuz edildikleri vb. bilgileri de sözlüklerde buluruz (Acar, 2013: 375). Kelimeler temel ve yan anlamlarıyla değil, bağlamdaki durumuna göre anlamlandırılarak bir kelimenin çok başka anlamları tespit edilebilmelidir. Örneğin Osmanlıca evresinde söz varlığında Arapça-Farsça kelimelerin büyük yer tuttuğu ve bunların Türkçe'de büyük değişime yol açtığı bilinmektedir(bk. Aksan, 1998; 25). Bu değişiklik sadece temel söz varlığı düzeyinde olmamış, Türkçe kelimelerdeki anlam değişmesine kadar uzanmıştır.

Biz de bu bakımdan sözlüğü oluştururken yalnızca temel anlamları değil, hangi kelimelerle hangi birliktelikleri kurduğunu, hangi grupları oluşturduğunu önemsedik. Bu yüzden dizini ayrıntılı olarak kelime gruplarıyla verdik. Dizini oluştururken şunlar yapılmıştır:

- Madde başı unsurlar isim ve fiil olarak ayrılmış, fiillerin sonuna kısa çizgi eklenmiştir.
- Madde başı kelimenin hemen yanında kelimenin metinde kaç kere geçtiği ve köken olarak hangi dile olduğu verilmiştir.
- Kelimelerin olabildiğince metne dayalı anlamları verilmeye çalışılmıştır. İsim maddelerinin altında o kelimeye ait izafet terkipleri ve birleşik fiiller koyu renkle gösterilmiş; bunların metnin yazılış devresinde farklı bir anlam taşıyanlarının anlamları verilmiştir. Aksi halde bütün terkip ve tamlamaların anlamını vermeye gerek duyulmamıştır.
- Her terkip ve tamlama başladığı harfin altında verilmiştir. Yani; "müvekkel-i āb" M harfi altında, "āb-ı ḥayāt" A harfinin altında anlamlandırılmış; ancak her iki tamlama da her iki harfin altında verilmiştir.

- Fiillerin anlamları alt alta numaralandırılarak verilmiştir. İsimlerde bu ayrım yapılmamış genel olarak verilmiştir. Kelime gruplarının tamamı fiillerin değil isimlerin altında verilmiştir.

- Kelime gruplarının son ekleri dizinde olduğu gibi alınmış; tamlamaya uygun olarak silinmemiştir. Böylece metindeki kullanım biçimine sadık kalınması ve eklerin tamamının araştırmacılar tarafından görülebilmesi amaçlanmıştır.

- Kelime ve kelime gruplarının yanına hangi sayfada ve satırda geçtiği (/) işaretiyle yazılmıştır. İşaretin sol tarafı sayfayı, sağ tarafı satırı göstermektedir.

- Aynı kelimenin farklı yazımlarının anlamları için bir önceki kullanılış biçimine atıfta bulunulmuş; bk. ifadesi kullanılarak diğer biçimleri de koyu renkle belirtilmiştir. Anlamı tekrar etmeye gerek görülmemiştir: **āftāb** -2- [Fa] bk. **āfitāb.**

Dizinde yapılanları aşağıdaki örneklerde göstermek mümkündür:

“ āb -21- [Fa] Su.

müvekkel-i ā. 26a/21, 36b/4

Nīl ü ā. 95a/3

āb-ı ḥayāt Yaşam suyu, ölümsüzlük iksiri. 3a/13, 67b/7, 86a/11, 86a/8

ā.-ı ḥayāt içen Nesr-i Ṭāyir 70b/8

ā.-ı ḥayāt içen Nesr-i Ṭāyir gibi 77b/19

ā.-ı ḥayāt içen Nesr-i Ṭāyir naẓarına varmak 70a/6

ā.-ı ḥayāt içen Nesr-i Ṭāyir naẓarına yitmek 70a/4

ā.-ı ḥayāt içen Nesr-i Ṭāyir ulusı 67b/14

ā.-ı ḥayāt içen Nesr-i Ṭāyirüñ aḥvāli 77b/16

ā.-ı ḥayātı içen içen Nesr-i Ṭāyir ulusı 68a/12

ā.-ı Kevŝer İslama göre cennette olduğuna inanılan Kevser ırmağının suyu. 119b/6

ā.-ı revān Akarsu. 3a/12, 27b/4

ā.-ı revānlar 27a/21

ā.-ı revānuñ yüz sürdügi yirler 37a/7

hem leṭāfetde güherden tāb alur hem ḥalāvetde şekerden ā. alur 87b/4

müvekkel-i ābı 26a/20

āb-dest -4- [Fa] Namaz kılmak, Kur'ân-ı Kerim okumak gibi ibadetleri yerine getirebilmek için su veya toprak ile yapılan temizlik.

ā. al- Namaz için hazırlanmak üzere temizlik yapmak. 37a/8

tāze ā. alıp 90b/5

ā. alup 35b/21

arı ā. alup 20b/20

uzat - -11- [Tr] Uzamasına yol aç-

1. Sun-

u.- dı 103b/20

u.- dı 41b/8

u.- dılar 15a/17, 34a/14

u.- up 15b/9, 34a/12, 34a/15, 96a/9

u.- urlar 34b/16

2. Bir konuyu olduğundan daha uzun sürede anlat-

u.- mayalum 99a/19

3.y.f.

āh u.- mış 46a/5 ”

6.1.Dizin - Sözlük

-A-

āb -21- [Fa] Su.
müvekkel-i ā. 26a/21, 36b/4
Nīl ü ā. 95a/3
āb-ı ḥayāt Yaşam suyu, ölümsüzlük iksiri. 3a/13, 67b/7, 86a/11, 86a/8
ā.-ı ḥayāt içen Nesr-i Ṭāyir 70b/8
ā.-ı ḥayāt içen Nesr-i Ṭāyir gibi 77b/19
ā.-ı ḥayāt içen Nesr-i Ṭāyir naẓarına varmak 70a/6
ā.-ı ḥayāt içen Nesr-i Ṭāyir naẓarına yitmek 70a/4
ā.-ı ḥayāt içen Nesr-i Ṭāyir ulusı 67b/14
ā.-ı ḥayāt içen Nesr-i Ṭāyirüñ aḥvāli 77b/16
ā.-ı ḥayātı içen içen Nesr-i Ṭāyir ulusı 68a/12
ā.-ı Kevşer İslama göre cennette olduğuna inanılan Kevser ırmağının suyu. 119b/6
ā.-ı revān Akarsu. 3a/12, 27b/4
ā.-ı revānlar 27a/21
ā.-ı revānuñ yüz sürdügi yirler 37a/7
hem leṭāfetde güherden tāb alur hem ḥalāvetde şekerden ā. alur 87b/4
müvekkel-i ā.+ı 26a/20

āb-dest -4- [Fa] Namaz kılmak, Kur'ân-ı Kerim okumak gibi ibadetleri yerine getirebilmek için su veya toprak ile yapılan temizlik.
ā. al- Namaz için hazırlanmak üzere temizlik yapmak. 37a/8
tāze ā. alıp 90b/5
ā. alup 35b/21
arı ā. alup 20b/20

ābād -3- [Fa] Bayındır, şen, mâmur.
şād u ā. 119b/12
ā. it- Bayındır kılmak. 28b/3, 14b/9

abanus -6- [Fa] Abanoz ağacından yapılmış.
a.+ dan 98b/1
bir ʿāc u a. ḳapu 35b/3
ʿāc u a. kürsīler 78b/8
serv ü şimşād u a. taḫtlar 18b/9
taḫtgāh-ı a. u ʿāc 69b/13
a. u ʿāc 35b/3

abdāl -1- [Ar] Gezgin derviş, ermiş.
a.+ dur 110b/7

ābdār -2- [Fa] Parlak, keskin.
ā. it- Parlaklaştırmak. 23a/17
ā. ḳılıcınsuz 8a/6

ʿAbdu'l-Muʿazz -1- [Ar] Metinde Hz. Süleyman döneminde Mekke şehrinin kethüdası.
ʿ.+ a 63a/10

ʿabeş -2- [Ar] Boş, lüzumsuz iş.
hīç ʿ. nesne 49a/20
ʿ. yir 93b/15

ʿabher -1- [Ar] Nergis.
maḫmūr-ı ʿ. 3a/1

ʿābid -1- [Ar] Kulluk, ibadet eden kimse.
ʿ. ü sācid 66a/6

ablaḳ -1- [Tr] Dolgun, iri.
ḳavs-i a. bir ṭaşı 35b/10

ʿāc -5- [Fa] Fildişi.
taḫtgāh-ı abanus u ʿ. 69b/13
abanus u ʿ.+ ı 35b/3
bir ʿ. u abanus ḳapu 35b/3
ʿ. u abanus kürsīler 78b/8
taḫt-ı ʿ. üstüne geçüp 87a/18

ʿacabā -4- [Ar] Şaşma, hayret bildiren ünlem.
ʿ. 112a/13, 21a/13, 34b/6, 41b/5

ʿacāyıb -14- [Ar] Alışılanın dışında, garip, tuhaf şey.
ʿ. 21a/10
ġarāyıb u ʿ. 27a/15
ol ḳadar ʿ. 39b/18
ʿ. bir ḳavs-i ablaḳ 35b/10
ʿömrinüñ eṭvālinden ve cihānuñ aḥvālinden ve cihānda gördigüñ ʿ.+ dan ve ġarāyıbdan 19b/13
bir ʿ. dāstān 104a/10
bir ʿ. ḥādiṣe it- 111b/13 żaʿīf
bir ʿ. ḥīle 56a/21
bu ʿ. ḳıṣṣa 61a/4
çoḳ ġarāyıb u ʿ. köşkler ve sarāylar 35b/14
çoḳ ʿ. u ġarāyıb 39b/18
bir ʿ. u muʿteber şehr 35b/4
ʿ. ve ġarāyıb 20a/19

ʿacāyıb-şekl -1- [Ar] Acayip, tuhaf şekilli.
bir ʿ. melek başı 4a/17

ʿacāyıbāt -1- [Ar] Garip, tuhaf şeyler.
Süleymān-ı Ḥākī zamānında gördügi ʿ.+ ı 35a/9

ʿacāyıblıḳ -1- [Ar+Tr] Gariplik, tuhaflık.
bu ḳaṣruñ ʿ.+ ı ve ġarāyıblığı 87b/13

ʿAccāc -3- [Ar] Metinde geçen bir dev adı.
ʿ. 60b/17
ʿ.-ı dīv 61a/5
ʿ. ehremen 60b/21

ʿaceb -25- [Ar] 1. Acaba; şaşma, hayret bildiren ünlem.
ʿ. 29a/7, 5a/1, 75b/21, 97b/18
bir ʿ. daḫı 7b/14 , 34b/2, 40b/21, 45a/12, 34b/3, 57a/3, 7b/19, 48a/12, 104b/11, 45a/11
ʿ.+ dür 67a/8, 72a/4
ʿ. gel- 13a/11, 50a/9
ʿ. ol- 50b/16

2. Acayip.
Ḳāhirüñ bir ʿ. ḫāṣiyeti 107b/7
ʿ. iş itdügin 90a/5
bir ʿ. ḳorḳunç ejder-i heft-ser 104b/20
bir ʿ. maḫlūḳ 38a/17
ne ʿ. söz 25a/6, 62b/14

ʿaceb-heyʾet -1- [Ar] Garip şekilli, tuhaf biçimli.
bir ʿ. tekvīn 19b/2

ʿaceble - -1- [Ar+Tr] Hayretle karşıla-
ʿ.- rem 8b/12

ʿacebleş - -2- [Ar+Tr] Birlikte hayretle karşıla-
ʿ.- diler 76a/14, 76b/2

ʿacebter -2- [Ar+Fa] Acayip, garip, şaşılan şey.
ʿ. 41a/16
ʿ. daḫı 34b/4

ʿacel -3- [Ar] Acele, çabuk.
ʿ. 39a/7, 92b/8
ʿ. eyle- Acele etmek. 38b/20

ʿAcem -5- [Ar] İranlı, Farsî.
ʿ. 14a/19
ʿ. dilince çaġırup 58b/17
ʿ. dilince 12a/18, 59a/10
şeh ʿ. sulṭānı Kāvūs 88b/7

ʿAcemī -1- [Ar] İranlı, Fars kökenli.
ʿİbrī midür ya ʿArabī midür ya ʿ. midür 12a/16

acı -8- [Tr] 1. Bir uzvun ağrıması, vücuda eziyet vermesi.
cānı a.+ sından 105a/21
gözinüñ a.+ sından 6a/13
gözleri a.+ sından 105a/14
Ḳāhirüñ a.+ sından 108a/2
cānı a.+ sından götürüp 6a/14
eti a.+ sından uyanup 6a/11
1. Kırıcı, üzücü.
iy a. sözlü 53b/13
a. ḳıl- Yormak, uğraştırmak. 28a/14

acı bādām -1- [Tr+Fa] Acı badem.
a. bādām yaġıyla sirke 110a/5

acıḳ - -2- [Tr] Yemek yeme isteği duy-
a.- dum 97a/5
a.- uram 97a/6

acıt - -4- [Tr] 1. İncit-
a.- madı 67a/8
a.- maġa 54b/12
2. y.f.
cān a.- maḳ 50a/20, 66a/16

acuġ -1- [Tr] Acı, can yanması.
ol a.+ ıla 54b/11

ʿacīb -1- [Ar] Acayip, garip, tuhaf olan.
anuñ gibi ṣaḥīḥ ṣarīḥ melīḥ ʿ. ġarīb dāstān naḳl idüp 46a/17

ʿacībter -1- [Ar+Fa] Acayip, garip, şaşılan şey.
ʿ. cānavar 21a/6

ʿāciz -25- [Ar] Çaresiz, zavallı, güçsüz, zayıf.
ʿā. 105b/7, 105b/9, 46b/11, 48b/3, 8a/13
ʿā. ol- Çaresiz kalmak. 105b/8
ʿā.+ dür 3b/10, 3b/6
ʿā. it- 45a/10
şerḥinde ʿ. 15b/15
ʿā. ḳal- Çabalamasına rağmen bir şeye gücü yetme- 48a/19
ḳal- ʿ. 99a/16
ʿā. ḳalmışdı 106b/6
ʿā. ḳalup 35b/19
ʿā. ḳalurlar 8b/4
ḳaldı ʿ. 99a/18
ʿā. ḳoy- Bir kişiyi çaresiz bırakmak. 94b/4
eksügin bulmaḳda ʿ.+ lerdür 7b/2
ʿā. mi ol- 107b/11
ʿā. olup 84b/5
ʿā. ol- 107b/16
ʿā.+ señ 96b/11
ʿā. ü ḫacīl olup 79a/1
ʿā. ü maġbūn 119a/6
şükründen ʿā. ü ser-gerdān 118b/19

ʿacūze -3- [Ar] Huysuz, kötü huylu.
ʿ. 87b/3
ʿ.-i ġaddar u bī-vefā-yı nābe-kār Acımasız, huysuz kimse. 111a/10
ʿ.+ dür 39b/9

ʿacz -10- [Ar] Güçsüzlük, zayıflık, beceriksizlik.
ʿ.+ ıla 1b/13
ʿ.+ in bildürmegiçün 48a/20
ʿ.+ lerine 100a/5
ʿ. +e var- dılar Aciz kalmak, zayıf ve güçsüz hale gelmek 44a/18
ʿ. +e varıcaḳ 84b/6
ʿ. +e varup 100a/12, 3b/5, 84a/8, 92a/21, 94b/2

aç - -132- [Tr] -132- [Tr] 1. Kapalı durumdan açık duruma getir-
a.- alum 37a/5
a.- ar 112a/1
a.- dı 37a/12, 42a/1, 42a/2, 42a/3
a.- ınca 6a/12
a.- maġa 108a/13
a.- maya 110a/5
a.- mışlar 118a/19
a.- up 100a/3, 111b/7, 34a/12, 37a/13, 59b/21, 81a/13
a. 102b/12, 45b/9, 47a/1, 79a/15, 79a/18, 80b/18, 80b/19, 90b/13
a.+ dı 107b/1

2. Çiçeklen-
a.- ar 3a/2
a.- sam 93b/7
3 Fethet-
şehirlerin a.- a 110b/19
a.- up 25b/17
4. Kaz-
a.- dılar 33a/1
a.- up 26a/5
5. Hava aydınlan-
ẓulümāt-ı jengin a.- dı 67a/2
6. Kanatlan-
a.- ıp 88a/19
7. y.f.
çeşm a. 88b/1
çeşm a.- a 94b/9
ḳanad a.- an 98a/5
ağız a.- ar 96a/9
ağzın a.- ar 97a/3
bāl a.- ar 45a/21
ḳanad a.- ar 12b/2
ḳanadın a.- ar 104b/20
ağız a.- ardum 100a/15
ağız a.- arken 66b/18
a.- dı 105a/7
ağız a.- dı 63b/16
gözin a.- dı 108a/2
ḳademin a.- dı 60a/18
ḳanad a.- dı 67a/2
ḳanadların a.- dı 102b/4
ḫaber a.- dılar 108b/15, 13b/10

ağız a.- dum 44b/4
ḳanad a.- dum 69a/14
ḳanadların a.- dum 5a/18
gözüñ a.- ġıl 51a/1
ağız a.- ıp 85b/5
söz a.- maz 109b/13
a.- sa 95a/3
ḳanad a.- sun 113a/13
bāl ü peri a.- uban 102b/9
ağız a.- up 105a/12, 105a/15, 12a/11, 15b/2, 41b/8, 42b/12, 59b/14, 5a/11, 60a/11
ağızların a.- up 15b/6, 15b/8, 51b/1, 5a/9
ağzın a.- up 33b/16, 51a/14, 60a/14, 6a/13
ağzum a.- up 59b/17
dil a.- up 73a/9
gözüm a.- up 66a/15
ḫaber a.- up 17a/15, 49b/1, 61a/15, 61a/20, 9a/14
ḳanad a.- up 102b/19, 102b/20, 103a/16, 104a/7, 105b/1, 105b/13, 109a/15, 112a/14, 112a/16, 112b/10, 36b/2, 43b/3, 44a/13, 54b/11, 54b/8, 63a/15, 65b/20, 66b/21, 67b/20, 68a/1, 68a/11, 69b/7, 70a/3, 78b/6, 78b/9, 80a/12, 80b/1, 80b/12, 80b/20, 83b/1, 90b/21, 95b/3, 99b/16, 99b/19, 99b/6
ḳanadların a.- up 104a/4, 105a/5, 112a/12, 26b/11, 26b/6
ḳanaduñ a.- up 54b/5
ḳanat a.- up 104a/6
ḳanatların a.- up 106a/17
per a.- up 112b/13, 18b/14
söz a.- up 109b/7, 112a/16, 27a/15, 47b/5, 91a/6
yer a.- up 42a/11
baş a.- up 89b/15
gözüm a.- up 44a/12
gözin a.- dı 42b/8

aç -9- [Tr] Karnı acıkmış, yeme ihtiyacı duyan kimse.
a. 47a/1, 79a/15, 79a/18
a.+ dı 107b/1
a. dut- Aç halde bırakmak. 45b/9
a. Ḳāhir 102b/12
a. kerkesler 80b/18
a. ḳo- Aç bırakmak. 80b/19
a. ve ṣusuz 90b/13

açdur - -2- [Tr] y.f.
göz a.- mayup Fırsat vermemek. 6a/1
gözlerin a.- mayup 99b/5

açıcı -1- [Tr] Açma işini yapan.
ağız a.+ dur 96a/12

açıl - -3- [Tr] Kapalı durumdan açık duruma gel-
ḳapu a.- duġı sāʿat 37a/13
ḳapu a.- ıcaḳ 70a/3
a.- up 76a/2

açış - -6- [Tr] 1. Bağır-
ağızların a.- up 43a/7
ağzın a.- up 41b/3

2. y.f.
ḳanad a.- up Kanatlanmak. 102b/13, 78b/4, 99a/10

açlıḳ -1- [Tr] Aç olma durumu.
a.+ dan 107b/19

açuḳ -4- [Tr] Açık olma durumu, kapalı karşıtı.
a. 27a/20, 73b/19
a.+ dur 69a/5
maġara ḳapusın a. görüp 69a/4

ad -61- [Tr] 1. İsim. 115b/20 2. San, nam. 60b/4
bir a. 4a/8
elli yıllıḳ ḳazanılmış eyü a. 60b/4

a. ḳo- Doğumundan dolayı birine isim vermek. 103b/2
yaḫşı a. 103b/2
a.+ ı 103b/1, 24a/17, 37b/18, 65a/2, 74a/9
ādemī Nemrūd a.+ ı 103b/1
anlaruñ tekvīni a.+ ı 115b/20
anuñ a.+ ı 6b/11
anuñ tekvīni a.+ ı 115b/19
dördünci ṣınfınuñ a.+ ı 115b/20
her vilāyet pāẕişāhınuñ bir a.+ ı 4a/9
üçinüñ daḫı isimlerinüñ a.+ ı 115a/3
a.+ ı bellü serverler öñince 107a/2
a.+ ı ḳal- Sadece şanı ve hatırası kalmak. 39a/18
a.+ ıla ṣan 60b/3
a.+ ın 67b/17, 84b/7
a.+ ın bilüp 60b/17
a.+ ın muḥabbetligile añdur-an İyi anılma, kendini iyilikle hatırlatmak. 101b/18
a.+ ına 106b/1, 106b/2, 106b/3, 106b/4, 107a/1, 11b/17, 11b/19, 11b/20, 28b/17,
62b/18, 64b/4, 73a/17, 73b/4, 76b/10, 76b/9, 79b/1
anuñ a.+ ı 17b/9
bu megesüñ a.+ ı 94a/21
derisin yüzdügi dīvüñ a.+ ı 57a/17
ol siñegüñ a.+ ı 61a/12
a.+ ını 57a/20
a. ḳal- 60b/4
a. u ṣanumuza ḳuvvetümüze göre bir ḳalʿa yapup 28a/11
a.+ um 41b/2
benüm a.+ um 4b/2, 65a/14
a.+ uma 36a/5
benüm a.+ uma 19b/6
a.+ umla çıġırup 44a/10
erlig-ile **a.+ umuz añıl-**urken Başkaları tarafından söylenmek, yâd edilmek. 60b/5
a.+ uñ 19b/6, 39a/1, 4b/2
a.+ uñ ḳazdur- Adını yazdırmak. 39a/1
a. çıḳar- mış cihān serverleri Nam salmak. 106b/17
kişinüñ erligile a.+ ın çıḳaran 101b/18
tende **a. art-**a Ömrün uzun, bedenin sağlıklı olması. 31a/4

ʿĀd -2- [Ar] İman etmedikleri için Kuran'a göre Allah tarafından helak edilen kavim.
ʿ. ḳavmi gibi 113a/3
seḥāb-ı ʿ. 104a/7

ada -2- [Tr] Dört tarafı denizle çevrili kara parçası.
a.+ lardur 21b/16
mermer a.+ sı 30a/18

adacuḳ -1- [Tr] Dört tarafı denizle çevrili küçük kara parçası.
a.+ lar 21b/20

ʿadāl -1- [Ar] Adalet.
ʿ.+ ı birle 2b/15

adam -2- [Tr] İnsan, kişi.
a. ayaġı gibi 4a/19
a. gibi 56b/4

ʿādāt -1- [Ar] Her zaman yapılan iş, alışkanlık. Âdetin çoğulu.
bir ʿ.+ ı 107b/8

ʿadāvet -4- [Ar] Düşmanlık, husumet, yagılık.
ʿ. 52a/5
ʿ.-i ebedī Sonsuz düşmanlık. 66a/10
ʿ.-i ḳadīme Eski düşmanlık. 65b/15
ʿ. id(t)-üp Düşmanlık beslemek. 62a/10

ʿaded -2- [Ar] Sayı, tane.
ʿ.+ i 28a/20
ʿ.+ iyle alup 49a/13

ʿadem -3- [Ar] Yokluk.
ʿ. 10a/11
ʿ.+ den 103a/5
ʿ. ḳıl- up Yok etmek, ortadan kaldırmak. 22a/18

ādem -82- [Ar] 1. İnsan, kişi. 53a/8 2. İnsanoğlu. 119b/1. 3.
ā. 103a/20, 103a/21, 105b/7, 107a/7, 118b/3, 12a/4, 39a/18, 48b/19, 51a/2,
58b/13, 94b/13
biñ ā. 29a/19
cān-ı ā. 53a/8
ḳalb-i ā. 1b/10
ṣāḥib-ḳırān-ı nesl-i ā. 119b/1
seyyid-i evlād-ı ā. 2a/14
ā. alnı 2a/18
ā. ayaġı gibi 19b/4
ā. cesedi gibi 12b/17
ā.+ den 47b/17
hebūṭ-ı ā.+ den 29b/7
ā. dilince 100a/13
ā.+ e 105b/6, 105b/8, 108b/10, 12b/12, 44a/20, 51a/1, 54b/18, 55a/8, 60a/9,
60b/2, 99a/15
cinn ü ā.+ e 39b/5
ā. eli gibi 4a/18
ā. eli ṭırnaḳlu 59a/5
ā. eline beñzer ellü bir dīv 56b/18
ā. elleri gibi ikişer elleri 20b/3
ā. elleri gibi 19b/3
ā. eyle-yüp İnsanı çamurdan yaratmak. 30b/20
ā. gibi 20b/3, 25a/12, 25a/2, 49a/9, 52b/2
ā. gövdesi ḳadar 31a/18
ā. ġulūsı 105b/21

ā. Ḫalīl 103b/1
ā.+ i 105b/9, 22b/18, 41b/12, 44a/19, 46a/1, 46a/6, 58b/13, 68a/17
bir ā.+ i 41b/8, 7b/12
şol ā.+ i 8b/12
ol ā.+ i ṣoḳan arucuḳ 7b/12
ā.+ i yaradup 119a/10
ā. ḳafāsı 57b/17
iy türābı ā. ḳılan nār-ı enār 23a/17
nesl-i ā.+ le 114b/17
ā. ṣaçın biline kemer ḳılup 117a/5
ā. ṣūretinde bir melek-i mukarreb 68b/4
ā.+ üñ altındaġı et 45a/12
ā.+ üñ etü 99a/21
ā.+ üñ göñlü 104a/21
ā.+ üñ ḳarnın yarup 7b/8
ā.+ üñ ululuġı 17a/8
bu ā.+ üñ yiyisin alup 42a/8
hīç ā. ve ādemī-zād 69a/14

Ādem - 9- [Ar] Hz. Adem, Kuran'a göre ilk peygamber, ilk insan.
Ā. 75a/9, 99a/20
Ā.+ den yeg 75a/10
Ā.+ e 75a/10, 75a/11, 75a/12, 75a/9
Ā.+ i 103a/6, 75a/10

Ādem-i Ṣafī -2- [Ar] Kuran'a göre ilk peygamber Hz. Adem'in soyundan gelen insan.
Hind sāḥiline düşmiş Ā. 96b/1
Ā. zamānında 96a/19

ādem oġlanı - 7- [Ar+Tr] Ademoğlu, insanoğlu.
ā. 12b/13
ol ā. +n görürse 57b/16
ā. + na 44a/19
ā. + ları daḫı 12b/14
ā. + ları pāẕişāhları 4a/9
ā. + larına 97b/13
ā. + larını 50b/3

ādem oġlı/ādem oġlu - 3- [Ar+Tr] İnsanoğlu, kişioğlu.
ā. 56a/5
ā. + na 58b/12
iy ā. oġulları 55a/4

ādem-ṣūret -1- [Ar] İnsan yüzlü.
ā. olup 74b/15

ādemī -12- [Ar] İnsanoğlu, kişioğlu, adam.
ā. 19a/6, 60b/4, 83a/8
ā. cinsinden efḍalter ve ḳavī kimse 5a/5
ā.+ den 99a/14
ā.+ ydi 102a/12
baʿżı ā. gibi 13a/19
ā. Nemrūd adı 103b/1
ā.+ nüñ 73b/2
ā.+ nüñ ṭāmiʿi ve incidicisi ve mūẕīsi 50b/16
her bir işüñ ā.+ si 14a/13
her bir işüñ bir ā.+ si 14a/10

ādemī-zād -17- [Ar+Fa] İnsanoğlu, kişioğlu.
ā. 15b/18, 44a/18, 50b/9, 56a/8, 80b/15, 17b/7
hīç ādem ve ā. 69a/14
ol ḳadar ā. 69b/11
ā.+ a 55a/3
ā. arası 17b/6
ā. birle ḳarışup 9a/4
ā. çerisi 113b/16
ā. memleketi 14b/2
ā. menzili 31b/5
ā.+ uñ ikinci ṣınfınuñ cesedi 12b/16
ā.+ uñ cismi 55a/7
ā.+ uñ üçünci ṣınfı 12b/19

ādemīlik -1- [Ar+Tr] İnsanlık.
ā. 103a/21

ʿades -1- [Ar] Mercimek.
ʿ. 88a/5

ʿādet -13- [Ar] 1. Alışkanlık, tabiat, huy. 86b/15 2. Görenek. 66a/16
ʿ. 103b/1, 65b/17, 86b/15
ʿ.-i devrān-ı māh Ayın dönüş kuralı. 103a/8
ʿ.-i kevn ü fesād Varlık ve yokluk kuralı. 103a/9
ʿ. degül 107a/21
ʿ. ḫūbu 109b/12
ʿ.+ i 35b/8, 4a/14
bunlaruñ ʿ.+ i 66a/16
ʿ.+ idür 96a/8
ʿ. resm 45b/15
ʿ.+ ümüzce 67b/13

adım -8- [Tr] Bir ayak uzunluğu mesafe.
ḳırḳ bir a. 56b/4
ḳırḳ ikinci a.+ da 56b/4
yidi a. miḳdārı yir 59b/13
on iki biñ a. uzunı 96a/3
ḳırḳ a. yir gidüp 96a/8
ḳırḳ a. yir 96a/11
ḳırḳ a. yire düşüp 31a/18
a. +ın at- Bir ayak uzunluğu mesafe gitmek. 60a/18

adımla - -1- [Tr] Adım atarak yürü-
a.- yup 60a/17

ʿādī -1- [Ar] Aşağılık, kötü, pis.
ʿ. ṣıfatlu 106a/2

ʿādil -10- [Ar] Adaletli, doğruluk ve dürüstlüğü karakter edinen kimse.
ʿ. 40a/15
melik-i ʿ. 8b/18
ʿ. gerek 52a/8
ʿ. kişi 74a/13

ʿ. maẕlūm, ḥalīm, selīm melik 28b/17
ʿ. ol-a Adaletle karar vermek. 90b/11
ʿ. olduġıyçün 8a/4
ʿ. pādşāh 62a/17
ʿ. pāẕişāhlaruñ ʿömri 8a/1
ʿ. ü ʿāḳil ol- 8a/4

ʿadl -32- [Ar] Adalet, doğruluk.
ʿ. 111a/17, 62a/9
ʿ.-i berekātında Adaleti hürmetine. 8a/1
ʿ.+ de 119b/13
ʿ.+ dür 62a/4, 62a/9
ʿ.+ dür 62a/7
ʿ.+ ıla 119b/11, 37b/18
ol ḥuffāşuñ ʿ.+ i sāyesinde 66b/17
ʿ.+ ini ṭurrāca sizüp 2b/14
cemāl-i **ʿ.**+ iyle Adaletli karakter. 119a/20
ʿ. -i bünyād Bina edilmiş adalet. 119b/5
ʿ. ü dād 7b/19i, 52a/6
ʿ. ü dādı 39a/18, 8b/16, 61b/15
ʿ. ü inṣāf 119b/14
ʿ. ü siyāset ve kerem ü şefḳat ve iḥsān u mürüvvet 50a/13
ʿ. ü siyāset 50a/12, 50a/15
ʿ.+ üñi 119b/10
ʿ. üzre 52a/6
ʿ. eyle- se Adaletle karar vermek. 52a/8
ʿ. it-megiçün 62a/4 Adaletle karar vermek.
ʿ. idüp 50a/11
ʿ. ḳıl- Adaletle hareket etmek. 51a/15
ʿ. ü dād it- Adaletle ve doğrulukla davranmak. 25a/18
ʿ. ü dād it- 110b/12
ʿ. - ü dād idüp 61b/16, 7b/21

ʿadllü -1- [Ar+Tr] Adaletli.
ʿ. iş 62a/16

ʿadlsüz -1- [Ar+Tr] Adaletsiz.
ʿ. ve siyāsetsüz 50a/14

adlu -4- [Tr] Adı olan.
a. adıyla 14b/3, 58b/7, 14b/3, 58b/7

ʿadū -1- [Ar] Düşman, husûmet beslenen kimse.
ʿ. 94b/9

āfāt -3- [Ar] Belalar, felaketler, afetin çoğulu.
ā.-ı semāvī ir- Yıldırım, dolu gibi gökte oluşan doğal afetlerin meydana gelerek insana ulaşması. 4b/20
ā.-ı semāvī 44b/6
süd ā.+ ı 7b/5

ʿafārīt -15- [Ar] İfritler.
ʿ. 13b/21, 58b/19
cinnīler ve ʿ. 5a/6
serheng-i ʿ. 33b/5, 59a/14, 59a/9, 59b/7
ʿ.+ den 13b/21
anca ʿ.+ e 60b/8
Billūr-ı Cebelī vilāyeti ʿ.+ leri 59b/9
ʿ. leşkerin 28b/13
yā ʿ. serhengi Demürbād 29b/11
ʿifrītile olan ʿ. serhengleri 32a/19
Ḳahhār-ı Tinnīn-ten-i Nüh-ser ve bilesince olan ehremenān ʿ. serhengleri 57b/13
ne deñlü dīv ʿ. varısa 103b/9

āferīde -1- [Fa] Yaratılmış, mahluk.
hīç **ā. it-** Yaratmak, meydana getirmek.74a/1

āferīn -12- [Fa] Beğenme bildiren söz.
ā. diyecek iş 17b/20
ā. eyle- Beğenmek, beğendiğini göstermek. 58b/7
ā. it(d)- Beğendiğini belirtmek, söylemek. 40b/6, 60a/20, 89b/12, 14a/15, 19a/1, 31b/3, 18b/7, 35a/8
hezār taḥsīn u ā.it- 18a/19
ā. ḳıl- Beğendiğini belirtmek, söylemek. 14a/10

āfet -2- [Ar] 1. Felaket, bela, yıkım. 4b/20
ā. 4b/20
ʿaḳluñ ā.+ i 50b/5

āfitāb -7- [Fa] Güneş.
ā. 4b/17, 94b/7
cirm-i ā. 2b/16
ḥarr-ı ā. 98a/10
ne siñekden gök belürür gökde ne meh ā. 46b/14
ā.+ dur 87a/3
ā.+ u 37b/8

āftāb -2- [Fa] bk. **āfitāb.**
ā. 80b/6
şems ü ā. 111b/17

ʿafv -5- [Ar] Kusurları, günahları bağışlama.
ʿ. eyle- Bağışlamak. 71a/13
ʿ. it (d)- Bağışlamak. 100a/20, 2b/14
ʿ. idüp 23a/18
günāhın **ʿ. kıl-** Bağışlamak. 39b/21

aġ -14- [Tr] Örümceğin vücudundan salgıladığı bir tür iple kurduğu düzenek.
ol a.+ a 8b/2
a. atınca 56a/6
a. gerüp 54b/2
ḥīle a.+ ın ḳurup 51a/7
örümcek a.+ ın ur- 54a/10
örümcegüñ a.+ ı 54a/9
ḳudret a.+ ını ger- 8b/2
örümcek a.+ ıyla 54a/10
iy a. ḳurıcı şayyād 53b/7
a. ḳurup 101a/18, 51a/13
a.+ lar ḳurup 51a/9
a.+ ların bozup 55a/2

ḳażā a.+ larını ḳur- 51a/21

aġ -3- [Tr] Ak, beyaz.

a. 53a/3

a. incü 16a/2

a. üstü 48a/13

aġ - -6- [Tr] Yükselmek, yukarıya doğru süzülerek çık-

a.- ar 53a/2

göge a.- aram 79a/20

a.- sa 102a/13

havāya a.- sa gerek 80a/11

a.- sam 79a/14

ḳubbe-i felege a.- up 72a/16

aġaç -55- [Tr] Odunsu bitkilerin tamamına verilen ad.

bir a. 91b/16

bir ḳara a. 63b/16

ol ḳara a. 98a/2

ṭaş u a. 73a/14

a.+ a 26b/18

bu a.+ a 63b/21

ulu a.+ a 64a/1

a. alup 73a/13

ḳara a. bergi içinde dürüyen baʿūż gibi 52b/19

a. bit- 21b/19

a.+ dan 42a/15, 4b/5

anlaruñ emṣāli a.+ dan 3b/20

baʿżı bāḳıllādan ve ḳara a.+ dan 3b/20

a.+ dan 3b/19

bir a. delügine ḳoyup 49a/13

dört a. 15a/12

bir ılġun a.+ ı 91b/20

bir ḳavaḳ a.+ ı 82b/21

bir niçe yapraḳlu zeytūn a.+ ı 42a/4

ḳara ḳavaḳ a.+ ı 98a/2

ḳabaḳ a.+ ı altı 43b/19

bir ılġun a.+ ı bitip 91b/18

ḳavaḳ a.+ ı bitüp 92a/7

ḫurmā a.+ ı dişlü 113a/12

ḫurmā a.+ ı gibi 96b/7

ḳara ḳavaḳ a.+ ın bitürdügi 98b/10

bu ṭaġuñ a.+ ın ṭopraġın 28a/18

ṭaşın ve a.+ ın ve ḳumın ve ṭopraġın 21b/11

ṣanavber ü serv a.+ ından bir kārgāh 18a/4

ḳavaḳ a.+ ınuñ siñeklerinden birisi 83a/1

ḫurmā a.+ ınuñ yapraḳları 15a/14

ḳara a. ḳaraltusı 63b/21

bir a. kenārı 59a/16

köklü a.+ lar 32b/1

a.+ lar bitüp 25b/4

a.+ lar ṭomruḳlar çatılup 21b/18

a.+ lar üstünde 51a/7

ṭaġlar ve a.+ lar ve deñizler 6b/15

ḳuru a.+ lardan ḳazuḳlar 59a/19

a.+ ları 7a/11

bellūṭ ve çınār ve ṣanavber a.+ ların bulup 31a/21

bellūṭ a.+ larından 33b/2

çınār a.+ larından 33b/2

yire döşedükleri bellūṭ ve çınār ve şam a.+ larınuñ üzeri 32a/21

a.+ laruñ yapraḳların 7a/10

ḳara a. toḫmı 45a/16

a.+ u 26b/18

ḳırḳ ḳurı a.+ uñ ikişer yanın yunup 59b/2

bu ḳara a.+ uñ yemişi yirine 63b/18

ol a.+ uñ yimişi yirine 82b/21

ol ḳara a.+ uñ yimişleri yirine 98a/4

a. yapraḳların ve ḳaya yosunların 33a/20

a. yapraḳları 42a/5

a. yıḳılıcaḳ 64a/1

aġaçlu -1- [Tr] Ağaçların bulunduğu veya çok olduğu yer.

baḥr-ı Muḥīṭ kenārındaki ḳarlu ve ṭaşlu ve a. ulu ṭaġ 21a/15

āgāh -4- [Fa] 1. Basiretli, uyanık. 85a/15 2. Haberdar, haberli. 60a/16

ā.+ dur 85a/15

rūzgār şiddetinden ā.+ ı 60a/16

ā. id(t)-üp Haberdar etmek, haber vermek. 89a/20

ā. ol- Haberdar olmak, haber almak, bilgiye vakıf olmak. 10b/18

aġar - -3- [Tr] 1. Saçı beyazla-

a.- dı 80b/5

2. y.f.

yüzi a.- up 41a/19

aġart - -1- [Tr] Yıkayıp temizle-

a.- a 54a/10

aġır -6- [Tr] Tartıda fazla gelen, hafifin karşıtı.

a.+ dur 28b/4, 34a/3

dört ḳanadlu bir a. ḳuş 43b/21

ol a. mermer ḳılıcına ṭoġru 35a/1

ol a. ṭaşı götürüp 34b/10

a. baş-ıcaḳ Ağır gelmek, ağır taraf olma durumu. 55b/21

aġır - -1- [Tr] Anır-, eşek bağır-

a.- sam gerek 59b/17

aġız -113- [Tr] 1. Yemek yemeye, konuşmaya ve nefes almaya yarayan organ. 88a/10 2. Bir mekanın giriş-çıkış yeri. 66b/19 3. Kapların veya içi boş şeylerin açık tarafı. 110a/4

a.+ dan 29a/3, 31b/21, 85b/14

a.+ ı 16a/2, 29a/4, 57a/6, 96b/6
a.+ ı içindeki cehennem zebānīleri 97a/3
arslan a.+ ı içi 88a/10
a.+ ı odı dütüni 105a/1
a.+ ı odı 104b/20
a.+ ı şuyı aḳ- 86a/12
a.+ ı şuyı zehri 95a/20
a.+ ı yiri 57a/6, 57a/1
a.+ ın 110a/2, 57a/1
raḳīb a.+ ın 95a/7
a.+ ın dut- Çenesini tutmak, uluorta konuşmamak. 95a/7
başlarınuñ a.+ ın 104b/16
ejdehānuñ a.+ ı 101a/13
ḥayret a.+ a fikr engüştin ur- 20a/11, 32a/4, 35b/13
fikr engüştini dehşet a.+ ına ur- 27b/12
a.+ ına vir- Başka birinin ağzına yiyecek veya içecek koymak. 68b/18
a.+ ına virüp 41b/19
a.+ ında 111b/1, 43b/15, 44a/1, 7b/11
balıḳ a.+ ında 44b/16
geñzi a.+ ında 100a/6
a.+ ındadur 32a/15
ol murġ a.+ ındağı ḳabaḳ çekirdegi 44a/2
a.+ ından 104b/17, 105a/5, 105a/7, 105a/9, 111b/4, 111b/5, 39b/13, 42b/13, 63a/16, 63b/16, 68a/19, 6a/13, 87b/13, 97a/3
Demürbād a.+ ından 28b/18
Nūḥ peyġāmber a.+ ından 65a/3
a.+ ından aḳan zehir 96b/8
a.+ ından çıḳan dütün 96b/7
a.+ ından çıḳarup 41b/8
balıḳ a.+ ından ṭaşra çıḳduġı yir 41b/2
a.+ ıyla 40b/4
ol ejdehā a.+ ıyla 33b/15
a.+ ıyla mı 9a/11
a.+ ıyla ṭutup çeküp 7b/17
a.+ ıyla varup 44a/2
a.+ larından 15b/12
a.+ uñda 85b/6
şīşenüñ a.+ ın süzen 110a/4
ḳuyı a.+ ından 60b/13
maġara a.+ ından 66b/19
der-bend a.+ ındağı leşker 118a/3, 101b/4
naḳb a.+ ından çıḳup 59b/4
ḳuyı a.+ ındağı çemenlü yir 59b/4
ḳuyı a.+ ında ṭurġurup 59b/19
ḳuyınuñ a.+ ını 56b/8
ḳuyı a.+ ına 60a/17
ḳuyı a.+ ına gelüp yit- 59b/13
der-bend a.+ ına gelüp 117b/20
ḳuyı a.+ ına sürüp gel- 60b/12
naḳb a.+ ına yit- 60a/3
cehennem a.+ ından 96a/21
cehennem a.+ ından ṭaşra düşüp 97a/3
der-bend a.+ ında 102a/15, 112a/9
ṭamu a.+ ı 97a/2
a. aç- Konuşmaya, söylemeye başlamak. 96a/9, 100a/15, 66b/18, 63b/15, 44b/4, 85b/5, 97a/2, 105a/7
a. açup 105a/12, 105a/15, 12a/11, 15b/2, 41b/8, 42b/12, 59b/14, 5a/11, 60a/11
a.ın açup 33b/16, 51a/14, 60a/14, 6a/13
a.ın açup ṭur- 15b/6
a.ların açup 15b/8, 51b/1, 5a/9, 59b/17
ḥırş **a. ın açış-**up Karşılıklı veya birlikte konuşmaya başlamak. 41b/3
a.ların açış- 15b/11,
a.ların açışup 43a/7
a. +dan çıḳ-sa Sözün söylenmiş olması durumu. 85b/12, 85b/6
a. açıcı+dur Konuşmacı, söyleyici. 96a/12

aġızlıḳ -1- [Tr] Ağza takılan nesne.
a.+ ıla 34b/20

aġla - -5- [Tr] Üzüntüden göz yaşı dök-
a.- dı 57b/2, 81a/14, 81a/16
a.- dı 70a/20
a.- yıcaḳ 90a/9

aġlaş - -4- [Tr] Birlikte veya karşılıklı ağla-
a.- dılar 55b/18, 69b/4
a.- up 46b/9, 73b/17

aġlat - -1- [Tr] Bir başkasına göz yaşı döktür-
a.- ur 103a/7

aġrı -3- [Tr] Bir canlıya acı ve ıztırap veren fiziki durum.
göz a.+ sın 48b/5
a.+ sın 48b/7
a.+ sın 54a/12

aġrı - -1- [Tr] Acı duy-
bir kişinüñ gözi a.- sa 109b/20

aġrılan - -1- [Tr] Ağrımak, fiziki olarak acı duy-
ol şıġınuñ ḳarnı a.- up 96a/7

aġulu -1- [Tr] Zehirli.
ol a. siñekler şerrinden ḫalās ol- 97b/1

aġyār -2- [Tr] Yabancı, el, başkası.
a.-ı münāfiḳ Ara bozucu yabancı. 101b/18
a.+ ı 3a/14

āh -18- [Tr] Hayret, acı, pişmanlık, özlem bildiren ünlem.
ā. 101b/19, 119a/4, 23a/8, 36a/18, 3a/6, 46a/5, 60b/2, 76b/19, 95a/8
ā.+ umu 118b/11
ā. dirīġā 36a/13

ā.+ ı dütüni 79b/12

ā. it(d)- Ahlanıp vahlanmak, acıyla inlemek.69a/4, 69a/4, 39a/3, 69a/5

ā. u zār it (d)- İnleyerek ah etmek, acıyla bağırmak, feryat etmek. 76b/19

ā.-ı ḥazīn it(d)-üp Üzüntülü, kederli ah etmek, yalvarırcasına ahlanmak. 50a/5

aḥad -1- [Ar] Kişi, kimse.

bir a. 7b/17

āḫar -6- [Ar] Diğer, başka.

ā.+ a virüp 40a/2

ā. cānavar cinsinden kimseyi incitmedin 67a/7

sibāʿdan ve ā. cānavardan kimse 69a/13

ya ḥarīrden ya ā.+ dan ṭoḳıtdurmaḳ 17b/19

ā. renk 87a/5

ā. tuluma ḳoyup 58a/18

aḥbāb -1- [Ar] Dost, arkadaş.

ā. ol- Dost, arkadaş olmak. 17a/3

aḫbār -8- [Ar] Geçmişteki haberler, hikayeler, olaylar.

a. 103a/4

rāviyān-ı a. 71b/5

rāviyān-ı a.-ı tevarīḫ 46a/14

cāmiʿ-i a. 13a/6

ḫuẕāvend-i a. ve nāḳilān-ı muḫtār 3a/21

a. vir- Haber vermek, bilgilendirmek. 11b/1, 36b/15

aḫbār-ı aḥsen -1- [Ar] Güzel haber, müjde.

ā. 94b/16

aḥcār -2- [Ar] Taşlar.

a.+ ların 27b/19

a.+ larınuñ 27b/19

ʿahd -7- [Ar] Söz, yemin, ant.

ʿ.-i ʿāşıḳ gibi 105b/16

ʿ.+ ini görüp 2b/14

ʿahd it- Yemin etmek, söz vermek. 57b/20

ol ʿ. itdügümüz yir 59b/10

peymān u ʿ. it- 46a/4

ʿahd ḳıl- Yemin etmek, ant içmek. -72b/17, 31a/3.

āhen -2- [Fa] Demir.

ḫāk-i ā. 98b/3

ā. 14a/13

āheng -7- [Fa] Savaş, kasıt.

ā. eyle-ñüz diyicek Birilerinin veya bir şeylerin canına kast etmek. 99a/9

ceng ü ā. eyleyüben 106a/7

ā. it- Birilerinin veya bir şeylerin canına kast etmek. 85a/14, 97b/16

ceng ve ā. itse 56a/7

ā. itseler 56a/14

ā. ḳıl-an cādūlar Birilerinin veya bir şeylerin canına kast etmek. 85b/20

āhenger-2- [Fa] Demirci.

ā.+ leri 31a/13

ā.+ lerine 31a/15

āhenger-zāde -1- [Fa] Demircioğlu, demircinin soyundan gelen.

ā.+ nüñ ḫalḳı 89a/4

āhen-pūş -2- [Fa] Zırh giyinmiş kimse.

ā. ʿasker 98a/16

ā. ḳıl-up Zırh giydirmek. 92b/4

aḫī -6- [Ar] Kardeş, dost, arkadaş.

a. 12a/4, 4b/13, 70b/18, 99a/3

vāḥid a. 70b/16

yā a. 75b/14

āḫir -45- [Ar] Sonuncu, en son.

ā. 104a/21, 111a/12, 111a/13, 22b/11, 22b/14, 22b/15, 22b/9, 27a/13, 36a/13,

36a/21, 39a/7, 39b/5, 47a/15, 48a/19, 50b/13, 63a/1, 65a/7, 66b/8, 71a/7,

79b/15, 80a/17, 83a/6, 83a/7, 88b/16, 8b/16, 94a/8

evvel ā. 13a/21

ā. demde 77b/11

ā. eyle-dük Bir işi veya bir şeyi son kez yapmak. 45b/12

ā.+ i 50b/9

uzun yaşuñ ā.+ i 55a/5

sözi ā. it- 117b/10

ā.+ inde 10b/4

kemāl-i ā.+ inde 22b/17

Neysān ayınuñ ā.+ inde 29b/9

ā. memleketin elinden alup 40a/2

ā. vaḳt Ömrün son demi, son an. 75a/6

bir ā. yire ḳaldurdup 26a/14

ā. ol- Son bulmak, bitmek, tükenmek. 111b/16, 23a/11, 103b/3

benüm ʿömrüm ā. olduġı tārīḫ 64b/21

rūzgār-ı ʿālemüñ müddeti ā. olınca 3a/3

ā. olıncaya dek 31a/8

ā. olup 58a/15

āḫir-zamān -6- [Ar] Son devir, son gün. İslama göre kıyamet kopmadan önceki son vakit.

fitne-i ā. 87a/2

ā. peyġāmberi 110b/2, 54a/18

fitne-i ā. 16b/7, 89b/3

Firʿavn-ı ā. +ına degin 85b/19

āḫiret -8- [Ar] İslam'a göre öldükten sonra sonsuza dek yaşanılacağına inanılan yer, öbür dünya.

dünyā ve ā. ʿaẕābı 44b/1

ā.+ de 110b/6, 3a/11, 94b/11

ā.+ e 50b/19, 75a/6

ā. niʿmetleri 118b/14

ā. ṭarafı 8b/19

āḫirīn -1- [Ar] Sonradan.
ā. 118b/18
aḥkām -3- [Ar] Hükümler, emirler, kanunlar.
a.-ı necm Yıldızların hükümleri. 119b/10
a.-ı Ḳur'ān gözle-ye Kur'an hükümlerine göre yaşamak. 2a/8
Ṣaḫr-ı Nār ʿulemāsınuñ a.+ ını 25a/7
aḥḳar -1- [Ar] Hakir görülen, küçümsenen şey.
ḳarıncadan siñekden żaʿīfraḳ kemter a. maḫlūḳ 116a/14
aḫlāḳ -1- [Ar] Eşyalar, satılan ürünler.
a.-ı bāzār Pazardaki satılık ürünler. 2b/19
aḥmaḳ -7- [Ar] Kalın kafalı, aklı kıt.
iy a.+ lar 88b/19
a.+ lar gibi 32a/15
a.+ lar işi 33a/5
yā a. Nemrūd 93b/18
a. ol- 30a/13
a.+ uñ göñli 32a/15
a. ve nādān ve denī 66b/10
Aḥmed -14- [Ar] Hz. Muhammed'in isimlerinden biri.
Mīm-i A. 2a/12
A. Muḥammed ḥürmeti 71a/13
A.+ den 2b/1
A.+ e 105a/2, 23a/13, 23b/8, 31a/6, 45b/10, 71b/2, 94a/8, 95a/9
iki cihān faḫrı Maḥmūd u A. ḥürmetiyçün 118b/21
nūr-ı A.+ i 2a/18
Maḥmūd u A. Muṣṭafā 2a/7
aḥmer -7- [Ar] Kızıl, kırmızı.
ḳızıl mercāndan ve Yemenī ʿaḳīḳ-i a.+ den 86b/21
yāḳūt-ı a.+ den 15a/11, 87a/1
yāḳūt-ı a.+ den taḫt üzerine oturduġın 61a/19
yāḳūt-ı a. getürüp 47a/12
yāḳūt-ı a. gibi 63a/21
yāḳūt-ı a. 87b/1
aḥmerī -1- [Ar] Kızılca, kırmızı renkli.
yāḳūt-ı a. 64a/14
aḥsen -8- [Ar] En güzel.
a. 73b/2, 9a/2
aḫbār-ı a. 94b/16
it- a. 118b/9, 105b/5, 35a/5
a. ḥadīṯ 23a/15, 70b/17, 45b/13
a. süḫan 71a/21
a. süḫan u emlaḥ kelām 117b/9
aḫşām -27- [Tr] Akşam, güneş battıktan sonraki ilk vakit, gurubdan sonraki zaman dilimi.
bir a. 86b/1
her a. 86a/20
ol a. 55a/12
a.+ a degin 31a/8
a.+ a dek 107a/17, 90b/2
tā ṣabāḥdan a.+ a dek 65b/21
a.+ a varınca 46b/4
a. yit- Akşam vakti gelmek. 108a/6, 101b/3, 55b/15, 69b/17
a. yitiş- 107a/18, 107a/21, 42a/7
a. ol- Akşam vakti gelmek. 43a/20
a. olduġın 65b/20
a. olınca 12a/6
a. olıncaya degin 30b/16
a. olsa 65b/19
a. olunca 43a/19
a. oluncaya dek 57b/4, 69b/17
a. vaḳti 67a/3
a. vaḳti yit- Akşam vakti gelmek. 57b/4
a. vaḳti 66b/21
a. var-ınca Günün akşam olması. 46b/4
aḫtar - -1- [Tr] Devir-, yık-
a.- ayduḳ 60a/21
aḫter -1- [Fa] Yıldız.
a.-i Ḳırān-ı ekber Venüs yıldızı. 24b/19
āhū -7- [Fa] Ceylan, maral.
ā. 1b/14
ol gözi ā. 46a/2
iki ā.+ dur 23a/21
gūsfend ü ā. 53b/2
ā.+ lardan 23b/1
Çin ā. nāfesi 3b/7
nāfe-i ā.+ yı 1b/12
aḥvāl -13- [Ar] 1. Hal veya haller, durumlar. 111a/9 2. Birşeyin son durumu, son vaziyeti. 22a/11
a.+ de 62a/12
bu dünyānuñ a.+ i 21b/4
cihānuñ a.+ inden 22a/11
Nemrūduñ a.+ inden 81b/14
Nesr-i Ṭāyirüñ a.+ inden 77b/17
raʿiyyetüñ a.+ inden 111a/3
ʿömrinüñ eṭvālinden ve cihānuñ a.+ inden ve cihānda gördigüñ ʿacāyıbdan ve ġarāyıbdan 19b/13
bu dünyānuñ bu a.+ ine 111a/14
bu zamāne a.+ ine 111a/9
senüñ bir ümmetüñ a.+ ine 110b/12
Süleymān-ı Bū-türābuñ a.+ ine 39b/19
cihānuñ a.+ ine muṭṭaliʿ 40a/16
Rüstemüñ a.+ ini 103a/1
aḫyār -1- [Ar] Erdemli ve iyi olanlar, fazilet sahipleri.
pīrāyendegān-ı çemen-i a. 23b/11
aḳ -31- [Tr] bk. **aġ.**

a. 44b/5, 48a/13
bir ḳara bir a. 35b/10
ruḫāmī südden a. 27b/17
südden a. 36b/11, 40b/20
a. billūr ḥoḳḳa üzerine ḳonup 113b/6
a. billūrdan bir ḥoḳḳa 64a/12
a. billūrdan 110a/15, 35b/15, 36b/7, 36b/8, 37b/7
ol a. bulut gibi görinen 34b/9
a. bulut götürdügi 34b/12
bir a. bulut 34a/17, 34b/1
a. gülleri 15a/11
a. ḥarīrler giyip 87a/16
ḳaṣr-ı ġarbīde olan cevārī a. ḥarīrler giyüp 87a/6
ol a. ḥarīrpūş pākīze cevārī gözleri 87a/18
a.+ ısa 53a/3
a. incüden 37b/7
a. laʿlile 87a/17
a.+ lar bağlanurlardı 87a/7
a. mermerden 35b/10, 35b/5
a. ruḫāmī gümişden 15a/20
a. ruḫāmī gümişden 15b/5
ol ḳarlu a. ṭaġ gibi 34b/20
dürr ü necef ve a. yāḳūt 87a/17

aḳ - -15- [Tr] 1. Su git-
a.- ar 27b/3, 76a/2
a.- dılar 21a/3
a.- sun 38b/19
2. Sıvılar için aşağıya dökül-
a.- an 96b/8
a.- ar 27a/21, 37a/7
a.- dı 105a/14, 105b/4, 35a/18, 79b/12, 95a/20
a.- up 70b/1
3. Damla-, sız- -1- [Tr]
a.- dı 68b/21
4. y.f. Canı çek-, yemeyi aşırı iste-.
ağzı şuyı a.- ardı 86a/12

ʿaḳab -18- [Ar] 1. Art, arka, bir şeyin arkası. 91b/4 2. Bir şeyden hemen sonra. 112a/12
ʿ.+ ince 112a/12, 30a/16, 33b/12, 46b/16, 68b/5, 89b/4, 90b/21, 9a/1
Demürbād-ı dīvüñ ʿ.+ ince 34b/8
ʿ.+ ince bile 92a/4
Ekvānıla Ṣalṣāl ʿ.+ inden 33b/14
ʿ.+ ine düşüp 55a/13
ʿ.+ larınca yitdügin 89b/20
ʿ.+ ümce 99b/11
benüm ʿ.+ ümce 91b/4
benüm ʿ.+ ümce gelmeñüze sebeb 60b/17
Ḳahhār-ı Tinnīn-ten ʿ.+ üñce gelüp 60b/19
ʿ.+ üñüzce 83a/17

aʿḳal -3- [Ar] En akıllı, en zeki.
a.-ı ʿuḳalā Akıllılar içinde en akıllısı. 43a/15
ol ʿāḳil ü a. ḥükmünce 71b/4
ʿuḳalānuñ a.+ ı 43a/2

aḳālīm -2- [Ar] 1. İklimler, memleketler.
yidi a.+ i 16a/13
yidi a. sulṭānları 4a/8

ʿaḳārīb -2- [Ar] Akrepler, tehlikeli hayvancıklar.
ılanlar ve ejderhālara ve efāʿīye ve ʿ.+ e müvekkel olan 62b/18
ʿ. leşkeri 88b/14

aḳāvīl -1- [Ar] Sözler, kaviller, cümleler.
a.-i fāside ve elfāẓ-ı melāḥideden söz açup Anlamı bozulmuş, çarptırılmış sözler. 91a/5

aḳça -1- [Tr] Beyaz renge yakın, açık renkli.
a.+ dur 115a/4

aḳdem -12- [Ar] Evvel, daha önce.
a. 5a/13
andan a. 109b/11
Āṣafdan a. 46b/15
bundan a. 29a/18, 48a/14
kendüden a. 39b/19
senden a. 36a/7
benden a. bir Süleymān 21a/13
andan a. çekirge 21a/5
andan a.+ dür 21b/18
Süleymāndan a. gelen Süleymānlar 61b/12
kendüden a. niçe Süleymānlar 23b/16

ʿāḳıbet -18- [Ar] Son, sonunda, nihayet.
ʿ. 105b/14, 108b/18, 17b/7, 25b/9, 29b/13, 30b/4, 35b/15, 36a/18, 48a/17, 50b/18, 85b/10, 89b/17, 8b/14, 9b/21
ʿ.+ i 62b/9, 91b/2, 62b/11
ʿ. ḳal-an Geriye kalmak, artmak. 7b/15

ʿaḳıl -5- [Ar] Us, düşünme kabiliyeti, fikretme yeteneği.
ʿ. 72a/2
ʿ. azlığından ziyāde ḫod maraż 62b/6
ʿ.+ dan ḫāricdür 21b/1
ʿ.+ ları başından gid(t)-üp Delirmek, aklını kaçırmak. 58a/20
iy Firdevsīye rūḥ u ʿ. viren 45b/18

aḳıt - -4- [Tr] 1.sıvının aşağı dökülmesini sağla-
a.- up 5a/9, 5b/19
2. y.f.
gözlerümden yaş a.- dum 91b/8
gözlerüm Nīl ü āb a.- ur 95a/3

ʿaḳīb -1- [Ar] Takipçi, bir şeyin arkasından giden.

ʿ. ü ḥāşir 2a/20

ʿaḳīḳ -2- [Ar] Şeffaf, çeşitli renklerde bulunabilen, genellikle süs eşyası veya takı olarak kullanılan değerli bir taş.

ḳızıl mercāndan ve Yemenī **ʿ.-i aḥmer** +den Kırmızı akik. 86b/21

ʿ.+ den 37b/5

ʿāḳil -39- [Ar] Akıllı kimse, zeki.

ʿ. 10b/18, 110b/8, 110b/9, 111a/16, 114a/2, 118b/9, 30a/15, 42a/17, 54a/1,

55a/18, 76b/5, 79b/16, 8b/15, 8b/19, 8b/8, 33a/7

ʿ.+ iseñ 103a/11, 39b/10, 39b/7, 48a/6, 61b/4, 93a/21

ʿ. kişi 76b/20

ʿ.+ ler 81a/1

ʿ.+ ler görüp 64a/6

ol zamānenüñ kāmilleri ʿ.+ leri ḥükemāsı fużalāsı 21b/3

ʿ. ol 60a/10

ʿādil ü ʿ. ol- 8a/5

ʿ. olan 22b/19, 22b/20, 83a/6

ʿ. pāẕişāh 8b/16

ʿ. söz 100a/8

ol ʿ. ü aʿḳal ḥükmünce 71b/4

ʿ. ü dānā 40a/16

mubaşşır u kāmil ve ʿ. ü ehl-i dil 8b/10

ʿ. ü er 12a/5

her ʿ.+ üñ ʿaḳlı 97a/11

ʿ. ve ṣāḥib-i saʿādet 111a/8

aʿḳil -1- [Tr] En akıllı, en zeki.

a.-i ʿuḳalānuñ ehl-i 46a/13

ʿāḳilān -1- [Ar] Akıllı kimseler.

ʿ. 103a/20

āʿḳilāne -1- [Ar] Akıllıca, akıllı kimseye yakışır şekilde.

ā. söyle 32b/15

ʿāḳildānā -1- [Ar+Fa] Akıllı, bilgin kimse.

ʿ. 110a/19

ʿāḳile -3- [Ar] Akıllı, bilgili.

ʿ. 86a/14

bu ʿ. 17a/9

kāmile ʿ. olduġı ecilden 16b/17

ʿaḳīm -5- [Ar] Yağmur getirmeyen.

bād-ı ʿ. 26b/19, 27a/10, 27a/5

bād-ı ʿ.+ e daḫı 26b/16

bād-ı ʿ.+ ile 35a/12

ʿaḳl -58- [Ar] 1. Akıl, us, düşünme ve anlama yetisi. 2. Hafıza. 3. Fikir, düşünce.

ʿ. 10b/3

ʿ.-ı ʿāşir Onuncu akıl. 119a/21

ʿ.-ı ḫurdebīnüñ idrāki İnce şeyleri anlayabilen akıl. 118b/17

ʿ.-ı ins İnsan aklı. 1b/12

ʿ.-ı ins-i kümelā Kamil insanların aklı. 50b/4

maḳām-ı ʿ.-ı kül 2a/17, 2b/4

ʿ.+ a 1b/9

ʿ.+ dur 2b/19

ʿ. ġavvāsın fikr deryāsına şalup 95b/18

ʿ. ġavvāşını fikr deryāsına şalup ṭururken 55b/13

ʿ. gözü 50b/10

ʿ.+ ı 110a/4, 70a/18, 88b/10, 92b/14

her ʿāḳilüñ ʿ.+ ı 97a/11

kāfirüñ ʿ.+ ı 76b/6

şehbāz-ı ʿ.+ ı 1b/4

ʿ.+ ı az ol- 62b/6

Fertūtuñ ʿ.+ ı başında 62b/6

cinnüñ ʿ.+ ı fehmi ve idrāki 12a/21

ʿ.+ ı git- Düşünme yetisini kaybetmek. 81a/12

ʿ.+ ı kāmil ol- 70a/18

ʿ.+ ı şaş- Hayretten düşünemez duruma gemek. 105b/9, 89b/13

ʿışḳa göñül virenüñ ʿ.+ ı şaş- 12a/3

ʿ.+ ıla 56a/5, 90b/11

ʿ.+ ıla ṭamaʿ 50b/6

ʿ.+ ın iriş- Bir konuyu akıl yoluyla düşünebilecek yeteneğe sahip olmak. 9a/12

bir kişinüñ ʿ.+ ın al- 110a/3

ʿ.+ ın başına deñşir- üp Aklını başına toplamak, akıl melekesiyle düşünmeye çalışmak. 104b/15

ʿ.+ ın başına dir-üp ṭurdı Aklını başına toplamak, akıl melekesiyle düşünmeye çalışmak. 81a/18

ʿ.+ ın başına dirüp 104a/20

ʿ.+ ın başına getür-üp Akıl ile düşünmeye kendini zorlamak. 89b/14

ʿ.+ ın yitür-miş Aklını kaybetmeki akıl yoluyla düşünememek. 64a/15, 91a/3

Süleymān-ı nebīnüñ ʿ.+ ına 27b/5

ʿ. irgür-memiş ola Akıl yetirmek, akıl ile düşünebilmek. 14a/17

ʿ. mīzānı 17a/10

ʿ.+ u 71a/12

ʿ. u ʿilm 72b/2

ʿ. u dil ü cān virüp 119a/10

ʿ. u himmet 2a/19

degme insānuñ aru ḳadar ʿ. u idrāki 7b/1

bu deñlü ʿ. u idrāk 22a/16

ʿ.+ um 24b/15

ʿ.+ umı 23b/1

ʿ.+ umuz 45a/1

ʿ.+ uñ 45b/3

ʿ.+ uñ āfeti 50b/5

ʿ.+ uñ başuña dir 83b/8

ʿ.+ uñ başuña getür 31b/6
ʿ.+ uñdur 23a/3
ʿ.+ uñdurur 70b/18
ʿ. yüzünden 53b/14
ʿ. azlıġı Muhakeme yetersizliği.
ʿ. ndan ziyāde maraż 28a/8

ʿaḳlī -1- [Ar] Akla yatkın.
cevāb-ı ʿ.+ dir 40a/10

ʿaḳlsuzlıḳ -1- [Ar+Tr] Akıl eksikliği, düşüncesizlik.
ʿ.+ dandur 28a/7

ʿaḳlsüzlük -1- [Ar+Tr] bk. **aklsuzlıḳ.**
ʿ.+ iñden 33a/3

aḳlu -3- [Tr] Ak renkli, beyaz renkli.
ḳaralu a. demür 27b/17
a. ḳaralu pīller 118a/12
a. ḳaralu 34b/4

ʿaḳreb -10- [Ar] 1. Kuyruğunun ucunda zehirli bir iğne bulunan ve soktuğu zaman öldürücü olabilen, tehlikeli küçük hayvan.
ʿ. 8b/14
ʿ. cinsi daḫı degül 7a/4
yılan ʿ. cinsi 3b/17
ʿ. daḫı 22b/12
ılan ʿ. daḫı 8b/15
iy ʿ. ellü 53b/7
ʿ. gibi 20b/18, 7a/4
ʿ. ḳuyruġı 7a/14
ılan ve ʿ. ve yiryüzinüñ ḥaşerātı şeklinde 12b/10

aḳrān -1- [Ar] Yaşdaş, aynı yaşta olan.
a. 18b/2

ʿaks -1- [Ar] Yansıma.
on sekiz biñ ʿālemüñ ʿ.+ i 36b/12

aḳvā -1- [Ar] En kuvvetli.
a.+ ya 115b/6

aḳvāl -1- [Ar] Sözler.
a.+ de 62a/12

Aḳyānūs -5- [Yun>Ar] Okyanus, karaları birbirinden ayıran engin deniz, bahr-i muhit, umman.
baḥr-ı A.+ a 97a/4
deryā-yı A.+ a 33a/19
baḥr-ı A.+ a beñzer ʿaẓīm gövdesi üzeri 5b/18
deryā-yı A.+ dan çıḳup 96b/1
baḥr-ı A. gibi ḳan 105a/13

al - -253- [Tr] 1. Tutup yerden kaldır-
a.- up 102a/11
a.- dı 57a/9, 58b/16, 60a/13, 68b/18, 73b/19, 81b/19
a.- dılar 118a/2
a.- madı 58a/2
a.- mış 44a/12, 59a/4
a.- up 102b/11, 104a/1, 105a/10, 105a/11, 105a/3, 107a/5, 107a/8, 108b/7, 113a/18,
113a/21, 117a/6, 30b/14, 31a/10, 31a/18, 31a/19, 33a/14, 34a/14, 42a/3, 42a/7,
42a/8, 42b/8, 43a/8, 44a/17, 49a/13, 57a/11, 57b/6, 58a/11, 58a/14, 58a/16,
58a/19, 58b/1, 59b/12, 63b/6, 64b/16, 73a/13, 80b/8, 81a/20, 81b/16, 81b/7,
82b/15, 82b/4
a.- ur 21b/12

2. Elde et-, sahip ol-
a.- a 95b/3
a.- maya 101a/7
a.- dı 89a/8
a.- ıcaḳ 16b/13
a.- ımadılar 9b/6
a.- mış 111b/19
a.- sa 2b/13
a.- up 111b/7, 12a/13, 14b/17, 19a/1, 19a/2, 37b/14, 42b/16, 78b/20, 82b/20,
90a/5, 90a/7, 9b/5, 9b/7
a.- ur 2b/12, 3b/7, 9a/11
a.- urlar 40a/7
a.- urlardı 72b/4

3. Yanına al-, götür-
a.- a 113a/19
a.- ayın 79a/20
a.- dı 73a/4
a.- dılar 74a/5, 74a/7
a.- ıp 89a/13
a.- up 101b/13, 101b/4, 102a/20, 102b/10, 103a/16, 104b/2, 107a/3, 108a/9, 112a/17,
112b/17, 112b/4, 112b/6, 117a/4, 117a/7, 25b/1, 28b/7, 2a/12, 30a/2, 43a/7,
47a/10, 50b/12, 56b/16, 5b/12, 60a/2, 61b/7, 63a/14, 64b/17, 69a/2, 69b/6,
6a/21, 72b/1, 73a/6, 73b/9, 78a/13, 80a/15, 89b/19
a.- ur 104a/3
a.- up 100b/3

4. Fethet-
a.- up 115b/9
a.- up 40a/2, 78a/21, 89a/8
a.- ur 80a/6

5. Etrafını sar-
a.- dı 110a/14
a.- up 58a/12

6. Kız al-, evlen-
a.- adur 19a/7

7. Çal-
a.- up 99b/8
a.- up 26b/13, 56a/11, 9b/18

8. kuşat-, içer-

a.- an 97a/2
9. Yaz-
a.- uñ 14b/3
10. Duy-, hisset-
a.- uram 66a/20
a.- ur 87b/4
11. Kabul et-
a.- up 69a/19
12. Yut-
a.- an 93b/5
14. y.f.
ʿibreti a. 1b/7, 2a/5
ʿiber a.- a 104a/11
aḳlın a.- a 110a/3
ʿibret a.- am 96a/1
ʿibret a.- dı 4b/13, 6a/20
cānın a.- dı 108a/5
nefesin a.- dugınca 6a/13
ḫayr duʿāsın a.- dum 109b/17
ḫayr duʿāsın a.- ġıl 100b/3
ʿaleyk a.- up 110a/13, 4a/17
gözüm a.- up 100b/11, 100b/12
icāzet a.- up 112b/12, 115b/14, 117a/2, 11b/8, 11b/9, 97b/7
ḳanın a.- up 98b/16
ʿiber a. 39b/8
altına a.- a 33a/11, 34a/4
cānın a.- a 92b/16
intiḳāmuñ a.- a 82b/19
ʿibret a.- alar 36b/15
ele a.- an 36a/10
ʿibret a.- asın 36a/12
ʿaleyk a.- dı 19b/2, 36a/3, 65a/10
ʿibreti a.- dı 21b/21
cānın a.- dı 22b/6
cānum a.- dı 23b/4
dehşet a.- dı 38b/8
ele a.- dı 22b/4
ḫalvetine a.- dı 89a/16
ḥelāllıġa a.- dı 76b/11
selām-ı Nūḥı a.- dı 77a/7
heybet a.- dılar 31b/2
ḫayr duʿāsın a.- dugı 61a/13
ḫayr duʿāsın a.- dum 65b/7
dilüñe a.- duñ 53b/8
cevābı a.- ıcaḳ 75b/11
āb-dest a.- ıp 90b/5
cānuñ a.- ısar 93b/11
cānuñı a.- ısardur 84b/19
dile a.- ma 71b/20
masharalıġa a.- ma 93b/15
ele a.- madı 88a/16
cüdā a.- maduḳ 70b/11
cānların a.- maġa 85a/13
cānum a.- maġa 93b/13
dil a.- maġıçun 60b/17
ḳanın a.- maġıçun 85a/7, 90a/14
menzil a.- maġıçun 52b/1
nesne a.- mazam 33a/12
eline a.- mış 36a/8
eline a.- mışıdı 22a/15
altına a.- sa 26a/15
ʿibret a.- sunlar 84b/16
elden a.- uban 24a/13
nefes a.- up virseñ 45b/5
ʿaleyk a.- up 23b/19, 61b/9
āb-dest a.- up 20b/20, 35b/21
āb-dest a.- up 37a/8
ʿibret a.- up 15b/2, 20a/11, 23b/13, 27b/12, 29b/4, 32a/4, 35b/13, 37b/13, 68a/18
altına a.- up 32b/2
cānların a.- up 32b/3
çevre a.- up 42b/1, 71b/19
çevresin a.- up 43a/8
diline a.- up 33a/7
dilüme a.- up 77a/3
duʿāsın a.- up 65b/2
eline a.- up 21a/14
evini a.- up 18b/4
ḫaber a.- up 89a/19
ḫayr duʿāsın a.- up 64a/19, 68a/15
heybet a.- up 33b/11, 35a/2
iʿtibāra a.- up 17b/20
icāzet a.- up 13b/5, 27a/17, 39b/17, 40b/17, 41a/21, 54b/8, 65b/13, 89a/21
leẕẕet a.- up 63a/8
mażḥake a.- up 84a/2
sil a.- up 47a/9
duʿāsın a.- updur 41a/19
cānın a.- ur 92b/8
ḳoḫu a.- ur 93a/16

āl -3- [Ar] 1. Aile, evlat. 2. Sülale.
ā.-i İsḥaḳ Hz. İshak'ın ailesi. 2b/7
ā.+ ile 59b/15
ā.+ ine 2b/6

al -1- [Tr] Kırmızı.
a. aṭlaslar 87a/5

aʿlā -6- [Ar] 1. Yüce, aziz. 2. En yüksek, en üst mertebe.
pādşāh-ı a. 93a/6
naḳl-i a.+ durur En güzel haber. 118b/8
a. eyle- Yüce kılmak. 119a/9
a. it- 110b/20
dergāh-ı a.+ sına 119a/14
ol sırrı ṣaḳlayan vezīrlerüñ a.+ sına 87b/21

ʿalā -2- [Ar] Önüne geldiği Arapça kelime veya tamlamaya "üzerine, durumda" anlamı katan ön ek.

ʿ. raġm-ı rūzgār Her şeye rağmen. 109b/4
ʿ. raġm-ı rūzigār 30a/11
ʿalāmet -6- [Ar] 1. İşaret, iz, belirti. 16a/15 2. Belirli bir şeyi veya fikri belirtmek için kullanılan sembol, remiz. 106b/20
ne ʿ. 16a/15
bu ne ʿ.+ dür 30a/12
ʿ.+ i 104b/12, 41b/16
bindügi ejderhā-peyker ʿ.+ ine naẓar ḳılup 106b/20
ol ʿ.+ leri görüp 34b/6
ʿalāmetlü -1- [Ar+Tr] Belirti gösteren, işaretli.
ḳażā ve ḳader ʿ. 34a/17
alā-uhdetü'l-vāvī -1- [Ar] Vav harfinin görevi üzerine.
a. 44b/19
ālāy -18- [Yun] 1. Kalabalık, kortej. 99a/10 2. Bölük, tabur, birlik. 65b/20
ālāy ā. 99a/10
ṣaff u ā. 93b/21
ā. ālāy 99a/10
siñek ā.+ ına 65b/20
ā.+ ından çıḳup gelüp 29a/10
ā.+ ına ālāy vir-üp Canla başla savaşa katılmak. 89a/3
ālāyına ā. virüp 89a/3
ā. bağla-yup ṭur- Düşman karşısında harekete geçmek üzre emir ve kumanda beklemek, savaş durumu almak. 28b/10, 94a/2, 116a/1
ā. bağlayup 29a/1, 54b/5
ṣaff u ā.+ lar bağlayup ṭur- 105b/20
ā.+ lar bağlayup 118a/16, 65b/19, 99a/7
ṣaff u ā.+ lar bağlayup 27a/18
Savaş durumu aldırmak.
ā. bağlat- Savaş durumu aldırmak. 98a/11
alçaḳ -5- [Tr] Yere yakın, basık.
a. 119a/9
yir a.+ ına 27b/15, 81a/10
yir a.+ ına baḳup 27a/18
gāh düz ṣaḥrā olur gāh a. yücelüben ṭaġa döner 28a/2
alçal - -2- [Tr] Yere yakınlaşacak kadar eğil-
a.- mış 24b/18
a.- up 24b/10
alda - -2- [Tr] Aldat-, kandır-
a.- mağıla 59b/10
a.- ya 23a/8
aldur - -1- [Tr] y.f. Kendine ait bir şeyi elinden kaptır-
elüñden a.- ısardur 83b/7
ʿale'l-ḫuṣūṣ -5- [Ar] Bilhassa, özellikle.
ʿ. 110b/1, 13b/18, 64a/19, 89b/5, 110a/20
ʿale'ṣ-ṣabāḥ -6- [Ar] Sabah vaktinde, sabahleyin.
ʿ. ki oldı 80b/2
ʿ. ol-dı Sabah vaktine girmek. 12a/7, 46b/15, 90b/3
ʿ. olınca 6a/17
ʿ. yitdi 29a/12
ʿale't-taʿcīl -2- [Ar] Hemen, çabucak.
ʿ. 11b/5, 14b/17
ʿale'ṭ-ṭafṣīl -1- [Ar] Bütün ayrıntılarıyla, bütün tafsilatıyla.
ʿ. 78a/10
ʿalef -2- [Ar] Hayvan yemi.
a. 42b/11
ʿ.+ e ve ṣuya muḫtāc ola 4a/3
ʿ.-i şimşīrine 89a/4
ʿālem -150- [Ar] 1. Kainat, evren, yaratılanların tamamı. 68a/16 2. Etraf, çevre. 59b/11 3. Güneş sistemi içinde yer alan her şey. 2a/2 4. Dünya, yeryüzü. 7b/2 5. Herkes, insanlar. 20b/14 6. Bir şeyin kendi içinde veya aynı özelliği taşıyan şeylerin kendi aralarında meydana getirdiği bütün, kendilerine has bir dünya. 93b/1
ʿ. 119a/20, 22b/20, 67a/2, 80b/6, 90b/4, 2b/7
cemīʿ ʿ. 68a/16
Ḫālıḳ u Devvār-ı ʿ. 10b/8
eṭrāf-ı ʿ. 86b/12
ḥāl-i ʿ. 24a/18, 38a/14
ḫalḳ-ı ʿ. 1. Alem halkı. 17a/3. 2. Alemi yaratmak. 64b/8
27a/10, 37b/18, 53a/8, 55a/18, 68a/17, 71a/6, 80b/21, 83a/2, 85b/13, 88a/18
Ḫallāḳ-ı ʿ. 10b/7, 111b/9, 30b/20, 62b/21, 63b/13, 95b/9
ḥuffāẓ-ı ʿ. 55a/19
māl-i ʿ. 22b/14
mūnis-i ışlāḥ-ı ʿ. 50b/15
mühendis-i ʿ. 7b/2
neçe biñ ʿ. 22a/17
Rezzāḳ-ı ʿ. 8b/1
şıḥḥat-ı ʿ. 22b/15
sırr-ı ʿ. 10b/17
sulṭān-ı ʿ. 119b/1
ʿ.-i ʿulvī 40a/4
ʿ.-i aždād Zıtlıklar alemi. 40a/4
ʿ.-i eşyā Dünya. 93b/1
ʿ.-i ezvācdan Aynı maddelerden müteşekkil alem. 40a/4
ʿ.-i kāyināt ve eṭrāf-ı ālem 13b/21
ʿ.-i kāyināt Yaratılan her şey. 36b/13
ʿ.-i kāyinātı īcāda getürüp 119a/8

ʿ.-i kevn ü fesād Geçici alem,dünya. 40a/3
ʿ.-i kevn ü mekān 1b/10, 2a/2
ʿ.-i siflī Yeryüzü, dünya. 40a/6, 40a/3
ʿ.-i unṣur Madde alemi. 1b/5
ʿ.+ de 104b/3, 114a/2, 12a/3, 14b/10, 38a/15, 71b/14, 82b/19
her ʿ.+ de 22a/17
iki ʿ.+ de 77a/17, 92a/14
ʿ.+ de şād olup 65a/7
ʿ.+ den 51b/1
ibtidā-i ʿ.+ den 25a/6
şerrin ʿ.+ den götür diyicek 59b/11
ʿ.+ e 118b/19, 19b/5, 20a/6, 25b/1, 66a/19
eṭrāf-ı ʿ.+ e 5b/19
ḫalḳ-ı ʿ.+ e 36a/14
ʿ.+ e 22b/6
ʿ.+ e daḫı 66a/16
ʿ.+ e 39b/5
ʿ.+ e sulṭān olan 36a/10, 52a/8
Ḫallāḳ-ı ʿ.+ e ve Rezzāḳ-ı benī ādem 66b/18
ʿ. ḫalḳı 2b/15, 81b/20, 98b/7
ʿ. ḫalḳın 92a/15
faḫr-i ʿ. ḥażreti 2b/5
ʿ.+ i 103a/5, 111b/9, 116a/19, 24a/15, 25a/19, 27a/4, 38b/4, 42a/8, 46a/9, 98a/10, 9b/8, 58b/13, 47a/11, 49b/2, 61b/13, 64a/6, 80b/7, 83b/19
ʿarṣa-ʾi ʿ.+ i 92a/2
dutmışiken ʿ.+ i 88b/3
Ḫallāḳ-ı ʿ.+ i 10b/15
ḳubbe-i ʿ.+ i 98a/11
ol zamāne ʿ.+ i 21b/21
on sekiz biñ ʿ.+ i 46a/7
ʿ.+ i
ʿ. için 38a/6, 94b/19
ʿ. içinde yādgār ḳoyup 28a/11
ʿ. içinde 82a/8
ḫalḳ-ı ʿ. içinde 119a/18
ʿ. içre 103a/6, 105b/8, 10b/18, 111b/17, 22b/16, 29b/1, 36b/16, 37b/17, 38a/19, 88a/16 38b/2, 39a/6, 66a/7, 6b/21, 88a/3, 8b/20, 9a/15, 9a/16
rubʿ-ı meskūn ʿ.+ inde 63b/10
rubʿ-ı meskūn ʿ.+ inde olan Nesr-i Ṭāyir ulularıyla cemīʿ olup 67b/14
ol ʿ.+ leri 33a/12
ʿ. sarāyın 21a/10
ʿ. ü eṭrāf 20b/14, 25a/7
Ḫallāḳ-ı ʿ. ü Rezzāḳ-ı benī ādem 53a/17
pehlevān-ı ʿ. ü şīr-i ner 60a/12
on sekiz biñ ʿ.+ üñ ʿaksi 36b/12
on sekiz biñ ʿ.+ üñ ʿilmi 75a/8
Ḫallāḳ-ı ʿ.+ üñ birligi 53a/9
bu ʿ.+ üñ ḥāli 22a/11
ʿ.+ üñ ḫalḳın 80a/5
cemīʿ ʿ.+ üñ maʾbūdı 71b/21
her ẕerrenüñ ve on sekiz biñ ʿ.+ üñ miḳdārlu miḳdārınca Ḥaḳ Teʿālāya ṭāʿat u ʿibādetleri 66a/2
rūzgār-ı ʿ.+ üñ müddeti āḫir olınca 3a/3
ʿ.+ üñ pehlevānı 107b/3
Ḫallāḳ-ı ʿ. ve Rezzāḳ-ı benī ādem 41a/15
ʿ. yüzin 57b/4
ʿ. yüzün 55b/15
ʿalem -18- [Ar] 1. Sembol, nişan. 94a/1 2. Bayrak. 5b/11 3. Bayrak direğinin üst kısmındaki ay veya lale şeklindeki tepelik. 36b/21
ʿ. 98b/3
çek-üp ʿ. Bayrak dikmek. 93a/7
ṭabl ü ʿ. 5a/19
ʿ.-i siyāhın ḳaldurup 98a/17
ʿ.-i Süleymānı ḳaldurup Hz. Süleyman'ın din için yapılan savaşlarda açılan bayrak. 118a/8
ʿ. çekdüm 38b/4
ṭabl u ʿ.+ i 5b/11
şehr pādişāhınuñ ʿ.+ i dibine 106a/15
Ḫıżr peyġāmber ʿ.+ i gibi 111b/3
ṭabl ü ʿ.+ ile 20b/14
ʿ. ḳaldur-up Bayrak çekmek. 93b/21
ejderhā-peyker ʿ.+ ler 106a/3
ʿ.+ ler başı 98b/1
altı yüz altun başlu ʿ.+ ler götirilüp 94a/1
ʿ.+ ler ḳaldurup 105b/19
ʿ.+ leri yiri 15a/18
ḫayl ü ḥaşemüñ ṭabl ü ʿ.+ üñ birle 113a/19
ḳubbenüñ ʿ. yirinde 36b/21
aʿlem -1- [Ar] Arapça'da bil- fiilinin geniş zaman çekimi, "bilir".
Allāh a. bi'ṣ-ṣevāb 112a/6
aʿlemī -1- [Ar] Her şeyi bilici.
a.+ ydi 12a/19
ālet -6- [Ar] Bir işi yapmak için kullanılan nesne, makine.
esbāb-ı miʿmār u ā.+ i 1b/10
cemīʿ ceng ā.+ i üzerinde müheyyā 59a/4
ceng ā.+ in 93b/20
meclis ā.+ in 108b/6
cemīʿ ceng ā.+ in geyinüp 102a/10
cemīʿ ceng ā.+ iyle 104a/2
ʿaleyhi'l-laʿne -4- [Ar] 1. "Lanet üzerine olsun" anlamında Arapça bir tamlama.

Sevilmeyen şeyler için kullanılır. 6b/13 2. Şeytan. 77b/11

ʿ. 69a/2, 6b/13

ʿ. daḫı 79a/7

ʿ.+ nüñ vesvesesi 77b/11

ʿaleyhi'ş-şalātu ve's-selām -2- [Ar] "Salat ve selam onun(erkek) üzerine olsun" anlamında, peygamberler, özellikle Hz. Muhammed için kullanılan bir selam ifadesi.

ʿ. 19a/21, 77a/21

ʿaleyhi's-selām -213- [Ar] "Selam onun(erkeğin) üzerine olsun" anlamında, peygamberler, melekler ve dinen saygın kişiler için kullanılan bir selam ifadesidir.

ʿ. 100b/21, 101a/20, 101b/1, 108b/21, 109b/6, 10a/13, 10a/5, 110a/12, 110a/13,

110a/14, 110b/10, 110b/11, 112a/7, 112b/13, 113b/10, 113b/13eger, 113b/4, 113b/6, 113b/7,

113b/9, 114a/12, 114a/4, 114a/8, 114b/15, 114b/6, 115a/12, 115a/16, 116b/10, 116b/21,

116b/7, 117a/2, 11a/21, 11a/3, 11b/5, 11b/7, 13b/10, 13b/3, 19a/18, 19b/7,

20b/20, 27a/14, 27b/5, 27b/7, 28b/13, 30b/10, 30b/8, 34b/1, 3b/12, 3b/13,

40a/16, 40b/13, 40b/19, 41a/4, 41b/2, 43b/16, 43b/21, 44a/10, 44a/9, 44b/11,

44b/12, 44b/18, 45a/4, 46a/17, 46b/1, 46b/18, 47a/20, 47a/6, 47b/2, 48a/8,

48b/4, 49a/21, 49b/10, 49b/11, 4a/15, 4a/17, 50a/18, 50a/6, 50b/14, 51a/16,

51b/19, 52a/9, 54a/14, 54a/19, 54b/14, 54b/15, 61a/13, 61a/6, 62a/16, 63a/13,

63a/2, 63a/20, 63a/9, 63b/1, 63b/5, 64a/10, 64a/20, 64a/21, 64b/15, 64b/9,

65a/14, 65a/9, 65b/1, 65b/12, 65b/3, 65b/4, 65b/5, 65b/7, 67a/20, 68a/19,

68a/20, 68b/12, 68b/14, 70a/7, 70b/2, 70b/6, 71b/6, 72a/14, 72a/16, 72b/8,

73b/18, 73b/8, 74a/1, 74a/16, 75a/13, 75a/16, 75a/3, 75a/5, 75b/3, 76a/7,

76b/13, 77a/12, 77a/13, 77a/6, 78a/12, 78a/13, 78a/17, 78a/6, 78a/9, 78b/11,

7a/11, 7a/20, 80a/19, 80a/20, 80a/8, 80b/10, 81b/11, 81b/13, 83a/17, 83a/20,

83b/2, 84a/11, 85b/19, 85b/21, 8a/2, 8b/21, 90a/15, 90a/18, 91a/9, 93b/17,

93b/2, 94a/12, 94a/19, 94a/21, 94a/9, 95b/17, 95b/8, 96a/20, 97b/6, 9a/4,

9a/8, 9b/13

ḥażret-i ʿ. 101b/11, 102a/16, 108b/17, 113b/3, 117a/12, 12b/10, 12b/21, 19a/12, 19b/12,

19b/5, 20a/10, 20a/17, 20a/7, 20b/14, 24a/2, 41a/21, 46a/19, 48a/1, 4b/1,

51a/4, 54a/7, 61a/19, 65b/11, 65b/17, 74a/21, 7a/19, 96a/1, 97b/9

ḳāle ʿ. 100a/9

Süleymān peyġāmber ʿ. 10b/20

ʿ.+ a 49b/15

ʿ. ʿammisi 76a/19

ʿ. ʿışḳına 109b/7

ʿ. eyitdi 47b/7

ʿ. naẓarına niçe irdüñ 65a/11

ḥażret-i ʿ. resūl göndermesin maʿḳūl görüp 117b/11

ʿ. üzerinde 44a/4

ḥażret-i ʿ. üzerine 87b/14

ʿaleyhimā's-selām -7- [Ar] "Selam o iki kişinin(erkek) üzerine olsun" anlamında, peygamberler, melekler ve dinen saygın kişiler için kullanılan bir selam ifadesidir.

ʿ. 101a/5, 111a/21, 115a/21, 23b/12, 3b/6, 9a/17

Loḳmān-ı ḥakīm ʿ. 10b/19

ʿaleyhimü's-selām -2- [Ar] "Selam onların(erkek) üzerine olsun" anlamında, peygamberler, melekler ve dinen saygın kişiler için kullanılan bir selam ifadesidir.

ʿ. 22a/13, 82b/8

ʿaleyk -7- [Ar] "Senin üzerine" anlamına gelmektedir. Harf-i cer *ʿalā* ve sen zamiri *ke* ile oluşmuştur.

ʿ. al- Selam almak.

ʿ. -dı 19b/2, 36a/3, 65a/10

ʿ. -up 110a/13, 23b/19, 4a/17, 61b/9

ʿaleyke's-selām -1- [Ar] "Selam senin(erkek) üzerine olsun" anlamında, peygamberler, melekler ve dinen saygın kişiler için kullanılan bir selam ifadesidir.

ʿ. diyüp 77a/7

alev -1- [Tr] Yanan maddelerin üzerinde yukarıya doğru uzanan parlak, ışıklı dil, alaz, yalaz, yalım, şûle.

a.+ üñde 101b/8

ʿalev -2- [Tr] bk. **alev** Bu kelime eski metinlerde Arapça sanılarak *ʿalev* şeklinde de yazılmıştır.

ʿ.+ i 5b/20

başlarınuñ aġzın külḫān ʿ.+ i gibi 104b/17

alıcı -2- [Tr] Almakla görevli.

cān a. arslanlar 95b/10

cān a. sīretlü nerre-ʿifrīt 55b/2

alın -4- [Tr] Yüzün kaşların üstünde saçlara kadar olan kısmı, organ adı.

daḫı a.+ ına ḳonup 99b/16

ādem a.+ ında 2a/18

rāst a.+ ında 20b/1
a.+ umda 104b/5

alın - -2- [Tr] 1. Durdurul-, üzerindeki baskı artırılmış ol-
dizgine a.- mış 118a/11
2. Hak edilen şeyi elde et-
ḥaḳḳı a.- ur 96b/13

alıvir - -3- [Tr] Hızlıca al-
bizüm dādumuz a. 49b/21
maẓlūmınuñ ḥaḳḳını a.- üp 110b/13
sizüñ dāduñuzı a.- üp 50a/8

ʿAlī -2- [Ar] İslam'da dört halifeden sonuncusu, Hz. Muhammed'in amcasının oğlu ve damadı.
ʿ.+ nüñ nūr-ı ʿaynı 2b/6
şeh ʿ.+ ye 2b/5

ʿālī -38- [Ar] 1. Yüce, ulu, yüksek. 25a/21 2. Değerli, şerefli. 114a/14 3. Derece bakımından özel yetkilere sahip kişi. 91b/5
ʿ. 51a/6
ʿālī ʿ. 21b/8
ʿ. ʿālī 21b/8
bir ʿ. ʿimāret
ʿ. ḥażretinden 114a/14
ʿ. ḥażretüñ emriyle 94b/2
ʿ. ḥażretüñ naẓarına 40b/15
ʿ. ḥażretüñ 11a/1, 26a/16, 14a/16, 65a/20, 9b/12, 117a/21, 117b/4, 11a/12, 3b/11, 40a/10, 48a/14, 49b/12, 65a/4, 80a/16, 89a/12, 63a/12, 77b/5
ʿ. ḥażretüñden temennām 80a/14, 91b/5
ʿ. ḥażretüñden temennāmuz 3b/10
ʿ. ḥażretüñe geldüklerinden murādları 51a/5
ʿ. ḥażretüñe gelüp 51a/11
ʿ. ḥażretüñle 77a/4
ʿ. ḥażretüñüñ dünyāya gelecegin 77b/7
ʿ. ḥażretüñüz 63a/5
yüce ʿ. köşklerüñ manẓaraları 34a/12
ʿ. ḳubbeler 35b/14
bu cevāhirden yapılu ʿ. ḳubbenüñ ferşi 37a/15
ʿ. menāḳıblar 2b/5
himmeti ʿ. ol- Yardımı çok olmak. 32b/10
bir ʿ. sarāy 69b/11

ʿālim -5- [Ar] İlim sahibi olan kimse. 12a/19
naḳl-i ʿ. 24b/15
niçe ʿ. 40b/9
ʿ.+ dür 72a/19
ʿ.+ ler ʿilmi gölgesi 50a/2

ʿalīm -1- [Ar] Bilen, Allah'ın sıfatlarından biri.
ʿ.+ dür 63a/5

ʿAlīm - 1- [Ar] İslam'a göre Allah'ın doksan dokuz isminden biri, Allah'ın sıfatlarındandır.
ol Ḥayy u Ḳayyūm Ḳādir ü ʿ. Ḳadīm pādişāha 119a/11

alḳış -7- [Tr] 1. Bir şeyin beğenildiğini göstermek için, iki elin birbirine vurularak yapılmasıyla ortaya çıkan hareket. 117b/5 2. Takdir etmek, onaylamak. 12a/8
a. it-di 117b/5
dilümce a. idüp 43b/4
a. it-di 41a/2
a. vir-diler 27b/5
a. virdüm 44a/13, 44b/4
a. virüp 12a/8

Allāh -156- [Ar] İslam'a göre her şeyi yaratan, tek varlık, Tanrı.
A. 100b/13, 101a/15, 102a/16, 105a/18, 116b/20, 18a/15, 20a/6, 23a/7, 23b/2,
25b/11, 25b/13, 27a/20, 33b/18, 33b/19, 42a/15, 43b/5, 43b/6, 43b/7, 44b/19,
62b/11, 64a/6, 67b/4, 71a/12, 72a/12, 72a/15, 74b/6, 75a/12, 78a/4, 79b/18,
83b/18, 88a/17, 98b/18, 38b/16
ḫalḳ iden A. 66b/1
ol A. 42a/13, 68a/9, 79b/8, 92a/2
ol cihānı yaradan A. 85a/19
yoḳdan var iden A. 33a/12
A.+ a 100a/7, 102a/11, 102a/21, 105b/13, 116b/13, 12a/3, 24a/3, 28b/14, 30b/18,
31a/7, 31a/8, 34a/20, 34b/20, 44b/13, 44b/16, 44b/4, 4a/16, 55a/13, 55a/16,
56a/21, 57a/16, 69a/17, 6b/15, 70a/7, 75b/8, 77a/21, 79b/19, 83a/21, 90b/2,
91a/9, 93b/19, 97a/2, 98b/14, 43b/9, 36a/1, 37a/11, 37b/11, 55a/17, 34a/14, 109a/21, 105a/12, 7a/9,
nuṣret viren A.+ a 109a/11
ol A.+ a 75b/14
ol Kerīm ü Raḥīm A.+ a 119a/10
A.+ a daʿvet it- 78b/3
A.+ a ışmarla- Allah'a emanet etmek. 90b/21
A.+ a īmān getürüp 21a/3
A.+ a lāyıḳ 55a/11
A.+ a şıġınup ṭurup 55b/12
A.+ a şıġınup 105a/10, 34b/14
A.+ a şükr ḳılup 51b/7
A.+ a şükürler ḳılup 101b/4
A. aʿlem bi'ṣ-ṣevāb 112a/6
A.+ dan 116b/12, 116b/13
A.+ dan ġayrı kimse 45a/9
yā A. diyüp 34b/18
A.+ dur 75b/16, 78a/20, 80a/1, 88a/11
A.+ durur 82a/18
A. emriyle 70a/12, 91a/21, 93b/18

A. faẕlıyla 102a/21
bir ol A. ḥaḳḳıyçun 67b/2
ol A. ḥaḳḳıyçun 61b/5
A.+ ı 67a/11, 74b/8, 77a/16, 78b/12, 79b/16, 79b/19, 83b/14, 91a/10, 63b/11,
A.+ ı birleyüp 83b/9
A.+ ı tesbīḥ ḳılmayup 63b/12
A.+ ı tesbīḥ ḳılup 112a/10
A.+ ıla 75b/10
ol yiri gögi yaradan A.+ ıla bu ʿāṣī ḳul 81a/19
A.+ ına 53a/14, 43a/5
A.+ ını 53a/14
A. ḳatında 116b/17
A. muḥabbeti 76a/4
A. olan kimse 72a/11
A.+ u Ḳādir 68b/20
A. u Vāḥid ü Rusül 31a/3
A. u Vāḥid 21a/7, 58b/12
ol A. u Vāḥid 10b/16
A. u Vāḥid 33b/7, 83a/13
A.+ um 78b/21
benüm A.+ um 78b/14, 91a/11
benüm A.+ umuñ 84b/2
A.+ uñ 40b/8
ol A.+ uñ 53b/18
senüñ A.+ uñ 84a/19
A.+ uñ emri birle 7a/7
A.+ uñ emri 92b/21, 64b/16
A.+ uñ faẕlı birle 46b/10
A.+ uñ faẕlıyla 42b/11
A.+ uñ ḫışmı 74b/9
A.+ uñ raḥmeti 77b/11
A.+ uñ raḥmetini bul- 67a/12
A.+ uñ sevgülü ḳulların 51b/15
A.+ uñ taḳdīri 30a/4
A.+ uñ tesbīḥi 20b/5
A. ẕikrinden ġayrısı 116b/8

Allāh Teʿāl -2- [Ar] bk. **Allāh Teʿāl**
A. 23a/10, 80a/4

Allāh Teʿālā -88- [Ar] "Allah'ın Şânı yüce olsun" anlamındaki Arapça duanın nazma uygun söylenişi.
A. 114a/8, 114b/3, 119a/19, 19b/15, 19b/19, 20b/10, 20b/13, 20b/8, 22a/8,
32b/9, 39b/20, 43b/13, 45a/17, 48a/6, 51b/8, 52a/1, 52a/21, 53a/10, 53a/9,
53b/12, 63b/3, 63b/7, 64b/15, 65b/2, 73a/1, 77a/12, 82b/19, 91a/11, 93a/13
A.+ dan 117b/19, 46a/18, 78a/16, 80a/18, 81a/1, 84b/3
A. dergāhı 53b/10
A. emriyle 75b/9
A. ḥażreti 65b/1
A. ḫışmı 41b/13
A. ḥükm itdügi yir 25b/1
A. ḳatında 116b/15
A. ḳudretiyle 63b/16
A.+ nıñ ḥıfẓ u emānı içinde 103b/14
A.+ nuñ ʿaẓametin 50a/1
A.+ nuñ ʿināyeti birle 20b/17, 77a/8
A.+ nuñ bu ḫiẓmeti 20b/6
A.+ nuñ emri birle 24a/6, 35b/20
A.+ nuñ emri mūcibince 98b/15
A.+ nuñ emriyle 63b/19, 69b/19, 97a/16, 98b/9
A.+ nuñ faẕlı luṭfı birle 99a/19
A.+ nuñ ḳudretin 116a/17
A.+ nuñ sevgülü ḳulı ıduġın 41b/13
A.+ nuñ taḳdīrinde 42b/17
A.+ nuñ ẓıllında olanlardan 12b/20
A.+ ya 113a/2, 20b/10, 20b/8, 25a/19, 42a/15, 43b/20, 47a/2, 64b/19, 66a/6,
66b/1, 73a/14, 81b/12, 82a/13, 90b/2, 97a/18
A.+ ya şükr idüp 59b/21
A.+ yı 65b/11
A.+ yı birleyüp 19b/17
A.+ yı tesbīḥ ü tehlīl eylemek 78a/2
A. ḳatında 8a/12
A. 10b/12, 4a/16, 56b/6, 5a/16
A. + dan ḥācet dileyüp 3b/13
A. + nuñ ʿaẓīm leşkeri 7a/11
A. + nuñ iẓni birle 4b/7
A. + nuñ 7a/16

Allāh Teʿālā Celle Celāluhu -3- [Ar] "Allah'ın şanı ve celali yüce olsun" anlamında, klişeleşmiş Arapça dua.
A. 41a/1, 53a/6, 63b/8

Allāh Teʿāleyn -1- [Ar] bk. **Allāh Teʿālā.**
A.+ üñ ḥikmeti 117b/16

Allāh Tebāreke ve Teʿālā Celle Celāluhu -1- [Ar] "Allah'ın şanı ve celali yücedir, Oher şeyden münezzehtir" anlamında, klişeleşmiş Arapça dua.
A. 53a/19

Allāhu ekber -4- [Ar] "Allah en büyüktür" anlamında Arapça cümle, ezanın ilk cümlesi.
A. 46b/3, 54b/10, 64a/1, 6a/6

Allāhu Teʿālā -2- [Ar] bk. **Allāh Teʿālā.**
ḳāle A. 7a/18
A. Teʿālā 8a/7

ʿAllām -1- [Ar] Sadece Allah için kullanılan, "Her şeyi bilen" anlamındaki sıfattır.
Ḫallāḳ u ʿ.+ dur 80a/1

ʿallāme'l-ġuyūb -2- [Ar] "Gaybı bilen" Allah.
ʿ.+ dur 25b/11, 67b/4

alt -59- [Tr] 1. Bir şeyin yere bakan tarafı, üst karşıtı. 22a/3 2. Taban. 21b/1 3. Birşeyin aşağısında bulunan boşluk taraf. 37a/2 4. Gölge.

43b/19 5. Bir şeyin yukarı sayılan yerine göre aşağı tarafı. 64b/6 6. Bir şeyin örttüğü yer, iç taraf. 6a/5
z̲übāb reʾīsinüñ a.+ ı yanı 64b/6
a.+ ı yanı 64a/13
baʿūżuñ a.+ ı yanı 78a/7
Cercīsiñ a.+ ı yanı 97b/7
a.+ ı yanum 100b/18
bunuñ a.+ ın ḳazup 21b/1
ʿankebūtuñ a.+ ın yanına ṭurup 51a/17
götürdügi taḫt-bendüñ a.+ ın yanı 81b/17
a.+ ına 26a/15
bu ṭaġuñ a.+ ına 22a/3
ḳabaḳ aġacı a.+ ına 43b/19
yir a.+ ına 27a/12
a.+ ına al- 33a/11, 34a/4
a.+ ına alup 32b/2
yidi ḳat yir a.+ ına geçüp 6b/14
ol mermer dīvāruñ a.+ ına girüp 33b/9
pulları a.+ ına girüp 6a/11, 6a/5
ṭaş a.+ ına girüp 33b/14
ḳabaḳ yapraġı a.+ ına varmaġa 43b/19
ejdehā gövdesine ve ḳarnı a.+ ına ve ḳoltuġına üşüp 6a/5
anuñ a.+ ında 21a/16
ayaġ a.+ ında 40a/6
bu ʿaẓīm kūhuñ a.+ ında 24a/4
bu ḳarlu ulu ṭaġuñ a.+ ında 21a/20
bu ḳubbenüñ a.+ ında 37a/2
bu ṭaġ a.+ ında 22a/5
bu ṭaġuñ a.+ ında 23b/21
cümlesi a.+ ında 26a/16
her yirüñ a.+ ında 5b/2
kiminüñ yir a.+ ında 25a/13
mermer dīvāruñ a.+ ında 32b/1
nuṣretī ḳılıcı a.+ ında 119a/20
ṭaġ a.+ ında 39b/16
ṭaş a.+ ında 34a/3
bu ṭaş a.+ ında 33a/3
ol Süleymān şehrinüñ ṭaġ a.+ ında ḳalan 27a/6
ṭaş a.+ ında ḳalup 33a/17, 33a/2
ṭaġ a.+ ında olan ol şehrüñ üzerine esüp 26a/4
bu ṭaġ a.+ ında olıcaḳ 24a/20
şol ṭaşuñ a.+ ında yatan şehryār 24a/14
Ḳāfuñ a.+ ında 22a/21
birinci ḳat yir a.+ ındaġı buḫār 26b/17
yir a.+ ındaġı buḫāra daḫı 26b/16
balıġ a.+ ındaġı deryā-yı Aḳyānūs 96b/1
ādemüñ a.+ ındaġı et 45a/12
bu ṭaġuñ a.+ ındaġı şehr içinde yatan merḳad 22a/14
seccādesi a.+ ındaġı ṭopraḳ 21a/1
ʿayne-i Ḳāf a.+ ından 36b/10
ṭaş a.+ ından 33b/14, 34a/1
yir a.+ ından 56b/8, 5b/15
a.+ ından ayrılup 34b/19
yir a.+ ından esüp 26b/19
ḳoltuḳ arasını ve ḳarnı a.+ ını ısırup 6a/10
z̲übāb reʾīsinüñ a. yanı 64a/16

altı -12- [Tr] Rakam, sayı.
a. ayaḳ 20b/18
a. ay 39a/5
a. aylıḳ yol 106b/1
a. baş 105a/14
ejdehānuñ a. başı 105a/18
a. gözlü ʿankebūt 51a/13
ejdehāveş a. gözlü 53b/7
a. ḳat 97a/2
a. kişi 73b/2
a. mertebe 14a/1
yidişer yileklü a. oḳ 105a/17
a. oḳ 105a/18

altı biñ -1- [Tr] Altı bin.
a. yıl 38b/10

altı biñ altı yüz -1- [Tr] Altı bin altı yüz.
a. vezīr 74a/14

altı kez yüz biñ -1- [Tr] Altı yüz bin sayısının eski dilde söylenişi.
a. 91a/18

altı yüz -5- [Tr] Altı yüz.
a. altun başlu ʿalemler götirilüp 94a/1
a. altun ṭāslu naḳaralar dökilüp 94a/1
a. dürlü 51b/4
a. şākirt 86a/2
a. yıl şoñra 45a/1

altı yüz bir -1- [Tr] Altı yüz bir.
deryāda olan a. dürlü ümmetler 26b/2

altıncı -4- [Tr] Altı sıra sayısı, altıncı.
a. ayaḳ 15b/1
a. ṭabaḳa 32b/6
serīrüñ a. ṭabaḳası 113a/18
a. ṭaş 36b/7

altmış altı -1- [Tr] Altmış altı.
a. yir 38b/10

altmış kez tamāmı yüz biñ -1- [Tr] bk. **altmış kez tamāmı yüz biñ.**
a. er 88a/4

altmış kez yüz biñ -6- [Tr] Altı yüz bin sayısının eski dilde söylenişi.
a. ʿasker 88b/20
a. sāḥir ḫiẕmetinde olduġı 87b/17
a. sāḥir 86a/1, 87b/9
a. sāḥirüñ ḫiẕmeti 87b/11
a. sāḥirüñ üstādı 85a/15

altun -49- [Tr] 1. Altın, değerli bir element. 37a/6 2. Altından yapılmış. 14b/8 3. Ziynet eşyası. 37a/18
a. 73b/20
ḳırḳ sekiz lülelü bir a. 37a/6
ḳızıl a. 16a/1
altı yüz a. başlu ʿalemler götirilüp 94a/1
ḳızıl a.+ dan 15a/10, 15a/12, 15a/13, 15a/16, 15a/18, 15a/20, 15a/21, 35b/17, 36b/5, 37a/15, 4a/19, 86b/18
ḳızıl a.+ dan bir levḥ 35b/17
ḳızıl a.+ dan bir taḫt-ı cevherī 14b/8
ḳızıl a.+ dan 15b/19
biñ bir dāne ḳızıl a.+ dan düzülmiş siñek 114b/18
a.+ dan gümişden düzdügüñ ṣanem 74b/6
a.+ dan gümişden ol ḳadar bütler 69b/9
ḳızıl a.+ dan iki arṣlan 15b/2
ḳızıl a.+ dan iki ḳanad ḳapu ḳıl- 37a/3
ḳızıl a.+ dan iki ḳapu eyle- 35b/1
a.+ dan ve gümişden 15b/17
ḳızıl a.+ dan ve yāḳūtdan 15a/14
a. direfşlü 106a/3
dört a. direk üzerine 37a/1
ṣāfī a. gibi 17b/14
a. gümiş kürsīlere geçüp otur- 91a/5
a.+ ıla 86b/7
sīm ü ruḫāmın ve ṣāfī a.+ ın 14b/15
a.+ ın gümüşin ayırup 14b/7
a.+ ına 114b/19
bir a. ışıḳ 107a/4
bir a. kürsī 83b/3
bir a. levḥ 19b/4
a. maʿdenleri 14b/16
ṣaru a. tāclar urunup 87a/4
bir ḳızıl a. taḫt ḳurul- 78b/8
altı yüz a. ṭāslu naḳaralar dökilüp 94a/1
a. u gümiş kürsīlere geçüp oturasız 32a/8
a. u gümişgānları 14b/6
her biriñüzüñ vilāyetinde olan a. u gümişgānların ḳazdurup 14b/14
ḳızıl a. ve ruḫāmī gümiş micmereler12a/10
ḳızıl a. zencīr 37b/7, 37a/18
a. zencīrle aşılu 35b/18

altunla - -1- [Tr] Altınla kapla-, beze-.
a.- dı 86b/7

ʿām -11- [Ar] Seçkin olmayan, herkes.
ʿ. 62a/15
bāḳī ḫāṣ u ʿ. 117a/9
cümle ḫāṣ u ʿ. 73b/7
ḫalḳuñ ḫāṣ u ʿ. 47b/1
ḫāṣ u ʿ. 2b/12, 38b/19, 38b/8, 39b/1, 74b/12, 89b/10
dīvān-ı ʿ.+ ı 47b/5

aʿmāl -1- [Ar] İstekler, emeller.
a.-i ṣāliḥāsı olmaduġı ecilden 116b/16

ʿAmāliḳa -1- [Ar] Tevrat'ta ismi geçen bir kavim.
ʿ. sulṭānı 28b/17

ʿamel -25- [Ar] 1. Bir amaç doğrultusunda yapılan iş, fiil. 2. Dini emirleri yerine getirmek için yapılan fiil, iş. 3.
eyle- ʿ. 71a/4
it- ʿ. 92b/13
it- ṣāliḥ ʿ. 116b/18
ḳıl- ʿ. 108b/11
ḳıl- ṣāliḥ ʿ. 83a/7
ṣāliḥ ʿ. 105b/10
ʿ.-i ṣāliḥ it- 12b/9
ʿ.+ de 32a/14
ḥüsn-i ʿ.+ dür 66b/11
ʿ.+ e getürecegüñ 17a/17
ṣāliḥ ʿ. eyle- 118b/6, 71a/3, 23a/9
ṣırça ʿ.+ i üsti 15a/2
ʿ. idüp 49b/20
ṣırça ʿ.+ i 14b/2
ḥüsn-i ʿ.+ ile 66b/11
ʿilmüñ ve ʿ.+ inüñ eserleri 40a/6
ʿ. itse 116b/17
ʿ. ḳıl- 55a/11, 51a/19
nübüvvetüñe lāyıḳ bir ʿ. ḳıl- 26a/17
aña lāyıḳ ʿ. ḳıl- 72a/9
baʿūż tekvīn aʿvānı Behyārūş emriyle ʿ. ḳılup 101a/6
oḳumaḳ yazmaḳ ve güç ʿ.+ leri işlemege ḳādir 12a/21

ʿāmil -3- [Ar] Amel işleyen.
ʿ. ol- 113b/4, 101a/6, 102a/4

āmīn -4- [Ar] "Allah kabul etsin" anlamındaki duada onama cümlesi.
ā. 119a/21, 119b/20
ā. diyüp 24a/3, 36a/1

ʿāmir -1- [Ar] Emretme yetkisi olan, üst.
ḫazīne-i ʿ.+ e 14b/15

ʿamm -9- [Ar] Amca, babanın erkek kardeşi.
ʿ.+ isi 90a/3
ʿaleyhi's-selām ʿ.+ isi 76a/19
Humāyūn Şāhuñ bir ʿ.+ isi ḳızı 11b/16
ʿ.+ üm 17b/5
ʿ.+ üsi ḳızı 16b/17, 16b/4, 16b/16, 16b/7
ʿ.+ üsine 90a/8

ammā -177- [Ar] Fakat, lakin, ancak.
a. 101a/17, 102a/12, 102b/11, 104b/5, 105a/2, 10a/7, 111a/5, 111a/8, 112a/8,

114a/10, 116b/15, 117b/14, 13a/11, 19a/7, 21a/21, 23a/15, 23b/8, 28a/21, 30b/6,
31a/6, 31b/20, 32b/18, 32b/8, 37b/17, 40b/7, 41b/12, 5a/11, 62a/15, 62a/8,
68a/10, 71a/10, 71b/2, 77a/9, 86a/14, 8b/3, 94a/5, 94a/8, 95b/12, 98a/15
a. ki 100a/15, 101b/1, 104a/20, 106a/8, 107b/20, 108a/20, 109b/4, 109b/6, 10b/1,
110a/8, 111a/16, 112b/5, 113a/11, 113a/2, 113a/6, 114b/9, 115a/2, 116a/5, 117b/16,
118a/15, 11a/17, 12a/19, 12b/12, 12b/17, 12b/5, 16b/16, 17a/20, 17a/8, 17b/5,
18a/14, 18a/7, 18b/11, 19a/1, 19a/14, 19b/3, 20a/21, 20b/2, 21b/10, 21b/18,
22a/11, 22a/8, 23b/18, 24b/16, 25a/1, 25a/12, 25a/2, 25b/19, 26a/14, 27a/15,
27a/3, 27b/21, 28a/15, 28b/3, 30a/20, 31b/12, 31b/4, 33a/8, 34b/20, 35a/8,
35b/17, 35b/2, 35b/7, 36b/8, 37a/16, 37b/7, 3a/21, 3b/16, 3b/17, 3b/21,
3b/3, 40b/14, 43a/1, 43a/10, 43a/4, 43b/18, 44b/10, 45a/10, 45b/16, 47b/14,
47b/16, 48b/12, 4a/18, 4a/20, 4a/8, 4b/1, 4b/17, 4b/8, 4b/9, 50a/21,
51b/13, 51b/9, 52a/17, 52a/19, 52b/12, 52b/3, 52b/5, 53a/16, 54a/1, 54a/8,
55a/15, 55a/21, 55b/21, 61a/5, 62b/4, 69a/8, 69b/4, 6b/4, 73b/13, 76b/9,
79b/13, 79b/15, 79b/7, 7a/4, 7b/11, 7b/12, 7b/15, 80a/18, 80b/8, 83b/8,
84b/18, 85a/3, 85b/2, 86b/6, 87a/16, 89a/7, 89b/9, 90a/15, 91b/11, 97b/13,
98a/6, 9a/21, 9a/3, 9a/5, 9b/15
a. kim 13a/1, 30a/12, 7b/21
a. kişide 29b/18

ʿAmr -1- [Ar] İslam fıkhında herhangi bir meselede örnek verilirken kullanılan üç isimden biridir. Diğerleri, Zeyd ve Hind.
Zeyd ü ʿ. 24a/16

ʿamūd -4- [Ar] Direk, sütun.
ʿ.-ı İskenderī gibi 32b/1
ʿ.+ a ṣarılup 96b/21
dört ʿ. üzerinde 87a/9
dört ʿ. üzerine yapılmış 118a/12

añ - -19- [Tr] 1. İsmini an-, zikret-, hatırla-
a. 22b/13
a.- a 11b/21
a.- aydı 8a/12
a.- dı 13a/20, 7b/3
sizden diledüp a.- duġı 19a/3
bisāṭ a.- duġından murād 17a/13
a.- duġumuzdan maḳṣūd 87b/16
bisāṭ a.- duġuñ vaḳtın 17a/17
eyü yavuz a.- ısar 60b/4
a.- madı 13a/18
a.- mamışdı 79b/3
a.- up 103b/3, 103b/7, 13b/16
ḥaḳāretile a.- up 53b/10
reng a.- up 13b/13
Rüstemi a.- up 55b/18

ān -14- [Ar] En küçük zaman birimi.
be-şarṭ-ı ā. 56b/7
ā.-ı vaḳt içinde 104a/13, 105a/20, 113a/21, 114a/19, 12b/2, 19a/17, 26b/13, 40a/21, 44a/3,
52b/6, 76b/1, 97a/15, 99a/21

añа -143- [Tr] Ona.
a. 101a/15, 102a/16, 102a/4, 103a/15, 103b/11, 103b/4, 103b/7, 103b/9, 105a/2,
107b/9, 10a/16, 110a/1, 110a/18, 110a/21, 110b/16, 111a/15, 112a/5, 112b/3, 115a/7,
115b/10, 115b/9, 116a/19, 116a/21, 116b/18, 117b/18, 117b/6, 117b/8, 119b/14, 119b/3,
11b/6, 12a/17, 12b/2, 13a/15, 14a/12, 17b/20, 17b/8, 19b/11, 20b/9, 22b/11,
22b/17, 22b/20, 23a/5, 23b/21, 24a/15, 24a/16, 24b/19, 25a/18, 25a/20, 25b/2,
28a/5, 2a/21, 2a/8, 2a/9, 2b/21, 33b/19, 33b/7, 35b/9, 38a/1, 39a/3,
39b/2, 44b/4, 45b/11, 45b/12, 48a/2, 48b/21, 53a/15, 55a/18, 56a/15, 57b/18,
60a/10, 60b/17, 61a/19, 61a/9, 62a/15, 64a/18, 65b/13, 67b/2, 68a/10, 68a/9,
69b/14, 71b/15, 71b/21, 72b/19, 73a/20, 73b/14, 73b/7, 76a/13, 77a/6, 79a/10,
79b/3, 7b/16, 7b/9, 80a/5, 81a/3, 81a/4, 82a/2, 83a/13, 83a/2, 83b/12,
83b/16, 84b/11, 85a/14, 86b/17, 87a/11, 87b/17, 88b/10, 88b/15, 90b/11, 90b/13,
90b/19, 90b/20, 90b/9, 92a/12, 92a/15, 92b/10, 92b/4, 92b/5, 92b/9, 93b/14,
94b/4, 94b/8, 97a/12, 98b/7, 1b/13, 10a/17, 65a/3
a. çatılu taḫta pāreleri 40a/9
a. daḫı 57a/7
a. gelüp 67b/8
a. göre çalışup 94a/3
a. göre 37b/13, 59a/16, 85b/2
a. lāyıḳ ʿamel ḳıl- 72a/9
a. lāyıḳ bir bisāṭ 17a/10
a. lāyıḳ 2a/15, 72a/21
a. ṣıġınan 33b/8

ana -54- [Tr] Anne.
a. 8b/13
a. ḳarnı 68a/20
a. raḥminden vücūda gel- 68a/8
a. raḥmi 68a/21, 68b/12, 84a/13

a.+ sı 64a/21, 68b/17, 69a/19, 70b/14, 71b/12, 71b/13, 71b/14, 71b/16, 72b/1,
72b/21, 73a/4, 73b/10, 76a/17
atası a.+ sı 11b/16
atasıyla a.+ sı 71b/19
İbrāhīm a.+ sı 68b/11, 69a/17, 69a/18, 69a/3, 69a/7, 73b/8
İbrāhīm peyġāmber a.+ sı 70a/4
İbrāhīm peyġāmberüñ a.+ sı 73b/13
İbrāhīm a.+ sı atası 69b/21
a.+ sı eli 68b/18
İbrāhīm peyġāmber a.+ sı gelüp 70a/3
İbrāhīm a.+ sı gidicek 69a/20
İbrāhīm a.+ sı işidüp 68b/10
a.+ sı ḳarnı 100a/9, 50b/20
a.+ sı memesin emer gibi 41b/20
İbrāhīm peyġāmberüñ a.+ sı ṣaçından çıḳup 69b/7
a.+ sın 73b/18
İbrāhīm a.+ sın 68b/6
İbrāhīm a.+ sın bulup 69b/3
a.+ sına 68b/17, 73b/12
İbrāhīm a.+ sına 69a/1
İbrāhīm peyġāmber a.+ sına 71b/13
a.+ sına uyup 73b/14
a.+ sından 26b/19
a.+ sından ayırup 31a/11
a.+ sını 73b/15
İbrāhīm a.+ sınuñ ṣaçında gizlenüp tur- 69a/21

ʿAnācīf -5- [Ar] Metinde bir dev adı.
ʿ.-i ehremen 56a/16
Ḫaṭāṭīf dīvile ʿ. ʿifrīt 56a/17
ʿ. ʿifrīt 59a/17
naḳb ḳazan Ḫaṭāṭīf dīvle ʿ. dīv 60b/11
ʿ. dīve 56b/1

analıḳ -1- [Tr] Anne olma durumu.
a.+ a 69a/1

ʿanāṣır -1- [Ar] Unsurlar, bütünün parçaları.
ʿ.+ dan 119a/4

ʿanber -4- [Ar] Amber, bal mumu kıvamında, eridiğinde güzel kokan bir nesne.
ʿ. 1b/12, 89b/8
ʿūd u ʿ.+ ler 73b/21
ʿūd u ʿ. ü ṣandal ve kāfūr u misk 11b/12

anca -24- [Tr] 1. Onun kadar. 116a/12 2. Onca. 39b/10 3. Onun gibi. 20a/6
a. 103b/20, 116a/11, 17a/2, 18a/10, 29b/1, 2b/3, 3a/10,
3a/2, 3a/3, 50a/17, 5b/8, 72a/14, 86a/14, 88a/16, 93a/10, 93a/6, 99b/10
a. ʿafārīte 60b/8
a. kim 72a/11, 72a/13
a. yüce ḳalʿaları 116a/12

ancalar -1- [Tr] Onlar.
a. 79a/5

ancılayın -9- [Tr] Onun gibi.
a. 110a/9, 110b/20, 17b/16, 27a/3, 30b/6, 46a/13, 6b/21, 86a/2, 89b/5

and -6- [Tr] Yemin.
a. iç- Yemin etmek. 85b/3, 73a/15, 85b/1
a.+ umuz ṣıyup 58b/5
a. vir- Yemin etmek. 59b/9
a. viricek 61b/7

anda -61- [Tr] 1. O vakitte, o zamanda. 4b/12 2. Orada. 9b/18 3. Onda. 14a/11
a. 100b/10, 100b/19, 103a/4, 103b/16, 104b/6, 109a/3, 109a/4, 10a/12, 112a/3,
113a/8, 113b/1, 114b/12, 115a/11, 116b/4, 117b/5, 118b/18, 14a/11, 15b/13, 16a/13,
16a/14, 16a/21, 22a/21, 25a/21, 28a/6, 30b/19, 31a/5, 31b/5, 31b/7, 35a/5,
36b/15, 39a/12, 39a/9, 39b/4, 47b/15, 49a/10, 4b/12, 54a/6, 55b/9, 5b/13,
60b/20, 69a/3, 72b/21, 73b/16, 75b/6, 76b/4, 7a/15, 7a/3, 80a/7, 84b/10,
85b/8, 86b/3, 87a/11, 88a/6, 88b/16, 8a/8, 93a/4, 97b/4, 98a/13, 29b/1, 62a/19
a. ḳalanlar 9b/18

andan -362- [Tr] 1. Ondan. 15b/5 2. O vakitten, o zamandan sonra. 14a/15 3. Oradan 15a/5
a. 100a/6, 100b/4, 101b/3, 103b/18, 103b/6, 103b/7, 104a/1, 104a/17, 104b/12,
105a/14, 106b/15, 107a/7, 107b/17, 107b/9, 108a/10, 108b/1, 108b/14, 108b/15, 108b/17,
108b/20, 108b/6, 109a/18, 109a/3, 109a/8, 10a/21, 112a/18, 112b/13, 113a/19, 114a/14,
115a/14, 115a/16, 115b/14, 116a/2, 116a/6, 118a/8, 11b/10, 12a/10, 12a/12, 13a/13,
13b/20, 13b/21, 13b/8, 13b/9, 14a/15, 14a/19, 14b/7, 15a/1, 15a/16, 15b/1,
16a/5, 16b/2, 16b/21, 16b/7, 17a/8, 17b/12, 18a/16, 18a/2, 18b/13, 18b/19,
18b/20, 18b/7, 18b/9, 19a/16, 19b/1, 19b/5, 20b/10, 20b/14, 21a/6, 23b/12,
23b/19, 24b/20, 25a/6, 26a/11, 26a/12, 26b/14, 26b/18, 26b/19, 26b/3, 26b/5,
26b/8, 27b/14, 27b/15, 27b/8, 28a/17, 28b/10, 28b/12, 28b/21, 28b/7, 29a/10,
29a/7, 2a/1, 30b/3, 32a/17, 32a/4, 32b/2, 32b/6, 33a/14, 33a/17, 33b/12,
33b/5, 34a/1, 34a/7, 34b/16, 34b/4, 35b/10, 35b/11, 35b/12, 35b/13, 35b/4,
35b/5, 35b/9, 36b/14, 36b/19, 36b/2, 36b/6, 37a/11, 37a/12, 37a/9, 37b/11,

37b/3, 37b/9, 39a/16, 39b/15, 3b/13, 40a/19, 40b/21, 40b/3, 41a/21, 41b/8, 42a/3, 42a/6, 42b/12, 42b/14, 42b/4, 43a/18, 43a/4, 43b/1, 43b/3, 43b/8, 44a/13, 44b/5, 45a/14, 45a/5, 46b/1, 47a/10, 47b/2, 48a/12, 48a/7, 48b/3, 48b/4, 4a/17, 51a/19, 54b/13, 55a/14, 56a/4, 56b/13, 56b/19, 57a/10, 57a/8, 57b/1, 57b/14, 58a/21, 58a/3, 58a/4, 59a/13, 59b/3, 59b/6, 5a/12, 5a/5, 5b/1, 60a/2, 60b/11, 60b/13, 60b/14, 60b/17, 61a/16, 62a/11, 62a/16, 62b/11, 63a/11, 63a/9, 63b/1, 63b/5, 64a/12, 64b/1, 64b/11, 64b/2, 65a/10, 65a/15, 65b/2, 65b/7, 66a/15, 66a/16, 67b/1, 67b/19, 68b/11, 68b/14, 68b/16, 68b/17, 68b/18, 68b/2, 68b/21, 69a/12, 69a/15, 69a/19, 69b/16, 69b/5, 69b/8, 6a/10, 70a/14, 70b/5, 71b/6, 72a/4, 72a/7, 72b/17, 72b/18, 73a/9, 73b/1, 73b/11, 73b/21, 73b/7, 74a/10, 74a/7, 74a/9, 74b/13, 74b/2, 74b/3, 74b/4, 75b/11, 75b/19, 76a/19, 76b/12, 76b/21, 76b/4, 77a/11, 77b/2, 78a/14, 78a/17, 78b/13, 78b/14, 78b/9, 79a/10, 79a/13, 79a/14, 79a/18, 79a/2, 79a/3, 79a/7, 79b/12, 79b/5, 7a/15, 7b/17, 80a/10, 80a/14, 80b/12, 80b/13, 80b/16, 80b/7, 81a/11, 81a/13, 81a/17, 81a/18, 81a/21, 81a/9, 81b/10, 81b/11, 81b/16, 82b/14, 82b/18, 82b/19, 82b/2, 83a/21, 84a/10, 84a/11, 84a/18, 84a/4, 84a/5, 84a/6, 86a/19, 86b/17, 86b/5, 88b/1, 8a/13, 90a/17, 90b/6, 91a/8, 92a/4, 93a/10, 93b/19, 94a/12, 95b/20, 96a/6, 96b/17, 97a/13, 97a/15, 97a/16, 97a/5, 97b/21, 97b/7, 97b/9, 98a/16, 98a/7, 98b/8, 99b/15, 99b/18, 99b/20

a. aḳdem çekirge 21a/5
a. aḳdem 109b/11, 21b/17
a. aşaġa 15a/5
a. çıḳup 86a/19
a. ġayrı 15b/5
a. gelüp 109a/11, 84a/3
a. ḳorḳmayup 68a/6
a. ötrü 49a/1
a. ötürü 111a/16
a. ṣoñra 100a/10, 107b/12, 114b/16, 13b/15, 14b/8, 16a/17, 20b/8, 21a/3, 22a/9, 23b/17, 24b/3, 26a/19, 26a/4, 26a/7, 35a/10, 35a/15, 35a/18, 36a/6, 37a/17, 37a/5, 40b/1, 41b/21, 48a/16, 5a/1, 64a/19, 6a/20, 6b/7, 70b/10, 78a/1, 7b/3, 81b/15, 86a/18, 86b/17, 87a/20, 90a/1, 92a/10
a. sürüp 84a/17
a. yaña dönüp 81b/17
a. yaña teveccüh idüp 23b/20
a. yaña uyan z̲übāb cinsiyle 42b/10
a. yaña 104b/14
a. ża ʿīf maḫlūḳ 5b/3, 93a/2

añdur - -1- [Tr] Yad ettir-, hatırlat-.
adın muḥabbetligile a.- an 101b/18

anı -151- [Tr] Onu.
a. 100a/2, 100b/1, 101a/16, 102b/1, 102b/12, 102b/18, 102b/9, 103a/17, 103a/3, 103b/3, 105a/1, 106a/16, 108a/19, 108a/5, 10a/15, 10b/11, 10b/12, 10b/15, 110a/12, 110b/10, 110b/16, 111b/1, 112a/11, 112a/14, 112b/17, 118a/6, 118b/9, 11a/3, 13a/20, 13a/21, 13b/2, 14a/16, 16b/4, 19a/20, 21a/20, 21b/10, 22b/13, 23a/13, 29b/18, 32a/16, 32b/14, 34a/21, 36a/2, 36b/18, 40b/11, 41b/18, 41b/21, 41b/4, 41b/9, 42a/13, 42a/15, 42a/3, 42b/1, 42b/12, 42b/16, 43a/16, 43a/3, 43a/5, 43b/2, 43b/21, 44a/8, 44b/21, 49b/2, 51a/2, 51a/9, 51b/7, 54a/4, 55b/13, 55b/17, 55b/8, 59a/10, 59b/11, 5b/15, 66b/15, 67b/2, 68a/12, 68a/3, 68a/9, 68b/14, 68b/15, 68b/3, 69a/6, 6b/2, 70a/18, 70a/19, 70a/5, 71b/8, 72a/10, 72a/12, 72a/9, 72b/5, 73a/8, 74a/10, 74a/5, 75b/10, 76a/4, 76a/8, 76b/11, 76b/5, 77a/21, 78b/19, 79a/12, 79b/21, 80a/11, 80b/15, 80b/17, 81a/13, 81a/4, 81b/15, 81b/4, 82a/16, 82b/15, 82b/20, 82b/4, 82b/6, 83a/10, 83a/19, 85a/4, 85b/10, 8b/13, 90b/10, 90b/12, 91a/2, 91b/2, 91b/6, 92a/5, 93a/11, 94a/5, 94a/7, 95b/16, 95b/5, 99b/2, 9a/1

a. bile 89a/13
a. çıḳarmaḳ ve zaḫmın oñultmaḳ 32a/2
a. döndermek 32a/1
a. göricek 72a/16, 76b/2, 76b/3, 79a/10
a. görüp 115a/10, 42a/5, 43a/19, 69a/8, 99b/13
a. işidüp 6b/17
a. işledügin 14b/3

añıl - -5- [Tr] 1. Hatırlan-, yad edil-
a.- a 3a/9
a.- maḳ 103b/4
a.- ur 39a/18
a.- urken 60b/5
2. Bahsedil-, zikredil-
a.- dı 49a/10

añış - -1- [Tr] Birlikte bahset-
ḫāṣ olduġın a.- up 13b/11

ʿanīd -3- [Ar] Çok inatçı.
ol ʿ. 79b/3
ol- ʿ. 81a/3
ʿāṣī bed-fiʿl mekkār ve pelīd ve ʿ. ve merdūd 74b/8
ʿAnḳā -4- [Ar] Kaf dağında olduğuna inanılan efsanevî kuş, zümrüdüanka.
ʿ. 103a/2, 2b/16
ʿuḳḳāb-ı ʿ. gibi 45a/19
ʿ. gözü 88b/3
ʿAnḳā-yı Ḳāf -1- [Ar] bk. **ʿAnḳā**
ʿ. gibi 108a/12
ʿankebūt -47- [Ar] Örümcek.
ʿ. 41a/8, 51b/19, 53b/4, 54a/1, 54a/14, 54a/5, 54a/7, 54b/3, 55a/3,
8b/2
yā ʿ. 51b/20, 53b/21
ʿ.+ a 51a/8, 51b/2, 53b/6
ḳāniʿ-i ʿ.+ a 54a/21
ol ḳāniʿ ʿ.+ a 8b/1
z̲übābıla ʿ. arasında 52a/5
ʿ. cinsi daḫı 54a/2
ʿ. cinsi 51b/13
ʿ. daḫı 8b/1
ʿ.+ dan 101a/17, 51a/15
ʿ. gibi 54a/15
ʿ.+ ı 2a/5
ʿ.+ ıla 54b/8
ʿ. ḳadar çābük cānbāz baş u cān oynatıcı 8a/17
ʿ. ḳanın 54a/11
ʿ.+ lar reʾīsi Kehūl 51b/3
ʿ.+ lar reʿīsin 51a/16
ʿ. reʾīsi Kehūl 52a/10
ʿ. reʾīsine 51a/19
ʿ. ṣınfı arasında 51b/21
ʿ. ṣınfı 51b/20, 55a/2, 54b/4ü 51a/7, 54a/16, 51a/4, 54b/1
ʿ. ṣınfından ḳāniʿ riyāżat çekici 51b/5
ʿ. sözüne münāsib 55a/8
altı gözlü ʿ.+ uñ 51a/13
ʿ.+ uñ altın yanına ṭurup 51a/17
ʿ.+ uñ daḫı 54a/12
ʿ.+ uñ ḳanāʿatın 54a/8
eger ʿ. yāḫud mār u mūr 8b/4
ʿAnḳış -5- [Ar] Metinde geçen bir cadı adı.
ʿ.-ı cādū Cadı ʿAnkıs. 89a/21
ʿ.-ı cāz̲ū daḫı 89a/16
ʿ.-ı sāḥir daḫı Büyücü ʿAnkıs. 89a/21, 89a/20
ʿ.+ a 89a/12
ʿAnḳūr -6- [Ar] Metinde geçen bir büyücü cadı adı; ʿAnkūr'ün kardeşi.
ʿ. 85a/20
ʿ. sāḥir Büyücü ʿAnḳūr 85a/4
ʿ. sāḥirüñ öldügün 87b/19
ʿ.+ u öldüren Zāl-ı Destānuñ atası 90a/9
ʿ.+ uñ 90a/1
ḳarındaşı ʿ.+ uñ ḳanın almaġıçun 90a/14
ʿAnkūr -48- [Ar] Metinde geçen bir büyücü cadı adı; ʿAnḳūr'un kardeşi.
ʿ. 85a/17, 85b/16, 85b/8, 87a/11, 87b/20, 88a/3, 88a/7, 88b/19, 89a/11,
89a/14, 89a/9
ʿ.-i bī-dīn ḳızı 86a/21
ʿ.-i sāḥir Büyücü ʿAnkūr 85a/6
ʿ. cādū Cadı ʿAnkūr 88b/11
ʿ. cādūnuñ ḫavāşları 85a/5
ʿ. cādūnuñ ḳızı 87b/7
ʿ. cādū 85a/3
kimseden ḳorḳar ʿ. 88b/20
ʿ.+ den 89a/17
ʿ.+ den yaña 89a/20
ʿ.+ e 85b/19, 87b/20, 88b/17, 89a/21
ʿ.+ e buluşup 89a/21
ʿ.+ e ṣaḳlayıp 87b/19
ʿ.+ i 87b/15
ʿ. ḳızı Şemse Bānū 86b/16, 87a/15
ʿ. laʿīn 89a/7, 90a/14, 90a/9
ʿ. laʿīnüñ kendüsi 86a/15
cemīʿ ʿ. leşkeri 85b/16
ʿ. sāḥir daḫı 85a/14
ʿ. sāḥir 86a/1
ʿ. sāḥirüñ ümerāsı vüzerāsı ḳarındaşı 87b/19
ʿ. sāḥirüñ vüzerāsı ümerāsı 85b/15
ʿ. sarāyına girüp 89a/21
ʿ. şāha bildürmek istedügin 90a/3
ve ʿ.+ üle 87b/15
ʿ.+ üñ ʿömri 86a/3
ol cādū ʿ.+ üñ bu salṭanatın 89b/11
ʿ.+ üñ elin öp- 89b/13
ʿ.+ üñ fırṣatın 85b/17
ʿ.+ üñ ḳızı 87a/10, 87b/17
ʿ.+ üñ ṣaġ ṭarafı 89b/3
añla - -26- [Tr] 1. Kavra-, akıl erdir-
a. 24a/18, 36a/17, 36a/19, 70a/18, 91b/12
a.- dı 78a/12
a.- yamadum 59a/7
a. 14a/13
2. İdrak et-
a. 23a/3, 66b/15, 94b/12
a.- dı 104a/18
a.- dum 66a/12, 66b/15
a.- mışam 24a/9
a.- rısañ 55b/6
a.- yan 23a/12
a.- yup 14a/16

a.- rısañ 23a/1
4. Sorup öğren-, araştır-
a. 110a/6
a.- ya 53b/20
5. Öğren-
a.- dı 112a/7
a.- yalum 65a/13
a.- yayın 62a/21
3. Sez-, hisset- -1- [Tr]
a. 78a/4
6. Kıymet bil- -1- [Tr]
a.- duḳ 118b/15
añlan - -2- [Tr] Zannedil-, anlaşıl-
a.- masun 116b/9, 53b/11
anlar -110- [Tr] Onlar.
a. 109a/12, 115a/5, 11a/1, 12a/11, 12b/7, 12b/8, 12b/9, 13a/15, 13a/4, 18b/21, 19b/17, 20b/16, 21a/5, 31a/15, 38a/17, 38a/18, 42a/21, 45a/7, 52a/21, 83a/15, 83a/18, 87b/12, 88b/4
a.+ a 110b/17, 111a/7, 15a/1, 19b/19, 25a/13, 26b/11, 28b/15, 36a/8, 40b/15, 4b/3, 52b/1, 58a/20, 5b/9, 60b/8, 61b/20, 68a/3, 6a/5, 88a/1
a.+ a mānend bir zişt 115a/4
a.+ a üşüp 6a/1
a.+ a virdügi niʿmet 19b/16
a.+ da 116a/14
a. daḫı 10a/3, 11a/1, 14b/6, 19b/18, 56b/12, 58a/19, 63a/1, 70b/10
a.+ dan 100a/4, 112b/11, 13a/14, 20b/8, 50a/8, 5a/6, 86a/1
a.+ dan daḫı 22a/5
a.+ dan ġālib çeri 116a/14
a.+ dan zişt 115a/4
a.+ dur 49a/1
a.+ ı 107b/17, 113a/11, 113b/17, 117b/17, 117b/3, 20b/3, 26b/9, 45a/18, 51b/15, 57b/18, 74b/5
a. ḳadar 14a/6
a.+ uñ iʿtimādı 46a/12
a.+ uñ cinsi 13a/13
a.+ uñ emṣāli aġaç 3b/20
a.+ uñ gibi kimesneler içün 116b/15
a.+ uñ ḥaḳḳında 12b/15, 12b/18
a.+ uñ ḥamlesin görüp 43a/8
a.+ uñ ḫayr ve şerri 111a/3
a.+ uñ heyʾetleri 20a/19
a.+ uñ ḫilḳati 10b/3
a.+ uñ içi 92a/10
a.+ uñ ḳanadları 52b/3
a.+ uñ ḳatı 97a/9
a.+ uñ merkebi 52b/5
a.+ uñ muḳābelesi 5a/6
a.+ uñ nesillerinden birḳaç ḥükemā 115a/1
a.+ uñ reʾīsi 63b/3
a.+ uñ sözi 20b/20
a.+ uñ sözleri 77a/2
a.+ uñ ṣūretlerin 25a/2
a.+ uñ şecāʿati 5a/8
a.+ uñ şehādetleri 97b/12
a.+ uñ şerrin 110b/18
a.+ uñ tekvīni adı 115b/20
a.+ uñ tevālüdi tenāsüli ekli şurbı 12b/6
a.+ uñ yaḳīnleri 46a/12
a.+ uñ yirine 19b/21
a.+ uñ yirleri yükselüp 24b/11
a.+ uñ zamānesi 20a/1
a.+ uñıla ve ḫavātūn ile 12a/6
a.+ uñla 43b/2, 51b/14, 68a/4
añlaş - -1- [Tr] Bir konuda ortak karar al-
a.- dılar 33b/19
añlat - -3- [Tr] Açıkla-, izah et-
a.- dılar 14b/14
a.- duḳ 64b/18
a.- mışuz 112a/6
añra - -5- [Tr] Haykır-, kükre-.
a.- dı 107a/11, 33b/16, 58a/3, 60a/14
a. 43a/17
ansuz -1- [Tr] Onsuz.
a. daḫı 104b/5
añsuzın -1- [Tr] Aniden.
a. 76b/2
ansuzın - 1- [Tr] bk. **añsuzın**
a. 108b/10
ʿAnteb -2- [Ar] Gaziantep.
ʿ. 22b/12
Şam u Ḥaleb ʿ. 8b/15
ʿAnter -1- [Ar] Metinde geçen bir sivrisinek komutanının adı.
ʿ. 115b/20
anuñ -175- [Tr] Onun.
a. 101b/14, 102b/7, 105b/7, 109b/17, 111b/12, 112a/5, 116b/14, 117b/8, 22b/14, 2a/1, 2a/10, 2a/14, 2a/20, 2a/3, 2b/13, 30b/21, 31b/16, 37b/18, 37b/21, 37b/4, 39a/8, 40a/10, 40a/11, 41a/1, 48b/17, 49a/6, 50a/5, 52b/14, 80a/4, 86a/10, 86a/6, 87b/3, 87b/4, 88a/17, 88a/18, 88a/19, 88a/20, 88b/14, 89a/3, 90b/16, 90b/20, 92a/17, 92b/15, 98b/19, 97b/10
milki a. 111b/12
uy- sözine a. 70b/18
a. ʿaynında ʿayān 67b/8
a. adı 6b/11, 17b/9
a. ʿışḳına 46a/9
a. altı 21a/16

a. ʿömri 22b/8
a. bigi ʿaẓīm 104b/18
a. bigi cābir 94b/1
a. bigi dābbe 63b/9
a. bigi 100b/8, 10b/11, 116b/16, 3a/21, 56a/6, 6b/4, 72a/2, 99b/3
a. bir cemīle ḳızı 106b/2
a. bir ḳızı 76b/10
a. birligine şāhid 23a/6
a. birligi 47b/12, 53a/15
a. boynında 74a/18
a. burnı 98b/19
a. cismi 39b/5
a. çeşmi 2a/19
a. daḫı 10b/14, 35b/3, 40a/8, 63b/1
a. dilince söyleyüp 47a/13
a. dimāġını fesāda virüp 59b/7
a.+ dur 1b/2, 40a/12, 51a/1, 80a/1, 83a/3, 84b/18
a. emri 92a/15
a. fermānı 84b/2
a. gibi ʿaẓīm öküz 6b/13
a. gibi ṣaḥīḥ ṣarīḥ melīḥ ʿacīb ġarīb dāstān naḳl idüp 46a/16
a. gibi 36b/21, 42a/6, 64a/1, 6a/19, 93a/14
a. ḥācetin 23a/16, 45b/21
a. ḫayr duʿāsın alup 64a/19
a. helāki 70a/9
a. heybeti 62b/1
a. ḫiẕmetin ḳıl- 100b/10
a. ḫiẕmetinde olsalar 111a/7
a. ḫiẕmetine yüz sürdügiyçün 47a/15
a. ḥükmi 103b/9, 11a/12, 11a/18
a. ḥükmine fermānber it- 116a/9
a. ḥüsni 19a/9
a.+ ıla 13b/11, 9a/16, 9a/9
a. içinde bir sarāy daḫı 86b/7
a. içi 86b/6
a. ismin 24a/18
a. ḳāmeti 86a/10
a. ḳanda gitdügin 111b/19
a. ḳatı 70a/11
a. ḳavmi 50a/4
a. ḳorḳusından ḳaçup 97a/10
a. ḳudreti 1b/3
a. ḳuvvetin görüp 33b/17
a. ḳuvveti 31a/7
a.+ la 105a/1, 22a/15, 57b/10, 67b/9, 78a/20, 84a/20, 85a/7, 85a/9, 88b/19, 88b/2, 93b/6
a.+ la bile 69b/3
a. leşkerine vācib 110b/17
a. meskenüñ 96b/15
a. mestānı 3a/14
a. muḳābelesince 102a/19
a. mübārek cemālin 61b/1
a. mühendisligi 40b/5
a. naʿleyninüñ taḫtı 2a/21
a. naẓarı 67b/10, 77b/4
a. nefesi degdügi çemeni otlayan behāyimlerüñ niçesi 96a/5
a. nesli 70b/3
a. pehlevānı 85a/9
a. reʾīsin 40b/19
a. rengi 17b/13
a. şerri 116a/18
a. taḫtın 117b/8
a. taḫtı 20a/6
a. tekvīni adı 115b/18
a. tekvīni 115b/19
a. ṭūl u ʿarżı 86b/5
a. uçacaḳ ḳanadı āvāzı ve kendünüñ ṣadāsı 48b/14
a. ulu ṭaşları 27b/11
a. üsti 106a/14, 32b/9
a. üzeri 113b/15
a. vaṣfı 107b/16
a. vaṣlı 19a/9
a. vażʿı 17b/8
ya a. ya benüm 91a/15
a. yanındaġı ḫātūnuñ nazarı deg- 76b/14
a. yanı 58b/17
a. yidi burcı 86b/8
a. yiri gelse 16a/21
a. zamānı 65a/3
a. zevāli 72a/2
a. ẕikriyile 119a/6

anuñçun -16- [Tr] Onun için.
a. 12b/1, 29b/14, 2a/3, 32a/6, 33a/7, 45b/18, 47b/15, 53b/12, 54a/2, 59a/10, 59b/14, 77b/18, 2a/12
a.+ dur 28a/8, 47b/16, 76a/17

anuñıçun -14- [Tr] bk. **anuñçun**
a. 103b/4, 104b/1, 107b/11, 10a/9, 110b/12, 117a/19, 13a/20, 39b/8, 44a/16, 60b/3, 7b/6
a.+ dur 41a/8, 44a/19, 48b/5

apış - -1- [Tr] Şaşırıp kal-
a.- dılar 33a/20

ʿār -5- [Ar] Utanma duygusu.
ʿ. 107b/3, 13b/17
ʿ. it(d)-en ẕübāb şınfı ulusı 78a/8
ʿ. iderem diyicek 75a/1
ʿ. iderseñ 75a/1

ara -72- [Tr] 1. Mesafe, iki şey arasındaki uzaklık. 105b/14 2. Bir vakitten diğerine kadar geçen zaman. 97b/3 3. Bir grubun içinde bulunma, iç. 85b/2 4. Söz konusu olan iki şeyde.

65b/15 5. Saç, sakal gibi ayrılabilen şeylerin içi. 69b/8
yir gök a. 38b/15
ol a.+ da 97b/19, 97b/3, 26b/7, 3b/1
ol a.+ da ḳoyup 73b/18
a.+ dan 107a/3
ol a.+ dan 99b/6
Çin ü Maçin a.+ larında 108a/17
a.+ muzda 85b/2
şarḳ u ġarb a.+ sın 97a/13
ṭutdı yir gök a.+ sın 104a/8
yirle gögüñ a.+ sın 98a/12
yirile gök a.+ sın dutup 98a/16
maşrıḳ u maġrib a.+ sın 116b/15
yirle gök a.+ sın ṭutup 51a/20
ḳara bulutlar a.+ sına 80b/12
ḳavmüm a.+ sına 82a/15
kūhistān a.+ sına 57b/11
yirile gök a.+ sına geçüp 89a/18
ol büt yonucı kimsenüñ ṣaḳalı a.+ sına girüp 69b/8
ḫār u ḫāşāk a.+ sına siñüp ṭur- 41b/6
burc u bāru a.+ sına ṭolan türāblar 27a/6
a.+ sında 2a/11
ʿankebūt ṣınfı a.+ sında 52a/1
ādemī-zād a.+ sında 17b/6
baḥr u ber içindeki biñ bir dürlü ümmet a.+ sında 5a/8
biñ bir ümmet a.+ sında 116a/13, 84b/4
bu bāġçenüñ a.+ sında 15a/11
bu köşklerüñ a.+ sında 15a/9
cemīʿ-i maḫlūḳāt a.+ sında 5b/4
deñizle gök a.+ sında 105b/14
gök a.+ sında 45a/15, 78b/9
Ḥabeşle Hind a.+ sında 27b/14
ḥaşāyiş-i kibār a.+ sında 41b/3
hevāmm cinsi reʾīsleri a.+ sında 55a/1
ḳavs a.+ sında 35b/11
lāle ve nuʿmān ve şaḳāyıḳ a.+ sında 52b/20
maḫlūḳāt a.+ sında 25a/18
nās a.+ sında 52a/5
Nesr-i Ṭāyir şeh-perleri a.+ sında 80a/15
ol iki ṭaġ a.+ sında 96b/5
senüñ cinsüñ a.+ sında 66a/10
şeh-perleri a.+ sında 80b/14
ümem a.+ sında 53b/11
yarasayla ẕübāb a.+ sında 65b/15
yirle gök a.+ sında 112a/13, 112b/7, 113a/20, 34a/16
ẕübābıla ʿankebūt a.+ sında 52a/5
ḥaşāyiş a.+ sında dürüyen 4a/1
Ḥabeş ʿaskeri a.+ sında gözedüp 102a/18
iki ṭaşuñ a.+ sındaġı zih 29a/17
ḳara bulutlar a.+ sından 56a/10
ḳaya yaruġı a.+ sından 59a/3
yirile gök a.+ sından 96b/4
yirle gök a.+ sından 109a/1, 27a/18, 27b/12
bīşe a.+ sından 41b/19
yirile gök a.+ sından geçüp 89a/2
yir gök a.+ sından gidüp 30a/18
mīşe-i bīşe a.+ sından sürtüp 55b/11
yir gök a.+ sından uçup 28b/7
yir ü gök a.+ sını 49b/2
yirile gök a.+ sını 98a/12
ḳoltuḳ a.+ sını ve ḳarnı altını ısırup 6a/10
ol a.+ ya 80b/16
ikisinüñ a. yirleri 60a/5

ara - -6- [Tr] Bulmaya çalış-
a.- maġa başlayup 55b/16
a.- maġa meşġūl oldılar 55a/13
a.- maḳda 55a/21
a.- yup 118b/13, 59a/9, 97a/10

ʿArab -27- [Ar] Arap kavminden.
ʿ. 118a/21, 29a/18
fuṣaḥā-i ʿ. 66b/5
ḥarb u ʿ. 118a/18
ḳabāyil-i ʿ. 9b/12, 9b/2, 9b/4
ʿ. arışıyla ölçüp 30b/5
ʿ. arışıyla 105a/16, 18a/13, 25a/12, 29b/9, 30b/14, 33b/2
bu ʿ. cezīresi 112a/20
ʿ.+ da 41a/12
ḳabāyil-i ʿ.+ dan 46b/7
ʿ. dilince 115a/3
bu ʿ. diyārı 102b/20
ʿ. fuṣaḥāsı 113b/20, 114b/1, 32b/17
tīġ-zen ṣaf-şiken Hind ʿ.+ ları 106a/3
ʿ. ocaġı gözlü 34a/18
ʿ. ocaḳları 118a/13
ʿ. u ʿUrabā memleketinüñ ʿuḳalāsı fużalāsı gelüp 29a/20
ʿ. u ʿUrabāyıla 117a/16

ʿArabca -3- [Ar] Arap dili.
ʿ. 115a/5, 12a/18, 61a/13

ʿArabī -1- [Ar] Arapça.
ʿİbrī midür ya ʿ. midür ya ʿAcemī midür 12a/16

ʿArabistān -1- [Ar] Arap yarımadasında yer alan ülke, Arapların yaşadığı yer.
ʿ. diyārında 7a/12

ʿArafāt -21- [Ar] İslam'a göre hacıların kurban bayramından önce vakfeye durdukları dağ.
kūh-ı ʿ. 46b/13
kūh-ı ʿ.+ a 46b/18
ʿ.+ a çıḳdı 65a/16

kūh-ı ʿ.+ da 46b/4
kūh-ı ʿ.+ dağı ḳurbān kemükleri 47a/9
ʿ. ṭaġı kenārı 19a/18
bu ʿ. ṭaġı üzeri 40b/1
ʿ. ṭaġı üzeri 11b/6
ol ʿ. ṭaġı üzerine ḳonan cünd-i ẕübāb 54b/10
ʿ. ṭaġı üzerine ḳonan 54b/5
ʿ. ṭaġı 11a/2, 65b/13, 9b/3, 40b/16, 53b/13
ʿ. ṭaġında olan ḳurbānlaruñ ḳanı ḳoḳı 10b/19
ʿ. ṭaġında olan 61a/16
ʿ. ṭaġındaġı ḳurbānlaruñ ḳanın ḳoḳın yiyüp 47a/18
ʿ. ṭaġından ve Mekke ṣaḥrāsından sürüp 47a/8
ʿ. ṭaġınuñ üzeri 46b/3
ʿ. üzeri 46a/18
Araḫ -2- [Ar] Metinde Nemrud'un divanında yer alan biri.
A. 69b/15
A. daḫı gelüp 69b/17
aralıḳ -7- [Tr] 1. Bir durumun bitmesiyle yeni durumun başlaması arasında kalan süre. 108a/62 İki mesafe arasındaki açıklık. 24b/12
bu a.+ da 108a/6, 42a/7, 68b/3, 90a/3
ol a.+ da 101b/3
iki a.+ dan 108a/6
a.+ ları 24b/12
ʿarʿar -1- [Ar] Dikenli ardıç.
ʿ. 89b/8
āraste -3- [Fa] Süslenmiş.
ā. ol- Süslenmek. 2a/2, 119a/20
ā. ve pīreste ḳıl- Süslemek, bezemek. 81a/18
arāżī -1- [Ar] Yere ait, yerde veya yer altında yaşayan.
a.+ dür 13a/15
ʿarbede -1- [Ar] Kavga.
ʿ. it- Kavga etmek. 73a/1
arı -1- [Tr] Temiz, pak.
a. āb-dest alup 20b/20
arılıḳ -1- [Tr] Temizlik, paklık.
a.+ ıyla 49a/10
arış -45- [Tr] Karış, bir el mesafesi ile ölçülen uzunluk birimi.
biñ iki yüz a. 104a/4
on a. 29a/18
otuz a. 36b/20
yidi a. 16a/6
yigirmi a. 29a/18
yigirmi sekiz a. 86b/10
yüz a. 86b/10
yüz otuz a. 106b/21
ḳırḳ a. ʿarżı 29b/9
on dört a. artuġı 30b/6
yitmiş a. daḫı 33b/4
her ṭaşuñ yigirmi a. giñligi 28a/20
dört yüz elli beş a.+ ıdı 30b/15
ḳırḳ beş a.+ ıdı 29a/19, 30b/14
yitmiş iki a.+ ıdı 30b/15
a.+ ıyla 29a/18
ʿArab a.+ ıyla 105a/16, 18a/13, 25a/12, 29b/9, 30b/14, 33b/2
ʿArab a.+ ıyla ölçüp 30b/5
on biñ a. ini 18a/13
iki yüz seksen a. 33b/4
iki buçuḳ a. ḳalıñlıġı 31a/16
on a. ḳalıñlıġı 28a/20
seksen sekiz a. ḳāmetlü bir pehlevān 106a/19
yitmişer seksener ve yüzer a. ḳāmetlü 106a/2
üç a. miḳdārı ıraḳ 60a/4
yidi a. miḳdārı ıraḳ 60a/4
bir a. miḳdārı yir 43a/4
yitmiş a. miḳdārı 33b/4
elli a. 25a/12
ḳırḳ a. 59a/20
ṭoḳsan a. 36b/20
yüz a. 35b/1
on biñ a. uzun 18a/13
ḳırḳ a. uzunluḳ 31a/17
ḳırḳ beş a. uzunluḳ 28a/20
yedi a. uzunluḳ 31a/16
ḳırḳ a. yuḳaru 33b/2
yüz a. yükseklik 29b/9
yigirmi a. 31a/17
arıt- -10- [Tr] 1. Temizle-
a.- a 47b/16
a.- dılar 46b/4
a.- duḳların 61a/16
a.- uñ 34a/5
a.- up 29a/14, 31a/15, 34b/17
a.- ur 47b/17
3. İyileştir-
a.- ur 48b/7
2. Tasfiye et-
a.- duġın 109a/7
arıtdur- -1- [Tr] Temizlet-
a.- up 39b/16
ārıżī -1- [Ar] bk. **arāżī.**
ā. tozın ṭopraġın 26a/6
ārī -2- [Ar] Uzak olma durumu, beri olma.
ā.+ dür 78b/15
bütden **ā. ḳıl-** Temizlemek, arındırmak. 115b/10
ʿārif -4- [Ar] 1. Alim, bilgili kimse. 39b/4
ʿ. 94b/6

ʿ.-i rāşif Verdiği bilginin mesnedi sağlam olan alim. 119a/7
ʿ.+ iseñ 108b/13, 39b/4
arḳa -1- [Tr] Hayvan dışkısı, hayvan gübresi.
ḥayvān a.+ sından 4b/5
arḳa -37- [Tr] 1. Art. 6b/16 2. Bel, sırt. 30a/2 3. Peş. 105a/6 4. Güven . 60b/10
a.+ larındaġı cebeler 107a/15
benüm a.+ ma 32b/8, 56b/19
a.+ ma alup 30a/2
benüm a.+ ma çıḳarup 33a/10
a.+ ma virürseñüz 32b/20
senüñ a.+ ñda 6b/14, 6b/16
a.+ ñdan 6b/16
a.+ sı yirine 57a/1
a.+ sın 57a/2
a.+ sın bunlara virüp 58a/16
göñlin yapdı ve a.+ sın yapdı 60b/10
a.+ sına 104a/2, 107a/4, 33a/20
at a.+ sına 107b/14
Ruḥ ḳuşınuñ a.+ sına 104a/1
başıyla derisin a.+ sına alup 56b/16
Ruḥ ḳuşı a.+ sına alup 112b/6
a.+ sına urup 69b/6
Demürbāduñ a.+ sına virüp 33a/16
a.+ sında 105b/13, 106a/18
bir ʿaẓīm ulu ḳuş a.+ sında 105a/6
ḳuş a.+ sında 104a/12, 104b/6, 105b/15
öküz a.+ sında 6b/11
Ruḥ ḳuşı a.+ sında 106a/8
ḥayḳırdı a.+ sındaki ṭaşı 34b/19
a.+ sından 105b/2, 106a/14
ḳuş a.+ sından 104b/14, 106a/21
Ruḥ ḳuşı a.+ sından 105a/3
bir a. yüki odun getürüp 74b/3
ʿarlan - -1- [Ar+Tr] Utan-
ʿ.- dı 107b/10
ʿarşa -2- [Ar] Yeryüzü, dünya.
ʿ.-i ʿālem Yeryüzü. 92a/2
ol ʿ.+ yı 92a/3
arşlan -5- [Tr] 1. Kedigillerden, yırtıcı ve memeli bir hayvan.
fīl ve a. 7a/5
ḳızıl altundan iki a. 15b/2
a. ḳafāsına 15b/9
a.+ lar 5b/5
a.+ laruñ ḳarnına başup 15b/6
arslan -24- [Tr] bk. **arşlan** 1. Kedigillerden, yırtıcı ve memeli bir hayvan, aslan. 27a/9 2. Güçlü, kuvvetli, yiğit. 42b/4
a. 101a/12, 42b/6, 43a/20, 43a/21, 43b/7, 55b/21, 56a/1
a. aġzı içi 88a/10
a. āvāzın işidüp 42b/3
a.+ dan 45a/10
ol ḳaġan a. gelüp 42b/4
ve a. gögüslü ol- 20b/19
a. gögüslü 56b/17
a.+ ıla 102a/13
ḫod beriyye a.+ ına 114b/1
a.+ lar 116a/15, 8a/9
ṭaġ başındaġı a.+ lar ḳaplanlar 27a/9
cān alıcı a.+ ları 95b/10
a.+ laruñ gözleri 48a/10
a.+ laruñ ḳaplanlaruñ ḳanın 95b/8
ḳaplanuñ ve a.+ uñ 43b/17
a. üsti 101a/13
bir a. yanı 97a/9
ʿarş -13- [Ar] 1. İslama göre göğün en yüksek katı, dokuzuncu felek. 2. Altında gölgelenilecek yer.
mār-ı ʿ. 42b/3
ʿ.-ı aʿẓamı ṭolaşup Göğün en yüksek katı, dokuzuncu felek. 97a/2
ʿ.-ı ʿaẓīmde olan feriştehler 14a/2
ʿ.-ı ʿaẓīm 98a/3
ʿ.-ı eyvān Dünyanın en yüksek yeri. 71a/18
ʿ.+ a 98a/14
ʿ.+ ı 119a/9
yidi ḳat yiri gögi ʿ.+ ı ḳuşadup 93b/5
Süleymān-ı Bū-türābuñ şehrinüñ ḳubbelerinüñ ve köşklerinüñ ve ferşlerinüñ ve ʿ.+ larınuñ ve ḥarīmlerinüñ üzerindeki tozın ṭopraġın 35a/14
ʿ. u felek 53a/15
ʿ. u ferş ü nüh felek 82a/17, 93b/1
ʿ. u kürsī 84b/7
arşun -7- [Tr] Arşın, omuz başı ile orta parmak ucuna kadar ölçülen eski bir uzunluk birimi.
yüz a. 108a/18
on biñ a. ini 15a/4
yitmiş a. ini 18a/13
yitmiş biñ arşun uzunı ve yitmiş biñ a. ini 15a/6
yitmiş biñ a. uzunı ve yitmiş biñ arşun ini 15a/6
on biñ a. uzunı 15a/3
yitmiş a. uzunı 18a/12
art - -11- [Tr] 1. Çoğal-
a.- ar 17a/8
a.- dı 57b/5
a.- maz 29b/18
a.- madı 111a/12
a.- maz 111a/8
2. Uza-
a.- duġına 41a/19
3. Şiddetlen-
a.- dı 81b/21

4. Geriye kal-
a.- anın 96a/19
5. y.f. -3- [Tr]
taḫt u ʿizzeti a.- a 3a/4
tende ad a.- a 31a/4
salṭanatı a.- dı 47b/1
art -5- [Tr] 1. Arka 20b/18 2. Peş. 102b/13
a. ayaġında 20b/18
a.+ ına 96a/8
irkegi öñce dişisi a.+ ınca 102b/13
a.+ ınca gitdiler 33b/13
erkegi öñünce dişisi a.+ ınca ḳanad açup 112a/16
artı -1- [Tr] Fazla.
bizüm otuz biñ a.+ muz 112b/17
artuḳ -13- [Tr] 1. Fazla, artan. 89b/6 2. Bundan sonra. 20a/14
a. 114a/1, 69a/15
biñden a. 89b/6
üç biñden a. 32b/2
yüz biñ a. 38b/13, 87b/3
a.+ dur 40a/2, 47b/14
yüz mīl miḳdārı a.+ dur 25b/19
yüz mīl miḳdārı yir a.+ dur 26a/15
on dört arış a.+ ı 30b/6
a.+ ıdı 14b/21
a. Süleymānlar emrine meʾmūr olmışam 20a/14
artur - -8- [Tr] 1. Çoğalt-
a. 31a/1
a.- dı 31a/7
a.- maz 46a/1
a.- up 17a/7
a.- updur 46a/1
a.- ur 48b/6
2. Kıymetlendir-
a.- mayavuz 14a/7
3. y.f. -1- [Tr]
ʿizzetin a.- ısar 61b/4
aru -33- [Tr] Arı.
a. 40b/7, 7b/14, 9a/11
bir a. böceginüñ ḳusındusı 8b/10
a. gibi 52b/19, 99a/15
degme insānuñ a. ḳadar ʿaḳl u idrāki 7b/1
ol ḳovanlıḳda olan a.+ lara 7b/15
yaḳīn olan a.+ lardan 7b/16
kendü ḳovanı a.+ larından birisin 63a/10
a.+ nuñ ḳarnı 9a/11
a.+ nuñ nīşi 43b/15
a.+ sı 4b/19
bal a.+ sı 40b/3, 50b/2, 62a/20, 62b/1, 62b/3, 63a/7
bal a.+ sı cinsi 110a/9
bal a.+ sı cinsinden 62b/15
bal a.+ sıdur 11a/16
bal a.+ sıdur 7a/17
bal a.+ sından ġayrusı 50b/15
bal a.+ sınuñ 7b/11
bal a.+ sınuñ ṣanʿatı 62b/2
a. ṣoḳduġı yir 48b/7, 49a/14, 49a/4
a.+ ya 7a/19
müʾminleri a.+ ya beñzetdügi 7a/20
miśli a.+ yıla ve örümcekile 8a/11
arucuḳ -6- [Tr] Küçük, zayıf arı.
ol ādemi ṣoḳan a. 7b/12
żaʿīfca a.+ da daḫı 7a/18
ol a. daḫı 7b/13
ol a.+ lar 7b/15
raʿiyyeti olan a.+ lar 7b/20
a.+ lardan 7b/17
arun - -1- [Tr] Temizlen-
a.- a 23b/4
ʿarūs -3- [Ar] Düğün.
şems-i ʿ.+ a 2a/6
ʿ.+ ı düşmenüñüñ 119b/13
maḥbūbe ʿarūsı ṭuṭuḳlar gibi 8a/20
arż -1- [Ar] Yeryüzü.
a.+ a inüp 81b/10
a. -ı muḥkem 119b/18
ʿarż -44- [Ar] 1. Genişlik, en. 26a/15 2. Sunma, takdim etme, gösterme. 9b/9
ṭūl u ʿ. 16a/6
ʿ.-ı cemāl it- Yüzünü göstermek. 17b/2
ḥālin ʿ. eyle- 20b/21
ʿ. eyle-ñ Sunmak, anlatmak. 9b/9
ʿ.+ ı 36b/20
anuñ ṭūl u ʿ.+ ı 86b/5
bu ṭaġuñ ṭūl u ʿ.+ ı 25b/19
bunuñ ṭūl u ʿ.+ ı 26a/15
elli ferseng ṭūlı ve elli ferseng ʿ.+ ı 18a/15
her bir ḳapusınuñ ṭūl u ʿ.+ ı 35b/1
ḳırḳ arış ʿ.+ ı 29b/9
ṭūl u ʿ.+ ı 106b/1, 106b/3, 35b/5, 86b/4
ṭūl u ʿ.+ ı ola 118b/17
ol ṭūl u ʿ.+ ına 118a/10
ṭūl u ʿ.+ ına 104a/17, 24b/2
ṭūl u ʿ.+ ını 30b/16,
ʿ. it(d)- 18b/11, 14a/9, 46b/10, 103b/14, 84b/16, 70a/11, 18b/21, 48a/14, 77a/6, 14b/8, 9a/13
ʿ. it(d)-ersek Anlatmak. 85a/6
ʿ. idicek 9b/12
ḥālin ʿ. idicek 59a/1
ʿ. idüben116b/4
ʿ. idüp 14a/6
ʿ. itdi
ḥāllerin ʿ. it- 5a/15

ʿ. itdügi hüner 13b/18
ʿ. itdügümüz 51a/11
ʿ. itmek 95a/3
ʿ. ḳıl-an 82b/12
ʿ. ḳılduġıyçun 13b/18
ʿ. ol-duġı cünd 115b/17

arże -2- [Ar] Yer altından çıkan küçük hayvan.
a. 4b/5
a. gibi 52b/9

ārzū -5- [Tr] Heves, güçlü istek.
ol ā. 23b/2
nefs ā.+ sın ḳıl- 49b/19
bu ā.+ ya 33a/4
bu itdügüñ ā.+ ya 33a/4
bunuñ gibi ā.+ ya ṭayanup 33a/5

aş - -5- [Tr] Bir şeyi sarkıtacak şekilde bir yere sabitle-
a. 79a/16
a.- ar 2a/6
a.- dı 74a/2, 81b/17
81b/3, 80b/18

ʿĀṣ -1- [Ar] Metinde geçen bir kavim adı.
ḳavm-i ʿ.+ ıla 38b/8

ʿaṣā -2- [Ar] 1. Manevi bir güç kazandırdığına inanılan değnek.
ʿaṣālu ʿ.+ sın 118a/1
Mūsā ʿ.+ sın eline alup 117a/5

Āṣaf -5- [Ar] İslam kaynaklarında Hz. Süleyman'ın veziri ve kâtibi.
Ā. 114a/14
ḳadrıla Ā. 3a/4
yā Ā. 114a/15
Ā. daḫı 63a/10
Ā.+ dan aḳdem 46b/15

Āṣaf bin Berḫıyā -11- [Ar] bk. **Āṣaf**
Ā. 112b/21, 113a/5, 46b/17, 46b/9, 9a/1
Feylesūf-ı ekber ve Loḳmān ve Ā. 114b/7
Ā. ile ve Loḳmānıla 9a/17
Ā.+ ya 114a/13, 63a/9
Ā.+ ya buluşup 46b/8
Ā.+ yıla 117a/6

Āṣaf bin Bircefā -1- [Ar] bk. **Āṣaf**
Ā.+ ya virüp 111b/7

ʿaṣālu -1- [Ar+Tr] Asası bulunan.
ʿ. ʿaṣāsın 118a/1

āsān -2- [Fa] Kolay.
ā. 12a/2
ā. ol- 56b/2

āsānlıḳ -2- [Fa+Tr] Kolaylık.
ā.+ ıla 48b/11, 74b/20

āsāyiş -1- [Fa] Güvenlik.
ṭabl ü ā. çalın- 108a/7

ʿAsced -1- [Ar] Metinde bir tüccarın adı.
ʿ. nām 10a/1

aşdur - -1- [Tr] Asma işini yaptır-
a.- dı 79a/19

ʿasel -7- [Ar] Bal.
ʿ. 11a/5, 40b/10, 9a/10
ʿ. ü şehd-i fāyıḳ En üstün, kaliteli bal. 9a/21
ʿ.+ i yapan naḥl 9a/20
ʿ.+ ini 40b/6
ʿ.+ üñ reʾīsi 9a/10

aşfer -1- [Ar] Sarı.
şāh-ı a. 88b/9

aşfiyā -1- [Ar] Saf ve temiz olanlar.
Süleymān-ı Ḥākī zamānınuñ etḳiyā ve a.+ sın ḥükemāsın ʿulemāsı birle 35a/19

ʿaşfur -1- [Ar] Mutfakta ve halk hekimliğind kullanılan, çayı kabızlığa ve adet sancılarına iyi gelen bir bitiki.
ʿ. toḫmı gibi bir dāne toḫm ḳoyup 63a/16

aṣḥāb -6- [Tr] Sahabe; Hz. Muhammed'e kendi devrinde inanlar.
ḳavm-i a. 48a/4
a.-ı Resūl Hz. Muhammed'in sahabeleri, arkadaşları. 2b/1
a.-ı ṣuffe-i ṣafā "Huzurlu sofa ehli anlamında", Hz. Muhammed'in Medine'ye hicretinden sonra yaptırdığı mescidin yanına yaptırdığı başka bir odada eğitim verilerek barındırılan sahabeler. 46a/11
a.-ı ṭabāyiʿ Hz. Muhammed'e tabi olan ashap. 48a/14
a.+ ına 2b/6
a. içre 2b/3

ʿāṣī -55- [Ar] İsyan eden, Allah'ın emirlerine uymayan.
ʿ. 74b/6, 81a/2, 92a/16
Nemrūd-ı ʿ. 95a/14
ʿ.-yı cābir Zorlayan asi. 92a/20
ʿ.-yı cebbār Zor kılan asi. 70a/9
ʿ.-yı cebbār 67b/18
ʿ.-yı Nemrūd Asi Nemrud. 92b/20
ʿ. bed-fiʿl mekkār ve pelīd ve ʿanīd ve merdūd 74b/8
ʿ. cābir 100b/8, 84b/9
ʿ. cānavar yatduġı yir 96b/4
ʿ. cānavar 96b/18, 96b/9, 96b/18, 95b/2
ʿ. cānavaruñ sözin 97a/12
ol ʿ. cebbāruñ helākine sebeb 82a/10
ol ḫod ʿ.+ dur 92b/3
ʿ. ejdehā 5b/16
ʿ. ejdehānuñ üzerine iltüp 95b/4
ʿ. ejdehā 5b/21, 96b/2
ʿ. elinden 5a/15
ʿ. ḫalḳı ki yitirüp 19b/20

ʿ. kāfirlerüñ beynisin yiyüp 64b/3
bir ʿ. kemter ḳul 82a/14
ʿ. ḳul 116b/17
ol yiri gögi yaradan Allāhıla bu ʿ. ḳul 81a/19
laʿnet ʿ.+ laradır 116b/12
şaḳī ve ʿ.+ ları 12b/9
ʿ.+ ların 20a/3
biñ bir ümmetüñ ʿ.+ larına 6a/21
ʿ.+ laruñ 97a/1
Nemrūd-ı ʿ. leşker 115b/3
ʿ. Nemrūd reʾīsleri 91a/4
ʿ. Nemrūduñ miṣāli 70b/19
Nemrūd-ı ʿ.+ nuñ maġzını yiyüp 100b/2
ʿ.+ nuñ ṣuçı 76a/7
ʿ. olan 38b/2
ʿ. ol- İsyankar olmak. 63b/12, 115b/8, 38a/20
ʿ. olıcaḳ 38a/21
ʿ. oluban 38b/6
ʿ. olup 19b/18, 6b/16
ʿ. ve kāfir ve ẓālim ve cābir dünyā milkine 83a/2
ʿ.+ ya 84b/3
ʿ.+ yam 81a/15
ʿ.+ yı 6a/19, 81a/1
Nemrūd-ı ʿ.+ yı 80b/14
ol ʿ.+ yı 82b/10
ol ʿ.+ yıla 78b/5

aṣıl - -2- [Tr] Sarkacak şekilde sabitlen- taḫt-bend üzerindeki a.- an etler 81b/3
ḳapusına a.- sa 48b/18

aṣılda -2- [Ar+Tr] Aslında, gerçekte.
a. 45b/14, 7a/3

ʿāṣīlıḳ -3- [Ar+Tr] Asilik, isyan ediş.
bu ʿ.+ ıla 81a/15
ʿ.+ ına baḳmayıp 92a/17
ʿ.+ uma 81a/16

aṣılu -4- [Tr] Asılmış, sarkıtılmış.
a. 37a/18, 37b/7
altun zencīrle a. 35b/18
a. göricek 79a/17

ʿaṣır -1- [Ar] Yüzyıl.
bu şimdiki ʿ.+ da 67b/17

āsiyāb -4- [Fa] Sürekli dönen, yaşayan dünya.
çarḫ-ı ā. 38a/16, 39a/19, 41a/3, 98a/12

ʿasker -40- [Ar] 1. Er, ordunun er sınıfı.
ʿ. 90a/14
āhenpūş ʿ. 98a/16
her ne milke **ʿ. çek-**se Asker göndermek. 2b/8
ʿ. çeküp 84a/20
ʿ.+ e 113a/20
nice ʿ. göndür- 94a/3
cemīʿ ʿ.+ i 101b/13
dīv ü perī ʿ.+ i 113b/16
Nemrūd ʿ.+ i 56a/3, 99a/7
nihāyeti yoḳ sivri siñek ʿ.+ i 64a/3
perī ʿ.+ i 113a/1
Rabbümüñ ʿ.+ i 84b/6
siñek leşkeri ve ḳarınca ʿ.+ i 96a/18
Ḥabeş ʿ.+ i arasında gözedüp 102a/18
pādşāhuñ ne deñlü malı ʿ.+ i ili memleketi 113b/18
Ḥaḳḳuñ ʿ.+ idür 84b/17
Şāh-ı Mārān ʿ.+ idür 5a/6
ʿ.+ in 5a/16, 88b/13, 93b/16, 95a/15
siñek ʿ.+ in 45a/6
ʿaẕāb ʿ.+ in göndürsem 90b/9
ʿ.+ in ḳırup 90b/20
Ḳāhir ʿ.+ inden 107a/7
ʿ.+ inden yaña 75a/2
kāfir ʿ.+ ine 106a/8
ʿ.+ ini 28a/17
ʿ.+ inüñ çoġıdur 88a/19
Nemrūd ʿ.+ inüñ yüzlerine gözlerine üşüp 99a/10
benüm Rabbümüñ ʿ.+ iyle 84b/15
ol Nemrūdun ʿ.+ iyle 78a/9
sivri siñek ʿ.+ iyle 85a/2
ʿ.+ üm 93b/15
altmış kez yüz biñ ʿ.+ üm 88b/21
ʿ.+ üñi 113a/19, 93a/1, 93b/10
ʿ. yaraġın görüp 89a/9

aṣl -23- [Ar] 1. Kök, menşe, kaynak. 8b/13 2. Sebep, neden. 102a/3 3. Gerçek, doğru. 50a/5 4.
a.-ı ḫilḳatin beyān idicek Yaratılış kaynağı. 21a/8
a.-ı Naṣārā Hristiyan asıllı, kökenli. 2a/13
a.+ ı 113b/12, 13b/4
bu şikāyet a.+ ı 50a/5
ġaraż-ı a.+ ı 8b/4
ger cemādāt ya maʿādin a.+ ı 94b/17
ıraḳdaġı leşkere ḫaber itmegüñ a.+ ı 113a/17
neml-i a.+ ı 3b/21
ol laʿīn a.+ ı 90b/14
perīlerüñ a.+ ı 13b/4
tīġ u sūzen a.+ ı 14a/13
tīzlik itmeñüñ a.+ ı 102a/3
yılan a.+ ı 7a/5
a.+ ı birle 13a/21
kendünüñ a.+ ı menşeʾi 8b/13
Nerrīmānuñ a.+ ı pūr-ı Sām-Süvār 101b/7
saʿīd a.+ ıdur 50b/17
ḳanuñ a.+ ın 82a/1

bu sırruñ a.+ ına 3b/12
a.+ ına ir- Bir meselenin gerçeğini öğrenmek. 11a/5
hem naḥl cinsini ve hem baʿūż a.+ ını 11a/9
ṭaş a.+ ını ḳomayup 34a/5
aṣlā -1- [Ar] Hiçbir zaman.
a. 24b/15
aṣlan -1- [Tr] Kedigillerden yırtıcı bir memeli hayvan.
a. özi 99a/17
aṣlī -1- [Ar] Aslolan, ana esas.
ġaraż-ı a. 6b/1
asma -1- [Tr] Direk üzerine asılarak yetiştirilen bitki.
a. üzümleri 15a/12
āsmān -6- [Fa] Gökyüzü, sema.
ā. 25b/15
çarḫ-ı ā. 35a/3
evc-i ā.+ a çıḳdı 74b/13
ā.+ dan 110a/5
ā. ḳadar farḳımuz 14a/5
ā.+ uñ kevkebi 3a/3
āsmānī -3- [Fa] Gökden gelen.
ḳażā-yı ā. gibi ḳaldurup 105a/14
ḳażā-yı ā. gibi 106a/18
ḳażā-yı ā. ki ir- 60a/17
ʿaṣr -2- [Ar] İkindi.
ʿ. vaḳti yitse 87a/15
ʿ. vaḳti 118a/9
aṣṣı -5- [Tr] Fayda, kâr.
a. 22b/10, 22b/12, 39b/7, 8b/15
ne a. 55a/10
āstān -1- [Fa] Başşehir, başkent.
ā.+ ı gūşesi 3a/2
āstīn -1- [Fa] Elbisenin kolu, yen.
ā.+ i ucı 3a/2
aş - -9- [Tr] 1. Yüksek bir yeri geçerek arka tarafına in-
a.- duḳ 102b/20
a.- up 102b/5, 112a/19, 96a/9
a. 110b/17
a.+ a 46b/16
2. y.f.
ḥadden a.- ar 12a/1
ḥadden a.- dılar 46b/21
ḥadden a.- updur 80a/17
ḥadden a.- dı 82b/9, 91a/10
aş -2- [Tr] Yemek.
a.+ a düşdükleri 46b/16
a. u etmek 110b/17
aşaġa -8- [Tr] 1. Bir şeyin yukarı kabul edilen kısmına göre alt tarafı. 79a/18 2. Botanik ve zoolijede bir cinsin alt türünü belirtmek için kullanılır. 48b/21
andan a. 15a/5
sivri siñekden a. 48b/21
a. in- 67b/1
baş a. ṣalup 79a/2
a.+ sına 81b/17
taḫtuñ a.+ sında 79a/18
a. ṭaraf 81b/3, 81b/4
aşaġı -1- [Tr] bk. **aşaġa**
a.+ ya 98b/3
aşbāz -1- [Tr] Aşçı, yemek yapmakla görevli kimse.
a.+ lar ḳazġanına 46b/12
aşçı -1- [Tr] Yemek yapmakla görevli kimse.
a.+ lar 46b/21
ʿāşıḳ -10- [Ar] 1. Seven, aşkla bağlanan. 23b/3 2.
ʿ.-ı ḳulaḳ Kulaktan duyarak aşık olan. 19a/5
ʿ.+ am 23b/3
ʿahd-i ʿ. gibi 105b/16
ʿ. ol- Sevmek, bağlanmak. 19a/9, 19a/3, 19a/6
ʿ. olup 16b/11, 67a/21, 89b/4, 19a/2
āşikār -5- [Fa] Apaçık, meydanda.
ā. 20a/15, 28a/2, 72a/19
ā. it- Ortaya çıkarmak. 87b/5
ā. ol- Meydana çıkmak. 64a/9
āşikāre -2- [Fa] Açık, belli.
ā. ḳıl- Açığa çıkarmak. 110b/20
ā. ve gizlüsi 111a/18
āşināālıḳ -1- [Fa+Tr]
ā. kesb it(d)-üp Kendisini tanıtmak, bildirmek. 65b/14
ʿāşir -1- [Ar] Onuncu.
ʿaḳl-ı ʿ. 119a/21
aşḳar -1- [Ar] Al renkli at.
Düldül a. heyʾeti 2b/12
at -36- [Tr] Binek hayvanı, Türkler için özellikle savaşlarda önemi olan hayvan.
bir zerrīn ʿinānlu siyāh a.+ a 99b/2
a. arḳası 107b/14
a. başın çeküp ṭur- 107a/7
a. başı 7a/13
a.+ dan 114a/3, 99a/14
a.+ dur 52b/2
ne siñekden a. görünür ne ḫod er 99a/15
a.+ ı 111b/19
a.+ ıla 107b/17, 80b/16
atlu a.+ ına 111b/18, 118a/8
a.+ ından inüp 99b/10
atlu a.+ ından inüp 101b/5
a. ḳuyruḳlu 56b/18, 59a/12, 59a/4
eyerlü ʿinānlu a.+ lar 118a/11
a.+ lar ayaġı 98b/3

a.+ lar naʿlı 98a/20
a.+ ları 99b/7
a.+ ları ayaġı 107a/15, 98a/18
a.+ ların 99b/4
perī a.+ larına binüp 11b/9
a.+ larına süvār olup 83a/11
a.+ larından 107b/13
a.+ larından inüp 118a/6
a.+ larınuñ 107a/16
a.+ larumuz 107a/21, 107b/12
a.+ larumuzdan 107b/12
a.+ laruñ 107b/11
a. naʿlı 106a/5
a. yüzlü ol- 20b/18

at - -38- [Tr] 1. Fırlat-
a.- arsañ 35b/6
a.- dı 105a/12, 105a/18, 34b/19, 35a/15, 44b/17, 47a/19, 81a/20, 81b/16, 82b/15
a.- duġı 10a/8, 81a/20
a.- duġından 98b/8
a.- ınca 56a/6
a.- mış 9b/20
a.- sa 82b/5
a.- sam 34a/2, 82a/16
a.- sunlar 113a/21
a.- up 99a/17
2. İleri uzat-
a.- amasan 75b/4
a.- up 37a/1
3. Atıl-, saldır-
a.- dı 43a/17, 60a/17
4. Bir şeyin içine koy-
a. 82b/6
5. y.f.
oda a.- a 74b/19
oda a.- alar 74b/14, 75a/17
oda a.- alum 75a/15
oda a.- asın 74b/20
oda a.- avuz 75a/4
adımın a.- dı 60a/18
ṭallar a.- up 63b/17
oda a. 75b/12
oda a.- abilevüz 75b/3
nār-ı cehenneme a.- alum 82b/10
oda a.- dılar 75b/12
oda a.- duġından 98b/7

ata -39- [Tr] 1. Saygı değer, hakim kimse. 73a/7 2. Cet, dede. 49b/153. Baba. 69b/21
a. 72b/5
iy a. 72a/1, 72b/16, 72b/7, 73a/7
a. bilinden gelüp 8b/13
a. gibi ol- Yükselmek, yücelmek. 21b/12
benüm a.+ m 52a/2
a.+ m maʿbūdı 71b/14
a.+ ñ 52a/4, 71b/13
iy a. Nemrūd 71b/19
a.+ ñuz Dāvūd peyġāmber 49b/15
a.+ sı 108b/15, 72a/3, 72b/1, 72b/21, 73a/12, 73a/2, 73a/6, 76a/17, 85a/11, 87a/11, 90a/1, 91b/18, 87b/20
ʿAnḳūru öldüren Zāl-ı Destānuñ a.+ sı 90a/10
İbrāhīm anası a.+ sı 69b/21
Rüstemüñ a.+ sı 102b/17
Zāl-ı Dāstān a.+ sı 85a/10
a.+ sı anası 11b/16
İbrāhīm a.+ sı Nemrūd naẓarına varıcaḳ 69b/14
cinnüñ a.+ sıdur 12a/20
a.+ sına 72b/18
İbrāhīm peyġāmberüñ a.+ sına 72b/2, 72b/4
a.+ sını görücek 71b/18
a.+ sınuñ 75b/4
a.+ sıyla anası 71b/18

ʿaṭā -4- [Ar] İhsan, bağış.
ʿ.+ dur 119b/14
faẓl u ʿ.+ dur 49b/7
ʿ. it- Bağışlamak. 45b/19
ʿ.+ sı birle 2b/15

atdur - -1- [Tr] Fırlattır-
a.- ur 33a/19

āteş -15- [Fa] Yanmış kömür, odun.
ā. 91a/8
ā.-i Nemrūda girüp Nemrud'un Hz. İbrahim'i yakmak için yaktırdığı büyük ateş. 76b/13
ā.-i sūzān Yakıcı bir aşk ateşi. 2b/10
deryā-yı ā.+ de103b/9
deryā-yı ā.+ de olan maḫlūḳāt gibi 52b/16
ā.+ den 63b/8
ā. içre 23a/8
ā.+ ile 52b/16
ā. ḳarşusı 57a/13
ā. kenārın alup 58a/12
ā. kenārı 57a/16
ā. ṣaçan 104b/16
ā. ṣaç- Ateşi etrafa dağıtarak yakmak. 105a/9
ā. ṣaçıl- 104b/10
bir ʿaẓīm ā. 57a/12

āteş-perest -1- [Fa] Ateşe tapan.
ā.+ leri 76a/18

ʿāṭıf -1- [Tr] İşaret etmek, göstermek.
ʿ. ḳıl- Göstermek. 119a/7

atım -1- [Tr] Mesafe, menzil.
oḳ a.+ ı yir 74b/14

aṭlas -16- [Tr] Kaliteli ipek kumaş.

a.-ı faḫrī ḫilʿat Onur, paye vermek amacıyla giydirilen ipek cüppe. 9a/19

a.-ı zerbāft Altınla dokunmuş ipek kumaş. 2a/5

kirm-i a. birle 9a/19

a. böcegi daḫı 51b/9

a. böcegi 51b/9, 3b/10, 3b/9

kirm-i a.+ dur 53b/2

kirm-i a. gibi 52b/10

yeşil a. giyip 87a/7

a. kefen 39a/14

ṭaş-ı muraṣṣaʿ zerbāft a. ḳumaşlar 11b/11

al a.+ lar 87a/6

yeşil ḥarīr a.+ lardan serā-perdeler 18a/7

ṣaru a.+ ları giyüp 87a/4

kirm-i a.+ uñ nessāclığı 3b/11

atlu -3- [Tr] Atı olan.

a. atına 111b/18, 118a/8

a. atından inüp 101b/5

aʿvān -40- [Ar] Yardakçılar, kötü işler için birine yardım eden kimseler.

a.-ı ẕübāb reʾīsi Sineklerin yardımcısı. 97b/6

a.-ı ẕübāb seyyid Hedvāl 97b/10

a.-ı ẕübāb ṣınfı seyyidi 78a/11

a.-ı ẕübāb 45b/4

a.+ ı 50a/5, 94a/9, 85a/2, 91b/13

yā hevāmm tekvīni a.+ ı 90a/16, 90a/18

baʿūż tekvīn a.+ ı Behyārūş emriyle ʿamel ḳılup 101a/6

ol hevāmm tekvīn a.+ ı Behyārūş tekvīn 65a/13

tekvīnü'l-hevāmm a.+ ı Behyārūş 95b/7

sivri siñekler tekvīni a.+ ı Cercīs 100b/20

a.+ ları 117a/11

bunuñ bigi a.+ ları 111a/6

a.+ larıla 108b/19, 18a/1, 28b/4

a.+ larına 28b/2, 33a/20

a.+ larına götürdüp 29a/16

kendü a.+ larını 28b/7

a.+ larıyla 113a/11, 115b/15, 28a/19, 28b/2, 29a/17, 31b/2, 34a/6, 89a/10, 89a/13

Demürbādıla ve a.+ larıyla 30a/11

a.+ larıyla buluşup 31a/10

a.+ larıyla gelüp 11a/5

a.+ larumla 29b/17

niçe a.+ larumuzı 33a/3

a. + laruña 32a/11

a.+ laruñdan 31b/7

a.+ laruñla 34a/1

āvāz -32- [Fa] Yüksek sesle bağırma.

ā. 13a/2, 98a/14

bir ā. 15b/4

hīç ā. 6b/21

ā. it(d)-ince Bağırmak. 114a/11

it- ā. 84b/18

itse ā. 95b/15

ā.-ı bülendī çağırduġı Yüksek nara, haykırış. 59a/7

ā.-ı bülendī çaġırup 59a/1, 98b/6

bir ā. 70b/1

ā.+ ı 9a/3

şīr-i ner Ṭaġṭaġanuñ ā.+ ı 60a/12

iñildü ā.+ ı 60b/13

anuñ uçacaḳ ḳanadı ā.+ ı ve kendünüñ ṣadāsı 48b/14

bāḳıllādan ve ḥaşāyişden dürüyen siñegüñ ḳanadı ā.+ ı ve kendünüñ ṣadāsı 48b/15

ā.+ ımış 34b/13

ā.+ ın 59a/6

arslan ā.+ ın işidüp 42b/3

dīvler ā.+ ına düzüp 57b/13

ā.+ ından 102b/15, 58a/3

meges ā.+ ından 48b/20

Neml-i Kebīrüñ ā.+ ını 5b/15

Ṭaġṭaġa-i ʿAyyār ā.+ ını 57b/12

ā. it- 16a/1

ā.+ ları 20b/1

ṭurna ḳuşları ā.+ ları 112a/14

ā.+ umuz 67a/15

ā.+ uñı 59a/8

ā. vir- Seslenmek, ses çıkarmak. 66a/21, 84a/5

āvāze -4- [Fa] bk. **āvāz**

ā. it- 43a/5

ā. ḳılup 41b/14

ā.+ ler 34b/4

ā. vir- Seslenmek. 59b/20

āvāzlu -1- [Fa+Tr] Sesli.

raʿd-ı felek ā. 34a/18

avla - -3- [Tr] Bir av hayvanını ölü ya da diri yakala-

a.- rıdı 102a/13

balıḳ a.- yacaḳ deñizümüz 25b/7

balıḳ a.- yup 25b/5

ʿavn -2- [Ar] Yardım, inayet.

ʿ.-ı Ḥaḳḳ u muʿcizātıla Allah'ın yardımı. 63a/18

ʿ.-ı Ḥaḳla 2a/21

ʿAvraʿā'īl -8- [Tr] Metinde geçen bir melek adı.

ʿ. 36a/5, 37a/3

ʿ. melek 36a/21, 36a/6, 36b/17, 36b/2, 39b/13

yā ʿ. melek 36b/9

ʿavrat -13- [Ar] Eş, zevce.

ʿ. 76b/16

ʿ.+ ı 72a/4
ʿ.+ ıla 69b/17
ʿ.+ ına 72a/3
ʿ.+ ına dönüp 73a/9
ʿ.+ ıyçun 76b/18, 76b/19
ʿ.+ ıyla 71b/17
ʿ.+ uñ 76b/20

avuç -5- [Tr] 1. Elin iç tarafı. 42a/2 2. Bir elin alabileceği miktar. 30b/20
bir a. ḫāk 30b/20
iki a.+ ı 42a/3
a.+ ın 42a/2
a.+ ına 42a/2
a.+ ıyla 42b/8

ay -15- [Tr] 1. Takvime göre 29, 30 veya 31 günlük dilimleri içine alan zaman dilimi. 65a/1 2. Dünyanın uydusu, kamer. 31a/11 3. Ayın parlaklığından benzetme, parlak. 86a/21
a. 72a/12, 72a/13
iki a. 65a/1
ṭoḳuz a. 29b/8
a.+ a 72a/13
gökdeki a.+ a 98b/1
ol a. aydınına ḳarşu 31a/11
altı a.+ da 39a/5
a.+ ı 47b/10, 88a/5
buz a.+ ında 29b/9
a.+ ını 119b/10
Neysān a.+ ınuñ āḫiri 29b/9
bir buçuḳ a. miḳdārı 29b/8
a. yüz 86a/21

aya -2- [Tr] Avuç içi.
a.+ sı içi 44a/12
a.+ sında 44a/12

ayaḳ -102- [Tr] 1. Yürüme organı. 98b/3 2. Bir nesneyi ayakta tutan her bir parça. 15b/10 3. Alt kademede, makamdaki kişi. 40a/6 4. Merdivenin her bir basamağı. 15a/20
a. 59a/17
a.+ a 33b/5

a.+ a bıraḳ- Ayağa düşürmek, ismini ayaklar altına almak, itibarını kaybetmek. 60b/5
başdan a.+ a dek 56b/15

a. götürüp git- Çabucak gitmek. 59b/6, 60a/16
a.+ ı 15a/20, 25a/12, 4a/19, 4a/5, 52a/16, 52a/19, 98b/4
altıncı a.+ ı 15b/1
atlar a.+ ı 98b/3
beşinci a.+ ı 15b/1
bir a.+ ı 92a/10
cemīʿ ẕübāblaruñ a.+ ı 98a/7
dīvüñ eli a.+ ı 56b/19
dördünci a.+ ı 15a/21
iki a.+ ı 19b/3
ikinci a.+ ı 15a/21
üçünci a.+ ı 15a/21
yidinci a.+ ı 15b/1
adam a.+ ı gibi 4a/19
ādem a.+ ı gibi 19b/4
ṣaġ a.+ ı ḳaynaġı 106a/20
altı a.+ ı 20b/18
a.+ ı ṭurduġı yere geçüp 43b/3
a.+ ı ucuna ḳonup 44a/13
ol kişinüñ a.+ ı ucuna 41b/21
a.+ ı ucunda 42b/5
a.+ ın 42a/10, 73b/8, 89b/7
birbirimüzüñ a.+ ın ḳanadın 42b/11
a.+ ın öpüp 69b/20
a.+ ın 43a/4

a.+ ın ṭur- Ayakta beklemek, ayakta durmak. 117a/12, 61b/9, 12a/9, 13b/7, 16b/7, 117a/9, 69b/14
vüzerā naẓarına ḳarşu a.+ ın ṭur- 91a/2
a.+ ın ṭurup 40b/18, 9a/7
a.+ ın ṭur- 57a/14, 89b/2, 117a/9, 69b/14
a.+ ına 42a/1, 42b/7
taḫt a.+ ına 15b/11
Yūnus peyġāmberüñ a.+ ına 44a/9
İdrīs nebī naʿleynin a.+ ına geyüp 117a/6

a.+ ına yüzüni sür- Dua almak için perestişte bulunmak. 109a/20
ard a.+ ında 20b/18
bu kişinüñ a.+ ında baş ḳoyup 42b/4
atları a.+ ından 107a/15, 98a/18
a.+ ından sürüyüp 56b/14
a.+ ıyla 52a/15
a.+ iken baş ol- 40a/6
zerrīn a.+ lar 108b/7
a.+ lar daḫı 6b/6
a.+ ları 16a/2, 52a/18, 60a/17
ikişer a.+ ları 15b/6
a.+ ların 15b/19, 15b/9
çaynaḳlu ve ṭırnaḳlu a.+ ların 105a/8
taḫt a.+ ların 15b/10
ol pīl-pā a.+ ların başmaġa 60a/18
a.+ ların ṭayayup 33a/19

a.+ ların yire dire- İnat etmek, direnmek. 118a/13
a.+ larına 57a/2
a.+ larını 15a/18
her kerkesüñ a.+ larını 79a/16
a.+ larıyla depüp 53b/6
a.+ larumla 84a/7
yidi a. nerdübān 15a/20
bir a. nerdübān 15b/7
benüm a.+ um 98b/20
ṣaġ a.+ um 98a/6

a.+ umla 99b/21
a. üzerine ḳalḳup 81a/10
a. altında 40a/6
a. üzere 111b/8, 5a/21
a. üzerine gelüp 53b/5
a. üzerine ḳalḳup 58a/13
a. üzerine yüriyen 52b/6
a. üzerine yürüyen perī ṣınfı 52b/3
a. üzerine 52b/4
a. üzre ḳalḳup 101a/2
a. üzre ṭur- Ayakta durabilmek. 113b/7
a. üzre ṭurup 52a/13, 52a/21, 71b/18

ayaḳlu -5- [Tr] Ayağı olan.
ayı a. 56b/18, 59a/5
ayu a. 59a/12
dörd a. ḥayvāna 4a/3
deve a. ola 20b/20

ʿayāl -1- [Ar] Çoluk çocuk.
buncılayın ʿ. 72a/5

ʿayān -10- [Ar] Aşikar, belli, açık.
ʿ. 36a/17
ʿaynlarında ʿ. 19a/20
anuñ ʿaynında ʿ. 67b/8
gözlerinde ʿ. 36a/2
İbrāhīm peyġāmber ʿaynında ʿ. 78a/16
ʿ. ḳıl- Belli etmek, göstermek. 94b/20
Süleymān ʿaynında ʿ. 117a/20
ʿ. it- Açıklamak. 21a/9
ʿ. ol-duġıyçun Ortaya çıkmak, belli olmak. 53a/8
ʿ. sözler 11a/1

aʿyān -4- [Ar] Şehrin ileri gelenleri, eşraf.
a.-ı memleket birle Memleketin ileri gelenleri. 28b/21, 34a/8
a.-ı memleketin ḳıġırup 28b/13
bir a. u erkān-ı devlet 69b/14

āyāt -1- [Ar] Ayetler.
ā. u ḥadīṯle 13b/1

ʿayb -6- [Ar] Ayıp, ahlaka mugayyir iş.
ʿ. 32a/12,
ʿ.+ ın gözle- Ayıp bir işi görmek, unutmamak. 84b/9
ḳullarınuñ ʿ.+ ın örtüci 67b/5
ʿ.+ ın yüzüne ur- Bir kişinin utanacağı bir durumu yüzüne aşağılayarak söylemek. 82b/1
ʿ.+ ları 54a/1
ʿ. ol- Yakışmamak. 50b/3

ʿayıb -2- [Ar] Ayıp, ahlaka mugayyir iş.
ʿ. 76b/17, 76b/16

ayblu -1- [Tr] Utanılacak derecede kötü.
cemīʿ ʿilmüñ a.+ sı 14a/19

aydın -1- [Tr] Aydınlık, ışık, nur.
ol ay a.+ ına ḳarşu 31a/11

āyet -13- [Ar] 1. Kuran'da her bir cümle.
ā. 13a/9
maʿnī-i ā. 93a/13
ā.-i kerīmenüñ niçe maʿnāsı Yüce ayet. 53b/16
cüz cüz ā.+ i 2b/4
Furḳān-ı tenzīl ā.+ i 2a/9
ḥüsn-i Raḥmān ā.+ i 2a/17
sebbīḥ ā.+ i 2a/1
ā.+ i ḥükmince 78a/4
ā.+ i oḳıyup 53b/15
ā.+ in 45b/6, 94b/12
ḥarf-i muṣḥafınuñ ekṣer ā. raḥmeti 2a/9
Neml ü Ṭā Sīn ā. +i 3a/10

ayı -2- [Tr] Et yiyen, kaba ve vahşi hayvan.
a. ayaḳlu 56b/18, 59a/5

ayır - -8- [Tr] 1. Uzaklaştır-
a.- dı 26b/19
a.- duḳ 32b/14
2. Bir bütünü böl-
a.- up 31a/11
3. Öldür-
a.- a 104a/20
4. Madeni birbirinden seç-
a.- dı 31a/21
a.- sañ 66a/3
a.- up 14b/15, 14b/8

ayırtla - -3- [Tr] 1. Madeni birbirinden seç-, ayır-
a.- yup 14b/7
2. Temizle-, ayıkla-
a.- yup 28b/5, 34a/7

āyīne -13- [Tr] 1. Ayna. 16a/6 2. Pırıl pırıl, tertemiz. 47a/10
ā. 86a/9
pūlāddan dört ā. 16a/6
ā.+ ye 36b/12
her ā.+ de 16a/6
ol ā.+ de 16a/16
üçünci ā.+ de 16a/11, 16a/13
ā. gibi 47a/10
evvelki ā.+ nüñ ḫāṣṣası 16a/7
ikinci ā.+ nüñ ḫāṣṣası 16a/9
göñül ā.+ sidür 118b/2
ol ā.+ ye 16a/10, 16a/7

āyīnedār -1- [Tr] Eskiden padişahlara ayna tutan kimse.
ā. 86a/12

aylıḳ -1- [Tr] Bir ay süreli.
altı a. yoludı 106b/1

Aymānūʾīl -1- [Ar] Metinde geçen bir melek adı.
A. 62b/18

ʿayn -8- [Ar] 1. Asıl, zat, kendi. 70b/17 2. Göz. 2a/12
nūr-ı ʿ. 2a/12

ʿ.-ı dü-cihān İki dünya gözüyle. 118b/3
ʿ.- ı mürsel Peygamberin bakışı. 70b/17
nūr-ı ʿ.+ ı 2b/6
anuñ **ʿ.+ ında ʿayān** Apaçık, besbelli, bildiği gibi. 67b/8
İbrāhīm peyġāmber ʿ.+ ında ʿayān 78a/16
Süleymān ʿ.+ ında ʿayān 117a/20
ʿ.+ larında ʿayān 19a/20
ʿayne -3- [Ar] Gözle görülebilen.
ʿ.-i Ḳāf altı Kaf dağının gözle görülebilen tarafı. 36b/10
ʿ.-i Ḳāf 36b/12
ʿayne'l-ḥayāt -1- [Ar] Yaşam suyu, dirilik veren su, ab-ı hayat.
ʿ. 77b/4
ayr -1- [Tr] Tek, ayrı, yalnız.
ḫayr işi a. işi 92a/14
ayrıl - -5- [Tr] 1. Uzaklaş-
a.- dı 69a/18
a.- up 112b/8, 70a/1
a.- urlardı 107b/16
2. Kurtul-
a.- up 34b/19
ayru -1- [Tr] Ayrı.
düş- a. Ayrı kalmak. 118b/4
ayruḳ -5- [Tr] 1. Artık. 58a/7 2. Kuralsız, düzenli söylenmeyen. 62a/8 3.
a. 58a/7, 73a/15, 73a/16
a. ḳoçı vażʿı Yabani geyikve sığır. 17b/8
bir a. maʿnī 62a/8
ayrulıḳ -1- [Tr] Ayrı olma durumu.
a.+ a 22b/14
ayu -1- [Tr] bk. **ayı**
a. ayaḳlu 59a/12
ʿayyār -3- [Tr] Düzenbaz, hileci.
ol mekkār u ʿ. 59b/5
meẕkūr ʿ.+ ı 57b/14
ʿ. mekri 60a/15
ʿayyārlıḳ -6- [Ar] Düzenbazlık.
ʿ.+ ıla 56a/8
ʿ.+ ıla ḳurtarduġın 89b/19
Ṭaġṭaġanuñ ʿ.+ ına 60b/11
ʿ. ḳısmı 56a/21
ʿ. ṭarrārlıḳ it- Düzenbazlık, dolandırıcılık etmek. 55b/5
Ṭaġṭaġanuñ a.+ ına 59a/2
ʿayyūḳ -1- [Tr] En yüksek, en üst.
felek-i ʿ.+ a 102b/4
az -23- [Tr] Çok zıttı, miktar ve derece bakımından belli bir ölçünün altında.
a. 106a/8, 111a/10, 111a/5, 114a/10, 48a/15, 92b/7, 9b/15
öz ü a. 101a/19
a. çeri 112a/2
a.+ dı 117a/19
a.+ dur 50a/20
a. gün içinde 14b/19, 63b/16, 64a/4
a. gün içre 70b/14
a. günde cānlanup 98a/4
a.+ iken 41a/19
a. ḳavm 20b/8
a. olduġıyçun 106b/6
ʿaḳlı a. olur 62b/6
a. zamān içinde 58b/2, 70b/13
a. zamān 39a/6
āz -1- [Fa] Aç gözlülük.
bu ḥırş u ā. sebebiyle 54b/7
aʿżā -14- [Ar] 1. Organ, vücudun her bir kısmı.
ḳaç a. 47b/13, 47b/14
a.-i re'īs Başlıca organlar. 99a/7
ḥaḳları ve a.+ ları 62a/10
ṣınf-ı a.+ ların 53b/21
cemīʿ a.+ sı 19b/2, 57a/6
insānuñ a.+ sı üzeri 10a/21
göz a.+ sın 49a/1
cemīʿ a.+ sın yiyüp 97a/16
Ḳahhār-ı Tinnīn-ten-i Nüh-seriñ a.+ sına uġrayup 60a/19
ẕübāb a.+ sında 53b/20
a.+ sınuñ rengi 40b/20
mesāmm-ı a.+ yı 10b/5
ʿaẕāb -27- [Ar] 1. Kafirlere verilecek ceza. 72b/17 2. Çile, eziyet. 50a/1 3.
ʿ. 45b/6, 84b/20, 50a/17
ʿ. it- Bir kişinin veya şeyin organlarını acıtmak. 101a/18, 115a/10, 95a/9
ʿ. ḳıl- Bir kişinin veya şeyin organlarını acıtmak. 90b/16, 96a/14
ʿ.-ı şedīdile Şiddetli azap. 91b/7
ʿ.+ a 78b/12
ya budur ki īmāna gelüp müslimān olasın ya budur ki tā bu **ʿ.+ a giriftār ol-**up ḫāke yeksān olasın diyicek Acı çekmeye mecbur olmak. 91a/12
ʿ.+ a giriftār ol- 79a/2
ʿ. ʿaskerin göndürsem 90b/9
Ḥaḳ ʿ.+ ı birle 72b/17
dünyā ʿ.+ ın görmeyince 50a/1
dünyā ve āḫiret ʿ.+ ından 44b/1
ʿ. içün 110a/18
ʿ. it- 38a/21, 90b/20, 96b/21
ḳavmine **ʿ.** ilt-en seḥābe 34b/1
ʿ. itmegiçün 50b/2
ʿ. ḳıl- 93a/9, 79a/3
ʿ. ḳılup 97b/16
ʿ. u şiddet ḳıl- Şiddetli azap vermek. 25a/20
ʿ. vir- Acı çektirmek. 97b/12

āzād -6- [Ar] Serbest, özgür.
ā. eyle- Bir esiri veya köleyi serbest bırakmak. 89a/8
ā. id(t)-icek Bir esiri veya köleyi serbest bırakmak. 65a/20
ā. idüp 81b/19
ā. it- 65a/16, 78b/18, 78b/19
aʿẓam -28- [Ar] Çok büyük, en büyük.
a. 46a/7
berekāt-ı ism-i a. 55a/16
Cebbār-ı a. 63b/13
çarḫ-ı a. 35b/8
Ḫālıḳ-ı A. 21a/7
ism-i a. 55a/16
neyyir-i a. 52b/21, 80b/5, 80b/7, 90b/4
şehr-i a. 39a/5
yalvaç-ı a. 119b/3
tārīḫ-i a.-ı bī-naẓīr 46a/13
a. şehr 38b/19
tekvīn-i a. daḫı 11a/20
neyyir-i a. 98b/4
melek-i a. gelüp 36a/2
ismu'llāh-ı a. ḥaḳḳıyçun 30a/20
melek-i a.+ ı 4b/1
tārīḫ-i a.+ ı 71a/21
ʿarş-ı a.+ ı ṭolaşup 97a/2
dīvān-ı a. ḳurup 74a/14
nice a. pādişeh 102b/7
hümām-ı a. 2a/17
niçe a. şāh 117b/6
sulṭān-ı İslām-ı a.+ uñ 119a/19
binā-yı a.+ uñ bennāsı 72a/19
tekvīn-i a.+ uñ ḥükminde 11a/20
ʿaẓamet-7- [Ar] 1. Yücelik, büyüklük, celal. 50a/2 2. Ebat olarak büyüklük. 29a/20 3. Güç yetirebilme derecesi. 27b/12
ol ʿ.+ i görüp 115a/15
ʿ.+ in 25b/13
Allāh Teʿālānuñ ʿ.+ in 50a/2
bu ṭaşlaruñ ʿ.+ ine 29a/20
dīvān-ı ʿ.+ ine 113b/8
ʿ.+ ini görüp 96b/16
bizüm ḳuvvetümüz ʿ.+ ümüz bilüp 27b/12
ʿaẓametlü -2- [Ar] Büyükçe, gösterişli.
şöyle ʿ.+ dür 96b/6
ʿ. ḳuvvetlü şecāʿatlu ejderhā 95b/20
ʿaẓametu'llāh -1- [Ar] Allah'ın büyüklüğü, celali.
ḳudretu'llāh u ʿ. leşkeri 7a/16
azar -1- [Tr] Paylama, kızma.
a. it- raḥīm dil Kızmak. 67b/20
ʿAzāzīl -1- [Tr] Şeytan. İslam'a göre Hz. Adem'e secde etmeyen melek.
ʿ.+ dür 12a/18
ażdād -1- [Ar] Zıtlar, zıt olan şeyler.
ʿālem-i a. 40a/4
azdur - -5- [Tr] Yoldan çıkar-, kışkırt-, küfre götür-.
a.- a 75a/7
a.- up 93b/3
niçe senüñ gibileri a.- up 75a/5
a.- updur 83b/12, 94a/7
Āzer -18- [Ar] Metinde Hz. İbrahim'in babasının adı.
Ā. 72b/16, 72b/17, 72b/20, 72b/4, 72b/5, 73a/11, 73a/12, 73a/15, 73a/16,
73a/3, 73a/4, 73a/7, 75b/3
Ā.+ e 75b/1
Ā.+ i 72b/7
Ā. işidüp 73a/8
Ā.+ üñ bir ḳarındaşı 73a/16
Ā.+ üñ sözin ḳoy- 72b/8
azġun -4- [Tr] Azmış, yoldan çıkmış, sapkın.
a.+ dur 31b/10
ġāyet a.+ ıdı 79b/2
a.+ la 31b/10
a.+ lardansın 31b/10
azġunlıḳ -1- [Tr] Sapkınlık.
bunlaruñ a.+ ın 20b/7
azıḳ -1- [Tr] Yaşamak, yemek yemek.
bir a. ve göçmek ol-110b/8
azıt - -1- [Tr] Sapıt-, yoldan çık-
a.- dı 81a/4
ʿaẓīm -55- [Ar] 1. Büyük, ulu. 104b/18 2. Haşmetli, korkutucu. 105b/21 3. Şiddetli. 94a/7 4. Yüce, yüksek. 24a/4
ʿ. 104b/20, 105a/16, 6b/21, 80b/8
anuñ bigi ʿ. 104b/18
bir ʿ. 35b/16
ḳahr-ı ʿ. 94a/7
sulṭān-ı ʿ. 18b/5
bir ʿ. āteş 57a/12
ol ʿ. dābbe 63b/20
ʿarş-ı ʿ.+ de olan ferişteler 14a/2
ʿ. dīvān ḳur- 47b/3
bir ʿ. dīvān ḳur- 12a/8
ʿ. dīvān ḳur- 13b/5
bir ʿ. dīvān 78b/7
emr-i ʿ.+ dür 61b/18
müştāḳ-ı ʿ.+ dür 63a/5
ʿarş-ı ʿ.+ e 98a/3
ya bu ʿ. göl 25b/6
dīvān-ı ʿ. görüp 74a/16
ʿ. gövdesi üzerinde 5b/18
bir ʿ. gül 25b/4
ol ʿ. heybetlü ejdehā 97a/7
ʿ. ḫizmetler 29b/12
bir ʿ. ḳalʿa yapmaġa 27a/17
ol ʿ. kūhistān 27a/2

bu ʿ. kūhuñ altı 24a/4
dīvān-ı ʿ. ḳurup 18a/18, 49b/1
iy niçe ʿ.+ ler 48a/6
bir ʿ. leşker 105b/21
iki ʿ. leşker 105b/17
ol ʿ. leşkeri 98b/5
Allāh Teʿālānuñ ʿ. leşkeri 7a/12
bu ʿ. maṣlaḥat 56b/9
bir ʿ. meliküñ tāc u taḫtın alup 78a/21
ol ʿ. mermer diregi 33b/5
bir ʿ. mermer kesüp 30a/2
ol ʿ. mermeri götürüp 34b/14
ol ʿ. mermer 35a/7
anuñ gibi ʿ. öküz 6b/13
ʿ. sengīn mermerler 29a/19
ʿ. siller olup 35a/18
ʿ. ṭaġ 25b/13
bir ʿ. ṭaġ 24b/1
bunuñ gibi ʿ. ṭaġ 21b/3
ol ʿ. ṭaġ 27a/3
bir ʿ. ṭaş 69a/7
ol ʿ. ṭaş 33b/21, 34a/14
ʿ. ṭaşlar kesüp 27b/9
bir ʿ. ulu ḳuş arḳası 105a/6
ol ʿ. ulu mermerler 29a/17
ʿ. yaġmurlar 35a/16
ol ʿ. dābbe 63b/13

āẕīne -2- [Fa] Cuma.
ā. güni Cuma günü. 30b/10
ā. irtesi Cumartesi. 30b/10

ʿazīz -13- [Ar] 1. Saygı duyulan, hürmet edilen. 74b/21 2. Hıristiyanlıkta din büyüğü. 110a/19
ʿ. 19a/8
iy ʿ. 19a/9, 74b/21
yā ʿ. 118b/7, 43b/4, 94b/12
ʿ.+ den 110a/19
ʿ.+ dür 41a/9
ʿ.+ e 42b/18
ḳanġı ʿ.+ e 111a/12
bu ʿ.+ i 42b/21
ʿ. ü muḫterem olup 32a/8

-B-

b'uġur -5- [Tr] "bu" ve "uğur" kelimelerinden birleşme yoluyla oluşmuştur. Bu defa, bu sefer, bugün anlamına gelmektedir.
b. 25b/12, 35b/18, 72a/12, 73a/17, 79a/19

Bā -2- [Ar] Arapça "be" harfi. Metinde adları "B" harfi ile bağlayan üç böcek türünü belirtmek için kullanılmıştır.
B.+ dur 115a/3
üç B.+ dur 115a/7
bu ʿ.+ üñ meşāmmın delüp 42a/17

azlıḳ -2- [Tr] Yetersizlik.
ʿaḳıl a.+ ından ziyāde ḫod maraż Aptallık, budalalık. 62b/7
ʿaḳl a.+ ından ziyāde maraż 28a/8

ʿazm -13- [Ar] 1. Bir işi yapmaya kesin karar verme, bir şeyi yapmak husûsunda büyük bir kararlılıkla gayret gösterme. 112b/7 2. Yola çıkmak. 118a/2
ʿ.-i Baʿalbek it- Baʿalbek'e doğru yola çıkmak. 34a/19
ʿ.-i beglerbegi ḳıl- Beylerbeyine doğru yola çıkmak. 118a/2
ʿ.-i meydān ḳıl- Savaşmak için meydana girmek. 107a/2
ʿ.-i Rüstem it- Rüstem'e doğru yola çıkmak 112b/17
ʿ.-i Rüstem ḳıl- 112b/7
ʿ.-i Rüstem ḳılup 58b/16
ʿ.-i Sīmurġ it- Sīmurġ'a doğru yola çıkmak 102b/21
ʿ.-i Sīmurġ it- 112b/13, 112b/9
ʿ. it- 96a/10, 112b/7
ʿ. idiser 38a/5
ʿ. ḳıl- 104b/2

ʿAzrā-ṣıfat -1- [Ar] Divan edebiyatında Vamık ile Azra olarak bilinen hikayenin kahramanlarından Azra'nın adıyla yapılmış bir sıfat; Azra yüzlü.
Vāmıḳ u ʿ. 86a/5

ʿAzrā'īl -5- [Ar] Dört büyük melekten, ölüm meleği.
ʿ. 39a/10, 39a/7, 92b/8
ʿ.+ dür 22a/12
İsrāfīl ve Mīkā'īl ve ʿ. ve cemīʿ melā'ike 82b/8

ʿAzze ve Cell -2- [Ar] Aziz ve celal sahibi. Allah'ın sıfatlarından, birlikte kullanılır.
ʿ. 116b/18
Ḥaḳ ʿ. 23a/9

ʿAzze ve Celle -1- [Tr] bk. **ʿAzze ve Cell**
ḳavluhu ʿ. 12b/21

Baʿalbek -44- [Ar] Metinde geçen bir yer adı.
B. 28b/2
B.+ den yaña 33b/12
B.+ e 32a/18, 34a/6
B. ḫalḳı daḫı 34a/20
iy B. ḫalḳı 34b/7
ʿazm-i B. it- 34a/19
B. ḳalʿası bināsı 29b/7
B. ḳalʿası 29b/5, 31b/5, 32a/19
B. ḳalʿasın yapan Demürbād'a ve İstiḫar'a ve Ṣalṣāl'a 113a/7
B. ḳalʿasın 113a/11

B. ḳalʿasına götürdü 29a/16
B. ḳalʿasınuñ dördünci dīvārı 34b/9
B. ḳalʿasınuñ dördünci dīvārını 30a/21
B. kūhistānında 9b/16
B. melīki ve şehr ḫalḳı 34a/9
B. melīki 28b/21, 29a/7
B. melīkine 28b/12
B. melīkinüñ selāmın virüp buluşmaḳ 29a/9
B. melīkinüñ yüzü 48a/18
B. şınurına yitdi 34b/15
B. şehri ḫalḳını 27a/21
ḳandaġı B. şehri 28a/5
B. şehrin gözedüp 34a/15
B. şehri 27a/17
B. şehrine geçüp 27a/18
B. şehrine getürdügine 35a/7
B. şehrine varup 34a/2
B. şehrine 27a/19, 28b/14, 28b/2, 28b/8, 32a/7, 32b/7, 32b/9, 33b/21, 35a/1
B. şehrinüñ āb-ı revānın bāġ u būsitānın gül ü gülistānın 27b/4
B. ṭaġınuñ 29a/14
B.+ üñ 28b/16
B. yanına 28b/16
baʿīr -1- [Ar] Erkek deve.
ester ü b. 48a/7
baʿūż -107- [Ar] Sivrisinek.
b. 114b/5, 115b/18, 45b/4, 45b/7, 99a/15, 49a/10
B. 64a/14
bir b. 63a/20
Cercīs b. 101a/2
kāfir-i b. 113b/19
livā-yı b. 61a/9
Nemrūduñ maġzın yiyen Cercīs b. 101a/20
reʾīs-i b. 63a/15
tekvīn-i b. 97b/6
b.-ı maʿẕūr 63a/18
b.+ a 110a/16, 110a/7, 44b/18
nefs-i b.+ a 45b/8
ol b.+ a duʿā ḳılan Yūnus bin Metā 44b/11
hem naḥl cinsini ve hem b. aṣlını 11a/9
reʾīs-i b. Cercīs 61b/5
b. cinsi cündiyle 65b/19
ḳara siñek ṣınfından ve b. cinsinden ziyāde 50a/9
b. cünd 46b/3
b. cündi reʾīs Behyārūş tekvīn 64b/14
b. cündi serhengi sözin 68a/18
b. cündi 116a/3, 64b/13
b. cündin dirmek 116a/6
b. cündi 56a/3, 11b/6, 11a/10,
b. cündiyle 71b/8
b. cündü 114a/5, 117b/12, 117b/14
tekvīn ile b. cündü 117b/21
b. cündüyile 116a/10
b.+ dan 61a/19
b. dilince 63a/17
ḳara aġaç bergi içinde dürüyen b. gibi 52b/19
b. ḥaḳḳında 110b/2
ẕübāb-ı b. ḥaḳḳında 111a/21
ol b.+ ıla 114a/13
b.+ ıla ẕübāb 47b/20
b. ḳanadı açduġını 93a/18
b. ḳanadınca 53b/11
b. leşkerin ḥükmi 115a/14
b. leşkerini cemʿ idüp 101a/9
ol b. ölüsi 94a/12
b. reʾīs Behyārūş tekvīn 64b/9
Nemrūd maġzın yiyüp helāk iden b. reʾīs Cercīsüñ sözni 114a/12
b. reʾīs tekvīni 63a/19
yā b. reʾīs 63b/1, 63b/7
bu b. reʾīsi Behyārūş 65b/6
b. reʾīsi Cercīs 114a/4, 64a/13, 61a/20
b. reʾīsi 61b/8, 63b/6
bu b. reʾīsi 97b/7
bu b. reʾīsile söyleşüp 114a/14
yā b. serhengi Behyārūş 69a/20
yā b. serhengi Cercīs 97b/9
b. serhengi Cercīsiñ sözin maʿḳūl görüp 114b/7
b. ṣınfı cündüni cemʿ itdürüp 117b/1
b. ṣınfı gibi 66b/9
b. ṣınfı reʾīs 63a/12
b. ṣınfı reʾīsi Cercīs 109b/6
b. ṣınfı reʾīsi 113b/4
bu b. ṣınfı reʾīsi 78a/7
ne ḳadar b. ṣınfı ve bürġuṣ cinsi varısa 115b/2
b. ṣınfı 44a/15, 64a/17, 109b/7, 115b/21, 53b/10, 65a/17, 114a/17
bu b. ṣınfı 43b/16
cemīʿ b. ṣınfı 101a/4, 101a/6
yā b. ṣınfı 66a/10
b. ṣınfın 63b/3, 63b/7, 91b/16
b. ṣınfından bahādur çeri 114b/10
b. ṣınfından kem şey 53b/11
b. ṣınfını Ḥabeş ḫalḳına ḥavāle itdügin 117a/1
b. ṣınfınuñ daḫı 11a/14
b. ṣınfınuñ dört cinsi 101a/21, 101a/7
b. ṣınfınuñ reʾīsi 61a/11
b. ṣınfınuñ ṣadāları 77a/5
b. ṣınfınuñ tekvīnidügin 64b/10
b. sözün işidüp 113b/14

b. şerrinden ḫalāṣ ol- 44b/7
b. tekvīn aʿvānı Behyārūş emriyle ʿamel ḳılup 101a/6
ẕübāb-ı b. tekvīn Behyārūş tekvīn 71b/5
b. tekvīnlerinüñ maʿrifeti birle 101a/8
ger b. u ger ẕübāb 48b/16
Nemrūd-ı laʿînüñ maġzını yiyen b. ulusı Cercīs 95a/13
b.+ uñ altı yanı 78a/7
b.+ uñ cürʾeti 114a/20
b.+ uñ ḳanadın açdugı 66b/3

baʿżı -75- [Ar] Bazen, zaman zaman.
b. 12a/13, 12a/14, 21b/16, 21b/17, 38a/14, 3b/20, 41b/18, 48b/13, 4b/5,
4b/6, 52a/20, 52b/18, 52b/19, 52b/20, 53b/2, 60a/10, 85b/10, 85b/16, 99a/20
b. ādemī gibi 13a/19
b. ʿİmrānī ʿulemāsı 13a/5
b. ʿufūnāt3b/19
b. ʿulemā 12a/20
b. bāḳıllādan ve ḳara aġaçdan 3b/19
b. boynuzlu ḳoç olsa 110b/15
baʿżı ḥaşerāt ḥayyāt ve b. daḫı ḥayvānāt şeklinde 12b/5
b. daḫı 45a/17
b. ḥākim baʿżı maḥkūm 64b/7
b. ḫalḳ 38a/13
b. ḥaşerāt ḥayyāt ve baʿżı daḫı ḥayvānāt şeklinde 12b/5
kendüye oturacaḳ müseddes ve baʿżı murabbaʿ ve baʿżı şeş-ḫāne ve b. heft-ḫāne ve baʿżısı düvāzdeh köşelü serīrler ṭoḳıyup 8a/20
b. ḳoyun olsa 110b/15
b. kömürler yaḳup getürüp 31a/14
b.+ lar 13a/3, 3b/15, 3b/17, 52a/19
b.+ lar daḫı 85b/16
baʿżı ḥākim b. maḥkūm 64b/7
kendüye oturacaḳ müseddes ve b. murabbaʿ ve baʿżı şeş-ḫāne ve baʿżı heft-ḫāne ve baʿżısı düvāzdeh köşelü serīrler ṭoḳıyup 8a/19
b.+ nı 38a/14, 88b/21
b.+ nuñ 89b/8
b. pehlevānlaruñ yaraġın elinden çeküp 90a/5
b. perī melikleri 11b/12
b. perīler daḫı 15a/2
b. perīler 15a/2
b.+ sı 31a/14, 4b/3, 4b/4, 4b/5, 53b/1, 53b/2, 57b/18, 85b/9, 48b/17, 48b/17, 8a/19
cinnīlerüñ b.+ sı 13a/4
kendüye oturacaḳ müseddes ve baʿżı murabbaʿ ve baʿżı şeş-ḫāne ve baʿżı heft-ḫāne ve b.+ sı düvāzdeh köşelü serīrler ṭoḳıyup 8a/20
çi didügümüz şebnemüñ b.+ sı 53a/1
b.+ sın 38a/13
kendüye oturacaḳ müseddes ve baʿżı murabbaʿ ve b. şeş-ḫāne ve baʿżı heft-ḫāne ve baʿżısı düvāzdeh köşelü serīrler ṭoḳıyup 8a/19
b. şükūfe 53a/2
b. yir 27b/21
b. yirler 21b/8
b. ẕübāb 99a/21

bāb -12- [Ar] 1. Kapı. 86b/13 2. Bir kitabın her bir bölümü. 23a/10
bāb b. 108a/20
faṣl-ı b. 45b/2
feṯḥ-i b. 91b/11
üç yüz yitmiş bir b. 23a/10
b.-ı cehennem gibi Cehennem kapısı. 15b/11
b.-ı cenūb Güney kapısı. 86b/14
b.-ı maġrib Batı kapısı. 86b/14
b.-ı şarḳī Doğu kapısı. 86b/13
b.-ı şimāl Kuzey kapısı. 86b/15
b. bāb 108a/20
maṭbaḫı b.+ ında 1b/6
heşt b. u heft bām 2b/9

baba -1- [Tr] Çocuk sahibi adam.
iy b. 73a/14

bāc -1- [Fa] Vergi.
ẓulm u b.+ ı 40a/15

baca -1- [Fa] Ocağın üstünden yukarı uzanan bölüm.
ol evüñ delügi b.+ sı 99b/12

bacaḳ -1- [Fa] İnsanın kalça ile bacak arasındaki organı.
b.+ larından 57a/4

bād -91- [Fa] Rüzgar, yel, hava.
b. 117b/8, 33b/15, 38b/3, 88a/17
emr-i müvekkel-i b. 26b/20
müvekkel-i b. 21a/18, 23b/19, 23b/20, 24a/19, 24a/21, 24a/4, 24a/5, 25b/15, 25b/16,
25b/17, 26a/13, 27a/1, 27a/6, 35a/12, 36b/3
b.-ı ʿaḳīm 26b/19, 27a/10, 27a/5, 26b/16, 35a/12
b.-ı bī-cān gibi 12b/11
b.-ı cenūb esüp Güney rüzgarı. 98a/8
b.-ı cenūb 46a/20, 45a/20, 45a/21, 45a/21
b.-ı Hūd Hud peygamberin Ad kavmini helak ettiği rüzgarı. 104a/7
b.-ı muḫālif Karşı rüzgar. 49a/16
b.-ı nesīm Nesim yeli. 3a/2
b.-ı Sām Sam yeli. 10a/11
b.-ı şarşar esdügi vaḳt Şiddetli rüzgar. 26b/9
b.-ı şarşar esüp 55a/6
b.-ı şarşar üsti 36a/10

b.-ı şarṣar yüriyişlü 34a/18
b.-ı şarṣar 26a/20, 26b/14, 27a/1, 2b/12, 32b/7, 34b/10, 35a/12, 21a/15, 26a/1, 26a/13, 26a/14, 26b/16, 26b/7, 26b/11, 113a/3
b.-ı şarṣardan ḳatı yiller 104b/10
b.-ı şarṣarla 27a/5
b.-ı şimāl esüp Kuzey rüzgarı. 35a/13, 47a/18, 54b/17, 54b/20, 61a/17, 97a/20
b.-ı şimāl 37b/20, 38b/4, 45b/6, 47a/7, 45a/21, 26a/4, 27a/6, 54b/15
b.-ı şimāle müvekkel Naġmaġāʾīl melege 54b/15
b.+ı 1b/8
b.-ı şitā 3a/3
b.+ a 38a/3, 39b/9
müvekkel-i b.+ a 108b/21, 113a/2, 23b/18, 26a/12, 26b/6, 35a/18, 45a/20
müvekkel-i b. daḫı 26b/16, 46a/20
b.+ ı 23a/17
müvekkel-i b. sözin dutup 26b/12
müvekkel-i b. sözin müvecceh görüp 26a/8
b. üzre 22a/15
b.+ a virüp 86a/13

bādām -1- [Fa] Badem sözünün asıl şekli.
acı b. yaġıyla sirke 110a/5

bāde -3- [Fa] Şarap, içki, mey.
b. 46a/4
elde dut- b. 108b/11

bāġ -13- [Fa] 1. Bahçe, ağaçlık yer, yeşillik.
b.-ı İrem İrem bağı, Kuran'a göre helak edilen Ad kavminin verimliliği ve güzelliği ile övünüp kibirlendiği bağdır. 27b/3
bülbül-i b.-ı İrem 2a/10
b.+ da 103a/9, 109b/2, 22b/14, 2a/1
Beytü'l-Muḳaddis b.+ ına 63b/5
b. içi 71a/16
b.+ lar ucı 28b/10
cennet b.+ ları 27b/3
Baʿalbek şehrinüñ āb-ı revānın b. u būsitānın gül ü gülistānın 27b/4
b. u būsitānlara baḫş olup 27a/21
b. 1b/8

baġa -2- [Tr] Kaplumbağa.
b. ḳabuḳlarıydı 57b/18
deñiz b.+ sı ḳabuġı şaġraġı alup 58a/14

baġarsuḳ -5- [Tr] Bağırsak.
ebrişīm ḳurdı gibi böcecügüñ baġrı b.+ ı sıḳındusı 8b/11
baġrı b.+ ı ve maḳʿadı ve maḫreci 10b/14
baġrın b.+ ın çıḳarup 7b/8
baġrın b.+ ın yimege başladılar 6a/14
b.+ ların yimege başladılar 6a/16

bāġçe -1- [Fa] Bahçe sözünün eskiden kullanılan asıl şekli.
bu b.+ nüñ arasında 15a/11

bāġçelü -1- [Tr] Bahçesi olan.
bağlu b. mīve-ḫāne 27a/20

bāġçevān -7- [Fa] Bahçıvan sözünün eskiden kullanılan asıl şekli.
b. 28b/11
yā b. 28b/12
b.+ a ḳoşup 29a/8
b.+ ı 28b/16
bir b. ḳapup 28b/10
b.+ la sürüp 29a/8
b. naẓarına varup 28b/18

bağır -18- [Tr] 1. Göğüs, sine. 58a/6 2. Ciğer. 6a/14
b.+ ı 57b/12, 10b/14
ebrişīm ḳurdı gibi böcecügüñ b.+ ı bağursuġı sıḳındusı 8b/11
Rüstemüñ b.+ ı ḳanın 58a/6
b.+ ın 105b/12, 56a/15, 95b/15
b.+ ın bağarsuġın çıḳarup 7b/8
b.+ ın bağarsuġın yimek 6a/14
b.+ ların 103b/12, 114a/7
b.+ ı delik 86a/11
tinnīn ü evren b.+ ı ḳanın içici 96a/13
b.+ ını 85a/4
ṣāḥib-i sırruñ b.+ ını 85b/11
b.+ um 23b/2
b.+ umı 3a/6
b.+ uñ 22b/13

bağırsuḳ -3- [Tr] Dışkıların vücuttan dışarı atılmasına yarayan uzun, dar ve kıvrımlı kısım.
yir b.+ ı 43a/10
b.+ ıdur 52b/9
ḳarnın b.+ ın deş- 60a/20

bağışla- -5- [Tr] 1. Affet-
b. 100a/20, 75b/7
2. Hediye et-
b.- dılar 37a/11
3. y.f.
cāna cān b.- r 89b/5
nūr u tābān b.- r 89b/5

Bağī -2- [Ar] Metinde geçen bir melek adı.
B. 62a/12
biri Faḥşā ve biri Münker ve biri B. 62a/7

bağla- -29- [Tr] 1. Birini veya bir şeyi iple bağla-
b. 79a/16
b.- dı 107a/9, 46b/2, 79a/18
b.- yup 49b/11, 57b/6, 62b/4, 76a/20
2. Birleş-, eklen-
b.- duġı 93a/20

3. Sar-, tak-
b.- maḳ 111a/18
b.- mışlar 35b/11
4.y.f.
bend b.- rıdı 86a/7
ālāy b.- yup 94a/2
ḫiẕmetüñe b.- dum 23b/7
mekān b.- r 41a/9
ālāy b.- yup 116a/1, 28b/10, 29a/1, 54b/5
ālāylar b.- yup 105b/20, 118a/16, 27a/18, 65b/19, 99a/7
ḳoşunlar b.- yup 106a/2
ṣaf b.- yup 12a/10, 13b/8, 34a/7, 49b/3
baġlan --8- [Tr] 1. Birleş-, eklen-
b.- dugı 116b/1, 66b/4
2. Etrafı sar-
b.- ur 29a/3
3. Giyin-, kuşan-
b.- ıp 87a/13
b.- mazlardı 87a/6
b.- uplarıdı 87a/5
b.- urlardı 87a/7
b.- urlarıdı 87a/8
baġlat - -1- [Tr] y.f. Orduya hücum emri verdir-
ālāy b.- dılar 98a/11
baġlu -3- [Tr] 1. Bağlanmış olmak, bağlı. 50b/8 2. Bağ, bahçe sahibi olma. 27a/20 3. Bağımlı. 50b/8
eli b. 23b/7
b. bāġçelü mīve-ḫāne 27a/20
b.+ dur 50b/8
baġursaḳ -1- [Tr] bk. **bağırsuḳ**
b. ve süñük 10b/7
bahādur-8- [Fa] Usta savaşçı, yiğit, cengaver, kahraman, cesur.
ṭuz etmek ḥaḳḳını gözler b. 101b/20
siñekden b. cānavar 8a/9
baʿūż şınfından b. çeri 114b/10
b.+ dur5a/4
cābir ü b. ḥayvān 49a/8
senden b. kişi 107a/19
iy Zengībār vilāyetünüñ b.+ ları 106b/16
b. ve cābir ve mūzī 50a/9
bahār -7- [Fa] Kış ile yaz arasındaki mevsim, ilkbahar.
b. 24b/13
faṣl-ı b. 86a/12
faṣl-ı b.+ da 4a/1
b. faṣlı 24b/13
faṣl-ı b. irse 45a/8
faṣl-ı b. ir- 114b/19
faṣl-ı b. ol- 46a/3
baḥr -46- [Ar] Deniz, derya.
b. 39a/4
emvāc-ı b. 42b/2
müvekkel-i b. 26b/3
tekvīn-i b. 26a/21
b.-ı Aḳyānūs gibi Okyanus. 105a/13
b.-ı Aḳyānūsa beñzer ʿaẓīm gövdesi üzeri 5b/18
b.-ı Aḳyānūs 97a/4
b.-ı ʿUmmān kenārları Umman Denizi. 18a/1
b.-ı ʿUmmān yüzi 108b/16
b.-ı ʿUmmān 82b/15, 109a/17
b.-ı ʿUmmān'uñ vasaṭında bir cezīre 104a/16
b.-ı Hind Hint Denizi. 97a/5
b.-ı Muḥīṭ içi Okyanus. 5a/14
b.-ı Muḥīṭ ḳaʿrı 96b/1
b.-ı Muḥīṭ kenārı 21a/18, 63b/20
b.-ı Muḥīṭ kenārındaki ḳarlu ve ṭaşlu ve aġaçlu ulu ṭaġ 21a/15
b.-ı Muḥīṭ sāḥili 95a/19
b.-ı Muḥīṭ yiri 25b/4
b.-ı Muḥīṭ 25b/12
b.-ı ẓulmet 46b/14
b.-ı ẓulümāt gibi bulutlar Dehşetli halleri, devasa dalgaları olan öldürücü deniz. 34b/5
b.-ı ẓulümāt gibi görinen 34b/7
b.-ı ẓulümāt 97a/19
b.+ a 102a/13
b.+ a ġarḳ olmış kişi 32b/12
b.+ da 52a/11
nehr ü b.+ dur 64b/7
b.+ e 17b/20, 2b/11
b.+ ı 1b/6, 88a/4
ʿışḳ b.+ ı 12a/1
ẓulümāt b.+ ı gibi ḳarañu bulutlar 34b/5
b.+ ına 82b/4
yüzi gözi ḳan b.+ ına başılmış 59a/5
b. içinde 27a/11
b. u ber emrüñde Denizler ve karalar. 49b/8
b. u ber içindeki biñ bir dürlü ümmet arasında 5a/7
b. u ber içindeki biñ bir dürlü ümmet 5a/4
b. u ber 39a/4, 53a/17, 94b/17
b. yöresi 41b/3
baḥreyn-2- [Ar] İki deniz.
b.+ e 2b/7
elmās b. +leyin 106a/4
baḥrī -2- [Ar] Denizle ilgili, denize ait. 2. Deniz rengi. 99b/8
cūd-ı b. ḳaṭresince 2b/16
boynundaġı b. ḫotazları 99b/8

gāv-i b.+ de 1b/12

baḫş -2- [Ar] Konu, sohbet, lakırdı.

bu b.+ deyiken 43a/3

b. it-diyse Bir şey hakkında konuşmak, söz etmek. 54b/9

baḫş -7- [Fa] 1. Verme, bağış, ihsan. 2. Parça, pay, bölük. 58a/18

bir b.+ ını 58a/18

b. it- Bağışlamak. 2b/11

iki **b. it-** Parçaya ayırmak, bölmek. 58a/18

bāġ u būsitānlara b. olup 27a/21

iki **b. ol-**up Bölük olmak, kısma ayrılmak. 85b/15

cān-b. u ʿĪsī 71a/15

laʿl-i b.+ uñ 46a/3

baḫt -11- [Fa] Allah tarafından ezelde belirlendiği kabul edilen kısmet ve nasip, uygun talih, ikbal, şans.

b. 119a/21

ʿizz ü b. 38a/11

b.-ı cüvān Güzel bahtı. 40a/9

b.+ ı taḫta degşür- Bahtı tahta değişmek, iyi şanslı olmayı herşeye tercih etmek. 40a/8

b.+ ın 88a/17, 94b/18

b.+ ına 22b/8

ʿizz ü b.+ ını 38a/4

b. u devlet ü saʿādet bulup 61b/3

b. u ṭāliʿ 71a/17

b.+ umı 38b/3

baḫtiyār-1- [Fa] Talihli, mesut, mutlu.

b. ol- Mutlu olmak. 47a/15

Bāḥūr -1- [Ar] Hz. İbrahim'in Eşi Sare'nin annesi.

B. ḳızı 78a/13

baḳ -1- [Tr] Ağaçlardan türeyen bir tür böcek.

b. gibi 4b/5

baḳ - -50- [Tr] 1. Bakışı bir yöne çevir-

b.- an 73a/2

b.- ar 96a/8

b.- ardı 69a/3

b.- ardum 100a/12

b.- asın 80a/12

b.- dı 34b/17, 55b/12, 56b/17, 59a/3, 63b/14, 73a/15

b.- dılar 106b/20, 21a/2, 33b/12

b.- duḳ 78b/10, 91a/2, 98a/5

b.- dum 112a/15, 69a/14

b.- maġa 37a/17, 86b/11

b.- maya 86a/21

b.- sañ 47b/11, 63b/17, 63b/18

b.- uban 33b/19

b.- up 103b/20, 105b/15, 106b/16, 108a/15, 21b/15, 27a/18, 34a/20, 59b/21, 60a/13,

70a/20, 80b/13, 80b/14

2. Düşün-, anla-

b. 78a/4

b.- sañ 53b/17

b. 21a/7

3. Umursa-, dikkate al-

b.- ma 81a/16

b.- madı 107b/10

b.- mayıp 92a/17

b.- mayup 107b/20

4. Cevher fiili

b.- up ṭurdılar 75b/1

b.- up ṭurdılar 26b/16

5. y.f. -1- [Tr]

ḫor b.- maḳ olmaz 7a/17

dünyeye egri b.- a 22b/19

bāḳıllā -9- [Ar] İri taneleri kabuksuz olarak ve kabuklu hali fasulye gibi pişirilip yenen bitki, bakla.

b.+ dan 48b/13, 52b/18

b.+ dan çıḳarup 65a/16

b.+ dan ve ḥaşāyişden dürüyen siñegüñ ḳanadı āvāzı ve kendünüñ ṣadāsı 48b/14

eşcār-ı kibārdan ve b.+ dandur 48b/13

b. içinde 49a/15, 65a/15

b.+ nuñ içini oyup 49a/13

bir b.+ yı oyup 65a/15

baʿżı b. +dan ve ḳara aġaç 3b/19

baḳın - -1- [Tr] Bir süre seyret-

b.- dı 35a/1

baḳır -5- [Tr] Bu madenden yapılmış kap kacak veya bina. 86b/9

ḳızıl b.+ dan 86b/7

ol b.+ dan ḳalʿanuñ içi 86b/9

ol b.+ ı 86b/7

b. ṭās içi 49a/3

b. ṭās 98a/20

baḳış - -3- [Tr] 1. Birlikte bak-

b.- up 29b/11

b.- up 34a/12

2. Birbirlerine bak-

b.- ınca 43a/6

baḳışlu -1- [Tr] Bakışa sahip.

cehennem zebānīsi b. 113a/12

bāḳī -22- [Ar] 1. Ebedi, ölümsüz. 63a/1 2. Allah'ın sıfatlarından, "Sonsuz, ebedi". 39b/3 3. Bakiye, geriye kalan, artan. 115b/5

b. 39b/2, 39b/3, 69b/14

B. 39b/3

Ḥayy u B. 40a/14

b. dīvler ʿifrītler 32b/3

b. Ḥaḳdur 38a/12, 63a/1

b. ḫalḳ19a/20
b. ḫāṣ u ʿām 117a/9
b. ḳalan etler 9b/7
b. ḳalan kāfirler 115b/5
b. ḳalan maḫlūḳ 95a/21
ol bize ṭaʿn iden siñeklerüñ b. ḳalancası 44a/5
b. ḳalanlar 115a/15, 115b/5
b. ḳal- 38a/10
b. milk 39a/9
b. perī perende 13b/7
b.+ sin 16a/21
b. şehler dergehi 40a/14
b. ṭuyūr 67b/8

baḳiyye -2- [Ar] Geri kalan, artan kısım, artık.
b. ḳalan başlar 47a/9
Cānn ḳavmi b.+ si 13b/11

baḳla -1- [Ar] bk. **bāḳıllā.**
b.+ dan 45a/16

bal -36- [Tr] Arıların çiçeklerden topladıkları bal özü ile yaptıkları koyu kıvamda tatlı madde.
b. 63a/8, 68b/19, 7b/7, 9a/11
süd ü b. 70b/13
b. arusı cinsi 110a/9, 62b/15
b. arusı 40b/3, 50b/2, 62a/20, 62b/1, 62b/3, 63a/7, 11a/16, 7a/17
b. arusından ġayrusı 50b/15
b. arusınuñ ṣanʿatı 62b/2
b. arusınuñ aġzı 7b/11
b.+ dur 8b/10, 8b/7
b.+ ı 40b/11, 40b/3, 40b/7, 4b/19, 62a/20, 63a/7, 7b/3, 9a/11
b.+ ıla 7b/7
b.+ ıla ṭoldurup 7b/8
b. içi 7b/7
b. mumları 73b/20
b. perverdesi olup 7b/9
b. u yaġ u süd ü ḥayāt 68b/21
bir nevʿat b.+ uñ bir faẓlı 7b/6

bāl -8- [Fa] Kanat.
perrile b. 45a/21
perr ü b.+ ı 52b/12, 52b/15
perr ü b.+ ına 112a/21
perr ü b. ḳuvvetiyle 52b/3
benüm ḫod perr ü b.+ umuñ fermānı kal- 67b/20
perr ü b.+ umuzuñ fermānı 77b/9
b. ü peri 102b/9

balçaḳ -1- [Tr] Kılıç kabzasına eli muhafaza etmek için yapılan demir siper.
b. 118a/14

balçıḳ -4- [Tr] Koyu kıvamda, özlü ve yapışkan çamur.
b. 106a/6
ol b. 21b/7
b.+ a 44a/10
bir b.+ uñ 21b/6

balçıḳlu -3- [Tr] Çamurlu.
ḳamışlıḳ ve b. 5b/7
b. nemnāk yirler 5b/6
b. yir 116a/15

balıḳ -53- [Tr] Suda yaşayıp solungaç solunumu yapan, eti de yenen omurgalı hayvanlar.
b. 34b/21, 41b/6, 44b/16, 44b/17, 44b/21, 52b/16, 82b/16
bir b. 43b/5
b.+ a 10a/8
b.+ a ṭoḳınup 82b/5
b. aġzı 44b/16
b. aġzından ṭaşra çıḳduġı yir 41b/2
bir b. alup 82b/15, 82b/4
b. avlayacaḳ deñiz 25b/7
b. avlayup 25b/5
b. bigi 52a/17
b.+ dan 44b/21
b.+ dan yiyüp 9b/21
b. gibi 52a/12, 52a/19
bir b. götürüp 9b/20
b.+ ı 56a/6, 82b/15, 82b/16, 82b/5, 98b/12, 98b/9
ol b.+ ı 10a/3, 10a/8, 82b/13
büyük b.+ ımış 9b/20
b. ḳanı 82b/6
ol b. ḳanından bir ḳaṭre alup 82b/20
b. ḳanından düritdügi 98a/2
ol b. ḳanından dürüyen ẕübāb cündü 92a/8
b. ḳanı 91b/15, 92a/6
bir b. ḳanı 98b/12
ol b. ḳanı 98b/9
b. ḳarnı 42a/13, 43b/9
b. ḳarnı 41b/15
ölü b.+ lar 10a/8
b.+ lardan 26a/19
b.+ lardan 26b/4
ol ḳadar yirde olan b.+ ları 26b/2
ol b.+ uñ etinden yiyüp 9b/21
b. yelpīzesi gibi 52b/14, 52a/16
b. yilpezesi gibi 9b/17
b. altındaġı deryā-yı Aḳyānūs'dan çıḳup 97a/1

balıḳçı -1- [Tr] Balık tutmayı meslek edinen kimse.
b.+ lar 25b/5

balıḳçıl -1- [Tr] Su kenarlarında yaşayan, balık yiyerek hayatını sürdüren bir kuş.
b. gibi ve saḳa ḳuşı ve ördek 52a/15

balta -1- [Tr] Odun yarmaya, ağaç kesmeye yarayan, ağaç saplı, demirden kesici alet, nacak.
bir ulu b. 73b/19
bām -1- [Fa] Çatı, dam.
heşt bāb u heft b. 2b/9
bañа -101- [Tr] Ben zamirinin yönelme hali.
b. 100b/16, 100b/17, 100b/18, 101b/12, 101b/15, 101b/17, 103b/7, 104b/3, 109b/17, 10a/15, 110b/11, 112b/8, 117b/18, 118a/20, 11a/4, 13a/11, 13a/3, 17a/4, 19b/14, 19b/9, 21a/19, 28b/4, 28b/7, 29b/21, 29b/4, 30b/2, 31a/4, 33a/12, 38b/1, 38b/9, 39a/10, 3a/6, 40b/2, 41a/16, 42a/9, 42b/16, 43b/11, 44a/13, 44b/9, 48a/19, 48b/1, 48b/20, 50a/17, 50a/9, 51a/20, 56a/18, 57b/7, 58b/3, 59b/8, 5a/1, 61b/1, 63b/2, 66a/10, 67a/5, 67b/19, 69a/12, 69a/20, 70a/8, 72b/16, 72b/6, 74b/20, 74b/6, 75b/8, 77b/6, 78a/7, 79a/13, 79a/14, 79a/2, 79a/21, 79b/10, 80a/13, 80a/20, 80a/9, 82a/10, 82a/5, 82b/2, 83b/5, 84b/12, 88a/2, 88a/5, 90a/18, 90b/12, 91b/12, 92a/17, 93a/8, 93a/9, 93b/15, 94b/5, 95a/9, 96b/19, 97a/10, 99a/4, 93b/13, 46a/6, 79a/20
b. daḫı 30a/14
b. gelüp 12b/13
b. uyan ḫalḳ 9b/18
bār -1- [Fa] Yük ağırlık veren şey, sıklet.
burc u b.+ u arasına ṭolan türāblarını 27a/6
barça -1- [Tr] Eskiden hem taşıt hem savaş gemisi olarak kullanılan, altı düz bir kalyon çeşidi.
b. gemisi lengeri gibi 108a/13
bārgāh -2- [Fa] İzinle girilebilecek makam, huzur.
b.-ı mua'llā Yüce makam. 119a/15
b.+ ı 2a/12
bārī -2- [Fa] Hiç olmazsa.
b. 32a/17
Bārī -2- [Ar] Var eden, yaratan anlamında Allah'ın sıfatlarındandır.
B.+ ye 50b/15
Bārī-Te'ālā -1- [Ar] Ulu olan, yaratan Allah. bk. **Bārī**
B.+ dan 78a/19
bārīk-miyān -1- [Fa] İnce belli.
b. 16b/8
barḳ -4- [Tr] Işık, parıltı.
b. gibi barḳıyan 104b/17
ol b. gibi barḳıyan 34b/13
b. gibi 34b/2
Barḳ -1- Metinde geçen bir cadı adı.
B.-ı cādū 88a/14
barḳı - -5- [Tr] Parla-, ışığı yansı-
b.- dı 98b/2
b.- r 34b/2
barḳ gibi b.- yan 104b/17
ol barḳ gibi b.- yan 34b/13
b.- yup 37b/9
barmaḳ -9- [Tr] Parmak.
b.+ ın 47b/18, 68b/20
ṣaġ elinüñ baş b.+ ın 68b/18
b.+ ın ṣoḳup 84a/5
her bir b.+ ından 68b/21
orta b.+ ından 68b/19
şehādet b.+ ından 68b/19
b.+ ların 57a/2
b.+ umla 84a/17
bārū -4- [Fa] Kale duvarı.
burc u b. 35b/5, 35a/20
burc u b.+ layın 106a/3
ol şehrüñ ikinci burc u b.+ sı ḳapusına gelüp 35b/9
baş - -10- [Tr] 1. Bir bölgeye baskı uyugula-, adım at-
ḳadem b.- am 17a/14
ol pīl-pā ayaḳların b.- maġa 60a/18
b.- mayasın 88a/10
b.- up 15b/9
arşlanlaruñ ḳarnına b.- up 15b/6
der-bendi b.- up 112a/1
ḳadem b.- up 15b/11
ḳadem ilerü b.- up 37a/14
2. Bırak-, ver-
b.- ar 40b/4
3. y.f. Ağırlığı fazla gel-
aġır b.- ıcaḳ 55b/21
başar -1- [Ar] Görme duyusu.
b.+ ı 10b/14
başdur --1- [Tr] Göm-
b.- sun 113a/4
başıl - -1- [Tr] Bulan-, her tarafına bulaş-
yüzi gözi ḳan baḥrına b.- mış 59a/5
Başīr -1- [Ar] "Gören" anlamında Allah'ın sıfatlarındandır.
B.+ sin 66b/3
başīret -2- [Ar] Kalp gözüyle görüp idrak etme.
b. 86a/10
ẕihn ü idrāk ü b. ḳuvvetiyle 43a/11
basṭ -6- [Ar] 1. Döşemek. 18b/1 2. Sözü uzatmak. 13a/10
b. it(d)-üp Sözü uzun uzadıya anlatmak. 13b/1, 39b/21
b. it(d)-üp Döşemek. 18b/1
b. itdügimüz 4a/7
b. itdügümüzden maḳṣūd 13a/10

b. ḳıl-up Sözü uzun tutarak anlatmak. 53b/9

baş -152- [Tr] 1. Kafa, ser. 75a/21 2. İlk, birinci. 68b/18 3. Üzeri. 3a/6 4. En uç taraf. 98b/1

b. 40a/6, 102a/6

bir z̲erre deñlü b. 66a/19

cān u b. 56a/20, 75a/21

b. çek- 115b/9

b.+ a 88a/14

başdan b.+ a Bir uçtan öteki uca. 111a/16, 50b/11

baş b.+ a çatup 117a/10

b.+ a dürtseler 54a/12

b. açup 89b/15

b. aşaġa şal-up Başını öne eğmek, utanmak. 79a/2

ṣaġ elinüñ b. barmaġın 68b/18

b. başa çatup 117a/10

b.+ da devlet 3a/6

b.+ dan 22b/8

b.+ dan ayaġa dek 56b/15

b.+ dan başa 111a/16, 50b/11

b.+ dan çıḳ- Kanmak. 72b/13

b. dik- Reis olarak atamak. 27b/7

b. eg- Boyun eğmek, teslim olmak. 88a/4

b.+ ı 20b/18, 29a/3, 63b/1, 7a/13

ʿalemler b.+ ı 98b/1

bir ʿacāyıb-şekl melek b.+ ı 4a/18

egdi b.+ ı 112b/8

her bir b.+ ı 15b/7

yidişer b.+ ı 15b/7

öküz b.+ ı gibi 20b/18

b.+ ı ṣaçınuñ içine gizlenüp tur- 69b/3

b.+ ı ucı 37a/18, 37b/10

b.+ ı üzerine çevrinüp 7b/13

Nemrūd-ı laʿînüñ b.+ ı üzeri 84a/3

b.+ ı yiri 56b/21

b.+ ın 42a/10, 57a/1, 85a/10, 96a/3

altı b.+ ın 105a/14

ejdehānuñ altı b.+ ın 105a/18

ḳara siñek b.+ ın 109b/20

b.+ ın açup 81a/13

at b.+ ın çeküp ṭur- 107a/7

b.+ ın döġ- Pişman olarak kendini hırpalamak. 94b/2

b.+ ın ḳaldur-up Karşı durmak, muhalefet etmek. 86a/21

cādūnuñ b.+ ın kesip 88b/5

b.+ ın kesüp 59b/11

kiminüñ b.+ ın kesüp 60b/16

b.+ ın şal- Kendini bırakmak, üzüntü ile başını sağa sola salllanmak. 70a/20

b.+ ın yuḳaru ḳaldurup 58a/3

b.+ ına 100a/12, 107a/4, 117a/4, 82a/13

b.+ ıña 88b/15

at b.+ ına 7a/13

ḳara ṭaġlar b.+ ına 28b/8

ṭaġ b.+ ına 27b/15

ʿaḳlın b.+ ına deñşir-üp Akla yatkın bir şekilde düşünmeye başlamak. 104b/15

ʿaḳlın b.+ ına dir-üp ṭur- Akla yatkın bir şekilde düşünmeye başlamak. 81a/18

ʿaḳlın b.+ ına dirüp 104a/20

ʿaḳlın b.+ ına getür-üp Akla yatkın bir şekilde düşünmeye başlamak. 89b/14

b.+ ına ṭopraḳ ṣaçup 81b/15

b.+ ına 87b/1, 87a/17

b.+ ına var- Başa çıkmak, bir işi becermek. 85a/9

b.+ ında 104a/20, 116a/19, 69b/12, 99b/2

Fertūtuñ ʿaḳlı b.+ ında 62b/6

ejdehānuñ yidi b.+ ında on dört gözi 6a/1

ḳanḳımuzuñ b.+ ındadur 107b/2

b.+ ındaġı 104b/17

ṭaġ b.+ ındaġı arslanlar ḳaplanlar 27a/9

ol yar b.+ ından 56b/5

yar b.+ ından 56b/4

ʿaḳılları b.+ ından gid(t)-üp 58a/20

yidi b.+ ını 5b/18

siñek b.+ ını kesüp 48b/7

b.+ ınuñ boynuzları 57a/6

yidi b.+ ınuñ gözleri 105a/20

evvelki b.+ ınuñ ṣaġ gözin 105a/4

b.+ ınuñ ṣaġ gözin 105a/12

b.+ ıyla derisin arḳasına alup 56b/15

ṣāḥib-i sırruñ baġrını b. it 85b/11

b. ḳaldur-up 1. Söz söylemek için hazırlanmak. 27b/7. 2. Dikilmek, yukarı çıkmak. 41b/6, 3. 103b/20, 104b/13, 108a/12, 16b/21, 31a/9, 42b/12, 63b/20,

63b/6, 67b/2, 96b/5, 98a/3

gök yüzine b. ḳaldurup 63b/14

naẓarına ḳarşu b. ḳaldurup 63a/17

b. ḳo- Boyun eğmek, itaat etmek. 101b/6engüşt

ḳademinde **b. ḳoy-** 42b/6

b. ḳoyup 111b/4, 16b/5, 19a/21, 77b/2

bu kişinüñ ayaġında b. ḳoyup 42b/5

Ḳahhār-ı Tinnīn-ten naẓarında b. ḳoyup 57a/20

nice b. 43a/9

iy niçe b.+ lar 40a/6

b.+ ları 25a/11, 34a/13

bakiyye ḳalan b.+ ları leşleri 47a/9

b.+ ların egüp 27a/9

b.+ ların felege ḳaldurup 105a/9

b.+ ların ḳaldurup 15b/10
b.+ larına 87a/4
b.+ larından 104b/10
her b.+ larından 15b/8
sancaḳ b.+ larından 106a/6
b.+ larınuñ aġzın külḫān ʿalevi gibi 104b/16
ḥāżır b. ol- 75a/21
b. ṣaluban 106a/4
b. ṣalup ṭur- 20a/11
b. ṣalup 35b/13
ʿankebūt ḳadar çābük cānbāz b. u cān oynatıcı 8a/17
b.+ um 57b/6
b.+ um üzre 39a/14
b.+ uma 79b/8
b.+ uma geldi 44a/16
b.+ uma getürdi 3a/14
b.+ umda 66a/19
b.+ uña 29b/13, 32a/10
ʿaḳluñ b.+ uña dir- 83b/9
ʿaḳluñ b.+ uña getür- 31b/6
b.+ uña ḫayr gel- Hayırlı bir işin kişiyi bulması. 29b/14
b.+ uñı 107b/5
b. üsti 35a/4
b. vir- Ölmek. 33a/4, 112a/4
her b. yaşduġı üzeri 111a/11
b. yitür- Savaşta kayıp vermek. 101b/15, 33a/11, 72a/4, 96b/5

başar - -1- [Tr] Bir şeyin üstesinden gelme.
b.- maz 14a/13

başḳa -1- [Tr] Diğer.
b. bir ṣāḥib-ḳırān 85a/11

başla - -37- [Tr] 1. Bir işi yapmak için harekete geç-
b.- dı 100a/3, 108a/14, 80b/13, 84a/2
b.- dılar 108b/8
b.- dum 100a/2
b.- mış 96b/1, 96b/2
b.- yalar 6a/6
b.- dı 29a/16, 31a/20, 43a/18, 43a/19, 46b/2, 47a/14, 58a/14
b.- dılar 20b/5, 29a/13, 29a/15, 29b/1, 30b/3, 54b/13, 56b/13, 6a/12, 6a/14, 6a/16, 6a/17
b.- duġın 34a/8
b.- dumsa 45b/13
b.- madı 18b/2, 30b/7
b.- rsa 29b/18
b.- yınca 6a/11
b.- yup 55b/16
2. y.f. Konuşmak için davran-
söze b.- sa 45b/13

başlan - -3- [Tr] Bir işe girişil-
b.- dı 29b/7
b.- up 29b/8, 18b/8

başlu -26- [Tr] 1. Başı olan. 56b/18 2. Tepe kısmı bulunan. 94a/1
ḥimār b. 56b/18
ol ḥimār b. 59a/12
altı yüz altun b. ʿalemler götirilüp 94a/1
yidi b. bir evren 95a/19
yedi b. bir maḥbūb melek olup 37a/19
yidi b. ejdehā 43b/17
yedi b. ejderhā 37a/18
yidi b. evren daḫı 85a/12
yedi b. evren götürür gibi götürüp 33b/10
yidi b. evren imiş 104b/16
bu ṭoḳuz b. evren ṣıfatlu 55b/2
ol yidi b. evren 105a/14, 105a/4
yidi b. evren 101a/15, 43a/9, 96b/19, 55b/21
ol yidi b. evreni görüp 105a/3
yidi b. evrenile bulışup 109a/16
yidişer b. evrenler görüp 27a/8
memleket yuducı yidi b. evrenler 95b/10
yidi b. evrenlerüñ burnı 8a/9
ol yidi b. evren 105a/20, 105b/11
yedişer b. 113a/12
yidişer b.+ yıdı 15b/6

bat - -1- [Tr] Çök-, gömül-
b.- dı 32b/3

bāṭıl -9- [Ar] Doğru olmayan, sonradan uydurulmuş.
b. 85a/18, 19a/5
b.+ dan seçüp 92b/10
b. işden 90b/15, 92b/13, 94b/12
b. ḳılsa 67b/4
b. yol 8b/17, 85a/17

bāṭın -3- [Ar] Görünmeyen, gizli olan.
ẓāhiri b.+ ı 62a/10
kendünüñ ẓāhirin ve b.+ ın 111a/17
sīret-i ẓāhirinden b.+ ında fikri neyidügi 16b/18

Baṭlamyus -2- [Ar] İskendireyeli, Yunan matematik, coğrafya ve astronomi bilimcisidir. Yaklaşık olarak M.S. 85 ve 165 yılları arasında yaşadığı kabul edilir.
B.-ı ḥakīm ve Feylesūf-ı ekber 9a/2
B. ḥakīm ve Feylesūf-ı ekber114b/6

Baṭlīmus -3- [Ar] bk. **Baṭlamyus**
B. 113a/10
B. ḥakīm 48b/18, 48b/9

batur - -6- [Tr] 1. Sıvı bir şeye daldır-
b.- alar 48b/9
b.- maz 48b/8
b.- ur 48b/8

b.- ursa 47b/18
2. Sivri bir şeyi yumuşak bir şeye batır-, hayvan sok-
b.- ur 47b/18, 47b/19
bay -1- [Tr] Zengin.
çi ger b.+ am yāḫuẕ yoḫsul 119a/6
Bāyezīd-3- [Tr] 1447-1512 yıllarında hüküm sürmüş Osmanlı padişahı, II. Bayezid.
Ferīdūn-salṭanat-ı şeh B.
şeyḫ ü B. 71a/2
şāh sulṭān B.+ e 3a/4
bayḳuş -1- [Tr] Zararlı ve kemirici hayvanları avlamakla geçinen, başlarında iki tepelik bulunan, gece kuşlarının ortak adı.
b.+ ıla 52b/13
bayram-2- [Tr] Milletçe sevinç içinde kutlanılan, dini veya milli bir anlam taşıyan kutsal gün.
Nemrūduñ bir ulu b.+ ı 73b/6
b.+ ıçun 73b/13
bāz -2- [Fa] Doğan denilen yırtıcı, avcı kuş.
b. 2b/14
mānend-i b. 2b/9
bāzār -2- [Fa] Pazar, çarşı.
b.+ı Değersiz, revaçta olmayan pazar. 119b/5
aḫlāḳ b.+ ında 2b/19
be-cān -1- [Fa] Can ile.
b.-ı Muṣṭafā Mustafa'nın canıyla. 97a/7
be-devlet -1- [Fa+Ar] Devletiyle.
b.-i şumā 58b/20
be-ġāyet -7- [Fa+Ar] Aşırı derecede, çok fazla.
b. 45b/5, 47b/20, 54b/18, 5b/8, 93a/11, 93a/5, 6b/3
be-ḳavl -1- [Fa+Ar] Sözüyle.
b.-i süḫan-perverān-ı üstād 95a/12
be-şarṭ-ı ān -1- [Fa+Ar] Şu şartla ki.
b. 56b/7
bebek -3- [Tr] Göz bebeği, iris.
b. etlerin 6a/12
b.+ i üzeri 99b/20
b.+ inden 99b/20
bebr -13- [Tr] Kaplana benzeyen, benekli, yırtıcı hayvan; leopar.
b. 48b/3
b.-i beyābān gibi Benekli çöl kaplanı. 58b/15
b. ü ʿurūż 99a/16
b. ü ejder miṣli 56a/14
b. ü ḳaplan 96a/14
b. ü peleng gibi 93b/6
b. ü peleng 89a/1
ol b. ü peleng 106b/9
b. ü pelengler 117a/14
b. ü sebuʿ 53b/1
b. ü şīr 93b/7
niçe b. ü şīr 55b/8
b. ü yabanuñ üzeri 43b/18
bed -1- [Fa] Köt, çirkin.
nefs-i b. 31b/17
bed-duʿā -1- [Fa+Ar] Ah, ilenti.
b. it- Ah etmek, kötü serzenişte bulunmak. 79b/10
bed-endīş -1- [Fa] Kötü düşünen.
iy b. 78b/20
bed-fiʿāl -1- [Fa+Ar] Kötü işler yapan kimse.
b.-i ḳattāl ʿifrīt Kötü katil. 56a/6
b. mekkār 74b/8
bed-fiʿl -1- [Fa+Ar] Kötü iş, kötü amel.
b.+ i 50b/18
bed-fikret -1- [Fa+Ar] Kötü düşünceli.
b. vüzerā 91a/5
bed-gūyā -1- [Fa] Kötü söyleyen.
b. ve nā-hemvār ve nā-ḫoş 86a/16
bed-havā -2- [Fa+Ar] Kötü hava.
b.+ yı 10a/20
b.+ yı götürüci 109b/19
bed-nefs -5- [Fa+Ar] Kötü nefisli, kötülüğü sürekli emreden kimse.
b. 41a/7
ġāyet b. 73a/16
ḥarīṣ ü ṭāmiʿ ü b. 51b/5
b. kimse 73a/19
b. müdbir 106b/4
bed-nefslik -1- [Fa+Ar+Tr] Sürekli kötülüğü yaymaya çalışma işi.
b. 53a/18
bed-rāyiḥa -14- [Fa+Ar] Kötü koku.
b. 10a/18, 46b/20, 46b/4
ẕikr olan b. 11a/2
b.+ dan 10a/14, 9b/11, 9b/14
bu b.+ dan 10a/14, 9b/10, 9b/13
b.+ yı 11b/7, 40b/1, 40b/16, 47a/18
bed-sīret -1- [Fa+Ar] Kötü ahlaklı.
b.+ lerden 111a/4
Bedaḫşān -1- [Ar] Tacikistan'da dağlık bir bölge. Yakut ve zümrütleriyle meşhurdur.
laʿl-i B. 36b/6
Bedaḫşī-3- [Ar]
laʿl-i B.+ den 15a/10, 37b/6
laʿl-i B. gevher birle zeyn olmış tāc 87b/1
bedel -1- [Ar] Değer, eder.
ġara göñlüñe b. 70b/21
beden -2- [Ar] 1. Gövde, vücut. 106a/12 2. Kale duvarı. 26a/5
b.+ i 106a/12
b.+ leri 26a/5

bedr -3- [Ar] Dolunay.
b. 22b/18
kemāl-i b. 95a/6
b.-i māh Dolunay. 104b/9
beg -78- [Tr] Bir beyliğin başında bulunan kimse, efendi, bey.
beglü b.+ in gözdep 94a/1
begler b.+ i 90a/12, 90a/12
b.+ ler 108a/9, 111b/16, 76b/19, 80b/16, 81b/21, 101b/11
cümle b.+ ler 111b/18, 17a/2
çoḳluḳ b.+ ler 99b/3
b.+ ler ḳatı 13b/18
b.+ ler ṭaġılup gidicek 102a/9
b.+ ler ve melikler 74a/6
b.+ lerden murād olan 52a/6
b.+ lerden ve leşkerden ve manṣıb ehlinden ve nāyiblerden ve ḳażiyyelerden 110b/21
her bir b.+ lere 102a/7
ṭuran b.+ lere 108b/8
b.+ lere gösterüp 81b/6
b.+ leri 100a/3, 7b/14, 7b/21, 81b/19, 93a/7
Nemrūduñ b.+ leri 99b/13
on kerre yüz biñ miḳdārı Ḳıbṭī milletinüñ b.+ leri 91a/7
b.+ leri görüp 81b/5
b.+ leri ve serverleri birle 108a/14
b.+ lerile 111b/16, 38a/4, 98a/18
b.+ lerile bir yire gelüp 118a/4
b.+ lerile danışıḳ ḳılup 101b/12
b.+ lerile ḳarşu varup 106b/7
b.+ lerin 108b/1, 13b/5, 80b/9
biñ miḳdārı Nemrūd b.+ lerinden 83a/11
dünyā b.+ lerinden 88a/12
b.+ lerine 4a/11
bu b.+ lerine 99b/3
çeri b.+ lerine 109a/11
dünyā b.+ lerine 7b/18
Ḥabeş b.+ lerine 4a/12
Ḳıbṭī b.+ lerine 4a/11
Mışır b.+ lerine 4a/12
Şam b.+ lerine 4a/10
Türk b.+ lerine 4a/11
Yemen b.+ lerine 4a/12
ol b.+ lerinüñ neşteri 7b/16
b.+ leriyle 101b/5, 108a/8, 118a/6
Ḥabeş melīkin b.+ leriyle 117b/18
b.+ lerüme 82a/16
b.+ lerüñ 111b/6
cemīʿ b.+ lerüñle 84b/6
b.+üm 111b/20, 111b/6, 113a/4, 113a/5, 119b/19, 17a/2, 45b/17, 55b/7, 5a/12, 65a/4, 65a/5, 65a/8, 94a/16
begen - -7- [Tr] 1. Güzel bul-, takdir et-
b.- di 113b/2
b.- düñ 28a/4
b.- medüñ 84b/14
2. Doğru bul-, tasvip et-
b.- ip 85b/9
b.- mez 74b/1
b.- mezsin 74b/11
3. Küçük gör-
b.- medi 75a/10
beglerbegi -10- [Tr] Bir eyaletin başında bulunan mülkî amir.
b. 118a/6
Yehoyadaʿ b. 101b/5
Yehoyadaʿ b. daḫı 118a/3
Yehoyadaʿ b. 118a/8
ʿazm-i b. ḳıl- 118a/2
b.+ ne 117b/13
Yehoyadaʿ b.+ ne 117b/18
b.+ ye 113a/17
b.+ yle 101b/21
Yehoyadaʿ b.+ yle 117b/20
beglik -3- [Tr] Bir beyin yönetiminde olan bölge, beylik.
Süleymān b.+ inde 29b/8
Süleymān b.+ inüñ 29b/5
b. ḳıl- Bey gibi yönetmek. 7b/15
beglü -1- [Tr] Beyi olan.
b. begin gözdep 94a/1
begter -1- [Fa] Eskiden kullanılan zırhlı elbise.
b. 106a/5
behāyim -7- [Ar] Dört ayaklı hayvanların hepsi.
b. 4a/3
cemīʿ ḥayvānāt ve b. 53a/11
eger insān ya ḥayvān ya b. 66a/1
b.+ dür 4a/6
b. gibi 12b/15
müvekkel-i b.+ i 99a/8
anuñ nefesi degdügi çemeni otlayan b.+ lerüñ niçesi 96a/6
behişt -2- [Fa] Cennet.
b.+ den 46a/6
ḥūr-ı b. şaçı ḳılları 18a/3
Behrām -1- [Ar] İran hükümdarlarından birkaçının adıdır. Bunlardan en meşhuru Behram-ı Gur'dur.
B.-ı Cebelīyle bulışup İran hükümdarlarındandır. 109a/7
behre -1- [Fa] Pay, hisse.
b.vir-ür Pay vermek. 1b/11
Behyārūş -34- [Ar] Sivrisinek tekvini, komutanı.
B. 63b/3, 85a/2, 91b/13

bu baʿūż reʾīsi B. 65b/6
iy ẕübāb tekvīni ulusı B. 82a/4
tekvīn-i B. 63b/7
tekvīnü'l-hevāmm aʿvānı B. 95b/7
yā B. 65a/17, 80a/19, 94a/9
yā baʿūż serhengi B. 69a/21
yā peşşeler reʾīsi B. 65b/5
yā żaʿīf u naḥīf ẕübāb reʾīs B. 80a/21
B.-ı tekvīn 71b/7
B.+ a 64b/11, 94a/20
B.+ dur 62b/17, 65a/14
baʿūż tekvīn aʿvānı B. emriyle ʿamel ḳılup 101a/6
müvekkel-i ẕübāb B.+ ı 114a/5
B. sözi 94a/9
B. tekvīn 63a/19, 71b/9, 80b/6, 94a/11, 95a/13, 98a/1
baʿūż cündi reʾīs B. tekvīn 64b/14
baʿūż reʾīs B. tekvīn 64b/9
ol hevāmm tekvīn aʿvānı B. tekvīn 65a/13
ẕübāb-ı baʿūż tekvīn B. tekvīn 71b/5
B. tekvīn-i baʿūż 97b/6
B. tekvīn 115b/19
B.+ uñ sözinüñ ṣıdḳını 64b/10

bekter -1- [Tr+Fa] Pek çok.
b.106a/5

beḳā -5- [Ar] Ölümsüzlük, kalıcılık.
b. bul- Daima kalıcılı olmak. 39a/12
b.+ dur 119b/5
b. iste- 22b/19
b. milki 71a/5
dār-ı b.+ ya 50b/12

bekçi -1- [Tr] Beklemekle görevli kimse.
Süleymān-ı Bū-türāb merḳadı b.+ sidür 37b/1

bekle - -7- [Tr] 1. Bekçilik, gözcülük et-
b.- di 43a/19
b.- diler 18a/9
b.- rleridi 87b/11
b.- yem 68b/9

2. Bir işe başlamadan durup ne olacağını kolla-
b.- di 43b/7

3. Um-
b.- r 43b/6

4. Kabul et-
b.- yüp 84b/12

bekleyici -1- [Tr] bk. **bekçi**
cānavardan b. 43b/11

bel -1- [Tr] Vücudu omurga ile ayakta tutan bölüm.
b.+ ini ṣarşup 34b/21

belā -13- [Ar] Tehlike, kötü iş, musibet.
cemīʿ **b.+ dan emīn ol-** Belalardan hali olmak, musibete uğramamak. 103b/13, 55a/17
her b.+ dan 43b/6
b.+ dan emīn olup 70b/19
her b.+ dan emīn ol- 42a/16
b.+ dur 110b/6
biñ b. ile 32b/14
cemīʿ b.+ lardan 68a/10
b.+ lardan ırāḳ 55a/18
ḳahrum b.+ sından emīn 90b/15
b. ṭuzaḳları 51a/21
bir b.+ ya 66a/11
bu b.+ ya giriftār oldı diyicek 60b/19

Belḫ -1- [Ar] Afganistan'ın en eski yerleşim yeri.
B. şehrinüñ ṣaḥrāsı 98a/21

beliñle - -2- [Tr] Korku ile yerinden sıçra-, irkil-
b.- di 103a/13, 42b/3

beliñleş - -1- [Tr] Birlikte korku ile yerinden sıçra-, irkil-
b.- ürlerdi 34a/20

beliyyet -1- [Ar] Felaketler.
eṣnāf-ı b. ve envāʿ-i ẕillet Felaketin sınıfları. 44a/20

Belḳīs -2- [Ar] Hz. Süleyman'ın Saba melikesi de olan eşi.
B.+ ı 3a/16
ḥüsn-i B. ili 23b/6

belki -10- [Ar+Fa] İhtimal, olabilir, muhtemelen.
b. 108b/9, 110a/21, 110b/5, 111a/5, 45b/14, 53b/12, 85a/13, 93b/11, 93b/6, 62a/14

bellūṭ -3- [Tr] Palamut.
b. aġaçları 33b/2
b. ve çınār ve ṣanavber aġaçların bulup kesüp 31a/21
yire döşedükleri b. ve çınār ve şam aġaçlarınuñ üzeri 32a/21

bellü -2- [Tr] Bilinen, belli, aşikar.,
b. 22b/7
adı b. serverler öñince 107a/2

belür - -8- [Tr] 1. Ortaya çık-, zuhur et-
b.- di 104b/9, 113b/9
b.- miş 10a/1
b.- se 16a/14

2. Bir şeyin varlığı iyice ortaya çık-
b.- di 34b/5
b.- mezdi 29a/17

4. Görünür ol-
b.- di 46b/14

3. Ayan ol-, bazıları tarafından anlaşıl-
b.- ür 62a/13

belürsiz -2- [Tr] Belli olmayan, müphem, gizli.
b. ol- Görünmez olmak. 111b/6, 46b/13

belürsüz -3- [Tr] bk. **belürsiz**

b. eyle- İz bırakmamak. 57a/5

b. it- Görünmez yapmak. 60b/14

b. oldıġın 112a/8

ben -381- [Tr] Birinci tekil şahıs zamiri.

b. 100a/16, 100a/18, 100b/16, 101a/7, 101b/19, 107b/1, 107b/11, 107b/12, 109b/11,

10a/2, 114a/16, 116a/16, 116a/17, 116a/18, 14b/1, 22a/10, 23b/18, 24a/9, 25b/11, 44a/8,

28b/4, 28b/6, 29b/16, 29b/19, 30a/1, 30a/8, 30b/20, 31a/1, 31b/9, 32a/18,

32a/4, 32b/20, 32b/9, 33b/7, 36a/13, 36a/15, 36a/16, 36b/9, 38a/15, 38a/9,

38b/3, 39a/6, 39a/7, 3a/7, 41a/20, 41b/1, 41b/12, 42a/12, 43b/9, 44a/11,

44a/12, 46a/7, 48a/16, 50a/13, 53b/9, 54a/16, 54b/4, 55b/3, 56a/19, 57b/15,

57b/8, 58a/10, 58a/5, 58a/7, 59a/15, 59a/7, 59b/10, 59b/15, 59b/16, 5a/16,

60b/7, 61b/17, 64b/15, 65a/3, 65a/6, 66a/11, 66b/1, 66b/16, 66b/8, 67a/17,

68b/8, 69a/13, 69b/6, 71a/21, 72a/9, 72b/19, 72b/5, 74a/12, 74a/17, 74b/11,

74b/19, 74b/21, 75a/9, 75b/14, 75b/8, 76a/6, 76b/12, 77b/12, 77b/15, 77b/6,

78b/16, 79a/3, 79a/4, 79b/10, 79b/21, 80a/14, 80a/15, 80a/18, 80b/13, 82a/14,

82a/18, 82a/20, 82b/16, 82b/18, 82b/19, 83a/18, 83b/5, 84a/19, 84a/20, 84a/7,

84b/12, 88a/3, 88b/20, 88b/6, 89a/12, 8a/13, 8a/14, 90b/13, 90b/14, 90b/8,

91a/13, 91b/4, 92a/15, 92a/17, 92a/8, 92b/9, 93a/7, 93b/15, 95b/10, 96a/18,

96b/18, 96b/20, 97a/3, 97a/9, 98b/17, 98b/18, 98b/21, 99a/1, 99a/4, 99a/5,

99b/11, 99b/16, 99b/17, 99b/19, 9b/15, 36a/5

b. daḫı 112a/17, 11a/21, 25a/6, 25b/5, 36a/12, 57b/11, 5a/17, 69b/2, 73a/8,

74b/18, 84a/16, 99b/6

b.+ den 10a/2, 112b/3, 114a/16, 14b/8, 65b/12, 67a/16, 74a/19, 82b/11, 84b/5, 107b/6, 67a/16

b.+ deñ 101a/7

b.+ den aḳdem bir Süleymān 21a/13

b.+ den ayrılup 112b/8

yönlerin b.+ den yaña ṭutan siñekler 54b/6

b.+ den yeg er 107b/3

b. düzdügüm bütlere 72b/6

b.+ em 88b/6, 93a/6

b.+ i 100a/1, 100b/3, 102b/18, 103b/15, 107b/10, 117b/4, 23b/7, 23b/8, 30a/8,

33a/11, 38b/6, 43b/10, 44a/10, 44a/11, 57b/3, 57b/6, 59b/8, 66a/18, 66a/9,

66b/1, 66b/8, 68a/13, 68b/8, 72a/10, 74b/8, 75b/10, 75b/8, 76a/6, 77b/8,

80a/15, 80b/11, 81a/16, 82a/15, 82a/16, 82a/20, 82b/11, 82b/17, 83b/15, 84a/4,

84a/5, 84b/12, 84b/14, 88b/19, 89a/4, 91a/11, 92a/16, 93b/15, 96a/18, 97a/10,

99b/17, 99b/18

b.+ i bile götürüp 80b/1

b.+ i düşürüp 79b/11

b.+ i yeñüp 34a/4

b. Ḳādirüñ ḳudreti 92a/20

b. ḳulı 95b/9

b. ḳulu 72b/13

b. ḳuluñ 95b/6

b. ḳuluñuñ ḫāṭırı 58a/9

b. Ṣānisuñ ṣanatı 92a/20

b.+ üm 104b/1, 31b/10, 32a/10, 32b/19, 44a/16, 45a/6, 54b/2, 55a/5, 57a/7,

65a/19, 78a/20, 78b/21, 81a/16, 81b/9, 84b/6

b.+ üm ʿaḳabümce 91b/4, 60b/17

b.+ üm adum 4b/2, 65a/14, 19b/6

b.+ üm Allāhum 78b/14, 91a/11, 84b/2

b.+ üm ʿömrimüñ ṣaġışı 19b/15

b.+ üm ʿömrüm āḫir olduġı tārīḫ 64b/21

b.+ üm ʿömrüm 22a/8

b.+ üm arḳama çıḳarup 33a/10

b.+ üm arḳam 32b/8, 56b/19

b.+ üm atam 52a/2

b.+ üm ayaġum 98b/20

b.+ üm bigi kişinüñ cengi 107b/3

b.+ üm bigi 32a/11, 93b/15

b.+ üm boynuzlarum uşadup 57b/19

b.+ üm bu fikrüm 9a/14

b.+ üm bu sözlerüm 44b/3

b.+ üm bu sözüm 17a/14

b.+ üm daḫı maʿlūmum 51b/20

b.+ üm daḫı 84a/2

b.+ üm dergāhım 116b/3

b.+ üm dilümce çaġırup 43b/2

b.+ üm duʿām 91b/10

b.+ üm elüm 74b/12

b.+ üm emrüm 4b/8

b.+ üm emrümle 116a/11

b.+ üm ġamum 113b/14

b.+ üm gibi er 107a/20

b.+ üm göñlüm 101b/12, 21a/21

b.+ üm gözüm 89a/6

b.+ üm ḥālüm 78b/5, 103b/14

b.+ üm ḥażretüme duʿā ḳılup 82b/3

b.+ üm hevāmm cinsine müvekkel olduġum 4b/15

b.+ üm ḥikmetüm 116a/14

b.+ üm ḫizmetüm 28b/3
b.+ üm ḫod perr ü bālumuñ fermānı 67b/20
b.+ üm ḥükmümde olan tekvīn-i aʿẓam daḫı 11a/20
b.+ üm ḥükmüm 11a/11, 19b/9, 11a/12, 11a/21, 4b/12, 64b/5, 92b/8
b.+ üm ilāhum 74a/10
b.+ üm ḳalbüm 77a/2
b.+ üm ḳatım 116b/3
b.+ üm ḳatum 74a/11
b.+ üm ḳażiyyem 112b/5
b.+ üm ḳuvvetüm 61a/7
b.+ üm leşkerüm 5b/2
b.+ üm leşkerüm 93b/13
b.+ üm maʿbūdum 76a/7, 78b/13
iy b.+ üm meliklerüm 81b/7
b.+ üm menberüm 48a/2, 48a/4
b.+ üm meskenüm ḫarāb itdügi gibi 55a/6
b.+ üm mevlūdüme dek 77a/10
b.+ üm naşībüm 101a/7
b.+ üm naẓarum 101a/1
b.+ üm ne miḳdārum 17a/13
b.+ üm olacaḳ taḳdīrüm 92a/12
ya anuñ ya b.+ üm olmaḳ 91a/15
b.+ üm Rabbum 83b/17
b.+ üm Rabbüm daḫı 93a/1
b.+ üm Rabbümüñ ʿaskeriyle 84b/15
b.+ üm Rabbümüñ ḳudreti 93b/9
b.+ üm raḥmetüm 82b/3
b.+ üm sözüm 14a/9, 28a/5, 77a/8, 10a/9, 74b/4
b.+ üm şeklüm 44b/8
b.+ üm taḫtgāhum 36a/17
b.+ üm taḳdīrüm 82b/6
b.+ üm ulum 71b/13
b.+ üm üsti yanum 64b/8
b.+ üm varluġum 92a/16
b.+ üm vaṭan ṭutduġum yir 65b/8
b.+ üm vezīrüm 75a/4
b.+ üm virdügüm salṭanat 116b/2
b.+ üm zamānuma dek 20a/8
b.+ ümçün 77a/12
b.+ ümle 66b/17
b.+ ümle bile olan ẕübāb cinsi 41b/11
b.+ ümle bile 63a/12
b.+ ven 31a/2, 93a/5
b. żaʿīf 109b/16, 91b/6, 100b/18, 82b/7, 92a/6, 95a/7
b. żaʿīfuñ ḫizmeti 95a/17
b. żaʿīfuñ sözü 91b/13
b. żaʿīfuñ 98a/6, 98a/7

Benayahu ben Yehoyadaʿ -1- [Tr] Hz. Davut'un bir savaşçısı.
B. 101b/10

bence -1- [Tr] Bana göre.
b. 98b/20

bencileyin -3- [Tr] Benim gibi.
b. 36a/10
b. ḳul 75b/14
b. ulu 75a/7

bend -5- [Fa] 1. Bağ, boğum, halka. 86a/7 2. Zincir. 90a/1

b. bağla- Boyna zincirli, demir halka geçirmek. 86a/7

b.+ den ḫalāṣ ḳıl-up Birine bağlanmış ipi çözerek serbest bırakma. 3b/2

b. it-dügin ṣoñra Bağlamak. 89b/18
b. ü çāh 76b/18

b. ü zindāna şal-up Zincire vurarak zindana atmak. 90a/1

bende -15- [Fa] Köle, kul.
b. 30a/5, 86a/10, 92b/5
niçe b. 47a/16

b.-i Ḫudā Allah'ın kulu. 51a/12

b.-i mūr Karıncanın kulu. 95a/5

b.-i Süleymān Hz. Süleyman'ın kölesi. 30a/8, 31b/4
b.+ dür 88b/9
b.+ ñise 22b/11
b.+ nüñ ḳuvveti 99a/2
bir żaʿīf b.+ sine 78a/20
b.+ ye 99a/4
b.+ yi 40a/13, 80a/5

benī ādem -3- [Ar] İnsanoğlu, ademoğlu, insanlık.
Rezzāḳ-ı b. 41a/15, 53a/17
Rezzāḳ-ı b.+ e 66b/18

Benī İsrā'īl -2- [Ar] Hz. Yakup'un on iki oğlundan gelen soyu, İsrailoğulları.
B.+ den 117a/3
B. peyġāmberlerinden bir resūl gönderüp 117b/2

benlik -8- [Tr] Nefis.
daʿvā-yı b. 83b/10

b. daʿvāsın id(t)-en kāfir Üstünlük iddia etme, ben davasında bulunma. 100b/8
b. daʿvāsın it- 79b/13
ol b. daʿvāsın ḳılan Nemrūd kāfirüñ 100b/5

b. daʿvīsin idicek 93b/8
b. daʿvīsi 100a/7, 83b/12, 92b/11

bennā -5- [Ar] Mimar, bina yapan.

b.-yı ilāhīnüñ bināsı İlahi mimar, Allah. 40b/5

b.-yı şerbetnūş Şerbet içen mimar, çiçeklerden bal toplayan mimar, arı. 9a/20

binā-yı aʿẓamuñ b.+ sı En büyük bina, dünya. 72a/19

sedd-i b.+ sı 1b/14
b.+ ya 39a/4
beñze - -45- [Tr] Benze-, andır-
b.- mesün diyü 53a/7
b.- r 104b/18, 104b/20, 106b/18, 109b/13, 109b/14, 109b/15, 114a/21, 12b/17, 12b/18,
19b/3, 27b/17, 27b/3, 29a/3, 32b/12, 34b/1, 34b/3, 38a/18, 40b/20, 43a/9,
46a/2, 53b/3, 57a/13, 63a/21, 63b/4, 66a/13, 69b/11, 7a/13, 7a/14, 95a/4,
96b/6, 96b/7
baḥr-ı Aḳyānūsa b.- r ʿaẓīm gövdesi üzerinde 5b/18
bunlara b.- r cānavarlar 8b/5
ādem eline b.- r ellü bir dīv 56b/18
burc-ı ʿuḳdeye b.- r ḳorḳunç ṣūretile 96b/10
deñize b.- r leşkerler 95b/11
nerre ṣīre b.- r ol bebr ü peleng 106b/9
b.- rdi 15b/5
beñzet - -1- [Tr] İki şey arasında benzerlik bağı kur-
müʾminleri aruya b.- dügi 7a/20
ber -8- [Tr] Kara.
b. 35b/11
baḥr u b. 39a/4, 49b/8
b.+ de 52a/11
baḥr u b.+ de 53a/17, 94b/17
baḥr u b. içindeki biñ bir dürlü ümmet arası 5a/7
baḥr u b. içinde 5a/3
ber-ā-ber -1- [Fa] Birlikte.
ḳalḳan b. idüp 107a/12
berdār -1- [Fa] Meyveli.
b. ḳıl- Meyve ile donatmak. 35b/12
ber-ḳarār -6- [Fa+Ar] Aynı kararda, sürekli olarak aynı durumda.
b. 103a/11, 110b/9, 22b/18, 72a/18, 8b/20
b. ol- Devamlı, sürekli olmak. 38a/12
ber-kemāl -16- [Fa+Ar] Tam, mükemmel.
b. 111b/11, 23a/11, 40a/11, 48b/15
Ḳādir-i b. 12b/18, 20b/7
b.-i ṣunʿınuñ ġāyeti 1b/9
ḳudret-i b. birle 43b/21
Ṣāniʿ-i b.+ dur 93a/14
ḳudret-i b.+ i 53a/8
ḳudret-i b.+ in iẓhār itmegiçün 66a/18
cemāl-i b.+ ine 16b/9
ḳudret-i b.+ ine 40a/17
cemāl-i b.+ ine ḥayrān ḳalup 89b/12
b. ol-ınca Tam ve mükemmel olmak. 38a/9
ol Ḳādir-i b.+ üñ 47b/7
ber-revān -2- [Fa] Bütün ruh, can.
b.-ı Muṣṭafā Hz. Muhammed'in ruhuna, canına. 115b/13, 71a/14
bere -2- [Tr] Yara, çürük.
dil b.+ si 102a/9, 31b/12
berekāt -5- [Ar] İhsan, bolluklar, feyizler.
b.-ı ism-i aʿẓam Allah'ın yüce isimlerinin feyzi. 55a/16
ʿadl-i b.+ ında 8a/1
ṣıdḳ-ı b.+ ında 103b/13
ṭılsım-ı b.+ ında 19b/8
ḫavāṣṣ-ı b.+ ındadur 4b/16
bereket -1- [Ar] Saadet.
ʿömrüñ b.+ i 66b/11
berg -1- [Fa] Yaprak.
ḳara ağaç b.+ i içinde dürüyen baʿūż gibi 52b/19
berī -1- [Ar] Temiz.
vücūdını b. ḳılup 44b/6
beriyye -2- [Tr] Çöl, sahra.
ḫod b. arslanı 114a/21
b. ḳavm 14b/21
berk -5- [Tr] 1. Sağlam. 30b/4 2. Kuvvetli, sıkı. 39b/10
b. 108b/12
pūlāddan b. 27b/17, 30b/4
b. dut- Sıkı tutmak. 39b/10
b. eyle- Sağlam yapmak. 62b/5
berḳ - 2- [Fa] Şimşek.
b. 27a/4
b. ur-up Şimşek çakmak. 37a/13
berkit - -2- [Tr] Sağlamlaştır-
b.- seler 49a/13
b. -diler 59b/3
berna -1- [Fa] Genç, delikanlı.
b. vü pīr 2b/12
berr -3- [Tr] bk. **ber**
b.+ i 88a/4
b. ü beyābānı 86a/3
b.+ üñ cānavarları 97a/18
berū -1- [Ar] bk. **berī**
b.+ dur 78b/14
berü -6- [Tr] "-dAn beri" olarak kullanılan takı; bir işin belli bir yerden veya zamandan bu yana yapıldığını belirtir.
dünyā ṭuraludan b. 25b/8
ne vaḳtdan b. 25a/4, 25b/6
ne zamāndan b. 25a/4
ol vaḳtdan b. 25b/9
bunca zamāndan b. çalışup işledügin 34a/9
besle - -1- [Tr] Başkasının karnını doyur-
yuvasında b.- dügi 112a/21
beslen - -1- [Tr] Büyü-, yaşa-
b.- ürdi 11b/17

beslet - -1- [Tr] Yedirt-, içirt-
b.- en 45b/16
beş altı biñ -1- [Tr] Yaklaşık sayı bildiren sayı grubu.
b. kişi 75a/17
beş biñ -1- [Tr] Sayı grubu.
b. erile 101b/11
beş yüz otuz altı-1- [Tr] Sayı grubu.
b. yılında 29b/6
beşāret -1- [Ar] İnsanlık.
b. içün 118b/16
beşer -11- [Ar] İnsan.
b. 103a/6, 105b/8, 12a/4, 17b/7, 2b/13, 53a/14, 15b/13
ʿuḳūl-i b. 3b/8
bir b. 12a/1
mesned-i dīv ü cinn ü ḫaşm u nesl-i b. 59b/14
yā b. 97a/11
beşer -1- [Tr] Üleştirme sayısı, beş beş paylaştırma.
b. ṭāne 28a/21
beşinci -3- [Tr] Sıra sayısı bildirir.
b. 73b/6
b. ayaḳ 15a/21
b. ṭaş 36b/7
bevvāb -1- [Ar] Kapıcı.
b. ol- Kapıcı olmak. 17a/2
beyābān -5- [Fa] Çöl, sahra.
ṣaḥrā ve b. 24a/7
ġūl u b. ferhenglerin 117a/13
deşt ü b. geçerek 34a/16
bebr-i b. gibi 58b/15
berr ü b.+ ı 86a/3
beyān -24- [Ar] Açıklama, bildirim. 4b/12 2. Belagatın söz sanatlarını anlatan bölümü. 23b/8
b. 4b/12
bir ḫoş b. 23b/8
b. eyle- Açıklamak, söylemek. 109a/20, 109a/19, 117a/1, 113b/12
b. it(d)- Bildirmek, anlatmak. 105a/2, 112a/4, 94b/19, 100b/21, 13b/4, 13b/2, 4a/13,
Rüstemüñ ḥālin idincek b. 103a/3
ḥadd-i b.+ a gel- Açıklanmak, ayrıntılı olarak anlatılmak. 6b/17
b. idicek 36b/1, 54b/14, 21a/8
b. ḳıl- Söylemek, bildirmek, anlatmak. 71b/8, 78a/10, 36a/4, 111b/8, 90a/16
b. ḳılup 37b/15
beyhūde -1- [Fa] Boş, güzaf.
b. 62b/14
beyin -13- [Tr] Kafada bulunan, düşünmeye yarayan organ.
b.+ i zarı 84a/7
b.+ isi içi 84a/6
şıġır b.+ isin 49a/4
b.+ isin yiyüp 100b/7
ʿāṣī kāfirlerüñ b.+ isin yiyüp 64b/3
b.+ isinden 100a/11
Nemrūduñ b.+ isinden 100a/10
b.+ isine 84a/8
b.+ isine girüp 6a/1
b.+ isine varup 100a/14
b.+ isinüñ zarın yırtup 100a/11
b.+ üñ burnuñdan gelüp 33a/2
b.+ üñe 84a/9
b.+ isin yiyüp 94b/1
beyt -1- [Ar] 1. Beyit, divan şiirinde iki mısradan oluşan birlik.
bu iki b.+ i oḳıyup 115a/5
Beyt-i Ḥaḳḳ -1- [Ar] Allah'ın evi, Mekke'de bulunan Kabe-i Muazzama, İslam'da kutsal kabul edilen mescid.
B.+ ı 118b/1, 115b/10
Beytu'llāh -1- [Ar] bk. **Beyt-i Ḥaḳḳ**
B. şehrinüñ ḳavmi ve civārında olan ḳabāyil-i 9b/1
Beytü'l-Ḥarām -1- [Ar] bk. **Beyt-i Ḥaḳḳ, Beytu'llāh**
B.+ ı 109a/6
Beytü'l-Muḳaddes -1- [Ar] Mescid-i Aksa, ilk mescid, Kudüs'ün doğusunda yer alan, Yahudilik ve Müslümanlıkta kutsalkabul edilen yer.
yönüni B.+ ten yaña döñüp 30b/17
Beytü'l-Muḳaddis -3- [Ar] bk. **Beytü'l-Muḳaddis**
B. bāġı 63b/5
B.+ e getürüp 13b/14
B.+ i 62b/4
beyyināt -1- [Ar] Deliller, kaynaklar.
muʿcizāt-ı b. 76b/5
beyża -2- [Ar] Yumurta.
b.+ dan 52b/12
b.+ dan mütevellid olan ḥayvānuñ ḳulaġı yiri 52b/13
bez -1- [Tr] Çaput.
eski b. gibi 43a/18
bez - -1- [Tr] Yıl-, usan-
b.- er 72b/16
beze - -1- [Tr] Süsle-
b.- r 1b/8
bezen - -2- [Tr] Süslen-
b.- miş 73b/20
cevherden b.- miş micmereler 73b/21
bıçaḳ -2- [Tr] Kesmeye yarayan alet.
b. çıḳarup 56b/15
b.+ ı 82b/18
bıçġu -1- [Tr] Bıçkı, ağaç veya tahta kesmeye yarayan alet.

b.+ sı 20b/18
bıḳın - -1- [Tr] Birden sıçra-
b.- dı 34b/21
bıñar -2- [Tr] Pınar, çeşme.
bir b. 76a/1
ṣol gözi b.+ ına ḳonup 99b/21
Bırāġ -1- [Ar] Nuh peygamber devrinde bir marangoz.
B. 73b/5
bıraḳ - -4- [Tr] 1. Elde tutmaktan vazgeçmek, at-, koy-
b.- a diyicek 26a/20
b.- up 29a/13
2. y.f.
ayaġa b.- ur 60b/5
mehlekeye b.- ur 48a/11
bi'llāhi -1- [Ar] "Allah'a hakkı için" anlamında yemin.
b. 96b/19
bi'ş-şevāb -1- [Ar] Sevap ile.
Allāh aʿlem b. 112a/6
bī-ʿadd -1- [Fa+Ar] Sayısız.
b. 119a/9
bī-ʿaded -2- [Fa+Ar] Sayısız.
bī-şümār u b. 10b/9
b.+ dür 1b/2
bī-baṣar-1- [Fa+Ar] Mecazen gözle göremeyen, basiretsiz.
b.+ da 86a/10
bī-bedel-5- [Fa+Ar] Değeri ölçülemeyen.
b.+ dür 10b/9, 80a/1
lā-yezāl ü b.+ dür 111b/11
Vāḥid ü b.+ dür 93a/14
lā-yefūt u b. ü Nāẓirdürür 84b/8
bī-cān -3- [Fa+Ar] Cansız.
bād-ı b. gibi 12b/12
b. ider 24a/11
ger cān-ı var u nāṭıḳ ve ger b. u cāmid 78a/3
bī-çāre -7- [Fa+Ar] Zavallı, çaresiz.
iy b. 79b/17, 79b/20
b. maḫlūḳı 49b/14
çi ger b.+ yem 119a/6
ḳanġı b.+ yi 111a/12
żaʿīf ü b.+ yi 77b/12
b. żaʿīf ḳuluñ 82b/16
bīdār -1- [Fa] Uykusuz, uyanık.
b. 86a/16
bī-dīn -9- [Fa+Ar] Dinsiz.
b. 83b/4
cebbār-ı b. 61a/12
kāfir-i b. 87b/18
merdūd-ı b. 81b/15
b.-i Nemrūd 93b/9
kāfir-i b. cāhil 98b/13
ʿAnkūr-i b. ḳızı 86a/21
b. merdūd 83b/6
b. ü cāhil 76b/6
bī-edeb -1- [Fa+Ar] Edepsiz, görgüsüz.
iy b. 72b/12
bī-ġalat -1- [Fa+Ar] Yanlışsız, hatasız.
b.+ dur 46a/7
bī-gümān -12- [Fa] Şüphesiz.
b. 103a/1, 118b/4, 22b/3, 24a/13, 38a/14, 40a/12, 44b/21, 53a/16, 92b/16, 94b/6, 97b/5, 23a/12
bī-günāh -2- [Fa] Günahsız.
b. 49b/13
ṣayd-ı b.+ iken 51b/2
bī-ḫaber -2- [Tr] Habersiz, malumatsız.
b. 44a/11, 60a/15
bī-ḥad -12- [Fa+Ar] Hadsiz, sınırsız.
b. 11b/2, 46b/13, 73a/17, 93a/7, 94a/7, 99a/12
ḥamd-ı b. 119a/8
b. cefā çek- 3a/5
bī-ḳıyās u b. çekirge yaradup 21a/1
b.+ durur 45b/8
b. ġayreti çek- 2b/2
b. rūzgāruñ nekbeti 3a/6
bī-ḥadd -2- [Fa+Ar] bk. **bī-ḥad**
b.+ ı 98a/13
dāneveş ü b.+ iken 39a/19
bi-ḥaḳḳ-ı Kāf ve'l-Ḳur'ānü'l-Mecīd -1- [Ar] Kaf ve Yüce Kuran'ınyüzü suyu hürmetine.
mezīd-i b. 119a/2
bi-ḥaḳḳ-ı nūr-ı pāk-i Celīl -1- [Ar] Yüce Allah'ın mübarek nuru hakkı için.
b. 68b/6
bi-ḥamdi'llāh -2- [Ar] Allah'a hamd ile.
b. 50a/12, 52a/3
bī-ḥayā -2- [Fa+Ar] Hayasız, arsız.
ṭaʿāmumuzdan maḥrūm iden ḥāsid ü b. 42b/15
tīz-nefs ü b. 86a/16
bi-ḫidmet -1- [Ar] Hizmetle.
ez-ān b. 58b/21 Bu hizmetden.
bī-ḥisāb-15- [Fa+Ar] Hesapsız, sayısız, hadsiz.
b. 36b/16, 38b/7, 39a/20, 48b/17, 49a/6, 51a/3, 92b/5, 94a/5, 95b/21, 101a/17
b. nāliş it- 91b/8
b. ol- Sayılamamak. 38a/19, 99a/14
b. u bī-şümār 64a/8
b. u ḥikmet 1b/8
bī-ḫod -1- [Fa] Bayılmış.
b. ol- Bayılmak, kendinden geçmek. 107b/21
bī-hūş -1- [Fa] Şuursuz, akılsız.
b. 58b/19

bī-iḫtiyār -1- [Fa+Ar] İradesiz, aklını kullanamayan.
b. 83b/3
bī-ḳadir -2- [Fa+Ar] Kıymet verilmeyen.
b. 2a/4, 2b/19
bī-ḳarār -2- [Fa+Ar] Takatsiz, mecali olmayan.
b. 49a/18
b. ol-up Kararı kalmamak, takati olmamak. 73a/3
bī-ḳıyās -2- [Fa+Ar] Kıyas götürmez, ölçüsüz.
s̱enā-i b. 119a/10
b. u bī-ḥad çekirge yaradup 21a/1
bī-ḳuṣūr -3- [Fa+Ar] Kusursuz, eksiksiz, tam.
b. 26a/7, 37b/19, 38b/10
bi-llāhi'l-ʿaẓīm -2- [Ar] Yüce Allah hakkı için.
b. 24a/20
b. daḫı 21a/9
bī-mecāl -1- [Fa+Ar] Mecalsiz, takatsiz.
b. ü dīde-dūḫt 1b/4
bī-miṣāl -5- [Fa+Ar] Misalsiz, başka örneği olmayan.
b. 40a/10
lā-naẓīr ü b. 10b/8
maʿbūd-ı b. 90b/10
pādṣāh-ı b.+ dür 83b/20
Vāḥid ü b.+ sin 82a/14
bī-naẓīr -1- [Fa+Ar] Benzersiz, eşsiz.
tārīḫ-i aʿẓam-ı b.+ den 46a/13
bī-nekāl -1- [Fa+Ar] İşkence, eziyet.
b. 54b/18
bī-nihāyet -2- [Fa+Ar] Sonsuzucu bucağı olmayan.
duʿā-yı b. 119a/11
b.+ dür 4b/7
bī-niyāz -2- [Fa+Ar] İhtiyacı olmayan, kimseye muhtaç olmayan.
b. 62b/21
b. u kerem 118b/11
bī-riyā -1- [Fa+Ar] Riyasız, yalansız.
b. ol- Art niyetsiz olmak. 108b/12
bīrūn -1- [Fa] Aşkın, fazla.
b. 86a/16
bī-ṣebāt -1- [Fa+Ar] Kararından çabuk dönen, dönek.
bī-dīn ü cāhil b. 76b/6
bī-ṣümār -16- [Fa+Ar] Sayısız, sayılmayacak derecede çok.
b. 101b/9, 106a/5, 116b/21, 23a/2, 38a/1, 49a/17, 49a/21, 72a/19, 84b/17, 94a/16
bī-ḥisāb u b. 64a/8
b.+ dur 103b/12
b.+ ıdı 5b/14
b. ol- Sayılmamak, addedilmemek. 101a/11, 100b/14
b. u bī-ʿaded 10b/9
bī-temīz -1- [Fa+Ar] Temiz olmayan, pis.
ḫūnrīz-i b. 41a/8
bī-vefā -1- [Fa+Ar] Vefasız, vefasında sebat göstermeyen.
b.-yı nābe-kār 111a/10
bīzār -2- [Fa] Bıkmış, usanmış.
b.+ am 72b/19
b.+ sın 72b/18
bī-zevāl -11- [Fa+Ar] Yok olmayan, sonsuza dek var olan.
b. 1b/13, 30b/20, 75b/16
lā-mekān u lā-şerīk ü b. 80a/5
lā-yemūt u lā-şerīk ü b. 84b/8
lā-yezāl ü b. 1b/4
maʿbūd-ı b. 94a/3
sulṭān-ı b.+ dur 83b/20
lā-şerīk ü lā-mekān ü b.+ sin 82a/14
b. ü lā-yezāl 79b/21
b. ü şāh-ı Ḥaḳ 21a/7
biç - -1- [Tr] Kes-, ikiye ayır-
iki b.- üp 105b/4
bidʿat -2- [Ar] İslam'da sonradan ortaya çıkarılan yeni adetler.
b. 92b/12
ehl-i b. ümerā 91a/5
bigi -30- [Tr] Gibi, benzer.
anuñ b. 100b/8, 10b/11, 116b/17, 3a/21, 56a/6, 6b/4, 72a/2, 99b/3
balıḳ b. 52a/17
benüm b. 32a/11, 93b/15
bunuñ b. 86a/17
Dāvūd peyġāmber b. 52a/5
kaġıd b. 7b/1
kim b. 96a/16
ṣadef b. 52a/20
senüñ b. 84b/3
şu ḳuşları b. 52a/16
şunuñ b. 35b/6
tulum b. 57a/4
bunuñ b. aʿvānlar 111a/6
anuñ b. ʿaẓīm 104b/18
anuñ b. cābir 94b/1
anuñ b. dābbe 63b/9
çoban b.+ dür 110b/14
bunuñ b. ḫīleyile 60b/7
ẕerre b. 5b/8
benüm b. kişinüñ cengi 107b/3
nenüñ b. ṭāyife 4b/2
nenüñ b. yir 69b/1
bihter -1- [Tr] En iyi, daha iyi.
b.+ i 54a/6

bikir -1- [Ar] bk. **bikr**
dört yüz b. ḳız oġlan civārı 87a/1
bikr -5- [Ar] bk. Bekar kız, dokunulmamış genç kız.
b.-i Meryem 2a/2
b.duḫter de 19a/8
b. duḫter ü şems-ṣūret ü ḳamer-manẓar cāriyeler virüp 18b/19
bil - -280- [Tr] 1. Birşey hakkında bilgisi ol-
b. 111b/13, 23b/6, 23b/7, 36a/14
b.- eler 10b/16
b.- em 112b/12
b.- mek 111a/4
b.- meyevüz 14a/16
b.- meyüp 3b/5
b.- mez 6b/2
b.- mezem 11a/6, 19b/15
b.- mezidi 20b/3
b.- mezsiz 10b/12
b.- üp 106b/8, 19a/13
b.- ür 18a/15, 20a/16, 25b/11, 25b/13, 27a/20, 6b/14
b.- ürem 23b/21
b.- ürsiz olınmaz 13b/19
b.- dük 68a/20
b.- e 39b/1
b.- ecek ola 75b/2
b.- eler 83a/2, 84b/1
b.- em 72a/9
b.- emezler 50a/2
b.- medi 48b/2
b.- mediler 97a/11
b.- medügine 81b/6
b.- mek 40a/3
b.- mekde 101b/1
b.- meyüp 98b/5
b.- mez 45a/11, 45a/16, 45a/17, 45a/9, 48a/14, 76b/5, 79b/21, 93a/11, 94a/5
b.- mezüz 82a/2
b.- sün 38b/16, 38b/17, 39a/8
b.- üp 60b/17, 70b/8
b.- ür 100b/15, 104b/1, 44b/19, 56b/1, 64b/7, 67b/4, 67b/5, 78b/15, 83a/7, 92a/8, 95a/17, 97b/13, 99a/2
b.- ürdi 104a/18
b.- ürdüm 59a/10
b.- ürem 60b/20
b.- ürler 50b/4
b.- ürsin 51b/17, 66b/4
b.- ürüz 50a/12, 80a/16, 88b/13
2. Anla-
b. 12a/3, 14b/10, 20a/6, 21b/4
b.- di 109a/20, 16b/17, 17a/8, 36b/17
b.- düñ 112a/8
b.- e 4a/13
b.- emedi 113b/8
b.- emedüm 113b/11
b.- mediler 111b/19
b.- mez 10b/11, 2b/9, 8b/13
b.- mezdi 18a/12
b.- üp 106a/10
b. 22b/3, 22b/5, 22b/7, 45b/16, 72b/13, 76a/16, 79b/14
b.- di 103b/21, 39b/19, 64a/11, 64b/10, 76b/5, 97b/7
b.- diler 60b/13, 70b/10, 81a/4
b.- dük 43a/5, 43b/6, 97b/13
b.- düm 25b/16, 66b/1, 66b/12, 66b/9
b.- düñ 32a/10
b.- eler 39b/3, 64a/6
b.- esin 36a/12, 39b/8, 76a/18
b.- evüz 65a/21
b.- eydi 86a/11
b.- icek 77a/12
b.- medi 58a/3
b.- mez 103a/20, 45a/7, 69b/5, 83a/6
b.- mişidi 58b/17
b.- üp 100a/13, 103a/19, 25a/3, 30a/19, 37b/15, 41b/13, 65a/21, 92a/17, 96a/6, 96a/7
b.- ürdüm 90b/14
3. Tanı-
b.- diler 106b/14
b.- esin 23a/1
b.- meyen 118b/8
b.- meyesin 22a/16
b.- meyince 118b/7
b.- mez 118b/8
b.- üp 109b/5
b.- di 57a/20
b.- düm 66b/8, 68b/2
b.- elden 96a/18
b.- emeyüp 59a/6
b.- emez 59a/13
b.- esin 23a/2
b.- mege 23a/4
b.- mesün 69a/2
b.- meyince 94b/6
b.- meyüp 97a/12
b.- üp 102b/15, 37b/3, 66b/17
b.- ürüz 103a/2
4. Farket-
b.- diler 10a/4, 9a/3
b.- düm 22a/21
b.- meyüp 114b/19
b.- sem 17a/15
b.- di 34b/16, 59a/12
b.- diler 31b/2, 33b/11, 47a/20
b.- emeyüp 56a/11

b.- medüm 37a/20
b.- üp 27b/12
5. Sez-
b.- di 106a/11, 17a/12
b.- diler 114b/21
b.- mişlerdür 9a/21
b.- üp 16a/8
b.- düm 69b/5
b.- esin 71b/12
6. Öğren- -7- [Tr]
b.- di 23b/16
b.- diler 14b/20
b.- e 114a/14
b.- mek 12b/20, 13a/16, 4a/5
b.- mişlerdür 9b/1
b. 23a/14, 94b/18, 96a/14, 98b/11
b.- diler 34b/12, 40b/9, 48a/14
b.- dük 54a/8, 70b/6, 97a/13
b.- düm 66a/15
b.- e 55b/7, 65a/2, 75b/3
b.- eler 48a/21, 93a/2
b.- elüm 50a/7
b.- esiz 41a/20
b.- gil 44a/18, 49a/11
b.- mek 23b/18, 40b/11, 40b/8
b.- sün 92b/8
b.- üp 28b/20
7. Kabul et-
b.- dük 118b/14
b.- üp 21a/2
b.- ürlerse 117b/17
b. 74b/5, 74b/8, 78b/12, 79b/16, 83b/12, 83b/14, 91a/11
b.- di 38b/6, 74b/10
b.- dük 67a/21
b.- elden 66b/1, 95b/10
b.- enler 83a/13
b.- eydi 76b/6
b.- ip 91a/10
b.- mediyse 90b/15
b.- mezsin 84b/12
b.- üp 76b/8
b.- ür 78a/5
b.- ürem 79b/19, 79b/8, 82a/18
b.- ürüz 25a/5
8. San-
b.- diler 39a/13
b.- meyeler 49b/18
9. y.f.
cānıla minnet b.- e 14b/11
taḥḳīḳ b.- mek 12a/20
miḳdārını b.- meyüp 8b/12
taḥḳīḳ b. 22a/17, 23b/15
taḥḳīḳ eyle b. 44b/20
ḥaḳīḳat b.- di 104a/17
taḥḳīḳ b.- di 63a/3
yaḳīn b.- di 102b/3
ḫaber b.- diler 34a/9
ḥaḳīḳat b.- dük 44a/6
yaḳīn b.- dük 79a/11
ʿilme'l-yaḳīn b.- düm 66b/10
ḥaḳīḳat b.- düm 43b/3
miḳdārımı b.- düm 32a/6
miḳdārum b.- düm 66a/12
taḥḳīḳ b.- düm 68a/20
yaḳīn b.- düm 99b/9
niʿmetüñ şükrin b.- e 67a/10
taḥḳīḳin b.- esin 45a/13
ḫaber b.- eyin 22a/11
taʿyīn b.- eyin 59a/16
b.- mediler 40b/10
taʿyīn b.- medin 74a/12
ʿilme'l-yaḳīn b.- medük 97b/11
şükrin b.- meyüp 63b/12
b.- mez 118b/8, 24a/5
miḳdārın b.- mişdür 102a/5
niʿmetümi b.- üben 90b/12
yaḳīn b.- üñ 81b/8
miḳdāruñı b.- üp 32b/15
ḫaber b.- ür 60b/19
ʿilme'l-yaḳīn b.- ürem 30a/9
taḥḳīḳ b.- ürem 79b/6

bil -1- [Tr] "Bel suyu"ndan kısaltma, sperm, meni.
ata b.+ inden gelüp 8b/13

bil -9- [Tr] Bel, sırt.
b. bağla-dum Dayanmak, güvenmek. 23b/7
b.+ in ṭutup 6b/4
b.+ inde 104a/2
b.+ inden 105b/3
b.+ inden yuḳaru boyı 57a/4
b.+ ine 107a/3
şol b.+ ine 111a/18
ādem ṣaçın b.+ ine kemer ḳılup 117a/5
b.+ ine ṣoḳun- 57a/9

bilād -2- [Ar] Beldeler.
b. 31a/2
ḫalḳ-ı b. 29a/2

Bilāl bin Ḥāriş -1- [Tr] Hz. Muhammed zamanında yaşamış, bu nedenle sahih hadis rivayet eden sahabe.
B.+ den rivāyet 13a/2

bildür - -15- [Tr] Söyle- belirt-, duyur-
b.- di 41a/1
b.- dügi 41a/1
b.- e 112b/5, 63b/13
b.- em 99a/1
b.- en 94b/4
b.- mediler 76b/9

b.- megiçün 100b/8, 31b/1, 98a/3
ʿaczin b.- megiçün 48a/21
kendü vaḥdāniyetin b.- megiçün 19b/16
ʿAnkūr şāha b.- mek istedügin 90a/3
ḫalḳuñ şikāyetini b.- üp 46b/18
fikrüñ b.- ür 17a/4

bile -49- [Tr] 1. Bağlama edatı, birlikte, beraber. 65b/15 2. Dahi. 73b/9
b. 112b/9, 115a/21, 16b/10, 18b/17, 19a/1, 19a/2, 40a/20, 50b/12, 80a/15,
80b/11, 81a/13, 81b/4, 84b/13, 91a/1
ʿaḳabince b. 92a/4
anı b. 89a/13
anuñla b. 69b/3
benümle b. 63a/12
bir niçe cinsiyle b. 64b/17
bunıñla b. 69b/6
cemīʿ melāʾike b. 37a/4
eline yapışup b. 73b/9
enbiyāyı evliyāyı daḫı b. 67a/12
her ḳanda giderseñ b. 30a/9
ikisi b. 107b/13, 108b/4, 90b/2
kendüleri b. 16a/16
Mālsiḫān-ı perī ḳızı Ḳamer-çehreyile b. 17b/4
ol maġarada b. 68a/3
ol vaḳt b. 90b/10
pehlevānları b. 89b/19
Rāġıb-ı rāhib b. 79b/5
seni b. 84b/7
yardım itmek b. 33b/14
beni b. götürüp 80b/1
b.+ mce 113b/16
b.+ müzce olan 77a/11
söz b.+ n 105b/9
benümle b. olan ẕübāb cinsi 41b/11
b.+ since 111b/19, 16b/6, 50a/5, 61b/7, 99b/10
Ḳahhār-ı Tinnīn-ten-i Nüh-ser ve b.+ since olan ehremenān ʿafārīt serhengleri 57b/13
b.+ sincedür 88b/14
b.+ sine 5b/11
ḳonşulığında b. 65b/15

bilek -1- [Tr] El ile kol arasında kalan vücu bölümü.
gümiş b.+ lerin şıġayup 108b/7

bilin - -6- [Tr] 1. Anlaşıl-
b.- medi 111b/20
b.- mez 2b/19
b.- mez 28a/13
2. Hakkında bilgi sahibi olun-
b.- e 65a/20
b.- ür 45a/17, 97b/14

biliş - -1- [Tr] Birlikte hatırla-, yad et-
b.- ü ve yād 60b/4

Billūr -29- [Fa] Türkistan'da Hokand ile Kaşgar arasındaki sarp dağdır.
B.-ı Cebelī vilāyeti ʿafārītleri Billur Dağı. 59b/9
kūh-ı B.+ a 104b/2
kūh-ı B.+ a ḳarşu 112b/7
kūh-ı B.+ dan 15a/2
kūh-ı B.+ dan yaña 104a/5
kūh-ı B. dīvleri eli 102b/16
kūh-ı B. dīvlerinüñ serhengi 103b/8
kūh-ı B. etegi 61b/13
kūh-ı B.+ ı 102b/20
kūh-ı B.+ ı aşup 112a/19
kūh-ı B. ḳullesinde gelüp 60b/18
kūh-ı B. serveri 88a/14
B. ṭaġınuñ dīvleri 59b/8
kūh-ı B. ṭaġlarınuñ üzeri 57b/16

billūr -16- [Fa] Kristal, çok parlak temiz cam.
b. 35b/16
levḥ-i b. 39a/1
aḳ b.+ dan bir ḥarīm 35b/15,
aḳ b.+ dan 110a/15, 36b/7, 36b/8, 37b/7
b.+ dan bir ḥavlı 86b/9
aḳ b.+ dan bir ḥoḳḳa 64a/12
b. ḥavlı 86b/10
bu b. ḥavlınuñ dört bucaġı 86b/17
b. ḥoḳḳa üzeri 109b/9
aḳ b. ḥoḳḳa üzerine ḳonup 113b/6
ol b. ḥoḳḳa 64a/13
b.+ ı 15a/2
b. ṭaşıyup 15a/2

billūrīn -1- [Fa] Billurdan, billur gibi, kristalden.
faġfūrī ve b. çīnī ṭabaḳlarla 108b/5

biñ -48- [Tr]
neçe b. ʿālem 22a/17
b. ādem 29a/19
b. belā ile 32b/14
niçe b. biñ ejdehā ve evren Binlerce, çokça anlamında ikileme. 96a/18
b. biñ māh ü sāl 38a/9
niçe b. biñ maḫlūḳāt niʿmetin 24a/1
niçe b. biñ ṣanāʿatlar 53b/17
niçe b. biñ yırtıcı cānavarları 95b/10
b.+ de birisi 50b/11
ḳurbānlaruñ b.+ de bir.in 9b/6
b.+ den artuḳ 89b/6
niçe b. dīv ü cin 56a/15
yirinden b. dürlü zorıla ırġurup 32a/20
b. dürlü 91b/7
niçe biñ b. ejdehā ve evren 96a/18
b.+ i 46b/16
b. kişi 35a/21
niçe b. leşker 95a/21
biñ b. māh ü sāl 38a/9

niçe biñ b. maḫlūḳāt niʿmeti 24a/1
b. melāʾike 4b/16
niçe b. melek 24a/15, 4b/10
b. miḳdārı Nemrūd begleri 83a/11
b. misḳāl 36b/8
niçe b. nāzıla 111a/11
b. nefer 18b/19
b. nerre dīv üʿifrīt 32b/13
ol b. pāre bisāṭ bizleri 18a/11
b. pāre midür 18a/12
niçe biñ b. ṣanāʿatlar 53b/17
b. siñek üşüp 99b/14
b. siñek 95b/13
bir niçe b. siñeklerle 49b/4
b. ṭaş 29b/12
Loḳmān gibi b. yaşayan 14a/17
b. yaş 106b/21
cihān sarāyına gelmezden niçe b. yıl evvel 24b/1
niçe b. yıl içi 21b/12
bir niçe b. yıl müddet 21b/6
bir niçe b. yıl müddetden ṣoñra 21b/4
b. yıl 38a/9
bir niçe b. yıl 25a/14, 25b/1
niçe b. yıl 63b/8
niçe b. yıllardan evvel 36a/7
niçe b. yıllardan ṣoñra 97a/4
niçe biñ b. yırtıcı cānavarlar 95b/10

bin - -19- [Tr] Bir yere gitmek amacıyla bir şeyin veya hayvanın üzerine otur-
b.- di 104a/1, 106a/15, 106a/21
b.- diler 111b/18, 118a/8
b.- dügi 104a/18, 106b/14
b.- dügi ejderhā-peyker ʿalāmetine naẓar ḳılup 106b/20
merkebine b.- dügin 109a/18
ṣıçrayurup üzerine b.- dügin 109a/14
b.- er 99b/2
b.- erdi 107a/1
b.- mek 106a/11
b.- miş 111b/19
b.- üp 22b/6
Heşt-Pāy-ı Baḥrīye b.- üp 102a/10, 109a/13
ol taḫta b.- üp 80a/11
perī atlarına b.- üp 11b/10

biñ bir -51- [Tr] Mecazen pek çok, sayısız.
b. dāne ḳızıl altundan düzülmiş siñek 114b/18
baḥr u ber içindeki b. dürlü ümmet arası 5a/7
b. dürlü ümmet 5a/3
b. ḳırāṭ 16a/18
b. nefer perī ḳızları 18a/4
b. ümem ordusı 50a/9
b. ümem 105b/8, 37b/20, 38b/2, 64b/6, 67a/13, 88a/20, 94b/17, 10b/2
b. ümmet arası 116a/13, 84b/4
b. ümmet içi 115a/3, 53b/9, 5a/5
b. ümmet içre 84b/18
b. ümmet serhengleri 47a/19
b. ümmet 101a/17, 102b/7, 117a/18, 117b/6, 14a/9, 20a/4, 36a/16, 38a/4, 51a/6,
52a/12, 53a/17, 53a/7, 66a/7, 71a/9, 85a/8, 88a/12
bir b. ümmet 65a/2
cemīʿi b. ümmet 32b/5
b. ümmet 65a/18, 95b/14, 49b/20, 52a/3, 56a/5, 2b/8, 51b/4, 88b/13
bir b. ümmetile 108b/20
b. ümmetüñ ʿāṣīları 6a/21
b. ümmetüñ her birisi 64b/16
b. yir 30b/2

biñ dört yüz -1- [Tr] Sayı grubu.
b. cezīreyi 16a/13

biñ dört yüz ḳırḳ dört -1- [Tr] Sayı grubu.
b. 91a/4

biñ iki yüz -1- [Tr] Sayı grubu.
b. arış 104a/4

biñ ikişer yüz -1- [Tr] Üleştirme sayı grubu.
b. ḳarış 108a/15

biñ sekiz yüz -1- [Tr] Sayı grubu.
b. 38b/12

biñ yitmiş ṭoḳuz-1- [Tr] Sayı grubu.
b. yıl 77a/11

binā -15- [Ar] 1. Yapı, tesis, inşaat. 2. Mecazen dünya, yeryüzü. 40b/5
b.-yı aʿẓamuñ bennāsı 72a/19
şehri **b. it**-mek Yapmak, tesis etmek, inşa etmek. 21b/1
ne vechile **b. ḳıl-**up İnşa etmek, kurmak. 62a/21
ol b.+ lar 28a/12
kārgīr b.+ lar yapmaḳ 55a/5
b. seddin düzmek 29a/13
b.+ sı 86b/6
Baʿalbek ḳalʿası b.+ sı 29b/7
ḫāżır u b.+ sın 118b/10
bennā-yı ilāhīnüñ b.+ sında 40b/5
b.+ sınuñ yüksekligi 86b/10
b. ṭaşları 27b/10
b. üstinde ṭurup 15a/4
b.+ ya ḳaldurup işleyen ʿifrītlerüñ dīvlerüñ ḳuvveti 29a/21
maḳṣūd olan b.+ ya yitürdükleri ecilden 13b/14

biñde bir -1- [Tr] Oran bildiren sayı grubu.
b.+ in 119b/19

bindivir - -1- [Tr] Çabucak bindir-, bindiriver-
b.- ipdür 52b/1
bindür - -4- [Tr] Bindir-, çıkarıp oturt-.
b.- diler 18b/12, 33b/5, 80b/17
şeb-reng ḳatıra b.- üp 118a/2
biñer -2- [Tr] Üleştirme sayısı bildirir; bin bin paylaştırma.
b. yaş 118a/12
b. yıl 39a/21
bir -1009- [Tr] 1. Herhangi bir. 35b/3 2. Bir kere, bir defa. 20a/14 3. Bir tane. 35b/10 4. Belgisizlik bildiren sıfat. 27b/5 . Günün yirmi dört saatinden birincisi, saat 01.00. 16a/5
b. 101a/18, 104a/19, 11a/14, 12b/10, 14a/13, 14a/4, 24b/10, 27a/12, 27a/19,
32a/4, 38a/8, 41b/21, 45b/2, 75b/16, 76b/6, 78b/12, 79a/20, 79b/16, 7a/16,
7a/17, 93b/5, 98b/20, 9a/16, 83b/12, 83b/14, 38b/6, 91a/10, 27b/11
bir b. Tekrar grubu; tane tane, teker teker. 109a/19, 54b/9, 60a/1
her yidi biñ yılda b. 20a/14
üç gicede b. 69b/21
yidi biñ yılda b. 20a/13
b. ʿāc u abanus ḳapu 35b/3
b. ʿacāyıb dāstān 104a/10
b. ʿacāyıb ḫādiṣe it- 111b/13
b. ʿacāyıb ḥīle 56a/21
b. ʿacāyıb u muʿteber şehr 35b/4
b. ʿacāyıb-şekl melek başı 4a/17
b. ʿaceb daḫı bu ki İşin tuhafı, garip olan şu ki. 34b/2, 40b/21, 45a/12
ve b. ʿaceb daḫı bu ki 34b/3, 57a/3
b. ʿaceb daḫı 104b/10, 7b/19
ve b. ʿaceb daḫı 45a/11
Ḳāhirüñ b. ʿaceb ḫāṣiyeti 107b/7
b. ʿaceb ḳorḳunç ejder-i heft-ser 104b/20
b. ʿaceb maḫlūḳ 38a/17
b. ʿaceb 7b/13
b. ʿaceb-heyʾet tekvīn 19b/2
b. ʿādāt 107b/8
b. ʿālī ʿimāret 25a/21
b. ʿālī sarāy 69b/11
nübüvvetüñe lāyıḳ b. ʿamel ḳıl- 26a/17
Humāyūn Şāhuñ b. ʿammisi ḳızı 11b/16
b. ʿāṣī kemter ḳul 82a/14
b. aʿyān u erkān-ı devlet 69b/14
b. ʿaẓīm āteş 57a/12
b. ʿaẓīm dīvān 12a/8, 78b/7
b. ʿaẓīm gül 25b/4
b. ʿaẓīm ḳalʿa yapmaḳ 27a/17
b. ʿaẓīm leşker 105b/21
b. ʿaẓīm meliküñ tāc u taḫtın alup 78a/21
b. ʿaẓīm mermer kesüp 30a/2
b. ʿaẓīm ṭaġ 24b/1
b. ʿaẓīm ṭaş 69a/7
b. ʿaẓīm ulu ḳuş arḳası 105a/6
b. ʿaẓīm 35b/16
b. ad 4a/8
b. ādem 41b/8, 7b/12
her bir işüñ b. ādemīsi 14a/10
her vilāyet pāẕişāhınuñ b. adı 4a/9
b. aġaç delügine ḳoyup 49a/13
b. aġaç kenārı 59a/16
b. aġaç 91b/16
dört ḳanadlu b. aġır ḳuş 43b/21
b. aḥad 7b/17
b. āḫir yire ḳaldurdup 26a/14
b. aḫşām 86b/1
b. aḳ bulut 34a/17, 34b/1
bir ḳara b. aḳ 35b/10
b. altun ışıḳ 107a/4
b. altun kürsī 83b/3
b. altun levḥ 19b/4
ḳırḳ sekiz lülelü b. altun 37a/6
b. ʿömr-i ṭavīl 64b/20
b. arış miḳdārı yir 43a/4
b. arḳa yüki odun getürüp 74b/3
b. arslan yanı 97a/9
b. aru böceginüñ ḳusındusı 8b/10
b. ʿuḳḳāb miṣāli 43a/6
b. āvāz 70b/1, 15b/4
b. avuç ḫāk 30b/20
b. ayaḳ 92a/10
b. ayaḳ nerdübān 15b/7
b. ayruḳ maʿnīsi 62a/8
b. azıḳ ve göçmek 110b/8
b. baʿūż 63a/20
b. bāġçevān ḳapup 28b/10
b. baḫş 58a/18
b. baḫt-ı cüvān 40a/9
b. bāḳıllāyı oyup 65a/15
b. balçıḳ 21b/6
b. balıḳ alup 82b/15, 82b/4
b. balıḳ götürüp 9b/20
b. balıḳ ḳanı 98b/12
b. balıḳ 43b/5
her b. barmaḳ 68b/21
her b. baş 15b/7
her b. begler 102a/7
b. belā 66a/11
b. beşer 12a/1
b. bıñar 76a/1
b. biñ bir ümmet 65a/2
b. biñ bir ümmetile 108b/20
b. bir çıḳup 64a/2

b. bir ḥisāb 3a/13
b. bir 109a/19, 54b/9, 60a/1
b. birleyenler 83a/12
b. bisāṭ üzeri 15b/16
aña lāyıḳ b. bisāṭ 17a/11
ḫod b. böcek 62b/15
b. bölügi daḫı 6a/7
b. bölük 12b/7, 5b/21, 6a/2, 6a/3
b. bölügiñüz 6a/4, 6a/3
b. bölük ḳavm 39a/21
b. bölük mūẕīler 49b/13
b. bölük şeyāṭīn 13b/17
b. bölük ża ʿīf maḫlūḳ 51a/11
b. bucaġına girüp 51a/10
b. büt yonucı er 69b/3
b. cānavar ḳanı 82a/16
b. cānavar 17b/8, 20b/17
ejdehā-şekl b. cānavar 106a/20
b. cānlu 26a/1
b. cemāʿatıla ṭoldurup 92a/3
b. cemīle 18b/2, 11b/19
anuñ b. cemīle ḳızı 106b/2
b. cennet 118b/17
b. cevāb viremedügümüz ecilden 56a/9
b. cezīre gibi 26b/7
b. cezīre görinür yire yitürdügin 109a/16
b. cezīre 106b/3
baḥr-ı ʿUmmānuñ vasaṭında b. cezīre 104a/16
b. cihet 116b/12
dünyānuñ b. ciheti 116b/13
b. cins uşacuḳ siñek 48b/21
her b. cins 11a/16
b. cürʿa 118b/20
eline b. çaltu alup 42a/6
b. çāre bulsañ 79a/13
b. çāre ḳıl- 112b/12, 10a/15
b. çetük gözlü 89b/1
bir b. çıḳup 64a/2
b. çiçegüñ toḫmı 63b/4
b. çift ṭurna ḳuşı 102b/13, 112a/15
ol b. çift ṭurna ḳuşları 103a/12
b. dābbe 63b/9
kendü mānendi b. dābbe 63b/10
b. daḫı bu ki 102a/4, 42b/20, 49a/9, 64a/17, 73a/21, 87a/3, 87a/8
b. daḫı segriyüp 60a/17
b. daḫı 28b/5, 30b/10, 44a/16, 47a/4, 51b/8, 54a/20, 57b/3, 62a/19, 62b/18, 62b/2, 62b/5, 72b/4, 73a/19, 78b/21, 83a/21, 95a/17
b. dāne toḫm ḳoyup 63a/16
b. degüldür 64b/6, 64b/7, 64b/8
b. dem içinde 105a/20
b. dem 23a/16
b. demde 38a/13
b. demürden ḳaplu eve 99b/11
b.+ den 16a/5
b. depe üzerine 106a/18
b. deriñ ḳuyı 56b/6
b. deryā-yı 24b/2
b. devleti 40a/9
b. devrde 20a/12
b. dildār 101b/19
b. dīv ölüsi 56b/14
b. dīv ṣūreti 59a/12
b. dīv 59a/4
ādem eline beñzer ellü b. dīv 56b/18
içlerinden b. dīv 60b/16
b. dīvār 29b/21
ḳalʿanuñ b. dīvārı 29b/10
b. duʿā 79b/10
b. duʿācı kemter 23b/7
b.+ dür 66b/1, 6b/3, 79b/8, 8a/14
b. dürlü daḫı olmış 89a/12
b. dürlü maḫlūḳ daḫı 25a/1
b. dürlü maḫlūḳāt getürüp 19b/16
b. dürlü maḫlūḳāt 19b/21, 20a/1, 36a/7
b. dürlü maḫlūḳ 45a/7
b. dürlü renk 17b/10
b. dürlü ṭılsımāt 87b/12
b. dürlü 112b/21
b.+ dürür 84b/11
b. düzme nesne 74a/20
b. efʿī zehirnāk 42b/12
b. ejdehānuñ dişi ḳovuġına girüp 97a/10
ḳarnın şişürmiş b. ejdehāya dönüp 42b/13
b. ejderhā 96a/21
b. elem yitüş- 102a/17
b. eli birle 111a/10
b. el 19b/4, 4a/19, 111a/11
b. elma gibi 26b/21
her bir işüñ b. eri 28a/16
b. evdeki ḳurulmış yay 48b/18
yidi başlu b. evren 95a/19
bir nevʿat baluñ b. faẓlı 7b/6
b. ferişteh 5a/2
bulutlaruñ b. fersaḫ miḳdārı yiri 34b/5
b. feryād ḳop- 99b/14
b. fikir 17a/4
b. ġayrı yir 26a/1
b. ġayrı yol 60a/2
b. gemiye girüp 115a/1
b. gergeden 93b/21
b. gevher-i şeb-çırāḳ 16a/17
b. gevher-i şeb-çırāḳ 15a/8
b. ġırbāl ḳadar 81a/11

b. ġırıldu 43a/5
b. gice 13a/2, 44a/16, 66b/18, 70a/15
her b. göñül 9a/14
b. gözi müdevver 20b/1
b. göz 92a/10, 86a/15, 98b/21
b. gül 36b/11
b. gün 12a/14, 22a/20, 44a/16, 63b/13, 66a/10, 6b/13, 71b/10, 72b/1, 72b/10,
72b/5, 73a/11, 8a/2, 92a/16, 97a/9, 70a/15, 70b/12, 96a/10
yılda b. gün 67b/9
b. günāha gir- 73a/7
b. Ḥabeşī ḳulı 28b/17
b. ḥadīṯ 48a/1
b. ḥādiṯe ṭurġur- 85b/18
ṭoḳuz ṣınfınuñ daḫı her birinüñ b. ḥākimi 11a/17
b. ḥāl 74a/7
bunlardan her b. ḥāl 62a/8
b. ḫalvet yir 30b/17, 75a/1
b. ḫalvet 75a/2
b. ḥāmile 68b/4
b. ḥamle-i ḫīzān 59b/15
b. ḫāne 38b/21, 118b/18
b. ḫān 36a/12
b. ḥarbe 4a/19
oddan ḫalḳ olmış b. ḥarbe 19b/4
b. ḥarīm 35b/15
b. ḫāṣṣa 10a/19, 51b/8, 8b/5, 48b/7
b. ḫātem daḫı 22a/18
b. ḫātem 22a/17
b. ḫavāṣ 43b/14
billūrdan b. ḥavlı 86b/9
b. ḥayvān 45a/13
b. ḥırş 42a/4
b. ḫışımlu ḳara bulut 34a/21
b. ḫışımlu nesne 104b/9
b. ḥikmet daḫı 7a/1, 7a/13, 8a/15
b. ḥikmet 7a/3
b. ḥīle 57a/7
b. Hindī tīġ 107a/4
bir b. ḥisāb ṭaleb eyle- 3a/13
b. ḥişār 29b/3
b. ḫizmet 13b/16
b. ḥoḳḳa daḫı 110a/15
aḳ billūrdan b. ḥoḳḳa 64a/12
b. ḫoş ʿilm 72b/14
b. ḫoş beyān 23b/8
b. ḫoş kelām 46a/6
b. ḥuffāş 68a/3
b. ḫurūs 16a/1
b. hüner 17b/2, 17a/20, 14a/7
b. ılġun aġacı bitip 91b/18
b. ılġun aġacı 91b/20
b.+ i 113a/18, 115a/7, 115a/8, 22a/12, 4a/5, 50b/17, 62a/4, 83a/2
ʿadldür ve b.+ i 62a/7
her b.+ i 100b/17, 108a/1, 110b/21, 111b/17, 111b/21, 112b/21, 14b/3, 15b/6, 22b/2,
37b/7, 55b/16, 62a/11, 78a/4, 85b/20, 88a/4, 91a/3, 95b/2
iḥsān ve b.+ i 62a/7
ḳanadınuñ b.+ i 63a/21
biri Faḥşā ve biri Münker ve b.+ i Baġī 62a/7
maḫlūḳınuñ her b.+ i biriküp 27a/5
b.+ i daḫı 62b/17
b.+ i Faḥşā ve biri Münker ve biri Baġī 62a/7
biri Faḥşā ve b.+ i Münker ve biri Baġī 62a/7
b. içim şu 110b/4
b. it- 10b/12
b.+ idür 85a/14
her b.+ imüz 78a/2, 85b/3
hīç b.+ imüz 85b/4
b.+ in 78b/18
her b.+ in 53a/6
b.+ in çıḳarınca 46b/16
b. incecük çöp daḫı 8b/9
b. incecük 54a/13
her b.+ inde 47b/12, 49a/6, 7a/15, 87b/12, 96a/17
her b.+ inde dāḫı 49a/19
b.+ inden ḳopup 69a/7
her b.+ ine 20a/10, 45a/19, 49a/18, 99b/14
hīç b.+ ine 111a/5
her b.+ ini 110a/17
ṭoḳuz ṣınfınuñ daḫı her b.+ inüñ bir ḥākimi 11a/17
her b.+ inüñ bir işi 14a/14
her b.+ inüñ göñli içre 9a/16
her b.+ inüñ ḫizmeti 20a/9
her b.+ inüñ ḥükmi 4b/10, 62b/19
her b.+ inüñ ḳāmeti 29a/2, 38a/18
her b.+ inüñ meskeni 64b/7
her b.+ inüñ miḳdārı 62b/20
her b.+ inüñ niçe muʿcizātları 70b/3
her b.+ inüñ şūheri 38b/13
her b.+ inüñ taḫt-ı yedi 4b/9
her b.+ iñüz 42a/17, 70a/11
sizüñ her b.+ iñüz 56a/19
cümleden b.+ in 95b/21
cümleden b.+ isin 95b/20
her b.+ iñüzüñ vilāyetinde olan altun u gümişgānların ḳazdurup 14b/14
b.+ isi 10b/3, 13a/12, 15a/12, 27b/17, 49a/12, 4a/6, 50b/17, 62b/17, 7b/15,

84b/4, 8b/6, 8b/7, 9a/19, 9a/20
biñde b.+ isi 50b/11
her b.+ isi 102a/2, 14a/18, 20a/12, 25b/9, 27a/10, 32b/3, 34b/3, 43a/9, 47b/1,
4b/11, 56a/13, 6a/16, 86a/2, 87a/1, 87a/19
ḳavaḳ aġacınuñ siñeklerinden b.+ isi 83a/1
ol dört ḥayvānuñ b.+ isi 52b/2
ol leẕẕetüñ b.+ isi 8b/10
b.+ isi aṭlas-ı faẖrī 9a/19
b.+ isi daẖı 8b/7, 8b/8
b.+ isi niʿmet-i şerbet 9a/19
b.+ isi penç-şenbih güni ve birisi sebt güni 30b/9
birisi penç-şenbih güni ve b.+ isi sebt güni 30b/9
b.+ isin 78b/18
her b.+ isin 23b/16, 58b/7, 80b/19
kendü ḳovanı arularından b.+ isin 63a/10
kendü cinsinden b.+ isin musallaṭ ḳılup 61b/19
her b.+ isinde 8b/5
b.+ isinden 68b/19
biñ bir ümmetüñ her b.+ isinden 64b/16
hīç b.+ isinden pervāsı 8a/10
ḥükminde olan memleket cinnīsinüñ her b.+ isine 18b/15
her b.+ isinüñ ẖiẕmeti 20a/12
her Ṭavāyif şāhınuñ b. ismi 4a/13
ʿāḳil b. iş 33a/7
b. iş 14a/17
b. iş it-74a/1
her b. iş 8b/16, 14a/13
b. iş 17b/19, 30b/12
her birinüñ b. işi 14a/14
her b. işüñ ādemīsi 14a/13
her b. işüñ bir ādemīsi 14a/10
her b. işüñ bir eri 28a/16
her b.+ iydi 38b/12
b. ḳaba 77a/18
temürden b. ḳalʿa daẖı 86b/5
b. ḳalʿa 28a/7
b. ḳalʿa yapup 28a/11
ruẖāmī mermerden b. ḳalʿa 86b/3
b. ḳalḳan miḳdārı 9b/17
b. ḳanadı şikest 92a/10
b. ḳanat 48b/8, 48b/9
kiçisinüñ b. ḳanadınuñ uzunluġı 108a/17
b. ḳandīl 37b/5
b. ḳaplan 43a/16
b. ḳapu daẖı 35b/2
b. ḳapusı 35b/16
her b. ḳapusınuñ ṭūl u ʿarżı 35b/1
b. ḳara aġaç 63b/16
b. ḳara bir aḳ 35b/10
b. ḳara bulut 104b/9
b. ḳara şal 79b/8, 80b/8
b. ḳara ṭaġ gibi 106a/16, 41b/6
b. ḳara ṭaġ 103b/19
b. ḳara siñek leşkeri 51a/19
b. ḳarār 38a/11
b. kārgāh 18a/4
b. ḳarı kerkes 66b/19
b. ḳarınca incitmek 111a/16
b. ḳarınca 114a/3
Āzerüñ b. ḳarındaşı 73a/16
b. ḳarlu ṭaġ 34a/17
b. ḳaşır daẖı 86b/6
b. ḳaşr yapdurup 86b/2
b. ḳatı yir 7a/15
b. ḳat 81a/8
havānuñ b. ḳatı 80b/21, 49b/3
ol balıḳ ḳanından b. ḳaṭre alup 82b/20
b. ḳaṭre menī 74b/7, 8b/13
b. ḳaṭre 118b/19
b. ḳavaḳ aġacı 82b/21
b. ḳavil 18a/13, 9b/15
b. ḳavl 18a/12, 44b/14
b. ḳavm 25a/11, 39a/20, 40a/7
b. ḳavmü ismi 38a/17
ʿacāyıb b. ḳavs-i ablaḳ 35b/10
b. ḳaya ḳoltuġı 56b/15
b. ḳayadan kesme ḳapu 55a/15
b. kelb gibi 49a/9
b. kem ẕübāb 90b/16
b. kemāl ü hüner gösterüp 14a/6
b. kemāl ü hüner 14a/9
b. kemer 35b/11
b. kemer daẖı çevürüp 37a/2
b. kerkes 67b/6, 77b/4
b. kerre 48a/18
dört günde b. kerre 49a/12
yılda b. kerre 97a/1
ḥayvān cinsinden b. kes 51b/6
b. kez daẖı 80a/9
b. kez gelüp 69b/21
b. kez 16a/3, 24b/19, 6b/16, 6b/18
dört günde b. kez 49a/14
her bir siñek gevdesiñüñ her b. ḳılı dibi 64a/3
her b. ḳıl 107a/9
b. ḳın 91a/15
b. ḳısım 96a/16
b. ḳısm 52a/12, 52b/9
anuñ b. ḳızı 76b/10
Mālsiẖān perīnüñ daẖı b. ḳızı 11b/20
b. ḳızıl altun taẖt 78b/7

b. kimesne birle 9a/2
b. kimesne 114b/18, 15b/11, 41a/13, 43a/12, 68a/11, 67a/9
b. kimse gönderüp 116a/3
b. kimse 110a/21, 17b/19
b. kişi 109b/21, 16a/9, 17a/19, 32a/13, 39b/21, 42a/15, 47b/18
b. kişinüñ ʿaḳlı 110a/3
b. kişinüñ gözi aġrısa 109b/20
b. kişi 38a/11, 7b/20, 40a/2, 49a/12
b. kişiyi göricek 84b/13
b. kitāb 45b/18, 95a/8
bu Süleymān-nāme miṣli b. kitāb 71a/8
Süleymān-nāme miṣlī b. kitāb 119b/16
İdrīs peyġāmberüñ b. ḳonşusı 73b/4
taḫtuñ b. köşesi 79a/16
ṣırçadan b. köşk 15b/16
her köşküñ üstinde b. ḳubbe 15a/8
laʿl ü cevāhirden b. ḳubbe 37a/2
yedi dürlü cevherden b. ḳubbe 36b/6
elmāsdan b. ḳufl 37a/3
b. kūhisār 29a/2
b. ḳul 116b/11, 80a/1
b. ḳulaḳ 84a/6
b. ḳulaġından çıḳup 84a/6
sencileyin b. ḳul 71b/16, 72a/2
b. ḳuru isim 39a/17
b. ḳuru sevdā ḳılup 83a/6
b. ḳuş daḫı 56b/9
b. ḳuş 108a/17
b. ḳuvvet 31a/12
b. ḳuvvetlü dīv-i serheng 34a/18
b. ḳuyı 56b/11, 76a/20
b. ḳuyruḳ ve iki boynuz 6b/7
b. laḥẓa 70b/11, 78a/15
b. laṭīf dīv 57a/5
pertev b.+ le 111b/17
b. leşker 45a/19
ḳızıl altundan b. levḥ 35b/18
yeşil yāḳūtdan b. levḥ 37a/18
b. loḳma virmeyicek 58a/1
b. maʿden 30b/4
b. maġara 65b/8, 55b/15
yedi başlu b. maḥbūb melek olup 37a/19
b. maḥbūbe-i cihān 89b/3
güneş-ṭalʿat ḳamer-behcet zühre-fiṭnat b. maḥbūbe-i cihān 11b/18
b. maḥbūbe-i cihān 16b/7
b. maraż 9b/15
b. maṣlaḥat 31b/14
b. meges 101a/14
b. melek gelüp 35b/21
b. melek 38b/15, 75b/20
b. melek-i muḳarreb 21a/14, 22a/18, 22a/19
ādem ṣūretinde b. melek-i muḳarreb 68b/4
b. melek-i aʿẓam 36a/2
b. melik kim 88b/10
b. melik 38b/13
b. melīk 40a/7
b. memleket 16a/14
b. menfaʿat 7a/18
zebercedden ve feyrūzeden b. merḳad 37a/15
b. merḳad-ı Süleymān 21a/20
b. Merrīḫ ṣūretlü 106a/18
b. mertebe 13b/20
b. mervaḥa 99b/7
b. miftāḥ 35b/17
b. mihter 69b/15
b. miḳdār 58a/17
b. mīl 86b/8
raʿiyyetinden b. miskīn 111a/1
b. muraṣṣaʿ cebe 107a/4
b. muraṣṣaʿ taḫt 75b/19
b. muşt 108a/3, 108a/5
b. mūzī ve ḥarīṣ 48a/20
b. müddet 21b/4
b. münevver ulu yılduz 72a/9
ol nebīlerüñ b. mürsel nebīsinden bir Süleymān 20b/9
b. mürsel peyġāmber 68a/12, 65a/1, 65b/9, 67b/16
b. mürselüñ ḳıṣṣası 3a/16
b. müvekkel reʾīs 11a/13
cümlesinüñ b. müvekkel reʾīsi 11a/14
b. müvekkel tekvīn 11a/18
her cinsinüñ b. müvekkel-i reʾīsi 11a/15
b. naḥīf 93a/10
b. naḳb 56b/5
b. nāme 111b/1
b. naẓar 66a/12, 76b/21
b. nāzenīn 95a/8
b. nebī-yi mürsel 67a/18
b. neccār 73b/5
b. nefes 103a/7, 94b/13, 94b/16, 103b/2
bir sāʿat ve b. nefes 42b/19
b. nesne ki 110a/18
b. nesne 111a/8, 14b/1, 74b/19, 82b/18, 17b/7
hīç b. nesne 48a/5
b. Nesr-i Ṭāyir ulusı 65b/11
b. nevʿat baluñ bir faẓlı 7b/5
cümlesinden b. nevʿi 11a/16
b. niçe biñ siñekler 49b/4
b. niçe biñ yıl müddet 21b/6
b. niçe biñ yıl müddetden ṣoñra 21b/4

b. niçe biñ yıl 25a/14, 25b/1
b. niçe cins 11a/13
b. niçe cinsiyle bile 64b/17
b. niçe gün içinde 18a/10
b. niçe gün 40a/2, 42a/11
b. niçe kişi 116b/14
b. niçe müddet 19b/18
b. niçe rūzgār 66b/17
b. niçe ṣınf 12a/13, 11a/19
ḥükemādan b. niçe ṣaḫṣ 114b/21
b. niçe yapraḳlu zeytūn aġacı 42a/4
b. niçe yüz yıl 63b/11
b. niçe zamān 72b/9
b. niçe 76a/9
iki çatallu b. nihāl 91b/18
b. nīmten siñek eli 93a/2
b. nūr 35b/15, 37a/13
b. nūrdan ḳubbe 22a/21
b. oġlı 16b/13
b. oḳ 82b/5, 82a/16
iki çatallu b. oḳ 91b/21
b. ol Allāh ḥaḳḳıyçun 67b/2
her b. ot 32b/13
yeşil ḳadīfe miṣlinde b. örtü 37a/16
b. pādişāh 85a/7, 106b/4
b. pāre 107b/12, 76a/21
hīç b. pāẕişāh ḫazīnesi 16a/18
b. pehlevān 106b/21, 109b/1
seksen sekiz arış ḳāmetlü b. pehlevān 106a/19
b. peşşe ḳanadu 118b/16
b. peşşe leng 92b/16
b. peşşe 93b/11
hīç b. peyġāmber 49a/10
b. peyġāmber 115b/10
b. pīl üzeri 97b/2
b. pīl 107a/1
b. raḥīm dil 67a/8
b. reʾīs-i ḥākim 11a/16
Benī İsrāʾīl peyġāmberlerinden b. resūl gönderüp 117b/2
b. ruḫāmī mermer maʿādini 27b/14
b. sāʿat ve bir nefes 42b/19
b. ṣabāḥ 86b/1
b. ṣaġ yir 30b/4
başḳa b. ṣāḥib-ḳırān 85a/11
b. ṣāḥib-cemāl 86a/4
b. ṣaḥrā 25b/4, 6b/12
b. ṣanāʿatlu nesne bünyād itmek 14a/20
b. ṣanem 73a/11
anuñ içinde b. sarāy daḫı 86b/7
b. sebeb 92a/1, 11b/21
b. ṣınāʿat 18b/3
b. ṣınf 12b/1, 12b/3
b. siñek eli 116a/18
her b. siñek gevdesiñüñ her bir ḳılı dibi 64a/3
b. siñek 48a/7, 8a/21, 92b/5, 93b/16, 95b/13, 48a/19, 7a/1, 98a/6
hīç b. siñek 45a/11, 45a/15
b. siñekce 93b/5
b. siñeksüz yir 49a/16
b. sivri siñek eli 65b/10
b. sivri siñek şeklinde nesne 94a/13
b. sivri siñek 110a/15
b. siyāhpūş ḥerīf 70a/19
b. siyāset 50a/17
b. ṣoluñ 62a/17
b. ṣoyulmışca yumurdaya dönderüp 29a/14
b. söz 44b/19
her b. sözüm 108a/19
b. sūzān 107a/10
b. Süleymān daḫı 22a/19
sencileyin b. Süleymān ḳabri 23b/21
b. Süleymān merḳadı 21a/16
b. Süleymān 20a/2, 25a/17, 25b/1, 38a/10
benden aḳdem b. Süleymān 21a/13
ol nebīlerüñ bir mürsel nebīsinden b. Süleymān 20b/9
her b. Süleymān 20a/13
b. Süleymān 22a/14
b. süñü alup 107a/5
b. süñü 107a/11
lāciverd ṭaşından b. şādırvān içi 37a/7
b. şāh 117b/7
b. şeb-çırāḳ-ı gevher 36b/21
b. şehr yapdurup 109a/3, 109a/4
b. şehr 15a/3, 21a/16
b. şehr-i muʿaẓẓam 105b/16, 25a/10, 35a/20
b. şey 7b/19
hīç b. şey 8b/8
b. şīr-i ġarrān eyle- 42b/1
b. şīşe içi 110a/2
b. şuġul 9a/14
b. ṭabaḳ gibi yir 6b/12
b. tāc 40b/21
b. tācir dostum 10a/1
ḳırḳ köşelü b. taḫt 79a/15
b. taḫt 79a/17, 15a/11
b. taḫt-bend 18b/10
ḳızıl altundan b. taḫt-ı cevherī 14b/9
b. taḫta üzerine çıḳup 44b/13
b. ṭaraf 21b/13, 3a/6, 60b/15
ulu ṭaġlaruñ b. ṭarafı 21b/8
b. ṭaraf 21b/12
ḳatı yirlerüñ b. ṭarafı 21b/8
b. ṭaş içün 32b/8

üçünci dīvārına yitecek b. ṭaş kesüp 32a/5
b. ṭaş üzeri 35a/21
her b. ṭaş 36b/8
b. ṭaş 35b/10, 36b/6
ḳavs-i ablaḳ b. ṭaş 35b/10
hīç b. ṭaşsuz yir 56b/1
b. ṭāyife 92a/2
b. teber 74a/4
b. tekvīn 11a/11
b. tenhā yir 56b/16
b. ṭılsım 16a/6
b. ṭılsımāt 15b/3
b. tīġ-zen 101b/7
b. tinnīn ejdehā 5a/14
b. tinnīn 9b/16
b. tulum şarāb 58a/13
b. ṭuracaḳ yir 110b/6
b. uçurum dere 57b/6
b. uçurum yar 56b/3
b. uġur 80b/20
b. ulu balta 73b/19
Nemrūduñ b. ulu bayramı 73b/6
b. ulu depe gibi 74b/4
b. ulu dīvān 108b/1
b. ulu kişiler 79b/1
ḳadīmden ḳalmış b. ulu şehr 21a/20
b. ümmetüñ aḥvāli 110b/12
her b.+ üñüz 101b/17
b. üvez 6b/19, 6b/9
b. vādī-yi Neml 5b/13
b. vaḳt 9b/15
b. vechile 63a/17
hīç b. vechile 49b/18, 51a/9
Nemrūduñ b. vezīri 76b/9
b. vilāyet 16a/14, 91a/14
b. yāḳūt-ı aḥmer 47a/12
b. yaña 101b/14, 107b/5, 55b/16, 79a/12, 3a/6
b. yan 21a/16
b. yaraġ 56a/13
b. yaramazlıġa daḫı 104b/3
b. yarasayla 65b/14
b. yarım siñek 93b/13, 93b/10
b. yarım siñekce 93b/9
b. yaş 70a/11, 70a/14
b. yaşında oġlan ḳadar 70a/2
b. yeşil ḥulle getürüp 75b/20
b. yeşil ḥulle 76a/1
b. yeşil ḳubbe 44a/5
dört ḳanadlu ṭāvūs ṣuratlu b. yeşil ḳuş 41b/9
b. yıl miḳdārı 70a/14
b. yıl yitecek et zevādesi 9b/4
bir yıldan b. yıla dek 67b/11
bir yıldan b. yıla 51b/6
b. yıldan bir yıla dek 67b/11
b. yıldan bir yıla 51b/6
b. yılduz 24b/19
b. yigit 74a/9
b. yil 76b/3, 103a/7
b. yir 21b/4, 50b/9, b. yir 115a/9, 24b/21, 28b/8, 29a/19, 32a/3, 45a/11, 56b/3, 69b/4, 73a/12, 52a/19, 76a/8, 78b/7, 7b/2, 8b/3, 95b/2, 96b/3, 33a/8, 50b/6, 58a/1, 7a/3, 62a/6, 34a/6
Ḥabeş vilāyetinde b. yir 61a/9
b. yirde oturup 81b/11
ḫalḳdan nihānī b. yir 79b/5
b. yire cemʿ olup 85a/5
uçmaḳ ve b. yire geçmek 12b/3
b. yire gelüben 96b/17
b. yire gelüp 33b/6
beglerile b. yire gelüp 118a/4
b. yire oturup 58a/20
b. yire varup 55b/3
cāmiʿ-i aḫbār şīrīn-cevāb b. yir 13a/7
mücāvir b. yir 46b/7
b. yirüme ṭoḳunup 34a/4
b. yoḥsul 91b/17
b. yol 110b/5
b. yüce çınār şāḫı 112a/10
b. yüce ḳaya üzeri 102a/15
b. yüce köşk 87a/9
b. yüksek depe 106a/13
b. żaʿīf bende 78a/20
b. żaʿīf cānavar 45a/10
b. żaʿīf kimesneye helāk itdürüp 67b/18
b. żaʿīf maḫlūḳ 6a/19
b. żaʿīf maḫlūḳdan ḳorḳınca 96b/10
b. żaʿīf maḫlūḳıla 84b/16
b. żaʿīf maḫlūḳ 69a/12
b. żaʿīf naḥīf sivri siñek birle 83a/2
b. żaʿīf nīm-ten siñek eli 92a/21
b. żaʿīf siñek 92a/10
b. żaʿīfca siñek 91b/1
b. zaḥmet 59a/9
b. zaḫmuñ ḳanı 54a/9
b. zamān 104b/6, 112a/14, 11b/2, 35b/12, 38a/15, 40a/18, 41b/20, 44a/11, 54a/13, 58a/14, 69b/16, 69b/4, 74a/7, 84a/5, 97a/5, 20a/12
b. zamāndan ṣoñra 27b/5
b. ẕerre deñlü baş 66a/19
b. ẕerre deñlü 93a/15
b. ẕerre miḳdārı cānlu cānavar 26a/2
b. ẕerre 75a/18
b. ẕerrece 116a/19
b. ẕerreyi ayırsañ 66a/3
b. zerrīn ʿinānlu siyāh at 99b/2

b. zerrīn serīr üzre 76a/1
b. zerrīn taḫt 68b/4, 69b/11
b. zevāl 22b/17
her nesnenüñ b. żıddı 43b/12
anlara mānend b. zişt 115a/5
b. żiyāʾ 41b/18
b. ziyāretgāh 73b/7
b. ẕübāb eli 70b/7

bir buçuḳ -1- [Tr] Kesir sayı sıfatı; bir tam ve bir yarımdan oluşan sayı grubu.
b. ay miḳdārı 29b/8

biraz -7- [Tr] Azıcık, bir parça.
b. 107b/13, 79a/14, 81a/16
b. cevlān ḳılup 107a/
b. şoluḳlanup 27b/15
b. şu 42a/1
b. ṭopraḳ alup 80b/8

birbiri -41- [Tr] İki ya da daha fazla kişi, bir diğeri.
b.+ müz 99a/10
b.+ müzi 107b/2
b.+ müzle 93b/6
b.+ müzüñ ayaġın ḳanadın 42b/11
b.+ n 99b/4
b.+ n geçişüp 27b/13, 42b/9
b.+ n yeyüp 110a/3
b.+ nden 107b/16
b.+ nden ḫaber virmez 60a/8
ẕikr olan mermerlerüñ b.+ nden tefāvutı 28a/21
b.+ nden yuḳaru 80b/18
b.+ ne 106a/5, 107a/10, 107a/13, 107a/18, 107b/15, 118a/13, 27b/7, 33b/13, 35a/1,
53a/7, 75a/18, 76a/8, 35a/8
b.+ ne düşüp 72b/21
b.+ ne ḳarşu 103a/14, 105b/17, 107b/13, 96b/4
b.+ ne muḳābil 106a/16
b.+ ne ṭoḳınup 54b/12
b.+ ni öldürüp 38a/21
b.+ nüñ omuzına ellerin ḳoyup 34b/16
b.+ yle 107a/13, 107a/14, 107b/15, 112a/16, 29a/10, 33a/16, 48a/16

birer -7- [Tr] Üleştirme sayısı, her birine bir.
b. cüft alup 64b/16
b. gevher-i şeb-çırāḳ 86b/8
b. ḳaya ḳoltuġına siñüp 59b/4
b. melek-i müvekkel 5a/2
b. ṭaş alup 113a/18
b. uç 59a/20
b. yan 59b/2

birez -1- [Tr] bk. **biraz**
b. yir gidüp 59a/14

biri -11- [Tr] Birisi, bir kimse.
cehennem zebānīlerinden b. 97a/10
b.+ si 110a/15, 110a/3, 19b/11, 52a/15, 52a/21, 97a/13, 97b/2
b.+ sinden 25b/6
her b.+ sine 93b/19
b.+ sinüñ üzeri 43a/17

biribiri -3- [Tr] bk. **birbiri.**
b. içre 35b/5
b.+ nle 7b/14, 9a/4

birik - -1- [Tr] Toplan-
b.- üp 27a/5

birinci -9- [Tr] Bir sayısının sıra sıfatı, ilk sırada gelen.
b. ḳat ġöge çıḳup 41b/5
b. ḳat göge çıḳup 42b/2
b. ḳat göge dek 34b/3
b. ḳat gök 80b/2, 33b/12
b. ḳat gök
b. ḳat gök ferişteleri 14a/2
b. ḳat gök ferişteleri nüñ ḫalīfesi 68b/8
b. ḳat yir altındaġı buḫār 26b/17
b. ḳat yir 27a/8

birḳaç -19- [Tr] Az sayıda, sayılabilen şeyleri belirtmek için kullanılır; üç beş tane.
b. dīvler 57a/14
b. dürlü 79a/3
b. ebyāt 59a/10
bu b. gün ʿömr içün 55a/5
b. gün 79a/15
anlaruñ nesillerinden b. ḥükemā 115a/1
dīvlerüñ b.+ ı 57a/16
b. ḳadeḥ 108b/14
b. ḳadem 73b/14
b. kimseyle 74a/3
b. kişi 72b/10, 79a/10
b. ḳollar 99b/7
b. ḳullar 74a/13
b. şanem düzüp 73a/5
b. serhenglerle 29a/10
b. sırtlan 43a/7
b. ṭabanca 84a/3
b. ṭamla süd 44b/3

birle -139- [Tr] Birlikte, ile, beraber.
b. 1b/7
ʿadālı b. 2b/15
ʿaṭāsı b. 2b/15
aʿyān-ı memleket b. 28b/21, 34a/8
Allāh Teʿālānuñ iẕni b. 4b/7
Allāh Teʿālānuñ ʿināyeti b. 20b/17, 77a/8
Allāh Teʿālānuñ emri b. 24a/6, 35b/20
Allāh Teʿālānuñ fażlı luṭfı b. 99a/20
Allāhuñ emri b. 7a/7
Allāhuñ fażlı b. 46b/10
aşlı b. 13a/21

baʿūż tekvīnlerinüñ maʿrifeti b. 101a/9
begleri ve serverleri b. 108a/14
bir eli b. 111a/10
bir kimesne b. 9a/2
bir żaʿīf naḥīf sivri siñek b. 83a/3
bu nebīnüñ muʿcizātı b. 70b/7
bunlaruñ b. 110a/12
bunuñ tedbīri b. 44b/7
cān ḳulaġı b. 94a/15
Celle Celāluhu emri b. 87b/15
dīv ü perī b. 117a/18
ehl-i ḥikmet ʿilmi b. 9a/21
ejder b. 103a/4, 104a/10
elcügezleri b. 47b/17
emr-i Ḥaḳ b. 91b/14
emr-i Ḳāhir b. 93b/11
emr-i Rabbānī b. 11a/12, 64b/5, 69a/6
emr-i Yezdān b. 68b/7
emr-i Yezdānī b. 117b/15
faṣīḥ lisān b. 67b/6
faẕ̇l u keremi b. 40b/8
gitdügi b. 69a/19
Ḥaḳ ʿaz̲ābı b. 72b/17
Ḥaḳ emri b. 76a/21
Ḥaḳ Sübḥānehu ve Teʿālānuñ emri b. 98a/1
Ḥaḳ Teʿālā b. 111a/17
Ḥaḳḳuñ ʿināyeti b. 34b/10
Ḥaḳḳuñ ʿināyeti Süleymānuñ muʿcizātı b. 30a/2
Ḥaḳḳuñ emri b. 113a/14
Ḥaḳḳuñ faẕ̇lı b. 32b/20
Ḥaḳḳuñ ḳudreti b. 25a/3, 63b/18
Ḥaḳuñ ʿināyeti b. 31a/17
Ḥaḳuñ ḳudreti b. 44a/3
ḫayāl-i muḥāl b. 104a/15
ḫayl ü ḥaşemüñ ṭabl ü ʿalemüñ b. 113a/19
ḫayr duʿām b. 65a/19
ḥīle b. 55b/7, 55b/9
himmet b. 75a/19
ḥükm-i Rabbānī b. 117b/15
ḥükm-i Sübḥānī b. 115a/19, 11a/21, 9a/9
ḥükm-i Süleymān b. 27a/17
itdügüñ ṭāʿatuñ ş̱evābı b. 37a/5
iz̲n-i Rabbānī b. 101a/4, 113a/3, 113b/6, 11a/21, 19a/16, 49b/20, 4b/8, 52a/4, 63b/3, 96b/2
İz̲n-i Rabbānī b. 115b/14
iz̲n-i Yezdān b. 36a/3
Ḳādirüñ ḳudreti b. 24b/20, 5b/14
kemāl ü ḳudret b. 22a/17
kemāl-i ḳudreti b. 19b/21, 6b/5, 77a/2
kendülerüñ b. 85b/16
kirm-i aṭlas b. 9a/19
ḳudret-i ber-kemāl b. 43b/21
ḳudreti b. 91b/15, 98a/2
ḳudretüm b. 92a/11
ḳudretüñ b. 66b/4
ḳuṭbu'l-aḳṭābuñ himmeti b. 105a/19
Mālsiḫān ḳızı Ḳamer-çehre b. 16b/5
Mālsiḫān-ı perī b. 18a/17
muʿciz-i Süleymānī b. 35b/21
muʿcizāt-ı Süleymānī b. 115a/18
muʿcize-i Süleymān b. 109a/2, 46a/20
muʿcize-i Süleymānī b. 61a/17
müvekkel olan melāʾike b. 36b/4
müvekkel-i melik b. 22a/9
müvekkel-i z̲übāb-ı tekvīn b. 9a/13
nāme b. 3a/9
Nāş̱en peyġāmber b. 111a/21
Nemrūd b. 73b/7, 76b/3
Nesr-i Ṭāyir emri b. 77b/15
nūr-ı īmān b. 23a/6
penç-şenbih b. 30b/10
pīl büyüklügi b. 47b/17
rāḥatlıḳ b. 68b/9
sāmiʿuñ ḫayrı duʿāsı b. 3a/9
Sārā ḫātūn b. 83a/20
sen Süleymānuñ muʿcizātı b. 114a/6
siñek b. 116a/12
sivri siñek b. 56a/2
Süleymān b. 19a/20, 88b/15
Süleymān ḥażreti b. 36b/2
Süleymān-ı Ḫākī zamānınuñ etḳiyā ve aṣfiyāsın ḥükemāsın ʿulemāsı b. 35a/19
Süleymān-nāme-i Kebīr b. 119a/18
şuʿlesi b. 31a/9
şükri b. 53a/15
tafṣīl b. 115b/17
taḫt-bendi ve pāy-bendi b. 81a/6
taḳdīr-i ilāhī b. 53a/2
teber b. 74a/1
tekvīn b. 20a/17
tīġ-i ḳamḳam b. 56a/15
toz ṭopraḳ b. 25b/3
üzerine müvekkel olan Heyṭāgāʾīl melek b. 9a/1
yilleri b. 12b/12
żaʿīflıġı b. 47b/17
zamānesinüñ ʿulemā ve ḥükemāsı b. 35b/19
zārī b. 91b/10
bād-ı şitā b. 1b/8
Süleymānuñ muʿcizātı b. götürüp 33b/21
Süleymān b. ḳalan ḫalḳ 26b/15
ādemī-zād b. 9a/4
Süleymān ḥażreti b. 9a/6

ḫayl ü ḥaşem b.+ yile 5a/20
laʿl-i Bedaḫşī gevher b. zeyn olmış tāç 87b/1

birle - -6- [Tr] Allah'ın birliğini kabul et-
b. 74b/8
b.- di 82b/11
b.- mek 79b/19
bir b.- yenler 83a/12
Allāh Teʿālāyı b.- yüp 19b/17
Allāhı b.- yüp 83b/9

birlik -11- [Tr] Vahdaniyet, Allah'ın "tek" olması.
b.+ ine 11b/2, 40a/12, 71a/6
anuñ b.+ ine 47b/12, 53a/15
Ḫallāḳ-ı ʿālemüñ b.+ ine 53a/9
anuñ b.+ ine 23a/6
b.+ üme 92a/16, 92b/11
b.+ ümi 90b/15
b.+ üñe 31a/2

bisāṭ -28- [Tr] Halı, kilim.
añа lāyıḳ bir b. 17a/11
ol b. 15b/17
b.-ı meclis 119b/6
b.-ı Süleymān 17b/4, 17b/18
b.-ı Süleymān
b. añduġından murād 17a/13
b. añduġuñ vaḳt 17a/17
ol biñ pāre b. bizleri 18a/11
b.+ dan 17a/15
b.+ ı 17b/6, 18a/10, 18a/16, 18a/19, 18b/7, 19a/12
b.+ ı dirüp devşirüp 18b/11
bu b.+ ı görüben 18b/4
b.+ ına 17a/14
ol köşke lāyıḳ b. itdürmek 17b/18
bunuñ gibi laṭīf b. 18b/1
b. ṭoḳımak 17a/11
Süleymāna lāyıḳ b. ṭoḳutdurmaḳ 17a/14
ol b.+ uñ 18a/12
ol b.+ uñ ini uzunı 18a/14
bu b.+ uñ şanʿatı 18a/20
b.+ uñ zīneti 18b/6
bir b. üzeri 15b/16
bu b. üzeri 18b/8

bisle - -3- [Tr] 1. Besle-, doyur-
b.- düm 90b/12
b.- mege 90b/13
2. Büyüt-
b.- mişem 102b/17

bismi'llāh -2- [Tr] "Bismillâhirrahmânirrahim" sözünün kısaltılmış şekli.
b. di-yüp Bir işe başlamak. 108b/5, 117a/6

biş -1- [Tr] Beş sayısı.
b. mertebe 13b/21

bīş -6- [Tr] Fazla, çok.
b. ü kem Çok ve az. 105b/8, 36a/16, 38b/2, 64b/6, 67a/13, 98b/4

biş biñ -1- [Tr] Beş bin sayısı.
b. miḳdārı çadurlar 90a/5

biş on -1- [Tr] Az sayıda, biraz anlamında sıfat.
b. günlük ʿömr içün 50a/20

biş on biñ -1- [Tr] Beş-on bin civarında, kadar.
b. 107a/2

biş yüz -1- [Tr] Beş yüz sayısı.
b. ferseng idi 18a/14

biş yüz altmış -1- [Tr] Beş yüz altmış sayısı.
b. 79b/2

biş yüz ḳırḳ -1- [Tr] Beş yüz kırk sayısı.
b. yaşındayıdı 79b/1

biş yüz otuz altı -1- [Tr] "Beş yüz otuz altı" sayısı.
b. yaşına 86a/3

biş yüz yitmiş -1- [Tr] Beş yüz yetmiş sayısı.
b. yaşına girmiş 83b/16

bīşe -4- [Tr] Orman, ağaçlık yer.
b. arasından çıḳup 41b/19
mīşe-i b. arasından sürtüp 55b/11
b.+ de 101a/12
b.+ den 42a/14

bişer biñ -1- [Tr] Üleştirme sayısı, "beşer bin".
b.+ i 87b/10

bişür - -1- [Tr] Pişir-
etmek b.- mediler 46b/12

bit - -28- [Tr] 1. bitkinin topraktan çıkması, filizlen-
b.- miş 76a/2
b.- üp 63b/19
b.- di 82b/21
b.- ip 91b/18
b.- ipdür 91b/20
b.- medi 103a/9
b.- üp 92a/7
b.- di 44a/4
b.- en 20a/21
b.- megile 21b/19, 27b/19
b.- üp 25b/4, 27b/20
2. saç, kıl, tüy gibi şeylerin çıkması
b.- en 54a/11
b.- meye 54a/11
3. bir işin sonra ermesi, sonlan-
b.- ecek 107b/4

bitevi -1- [Tr] Aynı şekilde.
b. mermer 30b/6

bitür - -19- [Tr] 1. Bitkinin topraktan çıkmasını sağla-, filizlendir-

b.- di 63b/16, 98a/2
b.- düginden 98b/10
b.- e 63b/5
b.- mişdür 47b/11
b.- üp 24a/7
b.- ür 78b/16

2. Bir işi sonlandır-, tamamla-
b.- diler 37a/12
b.- e 31a/7
b.- elüm 27b/11
b.- esin 40a/20
b.- esiz 32a/7
b.- evüz 119a/14, 27b/10, 33a/17
b.- mek 75a/14
b.- üp 59b/6
b.- ür 88a/18

biz -179- [Tr] Üçüncü çoğul şahıs zamiri.
b. 100a/4, 101a/12, 103a/3, 10a/7, 112a/2, 118b/14, 118b/15, 14a/16, 14a/6,
17b/6, 25a/5, 28a/10, 28a/13, 30a/16, 33a/16, 43a/3, 50a/12, 53b/21, 55b/21,
58b/14, 60a/21, 62b/8, 64b/18, 67a/15, 68a/11, 68b/6, 70a/4, 74b/2, 76b/14,
77b/9, 78b/6, 79a/11, 81b/10, 81b/14, 85a/6, 88b/1, 88b/13, 91a/14
b. daḫı 32a/14, 42a/10, 43b/1, 62a/1, 74b/2, 79a/12, 90b/2, 90b/21, 91a/20,
92a/4, 91a/1
b.+ de 110a/6, 50b/16
b.+ den 28b/12, 31b/18, 42a/9, 62b/7, 68a/3
b.+ den ḳorḳup 28b/15
b.+ den ṣoñra 27b/10
b.+ e 115a/19, 118b/16, 19b/8, 21a/10, 24a/4, 27b/8, 29b/12, 35a/11, 43a/8,
50b/3, 61b/15, 61b/6, 63b/7, 65b/5, 65b/6, 67b/13, 67b/15, 67b/3, 68a/11,
72a/5, 76b/15, 77a/21, 82a/4, 83a/10, 88b/1, 91a/20, 94a/11, 94a/14, 94a/17,
95b/19, 97a/8, 97b/15, 9a/8, 69b/2
ol b.+ e ṭaʿn iden siñeklerüñ bāḳī ḳalancası 44a/5
b.+ e ve size 13b/17
b.+ i 103b/4, 30a/17, 33a/18, 36a/19, 42b/14, 51a/10, 62a/19, 65a/14, 65a/15,
65a/20, 67a/5, 78a/18, 83a/14
b.+ i daḫı 65a/16
iy b.+ i ḳılıcıla ḳorḳudan 89a/6
b.+ i ṭutup 76b/16
b.+ ler 3b/11, 76a/15
b.+ lerden 14a/17
b.+ lere 65b/2
b.+ leri 49b/13
b.+ leri 91a/19
b.+ üm 107a/21, 25b/7, 28b/15, 51a/14, 51a/8, 64a/16, 77a/4
b.+ üm ʿömrümüz ḥāṣılı 73a/10
b.+ üm ceddümüz 115a/2
b.+ üm cemʿiyyetümüzden murādumuz 49b/12
b.+ üm cinsümüz 51b/13, 53b/19, 58a/5
b.+ üm cinsümüzde daḫı 51b/8
b.+ üm cinsümüz 49b/21, 51a/21
b.+ üm dādumuz 49b/21
b.+ üm daḫı cinsimüz 14a/4
b.+ üm daḫı maʿlūmumuz 97b/14
b.+ üm efʿāl-i 32a/13
b.+ üm gelişümüz 102b/16
b.+ üm gönderdügümüz leşker 112b/14
b.+ üm gözlerümüzden nihān 78a/15
b.+ üm ḥaḳḳumuz 118b/15
b.+ üm ḥālümiz 9b/8
b.+ üm ḫizmetümüz 11a/10
b.+ üm işledügimüz 18a/20
b.+ üm ḳanāʿatumuz oldugı ecilden 51b/10
b.+ üm ḳara siñek ṣınfı 109b/17
b.+ üm ḳışṣamuz 101b/1, 108a/20, 109b/4, 109b/6, 116a/5, 11b/8, 19a/14, 27a/16, 35a/9,
3a/21, 3b/3, 55a/11, 55a/21, 61a/5, 85a/3, 90a/15
b.+ üm ḳuvvetümüz ʿaẓametümüz bilüp 27b/12
b.+ üm küstāḫlıġumuz 62b/5
b.+ üm maʿbūdlarımız 74a/8
b.+ üm maʿbūdlarumuz 74b/1, 74b/18
b.+ üm melikümüz 85a/14
b.+ üm günāhumuz 51a/20
b.+ üm otuz biñ artımuz 112b/17
b.+ üm rāḥatumuz uçurmaḳ 67a/5
b.+ üm ṣanʿatumuz 51b/9
b.+ üm ṣanemlerümüz 72b/18
b.+ üm ṣınfumuz 70b/7, 110a/7, 64a/18
b.+ üm ṣınfumuzla 66a/10
b.+ üm vücūdumuz 64b/18
b.+ üm zaḥmetümüz 44a/7
b.+ ümçün
b.+ ümle 103b/7

bizümçün -2- [Tr] Bizim için.
b. 65b/1, 51a/9

boġ - -1- [Tr] Bir canlıyı nefes almasına engel olarak öldür-
b.- alum 76a/20

boġaz -4- [Tr] Ağızdan sonra yiyeceklerin geçtiği organ.
ġıdām girecek b. 66a/21
b.+ ından 6a/13
b.+ ından içerü girüp 6a/2

b.+ ları 107b/19

boġazla - -1- [Tr] Eti yenecek canlıyı boğazından kes-
on ḳoyun b.- yup 108a/11

bol -1- [Kökü belli değildir] Çok, ziyade.
b. s̱evāb 11b/4

borı -1- [Kökeni belli değildir] Nefesle çalınan perdesiz, silindir biçiminde uzun çalgı.
b. ve surnālar ötdürüp 105b/19

boşan - -1- [Tr] Yerinden çık-, ayrıl-
kirişinden b.- up 31b/21

boy -4- [Tr] 1. İnsanın ayak tabanı ve başının üzeri arasındaki mesafe. 56b/11 2.
b. çek- Boyu uzamak, boy vermek. 70b/12
bilinden yuḳaru b.+ ı 57a/4
b.+ u yiri 57a/4
düşmenüñ b.+ unca 56b/11

boyan - -1- [Tr] Renk al-, renge dönüş-
b.- dı 39a/3

boyın -1- [Tr] İnsan veya hayvan vücudunun omuzla başı birbirine bağlayan bölümü.
b. 41b/7

boylu -1- [Tr] Boyu olan.
ḳışa b. 89b/1

boynuz -13- [Tr] Bazı hayvanların başında bulunan çatallı kısım.
bir ḳuyruḳ ve iki b. 6b/7
cāmūs b.+ ı gibi 20b/19
iki b.+ ı kesildügi yir 57a/11
b.+ ı kesük 57b/12
öküzüñ iki b.+ ı ortası 6b/13
b.+ ları 20b/19
başınuñ b.+ ları 57a/6
b.+ ları kesilmiş 57b/1, 59a/5
bu b.+ larum 57a/7
b.+ larum kesüp 57b/7
benüm b.+ larum uşadup 57b/19
bu b.+ laruñ 57b/2

boynuzlu -4- [Tr] Boynuzu olan.
b. ḳahbe zengīn 57a/8
baʿżı b. ḳoç olsa 110b/15
ol b. ḳoç 110b/20
b.+ sı 110b/15

boynuzsuz -1- [Tr] Boynuzu olmayan.
b. ehremen 57a/8

boyun -17- [Tr] bk. **boyın.**
b.+ ı yiri 57a/1
b.+ ın 104a/1, 57a/1
b.+ ın 68b/13
b.+ ına 86a/7
ulu şanemüñ b.+ ına 74a/2
anuñ b.+ ındayıdı 74a/18
b.+ ların 15b/20
b.+ larını 15a/17
b.+ undaġı baḥrī ḫotazları 99b/8

b. uzat- Ayağa kalkmak, yükselmek, yükseğe çıkarak kendini göstermek. 34b/16, 103b/20, 34a/14
b. uzadup 34a/12, 34a/15
b.+ ların uzadup 15b/9

b. vir- Baş eğmek, itaat etmek. 115b/6

boz - -2- [Tr] Bir şeyi işe yaramaz hale getir-
b.- ar 1b/8
aġların b.- up 55a/2

bozul - -1- [Tr] Etkilememe-, tesir etme-
ṭılsımātuñ b.- duġın 114b/21

böcecük -3- [Tr] Küçük böcek.
ne ḳadar żaʿīf ve naḥīf b. ise 62b/1
b.+ lere 3b/18
ebrişīm ḳurdı gibi b.+ üñ baġrı baġursuġı sıḳındusı 8b/11

böcek -11- [Tr] Havanlar aleminin en geniş sınıfı olan eklem bacaklılar.
ḫod bir b. 62b/15
aṭlas b.+ i 51b/9
aṭlas b.+ i daḫı 51b/9
yılduz b.+ i gibi 40b/21, 63b/1
ẕürriyāt-ı semmūr b.+ in 13b/17
semmūr b.+ in getürdüp 13b/10
yılduz b.+ inden 41a/18
ve eger aṭlas b.+ ini 3b/11
aṭlas b.+ inüñ 3b/9
bir aru b.+ inüñ ḳusındusı 8b/10

bögelek -1- [Tr] Sığırları rahatsız eden br çeşit sinek.
b.93b/17

bölük -34- [Tr] Takım, cemaat, topluluk.
dördünci b. 6a/4
dört b. 28a/18
iki b. 6a/3
üç b. 29b/20
üçünci b. 6a/8
yitmiş iki b. 19b/9
yidi b. bulut 104b/10
dördünci b. 6a/9
üç b.+ dür 12b/10, 12b/14
yitmiş iki b.+ dür 11a/19
yidi b. görinüp 104b/16
b.+ i 12b/10
bir b.+ i 12b/7
cin b.+ i 12b/9
dördünci b.+ i 12b/8
evvel b.+ i 12b/15
her b.+ i 11a/19
ikinci b.+ i 12b/11, 12b/7
üçünci b.+ i 12b/13, 12b/8
bir b.+ i daḫı 6a/8
melāʾike b.+ idür 12b/7
bir b.+ ine 5b/21, 6a/2, 6a/3

bir b.+ iñüz 6a/3
bir b.+ iñüz 6a/4
bir b. ḳavmi 39a/21
üç b. ḳılup 5b/21
bir b. mūẕīler 49b/13
bir b. şeyāṭīn 13b/17
bir b. ża^ʿīf maḫlūḳ 51a/11

böyle -146- [Tr] "bu" ve "ile" den birleşme yoluyla böyle, bunun gibi, buna benzer.

b. 101b/21, 108a/19, 22a/10, 24b/14, 24b/16, 25b/14, 36a/21, 36a/9, 36b/15,
38a/12, 38a/14, 39a/10, 39b/1, 43a/16, 48b/15, 4b/12, 55b/9, 66b/1, 74a/11,
74a/8, 77a/11, 78b/20, 80a/21, 91b/12, 93a/10
b. deyicek 110b/10, 20a/7, 21b/6 a
b. didigi 10a/13
b. didiyse 93a/4
b. diyicek 101a/20, 113a/16, 113a/6, 114a/4, 114b/6, 115a/12, 11b/5, 14a/15, 14a/18,
17a/13, 20a/17, 22a/1, 22a/13, 25b/15, 28a/9, 31b/8, 32a/13, 32b/11, 32b/18,
36b/17, 42a/21, 43b/16, 48a/8, 48b/18, 49a/7, 4b/14, 50a/18, 50b/14, 52a/10,
53b/4, 54a/14, 55b/20, 56b/12, 5a/13, 64b/9, 78a/6, 93b/12, 93b/17, 95b/17,
95b/7, 96a/2, 97a/7, 9a/17
b. diyip 85b/8, 88a/6, 88a/7, 88b/16, 88b/17, 90b/16, 90b/21, 91b/7
b. diyüp 100a/20, 100b/19, 101a/19, 103a/4, 103b/16, 104b/6, 10a/12, 10b/19, 110a/10,
111b/7, 112b/8, 113b/1, 115a/11, 115b/12, 116b/4, 117b/5, 11b/1, 14b/12, 17a/6,
18b/5, 21b/21, 22b/20, 30a/6, 30a/7, 31a/5, 40a/15, 40b/12, 42a/20, 49a/20,
50a/16, 50a/4, 51a/3, 51a/4, 51b/19, 54a/6, 56a/16, 56a/17, 60a/11, 60b/6,
61a/3, 62b/12, 65a/8, 73b/16, 80a/7, 83a/15, 83a/4, 83a/9, 83b/13, 84b/10,
84b/19, 94a/18, 94a/19, 95b/6, 97a/6, 97b/18, 97b/4, 99a/5
b.+ dür 38a/10
b.+ dürür 103a/8, 103a/9, 35b/8
ḥükmi b. idicegez 20b/11
b. olıcaḳ 74a/2
b. olucaḳ 71b/10
b.+ yiken 50b/9

bu -966- [Tr] İşaret zamiri veya sıfatı. En yakın olan şeyi veya kimseyi işaret yoluyla belirtir.

b. 103b/11, 104a/16, 104b/10, 104b/4, 105b/6, 109b/19, 10a/18, 110a/7, 110b/6,
112a/20, 112a/6, 114a/20, 116b/9, 118b/17, 13a/10, 13a/14, 13a/20, 16b/10, 16b/14,
17a/21, 18b/17, 20a/20, 21a/12, 21b/7, 23a/1, 23a/5, 25a/10, 25a/21, 25a/3,
25b/7, 27b/16, 28b/12, 29b/21, 2a/16, 30b/2, 31b/2, 31b/6, 32a/18, 32b/11,
32b/15, 32b/20, 32b/7, 33a/2, 34b/4, 37a/18, 37a/21, 37b/4, 39b/16, 39b/21,
39b/9, 3a/8, 3b/20, 3b/6, 40a/1, 40a/21, 41b/12, 41b/2, 42a/5, 42b/21,
43a/4, 43b/11, 45a/19, 46a/12, 46a/16, 47b/19, 49a/11, 49a/12, 49b/11, 4b/1,
50a/9, 51a/5, 51b/8, 53a/17, 53b/11, 53b/16, 54a/1, 54a/20, 54b/5, 55a/17,
56a/6, 56b/9, 59a/7, 64a/10, 64a/16, 64b/20, 67a/8, 6b/14, 70b/7, 71a/21,
71b/10, 71b/2, 71b/9, 72a/15, 72a/17, 72a/19, 74a/11, 74a/2, 74a/8, 75a/4,
76b/14, 78b/21, 79b/8, 7a/13, 7a/16, 7a/3, 7b/18, 7b/20, 80a/11, 81a/1,
84a/8, 91b/10, 93a/18, 94a/20, 95b/3, 9a/6, 9b/9, 72a/12, 103b/5, 68b/21, 30a/12, 68b/21, 72b/12, 111a/5, 75a/7
b. ^ʿacāyıb ḳışṣa 61a/4
b. ^ʿacūze-i ġaddar u bī-vefā-yı 111a/10
b. ^ʿāḳile 17a/9
b. ^ʿālem-i 40a/3, 40a/4, 40a/6
b. ^ʿālemüñ ḥāli 22a/11
b. ^ʿArab cezīresi 112a/20
b. ^ʿArab diyārı 102b/20
b. ^ʿArafāt ṭaġı üzeri 40b/1
ol yiri gögi yaradan Allāhıla b. ^ʿāṣī ḳul 81a/19
b. ^ʿāṣīlıġıla 81a/15
b. ^ʿaẕāba giriftār olup 91a/12
ya b. ^ʿaẓīm göl 25b/6
b. ^ʿaẓīm kūhuñ altı 24a/4
b. ^ʿaẓīm maṣlaḥat 56b/9
b. ^ʿazīz 42b/21
b. ^ʿazīzüñ meşāmmın delüp 42a/17
b. ādemüñ yiyisin alup 42a/8
b. aġaç 63b/21
bu dünyānuñ b. aḥvāli 111a/14
b. ^ʿömr-i 39b/18
b. aralıḳ 108a/6, 42a/7, 68b/3, 90a/3
b. ārzū 33a/4
b. ^ʿummān yiri ve bu kūhistān yiri 24b/21
b. ba^ʿūż re^ʾīsi Behyārūş 65b/6
b. ba^ʿūż re^ʾīsi 97b/7
b. ba^ʿūż re^ʾīsile söyleşüp 114a/14
b. ba^ʿūż şınfı re^ʾīsi 78a/7
b. ba^ʿūż şınfı 43b/16
b. bāġçenüñ arası 15a/11

b. baḥr-ı 97a/5
b. baḥs̱deyiken 43a/3
b. bed-rāyiḥa 10a/14, 9b/10, 9b/13
b. begler 99b/3
b. belāya giriftār oldı diyicek 60b/19
b. benlik daʿvīsin 83b/12
b. billūr ḥavlınuñ dört bucaġı 86b/17
b. birḳaç gün ʿömr içün 55a/5
b. bisāṭ üzeri 18b/8
b. bisāṭı görüben 18b/4
b. bisāṭuñ ṣanʿatı 18a/20
b. boynuzlarum 57a/7
b. boynuzlaruñ 57b/2
b. büt yonucı 69b/14
b. bütler 69b/6
b. cānıb 35a/9
b. cemāl-i 16b/9
b. cevāb-ı 40a/10
b. cevāhirden yapılu ʿālī ḳubbenüñ ferşi 37a/15
b. cevāhir 36b/19
b. cevherler 36b/17
b. cezīrenüñ kenārı 106b/2
b. cezīreye gelüp 109a/18
b. cezīre 106b/1
b. cihān sarāyı 24b/10
b. cihān 110b/9, 55a/11, 3a/5, 8b/14
b. cihānuñ serveri 93a/5
b. cihetile 116b/14
b. çarḫ-ı gerdūn 119b/18
b. dābbe 63b/10, 63b/14
b. daḫı 72a/13
b. delülük 74b/4
b. dem 119b/17, 32a/10, 63a/7, 82a/20, 83a/4
b. deme dek 77a/9
b. deñiz içi 43b/9
b. deñlü ʿaḳl u idrāk 22a/16
b. der-bend üstine ḳonılup 103b/19
b. deri 56b/19
b. deryā-yı 26a/21
b. dīv ü nüh-ser ejdehā 56a/4
b. dīvār öñi 31a/21
b. dīvler 58b/7
b. diyār 24b/3
b. dört dürlü ḳuṣūruñ vasaṭı 87a/8
b. dört ḳısm ḥayvānāt 53a/6
b. dört ḳısm ḥayvānātuñ her ḳısmı 52a/14
b. dört ṣınf 115b/21
b. duʿā 4b/17
b.+ dur 101a/2, 103a/11, 103a/16, 104b/2, 108b/10, 10a/16, 10a/19, 110b/3, 111b/6, 112a/9, 113a/17, 114a/1, 115a/7, 115b/1, 116b/7, 119b/17, 13a/20, 13a/4, 14a/20, 17a/20, 18a/14, 21b/17, 26a/18, 27b/8, 30a/16, 33a/16, 33b/6, 37b/2, 38b/16, 39a/10, 3b/10, 44b/16, 44b/18, 45b/1, 45b/15, 48b/8, 51a/11, 51a/6, 55b/3, 56a/2, 58a/1, 5a/3, 60a/8, 60b/18, 65a/18, 65b/17, 65b/8, 68a/1, 68a/21, 72a/10, 72a/12, 72a/15, 72b/3, 79b/20, 7a/2, 7b/14, 80a/14, 80a/18, 84a/10, 85a/20, 87b/17, 89a/6, 8a/15, 8b/4, 91a/10, 91b/5, 93a/13, 93a/20, 93b/14, 94a/10, 94b/4, 98b/11, 98b/21, 99b/9, 9a/9
ḥāl b.+ dur 45a/13, 45a/9, 7a/5
ya b.+ dur ki īmāna gelüp müslimān olasın ya budur ki tā bu ʿaz̲āba giriftār olup ḫāke yeksān olasın diyicek 91a/12
ya budur ki īmāna gelüp müslimān olasın ya b.+ dur ki tā bu ʿaz̲āba giriftār olup ḫāke yeksān olasın diyicek 91a/12
b.+ dur ki 33a/11, 65a/21, 6b/2, 7a/21, 33a/10
ḥāl b.+ dur ki 45a/15, 50b/11, 51a/8, 7a/2, 7a/4
b.+ durur 103b/1, 23a/15, 24a/18, 4a/13, 71a/10, 94b/3
b. dünyā pādşāhınuñ küfr ü şirki 67b/3
b. dünyā 110b/8, 110b/6
b. dünyānuñ aḥvāli 21b/4
b. dünyānuñ bu aḥvāli 111a/14
b. ecel 83a/7
b. efʿī 42b/18
b. ejdehā gibi şalābetüñ 33a/2
b. ejdehā 42b/15
b. ejderhā-süvār 106b/18, 96b/17
b. ejderhā-peyker merkebinüñ üzeri 103a/15
b. elüñde ṭutduġuñ levḥüñ ṭılsımātı ḫavāṣṣı 19b/7
b. ervāḥlaruñ ve tekvīnlerüñ ʿömürleri 62b/20
b. eṣnāda iken 43a/7
b. eṣnādayiken 60b/10, 74b/14
b. fānī dünyānuñ salṭanatı 39b/21
b. felek dönince 39a/20
b. felek 22b/6
b. ferişтenüñ eli 68b/4
b. fikri idüp 12a/6, 55b/10
b. fikr 16b/14, 28a/7, 76b/21
benüm b. fikrüm 9a/14
b. Firʿavn-ı 8a/3
b. Firdevsī 119a/7
b. ġarāyıb ḳıṣṣa 33b/19
b. gelen 21a/21

b. gemi 64b/18
b. getürdügüñ toḫmuñ ḫāṣṣası 63b/2
b. geyik 41b/20
b. gezenler 72a/20
b. gice 111b/6, 46b/9, 56b/11, 90b/7
b. gitdügüm yol 103b/12
b. göl 25b/7
b. ḫaber 104a/10, 76a/4
b. ḫadem 64b/7
b. ḥadīṯ 48a/3, 85b/12
b. Ḫāk 39b/9
b. Ḫākī ḳavm 20b/5
b. ḥāl içi 76b/2
b. ḥāl üzre 75b/9
b. ḥāl 100a/3, 111a/17
b. ḥālet 44a/16
b. ḥāleti göricek 75b/1
b. ḥāli görücek 76a/2
b. ḥāl 99b/9
b. ḫalḳ 9b/13, 23a/5
b. ḥarīmüñ ferşi 36b/5
ġāyet yüce b. ḥarīmüñ üsti 35b/16
b. ḥarīmüñ vasaṭı 36b/6
b. ḥarīm 35b/16
b. ḥarīṣ zübābıla 110a/16
b. ḥarīṣ 64a/16
b. ḫaṭṭ 35b/20
b. ḫātūn 69b/1
b. ḫātūnuñ eri 69b/5
b. ḫātūnuñ geldügin 68a/6
b. havā 22b/4
b. ḫayāl-i 104a/14
b. ḥerīf 69b/6
b. hevā ve buḫl ve ʿucb 79b/14
b. hevā 71a/3
b. heyʾet üzeri 44b/8
b. heybet 75a/21
b. heybetile 107a/5
b. ḥırş u āz sebebiyle 54b/7
b. ḥırş u ṭamaʿ 43a/2
b. ḥırş 42a/6
b. ḥırşları ucu 54b/9
b. ḥikāyet 55b/9
b. ḥikmet sözleri 53b/9
Ṭaġṭaġanuñ b. ḥīlesin görüp 60a/20
b. ḥimār 59b/17
b. Hind sevāḥili ḫalḳını deme çeküp 96b/12
b. ḫiṭāb-ı 70b/4
b. ḫizmet 29b/17, 32a/14
Allāh Teʿālānuñ b. ḫizmetini edā itmeyicek 20b/6
b. ḫo 23b/3
b. ḫod 50a/14, 57a/19
b. ḫuṣūṣ 101b/16, 44b/10, 50b/21, 91b/15
b. ılan 43a/6
b. İblīs 75a/10
b. İbrāhīm 75a/13, 75b/1, 76a/5, 76a/17
b. iki beyti oḳıyup 115a/5
b. iki düşmen leşkerini görüp 106a/9
b. iki gügercinler 15b/21
b. iki ḫizmet 11a/6
b. iki ḳızlarla 11b/20
b. iki nesne 13a/8
b. insānıla 12b/9
b. işi 25b/18, 74a/10, 74a/19, 74a/20, 75b/8, 76a/15, 75a/19
b. işler 74a/17
b. işüñ eri 28a/15
b. itdügüñ ārzū 33a/4
b. ḳabaḳ çekirdekleri 44a/3
b. ḳadar ʿömr 62b/15, 8a/3
b. ḳadar çoḳ siñekler 45a/11
b. ḳadar daʿvī 107b/3
b. ḳadar ḳara ṭaġ gibi ḳadd u ḳāmetile 96b/9
b. ḳadar maʿnā 13b/1
b. ḳadar menzil yir uçup 61a/7
b. ḳadar muʿteber kitāb 13a/6
b. ḳadar Süleymān 20a/11
b. ḳadar yiri iḥāṭa idüp 26a/15
b. ḳadar 19b/15, 45a/17, 48a/14, 66a/18
b. kāfirler 116a/4
b. kāfirlerüñ sözi 83a/17
b. ḳahrı itdüklerin görüp 100a/13
b. ḳalʿa ḫizmeti 30a/3
b. ḳalʿanuñ uzunluġınca 30a/2
b. ḳalʿa 27b/9, 29b/4
b. ḳamer 80b/5
b. ḳanun üzre 103a/7
b. ḳapu yarıġı 69a/12
b. ḳapunuñ üzeri 35b/17
b. ḳara aġacuñ yemişi yiri 63b/18
b. ḳara buluduñ iki yiri 34b/1
b. ḳara ṭaġ gibi 64a/2
b. ḳarlu ṭaġı 25b/16
b. ḳarlu ṭaġuñ yüceligi 21b/1
b. ḳarlu ulu ṭaġuñ altı 21a/19
b. ḳaṣruñ ʿacāyıblığı ve ġarāyıblığı 87b/12
b. ḳavārīr ḳaṣrı götürmek 18b/9
b. ḳavli 44b/11
b. ḳavm 79a/14
b. kelimātı idince 67a/15
bu şehirler ve b. kendler 25b/6
b. kerāmeti göricek 75a/18
b. kerkes ḳuşı 67a/5
b. kerkes 67a/7

b. kevākibler 40a/5
b. kez 74b/18
b. ḳırḳ gün içi 100a/15
b. ḳıṣṣa 98a/15
b. ḳız 11b/21
b. ki 45a/11, 48a/12, 71b/15, 90b/17, 34b/3, 57a/3
bir ʿaceb daḫı b. ki 34b/2, 40b/21, 45a/12
bir daḫı b. ki 102a/4, 42b/20, 49a/9, 64a/17, 73a/21, 87a/3, 87a/8
ḥāl b. ki 51b/1
b. kişi 41b/16, 42b/15, 43a/9, 69b/5, 42b/1
b. kişinüñ ayaġında baş ḳoyup 42b/4
b. kişinüñ çevresi 42a/4
b. kişinüñ üzeri 41b/14
b. kişinüñ yanı 41b/10
b. kişi 41b/12, 43a/3, 44a/6
b. kitāb 94b/20
b. kitāb-ı Ḥaḳ 111b/11
b. kitābum 71a/11
b. köhne felek 36b/16
b. köşklerüñ arası 15a/8
b. ḳubbenüñ altı 37a/2
b. ḳubbe 37a/1
b. kūh-ı 60b/21
kūh-ı Sütūn dīvleriyle b. kūh-ı 61a/1
b. kūhistān şehrü 24a/20
bu ʿummān yiri ve b. kūhistān yiri 24b/21
b. kūhistān 23b/18, 23b/20
b. ḳuş 106a/19, 106a/20
b. küçükligile 49a/9
b. küfr ü şirk 79b/16
b. leşker ıssı Nemrūd 98b/12
b. levḥ üzerinde yazılan ṭılsımātuñ ḫavāṣṣı 4b/15
b. levḥdeki ḫaṭṭı oḳuyup 36a/4
b. levḥ 37b/13
b. levḥüñ ḫaṭṭı 35b/21
b. levḥüñ ṭılsım-ı berekātı 19b/8
b. maʿdenlerüñ üzerleri 27b/18
b. maġara içi 66b/19, 67a/18, 77b/3
b. maġara ḳapusı yanı 69a/7
b. maġarada muḳīm 77b/5
b. maġara 68a/14, 77b/6
b. maġaraya geldügümiçün 67a/17
b. maġaraya gelüp 67a/7
b. maġarayı ṭolaşup 69a/15
b. maġara 68a/13
b. megesüñ adı 94a/21
b. mekān 25a/10
b. melaḫ 21a/6
b. melik 9a/13
b. memleket 38a/11, 67a/19
b. merātib 41b/1
b. merdūd 75a/8
b. merḳad üzeri 24a/20
b. mermer dīvār 32b/10
b. mermer maʿādinlerin görüp 28a/3
b. mermeri getürdügi 35a/8
b. mermerler 28a/19, 28a/3
b. mertebe 62a/9, 41b/2
b. mertebeye yitdügi 41a/20
b. meşel 19a/5
b. meydān 107b/5
b. milk içi 53b/18
b. muḳaddimeden maḳṣūd 53a/17, 55a/17, 62a/18
b. muḳaddime 6b/1, 8b/4, 13a/10, 39b/21, 4a/7
b. muṣannaʿ taḫt 16b/1
b. muṣībet 85a/6
b. mūẕīler serhengi 51b/20
b. müddet-i devr 24b/6
b. müseddes ḫāneler 3b/7
senüñ b. müşkilüñ 22a/6
b. müvekkelü'l-hevāmm 9a/13
b.+ ña 100a/4, 22a/12, 40a/3, 42b/13, 43a/9, 46a/7, 48b/16, 56a/14, 56a/7, 56a/8, 63b/13, 72b/7, 76a/15, 96b/8
b.+ ña beñzer 62a/13
b.+ ña buluşup 61a/14
b.+ ña hemtā 15b/13, 20a/6
b.+ ña münāsib 54a/21
b. naḥīflıġıla 64b/20
b. Naṣārā milleti 2a/3
b.+ nda 110b/6, 111a/19, 11a/4, 11a/8, 19a/14, 22b/19, 29b/13, 32b/5, 36a/11, 36a/18, 37b/16, 37b/17, 38b/18, 38b/19, 50b/12, 53a/4, 55a/11, 57a/10, 68a/13, 68b/7, 32b/8, 115a/2
b.+ nda geldügi vaḳtın ḫidmeti 62a/19
b.+ nda gelen 36a/9
b.+ nda gelüp 67a/6
b.+ nda ḳıġırdup 32a/6
b.+ ndan 116b/9, 16b/13, 28a/5, 31b/5, 41a/16, 41a/19, 75a/15, 75b/10, 75b/3, 75b/8, 95b/3
b.+ ndan aḳdem 29a/18, 48a/14
b.+ ndan efḍal 16b/9
b.+ ndan evvel 12a/13, 13b/3
b.+ ndan ġayrı 41a/11
b.+ ndan murād 10b/12
b.+ ndan özge 109b/1, 70b/20
b. nebīnüñ eyyām-ı 70b/8
b. nebīnüñ muʿcizātı birle 70b/7
b. nesne 101b/15, 5a/1
b. nesneler 48a/10

b. nesneyi bilüp 70b/8
b. Nesr-i Ṭāyir ulusı 68a/21
b.+ nı 16b/10, 16b/12, 36a/15, 60a/21, 74b/18, 74b/19, 74b/2, 75a/14, 75a/15, 75a/7, 76a/5, 94b/21
b.+ nıñla 69b/6
b. nidā 70b/5
b. niyāz 99a/5
b.+ nuñ 67a/6, 117b/9
b.+ nuñ altın ḳazup 21b/1
b.+ nuñ bigi aʿvānlar 111a/6
b.+ nuñ bigi ḥīleyile 60b/7
b.+ nuñ bigi 86a/17
b.+ nuñ defʿi 47a/1
b.+ nuñ gibi ʿaẓīm ṭaġ 21b/2
b.+ nuñ gibi ārzūya ṭayanup 33a/5
b.+ nuñ gibi kişiler 111a/7
b.+ nuñ gibi laṭīf bisāṭ 18a/21
b.+ nuñ gibi laṭīf ü şerīf 41a/16
b.+ nuñ gibi sözler 83b/18
b.+ nuñ gibi żaʿīf elinde helāḳ olup 94b/2
b.+ nuñ gibi żaʿīf siñek 100b/8
b.+ nuñ gibi 36b/9, 90a/20
b.+ nuñ laḥmı 43a/1
b.+ nuñ sözü 76a/9
b.+ nuñ tedbīri birle 44b/6
b.+ nuñ ṭūl u ʿarżı 26a/15
b.+ nuñ ucu 72a/4
b.+ nuñ üstü 73a/4
b.+ nuñ üzeri 34b/1
b.+ nuñ üzeri 20b/4, 24b/18, 25b/1, 28b/5, 41b/17, 67a/3, 69a/16, 72b/9
b.+ nuñ üzre 38a/16
b.+ nuñ yüzü 44b/5
b.+ nuñla 110b/5, 79a/20
b. nüsḫa 103b/3, 46a/7
b. od 75b/2, 74b/17
b. oġlan 72a/4, 76a/9
b. pehlevān-ı Süleymān 106b/14
b. peşşe 95a/15
b. peşşe-i 65a/12
b. peşşenüñ sözi miḳdārından ziyāde 114a/20
b. reʾīs-i 41a/18
b. resm 107b/18
b. riʿāyet 111a/15
b. ṣaḥīḥ cevāb 63a/2
b. salṭanat 110b/12
ol cādū ʿAnḳūrüñ b. salṭanatı 89b/11
b. salṭanatuñ 83b/7
b. ṣanem didügüñ 72b/7
b. ṣanem 73a/7
b. ṣanemler 73a/13
b. senüñ oġluñ 72b/10
b. serīr 22a/9
b. sırr 47b/8, 9a/12, 85b/2, 85b/4, 87b/20, 88a/8, 85b/16
b. sırruñ aṣlı 3b/11
b. sırtlanlar 43a/17
b. siñek cinsinden mūzī ve ḥarīṣ kimse 110a/20
b. siñek eli 95a/16
b. siñek 96a/15
b. siñekler 43b/1
b. sivri siñek serhenginüñ kemāli 109b/10
b. söz ucu 72b/13
b. söz 3b/17, 71b/20, 93b/12, 35b/21, 3b/12, 68b/10, 70a/12, 72a/1, 72b/11, 85b/10
b. sözi işidicek 74b/21, 76a/18
b. sözi işidüp 57a/20
b. sözi söyleyüp 39a/3
b. sözile 100b/10
z̲übāb reʾīsinüñ b. sözin işidüp 41a/5
b. sözler 92a/4
benüm b. sözlerüm 44b/3
b. sözüm eslemeyen ḳara siñekler 42b/9
b. sözüm 46a/7
benüm b. sözüm 17a/14
b. sözüñ 45a/12
b. Süleymān pehlevānına cevāb virüp 106b/17
b. Süleymān-ı Bū-türāb 36b/9
b. Süleymān-ı Bū-türābuñ merḳadındaki cism-i 36a/5
b. Süleymān-nāme miṣli bir kitāb 71a/8
b. Süleymān-nāme-i Kebīrüñ yetmiş beşinci cildinüñ itmāmı 119a/10
b. Süleymān-nāme-i 119a/18
b. Süleymān-nāmeden maḳṣūd 23a/1
b. Süleymān-nāme 23b/8, 46a/6
b. Süleymān-nāmenüñ itmāmı 118b/21
b. Süleymān-nāmeveş 94b/16
b. Süleymān-nāmeyi oḳuyup 39b/8
b. Süleymān-nāme 13a/5
b. şehirler ve bu kendler 25b/6
b. şehr pādişāhınuñ ḳarşusı 105b/20
b. şehr pādişāhınuñ ve iki düşmān leşkeri ḫalḳı 106a/15
b. şehr ṭarafındaġı müsülmān leşkeri şāhı 106a/11
b. şehr 18b/8, 74a/9, 36a/16
b. şehrler kendler 25b/7
b. şehrüñ ṣaḥrāsı 105b/17
b. şeyṭān 118b/1
b. şikāyet aşlı 50a/5
b. şimāl 24a/12
b. şimdiki ʿaşır 67b/16
b. şimdiki baḥr-ı 25b/4

b. şom kişi 74b/18
b. ṭaʿn itdügüñ żaʿīf ve naḥīf cānavar 7a/7
b. tāc u taḫt u salṭanat 83b/18
b. ṭaġ altında olıcaḳ 24a/20
b. ṭaġ altı 22a/5
b. ṭaġ yiri 22a/7
b. ṭaġ yirinden ırmaḳ 25b/18
b. ṭaġ 24a/4
b. ṭaġı gördügüñ 23b/17
b. ṭaġ 22a/10, 25b/20, 26a/13, 26a/14, 26a/20
b. ṭaġlar 21b/15
b. ṭaġuñ aġacı ṭopraġı 28a/18
b. ṭaġuñ altı 22a/3
b. ṭaġuñ altı 23b/21
b. ṭaġuñ altındaġı şehr içinde yatan merḳadi 22a/14
b. ṭaġuñ cānavarcükleri 26a/13
b. ṭaġuñ şarḳīsi 26a/18
b. ṭaġuñ şehri 22a/11
b. ṭaġuñ ṭūl u ʿarżı 25b/19
b. taḫt u köşk ü ḳaṣūrıla 16b/10
b. taḫta çıḳmak dilese 15b/3
b. taḳdīrce 19b/21, 20a/14
b. taḳsīm üzere 30b/15
b. ṭaraf 5b/16, 72b/21
b. tārīḫ-i lā-naẓīr 119a/12, 46a/13
b. ṭarīḳile uçuşup 81a/8
b. ṭarīr 113b/17
b. ṭaş altı 33a/3
b. ṭaş dīvār 32b/6
b. ṭaş dīvār 32b/4
b. ṭaş 34a/5
b. ṭaşı dutup 33a/10, 32b/14
b. ṭaşı götürem 33a/10
b. ṭaşı götürmek 32b/20
b. ṭaş 31a/1, 31b/7, 32a/19, 32a/7, 32b/7, 32b/8, 32b/9, 33a/16, 33b/5
b. ṭaşlar 29b/16
b. ṭaşları götürüp ṭaşıyan dīvler 29a/20
b. ṭaşlaruñ ʿaẓameti 29a/20
b. tedbīri begenip 85b/9
b. tedbīr 19a/1
b. tekvīn 20a/10
b. ṭılsımāt 4a/20, 4b/16, 4b/21
b. ṭoḳuz başlu evren şıfatlu 55b/2
b. ṭutṣaḳları öldürmek istedügi 90a/2
b. ulu ṭaġuñ içi 25b/21
b. üç peyġāmberden ġayrı 77a/5
b. vechile diyicek 21a/8
b. vechile 112b/9, 117b/11, 17b/3, 29a/7, 30b/18, 31a/6, 31b/18, 39b/13, 43b/8, 44b/7, 49b/1, 49b/10, 51a/15, 62b/13, 63a/19, 6a/6, 71b/6, 77a/21, 80a/8, 82b/7, 83b/14, 85b/9, 93b/8, 97b/20, 97b/6, 9a/1
b. vechle 75b/18
b. vilāyet 97a/5
b. vücūd 118b/7
b. yaña 59a/11, 26b/15, 75b/21
gāh ol yañadan gāh b. yaña 105a/21
b.
b. yanuñdaġı kişiyle 75a/3
b. yaramaz fiʿillerden 79b/16
b. yārenlerüñ emrüñ şımayup 58a/9
b. yatan 43a/14
b.+ yıdı 114b/3, 11a/4, 13b/2, 16a/7, 16a/9, 87b/11
b. yıl içinde müvekkel-i 67b/15
b. yıl 67b/16
b. yılan zehri 42b/17
b.+ yımış 54a/17
b. yigit 74b/1
b. yiller esmesi 27a/4
b. yir 9b/10, 20b/17, 23b/17, 43b/10, 59b/15, 26b/7
b. yirlerde 25a/6, 25a/5, 96b/19
b. yiryüzindeki ḫalḳ 34a/16
b. yiymiş etler 9b/9
b. yol 101b/15, 103b/12, 104b/4, 33a/11, 33a/4
b.+ yudı 86b/15
b.+ yusa 96a/3
b. yüklerden ḳurtulurduñ diyü 6b/17
b. żaʿīf eli 98b/19
b. żaʿīf ḳavl 72b/3
b. żaʿīf maḫlūḳ 114b/3
b. żaʿīf peşşe eli 82b/13
b. żaʿīf siñek eli 84b/6
b. żaʿīf şeyʾ-i ḳalīl 100b/7
b. żaʿīf u naḥīf peşşe 80a/21
b. żaʿīf ü rūzgār-dīde pīr içün 77b/10
b. żaʿīf 49b/14, 82b/2, 61b/6, 64b/17, 84a/16, 90b/6
b. żaʿīflıġıla 10b/13, 114a/20, 93a/15
b. ẓālimüñ ẓulmı 80a/16
b. zamān 105a/2, 24a/14, 83b/11, 88a/5, 88b/7, 92b/7, 94b/6, 61a/13
b. zamāne aḥvāli 111a/9
b. Zenbūristān melīki 61b/14
b. zīnetde göricek 72a/7
b. ẕübāb cinsi 41a/5
b. ẕübāb cündi 51a/5
b. ẕübāb reʾīsi 90a/19
b. ẕübāb şınfı reʾīsi 41a/14
b. ẕübāb şınfı 50a/6, 54a/15
b. ẕübāb şınfınuñ żıddı 43b/12
b. ẕübāb 100b/18
helāk iden b. ẕübāb 97b/8

b. ẕübābıla 77b/7
b. ẕübābuñ cündi içre 98b/20

Bū-türāb -9- [Ar] Metinde geçen bir kavim adı.
B. 38a/17, 38a/19
emīr-i B. 38b/17
ḳavm-i B. 25a/13, 36a/8, 39a/20
B. ḫalḳı 25a/19
B. ḳavmi 25a/17
B.+ uñ ḫalḳı 38b/1

bu ara -12- [Tr] Burası, bu yer.
b.+ da 59a/15
b.+ dan ḳorḳuban 112a/2
b.+ ya 23b/12, 24b/1, 25b/3, 25b/11, 23b/20, 56b/5
b.+ ya dek 35a/9
b.+ ya gelince 56b/5
b.+ ya getüricek 94a/9
b.+ ya getürüp 68a/19

Bū Bekr-i Ṣıddīḳ -1- [Tr] Hz. Ebu bekir; dört halifeden birincisi.
B.-i taḳī 2b/2

būbū -1- [Fa] (?)
b. 23b/6

bucaḳ -8- [Tr] Köşe, kenar.
bir b.+ ına girüp 51a/10
maġara b.+ ına siñüp 68a/7
bu billūr ḥavlınuñ dört b.+ ında 86b/18
ḳanāʿat b.+ ında 54a/15, 54b/3
maġara b.+ ında 66b/20
meẕellet b.+ ında 78b/1
ol ṣırçadan bünyād olan şehrüñ dört b.+ ında 15a/7

budaḳ -1- [Tr] Dal.
b.+ ıla 64a/1

budaḳlan - -1- [Tr] Dallan-, ağaç üzerinde yeni bir filiz ver-
b.- dı 63b/17

bugün -6- [Tr] İçinde olunan gün.
b. 101b/19, 107b/4, 28a/13, 82a/10, 91a/21
b.+ ki gün 50a/12

buġż -1- [Ar] Kin, nefret.
b. it- Düşmanlık beslemek. 110b/8

buḫār -2- [Ar] Sıvı ve katı cisimlerin gaz hali.
birinci ḳat yir altındaġı b. 26b/17
yir altındaġı b.+ a daḫı 26b/17

buḫl -4- [Ar] Cimrilik, hasislik.
b. u ḫışm 94b/9
ḫışm u b. u kibr ü kīn 118b/1
b. u şehvet 45b/4
bu hevā ve b. ve ʿucb 79b/14

buḫūr -3- [Ar] Tütsü, dini tören kokusu.
b.+ ından 57a/15

b. it- Koku üretmek, hoş koku yapmak. 12a/11
b. ol- Kokuya dönüşmek. 73b/21

buḳaġu -1- [Tr] Pranga, zincir.
ẕillet b.+ sında 50b/8

buḳalemun -1- [Fa] Kertenkeleye benzeyen, ortama göre renk değiştirebilen sürüngen.
b. ḳuşı rengi gibi Çok renkli bir kuş türü. 17b/12

bul - -149- [Tr] 1. Arayarak ortaya çıkar-
b.- asın 68a/3
b. 105b/8
b.- a 38a/7
b.- abilür 118b/13
b.- amadılar 69a/12
b.- amayup 59a/9
b.- avuz 107b/2
b.- dı 114b/18, 56b/14, 73a/2
b.- duġı 57b/5
b.- duġumuz 44b/19
b.- dum 44b/11, 59b/7
b.- ımadılar 111b/18
b.- madı 55a/17
b.- madılar 97a/10
b.- maḳ 72a/21
b.- maḳda 7b/2
b.- sa 39a/21, 3b/17
b.- uñ 74a/10
b.- up 109a/14, 19a/16, 38b/5, 51a/18, 69b/3, 6a/15, 74a/13
2. Elde et-, sahip ol-
b.- ırsa 96a/11
b.- alum 27b/9
b.- amayup 27b/13
b.- dı 1b/5, 30b/4
b.- dılar 27b/14
b.- duġı 96a/12
b.- duġına 30b/6, 3b/8
b.- duġumuz 41b/4
b.- duḳları 54b/12, 99a/21
b.- mayup 46b/5
b.- up 31a/21
b.- urdı 111a/11
3. Düşün-
b.- am 57a/8
4. y.f.
ʿömr-i ṭavīl b.- am 66b/12
dilek b. 100b/19, 22b/21, 38b/16
ṣevāb b. 103b/5, 84b/20, 91b/12
devlet b.- a 117b/19
devlet ü ʿizzet b.- a 14b/10
dilek b.- a 53a/13
ḳuvvet b.- a 4b/19

murād b.- a 16a/21
rāh b.- a 118b/1
raḥmetini b.- a 67a/12
rehā b.- a 113a/15
ẓafer b.- a 103a/18
şöhret b.- acaḳdur 70b/8
merātib b.- acaḳların 13b/16
ḳurbiyyet b.- alar 13b/18
merātib b.- alar 14a/6
ḥācetüm b.- am 77b/16
rāḥat b.- am 104b/3
şifā b.- am 100b/11
ecele b.- amayup 44a/18
ẓafer b.- amaz 56a/14, 56a/7, 56a/8
dest-i res b.- asın 118b/7, 94b/13
emān b.- asın 83b/11
emn ü emān b.- asın 55a/20
ḫalāṣ b.- asın 77b/20
himmetin b.- asın 61b/4
maḳṣūd b.- asın 47a/16
s̱evāb b.- asın 95a/5, 95a/9
s̱evāb-ı dü cihānı b.- asız 77a/16
ʿizzet b.- dı 2a/16
eṣer b.- dı 2a/2
ġāyeti b.- dı 103b/3
ḥayāt b.- dı 71a/8
ḫuṭūṭ-ı rüʾyeti b.- dı 2a/13
ḳıymeti b.- dı 2a/11
ḳurbeti b.- dı 2a/10
muġlaḳ b.- dı 119b/4
nūr-ı ʿayn b.- dı 2a/12
nuṣreti b.- dı 2b/7
şevketi b.- dı 2a/21
vuṣlatı b.- dı 2a/11
necāt b.- dılar 54b/18
ḥayāt b.- duġıyçun 44b/17
necāt b.- dular 54b/16
beḳā b.- dum 39a/12
s̱evāb b.- ġıl 45b/10
dilek b.- ısar 49b/8
ḥadd ü şümār b.- madı 20a/15
ḫalāṣı b.- madı 38b/6
ḳābil b.- madı 99a/17
necāt b.- madı 76b/4
ẓafer b.- madılar 107a/18
ḥaşmeti b.- maġa 2b/20
ḳurbiyyet b.- maġıçun 78a/2
ẓafer b.- masun 69a/2
ẓafer b.- maya 70b/20
ʿizzet b.- mayavuz 14a/7
emān b.- maz 92b/16
ḫalāṣ b.- maz 42b/18, 7a/13
rehā b.- maz 101a/16, 56a/4, 5a/12
ẓafer b.- mazıdı 103a/15
furṣat b.- sa 110b/21
itdügin b.- sa 91a/21
kemāl-i bedr b.- sa 95a/6
s̱evāb b.- sa 51a/2
çāre b.- sañ 79a/13
ẓafer b.- saña 96b/11
devlet b.- uban 47a/16
ʿizz ü devlet b.- up 47a/15
furṣat b.- up 100a/1, 70a/3, 85b/19
ḥürmet b.- up 78a/1
kemālāt b.- up 72b/2
ḳuvvet b.- up 50b/7
mertebe b.- up 28a/12
saʿādet b.- up 61b/3
vuḳūf b.- up 11a/5
vuḳūf b.- updur 40b/9
dermān b.- updurlar 44a/18
dilek b.- ur 82a/18
ḥāceti b.- ur 2a/1
ḥayāt b.- ur 54b/17
kemāl b.- ur 22b/17
necāt b.- ur 103b/13
s̱evāb b.- ur 68a/12
ululıḳ b.- ur 32a/8
ẓafer b.- ur 56a/8
vaḥdeti b.- uram 3a/8
emān b.- urısañ 61a/1
necāt b.- urlar 116b/11
emān b.- ursañ 61a/1
ecel b.- usar 55a/10

bular -5- [Tr] Bunlar.
b. 19a/14, 55a/11, 74b/14
b.+ dur 51b/18
b.+ uñ 8a/6

bulaşdur - -3- [Tr] Bir şeyi sıvamak, sürmek.
b. 82b/6
b.- ġıl 82a/16
ḳan b.- up 82b/11

buldur - -2- [Tr] 1. Aratıp ortaya çıkart-
b.- am 88a/2
2. Elde ettir-
b.- ursañ 17b/18

bulın - -6- [Tr] 1. Elde edil-, sahip olun-
b.- ur 47a/17
2. Var ol-, mevcut ol-
b.- ur 111a/5
3. y.f.
mihrbān b.- madı 101b/20
ʿizz ü ḥürmet ve devlet ü saʿādet b.- ur 30a/10
ḫiẓmetde b.- ur 32b/19

bulış - -4- [Tr] bk. **buluş-**
b.- alar 19a/13
Behrām-ı Cebelīyle b.- up 109a/8

el-hevāmm müvekkeli Ḥayākemāgāʾīle b.- up 95b/4
yidi başlu evrenile b.- up 109a/16
bulıvir --1- [Tr] Çabucak bulmak.
b.- eyin 60b/21
bulud -6- [Tr] bk. **bulut**
b. 104a/6
b.+ durur 103b/17
b. içinde 104b/9
ḳara b. ḳanadı 104b/20
b.+ lar 35a/15
ol ẖışımlu b.+ uñ üsti 104b/13
bulūġiyyet -1- [Ar] Buluğ, erginlik.
sinn-i b.+ e yit- Buluğ çağına erişmek. 11b/19
bulun - -5- [Tr] bk. **bulun-**
b.- a 65a/19
b.- madı 111b/20, 73a/1
maḥbūbe b.- maz 86a/14
b.- ursa 26b/2
buluş - -17- [Tr] Belli bir yerde bir araya gel-, karşılaş-
b.- alum 29a/8
varam b.- am 79a/4
b.- asın 117b/13
b.- dı 29a/10
b.- duġuñuzı 103b/7
b.- duḳ 99b/1
b.- dum 76b/13
Baʿalbek melīkinüñ selāmın virüp b.- maḳ 29a/9
b.- up 109a/18, 112b/2
ʿAnḳūre b.- up 89a/21
aʿvānlarıyla b.- up 31a/10
Āṣaf bin Berẖıyāya b.- up 46b/8
buña b.- up 61a/14
Ḫaşemʿameʾ-i sāḥire b.- up 89a/19
ẖavātīn cinsiyle b.- up 11b/15
b.- ursın 60b/8
buluşdur - -1- [Tr] İki kişiyi belli bir yerde bir araya getir-
b.- dı 89a/21
bulut -50- [Tr] Bulut, gökyüzündeki beyaz veya gri renkteki su kütlesi.
b. 57b/5, 96a/4
bir aḳ b. 34a/17, 34b/1
bir ẖışımlu ḳara b. 34a/21
bir ḳara b. 104b/9
ḳara b. 33b/10, 34b/12
yidi bölük b. 104b/10
b.+ a 63b/15
b.+ dan 9b/16
ol ḳara b.+ dan 34b/2, 34b/4
ol ẖışımlu ḳara b. gibi görinen Demürbād-ı 34b/9
ol aḳ b. gibi görinen 34b/9
ḳara b. gibi süzülüp 27b/14
ẖışımlu b. gibi 106a/17
ẖışımlu ḳara b. gibi 34a/15, 64a/2
ḳara b. gibi 49b/2, 65b/19, 97a/14
ol ẖışımlu b. gibi 104b/12
ol ẖışımlu ḳara b. gibi 104b/15
şol ẖışımlu ḳara b. gibi 99a/10
b. gölgesi 63b/15
aḳ b. götürdügi 34b/12
ḳara b. ḳanadların açup 104a/4, 112a/12
ḳara b. ḳanadları 102b/3, 108a/12
ẖışımlu ḳara b. ḳanadlu 113a/13
ne b. ki 34a/17
b. ḳorẖusından 96a/3
ḳara b.+ lar 27a/7, 82a/12
ẓulümāt baḥrı gibi ḳarañu b.+ lar 34b/5
ḳara b.+ lar arası 80b/12, 56a/10
ẖışımlu ḳara b.+ lar gibi 98a/11
ḳara b.+ lar gibi 116a/1, 46a/21, 96b/3
baḥr-ı ẓulümāt gibi b.+ lar 34b/6
şulu b.+ lar sürüp 97a/19
ḳara b.+ lar yöresi 80b/14, 27a/18, 78b/9
b.+ laruñ bir fersaẖ miḳdārı yiri 34b/5
bu ḳara b.+ uñ iki yiri 34b/1
būm -1- [Fa] Baykuş.
mesken-i b. u ġurāb 24a/8
buñ -2- [Tr] Sıkıntı, darlık.
b. demi 55b/20, 72b/6
Bun -1- [Ar] Metinde geçen bir kavim adı.
Cānn ḳavmini ve B. ḳavmini 63b/8
buñal - -1- [Tr] Nefes almakta zorluk çek-
b.- dılar 107b/19
bunca -22- [Tr] Bu kadar, çok.
b. 15b/13, 29b/12, 32b/13, 4b/16, 74b/7, 95b/18
b. ʿömr-i ṭavīl içinde 20a/18
b. devr 100b/14
b. dīvler 55b/14
b. eylük 55b/19
b. ḥüsnile kemāl 17b/1
b. peyġāmber 100b/17
b. sāḥirler ve dīvler 85a/10
b. salṭanat 92a/15
b. Süleymānlar 20a/10, 62b/15
b. tīġ-zen 111b/21
b. yıllar 92b/10, 96b/18
b. zaḥmetler ve fesādlar 48a/5
b. zamāndan berü çalışup işledügin 34a/8
b. zamāndur 107a/19
buncılayın -10- [Tr] Bunun gibi.
b. 23b/15, 25b/13, 36b/13, 39a/5, 82b/1, 93a/13, 94a/20

b. ʿayāl 72a/5
b. iş 74a/19, 74a/19

bunlar -90- [Tr] "bu" işaret zamirinin çoğulu.
b. 102a/6, 10b/15, 110a/9, 19a/12, 25a/14, 50b/4, 58b/8, 59a/13, 60b/10,
63b/19, 69b/20, 72a/19, 78b/19, 85b/18, 96a/13
b.+ a 111a/1, 25a/17, 30b/3, 32a/9, 32b/21, 42b/11, 51b/18, 54b/9, 55b/19,
55b/20, 56b/4, 58a/10, 58a/14, 58b/1, 58b/2, 59a/19, 69b/19, 70a/1, 112a/13, 69b/18
b.+ a beñzer cānavarlar 8b/5
arḳasın b.+ a virüp 58a/16
b.+ da 50b/4
b. daḫı 30a/18, 30b/3, 33a/15
b.+ dan 30a/8, 43a/9, 62a/12
b.+ ı 114b/13, 117b/2, 28b/19, 41b/17, 46b/11, 51b/2, 56a/21, 57a/10, 73a/5,
8a/12
b.+ dan her bir ḥāl 62a/8
b.+ ı 62b/21, 76b/11
b.+ ı düzen kimesne 72a/8
b.+ ı görüp 102b/14
b.+ ı sürüp 98b/10
b.+ ı ḳırduḳları 90a/6
b.+ ı yaradan 72a/21
b.+ uñ emrine rıżā virüp 69b/2
b.+ uñ içi 106b/21
b.+ uñ yanına ḳoyup 69b/10
b.+ uñ dilleri 69b/4
b.+ uñ 32a/11, 62b/19
b.+ uñ ʿādeti 66a/16
b.+ uñ azġunlığı 20b/7
b.+ uñ birle 110a/12
b.+ uñ cengi 107a/17, 85a/12
b.+ uñ çoḳ yaşaduġuna sebeb 85a/13
b.+ uñ daḫı 51b/21
b.+ uñ dedeleri 76a/17
b.+ uñ eline girürse 55b/4
b.+ uñ gibi kimesnenüñ aʿmāl-i 116b/16
b.+ uñ içi 15b/4
b.+ uñ ḳanından alup 57a/11
b.+ uñ ḳatı 75a/1
b.+ uñ köki 47a/3
b.+ uñ müdārāsın bilüp 30a/19
b.+ uñ ne miḳdārı 8a/11
b.+ uñ serhengleri 49b/4
b.+ uñ şerri 25a/16
b.+ uñ üzerleri 12a/18
b.+ uñla 47b/5, 90a/7

burc -22- [Ar] 1. Kalelere yapılan savunma kulesi. 35b/9 2. Zodyak üzerindeki on iki takım yıldızdan biri. 4b/17
üç yüz altmış altı b. 86b/4
b.-ı ʿuḳdeye beñzer ḳorḳunç şūretile Ukde burcu. Astronomide bir gezegenin yörüngesinin Zodyak üzerindeki iki ucundan her birini gösteren burç. 96b/10
b.-ı cevzā İkizler burcu. 4b/18
b.-ı esed Aslan burcu. 55a/9
b.-ı ḳavs ṣıfatlu Yay burcu. 105a/11
b.-ı Keyvān içi Zuhal burcu. Oğlak ve kova burçlarını gösterir. 41b/5
b.-ı şehir Şehri korumak için yapılan burç. 35b/9
b.+ ı 29b/2, 2a/11
anuñ yidi b.+ ı 86b/8
on iki b.+ ı 24b/6, 37b/8, 86b/6
cevzā b.+ ında 4b/17
her b.+ ınuñ üzeri 86b/8
ol b.+ lardaki 87b/11
b.+ ları 26a/5
b. u bāru arasına ṭolan türāblar 27a/6
b. u bārū ve muḥkem ṣafir ḳalıbı gibi 35a/20
b. u bārū 35b/5
b. u bārūlayın 106a/3
ol şehrüñ ikinci b. u bārūsı ḳapusına gelüp 35b/9

burhān -1- [Ar] Bir hükmün, bir önermenin delil olarak kendisine dayandırıldığı, önceden doğru diye kabul edilmiş olan hüküm.
b.+ la 2b/18

burma -1- [Tr] Helezon şeklinde yapılmış.
ṭoḳuz b. kirişlü 105a/10

burūc -3- [Ar] Burçlar.
on iki b. 72a/7
ḳanḳı b.+ a 16a/12
ḳanḳı b.+ dadur 16a/12

burun -31- [Tr] Yüzde yer alan koku alma organı. 100a/1 2.
b. 116a/19, 66a/19
b.+ ı 16a/2, 57a/6
b.+ ı delüklerine inüp 100a/11
b.+ ı içi 100a/1
b.+ ı yiri 57a/6
b.+ ılaruñızı 10a/2
b.+ ın ṭut- Burnunu koku almamak için kapamak. 12a/11
b.+ ına 110a/5, 84a/17, 110a/4
anuñ b.+ ına 98b/19
Nemrūduñ b.+ ına 95a/16
Nemrūduñ geñzinden b.+ ına 97b/16
yidi başlu evrenlerüñ b.+ ına 8a/9
b.+ ına yıġılup 6a/8
b.+ ından 6a/13
b.+ ından çıḳan dütünler 34b/13
merdūd-ı cābirüñ b.+ ından geñzine girüp 100b/6

kiminüñ b.+ ından geñzine varup 114a/19
b.+ ından girüp 6b/19
ejdehānuñ b.+ ından girüp 6a/2
b.+ ınuñ orta yiri 12b/3
b.+ ların 15b/19
b.+ larından 5b/19
b.+ larından geñizlerine girüp 114a/7
b.+ larından girüp 99a/20
b.+ um ṣoḳup 44a/10
beynüñ b.+ uñdan gel-üp Kafası dağılmak, başı ezilmek. 33a/2
b. vir- Koklamak için burnunu uzatmak. 93a/16

būstān -4- [Fa] Bostan, sebze bahçesi, bağ.
b. 15a/9
ṭūṭī-i b.-ı ḫuld Cennet bahçesinin kuşu. 2a/10
Baʿalbek şehrinüñ āb-ı revānın bāġ u b.+ ın gül ü gülistānın 27b/4
bāġ u b.+ lara baḫş olup 27a/21

but -2- [Tr] Hayvanın bacakları ile kalçası arasında kalan kısmı.
irkek semmūr ḳoçuñ ṣol b.+ ın 110a/1
b.+ una varınca 43a/18

Butan -1- [Ar] Hindistan'da bir yer adı.
B. zülfinden özge 119b/11

būy -1- [Fa] Koku.
b.-ı zülfüñ derdi Sevgilinin saçının kokusu. 23b/2

buyruḳ -1- [Tr] Emir.
b. 117b/4

buyur - -52- [Tr] 1. Emir ver-
b. 11a/8
maʿẕūr b.- asız 32a/15
b.- dı 116b/10, 28a/19, 29a/12, 51a/17, 62a/16, 63a/9, 63b/6, 64b/12, 70a/15,
70b/12, 72b/20, 74a/13, 78b/18
b.- duġuñuz gibi 10a/7
b.- duñ 29b/12
ḫūb b.- duñ 58a/8
ḫiẕmet b.- ıcaḳ 30b/3
b.- maḳ 14a/16
b.- mış 60b/1
b.- mışdur 33a/13, 48a/1, 52a/2
b.- mışdur ki 92a/3
b.- ur 100b/9, 110b/13, 12b/10, 12b/16, 12b/19, 13a/17, 13a/9, 41a/15, 43a/16,
53a/10, 62a/6, 83b/21, 85a/19, 8a/7, 93a/12
b.- ur fermān 112a/5
b.- ur ki 93a/3
Kitāb-ı Kerīm ve Kelām-ı Ḳadīm içre b.- ur kim 53a/20
b.- urlar 111a/8, 116a/2, 117b/4
b.- ursa 32b/9
eger b.- ursañ 11a/8
her ne ki b.- ursañ 56a/20
b.- ursın 115a/18
ḫūb b.- ursın 50a/19
rāst b.- ursın 41a/17

buyūt -2- [Ar] Evler.
ol b. 54a/6
b.-ı insān içi İnsan bedeni. 54a/3

buz -1- [Tr] Çok soğuk.
b. ayında Nisan ayının son günlerini de içine alan Nisan ayı. 29b/9

buzaġı -1- [Tr] İnek yavrusu.
b. 96a/7

buzaġu -2- [Tr] bk. **buzaġı**
ṣıġın b.+ sın 96a/7
eger b.+ yısa 96a/8

bühtān -3- [Ar] İftira.
b.+ a 118b/1
b. ḳıl- İftira atmak. 74a/19
yalan gibi ve töhmet ve b. ve riyā ve fısḳ ve ẓulm 62a/13

bük - -3- [Tr] 1. Eğmek. 15b/9 2. Kanadını indirmek. 106a/13
ḳadd ü ḳāmetin b.- üp 15b/9
ḳanad b.- üp 103b/18, 106a/13

bülbül -5- [Fa] Çok güzel öten, sesinin güzelliğiyle meşhur kuş.
b. 27b/1, 46a/5,
ṭūṭī-i faṣīḥ-lisān ve b.-i şīrīn-zübān 80b/4
b.-i bāġ-ı İrem İrem bağının bülbülü. 2a/10
b.+ leyin 103a/7

bülbülveş -2- [Fa] Bülbül gibi.
b. 59a/11, 71a/16

büleġā-i ʿāliyetü'l-ʿimād -2- [Ar] Güzel söz söyleyenlerin en yücesi.
b. 3a/20, 95a/10

büleġā-i ġālibetü'l-ʿimād - 1- [Ar] Güzel söz söyleyenlerin en üstün geleni.
b. 46a/11

bülend -1- [Fa] Yüksek, yüce.
ġāyet b. 20b/1

bülend-āvāz -1- [Fa] Yüksek sesli, gür sesli.
b.+ ıla 58b/17

bülendī -3- [Fa] Yüksek gibi.
āvāz-ı b. çaġır-dugı Yüksek sesle haykırmak. 59a/7
āvāz-ı b. çaġırup 59a/1, 98b/6

büñlik -1- [Tr] Benlik.
b.+ üñden 119b/5

bünlük -1- [Tr] bk. **büñlik**
b. daʿvīsin 67b/17

bünyād -14- [Fa] 1. Esas, temel. 119b/5 2. Yapı, bina. 29b/1
ʿadl-i b.+ ı 119b/5
ḳalʿa b.+ ını 29b/1
b. it- İnşa etmek. 28b/2, 14b/9, 27b/11, 25a/21
b. idüp 25b/5
b. itdür- İnşa ettirmek. 86b/3, 86b/7, 86b/18
bir ṣanāʿatlu nesne b. itmek 14a/21
ol ṣırçadan b. olan şehrüñ dört bucağı 15a/7
b. ol- İnşa edilmiş olmak. 87a/9
büre -1- [Tr] Pire.
b. 115a/8
bürġuṣ -5- [Ar] Pire.
b. 115a/8, 115a/9
ol müvekkel b.+ a 115b/12
ne ḳadar baʿūż ṣınfı ve b. cinsi varısa 115b/2
bürg -1- [Fa] Çiçek yaprağı.
b.+ üni 86a/13
büri - -1- [Tr] bk. **bürü-**
b.- miş 49b/2
bürrān -1- [Fa] Keskin.
tīġ-i b. 91a/15
bürūdet -2- [Tr] Soğukluk.
b. 10b/5
zemistān b.+ inden ve yaġmur ışlatmasından çürüyüp 27b/20
bürü - -8- [Tr] Her yanı sar-, etrafı al-, kapla-.
b.- di 27a/4, 44a/4, 46b/1, 5b/16,
gözünü ġaflet bürü- Basiretsiz olmak. 91b/19
baḥr-ı ẓulmet b.- di 46b/14
gözlerin b.- di 93b/14
b.- yüben 28a/1
büt -28- [Fa] Put, kendisine tapılan nesne.
b. 72b/3
iy delü b. 74a/19
b.-i cāmide ṭapucı cābirlerüñ kāfirler 115b/5
b.+ den ārī ḳıl- Putlardan temizlemek. 115b/10
yidi b. düzdügiyçün 72b/5
b. düz- Put yapmak. 73a/16
b.+ e 72b/12, 73a/18, 74a/19
b.+ i 73a/13
getürdügi b.+ i 69b/9
ol eliyle düzdügi b.+ i 69b/8
b.+ ler 72b/6, 73a/15
altundan gümişden ol ḳadar b.+ ler 69b/9
b.+ lere 75b/7
ben düzdügüm b.+ lere 72b/6
b.+ lere ṭapup 76b/6
bu b.+ leri 69b/6
b.+ lerini 73b/17
b.+ lerüñ fāyidesi 72b/7
sizüñ b.+ lerüñüzden 72b/19
b. ṣatar 72b/3
b.+ üñ 74a/18
bir b. yonucı er 69b/3
ol b. yonucı kimsenüñ ṣaḳalı arasına girüp 69b/8
bu b. yonucı 69b/14
b. yonucı 68a/5
büt-firāş -1- [Fa] Put satan.
b. 72b/2
büt-ḫāne -10- [Fa] Put hane, putların bulunduğu tapınak.
b.+ de 73b/21
ol b.+ de 69b/9
b.+ den 74a/2
b.+ den çıḳup 69b/10
Nemrūduñ ulu b.+ sine 73b/19
b.+ ye 69b/8, 73a/17, 74a/4, 74a/7
ol b.+ ye 73a/19
büt-perest -2- [Fa] Putperest, puta tapan.
b. 87b/6
b.+ lere 72b/17
bütün -3- [Tr] 1. Tam. 35b/7 2. Eksiksiz. 101b/19
b. 9b/11
b. ṭurur 35b/7
ṣıdḳı b. yār 101b/19
büyü - -6- [Tr] 1. Yaş al-, daha büyük duruma gel-
b.- di 70a/2
dün ṭoġup dünle b.- müş 89a/4
b.- r 96a/5
günden güne b.- yüp 70b/13
ḳırḳ günce b.- yüp 96a/10
maġarada b.- yüp 64b/2
büyük -7- [Tr] Ölçü bakımından diğerlerinden ebat olarak iri ol-
b. 36b/8, 96a/2
b. balıḳ 9b/20
b. cānavarlar 8b/5
ġāyet b. cüsse 19b/3
b.+ dür 96a/3
ġāyet b. etlüyi daḫı 7a/12
büyüklük -1- [Tr] Büyük olma durumu.
pīl b.+ i birle 47b/17
büz - -1- [Tr] Bir şeyi sıkarak daraltmak.
b.- di 73a/12
büzürg-celāl -1- [Fa] Büyük, ulu. b. ve ferḫunde-fāl maḥbūbe 86a/4

-C-

cā -2- [Fa] Mekan, mevki.
c. it- Yer etmek. 23a/8
c.+ yı 94b/21
Caʿfer-i Ṣādıḳ -1- [Ar] Ehl-i beyte mensup meşhur velilerdendir.
C.+ dan rivāyet 12b/6
Caʿfer -1- [Ar] bk. **Caʿfer-i Ṣādıḳ**
C. ü Edhem 119b/8
cābir -32- [Ar] 1. Cebr eden, zorlayan, zorba.
c. 94a/6
anuñ bigi c. 94b/2
ʿUvc bin ʿUnuḳ gibi c. 113b/19
maġz-ı c. 100a/18
Nemrūd-ı c. 82b/5
c.-i merdūd kāfir Kovulmuş, makbul olmayan zorba. 94a/11
c.-i merdūd 93b/18
ʿāṣī ve kāfir ve ẓālim ve c. dünyā milki 83a/2
Nemrūd-ı c.+ e 83a/18
ol c.+ e 99a/1
c.+ i 91b/5
ʿāṣī c.+ i 100b/8, 84b/9
ʿāṣī-yı c.+ i 92a/20
merdūd-ı c.+ i 82a/7
senüñ gibi c.+ i 93a/2
Ḳahhār-ı c.+ ile 101b/12
c.+ leri 116b/2
ol c.+ leri 117b/19
c.+ leri ve niçe mülḥid kāfirleri 116a/10
Ḥabeş ḳavminüñ c.+ lerin siñek elinde helāk olması 116a/7
büt-i cāmide ṭapucı c.+ ler kāfirler 115b/5
ol c. Nemrūduñ ölümi 65b/10
c. ü bahādur ḥayvān 49a/8
c. ü kāfir-i 92b/20
ol c. ü ḳāhire ḥavāle ḳılıp 92a/11
c.+ üñ 98b/19
Nemrūd-ı c.+ üñ 80a/18
merdūd-ı c.+ üñ burnından geñzine girüp 100b/6
ol c.+ üñ maġzı 91b/1
ḫodbīn c.+ üñ üzerine üşüp 64a/6
bahādur ve c. ve mūzī 50a/10
cādū -15- [Fa] Cadı.
ʿAnkūr c. 88b/11
Caḥdeme-i c. 88a/1
ol c. ʿAnkūrüñ bu salṭanatı 89b/11
Barḳ-ı c.+ dur 88a/14
c.+ lar sözün işidüp 88a/7
āheng ḳılan c.+ lara 85b/20
Ḫaşemʿameʾ-i c. naẓarı 89a/11
c.+ nuñ başın kesip 88b/5
ʿAnkūr c.+ nuñ ḫavāṣları 85a/5
ʿAnkūr c.+ nuñ ḳızı 87b/7
Caḥcene-i c. ve Caḥdeme-i 88a/1
ʿAnkūr c.+ ya 85a/3
ʿAnḳış-ı c.+ yı 89a/21
Ḫaşemʿameʾ-i c.+ yı 89a/10, 89a/20
cāh -2- [Ar] Yüksek mevki, makam.
ṣebūr c.+ ına 111a/14
c. u manṣıb virdi 74b/7
Caḥcene -2- [Ar] Metinde geçen bir cadı adı.
C.-i cādū ve Caḥdeme-i 88a/1
C. ve Caḥdeme vezīrler 88b/17
Caḥdeme -2- [Ar] Metinde geçen bir cadı adı.
C.-i cādū 88a/1
Caḥcene ve C. vezīrler 88b/17
cāhil -10- [Ar] Bilgisiz kimse.
c. 33a/8, 76b/5
bī-dīn ü c. bī-ṣebāt 76b/6
c. cehli 88b/19
kāfir-i bī-dīn c.+ dür 98b/13
c.-i gevde 12a/5
c. kişiler 49b/21
c.+ ler 81a/1
iy c. ü cābir-i 93b/18
c. yanı 109b/13
cāhillik -1- [Ar+Tr] Bilgisizlik.
c.+ den ḳurtulmış ola 50a/2
caḥīm -8- [Ar] Cehennem
nār-ı c. 104b/20, 81a/4
süʿbān-ı c. 97a/8
nār-ı c.+ de 92b/1
nār-ı c. içre 97a/12
c. içün 110a/18
nār-ı c.+ le 105a/5
c. 23a/8
cām -4- [Fa] 1. Camdan yapılmış. 86b/19 2. İçki kadehi. 46a/4
c.-ı Cem Hz. Süleyman'ın sultanın içki kadehi. 46a/4
muḥabbetüñ c.+ ından 118b/19
c.+ ları 86b/19
c.+ larını 86b/20
cāmiʿ -1- [Ar] 1. Toplayan, bir araya getiren.
c.-i aḫbār şīrīn-cevāb bir yire Haber toplayan, daima haberdar olan. 13a/6
cāmid -3- [Ar] Cansız.
nā-güyā ve ger cān-ı var u nāṭıḳ ve ger bī-cān u c. 78a/3
büt-i c.+ e ṭapucı cābirlerüñ kāfirlerüñ ölmeyüp 115b/5
c. ol- Cansız olmak. 48a/21
cāmūs -1- [Ar] Su sığırı, manda.

c. boynuzı gibi 20b/19

cān -107- [Fa] 1. Yaşamı sağlayan ruh. 53a/8 2. Sevgili, dost. 118b/2 3. Gönül. 61a/3 4.

c. 118a/21, 3a/12, 3a/5, 89b/5

dil ü c. 61a/3

iy c. 118b/2

yār-ı c. 29b/4, 4b/13

c.-ı ādem İnsan canı. 53a/8

c.-ı ḫāḳan Hakan olan dost. 119a/16

c.+ a 101a/16, 40a/9

şīr-i c.+ a 23a/21

tāze c.+ a 71a/15

c.+ a cān bağışla- 89b/5

c.+ a ḳaṣd 46a/2

c. acıt-maḳ Bir kişinin canına zarar vermek. 50a/20, 66a/16

c. alıcı arslanlar 95b/10

c. alıcı sīretlü nerre ʿifrīt 55b/2

cāna c. bağışla- Yaşama gücünü artırmak. 89b/5

c. cehenneme teslīm ḳıl- Öldürmek. 108a/4

c. cehenneme vir- Öldürmek. 87b/16

c. cehenneme virüp 92a/19

c. çıḳ- 31b/16

c.+ dan 115a/20, 23a/7

c.+ dan işit- Dikkatlice dinlemek. 45b/10

c. dilince Gönül dili. 70b/9

c.+ ı 73b/14, 81a/3, 90b/13

c.+ ı acısından götürüp 6a/14

c.+ ı acısı 105a/21

c.+ ı cehenneme git- Ölmek. 108a/5

c.+ ıla 118a/19, 14b/10, 14b/11

Firdevsīnüñ c.+ ın 3a/15

vir- c.+ ın 92b/8

c.+ ın al- 92b/16, 92b/8, 108a/5, 22b/6

c.+ ına 39a/9

kendünüñ c.+ ına 92a/9

Nemrūd-ı laʿīnüñ c.+ ına 93b/12

c.+ ına cezā vir- Cezalandırmak. 113b/6

c.+ ına gelüp 91b/3

c.+ ına tasa düş- Kederlenmek. 79a/5

c.+ ına vir- cezā 98b/19

Ḥaḳ Teʿālā c.+ ından 82a/5

c.+ ınuñ ḫastalığı 73b/15

kendü c.+ ıyçun 36b/14

c. ḳulaġı birle Dikkatini vererek. 94a/15

c.+ ları 12b/17

şeyāṭīn c.+ ları gibi 12b/17

c.+ ların 42a/7

c.+ ların al- Öldürmek. 85a/13

c.+ ların alup 32b/2

c.+ larına 25a/20, 51b/16

ʿankebūt ḳadar çābük cānbāz baş u c. oynatıcı 8a/17

c. u baş 56a/20, 75a/21

c. u dil boynına 86a/7

c. u dilden Çok isteyerek, içine sinerek. 17b/3, 36b/18, 47b/2, 4b/13

c. u göñülden Çok isteyerek, içine sinerek. 110b/17, 76b/8

senüñ c. u göñülden 30a/8

c.+ um al- 23b/4

c.+ um almaḳ 93b/13

c.+ umuza minnet Bir lütuf olarak kabul etmek. 115a/19

ṭatlu c.+ uñ 60a/7

c.+ uñ al- 93b/11

c.+ uña 23a/7, 23a/8

c.+ uñı 118b/6, 84b/19

kendü c.+ uñuza 28a/7

c. vir- Ölmek. 95a/16, 61a/12, 105b/5

c. virmek 44b/1, 101b/8, 19a/9, 7b/13

c. virüp 101b/15, 116a/21, 20a/20, 50b/13, 97b/3

c. yār eyle- Canını seve seve vermek, birisi için seve seve ölmek. 90b/11

yār-ı c.+ a 71a/15

cān -6- [Ar] Cinler.

emīr-i ins ü c. 115a/9, 93b/12

ins ü c. 117a/18, 51a/6

insān u c. 35a/5

cinnīden ve C. ḳavminden 37b/2

cān-baḫş -1- [Fa] Can bağışlayan.

c. 71a/15

cān-fezā -1- [Fa+Ar] Gönle ferahlık veren.

c.+ dur 3a/1

Cān bin Cān -1- [Tr] Cin oğlu cin, cinlerden doğanlar.

C. daḫmesinden çıḳarduġı dīvler 55b/17

cānā -1- [Fa] "Ey sevgili" olarak seslenme içermektedir.

c. 23a/20

cānavar -53- [Fa] Kan döken korkunç mahluk.

c. 114a/11, 26a/19

ʿacībter c. 21a/6

ʿāṣī c. 96b/18, 96b/9

bir c. 17b/8, 20b/17

bir ẕerre miḳdārı cānlu c. 26a/2

bu ṭaʿn itdügüñ żaʿīf ve naḥīf c. 7a/7

ejdehā-şekl bir c. 106a/20

iki ṣınf c. 10b/3

ne cins c. 4a/7

siñekden bahādur c. 8a/9

ʿāṣī c.+ a 96b/18

ol c. cinsi 17b/11

āḫar c. cinsinden kimseyi incitmedin 67a/7
c.+ dan bekleyici 43b/11
sibāʿdan ve āḫar c.+ dan kimse 69a/13
bir żaʿīf c.+ dur 45a/10
ʿāṣī c.+ ı 95b/2
ol żaʿīf c.+ ı 92a/11
żaʿīf c.+ ıla 93a/15
Māvabaṭavʿūdūn c.+ ın 18a/2
bir c. ḳanı 82a/16
bunlara beñzer c.+ lar 8b/5
dürlü dürlü c.+ lar 25b/4
ol c.+ lar 97a/17
ol żaʿīf maḫlūḳāt ve ol naḥīf c.+ lar 64a/5
yırtıcı c.+ lar 69a/5
cemīʿ c.+ lar içi 8a/9
dürlü c.+ lar meskeni 25b/19
ol muʿcizātıla ẓāhir olan c.+ lar nesli 21a/4
yırtıcı c.+ lar şekline ḳoyup 89a/1
ḫākī c.+ lar şerri 4b/18
yiryüzinde olan uşacuḳ c.+ lara 3b/15
büyük c.+ larda 8b/5
cemīʿ c.+ larda 96a/2
ekl iden c.+ larda 10b/15
c.+ lardan ḫālī it- 26b/3
c.+ lardan ser-cümlesini sürüp 26b/4
berrüñ c.+ ları 97a/18
niçe biñ biñ yırtıcı c.+ ları 95b/10
rūy-ı zemīnüñ c.+ ları 97a/21
ṭaġ c.+ ları 9b/6
yırtıcı c.+ ları 45a/10
deñiz c.+ ları 52a/18
deñiz c.+ ların yiyüp 97a/4
sibāʿ u esedle yırtıcı c.+ laruñ 117a/14
yiryüzinde yürüyen c.+ laruñ küçügi 4a/4
ol c.+ uñ ikinci ṣınfı 10b/10
ʿāṣī c.+ uñ sözi 97a/12
Māvabaṭavʿūdūn c.+ uñ tūsi 17b/17
ʿāṣī c. yatdugı yir 96b/4

cānavarcuḳ -14- [Fa+Tr] Canavarın küçüğü.
ẕerreden kiçi c.+ ı 10b/13
ol c.+ lar 25a/16
ol yirlerde olan c.+ lar 26a/16
cemīʿ-i ḫākī c.+ lar üzeri 5a/1
ḫākī c.+ lara 6b/2
kirm-i melaḫ miṣāli c.+ lara 4a/2
şol c.+ lara 3b/16
ẕübāb ve zenbūr ve meges ve melaḫ cinsi c.+ lara 4b/3
şol c.+ lardur 52b/10
ol c.+ ları esirgeyüp 5a/16
c.+ ların 5b/17
c.+ ların ol yirüñ 5a/14
ol ḫor gördügüñ c.+ laruñ be-ġāyet żaʿīf ü kemteri 6b/3
ol c.+ laruñ ḫalāṣ olanı 5a/15

cānavarcük -2- [Fa+Tr] bk. **cānavarcuḳ**
bu ṭaġuñ c.+ lerin 26a/13
sāyir deñiz c.+ lerinden pāk idüp 26a/19

cānbāz -1- [Fa] Canıyla oynayan, tehlikeli hareketler yapan.
ʿankebūt ḳadar çābük c. baş u cān oynatıcı 8a/17

cānıb -35- [Ar] Yön, taraf.
cenūb c.+ ındaġı ḳaṣır 86b/20
cenūb c.+ ındaġı ḳaṣr 87a/13
cenūb c.+ ındaġı köşkde olan cevārī 87a/7
on dört biñ dört yüz c. 74a/14
c.-ı Ḥaḳ Hak tarafı, Allah'tan taraf. 78a/18, 90b/7, 96a/20
c.-ı Ḥaḳḳ 83a/14, 39b/10
c.-ı şimālī Kuzey yönü. 24b/1
bu c.+ dan 35a/9
ol c.+ ı 27a/3
şimāl c.+ ı 27a/20
maġrib c.+ ıdur 56b/3
şarḳ c.+ ın gözedüp 104a/5
ġarb c.+ ında 28b/8
ol şehrüñ şarḳ c.+ ında 35b/15
şarḳ c.+ inde 104b/2, 60a/4
cenūb c.+ ından 34a/21, 86b/14
maşrıḳ c.+ ından 86b/13, 86b/18
Mışır c.+ ından 112b/10
şarḳ c.+ ından 105b/21
şarḳ c.+ ından gelüp 105a/5
ġarb c.+ ından uçup 106a/17
şehir c.+ ından yaña ḳonan pādişāh 105b/18
Süleymān c.+ ından yaña 118a/15
şehir melīki c.+ ından yaña 106b/1
ġarb c.+ ına 105a/6
meġārib ü meşārıḳ c.+ ına 12b/2
Rüstem c.+ına 104a/19
Sām-süvār c.+ ına 104a/17
Süleymān c.+ ına 18b/12
şarḳ c.+ ına 105b/13
maşrıḳ c.+ ından 86b/13,

cānib -1- [Tr] bk. **cānıb**
maşrıḳ c.+ indeki 86b/18

cānıvar -1- [Fa] bk. **cānavar**
c. -ı nāṭıḳ Konuşan canavar. 78a/3

cānlan --1- [Fa+Tr] Cana kavuşmak, hayata sahip olmak.
az günde c.- up 98a/5

cānlu -3- [Fa+Tr] Canı olan.

bir c. 26a/1
bir ẕerre miḳdārı c. cānavar 26a/2
insāndan ḥayvāndan c. nesne ḳomayup 114b/20

cānn -5- [Ar] Cinler.
ins ü c. 2a/18
insān u c. 89b/4
melik-i ins ü c. 3b/6
C. ḳavmi baḳiyyesi 13b/11
C. ḳavmini ve Bun ḳavmini 63b/8

cānsuz -1- [Fa+Tr] Canı olmayan.
c. cesed 31b/16

cāriye -4- [Ar] Halayık, para ile alınıp satılan kız köle.
bikr-duḫter ü şems-ṣūret ü ḳamer-manẓar c.+ ler virüp 18b/20
c.+ lerile getürmesi 89a/10
c.+ ñ 17a/4
c.+ ñde daḫı 17a/4

cāvidān -1- [Fa] Ebedi, kalıcı.
c. 40a/13

cāygāh -1- [Fa] Makam, mevki.
c.+ da 91b/20

cāyiz -11- [Ar] Dine göre yapılmasına izin verilen şey.
c. 104a/21, 110a/21, 113b/17, 16b/15
c. degül 66b/13, 51b/13, 51b/16
c.+ dür 103a/19, 51a/12
c. ol- Yapılmasında sakınca olmamak. 54a/13, 30a/5

cāẕū -5- [Fa] bk. **cādū**
c. 86a/14, 87b/6
ʿAnḳış-ı c. daḫı 89a/16
c.+ dur 76a/17
c.+ yıla 89a/17

cāẕūyān -1- [Fa] Cadılar.
c. ḳanı 3b/1

cebāyir -3- [Ar] Zorbalar.
c. 115b/11
ol c. ḳavmi 115b/8
c. melʿūn 84b/16

cebbār -12- [Ar] Dilediğini zorla yapan, zorba.
c. 6a/19
ʿāṣī-yı c. 70a/9
C.-ı aʿẓam En yüce kudret sahibi, büyük, güçlü. 63b/13
c.-ı bī-dīn 61a/12
c.-ı merdūdı 93a/14
ʿāṣī-yı c.+ ı 67b/18
Nemrūd gibi c.+ ı 116a/18
c.+ lar 56a/3
maḫlūḳ-ı c.+ lar üzeri 114a/9
c.+ ları 48a/20
c. u 5a/15
ol ʿāṣī c.+ uñ helākine sebeb 82a/11

cebe -9- [Moğ] Zırh.
c. 118a/14
bir muraṣṣaʿ c. 107a/4
c.+ den 108a/2
arḳalarındaġı c.+ leri 107a/15
c.+ sini delüp 107a/10
c. ve cevşen üzeri 81a/18
c. ve cevşen 102b/2, 93b/20
c. ve cevşenlerin ve yaraḳların alup 90a/7

cebel -4- [Ar] Dağ.
c.-i Cihān-nümā Cihannüma dağı, bütün her yeri görebilen dağ. 103b/8
c.-i Sütūn Sütun dağı. 102b/16
c.-i Şam Şam dağı. 28a/6

Cebelī -2- [Ar] Cebelli, dağlı.
Behrām-ı C.+ yle bulışup 109a/7
Billūr-ı C. ʿafārītleri 59b/9

cebelü'l-Kāmek -1- [Ar] Metinde geçen Kamek dağı.
c.+ i 108b/21

Cebeş -1- [Ar] Metinde geçen yerlerden birinin meliki.
melik-i C.+ ile erkān-ı 34a/8

Cebrā'īl -13- [Ar] Dört büyük melekten, Allah'ın emirlerini peygamberlere ulaştırmakla görevli melek.
C. 68b/14, 70a/16, 70b/15, 90b/16, 98b/8
yā C. 75b/13, 82b/2, 82b/4
C.+ den işitdügi söz 83a/10
C.+ dür 22a/12
C.+ e 70a/15, 75b/19
C.+ le Ḥaḳ 117b/8

Cebrā'īl-i Emīn -4- [Ar] Cebrâîl'in güvenilir lakabını aldığı adı, kendisinden emin olunan Cebrâîl.
C. 70a/19, 75b/13, 75b/9, 71b/10

Cebre'īl -2- [Ar] **bk. Cebrā'īl**
c. 83a/4, 83a/9

ced -1- [Ar] Ata.
c.+ lerinüñ ḳanın alup 98b/16

cedd -6- [Ar] bk. **ced**
c.+ ümüz 71b/7
bizüm c.+ ümüz 115a/2
c.+ ümüz İbrāhīm peyġāmberile 78a/9
c.+ üñ 114a/7
ol c.+ üñüz 98b/12
c.+ üñüz öldürmiş ḳātil 98b/13

cefā -4- [Ar] Sıkıntı, eziyet.
c. 103a/10
bī-ḥad c. çek- Hadsiz sıkıntıya düşmek. 3a/5
c. id(t)-en Bir başkasına keder, sıkıntı vermek. 30a/15

c. it- 28a/7,

ceffe'l-ḳalem -1- [Ar] "Allah'ın takdiri olacaktır" yahut "Alın yazısı değişmez"anlamındadır.

c. 104b/5

cehālet -1- [Ar] Cahillik.

c.+ den ḳatı dermānsuz renc 28a/9

cehd -17- [Ar] Çaba, gayret.

c. eyle- Gayret etmek. 8b/17

c.+ i 118b/1

c. it- Çaba göstermek. 7b/19, 43b/7, 93b/3, 6a/4, 6a/4, 6a/2, 104a/6

c. idüp 118b/6, 42b/11, 55b/5, 61b/1, 68a/3, 97a/11

zindāndan çıḳarmaḳ c.+ inde 3b/3

c. ḳıl- Çaba göstermek. 94b/8, 70b/21

cehele -1- [Ar] Cahiller, bilgisizler.

c.+ dür ve keferedür 110b/7

cehennem -34- [Ar] Günahkarların öldükten sonra günahları karşılığında eziyet göreceği yer.

c. 54a/17

nār-ı c. 119b/6

c. aġzından ṭaşra düşüp 97a/3

c. aġzı 96a/21

c.+ de 75a/15, 81a/3, 96b/20, 97a/13, 97a/8, 97a/9

ebedī c.+ de 73b/3, 92a/19

c.+ den çıḳmış zebānī ejder 104b/18

ehl-i c.+ e 50b/1

nār-ı c.+ e 82b/10

c.+ e 12b/8, 12b/9

ol ḫabīsüñ **cānı c.+ e git-** Ölmek. 108a/5

cān c.+ e teslīm ḳıl- Ölmek. 108a/4

cān c.+ e vir- Ölmek. 87b/16

cān c.+ e virüp 92a/19

o c. ejdehāsı 97a/11

c. ejderhāları 96b/20

bāb-ı c. gibi 15b/11

c. içün 54a/18

cemīʿ c. içün 110a/18

c. ḳapusı gibi 5a/9

c. ḳapusı 96b/6

c. ocaġı miṣāl 105a/15

c. odı gözlü ejdehālarla 113a/13

ehl-i c. ol- Cehenneme gidenlerden olmak, daima orada kalmak. 116b/16

c. zebānīleri 97a/3

c. zebānīlerinden biri 97a/9

c. zebānīsi baḳışlu 113a/12

cehennemī -1- [Ar] Cehennemlik.

c. 50b/2

cehennemlik -2- [Ar+Tr] Cehenneme gideceklerden olmak.

c.+ dür 50b/1, 50b/16

cehl -3- [Ar] Bilgisizlik, cehalet.

c.+ ile 97a/12

c.+ inden 93b/14

cāhil c.+ inden 88b/19

celāl -3- [Ar] Yücelik, ululuk.

ṣunʿ-ı c.+ i Allah'ın yaratma, meydana getirmedeki yüceliği. 53a/8

ṣunʿ-ı c.+ ine 40a/17

c. ve ferḫunde-fāl 86a/4

Celīl -5- [Ar] 1. Allah'ın sıfatlarından olup "mertebesi yüksek, celâl sahibi" anlamındadır. 73b/17 2. Büyük, ulu. 82a/9

Resūl-i Ḥaḳ C. 116b/19, 73b/17

ol C. 68b/20

peyk-i c. 82a/9

yā C. 99a/4

cellād -2- [Ar] Cana kıyan, can alan kimse, şey.

zübāb ḳırıcı ḳan içici c. 53b/7

ḫūn-rīz c. segler 91a/7

Celle Celāluhu -4- [Ar] "Allah'ın şanı ne yücedir" anlamında tazim içerir.

C. 117b/19, 82a/5

Ḥaḳ Teʿālā C. 91b/15

C. emri birle 87b/15

Cem -3- [Ar] Efsanevi destan kahramanı Cemşîd-i Hurşîd.

C. 119b/9

cām-ı C.+ i Efsanevi destan kahramanı Cemşîd-i Hurşîd'in yedi madenden yapılmış meşhur şarap kadehi. Bu kadehte Cem, dünyada olan biten her şeyi görür ve ona göre davranır. 46a/4

cemʿ -77- [Ar] 1. Toplamak, bir araya getirmek.

kitāb-ı c.-i kebīr 46a/7

c. eyle- Toplamak. 91a/11, 93a/1, 91a/18, 84b/10, 84b/14, 90a/17, 93b/6, 90b/9, 5b/2, 93b/11

c. eyleyüben 50b/13

101a/11, 45a/7, 88b/13, 93b/16,

c. id(t)-ip Toplamak. 85b/20, 86b/2

c. idüben 39a/5, 94a/4

c. idüp 101a/8, 108b/1, 115b/2, 14b/20, 26a/21, 2b/4, 38b/3, 5a/16, 65a/17,

80b/9, 85a/6, 90a/14, 92a/8, 93a/5, 95b/2, 98a/8, 17b/12

baʿūż leşkerini c. idüp 101a/9

mertebe-i nübüvvetile cihān pādişāhlıġın c. idüp 49b/16

perīler meliklerinüñ ḳızların c. idüp 17a/12

tekvīn-i Kemāheynūrişile zübāb cündini c. idüp 95b/4

c. itdi ki 95a/18
c. it- 21a/19, 31b/1, 3a/13, 115b/18, 117b/12, 90b/19, 114a/6
c. itdügi 58b/13
c. itdür- Toplatmak. 115b/21
baʿūż şınfı cündüni c. itdürüp 117b/1
c. itmek 91a/16
c. ḳıl- Toplamak. 79a/19
c. ol- 115b/7, 118b/18, 49a/16, 74b/12, 69b/11
c. olsa 7b/2
c. oluncaḳ 114a/10, 115a/9
c. olun- Toplanılmak. 71a/9
c. olup 11b/11, 21b/19, 34a/10, 45a/21, 46a/18, 46b/7, 50a/6, 51a/5, 56a/13, 61a/16, 67b/10, 76a/8
bir yire c. olup 85a/5
c. olursa 25b/18
cemʿā -1- [Ar] Toplu halde, cümleten.
c. 12b/7
cemāʿat-3- [Ar] Topluluk.
bir c.+ ıla ṭoldurup 92a/3
kendüye tābiʿ c.+ ını 9a/10
c.+ uñla 28a/18
cemādāt -2- [Ar] Cansız cisimler.
c.+ ı daḫı 53a/12
ger c. ya maʿādin aşlı 94b/17
cemʿiyyet -3- [Ar] Topluluk.
ulu c. eyle- Büyük toplantı yapmak. 83a/14
c.+ i 49b/11
bizüm c.+ ümüzden murādumuz 49b/12
cemāl -17- [Ar] Güzellik, yüz güzelliği.
ḥüsn-i c. Yüz güzelliği. 19a/8
maḥbūb u c. 70b/14
ṣāḥib-c. Güzel yüzlü. 86a/4
c.-i ʿadli Adaletin güzelliği. 119a/20
c.-i ber-kemāline ḥayrān ḳalup Mükemmel güzellik. 89b/12
c.-i ber-kemāli 16b/9
c.-i şemʿi Güneş yüzlü. 86a/6
ḥüsn-i c.+ ıla 17a/21
c.+ i 2a/2
ʿarż-ı c. it- Güzel yüzünü göstermek. 17b/2
anuñ mübārek c.+ in 61b/1
mübārek c.+ in 64a/20
Süleymānuñ mübārek c.+ in 63a/16
ol İbrāhīm peyġāmberüñ mübārek c.+ in gören 113b/5
ḳızuñ c.+ in görmegile 89b/13
ḫoş c. 18b/2
ḥüsn-i c. ol- Güzel yüzlü olmak. 73a/2
cemīʿ -105- [Ar] Bütün, tamam, hepsi.
c. 6b/16, 93b/4, 35a/16
c.-i ḫākī cānavarcuḳlar üzeri 5a/1
c.-i maḫlūḳāt arası 5b/4
c. ʿālem 68a/15
c. ʿālem-i 36b/13
c. ʿālemüñ maʾbūdı 71b/21
c. ʿAnḳūr leşkeri 85b/16
c. ʿasker 101b/12
c. aʿżā-i 99a/7
c. aʿżāsı 19b/2, 57a/6
c. aʿżāsın yiyüp 97a/15
c. āfāt-ı 44b/6
c. ʿilmüñ ayblusı 14a/19
c. baʿūż şınfı 101a/3, 101a/6
c. beglerüñ 84b/6
c. belādan emīn ol- 55a/17
c. belā 103b/13
c. belālar 68a/10
c. cānavarlar içi 8a/9
c. cānavarlar 96a/2
c. cehennem içün 110a/18
c. ceng āleti üzerinde müheyyā 59a/4
c. ceng āletin geyinüp 102a/10
c. ceng āleti 104a/2
c. cihān mühendisleri 8b/3
c. dīv serhengleri 32a/3
c. dīvler 60b/14
c. düşmānlar 68b/9
c. düşmenlik 31b/14
c. enbiyā 19a/20
c. gemide olan ḫalḳ 65a/16
c. gevdesi 57a/2
c. Gevher-nigīn melikleri 12a/8
c. Gevher-nigīn vilāyetünüñ melikleri 14b/13
c. ḫalḳ 76a/8
c. ḥayvānāt ve behāyim 53a/11
c. ḥāżır olan begler 101b/12
c. ḫorlıḳ 43a/2
c. ḥükemā ve ʿulemā vüzerā ümerā 115a/12
c. ḥükemā 9a/18
c.+ i.si 31b/2
c.+ isi 18a/19, 20a/12, 26b/10, 31b/3, 33a/1, 33b/11, 50b/1, 56b/13
c.+ isin 26a/1, 26a/10, 26b/2
c. itdügi ḥīleyi 60a/1
c. ḳalmışlara 33b/8
ve c. ḳumaşları 10b/13
c. leşker 93b/19
c. leşkerümle 117b/20
c. maḫlūḳāt 22a/15, 67a/10, 6a/21, 115a/4, 45a/9
c. maḫlūḳātuñ üzerine ġālib 5b/5
c. melāʾike bile 37a/4

İsrāfīl ve Mīkāʾīl ve ʿAzrāʾīl ve c. melāʾike 82b/8
c. melekler 82b/8
c. mevcūdāt 78a/2, 6b/9
c. mezbeleyi ve mühmelātı 8a/15
c. nesne 44a/18, 43b/10
rubʿ-ı meskūn ʿāleminde olan Nesr-i Ṭāyir ulularıyla c. olup 67b/14
c. olursa 5a/10
Dālsiḫān ve Mālsiḫān ve c. perī serhengleri 14b/12
c. perīler 14b/3
c. serverler 101b/21
c. server 113a/19
c. sırr 69b/1
c.+ sinden 53a/17
c. siñek düriyicek 115b/16
c.+ sinüñ ġıdāsı 20a/20
c. şaḫṣ 47a/3
c. tekvīn 96b/16
c. ümem içi 51b/4
c. ümerā vüzerā daḫı gelüp 46b/17
c. ümerā vüzerāyıla 117a/7
c. ümmet 47b/6
c. üstād 3b/4
c. vüzerā ümerā 112b/20
c. yaradılmış 84b/2
c. yaradılmışuñ dilleri 65a/2
c. yaraḳların görüp 18b/12
c. yir gök 81b/8
ol şehrüñ c. yiri 35a/17
c. Zengībār pehlevānları 106b/19
c. ẓuhūra gelüp 98a/5
c. ẕübāb cündü 98a/8
c. ẕübāb reʾīsleri 98b/14
c. ẕübāblaruñ ayaġı 98a/7
c. biñ bir ümmet 32b/5

cemīl -1- [Ar] Güzel.
oldı c. 70b/13

cemīle -7- [Ar] Güzel (müennes).
c. 76b/10, 86a/17
bir c. ḫoş cemāl nā-ḫuvardur 18b/2
maḥbūbe c. ḳız oġlan 86a/5
anuñ bir c. ḳızı 106b/2
bir c. serv-ḳad 11b/19
c. zühre-ṣūret ḥüsnüñi görincegiz 18b/4

cemīle-ṣūret -1- [Ar] Güzel yüzlü.
c. 11b/17

Cemşīd -6- [Fa] İran'ın elinde kadehiyle ünlü şahlarındandır.
C. 106b/2
Ḫüsrev-i deryā-dil ü C. 2b/17
taḫt-ı C. 119b/6
C.-i rifʿat 119b/13
tīġ-i C.+ i çeküp 105b/2
C. şāh kim 93a/6

Cemşīd-rifʿat -2- [Fa+Ar] İran'ın mitolojik kahramanı olan Cemşîd mevkili, yüce.
C. 119a/15, 119b/8

Cemşīd-ruḫsār -1- [Fa] İran'ın mitolojik kahramanı olan Cemşîd yanaklı.
C. 16b/8

ceng -125- [Fa] Savaş, muharebe.
c. 105a/1, 107b/18, 92b/14, 94b/21
c. ü āheng eyle- Savaşıp uzlaşmak. 106a/7
c.-i girān it- 89a/3 At üzerinde savaşmak.
c.-i ḳırān it- 60b/3 Birebir, yakından savaşmak.
cemīʿ c. āleti üzerinde müheyyā 59a/4
cemīʿ c. āletin geyinüp 102a/10
c. āleti 93b/20
cemīʿ c. āleti 104a/2
c.+ de 85a/9
c.+ den 107b/7
eyyām-ı c.+ dür 93b/10
c.+ e 102b/3, 118a/17
c.+ e el ḳarup 90a/7
c.+ e gir- 88a/5
c.+ e ḥāżır olup ṭururken 106a/16
c.+ e heng it- Savaşı seyretmek. 92b/15
c.+ e ḳābil bul- Savaşmaya değer görmek. 99a/17
c.+ e ṭur- Savaşmaya başlamak. 106b/9
c. eyle- Savaşmak. 84a/19, 106b/18, 99a/9, 113b/17, 88b/11, 102a/13, 106b/10
c.+ i 57b/9, 58a/9, 58b/9, 88b/16
c.+ i çal- Savaşmak. 56b/12
c. it- Savaşmak. 93a/8, 88b/5, 85a/7, 91a/14, 90a/17, 101b/14, 93a/8, 84b/1, 56a/1, 56a/2, 85a/13, 56a/1, 112a/2, 105b/7, 99a/12, 7b/14, 88b/15, 107a/14, 107a/17, 107b/18, 107b/21, 97b/15, 71b/9, 90a/19, 43b/2, 3b/1, 107b/10, 117b/14
c. idelüm diyicek 90a/21
sizüñle c. iden dīvler 60b/18
c. iden ẕübāb cündi 78a/9,
c. iden 88b/2
nice c. it- 81a/19
c. idüp 107b/16, 112b/4, 64b/3, 88a/13, 94a/3
bunlaruñ c.+ in 107a/17
ġayret c.+ in it- 107b/20
bunlaruñ c.+ inde 85a/12
Süleymān c.+ inde 85a/20
benüm bigi kişinüñ c.+ inden 107b/4
Süleymān-ı nebī c.+ inden 85a/4
Süleymān c.+ inden emīn ve selīm ol- 85b/1

Süleymān c.+ inden ḳorḳduġuñuz içün 88b/20
c.+ ine 118a/19, 55b/12
dīvler c.+ ine 55b/3
Ḳāhir c.+ ini 104a/10
c. itdigi 85a/2
ol ḳadar c. it- 107b/15
c. itdügi 104a/5, 108b/18, 109a/16, 109a/8, 56a/10, 89b/17, 91b/4
c. itdügin görüp 55b/12
c. itdüklerin 90a/6
c. itdür-üp 116a/3
c. itmek 102a/12, 107a/7, 107b/20, 107b/8, 59b/15, 85a/16, 107a/21, 57b/9, 84b/15
c. itse gerek 87b/15
c. itseler 56a/14
c. itsem gerek 57b/10
c. ḳıl-an sihirgāhın ḳuvvetiyle 85b/20
c. ḳıl- 101a/9, 60b/3, 79a/20
c. ḳılduġum 79a/21
c. ḳılış- Karşılıklı savaşmak. 79a/4
c. ḳılmaḳ 92a/9
c.+ lerin ḳoyup 107a/16
c. ü cidāl it- 78a/20
c. ü cidāl ḳıl- 65b/9
c.+ üme 93b/7
c.+ ümüz 107b/5
c.+ üñi 101b/8
c. ve āheng it- 56a/7
c. ve cidāl ḳıl- Savaşmak, mücadele etmek. 85b/16
c. yirine gelüp 57b/5
c. yirine varup 93b/21
ceng-āşūb -2- [Fa] Savaş kargaşası,
c. ḳıl- Aşırı gürültülü savaşmak. 91a/11
c. mehābeti 5a/8
cennet -37- [Ar] Dine göre imanla ölen kimselerin mükafatlandırılacağı ferahlık ve esenlik dolu yer.
c. 118b/16, 50b/19, 55a/11, 75a/12, 3a/11
Firdevs-i c. 71a/19
c.-i Firdevs Cennetin en üst mertebesindeki bahçe. 2b/1
c.-i ġılmān libāsları Cennette hizmet eden erkeklerin bulunduğu cennet. 37a/16
c. bāġları 27b/3
c. çemeni 92a/7, 82b/20
c.+ den 75b/19, 75b/20, 76b/18
c.+ den çıḳan ṭāvūsıla ḥubūbāt yiyen ḳuşlar 117a/9
c.+ den getürdügi 68b/15
bir c.+ e 118b/17
c.+ e gir- İşlediği sevaplardan dolayı kişinin cennete gitmesi. 12b/7, 12b/9
c. ehline daḫı 12b/21
c. güli gibi 63b/5
c.+ i 116b/20, 23a/18, 23a/8, 3a/2, 71a/13, 95a/1
c.+ i vir 23a/18
c. içre 118b/3
yirin c. it- Cennete koymak. 45b/20
cānına c. ḳıl- Ferahlık, huzur vermek. 39a/9
c. ḳoḫusı 3b/8
gülşen-i c. miṣāl 1b/8
yidi c. ṭaʿāmı 70a/17
c. ṭaʿāmları 70a/15
c.-i dāru's-selām "Selam kapısı" olarak bilinen kapıdan girilen cennet. 95a/2
cennet-bāb -1- [Ar] Cennet kapısı.
ḥavrā-yı c.+ dur 87a/3
cennet-miṣāl -1- [Ar] Cennet gibi.
ol c. sarāyuñ dört köşesinde 87b/8
cenūb -12- [Ar] Güney taraf.
bād-ı c. 46a/21
c. cānıbındaġı ḳaṣır 86b/20
c. cānıbındaġı ḳaṣr 87a/12
c. cānıbındaġı köşkde olan cevārī 87a/7
c. cānıbı 34a/21, 86b/14
bād-ı c.+ dan 45a/20, 45a/21
bāb-ı c.+ dan girü 86b/14
c.+ dan 24b/7
bād-ı c. esüp 98a/8
bād-ı c.+ ıla 45a/21
Cerādece -1- [Ar] Metinde geçen bir özel ad.
c. 40b/20
Cercīs -30- [Ar] Metinde geçen bir sivrinek adı.
C. 61a/13, 61b/8, 64a/18, 64b/4, 78a/7, 94a/21
baʿūż reʾīsi C. 114a/4, 64a/13
baʿūż ṣınfı reʾīsi C. 109b/7
Nemrūd-ı laʿīnüñ maġzını yiyen baʿūż ulusı C. 95a/13
reʾīs-i baʿūż C. 61b/5
sivri siñekler reʾīsi C. 64a/10
sivri siñekler tekvīni aʿvānı C. 100b/20
yā baʿūż serhengi C. 97b/10
yā C. 101a/1, 113b/14
yā ẕübāb reʾīsi C. 100b/1
ẕübāblar reʾīsi C. 83a/18
C. baʿūż 101a/2
Nemrūduñ maġzın yiyen C. baʿūż 101a/20
baʿūż reʾīsi C.+ e 61a/20
ẕübāb ulusı C.+ i 95a/14
reʾīs C.+ ile 101b/1
ẕübāb cündi reʾīsi C.+ imiş 97b/8

C. imiş 97b/9
C.+ iñ altı yanı 97b/7
baʿūż serhengi C.+ iñ sözin maʿḳūl görüp 114b/7
ol Nemrūd maġzın yiyen C. siñek 109b/8
C. Süleymān peyġāmberüñ naẓarına ḳarşu 113b/6
Nemrūd maġzın yiyüp helāk iden baʿūż reʾīs C.+ üñ sözni 114a/12

cerī -1- [Tr] Kuvvetli, güçlü.
c. ḥayvān 48a/9

cerrāḥ -1- [Ar] Eskiden eğitim almadan hekimlik yaparak tedavi eden kimse.
ḳan çıḳaran c. gibi 10b/1

cesed -3- [Ar] Ölü vücut, naaş.
cānsuz c. 31b/16
ikinci şınfınuñ c.+ i 12b/16
ādem c.+ i gibi 12b/17

cev-be-cev -4- [Fa] Tane tane.
c. 38a/6, 71a/10, 94b/19, 9a/21

cevmerd -1- [Fa] bk. **cömerd**
c. ol-uban Eliaçık olmak. 52a/8

cevāb -113- [Ar] Yanıt, bir soruya verilen karşılık.
c. 13a/4, 3a/15, 51a/2, 91b/11
emlaḥ c. 110a/11
ṣaḥ c. 97b/17
c.-ı ʿaḳlī Akla yatkın cevap. 40a/10
c.+ a 13a/3
c. ḫavfı 44a/21
bu ṣaḥīḥ c.+ ı 63a/3
ol **c.+ ı al-**ıcaḳ Kendisine cevap verilmek. 75b/11
c.+ ın 90b/19
c. vir- Bir soruya karşılık vermek, yanıtlamak. 112a/9, 114a/15, 11a/1, 12a/15, 13a/1, 14b/2, 17a/12, 19b/8, 20a/15,
20a/20, 20a/8, 21a/10, 22a/16, 23b/17, 25b/7, 28a/4, 36a/3, 37b/1, 48b/5,
4b/15, 4b/2, 57b/19, 5a/2, 5a/5, 60b/18, 60b/20, 61b/11, 65b/17, 67a/16,
6b/10, 72a/1, 77b/3, 95b/17, 96a/2, 96b/20, 97a/8, 97b/20, 9a/8, 115a/5, 13a/12, 21b/20, 21b/3, 21b/6, 24b/5, 25a/5, 13a/8, 42b/16, 44a/15, 48a/20, 66a/14, 77a/9, 22a/12, 83a/15, 117b/4,
c. vir diyicek 21a/10, 51b/2, 54a/8, 10a/15

emlaḥ c. vir- 53a/5
bir c. viremedügümüz ecilden 56a/9
c. viricek 10a/5, 11a/9, 22a/7, 36a/6, 47a/5, 57b/13, 84b/1
ḥaḳ c. viricek 84a/1
c. virince 102a/6, 69a/5, 69a/6
c. virmege ḳādir 112b/18
c. virmek 83b/6, 96b/11
c. virüp 114a/16, 19b/14, 24a/21, 35a/12, 36b/10, 41b/1, 43a/10, 43b/16, 45a/6,
47a/2, 61b/10, 63b/7, 64b/19, 67b/6, 71b/10, 73b/12, 77a/10, 82a/11, 90a/20,
91b/13, 94a/21, 95b/9, 97b/6, 20a/13
bu Süleymān pehlevānına c. virüp 106b/18
c. virür 58b/8, 84a/13
C. 51b/19

cevāhir -16- [Ar] Cevherler, değerli taşlar.
laʿl ü c. 14b/20
c.+ den 15a/12
bu c.+ den 36b/19
laʿl ü c.+ den bir ḳubbe 37a/2
bu c.+ den yapılu ʿālī ḳubbenüñ ferşi 37a/15
c. diz- Değerli taşlarla süslemek. 99b/3
laʿl-i c.+ dür 36b/14
laʿl ü c. gibi 15a/3
c.+ ile 15a/20
envāʿ c.+ ile 16b/2
laʿl ü c.+ ile 16b/2
laʿl ü c.+ le 87a/9
c.+ leri 36b/9
c. ü gevāhir maʿdenleri varsa 14b/4
gevāhirüñ c.+ üñ zevāhirüñ ḥadd ü nihāyeti 14b/21
dürr ü c. ṣaçup 108a/9

cevārī -7- [Ar] Cariyeler halayıklar.
cenūb cānıbındaġı köşkde olan c. 87a/7
ḳaṣr-ı şarḳīde olan c. 87a/3
ḳaṣr-ı ġarbīde olan c. 87a/6
ol aḳ ḥarīrpūş pākīze c. gözleri 87a/18
şimāl ṭarafındaġı ḳaşırda olan c. 87a/5
dört yüz bikir ḳız oġlan c. 87a/1
ḫavātīnler ve c.+ ler 16b/5

cevelān -1- [Ar] Dolaşma, gidip gelme.
c. ur-up Gezip dolaşmak, gidip gelmek. 42a/11

cevher -14- [Ar] 1. Değerli taş. 73b/21 2. Esas, öz, maya. 2b/19
c. 2a/11, 2b/11
dürr ü c. 1b/11
gevher ü c. 18b/20
c.-i gerd Toprağın özü, esası. 2a/14
c.-i māhiyyet Varlığın özü. 2b/19
c.-i taḫtı ve ḳaṣr-ı Tahtın yapıldığı değerli taş. 18b/7
c.+ den bezenmiş micmereler 73b/21
yedi dürlü c.+ den bir ḳubbe 36b/6
yidi dürlü ḳıymetī c.+ den hezār pāre 15b/1

gümiş c.+ in tīz-āba urup 14b/7
bu c.+ ler 36b/17
c.+ lerin 14b/14
c. üzeri 47a/13

cevher-şinās -1- [Ar+Fa] Cevherden, değerli taştan anlayan.
c.+ lar 16a/17

cevherī -7- [Tr] Değerli madenden yapılmış.
taḫt-ı c. 14b/9
c. ḥoḳḳalar üzeri 110a/17
zerrīn-sīmīn c. şandallara geçüp oturup 13b/7
c. şandallar 13b/9
c. tāc ve taḫtgāh-ı 69b/13
c. üzeri 64a/15
c. zerrīn şehnişīn üzeri 89b/3

cevlān -4- [Ar] bk. **cevelān**
c.-ı şehperler Uzun kanatlıların uçuşarak dolaşması. 15a/18
biraz c. ḳılup ṭururdı 107a/6
c. ururlar gibi 15a/16
c. ur- Gezip dolaşmak. 107b/17

cevr -1- [Ar] Cefa, sıkıntı, zulüm.
ẓulm ve **c. it-** Zulmetmek. 111a/15

cevşen -6- [Fa] Zincirden yapılı örme zırh.
c. 118a/14, 98b/4
cebe ve c. 102b/2, 93b/20
cebe ve c.+ lerin ve yaraḳların alup 90a/7
cebe ve c. üzeri 81a/18

cevzā -2- [Ar] İkizler.
c. burcı 4b/17
burc-ı c.+ da 4b/18

ceyş -1- [Ar] Asker, ordu.
c.-i Nemrūd daḫı Nemrud askeri, ordusu. 93b/21

cezā -7- [Ar] 1. Suç işleyen birine yaptığı karşılığında verilen acı. 2. Eziyet, sıkıntı.
cānına c. vir- Eziyet etmek, vurmak. 98b/19, 113b/6
eyle- c. Ceza vermek. 100a/19
it- c. Cezalandırmak. 101a/16
ẓulmüñ c.+ sı 91b/3
c. vir- Cezalandırmak. 100a/5, 97b/16

cezāyir -2- [Ar] Adalar.
c.+ de olan perīler 14b/18
c.+ leri 18a/1

cezīre -28- [Tr] Ada.
baḥr-ı ʿUmmānuñ vasaṭında bir c. 104a/16
bir c. 106b/3
c.-i Esved Esved adası, siyah ada; metinde geçen bir ada. 106b/3
c.-i Ḫālidāt daḫı Halidat adası. Eskiden Okyanus'ta yer alıp boylam başlangıcı olarak kabul edilen adalardır. 114b/17
c.-i Ḫālidāt 114b/11, 114b/15, 114b/20
c.-i Ḫālidātdan geçüp 115a/2
c.-i hāmūn Çöl adası. 104a/12
c.-i Sāhūn 106b/1, 109b/3
c.-i Şecerü'l-Vaḳvaḳ 95b/1, 95a/19
c.-i Vaḳvaḳ 95b/3
ol arada bir c. gibi 26b/7
bir c. görinür yire yitürdügin 109a/16
c.+ ler 21b/20
c. muḳābelesi 105b/15
bu c.+ nüñ kenārı 106b/2
deryā-yı Muḥīṭ c.+ sindedür 14b/5
bu ʿArab c.+ sine 112a/20
ol c. ṭopraġı 13b/12
c. üzeri 106a/10
bu c.+ ye 106b/1
deryā içinde görinen c.+ ye 105b/14
ol c.+ ye 30a/1
bu c.+ ye gelüp 109a/18
biñ dört yüz c.+ yi 16a/13

cıġa -1- [Tr] Çiğ, pişmemiş.
c. et 44b/15

cımcıġa -1- [Tr] Çok çiğ, pişmemiş.
c. et 42b/10

Cibrīl -2- [Ar] bk. **Cebrā'īl.** Cebrāʾīl'in divan şiirinde vezne uydurulmak için söylenen adı.
C. eli 70b/13, 71a/3

Cibrīl-i Emīn -2- [Ar] bk. **Cebrā'īl-i Emīn**
C. 116b/4, 70b/18

cidāl -4- [Ar] Cedelleşme, kavga, dövüş.
c.+ ı 57b/9
ceng ü **c. it-** Kavga etmek. 78a/20
ceng ve **c. ḳıl-** Mücadele etmek. 85b/16
ceng ü c. ḳılsa gerek 65b/9

Cidde -3- [Ar] Arabistan'da bir yer adı.
C. deñizinden 44b/12
C. deryāsı lebinde 19a/18
C. deryāsına döküp 47a/10

cīfe -4- [Ar] Kokmuş ceset, leş.
c.-i fānī Geçici dünyanın kokuşmuşluğu. 50b/10
c.+ dür 66a/15
c. ve leş 77b/20
c.+ ye ve terse uşuşup 41b/3

cīfe-ḫˇār -3- [Ar+Fa] Leş yiyen,leşle beslenen.
c. 51b/18
c. u mühmel 45b/9
c. u ṭamaʿdār 67a/7

ciger-güşe -4- [Fa] Ciğerköşe, evlat, çok sevilen kimse için kullanılan hitap sözü.
c.+ m 72b/5

iy c.+ m 73b/10
c.+ mdür 102b/18
c.+ sidür 112a/21

cihān -135- [Fa] 1. Yaratılmışların bütünü, kainat. 55a/11 2. Dünyada yaşayan herkes. 9a/18 3. Dünya. 40a/18

c. 119b/4, 24b/15, 25b/16, 4b/13, 54a/12, 61a/4, 93b/1, 1b/8, 103b/17
ʿayn-ı dü-c. 118b/3
bu c. 110b/9, 55a/11
devr-i c. 22b/3
dü-c. 2a/14
feylesūf-ı c. 3a/19
feylesūfān-ı c. 3b/4
ḫalḳ-ı c. 2b/12, 39b/1, 3a/10
maḥbūbe-i c. 87a/2, 16b/7
milk-i c. 45b/3
oldı c. 111b/9
ṣāḥib-ḳırān-ı c. 3b/1
şāh-ı c. 96b/16
şeh-i c. 38a/4, 38a/7
c.+ a 118b/20, 80a/2
Ḫudāvend-i c.+ a 119a/8
şāh-ı c.+ am 93b/4
c.+ da 101a/14, 103a/6, 107a/19, 119b/18, 27b/10, 38a/10, 38a/12, 38b/21, 44b/9, 54a/13, 56a/13, 67b/9, 83b/10, 88b/6
bu c.+ da 3a/5
iki c.+ da 41a/11
c.+ da 3a/9
ʿömrinüñ eṭvālinden ve cihānuñ aḥvālinden ve c.+ da gördigüñ ʿacāyıbdan ve ġarāyıbdan 19b/13
bu c.+ dan 8b/14
c.+ dan 60b/4
c.+ dan götürse gerek 67a/19, 67b/18
ḳıymeti c. deger 64a/14
c.+ dur 23a/3, 3a/5, 50b/21, 70b/21, 94b/7
iki c. faḫrı Maḥmūd u Aḥmed ḥürmetiyçün 118b/20
ol c. faḫrı Muḥammed ḥürmeti 95a/1
c. feylesūfları 40b/5
maḥbūbe-i c. 89b/3
c. ḫalḳı 78b/7, 80b/16, 91a/10
c. ḫalḳın daḫı 50b/2
c. ḫalḳı 70b/3, 39a/21
c. ḫalḳınuñ ekṣeri 82a/8
c. ḫalḳu 104b/20
c.+ ı 116a/11, 119b/11, 61b/13, 66a/15, 88b/5, 94b/21
iy c.+ ı 30b/21
ol c.+ ı 38a/15
ṣevāb-ı dü-c.+ ı 77a/16
vāsiʿ c.+ ı 88b/15

c.+ ı dut- Her tarafa yayılmak. 119b/9, 98a/13
c.+ ı dutup 27a/4
c.+ ı gülşen-i 1b/8
c.+ ı seyr idüp 36a/9

c.+ ı ṭut- Her tarafa yayılmak. 21a/4, 69b/18
c.+ ı var itdi 39b/3
ol c.+ ı yaradan Allāh 85a/18
c. için 31a/9, 98a/19
c. ḳahrı 103a/10
maḥbūbe-i c. ḳızı 86a/18
c. milki 91a/15
c. milkine gelen Süleymān ḫidmetine daʿvet itmek 61b/15
iy c. milki 37b/16
cemīʿ c. mühendisleri 8b/3
c. mülki 39a/8
c. pādişāhları 85a/8
mertebe-i nübüvvetile c. pādişāhlıġın cemʿ idüp 49b/16
c. sarāyı 24b/16, 63b/11, 52a/3, 63b/9, 8b/6, 19b/15, 20a/1, 21a/13, 23b/16, 36a/7, 64a/17, 65a/1, 78a/21, 19b/20
c. sarāyına gelmezden niçe biñ yıl evvel 24b/1
bu c. sarāyı 24b/10
c. sarāyını ḳuşadan ejdehā gözlerüñ 93b/9
ol iki c. serveri 110b/2
ad çıḳarmış c. serverleri 106b/17
pehlevān-ı c.+ sın 102a/1
c. tīġi 119b/2
ʿömrinüñ eṭvālinden ve c.+ uñ aḥvālinden ve cihānda gördigüñ ʿacāyıbdan ve ġarāyıbdan 19b/13
c.+ uñ aḥvāli 22a/11
c.+ uñ aḥvāline muṭṭaliʿ 40a/16
c.+ un ehl-i 23b/10
c.+ uñ ḥāli nedür ve feleklerüñ esrārı nedür 24a/5
c.+ uñ için 98a/21
köhne c.+ uñ ṣebātı 40a/1
bu c.+ uñ serveri 93a/5
eger ins ü eger cin eger perī eger faḳīr ve eger c.+ uñ serveri 14a/11
c.+ uñ şerefi 9a/18
c.+ uñ vefāsuzlıġı 40a/18
ol c.+ uñ ẕū-fünūnı 95a/11
c. zāviyesinde muḳīm olan kimesne 104b/5

cihān-dīde -1- [Fa] Çok tecrübeli.
c. 62b/5

Cihān-nümā -1- [Fa] Metinde tepesinden her yerin görünebildiği dağ.

cebel-i C.+ da 103b/8
cihāt -1- [Ar] Yönler, taraflar.
çār ḥadd ü şeş c. 2b/9
cihet -5- [Ar] Yön, taraf.
ol c.+ den 66a/9
bir c.+ i 116b/12
dünyānuñ bir c.+ i 116b/13
dünyānuñ iki c.+ i 116b/12
bu c.+ ile 116b/14
cilā -3- [Ar] Bir şeye parlaklık vermek için kullanılan madde.
c. itdür-üp Cila ile parlatmak. 14b/17, 14b/4
c. vir-megiçün Parlaklık vermek. 6b/6
cild -3- [Ar] Bir eserin birbirinin devamı olarak basılan her bölümden biri.
yitmiş dördünci c.+ de 3b/1
yetmiş altıncı c.+ i 119a/13
bu Süleymān-nāme-i Kebīrüñ yetmiş beşinci c.+ inüñ itmāmı 119a/11
cimāʿ -1- [Ar] Çiftleşme.
c. it(d)-erler Cinsel ilişkide bulunma. 48a/17
cin -47- [Ar] İnsanlar tarafından görülmeyen ama var olduklarına inanılan ruhani yaratıklar, ecinni.
c. 12a/17, 12b/1, 12b/10, 13a/16, 13a/3, 13b/3, 21a/21, 33b/10, 94a/18,
95a/7
Demürbād-ı c. 28b/12
dīv ü ʿifrīt ü c. 29b/20
dīv ü c. 5a/21
eger ins ve eger c. 13a/16
Ekvān-ı c. 32a/19
emīr-i ins ü c. 49b/6
ins ü c. 17a/1, 32a/12, 35a/2, 52a/4, 56b/8, 60a/7
ins ve c. 85a/7
niçe biñ dīv ü c. 56a/15
c. bölügi 12b/9
c. cinsi 12b/8
ins ü c.+ den 29b/2, 29b/3, 88b/13, 9a/15
ins ü c.+ den kimse ḳomayup 34a/4, 34a/6
ins ü c.+ den kimse 34b/17
c. didükleri 12a/15
c.+ dür 12a/15
eger ins ü eger c. eger perī eger faḳīr ve eger cihānuñ serveri 14a/11
eger c. eger perī ve ger dīv 26b/10
Süleymāna c. geldigi 13a/8
dīv ü c.+ le 60b/3
dīv ü c. leşkeri 113a/1
ḥāżır olan c. melikleri 32a/20
ins ü c. melikleri 35a/7, 47a/19
dīv c. neslinden kimse 56a/8
yidişer kerre yüz biñ c. reʾīsleri 4b/11
ḳırḳ biñ nefer dīv serhengleri ve yigirmi biñ miḳdārı c. serhengleri 33a/21
c. ṭāyifesi 12b/1
cinān -1- [Ar] Cennetler.
vaṣl-ı c.+ a 71a/19
cinn -30- [Ar] bk. **cin**
mesned-i dīv ü c. ü ḫaşm u neṣl-i beşer 59b/14
c.+ e 12a/21, 13a/7
dīv ü c.+ e 113a/9
ins ü c.+ e 16b/13, 2a/8
inse ve c.+ e 30b/8
c.+ e ve perīye 13a/10
dīv ve c. eli 85b/16
ins ü c.+ i 53a/9
Ṣaḫr-ı c.+ ile 28a/17, 29a/13, 32a/20
Sürḫbād-ı c.+ ile 108b/17
c. ü ādem 39b/5
c. ü cān-ı 53a/8
emīr-i ins ü c. ü mūnis melek 49b/5
ne c. ü perī neslin geçürdiler ve ne vuḥūş u ṭuyūr ṣınfın geçürdiler 18a/9
iy emīr-i ins ü c. ü v'ey resūl-i 111b/5
dīv ü c. ü vaḥş u ṭayr u mār u mūr 37b/19
ins ü c. ü vaḥş u ṭayr u mūr u mār 67a/14, 66a/7
ins ü c. ü vaḥşıla 102b/8
Rūḥşāh-ı c.+ üñ 13b/11
c.+ üñ ʿaḳlı fehmi ve idrāki 12a/21
c.+ üñ atası 12a/20
Rūḥşāh-ı c.+ üñ daḫı 13b/15
c.+ üñ ikinci ṣınfı 13a/15
ins ve c.+ üñ şecāʿati 85a/11
dīv ve c. ve perī 25b/18
cinnī -63- [Ar] Cin, şeytan.
Demürbād-ı c. 113a/10
dīv ü c. 32b/4, 33b/17, 56a/14
Ṣaḫr-ı c. 27a/16, 28b/4, 30a/12, 31b/19, 33b/10
Sürḫbād-ı c. 87b/13
c.-i Tündbād 34a/13
dīv ü c. baḳuban 33b/19
dīvile c. beşer 15b/13
c. cinsi 52b/4
c. daḫı 113a/8
c.+ den ve Cān ḳavmi 37b/2
c. imişse 9a/3
c.+ ler 12a/13, 13a/1, 13a/11, 13a/3, 13b/14, 13b/21, 13b/3, 14a/17, 31a/13,
31a/15
tekvīnler ve c.+ ler 27a/1

ekl ü şurb iden c.+ ler cinsi 12a/13
c.+ ler melikleri 13b/6
ehremenler ve c.+ ler miḳdārınca 14a/5
c.+ ler serhengi 29a/4
ẕikr olan perīler ve c.+ ler serhengleri daḫı 18b/17
c.+ ler serhengleri 18b/6
c.+ ler ve ʿafārīt 5a/6
perīler c.+ ler ve dīvler üşüp 26b/13
c.+ ler ve dīvler üzeri 14a/4
c.+ ler ve perīler ve dīvler 9a/4
c.+ lerde 56a/7
c.+ lerden 14a/1
zinādan livāṭadan düriyen c.+ lerdür 10a/5
c.+ lere 109a/3
c.+ leri 26b/11
c.+ lerile 26b/4
tekvīnleriyle ve c.+ leriyle varup 25b/21
c.+ lerüñ baʿżısı 13a/4
c.+ lerüñ dīvlerüñ ʿilmi 14a/21
ol c.+ lerüñ ekl ü şurb itmedüklerine sebeb 13a/13
c.+ lerüñ naḳli 13b/1
c. libāsları 20b/3
c. perī 32b/19
niçe yüz biñ c. reʾīsleri 19b/9
Demirkeş-i c. revendesi 13b/8
c. serhengi 88a/13
dīv ü c. serhengleri 117a/13
ḥükminde olan memleket c.+ sinüñ her birisi 18b/15
Ṣaḫr-ı c.+ ye 28a/18, 30a/7, 32a/17, 33a/14
Ṣaḫr-ı c.+ yi ve Ekvān-ı 31b/1
Ṣaḫr-ı c.+ yle 29b/11
yüz biñ nefer c.+ yle 15a/4

cinniyān -1- [Ar] Cinler, cin taifesi.
ecnās-ı c. 13a/12

cins -94- [Ar] 1. Tür, çeşit. 11a/15 2.Soy, ırk. 5b/4
ḳaç c. 11a/15
ne c. cānavar 4a/7
her ne c.+ den 5a/9
her c.+ den ḳazup 14b/17
bir niçe c.+ dür 11a/14
dört c.+ dür 101a/4
iki c.+ dür 13a/12
niçe c.+ dür 11a/15
ol c.+ e 11a/13
c.+ i 101a/17
ʿankebūt c.+ i 51b/14
anlaruñ c.+ i 13a/13
bal arusı c.+ i 110a/9
benümle bile olan ẕübāb c.+ i 41b/11
bu ẕübāb c.+ i 41a/5
ekl ü şurb iden cinnīler c.+ i 12a/13
el-hevāmm c.+ i 115b/17, 11a/19, 4b/7, 8b/21
ḳarınca c.+ i 5b/4
melaḫ c.+ i 3b/21
müvekkel-i melāʾike c.+ i 37a/9
ne ḳadar ẕübāb c.+ i 95b/1
ol cānavar c.+ i 17b/11
uşşāḳ c.+ i 34a/13
yılan ʿaḳreb c.+ i 3b/17
ẕübāb c.+ i 46b/1, 54b/4
ẕübāb ve zenbūr ve meges ve melaḫ c.+ i cānavarcuḳlar 4b/3
baʿūż c.+ i cündiyle 65b/19
ʿaḳreb c.+ i daḫı degül 7a/4
ʿankebūt c.+ i daḫı 54a/2
ẕübāb c.+ i daḫı 54a/17
ḳāniʿ c.+ i gibi 54b/3
hevāmm c.+ i reʾīsleri arası 54b/21
ẕübāb c.+ i 49b/2
el-hevāmm cinsinüñ her c.+ i üzeri 11a/13
ne ḳadar baʿūż şınfı ve bürġuṣ c.+ i varısa 115b/2
cin c.+ idür 12b/8
cinnī c.+ idür 52b/4
ḥayvān c.+ idür 4a/8
ḳara siñek c.+ idür 40b/19, 8a/8
bizüm daḫı c.+ imüz 14a/4
el-hevāmm c.+ in 116a/9
ẕübāb c.+ in 45a/19, 46a/18
yiryüzinde olan vuḥūş c.+ in incidüp 25a/15
el-hevāmm c.+ inde 116a/13
hevāmm c.+ inde 41a/17
bal arusı c.+ inden 62b/15
Ḫākī ḳavminden gelen maḫlūḳāt c.+ inden 22a/2
ḳara siñek c.+ inden 49b/1
ẕübāb c.+ inden 64a/17
ḥayvān c.+ inden bir kes 51b/5
kendü c.+ inden birisin musallaṭ ḳılup 61b/19
ādemī c.+ inden efḍalter ve ḳavī kimse 5a/5
āḫar cānavar c.+ inden kimseyi incitmedin 67a/8
bu siñek c.+ inden mūzī ve ḥarīş kimse 110a/20
ḳara siñek şınfından ve baʿūż c.+ inden ziyāde 50a/9
ẕübāb c.+ indenüm 41b/1
baʿūż şınfınuñ dört c.+ ine 101a/21

ḥayvān c.+ ine 4a/2
her c.+ ine 5a/2
hevāmm c.+ ine 19b/9
perī c.+ ine 14a/10
benüm hevāmm c.+ ine müvekkel olduġum 4b/16
baʿūż ṣınfınuñ dört c.+ ini 101a/8
hem naḥl c.+ ini ve hem baʿūż aṣlını 11a/9
her bir c.+ inüñ 11a/16
her c.+ inüñ bir müvekkel-i 11a/15
el-hevāmm c.+ inüñ her cinsi üzeri 11a/13
çekirge c.+ iyidi 21a/5
andan yaña uyan ẕübāb c.+ iyle 42b/10
ẕübāb c.+ iyle 51b/21
bir niçe c.+ iyle bile 64b/17
ḫavātīn c.+ iyle buluşup 11b/15
iy ḥarīş ẕübāb c.+ leri 42a/13
ol dört c. sivri siñekler 115b/18
bir c. uşacuḳ siñek 48b/21
c.+ üm gibi 66b/12
c.+ üme 66a/16
bizüm c.+ ümüz 51b/13, 53b/19, 58a/6
bizüm c.+ ümüzde daḫı 51b/8
c.+ ümüzdür 50b/1
bizüm c.+ ümüzi 49b/21, 51a/21
senüñ c.+ üñ 97b/15
senüñ c.+ üñ arası 66a/10
her c.+ üñ üzeri 4b/7
sizüñ c.+ üñüz 51a/20

cirm -1- [Ar] Büyüklük.
c.-i āfitāb Güneşin hacmi. 2b/16

cism -21- [Ar] 1. Beden, ten. 73b/13 2. Eşya, nesne. 10b/1
c. 103a/21
c.-i mübārek 36a/5
c.-i ramīm olmış tenleri diriltmek 78b/20
c.+ e 47b/20
şol c.+ e 10b/1
c.+ i 31b/16, 70a/18
anuñ c.+ i 39b/5
İbrāhīmüñ c.+ i 73b/13
c.+ i ḳuvvet ṭutdı 70a/17
c.+ ine 30b/21, 95b/5
c.+ ini 24a/17
ādemī-zāduñ c.+ ini 55a/7
c.+ inüñ menzilisin 92b/6
c.+ üm 39a/16
c.+ ümi yuyup 39a/14
c.+ üñ 39b/6, 70b/17
ne c.+ üñ 22b/12
c.+ üñdürür 45b/3

cisim -1- [Ar] bk. **cism**
c. 39a/17

civār -2- [Ar] Etraf, yöre.
c.+ ı 87a/3
Beytu'llāh şehrinüñ ḳavmi ve c.+ ında olan ḳabāyil-i 9b/2

cömerd -2- [Fa] Eliaçık, vermekten kaçınmayan.
c.+ dür 76a/7

cū -1- [Fa] Arama, araştırma.
cüst ü c. ḳıl-asın Aramak, araştırmak. 68a/2

cūd -3- [Ar] Cömertlik.
c.-ı baḥrı ḳatresince Deniz gibi cömertlik. 2b/16
c.+ ı 10a/11
c.+ ıla 1b/5

cumʿa -1- [Ar] Perşembeden sonraki gün.
c. namāzı ḳılınıncaya dek 30b/11

cumhūr -6- [Ar] 1. Topluluk, sınıf. 10a/18 2. Halk. 11a/2
ḳara siñek c.+ ı gelicek 11a/2
c.+ ıla 46b/20
c.+ ıyla 11a/3
c.+ ıyla gelüp 10a/18
c. olup 43b/1
c.+ uñuz ile 32b/20

cūş -6- [Fa] Coşma, kaynama, galeyan.
c.+ a 99a/6
c.+ a gel-üp Kendinden geçecek duruma gelmek. 106a/9, 41b/4, 78b/11, 97a/2
c. it-di 11b/1 Coşmak.

cübbe -2- [Ar] Elbise üzerine giyilen, geniş, düğmesiz kıyafet.
c.-i Şit geyüp Şit peygamberin cübbesi. 117a/5
Nūḥ peyġāmber c.+ sin çiñnine şalup 117a/5

cüdā -2- [Ar] Ayrı, uzak.
c. al-maduḳ Ayrılmak. 70b/11
c. ḳıl-up Ayrı düşmek. 104a/20

cüft -1- [Fa] Çift.
birer c. alup 64b/16

cühelā -1- [Ar] Cahiller.
c. ortası 32b/18

cülābī -1- [Ar] Gül suyuna çalan, benzeyen.
laʿl-i c. şebnem 53a/2

cümle -76- [Ar] Bütün, hepsi. 17a/2
c. 115b/21, 117a/18, 1b/13, 28a/20, 39a/13, 56a/14, 58a/20, 74b/12, 92b/4, 9a/15, 9b/4
c. begler 111b/18, 17a/2
c.+ de 93b/1
c.+ den 44a/20, 49a/12
c.+ den birin 95b/21
c.+ den birisin 95b/20

c. dīv 56a/13
c. eşyā 53a/16, 64b/6, 68a/17, 36a/12, 36a/11, 53a/21, 84b/18, 65a/5
c. ḫalḳ 38b/11, 71b/21
c. ḫalḳ-ı 36a/14
c. ḫāṣ u ʿām 73b/7
c. ḥayvān 101a/16
c. ḥayvānuñ ḥarīṣi ṭāmiʿi 53b/3
c. ḳavmi 79a/19
c. ḳorḳulular 75b/14
c. maḫlūḳ 38b/9
c. maḫlūḳāt 53b/19
c. milk ü millet 1b/3
c. nesne 83b/20
c.+ ñüz 53a/18
c. sāḥir 89b/9
c. ṣanemler 73b/20, 74a/4
c.+ si 33b/11, 66a/6, 72a/20, 75a/17, 85b/6, 94b/9, 98a/6
yidi ḳat felegüñ felekleri c.+ si 73a/20
c.+ si altı 26a/16
c.+ sin 114a/19, 114b/20, 42b/12, 88a/20, 99a/13
c.+ sinden 10b/3, 5a/11
c.+ sinden 72a/12
c.+ sinden bir nevʿi 11a/16
c.+ sine 105b/8, 27b/7, 94b/17
c.+ sini 22a/18
c.+ sinüñ bir müvekkel reʾīsi 11a/14
c.+ sinüñ ḥākimi 29a/5
c.+ sinüñ mühendis-i 15a/5
c. sipāh 93a/5
c. şemʿ ü şevābit 72a/7
c. Şemse ḥükmi 89b/11
c. şey 67a/13
c. ṭaġılmışlar 75b/15
c. ṭuyūr 102b/8
c.+ ye 101a/17, 99a/3

cünbüş -1- [Fa] Eğlence, âlem.
c.+ i 38a/12

cünd -56- [Ar] Asker.
baʿūż c. 46b/3
c.-i erbaʿīn Kırk asker. 118a/21
c.-i meges Sinek askeri. 94a/4
c.-i siñek Sinek askeri. 101a/11, 114b/5, 115b/11
c.-i ẕübāb Sivrisinek askeri. 46b/13, 54b/10, 90b/20, 92b/5, 93a/9, 99a/14
c.+ den 47a/2
ẕübāb-ı c.+ den 47a/19
ẕübāb-ı c.+ den daḫı 47a/20
ʿarż olduġı c.+ e 115b/18
baʿūż c.+ i 116a/3, 64b/13
bu ẕübāb c.+ i 51a/5
ceng iden ẕübāb c.+ i 78a/9
ḳara siñek c.+ i 109b/19
yā ẕübāb c.+ i 98b/11, 99a/8
ẕübāb c.+ i 70b/8, 91b/4, 97b/15, 99b/13
ẕübāb c.+ i 98b/10
bu ẕübābuñ c.+ i içre 98b/20
baʿūż c.+ i reʾīs Behyārūş tekvīn 64b/14
ẕübāb c.+ i reʾīs 78a/6
ẕübāb c.+ i reʾīsi Cercīs 97b/8
baʿūż c.+ i serhengi sözi 68a/18
ẕübāb c.+ i şıyıp 91a/21
baʿūż c.+ in 56a/3
ẕübāb c.+ in 40b/13, 95b/2
baʿūż c.+ in dirmege 116a/6
baʿūż c.+ ine 11b/6
ẕübāb c.+ ine 97a/14
baʿūż c.+ ini 11a/10
tekvīn-i Kemāheynūrişile ẕübāb c.+ ini cemʿ idüp 95b/4
ẕübāb c.+ iñüñ elinden gel- 95b/8
baʿūż c.+ iyle 71b/8
baʿūż cinsi c.+ iyle 65b/19
ẕübāb c.+ iyle 90a/19
siñek c.+ üne öldürse 116a/12
baʿūż c.+ üni 114a/5, 117b/12, 117b/14
cemīʿ ẕübāb c.+ üni 98a/8
ḳara siñekler c.+ üni 40a/21
ol balıḳ ḳanından dürüyen ẕübāb c.+ üni 92a/8
tekvīn ile baʿūż c.+ üni 117b/21
baʿūż ṣınfı c.+ üni cemʿ itdürüp 117b/1
baʿūż c.+ üyile 116a/10

cünūd -5- [Ar] Askerler.
ẕübāb-ı c.+ dan 46b/20
ḳara siñek c.+ ı 11a/6
c.+ ın 40b/16, 40b/19
c.+ ını 10a/17

cünūn -1- [Ar] Cinnet, delilik.
c. 118b/9

cürʿa -2- [Ar] Bir yudum.
bir c. 118b/20
c.+ sın 95a/4

cürʾet -3- [Ar] Cesaret, atılganlık.
c.+ i 114a/21
baʿūżuñ c.+ in 114a/20
c. it- Cesaret isteyen bir işi yapmaya çalışmak. 66a/13

cürʾetlü -1- [Ar] Cesaretli.
c.+ dür 48b/8

cürm -6- [Ar] Kabahat, suç.
c.-i ġarīḳ Suça batmak. 1b/6
c.+ e 2b/14
c. ü fesād itmeyem 31a/3

c.+ ü it- Ceza gerektiren suç işlemek. 38a/20
c.+ üme 39a/11
c.+ ümi 100a/20
cüsse -4- [Ar] Gövde, vücut, beden.
c.+ de 36b/21, 40b/20, 63a/20
ġāyet büyük c.+ de 19b/3
cüst -1- [Fa] Arama, araştırma.
c. ü cū ḳıl-asın Aramak, araştırmak. 68a/2
cüstluḳ -1- [Fa] Çeviklik.

-Ç-

çāpüklıḳ -1- [Fa+Tr] Hızlı olma durumu.
ç.+ ıla 99b/19
çābük -2- [Fa] Çabuk, hızlı, hareketli.
ʿankebūt ḳadar ç. cānbāz baş u cān oynatıcı 8a/17
ç. revende 53b/1
çadır -1- [Tr] Oturmak için kıldan veya çuldan yapılan barınak.
ç.+ lar ḳurup 90a/4
çaġ -1- [Moğ] Zaman, vakit.
ḳubbe-i felege dikildügi ç.+ da 5b/17
çaġır - -29- [Tr] 1. Hitap et-, seslen-
ç.- dı 5b/14
ç.- up 98b/11, 99a/8
ç.- dı 26b/8, 58b/7, 75b/6, 76a/6, 78b/12, 81a/21
ç.- sam 59b/17
ç.- up 41b/14, 43b/3, 58b/17, 67a/16, 83a/11
2. Haykır-, bağır-
ç.- up 98b/6
ç.- dı 34b/7, 76a/3
ç.- duġına 59a/7
ç.- up 59a/1, 59a/8, 59b/20, 81b/7
ç.- ur 16a/3
ç.- urdı 16a/4
3. Gelmesi için seslen-
ç.- dı 56b/19
ç.- up 90b/5
ç.- ur 95a/4
çaġla - -1- [Tr] Su akarken köpür-, taşıp dökül- -
ç.- dı 70b/1
çaġrış - -1- [Tr] Hep beraber seslenmek.
ç.- up 98b/5
çāh -6- [Fa] Kuyu, çukur.
bend ü ç. 76b/18
çāh gāhi ç. 103a/8
ç. gāhi çāh 103a/8
der-māye-i ç.+ ında 119b/2
ḳażā ç.+ ından ġāfil 60a/15
nīze-i ç.+ uñda 119b/5
c. ile 99b/21
cüvān -5- [Fa] Genç, diri, canlı.
ol c. 38a/5
baḫt-ı c.+ a 40a/9
ol c.+ ı 88b/12
c.+ iken 77a/7
c. yanı 109b/13
cüz -2- [Ar] Kuran'ın bölündüğü otuz kısımdan her biri.
cüz c. āyeti 2b/4
c. cüz āyeti 2b/4
çāk -32- [Tr] Yırtık, yarık.
ç. 100b/2, 100b/20, 105b/12, 114a/19, 114a/7, 33a/2, 56b/12, 85a/5, 91b/14, 91b/6, 97b/8, 99a/4
ç. eyle- Parçalamak, yırtmak. 96b/15, 39b/10, 55b/14, 100a/17,
ç. it(d)-e Parçalamak. 94a/5, 103b/12, 92b/6, 56a/15, 95a/16, 88b/5, 99a/21,
ç. ide diyüp 34a/6
ç. iden 100b/6
ç. idüp 89b/15
ç. itdürsevüz gerek 95b/5
ç. itse gerek 91b/1
zehreler ç. ol- Ödü kopmak, çok korkmak. 107a/14
zehresi ç. olup 28b/12
işidenüñ zehresi ç. ol- 34b/4
taḫta çıḳmaḳ isteyenüñ zehresi ç. ol- 15b/4
çaḳ - -1- [Tr] Sürtünme yoluyla ateş yak-
çaḳmaḳ ç.- up 56b/16
çāker -8- [Fa] Kul,cariye, köle.
ç. 94a/18
ç. ol-dı Köle olmak. 113a/15, 38b/2, 38b/8, 31a/3
emrine ç.+ dür 85a/8
ç. eyle-yendür 71a/2
ç.+ üz 112a/6
çaḳıl -1- [Tr] Akarsulardaki çakıl taşları.
ç. gibi 28a/6
çaḳmaḳ -1- [Tr] Sürtünme yoluyla ateş çıkarmaya yarayan alet, taş.
ç. çaḳ-up Ateş yakmak amacıyla kıvılcım çıkarmak. 56b/16
çal - -9- [Tr] 1. Darbe vurmak.
ç.- dı 105b/3, 105b/4, 57b/3
ç.- dı 57b/2
ḳılıcıla ç.- up 109a/17
ç.- up öldürmesin diyüp 57b/3
2. y.f.
cengi ç.- am Vuruşmak, savaşmak. 56b/12
deme ç.- up 96b/21

ḳaynaḳ çaynaḳ ç.- up Kuşların tırnaklarıyla pençe atması. 108a/13

Çalab -1- [Tr] Tanrı, Allah.
ç. 17a/4

çaldur - -4- [Tr] Müzik aleti çaldır-
kūs u ḥarbi ç.- up 118a/8, 93b/21
ṭabl ü duhūller ç.- up 105b/19
ṭabl ü nefîrlerin ç.- up 98a/17

çalı -1- [Tr] Bitkinin etrafını saran dikenli ayrık otlarının genel adı.
ḥırş getürdügi ç.+ yı 44a/4

çalın - -4- [Tr] Müzik aleti çalın, icra edil-
ç.- dı 2a/13, 108a/7
ç.- ur 118a/18, 106a/7

çalış - -3- [Tr] Uğraş vermek, gayret et-
ç.- up 31a/20
aña göre ç.- up 94a/3
bunca zamāndan berü ç.- up işledügi 34a/9

çalḳan - -1- [Tr] Dalgalan-
ç.- dı 41b/4

çaltu -2- [Tr] Çalı, diken.
eline bir ç. alup 42a/6
ç. ile urup 42a/7

çanaḳ -2- [Tr] 1. Toprak kase. 4b/19 2. Yırtıcı kuşların tırnakları, pençesi. 9b/7
ṭutılmaduḳ yeşil ç.+ a yazup 4b/19
ç. ḳaynaḳ ur-up Kuşların tırnaklarıyla pençe atması. Atla 9b/7

çār -10- [Fa] Dört sayısı.
çarḫ-ı ç.-ı ṭārüm 52b/21
ç. aṣḥāb-ı 2b/1
ç. erkān 2b/17
ç. ḥadd ü şeş cihāt 2b/9
ç. rükn 37a/1
şerʿ ü dīnüñ ç. rükni 2b/1
ç. rükn kemerleri ṭartılmış 22b/1
ç. rükn 35b/11

çār-çūve -1- [Fa] Çerçeve.
ç.+ ler 37a/2

çār-güşe -1- [Fa] Dört köşe, dört yan.
ç. 30a/15

çār-süve -1- [Fa] bk. **çār-çūve**
ç.+ leri 86b/12

çāre -27- [Fa] Çıkar yol, kurtuluş yolu.
ç. 104b/4, 10a/16, 31b/14, 31b/15, 32a/1, 47a/1
bir **ç. bul-**sañ 79a/13
ḳābil ve ç. 79b/13
ç. it(d)-elüm diyicek Çıkar yol bulmak. 113b/13eger
ç. iste- 10a/2, 91b/19, 32b/13
bir **ç. ḳıl-** Çıkar yol bulmak. 112b/12, 10a/15
ç. ḳılıvir- Çabucak çare bulmak. 9b/9
defʿine ç. ḳılmaḳ elümüzden gelürse 113b/13eger
ç. ol- Çıkar yol olmak. 75a/17, 84a/10
ç. olup 57a/7
ç.+ si 113a/17, 30a/16, 33a/16, 55b/3, 60a/8, 73a/11, 84a/10

çarḫ -36- [Fa] 1. Gök, felek, dünya. 35b/8 2. Çark, dönen şey. 75a/16
ç. 101b/8, 38a/14, 3a/3, 35b/8
ṣaḥn-ı ç. 46b/14
ç.-ı āsiyāb Değirmen çark gibi dönen dünya. 38a/16, 39a/19, 41a/3, 98a/12
ç.-ı āsmān Gökyüzü. 35a/3
ç.-ı çār-ı ṭārüm Zuhal yıldızının dördüncü feleği. 52b/21
ç.-ı çārüm Dördüncü felek. 46a/3
ç.-ı devrān it- Dünyanın dönmesi. 24a/13
ç.-ı gerdişüñ ḥāli Dönen dünya. 20a/17
ç.-ı gerdūn Dönen dünya. 119b/18, 20a/15
ṭās-ı ç.-ı kej-rev ve hemçü jeng 106b/10
ç.-ı rūzigār Rüzgarın dönmesi. 28a/1
ç.+ a 1b/9, 22b/5, 38a/12, 38a/13, 40b/9, 71a/20, 75b/3, 93a/10
ç.+ a yapışduġın göricek 75b/4
ç.+ ı 75b/4, 99a/16
şekl-i ç.+ ı 1b/10
mancınıḳ ç.+ ın 75a/16
tinnîn ç. ḳulaġı 106a/1
ç.-ı fesād Fesat çarkı. 38a/15
ç. ur-ur Dönmek, devretmek. 119b/18, 72a/6

çarp - -2- [Tr] Vur-
ç.- dı 99b/17
ç.- up 12b/12

çāşni -2- [Tr] Lezzet, tat.
ç. 63a/8
ç. dut-ar Tat katmak, tat bırakmak. 40b/4

çāşnigîr -1- [Fa] Çeşnici.
ç.+ ler 108b/4

çat - -2- [Tr] Tutunmak, birbirine bağlanmak.
baş başa ç.- up 117a/10
ḳanad ḳanada ç.- up 117a/10

çatal -1- [Tr] İki veya daha fazla kola ayrılı.
iki ç.+ dur 91b/20

çatallu -2- [Tr] İki veya daha fazla kola ayrılmış olmak.
iki ç. bir nihāl 91b/18
iki ç. bir oḳ 91b/21

çatıl - -1- [Tr] Birbirine çarp-
aġaçlar ṭomruḳlar ç.- up 21b/18

çatılu -2- [Tr] Birleştirilmiş.

süñükleri ç. ḳal- 6a/18
añа ç. taḫta pāreleri 40a/9

çayır -4- [Tr] Otlak, mera, yeşil alan.
ç.+ a 52b/20
ç. u çemen 25a/5, 37a/8
lāle ve żaymurān ve şaḳāyıḳ ve nuʿmān ve ç. ve çemen 25a/1

çaynaḳ -1- [Tr] bk. **çanak**
ḳaynaḳ ç. çalup 108a/13

çaynaḳlu -1- [Tr] Tırnaklı, pençeli.
ç. ve ṭırnaḳlu ayaḳların 105a/8

çehre -2- [Fa] Yüz, sima.
mübārek ç.+ ñüzde 113b/10
Süleymān peyġāmberüñ mübārek ç.+ sinde 113b/9

çehre-küşāyān -1- [Fa] Yüz açan.
ç.-ı ṣuver-i daḳāyıḳ 23b/9

çek - -111- [Tr] 1. Bir şeyi bir yerden başka bir yere taşı-
ç.- eceklerin 27b/6
ç.- üp 28a/5, 31a/14

2. Nefes al-
ç.- üp 34a/15
ç.- er 12b/4

3. Soğur-, em-
ç.- diler 46b/4
ç.- diler 64a/4
ç.- düm 99b/20

4. Sür-
ç.- eridük 99a/13
ç.- seler 48b/6

5. Çıkar-
ç.- üp 59a/18

6. Bir kenara al-
ç.- üp 60a/6

7. Beri kıl-, uzak dur-
ç.- düm 66a/18
ç. 82a/20

8. Bir şeyi kendine doğru yaklaştır-
ç.- eler 75a/16
ç.- diler 75b/6
ç.- e 75b/3, 75b/4
ç.- erdi 111a/11
ç.- mediler 75a/17
ç.- üp 105a/8, 107a/7

9. As-
ç. 79a/16

10. İnşa et-, yap-
ç.- di 86b/9

11. Hızlıca al-
ç.- üp 90a/5

12. Silahlan-, vurmak için hazırlan-
ç.- üp 104a/19
ç.- üp 105a/12, 105b/2

13. Nefesiyle vur-, incit-
ç.- di 105a/15

14. Vücuttan çıkar-
ç.- üp 7b/17

15. Ger-, düzgün birşeyle ört-
ç.- üp 8a/19

16. Gönder-
ç.- diler 9b/16

17. y.f.
dem ç.- üp 34a/19
baş ç.- di 115b/9
bend ü çāh ç.- di 76b/18
boy ç.- di 70b/12
deme ç.- di 105a/15
ġayreti ç.- di 83a/16
ḫacleti ç.- di 2a/4
zaḥmeti ç.- di 103b/3
zecreti ç.- di 2b/16
emekler ç.- düğüñüz 56b/10
ʿalem ç.- düm 38b/4
emek ç.- düm 82a/19
dem ç.- er olsaydı 5a/11
cefā ç.- er 3a/5
emek ç.- er 83a/6
ġuṣṣasın ç.- er 103a/5
ḥayreti ç.- er 1b/13
zecreti ç.- er 2b/20
ġuṣṣa ç.- erse 32b/10
leşker ç.- ip 87b/14
ẕilleti ç.- iser 42a/20
ġam ç.- me 10a/12
ġamı ç.- me 46a/4
ġam ç.- mek 66b/13
zaḥmet ç.- mesevüz 79a/13
ẓulmetini ç.- mesün 71a/15
iḫtiyāç ç.- meye 3b/16
infiʿāl ç.- meyesin 17b/2
ḳahr ç.- mez 103a/10
derd elem ç.- meziken 45a/3
el ç.- mezlerise 54a/16
renc ç.- mişemdür 103b/4
ʿasker ç.- se 2b/8
deme ç.- se 104b/19
zaḥmet ve miḥnet ç.- sem 104b/4
el ç.- sünler 54a/15
ʿalem ç.- üp 93a/7
ʿasker ç.- üp 84a/20
ʿaskeri ç.- üp 101b/13
çeri ç.- üp 93b/6
dem ç.- üp 113a/7, 26b/11, 27a/17, 27b/13, 27b/6, 28b/7, 30a/1, 30a/11, 30a/18, 33b/12, 33b/9, 34a/1, 34a/3, 34b/8, 56a/9
deme ç.- üp 113a/14, 5b/17, 95a/21, 95b/11, 96a/11, 96a/12, 96b/1, 96b/12, 97a/5

el ç.- üp 43a/14, 86a/1
emek ç.- üp 13a/6
eri ç.- üp 118a/9
leşker ç.- üp 106b/5, 88a/9, 89a/2, 90a/8
leşkerin ç.- üp 84a/20
pīşkeşler ç.- üp 11b/15
pīşkeşlerin ç.- üp 19a/13
ṣaf ç.- üp 118a/16
zaḥmet ç.- üp 28a/4
ġayreti ç.- üpdür 2b/2

çekdür - -1- [Tr] y.f. Maruz bırakmak.
çoḳ **miḥnet ç.-** ür Sıkıntıya düşürmek. 3a/5

çekici -1- [Tr] Çeken kişi.
ʿankebūt ṣınfından ḳāniʿ **riyāżat ç.** Açlıkla terbiye olan**.** 51b/5

çekil - -3- [Tr] 1. Yükseltil-, ağ-
yirden göge ç.- miş evren 34b/3
2. y.f.
zaḥmet ç.- meyince Sıkıntının üstlenilmesi. 28a/13
girüye ç.- üp 111b/5

çekirdek -3- [Tr] Meyve-sebze tohumu.
dört dāne ḳabaḳ ç.+ i 44a/1
ol murġ aġzındaġı ḳabaḳ ç.+ in 44a/2
bu ḳabaḳ ç.+ leri 44a/3

çekirge -16- [Tr] Sıçrama yeteneğine sahip düz kanatlı böceklerin ortak adı.
ç. 7a/11, 7a/12
andan aḳdem ç. 21a/5
ç. cinsi 21a/5
ç.+ de 7a/13
ol ç.+ den 7a/8
ç.+ den ve kesegenden 4b/20
ç.+ dür 7a/7
ç. ecnāsı müvekkeli 62b/18
ç. gibi 4b/4
ç.+ nüñ aṣl-ı 21a/8
ç.+ nüñ ibtidā ḫalḳı 21a/5
ç.+ nüñ zehri ve zaḫmı 7a/9
bī-ḳıyās u bī-ḥad ç. yaradup 21a/1
ç.+ ye 19b/3
ç.+ ye daḫı 7a/17

çekirgelik -1- [Tr] Çekirge sürüsü.
ç. ol-sa Çekirge sürüsüyle dolmak. 16a/15

çekiş - -1- [Tr] Anlaşmazlık yaşa-
ç.- üp 28b/6

çelük -1- [Tr] Çelik, polat.
pūlād ç.+ ler urup 31a/16

çemen -9- [Fa] Çimen, yeşillik yer.
çayır u ç. 25a/5, 37a/8
lāle ve żaymurān ve şaḳāyıḳ ve nuʿmān ve çayır ve ç. 25a/1
pīrāyendegān-ı ç.-i aḫyār 23b/11
şükūfe ve ç.+ e 52b/21
anuñ nefesi degdügi ç.+ i otlayan behāyimlerüñ niçesi 96a/6
cennet ç.+ inde 92a/7, 82b/20
ol geyik otladuġı yirlerüñ yaş ç.+ leri 96a/5

çemenlü -1- [Fa+Tr] Yeşillikle dolu.
ḳuyı aġzındaġı ç. yire 59b/5

çenber -3- [Fa] 1. Semada birbirini daire gibi saran gök katmanları. 34b/21 2. Daire.
ṭoḳuz ḳat felek ç.+ i 34b/21
ç. it(d)-üp Daire yapmak. 15b/8
ç. ḳıl-up Daire yapmak. 5b/18

çerende -2- [Fa] Otlayan.
gāv-ı ç. 53b/2
ç. olanları götürüp 26b/10

çeri -33- [Fa] Asker.
ç. 111b/20, 84b/14
anlardan ġālib ç. 116a/14
baʿūż ṣınfından bahādur ç. 114b/10
çoḳ ç. 93a/5
ol ç. 88b/13
ç. begleri 109a/11
ç. çeküp 93b/6
ç.+ si 84b/10, 88a/17
ādemī-zād ç.+ si 113b/16
Neml-i Kebīr ç.+ si 6a/16
Zenbūristān ç.+ si 61b/16
Nemrūd ç.+ si gibi 117b/15
ç.+ sin 108b/18, 5b/21, 91a/16
Nemrūd ç.+ sin 99a/20
Nemrūduñ ç.+ sin 115a/10
sāḥir ç.+ sin dirüp 89b/16
Ḥabeş ç.+ sine 112b/18, 114b/8
Ḥabeş ç.+ sine ṭoġru 102b/11
düşmen ç.+ sini 113a/21
ol düşmen ç.+ sini 113a/1
ç.+ siyle 64b/3, 91a/11
Ḥabeş ç.+ siyle 102b/3
Nemrūd ç.+ siyle 91b/4
on kez yüz biñ sāḥir ç.+ siyle 90a/11
ol ç.+ yi daḫı 115b/3
az ç.+ yüz 112a/2
ç.+ yi 114a/10

çeşm -10- [Fa] Göz.
ç. 88b/1
ç. aç- Gözünü açmak. 94b/9
ç.-i felek sırrına ir- Alemin gözü, görüüşü. 18b/3
ç.+ i 2b/5, 87b/6
anuñ ç.+ i 2a/19
ç.+ iken 3a/14
ç.+ ine 29a/5, 88b/12
ç.+ üñ 23a/21

çeşm-güş -1- [Fa] Göz-kulak.

ç. ol-up Göz kulak kesilmek. 118a/5

çeşme -1- [Fa] Mermer çeşme.
ç.-i ruḫām 13b/12

çeşme-nūş -1- [Fa] Çeşmeden içen.
ç.-ı Ḫıżr-ı laʿl-i ḥayāt Âb-ı hayat, hayat suyu çeşmesinden içen. 2b/21

çetük -2- [Tr] Kedi.
ç. gibi 97a/9
bir ç. gözlü 89b/1

çevre -21- [Tr] Etraf.
ç. al-up Çevrelemek. 71b/19
bu kişi ç. alup 42b/1
ç.+ den 42a/8
ç.+ si 25b/5, 35a/20, 76a/2
ç.+ sin 18a/8, 21b/17
ç.+ sin alup 43a/8
ç.+ sin yirü 26b/19
ç.+ sinde 22b/2, 99b/3
Süleymān kürsīsinüñ ç.+ sinde 15b/17
ç.+ sinden 27a/1, 74b/13
ol ṭaġuñ ç.+ sinden 26b/18
bu kişinüñ ç.+ sine 42a/5
gözlerine ve gözlerinüñ ç.+ sine 6a/7
her dezgāhuñ ç.+ sine 18a/7
ç. yañ Bir kişi veya şeyin etrafı. 56a/11
ç. yanına geçüp 33a/1

çevrin - -1- [Tr] Dönerek düş-
başı üzerine ç.- üp 7b/13

çevür - -7- [Tr] 1. Döndür-
ç.- di 107a/5
ç.- üp 15b/2
2. Etrafını sar-, kuşat-
ç.- mişler 35b/5
ç.- mişler 35b/15, 37a/2
ç.- üp 37a/2
3. Yemek için pişir-
ç.- üp 58b/4

çıġır - -2- [Tr] Birinin gelmesi için seslen-
ç.- dı 34a/1
adumla ç.- up 44a/10

çıḳ - -164- [Tr] 1. Bulunduğu yerden yukarıya doğru git-
ç.- up 34a/10
ç. 82b/4
ç.- acaġın 80b/14
ç.- amaya 56b/7
ç.- ar 105a/1, 45a/9, 81a/2
ç.- asın 80a/12
ç.- dı 33b/2, 34a/21, 55b/12, 75b/6, 79b/12, 82a/10, 82a/12, 82b/10
ç.- duġın 81a/9, 82b/8
ç.- duġından 81b/14
ç.- duḳ 91a/1
ç.- dum 100a/1, 112a/15, 22a/20, 81b/8, 84a/19
ç.- ıp 87b/9
ç.- maġa 59b/1, 83b/11
ç.- mış 22b/1, 81a/11
ç.- up 21b/16, 41b/5, 42b/3, 64a/2, 80b/12, 80b/2, 80b/5, 92a/16, 98b/8
ç.- dı 44b/14, 74b/13
2. Bulunduğu yerden dışarıya doğru git-
ç.- an 34b/13
ç. 69a/12, 76a/11, 84a/16
ç.- acaḳ 69a/11, 93a/17
ç.- acak 116a/21
ç.- an 117a/9, 96b/7
ç.- ar 17b/11, 65b/18, 96a/8
ç.- ardı 5b/20
ç.- arken 98a/6
ç.- asın 69a/21, 71b/11
ç.- dı 105a/13, 107a/10, 117a/3, 118a/1, 31b/21, 41b/15, 44b/15, 59b/21, 5b/15, 6b/19, 72a/6, 74a/2, 76a/11, 76b/18, 83b/1, 98a/5
ç.- dılar 74b/12
ç.- duġı 41b/2
ç.- duḳ 56a/10, 78b/7, 92a/4
ç.- dum 84a/17
ç.- ıcaḳ 92a/5
ç.- ımadı 116a/6
ç.- maġa 41b/7
ç.- maġıçun 10b/7
ç.- mañ 70a/10
ç.- maya 86a/21
ç.- mayup 68a/8
ç.- sa 52a/17, 52b/16, 97a/13
ç.- up 28b/10, 29a/10, 34a/7, 34b/15, 39b/15, 41b/19, 43b/5, 44a/10, 44b/17, 46b/18, 52b/17, 58a/16, 59b/4, 63a/14, 66a/12, 67a/2, 69a/13, 69b/10, 69b/3, 69b/7, 70a/1, 80a/10, 81b/18, 83a/12, 84a/6, 86a/19, 90a/21, 90a/4, 92a/4, 96b/1, 96b/19, 98a/18
3. Bir şeyin üzerine gidip dur-
ç.- up 44b/13
ç.- dı 65a/16
ç.- dılar 73b/7
ç.- mak 15b/3
ç.- maḳ 15b/11, 15b/4
ç.- mış 78b/8
ç.- up 16b/6, 26b/14, 68b/11, 8a/21, 91a/2, 99b/12
4. Es-
ç.- up 47a/3
5. Türe-, çoğal-
ç.- ar 48b/17
ç.- ar 7a/16, 7a/2
6. Sonuç olarak belir-
ç.- arsa 50a/8

7. Kurtul-
ç.- up 71a/19
ç.- dılar 21a/3
ç.- mış 104b/18
8. Ayrıl-, uzaklaş-
ç.- dı 75b/12
ç.- up 32a/2
9. Ulaş-, var-
ç.- dum 97a/5
10. Geçerek git-
ç.- up 118a/9
ç.- up 101b/13
11. Ortaya çık-
ç.- up 5a/14
ç.- ar 10a/21
ç.- sun 20b/17
ç.- up 21a/4
12. Çıkar-
ç.- up 7b/12
13. Duy-, hisset-
ç.- maz olmış 10a/4
14. y.f.
ḥadden ç.- ar 50b/21
başdan ç.- arsın 72b/13
aġızdan ç.- dı 31b/21
cānı ç.- madı 90b/13
aġızdan ç.- sa 85b/12, 85b/14, 85b/6
cān ç.- up 31b/16
ḳarşu ç.- up 61b/14

çıḳagel - -4- [Tr] Çıkıp gelirvermek.
ç.- di 118a/6, 42a/4
ç.- diler 55b/18, 60b/11

çıḳar - -55- [Tr] 1. yüksek bir yere çıkmasını sağla-, sebep ol- -1- [Tr]
ç.- dı 43b/10
ç.- ayın 79a/21
ç.- dı 26b/21
ç.- up 33a/10
ç.- ur 32b/6
2. bir şeyin veya kimsenin bir yerden çıkmasına yardımcı ol-, sebep ol-
ç.- dı 42a/13
ç. 84a/12, 84b/5
ç.- ayın 84a/15
ç.- dı 17b/8, 46a/6, 69a/3
ç.- dılar 21a/2
ç.- dıġı 55b/18
ç.- ınca 46b/16
ç.- maḳ 32a/2
ç.- maz 96a/3
ç.- up 18a/11, 41b/8, 56b/8, 59a/18, 65a/16
3. vurmak için bir şey eline al-
ç.- up 60b/15
ç.- up 118a/13, 56b/15
4. kurtar- -1- [Tr]
ç.- up 55b/19
ç.- maḳ 3b/3
5. kıyafeti vücuttan sıyır-
ç.- up 56b/21
ç.- dı 81a/13
ç.- ıp 87a/16
ç.- up 81a/17
6. deriyi vücuttan ayır-
ç.- mışdı 57a/4
7. göster-, görülmesini sağla-
ç.- dı 58a/17
8. dışarıya doğru uzat-
ç.- ur 47b/18
ç.- dıġı 8a/1
ç.- mayınca 7b/16
9. soğur-, em-
ç.- ur 10b/1
ç.- an 10b/1
ç.- ur 10a/20
10. ayır-, kopar-
ç.- urlar 7b/17
ç.- am 99a/1
ç.- dı 91b/17
ç.- up 109a/17, 7b/8
oġul ç.- ur 7b/14
11. oturt-
ç.- up 108b/4
ç.- dılar 68b/6
12. y.f.
adıla şan ç.- am 60b/3
adın ç.- an 101b/18
ad ç.- mış 106b/17
oġul ç.- sa 7b/14
taḫta ç.- up 40a/2
īmāndan ç.- updur 75a/6
ç.- ur 56a/6

çın -4- [Tr] Tam, gerçek.
ç. seḥergāh Tam tan yeri ağardığı vakit. 104b/8
ç. seḥer Tam tan yeri ağardığında. 19a/18, 2a/6, 91a/19

çınār -6- [Fa] Uzun ömürlü, parçalı yapraklı bahçe ağacı.
ç. 29a/3
ç. aġaçları 33b/2
bir yüce ç. şāḫı 112a/10
bellūṭ ve ç. ve ṣanavber aġaçların bulup kesüp 31a/21
yire döşedükleri bellūṭ ve ç. ve şam aġaçlarınuñ üzeri 32a/21
ç. yapraġı 43b/12

çıñıla - -1- [Tr] bk. **çıñıra-**
ç.- dı 42b/2

çıñıra - -3- [Tr] Etrafın duyacağı tizlikte çık-

ç.- dı 33b/16, 58a/4, 60a/15

çi -6- [Fa] 1. Şebnem, jale, sabah vaktindeki yerde ve bitkilerde görülen su damlaları. 53a/1 2. Ne. 119a/6

ç. 58b/18

ç. çise- Çiğ dökülmek. 52b/21

ç. didügümüz şebnemüñ baʿżısı kim 53a/1

ç. ger bayam yāḫuẕ yoḫsul 119a/6

ç. ger bī-çāre 119a/6

ç. ger reddem yāḫud maḳbūl 119a/6

çiçek -10- [Tr] Bitkilerin renkli ve kokulu kısmı.

ç. 53a/3, 53a/4

rāyiḥa virür ç. 63b/5

ç.+ den 3b/7, 9a/11

ç. içi 52b/20

ç.+ lerden 63a/8

şehlā-ṣıfat ç.+ lerüñ gözleri sürmesi 53a/1

bir ç.+ üñ 63b/4

çift -3- [Fa] İki adet.

bir ç. ṭurna ḳuşı 102b/13

bir ç. ṭurna ḳuşın 112a/15

ol bir ç. ṭurna ḳuşları 103a/12

çigne - -1- [Tr] Ezip geçmek.

niçe şehr ü memleket ç.- yüp 96b/2

Çin -1- [Tr] Uzakdoğu'da ülke.

Ç. āhū nāfesinde misk-i 3b/7

çiñ -2- [Tr] Omuz.

ç.+ nine alup 34a/14

Nūḥ peyġāmber cübbesin ç.+ ine ṣalup 117a/5

çīn -1- [Fa] Kıvrım.

ç.-i pūlād Çelik kıvrım, yay. 35b/12

Çin ü Maçin -3- [Tr] Çin'den Maçin'e kadar her yer.

Ç. araları 108a/17

milk-i Ç.+ e 24a/12

Ç.+ üñ 88b/8

çīnī -1- [Fa] Pişmiş kilden yapılma, üstü sırlı ve süslü eşya.

faġfūrī ve billūrīn ç. ṭabaḳlarla 108b/5

çirkin -2- [Fa] Göze ve kulağa hoş gelmeyen.

ḫulḳ-ı ç.+ den 32a/12

ç. rāyiḥa 48a/16

çise - -1- [Tr] İnce ince yağ-

çi ç.- r 52b/21

çiz - -3- [Tr] 1. kes- -1- [Tr]

ç.- üp 57a/4

2. çizgiyle belirt- -1- [Tr]

ç.- mişlerdi 16a/14

ç.- üp 30b/16

çizil - -1- [Tr] y.f. Yıllarca bilinmek.

yazılup ç.- mişidi 16a/16

çoban -3- [Tr] Hayvan otlatmakla görevli kimse.

ç.+ a vācib 110b/14

ç. bigi 110b/14

ç. miṣli 61b/18

çoġal - -9- [Tr] 1. Art-

ç.- dı 38a/19

ç.- up 27b/20

ç.- ur 21b/13

ç.- ur 24b/9

2. Türe-

ç.- up 25a/4

ç.- dı 34b/5, 92a/7

ç.- up 25a/14

ç.- ur 45a/8

çoġalt - -1- [Tr] Türet-

ç.- dı 19b/17

çoḳ -67- [Tr] 1. Fazla, olduğundan hayli yüksek.

ç. 22b/5, 23b/5, 31b/20, 34a/17, 39a/18, 53a/4, 63a/7, 81a/15, 88a/7

ç. ʿacāyıb u ġarāyıb 39b/18

ç. ʿiber 48a/9

ç. ʿömür 62b/5

ç. çeri 93a/5

ç.+ dan 20a/15, 24a/9, 36b/16

ne ç.+ dan 25b/15

ç. duʿā ḳılup 39a/15

ç.+ dur 109b/18, 110a/8, 116a/14, 1b/3, 49a/11, 5b/2, 7b/10, 8a/17, 99a/3

ç.+ durur 110a/6

ç. fesād 92b/12

ç. ġarāyıb u ʿacāyıb köşkler ve sarāylar 35b/14

ç. gitse 8b/18

ç. ḫādiṣe 50b/12

ç. ḥased 92b/12

ç. hüner 15b/13

ġāyet ç. hünerlü işler 16a/20

ʿaskerinüñ ç.+ ıdur 88a/19

ç. 18a/21

ç. ḳahr it- 30a/15

ḳıl- ç. ḳahır 103a/8

ç. kişiler 62a/14

Ṣāniʿuñ ç. ḳudreti 48b/16

ç. miḥneti çekdür- 3a/5

ç. müntehā 5a/11

ç. naṣīḥat eyle- 42a/20

ç. ol- Haddinden fazla bulunmak. 109b/19, 31b/8, 4b/19, 21b/11, 49a/4, 48a/15

ç. pehlevānlar 107a/19

ol ç. ṣanʿat 1b/11

ç. selām 38b/16

bu ḳadar ç. siñekler 45a/11

ç. söz 32b/18

ç. Süleymān ḫātemi 22b/7
ç. Süleymān 22b/4, 22b/6
ç. şükür 100a/16, 2a/6
ç. şükürler it- 109a/21
ç. şükürler 100a/18, 23a/10, 94a/16
ç. ṭılsımātlar 86b/3
ç.+ u 95a/9
bunlaruñ ç. yaşaduġuna sebeb 85a/13
ç. zaḥmet ve miḥnet çeksem 104b/4
ç. 58b/9
ç. it(d)-üp Bir şeyi haddinden fazla yapmak. 58b/9
ġāyet ç. olur 45a/14

çoḳlıḳ -2- [Tr] bk. **çoḳluḳ**
ġalebesi ve ç.+ ı 7a/10
siñek leşkerinüñ ç.+ ın görüp 46b/19

çoḳluḳ -8- [Tr]1. Çok olma durumu. 114b/20 2. Çoğu. 54b/19
ç. begler 99b/3
ç.+ dur 61a/10
ç.+ ıla 47b/6
ç.+ ına 54b/11
ç.+ ısa 93b/11
ol ḳadar ç. sivri siñek 114b/20
ç. yirle 45a/14
ol ç. z̲übāb 54b/19

çök - -14- [Tr] 1. inerek kapla-, bastır-
ç.- er 27b/15
ç.- er 28b/9, 46b/3, 64a/3
ç.- erler 64a/3
ç.- üp 27b/15, 35a/16
ç.- diler 46b/3
2. y.f.
diz ç.- sünler 54a/15
diz ç.- düm 66a/18
diz ç.- erlerise 54b/3
diz ç.- üp 11b/13, 30b/18, 57a/15

çöker - -1- [Tr] Yerine oturt-
ç.- mişdür 47b/10

çöp -2- [Tr] Saman parçası.
bir incecük ç. daḫı 8b/9
bir incecük ç.+ i daḫı 54a/13

çöz - -1- [Tr] Bağlı olan bir şeyi aç-
ç.- er 86a/7

çubuḳ -1- [Tr] İnce ağaç dalı.
ḥayzerān ç.+ ların 80b/18

çūḫām -1- [Fa] Yün kumaş.
ç. 89b/8

çuḳur -5- [Tr] Toprağı yüzeyinden dibe doğru açılan delik.
ç. eyle- Çukur açmak, eşerek derinleştirmek. 21b/8
ç. ol-mış Toprakta kendiliğinden delik oluşmak. 25a/10
ç. olup 24b/11
ç. yirler 25a/9
ol ç. yirlere ṭolup 24b/11

çul -1- [Tr] Kıldan örülmüş halı veya örtü.
ḳara ç. içine 82a/13

çü -7- [Tr] "Çün" sözünün nazmda kısaltılmış şekli. Çünkü, madem ki.
ç. 119b/10, 119b/12, 119b/20, 44b/9, 45b/13, 71a/17, 71a/18

çü çenk -1- [Fa] Çiçek.
ç. aç- Çiçek açmak. 93b/7

çün -117- [Tr] 1. Çünkü, madem ki. 38a/17 2. İçin. 36a/20
ç. 100b/10, 100b/13, 103a/21, 104a/7, 106a/5, 106a/7, 110b/9, 111b/16, 111b/17,
113a/15, 115a/10, 115a/20, 117b/16, 118a/19, 118b/2, 119a/7, 16b/6, 19a/9, 23a/10,
23a/20, 24a/11, 27a/10, 2a/13, 2a/18, 2a/2, 2b/7, 2b/8, 30b/13, 31a/3,
31a/8, 34b/15, 37b/16, 37b/3, 38a/17, 38a/19, 38b/15, 38b/21, 39a/13, 39a/3,
39a/4, 39a/8, 39b/6, 3a/4, 40a/4, 42b/5, 45b/12, 45b/14, 45b/5, 45b/7,
46a/19, 46a/3, 46a/6, 46b/14, 47b/20, 49b/8, 51a/14, 51b/17, 51b/18, 53b/1,
53b/14, 53b/2, 54a/5, 54b/17, 54b/18, 54b/19, 55a/10, 55a/11, 55a/2, 55b/7,
59b/3, 61a/3, 63a/15, 65b/14, 70a/17, 70b/21, 71a/16, 71a/21, 71a/6, 72a/5,
80a/6, 80b/2, 82a/1, 83a/7, 84a/16, 85b/13, 85b/6, 87b/3, 87b/5, 88a/17,
88b/11, 89a/20, 8a/5, 90b/10, 90b/3, 90b/6, 91b/8, 92b/12, 93a/10, 94b/15,
94b/8, 95b/15, 97a/6, 99a/1
anuñ ç. 2a/12
rūḥumuz ç. 36a/20
ç. ki 93b/9
ç. kim 36b/1
rūḥumuz ç. kim 45b/20
ç. Süleymān üzre 88b/5

çünki -122- [Tr] Çünkü.
ç. 100a/10, 101b/2, 103a/18, 103b/10, 103b/17, 103b/6, 104a/11, 104b/1, 104b/20,
105a/3, 105b/11, 105b/5, 106a/20, 106b/7, 107a/18, 107b/11, 10a/17, 111a/13, 111b/20,
111b/21, 113a/14, 113a/8, 114b/15, 114b/17, 115b/8, 116a/5, 117a/19, 118b/4, 118b/6,
20b/15, 20b/4, 20b/7, 22b/20, 24a/19, 24b/16, 24b/18, 25a/20, 25b/1, 27a/5,
29b/8, 30a/7, 32a/3, 32a/5, 33b/20, 35b/2, 36a/11, 38a/2, 38a/3, 38a/6,
38b/7, 38b/8, 38b/9, 39a/15, 39a/18, 39a/7, 39b/18, 39b/4, 40a/8, 41b/11,

42b/6, 44a/12, 44b/15, 45a/10, 47a/17, 48b/20, 55a/4, 55b/1, 56b/5, 57b/3,
57b/4, 59b/13, 59b/5, 5b/10, 61a/3, 63b/19, 65a/14, 65b/12, 65b/7, 66a/15,
66a/18, 66a/8, 66b/21, 66b/8, 67a/1, 67a/10, 67a/15, 68a/19, 68b/12, 69a/1,
69a/9, 6a/6, 70a/12, 70a/13, 70a/2, 70b/5, 74b/11, 76b/16, 76b/7, 77a/5,
80b/9, 81b/21, 82a/12, 82a/2, 84b/11, 84b/14, 86b/2, 87a/14, 87b/19, 8b/15,
8b/16, 91b/11, 91b/5, 92a/19, 92b/14, 92b/21, 93a/4, 95b/21, 96a/4, 96a/7,
98a/15, 98b/5, 99b/12

çünkim -15- [Tr] bk. **çünkü**

-D-

da -4- [Tr] Bağlaç olan "de".
d. 102a/11, 39a/17, 70a/18, 36a/14

dāʿī -5- [Ar] Dua eden.
d. 94a/18
d. duʿācı ol- Sürekli duada bulunmak. 17a/1
d.+ dür 119b/20, 2b/21
żaʿīf ü d.+ yem 65a/4

dāʾim -1- [Ar] Her zaman.
d. 46a/2

daʿvā -8- [Ar] 1. Bir emziyetin kendinde olduğu iddiası. 100b/8 2. Mücadele. 52a/2
d.-yı benlik Herkesten üstün olduğunu iddia etme. 83b/10
d.-yı rubūbiyyet eyle- Yaratıcı, tanrı olduğunu ileri sürmek. 91a/17
d.-yı zühd Takvalı olmak için mücadele etmek, ibadet etmeye çalışmak. 52a/2
ḥüccet-i d.+ dur 78b/21
d. it(d)- 76a/16
benlik d.+ sın it-(d)en kāfir Ben davasında bulunmak. 100b/8
benlik d.+ sın it- 79b/13
ol **benlik d.+ sın ḳıl-**an Nemrūd kāfir Ben davasında bulunmak. 100b/5

daʿvet -61- [Ar] 1. Çağrı. 93b/3 2. Dine çağırmak. 119b/7 3.
d. 93b/3
d.-i ʿĪsī ibni Meryem 119b/7
d. eyle- 114a/17, 5b/2, 90b/18, 114a/5, 92a/13, 83a/14,
īmāna d. eyle- Allah'a inanmaya çağırmak. 91a/17
īmāna **d. gel**-meyene ʿuḳūbet itmek Çağırılmak. 20b/14
d.+ i ḳıl- Çağırmak. 92b/3, 38b/5,
d.+ i it- 83a/15, 78a/17, 83b/15, 117b/2, 116a/4, 115a/19
ç. 107b/14, 12a/7, 17a/18, 18a/16, 22b/9, 30b/11, 35b/1, 3b/3, 43a/19,
43a/20, 57b/18, 5a/17, 67a/2, 6b/21, 80b/2

çüri - -2- [Tr] bk. çürü-
ç.- meyüp 7b/9
ç.- yüp 35b/4

çürü - -3- [Tr] Yapısı bozul-, işe yaramaz hale gel-
ç.- di 39a/17
ç.- miş 35b/3
zemistān bürūdetinden ve yaġmur ışlatmasından ç.- yüp 27b/20

Ḥaḳḳa d.+ i it- Allah'a inanmaya çağırmak. 2a/18
Allāha d. it- Allah'a inanmaya çağırmak. 78b/3
d. idüp 78a/18
d.+ ini 92a/19
d. it- Çağırmak. 115a/17, 115b/15, 25a/19, 26a/21, 3b/15, 43b/3, 44a/10, 61a/7, 84a/16,
84a/18, 90b/5, 91a/20, 92b/19, 93b/2, 20b/8, 9a/9, 84a/11,
īmāna d. it- 20b/16
d. itdügin 109a/12, 64b/13
d. itdügi 98b/7, 64b/2
d. itdügümüzden iki maḳṣūd 40a/20
cihān milkine gelen Süleymān ḫidmetine d. itmek 61b/15
d. ḳıl- Çağırmak. 117b/18, 20b/11, 38a/1, 85b/17, 70b/4, 38b/1, 40b/2, 3b/10, 91a/9, 61b/11
īmāna d. ḳıl- Allah'a inanmaya çağırmak. 78a/19
d. ḳılup 11a/4, 4a/15
d.+ ümi 38b/5
d.+ üñ 117b/19

daʿvī -14- [Ar] bk. **dāʿvā**
olmaz d.+ dür 32b/12
bu ḳadar d. iderken 107b/3
d. it-düm 32a/4
ol d.+ le 28a/10
d.+ lerin 52a/6
benlik d.+ sin 100a/7
bu benlik d.+ sin 83b/12
bünlük d.+ sin 67b/17
d.+ sin eyle-yip 90a/20
benlik d.+ sin idicek 93b/8
d.+ sin ḳılup 98b/6
itdi benlik d.+ sini 92b/11
d.+ ye 33b/6, 78b/17

dābbe -10- [Ar] 1. Binek ve yük hayvanı. 63b/9 2.

d. 6b/21
anuñ bigi d. 63b/9
bir d. 63b/9
bu d. 63b/10, 63b/14
kendü mānendi bir d. 63b/10
ol ʿaẕīm d. 63b/20
pīl-heyʾet daḫı d.+ nüñ üzeri 64a/2
d. ve ẕübāb 53a/11
ol ʿażīm d.+ yi 63b/13
dād -21- [Fa] 1. Adalet. 7b/19 2. Feryat, figan. 51a/13 3. Şikayet. 60b/5
ʿadl ü d. 7b/19
ʿadl ü d.+ dur 52a/7
d. elinden 51a/13
ʿadl ü d. eyle- Adaletle muamelede bulunmak. 49b/19
d.+ ı 37b/18, 39a/18
ʿadl ü d.+ ı 39a/18, 8b/16
ʿadl ü d.+ ına 61b/15
maẓlūmlarınuñ d.+ ını istād ḳılup 61b/17
ʿadl ü d. it- Adaletle muamelede bulunmak. 25a/18, 110b/12
ʿadl ü d. idüp 61b/16, 7b/21
d. istād it- 110b/13
d. it- Adalet göstermek. 92b/10
d.+ umuz 51a/11, 51a/14
d.+ umuz gider- Şikayetine çözüm bulmak. 60b/5
bizüm d.+ umuz 49b/21
sizüñ d.+ uñuzı alıvirüp 50a/8
dağıl- -1- [Tr] Toplu halde bulunulan bir yerden ayrıl-
d.- up 102a/8
dağıt- -6- [Tr] 1. Topluluğu birbirinden ayır-
d.- mışıdı 117a/15
d.- up 108b/18, 115a/13
2. Bozguna uğrat-
d.- duġın 109a/5
d.- dı 101b/2
d.- duḳların 64b/3
Ḍaḥḥāk -1- [Ar] İran mitolojisinde zulmü ile tanınan hükümdar.
tīġ-i Ḍ.+ ile 55b/14
Ḍaḥḥāk-i Ferīdūn -1- [Ar] bk. **Ḍaḥḥāk**
Ḍ. zamānı 114b/11
daḫı -925- [Tr] 1. Üstelik, bile, dahi, de. 117b/20 2. Daha sonra, bundan sonra. 54a/10
d. 100a/11, 100a/14, 100a/2, 100a/9, 100b/21, 101a/18, 101a/21, 101a/3, 101a/7, 101a/8, 101b/15, 101b/3, 101b/5, 102a/11, 102a/19, 102b/15, 102b/18, 103a/14, 103b/7, 104a/20, 104a/3, 104b/14, 105a/18, 105a/21, 105a/4, 105a/8, 105a/9, 105b/13, 106a/15, 106a/19, 106a/21, 106b/3, 107a/12, 107a/20, 107a/21, 107a/4, 107a/7, 107a/9, 107b/1, 107b/14, 107b/15, 107b/19, 107b/21, 107b/7, 107b/8, 108a/11, 108a/16, 108a/6, 108a/8, 108b/15, 108b/3, 108b/4, 108b/6, 109a/4, 109b/16, 109b/17, 10a/3, 10b/10, 10b/2, 10b/21, 10b/6, 110b/17, 110b/19, 110b/6, 111a/15, 111a/4, 111b/2, 111b/7, 112a/7, 112b/8, 113a/20, 113b/10, 114a/13, 114a/16, 114a/18, 115a/12, 115a/5, 115b/15, 116a/1, 116a/13, 116b/11, 116b/13, 116b/8, 117a/1, 117a/3, 117a/4, 117a/9, 117b/20, 119a/13, 11a/18, 12a/11, 12a/13, 12a/14, 12a/20, 12b/16, 12b/20, 12b/3, 12b/4, 13a/14, 13a/15, 13a/16, 13a/9, 13b/17, 13b/20, 14b/16, 14b/17, 14b/18, 15a/20, 15a/6, 15a/7, 15b/18, 15b/3, 15b/5, 15b/7, 16b/14, 16b/4, 17a/17, 17a/9, 17b/10, 17b/4, 17b/6, 18a/11, 18a/17, 18a/18, 18a/3, 18b/14, 18b/21, 19a/13, 19a/15, 19a/16, 19a/21, 19b/1, 19b/10, 19b/17, 19b/21, 19b/4, 20a/11, 20a/18, 20a/21, 20b/3, 21a/13, 21a/18, 21b/13, 21b/14, 21b/17, 21b/7, 22a/7, 22b/12, 22b/15, 23b/13, 23b/19, 24a/1, 24b/10, 24b/13, 24b/9, 25a/11, 25a/13, 25a/14, 25a/20, 25a/5, 25b/1, 25b/11, 25b/12, 25b/16, 25b/2, 26a/19, 26b/1, 26b/10, 26b/14, 26b/6, 27a/1, 27a/3, 27b/15, 27b/16, 27b/9, 28a/20, 28a/21, 28b/1, 28b/4, 28b/6, 29a/1, 29a/11, 29a/14, 29a/15, 29a/16, 29a/8, 29a/9, 30a/19, 30b/17, 30b/4, 30b/8, 31a/15, 31b/1, 31b/19, 32a/16, 32a/20, 32b/10, 32b/16, 33a/14, 33a/17, 33b/13, 33b/2, 34a/14, 34a/5, 34a/8, 34b/18, 34b/8, 35a/13, 35a/19, 35b/10, 35b/16, 35b/17, 35b/3, 35b/4, 35b/6, 36b/16, 37a/18, 37b/4, 37b/7, 37b/9, 39b/14, 3b/11, 3b/17, 3b/20, 40a/19, 40a/9, 41a/15, 41a/18, 41b/10, 41b/14, 41b/19, 41b/20, 41b/7, 41b/8, 42a/18, 42a/2, 42a/3, 42a/4, 42a/6, 42a/8, 42a/9, 42b/16, 42b/19, 42b/21, 42b/6, 42b/7, 42b/8, 43a/4, 43a/9, 43b/1, 44a/10, 44a/17, 44a/2, 44a/3, 44a/5, 44a/8, 44a/9, 44b/21, 44b/3,

44b/4, 45b/20, 45b/7, 46b/19, 46b/3, 46b/5, 46b/9, 47a/10, 47a/20, 47b/13, 47b/15, 47b/19, 48a/10, 48a/17, 48a/18, 48a/19, 48b/13, 48b/17, 48b/18, 48b/8, 49a/11, 49a/8, 49b/19ʿadl, 49b/4, 49b/5, 4a/19, 4a/2, 4a/5, 50a/12, 50a/3, 50b/1, 50b/11, 50b/18, 51a/17, 52a/14, 52a/20, 52a/21, 52b/11, 52b/14, 52b/15, 52b/17, 52b/20, 52b/8, 53a/3, 54a/10, 54a/13, 54a/16, 54b/10, 54b/12, 54b/4, 55b/10, 55b/12, 55b/16, 55b/21, 56a/10, 56a/4, 56b/15, 56b/20, 57a/11, 57a/14, 57b/6, 58a/10, 58a/5, 58a/7, 58b/14, 58b/16, 58b/6, 58b/7, 59a/13, 59a/2, 59a/20, 59a/8, 59b/14, 5a/20, 5a/6, 5b/11, 5b/13, 5b/17, 5b/3, 5b/6, 60a/1, 60a/19, 60a/2, 60b/14, 60b/15, 60b/20, 60b/8, 61a/8, 61b/1, 61b/7, 62a/13, 62b/12, 62b/13, 62b/7, 63a/14, 63b/6, 64a/13, 64a/14, 64a/2, 64b/12, 64b/21, 64b/4, 65a/11, 65a/18, 65b/13, 66b/20, 67b/3, 67b/9, 68a/11, 68a/19, 68a/4, 68b/11, 68b/15, 68b/17, 68b/18, 68b/7, 69a/10, 69a/13, 69b/10, 69b/2, 69b/6, 69b/9, 6a/2, 6a/3, 6a/5, 6a/8, 6b/21, 6b/9, 70a/10, 70a/20, 70a/7, 70b/1, 70b/15, 70b/18, 70b/20, 71a/12, 71b/8, 72a/13, 72a/17, 72a/20, 72a/8, 72a/9, 72b/16, 72b/2, 72b/20, 73a/16, 73b/8, 74a/11, 74a/3, 75a/15, 75a/20, 75a/6, 75b/12, 75b/14, 75b/16, 75b/2, 75b/20, 75b/21, 75b/3, 76a/11, 76a/13, 76a/6, 76a/9, 76b/1, 77a/1, 77a/14, 77a/6, 77a/8, 77b/12, 77b/18, 77b/6, 77b/8, 78a/1, 78a/18, 78a/8, 78b/16, 78b/6, 78b/9, 79a/1, 79a/13, 79a/4, 79b/12, 79b/18, 79b/20, 79b/6, 79b/7, 7a/1, 7a/13, 7a/15, 7a/16, 7a/17, 7a/19, 7a/2, 7a/21, 7a/3, 7a/5, 7a/6, 7b/10, 7b/14, 7b/2, 7b/5, 7b/7, 80a/12, 80a/13, 80a/14, 80a/15, 80a/16, 80b/13, 80b/17, 80b/20, 81a/11, 81a/14, 81a/18, 81a/21, 81a/9, 81b/10, 81b/13, 81b/14, 81b/17, 81b/18, 81b/2, 81b/20, 81b/3, 81b/7, 81b/9, 82a/1, 82a/10, 82a/4, 82a/9, 82b/16, 82b/18, 82b/5, 83a/18, 83a/20, 83b/15, 83b/2, 84a/20, 84a/6, 85a/11, 85b/4, 86a/11, 86a/20, 86b/15, 87a/1, 87a/14, 87a/5, 87b/17, 87b/21, 89a/9, 89b/12, 8a/10, 8a/13, 8a/15, 8a/16, 8a/17, 8a/2, 8a/21, 8a/8, 8b/11, 8b/12, 8b/15, 8b/16, 8b/18, 8b/9, 90a/11, 90b/1, 90b/17, 90b/21, 90b/5, 90b/6, 90b/8, 91a/1, 91a/13, 91a/14, 91b/4, 92a/12, 93a/20, 93b/12, 93b/15, 93b/19, 94a/2, 95a/13, 95a/18, 95b/18, 95b/2, 96a/10, 97a/3, 97b/16, 97b/19, 97b/2, 98a/5, 98a/8, 98a/9, 98b/11, 99a/7, 99b/10, 99b/12, 99b/13, 99b/16, 99b/4, 99b/7, 9a/19, 9a/8, 9b/17

ʿaceb d. 48a/12

ʿacebter d. 34b/4

ʿaḳreb d. 22b/12

ʿāleme d. 66a/17

ʿaleyhi'l-laʿne d. 79a/7

ʿankebūt cinsi d. 54a/2

ʿankebūt d. 8b/1

ʿankebūtuñ d. 54a/12

ʿAnḳış-ı cāẕū d. 89a/16

ʿAnḳış-ı sāḥir d. 89a/21

ʿAnḳūr sāḥir d. 85a/14

ʿaẕīm siller olup d. 35a/18

ādem oġlanları d. 12b/14

Allāhı tesbīḥ ḳılmayup d. 63b/12

aña d. 57a/7

anlar d. 10a/3, 11a/1, 14b/6, 19b/18, 56b/12, 58a/19, 63a/1, 70b/10

anlardan d. 22a/5

ansuz d. 104b/5

anuñ d. 10b/14, 35b/3, 40a/8, 63b/1

anuñ içinde bir sarāy d. 86b/7

ʿömri d. 11b/18

Āṣaf d. 63a/10

aṭlas böcegi d. 51b/9

ayaḳlar d. 6b/6

Baʿalbek ḫalḳı d. 34a/20

baʿūż ṣınfınuñ d. 11a/15

baʿżı d. 45a/17

baʿżı perīler d. 15a/2

baʿżılar d. 85b/17

bād-ı ʿaḳīme d. 26b/16

baña d. 30a/14

ben d. 112a/17, 11a/21, 25a/6, 25b/5, 36a/12, 57b/11, 5a/17, 69b/2, 73a/8, 74b/18, 84a/16, 99b/6

benüm d. 84a/2

benüm Rabbüm d. 93a/1

bi-llāhi'l-ʿaẕīm d. 21a/9

bir ʿaceb d. 104b/10, 7b/20

bir bölügi d. 6a/8

bir d. 28b/5, 30b/10, 44a/16, 47a/4, 51b/8, 54a/20, 57b/3, 62a/19, 62b/18, 62b/2, 62b/5, 72b/4, 73a/19, 78b/21, 83a/21, 95a/17

bir dürlü maḫlūḳ d. 25a/2

bir ḫātem d. 22a/18

bir ḥikmet d. 7a/1, 7a/13, 8a/15

bir ḥoḳḳa d. 110a/15

bir incecük çöp d. 8b/9
bir ḳapu d. 35b/2
bir ḳaṣır d. 86b/6
bir kez d. 80a/9
bir ḳuş d. 56b/9
bir Süleymān d. 22a/19
bir yaramazlıġa d. 104b/3
bir yirde d. 62a/6
biri d. 62b/18
birisi d. 8b/7, 8b/8
biz d. 32a/14, 42a/10, 43b/1, 62a/1, 74b/2, 79a/12, 90b/2, 90b/21, 91a/20, 92a/4
bizi d. 65a/16
bizüm cinsümüzde d. 51b/8
bu d. 72a/13
bunlar d. 30b/3, 33a/15
bunlaruñ d. 51b/21
cāriyeñde d. 17a/4
cemādātı d. 53a/12
cennet ehline d. 12b/21
ceyş-i Nemrūd d. 93b/21
cezīre-i Ḫālidāt d. 114b/17
cihān ḫalḳın d. 50b/2
cinnī d. 113a/8
çekirgeye d. 7a/17
Demürbād d. 28b/7, 30b/14
Demürbād-ı dīv d. 30b/12, 33a/20, 34b/14
dergāh-ı Ḥaḳḳa d. 78a/1
devletine duʿā ḳılup d. 89b/14
dīv d. 56b/20
dīvler d. 60b/15
diz çöküp ṭurdı d. 30b/18
dördinüñ d. 62b/16
dördünci ḳısmı d. 52b/10
dördünci ṣınfı d. 52b/6
dübürinde olan ḳarıncalar d. 6a/15
eline girenin d. 74b/1
ġabġab d. 8b/16
ġāyet büyük etlüyi d. 7a/12
ġażaba gelürse d. 62b/8
girürse d. 48b/19
Ḫalīlü'r-Raḥmān d. 90a/21, 90b/3, 90b/4
ḥarīrmānendi d. 8a/19
ḫaṭṭın ḥurūfın seçüp d. 37b/15
her şākirdinüñ d. 86a/2
ḫizmetin d. 29b/20
ḥuffāş d. 65b/20
Humāyūn Şāh d. 11b/15, 17b/21, 18b/18
ḥūrī ḳızları d. 69a/8
ḥükemā-i müteḳaddimīn d. 54a/21
ılan ʿaḳreb d. 8b/15
İbrāhīm d. 73a/19, 73a/6, 77a/13
İbrāhīm peyġāmber d. 70b/12, 72a/5, 72b/9
iki biñ yüz yitmiş üç yıl d. 65a/1
ikisi d. 107b/19
ikisin d. 40a/20
işlemege d. 18b/1
Ḳahhār-ı Tinnīn-ten d. 58a/11
Ḳāhir d. 104b/14, 105b/15, 105b/2, 106a/14, 106b/9, 107a/11
Ḳāhir bin Sām d. 108a/7
Ḳāhirle Ṭavdu'l-Eṭvād d. 107a/17
Ḳahḳaha-i Zengī d. 109b/5
ḳanadlar d. 6b/6
ḳapudan d. 35b/13
ḳaṣr-ı meşīde d. 55a/4
ḳavl-i müfessirīn d. 13a/20
ḳavm-i Ḫākī d. 21a/12
kendü d. 87a/13
ḳıymeti ḳadri d. 17a/19
ḳızıl altundan d. 15b/19
kimin d. 88b/21, 89a/1
kiminüñ d. 115b/4
kimseden d. 50a/7
kürsüñ d. 83b/5
melek-i muḳarreb d. 37b/14
men żaʿīf d. 66a/14
münevver itdi d. 31a/9
müvekkel-i bād d. 26b/16, 46a/20
müvekkelü'l-hevāmm Ḥayākemāgāʾīl d. 98b/6
Nāṣen peyġāmber d. 118a/1, 118a/7
Neccāḥ d. 57a/8
nefḫ-i ūlāya dek d. 13a/13
Nemrūd d. 74b/15, 79a/7, 81b/4, 99b/17
Nemrūd laʿīn d. 93b/21
Nemrūd-ı laʿīn d. 98a/17
niçe dīv ü perī d. 33a/3
niçe Süleymānlar d. 25b/9
niçeler d. 75a/21
nüfūsīye degül rūḥānīye d. 22a/4
nümāl ṣınfınuñ d. 11a/14
ol arucuḳ d. 7b/13
ol çeriyi d. 115b/3
ol d. 107b/8, 41a/2, 71b/16, 72a/2, 72a/3, 81b/6, 96a/7
ol ferş d. 6b/12
ol kerkes d. 70a/2
ol kişi d. 41b/20
ol laʿīn d. 81b/20
ol pehlevān d. 106a/21
ol ṭāʿūn d. 10a/4
ol ṭarafdan d. 76a/12
ol vaḳt d. 85b/18
pervāne d. 53a/4

Raḥīmü'r-Raḥmān pādişāh d. 92a/17
Ruḫ ḳuşı d. 106a/10
Ruḫ ḳuşın d. 106b/14
Rūḥşāh-ı cinnüñ d. 13b/15
Rüstem d. 55a/13, 55b/15, 59a/1
Sām-süvār d. 103a/15
saña d. 30a/14
Sārā d. 90b/1
sebebsüz d. 92a/2
semek d. 82b/19
sen d. 24a/2, 68a/10, 75b/14, 97b/14
senüñ d. 77b/19
Sīmurġ d. 91b/19
siñegüñ d. 97b/2
siz d. 58a/18, 78b/4, 79a/20
Süleymān birle ḳalan ḫalḳ d. 26b/15
Süleymān dīvleri d. 55b/2
Süleymān ḥażreti d. 19b/2, 97b/20
Süleymān-ı Ḥākī d. 26a/8, 26b/12
Süleymān bin Dāvūd d. 40a/16
Süleymān Fażlu'llāh devri d. 25b/9
Süleymān-ı nebī d. 61b/15
şehir ḫalḳı d. 34b/12
Ṭaġṭaġa d. 57a/16, 57a/20
Ṭālsiḫān perīnüñ d. 11b/19
ṭapan kişiyi d. 73a/8
tekvīn-i aʿẓam d. 11a/20
temürden bir ḳalʿa d. 86b/5
ṭoprakdan d. 7a/2
ululuġı d. 6b/11
ve bir ʿaceb d. 45a/11
yaratmaḳda d. 8a/14
Yehoyadaʿ beglerbegi d. 118a/3
yidi başlu evren d. 85a/13
yigirmi otuz d. 7a/16
yir altındaġı buḫāra d. 26b/17
yitmiş arış d. 33b/4
yuḳaru ḳaldurup d. 53b/5
żaʿīfca arucuḳda d. 7a/18
ẕikr olan perīler ve cinnīler serhengleri d. 18b/17
ẕübāb cinsi d. 54a/17
ẕübāb reʾīsi d. 97b/21
ẕübāb-ı cündden d. 47a/20
Zühre-bānū d. 19a/11
d. alnına ḳonup 99b/16
ol d. atası 87b/20
enbiyāyı evliyāyı d. bile 67a/12
Mālsiḫān perīnüñ d. bir ḳızı 11b/20
bir ʿaceb d. bu ki 34b/2, 40b/21, 45a/12
bir d. bu ki 102a/4, 42b/20, 49a/9, 64a/17, 73a/21, 87a/3, 87a/8
ve bir ʿaceb d. bu ki 34b/3, 57a/3
bizüm d. cinsimüz 14a/4
bir kemer d. çevürüp 37a/2
pīl-heyʾet d. dābbenüñ üzerine 64a/2
ʿaḳreb cinsi d. degül 7a/4
şudan d. degüldür 7a/2
melek-i müvekkel d. dürüdüp 22a/19
Araḫ d. gelüp 69b/17
cemīʿ ümerā vüzerā d. gelüp 46b/17
baʿżı ḥaşerāt ḥayyāt ve baʿżı d. ḥayvānāt şeklinde 12b/5
ṭoḳuz şınfınuñ d. her birinüñ bir ḥākimi 11a/17
üçinüñ d. isimlerinüñ adı 115a/3
benüm d. maʿlūmumdur 51b/20
bizüm d. maʿlūmumuz oldı 97b/14
bir dürlü d. olmış 89a/12
bir d. segriyüp 60a/17
bunlar d. uçdılar 30a/18
biz d. uçup 91a/1
içindeki evlerin d. yapup 30a/3
aḫşām d. yitdi 108a/6
dördünci bölük d. yüriyüp 6a/9
d. 100b/13, 100b/16, 112b/10, 114a/2, 39b/18
ḥażret-i Mūsāyı d. 100b/15
her birinde d. 49a/19
Ruḫ ḳuşı d. 111b/20

dāḫil -1- [Ar] İçinde.
ḳanḳı yılduza d.+ ise 17b/13

daḫme -1- [Fa] Mezar, kabir.
Cān bin Cān d.+ sinden çıḳarduġı dīvler 55b/18

daḳāyıḳ -2- [Tr] Anlaşılması güç şeyler.
çehre-küşāyān-ı şuver-i d. 23b/10
dīde-küşāyān-ı şuver-i d. ḳavlince 3a/19

daḳın - -1- [Tr] Takın-, giyin-.
sāz u seleb d.- dı 81a/18

daḳīḳ -1- [Ar] Çabucak.
ġāyet d. fikr idüp 14a/20

dāl -2- [Tr] Sayfa.
d. 2a/8
d.+ ı 2a/8

dal -3- [Tr] Ağacın odunsu uzantısı.
d. 87b/5
dön- d.+ a 95a/5
d.+ ların ḳırup 42a/4

ḍalālet -4- [Ar] Sapkınlık.
küfr ü ḍ.+ den 72b/14
ḍ. it(d)-e Doğru yoldan ayrılmak. 103b/15, 103b/15
ḫalḳuñ küfr ü ḍ.+ leri 81b/21

Dālsiḫān -11- [Tr] Metinde geçen bir peri adı.
D. 14b/1
D.-ı perī ḳızı Mihr-āzād 17b/4
D.-ı perīyi 15a/1

D.+ a ve Mālsiḫāna rāżı söyleyüp 18b/21
D.+ ıla Mālsiḫān 14a/15, 18a/8
D. ḳızı Mihr-āzād 16b/4
D. perī ve Mālsiḫān-ı 18a/17
D. ve Mālsiḫān ve cemīʿ perī serhengleri 14b/12
D. ve Mālsiḫān 17b/21
D. ve Mālsiḫānıla 18b/18

dām -1- [Fa] Tuzak.
ol d.+ ıla 56a/5

dāmen -1- [Fa] Etek, uç.
d.+ in 39b/10

dānā -3- [Fa] Âlim, bilgin.
ʿāḳil ü d. 40a/16
meded irgürüci Ḳādir ü d. 33b/8
nāẓır u d.+ sın 118b/10

dāne -7- [Fa] Habbe, tohum.
dört d. ḳabaḳ çekirdegi 44a/1
ḳırḳ d. kerkes 79a/15
biñ bir d. ḳızıl altundan düzülmiş siñek 114b/18
enār d.+ si gibi 92a/3, 98a/21
nār d.+ si gibi 114b/17
bir d. toḫm ḳoyup 63a/16

dānende -1- [Fa] Bilen.
d.-i üstād Her şeyi bilen hoca. 46a/14

dāneveş -1- [Fa] Tohum gibi.
d. ü bī-ḥadd 39a/19

danış- -3- [Tr] Başvurup görüş al-, başbaşa vererek düşün-
d.- dılar 33a/16
d.- duḳ 75a/4
d.- up 118a/4

danışıḳ -2- [Tr] İstişare.
beglerile **d. ḳıl-**up İstişare etmek. 101b/12
d. it-diler Görüş alış-verişinde bulunmak. 85a/5

dar -10- [Ar] Geniş olmayan.
dar 87b/3

dār -10- [Ar] 1. Yer, mahal. 50b/12 2. Cenk, savaş. 118a/17
devvār-ı d. 101b/7
d.-ı beḳā Âhiret. 50b/12
d.-ı fenā Dünya, fani alem. 50b/12
d.-ı rıḥlet Ölüm dünyası. 110b/6
d. u gīr 88b/2
d. u gīr it(d)- Savaşmak. 118a/17
iden d. u gīr 103a/4
it- d. u gīr 109b/1, 88b/11

Dārā-mertebet -1- [Ar] Dārā'nın mertebesinde.
Ḳayşer ü Dārāb u D. 2b/17

Dārāb -1- [Ar] Özel isim.
Ḳayşer ü D. u Dārā-mertebet 2b/17

ḍarb -7- [Ar] 1. Vuruşma. 38b/8 2. Vuruş, vurma. 31b/13 3.
ḍ. 34b/21
ḥarb u ḍ. 38b/8
ḳılıç ḍ.+ ı ve süñü yarası 31b/13
süñü ḍ.+ ından 102a/9
ḍ. ur- Darbe vurmak. 99b/18, 31a/18

dārū -9- [Fa] İlaç.
d. 58a/20, 58b/2
d.-yı hūşber Aklı bozan ilaç. 109b/21, 110a/3, 57a/8, 58a/17, 58b/19
d.-yı hūşberden geçüp 60b/15
d.+ yı 58a/21

dāru'l-beḳā -1- [Ar] Âhiret.
d.+ da 55a/11

dāru'l-ḳarār -3- [Ar] Âhiret.
d. 110b/10, 39a/8, 71a/5

dāru's-selām -3- [Ar] Cennet.
d. 23a/18, 38b/17, 71a/19

dāstān -7- [Fa] Hikâye, masal.
remz-i d. 45b/2
ne d.+ a 71b/2
bir ʿacāyıb d.+ dur 104a/10
hezār d.+ lar şaḳıyup 27b/1
anuñ gibi şaḥīḥ şarīḥ melīḥ ʿacīb ġarīb d. naḳl idüp 46a/17
d. ol-a diyicek Hikaye olarak söylenegelmek. 82b/19
Rüstem-i D.+ uñ serverliginden 108b/14

daş -1- [Tr] Taşlık.
d.+ da 101a/12

dat -1- [Tr] Tat, lezzet.
d.+ ı 36b/11

Dāvūd -7- [Ar] Hz. Davut, kendisine suhuf gönderilen peygamber; Hz. Süleyman'ın babası.
D. 76b/19
D. peyġāmber bigi 52a/5
D. peyġāmber ḥaḳḳında 52a/2
D. peyġāmber şerīʿatı mūcibince 52a/1
D. peyġāmber 62a/5
atañuz D. peyġāmber 49b/15
D. üzeri 100b/15

dāye -4- [Tr] Sütnine, dadı.
d.+ si 89b/11
Şemāʾil Bānūnuñ d.+ si ʿAnḳış 89a/12
ḳızıñ d.+ si ḳulaġı 87b/20
d.+ siyle ve ḫāṣlarıyla 87b/9

dāyim -13- [Ar] bk. **dā'im**
d. 111a/2, 119b/17, 119b/20, 11b/21, 23a/2, 31b/11, 62b/9, 66a/1, 66b/2,
67b/8, 73a/4, 48a/12
d. ol- Uzun ömürlü olsun. 119a/21

dāyimā -2- [Ar] Daima, her zaman.
d. 40a/4, 43b/6
dāyimü'd-dehr -1- [Ar] Dünyanın daimiliği.
d. 110b/19
dāyir -1- [Ar] Dair, hakkında, konusunda.
d. 17a/2
de -19- [Tr Bağlaç, dahil.
d. 111b/10, 11b/20, 22b/10, 22b/13, 24a/13, 24a/4, 2a/1, 30a/16, 36a/13,
38a/15, 39a/1, 45b/14, 46a/4, 53a/16, 67b/19, 85b/7, 86a/18, 8a/15
sen d. 36a/12
de - -12- [Tr] bk. **di-**
d.- r 73a/19
d.- yicek 112b/1, 112b/2, 112b/20
böyle d.- yicek 110b/10, 20a/7, 21b/6
dergāhına girişdüm d.- yicek 20a/10
diyivir d.- yicek 19b/8
ḫaber vir d.- yicek 19b/14, 19b/6
d.- yüp 112a/14
dede -1- [Tr] Büyük baba, babanın babası.
bunlaruñ d.+ leri 76a/17
defʿ -30- [Ar] 1. 2. Kovmak, savmak. 31b/14 3. Kıskançlığı bitirmek. 32a/1 4. Temizlemek. 47a/2
d. eyle- 110b/15
d. it(d)- 1. Bir hastalığı gidermek. 49a/14 2. Uzaklaştırmak. 53b/12. 98a/15, 110b/16, 110b/18, 110b/17, 53b/12, 42b/16, 47a/2, 113b/17, 54b/20, 102b/11, 118b/2, 33b/20,
d. iden 2a/20
d. idici 8a/16
d. idüp 7b/19, 9b/9
bunuñ d.+ ine 47a/1
senüñ ḥasedüñ d.+ ine 31b/14, 32a/1
d.+ ine çāre ḳılmaḳ elümüzden gelürse 113b/13
d. itdügümüz gibi 53b/13
siñek d.+ iyçün 114b/16
d. ol- Kovulmak. 10a/15, 11a/2
d. olacaḳ maḳʿad 10b/6, 66a/21
d. olmaz diyicek 10b/20
ṭūfān ki d. olup 65a/15
defʿī -7- [Ar] Derhal.
d. 58a/17, 59b/11, 81a/20, 45a/18, 31a/15, 31a/13, 97a/17
defiʿ -1- [Ar] bk. **defʿ**
d. idici 10a/20
defn -1- [Ar] Ölüyü gömme.
d. it- Ölüyü gömmek. 25a/21
defter -1- [Tr] Kayıt listesi.
d.+ e 14b/3
defveş -1- [Ar+Fa] Def gibi.
ney gibi efġān ve d. sīne-kūb 70a/21
deg - -14- [Tr] 1. Değerinde ol-, kıymeti bulun-
d.- mez 111a/16
d.- er 22b/16, 64a/14
d.- mez 22b/11, 22b/14, 22b/15
2. Dokun-, iliş-, yaklaş-
d.- meñ 33b/15
d.- di 107a/12
d.- dügi 96a/5
d.- meye 76b/15
3. Yaşına eriş-, ulaş-
d.- di 72b/10
4. y.f.
ziyānumuz d.- mez 28b/15
degil -2- [Tr] Yok, cümleyi olumsuz yapan kelime.
lāzım d.+ di 65a/17
eṭyār seyyidi d.+ se 67a/9
degin -9- [Tr] -e kadar, dek.
aḫşām olıncaya d. 30b/16
aḫşāma d. 31a/8
Firʿavn-ı āḫir zamānına d. 85b/19
ḳırḳ güne d. 90b/9, 91a/18
pīlden siñege d. 47b/12
ṣabāḥa d. 43a/20
tā intihāsına d. 111a/9
tā şuña d. 107b/21
degin - -1- [Tr] Kavuş-, nail ol-
d.- miş 40a/9
degişil - -1- [Tr] Biri tarafından değiştiril-
yirleri d.- üp 24b/10
degme -4- [Tr] Sıradan, herhangi biri.
d. insānuñ aru ḳadar ʿaḳl u idrāki 7a/21
d. kişi 14a/13
d. nerre dīv 31a/17
d. nesne 43b/16
degşüril - -2- [Tr] Değiştiril-
baḫtı taḫta d.- e 40a/8
taḫta d.- e 40a/9
degül -109- [Tr] bk. **degil**
d. 107b/3, 10a/11, 110a/21, 111a/19, 113a/11, 113b/16, 117b/3, 12a/15, 12a/2,
12a/4, 13b/17, 16a/10, 21b/1, 27b/2, 29a/5, 31b/6, 39a/8, 39b/3, 43a/15,
50b/9, 51b/2, 56b/9, 62b/15, 71a/5, 74a/7, 7a/4, 82b/12, 93b/5
ʿaḳreb cinsi daḫı d. 7a/4
bir siñekce d. 93b/6
cāyiz d. 66b/13
düş d. 58b/6
gözler görmiş d. 35b/14
lāyıḳ d. 82b/3, 95a/7
miślini görmiş d. 89b/4
muvāfiḳ d. 61b/16
şek d. 66b/16

d.+ di 107b/18, 45a/1, 73b/13
mişlini görmiş d.+ di 15b/13
mümkin d.+ di 29a/19
d.+ dür 102a/2, 103a/11, 104a/21, 110a/19, 110b/6, 110b/9, 112b/18, 113b/18, 14a/4,
16b/15, 17a/11, 22b/18, 30a/4, 31b/4, 32a/2, 32b/15, 38a/11, 3b/18, 43a/10,
44b/12, 45a/18, 45a/19, 50b/2, 64a/16, 67a/18, 71b/20, 72a/1, 72a/14, 72a/17,
72a/19, 76a/5, 7a/5, 7b/5, 8b/20, 96a/7
ʿādet d.+ dür 107a/21
bir d.+ dür 64b/6, 64b/7, 64b/8
cāyiz d.+ dür 51b/13, 51b/16
ḳābil ve çāre d.+ dür 79b/13
miḥnetden ve muṣībetden ḫālī d.+ dür 104b/6
mümkin d.+ dür 32b/5
ṣudan daḫı d.+ dür 7a/2
ṭopraḳdan d.+ dür 7a/2
d.+ em 8a/13
kimseden ḳorḳar ʿAnḳūr d.+ em 88b/20
d.+ ise 42b/17, 43a/1
d. ise 16a/11
d. kim 7b/2
şek d. kim 18b/4
ḫālī d.+ lerdür 66a/3
d. midi 5a/2
d. midür diyicek 62b/16
d. midür 18a/12
melāʾike ṭāʾīfesi midür d. midür 12a/16
melāʾikeden midür ya d. midür 12a/15
d.+ misin 52a/11
nüfūsīye d. rūḥānīye daḫı 22a/4
dutsaḳ d.+ se 103a/18
nesne d.+ se 6b/8
vācib d.+ sen 50b/15
d.+ sin 28a/16
irecek d.+ sin 33a/4

degür - -2- [Tr] 1. Ulaştır-, eriştir-
d.- düm 77a/7
2. y.f.
aña **selām d.-** esiz diyüp Selam vermek. 65a/4

dehr -1- [Fa] Dünya, cihan.
furṣat-ı d.+ üñ 22b/16

dehşet -5- [Ar] Korku.
fikr engüştini d. aġzına ur- 27b/12
d. al- Korkmak, telaşa kapılmak. 38b/8
d. it- Etrafa korku salmak. 27a/10, 33b/11
d. ḳıl- Korkutmak. 15b/3

dek -58- [Tr] -e kadar, değin.
d. 44b/8
āḫir olıncaya d. 31a/8
aḫşām oluncaya d. 57b/4, 69b/17
aḫşāma d. 107a/17, 90b/2
başdan ayaġa d. 56b/15
benüm mevlūdüme d. 77a/10
benüm zamānuma d. 20a/8
bir yıldan bir yıla d. 67b/11
birinci ḳat göge d. 34b/3
bu deme d. 77a/9
bu araya d. 35a/10
cumʿa namāzı ḳılınıncaya d. 30b/11
dünyāya gelinceye d. 65b/4
gelinceye d. 87a/11
ḳalʿa-i Mıḳnāṭīse d. 89b/21
ḳırḳ güne d. 100b/6, 39a/15, 69b/21, 70a/2, 90b/19, 97b/12, 98a/2
ḳıyāmete d. 25b/18
ḳubbe-i felege dikilinceye d. 99b/1
nefḫ-i ūlāya d. 44b/6, 62b/19, 62b/21, 64b/20
nışfına d. 35a/2
nışfu'l-leyle d. 56b/9
ol zamāna d. 15b/15
ölinceye d. 101b/14
ṣabāḥ olıncaya d. 46b/11
ṣabāḥ oluncaya d. 104a/13
ṣabāḥa d. 101b/13, 109a/15, 66b/20
ṣubḥ oluncaya d. 116a/6, 42b/5
ṣubḥa d. 67a/1, 67a/9, 93b/19
ṣubıḥ-dem vaḳti yitinceye d. 104a/12
şimdiye d. 17b/6, 18a/21, 18b/1, 40b/7, 76a/15
tā ḳıyāmete d. 14a/21
tā ṣabāḥdan aḫşāma d. 65b/21
tā ṣubḥa d. 90b/3
tābistān vaḳtinden zemistān faṣlına varıncaya d. 114b/14
üç güne d. 11b/14, 13b/13, 93b/2
nefḫ-i ūlāya d. daḫı 13a/13

dekin -1- [Tr] Tekin, güvenilir.
d. kişi 76a/5

del - -4- [Tr] Delik aç-
d.- erdi 73b/6
bu ʿazīzüñ meşāmmın d.- üp 42a/17
cebesini d.- üp 107a/10
ḫayyaṭāṭıla d.- üp 110a/4

delik -1- [Tr] Yüreği yanmış.
baġrı d. 86a/11

delīl -2- [Ar] Delalete düşen.
iy d. 83b/10
d. 83b/13

delim -3- [Tr] Çok, birçok.
d. 27a/10, 70b/19
żarr-ı d. 94b/10

delin - -1- [Tr] Delik açıl-
d.- miş 30b/5

delü -7- [Tr] Deli, çılgın.
d. 74b/6
iy d. 74b/11
iy d. büt 74a/19
d.+ dür 73a/10
mecnūnveş **d. it-** Çıldırtmak. 23b/1
d. midür 72b/11

delük -5- [Tr] 1. Deli, bir nesneden açılmış çukur. 30b/5 2. Burundan nefes almaya yarayan boşluklar. 100a/12 3. Baca. 99b/12
ol evüñ d.+ i bacası 99b/12
ne zelzeleden yıḳılmış yiri var ne ṣāʿiḳadan delinmiş d.+ i var 30b/5
bir aġaç d.+ ine ḳoyup 49a/13
d.+ ler eyle- Delmek. 26b/15
burnı d.+ lerine inüp 100a/12

delülük -1- [Tr] Delilik, çılgınlık.
bu d.+ i 74b/4

dem -61- [Fa] 1. Zaman, an, vakit. 83a/4 2. [Ar] Kan. 1b/9
d. 1b/9, 39a/20
bir d. 23a/16
bu d. 119b/17, 32a/10, 63a/7, 82a/20, 83a/4
ol d. 105a/1, 39a/12, 39a/21, 44b/9, 6b/18, 87b/5
d.-i ḳuvvetiyle 105a/16
d. çek- 5a/11
d. çeküp 113a/7, 26b/11, 27a/17, 27b/13, 27b/6, 28b/7, 30a/1, 30a/18, 33b/12,
33b/9, 34a/1, 34a/18, 34a/3, 34b/8, 56a/9, 30a/11
āḫir d.+ de 77b/11
bir d.+ de 38a/13
şimdiki d.+ de 56a/6
d.+ e çal- 96b/21
d.+ e çek- 105a/15
d.+ e çekse 104b/20
d.+ e çeküp 113a/14, 5b/17, 95a/21, 95b/11, 96a/11, 96a/12, 96b/1, 97a/5
bu Hind sevāḥili ḫalḳını d.+ e çeküp 96b/12
bu d.+ e dek 77a/9
her d.+ i 46a/8
bir d. 105a/20
d.+ in ṭut- 12b/3
buñ d.+ inde 55b/20, 72b/6
d.+ inden 29a/3
şeh d.+ iyle 3a/1
d.+ leri 52b/5
d.+ lerin ṭutup 52b/5
d. ur- 46b/4
d. ü nefesin içerü çeküp 34a/15
d.+ ümden 97a/6
d.+ üñdür 119b/7

Demirkeş -1- [Ar] Metinde geçen bir cin adı.
D.-i cinnī revendesi 13b/8

demren -1- [Tr] Mızrak ucundaki sivri demir.
gez kirişe d. dırnaġa idüp 105a/11

demür -8- [Tr] Demir.
bir d.+ den ḳaplu ev 99b/11
ol d.+ den ḳatı ḳalʿa yiri 35a/2
ol d.+ den muḥkem ḳatı mermer 31a/12
ḳaralu aḳlu d.+ e 27b/17
omuzlarına ṭutup götürecek pūlād d.+ ler 18b/10
d. maʿādinleri 31a/14
d. pūlāda dönüp 98a/20
d. ṭopraġın ḳazup 31a/15

Demürbād -93- [Tr] Metinde geçen bir cin adı.
D. 27b/7, 28a/10, 29a/9, 30a/12, 30a/19, 30b/19, 31a/10, 31a/20, 31b/20,
31b/9, 32a/13, 32a/17, 32a/4, 32a/9, 32b/11, 32b/18, 32b/7, 33a/6, 33b/11,
33b/14, 33b/21, 34a/9, 34b/18, 56a/7
o D. 31a/5
yā ʿafārīt serhengi D. 29b/12
yā D. 28b/6, 32a/9
ya D. 33a/1
D.-ı cin 28b/12
D.-ı cinnī 113a/10
D.-ı dil-āver 34b/12
D.-ı dīv daḫı 30b/11, 33a/20, 34b/14
D.-ı dīv ḳorḫusı 33a/15
D.-ı dīv 28a/3, 28b/10, 29a/12, 29a/16, 29b/15, 30a/14, 30a/7, 30b/4, 31a/18,
31a/6, 31a/8, 33a/18, 33b/7, 34a/10, 34a/14, 35a/6
D.-ı dīv 108b/18, 34a/7
D.-ı dīvle 28b/13
D.-ı dīvüñ ʿaḳabince 34b/8
D.-ı dīvüñ ḳarşusına gelüp 29b/11
D.-ı dīvüñ 34a/8
D.-ı ehremen ve Ṣalṣāl-ı 27a/16
D.-ı nerre-dīv ü şīr-i 34b/9
D.+ a 29a/8, 31a/12, 33b/5, 35a/5
D.+ a varup 29a/9
Baʿalbek ḳalʿasın yapan D.+ a ve İstiḫara ve Ṣalṣāla 113a/7
D. aġzı 28b/18
D. daḫı 28b/7, 30b/13
D.+ dan 31b/19, 33b/10
D.+ dan ḳorḳup 28a/17
D. dīv serhenglerin ḳatı 31b/1
D. dīv 28a/17, 31b/17
D.+ dur 88a/13
o D. ehremen 30a/6
D. gibi 30a/12

D.+ ı 34a/13, 34a/20
D.+ ıla dīvler ṭurduġı mekān 29a/1
D.+ ıla ve aʿvānlarıyla 30a/10
D. naẓarı 30a/18
D.+ uñ 33b/4
D.+ uñ arḳasına virüp 33a/16
o D.+ uñ heybetin görenler 35a/3
D.+ uñ işi 32a/3
D.+ uñ ḳuvveti 31b/3, 35a/8
D.+ uñ ol ṭaşı götürüp gitdügin görüp 33b/12
D.+ uñ sözi 28b/3
dīv-i D. ve ne cinnī-i 34a/13
dendān -2- [Fa] Diş.
d.+ ın 87b/6
dürr-i d.+ ın 87b/5
denī -1- [Tr] Alçak, adi.
aḥmaḳ ve nādān ve d.+ dür 66b/10
deñiz -63- [Tr] Deniz, derya.
d. 21b/17, 21b/5, 25a/9
ḳuru d. 21b/13
d. baġası ḳabuġı ṣaġrağı alup 58a/13
sāyir d. cānavarcüklerinden pāk idüp 26a/19
d. cānavarları 52a/18
d. cānavarların yiyüp 97a/4
d.+ de 10a/7, 44b/16, 51b/4
d.+ de ve ḳuruda 96a/12
d.+ dedür 21b/16
d.+ deki maḫlūḳ 61b/20
d.+ den 17b/11, 17b/8, 42a/13, 96a/3
d. dibi 41b/15, 52a/19
d.+ e 26a/4, 41b/8
d.+ e beñzer leşkerler 95b/11
d.+ e dök- 21b/12
d.+ e düşürüp 109a/17
d.+ e girürse 96a/11
d. ejderhāsı 106b/14
d. havāsına 64b/18
Ḥabeş d.+ i kenārı 27b/13
hīç d. içinde cānavar 26a/19
d. içi 16a/13, 26a/20
bu d. içi 43b/9
Cidde d.+ inden 44b/12
milk-i d.+ ine 53b/16
milk-i d.+ ine ṭalup 47b/8
d. kenārına varup 30b/17
d. kenārı 44b/15, 41b/3, 113a/18
d. ḳumı içi 30b/18
d.+ le gök arası 105b/14
d.+ ler 21b/5, 24b/10, 24b/11, 25a/9
ṭaġlar ve aġaçlar ve d.+ ler 6b/15
d.+ ler yiri yücelüp 24b/11
d.+ lere ṭalup 14b/18, 14b/5
d.+ lerüñ nicesi 21b/11
d. mālikleri 61b/20, 26a/18, 26a/21, 26b/3
d. mevciyle 21b/18
ṭuzlu d. ṣuyı 44b/14
balıḳ avlayacaḳ d.+ ümüzdür 25b/7
d.+ üñ orası 21b/18
d. yiri 21b/13
niçe d. yiri 21b/14
d. yüzi 27a/8, 41b/6
deñlü -8- [Tr] Denli, kadar.
bir ẕerre d. 93a/15
her ne d. 101a/11, 89b/10
bu d. ʿaḳl u idrāk 22a/16
bir ẕerre d. baş 66a/19
ne d. dīv ʿafārīt varısa 103b/9
ne d. ḳuvvetlüyise 55b/21
pādşāhuñ ne d. malı ʿaskeri ili memleketi 113b/18
deñşir - -1- [Tr] y.f. Devşir-, topla-
ʿaḳlın başına d.- üp 104b/15
dep - -2- [Tr] Tep-, it-
d.- düm 99b/21
yeşim ḥoḳḳasın d.- üp 53b/6
depe -7- [Tr] Tepe.
bir yüksek d. 106a/13
bir ulu d. gibi 74b/4
d.+ ler gibi ḳayalar 33b/1
d.+ si üzerine yıḳılup 60a/18
ṭaġ d.+ sine 46b/3
d.+ sinüñ üstine 108a/4
bir d. üzerine 106a/18
depele - -3- [Tr] Tepele-, ez-
d.- di 57b/6
d.- mişlerdür 96a/18
d.- ye 95b/8
depelet - -1- [Tr] Tepelet-, ezdir-
d.- mege 96b/3
depeletdür - -1- [Tr] Tepelettir-, ezdirt-
d.- ürin 72b/18
depin - -1- [Tr] Tepin-, karşı çık-.
düşmāna d.- dügin 109a/19
depren - -4- [Tr] Harekete geç-, kımıldan-, kıpırda-
d.- di 26b/17
d.- me 59b/19
d.- mege 107a/16, 107b/11
der -3- [Fa] Kapı.
d. 10a/21
d. ü dīvār 35a/16
d. yiri 96a/7
der-āġuş -1- [Fa] Kucaklama. 73a/3
d. ḳıl-up Kucakla- 73a/3
der-bend -23- [Tr] Dar geçit, boğaz.
d. aġzına gelüp 117b/20
d. aġzı 102a/15, 112a/9

d. aġzındaġı leşker 118a/3, 101b/4
d. çıḳup 118a/9
d.+ de 109a/8
d.+ e girüp 102b/11, 102b/2, 112a/12, 118a/9
d.+ i başup 112a/1
d.+ i çıḳup 101b/13
d.+ i geçüp 104a/13
d.+ i gözedüp ṭurmışdı 102a/16
d. içinde 102b/5, 109a/13
d. içine gelüp girdügin 109a/9
d. içine girüp 102a/11
d. içi 103b/18
d. ṭaşı 109a/8
bu d. üstine ḳonılup 103b/19
d. üzeri 102b/4
derbān -2- [Fa] Kapıcı.
d.-ı Efrāsiyāb ve Keyḳūbād 85a/9
dergeh-i d.+ ı 88b/14
derc -1- [Ar] Toplama işi.
d. it- Bir araya getirme. 13a/7
derd -11- [Fa] 1. Dert, keder, elem. 47a/16 2. Hastalık. 49a/14
ne d. 71a/19
d.+ e 47a/16
d. 45a/3
d.+ i 49a/5
būy-ı zülfüñ d.+ i 23b/2
d.+ ile 23a/21, 90a/9
d.+ in 109b/21
d.+ in sākin it- Hastalığı azaltmak, sancıyı hafifletmek. 49a/14
oġul Firāmuz d.+ inden 103b/9
d. ü renc 103b/4
derdnāk -1- [Fa] Dertli, kederli.
d. ol- Kederli olmak. 88b/12
dere -1- [Tr] Küçük akarsu.
bir uçurum d.+ ye 57b/6
derende -1- [Fa] Yırtıcı.
mūr-ı d. 53b/2
dergāh -39- [Fa] 1. Padişahın huzuru. 14a/7 2. Allah'ın huzuru. 46b/20
d.-ı aʿlā Allah'ın huzuru. 119a/14
d.-ı Ḥaḳ Hakk'ın kapısı. 14a/4, 47b/1, 53a/19, 77b/21, 46b/20
d.-ı Ḥaḳḳa daḫı 78a/1
d.-ı Süleymānī Süleyman peygamberin huzuru. 13b/16, 14a/7
d.-ı Süleymānīye varıcaḳ 30a/17
d.+ da 89a/13
d.+ dan 63a/15
d.+ dan içerü 111b/1
benüm d.+ ımda 116b/3
d.+ ına 102a/6, 12a/8, 19a/15, 19a/17, 89b/10, 93b/20
Ḥaḳ d.+ ına 115b/5
ol Süleymān d.+ ına 61b/6
Süleymān d.+ ına 104a/14, 112a/20
d.+ ına getürüp 28b/13
d.+ ına girişdüm deyicek 20a/9
Süleymān d.+ ına varıcaḳ 31b/18
Süleymān d.+ ına varup 33a/17
d.+ ında 13b/15, 14a/6, 32a/7
Allāh Teʿālā d.+ ında 53b/10
pādişāhlar d.+ ında 109b/11
Süleymān nebī d.+ ından 19a/16
d.+ lardan çıḳarup 18a/11
d.+ uma gelüp 18b/16
d.+ uñ içre 64b/8
d.+ uñda 112b/21, 81a/15
dergeh -20- [Fa] bk. **dergāh**
d.-i derbān Dergahın kapıcısı. 88b/14
d.-i Ḥaḳ 53a/13, 66a/8, 118b/6, 94b/9
d.+ inde 53b/8
Bāḳī şehler d.+ inde 40a/14
Ḥaḳ d.+ inde 2a/15
pādşehler d.+ inde 47a/15
şeh Süleymān d.+ inde 111b/12, 88b/6
d.+ indedür 1b/14
Süleymān d.+ ine irdiler 22a/5
d.+ üñ 71a/19
d.+ üñde 23b/7, 49b/8, 64b/6, 77b/15, 82a/18
d.+ üñe 49b/9
derḥāl -3- [Fa+Ar] Hemen.
d. 45a/12, 45a/13, 79a/17
deri -13- [Tr] Cilt, hayvan postunun işlnemiş hali.
d.+ den yumuşaḳ oldugı ecilden 10a/21
d.+ leri 9b/9
pīl d.+ si 58a/13
d.+ sin 44b/15
başıyla d.+ sin arḳasına alup 56b/15
etin d.+ sin yiyüp 64a/4
d.+ sin 56b/15
ol dīvüñ d.+ sin 57a/3
d.+ sin yüzdügi dīvüñ adı 57a/17
dīv d.+ sine 56b/17
pīlüñ d.+ sine 47b/18
d.+ yi 56b/21
bu d.+ yi 56b/19
deriñ -2- [Tr] Herhangi bir şeyde diple baş arası mesafe fazla olan.
d. 27a/3
bir d. ḳuyı 56b/6
dermān -2- [Fa] Çare, yol.
d. bul- 44a/18
iy d.+ da 83b/8
dermānsuz -1- [Fa+Tr] Çaresiz.
cehāletden ḳatı d. renc 28a/9

ders -1- [Tr] Ters.
d.+ üne 76b/3
dert -1- [Fa] Sıkıntı.
d. 7b/13
deryā -60- [Fa] 1. Deniz. 33a/19 2. Bir şeyin sınırsızlığını belirtir. 52b/15
d. 24a/6, 24a/9, 25b/12, 41b/4
d.-yı Aḳyānūs Okyanus denizi. 33a/19
d.-yı Aḳyānūsdan çıḳup 96a/21
d.-yı āteşde olan maḫlūḳāt gibi Ateş deryası. 52b/15
d.-yı Āteş 103b/9
d.-yı ʿUmmān kenārı Umman denizi. 34a/21
d.-yı ʿUmmān 104a/15, 105b/3
d.-yı maġrib Batıdaki deniz. 9b/15
d.-yı maşrıḳ Doğudaki deniz. 31a/9
d.-yı Muḥīṭ cezīresi 14b/5
d.-yı Muḥīṭ içi 26a/21, 26b/7
d.-yı Muḥīṭ yüzi 27a/7
d.-yı Muḥīṭ 24b/2, 26a/18, 35a/13
d.-yı nūrāniyye 36b/18
d.+ da 17b/9
leb-i d.+ da 105b/16
d.+ da olan altı yüz bir dürlü ümmetler 26b/2
d.+ da olan 26b/3
d.+ da olup 44b/14
d.+ dan yañası 27b/21
ol d. içi 109a/2
d. içinde görinen cezīre 105b/14
d. kenārı 41b/7, 17b/11, 41b/8
d.+ lar 24b/18
d.+ lar yiri 24b/17
d.+ ları 24a/7
ol d.+ ları 24b/4
d.+ layın 106a/9
ol d.+ nuñ ḳumı ve ḳayırı 36b/13
ol nūrānī d.+ nuñ ṣuyı 36b/12
d. olup 21b/17
ḳaṭrān d.+ sı gibi 5b/16, 98a/19
Hemedān d.+ sı içine getürdügi 109a/2
Muḥīṭ d.+ sı kenārında ve ʿummānda 17b/9
Cidde d.+ sı lebi 19a/18
Cidde d.+ sına döküp 47a/10
ʿaḳl ġavvāṣını fikr d.+ sına ṣalup ṭururken 55b/13
ʿaḳl ġavvāsın fikr d.+ sına ṣalup 95b/18
Hind d.+ sından 9b/20
raḥmetüñ d.+ sından 118b/19
d. ve enhār 86a/3
d.+ ya 105b/5, 26b/5
d.+ ya düşüp 104a/20
d.+ ya ṭalup 26b/4
d.+ yı 86a/3
d. yüzi 105b/7, 44b/13
ol ʿaẓīm ṭaġuñ d. yüzi 27a/3
d. yüzine baḳup 105b/15
deryā-dil -1- [Fa] Gönlü geniş.
Ḫüsrev-i d. ü Cemşīd Gönlü geniş Hüsrev. 2b/17
der-māye -1- [Fa] Aslında, özünde.
d.-i çāh Kuyunun özünde, aslında. 119b/2
dest -6- [Fa] El.
d. 88a/13
d.-i ecel Ölümün eli, ölüm tarafından. 22b/8, 24a/13
d.-i ḳudret yazdıġı naḳş Allah, Cenab-ı Hak. 89b/12
destān -3- [Fa] Kahramanlık hikayelerini abartılı bir dille anlatan manzum veya mensur eserler.
d. 88b/12
hezār d.+ ıla 80b/4
hezār d.+ lar oḳuyup 80b/4
dest-gīr -2- [Fa] Yardımcı.
d. 95b/6
d. ol- Yardımcı olmak. 51a/14
destūr -1- [Fa] İzin.
d. 36b/3
dest-res -2- [Ar] Eli eren, yetişen, elde eden.
d. 118b/7, 94b/13
deş - -4- [Tr] Yarıp içindekini çıkar-
d.- di 60a/20
d.- diler 64a/5
d.- er 95b/15
d.- üp 97a/15
deşt -1- [Fa] Çöl, bozkır.
d. ü beyābān geçerek 34a/16
devām -7- [Ar] Sürme.
d.-ı devlet Devletin devamlılığı, sürekliliği. 119a/14, 71b/1, 27b/5, 47b/2, 49b/15
d.-ı devletine duʿā ḳılup 51b/3, 64b/14
devān -1- [Fa] Koşan.
d. 119b/9
deve -6- [Tr] Sıcağa, açlığa ve susuzluğa dayanıklılığıyla meşhur yük hayvanı.
d. ayaḳlu 20b/20
d.+ dür 52b/2
niçe d.+ leri 46b/5
d.+ sin getürüp 46b/2
ḥüccācuñ d.+ sine 46b/5
d. uyluġı 7a/14
deve ḳuşı -1- [Tr] Uçamayan, şekli deveye benzeyen, hızlı koşan büyük ve ağır bir kuş.
d. yumurdası miḳdārı 47a/12

develü -1- [Tr] Devesi olan.
d. 46b/2
devende -1- [Fa] Bilen.
d. 53b/1
devesiz -1- [Tr] Devesi olmayan.
d. ḳoyup 46b/6
devlet -82- [Ar] Bağımsız, siyasi hükümet.
d. 107b/2, 119b/19, 119b/3, 38a/3, 49b/8
ʿömr ü d. 8b/20
ʿömür ve d. 92a/15
başda d. 3a/6
erkān-ı d. 28b/21, 3a/2, 69b/14
fetḥ ü d. 28a/14
taḫt u d. 3a/10
d. bul- Makama kavuşmak. 117b/18
d. buluban 47a/16
ʿizz ü d. bulup 47a/15
d.+ e 113a/11, 94a/6, 94a/7
tāc u taḫt u d.+ e 39b/4
tāc u taḫt u d.+ e ġarre olan 22b/8
d.+ e lāyıḳ 102a/2
bir d.+ i 40a/9
ol Süleymānuñ d.+ i 88a/15
taḫt u d.+ i 2b/8
d.+ ile 111b/16, 117a/8, 119a/21, 19a/10, 62a/19
d.+ in 71b/1, 94a/17
erkān-ı d.+ in aʿyān-ı 28b/13
ol tāzece d.+ in ṭaġıdup 89a/3
d.+ in ziyāde it- Torpaklarını genişletmek. 37b/19
d.+ inde 3a/8
devām-ı d.+ inde 119a/14, 71b/1
eyyām-ı d.+ inde 70b/8
d.+ ine 12a/8, 3a/1, 40a/1, 49b/12, 50a/19, 88a/8, 90b/6, 9b/5
devām-ı d.+ ine 27b/5, 47b/2
eyyām-ı d.+ ine 40a/16
d.+ ine duʿā ḳıl- 61b/2, 57a/20
d.+ ine duʿā ḳılup daḫı 89b/14
d.+ ine duʿā ḳılup 26a/11
devām-ı d.+ ine duʿā ḳılup 51b/3, 64b/14
Süleymān d.+ ine duʿā ḳılup 23b/15
d.+ ine maġrūr ol- Büyüklenmek. 62a/21
d.+ inüñ zīr-desti 2b/9
d.+ iyle 61b/4, 63a/18
d.+ le 101b/9
tāc u d. memleket 92b/10
d. salṭanat vir- 83b/9
d. ü ʿizzet bul- 14b/10
baḫt u d. ü saʿādet bulup 61b/3
ʿizz ü ḥürmet ve d. ü saʿādet 30a/10
d.+ üñ 101b/9, 111b/6, 119b/18, 41a/3
d.+ üñde 119b/12
eyyām-ı d.+ üñde 101a/7, 113a/1, 58a/10
senüñ d.+ üñden 88a/15
d.+ üñe 24a/14
devām-ı d.+ üñe 49b/15
d.+ üñe duʿā ḳıl- 63a/6
senüñ d.+ üñe 88a/8
d.+ üñe muvāfıḳ 17a/20
erkān-ı d. ve aʿyān-ı memleket 34a/8
devr -27- [Ar] 1. Dönmek, dönüş. 22b/1 2. Zaman. 45a/2
d.-i cihān Dünyanın dönüşü, devamı. 22b/3
d.-i Hūd Hud peygamber zamanı. 45a/2
d.-i ḳamer 54a/18
bir d.+ de 20a/12
bunca **devr-i rūzgār** 100b/14
ḳubbesinüñ d.+ i 22b/1
Süleymān Fażlu'llāh d.+ i daḫı 25b/9
d. it- Dönmek, deveran etmek. 37b/21, 38a/5, 41a/3, 88a/20, 20a/15, 25b/15, 36b/16
d. idip 87b/8
d. idüp 37b/9, 38a/16, 66b/19
bu müddet-i d.+ in 24b/7
d.+ in it- 16a/13
ḳanḳı d.+ inde 17b/13
Nūḥ peyġāmber d.+ inde 73b/5
Yūnus ibni Metā d.+ inde 45a/2
Ḫalīlü'r-Raḥmān d.+ ine ve Süleymān zamānı 65a/19
d. ḳıl- Dönmek. 97a/2
ne vaḳtdan d. ḳıl- 20a/16
devrān -11- [Ar] 1. Dünya, felek. 24b/15 2. Dönüş. 103a/8 3. Zaman, çağ. 86a/5
d. 62b/21
Zelīha-yı d. 86a/5
ʿādet-i d.-ı māh Ayın dönüş prensibi. 103a/8
miṣl-i d.+ dur 24b/15
d.+ ı it- Dönmek. 103a/7
d. içi 20a/4
d. iderken 61b/13
çarḫ-ı d. it- 24a/13
d. ḳıl- Dönmek. 24a/9
d.+ lar geçüp 27b/19
d.+ uñda 119b/17
devret - -1- [Ar+Tr] Dönerek geç-
yirinden ḳoparup d.- mege 29a/15
devrit - -1- [Ar+Tr] bk. **devret-**
d.- di 19b/18
devşir - -1- [Tr] Toplamak.
bisāṭı dirüp d.- üp 18b/11
devşür - -1- [Tr] bk. **devşir**

d.- üp 36b/16
devvār -3- [Ar] Daima dönen.
d.-ı ʿālem Dünyanın dönüşü, zamanı dönerek geçirmesi. 10b/8
d.-ı dār Dünya evinin dönüşü. 101b/7
felek-i d.+ uñ ibtidāsından 111a/9
dezgāh -1- [Fa] Tezgah, halı dokuma düzeneği.
her d.+ uñ çevresi 18a/7
dıḳa - -1- [Tr] Tıkamak.
d.- yup 10a/2
Dımışḳī -2- [Ar] Şam'a ait.
D. tīşeler 31a/13
D. tīşeyi ve pūlād külüngi eline alup 31a/10
dırāz -10- [Fa] Uzun.
d. 62b/21
d. it- Uzatmak. 31a/19, 88a/6
söz d. it- Sözü gereksiz uzatmak. 89a/7, 101a/21, 11b/14, 14b/19, 99a/19
d. ḳıl- Uzatmak. 44b/19
söz d. ḳıl- Sözü gereksiz uzatmak. 117a/12
dırāz-ḳāmet -1- [Fa] Uzun boylu.
iy d. 30a/12
dırnaḳ -2- [Tr] Tırnak.
gez kirişe demren d.+ a idüp 105a/11
d.+ ların 108a/13
dıynaḳ -1- [Tr] Kuş pençesi.
ḳaynaḳ d. urucı yırtıcı şehbāz sunḳur külengleri 117a/14
di - -810- [Tr] 1. söyle-, ifade et-, konuş-, de-, anlat-
d.- yüp 112a/18
d. 26a/12, 26b/8, 79a/2, 84b/14, 90a/17, 90a/20, 91b/20, 93a/7, 93a/8, 93b/10, 93b/16
d.- di 107b/13, 107b/2, 107b/6, 115a/9, 119a/5, 13a/18, 17a/1, 17a/11, 26a/13, 2a/21, 30b/20, 36a/3, 37a/21, 38b/16, 39a/8, 39b/8, 41a/3, 49a/12, 50a/17, 58b/8, 60a/10, 60a/21, 68b/10, 71b/13, 71b/15, 72a/4, 72b/13, 72b/14, 72b/17, 72b/18, 73a/11, 73a/14, 73a/6, 73a/8, 73b/12, 74a/11, 74a/12, 74a/18, 74a/19, 74a/20, 74b/2, 74b/20, 74b/5, 75a/15, 75a/4, 75a/7, 75a/9, 75b/10, 75b/12, 75b/16, 75b/7, 75b/9, 76a/11, 76a/4, 76a/6, 76a/8, 78b/13, 78b/14, 78b/16, 78b/17, 79a/17, 79a/4, 79a/7, 79a/8, 79b/1, 7b/5, 83a/5, 83b/13, 88a/2, 89a/15, 8a/4, 90b/8, 93a/10, 93a/5, 94a/14
d.- digine 10a/13
d.- digün 90a/17
d.- diler 101b/6, 116b/13, 12a/17, 12b/1, 12b/2, 13a/12, 20b/17, 28b/3, 44b/18, 51b/2, 69b/2, 72b/11, 74a/10, 74b/3, 76a/10, 76a/13, 76a/18, 79a/10, 79a/13, 81a/2, 81a/3, 91b/20
ḳudretin d.- diler 33b/18
şükrin d.- diler 108b/6
şükürler d.- diler 39a/15
d.- diyse 111b/9, 24b/16, 93a/4
d.- dügi 68a/21, 68b/2, 70b/6, 79a/7
d.- dügine 74a/21
d.- dügüm 48b/1
d.- dügümüz 53a/1
d.- dügüñ 57b/16, 72b/7, 75a/5
d.- dügüñüz 74a/11
d.- dükleri 12a/15
d.- düklerin 10b/21
d.- düm 107b/11, 39a/11, 59b/8, 93b/14
d.- dümise 100a/7
d.- gil 92b/3
d.- me 87b/19
d.- mediler 76a/17
d.- medüñüz 88a/2
d.- megile 53b/9, 74a/11
d.- mek oldı 48a/4
d.- mek 12a/16, 53b/10, 8a/13
d.- mekden 10b/9, 53b/11
d.- mekden 38a/15
d.- mekden ʿālem.e 20a/16
d.- meyince 118b/13
d.- mez 2b/14
d.- mezdi 76b/6
d.- mezem 117b/14, 85b/5
d.- miş 36a/9, 37b/13, 37b/15
d.- mişdi 102b/18, 68b/1
d.- mişdük 12a/13
d.- mişdür 43a/2, 50a/10, 66b/5, 80a/20, 85b/12
d.- mişiken 8a/3
d.- mişken 2b/5
d.- mişler 103b/13, 84a/11
d.- mişlerdür 101b/16, 101b/18, 102a/3, 102a/9, 103a/19, 103b/15, 104b/1, 104b/3, 104b/4, 104b/6, 109b/15, 110a/20, 110b/1, 113b/12, 114b/1, 114b/9, 13b/19, 14a/12, 14a/19, 16b/12, 16b/15, 16b/16, 16b/18, 17a/16, 17a/17, 17a/21, 17a/7, 29b/14, 29b/18, 30a/10, 30a/13, 30a/16, 30a/5, 30b/13, 31b/11, 31b/8, 32a/12, 32a/16, 32a/8, 32b/11, 33a/7, 33a/8, 33b/9, 41a/12, 42a/16, 42a/18, 42a/19, 43a/1, 43a/13, 44b/2, 50a/15, 50a/21, 50b/5, 51a/12, 51b/10, 51b/17, 54a/21, 54a/4, 55a/19,

55b/5, 58b/11, 60a/9, 62b/10, 62b/11, 66a/14, 66b/10, 66b/11, 66b/12, 66b/14,
67a/11, 67a/12, 73b/1, 77a/18, 77b/14, 79b/15, 79b/17, 80a/17, 83b/8, 83b/9,
84b/13, 84b/17, 85b/11, 89b/5, 91b/3, 96b/11, 96b/13, 96b/14, 9a/15
d.- miyevüz 85a/20
d.- r 101b/8, 23b/5, 2a/15, 39a/8, 74a/10, 95b/7
d.- rdi 72b/9, 73a/18
d.- rken 34b/6, 41b/5, 42a/12, 43a/16, 88b/6
d.- rler 115a/8, 115b/18, 115b/19, 115b/20, 12a/17, 13a/16, 17b/9, 18a/15, 19b/6,
24b/19, 25a/13, 25a/18, 36a/5, 3b/16, 3b/18, 40a/3, 48b/21, 4a/10, 4a/11,
4a/12, 4a/2, 4a/3, 4b/3, 54b/6, 61a/10, 61a/13, 63b/3, 64a/19, 64b/4,
94a/21
d.- rlerdi 106b/1, 106b/2, 106b/3, 106b/4, 107a/1, 11b/17, 11b/20, 20b/4, 28b/17,
36a/8, 4a/10, 57a/17, 60b/17, 72b/3, 72b/4, 73a/17, 73b/4, 73b/5, 76b/10,
79b/1, 88a/1
d.- rleridi 24a/1, 25b/2
d.- rse 62a/20, 62a/21, 91a/14
d.- rsem 72b/5
d.- rseñ 22a/11, 56a/20, 78b/13
d.- rsevüz 21b/2
d.- rsin 107b/11, 107b/3, 110b/11, 17a/11, 28a/3, 71b/15, 72a/1, 74b/6
d.- rsiz 10a/9, 112b/14, 43a/9, 56a/18
rāst d.- rsiz 43a/10
d.- se 24b/14, 39a/10, 60a/21
d.- sem 79a/14
d.- sün 74a/11, 74a/20, 92b/4
d.- ye 10a/17, 110a/11, 2b/5, 45b/15, 94b/21
d.- yecek 17b/20
d.- yecekdür 54a/19
d.- yeler 85b/19
d.- yelüm 23b/1
d.- yem 46a/7, 71a/8
d.- yemez 119b/19
d.- yen 10b/12
d.- yesin 116a/13, 117b/13, 117b/18, 53b/11, 62a/18, 71b/15, 83b/18, 92a/13
d.- yesiz 112b/5, 117b/17
d.- yicek 101a/2, 101a/20, 10a/15, 10a/6, 10a/9, 10b/20, 113a/10, 113a/16, 113a/6,
113b/13eger, 114a/15, 114a/4, 114b/6, 115a/12, 11a/1, 11a/3, 11a/7, 11b/5, 13a/8,
14a/15, 14a/18, 14b/1, 17a/13, 17a/16, 17b/21, 19b/11, 20a/17, 21a/10, 21a/14,
21a/17, 21a/8, 21b/3, 22a/1, 22a/13, 22a/16, 23b/14, 23b/18, 23b/20, 24a/19,
24a/2, 24a/21, 24a/5, 25a/5, 25b/15, 25b/17, 26a/20, 26a/8, 28a/10, 28b/7,
31b/19, 31b/9, 32a/13, 32a/19, 32b/11, 32b/18, 32b/7, 33a/6, 35b/21, 36b/10,
37b/3, 3b/12, 40b/17, 40b/19, 41a/17, 41b/1, 42a/21, 43a/10, 43b/16, 43b/20,
44a/15, 44b/4, 47a/2, 47b/7, 48a/15, 48a/8, 48b/18, 49a/7, 49b/12, 4b/14,
50a/18, 50b/14, 51b/2, 52a/10, 53b/4, 54a/14, 54a/8, 54b/7, 55b/20, 56a/21,
56b/12, 57a/8, 57b/19, 57b/2, 58a/19, 58a/8, 58b/5, 59b/1, 59b/11, 5a/13,
5b/4, 60b/19, 62b/16, 63a/13, 63a/8, 63b/2, 64b/14, 64b/19, 64b/9, 65a/13,
65b/1, 65b/16, 65b/4, 65b/6, 66a/14, 68b/7, 69a/13, 71b/16, 71b/21, 71b/9,
72a/3, 72b/19, 72b/6, 73a/10, 73a/15, 74a/18, 74b/19, 74b/9, 75a/1, 75a/13,
75a/14, 75a/3, 75a/6, 75b/3, 77a/10, 77a/11, 78a/10, 78a/6, 78b/19, 79a/1,
80a/13, 82b/10, 82b/14, 82b/19, 83b/17, 84a/12, 84b/14, 89a/14, 90a/19, 90a/21,
91a/13, 91b/4, 93b/12, 93b/14, 93b/17, 94a/11, 95b/17, 95b/7, 96a/2, 96b/20,
97a/7, 97b/20, 98b/14, 99a/9, 9a/17, 9a/8, 9b/19
d.- yince 102b/14, 22a/3
d.- yip 85b/8, 88a/6, 88a/7, 88b/16, 88b/17, 89a/5, 90b/16, 90b/21, 91b/7,
93b/19
d.- yü 106b/15, 108b/8, 36b/3, 52b/4, 53a/7, 55b/13, 56b/20, 57a/19, 57b/14,
61b/10, 76a/16, 80b/20, 84a/16, 84b/5, 85a/21, 85b/16, 90a/11, 91a/2, 92a/17
d.- yüben 97a/3
d.- yüp 100a/20, 100b/19, 100b/3, 101a/19, 102a/21, 102a/6, 103a/4, 103b/16, 104b/6,
106b/19, 106b/8, 108b/5, 109a/12, 10a/12, 10a/3, 10a/4, 10b/19, 110a/10, 111b/7,
112b/12, 112b/5, 112b/8, 113b/1, 114a/16, 114a/19, 115a/11, 115a/21, 115b/12, 116a/4,
116b/4, 117a/6, 117b/21, 117b/5, 11a/9, 11b/1, 11b/7, 14a/18, 14b/12, 16b/14,
17a/12, 17a/6, 17b/7, 18b/5, 20a/14, 21b/20, 21b/21, 22a/6, 22b/20, 24a/3,
25a/6, 25b/14, 25b/8, 26b/14, 26b/3, 27b/12, 28a/16, 28b/16, 29b/15, 30a/10,
30a/18, 30a/6, 30a/7, 30b/21, 30b/3, 31a/5, 32a/16, 32a/9, 32b/21, 33a/14,
33a/15, 33a/19, 33b/15, 33b/6, 33b/9, 34a/10, 34a/6, 34b/18, 36a/21, 36a/5,

36b/15, 37b/14, 39b/17, 40a/15, 40b/12, 40b/17, 41a/21, 41b/17, 42a/20, 42b/16, 43a/6, 44a/7, 44b/7, 46b/11, 47a/5, 49a/20, 4b/12, 4b/20, 50a/16, 50a/4, 51a/3, 51a/4, 51b/19, 54a/6, 54b/9, 55a/7, 55b/17, 56a/16, 56a/17, 57a/10, 57b/10, 57b/12, 57b/17, 57b/3, 57b/7, 58a/11, 58a/16, 58a/2, 58b/7, 59a/1, 59a/11, 59a/16, 59b/18, 59b/19, 59b/9, 5b/11, 5b/3, 60a/11, 60b/6, 60b/9, 61a/3, 61a/8, 61b/7, 62b/12, 62b/13, 63a/10, 63b/5, 65a/20, 65a/4, 65a/8, 65b/13, 66b/4, 67a/19, 68a/12, 68b/13, 69a/2, 69a/5, 69a/6, 70a/17, 70b/4, 71b/12, 72a/10, 72a/11, 72a/13, 72a/14, 72a/15, 72a/21, 72a/5, 72a/9, 72b/7, 73b/16, 74a/8, 74b/12, 75a/1, 75a/10, 75a/19, 75b/18, 75b/21, 75b/5, 76a/15, 76a/20, 76a/5, 77a/7, 77b/12, 77b/21, 78b/5, 79b/11, 80a/19, 80a/7, 80a/9, 80b/1, 81a/16, 81a/20, 81b/1, 81b/9, 82a/11, 82a/19, 82a/8, 83a/13, 83a/15, 83a/18, 83a/4, 83a/9, 83b/13, 83b/14, 84a/1, 84a/15, 84b/1, 84b/10, 84b/19, 89a/16, 91a/15, 91a/17, 92b/19, 94a/18, 94a/19, 95b/6, 97a/6, 97b/18, 97b/4, 99a/5, 9a/13, 9b/12

d.- yüp 1b/14

2. y.f. -2- [Tr]

şükrini d.- r 8b/3

ḥücceti d.- ye 2a/3

ḫūb d.- düñ 91b/14

şükrin d.- rler 65b/21

lā d.- meyüp 77a/13

āmīn d.- yüp 36a/1

dīdār -1- [Fa] Yüz.

d.-ı Ḥaḳ Hakk'ın tecellisi 94b/11

dīde -2- [Fa] Göz.

d. 3a/7

d.-i süḫan-mendān-ı ḥaḳāyıḳ 3a/19

dīde-dūḫt -1- [Fa] Genç kız gözü.

bī-mecāl ü d. 1b/4

dīde-güyem -1- [Fa] "Gördüm ve söyledim" anlamında Farsça ibare.

d. 14a/19

dīde-küşāyān -1- [Fa] Göz açan, anlaşılır kılan.

d.-ı ṣuver-i daḳāyıḳ ḳavlince 3a/19

didil - -2- [Tr] Didik didik edilmek.

d.- di 107a/15

penbe gibi d.- üp 26b/18

didür - -1- [Tr] Dedir-, söylet-

d.- en 45b/19

dig - -1- [Tr] y.f. Fırsat bul-

eli d.- üp 33a/8

dik - -10- [Tr] 1. Bitkiyi yetişmesi için toprağa koy-

d.- di 44a/2

d.- diler 15a/12, 15a/13

d.- üñ 63b/5

2. parçaları iğne ve ip yardımıyla birleştir-

d.- üp 57a/5

d.- diler 18a/12

3. dik bir şekilde yerleştir-

d.- diler 80b/18

4. göz kulak olması için koy-

d.- di 111a/13

5. y.f.

baş d.- mişdi 27b/7

göz d.- üp 63b/15

dik -1- [Tr] Bulunduğu noktada dosdoğru duran, eğri olmayan.

d.+ e dutup 34a/2

diken -1- [Tr] Çalılık.

d. 86a/13

dikil - -8- [Tr] Ay, güneş, vs. en tepeye gel-, yüksel-, doğ-

ḳubbe-i felege d.- diyse 30b/13

ḳubbe-i felege d.- dügi çaġda 5b/17

ḳubbe-i felege d.- ince 107b/18, 118a/3, 47b/5

ḳubbe-i felege d.- inceye dek 99b/1

d.- ince 44a/4

dikivir - -1- [Tr] İğne ve iplikle çabucak dik-

d. 56b/20

diḳḳat -5- [Ar] Düşünceyi bir nokta üzerinde toplama.

d.+ ıla 112a/15, 116b/1, 18a/12, 54a/1

d.+ la 23b/20

dil -203- [Tr] 1. Konuşma biçimi, lisan. 41a/1 2. Söz. 94b/8 3. [Fa] Gönül. 8b/10

d. 118b/12, 119b/19, 12a/2, 1b/13, 3a/11, 45b/19, 71a/15

raḥīm d. 67b/20

bir raḥīm d. 67a/8

ehl-i d. 8b/10

d. aç- 73a/9

d. almaġıçun 60b/16

d. beresi Dil yarası, can yakan söz. 102a/9, 31b/12

cān u d. 86a/7

d.+ de 103b/1, 104b/7, 19a/8, 3a/7, 70b/21, 85b/14, 85b/5

levḥ-i d.+ de 78a/5

d.+ de īmān 94b/8

d.+ de söylenip 85b/12

d.+ den 115a/20, 85b/6

cān u d.+ den 36b/18, 47b/2, 4b/13

d.+ den geldükçe 61b/2

d.+ den götür 83b/12
ne d.+ dür 59a/7
d.+ e 16b/20
d.+ e alma 71b/20
d.+ e gel- 97b/14, 17a/18, 17a/15
d.+ e gelüp 108b/15, 17a/16, 17a/9, 51a/4, 59a/11, 78a/11, 80a/14, 80b/3, 90b/7, 91b/4, 97b/20, 98a/1
d.+ i 74a/21
d.+ ile 66a/21
d.+ imüzce 90b/2, 90b/6
d.+ in 41a/1
insān d.+ in 100a/6, 65b/2, 69b/5, 77a/3
ḳarınca d.+ in 41a/1
ẕübāb d.+ in 78a/12
insān d.+ in bilüp 65a/21
insān d.+ in fehm idüp 65a/21
d.+ ince 100b/5, 101a/2, 102a/15, 102a/21, 109b/10, 41a/2, 41b/1, 51b/19, 55a/3, 63b/11, 63b/12, 63b/2, 66b/20, 67a/11, 86a/19, 91b/19, 94a/20, 97a/2, 98a/1
ʿAcem d.+ ince 12a/18, 59a/10
ʿArab d.+ ince 115a/3
ādem d.+ ince 100a/13
baʿūż d.+ ince 63a/17
cān d.+ ince 70b/9
dillü d.+ ince 53a/11, 66a/1, 67a/10, 80b/3
ejderhā d.+ ince 96b/9
ḥāl d.+ ince 110a/10, 110a/12, 41a/2, 63a/19, 66a/10, 77a/3, 78a/11, 97a/18, 97b/14
Ḫalīlü'r-Raḥmān d.+ ince 77b/2
ḥuffāş d.+ ince 67a/5
kendü d.+ ince 50a/18, 78a/4
melek d.+ ince 19a/21
mūrçe d.+ ince 5b/14
müvekkelü'l-hevāmm d.+ ince 96b/9
Nesr-i Ṭāyir d.+ ince 80a/13
Süryānī d.+ ince 4a/20
Türk d.+ ince 48b/21
yarasa d.+ ince 77a/12
yir d.+ ince 8b/2
ẕübāb d.+ ince 53b/6, 54b/8, 94a/13, 97b/20, 97b/21
ʿAcem d.+ ince çaġırup 58b/17
ḥāl d.+ ince söyleşüp 114a/13
ḳuş d.+ ince söyleşüp 44a/1
d.+ ince söyleyip 85a/3
anuñ d.+ ince söyleyüp 47a/13
d.+ inde 104a/2, 44b/11
el-hevāmm tekvīni müvekkil Kemāheynūriş d.+ inden 92b/18
d.+ ine alup 33a/7
d.+ ine ne gelse 32a/16
ḥāl d.+ iyle 82b/16, 90b/7, 91b/5
d. kirişinden çıḳ-up Konuşmanın başlaması için organın gerekliği hazırlığı yapması. 32a/2
d.+ ler 107b/15, 15b/15, 71a/8
ehl-i d.+ ler 46a/8
d.+ lerde 14a/21, 28a/12
d.+ lerin 100a/13, 25a/3
cemīʿ yaradılmışuñ d.+ lerin 65a/2
d.+ lerince 19b/17, 25a/14, 25a/17, 34a/19, 49b/11, 49b/5, 66a/8, 69a/15, 77a/19, 98b/14
dillü d.+ lerince 27b/2
ḥükemā d.+ lerinde 7b/10
bunlaruñ d.+ lerini 69b/4
ẕübāb şınfınuñ d.+ lerini 77a/5
d. 85b/14
d. uzat(d)-up İleri geri konuşmak. 96a/9
ʿaḳl u d. ü cān virüp 119a/10
d. ü cān 61a/3
d.+ üm ṭut-up Konuşmamaya çalışmak. 17a/15
d.+ ümce 100a/15, 112a/10, 41b/14, 44a/13, 44b/4, 66b/18, 66b/2, 68a/15, 98b/17
d.+ ümce alḳış idüp 43b/4
benüm d.+ ümce çaġırup 43b/3
d.+ üme alup 77a/3
d.+ ümüzce 51b/7, 64b/17, 64b/19, 67b/1, 77a/21, 78a/17, 78a/2, 91a/20, 98b/11, 98b/6
d.+ ümüzce çaġırup 99a/8
d.+ ümüze 32a/15
d.+ üñce 67b/2, 77b/20
d.+ üñde 51a/6
d.+ üñden 17a/17
d.+ üñe al- Bir sözü söylemek, anlatmak, ifade etmek. 53b/8
d.+ üñe geleni 32b/15
d.+ üñi ḳo- Susmak, söyleyeceği şeyi söylememek. 32a/1
d.+ üñle 79b/18
d.+ üñüzce 65b/10, 70a/11, 77a/20
dillü d.+ üñüzce 77a/16
ʿİbrī d.+ inden dönderüp 13a/6
d.+ den 23a/21
cān u d.+ den 17b/3
d. yaḳ- Gönül yakmak, kalp acıtmak. 23b/5
dil - -1- [Tr] Dilimle-, keserek böl-
iki d.- üp 105b/12
dil-āver -2- [Fa] Yiğit, kahraman.
Demürbād-ı d.+ dür 34b/12
tāc u taḫt ıssı d.+ lerüm 81b/8
dildār -1- [Fa] Sevgili.
bir d. 101b/19
dil-ḫoş -1- [Fa] Gönlü hoş.

d. it- Gönlü hoş yapmak. 51a/18

dilküşā -1- [Fa] Gönle ferahlık veren.
d.+ dur 3a/1

dil-peẕīr -1- [Fa] Makbul, gönlün kabul edebileceği şey.
d. 23a/4

dil-şikeste -1- [Fa] Gönlü kırık.
d. ol- Gönlü kırılmak. 119a/20

dil-teng -3- [Fa] Gönlü daralmış, kederli.
d. it- Kederlendirmek. 108b/18
d. ol- Kederlenmek. 98a/7, 98b/21

dilber -3- [Fa] Gönlü kendine çeken, güzel.
d. 23b/2
d. görüp 3a/13
d. miṣli 80b/6

dilce -2- [Tr] Lisanca.
ne d. idügin 35b/19
ne d. olduġın bilüp 37b/15

dile - -85- [Tr] 1. Bir şeyin olmasını veya yapılmasını iste-, arzu et-, rica et-
d.- di 107a/7
d. 91b/6
d.- di 100a/8, 113b/3, 115a/14, 38a/21, 3b/13, 46a/18, 89a/7
d.- dikçe 20a/6
d.- dügi 12b/4, 61b/12
d.- dükce 100a/11
d.- düm 100b/11, 117b/14, 77b/19
d.- ñ 20b/16
d.- r 3a/12
d.- rem 40b/11, 79b/10
d.- rse ḳılur 78b/15
d.- rse 62b/10, 64a/9, 71b/21, 78a/20, 80a/1, 83b/21, 84b/14, 87b/20, 92a/3, 93a/13
d.- rseñ 103b/4, 105b/10, 11b/3, 23b/18, 45a/12, 45a/20, 45b/21, 47b/8, 66b/2, 71a/14, 71b/13, 74b/7
d.- rsen 116b/20
d.- rseñüz 47a/2
d.- rsin 84b/15
d.- se 40a/13, 45a/18
d.- yem 117b/19
d.- yüp 54b/4
2. Niyetlen-, yapmaya kalk-
d.- se 109b/21
d.- di 44b/12, 57b/6, 63b/13
d.- diler 76b/1
d.- düm 69b/6
d.- rseñ 25b/20, 51b/13
d.- rsiz 28a/8
d.- se 110b/16, 12b/3, 15b/11, 15b/3, 31a/12
d.- yince 42b/1, 99b/21
3. y.f.
emān d.- se 107b/9
ʿöẕr d.- di 31b/20, 37b/4, 62b/13
duʿā d.- di 36a/1
ʿöẕr d.- dilerise 56a/18
emān d.- mege 107b/10
dilek d.- ye 82b/3
ʿöẕür d.- yesin 62b/8
ʿöẕr d.- yüp 30a/19, 55b/20, 60b/10, 61a/8
ʿöẕür d.- yüp 59a/9
ḥācet d.- yüp 3b/13
nuṣret d.- yüp 78a/20

dilegüñce -1- [Tr] İstediği gibi.
d. 41a/3

dilek -21- [Tr] Talep, istek, rica.
d. 114b/4, 39a/21, 39b/2, 49b/8
d. bul- İsteğine kavuşmak, arzuladığı şeye ulaşmak. 100b/19, 22b/21, 38b/16, 53a/13, 82a/18
d. dile- İstekte bulunmak. 82b/3
d. it-(d)erüz Rica etmek. 69a/21, 82b/11
d. idüp 89a/8
Nemrūduñ d.+ in 82b/13
d.+ in viren 66b/10
d.+ ince 37b/21, 88a/20
d.+ üm 80a/18, 81a/16
d.+ üñce 61b/4
d.+ üñi 80b/1

dilet - -1- [Tr] Evlenmek için kız istet-
sizden d.- üp 19a/3

dilīr -1- [Fa] Yürekli, cesur.
d. 92b/15

dillü -7- [Tr] 1. Sözü olan. 53b/6
iy efʿī d. 53b/6
d. dilince Halince, olabilen en iyi şekilde anlatma. 53a/11, 66a/1, 67a/10, 80b/3
d. dillerince 27b/2
d. dilüñüzce 77a/15

dimāġ -10- [Ar] 1. Beyin. 6a/2 2. Bilinç. 81a/12
d.+ ı duymayup 81a/12
d.+ ına üşüp 6a/2
d.+ ında 6b/19
tīzligi d.+ ından sür- 62b/11
anuñ **d.+ ını fesāda vir-** Aklını karıştırmak. 59b/7
d.+ ınuñ maḳdemi 10b/4
d.+ ınuñ öñi 116a/20
d.+ ınuñ öñü 93a/16
d.+ umuñ öñü 66a/20
d.+ uñ 28a/14

dīn -35- [Ar] İnsanların kabul ettikleri yaratıcıya inanış yolu.
ehl-i d. 53a/13
resūl-i pāk-i d. 2a/20

d.-i İslām ehli İslam dini. 2a/21
d.-i İslām içre 2b/2
d.+ e 117b/2, 92a/13
ḥaḳ d.+ e 25a/19, 64b/2, 78a/16, 84a/18, 85b/17, 92b/19
Ḥaḳ d.+ e 70b/4
ol ḥaḳ d.+ e 116a/4
d.+ e gir-en İnanmayı seçen. 82a/1
d.+ e ḳuvveti vir- Dinin gelişimini artıran, güçlendiren. 2b/2
d.+ e oḳu-yup 2a/18
ol **d.+ e zīneti vir-**en Dini güzelleştiren. 2a/17
d. ġayretiyçün 75b/2
d.+ i 14a/8, 29b/19, 89b/9
kelime-i d.+ i 110b/20
d.+ i yoḳ 100b/5
d.+ ile 94b/10
d.+ imüz ve īmānumuz 85a/21
kendü d.+ ine 59b/9
Süleymān-ı Ḥākī d.+ ine girüp 21a/3
d. maṣlaḥatları 8a/5
d. ü diyānet 20b/6
d. ü islām 79b/3
şerʿ ü d.+ üñ çār-rükni 2b/1
şer-i d.+ üñ pençgāh-ı 2a/13
senüñ d.+ üñe 76a/6
senüñ d.+ üñe girmek 79b/7

din - -2- [Tr] Denil-, söylen-
d.- medi 46a/7
d.- se 85b/6

diñ - -2- [Tr] Dur-, kesil-
d.- di 98a/9
d.- mese 54a/10

dīndār -3- [Ar+Fa] Dinine düşkün.
d.-ı pīr 2b/2
d. olan pāẕişāhlara muṭīʿ olmaḳ 8a/7
d. pāẕişāhlar 8a/5

dinil - -1- [Tr] Denil-, söylen-
d.- mişdür 47b/13

diñle - -44- [Tr] 1. Söylenileni önemse-, dikkate al-, anla-
d. 50a/5
d.- di 45a/5
d.- yevüz 51b/21
d.- yüp 110a/12, 52a/1, 52a/6
d.- yüp 84b/20
2. İşitmek için kulak ver-, duy-
d.- mek 54b/19
d. 102b/10, 103a/5, 104a/10, 105a/1, 110a/11, 115b/12, 117b/10, 12a/5, 22a/1, 23b/8, 27a/13, 31a/5, 33b/19, 45b/2, 4b/13, 55b/9, 71b/2, 73b/17, 76b/7, 81a/5, 83b/13, 84b/20, 88a/6, 94a/8, 98a/15
d.- di 103a/13
d.- diler 60b/12
d.- yelüm 65a/12, 78a/10
d.- yene 23a/19
d.- yenüñ 45b/20
d.- yevüz 97b/17, 97b/18
d.- yüben 21b/21
d.- yüp 23b/13, 40a/18

diñlen - -2- [Tr] İstirahat et-
d.- diler 107b/13, 27b/15

diñlendür - -1- [Tr] İstirahat ettir-
d.- elüm 107b/12

dip -10- [Tr] 1. Çukur bir yerin en aşağı kısmı, en alt bölümü. 59b/2 2. Bir şeyin bulunduğu yerin en alt kısmı, yanıbaşı. 106a/15 3.
deñiz d.+ inde 41b/15, 52a/19
d.+ inden 57a/7
ḳuyu d.+ inden 60b/12
her bir siñek gevdesiñüñ her bir ḳılı d.+ ine 64a/3
ḳuyu d.+ ine 59a/20, 59a/21
ol ṭaġ d.+ ine 21a/18
şehr pādişāhınuñ ʿalemi d.+ ine 106a/15
ḳuyu d.+ ine ḳaḳup 59b/2

dir - -17- [Tr] 1. Devşir-, topla-
d.- dük 96b/3
d.- düm 93a/5
d.- e 95b/2
d.- er 75b/15, 78b/14
d.- erlerdi 17b/12
d.- ipdür 88b/13
d.- medi 93a/6
d.- mege 116a/6
d.- üp 104a/21, 115b/9, 18b/11, 43b/4, 74a/5, 89b
2. y.f.
ʿaḳlın başına d.- üp 81a/19
ʿaḳluñ başuña d. 83b/9

dire - -1- [Tr] y.f. İnat et-
ayaḳların yire d.- yüp 118a/13

direfşlü -1- [Fa+Tr] Bayrak, sancak.
altun d. 106a/3

direk -5- [Tr] Destek amaçlı dikine yerleştirilen uzu ağaç.
d. direk dütün olup 5b/20
direk d. dütün olup 5b/20
burnınuñ orta yirinde d.+ i 12b/3
ol ʿaẕīm mermer d.+ i 33b/5
dört altun d. üzeri 37a/1

dirgür - -1- [Tr] Dirilt-
d.- ür 83b/21

dirhem -1- [Ar] Okkanın dört yüzde birine eşit eski ağırlık ölçüsü.

d. 119b/17
diri -4- [Tr] Canlı.
d. bulduġı dīv 57b/5
d. ḳalanlar 96a/6
d. ḳıl- Diriltmek. 78b/15
d.+ yi 83b/21
dirīġ -1- [Fa] Ünlem; vah vah, yazık, eyvahlar olsun.
iy d. 76a/9
dirīġā -1- [Fa] bk. **dirīġ**
āh d. 36a/13
diril - 1. Yeniden canlan-
d.- di 78b/19
2. Yaşamak, ömür sür-
d.- mez 8a/6
3. Tasla-, davasında bulun-
d.- ürsin 107b/3
4. Toplan-
d.- miş 78b/7
dirilt - -5- [Tr] Ölüye can ver-, yeniden canlandır-
d.- en 83b/20
d.- mek 78b/20
d.- mek 78b/20
d.- ür 71b/21
d.- ürin 78b/17
dirlik -6- [Tr] 1. Dirilik. 22b/16 2. Beraberlik. 85b/2
d. 29b/17
d.+ i 52a/15, 52b/16
ʿömrüñ d.+ i 22b/16
d. ḳıl- Birlik olmak. 85b/2
d.+ üm 3a/8
dirnek -2- [Tr] Toplantı.
d. ḳıl- Toplamak. 101a/9
d. ol- Toplanmak. 116a/3
diş -11- [Tr] Yemek yemeye yarayan ağız düzeneği.
d. ışıt- Yerini belli etmek, dişlerini göstermek. 90a/11
bir ejdehānuñ d.+ i ḳovuġına girüp 97a/10
incü d.+ in 86a/11
pīl d.+ inden düzülmiş 87a/18
d. ḳurdamaḳ 8b/9
d. ḳırduġusı 59a/13
d.+ leri 96b/6
d.+ leri ḳoyduġı yir 6a/5
d.+ lerine ḳolay yirleri ışırup 6a/11
d.+ lerini 107a/10
d.+ lerini ışıtdur- 15b/10
dişi -4- [Tr] Doğurganlık özelliği olan, erkeğin karşıtı.
ol d. geyik gelüp 42b/7
ol d. geyik memesi 41b/19
erkegi öñünce d.+ si ardınca 112a/16
irkegi öñce d.+ si ardınca 102b/13
dişilü -1- [Tr] Dişi olan.
d. erkeklü 43a/7
dişlü -1- [Tr] Dişi olan.
yedişer başlu ḫurmā aġacı d. 113a/12
dit - -4- [Tr] Lime lime et-, didikle-
d.- diler 98a/18
d.- mege 81a/8
d.- se gerek 42a/10
d.- üp 108a/13
ditre - -2- [Tr] Titre-, sarsıl-
d.- di 27a/12
yidi ḳat yir d.- yüben 35a/3
ditret - -3- [Tr] Titret-, sars-
d.- üp 113a/5
d.- ür 95b/15
d.- ürdi 118a/18
dīv -194- [Fa] Dev.
d. 103a/4, 113a/8, 34b/12, 61a/3
ʿAccāc-ı d. 61a/5
ādem eline beñzer ellü bir d. 56b/18
bir d. 59a/4
cümle d. 56a/13
degme nerre d. 31a/17
Demürbād d. 28a/17, 31b/18
Demürbād-ı d. 28a/3, 28b/10, 29a/12, 29a/16, 29b/15, 30a/14, 30a/7, 30b/4, 31a/18, 31a/6, 31a/8, 33a/18, 33b/7, 34a/10, 34a/14, 35a/6
eger cin eger perī ve ger d. 26b/10
içlerinden bir d. 60b/16
ḳattāl-ı d. 29a/5
Kengāc d. 28b/10
mesned-i d.+ ü cinn ü ḫaşm u nesl-i beşer 59b/14
naḳb ḳazan Ḫaṭāṭīf dīvle ʿAnācīf d. 60b/11
Neccāḥ-ı d. 57a/7
Ṣalṣāl d. 33a/1
Ṣalṣāl-ı d. 28a/10, 28a/4, 28a/9, 28b/3, 29a/14, 29a/4, 29b/10, 31b/12, 31b/4, 31b/8, 32a/9
serheng-i d. 31a/2
şekl-i d. 58b/18
d.-i Demürbād ve ne cinnī-i 34a/13
d.-i serhengi 34a/18
ne deñlü d. ʿafārīt varısa 103b/9
ne ḳadar d. ʿifrīt 103b/11
d. cin neslinden kimse 56a/8
d. daḫı 56b/20
Demürbād-ı d. daḫı 30b/12, 33a/20, 34b/14
d.+ den 13b/21
d. derisine 56b/17

ne ḳuvvetlü nerre d.+ dür 33b/11
ʿAnācīf d.+ e 56b/1
Ḫaṭāṭīf d.+ e 56b/1
Ṣalṣāl-ı d.+ e 28a/19, 30a/12, 33a/14
Ṣalṣāl-ı d. eyitdügi 32b/4
Neccāḥ-ı d. görüp 57a/5
d.+ i 56b/12
Demürbād-ı d.+ i 108b/18, 34a/7
diri bulduġı d.+ i 57b/6
Neccāḥ-ı d.+ i 56b/19
Ṣalṣāl-ı d.+ i 108b/19, 33b/11
Neccāḥ d.+ ile 59a/17
Ḫaṭāṭīf d.+ ile ʿAnācīf ʿifrīt 56a/17
d.+ ile cinnī beşer 15b/13
Demürbād-ı d. ḳorḫusı 33a/15
Demürbād-ı d.+ le 28b/13
naḳb ḳazan Ḫaṭāṭīf d.+ le ʿAnācīf dīv 60b/10
Ṣalṣāl-ı d.+ le Ṣaḫr-ı 31b/1
d.+ ler 13b/20, 14a/17, 26b/10, 28b/19, 29a/10, 33b/3, 55a/13, 55a/17, 55a/21,
55b/15, 56b/14, 56b/16, 57a/12, 57a/18, 57b/1, 58a/2, 60b/13
birḳaç d.+ ler 57a/14
bunca sāḥirler ve d.+ ler 85a/10
Cān bin Cān daḫmesinden çıḳardugı d.+ ler 55b/18
cemīʿ d.+ ler 60b/15
cinnīler ve perīler ve d.+ ler 9a/4
ḳatında olan d.+ ler 55a/12
sizüñle ceng iden d.+ ler 60b/18
bāḳī d.+ ler ʿifrītler 32b/3
d.+ ler āvāzına düzüp 57b/12
d.+ ler cengine 55b/3
d.+ ler daḫı 60b/15
d.+ ler eli 102b/19, 112b/16, 55b/17
d.+ ler gibi 60a/11
d.+ ler gözlerinden uġurlayın 55b/11
yigirmi dört nefer d.+ ler 58a/20
d.+ ler ḳırıldugı yir 57a/10
d.+ ler ṭarafından yaña 56b/3
Demürbādıla d.+ ler ṭurdugı mekān 29a/1
perīler cinnīler ve d.+ ler üşüp 26b/13
d.+ ler üzeri 60b/14
cinnīler ve d.+ ler üzeri 14a/4
d.+ lerde 56a/7
d.+ lere 109a/3, 29a/11
bu d.+ lere 58b/7
ḫizmetkār d.+ lere 58a/18
nerre d.+ lere 103a/18
oturan d.+ lere 58a/11
ekl iden d.+ lere yidürüp 58a/7
d.+ leri 29a/1
bunca d.+ leri 55b/14
düşmen d.+ leri 56b/10
Süleymān d.+ leri daḫı 55b/2
kūh-ı Billūr d.+ leri eli 102b/16
d.+ leri görüp 28b/11
d.+ lerile 55b/1, 55b/12, 56a/10
Billūr ṭaġınuñ d.+ lerin 59b/8
Süleymān d.+ lerin 29a/6
kūh-ı Şuʿāʿ d.+ lerinden 61a/1
kūh-ı Billūr d.+ lerinüñ serhengi 103b/8
kūh-ı Sütūn d.+ leriyle bu kūh-ı 60b/21
bu ṭaşları götürüp ṭaşıyan d.+ lerüñ 29a/20
cinnīlerüñ d.+ lerüñ ʿilmi 14a/21
d.+ lerüñ birḳaçı 57a/16
bināya ḳaldurup işleyen ʿifrītlerüñ d.+ lerüñ ḳuvvetine 29a/21
d. leşkeridür 34b/7
bir laṭīf d. oldı 57a/5
bir d. ölüsi 56b/14
d. serhengi 30a/13
ḳırḳ biñ nefer d. serhengleri ve yigirmi biñ miḳdārı cin serhengleri 33a/21
cemīʿ d. serhengleri 32a/3
ḳırḳ elli miḳdārı d. serhengleri 58a/12
ḳırḳ elli biñ d. serhengleri 33b/6
Demürbād d. serhenglerin ḳatı 31b/1
bir d. ṣūretine gir- 59a/12
d. ü ʿifrīt serhengleri 35a/7
d. ü ʿifrīt serhenglerin 32b/2
on nefer d. ü ʿifrīt serhenglerin 58b/3
d. ü ʿifrīt ü cin 29b/20
d. ü ʿifrīt ve ġūl leşkerin dağıtduġı 109a/5
biñ nerre d. ü ʿifrīt 32b/14
d. ü cin leşkeri 113a/1
d. ü cin 5a/21
niçe biñ d. ü cin 56a/15
d. ü cinle 60b/3
d. ü cinn ü vaḥş u ṭayr u mār u mūr 37b/19
d. ü cinne 113a/9
d. ü cinnī baḳuban 33b/19
d. ü cinnī serhengleri 117a/13
d. ü cinnī 32b/4, 33b/17, 56a/14
bu d. ü nüh-ser ejdehā 56a/4
d. ü perī ʿaskeri 113b/15
d. ü perī birle 117a/18
niçe d. ü perī daḫı 33a/3
d. ü perī şekli 88b/21
d. ü perī 103b/12, 37b/21, 38b/13, 88a/11, 88a/19
Demürbād-ı d.+ üñ 34a/8
Demürbād-ı d.+ üñ ʿaḳabince 34b/8
derisin yüzdügi d.+ üñ adı 57a/17
ol d.+ üñ derisi 57a/3

d.+ üñ eli ayaġı 56b/19
Demürbād-ı d.+ üñ ḳarşusına gelüp 29b/11
Neccāḥ-ı d.+ üñ tennüresin 57a/9
d. ve cinn eli 85b/16
d. ve cinn ve perī 25b/18
Ṣalṣāl-ı d. ve Ṣaḫr-ı cinnī 27a/16
dīvān -43- [Ar] Yüksek meclis.
bir ʿaẓīm d. 78b/7
bir ulu d. 108b/2
d.-ı ʿām 47b/5
d.-ı aʿẓam ḳurup 74a/13
d.-ı ʿaẓamet 113b/8
d.-ı ʿaẓīm görüp 74a/16
d.-ı ʿaẓīm ḳurup 18a/18, 49b/1
d.-ı Nemrūd 78b/10, 78b/4, 91a/9
d.-ı Süleymānī 117a/19, 55a/1
d.+ a 74a/15
d.+ ı dağıt(d)-up 115a/13
d.+ ı 91a/7
d.+ ı ṭaġıdup 16b/4, 18b/18, 61b/8
Nemrūd d.+ ın ṭağıdup 84a/11
d.+ ına 18a/19
Nemrūd d.+ ına 78b/3, 78b/6, 83a/21, 91a/1
Süleymān d.+ ına 61b/7
Nemrūd d.+ ına g 83b/1
Nemrūd d.+ ına gelüp 83b/2
Nemrūduñ d.+ ından 90a/21
d. ḳur- 86a/20, 80b/10, 80b/8, 49b/3,
ʿaẓīm d. ḳur- 47b/3
bir ʿaẓīm d. ḳur- 12a/8
ʿaẓīm d. ḳurup 13b/5
d. ṭaġıl- 69b/16
d. ṭut- 12a/10
d. ṭutmışiken 21a/12
d. ṭutup 13b/8
d.+ umdadur 93b/5
d.+ uñda 51a/6
senüñ d.+ uñda 83b/
dīvān-ḫāne -3- [Fa] Büyük sofa.
d.+ den içerü giricek 108b/2
kendünüñ d.+ si ve köşkleri ve ḳaṣūrları ve ḳapuları 26a/7
d.+ sine 78b/7
Dīvān-ı Şāhī -1- [Ar] En büyük divan.
D.+ de 109b/12
dīvāne -3- [Fa] Deli.
d. ol- 48b/20
d. olup 44a/15
d. olur 86a/6
dīvār -29- [Fa] Duvar.
ol d. 32b/2
bu ṭaş d.+ a 32b/6
kendümi ṭaşa d.+ a urup 66a/11
Baʿalbek ḳalʿasınuñ dördünci d.+ ı 34b/10
bir d.+ ı 29b/21
bu mermer d.+ ı 32b/10
bu ṭaş d.+ ı 32b/4
ḳalʿanuñ bir d.+ ı 29b/10
üç d.+ ı 29b/10
ḳalʿanuñ üç d.+ ı bitüp 29b/21
ol ḳalʿanuñ d.+ ı enince 30b/14
ḳalʿa d.+ ı ṭaşın tamām kesüp 31a/21
mermerden ḳalʿa d.+ ın kesüp başladuġı 34a/8
dört d.+ ın yapup 28b/2
ḳalʿa d.+ ına olacaḳ mermer ṭaşına 31b/2
üçünci d.+ ına yitecek bir ṭaş kesüp 32a/5
Baʿalbek ḳalʿasınuñ dördünci d.+ ını 30a/21
der ü d.+ ını 35a/16
ol ḳalʿanuñ d.+ ını 30a/20
ḳalʿa d.+ ınuñ uzunluġı miḳdārı 30b/16
d.+ ınuñ yüksekligi 30b/15
kireçlerle yapılmış d.+ lar 21b/15
mermer pārelerinden d.+ lar 33b/3
müseddes evler ve d.+ lar 7b/1
bu d. öñi 31a/21
ol d. öñi 32a/21
ol mermer d.+ uñ altına girüp 33b/9
mermer d.+ uñ altı 32b/1
d.+ uñ heybeti 32b/3
dīvārī -1- [Fa] Duvar işi.
d. ḫizmeti 30b/2
diyānet -1- [Ar] Dindarlık.
dīn ü d. 20b/6
diyār -6- [Ar] memleket, ülke.
d. 47a/17
bu d.+ a 24b/3
bu ʿArab d.+ ına 102b/20
ʿArabistān d.+ ında 7a/12
Yemen ü Ṭavāyif d.+ ında 115b/16
ne d. var ne ḫod kūhistān 24b/3
diyiş - -1- [Tr] Söyleş-, konuş-
d.- diler 81a/2
diyivir --1- [Tr] Çabucak söyle-, anlat-
d. deyicek 19b/8
diyü -39- [Tr] Diye, öyle olduğu için.
d. 100a/5, 101b/1, 109b/17, 115a/8, 117a/16, 117b/4, 117b/5, 118a/5, 13a/3,
18a/8, 28b/13, 29a/8, 32b/19, 33b/3, 34a/19, 37b/2, 39b/5, 3b/15, 3b/18,
40b/13, 41b/11, 41b/14, 4a/3, 4a/4, 67b/4, 67b/5, 72b/11, 72b/12,
74b/6, 95b/19, 9a/12, 9b/11, 9b/14
bu yüklerden ḳurtulurduñ d. 6b/17

cemʿ eylegil d. 5b/2
terkīb ider d. 40b/7
vardum d. 60a/8
żarar irgüre d. 59b/17

diz -9- [Tr] Baldırla bacak arasında kalan eklem yeri.
d. çök- Baş eğmek, boyun eğmek. 66a/18, 54a/15,
d. çökerlerise 54b/3
d. çöküp ṭurdı daḫı 30b/18
d. çöküp 11b/13, 57a/14
d.+ i üzerine gelüp 93b/12
d.+ in 46b/2
d. yaşdan- Diz yaslanmak. 3a/14

diz - -1- [Tr] Tak-, süsle-
cevāhir d.- miş 99b/3

dīẕār -1- [Fa] Didar, yüz. bk. **dīdār**
d.+ uñı görmek 3a/12

dizgin -1- [Tr] Hayvanı idare etmeye yarayan kamış.
d.+ e alın- Ata dizgin takmak. 118a/11

doḳı - -1- [Tr] Doku-, halı ör-.
d.- yup 18a/11

doḳın - -3- [Tr] 1. Karşı koy-
d.- up 98a/6
2. Dokun-, değ-
d.- sa 105a/1
3. İçine hızlıca gir-
d.- up 105a/13

doḳu - -1- [Tr] bk. **doḳı-**
d.- r 2a/5

doḳun - -4- [Tr] bk. **doḳın -**
d.- dı 34b/20
d.- maz 42a/6
d.- up 35a/1, 99b/18

doḳutdır - -1- [Tr] Dokut-, ördür-
d.- up 19a/12

dol - -1- [Tr] Su toplan-
d.- ar 21b/13

doldur - -2- [Tr] Boş olanı dolu hale getir-
havāyıla d.- duḳların 13b/13
ṣu döküp d.- duḳların 13b/13

dost -10- [Fa] Güvenilir aradaş, enîs.
iy d. 23a/21
d.+ a dügün 109b/2
d. dut- Arkadaş edinmek. 111a/10
ḳanġı d.+ ı 111a/11
d.+ ını 99a/2
d.+ ları 88b/6
ḫor u ġamgīn d.+ larla 28a/12
bir tācir d.+ um 10a/1
ol ḳadīmī d.+ um yarasa 76b/13
gicesi d.+ uñuñ 119b/12

dostlıḳ -1- [Fa+Tr] Dostluk, arkadaşlık.
d.+ a 31b/14

dostluḳ -1- [Fa+Tr] bk. **dostlıḳ**
d. it- Arkadaşlık yapmak. 66b/17

doyur - -1- [Tr] Doymasını sağla-, açlığını gider-
d.- dum 97a/4

dög - -3- [Tr] 1. Döv-, vur-
d.- erler 100a/12
d.- üp 49a/4
2. y.f.
başın d.- üpdür 94b/2

dögiş - -1- [Tr] Dövüş-, vuruş-
d.- diler 107b/15

dögün - -2- [Tr] Kendini oradan oraya atarak ağla-, dövün-
d.- di 81a/17
d.- mege 100a/3

dök - -25- [Tr] 1. sıvı veya taneli bir şeyi boşalt-
d.- üp 13b/13
d.- di 42a/1, 42b/7, 44a/3, 81a/14
d.- düñ 118b/20
d.- er 21b/12
d.- erken 95a/4
d.- esiz 56b/8
d.- icek 42a/1
d.- se 26a/4
d.- señ 49a/16
d.- üp 42a/2, 47a/10, 60b/12
2. y.f.
göz yaşın d.- üp 30b/18
gözüm yaşlar d.- üp 3a/13
gözüm yaş d.- di 39a/4
ḳanların d.- düklerin 109a/10
göz yaşın d.- düm 91b/11
gözlerüm gül-āb d.- er 95a/5
ḳanların d.- mege 99a/9
gözüm gül-āb d.- mesün 71a/16
ḳanların d.- üp 51a/8
ḳanum d.- üp 57b/19

dökdür - -3- [Tr] Sıvı veya taneli bir şeyi boşalttır-
d.- di 79a/8
havāya d.- üp 26b/12, 26b/9

dökil - -3- [Tr] 1. Dökül-, boşal-
d.- üp 94a/2
d.- ürdi 6b/16
2. y.f.
ḳan d.- meden Savaşta insanların zarar görmesi. 9b/3

dökük -1- [Tr] Dökülmüş.
ḳanı gevdesine d. 57b/12

dön - -90- [Tr] 1. kendi veya başka bir şeyin etrafında çevrin-
d.- dügince 17a/1
d.- dügince 35b/8, 94a/18

d.- eliden 22b/4, 22b/5
d.- erler 43b/18
d.- ince 39a/20, 49b/6
d.- megile 28a/1
2. yönünü çevir-, söz söylemek için yönel-
d.- üp 10b/21
d.- di 103b/19, 111b/2, 75a/13, 78b/18
d.- diler 49b/5
d.- üp 103b/20, 104a/21, 112b/13, 117b/12, 33b/12, 41a/5, 46b/19, 51a/19, 54a/14, 56b/1, 58a/4, 60a/20, 62b/13, 65b/13, 67b/19, 69a/3, 70a/7, 73a/9, 74b/16, 76a/15, 77a/14, 77a/8, 80b/11, 81b/17, 82a/4, 93b/15
3. küfürden ayrıl-
d.- medi 20b/8
d.- di 76a/19, 82a/1
d.- düm 76a/6
d.- düñ 76a/13
d.- mege 79a/5
4. dönüş-, benze-
d.- di 27a/8
d.- di 107a/10, 44a/5, 57a/8, 95a/5, 98a/20
d.- er 28a/2, 50b/13, 95a/6
d.- mege 31b/14
d.- mişdi 98b/2
d.- üp 42b/13, 98a/20
5. değiş-, başkalaş-
d.- erdi 31a/13
d.- di 72a/16
d.- er 37a/17
6. geri git-, geriye yönel-
d.- üp 41b/8
d.- di 73b/10, 73b/16
d.- diler 108a/7
d.- düñ 73b/10
d.- elüm 42a/12
d.- emedük 56a/13
d.- er 95b/14
d.- esin 107b/1
d.- üp 107a/3, 108a/8, 108a/9, 117b/20, 41b/20, 5a/10, 61a/8, 63a/16, 73a/6, 74a/3, 89a/13, 89a/20, 90b/2, 96a/8
7. geri dur-, kaç-
d.- er 101a/14
d.- er 95b/14

döñ - -1- [Tr] bk. **dön-**
d.- üp 30b/18

dönder - -6- [Tr] 1. Dön-, çevir-
d.- mişlerdi 118a/5
d.- mege 32a/1
2. Dönüştür-, benzet-
d.- eler 5a/17
d.- üp 29a/14
3. Çevir-, tercüme et-
d.- üp 13a/6
4. y.f. -1- [Tr]
yüz d.- üp 83a/13

döndür - -4- [Tr] bk. **dönder -**
1. Çevir-, arkasını dön-
d.- ür 48b/20
2. Geri dönmesini sağla-
d.- emedi 73b/11
3. Dönüştür-, benzet-
d.- üp 98a/19
4. Yönelt-
d.- üp 104b/14

dönüş - -3- [Tr] Bir şeye benze-
d.+ üm 107b/5, 107b/6
d.- di 44a/5

dörd -10- [Tr] Dört rakamı.
kūh-ı Ḳāfuñ d.+ ine irse gerek 38a/6
d.+ inüñ daḫı 62b/16
d.+ ünci 73b/5
d.+ ünci bölügi 12b/8
d.+ ünci bölük daḫı yüriyüp 6a/8
d.+ ünci bölük 6a/4
Baʿalbek ḳalʿasınuñ d.+ ünci dīvārı 34b/9
d.+ ünci şınfı 52b/4
d. ayaḳlu ḥayvān 4a/3
d. ḳısım 4a/5

dörder -1- [Tr] Dörtlü üleştirme bildirir.
d. ḳısm üzeri 53a/6

dördünci -17- [Tr] Sıra sayı bildirir, sırada dörtte olmayı gösterir.
d. 52a/13
d. ayaḳ 15a/21
d. gice 69a/16
d. gün 93b/3
ol d. ḳat Ḳāf 36b/18
d. ḳat 21a/14
d. ḳısmı daḫı 52b/10
d. köşe 15a/13
Ḳāfuñ d. ḳullesinde 22a/20
Ḳāfuñ d. ḳullesinüñ üsti 36b/10
d. şınfı daḫı 52b/6
ḥayvānātuñ d. şınfı 52b/17
ḥayvānuñ d. şınfı 52b/11
d. şınfınuñ adı 115b/20
d. şınfınuñ 52a/18
d. ṭaş 36b/7
d. yılı 29b/6

dördüncü -1- [Tr] bk. **dördünci**
d.+ si 52b/2

dört -44- [Tr] bk. **dörd**
d. 52a/21, 52b/1
d. ʿamūd üzeri 87a/9

d. ʿamūd üzerine yapılmış 118a/12
d. aġaç 15a/12
d. altun direk üzeri 37a/1
pūlāddan d. āyīne 16a/6
d. bölük 28a/18
bu billūr ḥavlınuñ d. bucaġı 86b/18
ol şırçadan bünyād olan şehrüñ d. bucaġı 15a/7
ol d. cins sivri siñekleri 115b/18
d. cins 101a/4
baʿūż şınfınuñ d. cinsine 101a/21
baʿūż şınfınuñ d. cinsini 101a/8
d. dāne ḳabaḳ çekirdegi 44a/1
d. dīvārın yapup 28b/2
bu d. dürlü ḳuşūruñ vasaṭı 87a/8
d. dürlü 12b/7
d. günde bir kerre 49a/12
d. günde bir kez 49a/14
ol d. ḥayvānuñ birisi 52b/2
d. ḳanat 40b/20
d. ḳanadlu bir ağır ḳuş 43b/21
d. ḳanadlu ṭāvūs ṣuratlu bir yeşil ḳuş 41b/9
d. ḳapu 86b/6, 86b/11
d. ḳapusında gelüp 87b/10
d. ḳaşır 86b/18
bu d. ḳısm ḥayvānāt 53a/6
bu d. ḳısm ḥayvānātuñ her ḳısmı 52a/14
d. ḳısm maḫlūḳ-ı 62b/16
d. ḳısm 52a/12, 52a/14, 52b/9
ol cennet miṣāl sarāyuñ d. köşesinde 87b/8
ol d. melek-i 22a/12
d. mertebe 13b/21
d. nevʿ 115b/16
d. pehlevānıla 109a/9
bu d. ṣınf 115b/21
taḫt-ı Süleymānuñ d. ṭarafı 16a/6
Baʿalbek ḳalʿasınuñ d.+ ünci dīvārı 30a/21
d. yan 44a/2, 15a/12

dört biñ dört yüz otuz altı -1- [Tr] Sayı.
d. yıl 29b/7

dört kez yüz biñ -1- [Tr] Dört yüz bin sayısının eski dilde söylenişi.
d. gümiş kemerlü 74a/15

dört yüz -4- [Tr] Sayı.
d. bikir ḳız oġlan cevārī 87a/1
d. dürlüsin 51b/4
d. yaşına ire 38a/3
d. yıl ʿömr sürdi 8a/2

dört yüz biñ -1- [Tr] Sayı.
d. leşker çeküp 106b/5

dört yüz elli beş -1- [Tr] Sayı.
d. arışıdı 30b/15

döşe - -5- [Tr] Yay-, ser-
d.- di 31b/1
d.- dükleri 32a/21
d.- mişdür 47b/9
d.- ye 45b/15
d.- yüp 111b/3

döşek -3- [Tr] Yatak.
ḳat ḳat d.+ ler ṣal- 68b/5
d.+ ler üstü 68b/11
d. üzeri 68b/6

döşen - -1- [Tr] Seril-
d.- di 27a/8

döşet - -1- [Tr] Serdir-, yaydır-
d.- ür 2a/5

döy - -8- [Tr] dayan-, güç yetir-
d.- emeyüp 106b/20, 32b/3
d.- emezüz 64b/18
d.- er 5a/8
d.- meyüp 31a/13
d.- meyüp 81a/12
d.- mez 35b/9, 92b/15

duʿā -154- [Ar] Yakarış.
d.-yı Hüdhüd 112a/10
ḫayr u d. eyle- 100b/11
ḫayr d. it- 100b/17, 100b/11,
d. ḳıl- Yalvarmak, niyaz etmek. 71a/12, 63a/6, 61b/2, 57b/1, 100b/12, 117b/5, 41a/2, 44b/7, 54a/6, 63a/10, 65b/1, 77a/13, 77a/8, 82b/1, 47b/2, 60b/11, 90b/6, 49b/15, 24a/1,
d.-yı bī-nihāyet Sonsuz yalvarış. 119a/11
d.-yı kām-yāb it- Kabul olunmuş dua etmek. 44b/9
d.+ dan 24a/3
d. dile- Niyazda bulunmak. 36a/1
bir **d. eyle-** Niyaz etmek. 79b/10
d. eyle- 70b/11
d. it- Yalvarmak, istemek, arzuda bulunmak. 2b/21, 3a/1, 45b/18, 64b/19, 47a/6, 63b/5, 16b/5, 58a/19, 9b/5, 43b/8,
ḫayr u d. it- 45b/20, 46a/8, 71a/11
d. iderse 23a/16
ḫayr d. istimdād it- 84a/10
ḫayr d. istimdād ḳıl- 84b/5
ḫayr u d. itdiyse 65a/6
d. ḳıl diyicek 24a/2
ḫayr d. ḳıl- 77b/11
ol baʿūża d. ḳılan Yūnus bin Metā 44b/12
d. ḳılan 44b/18
ḫayr u d. ḳıl- 36a/20, 37b/11
ḫayr u d. ḳıl- 36b/1
d. ḳılıcaḳ 111b/7, 115b/1, 40a/16, 49b/10, 63a/19, 94a/19
devletine d. ḳılup daḫı 89b/14

d. ḳılup 100b/5, 101a/2, 10a/16, 111b/4, 111b/5, 112b/12, 114a/4, 117a/4, 14a/15,
16b/21, 19a/19, 37a/11, 39b/17, 40a/19, 40b/14, 41b/1, 44b/5, 45a/5, 46a/19,
49b/12, 49b/5, 50a/19, 54a/8, 58a/8, 58b/3, 63a/11, 63a/17, 63a/4, 63b/2,
65a/13, 65b/6, 71b/10, 77b/2, 80a/13, 81b/12, 88a/8, 94a/13, 95a/13, 97b/20,
9a/18, 9a/2
benüm ḥażretüme d. ḳılup 82b/3
çoḳ d. ḳılup 39a/15
devām-ı devletine d. ḳılup 51b/3, 64b/14
devletine d. ḳılup 26a/11
ḫayr d. ḳılup 77a/12
ḫayr u d. ḳılup 39b/14
Süleymān devletine d. ḳılup 23b/15
Süleymān ḥażretine d. ḳılup 109b/10
d. ḳılurlardı
ḫayr d.+ lar ḳıldı 77b/18
d.+ ların 95a/21
d.+ ların müstecāb ḳılup 97a/18
d.+ m 99a/6
binüm d.+ m 91b/10
ḫayr d.+ m birle 65a/19
d.+ mı 98b/18
d.+ ñ 113a/2, 11b/3
d.+ ñı 116b/19
d.+ sı 11b/3, 66a/8
sāmiʿuñ ḫayrı d.+ sı birle 3a/9
d.+ sı maḳbūlmış 44a/6
d.+ sı müstecāb olduġıyçun 117a/2
d.+ sı müstecāb olup 65b/1
d.+ sın 100b/12, 100b/13, 43b/20, 77a/14
Ḥaḳ d.+ sın 44b/9
ḫayr d.+ sın 77a/13
İbrāhīmüñ d.+ şın 75b/5
Süleymān nebīnüñ d.+ sın 116a/8, 4a/16
ḫayr d.+ sın alduġı ecilden 61a/13
ḫayr d.+ sın al- 109b/17, 65b/7, 100b/3
anuñ ḫayr d.+ sın alup 64a/19
ḫayr d.+ sın alup 68a/15
Nūḥuñ d.+ sın alup 65b/2
ḳardaşuñuñ ḫayr d.+ sın al- 41a/19
Süleymān nebīnüñ d.+ sın ḳabūl ḳılup 47a/7
d.+ sın müstecāb it- Duasını kabul etmek, duaya icabet etmek. 44b/7, 82b/1
d.+ sın müstecāb ḳıl- Duaya icabet etmek. 46a/20
d.+ sın müstecāb ḳılup 117a/1
Süleymānuñ d.+ sın müstecāb ḳılup 20b/21
Nūḥ Nebiyya'llāh d.+ sıyla 77a/1
ḥamd u şenā ve tesbīḥ ü d. ve ṣalavāt u tekbīr 66a/4
d.+ yı 37a/11
bu d.+ yı 4b/17
d.+ yıçun 20b/21
duʿācı -5- [Ar+Tr] Dua eden.
d. 112a/6, 119b/20
d. faḳīr ü ḥaḳīr 62b/6
bir d. kemter 23b/7
dāʿī d. ol- Dili daima dua eder halde olmak. 17a/1
dūd -1- [Fa] Duman, tütün.
d.- ından 29a/4
dudaḳ -1- [Tr] Ağzın zdeki dışarıya doğru kıvrılan kırmızımsı kısmı.
d.+ ları 107b/20
duḫter -1- [Fa] Kız, kerime.
d.+ lerüm 38b/12
duḫūl -1- [Ar] Giriş.
d. it- Girmek. 16a/12
duhūl -1- [Ar] Davul gibi bir çalgı.
ṭabl ü d.+ ler çaldurup 105b/19
duman -1- [Tr] İs, duhan.
d. gibi 105a/7
dur - -15- [Tr] 1. Sabit kal-, bir yerde ol-
d.- dılar 6a/7
d.- an 97b/12
d.- dı 65b/6
d.- maz 45b/1
d.- mışdur 6b/12, 6b/13
d.- sun 38b/19
d.- ur 111b/21
2. Bir iş veya oluş sona er-
d.- alıdan 22b/4
3. Var ol-, kal-, yaşa-
d.- duḳca 28a/12
4. Sürerlik fiili
yıġılup d.- dılar 6a/8
ṣaf dutup d.- dı 29a/2
yıġılup d.- dılar 6a/8
dutup d.- duḳ 98a/16
5. y.f.
teferrüce d.- up Bekle- 34a/11
dūr -4- [Fa] Uzak.
d. eyle- Uzak tutmak. 99a/14
d. it- Uzaklaştırmak. 103a/6
d. iden 38a/15
d. ol- Uzak bulunmak. 116b/3
durdur --1- [Tr] Bir işi bitirt-, işin durmasına sebep ol-
d.- up 18a/16
durış - -2- [Tr] Çarpış-, mücadele et-
d.- a 110b/20

d.- am 29b/17

durışlu -1- [Tr] Duruşa sahip.
sedd-i İskender d. 34a/18

durugel - -1- [Tr] Durmaya devam etmek.
d.- üp 42a/2

duruş - -1- [Tr] bk. **durış**
d.- alar 110b/17

dut - -74- [Tr] 1. Elinde bulundur-, tut-, eline al-
d.- ar 19b/4
d. 108b/12, 39b/10
d.- acaḳ 33a/1
d.- dı 44a/1
d.- maya 108b/11
d.- mışiken 88b/3
d.- uban 29a/4
d.- up 105b/3, 20b/4, 32b/14, 33a/10
d.- up 39b/11
d.- dı 98a/13
2. Yap-, işle-
d. 2b/1
d.- uban 38b/19
d.- up 105b/10
3. Yakala-, tut-
d.- up 8b/2
d.- a 93b/17
d.- mışdur 103b/10
d.- up 101a/18, 108a/10, 34b/19
4. Koy-, bırak-
d.- a 17b/20
d. 45b/9
dike d.- up 34a/2
5. Önemse-, dikkate al-
d. 23a/3
6. Yansıt-
d.- ar 2a/6
7. Her yanı sar-, etrafı al-, kapla-
d.- up 27a/4
d.- arımış 97a/13
d.- dı 119b/9, 42a/8, 98a/10, 98a/12, 98b/4
d.- up durduḳ 98a/16
d.- up 98b/1
8. varsay-, farzet-
d. 39b/6
d. 39b/7
9. çevir-, yönelt-, dön-
d.- up 43a/5
d.- up 49b/3
10. Hastalık yakala-, dert kap-
d.- ar 49a/14
11. Sun-
d.- ar 95a/7
d.- a 110a/4
12. y.f.
dost d.- up 111a/10
emri d. 38b/16
gūş-ı hūşı d. 29b/4, 94b/5, 95a/9
maʿz̲ūr d. 32a/13, 37a/20
semʿi d. 30a/6
sözin d. 23a/4, 45b/4
ʿadlıla dādı d.- a 37b/18
aġzın d.- am 95a/7
meded d.- ar 40a/4
nevbet d.- arlarıdı 87b/10
sözüm d.- arsañuz 28a/5, 43a/2
ḳarşu d.- duġı 92a/6
şek d.- ma 93a/21
sözüni d.- maduñ 92b/21
ḳulunç d.- sa 49a/15
yüz d.- sa 87a/15
naṣīḥat d.- uñ 42a/19
ṣaf d.- up durdı 29a/2
ḳarāra d.- up 95a/20
ṣaf d.- up 106a/1, 111b/21
sözin d.- up 26b/12
yüz d.- up 38b/9
ṣaf d.- updur 89b/7

dutıl - -2- [Tr] 1. Korun-, muhafaza edil-
d.- ur 38a/11
2. Yakalan-, vurul-
d.- an 98a/2

dutsaḳ -7- [Tr] Ttusak.
d. 102b/17
d. degülse 103a/18
d.+ ısa 103a/17
d. işitdügin 108b/16
z̲ikr olan d.+ ları 101b/10
ele giren d.+ ları alup 101b/4
d. ol- Esir olmak. 103b/6

dutul - -1- [Tr] bk. **dutıl -**
d.- a 39b/1

dūzaḫ -2- [Fa] Cehennem.
d. 118b/5
nār-ı d. 23a/7

duzaḳ -1- [Tr] Tuzak.
d. 19a/7

dü-cihān -3- [Fa] İki dünya; dünya ve ahiret.
d. 2a/14
ʿayn-ı d. 118b/3
s̲evāb-ı d. 77a/16

dübür -4- [Ar] Kıç, makat.
d.+ inde olan ḳarıncalar daḫı 6a/15
d.+ inden 9a/12
ejdehānuñ d.+ inden içerü girmek 6a/4
göbegine ve d.+ ine yıġılup 6a/8

dügün -2- [Tr] Düğün.
d. 109b/2

dosta d. 109b/2

düken - -6- [Tr] Tüken-, bit-, devamı olma-
d.- di 29b/10
d.- di 29b/13
d.- diyse 29b/16
d.- dügine 29b/11
d.- mediyse 33a/11
d.- üp 58a/15

düket - -2- [Tr] Bitir-, artırmama-
d.- ememişlerdür 9b/21
d.- imediler 9b/6

Düldül -1- [Ar] Hz. Ali'nin atı.
D. aşḳar heyʾeti 2b/12

dülāb -1- [Ar] (?)
d. 91b/8

dün -4- [Tr] Bir gün öncesi.
d. 24b/8
d.+ le büyümüş 89a/4
d. ṭoġup 89a/3
d. ü gün açıp 88a/19

düne - -1- [Tr] Tüne-
d.- rken 34a/3

dünyā -89- [Ar] Yeryüzü, üzerinde yaşanılabilen yer.
d. 111a/16, 116b/11, 116b/7, 39a/7
ehl-i d. 49b/16
ḥāl-i d. 22b/18
mihr-i d. 22b/15
d. ʿaẕābın görmeyince 50a/1
d. begleri 88a/12, 7b/18
d.+ da 107a/20, 107b/3, 110b/4, 28a/12, 3a/10, 44a/19
eger ki naşībüm rızḳum d.+ da dükenmediyse 33a/11
d.+ dan 33a/12, 50b/19, 75a/6, 92a/14
bu d.+ dan 110b/8
d.+ dan geç-eli Ölmek. 77a/9
d.+ dan git- Ölmek.50b/18
d.+ dan gidüp 91b/1
d. gögindeki ferişteler 14a/1
d. göginüñ melāʾikesinüñ reʾīsi 12a/18
işbu d. ġuṣṣası 103a/5
d. ḫalḳı 84b/16
d. ḫilʿatları ve müzeyyen libāslar geymek 8b/11
d. içi 24a/11, 38a/19
d. leẕẕeti 8b/10
ʿāṣī ve kāfir ve ẓālim ve cābir d. milki 83a/2
d.+ nuñ 110b/4
bu d.+ nuñ aḥvāli 21b/4
d.+ nuñ bir ciheti 116b/13
bu d.+ nuñ bu aḥvāli 111a/14
d.+ nuñ iki ciheti 116b/12
d.+ nuñ köhneligi 20a/17
d.+ nuñ miḳdārı 116b/3, 53b/11
bu fānī d.+ nuñ salṭanatı 39b/21
bu d. pādşāhınuñ küfr ü şirki 67b/3
d. pādşāhlarından maḳṣūd olan 62a/6
d. pāẕişāhlıġına sevinüp 16b/14
d. şaḳıncıları 110b/7
d. sarāyına iltüp 92a/8
d. sarāyı 96a/18
d. ṭuraludan berü 25b/8
d. ve āḫiret ʿaẕābı 44b/1
d. ve mal ḥırşı 111a/5
d.+ ya 116b/10, 116b/11, 116b/14, 50b/9, 5a/17, 72a/2, 8b/19
bu d.+ ya 110b/6
d.+ ya gel- Doğmak, yeryüzüne inmek. 44b/11, 65b/5, 70b/3, 86a/21, 92a/14, 65b/11, 114b/15
d.+ ya gelecegin 77b/5
ʿālī ḥażretüñüñ d.+ ya gelecegin 77b/7
İbrāhīm d.+ ya geleceginden ḫaber virse gerek 68b/1
d.+ ya gelinceye dek 65b/3
d.+ ya gelse gerek 65b/9, 67b/16, 67b/3
d.+ ya getür- Doğurmak. 20b/9, 68b/12
d.+ ya 39b/7
d.+ ya sögmeklik 116b/9
d.+ yı 110b/5, 110b/7, 116b/6, 46b/14, 50b/10, 71a/10, 88b/12
d.+ yıla 116b/10, 116b/11
d. yüzine çıḳsa 97a/13
d. yüzü 72a/6

dünye -14- [Ar] bk. **dünyā**
d. 37b/18, 39b/9
d.+ de 31b/16, 49a/18, 8b/20
d.+ den 39b/8
d. içre 38a/13
d.+ ye 103a/11, 110b/9, 22b/19, 83a/6
d.+ yi 38a/3, 39b/10
d.+ yiçün 83a/8

düpdüz -3- [Tr] Yerle bir.
d. 24b/21, 7b/1
d. idüp 60b/14

dür -4- [Fa] bk. **dürr**
d. 1b/12, 3a/13
d.+ inden 2a/11
d. 85b/14

dürbār -1- [Fa] İnci saçan.
d.+ dur 2b/21

dür-dāne -1- [Fa] İnci tanesi.
d.+ den 37b/6

dürefşān -1- [Fa] İnci saçan.
d. it- İnci saçmak. 108b/3

dürfeşān -1- [Fa] bk. **dürefşān**
d. oḳun- İnci gibi kıymetli şeyler söylemek. 39a/2

dürc -1- [Ar] Mücevher kutusu.
d.+ i 2a/11
düri - -12- [Tr] bk. **dürü-**
d.- dügi 45a/17
d.- dügin 45a/17
d.- düm 66a/15, 66a/16
d.- medi 114b/16
d.- miş ola 3b/15
d.- miş 52b/18
d.- mişdür. 61a/21
d.- yen 110a/2
d.- yicek 115b/16
d.- yüp 98b/10
d.- meñüz 53a/18
düriş - -3- [Tr] 1. Çalış-, çabala-, sebat et-
d.- e 110b/20
2. Mücadele et-, çarpış-
d.- ür 40a/8
d.- ür 40a/8
dürit - -2- [Tr] bk. **dürüt-**
d.- dügi 98a/2
d.- mişdür 91b/16
dürlü -45- [Tr] Türlü, birkaç çeşit.
biñ d. 91b/7
bir d. 112b/21
birḳaç d. 79a/3
dürlü d. 37a/17
d. cānavarlar meskenidür 25b/19
dürlü d. cānavarlar 25b/4
yedi d. cevherden bir ḳubbe 36b/6
bir d. daḫı 89a/12
dört d.+ dür 12b/7
üç d.+ dür 12b/1
d. dürlü cānavarlar 25b/4
d. dürlü ḥayvānlar maḫlūḳlar 6b/15
ḥadsüz ḥisābsuz d. dürlü maḫlūḳāt 53b/18
d. dürlü maḫlūḳāt 47b/9
d. dürlü 37a/17
d. girihler 18a/5
dürlü d. ḥayvānlar maḫlūḳlar 6b/15
yidi d. ḳıymetī cevherden hezār pāre 15b/1
bu dört d. ḳuşūruñ vasaṭı 87a/8
yidi d. maʿādinden ṭaşlarından 87a/8
bir d. maḫlūḳ daḫı 25a/1
bir d. maḫlūḳāt getürüp 19b/16
bir d. maḫlūḳāt 19b/21, 20a/1, 36a/7
yüz yigirmi dört d. maḫlūḳāt 52b/7
ḥadsüz ḥisābsuz dürlü d. maḫlūḳāt 53b/18
dürlü d. maḫlūḳāt 47b/9
bir d. maḫlūḳ 45a/7
üç d. mermer maʿdeni 27b/16
yedi d. mermer 35b/11
envāʿ d. micmereler yaḳup 57a/15
bir d. renk 17b/10
yüz yigirmi dört d. ṣıfat-ı 5a/3, 5a/7
altı yüz d.+ sin 51b/4
dört yüz d.+ sin 51b/4
bir d. ṭılsımāt 87b/12
baḥr u ber içindeki biñ bir d. ümmet arası 5a/7
biñ bir d. ümmet 5a/4
deryāda olan altı yüz bir d. ümmetler 26b/2
on iki d. yaraḳ 59a/4, 60a/13, 58b/16
yirinden biñ d. zorıla ırġurup 32a/21
dürr -16- [Tr] İnci.
d. ü cevāḥir ṣaçup 108a/9
d. ü cevher 1b/11
d.-i dendān İnci diş. 87b/5
d. ü güher 23a/11
d. ü mercān 14b/18
d. ü necef ve aḳ yāḳūt 87a/17
d. ü necef 86b/19, 15a/18, 16a/2, 37b/6
d.-i yetīm şeh-däneleri 16a/1
d.-i yetīm ve dürr-i 87a/17
d.-i yetīm 85b/14, 15a/11
d.+ i 85b/14
d. ü gevher 64b/7
dürr-i ḫāṣ En değerli inci. 88a/7
dürt - -3- [Tr] Krem gibi sür-
d.- seler 54a/11
d.- seler 54a/12
d.- seler 48b/10
dürü - -40- [Tr] Türe-, çoğal-, zuhura gel-
d.- di 114b/20, 63b/19, 95a/19
d.- düñüz 25a/4
d.- miş 25a/11, 25a/8
d.- r 3b/19, 3b/20, 3b/21, 48b/13, 48b/17, 4b/3, 4b/4, 4b/5, 4b/6,
52b/18, 52b/19, 9b/13, 9b/14
d.- rler 52b/11, 65a/18
d.- ye 3b/18, 3b/19, 9b/11
d.- yen 48b/14, 4a/1, 4a/2, 52b/19, 52b/9, 92a/8
d.- yi 25a/6
d.- yüp 92a/7
d.- r 52b/18
dürüst -2- [Tr] Doğruluktan ayrılmayan, mert.
d. 62b/6
d. ol- Daima doğru davranmak. 79b/20
dürüt - -15- [Tr] Türet-, çoğalt-, zuhura getir-
d.- di 19b/17, 20a/20, 52a/12, 53a/17, 53b/21, 98a/4
d.- medi 53a/11
d.- medin 63b/8
d.- mekde 8a/15
d.- meyinen 114b/14

d.- mişdür 51b/4, 53a/7, 84b/4
d.- üp 22a/19
d.- di 83b/19

dürütici -1- [Tr] Türetici, çoğaltıcı.
d.+ dür 8a/16

düş - -71- [Tr] 1. hızla bir yere inmek durumunda kal-
d.- dügi 91b/17
d.- di 105b/3, 81a/20, 9b/16
d.- diler 47a/1
d.- dügi 63b/16
d.- düklerini 46b/16
d.- en 48a/11, 48a/12
d.- erdi 17b/11
d.- esin 29b/15
d.- meye 47b/16
d.- se 47b/17, 48b/8
d.- üp 104a/20, 35a/2
d.- dügi 10a/10
d.- se 48b/9

2. istenmeyecek bir yerde bulunmaya mecbur ol-
d.- üp 96a/21
d.- dük 102b/20
d.- er 97a/12
d.- miş 96b/1
d.- üp 97a/4

3. devril-, yıkıl-
d.- diler 107b/21
d.- di 60a/19, 81a/13, 89b/13
d.- dügi 32b/3
d.- düklerin 90a/8
d.- düm 57b/3
d.- düñ 44a/14, 57b/2
d.- e 59a/21
d.- mesün 33b/3
d.- meyesin 75b/13
d.- miş 55a/15
d.- se 83a/8
d.- üp 31a/19, 34b/11

4. yansı-
d.- se 2b/15
d.- dügine 63b/15
d.- er 36b/12

5. belir-, peyda ol-, ortaya çık-
d.- er 10b/10

6. y.f.
muẓaffer d.- üp 104a/14
ʿışḳa d. 12a/4
cānına tasa d.- di 79a/6
ıraḳ d.- di 118b/6
ayru d.- dük 118b/4
vehme d.- düler 76a/14
göñli d.- er 12a/2
ıraḳ d.- erüz 76a/15
ḫacīl d.- meye 75b/5
ġurūr ipiyle ṣebūr cāhına d.- mez 111a/14
ṭarīḳumuza d.- mezdi 50a/20
ʿaḳabine d.- üp 55a/13
birbirine d.- üp 72b/21
ḥırṣ u ṭamaʿ odına d.- üp 8b/20
öñlerine d.- üp 16b/5, 46b/8, 46b/9, 50a/7, 5b/16
öñüne d.- üp 118a/2, 118a/9
yol d.- üp 61b/13
zebūn d.- üp 6a/15
ġayret d.- üpdür 101b/15

düş -2- [Tr] Rüya.
d. degül 58b/6
d.+ ünde 91b/20

düşmān -33- [Fa] Yagı, hasım.
d. 102a/20, 113a/17, 60a/21
d.+ a depindügin 109a/19
d.+ a muḳābil varup 106b/12
d.+ a ṭoġru gitdügin 109a/13
d.+ a ulaşup 117b/14
d.+ dan 102a/17, 28b/14
d.+ dan ġāfil ol- Düşmanın hilelerini anlamamak. 60a/6
d.+ dan ġāfil olmaḳ 113b/17
d.+ dan ṣaḳınup 102a/20
d. eli 55b/20
d. gör- Hasım bilmek. 59b/16
d. görüp 69a/2
d.+ ı 106b/8
d.+ ıla 106b/10
d.+ ın 113b/19
d.+ ından 61b/18
d.+ la 106b/8
cemīʿ d.+ lardan 68b/9
d.+ ları 119a/20
d.+ larumuz 28a/12
ulu d.+ laruñ 101a/9
ḳavīdür ve bahādurdur ve d.+ laruñı ṭaġıdıcıdur 5a/4
d. leşkeri görüp 106b/13
bu şehr pādişāhınuñ ve iki d. leşkeri ḫalḳı 106a/16
d. leşkeri 108a/5, 90a/6
ol iki d. leşkeri 108a/14
d. leşkerine ḳarşu varup 106b/9
d. ol- Husumet beslemek. 88b/10
d. ṭarafı 109b/4

düşmen -36- [Fa] bk. **düşmān**
d. 111b/21
maġz-ı d. 100a/18
d.-i Ḫalīl İbrahim peygamberin düşmanı. 79b/18
d. çerisi 113a/21

ol d. çerisi 113a/1
d. dīvleri 56b/10
d.+ e 102a/21, 103a/18, 6b/1
d.+ i 88b/14, 95a/14
Ḫalīlü'r-Raḥmānuñ d.+ i 64a/18
d.+ i şıyıp 111b/15
d.+ ile 109b/1
d.+ ilen 88b/14
d.+ in 88a/21
d.+ inden 55a/20
d.+ leri üzeri 88a/15
d.+ lerin 103b/11
d.+ lerüñ 109b/1
d. leşkeri 113a/15
iki d. leşkeri 106a/7
yidi kerre yüz biñ d. leşkeri 113b/14
bu iki d. leşkerini görüp 106a/9
d. ol- Husûmet beslemek. 73a/18
d. ṭarafın 117b/14
kendünüñ d.+ üdür 66b/9
d.+ üm oḳuna ḳarşu ṭurduñsa 82b/17
d.+ üñ 48a/6
d.+ üñ boyunca 56b/11
d.+ üñ ḳahrı 109b/2
d.+ üñ öldügi 109b/2
d.+ üñ sözine uyup 88b/11
d.+ üñdür 75b/2
ʿarūsı d.+ üñüñ 119b/13
d. üzre 112a/3

düşmenlik -2- [Tr] Yagılık, husumet.
cemīʿ d. 31b/14
d. ḳapusından ṭaşra 111a/12

düşür - -9- [Tr] 1. yüksek bir yerden düşmesine sebep ol-
d.- di 22b/8, 98a/21

2. yık-, devir-
d.- ür 105b/5
d.- di 114a/3
d.- mesün 34a/19
d.- üp 109a/17, 79b/11
d.- ürsem 56b/7

3. miktar bakımından azalt-
d.- mekdenise 19a/2

düşvār -1- [Fa] Zor, güç.
d. yol 103b/12

dütün -10- [Tr] Tütün, duman.
aġzından çıḳan d. 96b/7
iki ḳara d. 34b/3
aġzı odı d.+ i 105a/1
āhı d.+ i 79b/12
zernīḫ d.+ inden 44a/18, 49a/15
d. ḳıl- Duman oluşmasını sağlamak. 76a/21
d.+ le 76a/20
burnından çıḳan d.+ lerimiş 34b/13
direk direk d. olup 5b/20

düvāzdeh -1- [Fa] On iki.
kendüye oturacaḳ müseddes ve baʿżı murabbaʿ ve baʿżı şeş-ḫāne ve baʿżı heft-ḫāne ve baʿżısı d. köşelü serīrler ṭoḳıyup 8a/20

düvāzdehāne -1- [Fa] On iki köşeli kubbe.
d. ḳubbe 36b/19

düvāzdehānelü -1- [Fa+Tr] On iki köeye sahip.
d. ḳubbenüñ her köşesi 37b/4

düve -1- [Tr] Sivrisinek türü.
d. 93b/17

düz - -25- [Tr] 1. İnşa et-, yap-, hazırla-
d.- mege 29a/13
d.- di 73a/11
d.- diler 15b/19, 15b/5
d.- dügi 69b/8, 73b/5
d.- dügiyçün 72b/5
d.- dügüm 72b/6
d.- düñ 73a/7
d.- en 72a/8
d.- ene 23a/19
d.- erdi 73a/17
d.- mege 31a/11
d.- mek 7b/2
d.- mekden 73a/16
d.- mişler 59a/18
d.- ülen 73a/12
d.- üp 30b/1, 73a/5
d. 21b/10, 21b/4, 21b/5, 24b/10, 28a/2, 56b/3
d.- üp 73a/5

2. Süsle-
d.- en 37b/15
d.- dügüñ 74b/6
d.- mişler 35b/2

3. Hemen ardından söyle-, konuş-
d.- üp 57b/13

4. Yaz- -1- [Tr]
d.- di 86b/3

düz -6- [Tr] Girintisi çıkıntısı olmayan, doğru.
d. 21b/5
gāh d. ṣaḥrā olur gāh alçaḳ yücelüben ṭaġa döner 28a/2
d. ṣaḥrā 24b/10, 56b/3
ṣaḥrā ve d. yazı olsa 21b/4
d. yir eyle- 21b/10

düzdür - -4- [Tr] Yaptır-, hazırlat-
d.- mekde 30a/15
d. 79a/15
d.- di 79a/18
d.- üp 31a/16

düzet - -12- [Tr] 1. İnşa et-
d. 38b/18
d.- üp 26a/3, 39a/1

d.- ür 1b/11
2. Diz-, sıralama-
d.- diler 54a/3
d.- di 93b/21
3. Hazırla-, yap-
d.- dügin 108b/20
d.- diler 15a/11, 15a/17, 15a/19, 15a/9, 16b/1

-E-

eʿādī -1- [Ar] Düşmanlar.
e. serverleri 91a/4

ebā u ʿan-ced -2- [Fa]Nesilden nesle, babadan dedeye.
e. 25a/5, 25b/7

ebābīl -1- [Ar] Kurʿan'da Ebrehe'nin ordusunu attıkları taşlarla mahveden kuş sürüsü.
e. 64a/9

ebed -2- [Ar] Sonu olmayan.
e. 55a/11
e. ol- Sonsuz olmak. 3a/10

ebedī -4- [Ar] Sonsuz.
ʿadāvet-i e. 66a/11
e. cehennemde 73b/3, 92a/19
e. ḳalsa gerek 92b/1

ebīd -1- [Ar] Sonsuz.
e. ḳal- Sonsuza kadar yaşamak. 81a/3

ebkem -1- [Ar] Dilsiz.
e. ol- 119b/19

ebr -2- [Ar] Bulut.
e. 2a/10
e. ider 2b/11

ebraş -2- [Ar] Abraş hastalığına tutulmuş.
sām-ı e. 43b/13, 48b/19

Ebrehe -1- [Ar] Kurʿan'da Fil suresinde ordusu kuşlar tarafından havedilmiş kral.
E. 64a/9

ebrişīm -5- [Fa] Bükülmüş ipekten iplik.
e.+ den nāzükter 17b/16
e. gibi ḥarīr 17b/8
e. ḳurdı gibi böcecügüñ bağrı bağursuġı sıḳındusı 8b/11
e. ḳurdı 8b/8, 9a/20

ebter -4- [Tr] Evlatsız, zürriyetsiz.
e. 65a/5
yeksān-ı e. ḳıl- 20a/3
e. ol- Soyu kurumak. 22b/10, 62b/10

Ebu'l-Muẓaffer -1- [Ar] Metinde Baʿalbek şehrinin kethüdası.
E.+ i 29a/8

Ebū Ḥāmid-i Endülüsī -1- [Ar] Metinde adı geçen bir alim.
E. 108a/16

düzetdür - -1- [Tr] Yaptır-, hazırlat-
d.- di 86b/21

düzme -1- [Tr] Yapılmış.
bir d. nesne 74a/20

düzül - -4- [Tr] Hazırlan-, yapıl-
d.- miş 105a/11, 114b/18
d.- mişdür 83b/5
d.- miş 87a/18

Ebū Şā -3- [Ar] Metinde yeryüzünü kafasında taşıyan öküzün adı.
E. 6b/17
yā E. 6b/14
E.+ dur 6b/11

Ebū Ẕer-i Ġafārī -1- [Ar] Metinde adı geçen bir sahabe.
E. 12b/9

ebvāb -1- [Ar] Kapılar.
muḫtār-ı mecālis-i e.+ dan 46a/16

ebyāt -2- [Ar] Beyitler.
e. 46a/16
birḳaç e. 59a/10

ebyaż -1- [Ar] Bembeyaz.
semm-i e. 110a/1

ecdād -1- [Ar] At.
e.+ umuz 25a/5

ecel -26- [Ar] Ölüm vakti.
e. 105b/10, 105b/9, 42b/18, 44a/19
bu e. 83a/7
e. bul- Ölüm vakti gelmek. 55a/10
dest-i e. 22b/8, 24a/13
e. 38b/20
e.+ den 119a/12, 61a/2
e.+ dür 55a/5
e.+ e 44a/18
e. eyeri 94a/2
e. gel- Ölüm vakti erişmek. 39a/7
e. ḥavāle ol- Eceli gelmek. 25a/21
e.+ i 42b/17
İsfendiyāruñ e.+ i 91b/21
e.+ i gelen 10a/6
e.+ i yitdiyse 42b/18
e.+ in 44b/5
e. ir-icek Ölüm saati gelmek. 92b/7
kendü e.+ iyle 85a/21
e. milkü 83b/7
e. yili esse 55a/7

ecil -29- [Ar] Sebep, neden.
e.+ den Sebebiyle. 5b/5
aʿmāl-i şāliḥāsı olmaduġı e.+ den 116b/16
bir cevāb viremedügümüz e.+ den 56a/9
bizüm ḳanāʿatumuz olduġı e.+ den 51b/10
deriden yumuşaḳ olduġı e.+ den 10b/1

ġāyet ḥarīṣ ve ṭāmiʿ olduḳları e.+ den 54a/18
ġāyet żaʿīf naḥīf olduġı e.+ den 49a/1
ġāyet ziyāde olduġı e.+ den 10b/2
görünmedügi e.+ den 12b/1
gözlerinüñ kirpügi olmaduġı e.+ den 6b/6
ḫalḳuñ ṭavarların incitdügi e.+ den 61a/18
ḥarīṣ olduġı e.+ den 41a/8
ḫayr duʿāsın alduġı e.+ den 61a/13
incindügümüz e.+ den 32a/15
incütdügi e.+ den 51b/15
ḳabūl itmedükleri e.+ den 76b/11
kāmile ʿāḳile olduġı e.+ den 16b/17
ḳāniʿ olduġı e.+ den 41a/9
ḳıymetüñüz ve raġbetüñüz olmaduġı e.+ den 53a/20
maḳṣūd olan bināya yitürdükleri e.+ den 13b/15
nīşterin çıḳardıġı e.+ den 8a/1
olmaduġı e.+ den 48a/11
senden iʿtibārsuz nesne yaratmaduġı e.+ den 53a/19
sevāḥil olduġı e.+ den 114b/13
siyāhlar olduġı e.+ den 106b/4
tırāş itdügi e.+ den 13b/11
virmedügi e.+ den 106b/5
yetīm ḳaldıġı e.+ den 11b/16
ziyāde olduġı e.+ den 50a/21

ecnās -3- [Ar] Cinsler.
e.-ı cinniyān Cinlerin çeşitleri. 13a/12
çekirge e.+ ı müvekkeli 62b/18
el-hevāmm e.+ ınuñ reʾīsleri 11a/11

ecr -1- [Ar] Sevap.
e.+ i 110b/6

ecsād -1- [Ar] Cesetler.
e.ı 40a/4

eczā -1- [Ar] Küçük parçalar.
e.-i ḫāki ve kevākib-i eflâki Toprak parçaları. 9a/21

edā -7- [Ar] Tavır.
e. it(d)-elüm Bir vecibeyi yerine getirmek. 82b/13
farż-ı Ḥaḳ e. idüp 2b/1
e. itmek 66a/21, 62a/9
Allāh Teʿālānuñ bu ḫizmetini e. itmeyicek 20b/6
e. ḳıl- Bir vecibeyi yerine getirmek. 70a/12
e. ḳılup 95b/9

edeb -8- [Ar] Haya, ar.
e. 17a/4
e.+ ile 36b/16
e.+ inden 63a/13
e.+ le 21b/21, 44b/4, 67b/1
e.+ le ḳoyup 111b/5
e.+ ümden 44a/13

edebsüz-1- [Ar+Tr] Hayasız, arsız.
e. ol- Arsız olmak. 71b/20

Edhem -1- [Ar] Metinde geçen Yunan filozofu.
C. ü Edhem 119b/8

edviye -1- [Ar] Devalar, ilaçlar.
kāfurī mumını e.+ ye ḳatup 40b/6

edyān -1- [Ar] Dinler.
e.+ ını 2a/20

efāʿī -5- [Ar] Engerek yılanları.
ṣeʿābīn ü e.+ dür 52b/9
e. ḥayyāt ḥakīmi 117a/14
e. toḫmı 96a/4
ılanlar ve ejderhālara ve e.+ ye ve ʿaḳārībe müvekkel olan 62b/18
e. zehri 59b/3

efʿāl -3- [Ar] Fiiller, yapılan işler.
e.-i ḳabīḥümüz 32a/13
e.+ de 62a/11
ne ḥālde ve ne e.+ dedür 43a/12

efʿī -7- [Ar] Engerek yılanı.
e. 43b/13
bu e. 42b/18
e.+ de 43b/14
iy e. dillü 53b/6
e. şoḳup 42b/21
e. yılanlar 5b/6
bir e. zehirnāk 42b/12

efḍal -10- [Ar] En faziletli, erdemli.
E. 85a/20
e.-i ʿulemā Alimlerin en erdemlisi. 46a/11
e.-i fużalānuñ ḥākim ü ḫāḳanı naḳlince Faziletlilerin en faziletlisi. 46a/14
e.+ i 103a/16, 5a/11
bundan e.+ i 16b/9
mürselīnüñ e.+ i 2a/15
enbiyānuñ e.+ idür 2a/9
e.+ in 25b/11
e. rusül 2a/7

efḍalter -1- [Ar+Fa] Daha efdal, daha faziletli.
ādemī cinsinden e. ve ḳavī kimse 5a/5

efġān -3- [Fa] Izdırapla bağırma, haykırış.
e. it- Haykırmak, feryat etmek. 46a/5, 46b/12
ney gibi e. ve defveş sīne-kūb 70a/21

efkend -1- [Fa] Yıkılmış.
naḥīf e.+ üñ 101a/7

efkende-1- [Fa] Bîçâre, zavallı.
e.+ dür 88b/10

eflāk -3- [Ar] Felekler.
e. 24b/20
fevḳ-i e. 2a/21

kevākib-i e.+ i 9a/21
Eflāṭūn -6- [Ar] Eski Yunan filozoflarından.
E.-ı ḥakīm 44b/10
E.-ı ṣādıḳ 3a/20
E.-ı Yunānī 23b/10, 46a/13, 71b/4, 95a/11
efrād -1- [Ar] Fertler, bireyler.
e.+ ıla 97a/20
Efrāsiyāb -5- [Ar] Şehname kahramanı hükümdar.
E. 88b/6
ol E. 88b/3
şeh E. 22b/10
E. u Keyḳūbād 88a/12
derbān-ı E. ve Keyḳūbād 85a/9
Efrīdūn-fer -1- [Ar] İran mitolojisindeki hükümdar Feridun'un aydınlığında.
E. 2b/17
efsūn -1- [Fa] Büyü, sihir.
siḥr-i e. ḳuvvetiyle 88b/21
efşān -1- [Fa] Saçan, serpen.
e. 2b/11
eg - -6- [Tr] 1. kıvır-, eğ
e.- üp 27a/9
e.- üp 105a/7, 108a/12, 15b/9
2. y.f.
baş e.- mez 88a/4
başı e.- di 112b/8
eger -127- [Fa] Eğer, şayet.
e. 102a/17, 102a/20, 103a/17, 103a/18, 104b/3, 109b/11, 109b/17, 109b/21, 110b/15,
110b/4, 111a/7, 112b/17, 112b/5, 114a/4, 117b/16, 117b/19, 118b/12, 119b/15, 13a/3,
16a/10, 16a/3, 16a/7, 16a/8, 28a/5, 29b/20, 2b/13, 30a/3, 32b/20, 33b/18,
3b/10, 42b/17, 42b/18, 42b/21, 45a/19, 46b/7, 48b/10, 49a/14, 49a/4, 50a/11,
50a/8, 50b/10, 51b/12, 52a/3, 53a/3, 54a/11, 58b/6, 60b/20, 60b/21, 63a/4,
6b/16, 6b/4, 74a/10, 75a/19, 76a/14, 78a/19, 7b/1, 84a/19, 84a/9, 85a/5,
85b/6, 86b/13, 86b/14, 86b/15, 88a/12, 88a/13, 88a/14, 8a/1, 8b/9, 91a/13,
92a/2, 96a/11, 96b/11, 97a/13, 8b/4
e. aṭlas böcegi 3b/10
e. buyurursañ 11a/8
e. buzaġuyısa 96a/8
eger ins ü eger cin eger perī eger faḳīr ve e. cihānuñ serveri 14a/11
eger ins ü e. cin eger perī eger faḳīr ve eger cihānuñ serveri 14a/11
e. cin eger perī ve ger dīv 26b/10
eger ins ve e. cin 13a/16
e. ejdehāyısa 96a/9
eger ins ü eger cin eger perī e. faḳīr ve eger cihānuñ serveri 14a/11
e. gūyā ve ger 78a/2
e. ḥayvānda ve ger insānda 114b/14
e. ins ü eger cin eger perī eger faḳīr ve eger cihānuñ serveri 14a/11
e. ins ve eger cin 13a/16
e. insān ya ḥayvān ya behāyim 65b/21
e. insānda ve ger ḥayvānda 41a/6
e. ki naṣībüm rızḳum dünyāda dükenmediyse 33a/11
e. ki 109b/16, 117b/1, 11a/1, 14a/9, 16a/10, 16a/3, 17b/17, 21b/1, 33a/9,
43a/11, 43a/13, 43b/18, 48b/6, 49a/12, 49a/2, 49a/3, 4b/18, 55b/4, 61a/10,
76a/19, 96a/11
e. kim 23a/8
e. kimseyi 49a/15
eger ins ü eger cin e. perī eger faḳīr ve eger cihānuñ serveri 14a/11
eger cin e. perī ve ger dīv 26b/10
e. taḳdīru'llāhda varısa 32b/21
eger z̲übāb e. zenbūr 8b/4
e. z̲übāb eger zenbūr 8b/4
egerçi -46- [Fa] Her ne kadar, … ise de, gerçi.
e. 100a/13, 101b/21, 103b/12, 104b/4, 113b/18, 113b/8, 114b/3, 114b/7, 119a/3,
119a/4, 30a/13, 31b/14, 32a/4, 40b/7, 45a/16, 49a/7, 54b/2, 58a/8, 63a/11,
65b/15, 67a/6, 74a/12, 85a/14, 89b/13, 8a/16, 91b/14, 9b/2
e. ki 116a/13, 16b/14, 27a/19, 32b/10, 44b/10, 46b/20, 47b/6, 4a/7, 50a/19,
65a/17, 66a/10, 77a/1, 7a/9, 8a/11, 9a/18
E. ki 6b/7
e. kim 29b/17, 68a/9, 9b/10
egir - -1- [Tr] Eğir-, iplik durumuna getir-
ḥarīrler 18a/6
egirt - -1- [Tr] Eğirt-, iplik durumuna getirt-
e.- üp 18a/3
egle - -2- [Tr] 1. Eğle-, beklet-, oyala-
e.- meyüp 27b/11
2. Eyle-, yap-
e.- dük 80a/6
eglen - -1- [Tr] Gecik-, geç kal-
e.- ürsem 112b/5
egn -2- [Tr] Beden, vücut.
e.+ inde 102b/2
e.+ ine 117a/4
egri -2- [Tr] Doğru, düz olmayan.
e. 22b/19
e. yol Kötü yol. 8b/17
Eḥad -2- [Ar] Bir, birinci olan (Allah).
faẓl-ı E.+ dan 2a/12

Mucīb ü Vehhāb u E.+ dur 1b/2

ehl -48- [Ar] 1. Bir işin ustası, en yeterli, maharetlisi. 108b/10 2. Bir yere mensup bulunanlar. 91a/5 3.

e.-i ʿirfān içdügi Kültür sahibi. 108b/10

e.-i ʿirfānı mūcibince 95a/11

e.-i ʿirfānı naḳlince 23b/10

e.-i ʿirfān 46a/13, 118b/9

e.-i bidʿat ümerā Hak yoldan ayrılan, dinde yeri olmayan şeyler üretip amel eden kimseler. 91a/5

e.-i cehennem ol- Cehenneme gidenlerden olmak. 116b/16

e.-i cehennem Cehenneme gidenler. 50b/1

e.-i dil Gönül adamları, irfan sahipleri. 8b/10

e.-i diller 46a/8

e.-i dīn Dine mensup olanlar. 53a/13

e.-i dünyā Ahireti düşünmeyip dünya için yaşayan kimseler. 49b/16

sāḥir-i **e.-i füsūn** şaḫş 86a/17

e.-i ḥased Kıskançlık besleyenler. 31b/16

e.-i ḥikmet Alemin gizli amacını bilenler. ʿilmi birle 9a/21, 108b/9, 17b/9, 3b/5, 3b/6, 3b/9

e.-i īmān ol- İman sahibi kimselerden olmak. 115a/15

e.-i īmān İman sahibi kimseler. 94b/11

hünermendler ṣoḥbetinden ve **e.-i maʿnī** ve erbāb-ı faẕl-ı naṣīḥat e.+i ṣoḥbetinden Mana ehli. 111a/6

e.-i naẓar Bakış, ileri görüş sahipleri. 76b/20

e.-i sitem Sitem edenler. 64b/8

e.-i şucāʿ Yiğit kimseler. 85b/12

dīn-i İslām e.+ i 2a/21

fitne e.+ i 76b/20

ḳanāʿat e.+ i 51b/11, 54a/5

riyāżat e.+ i 66b/13

ṭamaʿ e.+ i 42a/20

ṭāmiʿ e.+ i 50b/8

tevekkül e.+ i 55a/20

ẕillet e.+ i 51b/11

iy ḥāl e.+ i mūnis 66a/15

vezn e.+ i olmaḳ gerek ki 43a/12

ḥırṣ u ṭamaʿ e.+ i olmaḳ 50b/3

ḳanāʿat e.+ idür 51b/20

ḥased e.+ idürür 31b/17

Naṣībeyn e.+ inden idi 13a/5

beglerden ve leşkerden ve manṣıb e.+ inden ve nāyiblerden ve ḳażiyyelerden 110b/21

ḥased e.+ ine 31b/14

cennet e.+ ine daḫı 12b/21

ol söz e.+ ini 45b/17

ḫışm e.+ inüñ ʿömri 62b/10

ḥırṣ u ṭamaʿ e.+ iyçün 54a/17

ehlu'llāh -1- [Ar] Allah adamı, evliyâ.

e. 50b/19

ehremen -11- [Fa] Şeytan, dev.

E. 29a/2, 58b/18

e. 31a/2

ʿAccāc e. 60b/21

ʿAnācīf-i e. 56a/16

o Demürbād e. 30a/6

boynuzsuz e.+ e 57a/8

e.+ ler 29a/13

e.+ ler ḳarşusı 57a/14

e.+ ler ve cinnīler miḳdārınca 14a/5

Demürbād-ı e. ve Ṣalṣāl-ı dīv 27a/16

ehremenān -3- [Fa] Ehremenler.

Ḳahhār-ı Tinnīn-ten-i Nüh-ser ve bilesince olan e. ʿafārīt serhengleri 57b/13

serheng-i e. ve yā bende-i 30a/8, 31b/4

ehremenānrā -1- [Fa] Ehremenleri.

e. 58b/19

ejdehā -79- [Fa] (Ejderha sözcüğünün nazımda kullanılan şekli). Kanatlı, kuyruğu yılana, gövdesş aslana benzeyen, ağzından ateş saçan masal canavarı.

e. 101a/15, 113a/15, 38a/18, 43b/7, 56a/4, 5a/11, 6a/11, 6a/12, 6a/14,

93a/10, 96a/12, 96a/9, 97a/6, 95a/21

ʿāṣī e. 5b/16

bir tinnīn e. 5a/14

bu dīv ü nüh-ser e. 56a/4

bu e. 42b/15

ol ʿaẓīm heybetlü e. 97a/7

ol e. 5b/12, 6a/7

senden ulu heybetlü şecāʿatlu e. 97a/8

ol e. aġzıyla 33b/15

e.+ da 43b/15

e.+ dan 96a/13

iki e. 15b/5

e. etinden yimek 6a/17

bu e. gibi ṣalābetüñ 33a/2

iki e. gibi 107a/13

e. gövdesine ve ḳarnı altına ve ḳoltuġına üşüp 6a/5

e. gözi 105a/13

cihān sarāyını ḳuşadan e. gözlerüñ 93b/9

ol e. ḳorḳıcaḳ 96b/16

e.+ lar 113a/14, 32b/6, 5a/8, 5b/10, 97a/13, 97a/9

niçe e.+ lar 95b/19

e.+ lar ve evrenler 5a/6

e.+ ları 95b/8

niçe memleketi yuducı e.+ ları 116a/11

cehennem odı gözlü e.+ larla 113a/13
e.+ laruñ ḳafāsı 48a/10
e. naẓarum 93b/5
e.+ nuñ 105a/11
e.+ nuñ aġzı 101a/13
e.+ nuñ altı başın 105a/18
e.+ nuñ burnından girüp 6a/2
bir e.+ nuñ dişi ḳovuġına girüp 97a/10
e.+ nuñ dübürinden içerü girmek 6a/3
e.+ nuñ gevdesi 6a/9, 6a/9
e.+ nuñ gözleri 105a/21
e.+ nuñ ḳuyruġu 88a/9
ʿāṣī e.+ nuñ üzerine iltüp 95b/4
e.+ nuñ üzerine varup 6a/18
ol e.+ nuñ üzeri 95b/2, 97a/14
ol gözleri kör e.+ nuñ yanına yanaşup 105b/2
e.+ nuñ yidi başında on dört gözi 5b/21
o cehennem e.+ sın 97a/11
e. ṣūretinde görünüp 37a/21
e. şeklinde olduġı 37b/1
ol e. üzeri 5a/17
niçe biñ biñ e. ve evren 96a/18
e. vü ḳamçu 88a/5
e.+ ya 97b/1
yidi başlu e.+ ya 43b/17
ḳarnın şişürmiş bir e.+ ya dönüp 42b/13
e.+ yı 105b/3, 105b/4, 5b/1, 6a/18, 95b/21
ʿāṣī e.+ yı 5b/21, 96b/2
eger e.+ yısa 96a/9

ejdehā-peyker -1- [Fa] bk. **ejderhā-peyker**
Heşt-Pāy-ı e.+ e 108a/7

ejdehā-ser -1- [Fa] Ejderha başlı.
e. 33b/16

ejdehā-ṣıfat -1- [Fa] Ejderha görünümlü.
ol e. ılan 43a/3

ejdehā-şekl -1- [Fa] Ejderha görünümlü.
e. bir cānavar 106a/20

ejdehāveş -2- [Fa] Ejderha gibi.
e. 51a/14
e. altı gözlü 53b/7

ejder -26- [Tr] Ejderhanın kısaltılmışı.
e. 102a/12, 105b/5, 45b/10, 48b/3, 95b/16, 96a/12, 93b/8
mār u e. 88a/19
e. birle 103a/4, 104a/10
e.+ e 15b/5, 29a/3, 96a/14
cehennemden çıḳmış zebānī e.+ e 104b/18
ol iki e. gibi görinen 34b/13
bir ʿaceb ḳorḳunç e. -i heft-ser 104b/20
e.+ i 105b/4, 96a/4
merg e.+ in 55a/10
ḳurı yir e.+ inden 96a/3
e. ḳanı 95b/21
iki e. ḳışṣası 105a/2
bebr ü e. miṣli 56a/14
e. ol-
e. olsa 101b/8
e. şekli 37a/20
e. yanı 95b/13

ejderhā -17- [Fa] bk. **ejdehā**
e. 96a/10
ʿaẓametlü ḳuvvetlü şecāʿatlu e. 95b/20
bir e. 96a/21
ol e. 96b/5
yedi başlu e. 37a/18
e.-peyker ʿalemler 106a/3
e. dilince 96b/9
ılanlar ve e.+ lara ve efāʿīye ve ʿaḳārībe müvekkel olan 62b/18
cehennem e.+ larındanam 96b/20
e.+ laruñ ve evrenlerüñ ve ılanlaruñ emīri 61b/21
deñiz e.+ sıdur 106b/14
ṣu e.+ sıdur 96a/2
e. şāhı mühresinüñ 96a/4
e. şekldedürür 37b/2
bu e.+ ya 96b/17
ol e.+ ya 96b/17
e.+ yıduġın 96a/7

ejderhā-peyker -4- [Fa] Ejderha suratlı.
bindügi e. ʿalāmetine naẓar ḳılup 106b/20
bu e. merkebinüñ üzerinde 103a/15
ol e. raḫṣa 106a/21
ol e. raḫṣ-ı nehrī 104a/3

ejderhā-süvār -1- [Fa] Ejderhaya binen.
bu e. 106b/18

ekbān -1- [Ar] (?)
her günāhuñ e.+ ı 116b/19

ekber -5- [Ar] En büyük.
Feylesūf-ı e. 48b/5
Mūmiyā-yı e. 7b/10
Feylesūf-ı e.+ ile 9a/2
Loḳmān-ı e. ḳavlince 3b/17
Feylesūf-ı e. ve Loḳmān ve Āṣaf bin Berḫıyā 114b/6

ekin -1- [Tr] Buğday veya arpanın tarladaki adı.
e.+ leri 7a/10

ekinlik -1- [Tr] Buğday, arpa tarlası.
e. üzerine 4b/20

ekl -9- [Ar] Yeme.
anlaruñ tevālüdi tenāsüli e.+ i şurbı 12b/6
e. it(d)- cānavarlar Yemek. 10b/15
e. iden dīvlere yidürüp 58a/7
e. it- 58a/6

e. ü şurb iden cinnīler cinsi 12a/12
ol cinnīlerüñ e. ü şurb itmedüklerine sebeb 13a/14
e. ü şurb it- Yiyip içmek. 12a/14, 12a/13
e. ü şurb 13b/2
ekmel -8- [Ar] En kâmil, kusursuz.
kāmil ü e. 67a/18
ol kāmil ü e. 71b/3
e.-i kümelā ve aʿḳal-ı 43a/15
e.-i kümelā 46a/11, 51b/12
e.-i mevcūdāt 50b/3
e.-i ẕürefā 46a/15
e. ü server 40a/16
ekṣer -12- [Ar] En çok, fazla.
e. 119a/3, 49a/4, 48b/17
ḥarf-i muṣḥafınuñ e. āyet raḥmeti 2a/9
e. ḥükm 56a/6
e.+ i 38b/7, 6b/15
cihān ḫalḳınuñ e.+ i 82a/8
sivri siñek şınfınuñ e.+ i 45a/16
Şit peyġāmberüñ ümmetinden e.+ i 114b/12
e.+ in 13a/6, 42a/7
ekṣerī -2- [Ar] Çoğunlukla.
e. 12b/13, 52b/7
eksük -5- [Tr] Bilinenden az.
ḳırḳ sekiz biñden e. 28b/1
e.+ i 22b/1
e.+ in bulmaḳda ʿāciz 7b/2
naẓarından e. olmayup 70a/13
e.+ üni 28b/6
Ekvān -21- [Ar] Metinde geçen bir şeytan adı.
E. 32b/18
E.-ı ʿifrīt ve Demürbād-ı 27a/16
E.-ı ʿifrīt 29a/15, 30a/8, 32b/11, 32b/4, 34b/6
E.-ı ʿifrīte ve Ṣaḫr-ı 32a/17, 33a/14
E.-ı ʿifrīte 27b/7, 28a/3, 28b/1
E.-ı ʿifrīti 31b/1, 34a/1
E.-ı ʿifrītile 31b/19, 33b/10
E.-ı ʿifrītüñ ve ġayrınuñ 13b/16
E.-ı cin 32a/19
E.+ ı 34a/6
e.+ ıla 30a/12
E.+ ıla Ṣalṣāl ʿaḳabinden 33b/13
el -269- [Tr] 1. Organ. 6b/5 2. Yabancı. 3. Bir işi yapan kişiyi, işin nun tarafından yappıldığını temsil eder. 93a/2 4. Güç, kudret. 70b/7 5. Yüzünden. 5a/15
e. 49b/13
iki e. 48a/12, 6b/5
e. öp- di Bir büyüğün huzuruna çıkıp elini öpmüş olmak. 109a/20
e. çekmezlerise 54a/16
e. çek- Bırakmak, terketmek. 54a/15
e. çeküp 86a/1
ḥırṣ u ṭamaʿdan e. çeküp 43a/14
e.+ de 19a/8, 49b/8, 94a/6, 39b/10, 108b/11
e.+ de dutuban 29a/4
e.+ den aluban 24a/13
e.+ den geldükçe 61b/2
e.+ den ḳo- Bırakmak, kaybetmek. 8b/16
ḥaḳḳı e.+ den ḳomaya 8b/17
tende şıḥḥat e.+ deniʿmet 3a/6
e. dutacaḳ 33a/1
e.+ e al- İlgilenmek. 36a/10
e.+ e 22b/4, 88a/16, 110a/1
e.+ e gel- Sahiplenmek. 50a/14
e.+ e getür- Ele geçirmek, zaptetmek, yakalamak. 59b/11, 90a/12, 101b/14, 54b/2, 51a/10, 51a/21
e.+ e getürdügi 89b/21
e.+ e getürmek 17b/17
e.+ e getürmek ḳaṣdı 3b/2
e.+ e getürüp 14b/18, 14b/4, 58a/5, 58b/10, 58b/4
e.+ e gir-en dutsaḳları alup Ele geçmek, yakalanmak. 101b/4
e.+ e gir- 101b/19, 101b/20, 8b/8
e.+ e girürse 57b/15
e.+ e
e. getür- 43b/20
e. getürüp 65b/1, 77a/8
e. götür-üp El açmak, elini havaya kaldırararak dua için hazırlanmak. 20b/21, 24a/1, 24a/2, 36a/1, 36b/1, 37a/10, 37b/11, 44b/5, 47a/6,
77b/18
e.+ i 25a/12, 84a/4, 99b/17
ḥakkāk e.+ i 85b/15
iki e.+ i 19b/3
ikişer e.+ i 25a/2
dīvüñ e.+ i ayaġı 56b/19
e.+ i baġlu 23b/7
bir e.+ i birle 111a/10
e.+ i digüp 33a/8
ādem e.+ i gibi 4a/18
dīv e.+ i 60b/16
ādem e.+ i ṭırnaḳlu 59a/5
perī ḳızlarınuñ **e.+ i uz** hünermendleri Elleri usta, maharetli. 18a/3
e.+ in 73b/8
Ṭavdu'l-Eṭvāduñ e.+ in 107a/9
e.+ in görüp 99b/19
e.+ in 49a/9
e.+ in ḳaldurup 43a/5
e.+ in öp- 59a/11
Nemrūduñ e.+ in öp- 81b/2

ʿAnkūrüñ e.+ in öperken 89b/13
e.+ in öpüp 118a/7, 58a/8
mübārek e.+ in öpüp 37a/20, 62b/7
Rüstemüñ e.+ in öpüp 60b/11
e.+ inde 100b/20, 105b/7, 105b/8, 22a/14, 99a/4, 99b/7, 19b/4, 4a/19
bir nīmten siñek e.+ inde 93a/2
bir siñek e.+ inde 116a/18
bir sivri siñek e.+ inde 65b/10
bir żaʿīf nīm-ten siñek e.+ inde 92a/21
bir ẕübāb e.+ inde 70b/7
bu feriştenüñ e.+ inde 68b/4
bu siñek e.+ inde 95a/16
bu żaʿīf peşşe e.+ inde 82b/13
bu żaʿīf siñek e.+ inde 84b/6
dīv ve cinn e.+ inde 85b/16
dīvler e.+ inde 102b/19, 112b/16
düşmān e.+ inde 55b/20
Ḳahhār-ı Tinnīn-ten e.+ inde 57b/20
Ḳahhār-ı Tinnīn-ten-i Nüh-ser e.+ inde 112b/1
kūh-ı Billūr dīvleri e.+ inde 102b/16
naḥīf siñek e.+ inde 100b/9
naẓaruma gelen siñek e.+ inde 71b/9
ol siñekler e.+ inde 91b/16
ol żaʿīfuñ e.+ inde 61a/12, 92a/21
siñek e.+ inde 114b/14
sivri siñek e.+ inde 91b/5
üyez e.+ inde 97a/17
żaʿīf e.+ inde 113b/20
żaʿīfca siñek e.+ inde 82a/7
żaʿīflar e.+ inde 64a/7
Ḥabeş ḳavminüñ cābirlerin siñek e.+ inde 116a/7
bunuñ gibi żaʿīf e.+ inde helāḳ olup 94b/2
e.+ inde 105b/6
bu żaʿīf e.+ inde 98b/19
peşşe-i naḥīfuñ e.+ inde 80a/19
ḥabs e.+ inde olduġı 112b/1
ol żaʿīfuñ e.+ inde 70a/10
Zāl-ı Destān e.+ inde öldügün işitdükleri 90a/1
e.+ indedür 119b/2
e.+ indeki 74a/1
ḫalḳ e.+ indeki rızḳ 54a/3
ḫalḳuñ e.+ indeki rızḳ 54a/2
e.+ indeki teber 74a/2
e.+ inden 84b/5, 89a/8
ʿāṣī e.+ inden 5a/15
anası e.+ inden 68b/18
Cibrīl e.+ inden 70b/13
dād e.+ inden 51a/13
dīvler e.+ inden 55b/17
ḫaşm e.+ inden 55a/20, 61a/1
Ḳahhār-ı Tinnīn-ten-i Nüh-ser e.+ inden 56a/19
Nemrūd e.+ inden 75a/20
siñek e.+ inden 114b/16, 99b/4
ṭāmiʿ e.+ inden 53b/9
ẕübāb e.+ inden 46b/11
e.+ inden al-up 37b/14
āḫir memleketin **e.+ inden al-**up Alıkoymak. 40a/2
e.+ inden al- 40a/7
baʿżı pehlevānlaruñ yaraġın e.+ inden çeküp 90a/5
ẕübāb cündiñüñ **e.+ inden gel-** Becermek, bir işi yapabilmek. 95b/8
e.+ ine 105a/3, 107a/5, 22a/15, 30b/14, 36b/9, 56b/20, 58a/13, 73a/13, 81b/16, 81a/20
bir e.+ ine 111a/11
ellü e.+ ine 118a/1
on iki e.+ ine 59a/3, 60a/13
e.+ ine al- 57a/9, 73b/19, 81b/19, 58a/2, 36a/8
e.+ ine alup 104a/1, 105a/11, 107a/8, 21a/14, 31a/18, 33a/14, 58b/1, 81b/7
Dımışḳī tīşeyi ve pūlād külüngi e.+ ine alup 31a/10
ellü e.+ ine alup 113a/21
elmās peykānlu oḳın e.+ ine alup 105a/10
külüng ü tīşe e.+ ine alup 31a/19
Mūsā ʿaṣāsın e.+ ine alup 117a/6
süñüsin e.+ ine alup 102a/11
yaraḳların e.+ ine alup 59b/12
ādem e.+ ine beñzer ellü bir dīv 56b/18
e.+ ine bir çaltu alup 42a/6
e.+ ine gir- Eline geçmek, elde etmek. 103a/18, 16a/17
e.+ ine girenin daḫı 74b/1
Ḳahhār-ı Tinnīn-ten e.+ ine gir- 60a/7
e.+ ine girse 65b/18
bunlaruñ e.+ ine girürse 55b/4
e.+ ine vir- 20a/2
e.+ ine yapış-up bile Bir kişinin elinden sıkıca tutmak. 73b/9
e.+ ine yapışup 80b/17
şaġ e.+ inüñ baş barmaġın 68b/18
e.+ iyle 3b/7, 40b/4, 84a/3, 84a/4, 99b/17, 99b/18, 99b/21
kendü e.+ iyle 99b/19
Nemrūd e.+ iyle 100a/1
ol e.+ iyle düzdügi büt 69b/8
e.+ iyle mi 9a/11
cenge **e. ḳar-**up Elini katmak, bir işe dahil olmak. 90a/7
ḫizmetine ḳarşu **e. ḳavşur-**up El pençe divan durmak, elinin kavuşturmak. 26a/12

e. ḳavşurup 12a/9, 19b/1, 40b/18, 61b/9
e.+ leri 25a/2
ādem elleri gibi ikişer e.+ leri 20b/3
ādem e.+ leri gibi ikişer elleri 20b/3
ādem e.+ leri gibi 19b/3
e.+ lerin 89b/2
birbirinüñ omuzına e.+ lerin ḳoyup 34b/16
e.+ lerine 57a/2
on iki e.+ lerine 58b/16
e.+ lerine alup 108b/7
İbrāhīm e.+ lerine 75a/20
dāyim e.+ leriyle 48a/12
e.+ leriyle dutup 20b/4
e. ṣoḳ- 88a/10
e. şun- Zarar vermeye kastetmek. 108a/3
e. ur-up El vurmak, eliyle bir işi halletmek. 32a/6, 36b/2, 37a/12
e. uş it(d)-üp 32a/18, 32a/20, 32a/7, 33a/1
e.+ ümde 83b/16, 93b/4
benüm e.+ ümden 74b/12
e.+ ümden gel-dügince Bir işi yapabilmeye gücü yetmek. 29b/17
e.+ ümden gel- 54b/2
ḫod e.+ ümden gel- 58a/5
e.+ ümden ne gel- 104b/5
e.+ üme gir- 90a/10
e.+ ümle 99b/16
kendü e.+ ümle 88a/2
defʿine çāre ḳılmaḳ e.+ ümüzden gelürse 113b/13
e.+ ümüze girse 22a/2
e.+ üñde 108b/12, 51a/6
bu e.+ üñde ṭutduġuñ levḥüñ ṭılsımātı ḫavāṣṣı 19b/7
senüñ e.+ üñden 75b/8
e.+ üñden aldur- Sahip olunan bir şeyin bir başkası tarafından alınması. 83b/7
e.+ üñden geldükçe 68a/9
e.+ üñden gelen 72b/19
e.+ üñden gel- 45a/5, 91b/14
e.+ üñe 82b/4
e.+ üñe vir- Teslim etmek. 59b/8
e.+ üñüze gir- 43a/1
e. vir- El atmak, bir işi yapmaya azmetmek. 38a/3
e. yüze sür- Dua etmek. 40a/19
e. yüze sürüp 19a/19, 39b/14
e. yüzlerine ki sür- 81b/13

el-emān -1- [Ar] Allah'tan dilenen yardım.
e. 88b/8

el-ḫaber -1- [Ar] "Haber şudur ki" anlamında bir ibaredir.
e. 48a/1

el-Ḥaḳ -1- [Ar] Hak olan Allah.
e. Kerīm 119a/5

el-hevāmm -35- [Ar] Karınca, pire, akrep gibi zararlı böceklerin içinde bulunduğu grup.
e. 23b/11, 4a/3, 4a/7, 4b/3, 64b/9
e.-ı müvekkel Heyṭāgāʾīl melek 116a/2
e.-ı tekvīn Kemāheynūriş tekvīn naẓarına gelüp 117a/20
e.-ı tekvīn 61a/6
e. cinsi 115b/17, 11a/19, 4b/7, 8b/21, 116a/9, 116a/13
e. cinsinüñ her cinsi üzeri11a/13
e. ecnāsınuñ reʾīsleri 11a/11
e. ḥaşerātı 19b/10
e.+ ı 95b/1
e. müvekkel Ḥayākemāgāʾīl melek emriyle ve sen Süleymānuñ ḥükmiyle 101a/4
e. müvekkel Heyṭāgāʾīl melek 115a/21, 115b/13
e. müvekkel Kemāheynūriş 94a/9
e. müvekkeli Ḥayākemāgāʾīle bulışup 95b/3
e. müvekkeli Heyṭāgāʾīl 115a/17
e. müvekkeli 92a/5
Mīkāʾīlin e. müvekkeli 96a/20
e. tekvīn Kemāheynūriş sözi 117b/10
e. tekvīn Kemāheynūriş 115b/15, 97b/10
e. tekvīn 97b/5
e. tekvīni 90a/15
e. tekvīni Kemāheynūriş 85a/1
yā e. tekvīni Kemāheynūriş 95b/18
e. tekvīni müvekkil Kemāheynūriş dili 92b/18
e. üzeri 19b/7

el-ḳıṣṣa -7- [Ar] "Hikâye şudur ki" anlamında ibaredir.
e. 30b/11, 31a/19, 32a/3, 34a/14, 87b/19, 88a/7, 89a/6

elbet -5- [Ar] Şüphesiz, mutlaka, muhakkak.
e.+ de 107b/5, 33a/15, 49a/16, 58b/11, 66b/13

elbette -2- [Ar] bk. **elbet**
e. 74a/18, 96b/13

Elburz -3- [Ar] Metinde geçen bir dağ adı.
E.+ a 104b/20
kūh-ı E.+ a 96b/6
kūh-ı E. ḳāmetlü 34a/17

elcügez -1- [Tr] Elceğiz, küçük ve cansız el.
e.+ leri birle 47b/17

elçi -1- [Tr] Bir devleti başka bir devlete temsil eden sefir.
e. gönderüp 102a/5

elem -3- [Ar] Üzüntü, keder.

derd e. 45a/3

e. ir- Acı ulaşmak, acıya düşmek. 68b/10

bir **e. yitüş**-ürse Üzüntüye dûçar olmak. 102a/17

elfāẓ -1- [Ar] Lafızlar, sözler.

e.-ı melāḥideden söz açup 91a/5

Elḥānin bin Yaʿda -1- [Ar] Hz. Süleymān devrinde yaşamış bir savaşçı, asker.

Zülzāl-ı ekberile E. ve Ḳahhār-ı cābir-ile 101b/11

Elkām -1- [Ar] Metinde geçen bir dağ adı.

E. ṭaġı 28a/6

elli -7- [Tr] Sayı.

e. arış ol- 25a/12

elli ferseng ṭūlı ve e. ferseng ʿarżı 18a/15

e. ferseng ṭūlı ve elli ferseng ʿarżı 18a/15

e. gün 66a/17

e. yıl 103b/3

e. yıl 103b/2

e. yıllıḳ ḳazanılmış eyü ad 60b/4

elli biñ -2- [Tr] Sayı.

e. miḳdārı Ḥabeş leşkeri 118a/15

e. miḳdārı 89b/2

ellü -4- [Tr] Eli olan.

iy ʿaḳreb e. 53b/7

ādem eline beñzer e. bir dīv 56b/18

e. eline al- Eline geçirmek. 113a/21

e. eli 118a/1

elma -1- [Tr] Meyve.

bir e. gibi 26b/21

elmās -16- [Ar] Çok sert, kıymetli, parlak bir taş.

e. baḥreynleyin 106a/4

e.+ dan 15a/17, 15b/19, 16a/2, 35b/17, 35b/2, 37a/2, 37b/6

e.+ dan bir ḳufl 37a/3

e.+ dan 86b/12

e. gözler 15b/10

e.+ ıla 36b/20

e. peykānlu oḳın eline alup 105a/10

e. tīġile 16a/7

laʿl ü yāḳūt u zeberced ve e. u pīrūze 14b/4

laʿl ü yāḳūt u e. u zebercedlerin ve pīrūzelerin 14b/16

elvān -2- [Ar] Çok çeşitli, renkli.

e. elvān niʿāyim ḳoyup 108b/5

elvān e. niʿāyim ḳoyup 108b/5

Elyesaʿ bin Hümeysaʿ -2- [Ar] Metinde Mekke sultanı.

Mekke sulṭānı E. 117a/10

E.+ a 46b/7

em- -13- [Tr] 1. Bir şeyi dil, dudak ve nefesle içine çek-, soğurarak iç-

e.- di 41b/20, 68b/19, 68b/20, 69a/1

e.- dise 70b/13

e.- er 41b/20

e.- medi 68b/17, 68b/20, 69a/19

e.- meñde 90b/14

2. Sürerlik fiili.

e.- üp ṭur- 79b/13

emān -20- [Ar] 1. Yardım. 102a/5 2. Af, bağışlanma. 60b/21

e. 119a/13, 94a/14

e. vir- Canını bağışlamak, affetmek. 100a/18, 80a/9, 60b/21, 42b/19, 92b/7, 107b/9

e. bul- Kurtulmak. 83b/11, 92b/16.

emn ü e. bul- 55a/20

e. bulurısañ 61a/1

e. bulursañ 61a/1

e. dilemek 107b/9

e. dilese 107b/9

Allāh Teʿālānıñ ḥıfẓ u e.+ ı içinde ol- 103b/14

e. iste- Af dilemek, yardım dilemek. 96b/9, 102a/5

emn ü e.+ uñ içi 44b/6

e. virürseñ 60b/20

emānet -1- [Ar] Korunması için teslim edilmiş eşya.

e.+ lerin alup 25b/1

emcād -1- [Ar] Ulu kimseler.

hünermendān-ı e. 95a/12

emcek -1- [Tr] Emzik.

e. 68b/17

emek -4- [Tr] Bir işin yapılması için harcanan beden gücü.

e. çek- 83a/6, 82a/19

e. çeküp 13a/6

çekdügüñüz e.+ ler 56b/10

emel -1- [Ar] İstek, talep.

ṭūl-i e.+ dür 55a/5

emīn -19- [Ar] 1. Güvenilir.

e. 50a/4, 7b/5

Cebrāʿīl-i E. 71b/10

iy E. 75b/10

ḳahrum belāsından e. 90b/15

e. ol- Güven içinde olmak, tehlikeden uzak kalmak. 83a/5, 4b/18, 93a/11, 99b/15

e.+ dür 99b/10

ol mūẕīler ṣınfı şerrinden **e. ḳıl-** Güven içinde bırakmak. 49b/15

e. kişi 79b/4

e. olup 28b/14, 69a/8

belādan e. ol- 70b/19

cemīʿ belādan e. ol- 55a/17

her belādan e. ol- 42a/16

ḳamu yaramazlıḳdan e. ol- 77b/14
Süleymān cenginden e. ve selīm ol- 85b/1

emīr -34- [Ar] Vali, baş, en büyük yönetici.
e. 37b/17
iy e. 96a/17
ol e. 109a/21, 38a/3, 94b/17
yā e. 23a/3, 23b/7, 51a/13, 85b/7, 88b/1, 88b/11, 88b/16, 94b/15, 94b/19, 95b/6
e.-i Bū-türāb Vali Bū-türāb. 38b/17
e.-i ḫoş nefes Güzel nefesli iyilik konuşan yöntici. 101a/10
e.-i ins ü cān İns ve cinin yöneticisi. 115a/9, 93b/12
e.-i ins ü cin 49b/6
e.-i ins ü cinn ü mūnis melek 49b/5
e.-i kām-yāb Arzusuna kavuşmuş yönetici. 47b/19
e.-i kām-yāb 110a/6, 51b/17, 55a/2, 95b/12
e.-i muʿteber İtibar gören yönetici. 17a/3
e.-i nīk-nām Nam salmış yönetici. 23a/15
e.-i şüʿbān Ejderhanın yöneticisi. 117a/15
e.-i şehriyār Padişahın valisi. 111b/13, 49a/19
ejderhālaruñ ve evrenlerüñ ve ılanlaruñ e.+ i 62a/1
e.+ lerüm 81b/8
iy e.-i ins ü cinn ü v'ey resūl-i 111b/5

emir -2- [Ar] bk. **emr**
e. ʿarż it- Emir vermek. 116b/4
melikler e.+ lerindedür 22a/4

Emīre'l-mü'minīn -1- [Ar] Müminlerin emiri, Hz. Ömer.
yā E. 50a/4

emiş ḳarış -1- [Tr] Can ciğer, sarmaş dolaş.
e. ol- Sarmaş dolaş olmak. 28b/15

emlaḥ -3- [Ar] Çok güzel.
e.-ı şuʿarādururlar 46a/15
e. cevāb virem 53a/5
e. cevāb 110a/11
e. kelām 23a/15, 70b/17, 71b/6
e. 45b/13
aḥsen-süḫan u e. 117b/9

emmāre -5- [Ar] Emreden; tasavvufta nefse kötülüğü emreden nefsi dolaylı olarak işaret eder.
nefs-i e.+ dürür 70b/18, 71a/1, 71a/2
nefs-i e. hevāsından geçemezem 79b/7
nefs-i e. miṣālidür 45b/4

emmāre-nefs -1- [Ar] Tasavvufta kötülüğü emreden nefs.
siñek gibi ḥarīṣ e. mūẕī 45b/5

emn -2- [Ar] Emniyet, güven.
e. ü emān bul- Huzur ve güven duymak. 55a/20
e. ü emānuñ iç 44b/6

emr -169- [Ar] Yapılması veya yapılmaması istenen söz, buyruk.
e. 51a/1
e.-i ʿaẓīm Büyük emir. 61b/18
e.-i Ḥaḳ birle Hakk'ın emri. 91b/14
e.-i Ḥaḳḳ 39a/11, 65a/6, 75b/16, 82b/19, 90b/18, 20b/12, 38a/8, 38b/20, 90b/17
e.-i Ḥaḳḳı ṭutup 82b/14
e.-i Ḥaḳḳıla 5a/20, 98b/10
e.-i Ḥaḳla 101a/16, 20a/9, 2a/19, 38b/2, 98b/19
e.-i Ḳāhir birle Kahir'in emri. 93b/11
e.-i müvekkel-i bād Rüzgar vekilinin emri. 26b/20
e.-i Rabbānī birle İlâhî emirle. 11a/11, 64b/5, 69a/6
e.-i Rabbānī 61a/16, 98b/17
e.-i Sübḥān 92b/18
e.-i Süleymānı gözedüp Hz. Süleyman'ın emri. 94a/11
e.-i Süleymānīye fermānber olup 54b/7
e.-i Süleymānīye meʾmūr olup 61b/11
e.-i Yezdān birle Allah'ın emri. 68b/7
e.-i Yezdān 38a/10
e.-i Yezdānī birle İlahi emir. 117b/15
e.-i Yezdānī muʿcize-i 109a/1
e.-i Yezdānī ve muʿcizāt-ı 115a/17
e.+ e muṭīʿ ol- 14b/20
e. eyle- Buyrukta bulunmak. 58a/10, 63a/8, 82b/10, 97a/19, 98a/9
e.+ i 117a/21, 119b/3
Ḥaḳ Teʿālānuñ e.+ i 98b/11
Ḥaḳḳuñ e.+ i 39a/10
Rabbümüñ e.+ i 93b/14
Allāh Teʿālānuñ e.+ i birle 24a/6, 35b/20
Allāhuñ e.+ i birle 7a/7
Celle Celāluhu e.+ i birle 87b/15
Ḥaḳ e.+ i birle 76a/21
Ḥaḳ Sübḥānehu ve Teʿālānuñ e.+ i birle 98a/1
Ḥaḳḳuñ e.+ i birle 113a/14
Nesr-i Ṭāyir e.+ i birle 77b/15
Ḥaḳ **e.+ i d(t)ut-** Buyruğu yerine getirmek. 38b/16
Allāh Teʿālānuñ e.+ i mūcibince 98b/16
Süleymān **e.+ i yirine gel-** Buyruğuna olumlu karşılık verilmek. 29b/13

e. it- 63a/10, 115b/1, 114a/5
e. idecegüm 11a/6
e. iderse 77b/13
e. iderseñ 11a/3, 82a/21
e. idüp 27a/1
e.+ in ṭut- 2a/18, 59b/1
e.+ ine 1b/13
Allāhuñ e.+ ine 92b/21
anuñ e.+ ine 92a/15
Ḫaḳ e.+ ine 5b/3
Ḳāhirüñ e.+ ine 102a/6
e.+ ine çāker 85a/8
e.+ ine fermān id(t)-en Emre sadık kılmak, ine uyar hale getirmek. 36a/11
e.+ ine fermān idüp 24a/16
e.+ ine fermān ol- Verilen emri yerine getirmek. 37b/18
e.+ īne fermān olup 117b/6
e.+ ine fermānber 20a/5
e.+ ine fermānber ol- Aldığı emri yerine getirmek. 20a/3
e.+ ine fermānber olup 56b/12
e.+ ine fermān 88a/11
e.+ ine iṭāʿat it- Verilen emre uymak. 19b/17
e.+ ine iṭāʿat itmedügi 63a/3
e.+ ine iṭāʿat ḳıl-uban Verilen emre uymak. 95b/4
Süleymān **e.+ ine maḥkūm ol-** Verilen emri yerine getirmeye mecbur olmak. 21a/12
artuḳ Süleymānlar e.+ ine meʾmūr olmışam 20a/14
e.+ ine meʾmūr ol-up Aldığı emri yerine getirmekle görevli bulunmak. 115b/14
e.+ ine meʾmūr ve münḳād 85a/8
e.+ ine meʾmūr 80a/13, 88a/18
e.+ ine musaḫḫar ol- Emre boyun eğmek. 65a/2
e.+ ine muṭīʿ ol- Emre itaat etmek. 28a/17
e.+ ine muṭīʿ ve münḳād olup 19a/16
bunlaruñ e.+ ine rıżā vir-üp Emre rıza göstermek, uymak. 69b/2
Ḫaḳ Teʿālānuñ e.+ ini 5b/1
Ḫaḳ Teʿālānuñ e.+ ini 93a/1
Süleymān e.+ ini 118a/7
e. it- 100a/4, 108a/11, 10a/3, 112b/10, 18a/18, 20b/10, 20b/14, 21a/18, 23b/18,
26a/9, 28a/18, 28b/1, 28b/10, 33a/20, 47a/12, 47b/3, 57b/17, 5a/16, 77b/6,
80b/1, 80b/11, 83b/3, 83b/4, 92a/8, 97a/14, 39a/4, 78a/16
feyż ü e. it- 1b/10
e. itsem 26a/2
e.+ iyle 64a/21
ʿālī ḥażretüñ e.+ iyle 94b/2
Allāh e.+ iyle 70a/12, 91a/21, 93b/18
Allāh Teʿālā e.+ iyle 75b/9
Allāh Teʿālānuñ e.+ iyle 63b/19, 69b/19, 97a/16, 98b/9
Allāhuñ e.+ iyle 64b/16
Ḫaḳ e.+ iyle 69a/1
Ḫaḳ Teʿālānġul}uñ e.+ iyle 69a/17
Ḫaḳḳuñ e.+ iyle 88a/21
pādişāh e.+ iyle 108a/10
Süleymān e.+ iyle 28b/19
zebānīler e.+ iyle 96b/21
baʿūż tekvīn aʿvānı Behyārūş e.+ iyle ʿamel ḳılup 101a/6
el-hevāmm müvekkel Ḫayākemāgāʾīl melek e.+ iyle ve sen Süleymānuñ ḥükmiyle 101a/5
e. ḳıl- 70a/15, 75b/19, 82b/20
e. ol- 47a/7, 95b/1, 96a/21, 96b/3, 62a/4
e. ü nehy ü rūz u şeb 2b/18
e.+ üm yirine var-sa gerek Emri yerine ulaştırmak. 82b/7
benüm e.+ ümde 4b/8
e.+ üme fermān 38b/9
e.+ üme iṭāʿat ḳıl- 40b/2
benüm e.+ ümle 116a/11
bu yārenlerüñ e.+ üñ şımayup 58a/9
baḥr u ber e.+ üñde 49b/8
e.+ üñe 11a/8
e.+ üñe fermānber 40b/14, 115a/19
e.+ üñe meʾmūr ol-up 63a/12
e.+ üñe meʾmūr 52a/4
e.+ üñi ṭutmaḳ 14a/17

emṡāl -1- [Ar] Örnekler.
anlaruñ e.+ i aġaçdan 3b/20

emvāc -1- [Ar] Dalgalar.
e.-ı baḥr 42b/2

emzirici-1- [Tr] Sütünü emdiren.
e.+ dür 52b/14

emzür - -4- [Tr] Sütünü ver-, emzir-
e.- di 42b/7, 43a/21, 44a/9
e.- üben 90b/13

emzürt - -1- [Tr] Sütünü verdir-
süd e.- en 42a/14

en -2- [Tr] Genişlik.
gögsinüñ e.+ i 33b/4
ol ḳalʿanuñ dīvārı e.+ ince 30b/14

Enāb -1- [Ar] Allah'ın isimlerinden; tövbeleri kabul eden.
yā E. 91b/10

enār -3- [Fa] Nar kelimesinin eski metinlerdeki şekli.
nār-ı e. 23a/17
e. dānesi gibi 92a/3, 98a/21

enbiyā -10- [Ar] Nebîler.

e. 117a/8
cemīʿ e. 19a/20
e.-yı nebī İsrāʾīlden ġayrı 9a/5
e.+ dur ve evliyādur 110b/7
ḥāżır olan melāʾike ḥükemā ʿulemā e. etḳiyā ẓürefā fuṣaḥā 24a/2
e. etḳiyā 36a/2
imām-ı e. 2a/17
e.+ nuñ efḍali 2a/9
e.+ yı evliyāyı daḫı bile 67a/12
e.+ yıla 117a/3

encüm -3- [Ar] Yıldızlar.
e. 1b/5, 111b/10
e. ol- Yıldızlarla dolmak. 17a/2

encümen -1- [Fa] Meclis, cemiyet.
dārāyendegān-ı e.-i esrār ve pīrāyendegān-ı 23b/11

endir - -1- [Tr] İndir-
e.- di 97a/19

Endülüs-1- [Ar] İspanya; eskiden Abbasilerin hüküm sürdüğü ülke.
E. 88b/9

enfās -1- [Ar] Hayat sahipleri, canlılar.
ṭīb-ı e.+ ından ḳoḫulayup 11b/13

enfüs -1- [Ar] Canlılar.
e.+ ile 45b/7

engüşt -7- [Fa] Parmak.
fikir e.+ in ur- 20a/11, 35b/13, 32a/4
fikr e.+ ini 27b/12
e.+ iyle 2a/16

engüşt ber-dehān -2- [Fa] Parmağı ağzında (Şaşırma, şaşakalma anlamında).
e. ur- 60a/2, 70a/20

enhār -1- [Ar] Nehirler.
deryā ve e. 86a/3

eñrek -1- [Tr] Engerek yılanı.
e.+ den 93b/16

eñse -2- [Kökü belli değil.] Boynun arka kısmı.
e.+ sinden geçüp 99b/18
Nemrūd-ı laʿīnüñ e.+ sine 83a/19

enükle --1- [Tr] Enikle-, çoğal-, türe-
e.- r 5b/6

envāʿ -12- [Ar] Türlü türlü.
e. 15a/20, 18a/5, 18a/6, 25b/19
e. balıḳlar 26b/4
żiyāfet ü e. 11b/14
e.-i ezzillet Aşağılık kimselerin çeşitleri. 44a/20
e. cevāhirile 16b/2
e. dürlü micmereler yaḳup 57a/15
e. niʿmet 108b/4
e. ṣūret 12b/5
e.- ıyla 53a/7

envār -2- [Ar] Nurlar.
e.-ı Ḥaḳ Hakk'ın nurları. 94b/11
rūḥ-ı e.-ı Süleymānī Hz. Süleyman'ın nurlu ruhu. 37a/16

enver -2- [Ar] Çok nurlu, çok parlak.
e. 36b/21
e. it(d)- Parlamak. 2a/4

epsem -1- [Tr] Dilsiz, konuşamayan.
e. ol-up Ses çıkarmamak. 22b/5

er -40- [Tr] 1. Erkek. 62b/9 2. Kahraman kimse. 40a/8 3. Asker. 88a/4 5. Usta, mahir. 28a/16 6. Koca, eş. 69b/5
e. 50a/14, 55b/7, 99a/17
ʿāḳil ü e. 12a/5
altmış kez tamāmı yüz biñ e. 88a/4
benden yeg e. 107b/3
benüm gibi e. 107a/20
eyle e. 85a/9
ne siñekden at göründi ne ḫod e. 99a/15
ol e. 44b/20
yedi kez yüz biñ e. 112a/1
yitmiş biñ er miḳdārı e. 106a/1
yüz biñ e. 55b/8
yüz biñ e.+ e 111b/14
e. gibi düriş- 40a/8
e.+ i 69b/1
bir büt yonucı e.+ i 69b/4
bu işüñ e.+ i 28a/16
her bir işüñ bir e.+ i 28a/16
otuz biñ e.+ i çeküp 118a/9
yüz biñ e.+ i ḳırduḳları 109a/10
söziñüñ e.+ i olasın kim 17a/18
ḳırḳ e.+ i ṣıyıp 109a/8
otuz biñ miḳdārı e.+ idi 112b/15
bu ḫātūnuñ e.+ idür 69b/5
beş biñ e.+ ile 101b/11
yidi kez yüz biñ e.+ ile 102a/13
yigirmi dört biñ pūlādpūş e.+ ile 109a/7
yüz biñ e.+ ile 101b/2, 109a/9
tīġ-zen ṣaf-şiken yigirmi otuz biñ e.+ ile varup 102a/2
her e.+ in 92b/4
yidi kerre yüz biñ e.+ in 101b/14
e.+ ine 71b/17
yidi kez yüz biñ e.+ ine 109a/12
e. kişi 107a/20
otuz biñ e.+ le 112a/2
yitmiş biñ e. miḳdārı er 106a/1
e. ol-an Erkek olmak. 55b/7
e. ol- 62b/9

Eraḫ-nām -1- [Ar] Erah olarak bilinen, Erah adında.
E. 68a/5

erbaʿīn -1- [Ar] Kırk.
cünd-i e. 118a/21

erbāb -1- [Ar] Bir işten en iyi anlayan kimseler.
e.-ı zāviye-i vefā Vefa köşesinin alimleri. 46a/11
erdem -1- [Tr] Fazilet.
e.+ inden 118a/17
Erdevān -1- [Ar] Metinde bir ad.
E. 119b/9
eren -5- [Tr] 1. Velî, evliyâ.
e.+ ler işi 17a/11
e.+ ler nefesi 98a/19
e.+ leri 91b/20
ḳalʿa e.+ leriyçün 30b/2
Rüsteme ve e.+ lerüñe 58a/9
erenlersüz -1- [Tr] Erenler olmadan.
e. 50a/14
Erḥame'r-rāḥimīn -1- [Ar] Rahmetedenlerin en merhametlisi, Allah.
yā E. 8a/3
erik -1- [Tr] Şeftali, kayısı gibi meyvelerin ortak adı.
e.+ ine 101b/6
erit - -1- [Tr] Erimesini sağla-
e.- di 114b/19
erkān -7- [Tr] İleri gelenler, bir topluluğun öncüleri.
e. 112a/5
çār e. 2b/17
e.-ı devlet ve aʿyān-ı memleket Devletin ileri gelenleri. 34a/8
e.-ı devlet 28b/21, 3a/2, 69b/14
e.-ı devletin aʿyān-ı memleketin 28b/13
erkek -2- [Tr] Dişi karşıtı.
e.+ i 112a/16
e.+ iyle 112a/17
erkeklü -1- [Tr] Erkek olanlar.
dişilü e. 43a/7
erlik -19- [Tr] Yiğitlik, kahramanlık.
e. 55b/5, 55b/6
ne e. 105b/6
e. hüner göster- 60b/8
e.+ i ṭamarları 106a/9
e.+ ile 103b/2, 106b/17, 56a/8, 60a/21, 60b/3
kişinüñ e.+ ile adın çıḳaran 101b/18
e.+ ile adumuz añılurken 60b/5
e.+ ile ḳurtarup 103a/17
e.+ ile ṭaġıdup 101b/14
Ḳāhir bin Sāmuñ e.+ in 108a/21
Sām-süvāruñ e.+ inden 108b/14
e. it- Kahramanlık göstermek. 60b/7
e. oyunı 106b/13
e. yolu 55b/7
erre -1- [Tr] Bıçkı.
e. gibi 20b/18
ervāḥ -6- [Tr] Ruhlar.
e.+ dan 11a/18, 12a/12, 63a/3
e.+ dandur 62b/19
e.+ ına 24a/3
bu e.+ laruñ ve tekvīnlerüñ ʿömürleri 62b/20
erzān -1- [Fa] Bol, ucuz.
e. 2b/19
erzānī -2- [Fa] Layık, değer.
e. ḳıl- Uygun görmek. 20b/9, 44b/8
es - -41- [Tr] Hava için bir yönden diğer yöne haraket et-
e.- erdi 104b/11
e.- di 27a/10, 27a/11, 35a/19, 46a/21, 47a/8
e.- dügi 26b/9
e.- e 47a/3, 47a/6
e.- en 104b/13
e.- erler 12b/11
e.- icek 113a/4
e.- megin 49a/16
e.- mese 45a/21
e.- mesi 54b/17
e.- mesinden 27a/4
e.- mesün 45a/20
e.- mezdi 98b/4
e.- se 113a/5, 47a/3, 47a/4, 48a/14, 48a/15, 55a/7
e.- üp 101a/18, 10a/10, 21b/18, 26a/5, 26b/19, 26b/7, 27a/1, 27b/18, 35a/13,
47a/18, 54b/17, 54b/20, 55a/6, 61a/17, 97a/20, 98a/8
eṣaḥ -1- [Ar] Pek sahih.
e. ḳavl 72b/3
esb -2- [Fa] At.
e.+ i 2b/11
e. ü ester 53b/1
esbāb -1- [Ar] Sebepler.
e.-ı miʿmār u ālet Araç ve mimarlığın sebepleri. 1b/10
eṣdiḳā -1- [Ar] Gerçek dostlar.
e.+ sından ve esfiyāsından 20a/1
esdür - -5- [Tr] Havayı hareket ettirmek.
e.- di 54b/16
yil e.- mek 113a/6
e.- sün 113a/3
bād-ı şitā birle e.- üp ġāyet ḳatı 1b/8
e.- ür 79a/12
esed -7- [Ar] Aslan.
e. 114b/5, 29b/2, 48b/3, 53b/1
burc-ı e. 55a/9
sebuʿ e. 87b/15
sibāʿ u e.+ le yırtıcı cānavarlaruñ 117a/13
esen -1- [Tr] Canlı, sağ salim.

ṣaġ u e. 60a/7

eṯer -9- [Ar] İz, işaret, belirti.

e. bul- İz, işaret görmek. 2a/2

ġam e.+ i 113b/9

şebnem e.+ i 53a/2

güneş e.+ inden 21b/10

e. it- İz bırakmak, tesir etmek. 10a/8

e. itse 21b/6

güneş e.+ iyle 21b/9

e. ḳal- İz kalmak, belirti kalmış bulunmak. 25a/11

ʿilmüñ ve ʿamelinüñ e.+ leri 40a/6

esfiyā -1- [Ar] Saf ve temiz, hâlis.

eṣdiḳāsından ve e.+ sından 20a/1

esīf -1- [Ar] Kederli, tasalı.

hem e. ü hem ḫafīf 53b/3

eṯīr -1- [Ar] Alâmet.

e.+ den mürekkeb 40a/3

esīr -5- [Ar] Tutsak.

e. it(d)- Tutsak almak. 51a/13, 111a/13

e. idüp 111a/1

e. ḳal-up Düşman elinde tutsak bulunmak. 78b/1

e. ḳıl- Tutsak etmek. 111a/13

esirge - -2- [Tr] Korumak, muhafaza etmek.

e.- r 103a/3

ol cānavarcuḳları e.- yüp 5a/16

eski -1- [Tr] Yeni karşıtı.

e. bez gibi 43a/18

esle - -2- [Tr] Dinle-, umursa-, dikkate al-

e.- meyen 42b/9

e.- meyüp 98b/7

eṯmār -2- [Ar] Meyveler, semereler.

ol ḳadar eşcār u e. 27a/20

zümürrüdden zebercedden fīrūzeden eşcār u e.+ lar 15a/9

Esmāu'llāh -3- [Ar] "Allah'ın isimleri" anlamında Arapça tamalama.

E.+ ın oḳıyup 4a/15

menḳūş olan E.+ uñ ismini oḳıyup 3b/14

ḳudretile meṣṭūr olan E.+ uñ onuncı ismini oḳuyup 115a/17

eṯnā -3- [Ar] Bir işin yapıldığı an, vakit.

bu e.+ da iken 43a/7

bu e.+ dayiken 60b/10, 74b/14

eṣnāf -1- [Ar] Sınıflar, çeşitler.

e.-ı beliyyet ve envāʿ-i eẕillet 44a/20

esrār -4- [Ar] Sırlar.

e.-ı Yezdānī Allah'ın sırları. 50b/6

cihānuñ ḥāli nedür ve feleklerüñ e.+ ı nedür 24a/6

e.+ ıla 119b/10

dārāyendegān-ı encümen-i e. ve pīrāyendegān-ı 23b/11

ester -2- [Fa] Katır.

esb ü e. 53b/1

e. ü baʿīr 48a/7

esved -2- [Ar] Siyah.

e. 46b/14

cezīre-i E. 106b/3

eş - -3- [Tr] Çukur açmak için kaz-

e.- üp 44a/2

e.- er 7a/15

e.- üp 21a/2

eş -1- [Tr] Çiftin teki.

e.+ üñe 29b/14

eşʿār -1- [Ar] Şiirler.

e. 46a/16

eşcār -7- [Ar] Ağaçlar.

e.-ı kibārdan ve bāḳıllādan 48b/13

e.+ dan 45a/16

e.+ larında 27b/1

e.+ u 27b/20

ol ḳadar e. u eṯmār 27a/20

zümürrüdden zebercedden fīrūzeden e. u eṯmārlar 15a/9

e. u ḥaşāyiş-i kibār 27b/19

eşed -1- [Ar] En şiddetli.

e. 73a/16

eşik -1- [Tr] Kapı girişlerindeki çıkıntılı bölüm.

e.+ den içerü 37a/14

eşref -3- [Ar] En şerefli.

e.-i maḫlūḳāt ve ekmel-i Yaratılanların en şereflisi. 50b/3

e.-i maḫlūḳāt 51b/14, 52a/21

eşrefü'n-nās -2- [Ar] "İnsanların en şereflisi" anlamında Arapça tamlama.

e.+ ıla 117a/17

maḥbūbelerüñ e.+ ıyla 87a/12

eşribe -1- [Ar] İçilecek şeyler.

e.+ ye 40b/6

eşyā -10- [Ar] Yiyecek ve içecek dışında her şey.

e. 40b/9, 53a/14

cümle e. 53a/16, 64b/6, 68a/17

küllī e. 37b/20

şāhid-i e. 40a/12

e.-i māsivāh Allah'ın dışındaki bütün varlıklar. 68a/16

e.-yı maḫlūḳāt Yaratılan bütün varlıklar. 53a/11

ʿālem-i e.+ ya 93b/1

et -47- [Tr] 1. İnsan ve hayvanlarda kas ve yağdan meydana gelen kısım. 93a/20 2. Ten, beden. 6a/11 3. Hayvan vücudunun yiyecek olarak kullanılan kısmı. 58a/7

e. 79a/16, 79a/19, 80b/18

cıġa e. 44b/15

ḳızıl e. 41b/12
e.+ e 79a/17
e. görüp 80b/20
e.+ i 79a/17
ādemüñ altındaġı e.+ i 45a/12
e.+ i acısından uyanup 6a/11
e. içün 58a/6
cımcıġa et 42b/10
e.+ imüz yiyüp 49b/14, 51b/1
e.+ in 10a/9, 42a/10, 42b/21, 57b/20, 83a/7
tinnīnüñ e.+ in 10a/10
e.+ in derisin yiyüp 64a/4
e.+ in kebāb idüp 58a/7
e.+ in yiyüp 97a/15
Zengīlerüñ e.+ in yiyüp 113a/8
e.+ inde 43b/14
ṭamarlarınuñ e.+ inde baġladuġı yir 93a/20
ṭamarlarınuñ e.+ inde baġlanduġı yir 116b/1, 66b/4
e.+ inden 58a/5, 95b/3
ejdehā e.+ inden yimek 6a/17
ol balıġuñ e.+ inden yiyüp 9b/21
e.+ ine üşüp 97a/15
e.+ ini 83a/6
bāḳī ḳalan e.+ ler 9b/7
bu yiymiş e.+ leri 9b/9
ol e.+ leri 81b/19
ol nīzelere sancılmış e.+ leri 81a/7
taḫt-bend üzerindeki aşılan e.+ leri 81b/3
e.+ lerin 99a/11
bebek e.+ lerin 6a/12
e.+ lerin yiyüp 96a/19
e.+ üñ 22b/11, 43b/7
ādemüñ e.+ üñ 99a/21
bir yıl yitecek e. zevādesi 9b/5

et - -6- [Tr] bk. **it-**
e.- 97b/18
e.- meyesin 88b/2
e.- sün 91b/21
tesbīḥ e.- erken 97a/2
ṭañ e.- di 43a/21
ṭañ e.- di 42b/6

etek -3- [Tr] Dağ ve tepe gibi yüksek olan şeylerin aşağı kısımları.
kūh-ı Billūr e.+ inde 61b/14
kūh-ı Ḳāf e.+ inde 5a/14
ṭaġ e.+ leri 24b/4

etḳiyā -4- [Tr] Günah işlemekten korkan kimse.
e. 117a/8
enbiyā e. 36a/2
Süleymān-ı Ḥākī zamānınuñ e. ve aṣfiyāsın ḥükemāsın ʿulemāsı birle 35a/19
ḥāżır olan melāʾike ḥükemā ʿulemā enbiyā e. ẓürefā fuṣaḥā 24a/3

etlü -1- [Tr] Eti olan.
ġāyet büyük e.+ yi daḫı 7a/12

etmek -3- [Tr] Ekmek.
aş u e. 110b/17
e. 46b/12
ṭuz e. ḥaḳḳını gözler bahādur 101b/20

eṭrāf -5- [Ar] Taraflar, yanlar.
e.-ı ʿālem Âlemin her yanı. 86b/12, 5b/19
e.-ı şeş-cihāt içi Altı tarafın çevresi. 14a/1
ʿālem ü e.+ a 20b/15
ʿālem ü e.+ ı 25a/7

eṭvāl -2- [Ar] Çok uzun, en uzun.
ʿömrinüñ e.+ inden ve cihānuñ aḥvālinden ve cihānda gördigüñ ʿacāyıbdan ve ġarāyıbdan 19b/13
ol tekvīnüñ ʿömr-i e.+ ine 20a/18

eṭyār -8- [Ar] Kuşlar.
melek-i müvekkel-i e. 67b/8
e.-ı kibāruñ ḫoş ḫulūsı 68a/13
melek-i müvekkel-i e.+ dan 70a/8
müvekkel-i e.+ dan 67b/15
tekvīn-i e.+ dan 67b/12
e.+ dur 52b/12
e. seyyidi degilse 67a/9
iy e. seyyidi 67b/2

ev -35- [Tr] Bir ailenin içinde yaşadığı yer, mesken.
bir e.+ deki ḳurulmış yay olsa 48b/18
e.+ e 99b/12
bir demürden ḳaplu e.+ e 99b/11
ol e.+ e 44a/17
e. içi 48b/19, 49a/3, 49a/4
ol e. içi 48b/19
e. içi 44a/17
evlü e.+ inde yaturken 28b/9
e.+ inden ṭaşra çıḳup 34b/15
e.+ ine 69b/3, 73a/4, 99b/13
e.+ ine 69b/17
e.+ ini alup 18b/4
e.+ ler içi 51a/7
müseddes e.+ ler ve dīvārlar 7b/1
e.+ ler 30b/2
e.+ lerde 49a/2
içindeki e.+ lerin daḫı yapup 30a/3
ḳalʿanuñ e.+ lerin yapmaḳ 30b/3
e.+ lerinden 24b/6
e.+ lerinden sürüp 55a/3
e.+ lerine 72b/1, 73a/6, 73b/19
e.+ lerine ḳaçup 46b/6

ol e.+ lerüñ ve sarāylaruñ 35b/7
şehrüñ içindeki e.+ lerüñ yirlerini açup 26a/5
ol e.+ üñ delügi bacası 99b/12
Nemrūd oturduġı e.+ üñ ḳapusın yapup 99b/15
ol e.+ üñ ḳapusı 99b/11
e.+ üñ ḳapusı 99b/12
e.+ üñe 69a/2
evāyil -1- [Ar] Evvel, ilk zamanlar.
zamān-ı e.+ de Evvel zaman. 67b/7
evc -6- [Ar] Doruk, en yüksek nokta.
e.-i āsmān Gökyüzünün en yüksek noktası. 74b/13
e.-i felek Feleğin en yüksek noktası. 22b/1, 22b/13, 24a/15
e. ü ḥażīż 40a/8
e. ve ḥażīż ve şeref ve hübūṭ ve iḫtirāḳ ve istiḳbāl 40a/5
ehvām -1- [Ar] Zararlı böcekler.
ne ḳadar ḳuşlar vuḥūşlar e. u ḥaşerāt 26a/10
evlā -1- [Ar] En iyisi.
e.+ dur 102a/3
evlād -2- [Ar] Çocuklar.
seyyid-i e.-ı ādem 2a/14
e.+ ına 2b/6
evliyā -2- [Ar] Allah sevgilisi, ermiş, velîler.
enbiyādur ve e.+ dur 110b/7
enbiyāyı e.+ yı daḫı bile 67a/12
evlü -3- [Tr] Evi olan.
e. 34b/15, 99b/13
e. evinde yaturken 28b/9
evrād -3- [Ar] Okunası âdet olan âyet ve sûreler.
e. oḳıyup 19a/19
e. oḳuyup 117a/4, 37a/10
evrān -1- [Tr] Evrenler, ejderhalar, yılanlar.
e. ol- 88b/10
evren -38- [Tr] Ehderhâ, yılan.
e. 56a/4, 60a/14, 96a/12, 56a/1
niçe biñ biñ ejdehā ve e. 96a/18
ol yidi başlu e. 105a/14, 105a/4
yidi başlu bir e. 95a/19
yidi başlu e. 101a/15
e.-i heft-ser Yedi başlı evren. 105b/6
e.-ile ceng idemez 56a/1
tinnīn ü e. baġrı ḳanın içici 96a/13
yidi başlu e. daḫı 85a/12
yidi başlu e.+ den 56a/1
e.+ dürür 88b/14
yidi başlu e.+ e 43a/9, 96b/19
yirden göge çekilmiş e.+ e 34b/3
e. gibi 104a/7, 52b/15
yedi başlu e. götürür gibi götürüp 33b/10
e. gözine 95b/13, 99a/18
ol yidi başlu e.+ i görüp 105a/3
heft-ser e.+ ile 104b/18
yidi başlu e.+ ile bulışup 109a/16
yidi başlu e. imiş 104b/16
gökde uçar e.+ le 105b/7
e.+ ler 113a/15, 5a/8
ejdehālar ve e.+ ler 5a/6
yidişer başlu e.+ ler görüp ol heybetden ḳorḳup 27a/8
memleket yuducı yidi başlu e.+ leri 95b/10
yidi başlu e.+ lerüñ burnı 8a/9
ejderhālaruñ ve e.+ lerüñ ve ılanlaruñ emīri 61b/21
bu ṭoḳuz başlu e. şıfatlu 55b/2
ol yidi başlu e.+ üñ 105a/20, 105b/11
evṣāf -4- [Ar] Vasıflar.
e.-ı ḥamīde Yontulmuş vasıflar. 119b/19, 67a/20
e.-ı hengām Mevsimlerin vasıfları. 2b/20
e.+ ını 97a/11
evvel -56- [Ar] 1. Birinci, ilk. 12b/15 2. Önce. 36a/7
e. 105a/12, 107a/1, 117b/2, 13a/13, 14a/18, 15a/20, 22a/9, 26b/17, 27b/8,
2b/2, 30b/15, 33a/14, 37a/21, 3b/6, 40a/21, 40b/14, 52b/10, 54a/9, 5a/3,
60a/20, 62a/7, 6a/10, 73b/3, 74b/21, 77a/3, 86a/19, 86b/3, 89b/15, 93b/7,
94a/14, 13a/21
bundan e. 12a/13, 13b/3
cihān sarāyına gelmezden niçe biñ yıl e. 24b/1
göñülden e. 89b/4
niçe biñ yıllardan e. 36a/7
Süleymān-ı Ḥākden e. 38a/8
uçmaḳ niʿmetlerinden e. 7b/3
e. bölük 12b/15
zamān-ı e.+ de 4a/10
e.+ den 28a/15
ol e. gelen ferişteh 68b/16
e. gelen 109b/12
e. gözlerinüñ şuyın içüp 97a/14
e. ḥālet 62a/2
e. ḥāṣṣamuz 109b/19
e.+ i 50b/9
sāʿat-i e. ir- 16a/3
e.+ ki 62a/4
ol e.+ ki ḫalḳ 25a/11
e.+ ki maḳām 24b/6
e.+ ki ṣınf 115b/18

e. maʿmūr gördügüm yirler 24b/17
e. ṣınf 52b/12
e.+ üm 66a/15
Firʿavn-ı e. zamānı 85b/19
e.+ ine 20a/15
evvelā -1- [Ar] Öncelikle.
e. 80a/10
evvelī -1- [Ar] Bir önceki gün.
e. 2b/2
evvelīn -2- [Ar+Fa] Evvel zaman insanları.
e. 118b/18
evvelki -3- [Ar] Önceki.
e. āyīnenüñ ḫāṣṣası 16a/7
e. başınuñ ṣaġ gözi105a/4
e. ḥālet 62a/8
eyādī -1- [Ar] Eller.
e.-i maʿbūd Allah'ın elleri. 91a/8
eyer -1- [Tr] Binek hayvanlarının sırtına konan oturak.
ecel e.+ in 94a/2
eyerlet - -1- [Tr] At, eşek gibi binek atlarına eyer vur-
e.- diler 94a/2
eyerlü -1- [Tr] Eyeri olan.
e. ʿinānlu atlar 118a/11
eyit - -537- [Tr] 1. söyle-, de-, konuş- -1- [Tr]
e.- di 94a/9
e. 119a/1, 54a/15, 90b/8
e.- di 100b/1, 100b/5, 101a/1, 101a/2, 101b/12, 103a/14, 103b/6, 103b/8, 104a/21,
107a/18, 107b/10, 107b/2, 109b/10, 109b/18, 10a/10, 10a/13, 10a/16, 10a/6, 10a/7,
10a/9, 10b/21, 110a/16, 110b/11, 111b/5, 112a/18, 112b/14, 112b/21, 112b/3, 113a/10,
113a/16, 113a/6, 113b/10, 113b/14, 114a/14, 114a/17, 114a/4, 115a/18, 115b/1, 116a/8,
116b/7, 117a/20, 117b/12, 11a/10, 11a/11, 11a/4, 11a/7, 11b/5, 12b/10, 13a/3,
13b/17, 14a/18, 14b/1, 16b/14, 16b/9, 17a/1, 17a/13, 17a/16, 17a/9, 17b/16,
17b/5, 19b/12, 19b/14, 19b/5, 19b/6, 19b/7, 20a/11, 20a/13, 20a/7, 20b/16,
21a/14, 21a/19, 21a/9, 21b/6, 22a/10, 22a/13, 22a/2, 22a/8, 23b/13, 23b/15,
23b/21, 24a/21, 24a/4, 24a/5, 25b/16, 25b/18, 26a/12, 26a/13, 26a/21, 27a/6,
27b/7, 28a/10, 28a/3, 28a/4, 28b/12, 28b/3, 29b/16, 30a/12, 30a/20, 30a/8,
31b/20, 31b/4, 31b/9, 32a/13, 32a/17, 32a/4, 32a/9, 32b/11, 32b/18, 32b/4,
33a/1, 33a/6, 33b/7, 34a/1, 34b/7, 35a/10, 35a/12, 36a/7, 36b/10, 36b/9,
37a/20, 37a/4, 37b/15, 39b/15, 3b/15, 3b/17, 3b/6, 40a/19, 40b/14, 40b/16,
40b/18, 41a/17, 41a/2, 41a/5, 41b/1, 42a/21, 43b/8, 44b/5, 45a/5, 45a/6,
46b/19, 46b/9, 47a/2, 47b/6, 47b/7, 48a/15, 48a/9, 48b/18, 49a/7, 4b/1,
4b/14, 50a/19, 50b/14, 51a/19, 51a/4, 51b/20, 51b/3, 52a/10, 53b/6, 54a/14,
54a/9, 55b/19, 55b/2, 56a/18, 56b/1, 56b/5, 57a/7, 57b/15, 57b/3, 57b/7,
58a/4, 58a/8, 58b/18, 58b/3, 58b/6, 58b/8, 59a/14, 59a/19, 59a/7, 59a/9,
59b/14, 59b/6, 5a/1, 5a/13, 5b/2, 5b/3, 60a/6, 60b/21, 60b/7, 61a/21,
61b/10, 61b/5, 62a/5, 63a/11, 63a/17, 63a/4, 63b/3, 63b/7, 64a/16, 64b/14,
64b/19, 65a/11, 65a/13, 65a/17, 65a/20, 65b/17, 65b/7, 66a/10, 67a/5, 67b/15,
67b/19, 67b/2, 67b/6, 68a/19, 68b/7, 69a/4, 69a/6, 6a/2, 6a/3, 6b/14,
6b/9, 70a/6, 70a/8, 71b/10, 71b/14, 71b/15, 71b/19, 71b/7, 72a/3, 72b/13,
72b/19, 73a/10, 73a/14, 73a/9, 74a/19, 74b/16, 74b/19, 74b/5, 75a/1, 75a/14,
75a/5, 75a/7, 75b/1, 75b/10, 75b/8, 75b/9, 76a/19, 76b/14, 77a/10, 77a/12,
77a/14, 77a/8, 77b/12, 77b/18, 77b/2, 78a/13, 78a/18, 78a/7, 78b/17, 79a/10,
79a/8, 79b/12, 79b/6, 80a/10, 80a/19, 80a/9, 80b/6, 81a/11, 81b/7, 82a/11,
82a/13, 82a/4, 82a/5, 82b/16, 83b/15, 83b/17, 83b/4, 84a/19, 84b/1, 84b/12,
84b/15, 88a/1, 88b/19, 89a/11, 89a/14, 89a/5, 8a/2, 90a/18, 90a/20, 90b/17,
90b/7, 90b/8, 91a/13, 91a/20, 91a/9, 91b/13, 92a/6, 92b/20, 93b/12, 93b/14,
93b/15, 93b/18, 93b/4, 93b/8, 94a/13, 94a/20, 94a/21, 95a/13, 95b/8, 95b/9,
96b/18, 96b/9, 97b/9, 98a/1, 98b/11, 99a/8, 9b/14, 9b/19
e.- diler 100a/8, 101b/21, 102b/15, 112b/2, 114b/7, 13a/3, 13a/5, 14a/15, 18a/20,
19a/2, 22a/3, 29b/11, 33a/16, 33b/5, 35b/19, 42a/9, 42b/14, 43a/9, 44a/6,
49b/11, 49b/12, 49b/5, 51a/20, 55b/20, 56a/20, 56b/2, 57a/18, 57b/1, 68b/6,
69a/12, 69a/20, 72b/10, 74a/9, 74b/2, 75a/18, 76a/12, 76a/14, 76a/15, 76a/8,
76a/9, 82b/9, 83a/11, 85a/5, 85b/10, 88a/8, 9a/18, 9b/2
e.- dügi 32b/4
e.- dük 50b/15, 64b/18
e.- düm 100a/7, 10a/2, 116a/21, 23b/17, 25a/3, 42a/12, 43a/10, 43b/16, 43b/4,
80a/14, 82a/9, 91b/5

e.- esiz 103b/7
e.- miş 84a/11
e.- mişler 84a/8
e.- se 110b/2
e.- sün 28b/13, 90b/9
e.- üp 71a/9
e.- ür 102a/3, 106b/16, 113b/20, 114b/2, 116a/9, 116b/11, 116b/5, 116b/6, 117a/21,
119a/5, 12b/1, 14a/10, 14a/19, 14a/8, 17a/19, 17a/20, 17b/21, 19a/4, 24a/19,
28a/13, 28a/14, 28a/16, 28a/8, 28a/9, 29b/15, 29b/19, 30b/9, 31b/13, 31b/15,
32a/14, 32a/3, 32b/10, 32b/13, 32b/16, 32b/17, 33a/5, 37b/13, 39b/12, 41a/10,
41a/11, 41a/7, 44b/10, 48a/1, 48b/10, 49a/12, 50b/8, 51b/12, 55a/3, 55b/6,
5b/4, 5b/9, 62b/16, 68a/17, 69a/1, 69a/4, 71b/11, 71b/13, 71b/14, 71b/20,
72a/1, 72a/10, 72a/11, 72a/12, 72a/13, 72a/15, 72a/17, 72a/20, 72a/4, 72a/8,
72b/12, 72b/16, 72b/5, 72b/7, 73a/13, 73a/5, 73a/6, 73a/7, 73b/10, 73b/11,
73b/12, 74a/10, 74a/17, 74a/18, 74a/20, 74a/8, 74b/1, 74b/11, 74b/17, 74b/21,
74b/4, 75a/13, 75a/3, 75b/11, 75b/13, 75b/4, 76a/10, 76a/3, 76a/5, 76a/7,
78b/13, 78b/14, 78b/16, 78b/18, 78b/20, 79a/13, 79a/15, 79a/19, 79a/2, 79a/3,
79a/6, 79b/17, 79b/20, 81a/15, 81a/19, 88b/8, 89a/6, 8a/11, 93a/13, 93a/18,
93a/20
e.- ürdi 72b/17
e.- ürdüm 100a/16, 112a/10
e.- ürem 66b/2
e.- ürler 112b/20, 12a/20, 31b/10, 41a/13, 46a/17, 95a/12
e.- ürlerdi 115a/2
e.- ürsün 79b/18

eyle - -254- [Tr] 1. Yap-, işle-, tut-
e.- r 21b/10
e.- yüp 26b/15, 43b/2
e.- yüp 30b/20
e. 88a/4
e.- di 28a/18, 57a/5, 86b/20
e.- dük 99a/13
e.- mişler 35b/1, 37a/2, 37a/3
e.- r 40b/11
e.- sün 62b/5
e.- yem 88a/4, 88a/5
e.- yüp 80a/15, 82a/10

2. Ne yap-, ne işle-, ne tut-
ne e.- düñse 97b/17

3. y.f.
ḥikāyet e.- rsin 95b/19

ʿacel e. 38b/20
ʿafv e. 71a/13
ʿamel e. 118b/6, 71a/3, 71a/4
cemʿ e. 91a/11, 93a/1, 93b/11
daʿvet e. 114a/17
duʿā e. 79b/10
emr e. 58a/10, 63a/8, 82b/10
fikir e. 23a/4
Firdevs e. 119a/2
ḥāżır e. 93b/10
ḥikāyet e. 65b/6
himmet e. 115b/7
ḫoş naẓar e. 23b/6
ḥükm e. 113a/2
kefāret e. 21a/17
maʿmūr e. 38b/18, 38b/19
milkin e. 71a/5
münācāt e. 113a/2, 35b/20
naġam e. 108b/13
naẓar e. 25b/14
nigāh e. 10b/17
pāk e. 23a/6
ṣabr e. 102a/4
secde e. 75b/7
şād e. 23a/20
şehādet e. 65a/12
şükrüñ e. 45b/7
ṭāʿat e. 23a/2
teferrüc e. 63a/8
temīz e. 94b/12
terk e. 108b/12, 39b/10, 79b/16
tevbe e. 79b/17
ziyāret e. 21a/17
taḥḳīḳ e. bil 44b/20
aʿlā e.- di 119a/9
ʿarż e.- di 20b/21
āferīn e.- di 58b/7
ʿibādet e.- di 116a/7
ʿīş e.- di 12a/7
āzād e.- di 89a/8
beyān e.- di 109a/19, 109a/20, 117a/1
cemʿ e.- di 91a/18
cemʿiyyet e.- di 83a/15
ceng e.- di 88b/11
çāk e.- di 39b/10, 55b/14
daʿvā-yı rubūbiyyet e.- di 91a/18
daʿvet e.- di 83a/14, 91a/17
emr e.- di 97a/19, 98a/9
ġanīmet e.- di 111b/15
gūyā e.- di 119a/10
ḫalḳ e.- di 46a/9
helāk e.- di 55b/14
heves e.- di 98a/6
hezīmet e.- di 111b/15
ḥikāyet e.- di 89b/15

ẖūn e.- di 23b/2
ḥükm e.- di 26b/16, 35a/15, 35a/18, 4b/21, 51a/16, 54b/15
işāret e.- di 49b/16
ḳabūl e.- di 118a/8
ḳaṣd e.- di 6b/18
menʿ e.- di 110b/8, 116b/6
mord e.- di 32b/3
münācāt e.- di 30b/12, 92a/17
naṣīḥat e.- di 83b/14
pāk e.- di 35a/18
sünnet e.- di 68b/14
şükür e.- di 11b/2
taʿaccüb e.- di 35a/5
taḳdīr e.- di 39b/1
temennā e.- di 116a/7
teraḥḥum e.- di 91b/9
teşbīh e.- di 7a/20
vāḳıf e.- di 28b/19
taʿaccüb e.- diler 35a/4
ʿināyet e.- diyse 23a/10
niyāz e.- diyse 31a/7
taḳrīr e.- diyse 83a/10
yād e.- dügüñden 53b/10
āẖir e.- dük 45b/12
duʿā e.- dük 70b/11
dūr e.- dük 99a/14
ḳavl e.- dük 83a/19
taşnīf e.- dük 13a/6
teʾlīf e.- dük 13a/6
e.- düm 90b/10
cān yār e.- düm 90b/11
ceng e.- düm 84a/19
çāk e.- düm 100a/17
daʿvet e.- düm 5b/2
emān virdüñ e.- düm 100a/19
ġazā e.- düm 100a/19
ḥavāle e.- düm 90b/13
helāk e.- düm 83b/16
kāk e.- düm 100a/17
menʿ e.- düm 41b/18
naṣīḥat e.- düm 42a/20
taʿbīr e.- düm 13a/20, 70b/10, 71a/10
taḳrīr e.- düm 70b/9, 71a/10, 90b/17
tefsīr e.- düm 90b/17
müşerref e.- düñ 23b/14
taḳrīr e.- düñ 71b/8
taşnīf e.- düñ 83b/11
ẕelīl e.- düñ 83b/10
ʿisyān e.- düñse 118b/4
ẖāk e.- düñse 100b/2
cemʿ e.- gil 5b/2, 84b/10
daʿvet e.- gil 90b/18
ḥikāyet e.- gil 95b/21
muṣāḥabet e.- gil 77b/13
ṣaġ e.- gil 44b/6
ṣāliḥ ʿamel e.- gil 23a/9
ṭāʿat e.- gil 90b/18
tesbīḥ ü tehlīl e.- mege 78a/2
nā-murād e.- megil 31a/1
daʿvet e.- mesün 114a/5
ẓāhir e.- mez 33a/8
ḳaṣd e.- miş 108a/3
kelimāt e.- miş 62b/14
helāk e.- mişdür 48a/6
iʿtimād e.- mişem 31a/4
ʿarż e.- ñ 9b/9
beyān e.- ñ 113b/12
āheng e.- ñüz 99a/9
ceng e.- ñüz 106b/18, 99a/9
tesbīḥ e.- ñüz 77a/20
çuḳur e.- r 21b/8
ẖaẕer e.- r 7a/6
ṭaleb e.- r 3a/12, 3a/13, 3a/14, 3a/15, 3a/16, 3a/17
zebūn e.- r 47b/18
tekbīr e.- ridi 104a/9
daʿvīdür e.- rsin 32b/12
ġavġā e.- rsin 59a/8
menʿ e.- rsin 72b/13
ʿadl e.- se 52a/8
laʿnet e.- se 116b/11
zeyn e.- se 86a/12
naẓar e.- sek 53b/16
bir yaña e.- señ 79a/12
laʿl e.- señ 71a/17
cemʿ e.- sün 84b/14, 90a/17, 90b/9, 93b/6
gūş e.- sün 3a/16
ḥāżır e.- sün 93b/16
helāk e.- sün 84b/16
ḥikāyet e.- sün 95a/14
luṭf e.- sün 77b/10
yardım e.- süñ 28b/4
helāk e.- sünler 114a/19
kör e.- sünler 114a/18
cehd e.- ye 8b/17
ceng e.- ye 102a/13, 106b/10, 113b/17
çāk e.- ye 96b/15
daʿvet e.- ye 92a/13
defʿ e.- ye 110b/15
ẖāk e.- ye 96b/15
ẖayr u duʿā e.- ye 100b/11
menʿ e.- ye 62a/11
naẓar e.- ye 111a/9
pāk e.- ye 115b/8
sākin e.- ye 109b/21
siyāh e.- ye 109b/21
suvāl e.- ye 22a/5
ṭavīl e.- ye 100b/13

tebāh e.- ye 20b/12
terkīb e.- ye 110a/1
vesīle ü dād e.- ye 49b/19ʿadl
yād e.- ye 23a/16, 94b/20
żarr-ı delīm e.- ye 94b/10
ḫizmeti e.- yelüm 115a/20
iʿlām e.- yem 17a/5
siyāset e.- yem 50a/17
zecreti e.- yem 99a/2
ḫoşgū e.- yen 23b/7
çāker e.- yendür 71a/2
ṭāʿat e.- yesin 23a/5
helāk e.- yesiz 117b/20
ġavġā e.- yince 60a/12
daʿvīsin e.- yip 90a/20
kār e.- yip 93b/12
ṭāʿat e.- yip 90b/12
cemʿ e.- yüben 50b/13
ceng-i āheng e.- yüben 106a/7
raḥmeti e.- yüben 75a/12
taʿbīr e.- yüben 13a/21
ḥıfẓ e.- yüp ḳıla 102b/9
fikr e.- yüp 21a/7
gūş e.- yüp 91b/9
ḫāke yiksān e.- yüp 113a/3
luṭf e.- yüp 46a/8, 51a/14
ṭāʿat e.- yüp 23a/4
teʾlīf e.- yüp 81a/2
tesbīḥ e.- yüp 100a/21

eyle -70- [Tr] Öyle, onun gibi.
e. 105a/15, 105b/4, 105b/9, 107b/11, 108a/1, 108a/3, 110b/11, 119b/11, 13b/19, 14a/4, 18b/8, 22a/14, 22b/3, 29a/18, 29a/19, 32a/9, 34b/21, 34b/5, 36b/8, 37b/16, 42a/16, 46b/13, 47b/19, 4b/10, 50a/10, 53b/11, 6a/18, 7a/4, 94a/6, 94a/7, 94b/18, 99a/12, 99a/14, 99b/5
e. bī-ḥadd 98a/13
e. diyicek 113a/10, 24a/19, 74a/18, 84a/12, 97b/20, 9b/19
e. diyüp 83a/9
e. dutup 105b/3
e. er 85a/9
e. işāret eyle- 49b/16
e. ki 42a/2
e. kim 41b/5
e. leşker ki 93a/1
e. naʿra ur- 42b/1
e. nāzükligile 18a/11
e. olsa 102b/18, 112b/17, 113b/12, 26a/16, 41a/12, 41a/14, 45a/3, 50b/2, 54b/1, 56a/7, 64b/5, 67b/13, 72a/9, 7a/17, 98b/13
e. tekvīnler 4b/11
e. yüksek ol- 63b/17
e. yüksek 22b/1, 96b/5
e. żaʿīf 43a/4

eylük -11- [Tr] İyilik.
e. 103a/20, 76b/17
bunca e. 55b/19
e.+ in 55b/21
Rüstemüñ e.+ in 55b/20
e. it 103b/1
e.+ lerile 118b/16
senüñ e.+ lerüñ 118b/15
e.+ ümi 92b/9
e. variken 103a/21

eyü -5- [Tr] İyi.
elli yıllıḳ ḳazanılmış e. ad 60b/4
e.+ den 110a/19
e.+ lerüle 77b/13
e. ola 54a/9
e. yavuz añısar 60b/4

eyvān -4- [Ar] Köşk, kasır.
ʿarş-ı e.+ a 71a/18
ḫoş muʿteber yapılu e.+ lar 35b/14
muʿallā ḳaṣr u e.+ lar 35b/7
e.+ laruñ pencereleri 34a/12

eyyām -10- [Ar] 1. Zaman, devir. 2. Günler.
e.-ı ceng Savaş günleri. 93b/10
e.-ı devlet Devletin egemen olduğu devir. 70b/8, 40a/16, 101a/7, 113a/1, 58a/10
e.-ı mevsim Mevsim günleri. 45a/20
e.-ı Nevrūz Nevruz vakti. 67b/9
e.-ı rifʿat Mevkisinin yüksek olduğu vakitler. 119a/14
e.-ı rifʿatine şenā ḳılup 51b/3

Eyyūb -1- [Ar] Kur'an'da adı geçen peygamberlerden.
E.+ ı 94a/15

ez-ān -3- [Fa] Farsça ön ek, Türkçe "-den" karşılığı.
e. 58b/19
e. bi-ḫidmeti 58b/21
e. düşmenān-ı īn 58b/20

ez-ān cānıb -27- [Fa] O taraftan olarak.
e. 101b/2, 105a/4, 106a/15, 108a/21, 109b/6, 116a/5, 118a/3, 11b/8, 18a/17, 19a/14, 19a/17, 27a/16, 29a/13, 34a/20, 34b/14, 3b/3, 55a/12, 55a/21, 58a/21, 59a/6, 59b/5, 60a/12, 61a/5, 80b/10, 85a/3, 89a/16, 90a/15

ez-dār -2- [Fa] Kapıdan.
e.-ı maḥrem 119b/10
e. 58b/19

ez-dil ü cān -1- [Fa] Candan ve gönülden.
e. 29b/4

ez-īn cānıb -1- [Fa] bk. **ez-ān cānıb**
e. 61b/7

eżʿaf -2- [Ar] En zayıf, kuvvetsiz.

e.-ı maḫlūḳ Yaratıkların en güçsüzü. 115b/6
e.-ı maḫlūḳıla 63b/13
eẕān -1- [Ar] Namaz daveti.
e. oḳu- Namaz için davet etmek. 68b/16
ezber -1- [Fa] Bir metni hıfzetme, akılda tutma.
e. it- 53b/15
ezelī -1- [Ar] Başlangıcı olmama.
ʿışḳ-ı e. Ne zaman başladığı belli olmayan aşk. 23b/5

-F-

fā'ide -1- [Ar] Fayda.
f. ide 49a/15
Fāʿil -1- [Ar] Allah'ın sıfatlarından "her şeyi yapan".
Ḫālıḳ u Muḫtār u F.+ dür 1b/3
faġfūrī -1- [Ar] Porselenden yapılmış.
f. ve billūrīn çīnī ṭabaḳlarla 108b/5
faḫr -5- [Ar] İftihar, övünç.
f.-i ʿālem ḥażreti Alemin iftihar kaynağı, Hz. Muhammed. 2b/5
iki cihān f.+ ı Maḥmūd u Aḥmed ḥürmetiyçün 118b/21
ol cihān f.+ ı Muḥammed ḥürmeti 95a/1
f. ḳıl- Gurur duymak. 22b/9
dünyā ḫilʿatları ve müzeyyen libāslar geymegi f. ḳılma 8b/11
faḫrī -2- [Ar] Ücretsiz, karşılıksız.
aṭlas-ı f. ḫilʿatı ve birisi niʿmet-i 9a/19
yeşil f. libāslar giyip 87a/13
Faḫşā -2- [Ar] Metinde adı geçen bir melek adı.
F. 62a/11
biri F. ve biri Münker ve biri Baġī 62a/7
faḳīr -7- [Ar] 1. Muhtaç. 14a/11 2. Zavallı. 62b/6
f. 71a/21, 82a/18
ġāyet f. 48a/7
f.+ e 13a/5
f.+ lerine 47b/3
duʿācı f. ü ḥaḳīr 62b/6
eger ins ü eger cin eger perī eger f. ve eger cihānuñ serveri 14a/11
fānī -8- [Ar] Ölümlü.
f. 39b/2, 66a/17
f.+ den sefer ḳıl- Ahirete göç etmek. 39a/9
bu f. dünyānuñ salṭanatı 39b/21
f.+ dür 22b/20
f. mülki 39a/12
cīfe-i f.+ ye meşġūl ol- 50b/10
f.+ yi 22b/19
fāre -3- [Ar] Sıçan.
eẓherü'm-mine'ş-şems -2- [Ar] Güneşten aldığı ışık, parlaklık.
e. 53a/8
e. içi 36b/13
eẕillet -1- [Ar] Zelil, aşağılık kimseler.
envāʿ-i e. 44a/20
ezvāc -1- [Ar] Eşler, benzerlikler.
ʿālem-i e.+ dan Aynılıklar, benzerlikler alemi. 40a/4

f. 113b/20, 104a/3
f. ve meges 49a/4
fārıḳ -15- [Ar] Ayrı.
f. 40b/12
f. ol-ıcaḳ Ayrılmak, sorumlu olmamak. 24a/4, 36a/1
f. ol- 90b/3
namāzdan f. olucaḳ 91a/19
namāzdan niyāzdan f. olucaḳ 80b/11
namāzdan ve niyāzdan f. olucaḳ 90b/5
f. olup 81b/12, 83a/20
namāz u niyāzdan f. olup 117a/4
namāzdan f. olup 19a/19
namāzdan niyāzdan f. olup 3b/14, 78a/17
niyāzdan f. olup 30b/14, 77b/18
farīża -1- [Ar] İslam dininde yapılması gereken ibadet yükümlülüğü.
f. ol- İbadetin yapılması zorunlu olmak. 8a/7
farḳ -16- [Ar] Başkalık.
ḥarīrden f.+ ı 17b/10
sizüñ köşküñüzüñ f.+ ı 55a/6
āsmān ḳadar f.+ ımuz 14a/5
f. it- Bir durumun başkalığını sonradan anlamak. 100a/13, 69b/4, 49a/1, 90b/15, 10b/5, 77a/5
f. idemeyüp 35b/19
f. idüp 10b/11, 110a/6, 59a/13
f. ḳıl- Ayrıt etmek. 110a/19, 113b/10, 79b/19
Fars -1- [Ar] İran milletinin adı.
F. 4a/11
Farsīce -1- [Ar+Tr] Farsça, İran dili.
F. 59a/1
Fārūḳ-ı ʿĀdil -1- [Tr] İslam halifesi Hz. Ömer'in lakabıdır.
F.-ı dür 2b/3
farż -2- [Ar] İslam'da yapılması zorunlu olan ibadet.
F.-ı Ḥaḳ edā idüp 2b/1
idrāk-i f.+ ı 118b/18
fāsid -1- [Ar] Bozuk.
f. ol- Fesada uğramış, bozulmuş. 7b/6

fāside -1- [Ar] Fāsid kelimesinin müennes şekli.
aḳāvīl-i f. ve elfāẓ-ı melāḥideden söz açup 91a/5
faṣīḥ -3- [Ar] 1. Açık, anlaşılır. 118b/9 2. Söz söyleyen kimse. 118a/20
f. 118b/9
yā f. 109b/3, 118a/20
faṣīḥ-lisān -5- [Ar] Anlaşılır dilli.
f. 16b/8, 87a/2
ṭūṭī-i f. ve bülbül-i şīrīn-zübān 80b/3
faṣīḥ-lisān u şīrīn-zübān-ıla 16b/21
f. birle 67b/6
faṣl -10- [Ar] 1. Mevsim. 114b/19 2. Kitabın ana bölümlerinden her biri. 45b/2
f.-ı bāb Kitap faslı, bölümü. 45b/2
f.-ı bahār ir-se Bahar mevsimi gelmek. 45a/8
f.-ı bahār ir- 114b/19
f.-ı bahār ol- 46a/3
f.-ı bahār 86a/12, 4a/1
zemheri f.+ ı girse 45a/15
tābistān vaḳtinden zemistān f.+ ına varıncaya dek 114b/13
bahār f.+ ında 24b/13
ḳış f.+ ında 24b/13
fāş -3- [Fa] Açığa çıkmış.
f. gözlerümüz 85b/3
f. it- Açığa çıkarmak. 85b/2, 85b/10
fāyıḳ -4- [Ar] Daha üstün.
şehd-i f. 9a/21
şehd-i f.+ dan 62a/20
şehd-i f.+ dan müseddes ḫāneler 62b/3
şehd-i f.+ uñ leẕẕeti 62b/2
fāyide -2- [Ar] Fayda, yarar.
bütlerüñ f.+ si 72b/7
f. vir- Yarar göstermek. 30a/4
fāyidelü-2- [Ar+Tr] Faydalı, yararlı.
f.+ dür 110a/7
f.+ sin 8b/17
fayṣal -1- [Ar] Kesin karar.
f.+ a 52a/6
faẓalāt -1- [Ar] Artık, dışkı.
f. 10b/6
fāẓıl -2- [Ar] Fazilet sahibi, erdemli.
f.-ı rūzigār 3a/19
ḥakīm-i f. u hünermend üstād 23b/9
faẓīlet -1- [Ar] Erdem.
hezārān mertebe yüceligümüz ve f.+ imüz 14a/5
Fāẓir -1- [Ar] Allah'ın isimlerinden; lutfu geniş.
F.+ dürür 84b/7
faẓl -16- [Ar] İyilik, lütuf, değer.
ol f. 7b/6
f.+ı 2a/12
f.-ı Ḥaḳḳ Hakk'ın lütfu. 1b/6
bir nevʿat baluñ bir f.+ ı 7b/6
Allāhuñ f.+ ı birle 46b/10
Ḥaḳḳuñ f.+ ı birle 32b/20
Allāh Teʿālānuñ f.+ ı luṭfı birle 99a/19
ḳavm-i F.+ ıla 25b/5
Allāh f.+ ıyla 102a/21
Allāhuñ f.+ ıyla 42b/12
kisrīsin f.+ ıyla 119b/13
ḳavm-i F. şūretine girüp 25b/6
f. u ʿaṭā 49b/7
menbaʿ-ı f. u ḥayā 2b/18
f. u keremi birle 40b/8
hünermendler şoḥbetinden ve ehl-i maʿnī ve erbāb-ı f.-ı naṣīḥat ehli şoḥbetinden 111a/6
faẓlu'llāh -1- [Ar] Allah'ın keremi lütfu.
Süleymān-ı f. 25b/2
fedā -1- [Ar] Uğruna verme.
f. it- Değerli bir şeyden bir şey uğruna vazgeçmek. 56a/20
fehm -11- [Ar] Anlama.
cinnüñ ʿaḳlı f.+ i ve idrāki 12a/21
f. it- Anlamak. 54a/1, 77a/2, 77a/8, 97b/21,
f. idemeyüp 114a/16
f. idüp 113b/8, 78a/12
insān dilin f. idüp 65a/21
f. itdür- Anlatmak. 65b/2
f. ḳıl- Anlamış bulunmak. 14a/16
felek -83- [Ar] 1. Gökyüzü, semâ. 24a/15 2. Dünya, âlem. 82a/17
f. 100b/21, 101b/7, 119b/10, 119b/19, 119b/2, 119b/4, 22b/3, 23b/16, 24a/9,
27a/12, 39a/3, 95a/1, 98a/13
ʿarş u f. 53a/15
ʿarş u ferş ü nüh f. 82a/17
bu f. 22b/6
bu köhne f. 36b/16
encüm f. 111b/10
evc-i f. 22b/13, 24a/15
ferş ü nüh f. 93b/1
mehle f. 88a/20
Merrīḫ f. 93a/8
nüh f. 118b/4, 17a/1, 22b/5, 37b/21, 39b/2, 71a/18, 94a/18
ṣaḫn-ı f. 101a/11
ṭās-ı f. 42b/2
ṭoḳuz ḳat f. 93b/5
f.-i ʿayyūḳa 102b/4
f.-i devvāruñ ibtidāsından 111a/9
raʿd-ı f. āvāzlu 34a/18
ṭoḳuz ḳat f. çenberi 34b/21

f.+ de 20a/2, 20a/5, 20b/10, 24b/19, 36a/14, 61b/12
f.+ de 65a/3
f.+ de ṭoġup 25b/10
f.+ den 3a/7
f.+ den yaña 104b/13
bu f. dönince 39a/20
nüh f. dönince 49b/6
f.+ e 86a/21, 96b/5
ḳubbe-i f.+ e 30b/13, 44a/4
raʿd-ı f.+ e 97a/19
ḳubbe-i f.+ e aġup 72a/16
f.+ e 79b/12
evc-i f.+ e çıḳ- 22b/1
ḳubbe-i f.+ e dikildügi çaġ 5b/17
ḳubbe-i f.+ e dikilince 107b/18, 118a/3, 47b/5
ḳubbe-i f.+ e dikilinceye dek 99b/1
başların f.+ e ḳaldurup 105a/9
f.+ e ḳalḳup 27a/4
f.+ i 16a/11
ḳubbe-i f.+ i 72a/7
Merrīḫ f. ḳorḫusı 35a/1
nüh f.+ le 1b/5
f.+ ler 68a/9
yidi ḳat felegüñ f.+ leri cümlesi 73a/20
cihānuñ ḥāli nedür ve f.+ lerüñ esrārı nedür 24a/5
ḫusūf u küsūf ve f.+ lerüñ gerdişi ve güneş 16a/12
çeşm-i f. sırrına ir- 18b/3
f. ṭāsı 98b/1
yidi ḳat f. ṭāsı 58a/4
yidi ḳat f.+ üñ felekleri cümlesi 73a/20
f. yüzi 63b/14, 96b/7, 98a/18, 26b/21
f. yüzine baḳışup 34a/12
f. yüzü 56a/9, 80a/12

felek-seyr -1- [Ar] Alemin seyrettiği, sürekli baktığı kişi.
ol f. ü melek-sīret melik 2b/10

fenā -20- [Ar] 1. Kötü, hoşa gitmeyen. 80b/13 2. Dünya, geçici âlem. 50b/12 3.
havā-yı f.+ da 102b/13, 106a/17, 106a/8, 112a/17, 117a/10, 80b/13
havā-yı f.+ da götürdügin 109a/6
dār-ı f.+ dan 50b/12
f.+ dur 110b/9, 55a/11
f. milki 71a/5
f. ol- Kötüleşmek. 72a/3
havā-yı f.+ ya 112b/6
mecmūʿ yirler üzerindeki f.+ ya 6b/18
havā-yı f.+ ya çıḳup 80b/1, 80b/12
havā-yı f.+ ya geçüp 54b/11
havā-yı f.+ ya uçup 104a/4
f.+ ya yüz ṭut- Kötüleşmeye başlamak. 35b/4
havā-yı f. yüzü 78b/4

fer -1- [Fa] Aydınlık.
nūr u f. 86a/10

ferāġat -2- [Ar] Vazgeçiş.
f. it- Hakkından vazgeçmek. 31b/18, 30a/19

feraḥ -2- [Ar] Huzur, iç rahatlığı.
f. ol- İçi rahat olmak. 32a/17
f. olup 59b/12

Ferāmerz -2- [Ar] Metinde Rüstem'in oğlu.
F.+ den 60b/19
oġluñ F.+ üñ yüzi 61a/2

ferāset -1- [Ar] Çabuk kavrama, anlayış, izan.
f. yüzi 111a/9

ferāyiż -1- [Ar] Farz olan şeyler.
iḥsān-ı f. ḥaḳḳı 62a/9

Ferd -1- [Ar] Allah'ın sıfatlarından, "eşsiz, tek" anlamına gelir.
F. ü Ṣamed 33b/7

ferehlik -1- [Ar+Tr] Ferahlık, huzurluluk hali.
f.+ ile 57b/17

ferheng -1- [Fa] Marifet, hüner.
ġūl u beyābān f.+ lerin 117a/13

ferḫunde-fāl -2- [Fa] Uğurlu olan, talihli.
f. 18b/4
büzürg-celāl ve f. maḥbūbe 86a/4

Ferīdūn-fer -1- [Fa] İran'ın millî destan kahramanı. Dahhak'ın öldürmeye karar verdiği, Cemşid'in çocuğudur.
F. 14a/12

Ferīdūn-salṭanat -2- [Ar] Feridun saltanatlı.
F.-ı şeh Bāyezīd 23b/6
F.+ sın 119b/8

ferişte -2- [Fa] bk. **ferişteh**
ol f. 68b/7
bu f.+ nüñ eli 68b/4

ferişteh -12- [Fa] Melek.
f. 68b/17
bir f. 5a/2
ol evvel gelen f. 68b/16
ol f. 69a/1
ʿarş-ı ʿaẓīmde olan f.+ ler 14a/3
müvekkel f.+ ler 22a/4
dünyā gögindeki f.+ lerden 14a/2
yidi ḳat göklerde olan f.+ lerden 14a/2
müvekkel-i f.+ lerdür 62b/17
birinci ḳat gök f.+ leri 14a/2
gök f.+ lerin gönderüp 19b/19
birinci ḳat gök f.+ lerinüñ ḫalīfesi İsmāʿīl 68b/8

fermān -21- [Fa] Emir, buyruk.
f. buyur- Emir vermek. 112a/5

f.+ a geldükleri yir 13b/3
f.+ dur 93b/4
emrine f.+ dur 88a/11
perr ü bālumuzuñ f.+ ı 77b/9
benüm ḫod perr ü bālumuñ **f.+ ı ḳal-** Dermanı bitmek. 67b/20
emrüme f.+ ıdı 38b/9
ḥükmine f.+ ıdı 102b/7
ḥükmüme f.+ ıdı 36a/17
anuñ f.+ ındadur 84b/3
emrine **f. it-** Emrine uymak. 36a/11
f. it- 80a/5
emrine f. idüp 24a/16
f. ḳıl- Emir vermek. 115a/14, 25b/2
emrine f. ol- Emri yerine getirmeye çalışmak. 37b/18
kendüye f. ol- Kendine hakim olmak. 21a/13
emrīne f. olup 117b/6
f. ṭut- Emri yerine getirmek. 5a/18
f.+ uñda 51a/6
f.+ uñda ol- Emri altında bulumak. 40b/15

fermānber -14- [Fa] Aldığı emri yerine getiren.
f. 5a/4
ḥükmine f.+ dür 85a/7
f.+ em 11a/8
emrüñe f.+ em 40b/14
f. it- Emrine uyar hale getirmek.116a/9
f.+ lerdür 22a/5
emrine f. 20a/5
emrine f. ol- Emre uymak. 20a/3
emr-i Süleymānīye f. olup 54b/7
emrine f. olup 56b/13
ḥükmine f. olup 91a/3
f.+ üz 112a/5, 56a/20
emrüñe f.+ üz 115a/19

ferruḫ -1- [Fa] Yanağı nurlu.
māh-i f. 87b/3

fersaḫ -3- [Ar] 3 millik uzunluk ölçüsü.
bulutlaruñ bir f. miḳdārı yiri 34b/5
yidi f. miḳdārı 18a/9
üç f. yir miḳdārı 16a/18

ferseng -3- [Fa] Fersah, 3 millik uzunluk ölçüsü.
elli ferseng ṭūlı ve elli f. ʿarżı 18a/15
biş yüz f. 18a/14
elli f. ṭūlı ve elli ferseng ʿarżı 18a/15

ferseng-be-ferseng -1- [Fa] Fersah fersah uzaklıkta.
f. yir 25a/11

ferş -11- [Ar] 1. Kilim, halı. 37a/15 2. Yeryüzü. 82a/17
ol f. daḫı 6b/12
f.+ i 119a/9, 6b/10
bu cevāhirden yapılu ʿālī ḳubbenüñ f.+ i 37a/15
bu ḥarīmüñ f.+ i 36b/5
Süleymān-ı Bū-türābuñ şehrinüñ ḳubbelerinüñ ve köşklerinüñ ve f.+ lerinüñ ve ʿarşlarınuñ ve ḥarīmlerinüñ üzerindeki tozın ṭoprağın 35a/14
f. ü nüh felek 93b/1
ʿarş u f. ü nüh felek 82a/17
ol f.+ üñ üzeri 6b/12
f. üzeri 6b/10, 6b/11

Fertūt -2- [Ar] Metinde çok Süleyman gören ve ömrü çok uzun olan biri.
neçe Süleymānlar yüzin görmiş F. 62b/6
F.+ uñ ʿaḳlı 62b/6

feryād -5- [Tr] Haykırış.
f. it- Haykırmak, çığlık atmak. 69b/19
f. ḳıl- Haykırmak, çığlık atmak. 84b/5
f. ḳılup 100a/3, 100a/4
bir **f. ḳop-** Âvâze duyulmak. 99b/14

fesād -16- [Ar] 1. Mahvoluş, yokoluş. 103a/9 2. Bozgunculuk. 80a/7
ʿādet-i kevn ü f. 103a/9
ʿālem-i kevn ü f. 40a/3
çarḫ u f. 38a/15
çoḳ f. 92b/12
kevn ü f. 29a/5, 30b/21, 39b/1, 39b/3, 60b/5
anuñ dimāġını **f.+ a vir-**üp Bozmak, 59b/7
kevn ü f.+ ı 84b/3
f. it- Fitne çıkarmak, bozgunculuk yapmak. 80a/7
cürm ü f. it- 31a/3
şirkile küfr ü **f. ḳıl-** maġıçun Bozgunculuk yapmak. 92b/4
yüz biñ **f. ḳopar-** Fitne yapmak. 76b/21
bunca zaḥmetler ve f.+ lar ol- 48a/5

feṣāḥat -2- [Ar] Açıklık, sözün güzellikle söylenmesi.
sözinüñ f.+ ı 94a/20
żaʿīfuñ f.+ ın 66b/16

fetā -1- [Ar] Fütüvvet hali üzere olan kimse, nefsine yiğitlik gösteren.
yā F. 45a/3

fetḥ -8- [Ar] 1. Açma, açılma. 2. Bir şehri düşman elinden alma, ele geçirme.
f.-i bāb Kapının fethi. 91b/11
f.+ i 61a/20
f. it(d)-üp Bir şehri ele geçirmek. 38b/10, 89a/15
f. it- 108b/15
f. ü devlet 28a/14

f. ü nuṣret rehberi 2b/8
ẖançer-i f.+ üñde 119b/4

fevḳ -1- [Ar] Üst.
f.-i eflāk Feleklerin üstünde. 2a/21

fevt -2- [Ar] Elden kaçırış, kaybediş.
f.+ ine 22b/16
f. ol-up Kaçırmak, yitirmek. 11b/16

feylesūf-8- [Ar] Filozof.
f. 40b/9
f.-ı cihān Dünya filozofu. 3a/19
F.-ı ekber ve Loḳmān ve Āṣaf bin Berẖıyā En büyük Filozof. 114b/6
F.-ı ekber 48b/5, 49a/7
F.-ı ekberile 9a/2
f.-ı kāmil Kemale, olgunluğa erişmiş filozof. 53b/20
cihān f.+ ları 40b/5

feylesūfān -1- [Ar] Filozoflar.
f.-ı cihān 3b/4

feyrūze -3- [Fa] Açık mavi, şeffaf olmayan kıymetli taş.
f.+ den 36b/7
kimi f.+ den 37b/5
zebercedden ve f.+ den bir merḳad 37a/15

feyż -2- [Ar] İhsan, bağış.
f. ü emr it- 1b/10
f. ü faż̈l-ı 1b/6

fırṣat -1- [Ar] bk. **furṣat**
ʿAnḳūrüñ f.+ ın 85b/17

fisḳ -1- [Ar] Ahlaksızlık, günah işlemeyi alışkanlık haline getirme.
yalan gibi ve töhmet ve bühtān ve riyā ve f. ve ẓulm 62a/13

fiṭrat -2- [Ar] Yaratılış, tabiat.
kārgāh-ı f.+ a 10b/17, 25b/14

fi'l-cümle -7- [Ar] Nihayet.
f. 16a/15, 24b/14, 35a/17, 36b/4, 44b/19, 52a/16, 57a/2

fi'l-ḥāl -1- [Ar] Bu durumda.
f. 6b/19

fi'l-meṣel -5- [Ar] Meselâ, örneğin.
f. 45b/3, 45b/6, 70b/17, 70b/18, 94b/7

fiʿil -1- [Ar] bk. **fiʿl**
bu yaramaz f.+ lerden 79b/16

fiʿl -4- [Ar] İş, hareket.
f.+ i 73b/2
racīm f.+ ile 81a/1
kibr ü kīn ü f. ü şer 71a/1
f.+ üñüz 53a/18

fiġān -1- [Fa] İnleme, bağırma.
zār u f. ḳılsa gerek 92a/21

fikir -6- [Ar] bk. **fikr**
bir f. 17a/4
ne f. 17a/3
ol f.+ deyüz 113b/17
f. engüştin ur- İyice dinleyip düşünmek. 20a/11
f. eyle- Düşünmek. 23a/4
f. it- Düşünmek. 11b/2

fikr -43- [Ar] Düşünce.
f. 10b/18, 55b/17
ḳuvvet-i f. 10b/4
f.-i ẖaṭā Makbul olmayan düşünce. 39b/20
ʿaḳl ġavvāṣını f. deryāsına şalup ṭururken 55b/13
ʿaḳl ġavvāsın f. deryāsına şalup 95b/18
f.+ e var- Bir düşüncede kanaat etmek. 40a/18, 55b/1, 112a/14
f.+ e varup ṭur- 27b/6
f.+ e varup 103a/14, 11b/2
f. engüştin ur- 35b/13, 32a/4
f. engüşti 27b/12
Ḳādirüñ ḳudretlerin f. eyleyüp 21a/7
f.+ i 73b/2, 9a/16
bu f.+ i 16b/14, 28a/7
her kişinüñ ḳalb içinde kendü f.+ i 9a/16
bu f.+ i idüp 12a/6, 55b/10
bu f.+ i it- 76b/21
sīret-i ẓāhirinden bāṭınında f.+ i neyidügi 16b/18
f. it(d)- Düşünmek. 17b/5, 104b/6, 16b/18, 66a/1, 102a/21, 104a/12, 13b/17, 17b/7, 14b/1, 56b/1
f. idüben 18b/3
f. idüp 103b/5
ġāyet daḳīḳ f. idüp 14a/20
f. itmekde 59a/6
f.+ leri ir- 17b/8
f.+ ümi 17a/5
benüm bu f.+ ümi 9a/14
f.+ üñ bildür- 17a/4

fikr-i āẖir - 6- [Ar] Beynin arkası, beyinciğin olduğu bölüm.
f. + inde 66a/20, 116a/20, 93a/16, 116a/20, 93a/16, 66a/20

fikret -1- [Ar] Düşünce, fikir.
murġ-ı f.+ i 1b/5

fīl -5- [Ar] Hortumlu, kalın derili, kara hayvanlarının en irisi olan hayvan.
f. gözlü ol- 20b/19
f.+ ile sivri siñek 6b/3
f. ḳadar ol- 19b/3
f. ü zūr 22b/11
f. ve arşlan 7a/5

Firʿavn -8- [Ar] Firavun sözcüğünün eski metinlerdeki şekli.
F. 29b/6, 4a/11, 8a/2

F.-ı āḫir zamānına degin Son Firavun. 85b/19
F.-ı evvel zamānı İlk Firavun. 85b/19
F.-ı kāfir 8a/3
F.+ uñ ʿömri 8a/4
F.+ uñ memleketi 7a/9
firāḳ -1- [Ar] Ayrılık.
nār-ı f. 118b/6
Firāmuz -1- [Tr] bk. **Ferāmerz**
oġul F. derdinden 103b/9
Firdevs -3- [Tr] Cennet, bahçe.
cennet-i F. 2b/1
F.-i cennet 71a/19
F. eyle- 119a/2
Firdevsî -32- [Tr] Süleymân-nâme yazarı, Firdevsî-i Rûmî.
F. 103a/11, 103b/3, 117b/8, 23b/5, 39b/8, 45b/18, 46a/5, 95a/8
muṣannif-i kitāb F. 116b/5
muṣannif-i kitāb-ı F. 73b/11
F.+ dür 119b/14
bu F.+ dürür 119a/7
F. içün 71a/11
F.+ nüñ 105b/10, 39b/11, 45b/10
F.+ nüñ nuṭḳı 118b/9
F.+ nüñ cānı 3a/15
F.+ nüñ pendi 109b/2
F.+ nüñ taḳdīri 30a/6
F.+ ye 119a/2, 23a/18, 2a/6, 3a/5, 45b/19, 46a/8, 71a/12, 71a/13, 95a/1
iy F.+ ye rūḥ u ʿaḳıl viren 45b/18
F.+ yi 23a/16, 46a/5
fīrūze -1- [Fa] bk. **feyrūze**
zümürrüdden zebercedden f.+ den eşcār u eşmārlar 15a/9
Fisaġoriş -1- [Ar] Pisagor.
F.-i ḥakīm 113a/16, 9b/14, 9b/19
F.-i tevḥīdī 10a/9
F. ḥakīm 113a/10, 113a/6, 48a/15
F.-i tevḥīdī ve Baṭlamyus-ı 9a/1
fitne -7- [Ar] 1. Karışıklığa sebep olacak güzel kadın. 87a/2 2. Kargaşa, fesat. 76b/20
f.-i āḫir zamān 16b/7, 89b/3, 87a/2
f.-i zamān 86a/17
f. ehli 76b/20
f. odun söyindürmek 8a/6
ol laʿīnüñ f.+ sinden 70b/20
fitne-engīz -1- [Ar+Fa] Fitne fesat çıkaran.
f. 58a/21
foryaz -2- [Yun] Poyraz.
f. esse 47a/4, 48a/15
fuḳarā -1- [Ar] Fakirler.
f. 9b/4

-G-

Furḳān -5- [Ar] Kuran-ı Kerim'in isimlerinden biri, hakkı bâtıldan ayıran.
F.-ı tenzīl āyeti 2a/9
F.+ da 13a/8
F.+ ı 2b/4
F.+ ıla Tenzīl 23a/13, 23a/14
furṣat -10- [Ar] Bir şeyin yapılması için kaçırılmayacak uygun zaman veya durum, vesîle.
f.-ı dehr Dünya vesîlesi. 22b/16
f. bul- Bir işi yapmak için uygun zamana sahip olmak. 110b/21
f. bulup 100a/1, 70a/3, 85b/18
f. gözet(d)- Bir işi yapmak için uygun zamanı kollamak. 99b/10
f. gözle- Bir işi yapmak için uygun zamanı kollamak. 73a/18
f.+ ında 75a/21
f. 29a/5, 73a/19
fuṣaḥā -7- [Ar] Güzel söy söyleyebilenler.
f. 117a/8
ḥāżır olan melāʾike ḥükemā ʿulemā enbiyā etḳiyā ẓürefā f. 24a/3
f.-i ʿArab 66b/5
ʿArab f.+ sı 113b/20, 114b/1, 32b/17
ol zamānuñ ʿulemāsı fużalāsı f.+ sı 24b/5
fuṭā -1- [Ar] İpek önlük, peştamal.
nīlī f. 2a/6
Futād ibni Mesʿūd -1- [Ar] Metinde adı geçen alimlerden.
İbni ʿAbbās ve F. Vahab ibni Münebbih ve ġayruhum 12a/16
fużalā -4- [Ar] Erdemliler, faziletliler.
efḍal-i f.+ nuñ ḥākim ü ḫāḳanı naḳlince 46a/14
ol zamānenüñ kāmilleri ʿāḳilleri ḥükemāsı f.+ sı 21b/3
ol zamānuñ ʿulemāsı f.+ sı fuṣaḥāsı 24b/5
ʿArab u ʿUrabā memleketinüñ ʿuḳalāsı f.+ sı 29a/20
fülan -3- [Ar] Falan filan, söylenmesi gerekmeyen şeyleri niteler.
f. 74a/11, 91b/20
f. kişiler 73a/5
fülfül -1- [Ar] Divan edebiyatında sevgilinin beni.
f. 16b/9
füsūn -1- [Ar] Büyü, sihir.
sāḥir-i ehl-i f. şaḫṣ 86a/17
füsūs -1- [Ar] Yazık, eyvah.
mekr ü f. 39b/9
ġabġab -1- [Ar] Çenenin alt kısmı.
ġ. daḫı 8b/16

ġabrā -4- [Ar] Yer, yeryüzü.
ġ. eyleyem 88a/4
ḫuşk ü ġ. iderlerdi 86a/3
iḳlīm-i ġ.+ sına 53b/17
ṣuffe-i ġ.+ ya 2a/5
ġaddar -1- [Ar] Zalim, merhameti olmayan kimse.
bu ʿacūze-i ġ. u bī-vefā-yı 111a/10
Ġafelān -1- [Ar] Metinde yer cinlerinden biri.
Seḥālāb Ḳaṭārib ü Ġ. gibi 13a/15
ġāfil -12- [Ar] 1. Anlamayan, habersiz, basîretsiz kimse.
ġ. 94a/7, 6a/7
ḳażā çāhından ġ. 60a/15
ġ.+ iken 59b/8
siñek ġ.+ in 8b/2
ġ. ol- Gaflet içinde olmak. 55b/8, 59b/16, 96b/15, 88b/1, 106b/18
düşmāndan ġ. olma 60a/6
düşmāndan ġ. olmaḳ 113b/17
Ġāfir -2- [Ar] Allah'ın sıfatlarından, "kaplayan, örten" anlamındadır.
ġ. 59a/1
şol Ḳādir ü Ḳahhār ve Ġ. ü Settār 8a/14
ġaflet -3- [Ar] Basîretsizlik, açık gerçeği görememe.
ġ. 91b/19, 93b/14
ḥāb-ı ġ. 50b/10
Ġafūr -1- [Ar] Allah'ın sıfatlarından, "çok merhamet eden, affedici" anlamındadır.
yā Ġ. 100a/20
gāh -17- [Fa] 1. Bazen, ara sıra, kâh. 21b/7 2. Vakit, zaman. 93b/2
g. 100a/11, 96b/21
gāh g. 21b/7
her g. 93b/2
gāh düz ṣaḥrā olur g. alçaḳ yücelüben ṭaġa döner 28a/2
gāh ol yañadan g. bu yaña 105a/21
g. düz ṣaḥrā olur gāh alçaḳ yücelüben ṭaġa döner 28a/2
g. gāh 21b/7
g. ġarba gāh şarḳa 65a/3
çāh g.+ i çāh 103a/8
g. kişi ġamgīn ider gāh şād 103a/9
g. od görinmez olup gāh yanup 34b/2
g. ol yañadan gāh bu yaña 105a/21
gāh kişi ġamgīn ider g. şād 103a/9
gāh ġarba g. şarḳa 65a/3
gāh od görinmez olup g. yanup 34b/2
gāhī -1- [Fa] Ara sıra, bazen.
bedr olur g. hilāl 22b/18
ġalebe -2- [Ar] 1. Yenme, galibiyet. 40a/7 2. Üstünlük. 7a/10
ġ. ḳıl- Üstün gelmek, yenmek. 40a/7
ġ.+ si ve çoḳlığı 7a/10
ġālib -16- [Ar] Yenen, üstün gelen kimse.
ġ. ol- Üstün gelmek. 56a/5, 42b/12, 101a/16, 40a/7, 47a/4
ġ. çeri 116a/14
ġ.+ dür diyicek 47b/6
cemīʿ maḫlūḳātuñ üzerine ġ.+ dür 5b/5
ġ.+ dürür 101a/17
ġ. gelüp 90a/6
ġ. olduḳları günler 115b/6
ġ. olup 110b/18
ġ. olursa 102a/20, 55b/4
ġ. ü maġlūb 84b/1
ġālibü'l-beşer -1- [Ar] Yenen, üstün gelen insan.
g. 105b/8
ġāliye -1- [Ar] Saç ve kaş boyası olarak kullanılan, misk kokulu bir macun.
ġ. 2b/19
ġam -18- [Ar] Keder, iç darlığı.
ġ. 3a/7
ġ. lar 80b/6
leşker-i ġ. 119b/12
ne ġ. 108b/13, 3a/7
ġ. yi- Dertlenmek, kederlenmek. 83a/5, 116a/9, 2b/13, 64b/19, 108b/12, 28a/14
ġ. çek- Üzülmek, kaygılanmak. 10a/12
ġ. çekmek 66b/13
Yeʾcüc-i ġ.+ dan 71a/19
ġ. eşeri 113b/9
laʿl-i mey-gūnuñ ġ.+ ı 46a/1
ġ.+ ı çek- 46a/4
ġ.+ ıdur 119b/6
benüm ġ.+ um 113b/14
ġam-küsār -1- [Ar+Fa] Dert ortağı.
ġ. 16b/9
ġamām -2- [Ar] Bulut.
ġ. 38a/17
ġ. ṭut- Her yanı bulut kaplamak. 118a/17
ġamġam -1- [Ar] Savaşçı narası.
tīġ-i ġ. birle 56a/15
ġamgīn -6- [Ar+Fa] Gamlı, kederli.
ḫor u ġ. dostlarla 28a/12
ġ. göñül 61b/17
gāh kişi ġ. ider gāh şād 103a/9
ġ. it- Üzmek. 46b/6
ġ. ol- Üzülmek. 82a/5
ġāyet ġ. olup 112b/10
ġammāz -1- [Ar] Söz taşıyan, fitleyen.
ġ. 85b/10
ġamnāk -2- [Ar+Fa] Gamlı, kederli.
ġ. 104a/21
ḫor u **ġ. ol-**sun diyicek 59b/1
ġamz -2- [Ar] Kaş gözle işaret.

ġ. it(d)-üp Kaş gözle işaret etmek. 33a/18
ġ. it- 30a/17
ġamze -1- [Ar] Çene veya yanak çukuru.
tīr-i ġ.+ ñ 23b/4
ġanī -3- [Ar] Zengin.
ġ. 43b/5, 82b/18
ġ.+ lerine 47b/3
ġanīmet-2- [Ar] Savaştan elde edilen para veya mal.
ġ.+ e 104a/14
ġ. eyle- Kazanılan bir savaştan maddi kazanç elde etmek. 111b/15
ġar -10- [Ar] Mağara.
ġ.+ a 69a/12
tennūr-ı ġ.+ a 64a/21
tennūr-ı ġ.+ a 65b/3
ol ġ.+ da 65b/10
ġ.+ dan 71b/17
ġ.+ dan alup 72b/1
ġ.+ dan ṭaşra çıḳup 69b/2
ġ. içi 94b/8, 59a/1
ġ.+ dan ṭaşra çık- 71b/11
ġara -1- [Tr] Kara.
ġ. göñlüñe bedel 70b/21
ġārat -2- [Ar] Yağmalar, çapullar.
ġ. it(d)- Yağmalamak. 113a/1, 104a/14
ġarāyıb -7- [Tr] Gariplikler, şaşılacak tuhaf şeyler.
ʿacāyıb ve ġ. 20a/19
çoḳ ʿacāyıb u ġ. 39b/18
ʿömrinüñ eṭvālinden ve cihānuñ aḥvālinden ve cihānda gördigüñ ʿacāyıbdan ve ġ.+ dan 19b/14
bu ġ. ḳıṣṣa 33b/19
ne ġ. sözler 23b/13
çoḳ ġ. u ʿacāyıb köşkler ve sarāylar 35b/14
ġ. u ʿacāyıb 27a/15
ġarāyıblıḳ -1- [Ar+Tr] Gariplik, tuhaflık.
bu ḳaṣruñ ʿacāyıblıġı ve ġ.+ ı 87b/13
ġaraż -4- [Tr] Birine karşı beslenen gizli düşmanlık.
ġ. it- Kin beslemek. 110a/7
ġ.-ı aṣl 8b/4
ġ.-ı aṣlī 6b/1
ġ.+ a var-acağın bilsem Kin tutmaya başlamak. 17a/14
ġarb -16- [Ar] Batı.
ḫalḳ-ı ġ. 38b/8
gāh ġ.+ a gāh şarḳa 65a/3
ġ.+ a ḳaçup 80b/5
ġ.+ a ṭolunmaḳ 87a/15
şarḳ u ġ. arası 97a/13
ġ. cānıbı 28b/8, 105a/6
ġ. cānıbından uçup 106a/17
ġ.+ da 25a/7
ġ.+ daġı ʿummānlar 25a/8
ġ.+ dan gelse 86b/14
şarḳ u ġ.+ ı 38a/5, 38b/4, 88a/21
şarḳ u ġ. u Ḳāf 36a/14
şarḳ u ġ.+ uñ ḫalḳı 2b/17
ġarbī -2- [Ar] Batı tarafı.
ḳaṣr-ı ġ. 87a/16
ḳaṣr-ı ġ.+ de olan cevārī aḳ ḥarīrler giyüp 87a/6
ġarīb -2- [Ar] Yakın.
anuñ gibi ṣaḥīḥ ṣarīḥ melīḥ ʿacīb ġ. dāstān naḳl idüp 46a/17
ol ġ.+ e 71a/11
ġarīḳ -2- [Ar] Suya batmış.
cürm-i ġ.+ a 1b/6
ġ. ol- Suda boğulmuş olmak. 100b/3
ġarḳ -7- [Ar] Suya batma.
ġ. 44b/13
ġ.+ a 99a/12
ġ.+ a var- Boğulacak duruma gelmek. 39a/4
ġ.+ dan 32b/13
ġ. ol- Suda boğulmak. 29b/6
baḥra ġ. olmış kişi 32b/12
nūra ġ. olup 71b/18
ġarrān -2- [Ar] Kükreyen.
şīr-i ġ. 42b/1
şīr-i ġ. gibi 107a/10
ġarre -10- [Tr] Kendini beğenen, ukala.
tāc u taḫt u devlete ġ. olan 22b/8
ġ. ol- Kendini büyük görmek, kibirlenmek. 75a/8, 24a/14, 39b/4, 83b/7, 8b/15, 94a/7
ġ. olmaḳ 16b/14, 30a/5
ġ. olup 63b/12
gāv -5- [Fa] Öküz, sığır.
g. 99a/12
g.-ı çerende Otlayan sığır. 53b/2
g.-i baḥrī Deniz sığırı. 1b/12
g. ü semek 22b/5, 53a/15
gāv-ser -1- [Fa] Öküz başlı.
g. 25a/2
ġavġā -2- [Fa] Kavga, dalaş.
ġ. eylersin 59a/8
ġ. eyleyince 60a/11
ġavvāṣ -2- [Ar] Dalgıç.
ʿaḳl ġ.+ ın fikr deryāsına ṣal-up Akıl dalgıcını fikir denizine göndermek, düşünceye dalmak. 95b/18
ʿaḳl ġ.+ ını fikr deryāsına ṣalup ṭururken 55b/13
ġayb -1- [Ar] Gözle görünmeyen, bilinmeyen alem.

ġ.+ ı 67b/4

ġaybu'llāh -1- [Tr] Allah'ın bilinmeyen, insan aklı ile anlaşılamayacak yönleri.

ġ.+ ı 97b/13

ġāyet -85- [Ar] 1. Oldukça, çok. 79b/2 2. Nihayet, son. 92a/18

ġ. 101b/15, 102a/6, 104a/19, 108a/17, 111a/5, 112b/3, 114b/11, 114b/13, 11b/20, 13a/21, 22b/3, 24a/4, 28b/17, 29a/7, 30b/10, 31a/5, 39b/8, 45b/9, 46b/5, 47b/8, 48a/7, 51b/18, 54a/12, 57a/18, 61a/20, 61b/18, 62b/13, 63a/5, 73a/18, 76a/4, 79a/11, 79a/6, 79b/12, 84b/20, 86a/15, 86a/18, 91b/2, 93a/9, 95b/18, 96a/3, 99b/13

ol kişiyi inciden ġ. 42b/11

ġ. azġun 79b/2

ġ. bed-nefs 73a/16

ġ. bülend 20b/1

ġ. büyük cüssede 19b/3

ġ. büyük etlüyi daḫı 7a/12

ġ. çoġ 45a/14

ġ. çoḳ hünerlü işler 16a/20

ġ. daḳīḳ fikr idüp 14a/20

ġ.+ de 32a/12

ġ.+ e yit-se gerek Nihayete ermek. 92a/18

ġ. faḳīr 48a/7

ġ. ġamgīn olup 112b/10

ġ. gereklü 50a/12

ġ. ḥarām 108b/9

ġ. ḥarīṣ ṭāyife 41a/6

ġ. ḥarīṣ ve ṭāmiʿ olduḳları ecilden 54a/17

ġ. ḥayāsuz 48a/18

ġ. ḫoş şehir 27b/2

ġ.+ i 103b/3

ber-kemāl-i ṣunʿınuñ ġ.+ i 1b/9

Ẕāt-ı Evvelīnüñ ġ.+ i 1b/2

ġ. ifrāṭıla 9b/20

ġ. issi 107b/19

ġ. ḳatı 1b/8

ġ. maḥbūbe cemīle-ṣūret 11b/17

ġ. muḥkem ḳalʿanuñ içi 105b/17

ġ. muẓṭarib-ḥāl olup 60b/6

ġ. müstaḥsen görüp 113b/3

ġ. taʿaccüb idüp 20a/18

ġ. taʿẓīm it- 100b/21

ġ. ṭavīl eyle- 100b/13

ġ. ulu şāh 88a/11

ġ. ulu 9b/18

ġ. yüce bu ḥarīmüñ üsti 35b/15

ġ. żaʿīf naḥīf olduġı ecilden 48b/21

ġ. żaʿīf naḥīf 53b/21

ġ. żaʿīf 53b/19, 92b/6, 10b/4

ġ. ziyād 113b/2, 45a/2, 76b/20

ġ. ziyāde olduġı ecilden 10b/1

ġāyib -6- [Ar] Kayıp, gözle görünmeyen, bilinmeyen.

ġ. 91b/19

ġ.+ den 45a/19

ġ.+ lerdür 12b/12

ġ. ol- Kaybolup gitmek. 111b/14, 24b/20

ġ. ol-up 69a/8

ġāyiṭ -1- [Ar] İnsan pisliği, dışkı.

ġ.+ üm 66a/21

ġayr -5- [Ar] Başka, başkası.

ġ. 58b/19, 87a/5

ġ.+ ı 17b/9

naḥlden ġ.+ ısın 110a/17

bal arusından ġ.+ usı 50b/15

ġayret -14- [Ar] 1. Emek, çaba. 29b/19 2. Kutsal bir şeye göz dikilmesine tahammül edememe duygusu. 107b/20

ġ. cengin it- Kutsal için savaşmak. 107b/20

ġ. düş- Zor gelmek. 101b/15

çek- ġ.+ i Çokça emek vermek, çabalamak. 83a/16

kimüñ ki ġ.+ i 14a/8, 29b/19

bī-ḥad ġ.+ i çek- 2b/2

ġ. it-mek gerek Çabalamak, emek vermek. 29b/18

dīn ġ.+ iyçün 75b/2

ġ. ḳıl-up Çalışmak, çabalamak. 104b/12, 14a/6, 89b/14

ḳanı ġ.+ ümüz 14a/7

ġ.+ üñüz 101b/16

ġ.- ile 108a/3

ġayretsüz -1- [Ar+Tr] Çabasız, didinmesi olmayan.

ġ. kimse 14a/8

ġayrı -29- [Ar] 1. Başka, diğer. 77a/5 2. Artık, bundan sonra. 45a/20

ġ. 17b/19, 36a/2, 51a/9

andan ġ. 15b/5

bu üç peyġāmberden ġ. 77a/5

bundan ġ. 41a/11

enbiyā-yı nebī İsrāʾīlden ġ. 9a/5

ḥaşerātdan ġ. 4a/1

işlemedügi günlerden ġ. 31a/20

Ḳahhār-ı Tinnīn-tenden ġ. 55b/14

kemīneden ġ. 101a/4

melāyikeden ġ. 35b/20

melek-i muḳarribden ġ. 22a/12

ökü ḳuşundan ġ. 52b/13

Rüstemile Ṭaġṭaġadan ġ. 89b/21

ẕübābdan ġ. 54b/21

Allāhdan ġ. kimse 45a/9

ṭopraḳdan ġayrı ve ṣudan ġ. nesne 26b/5
Ekvān-ı ʿifrītüñ ve ġ.+ nuñ 13b/16
ġ. renk giyip 87a/6
Allāh ẕikrinden ġ.+ sı 116b/8
siñek ṣınfından ġ.+ sı 96a/13
ẕübāb meges melaḫ mürçe ḳısmınuñ ẕübābdan ġ.+ sı 3b/21
melāʾikeden ġ.+ sına 36b/2
şāhlarından ġ.+ sınuñ ḳanların yire dökdükleri 109a/10
ṭopraḳdan ġ. ve ṣudan ġayrı nesne 26b/5
ġ. vilāyetler 14b/16
bir ġ. yir 26a/1
bir ġ. yol 60a/2
ġ. 45a/20

ġayruhum -1- [Ar] Onlardan başka.
İbni ʿAbbās ve Futād ibni Mesʿūd Vahab ibni Münebbih ve ġ. 12a/17

ġazā -3- [Ar] İslam dininde, din için yapılan savaş.
ġ. eyle- Din uğruna savaşmak.100a/19
ġ. ḳıl-mağıçun Din uğruna savaşmak. 52b/2
ġ.+ ya 110b/19

ġażab -25- [Ar] Hiddet, öfke.
ġ.+ a gel-di kim Öfkelenmek. 73a/9
ġ.+ a gel- 72a/3
ġ.+ a gelip 89a/7, 90a/21, 91a/13
ġ.+ a gelüp 102a/7, 28a/10, 29b/16, 33a/6, 53b/4, 71b/17, 72b/12, 74a/6, 75a/13,
83b/17, 84b/11, 87b/21, 88a/9, 88b/19, 93b/4
ġ.+ a gelürse daḫı 62b/8
ġ.+ ıla 74a/17
ġ. idicek 88a/7
ġ. idüp 54b/15
ġ. u ḫışmuñ odı 119b/6

ġażabnāk -2- [Ar+Fa] Hışımlı, hiddetli.
ġ. ḫışımnāk kimesne 30a/14
ġ. olup 89a/14

ġażap -1- [Ar] bk. **ġażab**
ġ. ḳıl-ıcaḳ Hiddetli bir şekilde davranmak. 33a/15

ġazel -1- [Ar] Divan şiirindeki aşk konulu şiir.
ḫoş ġ.+ ler oḳuş- 89b/9

ġāzī -1- [Ar] Savaşta yara alarak kurtulan asker.
ġ.-i ṣāḥib-ḳırāndur 2b/7

gece -3- [Tr] Güneş battıktan tekrar gün doğuncaya kadar süren karanlık zaman.
üç g. 69a/16
g.+ yle 52b/20, 67a/6

geç - -148- [Tr] 1. Geçerek git-, bir yerden başka bir yere geç-
g.- üp 104a/5
g.- di 54b/8, 70b/5, 80b/13
g.- diler 26b/13, 30a/18, 33b/12, 80b/21, 99b/4
g.- dük 78b/7, 78b/9, 83b/1
g.- dükden 98a/10
g.- düm 5a/18
g.- e 44b/13, 56b/9, 80b/2, 88b/4
g.- eler 112a/1
g.- er 12b/2
g.- erek 34a/16
g.- erken 105a/6
g.- erler 52b/4
g.- esin 68a/2
g.- eyin 30a/1
g.- eyorur 34b/11
g.- mek 12b/3
g.- se 5a/6
g.- sem 95b/3
g.- sün 113a/13
g.- sünler 113a/8
g.- üp 104a/13, 106a/18, 112a/12, 112a/13, 115a/1, 115a/2, 26b/6, 27a/18, 29b/6,
34b/8, 46b/2, 47a/13, 54b/11, 55b/11, 6b/14, 87a/16, 89a/18, 89a/2, 99b/18
2. Belli bir yerde yer al-
g.- di 104b/14
g.- di 69b/15
g.- diler 13b/9
g.- düm 44b/5, 99b/6
g.- e 112b/10
g.- mez 109b/12
g.- miş 57a/13
g.- mişler 57a/14
g.- üp 110a/14, 112a/17, 117a/11, 117a/8, 117a/9, 12a/9, 13b/7, 32a/8, 33a/1,
33a/18, 43b/3, 44a/13, 58b/1, 64a/13, 64b/11, 69b/13, 78b/8, 80b/8, 81b/7,
86a/20, 87a/18, 87a/21, 89b/1, 91a/5
3. Gir-, saplan-, bat-
g.- di 108a/2
4. Bir vakit sona er-
g.- ince 109a/6
g.- di 20b/5, 25b/1, 25b/9, 30b/11, 38a/9, 67a/3, 67a/4, 69a/16, 72b/9,
73a/4
g.- dügi 16a/5
g.- dükden 24b/3, 25a/15
g.- ince 65a/1, 96a/10
g.- medin 40b/17
g.- mek 77a/18
g.- miş 24a/3
g.- mişdi 29b/8
g.- mişdür 25b/10
g.- se 16a/3, 16a/4

g.- üp 27b/19, 46b/15, 46b/9, 69b/5, 6a/17, 80b/2, 90b/3, 98a/9
g.- üpdür 77a/10
g.- üpdürür 77b/4
5. Etkile-, zarar ver-
g.- di 39a/18
6. Sıcaklık veya soğukluk dağıl-, bit-
g.- üp 45a/15
7. Bayıl-
g.- üp 60b/15
8. Sona er-, bit-
g.- ince 65a/15
g.- en 85a/2, 90a/16
9. y.f.
dünyādan g.- eli 77a/9
ʿömri g.- er 9a/16
göñlüñüzden g.- erse 101b/17
felek-i ʿayyūḳa g.- di 102b/4
taḫta g.- di 39a/17
kendülerden g.- diler 58b/2
ḫoş g.- eler 58a/10
nefs-i emmāre hevāsından g.- emezem 79b/8
göñülden g.- en 67b/5
göñlinden g.- ene 17a/9
göñlinden g.- er 21a/12
ḥükmüñ g.- er 5a/4
kendüden g.- er 97b/4
sözi g.- er 44a/6
ḫoş g.- erdüm 66a/9
ḫoş g.- erken 66b/18
ḫoş g.- mekde 109b/4
ḫoş g.- meyem 58a/1
ḫoş g.- meyince 58a/7
nefsin hevāsından g.- mişdür 67b/7
keff g.- mişler 58b/8, 58b/9
ḫoş g.- üñ 58a/19
yire g.- üp 45b/17

geçici -1- [Tr] Vakit geçiren.
ḫoş g.+ dür İyi vakit geçiren, zamanı güzel geçen. 49b/14

geçiş - -4- [Tr] Birlikte geç-
g.- duḳ 99a/10
g.- üñ 78b/4
birbirin g.- üp 27b/13, 42b/9

geçmiş -1- [Tr] Evvelki.
g. peyġāmberler muʿcizātından söylesen 117b/16

geçür - -15- [Tr] 1. Bir yerden başka bir yere geçmesini sağla-
g.- di 57a/3
g.- diler 18a/10
g.- mek 110a/17
g.- üp 109b/9
g.- ürsin 109b/11
2. Batır-, sok-
g.- di 105a/19
3. y.f.
taḫta g.- e 38a/14
göñlinde g.- di 16b/14
ʿömr g.- düm 107a/19
ʿömri g.- düm 101b/20
rūzgār g.- düm 100b/14
ʿömrin g.- e 77a/17
ʿömür g.- üp 79b/3
ʿömür g.- ürsin 66a/13

geçüş - -1- [Tr] bk. **geçiş-**
g.- üñ 34a/2

gedā -1- [Fa] Kul.
şāh-ı g. ve şubān ider 80a/2

gedil - -1- [Tr] Keskinlen-, ucu sivriltil-
g.- di 107a/15

gedük -1- [Tr] Zayıf nokta, boşluk.
ḥırşuñ g.+ in 83b/8

geh -3- [Fa] Kâh, gâh, bazen.
g. bezer bāġ u cihānı gülşen-i cennet miṣāl geh bozar bād-ı şitā birle esdürüp ġāyet ḳatı 1b/8
geh bezer bāġ u cihānı gülşen-i cennet miṣāl g. bozar bād-ı şitā birle esdürüp ġāyet ḳatı 1b/8
şād olur g. pür-melāl 22b/18

gel - -673- [Tr] 1. Bir yerden bir yere var-, ulaş-, uzak taraftan yakın tarafa geç-
g.- di 108a/8
g.- di 108a/21, 3b/3
g.- e 3b/10, 3b/13
g.- en 108a/13
g.- mez 2b/16
g.- se 8b/3
g.- üp 109a/4, 4a/16
g. 100b/2, 118b/13, 68a/11, 74b/4, 75a/1, 75b/2, 75b/7, 76a/11, 83a/12, 83b/12, 84a/12, 84a/16, 95a/6
g.- mişidi 74a/16
g.- mişlerise 47b/3
g.- mişüz 49b/9
g.- se 16a/21, 29a/19, 56a/13, 68a/6, 68b/1, 86b/13, 86b/14, 86b/15, 87a/12, 87b/12
g.- miş 25a/2, 48a/3
g.- mişdi 106b/5
g.- sün 11b/6, 79a/21
g.- sünler 114a/5
g.- üben 70b/14, 96b/17
g.- ür 106b/7, 42b/13, 69a/13, 88b/15
g.- ürsiz 102b/14, 112a/18
g.- ürse 86b/13
g.- ürler 102b/13, 74a/3
g.- ürdi 61b/14, 87a/13

g.- miş ola 21a/21
g.- üñ 109a/11, 33a/10, 91b/4
g.- üp 100a/6, 100b/1, 102b/1, 102b/15, 102b/20, 104a/14, 105a/5, 105b/15, 106a/21, 107a/6, 109a/11, 109a/14, 109a/18, 109a/9, 109b/13, 10a/18, 111b/17, 112a/12, 112a/13, 112a/20, 113a/13, 116a/4, 116a/5, 117a/11, 117a/20, 117b/20, 118a/3, 118a/4, 11a/5, 11b/8, 11b/9, 12a/8, 12b/14, 14b/20, 14b/8, 16b/5, 17b/11, 18b/13, 18b/16, 18b/19, 19a/17, 21a/14, 21a/19, 22a/12, 26a/11, 26a/9, 26b/5, 28b/16, 28b/9, 29a/10, 29a/11, 29a/12, 29a/20, 29b/11, 30a/11, 31a/10, 33b/6, 33b/9, 34a/6, 34b/11, 34b/14, 35a/4, 35b/10, 35b/21, 36a/3, 37a/19, 37a/8, 39b/15, 41b/16, 42a/13, 42a/9, 42b/4, 42b/7, 43a/21, 44a/8, 46b/15, 46b/17, 46b/8, 51a/11, 54b/13, 55a/13, 57a/10, 57b/5, 59a/16, 59a/17, 59a/3, 59b/13, 59b/20, 59b/6, 60b/14, 60b/18, 60b/19, 61a/14, 61a/8, 64a/21, 64b/1, 65b/12, 65b/14, 65b/3, 66b/21, 67a/3, 67a/4, 67a/7, 67b/3, 67b/8, 68a/13, 68b/5, 69a/10, 69a/19, 69a/7, 69b/1, 69b/17, 69b/18, 69b/2, 69b/21, 69b/4, 70a/3, 70a/5, 71b/10, 71b/16, 72b/1, 72b/10, 72b/3, 73a/12, 73a/3, 73b/6, 75b/9, 76a/19, 76a/21, 77b/6, 78a/16, 79a/6, 80a/13, 80a/16, 81a/20, 81a/9, 81b/5, 82b/9, 83a/21, 83b/1, 83b/15, 83b/2, 84a/15, 84a/17, 84a/3, 87a/11, 87a/16, 87a/21, 87b/10, 89a/15, 90b/2, 91a/1, 91a/17, 92a/5, 93a/7, 94a/13, 95a/7, 97a/5, 98a/7, 98b/7, 99b/10, 9a/6
g.- di 101b/2, 101b/4, 103b/20, 106a/15, 109b/6, 111b/16, 115a/18, 116a/5, 116a/8, 13b/5, 19a/14, 21a/13, 23b/19, 26a/21, 32a/16, 34b/18, 35a/9, 36b/19, 38b/15, 39a/20, 39a/7, 41b/19, 41b/7, 43a/20, 46a/21, 46b/13, 55a/12, 55b/1, 56b/16, 57a/20, 63a/12, 63b/21, 68b/14, 69a/17, 69b/16, 71b/12, 72b/21, 73a/4, 73a/6, 73b/19, 75a/2, 75b/13, 76a/12, 77b/1, 78a/18, 78b/10, 79b/6, 80b/16, 82a/5, 85a/4, 89a/11, 89a/15, 90a/15, 91a/9, 93a/10
g.- di. 61a/6
g.- digine 13a/8
g.- diler 100a/4, 13a/3, 13a/4, 18b/18, 25a/6, 31b/2, 32a/3, 35b/1, 43a/8, 46b/20, 46b/8, 51a/20, 60b/12, 71b/17, 72b/1, 74a/4, 74a/7, 76b/12, 81b/19, 83a/11, 89a/20, 93b/21
g.- dügi 85b/18
g.- dügin 103b/21, 28b/19, 45a/7, 55b/1, 68a/6, 89b/16, 90a/10, 90a/3
g.- dügince 70b/12
g.- düginden 67a/5, 89a/19
g.- dügine 109a/21, 63a/14
g.- dügini 114a/13, 35a/4, 64a/15
g.- dügümiçün 67a/17
g.- dügüñ 23b/17, 60b/7
g.- dügüni 89b/16
g.- dügüñüzden 49b/11, 50a/7
g.- düñüz 9a/14
g.- e 117a/16, 40b/2, 69a/5, 85b/18, 89a/14
g.- düklerince 70a/1
g.- düklerinden 51a/5
g.- düm 11a/8, 24b/3, 25a/10, 36a/3, 83b/6, 89a/13
g.- düñ 75a/3, 89a/11, 96b/19
g.- ecegin 68a/20
g.- ecekdür 63a/6
g.- eler 13a/4
g.- e-ler 46a/19
g.- en 109b/12, 112b/11, 21a/21, 29a/16, 56a/15, 68b/16, 87a/19
g.- elden 86b/1
g.- ince 56b/5
g.- inceye 65b/4, 87a/11
g.- ip 89a/13, 93b/19
g.- icek 11a/2, 60a/6, 84b/6
g.- iyorur 34a/9, 34b/8
g.- medi 62b/12
g.- medin 82a/4
g.- medügine 62b/12, 63a/3, 63a/5
g.- medüm 83b/6
g.- meñüze 60b/17
g.- meye 49a/16, 84b/6
g.- meyene 20b/14
g.- meyenlerin 20b/11
g.- meyicek 61a/8
g.- meyecekdür 92a/13
g.- meyen 38a/2
g.- mez 96a/16
2. Dünyaya gel-, doğ-, yaşa-
g.- medüge 5a/17
g.- di 22b/4, 22b/6, 24a/11, 25b/2, 25b/9, 45a/1, 45a/2, 45a/3, 72a/2
g.- diler 20a/12, 20a/13
g.- dügi 68b/12
g.- elden 25b/11
g.- en 22a/2, 36b/15, 61b/12, 61b/15
g.- iser 38a/10

g.- medi 20a/6, 41a/16, 88a/16
g.- mek 39b/3
g.- meye 101b/7
g.- mezden 24b/1
g.- miş 23b/16, 39b/19
g.- üp 20a/10, 8b/13
g.- üpdür 22b/7, 39b/5
3. Gönderil-
g.- di 2a/21
g.- en 108a/11
g.- di 2b/4, 8a/4
g.- e 65a/2
g.- ecekdür 54a/18
g.- mişdür 13a/9, 36b/17
g.- ür 88a/21
4. Takip et-, izle-
g. 107b/12
g. 56b/19
g.- üñ 32b/8
5. İcab et-, gerek-
g.- ür 5a/2
g.- ür 110a/17
6. Söylen-, geç-
g.- ür 10b/11
g.- düm 25b/12
g.- e 19a/5
g.- mesinde 48a/3
g.- ür 109b/15, 114a/9, 13a/10, 13a/19, 13a/5, 15a/6, 15b/16, 42b/19, 50b/20, 52a/7, 53a/12, 53b/15, 55a/8, 64a/8, 73a/21, 78b/2, 80a/3, 84a/14
7. Bulun-, var ol-
g.- mez 13a/14
g.- di 36b/16
g.- dügi 62a/19
g.- dük 68b/7
g.- düm 109b/11
g.- e 32b/8
g.- en 109b/12, 36a/9
g.- enüñ 109b/12
g.- esin 36a/11
g.- memişdür 18b/2
g.- mese 73b/11
g.- meye 37b/17
g.- mişlerdir 115a/2
g.- üp 67a/6
8. Devam et-
g.- elüm 13b/4
9. Sırası gel-
g.- mişdür 14a/10
10. Ulaş-, yetiş-
g.- ürdi 15b/4
g.- di 70b/1
g.- ince 70b/4
g.- iserdür 66b/13
g.- üp 69a/11
g.- ür 60b/13
11. Vakit ulaş-, zaman er-
g.- dükçe 15b/21
çarḫ-ı āsiyāb g.- di 39a/20
g.- e 45a/10
g.- ince 29b/7
g.- üp 101b/3
12. Dur-, şekilde kal-
g.- üp 53b/5
13. Ulaş-, bul-
g.- üp 91b/3
14. İman et-, inan-
g.- meyip 92b/20
15. Gir-, geç-
g.- üp 100a/11
g.- üp 100a/11
16. y.f.
ʿaceb g.- di 5a/1
dile g.- üp 108b/15
dile g. 97b/14
īmāna g. 91a/10
ʿömrine zevāl g.- di 24a/12
başuma g.- di 44a/16
başuña g.- di 29b/13, 32a/10
dünyāya g.- di 114b/15, 44b/11, 65b/5
ecel g.- di 39a/7
ġażaba g.- di 72a/3, 73a/9
göñlüme g.- di 114a/20
ḫışma g.- di 93a/4
ḫurūşa g.- di 99a/7
lāzım g.- di 51b/21, 61b/1
muḳaddem g.- di 119b/15
münāsib g.- di 56b/19
nevbet g.- di 57b/18
rāst g.- di 18b/8
söze g.- di 54b/8
vecde g.- di 86a/18
vücūda g.- di 68b/12
zelzeleye g.- di 27a/12
vücūda g.- düginden 70a/7
vücūda g.- dügini 68a/14
şikāyete g.- dük 49b/13
dilden g.- dükçe 61b/2
elden g.- dükçe 61b/2
elüñden g.- dükçe 68a/9
nevbetleri g.- dükçe 87b/11
fermāna g.- dükleri 13b/3
İslāma g.- dükleri 12b/14
dile g.- düñ 17a/18
inṣāfa g.- düñ 32a/10
ṣafā g.- düñ 4b/1
ḫaber g.- e 118a/5
ḫayr g.- e 29b/14
īmāna g.- e 100a/8

ḳāṣıd g.- e 85b/17
rāst g.- e 30a/4
vücūda g.- e 16b/13, 68a/8
żarar g.- e 85b/1
vücūda g.- ecegi 65b/3
dünyāya g.- ecegin 77b/5, 77b/7
dünyāya g.- eceginden 68b/1
vücūda g.- ecegine 68a/21
vücūda g.- ecek 67b/21
dünyāya g.- ecekdür 70b/3
dünyāya g.- elden 92a/14
eceli g.- en 10a/6
lāzım g.- en 104b/2, 65b/8
muḳaddem g.- en 18a/21, 23b/13, 27a/15, 39b/14, 39b/16, 40a/18, 64a/12
naẕaruma g.- en 71b/9
elüñden g.- eni işle 72b/19
dilüñe g.- eni 32b/15
ziyārete g.- enler 67b/19
īmāna g.- eyin 84b/5
ḳalbine güç g.- icek 32a/14
vücūda g.- icek 86a/18
ġażaba g.- ip 89a/7, 90a/21, 91a/13
emri yirine g.- medi 29b/14
īmāna g.- mege 93b/2
ḳışāş yirine g.- mek 88a/2
dünyāya g.- melü ola 65b/11
īmāna g.- mesine 93b/3
īmāna g.- meyecegüñ 84a/13
īmāna g.- meyen 116a/12
īmāna g.- meyicek 91a/15
muvāfiḳ g.- meyince 30a/5
ele g.- mez 50a/14
elümden g.- mez 54b/2, 58a/5
gözüme g.- mez 71a/18
gözüne g.- mez 88b/3
ḥadd u ḥisāba g.- mez 66a/4
ḥadd-i beyāna g.- mez 6b/17
ḥisāba g.- mez 18b/20
vezne g.- mez 6b/4
süstlıḳ g.- mezdi 107b/7
dile g.- mezidüm 17a/15
ḥaḳḳumuza g.- mişdür 118b/15
şikāyete g.- mişlerdür 9b/12
muḳaddem g.- mişdür 64a/17
diline g.- se 32a/16
dünyāya g.- se 65b/9, 67b/16, 67b/3
īmāna g.- se 82a/8
vücūda g.- se 67a/18, 68a/1, 68a/7
īmāna g.- üben 2b/2
beynüñ burnuñdan g.- üp 33a/2
cāhil g.- üp 33a/8
cūşa g.- üp 106a/9, 41b/4, 78b/11, 97a/2
dile g.- üp 16b/20, 17a/17, 17a/9, 51a/4, 59a/11, 78a/11, 80a/14, 80b/3, 90b/7, 91b/4, 97b/20, 98a/1
dizi üzerine g.- üp 93b/12
ġālib g.- üp 90a/6
ġażaba g.- üp 102a/7, 28a/10, 29b/16, 33a/6, 53b/4, 71b/17, 72b/12, 74a/6, 75a/13, 83b/17, 84b/12, 87b/21, 88a/9, 88b/19, 93b/4
güç g.- üp 109b/10, 61a/20, 63b/21
ḥarekete g.- üp 26b/17, 96a/10
ḫışma g.- üp 33b/16
ḫiẕmetine g.- üp 13b/6, 5a/21
īmāna g.- üp 76b/8, 91a/12
inşāfa g.- üp 44a/5
istiġfār u tevbeye g.- üp 21a/17
ḳarşu g.- üp 117a/7
kendüye g.- üp 42a/3
muḳābil g.- üp 16a/7
naẕaruña g.- üp 57b/12
söze g.- üp 20b/1
şikāyete g.- üp 9b/2
tenhā g.- üp 117a/17
ṭuş g.- üp 96b/18
ṭūş g.- üp 98b/15
üzerümüze g.- üp 113b/16
zelzeleye g.- üp 34b/11, 42b/2
ẓuhūra g.- üp 98a/5
ʿaceb g.- ür 13a/11, 50a/9
elinden g.- ür 95b/8
elümden g.- ür 104b/5
elüñden g.- ür 45a/5, 91b/14
ḫaber g.- ür 102a/4
ḫoş g.- ür 9a/16
şūrete g.- ür 9a/19
īmāna g.- ürdüm 79b/21
elüñden g.- ürse işle 75b/8
dilümüze g.- ürse 32a/15
elümüzden g.- ürse 113b/13eger
elümden g.- dügince 29b/17
ġażaba g.- ürse 62b/8

geliş -2- [Tr] Gelme işi.
g.+ imüz 112a/19
bizüm g.+ ümüz 102b/16

gemi -16- [Tr] Deniz taşıtı.
bu g.+ de 64b/18
cemīʿ g.+ de olan ḫalḳ 65a/16
g. içi 64b/17
g.+ ler 108b/16, 25b/5
g.+ lerle geldügi 90a/3
g.+ m içi 65a/19
g.+ si 44b/13
Nūḥ g.+ si 65a/16
Barça g.+ si lengeri gibi 108a/13
g.+ sine 65a/14
g.+ ye 64b/16, 65a/17
bir g.+ ye girüp 115a/1

düzdügi g.+ yi 73b/5

genc -1- [Fa] Hazine.
ḥıfẓ-ı k.+ inde 111b/10
g.+ yle geldügü 89b/15

genç -1- [Fa] Genç insan, taze.
pīr ü g. 103b/4

giñişlik -3- [Tr] En.
g. 55a/15
g.+ i 56b/6
ol ḳuyınuñ g.+ inden 56b/7

geñiz -16- [Tr] Burun ve ağız arkasındaki boşluk.
g.+ i aġzı 100a/6
g.+ i içi 100a/2
Nemrūduñ g.+ i ḳanın içüp 100a/5
g.+ inden 100a/2, 95a/16
Nemrūduñ g.+ inden burnına 97b/16
g.+ inden girüp 97b/8
müşriklerüñ g.+ inden girüp 115b/3
g.+ ine 100a/1
Nemrūduñ g.+ ine 94b/1
g.+ ine gelüp 100a/11
Nemrūd laʿīnüñ g.+ ine giren 97b/11
merdūd-ı cābirüñ burnından g.+ ine girüp 100b/6
kiminüñ burnından g.+ ine varup 114a/19
g.+ lerine girüp 114a/18
burunlarından g.+ lerine girüp 114a/7

geñlik -1- [Tr] En.
her ṭaşuñ g.+ i 29a/18

geñz -1- [Tr] bk. **geñiz**
g.+ ine 61a/12

ger -50- [Tr] 1. Eğer, şayet. 41a/6 2. İle, ve. 94b/17
g. 100a/17, 100a/19, 103a/7, 105b/10, 112a/3, 114b/4, 11b/3, 12a/4, 17a/5,
23a/18, 23b/3, 2b/15, 3a/13, 3a/7, 45b/21, 46a/5, 47b/8, 48a/7, 4b/20,
50a/17, 55a/4, 55b/4, 56a/14, 61a/1, 64a/9, 66a/3, 71a/14, 76b/17, 86a/11,
88b/15, 97a/1, 59a/13
eger gūyā ve g. 78a/3
g. baʿūż u ger ẕübāb 48b/16
çi g. bayam yāḫuẕ yoḫsul 119a/6
nā-gūyā ve ger cān-ı var u nāṭıḳ ve g. bī-cān u cāmid 78a/3
çi g. bī-çāreyem 119a/6
nā-gūyā ve g. cān-ı var u nāṭıḳ ve ger bī-cān u cāmid 78a/3
g. cemādāt ya maʿādin aṣlı 94b/17
eger cin eger perī ve g. dīv 26b/10
ger rīsmāndan ve g. ḥarīrden 18b/1
eger insānda ve g. ḥayvānda 41a/6
eger ḥayvānda ve g. insānda 114b/14
keşīr ü g. ḳalīl 77b/16
g. ḳarınca ya siñekdür 96a/17
çi g. reddem yāḫud maḳbūl 119a/6
g. rīsmāndan ve ger ḥarīrden 18b/1
g. siñekdür yāḫu mūr yāḫu mār 49a/19
ger baʿūż u g. ẕübāb 48b/16
żaʿīf ü g. ẕübāb 67a/14

ger - -9- [Tr] 1. Bir şeyin kenar veya ucundan tutarak olabildiğince uzat- -1- [Tr]
g.- er 8b/2
g.- dügüm 55a/6
g.- mişdür 8b/3
g.- üp 54b/2
g. 100a/17, 100a/19, 103a/7, 105b/10, 112a/3, 114b/14, 114b/4, 119a/6, 11b/3,
12a/4, 17a/5, 18b/1, 23a/18, 23b/3, 26b/10, 2b/15, 3a/13, 3a/7, 41a/6,
45b/21, 46a/5, 47b/8, 48a/7, 48b/16, 49a/19, 4b/20, 50a/17, 55a/4, 55b/4,
56a/14, 61a/1, 64a/9, 66a/3, 67a/14, 71a/14, 76b/17, 77b/16, 78a/3, 86a/11,
88b/15, 94b/17, 96a/17, 97a/1
2. Bir şeyi bir amaç doğrultusunda olabildiğince aç-
g.- di 41b/10
g.- diler 18a/7
g.- erler 51a/21
g.- üp 42a/14
3. y.f.
gögsün g.- üp 8b/13

gerçek -4- [Tr] Hakiki.
g. 30a/13
g.+ e 93a/16
g.+ imiş 32b/4
g. ṣanup 32a/9

gerçi -25- [Tr] Her ne kadar, ise de.
g. 101a/15, 102a/12, 108b/9, 110b/18, 114a/10, 114b/5, 14a/13, 16a/20, 17a/4,
19a/6, 23a/21, 27b/2, 31a/2, 49a/5, 49b/9, 56a/4, 5b/4, 5b/8, 60a/9,
7a/5, 84b/17, 92b/15, 92b/9, 95b/12
g. kim 86a/14

gerd -2- [Fa] Toz, toprak.
g.-der postın 58b/18
cevher-i g.+ ini 2a/14

gerdān -1- [Fa] Dönen.
gerdiş-i g. 56a/12

gerden-dırāz -1- [Fa] Uzun boyunlu.
k. 52b/8

gerdiş -7- [Fa] Dönme, dönüş.
g. ü gerdān it- 56a/12
g.+ i 38a/13
ḫusūf u küsūf ve feleklerüñ g.+ i ve güneş 16a/12
g. içi 40a/5

g. it- Dönmek. 28a/1, 1b/5
çarḫ-ı g.+ üñ ḥāli 20a/17
gerdūn -6- [Fa] Dönen.
g. 119b/10
çarḫ-ı g. 119b/18, 20a/15
ṭās-ı g. 33b/16, 60a/14
g. ol- Döner olmak. 17a/2
gerdür --1- [Tr] Germe işini yaptır-, bir şeyi iyice açarak bir yeri ört-
g.- di 79a/8
gerek -180- [Tr] 1. Lâzım. 72a/21 2. Olabilir, olması gerek. 59b/17
g. 103b/1, 104b/4, 107b/5, 109b/14, 111a/3, 111a/4, 112b/4, 114a/2, 116a/13,
117b/15, 14a/19, 16b/15, 26a/16, 30a/6, 39a/2, 53a/13, 55b/7, 58b/12, 59b/15,
59b/16, 59b/17, 60a/10, 76b/20, 78b/21, 82a/16, 82b/6, 83a/7, 84b/3, 85b/2,
85b/3
ʿādil g. 52a/8
ağırsam g. 59b/17
alsa g. 26a/15
atsam g. 34a/2
bāṭıl ḳılsa g. 67b/4
benden ḫalāṣ itsem g. 107b/6
bir oḳ atsa g. 82b/5
bulmaḳ g. 72a/21
büt yonucıdan ḥāmile olsa g. 68a/5
cān cehenneme virse g. 87b/16
ceng itse g. 87b/15
ceng itsem g. 57b/10
ceng ü cidāl ḳılsa g. 65b/9
cihāndan götürse g. 67a/19, 67b/18
çāk itdürsevüz g. 95b/5
çāk itse g. 91b/1
ditse g. 42a/10
dökse g. 26a/4
dünyāya gelse g. 65b/9, 67b/16, 67b/3
ebedī ḳalsa g. 92b/1
emrüm yirine varsa g. 82b/7
ġāyete yitse g. 92a/18
ġayret itmek g. 29b/18
geçsem g. 95b/3
gelse g. 68a/6, 68b/1
geysem g. 79b/8
giderse g. 26a/6
gitse g. 92a/19
görse g. 38a/6
görsem g. 104b/5
ḥāldaş g. 58b/13
Ḫalīlü'r-Raḥmān olsa g. 67a/19
havāya ağsa g. 80a/11
helāk itdürse g. 116a/10
helāk itdürsevüz g. 95b/5
helāk itse g. 82a/7, 83a/1, 87b/16, 91b/2, 93a/2
helāk ḳıldursa g. 116a/12
helāk ḳılsa g. 67b/17
ḥükm itse g. 26a/4
İbrāhīm dünyāya geleceginden ḫaber virse g. 68b/1
il g. 52a/9
īmāna gelse g. 82a/8
inansa g. 76a/9
irse g. 42b/19
itdügin bulsa g. 91a/21
ḳalsa g. 110a/3, 92a/19
kāmil g. 52a/8
kūh-ı Ḳāfuñ dördine irse g. 38a/6
leşker göndürse g. 93a/1
maġara-i Tennūr-ı Nūḥ olsa g. 68a/1
musallaṭ itsem g. 92a/11
münācāt itsem g. 79b/9
ol şehre irürse g. 87b/14
olsa g. 10b/15, 110a/3, 38b/17, 65b/10, 67b/16
özi ölse g. 38b/17
pāk itdürse g. 116a/11
pāk itse g. 26a/7
ṭaġıtsa g. 42a/10
tamām itsem g. 30b/1
ṭolunmasa g. 72a/11
türāb olsa g. 38b/18
uçsam g. 95b/3
varsa g. 87b/14
varup yitsem g. 34a/2
vücūda gelse g. 67a/18, 68a/1
yirine ḳomaḳ g. 52a/1
yitse g. 91b/2, 91b/3
yitürse g. 67a/19, 67b/19
zār u fiġān ḳılsa g. 92b/1
ẕikr itmek g. 67a/12
g.+ di 17a/11
g. diyicek 75a/14
gitse g. diyicek 72a/3
teng itsem g. diyüp 57b/10
g.+ dür 117b/13, 13a/16, 18b/16, 26a/2, 30a/15, 40a/20, 42a/17, 48b/8, 50a/15,
50b/7, 52a/2, 53b/20, 54a/1, 55a/18, 61b/19, 67a/13, 72a/21, 73b/2, 77a/15,
78b/17, 83a/8, 8a/4, 8b/8, 90b/9
bilmek g.+ dür 4a/5
helāk itse g.+ dür 96b/14
helāk olsa g.+ dür 91b/16
itsem g.+ dür 30a/21
ol ża ʿīfuñ elinde olsa g.+ dür 70a/10
ṣabr itmek g.+ dür 73a/11
vücūda gelse g.+ dür 68a/7
ya anuñ ya benüm olmaḳ g.+ dür 91a/15

yardım g.+ dür 58b/11
iḥtirāz itmek g.+ dür diyicek 65b/16
g.+ idi 50b/4
gelmese g.+ idi 73b/12
ḥürmet ü ʿizzet itmek g.+ idüñ 32a/11
ṭutmaḳ g.+ idüñ 32a/11
g.+ in 78b/15
g. ki 11b/3, 12a/21, 12b/20, 14a/11, 14a/21, 48a/5, 52a/4, 92a/21
bilmek g. ki 40a/3
dise g. ki 60a/21
eyitse g. ki 110b/2
vezn ehli olmaḳ g. ki 43a/12
g. kim 17b/20
gerek ṭāʿūn olsun g. olmasun 10a/14
g. olsa 72b/3
g.+ se 14a/12, 75a/14, 78b/16
g. ṭāʿūn olsun gerek olmasun 10a/14

gerek - -1- [Tr] Lâzım ol-
g.- mez 72a/5

gereklü -2- [Tr] Lâzım olan şey veya durum.
ġāyet g.+ dür 50a/12
g.+ si 27b/8

gergeden -4- [Fa] Gergedan.
bir g.+ e 93b/21
g. 106a/2
g. şāḫı gibi 53b/5
g. şāḫından düzülmiş 105a/11

gergeden-ser -1- [Tr] Gergedan başlı.
g. 52b/8

geri -1- [Tr] İleri karşıtı, bir şeyin arkasında kalmış olmak.
g.+ ye ol- Hariç tutulmak. 53b/12

gerü -1- [Tr] bk. **geri**
g.+ yi 33a/15

getür - -210- [Tr] 1. Bir şeyin veya birinin bir yere gelmesini sağla-, ulaştır-, yetiştir-, gitmesini sağla-
g.- diler 74a/13
g. 113a/18, 38b/19, 40b/11, 40b/16, 59b/11, 61b/10
g.- di 108a/9, 12a/8, 19a/15, 19b/21, 20a/1, 23b/12, 28b/11, 29b/13, 3a/14,
40b/18, 51a/17, 61b/7, 69b/15, 69b/9, 70a/16, 75b/19, 76a/21, 78a/14, 94a/12,
98a/9
g.- diler 107a/3, 108b/2, 108b/4, 108b/7, 117a/7, 11b/12, 12a/12, 14b/20, 15a/2,
18a/2, 46b/2, 56b/3, 57a/19, 58a/13, 64a/12, 71b/19, 78b/18, 83b/3
g.- dügi 23b/12, 56b/17, 63b/6, 68b/15, 69b/9
g.- dügin 109a/2, 109a/6, 61a/18, 89b/21
g.- dügine 35a/7, 35a/8
g.- dügümden 11a/4
g.- dügüñ 63b/2, 94a/20
g.- dügüñüze 29b/21
g.- düm 117b/1, 32a/7, 59b/15, 63b/4, 94b/2, 95a/14
g.- düñ 41a/14
g.- e 102a/18, 105a/17, 32b/5, 37b/16, 38a/13, 40b/16, 45a/18, 63a/10, 90a/12
g.- eler 14b/19
g.- elüm 27b/10
g.- em 101b/14, 9a/10
g.- esin 40b/19, 90a/20
g.- evüz 119a/15, 27b/9
g.- eyidüñ 11a/5
g.- eyim 41a/20
g.- eyin 40b/14, 40b/15, 40b/16, 59b/11
g.- meyeler 54b/2
g.- mek 32b/4, 3b/2
g.- icek 38a/16, 59b/15, 94a/9
g.- medümise 63a/11
g.- mege 17b/17, 61a/7
g.- mesine 89a/10
g.- miş 36a/7, 42a/4
g.- mişdür 22a/19
g.- sünler 114a/17, 14b/5
g.- üñ 40b/13
g.- üp 111b/4, 111b/7, 11b/11, 12a/10, 13b/14, 14b/15, 14b/17, 14b/18, 14b/4,
18a/11, 19b/16, 28b/13, 31a/14, 39b/2, 42a/6, 44a/3, 46b/2, 47a/12, 58a/5,
58b/1, 58b/10, 58b/4, 59b/16, 65a/14, 65a/17, 68a/19, 74b/3, 75b/20, 80b/16,
89b/18, 95a/13, 9a/10
g.- ür 34a/10, 38a/17, 39a/21, 51a/10, 78b/16, 9a/11
g.- ürler 51b/1
g.- ürlerdi 31a/15

2. Bahset-, söyle-
g.- mişdür 116b/6

3. y.f.
īmān g.- elüm 75a/19
ḥırş g.- dügi 44a/4
ʿaḳluñ başuña g. 31b/7
īmān g. 79a/2, 83b/12
yirine g. 83b/9
dünyāya g.- di 20b/9, 68b/12
el g.- di 43b/20
ḫaber g.- di 21a/19, 78a/19
rāst g.- di 105a/13
selām g.- di 82a/5, 90b/7
īmān g.- diler 12b/14, 13a/4, 85b/21
şirk g.- diler 20b/6
tekbīr g.- diler 24a/3, 36a/1
ḳarşu g.- düginden 98b/11
īmān g.- düm 29b/19

īmān g.- e 2a/8, 76a/10
selāmın g.- e 37b/21
yirine g.- ebilür 62a/15
ʿamele g.- ecegüñ 17a/17
īmān g.- em 80a/9
yirine g.- em 103a/17
ṭāḳat g.- emez 85a/16
īmān g.- eyin 76a/11, 84a/12
yirine g.- eyin 30a/3
yirine g.- mege 62b/4
yirine g.- mekdür 31b/6
yirine g.- meye 62a/14
ṭāḳat g.- meyüp 32b/1
żarar g.- meyüp 26b/20
ele g.- sünler 14b/6
ʿaḳlın başına g.- üp 89b/14
el g.- üp 65b/1, 77a/8
göñlüme g.- üp 25a/7
īcāda g.- üp 119a/8, 84b/3
iḳāmet g.- üp 37a/10, 37b/11
īmān g.- üp 100a/7, 21a/3, 76a/7, 76b/11
raḳama g.- üp 119a/14
rāst g.- üp 56b/7
ṣalavāt g.- üp 37a/14
selāmın g.- üp 21a/14
tekbīr g.- üp 105a/18, 37a/11, 37b/11
yirine g.- üp 49b/17, 77a/6
ṣalavāt g.- ür 104a/9
īmān g.- ürse 76a/14

getürt - -19- [Tr] Birinin bir şeyi getirmesini sağla-
g.- di 18a/17, 18a/19, 34a/1, 36b/14
g.- dük 39b/17
g.- e 10a/17, 28b/2
g.- em 40b/19, 9a/13
g.- esin 11a/10, 40a/21
g.- evüz 11b/6
g.- eyin 11a/9
g.- eyin diyicek 11a/3
g.- meyince 10b/19
g.- üp 87b/21
g.- üp 79a/18
g.- üp 63a/8
g.- üp 13b/10

gevāhir -3- [Fa] Kıymetli taşlar, cevherler.
cevāhir ü g. maʿdenleri varsa 14b/4
laʿl-i g. ṣaçup 106b/7
g.+ üñ cevāhirüñ zevāhirüñ ḥadd ü nihāyeti 14b/21

gevde -13- [Tr] Gövde, beden.
g.+ lerine 57a/11
cāhil g.+ ndürür 12a/5
g.+ si 96b/6
ejdehānuñ g.+ si 6a/9
g.+ si ḳanı 15b/7
g.+ sinde ḳılları 107a/9
g.+ sine 114b/14
cemīʿ g.+ sine 57a/2
ejdehānuñ g.+ sine 6a/9
Ḳāhirüñ g.+ sine 108a/2
ḳanı g.+ sine dökük 57b/12
g.+ sine uşan ḳarıncalar 6a/10
her bir siñek g.+ siñüñ her bir ḳılı dibi 64a/3

gevher -15- [Tr] Kıymetli taş, cevher.
g. 119b/4, 2b/11
dürr ü g. 64b/7
şeb-çırāḳ-ı g. 36b/21
g.-i şeb-çırāḳ Gece kandilinin cevheri. 14b/18, 15a/8, 86b/8, 15a/17, 15b/3, 16a/19, 16a/17
laʿl-i Bedaḫşī g. birle zeyn olmış tāc 87b/1
laʿl ü g. ḳıymeti 11b/11
g.+ lerile 15b/19
ol ḳadar laʿl ü yāḳūt g. ü cevher 18b/20

Gevher-nigīn -12- [Tr] Metinde bir şehir ve bir kale adı.
G. 18a/3
yā melik-i G. 17b/17
ḳalʿa-i G.+ de 19a/10
ḳalʿa-i G.+ e 13b/5
ḳalʿa-i G.+ e gelüp yitdi 11b/9
cemīʿ G. melikleri 12a/8
G. nāḥiyetinde 11b/10
G. vilāyeti meliklerin 16b/3
G. vilāyeti ümerāsı 13b/6
G. vilāyetinüñ perīsine 18b/14
G. vilāyetinüñ 14b/19
cemīʿ G. vilāyetünüñ meliklerine 14b/13

gevherī -1- [Fa] Kıymetli taşla süslenmiş.
g. zerrīn kürsīler 12a/9

gevşe - -1- [Tr] Sakinleş-, kendini bırak-
g.- düginleyin 6a/15

gey -30- [Tr] 1. Çok. 92b/6 2. Çabuk. 29b/1
g. 100b/14, 101a/7, 104b/20, 113a/5, 23a/5, 27a/10, 35a/5, 4b/13, 53a/21,
53b/1, 53b/3, 5b/8, 62b/21, 65a/5, 6b/21, 73a/18, 84b/18, 84b/19, 93a/10,
96a/15, 96a/16
g. ʿacāyıb anda 29b/1
g. cihān 1b/8
g. siñek 92b/6
g. taʿaccüb eyle- 35a/4
g. żaʿīfiken 47b/20
g. ziyād kim 29a/2
g. ziyād 30b/19

gey - -13- [Tr] Giyin-, sarın-, donan-

g.- mekde 8b/7
g.- di 2a/3, 81a/14, 81a/17
g.- er 99b/3
g.- erlerdi 20b/3
g.- megi 8b/11
g.- mişdi 107a/4
g.- sem 79b/8
g.- üp 117a/5, 117a/6, 16b/3, 81b/15

geydür - -1- [Tr] bk. **geyür -**
g.- di 93b/20

geyik -9- [Tr] Boynuzlu, geviş getiren memeli hayvan.
bu g. 41b/20
ol g. 43a/21
ol dişi g. gelüp 42b/7
şıġın g.+ i ḳarnı 96a/5
şıġın g.+ inden ṭoġan 52b/15
g.+ lerden 114a/1
ol dişi g. memesi 41b/19
ol g. otladuġı yirlerüñ yaş çemenleri 96a/5
ol g. südi 44b/3

geyin - -1- [Tr] Kuşan-
g.- üp 102a/10

geyür - -7- [Tr] Giydir-, donandır-
g.- di 56b/21, 73b/9, 75b/21
g.- em 117b/18
g.- üp 47b/4, 56b/20
g.- üp 108a/9

gez - -12- [Tr] Dolaş-, yol al-, seyahat et-
g.- düm 24b/16
g.- düm 38b/4
g.- enler 72a/20
g.- erler 25b/4
g.- mege 100a/2
g.- üp 30b/4, 56a/11, 61b/13, 63b/10, 66b/19, 66b/21, 97a/5

gez -1- [Fa] Okun kiriş geçecek yeri.
g. kirişe demren dırnaġa idüp 105a/11

gezdür - -1- [Tr] Gezdir-, dolaştır-
g.- ür 23b/3

ġıdā -28- [Ar] Yiyecek.
ġ. 10b/6, 97a/6, 77b/20, 67b/7
ġ.-yı nefs Nefsin yiyeceği, faydalandığı şey. 45b/16
ġ.-yı rūḥ Ruhun gıdası, faydalandığı şey. 45b/16
ġ.-yı rūḥānī Ruha ait besin. 11b/13, 12a/12
ġ. idin-miş Yiyecek olarak besin sağlamak. 6a/19
ġ. ḳıl-up Yiyecek haline getirmek. 100b/7
ġ.+ m girecek boġaz 66a/20
ġ.+ sı 10b/6, 48b/11, 58a/6, 93a/16
cemīʿsinüñ ġ.+ sı 20a/21
ḥarīş ḳānīʿuñ ġ.+ sı 51b/7
ḳara siñeklerüñ ġ.+ sı 49a/1
ḳara siñeküñ ġ.+ sı 48b/21
yarasanuñ ġ.+ sı 65b/16
ġ.+ sı girecek ve çıḳacak yir 116a/21
nefsüñüzüñ ġ.+ sını 77a/15
ġ. vir- Yiyecek vermek. 54a/21, 100a/11
ġ. virmegiçün 81a/7, 67a/17
ġ. virüp 51b/6
ġ. virüpdür 94b/1

ġıdālan - -1- [Ar+Tr] Ye-, nimet al-
ġ.- urlar 57a/15

ġıjġır - -2- [Tr] Haykır-, gürle-
ġ.- dı 33b/15
ġ.- up 105a/7

ġıjıldı -1- [Tr] Fışırtı.
ḳanat ġ.+ sı 103b/17

ġılmān -2- [Ar] İslam'a göre cennette var olduğu bilinen delikanlılar.
ḥūr u ġ. 118b/3
cennet-i ġ. libāsları 37a/16

ġırbāl -1- [Ar] Kalbur.
bir ġ. ḳadar 81a/11

ġırıldu -1- [Tr] Gürültü.
bir ġ. 43a/5

ġırīv -2- [Fa] Bağırış, feryat.
ġ. it(d)-e Haykırmak. 113a/9
ġ. itse 56a/13

gibi -318- [Tr] Benzetme edatı.
g. 114a/8, 41a/1, 4b/5, 52b/8
ʿād ḳavmi g. 113a/3
ʿahd-i ʿāşıḳ g. 105b/16
ʿaḳreb g. 20b/18, 7a/4
ʿamūd-ı İskenderī g. 32b/1
ʿAnḳā-yı Ḳāf g. 108a/12
ʿankebūt g. 54a/15
ʿaşfur toḫmı g. 63a/16
āb-ı ḥayāt içen Nesr-i Ṭāyir g. 77b/19
adam ayaġı g. 4a/19
adam g. 56b/4
ādem ayaġı g. 19b/4
ādem eli g. 4a/18
ādem elleri g. 19b/3
ādem g. 20b/3, 25a/13, 25a/2, 49a/9, 52b/2
aḥmaḳlar g. 32a/15
anası memesin emer g. 41b/20
anuñ g. 36b/21, 42a/6, 64a/1, 6a/19, 93a/14
aru g. 52b/19, 99a/15
arże g. 52b/9
ʿuḳḳāb g. 59b/18
ʿuḳḳāb-ı ʿAnḳā g. 45a/19
āyīne g. 47a/10

baʿūż şınfı g. 66b/9
baʿżı ādemī g. 13a/19
bāb-ı cehennem g. 15b/11
bād-ı bī-cān g. 12b/12
baḳ g. 4b/5
balıḳ g. 52a/12, 52a/19
balıḳ yelpīzesi g. 52b/14
balıḳ yilpezesi g. 9b/18
Barça gemisi lengeri g. 108a/13
barḳ g. 34b/2
başlarınuñ aġzın külḫān ʿalevi g. 104b/17
bebr ü peleng g. 93b/6
bebr-i beyābān g. 58b/15
benüm meskenüm ḫarāb itdügi g. 55a/7
bir elma g. 26b/21
bir ḳara ṭaġ g. 106a/17, 41b/6
bir kelb g. 49a/9
bir ulu depe g. 74b/4
bu ḳara ṭaġ g. 64a/2
buḳalemun ḳuşı rengi g. 17b/12
bulduġumuz g. 44b/19
bunuñ g. 36b/9, 90a/20
burc u bārū ve muḥkem şafir ḳalıbı g. 35a/21
buyurduġuñuz g. 10a/7
cāmūs boynuzı g. 20b/19
cehennem ḳapusı g. 5a/9
cennet güli g. 63b/5
cevlān ururlar g. 15a/16
cinsüm g. 66b/12
çaḳıl g. 28a/6
çekirge g. 4b/4
defʿ itdügümüz g. 53b/13
Demürbād g. 30a/13
deryā-yı āteşde olan maḫlūḳāt g. 52b/16
devr ider g. 37b/9
dīvler g. 60a/11
duman g. 105a/7
düridügi g. 45a/17
enār dānesi g. 92a/3, 98a/21
erre g. 20b/18
eski bez g. 43a/18
evren g. 104a/7, 52b/15
geldügi g. 68b/12
gergeden şāḫı g. 53b/5
gitdügi g. 73a/12
gök gürler g. 20b/2
gökde uçar ḳuşlar g. 45a/19
gördügüm g. 44a/11
gözüñle gördügüñ g. 71b/8
gül g. 103a/7
gün g. 16a/20, 36b/20, 38a/5, 82a/8, 87a/14, 87b/8
gündüz g. 69a/9
güneş g. 19b/5, 31a/9
ḥammām g. 98a/11
ḥammām ḳubbesi g. 104b/16
ḥayvān g. 51a/9
helāk olduġı g. 52b/17
ḫışımlu bulut g. 106a/17
ḫışımlu ḳara bulut g. 34a/15, 64a/2
ḫışımlu ḳara bulutlar g. 98a/12
Ḫıżr peyġāmber ʿalemi g. 111b/3
ḫirmen g. 33a/20
ḫurmā aġacı g. 96b/7
ḫurūs g. 16a/3
ḫuşūmet-i ricāl g. 13a/2
içerü girdügüñ g. 44a/14
iki ejdehā g. 107a/13
iki ṭaġ g. 107b/17
insān g. 52a/13
İskender-i Kübrā g. 50b/11
İslāma geldükleri g. 12b/14
Ḳāf ḳullesi g. 5b/18
ḳan çıḳaran cerrāḥ g. 10b/1
ḳandaḳı g. 26b/19
ḳāniʿ cinsi g. 54b/3
ḳara aġaç bergi içinde dürüyen baʿūż g. 52b/19
ḳara bulut g. 49b/2, 65b/19, 97a/14
ḳara bulutlar g. 116a/1, 46a/21, 96b/3
ḳara ṭaġ g. 33b/12
ḳara ṭuman çöker g. 27b/15
ḳarınca g. 4b/4
ḳaṭrān deryāsı g. 5b/16, 98a/19
ḳavs-i ḳuzaḥ g. 15b/9
ḳażā-yı āsmānī g. 106a/18
kebk g. 4b/6
kendüm g. 39a/19
kevākib-i seyyāre g. 86b/9
ḳırḳ yaşındaġı pīr g. 77a/7
kirm-i aṭlas g. 52b/10
ḳubbe-i Hirmān g. 118a/13
ḳulle-i Ḳāf g. 105a/8, 96b/5
ḳurd pençesinden ḳurtulmış keçi oġlaġı g. 57b/11
ḳuş g. 7a/4
külḫān g. 118a/13
kürre-i nār g. 104b/10
laʿl ü cevāhir g. 15a/3
maʿrūf olduġuñ g. 17a/21
maḥbūbe ʿarūsı ṭutuḳlar g. 8a/20
mālik ü milküñ g. 116b/12
meyyit-i müteḥarrik g. 110a/4
musallaṭ itdügi g. 114b/4
naḥl ḳanadı g. 4a/18
nār dānesi g. 114b/17
Nemrūd çerisi g. 117b/15
Nemrūd g. 83a/2

nenüñ g. 93a/15
nerre-dīvler serhengi g. 59b/17
niçe Ḥabeş kāfirleri g. 116a/10
Nīl-i Ceyḥūn g. 5b/19
oġluñ g. 116b/12
ol ḫışımlu bulut g. 104b/12
ol ḫışımlu ḳara bulut g. 104b/15
ol ḳadar kilāb g. 50b/10
ol ḳarlu aḳ ṭaġ g. 34b/20
öküz başı g. 20b/18
pars g. 7a/14
peleng g. 7a/14
penbe g. 98a/18
pervāne g. 4b/5
pīl-i Hindū g. 53b/5
riyā-yı zāhid g. 53b/8
Ruḫ ḳuşı g. 104b/11, 105a/15
Rüstem geldügi g. 85b/18
ṣābūn ḳalıbı g. 31a/12
ṣadef g. 17a/15
ṣāfī altun g. 17b/14
ṣalduġum g. 82b/20
sārīʿ g. 4b/6
ṣayyād g. 51a/10
ṣayyādlar g. 8b/2
seccāde-i İlyās g. 111b/3
sedd-i İskender g. 32b/1
Seḥālāb Ḳaṭārib ü Ġafelān g. 13a/15
seḥer yili g. 59a/17
semender ḳuşı g. 52b/16
semmūr gövdesi g. 25a/12
sırtlan ḥayḳırduġı g. 114b/1
siñek g. 48a/9, 52b/18
siñek ṣınfı g. 41a/12
sivri siñek g. 3b/19, 52b/18
ṣu g. 21a/2
Sürḫbād g. 30a/17
Ṣāh-ı Mārān g. 62b/19
şems şuʿāʿı g. 37b/9
şīr-i ġarrān g. 107a/11
şol ʿufūnātdan dürüyen ẕübāb g. 4a/1
şol ḫışımlu ḳara bulut g. 99a/10
ʿuḳḳāb, ṭavşan ḳaynaġına alur g. 104a/3
terkīb itdügi g. 17b/6
toḫumdan dürüyen ve ḥayvāndan dürüyen siñecükler g. 4a/2
ṭoḳur g. 18a/5
ṭoḳuz yilkenlü parça g. 105a/5
Ṭūfān-ı Nūḥ g. 21b/16, 97a/20
ṭuman çöker g. 28b/9, 46b/3, 64a/3
Ülker yılduzı g. 98b/2
ümmetine olduġı g. 12b/21
üyez g. 4b/3
vādī-yi Veylün g. 104b/17
vefā itmedügi g. 111a/15
yāḳūt-ı aḥmer g. 63a/21
yarasa g. 52b/15
yıldırım g. 104b/13, 29b/16
yılduz böcegi g. 40b/21, 63b/1
yilken g. 104b/12
yumurda g. 28a/18
zenbūr g. 52b/10
ẕerre ẕerre g. 26a/3
zuruḥ g. 4b/6
ẕübāb g. 53a/18
anuñ g. ʿaẕīm öküz 6b/13
bunuñ g. ʿaẕīm ṭaġ 21b/2
Nīl-i Ceyḥūn g. aḳup 70b/1
bunuñ g. ārzūya ṭayanup 33a/5
barḳ g. barḳıyan 104b/17
ol barḳ g. barḳıyan 34b/13
Loḳmān g. biñ yaşayan 14a/17
ebrişīm ḳurdı g. böcecügüñ baġrı baġursuġı sıḳındusı 8b/11
baḥr-ı ẓulümāt g. bulutlar 34b/6
ʿUvc bin ʿUnuḳ g. cābir 113b/19
senüñ g. cābir 93a/2
Nemrūd g. cebbār 116a/17
penbe g. didilüp 26b/18
penbe g. didüp 108a/13
ādem cesedi g.+ dür 12b/17
ādem oġlanı g.+ dür 12b/13
balıḳ yelpīzesi g.+ dür 52a/16
behāyim g.+ dür 12b/15
ḳoyun g.+ dür 110b/14, 61b/18
Şaṭ ırmaġıyla ḳorḳutmaḳ g.+ dür 114b/8
şeyāṭīn cānları g.+ dür 12b/17
er g. düriş- 40a/8
ney g. efġān ve defveş sīne-kūb 70a/21
ḳavs-i ḳuzaḥ g. egüp 108a/12
benüm g. er 107a/20
yil g. es- 12b/11
ḳażā ve ḳader g. gelüp geçüp 112a/13
yıldırım g. gelüp 34a/6
gün g. gezüp 61b/13
ol ḫışımlu ḳara bulut g. görinen Demürbād-ı 34b/9
baḥr-ı ẓulümāt g. görinen 34b/7
ol aḳ bulut g. görinen 34b/9
ol iki ejder g. görinen 34b/13
od g. görünüp 86b/11
götürür g. götürüp 34b/11
yedi başlu evren götürür g. götürüp 33b/10
ebrişīm g. ḥarīr 17b/8
siñek g. ḥarīş emmāre-nefs mūẕī 45b/5
siñek g. ḥarīş ucundan 41a/9
zebānī g. heyʾet 106b/21
nenüñ g. ḥikmet 53b/20
ādem elleri g. ikişer eller 20b/3

bu ḳadar ḳara ṭaġ g. ḳadd u ḳāmetile 96b/9
Nemrūd-ı laʿīn g. kāfir-i 113b/19
ḳażā-yı āsmānī g. ḳaldurup 105a/14
baḥr-ı Aḳyānūs g. ḳan 105a/13
ẓulümāt baḥrı g. ḳarañu bulutlar 34b/5
depeler g. ḳayalar 33b/1
ol ḫançer g. ḳazuḳlar 59a/21
anlaruñ g. kimesneler içün 116b/15
bunlaruñ g. kimesnenüñ aʿmāl-i 116b/16
bunuñ g. kişiler 111a/7
saḳalaruñ meşki g. ḳozaḳlar bitüp 63b/18
bunuñ g. laṭīf bisāṭ kimesne 18b/1
bunuñ g. laṭīf ü şerīf 41a/16
niçe senüñ g.+ leri azdurup 75a/5
ol sengīn ḳara ṭaġ g. mermer 33b/1
ol ṭaġ g. mermer 32a/20
ḳazuḳ g. muḥkem 59a/20
kemer g. mücevvef yir 33b/3
Süleymān g. mürsel peyġāmber naẓarına var- 61a/21
kemer baġlamaḳ g. ol- 111a/18
ol arada bir cezīre g. ol- 26b/8
ata g. ol- 21b/12
gügercin g. ötişüp 16a/1
anuñ g. ṣaḥīḥ ṣarīḥ melīḥ ʿacīb ġarīb dāstān naḳl idüp 46a/16
bu ejdehā g. ṣalābet 33a/2
bunuñ g. sözler 83b/18
ḳara ṭaġ g. sürüp 107a/2
ḳoyun sürer g. sürüp 45a/18
ḳara bulut g. süzülüp 27b/14
Yıldırım g. 87b/21
Merrīḫ ü Keyvān g. şecāʿat 96b/10
güneş g. şuʿle vir- 15a/8
insān g. ṭurup 52b/4, 52b/6
ḳuş g. uç- 52a/19
perīyyü'l-eṭyār g. uçıcı 52a/13
balıḳçıl g. ve saḳa ḳuşı ve ördek 52a/15
yalan g. ve töhmet ve bühtān ve riyā ve fısḳ ve ẓulm 62a/13
çetük g.+ yem 97a/9
yil g. yilüp 60a/16
bir ṭabaḳ g. yir 6b/12
bunuñ g. żaʿīf elinde helāḳ olup 94b/2
bunuñ g. żaʿīf siñek 100b/8
yılan g. zehr 7a/5

gice -76- [Tr] Gece, akşam karanlığından sabah gün doğana kadar geçen süre.
bir g. 13a/2, 44a/16, 66b/18, 70a/15
bu g. 111b/6, 46b/9, 56b/11, 90b/7
dördünci g. 69a/16
her g. 2b/20, 68a/4, 70a/13
işbu g. 111b/14, 56b/11
ol g. 102a/14, 109b/4, 116a/6, 46b/11, 65b/21, 72a/5, 79b/5, 80b/8, 80b/9, 90b/3, 93b/19, 98a/9
g.+ de 86a/21
sekizinci g.+ de 67a/4
üç g.+ de bir 69b/21
ol ḳarañu g.+ den 59b/4
ḳırḳ g.+ den ṣoñra 70a/3
ol g. geçüp 46b/15, 46b/9, 69b/5, 80b/2, 90b/3
ol gün ol g. geçüp 6a/17
g. gelüp 67b/3
gice g. gelüp 73b/5
her g. gelüp 67a/4, 68a/13
ol g. gelüp 46b/8
g. gice gelüp 73b/5
g. gündüz işletdügi 108b/19
g. gündüz 39b/20, 78a/15, 91b/10
g. içinde 107a/21, 112a/9
ḳarañu g. içinde 104a/4, 109a/13
ol g. içinde 68b/3
ol ḳarañu g. içinde 102b/12, 102b/2, 112a/15, 55a/21, 55b/16, 56b/13, 56b/2, 57a/12, 60a/3, 69a/9
g. ḳarañusı 60a/7
g.+ ler 67a/9
ḳarañu g.+ nüñ ḳarañulıġı 66b/3, 93a/18
yidinci g. olucaḳ 70a/4
ol sebt g.+ si 30b/17
g.+ si dostu 119b/12
ol vilāyetüñ g.+ si ve gündüzi ve yazı ḳışı 24b/7
mevlūdi olacaġı ḳader g.+ sine irmek 67a/20
her g. varup 68a/2
g.+ yile 16a/18
g.+ yle 57b/9, 86b/9
g.+ yle gündüz 16a/4

giç - -3- [Tr] bk. geç-
g.- e 52a/19
g.- elide 77a/8
g.- erek 86b/5

giç -2- [Tr] Geç, er karşıtı.
g. 113a/17
ir ü g. 92b/11

gider - -12- [Tr] 1. Ortadan kaldır-, yok et-
g. 57a/7
g.- diler 26a/10
g.- dük 26a/14
g.- e 48b/7, 7b/19
g.- esin 26b/2
g.- imeye 48b/1
g.- imez 48a/11

g.- mek ola 39b/2
g.- üp 22a/18
g.- üpdürür 75a/6
g.- mege 9b/9
2.y.f.
dādumuz g. 60b/5

gidert - -6- [Tr] Ortadan kaldırt-
g. 28a/18
g.- diler 34a/7
g.- dügin 61a/18
g.- em 46b/10
g.- esin 34a/5
g.- mişler 34b/17

giñ -2- [Tr] Geniş, ferah, görülebilir.
g. yire çıḳup 34a/7
g. yir 32b/3

gine -2- [Tr] Yine.
g. 92a/3, 95a/17

giñlik -1- [Tr] Genişlik.
her ṭaşuñ yigirmi arış g.+ i 28a/20

gir - -182- [Tr] 1. Dışarıdan içeriye gir-, duhul et-, dahil ol-
g.- üp 6a/1
g. 26b/1
g.- di ola 36b/10
g.- di 106b/13, 107a/1, 110a/13, 111b/1, 112a/14, 115a/13, 16b/4, 19a/21, 35a/2, 36b/5, 44a/9, 55a/13, 55b/15, 60a/12, 63a/15, 66b/19, 67a/3, 69a/18, 70a/20, 70a/5, 73b/20, 76b/19, 82a/13, 83b/2, 87b/20, 99a/18, 99b/11, 99b/12, 9a/1
g.- diler 100a/3, 26b/15, 35b/2, 68b/4, 71b/17
g.- diyse 95a/16
g.- dügin 109a/9
g.- dügince 67a/7
g.- dügüñ 44a/14
g.- dük 65b/14, 81b/11, 90b/2
g.- düm 100a/1, 100a/10, 44a/11, 80b/12, 84a/4, 84a/5, 84a/6, 97a/4, 99b/11
g.- düñ 97b/16
g.- e 73a/19
g.- ecek 116a/21, 66a/20
g.- eler 36b/3
g.- em 98b/19
g.- en 97b/11
g.- eni 84a/9
g.- icek 108b/3, 37a/14
g.- medi 108a/6
g.- mege 63a/13, 6a/4
g.- mesün 119b/12
g.- meye 44a/17, 48b/19, 70b/21
g.- mişdür 61a/12
g.- se 102a/13, 86b/16
g.- mez 48b/20
g.- mezler 13a/1
g.- miş 72a/6
g.- sünler 26b/8
g.- üp 100b/6, 102a/11, 102b/11, 102b/2, 112a/12, 114a/18, 115a/1, 115b/4, 118a/9, 16b/6, 22b/5, 30b/17, 33b/14, 33b/9, 35b/13, 35b/3, 35b/4, 51a/10, 57b/10, 61b/8, 61b/9, 66b/21, 69a/16, 69b/20, 69b/8, 6a/11, 6a/13, 6a/15, 6a/2, 6a/5, 6b/19, 72a/21, 74a/16, 76b/12, 76b/13, 77b/1, 7a/6, 80b/19, 84a/7, 89b/1, 97a/10, 97b/8, 99a/20, 9a/2
g.- üpdür 94b/1
g.- ür 101a/13, 12b/7, 21b/9, 37b/2, 8a/21, 95b/13
g.- ürdi 86b/13, 86b/14, 86b/15
g.- ürler 12b/8, 12b/9, 13a/1, 43b/17, 65b/20
g.- ürlerdi 86b/17
g.- ürse 48b/19, 96a/11
g.- ürseñüz 55a/4
2. Vakti gel-, zamanı ol-
g.- se 45a/15
3. Yaş al-, yaşına er-
g.- e 70a/11
g.- di 86a/4, 86b/2
g.- miş 83b/16
4. y.f.
göñline g.- diler 30a/19
günāha g.- düñ 73a/7
eline g.- e 103a/18
elüme g.- e 90a/10
göñlüñe g.- e 94b/10
dīne g.- en 82a/1
ele g.- en 101b/4
eline g.- enin 74b/1
dīnüñe g.- mege 79b/7
ẕelīl g.- meye 94b/8
eline g.- meye 60a/7
ḳalbüñe g.- meye 118b/2
günāhlarına g.- meyem 26a/2
ele g.- mez 101b/19, 101b/20
elüñüze g.- mez 43a/1
eline g.- miş 16a/17
ṣūretine g.- miş 59a/13
ziyān g.- miş 74a/4
eline g.- se 65b/18
elümüze g.- se 22a/2
cenge g.- sem 88a/5
dīnine g.- üp 21a/3
ṣūretine g.- üp 21a/21, 25b/6
ele g.- ür 8b/8
envāʿ ṣūrete g.- ür 12b/5
ele g.- ürse 57b/15

eline g.- ürse 55b/4

gīr -5- [Fa] Mücadele, kavga.

dār u g. 88b/2

dār u g. it- Savaşmak, muharebe etmek. 118a/17, 109b/1, 88b/11

iden dār u g. 103a/4

girān -7- [Fa] Ağır.

gürz-i g. 106a/6

gürz-i g.+ a 89b/2

gürz-i g.+ dan 98b/2

gürz-i g.+ ın 104a/1, 33a/14

ceng-i g. idem 89a/3

gürz-i g. ṭarafına şalup 102a/10

girçek -7- [Tr] Gerçek, yanlış karşıtı.

g. 57b/14, 91a/13

g. ol-ursa Gerçekleşmek. 57b/16

g. şanup 32a/16, 58a/2, 81b/2, 81b/9

girde-bālīş -1- [Tr] Yuvarlak yastık.

muraṣṣaʿ nihālīçe ve g. 69b/12

girde-pīç -1- [Fa] Karmakarışık.

g. it- İyice karıştırmak. 70a/18

giriftār -7- [Tr] Müptelâ, tutkun.

g.-ı tecūzu lā-tecūz Caiz olmayan caizin gizemine bağımlılık. 92b/13

g.+ lara 75b/15

bu belāya **g. ol-**dı diyicek Bağlanmak. 60b/19

g. ol- 66a/11, 78b/12

ya budur ki īmāna gelüp müslimān olasın ya budur ki tā bu ʿaẕāba g. olup ḫāke yeksān olasın diyicek 91a/12

ʿaẕāba g. ol- 79a/2

girīh -2- [Fa] Düğüm.

dürlü g.+ ler 18a/5

g.+ ler gösterüp 18a/6

giriş - -1- [Tr] İçeri gir-

dergāhına g.- düm deyicek 20a/10

girīzān -1- [Tr] Firar, kaçış.

g. ol-up 99b/4

girü -4- [Tr] Geri, ileri zıttı.

g. 46b/7

g. dön- 73b/10

g.+ sine 74b/14

g.+ ye çekilüp 111b/5

giryeh-liḳa -1- [Fa] Ağlar yüzlü.

g. melʿūn 89b/1

git - -287- [Tr] 1. bulunduğu yerden uzaklaş-, ayrıl-, başka bir yere hareket et-

-1- [Tr]

g.- di 5b/12

g.- di 100a/9, 102a/11, 102a/15, 104a/11, 104a/4, 104a/7, 105b/13, 106b/1, 111b/20,

112a/12, 112a/13, 112b/13, 112b/7, 112b/8, 115b/14, 116a/5, 11b/8, 11b/9, 14a/7, 18b/14, 19a/16, 19a/17, 24a/17, 27a/12, 28b/16, 29a/12, 32b/4, 33b/21, 34b/15,

39a/20, 39a/3, 39b/15, 39b/17, 40b/17, 41a/21, 41b/20, 41b/9, 42a/8, 42b/6,

42b/7, 42b/8, 43a/20, 43a/21, 43a/7, 43b/1, 44a/10, 44a/3, 47a/12, 54b/19,

56b/4, 57a/10, 57b/11, 57b/6, 57b/8, 59a/17, 59b/12, 59b/20, 59b/6, 60a/16,

60a/2, 66b/21, 67a/4, 68b/16, 69a/19, 69a/8, 69b/10, 69b/17, 69b/6, 69b/8,

70a/19, 70a/3, 70a/5, 71b/12, 71b/16, 72a/3, 73a/12, 73a/6, 74a/2, 75b/11,

78b/6, 79a/5, 80a/10, 83a/21, 90a/21, 90b/21, 93b/19, 93b/21, 97b/7

g.- diler 102a/8, 107a/3, 111b/16, 118a/2, 118a/9, 16b/6, 27b/14, 28b/8, 29a/1,

29a/11, 30a/11, 33b/13, 34a/6, 42a/5, 42b/4, 44a/7, 47b/4, 58a/19, 58b/16,

59a/11, 59a/14, 60a/2, 69a/8, 69b/18, 72a/5, 73b/9, 79a/13, 89a/11, 89a/20,

98a/18

g.- diler 46b/11

g.- diler 73a/1

g.- diyse 84b/5

g.- dügi 111b/20, 112a/13, 69a/19, 73a/12

g.- dügin 108b/17, 109a/13, 109a/4, 111b/19, 118a/4, 33b/13, 45a/11, 45a/16, 89b/19,

89b/20

g.- dügince 102b/5

g.- düginde 67a/6

g.- dügine 20a/10, 72b/21

g.- dügüm 103b/12, 58b/4, 59a/15

g.- dük 100b/3, 112a/19, 28a/10, 65b/14, 65b/2, 91a/1

g.- düklerin 90a/6

g.- düm 24b/2, 25b/8, 38b/9, 57b/11, 99b/10

g.- e 49a/3

g.- ecek 59b/9

g.- ecekdür 85a/6

g.- elerdi 13a/4

g.- elüm 112a/3, 58b/10, 72a/5

g.- em 101b/13, 69b/6

g.- emediler 9b/7

g.- emezüz 62a/19

g.- er 102b/2, 104a/7, 112a/13, 112a/16, 25a/11, 34a/18, 59a/4, 69b/1, 79a/17

g.- erdi 102a/19, 16a/19, 33b/17, 34a/16, 87a/16, 87a/21

g.- erem 30a/9

g.- eriken 33b/15

g.- erken 102b/12, 104b/8, 105b/14, 106a/18, 13a/2, 21a/11, 38a/7, 41b/9, 44b/16,

61a/9, 73b/9, 89a/18
g.- erler 5b/7, 65b/20
g.- erlerdi 69b/21
g.- erseñ 30a/9
g.- ersin 67b/3, 74b/7
g.- ersiz 112a/18
g.- eserüz 112a/2
g.- esiz 55b/20
g.- evüz 28a/11, 30a/17
g.- eydi 104a/14
g.- eyin 59a/15
g.- eyorurmış 89a/13
g.- icek 102a/10, 30a/12, 69a/20, 79a/5, 83a/18, 83a/21
g.- iser 102b/10
g.- medi 13a/8
g.- mege 104a/5, 69a/4
g.- mek 33b/14, 61b/17
g.- mekden 39b/3
g.- mesini 19a/1
g.- mez 50b/12
g.- mezdi 73b/5
g.- mezler 52a/18
g.- miş 112b/16, 23b/16, 39b/19, 55a/13
g.- mişdi 117a/17
g.- mişdüñ 77b/3
g.- mişidi 77b/1
g.- mişlerdi 27a/17
g.- mişleridi 89a/18
g.- se 102a/19, 26a/6, 72a/3
g.- seler 70a/1
g.- sem 18b/15
g.- üñ 117b/20
g.- üp 106b/12, 19a/2, 30a/18, 38a/13, 45a/7, 59a/14, 60b/14, 96a/8
g.- di 33b/10
4. Bit-, sona er-
g.- er 17a/8
g.- e 54a/9
2. Koku bit-, dağıl-
g.- meyince 49a/3
3. Öl-
g.- mişdür 103b/9
g.- er 39a/18
4. Emanet et-
g.- er 40a/9
5. Kaç-, gir-, bat-
g.- en 6b/6
6. y.f.
ʿaḳılları başından g.- üp 58a/21
dünyādan g.- üp 91b/1
ḫidmet-i Ḥaḳḳa g.- üp 97b/5
ʿaḳlı g.- di 81a/12
cānı cehenneme g.- di 108a/5
cisim g.- di 39a/17
ḫidmet-i Ḥaḳḳa g.- di 117a/2
ḳorḳuları g.- di 29a/12
rūḥum g.- di 39a/17
dilden g.- e 23a/21
cihāndan g.- ecekdür 8b/14
īmānsuz g.- ecekdür 92a/14
ādem g.- er 103a/21
cenge g.- er 102b/3
cihāndan g.- er 60b/4
dergeh-i Ḥaḳdan g.- er 94b/9
dünyādan g.- er 50b/18
īmānsuz g.- er 50b/20
kendüden g.- er 44a/15
kendümden g.- mişem 44a/11
cān cehenneme virüp g.- se 92a/19
egri yola g.- se 8b/18
īmānsuz g.- sün 45b/17
ḥissüñ g.- üp 44a/14
bāṭıl yola g.- meye 8b/17
givir - -1- [Tr] Sok-, zorla götür-
g.- di 63a/15
giy - -10- [Tr] Kuşan, giyin-, donan-
g.- erlerdi 87a/6
g.- ip 87a/13, 87a/6, 87a/7
g.- mezlerdi 87a/5
g.- miş 76a/1
g.- üp 87a/4, 87a/7, 87b/1
g.- ip 87a/17
giyāh -2- [Fa] Ot.
g. otlar 17b/11
g. u nebāt 78b/16
giyesi -1- [Tr] Giyisi.
ṭaʿāma ve g.+ ye 10b/10
gizle - -2- [Tr] Sakla-, haber verme-
g.- yevüz 85a/20
g.- yüp 85b/2
gizlen - -6- [Tr] Saklan-
g.- üp 55b/3
g.- düm 69b/8
g.- e 59a/8
g.- mişdi 80b/9
g.- üp 69a/21, 69b/3
gizlü -2- [Tr] Saklı.
g.+ dür 103a/10
āşikāre ve g.+ sin 111a/18
ġonce -2- [Fa] Tomurcuk.
ġ. gül aç- 3a/2
ġ.+ ken 86a/13
göbek -3- [Tr] Karındaki delik.
İbrāhīmüñ g.+ in kesüp 68b/14
bir bölügiñüz g.+ inden girmege cehd idüñ 6a/4
g.+ ine ve dübürine yıġılup dur- 6a/8
göç - -2- [Tr] 1. Göçebe hayatı yaşa-
g.- meñ 41b/17

2. Öl-, dünyasını değiştir-
g.- mek 110b/8
gögüs -9- [Tr] Bağır, döş.
Ṭavduñ g.+ i taḫtası 108a/4
g.+ i yirine 57a/2
g.+ in 57a/2
Ṭavduñ g.+ ine 108a/3
g.+ inüñ eni 33b/4
g. ḳaḳup 34a/14
g.+ leri 15b/20
g.+ lerin açup 34a/12
g.+ ün gerüp 8b/13
gögüslü -2- [Tr] Göğsü olan.
arslan g. 56b/18
ve arslan g. ola 20b/19
gök -121- [Tr] Gök yüzü, sema.
g. 17b/15, 29a/3
cemīʿ yir g. 81b/9
yir g. 79a/12
yir g. ara 38b/15
yirile g. arasın dutup 98a/16
yirle g. arasın ṭutup 51a/20
ṭutdı yir g. arasın 104a/8
yirile g. arasına geçüp 89a/18
g. arasında 45a/14, 78b/9
deñizle g. arasında 105b/14
yirle g. arasında 112a/13, 112b/7, 113a/20, 34a/16
yirile g. arasından geçüp 89a/2
yir g. arasından gidüp 30a/18
yir g. arasından uçup 28b/7
yirile g. arasından 96b/4
yirle g. arasından 109a/1, 27a/18, 27b/12
yir ü g. arasını 49b/2
yirile g. arasını 98a/12
ne siñekden g. belürdi gökde ne meh āfitāb 46b/14
g.+ de 102b/7, 104a/10, 106a/6, 117b/8, 22b/4, 22b/7, 2b/13, 2b/16, 33b/17,
37b/20, 53a/14, 53b/2, 56a/5, 88a/17, 88a/5, 98b/4
g.+ de ḳuş 5a/12
ne siñekden gök belürdi g.+ de ne meh āfitāb 46b/14
g.+ de uçan ḳuşlar 104b/20
g.+ de uçan ḳuşları 25a/16
g.+ de uçar evrenle 105b/7
g.+ de uçar ḳuşlar gibi 45a/18
g.+ de uçar 104a/7
havā-yı g.+ de uçucı ḳuşlaruñ melīki 61b/20
g.+ deki aya 98b/1
g.+ deki güneş 106a/5, 98a/19
g.+ deki yılduza 118a/14
g.+ deki yılduzları 98a/20
g.+ den 106a/18, 21a/14, 21b/17, 2b/20, 37b/21, 38b/15, 41b/15, 42a/13, 43b/21, 78b/15, 88a/21
g.+ den münzel ola 60a/8
g.+ den nāzil olsa 60a/9
g.+ den yaña 79a/14, 81a/20, 82a/15
g.+ e 104a/7, 105a/1, 27a/12, 43a/5, 80b/14, 81b/8, 92a/16
birinci ḳat g.+ e 33b/12
g.+ e aġaram 79a/20
yirden g.+ e çekilmiş evrene 34b/3
g.+ e çıḳar 81a/2
g.+ e çıḳarayın 79a/21
g.+ e çıḳduġın 82b/8
g.+ e çıḳmaġa 83b/11
g.+ e çıḳup 83a/12, 98b/8
birinci ḳat g.+ e çıḳup 41b/5, 42b/3
birinci ḳat g.+ e dek 34b/3
birinci ḳat g.+ e geçe 80b/2
yüzin g.+ e ṭutdı 46a/20
birinci ḳat g. feriştehleri 14a/2
g. feriştehlerin gönderüp 19b/19
birinci ḳat g. feriştehlerinüñ ḫalīfesi İsmāʿīlem 68b/8
g. gürler gibi 20b/1
g.+ i 113a/5, 47b/9
yidi ḳat yiri g.+ i ʿarşı ḳuşadup 93b/5
ol yiri g.+ i yaradan Allāhıla bu ʿāṣī ḳul 81a/19
ol yiri g.+ i yaradan ilāhı 83a/12
dünyā g.+ indeki feriştehlerden 14a/1
dünyā g.+ inüñ melāʾikesinüñ reʾīsiydi 12a/18
yir vuḥūşunı ve g. ḳuşunı incitmege 20b/5
g.+ ler 72a/6
g.+ ler yüzin 56a/11
g.+ lerde 38b/3
yidi ḳat g.+ lerde olan feriştehlerden 14a/2
g. leşkerin çeküp 84a/20
g. maʿbūdın 79a/14, 81b/8, 83a/12
g. maʿbūdından 79a/11
g. maʿbūdıyla 79a/20, 79a/21
yirle g. ortasına geçüp 26b/6
yir g. ortasından 30a/11
g. pādşāhın 81b/1
işbu g. ü yir 98a/14
yirle g.+ üñ arasın 98a/12
yirle g. yöresinden 56a/10
gök -3- [Tr] Mavi
g.+ e boyan- 39a/3
g. yāḳūt 15b/20
g. mermer maʿdeni 27b/17

gök yüzi -13- [Tr] Sema, gök.
g.+ n 98b/3
g.+ n geçüp 34b/8
g.+ n ṭutdı siñek leşkeri 46a/21
g.+ nde 104a/7, 104b/9, 22a/19, 2a/10
g.+ nde uçan ḳuşları 5b/20
g.+ nden 18a/9, 43a/5
g.+ ne 27a/7, 94a/2
g.+ ne baş ḳaldurup 63b/14
gök yüzü -19- [Tr] bk. **gök yüzi**
g.+ n 118a/17
g.+ nde ṭonaṭurur 118a/15
g.+ nden 70b/1
g.+ nden yaña 82b/5
g.+ ne 112a/15, 53a/2, 81a/10, 81b/16, 82a/10, 82a/12, 82b/10, 82b/4, 83b/15, 84a/19, 9b/16
Nemrūduñ kerkeslerile g.+ ne çıḳduġından 81b/14
g.+ ni 34b/5, 46a/21
ẕübāb cinsi ṭutmış g.+ ni 49b/2
gökçek -4- [Tr] Güzel, şirin.
g. 41a/14, 53b/1, 73b/2
ḥüsn-i g. 12a/1
g.+ ı 19a/6
göl -4- [Tr] Büyük su birikintisi.
bu g. 25b/7
ya bu ʿaẓīm g. 25b/6
g.+ den 25b/5
ol şaḥrālar şehrler ve kendler ve g. yiri 25b/12
gölge -7- [Tr] Sâye, bir cismin ışık sayesinde ortaya çıkan yerdeki görüntüsü, karartı.
g. ḳıldı 41b/16, 42a/6
bulut g.+ si 63b/15
ʿālimler ʿilmi g.+ sinde 50a/2
g. virdi 41b/11
g. yapdı 42a/5
g. yapduran 42a/15
göm - -2- [Tr] Bir yeri kazarak içine bir şey koy-
g.- dügi 7a/16
g.- er 7a/15
gömeç -1- [Tr]Bal peteği.
g. 40b/10
gömül - -1- [Tr] Bat-, dipe çök-
g.- üp 32b/3
gön -4- [Tr] Ham kösele.
g.+ ler gerdürdi 79a/8
g.+ ler üzre 79a/8, 79a/9
g.+ leri 79a/9
gönder - -58- [Tr] 1. Yolla-, sal-, götürt-
g.- üp 101b/10
g. 11b/5, 25b/21
g.- di 112b/12, 116a/2, 116a/6, 117b/4, 18a/1, 20b/7, 25a/17, 28b/16, 29a/8, 34a/6, 47b/4, 57b/7, 61a/7, 68a/13, 68b/8, 77b/12, 77b/9, 83a/14
g.- diler 14b/18, 18b/12
g.- dügi 111b/6
g.- dügin 109a/7
g.- dügümüz 112b/14
g.- düñ 111b/13
g.- e 112b/11, 19a/15
g.- evüz 113a/1
g.- eyin 11a/12
g.- i gitdiler 46b/11
ḫor u ḫacīl g.- me 82a/15
g.- mek 113b/15
g.- mesin 117b/11
g.- miş 28b/14
g.- mişlerdi 118a/5
g.- sün 84a/20
g.- üp 102a/5, 116a/4, 117b/2, 11a/9, 14b/14, 19b/19, 42a/14, 42a/15, 64b/1, 64b/3, 90a/8
g.- ür 75a/6
g.- ürdi 23a/13, 73a/5
2. y.f.
maḥrūm g.- me 81a/16
ḫaber g.- di 18b/15
ḫaber g.- elüm 113a/7
şādān g.- em 82b/12
ḫaber g.- esin 113a/17
ḫaber g.- üñ 113a/12
göndür - -21- [Tr] bk. **gönder-**
g.- di 108b/2, 89a/10
g.- diler 108a/10
g.- e 90a/12, 93a/7
g.- em 90b/16, 90b/20, 92b/16, 92b/5
g.- eydi 93a/8
g.- mek 90a/15
g.- miş 95a/18
g.- mişdi 101b/11
g.- sem 90b/9
g.- sün 90a/17
g.- ür 94a/3
ḥükm g.- mişdi 102a/16
yardıma g.- di 106b/15
selām g.- üp 103b/8
göñil -2- [Tr] bk. **göñül**
g. gözi görmez ol-ur Kalbi kararmak, gönlüyle anlayamamak. 32a/14
g. şehri 70a/18
göñül -59- [Tr] Yürek, kalbin mânevî yönü.
g. vir-me Sevmek, muhabbet duymak. 110b/9
g. āyīnesidür 118b/2
her bir g.+ de 9a/14

ol g.+ de 76a/3
g.+ den 34a/14, 76a/3, 79b/19
cān u g.+ den 110b/17, 76b/8
senüñ cān u g.+ den 30a/8
g.+ den evvel 89b/4
her **g.+ den geç-**en zārı 67b/5
g.+ den sür-üp 68b/10
g. gözün 86a/1
aḥmaḳuñ g.+ i 32a/15
g.+ i düş-er Aşık olmak. 12a/2
her birinüñ g.+ i içre 9a/16
g.+ in tesellā ḳıldı 60b/10
g.+ in yap-dı ve arḳasın yapdı Gönlünü almak, kırgınlığı gidermek. 60b/10
g.+ in yapup 51a/18
g. incit-mek 31b/11
g.+ inde 12a/6, 61a/20
g.+ inde eyit-di İçinden geçirmek. 16b/9
g.+ inde geçür-di 16b/14
g.+ inde melāl 18b/5
g.+ inden 59a/2
kendü **g.+ inden geç-**ene 17a/9
Süleymān-ı Ḫākīnüñ g.+ inden geçer 21a/12
g.+ ine gir-diler 30a/19
g.+ ini murāḳabe itmek 62a/10
g.+ leri 32a/11
g.+ lerin şin it-di 47a/11
g.+ lerin yıḳ-dı 102a/7
g.+ lerinden ḳorḳuları gitdi 29a/11
g. nişānesine ṭoḳuna 32a/2
g.+ üm 99b/5
benüm g.+ üm 101b/12, 21a/21
g.+ üm 17b/19
g.+ ümde 99a/6
g.+ üme 114a/20
g.+ üme getür-üp 25a/7
g.+ ümüzi müşerref eyledüñ 23b/14
g.+ üñ 94b/7
ġamgīn g.+ ün 61b/17
g.+ üñde 80a/20
g.+ üñe 118b/1
ġara g.+ üñe bedel 70b/21
g.+ üñe gire 94b/10
g.+ üni 95a/8
ādemüñ g.+ üni 104a/21
g.+ üñi gözet 32a/1
g.+ üñüzden 101b/16
g.+ üñüzden götür-üñ 43a/2
g. virecekdür 16b/11
ʿışḳa g. virenüñ ʿaḳlı şaşar 12a/3
g. vir-meye 8b/10
g. virür 89b/4

gör - -582- [Tr] 1. bir şeyin veya kimsenin varlığını gözüyle anla-, hisset-, bak- -1- [Tr]
g. 2a/16
g. 10b/13, 114a/20, 116b/1, 20a/15, 20a/6, 22b/17, 22b/18, 25b/15, 38b/20,
39a/6, 69a/12, 81b/1, 83b/16, 8a/18, 95b/7
g.- di 102b/1, 102b/12, 104a/15, 104b/12, 104b/15, 105b/14, 105b/16, 108a/2, 108a/21,
108a/6, 110a/15, 119b/10, 16b/4, 16b/7, 19a/20, 19b/2, 30b/4, 34b/15, 34b/17,
35b/15, 36b/19, 36b/5, 37a/14, 37b/12, 37b/3, 37b/4, 40b/20, 42a/3, 45a/3,
4a/17, 55a/14, 55b/1, 55b/13, 55b/17, 56b/17, 57a/12, 57a/16, 58b/8, 59a/18,
59a/3, 59b/21, 5b/21, 60a/13, 63a/16, 63a/20, 63b/21, 64a/14, 66b/20, 6a/19,
70a/20, 70b/14, 72a/6, 72b/20, 73a/12, 73a/15, 73b/19, 73b/20, 74b/16, 75a/3,
75a/9, 79a/5, 81a/10, 81a/3, 81a/9, 83b/3, 89a/11, 89b/1, 89b/11, 90b/1,
93a/11, 94a/12, 94b/19, 9a/1
g.- diler 100a/4, 106a/16, 110a/12, 111b/1, 118a/6, 18b/7, 18b/8, 22a/3, 22a/5,
27a/19, 27b/16, 27b/5, 28b/9, 32a/4, 34a/21, 35a/20, 35b/10, 35b/14, 35b/2,
35b/3, 35b/4, 36a/2, 41b/12, 49b/2, 55a/12, 57b/1, 60b/14, 69b/20, 74a/4,
74a/7, 76a/1, 81b/13, 81b/20, 81b/21, 82b/8, 9a/2
g.- dü 92b/14
g.- düginden 67b/13
g.- dügiyçün 109b/16, 86a/13
g.- dügüm 24b/17, 44a/11
g.- dügümden 69a/16
g.- dügümüz 58b/6
g.- dügümüzden 80a/16
g.- dügüñ 21a/15, 23b/17, 70b/2, 71b/7
g.- diyse 76a/13
g.- dügüñden 69b/2
g.- dügünden 90a/16
g.- dük 102b/17, 103b/7, 112b/2, 21b/14, 41b/18, 41b/21, 41b/4, 41b/6, 41b/9,
42b/12, 43a/16, 43a/3, 43a/5, 43a/7, 43b/21, 5b/15, 67b/15, 68b/14, 68b/3,
69a/16, 69a/6, 69a/9, 70a/19, 70a/5, 77a/21, 78b/10, 78b/7, 80b/15, 80b/17,
81a/13, 81b/11, 81b/15, 83a/19, 83b/2, 84a/9, 91a/2, 94a/14, 96b/4, 98a/16,
98b/5, 99a/7
g.- düler 118a/10, 71b/18, 76b/8

g.- düm 100a/2, 100b/1, 100b/10, 109b/17, 112a/11, 112a/12, 112a/14, 112a/15, 20a/4,
22a/10, 22a/21, 23b/18, 24b/1, 24b/17, 24b/2, 24b/21, 24b/3, 25a/10, 25a/7,
25b/13, 25b/3, 42b/1, 43b/2, 44a/12, 44a/13, 44a/8, 5a/18, 64b/2, 64b/4,
65a/8, 66a/15, 66a/16, 66a/17, 66b/19, 69a/14, 69b/10, 69b/3, 77b/8, 82b/15,
82b/20, 92a/5, 94a/15, 94a/16, 99b/2, 99b/6, 9b/15
g.- düñ 112a/9, 20a/12, 20a/19, 20a/8, 22a/8, 23b/20, 65a/12, 76a/13, 81b/1,
82b/2
g.- düñüz 112b/2, 41b/17, 50a/7
g.- e 10b/7, 27b/11, 38a/6, 61b/1, 86a/19
g.- eler 94a/3
g.- elüm 27b/8
g.- em 61b/6, 68a/14, 80a/16, 9a/11
g.- emeyüp 55b/15
g.- emezdi 16a/8
g.- en 113b/5
g.- enler 107a/6, 35a/3
g.- esin 47b/9, 61a/2ʿömr, 69b/1, 71b/12, 83a/15, 94b/11
g.- esiz 64b/21, 65b/12, 68a/6
g.- evüz 25b/17
g.- eydük 22a/2
g.- eyidüm 11a/5
g.- eyin 74b/11
g.- eyürüz 67a/9
g.- icek 102b/19, 103a/1, 106b/7, 107a/8, 107a/9, 37a/19, 56a/21, 61a/3, 72a/10,
72a/12, 72a/15, 72a/16, 72a/20, 72a/7, 74a/5, 74b/10, 75b/1, 75b/4, 76b/2,
76b/3, 78b/11, 79a/10, 79a/17, 81b/4, 84b/13
g.- incegez 35a/5
g.- incegiz 18b/4
g.- inen 113b/15
g.- mediler 22a/3
g.- medin 19a/3, 59b/11, 80b/9
g.- medüm 14b/3, 22a/8, 77b/3, 96b/18
g.- mege 36b/19, 63a/5, 67a/21, 80b/13
g.- megiçün 116a/19
g.- megile 89b/13
g.- mek 3a/12, 63a/7
g.- mekdendür 19a/6
g.- memiş ola 14a/18
g.- memişdi 36b/18
g.- mesün 18a/8
g.- meye 101b/7, 56b/10, 85b/14
g.- meyicek 57b/20
g.- mez 116a/15, 41b/15, 45a/7, 7b/1, 98b/21
g.- mezlerdi 9a/5
g.- mezlerise 11a/1
g.- miş olmayasın 95b/20
g.- miş 62b/6
g.- mişem 64a/20, 64b/1, 94a/15
g.- mişemdür 114a/3
g.- mişidi 75a/15
g.- mişiken 100b/17
g.- se 101b/8, 12a/1, 12a/2, 19a/9, 38a/6, 86a/11, 86a/6, 95a/7, 95b/16
g.- señüz 48a/2, 48a/4
g.- sün 79a/21
g.- üben 18b/4
g.- ücek 71b/18, 73a/3, 76a/2
g.- üñ 43a/11, 47b/9, 78b/5, 83a/10, 89a/15
g.- üp 100a/13, 100b/4, 102b/14, 103b/20, 105a/3, 105a/6, 105a/7, 106a/10, 106a/9,
106b/14, 106b/16, 113b/7, 114a/13, 115a/10, 115a/15, 17a/7, 18a/19, 18b/12, 18b/13,
18b/16, 25a/2, 26a/20, 27a/8, 28a/3, 28b/11, 29a/2, 29a/7, 2a/18, 33b/10,
33b/13, 36b/8, 3a/11, 3a/13, 41a/2, 42a/2, 42a/5, 43a/19, 46b/19, 4b/1,
55b/12, 57a/18, 57a/5, 57b/18, 58b/17, 5b/7, 63b/11, 64a/15, 69a/17, 69a/2,
69a/4, 69a/8, 69b/19, 69b/21, 69b/7, 73a/4, 74a/16, 77b/10, 78b/10, 79b/6,
80b/20, 81a/21, 81a/7, 81b/16, 81b/2, 81b/5, 83a/13, 85b/21, 86a/19, 89a/9,
90b/1, 96b/16, 99b/13, 99b/19, 99b/9
g.- ür 51a/19, 62b/15, 66a/19
g.- ürdi 93b/2
g.- ürdüm 100a/12
g.- ürem 66a/12, 75b/10
g.- ürler 65b/20
g.- ürlerdi 34a/17, 9a/3
g.- ürse 42a/18, 57b/16
g.- ürsin 36a/15, 45a/12, 45a/13, 66b/3
ẖor g.- ürsin 93b/18
g.- ürsün 93a/18, 93a/20
g.- ürüz 50b/9, 67b/11
2. Anla-, farket-
g. 5b/8
g. 102b/6, 103a/5, 105b/6, 10b/15, 117b/6, 15b/12, 21a/7, 54b/6, 68b/20,
71b/2, 75a/12, 7a/1, 81a/2, 93a/15
g.- di 20b/7, 30b/6
g.- diler 60b/12
g.- düm 110b/13, 110b/2, 32a/6, 48a/16
g.- eler 116a/17

g.- elüm 102a/4, 10a/14, 37b/13, 50a/11, 78b/17, 79a/1
g.- em 40b/11
g.- esin 93b/9
g.- esiz 82b/14
g.- evüz 107b/2
g.- eyin 62a/20
g.- icek 75a/18
g.- iser 94b/11
g.- mez 8a/18
g.- üñ 81a/1
g.- üp 10b/18, 33b/17, 34b/6, 43a/8, 54b/19, 60a/20, 62b/3, 64a/6, 69a/18, 71b/12, 80b/21
g.- ürdi 102a/21
g. 11b/15, 29a/10
3. Tanık ol-, daha önceden rastla-
g.- miş 15b/13
g. 36b/16
g.- digüñ 19b/13
g.- dügi 35a/9
g.- dügüm 25a/4
g.- düm 107a/19, 20a/13, 39b/18
g.- düñ 21a/10
g.- e 104a/20
g.- elüm 76a/5
g.- emedi 63b/10
g.- medi 18b/3
g.- medük 17b/7
g.- medüm 107a/20, 39b/18, 67b/20
g.- memişdür 17b/6
g.- meye 94b/11
g.- mezler 48b/5
g.- miş 107b/18, 27b/2, 35b/14, 74a/7, 89b/4
g.- mişem 100b/15
g.- sem 104b/5
g.- ürsin 40a/4
g.- medüm 36b/9
y.f.
müvecceh g.- üp 26a/8
ḫor g.- dügüñ 6b/3
göz gözi g.- di 66b/21
ḫor g.- di 107b/9
ḫoş g.- di 16b/3
sözin müvecceh g.- di 63a/9
maʿḳūl g.- diler 115a/12
lāyıḳ g.- dügin 18b/21
lāyıḳ g.- emez 8b/18
düşmān g.- e 59b/17
ḳışşayı ḳoyalum ḥişşeyi g.- elüm 32a/17
dünyā ʿaẕābın g.- meyince 50a/1
ḥaḳīr g.- meye 48a/5
ḫor g.- meye 114a/2, 8b/9
ḫor g.- me 49a/18
ḫor u ḥaḳīr g.- me 48a/6
lāyıḳ g.- meye 8b/19
ẕillet g.- meyesiz 42a/19
göz gözi g.- mez 60a/7
ziyān g.- mez 55a/20
ḫor g.- mek olmaz 113b/19
göñil gözi g.- mez olur 32a/14
ahdini g.- üp 2b/14
Ḥaḳḳuñ vaḥdāniyetin g.- üp 115a/15
ḳaydın g.- üp 80b/9
maʿḳūl g.- üp 10b/21, 117b/12, 14a/15, 3b/12
müsellem g.- üp 118a/8
müstaḥsen g.- üp 113b/3, 19a/1
niʿmeti ḫoş g.- üp 108a/12
sözi müvecceh g.- üp 35b/21
sözin maʿḳūl g.- üp 114b/7, 59b/1
sözüni mesmūʿ g.- üp 46a/18
vech-i maʿḳūl g.- üp 14b/13
kendüyi ulu g.- ür 8b/12

göre -14- [Tr] Uygun şekilde.
g. 102a/4
aña g. 37b/13, 59a/16, 85b/2
günāhuma g. 118b/11
ḳadd ü ḳāmetümüze g. 27b/10
kendüñe g. 39a/1
muʿaḫḫara g. 109b/14
ad u şanumuza ḳuvvetümüze g. bir ḳalʿa yapup 28a/11
aña g. çalışup 94a/3
g.+ dür 17a/19
sīmāsına g.+ dür 41a/15
yidi yıldızuñ sāʿatına g.+ dür 17b/10
kendüñe g. ḫāne yap 38b/18

görin - -42- [Tr] 1. Gözle görülür ol-, bakarak anlaşıl-
g.- mez 9a/3
g.- meyüp 9a/6
g.- en 104b/15, 105b/14, 34b/13, 34b/7, 34b/9
g.- medi 98a/13
g.- mez olup 34b/2
g.- mez 104a/15
g.- mezler 12b/12
g.- ü durur 40a/6
g.- üp 104b/16
g.- ür 104a/16, 109a/16, 113b/11, 118b/3, 17b/10, 32a/12, 34b/1, 34b/3, 36b/13, 37a/17, 48a/13, 81a/11
g.- ürdi 16a/10, 16a/11, 16a/14, 16a/16, 16a/8, 17b/13, 17b/14, 17b/15, 63b/18, 63b/9
2. y.f.
ḥaḳīr g.- ür 47b/6

maḥbūb g.- ür 54a/4

göriş - -3- [Tr] bk. **görüş-**
g.- üp 102b/15
g.- üp 106b/7
g.- üp 59b/21

görklü -1- [Tr] Güel, gösterişli.
ol g. ḫaṣlet 50a/12

görmezlen - -2- [Tr] Görmezden gel-
g.- e 42a/18, 79b/16

görül - -1- [Tr] Varlığı gözle anlaşıl-
g.- ür 31b/14

görün - -17- [Tr] bk. **görin-**
g.- di 87b/3
ne siñekden pā g.- di ne ḫo ser 99a/15
ne siñekden at g.- di ne ḫod er 99a/15
g.- dügüme 37a/20
g.- medügi ecilden 12b/1
g.- mez 45a/15
g.- mez oldı 46b/13, 6a/9
g.- meziken 45a/14
g.- üp 37a/21
g.- üp 86b/11
g.- ür 21b/15
g.- ürdi 16a/13, 27a/3, 63b/17, 87a/14, 87b/2

görüş - -6- [Tr] Müzakere et-
g.- di 11b/15, 29a/10
g.- düler 118a/7
g.- düm 112a/18
g.- üp 37b/4, 89a/19

göster - -32- [Tr] 1. Görmesini sağla-, bir şeyin varlığına veya durumuna işaret et-
g.- icek 109b/9
g. 95a/7
g.- di 74b/17, 79a/19, 80b/5, 81b/1, 94a/17
g.- meyüp 94a/5
g.- üp 18a/6, 34b/16, 80b/7, 81b/6
g.- ür 86a/9

2. y.f.
ṭoġrı yol g.- eyin 72b/14
ṭoġrı yolı g.- üp 80a/7
daʿvīye maʿnī g.- üp 33b/6
hüner g. 17b/2
hüner g.- di 107a/6
hüner g.- esin 17a/20, 60b/8
hüner g.- mek 14a/10
hüner g.- üp 14a/18, 14a/7
hüner g.- ürler 15b/13
kemāl ü hüner g.- üp 14a/7
lüʿb ü hüner g.- üp 106b/13
melālet ṣūretin g.- icek 60b/9
muʿcizāt g.- ür 76b/4
muʿcizāt-ı beyyināt g.- ür 76b/5
muʿcizeyi g.- em 20b/17
yüz g.- iserdür 28a/14
yüz g.- ür 85b/2

götiril - -1- [Tr] bk. **götürül-**
g.- üp 94a/1

götür - -168- [Tr] 1. bir şeyi veya kimseyi bir yerden uzak bir yere taşı-, ulaştır-
g.- ür 33b/10
g.- di 112b/6, 117b/8, 20a/2, 20b/10, 22b/5, 24a/15, 28b/11, 29b/12, 36a/14, 38b/3, 58a/16, 60a/3, 69b/8, 98a/8
g.- digine 13a/10
g.- diler 108b/6, 56b/2
g.- dügi 34b/12, 81a/13, 81b/17
g.- dügin 108b/20, 109a/1, 109a/15, 109a/6
g.- düm 103b/11
g.- e 102a/18, 113a/18, 31a/7, 32b/5, 32b/7, 37b/20, 38a/4, 38a/8, 65a/3, 80b/11
g.- elüm 27b/11
g.- em 102a/20, 103a/16, 31a/1, 32a/5, 32b/10, 33a/10, 79b/8
g.- emeyecegin 32a/9
g.- en 93b/18, 96a/21
g.- esiz 32a/7, 33b/6
g.- evüz 28a/5
g.- eyin 32b/9
g.- mege 103b/21, 18b/10, 32b/20
g.- mek 32b/14, 32b/4, 33b/18
g.- mekdür 31b/5
g.- mez 33a/8
g.- mezidi 88a/17
g.- sem 112b/4
g.- sün 113a/20, 21a/16
g.- üñ 32a/19, 33a/10, 74a/11
g.- üp 104a/11, 104a/3, 104b/8, 112b/16, 11b/9, 13a/7, 13b/14, 14b/19, 20b/14, 21a/11, 26b/10, 26b/21, 26b/7, 27b/18, 27b/9, 29a/20, 29a/21, 29b/21, 30b/1, 31a/15, 32a/18, 32b/6, 33b/10, 33b/13, 33b/14, 33b/15, 33b/17, 33b/21, 34a/18, 34a/9, 34b/10, 34b/11, 34b/14, 36a/11, 38b/14, 43a/17, 55a/16, 58a/19, 58a/21, 59b/12, 63a/6, 69b/6, 6a/14, 75a/16, 80a/11, 80b/21, 81a/6, 87b/14, 9b/20
g.- ür 34a/10, 34b/11, 52b/6, 53a/15, 78b/16, 88a/18, 88a/20, 9a/11
g.- ürdi 20a/5
g.- ürken 22b/7, 24a/12, 61b/12

2. kokuyu gider-, dağıt- -1- [Tr]
g.- eler 40b/16
g.- di 47a/18

3. taşı- -1- [Tr]
g.- se 49a/15
g.- di 61b/7

g.- düklerin 89b/21
g.- e 80a/15
g.- ecek 18b/10
g.- eyin 30a/2
g.- üp 80b/1
g.- ür 12b/4, 12b/5, 79a/17
4. yok et-, bitir- -1- [Tr]
g.- ürler 51b/1
g. 59b/11
g.- düm 66b/9
g.- se 67a/19, 67b/18
g.- üp 81a/17
5. y.f. -1- [Tr]
el g.- üp 36a/1
dilden g. 83b/12
ayaḳ g.- di 59a/17
şerrin g.- di 19b/20
ẓuhūra g.- di 20a/2
göñül gözün g.- diler 86a/1
içlerinden g.- diler 20b/6
kendüde g.- se 19b/10, 4b/18
göñlüñüzden g.- üñ 43a/2
ayaḳ g.- üp 59b/6, 60a/16
el g.- üp 20b/21, 24a/1, 24a/2, 36b/1, 37a/10, 37b/11, 44b/5, 47a/6, 77b/18

götürt - -10- [Tr] 1. Bir şeyin götürülmesini sağla-
g.- miş 5a/20
g.- di 18a/16
g.- düm 25a/19
g.- mişdür 22a/20
g.- ü 29a/16
g.- üp 109a/4, 18a/19, 28b/2, 29a/16
2. Kaldır-
g. 26a/13
3. Kokuyu gider-, gitmesini sağla-
g.- esin 40b/1

götürtdür - -1- [Tr] Kokuyu gider-, gitmesini sağla-
g.- evüz 11b/7

götürüci -1- [Tr] Giderici.
bed-havāyı g.+ yüz 109b/19

götürül - -2- [Tr] 1. Bir şeyin gitmesi sağlan-
g.- di 27a/5
2. Kokuyu gidert-, yok ettir-
g.- mesine 46b/20

gövde -7- [Tr] 1. Beden, vücut.
g.+ de 31b/13
g.+ leri 25a/12
g.+ mi ṣıḳup 97a/1
semmūr g.+ si gibi 25a/12
ādem g.+ si ḳadar 31a/18
baḥr-ı Aḳyānūsa beñzer ʿaẓīm g.+ si üzerinde 5b/18
ejdehā g.+ sine ve ḳarnı altına ve ḳoltuġına üşüp 6a/5

göyündür - -2- [Tr] Yak-
g.- me 75b/18
g.- mediyse 76a/19

göz -199- [Tr] 1. Organ.
g. 85b/5
iki görür g. 66a/19
g. 80b/5
yüzüne baḳan g. 73a/2
g. aʿżāsın 49a/1

g. açdur-mayup Başka birşey yapmasına fırsat vermemek. 6a/1
g. aġrısın 48b/5
g. 37a/17
g.+ de 47b/15
g.+ de biten ḳılı ḳoparup 54a/11
g.+ den 19a/5, 47b/16

g.+ den nihān ol-an Göz önünden kaybolmak. 9a/6
g. diküp 63b/15
g.+ e 47b/16, 47b/6
yanar odlu g.+ e 96b/7
g.+ e çekseler 48b/6
siñek g.+ e üşüp yidüginüñ menfaʿatı 48b/6
g. görmedin 19a/3

g. gözi gör-di Her yeri seçebilmek, görebilmek. 66b/21
g. gözi görmez 60a/7
g.+ i 47b/14, 47b/15, 48a/11, 56b/21, 86a/14
bir g.+ i 92a/10
ejdehānuñ yidi başında on dört g.+ i 6a/1
yüzi g.+ i 57b/1
bir kişinüñ g.+ i aġrısa 109b/20
ol g.+ i āhū 46a/2
ṣol g.+ i bıñarına ḳonup 99b/21
göz g.+ i gördi 66b/21
ādemī-zād g.+ i görmedük ola 17b/7
göñil g.+ i görmez olur 32a/14
göz g.+ i görmez 60a/7
yüzi g.+ i ḳan baḥrına başılmış 59a/5
g.+ i kör olmaduḳ 99a/20
bir g.+ i müdevver 20b/1
Nemrūduñ g.+ i öñine 99b/6
g.+ i yaġın yalayup 100a/17
g.+ i yaġın 95b/15
g.+ in 108a/2, 70b/14, 99a/1
başınuñ ṣaġ g.+ in 105a/12
g.+ in açdı 42a/1, 42a/3, 42b/8
evvelki başınuñ ṣaġ g.+ in gözledi ṭurdı 105a/4
g.+ in sürmeledi 68b/15

elin g.+ in yüzin yur 49a/9
g.+ inde 10b/4
ejdehā g.+ inden 105a/13
ṣol g.+ inden 105a/13
ṣaġ g.+ inden doḳınup 105a/13
bāḳī ḫalḳ g.+ inden nihān ḫalvetinden 19a/20
ṭurna g.+ inden ṣāfī ve pāk 36b/11
g.+ ine 10b/5, 86a/9, 8a/9, 99a/13
evren g.+ ine 95b/13, 99a/18
Nemrūduñ ṣaġ g.+ ine 99b/20
g.+ ine göstermeyüp 94a/5
g.+ ine ḳarşu 79a/14
g.+ inüñ acısından 6a/12
g.+ inüñ ḳabaġına ursa 109b/20
g. irmez 104a/17
iʿtibār g.+ iyle 111a/13
beyān g.+ iyle gördügünden 90a/16
g. 33b/13
g. ḳakışup 29b/11
g. ḳamaş-urdı Bir şeyin paralıtısıyla görememek. 86b/11
g. ḳo-dı Bir şeyi elde etmeyi arzulamak. 93a/16
g. ḳomayup 99a/13
g. ḳulaḳ ur-dılar Dikkatle dinlemek. 59b/5
g. ḳulaḳ urmışdı 113b/8
ẕerreden küççük iki g.+ ler 116a/19
g.+ ler görmiş degül 35b/14
g.+ ler görmiş 74a/7
g.+ lere 89b/5
g.+ lere görinmezler 12b/12
g.+ leri 15b/3, 16a/2, 87b/3, 96b/6
ejdehānuñ g.+ leri 105a/21
iki g.+ leri 20a/21
ol aḳ ḥarīrpūş pākīze cevārī g.+ leri 87a/18
g.+ leri acısından 105a/14
g.+ leri irdügi yire yitürür 52b/6
ol g.+ leri kör ejdehānuñ yanına yanaşup ṭurdı 105b/1
yüzleri g.+ leri ögrendi 29a/11
şehlā-ṣıfat çiçeklerüñ g.+ leri sürmesin 53a/1
g.+ leri yaġın yiyüp 114a/18, 115b/4
g.+ leri yaşı 79b/11
g.+ leri yaşın 70b/1
g.+ leri yirine 56b/21
g.+ leridür 34b/13
g.+ lerimiş 104b/17
g.+ lerin 105b/12, 84a/4
g.+ lerin açdurma-yup Fırsat vermemek. 99b/5
g.+ lerin açınca 6a/11
g.+ lerin açmaya 110a/5
g.+ lerin 93b/14
g.+ lerin çıḳarup 109a/17
g.+ lerin ḳan yaş itmeye 85b/11
g.+ lerin 73b/8
g.+ lerin yumup 99b/21
g.+ lerinde ʿayān 36a/2
maḫlūḳ u ümerā g.+ lerinde nihān 36a/2
g.+ lerinde öpdi 73a/3
ṣaġ g.+ lerinde urup 105a/18
g.+ lerindeki ḳarıncalar 6a/12
ṣol g.+ lerinden 105a/19
g.+ lerinden nihān 67b/8
dīvler g.+ lerinden uġurlayın 55b/11
g.+ lerine 43b/17, 57b/10
arslanlaruñ g.+ lerine 48a/10
g.+ lerine düşen tozı 48a/12
Nemrūduñ g.+ lerine girdüm 84a/4
g.+ lerine üş-üp 6a/12
Nemrūd ʿaskerinüñ yüzlerine g.+ lerine üşüp 99a/11
yüzlerine g.+ lerine üşüp 117b/15, 54b/13
g.+ lerine ve gözlerinüñ çevresine 6a/7
g.+ lerine yüzlerine üşüp 99a/9
Ḥabeş leşkerinüñ g.+ lerine yüzlerine üşüp 114a/6
ḥırşuñ g.+ lerini 83b/7
yidi başınuñ g.+ lerini 105a/20
g.+ lerini yiyüp 6a/1
gözlerine ve g.+ lerinüñ çevresine 6a/7
g.+ lerinüñ kirpügi olmaduġı ecilden 6b/5
g.+ lerinüñ nūrını 99a/14
evvel g.+ lerinüñ şuyın içüp 97a/15
g.+ lerinüñ yaġın yiyüp 99b/14
elmās g.+ leriyle 15b/10
g.+ lerüm 57b/16, 95a/3, 95a/5
g.+ lerümde 93b/5
g.+ lerümden 91b/8
fāş g.+ lerümüz 85b/3
bizüm g.+ lerümüzden nihān 78a/15
cihān sarāyını ḳuşadan ejdehā g.+ lerüñde 93b/9
g. nūrı 118a/10
g. nūrın 48b/6
g. terāzūsına urup 84b/13
g. ur-dı 57a/12
g. urdular 116a/2
g. urup 35b/4
g.+ ü 10b/11
bir g.+ ü 86a/15
g.+ üm 71a/16
benüm g.+ üm 89a/6
bir g.+ üm 98b/21

nemgīn g.+ üm 3a/12
g.+ üm açup 44a/12, 66a/15
g.+ üm alup 100b/11, 100b/12
g.+ üm yaş dök-di 39a/4
g.+ üm yaşın 71a/17
g.+ üm yaşlar döküp 3a/13
g.+ üm.ile 9a/10
gelmez g.+ üme 71a/18
g.+ ümile 9b/15
g.+ ümle 64b/1
g.+ ümüzle 84a/9
göñül g.+ ün 86a/1
g.+ üñ açġıl 51a/1
g.+ üñ ʿilletin 48b/7
g.+ ün çıḳardı 91b/17
g.+ üñ nūrıdur 61a/2ʿömr
ḫalḳ g.+ ünden nihān 117a/19
g.+ üne 47b/16, 48a/11, 64a/4, 72a/9, 84a/17, 88b/5
ḳavminüñ g.+ üne 76b/3
ʿAnḳā g.+ üne gelmez 88b/3
g.+ üni 48b/3, 73a/15, 76b/1, 91b/19
ʿaḳl g.+ üni 50b/10
g.+ üñle gördügüñ gibi 71b/7
g.+ üñüzle 41b/16
g. yaşın döküp 30b/18
g. yaşın 91b/11
g. yaşıyla 39a/4

gözcügez -1- [Tr] Göz (küçültme eki ile genişletilmiş).
g.+ lerine giden tozı silüp cilā virmegiçün 6b/6

gözde - -1- [Tr] Gözetle-
g.- p 94a/1

gözet - -28- [Tr] 1. Koru-, muhafaza et-
g.- üp 102a/18
g. 39b/10
g.- sünler 117b/14
g.- di 103b/20, 105a/12, 41b/7
g.- diler 27b/13, 34a/10, 34a/13, 34a/7
g.- e 102a/17
2. Öncele-
ḥaḳḳı g.- e 52a/3
ḫiẕmet-i Ḥaḳḳı g.- e 39b/2
maʿṣūḳalu maʿṣūḳasın g.- mege 34a/14
Baʿalbek şehrin g.- üp 34a/15
emr-i Süleymānı g.- üp 94a/11
3. Gözle-, etrafa bir amaç doğrultusunda bakın-
g.- üp 104a/5
g.- üp ṭurmışdı 102a/16
g.- üp ṭururlardı 15b/10
g.- ürdi 102b/5
g.- ürem 68a/14
g.- ürken 102b/12, 34a/20
g.- ürler 34b/15
g.- ürlerdi 19a/12, 85b/17
4. y.f.
göñlüñi g. 32a/1
furṣat g.- üp 99b/10

gözle - -14- [Tr] 1. Gözetle-, dikkatle bak-, gözle takip et-
g.- ridi 102b/9
g. 81a/19
g.- di 105a/4, 72a/11, 72a/14, 72a/16
g.- señ 54a/13
g.- yüp 34b/19, 57a/12, 72a/13
2. y.f.
ṭuz etmek ḥaḳḳını g.- r 101b/20
ʿaybın g.- mez 84b/9
furṣat g.- rdi 73a/18
aḥkām-ı Ḳurʾān g.- ye 2a/8

gözleş - -2- [Tr] Birbirlerini gözle-
g.- diler 34b/14
g.- ür kim 94a/4

gözlet - -1- [Tr] Etrafı kontrol ettir-
g.- diler 18a/1

gözlü -6- [Tr] Gözü olan.
ʿArab ocaġı g. 34a/18
bir çetük g. 89b/1
ejdehāveş altı g. 53b/7
altı g. ʿankebūtuñ 51a/13
cehennem odı g. ejdehālarla 113a/13
fīl g. ola 20b/19

ġubār -1- [Ar] Toprak.
ġ. -ı merkeb 119b/7

ġūl -3- [Ar] Hayalet, hortlak.
ġ.-ı yaban 13b/20
dīv ü ʿifrīt ve ġ. leşkerin dağıtduġın 109a/5
ġ. u beyābān ferhenglerin 117a/13

ġulġule -1- [Fa] Velvele.
ġ.+ ye düşdi 91a/10

ġulū -2- [Tr] Gürültü.
ḫalḳ ġ.+ sı 25a/11
ādem ġ.+ ından 105b/21

ġulüv -1- [Ar] İleri gitme, taşkınlık.
ġ. ḳılup 82b/9

gūne -1- [Fa] Tür, çeşit.
g. 30a/13

ġurāb -1- [Ar] Karga.
mesken-i būm u ġ. ider 24a/8

ġurabā -1- [Ar] Garipler, fukaralar.
ġ. 9b/4

gūr-ḫāne -2- [Fa] Türbe.
g. 38b/20
g. + de 39a/6

ġurre -1- [Ar] Parlaklık.
ġ.-i māh 16a/11

ġurūb -1- [Ar] Güneşin batması.
ġ. idüp 87a/20

ġurūr -2- [Ar] Enaniyet, kibir.
ġ. ipiyle 111a/14
ġ. ḳılmaya 40a/1
gūsfend -1- [Fa] Koyun.
g. ü āhūdurur 53b/2
ġusl -1- [Ar] Boy abdesti.
ġ. itseler 49a/2
ġuṣṣa -9- [Ar] Üzüntü, endişe.
ġ. çekerse 32b/10
ġ. olmaz 60b/2
işbu dünyā ġ.+ sın 103a/5
ser-güzeştin şādısı ve ġ.+ sın 71b/7
ġ.+ yı 102b/11, 33b/20, 54b/20, 98a/15
ġ.+ yıla 88b/12
ġuṣṣasız -1- [Ar+Tr] Kedersiz.
ġ. 103a/6
gūş -17- [Fa] Kulak.
g.-ı hūşı baña ṭut 46a/6
g.-ı hūşı dut 94b/5
g.-ı hūşı 118a/20, 29b/4, 95a/9
g.-ı Yeʾcüc ü Meʾcüc 52b/7
g. eylesün 3a/16
g. eyleyüp 91b/9
g. ide 51a/18
g. iderseñ 17a/5, 46a/6, 61a/4, 70b/16
g. idicek 61a/4
g. idüben 116b/4, 4b/13
g. itse 19a/6
gūşe -1- [Fa] Köşe.
āstānı g.+ si 3a/2
gūyā -4- [Fa] Sanki.
g. 119a/10, 27b/1
fitne-i āḫir-zamān g. 87a/2
eger g. ve ger 78a/3
güç -13- [Tr] Zor.
g. 36a/18, 50a/7
oḳumaḳ yazmaḳ ve g. ʿamelleri işlemege ḳādirlerdür 12a/21
g. gelicek 32a/14
g. gelüp 109b/10, 61a/20, 63b/21, 83b/14
g.+ ile 32b/14, 33b/6
ölümden g. nesne 44a/19
g. ṭaşın götürmez 33a/8
işüñ g.+ üñ 31b/11
gügercin -4- [Tr] Güvercin.
g. 114a/21
iki g. düzdiler 15b/19
g. gibi ötişüp 15b/21
bu iki g.+ ler 15b/21
güher -4- [Fa] Cevher, elmas.
dürr ü g. 23a/11
efşān-ı g. 2b/11
hem leṭāfetde g.+ den tāb alur hem ḥalāvetde şekerden āb alur 87b/4
g.+ dür 23a/12
gül -24- [Fa] Gül ağacı çiçeği.
g. 15a/9
bir ʿaẕīm g. 25b/5
bir g. 36b/11
iy yüzi g. 46a/4
ġonce g. açar 3a/2
ḳırḳ yapraḳlu g.+ e 63b/4
g. gibi 103a/7
g. gülistān itdüginden 98b/8
cennet g.+ i gibi 63b/5
g.+ le reyḥāna 71a/16
g.+ ler bitmedi 103a/9
aḳ g.+ leri 15a/11
ḳızıl g.+ leri 15a/10
g. nesīm-i 1b/7
g. ruḥeynin gördügiyçün 86a/13
g. ruḥeyniñ 95a/5
g. ruḥınuñ ḥasretinden 46a/5
Baʿalbek şehrinüñ āb-ı revānın bāġ u būsitānın g. ü gülistānın 27b/4
g. ü gülistānları 27b/1
g. ü nesrīnile 76a/2
g. ü reyḥān oldı 75b/19
g.+ üñ 22b/14
iy g. yüzlü mübāriz 59a/11
g. yüzün 86a/12
gül - -2- [Tr] Sevinci yüzle açığa vur-
g.- di 93b/14
g.- mege başla- 84a/2
gül-āb -3- [Fa+Ar] Gül suyu.
g. 71a/16
döker g. 95a/5
umar g. 95a/7
gül-ʿiẕār -3- [Fa] Gül yanaklı.
g. 87a/2
g. idi 86a/5
g.+ uñ ḥasretinden 71a/16
gül-engübīn -1- [Fa] Gül reçeli.
sikencübīn ve g. iderler 40b/6
güldür - -3- [Tr] Gülmesini sağla-, sevindir-
g.- em 99a/2
g.- en 94b/4
g.- ürse 103a/7
gül-gūn -2- [Fa] Gül renkli, pembe.
g. reng 17b/15
ol g. ufuḳ 2a/6
gülistān -4- [Fa] Gül bahçesi.
g. 15a/9
Baʿalbek şehrinüñ āb-ı revānın bāġ u būsitānın gül ü g.+ ın 27b/4
gül g. itdüginden 98b/8
gül ü g.+ ları 27b/1
güliş - -1- [Tr] Birlikte gül-
g.- üp 29b/21

gülşen -1- [Fa] Gül bahçesi.
g.-i cennet miṣāl geh bozar bād-ı 1b/8
gülzār -1- [Fa] Gül bahçesi.
g. 87b/4
güm güm -1- [Tr] (?)
g. ṭāsı 35a/3
gümān -1- [Fa] Şüphe.
g. itse 16a/9
gümiş -16- [Tr] 1. Gümüş, kıymetli maden. 14b/7 2. Gümüşten yapılmış. 86b/12
g. 73b/20
g. bileklerin ṣıġayup 108b/7
g. cevherin tīz-āba urup 14b/7
aḳ ruḫāmī g.+ den 15a/21
aḳ ruḫāmī g.+ den 15b/5
altundan ve g.+ den 15b/18
ḫam g.+ den 35b/2
g.+ den 86b/12
altundan g.+ den düzdügüñ ṣaneme 74b/6
ruḫāmī g.+ den 86b/19
altundan g.+ den ol ḳadar bütler 69b/9
g.+ i ḳurşundan ayırtlayup 14b/7
dört kez yüz biñ g. kemerlü 74a/15
altun u g. kürsīlere geçüp oturasız 32a/8
altun g. kürsīlere geçüp oturmuşlar 91a/5
ḳızıl altun ve ruḫāmī g. micmereleri içinde yaḳup 12a/10
gümişgān -2- [Tr+Fa] Gümüşten yapılmış.
altun u g.+ ları 14b/6
her biriñüzüñ vilāyetinde olan altun u g.+ ların ḳazdurup 14b/14
gümrāh -4- [Fa] Yolunu şaşırmış, sapıtmış, azgın.
iy g. 76a/7, 79a/2
g.-ı merdūd 84b/2
īmāna gelmeyen g.+ ları 116a/12
gümreç -1- [Tr] Böcek yavrusu.
g. 48b/21
gümüş -2- [Tr] bk. **gümiş**
kir ṭutmış g.+ i yusalar 54a/10
altunın g.+ in ayırup 14b/8
gün -158- [Tr] 1. 24 saatlik zaman dilimi. 42a/11 2. Gündüz. 42a/1 3. Belli bir zaman dilimini gösteren zaman dilimi. 24b/14
g. 107b/19, 2b/20, 44a/4
bir g. 12a/14, 22a/20, 44a/16, 63b/14, 66a/10, 6b/13, 71b/10, 72b/1, 72b/10,
72b/5, 73a/11, 8a/2, 92a/16, 97a/9
bir niçe g. 40a/2, 42a/11
birḳaç g. 79a/15
bugünki g. 50a/12
dördünci g. 93b/3
her g. 2b/11, 65b/17, 70a/13, 73a/20, 73b/4, 87b/8
iki g. 30b/8
ḳırḳ g. 100a/14, 39b/20, 68a/8, 87b/15, 91a/11, 94b/1, 94b/2
ḳırḳ birinci g. 43b/10, 90b/9, 91a/19
nice g. 92a/21
o g. 34b/21
ol g. 106b/6, 107a/17, 116a/6, 12a/6, 16b/3, 29a/12, 30b/16, 30b/7, 31a/8,
34a/9, 43a/19, 46b/4, 47b/2, 47b/4, 67a/3, 90b/2
on bir g. 29b/8
sekizinci g. 100a/6, 44b/14, 44b/17, 73a/2
şol yirdeki g. 24b/8
üç g. 72b/21, 79a/18
üç yüz elli bir g. 38b/21
üçünci g. 93b/3
yılda bir g. 67b/9
yidi g. 100a/5, 44b/14, 44b/16, 67a/4, 78a/14
yigirmi ṭoḳuzuncı g. 31a/20
dün ü g. açıp 88a/19
bu birḳaç g. ʿömr içün 55a/5
bir g.+ de 70a/15, 70b/12, 96a/10
her g.+ de 87b/10
iki kez g.+ de 86b/1
issi g.+ de 42a/1
o g.+ de 76a/1
üç yüz elli g.+ de 38b/17
vaʿde olunan g.+ de 92a/19
yigirmi sekiz g.+ de 31a/20
dört g.+ de bir kerre 49a/12
dört g.+ de bir kez 49a/14
az g.+ de cānlanup 98a/4
ḳırḳ g.+ den 91a/16
g.+ den güne büyüyüp 70b/13
yidi g.+ den ṣoñra 82a/6
mübārek g.+ dür 30b/10
ol g.+ dür 91a/21
on iki g.+ dür 102b/20
elli g.+ e 66a/17
günden g.+ e büyüyüp 70b/13
ḳırḳ g.+ e degin 90b/9, 91a/18
ḳırḳ g.+ e dek 100b/6, 39a/15, 69b/21, 70a/2, 90b/19, 97b/12, 98a/2
üç g.+ e dek 11b/14, 13b/13, 93b/2
ḳırḳ g. geçince 96a/10
on dört g. geçince 65a/1
g. geldügince 70b/12
her g. gelüp 91a/17
g. gibi gezüp 61b/13
g. gibi 16a/20, 36b/20, 38a/5, 82a/8, 87a/14, 87b/8

g.+ i 119b/12, 72a/16
ʿömr g.+ i 38b/16
ʿömür g.+ i 92a/18
birisi penç-şenbih güni ve birisi sebt g.+ i 30b/9
ḳış g.+ i 45a/10
sebt g.+ i 31a/8
penç-şenbih g.+ i oldugıyçun 30b/7
birisi penç-şenbih g.+ i ve birisi sebt güni 30b/9
az g. içinde 14b/19, 63b/16, 64a/4
bir niçe g. içinde 18a/10
bu ḳırḳ g. içinde 100a/15
üç g. içinde 115b/21
az g. içre 70b/14
ḳırḳ g.+ idi 43b/9, 80b/19
siñek g.+ idür 47a/3
Rebīʿü'l-evvelüñ on altıncı g.+ inde 29b/6
tā ḳıyāmet g.+ inde 111a/2
āẕīne g.+ ine 30b/10
ḳırḳ g. ḳafāsında ṭuran 113b/5
ol g. ḳubbe-i 107b/18
ġālib olduḳları g.+ ler 115b/6
ol issi g.+ lerde 54b/17
işlemedügi g.+ lerden ġayrı 31a/20
ol g. ol gice geçüp 6a/17
sekizinci g. olucaḳ 78a/15
ḳırḳ g. tamām olduḳdan ṣoñra 68a/11
g. ṭolunı yürürken 65b/18
naḥs g.+ ü 24b/13
penç-şenbih g.+ ü 30b/11
ṣaʿd g.+ ü 24b/14
iki g.+ üñ ḥürmetine 30b/9
ḳırḳ g. yas ṭutduḳların 90a/2
g. yügürüp 2b/11

günāh -21- [Fa] Allah'ın emrine aykırı davranış.
ider g. 97a/12
itdüm g. 119a/3, 71a/13
yalan ve g. 73b/11
bir g.+ a girdüñ 73a/7
g.+ a ḳoyarsın 73a/8
g.+ a mürtekib olmayup 26a/17
g.+ dan maʿṣūmlardur 13a/18
g.+ ın ʿafv ḳıldı 39b/20
g.+ ına 50b/18, 82a/21
kendü g.+ ına 82b/3
g. ider 13a/19
ne g. itdüm 82b/17
g.+ larına girmeyem 26a/2
g.+ um 118b/10
g.+ uma göre 118b/11
bizüm ne g.+ umuz 51a/20
her g.+ uñ ekbānı 116b/19
g.+ uña 79b/17
g.+ uña kefāret eyle diyicek 21a/17

günāhkār -2- [Fa] Günah işleyen.
g.+ a 30b/8
g.+ ısa 118b/12

günce -1- [Fa] Gün kadar.
ḳırḳ g. büyüyüp 96a/10

gündüz -8- [Tr] Güneşin doğuşu ile batışı arasında geçen zaman.
g. 67b/3
gice g. 39b/20, 78a/15, 91b/10
giceyle g. 16a/4
g. gibi 69a/9
ol vilāyetüñ gicesi ve g.+ i ve yazı ḳışı 24b/8
gice g. işletdügin 108b/19

güneş -50- [Tr] Dünyayı ısıtan ve aydınlatan gök cismi, dünyâya en yakın yıldız, şems.
g. 118a/3, 17b/12, 21b/6, 30b/13, 31a/8, 42a/6, 47b/4, 72a/14, 72a/16,
86a/20, 87a/10, 87a/12, 87a/15, 98a/10
gökdeki g. 106a/5, 98a/19
ḫusūf u küsūf ve feleklerüñ gerdişi ve g. 16a/12
g.+ den rūşen-enver 67a/21
g.+ den yaña 41b/10
g.+ den yañasına 42a/5
g.+ e 72a/15
g. eşerinden 21b/9
g. eşeriyle 21b/9
g. gibi şuʿle virürdi 15a/8
g. gibi 19b/5, 31a/9
g. ḥarrı ṭoḳunmasun 41b/10
g. ḥarrıyla 48b/12, 52b/21
g.+ i 47b/10, 72a/20, 78b/21
ol saʿādet g.+ idür 86a/8
g. issisi 43b/1
g. issisiyle öyle yili 47a/5
g. ḳubbe-i 5b/17, 99b/1
yaġmurla ve g.+ le 21b/9
g. maṭlaʿından yaña 86b/5
g. nūrı 118a/14
g. nūrıla 90b/4
g. şuʿāʿından 86b/11
g. şuʿlesi 106a/4, 67a/1
g. ṭoġarıdı 86b/10
g. ṭoġdı 98a/9
g. ṭoġup 104b/8, 47a/10
g. ṭolunup 87a/20
g. yüzin 86a/19

güneş-ṭalʿat -1- [Tr+Ar] Güneş yüzlü, aydınlık çehreli.
g. ḳamer-behcet zühre-fıṭnat bir maḥbūbe-i 11b/18

günile- -1- [Tr] Kıskan-, çekeme-

g.- yüp 64a/15

günlük -5- [Tr] Gün kadar, gün süresince.
üç g. 70b/12
biş on g. ʿömr içün 50a/20
Nemrūduñ ḳırḳ g. ʿömri ḳaldı 82a/6
üç g. oġlanca 70a/15
ḳırḳ g. yol 31b/5

gürle - -1- [Tr] Gür bir ses çıkar-
gök g.- r gibi 20b/2

gürleş - -1- [Tr] Yüksek sesle bağrış- çağrış-
g.- ürlerdi 20b/2

gürūh -1- [Tr] Cemaat, topluluk.
iki g. oldı 48a/5

gürz -10- [Tr] Savaş aleti, Ağır topuz, şeşper.
g.-i girān ṭarafına ṣalup 102a/10
g.-i girān 106a/6
g.-i girāna 89b/2
g.-i girāndan 98b/2

-H-

Ḥā Mīm -2- [Ar] Kur'an-ı Kerim'de Ha Mim ile başlayan yedi sure.
Ṣād u Ḥ. 2a/17
Ḥ. 119a/2

ḥāb -1- [Fa] Uyku.
ḥ.-ı ġaflet Gaflet uykusu. 50b/10

ḥabāb -3- [Ar] Su üzerinde peyda olan hava kabarcığı.
ḥ. 91b/11
ḫaşm u ḥ. 91b/9
ḥ. ol-a Dost olmak. 45b/4

ḫabbāz -1- [Ar] Ekmekçi.
ḫ.+ lar 46b/12

ḥabbe -1- [Ar] Küçük tane, buğday, arpa vb. tahıl tanesi.
ḥ. it-meyüp Zerre vermek. 50b/13

ḫaber -118- [Ar] Olmuş veya olmakta bulunan bir şeye dair orada olmayanlara erişen bilgi.
ḫ. 29a/10, 34a/9, 80a/13
bu ḫ. 104a/10
ḥaḳ ḫ. 83a/18
ḥāl ü ḫ. 118a/7
ne ḫ. 102a/4
ḫ. aç-dılar Haber vermek, bir konudan bahsetmeye başlamak. 108b/15, 13b/10
ḫ. açup 17a/15, 49b/1, 61a/15, 9a/14
zübābdan ḫ. açup 61a/20
ḫ. al-up 89a/19
ḫ. bil-eyin 22a/11
ḫ. bilüp 19a/13
Ferāmerzden ḫ. bilür misin 60b/19
ne ḫ. gele 118a/5
ḫ. getür-di 21a/19, 78a/19
ḫ. gönder-di 18b/15
ḫ. gönderelüm 113a/7
g.-i girānın 104a/1, 33a/14
g.+ in 29a/4
g. urasın diyüp 59b/18
g. urup 60b/15
tīġ ve teber ve g. ve ḫançerle 60a/13

güt - -2- [Tr] İzle-, takip et-
g.- elüm 76a/5
g.- erdi 102a/19

güvāh -4- [Fa] Şahit, delil.
g. 71a/12
ḥāmid g. 95a/1
olur g. 71a/6
g. ider 40a/12

güven - -1- [Tr] Emin ol-
g.- mezem 33b/7

güzel -2- [Tr] Göze hoş görünen.
g. 86a/13
g.+ ler 89b/8
ḫ. gönderesin 113a/17
ḫ. gönderüñ 113a/12
bu ḫ.+ i 76a/4
ḫ. it(d)-evüz 32b/5
ḫ. idüp 63a/14
ḫ. itdi 19a/16
ırakdaġı leşkere ḫ. itmegüñ aşlı 113a/17
ḫ. itmeyüp 102a/11
ḫ. itmez 60a/8
İbrāhīm peyġāmber didügi ḫ.+ leri 79a/7
ḫ. ol-dı 11b/9
ḫ. şor- diyicek 83b/17
ḫ. şordı 60b/17, 81b/14
ḫ. şordılar 81b/20
ḥāl ü ḫ. şor-dılar 81b/5
ḫ. şoruñ 41a/19
ḫ. şorup 112b/11
ḥāl ve ḫ. şoruşup 89a/19
ḫ. vir- deyicek 19b/14, 19b/6
ḫ. vir diyicek 41b/1, 63b/2
ḫ. vir 17a/3, 24a/4, 35a/11, 43b/12, 54b/6, 63b/7, 64b/14, 65b/5, 78a/7, 82a/10, 90a/18, 95b/19, 96b/19, 97a/8
ṣaḥīḥ ḫ. vir 97b/15
ḫ. virdi 13a/3, 4b/12, 60a/1, 71b/17, 76a/13, 77a/11, 77b/21, 87b/20, 90b/21
ḫ. virdiler 26a/11, 26b/6, 27b/7, 60b/18, 74a/6
ḫ. virdiyse 77a/21
ḫ. virdük 103b/7, 112b/2
ḫ. virdüm 69a/16, 70a/7, 76b/14, 77b/7, 77b/8
ḫ. vire diyicek 94a/11
ḫ. vire 116a/5, 18b/13, 65b/12
ḫ. virem 94b/5
ḫ. viresin 103b/6, 92a/12

bize ḫ. viresin 69b/2
ḫ. viresiz 112b/3
ḫ. virevüz 112b/1, 80a/16
ḫ. vireyin 59a/16
ḫ. viricek 112b/9, 25b/8, 64a/10, 82a/8
ḫ. virince 106b/19, 4b/21
ḫ. virmedük ola 17b/7
ḫ. virmege 61a/9
ḫ. virmegile 67b/13
ḫ. virmemişdür 40b/7
birbirinden ḫ. virmez 60a/8
İbrāhīm dünyāya geleceginden ḫ. virse gerek 68b/1
ḫ. virsün 79a/21
ḫ. virüñ diyicek 9a/8
ḫ. virüñ 101b/17, 102b/14, 10a/15, 89a/15
ḫ. virüp 112b/8, 85a/21, 89a/19
kendünüñ ḥālinden ḫ. virüp 77b/17
ṣaḥīḥ ḫ. virüp 98b/11

ḫaberleş - -1- [Ar+Tr] Karşılıklı haber alıp ver-
ḫ.- elüm 29a/8

Ḥabeş -67- [Ar] 1. Habeşistan halkından olan. 102a/18 2. Habeşistan. 27b/14
Ḥ. 113a/5
ḳavm-i Ḥ. 112a/1, 115b/8, 118a/19
Ḥ. ʿaskeri arasında gözedüp 102a/18
Ḥ. beglerine 4a/12
Ḥ. çerisine ṭoġru 102b/11
Ḥ. çerisine 112b/18, 114b/8
Ḥ. çerisiyle 102b/3
Ḥ. deñizi kenārına 27b/13
Ḥ.+ e gönderdügin 109a/7
baʿūż ṣınfını Ḥ. ḫalḳına ḥavāle itdügin 117a/1
niçe Ḥ. kāfirleri gibi 116a/10
Ḥ. ḳavmi 118a/16
o Ḥ. ḳavmidürür 118a/21
ol Ḥ. ḳavmin ḳıra cünd-i 115b/11
Ḥ. ḳavmin ḳırup 115a/10
o Ḥ. ḳavmin ḳırup 113a/9
ol Ḥ. ḳavmin 113a/4
Ḥ. ḳavminüñ cābirlerin siñek elinde helāk olmasın 116a/7
Ḥ.+ le 104a/9
Ḥ.+ le Hind arasında 27b/14
Ḥ. leşkeri ḥaḳḳında 112b/14
Ḥ. leşkeri ṭaġıdup 115a/14
Ḥ. leşkeri üzerine 113a/20
Ḥ. leşkeri 102a/1, 118a/10
elli biñ miḳdārı Ḥ. leşkeri 118a/15
ol Ḥ. leşkeri 113b/16
Ḥ. leşkerinden 107a/1
Ḥ. leşkerine muḳābil olup 115b/21
Ḥ. leşkerine muḳābil yitürdüm 117b/1
Ḥ. leşkerine üşürüp 117b/21
Ḥ. leşkerine 103b/21, 104a/13, 109a/11, 109a/14, 114a/21, 114b/3, 116a/1, 116a/3
Ḥ. leşkerini 113a/13
Ḥ. leşkerinüñ gözlerine yüzlerine üşüp 114a/6
Ḥ. leşkerinüñ üzerine varup 114a/17
Ḥ. leşkerinüñ üzerine 114a/15, 115b/2
Ḥ. leşkerlerin 114b/5
Ḥ. melīki ordusına 118a/10
Ḥ. melīkin begleriyle 117b/18
Ḥ. melīkinüñ naẓarına varasın 117b/16
Ḥ. melīkiyile 101b/13
Ḥ. memleketi 113a/6
Ḥ. milkinde 115b/7
Ḥ. sevāḥilinden 115b/2
Ḥ. şāhı 109a/9
ol Ḥ. şāhı 115b/9
Ḥ. şāhın 101b/2
Ḥ. şāhınuñ 102a/4
Ḥ. şāhıyıla varup 102a/12
ne Ḥ. vilāyeti 104a/15
Ḥ. vilāyetinde bir yir 61a/9
Ḥ. vilāyetinde 63b/14
Ḥ. vilāyetine 113a/13, 113a/7, 115b/14
ol Ḥ. vilāyetinüñ sevāḥillerinde 115b/15

Ḥabeşī -1- [Ar] Habeşli.
bir Ḥ. ḳulıyıdı 28b/17

ḥabīb -5- [Ar] Sevgili, dost.
ol ḥ. 71a/13
yā ḥ. 95a/6
ḥ.+ e 2a/5
ḥ.+ üñ Muḥammed 118b/20
o ḥ.+ üñ Muṣṭafānuñ ḥürmeti 23a/17

Hābīl -1- [Ar] Hz Adem'in oğlu.
Ḳābīl H.+ i öldürdügi tārīḫde 96a/20

ḫabīr -1- [Ar] Haberi olan, haberdar.
ol ḫ. 94b/16

ḫabīṣ -1- [Ar] Kötü, soysuz, alçak kimse.
ol ḫ.+ üñ cānı cehenneme gitdi 108a/5

ḥabs -9- [Ar] Dışarı çıkmasına izin vermemek üzere bir yere kapatma.
ḥ.+ den çıḳarup 55b/19
ḥ.+ e 30a/17
ḥ.+ e şal-up 108b/18
ḥ. elinde olduġından 112b/1
ḥ. göricek 102b/19
ḥ. it-düklerin 90a/1
ḥ. itmişdür 103b/10
Rüstemüñ **ḥ. ol-**duġın 103a/13, 112b/16

ḫacālet -1- [Ar] Utanma.
ḫ.+ den 119b/11

ḥacc -1- [Ar] İslam'ın beş esasından biri olup durumu olan kişilerin yapmakla yükümlü olduğu ibadet.
ḥ.+ a varup 52b/1
ḥacer -3- [Ar] Taş.
ḥ. 15b/1
ḥ.-i yāḳūt-ı rummānīden 37b/5
lāciverdī ḥ.+ den 36b/7
ḥacerāt -1- [Ar] Taşlar.
şehr üzerinden ṣoñradan ḥādiṯ olan ṭaġ u ṭaşı ḥ.+ ı türābı götürüp 26b/21
ḥācet -23- [Ar] İhtiyaç, istek.
ḥ. 117b/3, 28a/4
ne ḥ. 88b/15
Allāh Teʿālādan **ḥ. dile-**yüp 3b/13
ḥ.+ i bul-ur 2a/1
anuñ ḥ.+ in 23a/16, 45b/21
ḥ.+ in ḳabūl idüp 92a/17
ḥ. namāzın ḳılup 20b/21
iki rekʿat ḥ. namāzın ḳılup 115a/13, 36a/1, 37a/10, 3b/13, 46a/18
ḥ.+ üm 82a/20, 98b/21, 99a/5
ḥ.+ üm bulam 77b/16
ḥ.+ ümüz 11a/6
ḥ.+ ümüze yitecek miḳdārı buldurursañ 17b/18
ḥ.+ üñ 101a/1, 51a/2
ḥ.+ üñüzi 70a/11
ḫacīl -6- [Ar] Utancından kimsenin yüzüne bakamayacak duruma düşmüş olan.
ḫ. düş-meye 75b/5
ḫor u ḫ. gönderme 82a/15
ḫ. ol-maya 30a/16
ʿāciz ü ḫ. olup 79a/1
ḫ. olur 84b/20
ḫ. ü rū-siyāh 119a/4
ḫaclet -1- [Ar] Utanma.
ḫ.+ i çek-di 2a/4
ḥad -1- [Ar] bk. **ḥadd**
ne ḥ. var ne ḥisāb 54b/11
ḥadd -17- [Ar] 1. Sınır. 69b/11 2. Cenâb-ı Hakk'ın Kur'ân-ı Kerim'de insanların hareket ve davranışları için belirlediği sınır. 80a/17 3.
ḥ.-i beyāna gelme-z Çok fazla, aşırı derecede, hadden aşkın. 6b/17
ḥ.+ en aş-ar Çok fazla olmak, aşırı gitmek. 12a/1
ḥ.+ en aşdı 82b/9, 91a/10
ḥ.+ en aşdılar 46b/21
ḥ.+ en aşupdur 80a/17
ḥ.+ en çıḳ-ar 50b/21
ḥ.+ in 45a/8
ḥ.+ ine 106a/6
ölüm ḥ.+ ine 108a/1
ḥ. u ḥisāba gelme-z Sayılamayacak kadar çok. 66a/4
ḥ. u nihāyet 24b/2
ḥ. ü ḥisābı 98a/17
ḥ. ü nihāyeti 69b/11
gevāhirüñ cevāhirüñ zevāhirüñ ḥ. ü nihāyeti 14b/21
çār ḥ. ü şeş cihāt 2b/9
ḥ. ü şümār 20a/15
ḫadem -3- [Ar] Hizmet edenler.
bu ḫ. 64b/7
ḫ. ü ḥaşem 12a/9
ḫ. ü ḥaşemi 5b/11
ḥadeṯ -1- [Ar] Sonradan meydana çıkma.
ḥ. ḥükminde 9a/12
Ḥādī -1- [Ar] Hidayet eden kimse.
Ḥ. ululları 103b/6
ḫādim -1- [Ar] Hizmet eden.
perī ḫ.+ lerine 18a/19
ḥadīṯ -7- [Ar] Hz. Muhammed'in sözleri.
ḥ.-i ḳudsī 41a/11
ḥ.-i ḳudsīde 50b/20
ḥ.+ de 84a/14
bir ḥ.+ de 48a/1
bu ḥ.+ de 48a/3
bu ḥ.+ e 85b/12
āyāt u ḥ.+ le 13b/1
ḥādiṯ -1- [Ar] Zuhur eden.
şehr üzerinden ṣoñradan **ḥ. ol-**an ṭaġ u ṭaşı ḥacerātı türābı götürüp Ortaya çıkan. 26b/21
ḥādiṯe -5- [Ar] Olay.
ḥ.-yi rūzgār 67b/11
bir ʿacāyıb **ḥ. it-**di 111b/13
çoḳ **ḥ. ḳop-**ar 50b/12
ne **ḥ. ol-**mışdur 89a/14
bir **ḥ. ṭurġur-**a 85b/18
ḥadsüz -2- [Ar+Tr] Sınırsız.
ḥ. ḥisābsuz dürlü dürlü maḫlūḳātı 53b/18
ḥ. töhmeti 83a/16
ḥāffūn -1- [Ar] Meleklerin bulunduğu bir mertebe.
kerrūbiyūn ve revḥāniyyūn ve ṣāffūn ve ḥ. ve rākiʿūn ve sācidūn mertebeleri 14a/3
ḥāfiẓ -2- [Ar] Koruyan, muhafaza eden.
ḥ.-ı rūḥānī 22b/2
ḥ. şubān 2b/14
Ḥāfiẓ -3- [Tr] Allah'ın isimlerinden; koruyan.
Ḥ. 111b/10, 68a/9
Ḥ. u Nāṣır 58b/21
ḥāfıẓa -1- [Ar] Bellek.
ḳuvvet-i ḥ. vasaṭında 10b/4
ḫafīf -3- [Ar] Tartıda ağırlığı az gelen.
ḫ. 96a/16

hem esīf ü hem ḫ. 53b/3
ḫ. siñekdür 100b/7
Ḥaḳ -144- [Ar] Allah'ın isimlerinden; adalet eden.
Ḥ. 100b/13, 100b/15, 103a/5, 119a/7, 19a/5, 23a/5, 2a/15, 2a/21, 38a/4,
38b/3, 39a/21, 39a/8, 39b/2, 3a/9, 44b/9, 45b/12, 61a/2ʿömr, 63a/5, 66b/15,
67a/10, 71a/11, 77a/14, 85a/18, 93a/8, 53a/21
Cebrāʾīlle Ḥ. 117b/8
dīdār-ı Ḥ. 94b/11
laʿlüñ Ḥ.+ ı 95a/4
envār-ı Ḥ. 94b/11
ol Ḥ. 116b/20, 119a/5, 1b/5, 38a/12
şāh-ı Ḥ. 21a/7
tevḥīd-i Ḥ. 2a/7
ẕikr-i Ḥ. 91b/10
Ḥ. ʿaẕābı birle 72b/16
Ḥ. ʿAzze ve Cell 23a/9
emr-i Ḥ. birle 91b/14
Resūl-i Ḥ. Celīl 116b/19, 73b/17
dergāh-ı Ḥ.+ da 14a/4, 47b/1, 53a/20, 77b/21
dergeh-i Ḥ.+ da 53a/13, 66a/8
ḳurb-ı Ḥ.+ da 71a/4
taḳdīr-i Ḥ.+ da 114b/4
Ḥ.+ dan 100b/13, 116a/7, 116b/20, 119a/13, 119b/14, 2b/7
cānıb-ı Ḥ.+ dan 78a/18, 90b/7, 96a/20
dergāh-ı Ḥ.+ dan 46b/20
dergeh-i Ḥ.+ dan 118b/6, 94b/9
ḥamd-i Ḥ.+ dan 77a/16
ḫışm-ı Ḥ.+ dan 83b/11
ḳurb-ı Ḥ.+ dan 118b/4
ẕikr-i Ḥ.+ dan ḫālī olmadı 67a/1
ẕikr-i Ḥ.+ dan ḫālī olmadılar 78a/15
ẕikr-i Ḥ.+ dan ḫālī olmadum 100a/21
ẕikr-i Ḥ.+ dan ḫālī olmaya 67a/9
ẕikr-i Ḥ.+ dan ḫālī olmaz 67a/14
Ḥ.+ dan ötürü 111a/19
Ḥ.+ dan peyām 2b/6
Ḥ.+ dan şevāb 95a/9
bulasın Ḥ.+ dan şevāb 95a/5
Ḥ.+ dandur 119b/15
Ḥ. dergāhına 115b/5
Ḥ. dergehinde 2a/15
Ḥ. dīne 70b/3
Ḥ. duʿāsın 44b/9
Ḥ.+ dur 39b/3, 55a/18
bāḳī Ḥ.+ dur 38a/12, 63a/1
şīr-i Ḥ.+ dur 2b/4
ẕikr-i Ḥ.+ dur 43b/6
farż-ı Ḥ. edā idüp 2b/1
Ḥ. emri birle 76a/21
Ḥ. emri dut 38b/16
Ḥ. emrine 5b/3
Ḥ. emriyle 69a/1
Ḥ. ḥażretine 81a/14
Ḥ. Ḫudānuñ 63a/18
Ḥ.+ ı 118b/8, 94b/12
ism-i Ḥ.+ ı 31a/1
ol Ḥ.+ ı 90b/15
Ḥ. ilāh 77a/19
Ḥ. ḳatında 11b/3, 44a/6, 91b/9
tesbīḥ-i Ḥ. ḳıl-mayasın Allah'ın adını tekrarlayarak zikir yapmak. 68a/17
Ḥ. 33a/10
Ḥ.+ la 23a/2
emr-i Ḥ.+ la 101a/16, 20a/9, 2a/19, 38b/2, 98b/19
ḥükm-i Ḥ.+ la 6b/21
iẕn-i Ḥ.+ la 38a/3, 38a/5, 38a/7, 38b/15, 94b/18
ism-i Ḥ.+ la başladumsa 45b/13
mihr ü Ḥ.+ la meh melek 118b/5
ʿavn-ı Ḥ.+ la şevketi buldı 2a/21
kitāb-ı Ḥ. mübīn 111b/11
Ḥ. mürsel 74b/8
Ḥ. peyġāmber 74b/9, 78b/12, 91a/11
Ḥ. selāmın getüre 37b/21
Ḥ. selāmın virüp 71b/10
Ḥ. sözi işitmeyüp 48b/2
Ḥ. sözüni 90b/16
Ḥ. Teʿālā naẕarında 6b/2, 6b/8
Ḥ. Teʿālā 10a/18, 3a/11, 5b/9, 6b/10, 6b/18, 6b/9, 7a/18, 8a/13
Ḥ. Teʿālānuñ emrini 5b/1
Ḥ. Teʿālānuñ 6b/5
Ḥ. Teʿālāya 6b/20
Ḥ. Tebāreke ve Teʿālā 10b/2
Ḥ.+ uñ ʿināyeti birle 31a/17
Ḥ.+ uñ ḳudreti birle 44a/3
Ḥ.+ uñ peyġāmberi 63a/17
ol Ḥ.+ uñ taḳdīrine 30a/6
Ḥ. yolına 9b/3
ḫāk -47- [Ar] Doğru, gerçek.
ḫ. 22b/16
eyleye ḫ. 96b/15
müvekkel-i ḫ. 36b/4
ḫ.-i āhen 98b/3
ḫ.-i pāsine Ayağının tozu. 87a/19
ḫ.-i pāyı 46a/8
ḫ.-i pāyına yüz sürdüm 84a/18
ḫ.-i pāyına yüz sürem 68a/14
ḫ.-i pāyına yüz sürüp 31b/3, 77b/10, 91a/20
ḫ.-i pāyına 21a/2, 62b/8
ḫ.-i pāyıña 61b/14
ḫ.-i pāyuñ ẕerresiyken 71a/20

ḫ.-i pāyüñe 37b/3, 77b/12
ḫ.-i rāh 40a/14
ḫ.-i şerīfine 90b/6
ṣaffa-i **ḫ.-i zemīn** 3a/1
ḫ.+ den biten nebātāt 20a/21
ṭaş u ḫ.+ e 33a/4
ḫ.+ e 98b/15
yüzi ḫ.+ e sür-üp Çok değerli, büyük birinin yanına çıkarken yüzünü ***yere*** doğru tutup sevgi ve saygısını göstermek. 30b/19
ḫ.+ e yeksān ḳıl-mış Yerle bir etmek. 23b/16
ḫ.+ e yeksān ḳılur 40a/3
ya budur ki īmāna gelüp müslimān olasın ya budur ki tā bu ʿaẕāba giriftār olup ḫ.+ e yeksān olasın diyicek 91a/12
ḫ.+ e yeksān olasın 22b/9
ḫ.+ e yeksān 36a/18
ḫ.+ e yeksān-ı 20a/3
ḫ.+ e yiksān eyleyüp 113a/3
ḫ.+ e yiksān u yebāb idiserdür 55a/7
ḫ. eyledüñse 100b/2
ḫ.+ i 27a/11
bir avuç ḫ.+ i 30b/20
eczā-i ḫ.+ i ve kevākib-i eflāk 9a/21
ḫ. it(d)-e 23b/2, 92b/6
ḫ. iden 64b/5
ḫ.+ idi 20a/21
ḫ.+ iken 90b/11
ḫ.+ ile yeksān ider 24a/11
ḫ. itdiler 88b/6
ḫ. itdügin 100b/21
ḫ. itdügüni 85a/5
ḫ. ol-ısar Toprak olmak, ölmek. 8b/16
ḫ. olur 38a/18

ḥaḳ -22- [Ar] Doğru, gerçek.
ḥ. cevāb viricek 84a/1
ḥ. dīne 25a/19, 64b/2, 78a/16, 84a/18, 85b/17, 92b/19
ol ḥ. dīne 116a/4
ḥ. ḫaber 83a/18
ḥ. ilāh 23a/5
ḥ.+ ları ve aʿżāları 62a/10
ḥ. peyġāmber bilenler 83a/13
ḥ. peyġāmber bilürlerse 117b/17
Süleymānuñ ḥ. peyġāmber idügine 20b/16
ḥ. peyġāmber 21a/2, 76b/8
ḥ. peyġāmbersin 79b/19, 79b/7
ḥ. Resūl 38b/6
ḥ. resūl 111b/12, 115a/20
ol ḥ. Resūl 44b/21

Ḫāk -4- [Ar] Metinde geçen bir kavim adı.
bu Ḫ. 39b/9
ḳavm-i Ḫ. 38a/2
ḳavm-i Ḫ.+ e 37b/17
ḳavm-i Ḫ.+ üñ 38a/1

Ḥaḳ Celīl -1- [Ar] Celâl sahibi Allah.
Ḥ. 100b/12

Ḥaḳ Sübḥānehu ve Teʿālā -5- [Ar] Noksan sıfatlardan uzak ve namı büyük Allah.
Ḥ. 110a/17, 12b/15, 44b/7, 47a/20
Ḥ.+ nuñ emri birle 98a/1

Ḥaḳ Teʿālā -97- [Ar] Namı büyük Allah.
Ḥ. 100a/6, 101b/9, 105a/12, 110b/13, 110b/5, 110b/7, 111a/19, 115a/14, 116a/9, 116b/6, 117a/1, 13a/16, 20a/16, 20a/20, 20b/21, 22a/16, 22a/17, 25a/17, 25b/2, 31a/12, 31a/7, 33b/18, 36a/7, 38a/21, 38b/1, 39b/15, 43b/10, 44b/14, 47a/7, 48a/12, 48a/19, 49b/15, 50a/13, 62a/17, 62a/4, 64b/3, 65a/6, 68b/8, 69a/6, 70a/15, 71b/1, 72b/13, 73b/2, 75a/10, 75a/7, 75b/18, 75b/19, 75b/5, 77a/15, 77a/2, 83a/3, 91b/11, 91b/15, 92a/1, 94a/17, 98a/3, 98b/12, 98b/8
iẕn-i Ḥ. 46a/8
Ḥ. birle 111a/17
Ḥ. cānından 82a/5
Ḥ.+ dan 117b/14, 21a/19, 77b/19, 82b/7, 91b/6
Ḥ.+ dan dileyüp 54b/4
Ḥ.+ dan temennām 66b/11
Ḥ. iẕniyle 22a/4
Ḥ. ḳatında 110b/4
Ḥ. ḳudretin 93a/15
Ḥ.+ nġul}uñ emriyle 69a/17
Ḥ.+ nuñ 53b/16, 87b/15
Ḥ.+ nuñ Celle Celāluhu 91b/14
Ḥ.+ nuñ emri 98b/11
Ḥ.+ nuñ emrini 93a/1
Ḥ.+ nuñ ḥükmi 71b/11
Ḥ.+ nuñ ḳudretine 62b/2
Ḥ.+ nuñ ḳudretiyle 64a/5
ol Ḥ.+ nuñ nāyibi ve ḫalīfesidür 62a/15
Ḥ.+ nuñ taḳdīrinde 54a/16
Ḥ.+ nuñ teḳarrübine ve ʿubūdiyyetine 49b/18
Ḥ. selāmın getürüp 21a/14
Ḥ.+ ya 103b/13, 111a/17, 35a/7, 38a/20, 45a/20, 68a/16, 72b/19, 77b/7, 95a/21
Ḥ.+ ya ṣıġınup 104b/7
her ẕerrenüñ ve on sekiz biñ ʿālemüñ miḳdārlu miḳdārınca Ḥ.+ ya ṭāʿat u ʿibādetleri 66a/2
Ḥ.+ yı 67a/11
Ḥ.+ yıla 62a/3

Ḥaḳ Teʿālā Celle Celāluhu -6- [Ar] Namı büyük ve şanı yüce Allah.

Ḥ. 100b/7, 54a/20, 61b/19, 64b/1, 7b/2, 8a/10

Ḥaḳ Tebāreke ve Teʿālā -7- [Ar]

Ḥ. 53b/21, 56a/2, 67b/18, 75b/16, 82a/6, 86a/4, 98b/9

Ḥaḳ Tebāreke ve Teʿālā Celle Celāluhu -5- [Ar] Mübarek, namı büyük ve şanı yüce Allah.

Ḥ. 110b/11, 51b/3, 52a/11, 53b/13, 90b/8

Ḫākān -1- [Tr] Hükümdar.

Ḫ. 4a/11

ḫākān -5- [Tr]

ḫ.+ durur 88b/14

efḍal-i fużalānuñ ḥākim ü ḫ.+ ı naḳlince 46a/14

ḥalāvet taḫtınuñ ḫ.+ ıdı 86a/8

ḳamu ḫ.+ ları 88b/8

cān-ı ḫ.+ uñ şāh-ı şāhānuñ 119a/16

ḥaḳāret -2- [Ar] Küçük görme, horlama.

ḥ.+ ile 6b/2

ḥ.+ ile añup 53b/10

ḥaḳāyıḳ -3- [Ar] Gerçekler.

dīde-i süḫan-mendān-ı ḥ. 3a/19

naḥl-bendān-ı reyḥān-ı ḥ. 23b/9

ḥ.-ı Raḥmānī 50b/6

ḫākī -3- [Fa] Yeşile çalan renkte.

cemīʿ-i ḫ. cānavarcuḳlar üzerine 5a/1

ḫ. cānavarcuḳlara 6b/2

ḫ. cānavarlar şerrinden 4b/18

Ḫākī -9- [Fa] Metinde bir kavim adı.

ḥükemā-i ḳavm-i Ḫ. 21b/20

ḳavm-i Ḫ. 21a/2

ḳavm-i Ḫ. daḫı 21a/12

bu Ḫ. ḳavm 20b/5

Ḫ. ḳavmin 20b/10, 20b/8

Ḫ. ḳavminden gelen maḫlūḳāt cinsinden 22a/2

Ḫ. ḳavmini 20a/20

Ḫ.+ ye 26b/8

ḥaḳīḳat -10- [Ar] Gerçek, asıl.

ḥ. 104a/17, 112a/9, 39a/13, 43b/3, 50a/17, 44a/6

ḥ.+ de 12b/18

ḥ. naẓarıyla 68b/1

ḥ. yüzünden 114b/9, 53b/17

ḥaḳīḳī -1- [Ar] İnkar edilemeyecek şekilde var olan.

ḥ. 12a/4

ḥākim -25- [Ar] Hükmeden.

ḥ. 1b/2, 51a/1

ḥ.-i muṭlaḳ Ḫudādur Tek ve gerçek hüküm sahibi, Allah. 1b/4

baʿżı ḥ. baʿżı maḥkūm 64b/7

ḥ.+ dür 11a/13, 22a/7

üzerine ḥ.+ dür 11a/11

ḥ.+ em 4b/3

cümlesinüñ ḥ.+ i 29a/5

reʾīs-i ḥ.+ i 11a/16

siñekler ḥ.+ i 62b/17

ṭoḳuz ṣınfınuñ daḫı her birinüñ bir ḥ.+ i 11a/17

ḥ. 12a/19

ḥ.+ idüm 39a/6

ḥ.+ iken 39b/5

zenbūrlar ḥ.+ in 61b/10

ḥ. it-düm 115b/10

ḥ. ḳıl-updurur 61b/6

ḥ.+ leri 62b/16

reʾīs-i ḥ.+ leri üzerine 11a/18

ḥ. ol-am 101a/10

ḥ. oldı 22b/6

ḥ. olmışamdur 36a/13

ḥükm ider ḥ. serverdür 52a/3

efḍal-i fużalānuñ ḥ. ü ḫākanı naḳlince 46a/14

ḥakīm -42- [Tr] Varlıktaki şeylerin mâhiyet ve hakîkatlerini aklı ile bilen kimse. Filozof, âlim, ârif.

ḥ. 104a/8, 49a/12

Baṭlīmus ḥ. 48b/10, 48b/18

Eflāṭūn-ı ḥ. 44b/10

Fiṯaġoris ḥ. 113a/10, 113a/6, 48a/15

Fiṯaġoris-i ḥ. 113a/16, 9b/14, 9b/19

İʿtiṣām-ı ḥ. 48b/18, 49a/7

Loḳmān-ı ḥ. 10a/16, 113a/16, 115a/12, 117a/6, 3b/5, 47b/6, 47b/7, 48a/9, 4b/21, 9b/19

ol ḥ. 113b/1, 49a/20

ḥ.-i fāżıl u hünermend üstād ḳavlince Erdemli ve hünerli âlim. 23b/9

ḥ.-i üstād ḳavlince Büyük âlim. 95a/10

Loḳmān-ı ḥ. ʿaleyhimā’s-selām 10b/19

efāʿī ḥayyāt ḥ.+ i 117a/14

Loḳmān-ı ḥ.+ i tedbīrini 113b/3

ḥ. ḳavlince 113a/16, 21a/8, 22a/1, 36a/21, 36b/17

Loḳmān-ı ḥ. ḳavlince 18a/15

ḥ. ü ḥāẕıḳ u fāżıl-ı 3a/18

ol ḥ. ü kāmil üstād 46a/10

ḥ.+ üñ sözin 32b/16

Baṭlamyus ḥ. ve Feylesūf-ı 114b/6

Baṭlamyus-ı ḥ. ve Feylesūf-ı 9a/2

Loḳmān-ı ḥ. ve Fisaġoriṯ-i 9a/1

Ḥakīm -1- [Ar] Allah’ın isimlerinden; hüküm sahibi.

Ḥ.+ üñ ḥikmetine ḥayrān olup 6a/20

ḥakīmān -1- [Ar] Filozoflar, âlimler.

ol ḥ. 24b/14

ḥākimü’l-vaḳt -2- [Ar] Vaktin hakimi, sahibi.

ḥ. 101a/21

ḥ. ol-am 101a/6
ḥaḳīr -5- [Ar] Değersiz, itibarsız.
ḥ. 47b/6
duʿācı faḳīr ü ḥ.+ dür 62b/6
ḫor u ḥ. görme 48a/6
ḥ. gör-meye 48a/5
ḥ.+ lerile 48a/6
ḥaḳīrle - -1- [Ar+Tr] Hor gör-, küçümse-
ḥ.- di 110b/8
Ḥaḳḳ -133- [Ar] Doğru, gerçek.
Ḥ. 24a/16
Ḥ.+ a 104a/9, 116b/5, 18b/9, 21a/7, 22b/2, 23a/4, 23a/7, 2a/10, 2a/11,
2a/8, 30b/6, 31a/5, 38a/1, 38a/20, 38a/21, 38b/2, 38b/5, 45b/5, 53a/13,
62b/1, 65a/5, 66a/1, 66a/13, 94a/16, 94b/14, 98b/7
cānıb-ı Ḥ.+ a 83a/14
emr-i Ḥ.+ a 39a/11, 65a/6, 75b/16, 82b/19, 90b/18
ḥamd-ı Ḥ.+ a 100a/15
ḫidmet-i Ḥ.+ a 117a/2, 97b/6
ḫizmet-i Ḥ.+ a 24b/2
ḳurb-ı Ḥ.+ a 118b/7, 39a/12, 94b/13
raḥmet-i Ḥ.+ a 100b/3
Ḥ.+ a daʿveti itdi 2a/18
dergāh-ı Ḥ.+ a daḫı 78a/1
ḫidmet-i Ḥ.+ a gidüp 97b/5
Ḥ.+ a ḥāmid 53a/16
Ḥ.+ a lāyıḳ 23a/9
Ḥ.+ a lāyıḳdur 58b/12
ẕikr-i Ḥ.+ a meşġūl olam 68a/15
ẕikr-i Ḥ.+ a meşġūl 67a/9
Ḥ.+ a minnet olmışiken 71a/15
Ḥ.+ a minnet 100b/14, 117b/8, 23a/15, 29b/19, 65a/8, 71a/6
Ḥ.+ a münācāt eyle 35b/20
Ḥ.+ a ṣıġın 55a/19, 55a/20
Ḥ.+ a ṣıġınup 60a/10
Ḥ.+ a şirk getürdiler 20b/5
Ḥ.+ a ṭāʿat idesin 36a/20
Ḥ.+ a ṭāʿat it 23a/2
Ḥ.+ a ṭāʿat itdi 39b/20
Ḥ.+ a ṭāʿat itdiler 25a/15
Ḥ.+ a ṭāʿat ḳıl 105b/10
Ḥ.+ a ṭapmışam 36a/15
Ḥ.+ a tesbīḥ itdügince 98a/14
Ḥ.+ a tevekkül ḳılup 55a/15
Ḥ.+ a ṭoġru ola 55a/18
Ḥ.+ ı 100a/21, 111a/16, 38b/6, 53a/16, 68a/17, 76b/6, 77a/15, 78a/5, 79b/3,
83b/12, 92b/10, 92b/13
beyt-i Ḥ.+ ı 115b/10
emr-i Ḥ.+ ı 20b/12, 38a/8, 38b/20, 90b/17
ḫidmet-i Ḥ.+ ı 62b/4
ḫizmet-i Ḥ.+ ı 95b/9
ḥükm-i Ḥ.+ ı 116b/4
ḳudret-i Ḥ.+ ı 10b/18
nūr-ı Ḥ.+ ı 45b/19
ẕikr-i Ḥ.+ ı 66a/21
ḫizmet-i Ḥ.+ ı gözede 39b/2
Ḥ.+ ı ḫoş ṭut 63a/18
şükr-i Ḥ.+ ı ide 11b/3
Ḥ.+ ı tesbīḥ eyleñüz 77a/20
Ḥ.+ ı tesbīḥ iderüz 67a/15
emr-i Ḥ.+ ı ṭutup 82b/14
Ḥ.+ ı ẕikr itmek 67a/13
Ḥ.+ ıla 111a/18
ʿināyet-i Ḥ.+ ıla 6b/1
emr-i Ḥ.+ ıla 5a/20, 98b/10
fażl-ı Ḥ.+ ıla 1b/6
iẕn-i Ḥ.+ ıla 22a/15, 76b/5
ḳudret-i Ḥ.+ ıla 91b/18, 94b/2
Ḥ.+ ına 65a/12
ʿavn-ı Ḥ. u muʿcizātıla 63a/18
Ḥ.+ uñ ʿaskeridür 84b/17
Ḥ.+ uñ ʿināyeti birle 34b/10
Ḥ.+ uñ ʿināyeti Süleymānuñ muʿcizātı birle 30a/2
Ḥ.+ uñ ʿināyeti 101a/8, 105a/19, 114a/6, 33b/21, 70b/7
Ḥ.+ uñ emri birle 113a/14
Ḥ.+ uñ emri 39a/10
Ḥ.+ uñ emriyle 88a/21
Ḥ.+ uñ fażlı birle 32b/20
Ḥ.+ uñ ḳahır oduna yanmayasın 70b/2
Ḥ.+ uñ ḳudreti birle 25a/2, 63b/18
Ḥ.+ uñ ḳudretin gör 5b/8
Ḥ.+ uñ ḳudretini 8a/18
Ḥ.+ uñ peyġāmberisin 51a/14
Ḥ.+ uñ raḥmeti 2a/14
iy Ḥ.+ uñ sevgülü ḳulı 43b/4
Ḥ.+ uñ vaḥdāniyetin görüp 115a/15
Ḥ.+ uñdur 51a/1
ḥaḳḳ -18- [Ar] bk. **ḥaḳ**
ḥāl-i ḥizbüñ ḥ.+ ı 95a/8
maẕlūmuñ ḥ.+ ı 96b/13
ḥ.+ ı elden ḳoma-ya Adaletle hükmetmek. 8b/17
ḥ.+ ı gözet(d)-e Adaletli davranmak. 52a/3
İbrāhīmüñ ḥ.+ içün 99a/3
ḥ.+ ıla 62a/14
ḫāṣ pādşāhlıḳ ḥ.+ ın 62a/15
iḥsān-ı ferāyiż ḥ.+ ın 62a/9
maẕlūmınuñ ḥ.+ ını alıvirüp 110b/13
ṭuz etmek ḥ.+ ını gözler bahādur 101b/20
bir ol Allāh ḥ.+ ıyçun 67b/2

ismu'llāh-ı aʿẓam ḥ.+ ıyçun 30a/21
Kaʿbe-i Muʿaẓẓam ḥ.+ ıyçun 107b/4
Lāt u ʿUzza ḥ.+ ıyçun 107a/18
ol Allāh ḥ.+ ıyçun 61b/5
Süleymān-ı nebī ḥ.+ ıyçun 30a/20
bizüm ḥ.+ umuza 118b/15
cānıb-ı ḥ.+ ı 39b/10

Ḥaḳḳ - -2- [Ar] bk. **Ḥaḳ**
Ḥ.- .a 23a/2
iẕn-i Ḥ.- .ıla 76b/4

ḥakkāk -3- [Ar] Maden, taş, tahta vb. üzerine şekiller, özellikle mühür kazan sanatkâr.
ḥ. eli 85b/15
ḥ.+ lara 14b/17
ḥ.+ lara virüp 14b/4

ḥaḳḳānī -1- [Ar] Hak'la ilgili.
ḥ. ḥükm iderse 52a/5

ḥaḳḳında -11- [Ar+Tr] Üzerine, için, hususunda, dair, müteallik.
ḥ. 83b/18
anlaruñ ḥ. 12b/15, 12b/18
baʿūż ḥ. 110b/2
Dāvūd peyġāmber ḥ. 52a/2
Ḥabeş leşkeri ḥ. 112b/14
Muʿāviye ḥ. 48a/1
Muḥammed Ḫātemü'r-Rusül olacak ẕübāb ḥ. 54a/19
siñek ḥ. 48a/8
şeyṭān ḥ. 75a/13
ẕübāb-ı baʿūż ḥ. 111a/21

ḥāl -87- [Ar] Durum, vaziyet.
ḥ. 112a/9, 50b/8
bir ḥ. 74a/7
ol-mamış ḥ. 89a/12
ḥ.-i ʿālem 24a/18, 38a/14
ḥ.-i dünyā 22b/18
ḥ.-i ḥizbüñ ḥaḳḳı 95a/8
ḥ.-i pehlevān 103a/2
ḥ. bu ki 51b/1
ḥ. budur ki 45a/15, 50b/11, 51a/8, 7a/2, 7a/4
ḥ. budur 45a/13, 45a/9, 7a/5
bu ḥ.+ de 100a/3, 111a/17
her ḥ.+ de 62a/3, 8b/19
ol ḥ.+ de 79a/6
şimdiki ḥ.+ de 107a/21, 85a/12, 92a/18
ne ḥ.+ de ve ne efʿāldedür 43a/12
ḥ. dilince söyleşüp 114a/13
ḥ. dilince 110a/10, 110a/12, 41a/2, 63a/19, 66a/10, 77a/3, 78a/11, 97a/17, 97b/14
ḥ. diliyle 82b/16, 90b/7, 91b/5
ne ḥ.+ dür 58b/8
ḥ.+ e 22b/16
ḥ.+ e münāsibdür 62a/8
iy ḥ. ehli mūnis 66a/15
ḥ.+ i 74a/6
bu ḥ.+ i 99b/9
İbrāhīmüñ ḥ.+ i 75b/21
Rüstemüñ ḥ.+ i 55b/13
bu ḥ.+ i görücek 76a/2
cihānuñ ḥ.+ i nedür ve feleklerüñ esrārı nedür 24a/5
bu ḥ. içinde 76b/2
ḥ.+ imüz 112a/6
İbrāhīm ḥ.+ in 76b/2
ḥ.+ in ʿarż eyledi 20b/21
ḥ.+ in ʿarż idicek 59a/1
Nemrūd ḥ.+ in görmege 80b/13
Rüstemüñ ḥ.+ in idincek beyān 103a/3
ḥāllü ḥ.+ ince 66a/1
bu ʿālemüñ ḥ.+ inden 22a/11
kendünüñ ḥ.+ inden ḫaber virüp 77b/17
çarḫ-ı gerdişüñ ḥ.+ ine 20a/17
her kişinüñ ḥ.+ ine 43a/12
ḥ.+ ine naẓar idüñ 43a/11
ḥ.+ ini 51a/2, 71a/9, 82b/12, 94b/20
her ṭāyifenüñ ḥ.+ ini 111a/2
ḥ.+ ini iʿlām ḳıla diyicek 89a/14
ḥ.+ iñüzi 46b/10
ḥ.+ lerin ʿarż itdiler 5a/15
ḥ. ol-ısar 70a/12
ḥ. ü ḫaber şor-dılar 81b/5
ḥ. ü ḫaber 118a/7
ḥ. ü ḫāṭır şoruş-dı 60a/1
ḥ. ü ḫāṭır 11b/16
ḥ.+ üm 17a/5
benüm ḥ.+ üm 78b/5
ḥ.+ ümi 77a/6
benüm ḥ.+ ümi 103b/14
bizüm ḥ.+ ümizi 9b/9
ḥ.+ ümüz 112a/4, 64b/17
ḥ.+ üñ 61b/10
bunlardan her bir ḥ.+ üñ 62a/8
bu ḥ. üzre 75b/9
ḥ. ve ḫaber şoruşup 89a/19

ḫāl -1- [Ar] Vücuttaki küçük esmer benek, ben.
ḫ.+ i fülfül 16b/9

ḥal -5- [Ar] Bağlı bir şeyi, bir düğümü açma.
ḥ. it(d)-elüm diyicek 49b/12
ḥ. ider diyüp 22a/6
ḥ. idicek 40b/12
ḥ. ḳıl-up 21a/17
ḥ. ol-sa diyince 22a/3

ḥalāl -8- [Ar] Helal olan.
ḥ. 110b/17
iy ḥ. 72a/3, 72a/5, 73a/10, 73a/9
ḥ.+ ı Sārāyıla 90b/3
ḥ. idin-ür 18b/4

ḫ. ol-a 116b/9

ḫalāllıḳ -2- [Ar+Tr] Eş, zevce.
ḫ.+ a al-dı 76b/11
ḫ.+ a ḳabūl ḳıldı 78a/14

ḫalāṣ -27- [Ar] Kurtulma, kurtuluş.
ḫ. bul-asın Kurtulmak. 77b/20
ḫ. bulmaz 42b/18, 7a/12
ḫ.+ ı bulmadı 38b/6
Rüstemüñ ḫ.+ ına 112b/12
ḫ. it(d)-e Kurtarmak. 112b/5
ḫ. ider 103a/17
ḫ. ideyim 56a/19
ḫ. itmene 112b/17
benden ḫ. itsem gerek 107b/6
bendden **ḫ. ḳıl-**up Kurtarmak. 3b/2
ol cānavarcuḳlaruñ ḫ. olanı 5a/15
ḫ. ol-asın Kurtulmak. 53b/9
ḫ. oldı 44a/7
ḫ. oldılar 115a/1, 97b/1
ḫ. olduḳ 26a/14
baʿūż şerrinden ḫ. oldum 44b/7
ḫ. olmadılar 114b/21, 46b/6
ḫ. olmaġa 32b/13, 95a/21
ḫ. olmasına 7a/9
ḫ. olmaz 51b/10, 73b/1
ḫ. olmazsın 32b/16
ḫ. olup 76b/14

ḫalāvet -2- [Ar] Tatlılık.
hem leṭāfetde güherden tāb alur hem ḫ.+ de şekerden āb alur 87b/4
ḫ. taḫtınuñ ḫāḳanı 86a/8

ḫalāyıḳ -3- [Ar] İnsanlar, yaratıklar.
ḫ. 74b/12, 76b/8
ol memleketüñ ḫ.+ ı 7a/8

ḫāldaş -2- [Ar+Tr] Halden anlayan, arkadaş.
ḫ. gerek 58b/13
ḫayr ṣanıcı ḫ.+umdur 101b/17

Ḫaleb -1- [Ar] Suriye'deki bir şehrin adı.
Şam u Ḫ. ʿAnteb 8b/15

ḫalel -2- [Ar] Bozukluk, eksiklik.
ḫ. it-meye Zarar vermek. 105b/10
ḫ. ir-üp Zarar gelmek. 22b/8

ḫālet -8- [Ar] Haller, vaziyetler.
bu ḫ. 44a/16
evvel ḫ.+ i 62a/2
evvelki ḫ.+ i 62a/8
ikinci ḫ.+ i 62a/3
pādşāhuñ üç ḫ.+ i 62a/2
üçünci ḫ.+ i 62a/3
bu ḫ.+ i göricek 75b/1
ol ḫ.+ i göricek 74b/10

Ḫālıḳ -29- [Ar] Allah'ın isimlerinden; yaratıcı, yaratan.
Ḫ. 40a/12, 46a/9, 49a/18, 72a/18, 72a/19, 21a/7
Ḫ.+ a 100a/20, 108b/6, 116a/7, 19b/18, 20b/21, 25a/1, 25a/17, 27b/2, 5a/15, 66a/8, 69a/15, 78a/15
Ḫ.+ a ʿibādet iderken 61b/8
Ḫ.+ dur 83b/19
Ḫ.+ ı 19b/17, 25a/14, 53a/11, 66b/20
Ḫ.+ ı tesbīḥ idüp 8b/2
nuṣret viren Ḫ.+ ına 108b/1
Ḫ. u Devvār-ı 10b/8
Ḫ. u Muḫtār u Fāʿildür 1b/3
ol Ḫ.+ uñ 47b/8

ḫālī -15- [Ar] O şey orada mevcut olmamak, o şeysiz olmak.
ʿibādetden ḫ. 66a/3
ṭamaʿdan ḫ. 50b/9
türābdan ḫ. 26a/6
ḫ. ḳal-dı 97b/5
miḥnetden ve muṣībetden ḫ. degüldür 104b/6
cānavarlardan **ḫ. it(d)-**esin 26b/3
ḫ. ḳıl-a 92a/2
ḫ. ḳılur 78b/1
ḫ. ḳo-dılar 26b/5
ẕikr-i Ḥaḳdan **ḫ. olma-**dı O şey orada hep mevcut olmak, o şeysiz olmamak. 67a/1
ẕikr-i Ḥaḳdan ḫ. olmadılar 78a/15
ẕikr-i Ḥaḳdan ḫ. olmadum 100a/21
ẕikr-i Ḥaḳdan ḫ. olmaya 67a/9
ḫ. olmayasız 77a/16
ẕikr-i Ḥaḳdan ḫ. olmaz 67a/14

ḫālīçe -1- [Fa+Tr] Küçük halı.
ḫ.+ ler 17b/12

Ḫālidāt -6- [Ar] Metinde geçen bir ada ismi.
cezīre-i Ḫ. Ḫālidāt adası. 114b/11
cezīre-i Ḫ.+ da 114b/15, 114b/20
cezīre-i Ḫ. daḫı 114b/17
cezīre-i Ḫ.+ dan geçüp 115a/2
Ḫ. ṣaḫrāsında 89b/20

ḫalīfe -2- [Ar] Hz. Muhammed'den sonra onun vekili olarak din ve dünya işlerinde bütün Müslümanların önderi, aynı zamanda devletin reisi olan kişi.
birinci ḳat gök ferişteleriniñ ḫ.+ si İsmāʿīlem 68b/8
ol Ḥaḳ Teʿālānuñ nāyibi ve ḫ.+ sidür 62a/15

Ḫalīl -32- [Ar] Sadık ve gerçek dost.
Ḫ. 100b/11, 68b/20, 70a/17, 70b/21, 71b/11, 83a/9, 84b/19, 92b/8, 94b/8, 99a/3
ādem Ḫ. 103b/1
düşmen-i Ḫ. Hz. İbrahim'in düşmanı. 79b/18
İbrāhīm Ḫ. 80a/7, 84b/10
İbrāhīm-i Ḫ. 91a/16

iy Ḫ. 76a/6
ol Ḫ. 100b/13, 100b/16, 83b/13
yā Ḫ. 77b/15, 83a/5, 90b/17
ʿimāme-i Ḫ. alup 117a/4
İbrāhīm Ḫ.+ e 80a/13
o Ḫ.+ üm 92b/3
ol Ḫ.+ üm 92b/13
Ḫ.+ üme 90b/8
Ḫ.+ ümüñ ṣuḥfuna 92a/19
Ḫ.+ üñ 100b/10, 76b/7
ol Ḫ.+ üñ ḥürmetiyçün 82a/19
Ḫ.+ üñ yüzini 94a/14

Ḫalīlu'llāh -1- [Ar] Allah'ın dostu, Hz. İbrahim.
Ḫ. 72a/20

Ḫalīlü'r-Raḥmān -69- [Ar] Rahman'ın dostu, Hz. İbrahim.
Ḫ. 64b/13, 67b/16, 68a/21, 68a/7, 70b/2, 77a/10, 77b/17, 78a/13, 78b/5,
80a/10, 80a/19, 80a/8, 82a/3, 83a/21, 83b/14, 83b/17, 84a/1, 84a/12, 84b/1,
84b/11, 84b/15, 90b/20, 90b/6, 91a/1, 91a/19, 91b/13, 92a/4, 92b/18, 93b/12,
95a/14
İbrāhīm-i Ḫ. 83a/10
yā Ḫ. 75b/13, 80a/9, 82a/12, 82b/15, 82b/21, 90b/8
Ḫ.+ a 100b/5, 77b/16, 77b/9
Ḫ.+ a gelüp 98b/7
Ḫ. ʿışḳına 101a/1
Ḫ. daḫı 90a/21, 90b/3, 90b/4
Ḫ. devrine ve Süleymān zamānına 65a/19
Ḫ. dilince 77b/2
Ḫ. ḥażretine 78b/10
Ḫ.+ ı 68a/10, 84a/2
Ḫ.+ ı görüp 90b/1
Ḫ. naẓarına iresin 92a/11
Ḫ. naẓarına yitdük 70b/5
Ḫ. naẓarına 100b/2, 64a/20, 64b/12
Ḫ. olsa gerek 67a/18
Ḫ. sözi 84a/16
Ḫ.+ u 70b/10
Ḫ.+ uñ 64b/2, 67a/20, 85a/2, 90a/16
Ḫ.+ uñ düşmeni 64a/17
Ḫ.+ uñ ḳışṣasından 71b/6
Ḫ.+ uñ muʿcizātını 76b/7
Ḫ.+ uñ naẓarına 77a/5
Ḫ.+ uñ ṭabīʿatı incinip 93b/8
Ḫ.+ uñ yüzi nūrından 69a/8

ḫalīm -2- [Ar] Yumuşak huylu, yumuşak.
ḫ. selīm kişiydi 79b/12
ʿādil maẓlūm ḫ. selīm melik 28b/18

ḫāliş -2- [Ar] Karışıksız, katkısız.
ḫ. 1b/12
misk-i ḫ. olduġı 3b/8

ḫalḳ -179- [Ar] 1. Bir milleti meydana getiren insan topluluğu. 76a/8 2. Yaratmak. 66b/1
ḫ. 108a/20, 10a/15, 20a/6, 28b/9, 2a/15, 34b/6, 39a/14, 39a/15, 39b/2,
40a/11, 40a/12, 46b/9, 52a/9, 62b/11, 74b/13, 78b/10, 99a/2, 9b/10
bu ḫ. 9b/13
bu yiryüzindeki ḫ. 34a/16
cemīʿ ḫ. 76a/8
cümle ḫ. 38b/11, 71b/21
Mekke şehrinde olan ḫ. 46b/6
üç żaʿīf ḫ. 115a/3
ḫ.-ı ʿālem içinde 119a/18
ḫ.-ı ʿālem 17a/3, 27a/10, 37b/18, 53a/8, 55a/18, 64b/8, 68a/17, 71a/6, 80b/21,
83a/2, 85b/13, 88a/18
ḫ.-ı ʿāleme 36a/14
ḫ.-ı bilād 29a/2
ḫ.-ı cihān 2b/12, 39b/1, 3a/10
ḫ.-ı Ġarb 38b/8
ḫ.-ı Nemrūdı 81b/6
ḫ.-ı Rūm 119b/3
ḫ.-ı Şam 22b/12
ḫ.+ a 100b/8, 103a/8, 111a/15, 22b/9, 26b/8, 46b/21, 54a/3, 87b/2, 98a/3
cümle ḫ.+ a 36a/12
yiryüzindeki ḫ.+ a 12a/19
ḫ.+ a maʿlūm olmaġıçun 84a/15
ḫ.+ a ẓāhir olmaġıçun 90b/14
Süleymān birle ḳalan ḫ. daḫı 26b/15
ol evvelki ḫ.+ dan 25a/11
ol ḫ.+ dan 78b/1
ḫ.+ dan nihānī bir yirde 79b/5
ḫ.+ dan uġurlayın 80b/8
ḫ. elindeki rızḳa 54a/3
ḫ. eyledi 46a/9
bāḳī ḫ. gözinden nihān ḫalvetinden 19a/20
ḫ. gözünden nihān 117a/19
ḫ. ġulūsı 25a/11
ḫ.+ ı 106b/3, 111a/16, 117a/19, 1b/6, 24a/11, 2a/18, 34b/17, 38a/1, 39a/3,
47a/1, 4a/14, 54b/18, 84b/1
ʿālem ḫ.+ ı 2b/15, 81b/20, 98b/7
Baʿalbek melīki ve şehr ḫ.+ ı 34a/10
baʿżı ḫ.+ ı 38a/13
bu ḫ.+ ı 23a/5
bu şehr pādişāhınuñ ve iki düşmān leşkeri ḫ.+ ı 106a/16
cemīʿ gemide olan ḫ.+ ı 65a/16
cihān ḫ.+ ı 78b/7, 80b/16, 91a/10
cümle ḫ.+ ı 36a/11, 53a/21
çekirgenüñ ibtidā ḫ.+ ı 21a/5

dünyā ḫ.+ ı 84b/16
iy Baʿalbek ḫ.+ ı 34b/7
küllī ḫ.+ ı 24a/16
ol yirüñ ḫ.+ ı 10a/1, 10a/4, 9b/21
ol zamāne ḫ.+ ı 20a/3
pīl-heyʾet ḫ.+ ı 64a/7
siñek ḫ.+ ı 51b/15
şarḳ u ġarbuñ ḫ.+ ı 2b/17
Şehr ḫ.+ ı 28b/15, 29a/19
şehr ḫ.+ ı 34a/8
ṭaşradaġı ḫ.+ ı 99b/13
vilāyet ḫ.+ ı 10a/3
ḫ.+ ı bulup 38b/5
Baʿalbek ḫ.+ ı daḫı 34a/20
şehir ḫ.+ ı daḫı 34b/12
ʿāṣī ḫ.+ ı ki yitirüp 19b/20
şehr ḫ.+ ı taʿaccüb idüp 35a/8
ḫ.+ ın 24a/8
ʿālem ḫ.+ ın 92a/15
ʿālemüñ ḫ.+ ın 80a/5
cihān ḫ.+ ın 70b/3
cihān ḫ.+ ın daḫı 50b/2
Şehr ḫ.+ ın ḳıġırdup 28b/19
ḫ.+ ına 86a/20
leşker ḫ.+ ına 26b/12
baʿūż şınfını Ḥabeş ḫ.+ ına ḥavāle itdügin 117a/1
siñegüñ ḫ.+ ında 48a/9
ḫ.+ ını 111b/15, 38b/10, 7b/21, 97a/5
āhenger-zādenüñ ḫ.+ ını 89a/4
Baʿalbek şehri ḫ.+ ını 27a/21
Bū-türāb ḫ.+ ını 25a/19
Bū-türābuñ ḫ.+ ını 38b/1
cihān ḫ.+ ını 39a/21
Şehr ḫ.+ ını 34b/15
ol şehrüñ baña uyan ḫ.+ ını alup ḳaçdum 9b/18
bu Hind sevāḥili ḫ.+ ını deme çeküp 96b/12
ḫ.+ ınuñ 20a/1
Şehr ḫ.+ ınuñ 29a/11
cihān ḫ.+ ınuñ ekşeri 82a/8
şehr ḫ.+ ınuñ erkān-ı 28b/12
ḫ. içinde 10a/6, 30a/16, 48a/7, 53a/20, 64a/9
ḫ. it(d)-elden Yaratmak. 63b/3
ḫ. iden Allāh 66b/1
ḫ. iden 66a/18
ḫ. ider 3a/7
ḫ. idicek 62b/21
ḫ. idüpdür 10b/9
ḫ. işidip 85b/6
ḫ. itdi 49a/18
ḫ. itdiyse 43b/13
rüsvā-yı ḫ. itse 23b/3
oddan **ḫ. ol-**mış bir ḥarbe Yaratılmak. 19b/4
ḫ. olmışdur 13a/14, 50b/2
ḫ. olun-mış 54a/17
ḫ. sürüp 109a/3
cümle ḫ.+ u 84b/18
yüz kerre yüz biñ ḫ.+ u 5a/9
ḫ. u milleti 1b/7
ḫ.+ um 39a/13
cihān ḫ.+ un 104b/20
cümle ḫ.+ uñ 65a/5
ḫ.+ uñ elindeki rızḳa 54a/2
ḫ.+ uñ ḫāṣ u ʿām 47b/1
ol ḫ.+ uñ istedügi şekilde 21a/1
ḫ.+ uñ küfr ü ḍalāletleri 81b/21
ḫ.+ uñ şikāyetin 10a/13
ḫ.+ uñ şikāyetini bildürüp 46b/17
ḫ.+ uñ ṭavarları 46b/8
ḫ.+ uñ ṭavarların incitdügi ecilden 61a/17

ḥall -1- [Ar] bk. **ḥal**
ḥ.+ in ḳıl-dılar 40b/10

Ḫallāḳ -16- [Ar] Allah'ın isimlerinden; yaratma gücü sınırsız olan, Allah.
Ḫ. 40a/11
ẕıll-ı Ḫ. 2b/7
Ḫ.-ı ʿālem ü Rezzāḳ-ı 53a/17
Ḫ.-ı ʿālem ve Rezzāḳ-ı 41a/15
Ḫ.-ı ʿālem 10b/7, 111b/9, 30b/20, 62b/21, 63b/13, 95b/9
Ḫ.-ı ʿāleme ve Rezzāḳ-ı 66b/18
Ḫ.-ı ʿālemi 10b/15
Ḫ.-ı ʿālemüñ birligine 53a/8
Ḫ.-ı ḳāhir ve Rezzāḳ-ı 19b/20
Ḫ.-ı kāyinātdur 79b/10
Ḫ. u ʿAllāmdur 80a/1

ḥalvā -1- [Ar] Helva.
ḥ. yi-diler Ölen kişinin arkasından yapılan tatlı yeme ritüeli. 39a/15

ḫalvet -22- [Ar] İçinde hiç kimsenin bulunmadığı tenhâ ve kapalı yer.
ḫ.-i ḫāṣına girdi Kişiye özel oda. 115a/13
ḫ.-i ḫāṣına girüp 61b/8
ḫ.-i ḫāṣına varup 11b/15
ḫ.-i ḫāṣına 16b/6, 3b/12
ḫ.-i ḫāṣından çıḳup 46b/18
ḫ.-i ḫāṣuñda 9a/7
künc-i ḫ.+ de 51b/14, 66a/18
ḫ.+ den çıḳ-ımadı 116a/6
bir ḫ.+ e 75a/2
ḫ.+ i 2a/6
ḫ.+ inde 9a/2
ḫ.+ inden 117a/3

bāḳī ḫalḳ gözinden nihān ḫ.+ inden 19a/20
ḫ.+ ine 69b/16, 84a/11
ḫ.+ ine al-dı Nikahına almak, evlenmek. 89a/16
ḫ.+ ine girüp 16b/6
bir ḫ. yire 30b/17, 75a/1
ḫalvetī -1- [Ar] İçinde hiç kimsenin bulunmadığı tenhâ ve kapalı yer.
şeyḫu'ş-şüyūḫ-ı ḫ. 3a/1
ḫam -2- [Fa] 1. Bükülmüş. 119b/11 2. İşlenmemiş. 35b/2
ḫ. ḳalmadı 119b/11
ḫ. gümişden 35b/2
ḥamāḳat -1- [Ar] Ahmaklık.
ḥ. +ındandur 48a/10
ḥamd -11- [Ar] Kulun Allah'ın yüceliğini, sonsuz lütuf ve ihsanı karşısında yaratanına minnet ve şükran duygularını bildirmesi.
ḥ. 45b/11
ḥ.-ı bī-ḥad Sonsuz şükür. 119a/8
ḥ.-ı Ḥaḳḳa Allah'a edilen şükür. 100a/15
ḥ.-ı Ḥaḳdan 77a/16
şükr ü ḥ.+ ın 83b/9
ḥ. it(d)-egör Allah'ı överek şükretmek. 53a/16
ḥ. iderse 53a/14
ḥ. idüp 44b/4, 90b/2
Allāha ḥ. idüp 105a/12
ḥ. u ṣenā ve tesbīḥ ü duʿā ve ṣalavāt u tekbīr 66a/3
Ḥāmid -2- [Ar] Allah'ın isimlerinden; övülmeye layık.
Ḥ.+ dür 78a/4
ol Ḥ.+ i 1b/14
ḥāmid -5- [Tr] Öven, övücü, ham eden.
Ḥaḳḳa ḥ. 53a/16
ḥ.+ dür 68a/10
sācid ü ḥ.+ dürür 111b/10
ḥ. güvāh 95a/1
ol ḥ.+ i 53a/14
ḫamīde -3- [Ar] Kamburlaşmış.
ḫ. ḳıl-up 16b/21
evṣāf-ı ḫ.+ ñden 119b/19
evṣāf-ı ḫ.+ sin 67a/20
ḥāmile -3- [Ar] Gebe.
bir ḥ. 68b/4
ḥ. ḫātūna 48b/11
büt yonucıdan ḥ. olsa gerek 68a/5
ḫamīr -1- [Ar] Hamur, maya.
ḫ.+ leri 46b/12
ḥamle -13- [Ar] İleriye atılma.
ḥ.-i ḫīzān Sıçrayarak ileriye atılma. 59b/16
ḥ. it(d)-erdi İleriye atılmak. 15b/4
ḥ. idüp 107b/17
ḥ. itdügine 114a/21
ḥ. itmege 42b/13
ḥ. itmek 42b/1
ḥ. ḳıl-dı 43a/17
ḥ. ḳıldılar 107b/15, 43a/8
ḥ. ḳılup 59b/18, 63b/15
anlaruñ ḥ.+ sin görüp 43a/8
ḥ.+ sine 92b/15
ḫamle -1- [Ar] bk. **ḥamle**
ḫ.+ üñi ḳo 68b/9
ḥammām -4- [Ar] Hamam kelimesinin eski meginlerde geçen asıl şekli.
ḥ. gibi 98a/11
ol ḥ. ḳazġanı ḳadar 15b/9
ḥ. ḳubbesi gibi 104b/16
ḥ. ḳubbesi 29a/3
ḫamru'l-ḥayāt -1- [Ar] Hayat iksiri.
ḫ. 68b/19
ḫāmūn -1- [Fa] Geniş ova, sahra.
cezīre-i h.+ a 104a/12
ḫāmūş -2- [Fa] Sessiz.
ḫ. ol-dı 11b/2, 95b/6
ḫān -6- [Fa] Sofra, yemek sinisi.
ḫ. 112a/5
bir ḫ.+ ıdum 36a/12
ḫ. ola 37b/17
ḫ. oldum 38a/15
ḫ.+ um 23a/11, 36b/16
Ḫān-ı Muḥammed bin Murād -1- [Fa+Ar] Osmanlı padişahlarından.
Ḫ. 39b/6
ḫançer -8- [Ar] Kamadan küçük, ucu eğri ve sivri, iki yanı keskin bıçak.
ḫ.-i fetḥüñde Fetih hançeri. 119b/4
ḫ. çıḳarup 60b/15
ol ḫ. gibi ḳazuḳlara ursun 59a/21
tīġ u ḫ.+ ile 103b/12
ḳahr ḫ.+ in ṭutup 111a/11
tīġ ve teber ve gürz ve ḫ.+ le 60a/14
ḫ.+ leri 57a/9
ḳılıcıla ḫ. ü gürz-i 106a/6
ḫançer-miṣāl -1- [Fa] Hançer gibi.
ol ser-tīz ḫ. ḳazuḳlaruñ uçlarına 59b/3
ḫandān -1- [Fa] Gülen, neşeli, şen.
ḫ.-ı inşād 95a/12
ḫande -1- [Fa] Gülme, gülüş.
ḫ. it(d)-er 1b/7
ḫāne -12- [Fa] Ev.
ḫ. 39a/1, 38b/20
bir ḫ. 38b/21
ḫ.+ de 39a/6, 39a/7
bu müseddes ḫ.+ leri 3b/7
müseddes köşelü ḫ.+ leri 62a/20

müseddes ü muṣannaʿ ḫ.+ leri 40b/4
şehd-i fāyıḳdan müseddes ḫ.+ leri 62b/3
kendüñe göre ḫ. 38b/18
ne vechile ḳapduġın ve ne ṭarīḳile kāfūrī mumdan müseddes ḫ. yapduġın bilmeyüp 3b/5
bir ḫ.+ ye 118b/18

ḫānedān -2- [Fa] Köklü, asil ve büyük aile.
ḫ.+ ında 11b/17
ḫ.+ ları 18b/16

hangü -1- [Tr] Hangi.
h.+ ñe 101b/9

ḫanlıḳ -1- [Tr] Türklerde devlet başkanı olma durumu.
ḫ. it-mişem 36a/18

ḫānumān -1- [Fa] Ev bark, yuva.
ḫ.+ a 71b/1

ḫar -3- [Fa] Eşek.
ḥayvān u ḫ. 12a/5
Nemrūd-ı ḫ. 71a/1
ḫ. ḳulaḳlu 59a/12

ḫār -10- [Ar] 1. Sıcak. 2. Çöp, süprüntü. 41b/5 3. *Mec.* Can yakıcı. 46a/5
ḫ. 103a/9, 26a/4, 35a/15
ḫ.-ı ḥāsidden 46a/5
ḫ.+ ına 22b/14
ḫ. u ḫas 39a/5
ḫ. u ḫāşāgi 27a/4
ḫ. u ḫāşāgin 29a/14
ḫ. u ḫāşāk arasına 41b/5
ḫ. u ḫāşāk 21b/19

ḫarāb -19- [Ar] Yıkık dökük, viran.
ḫ. 24a/8, 24b/17, 25a/8, 36a/15
ḫ.+ a var-mış Yıkılmaya yüz tutmak. 27b/21
ḫ.+ a varmuşdur 61a/10
ḫ.+ a varur 113a/6
ḫ.+ a vir-di Bir şeyin mahvolmasına sebep olmak. 113b/20, 7a/9
ḫ.+ dur 58a/6
ḫ. gördügüm yirler 24b/17
ḫ. it(d)-er 7a/10
ḫ. itdi 95a/20
benüm meskenüm ḫ. itdügi gibi 55a/6
ḫ. ol-dı Yıkılmış olmak. 114a/1
ḫ. olmış 25b/3
ḫ. olur 24b/12
ḫ. yirler 25a/8
şol ḫ. yirler 24b/12

ḥarām -7- [Ar] Dinin kesin bir delille yasaladığı, işlenmesi azabı, inkar edilmesi küfrü gerektiren (şey, hareket veya davranış).
ġāyet ḥ. 108b/9
ḥ.+ dan 110b/1, 41a/7
ḥ.+ dan yıġlınmayup 50a/21
ḥ.+ dur 83b/5
ḥ. ḳıl-dum 82b/18
ḥ. maldan 83b/5

ḥarāret -1- [Ar] Sıcaklık.
ḥ. 10b/5

ḥarb -6- [Ar] 1. Savaş. 38b/8 2. Dik tutulup telleri elle çekilmek sûretiyle çalınan, geçmişi mîlâttan öncesine dayanan üç köşeli büyük telli çalgı. 118a/18
kūs u ḥ. 118a/18
kūs u ḥ.+ i çaldurup 118a/8, 93b/21
çalınur kūs u ḥ.+ i ṭabl u renc 106a/7
ḥ. u ʿarb 118a/18
ḥ. u ḍarb 38b/8

ḥarbe -2- [Ar] Süngü.
bir ḥ. 4a/19
oddan ḫalḳ olmış bir ḥ. 19b/4

ḫarbuz -1- [Fa] Karpuz.
ḫ.+ a ḳadar nesneler yitürüp 98a/4

ḫarc -3- [Ar] Duvarların sıvanmasında kullanılan, koyu bulamaç kıvamındaki madde.
ḫ. içip 50b/13
ḫ. idüp 50b/11
ḫ. itmemişdür 13a/7

ḥareket -4- [Ar] Bir şeyin, bir nesnenin bütününün veya bir kısmının yerini, konumunu yâhut durumunu değiştirmesi, kımıldama, kımıldanma.
ḥ. 66a/12
ḥ.+ e gel-üp Hareketlenmek. 26b/17, 96a/10
ḥ. it-di 53b/6

ḥarem -1- [Ar] Herkesin girmesine izin verilmeyen, saygı göterilmesi gereken yer.
ḥ.+ e 36b/5

ḥarf -4- [Ar] Dildeki sesleri gösteren ve alfabeyi meydana getiren işaretlerden her biri.
ḥ.-i muṣḥafınuñ ekşer āyet raḥmeti Kur'an'da geçen harfler. 2a/9
ḥ.+ in 39a/16
ḥ.+ ine 48a/3
ḥ.+ inüñ üstüne 48a/3

ḫargāh -3- [Fa] Büyük çadır, otağ.
ḫayme ve ḫ.+ dan 105b/21
ḫayme ve ḫ. 105b/18, 118a/11

ḫāric -1- [Ar] Dış, dışarı.
ʿaḳıldan ḫ.+ dür 21b/1

ḥarīm -8- [Ar] 1. Yabancılara yasak olan, yabancılardan korunan mukaddes yer.
ḥ. 36a/19
bir ḥ. 35b/15
Süleymān-ı Bū-türābuñ şehrinüñ ḳubbelerinüñ ve köşklerinüñ ve ferşlerinüñ ve ʿarşlarınuñ ve ḥ.+ lerinüñ üzerindeki tozın ṭoprağın 35a/14

ḥ. ol-up Haram olmak. 54a/3
bu ḥ.+ üñ 35b/16
bu ḥ.+ üñ ferşi 36b/5
ġāyet yüce bu ḥ.+ üñ üsti 35b/16
bu ḥ.+ üñ vasaṭında 36b/6
ḥarīr -15- [Ar] İpek.
ebrişīm gibi ḥ. 17b/8
yeşil ḥ. aṭlaslardan serā-perdeler 18a/7
ger rīsmāndan ve ger ḥ.+ den 18b/1
ḥ.+ den farḳı 17b/10
ya ḥ.+ den ya āḫardan ṭoḳıtdurmaġa 17b/19
ol ḥ.+ i 8b/3
nāzük ḥ. 17b/16
ṣaru ḥ.+ ler 87a/4
sebzī ḥ.+ ler 87a/8
aḳ ḥ.+ ler giyip 87a/16
ḳaṣr-ı ġarbīde olan cevārī aḳ ḥ.+ ler giyüp 87a/6
ser-firāz ve ḥ.+ ler ṭoḳuyucı hünermend kār-sāz 8a/17
ḥ.+ lere ṣarup ṣaḳladılar 18b/11
egrilen ḥ.+ leri 18a/6
ḥ. peşkirler ṣalup 108b/4
ḥarīrān -1- [Ar] İpekten olan.
ḥ.+ dan 8b/8
ḥarīrmānend -1- [Ar+Fa] İpeğe benzer.
ḥ.+ i daḫı 8a/19
ḥarīrpūş-2- [Ar+Fa] İpekli giyinmiş.
nessāc-ı ḥ.+ dur 9a/20
ol aḳ ḥ. pākīze cevārī gözleri 87a/18
ḥarīṣ -34- [Ar] Hırslı, bir konuda aşırı istekli.
ḥ. 110b/1, 53b/2
bu ḥ. 64a/16
ṭamaʿdār ve mūzī ve ḥ. 51b/13
ṭāmiʿ ü ḥ. 64b/8
z̲übābdan ḥ. 41a/17
ḥ.+ den 41a/6
ḥ.+ dür 54a/1
bir mūz̲ī ve ḥ.+ dür 48a/20
siñek gibi ḥ. emmāre-nefs mūz̲īdür 45b/5
siñekden ḥ. ḥayvān 48a/17
cümle ḥayvānuñ ḥ.+ i ṭāmiʿi 53b/3
ḥ. ḳāniʿuñ ġıdāsı 51b/7
bu siñek cinsinden mūzī ve ḥ. kimse 110a/20
ḥ. ola 110a/21
ḥ. olan kimesne 41a/7
ḥ. olduġı ecilden 41a/8
ḥ. olup 50b/10
iy ḥ. siñecükler 42b/20
ḥ. siñegi 8b/1
ol ḳoduġumuz ḥ. siñekler 42b/14
ġāyet ḥ. ṭāyifedür 41a/6
siñek gibi ḥ. ucundan 41a/9
ḥ. ü ḫaṭā idici 41a/12
ḥ. ü ḫ̌ūn-ḫ̌ār 45b/9
ḥ. ü ṭamaʿdār 53a/18
ḥ. ü ṭāmiʿ olduġıçun 54a/21
ḥ. ü ṭāmiʿ ü bed-nefs 51b/5
ḥ.+ üñ ḥayāsı ve īmānı 41a/10
iy ḥ. ve ṭamaʿdār ve mūzī ve ḳātil ve ḫ̌ūn-ḫ̌ār 52a/10
ġāyet ḥ. ve ṭāmiʿ olduḳları ecilden 54a/17
iy ḥ. z̲übāb cinsleri 42a/12
ḥ. z̲übāb 42a/16
bu ḥ. z̲übābıla 110a/16
Ḥāris -1- [Ar] Şeytan'ın isimlerinden.
Ḥ.+ dür 12a/18
ḥāriṣ -1- [Ae] Hırs sahibi.
ḥ.+ e 50b/13
Ḥarḳīl-i Kehlānī -1- [Ar] Metnimizde geçen bir isim.
Ḥ. 101b/3
ḥarr -4- [Ar] Sıcak.
ḥ.-ı āfitāb 98a/10
güneş ḥ.+ ı ṭoḳunmasun 41b/10
güneş ḥ.+ ıyla 48b/12, 52b/21
ḥarūn -1- [Ar] İnatçı tabiatlı.
ṭabʿ-ı ḥ. 86a/16
Hārut -5- [Ar] Kur'an'da adı geçen bir meleğin ismi.
tilmīz̲-i H. 85b/20
H.+ ıla 88a/4
H. u Mārut rūḥına 85b/3
H. u Mārutuñ ʿimādıdur 85a/15
H.+ uñ himmetiyle 88b/20
ḫāṣ -31- [Ar] Özgü.
ḫalvet-i ḫ.+ ına 16b/6, 3b/12
sarāy-ı ḫ.+ ına 18a/17
ḫalvet-i ḫ.+ ına girdi 115a/13
ḫalvet-i ḫ.+ ına girüp 61b/8
ḫalvet-i ḫ.+ ına varup 11b/15
ḫalvet-i ḫ.+ ından çıḳup 46b/18
ḫ. ideyim 56a/19
ḫ.+ lar 87a/21
ḫ.+ larıla gelüp 87a/11
ḫ.+ larından 86b/1
dāyesiyle ve ḫ.+ larıyla 87b/9
Süleymān ḫ.+ larıyla ḳalup 47b/5
ḳatlarında ḫ. olalar 19a/13
ḫ. olasın 53b/8, 77b/21
ḫ. olduġın añışup 13b/11
ḫ. olduġın 13b/15
ḫ. olduḳların 13b/16
ḫ. pādşāhlıḳ ḥaḳḳın 62a/14
ḫ. pādşāhlıḳ 62a/13

ḫ. u ʿām 2b/12, 38b/19, 38b/8, 39b/1, 74b/12, 89b/10
bāḳī ḫ. u ʿām 117a/9
cümle ḫ. u ʿām 73b/7
ḫalḳuñ ḫ. u ʿām 47b/1
ḫalvet-i ḫ.+ uñda 9a/7

ḫas -1- [Fa] Çalı çırpı.
ḫār u ḫ. 39a/5

ḫāṣ-ṣūret -1- [Ar] Güzel yüzlü.
ḫ. 89b/1

Ḥasan -1- [Tr] Hz. Peygamberin iki torunundan birinin ismi.
Ḥ. 2b/5

Ḥasan-ı Baṣrī -1- [Tr] Büyük İslam alimi.
Ḥ.+ den rivāyetdür 12a/14

ḥased -10- [Ar] Başkasında olan b ir nimeti çekememe.
çoḳ ḥ. 92b/12
ehl-i ḥ. 31b/16
ḥ.+ den 64a/15
ḥ. ehlidürür 31b/17
ḥ. ehline 31b/14
ḥ.+ in 31b/14
ḥ.+ inden 31b/4
ḥ. itdiler 76a/15
senüñ ḥ.+ üñ defʿine 31b/13, 32a/1

ḥasen -3- [Ar] Güzel.
ḫulḳ-ı ḥ. 2b/5
yā ḥ. 36a/19
ḥ.-i ḫulḳ ile Güzel yaradılış. 119b/8

ḥāṣıl -18- [Ar] Meydana çıkan.
bizüm ʿömrümüz ḥ.+ ıdur 73a/10
ḥ. it(d)-üp 7b/13
ḥ. itmekdür 62a/9
mertebe **ḥ. ḳıl-**a 61b/3
ḥ. ḳılup 104a/14
ḥ. ol-a 30b/13
ḥ. oldı 82b/21
ḥ. olmaz 62a/15
ḥ. olur 113a/17, 21b/20, 26a/17, 48b/12, 7a/15, 8b/8
maḳṣūdı ḥ. ol-ur 32b/11
olur ḥ. olur 62a/12
ḥ. olurlar 116b/11, 52b/12

ḥāsid -3- [Ar] Kıskanç, hasetçi.
ṭaʿn-ı ḥ. 3a/6
ḫār-ı ḥ.+ den 46a/5
ṭaʿāmumuzdan maḥrūm iden ḥ. ü bī-ḥayā 42b/15

ḫasīs -1- [Ar] Cimri.
mümsik ü ḫ. 41a/18

ḫāṣiyet -10- [Ar] Bir şeye has nitelik.
ḫ.+ i 109b/17, 109b/18, 110a/8, 49a/6, 54a/8, 7b/10
Ḳāhirüñ bir ʿaceb ḫ.+ i 107b/7
siñegüñ ḫ.+ i 48b/4
sivri siñegüñ ḫ.+ i 110a/8
ḫ.+ i ḳılup 38a/20

ḫāṣiyetlü -1- [Tr] Yararlı.
menfāʿatlu ve ḫ.+ dür 8b/6

ḫaṣlet -1- [Ar] Huy, tabiat.
ol görklü ḫ. 50a/13

ḫaṣm -19- [Ar] Düşman.
ḫ.-ı ḫūndan 99a/12
ḫ.-ı Nemrūd 100b/16
ḫ.+ a 55b/7, 55b/9, 94a/3, 96b/11
ḫ. elinden 55a/20, 61a/1
ḫ.+ ı 107b/8
mesned-i dīv ü cinn ü ḫ.+ u nesl-i beşer 59b/14
ḫ.+ ı güldüren meges 94b/4
ḫ.+ ın 114a/2, 99a/2
ḫ.+ ına 99a/17
ḫ.+ ına ḥāżır ki oldı 60a/14
ḫ. u ḥabbāb 91b/9
ḫ.+ uñ 101a/11, 101b/8
ḫ.+ uña 96b/11

ḫaṣm-efken -1- [Ar+Fa] Düşmanı yere seren.
ḳalʿaküşā ve ḫ. ve şāḥib-ḳırān-ı 85a/12

ḥasret -5- [Ar] Ayrı kalınan veya elden kaçırılan bir şeye karşı duyulan istek.
ḥ.+ inden 95a/5, 95a/3
gül ruḫınuñ ḥ.+ inden 46a/5
gül-ʿiẕāruñ ḥ.+ inden 71a/16
mīm-i laʿlüñ ḥ.+ inden 95a/5

ḫāṣṣa -26- [Ar] Keyfiyet.
ḫ. 110a/6, 45b/8, 8a/17, 96a/17
bir ḫ. 10a/19, 51b/8, 8b/5
ol ḫ. 8b/6
virmiş ḫ. 101a/15
ḫ.-i lāmisiyyet 10b/5
ḫ.-i şemm 10b/6
ḫ. kim 46a/12
ḫ. ḳodı 49a/6
evvel ḫ.+ muz 109b/19
ḫ.+ sı 10a/19, 110a/7, 49a/11, 54a/12
bir ḫ.+ sı 48b/7
bu getürdügüñ toḫmuñ ḫ.+ sı 63b/2
evvelki āyīnenüñ ḫ.+ sı 16a/7
ikinci āyīnenüñ ḫ.+ sı 16a/9
her ẕübābuñ ḫ.+ sıdur 49a/17
ḳanāʿat ḫ.+ sın 51b/8
tiryāḳ ḫ.+ sın ḳodı 43b/14
ḫ. virdi 49a/18

ḫāṣṣasız-1- [Tr] Keyfiyetsiz.
ḫ. 10a/19

ḫasta -6- [Fa] Sağlığı bozuk olan.
ḫ. 73b/13
ḫ. mıydı 73b/12

ḫ. oldum 73b/10
ḫ. olsa 16a/7
ḫ.+ yam 73b/12
ḫ.+ yam diyüp 73b/16

ḫastalan- -1- [Tr] Hasta ol-
ḫ.- dı 73b/14

ḫastalıḳ -1- [Tr] Sağlık durumu bozuk olma durumu.
cānınuñ ḫ.+ ı 73b/15

ḥasūd -3- [Ar] Çok kıskanç.
pür-telbīs-i ḥ. 91a/3
ḥ. ola 31b/16
ḥ. olduġıyçun 73b/3

ḥāşā -4- [Ar] Bir kimsenin kabul edemeyeceği, mümkün görmediği bir şeyden bahsederken ‘’ asla, kat’iyyen, hiçbir şekilde’’ anlamında kullandığı ret sözü.
ḥ. 10a/7, 74a/19
ḥ. ki 53b/12
ḥ. kim 31b/16

ḫāşāk -6- [Fa] Çöp.
ḫār u ḫ. 21b/19
ḫār u ḫ. arasına siñüp ṭurduḳ 41b/5
ḫār u ḫ.+ i 27a/4
ḫ.+ in 26a/4, 35a/15
ḫār u ḫ.+ in 29a/14

ḥaşāyiş -11- [Ar] Kuru otlar.
ḥ.-i kibār arasında 41b/3
ḥ.-i kibār bitmegile 27b/18
ḥ.-i kibār 27b/19
ḥ.-i kibārdan dürür 3b/20
ḥ.-i kibārdan nicesine 40b/3
ḥ.-i kibārdan 3b/18, 4b/4
ḥ.-i kibārdandur 45a/16
ḥ. arasında dürüyen 4a/1
baʿżısı yirden çıḳar hem şecerden ekşeri baʿżısı dürür ḥ.+ den 48b/17
bāḳıllādan ve ḥ.+ den dürüyen siñegüñ ḳanadı āvāzı ve kendünüñ ṣadāsı 48b/14

ḥaşem -12- [Ar] Bir kimsenin yanında bulunan adamları.
dirüp ḫayl ü ḥ. 115b/9
ḫadem ü ḥ. 12a/10
ḫayl ü ḥ. 21a/11, 38b/3, 64b/6, 88a/20, 93a/8
ḫayl ü ḥ. birleyile 5a/20
ḫadem ü ḥ.+ i 5b/11
ḫayl ü ḥ.+ ile 20b/14
ḫayl ü ḥ.+ le 109a/4
ḫayl ü ḥ.+ üñ ṭabl ü ʿalemüñ birle 113a/19

Ḫaşem ʿame’ -4- [Tr] Metinde bir cadı adı.
Ḫ.-i cādū naẓarına 89a/11
Ḫ.-i cādūyı 89a/10, 89a/20
Ḫ.-i sāḥire buluşup 89a/19

ḫaşerāt -11- [Ar] Yılan, akrep vb. küçük hayvanlar, böcekler.
ḥ. 4a/3
müvekkel-i ḥ. 26a/9
ne ḳadar ḳuşlar vuḥūşlar ehvām u ḥ. 26a/10
ḥayyāt u ḥ.+ dan 26a/1
ḥ.+ dan ġayrı 4a/1
ḥ.+ dan ṣaḳla 68a/9
baʿżı ḥ. ḥayyāt ve baʿżı daḫı ḥayvānāt şeklinde 12b/5
ḥırş u ḥ.+ ı 41a/19
ılan ve ʿaḳreb ve yiryüzinüñ ḥ.+ ı şeklinde 12b/11
el-hevāmm ḥ.+ ından 19b/10
ḥ. yüzlü 53b/13

ḫaşḫāş -3- [Ar] Gelincikgillerden, uzun sapın ucunda beyaz veya mor tek bir çiçek açan, kapsül biçimindeki meyvesi olgunlaşmadan çizildiğinde akan sütten afyon elde edilen bitki.
ḫord u ḫ. it-diler 60b/16
ḫord u ḫ. oldı 32b/1
ẕerre bigi **ḫord u ḫ. ol-**ur 5b/8

ḥāşir -1- [Ar] Toplama, bir araya getirme.
ʿaḳīb ü ḥ. 2a/20

ḥaşmet -1- [Ar] Heybet.
ḥ.+ i bulmaġa 2b/20

ḥaşr -2- [Tr]
ḥ. 101b/9
ḥ.+ üñ sāʿati irince 2b/6

ḫaṭā -4- [Ar] Yanlış.
ḥarīş ü ḫ. idici 41a/12
siñekden ḫ. idicidür 41a/13
ḫ. itse 41a/13
fikr-i ḫ.+ ya 39b/20

ḫaṭar -2- [Ar] Tehlike, güvensizlik.
ḫaẓer ü ḫavf u ḫ. 10b/5
her ḫ.+ dan 94a/17

Ḫaṭāṭīf -4- [Ar] Kırlangıçlar.
Ḫ. dīve 56b/1
Ḫ. dīvile ʿAnācīf ʿifrīt 56a/17
naḳb ḳazan Ḫ. dīvle ʿAnācīf dīv 60b/10
ol Ḫ.+ ile ʿAnācīf-i 56a/16

ḫātem -32- [Ar] Mühür.
ḫ. 119b/13
bir ḫ. 22a/17
müvekkel-i ḫ. 22a/13, 22a/14, 23b/17, 36b/3
müvekkel ḫ. ʿömri 22a/8
bir ḫ. daḫı 22a/18
ḫ.+ e 22b/6, 30a/20, 36a/13
müvekkel-i ḫ.+ e 22a/10
ḫ.+ i 119b/9
mürselīnüñ ḫ.+ i 2a/9
nübüvvet ḫ.+ i 22a/15, 51a/6

ol ḫ.+ i 22a/18
Süleymān ḫ.+ i 31a/1, 95a/4
müvekkel-i ḫ.+ ile müvekkel-i 25b/1
çoḳ Süleymān ḫ.+ in 22b/7
nübüvvet ḫ.+ in 20a/2, 20b/9, 21a/14, 22a/9, 36a/8
o nübüvvet ḫ.+ in 36a/10
nübüvvet ḫ.+ in virüp 25b/2
nübüvvet ḫ.+ inden 4a/15
Süleymānlar ḫ.+ inden yapılmış 22a/21
nübüvvet ḫ.+ inüñ üzerinde 115a/16, 3b/14

ḫātem-seḫāvet -1- [Ar] Çok cömert.
ḫ. 119a/16

Ḫātemü'r-Rusül-1- [Ar] Peygamberlik mührü.
Muḥammed Ḫ. olacak ẕübāb ḥaḳḳında 54a/19

ḫāṭır -4- [Ar] Düşünme, akılda tutma yeteneği.
ḥāl ü ḫ. 11b/16
ben ḳuluñuñ ḫ.+ ın 58a/9
ḥāl ü ḫ. ṣoruşdı 60a/1
ḫ.+ uñ 107b/1

ḫaṭṭ -8- [Ar] Çizgi, yazı.
ḫ.-ı ḥüsnüñden 95a/8
ḫ.+ ı 35b/18, 3a/14
bu ḫ.+ ı 35b/20
bu levḥdeki ḫ.+ ı oḳuyup 36a/4
bu levḥüñ ḫ.+ ın 35b/21
ḫ.+ ın ḥurūfın seçüp daḫı 37b/14
ḫ.+ ını levḥe yazan 37b/16

ḥattā -6- [Ar] ''Bile, dahi, üstelik, bundan başka, hem de'' gibi anlamı kuvvetlendirmek için kullanılır.
ḥ. 21b/12, 45a/9, 53a/12, 53a/19, 7b/7
tā ḥ. 54a/18

ḫātūn -18- [Fa] Kadın.
ḫ. 69a/4
bu ḫ. 69b/1
ḫ.-ı sarāyıla 81b/11
ḥāmile ḫ.+ a 48b/11
Sārā ḫ. birle 83a/20
ol ḫ.+ dan 68a/7
ḫ.+ ı 69a/3, 73a/10, 80b/10, 90b/21, 90b/4
Sārā ḫ.+ ı 90b/1
yüzi niḳāblu ḫ.+ ıla 68b/4
ḫ.+ ına 16a/9
ḫ. sarāyına 16b/4
anuñ yanındaġı ḫ.+ uñ 76b/15
bu ḫ.+ uñ eridür 69b/5
bu ḫ.+ uñ geldügin 68a/6

havā -77- [Ar] Hava, nefes alınan ortam.
h. 45a/8, 96a/12
h.-yı fenā yüzüne 78b/4
h.-yı fenāda götürdügin 109a/5
h.-yı fenāda 102b/13, 106a/17, 106a/8, 112a/17, 117a/10, 80b/13
h.-yı fenāya çıḳup 80b/1, 80b/12
h.-yı fenāya geçüp 54b/11
h.-yı fenāya uçup 104a/4
h.-yı fenāya 112b/6
h.-yı gökde uçucı ḳuşlaruñ melīki 61b/20
h.+ da 112b/1, 116a/1, 12b/11, 33b/21, 38a/17, 38a/4, 52a/15
bu h.+ da 22b/4
h.+ da ṭurışup 103a/14
h.+ da uçan yırtıcı ḳuşlar 9b/6
h.+ dan 102a/17, 106a/20, 111b/1, 34a/2, 34a/3, 41b/10, 41b/21, 54b/5, 75b/20, 98a/14
ʿufūnet-i h.+ dan 48a/16
h.+ dan süzülüp 106a/13
h.+ dan yire inemeyüp 56a/12
h.+ nuñ 81a/8
h.+ nuñ bir ḳatına 80b/21
h.+ nuñ bir ḳatında 49b/3
ḫoş h. oldı 54b/18
h. ruṭūbetinden 52b/20
h.+ sı 114b/12, 27a/21
teffiyy-i h.+ sı içre 2b/16
deñiz h.+ sına 64b/18
içine h. ṭolup 7b/13
h.+ ya 102b/4, 112a/15, 75b/6, 79a/17, 88a/18
h.+ ya aġsa gerek 80a/11
h.+ ya alup 43a/7
h.+ ya dökdürüp 26b/12, 26b/9
h.+ yıla doldurduḳların 13b/13
h. yüzin 34a/10
h. yüzinde 109a/16, 80a/12
ol ḳadar h. yüzinde 34b/18
h. yüzinden uçup 102a/19
h. yüzinden 102b/12, 27b/14, 41b/9, 89a/18
h. yüzine 104b/8, 34a/21, 78b/9, 97a/19
h. yüzünde 75b/12
h. yüzünden 81a/10
h. yüzüne 81a/7, 82b/15, 91a/1

ḥavā -1- [Tr] Hava.
ḥ.+ nuñ 8a/15

ḥavāle -14- [Ar] Bir işi, bir şeyi başkasına devretme, başkasının sorumluluğuna bırakma.
ḥ. ḳıl- 99a/1
ḥ.+ dür 93b/18
ḥ. eyle-düm 90b/13
baʿūż ṣınfını Ḥabeş ḫalḳına ḥ. itdügin 117a/1
ḥ. it-mek 114b/8

ḫ. ḳıl-a 95b/2
ḫ. ḳıldı 107a/12
ḫ. ḳılıcaḳ 96b/8
ol cābir ü ḳāhire ḫ. ḳılıp 92a/11
ḫ. ḳılup 116a/3
ḫ. mi ḳılur 93b/13
ḫ. oldı 93b/14
ecel **ḫ. ol-**dı 25a/21
bir ayaḳ nerdübāna ḫ.+ yidi 15b/7

ḫavāṣ -2- [Ar] İleri gelenler, seçkinler sınıfı.
ʿAnḳūr cādūnuñ ḫ.+ ları işidüp 85a/5
bir ḫ. virdi 43b/14

ḫavāṣṣ -7- [Ar]
ḫ.-ı berekātındadur 4b/16
ḫ.+ ı 4b/21, 62a/10
bu elüñde ṭutduġuñ levḥüñ ṭılsımātı ḫ.+ ı 19b/8
bu levḥ üzerinde yazılan ṭılsımātuñ ḫ.+ ı 4b/15
ḫ.+ ıyla 87a/12
ḫ. kitāblarında 7b/10

ḫavātīn -3- [Ar] Hatunlar, kadınlar.
ḫ. cinsiyle buluşup 11b/15
ḫ.+ ler ve cevārīler 16b/5
ḫ. ṭāyifesi 76b/15

ḫavātūn -1- [Ar] bk. **ḫavātīn**
anlaruñıla ve ḫ. ile 12a/7

ḫavf -9- [Tr] Korku.
ḫ.+ ı 68b/10
cevāb ḫ.+ ından 44a/21
siyāsetüñ ḫ.+ ından 49b/21
ḫ. it(d)-erler Korkmak. 9b/14
ḫ. iderüz 113b/16
ḫ. idüp 76a/3
benden ḫ. itmeñüz 67a/16
ḫaẕer ü ḫ. u ḫaṭar 10b/5
ḫ. u ḫaẕer it-diler 46b/19

ḫavfnāk -1- [Ar+Fa] Korkulu.
ḫ. ol-dı Korkmak. 74b/10

ḫavlı -4- [Yun] Avlu.
billūr ḫ. 86b/11
billūrdan bir ḫ. 86b/9
ol ḫ.+ nuñ 86b/11
bu billūr ḫ.+ nuñ dört bucaġında 86b/17

ḫavrā -1- [Ar] Huriler.
ḫ.-yı cennet-bābdur Cennet kapısının melekleri. 87a/3

ḫavuż -1- [Ar] Havuz.
ḫ.+ dan 114b/8

ḫavż -1- [Ar] bk. **ḫavuż**
ḫ. içinde 37a/7

hay -1- [Tr] Ses taklidi; başına geldiği cümlenin anlamını kuvvetlendirir.
h. ne sözdür 7 1b/15

ḫayā -2- [Ar] 1. Edep. 2b/18 2. Ar, utanma. 41a/10
menbaʿ-ı faẕl u ḫ. 2b/18
ḫarīṣüñ ḫ.+ sı ve īmānı 41a/10

Ḫayākemāgā'īl -8- [Ar] Metinde böceklerin vekili; başı.
Ḫ. 95b/1
müvekkelü'l-hevāmm Ḫ. 100b/1, 96b/17
müvekkelü'l-hevāmm Ḫ. daḫı 98b/6
el-hevāmm müvekkeli Ḫ.+ e bulışup 95b/4
ẕübāblar üzerine müvekkel olan melik Ḫ.+ le 95a/18
el-hevāmm müvekkel Ḫ. melek emriyle ve sen Süleymānuñ ḥükmiyle 101a/5
Ḫ. tekvīn 92a/5

ḫayāl -1- [Ar] Farz edilen.
ḫ.-i muḥāl birle 104a/14

ḫayāsuz -1- [Tr] Arsız, edepsiz.
ġāyet ḫ.+ dur 48a/18

ḫayāt -26- [Tr] Yaşam.
āb-ı ḫ. 3a/13, 67b/7, 86a/11, 86a/8
bal u yaġ u süd ü ḫ. 68b/21
ḫ.-ı ḫayvānāt-ı kebīrde 108a/16
ḫ. bul-dı 71a/8
ḫ. bulduġıyçun 44b/17
ḫ. bulur 54b/17
ḫ.+ da 91a/13
ḫ.+ da olam 101a/3
ḫ.+ ı 41b/15, 48b/12, 52a/16, 83b/19
çeşme-nūş-ı Ḫıżr-ı laʿl-i ḫ.+ ı 2b/21
āb-ı ḫ.+ ı içen 68a/12
āb-ı ḫ. içen Nesr-i Ṭāyir gibi 77b/19
āb-ı ḫ. içen Nesr-i Ṭāyir naẓarına vardum 70a/6
āb-ı ḫ. içen Nesr-i Ṭāyir naẓarına yitdi 70a/4
āb-ı ḫ. içen 67b/14, 70b/9, 77b/16
ḫ.+ larına 47a/5
ḫ. virdi 54b/18
ḫ. virür 46a/3

ḫayf -7- [Tr] Yazık.
ḫ. 116b/18, 33a/2, 97a/12
ḫ.+ a 101b/20
ḫ. u teʿaddī it(d)-e 110b/16
ḫ.+ um 118b/5

ḫayfā -1- [Ar] Yazık.
ḫ. 118b/5

ḫayḳır - -4- [Tr] Bağır-, nara at-, kükre-
ḫ.- dı 106b/10
ḫ.- dı 34b/19
ḫ.- duġı 114b/1
ḫ.- ur 106a/7

ḫayḳırt - -1- [Tr] Göğü gürlet-

ḥ.- dı 79a/9

ḫayl -10- [Ar] At, at sürüsü.

ḫ. ü ḥaşem birleyile 5a/20

ḫ. ü ḥaşem 21a/11, 38b/3, 64b/6, 88a/20, 93a/8

dirüp ḫ. ü ḥaşem 115b/9

ḫ. ü ḥaşemile 20b/14

ḫ. ü ḥaşemle 109a/4

ḫ. ü ḥaşemüñ ṭabl ü ʿalemüñ birle 113a/19

ḫayli -3- [Fa] Oldukça fazla, çokça epey.

ḫ. 32a/17

ḫ. zamāndur 77a/9

ḫ. zamānıdı 77b/3

ḫayme -6- [Ar] Çadır.

ḫaymelü ḫ.+ si öñünde 118a/12

ḫ.+ sinde 111b/18

ḫaymelü ḫ.+ sine 108a/7

ḫ. ve ḫargāh ḳurmışlar 105b/18, 118a/11

ḫ. ve ḫargāhdan 105b/21

ḫaymelü -2- [Tr] Hayme olma durumu.

ḫ. ḫaymesi öñünde 118a/12

ḫ. ḫaymesine 108a/7

ḫayr -45- [Ar] Her durumda ve şartta herkesin katında iyi ve makul olan hal ve iş.

ḫ. 116b/11

ḫ.+ a 103b/15, 50b/11, 50b/13

ḫ. duʿā istimdād it(d)-esin İyilik ve dua yardımı istemek. 84a/10

ḫ. duʿā istimdād ḳıl-duñ İyilik ve dua yardımı istemek. 84b/5

ḫ. duʿā itdi 100b/11

ḫ. duʿā ḳıl-a 77b/11

ḫ. duʿā ḳılup 77a/12

ḫ. duʿā it-mişiken 100b/17

ḫ. duʿālar ḳıldı 77b/18

ḫ. duʿām birle 65a/19

ḫ. duʿāsın alduġı ecilden 61a/13

ḫ. duʿāsın aldum 109b/17, 65b/7

ḫ. duʿāsın alġıl 100b/3

ḫ. duʿāsın alup 68a/15

anuñ ḫ. duʿāsın alup 64a/19

ḳardaşuñuñ ḫ. duʿāsın alupdur 41a/18

ḫ. duʿāsın 77a/13

başuña ḫ. gele 29b/14

ḫ.+ ı 116b/16

sāmiʿuñ ḫ.+ ı duʿāsı birle 3a/9

ḫ.+ ıla 103b/4, 23a/16, 94b/20

ḫ.+ ıla yād eyleye 23a/16

ḫ. işi ayr işi 92a/14

ḫ. ol-a 62b/11

ḫ. olmayıp 91b/2

ḫ. şanġıl kim 29b/14

ḫ. şanıcı ḥāldaşumdur 101b/17

ḫ. u duʿā ider 45b/20, 46a/8

ḫ. u duʿā idesin 71a/11

ḫ. u duʿā itdiyse 65a/6

ḫ. u duʿā ḳılasın 36a/20

ḫ. u duʿā ḳıldı 36b/1

ḫ. u duʿā ḳıldılar 37b/11

ḫ. u duʿā ḳılup 39b/14

ḫ. u duʿā eyle-ye 100b/11

ḫ. u duʿā-yı 44b/9

ḫ. u şer i(t)d-er Hem iyilik hem kötülük etmek. 103a/6

anlaruñ ḫ. ve şerrinden 111a/3

ḥayrān -17- [Ar] Bir kimse veya bir şey karşısında hayranlık duyan, onu çok beğenen, çok takdir eden kimse.

mest ü ḥ.+ dur 118b/20

ḥüsnine ḥ.+ ıdı 38b/13

ḥ. ḳal-a 93a/8

ḥ. ḳaldı 29b/4

ḥ. ḳaldılar 107a/6

ḥ. ḳalduḳ 96b/17

ḥ. ḳalup 16b/9, 40a/18, 75a/21

cemāl-i ber-kemāline ḥ. ḳalup 89b/12

ḥ. ḳalur 10b/3

ḥ. ḳalurdı 73a/3

ḥ. ḳalurlardı 108a/15, 29a/21

ḥ. ol-up ṭurdı 72a/8

ḥ. olup ṭururken 72a/9

Ḥakīmüñ ḥikmetine ḥ. olup 6a/20

Ḫayre'n-nāṣırīn -1- [Ar] Yardım edenlerin en hayırlısı; Allah.

yā Ḫ. 8a/3

ḥayret -9- [Ar] Bir durum veya bir şey karşısında ne yapacağını, ne hüküm vereceğini bilememe, şaşırma, şaşırıp kalma, şaşkınlık.

ḥ. aġzına 20a/11, 32a/4, 35b/13

ḥ.+ e vara 27b/12

ḥ.+ e vardı 35a/2

ḥ.+ e varup 34a/19, 40b/5, 60a/2

ḥ.+ i çeker 1b/13

ḫayru'l-enām -1- [Ar] Yaratılmış bütün halkın en hayırlısı.

ol ḫ. 100b/12

ḥayvān -45- [Ar] Hareket edip yer değiştirebilme ve hissetme yeteneği olan canlı yaratık.

ḥ. 50a/20, 61a/10, 69b/5, 76b/6

cābir ü bahādur ḥ. 49a/8

cerī ḥ. 48a/10

her ne ḥ. 96a/15

ins ü ḥ. 47b/20

şınf-ı ḥ. 52b/1

siñekden ḥarīş ḥ. 48a/17

şol ḥ. 52b/14

yırtıcı ḥ. 43b/6

cümle ḥ.+ a 101a/16
dörd ayaḳlu ḥ.+ a 4a/3
laʿl-i ḥ.+ a 71a/16
ḥ. arḳasından 4b/5
ḥ. cinsidür 4a/8
ḥ. cinsinden bir kes 51b/5
ḥ. cinsine 4a/2
eger insānda ve ger ḥ.+ da 41a/6
eger ḥ.+ da ve ger insānda 114b/14
yırtıcı ḥ.+ dan 25b/21
insāndan ḥ.+ dan cānlu nesne ḳomayup 114b/20
toḫumdan dürüyen ve ḥ.+ dan dürüyen siñecükler gibi 4a/2
ḥ. gibi 51a/9
ḥ.+ ı 49a/9
bir ḥ.+ ı 45a/13
insān u ḥ. ḳurtulup 47a/11
ḥ.+ lar 46b/1
dürlü dürlü ḥ.+ lar maḫlūḳlar 6b/15
bulduġı ḥ.+ ları 96a/12
ḥ.+ ları incitmek 54b/13
bulduġumuz ḥ.+ larun ḳanın içişüp yürürken 41b/4
yırtıcı ṭartıcı ḥ. ṣınfı 45a/18
olmadum ḥ. siñek kim 93b/16
ḥ. u ḫar 12a/5
ol dört ḥ.+ uñ birisi 52b/2
ḥ.+ uñ dördünci ṣınfı 52b/11
cümle ḥ.+ uñ ḥarīṣi ṭāmiʿi 53b/3
ḥ.+ uñ ikinci ṣınfınuñ 52b/14
beyżadan mütevellid olan ḥ.+ uñ ḳulaġı yiri 52b/13
ḥ.+ uñ üçünci ṣınfı 52b/15
ḥ.+ uñ üstine 95b/15
her ne ḥ. üstine 97a/17
eger insān ya ḥ. ya behāyim 66a/1

ḥayvān-ṭabʿ -1- [Ar] Hayvan karakterli.
ḥ. ol-ma 94b/13

ḥayvānāt -19- [Ar] Hayvanlar.
ḥ. 4a/5, 54b/16, 66a/16
mesken-i ḥ. 24b/4
Ḥayāt-ı Ḥ.-ı Kebīr Metnin müellifi Firdevsî'nin bir eseri. 108a/16
ḥ.+ ı 53a/11, 65b/20
bu dört ḳısm ḥ.+ ı 53a/6
müvekkel-i ḥ.+ ı 25b/20
ḥ. ḳanın içmek 66a/12
ḥ. ṣınfın 52a/12
baʿżı ḥaşerāt ḥayyāt ve baʿżı daḫı ḥ. şeklinde 12b/6
ḥ.+ uñ 65b/19
ḥ.+ uñ dördünci ṣınfı 52b/17
bu dört ḳısm ḥ.+ uñ her ḳısmı 52a/14
ḥ.+ uñ ikinci ḳısmı 52a/20
yiryüzünde yürüyen ḥ.+ uñ serhengi 61b/21
bulduḳları ḥ.+ uñ üzerine ḳonup 54b/12
cemīʿ ḥ. ve behāyim 53a/11

ḥayvāncuḳ -1- [Ar+Tr] Küçük hayvan.
ḥ.+ lar 54b/14

Ḥayy -6- [Ar] Diri, canlı, hayat sahibi.
Ḳādir ü Ḳayyūm u Ḥ. 1b/3
Ḥ.+ dur 83b/19
Ḥ. u Bāḳī 40a/14
ol Ḥ. u Ḳayyūm Ḳādir ü ʿAlīm Ḳadīm pādişāh 119a/11
Ḥ. u Ḳayyūm 40a/12
yā Ḥ. u lā-yemūt 97a/3

ḥayyāt -5- [Ar] Yılanlar.
müvekkel-i ḥ. 26a/9
efāʿī ḥ. ḥakīmi 117a/14
ḥ. u ḥaşerāt 26a/1
ḥ.+ uñ 61b/21
baʿżı ḥaşerāt ḥ. ve baʿżı daḫı ḥayvānāt şeklinde 12b/5

ḫayyāṭ -1- [Ar] Terzi
sūzen-i ḫ.+ ıla delüp 110a/4

ḥayzerān -1- [Fa] Bambu; hezaren sözünün eski ve asıl şekli.
ḥ. çubuḳları 80b/18

Ḫāẕ -1- [Ar] Metinde sivrisinek sınıflarından biri.
Ḫ.+ dur 115b/20

ḫazān -1- [Fa] Güz, sonbahar.
ḫ.+ a 3a/3

ḥaẕer -7- [Ar] Sakınma, çekinme.
ḥ. ḳıl- Çekinmek. 70b/20
ḥ. eyle- 7a/6
ḥ. it(d)-e 76b/20
ḫavf u ḥ. it-diler Korkup çekinmek. 46b/19
Allāh Teʿālā ḫışmı 41b/13
ḥ. ü ḫavf u ḫaṭar 10b/5
ḥ. ve noḳṣān 49b/18

Hāzer -12- [Ar] Metne göre Hz. İbrahim'in amcası; Âzer'in kardeşi.
H. 73a/17, 73a/19, 73b/6, 74a/3, 74a/4, 76a/19, 76a/20, 76b/2, 76b/3,
76b/4
H.+ üñ ṣaḳalını 76a/21

Hāzer bin Yāḥūr -1- [Ar] Metne göre Nemrud'un veziri.
H. 76b/9

ḥāẕıḳ -4- [Ar] Usta, maharetli.
süḫandān-ı ḥükemā-i ḥ.+ dır 46a/12
ṭabīb-i ḥ. naḳlince 3a/21
ḥakīm ü ḥ. u fāżıl-ı 3a/19
ṭabīb-i ḥ. üstād 71b/3

ḥāżır -36- [Ar] Bir işi yapmak için gerekli her türlü şeyini tamamlamış olan.
ḥ. 113b/15, 113b/16, 28a/6
ḥ. ol-a 72a/18
ḥ. baş ol-dular Hazır durumda olmak, hazırlanmak. 75a/21
ḥ.+ dı 10a/5
ḥ.+ dur 66b/1
ḥ.+ durur 84b/10
ḥ. eyle- 93b/10
ḥ. eylesün 93b/16
ḥ. it(d)-üp 93b/19
ḥ. itdiler 18a/3
ḥ. itsün 92b/4
ḥ. ḳıl-a 3b/11
ḥ. ḳılasın 45a/6, 92a/12
ḥ. ḳılup 88b/21
ḫaşmına ḥ. ki oldı 60a/14
ḥ. olan cin melikleri 32a/20
ḥ. olan melāʾike ḥükemā ʿulemā enbiyā etḳiyā ẓürefā fuṣaḥā 24a/2
ḥ. olan 117a/3, 76b/8
cemīʿ ḥ. olan 101b/12
ḥ. oldı 111b/21
ḥ. olġıl 68a/8
ḥ. olmuş 118a/17
ḥ. olsun 57b/9
vaḳtlarına ḥ. olsunlar 117b/13
ḥ. oluñ 99a/8
vaḳtüñüze ḥ. oluñ 34b/7
cenge ḥ. olup ṭururken 106a/16
ḥ. olup 115a/18, 59b/10
vaḳtlarına ḥ. olup 34b/14
ḥ. revān 105a/18
ḥ. u binā 118b/10
Ḥāżır -1- [Ar] Allah'ın isimlerinden; daima hazır durumda olan, var olan.
Ḥ. u Nāẓırdur 83a/3
ḥāżırla- -1- [Tr] Hazır et-
ḥ.- yalum 91a/14
ḥāżırlan- -1- [Tr] Hazır ol-
ḥ.- up 118a/1
ḥāżırlıḳ -1- [Ar+Tr] Hazır olmak için gerekli şeyleri yapma işi.
ḥ.+ ıla 68a/4
ḥazīn -1- [Ar] Hüzünlü, kederli.
āh-ı ḥ. it(d)--üp Ah vah etmek, kederlenmek 50a/5
ḫazīne -9- [Ar] Toplu halde bulunan altın, gümüş, mücevher, para vb. maddi değeri yüksek şeylerin bütünü.
ḫ.-i ʿāmire Devletin mâliye işlerini görmek üzere kurulmuş müessese.14b/15
ḫ.+ de 63b/6
ḫ.+ den 47a/12
ḫ. şanduḳlarında 10b/13
pādşāhuñ ḫ.+ si 111a/8
hīç bir pāẕişāh ḫ.+ sinde 16a/18
Süleymān bin Cān ḫ.+ sinden 16a/17
Şemāʾil Bānū ḫ.+ siyle 89a/10
ḫ.+ ye 14b/17
ḫazīnedār -1- [Ar] Bir hazineyi korumak ve yönetmekle görevli kimse.
ḫ.+ a 64a/12
ḥażīż -2- [Ar] En aşağı, en alçak yer.
evc ü ḥ.+ e irişince 40a/8
evc ve ḥ. ve şeref ve hübūṭ ve iḫtirāḳ ve istiḳbāl 40a/5
ḥażret -187- [Ar] Şahıs veya kutsal sayılan varlık isimlerinin başına getirilip Farsça isim tamlaması şeklinde kullanılır ve saygı ifade eder.
ḥ.-i ʿaleyhi's-selām resūl göndermesin maʿḳūl görüp 117b/11
ḥ.-i ʿaleyhi's-selām üzerine 87b/14
ḥ.-i ʿaleyhi's-selām 101b/11, 102a/16, 108b/17, 113b/3, 117a/12, 12b/10, 12b/21, 19a/12, 19b/11,
19b/5, 20a/10, 20a/17, 20a/7, 20b/14, 24a/2, 41a/21, 46a/19, 48a/1, 4b/1,
51a/4, 54a/7, 61a/19, 65b/11, 65b/17, 74a/21, 7a/19, 96a/1, 97b/9
ḥ.-i İbrāhīm işidüp 83a/16
ḥ.-i İbrāhīm 83b/2, 90a/17, 91b/11, 92a/4
ḥ.-i İbrāhīme 92a/5
ḥ.-i İbrāhīmi 93b/2
ḥ.-i İbrāhīmile 77a/4, 91a/1
ḥ.-i Mūsāyı dāḫı 100b/15
ḥ.-i Nūḥ 65a/6
ḥ.-i Resūl Hz. Muhammed. 116b/7, 116b/9
ḥ.-i Risāletden Hz. Muhammed. 13a/2
ḥ.-i Risālete 13a/4
ḥ.-i Süleymān 115a/16, 18b/13, 61a/6
ḥ.-i Süleymāna 110a/13, 3b/5, 71b/5
ḥ.+ den 82a/5
ḥ.+ den meʾmūrdur 62a/3
ḥ.+ e 82b/1
yüz ḥ.+ e ṭutup 75b/4
ḥ.+ i 92b/3
faḫr-i ʿālem ḥ.+ i 2b/5
İbrāhīm ḥ.+ i 74b/5
Süleymān ḥ.+ i 19a/2, 36b/1, 47a/12, 47a/13, 4b/14, 4b/21, 5a/1, 5a/12, 61b/7,
62b/13, 97b/19, 97b/7
şeh ḥ.+ i 3a/9
şeh Süleymān ḥ.+ i 115b/12, 50a/16, 97b/18
Süleymān ḥ.+ i birle kelimāt iden 9a/6

Süleymān ḥ.+ i birle 36b/2
Süleymān ḥ.+ i daḫı 19b/1, 97b/20
Süleymān ḥ.+ içün 15a/11, 17a/10
Süleymān ḥ.+ içün ṣırçadan 15a/3
Rüstem-i Tehem-ten-i ḥ.+ ile 61a/5
ḥ.+ in 100b/10
Süleymān ḥ.+ in 102b/6, 88b/18
Süleymān-ı Bū-türāb ḥ.+ in 37a/6
Süleymān ḥ.+ in görüp 41a/2
ʿālī ḥ.+ inden 114a/14
ḥ.+ ine 111a/5, 91b/7
Allāh Teʿālā ḥ.+ ine 65b/1
Ḥaḳ ḥ.+ ine 81a/15
Ḫalīlü'r-Raḥmān ḥ.+ ine 78b/10
Mīkāʾīl ḥ.+ ine 47a/7
peyġāmber ḥ.+ ine 13a/4
Süleymān ḥ.+ ine 112b/5, 112b/9, 115b/17, 116a/5, 118a/5, 11b/21, 13b/3, 14a/9, 18b/15,
18b/16, 19a/13, 19a/14, 32b/5, 3b/3, 49b/10, 61a/9, 62b/7, 78a/11, 85a/3,
90a/15, 97b/6
Süleymān nebī ḥ.+ ine 115a/21
Süleymān-ı nebī ḥ.+ ine 116a/5
şāh Süleymān ḥ.+ ine 88b/9
şeh Süleymān ḥ.+ ine 16a/21, 18b/3
Süleymān ḥ.+ ine duʿā ḳılup 109b/10
Süleymān ḥ.+ ine gönderüp 101b/10
Süleymān ḥ.+ ine lāyıḳ ol- 14b/1
Süleymān ḥ.+ ine varup 5b/1, 62a/18
o Süleymān ḥ.+ ine virdügin 117b/7
Süleymān ḥ.+ inüñ 114a/13
Süleymān ḥ.+ inüñ maʿlūmı 62a/2
Süleymān ḥ.+ inüñ naẓarında 9a/7
Süleymān ḥ.+ inüñ sözlerin 115b/13
Süleymān ḥ.+ iyçün 14b/8, 19a/11
Süleymān ḥ.+ iyle 103a/13
şeh Süleymān ḥ.+ iyle 117a/18
ḥ.+ üme 82b/12
benüm ḥ.+ üme duʿā ḳılup 82b/3
ḥ.+ üñ 26a/8, 31a/3, 49b/7, 52a/3, 56a/9, 82a/18
ʿālī ḥ.+ üñ 11a/1, 26a/16
Süleymān ḥ.+ üñ 119b/14
ʿālī ḥ.+ üñ emriyle 94b/2
ʿālī ḥ.+ üñ naẓarına 40b/15
ḥ.+ üñde 82b/16
ḥ.+ üñden 115b/1, 51a/6, 5a/13, 62b/13, 71a/10, 82a/18
ʿālī ḥ.+ üñden 14a/16, 65a/20, 9b/12
ʿālī ḥ.+ üñden temennām 80a/14, 91b/5
ʿālī ḥ.+ üñden temennāmuz 3b/10
ḥ.+ üñe 100b/16, 110a/18, 115a/20, 17a/5, 5a/3
ʿālī ḥ.+ üñe 117a/21, 117b/4, 11a/12, 3b/11, 40a/10, 48a/14, 49b/12, 65a/4, 80a/16,
89a/13
ʿālī ḥ.+ üñe geldüklerinden murādları 51a/5
ʿālī ḥ.+ üñe gelüp 51a/11
ḥ.+ üñi 11a/4
ʿĀlī ḥ.+ üñi 63a/12
ʿālī ḥ.+ üñle 77a/4
ʿālī ḥ.+ üñüñ 77b/5
ʿālī ḥ.+ üñüñ dünyāya gelecegin 77b/7
ḥ.+ üñüz naẓarında 11a/1
ʿālī ḥ.+ üñüzi 63a/5
ḥaẕẕ -1- [Ar] Zevk.
ḥ. it(d)-erseñ Beğenmek. 54b/19
hebā -1- [Ar] Boşa gitme, ziyan olma.
h.-yı menşūr olup 56b/10
hebūṭ -1- [Ar] (?)
h.-ı ādem 29b/7
Hedvāl -35- [Ar] Sivrisineklerin reisi, başı, komutanı.
H. 109b/18, 54b/13, 54b/21, 54b/7
aʿvān-ı ẕübāb seyyid H. 97b/11
ḳara siñekler ṣınfınuñ reʾīsi H. 61a/15
muḳaddem gelen ẕübāb reʾīsi H. 64a/13
ol ẕübāb reʾīsi H. 46b/19
peşşeler reʾīsi H. 51a/15
peşşeler serhengi H. 49b/10
reʾīs-i ẕübāb H. 47a/13, 47a/2
yā H. 43b/9, 45a/5, 54a/14, 54b/5
yā ẕübāb reʾīs H. 44a/6
yā ẕübāb reʾīsi H. 53a/6
yā ẕübāb reʿīsi H. 53a/17
yā ẕübāblar ulusı H. 78a/7
ẕübāb reʾīs H. 53b/4
ẕübāb reʾīsi H. 45a/4
ẕübāb serhengi H. 52a/10
ẕübāb seyyidi H. 78a/13
H.-i ẕübāb 55a/1
H.+ dur 41b/2
H.+ dür 49b/4, 62b/17
ḳara siñekler reʾīsi H.+ e 109b/9
ḳara siñekler reʾīsi H.+ i 64a/14
H.+ iñ üstün yanına geçüp 64b/11
ẕübāb reʾīsi H. sözüni 46a/17
ḳara siñeklerüñ ulusı H.+ üñ üsti yanına geçürüp 109b/9
ẕübāb reʾīsi H.+ üñ üsti yanında 101a/3
yā ḳara siñekler reʾīsi H. ẕübāb 54b/1
Hedyūl -1- [Ar] Metne göre sivrisinek sınıfından olup bir grup sineğe komutanlık eder.
H.+ dur 115b/21
Heffāf -2- [Ar] Metne göre peri sınıfından üçüncü derece bir peridir.

H.-ı perīydi 15a/5
H.-ı perīyi 18a/1
heft -6- [Fa] Yedi.
h. 93b/4
heşt bāb u h. bām 2b/9
h. kişver Batlamyus coğrafyasına göre dünyânın yedi ülkesi. 2b/17
h. ser evrenile Yedi başlı. 104b/18
bir ʿaceb ḳorḳunç ejder-i h. ser 104b/20
evren-i h. ser 105b/6
heft-ḫāne -1- [Fa] Yedi odalı.
kendüye oturacaḳ müseddes ve baʿżı murabbaʿ ve baʿżı şeş-ḫāne ve baʿżı h. ve baʿżısı düvāzdeh köşelü serīrler ṭoḳıyup 8a/20
hefte -1- [Fa] Hafta.
her h.+ de 30b/8
Hegürek -1- [Tr] metne göre sivrisineklerin başlarından biri.
H. tekvīndür 115b/19
helāhil -1- [Ar] (Zehir için) Öldürücü.
zehr-i h. 5a/9
Helāhil -1- [Ar] Metne göre perilerin başlarından biri.
H. 18a/1
helāk -155- [Ar] Ölme, mahvolma, yok olma.
h. 100b/2, 100b/20, 117b/3, 37b/2, 85a/4
h. it-di 88b/12
h. ḳıl-up 115b/8, 96b/14
h.+ e var-dı Yok olma tehlikesiyle karşı karşıya kalmak. 113b/20
h.+ e varmadı 114b/16
h.+ e vir-üp Bir şeyin yok olmasını sağlamak. 113a/3, 98b/15
h. eyle-di 55b/14
h. eyledüm 83b/15
h. eylemişdür 48a/6
h. eylesün 84b/16
h. eylesünler 114a/19
h. eyleyesiz 117b/20
anuñ h.+ i 70a/9
o laʿīn ü kāfirüñ h.+ i 98b/18
reʾīs-i mefsūd kāfirüñ h.+ i 80a/18
h. ide 20b/11, 38a/2, 76b/16, 84b/7, 89a/7, 93b/10, 93b/15
h. idecek sivri siñek 91b/6
h. idecekdür 68a/3
h. ideler 103b/11, 115b/4
h. idelüm 58b/10
h. idem 91b/7
Nemrūd maġzın yiyüp h. iden baʿūż reʾīs Cercīsüñ sözni 114a/12
h. iden bu ẕübāb 97b/8
ol laʿīni h. iden siñek 64b/5
h. iden ẕübāb 97b/19
h. iden 100b/7, 64a/18
h. ider 104b/1, 10b/14, 5b/10, 79b/15, 7a/12, 84a/10
h. iderdüm 97a/1
h. iderem 33a/15
h. iderler diyicek 10a/6
h. idesiz 42b/21
h. ideyaz-dı Neredeyse yok etmek. 105a/17
h. idicek 105b/12
h. idüp 114b/20, 19b/19, 20a/3, 25a/20, 46b/6, 54b/16, 67a/19, 95b/2, 96b/20
kimin h. idüp 47a/19
ẓālimlerin h. idüp 61b/16
kendünüñ h.+ ine 48a/18
ol ʿāṣī cebbāruñ h.+ ine sebeb 82a/11
h.+ ine sebebdür 10b/2, 110a/21
h. itdi 105a/21, 56a/15, 78a/8, 90a/19, 93a/15, 95a/15, 97a/21, 98b/12
h. itdiler 99b/1
h. itdügin 65a/12
h. itdügini 94a/11, 94b/3
h. itdüklerin 64b/3
h. itdüm 116a/18, 81b/1
h. itdür-mege 100b/9, 64a/7
h. itdürmiş 60b/1
h. itdürse gerek 116a/10
h. itdürsevüz gerek 95b/5
bir żaʿīf kimesneye h. itdürüp 67b/18
h. itdürür 33a/18
h. itme 82a/20
h. itmege 5b/1, 83a/3
h. itmek 84a/5, 91b/14
h. itmeye 26b/9, 34a/5
h. itmeyeler 5b/7, 79b/11
h. itmeyeyidük 60a/21
h. itmişdür 95b/11
h. itmişemdür 91a/13
h. itse gerek 82a/7, 83a/1, 87b/15, 91b/2, 93a/2
h. itse gerekdür 96b/14
h. itsem 92a/21
h. itsünler 113a/21, 114a/7, 117b/21
h. ḳıl- 59b/11
h. ḳıla 69a/5
h. ḳılacaḳdur 80a/21
h. ḳılalum 82b/13
h. ḳıldılar 64a/6
h. ḳıldur-sa gerek 116a/12
h. ḳılsa gerek 67b/17
h. ḳılurdı 86b/1
h. ḳılurlardı 86b/17
h. ol-a 49a/4, 94a/6
h. olacaḳdur 70b/7, 80a/17
h. olayaz-dı 28b/11

h. oldı 100a/14, 100a/21, 71b/9, 9b/16
h. oldılar diyicek 10a/9
h. oldılar 10a/10, 9b/19, 97a/17
h. olduġı gibi 52b/17
h. olduġın görmeyicek 57b/20
h. olduġın 46b/9
h. olmalarına 47a/4
Ḥabeş ḳavminüñ cābirlerin siñek elinde h. olmasın 116a/7
h. olmışlar 10a/1
h. olsa gerekdür 91b/16
h. olsalar 26a/16
h. olsun 99a/4
h. olucaḳ 91b/5
h. olup 7b/15
h. olur 110a/9, 13a/13, 7b/21, 83a/5
h. olurdı 114b/14
h. olurlar 54b/7, 96a/6
h. oluruz diyicek 64b/19
h.+ üñe sebeb 84b/17
h. idüp 96b/2
bunuñ gibi żaʿīf elinde h. olup 94b/2

hem -74- [Fa] Kullanıldığı cümleye "üstelik, bir de, şu da var ki, zaten" manaları katarak anlamı kuvvetlendirir.
h. 100b/12, 105b/11, 107a/21, 111b/10, 111b/19, 119b/14, 119b/8, 11a/2, 22b/14,
23a/13, 23a/14, 23a/18, 24a/10, 25b/19, 28a/12, 28a/15, 2b/14, 2b/15, 30b/7,
37b/20, 38a/1, 38a/5, 38b/6, 39a/1, 39b/11, 39b/3, 3a/7, 3b/11, 45a/2,
45b/20, 48a/7, 49a/19, 49b/19ʿadl, 49b/6, 49b/7, 51b/11, 52a/15, 54a/2, 58a/17,
58b/13, 58b/19, 58b/9, 64b/8, 68b/17, 74a/5, 74a/6, 74b/5, 76a/17, 78b/14,
85b/8, 86a/8, 92a/1, 94a/15, 94b/17, 95a/2, 98b/4
hem naḥl cinsini ve h. baʿūż aşlını 11a/9
h. esīf ü hem ḫafīf 53b/3
hem esīf ü h. ḫafīf 53b/3
hem leṭāfetde güherden tāb alur h. ḥalāvetde şekerden āb alur 87b/4
h. ḥücre hem maḥrem olmaġı 51b/14
h. hümām-ı 2a/17
h. imām-ı 2a/17
h. leṭāfetde güherden tāb alur hem ḥalāvetde şekerden āb alur 87b/4
hem ḥücre h. maḥrem olmaġı 51b/14
h. naḥl cinsini ve hem baʿūż aşlını 11a/9
baʿżısı yirden çıḳar h. şecerden ekşeri baʿżısı dürür ḥaşāyişden 48b/17

hemān -27- [Fa] Derhal, çabucak.
h. 101a/2, 103b/16, 105a/9, 105b/5, 109b/1, 117a/16, 117a/19, 117b/20, 118a/21, 15b/5, 24b/15, 25b/14, 33b/3, 35a/5, 36b/3, 37a/19, 38a/7, 47b/5, 58b/12,
59b/18, 60a/14, 60b/16, 6a/18, 85a/6, 97b/3, 97b/4
h. ḳullesi 27a/3

hemān-dem -24- [Fa] Hemencecik, hemen o anda.
h. 100a/1, 104b/12, 107a/5, 107a/8, 114b/19, 117a/7, 26b/13, 26b/4, 43b/20,
51b/1, 55a/15, 5a/13, 60a/13, 60a/15, 60a/18, 6a/14, 70b/4, 74b/15, 75a/16,
75a/2, 81a/12, 96b/8, 99a/9, 99b/10

hemçü -8- [Fa] Onun gibi.
h. 29b/2, 33b/15, 45b/7, 47b/20, 78a/8, 80b/5, 92b/14
ṭās-ı çarḫ-ı kej-rev ve h. jeng 106b/10

hemçün -7- [Fa] bk. **hemçü**
h. 104a/6, 119b/9, 45b/8, 45b/9, 47a/16, 91b/11, 91b/8

hemçünān -2- [Fa] bk. **hemçü**
h. 54a/2, 99a/16

heme -1- [Fa] Bütün, hep.
h. 58b/19

Hemedān -2- [Ar] İran'ın orta kesiminde yer alan bir vilâyet.
kūh-ı H.+ a yitürdügin 108b/20
H. deryāsı içine getürdügin 109a/2

hemen -1- [Fa] Derhal.
h. 56a/16

hemīn -6- [Fa] "Yerine göre, ancak, hemen, her zaman" vb. anlamlar ifade eden bir çeşit doldurma kelime.
h. 111b/10, 116b/5, 50a/5, 58b/20, 66b/15, 71a/3

hemīn-dem -1- [Fa] bk. **hemān-dem**
h. 86a/18

hemīşe -2- [Fa] Daima, her zaman.
h. 119a/19, 74a/9

hem-nişīn -2- [Fa] Beraber oturup kalkan.
h. kim 92b/12
h. maḥremi 46a/1

hemtā -7- [Fa] Müsavi, eş, benzer.
h. 101b/7, 18b/2, 46a/7, 48b/16, 96b/19
buña h. 15b/13, 20a/6

heng -6- [Fa] Kavga, patırtı.
h. it-di Kavga etmek. 103a/4, 90b/13
h. ider 93b/11
cenge h. it(d)-erken Savaşa başlamak için davranmak. 92b/15
h.+ ini 104a/10
h. itdi 105a/2

hengām -1- [Fa] Vakit, zaman, mevsim.
evṣāf-ı h.+ ında 2b/20

henüz -12- [Fa] Şimdiye kadar, daha.

h. 104b/8, 112b/2, 118b/19, 118b/20, 25b/10, 25b/18, 35b/7, 41b/15, 60b/13,
77a/7, 82a/4, 9a/13

hep -27- [Fa] 1. Hiçbiri veya hiçbir kimse dışarıda kalmamak üzere, bütün, tamamen. 13a/20 2. Her zaman.

h. 108a/20, 109a/20, 114a/11, 115b/11, 117a/16, 117a/18, 118b/14, 16a/13, 2b/17,
37b/19, 38b/12, 40b/9, 46a/12, 59b/5, 66a/3, 73a/15, 77a/19, 80b/16, 89b/8,
91b/9, 97b/18, 9b/12, 9b/4
h. müfessir naḳli 13a/20
h. sāḥir 88a/4
h. sivri siñek 98a/13
h. ümem 36a/16

her -305- [Fa] Bütün, cümle.

h. 101b/17, 102b/18, 103a/20, 108b/11, 113a/18, 115a/9, 15b/3, 24b/5, 27b/11,
31a/11, 38b/5, 38b/6, 39a/20, 39b/1, 3a/13, 48a/2, 49b/7, 4b/17, 54a/3,
55a/17, 70a/1, 75b/10, 81a/3, 84b/14, 8b/17
ḫᵛāce-i h. 2a/14
h. ʿāḳilüñ ʿaḳlı 97a/11
h. ʿālemde 22a/17
h. aḫşām 86a/20
h. āyīnede 16a/6
h. baʿūż-ı miḍṭar 63a/18
h. baş yaṣduġı üzerinde 111a/11
h. başlarından 15b/8
h. belādan emīn olur 42a/16
h. belādan 43b/6
h. bir barmaġından 68b/21
h. bir başı 15b/7
h. bir beglere 102a/7
h. bir cinsinüñ 11a/15
h. bir göñülde 9a/14
bunlardan h. bir ḥālüñ 62a/8
h. bir işde 8b/16
h. bir işi 14a/13
h. bir işüñ ādemīsi 14a/13
h. bir işüñ bir ādemīsi 14a/10
h. bir işüñ bir eri 28a/16
h. bir ḳapusınuñ ṭūl u ʿarżı 35b/1
her bir siñek gevdesiñüñ h. bir ḳılı dibine 64a/3
h. bir ḳılı 107a/9
h. bir ota 32b/13
h. bir siñek gevdesiñüñ her bir ḳılı dibine 64a/3
h. bir sözüm 108a/19
h. bir Süleymānı 20a/13
h. bir ṭaş 36b/8
maḫlūḳınuñ h. biri biriküp 27a/5
h. biri 100b/17, 108a/1, 110b/21, 111b/17, 111b/21, 112b/21, 14b/3, 15b/6, 22b/2,
37b/7, 55b/16, 62a/11, 78a/4, 85b/20, 88a/4, 91a/3, 95b/2
h. birimüz 78a/2, 85b/3
h. birin 53a/6
h. birinde dāḫı 49a/19
h. birinde 47b/12, 49a/6, 7a/15, 87b/12, 96a/17
h. birine 20a/10, 45a/19, 49a/18, 99b/13
h. birini 110a/17
ṭoḳuz ṣınfınuñ daḫı h. birinüñ bir ḥākimi 11a/17
h. birinüñ bir işi 14a/14
h. birinüñ göñli içre 9a/16
h. birinüñ ḫiẕmetine 20a/9
h. birinüñ ḥükminde 4b/10, 62b/19
h. birinüñ ḳāmeti 29a/2, 38a/18
h. birinüñ meskeni 64b/7
h. birinüñ miḳdārınca 62b/20
h. birinüñ niçe muʿcizātları 70b/3
h. birinüñ şūheri 38b/13
h. birinüñ taḫt-ı 4b/9
h. biriñüz 42a/16, 70a/11
sizüñ h. biriñüzi 56a/19
h. biriñüzüñ vilāyetinde olan altun u gümişgānların ḳazdurup 14b/14
h. birisi 102a/1, 14a/18, 20a/12, 25b/9, 27a/10, 32b/3, 34b/3, 43a/9, 47b/1,
4b/11, 56a/13, 6a/16, 86a/2, 87a/1, 87a/19
h. birisin 23b/16, 58b/7, 80b/19
h. birisinde 8b/5
biñ bir ümmetüñ h. birisinden 64b/16
h. birisine 93b/19
ḥükminde olan memleket cinnīsinüñ h. birisine 18b/15
h. birisinüñ ḫiẕmetine 20a/12
h. biriydi 38b/12
h. birüñüz 101b/17
h. bölügi 11a/19
h. burcınuñ üzerinde 86b/8
h. cinsden ḳazup 14b/17
el-hevāmm cinsinüñ h. cinsi üzerine 11a/13
h. cinsine 5a/2
h. cinsinüñ bir müvekkel-i 11a/15
h. cinsüñ üzerine 4b/7
h. demi 46a/8
h. dezgāhuñ çevresine 18a/7
h. erin 92b/4
h. gāh 93b/2
h. gice gelüp 67a/4, 68a/13
h. gice varup 68a/2
h. gice 2b/20, 68a/4, 70a/13

h. göñülden geçen zārı 67b/4
h. gün gelüp 91a/17
h. gün 2b/11, 65b/17, 70a/13, 73a/20, 73b/4, 87b/8
h. günāhuñ ekbānı 116b/19
h. günde 87b/10
h. ḥālde 62a/3, 8b/19
h. ḫaṭardan 94a/17
h. heftede 30b/8
h. ḥücrede 87a/1
h. iş 112b/18, 30a/4, 58b/10
h. işde 102a/3, 58b/11
h. işe 78b/15
h. ḳanda giderseñ bile 30a/9
h. ḳapuda 87b/10
h. ḳaṭresinde 53b/17
h. kerkesi 79a/18
h. kerkesüñ ayaḳlarını 79a/16
bu dört ḳısm ḥayvānātuñ h. ḳısmı 52a/14
h. kim 14b/10, 15b/7, 19b/10, 3a/16, 45b/17, 61b/3, 62b/10, 62b/9
h. kime 103a/8, 10a/10, 10a/11, 72b/3, 72b/9
h. kimse 16a/7, 87a/19
h. kimüñ ʿışḳı 12a/4
h. kişi ṭañlaşup 35a/5
h. kişi 118b/19, 30b/12, 74b/3
h. kişinüñ ḥāline 43a/12
h. kişinüñ ḳalb içinde kendü fikri 9a/16
h. kişinüñ sırrından ve sīret-i 16b/18
h. kişver 63a/18
düvāzdehānelü ḳubbenüñ h. köşesinde 37b/4
h. köşküñ üstinde bir ḳubbe 15a/7
h. ḳubbenüñ üstinde bir gevher-i 15a/8
h. külünk 31a/16
h. maḫlūḳuñ üzerine 61b/19
h. meges 101a/18
h. melik 58b/13
h. memleket 38b/1
h. mevcūde 118b/20
h. nāmver 88b/2
h. ne cinsden 5a/9
h. ne deñlü 101a/11, 89b/10
h. ne ḥayvān üstine 97a/16
h. ne ḥayvān 96a/15
h. ne ḳadar Süleymānısa 62a/21
h. ne ḳażiyye 52a/1
h. ne ki buyurursañ 56a/20
h. ne ki 20b/16, 20b/4, 21b/21, 26a/10, 28a/15, 43b/13, 44a/19, 56a/18
h. ne kim 10b/8, 112a/5, 22b/16
h. ne maḫlūḳa 47b/11
h. ne maḳṣūd olsa 2b/8
h. ne memleket üzerine 34a/16
h. ne milke ʿasker çekse 2b/8
h. ne milke 38b/5, 38b/9
h. ne rengde olursa 53a/4
h. ne söze başlasa 45b/13
h. ne ṭarafa 102a/19, 97a/16
h. ne yirde dirse 91a/14
h. nefes kim 5b/19
h. nereye kim 95a/20
h. nesne 44a/20, 7b/7, 97b/13
h. nesnedür 41a/10
h. nesnenüñ bir żıddı 43b/12
h. nesneye 92a/1
h. nesneyi 10b/16
h. neye uşsa 96a/16
h. neye 105a/1, 29b/18
h. neyi ki 66b/2
h. neyi kim 49a/18
h. neyi 11a/8, 49a/6, 77a/19, 78a/5, 96a/11
h. pādşāh 110b/14
h. pulı 9b/17
h. sāʿat geldükçe 15b/21
h. sāʿatde 17b/10, 17b/12
h. ṣaf-ṣiken 111b/21
h. seḥer 2b/20
h. ṣınfına 4a/8
h. ṣubḥ u şām 100a/21
h. ṣubḥ 2a/4
h. ṣubıḥ-dem ḳızınuñ yüzün görüp 86a/19
h. şākirdinüñ daḫı 86a/2
h. şeb 2a/5
h. şey 67a/11
h. şeyde 10a/19, 51b/8
h. şeye 43b/14
h. şeyi 10a/18
h. ṭarafında 5b/14
h. ṭarafından muḥkem ṭutup 27a/2
h. ṭaşı 35a/21
h. ṭaşınuñ ululıġı 29b/3
h. ṭaşuñ geñligi 29a/18
h. ṭaşuñ yigirmi arış giñligi 28a/19
h. Ṭavāyif şāhınuñ bir ismi 4a/13
h. ṭāyifenüñ ḥālini 111a/2
h. uṣulden 86a/16
h. ümemden 48b/8
h. üviz 98a/14
h. vaḳt ki 45a/17
h. vilāyet pāẕişāhınuñ bir adı 4a/9
h. yaña 96a/10
h. yerde 66b/1
h. yidi biñ yılda bir 20a/13
h. yidi biñ yılda 19b/15
h. yil 21a/4

h. yirde 5b/2, 63a/7
h. yirüñ altında 5b/2
h. żaʿīfı 43a/15
h. zamān 100a/18, 2b/12, 45b/6, 94a/14
h. zamānda 38a/10
h. ẕerrenüñ ve on sekiz biñ ʿālemüñ miḳdārlu miḳdārınca Ḥaḳ Teʿālāya ṭāʿat u ʿibādetleri 66a/2
h. ẕerresinde 53b/17
h. ẕübāb 101a/17
h. ẕübābuñ ḫāṣṣasıdur 49a/17

Heraḳli -1- [Ar] Metinde eskiden Şam beylerine verilen isim.
H. 4a/10

hergiz -8- [Fa] Asla, kat'iyyen.
h. 107a/5, 15b/15, 50a/1, 50a/2, 54a/11, 60b/9, 79b/3, 94b/16

ḥerīf -2- [Ar] Eskiden erkek, adam anlamında kullanılır.
bir siyāhpūş ḥ. 70a/19
bu ḥ. 69b/6

heşt -1- [Fa] Sekiz.
h. bāb u heft bām 2b/9

Heşt-Pāy-ı ejdehā-peyker -1- [Fa] Metinde Kāhir bin Sam'ın bindiği sekiz ayaklı ejder.
H. +e Sekiz ayaklı ejderha. 108a/7

Heşt-Pāy-ı Baḥrī -13- [Fa] bk. **Heşt-Pāy-ı ejdehā-peyker**
H. 104a/18
H.+ den 103b/21
H.+ ye 102a/14, 102b/2, 106a/11, 112a/11
H.+ ye binüp 102a/10, 109a/13
H.+ ye üstine 106a/14
H.+ yi 104a/3, 112b/6
H.+ yi görüp 105a/6
H.+ yi 109a/15

hevā -6- [Ar] İstek, arzu, heves.
nefsüm h.+ sına uymayam 104b/2
nefsin h.+ sından 67b/7
nefs-i emmāre h.+ sından geçemezem 79b/7
bu h. ve buḫl ve ʿucb 79b/14
bu h.+ yı 71a/3

hevāmm -31- [Ar] Pire, karınca, akrep vb. zararlı böcekler.
h. 3b/15, 3b/16, 3b/18, 4a/1
müvekkel-i h. 20a/7, 21a/8, 5a/13, 5b/9
tekvīn-i h. 19a/16, 20a/18, 21a/9, 35a/10, 35a/9, 62b/14, 62b/16
h. cinsi reʾīsleri arasında 54b/21
h. cinsinde 41a/17
benüm h. cinsine müvekkel olduġum 4b/15
h. cinsine 19b/9
h.+ dan 26a/1
müvekkel-i h.+ dan 98b/5
h.+ dandur 3b/17, 3b/21
tekvīn-i h.+ ı 19a/15
h. müvekkeli Heyṭāgāʾīl 19a/14
h. müvekkeli tekvīn 78a/10
yā h. müvekkil 92a/8
ol h. tekvīn aʿvānı Behyārūş tekvīn 65a/13
yā h. tekvīni aʿvānı 90a/18
h. üzerine müvekkel olan melegi 3b/14

heves -5- [Ar] İstek, arzu, meyil.
h. 98a/6
h. it-mez Bir şeyin olmasını arzu etmek. 83a/6
h. idüñ 98b/13
h. itdiler 81a/8
h. itmeñ 42a/17

hevl -1- [Ar] Korku.
suʾāli h.+ inden 44a/21

heyʾet -8- [Ar] Şekil.
ḳorḳunç h.+ de görüp 29a/7
h.+ i 15b/5, 41a/14
Düldül aşḳar h.+ i 2b/12
zebānī gibi h.+ i 106b/21
h.+ inde 48a/9
anlaruñ h.+ leri 20a/19
bu h. üzerine 44b/8

heybet -15- [Ar] İnsanda korku ve saygı duygusu uyandıran etkili görünüş, azamet.
h. al-dılar 31b/2
h. alup 33b/11, 35a/2
h.+ de 40b/20
yidişer başlu evrenler görüp ol h.+ den ḳorḳup 27a/9
bu h.+ e 75a/21
h.+ ile 15b/2, 15b/6
bu h.+ ile 107a/5
o Demürbāduñ h.+ in görenler 35a/3
h.+ inden 104b/20, 93b/2
anuñ h.+ ine 62b/1
dīvāruñ h.+ ine 32b/3
h.+ ümden 38b/8

heybetlü -3- [Ar+Tr] Görünüşü korku ile karışık bir saygı uyandıran, böyle bir duygu uyandıracak büyüklük ve görünüşte olan.
ḳahramān h. 106a/19
ol ʿaẓīm h. ejdehā 97a/7
senden ulu h. şecāʿatlu ejdehā 97a/8

heybetsüz -1- [Ar+Tr] Azemeti ve büyüklüğü olmayan.
h. 8a/6

Heyhāt -2- [Ar] Metinde bir çöl adı.
H. ṣaḥrāsında 5a/14, 5a/19

Heyṭāgā'īl -17- [Ar] Metinde böceklere ve sineklere hükmeden melek.
H. 11a/9, 23b/12, 4b/15, 5a/1
hevāmm müvekkeli H. 19a/15
melek-i H. 11b/5, 11b/7, 39b/12
H.+ dür 4b/2
melek-i H.+ e 10b/21
el-hevāmm müvekkeli H.+ i 115a/17
el-hevāmm-ı müvekkel H. melegi 116a/2
üzerine müvekkel olan H. melek birle 8b/21
el-hevāmm müvekkel H. melek 115a/21, 115b/13
müvekkelü'l-hevāmm H. melek 117a/21
müvekkelü'l-hevāmm H. melik 117b/12

heyūlā -1- [Ar] Yeryüzündeki bütün varlıkların ana maddesi.
h.+ sı 40a/3

hezār -10- [Fa] Bin.
h. 88a/13
h. ʿibret 47b/12, 53b/20
h. dāstānlar şaḳıyup 27b/1
h. destānıla 80b/4
h. destānlar oḳuyup 80b/4
h. mertebe ilerü ola diyicek 14a/21
yidi dürlü ḳıymetī cevherden h. pāre 15b/1
h. taḥsīn idüp 27b/5
h. taḥsīn u āferīn itdiler 18a/19

hezārān -1- [Fa] Binlerce.
h. mertebe yüceligümüz ve fażīletimüz 14a/4

hezīmet -11- [Ar] Büyük ve kesin mağlubiyet, bozgun, yenilgi.
h. eyle-di Yenilgiye uğratmak. 111b/15
h. it(d)-eler Yenilgiye uğratmak. 113a/2
h. iden pādşāham 116b/2
h. itdilerise 115b/3
h. itdür-elüm 116a/3
h. ḳıl-avuz Yenilgiye uğratmak. 114a/16
h. ḳılsa 91a/21
h. ḳılup 99b/1
h. ḳılur 117b/3
h. ol-a Öldürmüş olmak. ol92a/9
h. olup 85a/18

ḫıdāʿ -1- [Fa] Hile, düzen, oyun.
ḫ. it-me Aldatmak. 85b/15

ḥıfẓ -18- [Ar] Koruma, saklama, muhafaza etme.
ḥ.-ı gencinde Kelime hazinesi. 111b/10
ḥ. eyle-yüp Korumak. 102b/9
ḥ. it(d)-e 23b/1, 55a/20, 64b/17
ḥ. idem 22a/10
ḥ. iderdi 102a/20, 102b/6, 70b/16
ḥ. iderseñ 94b/10
ḥ. idüp 18a/8, 43b/5
ḥ. itdügüm 65a/18
ḥ. itmege 22a/18
ḥ. ḳuvvetin 116a/20, 66a/20, 93a/16
Allāh Teʿālānıñ ḥ. u emānı içinde ol- 103b/14

ḫırāmān-1- [Fa] Salına salına, naz ile, eda ile yürüyen; keklik yürüyüşlü.
kebkveş ḫ. 16b/20

ḥırş -39- [Ar] Bir şeyi elde etmek için duyulan, önüne geçilmez derecede kuvvetli istek.
ḥ. 42a/8
bir ḥ. 42a/4
bu ḥ. 42a/6
ḥ. aġzın 41b/3
ḥ. getürdügi çalıyı 44a/4
ḥ. gönderüp 42a/14
ḥ.+ ı 10b/1, 10b/2, 110a/21, 42a/20, 48a/17, 71a/3
ḥ.+ ıla 50b/13
dünyā ve mal ḥ.+ ından 111a/5
siñekler ḥ.+ ından 43b/11
bu ḥ.+ ları ucundan 54b/9
ḥ.+ larından 41b/12, 41b/18
bu ḥ. u āz sebebiyle 54b/7
ḥ. +ını 31b/16
ḥ. u ḥaşerāt 41a/19
ḥ. u ṭamaʿ ehli olmaḳ 50b/3
ḥ. u ṭamaʿ ehliyçün 54a/17
ḥ. u ṭamaʿ odına düşüp yananuñ 8b/20
ḥ. u ṭamaʿ olmayayıdı 50b/4
ḥ. u ṭamaʿ olsa 50b/16
ḥ. u ṭamaʿ yüzin 66b/9
ḥ. u ṭamaʿ 50a/21
ḥ. u ṭamaʿdan el çeküp 43a/14
ḥ. u ṭamaʿdan 54a/15, 54b/3, 54b/6
bu ḥ. u ṭamaʿı 43a/2
ḥ. u ṭamaʿıla 49a/11
ḥ. u 66a/17
ḥ.+ umuz 50a/19
ḥ.+ uñ gedügin 83b/8
ḥ.+ uñ gözlerini 83b/7
miḳdāruñuzca ḥ.+ uñuz 43a/11

ḥırṣlıḳ -1- [Ar+Tr] Aşırı isteklilik.
ḥ.+ da 46b/21

ḫışāl -1- [Ar] Hasletler, huylar.
ḫoş ḫ. 45b/21

ḫışm -2- [Fa] Akraba, yakın.
ḫ.+ umdan 31b/9
ḳavmüñden ḫ.+ uñdan 31b/8

ḥışn -1- [Ar] Kale.

ḥ. u ḥişār 55a/10

ḫışımlu -13- [Ar+Tr] Çok yağmur yağdırması muhtemel.
ol ḫ. buluduñ üstine 104b/13
ḫ. bulut gibi 106a/17
ol ḫ. bulut gibi 104b/12
ol ḫ. ḳara bulut gibi görinen Demürbād-ı 34b/8
ḫ. ḳara bulut gibi 34a/15, 64a/2
ol ḫ. ḳara bulut gibi 104b/15
şol ḫ. ḳara bulut gibi 99a/10
ḫ. ḳara bulut ḳanadlu 113a/12
bir ḫ. ḳara bulut 34a/21
ḫ. ḳara bulutlar gibi 98a/11
bir ḫ. nesne 104b/9
ol ḫ. yil 104b/11

ḫışımnāk -1- [Fa] Kızgın, öfkeli.
ġażabnāk ḫ. kimesnedür 30a/14

ḫışm -20- [Fa] Öfke, kızgınlık, gazap.
buḫl u ḫ. 94b/9
ḫ. it(d)-er Gazap etmek. 88b/1
ḫ.-ı Ḥaḳdan Allah'ın gazabı. 83b/11
ḫ.+ a gel-di Öfkelenmek. 93a/4
ḫ.+ a gelüp 33b/16
ḫ. ehlinüñ ʿömri 62b/10
ḫ.+ ıla 75b/18
ol ḫ.+ ıla yanan oda 75b/17
Allāhuñ ḫ.+ ına 74b/9
Allāh Teʿālā ḫ.+ ından 41b/13
ḫ. idüp 75a/10, 88a/1, 93a/10
ḫ. itdi 97a/10
ḫ. itdüm 74b/18
ḫ. ḳıl-up Gazap etmek. 19b/19
ḫ. odın 62b/8
ol ḫ. odun 62b/9
ḫ. u buḫl u kibr ü kīn 118b/1
ġażab u ḫ.+ uñ odı 119b/6

Ḫıṭāyī -1- [Ar] Eskiden Çin'in kuzeyi.
Sīlī ve Rūmī ve Ḫ. yapraḳları ṣalup 18a/6

Ḫıżr -4- [Ar] Ab-ı hayat içtiği için ölümsüzlüğe erdiğine, bereketi temsil ettiğine ve kul sıkıştığında imdadına yetiştiğine inanılan, bir görüşe göre peygamber bir görüşe göre veli olan zat.
Ḫ. 71a/16
çeşme-nūş-ı Ḫ.-ı laʿl-i ḥayātı 2b/21
Ḫ. peyġāmber ʿalemi gibi 111b/3
Ḫ. u İlyāsıla 117a/16

ḥicāb -1- [Ar] Utanma, sıkılma.
ẓulmet ve ḥ. ve ıraḳlıḳ 62a/12

ḥicr -1- [Ar] Ayrılık.
nār-ı ḥ.+ üñden çıḳup 71a/19

hicrī -1- [Ar] Ayrılık.
h. ẓulmetini çekmesün 71a/15

hīç -67- [Fa] 1. Olumsuz cümlelerde ve soru cümlelerinde anlamı kuvvetlendirir, kat'iyyen, asla. 30a/1
h. 101a/1, 103a/6, 106a/6, 107a/19, 112a/9, 112b/1, 117b/7, 119b/11, 19b/10,
1b/2, 1b/4, 22a/7, 23b/20, 24b/16, 29b/2, 2b/13, 33b/7, 35b/14, 38b/21,
38b/6, 39a/19, 51a/19, 51a/8, 51b/1, 55a/20, 56a/4, 58b/8, 66a/12, 6b/14,
72b/8, 7a/21, 7b/17, 80a/20, 85b/10, 8b/15, 90a/19, 92b/11, 92b/16, 98b/20, 30a/1
h. ʿabeş nesne 49a/20
h. ādem ve ādemī-zād 69a/14
h. āferīde itmemiş 74a/1
h. āvāz 6b/21
h. bir nesneyi 48a/5
h. bir pāẕişāh ḫazīnesinde 16a/18
h. bir peyġāmbere 49a/9
h. bir siñek 45a/11, 45a/15
h. bir şeyi 8b/8
h. bir ṭaşsuz yir 56b/1
h. bir vechile 49b/18, 51a/9
h. birimüz 85b/4
h. birine 111a/5
h. birisinden pervāsı 8a/10
h. deñiz içinde cānavar 26a/19
h. kimesne 111a/9
h. kimse 45a/16, 85a/9
h. kimseye 102a/11
h. ḳuşūrı 17a/10
h. nesneyi 49a/18
h. siñek 45a/14, 95b/12
h. şek şüphe 42b/17

hidāyet -2- [Ar] Doğru yolu gösterme, hakka sevketme.
h. 119a/13
müvekkelü'l-hevāmmuñ h.+ i 101a/8

ḫidīv -1- [Fa] Vezir.
iy ḫ. 113a/9

ḫidmet -25- [Ar] bk. **ḫizmet**
ḫ.-i Ḥaḳḳa gidüp Allah'ın kulluğunda olmak; O'nun için çalışmak. 97b/5
ḫ.-i Ḥaḳḳa 117a/2, 97b/6
ḫ.-i Ḥaḳḳı 62b/4
ḫ.+ de oldılar 68b/11
ḫ. it(d)-elüm 56a/20
ḫ. ider 88a/19
ḫ.+ inde 88a/19
ḫ.+ ine 76b/15, 80a/13, 88b/10
bunda geldügi vaḳtın ḫ.+ ine 62a/19
cihān milkine gelen Süleymān ḫ.+ ine daʿvet itmek 61b/15
ḫ.+ ine yüz sür-dük Hizmetini yapmak. 77a/1

ḫ.+ ine yüz süren tinnīn ve şüʿbāndur 88a/12
ḫ.+ ine yüz urdı 90b/1
ḫ. it 72b/6
ḫ. itdi 58a/12
ḫ. ḳıl-avuz 77b/10
ḫ. ḳılup 73a/17
ḫ.+ lerinde ol-ayın 58a/10
ḫ.+ üñe 61b/11, 82a/17
ḫ.+ üñe yüz süregeldüm 77b/15
ḫ.+ üñi idelüm 112a/3
ḥikāyet -20- [Ar] Hikaye.
ḥ. 61a/14
bu ḥ. 55b/9
ṣaḥīḥ ḥ. 71b/4
ḥ. eyle- diyicek Bir olayı anlatmak. 65b/6
ḥ. eyledi 89b/15
ḥ. eylegil 95b/21
ḥ. eylersin 95b/19
ḥ. eylesün 95a/14
ṣaḥīḥ ḥ. iderler 3a/20
ḥ. it-diler Baştan geçen olayı anlatmak. 46b/17, 46b/9
ḥ. itmekde 27a/15, 85a/3
ḥ. itsün 95a/16
ḥ. ḳıl-a 94b/3
ḥ. ḳıldum 24b/5
ṣaḥīḥ ḥ. ḳılurlar 23b/10, 95a/11
ṣaḥīḥ ḥ. melīḥ rivāyet ḳılurlar 46a/13
ḥ. 90a/16
ḥikmet -44- [Ar] Hakimlik, bilgelik, herkesin anlayamayacağı durum.
ḥ. 3b/8, 5b/9, 67a/6, 82a/11, 8a/8
bir ḥ. 7a/3
bu ne ḥ. 68b/21
ehl-i ḥ. 108b/9, 17b/9, 3b/5, 3b/6, 3b/9
iḳtiżā-yı ḥ. 56a/2
ḳudret-i ḥ. 53b/18
muḳteżā-yı ḥ. 51b/7
ne ḥ. 47b/19
tebessüm itdügüme ḥ. 114b/3
üyezden ḳaçduġına ḥ. 64a/12
ehl-i ḥ. ʿilmi birle 9a/21
bir ḥ. daḫı 7a/1, 7a/13, 8a/15
ʿilm-i ḥ.+ de 114b/15
ḥ. gelecisin 53b/8
ḥ.+ i 1b/2, 2a/4, 91b/15
bī-ḥisāb u ḥ.+ idür 1b/8
ḥ.+ ile 114b/21, 8a/20
ḥ.+ ile 110a/2
Allāh Teʿāleynüñ ḥ.+ inden 117b/16
Ḥakīmüñ ḥ.+ ine ḥayrān olup 6a/20
ḥ.+ iyle 2a/2
ḥ. kitābında 48a/16
ḥ.+ le 43b/14
ne **ḥ.+ ler ḳıl-**ur Herkesin anlayamayacağı bir iş yapmak. 68b/20
ḥ.+ lerine 48b/15
bu ḥ. sözlerin 53b/9
nenüñ gibi ḥ.+ ü 53b/20
ḥ.+ üm 82b/14, 90b/14
benüm ḥ.+ üm 116a/14
ḥ. yüzünden 48a/9
ḫilʿat -8- [Ar] Padişahlar ve vezirler tarafından birine iltifat veya mükafat olarak giydirilen, kürklü veya işlemeli kıymetli kaftan.
ḫ. geyüp 16b/3
ḫ. 117b/18
muraṣṣaʿ ḫ. geyürüp 108a/9
aṭlas-ı faḫrī ḫ.+ ı ve birisi niʿmet-i 9a/19
nübüvvet ḫ.+ i 2a/21
nebīler ḫ.+ inden 77a/18
dünyā ḫ.+ ları ve müzeyyen libāslar geymegi faḫr ḳılma 8b/11
ḫ.+ ler geyürüp 47b/4
ḫilāf -1- [Ar] Ters, aykırı.
ḫ. 1b/13
hilāl -1- [Ar] Ayın yeni doğduğu zaman ilk üç günlük yay şeklindeki durumu.
bedr olur gāhī h. 22b/18
ḥīle -18- [Ar] Bir kimseyi aldatma, kandırmak ve yanıltmak amacıyla yapılan tertip, düzen.
ḥ. 55b/7
bir ʿacāyıb ḥ. 56a/21
bir ḥ. 57a/7
ḥ. aġın ḳur-up Bir kimseyi düzen kurarak aldatma, kandırmak ve yanıltmak. 51a/7
ḥ. birle 55b/7, 55b/9
ḥ.+ den 55b/8
ḥ.+ dür 55b/5
ḥ. ile ṭutduġun 89b/18
ḥ.+ si 55b/6
ḥ.+ sin 58a/3
Ṭaġṭaġanuñ bu ḥ.+ sin görüp 60a/20
cemīʿ itdügi ḥ.+ yi 60a/1
ḥ.+ yile 55b/5, 60a/21, 60b/1
bunuñ bigi ḥ.+ yile 60b/7
ḥ. yüzinden 70a/21
ḫilḳat -15- [Ar] Yaratma, yaratılma, yaratılış.
ḫ. 44b/8
ḫ.+ ı 63a/20
ḫ.+ i 48b/11
ḫ. it(d)-e Yaratmak. 116b/1
ḫ. idüpdür 21a/7
aṣl-ı ḫ.+ in beyān idicek 21a/8
anlaruñ ḫ.+ inde 10b/3
pīl ḫ.+ inde olduġına sebeb 64a/11

ibtidā-i ḫ.+ inden ṣoñra 20a/3
ḫ. itmişdür 22a/18
ḫ.+ leri 4b/7
ḫ. ol-a Yaratılmak. 110a/18
ḫ. oldı 21a/6
ḫ. olup 22b/4
ḫ.+ ümüz 64b/18

ḥilm -1- [Ar] Yumuşak huyluluk.
ḥ. ü ʿilm ḳuvvetiyle 7b/19

ḥimār -4- [Ar] Eşek, merkep.
bu ḥ. 59b/17
ḥ. başlu 56b/18
ol ḥ. başlu 59a/12
ḥ.+ dur 52b/2

ḥimār-ser -1- [Ar+Fa] Eşek kafalı.
ḥ. 59a/4

himmet -31- [Ar] 1. Yardım, ihsan. 2. Çalışma, gayret.
h. 32b/9
h. it(d)-e Yardım etmek. 115b/11
h.-i şemsüñ Geniş yardım. 71a/20
h. birle 75a/19
h. eyle- Yardım etmek. 115b/7
h.+ i 2b/11, 32b/10
ʿaḳl u h.+ i 2a/19
sen Süleymānuñ h.+ i 101a/8
ḳuṭbu'l-aḳṭābuñ h.+ i birle 105a/19
luṭf u h.+ i ide 3a/7
h.+ i ider 2b/18
ele getürmege h. iderseñ 17b/17
h. iderseñüz 114a/4
h. idüp 3a/5
h.+ in bul-asın Yardıma mazhar olmak. 61b/4
h.+ in yüce ṭut-maḳ İhsanı bol olmak. 16b/15
h.+ in yüce ṭutsa 17a/19
h.+ ine 17a/19
h. it 101a/10, 14a/17
h.+ iyle 3a/8
Hārutuñ h.+ iyle 88b/20
pādşāhuñ h.+ iyle 71b/1
h. ṭut-up 62b/4
h.+ üñ yüce ṭut 17a/18
h.+ üñde 58b/4
h.+ üñdür 23b/7
h.+ üñle 101a/11, 113a/2
h. ve merḥamet olursa 119a/13

himmetlülik -1- [Tr] Himmetli olma, ihsanı çok olma.
yüce h. 16b/16

ḥīn -5- [Ar] Zaman, vakit.
ḥ.-i vaḳtde Tam zamanında. 94a/12
ḥ.+ de 101a/12
ol ḥ.+ de 61b/8
öldügümüz ḥ.+ de 85b/4
ol ḥ.+ de gelen 87a/19

Hind -13- [Ar] 1. Hindistan. 27b/14 2. Hindistanlı. 48b/5 3. Hint denizi. 9b/20
ḥükemā-i H. 48b/5
H.-i pīl Hint fili. 115a/10
tīġ-zen ṣaf-şiken H. ʿArabları 106a/3
Ḥabeşle H. arasında 27b/14
H. deryāsından 9b/20
H.+ e 44b/13
baḥr-ı H.+ e 97a/5
H.+ e geçüp 115a/1
H. memleketi üzerinden geçüp 104a/5
H. sāḥiline düşmiş Ādem-i Ṣafī 96b/1
H. ṣaḥrāsına 96b/3
bu H. sevāḥili ḫalḳını deme çeküp 96b/12
Sind ü H.+ üñ 88b/8

Hindī -2- [Tr] Tavukgiller familyasından, Amerika'dan dünyaya yayılmış olan, parlak esmer renkli, alnı, boynu, başı tüysüz, boyu bir metreyi bulabilen, ibikli büyük kümes hayvanı.
pīl-i H. 48a/7
bir H. tīġ 107a/4

Hindū -3- [Ar] Hintli, Hindistan'dan.
pīl-i H. 116a/15
pīl-i H. gibi 53b/4
H. pīller 95b/16

Hindūsitān -2- [Ar] bk. **Hindistān**
H.+ ı 108b/15
H. sevāḥilinde 104a/12

Hindūstān -1- [Ar] bk. **Hindistān**
H. sāḥilinde 63b/4

Hirmān -2- [Ar] Romalılar döneminde yapılmış, büyüklüğü ve güzelliğiyle meşhur kale.
ḳaṣr-ı H.+ e 69b/11
ḳubbe-i H. gibi 118a/12

ḫirmen -2- [Fa] Harman.
ḫ. gibi 33a/20
ḫ. ḳadar 96b/7

ḥisāb -10- [Ar] 1. Hesap, ölçü.
ḥ. 110a/6
ne ḥad var ne ḥ. 54b/11
ḥ.+ a gelme-z Ölçü dışı olmak 18b/20
ḥadd u ḥ.+ a gelme-z Sayılamayacak kadar çok olmak. 66a/4
ḥ. ʿiḳābından 44a/21
ḥ.+ ı 35b/7
ḥadd ü ḥ.+ ı 98a/17
ḥ.+ ı ḫod itmedüm 20a/8
ḥ. it(d)-üp Hesaplamak. 26b/4
bir bir ḥ. ṭaleb eyler 3a/13

ḥisābsuz -1- [Ar+Tr] Sayılamayacak kadar çok.
ḥadsüz ḥ. dürlü dürlü maḫlūḳātı 53b/18

ḥiṣār -4- [Ar] Bir yerin korunması için yapılan yüksek duvarlı, kuleli, bazen etrafı hendeklerle çevrili küçük kale.
bir ḥ. 29b/3
ḥışn u ḥ. 55a/10
şol ḥ. 26b/18
ḥ.+ a yaḳīn yirde 34a/4
ḥiss -8- [Ar] Dış dünyaya ait etkileri beş duyu yaluyla idrak etme.
ḥ.+ i 10b/14, 70a/18
sebebin **ḥ. it(d)-**üp Anlamak, sezmek. 113b/9
ḥ.+ ile 102b/3, 106a/11, 17a/12, 69b/5
ödüñ ḥ.+ üñ git(d)-üp Korkudan ödü kopmak. 44a/14
ḥiṣṣe -2- [Ar] Bir meseleden sonra o meseleyle ilgili kişilerin kendilerine pay çıkarması.
ḥ.+ dür 94b/7
ḳıṣṣayı ḳoyalum ḥ.+ yi görelüm Kıssadan hisse, hikâyeden çıkarılacak ders. 32a/17
ḫiṭāb -8- [Ar] Sözlü veya yazıyı bir kimseye yöneltme, tevcih etme.
ḫ.-ı ʿizzet ir-di Kula Allah'ın sözlerinin ulaşması; kulun bunu gönlünde hissetmesi. 82b/11
ḫ.-ı ʿizzet Arınmış insan gönlüne Allah'tan gelen ve ancak gönül yoluyle duyulan sesleniş, kulun gönlünde duyduğu Tanrı sözü. 82b/2
ḫ.-ı ʿizzete 5a/18
ḫ.-ı ʿizzeti 70b/4
ḫ. it(d)-icek Seslenmek. 75b/18
ḫ. itdi 75b/17
ḫ. ḳıl-dı Söz söylemek. 91b/12
ḫ. ḳılup 62a/5
Ḫiṭāb-ı Temcīd -3- [Ar] "Yüce söz" anlamında Kur'an-ı Kerim'in diğer adı.
Ḫ.+ inde 53a/10
Kitāb-ı Tevḥīdinde ve Ḫ.+ inde 12b/15
Ḫ.+ inde ve Kitāb-ı Taḥmīdinde 13a/17
Ḫiṭāb-ı Tevḥīd -1- [Ar] "Birlik sözü" anlamında Kur'an-ı Kerim'in diğer adı.
Kitāb-ı Temcīdinde ve Ḫ.+ inde 53b/15
ḫīzān -1- [Fa] Sıçrayan, kalkan, atılan.
ḫamle-i ḫ. 59b/16
ḥizb -1- [Ar] Fırka, güruh.
ḥāl-i ḥ.+ üñ ḥaḳḳı 95a/8
ḫizmet -104- [Ar] Bir kimsenin yapmakla sorumlu tutulduğu iş, kendisine verilen görev.
ḫ. 115a/18, 28a/11, 30b/2
ḫ.-i Ḥaḳḳa Allah için çalışma. 24b/2
ḫ.-i Ḥaḳḳı gözet(d)-e Allah rızasını dikkate almak. 39b/2
ḫ.-i Ḥaḳḳı 95b/9
ḫ.-i Süleymānīyi 27b/11, 31b/6, 32a/7
ḫ. buyurıcaḳ 30b/3
ḫ.+ de 23b/6, 32b/19
ne ḫ.+ de 63b/2
bu iki ḫ.+ den 11a/6
ḫ.+ den ḳaçup 33a/6
ḫ.+ deyise 109b/11
ḫ.+ e 13b/8
ḫ.+ i 59b/3, 66a/1
altmış kez yüz biñ sāḥirüñ ḫ.+ i 87b/11
ben żaʿīfuñ ḫ.+ i 95a/17
bu ḫ.+ i 29b/17, 32a/14
ḫ.+ i eyle-yelüm Başkalarının işini yapmak. 115a/20
ḫ.+ i it(d)-er Başkası için çalışmak. 1b/14
ḫ. iden 32a/8, 47a/15
ḫ. ider 89b/10
ḫ. iderdi 72b/4
ḫ. iderler 19b/9
ḫ. idevüz diyicek 68b/7
ḫ. idüp 103a/19, 11b/10, 94a/16
ḫ.+ ile 14b/10, 47a/16, 47a/17
bir ḫ.+ ile 13b/16
bu ḳalʿa ḫ.+ in 30a/3
dīvārī ḫ.+ in 30b/2
İbrāhīm ḫ.+ in 70a/10
Süleymān ḫ.+ in 31a/7
ḫ.+ in daḫı 29b/19
pādşāhlar ḫ.+ in ider 61b/3
miʿmār ḫ.+ in iderdi 15a/4
ḫ.+ in idevüz 30a/17
Süleymān ḫ.+ in itmek 61b/18
anuñ **ḫ.+ in ḳıl-**dum Başkalarının işini yapmak. 100b/10
ḫ.+ inde ol 68a/10
altmış kez yüz biñ sāḥir ḫ.+ inde olduġı 87b/17
anuñ **ḫ.+ inde ol-**salar Birinin emrinde olmak. 111a/7
Ḳahhār-ı Tinnīn-ten-i Nüh-ser ḫ.+ inde olurdı 57a/18
ḫ.+ ine 117b/7, 12a/8, 37b/20, 67b/10
her birinüñ ḫ.+ ine 20a/9
her birisinüñ ḫ.+ ine 20a/12
ḫ.+ ine gelüp 13b/6
Süleymān ḫ.+ ine gelüp 5a/21
Süleymān **ḫ.+ ine ir-**düm Bir başkası için çalışma hakkını kazanmak. 20a/14
ḫ.+ ine ḳarşu el ḳavşurup ṭurdılar 26a/11
anuñ **ḫ.+ ine yüz sür-**dügiyçün Birinin hizmetini yapmaktan onur duymak. 47a/15
ḫ.+ ine yüz sürdük 100b/4

ḫ.+ ine yüz sürem 61b/2, 61b/6
pādşāh ḫ.+ ine yüz süren 61b/2
ḫ.+ ine yüz süriyüp 70b/11
ḫ.+ ine yüz sürmişem 64a/19
ḫ.+ ine yüz sürüp ṭurmışıken 100b/17
ḫ.+ ine yüz sürüp 37b/21, 65a/20
ziyāret ve ḫ.+ ine yüz sürüp 43a/14
ḫ.+ ini 88a/18
ulularuñ ḫ.+ ini 14b/11
Allāh Teʿālānuñ bu ḫ.+ ini edā itmeyicek 20b/6
ḫ. it 47a/16, 61b/4, 77b/13
ḫ. itdi 24a/15
ḫ. itdiler 11b/15
ḫ. itdügine 20a/10
ḫ. itdüklerin 64b/1
ḫ. itdürmezdi 30b/8
ḫ. itmegile 30a/10
ḫ. itse 22b/10, 22b/12
ḫ. itsünler 73a/6
ḫ. ḳıla 14b/10
ḫ. ḳılup 24a/16
ḫ. ḳılur 100b/16
ʿaẓīm ḫ.+ ler 29b/12
ḫ. şerāyiṭin 11b/12
ḫ.+ üm 40a/20
benüm ḫ.+ üm 28b/4
ḫ.+ üm ider 93b/5
ḫ.+ ümde 100a/19
bizüm ḫ.+ ümüzden 11a/10
ḫ.+ üñ 115a/19
ḫ.+ üñe 23b/7, 65a/7
ziyāret ve ḫ.+ üñe 63a/12
ḫ.+ üñe yüz sürüp 63a/6
ḫ.+ üñi 30a/9

ḫizmetkār -2- [Ar+Fa] Hizmet eden kimse.
ḫ. dīvlere 58a/18
ḫ. ḳoş-up Birinin emrine hizmetli vermek, hizmetçi göndermek. 15a/1

ḫo -2- [Fa] bk. **ḫod** Farsça "ḫod" kelimesinin nazımda kullanılışı.
bu ḫ. 23b/3
ne siñekden pā göründi ne ḫ. ser 99a/15

ḫod -24- [Fa] 1. Kendi, bizzat, -de, dahi.
ḫ. 18a/9, 21b/1, 41a/6, 50b/1, 61a/21, 67b/4, 50a/14, 57a/19, 85a/17, 92a/13, 92b/3, 114a/21, 62b/15, 99a/15, 20a/8, 22a/6, 24b/3, 62b/7, 67b/20, 57b/1, 12b/5, 104a/16, 84b/16
ḫ. elümden gel-mez 58a/5

ḫodbīn -1- [Fa] Kibirli.
ḫ. cābirüñ üzerine üşüp 64a/6

ḥoḳḳa -10- [Ar] Cam, maden veya topraktan yapılmış genellikle kapaklı küçük kap.
aḳ billūrdan bir ḥ. 64a/12
iki ḥ. 110a/15
ol billūr ḥ. 64a/13
bir ḥ. daḫı 110a/15
yeşm ṭaşından ḥ. içinde 114b/18
cevherī ḥ.+ lar üzerine 110a/17
yeşim ḥ.+ sın depüp 53b/6
billūr ḥ. üzerinde 109b/9
ḳızıl mercāndan ḥ. üzerinde 55a/1
aḳ billūr ḥ. üzerine ḳonup 113b/6

ḫor -14- [Fa] Değersiz, bayağı, hakir.
ḫ. 49a/18
ḫ. baḳ-maḳ Küçümsemek. 7a/17
ḫ. gör-di Küçük görmek. 107b/9
ol ḫ. gördügüñ cānavarcuḳlaruñ be-ġāyet żaʿīf ü kemteri 6b/3
ḫ. görmek 113b/19
ḫ. görmeye 114a/2, 8b/9
ḫ. görürsin 93b/18
ḫ. u ġamgīn dostlarla 28a/12
ḫ. u ġamnāk ol-sun diyicek Küçük düşüp utanmak. 59b/1
ḫ. u ḫacīl 82a/15
ḫ. u ḥaḳīr görme 48a/6
ḫ. u ẕelīl it(d)-üp Hor ve hakir etmek, aşağılamak. 48a/20
ḫ. u ẕelīl ol-dılar Aşağılanmak. 2a/13

ḫorla - -5- [Tr] Küçük gör-, aşağıla-
ḫ.- dı 110b/7, 116b/6
ḫ.- duñ 75b/7
ḫ.- r 74b/1, 74b/18

ḫorlıḳ -2- [Tr] Hakirlik, bayağılık, aşağılık.
cemīʿ ḫ. 43a/2
kişinüñ ḫ.+ ı 66b/12

ḫorṭūm -11- [Ar] Bazı hayvanlarda boru gibi uzamış olan ağız ve burun kısmı.
ḫ. 116a/20
mīl-i ḫ. 99a/13
ḫ.+ ı mücevvef olduġından 10a/20
ḫ.+ ın 10b/1, 47b/20, 97b/3
żaʿīf ḫ.+ ın 47b/18
ḫ.+ ların 64a/3, 99b/5
ḫ.+ ların çıḳarup 118a/13
ḫ. ur-up Hortumunu sokmak. 99b/20

ḫorṭūmcuḳ -4- [Ar] bk. **ḫorṭūm**
ḫ.+ ın 53b/5
ḫ.+ larıla 46b/3
ḳudret ḫ.+ ların urup 99a/11
ḫ.+ um 100a/2

ḫoş -53- [Fa] Duyguları okşayan, zevk veren, beğenilen.
ḫ. 50a/5, 54a/6, 83a/5, 88a/6
bir ḫ. ʿilm 72b/14
bir ḫ. beyān 23b/8
bir cemīle ḫ. cemāl nā-ḫuvardur 18b/2
ḫ. ġazeller 89b/9

ḫ. geç-eler Hoş vakit geçirmek, eğlenmek. 58a/10
ḫ. geçerdüm 66a/9
ḫ. geçerken 66b/18
ḫ. geçicidür 49b/14
ḫ. geçmekde 109b/4
ḫ. geçmeyem 58a/1
ḫ. geçmeyince 58a/7
ḫ. geçüñ diyicek 58a/19
ḫ. gel-ür İyi gelmek, güzel görünmek. 9a/16
ḫ. gör-di İyi karşılamak. 16b/3
ḫ. görüp 108a/12
ḫ. havā 54b/18
ḫ. ḫışāl 45b/21
eṭyār-ı kibāruñ ḫ. ḫulūsı 68a/13
bir ḫ. kelām 46a/6
ḫ. laṭīf 45b/15
ḫ. ol-dı İyi olmak. 119b/4
ḫ. muʿteber yapılu eyvānlar 35b/14
ḫ. naẓar eyle- 23b/6
ḫ. nefes 23a/1, 65a/9
emīr-i ḫ. nefes 101a/10
iy ḫ. nefes 36a/9, 94a/19
ḫ. peyām 70b/16, 71b/2
ḫ. revān 105b/4
ḫ. sāḳīlıḳ ideyin 58a/10
ḫ. ṣalavāt 76b/7
ḫ. ṣalavātıla selām 117b/10
ġāyet ḫ. şehir 27b/2
ḫ. şehr 27a/19
Ḥaḳḳı ḫ. ṭut- Allah'ın seveceği işler yapmak. 63a/18
ḫ. ṭutup 25a/19

ḫoş-gū -1- [Fa] Tatlı dilli.
ḫ. eyle-yen Tatlı dilli olmasını sağlamak. 23b/7

ḫoş-nihād -10- [Fa] İyi huylu.
ḫ. 103b/2, 113b/1, 115a/11, 16a/21, 31a/6, 71a/11, 88b/7, 90b/19, 93a/12
iy ḫ. 45b/12

ḫoşnūd -3- [Fa] Bir kimseden veya bir halden memnun durumda olan, razı.
kendüden **ḫ. it(d)-**üp 47b/4
ḫ. ḳıl-maġıçun 7b/21
ḫ. ol-a 62b/11

ḫoş-temīz -1- [Fa] Tertemiz.
ḫ. 89b/7

Hū -4- [Ar] Allah'ın zatına işaret eden ismi.
yā H. 23b/1, 2a/1
H. 23b/1
H. diyüp 1b/14

ḫūb -13- [Fa] Güzel, hoş, iyi.
ḫ. 16b/8, 2a/5
ḫ.-ı muʿāmele-i şerʿi yirine getür-üp Adaleti sağlarken şeriatla muamele etmek. 49b/16
ḫ. buyur-duñ Güzel söylemek. 58a/8
ḫ. buyurursın 50a/19
ḫ. di-düñ Güzel söylemek. 91b/14
ḫ. dirsin 17a/11
ḫ. gör-se Güzel görmek. 12a/1
ḫ.+ lar 89b/8
ḫ. taʿbīr itdüñ diyüp 58b/6
ḫ. tedbīr itmişsiz 9a/18, 9b/1
ʿādet ḫ.+ udur 109b/12

ḫūb-ṣūret -1- [Fa+Ar] Güzel yüzlü.
ḫ. 76b/10

ḫūb-zībā -1- [Fa+Ar] Güzel süslü.
ḫ. 45b/14

ḥubūbāt-5- [Ar] Buğday, arpa, mısır vb. taneli bitkiler, tahıl.
ḥ. 114b/11
ḥ.+ dan 52b/18
ʿufūnātdan ve ḥ.+ dan 65a/18
ḥ.+ ın 95a/20
cennetden çıḳan ṭāvūsıla ḥ. yiyen ḳuşlar 117a/9

Hūd -4- [Tr] Kur'an-ı Kerim'de geçen peygamber ismi.
bād-ı H. 104a/7
devr-i H.+ da 45a/2
H. peyġāmber zamānında 9b/19
H. peyġāmber 34b/1

Ḫudā -26- [Fa] Allah.
Ḫ. 119b/1, 23a/16, 2a/6, 49a/20, 71a/11
bende-i Ḫ. 51a/12
ism-i Ḫ. 51a/6
merd-i Ḫ. 60a/10
nām-ı Ḫ. 104a/2
ol Ḫ. 36a/20, 56a/5, 71a/14, 84b/7, 93a/11
Ẕü'l-celālu'llāhu Ḫ. 1b/2
Ḫ.+ dur 2a/1, 80a/6
ḥākim-i muṭlaḳ Ḫ.+ dur 1b/4
ol Ḫ.+ dur 1b/13, 40a/12, 63a/1
Ḥaḳ Ḫ.+ nuñ 63a/18
Ḫ.+ ya 119b/17
ol Ḫ.+ ya 23a/10, 30b/19, 94a/14

Ḫudāvend -2- [Fa] Her şeyin sahibi olan Allah.
Ḫ.-i cihāna Cihanın hükümdarı; Allah. 119a/8
Ḫ.-i Kerīme Yüce hükümdar; Allah. 119b/16

Ḫudāvendigār -1- [Fa] Her şeyin sahibi olan Allah.
Ḫ. 4a/10

ḫuffāş -17- [Ar] Yarasa.

ḥ. 67b/1
yā ḥ. 77a/14
ḥ.+ a 65b/17
maḥremüm olan ḥ.+ a 70b/8
ḥ.+ a mūnis olup 77b/7
ḥ. daḫı 65b/20
ḥ.+ dan 65b/16
ḥ. dilince 67a/4
ḥ.+ ıla 67a/15, 70a/4
bir ḥ.+ ıla 68a/3
ol ḥ. kim 66b/17
iy ḥ.+ lar reʾīsi 66b/7
yā ḥ.+ lar ulusı 67a/16
yā ḥ. reʾīsi 66a/14
ḥ. ṣınfından 67a/7
ol ḥ.+ uñ ʿadli sāyesinde 66b/17

ḥuffāẓ -3- [Ar] Hafızlar.
ḥ. 3a/10, 55a/17
ḥ.-ı ʿālem Alemin koruyucusu; Allah. 55a/19

ḥuḳūḳ -1- [Ar] Haklar.
riʿāyet-i ḥ.+ ı 49b/16

ḫuld -2- [Ar] Cennet.
ṭūṭī-i būsitān-ı ḫ. 2a/10
ḫ.-ı muḳīm Kalıcı olan cennet. 45b/19

ḫulḳ -7- [Ar] Yaratılış, tabiat.
ḫ.-ı çirkinden Çirkin, kötü huylu. 32a/12
ḫ.-ı ḥasen Güzel huylu. 2b/5
ḥüsn-i ḫ.+ a Güzel yaradılışlı. 16b/12
ḫ.+ ı 73b/2
ḥüsn-i ḫ. ile 119b/8
ḫ.+ ına taʿẓīm idüp 2a/15
yaramaz ḫ.+ u 73b/1

ḥulle -3- [Ar] Cennette giyilecek elbise.
bir yeşil ḥ. 76a/1
bir yeşil ḥ. getürüp 75b/20
ḥ.+ ye 68b/15

ḫulūṣ -1- [Ar] Halis ve saf olma, kalp temizliği.
eṭyār-ı kibāruñ ḫoş ḫ.+ ı 68a/13

ḫumār -1- [Ar] İçkiden sonra gelen baş ağrısı ve sersemlik.
ḫ. ol-maz Sarhoş olmak. 103a/10

Humāyūn -1- [Fa] bk. **Humāyūn Şāh**
H. 119b/13

Humāyūn Şāh -40- [Fa] Metinde perilerin sultanı, başı.
H. 12a/6, 13b/17, 14a/15, 14a/18, 14b/11, 15a/1, 15a/6, 16b/16, 16b/3, 17a/11, 17a/13, 17a/16, 17a/8, 17b/3, 18a/17, 18b/14, 18b/19, 18b/20, 18b/9, 19a/10
perīler sulṭānı H. 17b/5
yā H. 14b/1
H.+ a 11b/14, 16b/21, 17b/16, 18b/18
H.+ a gelüp yitdi 11b/8
H. daḫı 11b/15, 17b/21, 18b/17
H.+ dan 17a/6
H. ḥükminde olan perīler memleketinüñ serhenglerine 14b/19
H. ḳademinde 16b/5
H. naẓarında 11b/13
H.+ uñ 16a/17, 19a/1
H.+ uñ bir ʿammisi ḳızı 11b/16
perīler sulṭānı H.+ uñ meclisinde 13b/2
H.+ uñ ṣaġında 13b/9
H.+ uñ sözin 14b/12

ḫūn -5- [Fa] Kan.
ḫ. 23b/2, 69b/16
ḫ.-ı semekden Balık kanı. 82b/20
ḫaṣm-ı ḫ.+ dan 99a/12
ḫ.+ unı 54a/11

ḫanende -1- [Fa] Okuyucu.
Süleymān-nāme-i ḫ.-i irşād 46a/15

ḫūnrīz -1- [Fa] Kan dökücü.
ḫ.-i bī-temīzdür Pis kan dökücü. 41a/8

ḥūr -2- [Ar] Huri.
ḥ.-ı behişt ṣaçı ḳıllarından 18a/3
ḥ. u ġılmān 118b/3

ḫurd -5- [Fa] Kırık, parça.
ḫ. 32b/2
ḫ. it(d)-icek Kırmak, parçalamak. 74a/2
ḫ. u ḫaşḫāş it-diler Küçük parçalara ayırmak, kırmak. 60b/16
ḫ. u ḫaşḫāş ol-dı Parçalanmak, ezilmek. 32b/1
ẕerre bigi ḫ. u ḫaşḫāş olur 5b/8

ḫurdebīn -1- [Fa] Gözle görülmeyen ufak şeyleri gösteren alet, mikroskop.
ʿaḳl-ı ḫ.+ üñ idrāk-i 118b/18

ḥūrī -5- [Ar] Cennet kızı.
ḥ. ḳızları daḫı 69a/8
ḥ. ḳızları 68b/5
ḥ.+ ler 64b/1
ol ḥ.+ ler 68b/11
uçmaḳ ḥ.+ lerindenüz 68b/7

ḫurmā -6- [Fa] Hurma ağacının tatlı, besleyici, etli meyvesi.
ḫ. 15a/12
yedişer başlu ḫ. aġacı dişlü 113a/12
ḫ. aġacı gibi 96b/6
ḫ. aġacınuñ yapraḳları 15a/14
ḫ.+ ları 15a/15
ol ḫ.+ yıla zeytūn şecerleri üzerinde 15a/16

ḥurra -1- [İng] ‘’Yaşa, varol’’ anlamında hep bir ağızdan söylenen söz.
ḥ.+ yıla 10a/6

ḫurram -3- [Fa] Sevinçli, şen, gönül açıcı.

ḫ. olmaya 70b/15
şād u ḫ. ol-up 77b/21, 86a/18

ḫurramlıḳ -1- [Ar+Tr] Mutluluk.
şād u ḫ.+ ıla 82a/16

Ḫurşīd -13- [Fa] Metinde bir hükümdar; Kahir'in almak istediği Kamer-bānū'nun babası.
Ḫ. şāh naẓarından gidüp 106b/12
Ḫ. şāh 108a/8, 108b/13, 108b/3
o Ḫ. şāh 107b/5
Ḫ. şāha 106b/15, 108a/21, 109a/20
Ḫ. şāhdan yaña 108a/8
Ḫ. şāhdan 106b/5
Ḫ. şāhıla 106b/5, 109b/3
Ḫ. şāhuñ leşkeri 106b/6

ḫurūf -1- [Ar] Harfler.
ḫaṭṭın ḫ.+ ın seçüp daḫı 37b/14

ḫurūs -3- [Fa] Horoz.
bir ḫ. 16a/1
ḫ. gibi 16a/3
ol ḫ.+ ıla 16a/5

ḫurūş -1- [Fa] Coşma, gürültü.
ḫ.+ a gel-di Coşkulanmak. 99a/7

ḫusūf -2- [Ar] Ay tutulması.
ḫ. u küsūf ve feleklerüñ gerdişi ve güneş 16a/11
ḫ.+ uñ nekbeti 2b/13

ḫuşūmet -3- [Ar] Düşmanlık.
ḫ. 52a/5
ḫ.-i ricāl gibi 13a/2
ḫ.+ i 51b/21

ḫuṣūṣ -4- [Ar] Konu, iş, madde.
bu ḫ.+ da 101b/16, 44b/10, 50b/21, 91b/15

ḫuṣūṣā -5- [Ar] Hasseten, özellikle.
ḫ. 40a/17, 41a/6, 50b/8, 85a/15
ḫ. ki 83b/5

hūş -6- [Fa] Akıl
ḥ. 5a/12
gūş-ı h.+ ı 118a/20, 29b/4, 95a/9
gūş-ı h.+ ı baña ṭut- 46a/6
gūş-ı h.+ ı dut- Kulağını vermek, düşünüp dinlemek. 94b/5

hūşber -6- [Ar] Aklı alan, akıl bırakmayan.
dārū-yı h. 109b/21, 110a/3, 57a/9, 58a/17, 58b/19
dārū-yı h.+ den geçüp 60b/15

ḫuşk -1- [Fa] Kuru.
ḫ. ü ġabrā it(d)-erlerdi 86a/3

ḫotaz -1- [Tr] Tavuskuşunun başındaki uzun tüyler.
boynundağı baḥrī ḫ.+ ları 99b/8

ḫuṭūṭ -1- [Ar] Hatlar, çizgiler.
ḫ.-ı rü'yeti Görülebilen kadarı; bakışının sınırları. 2a/13

ḫūy -2- [Fa] Yaratılış, tabiat.
ḫ.+ ı 53b/1
ḫ.+ ı hüneri 41a/15

ḫuẕāvend -1- [Fa] Efendi, sahip.
ḫ.-i aḫbār ve nāḳilān-ı muhtār Menkıbelerin sahibi. 3a/21

ḫużūr -2- [Ar] 1. İç huzuru, halinden memnun olup gönlünde rahatlık duyma. 28b/14 2. Makam. 112b/10
ḫ.+ ıla 28b/14
Sīmurġ ḫ.+ ına varup 112b/10

Hübel -1- [Ar] Cahiliyye Araplarının İslam'dan önce taptıkları putun adı.
Lāt u H. 2a/20

hübūṭ -1- [Ar] Aşağıya inme, düşme.
evc ve ḥażīż ve şeref ve h. ve iḥtirāḳ ve istiḳbāl 40a/5

ḥüccāc -7- [Ar] 1. Hacılar. 2. Hac. 108b/21
ḥ. 46b/2
ne ḳadar ḥ. 47b/3
ḥ.-ı müsāfir Yolcu hacılar. 46b/7
ḥ. müsāfirleri 9b/4
ḥ.+ uñ devesine 46b/5
ḥ. yolında 108b/21
ḥ. yolların düzetdügin 108b/19

ḥüccet -5- [Ar] Delil.
ḥ.-i daʿvādur Dava delili. 78b/21
ḥ.+ i 2a/3
ḥ.+ i ol-ur Delili olmak. 2b/18
ḥ.+ ile 83b/6
bu ne ḥ. ne żelīl 68b/21

ḥücerāt -1- [Ar] Hücreler.
ḥ.+ ını ve şecerātını 35a/17

ḥücre -4- [Ar] 1. Küçük oda, odacık. 87a/1 2. Vücudu meydana getiren en küçük canlı birim.
her ḥ.+ de 87a/1
hem ḥ. hem maḥrem olmaġı 51b/14
ḥ.+ ler 54a/3
ḥ.+ yüz 51b/11

Hüdhüd-12- [Ar] Hazret-i Süleyman ile Sabâ Melikesi Belkıs arasında haber götürüp getiren kuş.
H. 111b/7, 112a/9, 112b/13
duʿā-yı H. 112a/10
H.-i naḥīf Çelimsiz, zayıf Hüdhüd kuşu. 113b/19
H.+ den 112a/7
H.+ i 112b/12
H.+ ile 112a/4
H. ḳuşı 111b/1
H.+ le 113b/7, 118a/4
H. olup 3a/16

ḥükemā-171- [Ar] Alimler, arfiler, bilginler, filozoflar.

ḥ. 100a/4, 117a/8, 13a/11, 14a/19, 17a/18, 19a/4, 21b/5, 22a/1, 28a/13,
28a/16, 28a/8, 31b/10, 32a/3, 32b/10, 32b/16, 50a/10
ʿulemā ve ḥ. 36a/1
cemīʿ ḥ. 9a/18
reʾīs-i ḥ. 3b/3
vilāyet-i ḥ. 49b/18
süḫandān-ı ḥ.-i ḥāẕıḳdır 46a/12
ḥ.-i Hind 48b/5
ḥ.-i ḳavm-i Ḫākī Metinde geçen bir kavim olan Haki kavminin filozofları. 21b/20
ḥ.-i müteḳaddimīn daḫı 54a/21
ḥ.-i müteḳaddimīn-i maḳtel 7b/7
ḥ.-i ṣābitü'l-evtād ve büleġā-i āliyetü'l-ʿimād 95a/10
ḥ.-i ṣābitü'l-evtād 3a/20
ḥāżır olan melāʾike ḥ. ʿulemā enbiyā etḳiyā ẓürefā fuṣaḥā 24a/2
ḥ.+ dan 48b/4, 84a/8
ḥ.+ dan bir niçe ṣaḫṣ 114b/21
ḥ. dillerinde 7b/10
ḥ. ḳavlince 100b/20, 101a/20, 101b/10, 101b/20, 102a/14, 102b/11, 103a/12, 103b/17, 103b/5,
104a/11, 104b/7, 105a/3, 105b/11, 106a/8, 106b/12, 108a/20, 108b/13, 109b/3, 10a/13,
10b/18, 110a/11, 110b/10, 111a/21, 111b/7, 112a/7, 112b/9, 113a/10, 113a/5, 113b/2,
114a/11, 114a/3, 114b/6, 115a/11, 115a/21, 115b/13, 116b/21, 117a/19, 117b/10, 11b/4,
12a/6, 14a/14, 14b/11, 15b/14, 16b/1, 17a/6, 17b/3, 18b/6, 19a/10, 20a/16,
20a/7, 24a/19, 25b/15, 27a/14, 27b/4, 28a/3, 29a/6, 29b/5, 30a/7, 31a/6,
31b/17, 33b/20, 35a/6, 39b/12, 40a/15, 40b/13, 41a/4, 42a/21, 45a/4, 46b/15,
47a/17, 48a/8, 48b/17, 48b/3, 49a/21, 49a/7, 49b/10, 4a/14, 4b/14, 50a/18,
50a/6, 50b/14, 51a/15, 51a/3, 51b/19, 52a/9, 53b/4, 54a/14, 54a/7, 54b/20,
55a/11, 55a/21, 56a/17, 56b/12, 58b/14, 5a/12, 5b/9, 60a/11, 60b/6, 61a/5,
61b/5, 63a/19, 63a/2, 64a/10, 64b/9, 65a/9, 68a/18, 78a/6, 80b/6, 85a/1,
85b/15, 85b/8, 86a/15, 87b/7, 88a/6, 88b/17, 89b/11, 8b/21, 90a/12, 94a/19,
94a/9, 95b/17, 95b/7, 96a/1, 96a/4, 97b/19, 97b/5, 9a/17
ḥ. ḳavlinde 9b/14
ol ḥ.+ nuñ reʾyin 23b/10
ḥ.+ nun vüzerānuñ ne didüklerin 10b/21
zamānesinüñ ʿulemā ve ḥ.+ sı birle 35b/19
ol zamānenüñ kāmilleri ʿāḳilleri ḥ.+ sı fużalāsı 21b/3
zamānesinüñ ḥ.+ sın ʿuḳalāsın 21a/19
Süleymān-ı Ḫākī zamānınuñ etḳiyā ve aṣfiyāsın ḥ.+ sın ʿulemāsı birle 35a/19
cemīʿ ḥ. ve ʿulemā vüzerā ümerā 115a/12
ḥ. ve ʿulemāyıla 117a/16
anlaruñ nesillerinden birḳaç ḥ.+ ya 115a/1
ḥ.+ yıla 49b/1
ḥ.+ yıla ʿulemāyıla ümerāyıla vüzerāyıla kelimāt iderken 19a/19
ḥükm -151- [Ar] Bir şeyin şöyle veya böyle olduğu hakkında verilen karar, yargı.
ḥ. 102a/16, 1b/2
ekṣer ḥ. 56a/6
ḥ.-i Ḥaḳḳı 116b/4
ḥ.-i Ḥaḳla 6b/21
ḥ.-i ḥükūmātından 13b/10
ḥ.-i Perverdigār 67b/11
ḥ.-i Rabbānī birle 117b/15
ḥ.-i Rabbü'l-ʿibād 26b/20
ḥ.-i sulṭān 112a/5, 90b/17
ḥ.-i Sübḥānī birle 115a/19, 11a/21, 9a/9
ḥ.-i Sübḥānī emr-i 109a/1
ḥ.-i Sübḥānīyle 97b/8
ḥ.-i Süleymān birle 27a/17
ḥ.-i Süleymānīye 102a/18
ḥ.-i Yezdānı 92b/18
ḥ.+ e maḥkūm itdi 2b/8
ḥ. eyle- 113a/2
ḥ. eyledi 26b/16, 35a/15, 35a/18, 4b/21, 51a/16, 54b/15
Ḥaḳ Teʿālānuñ ḥ.+ i 71b/11
ḥ.+ i böyle idicegez 20b/11
ḥ. içre ol-a 37b/20
ḥ. it(d)-elüm 113a/20
ḥ. iden sulṭānıdum 36a/12
ḥ. iden 67a/19, 83b/15
ḥ. ider ḥākim serverdür 52a/3
ḥ. ider reʾīs 101a/4
ḥ. ider serversin 49b/20
ḥ. ider sulṭānıdı 20a/4
ḥ. ider sulṭānsın 22a/4
ḥ. ider 83a/2
ḥ. iderdi 12a/19
ḥ. iderem 19b/9
ḥ. iderler 4b/12
ḥ. iderse 77b/13
ḥaḳḳānī ḥ. iderse 52a/5
ḥ. iderseñ 112a/3, 11a/8, 40b/15
ḥ. idersin 74b/7

ḥ. idesin 10a/17, 26a/18, 52a/6
ḥ. idicek 117b/21, 11b/7, 14b/12, 26b/3, 32b/21, 40b/13, 6a/6
ḥ. idüñ 40b/19
ḥ. idüp 108b/21, 109a/3, 22a/19, 26a/14
ḥ. idüpdür 94b/17
ḥ.+ ile 79a/1, 80a/6
āyeti ḥ.+ ince 78a/4
ḳavluhu Teʿālā ḥ.+ ince 26a/3
her birinüñ ḥ.+ inde 4b/10, 62b/19
tekvīnlerüñ ḥ.+ inde 62b/20
ḥadeṣ ḥ.+ inde midür 9a/12
ḳayy ḥ.+ inde midür 9a/12, 9b/1
naḥs ḥ.+ inde midür 9b/1
ḥ.+ inde olan memleket cinnīsinüñ her birisine 18b/15
Humāyūn Şāh ḥ.+ inde olan perīler memleketinüñ serhenglerine 14b/19
ḥ.+ inde olan perīlere ḳazdurup 14b/6
anuñ ḥ.+ indedür 103b/9, 11a/12, 11a/18
tekvīn-i aʿẓamuñ ḥ.+ indedür 11a/20
Mīkāʾīlüñ ḥ.+ indeyem 11a/21
ḥ.+ ine 38a/2, 71a/3
anuñ ḥ.+ ine 116a/9
baʿūż leşkerin ḥ.+ ine 115a/14
cümle Şemse ḥ.+ ine 89b/11
yil ḥ.+ ine 25b/2
ḥ.+ ine fermānber olup 91a/3
ḥ.+ ine fermānberdür 85a/7
ḥ.+ ine fermānıdı 102b/7
ḥ.+ ine maḥkūm ola 37b/19
ḥ.+ ine maḥkūm oluban 14b/10
ḥ.+ ine maḥkūm 88a/12
ḥ.+ ine maḥkūmıdı 102b/8, 20a/5
ḥ. it 113a/19, 21a/15, 45a/20
ḥ. itdi ki 5b/21
ḥ. itdi 25a/18, 26b/16, 26b/17, 26b/6, 26b/7, 27a/6, 33a/14, 46b/1, 5b/11,
5b/12, 64a/12, 64a/13, 6a/10, 6a/5, 92a/6
Allāh Teʿālā ḥ. itdügi yire 25b/1
ḥ. itdügüm 4b/16
ḥ. itdüñüz idi 61b/10
ḥ. itmedi 13a/7
ḥ. itse gerek 26a/4
el-hevāmm müvekkel Ḥayākemāgāʾīl melek emriyle ve sen Süleymānuñ ḥ.+ iyle 101a/5
ḥ. ḳıl- 115a/20
ḥ. ḳıldı 24a/12, 38b/1, 74b/12, 74b/3, 75b/12
ḥ. ḳıldum 36a/14
ḥ. ḳılmışıdı 22a/15
ḥ. ü ḥükūmāt ḳılam 101a/6
ḥ.+ üm 32b/19
benüm ḥ.+ ümde 11a/11, 19b/9
benüm ḥ.+ ümde olan tekvīn-i 11a/20
benüm ḥ.+ ümdedür 11a/12, 11a/21, 4b/12, 64b/5, 92b/8
ḥ.+ üme 44b/10
ḥ.+ üme fermānıdı 36a/17
ḥ.+ üme maḥkūm olıncaḳ 38b/11
ḥ.+ ümüze 115b/6
ḥ.+ üñ geçer 5a/4
ol ʿāḳil ü aʿḳal ḥ.+ ünce 71b/4
ḥ.+ üñe 113a/15, 11a/7
ḥ.+ üñe meʾmūr 11a/8

ḥükūmāt -2- [Ar] Yönetim işleri.
ḥükm-i ḥ.+ ından 13b/10
ḥükm-i ḥ. ḳıl-am 101a/7

ḥükūmet -2- [Ar] Devlet yönetimi.
salṭanat u ḥ. 49b/18
ḥ. işinde 74a/12

hümām -12- [Ar] Aslan, çok güçlü kimse.
h. 38b/10
iy h. 100a/21, 38a/17, 39a/10, 39a/5, 70a/18, 94b/13
ol h. 38a/7, 45a/1
yā h. 117b/5, 44b/20
h.-ı aʿẓam En yüce aslan.; Hz. Muhammed. 2a/17

hüner -27- [Fa] Maharet, beceri.
h. 14a/11, 17a/14, 31b/4, 33b/6
ʿarż itdügi h. 13b/18
bir kemāl ü h. 14a/9
kemāl ü h. 14a/6
ne h. 105b/6
maʿden-i luṭf u h.+ dür 2b/18
bir **h. göster-** 17b/2
h. gösterdi 107a/6
bir h. gösteresin 17a/20
erlik h. gösteresin 60b/8
h. göstermek 14a/10
h. gösterüp 14a/18
bir h. gösterüp 14a/7
bir kemāl ü h. gösterüp 14a/6
ol ḳadar lüʿb ü h. gösterüp 106b/13
çoḳ h. gösterürler 15b/13
h.+ i 14a/11, 62b/4
ḫūyı h.+ i 41a/15
ol h.+ le 17b/2
ḳamu h.+ leri 32a/12
ne h. 14a/16
h.+ üñ 60b/7
h.+ üñüz 42b/15

hünerlü -1- [Fa+Tr] Becerikli olma durumu.
ġāyet çoḳ **h. işle-**r 16a/20

hünermend -5- [Fa] Hünerli, sanatçı.

ser-firāz ve ḥarīrler ṭoḳuyucı h. kār-sāz 8a/18
h.+ler ṣoḥbetinden ve ehl-i maʿnī ve erbāb-ı faż̈l-ı naṣīḥat ehli ṣoḥbetinden 111a/6
perī ḳızlarınuñ eli uz h.+ lerine 18a/3
Loḳmān-ı h. ü kāmil 3a/18
ḥakīm-i fāżıl u h. üstād ḳavlince 23b/9

hünermendān -1- [Fa] Sanatçılar.
h.-ı emcād 95a/12

ḥürmet -25- [Ar] Saygı.
ḥ. 109b/14, 17a/8
ʿizzet ü ḥ. bul-up Saygı görmek. 78a/1
ḥ. eyle- Saygı göstermek. 100b/18
ḥ.+ i 2a/15, 42a/18
Aḥmed Muḥammed ḥ.+ i 71a/13
o ḥabībüñ Muṣṭafānuñ ḥ.+ i 23a/17
ol cihān faḫrı Muḥammed ḥ.+ i 95a/1
ḥ. it(d)-erdi Saygıda bulunmak. 30b/11
ḥ. idüp 110a/16, 30b/7
ḥ.+ in arturup 17a/7
iki günüñ ḥ.+ ine 30b/9
ḥ. itdi 58a/11
İbrāhīme virdügüñ nübüvvet ḥ.+ iyçün 82a/15
iki cihān faḫrı Maḥmūd u Aḥmed ḥ.+ iyçün 118b/21
nūrı ḥ.+ iyçün 119a/2
ol Ḫalīlüñ ḥ.+ iyçün 82a/19
ṣafā ve zemzem ḥ.+ iyçün 107b/5
ḥ. ḳıl-dı 64b/12
ʿizzet ü ḥ. ḳıl-dılar 81b/19
ʿizzet ü ḥ. ḳıldum 68b/3
ḥ. ü ʿizzet itmek geregidüñ 32a/11
ʿizz ü ḥ. ve devlet ü saʿādet 30a/10

Ḫüseyn -1- [Tr] Peygamberimizin iki torunundan birinin ismi.
şeh Ḫ. 2b/6

ḥüsn -32- [Ar] Güzel.
terkīb-i ḥ. 119a/4
ḥ.-i ʿameldür 66b/11
ḥ.-i ʿamelile 66b/11
ḥ.-i Belḳīs iline 23b/6
ḥ.-i cemāl olmışdı 73a/2
ḥ.-i cemāl 19a/8
ḥ.-i cemālıla 17a/21
ḥ. + i 80b/6
ḥ.-i gökçek 12a/1
ḥ.-i ḫulḳa 16b/12
ḥ.-i Leylā 12a/2
ḥ.-i Raḥmān āyeti 2a/17
milk-i ḥ.+ e 95a/4
ḥ.+ i 19a/6, 19a/8, 2a/9, 53b/1

-I-

ı - -5- [Tr] i- cevher fiili, ek-fiil.
ṣavḳı ve ḥ.+ i 36b/12
ḥ. içinde 76b/17
bunca ḥ.+ ile kemāl 17b/1
kendünüñ ḥ.+ in 16b/17
Yūsuf-ı ḥ.+ in 95a/3
ḥ.+ ine 16b/11, 86a/12
anuñ ḥ.+ ine 19a/9
ḥ.+ ine ḥayrānıdı 38b/13
muṣḥaf-ı ḥ.+ üñde 95a/8
ḫaṭṭ-ı ḥ.+ üñden 95a/8
kemāl-i ḥ.+ üñe 95a/6
senüñ ḥ.+ üñe lāyıḳ 17a/20
cemīle zühre-ṣūret ḥ.+ üñi görincegiz 18b/4

ḥüsn-dār -2- [Ar+Fa] Güzelliğe sahip.
ḥ. 86a/17
ḥ.+ ıdı 11b/20

ḫüsrān -1- [Ar] Beklenenin, umulanın elde edilmemesinden doğan acı
ḫ. ir-meye Hayal kırıklığına uğramak. 26b/11

Ḫüsrev -3- [Fa] Efsanevî İran hükümdarıdır. Divan şiirinde genellikle saltanatı döneminde tecelli eden kudreti, şarabı bulan kişi oluşu, bütün cihanı gösterdiğine inanılan efsanevi kadehi, tahtı ve binbir mücevherle süslenmiş parlak tacı ile anılır.
Ḫ. 12a/2, 1b/14
Ḫ.-i deryā-dil ü Cemşīd 2b/17

Ḫüsrevāne -1- [Fa] Pâdişahlara yakışır şekilde, şâhâne; Hüsrev gibi.
ḫ. 12a/7

Ḫüsrevānī -1- [Fa] Hükümdara lâyık, birinci derecede, çok iyi, nefis; Hüsrev gibi.
ḫ. küp içine ḳoyup 7b/8

ḥüsün-dār -1- [Tr] bk. **ḥüsn-dār**
Ḥ. 87b/17

ḫ̌āb -1- [Ar] Uyku.
ḫ. 3a/14

ḫ̌āce -2- [Fa] Hoca; Hz. Muhammed.
ḫ. 62a/16
ḫ.-i her dü cihān İki cihanın öğretmeni; Hz. Muhammed. 2a/14

ḫ̌ūn-ḫ̌ār -4- [Fa] Kana susamış, zalim.
ḫ. 53a/18
ḫ. 87b/6
ḥarīṣ ü ḫ. 45b/9
iy ḥarīṣ ve ṭamaʿdār ve mūzī ve ḳātil ve ḫ. 52a/11

ḫ̌ūn-rīz-1- [Fa] Kan dökücü, zalim.
ḫ. cellād segleri 91a/7

ı.- duġı 4a/7
ı.- duġın 114b/19, 41b/13
ı.- duġum 104b/1

ı.- duġuñ 37b/3

ılan -8- [Tr] Yılan

ı. 8b/14

ol ejdehā-ṣıfat ı. 43a/3

ı. ʿaḳreb daḫı 8b/15

bu ı.+ ı 43a/6

ı.+ lar ve ejderhālara ve efāʿīye ve ʿaḳārībe müvekkel olan 62b/18

ejderhālaruñ ve evrenlerüñ ve ı.+ laruñ emīri 62a/1

ı.+ uñ tiryāḳı 49a/20

ı. ve ʿaḳreb ve yiryüzinüñ ḥaşerātı şeklinde 12b/10

ılancıl -1- [Tr] Yılanla beslenen bir kuş.

bir ʿuḳḳāb miṣāli ḳara ı. ḳuşı inüp 43a/6

Ildırım Ḫān Bāyezīd -1- [Tr] Osmanlı padişahı Yıldırım Bayezid.

I. 2b/7

ılduz -4- [Tr] Yıldız.

ı. 80b/5

yidi ı. 16a/12

Merīḫī ı.+ a 96b/6

saʿādet ı.+ ı 40a/8

ılġun -2- [Tr] Yılmış, gözü korkmuş.

bir ı. aġacı bitip 91b/18

bir ı. aġacı 91b/20

ır - -9- [Tr] Kaldır-

ı.- avuz 25b/17

ı.- amaya 35a/21

ı.- ar 33b/18

ı.- duḳ 43b/2

ı.- dum 32a/6

ı.- ġup 26b/7

ı.- maġa 38a/19

ı.- maḳ 25b/18, 25b/20

ı.- up 35a/13

ıraḳ -17- [Tr] Uzak.

ı. 44b/5

ı. düş-di 118b/6

üç arış miḳdārı ı.+ da 60a/4

yidi arış miḳdārı ı.+ da 60a/4

ı.+ daġı leşkere ḫaber itmegüñ aşlı 113a/16

ı.+ dan 29a/1, 57a/12

yidi mīl miḳdārı ı.+ dan dönüp 5a/10

belālardan ı.+ dur 55a/18

ı. düşerüz 76a/15

ṭoġrı yoldan **ı. ḳal-**ur Uzaklaşmak. 8b/18

ı. ḳıl-duġıyçun Uzaklaştırmak. 116b/13

ı. ḳılıcıdur 116b/12

ı. memlekete gitmek 61b/17

ı. olma-ya Yakın bulunmak. 56b/2, 77b/11

ı. yaḳīn 66b/16

ṣudan ı. yire 52a/18

ıraḳlıḳ -1- [Tr] Uzaklık.

ẓulmet ve ḥicāb ve ı. 62a/12

ırġur - -2- [Tr] Uzaklaştır-, kaldır-

ı.- up 26b/9

ı.- up 32a/21

ırıcı -1- [Tr] Uzaklaştırıcı.

yirinden ı. 95b/11

ırmaḳ -6- [Tr] Doğrudan doğruya denize dökülen büyük akarsu.

ı. 47a/10

ı.+ a iltüp 47a/9

Nīl ı.+ ı kenārında 61b/13

Nīl ı.+ ını geçüp 29b/6

Şaṭ ı.+ ıyla ḳorḳutmaḳ gibidür 114b/8

ı. ṣuyın getürüp 44a/3

ıs -1- [Tr] Sahip.

ʿuḳūl ı.+ larına 47b/12

ısır - -2- [Tr] Diş geçir-, dişle-

ı.- up 6a/10

ı.- up 6a/11

ısıtma -2- [Tr] Sıtma hastalığı.

ı. ṭut-sa Sıtmaya yakalanmak. 49a/12

ı.+ yı 49a/14

ışlāḥ -2- [Ar] İyi duruma koyma.

mūnis-i ı.-ı ʿālem 50b/15

ı. idüben 23a/19

ışlan - -1- [Tr] Nemlen-

ı.- duḳdan 44a/17

ışlatma -1- [Tr] Nem.

zemistān bürūdetinden ve yaġmur ı.-masından çürüyüp 27b/20

ışmarla - -3- [Tr] Emanet etmek.

Allāha ı.- dı 90b/21

ı.- r 40a/9

ı.- ya 111a/1

ıssı -5- [Tr] Sahip.

tāc u taḫt ı. dil-āverlerüm 81b/8

bu leşker ı. Nemrūd 98b/12

ı.+ nı 46b/6

ı. ol-a Sahip olmamk. 37b/17

ı. pādşāhum 118b/11

ısuz -4- [Tr] Issız, sahipsiz, kimsesiz.

ı. görüp 63b/11

ı. ḳal-dı Sahipsiz kalmak. 111b/20

ı. ḳıl-duñ Sahipsiz bırakmak. diyicek 96b/20

ı. ḳoy-up Kimsesiz koymak. 62a/19

ışıḳ -5- [Tr] Cisimlerin görülebilmesini sağlayan enerji türü.

bir altun ı. 107a/4

ı.+ a 106a/4

ı. eylemişler 37a/3

ı. şuʿlesinden 98b/4, 106a/5

ışıt - -1- [Tr] y.f.

diş ı.- dı Mutlulukla dişleri görünecek şekilde gülümsemek. 90a/11
ışıtdur --1- [Tr] y.f.
dişlerini ı.- up Dişlerinin sivriliğini göstermek. 15b/10
ʿışḳ -17- [Ar] Aşk kelimesinin eski metinlerde rastlanan asıl şekli.
ʿ.-ı ezelī 23b/5
ʿ.+ a 19a/7
mecāzī ʿ.+ a düş 12a/4
ʿ.+ a göñül virenüñ ʿaḳlı şaşarʿışḳdan özge nesne 12a/3
ʿ. baḥrı 12a/1
her kimüñ ʿ.+ ı 12a/4
ʿ.+ ıla 12a/3
-İ-

i - -74- [Tr] i- cevher fiili, ek-fiil
i.- di 73b/11, 73b/4, 85b/21
ʿādil maẓlūm ḥalīm selīm melik i.- di 28b/18
ʿālim i.- di 12a/19
ʿimāret i.- di 24b/12
biñ bir ḳırāṭ i.- di 16a/18
biş yüz ferseng i.- di 18a/15
bu zamāna ḳalmış i.- di 61a/14
cımcıġa et i.- di 42b/10
dirler i.- di 25a/14, 25a/18
dürr ü necefden i.- di 86b/20
ebrişīmden nāzükter i.- di 17b/16
elmāsdan i.- di 86b/12
emrine fermānber musaḫḫar i.- di 20a/5
ġāyet maḥbūbe cemīle-ṣūret i.- di 11b/17
gül-ʿiẕār i.- di 86a/6
ḥākim i.- di 12a/19
ḥükm itdüñüz i.- di 61b/10
iki mīl i.- di 86b/6
kāfir i.- di 74a/12
maʿmūr i.- di 114b/11
maḥbūbe-i zamān i.- di 11b/18
mürsel peyġāmber i.- di 40a/18
Naṣībeyn ehlinden i.- di 13a/5
nāẓır i.- di 15a/6
nāzük ḥarīr i.- di 17b/16
niçe yıllar i.- di 96b/20
nīm-ten i.- di 64b/4
perīler serhengi oturacaḳ ṣandallar i.- di 15b/18
pūlāddan i.- di 86b/6
ruḫāmī gümişden i.- di 86b/19
sāḥir i.- di 86a/3
ṣaru yāḳūtdan i.- di 86b/19
Senāʾīl-i perī i.- di 15a/5
senüñ devletüñe maṣlaḥat i.- di 88a/9
ʿaleyhi's-selām ʿ.+ ına 109b/7
anuñ ʿ.+ ına 46a/9
Ḫalīlü'r-Raḥmān ʿ.+ ına 101a/1
ʿ. işi 12a/2
ʿ.+ uñ 23b/1, 23b/3
senüñ ʿ.+ uñ 12a/4
ʿ.+ uñ odı 23b/5
ʿ.+ uñ rehinde 23b/2
ʿ.+ uña 23b/4
ʿıyd -1- [Ar] Bayram.
ʿ. 119b/12
ıyrıl - -1- [Tr] Ayrıl-, uzaklaş-
ı.- dum 99b/17
ızṭırāb -1- [Ar] Eziyet, zahmet.
ı. virür 108b/10
sevāḥil i.- di 24b/9
şırçadan bir köşk i.- di 15b/16
şerḥinde ʿāciz i.- di 15b/15
üstād i.- di 86a/1
var i.- di 106a/13, 106b/3, 24b/12, 86a/2, 86b/4
yeşil yeşimden i.- di 86b/20
yigirmi dört nefer dīvler i.- di 58a/20
i.- dügin 104a/18
ne dilce i.- dügin 35b/19
ol kerkes i.- dügin 68b/2
Süleymānuñ ḥaḳ peyġāmber i.- dügine 20b/16
sen i.- dügüñ 97b/12
i.- ken 4b/17, 4b/18, 84b/4
ʿafv ider i.- ken 2b/14
bu eşnāda i.- ken 43a/7
kim i.- ken 24a/9
Cercīs i.- miş 97b/9
deriñ i.- miş 27a/3
ervāḥdan i.- miş 63a/3
yidi başlu evren i.- miş 104b/16
cinnī i.- mişse 9a/3
vāḳiʿ i.- mişse 13a/3
server i.- mişsin 107a/20
i.- se 16a/10
degül i.- se 16a/11
melūl olduñuz i.- se 63a/5
ne ḳadar żaʿīf ve naḥīf böcecük i.- se 62b/1
ölecek i.- se 16a/8
ölmecek i.- se 16a/8, 16a/9
ʿibādet -13- [Ar] İnsanın tek Tanrılı dinlerde Allah'a, diğer din ve inanışlarda ise inanıp bağlandığı kudrete kulluğunu göstermek üzere yaptığı hareketler, tapınma, tapma.
ʿ.+ den ḫālī 66a/3
iḫlāṣ-ıla ʿ.+ e meşġūller 22b/2
ʿ. eyledi 116a/7
Ḫālıḳa ʿ. iderken 61b/8

ʿ. iderler 81b/12
ʿ. itdi 93b/19
ʿ. itmegiçün 53a/9
ʿ. itmek içün 13a/16
ʿ. ḳıldılar 78a/15
ʿ.+ le 77a/17, 77a/18
her ẕerrenüñ ve on sekiz biñ ʿālemüñ miḳdārlu miḳdārınca Ḥaḳ Teʿālāya ṭāʿat u ʿ.+ leri 66a/2
ʿ. ü ṭāʿat ṭalebinde oldı 72a/21

ʿibādī -1- [Ar] İbaderle ilgili.
yā ʿ. 119a/5

ʿiber -3- [Ar] İbretler.
ala ʿ. 104a/11
çoḳ ʿ. 48a/9
ʿ. al 39b/8

İblīs -17- [Ar] Şeytan.
İ. 12a/15, 12a/16, 6b/13, 75a/11, 77b/11
i. 12a/17, 12a/20, 93b/3
İ.-i laʿīn 70b/4
i.-i merdūd 93b/9
İ.-i pür-telbīs 70b/1
bu İ.+ i 75a/10
i.+ ile 92b/12
maḥrem-i i.-i laʿīn 87b/18
mūnis-i i. laʿīn 88a/8
i. ü mā vü men 83b/12
ol i. ü pür-telbīsi 70a/21

İbni ʿAbbās -2- [Ar] Hz. Peygamber'in amcası Abbas(r.a)'ın oğlu ve büyük bir İslam alimidir.
İ.+ dan rivāyetdür 12b/1
İ. ve Futād ibni Mesʿūd Vahab ibni Münebbih ve ġayruhum 12a/16

İbni Sīnā -1- [Ar] Felsefe, matematik, astronomi, fizik, kimya, tıp ve müzik gibi alanlarda ün kazanmış büyük bir alimdir.
İ. 2a/4

İbrāhīm -282- [Ar] Yahudilik, Hıristiyanlık ve İslam'ın müştereken kabul ettiği büyük peygamber.
İ. 68b/20, 69a/1, 69a/19, 70a/11, 71b/14, 71b/15, 71b/18, 71b/19, 72a/1,
72a/11, 72a/12, 72a/13, 72a/14, 72a/16, 72a/7, 72b/13, 72b/14, 72b/16, 72b/20,
72b/7, 72b/8, 73a/10, 73a/13, 73a/14, 73a/17, 73a/18, 73a/7, 73b/10, 73b/11,
73b/13, 74a/17, 74a/19, 74b/14, 75a/19, 75b/10, 75b/13, 75b/2, 75b/20, 75b/6,
76a/1, 76a/10, 76a/11, 76a/14, 76a/17, 76a/3, 76a/6, 76b/3, 76b/4, 76b/5,
76b/7, 76b/8, 78b/11, 78b/14, 78b/17, 78b/20, 79a/1, 79a/2, 79a/5, 84a/18,
91a/8, 93b/13, 98b/7
bu İ. 75a/13, 75b/1, 76a/5
ḥażret-i İ. 83b/2, 83b/3, 90a/17, 91b/11, 92a/5
iy İ. 73a/13, 74a/17, 74a/20, 74b/4, 75b/6, 76a/10, 78b/13, 78b/16, 79a/3
mürsel İ. 70b/17
yā İ. 75b/9, 76a/3, 78b/18, 82a/5, 83a/11, 83a/14, 83b/15, 84a/12, 84a/19,
84b/12, 91a/13, 93b/13, 93b/15, 93b/4
İ.-i Ḫalīl 91a/16
İ.-i Ḫalīlü'r-Raḥmān 83a/10
ḳıṣṣa-i İ.-i maʿlūmı 99a/19
İ.-i nebī 73b/12
İ.-i nebīnüñ naẓarında 78a/1
İ. anası atası 69b/21
İ. anası gidicek 69a/20
İ. anası işidüp 68b/10
İ. anası 68b/11, 69a/16, 69a/18, 69a/3, 69a/7, 73b/8
İ. anasın bulup 69b/3
İ. anasın 68b/6
İ. anasına 69a/1
İ. anasınuñ ṣaçında gizlenüp ṭurasın 69a/21
İ. atası Nemrūd naẓarına varıcaḳ 69b/14
İ. daḥı 73a/19, 73a/6, 77a/13
İ.+ den 75a/18, 75b/11, 76a/18, 76a/4, 84a/10
İ. dünyāya geleceginden ḫaber virse gerek 68b/1
İ.+ dür 74a/9
İ.+ e 64b/1, 70a/16, 73a/5, 75b/21, 75b/9, 76a/10, 76a/14, 76a/16, 76a/21,
76b/10, 98b/8
ḥażret-i İ.+ e 92a/5
İ.+ e gelüp 71b/10
İ.+ e virdügüñ nübüvvet ḥürmetiyçün 82a/15
İ. ellerine ḳışamayup 75a/20
İ. gitdügine 72b/21
İ. Ḫalīl 80a/7, 84b/10
İ. Ḫalīle 80a/13
İ. ḥālin 76b/2
İ. ḥażreti 74b/5
İ. ḫiẕmetin 70a/10
İ.+ i 68b/18, 69a/10, 69b/20, 71b/17, 73a/1, 73a/2, 73a/3, 74b/10, 74b/20,
75a/17, 75b/11, 75b/12, 76a/12, 76a/13, 76a/19
bu İ.+ i 76a/17
ḥażret-i İ.+ i 93b/2
İ.+ i bulup 74a/13
İ.+ i görüp 78b/10
İ.+ i ṭutup 76a/20
İ.+ ile 73a/18

ḥażret-i İ.+ ile 77a/4, 91a/1
İ. incitdügiyçün 73a/20
ḥażret-i İ. işidüp 83a/16
İ. ḳatına geldiler 71b/17
İ. naẓarına 83b/3, 84a/17
İ. nebī 65b/3, 78a/17
İ. olacağın işidüp 77b/6
İ. olasın 71a/4
maġara-i İ. öñüne ḳonup 81b/10
İ. peygāmber ʿaynında ʿayān 78a/16
İ. peygāmber anası gelüp 70a/3
İ. peygāmber anası 70a/4
İ. peygāmber anasına 71b/12
İ. peygāmber daḫı 70b/11, 72a/5, 72b/9
İ. peygāmber didügi ḫaberleri 79a/7
İ. peygāmber ḥażret-i 65b/11
İ. peygāmber naẓarına irdük 100b/4
İ. peygāmber naẓarına varup 77b/1
İ. peygāmber naẓarına 76b/21
İ. peygāmber yüzin gördügiyçün 109b/16
İ. peygāmber zamānında 114a/8
İ. peygāmber 109b/7, 65a/11, 65b/3, 65b/5, 68b/12, 70a/13, 70a/14, 70a/16, 70a/2, 72b/18, 72b/2, 72b/20, 72b/8, 73a/12, 73b/14, 73b/18, 73b/21, 74a/16, 74a/18, 74a/21, 75a/12, 75a/3, 75a/4, 75a/7, 75b/3, 75b/7, 76b/11, 77a/14, 77a/20, 79a/4, 79b/12, 80b/10, 81b/13, 83a/17, 83a/20, 93b/17, 93b/2
yā İ. peygāmber 79b/10
İ. peygāmberden 74b/10
İ. peygāmbere 72b/12, 74a/17, 74b/9, 76a/6, 77a/13, 83b/4
İ. peygāmberi görüp 79b/6
İ. peygāmberi 68b/11, 68b/16, 70a/20, 71b/19, 72b/1, 73a/1, 73b/6, 74b/17, 75a/16, 81b/11, 84a/11
ceddümüz İ. peygāmberile 78a/9
İ. peygāmberüñ anası ṣaçından çıḳup 69b/7
İ. peygāmberüñ anası 73b/13
İ. peygāmberüñ atasına 72b/2, 72b/4
İ. peygāmberüñ ḳışṣasın 71b/7
ol İ. peygāmberüñ mübārek cemālin gören 113b/4
İ. peygāmberüñ 61a/13, 64a/21, 65b/12, 68a/19, 70a/6, 73b/8, 76b/13, 94a/21
İ. sözin 71b/16
İ.+ üñ 69a/9, 70a/13, 76a/19
İ.+ üñ cismi 73b/13
İ.+ üñ duʿāṣın 75b/5
İ.+ üñ göbegin kesüp 68b/14
İ.+ üñ ḥaḳḳıçün 99a/3
İ.+ üñ ḥāli 75b/21
İ.+ üñ mürsel peygāmber olacağın 70b/10
İ.+ üñ sözin 76a/8
İ.+ üñ yüzi nūrından 76b/12
İ. üstüne 75b/17
İ. yoluna 75a/21
İbrāhīm-i Ḫalīl -3- [Ar] İbrahim'in dostu.
İ. 70b/13, 73b/16
İ.+ üme 92a/12
İbrāhīm-nām -1- [Tr]
İ. 65b/9
İbrāhīm Ḫalīl -1- [Tr] Dost İbrahim
İ. 93a/4
ʿibret -24- [Ar] Bir olaydan çıkarılan göz açıcı, uyarıcı ders.
ʿ. 47b/15
hezār ʿ. 47b/12, 53b/20
ʿ. alalar 36b/15
ʿ. alam 96a/1
ʿ. alasın 36a/12
ʿ. aldı 4b/13, 6a/20
ʿ. alsunlar 84b/16
ʿ. alup 15b/2, 20a/11, 23b/13, 27b/12, 29b/4, 32a/4, 35b/12, 37b/13, 68a/18
ʿ.+ i al 1b/7, 2a/5
ʿ.+ i aldı 21b/21
ʿ. ḳılup 55b/18
ʿ.+ ler ve nişānlar 47b/11
ʿİbrī -4- [Ar] İbrani, Yahudi.
ʿ. 44b/11
ʿ. dilinden dönderüp 13a/6
ʿ. midür ya ʿArabī midür ya ʿAcemī midür 12a/16
Tevrātda ve ʿ. tārīḫinde 13a/8
ibrişīm -1- [Fa] Bökülmüş ipekten iplik.
i. 3b/9
ibtidā -6- [Ar] Başlama.
i.-i ʿālemden 25a/6
i.-i ḫilḳatinden ṣoñra 20a/3
i. başlanup işlenmişdür 18b/8
i.+ dan 64a/11
çekirgenüñ i. ḫalḳı 21a/5
felek-i devvāruñ i.+ sından 111a/9
īcād -4- [Ar] Yeni bir şey bulma, ortaya koyma.
itdi ī. 78a/5
ī.+ a getürüp 84b/3
ʿālem-i kāyinātı ī.+ a getürüp 119a/8
diyüp ī. iden 30b/21
icāzet -26- [Ar] İzin, müsaade, ruhsat.
istedi i. 97b/4
vir i. 95b/6
i. alup 112b/12, 115b/14, 117a/1, 11b/7, 11b/8, 13b/5, 27a/17, 39b/17, 40b/17, 41a/21, 54b/8, 65b/13, 89a/21, 97b/7

i. ister diyicek 63a/13
i. ister 89a/13
i. isticek 17a/7
i. ola 112a/3, 17a/5
i. virdi 17a/7, 17a/9, 63a/14
i. virmedi 36b/3
i. virüp 117a/15

iç -246- [Tr] Bir şeyin kendi sınırları arasında kalan kısmı, dahil.

i.+ i 16a/1
burc-ı Keyvān i.+ i 41b/5
i. 35b/11
ʿālem i. 94b/19
cihān i. 31a/9
ḳuyu i. 59a/18
ġāyet muḥkem ḳalʿanuñ i.+ i 105b/17
maġara i.+ i 69a/9, 76b/12
ol deryā i.+ i 109a/2
ravżа-i mübāregi i.+ i 37b/8
i.+ i ṭaşı 70a/18
i.+ i ṭolu sivri siñekler 98a/4
ʿālem i.+ in 38a/6
bu maġara i.+ in 66b/19
cihān i.+ in 98a/19
cihānuñ i.+ in 98a/21
i.+ in pāk idüp 7b/8
i.+ in ve içegüsin yimege meşġūl oluñ 6a/3
i.+ inde 114a/1, 1b/5, 21b/15, 28a/21, 30b/5, 63b/19
ʿālem i.+ inde 82a/8
ān-ı vaḳt i.+ inde 104a/13, 105a/20, 113a/21, 114a/19, 12b/2, 19a/17, 26b/13, 40a/21, 44a/3,
52b/6, 76b/2, 97a/15, 99a/21
anlaruñ i.+ inde 92a/10
anuñ i.+ inde 86b/7
ʿömr-i ṭavīl i.+ inde 39b/18, 95b/19
az gün i.+ inde 14b/19, 63b/17, 64a/4
az zamān i.+ inde 58b/2, 70b/13
bāġ i.+ inde 71a/16
baḥr i.+ inde 27a/11
baḥr-ı Muḥīṭ i.+ inde 5a/14
bāḳıllā i.+ inde 49a/15, 65a/15
baḳır ṭās i.+ inde 49a/3
bal i.+ inde 7b/7
beynisi i.+ inde 84a/6
biñ bir ümmet i.+ inde 115a/3, 53b/10, 5a/5
bir dem i.+ inde 105a/20
bir niçe gün i.+ inde 18a/10
bu deñiz i.+ inde 43b/9
bu ḥāl i.+ inde 76b/2
bu ḳırḳ gün i.+ inde 100a/15
bu maġara i.+ inde 67a/18, 77b/3
bu milk i.+ inde 53b/18
bu ulu ṭaġuñ i.+ inde 25b/21
bulud i.+ inde 104b/9
bunca ʿömr-i ṭavīl i.+ inde 20a/19
bunlaruñ i.+ inde 106b/21
buyūt-ı insān i.+ inde 54a/3
cemīʿ cānavarlar i.+ inde 8a/9
cemīʿ ümem i.+ inde 51b/5
çiçek i.+ inde 52b/20
deñiz i.+ inde 16a/13
deñiz ḳumı i.+ inde 30b/18
der-bend i.+ inde 102b/5, 109a/13
devrān i.+ inde 20a/4
emn ü emānuñ i.+ inde 44b/6
eṭrāf-ı şeş-cihāt i.+ inde 14a/1
ev i.+ inde 48b/19, 49a/3, 49a/4
evler i.+ inde 51a/7
eẕherü'm-mine'ş-şems i.+ inde 36b/13
ġar i.+ inde 94b/8
gemi i.+ inde 64b/17
gemim i.+ inde 65a/19
geñzi i.+ inde 100a/2
gice i.+ inde 107a/21, 112a/9
ḫalḳ i.+ inde 10a/6, 30a/16, 48a/7, 53a/20, 64a/9
ḫalḳ-ı ʿālem i.+ inde 119a/18
ḥavż i.+ inde 37a/7
ḥüsn i.+ inde 76b/17
incecük süñükleri i.+ inde 66b/4
ḳafāsı i.+ inde 100b/6
ḳarañu gice i.+ inde 104a/4, 109a/13
ḳarnı i.+ inde 93a/17
ḳarnum i.+ inde 97a/1
ḳaya i.+ inde 52a/20
ḳulaġı i.+ inde 84a/5
Ḳurʾān i.+ inde 93a/12
küfr i.+ inde 79b/2
levḥ i.+ inde 37b/13
maġara i.+ inde 68a/4, 68a/9, 78a/14, 80b/10
meydān i.+ inde 107b/12, 107b/16
milk i.+ inde 38b/12
Nemrūduñ ḳavmi i.+ inde 79b/1
nıṣfu'l-leyl i.+ inde 102a/14
niçe biñ yıl i.+ inde 21b/13
od i.+ inde 76a/13
ol baḳırdan ḳalʿanuñ i.+ inde 86b/9
ol gice i.+ inde 68b/3
ol ince süñükler i.+ inde 93a/20
ol ḳalʿa i.+ inde 30b/2
ol ḳarañu gice i.+ inde 102b/12, 102b/2, 112a/15, 55a/21, 55b/16, 56b/14, 56b/2, 57a/12, 60a/3,
69a/9
ol maġara i.+ inde 68a/1, 70b/12

ol od i.+ inde 75b/19
ol şırçadan şehrüñ i.+ inde 15b/14
ol vaḳt i.+ inde 11a/10
ravża-i mübāregi i.+ inde 37b/10
rezm i.+ inde 93b/7
sāʿat-ı Saʿd i.+ inde 4b/17
sinle i.+ inde 85b/4, 8b/14
şehr-i muʿaẓẓam i.+ inde 25a/21
şekli i.+ inde 16a/8
ṭaġ i.+ inde 26a/2
üç gün i.+ inde 115b/21
ümmeti i.+ inde 109b/15
yeşm ṭaşından ḥoḳḳa i.+ inde 114b/18
yiryüzinde ve yir i.+ inde 3b/16
anuñ i.+ inde bir sarāy daḫı 86b/7
hīç deñiz i.+ inde cānavar 26a/19
ḳafāsı i.+ inde duran 97b/12
ḳara aġaç bergi i.+ inde dürüyen baʿūż gibi 52b/19
meydān i.+ inde göricek 107a/8
deryā i.+ inde görinen cezīreye 105b/14
süñükleri i.+ inde iligini 116b/1
her kişinüñ ḳalb i.+ inde kendü fikri 9a/16
bu yıl i.+ inde müvekkel-i 67b/15
Ḳurʾān i.+ inde olan 13a/11
Allāh Teʿālānıñ ḥıfẓ u emānı i.+ inde olasız 103b/15
ʿālem i.+ inde yādgār ḳoyup 28a/11
ḳızıl altun ve ruḫāmī gümiş micmereleri i.+ inde yaḳup 12a/11
bu ṭaġuñ altındağı şehr i.+ inde yatan merḳadinde 22a/14
gerdiş i.+ indedür 40a/5
nās i.+ indedür 92b/15
yir i.+ indedür 48b/11
i.+ indeki 116b/8, 66a/4
aġzı i.+ indeki 97a/3
baḥr u ber i.+ indeki 5a/3
baḥr u ber i.+ indeki biñ bir dürlü ümmet arasında 5a/7
i.+ indeki evlerin daḫı yapup 30a/3
şehrüñ i.+ indeki evlerüñ yirlerini açup 26a/5
i.+ indeki şarāb 58a/15
tulum i.+ indeki şarābı 58a/15
meydān i.+ indeki ṭaşlar 107a/16
ol maġara i.+ indeki yarasalaruñ ulusı ḳatında 66a/9
i.+ inden 35b/6, 37a/13
bunlaruñ i.+ inden 15b/4
ġar i.+ inden 59a/1
ḳulaġı i.+ inden 84a/6
lāciverd ṭaşından bir şādırvān i.+ inden 37a/7
maġara i.+ inden 80b/12
tennūre i.+ inden 57a/9
ṭopraḳ i.+ inden eşüp 21a/2
i.+ ine 13b/12, 26b/8, 47a/1, 48b/19, 56b/7, 60b/12, 65a/15
arslan aġzı i.+ ine 88a/10
bir şīşe i.+ ine 110a/2
burnı i.+ ine 100a/1
deñiz i.+ ine 26a/20
der-bend i.+ ine 103b/19
deryā-yı Muḥīṭ i.+ ine 26b/1, 26b/7
dünyā i.+ ine 24a/11, 38a/19
ḳara çul i.+ ine 82a/13
ḳavm i.+ ine 82b/12
ḳubbe i.+ ine 37b/9
maġara i.+ ine 65b/14
od i.+ ine 75b/13
ol ruḫāmī ḳalʿanuñ i.+ ine 86b/5
revān i.+ ine 73b/20
şu i.+ ine 44a/16
i.+ ine alan 97a/2
ḳarnı i.+ ine alan 93b/5
ayası i.+ ine almış 44a/12
Nemrūduñ şanduġı i.+ ine at 82b/6
i.+ ine düşmiş 55a/15
der-bend i.+ ine gelüp girdügin 109a/9
Hemedān deryāsı i.+ ine getürdügin 109a/2
ol ḳabaḳ yapraġından yeşil ḳubbe i.+ ine girdi 44a/9
i.+ ine girdiler 26b/15
şeh-perleri i.+ ine girdüm 80b/11
ol ev i.+ ine girmez 48b/20
i.+ ine girüp 76b/12
der-bend i.+ ine girüp 102a/11
maġara i.+ ine girüp 69b/20, 77b/1
yidi kerre i.+ ine girüp 30b/17
başı şaçınuñ i.+ ine gizlenüp ṭurdum 69b/3
i.+ ine havā ṭolup 7b/13
şu i.+ ine ḳosalar 49a/2
küpler i.+ ine ḳoyup götürdüklerin 89b/21
Ḫüsrevānī küp i.+ ine ḳoyup 7b/8
ev i.+ ine şaçalar 44a/17
bāḳıllānuñ i.+ ini oyup 49a/13
i. ḳapunuñ üzerinde 86b/16
i.+ lerinde 61b/16
i.+ lerinden 112b/15
kendü i.+ lerinden 20b/7
i.+ lerinden bir dīv 60b/16
i.+ lerinden götürdiler 20b/6
i.+ üme şıġımayup 59a/10
i.+ ümüzde 28b/16

iç - -87- [Tr] 1. sıvıyı ağza alarak yut-

i.- üp 100a/5
i. 108b/13
i.- di 25b/9, 42a/3, 42b/8, 95b/19, 99a/16, 99a/18
i.- diler 108b/14, 57b/17, 58b/1, 99b/14, 99b/5
i.- dügi 108b/10
i.- düm 100a/2
i.- düñise 93b/10
i.- e 3b/17, 82a/21
i.- eler 112a/2, 58a/10, 98b/15
i.- er 103a/10, 108b/9, 47b/20, 51a/14, 83a/8, 8b/20, 96a/16
i.- erdüm 100a/15
i.- eriken 63b/14
i.- erler 13a/12, 13a/15
i.- ermiş 95b/21
i.- ip 50b/13
i.- iser 97b/3
i.- medi 57b/19
i.- medügüme 58a/1
i.- mege 108a/14, 3b/16, 41b/12, 41b/13, 43a/18, 4a/4, 66a/13, 97a/17, 98b/13
i.- mekde 109b/4
i.- mekdür 45b/16
i.- meñ 41b/17
i.- meyem 58a/1, 58a/5
i.- meyince 58a/5, 58a/7
i.- mezler 13a/2
i.- mezsin 57b/19
i.- mişem 93b/7
i.- mişler 58b/9
i.- seler 117b/15
i.- sünler 113a/14, 113a/8
i.- üñ 58a/19
i.- üp 106a/12, 42a/11, 44b/4, 50a/20, 54b/12, 58b/5, 66a/16, 66b/18, 87b/8, 96a/15, 97a/15

2. and iç-, yemin et-
i.- üp 59b/9

3. y.f.
āb-ı ḥayāt i.- en 67b/14
and i.- elüm 85b/4
āb-ı ḥayāt i.- en 70a/4, 70a/6, 70b/9, 77b/17, 77b/19
āb-ı ḥayātı i.- en 68a/13
and i.- megile 85b/1
āb-ı ḥayāt i.- mişdür 67b/7
and i.- erem 73a/15
mevt-i şarāb i.- iser 63a/1
ʿaynü'l-ḥayāt i.- üpdürür 77b/4

içegi -1- [Tr] bk. **içegü**
ḳarın ve i. ve süñügüm 66a/21

içegü -2- [Tr] Karın boşluğundaki organlar, bağırsaklar.
için ve i.+ sin yimege meşġūl oluñ 6a/3
ḳarın ve i. ve süñük 116a/21

içerü -39- [Tr] 1. İçte kalan yer, iç mekan. 37a/14 2. Vücudun içerisi. 12b/4
i. 100a/3, 16b/4, 36b/4, 63a/14
eşikden i. 37a/14
nefesin i. çek-er Nefesini tutmak. 12b/4
dem ü nefesin i. çeküp 34a/15
ḳuyudan i. 60a/19
i. 110a/13, 19a/21, 66b/19, 69a/18, 70a/5, 9a/1
dergāhdan i. 111b/1
ḳapudan i. 90a/21
ṭaşradan i. 70a/19
i. 68b/4, 71b/17
i. girdügüñ gibi 44a/14
i. 81b/11
i. 44a/11
i. 36b/3
dīvān-ḫāneden i. giricek 108b/3
ejdehānuñ dübürinden i. girmege cehd it- 6a/4
i. girmege 63a/13
i. girse 86b/16
i. girüp 35b/13, 35b/3, 35b/4, 61b/9, 69a/15, 6a/13, 74a/16, 9a/2
boġazından i. girüp 6a/2
i. 86b/17
i. 63a/15
i.+ si 55a/15

içici -7- [Tr] İçme işini yapan, içen.
z̲übāb ḳırıcı ḳan i. cellād 53b/7
ḳana ḳana ḳanın i.+ dür 96a/13
ḳanlarumuzı i.+ dür 49b/14
tinnīn ü evren baġrı ḳanın i.+ dür 96a/14
ḳan i. ḳaplanları 95b/10
ḳan i.+ lerdür 51b/13
ol ḳan i. merd ü merdānları 106b/19

içil - -2- [Tr] Bir sıvı ağza alınıp yutul-

i.- di 69b/16
i.- di 58a/15

içim -1- [Tr] İçimlik, içmelik.
bir i. ṣu 110b/4

içiş - -2- [Tr] Birlikte, beraber iç-
i.- duḳ 99a/11
i.- üp 41b/4

içre -58- [Tr] İçinde, arasında, -de.
i. 2a/12, 39a/1, 80a/3, 8b/15
ʿālem i. 103a/6, 105b/8, 10b/18, 111b/17, 22b/16, 29b/1, 36b/16, 37b/17, 38a/19, 38b/2, 39a/6, 66a/7, 6b/21, 88a/3, 8b/20, 9a/15, 9a/16

aṣḥāb i. 2b/3
āteş i. 23a/8
az gün i. 70b/14
biñ bir ümmet i. 84b/18
biribiri i. 35b/5
bu ẕübābuñ cündi i. 98b/20
cennet i. 118b/3
dergāhuñ i. 64b/8
dīn-i İslām i. 2b/2
dünye i. 38a/13
her birinüñ göñli i. 9a/16
işbu levḥüñ i. 36a/9
ḳanāʿat künci i. 71a/4
Kelām-ı Ḳadīm ve Kitāb-ı Kerīm i. 52a/7
ḳırḳ yıl i. 36a/16
ḳuvvet i. 5a/11
medḥüñ i. 23b/7
Mekke i. 115b/10
nāme i. 111b/8
nār-ı caḥīm i. 97a/12
nüsḫa i. 94b/19
ol ẕübāblar i. 92b/5
ömrüm i. 36a/15
sinle i. 24a/17
ṣūret i. 101a/15, 53b/3, 5b/8, 96a/15
sürʿat i. 2b/12
şirret i. 53b/3
teffiyy-i havāsı i. 2b/16
Kitāb-ı Kerīm ve Kelām-ı Ḳadīm i. buyurur kim 53a/20
sulṭān ʿālem i. gelmedi 88a/16
Kelām-ı Ḳadīm ve Kitāb-ı Kerīm i. gelür 53a/12
ḥükm i. ola 37b/20
sinle i. taḫtada 39a/16
rubʿ-ı meskūn i. ṭolmış 106a/6

için -22- [Tr] İçin; sebep bildirir.
ʿaẕāb i. 110a/18
ʿibādet itmek i. 13a/16
anlaruñ gibi kimesneler i. 116b/15
beşāret i. 118b/16
bir ṭaş i. 32b/8
biş on günlük ʿömr i. 50a/20
bu birḳaç gün ʿömr i. 55a/5
bu żaʿīf ü rūzgār-dīde pīr i. 77b/11
caḥīm i. 110a/18
cehennem i. 54a/18
cemīʿ cehennem i. 110a/18
didügüm i. 48b/1
et i. 58a/6
Firdevsī i. 71a/11
ḳışāş yirine gelmek i. 88a/2
kimse i. 29b/14
Nemrūd i. 73a/11, 83a/5
Süleymān cenginden ḳorḳduġuñuz i. 88b/20
Süleymān i. 14a/20, 89a/9
Nemrūd i. düzülen ṣanemi 73a/12

içür - -3- [Tr] İçmesini sağla-
i.- di 43a/21
i.- üp 47b/4
i.- üp 42a/14

ʿidād -1- [Ar] Sayı, hesap.
ʿ. ḳıl- Say- 30b/21

idici -6- [Tr] Etme işini yapan, eden.
ḥarīş ü ḫaṭā i. 41a/12
defʿ i.+ dür 8a/16
defiʿ i.+ dür 10a/20
siñekden ḫaṭā i.+ dür 41a/13
naẕar i.+ ler 10b/16
ziyāret i.+ lerdür 51b/15

idin - -3- [Tr] 1. Edin, yap-, sahip ol-
i.- di 111a/10
2. y.f.
ġıdā i.- miş 6a/19
ifṭār i.- üp 10a/2

idiş - -2- [Tr] y.f. Birlikte et-, yap-
geleci i.- ürler 112a/17
tesbīḥ i.- ürler 27b/2

idrāk -9- [Ar] Anlama yeteneği.
i.-i farżı 118b/18
i.-i ṭabʿ virdi 2a/6
bu deñlü ʿaḳl u i.+ i 22a/17
cinnüñ ʿaḳlı fehmi ve i.+ i 12a/21
degme insānuñ aru ḳadar ʿaḳl u i.+ i olmaz 7b/1
i. idemezem 77a/9
i. ü ʿaḳl-ı 1b/12
ẕihn ü i. ü başīret ḳuvvetiyle 43a/11
sizüñ i.+ üñüz inşāfuñuz 43a/13

İdrīs -4- [Tr] Hz. Adem'in (a.s) evlatlarından ve kur'anda ismi geçen peygamber.
İ.+ i incitmeyince 73b/4
İ. nebī naʿleynin ayaġına geyüp 117a/6
İ. peyġāmber 114b/15
İ. peyġāmberüñ bir ḳonşusı 73b/4

ifrāṭ -1- [Ar] Aşırı gitme.
ġāyet i.+ ıla 9b/20

ʿifrīt -31- [Ar] Cinlerin çok zararlı ve çok korkunç kabul edileni.
biñ nerre dīv ü ʿ. 32b/14
Ekvān-ı ʿ. 29a/15, 30a/8, 32b/11, 32b/4, 34b/6
Ḫaṭāṭīf dīvile ʿAnācīf ʿ. 56a/17
ne ḳadar dīv ʿ. 103b/11
bed-fiʿāl-i ḳattāl ʿ.+ dür 56a/7
cān alıcı sīretlü nerre ʿ.+ e 55b/2
Ekvān-ı ʿ.+ e 27b/7, 28a/3, 28b/1
Ekvān-ı ʿ.+ e ve Ṣaḫr-ı 32a/17, 33a/14

ʿAnācīf ʿ.+ e yitdi 59a/17
Ekvān-ı ʿ.+ i 31b/2, 34a/1
Ekvān-ı ʿ.+ ile 31b/19, 33b/10
ʿ.+ ile olan ʿafārīt serhengleri 32a/19
bāḳī dīvler ʿ.+ ler 32b/3
bināya ḳaldurup işleyen ʿ.+ lerüñ dīvlerüñ ḳuvvetine 29a/21
dīv ü ʿ. serhengleri 35a/7
dīv ü ʿ. serhenglerin 32b/2
on nefer dīv ü ʿ. serhenglerin 58b/3
dīv ü ʿ. ü cin 29b/20
Ekvān-ı ʿ.+ üñ ve ġayrınuñ 13b/16
Ekvān-ı ʿ. ve Demürbād-ı 27a/16
dīv ü ʿ. ve ġūl leşkerin dağıtduġın 109a/5

ʿifrītān -2- [Ar] İfritler.
serheng-i ʿ. İfritlerin başı, komutanı. 57a/18
yā server-i ʿ. İfritlerin başkanı. 58a/8

iftār -1- [Ar] Oruçlu bir kimsenin orucunu açması.
i. idinüp 10a/2

igne -3- [Tr] Dikiş dikmekte, nakış işlemekte kullanılan, bir tarafında iplik geçirilecek bir deliği bulunan, ince çelik alet.
i. iplik 56b/20
i.+ sin çıḳarmayınca 7b/16
i.+ yile 57a/4

iġvā -2- [Ar] Baştan çıkarma, yolunu şaşırtma.
ol ḳadar **i.+ lar vir-**di 6b/17
i. virüp 93b/3

iḫāṭa -4- [Ar] Kuşatma.
bu ḳadar yiri i. idüp 26a/15
i. it-miş 25b/13
i. ḳıl-dı 21b/17
dīvānı i. ḳılup ṭurmışlar 91a/7

iḫdāṣ -2- [Ar] Ortaya çıkarma.
i. ol-a diyicek 21b/3
i. olun-dı 21b/2

iḫlāṣ -1- [Ar] Riyasız ve yapmacıksız inanış, çok samimi bağlılık.
i.-ıla ʿibādete meşġūller 22b/2

iḫsān -7- [Ar] Bağışlama, bağışta bulunma.
i. 111a/19
i.-ı ferāyiż ḥaḳḳın 62a/9
niçe i.+ a 71b/1
i.+ ın bilüp 103a/19
i. it-di 75a/12
ʿadl ü siyāset ve kerem ü şefḳat ve i. u mürüvvet 50a/13
i. ve biri 62a/7

iḫtilāt -1- [Ar] Karşılaşıp görüşme, görüşüp temas etme.
i.+ um 31b/9

iḫtirāḳ -1- [Ar] Tutuşup yanma.
evc ve ḥażīż ve şeref ve hübūṭ ve i. ve istiḳbāl 40a/5

iḫtirāz -1- [Ar] Çekinme, kaçınma.
i. it-mek gerekdür diyicek 65b/16

iḫtiyāc -1- [Ar] Gerekli olan, elde bulunmayan bir şeyin eksikliğini duyma.
i.+ ı 84b/2

iḫtiyāç -1- [Ar] bk. **iḫtiyāc**
i. çek-meye 3b/16

iḫtiyār -6- [Ar] Yaşlı, kocamış.
i. eyle- Seçmek, tercih etmek. 71a/5
i.+ ıyla 7b/21
kendü i.+ ıyla geldügine 63a/14
i. ḳıl-up İradesiyle karar vermek. 15a/1
i.+ um ḳalma-dı İradesini kaybetmek. 84a/2
i.+ umuz ḳalmadı 102b/19

iḫtiyārsuz -1- [Ar+Tr] İradesi dışında.
i. 16b/11

iḫtiyāṭ -1- [Ar] Olabilecek şeyleri hesaba katarak tedbirli ve ölçülü davranma, sakınma.
i. ḳılup 37b/2

ʿiḳāb -4- [Ar] Azap, eziyet, eza.
ʿ. 45b/7
yā ʿ. 51a/2
ḥisāb ʿ.+ ından 44a/21
ʿ. ḳıl 51a/1

iḳāmet -1- [Ar] Bir yerde yerleşip oturma, mukim olma.
i. getürüp 37b/10

iḳbāl -1- [Ar] Talih ve baht açıklığı, mutluluk, saadet.
i. idüñ 48a/2

iḳdām -8- [Ar] Bir şeyi elde etmek için sebatla ve gayretle çalışma, sürekli çaba gösterme.
i. it(d)-ecek ʿuḳalā 17b/20
i. idem 32b/21
i. iderem 29b/20
i. ideyin 30a/3
i. idüp 17a/14
i. itdi 31a/11
i. itmek 62a/14
i. itse 30b/12

iki -127- [Tr] Birden sonra, üçten sonra gelen sayının adı.
i. 35b/11, 4a/18
taḳdīr-ile i. 48a/3
i. ʿālemde 77a/17, 92a/14
i. ʿaẓīm leşker 105b/17
i. āhūdur 23a/21
i. aralıḳdan 108a/6
ḳızıl altundan i. arşlan 15b/2
i. avucı 42a/2
i. ay 65a/1

i. ayaġı 19b/3
i. baẖş itdi 58a/18
i. baẖş olup 85b/15
bu i. beyti oḳıyup 115a/5
i. biçüp 105b/4
bir ḳuyruḳ ve i. boynuz 6b/7
i. boynuzı kesildügi yire 57a/11
öküzüñ i. boynuzı ortasında 6b/13
i. bölük 6a/3
i. cihān faẖrı Maḥmūd u Aḥmed ḥürmetiyçün 118b/20
ol i. cihān serveri 110b/2
i. cihānda 41a/10
dünyānuñ i. ciheti 116b/12
i. cinsdür 13a/12
i. çataldur 91b/20
i. çatallu bir nihāl oldı 91b/18
i. çatallu bir oḳ 91b/20
i. dilüp 105b/12
bu şehr pādişāhınuñ ve i. düşmān leşkeri ẖalḳı 106a/16
ol i. düşmān leşkeri 108a/14
i. düşmen leşkeri 106a/7
bu i. düşmen leşkerini görüp 106a/9
i. ejdehā düzdiler 15b/5
i. ejdehā gibi 107a/13
ol i. ejder gibi görinen 34b/13
i. ejder ḳışṣasın 105a/2
i. el 48a/12, 6b/5
i. eli 19b/3
i. görür göz 66a/19
ẕerreden küççük i. gözler 116a/19
i. gözleri 20a/21
i. gügercin 15b/19
bu i. gügercinler 15b/21
i. gün 30b/8
i. günüñ ḥürmetine 30b/9
i. gürūh oldı 48a/4
bu i. ẖiẕmetden 11a/6
i. ḥoḳḳa 110a/14
ḳızıl altundan i. ḳanad ḳapu 37a/3
i. ḳanad ḳapu 35b/12
i. ḳanadı 4a/18
ḳızıl altundan i. ḳapu 35b/1
i. ḳara dütün 34b/3
i. kerkes 15a/19
i. kerre 16a/3
i. kesesin 45a/13
i. kez günde 86b/1
i. ḳısm olur 45b/14
bu i. ḳızlarla 11b/20
i. kişi 78b/18
i. ḳuş 42a/5
i. leşker 106a/5, 107a/16, 107b/14, 107b/17, 108a/7
daʿvet itdügümüzden i. maḳṣūd 40a/20
i. mertebe 13b/20
i. mīl idi 86b/6
i. murġ-ı 103a/4
senüñle i.+ müz 58b/10
i.+ n 11b/11
bu i. nesne 13a/8
i. nesneyiledür 9a/18
i. nevʿdür 50b/17
i. pāre olup 105b/3
i. pehlevān 107a/14
i. rekʿat ḥācet namāzın ḳılup 115a/13, 35b/21, 37a/10, 3b/12, 46a/18
i. rekʿat namāz ḳıl 37a/4
i. rekʿat 20b/21, 36a/20
i. sāʿat geçse 16a/3
i. ṣınf cānavar 10b/3
i.+ si 102b/15, 107b/21, 69b/4, 9a/19
i.+ si bile 107b/13, 108b/4, 90b/2
i.+ si daẖı 107b/19
ol i.+ sidaẖı 8b/7
i.+ sin daẖı 40a/20
i.+ sinüñ 51a/17
i.+ sinüñ ara yirlerinde 60a/5
i.+ sinüñ naʿrasından 107a/13
i. sulṭān 91a/14
ol i. şecerler üzerine 15a/19
i. şerīf nesne 8b/6
ol i. ṭaġ arasında 96b/5
i. ṭaġ gibi 107b/17
i. ṭaġ 96b/4
i. ṭaġdur 107a/13
i. ṭarafdan 107a/16, 107b/14, 15b/4
i. ṭarafı sivri 59a/19
i. ṭarafına 33b/1, 33b/2
ol taẖt nerdübānınuñ i. ṭarafında 15b/2
i. ṭaşuñ arasındaġı zih 29a/17
i. ṭāvūs 15a/16
i. tīġ-i 91a/15
ol i. ṭurna ḳuşı 112b/8
ol i. vezīr 88b/16
ol i. vezīri 89a/7
ḳanadların i. yaña açup 37a/12
i. yıllıḳ yol 106b/3
i. yırtdı 43a/18
bu ḳara buluduñ i. yirinde 34b/2
i. yüzlü 53b/6

iki biñ yüz yitmiş üç -1- [Tr] Sayı.
i. yıl daẖı 65a/1

iki buçuḳ -1- [Tr] Sayı.
i. arış ḳalıñlıġı 31a/16

iki yüz -4- [Tr] Sayı
i. mīl miḳdārı yir 26b/13
i. mīl miḳdārı yirini 26b/2

yüz mīl yāḫud i. mīl miḳdārı yirini 26b/1
i. mīl miḳdārı 26b/11

iki yüz seksen -1- [Tr] Sayı.
i. arış ḳadd u ḳāmetinüñ ṭūlı 33b/4

ikinci -24- [Tr] İki sayısının sıra sayı sıfatı.
i. 27b/17, 3b/7, 52b/2, 73b/3, 77a/4
i. ayaġı 15a/21
i. āyīnenüñ ḫāṣṣası 16a/9
i. bölügi 12b/11, 12b/7
ol şehrüñ i. burc u bārūsı ḳapusına gelüp 35b/9
i. ḥāleti 62a/2
i. ḳavl 44b/16
i. ḳısmı 52a/12, 52b/9
ḥayvānātuñ i. ḳısmı 52a/20
i. maḳṣūdum 40b/2
i. naṣīḥatum 56b/9
i. ṣınfı 52a/16
cinnüñ i. ṣınfı 13a/15
ol cānavaruñ i. ṣınfı 10b/10
i. ṣınfına 115b/19
i. ṣınfınuñ cesedi 12b/16
ḥayvānuñ i. ṣınfınuñ 52b/14
i.+ si 52b/2

ikindü -1- [Tr] Öğle ile akşam arasındaki zaman.
i. zevāli 107b/21

ikişer -4- [Tr] İki sayısının her birine iki veya her defasında iki tane anlamına gelen üleştürme şekli.
i. ayaḳları 15b/6
i. eli 25a/2
ādem elleri gibi i. elleri 20b/3
i. yanın yunup 59b/2

ikişer yüz ellişer -1- [Tr] İki yüz elli sayısının üleştirme şekli.
i. köşk 15a/7

iḳlīm -1- [Ar] Yeryyüzünü herhangi bir yerinin hava şartlarına göre uzun yılların ortalamasına dayanın durumu.
i.-i ġabrāsına 53b/17

ikrām -2- [Ar] Ağırlama, kıymet vererek hürmet etme, misafirperverlik gösterme.
ʿizzet ü i. ḳıl-asın 68a/4
i. u ʿizzet it(d)-üp 18b/18

iḳrār -6- [Ar] Kabul, tasdik.
i. it-medi Kabul etmek. 92b/11
i. ideni 25a/19
i. itdiler 100a/5
i. itmeye 85b/5
i. ḳılma-dı Kabul etmemek. 92a/16
i. ḳılup 53a/9

iḳtiṣād -1- [Ar] Haddi aşmama, aşırı gitmeme.
i. idüpdür 48b/15

iḳtiżā -1- [Ar] Gerekme, gerektirme.
i.-yı ḥikmet 56a/2

il -3- [Tr] Vilayet.
i. gerek 52a/9
pādşāhuñ ne deñlü malı ʿaskeri i.+ i memleketi 113b/18
ḥüsn-i Belḳīs i.+ ine 23b/6

ilāh -14- [Ar] Allah, Tanrı.
i. 105b/6
ḥaḳ i. 23a/5
Ḥaḳ i. 77a/19
ism-i i. 111b/8
ol i. 20b/11, 78a/5, 94b/18
ṭapduġuñ maʿbūd i. 93a/7
Vāḥid i. 71a/6
vāḥid i. 94b/21
yā i. 100a/16, 82a/19
ol yiri gögi yaradan i.+ ı 83a/12
benüm i.+ um 74a/10

ilāhī -20- [Ar] Allah'la ilgili, Allah'a ait, Allah'a has.
i. 118b/10, 118b/12, 118b/13, 118b/14, 118b/15, 118b/16, 118b/20, 119a/1, 44b/5, 75b/4, 81a/15, 82a/15, 82b/16, 82b/9
şarāb-ı i. 7b/11
yā i. 31a/4
taḳdīr-i i. birle 53a/2
bennā-yı i.+ nüñ bināsında 40b/5

iʿlām -2- [Ar] Bildirme, anlatma.
i. eyleyem 17a/5
ḥālini i. ḳıla diyicek 89a/14

ile -18- [Tr] İki kelimeyi, iki öbeği birbirine bağlar.
i. 118b/2, 22a/10, 2a/16, 35a/12, 37a/15, 37b/4, 49b/13
anlaruñıla ve ḫavātūn i. 12a/7
biñ belā i. 32b/14
cumhūruñuz i. 32b/20
cüstluḳ i. 99b/21
ḳahḳaha i. 29b/11
muvācehe i. 92a/9
tekvīn i. baʿūż cündüni 117b/21
külüngile tīşe i. perdāḫt idüp 30b/1
ḥīle i. ṭutduġun 89b/18
çaltu i. urup 42a/7
Āṣaf bin Berḫıyā i. ve Loḳmānıla 9a/17

ileri -2- [Tr] Bir yerin veya şeyin arka kabul edilen kısmına göre önde bulunan taraf.
i.+ dür 13b/21, 14a/1

ilerü -15- [Tr]
ḳadem i. başup 37a/14
i.+ dür 13b/20, 13b/21, 14a/1, 14a/2, 14a/3
i. geldi 57a/20
i. gelüp 76a/19

hezār mertebe i. ola diyicek 14a/21
i.+ sine 106b/20
i. vardı 44a/8, 57a/12
i. varup 16b/20
ilet - -25- [Tr] 1. Ulaştır-, yetiştir-, götür-
i.- mege 31b/7
i. 61b/6, 73a/5, 79a/1
i.- di 35a/13, 56b/15, 57b/6
i.- diler 108a/11, 25b/1, 26a/11
i.- eyin 100b/3
i.- icek 18b/11
i.- mege 32a/18
i.- mekden 62a/19
i.- miş 73a/10
i.- sünler 26a/1
i.- üp 27a/2, 55a/16, 88a/18
i.- ür 104a/17, 104a/19, 109a/14, 47b/10, 79a/1
2. y.f.
selāmın i.- gil 77b/9
ilhām -2- [Ar] Ruhta meydana gelen ve yartıcılığa iten coşku, içe doğma, esin.
i. itdi 48a/12
i. olınurlar 13a/2
ilik -3- [Tr] Kemiklerin içini dolduran yağlı madde.
i.+ ini 66b/4, 93a/20
süñükleri içinde i.+ ini 116b/1
ilḳā -2- [Ar] Atma.
i. iderdi 77a/2
i. itdi 100a/6
illā -49- [Ar] Ne olursa olsun, muhakkak, mutlaka, ille.
i. 107b/9, 11a/6, 33b/7, 43b/11, 44a/18, 46a/1, 50a/9, 64a/17, 7a/21
i. ki 101a/4, 104a/15, 106b/21, 107a/20, 10a/14, 110a/8, 110b/8, 114b/13, 114b/21,
13a/13, 13a/16, 13a/7, 20b/8, 31b/5, 47b/6, 49a/10, 50b/2, 53a/11, 53a/9,
53b/14, 54a/1, 55a/1, 55a/2, 56a/8, 59a/5, 62a/4, 66a/13, 67a/18, 69a/14,
77a/3, 79b/21, 7a/21, 7a/7, 83b/6, 84b/6, 92a/16, 96a/13, 9b/1, 9b/11,
9b/18
illet -1- [Ar] Hastalık.
ḳuvvetince ve i.+ ince 111a/1
ʿillet -1- [Tr]
gözüñ ʿ.+ in 48b/7
ilm -1- [Ar] Bilme, biliş.
maẓhar-ı i. ü kemāl 2b/18
ʿilm -18- [Tr]
ʿ.-i ḥikmetde 114b/15
ʿ.-i Rabbānīdürür 71a/3
ʿ.-i Rabbānīyile 71a/4
ʿaḳl u ʿ.+ de 72b/2
ehl-i ḥikmet ʿ.+ i birle 9a/21
ʿālimler ʿ.+ i gölgesinde 50a/2
ʿ.+ ile 40b/9
ol ʿ.+ ile 72b/14
ʿ.+ indedür 111b/9
cinnīlerüñ dīvlerüñ ʿ.+ inden 14a/21
on sekiz biñ ʿālemüñ ʿ.+ ine 75a/8
kemāl-i ʿ.+ ile 119b/8
ḥilm ü ʿ. ḳuvvetiyle 7b/19
cemīʿ ʿ.+ üñ ayblusı 14a/19
ʿ.+ üñ ve ʿamelinüñ eşerleri 40a/6
şöyle ʿ. virdi 75a/8
bir ḫoş ʿ. virmişdür 72b/14
ʿilme'l-yaḳīn -5- [Ar] İlimle bilmek.
ʿ. 104a/18, 30a/9, 66b/10, 66b/15, 97b/11
ilt - -16- [Tr] bk. **ilet-**
i.- üp 47a/10
i.- e 103b/21
i.- em 16b/10, 31a/2
i.- esin 115b/2
i.- eyim 69a/2
i.- eyin 59b/10, 60b/20
i.- ip 92a/12
i.- üp 103a/16, 16a/10, 26a/4, 26b/7, 92a/8, 95b/5
y.f. -1- [Tr]
ʿaẕāb i.- en 34b/1
iltifāt -1- [Ar] Bir kimseye gönlünü alacak şekilde davranma.
i. ol-maz 111a/7
İlyās -2- [Tr] ''Beni İsrailden olup, Kur'an-ı Kerim'de ismi geçen ve Tevrat'ta zikredilen bir peygamberin ismi.
seccāde-i İ. gibi 111b/2
Ḫıżr u İ.+ ıla 117a/17
ʿimād -1- [Ar] Direk.
Hārut u Mārutuñ ʿ.+ ıdur 85a/16
imām -1- [Ar] Cemaatle kılınan namazlarda en önde duran ve namaz kılınırken kendisine uyulan kimse.
i.-ı enbiyā ḳāsım maḳām-ı 2a/17
ʿimāme -2- [Ar] Tesbihlerin başına takılan,teşbih ucunun içinden geçirilip bir püsküle bağlandığı uzunca parça.
ʿ.-i Ḫalīl alup 117a/4
ʿ.+ ce ola 36b/21
imāmet -1- [Ar] İmam olma durumu.
i. idüp 37a/10
īmān -48- [Ar] Allah'a inanma, dini inanç.
dilde ī. 94b/8
ehl-i ī. 94b/11
ī.+ a 2b/2
ī.+ a daʿvet eyledi 91a/17

ī.+ a daʿvet gelmeyene ʿuḳūbet itmegi 20b/13
ī.+ a daʿvet itdi 20b/15
ī.+ a daʿvet ḳılam 78a/19
ī.+ a gel 91a/10
ī.+ a gele 100a/8
ī.+ a geleyin 84b/5
ī.+ a gelmege 93b/2
ī.+ a gelmesine 93b/3
senüñ ī.+ a gelmeyecegüñ 84a/13
ī.+ a gelmeyen gümrāhları 116a/12
ī.+ a gelmeyicek 91a/15
ī.+ a gelse gerek 82a/8
ya budur ki ī.+ a gelüp müslimān olasın ya budur ki tā bu ʿaẕāba giriftār olup ḫāke yeksān olasın diyicek 91a/12
ī.+ a gelüp 76b/8
ī.+ a gelürdüm 79b/21
nūr-ı ī. birle 23a/6
ī.+ dan çıḳarupdur 75a/6
ī.+ dandur 16b/16
ī. getür 79a/2, 83b/12
ī. getürdiler 12b/14, 13a/4, 85b/21
ī. getürdüm 29b/19
ī. getüre 2a/8, 76a/10
ī. getürelüm 75a/19
ī. getürem 80a/9
ī. getüreyin 76a/11, 84a/12
ī. getürüp 100a/7, 76a/7, 76b/10
Allāha ī. getürüp 21a/3
ī. getürürse 76a/14
ḥarīṣüñ ḥayāsı ve ī.+ ı 41a/10
ī.+ ıla 50b/18
ehl-i ī. olalar 115a/15
ī. u rūzī ḳılup 33a/12
dīnimüz ve ī.+ umuz 85a/21
ī.+ umuza 77b/12
ī.+ uñ 70b/21
ī.+ uña 94b/10
ī.+ uñı 94b/10

İmānsuz -4- [Tr] İmanın olmama durumu.
ī. 45b/17, 50b/20, 75a/6, 92a/14

ʿimāret -6- [Ar] Bir yeri bayındır ve mamur etme, bayındırlık.
ʿ. 24b/17, 25a/8, 50a/14
bir ʿālī ʿ. 25a/21
ʿ. idi 24b/12
maʿmūr olur ve ʿ. olur 24b/13

ʿimāretgāhlar -1- [Tr] İmaret etme yerleri.
ʿ. 25a/8

ʿimāretsüz -1- [Tr] İmaret etmeme durumu.
ʿ. 50a/14

imdi -84- [Tr] Şimdi.
i. 101b/16, 102a/4, 102b/10, 103a/15, 103a/5, 103b/10, 103b/14, 104b/2, 10b/12,
110a/11, 110b/16, 112b/17, 115b/12, 116b/2, 117b/1, 117b/10, 117b/13, 11b/5, 12a/5,
14a/20, 14b/3, 17a/18, 22a/1, 23b/8, 24a/2, 25b/16, 26a/12, 27a/13, 31a/5,
32a/10, 32a/18, 33b/19, 39a/10, 39b/4, 48a/5, 49b/19ʿadl, 4b/13, 50a/5, 50b/16,
51a/11, 51b/2, 53a/6, 54b/5, 55b/3, 55b/9, 59b/10, 68a/1, 68a/15, 71b/2,
71b/8, 72b/17, 73b/17, 73b/2, 74b/8, 75a/14, 75b/7, 78b/3, 79a/4, 79b/10,
79b/17, 80a/21, 81a/5, 82b/2, 83a/14, 83b/13, 84a/19, 84b/14, 88a/6, 8a/8,
90b/18, 91b/3, 92b/3, 93a/1, 93b/10, 93b/15, 93b/9, 94a/8, 95b/19, 97b/14,
98a/15, 98b/12, 99a/8
i. varıp 92a/11

imlā -1- [Ar] Bir dilin belli kurallara göre doğru olarak yazıya geçirilmesi.
inşā i. ḳılup 119a/14

İmrānca -1- [Tr] İmran gibi.
İ. 12a/18

ʿİmrānī -1- [Tr] İmrana ait olma durumu.
baʿżı ʿ. ʿulemāsından 13a/5

imren - -1- [Tr] Özenmek.
i.- üp 86a/12

imtiḥān -4- [Ar] Tecrübe etme, tecrübeden geçirme.
i. itmişemdür 24b/15
i. ḳılup 18b/8, 32a/10, 32a/6

in - -58- [Tr] 1. Bulunduğu yerden daha aşağı bir yere git-
i.- er 2b/20
i.- diler 27b/15, 28b/8
i.- ecegi 34a/5
i.- erken 34a/3
i.- üp 34a/3
i.- di 103b/16, 103b/18, 104a/1, 106a/13, 106a/14, 106a/18, 106a/20, 106a/21, 111b/2,
41b/10, 41b/21, 43b/21, 81b/4
i.- diler 107b/13, 111b/18, 49b/4, 81b/18
i.- dügin 109a/18
i.- düginçe 81b/4
i.- dük 67b/1
i.- elüm 107b/12
i.- emeyüp 56a/12
i.- en 54b/5
i.- erler 43b/18
i.- icek 81b/10
i.- mek 106a/11
i.- mişdi 98b/3
i.- sem 79a/14

i.- üp 101b/5, 102a/17, 105b/3, 118a/6, 34b/20, 43a/6, 54b/12, 56a/11, 63a/16,
69b/16, 75a/2, 75b/20, 81b/10, 81b/5, 99b/11
2. Kapla-, bas-, çök-
i.- se 21b/10
i.- di 103b/17
i.- üp 27b/21
3. Bin-, geç-, üstüne otur-
i.- diler 97a/17
i.- düm 84a/3
i.- er 48a/10
i.- üp 97a/14
4. Gir-
i.- üp 100a/12
i.- düm 99b/20

in -10- [Tr] Yaban hayvanlarının barındıkları kovuk.
i.+ i 86b/10
on biñ arış i.+ i 18a/13
on biñ arşun i.+ i 15a/4
yitmiş arşun i.+ i 18a/13
yitmiş biñ arşun uzunı ve yitmiş biñ arşun i.+ i 15a/6
ol bisāṭuñ i.+ i uzunı 18a/14
i.+ lerden 5b/15
i.+ leri 25a/13
ḳarınca i.+ leri 5b/14
inlü i.+ ümüzden 67b/1

În -2- [Tr]
î. 58b/20
ez-ān düşmenān-ı î. 58b/20

inʿām -2- [Ar] Lutuf ve ihsanda bulunma, iyilik etme.
i.+ ıladur 3a/8
niʿmet ü i.+ ını bilmez 2b/9

ināb -1- [Ar] Günahlardan ve her şeyden yüz çevirip Hakk'a dönme.
i. olur 45b/6

ʿināb -1- [Tr]
ʿ. idesin 45b/8

ʿināḍ -5- [Ar] Dediğinden vazgeçmeme.
ider ʿ. 92b/3
ʿ. idicek 92b/20
ʿ. idincegez 90b/18
ʿ. idüp 84a/18
ʿ. ḳıldı 38b/6

inan - -16- [Tr] 1. Bir sözün veya durumun doğruluğuna kanaat getir-
i.- madum 24b/15
i. 36a/17
i.- am 74a/11
i.- asız 79b/1
i.- dı 58b/15
i.- dılar 57b/14, 81b/10
i.- duġuñuz 79a/20
i.- madum 24b/16
i.- mazın 74a/12
i.- mazsañ 83b/16
i.- sa 76a/9
i.- urdı 79a/14
2. İman et-
i. 78b/13
i.- ıcaḳ 76a/8
i.- madı 92a/19

inandur - -3- [Tr] Sözünün doğruluğuna inanmasını sağla-
i.- avuz 85a/21, 85b/1
i.- dı 81b/6

ʿinānlu -2- [Ar+Tr]
bir zerrîn ʿ. siyāh ata 99b/2
eyerlü ʿ. atlar 118a/11

ʿināyet -19- [Ar] Lutuf, ihsan, iyilik.
ʿ. 119a/13
ḳılduñ ʿ. 100a/16
ʿ.-i Ḥaḳḳıla 6b/1
ʿ. eylediyse 23a/10
Ḥaḳḳuñ ʿ.+ i 101a/8, 105a/19, 114a/6, 33b/21, 70b/7
Allāh Teʿālānuñ ʿ.+ i birle 20b/17, 77a/8
Ḥaḳḳuñ ʿ.+ i birle 34b/10
Ḥaḳuñ ʿ.+ i birle 31a/17
Ḥaḳḳuñ ʿ.+ i Süleymānuñ muʿcizātı birle 30a/2
ʿ. itdise 45b/12, 71a/6, 94b/15
ʿ. itmeseydüñ 100a/17
ʿ. ḳılmaya 45b/12

ince -4- [Tr] Kendi cinsinden olanlara göre kalınlığı az olan.
i. 8a/19
rîsmāndan i. ḳıllar gerdügüm vaṭanla 55a/6
ol i. süñükler içinde 93a/20
i. teller çeküp 8a/19

incecük -3- [Tr] Çok ince.
bir i. 54a/13
bir i. çöp daḫı 8b/9
i. süñükleri içinde 66b/4

inceter -1- [Tr]
i. egirdüp 18a/3

incidici -2- [Tr] Gönül kırıcı.
i.+ dür 49b/13
ādemīnüñ ṭāmiʿidür ve i.+ si ve mūz̲īsidür 50b/17

İncîl -1- [Ar] Dört kutsal kitaptan Hz. İsa'ya indirileni.
Tevrātıla İ. 23a/13

incin - -23- [Tr] 1. rahatsız ol-, zarar gör-
i.- üp 84a/3

i.- di 48a/19, 63b/15
i.- megile 60a/20
i.- memege 10a/15
i.- meye 10a/15, 7b/19
i.- üp 97a/18
i.- ürüz 79a/11
2. kırıl-, gücen-
i.- ip 93b/8
i.- di 104a/19, 61a/20, 62b/13
i.- diler 28a/17
i.- dügümüz 32a/15
i.- düklerinden 102a/7
i.- icek 60b/6
i.- meyesin 11a/10
i.- üp 31b/9, 64a/16, 71b/16
i.- ür 53a/5
3. y.f.
gönülleri i.- üpdürür 32a/12

inciniş --1- [Tr] Gönülleri kırıl-, gücen-
i.- diler 10a/13

incit - -47- [Tr] 1. Zarar ver-, rahatsız et-
i.- üp 25a/15
i.- di 114b/13, 43b/1, 43b/7, 5a/14, 99b/13
i.- diler 41b/18, 42b/10, 46b/5
i.- dügi 61a/18
i.- dügiyçün 73a/20
i.- e 93b/17
i.- en 42b/10
i.- medi 43b/7
i.- medin 67a/8
i.- mege 20b/5, 54b/13, 65b/20, 7b/20
i.- megiçün 67a/17
i.- mek 50a/20, 51b/16, 66a/16, 67a/16
i.- mekdedür 50b/2
i.- mesünler 117b/17, 51a/8
i.- meye 48b/19, 54a/16
i.- meyeler 49b/21, 54b/4, 55a/2
i.- meyesiydüñ 96b/12
i.- meyince 73b/4
i.- meyüp 66a/9
i.- mezüz 51a/9
i.- üp 54b/14
i.- ür 45a/9, 7b/12
2. Gönül kır-, gücendir-
i.- meye 51a/15
i.- üp 67b/20
i.- e 111a/16
i.- mege 111a/16
i.- mez 54a/4
i.- ürdi 73a/18, 73b/6
3. y.f.
gönül i.- mek 31b/11

incü -3- [Tr] İstiridye cinsinden deniz hayvanlarının içinden çıkarılan ve süs eşyası olarak kullanılan küçük, yuvarlak, sert, sedefli tane.
aġ i. 16a/2
aḳ i.+ den 37b/7
i. dişin 86a/11

incün - -1- [Tr] bk. **incin-**
i.- ürdüñ 32a/10

incüt - -2- [Tr] bk. **incit-**
i.- dügi 51b/15
i.- e 47b/15

indür - -8- [Tr] Bir şeyin veya kimsenin yüksek bir yerden aşağıya inmesini sağla-
i.- di 5b/13
i.- di 81b/3
i.- diler 108a/10, 76a/20, 80b/17
i.- mesine 106a/10
i.- üp 106a/12, 21a/18

inek -1- [Tr] Sığır türünün dişisi.
i. 88a/5

İn-est -2- [Fa] Budur, şöyledir.
İ. 112a/10, 4a/20

infiʿāl -1- [Ar] Gücenme, dargınlık duyma, kırılma.
i. çekmeyesin 17b/2

iñildü -1- [Tr] İnleme sesi.
i. āvāzı 60b/12

iñile - -1- [Tr] bk. **iñle-**
i.- di 82b/16

inkār -2- [Ar] Kabul ve tasdik etmeme.
i. iderler 13a/11
i. idüp 20b/16

iñle - -2- [Tr] İnle-, acısını ifade etmek için ses çıkar-
i.- düm 57b/7, 91b/8

iñleş - -2- [Tr] Birlikte ah et-, acılarını ifade etmek için ses çıkar-
i.- di 50a/5
i.- diler 81a/1

inlü -1- [Tr] İni, mağarası olan.
i. inümüzden 67a/21

ins -38- [Ar] İnsan.
ʿaḳl-ı i. 1b/12
ʿaḳl-ı i.-i kümelādandur 50b/4
i.+ e ve cinne 30b/8
i. ü cān 117a/18, 51a/6
emīr-i i. ü cān 115a/9, 93b/12
i. ü cānn 2a/18
melik-i i. ü cānn 3b/6
i. ü cin melikleri 35a/7, 47a/19
i. ü cin 17a/1, 32a/12, 35a/2, 52a/3, 56b/8, 60a/7
emīr-i i. ü cin 49b/6
i. ü cinden kimse ḳomayup 34a/4, 34a/6
i. ü cinden kimse 34b/17
i. ü cinden 29b/2, 29b/3, 88b/13, 9a/15

emīr-i i. ü cinn ü mūnis melek 49b/5
iy emīr-i i. ü cinn ü v'ey resūl-i 111b/5
i. ü cinn ü vaḥş u ṭayr u mūr u mār 67a/14
i. ü cinn ü vaḥş u ṭayr u mūr u mārı 66a/7
i. ü cinn ü vaḥşıla 102b/8
i. ü cinne 16b/13, 2a/8
i. ü cinni 53a/9
eger i. ü eger cin eger perī eger faḳīr ve eger cihānuñ serveri 14a/11
i. ü ḥayvān 47b/20
i. ve cin 85a/7
i. ve cinnüñ şecāʿati 85a/11
eger i. ve eger cin 13a/16

inṣāf -7- [Ar] Hakka ve adalete uygun davranış.
ʿadl ü i. 119b/14
i.+ a geldüñ 32a/10
i.+ a gelüp 44a/5
i. iderseñ 119b/15
sizüñ idrāküñüz i.+ uñuz 43a/13
i. virdi 23b/13
i. virelüm 37b/13

insān -38- [Ar] İki ayaklı, iki elli, aklı ve konuşma yeteneği olan memeli canlı.
i. 50a/20, 51b/14, 61a/10
nice i. 59a/13
i.+ a 109a/3, 12b/17, 56a/5
eger ḥayvānda ve ger i.+ da 114b/14
eger i.+ da ve ger ḥayvānda 41a/6
i.+ dan ḥayvāndan cānlu nesne ḳomayup 114b/20
i. dilin bilüp 65a/21
i. dilin fehm idüp 65a/21
i. dilin 100a/6, 65b/2, 69b/5, 77a/3
i.+ dur 52a/21
i. gibi ṭurup 52b/4, 52b/6
i. gibi 52a/13
i. göndüreydi 93a/8
i.+ ıla 51b/11, 54a/2
bu i.+ ıla 12b/9
buyūt-ı i. içinde 54a/3
laḥm-ı i. ḳoḳmayup 7b/9
i. meliklerin 117a/13
i. memleketinde 14b/2
i. meskeninde 54a/6
i. ola 94a/18
kāmil i. olımazsın 94b/6
i. şınfıdur 12b/8
i. u cān 35a/5
i. u cānn 89b/4
i. u ḥayvān ḳurtulup 47a/11
i.+ uñ aʿżāsı üzerine 10a/21
degme i.+ uñ aru ḳadar ʿaḳl u idrāki olmaz 7a/21
eger i. ya ḥayvān ya behāyim 65b/21

insānī -1- [Ar] İnsanla ilgili, insana ait.
lisān-ı i. 77a/2

inşā -1- [Ar] Yapma, yapılma, kurma, kurulma.
i. imlā ḳılup 119a/14

inşād -1- [Ar] Bir şiiri topluluk önünde manasına, veznine uygun şekilde, sözlere ses tonu ve vurgularla etki gücü katarak yüksek sesle okuma.
ḫandān-ı i. 95a/12

in-şā'allāh -5- [Ar] Allah dilerse, Allah nasip ederse.
i. 115b/17, 58b/20, 61a/14, 62a/19
i. Teʿālā 87b/16

in-şā'allāhu -1- [Tr]
i. Teʿālā 63a/5

in-şā'allāhu Teʿālā -1- [Ar] Yüce Allah'ın izniyle.
i. 30a/2

intihā -1- [Ar] Son bulma, sona erme.
tā i.+ sına degin 111a/9

intiḳām -1- [Ar] Öç alma, yapılan bir kötülüğe gereken karşılığı verip acısını çıkarma.
senüñ i.+ uñ ala 82b/18

ip -1- [Tr] Dokuma malzemesinden yapılan ve bağlamak için kullanılan, çeşitli kalınlıkla bükülmüş sicim.
ġurūr i.+ iyle 111a/14

iplik -2- [Tr] Pamuk, keten, yün, ipek vb.nden bükülerek yapılan ve dikiş dikmekte kullanılan ince uzun lif.
igne i. 56b/20
i.+ ile diküp 57a/5

ir - -107- [Tr] 1. Var-, ulaş-, git-, er-
i.- mişem 64a/19
i.- di 60a/17
i.- ecek 33a/4
i.- di 38b/15, 43a/3, 74b/15, 82b/17, 94a/13, 99b/10
i.- diler 22a/5
i.- dügin 64b/12, 64b/13
i.- dük 100b/4, 67b/1, 77a/1, 90b/6
i.- düñ 23b/20, 65a/12
i.- emediler 75a/18
i.- er 76a/5
i.- esin 92a/12
i.- icek 18b/3, 82b/7
i.- ince 2b/6
i.- iser 66b/16, 85b/15
i.- mege 104a/6
i.- mezidi 2b/13

i.- mişem 71a/16, 71a/18, 71b/2
i.- se 16a/3, 38a/6
i.- üp 112a/21, 67a/16
i.- ürdi 71a/20, 93a/10
i.- ürse 87b/14
2. Vakti gel-, zamanı er-
i.- medin 56b/11
i.- di 114b/19, 66b/20, 67a/3
i.- er 22b/17
i.- se 17b/14, 45a/8
3. Yaşa gel-, yaş al-
i.- di 70a/14
i.- e 38a/2, 38a/3
i.- mişdi 11b/18
4. Zamanında yaşa-, vaktine ulaş-
i.- mişem 100b/15
i.- dügi 65a/19
i.- düm 65a/8
i.- esiz 65a/3
i.- mege 67a/21
i.- mişem 100b/15, 71a/17, 71a/20, 71a/21
5. Allah'ın rızasına ve sırlarına ulaş-
i.- er 12a/3
6. Gir-, bat-
i.- di 35a/2
i.- mez 35b/6
7. Gör-, bak-
i.- dügi 52b/6
8. Tanık ol-
i.- medüm 96b/19
9. y.f.
elem i.- mez 68b/10
ziyānumuz i.- mez 51a/8
fikrleri i.- di 17b/8
ḫiṭāb-ı ʿizzet i.- di 82b/11, 82b/2
müddet i.- di 24a/12
semʿine i.- di 84a/16
aṣlına i.- düm 11a/6
ḫizmetine i.- düm 20a/14
raḥmeti i.- e 2a/14
maḳṣūduma i.- em 68a/15
sırrına i.- emez 1b/12
ecel i.- er 83a/7
ḳuvveti i.- er 78b/14
mevt i.- er 39b/4
sırra i.- esin 47b/8
żarar i.- gürmegiçün 67a/17
ecel i.- icek 92b/7
mevt-i şedīd i.- iser 39b/7
rızḳ i.- iser 66b/15
zillete i.- isersin 39b/4
vaʿde ecel i.- medin 38b/20
sırra i.- memişdür 40b/7
āfāt-ı semāvī i.- meye 4b/20
āfet i.- meye 4b/20
ḫüsrān i.- meye 26b/12
żararı i.- meye 60a/6
göz i.- mez 104a/17
sır i.- mez 62b/1
sırrına i.- mez 18b/3
ziyānumuz i.- mez 51b/2
ḫānümāna i.- mişem 71b/1
iḥsāna i.- mişem 71b/1
luṭf-ı ʿummāna i.- mişem 71a/18
māh-i tābāna i.- mişem 71a/20
tāze cāna i.- mişem 71a/15
vaṣl-ı cināna i.- mişem 71a/19
yār-ı cānāne i.- mişem 71a/15
ecel i.- se 42b/19
ṣovuḳ i.- se 45a/15
ḫalel i.- üp 22b/8

ir -2- [Tr] Erken, er vakit.
i.+ den 85b/6
i. ü giç 92b/11

irādāt -1- [Ar] İradeler.
kendü i.+ ıyla 78a/14

irādet -1- [Ar] İrade.
i. vir-di 1b/9

Īrān -1- [Tr]
sulṭān-ı Ī. Keyḳūbād 88b/7

iʿrāż -2- [Ar] Yüz çevirme, kaçınma, başka tarafa dönme.
i. ḳıl-urlar 116a/16, 96a/6

İrem -2- [Tr] Bağ.
bāġ-ı İ. 27b/3
bülbül-i bāġ-ı İ.+ dür 2a/10

irfān -1- [Ar] Bilme, anlama.
ehl-i i.+ ı 118b/9

ʿirfān -6- [Tr]
ehl-i ʿ.+ ı 46a/14
ehl-i ʿ.+ ı mūcibince 95a/11
ehl-i ʿ.+ ı naḳlince 23b/10
nefs-i ʿ.+ ında 50b/6
nefsüm ʿ.+ ında 66b/8
ehl-i ʿ. içdügi 108b/10

irgür - -14- [Tr] 1. erdir-, ulaştır-, vardır-
i.- ür 1b/6
2. y.f.
meded i.- üci 33b/8
ḫizmetüñe i.- di 65a/7
semʿine i.- di 5b/15
sırrına i.- di 2a/19
żarar i.- e 42b/18, 59b/17
fayṣala i.- esin 52a/6
ʿaḳl i.- memiş ola 14a/17
ḳulaġına i.- üp 85b/3
żarar i.- üp 84a/10
rütbeti i.- üpdür 2a/7
meded i.- ür 75b/15

żarar i.- ürler 12b/12
iri -6- [Tr] Ölçüleri olağandan daha hacimli olan.
uşaġuñuz i.+ ñüz 42a/17
uşaġı ve i.+ si 4b/11, 6a/16, 87a/2
i.+ sin 80b/19
i.+ sinden 64b/16
irilü -1- [Tr] İri olma.
i. uvaḳlu ṭaşlar 30b/3
iriş - -25- [Tr] 1. Ulaş-, eriş-, yetiş-
i.- se 5b/6
i.- di 39a/7
i.- ince 40a/8
i.- ür 44a/20
i.- ürse 10a/11
i.- di 98a/14
i.- diler 108a/1
i.- düm 112a/17
i.- e 56b/5, 94a/4
i.- evüz 80b/20
i.- miş 118a/14
i.- üp 107a/11
i.- ür 44a/21, 55a/4
2. Aklı er-, anla-, vakıf ol-
i.- mez 3b/8
3. Allah'ın rızasına kavuş-
i.- en 12a/3
i.- düm 39a/12
4. Vakit er-, zaman ulaş-
i.- se 17b/13
5. y.f.
ʿaḳlım i.- e 9a/12
mertebeye i.- dügüme 41b/2
merātibe i.- düñ 41b/1
yavuz naẓar i.- e 103a/2
vaʿde-i mevt i.- icek 92b/16
vaʿde i.- üp 39a/7
irişdür - -1- [Tr] Ulaştır-, vardır-, bitir-
i.- e 49b/17
irkek -2- [Tr] Erkek, dişi.
i.+ i öñce dişisi ardınca 102b/13
i. semmūr ḳoçuñ şol butın 110a/1
irşād -1- [Ar] Doğru yolu gösterme.
Süleymān-nāme-i ḫānende-i i. 46a/15
irte -1- [Tr] Bir günün veya belli bir zamanın hemen arkasından gün veya zaman.
i.+ ye şalarsın 107b/4
irtesi -1- [Tr] Bir sonraki.
āẕīne i. 30b/10
irük - -1- [Tr] Al-, sahip ol-
zaḫīre i.- üp 9b/5
ʿİsā -1- [Tr] Kur'an-i Kerim'de geçen ulu'l azm peygamberlerinden.
ʿ.+ ya 2a/3
ise -3- [Tr] Şart bildirir.
i. 11a/15, 72a/15, 91a/14
İsfendiyār -4- [Tr]
İ. 91b/18
İ.-ı rūyin 91b/17
İ.+ uñ eceli 91b/21
İ.+ uñ ölümi 92a/1
İsḥaḳ -1- [Tr] Hz. İbrahim'in 2 oğlundan biri olan ve Yakub (a.s)'un babası, Kur'an'da adı geçen peygamberddir.
āl-i İ. 2b/7
ʿİsī -3- [Tr]
ʿ. 23a/17, 71a/8
cān-baḫş u ʿ. 71a/15
ʿİsī ibni Meryem -2- [Tr] Meryemin oğlu isa.
daʿvet-i ʿ. 119b/7
ʿ.+ i 46a/3
isim -3- [Ar] Varlıkları birbirinden ayırmaya, tek tek veya cins cins karşılamaya yarayan kelime, ad.
bir ḳuru i. 39a/17
i.+ i 12a/18
üçinüñ daḫı i.+ lerinüñ adı 115a/3
İskender -6- [Tr]
üstād-ı İ. 71b/4
İ.-i kübrā 93a/6
sedd-i İ. durışlu 34a/18
sedd-i İ.+ e 103b/19
sedd-i İ. gibi 32b/1
sedd-i İ.+ leyin 106a/1
İskender-i Kübrā -1- [Tr]
İ. gibi 50b/11
İskenderī -1- [Tr] İskenderle ilgi, İskendere ait.
ʿamūd-ı İ. gibi 32b/1
İslām -8- [Ar] Allah'ın kur'an ile vahyettiği ve esasları Hz. Muhammed tarafından bildirilen din, Müslümanlık.
dīn ü i. 79b/3
sulṭān-ı İ.-ı aʿẓamuñ 119a/19
İ.+ a geldükleri gibi 12b/14
İ.+ da 4a/12
dīn-i İ. ehli 2a/21
İ.+ ı 110b/19
dīn-i İ. içre 2b/2
i. sürüsinüñ ḳurdı 110b/16
ism -23- [Ar] Ad.
i. 103a/21
i.-i aʿẓam 55a/16
berekāt-ı i.-i aʿẓam 55a/16
i.-i Ḥaḳı 31a/1
i.-i Ḥaḳla başladumsa 45b/13
i.-i Ḫudā 51a/6
i.-i ilāh 111b/8
i.-i şerīfüñüz 77b/6

i.+ i 54a/18, 67a/18, 67b/16, 86a/13, 87b/6
her Ṭavāyif şāhınuñ bir i.+ i 4a/13
anuñ i.+ in 24a/18
menḳūş olan Esmāu'llāhuñ i.+ ini oḳıyup 3b/14
ḳudretile mesṭūr olan Esmāu'llāhuñ onuncı i.+ ini oḳuyup 115a/17
i. ü resmi 116b/14
i.+ üme 63b/3
i.+ ümidi 36a/13
i.+ üñ 41a/21, 63b/2
mübārek i.+ üñ 65a/11

İsmāʿīl -1- [Tr] İsmi Kur'an-ı Kerim'de zikredilen Hz. İbrahim'in oğlu ve peygamberimizin atası.
birinci ḳat gök ferişţehlerinüñ ḫalīfesi İ.+ em 68b/8

ism -1- [Ar] Ad.
bir ḳavmü i. 38a/17

ismu'llāh -1- [Ar] Allah'ın ismi
i.-ı aʿẓam ḥaḳḳıyçun 30a/20

İsrā'īl -1- [Tr] Yakub (a.s)'ın adıdır. Onun soyunda gelenlere de İsaril oğulları denilir.
enbiyā-yı nebī İ.+ den ġayrı 9a/5

İsrāfīl -5- [Ar] Dört büyük melekten, öttüreceği boru ile kıyamet gününü bidirmekle görevli olan.
İ. 67b/12
İ.+ den 67b/12
İ.+ dür 22a/13
İ. ḫorṭūmların çıḳarup 118a/13
İ. ve Mīkāʾīl ve ʿAzrāʾīl ve cemīʿ melāʾike 82b/7

issi -10- [Tr] Sahip.
i. 24b/9
i.+ den 107b/19
i. günde 42a/1
ol i. günlerde 54b/17
güneş i.+ si 43b/1
yaz i.+ si geçüp 45a/15
öyle i.+ sinden 5b/17
güneş i.+ siyle öyle yili 47a/5
öyle i. vaḳti yitdi 42b/8
ġāyet i.+ ydi 107b/19

issilik -1- [Tr] Sahip olmak alakalı.
i.+ dendür 48b/12

istād -5- [Tr]
dād i. idem 110b/13
i. idesin 51a/11
i. ḳıl 51a/14
i. ḳılalum 50a/8
maẓlūmlarınuñ dādını i. ḳılup 61b/17

iste - -67- [Tr] 1. Talepte bulun-
i.- di 10a/2
i. 110b/10, 31b/7, 39b/4
i.- di 106b/5, 20b/12, 91b/19
i.- diler 20b/16
i.- dügi 21a/1
i.- dük 46b/20
i.- düklerin 90a/9
i.- mege 89a/17, 90a/8
i.- r 32b/13, 53b/2, 97a/6
i.- rem 34a/4
i.- rseñüz 20b/17
i.- sek 23a/18
i.- yen 82a/18
2. Arzu et, istek duy-
i.- r 14b/10
i.- di 102a/13, 106b/10, 64b/17, 73b/17, 84a/6, 99b/17, 99b/19
i.- diler 33b/14
i.- dügi 90a/3
i.- dügin 90a/2
i.- düm 91b/9
i.- medi 1b/10
i.- mez 103a/2
i.- miş 92b/14
i.- r 106a/12, 22b/19, 63a/13, 67a/6, 83a/15, 8a/13
i.- rem 40b/8
i.- riseñ 42a/20
i.- rseñ 63a/7
i.- rsin 53b/10
i.- rüm 113b/15
i.- se 110a/3
i.- yenüñ 15b/4
i.- yü gitdiler 73a/1
i.- yüp 88b/8
3. Dile-, gönlü bil-
i.- rse 40a/13
i.- dügi 88a/18
i.- rise 78a/21, 80a/5
i.- riseñ 95a/2
i.- rse 80a/2, 83b/21
i.- se 51a/1
4. y.f.
furṣat i.- r 29a/5
emān i.- di 96b/9
icāzet i.- di 97b/4
i.- icek 17a/7
meded i.- miş 84a/8
göñlüm i.- r 101b/12
icāzet i.- r 63a/13, 89a/14
emān i.- ye 102a/5

isteyici -1- [Tr] İsteyen.
i.+ lerdür 51b/15

istiʿmāl -1- [Ar] Kullanma.
i. it(d)-e Kullanmak. 62a/11

istiġfār -3- [Ar] Tevbe etme.

i. idüben 39a/11
i. u tevbe ḳılup 39b/20
i. u tevbeye gelüp 21a/17
İstiẖar -2- [Ar] Geri bırakma, geri kalma.
İ. 29a/4
Baʿalbek ḳalʿasın yapan Demürbāda ve İ.+ a ve Ṣalṣāla 113a/7
istiẖrāc -1- [Ar] Çıkarma.
i. ḳıl-up 13a/7
istiḳbāl -1- [Tr] Gelecek, gelecek zaman.
evc ve ḥażīż ve şeref ve hübūṭ ve iḫtirāḳ ve i. 40a/5
istimāʿ -2- [Ar] Kulak verme, dinleme.
i. it(d)-en 85b/13
i. olun-dı 70a/8
istimdād -3- [Ar] Yardım isteme, imdada çağırma.
ẖayr duʿā i. idesin 84a/10
i. it-di 77a/13
ẖayr duʿā i. ḳılduñ 84b/5
ʿisyān -1- [Ar] Karşı gelme, itaatsizlik etme.
ʿ. eyle-düñse 118b/4
iş -69- [Tr] Bir maksatla yapılan faaliyet.
ʿadllü i. 62a/16
āferīn diyecek i. 17b/20
her i. 112b/18, 30a/4, 58b/10
olacaḳ i. 31b/6, 82b/6
her bir i.+ de 8b/17
her i.+ de 102a/3, 58b/11
bāṭıl i.+ den 90b/15, 92b/13, 73a/3
bu i.+ den 75a/19
i.+ e 30b/7, 31a/20
bir i.+ e 17b/19, 30b/12
bu i.+ e 76a/15
her i.+ e 78b/15
işledügi i.+ e 31b/3
ol i.+ e 6b/20
ʿışḳ i.+ i 12a/2
bitecek i.+ i 107b/4
bu i.+ i 25b/18, 74a/10, 74a/19, 74a/20, 75b/8
erenler i.+ i 17a/11
ẖayr işi ayr i.+ i 92a/14
her bir i.+ i 14a/13
her birinüñ bir i.+ i 14a/14
işbu i.+ i 56b/11
Kerīm i.+ i 108b/13
ol i.+ i 107b/6
yaramaz i.+ i 42a/18
ẖayr i.+ i ayr işi 92a/14
buncılayın i. idem 74a/20
i. ider 55b/7
aḥmaḳlar i.+ idür 33a/5
i.+ in bitürüp 59b/5
ḥükūmet i.+ inde 74a/13
i.+ ine gitmezdi 73b/4
Demürbāduñ i.+ ini 32a/4
i. işle-diler 29b/1
ʿāḳil bir i. işler 33a/7
ne i. işler 81a/1
i. işletmezdi 30b/11
bir i. işleyevüz 14a/17
i. itdi 114a/13
bir i. itdi 74a/1
ʿaceb i. itdügin 90a/5
ġāyet çoḳ hünerlü i.+ ler 16a/20
işbu i.+ ler 60b/2
ol ḳadar muṣannaʿ i.+ ler 15b/14
bu i.+ leri 74a/17
etdügüñ i.+ leri 97b/18
yaramaz i.+ leri 79b/16
i.+ lerinden ḳovmaḳ 113a/11
buncılayın i. mi ider 74a/19
i. ṣoñın ṣanışup 118a/4
i. ṣoñın 75a/4
i.+ üm 31b/10
her bir i.+ üñ ādemīsi 14a/13
her bir i.+ üñ bir ādemīsi 14a/10
her bir i.+ üñ bir eri 28a/16
bu i.+ üñ eri 28a/15
i.+ üñ gücüñ 31b/11
i.+ üñe 79a/4
ʿİş -11- [Tr]
ʿ. eyledi 12a/7
ʿ. idüben 50b/12
ʿ.+ ile 38b/14
ʿ. ü ʿışret iderdi 11b/21
ʿ. ü ʿışret itdi 111b/16
ʿ. ü nūş idüp 58a/19
ʿ. ü nūş ḳılduġın 90a/4
ʿ. ü nūş ḳılurdı 87b/8
ʿ. ü nūş 38b/11, 50b/13
ʿ. ü şebāb 58b/5
işāret -5- [Ar] Bir şeyi, anlatılmak istenen bir manayı el, parmak, kaş, göz, baş ile gösterme.
eyle i. eyledi 49b/16
i.+ i bilüp 106a/10
i. itdi 105b/1, 106a/10
i. itdiler 114a/14
işbu -31- [Tr] İşte bu.
i. 108a/19, 113b/15, 28a/1, 45a/3, 71a/21, 81a/2
i. ʿāleme 22b/6
döndügince i. çarẖ-ı 35b/8
i.+ dur 40b/19
i. dünyā ġuṣṣasın 103a/5
i. gice 111b/14, 56b/11
i. gök ü yir 98a/14
i. işi 56b/11
i. işler 60b/2

i. Ḳāhir ḳışṣasın 103a/5
i. ḳapudur 36a/19
i. ḳışṣadur 97b/18
i. levḥüñ içre 36a/9
i. meclis 23a/11
i. nefes 84b/19
i. rāyiḥadan 9b/11
i. sırrı 85b/5
i. söz 55b/6
i. şehir 36a/17
i. şehri 36a/15
i. şīrīn ḳışṣayı 102b/10
i. yillerden 45b/1
i. yirde 38b/18
i. yire 38a/7, 38b/15

işidil - -4- [Tr] Duyul-, kulakla hissedil-
i.- mez 48b/15
sözi i.- üp 9a/6
i.- ür 48b/14, 9a/3

işik -2- [Tr] Eşik.
i.+ in öper 2b/20
ḳapu i.+ inde 63a/13

işit - -110- [Tr] 1. Duy-, kulakla hisset-
i. 95a/9
i.- di 114a/12, 115b/14, 20b/20, 5b/10, 66b/17, 70b/4, 82a/3, 83a/17, 84b/11, 90a/10, 91b/13, 92b/19, 95b/17
i.- diler 28b/20, 76a/8, 82a/2
i.- diyse 54b/9
i.- dügi 83a/10
i.- dügin 108b/16
i.- dügine 59a/6
i.- dük 70a/12, 70b/5, 97a/13
i.- düklerin 90a/1
i.- düm 103b/10, 13a/2, 5a/18, 67b/16, 82a/9, 98b/17
i.- e 59a/8
i.- elüm 71b/9, 74a/11
i.- en 45b/18, 4a/13, 73a/3, 85b/7, 94b/12
i.- enler 32b/15
i.- enüñ 34b/4
i.- esiz 87b/13
i.- icek 63a/3, 74b/21, 76a/18
i.- iyorursız 11a/1
i.- medüñ 11a/1
i.- megile 19a/3
i.- mek 19a/6
i.- mekdür 19a/7
i.- meyüp 48b/2
i.- mez 50b/19
i.- miş 112b/17
i.- mişdi 30b/12
i.- mişdüḳ 102b/17
i.- mişlerdi 34a/9
i.- se 38a/18, 97a/11
i.- üp 103a/13, 113b/14, 113b/2, 118a/8, 18b/17, 19a/2, 28b/19, 39b/13, 41a/5, 42b/3, 57a/20, 58a/2, 59a/12, 59a/2, 59b/20, 60a/1, 63a/9, 65a/10, 68a/20, 68b/10, 6b/17, 70b/10, 72b/12, 73a/8, 74a/21, 74a/6, 75b/7, 76a/14, 76a/4, 77b/21, 77b/6, 77b/8, 83a/16, 85a/5, 88a/7
i.- ürüz 74a/9

2. Dinleyip anla-
i. 45b/10
i.- elüm 113b/12
i.- düñ 71b/8
i.- elüm 24a/21, 37b/13, 64b/14
i.- esiz 94b/3
i.- ip 85b/6
i.- üp 109a/20, 96a/1

3. y.f.
sözümi i. 74b/4
cān ḳulaġı birle i.- dük 94a/15
emrini i.- medüñ 93a/1
sözlerümi i.- di 44b/3
sözün i.- mediler 54b/10
naṣīḥat i.- meyesin 32b/16
sözin i.- mezseñ 32b/16

işle - -36- [Tr] 1. Yap-, tut-, yerine getir-, emek ver-
i.- dügin 33a/7
i.- mege 12a/21
i.- r 33a/7, 81a/2
i.- señ 28a/15
i.- yüp 15b/13
i. 72b/19
i.- di 31a/20

2. İnce iş yap-, emek ver-, sanatlı iş yap-
i.- mesinde 8b/3
i.- diler 15b/13, 15b/15, 16a/6, 18a/6, 29b/1
i.- dügi 31b/3
i.- dügimüz 18a/20
i.- dügin 14b/3, 34a/9, 62a/20
i.- düñ 18b/3
i.- medi 18b/1
i.- medügi 31a/20
i.- mege 18b/1
i.- mek 14b/8, 17b/20, 18b/1, 7b/2
i.- memişdi 15b/15
i.- yelüm 17b/7
i.- yen 29a/21
i.- yevüz 14a/17, 14b/1
i.- yüp 16b/2

3. y.f.
elüñden gelürse i. 75b/8

yazuḳ i.- mege 50a/3
maʿşiyet i.- rler 6b/16
işlen - -4- [Tr] 1. İnce, sanatlı iş yapıl-
i.- ür 11a/5
i.- di 16a/20
i.- mişdür 18a/21, 18b/8
işlet - -3- [Tr] 1. iş yaptır-, çalıştır-
i.- mezdi 30b/11
i.- dügin 108b/19
2. ince, sanatlı iş yaptır-
i.- e 17a/13
ʿişret -2- [Ar] İçki içme, içki.
ʿīş ü ʿ. iderdi 11b/21
ʿīş ü ʿ. itdi 111b/16
it - -1949- [Tr] 1. Et-, yap-, kıl-
i.- diler 15a/15
i. 75a/14
i.- di 114a/13, 74a/1, 74a/10, 74a/18, 74a/8
kim i.- digüni 74a/20
i.- diler 15a/16, 15a/20, 15b/2, 98a/19
i.- diyse 74a/10
i.- dügini 80a/16
i.- dük 44b/19
i.- düñ 74a/17, 74a/19
i.- em 74a/20, 89a/1, 89a/2
i.- er 111a/5, 114b/5, 1b/12, 40a/13, 74a/19, 78a/21, 7a/3, 80a/12, 80a/2, 80a/5, 96a/15
i.- erler 40b/6, 72b/6
i.- erse 73a/11
i.- medüm 74a/17
i.- meñ 30a/1
i.- meyenin 86b/17
i.- mez 117b/2, 55b/8
i.- miş 107b/18
i.- mişdür 118b/16, 93a/3
i.- mişleridi 87b/11
i.- se 62a/14
i.- sem 30a/21
i.- sün 73a/11, 91b/21
i.- üben 50b/12
i.- üñ 56b/6
i.- üp 107a/12, 13b/12, 15b/8, 21b/9, 24a/7, 60b/12, 60b/14, 81a/8, 97b/17
2. Kötülükte bulun-
i.- dügin bulsa 91a/21
i.- en 75b/8
3. Yarat-
i.- er 10b/12
4. y.f.
ṣunʿı i.- er 1b/4
murġ-ı fikreti i.- se 1b/5
ʿafv i. 100a/20
bağrını baş i. 85b/11
cennet i. 45b/20
defʿ i. 102b/11, 118b/2, 33b/20, 98a/15
eylük i. 103b/1
ferāġat i. 31b/18
ḫidmet i. 72b/6
himmet i. 101a/10, 14a/17
ḫizmet i. 47a/16, 61b/4, 77b/13
ḥükm i. 113a/19, 21a/16, 45a/20
ḳıyās i. 39a/6, 97a/11
luṭf i. 95b/19
müfehhem i. 119b/16
münācāt i. 45a/20
müyesser i. 118b/21
niyāz i. 116b/18, 47a/3
nūş i. 46a/4
pāk i. 70b/20
raḥmet i. 23a/19, 45b/20, 95a/1
selām i. 28b/12
şād i. 23b/8
ṭāʿat i. 23a/2
terk i. 31b/12, 42a/20, 71a/3, 74b/4, 95a/6
ẓāhir i. 17b/2
ʿarż i.- di 18b/21
ʿazm i.- di 112b/7
ʿazm-i Sīmurġ i.- di 112b/13, 112b/9
āferīn i.- di 60a/20, 89b/12
āh i.- di 69a/4
āh u zār i.- di 76b/19
aḫbār virmege i.- di 103a/4
aḥsen i.- di 105b/5
ʿibādet i.- di 93b/19
ʿīş ü ʿişret i.- di 111b/16
ʿitāb i.- di 48b/1, 48b/2
ʿizzet i.- di 47a/14
ʿizzeti i.- di 115b/12
alḳış i.- di 117b/5, 41a/2
āvāze i.- di 43a/5
āzād i.- di 65a/16
azād i.- di 78b/18
baḫş i.- di 58a/18
buġż i.- di 110b/8
bünyād i.- di 25a/21
cehd i.- di 104a/6
cemʿ i.- di 21a/19, 31b/1, 3a/13, 95a/18
cemd i.- di 43b/7
ceng i.- di 71b/9, 88b/5, 90a/19
cūş i.- di 11b/1
çāk i.- di 56a/15, 95a/16
çarḫ-ı devrān i.- di 24a/13
daʿvet i.- di 115a/17, 115b/15, 20b/16, 25a/19, 26a/21, 3b/15, 43b/3, 44a/10, 61a/7, 84a/16, 84a/18, 90b/5, 91a/20, 92b/19, 93b/2
daʿveti i.- di 2a/18, 83a/15

daʿvīsini i.- di 92b/11
dār u gīr i.- di 109b/1, 88b/11
dehşet i.- di 27a/10, 33b/11
delü i.- di 23b/1
dilek i.- di 82b/11
dostluḳ i.- di 66b/17
duʿā i.- di 47a/6, 63b/5
duʿā-yı kām-yāb i.- di 44b/9
dür-efşān i.- di 108b/3
efġān i.- di 46a/5
emr i.- di 100a/4, 108a/11, 10a/3, 112b/10, 18a/18, 20b/10, 20b/14, 21a/18, 23b/18,
26a/9, 28a/18, 28b/1, 28b/10, 33a/20, 47a/12, 47b/3, 57b/17, 5a/16, 77b/6,
80b/1, 80b/11, 83b/3, 83b/4, 92a/8, 97a/14
fehm i.- di 77a/8, 97b/21
ferāġat i.- di 30a/20
feyż ü emr i.- di 1b/10
fikir i.- di 11b/2
fikr i.- di 56b/1
gerdiş i.- di 1b/5
girde-bīc i.- di 70a/18
ḫaber i.- di 19a/16
ḥādiṣe i.- di 111b/13
ḫalḳ i.- di 49a/18
ḫarāb i.- di 95a/20
ḥareket i.- di 53b/6
ḥased i.- di 92b/12
ḫayr duʿā i.- di 100b/11
helāk i.- di 105a/21, 56a/15, 78a/8, 88b/12, 90a/19, 93a/15, 95a/15, 97a/21, 98b/13
heng i.- di 105a/2, 90b/13
ḫışm i.- di 97a/10
ḫidmet i.- di 58a/12
ḫiṭāb i.- di 75b/17
ḫiẕmet i.- di 24a/15
ḥükm i.- di 25a/18, 26b/16, 26b/17, 26b/6, 26b/7, 27a/6, 33a/15, 46b/1, 5b/11,
5b/13, 5b/21, 64a/12, 64a/13, 6a/10, 6a/5, 92a/6
ḥükme maḥkūm i.- di 2b/8
ḥürmet i.- di 58a/11
īcād i.- di 78a/5
iḥsān i.- di 75a/12
iḳdām i.- di 31a/11
ilhām i.- di 48a/12
ilḳā i.- di 100a/6
istimdād i.- di 77a/13
işāret i.- di 105b/1, 106a/10
iṭāʿat i.- di 115b/14, 19b/17, 5b/3
ittifāḳ i.- di 88b/4
ḳabūl i.- di 28b/7, 51b/7, 59b/10
ḳarār i.- di 59b/14, 67a/1
ḳaṣd i.- di 104a/19
kelimāt i.- di 47b/6
kerem i.- di 98a/11
ḳulaġuzlıḳ i.- di 59b/13
ḳurbānlar i.- di 9b/3
laʿnet i.- di 75a/10
mensūḫ i.- di 2a/20
merdūd i.- di 89a/8
merḥabā i.- di 36a/6, 74b/16
meşveret i.- di 35b/19
meyl i.- di 74b/9
muʿciz i.- di 2a/16
muḳadder i.- di 119a/12
musaḫḫar i.- di 47b/1
müflis i.- di 3a/5
münācāt i.- di 31a/8, 43b/20, 91b/19
münevver i.- di 31a/9, 80b/7
müstecāb i.- di 100b/12, 82b/2
müyesser i.- di 110b/12, 119a/11, 77a/15, 91b/11
naḳl i.- di 35a/10
naḳş i.- di 4b/21
nāliş i.- di 30b/19, 31a/5
naṣb i.- di 101a/21
naṣīḥat i.- di 59b/19, 72b/8
naẓar i.- di 105b/16, 16b/7, 35a/4, 46b/19, 72a/6, 81a/12
nefrīn i.- di 81a/4
nessāc i.- di 2a/5
niyāz i.- di 95a/21
niyyet i.- di 102a/12, 89a/9
pāk i.- di 47a/10, 97a/21
perdedār i.- di 2a/5
perīşān i.- di 23a/20
rūşen i.- di 47a/11
rūz i.- di 80b/6
secde i.- di 2a/19, 69b/10
secde-i şükr i.- di 116b/5, 77b/8, 78a/1
sehv i.- di 114b/19
selām i.- di 39a/8, 65a/4
ser-tāc i.- di 2a/14
suʾāl i.- di 112a/8, 114a/16, 48a/19, 62b/14, 65b/4, 97a/8
suvāl i.- di 20a/18, 22a/7, 23b/19, 37a/21, 41a/21, 48b/4, 50a/6, 54a/8, 63b/1, 95b/18, 9b/13
şādīlıġ i.- di 81b/16
şehādet i.- di 64b/11, 81b/21, 81b/9, 82a/1, 99b/6
şikāyet i.- di 110a/10, 50a/4
şin i.- di 47a/11
şükr i.- di 105b/13, 30b/7, 56a/21, 70a/7
şükürler i.- di 109a/21, 34b/20
taʿaccüb i.- di 35a/6, 57b/18, 95b/18
ṭāʿat i.- di 39b/20, 44b/17, 90b/2

taʿrīf i.- di 18b/5
taʿẕīm i.- di 100b/21
taḥṣīl i.- di 2b/8
taḥsīn i.- di 57a/6, 59a/2, 89b/12
taḳrīr i.- di 54b/9
ṭaleb i.- di 100a/4
tamām i.- di 117b/9, 30b/17, 59b/6
ṭañ i.- di 29a/12
tārīḫ i.- di 24a/18
taṣnīf i.- di 75a/15
ṭavīl i.- di 100b/14, 77a/15
tażarruʿ i.- di 106b/8, 69a/17
tażarruʿ zārīler i.- di 79b/11
teʾsīr i.- di 58b/2
tebessüm i.- di 32b/7, 72a/1, 74a/21
tedbīr i.- di 55b/9
tekmīl i.- di 1b/11
temennā i.- di 100b/13
tenbīh i.- di 26b/12
teng i.- di 88b/12
terk i.- di 57b/9, 90a/11
tesbīḥ i.- di 66b/20
teslīm i.- di 75b/16
tevekkül i.- di 44b/13, 84b/11
tezyīn i.- di 73b/14
ṭulūʿ i.- di 72a/14
var i.- di 39b/3
vāsiʿ i.- di 99a/16
vaṣiyyet i.- di 65b/13
vedāʿ i.- di 103b/18, 11b/8
verhem i.- di 28a/16, 51a/3, 83b/13, 84b/19
vīrān i.- di 24a/13
yemīn i.- di 86a/19
ẓāhir i.- di 21a/5
ẕikr i.- di 67a/20
ziyād i.- di 65a/6
ziyāde i.- di 44b/9
ziyāret i.- di 35a/12
ẓulmü i.- di 92b/12
ceng i.- diginden 85a/3
ṭaʿn i.- digüñ 8a/8
ʿarbede i.- diler 73a/1
ʿarż i.- diler 5a/15
āferīn i.- diler 14a/15, 18a/19, 18b/7, 19a/1, 31b/3
āheng i.- diler 97b/16
ʿitāb i.- diler 31b/19
belürsüz i.- diler 60b/14
buḫūr i.- diler 12a/11
cemʿ i.- diler 115b/18
ceng i.- diler 107a/14, 107a/17, 107b/15, 107b/19, 107b/21, 97b/15
cengin i.- diler 107b/20
cürmü i.- diler 38a/20
çāk i.- diler 88b/5, 99a/21
daʿvet i.- diler 20b/8
danışıġ i.- diler 85a/5
defn i.- diler 25a/21
duʿā i.- diler 16b/6, 58a/19, 9b/5
efġān i.- diler 46b/12
feryād i.- diler 69b/19
fikr i.- diler 13b/17, 17b/7
ġamgīn i.- diler 46b/6
ḫāk i.- diler 88b/6
ḥased i.- diler 76a/15
ḫavf u ḥaẕer i.- diler 46b/19
ḥāżır i.- diler 18a/3
helāk i.- diler 99b/1
heves i.- diler 81a/8
ḥikāyet i.- diler 46b/17, 46b/9
ḫizmet i.- diler 11b/15
ḫord u ḫaşḫāş i.- diler 60b/16
iʿtiḳādı i.- diler 82a/2
iḳrār i.- diler 100a/5
işāret i.- diler 114a/14
ḳarār i.- diler 12a/9
ḳaṣd i.- diler 75a/17
kelimāt i.- diler 69b/16
kör i.- diler 97a/15
ḳullāb i.- diler 18b/11
meyl i.- diler 81b/4
naẕar i.- diler 118a/10, 27a/19, 31b/2
niyāz i.- diler 98b/14
niyyet i.- diler 17b/5
nūş i.- diler 12a/13
pāk i.- diler 29a/14, 34a/7
ṣabr i.- diler 69b/17
ser-tīz i.- diler 59b/2
seyr i.- diler 34a/11
ṣoḥbet i.- diler 58a/20
suvāl i.- diler 12a/14, 13a/1, 9a/7
ṣādīlıḳ i.- diler 28b/21
şikāyet i.- diler 25a/17, 46b/16, 46b/8, 46b/9
taʿaccüb i.- diler 29a/7
ṭāʿat i.- diler 25a/15
taʿrīf i.- diler 88b/18
taḥḳīḳ i.- diler 88b/18
taḥṣīl i.- diler 12a/12
taḫt-bend i.- diler 18b/10
ṭaleb i.- diler 29a/9
tamām i.- diler 18a/11
tedbīr i.- diler 112b/21
teferrüc i.- diler 29a/1
terk i.- diler 44a/8, 54a/2
terkīb i.- diler 15a/19
tertīb i.- diler 16a/1, 16a/19
tesbīḥ i.- diler 80b/3
ṭılsımāt i.- diler 15b/3

töhmeti i.- diler 83a/16
zeyn i.- diler 16b/2
zīnet i.- diler 15b/19
zor i.- diler 75a/17
hezīmet i.- dilerise 115b/3
ṭaʿn i.- dilerse 42b/16
ẓulm i.- dilerse 50a/11
terkīb i.- diñüz 17a/10
ʿināyet i.- dise 45b/12, 71a/6, 94b/15
beyān i.- diyise 100b/21
ḥaḳīḳat i.- diyise 50a/17
baḥs i.- diyse 54b/9
ḫalḳ i.- diyse 43b/14
ḫayr u duʿā i.- diyse 65a/6
ḳabūl i.- diyse 38b/5
münācāt i.- diyse 4a/16
taḳrīr i.- diyse 39b/13
ʿarż i.- dügi 13b/18
cemʿ i.- dügi 58b/13
ceng i.- dügi 104a/6
duḫūl i.- dügi 16a/12
fikr-i ḫaṭāya i.- dügi 39b/20
ḫarāb i.- dügi 55a/6
ḥīleyi i.- dügi 60a/1
ḥükm i.- dügi 25b/1
musallaṭ i.- dügi 114b/4
reʾy i.- dügi 114a/16
secde i.- dügi 87b/17
terkīb i.- dügi 17b/6
tırāş i.- dügi 13b/11
ẓālimüñ i.- dügi 91b/3
basṭ i.- dügimüzden 4a/7
ʿaceb iş i.- dügin 90a/5
bend i.- dügin 89b/18
ceng i.- dügin 108b/18, 109a/16, 109a/8, 55b/12, 56a/10, 89b/17, 91b/4
daʿvet i.- dügin 109a/12, 64b/13
dil-teng i.- dügin 108b/18
fetḥ i.- dügin 108b/15
ḫāk i.- dügin 100b/21
ḥavāle i.- dügin 117a/1
helāk i.- dügin 65a/12
kelām i.- dügin 61a/20
laʿl-reng i.- dügin 109a/18, 109a/8
lāle-reng i.- dügin 89b/17
müyesser i.- dügin 77a/12
naṣīb i.- dügin 66b/15
şükr i.- dügin 109a/11
yürüyüş i.- dügin 90a/4
gerdişi i.- dügince 38a/13
tesbīḥ i.- dügince 98a/14
daʿvet i.- düginden 98b/7
gül gülistān i.- düginden 98b/8
murād i.- düginden 23a/5
naẓar i.- düginden 16b/17
ḥamle i.- dügine 114a/21
ḫiẕmet i.- dügine 20a/10
terk i.- dügine 41a/20
daʿvet i.- dügini 64b/2
helāk i.- dügini 94a/11, 94b/3
ḳaṣd i.- dügiyçün 7b/20
ḥıfẓ i.- dügüm 65a/18
ḥükm i.- dügüm 4b/16
naṣīḥat i.- dügüm 32a/11
ẕikr i.- dügüm 116b/3
ẕikr i.- dügümden 39b/21
tebessüm i.- dügüme 114b/2
ʿarż i.- dügümüz 51a/11
ahd i.- dügümüz 59b/10
defʿ i.- dügümüz 53b/13
basṭ i.- dügümüzden 13a/10
daʿvet i.- dügümüzden 40a/20
ārzūya i.- dügüñ 33a/4
ḥüccet-i daʿvādur i.- dügüñ 78b/21
niyāz i.- dügüñ 45a/20
ṭāʿatuñ i.- dügüñ 37a/4
ṭaʿn i.- dügüñ 7a/17, 7a/7
baġrını çāk menzilini ḫāk i.- dügüni 85a/5
tebessüm i.- dügüñüz 114a/15
tesbīḥ i.- dügüñüz 77a/15
ʿarż i.- dük 48a/14
beyān i.- dük 112a/4
ceng i.- dük 43b/2
fikri i.- dük 76b/21
naẓar i.- dük 21b/15
ṣabr i.- dük 81b/12
şükr i.- dük 77a/21
ẓāhir i.- dük 39b/17
ziyāret i.- dük 69a/10, 70a/13, 70b/6
ceng i.- dükçe 99a/16
ẕikr i.- dükden 67a/11
ceng i.- düklerin 90a/6
ḥabs i.- düklerin 90a/1
helāk i.- düklerin 64b/4
ḫiẕmet i.- düklerin 64b/1
ḳahrı i.- düklerin 100a/13
ʿahd i.- düm 57b/20
ʿarż i.- düm 77a/6
āh i.- düm 39a/3
ʿīş ü nūş i.- düm 38b/11
azād i.- düm 78b/19
beyān i.- düm 4a/13, 94b/19
daʿvet i.- düm 9a/9
daʿvī i.- düm 32a/4
ḍarb i.- düm 38b/8
duʿā i.- düm 43b/8
emr i.- düm 39a/4
erlik i.- düm 60b/7
fikr i.- düm 14b/1

günāh i.- düm 119a/3, 71a/13, 82b/17
ḥākim i.- düm 115b/10
ḥaẕer i.- düm 41b/13
helāk i.- düm 116a/18, 81b/1
ḫışm i.- düm 74b/18
ḳabūl i.- düm 80b/1
ḳul i.- düm 38b/10
mihr i.- düm 36a/18
musaḫḫar i.- düm 92a/15
müyesser i.- düm 92a/15
naḳl i.- düm 40a/10
nāliş i.- düm 100a/20, 91b/8
naẓar i.- düm 41b/13, 66a/16, 66a/17
nidā i.- düm 41b/14
niyāz i.- düm 98b/17
niyāzı i.- düm 98b/18, 99a/6
pāk i.- düm 116a/18
ṣabr i.- düm 57b/4
ṣadā i.- düm 41b/14
secde-i şükr i.- düm 82a/9
seyrān i.- düm 25a/7
suʾāl i.- düm 112b/1, 115a/5
tebessüm i.- düm 114a/20
ẕikr-i Ḥaḳ i.- düm 91b/10
ḳuṣūr i.- dümise 100a/19
niyāz i.- dümise 99a/5
niyyeti i.- dümise 38b/5
ḳaṣd i.- dümse 66a/11
naṣīḥat i.- dümse 92b/21
daʿveti i.- düñ 115a/19
ḳaṣdın i.- düñ 23a/21
rāst i.- düñ 119b/11
taʿbīr i.- düñ 58b/7
tedbīr i.- düñ 58b/6
ẕikr i.- düñ 29a/18
ḍalālet i.- düñüz 103b/15
ḥükm i.- düñüz 61b/10
ḳayd i.- düñüz 51b/2
ʿadl ü dād i.- e 25a/18
ʿaẕāb i.- e 38a/21, 90b/20
ābād i.- e 28b/3
bünyād i.- e 28b/2
cehd i.- e 7b/19
ceng i.- e 93a/8
çāk i.- e 34a/6, 92b/6, 94a/5
daʿvet i.- e 78a/17
ḍalālet i.- e 103b/15
dār u gīr i.- e 118a/17
defʿ i.- e 110b/16, 49a/14
devletin ziyāde i.- e 37b/19
devr i.- e 37b/21, 38a/5, 41a/3
dil-ḫoş i.- e 51a/18
emr i.- e 63a/10
fāʾide i.- e 49a/15
fehm i.- e 54a/1
fikr i.- e 10b/18
ġırīv i.- e 113a/9
güş i.- e 51a/18
ḫāk i.- e 23b/2, 92b/6
ḫalāṣ i.- e 112b/5
ḥayf u teʿaddī i.- e 110b/16
ḥaẕer i.- e 76b/20
helāk i.- e 20b/11, 37b/3, 38a/2, 76b/16, 84b/7, 89a/7, 93b/10, 93b/15
ḥıfẓ i.- e 23b/1, 55a/20, 64b/17
ḫilḳat i.- e 116b/1
himmet i.- e 115b/11
istiʿmāl i.- e 62a/11
ḳabūl i.- e 116b/19
ḳarār i.- e 39a/9
luṭf u himmeti i.- e 3a/7
maʿdelet i.- e 90b/11
musallaṭ i.- e 114b/3
müstecāb i.- e 71a/12, 98b/18
naẓar i.- e 23a/7
nefes i.- e 88a/3
pinhān i.- e 85b/5
raḥmet i.- e 116b/19, 23a/9, 45b/21, 71a/11, 71a/14, 83a/9
raḥmeti i.- e 116b/20, 3a/9
sākin i.- e 49a/15, 54a/12
secde i.- e 86a/19
seyr i.- e 38a/5
siyāh i.- e 48b/10
şerrin defʿ i.- e 110b/18
şikest i.- e 73b/17
şükr-i Ḥaḳḳı i.- e 11b/3
taḥsīn i.- e 18b/4, 32b/15
teftīş i.- e 111a/2
temīz i.- e 110a/19
terk i.- e 31b/16
tesbīḥ i.- e 67a/11
teslīm i.- e 14b/15
zār i.- e 99a/2
żabṭ i.- e 38a/3
ketḫudālıḳ i.- ebile 118b/18
emr i.- ecegüm 11a/6
taşnīf i.- ecegüñ 75a/14
helāk i.- ecek 91b/6
iḳdām i.- ecek 17b/20
rām i.- ecek 59b/8
ceng i.- ecekdür 85a/7
helāk i.- ecekdür 68a/3
ḥamd i.- egör 53a/16
dūr i.- elden 103a/6
ḫalḳ i.- elden 63b/3
teʾlīf i.- elden 71a/21
var i.- elden 103a/5
ʿamel-i ṣāliḥ i.- eler 12b/9
ʿarż i.- eler 18b/11

çāk i.- eler 103b/12
defʿ i.- eler 110b/17, 53b/13
ġārat i.- eler 113a/1
helāk i.- eler 103b/11, 115b/4
hezīmet i.- eler 113a/2
nemnāk i.- eler 115b/4
seyrān i.- eler 28b/16
ʿarż i.- elüm 14a/9
ābād i.- elüm 14b/9
ʿīş ü şebāb i.- elüm 58b/5
bünyād i.- elüm 14b/9, 27b/11
ceng i.- elüm 84b/1, 90a/17, 90a/21, 91a/14
çāre i.- elüm 113b/13eger
edā i.- elüm 82b/13
ḫal i.- elüm 49b/12
helāk i.- elüm 58b/10
ḫidmet i.- elüm 56a/20
ḫidmetüñi i.- elüm 112a/3
ḥükm i.- elüm 113a/20
kebāb i.- elüm 58b/4
minnet i.- elüm 56a/21
sözi āḫir i.- elüm 117b/10
şerḥ i.- elüm 53a/5
teftīş i.- elüm 50a/11, 50a/8
yardım i.- elüm 74b/3
ẕikr i.- elüm 3a/16
ʿadl ü dād i.- em 110b/12
ʿarż i.- em 46b/10
beyān i.- em 105a/2
cemʿ i.- em 101a/11, 45a/7
ceng i.- em 101b/14, 93a/8
ceng ü cidāl i.- em 78a/20
ceng-i girān i.- em 89a/3
dād istād i.- em 110b/13
ḫalef i.- em 89a/4
helāk i.- em 91b/7
ḥıfẓ i.- em 22a/10
iḳdām i.- em 32b/21
ḳabūl i.- em 101a/1
ḳarār i.- em 80a/15
miṣl i.- em 8a/13
naḳl i.- em 118a/20
suvāl i.- em 40b/3
şerḥ i.- em 104a/11, 16a/21, 29b/4, 31a/5, 45b/2, 46a/6, 50a/5
tamām i.- em 32b/21
ṭarrārlıḳ i.- em 55b/5
teferrüc i.- em 69b/7
yārīlıġ i.- em 55b/4
ẕikir i.- em 17a/5
fikr i.- emediler 17b/5
farḳ i.- emedüm 100a/13, 69b/4
farḳ i.- emeyüp 35b/19
fehm i.- emeyüp 114a/16
āheng i.- emez 85a/14
ceng i.- emez 56a/1, 56a/2, 85a/13
evren-ile ceng i.- emez 56a/1
farḳ i.- emez 49a/1, 90b/15
şiddeti i.- emez 2b/14
idrāk i.- emezem 77a/10
terk i.- emezem 79b/21, 79b/7
temīz i.- emezsin 118b/7
ceng i.- emezüz 112a/2
terk i.- emezüz 50a/21
ʿār i.- en 78a/8
benlik daʿvāsın i.- en 100b/8
cefā i.- en 30a/15
ceng i.- en 60b/18, 78a/9, 88b/2
çāk i.- en 100b/6
dār u gīr i.- en 103a/4
defʿ i.- en 2a/20
dūr i.- en 38a/15
ekl i.- en 10b/15, 58a/7
ekl ü şurb i.- en 12a/13
fermān i.- en 36a/11
göñlün şād i.- en 61b/17
ḫāk i.- en 64b/5
ḫalḳ i.- en 66a/18, 66b/1
helāk i.- en 100b/7, 114a/12, 64a/18, 64b/5, 97b/19, 97b/8
hezīmet i.- en 116b/2
ḫiẕmet i.- en 32a/8, 47a/15
ḥükm i.- en 36a/12, 67a/19, 83b/15
ḥürmeti i.- en 23a/17
īcād i.- en 30b/21
istimāʿ i.- en 85b/13
kelimāt i.- en 9a/6
maḥrūm i.- en 42b/14
meyl i.- en 92a/14
muṣāḥabet i.- en 77b/14
musaḫḫar i.- en 33a/13
muẓaffer i.- en 88a/16
naẓar i.- en 15b/2, 29b/3, 89b/4
raḥmet i.- en 84b/8
seyrān i.- en 36a/11
ṭaʿn i.- en 44a/5
var i.- en 38a/15, 94b/21
yoḳdan var i.- en 33a/12, 64a/6, 83b/18
ziyāret i.- en 68a/12
ẓulmı i.- en 50a/17
ābdār i.- endür 23a/17
taşnīf i.- ene 94b/21
teʾlīf i.- ene 94b/21
iḳrār i.- eni 25a/19
ḳabūl i.- enine 117b/2
yardım i.- enler 110b/6
secde i.- enlere 87a/14
ʿāciz i.- er 105b/9, 45a/10
ʿafv i.- er 2b/14

ʿaẕāb i.- er 101a/18, 115a/10, 95a/9
ʿazm i.- er 96a/11
ʿazm-i Baʿalbek i.- er 34a/19
aḥsen i.- er 118b/9
ʿināḍ i.- er 92b/3
ʿizzet i.- er 89b/10
baḫş i.- er 2b/11
benlik daʿvīsin i.- er 100a/7
bī-cān i.- er 24a/11
cāna cezā i.- er 101a/16
cāna ḳaṣd i.- er 46a/2
cemʿ i.- er 88b/13
ceng i.- er 105a/1, 105b/7, 81a/20, 99a/12
daʿvā-yı zühd i.- er 52a/2
daʿvet i.- er 116a/4, 117b/2
devr i.- er 37b/9, 88a/20
devrān i.- er 103a/7
devrin i.- er 16a/13
duʿā i.- er 2b/21, 3a/1, 45b/18
dür i.- er 1b/12
ebr i.- er 2b/11
enver i.- er 2a/4
esīr i.- er 51a/13
ezber i.- er 53b/15
farḳ i.- er 10b/5
fermān i.- er 80a/5
fikr i.- er 104b/6, 16b/18, 66a/1
ġamgīn i.- er 103a/9
ġurāb i.- er 24a/8
günāh i.- er 13a/19, 97a/12
güvāh i.- er 40a/12
ḫākile yeksān i.- er 24a/11
ḫal i.- er 22a/6
ḫalāṣ i.- er 103a/18
ḫalḳ i.- er 3a/7
ḫande i.- er 1b/7
ḫarāb i.- er 24a/8, 7a/10
ḫayr u duʿā i.- er 45b/20, 46a/8
ḫayr u şer i.- er 103a/6
helāk i.- er 104b/1, 10b/14, 5b/11, 79b/15, 7a/12, 84a/10
heng i.- er 93b/11
ḫışm i.- er 88b/1
ḫidmet i.- er 88a/19
ḫilāf i.- er 1b/13
himmeti i.- er 2b/18
ḫiẕmet i.- er 89b/10
ḫiẕmeti i.- er 1b/14
ḫiẕmetin i.- er 61b/3
ḫiẕmetüm i.- er 93b/5
ḥükm i.- er 101a/4, 20a/4, 22a/4, 49b/20, 52a/3, 83a/2
iş i.- er 55b/7
ḳaṣd i.- er 94b/10
ḳayd i.- er 46a/2
kelimāt i.- er 9a/3
ḳırān i.- er 104a/9
lecūclıḳ i.- er 33a/7
maġlūb i.- er 105b/9
mālī i.- er 92a/3
mekr ü füsūs i.- er 39b/9
menʿ i.- er 1b/6
naḳl i.- er 108a/19, 13a/21
naṣb i.- er 61b/20
naṣīḥat i.- er 55a/8
naẓar i.- er 22b/20, 53b/14
niyāz i.- er 43a/5, 82b/2
nūş i.- er 50b/13
pür-ḫūn i.- er 3a/6
pür-reng i.- er 105b/7
secde i.- er 53a/15, 87b/3
serzeniş i.- er 72b/11
seyrān i.- er 24b/20, 80a/6
sulṭān i.- er 40a/2
şehristān i.- er 24a/8
şiddeti i.- er 3a/3
şīr-i cāna ḳaṣd i.- er 23a/21
şükr i.- er 53a/14
ṭāʿati i.- er 1b/13
ṭahāret i.- er 49a/9
taḥṣīl i.- er 7b/11
taḥsīn i.- er 113b/2
taḳrīr i.- er 46a/7
ṭaleb i.- er 10a/21, 10b/6, 3a/11, 3a/17, 65b/18
tārmār i.- er 64a/9
terk i.- er 100a/7
terkīb i.- er 40b/7
tesbīḥ i.- er 1b/14, 78a/4
türāb i.- er 24a/8
verhemi i.- er 46a/5
vīrān i.- er 24a/11
yardum i.- er 116b/14
ẕikr i.- er 53a/14
ziyān i.- er 62a/14
ʿīş ü ʿişret i.- erdi 11b/21
cehd i.- erdi 93b/3
fikr i.- erdi 102a/21, 104a/12
ḥamle i.- erdi 15b/4
ḥıfẓ i.- erdi 102a/20, 102b/6, 70b/16
ḫiẕmet i.- erdi 72b/4
ḫiẕmetin i.- erdi 15a/4
ḥükm i.- erdi 12a/19
ḥürmet i.- erdi 30b/11
ilḳā i.- erdi 77a/2
ḳarār i.- erdi 87a/16
redd i.- erdi 31a/12
ṣayd i.- erdi 102a/13
secde i.- erdi 86b/1

selām i.- erdi 117b/8
vesvese i.- erdi 12a/20
ẓāhir i.- erdi 87b/12
ẕikr i.- erdi 104b/7, 63b/11
gerdiş-i gerdān i.- erdük 56a/12
seyrān i.- erdük 56a/11
ʿaẕāb i.- erdüm 96b/21
fehm i.- erdüm 77a/2
helāk i.- erdüm 97a/1
ṭāʿat i.- erdüm 43b/9
taṣavvur i.- erdüm 57b/15
daʿvā i.- erdüñ 76a/16
i.- erem 78b/3
ʿār i.- erem 75a/1
cemʿ i.- erem 93b/16
daʿvet i.- erem 78b/4
helāk i.- erem 33a/15
ḫiẕmetüñi i.- erem 30a/9
ḥükm i.- erem 19b/9
iʿtiḳād i.- erem 31a/2
iḳdām i.- erem 29b/20
ḳabż i.- erem 39a/10
kelimāt i.- erem 9a/9
münācāt i.- erem 66b/5
naẓar i.- erem 66a/19
ṭāʿatı i.- eriken 38a/20
ṭāʿatı i.- eriseñ 23a/7
ʿibādet i.- erken 61b/8
daʿvī i.- erken 107b/3
devrān i.- erken 61b/13
fikr i.- erken 55b/17
heng i.- erken 92b/15
kelimāt i.- erken 110a/12, 111b/1, 19a/20, 49b/1, 9a/1
seyrān i.- erken 21a/11, 55b/13, 61b/13, 63b/15
teferrüc i.- erken 105b/15, 76a/1
zirāʿat i.- erken 114b/18
ẕevḳ i.- erkin 38b/14
āferīn i.- erler 40b/6
ʿibādet i.- erler 81b/12
ceng i.- erler 7b/14
cimāʿ i.- erler 48a/17
ekl ve şurb i.- erler 12a/14
ḫavf i.- erler 9b/14
helāk i.- erler 10a/6
ḥikāyet i.- erler 3a/20
ḫiẕmet i.- erler 19b/9
ḥükm i.- erler 4b/12
inkār i.- erler 13a/11
kelimāt i.- erler 67b/9, 91a/6
münācāt i.- erler 69a/15
naḳl i.- erler 24b/6
nigāh i.- erler 13a/12, 13a/15
niyāz i.- erler 7a/9
rivāyet i.- erler 108a/17, 3a/21, 71b/5
secde-i şükr i.- erler 22b/2
taṣdīḳ i.- erler 13a/11
ṭavāf i.- erler 22b/2
temāşā i.- erler 34b/16
tesbīḥ i.- erler 66a/8
ziyāret i.- erler 67b/9, 69a/15
āvāz i.- erlerdi 16a/1
ḫuşk ü ġabrā i.- erlerdi 86a/3
teferrüc i.- erlerdi 29a/20
temāşā i.- erlerdi 107b/18
devr i.- ermiş 20a/15, 25b/15, 36b/16
devrāndur i.- ermişse 24b/15
āşikār i.- erse 87b/5
duʿā i.- erse 23a/16
emr i.- erse 77b/13
ḥamd i.- erse 53a/14
ḥükm i.- erse 52a/5, 77b/13
suʾāl i.- erse 83a/15
ʿarż i.- ersek 85a/6
mekr i.- ersem 88a/5
siḥr i.- ersem 88a/4
ʿār i.- erseñ 75a/1
ʿizzet i.- erseñ 109b/16
ceng i.- erseñ 88b/15
emr i.- erseñ 11a/3, 82a/21
gūş i.- erseñ 17a/5, 46a/6, 61a/4, 70b/16
ḥaẓẓ i.- erseñ 54b/19
ḥıfẓ i.- erseñ 94b/10
himmet i.- erseñ 17b/17
ḥükm i.- erseñ 112a/3, 11a/8, 40b/15
inṣāf i.- erseñ 119b/15
himmet i.- erseñüz 114a/4
iʿtibār i.- erseñüz 109b/17
minnet i.- erseñüz 29b/21
şenāʿat i.- erseñüz 30a/1
yoldaşlıḳ i.- erseñüz 56a/19
āh i.- ersin 69a/4
daʿvet i.- ersin 83b/15
fesād i.- ersin 80a/7
ḥükm i.- ersin 74b/7
taʿbīr i.- ersin 67b/4
tesbīḥ ve tehlīl i.- ersin 67b/3
fikri i.- ersiz 28a/7
ʿazm-i Sīmurġ i.- erüz 102b/21
dilek i.- erüz 69a/21
ḫavf i.- erüz 113b/16
ḳanāʿat i.- erüz 51b/6
ṭāʿat i.- erüz 51b/7
tesbīḥ i.- erüz 67a/15
ʿarż-ı cemāl i.- esin 17b/2
ʿināb i.- esin 45b/8
defʿ i.- esin 47a/2
emr i.- esin 115b/1
ḫaber i.- esin 80a/13

ḫālī i.- esin 26b/3
ḫayr u duʿā i.- esin 71a/11
ḥükm i.- esin 10a/17, 26a/18, 52a/6
istād i.- esin 51a/11
istimdād i.- esin 84a/10
ṭāʿat i.- esin 36a/20
ziyāret i.- esin 36a/19
ʿarż i.- esiz 103b/14
cehd i.- esiz 6a/2
helāk i.- esiz 42b/21
luṭf i.- esiz 101b/16
muʿāvenet i.- esiz 64b/21
ṭamaʿ i.- esiz 42b/21
tamām i.- esiz 56b/10
teslīm i.- esiz 14b/17
ẕikr i.- esiz 65b/11
defʿ i.- evüz 113b/17
ḫaber i.- evüz 32b/5
ḫizmet i.- evüz 28a/11, 68b/7
ḫizmetin i.- evüz 30a/17
şerḥ i.- evüz 103a/2
taḳrīr i.- evüz 103a/1, 115b/18
teftīş i.- evüz 94a/10
ẕikr i.- evüz 115b/17, 87b/16
helāk i.- eyazdı 105a/17
taḥsīn i.- eydi 101b/9
ġārat i.- eyidi 104a/14
ḫalāṣ i.- eyim 56a/19
ḫāṣ i.- eyim 56a/19
serheng i.- eyim 57b/17
ʿarż i.- eyin 84b/16
duʿā i.- eyin 64b/20
iḳdām i.- eyin 30a/3
sāḳīlıḳ i.- eyin 58a/10
şerḥ i.- eyin 102b/10, 105a/2, 27a/13, 84b/20, 91b/12
tamām i.- eyin 30a/3
teferrüc i.- eyin 5b/11
teftīş i.- eyin 59a/15
yardım i.- eyin 28b/5
tamām i.- gil 23b/14
böyle i.- icegez 20b/11
ʿarż i.- icek 59a/1, 9b/12
ʿayān i.- icek 21a/9
ʿinād i.- icek 92b/20
āzād i.- icek 65a/20
benlik daʿvīsin i.- icek 93b/8
beyān i.- icek 21a/8, 36b/1, 54b/14
ġażab i.- icek 88a/7
gūş i.- icek 61a/4
ḫalḳ i.- icek 62b/21
helāk i.- icek 105b/12
ḫiṭāb i.- icek 75b/18
ḫord i.- icek 74a/2
ḥükm i.- icek 117b/21, 11b/7, 14b/12, 26b/3, 32b/21, 40b/13, 6a/6
iʿtirāf i.- icek 3b/5
ḳabż i.- icek 39a/12
ḳarār i.- icek 117a/8
kārzār i.- icek 101a/12, 101b/8
kelimāt i.- icek 23b/16
münācāt i.- icek 75b/5
müşkilin ḥal i.- icek 40b/12
naḳl i.- icek 117b/11, 88b/19
naẓar i.- icek 16b/11, 48a/9
rivāyet i.- icek 90a/17
suvāl i.- icek 67b/6, 82a/11
şikāyet i.- icek 51a/16
ṭaʿn i.- icek 29b/15, 33b/6
ṭaleb i.- icek 79b/4
tażarruʿ i.- icek 80a/19
tedbīr i.- icek 101b/21, 85b/9
teftīş i.- icek 74a/8
ṭulūʿ i.- icek 87a/20
verhem i.- icek 30a/8
zebūn i.- icek 91b/18
zecr i.- icek 57b/20
ẕikr i.- icek 61a/20
āvāz i.- ince 114a/11
ḳaṣdın i.- ince 100a/1
kelimātı i.- ince 67a/15
tamām i.- ince 30a/9
ʿinād i.- incegez 90b/18
beyān i.- incek 103a/3
cemʿ i.- ip 85b/20, 86b/2
devr i.- ip 87b/8
ʿazm i.- iser 38a/5
zecri i.- iser 76b/17
ḫāke yiksān u yebāb i.- iserdür 55a/7
cānuña cā i.- isersin 23a/8
helāk i.- me 82a/20
ḫıdāʿ i.- me 85b/15
iʿtibār i.- me 103a/11
maḥrūm i.- me 92a/16
muḥanneş i.- me 60b/5
naẓar i.- me 39b/7
nizāʿ i.- me 85b/13
red i.- me 49b/9
şerḥ i.- me 51a/2
ṭaʿn i.- me 23b/3, 51a/1
ṭavuş i.- me 59b/19
ẓan i.- me 30a/8
żāyiʿ i.- me 82a/19
ʿamel i.- medi 92b/13
dād i.- medi 92b/10
esīr i.- medi 111a/13
farḳ i.- medi 77a/5
ḥükm i.- medi 13a/7
iḳrār i.- medi 92b/11

ḳabūl i.- medi 100a/8, 24b/15, 31b/20
ḳarār i.- medi 22b/19
nüvāḫt i.- medi 111a/12
red i.- medi 55a/10
şükr i.- medi 92a/16
teʾlīf i.- medi 119b/16
terk i.- medi 42a/21
uṣlu i.- medi 23b/5
yād i.- medi 92b/9
tecvīz i.- mediler 19a/1
secde i.- medin 86a/21
yardım i.- medin 32a/5
ʿizzeti i.- mediyse 75a/11
secde i.- mediyse 75a/10
vefā i.- medügi 111a/15
iṭāʿat i.- medügine 63a/4
ḳabūl i.- medükleri 76b/11
ekl ü şurb i.- medüklerine 13a/14
ʿarż i.- medüm 9a/13
ḫod i.- medüm 20a/8
terk i.- medüm 44a/8
iṭāʿat i.- medüñ 92b/21
ʿarż i.- mege 95a/3
cemʿ i.- mege 91a/16
ceng i.- mege 102a/12, 107a/7, 107b/20, 107b/8, 59b/15, 85a/16
edā i.- mege 66a/21
ḥamle i.- mege 42b/13
helāk i.- mege 5b/1, 83a/3
ḥıfẓ i.- mege 22a/18
iẓhār i.- mege 17a/6
kelimāt i.- mege 47a/14
pāk i.- mege 28b/5
terk i.- mege 31b/15
yardım i.- mege 104b/2
ʿuḳūbet i.- megi 20b/14
ṭamaʿ i.- megi 54a/2
ʿadl i.- megiçün 62a/4
ʿaẕāb i.- megiçün 50b/2
ʿibādet i.- megiçün 53a/9
iẓhār i.- megiçün 53b/14, 66a/19, 82a/7, 93a/3, 98a/3
tesbīḥ i.- megiçün 53a/12
beyān i.- megidi 13b/3
şefḳat i.- megil 51b/18
ḫiẕmet i.- megile 30a/10
tesbīḥ ve tehlīl i.- megile 77b/21
ḫaber i.- megüñ 113a/17
ṭaʿn i.- mek olmaz 8a/8
ʿibādet i.- mek 13a/16
ʿizzet i.- mek 110a/18, 32a/11
binā i.- mek 21b/1
bünyād i.- mek 14a/21
cefā i.- mek 28a/8
ceng i.- mek 107a/21, 57b/9, 84b/15
daʿvet i.- mek 61b/15
ġayret i.- mek 29b/18
ḥamle i.- mek 42b/1
ḥavāle i.- mek 114b/8
helāk i.- mek 84a/5, 91b/14
ḫiẕmetin i.- mek 61b/18
iḫtirāz i.- mek 65b/16
iḳdām i.- mek 62a/14
iṭāʿat i.- mek 63a/12
menʿ i.- mek 54b/2
naẓar i.- mek 110a/21
riʿāyet i.- mek 51b/13
ṣabr i.- mek 102a/3, 73a/11
ṭāʿat i.- mek 53a/13
tīzlik i.- mek 104a/21
yardım i.- mek 106a/12, 31a/12, 33b/14
ẕikr i.- mek 67a/12, 67a/13
ziyāret i.- mek 43a/15
āferīn i.- mekde 35a/8
ceng i.- mekde 3b/1
fikr i.- mekde 59a/6
ḥikāyet i.- mekde 27a/15, 85a/3
kelimāt i.- mekde 109b/7
kelime-i dīni aʿlā i.- mekde 110b/20
lāle-reng i.- mekde 3b/2
naẓar i.- mekde 53b/20
şükr i.- mekde 35a/7, 59a/6
teferrüc i.- mekde 108a/20
ẕikr i.- mekdedür 68a/16
ceng i.- mekden 107b/10
edā i.- mekdür 62a/9
ḥāṣıl i.- mekdür 62a/9
murāḳabe i.- mekdür 62a/10
riʿāyet i.- mekdür 62a/10
tamām i.- mekdür 31b/6
verhem i.- mekdür 31b/11
yek-reng i.- mekdür 111a/18
taʿaccüb i.- melüdür 50b/3
fāş i.- memek 85b/2
gözlerümüz yaş i.- memek 85b/3
āferīde i.- memiş 74a/1
derc i.- memişdür 13a/7
ḫarc i.- memişdür 13a/7
kes i.- memişdür 29b/2
zecreti i.- memişdür 2b/3
heves i.- meñ 42a/17
terk i.- meñ 70a/11
ḫalāṣ i.- mene 112b/17
tīzlik i.- meñüñ 102a/3
ḫavf i.- meñüz 67a/16
secde i.- mese 86b/1
ṭamaʿ i.- mese 54a/3
terk i.- mesem 23b/3
ʿināyet i.- meseydüñ 100a/17
naẓar i.- mesün 62b/2

ṣāliḥ ʿamel i.- meye ḳılmaya 116b/18
fāş i.- meye 85b/11
ġamz i.- meye 30a/17
gözlerin ḳan yaş i.- meye 85b/11
ḫalel i.- meye 105b/10
helāk i.- meye 26b/10, 34a/5
iʿtibār i.- meye 8b/19
iḳrār i.- meye 85b/5
iẓhār i.- meye 85b/4
ḳabūl i.- meye 97b/8
peşşeveş i.- meye 45b/6
remz i.- meye 30a/18
ses i.- meye 88a/5
taʿẕīb i.- meye 119a/4
helāk i.- meyeler 5b/7, 79b/11
redd i.- meyeler 55a/3
tamām i.- meyeler 25b/19
ziyān i.- meyeler 19b/11
söz dırāz i.- meyelüm 31a/19, 88a/7, 89a/7
sözi dırāz i.- meyelüm 101a/21, 11b/14, 14b/19, 99a/19
āh i.- meyem 69a/5
fesād i.- meyem 31a/3
ṣoḥbet i.- meyem 58a/7
yardım i.- meyem 60b/9
laʿneti i.- meyendür 2a/19
ʿizzet i.- meyenine 117b/3
bed-duʿā i.- meyesin 79b/10
benlik daʿvāsın i.- meyesin 79b/13
naẓar i.- meyesin 6b/2
nigāh i.- meyesin 68a/18
helāk i.- meyeyidük 60a/21
edā i.- meyicek 20b/6
ḳabūl i.- meyince 118b/13
şehādet i.- meyince 97b/11
tamām i.- meyince 107b/6
ḳabūl i.- meyip 91a/17
ḥabbe i.- meyüp 50b/13
ḫaber i.- meyüp 102a/11
iṭāʿat i.- meyüp 102a/6
muḫālefet i.- meyüp 40b/2
ṭāʿat i.- meyüp 38a/20
āvāz i.- mez oldı 6b/21
āvāz i.- mez 84b/18
azar i.- mez 67b/20
ḫaber i.- mez 60a/8
heves i.- mez 83a/6
iʿtibār i.- mez 110b/9, 94a/8
ḳabūl i.- mez 21a/21, 45a/1
ḳanāʿat i.- mez 50b/11
ḳarār i.- mez 50b/6
meded i.- mez 55a/10
ṭāʿatı i.- mez 115a/20
terk i.- mez 50b/19
vefā i.- mez 111a/15
ẓulm ve cevr i.- mez 111a/16
kār i.- mezdi 107a/5
nisbet i.- mezem 110a/7
peymān u ahd i.- mezem 46a/4
secde i.- mezem 75a/9
ekl i.- mezler 58a/6
ekl ü şurb i.- mezler 12a/14
taşdīḳ i.- mezler 13a/11
ḳabūl i.- mezse 117b/19, 78a/19
raḥmet i.- mezse 110b/19
ʿizzet i.- mezsin 100b/18
cürʾet i.- mezsin 66a/13
terk i.- mezüz 55b/21
ziyān i.- mezüz 51a/9
ʿazm-i Rüstem i.- miş 112b/17
āḫir i.- miş 36a/21
cemʿ i.- miş 117b/13
daʿvet i.- miş 84a/11
emr i.- miş 78a/16
iḥāṭa i.- miş 25b/13
ḳaṣd i.- miş 43b/6
ṣalā i.- miş 1b/7
vaʿde i.- mişdi 117a/16
eşer i.- mişdür 10a/9
ḥabs i.- mişdür 103b/10
helāk i.- mişdür 95b/11
ḫilḳat i.- mişdür 22a/18
ḳahr i.- mişdür 30a/15
meyl i.- mişdür 92a/14
müyesser i.- mişdür 50a/13
ceng-i ḳırān i.- mişem 60b/3
ḫanlıḳ i.- mişem 36a/18
şerḥ i.- mişem 71a/9
ṭarḥ i.- mişem 71a/9
ṭavīl i.- mişem 8a/4
terk i.- mişem 46a/4
helāk i.- mişemdür 91a/13
ḥükmine fermānber i.- mişemdür 116a/9
imtiḥān i.- mişemdür 24b/15
eylük i.- mişiken 55b/19
ḫayr duʿā i.- mişiken 100b/17
şefḳat i.- mişiken 100b/16
ẕelīl i.- mişken 100b/16
pāk i.- mişler 34b/17
resm i.- mişler 16a/13
tezyīn i.- mişler 36b/5
naḳş i.- mişlerdi 16a/11
tedbīr i.- mişsiz 9a/18, 9b/1
fedā i.- mişüz 56a/20
beyān i.- mişüzdür 13b/4
mihr i.- se ḳılur 103a/8
ʿamel i.- se 116b/17
āvāz i.- se 95b/15

ceng i.- se 87b/15
ceng ve āheng i.- se 56a/7
çāk i.- se 91b/1
eşer i.- se 21b/6
ġırīv i.- se 56a/13
gūş i.- se 19a/6
gümān i.- se 16a/10
ḫaṭā i.- se 41a/13
helāk i.- se 82a/7, 83a/1, 87b/16, 91b/2, 93a/2, 96b/14
ḫizmet i.- se 22b/10, 22b/12
ḥükm i.- se 26a/4
iḳdām i.- se 30b/12
ḳahr i.- se 80a/6
naẓar i.- se 15b/7
pāk i.- se 26a/7
rüsvā-yı ḫalḳ i.- se 23b/3
şikāyet i.- se 51a/12
teng i.- se 99a/16
zor i.- se 35a/21
āheng i.- seler 56a/14
ceng i.- seler 56a/14
ġusl i.- seler 49a/2
ṭılā i.- seler 49a/14
ceng i.- sem 57b/10
emr i.- sem 26a/2
ḫalāṣ i.- sem 107b/6
helāk i.- sem 92a/21
musallaṭ i.- sem 92a/11
münācāt i.- sem 79b/9
tamām i.- sem 30b/1
teng i.- sem 57b/10
naẓar i.- señ 114b/10
cemʿ i.- sün 90b/19
devletin ziyād i.- sün 94a/17
devletüñ ziyād i.- sün 101b/9
ḥāżır i.- sün 92b/4
ḥikāyet i.- sün 95a/16
rivāyet i.- sün 95a/17
terk i.- sün 62b/3
ziyāde i.- sün 46a/8, 71b/1
ʿarż i.- sünler 14b/8
cemʿ i.- sünler 114a/6
ceng i.- sünler 117b/14
helāk i.- sünler 113a/21, 114a/7, 117b/21
ḫizmet i.- sünler 73a/6
muʿāvenet i.- sünler 37a/4
pāk i.- sünler 14b/7
pinhān i.- sünler 26b/9
luṭf i.- ü 9b/8
luṭf i.- üb 82a/16
ʿarż i.- üben 116b/4
cemʿ i.- üben 39a/5, 94a/4
defʿ i.- üben 54b/20
fikr i.- üben 18b/3
gūş i.- üben 116b/4, 4b/13
ışlāḥ i.- üben 23a/19
istiġfār i.- üben 39a/11
luṭf i.- üben 115b/7, 71a/12
naḳl i.- üben 90b/17
raḥm i.- üben 1b/6
şerḥ i.- üben 76b/7
terk i.- üben 22b/19
vīrān i.- üben 35b/8
ʿarż i.- üñ 70a/11
cehd i.- üñ 6a/4
emr i.- üñ 114a/5
ġayret i.- üñ 32b/8
heves i.- üñ 98b/13
ḥükm i.- üñ 40b/19
iḳbāl i.- üñ 48a/2
ittifāḳ i.- üñ 32a/19
naẓar i.- üñ 43a/11
ṣabr i.- üñ 46b/10, 59a/15
taʿcīl i.- üñ 56b/11
defʿ i.- üñüz 42b/16
refʿ i.- üñüz 42b/16
luṭf i.- üp ḳılduñ 100a/16
çāk i.- üp olan 89b/15
ʿadāvet i.- üp 62a/10
ʿadl i.- üp 50a/11
ʿadl ü dād i.- üp 61b/16, 7b/21
ʿafv i.- üp 23a/18
ʿamel i.- üp 49b/21
ʿarż i.- üp 14a/6
āgāh i.- üp 89a/20
āh-ı ḥazīn i.- üp 50a/5
aḥsen i.- üp 35a/5
ʿināḍ i.- üp 84a/18
ʿīş ü nūş i.- üp 58a/19
ʿitāb i.- üp 31b/18
ʿizzet i.- üp 18b/18, 61a/18, 61b/14
alḳış i.- üp 43b/4
āşınālıḳ kesb i.- üp 65b/15
āzād i.- üp 81b/19
basṭ i.- üp 13b/1, 18b/1, 39b/21
bī-ṣayd i.- üp 51b/16
bünyād i.- üp 25b/5
cehd i.- üp 118b/6, 42b/11, 55b/5, 61b/1, 68a/3, 97a/11
cemʿ i.- üp 101a/8, 101a/9, 108b/1, 115b/2, 14b/20, 17a/12, 17b/12, 26a/21, 2b/4, 38b/3, 49b/16, 5a/16, 65a/17, 80b/10, 85a/6, 90a/14, 92a/8, 93a/5, 95b/2, 95b/4, 98a/8
ceng i.- üp 107b/16, 112b/4, 64b/3, 88a/14, 94a/3
cengi i.- üp 58b/9
daʿvet i.- üp 78a/18

defʿ i.- üp 7b/19, 9b/9
demren dırnaġa i.- üp 105a/11
devr i.- üp 37b/9, 38a/16, 66b/19
dil ʿaṭā i.- üp 45b/19
dilek i.- üp 89a/8
edā i.- üp 2b/1
el uş i.- üp 32a/19, 32a/20, 32a/7, 33a/1
emr i.- üp 27a/1
esīr i.- üp 111a/1
farḳ i.- üp 10b/11, 110a/6, 59a/13
fehm i.- üp 113b/8, 65a/21, 78a/12
fermān i.- üp 24a/16
fetẖ i.- üp 38b/10, 89a/15
fikr i.- üp 103b/5, 14a/20
fikri i.- üp 12a/6, 55b/10
ġamz i.- üp 33a/18
ġażab i.- üp 54b/15
gerdiş i.- üp 28a/1
ġurūb i.- üp 87a/20
ẖaber i.- üp 63a/14
ẖālī i.- üp 26a/6
ḥamd i.- üp 105a/12, 44b/4, 90b/2
ḥamle i.- üp 107b/17
ẖarc i.- üp 50b/11
ḥāṣıl i.- üp 7b/13
ẖavf i.- üp 76a/3
ḥāżır i.- üp 93b/19
helāk i.- üp 114b/21, 19b/19, 20a/3, 25a/20, 46b/6, 47a/19, 54b/16, 61b/16, 67a/19, 95b/2, 96b/20
helāḳ i.- üp 96b/2
ḥıfẓ i.- üp 18a/8, 43b/5
ẖışm i.- üp 75a/10, 88a/1, 93a/10
himmet i.- üp 3a/5
ḥisāb i.- üp 26b/4
ḥiss i.- üp 113b/9
ẖiẕmet i.- üp 103a/19, 11b/10, 94a/16
ẖor u ẕelīl i.- üp 48a/20
ẖoşnūd i.- üp 47b/4
ḥükm i.- üp 108b/21, 109a/3, 22a/19, 26a/14
ḥürmet i.- üp 110a/17, 30b/7
iḥāṭa i.- üp 26a/15
iḳdām i.- üp 17a/14
imāmet i.- üp 37a/10
inkār i.- üp 20b/16
ḳabūl i.- üp 101a/21, 29a/9, 92a/17
ḳahr i.- üp 84b/9
ḳāl i.- üp 14b/15
ḳanāʿat i.- üp 65b/21, 8b/1
ḳasem-yād i.- üp 60b/20
kebāb i.- üp 57b/20, 58a/5, 58a/7
kerem i.- üp 103b/14
ḳırḳum i.- üp 39a/15
ḳulaġuzlıḳ i.- üp 27a/2
luṭf i.- üp 100b/11, 11a/10, 11b/5, 23b/14, 36a/19, 37b/13, 38b/3, 40b/11, 51b/18, 56b/11, 71a/13, 71b/8, 94a/14, 95a/7, 97b/14
maʿlūm i.- üp 2a/6
mat i.- üp 88a/21
miʿmārlıḳ i.- üp 40b/4
mülemmaʿ i.- üp 40b/6, 54a/12
münācāt i.- üp 25a/17, 30b/18
müstecāb i.- üp 100b/13, 43b/20, 44b/8, 75b/6, 77a/14
müşāhede i.- üp 64a/20
naḳl i.- üp 46a/17
naṣb i.- üp 109b/8
naẓar i.- üp 18a/12, 35b/10, 67b/19
nigāh i.- üp 16b/13, 78a/14
niyāz i.- üp 83a/21
nūş i.- üp 46a/4
pāk i.- üp 26a/19, 61a/16, 7b/8
pend i.- üp 59b/19
per-dāẖt i.- üp 31a/11
perdāẖt i.- üp 30b/1
postpūş i.- üp 23b/3
pūlād i.- üp 31a/15
red i.- üp 61a/18
riʿāyet i.- üp 25a/20
rivāyet i.- üp 90a/9
rīze rīze i.- üp 98b/15
ṣabr i.- üp 83a/16
ṣāliḥ ʿamel i.- üp 105b/10
ṣayd i.- üp 18a/2, 49b/13
secde-i şükr i.- üp 16a/9
selām i.- üp 117a/21, 62b/7
seyr i.- üp 20b/15, 36a/9, 38a/6, 38b/4
seyrān i.- üp 24a/15
suʾāl i.- üp 110a/16, 64b/10, 90a/18
suvāl i.- üp 80a/8
şāh i.- üp 38a/14
şefāʿat i.- üp 89a/8
şehādet i.- üp 81b/6
şikāyet i.- üp 5a/15, 89b/14, 90a/9
şikest i.- üp 27b/21
şükr i.- üp 100a/15, 102b/1, 108b/1, 18b/9, 45b/5, 55a/14, 55a/16, 59b/21, 66b/18
şükür i.- üp 2b/12
taʿaccüb i.- üp 20a/18, 24a/19, 25b/15, 33b/13, 35a/8, 36b/17, 36b/9, 41b/9
ṭāʿat i.- üp 28b/15
ṭaʿn i.- üp 42a/9, 42b/14, 43a/8
taʿẓīm i.- üp 2a/15
taḥammül i.- üp 74b/11, 96b/11
taḥṣīl i.- üp 11b/13
taḥsīn i.- üp 101b/6, 27b/5, 60b/11
taḳrīr i.- üp 97b/20
ṭaleb i.- üp 118b/13

tamām i.- üp 37a/11, 59a/18, 59b/4
ṭavāf i.- üp 68a/14
tażarruʿ i.- üp 77a/13
teʾkīd i.- üp 51a/18
teʾlīf i.- üp 3a/8
teʾşīr i.- üp 58a/20
teferrüc i.- üp 80b/15
teftīş i.- üp 27b/13
tekebbür i.- üp 75a/9
teraḥḥum i.- üp 58a/2
terk i.- üp 39a/12
tesbīḥ i.- üp 102a/16, 25a/1, 25a/14, 68a/17, 69a/15, 77a/16, 8b/2
tevażżuʿ i.- üp 30a/19
teveccüh i.- üp 23b/21, 37b/10
vaṭan i.- üp 39a/14
yoldaşlıḳ i.- üp 56a/13
yurd i.- üp 25a/6
zārīlıḳ i.- üp 81a/17
ẕikr i.- üp 2a/7, 71b/6
zor i.- üp 33a/19, 93b/7
ḫalḳ i.- üpdür 10b/9
ḫilḳat i.- üpdür 21a/7
ḥükm i.- üpdür 94b/17
iḳtiṣād i.- üpdür 48b/15
ḥelāl i.- ür 18b/4

iṭāʿat -9- [Ar] Emre uyma, söz dinleme.
i. itdi 115b/14, 5b/3
emrine i. itdi 19b/17
emrine i. itmedügine 63a/4
i. itmedüñ 92b/21
i. itmek ister 63a/12
i. itmeyüp 102a/6
emrüme i. ḳıla 40b/2
emrine i. ḳıluban 95b/4

ʿitāb -4- [Ar] Azarlama, paylama.
ʿ. idüp 31b/18
ʿ. itdi 48b/1, 48b/2
ʿ. itdiler 31b/19

itdür - -34- [Tr] 1. yaptır-, ettir-, işlettir-
i.- mege 17b/18

2. y.f.
pāk i.- esiz 11a/3

çāk i. 99a/4
bünyād i.- di 86b/3, 86b/7
cemʿ i.- di 115b/21
fehm i.- di 65b/2
zümürrüdden i.- di 86b/21
tamām i.- dügin 109a/5
pāk i.- dük 39b/17
teferrüc i.- e 3b/11
hezīmet i.- elüm 116a/3
perrān i.- em 88b/21
ziyāret i.- em 36a/4
helāk i.- mege 100b/9, 64a/7
ḫiẕmet i.- mezdi 30b/8
helāk i.- miş 60b/1
bünyād i.- mişdi 86b/18
helāk i.- se 116a/10
pāk i.- se 116a/11
çāk i.- sevüz 95b/5
helāk i.- sevüz 95b/5
pāk i.- sün 117b/4
cemʿ i.- üp 117b/1
ceng i.- üp 116a/3
cilā i.- üp 14b/17, 14b/5
helāk i.- üp 67b/18
seyrān i.- üp 25a/19
terkīb i.- üp 19a/11
tezyīn i.- üp 19a/12
helāk i.- ür 33a/18

iʿtibār -14- [Ar] Saygı görme, saygı gösterme.
i. 14a/12
i. it-me 103a/11
i. itmez 110b/9
i.+ a alup 17b/20
i. göziyle 111a/13
ḳara siñek şınfınuñ i.+ ı ḳalmadı 54b/21
i. iderseñüz 109b/17
i. itmeye 8b/19
i. itmez 94a/8
i. ḳıl-dugın 61a/19
i. ḳılma 23a/2
i. ḳılmazsın 84b/12
ziyāde i. u ʿizzet ḳıldı 65a/10

iʿtibārsuz -1- [Ar+Tr] Saygı görmeyen.
senden i. nesne yaratmaduġı ecilden 53a/19

iʿtiḳād -5- [Ar] İnanç.
i. 31a/2
i.+ ı 55a/18, 82a/2
i. ḳılmazsın 79b/19
i.+ uñ 79b/20

iʿtimād -3- [Ar] Güvenme.
i. eylemişem 31a/4
i.+ ı 46a/11, 55a/18

iʿtirāf -1- [Ar] Bir kimsenin başkalarına söyleemek istemediği bir gerçeği veya suçu artık saklamaktan vazgeçip açılaması.
i. idicek 3b/5

İʿtişām -2- [Ar] Görkem.
İ.-ı ḥakīm 48b/18, 49a/7

itiş - -1- [Tr] Kakış-, kavga et-
i.- diler 54b/12

itmām -4- [Ar] Bitirme, tamamlama.
tārīḫ-i lā-naẓīrüñ üç yüz altmış altıncı meclisinüñ i.+ ın 119a/12
i.+ ına 49b/17

bu Süleymān-nāme-i Kebīrüñ yetmiş beşinci cildinüñ i.+ ını 119a/11
bu Süleymān-nāmenüñ i.+ ını 118b/21
ittifāḳ -6- [Ar] Fikir birliğine varma.
i. 87b/20
i.+ ıla 56a/14, 58b/13
i. it(d)-üñ 32a/19
i. itdi 88b/4
i. ḳılup 17b/4
ittifāḳsuz -2- [Ar+Tr] Anlaşmaya varamama durumu.
i. 112b/19, 58b/10
iy -189- [Tr] "Ey" anlamında seslenme bildirir.
i. 22b/18, 23b/4, 30b/20, 36a/9, 41a/3, 42b/14, 45b/18, 59b/7, 67b/2,
71a/12, 72b/5, 74b/6, 74b/8, 94b/21
i. ʿaḳreb ellü 53b/7
i. ʿāṣī-yı 92b/20
i. ʿazīz 19a/9, 74b/21
i. acı sözlü 53b/13
i. ādem oġulları 55a/4
i. aġ ḳurıcı ṣayyād 53b/7
i. aḥmaḳlar 88b/19
i. ata Nemrūd 71b/19
i. ata 72a/1, 72b/16, 72b/7, 73a/7
i. Baʿalbek ḫalḳı 34b/7
i. baba 73a/14
i. bed-endīş 78b/20
i. benüm meliklerüm 81b/7
i. bī-çāre 79b/17, 79b/20
i. bī-edeb 72b/12
i. bizi ḳılıcıla ḳorḳudan 89a/6
i. cāhil ü cābir-i 93b/18
i. cān 118b/2
i. ciger-gūşem 73b/10
i. cihān milkine 37b/16
i. cihānı 30b/21
i. delü büt 74a/19
i. delü 74b/11
i. dermānda 83b/8
i. dırāz-ḳāmet 30a/12
i. dirīġ 76a/9
i. dost 23a/21
i. dülīl 83b/10
i. düşmen-i 79b/18
i. efʿī dillü 53b/6
i. Emīn 75b/10
i. emīr-i ins ü cinn ü v'ey resūl-i 111b/5
i. emīr 96a/17
i. emīr-i 101a/10, 110a/6, 111b/13, 115a/9, 17a/3, 23a/15, 47b/19, 49a/19, 49b/5, 51b/17, 93b/12, 95b/12
i. eṭyār seyyidi 67b/2
i. Firdevsīye rūḥ u ʿaḳıl viren 45b/18
i. gül yüzlü mübāriz 59a/11
i. gümrāh 76a/7, 79a/2
i. gümrāh-ı 84b/2
i. Ḥaḳḳuñ sevgülü ḳulı 43b/4
i. ḥāl ehli mūnis 66a/14
i. ḥalāl 72a/3, 72a/5, 73a/10, 73a/9
i. Ḫalīl 76a/6
i. Ḫallāḳ-ı 30b/20
i. ḥarīṣ siñecükler 42b/20
i. ḥarīṣ ve ṭamaʿdār ve mūzī ve ḳātil ve ḫˇūn-ḫˇār 52a/10
i. ḥarīṣ ẕübāb cinsleri 42a/12
i. ḫidīv 113a/9
i. ḫoş nefes 36a/9, 94a/19
i. ḫoş nihād 45b/12
i. ḥuffāşlar reʾīsi 66b/7
i. hümām 100a/21, 38a/17, 39a/10, 39a/5, 70a/18, 94b/13
i. İbrāhīm 73a/13, 74a/17, 74a/20, 74b/4, 75b/6, 76a/10, 78b/13, 78b/16, 79a/3
i. kāfir-i 83b/6
i. kām-yāb 46b/14
i. kāmkār 102b/6
i. kām-yāb 100b/14, 100b/18, 108a/19, 67a/15
i. Kemāheynūriş 23b/13
i. laʿīn-i 74b/17
i. luṭf-ı 97b/19
i. maʿbūd 79a/11
i. maʿbūdumuz 74a/9, 74b/2
i. mālik riḳāb 45b/10
i. mālik-riḳāb 71a/9, 91b/12
i. meh-rū 23b/8
i. melʿūn 83b/18
i. melek 95a/6
i. meleklerüm 82b/11
i. melik-i 17b/17, 43b/8, 44b/2
i. merdūd 75a/5, 75b/11
i. mubaṣṣır 10b/17
i. mūnis ü delīl 79b/18
i. nāmver 14a/14, 94b/5
i. Nebiyya'llāh Süleymān 63a/17
i. nedīm 79a/13
i. Nemrūd 74b/16, 74b/5, 74b/8, 75a/13, 75a/7, 75b/8, 76a/12, 76a/15, 76a/16, 76a/19, 76a/3, 78b/12, 78b/14, 78b/21, 79a/6
i. niçe ʿaẓīmlerin 48a/6
i. niçe başlar 40a/6
i. nīk-nām 70a/17
i. od 75b/17
i. pādşāh 55b/8, 93a/18
i. pādşāhlar pādşāhı 66b/2
i. pehlevān-ı 101b/6, 58a/4
i. pür-hüner 22b/20

i. pür-uṣūl 111b/13
i. rāhib 81a/19
i. reʾīs-i 79b/15
i. resūl-i 110b/11
i. ṣaçı leylī ṭabībüm 23b/1
i. server-i 74b/17
i. Sikender-der 23b/6
i. Süleymān-ı Zamān 96b/16
i. Süleymān-ı 3b/6
i. şāh 45b/16, 71a/20
i. şeh 38b/21, 39a/1
i. şems-i 71a/17
i. şeyẖ ü şebāb 71a/12
i. şom kişi 107b/10
i. Tārīẖ 72b/10, 75b/1
i. türābı ādem ḳılan nār-ı 23a/17
i. ümmü'l-Ḫalīl 68b/8
i. vezīrlerüm 74a/8
i. vidād 31a/5
i. yār 38a/8, 97b/5
i. Yaradan 82a/17
i. yüzi gül 46a/4
i. ẓālim 96b/12, 96b/13
i. ẕelīl 72b/13, 83b/10
i. Zengībār vilāyetünüñ bahādurları 106b/16
i. ẕübāb tekvīni ulusı Behyārūş 82a/4

iẓhār -8- [Ar] Açığa vurma.
i. itmege 17a/6
i. itmegiçün 82a/6, 93a/3, 98a/3
ḳudret-i ber-kemālin i. itmegiçün 66a/19
ḳudretin i. itmegiçün 53b/14
i. itmeye 85b/4
i. olmaġıçun 48b/15

iẕn -31- [Ar] Müsaade, ruhsat.
i.-i Ḥaḳ Teʿālā 46a/8
i.-i Ḥaḳḳıla 22a/15, 76b/4, 76b/5
i.-i Ḥaḳla 38a/3, 38a/5, 38a/7, 38b/15, 94b/18
i.-i Rabbānī birle 101a/4, 113a/3, 113b/5, 11a/20, 19a/16, 49b/19ʿadl, 4b/8, 52a/4, 63b/3,
96b/2
İ.-i Rabbānī birle 115b/14
i.-i Rabbānī ḥükm-i 9a/9
i.-i Rabbānī ve muʿcize-i 46a/20
i.-i Rabbānīyle 10a/17, 11a/7, 94b/1
i.-i Sübḥānī ve muʿciz-i Süleymānī 35b/20
i.-i Yezdān birle 36a/3
Allāh Teʿālānuñ i.+ i birle 4b/7
i.+ iñle 100a/19
Ḥaḳ Teʿālā i.+ iyle 22a/4
i.+ üñile 80a/15

ʿizz -7- [Ar] Değer, kıymet.
ʿ. ü baẖt 38a/11
ʿ. ü baẖtını 38a/4
ʿ. ü devlet bul-up 47a/15
ʿ. ü ḥürmet ve devlet ü saʿādet 30a/10
buldı ʿ. ü muġlaḳ 119b/4
ʿ. ü nāzıla 16b/19
ʿ. ü rifʿati 2b/15

ʿİzz ü Cell -1- [Ar] Allah'ın isimlerinden; izzet ve celal sahibi.
ʿ. 108b/12

ʿizzet -55- [Ar] 1. Hürmet, saygı. 18b/18 2. Mertebe, şeref. 69b/20 3. Büyüklük, itibar. 14a/7 4. Kuvvet, kudret.
ʿ. 109b/14, 109b/17
ẖiṭāb-ı ʿ. 82b/2
devlet ü ʿ. bula 14b/10
ne ʿ. buldı 2a/16
ʿ. bul-mayavuz 14a/7
ol ʿ.+ de 69b/20
ol ʿ.+ de görüp 69a/18
ʿ.+ deyüz 51b/11
ʿ.+ e 94a/8
ẖiṭāb-ı ʿ.+ e 5a/18
ẖiṭāb-ı ʿ.+ i 70b/4
ʿ.+ i it-di 115b/12
itmediyse ʿ.+ i 75a/11
o Süleymān ʿ.+ i 31a/4
taẖt u ʿ.+ i 3a/4
ʿ.+ i isteriseñ 42a/20
ʿ. ider 89b/10
ʿ. iderseñ 109b/16
ʿ. idüp 61a/18, 61b/14
ikrām u ʿ. idüp 18b/18
ʿ.+ ile 108b/4, 117a/7, 37b/14, 65a/10, 80b/17
taʿẓīm ü ʿ.+ ile 107a/3
ʿ.+ ile ḳarşulayup 81b/5
ʿ.+ ile varup 108b/2
ʿ.+ in arturısar 61b/4
ẖiṭāb-ı ʿ. irdi 82b/11
ʿ. itdi 47a/14
ḥürmet ü ʿ. itmek geregidüñ 32a/11
ʿ. itmek 110a/18
ʿ. itmeyenine 117b/3
ʿ. itmezsin 100b/18
ʿ. ḳıldı 110a/14, 115a/18, 4a/17, 79b/6
ziyāde iʿtibār u ʿ. ḳıldı 65a/10
ʿ. ḳıl-dılar 118a/7
ʿ. ḳılduḳ 67b/1
ʿ. ḳılup 102b/15, 36a/6, 64b/11, 90b/1
Neml-i Kebīre ʿ. ḳılup 6a/20
revān-ı ʿ. ḳılup 74b/16
ʿ. ḳıl-urdı 61b/15
ʿ. ü ḥürmet bul-up Saygı görmek. 78a/1

ʿ. ü ḥürmet ḳıldılar 81b/19
ʿ. ü ḥürmet ḳıldum 68b/3

-J-

jeng -2- [Fa] Pas, küf.
ṭās-ı çarḫ-ı kej-rev ve hemçü j. 106b/10
ẓulümāt-ı j.+ in Karanlıkların pası. 67a/2

-K-

Kaʿbe -2- [Ar] Müslümanların ibadet merkezi.
K.+ den yaña ṭutup 47a/6
K.+ nüñ miṣli 118a/21
Kaʿbe-i Muʿaẓẓam -1- [Ar] Yüce Ka'be.
K. ḥaḳḳıyçun 107b/4
ḳaʿr -2- [Ar] Deniz, kuyu vb. şeylelerin dibi, dip.
Muḥīṭ ḳ.+ ına iledüp 27a/2
baḥr-ı Muḥīṭ ḳ.+ ından 96b/1
ḳaba -3- [Tr] Söz ve davranışlarda aşırılık, uygunsuzluk.
ḳaba ḳ. çaġırup 81b/7
bir ḳ.+ dur 77a/18
ḳ. ḳaba çaġırup 81b/7
ḳabaḥat -1- [Ar] Suç, kusur.
kemāl-i ḳ.+ daki 115a/4
ḳabaḳ -10- [Tr] Kabakgillerden, birçok cinsi bulunan bitki.
ḳ. aġacı altına 43b/19
dört dāne ḳ. çekirdegi 44a/1
ol murġ aġzındaġı ḳ. çekirdegin 44a/2
bu ḳ. çekirdekleri 44a/3
ḳ. yapraġı altına varmaġa 43b/19
ḳ. yapraġı 44a/4
ḳ. yapraġın 44a/15
ḳ. yapraġına 43b/18
ol ḳ. yapraġından yeşil ḳubbe içine 44a/9
ol ḳ. yapraḳları 44a/5
ḳabaḳ -1- [Tr] Göz kapağı.
ḳ.+ ı 48a/11
ḳabāyil -4- [Ar] Kabileler.
ḳ.-i ʿArab 9b/11, 9b/2, 9b/4
ḳ.-i ʿArabdan 46b/7
ḳabīḥ -2- [Ar] Çirkin, kötü şey.
ḳ. şey 53a/18
efʿāl-i ḳ.+ ümüzi 32a/13
Ḳābīl -2- [Ar] Hz. Adem'in kardeşi Habil'i öldüren oğlu.
Ḳ.-i nā-ḥaḳ Haksız, adaletsiz **Ḳābīl**. 73b/3
Ḳ. Hābīli öldürdügi tārīḫde 96a/20
ḳābil -2- [Ar] Kabul edilebilir, yetkin.
cenge **ḳ. bul-**madı 99a/17
ḳ. ve çāre degüldür 79b/13
ʿ. ü ikrām ḳıl-asın Saygı gösterip ikramda bulunma. 68a/4

ḳabr -3- [Ar] Mezar.
peyġāmber ḳ.+ i 24a/5
sencileyin bir Süleymān ḳ.+ i 23b/21
ḳ.+ ümi 38a/7
ḳabuḳ -5- [Tr] Bir şeyin üstünü kaplayan tabaka.
ḳ.+ dan 98a/6
ol ḳ.+ dan çıḳdı 98a/5
deñiz baġası ḳ.+ ı ṣaġraġı alup 58a/14
ḳ.+ ları 52a/20
baġa ḳ.+ larıydı 57b/18
ḳabūl -38- [Ar] Bir şeyin gerçekleşmesini onama.
ḳ. eyle-di 118a/8
ḳ. it(d)-e 116b/19
ḳ. idem diyicek 101a/1
ḳ. idenine 117b/2
ḳ. idüp 101a/21, 29a/9
ḥācetin ḳ. idüp 92a/17
ḳ. itdi 28b/7, 51b/7, 59b/10
ḳ. itdiyse 38b/5
ḳ. itdüm 80b/1
ḳ. itmedi 100a/8, 24b/15, 31b/20
ḳ. itmedükleri ecilden 76b/11
ḳ. itmeye 97b/7
ḳ. itmeyince 118b/12
ḳ. itmeyip 91a/17
ḳ. itmez 21a/21, 45a/1
ḳ. itmezse 117b/19, 78a/19
ḳ. ḳıl- 74b/8
ḥalāllıġa ḳ. ḳıldı 78a/14
ḳ. ḳılmadı 69a/1, 92a/20
ḳ. ḳılmaz 72a/2
ḳ. ḳılup 16b/13, 28b/3, 56a/18
Süleymān nebīnüñ duʿāsın ḳ. ḳılup 47a/7
ḳ. ḳılur 76a/6, 76a/8
ḳ. ḳılurlar 54b/6
ḳ. ol-a 113a/2, 11b/3
ḳ. vir-di 1b/9
ḳabż -2- [Ar] Bir kimsenin ruhunu teslim alma.
rūḥuñı ḳ. iderem 39a/10
ḳ. idicek 39a/12
ḳabża -2- [Tr] Kılıç, kılıç, tabanca vb. şeylerin tutulacak yerleri.
ḳ.+ dan 31b/21

ḳılıç ḳ.+ sına urup 75a/20

ḳaç - -46- [Tr] 1. Bir amaç doğrultusunda bir yerden hızlıca uzaklaş-

ḳ.- up 55b/3
ḳ.- acaġumuz 56a/11
ḳ.- up 57b/11
ḳ.- a 44a/17
ḳ.- ar 104b/20, 114a/11, 44a/18, 45b/1, 47b/17, 48a/7, 49a/16, 96a/16, 96a/9
ḳ.- arlar 43b/12, 5a/10
ḳ.- dı 57b/15
ḳ.- dılar 26b/13, 76b/3, 99b/13, 99b/4
ḳ.- duġına 64a/11
ḳ.- dum 99b/19, 99b/21, 9b/18
ḳ.- maġa 43a/19
ḳ.- sunlar 26b/10, 26b/11
ḳ.- up 115a/1, 115a/2, 116a/15, 32b/3, 42b/3, 46b/6, 47a/4, 49a/3, 5b/7,
68a/6, 80b/5, 96a/6, 97a/10
ḳ. 11a/15, 13b/3, 20a/8, 47b/13
ḳ.+ dur 101b/1

2. Kaçın-, çekin-

ḳ.- arsın 107b/4
ḳ.- ar 43b/13
ḳ.- mazlar 43b/17
ḳ.- up 33a/7

3. Azal-, çekil-

ḳ.- ardı 15b/7

ḳaç -6- [Tr] Bir şeyin niceliğini sormaya yarayan soru sıfatı, ne kadar, nice.

ḳ. aʿżā 47b/13
ḳ. cins 11a/15
ḳ.+ dur 101b/1
ḳ. nevʿdür 13b/3
ḳ. Süleymān yüzini 20a/8

ḳaçan -83- [Tr] Ne zaman, ne vakit, her ne zaman.

ḳ. 108a/21, 112b/3, 118b/14, 118b/15, 32b/8, 73b/13, 76a/4
ḳ. ki 100a/21, 101b/20, 102a/14, 106b/12, 109b/7, 10a/20, 114b/6, 115a/12, 116b/11,
116b/21, 11b/4, 14a/14, 17b/13, 20b/13, 20b/20, 23b/11, 24b/7, 29b/5, 31a/6,
33b/21, 33b/5, 35a/12, 39b/12, 43a/16, 43b/8, 44b/2, 45a/4, 46b/15, 48a/2,
48a/4, 49b/10, 4a/14, 52a/17, 56a/17, 5a/12, 60b/6, 63a/2, 64b/9, 66b/16,
68a/6, 70a/19, 71b/5, 75b/12, 76b/21, 77a/5, 77b/16, 78a/13, 78a/6, 78b/11,
79b/4, 80a/8, 80b/6, 81a/6, 82a/21, 82a/3, 83a/10, 83a/17, 83b/13, 93b/8,
95a/12, 97a/12, 97b/1, 97b/19, 97b/5, 98a/1, 99a/5
ḳ. kim 101a/20, 35a/9, 46a/17, 5b/20, 89b/11, 90a/15, 90a/20, 92a/4, 92b/17
ḳ. olur 32b/14

ḳaçıcı -2- [Tr] Kaçan.

ḳ.+ dur 45a/21, 96a/13

ḳaçur - -5- [Tr] 1. Bir şeyi veya kimseyi bir yerden hızlıca uzaklaştır-, kaçmasını sağla-

ḳ.- a 93b/16
ḳ.- dı 46a/3
ḳ.- maḳ 67a/6
ḳ.- ur 114a/2
ḳ.- urdı 42a/7

ḳadar -96- [Tr] 1. Bir şeyi kıyaslamak, diğerinin ölçüsünde. 31a/18 2. Büyüklüğünde. 70a/2 3. -A kadar. Mesafe bilidirir. 98a/4 4. Ölçüde, derecede. 107b/15

ḳ. 101a/9, 102a/2, 38b/7, 75a/17
ādem gövdesi ḳ. 31a/18
anlar ḳ. 14a/6
bir ġırbāl ḳ. 81a/11
bir yaşında oġlan ḳ. 70a/2
bu ḳ. 19b/15, 45a/17, 48a/14, 66a/18
ḫarbuza ḳ. 98a/4
ḫirmen ḳ. 96b/7
ne ḳ. 118b/17, 118b/18, 14b/3, 17a/19, 32b/10, 46b/1, 50b/18, 66a/11, 67b/9,
72b/8, 75b/14, 92b/21, 96b/3
ol ḥammām ḳazġanı ḳ. 15b/10
ol ḳ. 107a/14, 10b/2, 14b/20, 18a/2, 39a/4, 65a/7, 66a/3, 67a/20, 70a/21,
81a/10, 81b/12, 81b/9, 98a/16
şol ḳ. 45a/14, 56b/6
żerre ḳ. 97b/3
ol ḳ. ʿacāyıb 39b/18
degme insānuñ aru ḳ. ʿaḳl u idrāki olmaz 7b/1
ol ḳ. ādemī-zād 69b/11
bu ḳ. ʿömr mü sürer 62b/15
bu ḳ. ʿömr virdüñ 8a/3
ne ḳ. baʿūż ṣınfı ve bürġuş cinsi varısa 115b/2
altundan gümişden ol ḳ. bütler 69b/9
ol ḳ. ceng itdiler 107b/15
ʿankebūt ḳ. çābük cānbāz baş u cān oynatıcı 8a/17
bu ḳ. çoḳ siñekler 45a/11
ol ḳ. çoḳluḳ sivri siñek 114b/19
bu ḳ. daʿvī iderken 107b/3
ne ḳ. dīv ʿifrīt 103b/11
şol ḳ.+ dur 6b/11
ol ḳ. eşcār u eşmār 27a/20
āsmān ḳ. farḳımuz 14a/5
ol ḳ. havā yüzinde 34b/18
ne ḳ. ḫüccāc 47b/3
ol ḳ. iġvālar virdi 6b/17

bu ḳ. ḳara ṭaġ gibi ḳadd u ḳāmetile 96b/9
ol ḳ. ḳarıncalar 5b/15
şol ḳ. kenāra geldi 41b/7
ol ḳ. kilāb gibi 50b/10
ne ḳ. kim 73b/10, 93b/11
ne ḳ. ḳuşlar vuḥūşlar ehvām u ḥaşerāt 26a/10
ol ḳ. laʿl ü yāḳūt gevher ü cevher 18b/20
ol ḳ. lüʿb ü hüner gösterüp 106b/13
bu ḳ. maʿnāyı 13b/1
bu ḳ. menzil yir uçup 61a/7
bu ḳ. muʿteber kitāb 13a/6
ol ḳ. muṣannaʿ işler 15b/14
fīl ḳ. ola 19b/3
ne ḳ. perīler 11b/10
ne ḳ. rūzgār 77a/10
ne ḳ. sāʿat geçdügi 16a/5
ne ḳ. siñek 49a/3
şol ḳ. siñek 61a/10
bu ḳ. Süleymān 20a/11
her ne ḳ. Süleymānısa 62a/21
ol ḳ. taẖarruʿ zārīlar itdi 79b/11
ne ḳ. tekvīn-i 26a/21
ne ḳ. ümmet 26b/2
şol ḳ. yaḳīn irdi 43a/3
ol ḳ. yirde olan balıḳları 26b/1
bu ḳ. yiri iḥāṭa idüp 26a/15
ol ḳ. yiri 26b/4
ne ḳ. żaʿīf ve naḥīf böcecük ise 62b/1
ne ḳ. zamāndur 77a/9
ẕerre ḳ. ziyānumuz degmez 28b/15
ne ḳ. ẕübāb cinsi 95b/1
ne ḳ. ẕübāb reʾīsleri 95a/18

ḳadd -14- [Ar] Boy, uzunluk.
ḳ.-i servi Servi boylu. 89b/8
ḳ.+ i 86a/10
ḳ. u ḳāmeti 106b/21
bu ḳadar ḳara ṭaġ gibi ḳ. u ḳāmetile 96b/10
ḳ. u ḳāmetine 108a/15
Ḳāhirüñ ḳ. u ḳāmetine 106b/19
kendünüñ ḳ. u ḳāmetine 63b/12
iki yüz seksen arış ḳ. u ḳāmetinüñ ṭūlı 33b/4
ḳ. u ḳāmetüme 33b/7
ol ḳ. u ḳāmetüñe 33a/2
ḳ. ü ḳāmetde 29a/7
ḳ. ü ḳāmetin büküp 15b/9
ḳ. ü ḳāmetümüze göre 27b/10
ḳ. ü ḳāmetümüze 28a/10

ḳadeḥ -6- [Ar] İçki içmek için kullanılan bardak.
ḳ. 58a/2, 58b/1
birḳaç ḳ. 108b/14
dut ḳ. 108b/12
şarāb ḳ.+ leri alup 58a/11
ḳ. ṭut-ar İçki içmek. 46a/3

ḳadem -11- [Ar] Ayak, adım.
birḳaç ḳ. 73b/15
ḳ. baş-am Adım atmak. 17a/14
ḳ. başup 15b/11
ḳ.+ i ucunda 43a/20
ḳ. ilerü başup 37a/14
ḳ.+ in ki açdı 60a/18
ḳ.+ inde 77b/2
Humāyūn Şāh ḳ.+ inde 16b/5
ḳ.+ inde baş ḳoyup gitdi 42b/6
ḳ.+ inde yüz yire sür-üp Ayağına yüz sürmek, yalvarmak için eğilmek. 70b/6
ḳ.+ ine yüz sür-di 69a/18

ḳader -3- [Ar] Allah tarafından tayin ve tesbit edilmiş hükümler.
ḳażā ve ḳ. ʿalāmetlü 34a/17
ḳażā ve ḳ. gibi gelüp geçüp 112a/13
mevlūdi olacağı ḳ. gicesine irmege 67a/20

ḳader-ḳudret -1- [Ar] Kadere gücü yeten.
ḳażā-ḳadr u ḳ. 2b/10

ḳadīd -1- [Ar] Çok zayıf, kurumuş kalmış.
ḳ. ol-ur 7b/9

ḳadīfe -1- [Ar] Bir yüzü kısa, ince tüylerle kaplı, ipek pamuk veya yünden parlak yumuşak kumaş.
yeşil ḳ. mişlinde bir örtü örtmişler 37a/16

ḳadīm -5- [Ar] Eski, geçmişi uzun zamana dayanan.
ḳ. 2a/1
ḳ.+ den ḳalmış bir ulu şehr 21a/20
ḳ.+ den ṭaġdur 21b/16
ḳ.+ dür 72a/17
ḳ. şehrlerdür 25b/8

Ḳadīm -1- [Ar] Allah'ın isimlerinden; ezelî.
ol Ḥayy u Ḳayyūm Ḳādir ü ʿAlīm Ḳ. pādişāha 119a/12

ḳadīme -1- [Ar] Önce geçen, ayak baasan.
ʿadāvet-i ḳ. 65b/15

ḳadīmī -1- [Ar] Eskiden beri var olan, eski.
ol ḳ. dostum yarasa 76b/13

Ḳādir -34- [Ar] Allah'ın isimlerinden; her şeye gücü yeten.
Ḳ. 10b/9, 111b/11, 111b/9, 40a/11, 64a/8, 93a/21, 99a/3
Allāhu Ḳ. 68b/20
o Ḳayyūm u Ḳ. 72a/18
ol Ḳ. 93a/2
Ḳ.-i ber-kemāl 12b/18, 20b/7
Ḳ.-i ber-kemālüñ 47b/7

Ḳ.+ dür 114a/8, 114b/3, 64a/6, 6b/9, 92a/2
Ḳ.+ dürür 84b/7
Ḳ. u Raḥīm ü Raḥmān 58b/21
ol Ḥayy u Ḳayyūm Ḳ. ü ʿAlīm Ḳadīm pādişāha 119a/11
meded irgürüci Ḳ. ü dānā 33b/8
şol Ḳ. ü Ḳahhār ve Ġāfir ü Settār 8a/14
Ḳ. ü Ḳayyūm u Ḥayy 1b/3
Ḳ. ü Ḳayyūm 71b/11
Ḳ.+ üñ ḳudret-i 40a/17
ol Ḳ.+ üñ ḳudret-i 53a/7
Ḳ.+ üñ ḳudreti birle 24b/20, 5b/14
ben Ḳ.+ üñ ḳudreti 92a/20
Ḳ.+ üñ ḳudretine 3b/8, 6a/19
Ḳ.+ üñ ḳudretlerin fikr eyleyüp 21a/7
Ḳ.+ üñ ḳudretlerin 11b/2

ḳādir -13- [Ar] 1. Kuvvet sahibi. 116a/18 2. Gücü yeten, yetkin. 12a/21
cevāb virmege ḳ. 112b/18
ḳ.+ dür 100b/9, 10b/16, 10b/8, 64a/7, 78b/15, 83a/3
oḳumaḳ yazmaḳ ve güç ʿamelleri işlemege ḳ.+ lerdür 12a/21
şol ḳ. pādşāham 116a/16, 116a/18
ḳ.+ señ 79a/1
şol ḳ.+ sin 66b/2
ol ḳ. u ḳudret-nümā 93a/14

Ḳāḍiyü'l-ḥācāt -6- [Ar] İhtiyaçları gideren Allah.
ḳ. 2a/1, 43b/20
ol ḳ. 116a/8, 46a/20, 99a/6
ol Ḳ.+ dur 79b/9

ḳadr -9- [Ar] Kıymet, değer.
ḳ.+ ıla Āṣaf 3a/4
rāḥatlıḳ ḳ.+ i 28a/13
ḳıymeti ḳ.+ i daḫı 17a/19
ḳ.+ i ol-maya 116b/17
ḳ.+ i olsaydı 110b/4
ḳ.+ i öñinde 2b/16
olmaya ḳ.+ üm 64b/8
ḳ.+ üñle 119b/4
ḳ.+ üñüz 53a/20

Ḳadr -1- [Ar] Değer, kıymet.
Ḳ. 119b/12

Kāf -3- [Ar] Arap alfabesinin yirmi ikinci harfi.
K. u Nūndan yaratduġı kevn ü mekānı "Kün" lafzının harfleri; Allah'ın yaratmasını temsil eder. 71b/11
K. u Nūndan 1b/3
K. u Nūnuñ 119b/3
ḳ.+ ı 74a/15

Ḳāf -31- [Ar] Masal dağı.
Ḳ.+ a 38b/14
ʿayne-i Ḳ.+ a 36b/12
Ḳāfdan Ḳ.+ a 24a/15, 61b/12
kūh-ı Ḳ.+ a 2b/15, 38a/5
ol dördünci ḳat Ḳ.+ a 36b/18
şarḳ u ġarb u Ḳ.+ a 36a/14
ʿayne-i Ḳ. altından 36b/10
Ḳ.+ dan 103a/13, 25a/19, 38b/14
ḳulle-i Ḳ.+ dan 80b/7
Ḳ.+ dan Ḳāfa 24a/15, 61b/12
kūh-ı Ḳ. eteginde 5a/14
ḳulle-i Ḳ. gibi 105a/8, 96b/5
Ḳ.+ ı 2a/4, 38a/6, 88b/3
kūh-ı Ḳ.+ ı 38a/5, 5a/20
Sīmurġ-ı Ḳ.+ ı 46a/2
Ḳ. ḳafāsından çıḳup 80b/5
Sīmurġ-ı Ḳ. ḳāmetlü ḳuşı 105a/16
Ḳ. ḳullesi gibi 5b/18
Ḳ.+ uñ altındadur 22a/20
kūh-ı Ḳ.+ uñ dördine irse gerek 38a/6
Ḳ.+ uñ dördünci ḳullesindedür 22a/20
Ḳ.+ uñ dördünci ḳullesinüñ üstinde 36b/10

ḳafā -14- [Ar] 1. Baş, kafa. 100b/6 2. Tepe. 80b/5
ḳ.+ ların 32b/2
ḳ.+ sı içinde duran 97b/12
ḳ.+ sı içinde 100b/6
ḳ.+ sına 59b/18, 99b/19
arşlan ḳ.+ sına 15b/9
ejdehālaruñ ḳ.+ sına 48a/10
ḳ.+ sında 40b/21
ḳırḳ gün ḳ.+ sında ṭuran 113b/5
Ḳubeys ṭaġınuñ ḳ.+ sındadur 113b/15
ḳ.+ sından 99b/7
Ḳāf ḳ.+ sından çıḳup 80b/5
ḳ.+ sından urup 43a/6
ādem ḳ.+ sıydı 57b/18

ḳafādār -2- [Ar] Düşünceleri birbirine uyan, aynı kafadan olan.
ḳ.+ ı ol-a 102a/17
ḳ. olup kim 74a/15

kāfī -2- [Ar] Yeterli, kifayet eden.
k. 5a/2

kāfir -44- [Ar] Allah'ın varlığına ve birliğine inanmayan, Hz Muhammed'in peygamberliğine ve Allah'tan getirdiklerine inanmayan kimse.
k. 87b/6, 8a/1
o k. 92b/14
ol k. 92b/9
k.-i baʿūż 113b/19
k.-i bī-dīn cāhildür 98b/13
k.-i bī-dīn 87b/18
k.-i melʿūn 86a/17
k.-i merdūd 92b/20

k.-i Nemrūd 83b/6
k.-i Nemrūda 99a/1
k. ʿaskerine 106a/8
ol k. delīl 83b/13
sāḥir-i k.+ dür 85a/17
k.+ e 110b/4, 89b/9
Nemrūd-ı k.+ e 92a/11
Firʿavn-ı k.+ e dimişiken 8a/3
benlik daʿvāsın iden k.+ i 100b/8
cābir-i merdūd k.+ i 94a/11
Nemrūd-ı k.+ i 82a/7, 92a/20
k. idi 74a/12
k.+ iken 82a/3
k.+ lerdür 110b/16
k.+ lere 110b/18, 8a/11, 97b/16
bāḳī ḳalan k.+ leri 115b/5
bu k.+ leri 116a/4
cābirleri ve niçe mülḥid k.+ leri 116a/10
niçe Ḥabeş k.+ leri gibi 116a/10
ʿāṣī k.+ lerüñ beynisin yiyüp 64b/3
büt-i cāmide ṭapucı cābirlerüñ k.+ lerüñ ölmeyüp 115b/5
bu k.+ lerüñ sözin 83a/17
k. müsülmāna 110b/18
k.+ sin 83b/4
ne k.+ sin 83b/10
ol benlik daʿvāsın ḳılan Nemrūd k.+ üñ 100b/5
ol laʿīn k.+ üñ 64a/5
k.+ üñ ʿaḳlı 76b/6
o laʿīn ü k.+ üñ helāki 98b/18
reʾīs-i mefsūd k.+ üñ helāki 80a/18
ʿāṣī ve k. ve ẓālim ve cābir dünyā milkine 83a/2

kāfirān -1- [Ar] İnanmayanlar, kafirler.
k. 99a/16

ḳaftān -2- [Fa] Boyu diz kapağına veya ayaklara kadar inen, önden açık, hafif üst giyeceği.
muraṣṣaʿ ḳ. 99b/2
Ṭaġṭaġanuñ ḳ.+ ları üzerinden 56b/20

kāfūr -3- [Ar] Hindistan ve Çin'de yetişen hekimlikte kullanılan güzel kokusu olan ağaç.
ʿūd u ṣandal u k. getürüp 12a/10
ʿūd u ʿanber ü ṣandal ve k. u misk 11b/12
ʿūd ṣandal k. yaḳup 57a/15

kāfūrī -2- [Ar] Kafurdan yapılan şey.
ne vechile ḳapduġın ve ne ṭarīḳile k. mumdan müseddes ḫāne yapduġın bilmeyüp 3b/4

ḳaġan -3- [Tr] Hakan, han
ḳ. 95b/8
ve ḳ. 88a/10
ol ḳ. arslan gelüp 42b/4

kaġıd -1- [Fa] Yazı yazmak, kitap basmak, sarmak ve kaplamak gibi birçok işte kullanılan ince yaprak.
k. bigi 7b/1

kāh -1- [Fa] Bazen, bazı zaman.
k.+ ıla kūh 8a/14

ḳahbe -1- [Ar] Namussuz kadın, dönek.
boynuzlu ḳ. zengīn 57a/8

Ḳahhār -1- [Ar] 1. Allah'ın ismlerinden; çok kahreden, yok eden.
şol Ḳādir ü Ḳ. ve Ġāfir ü Settār 8a/14

ḳahhār -3- [Ar] Zorba.
ḳ.-ı Nemrūdı 93a/14
ol ḳ. pādşāh 24a/7
ḳ.-ı cābirile 101b/12

Ḳahhār-ı Tinnīn-ten -17- [Ar] Metinde insanın derisini, cildini yok eden dokuz başlı bir ejderha.
Ḳ. 57b/15, 59a/21, 59a/7, 59b/12, 59b/8
Ḳ. ʿaḳabüñce gelüp 60b/18
Ḳ. daḫı 58a/11
Ḳ.+ den ġayrı 55b/14
Ḳ.+ e 58b/2
Ḳ.+ e ḳarşu 58a/12
Ḳ. elinde 57b/20
Ḳ. eline girmeye 60a/7
Ḳ.+ i 56b/6, 59b/19
Ḳ.+ ile 112b/4
Ḳ. naẓarında baş ḳoyup 57a/20
Ḳ.+ üñ geldügin 55b/1

Kahhār-ı Tinnīn-ten-i Ejderhā-ser -1- [Ar] bk. **Ḳahhār-ı Tinnīn-ten**
K. 58a/3

Ḳahhār-ı Tinnīn-ten-i Nüh-ser -18- [Ar] bk. **Ḳahhār-ı Tinnīn-ten**
Ḳ. 57a/13, 58b/14, 58b/19, 58b/20, 59a/16, 59a/3, 60a/12, 60a/4
ol Ḳ. 103b/8
yā Ḳ. 59b/14
Ḳ.+ e 59b/6
Ḳ. elinde 112b/1
Ḳ. elinden 56a/19
Ḳ. ḫizmetinde olurdı 57a/17
Ḳ.+ i 60b/1
Ḳ.+ iñ aʿżāsına uġrayup 60a/19
Ḳ. ḳorḫusından 56a/12
Ḳ. ve bilesince olan ehremenān ʿafārīt serhengleri 57b/13

ḳahır -1- [Ar] İnsanın içine işleyen derin üzüntü, keder.
Ḥaḳḳuñ ḳ. oduna yan-mayasın 70b/2

ḳāhir -2- [Ar] Kahreden, zorbalık eden.
ol cābir ü ḳ.+ e ḥavāle ḳılıp 92a/11
Ḫallāḳ-ı ḳ. ve Rezzāḳ-ı 19b/20

Ḳāhir -100- [Ar] Metinde bir asker, komutan adı; Sam'ın oğlu Kahir; metinde özel isim.
Ḳ. 101b/21, 101b/3, 102a/10, 102a/12, 102a/14, 102a/19, 102a/21, 102b/11, 102b/3,
102b/5, 103a/17, 103a/18, 103b/20, 104a/8, 105a/1, 105a/17, 105a/3, 105a/9, 105b/11,
105b/12, 105b/13, 105b/14, 106a/11, 107a/12, 107a/7, 107b/14, 107b/2, 108a/10, 108a/4,
108b/15, 109a/11, 109a/9, 109b/1, 112a/8
tīġ-i Ḳ. 105b/4
Ḳ. ʿaskerinden 107a/7
emr-i Ḳ. birle 93b/11
Ḳ. cengini 104a/10
Ḳ. daḫı 104b/14, 105b/15, 105b/2, 106a/14, 106b/8, 107a/11
Ḳ.+ den 112a/16
Ḳ.+ den yaña dönüp 103b/19
Ḳ.+ dürür 84b/9
Ḳ.+ e 101b/5, 102a/20, 102b/8, 105b/5, 107a/11, 107a/18, 107a/9, 108b/2
Ḳ.+ e muḳābil 102b/4
Ḳ. gitdügi yola 112a/13
Ḳ. gitdügin ṭuyup 118a/3
Ḳ.+ i 102a/17, 102a/18, 102b/10, 102b/5, 102b/6, 102b/9, 106a/12, 106b/7, 107b/9,
108a/10, 108b/2, 109a/7, 109b/5, 111b/18, 112b/15, 112b/5
aç Ḳ.+ i 102b/12
Ḳ.+ i görüp ṭurup 106b/16
Ḳ.+ i görüp 105a/6
Ḳ.+ ile 105a/15, 105a/17
işbu Ḳ. ḳışṣasın 103a/5
Ḳ.+ le 105a/9
Ḳ.+ le Ṭavdu'l-Eṭvād daḫı 107a/17
Ḳ. otaġına varup 111b/18
Ḳ. özüni 109a/20
Ḳ. pehlevān 104b/6
Ḳ.+ süz 112b/18
Ḳ. tīġine 105b/5
Ḳ.+ üñ acısından 108a/2
Ḳ.+ üñ bir ʿaceb ḫāṣiyeti 107b/6
Ḳ.+ üñ emrine 102a/6
Ḳ.+ üñ geldügine 109a/21
Ḳ.+ üñ gevdesine 108a/2
Ḳ.+ üñ ḳadd u ḳāmetine 106b/19
Ḳ.+ üñ meydānına 108a/6
Ḳ.+ üñ süñsünine 108a/1
Ḳ.+ üñ süñüsini 107a/12
Ḳ.+ üñ verheminden 102a/8
Ḳ.+ üñ yolı üzerinde 103b/18

Ḳāhir bin Sām -7- [Ar] bk. **Ḳāhir**
Ḳ. 104a/12, 104a/17, 104b/7, 105b/1
Ḳ. daḫı 108a/7
Ḳ.+ ı 103a/16
Ḳ.+ uñ erligin 108a/21

Ḳāhir bin Sām-ı Süvār -2- [Ar] bk. **Ḳāhir**
Ḳ. 106b/12
Ḳ.+ ı ḳapup 103b/10

Ḳāhir bin Sām-süvār -10- [Ar] bk. **Ḳāhir**
Ḳ. 101b/20, 102b/1, 106a/8, 109b/3, 111b/6, 112a/11
Ḳ.-ı pehlevān 111b/14
Ḳ.+ a 101b/2
Ḳ.+ ı 112b/4
Ḳ.+ ıla 108b/14

Ḳāhir bin Süvār -1- [Ar] bk. **Ḳāhir**
Ḳ.+ ıdı 112b/15

ḳahḳaha -6- [Ar] Yüksek sesle ve şiddetle gülerken çıkarılan ses.
irürdi ḳ. 93a/10
ḳ. ile 29b/11
ḳ.+ yıla 29b/21, 84a/2, 93b/14
ḳ.+ yla 94a/5

Ḳahḳaha-i Ṣafṣiken -1- [Ar] Metinde Esved adasının padişahı.
Ḳ. 106b/15

Ḳahḳaha-i Zengī -2- [Ar] Metinde Esved adasının padişahı.
Ḳ. 106b/4
Ḳ. daḫı 109b/5

ḳahr -18- [Ar] İnsanın içine işleyen derin üzüntü, keder.
itse ḳ. 80a/6
ḳ.-ı ʿaẓīm 94a/7
ol ḳ.+ a 83a/16
ḳ. çekmez 103a/10
ḳ. ḫançerin ṭutup 111a/11
ḳ.+ ı 103a/11, 40a/2, 95a/9
bu ḳ.+ ı itdüklerin görüp 100a/13
düşmenüñ ḳ.+ ıdurur 109b/2
ḳ.+ ıla 47b/17, 82a/20
ḳ.+ ına 22b/15
cihān ḳ.+ ında 103a/10
ḳ. idüp 84b/9
çoḳ ḳ. itmişdür 30a/15
ḳ.+ um belāsından emīn 90b/15
ḳ.+ uma 82a/20

ḳahır -1- [Ar] bk. **ḳahr**
çoḳ ḳ. ḳıl-ur 103a/8

ḳahramān -1- [Fa] Savaşta yiğitlik ve cesaret göstererek korkusuzca dövüşen kimse.
ḳ. heybetlü 106a/19

Ḳaḥṭān-ı ʿArab -1- [Tr] Özel isim.
Ḳ.+ ıla 101b/3

ḳaḥṭlıḳ -1- [Ar] Kıtlık, yokluk.
ḳ. ol-ur 7a/8

ḳaḳ - -8- [Tr] 1. Çalmak, vurmak, itmek, tepmek. 107a/10 2. Kabarmak. 34a/14 3. Saplamak. 59b/6

ḳ.- dı 107a/10
göz ḳ.- dılar 33b/13
ḳ.- dum 84a/17
ḳ.- up 16a/3
gögüs ḳ.- up 34a/14
ḳanad ḳ.- up 16a/4
ḳuyu dibine ḳ.- up 59b/2
ṭaban ḳ.- up 59b/6

kāk -1- [Tr] Kadit, kurutulmuş et.

k. eyle- Suyunu emmek suretiyle kurutmak.100a/17

ḳakı - -18- [Tr] 1. Öfkelenmek, kızmak. 107a/10 2. İtiraz etmek. 55b/19 3. Azarlamak, hiddetle bağırmak. 29b/16

ḳ.- dı 102a/7, 29b/16, 33b/16, 59a/7, 71b/14, 71b/20, 72b/16, 74a/18, 74a/6, 74b/21, 75a/13, 83b/17, 87b/21, 93b/4
ḳ.- duġından 107a/10
ḳ.- yup 31b/19, 55b/19, 73a/13

ḳakınç -1- [Tr] Hiddet, öfke, sitem.

ḳ.+ ıla 63b/21

ḳakış - -1- [Tr] Öfkelenmek.

göz ḳ.- up 29b/11

ḳakıt - -1- [Tr] Öfkelendirmek, kızdırmak.

ḳ.- dı 72b/8

ḳāḳum-ser -1- [Fa] Avrupa ve orta asyada yaşayan kendi beyaz kuyruğu siyah kürkü değerli memeli hayvan.

ḳ. 25a/11

ḳal - -118- [Tr] 1. olduğu yerde ve durumda kal-, mevcut durumunu koru-, var olmaya devam et-, o halde bulun-

ḳ.- mış 6a/18
ḳ.- a 110a/5
ḳ.- acaḳdur 33a/3
ḳ.- an 26b/15, 27a/6
ḳ.- dı 107a/3, 29b/10, 39a/13, 39a/17
ḳ.- duḳ 65b/4, 70a/4
ḳ.- ıcaḳ 60a/5
ḳ.- ısar 81a/3
ḳ.- madı 119b/11, 39a/19, 9b/4
ḳ.- maġın 58b/9
ḳ.- maya 9b/10
ḳ.- mışken 39b/16
ḳ.- sa 82b/5, 92a/19, 92b/1
ḳ.- up 33a/17, 33a/2, 47b/5
ḳ.- ur 21b/13, 7b/9
ḳ.- ursa 96a/11

2. Bırak-, ara ver-

ḳ.- mışıdı 3b/1

3. Geriye kal-, devamı bulun-

ḳ.- an 43a/18, 47a/9, 95a/21, 9b/7
ḳ.- anları 115a/15
anda ḳ.- anları 9b/19
ḳ.- dı 43a/4, 58a/15, 82a/6
ḳ.- ıpdur 92b/7
ḳ.- madı 38b/21, 46b/12, 99a/20
ḫānede ḳ.- madı 39a/7
ḳ.- maz 45a/11
ḳ.- mış 21a/20
ḳ.- sa 110a/3
ḳ.- ur 48a/15, 7b/15

4. Yaşa-

ḳ.- masun 26a/1
ḳ.- an 115b/5
ḳ.- anlara 111a/15
ḳ.- anları 115b/6, 96a/6
ḳ.- masun 26a/2
ḳ.- mış 61a/14
ḳ.- mışlara 33b/8, 75b/15

5. Geriye kal-, iş yapılma-

ḳ.- duġına 29b/21

6. Maruz kal-, etkilen-

ḳ.- masun 62b/5

7. Dikkate al-, önemse-

ḳ.- maz 76a/7

8. Sahip ol-, elde bulundur-

ḳ.- sa 79a/12
ḳ.- maz 96b/13
ḳ.- ur 103a/21

9. y.f.

ḥayrān ḳ.- urdı 73a/3
ḥayrān ḳ.- a 93a/8
nā-tamām ḳ.- a 29b/16
nişān ḳ.- a 39a/2
yādgār ḳ.- a 27b/10
ʿāciz ḳ.- dı 48a/19, 99a/16, 99a/18
ḫālī ḳ.- dı 97b/5
ḥayrān ḳ.- dı 29b/4
ısuz ḳ.- dı 111b/20
kārzār ḳ.- dı 76b/19
ḳazdılar ḳ.- dı 39a/16
maġarada ḳ.- dı 59a/13
nā-tamām ḳ.- dı 29b/13
yādgār ḳ.- dı 24a/17, 94b/14
ḥayrān ḳ.- dılar 107a/7
yetīm ḳ.- duġı 11b/16
ḥayrān ḳ.- duḳ 96b/17
fermānı ḳ.- madı 67b/20
iʿtibārı ḳ.- madı 54b/21
iḫtiyārum ḳ.- madı 84a/2
iḫtiyārumuz ḳ.- madı 102b/19
ḳarārı ḳ.- madı 107a/8
mecāli ḳ.- madı 107b/11, 73b/16
mecālleri ḳ.- madı 107b/20
ṭāḳatı ḳ.- madı 107a/16
ṭāḳatum ḳ.- madı 32a/18

eşer ḳ.- mamış 25a/11
mecāli ḳ.- mayup 59b/1
bāḳī ḳ.- maz 38a/10
maḥrūm ḳ.- maz 33b/8
siñek ḳ.- maz 45a/15
ʿāciz ḳ.- mışdı 106b/6
et ḳ.- mışıdı 44b/15
ṣāfī ḳ.- sun 28a/19
ʿāciz ḳ.- up 35b/19
esīr ḳ.- up 78b/1
ḫayrān ḳ.- up 16b/9, 40a/18, 75b/1, 89b/12
vālih ḳ.- up 6a/20
ad ḳ.- ur 60b/4
adı ḳ.- ur 39a/18
ḫayrān ḳ.- ur 10b/3
ıraḳ ḳ.- ur 8b/18
ism ḳ.- ur 103a/21
ʿāciz ḳ.- urlar 8b/4
maḥrūm ḳ.- urlar 111a/7
ḫayrān ḳ.- urlardı 108a/15, 29a/21

ḳāl -1- [Tr] Söz, laf.
ḳ. id-üp Konuşmak. 14b/15

ḳalʿa -91- [Ar] Kale, hisar.
ḳ. 29b/13, 29b/14, 29b/16, 29b/2, 29b/3, 38b/18
muḥkem ḳ. 29b/1
ruḫāmī mermerden bir ḳ. 86b/3
ḳ.-i Gevher-nigīnde Metinde Humāyun Şāh'ın kalesi. 19a/10
ḳ.-i Gevher-nigīne gelüp yitdi 11b/9
ḳ.-i Gevher-nigīne 13b/5
ḳ.-i Mıḳnāṭīs üzerinde Metin Sam-süvār'ın savaş açtığı kale. 3b/1
ḳ.-i Mıḳnāṭīs 89a/16
ḳ.-i Mıḳnāṭīsde getürüp 89b/18
ḳ.-i Mıḳnāṭīse dek 89b/21
ḳ.-i Mıḳnāṭīse gitdügin 108b/17
ḳ.-i Mıḳnāṭīse 85b/17, 89a/15, 90a/14
ḳ. bünyādını 29b/1
temürden bir ḳ. daḫı 86b/5
ḳ.+ dan küplere süvār olup gitdüklerin 90a/5
ḳ. dīvārı ṭaşın tamām kesüp 31a/21
mermerden ḳ. dīvārın kesüp başladuġın 34a/8
ḳ. dīvārına olacaḳ mermer ṭaşına 31b/2
ḳ. dīvārınuñ uzunluġı miḳdārı 30b/15
ḳ. erenleriyçün 30b/2
bu ḳ. ḫizmetin 30a/3
ol ḳ. içinde 30b/2
ḳ.+ ları 26a/5
anca yüce ḳ.+ ları 116a/12
ḳ.+ nuñ 32a/5
ḳ.+ nuñ bir dīvārı 29b/10
ol ḳ.+ nuñ dīvārı enince 30b/14
ol ḳ.+ nuñ dīvārını 30a/20
ḳ.+ nuñ evlerin yapmaġa 30b/3
ġāyet muḥkem ḳ.+ nuñ içi 105b/17
ol baḳırdan ḳ.+ nuñ içinde 86b/9
ol ruḫāmī ḳ.+ nuñ içine 86b/5
ḳ.+ nuñ muḳābelesine 34b/18
ḳ.+ nuñ uzunluġı 30b/15
bu ḳ.+ nuñ uzunluġınca 30a/2
ḳ.+ nuñ üç dīvārı bitüp 29b/21
ḳ.+ nuñ yaraġın 27b/8
Baʿalbek ḳ.+ sı 29b/5, 31b/5, 32a/19
yidi ḳat ḳ.+ sı 105b/16
Baʿalbek ḳ.+ sı bināsı 29b/7
ḳ.+ sın 28b/2
Baʿalbek ḳ.+ sın 113a/11
Baʿalbek ḳ.+ sın yapan Demürbāda ve İstiḫara ve Şalṣāla 113a/7
Baʿalbek ḳ.+ sına götürdü 29a/16
Mıḳnāṭīs ḳ.+ sında 85a/21
ol şehri ḳ.+ sını ve cemīʿ 35a/16
Baʿalbek ḳ.+ sınuñ dördünci dīvārı 34b/9
Baʿalbek ḳ.+ sınuñ dördünci dīvārını 30a/21
ḳ.+ sınuñ ṣaḥrāsında 18a/3
ḳ. ṭaşı dükendügine baḳışup 29b/11
ḳ. ṭaşın 3b/2
ḳ. uzunınca 30b/6
ḳ. üzerine leşker çeküp düşdüklerin 90a/7
ḳ.+ ya 29b/3, 31a/2, 32a/5
yarındası ḳ.+ ya 90a/4
ḳ.+ ya yitürüp 30b/1
ḳ. yanına 34b/17
ḳ. yanında 34a/6
bir ḳ. yapalum 28a/7
ḳ. yapmaġa geldügin 28b/19
bir ʿaẓīm ḳ. yapmaġa 27a/17
ḳ. yapmaġıçun 28b/14
ad u şanumuza ḳuvvetümüze göre bir ḳ. yapup 28a/11
ḳ.+ yı 27b/6, 30a/9, 31b/6
bu ḳ.+ yı 27b/9, 29b/4
ol ḳ.+ yı 28a/4
ṭaş ḳ.+ yı 87b/10
ḳ.+ yı yapup 29a/17, 30a/3
uvaḳ ṭaşlarla ḳ.+ yı yapup 33a/17
ḳ. yirin 28b/9, 29a/12
ḳ. yirinde 34a/2
ḳ. yirine getürmek 32b/4
ḳ. yirine 32b/10, 32b/9
ol demürden ḳatı ḳ. yirine 35a/2

ḳalʿaküşā -1- [Ar+Fa] Kaleyi açan.

ḳ. ve ḫaşm-efken ve ṣāḥib-ḳırān-ı 85a/12

ḳalanca -1- [Tr] Geriye kalan.

ol bize ṭaʿn iden siñeklerüñ bāḳī ḳ.+ sı 44a/5

ḳalb -19- [Tr] 1. Kalp. 50b/7 2. mec. Duygu. 9a/16

rūḥ u ḳ. 50b/7

ḳ.-i ādem 1b/10

ḳ.-i ṣāfī 118a/21

ḳ.+ e 108b/10, 108b/9

ṣāfī-yı ṣāfī ḳ.+ ıla oturan 108b/8

ḳ.+ i 70b/20

kişinüñ ḳ.+ i 66b/9

her kişinüñ ḳ. içinde kendü fikri 9a/16

naẓar-ı ḳ.+ inde 10b/5

ḳ.+ indekin 17a/6

ḳ.+ ine 32a/14

ḳ.+ iñüzde 17a/3

ḳ.+ ümde 99a/6

ḳ.+ üme 100a/6

benüm ḳ.+ üme 77a/2

ḳ.+ üñe 23a/7

ḳ.+ üñe118b/2

ḳ.+ üñi 23a/6

ḳaldur - -43- [Tr] 1. Bulunduğu yerden yukarıya doğru hareket ettir-

ḳ.- up 15b/10

ḳ.- up 103b/20, 104b/13, 105a/14, 105a/9, 108a/12, 111b/3, 16b/21, 27b/7, 41b/10,

41b/6, 42b/12, 43a/5, 53b/5, 58a/3, 63a/17, 63b/14, 63b/20, 63b/6, 67b/2,

86a/21, 96b/5

2. Bulunduğu noktadan daha yüksek bir seviyeye çıkar-

ḳ.- up 26a/20

ḳ.- avuz 33a/16

ḳ.- dı 26b/19, 26b/20

ḳ.- dılar 33b/1

ḳ.- duḳ 32b/14, 33b/6

ḳ.- duḳlarınca 33b/1

ḳ.- mak 29a/19

ḳ.- mazdı 31a/17

ḳ.- uban 88a/18

ḳ.- uñ 32b/8, 33a/15

ḳ.- up 105b/19, 109a/6, 118a/9, 29a/21, 93b/21, 98a/17

3. Güneş veya ay doğ-

ḳ.- up 31a/9

4. Büyüyüp yeşer-, boy ver-

ḳ.- up 98a/3

ḳaldurt - -1- [Tr] Bulunduğu yerden daha yukarıya çıkarttır-

ḳ.- up 26a/14

ḳāle -2- [Ar] "Dedi" anlamında.

ḳ. ʿaleyhi's-selām 100a/9

ḳ. Allāhu Teʿālā 7a/18

ḳāle'n-Nebiyyü -3- [Ar] "Peygamber dedi" anlamında.

ḳ. 54a/19, 7a/11, 7a/20

ḳalem -2- [Ar] Yazı yazmaya mahsus genel, genellikle çubuk biçiminde alet.

levḥ-i ḳ. 111b/10

ḳ.+ ile yazup 16a/14

ḳalıñlıḳ -3- [Tr] Kalın olma durumu, kalın olan şeyin hal ve durumu.

ḳ.+ ı 29a/18

iki buçuḳ arış ḳ.+ ı 31a/16

on arış ḳ.+ ı 28a/20

ḳalıp -3- [Tr] Elde edilmek istenen biçime göre hazırlanmış olup içine dökülen sıvı veya hamur kıvamındaki maddaye ynı biçimi veren içi oyuk nesne.

burc u bārū ve muḥkem ṣafir ḳ.+ ı gibi 35a/21

ṣābūn ḳ.+ ı gibi 31a/12

ḳ. idüp 13b/12

ḳalīl -3- [Ar] Az.

keşīr ü ger ḳ. 77b/16

şeyʾ-i ḳ. 100b/7

ḫod ḳ.+ dür 22a/6

ḳalḳ - -21- [Tr] 1. Oturur veya yatar durumdan dik duruma gel-, dikel-

ḳ.- up 19a/21

ḳ.- ıp 87a/15

ḳ.- up 101a/2, 102a/8, 19b/1, 58a/13, 58a/8, 60a/15, 63a/10, 69b/18, 71b/16,

71b/17, 76a/12, 81a/10

2. Yüksel-, havalan-

ḳ.- up 27a/4

ḳ.- ar 55b/21

ḳ.- arlar 79a/17

ḳ.- up 102b/20, 102b/4

3. Uyan-

ḳ.- up 30b/12

ḳ.- up 42b/6

ḳalḳan -3- [Tr] Eskiden savaşlarda kullanılan savunma aleti.

ḳ. 104a/2

ḳ. ber-ā-ber idüp 107a/12

bir ḳ. miḳdārı 9b/17

kām -1- [Fa] Arzu, meram.

şād u k. 36a/21

ḳamaş - -3- [Tr] Bir şeyin güzelliği ve parmaklığından bakamaz ol-

ḳ.- ur 37a/17

ḳ.- urdı 73a/2

ḳ.- urdı 86b/11

ḳamçu -1- [Tr] Kamçı.

ejdehā vü ḳ.+ mılan 88a/5

ḳamer -4- [Ar] Ay, mah.
ḳ. 16a/12, 31a/9
bu ḳ. 80b/5
devr-i ḳ.+ de 54a/18
Ḳamer -1- [Ar] Ay.
Ḳ. sāʿatinde 17b/15
Ḳamer-Bānū -2- [Ar] Metinde Cemşid Şah'ın kızı.
Ḳ. 106b/2
Ḳ.+ yı 106b/4
ḳamer-behcet -2- [Ar] Ay yüzlü.
ḳ. 119a/16
güneş-ṭalʿat ḳ. zühre-fıṭnat bir maḥbūbe-i 11b/18
Ḳamer-çehre -3- [Ar] Metinde Mālsihān perinin kızı.
Ḳ. 11b/20
Mālsiḫān ḳızı Ḳ. birle 16b/5
Mālsiḫān-ı perī ḳızı Ḳ.+ yile bile 17b/4
ḳamer-manẓar -1- [Ar] Ay görünüşlü.
bikr-duḫter ü şems-ṣūret ü ḳ. cāriyeler virüp 18b/20
ḳamer-sīret -1- Ar] Ay gibi temiz huylu.
ḳ. perī-peyker ṣūret olup 87b/2
ḳāmet -22- [Ar] Boy, irilik, büyüklük.
ḳ.-i servin 16b/20
ḳadd ü ḳ.+ de 29a/7
ḳ.+ i 104b/20
her birinüñ ḳ.+ i 29a/2, 38a/18
ḳadd u ḳ.+ i 106b/21
bu ḳadar ḳara ṭaġ gibi ḳadd u ḳ.+ ile 96b/10
ḳ.+ in 5b/18
ḳadd ü ḳ.+ in büküp 15b/9
anuñ ḳ.+ ine 86a/10
ḳadd u ḳ.+ ine 108a/15
Ḳāhirüñ ḳadd u ḳ.+ ine 106b/19
kendünüñ ḳadd u ḳ.+ ine 63b/12
ḳ.+ ini 98a/3
iki yüz seksen arış ḳadd u ḳ.+ inüñ ṭūlı 33b/4
ḳ.+ leri 25a/12
ḳ.+ lerin 15b/8
ḳ.+ üm 95a/5
ḳadd u ḳ.+ üme 33b/7
ḳadd ü ḳ.+ ümüze 28a/10
ḳadd ü ḳ.+ ümüze göre 27b/10
ol ḳadd u ḳ.+ üñe 33a/2
ḳāmetlü -6- [Ar] Endamlı.
ḳara ṭaġ ḳ. 113a/12
kūh-ı Elburz ḳ. 34a/17
ulu ṭaġ ḳ. 105a/16
yitmişer seksener ve yüzer arış ḳ. 106a/2
seksen sekiz arış ḳ. bir pehlevān 106a/19
Sīmurġ-ı Ḳāf ḳ. ḳuşı 105a/16
ḳamışlıḳ -1- [Tr] Üzerinde kamış bitmiş olan kamışı bol olan.
ḳ. ve balçıḳlu 5b/7
kāmil -21- [Ar] Noksansız, tam.
k. 22b/19
feylesūf-ı k. 53b/20
Loḳmān-ı hünermend ü k. 3a/18
ol k.+ e 2b/18
mürşīd-i k.+ e yitişüp 50b/18
k. gerek 52a/8
k.+ idi 86a/14
k. insān olıma-zsın 94b/6
k.+ iseñ 45b/4
ne k. kimseyidi 15b/12
ol zamānenüñ k.+ leri ʿāḳilleri ḥükemāsı fużalāsı 21b/3
k. ol-a 50b/6
k. oldı 72b/2
ʿaḳlı k. ol-dı 70a/18
k. oldum 66b/8
k. olup 50b/7
k. pür-hüner 19a/7
k. ü ekmel 67a/18
ol k. ü ekmel 71b/3
ol ḥakīm ü k. üstād 46a/10
mubaṣṣır u k. ve ʿāḳil ü ehl-i 8b/9
kāmile -1- [Ar] Olgun kadın.
k. ʿāḳile olduġı ecilden 16b/17
kām-kār -2- [Ar] İsteğine kavuşmuş, devlet ve ikbal sâhibi.
k. 116b/20
iy k. 102b/6
ḳamu -8- [Tr] 1. Hepsi, bütün.
ḳ. 118a/18
ḳ. ḫāḳanları 88b/8
ḳ. ḫalḳ-ı 29a/2
ḳ. hünerleri 32a/12
ḳ.+ ma 89b/7
ḳ. niʿmetler 7b/6
ḳ.+ sından 72a/15
ḳ. yaramazlıḳdan emīn olur 77b/14
kām-yāb -25- [Fa] İsteğine ulaşmış.
k. 103b/4, 110a/10, 45b/2, 53a/5, 66a/7, 91b/9, 95a/7, 96a/1
emīr-i k. 110a/6, 51b/17, 55a/2, 95b/12
iy k. 100b/14, 100b/18, 108a/19, 67a/15
olur k. 94b/7
duʿā-yı k. itdi 44b/9
pādişāh-ı k.+ uñ 37b/8
k. 45b/18, 49a/6
emīr-i k. 47b/19
iy k. 46b/14

melik-i k.+ uñ 39b/14
k. 48b/16
kān -5- [Fa] Maden ocağı. 2b/11 2. Mec. Bir şeyin çok bol bulunduğu kimse, kaynak, memba.
k.-ı kerem Kerem kaynağı. 2b/10, 41a/3
k.+ a 1b/11
k.+ e gevher 2b/11
k.+ ı 14a/13
ḳan -134- [Tr] 1. Yaşam sıvısı, kan. 109b/19
ḳ. 23b/4, 3b/7
baḥr-ı Aḳyānūs gibi ḳ. 105a/13
ḳara ḳ. 57b/1
ḳ.+ a yunalum 42a/12
yüzi gözi ḳ. baḥrına başılmış 59a/5
ḳ. bulaşdurup 82b/11
ḳ. çekdiler 64a/4
ḳ. çekdüm 99b/20
ḳ. çıḳaran cerrāḥ gibi 10b/1
ḳ. çıḳarur 10a/20, 10b/1
ḳ.+ dan ḳoḳdan 10a/14
ḳ. dökilmeden 9b/3
ḳ. görüp 81b/16
ḳ.+ ı 105b/4, 46b/3, 81b/21, 88b/3
bir zaḫmuñ ḳ.+ ı 54a/9
gevdesi ḳ.+ ı 15b/7
ḳ.+ ı gevdesine dökük 57b/12
ḳ.+ ı görüp 81b/2
ḳ.+ ı ḳoḳı 10a/18, 10a/20, 9b/9
ʿArafāt ṭaġında olan ḳurbānlaruñ ḳ.+ ı ḳoḳı 10b/20
ḳ.+ ı ḳoḳıyı yiyüp 40b/1, 61a/16
ḳ.+ ı ḳoḳuyı 109b/19
ṭamarlarından ḳ.+ ı ḳurudı 73a/9
ḳ.+ ı ve ḳoḳuyı 11b/6
ḳ.+ ıla 105b/7
ḳ.+ ın 108a/14, 113a/8, 83a/8, 95b/19, 96a/16, 97b/3, 99a/16
ʿankebūt ḳ.+ ın 54a/11
arslanlaruñ ḳaplanlaruñ ḳ.+ ın 95b/9
ejder ḳ.+ ın 95b/21
oḳumuñ ḳ.+ ın 81b/1
Rüstemüñ baġrı ḳ.+ ın 58a/6
ḳ.+ ın almaġıçun 85a/7
ḳarındaşı ʿAnḳūruñ ḳ.+ ın almaġıçun 90a/14
cedlerinüñ ḳ.+ ın alup 98b/16
ḳ.+ ın içeler 98b/15
ḳ.+ ın içer 47b/20
ḳana ḳana ḳ.+ ın içer 8b/20
ḳana ḳana ḳ.+ ın içicidür 96a/12
tinnīn ü evren baġrı ḳ.+ ın içicidür 96a/14
bulduġumuz ḥayvānlarun ḳ.+ ın içişüp yürürken 41b/4
ḳ.+ ın içmege 41b/12, 41b/13, 97a/17
ḥayvānāt ḳ.+ ın içmege 66a/13
ḳ.+ ın içmeyince 58a/5
ḳ.+ ın içüp 50a/20, 54b/12, 96a/15
Nemrūduñ geñzi ḳ.+ ın içüp 100a/5
ʿArafāt ṭaġındaġı ḳurbānlaruñ ḳ.+ ın ḳoḳın yiyüp 47a/18
ol ḳ.+ ın ṣaçup 105b/5
ḳ.+ ın ṣaḳınduġuñuz kişiyi 42a/9
ḳ.+ ın ṣormaġa 42a/17
ḳ.+ ın ṣorucıdur 65b/19
ḳ.+ ın ṣarāb yirine 58b/4
ḳ.+ ın ṭuta 54a/10
ḳ.+ ına 42a/10
balıḳ ḳ.+ ına 82b/6
bir cānavar ḳ.+ ına 82a/16
ḳ.+ ından 109a/17
balıḳ ḳ.+ ından 91b/15, 92a/6
bir balıḳ ḳ.+ ından 98b/12
cāẕūyān ḳ.+ ından 3b/2
ol balıḳ ḳ.+ ından 98b/9
bunlaruñ ḳ.+ ından alup 57a/11
ol balıḳ ḳ.+ ından bir ḳaṭre alup 82b/20
balıḳ ḳ.+ ından düritdügi 98a/2
ol balıḳ ḳ.+ ından dürüyen ẕübāb cündüni 92a/8
ḳurbān ḳ.+ ından ḳoḳından 46a/19
ḳ.+ ını 43a/18
ḳ.+ ını ṣorup 41b/17
ẕübāb ḳırıcı ḳ. içici cellād 53b/7
ḳ. içici ḳaplanları 95b/10
ol ḳ. içici merd ü merdānları 106b/19
ḳ. içicilerdür 51b/13
ḳ. ḳaşan-dı İşemek, bevl etmek. 27a/10
ḳ. ḳaşanup 27a/11
ḳ. ḳıl-dılar Kan davası gütmek. 38a/21
ḳ. ḳılduġıyçun 73b/3
ḳ. ḳoḳ 10a/15
ḳ. ḳoḳıyı 53b/12
ḳ.+ ları 27a/5
ḳ.+ ların 113a/14, 117b/15, 99a/12, 99b/5
ḳ.+ ların dökmege 99a/9
ḳ.+ ların döküp 51a/8
ḳana ḳana ḳ.+ ların içdi 99a/18
ḳ.+ ların içdiler 99b/14
ḳ.+ ların içişduḳ 99a/11
ḳ.+ ların içmege 98b/13
ḳ.+ ların içüp 66a/16
ḳ.+ ların ḳarmışiken 111b/15
ḳ.+ ların ṣorup 42a/12, 96a/19
ṣāḥlarından ġayrısınuñ ḳ.+ ların yire dökdüklerin 109a/10
ḳ.+ larından 109a/8, 89b/17
ḳ.+ larumuzı içicidür 49b/14

ḳ.+ laruñ ḳoḳusı 9b/8
ḳ. sızar 96a/7
ḳ. ṣorar 10b/2
ḳ. ṣorumağıçun 116a/20
ḳ. ṣorup 100a/2
ḳ.+ um döküp 57b/19
ḳ.+ uma 95a/4
ḳ.+ umı 82a/21
ḳ.+ umıla 23b/4
ḳ.+ umuz 51a/14
ḳ.+ umuz ṣaçup 51b/1
ḳ.+ umuzı 112a/2, 51a/10
ḳ.+ uñ aṣlın 82a/1
ḳ.+ uñ ṣorup 43b/7
bu ḳ.+ un üzre 103a/7
senüñ ḳ.+ uñdan 82b/18
gözlerin **ḳ. yaş it-**meye Kan ağlamak. 85b/11
ḳ. yaş 60b/16

ḳan - -9- [Tr] 1. İnan-, aldan-
ḳ.- dılar 57b/14
ḳ.- a ḳana 42b/8, 8b/20, 96a/12, 99a/18
2. Doy-
ḳana ḳ.- a 42b/8, 8b/20, 96a/12, 99a/18

ḳanāʿat -14- [Ar] Elindekiyle yetinme, kendine verilene razı olma.
ḳ. bucaġında 54a/15, 54b/3
ḳ. ehli 51b/11, 54a/5
ḳ. ehlidür 51b/20
ḳ. ḫāṣṣasın 51b/8
ḳ.+ ıla 66a/13
ʿankebūtuñ ḳ.+ ın 54a/8
ḳ. it(d)-erüz 51b/6
ḳ. idüp 65b/21, 8b/1
ḳ. itmez 50b/11
ḳ. künci içre 71a/4
bizüm ḳ.+ umuz oldıġı ecilden 51b/10

ḳanad -115- [Tr] 1. Kanat, uçma organı. 112a/18 2. Taraf, bir şey için sağ veya sol cihet. 37a/3
ḳ. 47b/14
açup ḳ. 104a/7
ḳanad ḳ.+ a 16a/3
ḳanad ḳ.+ a çatup 117a/10
ḳanad ḳ.+ a virüp 102b/15, 112a/18
ḳ. açan meges 98a/5
ḳ. aç-ar Uçmak. 12b/2
ḳ. açdı 67a/2
ḳ. açdum 69a/13
ḳ. açışup 102b/13, 78b/4, 99a/10
ḳ. açsun 113a/13
ḳ. açup uça 80b/1
ḳ. açup uçasın 68a/1
ḳ. açup uçaydum 67b/20
ḳ. açup uçup 54b/11, 68a/11
ḳ. açup 102b/19, 102b/20, 103a/16, 105b/1, 105b/13, 109a/15, 112a/14, 112b/10, 36b/2,
43b/3, 44a/13, 54b/8, 63a/15, 65b/20, 66b/21, 69b/7, 70a/3, 78b/6, 78b/9,
80a/12, 80b/12, 80b/20, 83b/1, 90b/21, 95b/3, 99b/16, 99b/19, 99b/6
erkegi öñünce dişisi ardınca ḳ. açup 112a/16
ḳ. büküp 103b/18, 106a/13
ḳ. gerüp 42a/14
ḳ.+ ı 52a/15, 52a/16, 52a/17, 52a/19, 52b/15, 52b/5
dört ḳ.+ ı 40b/21
iki ḳ.+ ı 4a/18
ḳara siñek ḳ.+ ı 49b/2
baʿūż ḳ.+ ı açdıġını 93a/18
anuñ uçacaḳ ḳ.+ ı āvāzı ve kendünüñ ṣadāsı 48b/14
bāḳıllādan ve ḥaşāyişden dürüyen siñegüñ ḳ.+ ı āvāzı ve kendünüñ ṣadāsı 48b/15
naḥl ḳ.+ ı gibi 4a/18
bir ḳ.+ ı şikest 92a/10
ḳ.+ ıla 41b/11, 41b/3
bir ḳ.+ ın 48b/8
birbirimüzüñ ayaġın ḳ.+ ın 42b/11
ḳara bulud ḳ.+ ın 104b/20
ṣaġ ḳ.+ ın 111b/3
ṣol ḳ.+ ın 111b/2
baʿūżuñ ḳ.+ ın açdıġını 66b/3
ṣır ḳ.+ ın itse 1b/5
ṭavşancıl ḳ.+ ına 7a/13
baʿūż ḳ.+ ınca 53b/11
siñek ḳ.+ ınca 116b/15, 116b/17
ẕikr itdügüm siñek ḳ.+ ınca 116b/3
bir ḳ.+ ında 48b/9
ḳ.+ ınuñ biri 63a/21
kiçisinüñ bir ḳ.+ ınuñ uzunluġı 108a/17
ḳ. ḳaḳ-up Kanatlarını kabartmak. 16a/4
ḳ. ḳanada çat-up Birlikte uçmak. 117a/9
ḳ. ḳanada vir-üp Birlikte uçmak. 102b/15, 112a/17
ḳ. ḳanada 16a/3
ḳızıl altundan iki ḳ. ḳapu ḳılmışlar 37a/3
iki ḳ. ḳapu 35b/12
ḳ.+ lar daḫı 6b/6
ḳ.+ ları 15b/20, 4a/18, 63a/21, 7a/13, 9b/17
anlaruñ ḳ.+ ları 52b/3
ḳ.+ ların 104b/11, 104b/12, 41b/10
ḳara bulut ḳ.+ ların 102b/4, 108a/12
ḳudret ḳ.+ ların 5a/18
ḳ.+ ların açup 105a/5, 26b/11

ḳara bulut ḳ.+ ların açup 104a/4, 112a/12
ḳudret ḳ.+ ların açup 26b/6
ḳ.+ ların iki yaña açup 37a/12
ṣaġ ṣol ḳ.+ larına baḳup 108a/15
ḳ.+ larını 15a/17
ḳ. süzüp 102a/17
ḳ.+ uñ açup 54b/5
bir peşşe ḳ.+ unuñ 118b/16

ḳanadlan - -3- [Tr] Havaya yüksel-, uç-
ḳ.- up 63b/19
ḳ.- up 52b/11
ḳ.- ur 52b/19

ḳanadlu -6- [Tr] Kanadı olan.
ḫışımlu ḳara bulut ḳ. 113a/13
kerkes ḳ. 20b/19
dört ḳ. bir aġır ḳuş 43b/21
ḳ.+ dur 12b/2, 52a/15
dört ḳ. ṭāvūs ṣuratlu bir yeşil ḳuş 41b/9

ḳanadsuz -2- [Tr] Kanadı olmayan.
ḳ. 112b/19
ḳ.+ dur 12b/3

ḳanat -4- [Tr] bk. **ḳanad**
açup ḳ. 104a/6
süzdi ḳ. 103b/16
ḳ. ġıjıldısı 103b/17
ḳ.+ ların açup 106a/17

ḳanatlu -1- [Tr] bk. **ḳanadlu**
on ikişer biñ ḳarış ḳ. 105a/16

ḳanda -20- [Tr] Nerede, hani.
ḳ. 112a/13, 112a/18, 74b/7, 75a/3, 77b/3
ḳ.+ dur 112a/9, 18b/13, 60b/20
ḳ.+ ġı Baʿalbek şehri 28a/5
her ḳ. giderseñ bile 30a/9
ḳ. gidüp 45a/7
ḳanı ġayretümüz ḳ. gitdi 14a/7
ḳ. gitdügi 111b/20
ḳ. gitdügin 45a/11
anuñ ḳ. gitdügin 111b/19
ḳ.+ ḳı gibi 26b/19
ḳ. ki 65b/18
ḳ. olursañuz 55a/4
ḳ.+ yıduġın 59a/15
ḳ.+ yısa 88a/2

ḳandalıḳ -1- [Tr] Nerede olduğu.
ḳ.+ um 97a/11

ḳandan -4- [Tr] Nereden.
ḳ. 112a/18
ḳ. geldügin 45a/7
ḳ. girdi ola diyicek 36b/9

ḳandīl -4- [Ar] Sıvı halindeki yağa batırılmış bir fitilin yanması suretiyle ışık veren aydınlatma aleti.
bir ḳ. 37b/5
ḳ.-i māh Ay. 2b/20
ḳ.+ den ḳandīle 37b/8
ḳandīlden ḳ.+ e 37b/8

ḳand -1- [Fa] Şeker, tatlı.
ḳ. -i yār Tatlı sevgili. 86a/8

ḳanġı -5- [Tr] Hangi.
ḳ. ʿazīze 111a/12
ḳ. bī-çāreyi 111a/12
ḳ. dostı 111a/11
ḳ.+ sı zişt 115a/4
ḳ. siñek 99b/8

ḳanı -2- [Tr] Hani.
ḳ. ġayretümüz ḳanda gitdi 14a/7
ḳ. yā sulṭān-ı 88b/7

ḳānīʿ -13- [Ar] Kanaat eden.
ḳ.-i ʿankebūta 54a/21
ol ḳ. ʿankebūta 8b/1
ḳ.+ am 53b/8
ḳ. cinsi gibi 54b/3
ḳ.+ dür 51b/9, 54a/1, 55a/3
ḳ. ol-dugı ecilden 41a/8
ḳ. olduḳlarıyçun 55a/2
ḳ. olup 54a/2, 8a/21
ʿankebūt şınfından ḳ. riyāżat çekici 51b/5
ḥarīṣ ḳ.+ uñ ġıdāsı 51b/7

ḳanḳı -11- [Tr] Hangi.
ḳ. burūc 16a/12, 16a/12
ḳ. devri 17b/12
ḳ.+ muzuñ başı 107b/2
ḳ.+ ñuzuñ ḳolında ḳuvvet 106b/17
ser-cümlesinden ḳ.+ sı 5a/4
ḳ.+ sın 11a/6, 40b/15
ḳ. şehrde 16a/16
ḳ. vilāyetden çıḳup 96b/19
ḳ. yılduza dāḫilise 17b/13

ḳanlu -12- [Tr] 1. Kana bulaşmış. 81a/21 2. mec. Çok ağlamış. 46a/1
ḳ. 23b/4
ḳ. görüp 81a/21
ḳ.+ m 90a/10
ḳ.+ mı 88a/2
ḳ. oḳ 83b/16
ḳ. oḳı 81b/6, 83a/15
ol ḳ. oḳı 81b/18, 81b/7
Nemrūduñ ḳ. oḳun 81b/20
Nemrūduñ ḳ. oḳunı görüp 83a/13
ḳ. yaşum 46a/1

ḳānūn -1- [Ar] Uyulması gereken kurallar, düzen, nizan.
resm-i ḳ. 4a/13

ḳap - -11- [Tr] Aniden çekip al-, yakalayarak tut-
ḳ.- up 56a/11
ḳ.- a 43a/10

ḳ.- ar 104a/3, 3b/7
ḳ.- duġın 3b/4
ḳ.- sunlar 63a/8
ḳ.- up 103b/10, 112b/16, 112b/6, 28b/11, 43a/7

ḳap -1- [Tr] Dış.
ḳ.+ dan ḳoruyup 52b/19

ḳapaḳ -3- [Tr] 1. Örtmeye yarayan nesne. 47b/15 2. Göz kapağı. 109b/20
ḳ. 47b/15
ḳ.+ ı 47b/14
gözinüñ ḳ.+ ına ursa 109b/20

ḳapan - -1- [Tr] Açık olan örtül-
ḳ.- urdı 70a/2

ḳapḳara -1- [Tr] Simsiyah.
ḳ. 5b/16

ḳapla - -4- [Tr] 1. Ört-, boş yer kalmayacak kadar kapa-
ḳ.- dı 69a/7
ḳ.- dı 69a/11, 69a/20
2. Her yanı al-, etrafı sar-
ḳ.- dı 34b/6

ḳaplan -14- [Tr] Kedigillerden olup, çok kuvvetli, iri, çevik, yırtıcı hayvan.
ḳ. 101a/13, 43a/20, 56a/1
bebr ü ḳ. 96a/14
bir ḳ. 43a/16
ol ḳ. 43a/19
ḳ.+ ıla 56a/1
ṭaġ başındaġı arslanlar ḳ.+ lar 27a/9
ḳan içici ḳ.+ ları 95b/10
arslanlaruñ ḳ.+ laruñ ḳanın 95b/8
ḳ. tūlü 56b/17, 59a/12, 59a/4
ḳ.+ uñ ve arslanuñ 43b/17

ḳaplu -1- [Tr] Kaplanmış.
bir demürden ḳ. eve 99b/11

ḳapu -76- [Tr] Kapı.
ḳ. 83a/14
bir ʿāc u abanus ḳ. 35b/3
iki ḳanad ḳ. 35b/12
ḳ. açıldugı sāʿat 37a/13
ḳ. açılıcaḳ 70a/3
her ḳ.+ da 87b/10
bir ḳ. daḫı 35b/2
ḳ.+ dan 35b/2
ol ḳ.+ dan 35b/3
ḳ.+ dan daḫı 35b/13
ḳ.+ dan içerü girdi 90a/21
işbu ḳ.+ dur 36a/19
ḳızıl altundan iki ḳ. 35b/1
ḳ. işiginde 63a/13
ḳızıl altundan iki ḳanad ḳ. 37a/3
ol ḳ.+ lardan 86b/16
ḳ.+ ları 35b/17
kendünüñ dīvān-ḫānesi ve köşkleri ve ḳaṣūrları ve ḳ.+ ları 26a/7
ḳ.+ ları yaṣayup 36b/2
ḳ.+ mda 117b/18
ḳ.+ ña 17a/2
ḳ.+ ñda 82a/20
bu ḳ.+ nuñ üzerinde 35b/17
iç ḳ.+ nuñ üzerinde 86b/16
ḳ.+ sı 73b/19
bir ḳ.+ sı 35b/16
bir ḳayadan kesme ḳ.+ sı 55a/15
cehennem ḳ.+ sı 96b/6
dört ḳ.+ sı 86b/11
ḳırḳ sekiz ḳ.+ sı 86b/4
maġara ḳ.+ sı 69a/5
ol maġaranuñ ḳ.+ sı 55a/14
üç yüz altmış altı ḳ.+ sı 35b/1
cehennem ḳ.+ sı gibi 5a/9
dört ḳ.+ sı varıdı 86b/6
bu maġara ḳ.+ sı yanında 69a/7
maġara ḳ.+ sın 69a/20, 69a/7
maġara ḳ.+ sın açuḳ görüp 69a/4
Nemrūd oturdugı evüñ ḳ.+ sın yapup 99b/15
ḳ.+ sına 35b/1
ḳubbe ḳ.+ sına 36b/19
maġara ḳ.+ sına 69a/17, 69b/18
ol evüñ ḳ.+ sına 99b/11
ḳ.+ sına aṣılsa 48b/18
maġara ḳ.+ sına gelüp 59a/2
ol şehrüñ ikinci burc u bārūsı ḳ.+ sına gelüp 35b/9
ol şehr ḳ.+ sına varup 35a/20
dört ḳ.+ sında gelüp 87b/10
maġara ḳ.+ sında görüp 69b/18
maġara ḳ.+ sındaġı ḳaya 70a/1
maġara ḳ.+ sından 69a/17, 69a/21, 69b/19, 78b/6
maġara ḳ.+ sından çıḳdı 83b/1
maġara ḳ.+ sından çıḳup 67a/2
maġara ḳ.+ sından ṭaşra çıḳardı 69a/3
düşmenlik ḳ.+ sından ṭaşra 111a/12
ḳ.+ sını 100a/3
evüñ ḳ.+ sını 99b/12
maġara ḳ.+ sını 69a/11
ol ḳubbe ḳ.+ sınuñ ḳuflına 37a/12
her bir ḳ.+ sınuñ ṭūl u ʿarżı 35b/1
ḳ.+ ya 37a/3, 89a/20
ol ḳ.+ ya 35b/12
ḳ.+ ya iletüp 55a/16
ḳ. yapucı 115b/5
ḳ. yaruġından baḳup 59b/20
bu ḳ. yaruġından ṭaşra çıḳ 69a/12
ḳ.+ yı 37a/5
ḳ.+ yı açup 59b/21

ḳ.+ yıla 69a/13
ḳ. yirinden 70a/5

kār -3- [Fa] Kazanç.
k. eyle-yip Fayda sağlamak. 93b/12
k. itme-zdi Faydası olmamak. 107a/5
k. ḳıl-maya ve ziyān itmeyeler diyicek Kazanç sağlamak. 19b/11

ḳar -1- [Tr] Havadaki su buharının donmasıyla meydana gelen ve yağmur gibi yağan hafif beyaz taneler.
ziyāde ḳ.+ dur 25b/20

ḳar - -2- [Tr] y.f. Kat-, karıştır-
ḳanların ḳ.- mışiken 111b/15
cenge el ḳ.- up 90a/7

ḳara -74- [Tr] Kömür renginde olan rengin adı.
ḳ. 103b/17, 48a/13, 89b/9
bu ḳ. aġacuñ yemişi yirine 63b/18
ol ḳ. aġacuñ yimişleri yirine 98a/4
ḳ. aġaç bergi içinde dürüyen baʿūż gibi 52b/19
ḳ. aġaç ḳaraltusını 63b/21
ḳ. aġaç toḫmından 45a/16
bir ḳ. aġaç 63b/16
ol ḳ. aġaç 98a/2
baʿżı bāḳıllādan ve ḳ. aġaçdan 3b/19
bir ḳ. bir aḳ 35b/10
ḳ. bulud ḳanadın 104b/20
bu ḳ. buluduñ iki yirinde 34b/1
ol ḫışımlu ḳ. bulut gibi görinen Demürbād-ı dīv 34b/9
ḳ. bulut gibi süzülüp 27b/14
ḳ. bulut gibi 49b/2, 65b/19, 97a/14
ḫışımlu ḳ. bulut gibi 34a/15, 64a/2
ol ḫışımlu ḳ. bulut gibi 104b/15
şol ḫışımlu ḳ. bulut gibi 99a/10
ḳ. bulut ḳanadların açup 104a/4, 112a/12
ḳ. bulut ḳanadların 102b/3, 108a/12
ḫışımlu ḳ. bulut ḳanadlu 113a/12
ḳ. bulut 33b/10, 34b/12
bir ḫışımlu ḳ. bulut 34a/21
bir ḳ. bulut 104b/9
ol ḳ. bulutdan 34b/2, 34b/4
ḳ. bulutlar arasına 80b/12
ḳ. bulutlar arasından 56a/10
ḳ. bulutlar gibi 116a/1, 46a/21, 96b/3
ḫışımlu ḳ. bulutlar gibi 98a/11
ḳ. bulutlar yöresinde 80b/14
ḳ. bulutlar yöresinden 27a/18, 78b/9
ḳ. bulutlar 27a/7
ḳ. bulutlara 82a/12
ḳ. çul içine 82a/12
ḳ.+ dur 81a/15
iki ḳ. dütün 34b/3
bir ʿuḳḳāb miṣāli ḳ. ılancıl ḳuşı inüp 43a/6
ḳ. ḳan 57b/1
ḳ. ḳavaḳ aġacı 98a/2
ḳ. ḳavaḳ aġacın bitürdüginden 98b/9
yüzi ḳ. ḳulını 79b/10
ḳ. mermerden 35b/10
ḳ. renklü nesne üzerinde 48a/13
ḳ. siñek cinsidür 40b/18
ḳ. şal geyüp 81b/14
bir ḳ. şal 79b/8, 80b/8
ol ḳ. şalı 81a/14
bu ḳadar ḳ. ṭaġ gibi ḳadd u ḳāmetile 96b/9
ol sengīn ḳ. ṭaġ gibi mermeri 33b/1
ḳ. ṭaġ gibi sürüp 107a/2
ḳ. ṭaġ gibi 33b/12
bir ḳ. ṭaġ gibi 106a/16, 41b/6
bu ḳ. ṭaġ gibi 64a/2
ḳ. ṭaġ ḳāmetlü 113a/12
bir ḳ. ṭaġ 103b/19
ḳ. ṭaġlar başına 28b/8
ḳ. ṭaġları 95b/11
ḳ. ṭuman çöker gibi 27b/15
ḳ. yazu 3a/14
ḳ. yire 111b/15

ḳara siñek -41- [Tr] İnsanların ve hayvanların yaşadığı yerde yaşayan siyah bir sinek türü.
ḳ. 10a/17, 10a/19, 110a/16, 110a/7, 45a/17, 47b/6, 48a/16, 48b/13, 8a/15
ḳ. başın 109b/20
ḳ. cinsidür 8a/8
ḳ. cinsinden 49b/1
ḳ. cumhūrı gelicek 11a/2
ḳ. cündi 109b/19
ḳ. cünūdı 11a/6
ḳ.+ den 47b/5
ḳ.+ i 48b/10, 48b/5
ḳ. ḳanadı 49b/2
ḳ.+ ler 110a/1
bu sözüm eslemeyen ḳ.+ ler 42b/9
ḳ.+ ler cündüni 40a/21
yā ḳ.+ ler reʾīsi Hedvāl ẕübāb 54b/1
ḳ.+ ler reʾīsi Hedvāle 109b/9
ḳ.+ ler reʾīsi Hedvāli 64a/14
ḳ.+ ler şınfınuñ reʾīsi Hedvāl 61a/15
ḳ.+ lerüñ ġıdāsı 49a/1
ḳ.+ lerüñ şınfı 110a/9
ḳ.+ lerüñ ulusı Hedvālüñ üsti yanına geçürüp 109b/8
ḳ. leşkeri 46a/21, 47a/17
bir ḳ. leşkeri 51a/19
ḳ. leşkerin 45a/5
ḳ. leşkerini 10b/19

ḳ. ṣınfı 41b/11
ḳ. ṣınfın 47a/20
ḳ. ṣınfından ve baʿūż cinsinden ziyāde 50a/9
ḳ. ṣınfınuñ iʿtibārı ḳalmadı 54b/21
bizüm ḳ. ṣınfınuñ 109b/18
ḳ.+ üñ ġıdāsı 48b/20
ḳ.+ üñ mekānı 48b/11

ḳaraġul -1- [Tr] Gözcü.
ḳ. ḳoyup 109b/5

ḳaraltu -2- [Tr] Kim veye ne olduğu bilinmeyen koyu renli nesne.
ḳ.+ sı 63b/21
ḳara aġaç ḳ.+ sını 63b/21

ḳaralu -3- [Tr] Üzerinde kara bulunan.
aḳlu ḳ. 34b/4
ḳ. aḳlu demüre 27b/17
aḳlu ḳ. pīller 118a/12

ḳarañu -17- [Tr] 1. Karanlık. 2. Kara, siyah. 34b/5
ẓulümāt baḥrı gibi ḳ. bulutlar 34b/5
ḳ. gice içinde 104a/4, 109a/12
ol ḳ. gice içinde 102b/12, 102b/2, 112a/15, 55a/21, 55b/16, 56b/13, 56b/2, 57a/12, 60a/3,
69a/9
ol ḳ. giceden 59b/4
ḳ. gicenüñ ḳarañulıġında 66b/3, 93a/18
gice ḳ.+ sıdur 60a/7

ḳarañulıḳ -3- [Tr] Karanlık.
ḳ. 69b/17
ḳarañu gicenüñ ḳ.+ ında 66b/3, 93a/19

ḳarār -18- [Tr] Bir iş veya mesele hakkında verilen kesin hüküm.
ḳ. 106a/8
bir ḳ.+ a 38a/11
ḳ.+ a dut-up 95a/20
ḳ.+ a ṭutup 76b/2
ḳ.+ ı ḳalma-dı Hali gitmek, yorulmak. 107a/8
ḳ. it(d)-e Oturmak. 39a/9
ḳ. idem 80a/15
ḳ. iderdi 87a/16
ḳ. idicek 117a/8
ḳ. itdi 59b/13, 67a/1
ḳ. itdiler 12a/9
ḳ. itmedi 22b/19
ḳ. itmez 50b/6
ḳ. ḳıl-dılar Karar vermek. 76b/12
ḳ. ḳılmadı 55a/1
ḳ. ḳılup 102a/15
ḳ. ṭuta 50a/2

ḳarar - -1- [Tr] Kara bir renk al-
ḳ.- mış 29a/4

ḳarart - -1- [Tr] Kara bir renge dönüştür-
ḳ.- mış 96b/7

ḳardaş -3- [Tr] Kardeş.
ḳ.+ ı 89a/16
ḳ.+ uñ 88b/11
ḳ.+ uñuñ ḫayr duʿāsın alupdur 41a/18

kārgāh -3- [Fa] İş yeri, fabrika, atölye.
bir k. 18a/4
k.-ı fıṭrata 10b/17, 25b/14

kārgīr -1- [Fa] Taş ve tuğladan yapılmış yapı.
k. binālar yapmaḳ 55a/5

ḳarı -5- [Tr] Eş, zevce.
bir ḳ. kerkes 66b/19
ol ḳ. kerkes 68a/19, 77b/1, 77b/16
ḳ. kerkesi ḳıġırup 80a/10

ḳarıl - -1- [Tr] Çoğal-, türe-
ḳ.- acaḳ 7a/15

ḳarın -35- [Tr] İnsan ve hayvan vücudunun kaburgaların kenarından kasıklara kadar bölge.
ḳ. 10b/7
ḳ.+ ı 7a/14
ol ṣıġınuñ ḳ.+ ı aġrılanup 96a/7
ejdehā gövdesine ve ḳ.+ ı altına ve ḳoltuġına üşüp 6a/5
ḳoltuḳ arasını ve ḳ.+ ı altını ısırup 6a/10
ḳ.+ ı içinde 93a/17
ḳ.+ ı içine alan 93b/5
ḳ.+ ı üzere yürür 4a/6
ḳ.+ ın 64a/5
ḳ.+ ın baġırsuġın deşdi 60a/19
ḳ.+ ın deşüp 97a/15
ḳ.+ ın şişürmiş bir ejdehāya dönüp 42b/13
ādemüñ ḳ.+ ın yarup 7b/8
yılan ḳ.+ ına 7a/14
arşlanlaruñ ḳ.+ ına başup 15b/6
ḳ.+ ına girüp 6a/15
ana ḳ.+ ında 68a/20
anası ḳ.+ ında 100a/9, 50b/20
balıḳ ḳ.+ ında 42a/13, 43b/9
ṣıġın geyigi ḳ.+ ında 96a/5
ḳ.+ ındaġı 96a/7
arunuñ ḳ.+ ından 9a/12
balıḳ ḳ.+ ından 41b/15
ḳ.+ ları üzerine yüriyicidür 52a/13
ḳ.+ ları üzerine yürüyen 52b/8
ḳ.+ ları üzre yürürler 52b/11
ḳ.+ ların toyurmaġa 81a/8
ḳ.+ um 97a/4
ḳ.+ um içinde 97a/1
ḳ.+ umuz 107b/1
ḳ. ve içegi ve süñügüm 66a/21
ḳ. ve içegü ve süñük 116a/21

ḳarınca -37- [Tr] Toprağın içinde toplu halde yaşayan ve bir çok çeşidi bulunan, zar kanatlı eklem bacaklı böcek türü.

ḳ. 5b/14, 5b/6, 96a/15, 99a/17
bir ḳ. 114a/3
siñek leşkeri ve ḳ. ʿaskeri 96a/18
ḳ. cinsi 5b/4
ḳ.+ dan 6a/9
ḳ.+ dan siñekden żaʿīfraḳ kemter aḥḳar maḫlūḳum 116a/13
ḳ. dilin 41a/1
ḳ. gibi 4b/4
bir ḳ. incitmege 111a/16
ḳ. inleri 5b/14
ḳ. keşretiyle 6a/21
ḳ. ḳorḫusından 116a/15
ḳ. ḳorḳusından 5b/5, 5b/6
ḳ.+ lar 6a/13, 6a/18
gevdesine uşan ḳ.+ lar 6a/10
gözlerindeki ḳ.+ lar 6a/12
ol ḳadar ḳ.+ lar 5b/15
dübürinde olan ḳ.+ lar daḫı 6a/15
ḳ.+ lar melīki Neml-i Kebīr 6a/6
ol ḳ.+ lar melīki ṣaḥrāsında 5a/19
ḳ.+ lar melīki 5a/20
ḳ.+ lar müvekkeli 62b/17
ḳ.+ lar semʿine 5b/15
ḳ.+ laruñ melīki 62a/1
ḳ. leşkeri 6a/7
ḳ. leşkerin 6a/20
ḳ.+ nuñ nihāyeti 5b/2
ger ḳ. ya siñekdür 96a/17
ḳ.+ yı 5b/10
ḳ.+ yıla 96a/13
ḳ.+ yla 56a/1
ḳ. zaḫmların 5b/7

ḳarındaş -12- [Tr] Kardeş.
ḳ.+ ı 103a/16, 85a/20, 85a/4, 85a/6, 90a/9
Āzerüñ bir ḳ.+ ı 73a/16
ʿAnkŭr sāḥirüñ ümerāsı vüzerāsı ḳ.+ ı ʿAnḳūr sāḥirüñ öldügün 87b/19
ḳ.+ ı ʿAnḳūruñ ḳanın almaġıçun 90a/14
ḳ.+ ı ḳızı 89a/10
ḳ.+ ım ölüsin 88a/1
ḳ.+ um 77a/11, 90b/7

ḳarış - -1- [Tr] Arasına katıl-
ḳ.- up 9a/4

ḳarış -4- [Tr] Bir el mesafesi.
biñ ikişer yüz ḳ. 108a/15
on iki biñ ḳ. 108a/18
on ikişer biñ ḳ. ḳanatlu 105a/16
emiş ḳ. olup 28b/15

ḳarışdur - -2- [Tr] Bir şeyi başka bir şeye kat-
ḳ.- up 48b/10
ḳ.- up 48b/10

kāri -1- [Ar] Okuyucu.
k. 58b/20

ḳarīm -1- [Ar] Alacaklı kimse.
ḳ. ol-maz Haram olmak. 55b/3

ḳarlu -6- [Tr] Karlı.
ol ḳ. aḳ ṭaġ gibi 34b/20
bir ḳ. ṭaġı 34a/17
bu ḳ. ṭaġı 25b/16
bu ḳ. ṭaġuñ yüceligine 21b/1
bu ḳ. ulu ṭaġuñ altında 21a/20
baḥr-ı Muḥīṭ kenārındaki ḳ. ve ṭaşlu ve aġaçlu 21a/15

kār-sāz -5- [Fa] Becerikli, elinden iş gelen.
k. 115b/11, 116b/19, 99a/5
lā-yemūt u k. 63a/1
ser-firāz ve ḥarīrler ṭoḳuyucı hünermend k. 8a/18

ḳarşu -78- [Tr] 1. Bir şey, yer veya kimsenin yüz tarafının ilerisi. 96b/5 2. Aksi tarafa. 96b/5
ḳ. 70b/14, 73b/6
birbirine ḳ. 103a/14, 105b/18, 107b/13, 96b/5
Cercīs Süleymān peyġāmberüñ naẓarına ḳ. 113b/6
gözine ḳ. 79a/14
Ḳahhār-ı Tinnīn-tene ḳ. 58a/12
ḳażāya ḳ. 112a/1
küh-ı Billūra ḳ. 112b/7
naẓarına ḳ. 44a/1, 47a/13, 87a/19
Nemrūd oḳuna ḳ. 82b/14
Nemrūd taḫtına ḳ. 78b/12
oḳına ḳ. 82b/5
ol ay aydınına ḳ. 31a/11
Süleymān naẓarına ḳ. 49b/3
şems ü meṭāliʿine ḳ. 37a/1
vüzerā naẓarına ḳ. ayaġın ṭurmuş 91a/2
naẓarına ḳ. baş ḳaldurup 63a/16
ḳ. çıḳ-up 61b/14
ḳ.+ da 56b/12
şol ḳ.+ da 21a/15
ḳ. dur-ur 111b/21
ḳ. dut-duġı 92a/6
ḫizmetine ḳ. el ḳavşurup ṭurdılar 26a/12
ḳ. gel-diler 81b/19
ḳ. gelüp 102b/15, 117a/7, 93a/7
Nemrūd leşkerine ḳ. getürdüginden 98b/10
ḳ. ḳo-dular 83b/4
ḳ.+ mda 54b/5
ḳ.+ ña 60a/10
ḳ.+ ña getüreyin 59b/11
ḳ.+ ña getüricek 59b/15
ḳ.+ ña muḳābil getürüp 59b/16
naẓar-ı Süleymānīye ḳ. oturmış 64a/15
ḳ.+ sına 91a/6
āteş ḳ.+ sına 57a/13

ehremenler ḳ.+ sına 57a/14
kendünüñ ḳ.+ sına 57a/14
perī ḳızları ḳ.+ sına 16b/7
ḳ.+ sına geçüp 44a/13
Demürbād-ı dīvüñ ḳ.+ sına gelüp 29b/11
ḳ.+ sına ṭurduḳ 91a/20
ḳ.+ sında 110a/14, 89b/2
bu şehr pādişāhınuñ ḳ.+ sında 105b/20
ḳ.+ sından 99b/16
ḳ. tozan 113a/9
ḳ. ṭurdı 19b/1, 70a/16, 74a/16
düşmenüm oḳuna **ḳ. ṭur-**duñsa 82b/17
ḳ. ṭurup 89b/10, 89b/16
ḳıbleye ḳ. ṭurup 37a/8
Nemrūd oḳuna **ḳ. ṭut-**asın 82b/17
oḳa ḳ. ṭutduġından 98b/9
ḳ. ṭutdum 82b/15
Nemrūduñ oḳına ḳ. ṭutılan 91b/15
ḳ. ṭutucaḳ 82b/16
ḳ. var-dı 108b/3, 90b/1
ḳ. vardılar 11b/10
ḳ. vardıġın 109a/9
tehlükeye ḳ. varma 60a/10
tehlükeye ḳ. varmayasın 88a/10
ḳ. varup yalamaġa 96a/8
ḳ. varup 101b/5, 108a/8, 118a/6
beglerile ḳ. varup 106b/7
düşmān leşkerine ḳ. varup 106b/9
ḳ. varurlar 43b/17

ḳarşula - -1- [Tr] Dışarıdan gelen bir kimse için hazır bulun-
ḳ.- yup 81b/5

Ḳārūn -1- [Tr] İsrailoğulları zamanında zenginliğiyle ün salmış, sonra da malıyla birlikte helak olmuş kişinin adı.
Ḳ. 76b/19

kārzār -3- [Fa] Savaş, cenk.
idicek k. 101b/8
k. idicek 101a/12
k. ḳaldı 76b/19

ḳaṣabāt -1- [Tr] Kasabalar.
küçük ḳ. şekl 27a/19

ḳaṣd -26- [Ar] Niyet, istek.
cāna ḳ. 46a/2
ḳ. eyle-di kim Öldürmeye teşebbüs etmek. 6b/18
ḳ. eylemiş 108a/3
ruḫ ḳuşınuñ ḳ.+ ı varısa 104b/3
ṭutmaḳ ḳ.+ ın idince 100a/1
üzülmek ḳ.+ ın itdüñ 23a/21
ele getürmek ḳ.+ ında 3b/2
ḳ. it(d)-er ki 94b/10
ḳ. ider 23a/21
ḳ. itdi 104a/19
ḳ. itdiler 75a/17
incitmege ḳ. itdügiyçün 7b/20
ḳ. itdümse 66a/11
ḳ. itmiş 43b/6
ḳ. ḳıl-dı kim 72b/16, 74b/10
ḳ. ḳıldı 90a/11
ḳ. ḳıldılar 75a/20
ḳ. ḳılma 72b/16
ḳ. ḳılurdı 93b/2
ḳ.+ ların ḳomadılar 43b/11
ḳ.+ um 103b/11, 79b/8, 9a/9
ḳ.+ umuz 112a/20
şol ḳ. üzerine 102b/21

ḳasem-yād -1- [Ar] Yemini hatırlama.
ḳ. id-üp Yemini hatırlatmak. 60b/20

ḳāṣıd -2- [Ar] Haberci, postacı.
ḳ. gel-e 85b/17
ḳ.+ lar gönderüp 14b/13

ḳāsım -1- [Ar] Ayıran, bölen.
imām-ı enbiyā ḳ. maḳām-ı 2a/17

Ḳāsım -1- [Ar] Hz. Muhammed'in oğlu.
Ḳ. Muḥammed Muṣṭafānuñ rūḥına 3a/17

ḳaṣır -4- [Ar] **bk. ḳaṣr**
cenūb cānıbındaġı ḳ. 86b/20
dört ḳ. 86b/18
şimāl ṭarafındaġı ḳ.+ da olan cevārī ḳızıl 87a/5
bir ḳ. daḫı 86b/6

kāsid -1- [Ar] Geçersiz, değersiz.
k. 119b/5

ḳaṣīde -1- [Ar] Divan edebiyatında bir nazım şekli.
Ḳ. 119b/1

ḳaṣr -21- [Ar] Saray, kale.
ḳ.-ı ġarbī 87a/16
ḳ.-ı ġarbīde olan cevārī aḳ ḥarīrler giyüp 87a/6
ḳ.-ı Hirmāne 69b/11
ḳ.-ı ḳavārīr üzerine ḳoyup 18b/7
ḳ.-ı meşīd olursa 55a/9
ḳ.-ı meşīde daḫı 55a/4
ḳ.-ı şarḳīde olan cevārī 87a/3
ḳ.-ı şarḳīye 87a/10
ḳ.-ı şimālīye gelüp 87a/21
ḳ.-ı zücācı 19a/11
cenūb cānıbındaġı ḳ.+ a 87a/13
ḳ.+ ı 86b/18
ol ḳavārīr ḳ.+ ı 18b/12
bu ḳavārīr ḳ.+ ı götürmege 18b/10
ḳ.+ ıla 55a/10
ḳ.+ ına 85a/9
ḳaṣrlu ḳ.+ ına varup 14b/13
ḳ.+ ını 55a/7
muʿallā ḳ. u eyvānlar 35b/6

bu ḳ.+ uñ ʿacāyıblıġı ve ġarāyıblıġı 87b/12
bir ḳ. yapdurup 86b/2

ḳaṣrlu -1- [Ar+Tr] Sarayı olan.
ḳ. ḳaṣrına varup 14b/13

ḳaṣūr -7- [Tr] Saraylar, kaleler.
köşk ü ḳ. 17a/10
ḳ.-ı ḳavārīr 18a/21
bu taḫt u köşk ü ḳ.+ ıla 16b/10
ṣırçadan köşkler ve ḳ.+ lar ve ḳubbeler yapup 14b/9
ol ḳavārīrden ḳ.+ ları 16b/2
kendünüñ dīvān-ḫānesi ve köşkleri ve ḳ.+ ları ve ḳapuları 26a/7
ḳ.+ ların 26a/7

ḳaş -4- [Tr] Gözlerin üzerinde kavisli bir çizgi meydana getirecek şekilde yer alan kısa kıllar.
ḳ.+ a 109b/21
ḳ.+ a dürtseler 48b/10
Yā Sīn ḳ.+ ı 2a/16
ol ḳ.+ ları Yā Sīn Ṭā Hā 119a/1

ḳaşan - -2- [Tr] y.f.
ḳan ḳ.- dı İşemek, bevl etmek. 27a/10
ḳan ḳ.- up 27a/11

kāşkī -1- [Fa] Keşke.
k. 72a/4

ḳat -89- [Tr] 1. Bir binanın üst üste olan ve döşemelerle birbirinden ayrılan kısımlarından her biri. 97a/2 2. Makam, huzur. 31b/1 3. Kalın. 68b/5 4. Büklüm, kıvrım. 31b/21
altı ḳ. 97a/2
dördünci ḳ. 21a/14
ḳat ḳ. 116a/1, 15b/8, 99a/10
üç ḳ. 35b/5
yidi ḳ. 5b/18, 97a/1
yidinci ḳ. 19b/19
ḳat ḳ. döşekler ṣal- 68b/5
ḳat ḳ. durdılar 6a/7
yidi ḳ. felegüñ felekleri cümlesi 73a/20
ṭoḳuz ḳ. felek çenberi 34b/21
yidi ḳ. felek ṭāsı 58a/4
ṭoḳuz ḳ. felek 93b/5
birinci ḳ. ġöge çıḳup 41b/5
birinci ḳ. göge çıḳup 42b/3
birinci ḳ. göge dek 34b/3
birinci ḳ. göge geçe 80b/2
birinci ḳ. göge 33b/12
birinci ḳ. gök ferişteleri 14a/2
birinci ḳ. gök feriştelerinüñ ḫalīfesi İsmāʿīlem 68b/8
yidi ḳ. göklerde olan ferişteleri 14a/2
ḳ.+ ımda 8a/14
benüm ḳ.+ ımda 116b/3
ḳ.+ ına 115b/15, 43b/3
bir ḳ.+ ına 81a/9
Demürbād dīv serhenglerin ḳ.+ ına 31b/1
havānuñ bir ḳ.+ ına 80b/21
ḳavmüm ḳ.+ ına 81a/16
ḳızları ḳ.+ ına 18b/18
vezīrleri ḳ.+ ına 76a/12
İbrāhīm ḳ.+ ına geldiler 71b/17
Nemrūd ḳ.+ ına gelüp 79a/6
Tarḫ ḳ.+ ına gelüp 72b/10
Nemrūd ḳ.+ ına irdi 74b/15
ḳ.+ ına varamaz 74b/19
ḳ.+ ına varmazuz 51a/9
ḳ.+ ında 2a/4, 40b/9
Allāh ḳ.+ ında 116b/17
Allāh Teʿālā ḳ.+ ında 8a/12
Allāh Teʿālā ḳ.+ ında 116b/15
anlaruñ ḳ.+ ında 97a/9
anuñ ḳ.+ ında 70a/11
begler ḳ.+ ında 13b/18
bunlaruñ ḳ.+ ında 75a/1
Ḥaḳ ḳ.+ ında 11b/3, 44a/6, 91b/9
Ḥaḳ Teʿālā ḳ.+ ında 110b/4
havānuñ bir ḳ.+ ında 49b/3
Nemrūd ḳ.+ ında 78b/11
ol maġara içindeki yarasalaruñ ulusı ḳ.+ ında 66a/9
Süleymān ḳ.+ ında 13b/11, 28a/12
şeh ḳ.+ ında 14b/10
ḳ.+ ında olan dīvler 55a/12
Nemrūd ḳ.+ ından 79a/5
Rüstem ḳ.+ ından 112a/19
ḥamā ḳ.+ ındandur 48a/10
ḳat ḳ. inüp 97a/14
ol dördünci ḳ. Ḳāfa 36b/18
yidi ḳ. ḳalʿası 105b/16
ḳ. ḳat döşekler şaldılar 68b/5
ḳ. ḳat durdılar 6a/7
ḳ. ḳat inüp 97a/14
ḳ. ḳat ṭurmışlar 106a/3
ḳ. ḳat 116a/1, 15b/8, 99a/10
yidi ḳ. ḳulle-i Ḳāf 105a/8
ḳ.+ larında ḫāṣ olalar 19a/13
yidi ḳ. siñirlü yay 31b/21
ḳırḳ ḳ. siñirlü 105a/10
yedi ḳ. ṭolanup 37a/19
ḳat ḳ. ṭurmışlar 106a/3
benüm ḳ.+ umda 74a/11
yidi ḳ. yir altına geçüp 6b/14
birinci ḳ. yir altındaġı buḫār 26b/17
yidi ḳ. yir ditreyüben 35a/3
yidi ḳ. yir ki 6b/11
birinci ḳ. yir 27a/8
yidi ḳ. yiri gögi ʿarşı ḳuşadup 93b/5

yidi ḳ. yiri götüren öküz 96a/21
yidi ḳ. yiri götüren öküzüñ üzerine 93b/18
yidi ḳ. yiri kim 6b/10
yidi ḳ. yiri 34b/21

ḳat - -6- [Tr] 1. Bir şeyi başka bir şeyin içine dök, karıştır-
ḳ.- up 40b/6
ḳ.- dı 58a/17, 58a/21
ḳ.- up 48b/6
2. Bir şey içine koy-
ḳ.- up 105b/12
3. y.f.
şāduma ḳ.- duñ Mutluluğu artır- 60b/2

ḳatʿā -3- [Ar] Asla.
ḳ. 110a/8, 6b/21, 7b/7

Ḳaṭārib -1- [Tr] Metinde bir Cin adı.
Seḥālāb Ḳ. ü Ġafelān gibi 13a/15

ḳatı -15- [Tr] Kolaylıkla şekil verilemeyen, kolay işlenemeyen. 35a/2 2. Sert, yıkıcı. 1b/83. *mec.* Beter, kötü. 28a/9
ḳ. 113a/5, 27a/11, 27a/12
bād-ı şitā birle esdürüp ġāyet ḳ. 1b/8
cehāletden ḳ. dermānsuz renc 28a/9
ol demürden ḳ. ḳalʿa yirine 35a/2
ol demürden muḥkem ḳ. mermeri 31a/12
ḳ. mermerler kesüp 28a/4
ḳ. söyleyüp 28b/6
ḳ. vehme 76a/14
ol ḳ. yayı çeküp 105a/12
ḳ. yiller 79a/12
bād-ı ṣarṣardan ḳ. yiller 104b/10
bir ḳ. yiri 7a/15
ḳ. yirlerüñ bir ṭarafını 21b/8

ḳātıʿ -1- [Ar] Kesme, kesilme, biçme.
naṣṣ-ı ḳ. 2a/9

ḳatır -3- [Tr] Erkek eşekle kısrağın çiftleşmesinden doğan, eşekten büyük, kuvvetli, dayanıklı, ağır işlere dağlık araziye uygun melez hayvan.
şeb-reng ḳ.+ a bindürüp 118a/2
ḳ.+ dur 52b/2
ḳ.+ larına 46b/5

ḳātil -6- [Ar] Birini öldüren, öldürücü.
semm-i ḳ. 43b/15
ceddüñüz öldürmiş ḳ.+ dür diyicek 98b/14
zehr-i ḳ. ṣaçarken 105a/5
zehr-i ḳ. ṣaçışurlardı 15b/12
ol ḳ.+ üñ nefsin 98b/15
iy ḥarīṣ ve ṭamaʿdār ve mūzī ve ḳ. ve ḫūn-ḫˇār 52a/11

ḳatl -1- [Ar] Ölme, öldürülme.
ḳ.+ e müstaḥıḳdur 110a/21

ḳaṭrān -3- [Ar] Odun, petrol vb.nin damıtılmasından elde edilen madde.
ḳ. deryāsı gibi 5b/16, 98a/19
ḳ. u kir yürümiş 118a/17

ḳaṭre -6- [T-Ar] Damla.
bir ḳ. 118b/19
ol balıḳ ḳanından bir ḳ. alup 82b/20
bir ḳ. menīden 74b/7
bir ḳ. menīdür 8b/13
cūd-ı baḥrı ḳ.+ since 2b/16
her ḳ.+ sinde 53b/17

ḳaṭreveş -1- [Ar] Damla gibi.
ḳ. 71a/18

ḳattāl -2- [Ar] Çok kan alan, çok öldürücü.
ḳ.-ı dīv 29a/5
bed-fiʿāl-i ḳ. ʿifrītdür 56a/6

ḳavaḳ -6- [Tr] söğütgillerden olup sulak yerlerde yetişen ağaç türü.
ḳ. aġacı bitüp 92a/7
bir ḳ. aġacı 82b/21
ḳara ḳ. aġacı 98a/2
ḳara ḳ. aġacın bitürdüginden 98b/9
ḳ. aġacınuñ siñeklerinden birisi 83a/1
ol ḳ.+ da olan 64a/1

ḳavārīr -8- [Tr] Kıymetli taşlar.
ḳaṣūr-ı ḳ. 18a/21
ḳ.+ den 17b/6
zücāc u ḳ.+ den 15a/3
ol ḳ.+ den ḳaṣūrları 16b/2
bu ḳ. ḳaṣrı götürmege 18b/9
ol ḳ. ḳaṣrı 18b/12
bizüm işledügimüz ḳ. ḳuṣūrından ṣanʿatludur 18a/20
ḳaṣr-ı ḳ. üzerine ḳoyup 18b/7

ḳavī -4- [Ar] 1. Güçlü, kuvvetli. 51a/12 2. Çabuk tesir eden güçte. 49a/16
ḳ. 53b/3
merd-i ḳ.+ den 51a/12
ḳ.+ dür ve bahādurdur ve düşmānlaruñı ṭaġıdıcıdur 5a/4
ādemī cinsinden efḍalter ve ḳ. kimse 5a/5
zehre-i k.+ yi 49a/16

ḳavil -2- [Ar] bk. **ḳavl**
bir ḳ.+ de 18a/13, 9b/15

ḳavl -149- [Ar] Söz, kelam.
eṣaḥ ḳ. 72b/3
ikinci ḳ. 44b/16
ḳ.-i müfessir 18a/14
ḳ.-i müfessirīn daḫı 13a/20
bir ḳ.+ de 18a/12, 44b/14
bu żaʿīf ḳ.+ dur 72b/3
ḳ. eyle-dük 83a/19
bu ḳ.+ i 44b/11
ḳ.+ ince 46a/11

dīde-küşāyān-ı şuver-i daḳāyıḳ ḳ.+ ince 3a/19
ḥakīm ḳ.+ ince 113a/16, 21a/8, 22a/1, 36a/21, 36b/17
ḥakīm-i fāżıl u hünermend üstād ḳ.+ ince 23b/9
ḥakīm-i üstād ḳ.+ ince 95a/10
ḥükemā ḳ.+ ince 100b/20, 101a/20, 101b/10, 101b/20, 102a/14, 102b/11, 103a/12, 103b/17, 103b/5,
104a/11, 104b/7, 105a/3, 105b/11, 106a/8, 106b/12, 108a/20, 108b/13, 109b/3, 10a/13,
10b/18, 110a/11, 110b/10, 111a/21, 111b/7, 112a/7, 112b/9, 113a/10, 113a/5, 113b/2,
114a/11, 114a/3, 114b/6, 115a/11, 115a/21, 115b/13, 116b/21, 117a/19, 117b/10, 11b/4,
12a/6, 14a/14, 14b/11, 15b/14, 16b/1, 17a/6, 17b/3, 18b/6, 19a/10, 20a/16,
20a/7, 24a/19, 25b/15, 27a/14, 27b/4, 28a/3, 29a/6, 29b/5, 30a/7, 31a/6,
31b/17, 33b/20, 35a/6, 39b/12, 40a/15, 40b/13, 41a/4, 42a/21, 45a/4, 46b/15,
47a/17, 48a/8, 48b/18, 48b/3, 49a/21, 49a/7, 49b/10, 4a/14, 4b/14, 50a/18,
50a/6, 50b/14, 51a/15, 51a/3, 51b/19, 52a/9, 53b/4, 54a/14, 54a/7, 54b/20,
55a/11, 55a/21, 56a/17, 56b/12, 58b/14, 5a/12, 5b/9, 60a/11, 60b/6, 61a/5,
61b/5, 63a/19, 63a/2, 64a/10, 64b/9, 65a/9, 68a/18, 78a/6, 80b/6, 85a/1,
85b/15, 85b/8, 86a/15, 87b/7, 88a/6, 88b/17, 89b/11, 8b/21, 90a/12, 94a/19,
94a/9, 95b/17, 95b/7, 96a/1, 96a/4, 97b/19, 97b/5, 9a/17
Loḳmān-ı ekber ḳ.+ ince 3b/17
Loḳmān-ı ḥakīm ḳ.+ ince 18a/15
ḥükemā ḳ.+ inde 9b/14
ḳ.+ üm 28b/5

ḳavluhu-2- [Ar] Onun(Allah) sözü.
ḳ. ʿAzze ve Celle 12b/21
ḳ. Teʿālā 93a/3

ḳavluhu Teʿālā -21- [Ar] Yüce Allah'ın sözü.
ḳ. 116a/17, 49b/20, 50a/3, 53b/14, 56a/3, 62a/5, 62a/6, 67a/10, 75a/10,
78a/12, 78a/3, 7b/3, 83a/3, 8a/12, 92b/1, 92b/17, 97b/21, 98b/16
ḳ. ḥükmince 26a/3
ḳ. mūcibince 51a/18, 80b/3

ḳavm -90- [Ar] Irk, aynı soydan gelen.
ḳ. 74b/2
az ḳ. 20b/8
bir ḳ. 25a/11, 39a/20
bu Ḫākī ḳ. 20b/5
bu ḳ. 79a/14
ol ḳ. 20b/17, 75a/18, 76b/3
yā ḳ. 74b/1, 79a/19

ḳ.-i ʿĀṣıla 38b/8
ḳ.-i aṣḥāb 48a/4
ḳ.-i Bū-türāb 25a/13, 36a/8, 39a/20
ḳ.-i Faż̧l şūretine girüp 25b/6
ḳ.-i Faż̧lıla 25b/5
ḳ.-i Ḥabeş 112a/1, 115b/8, 118a/19
ḳ.-i Ḫāk 38a/2
ḳ.-i Ḫāke 37b/17
ḳ.-i Ḫākī daḫı 21a/12
ḳ.-i Ḫākī 21a/2
ḥükemā-i ḳ.-i Ḫākī 21b/20
ḳ.-i Ḫāküñ 38a/1
ḳ.-i Nemrūd 76b/2, 79a/10
ḳ.-i şarḳ u ḫalḳ-ı ġarb 38b/8
ḳ.-i Türāb 38a/21, 38b/7, 39a/19
ḳ.+ e 72b/12
şaġında şolında ṭuran ḳ.+ e 74b/1
anuñ ḳ.+ i 50a/4
bir bölük ḳ.+ i 39a/21
Ḥabeş ḳ.+ i 118a/16
Mekke şehrinüñ ḳ.+ i 9b/12
ol ḳ.+ i 20b/15
Şehr ḳ.+ i 28b/14, 29a/6
zamānesi ḳ.+ i 21a/13
Cānn ḳ.+ i baḳiyyesi 13b/11
ʿād ḳ.+ i gibi 113a/3
Nemrūduñ ḳ.+ i içinde 79b/1
Şehr ḳ.+ i rikābınca 28b/21
Beytu'llāh şehrinüñ ḳ.+ i ve civārında olan ḳabāyil-i 9b/2
ḳ. içine 82b/12
o Ḥabeş ḳ.+ idürür 118a/21
ḳ.+ in 96b/14
Ḫākī ḳ.+ in 20b/10, 20b/8
ol Ḥabeş ḳ.+ in 113a/4
ol Ḥabeş ḳ.+ in ḳıra cünd-i 115b/11
Mekke ḳ.+ in ḳırmaġa 115b/9
Ḥabeş ḳ.+ in ḳırup 115a/10
o Ḥabeş ḳ.+ in ḳırup 113a/9
ḳ.+ inden 79a/10, 79a/5
Beriyye ḳ.+ inden 14b/21
Bū-türāb ḳ.+ inden 25a/17
cinnīden ve Cān ḳ.+ inden 37b/2
Nemrūd ḳ.+ inden 72b/10
Nemrūd-ı laʿīn ḳ.+ inden 79b/4
Ḫākī ḳ.+ inden gelen maḫlūḳāt cinsinden 22a/2
Nemrūd ḳ.+ inden niçeler 74b/9
Şehr ḳ.+ ine 28b/20
zamānesi ḳ.+ ine 20a/4
ḳ.+ ine ʿaẕāb ilten seḫābe 34b/1

Cānn ḳavmini ve Bun ḳ.+ ini 63b/8
cümle ḳ.+ ini 79a/19
Ḫākī ḳ.+ ini 20a/20
mülḥid ḳ.+ ini 38b/7
ol Cebāyir ḳ.+ ini 115b/8
ḳ.+ ini ḳıġırup 83a/14
Cānn ḳ.+ ini ve Bun ḳavmini 63b/8
Ḥabeş ḳ.+ inüñ cābirlerin siñek elinde helāk olmasın 116a/7
ḳ.+ inüñ gözüne 76b/3
ḳ.+ iyle 74a/5, 75b/21
ḳ.+ iyle dönüp 74a/3
bir ḳ.+ ü ismçi 38a/17
ḳ.+ üm 79a/14
ḳ.+ üm arasına 82a/15
ḳ.+ üm ḳatına 81a/16
ḳ.+ ümden 31b/9, 75a/1
bir ḳ.+ üñ elinden alurlar 40a/7
ḳ.+ üñden ḫışmuñdan 31b/7

ḳavs -6- [Ar] Yay, yay biçiminde olan şey.
ḳ.-i ablaḳ bir ṭaşı 35b/10
ḳ.-i ḳuzaḥ gibi egüp 108a/12
ḳ.-i ḳuzaḥ gibi 15b/8
ḳ.-i ḳuzaḥdan 35b/11
ḳ. arasında 35b/11
burc-ı ḳ. ṣıfatlu 105a/11

ḳavşur --6- [Tr] 1. Birleştir-, kavuştur-, bağla-
ḳ.- uban 11b/1
2.y.f.
el ḳ.- up Saygıyla elini birleştirmek, ihtiram göstermek. 12a/9, 19b/1, 40b/18, 61b/9
el ḳ.- up ṭurdılar 26a/12

Kāvūs -1- [Tr] Metinde İran şahı.
şeh ʿAcem sulṭānı K. 88b/7

ḳavüm -2- [Ar] bk. **ḳavm**
ṭuran ḳ. 74a/9
ol ḳ.+ den 114b/21

ḳaya -17- [Tr] Sert ve iri taş kütlesi.
ḳ. 69a/17, 69b/19, 70a/5
maġara ḳapusındaġı ḳ. 70a/1
ol ḳ. 69a/19
bir ḳ.+ dan kesme ḳapusı 55a/15
ḳ. içinde 52a/20
birer ḳ. ḳoltuġı 59b/4, 56b/15
ḳ.+ lar 26b/14
depeler gibi ḳ.+ lar 33b/1
bir yüce ḳ. üzerinde 102a/15
ḳ. yaruġı arasından 59a/3
ḳ. yaruġından çıḳup 69a/13
ḳ.+ yı 69b/18
ḳ.+ yı görüp 69a/17
aġaç yapraḳların ve ḳ. yosunların 33a/20

ḳayd -6- [Ar] 1. Düşünce, endişe; iş güç.
ḳ.+ ın gör-üp Çaresine bakmak. 80b/9
ḳ.+ ın ḳayır-duñ İdam etmek. 58a/9
ḳ.+ ın ḳayurup ve maṣlaḥatların görüp 18b/16
ḳ. it(d)-er Öldürmek. 46a/2
ḳ. itdüñüz 51b/2
senüñ ḳ.+ uñı 107b/12

ḳayġulu-1- [Tr] Endişe, gam, keder.
ḳ. 23a/20

ḳayı -1- [Tr] Kaygı, endişe.
ḳ.+ sı 34a/13

ḳayır -1- [Tr] Dere ve Çayırların getirdiği kum ve çakıl taşaları.
ol deryānuñ ḳumı ve ḳ.+ ı 36b/13

ḳayır - -2- [Tr] y.f. Canını al-
ḳaydın ḳ.- duñ 58a/9
ḳayduñı ḳ.- am 107b/13

ḳāyil -2- [Ar] bk. **ḳā'il**
ḳ. ol-mazdı 94a/6
ḳ. oldum 39a/11

ḳāyim -4- [Tr] Durucu, duran, kılıç kabzası.
ḳ. 2b/4
ḳ. ṭur-a 119b/18
ḳ. ol-maz 50a/14
ḳ. olsun 119a/21

kāyināt -4- [Ar] Yaratılmış şeylerin hepsi.
ʿālem-i k. 36b/13
Ḫallāḳ-ı k.+ dur 79b/10
ʿālem-i k.+ ı īcāda getürüp 119a/8
ʿālem-i k. ve eṭrāf-ı 14a/1

ḳaynaḳ -9- [Tr] 1. Yırtıcı hayvan pençesi. 109a/15
ḳ. çaynaḳ çal-up Pençesiyle saldırmak. 108a/13
ḳ. dıynaḳ urucı yırtıcı şehbāz sunḳur külenglerin 117a/14
Heşt-Pāy-ı Baḥrīyi ḳ.+ ına 109a/15
ʿuḳḳāb, ṭavşan ḳ.+ ına alur gibi 104a/3
ḳuş ḳ.+ ında 105a/6
ṣaġ ayaġı ḳ.+ ında 106a/20
ḳ.+ ıyla ḳapup 112b/6
ḳ.+ uma 102a/20
çanaḳ ḳ. ur-up Pençesini geçirmek. 9b/7

ḳaynat --3- [Tr] Yüksek sıcaklıkta pişir-
ḳ.- up 109b/20, 15a/3, 49a/2

Ḳayṣer -3- [Ar] Eskiden Roma imparatoruna verilen ad.
Ḳ. 4a/10
Ḳ. ü Dārāb u Dārā-mertebet 2b/17
Şāh-ı ḳ. 88b/9

ḳayu -1- [Tr] bk. **ḳayı**
ḳ.+ sından 34a/13

ḳayur - -1- [Tr] bk. **ḳayır-**
ḳaydın ḳ.- up 18b/16

ḳay -2- [Tr] Kusma, istifra. Metinde sineklerin türeme sebeplerinden biri.

ḳ. ḥükminde midür 9a/12, 9b/1

Ḳayyūm -5- [Ar] Allah'ın isimlerinden; her şey kendisine muhtaç olduğu halde kendisinin hiçbir şeye ihtiyâcı olmayan.

Ḥayy u Ḳ. 40a/12

Ḳādir ü Ḳ. 71b/11

ol Ḥayy u Ḳ. Ḳādir ü ʿAlīm Ḳadīm pādişāha 119a/11

Ḳādir ü Ḳ. u Ḥayy 1b/3

o Ḳ. u Ḳādir 72a/18

ḳaz - -23- [Tr] 1. Toprağı bir şeyle eşerek yerinden çıkar-

ḳ.- up 14b/4

ḳ.- acaḳ olurlarsa 25b/18

ḳ.- an 60b/10

ḳ.- dılar 39a/14, 76a/20

ḳ.- duġı 56b/16

ḳ.- duḳları 60a/5

ḳ.- ma 29b/15

ḳ.- maġa 29a/13, 56b/13

ḳ.- mışlar 59a/18

ḳ.- uñ 56b/11, 56b/5

ḳ.- up 14b/17, 21b/1, 26b/15, 26b/8, 31a/15

2. Oyarak yaz-

ḳ.- up 30b/16

ḳ.- dılar ḳaldı 39a/16

ḳ.- dılar 16a/7

ḳ.- up 30a/21

ḳażā -14- [Ar] Allah'ın dilemesinde olan, kader. 34a/17

ḳ. 118a/19, 60a/8, 60a/9

ḳ.-yı āsmānī gibi ḳaldurup 105a/14

ḳ.-yı āsmānī gibi 106a/18

ḳ.-yı āsmānī ki irdi 60a/17

ḳ. aġlarını ḳurarlar 51a/21

ḳ. çāhından ġāfil 60a/15

ḳ.+ dur 119b/4

ḳ. ve ḳader ʿalāmetlü 34a/17

ḳ. ve ḳader gibi gelüp geçüp 112a/13

ḳ.+ ya 60a/10, 60a/8

ḳ.+ ya ḳarşu 112a/1

ḳażā-ḳadr -1- [Ar] Kazayı belirlemeye, kadere gücü yeten.

ḳ. u ḳader-ḳudret 2b/10

ḳazan - -2- [Tr] 1. Çalışarak elde et-

ḳ.- a 77a/17

2. Sahip ol-

ḳ.- dı 71b/13

ḳazanıl - -2- [Tr] Çalışarak elde edil-

ḳ.- mış 103b/2

ḳ.- mış 60b/4

ḳazdur - -5- [Tr] 1. Toprağı bir şeyle eşerek yerinden çıkar-

ḳ.- up 14b/7

ḳ.- maḳda 30a/14

ḳ.- up 108b/19, 14b/14

2. Oydurarak yazdır-

ḳ. 39a/1

ḳazġan -4- [Tr] Kazan, kap.

ol ḥammām ḳ.+ ı ḳadar 15b/10

aşbāzlar ḳ.+ ına 46b/13

maṭbaḫ ḳ.+ ına 46b/16

ḳ.+ ların 47a/1

ḳazı - -1- [Tr] Kesici veya sert bir âletle bir şeyin üstünden ince bir tabaka kaldır-

ḳ.- maġa 31a/11

ḳazıḳ -1- [Tr] bk. **ḳazuḳ**

ser-tīz ḳ.+ lar 60a/19

ḳazılu -2- [Tr] Oyulmuş, kazılmış.

ḳ. 35b/18, 37b/12

kāẕib -1- [Ar] Yalan söyleyen, yalancı.

Nemrūd-ı k. 81a/6

ḳażiyye -13- [Ar] Hikâye, mesele; dava.

ḳ. 78a/10

her ne ḳ. 52a/1

ḳ.+ den 28b/19

beglerden ve leşkerden ve manşıb ehlinden ve nāyiblerden ve ḳ.+ lerden 110b/21

benüm ḳ.+ mi 112b/5

kendünüñ ḳ.+ sin 95a/17

ḳ.+ sinden 85a/2

ḳ.+ sini 90a/16

ḳ.+ ye 51a/16

ḳ.+ yi 78a/11, 85b/19, 97b/20

ḳ.+ yi 89b/15

ḳazuḳ -4- [Tr] Toprağa çakılan, ucu sivriltilmiş ağaç, sırık veya ağaç.

ḳ. gibi muḥkem ṭursun 59a/20

ḳuru aġaçlardan ḳ.+ lar 59a/19

ol ḫançer gibi ḳ.+ lara ursun 59a/21

ol ser-tīz ḫançer miṣāl ḳ.+ laruñ uçlarına 59b/3

kebāb -4- [Tr] Ateşte veya susuz olarak bir kap içinde pişirililmiş olan et.

k. it(d)-elüm Pişirmek. 58b/4

k. idüp yimek 58a/5

k. idüp 57b/20

etin k. idüp 58a/7

kebīr -4- [Ar] Büyük, ulu.

kitāb-ı cemʿ-i k. 46a/7

ṭayr-ı k. 104b/11

Süleymān-nāme-i K. birle 119a/18

ḥayāt-ı ḥayvānāt-ı k.+ de 108a/16

kebk -1- [Fa] Keklik.

k. gibi 4b/6

kebkveş -1- [Fa] Keklik gibi.

k. ḫırāmān 16b/20

kebūd -1- [Fa] Mavi.

reng-i k. 29a/3

keçi -1- [Tr] Geviş getirenlerden, eti, sütü, derisi için yetiştirilen evcil memeli hayvan.

ḳurd pençesinden ḳurtulmış k. oğlaġı gibi 57b/11

kef -1- [Ar] Elin iç kısmı, el ayası.

k.+ üñdür 119b/7

kefāret -1- [Ar] İşlenmiş bir günah suç ve kabahatin affı için şeriat hükmünce verilmesi veya yapılması gereken şey.

günāhuña **k. eyle-** diyicek 21a/17

kefen -1- [Tr] Ölen bir Müslümanın yıkandıktan sonra sarılı kumaş.

aṭlas k. 39a/14

kefere -1- [Ar] Kafirler.

ceheledür ve k.+ dür 110b/7

keff -4- [Ar] Elin iç kısmı, el ayası.

k.-i şāh 2b/13

k. geçmişler 58b/8, 58b/9

vaḳt-i seḫā k.+ idür 2b/11

Keffāf -1- [Tr] Metinde geçen bir peri adı.

K.-ı perīyi 18a/1

kefīl -1- [Ar] Bir kimsenin bocunu ödememesi durumunda ödemeyi veya yapması gereken şeyi yerine getirmediği takdirde yapmayı üzerine alan kimse.

k. ol-ur 2b/13

Kehūl -4- [Ar] Metne göre örümceklerin başı.

ʿankebūt reʾīsi K. 52a/10

ʿankebūtlar reʾīsi K. 51b/3

yā K. 51a/19, 54a/8

kejdemān -1- [Fa] Azık, yiyecek.

tuʿme-i k. Akreplerin yiyeceği. 91a/8

kej-rev -1- [Fa] Eğri giden.

ṭās-ı çarḫ-ı k. ve hemçü jeng 106b/10

keklik -1- [Tr] Tavukgillerden, eti için avlanan, tüyleri boz, ayakları ve gagsı kırmızı, güvercin büyüklüğünde kuş.

k. yumurdasınca ola 63a/20

kelām -12- [Ar] Söz.

k. 36a/21

bir ḫoş k. 46a/6

emlaḥ k. 71b/6

muḥaṣṣal-ı k. 117a/12, 25b/2, 67a/3, 6a/16, 70b/5, 91a/16, 99a/19

zībā saḫn u raʿnā k. 71a/7

k. itdügin 61a/20

Kelām-ı Mecīd -1- [Ar] Şanı yüce olan Kur'an-ı Kerim.

K.-ı Mecīdinde ve Kitāb-ı Tevḥīdinde 8a/10

Kelām-ı Ḳadīm -18- [Ar] Ezeli söz, Kur'an-ı Kerim.

K. 80a/2

K.+ de 13a/10, 13a/9, 15b/15, 73a/21, 78b/1, 85a/19

K.+ de ve Kitāb-ı Kerīmde 114a/9, 13a/18, 33a/13, 42b/19

Kitāb-ı Kerīm ve K. içre buyurur kim 53a/20

K.+ inde 83b/21

K.+ inde ve Kitāb-ı Kerīminde 12b/18, 41a/15, 93a/3

K. ve Kitāb-ı Kerīm içre gelür 53a/12

K. ve Kitāb-ı Kerīm içre 52a/7

Kelām-ı Rabbānī -3- [Ar] Allah'a ait söz, Kur'an-ı Kerim..

K.+ de 13a/5

K.+ de ve Kitāb-ı Sübḥānīde gelür 55a/8

K.+ de ve Kitāb-ı 10b/11

Kelām-ı Taḥmīd-1- [Ar] Şükretme sözü, Kur'an-ı Kerim..

K.+ inde ve Kitāb-ı Tevḥīdinde 100b/9

Kelām-ı Tevḥīd -1- [Tr] Birleme sözü; Kur'an-ı Kerim.

K.+ inde ve Kitāb-ı Temcīdinde 64a/7

kelb -2- [Ar] Köpek.

bir k. gibi 49a/9

ne k.+ siñ 83b/17

keleci -2- [Tr] Söz, lakırdı.

k. idiş- 112a/16

ḥikmet k.+ sin 53b/8

kelbveş -1- [Ar] Köpek gibi.

k. 57b/7

kelekce -1- [Tr] Kelek gibi.

k. 93b/5

kelīm -1- Ar] Konuşan kimse.

k. ol-up Konuşmak. 2a/3

kelimāt -24- [Ar] Kelimeler, sözler.

k.+ da 101b/1, 61a/5

k.+ da oluñ 41a/20

k. eylemiş 62b/14

bu k.+ ı idince 67a/15

k.+ ın 51a/17

k.+ ına ve dīvān-ı 113b/8

Süleymān ḥażreti birle k. iden 9a/6

k. it(d)-er Konuşmak. 9a/3

k. iderem 9a/9

k. iderken 110a/12, 111b/1, 49b/1, 9a/1

ḥükemāyıla ʿulemāyıla ümerāyıla vüzerāyıla k. iderken 19a/20

k. iderler 67b/9, 91a/6

k. idicek 23b/15

k. itdi 47b/5

k. itdiler 69b/16

k. itmege başladı 47a/14

k. itmekde 109b/7

k. ḳıl-avuz diyicek Konuşmak. 65a/21

k.+ uñla 23b/14
kelime -2- [Ar] Söz.
k.-i dīni 110b/20
k.-i tevḥīd oḳudı 68b/13
kem -13- [Fa] Kötü, fena, değersiz.
k. 101a/14, 46a/8, 55b/8
bīş ü k. 105b/8, 36a/16, 38b/2, 64b/6, 67a/13, 98b/4
k.+ i 46a/8
k.+ lerüñ 46a/8
baʿūż şınfından k. şey 53b/12
bir k. ẕübāb 90b/16
Kemāheynūriş -34- [Ar] Metinde böceklerin başı, komutanı.
K. 19b/6, 20a/17, 63a/11, 78a/11
el-hevāmm müvekkel K. 94a/9
el-hevāmm tekvīn K. 115b/15, 97b/10
el-hevāmm tekvīni K. 85a/2
iy K. 23b/13
tekvīn-i K. 39b/12
tekvīnü'l-hevāmm K. 40b/17
yā el-hevāmm tekvīni K. 95b/18
yā K. 19b/12, 20a/11, 20a/7, 35a/11, 41a/5
el-hevāmm tekvīni müvekkil K. dilinden 92b/18
K.+ dir 64b/10
K.+ e 61a/6
tekvīnü'l-hevāmm K.+ e 114a/5, 61b/5
melek-i tekvīni K. gelüp 100b/1
K.+ i 95a/18
tekvīn-i K.+ i 116a/2
tekvīn-i K.+ ile ẕübāb cündini cemʿ idüp 95b/4
ve'l-hevāmm tekvīn K.+ le 101a/5
melek-i K.+ le söyleşmekde 27a/14
el-hevāmm tekvīn K. sözini 117b/11
K. tekvīn gelüp 116a/4
el-hevāmm-ı tekvīn K. tekvīn naẓarına gelüp 117a/20
K. tekvīn 63a/4
K. tekvīni sözin 23b/12
K. tekvīnü'l-hevāmm 100b/4
kemāl -23- [Ar] En olgun, en yetişkin dönemde olma.
bunca ḥüsnile k. 17b/1
maẓhar-ı ilm ü k. 2b/18
k.-i āḫirinde 22b/17
k.-i ʿilmile 119b/8
k.-i bedr 95a/6
k.-i ḥüsnüñe 95a/6
k.-i ḳabaḥatdaki 115a/4
k.-i ḳudreti birle 19b/21, 6b/5, 77a/2
k.-i ḳudretiyle 6b/18
k.-i luṭfından 61b/15
k.-i luṭfuñuzdan 113b/12
k.-i şunʿın 82a/6
k. bul-ur 22b/17
ol k.+ ıla 17a/21
bu sivri siñek serhenginüñ k.+ i 109b/10
o k.+ le 1b/11
ne **k. ol-**a 14a/16
bir k. ü hüner gösterüp 14a/6
k. ü hüner 14a/5
bir k. ü hüner 14a/9
k. ü ḳudret birle 22a/17
kemālāt -1- [Ar] Sahip olunan manevi hasletler.
k. bul-up 72b/2
kemān -3- [Fa] Yay, yay gibi ince.
Türk-i k. 87b/3
tīr ü k. alup 105a/3, 81a/20
kem -1- [Tr] Kötü, fena.
k. 22b/9
kemce -2- [Tr] Kötücül.
k. 114a/3, 55b/7
kemend -3- [Fa] Uzaktaki bir kimseyi veya bir şeyi çekip yakına getirmek için atılan ucu ilmikli ip.
ol k. 86a/7
k.+ lerin ṭaḳup götürüp 32b/6
k. ṭaḳup 56b/14
kemer -14- [Fa] 1. Bele bir kere dolandıktan sonra bağlanan veya tokalanan bel bağı. 117a/5 2. Kale kemeri. 26a/7
k. 35b/11
k. baġlamaḳ gibi ola 111a/18
bir k. baġlamışlar 35b/11
bir k. daḫı çevürüp 37a/2
k. gibi mücevvef yir 33b/3
k. kemer ḳılup 15b/8
k. ḳılup 108a/12
ādem ṣaçın biline k. ḳılup 117a/5
kemer k. ḳılup 15b/8
yüz yigirmi biñ zerrīn k. ḳollar 74a/15
tīġ u k. ḳuşanup 60b/2
k.+ ler 37a/1
merḳadınuñ ḳubbeleri ve k.+ leri 26a/7
çār-rükn k.+ leri ṭartılmış 22b/1
kemerlü -1- [Fa] Kemeri olan.
dört kez yüz biñ gümiş k. 74a/15
kemḫā -3- [Fa] Düz veya desenli dukunan eski bir kumaş çeşidi.
k.-i yaz ḳumaşın 18a/5
sürḫī muraṣṣaʿ k.+ lar giyüp 87b/1
ṣofları ve k.+ ları 10b/13
kemīne -10- [Fa] Az.
k. 109b/11, 13a/8, 22a/9, 42a/21, 4b/8, 62b/8, 77a/3
k.+ den ġayrı 101a/4
k.+ ye 117b/4

men k.+ ye 61b/10

kemter -5- [Fa] Çok değersiz, çok aşağı
k. 65a/4
ḳarıncadan siñekden żaʿīfraḳ k. aḥḳar maḫlūḳum 116a/14
bir duʿācı k.+ emdir 23b/7
ol ḫor gördügüñ cānavarcuḳlaruñ beġāyet żaʿīf ü k.+ i 6b/3
bir ʿāṣī k. ḳuluñam 82a/14

kemük -4- [Tr] Kemik.
k. 52a/20
k.+ in ḳoyup 96a/19
kūh-ı ʿArafātdaġı ḳurbān k.+ lerin 47a/9
ḳurı k.+ lerin 97a/16

kenār -33- [Tr] Bir bitiş kısmı, bitiş yeri, yan taraf.
kendüyi k.+ a atmış 9b/20
k.+ a 44b/14
k.+ a çıḳup 58a/16, 90a/4
şol ḳadar k.+ a geldi 41b/7
Nīl k.+ ı sāḥilinde 61a/9
āteş k.+ ın alup 58a/12
baḥr-ı Muḥīṭ k.+ ına 21a/18
deñiz k.+ ına 44b/15
deryā k.+ ına 41b/7
Ḥabeş deñizi k.+ ına 27b/13
pāy-i taḫt k.+ ına 111b/2
taḫt k.+ ına 110a/14
āteş k.+ ına vardı 57a/16
deñiz k.+ ına varup 30b/17
ʿArafāt ṭaġı k.+ ında 19a/18
baḥr-ı Muḥīṭ k.+ ında 63b/20
bir aġaç k.+ ında 59a/16
bu cezīrenüñ k.+ ında 106b/3
deñiz k.+ ında 41b/3
deryā k.+ ında 17b/11, 41b/8
Nīl ırmaġı k.+ ında 61b/13
Nīl k.+ ında 63b/14
pāy-i taḫt k.+ ında 49b/4
o tārek nāmeyi taḫt k.+ ında getürüp 111b/4
Muḥīṭ deryāsı k.+ ında ve ʿummānda 17b/9
baḥr-ı Muḥīṭ k.+ ındaki ḳarlu ve ṭaşlu ve aġaçlu 21a/15
deñiz k.+ ından 113a/18
deryā-yı ʿUmmān k.+ ından 34a/21
şol ṭaġ k.+ ından nişānlayup 26b/1
ʿUmmān k.+ larında 115b/16
baḥr-ı ʿUmmān k.+ larını 18a/1

kend -3- [Soğd] Kent, şehir.
bu şehirler ve bu k.+ ler 25b/6
bu şehrler k.+ ler 25b/7
ol ṣaḥrālar şehrler ve k.+ ler ve göl yiri 25b/12

kendü -173- [Tr] Kendi.
k. 102b/21, 104a/20, 17a/13, 24a/17, 34b/19, 61b/9, 62a/2, 78b/6, 87b/6, 8a/21, 92b/15
k. aʿvānları 28b/7
k. cānıyçun 36b/14
k. cānuñuza 28a/7
k. cinsinden birisin musallaṭ ḳılup 61b/19
k. daḫı 87a/13
k.+ de 4b/18
k.+ de götürse 19b/10
k.+ den 40a/18, 57b/8, 7b/21, 94a/10, 99b/11
k.+ den aḳdem niçe Süleymānlar 23b/16
k.+ den aḳdem 39b/19
k.+ den geç-er 97b/3
k.+ den gider 44a/15
k.+ den ḫoşnūd idüp 47b/4
k.+ den ṣoñra 16b/13
k. dilince 50a/18, 78a/4
k. dīnine 59b/9
k. eceliyle 85a/21
k. eliyle 99b/19
k. elümle 88a/2
her kişinüñ ḳalb içinde k. fikri 9a/16
k. göñlinden geçene 17a/9
k. günāhına 82b/3
k. içlerinden 20b/7
k. iḫtiyārıyla geldügine 63a/14
k. irādātıyla 78a/14
k. kendüye dönüp 104a/21
k. kendüye 16b/14, 72a/8, 76a/4, 61a/21
k. kendüyile 103a/14
k. ḳovanı arularından birisin 63a/10
k. küfrleri 73b/13
k.+ ler 20b/2
k.+ lerden geçdiler 58b/2
k.+ lerden uḳaru 80b/20
k.+ lerden varup 58b/9
k.+ lere 73a/15
k.+ leri 26b/9, 32b/3
k.+ leri bile 16a/16
k.+ lerin 74a/5, 76b/9
k.+ lerin dirüp 74a/5
k.+ lerine 111a/6
k.+ lerüñ birle 85b/16
k.+ m gibi 39a/19
k. mānendi bir dābbe 63b/10
k.+ mden gitmişem 44a/11
k.+ mdendürür 108a/19
k.+ mi 44a/12, 57b/3

k.+ mi ṭaşa dīvāra urup 66a/11
k.+ müzi 50b/16
k.+ ñ 83b/16
k. naẕarına getüre 102a/18
k.+ ñe göre ḫāne 38b/18
k.+ ñe göre 39a/1
k. nefesüñ nefsüñe 77b/20
k. nefsi 67b/7
k. nefsin 97a/12
k. nefsine 62a/9
k. nefsiyçün 110b/5
pādşāhuñ k. nefsiyle 62a/8
k. nefsüñ bilmege 23a/4
k. nefsüñ bilmeyince 94b/6
k. nefsüñ 118b/7
k. nefsüñden 94b/5
k.+ ñiçün 38b/20
k.+ nüñ aṣlı menşeʾi 8b/13
k.+ nüñ cānına 92a/9
k.+ nüñ dīvān-ḫānesi ve köşkleri ve ḳaşūrları ve ḳapuları 26a/7
k.+ nüñ düşmenüdür 66b/9
k.+ nüñ geldügini görüp 64a/15
k.+ nüñ ḥālinden ḫaber virüp 77b/17
k.+ nüñ helākine 48a/17
k.+ nüñ ḥüsnin 16b/17
k.+ nüñ ḳadd u ḳāmetine 63b/11
k.+ nüñ ḳarşusına 57a/14
k.+ nüñ ḳażiyyesin 95a/17
k.+ nüñ leşkeriydi 6a/4
anuñ uçacaḳ ḳanadı āvāzı ve k.+ nüñ ṣadāsı 48b/14
bāḳıllādan ve ḥaşāyişden dürüyen siñegüñ ḳanadı āvāzı ve k.+ nüñ ṣadāsı 48b/15
k.+ nüñ ẓāhirin ve bāṭının 111a/17
k.+ nüñ ẕātında 7b/18
k. oġulluġumdur 102b/17
k.+ si 101b/10, 117a/11, 117a/16, 28b/2, 73a/11, 76a/20, 86a/15, 87b/18, 87b/6
k.+ sine 56b/19
Nemrūduñ k.+ sine 98b/14
k.+ siyçün 111a/19
k. ṭāʿatıyla 62a/17
k. vaḥdāniyetin bildürmegiçün 19b/16
k.+ ye 108a/3, 111a/15, 116a/16, 13a/16, 30a/15, 53a/9, 63b/21, 75a/8, 7b/16, 8b/18
kendü k.+ ye 16b/14, 72a/8, 76a/5
k.+ ye çeküp 105a/8
kendü k.+ ye dönüp 104a/21
kendü k.+ ye eyitdi 61a/21
k.+ ye fermān oldı 21a/13
k.+ ye gelüp 109a/18, 42a/3
k.+ ye oturacaḳ müseddes ve baʿżı murabbaʿ ve baʿżı şeş-ḫāne ve baʿżı heft-ḫāne ve baʿżısı düvāzdeh köşelü serīrler ṭoḳıyup 8a/19
k.+ ye ṭābiʿ cemāʿatını 9a/10
k.+ ye ṭābiʿ perī 17b/21
k.+ ye ṭābiʿ serhenglerile 18a/18
k.+ yi 101b/14, 103b/21, 104a/17, 104a/19, 104a/21, 106a/9, 108b/18, 16a/8, 25a/21,
34b/15, 34b/16, 48a/11, 59a/21, 60a/16, 75a/9, 75b/16, 82b/12, 88b/18, 8b/2,
91b/7
k.+ yi birisinüñ üzerine atdı 43a/17
k.+ yi gelüp 109a/14
k.+ yi gösterüp 34b/16
k.+ yi kenāra atmış 9b/20
k.+ yi ṭaşra atduġı 10a/8
k.+ yi ulu görür 8b/12
k.+ yi ve salṭanatı 111a/19
k.+ yile 111b/19, 49a/15, 55b/1
kendü k.+ yile 103a/14
k. yüzünden 48b/1
k. yüzüne 84a/4
k. żaʿīf vücūduñuza 43a/13

kendü'zi -9- [Tr] "Kendü" ve "öz" kelimesinin birleşmesinden oluşmaktadır.
k. 44b/13, 67b/12, 7a/3, 9a/3
k. görinmeyüp 9a/6
k.+ n 93a/11, 99b/7
k.+ n yire urup 6a/14
k.+ ne 111a/11

kendü'zü -3- [Tr] bk. **kendü'zi**
k.+ mi 66a/17
k.+ ñ 94b/12
k.+ ñi 23a/1

kendü öz -1- [Tr] Kişinin kendisi, öz varlığı. bk. **kendü'zi**
k.+ inden 7b/19

kendülük -1- [Tr] Hakiki varlığı.
k.+ in 94b/4

Kengāc -1- [Tr] Metinde geçen devlerden biri.
K. dīv 28b/10

kerāmet -3- [Ar] Allah'ın kendisine yakın kullarına lütfettiği olağanüstü hal.
bu k.+ i göricek 75a/18
k. virdi 56a/5
ne k. virdi 105b/6

kerem -12- [Ar] Lutuf, iyilik, cömertlik.
k. 119a/5
bī-niyāz u k. 118b/11
kān-ı k. 2b/10, 41a/3
k.+ dür 108b/13
faẓl u k.+ i birle 40b/8
k. idüp 103b/14
k. itdi 98a/11
luṭf u k. ṣuyıyla 62b/9

ʿadl ü siyāset ve k. ü şefḳat ve iḥsān u mürüvvet 50a/13
k.+ üñ 118b/12
senüñ k.+ üñ 81a/15

keremgān -1- [Ar+Fa] İyilikler, lütuflar.
k. u vefādār 101b/19

kerīh-şūret -1- [Fa+Ar] İğrenç yüzlü.
g. 86a/15

Kerīm -8- [Ar] Allah'ın isimlerinden; kerem sahibi, cömert.
el-Ḥaḳ K. 119a/5
ṣuḥf-ı K. 2a/8
yā K. 118b/3, 45b/19
Ḫudāvend-i K.+ e 119b/16
K. işi 108b/13
ol K. ü Raḥīm Allāha 119a/10
ol K. ü Raḥīm pādşāh 82b/1

kerīme -1- [Ar] Cömert kadın.
āyet-i k.+ nüñ niçe maʿnāsı 53b/16

kerīmü'n-nefs -1- [Ar] En büyük nefs sahibi; Allah.
k. 67a/8

kerkes -60- [Fa] Akbaba.
K. 66b/21, 67a/2
k. 70a/5
bir k. 67b/6, 77b/4
bir ḳarı k. 66b/19
bu k. 67a/7
didügi k. 68a/21
iki k. 15a/19
ḳırḳ dāne k. 79a/15
ol ḳarı k. 68a/19, 77b/1, 77b/16
yā k. 70a/10
ol k. daḫı 70a/2
k.+ den 70a/12
k.+ e 80b/1
Nesr-i Ṭāyirüñ maḥremi k.+ e 70b/9
ol k.+ e 68b/2, 80b/11
ḳırḳ k. getürdüp 79a/18
k.+ i 79a/16, 90b/5
her k.+ i 79a/18
rūzgār-dīde k.+ i 67b/15
taḫt-ı k.+ i 79a/19
ḳarı k.+ i ḳıġırup 80a/10
ol k. idügin 68b/2
k.+ ile 78a/18, 78b/4, 78b/6, 81b/13, 83a/21
k.+ ile dönüp 90b/2
k.+ ile yarasa 69a/20
K. işidüp 77b/21
k.+ iyle 83a/18
k. ḳanadlu 20b/19
bu k. ḳuşı 67a/5
k.+ ler 79a/16, 79b/11, 80a/11, 81b/17, 81b/3, 81b/4
ol k.+ ler 80b/20
k.+ ler seyyidi 80b/12
yā k.+ ler seyyidi 77b/18
k.+ leri 81b/19
aç k.+ leri 80b/18
k.+ leri götürüp 81a/6
Nemrūduñ k.+ lerile gök yüzüne çıḳduġından 81b/14
k.+ lerle 82a/10, 82a/12
k. naẓarına irdük 67b/1
k.+ üñ 80b/14
her k.+ üñ ayaḳlarını 79a/16
ne k. ve ne yarasa 69a/11

kerre -9- [Ar] Kere, kez, defa.
bir k. 48a/18
dört günde bir k. 49a/12
iki k. 16a/3
niçe k. 21b/14
üç k. 48b/9
yılda bir k. 97a/1
yidi k. 66b/19, 69a/10
yidi k. içine girüp 30b/17

kerrenāy -2- [Fa] Eski bir nefesli saz çeşidi, bas ses veren büyük tunç veya gümüş boru, nefîrin ucu kıvrık şekli.
k. ötüp 106a/7, 118a/18

kerrūbiyūn -2- [Ar] Metinde geçen melek adlarından; sadece ibadetle meşgul olan melekler, Allah'a en yakın melekler.
k. 2a/18
k. ve revḥāniyyūn ve ṣāffūn ve ḥāffūn ve rākiʿūn ve sācidūn mertebeleri 14a/3

kes -4- [Tr] Koruyucu, yardımcı.
k. 29b/2, 43b/7, 9a/15
ḥayvān cinsinden bir k. 51b/6

kes - -46- [Tr] 1. Kesici bir aletle bölerek ayır-
k.- üp 31a/21
k. 57a/7
k.- di 57a/8, 57b/2
k.- dügi 34b/10
k.- erdi 111a/11
k.- me 55a/15
k.- mek 31b/4
k.- mekden 32a/18
k.- mekdür 28b/4
k.- üp 27b/9, 28a/5, 29a/15, 29b/12, 29b/20, 30a/15, 30a/2, 30a/21, 30b/3,
31a/11, 31a/21, 32a/5, 32a/6, 34a/8, 48b/7, 57b/7, 68b/14
2. Sona erdir-, bitir-
k.- düm 31b/9
k. 103a/12, 24a/18, 71a/1, 81a/5
k.- düm 31b/9
k.- me 31b/8

3. Boğazla-
k.- esin 45a/13
k.- e 57b/6
k.- ip 88b/5
k.- mişdür 85a/11
k.- sem 107b/5
k.- üp 59b/11, 60b/16
4. Kurut-, bir daha ortaya çıkmayacak biçimde yok et-
k.- e 47a/3
k.- di 47a/8
k.- e 47a/7
k.- üp 97a/20
5. y.f.
ümīẕüm k.- mezem 119a/5
kesb -1- [Ar] Kazanmak, edinmek.
āşinālıḳ k. idüp 65b/14
kesdür --3- [Tr] Kesici bir aletle ikiye böldürerek ayırt-
kökin k.- di 54b/16
ṭaş k.- meyem 28b/6
maʿden ṭağın k.- üp ve sökdürüp ḳazdurmaḳda 30a/14
kesegen-1- [Tr] Fare.
çekirgeden ve k.+ den 4b/20
kesil - -4- [Tr] Kesici bir alet yardımıyla bölünerek ayrıl-
k.- en 29b/10
k.- miş 57b/1, 59a/5
k.- dügi 57a/11
keṣīr -3- [Ar] Çok, bol.
k. 96a/17, 98a/13
k. ü ger ḳalīl 77b/16
keṣret -3- [Ar] Çokluk, bolluk.
k.+ i 90b/19
ḳarınca k.+ iyle 6a/21
k. ol-duġı 5b/5
kesük -1- [Tr] Kesilmiş.
boynuzı k. 57b/12
keşīş -1- [Fa] Manastırda hiç evlenmemiş hıristiyan papazı.
k. 81a/18
Keşşāfe'l-kürūb-1- [Ar] Sıkıntıları kaldıran (Allah).
k.+ dur 67b/5
keştī -1- [Fa] Gemi.
k.+ lere 108b/16
keṯudā-3- [Fa] Zengin kimselerin ve devlet büyüklerin buyruğunda çalışan kimse.
Mekke şehrinüñ k.+ sı 63a/9
Şehr k.+ sı 29a/7, 29a/8
keṯudālıḳ -1- [Fa] Kethudanın yaptığı iş.
k. idebil-e 118b/18
kevākib-4- [Ar] Yıldızlar.
k. 24b/7
k.-i eflāki 9a/21
k.-i seyyāre gibi 86b/9
bu k.+ ler 40a/5
kevkeb -4- [Ar] Yıldız.
ol k.+ e 72a/10
āsmānuñ k.+ i 3a/3
ol k.+ i 72a/11
k.+ ler 24b/6
kevn -11- [Ar] Alem, kainat.
k. ü fesād 29a/5, 30b/21, 39b/1, 39b/3, 60b/5
ʿādet-i k. ü fesād 103a/9
ʿālem-i k. ü fesād Bir taraftan var olan bir taraftan mahvolan alem. 40a/3
k. ü fesādı 84b/3
ʿālem-i k. ü mekān Varlık, kâinat, mevcûdiyet alemi. 2a/2, 1b/10
Kāf u Nūndan yaratduġı k. ü mekānı 71b/12
Kevṣer -3- [Ar] Cennette bir nehir veya havuz.
āb-ı K. 119b/6
K.+ e 27b/3
K. ṣuyıyla 68b/14
Keyʿahşāʾīl -2- [Ar] Metinde geçen bir melek adı.
K. 36b/4
K.-i melegi 26a/20
Keyḳūbād -3- [Fa] Eski İran padişahlarından.
sulṭān-ı Īrān K. 88b/7
derbān-ı Efrāsiyāb ve K.+ dur 85a/9
Efrāsiyāb u K.+ dur 88a/12
Keyvān -5- [Fa] Zühal gezegeni, Satürn.
K. 88a/5
Merrīẖ K. 101b/8
K.-ı Zuḥal ṭalʿatlu 106a/19
Merrīẖ ü K. gibi şecāʿatıla 96b/10
burc-ı K. içi 41b/5
kez -12- [Tr] Defa, kere.
bir k. 16a/3, 24b/19, 6b/16, 6b/18
bu k. 74b/18
dört günde bir k. 49a/14
yedi kez yüz biñ k. 112b/18
yigirmi dört k. 16a/4
yitmiş k. 73a/20
bir k. daẖı 80a/9
bir k. gelüp 69b/21
iki k. günde 86b/1
ḳıble -2- [Tr] Müslümanların namazda yöneldiği cihet.
ḳ.+ ye 37b/10
ḳ.+ ye ḳarşu ṭurup 37a/8
Ḳıbṭī -2- [Ar] Eski Mısır halkı.
Ḳ. beglerine 4a/11

on kerre yüz biñ miḳdārı Ḳ. milletinüñ begleri 91a/6
ḳıç -1- [Tr] Vucudun gerisi, kuyruk sokumu.
ḳ.+ ın dönüp 63a/16
ḳıçın -2- [Tr] Arkan arkan.
ḳıçın ḳ. 111b/5
ḳ. ḳıçın 111b/5
ḳıġır - -5- [Tr] Seslen-, davet et-
ḳ.- dı 58b/7
ḳ.- dı 78a/18
ḳ.- up 28b/13, 80a/10, 83a/14
ḳıġırt - -2- [Tr] Davet ettir-, çağırt-
ḳ.- up 28b/19
ḳ.- up 32a/6
ḳıl - -728- [Tr] 1. Et-, yap-, eyle-
ḳ.- up 5b/18
ḳ.- ar 71b/21
ḳ.- dı 41b/16, 42a/6
ḳ.- mışlar 37a/3
ḳ.- up 15b/8, 5b/21, 62a/21
ḳ.- ur 24a/10
2. y.f.
ʿadl ḳ. 51a/15
ʿahd ḳ. 72b/17
ʿamel ḳ. 26a/17, 55a/11
ʿAzze ve Cell ḳ. 116b/18
ʿiḳāb ḳ. 51a/1
beyān ḳ. 71b/8, 78a/10
cehd ḳ. 70b/21, 94b/8
ceng-āşūb ḳ. 91a/11
dādumuz istād ḳ. 51a/14
duʿā ḳ. 24a/2
ḥaẕer ḳ. 70b/20
helāk ḳ. 59b/11
ḥükm ḳ. 115a/20
ḳabūl ḳ. 74b/8
Laṭīf ḳ. 99a/1
maḳbūl ḳ. 82a/20
namāz ḳ. 37a/4
naẓar ḳ. 116b/1, 1b/7, 69a/12, 81a/11, 93b/1, 95a/5
nigāh ḳ. 45b/17
revā ḳ. 45b/21
rūzī ḳ. 45b/19, 71a/13
secde ḳ. 74b/5
siyāset ḳ. 50a/4
şeyḫ ü şebāb ḳ. 71a/12
ṭāʿat ḳ. 105b/10, 23a/5
taḳrīr ḳ. 90a/19
tevbe ḳ. 116b/19
unutma ḳ. 108b/11
yasaḳ ḳ. 51a/7
żabṭ ḳ. 63a/18
ʿamel ḳ.- a 51a/19
ʿaẕāb ḳ.- a 93a/9
āferīn ḳ.- a 14a/10
āşikāre ḳ.- a 110b/20
Beyt-i Ḥaḳḳı ḳ.- a 118b/1
ceng ve cidāl ḳ.- a 85b/16
cihānı ḳ.- a 88b/15
daʿvet ḳ.- a 117b/18, 20b/11, 38a/1, 85b/17
duʿā ḳ.- a 77b/11
dütün ḳ.- a 76a/21
farḳ ḳ.- a 110a/19
fermān ḳ.- a 115a/14
ḫālī ḳ.- a 92a/2
ḥāṣıl ḳ.- a 61b/3
ḥavāle ḳ.- a 95b/2
ḥāżır ḳ.- a 3b/11
helāk ḳ.- a 69a/5
ḥıfẓ eyleyüp ḳ.- a 102b/9
ḥikāyet ḳ.- a 94b/3
ḫiẕmet ḳ.- a 14b/10
iʿlām ḳ.- a 89a/14
iṭāʿat ḳ.- a 40b/2
mezīd ḳ.- a 23b/2
musallaṭ ḳ.- a 114a/9
müdārā ḳ.- a 30a/15
nālān ḳ.- a 115a/15
naẓar ḳ.- a 43a/13
raḥmet ḳ.- a 108b/12, 119a/7
rūzī ḳ.- a 3a/11
ṣāliḥ ʿamel ḳ.- a 83a/7
salṭanatı ḳ.- a 111a/19
Süleymānlıḳ ḳ.- a 16b/13
şefḳati ḳ.- a 3a/5
şīrāne ḳ.- a 92b/14
taḥsīn ḳ.- a 39a/2
yiyip ḳ.- a 90b/16
ziyāde ḳ.- a 38a/4
ziyāret ḳ.- a 26a/8
żarar ḳ.- a 34a/4
daʿvet ḳ.- acaḳdur 70b/4
duʿā ḳ.- acaḳdur 63a/7
helāk ḳ.- acaḳdur 80a/21
meded ḳ.- alar 31b/7
pāk ḳ.- alar 46a/19
yardım ḳ.- alar 72b/6
var ḳ.- aldan 95b/9
helāk ḳ.- alum 82b/13
istād ḳ.- alum 50a/8
muḫtaṣar ḳ.- alum 91a/16
sözi muḫtaṣar ḳ.- alum 69b/21
ziyāret ḳ.- alum 68a/11
ʿamel ḳ.- am 72a/9
beyān ḳ.- am 36a/4
cānına cennet ḳ.- am 39a/9
çāre ḳ.- am 112b/12

daʿvet ḳ.- am 38b/1, 78a/19
duʿā ḳ.- am 61b/2
ḥükūmāt ḳ.- am 101a/7
telef ḳ.- am 89a/3
temennā ḳ.- am 54b/4
zaḥmet ḳ.- am 38b/2
ziyāret ḳ.- am 21a/21
farḳ ḳ.- amadı 113b/10
muʿālece ḳ.- amazuz 100a/5
ʿadād ḳ.- an 30b/21
ʿanāṣırdan ḳ.- an 119a/4
ʿarż ḳ.- an 82b/12
ādem ḳ.- an 23a/17
āheng ḳ.- an 85b/20
ceng ḳ.- an 85b/20
daʿvāsın ḳ.- an 100b/5
devr ḳ.- an 97a/2
duʿā ḳ.- an 44b/12, 44b/18
faẖr ḳ.- an 22b/9
naẓar ḳ.- an 17b/20
rūzī ḳ.- an 79b/21
tevekkül ḳ.- an 55a/18
ʿizzet ü ikrām ḳ.- asın 68a/4
cüst ü cū ḳ.- asın 68a/2
daʿvet ḳ.- asın 40b/2
emīn ḳ.- asın 49b/15
ẖayr u duʿā ḳ.- asın 36a/20
ḥāżır ḳ.- asın 45a/6, 92a/12
muṭālaʿa ḳ.- asın 119a/1
daʿvet ḳ.- asız 3b/10
riʿāyet ḳ.- asız 43a/15
dirlik ḳ.- avuz 85b/2
duʿā ḳ.- avuz 49b/15
hezīmet ḳ.- avuz 114a/16
ẖidmet ḳ.- avuz 77b/10
kelimāt ḳ.- avuz 65b/1
müdārā ḳ.- avuz 104b/4
taḳrīr ḳ.- avuz 87b/13
ziyāret ḳ.- avuz 77b/10
taşnīf ḳ.- ayım 74b/20
ceng ḳ.- ayın 101a/9
dirnek ḳ.- ayın 101a/9
çāre ḳ.- ayun 10a/15
Süleymānlıḳ ḳ.- dı mı ola 21a/14
ʿafv ḳ.- dı 39b/21
ʿaẕāb u şiddet ḳ.- dı 25a/20
ʿaẓm-i meydān ḳ.- dı 107a/2
ʿinād ḳ.- dı 38b/6
ʿizzet ḳ.- dı 110a/14, 115a/18, 4a/17, 79b/6
āraste ve pīreste ḳ.- dı 81a/18
baẖt u ṭāliʿ ḳ.- dı 71a/17
beyān ḳ.- dı 111b/8
cemʿ ḳ.- dı 79a/19
cihānı ḳ.- dı 88b/5
daʿvet ḳ.- dı 91a/9
duʿā ḳ.- dı 100b/12, 117b/5, 41a/2, 44b/7, 54a/6, 57b/1, 63a/11, 65b/1, 77a/13, 77a/8, 82b/1
duʿālar ḳ.- dı 77b/18
efġān ḳ.- dı 70a/21
emr ḳ.- dı 70a/15, 75b/19, 82b/20
erzānī ḳ.- dı 20b/9, 44b/8
esīr ḳ.- dı 111a/13
eyle ḳ.- dı 105b/9
ḥamle ḳ.- dı 43a/17
ḥavāle ḳ.- dı 107a/12
ẖayr u duʿā ḳ.- dı 36b/2
ẖiṭāb ḳ.- dı 91b/12
ḥükm ḳ.- dı 24a/12, 38b/1, 74b/12, 74b/3, 75b/12
ḥükmine fermān ḳ.- dı 25b/2
ḥürmet ḳ.- dı 64b/12
iʿtibār u ʿizzet ḳ.- dı 65a/10
iḥāṭa ḳ.- dı 21b/17
ḳabūl ḳ.- dı 78a/14
ḳaṣd ḳ.- dı 72b/16, 74b/10, 90a/11
maḳbūl ḳ.- dı 99a/5
meʿmūr ḳ.- dı 86b/3
menʿ ḳ.- dı 107a/13
mesnedin miʿrāc ḳ.- dı 2a/14
munāḳaşa ḳ.- dı 78a/10
musaẖẖar ḳ.- dı 119b/9
musallaṭ ḳ.- dı 56a/3, 93a/14
müjde ḳ.- dı 116a/8, 61a/3
müstecāb ḳ.- dı 116a/8, 44b/9, 46a/20, 99a/6
müstedīr ḳ.- dı 1b/10
nāliş ḳ.- dı 81a/14
namāzın ḳ.- dı 117a/4, 78a/17
naşīḥat ḳ.- dı 83a/5
naẓar ḳ.- dı 103b/21, 107a/9, 36b/19, 37a/6, 63b/21
naẓara ḳ.- dı 87b/5
rūzī ḳ.- dı 20b/13
secde ḳ.- dı 72a/11, 72a/13, 72a/15, 75a/2, 86a/18
şādılıḳ ḳ.- dı 54b/19
ṭāʿatını ḳ.- dı 62a/17
tażarruʿ ḳ.- dı 6b/20
temāşā ḳ.- dı 107a/17
tesbīḥ ḳ.- dı 19b/17
tesellā ḳ.- dı 60b/10
teslīm ḳ.- dı 108a/4
ṭılsımāt ḳ.- dı 114b/16
yārī ḳ.- dı 33b/19
yeksān-ı ebter ḳ.- dı 20a/3
yüce ḳ.- dı 94b/18
ziyād ḳ.- dı 38b/3
ziyāretin ḳ.- dı 35a/11

żiyāfet ḳ.- dı 13b/6
ʿazm-i beglerbegi ḳ.- dılar 118a/2
ʿibādet ḳ.- dılar 78a/15
ʿizzet ḳ.- dılar 118a/7
ʿizzet ü ḥürmet ḳ.- dılar 81b/19
duʿā ḳ.- dılar 47b/2, 60b/11
ḥallin ḳ.- dılar 40b/10
ḥamle ḳ.- dılar 107b/15, 43a/8
ḫayr u duʿā ḳ.- dılar 37b/11
helāk ḳ.- dılar 64a/6
ḳan ḳ.- dılar 38a/21
ḳarār ḳ.- dılar 76b/12
ḳaṣd ḳ.- dılar 75a/20
namāzın ḳ.- dılar 80b/11, 90b/5
niyāz ḳ.- dılar 97a/18
şikāyet ḳ.- dılar 51a/20
taʿaccüb ḳ.- dılar 25a/6
taʿẓīm ḳ.- dılar 18b/19
tamām ḳ.- dılar 16b/2
ṭapu ḳ.- dılar 55b/18
tezyīn ḳ.- dılar 15a/20
Yā Sīni ḳ.- dılar 39a/15
yasum ḳ.- dılar 39a/13
yavı ḳ.- dılar 74a/5
muḳadder ḳ.- dıysa 75b/10
taḳrīr ḳ.- dıysa 77b/17
müyesser ḳ.- duġı 67a/10
iʿtibār ḳ.- duġın 61a/19
nūş ḳ.- duġın 90a/4
dimāġuñ acı ḳ.- duġına 28a/14
müyesser ḳ.- duġınca 24a/16
seyr ḳ.- duġından 24b/6
ʿarż ḳ.- duġıyçun 13b/18
ıraḳ ḳ.- duġıyçun 116b/13
ḳan ḳ.- duġıyçun 73b/3
ceng ḳ.- duġumı 79a/21
taḳrīr ḳ.- duġumızdan 13b/2
ʿizzet ḳ.- duḳ 67b/1
duʿā ḳ.- duḳ 90b/6
naẓar ḳ.- duḳ 83b/2, 96b/17
ṭapuña ḳ.- duḳ 112a/4
ʿahd ḳ.- dum 31a/3
ʿaẕāb ḳ.- dum 79a/3
ʿizzet ü ḥürmet ḳ.- dum 68b/3
ceng ḳ.- dum 60b/3
daʿvet ḳ.- dum 61b/11
daʿveti ḳ.- dum 38b/5
ḥālini ḳ.- dum 94b/20
ḥarām ḳ.- dum 82b/18
ḥikāyet ḳ.- dum 24b/5
ḫiẕmetin ḳ.- dum 100b/10
ḥükm ḳ.- dum 36a/14
naẓar ḳ.- dum 68b/2
vesvese ḳ.- dum 59b/7
taṣdīḳ ḳ.- dumdı 25b/16
feryād ḳ.- duñ 84b/5
ısuz ḳ.- duñ 96b/20
istimdād ḳ.- duñ 84b/6
luṭf idüp ḳ.- duñ 100a/16
luṭf ḳ.- ġıl 17a/3
şükür ḳ.- ġıl 23a/4
tābnāk ḳ.- ġıl 23a/6
duʿā ḳ.- ıcaḳ 111b/7, 115b/1, 40a/16, 49b/10, 63a/20, 94a/19
ġażap ḳ.- ıcaḳ 33a/15
ḥavāle ḳ.- ıcaḳ 96b/8
naṣīḥat ḳ.- ıcaḳ 80a/9
tażarruʿ ḳ.- ıcaḳ 51b/19
tevażżuʿ ḳ.- ıcaḳ 32a/9
verhem ḳ.- ıcaḳ 51a/4, 59a/9
taḳrīr ḳ.- ınca 114a/17
ḥavāle ḳ.- ıp 92a/11
zārī ḳ.- ıp 91b/8
edā ḳ.- ısar 70a/12
ṭaleb ḳ.- ısardur 66b/14
çāre ḳ.- ıvir 9b/9
faḫr ḳ.- ma 8b/11
iʿtibār ḳ.- ma 23a/2
ḳaṣd ḳ.- ma 72b/16
riyā-yı zühdi ḳ.- ma 108b/12
teʿaddī ḳ.- ma 93b/15
iḳrār ḳ.- madı 92a/16
ḳabūl ḳ.- madı 69a/1, 92a/20
ḳarār ḳ.- madı 55a/1
vefā ḳ.- madı 32a/18
zeber ḳ.- madı 111a/13
ceng ḳ.- maġa 92a/9
tamām ḳ.- maġa 29b/18
fesād ḳ.- maġıçun 92b/4
ġazā ḳ.- maġıçun 52b/2
ḫoşnūd ḳ.- maġıçun 7b/21
ṭāʿat ḳ.- maġıçun 53a/9
çāre ḳ.- maḳ 113b/13eger
ḳulluġın ḳ.- maḳ 72a/21
şenā ḳ.- maḳ 103a/19
tekye ḳ.- mak 33a/5
yārī ḳ.- masa 33b/18
ziyād ḳ.- masa 88a/17
maʿmūr ḳ.- masını 30a/3
ʿināyet ḳ.- maya 45b/12
ārzūsın ḳ.- maya 49b/19ʿadl
ġurūr ḳ.- maya 40a/1
kār ḳ.- maya 19b/11
noḳṣān ḳ.- maya 26b/12
ṣāliḥ ʿamel itmeye ḳ.- maya 116b/18
żarar ḳ.- maya 77b/12
dırāz ḳ.- mayalum 117a/12
ḳışṣayı dırāz ḳ.- mayalum 44b/19
nükte ḳ.- mayasın 72b/17
tesbīḥ-i Ḥaḳ ḳ.- mayasın 68a/17

fehm ḳ.- mayavuz 14a/16
tesbīḥ ḳ.- mayup 63b/12
ḳabūl ḳ.- maz 72a/2
mı ḳ.- maz 117b/3
siyāset ḳ.- mazdı 30b/8
iʿtibār ḳ.- mazsın 84b/12
iʿtiḳād ḳ.- mazsın 79b/19
ḫāke yeksān ḳ.- mış 23b/17
naẓar ḳ.- mış 44a/12
Süleymānlıḳ ḳ.- mış 36a/8
ārī ḳ.- mışam 115b/10
taḳrīr ḳ.- mışam 13a/21
ziyāret ḳ.- mışca 68a/12
yüce ḳ.- mışdı 20a/6
muḫtelif ḳ.- mışdur 47b/11
vefā ḳ.- mışdur 111a/10
ḥükm ḳ.- mışıdı 22a/15
çār-rükün ber-dār ḳ.- mışlar 35b/12
pūşīde ḳ.- mışlar 35b/16, 36b/20
bāṭıl ḳ.- sa 67b/4
ceng ü cidāl ḳ.- sa 65b/9
fiġān ḳ.- sa 92b/1
helāk ḳ.- sa 67b/17
hezīmet ḳ.- sa 91b/1
müşāhede ḳ.- sa 111a/14
tevekkül ḳ.- sa 42a/15, 55a/17
ziyāret ḳ.- sa 68a/12
naẓar ḳ.- sañ 119b/14, 47b/11
naẓar ḳ.- sun 62b/2
Nemrūdu ḳ.- sun 92b/3
pāyende ḳ.- sun 111b/6, 41a/3
sefer ḳ.- sun 39a/9
iṭāʿat ḳ.- uban 95b/4
ẕevḳ ḳ.- uban 38b/11
ʿazm-i Rüstem ḳ.- um 112b/7
naẓar ḳ.- uñ 78b/5
teferrüc ḳ.- uñ 91b/4
ziyāret ḳ.- uñ 37a/6
ʿadem ḳ.- up 22a/18
ʿamel ḳ.- up 101a/6
ʿaẕāb ḳ.- up 97b/16
ʿazm-i Rüstem ḳ.- up 58b/16
āhenpūş ḳ.- up 92b/4
ʿibret ḳ.- up 55b/18
ʿizzet ḳ.- up 102b/15, 36a/6, 64b/11, 6a/20, 90b/1
āvāze ḳ.- up 41b/14
basṭ ḳ.- up 53b/9
berī ḳ.- up 44b/6
beyān ḳ.- up 37b/15
cevlān ḳ.- up 107a/6
cüdā ḳ.- up 104a/20
daʿvet ḳ.- up 11a/4, 4a/15
daʿvīsin ḳ.- up 98b/6
dādını istād ḳ.- up 61b/17
danışıḳ ḳ.- up 101b/12
der-āġuş ḳ.- up 73a/3
duʿā ḳ.- up 100b/5, 101a/2, 109b/10, 10a/16, 111b/4, 111b/5, 112b/12, 114a/4, 117a/4,
14a/15, 17a/1, 19a/19, 23b/15, 26a/11, 37a/11, 39a/15, 39b/17, 40a/19, 40b/14,
41b/1, 44b/5, 45a/5, 46a/19, 49b/12, 49b/5, 50a/19, 51b/3, 54a/8, 58a/8,
58b/3, 63a/11, 63a/4, 63b/2, 64b/14, 65a/13, 65b/6, 71b/10, 77b/2, 80a/13,
81b/12, 82b/3, 88a/8, 89b/14, 94a/13, 95a/13, 97b/20, 9a/18, 9a/2
edā ḳ.- up 95b/9
feryād ḳ.- up 100a/3, 100a/4
ġayret ḳ.- up 104b/12, 14a/6, 89b/14
ġıdā ḳ.- up 100b/7
ġulüv ḳ.- up 82b/9
ḥal ḳ.- up 21a/17
ḫalāṣ ḳ.- up 3b/2
ḫamīde ḳ.- up 16b/21
ḥamle ḳ.- up 59b/18, 63b/15
ḥāṣıl ḳ.- up 104a/14
ḫāṣiyeti ḳ.- up 38a/20
ḥavāle ḳ.- up 116a/3
ḫayr duʿā ḳ.- up 77a/12
ḫayr u duʿā ḳ.- up 39b/14
ḥāżır ḳ.- up 88b/21
hezīmet ḳ.- up 99b/2
ḫışm ḳ.- up 19b/19
ḫidmet ḳ.- up 73a/17
ḫiṭāb ḳ.- up 62a/5
ḫiẕmet ḳ.- up 24a/16
iḥāṭa ḳ.- up 91a/7
iḫtiyār ḳ.- up 15a/1
iḫtiyāṭ ḳ.- up 37b/2
iḳrār ḳ.- up 53a/9
imlā ḳ.- up 119a/14
imtiḥān ḳ.- up 18b/8, 32a/10, 32a/6
istiġfār u tevbe ḳ.- up 39b/20
istiḫrāc ḳ.- up 13a/7
ittifāḳ ḳ.- up 17b/4
ḳabūl ḳ.- up 16b/13, 28b/3, 47a/7, 56a/18
ḳarār ḳ.- up 102a/15
ḳavmini ḳ.- up 115b/8
kemer ḳ.- up 108a/12, 117a/5
loḳma ḳ.- up 67a/8
meyl ḳ.- up 75a/18
muḳābil ḳ.- up 92a/9
musallaṭ ḳ.- up 116a/16, 61b/19
müdārā ḳ.- up 74b/21
müjde ḳ.- up 57a/18
mülāḥaẓa ḳ.- up 16b/18
münācāt ḳ.- up 66b/2, 81b/15, 82b/12

müstecāb ḳ.- up 117a/1, 21a/1, 4a/16, 95b/1, 97a/19
müşāhede ḳ.- up 61b/1
namāz ḳ.- up 37b/11
namāzın ḳ.- up 115a/14, 19a/18, 20b/21, 36a/1, 37a/10, 3b/13, 46a/18, 83a/20, 91a/19
naṣīḥat ḳ.- up 55a/3, 67b/15, 88b/18
naẓar ḳ.- up 104a/15, 104b/15, 106a/10, 106b/20, 10b/7, 19b/2, 20a/18, 21a/2, 22a/21, 23b/20, 24b/1, 24b/17, 35a/20, 35b/12, 35b/15, 35b/18, 37b/12, 37b/14, 37b/4, 40b/20, 41b/12, 43a/14, 47b/9, 4a/17, 50b/9, 54a/1, 55a/14, 56b/17, 59b/5, 63a/15, 63a/20, 64a/14, 75b/1, 81b/13, 94a/12, 98a/16
niyāz ḳ.- up 30b/18, 82a/13
perende ḳ.- up 88b/21
pūşīde ḳ.- up 16b/2
pür ḳ.- up 58b/1
rāst ḳ.- up 57a/3
revā ḳ.- up 25a/17
revān-ı ʿizzet ḳ.- up 74b/16
riʿāyet ḳ.- up 58a/9
rivāyet ḳ.- up 95a/12
rīze ḳ.- up 99a/12
rīze rīze ḳ.- up 51a/10
rūzī ḳ.- up 33a/13, 78a/21
secde ḳ.- up 86b/17, 87a/19
secde-i şükr ḳ.- up 117a/2
selām ḳ.- up 112b/3
s̱enā ḳ.- up 51b/3
serheng ḳ.- up 59b/9
sevdā ḳ.- up 83a/6
siyāset ḳ.- up 50a/11
suʾāl ḳ.- up 101a/1, 113b/10, 94a/20, 96b/18, 97b/9
ṣūret-i tebdīl ḳ.- up 79b/6
suvāl ḳ.- up 19b/12, 25a/3, 5a/1, 78a/6, 82a/9
şeb-ḫūn ḳ.- up 104a/13
şikāyet ḳ.- up 51a/4
şükr ḳ.- up 51b/7
şükr-i Yezdān ḳ.- up 59a/2
şükürler ḳ.- up 101b/4
taʿaccüb ḳ.- up 24b/2, 24b/5, 25b/8, 41a/5, 59a/6, 95b/8
ṭāʿati ḳ.- up 2a/8
taḥsīn ḳ.- up 49b/11, 59a/19
ṭamaʿ ḳ.- up 114b/19
taṣdīḳ ḳ.- up 58b/15, 67a/21
taṣnīf ḳ.- up 84a/19
taẓarruʿ ḳ.- up 96b/9
tebessüm ḳ.- up 32a/13, 32b/18, 72a/17, 78b/20, 82a/4
temennā ḳ.- up 16b/11
tenbīh ḳ.- up 45a/19
teraḥḥum ḳ.- up 106b/9
tesbīḥ ḳ.- up 112a/10
tesellā ḳ.- up 46b/11
tevbe ḳ.- up 50b/18
tevekkel ḳ.- up 57a/16
tevekkül ḳ.- up 102a/11, 34a/15, 55a/15
tezyīn ḳ.- up 108b/1
ṭoġrulıḳ ḳ.- up 30a/10
verhem ḳ.- up 102a/7, 53b/6
vużū ḳ.- up 115a/13, 117a/3
yardım ḳ.- up 103b/11, 27a/2
yavı ḳ.- up 44a/11
yıḳduñ ḳ.- up 96b/14
yoldaşlıḳ ḳ.- up 55b/4
zārī ḳ.- up 57b/7
ziyāret ḳ.- up 22b/2, 25b/17, 36b/15
zor ḳ.- up 33b/1, 33b/9
zebūn ḳ.- updur 44a/19
ḥākim ḳ.- updurur 61b/6
tevekkül ḳ.- updurursın 66a/13
ʿazm ḳ.- ur 104b/2
beglik ḳ.- ur 7b/15
devr ḳ.- ur 20a/16
devrān ḳ.- ur 24a/9
dilerse ḳ.- ur 78b/15
diri ḳ.- ur 78b/15
ejdere ḳ.- ur 96a/14
ḫāke yeksān ḳ.- ur 40a/3
ḫālī ḳ.- ur 78b/1
hezīmet ḳ.- ur 117b/3
ḥikmetler ḳ.- ur 68b/20
ḫiz̲met ḳ.- ur 100b/16
ḳabūl ḳ.- ur 76a/6, 76a/8
mi ḳ.- ur 93b/13
mihr itse ḳ.- ur 103a/8
musallaṭ ḳ.- ur 56a/2, 93a/13
nice ḳ.- ur 104a/10
pes ḳ.- ur 88b/16
raḥmet ḳ.- ur 51a/1
selām ḳ.- ur 116a/9
seyr ḳ.- ur 72a/7
terkīb ḳ.- ur 40b/3
ceng ḳ.- uram 79a/20
farḳ ḳ.- uram 79b/19
taṣavvur ḳ.- uram 83a/1
tevekkül ḳ.- uram 33b/7
ʿizzet ḳ.- urdı 61b/15
helāk ḳ.- urdı 86b/2
ḳaṣd ḳ.- urdı 93b/3
nūş ḳ.- urdı 87b/8
zīr ü zeber ḳ.- urdı 31a/19
secde ḳ.- urdum 74b/21
gerekse ḳ.- urın 78b/17

ġalebe ḳ.- urlar 40a/7
ḥikāyet ḳ.- urlar 23b/10, 95a/11
iʿrāż ḳ.- urlar 116a/16, 96a/6
ḳabūl ḳ.- urlar 54b/6
rivāyet ḳ.- urlar 23b/11, 46a/13
dehşet ḳ.- urlardı 15b/3
duʿā ḳ.- urlardı 24a/1
helāk ḳ.- urlardı 86b/17
muʿāmele ḳ.- urlardı 9a/5
secde ḳ.- urlarıdı 87a/11
secde ḳ.- ursañ 74b/20
bühtān ḳ.- ursın 74a/19

ḳıl -8- [Tr] İnsan ve hayvan vücudunda biten serçe kalınca tüy.
ḳ. 54a/11
her bir ḳ.+ ı 107a/9
her bir siñek gevdesiñüñ her bir ḳ.+ ı dibine 64a/3
gözde biten ḳ.+ ı ḳoparup 54a/11
rīsmāndan ince ḳ.+ lar gerdügüm vaṭanla 55a/6
gevdesinde ḳ.+ ları 107a/9
şaḳalınuñ ḳ.+ larına 99b/3
ḥūr-ı behişt şaçı ḳ.+ larından 18a/3

ḳıldur - -2- [Tr] y.f. Kılmak işini yaptır-
şükr ḳ.- mağıçun 19b/16
helāk ḳ.- sa 116a/12

ḳılıcı -2- [Tr] Kılan.
ıraḳ ḳ.+ dur 116b/12
zaḥmet ḳ.+ lardur 51b/16

ḳılıç -30- [Tr] Çelikten yapılmış, eğri ve düz, uzun kesici silah.
ḳ. 104a/2, 118a/14
ḳ. çek-üp 104a/19
ḳ. ḍarbı ve süñü yarası 31b/13
nuṣretī ḳ.+ ı altında 119a/20
ḳ.+ ı urup 109a/10
ḳ.+ ıla 105b/12, 88b/3
Süleymānıla ve ḳ.+ ıla 89a/4
ḳ.+ ıla 57b/2
ḳ.+ ıla çalup 109a/17
ḳ.+ ıla ḫançer ü gürz-i 106a/6
iy bizi ḳ.+ ıla ḳorḳudan 89a/6
ḳ.+ ın ḳınına ḳatup 105b/12
ḳ.+ ına 34a/2
ḳ.+ ına dutup 34b/19
ol ağır mermer ḳ.+ ına ṭoġru 35a/1
ābdār ḳ.+ ınsuz 8a/6
raḫşıyıla ḳ.+ ıydı 103a/15
ḳ. ḳabżasına urup 75a/20
ḳ.+ lar 107a/15
ḳ. şıyırup 75a/20
ḳ. ur-a 103a/18
ḳ. uralar 110b/18, 94a/3
ḳ. uralum 109a/12
ḳ. urucaḳ 89a/6
ḳ. urup 52b/1
süñü ve ḳ. ve oḳ 107a/5
süñü ve ḳ. zaḫmından 107a/14

ḳılın - -2- [Tr] y.f. Kılma işi yapıl-
namāzı ḳ.- ıncaya 30b/11
namāz ḳ.- ur 115b/10

ḳılış - -1- [Tr] y.f. Birlikte kıl-
ceng ḳ.- am 79a/4

ḳın -2- [Tr] Çakı, bıçak, kılıç vb kesici aletlerin kılıfı.
bir ḳ.+ da 91a/15
ḳılıcın ḳ.+ ına ḳatup 105b/12

ḳına - -1- [Tr] Cezalandır-
ḳ.- r 72b/17

ḳınala - -1- [Tr] Kına yak-
ḳ.- dı 73b/8

Ḳıpṭī -1- [Ar] bk. **Ḳıbṭī**
Ḳ. 99a/18

ḳır - -20- [Tr] 1. öldür-, can al-
ḳ.- up 90b/20
ḳ.- a 109b/1, 115b/11
ḳ.- alar 92b/5
ḳ.- ar 113a/4
ḳ.- duḳların 109a/10, 90a/7
ḳ.- dum 38b/6, 38b/7
ḳ.- maġa 115b/9
ḳ.- mışiken 111b/14
ḳ.- up 113a/9, 115a/10, 47a/8, 89b/17, 98b/13
2. sert bir şeyle vurarak parçala-
ḳ.- dılar 97a/16
3. ağaç dalı kopar-
ḳ.- up 42a/4
ḳ.- mış 74a/4

ḳırān -2- [Ar] En güç, en zor.
ḳ. it(d)-er 104a/9
ceng-i ḳ. itmişem 60b/3

Ḳırān-ı ekber -1- [Ar] Venüs.
aḫter-i Ḳ. 24b/19

Ḳırān-ı kebīr -1- [Ar] **Ḳırān-ı ekber**
ol Ḳ. yılduzı 25b/10

ḳırāṭ -1- [Ar] Gramın beşte biri.
biñ bir ḳ. idi 16a/18

ḳırduġusı -1- [Tr] Çöp, kürdan.
ḳ. 54a/13

ḳırıcı -1- [Tr] Kırıcı işini yapan kimse.
ẓübāb ḳ. ḳan içici cellād 53b/7

ḳırıl - -5- [Tr] 1. Öl-
ḳ.- up 110a/3
ḳ.- duġı 56b/14, 57a/10
ḳ.- ur 48a/15
2. Sert bir cisimle vurularak parçalan-
ḳ.- mış 74a/4

ḳırış - -1- [Tr] Savaş-, ceng et-

ḳ.- duḳ 42b/11
ḳırḳ -50- [Tr] Kırk.
ḳ. adım yir gidüp 96a/8
ḳ. adım yirden 96a/11
ḳ. adım yire düşüp ṭoḳunduġı ṭaşı ṭopraġı 31a/18
ḳ. arış ʿarżı 29b/9
ḳ. arış ola 59a/20
ḳ. arış uzunluġı 31a/17
ḳ. arış yuḳaru 33b/2
ḳ. dāne kerkes 79a/15
ḳ. eri ṣıyıp 109a/8
ḳ. giceden ṣoñra 70a/3
ḳ. gün geçince 96a/10
bu ḳ. gün içinde 100a/15
ḳ. gün ḳafāsında ṭuran 113b/5
ḳ. gün tamām olduḳdan ṣoñra 68a/11
ḳ. gün yas ṭutduḳların 90a/2
ḳ. gün 100a/14, 39b/20, 68a/8, 87b/15, 91a/11, 94b/1, 94b/2
ḳ. günce büyüyüp 96a/10
ḳ. günden 91a/16
ḳ. güne degin 90b/9, 91a/18
ḳ. güne dek 100b/6, 39a/15, 69b/21, 70a/2, 90b/19, 97b/12, 98a/2
ḳ. günidi 43b/9, 80b/19
Nemrūduñ ḳ. günlük ʿömri ḳaldı 82a/6
ḳ. günlük yoldur 31b/5
ḳ. ḳat siñirlü 105a/10
ḳ. kerkes getürdüp 79a/18
ḳ. köşelü bir taḫt düzdür 79a/15
ḳ. ḳurı aġacuñ 59b/2
ḳ. miḳdārı 80b/18
ol ḳ. miḳdārı 60a/19
ḳ. rekʿat namāz ḳılup 37b/11
ḳ.+ um idüp 39a/15
ḳ. yapraḳlu güle 63b/4
ḳ. yaşındaġı pīr gibi 77a/7
ḳ. yıl içre 36a/16
ḳ. yıl miḳdārı 7b/9
ḳ. yirde 80b/17
ḳırḳ altı -1- [Tr] Kırk altı.
ḳ. yıldur 25b/12
ḳırḳ altı biñ -1- [Tr] Kırk altı bin.
ḳ. yıl 25b/10
ḳırḳ beş -3- [Tr] Kırk beş.
ḳ. arış uzunluġı 28a/20
ḳ. arışıdı 29a/19, 30b/14
ḳırḳ biñ -1- [Tr] Kırk bin.
ḳ. nefer dīv serhengleri ve yigirmi biñ miḳdārı cin serhengleri 33a/21
ḳırḳ bir -1- [Tr] Kırk bir.
ḳ. adım 56b/4
ḳırḳ birinci -3- [Tr] Kırk birinci sıra sayısı.
ḳ. gün 43b/10, 90b/9, 91a/18
ḳırḳ dört -1- [Tr] Kırk dört.
ḳ. peyġāmber 20b/7
ḳırḳ elli -3- [Tr] Kırk elli arasında.
ḳ. miḳdārı dīv serhengleri 58a/12
ḳ. miḳdārı 59a/19
ḳ. yıl ʿömrini 13a/7
ḳırḳ elli biñ -1- [Tr] Kırk elli bin arasında.
ḳ. dīv serhengleri 33b/5
ḳırḳ ikinci -1- [Tr] Kırk iki sıra sayısı.
ḳ. adımda 56b/4
ḳırḳ sekiz -3- [Tr] Kırk sekiz.
ḳ. ḳapusı 86b/4
ḳ. lülelü bir altun 37a/6
ḳ. yirde 31a/13
ḳırḳ sekiz biñ -5- [Tr] Kırk sekiz bin.
ḳ.+ den eksük 28b/1
ḳ. kesilen ṭaşlar 29b/10
ḳ. mermerler kesüp götürüp getürdügüñüze 29b/20
ḳ. ṭaş 28a/20
ḳ. ṭaşıla 28b/5
ḳışa -2- [Tr] Uzunun zıttı.
ḳ. 24b/8
ḳ. boylu 89b/1
ḳışāş -4- [Tr] 1. Hikayeler. 98b/17 2.
ḳ. 90a/10
ḳ. mūcebince 98b/17
ḳ. yirine gel-mek için Yapılan kötülüğe aynen karşılık verme, kana kan. 88a/2
ḳ. yirine var-a 98b/17
ḳısım -3- [Ar] Bir bütünün bülümleri.
bir ḳ.+ a 96a/16
dörd ḳ.+ dur 4a/5
üç ḳ.+ dur 4a/6
ḳısm -19- [Ar] 1. Bölüm, parça. 53a/6 2. Sınıf, tür. 53a/6
bir ḳ. 52a/12
dört ḳ. 52a/12
dört ḳ.+ dur 52a/14, 52b/9
bu dört ḳ. ḥayvānātı 53a/6
bu dört ḳ. ḥayvānātuñ her ḳısmı 52a/14
bir ḳ.+ ı 52b/9
bu dört ḳısm ḥayvānātuñ her ḳ.+ ı 52a/14
ḥayvānātuñ ikinci ḳ.+ ı 52a/21
ikinci ḳ.+ ı 52a/13, 52b/9
üçünci ḳ.+ ı 52b/9
dördünci ḳ.+ ı daḫı 52b/10
ʿayyārlıḳ ḳ.+ ından 56a/21
zenbūr ḳ.+ ından 62b/15
ẕübāb meges melaḫ mūrçe ḳ.+ ınuñ ẕübābdan ġayrısı 3b/21
dört ḳ. maḫlūḳ-ı 62b/16
iki ḳ. olur 45b/14
dörder ḳ. üzerine 53a/6

ḳısmet -1- [Ar] Takdir edilmiş şey, nasip.
ḳ. ol-an rızḳ 66b/15
ḳıṣṣa -48- [Ar] Kısa hikâye, ibretli hikâye.
ḳ. 115b/12, 12a/5, 22a/1, 27a/13, 31a/5, 4b/13, 88a/6
ḳ.-i İbrāhīm-i maʿlūmı 99a/19
ḳ.-i mālik-riḳāb 3a/17
ḳ.+ dan maḳṣūd 94b/7
ḳ.+ dur 94b/6
işbu ḳ.+ dur 97b/18
bizüm ḳ.+ muz 101b/2, 108a/20, 109b/4, 109b/6, 116a/5, 11b/8, 19a/14, 27a/16, 35a/9,
3a/21, 3b/3, 55a/12, 55a/21, 61a/5, 85a/3, 90a/15
ḳ.+ muza 13b/4
ḳ.+ sın 76b/7
İbrāhīm peyġāmberüñ ḳ.+ sın 71b/7
iki ejder ḳ.+ sın 105a/2
işbu Ḳāhir ḳ.+ sın 103a/5
Süleymān ḳ.+ sın 3a/10, 95a/9
Süleymān-ı Ḫākī ḳ.+ sın 23b/14
muḳaddem gelen Süleymān-ı Ḫākī ḳ.+ sın diñleyüp 23b/13
muḳaddem gelen Süleymānlar ḳ.+ sın diñleyüp 40a/18
Ḫalīlü'r-Raḥmānuñ ḳ.+ sından 71b/6
bir mürselüñ ḳ.+ sını 3a/16
ḳ.+ yı 44b/19, 54b/19, 94a/8
bu ʿacāyıb ḳ.+ yı 61a/4
bu ġarāyıb ḳ.+ yı 33b/19
bu ḳ.+ yı 98a/15
işbu şīrīn ḳ.+ yı 102b/10
ḳ.+ yı ḳoyalum ḥişşeyi görelüm 32a/17
ḳış -4- [Tr] Sonbahar ile ilkbahar arasındaki yılın en soğuk mevsimi.
ḳ. 24b/13
ḳ. faṣlında 24b/13
ḳ. güni 45a/10
ol vilāyetüñ gicesi ve gündüzi ve yazı ḳ.+ ı 24b/8
ḳışa - -1- [Tr] (?)
İbrāhīm ellerine ḳ.- mayup 75a/20
ḳıṭmīr -2- [Ar] Ashab-ı keyf'in köpeğinin adı olup tevazu sözü olarak kullanılır.
naḳīr ü ḳ. 70b/9
ḳ. sebebiyle 111a/2
ḳıvandur - -1- [Tr] Sevindir-
ḳ.- mağıçun 106a/12
ḳıy - -3- [Tr] 1. Birinin canına zarar ver-, öldür-
ḳ.- ma 57b/7
ḳ.- mazın 74a/12
2. İçi el ver-, dayan-
ḳ.- amadı 69a/4
ḳıyāmet-10- [Ar] Dünya hayatının sona erip ahiret hayatının başlaması.
tā ḳ. 119a/21, 62b/21, 63a/18
ḳ.+ e dek 25b/18
tā ḳ.+ e dek 14a/21
tā ḳ. güninde 111a/2
ḳ. ḳop-ar ṣanmañuz Dünya hayatının sona ermesi için yeryüzünün tepetaklak olması. 34b/11
ḳ. ḳopup 80b/15
tā ḳ. yād olup 3a/9
tā ḳ. yādgārı 119a/18
ḳıyās -2- [Ar] Bir şeyi diğer bir şeye göre değerlendirme.
ḳ. it- 39a/6, 97a/11
ḳıymet -5- [Ar] Bir şeyin taşıdığı maddi varlığa göre biçilen değer.
laʿl ü gevher ḳ.+ i 11b/11
ḳ.+ i bul-dı 2a/11
ḳ.+ i cihān deger 64a/14
ḳ.+ i ḳadri daḫı 17a/19
ḳ.+ üñüz ve raġbetüñüz olmaduġı ecilden 53a/20
ḳıymetī -3- [Ar] Değerli.
laʿl-i ḳ. 1b/l
yidi dürlü ḳ. cevherden hezār pāre 15b/1
yāḳūt-ı ḳ.+ ler ṭaḳınup 87a/4
ḳız -54- [Tr] Dişi cinsten olan evlat.
ḳ. 19a/8
maḥbūbe ḳ. 19a/9
pākīze ḳ. 89b/6
ḳ.+ ı 86b/2, 89a/16, 89a/7
ʿAnḳūr cādūnuñ ḳ.+ ı 87b/7
ʿAnḳūr-i bī-dīn ḳ.+ ı 86a/21
ʿAnḳūrüñ ḳ.+ ı 87a/10, 87b/17
anuñ bir cemīle ḳ.+ ı 106b/2
anuñ bir ḳ.+ ı 76b/10
Bāḫūr ḳ.+ ı 78a/13
bu ḳ.+ ı 11b/21
Humāyūn Şāhuñ bir ʿammisi ḳ.+ ı 11b/16
ḳarındaşı ḳ.+ ı 89a/10
lāle-ḫad ḳ.+ ı 11b/19
maḥbūbe-i cihān ḳ.+ ı 86a/18
Mālsiḫān perīnüñ daḫı bir ḳ.+ ı 11b/20
o ḳ.+ ı 18b/5
Mālsiḫān ḳ.+ ı Ḳamer-çehre birle 16b/5
Mālsiḫān-ı perī ḳ.+ ı Ḳamer-çehreyile bile 17b/4
Dālsiḫān ḳ.+ ı Mihr-āzād 16b/4
Dālsiḫān-ı perī ḳ.+ ı Mihr-āzād 17b/4
ʿAnḳūr ḳ.+ ı Şemse Bānū 86b/16, 87a/15

ʿammüsi ḳ.+ ı Zühre-bānū 16b/17, 16b/4
ḳ.+ ıñ dāyesi ḳulaġına girdi 87b/20
ḳ.+ ına 86a/18, 86a/21, 86b/1
ʿammüsi ḳ.+ ına 16b/16, 16b/7
ḳ.+ ınuñ cemāl-i 89b/12
her ṣubıḥ-dem ḳ.+ ınuñ yüzün görüp 86a/19
ḳ.+ ıyçün 86b/2
ḳ.+ lar gelüp 18b/19
biñ bir nefer perī ḳ.+ ları 18a/4
ḥūrī ḳ.+ ları 68b/5
perī ḳ.+ ları 17b/12, 18a/10
ḥūrī ḳ.+ ları daḫı 69a/8
perī ḳ.+ ları ḳarşusına 16b/7
ḳ.+ ları ḳatına 18b/18
perīler meliklerinüñ ḳ.+ ların cemʿ idüp 17a/12
perī ḳ.+ larına 18a/16
perī ḳ.+ larına ṭoḳutdurmaġa 17b/18
perī ḳ.+ larınuñ eli uz hünermendlerine 18a/2
bu iki ḳ.+ larla 11b/21
dört yüz bikir ḳ. oġlan cevārī 87a/1
maḥbūbe cemīle ḳ. oġlan 86a/5
ḳ.+ um 106b/8
ḳ.+ uñ cemālin görmegile 89b/13

ḳızar - -3- [Tr] 1. kırmızı bir renk al-
ḳ.- dı 98a/20
ḳ.- dı 98b/1
2. utanıp sıkıl-
utanu ḳ.- u 16b/20

ḳızıl -44- [Tr] Parlak kırmızı renk.
ḳ. 17b/15, 36b/6, 63a/21
şimāl ṭarafındaġı ḳaşırda olan cevārī ḳ. 87a/5
bir ḳ. altun taḫt ḳurulmış 78b/7
ḳ. altun ve ruḫāmī gümiş micmereleri içinde yaḳup 12a/10
ḳ. altun zencīrile 37b/7
ḳ. altun zencīrle 37a/18
ḳ. altun 16a/1
ḳ. altundan bir levḥ 35b/17
ḳ. altundan bir taḫt-ı 14b/8
ḳ. altundan daḫı 15b/19
biñ bir dāne ḳ. altundan düzülmiş siñek 114b/18
ḳ. altundan iki arslan 15b/2
ḳ. altundan iki ḳanad ḳapu ḳılmışlar 37a/3
ḳ. altundan iki ḳapu eylemişler 35b/1
ḳ. altundan ve yāḳūtdan 15a/14
ḳ. altundan 15a/10, 15a/12, 15a/13, 15a/16, 15a/18, 15a/20, 15a/21, 35b/17, 36b/5, 37a/15, 4a/19, 86b/18
ḳ. baḳırdan 86b/7
ḳ. et 41b/12
ḳ. gülleri 15a/10
ḳ. mercān köşk taḫtına geçüp 87a/21
ḳ. mercāndan ḥoḳḳa üzerinde 55a/1
ḳ. mercāndan ve Yemenī ʿaḳīḳ-i aḥmerden 86b/21
ḳ. mercāndan 110a/15, 15b/1, 37b/6
ḳ. yāḳūt-ı 64a/14
ḳ. yāḳūtdan taḫt üzerinde 5a/21
ḳ. yāḳūtdan 15a/15, 15a/17, 15b/20, 16a/2

ki -2525- [Tr] İki cümleyi sebeb sonuç vb. fonksiyonlarda birbirine bağlayarak birleşik cümle haline getirir.
k. 100a/12, 100a/16, 100a/2, 100a/3, 100a/8, 100b/1, 100b/11, 100b/18, 100b/7,
100b/9, 101a/1, 101a/10, 101a/17, 101a/18, 101a/2, 101a/3, 101a/4, 101b/11, 101b/12,
101b/17, 101b/18, 101b/19, 101b/2, 101b/20, 101b/6, 102a/14, 102a/15, 102a/17, 102a/19,
102a/21, 102a/3, 102a/4, 102a/5, 102a/7, 102b/1, 102b/10, 102b/12, 102b/15, 102b/17,
102b/20, 102b/3, 102b/6, 103a/10, 103a/11, 103a/13, 103a/16, 103a/9, 103b/10, 103b/11,
103b/13, 103b/15, 103b/18, 103b/19, 103b/20, 103b/4, 103b/7, 103b/8, 104a/11, 104a/13,
104a/15, 104a/16, 104a/17, 104a/18, 104a/19, 104b/10, 104b/12, 104b/13, 104b/15, 104b/2,
104b/3, 104b/4, 104b/5, 104b/9, 105a/15, 105b/16, 105b/21, 105b/3, 105b/8, 106a/11,
106a/16, 106a/20, 106b/10, 106b/13, 106b/14, 106b/18, 106b/20, 107a/1, 107a/13, 107a/19,
107a/4, 107b/1, 107b/11, 107b/14, 107b/15, 107b/3, 108a/17, 108a/19, 108a/2, 108a/21,
108a/5, 108b/10, 108b/14, 109b/10, 109b/11, 109b/12, 109b/15, 109b/17, 109b/19, 109b/21,
109b/8, 10a/10, 10a/15, 10a/16, 10a/18, 10a/19, 10a/2, 10a/21, 10a/4, 10a/6,
10a/7, 10a/9, 10b/10, 10b/11, 10b/12, 10b/13, 10b/14, 10b/15, 10b/16, 10b/18,
10b/2, 10b/3, 10b/4, 10b/5, 10b/6, 10b/9, 110a/1, 110a/12, 110a/16, 110a/17,

110a/19, 110a/20, 110a/21, 110a/3, 110a/7, 110a/9, 110b/1, 110b/10, 110b/11, 110b/12,
110b/13, 110b/14, 110b/16, 110b/17, 110b/19, 110b/2, 110b/21, 110b/3, 110b/5, 110b/9,
111a/10, 111a/12, 111a/13, 111a/14, 111a/19, 111a/20, 111a/4, 111a/5, 111a/8, 111a/9,
111b/1, 111b/10, 111b/11, 111b/13, 111b/5, 111b/9, 112a/10, 112a/12, 112a/13, 112a/14,
112a/18, 112a/19, 112a/20, 112a/21, 112a/8, 112a/9, 112b/1, 112b/10, 112b/14, 112b/16,
112b/19, 112b/2, 112b/20, 112b/3, 112b/4, 112b/5, 113a/1, 113a/17, 113a/5, 113a/6,
113a/9, 113b/10, 113b/14, 113b/16, 113b/17, 113b/19, 113b/20, 114a/1, 114a/12, 114a/14,
114a/15, 114a/20, 114a/4, 114a/8, 114a/9, 114b/10, 114b/11, 114b/15, 114b/20, 114b/21,
114b/3, 115a/14, 115a/18, 115a/2, 115a/20, 115a/3, 115a/4, 115a/5, 115a/7, 115b/1,
115b/14, 115b/16, 115b/9, 116a/14, 116a/16, 116a/18, 116a/19, 116a/2, 116a/5, 116a/6,
116a/7, 116a/8, 116a/9, 116b/1, 116b/10, 116b/11, 116b/13, 116b/14, 116b/20, 116b/3,
116b/6, 116b/7, 116b/9, 117a/1, 117a/20, 117a/21, 117b/13, 117b/14, 117b/17, 117b/19,
118a/10, 118a/17, 118a/19, 118a/2, 118a/20, 118a/6, 118b/11, 118b/16, 118b/17, 118b/18,
118b/21, 118b/9, 119a/2, 119a/4, 119b/17, 119b/3, 11a/11, 11a/13, 11a/15, 11a/16,
11a/18, 11a/19, 11a/2, 11a/3, 11a/4, 11a/8, 11b/8, 12a/13, 12a/14, 12a/15,
12a/17, 12a/20, 12a/3, 12a/4, 12b/1, 12b/10, 12b/15, 12b/16, 12b/18, 12b/19,
12b/2, 12b/7, 12b/8, 12b/9, 13a/1, 13a/10, 13a/11, 13a/12, 13a/14, 13a/16,
13a/17, 13a/19, 13a/20, 13a/3, 13a/4, 13a/5, 13a/6, 13a/8, 13a/9, 13b/17,
13b/2, 13b/4, 13b/5, 13b/6, 13b/7, 13b/8, 13b/9, 14a/16, 14a/17, 14a/19,
14a/20, 14a/4, 14a/7, 14a/9, 14b/1, 14b/10, 14b/11, 14b/14, 14b/18, 14b/2,
14b/20, 14b/5, 15a/2, 15a/6, 15a/8, 15b/13, 15b/15, 15b/16, 15b/4, 16a/4,
16a/7, 16a/9, 16b/10, 16b/12, 16b/15, 16b/17, 16b/2, 16b/4, 16b/6, 16b/7,
16b/9, 17a/1, 17a/10, 17a/11, 17a/12, 17a/13, 17a/14, 17a/18, 17a/19, 17a/20,
17a/21, 17a/8, 17a/9, 17b/11, 17b/13, 17b/16, 17b/2, 17b/6, 17b/7, 17b/8,
17b/9, 18a/12, 18a/14, 18a/2, 18a/20, 18b/1, 18b/12, 18b/15, 18b/20, 18b/3,
18b/8, 19a/12, 19a/14, 19a/15, 19a/16, 19a/20, 19a/8, 19b/12, 19b/15, 19b/18,
19b/2, 19b/20, 19b/6, 19b/7, 19b/8, 1b/10, 1b/13, 1b/3, 20a/1, 20a/11,
20a/12, 20a/13, 20a/16, 20a/18, 20a/20, 20a/4, 20a/7, 20a/8, 20b/10, 20b/13,
20b/14, 20b/15, 20b/16, 20b/17, 20b/18, 20b/20, 20b/4, 21a/10, 21a/13, 21a/14,
21a/19, 21a/2, 21a/21, 21a/5, 21a/6, 21a/7, 21a/9, 21b/11, 21b/14, 21b/15,
21b/16, 21b/17, 21b/2, 21b/3, 21b/4, 21b/6, 21b/7, 22a/10, 22a/14, 22a/15,
22a/16, 22a/17, 22a/21, 22a/3, 22a/4, 22a/5, 22a/7, 22b/1, 22b/18, 22b/19,
22b/2, 22b/3, 23a/10, 23a/11, 23a/2, 23a/21, 23a/4, 23a/5, 23a/9, 23b/1,
23b/10, 23b/11, 23b/13, 23b/15, 23b/16, 23b/17, 23b/18, 23b/19, 23b/2, 23b/21,
23b/5, 24a/21, 24a/4, 24a/5, 24a/6, 24a/7, 24b/10, 24b/12, 24b/13, 24b/17,
24b/21, 24b/3, 24b/5, 24b/9, 25a/10, 25a/18, 25a/3, 25a/5, 25a/7, 25b/11,
25b/13, 25b/16, 25b/19, 25b/3, 25b/6, 25b/7, 26a/1, 26a/18, 26b/10, 26b/20,
26b/7, 26b/8, 27a/11, 27a/17, 27a/19, 27a/20, 27a/3, 27a/8, 27b/11, 27b/16,
27b/17, 27b/5, 27b/8, 28a/10, 28a/16, 28a/18, 28a/19, 28a/21, 28a/4, 28a/5,
28a/7, 28a/8, 28b/1, 28b/13, 28b/15, 28b/16, 28b/17, 28b/20, 28b/4, 28b/5,
29a/17, 29a/3, 29a/4, 29a/7, 29a/8, 29b/14, 29b/15, 29b/19, 29b/4, 29b/7,
29b/8, 2a/14, 2a/16, 2a/7, 2a/8, 2b/10, 2b/13, 2b/15, 2b/3, 30a/1,
30a/12, 30a/13, 30a/14, 30a/15, 30a/16, 30a/4, 30a/9, 30b/10, 30b/12, 30b/14,
30b/2, 30b/4, 30b/6, 30b/9, 31a/12, 31a/16, 31a/18, 31a/19, 31a/20, 31a/3,
31a/4, 31a/6, 31a/8, 31b/10, 31b/12, 31b/2, 31b/20, 31b/21, 31b/5, 32a/1,
32a/13, 32a/15, 32a/2, 32a/4, 32a/5, 32a/6, 32a/7, 32a/8, 32b/10, 32b/12,
32b/15, 32b/16, 32b/19, 32b/7, 32b/9, 33a/12, 33a/13, 33a/16, 33a/2, 33a/6,

33a/7, 33b/11, 33b/21, 33b/4, 33b/5, 33b/6, 33b/7, 34a/13, 34a/17, 34a/2,
34a/21, 34a/3, 34a/4, 34a/9, 34b/1, 34b/10, 34b/15, 34b/16, 34b/17, 34b/18,
34b/19, 34b/20, 34b/21, 34b/3, 34b/4, 34b/5, 34b/7, 34b/8, 35a/10, 35a/11,
35a/12, 35a/13, 35a/14, 35a/2, 35a/20, 35a/21, 35b/14, 35b/19, 35b/20, 35b/3,
35b/4, 35b/6, 36a/12, 36a/15, 36a/16, 36a/2, 36a/3, 36a/5, 36a/7, 36b/10,
36b/12, 36b/17, 36b/19, 36b/20, 36b/21, 36b/5, 36b/8, 37a/11, 37a/14, 37a/17,
37a/19, 37a/20, 37a/21, 37a/6, 37b/1, 37b/15, 37b/16, 37b/2, 37b/3, 37b/4,
38a/10, 38a/12, 38a/13, 38a/21, 38a/8, 38b/2, 38b/5, 38b/6, 38b/7, 39a/20,
39a/3, 39a/6, 39b/13, 39b/21, 3a/13, 3a/20, 3a/21, 3a/7, 3b/1, 3b/10,
3b/13, 3b/15, 3b/16, 3b/18, 3b/6, 40a/1, 40a/10, 40a/11, 40a/14, 40a/17,
40a/2, 40a/20, 40a/21, 40a/3, 40a/4, 40b/14, 40b/16, 40b/18, 40b/19, 40b/2,
40b/20, 40b/4, 40b/5, 40b/8, 41a/12, 41a/13, 41a/14, 41a/15, 41a/16, 41a/21,
41a/5, 41a/6, 41a/8, 41b/1, 41b/12, 41b/13, 41b/14, 41b/15, 41b/16, 41b/17,
41b/18, 41b/2, 41b/21, 41b/4, 41b/6, 41b/7, 41b/9, 42a/17, 42a/19, 42a/3,
42a/6, 42b/1, 42b/14, 42b/15, 42b/17, 42b/19, 42b/2, 42b/21, 43a/10, 43a/11,
43a/16, 43a/2, 43a/3, 43a/4, 43a/5, 43a/7, 43a/9, 43b/12, 43b/16, 43b/2,
43b/21, 43b/3, 43b/4, 43b/8, 43b/9, 44a/12, 44a/14, 44a/15, 44a/19, 44a/20,
44a/6, 44a/8, 44b/1, 44b/10, 44b/16, 44b/18, 44b/19, 44b/20, 44b/21, 44b/5,
44b/6, 44b/9, 45a/10, 45a/11, 45a/12, 45a/14, 45a/18, 45a/19, 45a/20, 45a/21,
45a/5, 45a/6, 45a/7, 45a/8, 45b/1, 45b/16, 45b/18, 45b/8, 46a/11, 46a/13,
46a/15, 46a/18, 46a/2, 46a/21, 46a/6, 46a/8, 46b/19, 46b/20, 47a/16, 47a/18,
47a/2, 47a/20, 47a/3, 47a/6, 47b/15, 47b/16, 47b/18, 47b/9, 48a/1, 48a/10,
48a/11, 48a/12, 48a/14, 48a/16, 48a/18, 48a/19, 48a/20, 48a/21, 48b/15, 48b/18,
48b/19, 48b/4, 48b/5, 48b/7, 48b/8, 49a/1, 49a/11, 49a/12, 49b/11, 49b/12,
49b/13, 49b/14, 49b/2, 49b/21, 49b/4, 49b/5, 49b/7, 4a/17, 4a/3, 4a/5,
4a/7, 4a/9, 4b/1, 4b/11, 4b/14, 4b/15, 4b/2, 4b/3, 50a/10, 50a/14,
50a/15, 50a/17, 50a/19, 50a/4, 50a/6, 50a/7, 50a/9, 50b/1, 50b/15, 50b/16,
50b/17, 50b/19, 50b/3, 50b/4, 50b/5, 50b/6, 50b/7, 50b/8, 50b/9, 51a/11,
51a/13, 51a/15, 51a/17, 51a/19, 51a/20, 51a/21, 51a/5, 51a/6, 51a/7, 51b/12,
51b/14, 51b/15, 51b/20, 51b/21, 51b/3, 51b/4, 51b/6, 51b/7, 51b/8, 52a/1,
52a/11, 52a/12, 52a/14, 52a/21, 52a/3, 52a/6, 52a/7, 52a/8, 52b/10, 52b/11,
52b/12, 52b/14, 52b/16, 52b/17, 52b/19, 52b/20, 52b/21, 52b/4, 52b/7, 53a/10,
53a/14, 53a/17, 53a/2, 53a/5, 53a/6, 53a/7, 53b/10, 53b/11, 53b/12, 53b/14,
53b/16, 53b/18, 53b/19, 53b/20, 53b/21, 53b/8, 54a/1, 54a/15, 54a/16, 54a/17,
54a/18, 54a/21, 54a/3, 54a/8, 54a/9, 54b/10, 54b/2, 54b/4, 55a/12, 55a/13,
55a/14, 55a/17, 55a/18, 55a/19, 55a/3, 55a/6, 55a/8, 55b/1, 55b/13, 55b/17,
55b/19, 55b/20, 55b/3, 55b/4, 55b/5, 55b/8, 56a/17, 56a/2, 56a/20, 56a/4,
56a/5, 56a/7, 56b/1, 56b/17, 56b/18, 56b/2, 56b/3, 56b/5, 56b/6, 56b/7,
56b/8, 56b/9, 57a/12, 57a/19, 57a/4, 57a/5, 57b/1, 57b/19, 57b/20, 57b/5,
57b/7, 57b/9, 58a/10, 58a/14, 58a/15, 58a/16, 58a/17, 58a/18, 58a/21, 58a/3,
58a/8, 58b/12, 58b/13, 58b/17, 58b/18, 58b/21, 58b/4, 58b/6, 58b/8, 59a/12,
59a/13, 59a/18, 59a/21, 59a/3, 59a/7, 59b/15, 59b/16, 59b/7, 59b/8, 5a/1,
5a/13, 5a/16, 5a/18, 5a/3, 5a/5, 5a/6, 5a/8, 5a/9, 5b/14, 60a/12,
60a/13, 60a/14, 60a/17, 60a/21, 60a/3, 60a/6, 60a/8, 60b/12, 60b/13, 60b/14,
60b/17, 60b/18, 60b/19, 60b/20, 60b/4, 61a/10, 61a/11, 61a/12, 61a/15, 61a/21,
61a/6, 61a/7, 61a/9, 61b/1, 61b/10, 61b/11, 61b/12, 61b/16, 61b/21, 61b/5,
61b/6, 62a/11, 62a/12, 62a/13, 62a/14, 62a/16, 62a/17, 62a/18, 62a/2, 62a/4,
62a/5, 62a/6, 62a/8, 62b/10, 62b/11, 62b/14, 62b/19, 62b/8, 62b/9, 63a/1,
63a/11, 63a/13, 63a/16, 63a/17, 63a/3, 63a/5, 63a/9, 63b/1, 63b/17, 63b/20,
63b/21, 63b/4, 63b/5, 63b/6, 63b/7, 63b/9, 64a/11, 64a/13, 64a/14, 64a/16,
64a/17, 64a/18, 64a/19, 64a/6, 64a/7, 64a/8, 64b/10, 64b/12, 64b/15, 64b/16,
64b/17, 64b/18, 64b/19, 64b/20, 64b/4, 64b/5, 64b/6, 65a/14, 65a/16, 65a/17,
65a/18, 65a/20, 65a/5, 65a/7, 65b/17, 65b/20, 65b/21, 65b/5, 65b/7, 65b/8,
66a/11, 66a/12, 66a/13, 66a/14, 66a/15, 66a/16, 66a/17, 66a/18, 66a/19, 66b/1,

66b/10, 66b/11, 66b/12, 66b/13, 66b/15, 66b/19, 66b/2, 66b/20, 66b/3, 66b/4, 66b/5, 67a/11, 67a/12, 67a/13, 67a/14, 67a/16, 67a/20, 67a/4, 67a/6, 67a/8, 67a/9, 67b/15, 67b/16, 67b/2, 67b/20, 67b/3, 67b/4, 67b/5, 67b/6, 68a/1, 68a/13, 68a/14, 68a/19, 68a/20, 68a/21, 68a/6, 68a/9, 68b/12, 68b/3, 68b/6, 68b/7, 68b/8, 69a/11, 69a/12, 69a/14, 69a/16, 69a/21, 69a/4, 69a/5, 69a/6, 69b/10, 69b/11, 69b/17, 69b/20, 69b/3, 69b/5, 69b/6, 69b/9, 6a/18, 6a/19, 6a/4, 6b/10, 6b/11, 6b/2, 6b/4, 6b/9, 70a/14, 70a/19, 70a/20, 70a/21, 70a/5, 70a/6, 70a/7, 70a/8, 70a/9, 70b/1, 70b/15, 70b/2, 70b/21, 70b/6, 71a/11, 71a/12, 71a/6, 71b/10, 71b/11, 71b/15, 71b/5, 71b/6, 71b/8, 72a/16, 72a/17, 72a/2, 72a/8, 72a/9, 72b/10, 72b/11, 72b/12, 72b/13, 72b/19, 72b/20, 72b/3, 72b/9, 73a/15, 73a/18, 73a/2, 73a/20, 73a/21, 73b/12, 73b/2, 73b/20, 74a/12, 74a/5, 74b/14, 74b/19, 74b/20, 74b/7, 75a/17, 75a/7, 75a/8, 75b/13, 75b/14, 75b/21, 75b/3, 76a/13, 76a/16, 76a/18, 76a/21, 76a/9, 76b/14, 76b/5, 76b/6, 77a/10, 77a/11, 77a/12, 77a/13, 77a/14, 77a/15, 77a/17, 77a/21, 77a/4, 77a/6, 77a/8, 77a/9, 77b/1, 77b/12, 77b/19, 77b/3, 77b/6, 77b/7, 77b/9, 78a/13, 78a/16, 78a/18, 78a/19, 78a/2, 78a/7, 78b/10, 78b/2, 78b/5, 78b/7, 79a/11, 79b/10, 79b/11, 79b/13, 79b/14, 79b/16, 79b/18, 79b/20, 79b/21, 79b/6, 79b/8, 7a/10, 7a/12, 7a/13, 7a/2, 7a/3, 7a/5, 7b/14, 7b/18, 7b/6, 7b/7, 80a/1, 80a/10, 80a/11, 80a/14, 80a/16, 80a/18, 80a/19, 80a/20, 80a/3, 80a/9, 80b/1, 80b/15, 80b/16, 80b/17, 80b/19, 80b/20, 80b/7, 81a/1, 81a/10, 81a/11, 81a/13, 81a/19, 81a/21, 81a/3, 81a/7, 81a/8, 81a/9, 81b/1, 81b/11, 81b/12, 81b/13, 81b/15, 81b/7, 81b/8, 82a/10, 82a/11, 82a/12, 82a/13, 82a/14, 82a/19, 82a/2, 82a/3, 82a/6, 82a/9, 82b/11, 82b/12, 82b/15, 82b/17, 82b/18, 82b/2, 82b/20, 82b/3, 82b/8, 82b/9, 83a/1, 83a/11, 83a/12, 83a/15, 83a/17, 83a/19, 83a/2, 83a/3, 83a/9, 83b/10, 83b/12, 83b/14, 83b/15, 83b/17, 83b/19, 83b/2, 83b/21, 83b/3, 83b/4, 83b/7, 84a/10, 84a/11, 84a/13, 84a/14, 84a/20, 84a/8, 84a/9, 84b/1, 84b/13, 84b/15, 84b/16, 84b/18, 84b/4, 85a/15, 85a/19, 85a/20, 85a/21, 85a/6, 85a/7, 85b/10, 85b/12, 85b/17, 85b/20, 85b/21, 85b/4, 85b/5, 85b/6, 85b/7, 86a/14, 86a/19, 86a/20, 86a/3, 86a/4, 86a/5, 86b/1, 86b/15, 86b/18, 86b/2, 86b/3, 86b/5, 87a/1, 87a/10, 87a/11, 87b/11, 87b/17, 87b/21, 88a/1, 88a/13, 88a/14, 88a/15, 88a/17, 88a/2, 88a/9, 88b/12, 88b/15, 88b/16, 88b/21, 88b/8, 88b/9, 89a/11, 89a/14, 89a/15, 89a/17, 89a/3, 89a/4, 89a/5, 89a/6, 89a/7, 89b/1, 89b/11, 89b/5, 8a/12, 8a/13, 8a/14, 8a/15, 8a/18, 8a/4, 8a/5, 8b/10, 8b/11, 8b/12, 8b/13, 8b/15, 8b/16, 8b/18, 8b/19, 8b/3, 8b/4, 8b/7, 8b/8, 8b/9, 90a/10, 90a/11, 90a/18, 90a/20, 90b/10, 90b/13, 90b/14, 90b/7, 90b/8, 90b/9, 91a/10, 91a/2, 91a/21, 91a/7, 91b/13, 91b/14, 91b/18, 91b/2, 91b/20, 91b/21, 91b/5, 91b/6, 91b/9, 92a/13, 92a/14, 92a/2, 92a/4, 92a/5, 92a/6, 92a/8, 92b/14, 92b/21, 93a/10, 93a/13, 93a/14, 93a/15, 93a/16, 93a/18, 93a/2, 93a/20, 93a/6, 93a/9, 93b/10, 93b/13, 93b/14, 93b/15, 93b/18, 93b/2, 93b/4, 93b/6, 93b/7, 94a/10, 94a/12, 94a/13, 94a/20, 94a/21, 94a/3, 94a/6, 94a/7, 94b/10, 94b/11, 94b/12, 94b/17, 94b/18, 94b/19, 94b/2, 94b/5, 95a/11, 95a/12, 95a/14, 95a/4, 95a/7, 95a/8, 95b/1, 95b/17, 95b/18, 95b/20, 95b/21, 95b/3, 95b/8, 95b/9, 96a/14, 96a/16, 96a/17, 96a/2, 96a/21, 96a/3, 96a/5, 96a/8, 96b/17, 96b/18, 96b/19, 96b/20, 96b/4, 96b/5, 96b/6, 96b/9, 97a/1, 97a/13, 97a/16, 97a/5, 97a/8, 97a/9, 97b/10, 97b/11, 97b/15, 97b/3, 97b/7, 97b/8, 97b/9, 98a/1, 98a/16, 98b/11, 98b/12, 98b/13, 98b/14, 98b/17, 98b/21, 98b/5, 99a/14, 99a/2, 99a/3, 99a/7, 99a/8, 99b/10, 99b/14, 99b/2, 99b/3, 99b/6, 99b/7, 99b/8, 99b/9, 9a/1, 9a/11, 9a/14, 9a/15, 9a/2, 9a/20, 9a/3, 9a/7, 9a/9, 9b/1, 9b/10, 9b/11, 9b/13, 9b/15, 9b/2

aḫşām vaḳti k. 67a/3

Allāh Teʿālā k. 84b/3

ammā k. 100a/15, 101b/1, 104a/20, 106a/8, 107b/20, 108a/20, 109b/4, 109b/6, 10b/1, 110a/8, 111a/16, 112b/5, 113a/11, 113a/2, 113a/6, 114b/9, 115a/2, 116a/5, 117b/16, 118a/15, 11a/17, 12a/19, 12b/12, 12b/17, 12b/5, 16b/16, 17a/20, 17a/8, 17b/5,

18a/14, 18a/7, 18b/11, 19a/1, 19a/14, 19b/3, 20a/21, 20b/2, 21b/10, 21b/18,
22a/11, 22a/8, 23b/18, 24b/16, 25a/1, 25a/12, 25a/2, 25b/19, 26a/14, 27a/15,
27a/3, 27b/21, 28a/15, 28b/3, 30a/20, 31b/12, 31b/4, 33a/8, 34b/20, 35a/8,
35b/17, 35b/2, 35b/7, 36b/8, 37a/16, 37b/7, 3a/21, 3b/16, 3b/17, 3b/21,
3b/3, 40b/14, 43a/1, 43a/10, 43a/4, 43b/18, 44b/10, 45a/10, 45b/16, 47b/14,
47b/16, 48b/12, 4a/18, 4a/20, 4a/8, 4b/1, 4b/17, 4b/8, 4b/9, 50a/21,
51b/13, 51b/9, 52a/17, 52a/19, 52b/12, 52b/3, 52b/5, 53a/16, 54a/1, 54a/8,
55a/15, 55a/21, 55b/21, 61a/5, 62b/4, 69a/8, 69b/4, 6b/4, 73b/13, 76b/9,
79b/13, 79b/15, 79b/7, 7a/4, 7b/11, 7b/12, 7b/15, 80a/18, 80b/8, 83b/8,
84b/18, 85a/3, 85b/2, 86b/6, 87a/16, 89a/7, 89b/9, 90a/15, 91b/11, 97b/13,
98a/6, 9a/21, 9a/3, 9a/5, 9b/15
bildiler k. 34b/12
bilmek gerek k. 40a/3
bir ʿaceb daḫı bu k. 34b/2, 40b/21, 45a/12
bir daḫı bu k. 102a/4, 42b/20, 49a/9, 64a/17, 73a/21, 87a/3, 87a/8
bir kimesne k. 67a/9
bir nesne k. 110a/18
bu k. 45a/11, 48a/12, 71b/15, 90b/17
bu muḳaddimeden maḳṣūd oldur k. 62a/18
budur k. 33a/11, 65a/21, 6b/2, 7a/21
buyurmışdur k. 92a/3
buyurur k. 93a/3
cemʿ itdi k. 95a/18
çün k. 93b/9
didi k. 30b/20
diledi k. 100a/8
dise gerek k. 60a/21
eger k. 109b/16, 117b/1, 11a/1, 14a/9, 16a/10, 16a/3, 17b/17, 21b/1, 33a/9,
43a/11, 43a/13, 43b/18, 48b/6, 49a/12, 49a/2, 49a/3, 4b/18, 55b/4, 61a/10,
76a/19, 96a/11
egerçi k. 116a/13, 16b/14, 27a/19, 32b/10, 44b/10, 46b/20, 47b/6, 4a/7, 50a/19,
65a/17, 66a/10, 77a/1, 7a/9, 8a/11, 9a/18
Egerçi k. 6b/7
eyit k. 90b/8
eyitdi k. 64b/14, 65a/13, 6b/14, 91b/13, 92b/20, 93b/4
eyitse gerek k. 110b/2
eyle k. 42a/2
eyle leşker k. 93a/1
gelür k. 34b/4
gerek k. 11b/3, 12a/21, 12b/20, 14a/11, 14a/21, 48a/5, 52a/4, 92a/21
gör k. 8a/18
gördi k. 35b/15, 37b/12
gördiler k. 18b/7
gördük k. 5b/15
göre k. 10b/7
görmez misin k. 45a/8
ḥāl bu k. 51b/1
ḥāl budur k. 45a/15, 50b/11, 51a/8, 7a/2, 7a/4
ḥāşā k. 53b/12
her ne k. 20b/16, 20b/4, 21b/21, 26a/10, 28a/15, 43b/13, 44a/19, 56a/18
her neyi k. 66b/2
her vaḳt k. 45a/17
ḫuşūşā k. 83b/5
ḥükm itdi k. 5b/21
ider k. 7a/3
illā k. 101a/4, 104a/15, 106b/21, 107a/20, 10a/14, 110a/8, 110b/8, 114b/13, 114b/21,
13a/13, 13a/16, 13a/7, 20b/8, 31b/5, 47b/6, 49a/10, 50b/2, 53a/11, 53a/9,
53b/14, 54a/1, 55a/1, 55a/2, 56a/8, 59a/5, 62a/4, 66a/13, 67a/18, 69a/14,
77a/3, 79b/21, 7a/21, 7a/7, 83b/6, 84b/6, 92a/16, 96a/13, 9b/1, 9b/11,
9b/18
ḳaçan k. 100a/21, 101b/20, 102a/14, 106b/12, 109b/7, 10a/20, 114b/6, 115a/12, 116b/11,
116b/21, 11b/4, 14a/14, 17b/13, 20b/13, 20b/20, 23b/11, 24b/7, 29b/5, 31a/6,
33b/21, 33b/5, 35a/12, 39b/12, 43a/16, 43b/8, 44b/2, 45a/4, 46b/15, 48a/2,
48a/4, 49b/10, 4a/14, 52a/17, 56a/17, 5a/12, 60b/6, 63a/2, 64b/9, 66b/16,
68a/6, 70a/19, 71b/5, 75b/12, 76b/21, 77a/5, 77b/16, 78a/13, 78a/6, 78b/11,
79b/4, 80a/8, 80b/6, 81a/6, 82a/21, 82a/3, 83a/10, 83a/17, 83b/13, 93b/8,
95a/12, 97a/12, 97b/1, 97b/19, 97b/5, 98a/1, 99a/5
ḳanda k. 65b/18
ḳaṣd ider k. 94b/10
mālik k. 23b/6
meger k. 106b/1, 113b/4, 11b/16, 17a/11, 32b/5, 36b/18, 49a/16, 72b/2, 76b/9,
84a/7
n’ola k. 71a/17
naẓar k. 35a/4
ne bulut k. 34a/17

ne k. 109a/19, 48b/16, 66a/7
nite k. 62a/16
ol üyez k. 68a/2
ol zamān k. 55a/12, 64b/15, 85a/4
ola k. 106a/1
şol siñek k. 48b/13
şöyle k. 104b/11, 111a/19, 114b/13, 15a/9, 15b/3, 15b/5, 15b/7, 19b/2, 24b/2, 26b/5, 36b/11, 43b/14, 57a/6, 59b/16, 60a/16, 6a/9, 7a/6, 7a/8, 8a/17, 9b/17, 9b/3
tā k. 104b/2, 10b/17, 116a/17, 116b/19, 11b/21, 22b/10, 22b/9, 23a/7, 26b/11, 27b/10, 30a/16, 30a/17, 31b/7, 31b/8, 33b/1, 34a/5, 36a/20, 36b/14, 37a/4, 38b/15, 39a/2, 42a/18, 49b/21, 53a/13, 54b/16, 55a/20, 56b/10, 5b/6, 60a/3, 62a/11, 64a/6, 64a/9, 65b/3, 70b/10, 72a/16, 73b/17, 75a/21, 77a/20, 79b/11, 7b/17, 81b/4, 83a/1, 83a/4, 90b/11, 91a/1, 94a/10, 96a/10, 97b/17
vaḳti k. 16a/14, 16a/2, 19b/18, 19b/20, 25a/14, 45a/15, 46b/4, 48a/14, 52b/16, 55a/7, 55b/14, 59a/20, 65b/11, 65b/19, 70a/11, 86b/10, 87b/12, 96a/9, 99b/17
ve bir ʿaceb daḫı bu k. 34b/3, 57a/3
vezn ehli olmaḳ gerek k. 43a/12
yaʿnī k. 47a/20
yidi ḳat yir k. 6b/11
zīrā k. 100a/8, 102a/16, 102a/8, 104a/18, 108a/16, 10a/18, 110b/5, 110b/7, 111a/8, 112b/18, 113a/17, 114b/11, 116a/14, 116b/16, 116b/9, 13a/18, 13a/8, 14a/10, 16b/12, 16b/18, 17a/7, 17b/19, 17b/5, 18a/20, 19a/3, 21a/21, 22a/5, 22a/8, 3b/21, 41a/7, 42b/10, 42b/18, 43a/12, 43a/15, 47a/3, 48a/5, 48b/9, 50b/20, 50b/4, 51b/11, 52a/18, 52b/13, 55a/18, 55a/3, 58b/10, 5a/8, 61b/16, 61b/19, 62a/15, 65a/18, 65b/16, 66a/1, 66a/12, 66b/9, 69b/4, 70a/15, 74a/12, 75a/15, 76b/15, 77a/4, 78a/20, 79a/11, 79b/9, 7b/5, 80a/1, 84a/13, 85a/16, 85b/19, 88a/11, 8a/1, 91b/2, 92a/13, 93b/14, 95a/17, 96a/4, 96b/13, 97b/1, 97b/13, 9a/3, 9a/4, 9b/15
ḳademin k. açdı 60a/18
ẓulümāt-ı jengin k. açdı 67a/2
adımın k. atdı 60a/18
yabana k. atdı 47a/19
ejdehā etinden yimege k. başladılar 6a/17
her ne k. buyurursañ 56a/20
ṭūfān k. defʿ olup 65a/15
neyi k. diyüp 43a/6
kimüñ k. ġayreti 14a/8, 29b/19
dünyāya k. geldi 114b/15
bu Zenbūristān melīkine k. gelürdi 61b/14
içerü k. girdi 63a/15
ayaḳ götürüp k. gitdi 59b/6
perīler taḫtın k. götürüp gitdi 11b/9
yitürüñ budur k. Ḥaḳ ḳuvvet vire bu ṭaşı götürem 33a/10
ya budur k. īmāna gelüp müslimān olasın ya budur ki tā bu ʿaẕāba giriftār olup ḫāke yeksān olasın diyicek 91a/12
bir yaşına k. irdi 70a/14
faṣl-ı bahār k. irdi 114b/19
ḳażā-yı āsmānī k. irdi 60a/17
naẓar k. itdi 81a/12
tamām k. itdi 59b/6
bu niyāzı k. itdüm 99a/5
sehel k. ḳaldı 58a/15
ṣubḥ namāzın k. ḳıldı 78a/17
naẓar k. ḳıldum 68b/2
eger k. naṣībüm rızḳum dünyāda dükenmediyse 33a/11
ʿale'ṣ-ṣabāḥ k. oldı 80b/2
ḫaşmına ḥāżır k. oldı 60a/14
Nemrūduñ maġzın k. ṣorup içerdüm 100a/15
el yüzlerine k. sürdüler 81b/13
ya budur ki īmāna gelüp müslimān olasın ya budur k. tā bu ʿaẕāba giriftār olup ḫāke yeksān olasın diyicek 91a/12
naẓar k. urdı 81a/10
ne k. varsa 68a/17
ʿāṣī ḫalḳı k. yitirüp 19b/20

kibār -11- [Ar] Büyükler.
k. 4a/14
ḥaşāyiş-i k. Büyük kuru otlar. 27b/19
ḥaşāyiş-i k. arasında 41b/3
ḥaşāyiş-i k. bitmegile 27b/19
ḥaşāyiş-i k.+ dan 3b/18, 4b/5
ḥaşāyiş-i k.+ dan dürür 3b/20
ḥaşāyiş-i k.+ dan nicesine 40b/3
eşcār-ı k.+ dan ve bāḳıllādandur 48b/13
ḥaşāyiş-i k.+ dandur 45a/16
eṭyār-ı k.+ uñ ḫoş ḫulūsı 68a/13

kibr -4- [Ar] Kendini üstün görme.
k.+ i 73a/17
k. ü kīn ü fiʿl ü şer 71a/1
k. ü kīnile 8b/12
ḫışm u buḫl u k. ü kin 118b/1

kibrīt -1- [Ar] Ateş yakmaya yarayan çöp.
k.+ ile 56b/16

kiçi -5- [Tr] Küçük.
k. 55a/14

z̲erreden k. cānavarcuġı 10b/13
k. parmaġından 68b/19
sivri siñegüñ k.+ sine 115a/8
k.+ sinüñ bir ḳanadınuñ uzunluġı 108a/17

kil -2- [Tr] İnsanın yaratıldığı çamur.
şehd ü k.+ den 1b/11
k. ḥikmetile 110a/2

kilāb -3- [Ar] Köpekler.
k. 45b/9, 51b/18
ol ḳadar k. gibi 50b/10

kilīd -1- [Fa] Anahtar, düğme ve benzeri vb. bir parça ile işleyen kapatma aleti.
k. urdı 2b/7

Kilīsā -1- [Ar] Kilise.
K.-yı Nemrūd üzeri Nemrud'un kilisesi. 81b/18

kim -532- [Tr] 1. Hangi kimse, soru zamiri. 104a/21 2. Belirsizlik zamiri. 25a/13 3. Bağlaç. 63b/13
k. 100a/9, 100b/14, 100b/16, 100b/21, 101a/11, 101a/18, 101b/15, 101b/16, 102a/13,
102a/3, 102a/9, 102b/18, 102b/9, 103a/10, 103a/11, 103a/2, 103a/20, 103a/6, 103a/7,
103b/1, 103b/12, 103b/17, 103b/3, 104a/21, 104a/9, 104b/20, 104b/4, 105b/4, 105b/6,
105b/7, 105b/9, 107a/14, 107a/6, 107b/16, 107b/21, 107b/8, 108a/4, 108b/11, 108b/13,
109a/21, 109b/1, 109b/14, 109b/6, 10a/11, 110b/9, 111b/12, 111b/6, 112a/1, 113b/17,
113b/18, 113b/2, 114a/2, 115a/20, 115a/9, 115b/11, 115b/7, 116a/17, 116b/18, 116b/19,
117b/6, 118b/13, 118b/14, 118b/15, 118b/17, 118b/18, 118b/9, 119a/12, 119a/8, 119b/15,
119b/18, 11a/15, 11b/1, 13a/21, 14a/13, 14a/19, 14a/8, 15b/3, 16a/20, 16b/1,
16b/12, 17a/17, 17a/2, 18a/10, 18a/14, 18a/16, 19a/9, 19b/5, 1b/14, 1b/2,
1b/6, 1b/7, 20a/15, 20b/12, 20b/7, 22a/10, 22a/12, 23a/16, 23a/21, 23a/5,
23b/12, 23b/14, 23b/15, 23b/16, 23b/21, 24b/6, 24b/9, 26a/17, 26a/2, 26b/9,
27b/11, 28a/14, 29b/1, 29b/18, 2a/1, 2a/18, 2b/19, 2b/2, 2b/5, 30b/12,
31a/11, 31b/17, 32b/15, 33b/18, 35a/4, 35b/10, 36a/15, 36a/19, 36b/3, 38a/10,
38a/11, 38a/17, 38a/4, 38b/18, 38b/3, 39a/18, 39b/3, 39b/6, 39b/7, 39b/8,
39b/9, 3a/10, 3a/17, 3a/2, 3a/3, 3a/5, 3a/8, 40a/10, 40a/11, 40a/12,
40a/6, 40b/10, 40b/11, 40b/9, 41a/2, 42a/13, 42a/15, 42a/17, 42a/20, 43a/2,
43b/6, 45b/11, 45b/12, 45b/5, 45b/8, 46a/5, 46a/7, 46a/8, 46a/9, 46b/13,
47a/17, 47b/20, 47b/3, 47b/8, 49b/15, 49b/16, 4b/10, 4b/17, 50a/1, 50a/17,
50a/21, 50b/20, 51a/11, 51b/18, 52a/2, 53a/18, 53a/2, 53a/9, 54a/13, 54a/20,
55a/20, 56a/5, 56b/11, 56b/3, 57b/2, 5b/10, 5b/15, 5b/7, 5b/9, 60a/14,
60a/7, 60b/2, 60b/3, 61a/2ʿömr, 61b/2, 62a/13, 62a/7, 62b/18, 65b/15, 66b/13,
66b/16, 68a/11, 68a/15, 6a/1, 6b/17, 70b/4, 71a/1, 71a/13, 71a/18, 71a/20,
71b/1, 71b/13, 72a/14, 72a/5, 72b/8, 73a/12, 73a/13, 73a/19, 73b/12, 73b/15,
73b/6, 74a/1, 74a/19, 74a/20, 74a/6, 74b/13, 74b/19, 74b/6, 75a/16, 75a/20,
75a/4, 75b/10, 75b/12, 75b/2, 75b/6, 76a/1, 76a/17, 76a/18, 76a/3, 76a/6,
76b/1, 76b/17, 77a/18, 77a/19, 77b/13, 78a/5, 78b/12, 78b/19, 79a/5, 79b/17,
7b/1, 7b/11, 7b/18, 7b/19, 7b/20, 80a/4, 80a/6, 81a/16, 81a/2, 81a/4,
82a/10, 82a/19, 82b/3, 83a/5, 83a/7, 83b/8, 84b/10, 84b/11, 84b/12, 84b/18,
84b/2, 84b/3, 85b/12, 86a/6, 86b/1, 86b/16, 87a/2, 88b/10, 88b/2, 88b/4,
89a/11, 89b/4, 8a/2, 8a/4, 8a/5, 8a/9, 8b/10, 8b/17, 8b/20, 8b/6,
8b/7, 90b/3, 92b/19, 92b/8, 93b/1, 94a/17, 94b/18, 95a/1, 95a/6, 95a/7,
95b/8, 96a/1, 96b/19, 97a/11, 97a/12, 97a/17, 98a/12, 98a/13, 98a/14, 98a/2,
98b/1, 98b/18
ammā k. 13a/1, 30a/12, 7b/21
anca k. 72a/11, 72a/13
anuñ ḳuvvetini arturdı k. 31a/7
anuñ zamānına k. 65a/3
bildi k. 39b/19
bilür misin k. 6b/14
bir melik k. 88b/10
cehd ḳıl k. 94b/8
cemīʿ maḫlūḳātuñ üzerine ġālibdür k. 5b/5
Cemşīd şāh k. 93a/6
ceng idelüm k. 91a/14
çi didügümüz şebnemüñ baʿżısı k. 53a/1
çoġaldı k. 92a/7
çün k. 36b/1
degül k. 7b/2
diledi k. 44b/12, 57b/6, 63b/13

eger k. 23a/8
egerçi k. 29b/17, 68a/9, 9b/10
eyitdi k. 71b/14
eyle k. 41b/5
fermān ḳıldı k. 25b/2
ġażaba geldi k. 73a/9
gerçi k. 86a/14
gerek k. 17b/20
gey ziyād k. 29a/2
gördi k. 72a/6, 73b/19
gördiler k. 74a/7
gözleşür k. 94a/4
ḫāṣṣa k. 46a/12
ḫāṣā k. 31b/16
ḫayr ṣanġıl k. 29b/14
hemnişīn k. 92b/12
her k. 14b/10, 15b/7, 19b/10, 3a/16, 45b/17, 61b/3, 62b/10, 62b/9
her ne k. 10b/8, 112a/5, 22b/16
her nefes k. 5b/19
her nereye k. 95a/20
her neyi k. 49a/18
ḳaçan k. 101a/20, 35a/9, 46a/17, 5b/20, 89b/11, 90a/15, 90a/20, 92a/4, 92b/17
ḳafādār olup k. 74a/15
ḳaṣd eyledi k. 6b/18
ḳaṣd ḳıldı k. 72b/16, 74b/10
Kitāb-ı Kerīm ve Kelām-ı Ḳadīm içre buyurur k. 53a/20
meger k. 56a/15, 57a/17
n'ola k. 46a/6
ne k. 67b/11, 8b/5
ne ḳadar k. 73b/10, 93b/11
nedür k. 72b/7
nice yılduz k. 89b/7
niçün k. 88a/11
ol ḥuffāş k. 66b/17
ol k. 103b/2
ol kişiler k. 50a/2
ol mürsel peyġāmberüñ vücūda gelecek yiri k. 67b/21
olmadum ḥayvān siñek k. 93b/16
oturup k. 74a/15
otuz altı biñ yıl olmışdur k. 25b/10
örecümik mişli k. 94b/8
rūḥumuz çün k. 45b/20
şanma k. 94b/6
senüñ leşkerüñüñ ne ṭāḳatı ola k. 5b/3
söziñüñ eri olasın k. 17a/18
şek degül k. 18b/4
şerḥ idelüm k. 53a/5
şol nesne k. 7b/18
şöyle k. 107a/13, 35b/7, 40a/5, 73b/15, 7b/1
tā k. 10b/7, 115b/4, 119a/15, 11a/5, 11b/6, 25a/16, 25a/18, 26a/2, 26a/6,
28a/11, 39a/9, 39b/20, 40a/21, 40b/2, 53a/7, 54a/15, 55a/16, 65a/21, 66a/8,
72b/6, 73b/9, 74a/11, 74b/18, 75b/5, 77b/11, 79a/21, 7b/19, 95b/3, 98b/15
ulu ṭaşlar k. 29a/18
vaḳti k. 15b/11, 51a/10, 68a/8
yidi ḳat yiri k. 6b/10
zīrā k. 19a/8, 43b/13, 49b/21, 52a/1, 52a/2, 78b/19, 96a/3
k. bigi 96a/16
k.+ denise 50a/11
k.+ dür 115a/20, 69b/1, 71b/13, 71b/14, 71b/15, 71b/20, 75a/7, 84b/1, 88b/19,
9a/8
k.+ dürür 113a/9, 58b/14, 88a/3, 90b/10
k.+ e 72b/11, 83b/15, 93a/13
her k.+ e 103a/8, 10a/10, 10a/11, 72b/3, 72b/9
k.+ em 46a/7
k.+ i 111a/10, 35b/7, 71b/21
k.+ i memleketde 111a/13
k.+ idüm 39a/6
k. iken 24a/9
k.+ imüz 29b/12
k.+ in daḫı 88b/21
k.+ in getürür kimin götürür 78b/16
kimin getürür k.+ in götürür 78b/16
k.+ in helāk idüp 47a/19
k.+ in ṭaġıdup 47a/19
k.+ in urup 60b/16
k. itdi 74a/8
tezyīn k. itdi 73b/13
vaṣiyyet k. itdi 65b/13
k.+ leri 73b/3
k. ola 19a/9
k. olsaḳ 67a/14
k.+ sin 36a/3, 94b/12
şol yirde k. ṣovuḳlar 24b/8
k.+ ümüz 29b/12
k.+ üñ 32b/10
her k.+ üñ ʿışḳı 12a/4
k.+ üñ ki ġayreti 14a/8, 29b/19
kimesne -30- [Tr] Kimse.
k. 103a/10, 119b/16, 22a/12, 35b/20, 45a/7, 47a/15, 97a/6, 9a/5
bir k. 114b/18, 15b/11, 41a/13, 43a/12, 68a/11
bunları düzen k. 72a/8
bunuñ gibi laṭīf bisāṭ k. 18b/1
cihān zāviyesinde muḳīm olan k. 104b/6
ḥarīṣ olan k. 41a/7
hīç k. 111a/10

iden k. 75b/8
şol vezīrüm didügüñ k. 75a/5
bir k. birle 9a/2
ġażabnāk ḫışımnāk k.+ dür 30a/14
bir k. ki 67a/9
anlaruñ gibi k.+ ler içün 116b/15
k.+ leri 10a/6
pādşāh olan k.+ nüñ 111a/17
bunlaruñ gibi k.+ nüñ aʿmāl-i 116b/16
k.+ ye 8b/17
bir żaʿīf k.+ ye helāk itdürüp 67b/18
k.+ yile 30a/15

kimi -15- [Tr] Bahsedilen kimse veya şeylerden yalnız bir kısmını kastetmek için tekrar edilerek kullanılır.
k. 37b/5, 37b/6, 37b/7
k. feyrūzeden 37b/5
k.+ n daḫı 89a/1
k.+ nüñ burnından geñzine varup 114a/19
k.+ nüñ ḳulaġından girüp 114a/18
k.+ nüñ başın kesüp 60b/16
k.+ nüñ daḫı 115b/4
k.+ nüñ yir altında 25a/13
k.+ nüñ yiryüzinde 25a/13

kimse -89- [Tr] Herhengi bir kişi.
k. 101a/7, 102a/14, 107a/1, 107b/18, 108a/6, 10a/10, 10a/15, 114b/16, 13a/7,
14b/2, 15b/15, 16b/12, 17b/6, 18a/7, 20b/3, 2b/3, 32a/5, 37b/17, 37b/2,
40b/7, 45a/11, 45a/17, 48a/21, 54a/4, 55a/1, 58a/2, 67a/16, 69a/12, 73a/14,
73b/21, 74b/14, 74b/19, 76b/11, 77a/5, 80b/9, 84b/9, 88a/13, 94b/16
ādemī cinsinden efḍalter ve ḳavī k. 5a/5
Allāh olan k. 72a/11
Allāhdan ġayrı k. 45a/9
bir k. 110a/21, 17b/19
bu siñek cinsinden mūzī ve ḥarīṣ k. 110a/21
dīv cin neslinden k. 56a/8
doyar k. 5a/8
ġayretsüz k. 14a/8
her k. 16a/7, 87a/19
hīç k. 45a/16, 85a/9
ins ü cinden k. 34b/17
Nemrūddan ulu k. 71b/15
ölecek k. 16a/8
sibāʿdan ve āḫar cānavardan k. 69a/13
söyleşdügiñüz k. 9a/8
k.+ den 101a/14, 68b/9, 95b/12, 96a/16
k.+ den daḫı 50a/7
k.+ den ḳorḳar ʿAnkūr degülem 88b/20
ne k.+ dür 37a/21
ol k.+ dür 110a/19
şol k.+ dür 33a/6
bir k. gönderüp 116a/4
k. içün 29b/14
ins ü cinden k. ḳomayup 34a/4, 34a/6
ol büt yonucı k.+ nüñ ṣaḳalı arasına girüp 69b/8
Süleymān olan k.+ nüñ yüzleri 20b/2
k.+ ye 30b/11, 33a/7, 40a/14, 72a/1, 74a/12, 7b/17
hīç k.+ ye 102a/11
ol k.+ ye 71b/16
k.+ yi 67b/20, 68b/20
eger k.+ yi 49a/15
āḫar cānavar cinsinden k.+ yi incitmedin 67a/8
bed-nefs k.+ yidi 73a/20
ne kāmil k.+ yidi 15b/12
k.+ yle 65b/9
birḳaç k.+ yle 74a/3

kīn -3- [Fa] Kendisine yapılan bir şeyi hazmedememekten doğan devamlı ve gizli düşmanlık.
kibr ü k.+ ile 8b/12
kibr ü k. ü fiʿl ü şer 71a/1
ḫışm u buḫl u kibr ü k. 118b/1

kir -2- [Tr] Vücudun veya nesnelerin üzerinde oluşan nesne
k. ṭut-mış gümüşi yusalar 54a/10
ḳaṭrān u k. yürümiş 118a/17

Kirdgār -4- [Fa] Allah, Tanrı.
K. 38a/1, 41a/3, 65a/7, 94a/17

Kirdigār -1- [Fa] Allah, Tanrı.
resūl-i K. 49a/17
resūl-i G. 111b/5

kireç -4- [Fa] Kireç taşının ocaklarda kavrulmasıyla elde edilen, kalsiyum oksitten ibaret taşımsı madde.
ṭaşın k.+ in nireye çekeceklerin söyleşüp 27b/6
k.+ lerle yapılmış dīvārlar 21b/15
k. yaḳacaḳ ṭaşlar 28a/6
k. yaḳup 28a/6

kiriş -3- [Tr] Bazı sazlarda kullanılan, hayvan bağırsağı veya sinirinden yapılmış tel.
gez k.+ e demren dırnaġa idüp 105a/11
k.+ inden boşanup 31b/21
dil k.+ inden çıḳup 32a/2

kirişlü -1- [Fa] Kirişli.
ṭoḳuz burma k. 105a/10

kirm -6- [Fa] Böcek, kurt.
k.-i aṭlas birle 9a/19
k.-i aṭlas gibi 52b/10
k.-i aṭlasdur 53b/2
k.-i aṭlasuñ nessāclıġını 3b/11
k.-i melaḫ miṣāli cānavarcuḳlara 4a/1

k.+ i 2a/5
kirpük -5- [Tr] Göz kapağının kenarında sıralanmış kıllar.
k. 47b/16
k.+ i 47b/15, 47b/16
gözlerinüñ k.+ i olmaduġı ecilden 6b/5
k.+ leri 47b/14
Kisrī -2- [Ar] Eski Îran hükümdarları için kullanılan unvan sözü.
K. 4a/11
K.+ sin faẕlıyla 119b/13
Kisrī-maʿdelet -1- [Ar] Adaletle yöneten hükümdar.
k. 119a/16
kişi -100- [Tr] İnsan, kimse, şahıs.
k. 103a/21, 104a/21, 118b/8, 16b/15, 2b/14, 43a/4, 48a/5, 51b/16, 60a/10, 73b/1, 77a/17
ʿāḳil k. 76b/20
beş altı biñ k. 75a/17
biñ k. 35a/21
bir k. 109b/21, 16a/9, 17a/19, 32a/13, 39b/21, 42a/15, 47b/18
bir niçe k. 116b/14
birḳaç k. 72b/10, 79a/10
bu k. 41b/16, 42b/15, 43a/9, 69b/5
bu şom k. 74b/18
degme k. 14a/13
dekin k. 76a/5
emīn k. 79b/4
her k. 118b/19, 30b/12, 74b/3
iki k. 78b/18
iy şom k. 107b/10
ol k. 42a/3, 42b/8, 43b/2, 92b/16
senden bahādur k. 107a/20
şol susuz k. 107b/7
yoldaşı olan k. 58b/13
bu k. çevre alup 42b/1
ol k. daḫı 41b/20
ammā k.+ de 29b/18
mertebelü k.+ dür 84b/13
gāh k. ġamgīn ider gāh şād 103a/9
bunuñ gibi k.+ ler 111a/7
cāhil k.+ ler 50a/1
ziyān ider belki çoḳ k.+ ler 62a/14
ol k.+ ler kim 50a/2
k.+ lerdi diyicek 78b/19
fülan k.+ lere 73a/5
ulu k.+ lere 73a/4
bir ulu k.+ leri 79b/1
ol k.+ nüñ 110a/4
bir k.+ nüñ ʿaḳlın ala 110a/3
ol k.+ nüñ ayaġı ucuna 41b/21
bu k.+ nüñ ayaġında baş ḳoyup 42b/4
benüm bigi k.+ nüñ cenginden 107b/4
bu k.+ nüñ çevresine 42a/4
k.+ nüñ erligile adın çıḳaran 101b/17
bir k.+ nüñ gözi aġrısa 109b/20
her k.+ nüñ ḥāline 43a/12
k.+ nüñ ḫorlıġı 66b/12
her k.+ nüñ ḳalb içinde kendü fikri 9a/16
k.+ nüñ ḳalbi 66b/9
k.+ nüñ miḳdārı 17a/19
her k.+ nüñ sırrından ve sīret-i 16b/18
bu k.+ nüñ üzerine 41b/14
ol k.+ nüñ yaḳīnine varup 41b/19
bu k.+ nüñ yanına 41b/10
inanduġuñuz k.+ ñüzi 79a/20
her k. ṭañlaşup 35a/5
ʿādil k.+ ydi 74a/13
ḥalīm selīm k.+ ydi 79b/12
k.+ ye 42b/18, 66b/13, 83a/7
baḥra ġarḳ olmış k.+ ye 32b/12
bir k.+ ye 38a/11, 7b/20
bu k.+ ye 41b/12, 43a/3
ol k.+ ye 43b/8
altı k.+ yi 73b/2
bir k.+ yi 40a/2, 49a/12
bu k.+ yi 44a/6
ḳanın ṣaḳınduġuñuz k.+ yi 42a/9
ol k.+ yi 42b/7, 43a/19, 43b/1
ṭapan k.+ yi daḫı 73a/8
bir k.+ yi göricek 84b/13
ol k.+ yi inciden ġāyet 42b/10
er k.+ yimişsin 107a/20
bu yanuñdaġı k.+ yle 75a/3
kişneş - -1- [Tr] At ses çıkar-
k.- üp ṭururlar 118a/11
kişver -5- [Fa] Dindar.
k. 119b/12, 93b/4
heft k. 2b/17
melik-i k.+ e 9b/8
her k.+ i 63a/18
kitāb -26- [Ar] 1. Bir araya getirilmiş yazılı veya basılı yapraklardan meydana gelen bütün. 119b/16 2. Allah'tan gelen sayfaların bütünü. 48a/16 3. Kur'an-ı Kerim 111b/11
k. 3a/15, 50b/21, 95a/8
bir k. 45b/18, 95a/8
bu k. 94b/20
bu ḳadar muʿteber k. 13a/6
bu Süleymān-nāme miṣli bir k. 71a/8
muṣannif-i k. 48a/1
ṣāḥib-i k. 108a/19
k.-ı cemʿ-i kebīr 46a/7
muṣannif-i k.-ı Firdevsī 73b/11
K.-ı Ḥaḳ mübīn 111b/11
k.+ dan 108a/20
ṭoḳsan ṭokuz mücelled k.+ dan 46a/16

muṣannif-i k. Firdevsī 116b/5
Süleymān-nāme miṯlī bir k.+ ı 119b/16
yitmiş k.+ ın 117b/9
k.+ ına 4b/21
ḥikmet k.+ ında 48a/16
k.+ lardan 13a/7
ḫavāṣṣ k.+ larında 7b/10
k.+ um 45b/20
bu k.+ um 71a/11

Kitāb-ı Ḥayāt-ı Ḥayvān -1- [Ar] Hayvanların Hayatının Kitabı. Firdevsî'nin bir eseri.
K.+ da 116b/6

Kitāb-ı Kerîm -15- [Ar] Kur'an-ı Kerîm.
K. 80a/3
K.+ de 73a/21, 78b/1
Kelām-ı Ḳadīmde ve K.+ de 114a/9, 13a/18, 33a/13, 42b/19
Kelām-ı Ḳadîm ve K. içre gelür 53a/12
Kelām-ı Ḳadîm ve K. içre 52a/7
K.+ inde 83b/21, 85a/19
Kelām-ı Ḳadīminde ve K.+ inde 12b/19, 41a/15, 93a/3
K. ve Kelām-ı Ḳadîm içre buyurur kim 53a/20

Kitāb-ı Sübḥānī -1- [Ar] Noksanı olmayan kitab, Kur'an-ı Kerîm.
Kelām-ı Rabbānīde ve K.+ de gelür 55a/8
K. +de 10b/11

Kitāb-ı Taḥmîd -1- [Ar] Övülmüş kitap, Kur'an-ı Kerîm.
Ḫiṭāb-ı Temcīdinde ve K.+ inde 13a/17

Kitāb-ı Temcîd -2- [Ar] Yüce kitap, Kur'an-ı Kerîm.
Kelām-ı Tevḥīdinde ve K.+ inde 64a/7
K.+ inde ve Ḫiṭāb-ı Tevḥīdinde 53b/15

Kitāb-ı Tevḥîd -3- [Ar] Birleyen kitap, Kur'an-ı Kerîm.
K.+ inde 53a/10
Kelām-ı Taḥmīdinde ve K.+ inde 100b/9
K.+ inde ve Ḫiṭāb-ı Temcīdinde 12b/15
K.+ inde 8a/10

kiẕb -4- [Ar] Yalan.
k.+ ine 57b/14
k.+ ini 58b/15, 71a/9
senüñ k.+ üñ 84a/15

ḳo - -87- [Tr] 1. Bırak-
ḳ.- maz 7a/8
ḳ. 23a/20, 51a/2, 71a/5, 75b/10
ḳ.- dı 79a/18
ḳ.- madı 100a/8, 18b/5
ḳ.- madılar 26b/5
ḳ.- maya 110b/16
ḳ.- mayalar 26a/19
ḳ.- mayup 104b/11, 114b/20, 34a/4, 34a/5, 34a/7, 46b/21, 46b/4, 47a/1, 99a/13
ḳ.- maz 7a/21
ḳ.- mışlardı 80b/19
ḳ.- r 50b/13, 7a/21
ḳ.- yup 62a/19
2. Yerleştir-, yerine bırak-
ḳ.- dı 6b/11
ḳ.- dı 15a/2, 41b/8, 55a/16, 65a/15, 90b/6
ḳ.- dılar 15a/8, 27a/2, 33b/3, 47a/13, 60b/16, 64a/13, 74b/13
ḳ.- dular 83b/4
ḳ.- maz 3a/15
ḳ.- mışlar 35a/21, 36b/21
ḳ.- rsam 26a/14
ḳ.- salar 49a/2, 49a/4, 54a/9
ḳ.- ya 110a/2, 115b/9
ḳ.- yalar 44a/16
3. Özellik veya kural belirle-, ver-
ḳ.- mışdur 7a/18
ḳ.- dı 110b/5, 43b/15, 49a/6, 66a/20, 93a/16, 93a/17
ḳ.- dıysa 43b/14
ḳ.- dum 116a/19, 116a/20, 116a/21
ḳ.- mış 51b/9
ḳ.- mışdur 10a/19, 51b/8, 7b/11, 92a/1
ḳ.- mışıdı 5b/19
4. İste-
ḳ.- mayup 31a/12
5. Görevlendir-
ḳ.- duġumuz 42b/14
6. y.f.
elden ḳ.- maya 8b/16
dilüñi ḳ. 32a/1
ḫamlüñi ḳ. 68b/9
ad ḳ.- dı 103b/2
bidʿat ḳ.- dı 92b/12
baş ḳ.- dılar 101b/6
ḫālī ḳ.- dılar 26b/5
muḥtāc ḳ.- dılar 47a/1
ḳaṣdların ḳ.- madılar 43b/11
yirine ḳ.- maḳ 52a/1
elden ḳ.- maya 8b/17
maḥrūm ḳ.- maz 79b/10
muẓṭar ḳ.- maz 119a/3

ḳoca -2- [Tr] Emsalinden daha büyük olan, büyük geniş.
ḳoca ḳ. görişüp 106b/7
ḳ. ḳoca görişüp 106b/7

ḳocun - -1- [Tr] Gocun-, alın-, üzül-
ḳ.- dı 60b/7

ḳocundur - -1- [Tr] Korkut-
ḳ.- dılar 25a/16

ḳoç -4- [Tr] Damızlık erkek koyun.

ol boynuzlu ḳ. 110b/21
ayruḳ ḳ.+ ı vaż‘ındayıdı 17b/8
ba‘żı boynuzlu ḳ. olsa 110b/15
irkek semmūr ḳ.+ uñ ṣol butın 110a/1

ḳodur - -1- [Tr] Yerine yerleştirt-
ḳ.- dı 86b/8

ḳodurt - -1- [Tr] Bıraktır-
ḳ.- up 25a/21

ḳoḫu -3- [Tr] Koku.
ḳ. al-ur 93a/16
ḳ.+ sı 22b/14
cennet ḳ.+ sın 3b/8

ḳoḫul - -1- [Tr] Kokla-
ḳ.- maġa 116a/20

ḳoḫula - -1- [Tr] Kokla-
ḳ.- yup 11b/13

ḳoḳ - -7- [Tr] Bir şey çürüyerek veya bozularak kötü koku yay-
ḳ.- ar 7b/6
ḳ.- dı 9b/7
ḳ.- mayup 7b/9
ḳ.- maz 7b/7
ḳ.- mış 10a/1
ḳ.- up 95b/13

ḳoḳ -10- [Tr] Koku.
ḳan ḳ. 10a/15
ḳandan ḳ.+ dan 10a/14
ḳ.+ ı 46b/3
‘Arafāt ṭaġında olan ḳurbānlaruñ ḳanı ḳ.+ ı 10b/20
ḳanı ḳ.+ ı 10a/18, 10a/20, 9b/9
‘Arafāt ṭaġındaġı ḳurbānlaruñ ḳanın ḳ.+ ın yiyüp 47a/18
ḳ.+ ına 42a/11
ḳurbān ḳanından ḳ.+ ından 46a/19

ḳoḳı -4- [Tr] Koku.
ḳan ḳ.+ yı 53b/12
ḳanı ḳ.+ yı yiyüp 40b/1, 61a/16
ol ḳ.+ ymış 10a/4

ḳoḳu -8- [Tr] Cisimlerden yayılan zerrelerin burun zarındaki sinirlerde meydana getirdiği duyu.
ḳ. al-uram 66a/19
ḳ.+ sı 10a/4, 49a/2
ḳanlaruñ ḳ.+ sı 9b/8
ḳ.+ sın gidermege 9b/9
ol tinnīnüñ ḳ.+ sından 9b/18
ḳanı ḳ.+ yı 109b/19
ḳanı ve ḳ.+ yı 11b/6

ḳoḳul - -1- [Tr] Koklan-
ḳ.- maġa 4a/4

ḳoḳula - -1- [Tr] Kokla-
ḳ.- yıcaḳ 44a/15

ḳol -9- [Tr] 1. İnsanın omuzundan parmak uçlarına kadar olan organı. 106b/17 2. Parça, bölüm. 74a/15
ḳ.+ ı 29a/3
ḳanḳıñuzuñ ḳ.+ ında ḳuvvet 106b/17
birḳaç ḳ.+ lar 99b/7
yüz yigirmi biñ zerrīn kemer ḳ.+ lar 74a/15
Nemrūdı ḳ.+ ları 100a/12
ḳ.+ larına 26b/14
ṭaġ ḳ.+ larına 98b/2
ḳ.+ larını 75a/20
ḳ. ṣunup 108b/6

ḳolay -1- [Tr] Zahmetsizce, sıkın çekmeden yapılan şey.
dişlerine ḳ. yirleri ışırup 6a/11

ḳolçaḳ -2- [Tr] Çalışırken kirlenmesini önlemek için elbise kollarına bilekten dirseğe kadar oaln kısmını örtecek şekilde geçirilen, kol gibi dikilmiş eğreti parça, kolluk.
ḳ. 118a/14
ḳ.+ u 106a/6

ḳoltuḳ -5- [Tr] vücutta omuz başının altında kolun gövde ile birleştiği yer.
ḳ. arasını ve ḳarnı altını ısırup 6a/10
bir ḳaya ḳ.+ ına 56b/15
birer ḳaya ḳ.+ ına siñüp ṭurdılar 59b/4
ejdehā gövdesine ve ḳarnı altına ve ḳ.+ ına üşüp 6a/5
ḳ.+ larına 26b/14

ḳon - -59- [Tr] 1. Uçmasına son verip bir yerde dur-
ḳ.- ar 45a/9
ḳ.- alum 42a/11
ḳ.- an 42a/7, 48a/11, 54b/10, 54b/6
ḳ.- ar 101a/13, 45a/12, 45a/13, 48a/10, 48a/18, 8a/10, 95b/14
ḳ.- arken 34a/3
ḳ.- arsa 56b/9
ḳ.- dı 103b/19, 106a/14, 106a/18, 106a/20, 41b/10, 42a/1, 44a/1, 48a/19, 5b/13, 75b/20, 76b/3
ḳ.- dılar 27b/15, 28b/9, 49b/4, 97a/17
ḳ.- duġın 109a/14
ḳ.- dular 81b/18, 81b/5
ḳ.- dum 84a/3, 99b/20
ḳ.- mañ 41b/14
ḳ.- maya 48b/20, 49a/3
ḳ.- maz 51a/9
ḳ.- mazlar 43b/18
ḳ.- mış 110a/16
ḳ.- sa 10a/21, 97b/3
ḳ.- up göçmeñ 41b/17
ḳ.- up 112a/10, 113b/7, 42b/9, 44a/13, 48a/21, 54b/12, 63a/16, 81b/11, 99b/16,

99b/21
2. Yazıl-
ḳ.- mamış 48a/3
3. Yolculuk sırasında bir yerde dur-, konakla-
ḳ.- an 105b/18
ḳ.- mış 105b/21
ḳondur - -1- [Tr] Uçmasına son verip bir yerde durdur-
ḳ.- dı 21a/18
ḳonıl - -1- [Tr] bk. **ḳonul-**
ḳ.- up 103b/19
Ḳonsṭanṭin -1- [Tr] Roma döneminde İstanbul'un adı.
Ḳ. melīkine 4a/10
ḳonşu -2- [Tr] Komşu.
İdrīs peyġāmberüñ bir ḳ.+ sı 73b/4
ḳ.+ sın 51b/16
ḳonşulıḳ -1- [Tr] Komşu olma durumu.
ḳ.+ ında bile ṭur-duḳ 65b/15
ḳop - -14- [Tr] 1. Zuhur et-, birdenbire ortaya çık-
ḳ.- up 16a/15
ḳ.- ar 34b/11, 50b/12
ḳ.- dı 43a/6, 54b/17, 76b/3, 99b/14
ḳ.- duġın 61a/17
ḳ.- up 80b/15
2. Ayrıl-, bağı kalmayacak şekilde uzaklaş-
ḳ.- up 31a/18
ḳ.- dı 69b/19
ḳ.- up 69a/7
3. Kalk-, harekete geç-
ḳ.- up 87b/17
4. Ol-, davran-
ḳ.- duġından 98b/6
ḳopar - -3- [Tr] 1. Yerinden ayır-, sök-
ḳ.- up 29a/15
ḳ.- up 54a/11
2. y.f.
fesād ḳ.- ur 76b/21
ḳor -1- [Tr] İyice yanmış ateş halini almış almış odun veya kömür parçası.
ḳ. 114a/3
ḳorḫu -18- [Tr] Korku.
ḳ.+ muzdan 41b/5
ḳ.+ sından 102b/6, 28b/11, 33b/11, 43a/19, 60b/1, 75b/15, 81a/12
bulut ḳ.+ sından 96a/4
Demürbād-ı dīv ḳ.+ sından 33a/16
Ḳahhār-ı Tinnīn-ten-i Nüh-ser ḳ.+ sından 56a/12
ḳarınca ḳ.+ sından 116a/15
Merrīḫ felek ḳ.+ sından 35a/1
Sām-ı süvāruñ ḳ.+ sından 88b/7
Süleymān ḳ.+ sından 32b/21, 33a/21
Süleymān-ı nebī ḳ.+ sından 33a/19
Nemrūd laʿīn ḳ.+ sından ḳaçup 68a/5
ḳorḳ - -45- [Tr] Korku duy-, ürk-, endişe et-, çekin-
ḳ.- ar oldı 111b/21
ḳ.- ar olur 50a/3
ḳ.- ar 101a/14, 101a/17, 29a/2, 33a/6, 56a/1, 85a/14, 88b/20, 95b/16
ḳ.- aruz 112a/1, 9b/10, 9b/11
ḳ.- dı 28b/11, 76a/4, 76a/9
ḳ.- dılar 106b/15
ḳ.- du 99a/18
ḳ.- duġuñuz 88b/20
ḳ.- ıcaḳ 96b/16
ḳ.- ınca 96b/10
ḳ.- ıp 106b/20
ḳ.- ma 68b/9
ḳ.- mañ 34b/7
ḳ.- mañuz 34b/11
ḳ.- mayup 43b/17, 68a/6
ḳ.- maz 101a/14, 114b/8, 95b/13
ḳ.- uban 112a/2, 48a/7
ḳ.- up 103a/13, 115b/11, 27a/9, 28a/17, 28b/15, 34a/20, 57b/8, 90a/2, 96a/13, 96a/16
ḳ.- up 81a/1
ḳorḳu -12- [Tr] Bir tehlike yada tehlike ihtimeli karşısında duyulan ürkütücü duygu.
ḳ. 93b/12
ḳ.+ dan 27a/11, 27a/5
göñüllerinden ḳ.+ ları gitdi 29a/12
ḳ.+ sından 102b/3, 6b/21, 76b/9
ḳarınca ḳ.+ sından 5b/6
üvez ḳ.+ sından 7a/6
anuñ ḳ.+ sından ḳaçup 97a/10
tinnīn ḳ.+ sındandur 10a/8
ḳorḳulu -1- [Tr] Korku veren, ürkütücü.
cümle ḳ.+ ları 75b/15
ḳorḳunç -3- [Tr] Dehşete düşüren, ürkütücü.
bir ʿaceb ḳ. ejder-i heft-ser 104b/20
ḳ. heyʾetde görüp 29a/7
burc-ı ʿuḳdeye beñzer ḳ. ṣūretile 96b/10
ḳorḳut - -5- [Tr] bk. **ḳorḳut-**
iy bizi ḳılıcıla ḳ.- an 89a/6
ḳ.- ır 7a/1
Ṣaṭ ırmaġıyla ḳ.- maḳ gibidür 114b/8
ḳ.- ursız 89a/5
ḳ.- ursuz 88b/19
ḳoru - -3- [Tr] Esirge-, muhafaza et-
ḳ.- r 99b/7
ḳ.- rlar 99b/8
ḳ.- yup 52b/19
ḳorun - -1- [Tr] Kendini savun-
ḳ.- a 43a/4

ḳoş - -6- [Tr] yardımcı olarak gönder-, yolla-
ḳ.- dular 79b/5
ḳ.- mışdı 102b/8
ḳ.- up 112b/11, 15a/1, 29a/8
ḳ.- uñ 79a/20
ḳoşun -1- [Tr] Yanyana durmuş asker dizi, saf.
ḳ.+ lar bağla-yup Saf tutmak. 106a/2
ḳov - -2- [Tr] 1. Kovala-, birini veya bir şeyi yakalamak için ardından koş-
ḳ.- aruz 101a/12
2. İşten çıkar-
ḳ.- maḳ 113a/11
ḳovan -1- [Tr] Arıların barınması için hazırlanan barınak.
kendü ḳ.+ ı arularından birisin 63a/10
ḳovanlıḳ -2- [Tr] Kovanların toplu olarak konulduğu yer.
ol ḳ.+ da olan arulara 7b/15
ḳ. üzerine 4b/19
ḳovuḳ -3- [Tr] Bir şey üzerindeki içi boş olan oyuk kısım.
ḳ.+ ına 26b/8
bir ejdehānuñ dişi ḳ.+ ına girüp 97a/10
ḳ.+ ına ṣoḳup 49a/13
ḳoy - -68- [Tr] 1. Bırak-, terk et-
ḳ.- up 90b/21
sözi ḳ.- alum 10a/13
ḳ.- asız 30b/2
ḳ.- up 107a/17, 111b/5, 46b/6, 47a/1, 55b/20, 57a/10, 58b/3, 59a/15, 61a/7,
61b/17, 61b/9, 63a/3, 69a/3, 73b/18, 78b/5, 83a/20, 96a/19
2. Yerleştir-, yerine koy-
ḳ.- up 89b/21
ḳ.- dı 64b/16, 65a/14
ḳ.- ısar 73b/3
ḳ.- maḳ 65a/17
ḳ.- ucaḳ 69b/15
ḳ.- up 108b/16, 108b/5, 10b/1, 11b/13, 12a/11, 14b/15, 18b/7, 30b/1, 31b/6,
33a/18, 34b/16, 49a/13, 58a/18, 63a/16, 69b/10, 70a/16, 75a/16, 7b/8
ḳaraġul ḳ.- up 109b/5
3. Sok-, çevir-
ḳ.- up 89a/1
4. Dişle-, ısır-
ḳ.- duġı 6a/6
5. Dinle-, anla-
sözin semʿine ḳ.- madı 72b/8
ḳulaġuñuza ḳ.- uñuz 32b/20
6. y.f.
maḥrūm ḳ.- am 82b/4
yādigār ḳ.- a 39a/2
ḳışṣayı ḳ.- alum ḥişṣeyi görelüm 32a/17
yirine ḳ.- alum 50a/12
ḫizmeti yirine ḳ.- am 29b/17
maḥrūm ḳ.- am 82b/13
günāha ḳ.- arsın 73a/8
sözi ḳulaḳlarına ḳ.- dılar 85b/10
sözi savı ḳ.- uñuz 32b/19
ʿāciz ḳ.- up 94b/4
ayaġında baş ḳ.- up 42b/5
baş ḳ.- up 111b/4, 19a/21
ḳademinde baş ḳ.- up 16b/5, 42b/6, 77b/2
naẓarında baş ḳ.- up 57a/20
yādgār ḳ.- up 28a/11
ḳoyun -7- [Tr] Hayvan.
ḳ.+ a ḳurd olup 2b/14
on ḳ. boġazlayup 108a/11
ḳ. gibidür 110b/14, 61b/18
baʿżı ḳ. olsa 110b/15
ḳ. sürer gibi sürüp 45a/18
ḳ. sürüsüni 110b/14
ḳozaḳ -1- [Fa] Koza.
saḳalaruñ meşki gibi ḳ.+ lar bitüp 63b/19
köhne -4- [Fa] Eskimiş, yıpranmış.
k. cihānuñ ṣebātı 40a/1
k.+ dür 22b/3
bu k. felek 36b/16
k.+ yidügin 25b/16
köhnelik -1- [Fa] Köhne olma durumu.
dünyānuñ k.+ ine 20a/17
kök -7- [Tr] Bitkilerin, toprağın altında kalan kısmı.
k.+ ile 64a/1
k.+ in kes-di Bir daha ortaya çıkamayacak şekilde yok etmek. 47a/8
k.+ in kesdürdi 54b/16
ẕübābuñ k.+ in kese 47a/7
siñekler k.+ in kesüp 97a/20
bunlaruñ k.+ ini 47a/3
k.+ lerin uşadup 97a/1
köklen - -2- [Tr] Bitki yere kök sal-, bit-
k.- di 63b/17
k.- üp 44a/4
köklü -1- [Tr] Kökü olan.
k. aġaçlar 32b/1
kömür -1- [Tr] Siyah, yanıcı kalorisi yüksek madde.
baʿżı k.+ ler yaḳup getürüp 31a/14
köpük -3- [Tr] Ağızdan çıkan su.
ol k. 63b/16
k.+ ler 63b/16
k.+ lerin ṣaçışup 43a/7
kör -10- [Tr] Görmeyen, ama.
k. 105b/12, 86a/15
ol gözleri k. ejdehānuñ yanına yanaşup ṭurdı 105b/1

k. eyle-dük 99a/13
k. eylesünler 114a/18
k. itdiler 97a/15
k. olıcaḳ 105a/21
gözi k. olmaduḳ 99a/20
leng ü k. olmışıken 98b/21
k. ü nemnāk ideler 115b/4
körle - -1- [Tr] Ateşin yanmasını sağla-, harla-
k.- di 74b/13
körlet - -2- [Tr] Körelt-, sivri olan tarafları küt duruma getir-
k.- di 79a/9
k.- diler 94a/2
körük -1- [Tr] Ateşi canlandırmaya yarayan, deri, meşin veya tahtadan alet.
k.+ ler çeküp 31a/14
köşe -4- [Tr] İki duvarın birleştiği yer.
dördünci k.+ de 15a/13
düvāzdehānelü ḳubbenüñ her k.+ sinde 37b/4
ol cennet miṣāl sarāyuñ dört k.+ sinde 87b/8
taḫtuñ bir k.+ sine 79a/16
köşelü -4- [Tr] Köşesi olan.
ḳırḳ k. bir taḫt düzdür 79a/15
müseddes k. ḫāneleri 62a/20
kendüye oturacaḳ müseddes ve baʿżı murabbaʿ ve baʿżı şeş-ḫāne ve baʿżı heft-ḫāne ve baʿżısı düvāzdeh k. serīrler ṭoḳıyup 8a/20
müseddes k. taḫtı ḳurup 68b/5
köşk -23- [Fa] Kasır, saray.
bir yüce k. 87a/9
ikişer yüz ellişer k. 15a/7
maġrib ṭarafındaġı k. 86b/19
cenūb cānıbındaġı k.+ de olan cevārī 87a/7
ol k.+ e lāyıḳ bisāṭ itdürmege żāmin olam 17b/18
şimāl ṭarafındaġı k.+ i 86b/21
şırçadan bir k. idi 15b/16
sarāy ortasındaġı k.+ ine çıḳıp 87b/9
Süleymān k.+ ini 17b/6
şırçadan k.+ ler ve ḳaṣūrlar ve ḳubbeler yapup 14b/9
çoḳ ġarāyıb u ʿacāyıb k.+ ler ve sarāylar 35b/14
kendünüñ dīvān-ḫānesi ve k.+ leri ve ḳaṣūrları ve ḳapuları 26a/7
Süleymān-ı Bū-türābuñ şehrinüñ ḳubbelerinüñ ve k.+ lerinüñ ve ferşlerinüñ ve ʿarşlarınuñ ve ḥarīmlerinüñ üzerindeki tozın ṭopraġın 35a/14
bu k.+ lerüñ arasında 15a/8
yüce ʿālī k.+ lerüñ manẓaralarından ṭaḳı 34a/12
ḳızıl mercān k. taḫtına geçüp 87a/21
k. ü ḳaṣūr 17a/10
bu taḫt u k. ü ḳaṣūrıla 16b/10
k. ü ḳuṣūr 16a/21
yüce yüce k. ü sarāylar 35b/6
ol k.+ üñ sarāylarına 16a/20
her k.+ üñ üstinde bir ḳubbe 15a/7
sizüñ k.+ üñüzüñ farḳı 55a/6
ḳubbe -44- [Ar] Yarım küre şeklinde olan bina.
bir nūrdan ḳ. 22a/21
düvāzdehāne ḳ. 36b/20
her köşküñ üstinde bir ḳ. 15a/8
laʿl ü cevāhirden bir ḳ. 37a/2
ol ḳ. 22a/21
yedi dürlü cevherden bir ḳ. 36b/6
ḳ.-i ʿālemi 98a/11
ḳ.-i felege aġup 72a/16
ḳ.-i felege dikildügi çaġda 5b/17
ḳ.-i felege dikilince 107b/18, 118a/3, 47b/4
ḳ.-i felege dikilinceye dek 99b/1
ḳ.-i felege 30b/13, 44a/4
ḳ.-i felegi 72a/7
ḳ.-i Hirmān gibi 118a/12
ḳ.-i mīnāyı 2a/4
ḳ.+ den 37a/18
ol ḳabaḳ yapraġından yeşil ḳ. içine girdi 44a/9
ḳ. içine 37b/9
ḳ. ḳapusına 36b/19
ol ḳ. ḳapusınuñ ḳuflına 37a/12
ʿālī ḳ.+ ler 35b/14
şırçadan köşkler ve ḳaṣūrlar ve ḳ.+ ler yapup 14b/9
merḳadınuñ ḳ.+ leri ve kemerleri 26a/6
Süleymān-ı Bū-türāb sarāyını ve ḳ.+ lerini ve türbesini 35a/17
Süleymān-ı Bū-türābuñ şehrinüñ ḳ.+ lerinüñ ve köşklerinüñ ve ferşlerinüñ ve ʿarşlarınuñ ve ḥarīmlerinüñ üzerindeki tozın ṭopraġın 35a/13
ḳ.+ nüñ 36b/20
bu ḳ.+ nüñ 37a/1
ḳ.+ nüñ ʿalem yirinde 36b/21
bu ḳ.+ nüñ altında 37a/2
bu cevāhirden yapılu ʿālī ḳ.+ nüñ ferşi 37a/15
düvāzdehānelü ḳ.+ nüñ her köşesinde 37b/4
her ḳ.+ nüñ üstinde bir gevher-i 15a/8
ḥammām ḳ.+ si 29a/3
ḥammām ḳ.+ si gibi 104b/16
Süleymān taḫtınuñ ḳ.+ si üzerine 16a/19
ḳ.+ sinüñ devri 22b/1

taḫt ḳ.+ sinüñ üstinde 16a/1
zerrīn-sīmīn ḳ. şeklinde 3b/9
ḳ.+ ye 37b/4
bir yeşil ḳ.+ ye döndi 44a/5
ol ḳ.+ yi 22b/2

Ḳubeys -1- [Ar] Mekke'de kabenin yanında bulunan dağın adı.
Ḳ. ṭaġınuñ ḳafāsındadur 113b/15

ḳuburġu -1- [Tr] Göğüs kafesini meydana getiren kemiklerin her biri.
ḳ.+ ları 15b/20

ḳucaḳla - -1- [Tr] Sarıl-
ḳ.- yup 104a/1

ḳudret -76- [Ar] Kuvvet, güç, iktidar.
bu ne ḳ. 68b/21
ne ḳ. 47b/19
ḳ.-i ber-kemāl birle 43b/20
ḳ.-i ber-kemāli 53a/7
ḳ.-i ber-kemālin iẓhār itmegiçün 66a/18
ḳ.-i ber-kemāline 40a/17
ḳ.-i Ḥaḳḳı 10b/18
ḳ.-i Ḥaḳḳıla 91b/18, 94b/2
ḳ.-i ḥikmet 53b/18
ḳ.-i milkinde 1b/4
ḳ.-i vaṣfında 1b/13
ol ḳ. ʿayneye 36b/12
ḳ. aġını ger-er 8b/2
kemāl ü ḳ. birle 22a/17
ḳ. ḫorṭūmcuḳların urup 99a/11
ḳ.+ i 2a/4, 2b/10, 7a/1, 93b/1
anuñ ḳ.+ i 1b/3
ben Ḳādirüñ ḳ.+ i 92a/20
muḥīṭuñ ḳ.+ i 2b/16
pāymāl-i ḳ.+ i 2b/9
Ṣāniʿuñ çoḳ ḳ.+ i 48b/16
ḳ.+ i birle 91b/15, 98a/2
Ḥaḳḳuñ ḳ.+ i birle 25a/3, 63b/18
Ḥaḳuñ ḳ.+ i birle 44a/3
Ḳādirüñ ḳ.+ i birle 24b/20, 5b/14
kemāl-i ḳ.+ i birle 19b/21, 6b/5, 77a/2
ḳ.+ idür 10b/9, 1b/8, 40a/11, 64a/8
yed-i ḳ.+ ile 3b/14
ḳ.+ ile meṣṭūr olan Esmāu'llāhuñ onuncı ismini oḳuyup 115a/16
ḳ.+ in 100b/8, 33b/18, 98a/3
Allāh Teʿālānuñ ḳ.+ in 116a/17
Ḥaḳ Teʿālā ḳ.+ in 93a/15
Ḥaḳḳuñ ḳ.+ in gör 5b/8
ḳ.+ in iẓhār itmegiçün 53b/14
ḳ.+ inden 68b/20
ḳ.+ ine 111b/11, 93a/21
Ḥaḳ Teʿālānuñ ḳ.+ ine 62b/2
Ḳādirüñ ḳ.+ ine 3b/8, 6a/19
Ṣāniʿ-i Ẕü'l-celāluñ ḳ.+ ine 47b/7
ḳ.+ ini 93a/2
benüm Rabbümüñ ḳ.+ ini 93b/9
Ḥaḳḳuñ ḳ.+ ini 8a/18
ḳ.+ iyle 2a/2, 92a/7
Allāh Teʿālā ḳ.+ iyle 63b/16
Ḥaḳ Teʿālānuñ ḳ.+ iyle 64a/5
kemāl-i ḳ.+ iyle 6b/19
ḳ.+ iyle yaradan 30b/21
ḳ. ḳanadların açup 26b/6
ḳ. ḳanadların 5a/18
yed-i ḳ.+ le 30a/20
Ḳādirüñ ḳ.+ lerin 11b/2
Ḳādirüñ ḳ.+ lerin fikr eyleyüp 21a/7
ḳ. nīşterlerin urup 64a/4
ḳ.+ üm 90b/14
ne ḳ.+ üm 45a/6
ḳ.+ üm birle 92a/11
ḳ.+ üñ 99a/3
ḳ.+ üñ birle 66b/4
dest-i ḳ. yazduġı naḳşa 89b/12

ḳudret-nümā -1- [Ar+Fa] Güç gösteren.
ol ḳādir u ḳ. 93a/14

ḳudretu'llāh -1- [Ar] Allah'ın gücü.
ḳ. u ʿaẓametu'llāh leşkeri 7a/16

ḳuds -4- [Ar] Mukaddeslik, kutsallık.
rūḥ-ı ḳ. 2a/14
ḳ.-i mübārege yaḳīn yirde 65b/8
ḳ.-i mübārek ser-ḥaddinde 67b/21
rūḥ-ı ḳ.+ ı 95a/4

ḳudsī -3- [Tr] Mukaddes olan, kutsal olan.
ḥadīṯ-i ḳ. 41a/11
ḥadīṯ-i ḳ.+ de 50b/20
ḳ. rifʿatıyla 71a/18

ḳufl -2- [Tr] Kilit.
ol ḳubbe ḳapusınuñ ḳ.+ ına 37a/12
elmāsdan bir **ḳ. ur-**mışlar Kilit vurmak. 37a/3

kūh -45- [Tr] Dağ.
kāhıla k. 8a/14
k.-ı ʿArafāt 46b/13
k.-ı ʿArafāta 46b/18
k.-ı ʿArafātda 46b/4
k.-ı ʿArafātdaġı ḳurbān kemüklerin 47a/9
k.-ı Billūr dīvleri elinde 102b/16
k.-ı Billūr dīvlerinüñ serhengidür 103b/8
k.-ı Billūr eteginde 61b/13
k.-ı Billūr ḳullesinde gelüp 60b/18
k.-ı Billūr serveri 88a/14
k.-ı Billūr ṭaġlarınuñ üzerine 57b/16
k.-ı Billūra ḳarşu 112b/7
k.-ı Billūra 104b/2
k.-ı Billūrdan yaña 104a/5
k.-ı Billūrdan 15a/2
k.-ı Billūrı aşup 112a/19

k.-ı Billūrı 102b/20
k.-ı Elburz ḳāmetlü 34a/17
k.-ı Elburza 96b/6
k.-ı Hemedāna yitürdügin 108b/20
k.-ı Ḳāf eteginde 5a/13
k.-ı Ḳāfa 2b/15, 38a/5
k.-ı Ḳāfı 38a/5, 5a/20
k.-ı Ḳāfuñ dördine irse gerek 38a/6
k.-ı Semāvāt ḳullesinde 77b/4
k.-ı Semāvāta 67b/14
k.-ı Semāvātda 67b/6
k.-ı Semāvātdaki āb-ı 70a/3
k.-ı Sütūn dīvleriyle bu kūh-ı 60b/21
k.-ı Sütūn yaylaġı ḳullesinden ḳalḳup 102b/19
k.-ı Sütūna irmege 104a/6
k.-ı Sütūnda 102b/16, 103b/8, 112b/16
k.-ı Sütūndur 60b/8
k.-ı Sütūnı ve kūh-ı 112a/19
k.-ı Sütūnuñ 57b/10
k.-ı Şuʿāʿ dīvlerinden 61a/1
k.-ı Şuʿāʿdur 60b/8
k.-ı Zenbūristāna varup 61a/7
k.-ı Zenbūristāna 61b/11
bu ʿaẓīm k.+ uñ altında 24a/4
ol k. yirleri 24b/4

kūhisār -3- [Fa] Dağ tepesi.
k. 28a/1
bir k. 29a/2
mermer maʿādin olan k.+ a 30a/11

kūhistān -12- [Fa] Dağlık memleket.
k. 24b/18
ne diyār var ne ḫod k. 24b/4
k. arasına 57b/11
ol k.+ da 26a/10
bu k.+ ı 23b/18, 23b/20
ol ʿaẓīm k.+ ı 27a/2
k.+ ıdı 25a/3
Baʿalbek k.+ ında 9b/16
k.+ lar 24a/6
bu k. şehrü 24a/20
bu ʿummān yiri ve bu k. yiri 24b/21

kūhsār -2- [Fa] Dağlık yer, dağ tepesi.
k. 27b/21
seng-i k. 29b/3

Kūhü'l-Burz -1- [Tr] Metinde Elburz dağı.
K.+ da 52b/7

ḳul -48- [Tr] Allah tarafından yaratılmış olan ve ibadet etmesi gereken insan.
ḳ. 112a/5, 118b/13, 119a/5, 2a/1, 30a/6, 51a/1, 72a/1
ʿāṣī ḳ. 116b/17
bir ḳ. 116b/11
ol yiri gögi yaradan Allāhıla bu ʿāṣī ḳ. 81a/19
şol ḳ. 82b/3
sencileyin bir ḳ.+ dur 71b/16, 72a/2
ḳ.+ ı 116b/12, 116b/13
iy Ḥaḳḳuñ sevgülü ḳ.+ ı 43b/4
ḳul ḳ.+ ı 75b/14
Allāh Teʿālānuñ sevgülü ḳ.+ ı ıdugın 41b/13
ḳ.+ ına 5a/16, 66b/15
bir ḳ.+ ına 80a/1
ben ḳ.+ ını 95b/9
yüzi ḳara ḳ.+ ını 79b/10
bir Ḥabeşī ḳ.+ ıyıdı 28b/17
ḳ. it-düm 38b/10
ḳ. ḳulı 75b/14
birḳaç ḳ.+ lar 74a/13
Allāhuñ sevgülü ḳ.+ ların 51b/15
ḳ.+ larına 84b/8
ḳ.+ larından 93a/13
ḳ.+ larınuñ ʿaybın örtüci 67b/5
ḳ. mı olursın 76a/16
ḳ. olıbil-ür 118b/13
bencileyin ḳ.+ sın 75b/14
ḳ.+ umı 82b/12
ḳ.+ uñ 82a/20
bī-çāre żaʿīf ḳ.+ uñ 82b/16
ḳ.+ uñ tedbīri 30a/4
ḳ.+ una 90b/8, 92a/8
ḳ.+ uña 118b/13
ben ḳ.+ una 72b/13
ben ḳ.+ uña 95b/6
Süleymān ḳ.+ uña 31a/3
bir ʿāṣī kemter ḳ.+ uñam 82a/15
ḳ.+ uñı 31a/1
ben ḳ.+ uñuñ ḫāṭırın 58a/9

ḳulaç -1- [Tr] Gergin şekilde açılmış iki kolun parmak uçları arasındaki uzaklık.
üç yüz ṭoḳsan ḳ. miḳdārı 56b/6

ḳulaġuzlıḳ -2- [Tr] Kılavuz olma durumu.
ḳ. it(d)-üp 27a/2
ḳ. itdi 59b/13

ḳulaḳ -41- [Tr] Başın iki yanında bulunan işitme organı.
ḳ. 19a/7
ʿāṣıḳ-ı ḳ. 19a/5
ḳ.+ dan ʿāṣıḳ olup 19a/2
ḳ.+ dan işitmegile 19a/3
ḳ.+ ı 52b/12, 52b/13, 52b/14
tinnīn çarḫ ḳ.+ ı 106a/1
cān ḳ.+ ı birle 94a/15
ḳ.+ ı içinde 84a/5
ḳ.+ ı içinden 84a/6
beyżadan mütevellid olan ḥayvānuñ ḳ.+ ı yiri 52b/13
ḳ.+ ı yirleri 52b/12
ḳ.+ ına 84a/5

bir ḳ.+ ına 84a/6
ṣaġ ḳ.+ ına 68b/16, 84a/5
ḳ.+ ına girdi 60a/12
ḳızıñ dāyesi ḳ.+ ına 87b/20
ṣol ḳ.+ ına girüp 84a/7
ḳ.+ ıña gitdiyse 84b/4
ḳ.+ ına irgürüp 85b/3
pīllerüñ ḳ.+ ında 43b/18
Nemrūduñ ḳ.+ ından 84a/15, 84a/16
bir ḳ.+ ından çıḳup 84a/6
kiminüñ ḳ.+ ından girüp 114a/18
ḳ.+ ları yirine 56b/21
ḳ.+ ların 56b/21
ḳ.+ larına 84a/18
ḳ.+ larına ḳoydılar 85b/10
ḳ.+ umdan 84a/12, 84b/5
ḳ.+ uña 84a/9
ḳ.+ una 112a/14
senüñ ḳ.+ uña gireni 84a/8
ol ẕübāb reʾīsin ḳ.+ uñdan çıḳarayın 84a/15
ḳ.+ uñuza ḳoyuñuz 32b/19
göz ḳ. urdılar 59b/5
göz ḳ. urmışdı 113b/8
naṣīḥatına ḳ. ururuz 67b/11

ḳulaḳlu -1- [Tr] Kulağı olan.
ḫar ḳ. 59a/12

ḳullāb -1- [Ar] Çengel, kanca.
ḳ. it-diler 18b/10

ḳulle -13- [Ar] Kule.
ḳ.-i Ḳāf gibi 105a/8, 96b/5
ḳ.-i Ḳāfdan 80b/7
ḳ.+ si 29b/2
hemān ḳ.+ si 27a/3
Ḳāf ḳ.+ si gibi 5b/18
ḳ.+ sinde 67b/6
kūh-ı Semāvāt ḳ.+ sinde 77b/4
kūh-ı Billūr ḳ.+ sinde gelüp 60b/18
ṭaġ ḳ.+ sinde ṭururken 55b/17
Ḳāfuñ dördünci ḳ.+ sindedür 22a/20
kūh-ı Sütūn yaylaġı ḳ.+ sinden ḳalḳup 102b/19
Ḳāfuñ dördünci ḳ.+ sinüñ üstinde 36b/10

ḳulluḳ -3- [Tr] Kul olma durumu.
ḳ.+ a 118b/12
ḳ.+ ın ḳıl-maḳ Allah'a taatte bulunmak.72a/21
ḳ. ḳılar 71b/21

ḳulunç -1- [Tr] Omuz başı.
ḳ. dut-sa Vücutta omuz başlarında duyulan şiddetli ağrı. 49a/15

ḳum -5- [Tr] Bazı kaya ve maden parçalarının tabi tesirlerle parçalanıp ufalanması sonucu ortaya çıkan küçük ve sert tanecikler ve bunlardan oluşan kütle.
ol ḳ.+ a 30b/19
ṭoprāḳdan ve ḳ.+ dan 4b/6
deñiz ḳ.+ ı içinde 30b/18
ol deryānuñ ḳ.+ ı ve ḳayırı 36b/13
ṭaşın ve aġacın ve ḳ.+ ın ve ṭopraġın 21b/12

ḳumaş -3- [Ar] İpek, yün, pamuk vb. malzemeden makine veya tezgahlarda dokunmuş her türlü dokuma.
kemḫā-i yaz ḳ.+ ın 18a/5
ṭaş-ı muraṣṣaʿ zerbāft aṭlas ḳ.+ lar 11b/11
ve cemīʿ ḳ.+ ları 10b/13

ḳumḳuma -1- [Ar] İçine zemzem, mürekkep vb. konan yuvarlak karınlı madeni şişe.
ḳ.+ ya 33a/18

ḳumrı -1- [Fa] Gri renkli, kuyruğunun ucu genellikle siyah beyaz, güvercinden küçük kuş.
ḳ. 27b/1

Ḳunṭūs-ı Ḥimār -1- [Ar] Metinde adı geçen eşek başlı bir ejder adı.
yā Ḳ. 58b/6

Ḳunṭūs-ı Ḥimār-ser -4- [Ar] bk. **Ḳunṭūs-ı Ḥimār**
Ḳ. 57a/17, 57a/19, 57b/14
yā Ḳ. 58a/4

ḳur- -26- [Tr] 1. Bir araya getir-, topla-
ḳ.- dı 108b/2
ḳ.- a 86a/20
ḳ.- dı 12a/8, 47b/3, 80b/10, 80b/8
ḳ.- dılar 49b/3
ḳ.- up 13b/5, 18a/18, 49b/1, 57b/17, 74a/14
2. Yap-, parçaları birleştirerek hazırla-
ḳ.- mışlar 105b/18
ḳ.- arlar 51a/21
ḳ.- dı 75b/20
ḳ.- dılar 18a/4
ḳ.- dular 117a/10
ḳ.- mışlar 118a/11
ḳ.- sa 46a/2
ḳ.- up 101a/18, 51a/13, 51a/7, 51a/9, 68b/5, 90a/4
3. y.f.
vaṣiyyet ḳ.- dı 16a/9

Ḳurʾān -5- [Ar] Allah tarafından Hz Muhammed'e gönderilen kutsal kitap.
ṣuḥf-ı Ḳ. 23a/14
Ḳ.+ a 13a/11
aḥkām-ı Ḳ. gözleye 2a/8
Ḳ. içinde olana 13a/11

Ḳ. içinde 93a/12

ḳurb -7- [Ar] Yakınlık.
ḳ.-ı Ḥaḳda Allah'a yakın olma. 71a/4
ḳ.-ı Ḥaḳdan 118b/4
ḳ.-ı Ḥaḳḳa 118b/7, 39a/12, 94b/13
ḳ.-ı vuṣlatı 2a/16
Mekketu'llāh ḳ.+ ında 19a/18

ḳurbān -7- [Ar] Allah yolunda kesilen koyun, dana, deve vb. hayvan.
ḳ.-ı Süleymānīden 9b/5
ḳ. ḳanından ḳoḳından 46a/19
kūh-ı ʿArafātdaġı ḳ. kemüklerin 47a/9
ziyāde ḳ.+ lar itdi 9b/3
ḳ.+ laruñ biñde birin 9b/6
ʿArafāt ṭaġında olan ḳ.+ laruñ ḳanı ḳoḳı 10b/20
ʿArafāt ṭaġındaġı ḳ.+ laruñ ḳanın ḳoḳın yiyüp 47a/18

ḳurbet -1- [Ar] Hısımlık, akrabalar.
ḳ.+ i buldı 2a/10

ḳurbiyyet -2- [Ar] Yakın olma durumu, yakınlık.
ḳ. bulalar 13b/18
ḳ. bulmaġıçun 78a/1

ḳurd -8- [Tr] 1. Köpekgillerden, gri , yırtıcı, etçil memeli hayvan. 110b/16 2. Böcek. 9a/20
ḳ. 61b/18
islām sürüsinüñ ḳ.+ ı 110b/16
ebrişīm ḳ.+ ı gibi böcecügüñ baġrı baġursuġı sıḳındusıdur 8b/11
ebrişīm ḳ.+ ıdur 8b/8, 9a/20
ḳoyuna ḳ. ol-up 2b/14
ḳ. pençesinden ḳurtulmış keçi oğlaġı gibi 57b/11
ḳ.+ uñ şerrini 110b/15

ḳurda - -1- [Ar] Karıştır-
diş ḳ.- maġa 8b/9

ḳurı -10- [Tr] 1. Islak olmayan. 24b/11 2. Canlılığı kaybolmuş. 97a/16
ḳ. 25a/9
ḳırḳ ḳ. aġacuñ 59b/2
ḳ. kemüklerin 97a/16
ḳ.+ lar 25a/9
ḳ. yir ejderinden 96a/3
ḳ. yir idüp 24a/7
ḳ. yir 24a/9
ḳ. yire 27a/8
ḳ. yirler 24a/6
ḳ. yirleri 24b/11

ḳurıcı -1- [Tr] Ağ ören.
iy aġ ḳ. ṣayyād 53b/7

ḳurıl - -2- [Tr] bk. **ḳurul-**
orta yirlerinde ḳ.- u 69b/12
terāzū ḳ.- up 116b/16

ḳurıt - -1- [Tr] Bitkiyi kurut-, öldür-
ḳ.- ur 7a/11

ḳurret -1- [Ar] Parlaklıık, göz aydınlığı.
nūr-ı ʿaynı ḳ.+ i 2b/6

ḳursaḳ -1- [Tr] Kuşlarda ve bazı hayvanlarda yemek borusunda şişkin kısım olarak bulunan ilk sindirim torbası.
ḳ.+ ından 42a/1

ḳurşun -1- [Tr] Yumuşak, ağır, kolayca dövülebilen, maviye çalan gri renkli element.
gümişi ḳ.+ dan ayırtlayup 14b/7

ḳurt -10- [Tr] bk. **ḳurd**
ḳ. 53a/3
yidi sekiz ḳ. 42b/1
toḫumdan ve yumurdadan ve ḳ.+ dan dürür 3b/21
ḳ.+ lar 42a/10, 42a/8, 42b/3
ol ḳ.+ lar 110a/2
ḳ.+ lar olup 52b/19
ḳ.+ lardan ṣaḳlamaya 42a/15
tersinden düriyen ḳ.+ ları 110a/2

ḳurtar - -16- [Tr] Kurutlmasını sağla-, birini veya birşeyi kötü bir durumdan uzaklaştır-
ḳ.- a 43a/9
ḳ.- a 75b/14
ḳ.- alar 76b/1
ḳ.- am 55b/17
ḳ.- ayın 72b/14, 75b/10, 75b/7
ḳ.- dı 44b/21
ḳ.- duġın 89b/19
ḳ.- dum 73a/8
ḳ.- duñ 79a/3
ḳ.- maġa 55b/5
ḳ.- up 103a/17
ḳ.- ur 74b/12, 75b/15, 75b/8

ḳurtcuġaz -4- [Tr] Kurtçuk, böcek.
ḳ.+ lar ol-up 52b/10
ḳ.+ lara 3b/18
ḳ.+ lardur 52a/20
ʿufūnātdan dürüyen ḳ.+ lardur 52b/10

ḳurtul - -9- [Tr] Kötü bir durumdan uzaklaş-, halas ol-
ḳ.- acaḳ olursa 75a/19
ḳ.- alum 75a/15
ḳ.- avuz 75b/3
ḳ.- dı 76b/4
ḳ.- duġına 34b/19
ḳ.- mış ola 50a/2
ḳ.- mış 57b/11
ḳ.- urduñ 6b/17
ḳ.- up 47a/11

ḳuru - -6- [Tr] 1. Sıvı çekil-, bit-, tüken-
ḳ.- dı 73a/9
ḳ.- dı 27a/5
ḳ.- r 21b/10

2. Bitki öl-, canlılığını yitir-
ḳ.- dı 95a/19
ḳ.- r 96a/5
3. Nem tüken-, ıslaklık git-
ḳ.- dı 107b/19
ḳuru -9- [Tr] bk. **ḳurı**
ḳ. aġaçlardan ḳazuḳlar 59a/19
ḳ.+ da 51b/4, 96a/11
deñizde ve ḳ.+ da 96a/12
ḳ. deñiz 21b/13
bir ḳ. isim 39a/17
bir ḳ. sevdā ḳılup 83a/6
ḳ. yir 21b/13
ḳ. yiri 41b/7
ḳurul - -3- [Tr] Yapıl-, parçalar birleştirilerek hazırlan-
ḳ.- mış 69b/12
bir ḳızıl altun taḫt ḳ.- mış 78b/8
bir evdeki ḳ.- mış yay olsa 48b/18
ḳurut - -2- [Tr] 1. Yiyeceği uzun süre dayanması için güneşe bırakıp kurumasını sağla-
ḳ.- dılar 9b/5
2. Islak bir yerin kurumasını sağla-
ḳ.- dı 35a/19
ḳuş - -1- [Tr] İstifra etmek.
ḳ.- dı 43b/5
kūs -4- [Tr] Kös, büyük davul.
k. u ḥarb 118a/18
k. u ḥarbi çaldurup 118a/8, 93b/21
çalınur k. u ḥarbi ṭabl u renc 106a/7
ḳusındu -1- [Tr] Kusuntu.
bir aru böceginüñ ḳ.+ sıdur 8b/11
ḳuşūr -7- [Ar] Eksiklik, noksan.
ḳ. 38b/10
ḳ. it-dümise 100a/19
köşk ü ḳ. 16a/21
hīç ḳ.+ ı 17a/10
bizüm işledügimüz ḳavārīr ḳ.+ ından ṣanʿatludur 18a/20
ḳ.+ larına 3b/5
bu dört dürlü ḳ.+ uñ vasaṭında 87a/8
ḳuş -122- [Tr] Gagalı, iki ayaklı, iki kanatlı, vücudu tüylerle kaplı, uçucu hayvanların ortak adı.
ḳ. 112b/19, 43a/10, 7a/4
bu ḳ. 106a/19, 106a/20
dört ḳanadlu bir aġır ḳ. 43b/21
dört ḳanadlu ṭāvūs ṣuratlu bir yeşil ḳ. 41b/9
gökde ḳ. 5a/12
iki ḳ. 42a/5
ulu ḳ. 106a/17
ḳ. arḳasında 104a/12, 104b/6, 105b/14
bir ʿaẓīm ulu ḳ. arḳasında 105a/6
ḳ. arḳasından 104b/14, 106a/21
bir ḳ. daḫı 56b/9
ḳ. dilince söyleşüp 44a/1
bir ḳ.+ dur 108a/17
ḳ. gelüp 42a/13
uçar ḳ. gelüp 41b/15
ḳ. gibi uça 52a/19
ḳ. gibi 7a/4
ḳ.+ ı 56a/5
bir çift ṭurna ḳ.+ ı 102b/13
bu kerkes ḳ.+ ı 67a/5
Hüdhüd ḳ.+ ı 111b/1
ol iki ṭurna ḳ.+ ı 112b/8
ol saḳa ḳ.+ ı 42b/7
Ruḫ ḳ.+ ı 102a/15, 102a/18, 102a/19, 102b/12, 102b/14, 102b/3, 102b/5, 103b/16, 103b/17,
104a/11, 104a/17, 104a/2, 104a/6, 104b/1, 104b/12, 105b/15, 105b/2, 106a/12, 106a/14,
108a/11, 108a/17, 112b/16
ruḫ ḳ.+ ı 104a/19
saḳa ḳ.+ ı 41b/21, 42a/14, 42a/2, 42b/8, 43a/21
Sīmurġ-ı Ḳāf ḳāmetlü ḳ.+ ı 105a/16
Ruḫ ḳ.+ ı arḳasına alup 112b/6
Ruḫ ḳ.+ ı arḳasında 106a/8
Ruḫ ḳ.+ ı arḳasından 105a/3
Ruḫ ḳ.+ ı bu 103b/5
Ruḫ ḳ.+ ı bulup 109a/13
Ruḫ ḳ.+ ı daḫı 106a/10
Ruḫ ḳ.+ ı dāḫı 111b/20
Ruḫ ḳ.+ ı gibi 104b/11, 105a/15
semender ḳ.+ ı gibi 52b/16
Ruḫ ḳ.+ ı götürdügin 109a/15
Ruḫ ḳ.+ ı götürüp 104b/8
bir ʿuḳḳāb miṣāli ḳara ılancıl ḳ.+ ı inüp 43a/6
Ruḫ ḳ.+ ı işidüp 103a/13
buḳalemun ḳ.+ ı rengi gibi 17b/12
balıḳçıl gibi ve saḳa ḳ.+ ı ve ördek 52a/15
Ruḫ ḳ.+ ımda 102b/9
bir çift ṭurna ḳ.+ ın 112a/15
Ruḫ ḳ.+ ın 102b/10, 112a/12
Ruḫ ḳ.+ ın daḫı 106b/14
Ruḫ ḳ.+ ına 103a/4, 104a/2, 105a/8, 105a/9, 105b/1, 106a/9
Ruḫ ḳ.+ ında 102b/8
Ruḫ ḳ.+ ını 102b/15, 103b/7, 105a/15, 108a/20
Ruḫ ḳ.+ ını görüp 103b/20
Ruḫ ḳ.+ ınuñ 105b/13, 108a/15
Ruḫ ḳ.+ ınuñ arḳasına 104a/1
ruḫ ḳ.+ ınuñ ḳaṣdı varısa 104b/3
Ruḫ ḳ.+ ınuñ serin teninden 104a/19

Ruḫ ḳ.+ ınuñ ṭurduġı yire 108a/11
Ruḫ ḳ.+ ıyıla 109a/18
Ruḫ ḳ.+ ıyla 112a/16
ḳ. ḳaynaġında 105a/6
cennetden çıḳan ṭāvūsıla ḥubūbāt yiyen ḳ.+ lar 117a/9
gökde uçan ḳ.+ lar 104b/20
havāda uçan yırtıcı ḳ.+ lar 9b/7
perīler ve ḳ.+ lar 26b/11
gökde uçar ḳ.+ lar gibi 45a/19
ne ḳadar ḳ.+ lar vuḥūşlar ehvām u ḥaşerāt 26a/10
gök yüzinde uçan ḳ.+ ları 5b/20
gökde uçan ḳ.+ ları 25a/16
ṭurna ḳ.+ ları 102b/14
yā ṭurna ḳ.+ ları 103b/14
ṭurna ḳ.+ ları āvāzları 112a/14
şu ḳ.+ ları bigi 52a/16
ṭurna ḳ.+ larına 103b/5
ṭurna ḳ.+ larından 112b/16
ol Rüstemden gelen ṭurna ḳ.+ larını 112b/11
ol bir çift ṭurna ḳ.+ larınuñ 103a/12
havā-yı gökde uçucı ḳ.+ laruñ melīki 61b/20
ökü ḳ.+ undan ġayrı 52b/13
ḳ.+ unı 42a/2
Ruḫ ḳ.+ unı 112a/8, 112b/2
yir vuḥūşunı ve gök ḳ.+ unı incitmege 20b/5

ḳuşaḳ -2- [Tr] Bele bağlanan uzun, enli veya ensiz kumaş.
ḳ.+ ın 62b/4
ḳ.+ ına 104a/1

ḳuşan - -2- [Tr] Bele bir şey bağla-, tak-
ḳ.- mışdı 107a/4
ḳ.- up 60b/2

ḳuşat - -2- [Tr] 1. Her yeri sar-, kapla-
ḳ.- up 93b/5
2. Etrafını çevir-
ḳ.- an 93b/9

ḳuşcuġaz -2- [Tr] Küçük kuşlar.
ḳ.+ lar 25a/1
seḥer ḳ.+ ları 80b/2

ḳuşluḳ -4- [Tr] Günün sabahla öğle arasındaki saatleri.
ḳ. geçince 109a/6
ḳ. vaḳtında 118a/2
ḳ. vaḳti yitdi 42b/6
ḳ. yirine geçdükden şoñra 98a/10

ḳuṭbu'l-aḳṭāb -2- [Ar] Evliyalıkta yüksek derecelere ulaşmış kimse, kutupların başı.
ḳ.+ ıla 117a/17
ḳ.+ uñ himmeti birle 105a/19

kūtehlik-1- [Fa] Kısa, kısalık.
k.+ i 27b/2

ḳuvā -1- [Ar] Kuvvetler.
ḳ.-yı nefsi Nefsin kuvveti. 71a/1

ḳuvvet -52- [Ar] 1. Güç, sağlamlık.
ḳ. 99a/6
ḳanḳıñuzuñ ḳolında ḳ. 106b/17
ne ḳ. 105b/6
ḳ.-i fikr Düşünme gücü. 10b/4
ḳ.-i ḥāfiẓa Hafıza gücü. vasaṭında 10b/4
ḳ.-i ẕikr Zikir gücü.10b/4
ḳ. bul-a 4b/19
ḳ. bulup 50b/7
ḳ.+ i 38a/19
bendenüñ ḳ.+ i 99a/2
Demürbāduñ ḳ.+ i 31b/3
ḳ.+ i irer 78b/13
dīne ḳ.+ i virdi 2b/2
ḳ. içre 5a/11
ḳ.+ ile 5b/12
ḳ.+ in 31b/1, 35a/4
ḥıfẓ ḳ.+ in 116a/20, 66a/20, 93a/16
anuñ ḳ.+ in görüp 33b/17
ḳ.+ ince ve illetince 111a/1
ḳ.+ ine 31a/13
bināya ḳaldurup işleyen ʿifrītlerüñ dīvlerüñ ḳ.+ ine 29a/21
Demürbāduñ ḳ.+ ine 35a/8
taḥsīn ve ḳ.+ ine 31b/3
anuñ ḳ.+ ini arturdı kim 31a/7
ḳ.+ iyle 68a/21
ceng ḳılan siḥirgāhın ḳ.+ iyle 85b/20
dem-i ḳ.+ iyle 105a/16
ḥilm ü ʿilm ḳ.+ iyle 7b/19
perr ü bāl ḳ.+ iyle 52b/3
salṭanat ḳ.+ iyle 99b/9
siḥr-i efsūn ḳ.+ iyle 89a/1
ẕihn ü idrāk ü başīret ḳ.+ iyle 43a/11
ḳ.+ le 105a/15
ḳ. ṭutdı 70a/18
cismi ḳ. ṭutdı 70a/17
ḳ.+ üm 31a/1, 32a/6
benüm ḳ.+ üm 61a/7
ḳ.+ üm vefā ḳılmadı 32a/18
ḳ.+ üme ṭayanmazam 33b/7
bizüm ḳ.+ ümüz ʿaẓametümüz bilüp 27b/12
ḳ.+ ümüz yitdükce 27b/11
ad u şanumuza ḳ.+ ümüze göre bir ḳalʿa yapup 28a/11
ḳ.+ üñ miḳdārını 32a/10
ḳ. vir- 31a/4, 75b/4
ḳ. virdi 75b/6
bir ḳ. virdi 31a/12
yitürüñ budur ki Ḥaḳ ḳ. vire bu ṭaşı götürem 33a/10

ḳuvvetlü -5- [Ar+Tr] Maddi güce sahip olan.
senden ḳ. 107a/19
bir ḳ. dīv-i 34a/18
ne ḳ. nerre dīvdür 33b/11
ʿaẕametlü ḳ. şecāʿatlu ejderhā 95b/20
ne deñlü ḳ.+ yise 55b/21
kūy -1- [Fa] Küçük yerleşim birimi.
k.+ uñdan sürse 46a/5
ḳuyı -19- [Tr] Su tabakasına varılıncaya kadar daire şeklinde kazılıp çevresine duvar ürülen veiçindeki su tulum ile alınan derin çukur.
ḳ. 29b/15
bir deriñ ḳ. 56b/6
bir ḳ. 56b/11, 76a/20
ḳ. aġzına gelüp yitdiler 59b/13
ḳ. aġzına sürüp geldiler 60b/11
ḳ. aġzına 60a/17
ḳ. aġzında ṭurġurup 59b/19
ḳ. aġzındaġı çemenlü yire 59b/4
ḳ. aġzından 60b/13
ol ḳazduḳları ḳ. ḳalıcaḳ 60a/5
ḳ.+ lar 26b/15
ḳ.+ nuñ aġzını 56b/8
ol ḳ.+ nuñ geñişliginden 56b/7
ḳ.+ nuñ maġrib ṭarafından yaña 60a/3
ḳ.+ nuñ naḳbından çıḳarup 56b/8
ḳ.+ nuñ üstüne 60a/18
ḳ.+ ya 76a/20
ḳ.+ ya ṣalup 56b/12
ḳuyruḳ -11- [Tr] Hayvanalrın büyük kısmında gövdenin arka tarafında yer alan uzun ve esnek organ.
ḳ. çevürüp 15b/2
ḳ.+ ı 20b/18, 7a/14
ḳ.+ ın egüp 105a/7
ʿaḳreb ḳ.+ ına 7a/14
ḳ.+ ında 7b/11
ṭāvūs ḳ.+ ından 99b/7
ḳ.+ ını 7a/15
ḳ.+ ların 15b/8
ejdehānuñ ḳ.+ un 88a/9
bir ḳ. ve iki boynuz 6b/7
ḳuyruḳlu -4- [Tr] Kuyruğu olan.
at ḳ. 56b/18, 59a/12, 59a/4
yılan ḳ. 20b/20
ḳuyu -8- [Tr] Su tabakasına varılıncaya kadar daire şeklinde kazılıp çevresine duvar örülen ve içindeki su kova veya tulumba ile alınan derin çukur.
ḳ.+ dan çıḳmaġa 59b/1
ḳ.+ dan içerü düşdi 60a/19
ḳ. dibinden 60b/12
ḳ. dibine ḳaḳup 59b/2
ḳ. dibine 59a/20, 59a/21
ḳ. için 59a/18
ḳ.+ yı ṭoldurup 60b/13
ḳuzaḥ -3- [Ar] Bir şeytan veya melek adı.
ḳavs-i ḳ.+ dan 35b/11
ḳavs-i ḳ. gibi egüp 108a/12
ḳavs-i ḳ. gibi 15b/8
kübrā -1- [Ar] Daha büyük, ulu.
İskender-i k. 93a/6
küccüklik -1- [Tr] Küçük olma durumu.
ol k.+ ile 10b/15
küççük -1- [Tr] Ölçü bakımından benzerlerinden daha alçak, daha dar, daha kısa ve daha ufak olan.
ẕerreden k. iki gözler 116a/19
küçücük -3- [Tr] Çok küçük, ufacık.
k.+ den 57a/17
k.+ dür 48a/11
k.+ le 8a/13
küçük -3- [Tr] Ufak.
k.+ dür 10b/11
yiryüzinde yürüyen cānavarlaruñ k.+ idür 4a/4
k. ḳaṣabāt şekl 27a/19
küçüklik -2- [Tr] Küçük olma durumu.
bu k.+ ile 49a/9
ol k.+ ile 10b/14
küffār -4- [Ar] Kafirler.
k. 110b/19, 38b/7, 73b/17
k.+ a 52b/1
küfr -22- [Ar] Allah'ın varlığını ve birliğini kabul etmeme.
k.+ i 73a/16
Nemrūduñ k.+ i 82b/9
k. içinde 79b/2
k.+ ine 73b/15
kendü k.+ leri 73b/13
k. söyleyip 90a/20
k. ü ḍalāletden 72b/14
ḫalḳuñ k. ü ḍalāletleri 81b/21
şirkile k. ü fesād ḳılmaġıçun 92b/4
k. ü şirk ü siḥirden 85b/21
k. ü şirk ü ẓulümātından 21a/3
k. ü şirk 92a/18
k. ü şirkden 23a/6
k. ü şirki 100a/7
bu k. ü şirki 79b/16
k. ü şirkile 79b/3
Nemrūduñ k. ü şirkin 67b/18
k. ü şirkini 67a/19
bu dünyā pādşāhınuñ k. ü şirkini 67b/4
k. ü şirküñ 91a/9
k.+ ü ve şirki 92b/11
senüñ k.+ üñi 84b/15
kühen -1- [Fa] Köhne, eski.

k. 39b/8

kül -2- [Tr] Küllenmiş odun ateşi.
maḳām-ı ʿaḳl-ı k. 2a/17, 2b/4

külāb -1- [Ar] Köpekler.
k.+ ıla 54a/11

küleng -2- [Fa] Turna kuşu.
murġ-ı k. 103a/4
ḳaynaḳ dıynaḳ urucı yırtıcı şehbāz sunḳur k.+ lerin 117a/14

külḫān -2- [Fa] Hamamlarda döşeme altında bulunan ve ısınmayı sağlayan kapalı büyük ocak.
başlarınuñ aġzın k. ʿalevi gibi 104b/17
k. gibi 118a/13

küll -2- [Ar] Hepsi.
k.+ i 2b/4, 93b/4

küllī -6- [Ar] Bütün, umumi.
k. 82a/2
k. eşyā 37b/20
k. ḫalḳı 24a/16
k.+ si 12b/8
k.+ sin 16a/21
k. tebāh 20b/12

külünk -9- [Fa] Ucu sivri taşçı kazması.
k. 31a/16
her k. 31a/16
ol k.+ i 31a/18
Dımışḳī tīşeyi ve pūlād k.+ i eline alup 31a/10
k.+ ile tīşe ile perdāḫt idüp 30a/21
pūlād k.+ ler 31a/13
tīşe ve k.+ ler düzdürüp 31a/15
pūlād k.+ ler urup 29a/13
pūlād k.+ lerle 29a/15
k. ü tīşe eline alup 31a/19

kümelā -5- [Tr] Kamiller sınıfı.
ekmel-i k. 46a/11, 51b/12
raḥmet-i Raḥmānı'r-Raḥīm olan k.+ da 50b/7
ʿaḳl-ı ins-i k.+ dandur 50b/4
ekmel-i k. ve aʿḳal-ı 43a/15

kün -5- [Ar] Allah'ın "Ol!" deyince kainatı yarattığı lafzı.
k. 58b/21
lafẓ-ı k.+ den 119a/8, 83b/19, 84b/3, 93b/1

künc -4- [Fa] Köşe, bucak.
k.-i ḫalvetde Halvet köşesi. 51b/14, 66a/18
ḳanāʿat k.+ i içre 71a/4
ʿuzleti k.+ ide 2a/3

künk -1- [Tr] Kalın su borusu.
k.+ ile 38b/19

künyet -1- [Ar] Bir kimsenin adını, soyadını, ülkesini, doğum tarihini, mesleğini vb. kimliğine ait bilgileri gösteren kayıt.
k.+ i 2b/4

küp -7- [Tr] İçine su, yağ, pekmez gibi sıvılar ve buğday, un vb. erzak konan, karnı geniş, dibi dar toprak kap.
k.+ i yilişdürüp 89a/18
Ḫüsrevānī k. içine ḳoyup 7b/8
k.+ ler içine ḳoyup götürdüklerin 89b/21
k.+ lere 89a/2
k.+ lere süvār olup gitdügin 89b/20
ḳalʿadan k.+ lere süvār olup gitdüklerin 90a/6
k.+ lere süvār olup 89a/17

kürk -1- [Tr] İşlendiği zaman giyecek yapmak için kullanılan hayvan postu.
k. ve sı idem 89a/1

kürk-ser -1- [Tr+Fa] Kürk başlı.
k. 52b/8

kürre -7- [Tr] Küre, dünya.
k.-i nār gibi Ateş küresi. 104b/10
k.-i nesīm yöresinde uçaraḳ 34a/16
k.-i nesīme yaḳīn çıḳduġın 81a/9
k.+ ler 15a/2
k.+ ler yapup 14b/7, 31a/14
k.+ lere ḳoyup 14b/14

kürsī -12- [Ar] Taht.
ʿarş u k. 84b/7
bir altun k. 83b/3
üç yüz k. 15b/17
zerrīn k. 69b/15
zerrīn k.+ de 83b/5
ʿāc u abanus k.+ lere 78b/8
gevherī zerrīn k.+ lere 12a/9
altun u gümiş k.+ lere geçüp oturasız 32a/8
altun gümiş k.+ lere geçüp oturmuşlar 91a/5
kürsīlü k.+ müze geçüp 33a/18
Süleymān k.+ sinüñ çevresinde ṣaġında ṣolında 15b/17
zerrīn k.+ ye geçüp 117a/11

kürsīlü -1- [Ar+Tr] Taht sahibi.
k. kürsīmüze geçüp 33a/17

kürsü -1- [Ar] Taht.
k.+ ñ daḫı 83b/5

küsdür- -1- [Tr] Dargınlığa sebep ol-, darılt-
k.- meyem 28b/7

küstāḫlıḳ -1- [Fa+Tr] Küstah olma durumu.
bizüm k.+ umuza ḳalmasun 62b/5

küsūf -1- [Ar] Güneş tutulması.

ḫusūf u k. ve feleklerüñ gerdişi ve güneş 16a/11

-L-

lā -1- [Ar] Hayır; yoktur; değildir.
l. dimeyüp 77a/13

lā-büd -4- [Ar] Gerekli, lâzım.
l. 10b/14, 10b/15, 14a/11, 42a/16

lā-cerem -3- [Ar] Şüphesiz, besbelli.
l. 111a/14, 40a/6, 62a/12

lā-mekān -4- [Ar] Mekansız., yersiz.
l. 58b/12
l. u lā-şerīk ü bī-zevāl 80a/5
l.+ uñ ol mekānına 2a/7
lā-şerīk ü l. ü bī-zevālsin 82a/14

lā-müşīr -2- [Ar] Askersiz.
lā-şerīk ü lā-vezīr ü l.+ dür 10b/16
l. ü lā-zevāl 10b/9

lā-naẓīr -3- [Ar] Emsalsiz.
l. 37b/17
l. ü bī-miṣāl 10b/8
tārīḫ-i l.+ üñ üç yüz altmış altıncı meclisinüñ itmāmın 119a/12

lā-şerīk -7- [Ar] Eşsiz, benzersiz.
l. 1b/3, 21a/7, 90b/10
lā-mekān u l. ü bī-zevāl 80a/5
lā-yemūt u l. ü bī-zevāl 84b/8
l. ü lā-mekān ü bī-zevālsin 82a/14
l. ü lā-vezīr ü lā-müşīrdür 10b/16

lā-vezīr -1- [Ar] Vezirsiz.
lā-şerīk ü l. ü lā-müşīrdür 10b/16

lā-yaʿḳil -1- [Ar] Yememiş.
l. ol-up Aç olmak. 42a/12

lā-yefūt -1- [Ar+Fa] Benzeri bulunmayan.
l. u bī-bedel ü Nāẓirdürür 84b/8

lā-yemūt -3- [Ar] Ölümsüz, edebî.
yā Ḥayy u l.+ u 97a/3
l. u kār-sāz 63a/1
l. u lā-şerīk ü bī-zevāl 84b/8

lā-yezāl -4- [Ar] Bitmez, ebedî.
l. 1b/13
bī-zevāl ü l. 79b/21
l. ü bī-bedeldür 111b/11
l. ü bī-zevāl 1b/4

lā-zevāl -3- [Ar] Devamlı, ortadan kalkmayan, ebedî.
l. 111b/11, 90b/10
lā-müşīr ü l. 10b/9

laʿīn -107- [Ar] Lanetlenmiş.
ʿAnkūr l. 89a/7, 90a/14, 90a/9
ḥikāyet ve Nemrūd l. 90a/16
İblīs-i l. 70b/4
maḥrem-i iblīs-i l. 87b/18
merdūd-ı l. 74b/15
mūnis-i iblīs l. 88a/8

kütül - -1- [Tr] Küt yapmak, sivri uçlar giderilg.- di 107a/15
Nemrūd l. 74a/13, 90a/18
Nemrūd-ı l. 100a/3, 65a/12, 67b/17, 69a/2, 69b/12, 70b/7, 71b/8, 74a/17, 78b/8, 79b/14, 80a/11, 80b/7, 81a/11, 81a/13, 81a/9, 81b/15, 82a/10, 82a/12, 82a/21, 83b/17, 83b/2, 84a/1, 84a/12, 84a/8, 90a/20, 91a/13, 91a/18, 91a/21, 92b/19, 93b/14, 93b/19, 93b/3, 99b/9
ol l. 100a/8, 103b/10, 73b/4, 81b/6, 83a/5, 88a/6, 90b/15, 90b/18, 93a/11
şeyṭān-ı l. 93b/3
yā l. 75a/3, 83b/4, 84a/13, 84b/10, 91a/9
l.-i merdūd 74b/17
l.-i Nemrūd 84b/2
ol l. aşlı 90b/14
şeyṭān-ı l. boynın ṭoḳudı 68b/13
Nemrūd l. daḫı 93b/21
Nemrūd-ı l. daḫı 98a/17
ol l. daḫı 81b/20
o l.+ den 82a/1
Nemrūd-ı l.+ dür 70a/9
Nemrūd-ı l.+ e 80a/8, 83b/14
ol l.+ e göndürem 90b/16
Nemrūd-ı l.+ e varup 90b/8
Nemrūd-ı l. gibi kāfir-i 113b/19
Nemrūd-ı l.+ i 67a/19, 78a/16, 78a/8, 78a/9, 83a/1, 93b/2
ol l.+ i 78b/3
ol l.+ i helāk iden siñek 64b/5
ol l. kāfirüñ 64a/5
Nemrūd-ı l. ḳavminden 79b/4
Nemrūd l. ḳorḫusından ḳaçup 68a/5
Nemrūd-ı l. leşkerine 92a/9
Nemrūd l. leşkeriyle 97b/15
Nemrūd-ı l. meclisine 83a/19
Nemrūd l. naẓarına 69b/10
Nemrūd-ı l. olduġı Rūḥa şehri 98a/8
Nemrūd-ı l. şerrinden şaḳlayam 68b/9
o l. ü kāfirüñ helāki 98b/18
ʿAnkūr l.+ üñ 86a/15
Nemrūd-ı l.+ üñ 80a/15
ol l.+ üñ 92b/6
Nemrūd-ı l.+ üñ başı üzerine 84a/2
Nemrūd-ı l.+ üñ cānına 93b/12
Nemrūd-ı l.+ üñ eñsesine 83a/19
ol l.+ üñ fitnesinden 70b/20
Nemrūd l.+ üñ geñzine giren 97b/11
ol l.+ üñ leşkerini 92a/9
Nemrūd-ı l.+ üñ maġzın yimegiçün 61a/11
ol l.+ üñ maġzın yiyip 91b/14
Nemrūd-ı l.+ üñ maġzın yiyüp 113b/5

Nemrūd-ı l.+ üñ maġzını yiyen baʿūż ulusı Cercīs 95a/13
ol l.+ üñ maġzını yiyip 91b/6
Nemrūd l.+ üñ maġzını 97b/8
Nemrūd-ı l.+ üñ maġzını 80a/20
Nemrūd l. varup 78a/19
Nemrūd-ı l.- nām 65b/9

laʿl -32- [Ar] Parlak kırmızı renkli kıymetli taş.
l.-i baḫşuñ 46a/3
l.-i Bedaḫşān 36b/6
l.-i Bedaḫşī gevher birle zeyn olmış tācın başına urunurdı 87b/1
l.-i Bedaḫşīden 15a/10, 37b/6
l.-i cevāhirdür 36b/14
l.-i cülābī şebnemi 53a/2
l.-i gevāhir şaçup 106b/7
çeşme-nūş-ı Ḫıżr-ı l.-i ḥayātı 2b/21
l.-i ḥayvāna 71a/16
l.-i ḳıymetī 1b/11
l.-i mey-gūnuñ ġamı 46a/1
l.-i yāḳūt dürefşān itdi 108b/3
l.+ den 15a/15
l. eyle-señ 71a/17
aḳ l.+ ile 87a/17
l.+ ini şorup 86a/11
l. ü cevāhir gibi 15a/3
l. ü cevāhir 14b/20
l. ü cevāhirden bir ḳubbe 37a/2
l. ü cevāhirile 16b/2
l. ü cevāhirle 87a/9
l. ü gevher ḳıymeti 11b/11
ol ḳadar l. ü yāḳūt gevher ü cevher 18b/20
l. ü yāḳūt u elmās u zebercedlerin ve pīrūzelerin 14b/16
l. ü yāḳūt u zeberced ve elmās u pīrūze 14b/4
l.+ üñ 95a/4
l.+ üñ Ḥaḳḳı 95a/4
mīm-i l.+ üñ ḥasretinden 95a/5
l.+ üñi 95a/6
l.+ üñi görüp 3a/11
şerbet-i l.+ üñi şun 23b/1

laʿl-reng -3- [Fa] Parlak kırmızı renkli taş.
l. it-dügin Kızartmak. 109a/17, 109a/8
l. oldı 9b/4

laʿlgān -1- [Tr] Parlak kırmızı renkli taşlar.
l.+ ları 14b/16

laʿnet -6- [Ar] Allah'ın rahmetinden af ve merhemetinden mahrum olma.
l. ʿāṣīlaradır 116b/12
l. didiler 81a/3
l. eyle-se 116b/11
l.+ i itmeyendür 2a/19
l. it-di 75a/10
l. oḳu-rlardı 73a/20

laʿnet -1- [Ar] Lanetlenmiş.
racīm-i l.+ i 75a/11

laʿt -1- [Ar] (?)
l.+ ı olmaz 7a/1

lāciverd-5- [Fa] Koyu mavi renk.
l. ṭaşından bir şādırvān içinden 37a/7
l. ṭaşından 15a/21, 35b/17, 37b/6, 86b/12

lāciverdī -1- [Fa] Lacivert renginde.
l. ḥacerden 36b/7

lacūclıḳ-1- [Ar+Tr] İnatçılık.
l. it(d)-er İnat etmek. 33a/7

lāf -8- [Fa] Bir düşünce anlatan kelime veya kelime dizisi.
l.+ ı urdı 88a/6
l. ur-dı Söz söylemek. 81b/9, 94a/5
l. urıcaḳ 14a/18
l. urmaḳ 32b/18
l. urmaḳdan 33a/8
l. urucaḳ 93b/8
l. urup 62b/14

lafẓ -5- [Ar] İfade, kelime, söz.
l.-ı künden "Kün" lafzı. 119a/8, 83b/19, 84b/3, 93b/1
l.+ ı 2a/8

laḥm -3- [Ar] Et.
l.-ı insān ḳoḳmayup İnsan eti. 7b/9
bunuñ l.+ ı 43a/1
l.+ ın 98b/15

laḥẓa -2- [Ar] Bir tek söz yada kelime.
bir l. 70b/11, 78a/15

laḳab -1- [Ar] Takma ad.
l.+ ı 72b/5

lākin -37- [Ar] Ama, ancak, fakat.
l. 17a/11, 22b/1, 25b/20, 27a/20, 73b/21, 9b/5
ve l. 10a/16, 113b/18, 16b/15, 18a/21, 20a/9, 25a/12, 30b/7, 35a/1, 41a/18,
44a/8, 47b/14, 48a/13, 48b/14, 48b/8, 49a/10, 51b/20, 54a/16, 54b/9, 57a/6,
63a/21, 66a/11, 77a/1, 81a/15, 81b/16, 82b/15, 84a/14, 85a/16, 85b/10, 91b/14,
98a/10, 9b/1

laḳlaḳa -1- [Ar] Anlamsız ve boş söz.
l.-i lisān-ıla Boş konuşan dil. 53b/8

laḳam -1- [Ar] Yol ortası.
l. yaḳīnine 59a/14

lāle -4- [Fa] Zambakgiller familyasından, çok değişik türleri bulunan, mızrak biçiminde uzun yapraklı, çok yıllık soğanlı bitki.
l. 87b/5

l. ve nuʿmān ve şaḳāyıḳ arasında 52b/20
l. ve nuʿmānuñ 53a/1
l. ve żaymurān ve şaḳāyıḳ ve nuʿmān ve çayır ve çemen 25a/1

lāle-ḫad -3- [Fa] Lale yanaklı, yanakları pembe olan.
l. 16b/8
serv-ḳad l. 87a/2
l. ḳızı 11b/19

lāle-reng -2- [Fa] Kırmızı renkli.
l. 3b/2
l. it-dügin 89b/17

lāleveş -1- [Fa] Lale gibi.
l. cām-ı 46a/4

lāmisiyyet -1- [Ar] Dokunma duyusu.
ḫāṣṣa-i l. 10b/5

Lāt -4- [Ar] Kabe'de İslamdan önce tapılan putun adı.
L. u ʿUzza ḥaḳḳıyçun 107a/18
L. u ʿUzza 2a/13
L. u Hübel 2a/20
L. u Menāt 76b/6

laṭīf -14- [Ar] İnce bir ruh güzelliğine sahip olan, hoş, nazik, yumuşak.
l. 114b/12, 27a/21, 41a/14, 53a/21, 5b/9
L. 101a/15
ḫoş l. 45b/15
maḥbūb u l. 88b/18
yā L. 100a/17, 98b/20, 98b/21
bunuñ gibi l. bisāṭ kimesne 18b/1
bir l. dīv oldı 57a/5
bunuñ gibi l. ü şerīf 41a/16

lāyıḳ -28- [Ar] Uygun, yaraşır, münasip.
l. 110a/19, 113a/11, 14a/20, 82b/12
Allāha l. 55a/11
aña l. 2a/15, 72a/21
devlete l. 102a/2
Ḥaḳḳa l. 23a/9
senüñ ḥüsnüñe l. 17a/20
aña l. ʿamel ḳılam 72a/9
nübüvvetüñe l. bir ʿamel ḳıl 26a/17
aña l. bir bisāṭ 17a/10
ol köşke l. bisāṭ itdürmege żāmin olam 17b/18
Süleymāna l. bisāṭ ṭoḳutdurmaġa 17a/14
l. degül 82b/3, 95a/7
l.+ dur 61a/21
Ḥaḳḳa l.+ dur 58b/12
Süleymāna l. gördügin 18b/21
l. göremez 8b/18
l. görmeye 8b/18
Süleymān ḥażretine l. ola 14b/1
şerīʿata l. olmaya 62a/12
l. olmaz 60b/2, 72a/18, 73a/14
ol maʿbūdlıġa l. olur 48b/1

lāzım -9- [Ar] Gerekli, lüzumlu.
l. 2a/8
l. degildi 65a/17
l.+ dur 109b/17, 11a/3, 67a/11
l. geldi 51b/21, 61b/1
l. gelen 104b/2, 65b/8

leb -4- [Fa] Dudak.
l.-i deryāda 105b/16
l.-i şīrīnlerle 12a/7
Cidde deryāsı l.+ inde 19a/18
l.+ leri 71a/15

lem-yezel -2- [Ar] Daimi, ezelī; Allah için kullanılır.
l. 80a/1
Żü'l-celāl-i l.+ dür 93a/15

Lemek -1- [Tr] Hz. Nūh'un babası.
nūḥ u l. 49b/8

leng -5- [Fa] Topal aksak.
l. 93b/11
bir peşşe l. 92b/16
l. ol-dum Kırılmak. 98a/6
l. olmışam 98b/20
l. ü kör olmışıken 98b/21

lenger -1- [Fa] Gemileri durduğu yerde tutmak için denize atılan demir zincir ve ucundaki çapa.
Barça gemisi l.+ i gibi 108a/13

leş -4- [Fa] Kokmuş hayvan ölüsü.
cīfe ve l. 77b/20
l.+ in yiyüp 42a/10
ol gelen l.+ lere 108a/13
baḳiyye ḳalan başları l.+ leri 47a/9

leşker -167- [Fa] Asker.
l. 112a/5, 85a/6, 90a/17
bir ʿaẓīm l. 105b/21
bizüm gönderdügümüz l. 112b/15
iki ʿaẓīm l. 105b/17
iki l. 106a/5, 107a/16, 107b/14, 107b/17, 108a/7
ne l. 84b/3
nice l. 78b/14
l.-i ġam 119b/12
l.-i Nemrūduñ 99a/13
l.-i Süleymān 5b/13
l. çek-ip Asker göndermek. 87b/14
ḳalʿa üzerine l. çeküp düşdüklerin 90a/8
l. çeküp 88a/9, 89a/2
dört yüz biñ l. çeküp 106b/5
beglerden ve l.+ den ve manṣıb ehlinden ve nāyiblerden ve ḳażiyyelerden 110b/21
l. dir-medi Asker toplamak. 93a/6
bir l.+ dür 45a/19

l.+ e 84b/2, 99a/14
der-bend aġzındaġı l.+ e 118a/3
ıraḳdaġı l.+ e ḫaber itmegüñ aşlı 113a/16
l. gönder-mek Asker sevketmek. 113b/15
l. göndür-se gerek Asker sevketmek. 93a/1
l. ḫalḳına 26b/12
bu l. ıssı Nemrūd 98b/12
l.+ i 113a/18, 88b/10
ʿaḳārīb l.+ i 88b/14
bir ḳara siñek l.+ i 51a/19
cemīʿ ʿAnkūr l.+ i 85b/16
dīv ü cin l.+ i 113a/1
düşmān l.+ i 108a/5, 90a/6
düşmen l.+ i 113a/15
elli biñ miḳdārı Ḥabeş l.+ i 118a/15
gök yüzin ṭutdı siñek l.+ i 46a/21
Ḥabeş l.+ i 102a/1, 118a/10
Ḫurşīd şāhuñ l.+ i 106b/6
iki düşmen l.+ i 106a/7
ḳara siñek l.+ i 46a/21, 47a/17
ḳarınca l.+ i 6a/7
mümidd-i l.+ i 2a/12
naḥl-i şehvet l.+ i 70b/19
niçe biñ l.+ i 95a/21
ol ʿaẓīm l.+ i 98b/5
ol Ḥabeş l.+ i 113b/16
ol iki düşmān l.+ i 108a/14
siñek l.+ i 117b/15, 47a/11, 61a/16, 61a/17, 98a/15, 99a/20, 99b/4
sivri siñek l.+ i 96b/3
yidi kerre yüz biñ düşmen l.+ i 113b/14
l.+ i görüp 106a/10
düşmān l.+ i görüp 106b/13
Ḥabeş l.+ i ḥaḳḳında 112b/14
bu şehr pādişāhınuñ ve iki düşmān l.+ i ḫalḳı 106a/16
bu şehr ṭarafındaġı müsülmān l.+ i şāhına 106a/11
Ḥabeş l.+ i ṭaġıdup 115a/14
Ḥabeş l.+ i üzerine 113a/20
siñek l.+ i ve ḳarınca ʿaskeri 96a/18
Allāh Teʿālānuñ ʿaẓīm l.+ idür 7a/12
dīv l.+ idür 34b/7
ḳudretu'llāh u ʿaẓametu'llāh l.+ idür 7a/16
l.+ in 88a/17, 90a/20, 90b/19, 92b/4, 93b/6, 94a/4, 95a/15
ʿafārīt l.+ in 28b/14
cemīʿ l.+ in 93b/19
ḳara siñek l.+ in 45a/6
ḳarınca l.+ in 6a/21
muḳaddem siñek l.+ in 11b/6
Nemrūd l.+ in 64b/13
Nemrūd-ı ʿāṣī l.+ in 115b/3
siñek l.+ in 114b/8, 117b/17, 46b/10, 93b/18, 96b/4, 96b/8
şeh Süleymān l.+ in 88b/13
Süleymān l.+ in alup ḳaçdılar 26b/13
l.+ in cemʿ eylesün 90b/9
gök l.+ in çeküp 84a/20
dīv ü ʿifrīt ve ġūl l.+ in dağıtduġın 109a/5
baʿūż l.+ in ḥükmine 115a/14
l.+ in şıyıp 92b/5
l.+ inde 88a/20
Ḥabeş l.+ inden 107a/1
der-bend aġzındaġı l.+ ine 101b/4
Ḥabeş l.+ ine 103b/21, 104a/13, 109a/12, 109a/14, 114a/21, 114b/3, 116a/1, 116a/3
Nemrūd l.+ ine 114b/4, 99b/1
Nemrūd-ı laʿīn l.+ ine 92a/9
Nemrūduñ l.+ ine 116a/16
siñek l.+ ine 96b/2
ẕübāb l.+ ine 98a/11
Nemrūd l.+ ine ḳarşu getürdüginden 98b/10
düşmān l.+ ine ḳarşu varup 106b/9
Ḥabeş l.+ ine muḳābil olup 116a/1
Ḥabeş l.+ ine muḳābil yitürdüm 117b/1
Ḥabeş l.+ ine üşürüp 117b/21
anuñ l.+ ine vācibdür 110b/17
l.+ ine yitdügin 109a/11
l.+ ini 64b/2, 91a/21
Ḥabeş l.+ ini 113a/14
ḳara siñek l.+ ini 10b/19
ol laʿīnüñ l.+ ini 92a/9
ẕübāb l.+ ini 92a/12
baʿūż l.+ ini cemʿ idüp 101a/9
bu iki düşmen l.+ ini görüp 106a/9
l.+ ini ḳırup 98b/13
Nemrūduñ l.+ ini yiyüp 114a/8
siñek l.+ inüñ çoḳlıġın görüp 46b/19
Ḥabeş l.+ inüñ gözlerine yüzlerine üşüp 114a/6
Ḥabeş l.+ inüñ üzerine varup 114a/17
Ḥabeş l.+ inüñ üzerine 114a/15, 115b/2
l. istedüklerin 90a/8
kendünüñ l.+ iydi 6a/5
l.+ iyle 80b/15
Nemrūd l.+ iyle 99a/8
Nemrūd laʿīn l.+ iyle 97b/15
siñek l.+ iyle 95a/14
Şāh-ı Mārān l.+ iyle 113a/15
Sām-süvār l.+ iyle varup 90a/6
eyle l. ki 93a/1
deñize beñzer l.+ leri 95b/11

Ḥabeş l.+ lerin 114b/5
l.+ lerüm 38b/14
ne l. ola 93a/9
benüm l.+ üm 5b/2
l.+ ümde 5a/11
l.+ üme 107b/1
benüm l.+ üme 93b/13
cemīʿ l.+ ümle 117b/20
l.+ ümüz 91a/14
l.+ üñ 84b/10, 91a/11
l.+ üñe 107b/1
l.+ üñi 5b/2, 93b/11
senüñ l.+ üñüñ ne ṭāḳatı ola kim 5b/3

leṭāfet -2- [Ar] Hoşluk, güzllik, incelik.
hem l.+ de güherden tāb alur hem ḥalāvetde şekerden āb alur 87b/4
ol l. milkinüñ 86a/7

levḥ -22- [Ar] Üzerinde yazı yazılabilecek ve resim yapılabilecek yassı, düz nesne.
l. 4a/19
ḳızıl altundan bir l. 35b/18
yeşil yāḳūtdan bir l. 37a/18
l.-i billūr 39a/1
l.-i dilde 78a/5
l.-i ḳalem 111b/10
l.-i zerrīni düzen 37b/15
bu l.+ deki ḫaṭṭı oḳuyup 36a/4
bir altun l. dutar 19b/4
ol l.+ e 37b/12
ḫaṭṭını l.+ e yazan 37b/16
l.+ i 37b/14
bu l.+ i 37b/13
ol l.+ i oḳuyup 36a/6, 36b/1
l. içinde 37b/13
l.+ ini oḳuyup 39b/13
bu l.+ üñ ḫaṭṭın 35b/21
işbu l.+ üñ içre 36a/9
bu l.+ üñ ṭılsım-ı 19b/8
bu elüñde ṭutduġuñ l.+ üñ ṭılsımātı ḫavāṣṣı 19b/7
bu l. üzerinde yazılan ṭılsımātuñ ḫavāṣṣı 4b/15

Levḥ-i Maḥfūẓ -1- [Ar] Allah'ın takdir ettiği, olmuş ve olacak bütün şeylerin üzerinde yazılı bulunduğu kabul edilen levha.
L.+ da 67b/13

levn-ā-levn -1- [Ar] Renkten renge.
l. 37a/17

leyl -1- [Ar] Gece.
l. ü nehār 47a/15

Leylā -1- [Ar] Leylâ'nın güzelliği.
ḥüsn-i L. 12a/2

leylen-zülf -1- [Tr] Siyah zülf, perçem.
l. 86a/5

leylī -1- [Ar] Siyah.
iy ṣaçı l. ṭabībüm 23b/1

leẕīẕ -1- [Ar] Lezzetli, tatlı
naḫl-i l. 1b/11

leẕẕet -4- [Ar] Ağızla duyulan tat.
l. al-up Tat almak. 63a/8
dünyā l.+ ine 8b/10
şehd-i fāyıḳuñ l.+ ine 62b/2
ol l.+ üñ birisi 8b/10

libās -9- [Ar] Elbise.
l. 87a/5
l.+ ı 76b/1
l.+ ın 81a/13, 81a/17
nefīs l.+ lar 73b/9
dünyā ḫilʿatları ve müzeyyen l.+ lar geymegi faḫr ḳılma 8b/11
yeşil faḫrī l.+ lar giyip 87a/13
cinnī l.+ ların 20b/3
cennet-i ġılmān l.+ larından 37a/16

līki -24- [Fa] Lakin; ama.
l. 101a/15, 105b/9, 114b/5, 117b/10, 14a/14, 17a/4, 24b/15, 31a/2, 33b/20,
40b/10, 42a/21, 43b/7, 44b/20, 49a/6, 50a/5, 50b/12, 53a/5, 5a/11, 5b/8,
60a/10, 76b/5, 76b/7, 92b/15, 93b/3

līkin -10- [Fa] bk. **līki**
l. 104a/16, 105a/17, 108b/11, 108b/9, 4a/9, 56a/5, 63a/1, 7a/10, 92b/9,
96a/19

lisān -3- [Ar] Dil.
l.-ı insānī İnsan dili. 77a/2
faṣīḥ l. birle 67b/6
laḳlaḳa-i l.+ ıla 53b/8

livā -2- [Ar] Bayrak, sancak.
l.-yı baʿūż 61a/9
l.+ ña 119b/12

livāṭa -1- [Ar] Erkekler arasındaki ilişki.
zinādan l.+ dan düriyen cinnīler 10a/5

loḳma -9- [Ar] Bir defada ağza götürülecek yiyecek parçası.
loḳma l. it(d)-üp Lime lime etmek. 81a/8
loḳma l. ḳıl-up 67a/8
l. loḳma idüp 81a/8
l. loḳma ḳılup 67a/8
l. loḳma yut(d)-up 108a/14
l.+ sından alup 42b/16
bir l. virmeyicek 58a/1
l.+ ya 42b/15
loḳma l. yudup 108a/14

Loḳmān -21- [Ar] Büyük bir hekim, kıymetli sözleri olan efsanevi şahsın ismi; Lokman hekim.
L.-ı ekber ḳavlince 3b/17
L.-ı ḥakīm ʿaleyhimā's-selām 10b/19
L.-ı ḥakīm ḳavlince 18a/15

L.-ı ḥakīm ve Fisaġoriş-i 9a/1
L.-ı ḥakīm 10a/16, 113a/16, 115a/12, 117a/6, 3b/5, 47b/6, 47b/7, 48a/8, 4b/21, 9b/19
L.-ı ḥakīmi tedbīrini 113b/3
L.-ı hünermend ü kāmil 3a/18
L. gibi biñ yaşayan 14a/17
Āṣaf bin Berḫıyā ile ve L.+ ıla 9a/18
L. peyġāmber 10a/6
L.+ uñ sözün 10b/20
Feylesūf-ı ekber ve L. ve Āṣaf bin Berḫıyā 114b/6
Loḳmān-ı ḥakīm ibni ʿĀd -1- [Ar] bk. **Loḳmān**
L. 71b/3
Loḳmān ibni ʿĀd -5- [Ar] bk. **Loḳmān**
L. 113b/1, 115a/11, 23b/9, 45a/2, 46a/10
Loḳmān ibni ʿĀdil -1- [Ar] bk. **Loḳmān**
L. 95a/10
Loḳmān ibni Ād -1- [Ar] bk. **Loḳmān**
L. 3b/3
luṭf -43- [Ar] İyilik, yumuşaklık.
l.-ı ʿummāna Lutfun genişliği. 71a/18
l.-ı Rab Allah'ın lutfu. 97b/19
l.-ı seddüñ 71a/19
l.-ı sulṭān Allah'ın lutfu. 2b/19
l. eyle-sün İhsanda bulunmak. 77b/10
l. eyleyüp 46a/8, 51a/14
l.+ ı 1b/6
nesīm-i l.+ ı 1b/7

-M-

mā -1- [Ar] Su.
iblīs ü m. vü men 83b/12
mā-bāḳī-1- [Ar] Baki olanla.
m. 12a/9
mā-beyin -1- [Ar] İki şeyin arası.
m.+ de 38a/9
mā-ḥaṣal -4- [Ar] Hülasa, sözün kısası.
m. 107a/14, 40b/10, 71a/3, 86a/14
mā-ḥaṣal-ı kelām -2- [Ar] Uzun sözün neticesi.
m. 25b/8, 4b/6
mā-ḥaẕar -1- [Fa] Hazır olan şey.
m. 22a/1
mā -1- [Ar] Su.
m. u ṭīnden 119a/9
maʿādin -10- [Ar] Madenler.
ger cemādāt ya m. aşlı 94b/17
yidi dürlü m.+ den ṭaşlarından 87a/8
bir ruḫāmī mermer m.+ in 27b/14
mermer m.+ in 27b/9
bu mermer m.+ lerin görüp 28a/3
demür m.+ lerinden 31a/14
Allāh Teʿālānuñ fażlı l.+ ı birle 99a/19
l.+ ıla 37b/14
l.+ ına 87b/5
kemāl-i l.+ ından 61b/15
l. idesiz 101b/16
l. idü 9b/8
l. idüb 82a/16
l. idüben 115b/7, 71a/12
l. idüp 100a/16, 100b/11, 11a/10, 11b/5, 23b/14, 36a/19, 37b/13, 38b/3, 40b/11, 51b/18, 56b/11, 71a/13, 71b/8, 94a/14, 95a/7, 97b/14
l. it 95b/19
l. ḳıl-ġıl İhsanda bulunmak. 17a/3
l. u himmeti ide 3a/7
maʿden-i l. u hünerdür 2b/18
l. u kerem ṣuyıyla 62b/8
l. u vefāsın 49b/7
l.+ ula 83b/14
yem-i l.+ uñ 119b/6
kemāl-i l.+ uñuzdan 113b/12
lüʿb -1- [Ar] Öz, iç.
ol ḳadar l. ü hüner gösterüp 106b/13
lüʾlüʾ -3- [Ar] İnci.
l. 86a/11, 87b/5
l.+ i 23a/11
lüʾlüʾen -1- [Ar] İnciden.
l. 117b/9
lülelü -1- [Tr] Lülesi olan.
ḳırḳ sekiz l. bir altun 37a/6

m. mermerleri 28a/19
mermer m. olan kūhisāra 30a/11
ol m. ṭaşlarını gezüp 30b/4
m. üzerine 30b/16
maʿārif -4- [Ar] 1. Anlaşılan, bilinen. 94b/7 2. İrfan.
m.-i Rabbānīde İlahi bilgiler. 50b/6
m.+ den 9a/13
m. ḥişşe 94b/7
m. yüzinden 111a/21
maʿbūd -40- [Ar] Kendisine ibadet edilen.
m. 72a/14, 72a/17, 74b/5, 74b/6, 79a/10, 82a/14
eyādī-i m. 91a/8
iy m. 79a/11
melik-i m. 44b/2
Resūl-i m. 9b/3
ẓıll-ı m. 35a/10
m.-ı bī-miṣāl Örneği olmayan Tanrı. 90b/10
m.-ı bī-zevāl Zevali olmayan Tanrı. 94a/3
m.+ am 76a/16
m.+ ı 73a/14

atam m.+ ı 71b/14
Nemrūduñ m.+ ı 71b/14
gök m.+ ın 79a/14, 81b/8, 83a/12
gök m.+ ından 79a/11
yir m.+ ısın 79a/11
gök m.+ ıyla 79a/20, 79a/21
ṭapduġuñ m. ilāh 93a/7
bizüm m.+ larımızı 74a/8
m.+ larumuza 74b/2
m.+ larumuzı 74b/11
bizüm m.+ larumuzı 74b/1, 74b/18
benüm m.+ um 76a/7
benüm m.+ uma 78b/13
iy m.+ umuz 74a/9, 74b/2
m.+ uñ 74b/12, 76a/6
senüñ m.+ uñ 78b/13
senün m.+ uñla 79a/4
cemīʿ ʿālemüñ m.+ ı 71b/21
maʿbūdlıḳ -3- [Ar] İlahlık.
m.+ a 72a/18, 73a/14
ol m.+ a lāyıḳ olur 48b/1
maʿdelet -2- [Ar] Adaletli ve insaflı olma.
m. 71a/20
ide m. 90b/11
maʿden -17- [Ar] 1. Demir, altın, bakır gibi elementlerin ortak adı, metal.
bir m. 30b/4
m.-i luṭf u hünerdür 2b/18
m.-i şafā 46a/15
m.+ den 31a/21
mermeri m.+ den kesüp ḳazup 30a/21
gök mermer m.+ i 27b/17
mermer m.+ i 27b/18
üç dürlü mermer m.+ i 27b/16
mermer m.+ in 27b/13
ol mermer m.+ inde 30a/1
altun m.+ leri 14b/16
cevāhir ü gevāhir m.+ leri varsa 14b/4
bu m.+ lerüñ üzerlerine 27b/18
m. ṭaġın kesdürüp ve sökdürüp ḳazdurmaḳda 30a/14
m. üzerine gelüp 31a/10
m. üzerine 27b/16
māʾide -1- [Ar] Sofra.
m. 70b/15
maʿīşet -1- [Ar] Yaşamak için gerekli olan şeyler.
m.+ leri 52a/18
maʿḳūl -10- [Ar] Denilmiş söylenmiş.
m.+ dur 56a/18
m. gör-diler Uygun bulmak. 115a/12
m. görüp 10b/20, 14a/15, 3b/12
baʿūż serhengi Cercīsiñ sözin m. görüp 114b/7
ḥażret-i ʿaleyhi's-selām resūl göndermesin m. görüp 117b/12
sözin m. görüp 59b/1
vech-i m. görüp 14b/12
m. rāst dirsiz 43a/10
maʿlūm-24- [Ar] Herkes tarafın bilinen.
m.+ dur 110a/8, 16b/10, 22a/14, 41a/14
ḳıṣṣa-i İbrāhīm-i m.+ ı 99a/19
Süleymān ḥażretinüñ m.+ ıdur 62a/2
m.+ ıñuz ola 4a/7
m. it(d)-üp Bildirmek. 2a/6
m. ol-a Bilmek, anlamak. 43a/12
m. oldı 17a/17, 50b/5
ḫalḳa m. olmaġıçun 84a/15
m. olup 16a/16
m. olur 111a/14, 16b/18, 45a/14, 67b/13
m. olurdı 16a/16, 16a/5
benüm daḫı m.+ umdur 51b/20
m.+ umuz oldı 11a/2
bizüm daḫı m.+ umuz oldı 97b/14
m.+ uñ olsun 51b/12
m.+ uñuz ola 87b/18
maʿmūr-12- [Ar] Gelişip güzelleşmiş.
m. 111b/12, 25a/8
m. eyle 38b/18, 38b/19
evvel m. gördügüm yirler 24b/17
m.+ ı 35b/8
m. idi 114b/11
m. ḳılmasını 30a/3
m. milkleri 25a/13
m. olur ve ʿimāret olur 24b/13
m. yirler 25a/8
m. yirlerin 24a/8
maʿnā -2- [Ar] Anlatılmak istenen şey.
āyet-i kerīmenüñ niçe m.+ sı 53b/16
bu ḳadar m.+ yı 13b/1
maʿnī -14- [Ar] 1. Mana, anlam. 111a/6 2. Bir işin yapılmasını önleyen şey, engel. 33b/6
m. 115a/7, 116b/7, 78b/17, 89a/6, 93a/18
hünermendler ṣoḥbetinden ve ehl-i m. ve erbāb-ı fażl-ı naṣīḥat ehli ṣoḥbetinden 111a/6
m.-i āyet Ayetin anlamı. 93a/13
m.+ de 102a/12
m. gösterüp 33b/6
m.+ si 110b/3, 114a/1, 93a/20
bir ayruḳ m.+ si 62a/8
m.+ sidür 76b/16
maʿreke -1- [Ar] Cenk yeri.
ol m.+ yi göricek 78b/11
maʿrifet -7- [Ar] Maharet, beceriklilik.
m. 23a/1
m. vir-di 119b/17
m.+ dür 23a/1
baʿūż tekvīnlerinüñ m.+ i birle 101a/9

müvekkelü'l-hevāmm m.+ iyle 98a/11
Neml-i Kebīrüñ m.+ iyle 6b/1
Şemāʾil Bānū m.+ iyle 90a/8
maʿrūf -1- [Ar] Bilinen, belli.
m. olduġuñ gibi 17a/21
maʿşiyet -1- [Ar] Günah.
m. işlerler 6b/16
maʿşūm -3- [Ar] Suçsuz, günahsız.
m. 77a/6
günāhdan m.+ lardur 13a/18
m.+ uken 90b/12
maʿşūḳa -1- [Ar] Aşkla sevilen, aşık olunan kadın.
maʿşūḳalu m.+ sın gözetmege 34a/13
maʿşūḳalu -1- [Ar+Tr] Sevgilisi olan.
m. maʿşūḳasın gözetmege 34a/13
maʿyūb-aḥvāl -1- [Ar] Ayıplanmış haller, durumlar.
m. 86a/16
maʿẕūr -5- [Ar] Mazereti olan, özrü bulunan.
m. buyurasız 32a/15
m. dut- 32a/13, 37a/20
m. ṭut 97b/10
m. ṭutuñ 9a/14
mādām -1- [Ar] Madem.
m. 101a/3
mādem -1- [Ar] Başına getirildiği cümleyi "değil mi ki, -diği için, -diğine göre" anlamı verir.
m. 62a/13
maġara -98- [Ar] İn, gar, kehf.
bir m. 65b/8
ol m. 94b/7
m.-i İbrāhīm öñüne ḳonup 81b/10
m.-i Tennūr-ı Nūḥ 67b/21
m.-i Tennūra 100b/3
m.-i Tennūra 68a/21
m. aġzından 66b/19
m. bucaġına siñüp ṭurasız 68a/7
m. bucaġında 66b/20
m.+ da 59a/13, 67a/4, 68a/8
bu m.+ da 68a/14, 77b/6
ol m.+ da 65b/4, 70a/14, 70a/8, 70b/11, 73a/1, 73a/2
ol m.+ da bile 68a/3
m.+ da büyüyüp 64b/2
m.+ da ḳoyup 78b/5, 83a/20, 90b/21
bu m.+ da muḳīm 77b/5
m.+ da olduġın 58b/16
m.+ dan 66a/12
m.+ dan çıḳıcaḳ 92a/5
ol m.+ dan 70a/10
ol m.+ dan 68a/8
m.+ dan çıḳup gitseler 70a/1
m.+ dan çıḳup 80a/10, 83a/12, 92a/4
m.+ dan ḳaçurmaḳ 67a/5
m.+ dan ṭaşra 72a/6
m. içi 69a/9, 76b/12
bu m. için 66b/19
m. içinde 68a/4, 68a/9, 78a/14, 80b/10
bu m. içinde 67a/18, 77b/3
ol m. içinde 68a/1, 70b/12
ol m. içindeki yarasalaruñ ulusı ḳatında 66a/9
m. içinden 80b/12
m. içine girüp 69b/20, 77b/1
m. içine 65b/14
bu m. ḳapusı yanında 69a/7
m. ḳapusı 69a/5
m. ḳapusın açuḳ görüp 69a/4
m. ḳapusın 69a/20, 69a/7
m. ḳapusına gelüp 59a/2
m. ḳapusına 69a/17, 69b/18
m. ḳapusında görüp 69b/18
m. ḳapusındaġı ḳaya 70a/1
m. ḳapusından 83b/1
m. ḳapusından 67a/2
m. ḳapusından ṭaşra 69a/3
m. ḳapusından 69a/17, 69a/21, 69b/19, 78b/6
m. ḳapusını 69a/11
ol m.+ nuñ ḳapusı 55a/14
m.+ nuñ ṭaşrasına 69a/14
m. öñüne 83a/11
m.+ ya 64a/21, 67a/3, 70b/17, 76b/12, 78a/13, 79b/6, 90a/21
bir m.+ ya 55b/15
ol m.+ ya 55a/13, 68a/6
tennūr-ı m.+ ya 65b/14
ṭoġduġı m.+ ya 72b/21
m.+ ya geldüginden murād 67a/5
bu m.+ ya geldügümiçün 67a/17
m.+ ya gelüp 66b/21, 70a/5, 90b/2
bu m.+ ya gelüp 67a/7
m.+ ya girüp 72a/21
m.+ ya 59b/20
bu m.+ yı 68a/13
ol m.+ yı 68a/2
bu m.+ yı ṭolaşup 69a/15
maġbūn -2- [Ar] Aldatılmış, kandırılmış.
ʿāciz ü m. 119a/6
ẕelīl ü m.+ dur 41a/11
maġız -2- [Ar] bk. **maġz**
m.+ ların yiyüp 114a/7, 115b/4
maġlūb -3- [Ar] Yenik düşmüş yenilmiş.
ġālib ü m. 84b/1
niçe m. 40a/7
m. it-(d)-er 105b/9
maġrib -18- [Ar] Batı yönü.
m. 85a/14

melik-i m. 89a/12
maşrıḳ u m. arasın ṭutmışdur 116b/14
m. cānıbıdur 56b/3
m.+ de 31a/9, 63b/18, 63b/9
m.+ de ṭoluna 86a/20
m.+ den 78b/21
bāb-ı m.+ den 86b/14
deryā-yı m.+ den 9b/16
m.+ den baḳsañ 63b/17
m.+ e 79a/1
maşrıḳa ve m.+ e 47b/10
m. ṭarafında 63b/20
m. ṭarafındağı köşk 86b/19
ḳuyınuñ m. ṭarafından yaña 60a/3

maġrib-zemīn -2- [Fa] Yeri batıda olan, batı ülkesi.
melik-i m. 88a/8
melik-i m. 87b/18

maġrūr -5- [Ar] Kibirli.
m. ol-ma Büyüklenmek. 95a/6
m. olmaġıl 116b/2
devletine m. olmasun 62b/1
m. olmaya 40a/1
m. olmışıdı 94a/6

maġz -39- [Fa] Beyin.
m.-ı cābir Zorba beyni.100a/18
m.-ı düşmen Düşmanın beyni. 100a/18
m.-ı Nemrūdı Nemrut'un beyni. yiyüp 94b/4
m.-ı Nemrūdı 100a/17, 100a/20, 48a/7
m.+ ın 94a/5, 95b/5, 99a/4
Nemrūd m.+ ın 64a/9
Nemrūduñ m.+ ın 64a/18, 65b/6, 90a/19, 94a/10
peşşe m.+ ın 92b/6
içerdüm 100a/15
m.+ ın şorup 100b/6
Nemrūd-ı laʿīnüñ m.+ ın yimegiçün 61a/11
Nemrūduñ m.+ ın yiyen Cercīs baʿūż 101a/20
ol Nemrūd m.+ ın yiyen Cercīs siñegi 109b/8
ol laʿīnüñ m.+ ın yiyip 91b/14
Nemrūd m.+ ın yiyüp helāk iden baʿūż reʾīs Cercīsüñ sözni 114a/12
m.+ ın yiyüp 114a/19, 97b/11, 99a/21
Nemrūd-ı laʿīnüñ m.+ ın yiyüp 113b/5
Nemrūduñ m.+ ın yiyüp 100b/20
Nemrūd laʿīnüñ m.+ ını 97b/8
Nemrūd-ı laʿīnüñ m.+ ını 80a/20
ol cābirüñ m.+ ını 91b/1
m.+ ını Nemrūduñ 95a/15
Nemrūd-ı laʿīnüñ m.+ ını yiyen baʿūż ulusı Cercīs 95a/13
m.+ ını yiyip 90b/16
ol laʿīnüñ m.+ ını yiyip 91b/6
m.+ ını yiyüp 99a/1
Nemrūd-ı ʿāṣīnuñ m.+ ını yiyüp 100b/2
Nemrūduñ m.+ ını yiyüp 64b/4
m.+ umı yiyip 93a/9
m.+ uñ 96b/15

māh -20- [Fa] Gökteki ay.
ʿādet-i devrān-ı m. 103a/8
bedr-i m. 104b/9
ġurre-i m. 16a/11
ḳandīl-i m. 2b/20
mihr ü m. 2a/11
m.-i ferruḫ 87b/3
m.-i tābān En parlak ay. 106a/6
m.-i tābāna 37a/1, 71a/20
mihr ü m.+ a 1b/9, 2b/13
rūġan-ı m.+ ı dürütmeyinen 114b/14
m. u mihr 22b/4
m. u sāl 18b/3
mihr ü m.+ uñ ṣūreti 2a/2
m. ü mihr 27b/2, 35b/8, 39a/4
m. ü sāl 38b/4
biñ biñ m. ü sāl 38a/9

māh-rū -1- [Fa] Ay yüzlü.
ol m.+ laruñ yüzin 18a/7

maḥal -1- [Ar] Yer, mekân.
m. 78b/19

maḥbūb-8- [Ar] Sevgili.
m. 103a/10
m. 54a/3
m.+ lar 89b/9
ol m. maṭlūb merġūb sāḳīler 108b/7
yedi başlu bir m. melek olup 37a/19
m.+ u 23b/3
m. u cemāl 70b/14
m. u laṭīf 88b/18

maḥbūb-āvāz -1- [Ar+Fa] Güzel, sevilen sesli.
şīrīn-elfāẓ u m.+ ıla 16b/19

maḥbūbe -16- [Ar] Sevilen kadın, kadın sevgili.
m. 19a/8, 86a/13, 89b/5
m.-i cihān fitne-i Cihanın sevgilisi. 89b/3
m.-i cihān ḳızı 86a/17
m.-i cihān 87a/2
m.-i zamān idi Zamanın sevgilisi. 11b/18
m.-i zamān 86a/5
m.-i zamāna 16b/10
m. ʿarūsı ṭutuḳlar gibi 8a/20
m. 86a/14
ferḫunde-fāl m. 86a/4
ġāyet m. cemīle-ṣūret 11b/17

m. ḳız 19a/9
ve şehr m.+ leri 34a/11
m.+ lerüñ eşrefü'n-nāsıyla 87a/12
m.-i cihān 16b/7

māhir -2- [Ar] Usta, becerikli.
pehlevān-ı m. 105a/17
m. oldı 114b/15

māhitāb-1- [Fa] Mehtab.
m. burc-ı 4b/18

māhiyyet -2- [Ar] Nitelik.
cevher-i m.+ i 2b/19
m.+ in 54a/8

maḥkūm -12- [Ar] 1. Bir şeyi yapmaya mecbur. 88a/12 2. Hükümlü. 64b/7
m. 119b/19
baʿżı ḥākim baʿżı m. 64b/7
ḥükmine m. 88a/12
ḥükmine m.+ ıdı 102b/8, 20a/5
ḥükme **m. it-**di Uymasına mecbur bırakmak. 2b/8
ḥükmine **m. ol-**a Uymaya mecbur kalmak. 37b/19
m. oldum 11a/7
ḥükmüme m. olıncaḳ 38b/11
Süleymān emrine m. olmışken 21a/12
ḥükmine m. oluban 14b/10
m. u musaḫḫaram 11a/8

maḫlūḳ -36- [Ar] Allah tarafından yaratılmış olan.
m. 36a/17, 45a/15
andan żaʿīf m. 5b/4, 93a/2
bir żaʿīf m. 6a/19
cümle m. 38b/9
eżʿaf-ı m. 115b/6
niçe m. 38a/16
senüñle mūnis olan żaʿīf m. 70a/9
siñekden żaʿīfter naḥīfter m. 49a/8
m.-ı cebbārlar üzerine Cabir, zorlayıcı yaratıklar. 114a/9
m.-ı żaʿīf Güçsüz yaratıklar. 62b/16
her ne m.+ a 47b/11
bir dürlü m. daḫı 25a/1
bir żaʿīf m.+ dan ḳorḳınca 96b/10
bir ʿaceb m.+ dı 38a/17
m.+ dur 72a/21
bir dürlü m.+ dur 45a/7
sizcileyin m. gördügüm 25a/4
m.+ ı 47b/11, 83b/21
bī-çāre m.+ ı 49b/14
bu żaʿīf m.+ ı 114b/3
żaʿīf m.+ ı 56a/2
bāḳī ḳalan m.+ ı ejdehā 95a/21
bir żaʿīf m.+ ıla 84b/16
eżʿaf-ı m.+ ıla 63b/13
żaʿīf m.+ ıla 117b/19
m.+ ınuñ her biri biriküp 27a/4
dürlü dürlü ḥayvānlar m.+ lar 6b/15
bir żaʿīf m.+ sın 69a/12
m. u ümerā gözlerinde nihān bir melek-i 36a/2
ḳarıncadan siñekden żaʿīfraḳ kemter aḥḳar m.+ um 116a/14
deñizdeki m.+ uñ 61b/20
her m.+ uñ üzerine 61b/19
bir bölük żaʿīf m.+ uz 51a/11

maḫlūḳāt -28- [Ar] Yaratılmış olan şeyler.
m. 12b/7
bir dürlü m. 19b/21, 20a/1, 36a/7
cemīʿ m. 22a/15, 67a/10
ṣıfat-ı m. 5a/7
cemīʿ m.+ a 6a/21
ṣıfat-ı m.+ a 5a/3
nefsānī m. ʿömri 22a/6
m. arasında 25a/18
cemīʿ-i m. arasında 5b/4
Ḫākī ḳavminden gelen m. cinsinden 22a/2
cemīʿ m.+ da 115a/4
cümle m.+ dan 53b/19
eşref-i m.+ dur 51b/14, 52a/21
yüz yigirmi dört dürlü m.+ dur 52b/7
bir dürlü m. getürüp 19b/16
deryā-yı āteşde olan m. gibi 52b/16
cemīʿ m.+ ı 45a/9
eşyā-yı m.+ ı 53a/11
ḥadsüz ḥisābsuz dürlü dürlü m.+ ı 53b/18
dürlü dürlü m.+ ını 47b/9
niçe biñ biñ m. niʿmetin 24a/1
cemīʿ m.+ uñ üzerine ġālibdür kim 5b/5
eşref-i m. ve ekmel-i 50b/3
ol żaʿīf m. ve ol naḥīf cānavarlar 64a/5

maḫmīz-1- [Ar] Mahmuz.
m. ur-up Dizginlemek. 108a/8

maḫmūd -9- [Ar] 1. Övülmüş methedilmiş. 119b/8 2. Hz. Muhammed. 118b/21
melik-i m. Övülen, beğenilen hükümdar. 35a/10, 9b/3, 43b/8
şāh m. 119b/8
m. ʿāḳıbeti 62b/10
ol m.+ dur 116b/14
m. ola 62b/9
iki cihān faḫrı M. u Aḥmed ḥürmetiyçün 118b/21
M. u Aḥmed Muṣṭafā 2a/7

maḫmūr -1- [Ar] Kendinden geçmiş duruma gelmek.
m.-ı ʿabher Nergisin mahmurluğu. 3a/14

maḫrec -2- [Ar] Dışarı çıkılacak, huruç edilecek yer.
m. 10b/7
bağrı bağarsuġı ve maḳʿadı ve m.+ i 10b/14
maḥrem -11- [Ar] Başkalarınadan saklanan, başkaları tarafından görülmesi, bilinmesi, duyulması istenmeyen, gizli.
ez-dār-ı m. 119b/10
yār-ı m. 119b/19
m.-i iblīs-i laʿīn 87b/18
hemnişīn m.+ i 46a/1
Nesr-i Ṭāyirüñ m.+ i kerkese 70b/9
m.+ iken 118b/5
m. olıcaḳ 58b/14
hem ḥücre hem m. olmaġı 51b/15
m. olmaya 103a/20
m.+ üm olan ḥuffāşa 70b/8
senüñ m.+ üñ 31b/10
maḥrūm -10- [Ar] Yoksun olan.
m.+ dur 41a/10
m. 81a/16, 92a/18
ṭaʿāmumuzdan m. iden ḥāsid ü bī-ḥayā 42b/14
m. it-me Yoksun bırakmak. 92a/16
m. ḳal-maz Yoksun olmak. 33b/8
m. ḳalurlar 111a/7
m. ḳo-maz Yoksun bırakmak. 79b/10
m. ḳoyam 82b/13, 82b/4
Maḥşer -2- [Ar] Ahiret hayatında bütün insanların topalanacakları yer.
Rūz-ı M. ol-dı 80b/15, 99b/15
māhtāb -1- [Fa] Mehtap.
m. 95a/6
maḫzen -1- [Ar] Hazine.
m.-i vefā Vefa dolu. 46a/15
maḥzūn -1- [Ar] Üzüntülü, kederli.
m. u żelīl 119a/6
maḳʿad -3- [Ar] Makat, vücuttaki arka delik.
defʿ olacaḳ m. 10b/6, 66a/21
bağrı bağarsuġı ve m.+ ı ve maḫreci 10b/14
maḳām -16- [Ar] Mertebe.
m. 38b/20
m.-ı ʿaḳl-ı kül 2a/17, 2b/4
m.-ı ʿuzletde 51b/14, 66a/18
ol şerīf m.+ dan 11b/7
şerīf m.+ dur 11a/3
ol m.+ ı 78b/1
rūḥınuñ m.+ ı 50b/19
siñeklerüñ m.+ ı 49a/2
m.+ ıdı 114b/12
m.+ ına 42a/8
evvelki m.+ ına 24b/6
müşrikler m.+ ına 20b/15
m.+ ını 7a/3
m.+ um 101a/3
maḳar -3- [Ar] Durulan, karar kılınan yer.
m. 118b/5, 39a/9
m. ol-maya 23a/7
maḳbūl -7- [Ar] Kabul edilen, reddedilmeyen
çi ger reddem yāḫud m. 119a/6
m.+ dur 13b/19
m. ḳıl- 82a/20
m. ḳıldı 99a/5
duʿāsı m.+ mış 44a/7
m. ol-maz 111a/8
m. olup 119a/1
maḳdem -1- [Ar] Son, ahir.
dimāġınuñ m.+ inde 10b/4
maḳhūr -1- [Ar] Kahırlı.
m. ol-a Kahrolmak. 73b/17
mākire -1- [Ar] Hileci, hilekâr.
m. 89b/9
maḳṣad -1- [Ar] İstenilen, kastedilen şey.
m.-ı ṣāḥib-ḫıred 3a/2
maḳṣūd -32- [Ar] Belirtilmek istenilen.
m. 119b/3, 4a/7
añduġumuzdan m. 87b/16
ʿömr uzunluġından m. 77a/17
basṭ itdügümüzden m. 13a/10
bu muḳaddimeden m. 53a/17, 55a/17
bu Süleymān-nāmeden m. 23a/1
daʿvet itdügümüzden iki m. 40a/20
ḳıṣṣadan m. 94b/7
taḳrīr ḳılduġumızdan m. 13b/2
żikr itdügümden m. 39b/21
m.+ a 110b/5
m. bul-asın 47a/16
m.+ ı 30b/13, 50b/7, 94b/6
m.+ ı ḥāṣıl olur 32b/10
m. olan bināya yitürdükleri ecilden 13b/14
dünyā pādşāhlarından m. olan 62a/6
m. olanı 53a/5
bu muḳaddimeden m. oldur ki 62a/18
her ne m. olsa 2b/8
m.+ um 101a/2
ikinci m.+ um 40b/2
senden m.+ um 80a/11
m.+ uma irem 68a/15
m.+ umı 9a/13
m.+ unı 77b/17
m.+ uñuz 49b/11, 70a/12
sizüñ m.+ uñuz 42b/21
maḳtel -1- [Ar] Öldürülme yeri.
ḥükemā-i müteḳaddimīn-i m. 7b/8
māl -12- [Ar] Mal, eşya.
m. 50b/13
m.-i ʿālem Dünya malı. 22b/14

milk ü m.+ e 23a/2, 8b/19
m. ü milkile 47a/17
m. 50a/14
ḥarām m.+ dan 83b/5
dünyā ve m. ḥırsından 111a/5
m.+ ı 104a/14
pādşāhuñ ne deñlü m.+ ı ʿaskeri ili memleketi 113b/18
m.+ ın 50b/11
m.+ ını 50b/13

māl-ā-māl -1- [Fa] Ağzına kadar dolu, dopdolu.
m. ol-dı 114b/17

mālī -1- [Ar] Mal ve parayla ilgili.
m. id-er 92a/3

mālik -12- [Ar] Sahip.
M. 111b/12, 80a/1
m. ki 23b/6
deñiz m.+ leri 61b/20
deñiz m.+ lerine 26a/18
deñiz m.+ leriyle 26a/21, 26b/3
m. oldı 47a/16
m. 41a/3, 50a/16
m. ü milküñ gibi 116b/12

mālik-rikāb -5- [Ar] Kul sahibi.
m. 112a/6
iy m. 71a/9, 91b/12, 45b/10
ḳışşa-i m. 3a/17
m. ol-asın 23a/3

Mālikü'l-mülk -2- [Ar] Mülkün sahibi; Allah.
M. 2a/1
m. 40a/13

Mālsiḫān -12- [Ar] Metinde geçen bir peri adı.
Dālsiḫān ve M. 17b/21
Dālsiḫānıla M. 14a/15, 18a/8
M.-ı perī birle 18a/17
M.-ı perī ḳızı Ḳamer-çehreyile bile 17b/4
M.-ı perī 15a/4
M.-ı perīler sulṭānı 13b/9
Dālsiḫāna ve M.+ a rāżı söyleyüp 18b/21
Dālsiḫān ve M.+ ıla 18b/18
M. ḳızı Ḳamer-çehre birle 16b/5
M. perīnüñ daḫı bir ḳızı 11b/20
Dālsiḫān ve M. ve cemīʿ perī serhengleri 14b/12

malsuz -1- [Ar+Tr] Malsız.
m. 50a/14

mancınıḳ -6- [Ar] Taşları uzağa atabilen eski bir savaş aleti.
m.+ a ḳoyup 75a/16
m. çarḫın 75a/16
m.+ ı 75a/15, 75b/2
m. şapanın 75b/6
m. şapanından 75b/12

mānde -1- [Fa] Kalmış olan.
m. 58b/20

mānend -3- [Fa] Benzer, eş.
m.-i bāz Kuşa benzeyen. 2b/9
anlara m. bir zişt 115a/4
kendü m.+ i bir dābbe 63b/10

mānīʿ -1- [Ar] Engel.
m. 1b/6

manṣıb -2- [Ar] Makam, mertebe.
beglerden ve leşkerden ve m. ehlinden ve nāyiblerden ve ḳażiyyelerden 110b/21
cāh u m. virdi 74b/7

manṣūr -2- [Ar] Zafere ulaşan.
nāṣır u m. 78a/20
nāṣır u m. oldı 6b/1

manṭıḳu't-ṭayr -7- [Ar] Kuş dili.
m.+ ca 102b/14, 111b/4, 112b/11, 44a/14, 77b/2
m.+ ca çaġırup 90b/5
m. sözlerin 103a/12

manẓar -1- [Ar] Görünen yer.
m. ol-duḳça 86a/9

manẓara -3- [Ar] Bakıp seyredilen yer.
m.+ ları 86b/19
m.+ ların 86b/21
yüce ʿālī köşklerüñ m.+ larından ṭaḳı 34a/12

manẓūm -1- [Ar] Nazım şeklinde yazılmış veya söylenmiş.
menẓūr u m. söyleyüp 119a/13

mār -16- [Ar] Yılan.
ger siñekdür yāḫu mūr yāḫu m. 49a/19
ins ü cinn ü vaḥş u ṭayr u mūr u m. 67a/14
mūr u m. 83a/8
m.-ı ʿarş Arşın yılanı. 42b/3
mūr u m.+ a 50b/9
ins ü cinn ü vaḥş u ṭayr u mūr u m.+ ı 66a/7
m.+ ıla mūr 102b/8, 2a/18
m.+ ına 22b/14
m. u ejder 88a/19
m. u mūr u sūsmār 98b/4
m. u mūr 22b/11, 52a/4
dīv ü cinn ü vaḥş u ṭayr u m. u mūr 37b/19
m. u mūrdur 8b/5
mūr u m. u ṣüʿbān idem 89a/2

Mārān -2- [Ar] Yılanlar.
Şāh-ı M.+ a Efsaneye göre yılanların şahı. 113a/11
Şāh-ı M.+ dur 62a/1

maraż -3- [Ar] Hastalık.

ʿaḳıl azlığından ziyāde ḫod m. 62b/7
ʿaḳl azlığından ziyāde m. 28a/8
bir m.+ dur 9b/15

Mārut -4- [Tr] İki meşhur melekten biri Harut.
M.+ a 88a/4
M.+ dı 85b/21
Hārut u M. rūḥına 85b/3
Hārut u M.+ uñ ʿimādıdur 85a/16

masḫaralıḳ -1- [Tr] *mec.* Dalga.
m.+ a al-ma 93b/15

māsivā -2- [Ar] bk. **māsivā**
m.+ ya 68a/18
m.+ yı 10b/9

māsivāh -10- [Ar] Bir şeyin dışında kalan ve ondan başka olan her şey.
m. 105b/7, 10b/17, 23a/6, 38a/12, 40a/12, 53a/15, 68a/17, 77a/19, 94b/18
eşyā-i m. 68a/16

maṣlaḥat -6- [Ar] İyi olan ve iyiye yol açan, hayır getiren, fayda sağlayan şey.
bir m. 31b/14
bu ʿaẓīm m.+ ı 56b/9
senüñ devletüñe m. idi 88a/9
dīn m.+ ları 8a/5
ḳaydın ḳayurup ve m.+ ların görüp 18b/16
m.+ umuz 95b/3

maṣnūʿ -1- [Ar] Sanat mahsulü.
m. ol- 72a/19

maşrıḳ -14- [Ar] Doğu.
m.+ a 78b/21
m.+ a ve maġribe 47b/10
m. cānıbından 86b/13, 86b/18
m.+ da 25a/8, 63b/17, 63b/9
m.+ dan 78b/21
deryā-yı m.+ dan 31a/9
m.+ dan baḳsañ 63b/18
m. ṭarafı 56b/3
m. ṭarafında 63b/20
m. u maġrib arasın ṭutmışdur 116b/14

mat -1- [Ar] Santraçta rakibi yenmek.
m. it(d)-üp Yenmek. 88a/21

maṭʿūn -2- [Ar] Ayıplanmış.
m. ol-a Ayıplanmak. 9b/10
m. olavuz 9b/14

maṭbaḫ -4- [Ar] Mutfak.
m.+ dan 2b/12
M. ḳazġanına 46b/16
m. ı bābı 1b/6
m.+ ler 46b/15

mātem -2- [Ar] Üzüntü, keder.
m. ol-a 119b/13
m. ṭut-dı Yas tutmak. 39a/13

maṭlaʿ -1- [Ar] Güneş, ay ve yıldızların doğması.
güneş m.+ ından yaña 86b/5

maṭlūb -2- [Ar] İstenilen, arzu edilen şey.
niçe m. 40a/7
ol maḥbūb m. merġūb sāḳīler 108b/7

maṭlūbe -1- [Ar] Talep edilen, istenen.
Zelīha-ṣūret Yūsuf-ḥüsn m.+ leri 34a/11

Māvabaṭavʿūdūn -5- [Ar] Metinde bir canavar adı.
M. 17b/9
M. cānavarın 18a/2
M. cānavaruñ tūsini 17b/17
ol M. tūsi rengi 17b/14
M. tūsinden 18a/5

maẓhar -2- [Ar] Bir şeyin zahir olduğu yer veya kimse.
m.-ı ilm ü kemāl İlim ve olgunluğa ermiş. 2b/18
m.+ ı 49b/7

maẓleme -2- [Ar] Zulüm, haksızlık.
m. 26a/17
m.+ den 26a/14

maẓlūm -10- [Ar] Haksızlığa uğramış, zulum görmüş kimse.
m. 50a/8
m.+ a 36a/18
ʿādil m. ḥalīm selīm melik idi 28b/18
m.+ ı 51a/15
m.+ ınuñ ḥaḳḳını alıvirüp 110b/13
m.+ ları 96b/12
m.+ larınuñ dādını istād ḳılup 61b/16
m. ola 50a/4
m.+ uñ 51a/18
m.+ uñ ḥaḳḳı 96b/12

mażmūn -1- [Ar] Kastedilen asıl mana.
m.+ ına muṭṭaliʿ olup 111b/8

meʿa'l-ḳıṣṣa -7- [Ar] Bu kıssadan.
m. 101a/21, 11b/14, 14b/19, 18a/16, 20b/15, 61a/14, 9a/7

Meʾcüc -1- [Ar] Kıyamete yakın ortaya çıkıp pek çok kötülük yapacaklarına inanılan, çok kısa boylu iki kavimden biri.
güş-ı Yeʾcüc ü M. 52b/8

meʾmūr -10- [Ar] Görevli.
emrine m. 80a/13, 88a/18
ḥükmüñe m. 11a/8
emrüñe m.+ dur 52a/4
ḥażretden m.+ dur 62a/3
artuḳ Süleymānlar emrine m. olmışam 20a/14
emr-i Süleymānīye m. ol-up 61b/11
emrine m. olup 115b/14
emrüñe m. olup 63a/12
emrine m. ve münḳāddur 85a/8
m. ḳıl-dı Görevlendirmek. 86b/3

meʾvā -3- [Ar] Sığınacak yer, makam.
m.+ da 115b/16
mesken-i m. olduġın 109a/3
vādī-yi Neml m.+ sında 5a/19
mebādā -1- [Fa] Olmaya ki, olmasın, sakın, zinhar.
m. 69a/5
mecāl -7- [Ar] Güç, kuvvet, derman.
m.+ i 43a/4
m.+ i ḳalmadı 107b/11, 73b/16
m.+ i ḳalmayup 59b/1
m.+ leri ḳalmadı 107b/20
m.+ üñüz olsa 43b/19
m. virmesün 91b/21
mecālis -1- [Ar] Meclisler, toplantı yerleri.
muḫtār-ı m.-i ebvābdan 46a/16
mecāzī -1- [Ar] Allah aşkı yerine insana duyulan aşk.
m. ʿışḳa düş- 12a/4
Mecīd -1- [Ar] Şanı, şerefi yüce olan.
Kelām-ı M.+ inde ve Kitāb-ı 8a/10
meclis -12- [Ar] Bir konuyu konuşmak, görüşmek için yapılan toplantı.
m. 45b/11, 45b/12, 94b/15
işbu m. 23a/11
üç yüzile yitmiş üç m. 71a/7
m. āletin 108b/6
ol m.+ de 10a/5
perīler sulṭānı Humāyūn Şāhuñ m.+ inde 13b/2
Nemrūd-ı laʿīn m.+ ine 83a/19
tārīḫ-i lā-naẓīrüñ üç yüz altmış altıncı m.+ inüñ itmāmın 119a/12
m. ḳurup 57b/17
bisāṭ-ı m.+ üñdür 119b/6
mecmūʿ -1- [Ar] Bir araya getirilmiş, toplanmış.
m. yirler üzerindeki fenāya 6b/18
Mecnūn -1- [Ar] Çıldırmış deli divane.
M. olup 12a/2
mecnūnveş -1- [Ar+Fa] Deli gibi.
m. delü itdi 23b/1
medār -1- [Ar] Dönme dönüş.
m.-ı melik 119b/2
meded -9- [Ar] Yardım, imdat, nusret.
m. 106b/8
m. dut-ar 40a/4
m. irgür-üci Ḳādir ü dānā 33b/8
m. irgürür 75b/15
m. iste-miş 84a/8
m. itmez 55a/10
m. ḳıl-alar 31b/7
m. um-arlar 9b/12
m. vir-icidür 47a/5
medḥ -3- [Ar] Övme, övgü.
m.+ in oḳur 2b/12
m. oḳudılar 101b/6
m.+ üñ içre 23b/7
Medīne -3- [Ar] Şehir, kasaba, belde.
M.+ den 109a/6
M. ṣaḥrāsında 117a/12
M. yirine gelüp 109a/4
medrese -1- [Ar] Ders okutulan, İslam dininin ortaya koyduğu esaslara uygun olarak eğitim öğretim yapılan yer.
m.+ de 32b/18
mefhūm -1- [Ar] Bir sözün veya kelimenin taşıdığı, ifade ettiği mana.
nāmenüñ m.+ ın 112a/7
mefsūd -7- [Ar] Fesada uğramış.
reʾīs-i m. 79b/15, 91a/3, 92b/20, 93b/9
server-i m. 74b/17
reʾīs-i m. kāfirüñ helāki 80a/18
ol merdūd m. mūnisleri 91a/4
meġārib -6- [Ar] Batı tarafları.
m.+ den 21a/11
m.+ e 20b/10, 52b/4
m. ü meşārıḳ cānıbına 12b/2
m. ü meşārıḳa 13a/8, 61b/12
meger -15- [Fa] Oysa ki, halbuki
m. 102a/15, 102b/17, 112b/16
m. ki 106b/1, 113b/4, 11b/16, 17a/11, 32b/5, 36b/18, 49a/16, 72b/2, 76b/9, 84a/7
m. kim 56a/15, 57a/17
meges -25- [Fa] Sinek.
m. 101a/10, 101a/14, 43b/7, 49a/16, 83a/7, 94b/3, 94b/4
bir m. 101a/14
cünd-i m. 94a/4
fāre ve m. 49a/4
ḫaşmı güldüren m. 94b/4
her m. 101a/18
ḳanad açan m. 98a/5
naḥīf olan m. 84b/19
ol m. 94a/18, 94a/19
m. āvāzından 48b/20
m.+ den 101a/11
ne m.+ dür 94a/20
m.+ i 95a/13
m.+ i urup 49a/14
ẕübāb m. melaḫ mūrçe ḳısmınuñ ẕübābdan ġayrısı 3b/20
m. ṣınfı 101b/1
bu m.+ üñ adına 94a/21
ẕübāb ve zenbūr ve m. ve melaḫ cinsi cānavarcuḳlara 4b/3
meh -9- [Fa] bk. **māh**
m. 2a/6, 87a/20

ne siñekden gök belürdi gökde ne m. āfitāb 46b/14
mihr ü m.+ le 94a/18
m.+ le felek 88a/20
m.+ le melek 82a/17
mihr ü Ḥaḳla m. melek 118b/5
m. ü mihr 29a/4, 80a/6
meh-rū -1- [Fa] Ay yüzlü.
iy m. 23b/8
meh-ruḫsār -1- [Tr] Parlak yanaklı.
m. 86a/17
mehābet -1- [Ar] Büyük ve heybetli kimseler veya şeyler karşısında duyulan çekinme.
ceng-āşūb m.+ ine 5a/8
mehil -1- [Ar] Bir iş için tanınan ek süre.
m. virdi 91a/12
mehleke -1- [Ar] Tehlikelerle dolu, yer, iş, durum.
m.+ ye 48a/11
mekān -10- [Ar] Yer, mahal.
ʿālem ü kevn ü m. 2a/2
ʿālem-i kevn ü m. 1b/10
bu m.+ a 25a/10
Demürbādıla dīvler ṭurduġı m.+ a 29a/1
m. baġlar 41a/9
Kāf u Nūndan yaratduġı kevn ü m.+ ı 71b/12
ḳara siñeküñ m.+ ı 48b/11
lā-mekānuñ ol m.+ ına 2a/7
m.+ ları 25a/13
m.+ larına 29a/11
mekkār -3- [Ar] Hilekâr, düzenbaz.
m. 58a/21
ol m. u ʿayyār 59b/5
ʿāṣī bed-fiʿl m. ve pelīd ve ʿanīd ve merdūd 74b/8
Mekke -17- [Tr] Arabistan'da Hz. Muhammed'in doğduğu ve içinde müslümanların kıblesi olan kabenin bulunduğu şehrin adı.
M. içre 115b/10
M. ḳavmin ḳırmaġa 115b/9
M. mücāvirleri 9b/4
M. şaḥrāsı 46b/13
ʿArafāt ṭaġından ve M. şaḥrāsından sürüp 47a/8
M. sulṭānı Elyesaʿ bin Hümeysaʿ 117a/10
M. sulṭānı 46b/7
M. şehrinde olan ḫalḳ 46b/6
M. şehrinde ṭāʿūn olduġı 9b/11
M. şehrinüñ ḳavmi 9b/12
M. şehrinüñ ketḫudāsı 63a/9
M. şehrinüñ yöresinde 9b/10
M. ulularıyla 117a/11
M.+ ye 47b/3
M.+ ye getürdügin 109a/6
M.+ yi alup 115b/9
M. yollarında olan ṭaġları ḳazdurup 108b/19
Mekketu'llāh -2- [Ar] bk. **Mekke**
M. ḳurbında 19a/18
M. Şerefeha'llāh 117a/17
mekr -5- [Ar] Hile, düzen, aldatma.
m. it(d)-ersem Hile etmek. 88a/5
m.+ idürür 76b/20
ʿayyār m.+ inden 60a/15
itdi m.+ ü 92b/12
m. ü füsūs 39b/9
mektūb -2- [Ar] Mektup, ileti.
m.+ ı açup 111b/7
m. oḳunıcak 113b/9
melā'ik -1- [Ar] Melekler.
m.+ e 11a/9
melā'ike -29- [Ar] Melekler.
m. 22a/6, 4b/10, 82b/14
İsrāfīl ve Mīkāʾīl ve ʿAzrāʾīl ve cemīʿ m. 82b/8
yidi biñ yidi yüz yitmiş yidi m. 4b/9
yidi kez yüz biñ m. 4b/9
m.-i müvekkelūn 14a/1
m. ʿömri 22a/6
cemīʿ m. bile 37a/4
müvekkel olan m. birle 36b/4
m. bölügidür 12b/7
müvekkel-i m. cinsi 37a/9
m.+ den 9a/8
m.+ den ġayrısına 36b/2
m.+ den midür ya degül midür 12a/15
m.+ dendür 9a/3
şol m.+ dendür 12a/17
m.+ dürür 9a/7
ḥāżır olan m. ḥükemā ʿulemā enbiyā etḳiyā ẓürefā fuṣaḥā 24a/2
m.+ ler 13a/18, 37b/10
m.+ nüñ ʿubbādıydı 12a/19
m. ṣınfı 13a/13
dünyā göginüñ m.+ sinüñ reʾīsiydi 12a/18
m. ṭāʾīfesi midür degül midür 12a/15
tekvīn-i m. ṭāyifesi 37a/9
m. ṭāyifesin 9a/5
biñ m.+ ye 4b/16
m.+ yi 13a/18
melaḫ -7- [Fa] Çekirge
bu m. 21a/6
ẕübāb ve zenbūr ve meges ve m. cinsi cānavarcuḳlara 4b/3
m. cinsi 3b/21

mūr u m.+ dan 69a/14
kirm-i m. miṣāli cānavarcuḳlara 4a/2
ẕübāb meges m. mūrçe ḳısmınuñ ẕübābdan ġayrısı 3b/20
m. ṣınfı 11a/13
melāḥat -2- [Ar] Güzellik, şirinlik.
m.+ ı 94a/20
m. milḥin ṣaçdı 68b/15
melāḥide -2- [Ar] Allah'ı inkar edenler.
aḳāvīl-i fāside ve elfāẕ-ı m.+ den söz açup 91a/6
yā m.+ ler 83a/17
melāl -1- [Ar] Hüzün, keder.
göñlinde m. 18b/5
melālet -3- [Ar] Bıkma, usanma.
m. nişānı 113b/11
m. ṣūretin göstericek 60b/9
m. ṭutma 80a/20
melʿūn -17- [Ar] Lanetlenmiş.
m. 116b/13, 76b/4, 93b/10
giryeh-liḳa m. 89b/1
iy m. 83b/18
kāfir-i m. 86a/17
ol m. 81b/16, 91a/17
şeyṭān-ı m. 79a/15
yā m. 84b/15, 93b/10
m.+ dur 116b/7, 116b/8
m.+ ı 100a/19
cebāyir m.+ ı 84b/16
yā m.+ lar 55b/19
m. olmayan 116b/8
melāyike -1- [Ar] bk. **melāʾike**
m.+ den ġayrı 35b/20
melek -96- [Ar] Gözle görülüp elle tutulmayan, yiyip içmeyen, cinsiyet farkı bulunmayan, sadece Allah'a itaat etmek ve daima hayra vasıta olmak üzere yaratılmış olan sayısız nurani varlıklar.
m. 104a/8, 11a/11, 12a/15, 17a/1, 22b/20, 24a/9, 37a/3, 37b/21, 39a/3,
53a/14, 69a/4, 69a/6, 88a/21, 93a/8, 94a/18
ʿAvraʿāʾīl m. 36a/6, 36b/1, 36b/17, 36b/2, 39b/13
bir m. 75b/20
el-hevāmm müvekkel Heyṭāgāʾīl m. 115a/21, 115b/13
emīr-i ins ü cinn ü mūnis m. 49b/5
iy m. 95a/6
mehle m. 82a/17
mihr ü Ḥaḳla meh m. 118b/5
müvekkel olan m. 4a/15
müvekkelü'l-hevāmm Heyṭāgāʾīl m. 117a/21
niçe biñ m. 24a/15, 4b/10
Nūraʿāʾīl m. 36b/3, 37a/10, 37a/12
o m. 23a/3
ol m. 11b/1, 36b/15, 39a/12, 4b/12
sācid m. 95a/1
Süleymān-ı Ḫākī mührinüñ müvekkeli m. 23b/15
şāh-ı m. 49b/6
yā ʿAvraʿāʾīl m. 36b/9
yā m. 115b/7, 40b/11
yā Naġmaġāʾīl m. 26a/12
m.-i aʿẓam gelüp En büyük melek, Cebrail. 36a/2
m.-i aʿẓamı 4b/1
m.-i Heyṭāgāʾīl 11b/5, 11b/7, 39b/12
m.-i Heyṭāgāʾīle 10b/21
m.-i Kemāheynūrişle söyleşmekde 27a/14
m.-i muḳarreb daḫı 37b/14
m.-i muḳarreb gelüp 21a/19
m.-i muḳarreb 10b/21, 19a/15, 21a/14, 68b/3
m.-i muḳarreb-i nīk-nām 11a/4
m.-i muḳarrebden 67b/15
m.-i muḳarribden ġayrı 22a/12
m.-i müvekkel daḫı dürüdüp Baş, sorumlu melek. 22a/19
m.-i müvekkel olmaḳ 5a/2
m.-i müvekkel 22a/18, 4b/1, 4b/14
m.-i müvekkel-i eṭyār 67b/8
m.-i müvekkel-i eṭyārdan 70a/8
m.-i Naġmaġāʾīl 23b/19, 27a/1
m.-i tekvīn-i Kemāheynūriş gelüp 100b/1
bir ʿacāyıb-şekl m. başı 4a/18
üzerine müvekkel olan Heyṭāgāʾīl m. birle 8b/21
ol m.+ den 68b/10
m. dilince 19a/21
bād-ı şimāle müvekkel Naġmaġāʾīl m.+ e 54b/15
Nūraʿāʾīl m.+ e 37a/21, 37b/13
el-hevāmm müvekkel Ḫayākemāgāʾīl m. emriyle ve sen Süleymānuñ ḥükmiyle 101a/5
bir m. gelüp 35b/21
el-hevāmm-ı müvekkel Heyṭāgāʾīl m.+ i 116a/2
hevāmm üzerine müvekkel olan m.+ i 3b/15
Keyʿahşāʾīl-i m.+ i 26a/20
bir m. irdi 38b/15
m.+ ler 68a/10, 94a/8
cemīʿ m.+ ler 82b/8
iy m.+ lerüm 82b/11
bu gelen m. mi ola 21a/21
yedi başlu bir maḥbūb m. olup 37a/19

m. sīretin urundı 37b/1
m. ṣūretine girüp 21a/21
m. tekvīn 117b/6
Nūraʿāʾīl m.+ üle 37a/9
melek-manẓar -1- [Ar] Melek yüzlü.
m. 11b/17
melek-sīret -1- [Ar] Melek ahlaklı.
ol felek-seyr ü m. melik 2b/10
melek-ṣūret -2- [Tr] Melek yüzlü.
m. 38b/12, 41b/16
melekü'l-mevt -1- [Ar] Azrail.
m. 85a/13
melīḥ -4- [Ar] Güzel şirin.
m. 23a/11
remz-i m. 118a/20
anuñ gibi ṣaḥīḥ ṣarīḥ m. ʿacīb ġarīb dāstān naḳl idüp 46a/17
ṣaḥīḥ ḥikāyet m. rivāyet ḳılurlar 46a/13
melik -54- [Ar] Hükümdar, padişah.
her m. 58b/13
medār-ı m. 119b/2
ol felek-seyr ü melek-sīret m. 2b/10
m.-i ʿādil Adaletli hükümdar. 8b/18
m.-i Cebeşile erkān-ı 34a/8
m.-i Gevher-nigīn 17b/17
m.-i ins ü cānn İnsan ve cin melekleri. 3b/6
m.-i kām-yābuñ 39b/14
m.-i kişvere 9b/8
m.-i maʿbūd 44b/2
m.-i maġrib 89a/11
m.-i maġrib-zemīn 88a/8
m.-i Maḥmūd 35a/10, 9b/3
m.-i maḥmūd 43b/8
m.-i rūy-ı zemīn 17b/17
m.-i Saʿd işidüp 28b/18
m.-i Zenbūram 61b/17
m.-i Zenbūristān 62b/12, 62b/14, 63a/4
m.-i Zenbūristānı 61b/11
m.-i Zenbūristānuz 62a/1
müvekkel-i m. birle 22a/9
m.+ den 3a/7
ol m.+ den 88b/1
bir m.+ di 38b/13
o m.+ dür 64b/7
ol m.+ dür 40a/13, 40a/14
bu m.+ e 9a/13
ẕübāblar üzerine müvekkel olan m. Ḥayākemāgāʾīlle 95a/18
ʿādil maẓlūm ḥalīm selīm m. idi 28b/18
bir m. kim 88b/10
begler ve m.+ ler 74a/6
m.+ ler emirlerindedür 22a/4
baʿżı perī m.+ leri 11b/12
cemīʿ Gevher-nigīn m.+ leri 12a/8
cinnīler m.+ leri 13b/6
ḥāżır olan cin m.+ leri 32a/20
ins ü cin m.+ leri 35a/7, 47a/19
perī m.+ leri 11b/14
perīler m.+ leri 18b/6
Gevher-nigīn vilāyeti m.+ lerin 16b/3
insān m.+ lerin 117a/13
cemīʿ Gevher-nigīn vilāyetünüñ m.+ lerine 14b/13
perīler m.+ lerinüñ ḳızların cemʿ idüp 17a/12
perīler m.+ lerinüñ naẓarlarına ḳoyup 12a/11
iy benüm m.+ lerüm 81b/7
bizüm m.+ ümüz 85a/14
ol m.+ üñ 106b/2
m.-i maġrib-zemīn 87b/18
bir ʿaẓīm m.+ üñ tāc u taḫtın alup 78a/21
melīk -21- [Ar] bk. **melik** Hakan, padişah.
m.+ i 83b/15
Baʿalbek m.+ i 28b/21, 29a/7
bir m.+ i 40a/7
havā-yı gökde uçucı ḳuşlaruñ m.+ i 61b/20
ḳarıncalar m.+ i 5a/20
ḳarıncalaruñ m.+ i 62a/1
mülūkü't-Türkī ve'l-ʿAcemüñ m.+ i 119a/20
şehir m.+ i cānıbından yaña 106a/21
ḳarıncalar m.+ i Neml-i Kebīr 6a/6
Ḥabeş m.+ i ordusına 118a/10
ol ḳarıncalar m.+ i ṣaḥrāsında 5a/19
Baʿalbek m.+ i ve şehr ḫalḳı 34a/9
Ḥabeş m.+ in begleriyle 117b/18
Baʿalbek m.+ ine 28b/12
Ḳonsṭanṭin m.+ ine 4a/10
bu Zenbūristān m.+ ine ki gelürdi 61b/14
Ḥabeş m.+ inüñ naẓarına varasın 117b/16
Baʿalbek m.+ inüñ selāmın virüp buluşmaġa 29a/9
Baʿalbek m.+ inüñ yüzüne 48a/18
Ḥabeş m.+ iyile 101b/13
melūl -2- [Ar] Mahzun, boynu bükük.
m. ol-duñuz ise 63a/5
m. olıcaḳ 63a/4
memāt -1- [Ar] Ölüm.
m.+ ı 48b/12
meme -3- [Tr] İnsanların ve memeli hayvanlarda süt vermeye yarayan organ.
anası m.+ sin emer gibi 41b/20
m.+ sin şundı 69a/19
ol dişi geyik m.+ sinden 41b/19

memleket -41- [Ar] Bir devletin, bir hükümdarın yönetimi altında bulunan yer, ülke.
m. 96b/14
bu m. 38a/11
her m. 38b/1
niçe m. 114b/10
salṭanat ve m. 111a/18
tāc u devlet m. 92b/10
aʿyān-ı m. birle 28b/21, 34a/8
ḥükminde olan m. cinnīsinüñ her birisine 18b/15
niçe şehr ü m. çigneyüp 96b/2
kimi m.+ de 111a/13
ol m.+ de 16a/15
bir m.+ den 16a/14
m.+ den ötürü 111a/15
bu m.+ e 67a/19
ırak̟ m.+ e gitmek 61b/17
Ḥabeş m.+ i 113a/6
ol m.+ i 95a/20
pādşāhuñ ne deñlü malı ʿaskeri ili m.+ i 113b/18
salṭanat-ı m.+ i 79b/21
Tāʾīf-i m.+ i 104a/16
Hind m.+ i üzerinden geçüp 104a/5
niçe m.+ i yuducı ejdehāları 116a/10
m.+ in 117b/18
āḫir m.+ in elinden alup 40a/2
aʿyān-ı m.+ in k̟ıġırup 28b/13
ādemī-zād m.+ inde 14b/2
insān m.+ inde 14b/2
m.+ ine 40a/1
Rūḥa şehri m.+ ine 68a/2
memleketlü m.+ ine varup 14b/3
Süleymān m.+ ine varup 89a/2
Firʿavnuñ m.+ ini 7a/9
ʿArab u ʿUrabā m.+ inüñ ʿuk̟alāsı fużalāsı gelüp 29a/20
Humāyūn Şāh ḥükminde olan perīler m.+ inüñ serhenglerine 14b/20
m.+ lerine 47b/4
m. salṭanatı 47b/1
m.+ ümüz üzerine 34a/19
ol m.+ üñ ḫalāyık̟ı 7a/8
her ne m. üzerine 34a/17
m. yuducı yidi başlu evrenleri 95b/10

memleketlü -1- [Ar+Tr] Memleketi olan.
m. memleketine varup 14b/3

men -42- [Ar] Ben.
m. 101a/10, 22a/9, 38b/10, 39a/11, 39b/18, 45b/13, 46a/8, 65a/4, 71a/17,
77a/2, 78b/3, 81b/13, 82a/19, 90b/10, 91b/7, 93b/17, 93b/4
m.+ den 3a/15
m.+ em 49b/9
m.+ i 119a/3, 23a/20, 23b/1, 23b/2, 23b/3, 23b/4, 23b/5, 23b/6, 37b/3,
50b/9, 72a/9, 78b/12, 92b/9, 93b/16
m. kemīneye 61b/10
m. żaʿīf daḫı 66a/14
m. żaʿīfa 65b/7

menʿ -8- [Ar] Yasaklama.
m. eyle-di 110b/8, 116b/6
m. eyledüm 41b/17
m. eylersin 72b/12
m. eyleye 62a/11
m. it(d)-er 1b/6
m. itmek 54b/1
m. k̟ıl-dı 107a/12

menāk̟ıb -1- [Ar] Hikâyeler.
ʿālī m.+ lar 2b/5

Menāt -1- [Ar] Cahiliye dönemindeki bir putun adı.
Lāt u M. 76b/6

menbaʿ -2- [Ar] Kaynak.
m.-ı fażl u ḥayā Erdem ve edebin kaynağı. 2b/18
m.+ ı 49b/7

menber -2- [Ar] Minber.
benüm m.+ ümde 48a/2, 48a/4

menfaʿat -2- [Ar] Fayda.
siñek göze üşüp yidüginüñ m.+ ı 48b/6
bir m. k̟omışdur 7a/18

menfāʿatlu -1- [Ar] Faydalı.
m. ve ḫāṣiyetlü 8b/6

menī -2- [Ar] Neslin devamını sağlayan erkeklik tohumu.
bir k̟aṭre m.+ den 74b/7
bir k̟aṭre m.+ dür 8b/14

menk̟ūş -2- [Ar] Renk, renk boyanmış, nakışlı.
m. ol-an Esmāu'llāhuñ ismini oḳıyup 3b/14
m. olan ismu'llāh-ı 30a/20

mensūḫ -1- [Ar] Geçersiz kılınmış, hükümsüz bırakılmış.
m. it-di Geçersiz yapmak. 2a/20

menşūr -1- [Ar] Yayılmış dağıtılmış.
m. u manẓūm söyleyüp 119a/13

menşeʾ -1- [Ar] Bir şeyin ortaya çıktığı, meydana geldiği, neşettiği yer.
kendünüñ aşlı m.+ i 8b/13

menşūr -4- [Ar] Yayılmış, dağıtılmış.
m. 46a/16
hebā-yı m. olup 56b/10
m. ol-ur Neşredilmek. 117b/9, 23a/11

Menüçehr -2- [Ar] Metinde bir hükümdar.
M.+ e 119b/9
M. zamānıyıdı 114b/17

menzil -8- [Ar] 1. Ev. 31b/5 2. Mesafe. 61a/8
m. 52b/1

m.+ in 100b/2, 100b/21
ādemī-zād m.+ ine 31b/5
m.+ ini 85a/5, 88b/6
cisminüñ m.+ isin 92b/6
bu ḳadar m. yir uçup 61a/8
merāsim -1- [Ar] Tören.
m.-i vilāyet ve şerāyiṭ-i 49b/17
merātib -3- [Ar] Mertebeler, rütbeler.
m. bulacaḳların 13b/16
m. bulalar 14a/6
bu m.+ e 41b/1
mercān -8- [Ar] Ilık denizlerde, ağaç gibi kök salarak büyüyüp gelişen, kırmızı renkli, kalker iskeletli hayvan.
dürr ü m. 14b/18
m.+ dan 15a/13
ḳızıl m.+ dan 110a/15, 15b/1, 37b/6
ḳızıl m.+ dan ḥoḳḳa üzerinde 55a/1
ḳızıl m.+ dan ve Yemenī ʿaḳīḳ-i aḥmerden 86b/21
ḳızıl m. köşk taḫtına geçüp 87a/21
merd -7- [Fa] Yiğit cesur.
m.-i Ḫudā 60a/10
m.-i ḳavīden 51a/12
m.-i ża ʿīf ü bende-i 51a/12
pehlevān-ı m.+ i 105b/1
m. ol-ur 2b/9
ol ḳan içici m. ü merdānları 106b/19
o m.+ üm 93a/7
merdān -1- [Fa] Mert insanlar.
ol ḳan içici merd ü m.+ ları 106b/19
merdūd -21- [Ar] Kovulmuş, defedilmiş.
ʿāṣī bed-fiʿl mekkār ve pelīd ve ʿanīd ve m. 74b/8
bī-dīn m. 83b/6
bu m. 75a/8
cābir-i m. 93b/18
gümrāh-ı m. 84b/2
iblīs-i m. 93b/9
iy m. 75a/5, 75b/11
kāfir-i m. 92b/20
laʿīn-i m. 74b/17
oldı m. 75a/11
m.-ı bī-dīn 81b/15
m.-ı cābiri 82a/7
m.-ı cābirüñ burnından geñzine girüp 100b/6
m.-ı laʿīn 74b/15
şeyṭān-ı m.+ a 57a/13
cebbār-ı m.+ ı 93a/14
m. itdi 89a/8
cābir-i m. kāfiri 94a/11
ol m. mefsūd mūnisleri 91a/4
m. olur 94b/9
merdüm -1- [Fa] Adam, insan.
m.+ e 44a/20
merg -3- [Fa] Ölüm, vefat.
m. 44a/20
m. ejderin 55a/10
m. zaḥmeti 44b/1
merġūb -1- [Ar] İstenilen, arzu edilen.
ol maḥbūb maṭlūb m. sāḳīler 108b/7
merġūbe -1- [Ar] Arzu edilenle ilgili.
sīmīn-ten nāzük-beden m.+ leri 34a/11
merḥabā -5- [Ar] İyi günler, günaydın anlamında selamlaşma sözü.
m. 19b/5, 37a/20, 4b/1
m. it-di 36a/6, 74b/16
merḥamet -1- [Ar] Herhangi bir canlının acısını, kederini, mutsuzluğunu yüreğinde hissedip üzüntü duyma, acıma.
himmet ve m. olursa 119a/13
merīd -1- [Ar] Baş kaldırmada direnen.
şeyṭān-ı m. 75b/11
Merīḫ -1- [Ar] Dünyadan sonra güneşe en yakın gezegen, Mars.
M. 88a/5
Merīḫ-ṣavlet -1- [Ar] Mars gücünde.
M. 119a/15
Merīḫī -1- [Ar] Mars.
M. ılduza 96b/6
merḳad -18- [Ar] Mezar, kabir.
m. 39a/14
zebercedden ve feyrūzeden bir m. 37a/15
m.-ı Süleymān 21a/20
m.-ı Süleymān-ı Bū-türāb 26a/8
m.-ı Süleymān bin Bū-türābı ziyāret ḳılup 25b/17
m.+ ı 37a/18
bir Süleymān m.+ ı 21a/16
Süleymānuñ m.+ ı 24a/20
Süleymān-ı Bū-türāb m.+ ı bekçisidür 37b/1
Süleymān-ı Bū-türāb m.+ ı ziyāretin ḳıldı 35a/11
Süleymān-ı Bū-türāb m.+ ın 36a/4
Süleymān-ı Bū-türāb m.+ ına varmaḳ dilerseñ 25b/20
ben bu Süleymān-ı Bū-türābuñ m.+ ındaki cism-i 36a/5
m.+ ınuñ ḳubbeleri ve kemerleri 26a/6
bu ṭaġuñ altındaġı şehr içinde yatan m.+ inde 22a/14
m.+ uñ yap 38b/20
bu m. üzerinde 24a/20
m. yanında 37b/10
merkeb -9- [Ar] Eşek.
m. 53b/1
anlaruñ m.+ i 52b/5

Rüstemüñ m.+ i 103a/18
m.+ ile götürem 103a/16
m.+ ine bindügin 109a/18
bu ejderhā-peyker m.+ inüñ üzerinde 103a/15
m. ol-up Eşek olmak. 38b/4
m.+ ümdür 88a/5
m.+ üñdür 119b/7

merkeb-bād -3- [Ar+Fa] Eşeğe binen.
m.+ dur 85a/8, 88a/15
m. olduġı 5b/12

merkez -1- [Ar] Bir daire çizerek dönen bir şeyin bağlı bulunduğu direk veya milim saplandığı yer.
m. üzerinde 15b/21

mermer -55- [Tr] Renkli, damarlı ve beyaz çeşitleri olan, perdah ve cilaya elverişli, billurlaşmış bir çeşit kireç taşı.
m. adasına 30a/18
bitevi m. bulduġına 30b/6
aḳ m.+ den 35b/10, 35b/5
ḳara m.+ den 35b/10
yedi dürlü m.+ den 35b/11
ruḫāmī m.+ den bir ḳalʿa 86b/3
m.+ den ḳalʿa dīvārın kesüp başladuġın 34a/8
ol ʿaẓīm m. diregi 33b/5
bu m. dīvārı 32b/10
ol m. dīvāruñ altına girüp 33b/9
m. dīvāruñ altında 32b/1
ruḫāmī m.+ dür 34b/10
ruḫāmī m.+ dür 34b/12
m.+ e 31a/18
m.+ i 30b/4
ol ʿaẓīm m.+ i 35a/7
ol demürden muḥkem ḳatı m.+ i 31a/12
ol m.+ i 33b/17
ol sengīn ḳara ṭaġ gibi m.+ i 33b/1
ol ṭaġ gibi m.+ i 32a/20
taḥsīn ve bu m.+ i getürdügine āferīn itmekde 35a/8
ol ʿaẓīm m.+ i götürüp 34b/14
m.+ i kesüp ḳazımaġa 31a/11
m.+ i maʿdenden kesüp ḳazup 30a/21
m.+ inüñ şikesti 30b/5
bir ʿaẓīm m. kesüp 30a/2
ol aġır m. ḳılıcına ṭoġru 35a/1
m.+ le 28a/4
ḳırḳ sekiz biñ m.+ ler kesüp götürüp getürdügüñüze 29b/20
ḳatı m.+ ler kesüp 28a/5
bu m.+ lerden 28a/19
ʿaẓīm sengīn m.+ lerdi 29a/19
bu m.+ leri 28a/3
maʿādin m.+ leri 28a/19
ol ʿaẓīm ulu m.+ leri 29a/17
ol rengīn m.+ leri 13b/14
perdāḫt olan m.+ leri 29a/16
ṣumāḳī m.+ leri 13b/10
ruḫāmī m.+ leri kesüp 29a/15
ẕikr olan m.+ lerüñ birbirinden tefāvutı olmaya 28a/21
m. maʿādin olan kūhisāra 30a/11
m. maʿādinin 27b/9
bir ruḫāmī m. maʿādinin 27b/14
bu m. maʿādinlerin görüp 28a/3
m. maʿdeni 27b/18
gök m. maʿdeni 27b/17
üç dürlü m. maʿdeni 27b/16
m. maʿdenin 27b/13
ol m. maʿdeninde 30a/1
m. pāreleri 31a/18
m. pārelerinden dīvārlar 33b/3
m. ṭaşın 34b/20
ḳalʿa dīvārına olacaḳ m. ṭaşına 31b/2
m. üstin 28a/1

Merrīḫ -8- [Ar] Dünyadan sonra güneşe en yakın gezegen, Mars.
M. 113a/9
M. felek ḳorḫusından 35a/1
M. felek 93a/8
M. ü Keyvān gibi şecāʿatıla 96b/10
M. Keyvān 101b/8
M. sāʿatında 17b/15
bir M. ṣūretlü 106a/18
M. ṭalʿatlu 106a/2

mertebe-23- [Ar] Kademe, derece, basamak, sıra.
altı m. 14a/1
bir m. 13b/20
biş m. 13b/21
dört m. 13b/21
iki m. 13b/20
sekiz m. 14a/2
ṭoḳuz m. 14a/3
üç m. 13b/21
yidi m. 14a/1
m.-i nübüvvetile cihān pādişāhlıġın cemʿ idüp 49b/16
m. bulup 28a/12
m.+ de 64b/6
bu m.+ de 62a/9
ne m.+ deyimiş 31b/3
m. ḥāṣıl ḳıla 61b/3
hezār m. ilerü ola diyicek 14a/21
kerrūbiyūn ve revḥāniyyūn ve ṣāffūn ve ḥāffūn ve rākiʿūn ve sācidūn m.+ leri 14a/4
m.+ müz 14a/7
m.+ si 62b/20
muḥannetler m.+ sindedür 14a/8

bu m.+ ye 41b/2
bu m.+ ye yitdügine 41a/20
hezārān m. yüceligümüz ve faẕīletimüz 14a/4

mertebelü -1- [Ar] Sıralı, dereceli.
m. kişidür 84b/13

mervaḥa -1- [Ar] Pervane.
bir m. 99b/7

Meryem -1- [Tr] Hz. İsa'nın annesi, abid, ibadete düşkün insan.
bikr-i M. 2a/2

mesāmm -2- [Ar] Deri üzerinde bulunan çok sayıda küçük delikler.
m.-ı aʿżāyı Arka delik, vücudun sonundaki delik. 10b/5
şol m.+ ı 10a/21

meṣel -4- [Ar] Örnek, benzer.
m. 70b/20
m.-i meşhūrdur 112b/19, 41a/13
bu m.+ dür 19a/5

meṣelā -3- [Ar] örnek olarak.
m. 11a/13, 11a/16, 17b/13

mesīḥ-elfāẓ -1- [Ar] Şifa verici sözlü.
nükte-i nuṭḳ-ı M.-ı şeh 2b/21

mesken -16- [Ar] Oturulan, ikamet edilen yer.
ol m. 118b/5
m.-i būm u ġurāb ider 24a/8
m.-i ḥayvānāt 24b/4
m.-i me'vā olduġın 109a/3
m.+ i 38b/17, 81a/4
her birinüñ m.+ i 64b/7
dürlü cānavarlar m.+ idür 25b/19
m.+ iken 118b/4
insān m.+ inde 54a/6
m.+ ine yitüp 93b/19
benüm m.+ üm ḫarāb itdügi gibi 55a/6
m.+ üñ 23a/8, 55a/11, 55a/9
anuñ m.+ üñ 96b/15

meskūn -8- [Ar] İçinde oturulan.
rubʿ-ı m. 16a/13, 49b/8, 93b/4, 94b/20
rubʿ-ı m.+ a 38a/7
rubʿ-ı m. ʿāleminde olan Nesr-i Ṭāyir ulularıyla cemīʿ olup 67b/14
rubʿ-ı m. ʿāleminde 63b/10
rubʿ-ı m. içre ṭolmış 106a/6

mesmūʿ -2- [Ar] Kabul edilebilir.
m. 3b/17
m. görüp Makul. 46a/18

mesned -2- [Ar] Dayanılan, güç ve destek alınan yer.
m.-i dīv ü cinn ü ḫaşm u nesl-i beşer 59b/14
m.+ in 2a/14

mest -5- [Fa] Kendinden geçmiş kimse, sarhoş.
m. 42a/12, 87b/6, 88a/13
m.+ iken 87b/4
m. ü ḥayrāndur 118b/20

mestān -1- [Fa] Mest olup kendinden geçmişçesin, sarhoşçasına.
anuñ m.+ ı 3a/14

mesṭūr -3- [Ar] Yazılmış, çizilmiş.
m.+ dur 114b/11, 7b/10
ḳudretile m. olan Esmāu'llāhuñ onuncı ismini oḳuyup 115a/16

meşaḳḳat -1- [Ar] Zorluk.
m. tozı 28a/13

meşāme -1- [Ar] Deri üzerindeki her bir delikten biri, gözenek.
m. yirine 99b/5

meşāmm -3- [Ar] Koku alma organı, burun.
m.+ ı 64a/4
bu ʿazīzüñ m.+ ın delüp 42a/17
m.+ ından 97b/3

meşārıḳ -6- [Ar] Doğu tarafaları.
m.+ a 20b/10, 21a/11, 52b/3
meġārib ü m.+ a 13a/8, 61b/12
meġārib ü m. cānıbına 12b/2

meşġūl -13- [Ar] Bir şeyle uğraşan.
m. 119a/6
ẕikr-i Ḥaḳḳa m. 67a/9
iḫlāṣ-ıla ʿibādete m.+ ler 22b/2
ẕikr-i Ḥaḳḳa **m. ol-**am Uğraşmak. 68a/15
m. oldı 91a/16
aramaġa m. oldılar 55a/13
m. olduḳ 78a/2
m. oldum 100a/14
m. oluñ 57a/10
için ve içegüsin yimege m. oluñ 6a/3
Rabbümüñ virdügi rızḳa m. olup 66b/8
teferrüce m. olup 35b/13
cīfe-i fānīye m. olurlar 50b/10

meşhūr -5- [Ar] Herkesçe bilinen, ünlü.
m.+ dur 7b/10
meṣel-i m.+ dur 112b/20, 41a/13
m. oldı 2b/15
m. olup 14a/21

meşīd -2- [Ar] Kışlık.
ḳaṣr-ı m.+ e daḫı Kışlık saray. 55a/4
ḳaṣr-ı m. olursa 55a/9

meşḳ -1- [Ar] Bir hattatın talebesine aynısını yazmaya çalışması için verdiği veya talebenin hocasına göstermek üzere hazırladığı güzel yazı örneği.
saḳalaruñ m.+ i gibi ḳozaḳlar bitüp 63b/18

meşveret -1- [Ar] Bir konu hakkında tecrübeli kimselere danışma.

m. it-di Danışmak. 35b/19

metāʿ -1- [Ar] Fayda.
m.+ ı 19a/2

meṭāliʿ -1- [Ar] Doğacak, tulu edecek yerler.
şems ü m.+ ine ḳarşu 37a/1

mevc -6- [Ar] Dalga.
m.+ i 41b/5
deñiz m.+ iyle 21b/18
m. urmış ṭurur 106a/4
m. urup 106a/9, 12a/1
m. ursa 1b/6

mevcūdāt -3- [Ar] Yaratılan şeylaerin tamamı.
cemīʿ m. 78a/2
ekmel-i m.+ dur 50b/4
cemīʿ m.+ ı 6b/9

mevcūde -1- [Ar] Var olan.
her m. 118b/20

mevlā -1- [Ar] Kainatın yegane sahibi ve efendisi durumunda olan Allah.
m. 119a/19

mevlāyī -1- [Ar] Mevlayla ilgili.
m. 118b/14

mevlūd -2- [Ar] Doğma, doğuş.
m.+ i olacaġı ḳader gicesine irmege 67a/20
benüm m.+ üme dek 77a/10

mevsim -1- [Ar] Bir takvim yılının iklim şartları bakımından farklılık gösteren ve ilkbahar, yaz, sonbahar, kış diye adlandırılan dört bölümden her biri.
eyyām-ı m.+ idür 45a/20

mevt -6- [Ar] Ölüm.
m.-i şarāb Ölümü tadış. 63a/1
m.-i şedīd Şiddetli ölüm. iriser 39b/7
m.+ i 45a/3
m.+ ine 22b/16
m. irer 39b/4
vaʿde-i m. irişicek 92b/16

mey -8- [Fa] Şarap, bade.
m. 103a/10, 108b/10, 108b/9
ṣāf-ı m.+ den 46a/4
m.+ dürür 108b/9
m. ü ney 108b/10
m. ü ṣāfī-yı 108b/8

meydān -20- [Ar] Üzerinde bina ve şeyler bulunmayan, düz, açık, ve geniş yer. 2. Savaş alanı. 74b/12
m. 59b/15
m.+ a 106b/13, 107a/1, 107a/3, 107a/8
bu m.+ a 107b/5
m.+ a çıḳ-dılar 74b/12
m.+ a geldügin 89b/16
m.+ a getürüp 80b/16
m.+ a girüp 57b/9
m.+ a gitdi 93b/21
Ḳāhirüñ m.+ ına 108a/6
m. içinde göricek 107a/7
m. içinde 107b/12, 107b/16
m. içindeki ṭaşlar 107a/15
ʿazm-i m. ḳıl-dı 107a/2
m. ortasında 74b/3
m.+ uñ ortasına gelüp 107a/6
m. yirinde 107a/3

mey-gūn -1- [Fa] Şarap rengi.
laʿl-i m.+ uñ ġamı 46a/1

meyl -5- [Ar] İlgi, temayül.
m. it(d)-en İlgi göstermek. 92a/14
m. itdi 74b/9
m. itdiler 81b/4
m. itmişdür 92a/14
m. ḳıl-up İlgi göstermek. 75a/18

meyyit -1- [Ar] Ölü.
m.-i müteḥarrik gibi 110a/4

mezār -2- [Ar] Bir kimsenin öldükten sonra gömüldüğü yer.
m.+ dan 39b/15
ol m.+ uñ müvekkeli 39b/15

mezbele -1- [Ar] Çöplük.
cemīʿ m.+ yi ve mühmelātı 8a/15

meẕellet -3- [Ar] Alçalma, hakirlik.
m. bucaġında 78b/1
m.+ ile 111a/12
m. virüp 80a/2

meẕḥ -1- [Tr] bk. **medh**
murād-ı m.+ üñ 119b/20

mezīd -4- [Ar] Artma, çoğalma.
m.-i bi-ḥaḳḳ-ı Kāf ve'l-Ḳurʾānü'l-Mecīd 119a/2
m. ḳıl-a Artırmak. 23b/2
m. olmamışdı 79b/3
m. olup 3a/4

meẕkūr -1- [Ar] Sözü edilen, zikrolunan.
m. ʿayyārı 57b/14

mı -34- [Tr] Soru eki.
m. 101b/16, 107b/1, 117b/3, 13b/2, 18b/13, 20a/13, 29b/16, 2a/10, 40b/4,
42a/15, 48b/1, 54b/6, 73a/13, 73a/14, 75b/13, 76a/6, 85b/10, 89a/4, 97a/8,
9a/12
aġzıyla m. 9a/11
m. diyicek 54b/7, 69a/13
var m.+ dur 101a/1
bühtān m. ḳılursın 74a/19
Süleymānlıḳ ḳıldı m. ola diyicek 21a/14
m. ola 21a/13
ḳul m. olursın 76a/16
yalan m. söylerüz 10a/7
rızḳ m. virür diyicek 71b/16

mıdur -4- [Tr] Soru eki.

revā m. 55b/19, 64b/5
var m. 23b/17

Mıḳnāṭīs -11- [Ar] Metinde bir kale adı.
ḳalʿa-i M. 89a/17
ḳalʿa-i M.+ de getürüp 89b/18
ḳalʿa-i M.+ e 85b/18, 89a/15, 90a/14
ḳalʿa-i M.+ e dek 89b/21
ḳalʿa-i M.+ e gitdügin 108b/17
M.+ idür 96a/4
M. ḳalʿasında 85a/21
M. ṭaşı 90a/4
ḳalʿa-i M. üzerinde 3b/1

Mışır -5- [Tr] Buğdaygillerden, boyu 2 metreye kadar uzayabilen, kalın gövdeli, geniş şerit yapraklı bir tahıl bitkisi.
M. beglerine 4a/12
M. cānıbından 112b/10
M. şehrine varıncaḳ 117a/15
M. şehrine 19a/12, 19a/13

Mışr -3- [Ar] Büyük şehir, başşehir, ülke. bk. **Mışır**
M. 22b/12
M.+ ı 114a/3
M. şehrine 18b/13

mi -55- [Tr] Soru eki.
m. 112a/9, 112b/2, 116a/3, 117b/2, 117b/4, 11a/1, 13a/1, 13a/12, 13b/17,
16a/10, 20a/12, 21a/13, 22a/17, 22a/3, 22a/5, 22a/8, 22b/16, 23b/20, 28a/4,
39a/9, 40b/4, 45a/5, 50a/7, 51b/2, 53b/10, 54b/7, 62b/15, 69a/13, 71b/15,
74a/17, 76a/17, 81b/1, 82b/2, 93b/13, 95b/8, 9a/12, 9b/13
daʿvet ider m. 116a/4
eliyle m. 9a/11
yüzün m. 62b/15
m. diyicek 23b/20
m.+ dür 107b/3
buncılayın iş m. ider 74a/19
ḥavāle m. ḳılur 93b/13
bu gelen melek m. ola 21a/21
ʿāciz m. oldı 107b/11
m. ve içerler 13a/12
m. 58b/20

miʿmār -2- [Ar] Binaların projesini hazırlayan, planını çizen kimse.
m. ḫizmetin iderdi 15a/4
esbāb-ı m. u āleti 1b/10

miʿmārlıḳ -3- [Ar+Tr] Mimar olma durumu.
m. 14b/8
naḥluñ m.+ ını 3b/11
m. idüp 40b/4

miʿrāc -1- [Ar] Hz. Muhammed'in, Cenabı Hakk'ın daveti üzerine yedi kat semayı aşıp Allahın huzuruna yükselerek onunla görüşmesi mucizesi.
m. ḳıl-dı Yükselmek. 2a/14

micmere -5- [Ar] Tütsü kabı.
envāʿ dürlü m.+ ler yaḳup 57a/15
cevherden bezenmiş m.+ lerde 73b/21
ol m.+ lerde 57a/15
m.+ lere 11b/13
ḳızıl altun ve ruḫāmī gümiş m.+ leri içinde yaḳup 12a/11

midḥat -1- [Ar] Övme, methetme.
naʿt u m.+ i 2a/15

miḳṭar -1- [Ar] Çaresiz.
baʿūż-ı m.+ ı Çaresiz ordu. 63a/18

midür -16- [Tr] Haber ekli soru eki.
m. 21a/21
ʿİbrī midür ya ʿArabī midür ya ʿAcemī m. 12a/16
biñ pāre m. 18a/12
degül m. 18a/12
delü m. 72b/11
ḥadeṯ ḥükminde m. 9a/12
ḳayy ḥükminde m. 9a/12, 9b/1
melāʾike ṭāʾīfesi midür degül m. 12a/16
melāʾikeden midür ya degül m. 12a/15
naḥs ḥükminde m. 9b/1
melāʾike ṭāʾīfesi m. degül midür 12a/16
degül m. diyicek 62b/16
ʿİbrī midür ya ʿArabī m. ya ʿAcemī midür 12a/16
ʿİbrī m. ya ʿArabī midür ya ʿAcemī midür 12a/16
melāʾikeden m. ya degül midür 12a/15

miftāḥ -1- [Ar] Anahtar.
bir m.+ ı 35b/17

miftāḥsuz -1- [Ar] Anahtarsız.
m. 37a/12

mīḫ -3- [Fa] Çivi.
naʿl m.+ leri 98a/20
m. ü mismārını 35b/2
m. ü mismārları 86b/12

mihmān-ḫāne -1- [Ar+Fa] Konuk evi.
m.+ ye 108a/10

miḥnet -4- [Ar] Sıkıntı, zorluk, eziyet.
çoḳ zaḥmet ve m. çeksem 104b/4
m.+ de 51b/11
m.+ den ve muṣībetden ḫālī degüldür 104b/6
çoḳ m.+ i çekdürür 3a/5

mihir -4- [Fa] bk. **mihr**
m. 103a/7
māh ü m. 27b/2, 35b/8
m. itdüm 36a/18

mihr -19- [Fa] Güneş.
m. 87a/20

māh ü m. 22b/4
māh ü m. 39a/4
meh ü m. 29a/4, 80a/6
m.-i dünyā 22b/15
m.+ i 103a/11, 95a/9
m.+ inden 40a/1
m.+ ine 95a/7
m. itse 103a/8
m. ü Ḥaḳla meh melek 118b/5
m. ü māh 2a/11
m. ü māha 1b/9, 2b/13
m. ü māhuñ ṣūreti 2a/2
m. ü mehle 94a/18
m. ü meh 111b/10
m.+ üñile 3a/1

Mihr-āzād -3- [Ar] Metinde bir peri adı.
M. 11b/19
Dālsiẖān ḳızı M. 16b/4
Dālsiẖān-ı perī ḳızı M. 17b/4

miḥrāb -1- [Ar] Makam.
m. 37a/2

mihrbān -2- [Fa] Şefkatli, muhabbetli, güler yüzlü.
m. 101b/20
müşfiḳ ü m.+ a 16b/10

mihter -2- [Tr] Yüksek rütbeli hizmetkar.
bir m. 69b/15
m.+ ler raʿdu 94a/2

Mīkāʾīl -9- [Ar] Dört büyük melekten kulların rızıklarını taksim etmekle görevli olanı.
M. 67b/12
M.+ den 67b/12
M.+ dür 22a/13
M.+ e 96a/20
M. ḥażretine 47a/7
M.+ in el-hevāmm müvekkeline 96a/20
M. söziyle 11a/7
M.+ üñ ḥükminde 11a/21
İsrāfīl ve M. ve ʿAzrāʾīl ve cemīʿ melāʾike 82b/7

miḳdār -67- [Ar] 1. Bir şeyin ölçüsü. 47a/12 2. Boyu. 9b/17
bir m. 58a/17
m.+ ı 116b/15, 32b/2
bir ḳalḳan m.+ ı 9b/17
bir yıl m.+ ı 70a/14
bir buçuḳ ay m.+ ı 29b/8
bunlaruñ ne m.+ ı 8a/11
deve ḳuşı yumurdası m.+ ı 47a/12
dünyānuñ m.+ ı 116b/3, 53b/11
elli biñ m.+ ı 89b/2
iki yüz mīl m.+ ı 26b/11
ḳalʿa dīvārınuñ uzunluġı m.+ ı 30b/16
ḳırḳ m.+ ı 80b/18
ḳırḳ yıl m.+ ı 7b/9
ḳırḳ elli m.+ ı 59a/19
kişinüñ m.+ ı 17a/19
ol ḳırḳ m.+ ı 60a/19
on iki mīl m.+ ı 86b/4
siñegüñ ne m.+ ı 93b/15
üç fersaẖ yir m.+ ı 16a/19
üç biñ üç yüz m.+ ı 91a/3
üç yüz ṭoḳsan ḳulaç m.+ ı 56b/6
yidi fersaẖ m.+ ı 18a/9
yitmiş arış m.+ ı 33b/4
yüz biñ m.+ ı 105b/18
yüz elli m.+ ı 89a/17
yüz mīl m.+ ı artuḳdur 25b/19
ḥācetümüze yitecek m.+ ı buldurursañ 17b/18
bir ẕerre m.+ ı cānlu cānavar 26a/2
ḳırḳ biñ nefer dīv serhengleri ve yigirmi biñ m.+ ı cin serhengleri 33a/21
biş biñ m.+ ı çadurlar 90a/5
ḳırḳ elli m.+ ı dīv serhengleri 58a/12
yitmiş biñ er m.+ ı er 106a/1
otuz biñ m.+ ı eridi 112b/15
elli biñ m.+ ı Ḥabeş leşkeri 118a/15
üç arış m.+ ı ırāḳda 60a/4
yidi arış m.+ ı ırāḳda 60a/4
yidi mīl m.+ ı ırāḳdan dönüp 5a/10
on kerre yüz biñ m.+ ı Ḳıbṭī milletinüñ begleri 91a/6
biñ m.+ ı Nemrūd beglerinden 83a/11
serçe m.+ ı ola 94a/13
yüz mīl m.+ ı ola 35b/5
yitmiş seksen biñ m.+ ı Süleymānlar zamānına 20a/9
yüz mīl m.+ ı yir artuḳdur 26a/15
bir arış m.+ ı yir ḳaldı 43a/4
iki yüz mīl m.+ ı yir 26b/13
yidi adım m.+ ı yirde 59b/13
yüz mīl m.+ ı yiri 26a/18
bulutlaruñ bir fersaẖ m.+ ı yirinde 34b/5
iki yüz mīl m.+ ı yirini 26b/3
yüz mīl yāẖud iki yüz mīl m.+ ı yirini 26b/1
m.+ ımı bildüm 32a/6
m.+ ın 63b/13
m.+ ın bilmişdür 102a/5
ehremenler ve cinnīler m.+ ınca 14a/5
her birinüñ m.+ ınca 62b/20
sivri siñek m.+ ınca 110b/4
her ẕerrenüñ ve on sekiz biñ ʿālemüñ miḳdārlu m.+ ınca Ḥaḳ Teʿālāya ṭāʿat u ʿibādetleri 66a/2
bu peşşenüñ sözi m.+ ından ziyāde 114a/21
m.+ ını 8b/12
ḳuvvetüñ m.+ ını 32a/10

m.+ um 66a/12
benüm ne m.+ um 17a/13
m.+ uñca 68a/10
m.+ uñı bilüp 32b/15
m.+ uñuzca ḥırṣuñuz 43a/11

miḳdārlu -1- [Tr] Ölçülü.
her ẕerrenüñ ve on sekiz biñ ʿālemüñ m. miḳdārınca Ḥaḳ Teʿālāya ṭāʿat u ʿibādetleri 66a/2

mīl -16- [Ar] Uzunluğu ülkeden ülkeye değişen bir uzaklık ölçüsü birimi.
m. 84a/9
m.-i ḫorṭūm 99a/13
iki m. idi 86b/6
yüz m. miḳdārı artuḳdur 25b/19
yidi m. miḳdārı ıraḳdan dönüp 5a/10
yüz m. miḳdārı ola 35b/5
yüz m. miḳdārı yir artuḳdur 26a/15
iki yüz m. miḳdārı yir 26b/13
yüz m. miḳdārı yiri 26a/18
iki yüz m. miḳdārı yirini 26b/2
yüz mīl yāḫud iki yüz m. miḳdārı yirini 26b/1
iki yüz m. miḳdārı 26b/11
on iki m. miḳdārı 86b/4
yüz m. yāḫud iki yüz mīl miḳdārı yirini 26b/1
bir m. yapdurdı 86b/8
yidi m. yirden 5a/11

mil -5- [Ar] Sivri taş, kazık.
yidi m.+ ler 87b/11
ol m.+ ler üzerinde 86b/8
m.+ ler üzre 79a/8
m.+ ler yapdur 79a/8
m.+ ler yapdurdı 79a/8

milḥ -1- [Ar] Tuz.
melāḥat m.+ in ṣaçdı 68b/15

milk -41- [Ar] Mülk.
m. 40a/10, 80a/1, 80a/4, 83a/3
m.-i cihān 45b/3
m.-i Çin ü Maçine 24a/12
m.-i deñizine ṭalup 47b/8
m.-i deñizine 53b/16
m.-i ḥüsne 95a/4
m.-i Süleymān 118a/21
m.+ e 47a/16
ʿömr ü m.+ e 8b/15
Bāḳī m.+ e 39a/9
her ne m.+ e 38b/5, 38b/9
her ne m.+ e ʿasker çekse 2b/8
bu tāc u taḫt u salṭanatı m.+ i 83b/18
cihān m.+ i 91a/15
m. içinde 38b/12
bu m. içinde 53b/18
m.+ idür anuñ 111b/12
māl ü m.+ ile 47a/17
beḳā m.+ in 71a/5
fenā m.+ in 71a/5
şehlerüñ m.+ in alur 80a/6
m.+ inde 40a/15, 83b/19
Ḥabeş m.+ inde 115b/7
ḳudret-i m.+ inde 1b/4
ʿāṣī ve kāfir ve ẓālim ve cābir dünyā m.+ ine 83a/2
iy cihān m.+ ine 37b/16
cihān m.+ ine gelen Süleymān ḫidmetine daʿvet itmek 61b/15
m.+ ini 40a/9
ol leṭāfet m.+ inüñ 86a/7
maʿmūr m.+ leri 25a/13
m. ü māle 23a/2, 8b/19
cümle m. ü milleti 1b/3
m.+ üñ 22b/12
mālik ü m.+ üñ gibi 116b/12
ecel m.+ üñi 83b/7

milket -1- [Ar] Mülk.
salṭanatla m.+ e 22b/9

millet -8- [Ar] Genellikle aynı topraklar üzerinde yaşayan, aynı soydan gelen ve aralarına dil, din, tarih, sanat, töre, dünya görüşü ve ülkü birliği bulunan insanlar topluluğu, ulus.
yitmiş iki m. 5a/7
bu Naṣārā m.+ i 2a/3
cümle milk ü m.+ i 1b/3
ḫalḳ u m.+ i 1b/7
yitmiş iki m.+ ile 36a/16
on kerre yüz biñ miḳdārı Ḳıbṭī m.+ inüñ begleri 91a/6
yitmiş iki m. serverlerin 117a/13
yitmiş iki m. ṭāyifesiyle 32b/5

Mīm -2- [Tr] 1. Hz. Muhammed. 2. Dudak. 95a/5
M.-i Aḥmed 2a/12
m.-i laʿlüñ ḥasretinden 95a/5

min -1- [Tr] Ben.
m. 93b/7

min-baʿdi -4- [Ar] Ondan sonra.
m. 46a/13, 49b/21, 54b/2, 54b/4

min-ḳabli'r-Raḥmān -2- [Ar] Rahman'dan önce.
m. 82b/10, 82b/17

mīnā -1- [Ar] Sırça.
ḳubbe-i m.+ yı 2a/4

minnet -17- [Ar] Yapılan bir işin yükü.
m. 65a/5, 94a/14
Ḥaḳḳa m. 100b/14, 117b/8, 23a/15, 29b/19, 65a/8, 71a/6
ne m. 42b/15
şükr ü m. 119b/16
m. bile 14b/11

cānumuza m.+ dür 115a/19
m. idelüm diyicek 56a/21
m. iderseñüz 29b/21
m.+ ile 19a/3
Ḥaḳḳa m. olmışiken 71a/15
m. virdi 94b/14

mīr -2- [Fa] Baş, başkan.
m.-i sipāhī 74a/15
m. ü mīrān 88b/9

mīrān -1- [Ar] Beyler.
mīr ü m. 88b/9

misāfir -1- [Ar] Görüşme, ziyaret vb. amaçalarla birinin evine veya bir yere gelen ve geçici olarak kalan kimse.
m. gel-se 86b/13

miṣāl -10- [Ar] Örnek.
cehennem ocaġı m. 105a/15
mühre m. 52a/20
Timurleng-m. 105a/8
gülşen-i cennet m. geh bozar bād-ı 1b/8
ʿāṣī Nemrūduñ m.+ i 70b/19
tevḳīʿüñ m.+ i 119b/9
kirm-i melaḫ m.+ i cānavarcuḳlara 4a/2
bir ʿuḳḳāb m.+ i ḳara ılancıl ḳuşı inüp 43a/6
nefs-i emmāre m.+ idür 45b/4
senüñ m.+ üñ 32b/12

misin -12- [Tr] Soru eki.
bilmez m. 24a/5, 6b/2, 79b/21
Ferāmerzden ḫaber bilür m. 60b/19
görmez m. 116a/15, 7b/1, 8a/18
görür m. 51a/19
ider m. 100a/7
terk ider m. 100a/7
görmez m. ki 45a/8
bilür m. kim 6b/14

misiz -2- [Tr] Soru eki.
bilür m. 56b/1
görmez m. 41b/15

misk -3- [Ar] Erkek ceylanın karın derisi altında bulunan kese şeklindeki bir bezden elde edilen güzel kokulu siyah madde.
ūd u ʿanber ü ṣandal ve kāfūr u m. 11b/12
m.-i ḫāliṣ 3b/8
m.-i nāb 1b/12

miṣḳāl -1- [Ar] Bir ağırlık ölçüsü birirmi.
biñ m. ol-a 36b/8

miskīn -3- [Ar] Tembel, uyuşuk.
raʿiyyetinden bir m. 111a/1
zülf-i m.+ ini 86a/7
m. ṣaçuñ sevdāsı 23a/21

miṯl -22- [Ar] Eş, benzer.
m.-i devrāndur 24b/15
m.+ i 118b/1, 70b/19
bebr ü ejder m.+ i 56a/14
çoban m.+ i 61b/18
dilber m.+ i 80b/6
Kaʿbenüñ m.+ i 118a/21
naḥl m.+ i 49a/10
ṣaçı m.+ i 89b/9
Sikender m.+ i 71a/15
m.+ i aruyıla ve örümcekile 8a/11
bu Süleymān-nāme m.+ i bir kitāb 71a/8
Süleymān-nāme m.+ ī bir kitābı 119b/16
örecümik m.+ i kim 94b/8
m. idem 8a/13
yeşil ḳadīfe m.+ inde bir örtü örtmişler 37a/16
m.+ inden 17b/7
m.+ ini 14a/17, 27b/2
m.+ ini görmiş degül 89b/3
m.+ ini görmiş degüldi 15b/13
m.+ üñ 101b/7

mismār -2- [Fa] Çivi.
mīḫ ü m.+ ını 35b/2
mīḫ ü m.+ ları 86b/12

mīşe -1- [Fa] Meşe.
m.-i bīşe arasından sürtüp Meşe ormanı, meşelik. 55b/11

mīve-ḫāne -1- [Fa] Meyve evi.
bağlu bāġçelü m. 27a/20

miyve -1- [Fa] Meyve.
m.+ si yirine 92a/7

mīzān -2- [Ar] Tartı, ölçü aleti
m.+ ı üzere 16a/18
ʿaḳl m.+ ında 17a/10

mord -1- [Fa] Ölü.
m. eyle- 32b/3

muʿaḫḫar -3- [Ar] Tehir edilmiş, geriye bırakılmış.
m. 109b/13
m.+ a göre 109b/14
m. yanı 109b/13

muʿālece -2- [Ar] Tedavi uygulama, ilaç vermek.
m. 100a/4
m. ḳıl- Tedavi uygulamak. 100a/5

muʿallā -2- [Ar] Yüksek, yüce.
m. ḳaṣr u eyvānlar 35b/6
bārgāh-ı m.+ sına 119a/15

muʿallim -1- [Ar] Öğretmen.
m. 15a/5

muʿāmele -2- [Ar] Davranış biçimi, tutum.
ḫūb-ı m.-i şerʿi 49b/17
m. ḳıl- 9a/5

muʿārıż -1- [Ar] Birine veya bir fikre muhalif.

muḳābil ü m. ol-up Birine veya bir fikre karşı olmak. 101b/13

muʿāvenet -2- [Ar] Yardım.
m. it(d)-esiz Yardım etmek. 64b/21
m. itsünler 37a/4

muʿāvin -1- [Ar] Yardım eden.
m.-i tekvīnü'l-hevāmm 65a/11

Muʿāviye -3- [Ar] Emevî hükümdarı.
M. 48a/2
M. ḥaḳḳında 48a/1
M.+ yi 48a/4

muʿayyen -1- [Ar] Belli, belirli.
m. 64b/7

muʿaẓẓam -7- [Ar] Çok büyük, çok iri.
oldı ḫoş m. 119b/4
şehr-i m. 105b/16, 25a/10
şehr-i m.+ dur 35a/20
m. göricek 72a/14
şehr-i m. içinde 25a/21
Sulṭān Bāyezīd bin Ḫān-ı m.+ uñ 119a/19

muʿaẓẓama -1- [Ar] Yüce, ulu.
şehr-i m.+ yı 35b/4

muʿaẓẓeb -2- [Ar] Acı, eziyet ve sıkıntı içinde kıvranan.
m.+ e 96b/21
m.+ lere 96b/21

muʿciz -3- [Ar] Benzerini yapmak veya taklit etmek isteyen herkesi acze düşüren.
m. 2a/16
m.-i Mūsī-yi ʿİmrān 119b/7
m.-i Süleymānī birle 35b/20

muʿcizāt -17- [Ar] Mucizeler.
m.-ı beyyināt 76b/5
m.-ı Süleymānī birle 115a/17
m. gösterür 76b/4
m.+ ı 41b/17
Süleymānuñ m.+ ı 105a/19
Süleymānuñ m.+ ı birle götürüp 33b/21
bu nebīnüñ m.+ ı birle 70b/7
Ḥaḳḳuñ ʿināyeti Süleymānuñ m.+ ı birle 30a/2
sen Süleymānuñ m.+ ı birle 114a/6
ʿavn-ı Ḥaḳḳ u m.+ ıla 63a/18
ol m.+ ıla ẓāhir olan cānavarlar nesli 21a/4
m.+ ından 76b/13
geçmiş peyġāmberler m.+ ından söylesen 117b/16
Ḫalīlü'r-Raḥmānuñ m.+ ını 76b/8
ol mürsel peyġāmberüñ m.+ ıyla 67b/17
her birinüñ niçe m.+ ları 70b/3
senüñ m.+ uñ 82a/7

muʿcize -8- [Ar] Mucize.
m. 20b/16
m.-i Süleymān birle 109a/1, 46a/20
m.-i Süleymānı 21a/8
m.-i Süleymānī birle 61a/17
m.+ sin görüp 85b/21
Süleymān-ı Ḫākī m.+ siydi 21a/5
ol m.+ yi gösterem 20b/17

muʿteber -6- [Ar] İtibar sahibi, saygı gören.
m. 14a/13
emīr-i m. 17a/3
bu ḳadar m. kitāb 13a/6
m. nesne 23a/14
bir ʿacāyıb u m. şehr 35b/4
ḫoş m. yapılu eyvānlar 35b/14

muʿtedil -1- [Ar] Orta kararda olma, itidalli.
m. ol-sa 45a/8

muʿterif -1- [Ar] Açıkça söyleyen, itiraf eden.
m. ol-up 82a/21

mubaşşır -7- [Tr]
m. 1b/7, 53b/14, 53b/21
iy m. 10b/17
m. naẓar idüp 18a/12
m. naẓar ḳılup 10b/7
m. u kāmil ve ʿāḳil ü ehl-i 8b/9

mūceb -4- [Ar] Bir söz veya işin gerektirdiği, gerekli kıldığı şey.
m.+ ince 114a/13, 117a/21, 26b/20, 49b/20

mūcebince -1- [Ar+Tr] bk. **mūcibince**
ḳışāṣ m. 98b/17

Mucīb -1- [Ar] Alalh'ın isimlerinden, isteyince veren, icabet eden.
M. ü Vehhāb u Eḥaddur 1b/2

mūcibince -8- [Ar+Tr] Gereğince.
m. 67a/10, 97b/21
Allāh Teʿālānuñ emri m. 98b/16
Dāvūd peyġāmber şerīʿatı m. 52a/1
ehl-i ʿirfānı m. 95a/11
ḳavluhu Teʿālā m.+ ince 51a/19, 80b/3
Süleymān m.+ ince 78a/12

Mucībe'd-daʿvāt -2- [Ar] Dualara icabet eden.
ol M. 97a/18
M.+ dur 79b/9

muḍḥak-1- [Ar] Dalga, eğlence.
m.+ e al-up Dalgaya almak. 84a/2

muġlaḳ -1- [Ar] Açık ve net olmayan.
buldı ʿizz ü m. 119b/4

muḥabbet -4- [Ar] Sevgi.
Allāh m.+ i 76a/4
m.+ in 110b/8, 116b/6
m.+ üñ cāmından 118b/19

muḥabbetlik -1- [Tr] Sevgililik.

adın m.+ ile añduran 101b/18
muḥaḳḳaḳ -3- [Ar] Doğru olduğu kesin olarak bilinen.
m. 70b/21, 84a/13
m.+ dur 50a/14
muḥaḳḳıḳ -1- [Ar] Gerçeği araştıran.
müteʿallimān-ı m. 46a/15
muḥāl -1- [Ar] Farz edilen.
ḫayāl-i m. birle 104a/15
muḫālefet -1- [Ar] Uymama, başka türlü olma.
m. it-meyüp 40b/2
muḫālif -3- [Ar] Karşı.
m.+ dür 113a/6, 4b/7
bād-ı m. esmegin 49a/16
Muḥammed -7- [Ar] Hz. Muhammed.
ḥabībüñ M. 118b/20
ol M. 45b/19
muḫtār-ı M.+ dür 2b/5
M. Ḫātemü'r-Rusül olacak z̲übāb ḥaḳḳında 54a/18
ol cihān faḫrı M. ḥürmeti 95a/1
Ḳāsım M. Muṣṭafānuñ rūḥına 3a/17
M. ümmeti oldı 2a/7
Muḥammed-i Şerefü'd-dīn -1- [Ar] Metnin müellifi Firdevsî.
M. raḥmeten vāsiʿaten 108a/16
Muḥammed bin Şeyḫ Şerefe'd-dīn Mūsā-1- [Ar] bk. Metnin müellifi Firdevsî.
M. 116b/5
Muḥammed Muṣṭafā -1- [Ar] Hz. Muhammed.
ol M.+ nuñ rūḥına 46a/9
muḥanneṯ -1- [Ar] Kalleş, korkak.
m. itme 60b/5
muḥannet -1- [Ar] Kalleş, alçak.
m.+ ler mertebesindedür 14a/8
muḥaṣṣal -7- [Ar] Elde edilen, üretilen, kazanılan.
m.-ı kelām 117a/12, 25b/2, 67a/3, 6a/16, 70b/5, 91a/16, 99a/19
muḫāṭara -1- [Ar] Tehlikeli durum.
m.+ dur 57b/9
muḥib -3- [Ar] Seven.
m. 56a/21
yidi yüz yigirmi mürīd m. ḥāżırlanup 118a/1
m.+ leriyle 118a/6
muḥibb -1- [Ar] Sevgili.
m.+ üñem 30a/9
muḥibbī -2- [Ar] Sevgili ile ilgili
pür-telbīs-i m. 93b/9
m. muḫliş oldılar 47b/2
Muḥīṭ -20- [Ar] Metinde bir deniz adı.
m. 2a/20
baḥr-ı M. 25b/12
deryā-yı M. 24b/2
deryā-yı M. cezīresindedür 14b/5
M. deryāsı kenārında ve ʿummānda 17b/9
deryā-yı M.+ dür 26a/18
deryā-yı M.+ e 35a/13
baḥr-ı M. içinde 5a/14
deryā-yı M. içine 26a/21, 26b/7
M. ḳaʿrına iledüp 27a/2
baḥr-ı M. ḳaʿrından 96b/1
baḥr-ı M. kenārına 21a/18
baḥr-ı M. kenārında 63b/20
baḥr-ı M. kenārındaki ḳarlu ve ṭaşlu ve aġaçlu 21a/15
baḥr-ı M. sāḥilinde 95a/19
m.+ uñ ḳudreti 2b/16
M.+ üñ 27a/3
baḥr-ı M. yirinde 25b/4
deryā-yı M. yüzi 27a/7
muḥkem -11- [Ar] Dayanıklı sağlam.
m. 119b/5, 29b/2
arż-ı m. 119b/18
m. baġlayup 62b/4
m. ḳalʿa 29b/1
ġāyet m. ḳalʿanuñ içi 105b/17
ol demürden m. ḳatı mermeri 31a/12
burc u bārū ve m. şafir ḳalıbı gibi 35a/20
ḳazuḳ gibi m. ṭursun 59a/20
her ṭarafından m. ṭutup 27a/2
m. ururlar 99b/9
muḫliş -1- [Ar] Dostluğu içten ve samimi olan kimse.
muḥibbī m. oldılar 47b/2
muḫtāc -2- [Ar] İhtiyacı olan.
m.+ ı 40a/14
ʿalefe ve şuya m. ola 4a/3
muḥtāc -2- [Ar] **bk. muḫtāc**
m.+ dur 4a/4
ṭaʿāma m. ḳodılar 47a/1
Muḫtār -6- [Ar] Seçilmiş seçkin.
nāḳilān-ı m. 3a/21, 46a/14, 71b/4
m.-ı mecālis-i ebvābdan 46a/16
m.-ı Muḥammeddür 2b/5
Ḫālıḳ u M. u Fāʿildür 1b/3
muḫtaṣar -3- [Ar] Derli toplu, öz.
m. 87b/16
m. ḳıl-alum 69b/21
söz m. ḳılalum 91a/16
muḫtelif -6- [Ar] Farklı, çeşitli
m. 24b/7
m.+ dür 48b/16, 4a/14
m. ḳıl-mışdur 47b/11
m. ol-ur 24b/13, 24b/8

muḥterem -1- [Ar] Saygıya layık olan, saygı değer.
ʿazīz ü m. olup 32a/8
muḥteşem-şekl -1- [Ar] Harika şekilli.
m. 74b/16
muḳābele -7-[Ar] Bir işin, davranışın gerektirdiği karşı davranış ve iş.
anuñ m.+ since 102a/19
m.+ sinde 102b/5, 104b/14
anlaruñ m.+ sinde 5a/7
cezīre m.+ sine 105b/15
ḳalʿanuñ m.+ sine 34b/18
Ṭaġṭaġayla m.+ sine gelicek 60a/5
muḳābil-22- [Ar] Bir şeyin tam karşısına gelen.
m. 16a/10
birbirine m. 106a/16
Ḳāhire m. 102b/4
olmaya m. 113a/9
olmaz m. 93b/7
olmış m. 106a/5
m. gelüp ṭururdı 16a/7
ḳarşuña m. getürüp 59b/16
m. ḳılup 92a/9
m. oldı 99a/7
m. olmaḳ 102a/2
m. olmışdı 106b/6
m. olup 101a/9, 105a/8, 85a/13, 85a/16, 99a/8
Ḥabeş leşkerine m. olup 116a/1
m. olursa 85a/17
m. ü muʿārıż olup 101b/13
düşmāna m. varup 106b/13
Ḥabeş leşkerine m. yitürdüm 117b/1
muḳaddem -16- [Ar] Önde olan, önde giden.
m. 109b/13, 109b/14, 40b/15, 74a/3
m. gel-di 119b/15
ol m. gelen Süleymān-ı Bū-türābuñ 39b/14
m. gelen Süleymān-ı Ḫākī ḳıṣṣasın diñleyüp 23b/13
m. gelen Süleymān-ı Ḫākīden 27a/15
m. gelen Süleymānlar ḳıṣṣasın diñleyüp 40a/18
m. gelen Süleymānlar zamānında 18a/21
m. gelen Süleymānuñ mübārek rūḥına 39b/16
m. gelen ẕübāb reʾīsi Hedvāl 64a/12
m. gelen 109b/12
m. gelmişdür 64a/17
m. siñek leşkerin 11b/6
m. ṭut-a 8b/19
muḳaddemā -1- [Ar] Önce, evvelce.
m. 53b/9
muḳadder -7- [Ar] Alın yazısında bulunan şey.
m. 119a/1
m.+ dür 42b/18
m. it-di 119a/12
m. ḳıl-dıysa 75b/10
m. ol-an rızḳ 66b/13
m. olan 103a/6
m. oldıysa 79b/14
muḳaddime -8- [Ar] Giriş, sonuç, başlangıç.
bu m.+ den 6b/1, 8b/4
bu m.+ den maḳṣūd oldur ki 62a/18
bu m.+ den maḳṣūd 53a/17, 55a/17
bu m.+ yi 13a/10, 39b/21, 4a/7
muḳaffā -1- [Ar] Kafiyelenmiş, kafiyali.
m. 2a/20
muḳallid -2- [Ar] Taklit eden kimse.
müfsid ü m. 31b/17
m.+ lere 8a/11
muḳārın -1- [Ar] Bir yerde, bir arada bulunan.
yılanlara m.+ dur 4a/4
muḳarreb -11- [Ar] Yaklaşmış, dost kabul edilmiş.
m. 56a/19
melek-i m. 10b/21, 19a/15, 21a/14, 68b/4
müvekkel-i m. 23b/12
melek-i m.-i nīk-nām 11a/4
melek-i m. daḫı 37b/14
melek-i m.+ den 67b/16
melek-i m. gelüp 21a/19
muḳarrer -1- [Ar] Hakkında karar verilmiş, karar verilmiş.
m. ol-dı 8a/5
muḳarrib -1- [Ar] Yakın duruma getiren, yaklaştıran.
melek-i m.+ den ġayrı 22a/12
muḳırr -2- [Ar] Gerçeği yahut suçunu bütün açıklığıyla dosdoğru söyleyen.
m.+ am 30b/20
m. ol-up 82b/3
muḳīm -12- [Ar] Bir yere yerleşen, bir yerde oturan, kalıcı olan.
m. 72a/17
bu maġarada m. 77b/6
ḫuld-ı m. 45b/19
m. ol- 71a/4
olduñ m. 118b/3
cihān zāviyesinde m. olan kimesne 104b/6
m. olasız 65b/10
m. olduḳça 70b/11
m. olıcılardur 51b/14
m. olup ṭurdum 77b/6

m. olup 65b/4
m. olurudı 87a/11

muḳteżā -1- [Ar] Bir şeyin gereği olan, gereken.
m.-yı ḥikmet 51b/7

mum -3- [Fa] Bal mumu, erimiş iç yağı, parafin, stearik asit gibi maddelerden daha çokçubuk şeklinde dondurularak yapılan ve ışığından faydalanmak için ortasına yerleştirilmiş bir fitili üst kısmından yakmak suretiyle kullanılan basit bir aydınlatma aracı.
ne vechile ḳapduġın ve ne ṭarīḳile kāfūrī m.+ dan müseddes ḫāne yapduġın bilmeyüp 3b/4
kāfūrī m.+ ını 40b/6
bal m.+ ları 73b/20

Mūmiyā -1- [Fa] En büyük mumya, Firavun.
M.-yı ekber 7b/10

munāḳaşa -1- [Ar] Tartışma.
m. ḳıldı 78a/10

mūnis -10- [Ar] Kolayca dostluk kurulabilen, cana yakın.
iy ḥāl ehli m. 66a/15
m.-i ışlāḥ-ı ʿālem 50b/15
m.-i iblīs laʿīn 88a/8
ol merdūd mefsūd m.+ leri 91a/4
emīr-i ins ü cinn ü m. melek 49b/5
m. olacaḳ 114a/1
senüñle m. olan żaʿīf maḫlūḳ 70a/9
ḥuffāşa m. olup 77b/7
iy m. ü ẕelīl 79b/18
m.+ üñken 118b/3

munṣif -1- [Ar] Haktan doğruluktan adaletten ayrılmayan.
m. olup 119b/15

mūr -27- [Ar] Karınca.
m. 111b/12, 114a/2, 119b/14, 3a/5, 5b/8, 88a/19
dīv ü cinn ü vaḥş u ṭayr u mār u m. 37b/19
mār u m. 22b/11, 52a/4
mārıla m. 102b/8, 2a/18
m.-ı derende 53b/2
m.-ı süḫandān 71a/17
m.+ a 5b/8
bende-i m.+ a 95a/5
mār u m.+ dur 8b/5
m.+ ı 40a/13
m.+ ıla ẕübāb 96a/14
m. u mār u süʿbān idem 89a/1
m. u mār 83a/8
ins ü cinn ü vaḥş u ṭayr u m. u mār 67a/14
m. u māra 50b/9
ins ü cinn ü vaḥş u ṭayr u m. u mārı 66a/7
mār u m. u sūsmār 98b/4
m.+ uña 23b/6
ger siñekdür yāḫu m. yāḫu mār 49a/19
m. u melaḫ 69a/14

murabbaʿ -1- [Ar] Dört unsur veya dört parçadan meydana gelen.
kendüye oturacaḳ müseddes ve baʿżı m. ve baʿżı şeş-ḫāne ve baʿżı heft-ḫāne ve baʿżısı düvāzdeh köşelü serīrler ṭoḳıyup 8a/19

murād -21- [Ar] Erişilmek istenen.
m. 39b/3, 49b/11, 71a/10
anda iletmekden m. 62a/20
bisāṭ añduġından m. 17a/13
bundan m. 10b/12
getürdügümden m. 11a/4
maġaraya geldüginden m. 67a/5
müstemiʿden m. 23a/15
ol m. 82a/3
öñlerine düşüp geldügüñüzden m. 50a/7
m.-ı meẕḥüñ 119b/20
m. bula 16a/21
nefsüñ m.+ ın 94b/13
m. itdüginden 23a/5
ʿālī ḫażretüñe geldüklerinden m.+ ları 51a/5
m.+ larınca 13b/12
beglerden m. olan 52a/6
yapudan m. olan 28b/4
bizüm cemʿiyyetümüzden m.+ umuz 49b/12
m.+ umuzca 27b/9

murāḳabe -1- [Ar] Bakıp gözetme, göz altında bulundurma.
göñlini m. itmekdür 62a/10

muraṣṣaʿ -8- [Ar] İnci, elmas, yakut vb. kıymetli taşalrla süslenmiş, mücevherle bezenmiş.
bir m. cebe 107a/4
m. döşeye 45b/15
m. ḫilʿat geyürüp 108a/9
m. ḳaftān 99b/2
sürḫī m. kemḫālar giyüp 87b/1
m. nihālīçe ve girde-bālīş 69b/12
bir m. taḫt 75b/19
ṭaş-ı m. zerbāft aṭlas ḳumaşlar 11b/11

mūrçe -3- [Tr] Küçük karınca.
m. 1b/14
m. dilince 5b/14
ẕübāb meges melaḫ m. ḳısmınuñ ẕübābdan ġayrısı 3b/20

murdār -1- [Ar] Kirli, pis, iğrenç.
mūzī ve m. 53a/19

murġ -4- [Fa] Kuş.

m.-ı fikreti 1b/5
m.-ı küleng 103a/4
m.-ı Ruḫ üstinde 104a/8
ol m. aġzındaġı ḳabaḳ çekirdegin 44a/2
murġān -3- [Ar] Kuşlar.
müvekkel-i m. 26a/9
müvekkel-i m.+ dan 77b/5
yā m. seyyidi 102b/16
Murtażā -1- [Ar] Beğenilmiş, seçilmiş.
M. 2b/4
Mūsā -9- [Tr] Hz. Musa.
M. 29b/6
yā M. 8a/4
M. ʿaṣāsın eline alup 117a/5
Tevrīt-i M.+ da 110b/13
M. peyġāmber 8a/2
M. peyġāmberi 117b/17
M. peyġāmberile 85b/19
M. peyġāmberüñ 85b/21
ḥażret-i M.+ yı dāḫı 100b/15
muṣaddıḳ -1- [Ar] Doğrulayan.
mütekellimān-ı m. 46a/15
muṣāḥabet -2- [Ar] Karşılıklı konuşma.
m. eylegil 77b/13
m. iden 77b/14
musaḫḫar -10- [Ar] Ele geçirilmiş zaptedilmiş.
maḥkūm u m.+ am 11a/8
m. iden pādşāh 33a/13
emrine fermānber m. idi 20a/5
m. itdi 47a/20
m. itdüm 92a/15
m. ḳıldı 119b/9
emrine m. ola 65a/2
m. oldı 44b/10, 88b/2
m.+ sañuz 33a/9
musallaṭ -12- [Ar] Bir kimsenin sıkıntı verecek, bıktıracak şekilde üzerine düşen.
baña m. 93b/13
m. ide 114b/3
m. itdügi gibi 114b/4
m. itsem gerek 92a/11
m. ḳıla 114a/9
m. ḳıldı 56a/3, 93a/14
m. ḳılup 116a/16
kendü cinsinden birisin m. ḳılup 61b/19
m. ḳılur 56a/2, 93a/13
m. oldı 6b/21
muṣannaʿ -4- [Ar] Bir sanatın inceliklerini aksettirecek şekilde ustaca yapılmış, sanatkar elinden çıkmış, sanatlı.
m. 45b/15
müseddes ü m. ḫāneleri 40b/4
ol ḳadar m. işler 15b/14
bu m. taḫtı 16b/1
muṣannif -5- [Ar] Bölüm bölüm ayıran, sınıflandıran.
vāṣıf-ı m. 119a/7
m.-i kitāb Firdevsī 116b/5
m.-i kitāb 48a/1
m.-i kitāb-ı Firdevsī 73b/11
m.+ den 119b/15
muṣavver -2- [Ar] Bir şekle bir biçime konulmuş, şekil ve suret verilmiş.
şāh-ı m. 2b/19
şems-i m. 86a/9
Muṣavvir -1- [Ar] Bir kimse veya bir şeyi söz yahut yazı ile anlatıp göz önünde canlandıran, tasvir eden.
M. 1b/3
muṣḥaf -2- [Ar] Kur'an-ı kerim.
m.-ı ḥüsnüñde 95a/8
ḥarf-i m.+ ınuñ ekṣer āyet raḥmeti 2a/9
Mūsī -2- [Ar] Vasiyet bırakan, vasiyet eden.
M.+ yile 23b/4, 94a/15
Mūsī-yi ʿİmrān -1- [Tr] bk. Hz. Musā
muʿciz-i M. 119b/7
Mūsī Kelīm -1- [Tr] Kelim olan Hz. Musa.
M. 2a/3
muṣībet -3- [Ar] İnsanın başına ansızın gelen bela.
miḥnetden ve m.+ den ḫālī degüldür 104b/6
bu m.+ i 85a/6
m. ola 92a/9
Muṣṭafā -29- [Ar] Maddi manevi yönden arıtılıp saf ve seçkin duruma getirilmiş veya cinsi içinden en temizi.
be-cān-ı M. 97a/7
ber-revān-ı M. 115b/13, 71a/14
Maḥmūd u Aḥmed M. 2a/7
o ḥabībüñ M.+ nuñ ḥürmeti 23a/17
Ḳāsım Muḥammed M.+ nuñ rūḥına 3a/17
M.+ ya 101a/19, 103a/12, 103b/5, 105b/11, 109b/3, 116b/21, 11b/4, 12a/5, 23a/18, 24a/18, 36a/21, 39b/11, 45b/21, 49a/21, 4b/13, 50a/5, 55b/10, 61a/4, 76b/7, 81a/5, 91b/12, 94a/19, 95a/2
muşt -2- [Fa] Müjde.
bir m. 108a/3
bir m.+ ıla 108a/5
muṭālaʿa -1- [Ar] Etraflıca düşünme.
m. ḳıl-asın 119a/1
muṭīʿ -10- [Ar] Uyan, itaat eden.
m.+ dür 118b/12
m. oldı 20b/12
emre m. oldılar 14b/20
emrine m. oldılar 28a/17
m. oldum 39a/10

dīndār olan pāẕişāhlara m. olmaḳ 8a/7
m. olup 102a/18, 115b/6
m. ü münḳāddur 66a/6
emrine m. ve münḳād olup 19a/16

muṭlaḳ -6- [Ar] Herhangi bir şart ve kayıtla sınırlı olmayan, kayıtsız şartsız.
m. 119a/5, 63b/20, 99b/9
şāh-ı m. 1b/13
ḥākim-i m. Ḫudādur 1b/4
m. yeşil zümürrüde 63a/21

muṭṭaliʿ-7- [Ar] Bir işi haber almış olan.
cihānuñ aḥvāline m. 40a/16
m. ol-avuz diyicek 3b/12
m. oldı 17a/9, 75a/8
m. olıcaḳ 39b/19
m. olup 110b/12
mażmūnına m. olup 111b/8

muvācehe -1- [Ar] Yüzleşme.
m. ile 92a/9

muvāfiḳ -3- [Ar] Uygun, münasip.
devletüñe m. 17a/20
m. degül 61b/16
tedbīri taḳdīre m. gelmeyince 30a/5

muvaḥḥid -4- [Ar] Allah'ın birliğine inanan.
müʾmin ü sünnī m. 31b/16
ol m. 83b/11
müʾmin ü m.+ dür 12b/13
m.+ lerle 109a/5

muẓaffer -8- [Ar] Savaşta zafer kazanan.
m. 104a/14
m. iden 88a/15
m. olacaḳdur 85a/18
m. olasın 102a/3
m. oldı 102a/21, 6b/1
m. olur 56a/9

mużammer -1- [Ar] Üzerine bir şey eklenmiş.
m. 119b/2

mūẕī -14- [Ar] Işık veren, aydınlatan
m.+ dür 101a/16, 110a/9, 41a/6, 45b/8
siñek gibi ḥarīş emmāre-nefs m.+ dür 45b/5
ṭāmiʿ ü m.+ dür 51b/18
bu m.+ ler serhenginüñ 51b/20
ol m.+ ler ṣınfı şerrinden emīn ḳılasın 49b/14
m.+ lerden 49b/21
bir bölük m.+ lerden 49b/13
ādemīnüñ ṭāmiʿidür ve incidicisi ve m.+ sidür 50b/17
bir m. ve ḥarīṣdür 48a/20
m.+ ye 50a/4
ol m. ẕübāblara 54b/15

mūzī -8- [Tr] Eziyet eden, inciten.
bahādur ve cābir ve m. 50a/10
ol m. 110a/16
m. siñek 49b/9
m. söziyle 51b/16
bu siñek cinsinden m. ve ḥarīş kimse 110a/20
ṭamaʿdār ve m. ve ḥarīṣ 51b/13
iy ḥarīṣ ve ṭamaʿdār ve m. ve ḳātil ve ḫūn-ḫᵛār 52a/11
m. ve murdār 53a/19

mużṭar -1- [Ar] Mecbur, çaresiz kimse.
m. ḳomaz 119a/3

mużṭarib-ḥāl -1- [Ar] Acı çeker halde.
ġāyet m. olup 60b/6

mużṭaribü'l-ḥāl -2- [Ar] Acı çeker halde.
m. ol-up 104a/19, 112b/3

mü -1- [Tr] Soru eki.
bu ḳadar ʿömr m. sürer 62b/15

mü'min-13- [Ar] Allah'ın varlığına, birliğine inanan, Hz. Muhammed'in onun kulu ve peygamberi olduğuna ve İslamiyet'in diğer iman esalarına inanan.
m. 83a/7, 83a/8, 83b/11
m.+ em 31a/4
m.+ i 7a/19
m.+ ler 109a/5
m.+ leri 13a/1
m.+ leri aruya beñzetdügi 7a/20
m.+ lerüñ ṭavarcuḳları 116b/10
m. oldı 38b/7
m. olup 92b/9
m. ü muvaḥḥiddür 12b/13
m. ü sünnī muvaḥḥid 31b/16

mübārek -25- [Ar] Çok saygıdeğer, hürmete layık.
ol İbrāhīm peyġāmberüñ m. cemālin gören 113b/5
m. cemālin 64a/20
anuñ m. cemālin 61b/1
Süleymānuñ m. cemālin 63a/15
m. çehreñüzde 113b/10
Süleymān peyġāmberüñ m. çehresinde 113b/9
ḳuds-i m.+ e yaḳīn yirde 65b/8
m. elin öpüp 37a/19, 62b/7
m. gündür 30b/10
ravża-i m.+ i içi 37b/8
ravża-i m.+ i içinde 37b/10
ravża-i m.+ in 36b/14
cism-i m.+ ine 36a/5
m. ismüñ 65a/11
muḳaddem gelen Süleymānuñ m. rūḥına 39b/16
m. rūḥıyçun 24a/1
ḳuds-i m. ser-ḥaddinde 67b/21

m. yüzin görüp 100b/4, 77b/9
m. yüzin 65b/12, 67a/21
m. yüzini 67b/10
m. yüzün 69a/9
m. yüzüñi 77b/7

mübāriz-1- [Ar] Eski savaşlarda meydana çıkarak hasmıyla teke tek dövüşen.
iy gül yüzlü m. 59a/11

mübīn -1- [Ar] İyiyi kötüyü, doğruyu yanlışı birbirinden ayırt eden.
kitāb-ı Ḥaḳ m. 111b/11

mübtelā-2- [Ar] Etaflıca düşünme.
m. olduḳ 115a/7
m. olmış żaʿīfı 43a/14

mücāhid -1- [Ar] Çalışıp didinen, uğraşan.
m.+ den suvāl itdiler 13a/1

mücāvir-3- [Ar] Komşu.
m. 86b/15
m. bir yire 46b/7
Mekke m.+ leri 9b/4

mücelled -1- [Ar] Ciltlenmiş.
ṭoḳsan ṭokuz m. kitābdan 46a/16

mücerred -1- [Ar] Madde ve cisim halinde olmayan.
m. 71a/8

mücessem -1- [Ar] Gözle görülür, elle tutulur şekilde olan.
yā m. 2b/19

mücevvef -3- [Ar] İçi boş, oyuk.
ḫorṭūmı m. olduġından 10a/20
m. olup 7b/12
kemer gibi m. yir 33b/3

müdām -1- [Ar] Devamlı, sürekli.
m. 108b/9

müdārā -4- [Ar] Kin ve düşmanlığı örtüp zahiren dost gibi davranma.
m. ḳıl-a 30a/15
m. ḳılavuz 104b/4
m. ḳılup 74b/21
bunlaruñ m.+ sın bilüp 30a/19

müdbir -1- [Ar] Talihsiz, bahtsız.
bed-nefs m.+ idi 106b/4

müddet -18- [Ar] Süre.
bir niçe biñ yıl m. 21b/6
bir niçe m. 19b/18
m.-i ʿömr-i Süleymān tamām oldı 25a/20
m.-i devrin 24b/6
m.-i rūzgārla 21b/2, 24a/6
niçe m. ʿömr sürüp 25b/9
bir m.+ de 21b/4
bir niçe biñ yıl m.+ den şoñra 21b/5
rūzgār-ı ʿālemüñ m.+ i āḫir olınca 3a/3
m.+ ile 24a/10, 24a/11, 24a/9, 36a/11
m. ir-di 24a/12
m.+ ler 21b/13

müdebbir -3- [Ar] Tedbirli ve ihtiyatlı davranan.
m.+ e 109b/14
m.+ leri 85b/9
ol m.+ üñ reʾyiyle 113b/3

müdevver -2- [Ar] Yuvarlak.
m. 16a/6
bir gözi m. 20b/1

müdġam -1- [Ar] Başka birşey içine sokulmuş.
m. 119b/2

müdür -1- [Ar] Resmi bir kuruluşu yöneten, ticari bir müessede daire, şube vb. bölümlerin başında bulunan kimse.
m. 82b/12

müfehhem -1- [Ar] Anlamış.
it m. 119b/16

müfessir -2- [Ar] Açıklayan, izah eden kimse.
ḳavl-i m. 18a/14
hep m. naḳli 13a/20

müfessirīn -1- [Ar] Tefsir işiyle uğraşanlar.
ḳavl-i m. daḫı 13a/20

müflis -1- [Ar] İflas eden, malını mülkünü batıran.
m. 3a/5

müfsid -2- [Ar] Ara bozan, bozuculuk yapan.
m.+ lerden 111a/4
m. ü muḳallid 31b/17

mühendis -5- [Ar] Mesleği mühendis olan kimse.
m. 20a/15
m.-i ʿālem 7b/2
m.-i üstādı 15a/5
cemīʿ cihān m.+ leri 8b/3
on biñ m. perī 15a/1

mühendislik -2- [Ar+Tr] Mühendislik mesleği.
anuñ m.+ inde 40b/5
ol m. ṣanīʿatın 62a/21

müheyyā -1- [Ar] Hazır, amade.
cemīʿ ceng āleti üzerinde m. 59a/4

mühlet -3- [Ar] Bir işin yapılması için verilen süre.
m.+ i 90b/19
m.+ üm 92b/8
m. virmişidüm 92b/9

mühmel-1- [Ar] Kendi haline bırakılmış.
cīfe-ḫᵛār u m. 45b/9

mühmelāt -1- [Ar] Anlamsız boş sözler.
cemīʿ mezbeleyi ve m.+ ı 8a/15

mühr -5- [Ar] Üzerine bir kimse, makam veya kuruluşun ismi kazınmış olan.

ele aldı m. 22b/4
o nübüvvet m.+ in 88a/16
m.+ in getürüp 111b/7
m.+ ini 24a/13
Süleymān-ı Ḥākī m.+ inüñ müvekkeli melek 23b/15

mühre -2- [Fa] Cila.
m. miṣāl 52a/20
ejderhā ṣāhı m.+ sinüñ 96a/4

müjde -9- [Fa] Sevindirici haber.
m. ḳıldı 116a/8, 61a/3
m. ḳılup 57a/18
m. olsun 57a/19, 59b/7, 67b/15, 70a/6, 70a/8, 90b/7

mükerrem -1- [Ar] Saygı değer.
m. 119b/9

mülāḥaẓa -1- [Ar] Düşünme.
m. ḳılup 16b/17

mülāyim -1- [Ar] Yumuşak huylu.
m. olsun 119a/21

mülāzım -1- [Ar] Gerekli.
m.+ dur 66a/1

mülemmaʿ -2- [Ar] Renk renk, alaca.
m. idüp 40b/6, 54a/11

mülḥid -3- [Ar] Allah'ı inkar eden.
cābirleri ve niçe m. kāfirleri 116a/10
m. ḳavmini 38b/7
m.+ lere 8a/11

mülk -4- [Ar] Mal.
m. 2a/1
cihān m.+ i 39a/8
fānī m.+ i 39a/12
ne m.+ üñ 8b/15

mültezim -1- [Ar] Devlet gelirlerinden birinin toplanması işini götürü olarak üzerine alan kimse.
m. oldı 80a/14

mülūk -1- [Ar] Hükümdarlar, padişahlar.
m.-ı selāṭīn ve vilāyet-i 49b/17

mülūkü't-Türkī ve'l-ʿAcem -1- [Tr] Türk ve İran memleketleri
m.+ üñ melīki 119a/19

mümidd -1- [Ar] Yardım eden, imdada yetişen.
m.-i leşkeri 2a/12

mümkin -6- [Ar] Mümkün kelimesinin eski metinlerde geçen asıl şekli.
m. 21b/1, 32a/2
m. degüldi 29a/19
m. degüldür 32b/4
m. olmadı 75a/18
m. olmaz 50a/15

mümsik-1- [Ar] Kendini tutup bir şeyden nefsini alıkoyan.
m. ü ḫasīs 41a/18

mümteniʿ -1- [Ar] Çekinen.
m.+ dür 67a/17

münācāt -19- [Ar] Allah'a yalvarıp yakarma.
m. eyle 113a/2
Ḥaḳḳa m. eyle 35b/20
m. eyledi 30b/12, 92a/17
m. iderem 66b/5
m. iderler 69a/15
m. idicek 75b/5
m. idüp 25a/17, 30b/18
m. it 45a/20
m. itdi 31a/8, 43b/20, 91b/19
m. itdiyse 4a/16
m. itsem gerek 79b/9
m. ḳılup 66b/2, 81b/15, 82b/12
m.+ ların revā ḳılup 25a/17

münāfiḳ -1- [Ar] İçi başka, dışı başka olan.
aġyār-ı m.+ dur 101b/18

münāsebet -1- [Ar] Yakınlık, ilgi.
m.+ le 111a/21

münāsib -4- [Ar] Uygun, Yerinde.
ʿankebūt sözüne m. 55a/8
buña m. 54a/21
ḥāle m.+ dür 62a/8
m. geldi 56b/19

münevver -8- [Ar] Aydınlatılmış, aldınlık, ışıklı.
m. 2a/11
m. itdi daḫı 31a/9
m. itdi 80b/7
m. oldı 2a/2, 76b/12
m. olucaḳ 90b/4
m. olup 37b/8
bir m. ulu yılduz 72a/10

münezzeh -1- [Ar] Eksiklik, noksanlık, kötülük, vb.nden arıldırılmış olan.
m.+ dür 83b/20

münhezim -1- [Ar] Bozguna, hezimete uğramış.
m. ol 85a/18

münḳād-3- [Ar] Boyun eğen, boyun eğmiş.
emrine meʾmūr ve m.+ dur 85a/8
muṭīʿ ü m.+ dur 66a/6
emrine muṭīʿ ve m. olup 19a/17

Münker-2- [Ar] Red ve inkar olunan, kabul edilmeyen.
M. 62a/11
biri Faḥşā ve biri M. ve biri Baġī 62a/7

münkir -4- [Ar] İnsanı ölümden sonra sorguya çeken iki melekten biri.
M. 85b/7
m.+ lerin 25a/20
m. olup 3a/15

M. ü Nekīre 85b/4
Münkīr -1- [Ar] Kabir meleklerinden sağdaki.
M. ü Nekīr 44a/21
müntehā -4- [Ar] Son, nihayet.
m. 53b/1
çoḳ m. 5a/11
oldı m. 71a/7
m.+ dur 62a/3
münteşir -1- [Ar] Yayılmış, yaygın.
m. olasın 17a/21
münzel -1- [Ar] Yukarıdan aşağıya indirilmiş.
gökden m. ola 60a/8
mürde -2- [Ar] Ölü, ölmüş.
m. 71a/8
m.-i ʿuşşāḳa 46a/3
mürekkeb -1- [Ar] Birden fazla şeyin bir araya gelmesinden meydana gelmiş, bileşik.
eşīrden m.+ dür 40a/3
mürġān -1- [Fa] Kuş yuvası.
tekvīn-i m. 67b/8
mürīd -2- [Ar] Tarikata girip bir mürşide bağlanan kimse.
m.+ leri 118a/6
yidi yüz yigirmi m. muḥib ḥāżırlanup 118a/1
mürsel -42- [Ar] Gönderilmiş, yollanmış.
Ḥaḳ m. 74b/8
nebī-yi m. 67a/18
ol m. 67b/3
ol m.+ i 68a/12
m. İbrāhīm 70b/17
niçe m.+ ler yüzin 65a/8, 94a/16
m.+ lere inanıcaḳ 76a/7
m. nebī 76b/5
m. nebīsin 115a/20
ol nebīlerüñ bir m. nebīsinden bir Süleymān 20b/9
m. peyġāmber idi 40a/17
Süleymān gibi m. peyġāmber naẓarına vara 61a/21
m. peyġāmber naẓarına 76b/14
m. peyġāmber olacaġın 77b/5
İbrāhīmüñ m. peyġāmber olacaġın 70b/10
bir m. peyġāmber ziyāret ḳılsa 68a/12
m. peyġāmber 73b/11
bir m. peyġāmber 65a/1, 65b/9, 67b/16
didügi m. peyġāmber 70b/6
ol m. peyġāmber 68a/8, 70a/12
m. peyġāmberdür 43b/3, 52a/3, 85a/17
M. peyġāmberdür 88a/11
ol m. peyġāmbere 64b/17
m. peyġāmberem 83b/5
ol m. peyġāmberile 77b/12
üç m. peyġāmberile 77a/3
niçe m. peyġāmberler 64b/21
m. peyġāmbermiş 44a/6
m. peyġāmbersin 49b/19 ʿadl
ol m. peyġāmberüñ muʿcizātıyla 67b/17
ol m. peyġāmberüñ vālidesi 68a/5
ol m. peyġāmberüñ vücūda gelecek yiri kim 67b/21
ol m. peyġāmberüñ yüzin görem 61b/6
ol m. peyġāmberüñ 68a/14, 70b/1
bir m.+ üñ ḳıṣṣasını 3a/16
mürselīn -2- [Ar] Gönderilmiş peygamberler.
m.+ üñ efḍali 2a/15
m.+ üñ ḫātemi 2a/9
mürşīd -1- [Ar] Rehber, klavuz.
m.-i kāmile yitişüp 50b/18
mürtekib -1- [Ar] Kötülük yapan, günah işleyen.
günāha m. olmayup 26a/17
mürüvvet - 1- [Ar] Yiğitlik, mertlik.
ʿadl ü siyāset ve kerem ü şefḳat ve iḥsān u m. 50a/13
müsāfir -3- [Ar] Görüşme ve benzeri amaçlarla birbirinin evine veya bir yere gelen ve geçici olarak kalan.
m. 86b/16
ḥüccāc-ı m. 46b/7
ḥüccāc m.+ leri 9b/4
müsebbibü'l-esbāb -1- [Ar] Allah.
m. 92a/1
müsebbiḥ -1- [Ar] Allah'ı teşbih eden.
m. 77a/19
müseddes -8- [Ar] Altı kısım veya parçadan oluşan, altılı.
m. evler ve dīvārlar 7b/1
ne vechile ḳapduġın ve ne ṭarīḳile kāfūrī mumdan m. ḫāne yapduġın bilmeyüp 3b/5
bu m. ḫāneleri 3b/7
şehd-i fāyıḳdan m. ḫāneleri 62b/3
m. köşelü ḫāneleri 62a/20
m. köşelü taḫtı ḳurup 68b/4
m. ü muṣannaʿ ḫāneleri 40b/4
kendüye oturacaḳ m. ve baʿżı murabbaʿ ve baʿżı şeş-ḫāne ve baʿżı heft-ḫāne ve baʿżısı düvāzdeh köşelü serīrler ṭoḳıyup 8a/19
müsellem -3- [Ar] Verilmiş, teslimedilmiş
m. 119b/15, 119b/3
m. görüp 118a/8
müslimān -4- [Ar] Müslüman.
m.+ lara 8b/17, 8b/18
ya budur ki īmāna gelüp m. olasın ya budur ki tā bu ʿaẕāba giriftār olup ḫāke yeksān olasın diyicek 91a/12
m. olup 12b/14

müslümānlıḳ -1- [Tr] Müslümn olma durumu.
m.+ uñ ṭavarların öldürüp 46b/21
müstaġraḳ -1- [Ar] Batmış, dalmış, garkolmuş.
m.+ lardur 66a/3
müstaḥıḳ -1- [Ar] Hak etmiş, hak kazanmış.
ḳatle m.+ dur 110b/1
müstaḥsen -3- [Ar] Herkesce güzel kabul edilen.
m. görüp 19a/1
ġāyet m. görüp 113b/3
m. ola 73b/2
müsteʿān -5- [Ar] Kendisinden yardım istenen.
m. 104b/7, 23a/13, 54a/13, 55a/19
nām-ı m. 104b/7
M. 44b/21
müstecāb -23- [Ar] Olumlu, kabul edilen.
ide m. 71a/12, 98b/18
idüp m. 100b/13
ola m. 66a/8
m. idüp 43b/20, 75b/5, 77a/14
duʿāsın m. idüp 44b/8
m. itdi 100b/12
duʿāsın m. itdi 82b/1
m. ḳıldı 116a/8, 44b/9, 99a/6
duʿāsın m. ḳıldı 46a/20
m. ḳılup 4a/16, 95b/1
duʿāların m. ḳılup 97a/18
duʿāsın m. ḳılup 117a/1
Süleymānuñ duʿāsın m. ḳılup 21a/1
m. olaydı 91b/10
duʿāsı m. olduġıyçun 117a/2
m. olmaḳ 11b/3
duʿāsı m. olup 65b/2
müstedīr -1- [Ar] Daire şekline giren.
m. ḳıldı 1b/10
müstemiʿ -2- [Ar] Dinleyen, kulak veren.
m. 104a/11
m.+ den murād 23a/15
müsülmān -7- [Ar] bk. **müslümān**
kāfir m.+ a 110b/18
m.+ lardan 110b/18
bu şehr ṭarafındaġı m. leşkeri şāhına 106a/11
m. ola 115a/15
m. oldı 76b/11
m. olup 102a/5, 115b/6
müşāhede -3- [Ar] Gözle görme.
m. idüp 64a/20
m. ḳılsa 111a/14
m. ḳılup 61b/1
müşerref -1- [Ar] Şeref kazanmış, şereflenmiş.
göñlümüzi m. eyledüñ 23b/14
müşfiḳ -1- [Ar] Şefkat gösteren, şefkatli.
m. ü mihrbāna 16b/10
müşīr -1- [Ar] Askerlikteki en üst rütbe ve bu rütbeyi taşıyan asker, maraşal.
m.+ i 83b/20
müşkil -4- [Ar] Zor, güç, çetin.
m.+ in 40b/12
m.+ üñ 21a/17
senüñ bu m.+ üñ 22a/6
m.+ üñüz 70a/12
müşkilāt -1- [Ar] Zor işler veya meseleler.
m.+ um 40b/10
müşkül -1- [Ar] Zor, güç.
m.+ dürür 12a/2
müşrik -5- [Ar] Allah'a ortak koşan.
m.+ ler maḳāmına 20b/15
m.+ leri 20b/13
gelmeyen m.+ leri 38a/2
ol m.+ lerüñ 115b/5
m.+ lerüñ geñzinden girüp 115b/3
müşrikān -1- [Ar] Allah'a ortak koşanlar.
m.+ ı 20b/12
müşrikīn -1- [Ar] Allah'a ortak koşanlar.
sāḥir-i server-i m. olduġı 87b/18
müştāḳ -4- [Ar] Bir kök veya mastardan türetilmiş.
m.-ı ʿaẓīmdür 63a/5
m.+ ısa 107b/8
m. oldı 36b/19
m. olurdı 107b/8
Müşterī -1- [Ar] Jüpiter.
M. sāʿatında 17b/15
Müşterī-fikret -1- [Ar] Jüpiter düşünceli.
m. 119a/16
müteġayyir -1- [Ar] Değişen, başkalaşan.
m.+ dür 21b/4
müteḥarrik -1- [Ar] Hareket halinde olan.
meyyit-i m. gibi 110a/4
müteḳaddimīn -2- [Ar] Önde bulunan, öne geçen.
ḥükemā-i m.-i maḳtel 7b/7
ḥükemā-i m. daḫı 54a/21
mütekellimān -1- [Ar] Konuşan, söyleyen kimse.
m.-ı muṣaddıḳ 46a/15
mütemekkin -1- [Ar] Yerleşmiş, yerleşik.
m. ol-urlar 116a/15
müteveccih -1- [Ar] Yönelmiş, yönelen.
m. olup 81b/18
mütevellid -1- [Ar] Dünyaya gelen, doğan

beyżadan m. olan ḥayvānuñ ḳulaġı yiri 52b/13

müttaḳī -1- [Ar] Allahtan korkan.

taḳī vü m. 2b/3

müvecceh -4- [Ar] Herkesin yöneldiği, makbul, münasib.

m. gördi 63a/9

m. görüp 26a/20, 35b/21

müvekkel-i bād sözin m. görüp 26a/8

müvekkel -116- [Ar] Vekil tayin edilen baş, komutan.

m. 25b/14, 95b/1

melek-i m. 22a/18, 4b/1, 4b/14

m.-i āb 26a/21, 36b/4

m.-i ābı 26a/20

m.-i bād daḫı 26b/16, 46a/20

m.-i bād sözin dutup 26b/12

m.-i bād sözin müvecceh görüp 26a/8

m.-i bād 21a/18, 23b/19, 23b/20, 24a/19, 24a/21, 24a/4, 24a/5, 25b/15, 25b/16, 25b/17, 26a/13, 27a/1, 27a/6, 35a/12, 36b/3

emr-i m.-i bād 26b/20

m.-i bāda 108b/21, 113a/2, 23b/18, 26a/12, 26b/6, 35a/18, 45a/20

m.-i baḥr 26b/3

m.-i behāyimi 99a/7

melek-i m.-i eṭyār 67b/8

m.-i eṭyārdan 67b/15

melek-i m.-i eṭyārdan 70a/8

m.-i ferişṭehlerdür 62b/17

m.-i ḫāk 36b/4

m.-i ḥaşerāt 26a/9

m.-i ḫātem 22a/13, 23b/17, 36b/3

m.-i ḫāteme 22a/10

m.-i ḫātemile müvekkel-i 25a/21

m.-i ḥayvānātı 25b/20

m.-i ḥayyāt 26a/9

m.-i hevāmm 20a/7, 21a/8, 5a/13, 5b/9

m.-i hevāmmdan 98b/5

m.-i melāʾike cinsi 37a/9

m.-i melik birle 22a/9

m.-i muḳarreb 23b/11

m.-i murġān 26a/9

m.-i murġāndan 77b/5

m.-i reʾīsi 11a/15

m.-i seḥāb 35a/15

m.-i taḫt 25b/1, 36b/3

m.-i tekvīnātı 11a/19

m.-i ṭuyūr 67b/12

tekvīn-i m.-i ṭuyūrdan 67b/12

m.-i vuḥūş 26a/9

m.-i ẕübāb Behyārūşı 114a/5

m.-i ẕübāb-ı tekvīn birle 9a/13

ol m. bürġuṣa 115b/12

melek-i m. daḫı dürüdüp 22a/19

yiller üzerine m.+ dür diyicek 23b/18

m.+ em 19b/7, 36a/5, 4b/8

m. ferişṭehler 22a/4

m. ḫātem ʿömri 22a/8

el-hevāmm m. Ḥayākemāgāʾīl melek emriyle ve sen Süleymānuñ ḥükmiyle 101a/5

el-hevāmm-ı m. Heyṭāgāʾīl melegi 116a/2

el-hevāmm m. Heyṭāgāʾīl melek 115a/21, 115b/13

m.+ i 22a/7

el-hevāmm m.+ i 92a/5

ḳarıncalar m.+ i 62b/17

ol mezāruñ m.+ i 39b/15

Zenbūristān m.+ i 63a/3

el-hevāmm m.+ i Ḥayākemāgāʾīle bulışup 95b/4

hevāmm m.+ i Heyṭāgāʾīl 19a/14

el-hevāmm m.+ i Heyṭāgāʾīli 115a/17

Süleymān-ı Ḫākī mührinüñ m.+ i melek 23b/15

hevāmm m.+ i tekvīn 78a/10

m.+ i ve tekvīni 4b/7

çekirge ecnāsı m.+ idür 62b/18

Mīkāʾīlin el-hevāmm m.+ ine 96a/20

el-hevāmm m. Kemāheynūriş 94a/9

m.+ leridür 61b/20

bād-ı şimāle m. Naġmaġāʾīl melege 54b/15

üzerine m. olan Heyṭāgāʾīl melek birle 8b/21

m. olan melāʾike birle 36b/4

hevāmm üzerine m. olan melegi 3b/14

m. olan melek 4a/15

ẕübāblar üzerine m. olan melik Ḥayākemāgāʾīlle 95a/18

ılanlar ve ejderhālara ve efāʿīye ve ʿaḳārībe m. olan 62b/18

benüm hevāmm cinsine m. olduġum 4b/16

m. olmaḳ 5a/2

melek-i m. olmaḳ 5a/2

bir m. reʾīs 11a/13

m. reʾīsi 11a/14

cümlesinüñ bir m. reʾīsi 11a/14

m.+ sin 19b/6, 4b/2

bir m. tekvīn 11a/18

müvekkelūn -1- [Ar] Vekil tayin edilenler, başlar.

melāʾike-i m. 14a/1

müvekkelü'l-hevāmm -31- [Tr] Böceklerin başı, reisi.

m. 116a/5, 117b/21, 11a/7, 11b/4, 11b/7, 39b/12, 3b/13, 4a/16, 97a/14,

98a/7, 98a/9
yā m. 115b/1, 11a/4
m.+ a 10b/21, 117b/17, 97a/7
bu m.+ a 9a/13
m. dilince 96b/9
m. gelüp 26a/9
m. Ḥayākemāgāʾīl daḫı 98b/6
m. Ḥayākemāgāʾīl 100b/1, 96b/17
m. Heyṭāgāʾīl melek 117a/21
m. Heyṭāgāʾīl melik 117b/12
m.+ ı 114a/17, 3b/10, 9a/9
m. maʿrifetiyle 98a/11
m. naẓaruñday-iken 10a/16
m.+ uñ 117b/11
m.+ uñ hidāyeti 101a/8

müvekkil -2- [Ar] Birini vekil tayin eden.
yā hevāmm m. 92a/8
el-hevāmm tekvīni m. Kemāheynūriş dilinden 92b/18

müyesser -11- [Ar] Kolay.
itdi m. 91b/11
m. it 118b/21
m. itdi 110b/12, 119a/11, 77a/15
m. itdügin bilicek 77a/12
m. itdüm 92a/15

-N-

n'eydügin -2- [Tr] Ne olduğun.
n. 76b/5, 98b/5
sebep n. 114a/14

n'eyle - -6- [Tr] Ne et-, ne yap-
n.- düñse 97b/17
n.- r 80a/12
n.- r diyicek 24a/5
n.- rsek 43b/2
n.- yem 23b/5
n.- yüp 65b/5

n'eyçün -1- [Tr] Ne için.
n. 100b/18

n'it - -9- [Tr] Ne yap-, ne eyle-
n.- di 65b/5, 82a/10
n.- düñ 73a/7
n.- elüm 74b/2
n.- iser 102b/10, 81a/5
n.- iserdür 73b/17
n.- em 101b/19
n.- er 103a/21

n'ol - -15- [Tr] 1. ne çıkar
n.- a 22b/10, 22b/11, 22b/12, 22b/13, 46a/6, 75b/2, 93b/10
2. ne ol-, nasıl ol-
n.- ısar 27a/13
n.- a 53a/14
n.- dı 100a/8
n.- ur 94a/8
m. itmişdür 50a/13
m. ḳılduġı niʿmetüñ şükrin bile 67a/10
m. ḳılduġınca 24a/16
m. olmaz 62a/14

müzeyyen -2- [Ar] Süslenmiş.
dünyā ḫilʿatları ve m. libāslar geymegi faḫr ḳılma 8b/11
m. olmış 87a/9
el-hevāmm tekvīni m. Kemāheynūriş dilinden 92b/18

müyesser -11- [Ar] Nasip.
m. it-di 91b/11
m. it 118b/21
m. itdi 110b/12, 119a/11, 77a/15
m. itdügin bilicek 77a/12
m. itdüm 92a/15
m. itmişdür 50a/13
m. ḳılduġı niʿmetüñ şükrin bile 67a/10
m. ḳılduġınca 24a/16
m. olmaz 62a/14

müzeyyen -2- [Ar] Süslenmiş.
dünyā ḫilʿatları ve m. libāslar geymegi faḫr ḳılma 8b/11
m. olmış 87a/9

3. ne olur, keşke
n.- a 67a/14, 71a/17
n.- aydı 60a/21

nā-binā -1- [Fa] Anadan doğma kör.
n. 86a/16

nā-çār -3- [Fa] Çaresiz.
n. 28a/17, 44a/7
n. olup 56a/9

nā-gāh -12- [Fa] Zamansız, vakitsiz.
n. 102b/12, 104b/9, 106a/16, 34a/3, 41b/4, 42b/1, 43a/16, 43a/6, 59a/8, 59b/16, 60a/6, 90a/3

nā-geh -2- [Fa] Zamansız, vakitsiz.
n. 49b/2, 60a/9

nā-gehān -5- [Fa] Birdenbire, ansızın
n. 104b/8, 111b/14, 114a/3, 118b/4, 50b/13

nā-güyā -1- [Fa] Sessizce, konuşmadan.
n. ve ger cān-ı var u nāṭıḳ ve ger bī-cān u cāmid 78a/3

nā-ḥaḳ -1- [Fa+Ar] Haksız.
Ḳābīl-i n. 73b/3

nā-ḫalef -1- [Fa+Ar] Soyuna çekmemiş olan.
ḫ. idem 89a/4

nā-hemvār -1- [Fa] Düzgün olmayan
bed-gūyā ve n. ve nā-ḫoş 86a/16

nā-ḫoş -1- [Fa] Hoş olmayan.
bed-gūyā ve nā-hemvar ve n. 86a/16

nā-ḫuvar -1- [Tr]
bir cemīle ḫoş cemāl n.+ dur 18b/2

nā-maḥrem -1- [Fa+Ar] Şer' an kendisiyle evlenilmesi caiz olduğu ve nikah düştüğü için kaının yanına örtüsüz çıkmadıüğı erkek.
n.+ ise 118b/12
nā-merd -1- [Fa] Sözünün eri olmayan, insanlıktan mahrum.
n.+ e 103a/20
nā-merġūb-fāl -1- [Fa] İstenilmeyen, arzu edilmeyen.
n. 86a/16
nā-murād -1- [Fa+Ar] Muradına erememiş.
n. eylemegil 31a/1
nā-revan -1- [Fa] Yürüyemeyen, gidemeyen.
n. 86a/10
nā-şinās-2- [Fa] Bilmeyen.
n. 91a/8, 91a/8
nā-tamām -2- [Tr] Tamamlanmayan.
n. 29b/13
n. ḳala 29b/16
naʿl -4- [Ar] At, eşek gibi binek ve yük hayvanlarının tırnaklarının aşınmasını önlemek için ayaklarına çakılan demir parçası.
n.+ ı ṭutdı 98b/3
at n.+ ından 106a/5
atlar n.+ ından 98a/20
n. mīḫleri 98a/20
naʿleyn -2- [Ar] Bir çift ayakkabı.
İdrīs nebī n.+ in ayaġına geyüp 117a/6
anuñ n.+ inüñ taḫtı 2a/21
naʿra -13- [Ar] Haykırma.
n.+ sından 33b/16
ikisinüñ n.+ sından 107a/13
eyle n. urdı 42b/2
n. urıcaḳ 34b/12
n. urup 106a/7, 106b/10, 107b/15, 34b/18, 34b/6, 43a/17, 58b/7
n. urupḥayḳırdı 33b/14
n. ururlar 118a/13
naʿt -2- [Ar] Bir şeyi överek anlatma, methetme.
n.-ı Tā Ḥā 2a/17
n. u midḥati 2a/15
nāb -1- [Fa] Halis, katıksız, safi.
misk-i n. 1b/12
nābe-dīd -4- [Fa] Meydanda olmayan, görünmeyen.
n. oldı 70b/4
n. olup 42b/4, 47a/11
n. olurlar 47a/4
nābe-kār -3- [Fa] İşe yaramaz, haylaz, hayırsız.
n. 81a/2
bī-vefā-yı n. 111a/10
n.+ sın 84b/15
nacaḳ -1- [Fa] Sapı kısa bir çeşit küçük oduncu parçası.
n. 118a/14
nādān -1- [Fa] Cahil, bilmez.
aḥmaḳ ve n. ve denīdür 66b/10
nādir -1- [Ar] Az bulunur, az görünür, seyrek, ender.
n. nesne 13b/18
nādirü'l-vuḳūʿ -2- [Ar] Olayların enderi.
n.+ dur 13b/18
n.+ u 27a/15
nāfe -2- [Fa] Misk ahusu denen bir ceylan türünün göbeğindeki, içi misk denilen güzel koku ile dolu kase.
n.-i āhūyı 1b/12
Çin āhū n.+ sinde misk-i 3b/7
nāfeveş -1- [Fa] Misk gibi.
n. 23b/2
naġam -1- [Ar] Niğmet.
n. 108b/13
Naġmaġā'īl -6- [Ar] Metinde bir melek adı.
N. 24a/21, 36b/3
melek-i N. 23b/19, 27a/1
bād-ı şimāle müvekkel N. melege 54b/15
yā N. melek 26a/12
Naġmāpūs-ı Berdāʿī -1- [Ar] Metinde bir özel ad.
N.+ yle 101b/3
naḥīf -19- [Ar] Zayıf, çelimsiz.
n. 48a/7, 5b/8
bir n. 93a/10
ġāyet żaʿīf n. 53b/21
olur n. 84b/18
ne ḳadar żaʿīf ve n. böcecük ise 62b/1
bu ṭaʿn itdügüñ żaʿīf ve n. cānavar 7a/7
ol żaʿīf maḫlūḳāt ve ol n. cānavarlar 64a/5
n.+ dur 64b/18
n. efkendüñ 101a/7
n.+ ı 6b/3
n. olan meges 84b/19
ġāyet żaʿīf n. olduġı ecilden 49a/1
bu żaʿīf u n. peşşe 80a/21
n. siñek elinde 100b/9
bir żaʿīf n. sivri siñek birle 83a/2
peşşe-i n.+ uñ elinde ola 80a/19
Hüdhüd-i n. ve Nemrūd-ı 113b/19
yā żaʿīf u n. ẕübāb reʾīs Behyārūş 80a/21
naḥīflıḳ -1- [Ar+Tr] Zayıflık.
bu n.+ ıla 64b/20
naḥīfter -1- [Fa] Çok çelimsiz.
siñekden żaʿīfter n. maḫlūḳ 49a/8

nāḥiyet -1- [Ar] Bölge, yer.
Gevher-nigīn n.+ inde 11b/10
naḫl -1- [Ar] Hurma ağacı.
n.-i leẕīẕ 1b/11
naḫl -26- [Ar]
n. 3b/10, 3b/6, 49a/10, 9b/1
n.-i ʿasel 9a/10
hem n. cinsini ve hem baʿūż aşlını 11a/9
n.+ dan 9a/19
n.+ den ġayrısın 110a/17
ʿaseli yapan n.+ dur 9a/20
n.+ e 1b/11
n.+ ı 40b/10
n. ḳanadı gibi 4a/18
n. miṡli 49a/10
n. reʾīsi 41a/20
n. reʾīsin 11a/4, 40b/13, 40b/2
n. reʿīsin 61a/7
n. ṣınfı 11a/16, 3b/21
n. şeklinde 4a/18
n. -i şehvet leşkeri 70b/19
n.+ uñ 3b/4
n.+ uñ miʿmarlıġını 3b/11
n.+ üñ reʾīsin 40b/11
n.+ üñ reʾīsinden 40b/8
naḫl-bendān -1- [Tr] Bal mumundan nahil denen süs ağacı yapan kimse.
n.-ı reyḥān-ı ḥaḳāyıḳ 23b/9
naḥs -3- [Ar] Uğursuzluk.
n. günü 24b/13
n. ḥükminde midür 9b/1
n. olur 24b/14
naḳara -1- [Tr]
altı yüz altun ṭāslu n.+ lar dökilüp 94a/1
naḳb -11- [Ar] Mezar.
n. 56b/16
bir n. 56b/5
n. aġzına yitdiler 60a/3
n. aġzından çıḳup 59b/4
n.+ e 56b/2, 57a/10
n.+ ı 56b/11, 59a/18
ḳuyınuñ n.+ ından çıḳarup 56b/8
n. ḳazan Ḫaṭāṭīf dīvle ʿAnācīf dīv 60b/10
n.+ uñ ucı 56b/5
nāḳıṣatü'l-ʿaḳl -1- [Ar] Akıl azlığı.
n. olur 76b/15
naḳil -1- [Ar] Bir yerden başka bir yere götürme.
ṣaḥ n. 45b/19
nāḳilān -3- [Ar] Nakledenler.
n.-ı muḫtār 3a/21, 46a/14, 71b/4
naḳīr -2- [Ar] Pek küçük ve önemsiz şey.
n. 111a/2
n. ü ḳıṭmīr 70b/9
naḳīre -1- [Ar] Bir tür çalgı aleti.
surnā ve n.+ ler 94a/2
naḳl -20- [Ar] Taşıma aktarma.
n.-ı ʿālim 24b/15
n.-i aʿlādurur 118b/8
N.-i ṣaḥīḥ 44b/18
hep müfessir n.+ i 13a/20
n. idem 118a/20
n. ider 108a/19, 13a/21
n. iderler 24b/6
n. idicek 117b/11, 88b/19
n. idüben 90b/17
anuñ gibi ṣaḥīḥ ṣarīḥ melīḥ ʿacīb ġarīb dāstān n. idüp 46a/17
ʿulemā n.+ ince 13b/1
efḍal-i fużalānuñ ḥākim ü ḫāḳanı n.+ ince 46a/14
ehl-i ʿirfānı n.+ ince 23b/11
ṭabīb-i ḥāẕıḳ n.+ ince 3a/21
Ẕü'l-ḳarneyn n.+ ince 71b/5
cinnīlerüñ n.+ inde 13b/1
n. itdi 35a/10
n. itdüm 40a/10
naḳṣ -2- [Ar] Eksiklik.
n.-ı zevāl 22b/17
n.+ a döner 95a/6
naḳş -5- [Ar] Kumaş üzerine renkli iplikler, sırma veya simle el veya makinede yapılan işleme.
dest-i ḳudret yazduġı n.+ a 89b/12
n. itdi 4b/21
n. itmişlerdi 16a/11
n.+ larıla 18a/5
n. olmış 4a/20
naḳuşlu -1- [Ar+Tr] Nakışı olan.
sāde n. 18a/5
nālān -1- [Tr] İnleyen.
n. ḳıl-a 115a/15
nāle -1- [Fa] İnleme, inilti.
n.+ mi 91b/9
nāliş -5- [Fa] İnleme, inilti, feryat.
n. itdi 30b/19, 31a/5
n. itdüm 100a/20
bī-ḥisāb n. itdüm 91b/8
n. ḳıldı 81a/14
nām -7- [Fa] İsim, ad, şöhret.
ʿAsced n. 10a/1
n.-ı Ḫudā 104a/2
n.-ı Sulṭān 3a/9
n.-ı Müsteʿān 104b/7
Sulṭān Bāyezīd Ḫān bin Muḥammed Ḫānuñ n. nīküsi 119a/18
n. u neng 23b/4
n. u nişānumuzu 51b/1

namāz -28- [Fa] İslam'ın beş şartından birini teşkil eden ibadet.
ḳılınur n. 115b/10
n.+ dan 81b/12
n.+ dan fārıġ olucaḳ 91a/19
n.+ dan fārıġ olup 19a/19
n.+ dan niyāzdan fārıġ olucaḳ 80b/11
n.+ dan niyāzdan fārıġ olup 3b/13, 78a/17
n.+ dan ve niyāzdan fārıġ olucaḳ 90b/5
n.+ dan ve niyāzdan 90b/3
cumʿa n.+ ı ḳılınıncaya dek 30b/11
ṣubḥ n.+ ın ḳıldı 117a/4
ṣubḥ n.+ ın ḳıldılar 80b/10, 90b/5
ḥācet n.+ ın ḳılup 20b/21
iki rekʿat ḥācet n.+ ın ḳılup 115a/13, 36a/1, 37a/10, 3b/13, 46a/18
öyle n.+ ın ḳılup 83a/20
ṣubḥ n.+ ın ḳılup 19a/18, 91a/19
ṣubḥ n.+ ın ki ḳıldı 78a/17
iki rekʿat n. ḳıl 37a/4
ḳırḳ rekʿat n. ḳılup 37b/11
n. u niyāzdan fārıġ olup 117a/4
n. u niyāzdan 36a/1, 83a/20
nāmdār -2- [Fa] Namlı, ünlü.
n. ola 118b/17
sencileyin n. pādşehdi 24a/14
nāme -12- [Fa] Mektup.
n. 111b/13, 111b/6
bir n. 111b/1
n. birle 3a/9
n. içre 111b/8
n.+ ler 14b/18, 14b/20
n.+ ler yazup 14b/13
n.+ nüñ mefhūmın 112a/7
n. yazum 112a/4
n. yazup 118a/4
n.+ yi 111b/3
nāmver -8- [Fa] Ünlü, namlı.
n. 15b/12, 23a/14, 29b/4, 87b/6, 94a/8
her n.
iy n. 14a/14, 94b/5
nār -15- [Ar] Ateş.
n.-ı caḥīm içre Cehennem ateşi. 97a/12
n.-ı caḥīm 104b/20, 81a/4
n.-ı caḥīmde 92b/1
n.-ı caḥīmle 105a/5
n.-ı cehennem Cehennem ateşi. 119b/6
n.-ı cehenneme 82b/10
n.-ı dūzaḫ Cehennem ateşi. 23a/7
n.+ ı 23a/17
n.-ı firāḳ Ayrılık ateşi. 118b/6
n.-ı ḥicrüñden çıḳup Ayrılık ateşi. 71a/19
n.-ı Nemrūda Nemrut'un İbrahim'i yakmak istediği ateşi. 57a/13
n. dānesi gibi 114b/17
kürre-i n. gibi 104b/10
n.-ı ṭamu Cehennem ateşi. 118a/19
nārenc -2- [Fa] Turunç.
n.+ leri 15a/14
n. şecerlerin 15a/13
nās -3- [Ar] İnsanlar, halk.
n. arasında 52a/5
n.+ dur 4a/6
n. içindedür 92b/15
Naṣārā -2- [Ar] Hırıstiyanlar, Nasraniler.
aṣl-ı N. 2a/13
bu N. milleti 2a/3
naṣb -3- [Ar] Dikme, saplama, koyma.
n. ider 61b/20
n. idüp 109b/8
n. itdi 101a/21
Nāṣen -17- [Tr] İslam'da bir peygamber.
N. 10a/12, 10a/7
yā N. 111a/4
N. peyġāmber birle 111a/21
N. peyġāmber daḫı 117b/21, 118a/7
N. peyġāmber 10a/10, 10a/13, 10a/5, 110a/12, 110a/16, 110b/10, 117b/12, 118a/6
yā N. peyġāmber 110b/11
N. peyġāmberi 118a/2
N. peyġāmberüñ öñüne düşüp 118a/9
nāṣır -4- [Ar] Yrdım eden kimse.
Ḥāfiẓ u N. 58b/21
n. u manṣūr oldı 6b/1
n. u manṣūr 78a/20
N. u Rabbü'l-ʿibāddur 88a/16
naṣīb -7- [Ar] Nasbeden, diken.
n. 66b/15
n. olanını 65b/21
n. oldısa 43a/1
benüm n.+ üm 101a/7
eger ki n.+ üm rızḳum dünyāda dükenmediyse 33a/11
n.+ ümden özge 33a/12
senüñ n.+ üñdür diyicek 44b/3
Naṣībeyn -2- [Ar] Metinde bir yer adı.
N. ehlinden idi 13a/4
N. perīleri 12b/13
naṣīḥat -21- [Ar] Bir kimseye doğru yolu göstermek
n. 55a/8
n.-ı Süleymānīyi ṭutmadılar 54b/10
n. dutuñ 42a/19
hünermendler ṣoḥbetinden ve ehl-i maʿnī ve erbāb-ı faẓl-ı n. ehli ṣoḥbetinden 111a/6
n. eyledi 83b/14

çoḳ n. eyledüm 42a/20
n.+ ına ḳulaḳ ururuz 67b/11
n. işitmeyesin 32b/16
n. itdi 59b/18, 72b/8
n. itdügüm 32a/11
n. itdümse 92b/21
n. ḳıldı 83a/5
n. ḳılıcaḳ 80a/8
n. ḳılup 55a/3, 67b/15, 88b/18
ikinci n.+ um 56b/9
n.+ üm 54b/6
n. virdi 23b/5
n. viricek 17b/3
naṣṣ -1- [Ar] Kural.
n.-ı ḳātıʿ 2a/9
nāş -1- [Ar] Ölü, ceset.
n.+ ı 85b/3
nāṭıḳ -1- [Ar] Konuşan, söz söyleyen.
nā-güyā ve ger cān-ı var u n. ve ger bī-cān u cāmid 78a/3
nāṭıḳa -1- [Ar] Düşünüp söyleme melekesi, konuşma gücü.
n. 2b/20
nāy -1- [Fa] Kamış.
kerre n. ötüp 118a/18
nāyib -2- [Ar] Vekil, birinin yerine geçen.
ol Ḥaḳ Teʿālānuñ n.+ i ve ḫalīfesidür 62a/15
beglerden ve leşkerden ve manṣıb ehlinden ve n.+ lerden ve ḳażiyyelerden 110b/21
nāz -3- [Fa] Cilve.
ʿizz ü n.+ ıla 16b/19
niçe biñ n.+ ıla 111a/11
şīve-i n.+ ıla 95a/9
naẓar -230- [Ar] Bakış, bakma, göz atma.
n. 53b/14, 69a/12
bir n. 66a/12
ehl-i n. 76b/20
ṣāḥib-i n. 111a/4
şems-i n. 71a/17
yavuz n. 103a/2
n.-ı ḳalbinde 10b/5
n.-ı Süleymānīye ḳarşu oturmış 64a/15
n.+ a ḳıldı 87b/5
bir n.+ da 76b/21
n. eyle 25b/14
ḫoş n. eyle 23b/6
n. eylesek 53b/16
n. eyleye 111a/9
n.+ ı 89b/5
n.+ ıma yitürsünler 14b/6
n.+ ına 31b/3, 65a/21, 68b/2, 90b/6, 94a/21
ʿālī ḥażretüñ n.+ ına 40b/15
anuñ n.+ ına 67b/10
bizleri n.+ ına 91a/19
Demürbād n.+ ına 30a/19
Ḫalīlü'r-Raḥmān n.+ ına 100b/2, 64a/20, 64b/12
Ḫalīlü'r-Raḥmānuñ n.+ ına 77a/6
Ḫaşemʿameʾ-i cādū n.+ ına 89a/11
İbrāhīm n.+ ına 83b/3, 84a/17
İbrāhīm peyġāmber n.+ ına 76b/21
mürsel peyġāmber n.+ ına 76b/14
Nemrūd laʿīn n.+ ına 69b/10
Nemrūd n.+ ına 83a/12
Nūḥ peyġāmber n.+ ına 64b/12
Sīmurġ n.+ ına 103b/6, 112b/3
Süleymān n.+ ına 18b/11, 63a/15, 94a/12
n.+ ına dirüp 43b/4
n.+ ına geldi 115a/18
n.+ ına gelüp 39b/15
el-hevāmm-ı tekvīn Kemāheynūriş tekvīn n.+ ına gelüp 117a/20
Süleymān n.+ ına gelüp 54b/13
Süleymān nebī n.+ ına gelüp 117a/11
n.+ ına getürdi 28b/11, 51a/17
perī serhenglerini n.+ ına getürdi 12a/7
ẕübāb reʾīsin n.+ ına getürdi 40b/18
n.+ ına getürdiler 57a/19
n.+ ına getürdügin 61a/18
n.+ ına getüre 63a/10
kendü n.+ ına getüre 102a/18
n.+ ına getürüp 65a/14, 65a/17
Süleymān n.+ ına getürüp 95a/13
n.+ ına irdi 94a/13
n.+ ına irdük 90b/6
İbrāhīm peyġāmber n.+ ına irdük 100b/4
kerkes n.+ ına irdük 67b/1
Ḫalīlü'r-Raḥmān n.+ ına iresin 92a/11
Nūḥ-ı nebī n.+ ına irmişem 64a/19
Sīmurġuñ n.+ ına irüp 112a/20
vüzerā n.+ ına ḳarşu ayaġın ṭurmuş 91a/2
n.+ ına ḳarşu baş ḳaldurup 63a/16
n.+ ına ḳarşu 44a/1, 47a/13, 87a/19
Cercīs Süleymān peyġāmberüñ n.+ ına ḳarşu 113b/6
Süleymān n.+ ına ḳarşu 49b/3
n.+ ına ḳıġırdı 78a/18
ʿaleyhi's-selām n.+ ına niçe irdüñ 65a/11
Süleymān gibi mürsel peyġāmber n.+ ına vara 61b/1
Süleymān n.+ ına varam 61a/8, 61b/2
Ḥabeş melīkinüñ n.+ ına varasın 117b/16

Süleymān n.+ ına vardugı 61a/15
n.+ ına vardum 99b/16
āb-ı ḥayāt içen Nesr-i Ṭāyir n.+ ına vardum 70a/6
İbrāhīm atası Nemrūd n.+ ına varıcaḳ 69b/14
n.+ ına varuñ 70a/11
n.+ ına varup 69a/10, 91a/20
bāġçevān n.+ ına varup 28b/18
İbrāhīm peygāmber n.+ ına varup 77b/1
n.+ ına yetürem 103a/17
Süleymān n.+ ına yetürem 102a/21
Rüstem n.+ ına yetürsem 112b/4
āb-ı ḥayāt içen Nesr-i Ṭāyir n.+ ına yitdi 70a/4
Ḫalīlü'r-Raḥmān n.+ ına yitdük 70b/5
Rüstem n.+ ına yitürem 103b/11
n.+ ında 101b/5
Ḫaḳ Teʿālā n.+ ında 6b/2, 6b/8
ḥażretüñüz n.+ ında 11a/1
Humāyūn Şāh n.+ ında 11b/13
İbrāhīm-i nebīnüñ n.+ ında 78a/1
Sulṭān ibni Sulṭān Sulṭān Bāyezīd Ḫānuñ n.+ ında 119a/1
Süleymān ḥażretinüñ n.+ ında 9a/7
Süleymān n.+ ında 54b/21, 54b/9
Süleymān-ı nebī n.+ ında 53b/8
Ḳahhār-ı Tinnīn-ten n.+ ında baş ḳoyup 57a/20
anuñ n.+ ında olurdum 77b/5
n.+ ından 70b/11
Süleymān n.+ ından 28a/10
n.+ ından eksük olmayup 70a/13
Ḫurşīd şāh n.+ ından gidüp 106b/12
n.+ ından sürdi 31b/18
ḥaḳīḳat n.+ ıyla 68b/1
n. ide 23a/7
n. iden 15b/2, 29b/3
yüzüne n. iden 89b/4
n. ider 22b/20
n. iderem 66a/19
n. idicek 16b/11, 48a/9
n. idiciler 10b/16
ḥāline n. idüñ 43a/11
n. idüp 35b/10, 67b/19
mubaṣṣır n. idüp 18a/12
n. itdi 105b/16, 16b/7, 46b/19, 72a/6
n. itdiler 118a/10, 27a/19, 31b/2
ziyāde n. itdüginden 16b/17
n. itdük 21b/15
n. itdüm 41b/13, 66a/16, 66a/17
dünyāya n. itme 39b/7
n. itmek 110a/21
n. itmekde 53b/19
n. itmesün 62b/2
n. itmeyesin 6b/2
n. itse 15b/7
n. itseñ 114b/10
n. ḳıl 116b/1, 1b/7, 81a/11, 93b/1, 95a/5
n. ḳıla 43a/13
n. ḳılan 17b/20
n. ḳıldı 103b/20, 107a/9, 36b/19, 37a/6, 63b/21
n. ḳılduḳ 83b/2, 96b/17
n. ḳılmış ṭurur 44a/12
n. ḳılsañ 119b/14, 47b/11
n. ḳılsun 62b/2
n. ḳıluñ 78b/4
n. ḳılup ṭurdı 35b/12
n. ḳılup 104a/15, 104b/15, 106a/10, 19b/2, 20a/18, 21a/2, 22a/21, 23b/20, 24b/1, 24b/16, 35a/20, 35b/15, 35b/18, 37b/12, 37b/14, 37b/4, 40b/20, 41b/11, 43a/14, 47b/8, 4a/17, 50b/9, 54a/1, 55a/14, 56b/17, 59b/5, 63a/15, 63a/20, 64a/14, 75b/1, 81b/13, 94a/12, 98a/16
bindügi ejderhā-peyker ʿalāmetine n. ḳılup 106b/20
mubaṣṣır n. ḳılup 10b/7
n. ki itdi 81a/12
n. ki ḳıldum 68b/2
n. ki urdı 81a/10
n. ki 35a/4
n.+ larına getürüp 58b/1
perīler meliklerinüñ n.+ larına ḳoyup 12a/11
n.+ uma gele 3b/13
n.+ uma gelen siñek elinde 71b/9
n.+ uma getürdüñ 41a/14
n.+ uma getürsünler 14b/5
n.+ uma getürüp 9a/10
n.+ uma göndere 112b/11
n.+ umda 11a/5
benüm n.+ umda 101a/1
ejdehā n.+ umda 93b/5
n.+ uña 63a/6, 63b/4
n.+ uña gele 89a/14
n.+ uña gelüp yitdüm 57b/12
n.+ uña getürdüm 95a/14
n.+ uña getürdüp 63a/8
n.+ uña yitüre 45a/19
n.+ uñda 101a/3
senüñ n.+ uñda 6b/7
n.+ uñday-iken aña 10a/17
n. uram 55b/4
n. urdılar 26b/15, 94a/3
n. urduḳ 41b/6
n. yitürdiler 14b/21
nāzenīn -2- [Fa] Cilveli, nazlı.
bir n.+ e 95a/8

n.+ ler 89b/8
nāẓır -4- [Ar] Bakan, nazar eden.
Ḥāżır u N.+ dur 83a/3
n. idi 15a/6
n. olup 17a/12
n. u dānāsın 118b/10
nāzil -2- [Ar] Yukarıdan aşağıya inen, nüzul eden.
n. olmadı 49a/10
gökden n. olsa 60a/9
Nāẓir -1- [Ar] Benzer, eş.
lā-yefūt u bī-bedel ü N.+ dürür 84b/8
naẓm -5- [Tr] Şiir.
n.-ı raʿnā Güzel, hoş şiir. 45b/14
n.+ ıdur 117b/9
n.+ ımıla 71a/21
n.+ ını 45b/15
n.+ umuz 23a/11
nāzük -1- [Fa] İnce, zarif, ölçülü.
n. ḥarīr idi 17b/16
nāzük-beden -1- [Tr] Zarif vücutlu.
sīmīn-ten n. merġūbeleri 34a/11
nāzüklik -1- [Tr] İncelik.
eyle n.+ ile 18a/11
nāzükter -1- [Tr] Zarif.
ebrişīmden n. idi 17b/16
ne -405- [Tr] Soru edatı, sıfatı veya zamiri.
n. 101a/9, 101b/17, 102a/2, 103a/5, 103b/20, 105b/8, 107b/10, 109b/10, 110a/11,
113a/5, 115a/18, 115a/9, 116a/2, 118a/19, 118b/10, 119b/14, 119b/15, 14b/1, 16a/16,
18a/9, 20a/15, 20a/19, 21a/10, 21a/7, 22b/7, 28a/3, 28a/4, 2a/16, 2b/15,
30a/5, 32b/11, 32b/12, 33b/18, 36a/16, 36b/16, 37b/13, 38b/2, 39b/6, 39b/7,
40b/15, 43a/9, 44b/10, 50a/20, 51a/2, 52a/17, 52a/19, 52b/5, 56a/20, 61a/21,
61b/10, 62a/13, 64b/6, 67a/13, 67a/14, 71b/13, 72b/5, 75a/12, 75a/14, 75a/17,
75a/4, 75b/10, 75b/8, 77b/13, 78a/10, 78b/15, 78b/16, 79b/13, 80a/12, 81a/2,
82a/19, 83b/13, 84b/13, 84b/15, 84b/18, 85b/10, 88b/8, 88b/9, 89a/11, 93a/6,
93b/18, 94b/17, 94b/19, 9a/15
n. ʿaceb söz 25a/6, 62b/14
n. ʿalāmet 16a/15
bu n. ʿalāmetdür 30a/12
n. ʿizzet buldı 2a/16
n. aṣṣı 55a/10
n. bulut ki 34a/17
n. cinn ü perī neslin geçürdiler ve ne vuḥūş u ṭuyūr ṣınfın geçürdiler 18a/9
dīv-i Demürbād ve n. cinnī-i 34a/13
n. cins cānavar 4a/7
her n. cinsden 5a/9
n. cismüñ 22b/12
n. çoḳdan 25b/15
n. dāstāna 71b/2
bu ne ḥüccet n. delīl 68b/21
n.+ den 110a/17, 40b/11, 41b/1, 43b/12, 48a/13, 63b/7
n.+ den düridügin 45a/17
n.+ dendür 78b/13
n. deñlü dīv ʿafārīt varısa 103b/9
n. deñlü ḳuvvetlüyise 55b/21
pādşāhuñ n. deñlü malı ʿaskeri ili memleketi 113b/18
her n. deñlü 101a/11, 89b/10
n. derd 71a/19
ḥükemānun vüzerānuñ n. didüklerin 10b/21
n. dilce idügin 35b/19
n. dilce olduġın bilüp 37b/15
n. dildür 59a/7
n. dir 95b/7
n. dirsiz 10a/9, 112b/14
n. dīv-i 34a/13
n. diyār var ne ḫod kūhistān 24b/3
n. diyicek 114a/15
n. diyüp işitdiyse 54b/9
n.+ dür 113b/12, 115b/12, 117b/4, 13b/4, 19b/6, 19b/8, 22a/1, 31a/5, 34b/6,
3b/8, 41a/20, 41a/21, 43b/12, 45b/2, 48b/4, 49b/11, 4b/13, 4b/15, 4b/2,
50a/5, 50a/7, 54a/8, 54b/6, 55a/6, 60b/18, 63b/2, 65a/11, 82a/11, 88a/6
cihānuñ ḥāli nedür ve feleklerüñ esrārı n.+ dür 24a/6
n.+ dür diyicek 47a/1
n.+ dür kim 72b/7
cihānuñ ḥāli n.+ dür ve feleklerüñ esrārı nedür 24a/5
ne ḥālde ve n. efʿāldedür 43a/12
n. erlik 105b/6
n. eyleyüp 80a/15, 82a/10
n. fikir 17a/3
n. ġam 108b/13, 3a/7
n. ġarāyıb sözler söyledüñ 23b/13
diline n. gelse 32a/16
elümden n. gelür 104b/5
n. gelürse 32a/15
n. günāh itdüm 82b/17
bizüm n. günāhumuz 51a/20
n. ḫaber gele 118a/5
n. ḫaber 102a/4
n. Ḥabeş vilāyeti 104a/15
n. ḥācet 88b/15
n. ḥad var ne ḥisāb 54b/11
n. ḥādiṣe olmışdur 89a/14

n. ḥālde ve ne efʿāldedür 43a/12
n. ḥāldür 58b/8
her n. ḥayvān üstine 97a/16
her n. ḥayvān 96a/15
n. ḥikmet 47b/19
bu n. ḥikmet 68b/21
n. ḥikmetler ḳılur 68b/20
ne ḥad var n. ḥisāb 54b/11
n. ḫiẕmetde 63b/2
ne siñekden pā göründi n. ḫo ser 99a/15
ne siñekden at göründi n. ḫod er 99a/15
ne diyār var n. ḫod kūhistān 24b/3
ne uçar perendedür ve n. ḫod vücūdunı nefesi götürür revendedür 12b/5
n. ḫod Yemen ü Tāʾīf-i 104a/16
bu n. ḥüccet ne delīl 68b/21
n. hüner ola 14a/16
n. hüner 105b/6
n. iderse itsün 73a/11
n. idüp 97b/17
n. iş işler 81a/1
n. işlemek 18b/1
n. itdügini 80a/16
n. ḳadar baʿūż ṣınfı ve bürġuṣ cinsi varısa 115b/2
n. ḳadar dīv ʿifrīt 103b/11
n. ḳadar ḥüccāc 47b/3
n. ḳadar kim 73b/10, 93b/11
n. ḳadar ḳuşlar vuḥūşlar ehvām u ḥaşerāt 26a/10
n. ḳadar perīler 11b/10
n. ḳadar rūzgār 77a/10
n. ḳadar sāʿat geçdügi 16a/5
n. ḳadar siñek 49a/3
her n. ḳadar Süleymānısa 62a/21
n. ḳadar tekvīn-i 26a/21
n. ḳadar ümmet 26b/2
n. ḳadar żaʿīf ve naḥīf böcecük ise 62b/1
n. ḳadar zamāndur 77a/9
n. ḳadar ẕübāb cinsi 95b/1
n. ḳadar ẕübāb reʾīsleri 95a/18
n. ḳadar 118b/17, 118b/18, 14b/3, 17a/19, 32b/10, 46b/1, 50b/18, 66a/11, 67b/9, 72b/8, 75b/14, 92b/21, 96b/3
n. kāfirsin 83b/10
n. kāmil kimseyidi 15b/12
her n. ḳażiyye 52a/1
n. kelbsiñ 83b/17
n. kemāl ola 14a/16
n. kerāmet virdi 105b/6
n. kerkes ve ne yarasa 69a/11
her n. ki buyurursañ 56a/20
n. ki varsa 68a/17
n. ki 109a/19, 48b/16, 66a/7
her n. ki 20b/16, 20b/4, 21b/21, 26a/10, 28a/15, 43b/13, 44a/19, 56a/18
n. kim 67b/11, 8b/5
her n. kim 10b/8, 112a/5, 22b/16
n. kimsedür 37a/21
n. ḳudret 47b/19
bu n. ḳudret 68b/21
n. ḳudretüm 45a/6
n. ḳuvvet 105b/6
n. ḳuvvetlü nerre dīvdür 33b/11
n.+ ler 21a/7, 6b/14
n. leşker ola 93a/9
n. leşker 84b/3
her n. maḫlūḳa 47b/11
her n. maḳṣūd olsa 2b/8
n. megesdür 94a/20
ne siñekden gök belürdi gökde n. meh āfitāb 46b/14
her n. memleket üzerine 34a/16
n. mertebedeyimiş 31b/3
bunlaruñ n. miḳdārı 8a/11
siñegüñ n. miḳdārı 93b/15
benüm n. miḳdārum 17a/13
her n. milke ʿasker çekse 2b/8
her n. milke 38b/5, 38b/9
n. minnet 42b/15
n. müliküñ 8b/15
n. nesnedür 115a/5, 14b/2
n.+ nüñ bigi ṭāyifeye 4b/2
n.+ nüñ bigi yire 69b/1
n.+ nüñ gibi ḥikmetü 53b/20
n.+ nüñ gibi 93a/15
n. ola 41b/5
n. oldı 44a/14, 75b/21
her n. rengde olursa 53a/4
ne zelzeleden yıḳılmış yiri var n. ṣāʿiḳadan delinmiş delügi var 30b/5
n. siñekden at göründi ne ḫod er 99a/15
n. siñekden gök belürdi gökde ne meh āfitāb 46b/14
n. siñekden pā göründi ne ḫo ser 99a/15
n. söyledüklerin 113b/8
n. söyleşürsiz 9a/8
n. sözdür 25b/7
bu n. sözdür 72b/12
hay n. sözdür 71b/15
her n. söze başlasa 45b/13
n. suʾāl iderse 83a/15
n. Süleymānlar 39b/5
n. şehler 36b/16
n. şek 49b/7
senüñ leşkerüñüñ n. ṭāḳatı ola kim 5b/3
her n. ṭarafa 102a/19, 97a/16
n. ṭarīḳıla 35a/12

ne vechile ḳapduġın ve n. ṭarīḳile kāfūrī mumdan müseddes ḫāne yapduġın bilmeyüp 3b/4
n. ṭarīḳile 40b/5
n. ṭoġar ve ne ṭolınur 72a/17
ne ṭoġar ve n. ṭolınur 72a/17
n. ṭūl-i 55a/5
n. uçar perendedür ve ne ḫod vücūdunı nefesi götürür revendedür 12b/4
n. vaḳtdan berü 25a/3, 25b/6
n. vaḳtdan devr ḳılur 20a/16
n. var 23b/3
n. vechile binā ḳılup 62a/20
n. vechile inüp 56a/11
n. vechile işledügin 62a/20
n. vechile ḳapduġın ve ne ṭarīḳile kāfūrī mumdan müseddes ḫāne yapduġın bilmeyüp 3b/4
n. vechile varup 114a/15
n. vechile yapduġın görüp 62b/3
n. vechile yapduġını 63a/7
n. vechile yidügine 3b/9
n. vechile 112a/8, 115b/3, 13b/16, 16a/12, 26b/14, 35a/11, 3b/7, 40b/10, 40b/3,
40b/7, 52a/5, 54b/8, 5b/10, 64b/12, 64b/13, 71b/8, 71b/9, 78a/8, 78a/9,
90a/19, 94a/11, 94b/3, 95a/15, 97b/15, 97b/16, 9a/11, 9b/1
n. vefā ḳılmışdur 111a/10
ne cinn ü perī neslin geçürdiler ve n. vuḥūş u ṭuyūr şınfın geçürdiler 18a/10
ne kerkes ve n. yarasa 69a/11
n. yazdı 104b/5
n.+ ye 19b/6, 76a/5, 78b/13, 78b/15, 78b/5
her n.+ ye 105a/1, 29b/18
n.+ ye emr oldıysa 62a/11
her n.+ ye uşsa 96a/16
n.+ ye varur 55b/13
n.+ yi 78b/15
her n.+ yi 11a/8, 49a/6, 77a/19, 78a/5, 96a/11
n.+ yi ki diyüp 43a/6
her n.+ yi ki 66b/2
her n.+ yi kim 49a/18
sīret-i ẓāhirinden bāṭınında fikri n.+ yidügi 16b/18
n.+ yile 10a/15
n.+ yimiş 64a/11, 64a/12
her n. yirde dirse 91a/14
n. yirde yapacaḳların 27b/6
n. yirde 84b/14
n. yirden 102b/14
n. yire 102b/10
n.+ yise 104a/20, 52a/6, 65a/13, 70a/12, 83a/18
n.+ yle 113b/17
n.+ yler 91a/2
n. yüce ḳılmışdı 20a/6
n. yüz gösterür 85b/2
n. zamāndan berü 25a/4
n. zelzeleden yıḳılmış yiri var ne ṣāʿiḳadan delinmiş delügi var 30b/5
ne'şkil -1- [Tr] Ne şekil.
n.+ dedür 20b/3
ne't - -2- [Tr] Ne et-
n.- elim 118b/10
n.- eyim 118b/10
neʿam -6- [Ar] Evet.
n. 112b/2, 23b/21, 28a/4, 56b/2, 93b/14, 9b/14
nebāt -2- [Ar] Bitki.
giyāh u n. 78b/16
n.+ ları 47b/10
nebātāt -3- [Ar] Bitkiler.
ḫākden biten n.+ ıdı 20a/21
n.+ ın 95a/20
ol yirüñ n.+ ını otlayup 7a/8
nebī -80- [Ar] Peygamber.
n. 66b/1, 95b/10
İbrāhīm n. 65b/3, 78a/17
İbrāhīm-i n. 73b/12
mürsel n. 76b/5
Nūḥ n. 65b/1, 77a/9
o n. 116b/4
ol n. 44b/3, 44b/9, 74a/1
Süleymān n. 110b/10, 114a/3, 114b/2, 116b/21, 49a/21, 4a/15, 50a/19, 64a/13, 90a/18, 9a/8
Süleymān-ı n. 102b/3, 102b/5, 109b/18, 49a/12, 49b/10, 63b/5, 71b/7, 83a/10
yā n. 98a/15
yā Süleymān n. 6a/6
n.-yi mürsel 67a/18
Süleymān-ı n. cenginden 85a/4
Süleymān-ı n. daḫı 61b/14
Süleymān-ı n.+ den 102a/5, 13b/5
Süleymān n.+ den şoñra 44b/11
Süleymān n. dergāhından 19a/16
Süleymān-ı n. ḥaḳḳıyçun 30a/20
Süleymān n. ḥażret-i 117a/12
Süleymān-ı n. ḥażret-i 113b/3, 87b/13
Süleymān n. ḥażretine 115a/21
Süleymān-ı n. ḥażretine 116a/5
enbiyā-yı n. İsrāʾīlden ġayrı 9a/5
Süleymān-ı n. ḳorḫusından 33a/19
n.+ ler ḫilʿatinden 77a/18
ol n.+ lerüñ bir mürsel nebīsinden bir Süleymān 20b/9

İdrīs n. naʿleynin ayaġına geyüp 117a/6
Süleymān n. naẓarına gelüp 117a/11
Nūḥ-ı n. naẓarına irmişem 64a/19
Süleymān-ı n. naẓarında 53b/8
Nūḥ n.+ nüñ 65b/7
Nūḥ-ı n.+ nüñ 64a/20, 70b/6
Süleymān n.+ nüñ 113b/7
Süleymān-ı n.+ nüñ ʿaḳlına 27b/5
Nūḥ n.+ nüñ didügi 68b/2
Süleymān n.+ nüñ duʿāsın ḳabūl ḳılup 47a/7
Süleymān n.+ nüñ duʿāsın 116a/8, 4a/16
bu n.+ nüñ eyyām-ı 70b/8
bu n.+ nüñ muʿcizātı birle 70b/7
İbrāhīm-i n.+ nüñ naẓarında 78a/1
Nūḥ n.+ nüñ nübüvveti 68a/20
Süleymān n.+ nüñ salṭanatından ḥükm-i 13b/9
Nūḥ-ı n.+ nüñ vaṣiyyetin yirine getürüp 77a/6
Nūḥ-ı n.+ nüñ vaṣiyyetini 70b/9
Nūḥ n. selāmın işidüp 65a/9
n.+ sin 43b/5
mürsel n.+ sin 115a/20
ol nebīlerüñ bir mürsel n.+ sinden bir Süleymān 20b/9
Süleymān n. uġrına 101b/15
ol n.+ ye 85b/20
Nūḥ-ı n.+ yile 77a/4
ol n.+ yile 44a/1
Süleymān n. zamānında 9a/4
Süleymān-ı n. zamānında 87b/13
Nūḥ-ı n. zamānıydı 64b/15

Nebiyya'llāh -159- [Ar] Allah'ın peygamberi.
N. 35b/19, 49a/17
yā N. 100a/10, 100a/21, 100a/5, 100b/5, 109b/16, 109b/18, 10a/16, 10a/18, 10b/10,
10b/12, 10b/2, 110a/7, 112a/9, 112b/21, 113a/10, 113a/16, 113b/10, 114a/14, 114a/17,
114a/4, 114b/7, 114b/9, 115a/18, 117a/21, 117b/12, 11a/11, 11a/2, 11a/7, 19b/15,
19b/6, 19b/8, 20a/13, 20a/20, 20a/8, 20b/13, 21a/10, 23b/15, 35a/12, 40b/14,
41a/17, 42a/21, 43a/16, 43a/3, 43b/16, 44a/15, 45a/11, 45a/17, 45a/6, 45a/8,
47a/2, 47b/6, 48a/13, 48a/15, 48a/17, 48a/9, 48b/5, 49a/7, 49a/8, 49b/12,
4b/15, 4b/17, 4b/7, 50a/19, 50b/1, 50b/8, 51a/5, 51b/12, 51b/16, 51b/3,
51b/8, 54a/9, 5a/13, 5a/3, 61b/10, 62b/16, 63a/11, 63a/4, 63b/3, 63b/8,
64b/15, 64b/18, 65a/14, 65b/17, 65b/7, 66a/2, 66a/8, 66b/16, 67a/15, 68a/19,
68b/21, 69a/20, 69b/21, 6a/16, 70a/13, 70b/5, 71b/10, 72a/20, 73b/18, 73b/2,
75a/12, 76b/21, 76b/7, 77a/20, 77a/5, 77b/16, 77b/3, 78a/13, 78b/11, 79b/4,
79b/6, 7b/11, 7b/14, 80a/14, 80a/8, 80b/6, 81a/6, 82a/21, 83a/17, 84b/11,
8a/1, 8a/10, 8a/16, 8a/8, 8b/16, 8b/4, 90a/20, 90b/20, 91b/13, 91b/5,
92b/17, 93b/17, 93b/2, 93b/8, 94a/21, 95a/14, 95a/17, 95b/9, 96a/18, 96a/2,
96b/16, 97a/12, 97a/7, 98a/1, 98a/15, 98b/5, 99a/19, 99a/5, 9a/18, 9a/7
Yā N. 109b/10, 116a/8
yā Nūḥ N. 65a/20
Nūḥ N. duʿāsıyla 77a/1
iy N. Süleymān 63a/17
yā N. Süleymān 111b/12, 95b/6
yā N. Tebāreke ve Teʿālā 92a/6

nebtīz -1- [Tr] (?)
tīz ü n. ursa 47b/20

Necāşī -1- [Ar] Habeş imparatorlarına verilen isim.
N. 4a/12

necāt -5- [Ar] Kurtuluş.
n. buldılar 54b/18
n. buldular 54b/16
n. bulmadı 76b/4
n. bulur 103b/13
n. bulurlar 116b/11

Neccāḥ -6- [Ar] Metinde bir dev adı.
N.-ı dīv görüp 57a/5
N.-ı dīv 57a/7
N.-ı dīvi 56b/19
N.-ı dīvüñ tennūresin 57a/9
N. daḫı 57a/8
N. dīvile 59a/17

neccār -1- [Ar] Marangoz.
bir n. 73b/5

necef -5- [Tr] Yüzük taşı, teşbih, mühür, santranç vb. yapılan, ender rastlanan, parlak ve şeffaf bir kuvars çeşidi.
dürr ü n.+ den 15a/18, 16a/2, 37b/6
dürr ü n.+ den idi 86b/20
dürr ü n. ve aḳ yāḳūt 87a/17

Necī -1- [Ar] Hz. Nuh'un sıfatı.
ṭūfān-ı N. 76b/18

necm -1- [Ar] Yıldız.
n. 74b/18
aḥkām-ı n.+de 119b/10

neçe -4- [Tr] Nice.
n. 119b/18, 2a/3
n. biñ ʿālem 22a/17

n. Süleymānlar yüzin görmiş Fertūt 62b/5

neden -7- [Tr] Ne sebepten, niçin.
n. 17b/5, 22a/16, 24a/20, 65b/6, 78a/9
n.+ dür 13b/4
n. gelür 5a/2

nedīm -3- [Ar] Sohbet arkadaşı.
n. 70b/17
iy n. 79a/13
yā n. 118b/2

nefʿ -6- [Ar] Fayda, çıkar.
n. 49a/19
n.+ i 22b/9, 39b/6, 7b/10
n.+ ine 22b/13

nefʿsüz -1- [Tr] Faydasız.
n. nesne 54a/13

nefāyis -2- [Ar] Nefisler.
ṭīb-ı n.+ den 12a/12
ṭīb-i n.+ dür 58a/6

nefer -7- [Ar] Rütbesi olmayan asker.
biñ n. 18b/19
yüz biñ n. cinnīyle 15a/4
ḳırḳ biñ n. dīv serhengleri ve yigirmi biñ miḳdārı cin serhengleri 33a/21
on n. dīv ü ʿifrīt serhenglerin 58b/3
yigirmi dört n. dīvler idi 58a/20
biñ bir n. perī ḳızları 18a/4
yidi n. siñegi ṭutsalar 49a/12

nefes -32- [Ar] Soluk.
n. 88a/6
bir n. 103a/7, 94b/13, 94b/16
bir sāʿat ve bir n. 42b/19
emīr-i ḫoş n. 101a/10
ḫoş n. 23a/1, 65a/9
ide n. 88a/3
işbu n. 84b/19
iy ḫoş n. 36a/9, 94a/19
virse n. 101a/18
n. alup virseñ 45b/5
bir n.+ de 103b/2
tesbīḥ itdügüñüz n.+ den 77a/15
n.+ i 12b/4, 96b/7
anuñ n.+ i degdügi çemeni otlayan behāyimlerüñ niçesi 96a/5
ne uçar perendedür ve ne ḫod vücūdını n.+ i götürür revendedür 12b/5
n.+ in 28b/7
n.+ in alduġınca 6a/13
n.+ in içerü çeker 12b/3
dem ü n.+ in içerü çeküp 34a/15
n.+ inden 96a/5
erenler n.+ inden 98a/19
semm-i n.+ inden 95a/19
her n. kim 5b/19
n.+ leri 52b/5
n.+ lerin 29a/9
kendü n.+ üñ nefsüñe 77b/20
n. virmeseler 52b/5

nefḫ -6- [Ar] Üfleme.
n.-i ūlāya dek daḫı 13a/13
n.-i ūlāya dek 44b/6, 62b/19, 62b/21, 64b/20
n.-i ūlāya 44b/8

nefīf -1- [Tr] Hafif.
n. 53b/2

nefīr -1- [Ar] Boru şeklindeki nefesli musiki aleti.
ṭabl ü n.+ lerin çaldurup 98a/17

nefīs -1- [Ar] Bir kimsenin kendi öz varlığı.
n. libāslar 73b/9

nefrīn -1- [Fa] Lanet okuma, beddua etme.
n. itdi 81a/4

nefrīt-sīret -1- [Tr] İfrit tabiatlı.
īfrīt ü n. 86a/15

nefs -54- [Ar] Bir kimsenin kendi öz varlığı.
n.-i ʿirfānında 50b/6
n.-i baʿūża 45b/8
n.-i bed 31b/17
n.-i emmāre hevāsından geçemezem 79b/7
n.-i emmāre miṣālidür 45b/4
n.-i emmāredürür 70b/18, 71a/1, 71a/2
n.-i selīm 67b/19
n. ārzūsın ḳılmaya 49b/19ʿadl
n.+ e 1b/9
n.+ e uyan 94b/11
n.+ e uyup 97a/12
n.+ i 45b/9, 50b/7, 71a/2
ġıdā-yı n.+ i 45b/16
kendü n.+ i 67b/7
ḳuvā-yı n.+ i 71a/1
n.+ in 101a/21
kendü n.+ in 97a/12
ol ḳātilüñ n.+ in 98b/15
n.+ in hevāsından 67b/7
n.+ in yeñer 62b/9
n.+ ine 23b/13, 94b/1
kendü n.+ ine 62a/9
n.+ ini 118b/8, 96b/13
n.+ ini bilmeyen 118b/8
kendü n.+ iyçün 110b/5
n.+ iyle 62a/10, 62a/2
pādṣāhuñ kendü n.+ iyle 62a/8
n.+ lerine 81a/7
n.+ üm 118b/12, 97a/6
n.+ üm ʿirfānında 66b/8
n.+ üm hevāsına uymayam 104b/2
n.+ ümden götürdüm 66b/9
n.+ üme 58a/1
n.+ üme diledükce 100a/11

n.+ üme ġıdā virmegiçün 67a/17
n.+ ümüze 37b/13, 51b/6
n.+ üñ 83b/12
kendü n.+ üñ 118b/7
kendü n.+ üñ bilmege 23a/4
kendü n.+ üñ bilmeyince 94b/6
n.+ üñ murādın 94b/13
kendü n.+ üñden 94b/5
kendü nefesüñ n.+ üñe 77b/20
n.+ üñi 108b/11
n.+ üñüzüñ ġıdāsını 77a/15

nefsānī -1- [Ar] Nefse ait.
n. maḫlūḳāt ʿömri 22a/6

nehār -1- [Ar] Gündüz, gün.
leyl ü n. 47a/15

neheng -9- [Fa] Timsah.
n. 101a/12, 102a/12, 102a/13, 93b/8
o n. 92b/15
şīr ü n. 89a/1
tinnīn ü n. 27a/11
n.+ ile ẕiʾāb 47b/20
seʿābīn ü tinnīn n.+ lerin 117a/15

nehir -1- [Ar] bk. **nehr**
ṣāfī n. 27b/3, 38b/19

nehr -3- [Ar] Akarsu, büyük nehir.
şehrüñ n.+ inden 22a/11
n. ü baḥrdur 64b/7

nehrī -3- [Ar] Nehre ait.
ol ejderhā-peyker raḫş-ı n.+ yi 104a/3

nehy -3- [Ar] Engelleme.
n. olmışdur 62a/11, 62a/7
emr ü n. ü rūz u şeb 2b/18

nekbet -2- [Ar] Bahtsızlık, talihsizlik.
bī-ḥad rūzgāruñ n.+ i 3a/6
ḫusūfuñ n.+ i irmezidi 2b/13

Nekīr -3- [Ar] İnsanları ölümden sonra sorguya çeken iki melekten biri.
N. 85b/7
Münkīr ü N. 44a/21
Münkir ü N.+ e 85b/4

nem -1- [Fa] Havadaki su buharı.
zemīn n.+ inden 52b/20

nemgīn -2- [Fa] Nemlenmiş.
n. gözüm 3a/12
ol n. yirleri 35a/19

Neml -8- [Ar] Metinde geçen bir vadi.
vādī-yi N. 5b/13
n.-i aṣlı 3b/21
vādī-yi N.+ de 41a/1, 62a/1
vādī-yi N.+ e 5a/16, 5a/20
vādī-yi N. meʾvāsında 5a/19
N. ü Ṭā Sīn āyeti 3a/10

Neml-i Kebīr -19- [Ar] Karıncaların sahibi, komutanı.
N. 5a/18, 5a/20, 5b/16, 5b/2, 5b/21, 5b/3, 5b/4, 6a/10
ḳarıncalar melīki N. 6a/6
N. çerisi 6a/16
N.+ dür 62a/1, 62b/17
N.+ e 5a/16, 5b/1
N.+ e ʿizzet ḳılup 6a/20
N.+ i 5b/11
N.+ üñ āvāzını 5b/14
N.+ üñ maʿrifetiyle 6a/21
N.+ üñ sözün 5b/10

nemnāk -2- [Fa] Nemli, rutubetli.
kör ü n. ideler 115b/4
balçıḳlu n. yirlerde 5b/6

Nemrūd -376- [Ar] Hz. İbrahim'i ateşe attıran hükümdar.
N. 100a/13, 100a/14, 100a/21, 69b/16, 71b/15, 72a/1, 74a/10, 74a/12, 74a/13, 74a/20, 74a/21, 74a/3, 74a/7, 74b/10, 74b/17, 74b/20, 74b/3, 74b/4, 75a/14, 75a/2, 75a/3, 75a/6, 75b/1, 75b/12, 75b/21, 75b/6, 76a/10, 76a/14, 76a/18, 76a/2, 76a/4, 76a/9, 76b/9, 78b/13, 78b/16, 78b/17, 78b/7, 79a/1, 79a/13, 79a/17, 79a/19, 79a/3, 79a/5, 79b/5, 80a/12, 80a/7, 80a/9, 81a/21, 81a/5, 81b/10, 81b/18, 81b/2, 81b/7, 82b/11, 82b/15, 83a/14, 83b/4, 84a/7, 84b/11, 84b/20, 91a/2, 91b/1, 91b/16, 91b/5, 93b/17, 93b/8, 94a/4, 95a/16, 98b/8, 99b/10, 99b/11, 99b/18, 99b/19, 99b/6, 98b/13
ʿāṣī-yı N. 92b/20
ʿömr-i N. 92b/7
bī-dīn-i N. 93b/9
bu leşker ıssı N. 98b/12
dідiler N. 76a/13
ḫaşm-ı N. 100b/16
iy ata N. 71b/19
iy N. 74b/16, 74b/5, 74b/8, 75a/13, 75a/7, 75b/8, 76a/12, 76a/15, 76a/16, 76a/19, 76a/3, 78b/12, 78b/14, 78b/21, 79a/6
kāfir-i N. 83b/6
ḳavm-i N. 76b/2, 79a/10
laʿīn-i N. 84b/2
ol N. 94a/10
yā aḥmaḳ N. 93b/18
yā N. 100a/7, 74b/19, 79b/12, 79b/15
N.-ı ʿāṣī leşkerin 115b/3
N.-ı ʿāṣī 95a/14
N.-ı ʿāṣīnuñ maġzını yiyüp 100b/2
N.-ı ʿāṣīyı 80b/14
N.-ı cābir 82b/5
N.-ı cābire 83a/18

N.-ı cābirüñ 80a/18
N.-ı ẖar 71a/1
N.-ı kāfire 92a/11
N.-ı kāfiri 82a/7, 92a/20
N.-ı kāẕib 81a/6
N.-ı laʿīn daẖı 98a/17
N.-ı laʿīn gibi kāfir-i 113b/19
N.-ı laʿīn ḳavminden 79b/4
N.-ı laʿīn leşkerine 92a/9
N.-ı laʿīn meclisine 83a/19
N.-ı laʿīn olduġı Rūḥa şehri 98a/8
N.-ı laʿīn şerrinden ṣaḳlayam 68b/9
N.-ı laʿīn 100a/3, 65a/12, 67b/17, 69a/2, 69b/12, 70b/7, 71b/8, 74a/16, 78b/8, 79b/14, 80a/11, 80b/7, 81a/11, 81a/13, 81a/9, 81b/15, 82a/10, 82a/12, 82a/21, 83b/17, 83b/2, 84a/1, 84a/12, 84a/8, 90a/20, 91a/13, 91a/18, 91a/21, 92b/19, 93b/14, 93b/19, 93b/3, 99b/9
N.-ı laʿīndür 70a/9
N.-ı laʿīne varup 90b/8
N.-ı laʿīne 80a/8, 83b/14
N.-ı laʿīni 67a/19, 78a/16, 78a/8, 78a/9, 83a/1, 93b/2
N.-ı laʿīnnām 65b/9
N.-ı laʿīnüñ başı üzerine 84a/2
N.-ı laʿīnüñ cānına 93b/12
N.-ı laʿīnüñ eñsesine 83a/19
N.-ı laʿīnüñ maġzın yimegiçün 61a/11
N.-ı laʿīnüñ maġzın yiyüp 113b/5
N.-ı laʿīnüñ maġzını yiyen baʿūż ulusı Cercīs 95a/13
N.-ı laʿīnüñ maġzını 80a/20
N.-ı laʿīnüñ 80a/15
N.-ı ẕelīl 82b/2, 93a/4
N.+ a 100a/19, 64b/3, 74a/16, 74a/6, 74a/9, 74b/16, 74b/2, 75a/13, 75b/11, 76a/15, 79a/10, 79a/15, 79a/7, 82a/2, 83b/14, 84b/20, 93a/13, 97b/18
dīvān-ı N.+ a 78b/10, 78b/4, 91a/9
kāfir-i N.+ a 99a/1
nār-ı N.+ a 57a/13
āteş-i N.+ a girüp 76b/13
N. ʿaskeri 56a/3, 99a/7
N. ʿaskerinüñ yüzlerine gözlerine üşüp 99a/10
ādemī N. adı 103b/1
biñ miḳdārı N. beglerinden 83a/11
N. birle 73b/7, 76b/3
N. çerisi gibi 117b/15
N. çerisin 99a/20
N. çerisiyle 91b/4
N. daẖı 74b/15, 79a/7, 81b/4, 99b/17
ceyş-i N. daẖı 93b/21
N.+ dan 82b/19
N.+ dan ulu kimse 71b/14
N. dīvānın ṭaġıdup 84a/11
N. dīvānına geçdük 83b/1
N. dīvānına gelüp 83b/2
N. dīvānına 78b/3, 78b/6, 83a/21, 91a/1
N.+ dur 71b/14, 71b/21
N. elinden 75a/20
N. eliyle 100a/1
N. eslemeyüp 98b/7
N. gibi cebbārı 116a/17
N. gibi 83a/2
N. ḥālin görmege 80b/13
N.+ ı 100a/3, 100b/7, 64b/2, 68a/3, 80b/16, 80b/21, 81b/5, 84a/18, 90b/18, 91a/16, 91a/9, 92a/13, 94b/3, 97b/19, 98b/7, 99b/8
ẖalḳ-ı N.+ ı 81b/6
ḳahhār-ı N.+ ı 93a/14
maġz-ı N.+ ı 100a/17, 100a/20, 48a/7
N.+ ı ḳolları 100a/12
maġz-ı N.+ ı yiyüp 94b/4
N.+ ıla 65b/5, 69b/15, 75a/2, 76a/8, 90a/16, 95a/17
N.+ ıla rāhib 80b/19
n.+ ına 64b/13
N.+ ına 74a/18
N. içün düzülen ṣanemi 73a/12
N. içün 73a/11, 83a/5
N. incinüp 84a/3
ol benlik daʿvāsın ḳılan N. kāfirüñ 100b/5
N. ḳatına gelüp 79a/6
N. ḳatına irdi 74b/15
N. ḳatında 78b/11
N. ḳatından 79a/5
N. ḳavminden niçeler 74b/9
N. ḳavminden 72b/10
N. laʿīn daẖı 93b/21
N. laʿīn ḳorẖusından ḳaçup 68a/5
N. laʿīn leşkeriyle 97b/15
N. laʿīn naẓarına 69b/10
N. laʿīn varup 78a/19
N. laʿīn 74a/13, 90a/18
ḥikāyet ve N. laʿīn 90a/16
N. laʿīnüñ geñzine giren 97b/11
N. laʿīnüñ maġzını 97b/8
N. leşkerin 64b/13
N. leşkerine ḳarşu getürdüginden 98b/10
N. leşkerine 114b/4, 99b/1
N. leşkeriyle 99a/8
ol N. maġzın yiyen Cercīs siñegi 109b/8
N. maġzın yiyüp helāk iden baʿūż reʾīs Cercīsüñ sözni 114a/12
N. maġzın 64a/9

İbrāhīm atası N. naẓarına varıcaḳ 69b/14
N. naẓarına 83a/12
N. oḳına dutılan 98a/1
N. oḳuna ḳarşu ṭutasın 82b/17
N. oḳuna ḳarşu 82b/13
ol N. oḳuna 92a/6
N. olur 94b/8
N. oturduġı evüñ ḳapusın yapup 99b/15
N. ölümin 99a/4
N. özine 99a/2
ʿāṣī N. reʾīsleri 91a/4
N. sözün 71b/19
N. taḫtına ḳarşu 78b/11
N. ṭurdıġı yirden ḳalḳup 76a/12
N.+ u 64a/18, 92b/3
N.+ ula geçen 85a/2
N.+ uñ 73b/17, 98b/6
leşker-i N.+ uñ 99a/13
maġzını N.+ uñ 95a/15
ol N.+ un ʿaskeriyle 78a/8
N.+ uñ aḥvālinden 81b/14
N.+ uñ begleri görüp 81b/5
N.+ uñ begleri 99b/13
N.+ uñ beynisinden 100a/10
N.+ uñ bir ulu bayramı 73b/6
N.+ uñ bir vezīri 76b/9
N.+ uñ burnına 95a/16
N.+ uñ çerisin 115a/10
N.+ uñ dilegin 82b/13
N.+ uñ dīvānından 90a/21
N.+ uñ elin öpdi 81b/2
N.+ uñ geñzi ḳanın içüp 100a/5
N.+ uñ geñzinden burnına 97b/16
N.+ uñ geñzine 94b/1
N.+ uñ gözi öñine 99b/6
N.+ uñ gözlerine girdüm 84a/4
N.+ uñ ḳanlu oḳun 81b/20
N.+ uñ ḳanlu oḳunı görüp 83a/13
N.+ uñ ḳavmi içinde 79b/1
N.+ uñ kendüsine 98b/14
N.+ uñ kerkeslerile gök yüzüne çıḳduġından 81b/14
N.+ uñ ḳırḳ günlük ʿömri ḳaldı 82a/6
N.+ uñ ḳulaġından 84a/15, 84a/16
N.+ uñ küfr ü şirkin 67b/17
N.+ uñ küfri 82b/9
N.+ uñ leşkerine 116a/16
N.+ uñ leşkerini yiyüp 114a/8
N.+ uñ maʿbūdı 71b/14
N.+ uñ maġzın ki ṣorup içerdüm 100a/15
N.+ uñ maġzın yiyen Cercīs baʿūż 101a/20
N.+ uñ maġzın yiyüp 100b/20
N.+ uñ maġzın 64a/18, 65b/6, 90a/19, 94a/10
N.+ uñ maġzını yiyüp 64b/4
ʿāṣī N.+ uñ miṣāli 70b/19
N.+ uñ oḳına ḳarşu ṭutılan 91b/15
ol cābir N.+ uñ ölümi 65b/10
N.+ uñ saʿādeti 76a/9
N.+ uñ ṣaġ gözine 99b/20
N.+ uñ ṣandıġı içine at 82b/6
N.+ uñ ṣanemlerine 72b/4
N.+ uñ sözin 82a/2
N.+ uñ sözün 81b/9
N.+ uñ taṣnīfin görüp 80b/21
N.+ uñ taṣnīfiyle 82b/8
N.+ uñ ulu büt-ḫānesine 73b/19
N.+ uñ ziyāretgāhına 73b/9
N. üzerine 99b/8
Gelinā-i N. üzerine 81b/18
N. yanında 75b/5
N. zamānında 64a/21

neng -1- [Fa] Ṣan, şöhret.
nām u n. 23b/4

ner -3- [Fa] Erkek, er.
pehlevān-ı şīr-i n. 58a/4
şīr-i n.+ dür 34b/9
şīr-i n. Ṭaġṭaġanuñ āvāzı 60a/12

nerdübān -3- [Fa] Merdiven.
bir ayaḳ n.+ a ḥavāleyidi 15b/7
ol taḫt n.+ ınuñ iki ṭarafında 15b/1
yidi ayaḳ n. itdiler 15a/20

nere -2- [Tr] Hangi yer.
n.+ den 36b/17
her n.+ ye kim 95a/20

nergis -4- [Fa] Lale gibi soğanla üretilen, beyaz veya sarı çiçekli, soğanı zehirli süs bitkisi.
n. 46a/3
n.+ e 1b/7, 53a/1
n. öykünmiş 86a/9

nerre-ʿifrīt -1- [Fa] Erkek ifrit.
cān alıcı sīretlü n.+e 55b/2

nerre-dīv -6- [Fa] Erkek dev.
n.+ ler serhengi gibi 59b/17
Demürbād-ı n. ü şīr-i 34b/9
biñ n. dīv ü ʿifrīt 32b/14
degme n. dīv 31a/17
ne ḳuvvetlü n. dīvdür 33b/11
n. dīvlere 103a/18

nerre-şīr -3- [Fa] Erkek aslan.
n. 103a/3, 92b/15
n. beñzer ol bebr ü peleng 106b/9

Nerrīmān -2- [Fa] Yiğit, cesur anlamında kadın adı.
n.+ ı 114a/3
n.+uñ aṣlı pūr-ı Sām-Süvār 101b/7

nesil -1- [Ar] Aynı yıllarda yaşamış olan.
anlaruñ n.+ lerinden birḳaç ḥükemāya 115a/1
nesīm -8- [Ar] Hoş ve latif rüzgar.
bād-ı n. 3a/2
n.-i luṭfi 1b/7
n.-i nükheti 3a/1
kürre-i n.+ e yaḳīn çıḳduġın 81a/9
n.+ i 54b/18
n. yilin 4a/4
n. yiliyle 3b/16
kürre-i n. yöresinde uçaraḳ 34a/16
nesl -15- [Ar] Aynı yılda yaşamış olan.
ṣāḥib-ḳırān-ı n.-i ādem 119b/1
n.-i ādemle 114b/17
mesned-i dīv ü cinn ü ḫaṣm u n.-i beşer 59b/14
n.-i racīm 45b/8
ol muʿcizātıla ẓāhir olan cānavarlar n.+ i 21a/4
tīġzen-i Sām-ı Süvār n.+ i 57b/8
şaḳī n.+ idür 50b/17
şeyāṭīn n.+ idür 12b/8
ne cinn ü perī n.+ in geçürdiler ve ne vuḥūş u ṭuyūr ṣınfın geçürdiler 18a/10
n.+ inden 28b/17
anuñ n.+ inden 70b/3
dīv cin n.+ inden kimse 56a/8
Sām-süvār n.+ ine 106b/18
Ṣaḫr-ı Nāruñ n.+ ini 38a/16
n.+ üm 39a/19
nesne -61- [Tr] Belli bir ağırlığı, maddesi ve hacmi olan her türlü cansız varlık, her şey.
n. 7a/21
ʿışḳa göñül virenüñ ʿaḳlı şaşarʿışḳdan özge n. 12a/3
bir ḫışımlu n. 104b/9
bir n. 111a/8, 14b/1, 74b/19, 82b/18
bir sivri siñek şeklinde n. 94a/13
bu iki n. 13a/8
bu n. 101b/15, 5a/1
her n. 44a/20, 7b/7, 97b/13
hīç ʿabeṣ n. 49a/20
iki şerīf n. 8b/6
muʿteber n. 23a/14
nādir n. 13b/18
nefʿsüz n. 54a/13
ölümden güç n. 44a/19
sözden özge n. 23a/12, 23a/14, 45b/17
ṭopraḳdan ġayrı ve ṣudan ġayrı n. 26b/5
yiyecek n. 46b/5
n. almazam 33a/12
bir ṣanāʿatlu n. bünyād itmek 14a/20
üç n.+ de 3b/6
n. degülse 6b/8
n.+ den 17b/19
bir n.+ den 17b/7
cemīʿ n.+ den 43b/10
cümle n.+ den 83b/20
degme n.+ den 43b/16
üç n.+ den 62a/4
n.+ dür 6b/8
bir düzme n.+ dür 74a/20
her n.+ dür 41a/10
ne n.+ dür 115a/5, 14b/2
bir n. ki 110a/18
şol n. kim 7b/18
insāndan ḥayvāndan cānlu n. ḳomayup 114b/20
bu n.+ ler 48a/10
ol n.+ ler 62a/21
n.+ ler yitürüp 98a/4
her n.+ nüñ bir żıddı 43b/12
n. olmazam 33a/11
ḳara renklü n. üzerinde 48a/13
senden iʿtibārsuz n. yaratmadıġı ecilden 53a/19
cemīʿ n.+ ye 44a/18
her n.+ ye 92a/1
n.+ yi 7a/21
her n.+ yi 10b/16
hīç bir n.+ yi 48a/5
hīç n.+ yi 49a/18
şol n.+ yi 10b/12
bu n.+ yi bilüp 70b/8
iki n.+ yiledür 9a/18
ol n.+ yle 62a/3
neṣr -4- [Ar] Belli bir ölçü ve ahenge bağlı olmaksızın söz dizimi kurallarına uygun anlatım şekli.
n.-i ṣaḥīḥ 23a/11
n.+ i 45b/15
n.+ i bunuñ 117b/9
n.+ ini 45b/14
Nesr-i Ṭāyir -26- [Fa] Metinde bir kuş.
N. 67a/21, 67a/3, 67b/2
yā N. 77b/2, 80a/10
N.+ den 67b/13
N. dilince 80a/13
N.+ e 77b/8
ol N.+ e 68b/3
N. emri birle 77b/15
āb-ı ḥayāt içen N. gibi 77b/19
N.+ ile 78b/9
āb-ı ḥayāt içen N. naẓarına vardum 70a/6
āb-ı ḥayāt içen N. naẓarına yitdi 70a/4
N. semʿine irüp 67a/15
yā N. seyyidi 82a/4
yā N. ṣınfı seyyidi 67b/19

N. şeh-perleri arasında 80a/15
N. ṭāyifesi 67a/6
N. ululları 67b/9
rubʿ-ı meskūn ʿāleminde olan N. ulularıyla cemīʿ olup 67b/14
N. ulusı 68a/13
bir N. ulusı 65b/11
bu N. ulusı 68a/21
N.+ üñ aḥvālinden 77b/17
N.+ üñ maḥremi kerkese 70b/9

nesrīn -1- [Ar] Yaban gülü, ağustos gülü, mısır gülü.
gül ü n.+ ile 76a/2

nessāc -3- [Ar] Dokumacı.
n.-ı ḥarīrpūşdur 9a/20
n.+ dur 51b/9
n. itdi 2a/5

nessāclıḳ -2- [Ar+Tr] Dokumacılık.
n.+ dur 51b/9
kirm-i aṭlasuñ n.+ ını 3b/11

Neşnās -1- [Ar] Metinde bir özel ad.
N. 13b/20

neşter -1- [Fa] Cerrahların kesmek ve yarmak için kullandıkları keskin ve sivri uçlu ufak bıçak.
ol beglerinüñ n.+ ini 7b/16

nev-ʿarūs -1- [Fa] Yeni gelin.
n. 39b/9

nev-cüvān -2- [Fa] Genç.
pīr ü n. 4a/13
n.+ dan 109b/14

nevʿ -5- [Fa] Yeni.
dört n.+ dür 115b/17
iki n.+ dür 50b/17
ḳaç n.+ dür 13b/3
ṭoḳuz n.+ dür 11a/16
cümlesinden bir n.+ i 11a/16

nevʿat -1- [Ar] Çeşit.
bir n. baluñ bir faẕlı 7b/5

nevāle -1- [Ar] Azık.
n. 95b/3

nevbet -8- [Ar] Nöbet.
n. 107a/11, 57b/18
n.+ ce 87b/10
n. dut-arlarıdı 87b/10
pençgāh-ı n.+ i 2a/13
n.+ ile 38a/11, 39b/1
n.+ leri geldükçe 87b/11

nevbetce -1- [Ar+Tr] Nöbete göre.
n. 100a/12

Nevrūz -1- [Fa] Yılın ve ilkbaharın başlangıcı olan 21 mart günü.
eyyām-ı N.+ da 67b/9

Nevrūz-dem -1- [Tr] Nevruz vakti.
N. 1b/7

ney -2- [Fa] Kamış.
mey ü n. 108b/10
n. gibi efġān ve defveş sīne-kūb 70a/21

Neysān -1- [Tr] Nisan ayı.
N. ayınuñ āḫirinde 29b/9

neyyir -5- [Ar] Parlak, nurlu.
n.-i aʿẓam dut-dı 98b/4
n.-i aʿẓam 52b/21, 80b/5, 80b/7, 90b/4

neẓāre -1- [Ar] Bakış.
n. ḳıl- 87b/5

nīgū-sīret -1- [Tr] Güzel ahlaklı.
n. 76b/10

nıṣf -1- [Ar] Yarım, yarı.
n.+ ına dek 35a/2

nıṣfu'l-leyl -5- [Ar] Gece yarısı.
n.+ den ṣoñra 87b/8
n.+ e dek 56b/9
n. içinde 102a/14
n. olucaḳ 112a/11, 79b/5

niʿām -1- [Ar] Nimetler.
n.+ uñ niʿmeti 2b/10

niʿāyim -1- [Ar] Nimetler.
elvān elvān n. ḳoyup 108b/5

niʿmet -24- [Ar] Lutuf eseri olan iyilik, ihsan.
n. 114b/11, 46b/21
envāʿ n. 108b/4
virdi n. 68b/20
n.-i şerbet 9a/19
anlara virdügi n.+ e 19b/16
gelen n.+ i 108a/12
niʿāmuñ n.+ i 2b/10
vire n.+ i 116b/20
n.+ i alur 2b/12
niçe biñ biñ maḫlūḳāt n.+ in 24a/1
Rüstemüñ n.+ in 103a/19
n.+ iyle vaḥdeti 3a/8
ḳamu n.+ ler 7b/6
āḫiret n.+ lerinde 118b/15
uçmaḳ n.+ lerinden evvel 7b/3
n.+ lerüñi 118b/14
n. şükrini 8b/3
n. ü inʿāmını bilmez 2b/9
n.+ ümi bilüben 90b/12
müyesser ḳılduġı n.+ üñ şükrin bile 67a/10
yidügi n.+ üñ şükrin bilmeyüp 63b/12
n. ve nüzūl 108a/10
n. virdügi 8b/1

niʿmetlen- -1- [Ar+Tr] Yiyecek yemek.
n.- ürler 116b/10

niʿmetsüz -1- [Ar+Tr] Yiyeceksiz.
n. ḳoyup 47a/1

nice -53- [Tr] Çok, pek çok.
n. 104a/10, 105a/1, 107b/8, 109a/21, 34a/10, 47b/10, 47b/11, 47b/18, 47b/9,

65b/17, 65b/5, 65b/6, 74a/21, 76a/13, 80b/14, 81b/1, 82b/2, 84b/20, 90a/19, 91b/12, 95a/16, 97b/16
n. ʿasker 94a/3
n. aʿẓam pādişehdi 102b/7
n. baş ḳurtara 43a/9
n. ceng ider 81a/19
n.+ dür 48b/5
n. gelüp gider 69b/1
n. gördüñ 65a/12
n. gün 92a/21
n. insān 59a/13
n. irdügin 64b/12
n. işlenür 11a/5
n. ḳurtaram diyüp 55b/17
n. ḳurtarur 74b/12
n. leşker 78b/14
n. ola 25b/16
deñizlerüñ n.+ si 21b/11
ḥaşāyiş-i kibārdan n.+ sine 40b/4
n. söyleye 2a/15
n. şehr ola 21b/2
n. uġraşdurdı 95a/15
n. yılduz kim 89b/7
n. yıllar 97a/4

niçe -98- [Tr] Çok, fazla.
n. 103a/10, 105a/2, 114a/3, 12a/5, 35b/8, 36a/18, 38a/9, 39a/6, 53b/18, 70b/15, 72a/2, 84b/9
n. ʿālim 40b/9
n. aʿvānlarumuzı 33a/3
n. aʿẓam şāhıdı 117b/6
iy n. ʿaẓīmlerin 48a/6
iy n. başlar 40a/6
n. bebr ü şīr 55b/8
n. bende 47a/16
n. biñ biñ ejdehā ve evren 96a/18
n. biñ biñ maḫlūḳāt niʿmetin 24a/1
n. biñ biñ şanāʿatlar 53b/17
n. biñ biñ yırtıcı cānavarları 95b/10
n. biñ dīv ü cin 56a/15
n. biñ leşkeri 95a/20
n. biñ melek 24a/15, 4b/10
n. biñ nāzıla 111a/10
bir n. biñ siñeklerle 49b/4
cihān sarāyına gelmezden n. biñ yıl evvel 24b/1
n. biñ yıl içinde 21b/12
bir n. biñ yıl müddet 21b/6
bir n. biñ yıl müddetden şoñra 21b/4
bir n. biñ yıl 25a/14, 25b/1
n. biñ yıldan 63b/8
n. biñ yıllardan evvel 36a/7
n. biñ yıllardan şoñra 97a/4
n. cinsdür 11a/15
bir n. cinsdür 11a/14
bir n. cinsiyle bile 64b/17
n. deñiz yiri 21b/14
n. develeri 46b/5
n. dīv ü perī daḫı 33a/3
n. ejdehālar 95b/19
bir n. gün içinde 18a/10
bir n. gün 40a/2, 42a/11
n. Ḥabeş kāfirleri gibi 116a/9
n. iḥsāna 71b/1
ʿaleyhi's-selām naẓarına n. irdüñ 65a/12
n. kerre 21b/14
bir n. kişi 116b/14
n.+ ler 40a/7, 75a/18, 75a/20, 76b/8
Nemrūd ḳavminden n.+ ler 74b/9
n.+ ler daḫı 75a/21
āyet-i kerīmenüñ n. maʿnāsı 53b/16
n. maġlūb 40a/7
n. maḫlūḳ 38a/16
n. maṭlūb 40a/7
n. memleket 114b/10
n. memleketi yuducı ejdehāları 116a/10
her birinüñ n. muʿcizātları 70b/3
n. müddet ʿömr sürüp 25b/9
bir n. müddet 19b/18
cābirleri ve n. mülḥid kāfirleri 116a/10
n. mürsel peyġāmberler 64b/21
n. mürseller yüzin 65a/8, 94a/16
n. niçe Süleymānlar 39b/19
n. peyġāmberler 70b/3
bir n. rūzgār 66b/17
n. rūzgārıdı 77b/1
n. şanʿat işlediler 15b/13
n. senüñ gibileri azdurup 75a/5
bir n. şınf 12a/13
bir n. şınfdur 11a/19
anuñ nefesi degdügi çemeni otlayan behāyimlerüñ n.+ si 96a/6
bir n.+ si 76a/9
n. Süleymānlar daḫı 25b/9
kendüden aḳdem n. Süleymānlar 23b/16
niçe n. Süleymānlar 39b/19
ḥükemādan bir n. şaḫṣ 114b/21
n. şehr ü memleket çigneyüp 96b/2
n. şehr 114a/1
n. ṭaġlar yiri 21b/14
n. vilāyetleri 7a/7
bir n. yapraḳlu zeytūn aġacı 42a/4
n. yıllar idi 96b/20
n. yıllar 60b/2
n. yüz yıl 63b/10
bir n. yüz yıldan 63b/11
n. yüz biñ cinnī reʾīsleri 19b/9

bir n. zamān geçdi 72b/9

niçeme -1- [Tr] Nice.
n. 17a/2

niçün -28- [Tr]Neden, hangi sebeple.
n. 110b/11, 111a/16, 115a/19, 14a/5, 31b/9, 48a/20, 48b/2, 57b/19, 59a/8,
64b/8, 67b/3, 68a/17, 69a/4, 69a/5, 72b/18, 73a/18, 73a/7, 73b/10, 74b/17,
79a/7, 79b/19, 7b/6, 80a/7, 84b/12, 88a/1, 88b/1, 8a/3
n. kim 88a/11

nidā -7- [Ar] Seslenme, çağırma.
n.-yı ʿulūhiyyet geldi 8a/3
n.-yı ulūhiyyet gelince 70b/4
n.-yı ulūhiyyeti 5a/17
n. irdi 82b/17
n. iricek 82b/7
n. itdüm 41b/14
bu n.+ yı 70b/5

nifāḳ -1- [Ar]İnsanlar arasında anlaşmazlıktan gelen ayrılık.
n. 88b/4

nigāh -9- [Fa] Bakış, bakma.
ḳıla n. 102b/9
n. eyle 10b/17
n. iderler 13a/12, 13a/15
n. idüp 16b/13, 78a/14
n. itmeyesin 68a/18
n. ḳıl 45b/17
n. olmaz 13a/14

nigārīn -2- [Fa] Nakışlarla süslü.
n. 89b/7
yā n. 17a/16

nihāl -1- [Fa] Fidan.
iki çatallu bir n. oldı 91b/18

nihālīçe -1- [Fa] Küçük halı.
muraṣṣaʿ n. ve girde-bālīş 69b/12

nihān -10- [Fa] Gizli, saklı.
n. 103a/3, 111b/9, 115a/9
bizüm gözlerümüzden n. 78a/16
gözlerinden n. 67b/8
ḫalḳ gözünden n. 117a/20
ẓāhir n. 61a/2ʿömr
maḫlūḳ u ümerā gözlerinde n. bir melek-i 36a/2
bāḳī ḫalḳ gözinden n. ḫalvetinden 19a/20
gözden n. olan 9a/6

nihānī -1- [Fa] Gizli, gizlice.
ḫalḳdan n. bir yirde 79b/5

nihāyet -13- [Ar] Son.
n. 21b/1, 47b/8, 99b/3
ḥadd u n. 24b/2
n.+ e 92a/18
n.+ i 18a/2, 69b/9
gevāhirüñ cevāhirüñ zevāhirüñ ḥadd ü n.+ i 14b/21
ḥadd ü n.+ i 69b/11
ḳarıncanuñ n.+ i 5b/2
n.+ i yoḳ sivri siñek ʿaskeri 64a/3
n.+ in 27a/20, 92a/7

nīk -1- [Fa] İyi, hoş, güzel.
Sulṭān Bāyezīd Ḫān bin Muḥammed Ḫānuñ nām n.+ üsi 119a/18

nīk-nām -4- [Fa] Hoş isim.
emīr-i n. 23a/15
iy n. 70a/17
melek-i muḳarreb-i n. 11a/4
pehlevān-ı n. 104b/8

niḳāb -1- [Ar] Yüz örtüsü, peçe.
açsa n. 95a/3

niḳāblu -2- [Ar+Tr] Peçeli.
yüzi n. ḫātūnıla 68b/4
n.+ yıdı 20b/2

nīl -8- [Fa] Çivit.
N.+ den 63b/14
N. götürdügin 109a/1
N. ırmaġı kenārında 61b/13
N. ırmaġını geçüp 29b/6
N. kenārı sāḥilinde 61a/9
N. kenārında 63b/14
n. taḫtın 20a/2
N. ü āb 95a/3

Nīl-i Ceyḥūn -2- [Tr] Ceyhun nehri.
N. gibi aḳup 70b/1
N. gibi 5b/19

nīlī -1- [Fa+Ar] Çivit rengi.
n. fuṭā 2a/6

nīm-çāşt -2- [Fa] Kuşluk vakti.
n. vaḳtine 87a/10
n. vaḳtinde 99b/1

nīm-ten -4- [Fa] Yarı canlı.
n. 92b/6
n. idi 64b/4
bir ża ʿīf n. siñek eli 92a/21
bir n. siñek eli 93a/2

nire -2- [Tr] "Nereye" soru edatı.
ṭaşın kirecin n.+ ye çekeceklerin söyleşüp 27b/6
n.+ ye varduġın görüp 69b/6

nisbet -2- [Ar] İki şeyin veya parça ile bütünün nitelik veya nicelik bakımından birbirine göre olan durumu.
n. 110a/7
size n. 53a/21

nīş -1- [Fa] Duvara açılan derinliği az oyuk.
arunuñ n.+ i 43b/15

nişān -7- [Fa] İşaret, belirti, iz.
melālet n.+ ı 113b/11

yaramazlıḳ ve ẓulm n.+ ıdur 7b/18
n. ḳal 39a/2
ʿibretler ve n.+ lar 47b/12
nām u n.+ umuzu 51b/1
n. vir- 35b/11
n. yirin 30b/16

nişāne -1- [Fa] İşaret, alamet.
göñül n.+ sine ṭoḳuna 32a/2

nişānla - -1- [Tr] İzlemek, işaretlemek.
şol ṭaġ kenārından n.- yup 26b/1

nīşter -5- [Fa] İğne, diken, hançer vb. delici ve batıcı sivri şeyler.
n. 47b/20
n.+ i 7a/4
n.+ i çıḳup urduġı yirde 7b/12
n.+ in çıḳardıġı ecilden 7b/21
ḳudret n.+ lerin urup 64a/4

nite -41- [Tr] "Nasıl" soru edatı.
n. 101b/2, 104a/12, 105b/14, 107b/16, 109b/18, 109b/7, 118b/13, 13b/4, 15b/19,
15b/3, 19a/14, 19a/17, 19b/2, 21b/6, 22b/20, 35a/9, 36b/6, 3a/21, 3b/3,
49a/12, 51b/17, 52a/14, 53b/19, 55a/12, 55b/1, 56b/1, 61a/6, 6b/10, 73a/2,
76a/3, 76b/14, 78a/12, 82a/3, 85a/4, 85b/13, 86b/18, 86b/3, 8a/17, 90a/15
n.+ dür 55b/9
n. ki 62a/16

niteki -5- [Tr] "Nasıl ki" soru edatı.
n. 114b/1, 114b/3, 114b/9, 30a/5, 61b/20

nitekim -160- [Tr] Gerçekten, hakikaten.
n. 100b/9, 102a/3, 102a/9, 103a/19, 103b/13, 103b/15, 104b/1, 104b/3, 104b/6,
109b/14, 109b/15, 10b/11, 110a/20, 110b/1, 112b/19, 113b/11, 113b/20, 114a/7, 114a/9,
116b/6, 119b/18, 11a/12, 12b/13, 13a/17, 13a/18, 13a/5, 13a/9, 13b/19, 13b/3,
14a/10, 14a/12, 14a/19, 14a/8, 15b/15, 16b/15, 16b/16, 16b/18, 17a/16, 17a/20,
17a/21, 17b/21, 19a/3, 28a/13, 28a/14, 28a/16, 28a/9, 29b/15, 29b/19, 30a/10,
30a/16, 30b/13, 30b/9, 31b/10, 31b/11, 31b/13, 31b/15, 31b/8, 32a/1, 32a/12,
32a/14, 32a/16, 32a/2, 32a/8, 32b/11, 32b/13, 32b/16, 33a/12, 33a/5, 33a/8,
33b/8, 3a/10, 41a/1, 41a/10, 41a/11, 41a/17, 41a/7, 42a/16, 42a/18, 42b/19,
43a/1, 43a/13, 43a/15, 43a/2, 43b/12, 44b/1, 47b/12, 48a/14, 49b/15, 4a/8,
4a/9, 50a/10, 50a/15, 50b/20, 50b/5, 50b/8, 51a/12, 51b/10, 51b/11, 51b/12,
51b/9, 52a/7, 52b/18, 53a/10, 53a/12, 53b/13, 53b/15, 54a/21, 54a/4, 55a/19,
55a/8, 55b/6, 56a/1, 56a/3, 58b/11, 60a/9, 62a/4, 62b/10, 62b/11, 64a/7,
66a/14, 66b/10, 66b/11, 66b/12, 66b/14, 67a/11, 67a/12, 72b/6, 73a/21, 73b/1,
77a/18, 77b/14, 78b/1, 79b/15, 79b/17, 79b/20, 7a/9, 80a/17, 80a/2, 83b/21,
83b/8, 83b/9, 84a/14, 84b/13, 84b/17, 85a/18, 85b/11, 89b/5, 8a/2, 8a/7,
91b/16, 91b/3, 92a/3, 93a/13, 93a/20, 93a/3, 96b/11, 96b/13, 96b/14, 9a/15

nitelik -1- [Tr] Bir şeyin nasıl olduğunu belirten, onu başka şeylerden ayıran özellik.
n.+ den berūdur 78b/14

niyāz -30- [Fa] Bir dileğin yerine getirilmesi için yalvarma.
it n. 116b/18
n.+ dan 81b/12
namāz u n.+ dan 36a/1, 83a/20
namāzdan ve n.+ dan 90b/3
namāzdan n.+ dan fārıġ olucaḳ 80b/11
namāzdan ve n.+ dan fārıġ olucaḳ 90b/5
n.+ dan fārıġ olup 30b/14, 77b/18
namāz u n.+ dan fārıġ olup 117a/4
namāzdan n.+ dan fārıġ olup 3b/13, 78a/17
n. eylediyse 31a/7
itdüm n.+ ı 98b/18
bu n.+ ı ki itdüm 99a/5
söz ü n.+ ıla 16b/19
n. ider 82b/2
Allāhına n. ider 43a/5
Allāha n. iderler 7a/9
n. idüp 83a/21
n. it 47a/3
n. itdi 95a/21
n. itdiler 98b/14
n. itdügüñ vaḳt 45a/20
n. itdüm 98b/17
n. itdümise 99a/5
n. ḳıldılar 97a/18
n. ḳılup 30b/18, 82a/13
n.+ um 118b/11

niyyet -6- [Ar] Niyet.
n.+ i itdümise 38b/5
n. itdi 102a/12, 89a/9
n. itdiler 17b/5
n.+ üm 79b/7, 80a/9

nizāʿ -2- [Ar] Çekişme, kavga.
n. 19a/6
itme n. 85b/13

niẓāmī -2- [Ar] Kanun ve nizamla ilgili.
n. 45b/14, 71a/21

nīze -4- [Fa] Mızrak, süngü.
n.-i çāhuñda 119b/5
n.+ lerden 98b/4

ol n.+ lere sancılmış etleri 81a/7
n.+ sin 107a/8

noḳṣān -2- [Ar] Eksiklik, kusur.
ḥaẕer ve n. 49b/18
tenlerine n. ḳılmaya 26b/12

noḳṭa -2- [Ar] İşaret.
n.+ durur 111b/11
n. ḳonmamış 48a/3

nuʿmān -4- [Ar] Gelincik çiçeği.
şaḳāyıḳ u n. 76a/2
lāle ve n.+ uñ 53a/1
lāle ve żaymurān ve şaḳāyıḳ ve n. ve çayır ve çemen 25a/1
lāle ve n. ve şaḳāyıḳ arasında 52b/20

Nūḥ -31- [Tr] Kuran'da geçen peygamber ismi.
ʿömr-i N. 3a/4
ḥażret-i N. 65a/6
N. u lemek 49b/8
N.-ı nebī naẕarına irmişem 64a/19
N.-ı nebī zamānıydı 64b/15
N.-ı nebīnüñ vaṣiyyetin yirine getürüp 77a/6
N.-ı nebīnüñ vaṣiyyetini 70b/9
N.-ı nebīnüñ 64a/20, 70b/6
N.-ı nebīyile 77a/4
N.+ ā 70a/21
ṭūfān-ı N.+ dan 77a/9
N. gemisi 65a/16
selām-ı N.+ ı aldı 77a/7
N. nebī selāmın işidüp 65a/9
N. nebī 65b/1, 77a/9
N. nebīnüñ didügi 68b/2
N. nebīnüñ nübüvveti 68a/20
N. nebīnüñ 65b/7
N. Nebiyya'llāh duʿāsıyla 77a/1
yā N. Nebiyya'llāh 65a/20
maġara-i Tennūr-ı N. olsa gerek 67b/21
N. peyġāmber aġzından 65a/3
N. peyġāmber cübbesin çiñnine şalup 117a/5
N. peyġāmber devrinde 73b/5
N. peyġāmber naẕarına 64b/12
N. peyġāmber 65a/14, 73b/5, 77a/12
N.+ uñ duʿāsın alup 65b/2

nuḳl -1- [Ar] İçkiyle yenilen yiyecek.
n. u şarāb 70a/16

Nūn -3- [Tr] "Kün" lafzının harflerinden; Allah'ın yaratmasına göndermedir.
Kāf u N.+ dan 1b/3
Kāf u N.+ dan yaratduġı kevn ü mekānı 71b/11
Kāf u N.+ uñ 119b/3

nūr -24- [Ar] Gözle görülen aydınlık.
bir n. 35b/15, 37a/13
n.-ı ʿayn 2a/12
n.-ı ʿaynı ḳurreti 2b/6
n.-ı Aḥmedi 2a/18
n.-ı Ḥaḳḳı 45b/19
n.-ı īmān birle 23a/6
n.+ a ġarḳ olup 71b/18
bir n.+ dan ḳubbe 22a/21
göz n.+ ı 118a/10
güneş n.+ ı 118a/14
n.+ ı ḥürmetiyçün 119a/2
gözüñ n.+ ıdur 61a/2ʿömr
n.+ ıla 37b/8, 68b/15, 90b/4
güneş n.+ ıla 90b/4
göz n.+ ın 48b/6
Ḫalīlü'r-Raḥmānuñ yüzi n.+ ından 69a/8
İbrāhīmüñ yüzi n.+ ından 76b/12
gözlerinüñ n.+ ını 99a/14
n. u fer 86a/10
n. u tābān bağışlar 89b/5
n. virür 37b/9

Nūraʿā'īl -6- [Ar] Metinde bir melek adı.
N. melege 37a/21, 37b/12
N. melegüle 37a/9
N. melek 36b/3, 37a/10, 37a/12

nūrānī -1- [Ar] Nurlu.
ol n. deryānuñ şuyına 36b/12

nūrāniyye -1- [Tr] parıltılı.
deryā-yı n.+ yi 36b/18

nuṣḥ -5- [Ar] Nasihat
n.+ ıdur 109b/2
n.+ ıdurur 23a/4
n.+ ını 105b/10, 39b/11, 45b/10

nuṣret -7- [Ar] Yardım, Allah'ın yardımı.
n. dileyüp 78a/20
n.+ i buldı 2b/7
feṭḥ ü n. rehberi 2b/8
n. viren Allāha 109a/10
n. viren Ḫālıḳına 108a/21
n. viren 101b/4, 105b/12

nuṣretī -1- [Ar] Yardımcı.
n. ḳılıcı altında 119a/20

nūş -9- [Tr] İçki.
ʿīş ü n. 38b/11, 50b/13
n.+ ı 43b/15
n. it(d)-üp 46a/4
ʿīş ü n. idüp 58a/19
n. it 46a/4
n. itdiler 12a/13
ʿīş ü n. ḳılduġın 90a/4
ʿīş ü n. ḳılurdı 87b/8

nuṭḳ -2- [Ar] Söz, konuşma.
nükte-i n.-ı Mesīḥ-elfāẕ-ı şeh 2b/21
n.+ ıdur Firdevsīnüñ 118b/9

nübüvvet -23- [Ar] Peygamberlik, nebilik.
n. 38a/1, 93b/2
şerāyiṭ-i n. 49b/17
n. ẖātemi 22a/15, 51a/6
n. ẖātemin virüp 25b/2
n. ẖātemin 20a/2, 20b/9, 21a/13, 22a/9, 36a/8
o n. ẖātemin 36a/10
n. ẖāteminden 4a/15
n. ẖāteminüñ üzerinde 115a/16, 3b/14
n. ẖilʿati 2a/21
İbrāhīme virdügüñ n. ḥürmetiyçün 82a/15
Nūḥ nebīnüñ n.+ i 68a/20
mertebe-i n.+ ile cihān pādişāhlıġın cemʿ idüp 49b/16
o n. mührin 88a/16
n. taẖtına 117a/7, 22a/7
n.+ üñe lāyıḳ bir ʿamel ḳıl 26a/17
nücūm -1- [Ar] Nebiler.
n. sāʿatı geçmedin 40b/17
nüdemā -1- [Ar] Yakın dostlar, samimi arkadaşalar.
n. 117a/8
nüfūsī -1- [Ar] Yaşayanlar, nefes alanlar.
n.+ ye degül rūḥānīye daẖı 22a/4

-O-

o -75- [Tr] Üçüncü teklik şahıs zamiri veya sıfatı.
o. 102a/13, 111b/10, 111b/12, 111b/7, 1b/9, 2a/1, 2b/10, 2b/2, 31a/1,
45a/1, 70a/17, 84b/19, 88b/16, 90b/6
o. cehennem ejdehāsın 97a/11
o. Demürbād ehremen 30a/6
o. Demürbād 31a/5, 33b/16
o. Demürbāduñ heybetin görenler 35a/3
o.+ dur 103b/15, 118b/9, 1b/14, 4a/7, 66b/11, 77a/17, 80a/9, 85a/13, 8b/16,
8b/18
o. giriftār-ı 92b/13
o. gün 34b/21
o. günde 76a/1
o. Ḥabeş ḳavmidürür 118a/21
o. Ḥabeş ḳavmin ḳırup 113a/9
o. ḥabībüñ Muṣṭafānuñ ḥürmeti 23a/17
o. Ḥalīlüm 92b/3
o. Ḫurşīd şāh 107b/5
o. ẖuṭūṭ-ı 2a/13
o. kāfir 92b/14
o. Ḳayyūm u Ḳādir 72a/18
o. kemālle 1b/11
o. ḳızı 18b/5
o. laʿīn ü kāfirüñ helāki 98b/18

nüh -11- [Fa] Dokuz.
n. felek dönince 49b/6
n. felek 118b/4, 17a/1, 22b/5, 37b/21, 39b/2, 71a/18, 94a/18
ʿarş u ferş ü n. felek 82a/17
ferş ü n. felek 93b/1
n. felekle 1b/5
nüh-ser -1- [Fa] Dokuz baş.
bu dīv ü n. ejdehā 56a/4
nükhetī -1- [Ar] Güzel kokulu.
nesīm-i n. Güzel hoş kokulu. 3a/1
nükte -2- [Ar] Espri.
n.-i nuṭḳ-ı Mesīḥ-elfāẕ-ı şeh 2b/21
n. ḳılmayasın 72b/17
nümāl -1- [Ar] Karıncalar.
n. ṣınfınuñ daẖı 11a/14
nüsẖa -4- [Ar] Bir yazıdan çıkarılan suret.
bu n. 103b/3
n. içre 94b/19
n.+ sın 117b/8
bu n.+ yı 46a/7
nüvāẖt -1- [Fa] Okşama.
n. itmedi 111a/12
nüzūl -2- [Ar] İnme.
niʿmet ve n. 108a/10
ṭulūʿ ve n. 40a/5

o. laʿīnden 82a/1
o. melek 23a/3
o. melikdür 64b/7
o. merd-i 60a/10
o. merdüm 93a/7
o. nebī 116b/4
o. neheng 92b/15
o. nesīm-i 3a/1
o. nübüvvet ẖātemin 36a/10
o. nübüvvet mührin 88a/16
o. perīler 15b/12
o. Rabbü'l-ʿibād 30b/20
o. Rabbü'l-enām 71a/6
o. resūl-i 2a/20
o. Resūl-i Ḥaḳ Celīl 73b/17
o. Ruẖ 105b/5
o. Rüstemi 88b/4
o. şarşarı 33b/17
o. serīr 94b/18
o. Süleymān ʿizzeti 31a/4
o. Süleymān ḥażretine virdügin 117b/7
o. Süleymān 88a/21
o. Süleymānıla 88a/13
o. şāh 102b/8
o. şehrüñ ortasında 21a/20
o. şeker-leb 86a/8
o. şikest 73b/17

o. tārek nāmeyi taḫt kenārında getürüp 111b/4
o. tīġüñden 119b/5
o. ẓulmeti döşedür 2a/5
o. ẕübāb 50a/4
o. ẕübāba 51a/3
ocaḳ -4- [Tr] Ateş yakılan yer.
o.+ a çevürüp 58b/4
ʿArab o.+ ı gözlü 34a/18
cehennem o.+ ı miṣāl 105a/15
ʿArab o.+ ları 118a/13
od -65- [Tr] Ateş.
o. 74b/13, 74b/18, 76a/17, 76a/18, 76a/19, 76a/21, 76a/3, 76a/4
iy o. 75b/17
ol o. 75b/18
o.+ a 74b/19, 75a/4, 75b/12, 75b/18, 76a/17
ol ḫışmıla yanan o.+ a 75b/17
o.+ a at 75b/12
bu o.+ a atabilevüz 75b/2
o.+ a atalar 74b/14, 75a/17
o.+ a atalum 75a/15
o.+ a atasın 74b/20
o.+ a atduġından 98b/7
o.+ a düşse 83a/8
o.+ a yaḫalum 74b/2
o.+ a yaḫam 74b/18
o.+ a yaḳa 74b/10
o.+ a yaḳaram 74b/5
o.+ a yaḳayın 74b/11
o.+ dan 4a/19, 75a/8, 75a/9, 75b/14, 76b/4
o.+ dan ḫalḳ olmış bir ḥarbe 19b/4
o.+ dan ṭaşra çıḳ 76a/11
o.+ dan ṭaşra çıḳdı 76a/11
o.+ dan ṭaşra çıḳsa 52b/16
o. gibi görünüp 86b/11
gāh o. görinmez olup gāh yanup 34b/2
o.+ ı 98b/8
aġzı o.+ ı 104b/20
ʿışḳuñ o.+ ı 23b/5
bu o.+ ı 74b/17
ġażab u ḫışmuñ o.+ ı 119b/6
aġzı o.+ ı dütüni 105a/1
cehennem o.+ ı gözlü ejdehālarla 113a/13
ḫışm o.+ ın 62b/8
ḥırṣ u ṭamaʿ o.+ ına düşüp yananuñ 8b/20
o. içinde 76a/13
ol o. içinde 75b/19
o. içine 75b/13
o.+ lar ṣaçar 104b/17
o.+ lar ṣaçdı 105a/7
o.+ lar yaḳıcı 96b/7
o. ṣaçsa 29a/3
o. u yil ṣu ṭoprakdur 40a/4
o.+ ula ṣaman 76a/21
ol ḫışm o.+ un 62b/9
fitne o.+ un söyindürmege 8a/6
o.+ uñ yanına 74b/14
Ḥaḳḳuñ ḳahır o.+ una yanmayasın 70b/2
o. yalıñı 74b/13
o. yanan yirde 76a/20
o. yanup 34b/2
odlu -1- [Tr] Ateşli.
yanar o. göze 96b/7
odun -2- [Tr] Yakılmak üzere kesilmiş ağaç.
ol o.+ a 74b/13
bir arḳa yüki o. getürüp 74b/3
oġlaḳ -1- [Tr] Keçi yavrusu.
ḳurd pençesinden ḳurtulmış keçi o.+ ı gibi 57b/11
oġlan -16- [Tr] Erkek çocuk.
bu o. 72a/4
maḥbūbe cemīle ḳız o. 86a/5
üç günlük o.+ ca 70a/15
üç yaşında o.+ ca 70a/14
dört yüz bikir ḳız o. cevārī 87a/1
bu o.+ dan 76a/9
ādem o.+ ı gibidür 12b/13
ol ādem o.+ ın görürse 57b/16
ādem o.+ ına 44a/19
bir yaşında o. ḳadar 70a/2
o.+ ları 96b/1
Sürḫbād o.+ ları 27a/16
ādem o.+ ları daḫı 12b/14
ādem o.+ ları pāẕişāhlarıdur 4a/9
ādem o.+ larına 97b/13
ādem o.+ larını 50b/3
oġlancuḳ -2- [Tr] Küçük erkek çocuk.
o. 41b/20
o.+ ın 91b/17
oġul -34- [Tr] Cinsiyeti erkek olan evlat.
o. 72b/5
o. çıḳar-sa 7b/14
o. çıḳarur 7b/14
o.+ dur 61a/3
o. Firāmuz derdinden 103b/9
o.+ ı 102b/18, 72b/20, 73a/15
ādem o.+ ı 56a/5
bir o.+ ı 16b/13
Sām-süvār o.+ ı 102a/1
Zāl-ı Dāstān o.+ ı 102b/21, 57b/8
Zāl-ı Dāstān o.+ ı Rüstem 112a/21
Zāl-ı Dāstān o.+ ı Rüsteme 103a/16
şaḳī o.+ ı şaḳīsın 84a/13
Sām-süvār o.+ ıduġın bilüp 109b/5

o.+ ına 70b/15
o.+ ını görücek 73a/3
iy ādem o.+ ları 55a/4
o.+ um 60b/19
üç biñ üç yüz o.+ um 38b/11
o.+ umuz 39a/17
o.+ un 69a/3
bu senüñ o.+ uñ 72b/11
senüñ o.+ uñ 60b/21
o.+ uñ Ferāmerzüñ yüzin 61a/2ʿömr
o.+ uñ gibi 116b/12
o.+ una 73a/9
ādem o.+ una 58b/12
o.+ undan yaña 69a/3
o.+ unı 69a/18, 70b/16
o.+ uñsa 75b/2

oġulancuḳ -1- [Tr] bk. **oġlancuḳ**
o.+ umı 69a/5

oġulluḳ -1- [Tr] Oğul olma durumu.
kendü o.+ umdur 102b/18

oḳ -48- [Tr] Yay denilen aletle fırlatılan ve ucunda sivri bir demir bulunan ince kısa değnek.
o. 105a/13, 32a/1, 82b/5
atduġı o. 81a/20
iki çatallu bir o. 91b/21
ḳanlu o. 83b/16
ol o. 91b/17
süñü ve ḳılıç ve o. 107a/5
üç yeleklü o. 31b/21
yidişer yileklü altı o. 105a/17
o.+ a ḳarşu ṭutduġından 98b/9
o. atarsañ 35b/6
o. atdı 81a/20, 81b/16, 82b/15
o. atduġından 98b/8
o. atımı yir 74b/14
bir o. atsa gerek 82b/5
bir o. atsam 82a/16
o.+ da 81b/21
ol o.+ dandur 91b/21
o.+ dur 92a/14
ḳanlu o.+ ı 81b/6, 83a/15
ol ḳanlu o.+ ı 81b/19, 81b/7
altı o.+ ıla 105a/18
o.+ ıla urup 109a/16
yidi o.+ ıla urup 105b/11
yidişer yileklü yidi o.+ ıla urup 105a/20
o.+ ıla utup urup 25a/16
elmās peykānlu o.+ ın eline alup 105a/10
Nemrūd o.+ ına dutılan 98a/1
Nemrūduñ o.+ ına ḳarşu ṭutılan 91b/15
o.+ ına ḳarşu 82b/5
o.+ ula 83b/15
o.+ ula urup 91b/17
o.+ umuñ ḳanın 81b/1
Nemrūduñ ḳanlu o.+ un 81b/20
o.+ una 82b/11
ol Nemrūd o.+ una 92a/6
düşmenüm o.+ una ḳarşu ṭurduñsa 82b/17
Nemrūd o.+ una ḳarşu ṭutasın 82b/17
Nemrūd o.+ una ḳarşu 82b/14
o.+ unda 81b/16
o.+ unı 81a/21
Nemrūduñ ḳanlu o.+ unı görüp 83a/13
o. yay alup 81b/16

oḳı - -13- [Tr] bk. **oḳu-**
o. 118b/8, 2a/1, 37b/13, 45b/6
āyetin o. 94b/12
o.- yana 45b/20
o.- yandan 103b/4
o.- yuban 39a/3
āyeti o.- yup 53b/15
bu iki beyti o.- yup 115a/5
Esmāu'llāhın o.- yup 4a/15
evrād o.- yup 19a/19
menḳūş olan Esmāu'llāhuñ ismini o.- yup 3b/14

oḳın - -1- [Tr] bk. **oḳun-**
o.- ur 95a/8

oḳu - -37- [Tr] 1. yazılmış olan bir metni gözle takip et-
o.- r 3a/10
o.- rlar 3a/10
o.- ya 35b/21
o.- yana 23a/19
o.- yıncaḳ 94b/20
o.- yumaz 35b/20
o.- yuncaḳ 71a/11
o.- yup 14b/20, 36a/4, 36a/6, 36b/1, 37b/15, 39b/13, 39b/8
2. öğren-, bilgi edin-
o.- yup 21a/17
o. 119a/5
o.- maḳ 12a/21
o.- r 78a/4, 78a/5
o.- rlar 12b/13
o.- yup 12b/14
3.ezbere söyle-
o.- yup 37a/10
o.- dı 55a/16, 68b/13, 68b/16
o.- duḳ 90b/3
o.- dum 59a/10
o.- rdı 16a/9
o.- yup 115a/17, 117a/4, 39a/14, 80b/4
4. söyle-
o.- r 2b/12
o.- dılar 101b/6
5. çağır-, davet et-

o.- dı 111a/12
o.- yup 2a/18
6. y.f.
laʿnet o.- rlardı 73a/20
oḳun - -2- [Tr] 1. yazılı bir metin gözle takip edil-
o.- ıcak 113b/9
2. söylen-
o.- ıcaḳ 39a/2
oḳuş - -1- [Tr] Bülbül ötüş-
ḫoş ġazeller o.- ur 89b/9
ol -1101- [Tr] Üçüncü teklik şahıs işaret sıfatı ve zamiri.
o. 100b/13, 104a/4, 104a/9, 104b/17, 107a/3, 109a/21, 10b/18, 10b/9, 110b/9,
111b/11, 111b/20, 111b/9, 115a/20, 116b/20, 11a/17, 11b/3, 14b/2, 15b/16, 15b/18,
17a/13, 17b/4, 19b/20, 1b/2, 1b/9, 20a/16, 20b/10, 20b/8, 22b/19, 23b/10,
23b/19, 24a/11, 26a/4, 26b/6, 2a/1, 2a/20, 2a/8, 30b/8, 32a/16, 32a/21,
34b/4, 35b/13, 35b/8, 36a/21, 38a/8, 38b/7, 40a/11, 40a/12, 40a/13, 40a/15,
40b/2, 42a/6, 42a/9, 43b/20, 45b/7, 46a/11, 46a/21, 48a/3, 4b/14, 50b/16,
50b/17, 50b/19, 51a/1, 51a/13, 51a/15, 51a/9, 52a/14, 57a/4, 57b/17, 59b/11,
5a/15, 5b/16, 5b/21, 62a/15, 62a/3, 62a/7, 62a/8, 62b/14, 64a/3, 64a/8,
64b/3, 67b/13, 68a/10, 69b/9, 70a/9, 71b/11, 73a/17, 74a/10, 74a/20, 74a/8,
76b/20, 77a/11, 77b/8, 79b/14, 79b/17, 79b/3, 7a/18, 82a/7, 83b/18, 83b/9,
84b/8, 88b/15, 89a/3, 8b/15, 8b/19, 90b/14, 91a/4, 92a/16, 92b/9, 94a/7,
94b/13, 95b/1, 95b/2, 95b/4, 95b/6, 96b/2, 96b/4, 97a/12, 99a/4, 9b/7
O. 67b/5, 83b/19
rām idecek o. 59b/8
o. ʿahd itdügümüz yire 59b/10
o. ʿāḳil ü aʿḳal ḥükmünce 71b/4
o. ʿalāmetleri görüp 34b/6
o. ʿālemleri 33a/12
o. ʿamūd-ı 32b/1
o. ʿanīd 79b/3
o. ʿArafāt ṭaġı üzerine ḳonan cünd-i 54b/10
o. ʿarṣayı 92a/3
o. ʿāṣī cebbāruñ helākine sebeb 82a/10
o. ʿāṣī-yı 67b/18, 92a/20
o. ʿāṣīyı 82b/10
o. ʿāṣīyıle 78b/5
o. ʿaẓameti görüp 115a/15
o. ʿaẓīm dābbe 63b/20
o. ʿażīm dābbeyi 63b/13
o. ʿaẓīm heybetlü ejdehā 97a/7
o. ʿaẓīm kūhistānı 27a/2
o. ʿaẓīm leşkeri 98b/5
o. ʿaẓīm mermer diregi 33b/5
o. ʿaẓīm mermeri götürüp 34b/14
o. ʿaẓīm mermeri 35a/6
o. ʿaẓīm ṭaġuñ deryā yüzinde 27a/3
o. ʿaẓīm ṭaşı 33b/21, 34a/14
o. ʿaẓīm ulu mermerleri 29a/17
o. āb-ı 67b/14, 68a/12, 70a/6, 77b/19
o. acuġıla 54b/11
o. ādem oġlanın görürse 57b/16
o. ādemi ṣoḳan arucuḳ 7b/12
o. aġa urur 8b/2
o. aġacuñ yimişi yirine 82b/21
o. aġır mermer ḳılıcına ṭoġru 35a/1
o. aġır ṭaşı götürüp 34b/10
o. aġulu siñekler şerrinden 97a/21
o. aḫşām 55a/12
o. ʿilmile 72b/14
o. ʿizzetde görüp 69a/18
o. ʿizzetde 69b/20
o. aḳ bulut gibi görinen 34b/9
o. aḳ ḥarīrpūş pākīze cevārī gözleri 87a/18
o. Allāh ḥaḳḳıyçun 61b/5
bir o. Allāh ḥaḳḳıyçun 67b/2
o. Allāh u Vāḥid 10b/16
o. Allāh 42a/13, 68a/9, 79b/8, 92a/2
o. Allāha 75b/14
o. Allāhuñ 53b/18
o. arada bir cezīre gibi ola 26b/7
o. arada ḳalmışıdı 3b/1
o. arada ḳoyup 73b/18
o. arada 97b/19, 97b/3
o. aradan 99b/6
o. aralıḳda 101b/3
o. araya 80b/16
o. arucuḳ daḫı 7b/13
o. arucuḳlar 7b/15
o. ārzū 23b/2
o. ay aydınına ḳarşu 31a/10
o. āyīnede 16a/16
o. āyīneye 16a/10, 16a/7
o. baʿūż ölüsini 94a/12
o. baʿūża duʿā ḳılan Yūnus bin Metā 44b/11
o. baʿūżıla 114a/13
o. baḫr-ı 34b/7
o. baḳırdan ḳalʿanuñ içinde 86b/9
o. baḳırı 86b/7
o. balçıḳ 21b/7
o. balıġı 10a/2, 10a/8, 82b/13
o. balıġuñ etinden yiyüp 9b/21
o. balıḳ ḳanından bir ḳaṭre alup 82b/20

o. balıḳ ḳanından dürüyen ẕübāb cündüni 92a/8
o. balıḳ ḳanından 98b/9
o. barḳ gibi barḳıyan 34b/13
nerre-şīre beñzer o. bebr ü peleng 106b/9
o. beglerinüñ neşterini 7b/16
o. benlik daʿvāsın ḳılan Nemrūd kāfirüñ 100b/5
o. bennā-yı 40b/5
o. billūr ḥoḳḳa 64a/13
o. biñ pāre bisāṭ bizlerini 18a/11
o. binālar 28a/12
o. bir çift ṭurna ḳuşlarınuñ 103a/12
o. bisāṭ 15b/17
o. bisāṭuñ ini uzunı 18a/14
o. bisāṭuñ 18a/12
o. bize ṭaʿn iden siñeklerüñ bāḳī ḳalancası 44a/5
o. boynuzlu ḳoç 110b/20
o. burclardaki 87b/11
o. buyūt 54a/6
o. büt yonucı kimsenüñ şaḳalı arasına girüp 69b/7
o. büt-ḫānede 69b/9
o. büt-ḫāneye 73a/19
o. cābir Nemrūduñ ölümi 65b/9
o. cābir ü ḳāhire ḥavāle ḳılıp 92a/11
o. cābire 99a/1
o. cābirleri 117b/19
o. cābirüñ maġzını 91b/1
o. cādū ʿAnḳūrüñ bu salṭanatın 89b/11
o. cānavar cinsi 17b/11
o. cānavarcuḳlar 25a/16
o. cānavarcuḳları esirgeyüp 5a/16
o. cānavarcuḳlaruñ ḫalāṣ olanı 5a/15
o. cānavarlar 97a/17
o. cānavaruñ ikinci ṣınfı 10b/10
o. cānıbı 27a/3
o. Cebāyir ḳavmini 115b/8
o. cebbār-ı 61a/12
o. ceddüñüz 98b/12
o. Celīl 68b/20
o. cemāl-i 86a/6
o. cennet miṣāl sarāyuñ dört köşesinde 87b/7
o. cevābı alıcaḳ 75b/11
o. cevher-i 18b/7
o. cezīre ṭopraġından 13b/12
o. cezīreye 30a/1
o. cihān faḫrı Muḥammed ḥürmeti 95a/1
o. cihānı yaradan Allāh 85a/18
o. cihānı 38a/15
o. cihānuñ ẕū-fünūnı 95a/11
o. cihetden 66a/9
o. cinnīlerüñ ekl ü şurb itmedüklerine sebeb 13a/13
o. cinse 11a/13
o. cüvān 38a/5
o. cüvānı 88b/12
o. çekirgeden 7a/8
o. çeri 88b/13
o. çeriyi daḫı 115b/3
o. çoḳ ṣanʿatı 1b/11
o. çoḳluḳ ẕübāb 54b/19
o. çuḳur yirlere ṭolup 24b/11
o. daʿvīle 28a/10
o. daḫı atası 87b/20
o. daḫı 107b/8, 41a/2, 71b/16, 72a/2, 72a/3, 81b/6, 96a/7
o. dāmıla 56a/5
o. dārū-yı 110a/3
o. dem 105a/1, 39a/12, 39a/21, 44b/9, 6b/18, 87b/5
o. demürden ḳatı ḳalʿa yirine 35a/2
o. demürden muḥkem ḳatı mermeri 31a/12
o. deryā içi 109a/2
o. deryā-yı 36b/18
o. deryāları 24b/4
o. deryānuñ ḳumı ve ḳayırı 36b/13
o. destgīr 51a/14
hümām-ı aʿẓam resūl o. dīne zīneti viren 2a/17
o. dīni yoḳ merdūd-ı 100b/5
o. dişi geyik gelüp 42b/6
o. dişi geyik memesinden 41b/19
o. dīvār öñine 32a/21
o. dīvār 32b/2
o. dīvüñ derisin yüzdi 57a/3
o. dördünci ḳat Ḳāfa 36b/18
o. dört cins sivri siñekleri 115b/18
o. dört ḥayvānuñ birisi 52b/2
o. dört melek-i 22a/12
o.+ dur 111a/20, 111a/4, 111a/9, 113b/14, 116b/13, 1b/9, 21b/11, 23a/5, 29a/4, 2a/1, 39b/3, 40a/10, 47b/15, 58b/13, 72a/17, 74b/7, 76b/5, 79b/16, 81a/16, 84b/13, 8b/10, 93a/21, 99a/3
O.+ dur 72a/2, 80a/1, 83b/21
bu muḳaddimeden maḳṣūd o.+ dur ki 62a/18
o.+ durur 110b/10, 2a/10, 2a/7, 58b/12, 92b/14
O.+ durur 65a/5, 71a/6
o. düşmen çerisini 113a/1
o. Efrāsiyāb 88b/3
o. ejdehā aġzıyla 33b/15
o. ejdehā ḳorḳıcaḳ 96b/16

o. ejdehā üzerine 5a/17
o. ejdehā 5b/12, 6a/7
o. ejdehā-ṣıfat ılan 43a/3
o. ejdehānuñ üzerine 95b/2, 97a/14
o. ejderhā 96b/5
o. ejderhā-peyker raḫşa 106a/21
o. ejderhā-peyker raḫş-ı nehrīyi 104a/3
o. ejderhāya 96b/17
o. eliyle düzdügi büti 69b/8
o. emīr 109a/21, 38a/3, 94b/17
o. emīr-i 117a/15, 38b/17
o. er 44b/20
o. esen yile 104b/13
o. etleri 81b/19
o. ev içine girmez 48b/19
o. eve 44a/17
o. evlerüñ ve sarāylaruñ 35b/7
o. evüñ delügi bacası 99b/12
o. evüñ ḳapusına 99b/11
o. evvel gelen ferişteh 68b/16
o. evvelki ḫalḳdan 25a/11
o. faẓl 7b/6
o. felek-seyr ü melek-sīret melik 2b/10
o. ferişte 68b/7
o. ferişteh 68b/21
o. ferş daḫı 6b/12
o. ferşüñ üzerinde 6b/12
o. fikirdeyüz 113b/17
o. ġarda 65b/10
o. ġarībe 71a/11
o. gelen leşlere 108a/13
o. gevher-i 16a/19
o. geyik otladuġı yirlerüñ yaş çemenleri 96a/5
o. geyik südinden 44b/3
o. geyik 43a/21
o. gice geçüp 46b/15, 46b/9, 69b/5, 80b/2, 90b/3
ol gün o. gice geçüp 6a/17
o. gice gelüp 46b/8
o. gice içinde 68b/3
o. gice 102a/14, 109b/4, 116a/6, 46b/11, 65b/21, 72a/5, 79b/5, 80b/8, 80b/9, 90b/3, 93b/19, 98a/9
o. gömdügi yirden 7a/16
o. göñülde 76a/3
o. gördügüñ ṭıfl 70b/2
o. görklü ḫaşlet 50a/12
o. gözi āhū 46a/2
o. gözleri kör ejdehānuñ yanına yanaşup ṭurdı 105b/1
o. gül-gūn ufuḳ 2a/6
o. gün ḳubbe-i 107b/18
o. gün ol gice geçüp 6a/17
o. gün 106b/6, 107a/17, 116a/6, 12a/6, 16b/3, 29a/12, 30b/16, 30b/7, 31a/8, 34a/9, 43a/19, 46b/4, 47b/2, 47b/4, 67a/2, 90b/2
o. gündür 91a/21
o. Ḥabeş ḳavmin ḳıra cünd-i 115b/11
o. Ḥabeş ḳavmin 113a/4
o. Ḥabeş leşkeri 113b/16
o. Ḥabeş şāhı 115b/9
o. Ḥabeş vilāyetinüñ sevāḥillerinde 115b/15
o. ḥabīb 71a/13
o. ḫabīr 94b/16
o. ḫabīşüñ cānı cehenneme gitdi 108a/5
o. ḥaḳ dīne 116a/4
o. ḥaḳ Resūl 44b/21
o. Ḥaḳ 116b/20, 119a/5, 1b/5, 38a/12
o. Ḥaḳ Teʿālānuñ nāyibi ve ḫalīfesidür 62a/15
o. Ḥaḳı 90b/15
o. ḥakīm ü kāmil üstād 46a/10
o. ḥakīm 113b/1, 49a/20
o. ḥakīm-i 23b/9, 95a/10
o. ḥakīmān 24b/14
o. Ḥaḳuñ taḳdīrine 30a/6
o. ḥālde 79a/6
o. ḥāleti göricek 74b/10
o. Ḫālıḳuñ 47b/8
o. Ḫalīl 100b/13, 100b/16, 83b/13
o. Ḫalīlüm 92b/13
o. Ḫalīlüñ ḥürmetiyçün 82a/19
o. ḫalḳdan 78b/1
o. ḫalḳuñ istedügi şekilde 21a/1
o. Ḫallāḳ-ı 10b/15, 10b/7, 19b/20, 53a/8, 63b/13
o. Ḥāmidi 1b/14
o. ḥāmidi 53a/14
o. ḥammām ḳazġanı ḳadar 15b/9
o. ḫançer gibi ḳazuḳlara ursun 59a/21
o. ḥarīri 8b/3
o. ḫāṣṣa 8b/6
o. Ḫaṭāṭīfile ʿAnācīf-i 56a/16
o. ḫātemi 22a/17
o. ḫātūndan 68a/7
o. ḥavlınuñ 86b/11
o. ḫayru'l-enām 100b/12
o. Ḥayy u Ḳayyūm Ḳādir ü ʿAlīm Ḳadīm pādişāha 119a/11
o. hevāmm tekvīn aʿvānı Behyārūş tekvīn 65a/13
yidişer başlu evrenler görüp o. heybetden ḳorḳup 27a/9
o. ḫışımlu buluduñ üstine 104b/13
o. ḫışımlu bulut gibi 104b/12

o. ḫışımlu ḳara bulut gibi görinen Demürbād-ı 34b/8
o. ḫışımlu ḳara bulut gibi 104b/15
o. ḫışımlu yil 104b/11
o. ḫışm odun 62b/9
o. ḫışmıla yanan oda 75b/17
o. ḫidmet ḳılup 73a/17
o. ḥimār başlu 59a/12
o. ḥīnde gelen 87a/19
o. ḥīnde 61b/8
o. ḫod ʿāṣīdur 92b/3
o. ḫod 85a/17, 92a/13
o. ḫor gördügüñ cānavarcuḳlaruñ be-ġāyet żaʿīf ü kemteri 6b/3
o. Ḫudā 36a/20, 56a/5, 71a/14, 84b/7, 93a/11
o. Ḫudādur 1b/13, 40a/12, 63a/1
o. Ḫudāvend-i 119a/8
o. Ḫudāya 23a/10, 30b/19, 94a/14
o. ḥuffāş kim 66b/16
o. ḥuffāşuñ ʿadli sāyesinde 66b/17
o. ḫūn-ı 82b/20
o. ḥūrīler 68b/11
o. ḫurmāyıla zeytūn şecerleri üzerinde 15a/16
o. ḫurūsıla 16a/5
o. ḥükemānuñ reʾyin 23b/10
o. hümām 38a/7, 45a/1
o. hünerle 17b/2
o. iblīs ü pür-telbīsi 70a/21
o. İbrāhīm peyġāmberüñ mübārek cemālin gören 113b/4
o. iki cihān serveri 110b/2
o. iki düşmān leşkeri 108a/14
o. iki ejder gibi görinen 34b/13
o. iki şecerler üzerine 15a/19
o. iki ṭaġ arasında 96b/5
o. iki ṭurna ḳuşı 112b/8
o. iki vezīr 88b/16
o. iki vezīri 89a/7
o. ikisidaḫı 8b/7
o. ilāh 20b/11, 78a/5, 94b/18
o. ince süñükler içinde 93a/20
o. issi günlerde 54b/17
o. işe 6b/20
o. işi 107b/6
o. ḳabaḳ yapraġından yeşil ḳubbe içine girdi 44a/9
o. ḳabaḳ yapraḳları 44a/5
o. ḳabuḳdan çıḳdı 98a/5
o. ḳadar ʿacāyıb 39b/18
o. ḳadar ādemī-zād 69b/11
altundan gümişden o. ḳadar bütler 69b/9
o. ḳadar ceng itdiler 107b/15
o. ḳadar çoḳluḳ sivri siñek 114b/19
o. ḳadar eşcār u eşmār 27a/20
o. ḳadar havā yüzinde 34b/18
o. ḳadar iġvālar virdi 6b/17
o. ḳadar ḳarıncalar 5b/15
o. ḳadar kilāb gibi 50b/10
o. ḳadar laʿl ü yāḳūt gevher ü cevher 18b/20
o. ḳadar lüʿb ü hüner gösterüp 106b/13
o. ḳadar muṣannaʿ işler 15b/14
o. ḳadar tażarruʿ zārīlar itdi 79b/11
o. ḳadar yirde olan balıḳları 26b/1
o. ḳadar yiri 26b/4
o. ḳadar 107a/14, 10b/2, 14b/20, 18a/2, 39a/4, 65a/7, 66a/3, 67a/20, 70a/21, 81a/10, 81b/12, 81b/9, 98a/16
o. ḳadd u ḳāmetüñe 33a/2
o. ḳadīmī dostum yarasaya 76b/13
o. ḳādir u ḳudret-nümā 93a/14
o. Ḳādir 93a/2
o. Ḳādir-i ber-kemālüñ 47b/7
o. Ḳādir-i 12b/18
o. Ḳādirüñ ḳudret-i 53a/7
o. ḳāḍiyü'l-ḥācāt 116a/7, 46a/20, 99a/6
o. Ḳāḍiyü'l-ḥācātdur 79b/9
o. kāfir żelīl 83b/13
o. kāfir 92b/9
o. ḳaġan arslan gelüp 42b/4
o. ḳahhār pādşāh 24a/7
o. Ḳahhār-ı Tinnīn-ten-i Nüh-ser 103b/8
o. ḳahra 83a/16
o. ḳalʿa içinde 30b/2
o. ḳalʿanuñ dīvārı enince 30b/14
o. ḳalʿanuñ dīvārını 30a/20
o. ḳalʿayı 28a/4
o. kāmil ü ekmel 71b/3
o. kāmile 2b/18
o. ḳan içici merd ü merdānları 106b/19
o. ḳanın ṣaçup 105b/5
o. ḳāniʿ ʿankebūta 8b/1
o. ḳanlu oḳı 81b/18, 81b/7
o. ḳaplan 43a/19
o. ḳapudan 35b/3
o. ḳapulardan 86b/16
o. ḳapuya 35b/12
o. ḳara aġacuñ yimişleri yirine 98a/4
o. ḳara aġaç 98a/2
o. ḳara bulutdan 34b/2, 34b/4
o. ḳara şalı 81a/14
o. ḳarañu gice içinde 102b/12, 102b/2, 112a/15, 55a/21, 55b/16, 56b/13, 56b/2, 57a/11, 60a/3, 69a/9
o. ḳarañu giceden 59b/4

o. ḳarı kerkes 68a/19, 77b/1, 77b/16
o. ḳarıncalar melīki ṣaḥrāsında 5a/19
o. ḳarlu aḳ ṭaġ gibi 34b/20
o. ḳaşları Yā Sīn Ṭā Hā 119a/1
o. ḳatı yayı çeküp 105a/12
o. ḳātilüñ nefsin 98b/15
o. ḳavaḳda olan 64a/1
o. ḳavārīr ḳaşrı 18b/12
o. ḳavārīrden ḳaṣūrları 16b/2
o. ḳavm 20b/17, 75a/18, 76b/3
o. ḳavm-i 38a/2
o. ḳavmi 20b/15
o. ḳavümden 114b/21
o. ḳaya 69a/19
o. ḳazduḳları ḳuyı ḳalıcaḳ 60a/5
o. kemālıla 17a/21
o. kemend 86a/7
o. Kerīm ü Raḥīm Allāha 119a/10
o. Kerīm ü Raḥīm pādşāh 82b/1
o. kerkes daḫı 70a/2
o. kerkes idügin 68b/2
o. kerkese 68b/2, 80b/11
o. kerkesler 80b/20
o. kevkebe 72a/10
o. kevkebi 72a/11
o. Ḳırān-ı Kebīr yılduzı 25b/10
o. ḳırḳ miḳdārı 60a/19
o. kim 103b/2
o. kimsedür 110a/19
o. kimseye 71b/16
o. kişi daḫı 41b/20
o. kişi 42a/3, 42b/7, 43b/2, 92b/16
o. kişiler kim 50a/2
o. kişinüñ ayaġı ucuna 41b/21
o. kişinüñ yaḳīnine varup 41b/19
o. kişinüñ 110a/4
o. kişiye 43b/8
o. kişiyi inciden ġāyet 42b/10
o. kişiyi 42b/7, 43a/19, 43b/1
o. ḳoduġumuz ḥarīṣ siñekler 42b/14
o. ḳoḳıymış 10a/4
o. ḳovanlıḳda olan arulara 7b/15
o. köpük 63b/16
o. köşke lāyıḳ bisāṭ itdürmege żāmin olam 17b/18
o. köşküñ sarāylarına 16a/20
o. ḳubbe ḳapusınuñ ḳuflına 37a/12
o. ḳubbe 22a/21
o. ḳubbeyi 22b/2
o. ḳudret ʿayneye 36b/12
o. kūh yirleri 24b/4
o. kūhistānda 26a/10
o. ḳuma 30b/18
o. ḳurtlar 110a/2
o. ḳuyınuñ geñişliginden 56b/7
o. küccükligile 10b/15
o. küçükligile 10b/14
o. külüngi 31a/18
o. laʿīn aşlı 90b/14
o. laʿīn daḫı 81b/20
o. laʿīn kāfirüñ 64a/5
o. laʿīn 100a/8, 103b/10, 73b/4, 81b/6, 83a/5, 88a/6, 90b/15, 90b/18, 93a/11
o. laʿīne göndürem 90b/16
o. laʿīni helāk iden siñek 64b/5
o. laʿīni 78b/3
o. laʿīnüñ fitnesinden 70b/20
o. laʿīnüñ leşkerini 92a/9
o. laʿīnüñ maġzın yiyip 91b/14
o. laʿīnüñ maġzını yiyip 91b/6
o. laʿīnüñ 92b/6
o. laʿl-i 71a/16
o. laḫm-ı 7b/9
o. leb-i 12a/7
o. leṭāfet milkinüñ 86a/7
o. levḥe 37b/12
o. levḥi oḳuyup 36a/6, 36b/1
o. lezzetüñ birisi 8b/10
o. maʿādin ṭaşlarını gezüp 30b/4
o. maʿbūd-ı 94a/3
o. maʿbūdlıġa lāyıḳ olur 48b/1
o. maʿrekeyi göricek 78b/11
o. maġara içinde 68a/1, 70b/12
o. maġara içindeki yarasalaruñ ulusı ḳatında 66a/8
o. maġara 94b/7
o. maġarada bile 68a/3
o. maġarada 65b/4, 70a/14, 70a/8, 70b/11, 73a/1, 73a/2
o. maġaradan çıḳmañ 70a/10
o. maġaradan çıḳmayup 68a/8
o. maġaranuñ ḳapusı 55a/14
o. maġaraya 55a/13, 68a/6
o. maġarayı 68a/2
o. māh-rūlaruñ yüzin 18a/7
o. māh-i 87b/3
o. maḥbūb maṭlūb merġūb sāḳīler 108b/7
o. maḥmūddur 116b/14
o. maḳāmı 78b/1
o. maṣnūʿ 72a/19
o. Māvabaṭavʿūdūn tūsi rengi 17b/14
o. maẓlemeden 26a/14
o. meclisde 10a/5
o. meges 94a/18, 94a/19
lā-mekānuñ o. mekānına 2a/7
o. mekkār u ʿayyār 59b/5
o. melʿūn 81b/16, 91a/17
o. melek 11b/1, 36b/15, 39a/12, 4b/12
o. melek-i 37b/14, 67b/15

o. melekden 68b/10
o. melik-i 35a/10, 9b/3, 9b/8
o. melikden 88b/1
o. melikdür 40a/13, 40a/14
o. meliküñ 106b/1
o. memleketde 16a/15
o. memleketi 95a/20
o. memleketüñ ḫalāyıḳı 7a/8
o. merdūd mefsūd mūnisleri 91a/4
o. merdūd-ı 82a/7
o. mermer dīvāruñ altına girüp 33b/9
o. mermer maʿdeninde 30a/1
o. mermeri 33b/17
o. mesken 118b/5
o. mezāruñ müvekkeli 39b/15
o. micmerelerde 57a/15
o. miller üzerinde 86b/8
o. muʿcizāt-ı 76b/5
o. muʿcizātıla ẓāhir olan cānavarlar nesli 21a/4
o. muʿcizeyi gösterem 20b/17
o. Mucībe'd-daʿvāt 97a/18
o. Muḥammed 45b/19
o. Muḥammed Muṣṭafānuñ rūḥına 46a/9
o. muḳaddem gelen Süleymān-ı Būtürābuñ 39b/14
o. murād 82a/3
o. murġ aġzındaġı ḳabaḳ çekirdegin 44a/2
o. muvaḥḥid 83b/11
o. mūẕī ẕübāblara 54b/14
o. mūzī 110a/16
o. mūẕīler ṣınfı şerrinden emīn ḳılasın 49b/14
o. müdebbirüñ reʾyiyle 113b/3
o. mühendislik ṣanīʿatın 62a/21
o. mürsel peyġāmber 68a/8, 70a/12
o. mürsel peyġāmbere 64b/17
o. mürsel peyġāmberile 77b/12
o. mürsel peyġāmberüñ muʿcizātıyla 67b/17
o. mürsel peyġāmberüñ vālidesi 68a/5
o. mürsel peyġāmberüñ vücūda gelecek yiri kim 67b/21
o. mürsel peyġāmberüñ yüzin görem 61b/6
o. mürsel peyġāmberüñ 68a/14, 70b/1
o. mürsel 67b/3
o. mürseli 68a/12
o. müşriklerüñ 115b/4
o. müvekkel bürġuṣa 115b/12
ol żaʿīf maḫlūḳāt ve o. naḥīf cānavarlar 64a/5
o. nebī 44b/2, 44b/9, 74a/1
o. nebīlerüñ bir mürsel nebīsinden bir Süleymān 20b/9
o. nebīye 85b/20
o. nebīyile 44a/1
o. nemgīn yirleri 35a/19
o. Nemrūd maġzın yiyen Cercīs siñegi 109b/8
o. Nemrūd oḳuna 92a/6
o. Nemrūd 94a/10
o. Nemrūd-ı 81b/15, 83a/1, 92a/20
o. Nemrūdun ʿaskeriyle 78a/8
o. nesneler 62a/21
o. nesneyle 62a/3
o. Nesr-i Ṭāyire 68b/3
o. nīzelere sancılmış etleri 81a/7
o. nūrānī deryānuñ ṣuyına 36b/12
o. od içinde 75b/19
o. od 75b/18
o. oduna 74b/13
o. oḳ 91b/17
o. oḳdandur 91b/21
o. öküz 6b/19
o. öküze varup 6b/14
o. öküzüñ 6b/19
o. örtünüñ rengi 37a/17
o. pādişāh-ı 37b/8
o. pādşāh 77a/20
o. pādşāhlar siyāsetidür 50a/1
o. pāymāl-i 2b/9
o. pehlevān daḫı 106a/21
o. pehlevān 109a/19
o. pehlevān-ı 102b/1, 104b/8, 105a/17, 105b/1, 106b/12, 60a/12
o. pelīd 79b/2, 82a/1
o. perīler şāhı 18b/5
o. pīl-pā ayaḳların başmaġa 60a/18
o. racīm-i 75a/11
o. Rāzıḳa 100a/20
o. reʾīs 61a/11
o. reʾīs-i 61b/5, 80a/18
o. reʾīsü'l-ḥükemā-i 46a/10
o. reng 53a/4
o. rengīn mermerleri 13b/13
o. Resūl-i 9b/3
o. resūlüñ 44b/9
o. ruḫāmī ḳalʿanuñ içine 86b/4
o. Rüstemden gelen ṭurna ḳuşlarını 112b/11
o. saʿādet güneşi 86a/8
o. sāʿat 17b/13
o. sāʿatde 48a/15
o. sāʿatı 68a/14
o. ṣaçı Ve'l-leyl ve yüzi Ve'ḍ-ḍuḫa 2a/16
o. ṣadālar 34b/13

o. ṣaḥrāda yayup 18b/7
o. ṣaḥrāda 5b/13
o. ṣaḥrālar şehrler ve kendler ve göl yiri 25b/12
o. saḳa ḳuşı 42b/7
o. ṣaḳar siñek 45a/8
o. Sām-ıla Rüstem 58b/14
o. ṣanduḳa girüp 80b/19
o. ṣanduḳa 81a/20
o. Ṣāniʿ ṣunʿı 98a/3
o. Ṣāniʿ 93a/3
o. Ṣāniʿ-i 20b/6, 47b/7
o. Ṣāniʿuñ 53a/8
o. sebebden 114b/12
o. sebt gicesi 30b/17
o. sebz ṭonların çıḳarıp 87a/16
o. sedd-i 32b/1
o. semek 71b/1
o. sengīn ḳara ṭaġ gibi mermeri 33b/1
o. sengīn ṭaşları 113a/21
o. ser-tīz ḫançer miṣāl ḳazuḳlaruñ uçlarına 59b/3
o. serīr 38a/3
o. ṣıġınuñ ḳarnı aġrılanup 96a/6
o. ṣınfu 11a/15
o. ṣırçadan bünyād olan şehrüñ dört bucaġında 15a/7
o. ṣırçadan şehrüñ içinde 15b/14
o. sırra irmemişdür 40b/7
o. sırra 11a/5
o. sırrı ṣaḳlayan vezīrlerüñ aʿlāsına 87b/21
o. siñegüñ adına 61a/12
o. siñek yarusı 45a/10
o. siñek 64a/18, 64b/4
o. siñekler elinde 91b/16
o. siñekler 97a/16
o. siñeklerden 99b/7
o. sivri siñecüge 6b/5
o. söz ehlini 45b/17
o. sözi 10a/13, 13a/21
o. ṣubḥ-dem 80b/7
o. ṣudan 37a/8
o. südden içüp 44b/4
o. Süleymān dergāhına 61b/6
o. Süleymān peyġāmbere ve sulṭān-ı 9b/8
o. Süleymān şehrinüñ ṭaġ altında ḳalan 27a/6
o. Süleymān zamānında 21a/9
o. Süleymān-salṭanat 119a/15
o. Süleymān Bū-türāb 36a/9
o. Süleymān Ḫākīden 20a/7
o. Süleymānı 22a/16
o. Süleymānuñ devleti 88a/14
o. Süleymānuñ taḫtına 88a/15
o. Süleymānuñ 22a/14
o. Sürḫbād 29a/5
o. süsü 10b/12
o. şāh 38a/9
o. şāh-ı 93b/4
o. Ṣaḳḳu'l-Ḳamer 2a/16
o. şebnemden 53a/2
o. şeh-i 38a/4, 38a/7
o. şehr ḳapusına varup 35a/20
o. şehr 25b/3, 35b/5
o. şehr-i 35b/4
o. şehre irürse gerek 87b/14
o. şehri ḳalʿasını ve cemīʿ 35a/16
o. şehrüm üstinden 38a/8
o. şehrüñ baña uyan ḫalḳını alup ḳaçdum 9b/18
o. şehrüñ cemīʿ yirini 35a/17
o. şehrüñ ikinci burc u bārūsı ḳapusına gelüp 35b/9
o. şehrüñ şarḳ cānıbında 35b/15
ṭaġ altında olan o. şehrüñ üzerine esüp 26a/5
o. şehrüñ vasaṭında 21a/16
o. şerīf maḳāmdan 11b/7
o. şerīf ṭaġ üzerinde 40b/1
o. şerīf ṭaġı 46a/19
o. ṭaʿāmdan 70a/16
o. ṭāʿūn daḫı 10a/4
o. ṭāʿūndan 10a/1
o. ṭabīb-i 3a/20, 71b/3
o. ṭaġ dibine 21a/18
o. ṭaġ gibi mermeri 32a/20
o. ṭaġa baḳup ṭurdılar 26b/15
o. ṭaġa 23b/20
o. ṭaġı 26a/3, 26b/14, 35a/13
o. ṭaġlarda 31a/21
o. ṭaġuñ çevresinden 26b/18
o. taḫt nerdübānınuñ iki ṭarafında 15b/1
o. taḫt üzre 75b/20
o. taḫt-ı 16a/6
o. taḫta binüp 80a/11
o. taḫta 15a/20, 80b/17
o. taḫta-bendüñ üstüne 80b/17
o. taḳdīrce 62a/1
o. ṭarafdan daḫı 76a/11
o. ṭarafdan 26b/16, 74a/3
o. tārīḫden 29b/5, 31a/19
o. tārīḫe gelince 29b/7
o. taşnīf idecegüñ 75a/14
o. ṭaş üstine 102b/1
o. ṭaş 34a/5, 69a/11
o. ṭaşı görincegez 35a/5
Demürbāduñ o. ṭaşı götürüp gitdügin görüp 33b/13

o. ṭaşı 30b/1, 31a/7, 35a/6
o. ṭaşlarla yapup 27b/9
o. ṭaşuñ 33a/1
o. tāzece devletin ṭaġıdup 89a/3
o. tekvīn 45b/3
o. tekvīni 11a/12, 11b/5
o. tekvīnüñ ʿömr-i eṭvāline 20a/18
o. ṭīb-ı 12a/12
o. tinnīn 10a/10
o. tinnīnüñ ḳoḳusından 9b/18
o. tinnīnüñ pulları 9b/17
o. tīr olupdur 92a/1
o. toḫm 63b/4
o. ṭūl u ʿarżına 118a/10
o. uçurum 56b/4
o. ulu ṭaġı ṭutup 27a/1
o. üvez 6b/21
o. üvezüñ zaḥmetinden 6b/19
o. üviz 101a/19
o. üyez ki 68a/2
o. üyez serhengi 65a/8
o. vaḳt bile 90b/10
o. vaḳt daḫı 85b/18
o. vaḳt içinde 11a/10
o. vaḳt olur 110b/17
o. vaḳt 59b/18
o. vaḳtdan berü 25b/9
o. vaḳtın 97a/3
o. vālide 70b/15
o. vechile 23b/11, 3a/20, 71b/4, 71b/5, 95a/11, 95a/12
o. vilāyet 7a/8
o. vilāyetde 114b/16
o. vilāyetüñ gicesi ve gündüzi ve yazı ḳışı 24b/7
gāh o. yañadan gāh bu yaña 105a/21
o. yanındaġı rāhibe 81a/21
o. yar başından 56b/5
o. yarım peşşeyi 51b/6
o. yatan 42b/18
o. yazuya 35b/18
o. yerüñ 95a/21
o. yidi başlu evren 105a/14, 105a/4
o. yidi başlu evreni görüp 105a/3
o. yidi başlu evrenüñ 105a/19, 105b/11
o. yir 9b/21
o. yirde olurdı 61a/11
o. yirde 109b/20, 10a/1
o. yire 49a/16
o. yiri gögi yaradan Allāhıla bu ʿāṣī ḳul 81a/19
o. yiri gögi yaradan ilāhı 83a/12
o. yiri 26b/5, 34b/17, 44a/7
o. yirler 61a/10
o. yirlerde olan cānavarcuḳlar 26a/15
o. yirlerde 24b/9
o. yirleri 47a/10
o. yirüñ ḫalḳı 10a/1, 10a/4, 9b/21
o. yirüñ nebātātını otlayup 7a/7
o. yirüñ şecerātı ṣemerātı 95a/19
o. yirüñ 5b/17
cānavarcuḳların o. yirüñ 5a/14
o. yola 73b/15
o. żaʿīf cānavarı 92a/10
o. żaʿīf maḫlūḳāt ve ol naḥīf cānavarlar 64a/5
o. żaʿīf siñek 91b/1
o. żaʿīf 84b/19, 94a/6, 97b/2
o. żaʿīflarıla 116b/2
o. żaʿīflıġıla 5b/5
o. żaʿīfuñ elinde olsa gerekdür 70a/9
o. żaʿīfuñ elinde 61a/12, 92a/21
o. ẓālimlerdür 110b/21
o. zamān ki 55a/12, 64b/15, 85a/4
o. zamān 10a/12, 117a/18, 13b/4, 19a/14, 24b/14, 25b/14, 28b/16, 35a/3, 39a/11, 40b/12, 51a/3, 61a/6, 73b/12, 73b/6, 88a/6, 97b/4, 98a/10
o. zamāna dek 15b/15
o. zamānda 21a/6
o. zamāne ʿālemi 21b/21
o. zamāne ḫalḳı 20a/2
o. zamānenüñ kāmilleri ʿāḳilleri ḥükemāsı fużalāsı 21b/3
o. zamānuñ ʿulemāsı fużalāsı fuṣaḥāsı 24b/5
o. zamānuñ geçmiş peyġāmberleri 24a/3
o. ẓarīf 45b/15
o. zerrīn tācludur 99b/6
o. ẓıll-ı Yezdān 119a/16
o. żiyāʾ 44a/8
o. ẕübāb reʾīsi Hedvāl 46b/19
o. ẕübāb reʾīsin ḳulaġuñdan çıḳarayın 84a/14
o. ẕübāb ṣınfı 52a/11
o. ẕübāblar içre 92b/5
o. ẕübābuñ ulusına 47a/14

ol - -1527- [Tr] 1. meydana gel-, vuku bul-

çāk idüp o.- an 89b/15
o.- a 41b/5, 9b/10
o.- acaḳdur 32b/8
o.- dı 111b/9, 25b/6, 48a/5, 76b/18, 80b/16, 99b/15
o.- du 13b/2
o.- duġı 9b/11
o.- ıcaḳ 64b/15
o.- ınca 49b/15
o.- ısar 12a/5

o.- madu 13b/2
o.- maġıla 21b/7
o.- masun 10a/14
o.- maz 109b/20
o.- sa 16a/16, 21b/10
o.- sun 10a/14
o.- up 21b/16, 35a/18
o.- ur 19a/8, 22b/18, 32b/14, 48a/15, 48a/16, 50b/21, 62a/12, 95b/13, 9b/15
2. vakit gel-, zaman ol-
o.- dı 90b/4
o.- a 29b/15, 87a/10
o.- acaḳ 67a/4
o.- dı 107b/14, 12a/7, 23a/10, 43a/20, 46a/3, 46b/15, 67a/1, 69b/5, 72a/5, 80b/2
o.- duġın 65b/20
o.- duġıyçun 30b/7
o.- ıcaḳ 107b/2, 28b/9
o.- ınca 107b/13, 12a/6, 28b/8, 46b/10, 6a/17
o.- ıncaya 30b/16, 46b/11
o.- ısar 38b/21
o.- madın 104a/13
o.- mışdur 25b/10, 77a/11
o.- sa 16a/4, 65b/19
o.- ucaḳ 112a/11, 70a/4, 78a/15, 79b/5, 80b/9
o.- unca 43a/19
o.- uncaya 104a/13, 116a/6, 42b/5, 57b/4, 69b/17
o.- up 42b/5
o.- ur 110b/17, 24a/6, 24a/7, 24b/13, 5a/9
3. bulun-, var ol-
o.- sa 2a/10
o.- a 101a/3, 109b/19, 17a/2, 21b/2, 31b/8, 3b/16, 41a/16, 49a/4, 4b/19, 51b/8, 76a/4, 7a/3, 86a/11
o.- an 108b/19, 10b/20, 14a/2, 14a/3, 14b/14, 14b/18, 14b/19, 14b/6, 18b/15, 25a/15, 26a/11, 26a/15, 26a/5, 26b/1, 26b/2, 26b/4, 30a/11, 32a/19, 34a/7, 3b/15, 41b/11, 46b/6, 52b/16, 55a/12, 57b/13, 61a/16, 64a/2, 65a/16, 67b/14, 6a/15, 77a/11, 7b/15, 87a/3, 87a/5, 87a/6, 87a/7, 9b/2
o.- ana 13a/11
o.- anlardandır 12b/20
o.- asız 103b/15
o.- dı 62a/11, 62a/12
o.- duġı 5b/12, 98a/8
o.- duġın 58b/16
o.- duġıyçun 106b/6
o.- dular 78a/15
o.- ıcaḳ 24a/20
o.- maduġı 48a/11, 6b/5
o.- masa 14a/11
o.- maya 101a/4, 50b/8
o.- mayayıdı 50b/4
o.- maz 110b/6, 13a/14, 17b/10, 52b/13, 61a/10, 7a/1, 7a/10, 7b/1, 86a/10
o.- sa 10b/15, 110a/3, 110b/15, 43b/19, 48b/18, 48b/19, 50b/16, 67b/21, 70a/10
o.- up 44b/14
o.- ur 108a/17, 110b/6, 17b/9, 21b/11, 45a/14, 47b/15, 48a/17, 48b/21, 49a/2, 52b/13, 52b/14, 63b/4, 68a/3, 7a/12
o.- urlar 52b/7
o.- ursa 8b/9
o.- ursañuz 55a/4
4. sahip ol-
o.- a 14a/16
o.- dı 2a/12
o.- a 14a/16, 20b/18, 20b/19, 20b/20, 22b/12
o.- acaġın 28b/20
o.- acaḳ 92a/12
o.- aydı 76b/6
o.- dı 81b/9
o.- dısa 2a/21
o.- maḳ 91a/15
o.- sa 19a/8, 38b/17
o.- sun 106b/8
5. sıfat-fiillere gelerek anlamı kuvvetlendirme görevinde ol- kullanılır
dürimiş o.- a 3b/15
ʿaḳl irgürmemiş o.- a 14a/17
bilecek o.- a 75b/2
dünyāya gelmelü o.- a 65b/11
gelmiş o.- a 21a/21
gidermek o.- a 39b/2
görmemiş o.- a 14a/18
gözi görmedük o.- a 17b/7
ḳurtulmış o.- a 50a/2
yaradılmamış o.- a 53b/12
āvāz itmez o.- dı 6b/21
dimek o.- dı 48a/4
görünmez o.- dı 46b/13, 6a/9
ḳorḳar o.- dı 111b/21
terslemiş o.- dı 48a/4
görmiş o.- mayasın 95b/20
ẖor baḳmaḳ o.- maz 7a/17
ẖor görmek o.- maz 113b/19
ṭaʿn itmek o.- maz 8a/8
çıḳmaz o.- mış 10a/4
dem çeker o.- saydı 5a/11
görinmez o.- up 34b/2
göñil gözi görmez o.- ur 32a/14
ḳorḳar o.- ur 50a/3

ḳazacaḳ o.- urlarsa 25b/18
ḳurtulacaḳ o.- ursa 75a/19
6. herhangi bir durumda veya özellikte bulun-, dönüş-, değiş-
o.- a 118b/17, 118b/18, 14b/1, 25a/12, 28a/20, 28a/21, 35b/1, 35b/10, 35b/5, 36b/20, 36b/8, 37b/18, 54a/9, 59a/20, 87b/5
o.- alar 96a/10
o.- am 91b/6
o.- dı 25a/4, 44a/14, 46b/13, 48a/5, 54a/5, 54b/18, 57a/5, 63b/17, 86a/13, 88b/6
o.- duġı 106b/4, 10a/21, 16b/17, 21b/7
o.- duġıçun 54a/21
o.- duġın 109a/2, 37b/15
o.- duġından 10a/20
o.- duḳları 54a/18
o.- ıcaḳ 74a/2
o.- ımazsın 94b/6
o.- maġa 21b/11, 82a/11
o.- maḳ 43a/12, 50b/3
o.- maya 103a/20, 28b/1
o.- mayup 70a/13
o.- maz 103a/6, 32b/12, 78b/20, 96a/2
o.- mış 24b/17, 24b/18, 24b/21, 24b/4, 25a/10, 25b/4, 27b/21, 37a/8
o.- mışam 71a/17
o.- sa 102b/18, 112b/17, 113b/12, 13b/19, 14a/4, 21b/4, 22a/14, 26a/16, 32a/14, 38a/14, 41a/12, 41a/14, 42a/16, 45a/3, 50a/10, 50b/2, 54b/1, 56a/7, 64b/5, 67b/13, 72a/9, 7a/17, 98b/13
o.- sun 101a/15
o.- ucaḳ 71b/10
o.- uñ 6a/3
o.- up 105b/3, 107a/16, 21b/17, 21b/5, 24b/11, 27b/20, 37a/19, 38b/4, 52b/10, 52b/19, 5b/20, 7b/9, 85b/15
o.- updur 25b/12
o.- ur 108a/18, 115a/10, 12a/13, 14a/13, 21b/13, 21b/14, 21b/5, 21b/7, 21b/8, 21b/9, 24a/10, 24a/6, 24a/7, 24a/9, 24b/10, 24b/12, 24b/13, 24b/14, 24b/7, 24b/8, 24b/9, 28a/1, 28a/2, 32a/12, 45b/10, 45b/14, 49a/5, 52b/16, 53a/3, 53a/4, 53b/3, 5b/8, 62b/10, 7a/8, 8a/1, 94b/8, 96a/10, 96a/11, 96a/12, 96a/3
o.- urdı 24b/8
o.- ursa 53a/4, 57b/16
7. gerçekleş-
o.- maz 8a/6
o.- acaḳdur 79b/14, 80a/21
o.- dıysa 78a/10
o.- ısar 38a/10
o.- mamış 89a/12
o.- mış 89a/12
o.- mışdur 89a/14
o.- up 58a/14
8. gibi ol-,benze-
o.- up 12a/2
o.- a 111a/18, 19b/3, 26b/8, 36b/21, 40b/20, 52a/16, 63a/20, 94a/13
o.- dı 70a/15, 74b/4
o.- duġı 37b/2
o.- sa 12a/2
o.- ur 21b/12, 89b/7
9. makamda ol-, görevinde bulun-
o.- duġı 12b/21
o.- a 17a/2, 37b/17, 38a/1, 88b/10, 93a/9
o.- acaġın 70b/10
o.- acaḳdur 70b/7
o.- an 111a/17, 37b/16, 45a/18, 45a/19, 52a/8, 58b/13, 72a/11
o.- asın 22b/10
o.- dı 38b/11, 39a/17, 95a/4
o.- duġı 87b/18
o.- dum 38a/15, 38a/9
o.- duñ 39b/6, 39b/7
o.- mışıken 24a/17
o.- sa 119b/2, 71a/2
o.- ur 45b/3
o.- an 20b/2
10. acaba
Süleymānlıḳ ḳıldı mı o.- a 21a/14
o.- a 74a/18
girdi o.- a 36b/10
melek mi o.- a 21a/21
11. yetecek ölçüde
o.- duġunca 28a/7
12. uygun ol-, tam gel-
o.- acaḳ 31b/2
13. yapıl-, tatbik edil-, işlen-
o.- acaḳ 31b/6
o.- a 76b/14
o.- acaġı 67a/20
o.- acaḳ 34b/10
o.- ar 50a/17
o.- maz 111a/7, 71a/9
o.- sa 65b/10
14. sayıca bulun-
o.- a 38b/14
o.- a 89b/6
o.- dı 94b/15
o.- ur 55b/6
15. bitkiler için bit-, geliş-
o.- dı 91b/18
16. mümkün ol-

sāḥirsin o.- a 73a/13
17. cevher fiili
o.- a 118b/5, 56a/15, 65a/2, 76b/17, 93b/1
o.- acak 54a/19
o.- acaḳdur 70b/2
o.- ana 55b/7
o.- aram 93b/8
o.- asın 71a/4
o.- dı 2a/7, 75b/21
o.- duġı 114b/13
o.- duġına 64a/11
o.- madum 93b/16, 93b/17
o.- maz 103b/2
o.- sa 101b/8, 67a/19, 67b/16
o.- sun 57a/19
o.- updur 92a/1
o.- ur 114b/5, 62a/9, 93b/13
o.- ursa 55a/9
o.- usardur 81a/4
o.- sa 72b/3
18. y.f.
muḳābil ü muʿārıż o.- up 101b/13
şād o.- up 90a/11
ʿāḳil o. 60a/10
bī-riyā o. 108b/12
ḫizmetinde o. 68a/10
muḳīm o. 71a/4
münhezim o. 85a/18
pāydār o. 63a/18
rām o. 39a/10
selāmet o. 75b/18
o.- a 23a/8, 55a/11
ʿādil o.- a 90b/11
ʿāḳil o.- a 8a/5
ʿāmil o.- a 113b/4
āgāh o.- a 10b/18
aḥbāb o.- a 17a/3
āsān o.- a 56b/2
āşikār o.- a 64a/9
bī-şümār o.- a 101a/11
cāmid o.- a 48b/1
cāyiz o.- a 54a/13
cemʿ o.- a 115b/7, 118b/18, 49a/16
dāʿī o.- a 94a/18
dāstān o.- a 82b/19
defʿ o.- a 10a/15
duʿācı o.- a 17a/1
dürüst o.- a 79b/20
düşmān o.- a 88b/10
ehl-i cehennem o.- a 116b/16
elinde o.- a 105b/6, 80a/19, 98b/19
emīn o.- a 4b/18
fermān o.- a 37b/18
gerdūn o.- a 17a/2
geriye o.- a 53b/12
ġıdā o.- a 77b/20
ḥabbāb o.- a 45b/4
ḫaber virmedük o.- a 17b/7
ḥarīş o.- a 110a/21
ḥāşıl o.- a 30b/13
ḥasūd o.- a 31b/16
ḫayr o.- a 62b/11
ḥāżır o.- a 72a/18
helāk o.- a 49a/4, 94a/6
ḥelāl o.- a 116b/9
hezīmet o.- a 92a/9
ḫilḳat o.- a 110a/18
ḫoşnūd o.- a 62b/11
ḥükm içre o.- a 37b/20
ḥüsn-i cemāl o.- a 19a/8
ıssı o.- a 37b/17
icāzet o.- a 112a/3, 17a/5
iḥdāṯ o.- a 21b/3
ḳabūl o.- a 113a/2, 11b/3
ḳafādārı o.- a 102a/17
kāmil o.- a 50b/6
keṯreti o.- a 90b/19
lāyıḳ o.- a 14b/1
maʿlūm o.- a 43a/12
maʿlūmıñuz o.- a 4a/7
maʿlūmuñuz o.- a 87b/18
maḥkūm o.- a 37b/19
maḥmūd o.- a 62b/9
maḳhūr o.- a 73b/17
maṭʿūn o.- a 9b/10
mātem o.- a 119b/13
maẓlūm o.- a 50a/4
mi o.- a 21a/13
muḫtāc o.- a 4a/3
musaḫḫar o.- a 65a/2
muşībet o.- a 92a/10
müliküñ o.- a 8b/15
münzel o.- a 60a/8
müstaḥsen o.- a 73b/2
müstecāb o.- a 66a/8
müsülmān o.- a 115a/15
nāmdār o.- a 118b/17
nice o.- a 25b/16
nübüvvet o.- a 21a/13
pāy-māl o.- a 85b/16
pür o.- a 101a/11
raġbeti o.- a 1b/12
rāżı o.- a 36a/20, 77a/20
revā o.- a 91b/10
ṣāḥib-kemāl o.- a 19a/9
sākin o.- a 49a/5
sırr o.- a 85b/10
şād o.- a 37a/5
şākir o.- a 90b/12

tābiʿ o.- a 38a/2
ṭāḳatı o.- a 5b/3
tamām o.- a 31a/2
tārīḫ-i rūzgār o.- a 119a/19, 27b/10
ṭavīl o.- a 64b/20, 77b/19
ṭoġru o.- a 55a/19
vaḳt o.- a 102a/5
var o.- a 106a/1
ẓāhir o.- a 10b/17
zaḥmet o.- a 59a/9
ẕākir o.- a 90b/12
zebūn o.- a 45b/9, 71a/1
ziyāde o.- a 42a/18, 77a/13
İbrāhīm o.- acaġın 77b/6
peyġāmber o.- acaġın 77b/5
defʿ o.- acaḳ 10b/6, 66a/21
mūnis o.- acaḳ 114a/1
süvār o.- acaḳ 52b/5
taḥḳīḳ o.- acaḳ 88b/18
taḳdīrümde o.- acaḳ 82b/6
helāk o.- acaḳdur 70b/7, 80a/17
muẓaffer o.- acaḳdur 85a/18
siyeh-baḫt o.- acaḳdur 92a/15
ẓāhir o.- acaḳdur 70b/3
vāḳiʿ o.- acaḳsa 67b/11
çāk o.- acaḳsın 33a/3
ehl-i īmān o.- alar 115a/16
fermānuñda o.- alar 40b/15
ḫāṣ o.- alar 19a/13
vāṣıl o.- alar 110b/5
ʿāmil o.- am 101a/6
emīn o.- am 93a/11
ḥākim o.- am 101a/10
ḥākimü'l-vaḳt o.- am 101a/6
ḥayātda o.- am 101a/3
meşġūl o.- am 68a/15
żāmin o.- am 17b/19, 54a/16, 54b/4
ʿāḳil o.- an 22b/19, 22b/20, 83a/6
bünyād o.- an 15a/7
dīn-dār o.- an 8a/7
ġarre o.- an 22b/8
ḥādiṯ o.- an 26b/21
ḥarīṣ o.- an 41a/7
ḥāżır o.- an 101b/12, 117a/3, 24a/2, 32a/20, 76b/8
ḥükmümde o.- an 11a/20
ḳısmet o.- an 66b/15
maḥremüm o.- an 70b/8
maḳṣūd o.- an 13b/14, 62a/6
menḳūṣ o.- an 30a/20, 3b/14
mesṭūr o.- an 115a/16
muḳadder o.- an 103a/6, 66b/13
muḳīm o.- an 104b/6
mūnis o.- an 70a/9
murād o.- an 28b/4, 52a/6
mütevellid o.- an 52b/13
müvekkel o.- an 36b/4, 3b/14, 4a/15, 62b/19, 8b/21, 95a/18
naḥīf o.- an 84b/19
nihān o.- an 9a/6
perdāḫt o.- an 29a/16
perverdesi o.- an 102b/21
raʿiyyeti o.- an 7b/20
raḥmet-i Raḥmānı'r-Raḥīm o.- an 50b/7
sulṭān o.- an 36a/10
ṭāmiʿ o.- an 51b/10
vāḳiʿ o.- an 108b/21
yaḳīn o.- an 7b/16
ẓāhir o.- an 21a/4
ẕikr o.- an 101b/10, 119a/19, 11a/2, 16b/7, 18b/17, 28a/21, 28b/1
ʿāṣī o.- ana 38b/2
pīr o.- ana 109b/14
ḫalāṣ o.- anı 5a/15
maḳṣūd o.- anı 53a/5
naṣīb o.- anını 65b/21
çerende o.- anları 26b/10
ebter o.- asın 22b/10
ḫāke yeksān o.- asın 22b/9, 91a/12
ḫalāṣ o.- asın 53b/9
ḫāṣ o.- asın 53b/8, 77b/21
mālik-riḳāb o.- asın 23a/3
muẓaffer o.- asın 102a/3
münteşir o.- asın 17a/21
müslimān o.- asın 91a/12
söziñüñ eri o.- asın 17a/18
sulṭān o.- asın 22b/9
vāḳıf o.- asın 69b/2
zinde o.- asın 45b/16
muḳīm o.- asız 65b/10
tābiʿ o.- asız 101b/12
ʿāmil o.- avuz 102a/4
dillerde o.- avuz 28a/12
emīn ve selīm o.- avuz 85b/1
maṭʿūn o.- avuz 9b/14
muṭṭaliʿ o.- avuz 3b/12
şād o.- avuz 28a/13
helāk o.- ayazdı 28b/11
müstecāb o.- aydı 91b/10
ḫidmetlerinde o.- ayın 58a/10
o.- dı ʿāḳil 110b/8
ʿāciz o.- dı 105b/8, 107b/11
ʿādātı o.- dı 107b/8
ʿāṣī o.- dı 63b/12
āḫir o.- dı 103b/3, 111b/16, 23a/11, 71a/7
āraste o.- dı 2a/2
bayramı o.- dı 73b/7
belürsiz o.- dı 111b/6
bī-ḥisāb o.- dı 38a/19, 99a/14

bī-şümār o.- dı 100b/14
buḫl u şehvet o.- dı 45b/4
cemīl o.- dı 70b/13
çāk o.- dı 107a/14
çāker o.- dı 113a/15, 38b/2, 38b/8
delīl o.- dı 80a/7
dirnek o.- dı 116a/3
ebkem o.- dı 119b/19
emr o.- dı 47a/7, 95b/1, 96a/21, 96b/3
farīża o.- dı 8a/7
feraḥ o.- dı 32a/17
fermān o.- dı 21a/13
fermānber o.- dı 20a/3
ġālib o.- dı 105b/8, 56a/5
ġarre o.- dı 75a/8
ġāyib o.- dı 111b/14
giriftār o.- dı 60b/19
gül ü reyḫān o.- dı 75b/19
ḫaber o.- dı 11b/9
ḥācetümüz o.- dı 11a/6
ḥākim o.- dı 22b/6
ḫalāṣ o.- dı 44a/7
ḫāmūş o.- dı 11b/2, 95b/6
ḫarāb o.- dı 114a/1
ḥāṣıl o.- dı 82b/21
ḥavāle o.- dı 25a/21, 93b/14
ḫavfnāk o.- dı 74b/10
ḥāżır o.- dı 111b/21, 60a/14
helāk o.- dı 100a/14, 100b/1, 71b/9, 9b/16
hemnişīn o.- dı 92b/12
ḫilḳat o.- dı 21a/6
himmeti ʿālī o.- dı 32b/10
ḫord u ḫaşḫāş o.- dı 32b/2
ḫoş o.- dı 119b/4
kāmil o.- dı 70a/18, 72b/2
laʿl-reng o.- dı 9b/4
maʿlūm o.- dı 17a/17, 50b/5
maʿlūmumuz o.- dı 11a/2, 97b/14
maḥbūb u cemāl o.- dı 70b/14
māhir o.- dı 114b/15
māl-ā-māl o.- dı 114b/17
mālik o.- dı 23b/6, 47a/16
merdūd o.- dı 75a/11
meşġūl o.- dı 91a/16
meşhūr o.- dı 2b/15
muḳābil o.- dı 99a/7
muḳarrer o.- dı 8a/5
musaḫḫar o.- dı 44b/10, 88b/2
musallaṭ o.- dı 6b/21
muṭīʿ o.- dı 20b/12
muṭṭaliʿ o.- dı 17a/9, 75a/8
muẓaffer o.- dı 102a/21, 6b/1
müʾmin o.- dı 38b/7
mültezim o.- dı 80a/14
münevver o.- dı 2a/2, 76b/12
müsülmān o.- dı 76b/11
müştāḳ o.- dı 36b/19
nābe-dīd o.- dı 70b/5
nāṣır u manṣūr o.- dı 6b/1
perīşānü'l-ḥāl o.- dı 79a/6
peşīmān o.- dı 31b/20, 6b/20
peydā o.- dı 24a/20
rām o.- dı 94b/18
rūşen o.- dı 69a/9
sākin o.- dı 100b/19, 101a/19, 10a/12, 113b/1, 115a/11, 11b/1, 21b/21, 22b/21, 25b/14,
27a/6, 30a/6, 36b/16, 40b/12, 49a/20, 56a/16, 65a/9, 83a/9, 88b/16, 94a/18,
97a/6, 97b/19
süflī o.- dı 118b/5
şād o.- dı 109a/21, 73a/4, 81a/21
şādmān o.- dı 61a/4
ṭalebinde o.- dı 72b/1
tamām o.- dı 100b/12, 25a/20, 29b/9, 38b/16, 39a/5, 39a/8, 45b/11, 85b/8
taşnīf o.- dı 119b/17
ṭūş o.- dı 72a/10
türāb o.- dı 39b/5
yād o.- dı 49a/11
yezīd o.- dı 82a/1
ẓāhir o.- dı 21a/6, 35b/15
zebūn o.- dı 84a/7
zevāli o.- dı 107b/21
ziyād o.- dı 92b/11
belürsüz o.- dıġın 112a/8
tābiʿ o.- dıġıyçun 73b/15
ʿāşī o.- dılar 115b/8, 38a/20
cemʿ o.- dılar 74b/12
ḫalāṣ o.- dılar 115a/1, 97b/1
helāk o.- dılar 10a/10, 10a/9, 97a/17, 9b/19
ḫidmetde o.- dılar 68b/11
ḫor u ẕelīl o.- dılar 2a/13
meşġūl o.- dılar 55a/13
muḫliş o.- dılar 47b/2
muṭīʿ o.- dılar 14b/20, 28a/17
süvār o.- dılar 107b/14
şād o.- dılar 18b/9, 70b/10
yaraḳlarında o.- dılar 18b/17
yayaġ o.- dılar 107a/2
naşīb o.- dısa 43a/1
vāḳiʿ o.- dısa 109a/19
emr o.- dıysa 62a/11
yaḳīn o.- dıysa 63b/19
muḳadder o.- dıysa 79b/14
ʿanīd o.- du 81a/3
tārumār o.- du 39a/19
o.- duġı 51b/10

ʿarż o.- duġı 115b/17
āḫir o.- duġı 64b/21
ġarḳ o.- duġı 29b/6
ḥarīş o.- duġı 41a/8
helāk o.- duġı 52b/17
ḫizmetinde o.- duġı 87b/17
ḳānīʿ o.- duġı 41a/9
keşret o.- duġı 5b/5
merkeb-bād o.- duġı 5b/12
misk-i ḫāliş o.- duġı 3b/8
naḥīf o.- duġı 49a/1
ziyāde o.- duġı 10b/2, 50a/21
dutsaḳ o.- duġın 103b/6
ḥabs o.- duġın 103a/13, 112b/16
ḫāş o.- duġın 13b/11, 13b/15
helāk o.- duġın 46b/9, 57b/20
mesken-i meʾvā o.- duġın 109a/3
elinde o.- duġından 112b/1
ʿayān o.- duġıyçun 53a/8
ḥasūd o.- duġıyçun 73b/3
şınıḳ o.- duġıyçun 98a/7
ẓālim o.- duġıyçun 73a/21
ʿādil o.- duġıyçün 8a/4
müvekkel o.- duġum 4b/16
maʿrūf o.- duġuñ 17a/21
perīşān-dil o.- duġuñuz 113b/11
ġālib o.- duḳ 42b/12
ḫalāş o.- duḳ 26a/14
meşġūl o.- duḳ 78a/2
mübtelā o.- duḳ 115a/7
ʿömrüñ o.- duḳça 77b/13
manẓar o.- duḳça 86a/9
muḳīm o.- duḳça 70b/11
tamām o.- duḳdan 68a/11
vīrān o.- duḳdan 21b/2
ġālib o.- duḳları 115b/6
ḫāş o.- duḳların 13b/16
ḳānīʿ o.- duḳlarıyçun 55a/2
ḥāżır baş o.- dular 75a/21
çāker o.- dum 31a/3
dil-teng o.- dum 98a/7
emīn o.- dum 99b/15
giriftār o.- dum 66a/11
ḫalāş o.- dum 44b/7
ḫasta o.- dum 73b/10
kāmil o.- dum 66b/8
ḳāyil o.- dum 39a/11
leng o.- dum 98a/6
maḥkūm o.- dum 11a/7
meşġūl o.- dum 100a/14
muṭīʿ o.- dum 39a/10
şehīd o.- dum 23b/4
muḳīm o.- duñ 118b/3
melūl o.- duñuz 63a/5
emīn o.- ġıl 83a/5
ġarīḳ o.- ġıl 100b/3
ḥāżır o.- ġıl 68a/8
pāydār o.- ġıl 101b/9
pāyidār o.- ġıl 49b/6
şefīʿ o.- ġıl 39a/11
ḳul o.- ıbilür 118b/13
ʿāṣī o.- ıcaḳ 38a/21
fārıġ o.- ıcaḳ 24a/4, 36a/2
kör o.- ıcaḳ 105a/21
maḥrem o.- ıcaḳ 58b/14
melūl o.- ıcaḳ 63a/4
muṭṭaliʿ o.- ıcaḳ 39b/19
sākin o.- ıcaḳ 54a/7, 62b/13
süvār o.- ıcaḳ 104a/2
tamām o.- ıcaḳ 100a/14, 29b/10
āḫir o.- ınca 3a/3
ber-kemāl o.- ınca 38a/9
rāciʿ o.- ınca 40a/8
tamām o.- ınca 38b/21
maḥkūm o.- ıncaḳ 38b/11
āḫir o.- ıncaya 31a/8
ʿadem o.- ısar 10a/11
ḫāk o.- ısar 8b/16
ḥāl o.- ısar 70a/12
şeyn o.- ısar 52a/9
baḫtiyār o.- ısardur 47a/15
edebsüz o.- ma 71b/20
ġāfil o.- ma 55b/8, 59b/16, 60a/6, 96b/15
ġamgīn o.- ma 82a/6
ġarre o.- ma 24a/14, 39b/4, 83b/7
ḥayvān-ṭabʿ o.- ma 94b/13
maġrūr o.- ma 95a/6
çāre o.- madı 75a/17
ḫālī o.- madı 67a/1
mümkin o.- madı 75a/18
nāzil o.- madı 49a/10
rāżı o.- madı 110b/8
tamām o.- madı 29b/14
fārıġ o.- madılar 90b/3
ḫalāş o.- madılar 114b/21, 46b/7
ḫālī o.- madılar 78a/15
aʿmāl-i ṣāliḥāsı o.- maduġı 116b/16
raġbetüñüz o.- maduġı 53a/20
kör o.- maduḳ 99a/20
ḫālī o.- madum 100a/21
ḫalāş o.- maġa 32b/13, 95a/21
yaḳīn o.- maġa 116b/13
maḥrem o.- maġı 51b/15
iẓhār o.- maġıçun 48b/16
maʿlūm o.- maġıçun 84a/15
ẓāhir o.- maġıçun 90b/14, 92a/20
dūr o.- maġıl 116b/3
maġrūr o.- maġıl 116b/2
ġāfil o.- maḳ 113b/17

ġarre o.- maḳ 16b/14
ġarre o.- mak 30a/5
melek-i müvekkel o.- maḳ 5a/2
muḳābil o.- maḳ 102a/2
muṭīʿ o.- maḳ 8a/7
müstecāb o.- maḳ 11b/3
müvekkel o.- maḳ 5a/2
perīşān-dil o.- maḳda 109b/6
helāk o.- malarına 47a/4
tamām o.- mamış 22b/1
mezīd o.- mamışdı 79b/3
ġāfil o.- mañ 88b/1
ġāfil o.- mañuz 106b/18
helāk o.- masın 116a/7
pāy-būsuñ o.- masın 23b/2
ḫalāṣ o.- masına 7a/9
maġrūr o.- masun 62b/1
şādān o.- masun 109a/21
şādī o.- masun 70b/15
zaḥmet o.- masun 59a/15
ʿaceb o.- maya 50b/16
ʿayb o.- maya 50b/3
ʿaẕāb o.- maya 50a/17
emīn o.- maya 90b/15
ġarre o.- maya 8b/15
ḫacīl o.- maya 30a/16
ḫālī o.- maya 67a/9
ḫār o.- maya 103a/9
ḫürrem o.- maya 70b/15
ıraġ o.- maya 77b/11
ıraḳ o.- maya 56b/2
ḳadri o.- maya 116b/17
ḳadrüm o.- maya 64b/8
lāyıḳ o.- maya 62a/12
maġrūr o.- maya 40a/1
maḥrem o.- maya 103a/20
maḳar o.- maya 23a/7
muḳābil o.- maya 113a/9
rāst o.- maya 45b/13
rencīde o.- maya 7b/18
tefāvutı o.- maya 28a/21
zevāli o.- maya 72a/2
saʿīd o.- mayacaḳdur 92a/13
ṭamaʿdār o.- mayam 66b/12
melʿūn o.- mayan 116b/8
ḫālī o.- mayasız 77a/16
yaña o.- mayınca 107b/5
ḫayr o.- mayıp 91b/2
mürtekib o.- mayup 26a/17
ʿaḳlı başında dürüst o.- maz 62b/6
ʿāşıḳ o.- maz 19a/9
ber-ḳarār o.- maz 38a/12
cāyiz o.- maz 30a/5
defʿ o.- maz 10b/20
ġarre o.- maz 94a/7
ġuṣṣa o.- maz 60b/2
ḫalāṣ o.- maz 51b/10, 73b/1
ḫālī o.- maz 67a/14
ḥāṣıl o.- maz 62a/15
ḫumār o.- maz 103a/10
ittifāḳsuz o.- maz 112b/19, 58b/10
ḳarīm o.- maz 55b/3
ḳāyim o.- maz 50a/14
lāyıḳ o.- maz 60b/2, 72a/18, 73a/14
maḳbūl o.- maz 111a/8
muḳābil o.- maz 93b/7
mümkin o.- maz 50a/15
müyesser o.- maz 62a/14
rehā o.- maz 97a/6
saʿīd o.- maz 84a/14
şādılıḳ o.- maz 109b/1
şaḳī o.- maz 84a/14
tābiʿ o.- maz 7b/16
ẕū-fünūn o.- maz 118b/8
nesne o.- mazam 33a/11
ḳāyil o.- mazdı 94a/6
peşīmān o.- mazıdum 17a/16
tamām o.- mazsa 28b/6
ḫalāṣ o.- mazsın 32b/16
o.- mış süvār 112a/11
buḫūr o.- mış 73b/21
cemʿ o.- mış 69b/11
cism-i ramīm o.- mış 78b/20
ġarḳ o.- mış 32b/12
ḫalḳ o.- mış 19b/4
ḫarāb o.- mış 25b/3
muḳābil o.- mış 106a/5
mübtelā o.- mış 43a/14
müzeyyen o.- mış 87a/9
naḳş o.- mış 4a/20
revān o.- mış 76a/2
süvār o.- mış 118a/18
şikest o.- mış 63a/21
vāḳıf o.- mış 40a/17
vāḳiʿ o.- mış 25b/5
zeyn o.- mış 87a/14, 87a/17, 87b/1
dil-teng o.- mışam 98b/21
leng o.- mışam 98b/20
meʾmūr o.- mışam 20a/14
ḥākim o.- mışamdur 36a/13
ḥüsn-i cemāl o.- mışdı 73a/2
muḳābil o.- mışdı 106b/6
rām o.- mışdı 89b/11
emr o.- mışdur 62a/4
ḫalḳ o.- mışdur 13a/14, 50b/2
nehy o.- mışdur 62a/11, 62a/7
vāḳiʿ o.- mışdur 10a/7
bünyād o.- mışıdı 87a/9
maġrūr o.- mışıdı 94a/6
leng ü kör o.- mışıken 98b/21

zīr-i zemīne yeksān o.- mışıken 39b/16
minnet o.- mışiken 71a/15
maḥkūm o.- mışken 21a/12
helāk o.- mışlar 10a/1
fermānber o.- mışlardur 5a/4
türāb o.- mışuz 36a/13
ḥāżır o.- muş 118a/17
düşmen o.- muşıdı 73a/18
derdnāk o.- muşuzdur 88b/12
bī-gümān o.- sa 23a/12
cemʿ o.- sa 7b/2
çekirgelik o.- sa 16a/15
dīvāne o.- sa 48b/20
gerdiş o.- sa 54a/13
ḥal o.- sa 22a/3
ḥāmile o.- sa 68a/5
ḫasta o.- sa 16a/7
helāk o.- sa 91b/16
maḳṣūd o.- sa 2b/8
muʿtedil o.- sa 45a/8
nāzil o.- sa 60a/9
pāk o.- sa 118b/3
süvār o.- sa 103a/15
türāb o.- sa 38b/18
ziyāde o.- sa 113b/18
ẕū-fünūn o.- sa 85b/7
żaʿīf o.- saḳ 67a/14
helāk o.- salar 26a/16
ḫiẕmetinde o.- salar 111a/7
ḳadri o.- saydı 110b/4
āraste o.- sun 119a/20
cennet o.- sun 94b/21
dāyim o.- sun 119a/21
dil-şikeste o.- sun 119a/20
Ferīdūn-fer o.- sun 14a/12
ḥāżır o.- sun 57b/9
helāk o.- sun 99a/4
ḫor u ġamnāk o.- sun 59b/1
ḳavlüm o.- sun 28b/5
ḳāyim o.- sun 119a/21
maʿlūmuñ o.- sun 51b/12
müjde o.- sun 59b/7, 67b/15, 70a/6, 70a/8, 90b/7
mülāyim o.- sun 119a/21
pāyende o.- sun 119b/18
ṣāfī o.- sun 58a/16
ṣalāt o.- sun 2b/6
şākir o.- sun 39b/16
zaḫmnāk o.- sun 59a/21
ḥāżır o.- sunlar 117b/13
ʿāṣī o.- uban 38b/6
cömerd o.- uban 52a/8
maḥkūm o.- uban 14b/10
fārıġ o.- ucaḳ 80b/11, 90b/5, 91a/19
helāk o.- ucaḳ 91b/6
münevver o.- ucaḳ 90b/4
ḥāżır o.- uñ 34b/7, 99a/8
kelimātda o.- uñ 41a/20
meşġūl o.- uñ 57a/10, 6a/3
tamām o.- unca 45a/1
cemʿ o.- uncaḳ 114a/10, 115a/9
ʿāciz o.- up 84b/5
ʿāciz ü ḫacīl o.- up 79a/1
ʿāṣī o.- up 19b/18, 6b/16
ʿāşıḳ o.- up 16b/11, 19a/2, 67a/21, 89b/4
ʿazīz ü muḥterem o.- up 32a/8
ādem-ṣūret o.- up 74b/15
āḫir o.- up 58a/15
ʿüryān o.- up 44b/13
baḫş o.- up 27a/21
bī-ḫod o.- up 107b/21
bī-ḳarār o.- up 73a/3
cemʿ o.- up 11b/11, 21b/19, 34a/10, 45a/21, 46a/18, 46b/7, 50a/6, 51a/5, 56a/13, 61a/16, 67b/10, 76a/8, 85a/5
cemīʿ o.- up 67b/14
cumhūr o.- up 43b/1
çāre o.- up 57a/7
çeşm-gūş o.- up 118a/5
defʿ o.- up 65a/15
dīvāne o.- up 44a/15
ebed o.- up 3a/10
emīn o.- up 28b/14, 69a/8, 70b/19
emiş ḳarış o.- up 28b/15
epsem o.- up 22b/5
fārıġ o.- up 117a/4, 19a/19, 30b/14, 3b/14, 77b/18, 78a/17, 81b/12, 83a/20
fenā o.- up 72a/3
feraḥ o.- up 59b/12
fermān o.- up 117b/6
fermānber o.- up 54b/7, 56b/13, 91a/3
fevt o.- up 11b/16
ġālib o.- up 110b/18
ġamgīn o.- up 112b/10
ġarḳ o.- up 71b/18
ġarre o.- up 63b/12
ġāyib o.- up 69a/8
ġażabnāk o.- up 89a/14
ġıdā o.- up 67b/7
giriftār o.- up 91a/12
girīzān o.- up 99b/4
ḫalāṣ o.- up 76b/14
ḫarīm o.- up 54a/3
ḫarīş o.- up 50b/10
ḫayrān o.- up 6a/20, 72a/8, 72a/9
ḫāżır o.- up 106a/16, 115a/18, 34b/14, 59b/10
hebā-yı menşūr o.- up 56b/10
helāk o.- up 7b/15

helāḳ o.- up 94b/2
hezīmet o.- up 85a/18
ḫilḳat o.- up 22b/4
Hüdhüd o.- up 3a/16
ḳafādār o.- up 74a/15
kāmil o.- up 50b/7
ḳāniʿ o.- up 54a/2, 8a/21
kelīm o.- up 2a/3
ḳoyuna ḳurd o.- up 2b/14
lā-yaʿḳil o.- up 42a/12
maʿlūm o.- up 16a/16
maḳbūl o.- up 119a/1
meʾmūr o.- up 115b/14, 61b/11, 63a/12
meşġūl o.- up 35b/14, 66b/8
meşhūr o.- up 14a/21
mezīd o.- up 3a/4
muʿterif o.- up 82a/21
muḳābil o.- up 101a/9, 105a/8, 116a/1, 85a/13, 85a/16, 99a/9
muḳırr o.- up 82b/3
muḳīm o.- up 65b/4, 77b/6
mūnis o.- up 77b/7
munṣif o.- up 119b/15
muṭīʿ o.- up 102a/18, 115b/6
muṭīʿ ve münḳād o.- up 19a/17
muṭṭaliʿ o.- up 110b/12, 111b/8
mużṭarib-ḥāl o.- up 60b/6
mużṭaribü'l-ḥāl o.- up 104a/19, 112b/3
müʾmin o.- up 92b/9
mücevvef o.- up 7b/13
münevver o.- up 37b/8
münkir o.- up 3a/15
müslimān o.- up 12b/14
müstecāb o.- up 65b/2
müsülmān o.- up 102a/5, 115b/6
müteveccih o.- up 81b/18
nā-çār o.- up 56a/9
nābe-dīd o.- up 42b/4, 47a/12
nāẓır o.- up 17a/12
pāk o.- up 30b/17
perīşān-dil o.- up 102a/8
perrān o.- up 18b/14, 42a/12
peşīmān o.- up 60b/9
peydā o.- up 82b/21
rāḥat o.- up 106a/12, 58a/1, 66b/18
rāżı o.- up 62b/11
revān o.- up 105a/14, 27a/21
rū-be-rū o.- up 93b/6
saʿādet-yār o.- up 30b/13
sākin o.- up 98a/9
sepīd o.- up 80b/5
seylāb o.- up 79b/11
ṣūret o.- up 87b/2
sükūt o.- up 54a/6
süvār o.- up 102a/15, 102b/2, 105b/19, 28b/21, 52b/1, 83a/11, 89a/17, 89a/2, 89b/20, 90a/6, 93b/20, 93b/21
şād o.- up 100a/14, 104a/1, 108a/21, 28b/19, 32a/9, 36a/6, 56b/18, 57b/15, 63a/14, 65a/7, 68a/20, 69b/20, 70a/7, 76b/14, 77a/21, 77b/8, 81b/2, 82a/9
şād u ḫürrem o.- up 77b/21, 86a/18
şāhid o.- up 2a/18
şaḳ o.- up 105b/4
tamām o.- up 93b/3
ṭavīl o.- up 61a/13, 65a/19
ümmet o.- up 82a/8
vāḳıf o.- up 51a/16
yād o.- up 3a/9
yādigār o.- up 3a/9
yayan o.- up 118a/6
ẓāhir o.- up 16a/14, 82a/8, 99a/6
zaḫmnāk o.- up 57b/2
zāyil o.- up 110a/4
zebūn o.- up 107b/9
zehresi çāk o.- up 28b/12
ziyāde o.- up 47b/1
ṭarḥ o.- updı 117a/18
maḳṣad-ı ṣāḥib-ḫıred o.- updur 3a/2
vīrān o.- updur 114b/10
ʿaḳlı az o.- ur 62b/6
ʿāşıḳ o.- ur 19a/3, 19a/6
ʿāşıḳ-ı ḳulaḳ o.- ur 19a/5
ʿayb o.- ur 76b/17
ʿaẕāb o.- ur 84b/20
aḥmaḳ o.- ur 30a/13
āteş-i sūzān o.- ur 2b/10
ayaġiken baş o.- ur 40a/6
bī-ḥisāb o.- ur 101a/17
çāre o.- ur 84a/11
defʿ o.- ur 11a/2
dīvāne o.- ur 86a/6
ebter o.- ur 62b/10
emīn o.- ur 42a/16, 55a/17, 77b/14
fāsid o.- ur 7b/6
ġālib o.- ur 101a/16, 40a/7
ġāyib o.- ur 24b/20
ġıdā-yı rūḥ o.- ur 45b/16
güvāh o.- ur 71a/6
ḫacīl o.- ur 84b/20
ḫāk o.- ur 38a/18
ḥāṣıl o.- ur 113a/17, 21b/20, 26a/17, 32b/11, 48b/12, 62a/12, 7a/15, 8b/8
helāk o.- ur 110a/9, 13a/13, 7b/21, 83a/5
ḫord u ḫaşḫāş o.- ur 5b/8
ḥücceti o.- ur 2b/18
ḥüsnine o.- ur 86a/12
ināb o.- ur 45b/6

ḳadīd o.- ur 7b/9
kām-yāb o.- ur 94b/7
kefīl o.- ur 2b/13
ḳurreti o.- ur 2b/6
lāyıḳ o.- ur 48b/1
maʿlūm o.- ur 111a/14, 16b/18, 45a/14, 67b/13
maʿmūr o.- ur 24b/13
maḳāmı cennet o.- ur 50b/19
menşūr o.- ur 117b/9, 23a/11
merd o.- ur 2b/9
merdūd o.- ur 94b/9
miṣāli o.- ur 70b/19
muẓaffer o.- ur 56a/9
nāḳışatü'l-ʿaḳl o.- ur 76b/15
niçe başlar ayaġ altında ṭaş o.- ur 40a/7
pāre pāre o.- ur 21b/10
pervāne o.- ur 86a/6
rāḥatda o.- ur 51b/12
ṣāḥib-ḥayā o.- ur 2b/3
ṣarīḥ o.- ur 13a/21
şād o.- ur 22b/18, 61a/3
ṭabʿ o.- ur 76b/6
ṭālib o.- ur 40a/7
ṭavīl o.- ur 8a/1
tebdīl ü taġyīr o.- ur 24b/14
terbiyet o.- ur 7b/7
yaḳīn o.- ur 76a/15
zebūn o.- ur 5b/8
zehresi çāk o.- ur 34b/4
zehrnāk o.- ur 97b/2
ziyāde o.- ur 17a/20
żaʿīf o.- ur 114a/10, 84b/18, 95b/12
ʿāciz o.- urdı 107b/16
helāk o.- urdı 114b/14
ḫiẕmetinde o.- urdı 57a/18
maʿlūm o.- urdı 16a/17, 16a/5
müştāḳ o.- urdı 107b/8
tekvīn o.- urdı 117b/6
yirde o.- urdı 61a/11
zehresi çāk o.- urdı 15b/4
naẓarında o.- urdum 77b/5
ġālib o.- urlar 47a/4
ḥāṣıl o.- urlar 116b/11, 52b/12
helāk o.- urlar 54b/7, 96a/6
meşġūl o.- urlar 50b/10
mütemekkin o.- urlar 116a/15
nābe-dīd o.- urlar 47a/4
cemʿ o.- ursa 25b/18
cemīʿ o.- ursa 5a/10
ġālib o.- ursa 102a/20, 55b/4
himmet ve merḥamet o.- ursa 119a/13
kāfir o.- ursa 8a/2
muḳābil o.- ursa 85a/17
vāḳiʿ o.- ursa 52a/1
ẓāhir o.- ursa 16a/15
giriftār o.- ursın 78b/12, 79a/3
ḳul o.- ursın 76a/16
ṭūş o.- ursın 74b/9
muḳīm o.- urudı 87a/11
helāk o.- uruz 64b/19

olar -1- [Tr] Onlar.
o. 112b/8

oldur - -9- [Tr] Yaptır-, ettir
o.- avuz 33a/17
o.- ur 111b/9, 21a/7, 40a/11, 45b/11, 55a/19, 76b/6, 80a/4

olıcı -1- [Tr] Olan.
muḳīm o.+ lardur 51b/14

olın - -3- [Tr] bk. **olun-**
red o.- maz 13b/19
o.- ur 32b/18
ilhām o.- urlar 13a/2

olun - -8- [Tr] y.f. Olun-
z̲ikr o.- a 61a/14
vaʿde o.- an 92a/18
iḥdāṯ o.- dı 21b/2
istimāʿ o.- dı 70a/8
z̲ikr o.- dı 18a/14
cemʿ o.- madı 71a/9
ḫalḳ o.- mış 54a/17
raʿbet o.- ur 116b/14

omuz -5- [Tr] Vücutta boynun iki yanında kalan, kolların gövdeye bağlandığı kısım.
o.+ ına alup 58a/16
birbirinüñ o.+ ına ellerin ḳoyup 34b/16
o.+ ına urup getürmiş 42a/4
o.+ larına ṭutup götürecek pūlād demürler 18b/10
o. urup 64a/1

on -6- [Tr] Dokuzdan sonra on birden önce gelen sayı.
o. arış ḳalıñlıġı 28a/20
o. arış 29a/18
o.+ dur 55b/5, 55b/6
o. ḳoyun boġazlayup 108a/11
o. nefer dīv ü ʿifrīt serhenglerin 58b/3

on - -1- [Tr] İyileş-
o.- dı 111b/2

on altıncı -1- [Tr] On altıncı sıra sayısı.
Rebīʿü'l-evvelüñ o. güninde 29b/6

on biñ -5- [Tr] On bin.
o. arış ini 18a/13
o. arış uzunı 18a/13
o. arşun ini 15a/4
o. arşun uzunı 15a/3
o. mühendis perī 15a/1

on bir -1- [Tr] Ondan sonra, on ikiden önce gelen sayının adı.
o. gün 29b/8

on birinci -1- [Tr] On birinci sıra sayısı.
o. yılında 29b/8
on dört -6- [Tr] On üçten sonra, on dörtten önce gelen sayı
o. arış artuġı 30b/6
ejdehānuñ yidi başında o. gözi 6a/1
o. gün geçince 65a/1
o. yaşına irmişdi 11b/18
o. yaşına 86b/2
o. yirde 104b/9
on dört biñ dört yüz -1- [Tr] On dört bin dört yüz.
o. cānıb 74a/14
on iki -14- [Tr] On birden sonra, on üten önce gelen sayı.
o. 16a/4
o. burcı 24b/6, 37b/8, 86b/6
o. burūc 72a/7
o. dürlü yaraġın almış 59a/3
o. dürlü yaraġın 60a/13
o. dürlü yaraḳ 58b/16
o. eline 59a/3, 60a/13
o. ellerine 58b/16
sāʿatı o. geçse 16a/4
o. gündür 102b/20
o. mīl miḳdārı 86b/4
on iki biñ -2- [Tr] On iki bin.
o. adım uzunı 96a/3
o. ḳarış 108a/18
on ikişer biñ -1- [Tr] On ikişer bin üleştirme sayısı.
o. ḳarış ḳanatlu 105a/16
on kerre yüz biñ-1- [Tr] Eski dilde bir milyon sayısı.
o. miḳdārı Ḳıbṭī milletinüñ begleri 91a/6
on kez yüz biñ -1- [Tr] Eski dilde bir milyon sayısı.
o. sāḥir çerisiyle 90a/11
on sekiz biñ -4- [Tr] On sekiz bin.
o. ʿālemi 46a/7
o. ʿālemüñ ʿaksi 36b/12
o. ʿālemüñ ʿilmine 75a/8
her ẕerrenüñ ve o. ʿālemüñ miḳdārlu miḳdārınca Ḥaḳ Teʿālāya ṭāʿat u ʿibādetleri 66a/2
oñat -1- [Tr] Doğru, uygun.
o. 86a/12
oñıl - -1- [Tr] İyileş-
o.- ur 31b/13
onlar -1- [Tr] Üçüncü çokluk şahıs zamiri.
o. 50a/8
oñul - -1- [Tr] bk. **oñıl-**
o.- maz 31b/12
oñult - -1- [Tr] İyileştirmek.
anı çıḳarmaḳ ve zaḫmın o.- maḳ 32a/2
onuncı -1- [Tr] On sıra sayısı.
ḳudretile meşṭūr olan Esmāu'llāhuñ o. ismini oḳuyup 115a/17
ora -1- [Tr] Ora.
deñizüñ o.+ sına 21b/18
ordı -1- [Tr] bk. **ordu**
o.+ ya 46b/2
ordu -2- [Tr] Askeri birlik.
Ḥabeş melīki o.+ sına 118a/10
biñ bir ümem o.+ sında 50a/9
orman -1- [Tr] Ağaçlarla kaplı geniş alan.
o. ol-mış 25b/4
orta -20- [Tr] İki uçtan aynı uzaklıkta olan yer.
o. barmaġından 68b/19
o.+ dan 58a/16
yirle gök o.+ sına geçüp 26b/6
meydānuñ o.+ sına gelüp 107a/6
o.+ sında 116a/20, 66a/20, 93a/16
cühelā o.+ sında 32b/18
meydān o.+ sında 74b/3
o şehrüñ o.+ sında 21a/20
öküzüñ iki boynuzı o.+ sında 6b/13
şaḫn o.+ sında 37a/6
sarāy o.+ sındaġı köşkine çıḳıp 87b/9
yir gök o.+ sından 30a/11
o.+ ya 108b/6, 58a/13
o.+ ya getürdiler 71b/19
burnınuñ o. yirinde diregi 12b/3
ṭaşuñ o. yirinde 33b/3
o. yirlerinde ḳurılu 69b/11
ortaḳ -1- [Tr] Eş, benzer.
o.+ ı 78b/14
ʿOṯmān-ı Ẕi'n-nūreyn -1- [Tr] Dört halifeden üçüncüsü, Hz. Osman.
ʿ. 2b/3
ot -1- [Tr] Küçük bitkilerin ortak adı çim.
her bir o.+ a 32b/13
otaġ -6- [Tr] Büyüklere mahsus yüksek etekli geniş ve süslü çadır.
o.+ a 111b/16
o.+ ına 108a/9
Ḳāhir o.+ ına varup 111b/18
o.+ ını 108b/1
o.+ uñ 71a/19
otaḳlu o.+ ına varup 102a/8
otaḳlu -1- [Tr] Büyük çadır sahibi.
o. otaġına varup 102a/8
otla - -8- [Tr] Ot yayılmak.
o.- duġı yirde 17b/11
ol geyik o.- duġı yirlerüñ yaş çemenleri 96a/5
giyāh o.- r 17b/11
o.- rıken 63b/20

o.- riken 63b/14
anuñ nefesi degdügi çemeni o.- yan behāyimlerüñ niçesi 96a/6
ol yirüñ nebātātını o.- yup 7a/8
otlaḳların o.- yup 63b/11

otlaḳ -1- [Tr] Hayvan otlatılan yer.
o.+ ların otlayup 63b/11

otlayıcı -1- [Tr] Otlayan.
o. ola 4a/3

otur - -76- [Tr] Vücudun belden yukarısı dik olacak şekilde bir yere yerleş-
o.- ur 5a/21
o. 40b/12, 59b/10
o.- a 100b/18, 64a/14, 64b/8, 83b/4
o.- acaḳ 15b/18, 8a/19
o.- am 64b/6
o.- an 108b/8, 58a/11
o.- asız 32a/8
o.- avuz 33a/18
o.- dı 110a/14, 117a/11, 47a/13, 58a/17, 59a/17, 65a/10, 68b/11, 69b/15, 71b/18, 72b/21, 99b/12
o.- dılar 107b/14, 108b/4, 117a/9, 11b/14, 16b/6, 26b/14, 58a/12, 71b/19, 80b/20
o.- duġı 99b/15
o.- duġın 61a/19
o.- duḳ 69a/11
o.- madı 83b/4
o.- maġa 78a/8, 83b/6
o.- maġın 97b/7
o.- maḳ 83b/5
o.- maḳda 19a/11
o.- mayalar 54b/2
o.- maz 33a/8
o.- mış 64a/15, 69b/12, 78b/8
o.- mışdı 102a/15, 102b/1
o.- mışıdı 74a/14
o.- mışlar 69b/14
o.- muş 91a/2
o.- muşlar 91a/5
o.- up 13b/7, 21a/11, 42a/2, 58a/20, 58b/1, 74a/15, 81b/12
o.- ur 104a/8, 106a/19, 110a/15, 51a/10, 57a/13, 71b/18, 76a/1, 88a/17, 89b/1, 8a/21
o.- urdı 87a/18, 87b/1
o.- urdum 112a/10
o.- urken 99b/15
o.- urlar 78b/9

otuz -1- [Tr] Yirmi dokuzdan sonra otuz birden önce gelen sayı.
o. arış 36b/20

otuz altı -1- [Tr] Otuz beşten sonra otuz yediden önce gelen sayı.
o. saṭr üzerinde 37b/12

otuz altı biñ -9- [Tr] Otuz altı bin.
o. yıl geçdükden ṣoñra 24b/3
o. yıl olmışdur kim 25b/10
o. yıl 24b/19, 25b/11
o. yılda 24b/19, 24b/5
o. yıldan ṣoñra 24b/20, 25a/10, 25b/3

otuz biñ -5- [Tr] Otuz bin.
bizüm o. artımuz 112b/17
o. eri çeküp 118a/9
o. erle 112a/2
o. miḳdārı eridi 112b/15
o. perī 18a/8

ov - -1- [Tr] Ovala-, elini bir şeyin üstünde bastırarak gezdir-
o.- dı 84a/4

ova -1- [Tr] Çevresindeki yüksek ve arızalı topraklara göre çukurda kalan geniş ve düz arazi.
o.+ lar 21b/5

oy - -3- [Tr] 1. Bir şeyin içini boşalt-
o.- up 49a/13
o.- up 65a/15
2. Kaz-
o.- asız 56b/8

oyna - -2- [Tr] Savaş-, canını ortaya koy-
erlik oyunın o.- dı 106b/13
o.- yalar 75a/21

oynatıcı -1- [Tr] Oynatan.
ʿankebūt ḳadar çābük cānbāz baş u cān o. 8a/17

oyun -2- [Tr] Bir menfaat olmadan hoşça vakit geçirmek için yapılan eğlence.
o.+ da utusar 88a/21
erlik o.+ ın oynadı 106b/13

ögin - -2- [Tr] Övün-
ö.- mek 14a/19
ö.- mekdür 14a/19

ögit - -1- [Tr] Öğüt-, ez-
ö.- ür 39a/19

ögren - -3- [Tr] 1. Bilmeye çalış-, anla-
ö.- mesin 62b/3
ö.- mişlerdür 116b/9
2. Alış-, ülfet et-

-Ö-

öd -1- [Tr] Karaciğer tarafından salgılanan yeşil sarı renkte acı sıvı, safra.
ö.+ üñ ḥissüñ gidüp 44a/14

ög - -1- [Tr] Öv-
ö.- er 103b/3

ögil - -1- [Tr] Övül-
ö.- e 103b/1

ö.- di 29a/11

ögrenici-1- [Tr] Öğrenci.
ö.+ lerdür 116b/9

ögret - -1- [Tr] Öğrenmesini sağla-
siḥr ö.- e 86a/20

ögün - -1- [Tr] bk. **ögin-**
ö.- üp 33a/7

ökü -1- [Tr] Ökse.
ö. ḳuşundan ġayrı 52b/13

öküş -1- [Tr] Çok.
ö. ḳorḳar oldı 111b/21

öküz -10- [Tr] Erkek sığır.
ö. 27a/12
ol ö. 6b/19
yidi ḳat yiri götüren ö. 96a/21
ö. arḳasında 6b/11
ö. başı gibi 20b/18
ol ö.+ e varup 6b/14
anuñ gibi ʿaẕīm ö.+ üñ 6b/13
ol ö.+ üñ 6b/19
ö.+ üñ iki boynuzı ortasında 6b/12
yidi ḳat yiri götüren ö.+ üñ üzerine 93b/18

öl - -35- [Tr] Canı git-, son nefesini vererek dünyadan ahirete git-
ö.- ecek 85b/7
ö.- di 78b/19, 85a/21, 99a/18
ö.- dü 85a/20
ö.- dügidür 109b/2
ö.- dügin 45a/16
ö.- dügümden 36a/12
ö.- dügümi 39a/13
ö.- dügümüz 85b/4
ö.- dügün 87b/19, 90a/1
ö.- dükden 44a/21
ö.- düm 23b/4
ö.- düñ 119b/8
ö.- e 115b/11
ö.- ecegin 16a/8
ö.- ecek 16a/8
ö.- eyazdı 28b/12
ö.- inceye 101b/14
ö.- mecek 16a/8, 16a/9
ö.- memiş 41b/15, 57a/19
ö.- memişdür 60b/13
ö.- mesi 62b/19
ö.- meyince 31b/16
ö.- meyüp 115b/5, 44b/17
ö.- mezler 13a/13
ö.- se 38b/17
ö.- ünce 55b/21
ö.- üp 38a/9, 3a/15, 8b/14
ö.- ür 39b/6, 52a/17, 52b/16, 95b/16
rūḥuñ ö.- ür 45b/3

ölç - -1- [Tr] Bir şeyin miktarını veya durumunu belirle-
ʿArab arışıyla ö.- üp gördi 30b/6

öldür - -36- [Tr] Birinin ölmesine sebep ol-, canını al-
ö.- üp 38a/21
ö. 23a/20
ö.- di 57a/19, 78b/18, 83a/12
ö.- dügi 96a/20
ö.- dügine 109b/5
ö.- düm 78b/19, 81b/8
ö.- e 29a/5, 63b/13, 72b/16
ö.- em 88a/2
ö.- en 83b/20, 90a/10, 94b/3
ö.- medi 42a/13
ö.- mege 108a/3, 84b/9
ö.- mek 90a/2
ö.- memiş 43b/5
ö.- mesin 57b/3
ö.- miş 98b/14
ö.- se 116a/12
ö.- üñ 48a/4
ö.- üp 100a/19, 46b/21, 83b/15, 96a/15, 98b/12
ö.- ür 55b/8, 71b/21, 83b/21
ö.- ürdüm 79a/14
ö.- ürmiş 95b/21
ö.- ürüz 101a/12

öldürt - -1- [Tr] Başka birinin ölmesini emret-
ża ʿīf siñeklere ö.- üp 116a/11

ölü -9- [Tr] Hayatı sona ermiş bulunan.
ö. 78b/20
ö. balıḳlar 10a/8
bir dīv ö.+ sin 56b/14
ḳarındaşım ö.+ sin 88a/1
ol baʿūż ö.+ sini 94a/12
ö.+ ye urup yatdum 57b/3
ö.+ yi 78b/15, 78b/17, 83b/21

ölüm -11- [Tr] Bir canlıda hayati fonksiyonların sona ermesi durumu.
ö. 55a/4
ö.+ den 33a/6
ö.+ den güç nesne 44a/19
ö.+ e maḥal 78b/19
ö. ḥaddine 108a/1
İsfendiyāruñ ö.+ i 92a/1
ol cābir Nemrūduñ ö.+ i 65b/10
Nemrūd ö.+ in 99a/4
ö.+ inen 105b/9
ö.+ le ẕillete 94a/6
ö. şerbetin içdi 25b/9

ʿömr -84- [Ar] Ömür, hayat.
virdi ʿ. 65a/7
ʿ.-i eṭvāline Uzun ömürler. 20a/18
ʿ.-i Nemrūd 92b/7

ʿ.-i Nūḥ 3a/4
ʿ.-i rūzgār Ömrün süresi. 94b/14
ʿ.-i rūzigār u ṣubḥ u şām 65a/5
ʿ.-i ṣıḥḥat 44b/8
müddet-i ʿ.-i Süleymān tamām oldı 25a/20
ʿ.+ i şemsüñ 38b/21
ʿ.-i ṭavīl bulam Uzun ömür 66b/12
ʿ.-i ṭavīl içinde 20a/18, 39b/18, 95b/19
ʿ.-i ṭavīl virdi 77a/14
ʿ.-i ṭavīl 64b/20, 77a/12
ʿ.+ e 36b/9
ʿ. geçürdüm 107a/19
ʿ. güni 38b/16
ʿ.+ i 101b/20, 108b/11, 41a/19, 46a/8, 70a/14, 77b/4, 8a/1, 94a/14
ʿAnḳūrüñ ʿ.+ i 86a/3
anuñ ʿ.+ i 22b/8
ḫışm ehlinüñ ʿ.+ i 62b/10
melāʾike ʿ.+ i 22a/6
müvekkel ḫātem ʿ.+ i 22a/8
nefsānī maḫlūḳāt ʿ.+ i 22a/6
ʿ.+ i daḫı 11b/18
ʿ.+ i geçer 9a/16
Nemrūduñ ḳırḳ günlük ʿ.+ i ḳaldı 82a/6
ʿ.+ i süre 62b/21
ʿ.+ i sürmişem 65a/7
ʿ.+ i tamām oldı 39a/8
ʿ.+ i ṭavīl olup 61a/13
ʿādil pāẕişāhlaruñ ʿ.+ i uzun olur 8a/1
ʿ.+ i ziyāde ola 77a/13
biş on günlük ʿ. içün 50a/20
bu birḳaç gün ʿ. içün 55a/5
benüm ʿ.+ imüñ ṣaġışını 19b/15
ʿ.+ in 77a/17
ʿ.+ ine 24a/12, 63b/12, 92b/7
ʿ.+ ini 44b/5
Firʿavnuñ ʿ.+ ini 8a/4
ḳırḳ elli yıl ʿ.+ ini 13a/7
ʿ.+ inüñ eṭvālinden ve cihānuñ aḥvālinden ve cihānda gördigüñ ʿacāyıbdan ve ġarāyıbdan 19b/12
bu ḳadar ʿ. mü sürer 62b/15
ʿ. sür 24a/16
dört yüz yıl ʿ. sürdi 8a/2
ʿ. sürdüm 38b/10, 96b/18
niçe müddet ʿ. sürüp 25b/9
ʿ. uzunluġı 77a/17
ʿ. uzunluġından maḳṣūd 77a/17
ʿ. ü devlet 8b/20
ʿ. ü milke 8b/15
sürdi ʿ. ü salṭanat 92b/10
ʿ.+ üm 100b/13, 100b/14
benüm ʿ.+ üm āḫir olduġı tārīḫden 64b/21
benüm ʿ.+ ümden 22a/8
ʿ.+ ümi 44b/9, 65a/6
ʿ.+ ümüñ zamānı 66a/17
ʿ.+ ümüz 50a/19
bizüm ʿ.+ ümüz ḥāṣılıdur 73a/10
ʿ.+ üñ bereketi 66b/10
ʿ.+ üñ dirligi 22b/16
ʿ.+ üñ olduḳça 77b/13
ʿ.+ üñ tamām olunca 45a/1
ʿ.+ üñ ṭavīl ola 77b/19
senüñ ʿ.+ üñü 77a/14
ʿ.+ üñüz 65a/19
ʿ.+ üñüz ṭavīl ola 64b/20
ʿ.+ üñüzüñ uzunluġından 77a/16
bu ḳadar ʿ. virdüñ 8a/3
ʿömür -9- [Tr] bk. **ʿömr**
ʿ. 66a/17
çoḳ ʿ. 62b/5
ʿ. sür- Yaşamaya devam etmek. 63a/18
üç biñ yıl ʿ. 45a/2
ʿ.+ den 119a/12
ʿ. geçürüp 79b/3
ʿ. geçürürsin 66a/13
ʿ. güni 92a/18
bu ervāḥlaruñ ve tekvīnlerüñ ʿ.+ leri 62b/20
ʿ. ve devlet 92a/15
öñ -30- [Tr] Ön taraf, arkanın zıttı.
ö.+ din 38a/9
ö.+ ince 59a/4
adı bellü serverler ö.+ ince 107a/2
dimāġınuñ ö.+ inde 116a/20
ḳadri ö.+ inde 2b/16
şāh ö.+ inde 21b/21, 25b/14
bu dīvār ö.+ ine 31a/21
Nemrūduñ gözi ö.+ ine 99b/6
ol dīvār ö.+ ine 32a/21
ö.+ ine ḳonduġın 109a/14
ö.+ lerin alup 112a/17
ö.+ lerine düşüp geldügüñüzden murād 50a/7
ö.+ lerine düşüp 16b/5, 46b/8, 46b/9, 5b/16
ö.+ lerine geçüp 112a/17
ö.+ ünce 59b/13
erkegi ö.+ ünce dişisi ardınca ḳanad açup 112a/16
dimāġınuñ ö.+ ünde 93a/16
dimāġumuñ ö.+ ünde 66a/20
ḫaymelü ḫaymesi ö.+ ünde 118a/12
ö.+ ünden 81a/17
ö.+ üne 81a/14
maġara ö.+ üne 83a/11
ö.+ üne düşüp 118a/2

Nāṣen peyġāmberüñ ö.+ üne düşüp 118a/9
maġara-i İbrāhīm ö.+ üne ḳonup 81b/10
ö.+ üne ḳoyup 70a/16

öñce -1- [Tr] Evvel.
irkegi ö. dişisi ardınca 102b/13

öñürdi - -2- [Tr] Önden, önce.
ö. 63b/8, 99b/11

öñürdü - -1- [Tr] bk. **öñürdi**
ö. 19a/5

öp - -15- [Tr] 1. sevgi ve saygı göstermek üzere birine veya bir şeye dudaklarını dokundur-
ö.- üp 37a/20
ö.- di 109a/20, 59a/11, 70b/14, 73a/4, 81b/2
ö.- er 2b/20
ö.- erken 89b/13
ö.- üp 101b/5, 118a/7, 58a/8, 60b/11, 62b/7, 69b/20, 89b/14

ördek -3- [Tr] Perde ayaklılardan, evcil ve yabani cinsleri bulunan, kazdan küçük, paydak yürüyüşlü su kuşu.
ö. 114b/8
balıḳçıl gibi ve saḳa ḳuşı ve ö. 52a/16
ö.+ i 114b/8

örecümik -1- [Tr] örümcek.
ö. miṣli kim 94b/8

ört - -7- [Tr] 1. Kapat-, kapanmasını sağla-
ö.- üñ 10a/3
ö.- er 50b/10
ö.- mişler 10a/3, 37a/16
2. Kapla-, her yanı sar-
ö.- miş 49b/2
ö.- di 57b/4
3. Gizle-, sakla-
ö.- üci 67b/5

örtü -2- [Tr] Örtmeye yarayan şey.
ol ö.+ nüñ rengi 37a/17
yeşil ḳadīfe miṣlinde bir ö. örtmişler 37a/16

örtül - -1- [Tr] Kaplan-, her yanı sarıl-
ö.- miş 25b/4

örül - -1- [Tr] Örme işi yapıl-
ö.- miş 118a/11

örümcek -8- [Tr] Örümcekler takımından eklemli hayvan.
ö. 54a/6, 55a/8
ö. aġın ursalar 54a/10
ö. aġıyla 54a/10
ö.+ de 8a/16
miṣli aruyıla ve ö.+ ile 8a/11
ö. ṭāyifesinden 51a/20
ö.+ üñ aġını 54a/9

öt - -7- [Tr] 1. Kuş cıvılda-
ö.- düler 80b/4
ö.- erdi 44a/2
2. Sinek vızılda-
ö.- di 53b/5
3. Müzik aleti ezgili ses çıkar-
ö.- üp 106a/7, 118a/18
4. Farklı bir ses çıkar-
ö.- di 106b/10, 35a/3

ötdür - -1- [Tr] Ses çıkartmak.
borı ve surnālar ö.- üp 105b/20

ötiş - -1- [Tr] bk. **ötüş-**
gügercin gibi ö.- üp 16a/1

ötrü -1- [Tr] bk. **ötürü**
andan ö.+ dür 49a/1

ötürü -3- [Tr] –den dolayı.
andan ö. 111a/16
Ḥaḳdan ö. 111a/19
memleketden ö. 111a/15

ötüş - -3- [Tr] 1. Kuş cıvıldaş-
ö.- ürler 25a/1, 27b/1
2. Sinek vızıldaş-
ö.- düler 54b/11

öykün - -1- [Tr] Benzemeye çalış-
ö.- miş 86a/9

öyle -10- [Tr] Öğle vakti.
ö. 72b/5, 89a/15
ö. issi vaḳti yitdi 42b/8
ö. issisinden 5b/17
ö. namāzın ḳılup 83a/20
ö. yili esse 48a/14
ö. yili 47a/3
güneş issisiyle ö. yili 47a/5
ö. zevālinden 6a/17
ö. zevāline gelse 87a/12

öz -17- [Tr] 1. Bir kimsenin kendi manevi varlığı. 86a/14 2. Öz, bir kısım. 101a/19
ö.+ i 86a/14
ö.+ i ölse gerek 38b/17
ö.+ in 99a/1
aşlan ö.+ ine 99a/17
Nemrūd ö.+ ine 99a/2
Sīmurġ ö.+ ini 103a/1
ö.+ ü 114a/10
ö. ü az 101a/19
ö.+ üm 71a/20
ö.+ üñ 118b/6, 43b/6, 99a/3
ö.+ ün 92b/14
Süleymān ö.+ üne 17b/2
Ḳāhir ö.+ üni 109a/20

özdek -5- [Tr] Ağaç gövdesi.
ö.+ leri 15a/10, 15a/13, 15a/14, 15a/15, 32b/1

özge -12- [Tr] Başka, gayrı.
bundan ö. 109b/1, 70b/20

Butan zülfinden ö. 119b/11
naṣīḥümden ö. 33a/12
sözden ö. 23a/14
ʿışḳa göñül virenüñ ʿaḳlı şaşarʿışḳdan ö. nesne 12a/3
sözden ö. nesne 23a/12, 23a/14, 45b/17
ö.+ sin 18a/15, 44b/19

ʿöẕr -8- [Ar] Yanlış, hatalı davranış karşısında duyulan his.

-P-

pā -2- [Fa] Ayak.
ne siñekden p. göründi ne ḫo ser 99a/15
ḫāk-i p.+ sine 87a/20

pādişāh -26- [Fa] Büyük hükümdar.
p. 100a/16, 38a/12, 40a/14
Süleymān p. 20b/12
şehir cānıbından yaña ḳonan p. 105b/18
p.-ı kām-yābuñ 37b/8
p.+ a 61b/4
ol Ḥayy u Ḳayyūm Ḳādir ü ʿAlīm Ḳadīm p.+ a 119a/12
p.+ am 93b/16
Raḥīmü'r-Raḥmān p. daḫı 92a/17
p.+ dan 119a/13
bir p.+ dur 85a/7
p. emriyle 108a/10
p.+ ı 93b/15
bir p.+ ı 106b/4
şehr p.+ ınuñ ʿalemi dibine 106a/15
bu şehr p.+ ınuñ ḳarşusında 105b/20
bu şehr p.+ ınuñ ve iki düşmān leşkeri ḫalḳı 106a/15
p.+ iken 100b/21
p.+ lar 41a/9
p.+ lar dergāhında 109b/11
p.+ lar tācı üstine 95b/14
p.+ lar tācına 101a/13

pādişāhlıḳ -1- [Fa+Tr] bk. **pādşāhlıḳ**
mertebe-i nübüvvetile cihān p.+ ın cemʿ idüp 49b/16

pādişeh -1- [Fa] bk. **pādşāh**
nice aʿẓam p.+ di 102b/7

pādşāh -53- [Fa] Hükümdar, melik.
p. 111a/1, 111a/4, 111a/8, 111b/9, 113a/14, 61b/18, 61b/20, 62a/13, 66a/18, 111b/6
82a/20, 83b/19
ʿādil p. 62a/17
her p. 110b/14
iy p. 55b/8, 93a/18
musaḫḫar iden p. 33a/13
ol ḳahhār p. 24a/7
ol Kerīm ü Raḥīm p. 82b/1
ol p. 77a/20
ʿ. diledi 31b/20, 37b/4, 62b/13
ʿ. diledilerise 56a/18
ʿ. dileyüp gelmeyicek 61a/8
ʿ. dileyüp 30a/19, 55b/20, 60b/10

ʿöẕür -2- [Tr] bk. **ʿöẕr**
ʿ. dileyesin 62b/8
ʿ. dileyüp 59a/9

p.-ı aʿlā 93a/6
p.-ı bī-miṣāldür 83b/20
p.-ı şehriyār 47a/16
p.+ a vācibdür 110b/19
hezīmet iden p.+ am 116b/2
Raḥmān u Raḥīm p.+ am 82b/4
şol ḳādir p.+ am 116a/16, 116a/18
p.+ dan 111a/3
p. ḫiẓmetine yüz süren 61b/2
iy pādşāhlar p.+ ı 66b/2
gök p.+ ın 81b/1
bu dünyā p.+ ınuñ küfr ü şirkini 67b/4
p.+ iken 84b/12
p.+ lar ḫiẓmetin ider 61b/3
iy p.+ lar pādşāhı 66b/2
ol p.+ lar siyāsetidür 50a/1
p.+ lara 110b/16, 50a/12
p.+ ları 62a/4
şehnişīn p.+ ları 116a/11
dünyā p.+ larından maḳṣūd olan 62a/6
zemīn p.+ larınuñ 85a/14
p.+ laruñ tācına 48a/18
p. olan kimesnenüñ 111a/16
ṣabūr p.+ sın 82b/9
p. siyāsetünsüz 50a/2
ıssı p.+ um 118b/11
p.+ uñ ḫazīnesi 111a/8
p.+ uñ himmetiyle 71b/1
p.+ uñ kendü nefsiyle 62a/8
p.+ uñ ne deñlü malı ʿaskeri ili memleketi 113b/18
p.+ uñ üç ḥāleti 62a/2

pādşāhlıḳ -5- [Tr] Padişah olma durumu.
p. 50a/14, 62a/15
ḫāṣ p. 62a/13
p.+ a 62a/14
ḫāṣ p. ḥaḳḳın 62a/14

pādşeh -2- [Tr] bk. **pādşāh**
sencileyin nāmdār p.+ di 24a/14
p.+ ler dergehinde 47a/15

pāk -37- [Fa] Temiz; günahsız.
p. 2a/8
eyleye p. 115b/8
rūḥ-ı p. 2b/19
ṭurna gözinden ṣāfī ve p. 36b/11
resūl-i p.-i dīn 2a/20

p.-i Yezdān 119a/9
p. eyle 23a/6
p. eyledi 35a/17
ẕāt-ı p.+ i sırrına 1b/12
p. idüp arıtduḳların 61a/16
için p. idüp 7b/8
sāyir deñiz cānavarcüklerinden p. idüp 26a/19
rūḥ-ı p.+ ine 39b/14
p. it 70b/20
p. itdi 47a/10, 97a/21
p. itdiler 29a/14, 34a/7
p. itdüm 116a/18
p. itdürdük 39b/17
p. itdüresiz 11a/3
p. itdürse gerek 116a/11
p. itdürsün 117b/4
p. itmege 28b/5
p. itmişler 34b/17
p. itse gerek 26a/7
p. itsünler 14b/7
p. ḳılalar 46a/19
p. olsa 118b/3
p. olup 30b/17
p. ṣudan 115a/13, 117a/3, 20b/20, 35b/21, 90b/4
rūḥ-ı p.+ üñ ʿaynı 70b/17
p. ẕāt 71a/8

pāk-dīn -1- [Fa+Ar] İnancı temiz.
p. 83a/8

pāk-ẕāt -2- [Fa+Ar] Günahsız kimse.
p. 76b/7, 86a/8

pākīze -2- [Fa] Temiz, pak.
ol aḳ ḥarīrpūş p. cevārī gözleri 87a/18
p. ḳız 89b/6

pāklıḳ -1- [Fa+Tr] Temiz olan.
p.+ ıyla 49a/10

pālūde -1- [Fa] Palamut.
p.+ ye 47b/18

parça -1- [Fa] Bir bütünden ayrılmış kısım.
ṭoḳuz yilkenlü p. gibi 105a/5

pāre -12- Fa] Parça.
bir p. 107b/12, 76a/21
yidi dürlü ḳıymetī cevherden hezār p. 15b/1
ol biñ p. bisāṭ bizlerini 18a/11
p.+ dür 89b/7
aña çatılu taḫta p.+ leri 40a/9
mermer p.+ leri 31a/18
mermer p.+ lerinden dīvārlar 33b/3
biñ p. midür 18a/12
iki p. olup 105b/3
pāre p. olur 21b/10
p. pāre olur 21b/10

pārele - -1- [Tr] Parçala-, lime lime et-
p.- yüp 42a/10

parmaḳ -1- [Tr] İnsanın ve bazı hayvanların el ve ayaklarının son bölümünü oluşturan eklemli uzantılardan her biri.
kiçi p.+ ından 68b/19

pars -1- [Tr] Leopar, panter.
p. gibi 7a/14

pāy -21- [Fa] Ayak.
p.-i taḫt kenārına Devletin yönetim merkezi. 111b/2
p.-i taḫt kenārında 49b/4
p.-i taḫta inüp Hükümdarın oturduğu taht. 63a/16
p.-i taḫtı öpüp 89b/14
p.-i taḫtına 11b/10, 13b/6, 16b/21, 46b/18
p.-i taḫtuña 49b/7
ḫāk-i p.+ ı 46a/8
ḫāk-i p.+ ına 21a/3, 62b/8
ḫāk-i p.+ ıña 61b/14
ḫāk-i p.+ ına yüz sürdüm 84a/18
ḫāk-i p.+ ına yüz sürem 68a/15
ḫāk-i p.+ ına yüz sürüp 31b/3, 77b/10, 91a/20
ḫāk-i p.+ uñ ẕerresiyken 71a/20
ḫāk-i p.+ üñe 37b/3, 77b/12

pāy-bend -1- [Fa] Köstek.
taḫt-bendi ve p.+ i birle 81a/6

pāy-būs -1- [Fa] Ayağını öpmek.
p.+ uñ 23b/2

pāy-māl -2- [Fa] Değersiz, ayak altına alınmış.
p. ola 85b/16
p.-i ḳudreti 2b/9

pāydār -2- [Fa] Kalıcı, devamlı, sabit.
olġıl p. 101b/9
p. ol 63a/18

pāyende -3- [Fa] Yerinde duran.
p. ḳılsun 111b/6, 41a/3
p. olsun 119b/18

pāyidār -1- [Fa] bk. **pāydār**
p. olġıl 49b/6

pāẕişāh -12- [Fa] bk. **pādşāh**
p. 3a/8, 8a/4
ʿāḳil p. 8b/16
p.+ am 8a/14
hīç bir p. ḫazīnesinde 16a/18
Rūm p.+ ına 4a/10
her vilāyet p.+ ınuñ bir adı 4a/9
dīndār p.+ lar 8a/5
dīndār olan p.+ lara muṭīʿ olmaḳ 8a/7
ādem oġlanları p.+ larıdur 4a/9
ʿādil p.+ laruñ ʿömri uzun olur 8a/1
p. - bī-bedel 10b/9

pāẕişāhāne -1- [Fa] Padişah gibi.
p. 8a/21

pāẕişāhlıḳ -1- [Fa+Tr] bk. **pādşāhlıḳ**
dünyā p.+ ına sevinüp 16b/14
pehlevān -51- [Fa] Pehlivan, savaşçı, yiğit.
p. 104a/9, 105b/4, 106b/8, 112a/1
bir p. 106b/21, 109b/1
ḥāl-i p. 103a/2
iki p. 107a/14
Ḳāhir p. 104b/6
Ḳāhir bin Sām-süvār-ı p. 111b/14
ol p. 109a/19
Sām-ı Süvār-ı p. 3b/1
seksen sekiz arış ḳāmetlü bir p. 106a/19
yā p. 102a/4, 107a/18, 60b/21
p.-ı ʿālem ü şīr-i ner Alemde bilinen pehlivan. 60a/12
p.-ı cihānsın Cihan pehlivanı. 101b/21
p.-ı māhir Yetenekli savaşçı. 105a/17
p.-ı merdi Mert savaşçı. 105b/1
p.-ı nīk-nām Nam kaznamış pehlivan. 104b/8
p.-ı rūzgār Zamanın savaşçısı. 101b/6, 102b/1, 106b/12
p.-ı Süleymāndur Hz. Süleyman'ın savaşçısı. 106b/14
p.-ı şīr-i ner Aslan gibi pehlivan. 58a/4
p. alup 112b/17
p.+ da 114a/20
ol p. daḫı 106a/21
p.+ ı 103a/3
ʿālemüñ p.+ ı 107b/3
anuñ p.+ ı 85a/10
p. ıduġum 104b/1
dört p.+ ıla 109a/9
p.+ ın öldürdügine 109b/5
bu Süleymān p.+ ına cevāb virüp 106b/18
p.+ ısañ 102a/2
p.+ lar 106a/7, 108b/16, 118a/12, 118a/18
çoḳ p.+ lar 107a/19
p.+ ları 101b/5, 3b/2
cemīʿ Zengībār p.+ ları 106b/19
p.+ ları bile 89b/19
p.+ ları ṭutup 89b/21
p.+ larıla 89b/16
p.+ ların 107b/6
ṣaġ ṣol p.+ larına baḳup 106b/16
baʿżı p.+ laruñ yaraġın elinden çeküp 90a/5
peleng -12- [Fa] Kaplan.
p. 101a/12, 27a/11, 90b/13, 92b/14
bebr ü p. 89a/1
nerre-şīre beñzer ol bebr ü p. 106b/9
şīr ü p. 93b/10, 93b/7
p. gibi 7a/14
bebr ü p. gibi 93b/6
bebr ü p.+ lerin 117a/14
p. südün emüp ṭurursın 79b/13
pelīd -4- [Fa] Pis, murdar, alçak kimse.
p. 71a/2
ol p. 79b/2, 82a/1
ʿāṣī bed-fiʿl mekkār ve p. ve ʿanīd ve merdūd 74b/8
penāh -1- [Fa] Sığınacak yer.
p.+ ı 119b/3
penbe -4- [Fa] (?)
p. gibi didilüp 26b/18
p. gibi didüp 108a/13
p. gibi 98a/18
p. ṣoḳup 84a/18
pencere -1- [Fa] Bina duvarında içeridekilerin dışarıyı görmesi için bırakılan açıklık.
eyvānlaruñ p.+ lerinden 34a/12
penç-şenbih -4- [Fa] Perşembe.
p. birle 30b/10
p. güni olduġıyçun 30b/7
birisi p. güni ve birisi sebt güni 30b/9
p. günü 30b/11
pençe -8- [Fa] Yırtıcı hayvanların ön ayaklarının, parmak uçlarında sivri ve aşağıya doğru kıvrık tırnaklar bulunan iç kısmı.
p.+ ler urup 56b/13
p.+ leri 108a/2
p.+ sin urdı 108a/1
ḳurd p.+ sinden ḳurtulmış keçi oġlaġı gibi 57b/11
p.+ siyle eşüp 44a/2
p. urup 42a/10, 43a/17, 81a/7
pençgāh -1- [Fa] Musikimizde rast ve hayati dizilerinden meydana gelen birleşik makam.
p.-ı nevbeti 2a/13
pend -5- [Fa] Öğüt, nasihat.
p.+ i 118b/9
Firdevsīnüñ p.+ i 109b/2
virdi p.+ i 83a/9
p.+ i virür 45b/3
p. idüp 59b/19
per -3- [Fa] bk. **perr**
p. açup 112b/13, 18b/14
bāl ü p.+ i 102b/9
per-yilek -1- [Fa] Kanatlı.
p. 11b/1
perçem -2- [Fa] Alna düşen kısa saç demeti.
p. 119b/5
p.+ i 46a/2
perdāḫt -2- [Tr] Perdah, parlatma.
külüngile tīşe ile p. idüp 30b/1
p. olan mermerleri 29a/15

p. idüp düzmege 31a/11
perde -1- [Fa] Bir yerin dışarıdan görünmesini önlemek, ışığı engelemek veya iki yeri birbirinden ayırmak için gerilen kumaş, naylon.
p. 20a/6
perde-dār -1- [Fa] Eskiden büyük bir kimsenin kapısında bekleyen kimse, kapıcı.
p. itdi 2a/5
perende -6- [Fa] Uçucu, uçan.
perī p. 18a/9
ṭayr-ı p. 53b/2
ne uçar p.+ dür ve ne ḫod vücūdını nefesi götürür revendedür 12b/4
p. ḳılup 88b/21
p. ṣınfıdur 26b/10
bāḳī perī p.+ si 13b/8
perī -107- [Fa] Tabiat üstü bir güce sahip bulunduğuna inanılan cin taifesinin çok alımlı ve çok güzel olanlarına verilen isim.
p. 12b/2, 87a/19, 88a/19
bu ṭaġ yirinden ırmaḳ dīv ve cinn ve p. 25b/18
cinnī p. 32b/19
dīv ü p. 103b/12, 37b/21, 38b/13, 88a/11, 88a/19
kendüye tābiʿ p. 17b/21
Mālsiḫān-ı p. 15a/4
on biñ mühendis p. 15a/1
otuz biñ p. 18a/8
yüz biñ p. 15a/1
p. ʿaskeri 113a/1
dīv ü p. ʿaskeri 113b/16
p. atlarına binüp 11b/9
dīv ü p. birle 117a/18
Mālsiḫān-ı p. birle 18a/17
p. cinsine 14a/10
niçe dīv ü p. daḫı 33a/3
uçar p.+ dürür 104a/8
eger ins ü eger cin eger p. eger faḳīr ve eger cihānuñ serveri 14a/11
p. ḫādimlerine 18a/18
Senāʾīl-i p. idi 15a/5
Mālsiḫān-ı p. ḳızı Ḳamer-çehreyile bile 17b/4
Dālsiḫān-ı p. ḳızı Mihr-āzād 17b/4
p. ḳızları ḳarşusına 16b/7
p. ḳızları 17b/12, 18a/10
biñ bir nefer p. ḳızları 18a/4
p. ḳızlarına ṭoḳutdurmaġa 17b/18
p. ḳızlarına 18a/16
p. ḳızlarınuñ eli uz hünermendlerine 18a/2
p.+ ler 13b/6, 18b/10
baʿżı p.+ ler 15a/2
cemīʿ p.+ ler 14b/3
ne ḳadar p.+ ler 11b/10
o p.+ ler 15b/12
şol p.+ ler 14b/5
yā p.+ ler 14a/18
p.+ ler cinnīler ve dīvler üşüp 26b/13
baʿżı p.+ ler daḫı 15a/2
p.+ ler melikleri 18b/6
p.+ ler meliklerinüñ ḳızların cemʿ idüp 17a/11
p.+ ler meliklerinüñ naẓarlarına ḳoyup 12a/11
Humāyūn Şāh ḥükminde olan p.+ ler memleketinüñ serhenglerine 14b/19
p.+ ler serhengi oturacaḳ ṣandallar idi 15b/18
şol p.+ ler serhenginüñ vilāyetinde 14b/6
p.+ ler serhenglerine 11b/9
p.+ ler ṣınfı 13b/21
p.+ ler sulṭānı Humāyūn Şāh 17b/5
p.+ ler sulṭānı Humāyūn Şāhuñ meclisinde 13b/2
p.+ ler sulṭānı 11b/8, 12a/6, 13b/17, 13b/5, 14a/14, 14b/11, 14b/21, 16b/2, 17b/16, 18a/17, 18b/14, 18b/9, 19a/10
Mālsiḫān-ı p.+ ler sulṭānı 13b/9
yā p.+ ler sulṭānı 14a/16, 18a/20
p.+ ler ṣāhı 19a/7
ol p.+ ler ṣāhı 18b/5
p.+ ler taḫtın ki götürüp gitdi 11b/9
p.+ ler taḫtını 11b/10
ẕikr olan p.+ ler ve cinnīler serhengleri daḫı 18b/17
cinnīler ve p.+ ler ve dīvler 9a/4
p.+ ler ve ḳuşlar 26b/11
p.+ lerden 14a/1
cezāyirde olan p.+ lere 14b/18
ḥükminde olan p.+ lere ḳazdurup 14b/7
Naṣībeyn p.+ leri 12b/13
ṣām p.+ lerinden 13a/4
p.+ lerüñ aṣlı 13b/4
p. melikleri 11b/14
baʿżı p. melikleri 11b/12
ne cinn ü p. neslin geçürdiler ve ne vuḥūş u ṭuyūr ṣınfın geçürdiler 18a/10
Mālsiḫān p.+ nüñ daḫı bir ḳızı 11b/20
Ṭālsiḫān p.+ nüñ daḫı 11b/19
p. perende 18a/9
bāḳī p. perendesi 13b/7
Dālsiḫān ve Mālsiḫān ve cemīʿ p. serhengleri 14b/12
p. serhenglerin 16b/3
p. serhenglerini naẓarına getürdi 12a/7
p. ṣınfıdur 14a/4
ayaġ üzerine yürüyen p. ṣınfıdur 52b/3

Gevher-nigīn vilāyetinüñ p.+ sine 18b/15
dīv ü p. şekline 88b/21
eger cin eger p. ve ger dīv 26b/10
Dālsiẖān p. ve Mālsiẖān-ı 18a/17
Heffāf-ı p.+ ydi 15a/5
cinne ve p.+ ye 13a/10
p.+ yi 18a/1
Dālsiẖān-ı p.+ yi 15a/1
Heffāf-ı p.+ yi 18a/1
Keffāf-ı p.+ yi 18a/1
Sesnedūs-ı p.+ yi 18b/12
perī-peyker -3- [Fa] Peri yüzlü
p. 11b/17
p.+ lerüm 38b/12
ḳamer-sīret p. ṣūret olup 87b/2
Perīẖān -1- [Tr] Metinde geçen bir peri adı.
P. 14b/1
P. 16b/6, 16b/7
perīlik -1- [Tr] Peri olma durumu.
p.+ ümüzce 14a/6
perīşān -2- [Fa] Dağınık, düzensiz.
p. itdi 23a/20
p.+ sın 79a/7
perīşān-dil -3- [Fa] Acı çeken gönüllü.
p. olduġuñuz 113b/11
p. olmaḳda 109b/5
p. olup 102a/8
perīşānü'l-ḥāl -1- [Ar] Acınacak durumda olan.
p. oldı 79a/6
perīyyü'l-eṭyār -1- [Ar] Uçan periler.
p. gibi uçıcıdur 52a/13
perr -8- [Fa] Kanat.
p.+ ile bāl 45a/21
peşşe p.+ inden 98a/13
p. ü bāl ḳuvvetiyle 52b/3
p. ü bālı 52b/12, 52b/15
p. ü bālına 112a/21
benüm ẖod p. ü bālumuñ fermānı ḳalmadı 67b/20
p. ü bālumuzuñ fermānı 77b/9
perrān -4- [Fa] Uçan, uçucu.
p.+ ıdı 102b/7
p. itdürem 88b/21
p. olup gitdi 18b/14
p. olup 42a/12
pertev -1- [Fa] Işık, parlaklık.
p. birle 111b/17
pervā -1- [Fa] Çekinme, sakınma.
hīç birisinden p.+ sı 8a/10
pervāne -7- [Fa] Geceleri ışı etrafında dönerek uçan küçük kelebek.
p. 104b/14, 53a/3
p. daẖı 53a/4
p. gibi 4b/5
p. olur 86a/6
p.+ ye 40b/20
pervāz -3- [Fa] Uçma, uçuş.
p. urdı 105b/2
p. urışup 103a/14
p. urmaġa 80b/13
perverde -2- [Fa] Beslenen, yetişen.
p.+ si olan 102b/21
bal p.+ si olup 7b/9
Perverdigār -2- [Fa] Bütün yaratıkları besleyen ve yetiştiren, Allah.
ẖükm-i P. 67b/11
pādşāh-ı P. 111b/6
pes -221- [Fa] Şu halde, öyleyse; sonuç olarak.
p. 100b/11, 102a/18, 102a/9, 102b/18, 103a/11, 103a/7, 103b/16, 104a/14, 104a/18,
106a/12, 106b/10, 107b/13, 108a/11, 108b/13, 109b/14, 10a/4, 10b/15, 110a/21, 110a/9,
111a/1, 111a/15, 112a/1, 114a/2, 114b/16, 115b/18, 115b/21, 116b/5, 117a/19, 118a/19,
118b/6, 119b/12, 12b/8, 13a/10, 14a/11, 14a/5, 16b/19, 17b/11, 17b/16, 19a/7,
19b/21, 20a/16, 20a/3, 20b/12, 21b/12, 21b/15, 21b/21, 21b/9, 22a/10, 22a/16,
22b/18, 23a/1, 23a/12, 23b/17, 24a/18, 24b/6, 24b/7, 25a/10, 25a/2, 25b/14,
29a/8, 29b/1, 29b/10, 2a/13, 30a/5, 30b/5, 31a/5, 31a/7, 34a/4, 34a/9,
34b/14, 34b/18, 35a/5, 36a/9, 36b/13, 36b/18, 37b/12, 39a/11, 39a/4, 39a/7,
39a/9, 39b/12, 39b/21, 3b/20, 40a/11, 40b/11, 41a/12, 41a/16, 41a/2, 41a/9,
43b/6, 45a/19, 45b/15, 47a/15, 48a/2, 48a/5, 49a/18, 4a/6, 4b/1, 4b/7,
50a/15, 50a/4, 50b/16, 50b/5, 51a/6, 51b/16, 51b/21, 51b/7, 52a/4, 54a/17,
54a/3, 54b/1, 55a/10, 55a/11, 55a/17, 55a/5, 55b/7, 56a/16, 56a/6, 56a/9,
56b/2, 57a/16, 58b/2, 5b/1, 5b/14, 61a/21, 61a/3, 61b/1, 61b/17, 62a/1,
62a/11, 62a/18, 62b/12, 62b/20, 62b/6, 63b/13, 64a/16, 64b/8, 65a/8, 65b/10,
65b/20, 66a/17, 66b/1, 66b/10, 66b/11, 66b/15, 66b/17, 66b/7, 66b/8, 67b/13,
68a/15, 68b/1, 68b/16, 69b/7, 6b/13, 70a/16, 70b/8, 71a/19, 71b/18, 72a/11,
72a/19, 72b/2, 73a/8, 73b/1, 74b/11, 74b/5, 75a/17, 75a/8, 75b/16, 75b/9,
76a/10, 76a/12, 76a/2, 76a/8, 76b/20, 76b/6, 78a/17, 79b/1, 7a/16, 7a/17,

7b/16, 80a/7, 80b/11, 81a/5, 82b/7, 83a/19, 83a/7, 83a/9, 84b/11, 84b/6,
85a/12, 85b/14, 86a/21, 88a/3, 88a/4, 88b/1, 88b/16, 8a/4, 8a/6, 8b/8,
91a/20, 92a/1, 94a/4, 94b/16, 94b/19, 95b/3, 95b/6, 95b/7, 96b/12, 96b/2,
97a/6, 97b/4, 99b/9, 9a/16, 9a/21, 9a/6, 9b/18
pīş ü p. 9a/16

peşīmān -4- [Fa] Pişman.
p. oldı 31b/20, 6b/20
p. olmazıdum 17a/16
p. olup 60b/9

peşkir -1- [Fa] Pamuk ipliğinden dokunmuş iplik.
ḥarīr p.+ ler şalup 108b/4

peşşe -34- [Fa] Sivrisinek.
p. 114a/2, 48a/7, 51a/13, 94a/5, 98a/14, 98b/20, 99a/16
bir p. 93b/11
bu p. 95a/15
bu ża ʿīf u naḥīf p. 80a/21
getürdügüñ p. 94a/20
p.-i naḥīfuñ elinde ola 80a/19
p.-i reʾīs-i z̲übāb 50b/15
p.-i ża ʿīf 65a/12
p. açar 45a/21
p.+ de 93a/15, 94a/7
bu ża ʿīf p. elinde 82b/13
bir p. ḳanadunuñ 118b/16
bir p. leng 92b/16
yā p.+ ler reʾīsi Behyārūş 65b/4
p.+ ler reʾīsi Hedvāl 51a/15
p.+ ler reʾīsi 61a/11
p.+ ler reʾīsine 51a/4
p.+ ler serhengi Hedvāl 49b/10
yā p.+ ler tekvīni a ʿvānı 91b/13
p. maġzın 92b/6
bu p.+ nüñ sözi miḳdārından ziyāde 114a/20
p. ola diyicek 41a/16
p. perrinden 98a/13
p. şerrinden 54b/18, 93a/11
p.+ ye 64a/9
ol yarım p.+ yi 51b/6

peşşeveş -3- [Fa] Sivrisinek gibi.
p. 45b/8, 64a/7
p. itmeye 45b/6

peyām -4- [Fa] Haber.
p. 45b/13
Ḥaḳdan p. 2b/6
h̲oş 70b/16, 71b/2

peydā -2- [Fa] Açıkta ve meydanda olan.
p. oldı 24a/20
p. olup 82b/21

peyġambarlıḳ -1- [Tr] Peygamber olma durumu.
p.+ a 62a/16

peyġāmber -274- [Fa] Allah tarafından bildirmekle görevlendirilmiş kimse.
p. 91a/9
bir mürsel p. 65a/2, 65b/9, 67b/16
bunca p. 100b/17
didügi mürsel p. 70b/6
ḥaḳ p. 21a/2, 76b/8
Ḥaḳ p. 74b/10, 78b/12, 91a/11
Hūd p. 34b/1
İbrāhīm p. 109b/7, 65a/11, 65b/3, 65b/5, 68b/12, 70a/13, 70a/14, 70a/16, 70a/2,
72b/18, 72b/2, 72b/20, 72b/8, 73a/12, 73b/14, 73b/18, 73b/21, 74a/16, 74a/18,
74a/21, 75a/12, 75a/3, 75a/5, 75a/7, 75b/3, 75b/7, 76b/11, 77a/14, 77a/20,
79a/4, 79b/12, 80b/10, 81b/13, 83a/17, 83a/20, 93b/17, 93b/2
İdrīs p. 114b/15
ḳırḳ dört p. 20b/7
Loḳmān p. 10a/6
Mūsā p. 8a/2
mürsel p. 73b/11
Nāş̲en p. 10a/10, 10a/13, 10a/5, 110a/12, 110a/16, 110b/10, 117b/12, 118a/6
Nūḥ p. 65a/14, 73b/5, 77a/12
ol mürsel p. 68a/8, 70a/12
Süleymān p. 100b/21, 101a/20, 101b/1, 108b/21, 10a/13, 110a/11, 110a/13, 111a/21, 112a/7,
112b/13, 113b/13eger, 114a/12, 114b/6, 115a/12, 115b/1, 117a/2, 11b/5, 16b/10, 19a/18,
19b/7, 27a/14, 27b/7, 30b/10, 30b/7, 3b/12, 40b/13, 40b/19, 41a/4, 45a/4,
46a/17, 46b/1, 46b/18, 47a/6, 47b/2, 48a/8, 48b/4, 50a/18, 50a/6, 50b/14,
51a/16, 51b/19, 52a/9, 54a/14, 54b/14, 61a/18, 63a/13, 63a/2, 63a/20, 63a/9,
63b/1, 64a/10, 64a/12, 64b/9, 65a/9, 65b/4, 78a/12, 78a/6, 8b/21, 94a/19,
94a/9, 95b/17, 95b/7, 9b/13
yā İbrāhīm p. 79b/10
yā Nāş̲en p. 110b/11
Yūnus p. 41a/18, 43b/16, 44a/10
H̲ıżr p. ʿalemi gibi 111b/3
Süleymān p. ʿaleyhi's-selām 10b/20
İbrāhīm p. ʿaynında ʿayān 78a/16
Nūḥ p. aġzından 65a/3
İbrāhīm p. anası gelüp 70a/3
İbrāhīm p. anası 70a/4
İbrāhīm p. anasına 71b/13
Dāvūd p. bigi 52a/5
ḥaḳ p. bilenler 83a/13

ḥaḳ p. bilürlerse 117b/17
Nāṣen p. birle 111a/21
Nūḥ p. cübbesin çiñnine ṣalup 117a/5
İbrāhīm p. daḫı 70b/11, 72a/5, 72b/9
Nāṣen p. daḫı 117b/21, 118a/7
İbrāhīm p.+ den 74b/10
Süleymān p.+ den 102a/4, 61a/15, 9a/5
bu üç p.+ den ġayrı 77a/5
Nūḥ p. devrinde 73b/5
İbrāhīm p. didügi ḫaberleri 79a/7
p.+ dür 26a/17, 41b/16, 44b/12, 44b/18
mürsel p.+ dür 43b/3, 52a/3, 85a/17
Mürsel p.+ dür 88a/11
p.+ e 109b/15
atañuz Dāvūd p.+ e 49b/15
Dāvūd p.+ e 62a/5
hīç bir p.+ e 49a/10
İbrāhīm p.+ e 72b/12, 74a/17, 74b/9, 76a/6, 77a/13, 83b/4
ol mürsel p.+ e 64b/17
Süleymān p.+ e 109b/6, 10b/19, 113b/10, 11b/21, 41a/1, 47a/20, 47b/1
Süleymān p.+ e varup 46b/10
ol Süleymān p.+ e ve sulṭān-ı 9b/8
mürsel p.+ em 83b/5
Yūnus p.+ em 43b/9
Dāvūd p. ḥaḳḳında 52a/2
P. ḥażret-i 12b/10, 48a/1, 7a/19
İbrāhīm p. ḥażret-i 65b/11
p. ḥażretine 13a/3
āḫir zamān p.+ i 110b/2, 54a/18
bir p.+ i 115b/10
İbrāhīm p.+ i 68b/12, 68b/16, 70a/20, 71b/19, 72b/1, 73a/1, 74b/17, 75a/16, 81b/11, 84a/11
Mūsā p.+ i 117b/17
Nāṣen p.+ i 118a/2
Süleymān p.+ i alup 117a/7
İbrāhīm p.+ i görüp 79b/6
mürsel p. idi 40a/17
Süleymānuñ ḥaḳ p. idügine 20b/16
ceddümüz İbrāhīm p.+ ile 78a/9
Mūsā p.+ ile 85b/19
ol mürsel p.+ ile 77b/13
üç mürsel p.+ ile 77a/3
Ḥaḳuñ p.+ i 63a/17
Ḥaḳḳuñ p.+ isin 51a/14
p. ḳabri 24a/5
niçe mürsel p.+ ler 64b/21
niçe p.+ ler 70b/3
geçmiş p.+ ler muʿcizātından söylesen 117b/16
ol zamānuñ geçmiş p.+ leri 24a/3
varduġumuz p.+ lerile 65a/21
Benī İsrāʾīl p.+ lerinden bir resūl gönderüp 117b/2
mürsel p.+ miş 44a/6
İbrāhīm p. naẓarına irdük 100b/4
Süleymān gibi mürsel p. naẓarına vara 61b/1
İbrāhīm p. naẓarına varup 77b/1
İbrāhīm p. naẓarına 76b/21
mürsel p. naẓarına 76b/14
Nūḥ p. naẓarına 64b/12
İbrāhīmüñ mürsel p. olacaġın 70b/10
mürsel p. olacaġın 77b/5
ḥaḳ p.+ sin 79b/19, 79b/7
mürsel p.+ sin 49b/19 ʿadl
Dāvūd p. şerīʿatı mūcibince 52a/1
İbrāhīm p.+ üñ 61a/13, 64a/21, 65b/12, 68a/19, 70a/7, 73b/8, 76b/13, 94a/21
Mūsā p.+ üñ 85b/21
ol mürsel p.+ üñ 68a/14, 70b/2
Süleymān p.+ üñ 110a/14
Yūnus p.+ üñ 43b/21, 44a/4
İbrāhīm p.+ üñ anası ṣaçından çıḳup 69b/7
İbrāhīm p.+ üñ anası 73b/13
İbrāhīm p.+ üñ atasına 72b/2, 72b/4
Yūnus p.+ üñ ayaġına 44a/9
İdrīs p.+ üñ bir ḳonşusı 73b/4
İbrāhīm p.+ üñ ḳışşasın 71b/7
ol mürsel p.+ üñ muʿcizātıyla 67b/17
ol İbrāhīm p.+ üñ mübārek cemālin gören 113b/4
Süleymān p.+ üñ mübārek çehresinde 113b/9
Cercīs Süleymān p.+ üñ naẓarına ḳarşu 113b/6
Nāṣen p.+ üñ öñüne düşüp 118a/9
Şit p.+ üñ ümmetinden ekṣeri 114b/12
ol mürsel p.+ üñ vālidesi 68a/5
ol mürsel p.+ üñ vücūda gelecek yiri kim 67b/21
ol mürsel p.+ üñ yüzin görem 61b/6
İbrāhīm p. yüzin gördügiyçün 109b/16
Hūd p. zamānında 9b/19
İbrāhīm p. zamānında 114a/8
bir mürsel p. ziyāret ḳılsa 68a/12
İbrāhīm p. 73b/6

peyk -1- [Fa] Haber getiren.
p.-i celīl Mertebesi yüce haberci. 82a/9

peykānlu -1- [Fa+Tr] Ucunda sivri demir bulunan (ok).
elmās p. oḳın eline alup 105a/10

peymān -1- [Fa] Ant, yemin.
p. u ʿahd it-mezem Söz vermek. 46a/4

pīl -31- [Fa] Fil.
p. 101a/12, 114a/2, 56a/2, 64a/11, 97b/3

bir p. 107a/1
Hind-i p. 115a/10
p.-i Hindī 48a/7
p.-i Hindū gibi 53b/4
p.-i Hindū 116a/15
p. büyüklügi birle 47b/17
p.+ de 47b/13
p.+ den 47b/14
p.+ den siñege degin 47b/12
semādan semege ve p.+ den siñege varınca 53b/19
p. derisi 58a/13
p. dişinden düzülmiş 87a/17
p.+ e 47b/19
p. gergeden süvār 106a/2
p. ḫilḳatinde oldugına sebeb 64a/11
p.+ i 47b/17
p.+ i ḳorḳıdup 114b/5
p.+ in 64a/9
aḳlu ḳaralu p.+ ler 118a/12
Hindū p.+ ler 95b/16
p.+ lerüñ ḳulaġında 43b/18
ẓāhir p. ola 93b/1
p. süvār olmış 118a/18
p.+ üñ 47b/14
p.+ üñ derisine 47b/18
bir p. üzerine 97b/2

pīl-heyʾet -3- [Fa] Fil heybetli.
p. 63a/20
p. daḫı dābbenüñ üzerine 64a/2
p. ḫalḳı 64a/7

Pīl-pā -2- [Fa] Rüstem'in pehlivanlarından birisi.
p. 88a/13, 25a/2

pīl-pā -2- [Fa] Fil ayaklı.
şīr-sīne ve p. 20a/21
ol p. ayaḳların başmaġa 60a/18

pinhān -2- [Fa] Gizli.
p. ide 85b/5
p. itsünler 26b/9

pīr -12- [Fa] Yaşlı, ihtiyar kimse.
p. 109b/15
berna vü p. 2b/12
dīndār-ı p. 2b/2
p.+ e 109b/13, 109b/15
ḳırḳ yaşındaġı p. gibi 77a/7
bu ẕaʿīf ü rūzgār-dīde p. içün 77b/11
p. olana 109b/14
p. ü genç 103b/4
p. ü nev-cüvān 4a/13
p.+ üñ ṣaçı aġardı 80b/5
p. +üz 62b/5

pīre-zen -2- [Fa] Kocakarı, ihtiyar kadın.
p. 39b/9
p.+ dür 39b/9

pīraste -1- [Ar] Süslenmiş, donatılmış.
āraste ve p. ḳıldı 81a/18

pīrlik -2- [Tr] Pir olma durumu.
p.+ ümde 3a/5, 3a/8

pīrūz -2- [Fa] Uğurlu, hayırlı.
rūz-ı p.+ da 67b/10

pīrūze -6- [Fa] Mavi renkli kıymetli bir taş.
laʿl ü yāḳūt u zeberced ve elmās u p. 14b/4
p.+ den 15b/21
yeşil yāḳūtdan ve p.+ den 15a/10
zebercedden ve p.+ den 15a/13
laʿl ü yāḳūt u elmās u zebercedlerin ve p.+ lerin 14b/16
p. ve zebercedile ve zümürrüdle 87a/13

pis -1- [Tr] Kirli.
p. Ṭaġṭaġa 56b/4

pīş -1- [Fa] Ön, ön taraf.
p. ü pes 9a/16

pīşkeş -2- [Fa] Hediye, armağan.
p.+ ler çeküp 11b/14
p.+ lerin çeküp 19a/13

post-pūş -1- [Tr] Posta oturan.
p. it(d)-üp 23b/3

pul -5- [Tr] Hayvanın derisindeki fazlalıklar.
her p.+ ı 9b/17
p.+ ları 96b/7
ol tinnīnüñ p.+ ları 9b/17
p.+ ları altına girüp 6a/10, 6a/5

pūlād -16- [Fa] Çelik.
p. 106a/5
demür p.+ a dönüp 98a/20
p. çelükler urup 31a/16
çīn-i p.+ dan 35b/12
p.+ dan berk 27b/17, 30b/4
p.+ dan dört āyīne 16a/6
p.+ dan idi 86b/6
omuzlarına ṭutup götürecek p. demürler 18b/10
tīġ-i p.+ ıla 39a/16
p. idüp 31a/15
Dımışḳī tīşeyi ve p. külüngi eline alup 31a/10
p. külünkler urup 29a/13
p. külünkler 31a/13
p. külünklerle 29a/15
p. tīġile 16a/14

pūlād-pūş -6- [Tr] Çelik zırh giyinmiş.
yigirmi dört biñ p. erile 109a/7
p. sipāhī 91a/18
sekiz kez yüz biñ p. sipāhī 93b/20
yidi kez yüz biñ p. sipāhīdür 102a/1
yidi kez yüz biñ p. sipāhīsi 112b/14
p. sipāhīyle 105b/18

pūr -1- [Fa] Oğul.
pūr-ı Sām-Süvār Sām-Süvār'ın oğlu. 101b/7
pūşīde -3- [Fa] Örtülü, örtünmüş.
p. ḳıl-mışlar Örtmek. 35b/16, 36b/20
p. ḳılup 16b/2
puşt-pā -1- [Fa] Tekme.
p. 99b/18
put -2- [Fa] Eski dinlerde, kendisine tapınılan heykel.
p.+ dan arıtduġın 109a/7
p.+ laruñ yüzüne 48a/21
putperest -1- [Fa] Puta tapan kimse.
p.+ ler 48a/21
pūzīne-serv -1- [Fa] Maymun kametli.
p. ü 20a/21
pür -3- [Fa] Dolu.
p.-telbīs-i ḥasūd 91a/3
p. ḳıl-up Doldurmak. 58b/1
p. ol-a Dolmak. 101a/11
pür-günāh -1- [Fa] Günahkâr.
p.+ am 119a/4
pür-ḫūn -1- [Fa] Çok kanlı.
p. ider 3a/6
pür-hüner -6- [Fa] Çok maharetli.
p. 14a/13, 18b/2, 52a/8
iy p. 22b/20
kāmil p. 19a/7
ża'īf ü p. 71a/17
pür-melāl -1- [Fa] Çok kederli.
şād olur geh p. 22b/18
pür-naẓar -1- [Fa+Ar] Bakan.
p. 86a/9
pür-nem -1- [Fa] Nemli.
p. 3a/7
pür-reng -1- [Fa] Çok renkli.
p. ider 105b/7
pür-telbīs -3- [Fa+Ar] Hilekâr, düzenbaz.
İblīs-i p. 70b/1
p.-i muḥibbī 93b/9
ol iblīs ü p.+ i 70a/21
pür-uṣūl -1- [Fa] Düzenli, tertipli.
iy p. 111b/13
pür-vefā -1- [Fa] Vefakâr.
p. 115b/12
pür-yaraḳ -1- [Ar+Tr] Silahlı.
p. 102b/2
püser -1- [Fa] Erkek evlat.
yā p. 27a/13

-R-

ra'bet -1- [Ar] İstek, arzu, alaka.
r. olun-ur Talep edilmek. 116b/14
ra'd -6- [Ar] Gök gürlemesi.
r.-ı felege 97a/19
r.-ı felek āvāzlu 34a/18
r.+ a 35a/15, 38a/18
r.+ ı 79a/9
mihterler r.+ u 94a/2
ra'dveş -1- [Ar+Fa] Gök gürlemesi gibi.
r. 106b/10
ra'iyyet -10- [Ar] Bir hükümdarın yönetimindekiler.
r. 61b/18
r.+ i 111a/1
r.+ i olan arucuḳlar 7b/20
r.+ imüz 62a/18
r.+ inden bir miskīn 111a/1
r.+ leriyle 62a/3
r.+ lerüm ḳoyup 61b/17
r.+ ü 110b/14
r.+ üm ḳoyup 61a/7
r.+ üñ aḥvālinden 111a/2
ra'nā -2- [Ar] Güzel, hoş.
naẓm-ı r. 45b/14
zībā saḫn u r. kelām 71a/7
Rab -2- [Ar] bk. **Rabb**
luṭf-ı R. 97b /19
yā R. 100a/18

Rabb -31- [Ar] Bütün mahlukatı yetiştiren, kayıran, besleyen, terbiye eden Allah.
yā R.+ i 99a/4
R.+ ine 30b/12, 91b/19
R.+ ini 66a/1
R.+ ini tesbīḥ ider 78a/4
R.+ isine 75a/19
R.+ um 78a/20
benüm R.+ um 83b/17
R.+ uñı 77b/20
R.+ üm 84b/7
benüm R.+ üm daḫı 93a/1
R.+ ümden 78a/19
R.+ üme 100a/15, 79b/9, 84b/15, 98b/17, 98b/18
R.+ ümüñ 84b/10
R.+ ümüñ 'askeri 84b/6
benüm R.+ ümüñ 'askeriyle 84b/15
R.+ ümüñ emri 93b/14
benüm R.+ ümüñ ḳudretini 93b/9
R.+ ümüñ virdügi rızḳa meşġūl olup 66b/8
senüñ R.+ üñ 93b/13
R.+ üñe 84b/14, 90a/17, 90a/20, 93b/16, 93b/6
senüñ R.+ üñi 91a/13
R.+ üñle 84a/19
Rabbānī -25- [Ar] Allah'a ait.
emr-i R. 61a/16
emr-i R. birle 11a/12, 64b/5, 69a/6

ḥükm-i R. birle 117b/15
iẕn-i R. birle 101a/4, 113a/3, 113b/5, 11a/20, 19a/16, 49b/19 ʿadl, 4b/8, 52a/4, 63b/3, 96b/2
İẕn-i R. birle 115b/14
maʿārif-i R.+ de 50b/7
ʿilm-i R.+ dürür 71a/3
iẕn-i R. ḥükm-i 9a/9
iẕn-i R. ve muʿcize-i 46a/20
emr-i R.+ yi 98b/17
ʿilm-i R.+ yile 71a/4
iẕn-i R.+ yle 10a/17, 11a/7, 94b/1
Rabbe'l-ʿālemīn -3- [Ar] Alemlerin Rabbi.
R. 119a/21
āmīn yā R. 119b/20
yā R. 8a/2
Rabbī -1- [Ar] Rabbim.
yā R. 45b/21
Rabbü'l-ʿālemīn -4- [Ar] bk. **Rabbe'l-ʿālemīn**
R. 116b/4, 92a/7
Resūlu'llāh u R. 49b/6
yā R. 82a/14
Rabbü'l-ʿibād -11- [Ar] İbadet edenlerin Rabbi.
R. 38a/15, 39b/1, 45b/12, 49a/6, 80a/6, 82a/2, 93a/11, 94a/17
ḥükm-i R. 26b/20
o R. 30b/20
Nāṣır u R.+ dur 88a/16
Rabbü'l-enām -6- [Ar] Yaratılmış olan bütün mahlûkatın Rabbi.
R. 117b/7, 39b/2, 45b/11, 65a/5, 94b/15
o R. 71a/6
Rabbüña'llāhu Teʿālā -1- [Ar] Rabbimiz olan Yüce Allah.
R. 25a/18
rāciʿ -1- [Ar] Dönen, rücü eden.
r. ol-ınca Dönmek. 40a/8
racīm -15- [Ar] Taşlanmış.
r. 23a/8, 79a/17, 81a/4, 94a/7
R. 75a/1, 94b/10
nesl-i r. 45b/8
olur r. 70b/19
şeyṭān-ı r. 118b/2
r.-i laʿneti Lanetlenmiş, taşlanmış. 75a/11
r. dönüp 74b/16
r.+ e 75a/2
şeyṭān-ı r.+ e 79a/13
r. fiʿlile 81a/1
şeyṭān-ı r.+ i 73b/3
raġbet -2- [Ar] İstek, arzu.
r.+ i ola 1b/12
ḳıymetüñüz ve r.+ üñüz olmaduġı ecilden 53a/20
Rāġıb -8- [Ar] Metinde rahip olarak görevli kimse, özel ad.
R. 79b/1, 81a/12
yā R. 81a/21
R.-ı rāhib bile 79b/4
R.-ı rāhib 81a/6, 83b/16
R.-ı rāhibden 81b/20
R.+ a 81a/11
raġm -1- [Ar] İnadına, zıddına davranma.
r.-ı rūzgār 109b/4
rāh -2- [Fa] Yol.
bula r. 118b/1
ḫāk-i r. 40a/14
rāḥat -7- [Ar] Sıkıntısız olma durumu.
r. bulam 104b/3
r.+ da olur 51b/12
r. olup 106a/12, 58a/1, 66b/18
bizüm r.+ umuz uçurmaḳ 67a/5
r. virmez 8a/10
rāḥatlıḳ -2- [Tr] Rahat olma durumu.
r. birle 68b/9
r. ḳadri 28a/13
rāḥatü'l-ervāḥ -1- [Ar] Ruhların rahatı, huzuru.
r. 108b/8
rāhib -14- [Ar] Dünyayı terkedip manastıra çekilmiş hıristiyan din adam.
r. 81b/1, 82a/1
r. 81b/9
iy r. 81a/19
Nemrūdıla r. 80b/19
Rāġıb-ı r. 81a/6, 83b/16
Rāġıb-ı r. bile 79b/5
r.+ den 81b/5
Rāġıb-ı r.+ den 81b/20
r.+ e 81b/1
ol yanındaġı r.+ e 81a/21
r.+ i götürüp 80b/21
r.+ ile 82b/10
Raḥīm -7- [Ar] Çok merhametli olan Allah; merhametli, latif.
r. 95a/6
ol Kerīm ü R. Allāha 119a/10
azar itmez r. dil 67b/20
bir r. dil 67a/8
ol Kerīm ü R. pādṣāh 82b/1
Raḥmān u R. pādṣāham 82b/4
Ḳādir u R. ü Raḥmān 58b/21
Rāḥim -2- [Ar] Merhamet eden Allah..
R. 84b/8
R.+ dürür 119a/7
Raḥīmü'r-Raḥmān -1- [Ar] Çok bağışlayan Rahman.

R. pādişāh daḫı 92a/17
raḥm -7- [Ar] 1. Döl yatağı. 84a/13 2. Merhamet. 1b/6
r.+ ından 8b/13
r. it(d)-üben Merhamet etmek. 1b/6
r.+ inden 96a/8
ana r.+ inden 68a/21, 68b/12, 84a/13
ana r.+ inden vücūda gele 68a/8
Raḥmān -4- [Ar] Kafir-mümin ayırımı yapmadan yarattığı bütün varlıklara merhamet eden Allah.
R. 119a/3
Ḳādir u Raḥīm ü R. 58b/21
ḥüsn-i R. āyeti 2a/17
R. u Raḥīm pādşāham 82b/4
Raḥmānı'r-Raḥīm -1- [Ar] Esirgeyen bağışlayan (Allah).
raḥmet-i R. olan kümelā 50b/7
Raḥmānī -1- [Ar] Allah'la ilgili.
ḥaḳāyıḳ-ı R. 50b/6
raḥmet -29- [Ar] Allah'ın yarattıklarına olan merhameti.
diye r. 94b/21
ide r. 83a/9
ḳılmaya r. 116b/18
r.-i Ḥaḳḳa 100b/3
r.-i Raḥmānı'r-Raḥīm olan kümelāda 50b/7
r.+ i 1b/6, 75a/12
Ḥaḳḳuñ r.+ i 2a/14
ḥarf-i muṣḥafınuñ ekşer āyet r.+ i 2a/9
ide r.+ i 116b/20
r.+ i ide 3a/9
r. ide 116b/19, 23a/9, 45b/21, 71a/11, 71a/14
r. iden 84b/8
Allāhuñ r.+ inden 77b/11
Allāhuñ r.+ ini bula 67a/12
r. it 23a/19, 45b/20, 95a/1
r. itmezse 110b/18
r. ḳıla 108b/12, 119a/7
r. ḳılur 51a/1
benüm r.+ üme 82b/3
r.+ üñ deryāsından 118b/18
r. yaġmurı yaġup 47a/8
raḥmeten li'l-ʿālemīn -1- [Ar] Alemler için rahmet olan.
r. 83a/9
raḥmeten vāsiʿaten -2- [Ar] Rahmeti geniş olsun.
r. 116b/6
Muḥammed-i Şerefü'd-dīn r. 108a/16
raḫş -8- [Fa] Gösterişli, güzel at.
r.-ı raḫşāna süvār olup Parlak, gösterişli at. 105b/19
r.-ı raḫşāna 93b/20
r.-ı Rüstem Rüstem'in atı. 119b/7
ol ejderhā-peyker r.+ a 106a/21
r.+ ı 107a/8
ol ejderhā-peyker r.-ı nehrīyi 104a/3
r.+ ından inüp 75a/2
r.+ ıyıla ḳılıcıydı 103a/15
raḫşān -2- [Fa] Parlak.
raḫş-ı r.+ a 93b/20
raḫş-ı r.+ a süvār olup 105b/19
raḫt -1- [Fa] At takımı, eyer takımı.
r.+ ı 20a/6
raḳam -1- [Ar] Sayı.
r.+ a getürüp 119a/14
rāki ʿūn -1- [Tr] Metinde meleklerin ulaştığı bir mertebe.
kerrūbiyūn ve revḥāniyyūn ve ṣāffūn ve ḥāffūn ve r. ve sācidūn mertebeleri 14a/3
raḳīb -3- [Ar] Aynı şeyi elde etmek isteynlerden, aynı amaca varmak için uğraşanlardan her biri.
r. 46a/5
r. aġzın 95a/7
r.+ e 95a/6
rām -5- [Fa] İtaat eden, boyun eğen.
olmışdı r. 89b/11
olurdı r. 117b/6
r. idecek ol 59b/8
r. ol 39a/10
r. oldı 94b/18
ramīm -1- [Ar] Çok övülmüş.
cism-i r. olmış tenleri diriltmek 78b/20
rāṣif -1- [Ar] Sağlam, dayanıklı.
ʿārif-i r. 119a/7
rāst -21- [Fa] Doğru, düzgün; tesadüf.
r. 60b/20, 96a/10
r. alnında 20b/1
r. buyurursın 41a/17
maʿḳūl r. dirsiz 43a/10
r. geldi 18b/8
r. gele 30a/4
r. getürdi 105a/12
r. getürüp 56b/6
r. geyürüp 56b/19
r.+ ın eydüp 71a/9
r.+ ın söyle 67b/3
r. itdüñ 119b/11
r. ḳılup 57a/2
r. olmaya 45b/13
r. ṣanup 58b/5, 59b/12
r. söyle 93b/13
r. ṭutmaḳdur 111a/17
r. u şekl-i 1b/10
r. yirinde 55a/16
rāviyān -2- [Tr] Rivayet edenler.

r.-ı aḫbār 71b/5
r.-ı aḫbār-ı tevarīḫ 46a/14
ravża -3- [Ar] Cennet.
r.-i mübāregi içi Bereketli cennet. 37b/8
r.-i mübāregi içinde 37b/10
r.-i mübāregin 36b/14
rāy -1- [Ar] Fikir, düşünce.
r.+ uñdurur 119b/10
rāyiḥa -4- [Ar] Koku, güzel koku.
çirkin r.+ dan 48a/16
işbu r.+ dan 9b/11
r. virür çiçek 63b/5
r.+ yı ṭuyup 10b/6
rāżı -5- [Ar] Kabul eden.
ola r. 77a/20
sizden r. ola 36a/20
r. ol-madı Kabul etmek. 110b/8
r. olup 62b/11
Dālsiḫāna ve Mālsiḫāna r. söyleyüp 18b/21
Rāzıḳ -1- [Ar] Rızık veren Allah.
ol R.+ a 100a/20
razıya'llāhu ʿanhu -1- [Ar] Allah ondan razı olsun.
r. 12b/6
razıya'llāhu ʿanhum -1- [Ar] Allah onlardan razı olsun.
r. 12a/17
reʿāʿ -1- [Ar] Halk.
r. 85b/14
reʿāyā -1- [Ar] Halk.
r.+ sın ḳoyup gelmedügine 63a/3
reʾīs -115- [Ar] Baş, başkan, amir.
baʿūż şınfı r. 63a/12
bir müvekkel r. 11a/13
ḥükm ider r. 101a/4
ol r. 61a/11
yā baʿūż r. 63b/1, 63b/7
ẕübāb cündi r. 78a/6
r.-i baʿūż Cercīs Sivrisineklerin başı. 61b/5
r.-i baʿūż 63a/15
r.-i ḥākimi Alimlerin başı. 11a/16
r.-i ḥākimleri üzerine 11a/18
r.-i ḥükemā Alimlerin başı. 3b/3
r.-i mefsūd kāfirüñ helāki Fesat çıkarıcıların başı. 80a/18
r.-i mefsūd 79b/15, 91a/3, 92b/20, 93b/8
r.-i vüzerā Vezirlerin başı. 9a/1
r.-i ẕübāb Hedvāl Sivrisineklerin başı. 47a/13, 47a/2
r.-i ẕübāb 41a/18, 41a/21, 46b/20
peşşe-i r.-i ẕübāb 50b/15
baʿūż cündi r. Behyārūş tekvīn 64b/14
baʿūż r. Behyārūş tekvīn 64b/9
yā żaʿīf u naḥīf ẕübāb r. Behyārūş 80a/21
r. Cercīsile 101b/1
Nemrūd maġzın yiyüp helāk iden baʿūż r. Cercīsüñ sözni 114a/12
ẕübāb r.+ e 54a/14
yā ẕübāb r. Hedvāl 44a/6
ẕübāb r. Hedvāl 53b/4
r.+ i 64a/14, 64a/16
ʿaselüñ r.+ i 9a/10
aʿvān-ı ẕübāb r.+ i 97b/6
baʿūż r.+ i 61b/8, 63b/6
baʿūż şınfı r.+ i 113b/4
bu baʿūż r.+ i 97b/7
bu baʿūż şınfı r.+ i 78a/7
bu ẕübāb r.+ i 90a/19
bu ẕübāb şınfı r.+ i 41a/14
cümlesinüñ bir müvekkel r.+ i 11a/14
iy ḥuffāşlar r.+ i 66b/7
müvekkel r.+ i 11a/14
müvekkel-i r.+ i 11a/15
naḥl r.+ i 41a/20
peşşeler r.+ i 61a/11
yā ḥuffāş r.+ i 66a/14
ẕübāb r.+ i 50b/14
ẕübāb şınfınuñ r.+ i 109b/8, 50a/18
bu baʿūż r.+ i Behyārūş 65b/6
yā peşşeler r.+ i Behyārūş 65b/5
baʿūż r.+ i Cercīs 114a/4, 64a/13
baʿūż şınfı r.+ i Cercīs 109b/6
sivri siñekler r.+ i Cercīs 64a/10
yā ẕübāb r.+ i Cercīs 100b/1
ẕübāblar r.+ i Cercīs 83a/18
baʿūż r.+ i Cercīse 61a/20
ẕübāb cündi r.+ i Cercīsimiş 97b/8
ẕübāb r.+ i daḫı 97b/21
ẕübāb r.+ i Hedvāl sözüni 46a/17
yā ḳara siñekler r.+ i Hedvāl ẕübāb 54b/1
ḳara siñekler şınfınuñ r.+ i Hedvāl 61a/15
muḳaddem gelen ẕübāb r.+ i Hedvāl 64a/13
ol ẕübāb r.+ i Hedvāl 46b/19
peşşeler r.+ i Hedvāl 51a/15
yā ẕübāb r.+ i Hedvāl 53a/6
ẕübāb r.+ i Hedvāl 45a/4
ḳara siñekler r.+ i Hedvāle 109b/9
ḳara siñekler r.+ i Hedvāli 64a/14
ẕübāb r.+ i Hedvālüñ üsti yanında 101a/3
ʿankebūt r.+ i Kehūl 52a/10
ʿankebūtlar r.+ i Kehūl 51b/3
r.+ ile 40a/21

bu baʿūż r.+ ile söyleşüp 114a/15
anuñ r.+ in 40b/19
naḥl r.+ in 11a/4, 40b/13, 40b/2
naḥlüñ r.+ in 40b/11
Zenbüristān r.+ in 63a/11
ẕübāb r.+ in 40b/16
ol ẕübāb r.+ in ḳulaġuñdan çıḳarayın 84a/15
ẕübāb r.+ in naẓarına getürdi 40b/18
naḥlüñ r.+ inden 40b/8
ʿankebūt r.+ ine 51a/19
peşşeler r.+ ine 51a/4
ẕübāb r.+ ine 51a/17, 61a/18
ẕübāb r.+ inüñ alt yanında 64a/16
ẕübāb r.+ inüñ altı yanında oturam 64b/5
ẕübāb r.+ inüñ bu sözin işidüp 41a/4
baʿūż şınfınuñ r.+ iydi 61a/11
dünyā göginüñ melāʾikesinüñ r.+ iydi 12a/18
anlaruñ r.+ iyem 63b/3
r.+ ler 62b/20
ser-cümle r.+ ler 11a/18
r.+ leri 54b/21
ʿāṣī Nemrūd r.+ leri 91a/4
cemīʿ ẕübāb r.+ leri 98b/14
el-hevāmm ecnāsınuñ r.+ leri 11a/11
ne ḳadar ẕübāb r.+ leri 95a/18
niçe yüz biñ cinnī r.+ leri 19b/9
hevāmm cinsi r.+ leri arasında 55a/1
r.+ lerin 40b/15
yidişer kerre yüz biñ cin r.+ lerine 4b/11
r.+ leriyle 11b/11
r. olan 45a/18, 45a/19
baʿūż r. tekvīni 63a/19
aʿżā-i r.+ üm 99a/7
yā ẕübāb r.+ i Hedvāl 53a/16
ʿankebūtlar r.+ in 51a/17
naḥl r.+ in 61a/7

reʾīsü'l-ḥükemā -1- [Ar] Alimlerin başı.
r.-i ṣābitü'l-evtād 46a/10

reʾy -5- [Ar] Fikir, görüş.
r.+ i 112b/21
ol ḥükemānuñ r.+ in 23b/10
şuʿle-i r.+ inden 2b/13
r. itdügi 114a/16
ol müdebbirüñ r.+ iyle 113b/4

rebāb -1- [Fa] Dize veya bir yere dayanarak çalınan saz.
r. 91b/8

Rebīʿü'l-evvel -1- [Ar] Kameri ayların üçüncüsü.
R.+ üñ on altıncı güninde 29b/6

red -5- [Ar] Geri çevirme.
çi ger r.+ dem yāḫud maḳbūl 119a/6
r. idüp gidertdügin 61a/18
r. itme 49b/9
r. itmedi 55a/10
r. olınmaz 13b/19

redd -2- [Ar] bk. **red**
r. iderdi 31a/12
r. itmeyeler 55a/3

reddit - -1- [Ar+Tr] Geri çevir-
r.- di 35a/15

refʿ -1- [Ar] Yukarı kaldırma, yükselme.
r. idüñüz 42b/16

Refīʿa'd-derecāt -1- [Ar] Yüksek dereceler.
R.+ dur 79b/9

refīḳ -1- [Ar] Dost.
r.+ lerüñle 117b/13

reftār -1- [Ar] Arkadaş, yol arkadaşı.
r.+ ına 2b/11

reh -1- [Fa] Yol.
ʿışḳuñ r.+ inde 23b/2

rehā -5- [Fa] Kurtuluş.
bula r. 113a/15
bulmaz r. 101a/16
olmaz r. 97a/6
r. bulmaz 56a/4, 5a/12

rehber -2- [Fa] Yol gösteren.; Hz. Peygamber.
resūl-i r. 110b/11
feṯḥ ü nuṣret r.+ i 2b/8

rekʿat -9- [Ar] Namazda kıyam, rükü ve iki defa secdeden meydana gelen bölüm.
iki r. 20b/21, 36a/20
iki r. ḥācet namāzın ḳılup 115a/13, 35b/21, 37a/10, 3b/12, 46a/18
iki r. namāz ḳıl 37a/4
ḳırḳ r. namāz ḳılup 37b/11

remz -4- [Ar] Merâmı gizli bir yolla, îmâ ve işâretle anlatma.
r. 58b/21
r.-i dāstān Destanın anlatılışı. 45b/2
r.-i melīḥ Sevimli, latif anlatım. 118a/20
r. it-meye Gizlice anlat- 30a/18

renc -4- [Fa] Ağrı, sızı.
cehāletden ḳatı dermānsuz r. 28a/9
çalınur kūs u ḥarbi ṭabl u r. 106a/7
derd ü r. 103b/4
r.+ den 32b/16

rencīde -1- [Fa] İncinmiş, gönlü kırılmış.
r. olmaya 7b/17

rencūr -1- [Fa] İncinmiş, sıkıntılı.
r. 114a/18

reng -17- [Fa] Renk.
gül-gūn r. 17b/15
ol r. 53a/4
r.-i kebūd Mavi renk. 29a/3
r. añup 13b/13

her ne r.+ de olursa 53a/4
r.+ i 17b/10, 36b/11, 37a/17, 63a/21
aʿżāsınuñ r.+ i 40b/20
ol Māvabaṭavʿūdūn tūsi r.+ i 17b/14
ol örtünüñ r.+ i 37a/17
buḳalemun ḳuşı r.+ i gibi 17b/12
zeberced ve yeşil yāḳūt r.+ in 36b/5
anuñ r.+ inde 17b/13
yeşil yāḳūt r.+ inde 37a/16
r. virüp 15a/3

rengīn -1- [Fa] Parlak renkli.
ol r. mermerleri 13b/14

renk -3- [Tr] bk. **reng**
āḫar r. 87a/5
bir dürlü r.+ de 17b/10
ġayrı r. giyip 87a/6

renklü -1- [Tr] Rengi olan.
ḳara r. nesne üzerinde 48a/13

resm -7- [Ar] 1. Şekilde, şeklinde; desen, şekil.
r. 103b/1
ʿādet r. 45b/15
r.-i ḳānūn 4a/13
bu r.+ e 107b/18
r.+ e atavuz 75a/4
ism ü r.+ i 116b/14
r. itmişler 16a/13

resūl -21- [Ar] Peygamber, nebî.
aṣḥāb-ı R. 2b/1
ḥaḳ R. 38b/6
ḥaḳ r. 111b/12, 115a/20
ḥażret-i R. 116b/10, 116b/7
ol ḥaḳ R. 44b/21
yā R. 44b/9
r.-i Kirdigār Allah'ın resulü. 111b/5
r.-i Kirdigār 49a/17
r.-i maʿbūd Kendisine inanılan resul. 9b/3
r.-i pāk-i dīn Dinin temiz peygamberi. 2a/20
r.-i rehber Yol gösterici peygamber. 110b/11
r.+ dür 12b/21
ḥażret-i ʿaleyhi's-selām r. göndermesin maʿḳūl görüp 117b/11
Benī İsrāʾīl peyġāmberlerinden bir r. gönderüp 117b/2
R. ḥażret-i 12b/21
R.+ i 62a/17
o R.- i Ḥaḳ Celīl 73b/17
hümām-ı aʿẓam r. ol dīne zīneti viren 2a/17
ol r.+ üñ 44b/9

Resūla'llāh -2- [Ar] Allah'ın peygamberi.
R. 40b/18, 41b/1

Resūlu'llāh -1- [Ar] bk. **Resūla'llāh**
R. u Rabbü'l-ʿālemīn 49b/6

revā -5- [Fa] Layık.
itdüm r. 91b/10
r. ḳıl 45b/21
münācātların r. ḳılup 25a/17
r. mıdur 55b/19, 64b/5

revān -18- [Fa] Giden, yürüyen.
r. 103b/16, 37a/8, 39a/11, 76a/21, 78b/17
āb-ı r. 3a/12
ḥāżır r. 105a/18
ḫoş r. 105b/4
ḳılduḳ r. 112a/4
rūḥ-ı r. 61a/3
r.-ı ʿizzet ḳıl-up İzzetli yol eyle- 74b/16
Baʿalbek şehrinüñ āb-ı r.+ ın bāġ u būsitānın gül ü gülistānın 27b/4
r. içine 73b/19
āb-ı r.+ lar 27a/21
r. olmış 76a/2
r. olup 105a/13, 27a/21
āb-ı r.+ uñ yüz sürdügi yirler 37a/7

revende -3- [Fa] Giden.
çābük r. 53b/1
ne uçar perendedür ve ne ḫod vücūdunı nefesi götürür r.+ dür 12b/5
Demirkeş-i cinnī r.+ si 13b/8

revḥāniyyūn -1- [Ar] Güzel yerler.
kerrūbiyūn ve r. ve ṣāffūn ve ḥāffūn ve rākiʿūn ve sācidūn mertebeleri 14a/3

reyḥān -2- [Ar] Fesleğen.
sünbül ü r. 76a/2
naḫl-bendān-ı r.-ı ḥaḳāyıḳ 23b/9
gülle r.+ a 71a/16
r.+ dan 43b/13
gül ü r. oldı 75b/19

rezimgāh -1- [Fa] bk. **rezmgāh**
r. ṣaḥrāsı 98b/2

rezm -1- [Fa] Kavga, savaş.
r. içinde 93b/7

rezmgāh -1- [Fa] Savaş alanı.
r.+ a ṭoġru 98a/18

Rezzāḳ -6- [Ar] Rızkı bol bol ihsan eden Allah.
R. 40a/11
R.-ı ʿālem Alemlere rızık veren. 8b/1
R.-ı benī ādem İnsanoğluna rızık veren. 41a/15, 53a/17
R.-ı benī ādeme 66b/18
R.-ı ẓāhir Apaçık rızık veren. 19b/20

riḥlet -1- [Ar] Göç, sefer.
dār-ı r.+ dür 110b/6

riżā -8- [Ar] Hoşnutluk, gönül razılığı.
r. vir-di 82b/19
r. virdügiyçün 65a/6, 73b/14

r. viresin 60a/8
r. virmek 60a/10
r. virmeyüp 101b/21
r. virüp 69b/2
r.+ yı vire 30a/6

rızıḳ -1- [Ar] bk. **rızḳ**
r.+ ıçun 66b/13

rızḳ -13- [Ar] Allah tarafından herkese takdir edilen nimet.
r. 40a/11
muḳadder olan r. 66b/13
r.+ a 2b/13
ḫalḳ elindeki r.+ a 54a/3
ḫalḳuñ elindeki r.+ a 54a/2
Rabbümüñ virdügi r.+ a meşġūl olup 66b/8
r.+ ın ṭaleb ider 65b/18
ḳısmet olan r. iriser 66b/15
r.+ ları 47b/11
r. mı virür diyicek 71b/16
r. ṭaleb ḳılısardur 66b/14
eger ki naṣībüm r.+ um dünyāda dükenmediyse 33a/11
r.+ uñ 65b/21

riʿāyet -7- [Ar] Saygı, sayma; uyma.
r. 25a/20
r.-i ḥuḳūḳı Adaletle uyma. 49b/16
bu r.+ i 111a/15
r. itmek 51b/13
r. itmekdür 62a/10
r. ḳılasız 43a/15
r. ḳılup 58a/9

ricāl -1- [Ar] Erkekler.
ḫuṣūmet-i r. gibi 13a/2

rifʿat -5- [Ar] Yücelik, yükseklik.
Cemşīd-i r. 119b/13
ḳudsī r.+ ıyla 71a/18
ʿizz ü r.+ i 2b/15
eyyām-ı r.+ inde 119a/14
eyyām-ı r.+ ine şenā ḳılup 51b/3

rīḥ -1- [Ar] Rüzgar, meltem.
r.+ den 13a/12

rikāb -4- [Ar] Boyunlar.
r.+ ın dutup 108a/9
r.+ ın öpüp 101b/5
r.+ ın ṭutup 80b/16
Şehr ḳavmi r.+ ınca 28b/21

riḳāb -3- [Ar] Yüzlü.
iy mālik r. 45b/10
mālik-i r. 41a/3, 50a/16

Risālet -3- [r] Peygamberlik.
r. 117b/3
ḥażret-i R.+ den 13a/2
ḥażret-i R.+ e 13a/4

rīsmān -4- [Fa] İp, halat.
r.+ dan 14a/5
r.+ dan ince ḳıllar gerdügüm vaṭanla 55a/5
ger r.+ dan ve ger ḥarīrden 18b/1
r.+ ı 110a/5

rivāyet -15- [Ar] Bir haberi, söz veya olayı nakletme, anlatma.
r. 105b/9
Bilāl bin Ḥārişden r.+ dür 13a/2
Caʿfer-i Ṣādıḳdan r.+ dür 12b/6
Ḥasan-ı Baṣrīden r.+ dür 12a/14
İbni ʿAbbāsdan r.+ dür 12b/1
Vahab ibni Münebbihden r.+ dür 13a/11
r. iderler 108a/16, 71b/5
ṣarīḥ r. iderler 3a/21
r. idicek 90a/17
r. idüp 90a/9
r. itsün 95a/16
r. ḳılup 95a/12
ṣaḥīḥ ḥikāyet melīḥ r. ḳılurlar 46a/13
ṣarīḥ r. ḳılurlar 23b/11

riyā -3- [Ar] Olduğundan başka türlü görünme.
r.-yı zāhid gibi 53b/8
r.-yı zühdi ḳıl-ma 108b/12
yalan gibi ve töhmet ve bühtān ve r. ve fısḳ ve ẓulm 62a/13

riyāżat -4- [Ar] Nefsi talim etmek için yapılan talimler.
ʿankebūt şınfından ḳāniʿ r. çekici 51b/5
r. ehli 66b/13
r.+ ın bilüp 66b/17
r.+ la 66a/13

rīze -6- [Fa] Kırıntı, ufak parça.
rīze r. it(d)-üp Parçala-, un ufak et- 98b/15
rīze r. ḳılup 51a/10, 99a/11
r. rīze idüp 98b/15
r. rīze ḳılup 51a/10, 99a/11

rū-be-rū -1- [Fa] Yüzyüze.
r. olup 93b/6

rū-siyāh -2- [Fa] mec. Yüzü kara, ayıplı.
r.+ am 82a/18
ḫacīl ü r.+ ım 119a/4

rū-siyāhlıḳ -1- [Fa+Tr] Aybı olma durumu.
r.+ ın bilüp 92a/17

rū-siyeh -1- [Fa] bk. **rū-siyāh**
r.+ ken 41a/19

rubʿ -8- [Ar] Dörtte bir.
r.-ı meskūn ʿāleminde olan Nesr-i Ṭāyir ulularıyla cemīʿ olup Dünyanın dörtte biri, kara parçaları. 67b/14
r.-ı meskūn ʿāleminde 63b/10
r.-ı meskūn içre ṭolmış 106a/6

r.-ı meskūn 16a/13, 49b/8, 93b/4, 94b/20
r.-ı meskūna 38a/7
rūbāh -1- [Fa] Tilki.
r. 55b/8
rubūbiyyet -1- [Ar] Rab olma durumu, ilâhlık.
daʿvā-yı r. eyledi 91a/17
rūġan -1- [Fa] Parlak.
r.-ı māhı dürütmeyinen Parıldayan ay. 114b/14
rūḥ -38- [Ar] Hayat cevheri, can.
r. 23a/3, 71a/2, 94b/7
r.-ı envār-ı Süleymānīden Hz. Süleyman'ın nurlu ruhu. 37a/16
r.-ı ḳuds Kutsal ruh. 2a/14
r.-ı ḳudsı 95a/4
r.-ı pāk Temiz ruh. 2b/19
r.-ı pākine 39b/14
r.-ı pāküñ ʿaynı 70b/17
r.-ı revān 61a/3
r.-ı Süleymān-ı Bū-türāb Süleymān-ı Bū-türāb'ın ruhu. 37a/5
r.-ı Süleymān-ı Bū-türābıçun 37b/10
r.+ ı 30b/21
r.+ ına 36a/5, 67b/7
Hārut u Mārut r.+ ına 85b/3
Ḳāsım Muḥammed Muṣṭafānuñ r.+ ına 3a/17
muḳaddem gelen Süleymānuñ mübārek r.+ ına 39b/16
ol Muḥammed Muṣṭafānuñ r.+ ına 46a/9
Süleymān-ı Bū-türāb r.+ ına 37a/14, 37b/11
Yūşaʿ bin Nūn r.+ ına 45a/5
Süleymān-ı Bū-türāb r.+ ına bağışladılar 37a/11
r.+ ınuñ maḳāmı 50b/19
r.+ ıyçun 77a/8
mübārek r.+ ıyçun 24a/1
Süleymān-ı Bū-türāb r.+ ıyçun 36b/1
Süleymān-ı Ḫākī ve Süleymān-ı Bū-türāb r.+ larıyçun 40a/19
ġıdā-yı r. olur 45b/16
iy Firdevsīye r. u ʿaḳıl viren 45b/18
r. u ḳalb 50b/7
r.+ um 39a/12
r.+ um gitdi 39a/17
r.+ umuz 77b/11
r.+ umuz çün kim 45b/20
r.+ umuz çün 36a/20
r.+ uñ 45b/3
r.+ uñı ḳabż iderem 39a/10
ruḫ -65- [Ar] 1. Yüz, çehre.
r. 70b/18
gül r.+ ınuñ ḥasretinden 46a/5
2. Metinde bir kuş adı.
o R. 105b/5
R. ḳuşı arḳasına alup 112b/6
R. ḳuşı arḳasında 106a/8
R. ḳuşı arḳasından 105a/3
R. ḳuşı bu 103b/5
R. ḳuşı bulup 109a/13
R. ḳuşı daḫı 106a/10
R. ḳuşı dāḫı 111b/20
R. ḳuşı gibi 104b/11, 105a/15
R. ḳuşı götürdügin 109a/15
R. ḳuşı götürüp 104b/8
R. ḳuşı işidüp 103a/13
R. ḳuşı 102a/15, 102a/18, 102a/19, 102b/12, 102b/14, 102b/3, 102b/5, 103b/16, 103b/17,
104a/11, 104a/17, 104a/2, 104a/6, 104b/1, 104b/12, 105b/15, 105b/2, 106a/12, 106a/14,
108a/11, 108a/17, 112b/16
R. ḳuşı 104a/18
R. ḳuşımda 102b/9
R. ḳuşın daḫı 106b/14
R. ḳuşın 102b/10, 112a/12
R. ḳuşına 103a/4, 104a/2, 105a/8, 105a/9, 105b/1, 106a/9
R. ḳuşında 102b/8
R. ḳuşını görüp 103b/20
R. ḳuşını 102b/15, 103b/7, 105a/15, 108a/20
R. ḳuşınuñ arḳasına 104a/1
r. ḳuşınuñ ḳaşdı varısa 104b/3
R. ḳuşınuñ serin teninden 104a/19
R. ḳuşınuñ ṭurduġı yire 108a/11
R. ḳuşınuñ 105b/13, 108a/15
R. ḳuşıyıla 109a/18
R. ḳuşıyla 112a/16
R. ḳuşunı 112a/8, 112b/2
murġ-ı R. üstinde 104a/8
ruḫ-ḳamer -1- [Fa] Ay yüzlü.
r. 87b/3
Rūḥa -3- [Ar] Metinde bir şehir adı.
R. şehri memleketine 68a/2
R. şehri 65b/8
Nemrūd-ı laʿīn olduġı R. şehri 98a/8
ruḫām -2- [Ar] Mermer.
çeşme-i r.+ ı 13b/12
r. +ı 86b/12
sīm ü r.+ ın ve ṣāfī altunın 14b/15
ruḫāmī -12- [Ar] Mermerle ilgili.
ḳızıl altun ve r. gümiş micmereleri içinde yaḳup 12a/10
r. gümişden idi 86b/19

aḳ r. gümişden 15a/20
ol r. ḳalʿanuñ içine 86b/4
bir r. mermer maʿādinin 27b/14
r. mermerden bir ḳalʿa 86b/3
r. mermer 34b/12
r. mermerleri kesüp 29a/15
r. südden aḳ 27b/17
aḳ r. gümişden 15b/5
r. mermerdür 34b/10
rūḥānī -4- [Ar] Ruhla ilgili.
ġıdā-yı r. 11b/13, 12a/12
ḥāfıẓ-ı r. 22b/2
nüfūsīye degül r.+ ye daḫı 22a/4
ruḫeyn -2- [Ar] İki yanak, çehre.
gül r.+ in gördügiyçün 86a/13
gül r.+ üñ 95a/5
Rūḥşāh -2- [Fa] Metinde bir cin adı.
R.-ı cinnüñ daḫı 13b/15
R.-ı cinnüñ 13b/11
Rūm -2- [Ar] Rum asıllı kimselere verilen isim.
ḫalḳ-ı R. 119b/3
R. pāẕişāhına 4a/10
Rūmī -1- [Ar] Anadolu'ya ait.
Sīlī ve R. ve Ḫıṭāyī yapraḳları ṣalup 18a/6
rummānī -1- [Ar] Nar gibi.
ḥacer-i yāḳūt-ı r.+ den 37b/5
rumūz -1- [Ar] Sembol.
r. 92b/13
rusül -2- [Ar] Hz. Peygamber.
Allāh u Vāḥid ü R. 31a/3
efḍal r. 2a/7
rūşen -4- [Fa] Aydınlık.
r. itdi 47a/11
r. oldı 69a/9
r. tīġıla 35b/18, 37b/12
rūşen-enver -1- [Fa] Aydınlık saçan.
güneşden r. 67a/21
ruṭūbet -2- [Ar] Nem.
r. 21b/9
havā r.+ inden 52b/20
rūy -7- [Fa] Yüzey, satıh.
r.-ı zemīn Yeryüzü. 63b/10, 90b/4
melik-i r.-ı zemīn 17b/17
r.-ı zemīnde çoġalup 25a/14
r.-ı zemīni ṭutmış 104a/15
r.-ı zemīnüñ cānavarları 97a/21
İsfendiyār-ı r.+ in 91b/17
rūz -6- [Fa] Gün, gündüz.
itdi r. 80b/6
R.-ı Maḥşer ol-dı Maḥşer günü gel- 80b/15, 99b/15
r.-ı pīrūzda En hayırlı gün. 67b/10
emr ü nehy ü r. u şeb 2b/18
Rūz-ı Ḥaşir Haşr günü, mahşer günü.
R.+ de 13a/13
rūzgār -26- [Fa] 1. Yel, bad. 60a/16 2. mec. Ömür, hayat. 24a/7
r. 19b/18, 20a/16, 24a/18, 65a/7, 85b/1, 85b/18
ʿömr-i r. 94b/14
bir niçe r. 66b/17
ḥādiṯe-yi r. 67b/11
ne ḳadar r. 77a/10
pehlevān-ı r. 101b/6, 102b/1, 106b/12
raġm-ı r. 109b/4
tārīḫ-i r. 27b/10
r.-ı ʿālemüñ müddeti āḫir olınca 3a/3
ṣāḥib-ḳırān-ı r.+ dur 85a/10
niçe r.+ ıdı 77b/1
r.+ ıla 27b/18
r.+ la 35b/2
müddet-i r.+ la 21b/2, 24a/7
tārīḫ-i r. ola 119a/18
r. şiddetinden āgāhı 60a/16
bunca devr-i rūzgār 100b/14
bī-ḥad r.+ uñ nekbeti 3a/6
rūzgār-dīde -4- [Fa] Görmüş geçirmiş, uzun yaşamış.
r. 67b/6
r. kerkesi 67b/14
bu żaʿīf ü r. pīr içün 77b/11
r. yirler 22a/2
rūzī -7- [Fa] Rızık, azık.
r. ḳıl 45b/19, 71a/13
cenneti r. ḳıla 3a/11
r. ḳılan 79b/21
r. ḳıldı 20b/13
r. ḳılup 78a/21
īmān u r. ḳılup 33a/13
rūzigār -9- [Fa] bk. **rūzgār**
r. 111b/13, 37b/16, 39a/3, 8b/20
çarḫ-ı r. 28a/1
fāżıl-ı r. 3a/19
r. geçdi 39a/18
ʿalā raġm-ı r. gelüp 30a/11
ʿömr-i r. u ṣubḥ u şām 65a/5
rü'yet -1- [Ar] Görme, bakış, görüş.
ḫuṭūṭ-ı r.+ i 2a/13
rükn -r- [Ar] Esas, temel.
çār r. 37a/1
şerʿ ü dīnüñ çār r. 2b/1
çār r. kemerleri ṭartılmış 22b/1
çār r. 35b/11
Rüstem -126- [Fa] İran'ın meşhur mitolojik, efsane kahramanı; Zaloğlu.
R. 102b/18, 103a/17, 103b/6, 103b/9, 22b/11, 55a/13, 55b/12, 55b/13, 55b/17,

55b/19, 55b/4, 56a/8, 57a/19, 57b/19, 57b/3, 57b/5, 58b/16, 58b/18, 59a/11,
59a/13, 59a/5, 59a/8, 60a/1, 60a/20, 60a/21, 60a/4, 60a/5, 60b/17, 60b/19,
60b/20, 60b/6, 60b/9, 61a/4, 85a/11, 89b/17, 89b/19
ḫod R. 57b/2
ol Sām-ıla R. 58b/14
raḫş-ı R. 119b/7
yā R. 59b/16, 60a/6, 60b/7
Zāl-ı Dāstān oġlı R. 112a/21
R.-i Dāstānuñ serverliginden 108b/14
R. cānıbına 104a/19
R. daḫı 55a/13, 55b/15, 59a/1
R.+ den 103b/7, 112b/2
ol R.+ den gelen ṭurna ḳuşlarını 112b/11
R.+ den yaña 60a/16
R.+ e 104b/1, 55a/12, 59b/18, 60a/1, 91b/20
Zāl-ı Dāstān oġlı R.+ e 103a/16
R.+ e çaġırup 59b/20
R.+ e söyleyince 60a/11
R.+ e ṭoġru gitdi 59b/19
R.+ e ve erenlerüñe 58a/9
R. geldügi gibi 85b/18
R.+ i 102b/19, 103a/2, 103b/10, 108b/16, 112b/4, 55a/17, 55a/21, 55b/17, 56a/19,
57b/15, 57b/20, 58a/5, 58b/10, 58b/4, 59b/10, 59b/15, 59b/16, 59b/7, 60a/13,
60a/2, 60a/3, 89b/18, 91b/18
o R.+ i 88b/4
R.+ i alup ḳapup ḳaçacaġumuz bilemeyüp 56a/11
R.+ i añup 55b/18
R.+ i çeküp ṭurġurup 60a/6
R.+ i götürüp 104a/11
R.+ i ḳoyup gitdügüm yire 58b/3

-S-

saʿādet -8- [Ar] Mutluluk.
s. 119b/15
ʿizz ü ḥürmet ve devlet ü s. 30a/10
ṣāḥib-i s. 111a/8
baḫt u devlet ü s. bulup 61b/3
ol s. güneşi 86a/8
s. ılduzı 40a/8
Nemrūduñ s.+ i 76a/10
s.+ ile 119a/21

saʿādet-yār -1- [Ar] Mutlu eden.
s. olup 30b/13

sāʿat -26- [Ar] Günün yirmi dörtte biri; vakit.
ḳapu açılduġı s. 37a/13
ol s. 17b/13
s.-ı Saʿd içinde 4b/17
R.+ i ḳoyup gitdügüm yiri 59a/15
R.+ ile 55b/3, 59b/15
R.+ ile Ṭaġṭaġadan ġayrı 89b/20
R. işidüp 59b/20
ʿazm-i R. itmiş 112b/17
R. ḳatından 112a/19
ʿazm-i R. ḳılum 112b/7
ʿazm-i R. ḳılup 58b/16
R. naẓarına yetürsem 112b/4
R. naẓarına yitürem 103b/11
R. ṭarafına 104a/18
R.+ üñ 104a/18, 56a/10
R.+ üñ aḥvālini 103a/1
R.+ üñ atası 102b/17
R.+ üñ baġrı ḳanın 58a/6
R.+ üñ elin öpüp 60b/11
R.+ üñ eylügin 55b/20
R.+ üñ ḥabs olduġın 103a/13, 112b/16
R.+ üñ ḫalāşına 112b/12
R.+ üñ ḥāli 55b/13
R.+ üñ ḥālin idincek beyān 103a/3
R.+ üñ merkebi 103a/18
R.+ üñ niʿmetin 103a/18
R.+ üñ üzerine 55b/1
R.+ üñ yaraġı 103a/14
R. üzerine 56a/12, 60a/17
R. yanında 55b/10, 56a/19
R. yoluna 56a/20

Rüstem-i Tehem-ten -5- [Ar] Metinde Rüstem'in adı.
R. 102b/16, 57b/8, 89b/15
R.-i ḥażretile Saygın Rüstem. 61a/5
R. ü Tinnīn-ten-i Ḳahhārıla 104a/5

rüsvā -1- [Fa] Rezil.
r.-yı ḫalḳ itse 23b/3

rütbet -1- [Ar] Rütbe.
r.+ i irgürüpdür 2a/7

s.-ı şerīf Mübarek saat. 67b/10
s.-i evvel irse İlk saat. 16a/2
her s.+ de 17b/10, 17b/12
ol s.+ de 48a/15
yigirmi dört s.+ dur 16a/5
s.+ e irişse 17b/13
ne ḳadar s. geçdügi 16a/5
iki s. geçse 16a/3
her s. geldükçe 15b/21
ol s.+ ı 68a/14
nücūm s.+ ı geçmedin 40b/17
Züḥal s.+ ı irse 17b/14
s.+ ı on iki geçse 16a/4
yidi yıldızuñ s.+ ına göredür 17b/10
s.+ ında 17b/15
Merrīḫ s.+ ında 17b/15
Müşterī s.+ ında 17b/15

ḥaşrüñ s.+ i irince 2b/6
s.+ inde 92b/7
Ḳamer s.+ inde 17b/15
şems s.+ inde 17b/14
bir s. ve bir nefes 42b/19

Saʿd-ı Selmān -1- [Ar] Mes'ûd-ı Sa'd-ı Selman olarak bilinen, Şehname hakkında şiirler yazan meşhur gazneli şair.
Saʿd-ı S.+ a 71a/21

şaʿd -2- [Ar] Bayram; kutluluk.
ş. 24b/13
ş. günü 24b/14

Saʿd -1- [Ar] Uğurlu sayılan yıldız.
sāʿat-ı S. içinde 4b/17

Saʿd -1- [Ar] bk. **Saʿd-ı Ḥabeş**
melik-i S. işidüp 28b/19

Saʿd-ı Ḥabeş -1- [Ar] Metinde adı geçen Habeşistanlı hükümdar.
S.+ ile 29a/10, 29a/6

Saʿd-ı Ḥabeşī -2- [Tr]
S. 28b/17, 28b/21

saʿīd -9- [Ar] Mutlu.
s. 100a/9, 50b/20, 84a/13
s. aṣlıdur 50b/17
s.+ dür 100a/9, 50b/17, 50b/20
s. olmayacaḳdur 92a/13
s. olmaz 84a/14

şāʿiḳa -3- [Ar] Yıldırım.
ne zelzeleden yıḳılmış yiri var ne ṣ.+ dan delinmiş delügi var 30b/5
ṣ. inse 21b/10
ṣ. inüp 27b/21

şabāḥ -17- [Ar] Günün başlangıcı, gündüzün ilk saatleri.
ṣ. 67a/6
bir ṣ. 86b/1
ṣ.+ a degin 43a/20
ṣ.+ a dek 101b/13, 109a/15, 66b/20
tā ṣ.+ dan aḫşāma dek 65b/21
ṣ.+ ın yirinden ṭurup 30b/12
ṣ. irdi 66b/20
ṣ. oldı 67a/1, 69b/5
yarın ṣ. olıcaḳ 107b/1
ṣ. olınca 107b/13, 46b/10
ṣ. olıncaya dek 46b/11
ṣ. olucaḳ 80b/9
ṣ. oluncaya dek 104a/13

sābiʿ -1- [Ar] Yedinci.
s. 1b/5

ṣābit -1- [Ar] Sabit.
ṣ.+ dürür 3a/3

ṣābitü'l-evtād -3- [Tr] Tasavvufta Allah tarafından âlemi mânen idâre etmekle görevlendirilmiş kimse, veli.
ḥükemā-yı ṣ. 3a/20
reʾīsü'l-ḥükemā-i ṣ. 46a/10
ḥükemā-i ṣ. ve büleġā-i 95a/10

şabr -10- [Ar] Tahammül.
ṣ. eyle 102a/4
ṣ.+ ıla 102a/3
ṣ. idüñ 46b/10, 59a/15
ṣ. idüp 83a/16
ṣ. itdiler 69b/17
ṣ. itdük 81b/12
ṣ. itdüm 57b/4
ṣ. itmek gerekdür 73a/11
ṣ. itmek 102a/3

şābūn -1- [Ar] Sabun, temizlik maddesi.
ṣ. ḳalıbı gibi 31a/12

şabūr -1- [Ar] Sabrı çok olan.
ṣ. pādşāhsın 82b/9

sācid -5- [Ar] Secde eden.
s. 53a/15
ʿābid ü s. 66a/6
s.+ dür 68a/9
s. melek 95a/1
s. ü ḥāmiddürür 111b/10

sācidūn -1- [Ar] Secde ediciler.
kerrūbiyūn ve revḥāniyyūn ve ṣāffūn ve ḥāffūn ve rākiʿūn ve s. mertebeleri 14a/3

şaç -13- [Tr] Başı kaplayan kıllar.
ṣ.+ ı 89b/8
pīrüñ ṣ.+ ı aġardı 80b/5
ḥūr-ı behişt ṣ.+ ı ḳıllarından 18a/3
iy ṣ.+ ı leylī ṭabībüm 23b/1
ṣ.+ ı miṣli 89b/9
ṣ.+ ı sünbül 16b/9
ol ṣ.+ ı Ve'l-leyl ve yüzi Ve'ḍ-ḍuḫa 2a/16
ādem ṣ.+ ın biline kemer ḳılup 117a/5
ṣ.+ ın ṭarayup 73b/8
İbrāhīm anasınuñ ṣ.+ ında gizlenüp ṭurasın 69a/21
İbrāhīm peyġāmberüñ anası ṣ.+ ından çıḳup 69b/7
başı ṣ.+ ınuñ içine gizlenüp ṭurdum 69b/3
miskīn ṣ.+ uñ sevdāsı 23a/21

şaç - -26- [Tr] Dağıt-, etrafa yay-
ṣ.- sa 4b/19
ṣ.- aḳomışıdı 5b/19
ṣ.- alar 44a/17, 98b/15
ṣ.- an 104b/16
ṣ.- ar 104b/17, 51a/11, 97a/3
ṣ.- arken 105a/5
ṣ.- arlar 5a/9
ṣ.- dı 105a/7, 105a/9, 37a/13, 63b/16, 68b/15
ṣ.- duñ 118b/19
ṣ.- sa 29a/3, 4b/20

ṣ.- up 105b/5, 106b/7, 108a/9, 42b/13, 51b/1, 79b/8, 81b/15, 82a/13, 89b/15
ṣ.- mışıdı 5b/19

ṣaçıl - -1- [Tr] Her tarafı sar-, etrafa yayıl-
ṣ.- ur 104b/10

ṣaçış - -3- [Tr] Serpiştir-, etrafa yay-, dök-
ṣ.- urlardı 15b/12
ṣ.- duḳ 99a/12
ṣ.- up 43a/8

Ṣād -1- [Fa] Sevinçli, memnun.
Ṣ. u Ḥā Mīm 2a/17

ṣad hezār -1- [Fa] Yüz bin.
ṣ. ṣalāt olsun 2b/6

ṣad hezār-ender-hezār -1- [Tr] Yüz bin içinde yüz bin; yüz binlerce.
ṣ. 119a/10

ṣadā -8- [Fa] Ses, avaz.
ṣ. it-düm 41b/14
ol ṣ.+ lar 34b/13
baʿūż ṣınfınuñ ṣ.+ larını 77a/5
anuñ uçacaḳ ḳanadı āvāzı ve kendünüñ ṣ.+ sı 48b/14
bāḳıllādan ve ḥaşāyişden dürüyen siñegüñ ḳanadı āvāzı ve kendünüñ ṣ.+ sı 48b/15
ṣ.+ sından 42b/2, 60a/14
ṣ. viricek 38a/18

ṣadaḳa -1- [Ar] Allah rızası için fakire verilen para.
ṣ. virüp 47b/3

sāde -1- [Fa] Gösterişsiz.
s. naḳuşlu 18a/5

ṣadef -5- [Ar] Beyaz, çok sert, parlak madde.
ṣ. 64b/7
ṣ. bigi 52a/20
ṣ.+ den 85b/14
ṣ.+ dür 85b/14
ṣ. gibi 17a/15

ṣādıḳ -4- [Ar] Vefalı, güvenilir dost.
ṣ. 103b/13
Eflāṭūn-ı ṣ. 3a/20
ṣ.+ dur 46a/12
yār-ı ṣ.+ dur 101b/18

ṣadr -2- [Ar] Göğüs, sine
ṣ.+ ı 2a/19
ṣ.+ uñdan 119b/4

ṣaf -15- [Ar] Yan yana sıralanan kimselerin meydana getirdiği dizi; aynı tasavvufî düşüncedeki grup, topluluk.
ṣaf ṣ. 116a/1
ṣ. bağlayup ṭurdılar 49b/3
ṣ. bağlayup 12a/10, 13b/8, 34a/7
ṣ. çeküp ṭurur 118a/16
ṣ. çeküp ṭururlar 118a/16
ṣ.+ dan 108b/6
ṣ. dutup durdı 29a/2
ṣ. dutup 106a/1, 111b/21
ṣ. dutupdur 89b/7
ṣ. ṣaf 116a/1
ṣ. ṭutup 89b/16, 93a/8
ṣūf-ı ṣ.+ da 46a/4
ṣ.-ı meyden 46a/4

ṣafā -8- [Ar] Gönül şenliği, eğlence.
aṣḥāb-ı ṣuffe-i ṣ. 46a/11
maʿden-i ṣ. Huzur kaynağı. 46a/15
sürmez ṣ. 103a/10
ṣ.+ dur 77a/18
ṣ. gel-düñ Hoş gel- 4b/1
ṣ.+ sın sür-ecekdür Vaktini eğlenceyle geçir- 16b/11
ṣ. sürüp 38b/14

Ṣafā -8- [Ar] Mekke'de bulunan, Müslümanların kutsal tepesi.
Ṣ. ve zemzem ḥürmetiyçün 107b/4

ṣaff -4- [Tr] Savaş hattı; bölük.
sarāy ṣ.+ ında 41a/9
ṣ. u ālāy 93b/21
ṣ. u ālāylar bağlayup ṭururlar 105b/20
ṣ. u ālāylar bağlayup 27a/18

ṣaffe -1- [Ar] Saflık, temizlik.
ṣ.-i ḫāk-i zemīn 3a/1

ṣāffūn -1- [Ar] Temiz, arı olanlar.
kerrūbiyūn ve revḥāniyyūn ve ṣ. ve ḥāffūn ve rākiʿūn ve sācidūn mertebeleri 14a/3

ṣāfī -12- [Ar] Temiz, duru, berrak; katışıksız.
ṣ. 118b/2, 46a/4
ḳalb-i ṣ. 118a/21
ṣ.-yı ṣāfī ḳalbıla oturan En saf, en temiz. 108b/8
ṣ. altun gibi 17b/14
sīm ü ruḫāmın ve ṣ. altunın 14b/15
ṣāfī-yi ṣ. ḳalbıla oturan 108b/8
ṣ. ḳal- 28a/19
ṣ. nehr 27b/3
ṣ. ol- 58a/16
ṣ. ṣu 37a/7
ṭurna gözinden ṣ. ve pāk 36b/11
ṣ. 76b/18

ṣāfilıḳ -1- [Ar+Tr] Arılık, temizlik.
ṣ.+ da 36b/11

ṣafir -1- [Ar] Değerli taş.
burc u bārū ve muḥkem ṣ. ḳalıbı gibi 35a/21

ṣaf-şiken -7- [Tr] Saf kıran, askeri bozguna uğratan.
ṣ. 112b/15, 93a/5
her ṣ. 111b/21
ṣ.+ den 118a/19

tīġ-zen ṣ. Hind ʿArabları 106a/3
ṣ.+ i 57b/8
tīġ-zen ṣ. yigirmi otuz biñ erile varup 102a/2

ṣaġ -32- [Tr] Yön, kalbin olduğu tarafa göre belirlenen.
ṣ. 98a/7
ṣ. ayaġı ḳaynaġında 106a/20
ṣ. ayaġum 98a/6
ṣ. elinüñ baş barmaġın 68b/18
ṣ. eylegil 44b/6
evvelki başınuñ ṣ. gözin gözledi ṭurdı 105a/4
başınuñ ṣ. gözin 105a/12
ṣ. gözinden doḳınup 105a/13
Nemrūduñ ṣ. gözine 99b/20
ṣ. gözlerinde urup 105a/18
ṣ.+ ına ve ṣolına 107a/5
ṣ.+ ında 15b/18
Humāyūn Şāhuñ ṣ.+ ında 13b/9
ṣ.+ ında ṣolında ṭuran ḳavme 74a/21
Süleymān kürsīsinüñ çevresinde ṣ.+ ında ṣolında 15b/17
taḫtuñ ṣ.+ ında ṣolında 15b/21
ṣ.+ ında ṣolunda 69b/13
ṣ. ḳanadın 111b/3
ṣ. ḳulaġına 68b/16, 84a/5
ṣ. ṣol ḳanadlarına baḳup 108a/15
ṣ. ṣol pehlevānlarına baḳup 106b/16
ṣ. ṭarafına 37a/8
ʿAnḳūrüñ ṣ. ṭarafında 89b/3
ṣ. u ṣol baḳup ṭurdılar 75b/1
ṣ. u ṣol 74a/6
ṣ. u ṣolı 35b/12
ṣ. yaña yıḳılup 32b/2
ṣ. yanına ḳoyucaḳ 69b/15
bir ṣ. yirde 30b/4

ṣaġ -2- [Tr] Hayatta olan.
ṣ. u esen 60a/7
ṣ. u selāmet ḳurtuldıġına 34b/19

ṣaġal - -2- [Tr] Hastalıktan kurtul-
ṣ.- up 100b/11, 100b/12

ṣaġır - -1- [Tr] Kulağı duymaz ol-, sağırlaş-
ṣ.- a 106a/1

ṣaġır -1- [Tr] Kulağı duymayan.
ṣ. 114a/18

ṣaġış -2- [Tr] Sayı, hesap.
ṣ.+ da 14b/21
benüm ʿömrimüñ ṣ.+ ını 19b/15

Ṣaġīr -1- [Ar] Metinde İdris peygamberin komşusunun adı.
Ṣ. 73b/4

ṣaġraḳ -2- [Tr] Kadeh, bardak.
deñiz baġası ḳabuġı ṣ.+ ı alup 58a/14
ṣ.+ ları 57b/17

ṣaḥ -3- [Fa] Doğru, gerçek.
ṣ. 112b/8
ṣ. cevāb 97b/17
ṣ. naḳil 45b/19

saḥḥār -1- [Ar] Sihirbaz.
s.+ ıdı 86a/14

ṣāḥib -5- [Ar] Bir şeyin mülkiyetini ve o şeyi istediği gibi kullanabilme hakkını elinde bulunduran kimse.
ṣ.-i naẓar Bakış sahibi. 111a/4
ṣ.-i saʿādet Mutluluk sahibi. 111a/8
ṣ.-i sırruñ baġrını baş it- Sırrın sahibi. 85b/11
ṣ.+ in 66b/14

ṣāḥib-cemāl -1- [Ar] Güzellik sahibi.
bir ṣ. 86a/4

ṣāḥib-ḥayā -1- [Ar] Haya sahibi.
ṣ. olur 2b/3

ṣāḥib-ḫıred -1- [Ar+Fa] Akıl sahibi.
maḳṣad-ı ṣ. 3a/2

ṣāḥib-kemāl -5- [Ar] Olgunluk sahibi.
ṣ. 13a/21, 18b/2, 19a/9, 45b/1, 52a/8

ṣāḥib-ḳırān -7- [Ar] En üstün, güçlü hükümdar.
ṣ.-ı cihān Dünyanın en güçlü hükümdarı. 3b/1
ṣ.-ı nesl-i ādem İnsan neslinin en güçlü hükümdarı. 119b/1
ṣ.-ı rūzgārdur Zamanın en güçlü hükümdarı. 85a/10
ṣ.-ı zamāndur Zamanın en güçlü hükümdarı. 85a/12
başḳa bir ṣ.+ dur 85a/11
ġāzī-i ṣ.+ dur 2b/7
ṣ.+ sın 102a/1

ṣāḥib-kitāb -1- [Ar] Kitap sahibi.
Kitap sahibi. 108a/19

ṣaḥīḥ -15- [Ar] Gerçek, doğru.
ṣ. 109b/2, 118b/9
Naḳl-i ṣ. 44b/18
neşr-i ṣ. 23a/11
bu ṣ. cevābı 63a/2
ṣ. ḫaber vir 97b/15
ṣ. ḫaber virüp 98b/11
ṣ. ḥikāyet iderler 3a/20
ṣ. ḥikāyet ḳılurlar 23b/10, 95a/11
ṣ. ḥikāyet melīḥ rivāyet ḳılurlar 46a/13
ṣ. ḥikāyet 71b/4
ṣ.+ in 23b/18
anuñ gibi ṣ. şarīḥ melīḥ ʿacīb ġarīb dāstān naḳl idüp 46a/16
ṣ. 13a/21

sāḥil -4- [Ar] Deniz, nehir kenarı.
baḥr-ı Muḥīṭ s.+ inde 95a/19
Hindūstān s.+ inde 63b/4

Nīl kenārı s.+ inde 61a/9
Hind s.+ ine düşmiş Ādem-i Ṣafī 96b/1
sāḥir -37- [Ar] Büyü yapan.
s. 76b/5, 88b/4, 89b/10
ʿAnḳūr s. 85a/4
ʿAnkūr s. 86a/1
altmış kez yüz biñ s. 86a/2, 87b/10
s.-i ehl-i füsūn ṣaḥṣıdı 86a/17
s.-i kāfirdür 85a/17
s.-i server-i müşrikīn olduġı 87b/18
s. çerisin dirüp 89b/16
on kez yüz biñ s. çerisiyle 90a/11
ʿAnḳış-ı s. daḫı 89a/21
ʿAnkūr s. daḫı 85a/14
s.+ e 87a/19
ʿAnkūr-i s.+ e 85a/6
cümle s.+ e 89b/9
Ḫaşemʿameʾ-i s.+ e buluşup 89a/19
altmış kez yüz biñ s. ḫizmetinde olduġı 87b/17
s. idi 86a/2
s.+ ler 85b/20, 85b/8
bunca s.+ ler ve dīvler 85a/10
s.+ leri ḳırup 89b/17
s.+ lerin 86b/2
s.+ lerinden 86b/13
s.+ lerle 89b/19
s. serhengleri 89b/2
sen s.+ sin 73a/13
ʿAnḳış-ı s. ṭurup 89a/20
hep s.+ üm 88a/4
altmış kez yüz biñ s.+ üñ ḫizmeti 87b/11
ʿAnkūr sāḥirüñ ümerāsı vüzerāsı ḳarındaşı ʿAnḳūr s.+ üñ öldügün 87b/19
ʿAnkūr s.+ üñ ümerāsı vüzerāsı ḳarındaşı ʿAnḳūr sāḥirüñ öldügün 87b/19
altmış kez yüz biñ s.+ üñ üstādıdur 85a/15
ʿAnkūr s.+ üñ vüzerāsı ümerāsı 85b/15
s.+ üñ vüzerāsı ve ümerāsı 85b/9
ṣaḥn -6- [Ar] Orta yer, meydan, saha.
ṣ.-ı çarḫ Dünyanın ortası. 46b/14
ṣ.-ı felek Alemin ortası. 101a/11
ṣ.-ı ẕū-fünūndur İlim ve fenle donatılmış alem. 41a/12
ṣ. ortasında 37a/6
saḥn -2- [Tr] Müderrislik rütbesi.
s.-ı ḫandān-ı inşād 95a/12
zībā s. u raʿnā kelām 71a/7
Ṣaḫr -14- [Tr] Metinde geçen bir cin adı.
Ṣ.-ı cinnī 27a/16, 28b/4, 30a/12, 31b/19, 33b/10
Ṣ.-ı cinnile 28a/17, 29a/13, 32a/20
Ṣ.-ı cinnīye 28a/18, 30a/7, 32a/17, 33a/14
Ṣ.-ı cinnīyi ve Ekvān-ı 31b/1
Ṣ.-ı cinnīyle 29b/10
Ṣaḫr-ı Nār -3- [Tr] Metinde geçen alimler topluluğunun birinin adı.
Ṣ. ʿulemāsınuñ aḥkāmını 25a/7
Ṣ.+ ı 63b/8
Ṣ.+ uñ neslini 38a/16
ṣaḥrā -44- [Ar] Kasaba, köy dışında kalan boş ve geniş yer. 98a/5 2. Çöl. 6b/12
ṣ. 21b/5, 24a/10, 24b/18, 24b/21, 25a/4
bir ṣ. 25b/4
düz ṣ. 24b/10, 56b/3
ṣ.-yı sebzevāta Sebze bahçesi. 98a/5
ṣ.+ da 115b/16, 25b/4
bir ṣ.+ da 6b/12
ol ṣ.+ da 5b/13
ol ṣ.+ da yayup 18b/7
ṣ.+ lar 24b/10, 24b/12, 24b/18
ol ṣ.+ lar şehrler ve kendler ve göl yiri 25b/12
yaḳīninde olan ṭaġlara ve ṣ.+ lara 26a/11
ṣ.+ larda 51a/21, 51a/7
ṣ.+ ları 21b/17
ṣ.+ nuñ yiri 25a/3
ṣ. olduġın 109a/2
gāh düz ṣ. olur gāh alçaḳ yücelüben ṭaġa döner 28a/2
Belḫ şehrinüñ ṣ.+ sı 98a/21
Mekke ṣ.+ sı 46b/13
rezimgāh ṣ.+ sı 98b/2
ṣ.+ sına 98a/9
Hind ṣ.+ sına 96b/3
bu şehrüñ ṣ.+ sında 105b/17
Ḫālidāt ṣ.+ sında 89b/20
Heyhāt ṣ.+ sında 5a/14, 5a/19
ḳalʿasınuñ ṣ.+ sında 18a/4
Medīne ṣ.+ sında 117a/12
ol ḳarıncalar melīki ṣ.+ sında 5a/19
ʿArafāt ṭaġından ve Mekke ṣ.+ sından sürüp 47a/8
vāsiʿ ṣ.+ sını 57b/10
ṣ. ve beyābān 24a/7
ṣ. ve düz yazı olsa 21b/4
ṣ.+ ya 56b/4
ṣ.+ ya yitdi 5b/12
ṣ. yirinde 25a/10
ṣaḫtter -1- [Fa] Çok sert.
ṣ.+ dür 44a/20
Sāhūn -2- [Tr] Metinde geçen bir ada adı.
cezīre-i S. 106b/1
cezīre-i S.+ da 109b/4
saḳa -9- [Ar] Kuş adı.

s. 42a/1
balıḳçıl gibi ve s. ḳuşı ve ördek 52a/15
s. ḳuşı 41b/21, 42a/14, 42a/2, 42b/8, 43a/21
ol s. ḳuşı 42b/7
s.+ laruñ meşki gibi ḳozaḳlar bitüp 63b/18

şaḳal -3- [Tr] Erkeklerde çenede çıkan kıllar.
ol büt yonucı kimsenüñ ṣ.+ ı arasına girüp 69b/8
Hāzerüñ ṣ.+ ını 76a/21
ṣ.+ ınuñ ḳıllarına 99b/3

şaḳar -1- [Tr] Zararlı.
ol ṣ. siñek 45a/8

sāḳī -2- [Ar] Su veya şarap dağıtan.
s.+ den 58a/11
ol maḥbūb maṭlūb merġūb s.+ ler 108b/7

sāḳīlıḳ -1- [Ar+Tr] Saki olma durumu.
ḫoş s. ideyin 58a/10

şaḳın - -5- [Tr] Koru-, sakla-, muhafaza et-
ṣ.- 70b/18
ṣ.- duġuñuz 42a/9
ṣ.- duḳ 88b/1
ṣ.- maḳ 61b/19
ṣ.- up 102a/20

şaḳın -1- [Tr] Asla, aman ha.
ṣ. 48a/6, 59b/19,

şaḳıncı -1- [Tr] Tanrıdan korkup emrini tutanlar.
dünyā ṣ.+ ları 110b/7

saḳīm -1- [Ar] Yanlış, hatalı.
s. 74b/15

sākin -29- [Ar] Yerinde duran, hareketsiz.
oldı s. 100b/19, 101a/19, 113b/1, 115a/11, 65a/9, 83a/9, 85b/8, 88b/16, 94a/18, 97a/6
s. eyleye 109b/21
aġrısın s. ide 54a/12
derdin s. ide 49a/15
s. ola 49a/5
s. oldı 10a/12, 11b/1, 21b/21, 22b/21, 25b/14, 27a/5, 30a/6, 36b/16, 40b/12, 49a/20, 56a/16, 97b/19
s. olıcaḳ 54a/7, 62b/13
s. olup 98a/9

sāḳiyā -1- [Ar] İçki dağıtan.
s. 46a/3

şaḳla - -27- [Tr] 1. Bir şeyi veya kimseyi görünmemesi için gizle-
ṣ.- dı 44b/14
ṣ. 85b/14
ṣ.- dı 73a/1
ṣ.- dılar 18b/11, 63b/6
2. Koru-, muhafaza et-
ṣ.- maya 42a/15
ṣ. 68a/9
ṣ.- dı 43b/10
ṣ.- r 68a/10, 69a/6, 6b/10
ṣ.- sun 94a/17
ṣ.- ya 110b/14, 47b/15, 6b/9
ṣ.- yam 68b/9
3. Gizle-
ṣ.- maḳdur 62a/10
ṣ. 85b/7
ṣ.- duġumuz 88a/8
ṣ.- maduñ 85b/13, 85b/6
ṣ.- maz 85b/7
ṣ.- r 85b/13
ṣ.- rlar 85b/16
ṣ.- yan 87b/21
ṣ.- yıp 87b/19
4. Bir kenara ayırıp uzun süre beklet-
ṣ.- salar 7b/9

ṣal - -28- [Tr] 1. Salla-
ṣ.- dı 70a/20
ṣ.- up 20a/11, 35b/13, 79a/2
ṣ.- acaḳdur 33a/4
2. Bırak-, koy- -1- [Tr]
ṣ.- dum 82b/20
ṣ.- arsın 107b/4
ṣ.- duġum 82b/20
ṣ.- dum 23b/4
ṣ.- up 117a/5
3. İçeri at-, zor durumda bırak-
ṣ.- up 89b/18
ṣ.- up 108b/18, 90a/1
4. Yolla-, gönder-
ṣ.- dı 94b/18
ṣ.- ıvirüp 13b/12
ṣ.- a 38a/3
ṣ.- an 36a/10
ṣ.- duñ 29b/12
ṣ.- mışıdı 22a/15
ṣ.- up 102a/11, 56b/12
5. At-, fırlat-
ṣ.- amaz 99a/17
6. Yay-, ser-
ṣ.- dılar 68b/5
ṣ.- up 108b/4
ṣ.- up 18a/6
7. Yay-, etrafa sar-
ṣ.- dı 111b/17
8. y.f.
baş ṣ.- uban 106a/4
ʿaḳl ġavvāsın fikr deryāsına ṣ.- up 95b/18
ʿaḳl ġavvāṣını fikr deryāsına ṣ.- up 55b/13

sāl -3- [Fa] Sene, yıl.

biñ biñ māh ü s. 38a/9
māh u s. 18b/3
māh ü s. 38b/4
ṣalā -1- [Ar] Namaz.
ṣ. itmiş 1b/7
ṣalābet -2- [Ar] Katılık, sertlik.
ṣ.+ ine 63b/12
bu ejdehā gibi ṣ.+ üñe 33a/2
ṣalāt -1- [Ar] Namaz.
ṣad hezār ṣ. olsun 2b/6
ṣalavāt -61- [Ar] Peygambere verilen selamlar.
ṣ. 12a/5, 88b/16, 97a/7
ḫoş ṣ. 76b/7
ḳıl ṣ. 116b/18
vir ṣ. 100b/19, 101a/19, 102b/11, 103a/12, 103b/5, 105a/2, 105b/11, 109b/3, 110a/11,
115a/11, 115b/13, 116b/21, 65a/9, 71a/14, 71b/2, 81a/5, 84b/20, 85b/8, 88a/6,
91b/12, 94a/19, 94a/8, 95a/2, 95a/9, 95b/7, 98a/15
ṣ. getürüp 37a/14
ṣ. getürür 104a/9
ḫoş ṣ.+ ıla selām 117b/10
ḥamd u şenā ve tesbīḥ ü duʿā ve ṣ. u tekbīr 66a/4
ṣ. vir 10a/12, 11b/4, 22a/1, 22b/21, 23a/18, 23b/8, 24a/18, 27a/13, 30a/6,
31a/6, 33b/20, 36a/21, 39b/11, 40b/12, 45a/3, 45b/10, 45b/21, 46a/9, 49a/21,
4b/13, 54b/20, 55b/10, 61a/4
ṣ. virgil 50a/5
ṣ. virsün 3a/17
ṣ. virüp 24a/3
ṣaldur - -1- [Tr] İçeri attır-, hapse koydur-
ṣ.- maga 30a/17
ṣalın - -1- [Tr] Sallanarak yürü-
ṣ.- up 16b/20
ṣāliḥ -7- [Ar] Dine uygun iş.
ṣ. ʿamel eyle 118b/6, 71a/3
ṣ. ʿamel eylegil 23a/9
ṣ. ʿamel 105b/10
itmeye ṣ. ʿamel 116b/18
ḳıla ṣ. ʿamel 83a/7
ʿamel-i ṣ. ideler 12b/9
ṣāliḥā -1- [Tr] Ahlaka uygun.
aʿmāl-i ṣ.+ sı olmadıġı ecilden 116b/16
sālik -1- [Ar] Bir yola girmiş olan.
şol s. 50b/6
ṣāliṯā -1- [Ar] Üçüncü.
ṯ. 2b/3
ṣalla'llāhu ʿaleyhi ve's-sellem -1- [Ar] Salat ve selam onun üzerine olsun.
ṣ. 64a/18
Ṣalṣāl -34- [Ar] Metinde geçen bir dev adı.
Ṣ. 28a/17, 31b/19, 32a/13
yā Ṣ. 28a/13, 31b/20, 31b/9, 32a/13, 33a/6
Ṣ.-ı dīv eyitdügi 32b/4
Ṣ.-ı dīv ve Ṣaḫr-ı 27a/16
Ṣ.-ı dīv 28a/10, 28a/4, 28a/9, 28b/3, 29a/14, 29a/4, 29b/10, 31b/12, 31b/4,
31b/8, 32a/9
Ṣ.-ı dīve 28a/19, 30a/12, 33a/14
Ṣ.-ı dīvi 108b/18, 33b/11
Ṣ.-ı dīvle Ṣaḫr-ı 31b/1
Ṣ.+ a 31b/18, 31b/19
Baʿalbek ḳalʿasın yapan Demürbāda ve İstiḫara ve Ṣ.+ a 113a/7
Ṣ.+ a ve Ṣaḫr-ı 30a/7
Ekvānıla Ṣ. ʿaḳabinden 33b/14
Ṣ. dīv 33a/1
Ṣ.+ uñ yüzine 32a/16
salṭanat -28- [Ar] Sultanlık, hükümranlık.
bunca s. 92a/15
sürdi ʿömr ü s. 92b/10
tāc u taḫt u s. 78a/21, 90b/11
s.-ı memleketi 79b/21
benüm virdügüm s.+ a 116b/2
s.+ dan 3a/4
s.+ ı 79b/7
bu s.+ ı 110b/12
kendüyi ve s.+ ı 111a/19
memleket s.+ ı 47b/1
s.+ ı ḳıla 111a/19
bu tāc u taḫt u s.+ ı milki 83b/18
s.+ ıla 5b/12
ol cādū ʿAnḳūrüñ bu s.+ ın 89b/11
bu fānī dünyānuñ s.+ ına 40a/1
Süleymān nebīnüñ s.+ ından ḥükm-i 13b/10
s. ḳuvvetiyle 99b/9
s.+ la 3a/10
s.+ la milkete 22b/9
s. u ḥükūmet 49b/18
s.+ um 113b/18, 79b/21
bu s.+ uña 83b/7
s. ve memleket 111a/18
devlet s. viren 83b/9
s. virilmez 38a/11
s. virüp 80a/1
Sām -7- [Ar] 1. Sam yeli.
bād-ı s. 10a/11
2. Şehname'de adı geçen kahramanlardan biri.
S.-ı ebraş 43b/13, 48b/19
S.-ıla Rüstem 58b/14
S.+ dan 89b/14, 90a/9
S.+ ı ṭutup 90a/12
Sām-ı Dāstān -1- [Tr]bk. **Sām-ı Süvār**
S. 88a/3

Sām-ı Süvār -11- [Tr] Şehname'de adı geçen kahramanlardan biri; Zal'ın babası; Rüstem'in dedesi.
S. 56a/15, 85b/18, 90a/3
S.-ı pehlevān Güçlü Sâm. 3b/1
S.+ dan ḳorḳup 90a/2
S.+ dur 85a/10
S. geldüginden 89a/19
tīġzen-i S. nesli 57b/8
S.+ uñ 90a/7
S.+ uñ geldügin 90a/10
S.+ uñ ḳorḫusından 88b/7
Sām-süvār -12- [Tr] bk. **Sām-ı Süvār**
S. 106a/7
pür-i S. 101b/7
S. cānıbına 104a/17
S. daḫı 103a/15
S.+ ı şorup 106b/7
S. leşkeriyle varup 90a/6
S. nesline 106b/18
S. oġlı 102a/1
S. oġlıduġın bilüp 109b/5
S.+ uñ 108b/15
S.+ uñ erliginden 108b/14
S. üzerine 90a/14
şaman -1- [Tr] Tahılların taneleri alındıktan sonra kalan saplar.
odula ş. 76a/21
Şamed -1- [Ar] Hiçbir şeye muhtaç olmayan, herkesin kendisine muhtaç olduğu kimse.
Ferd ü Ş.+ dür 33b/8
sāmiʿ -1- [Ar] Dinleyici.
s. bul- 16a/21
S.+ uñ ḫayrı duʿāsı birle 3a/9
şan - -53- [Tr] 1. Zannet-, yanlış anla-
ş.- ma 19a/5
ş.- am 95a/3
ş.- asın 103b/19, 104b/20, 29b/2, 74a/4, 98a/19, 98a/20, 99b/14
ş.- ayduñ 27a/8
ş.- dı 103b/21, 76b/5, 93a/11
ş.- dılar 106b/14, 57b/14
ş.- du 89a/15
ş.- dum 29b/16
ş.- duñuz 29b/17
ş.- ġıl 29b/14
ş.- ma 101a/14, 108a/19, 113a/15, 118b/9, 23a/21, 31b/16, 39b/9, 94b/6, 95b/14, 96a/16
ş.- mañuz 34b/11
ş.- masun 57b/9
ş.- mazsın 28a/15
ş.- up 109a/14, 32a/17, 32a/9, 58a/2, 58b/15, 58b/5, 59b/12, 81b/10, 81b/2, 99b/15
ş.- ur 104a/9
ş.- urduḳ 57a/19
ş.- urdum 107a/20
ş.- ursın 107b/11
şan -3- [Tr] Nam, şan.
adıla ş. 60b/3
ş.-ı Süleymān taḫtını 33b/17
ad u ş.+ umuza ḳuvvetümüze göre bir ḳalʿa yapup 28a/11
şan -3- [Tr] Sanki.
ş. 103b/17, 107a/13, 118a/17, 29b/3, 89b/7, 99a/17
saña -72- [Tr] Sen zamirinin yönelme hali.
s. 100a/18, 100a/8, 101b/7, 10b/17, 116a/9, 116b/19, 118a/20, 118b/13, 118b/4, 118b/5, 119b/14, 119b/15, 18b/2, 22a/16, 22b/12, 23a/9, 26a/17, 28a/14, 31b/7, 31b/8, 32a/10, 32b/15, 36a/4, 37a/20, 38b/16, 39a/8, 43b/6, 44a/14, 45b/2, 45b/9, 50a/17, 51a/2, 57b/7, 60a/6, 60b/21, 60b/7, 60b/9, 65b/8, 66a/11, 68b/10, 68b/7, 70b/16, 71a/10, 71b/13, 72b/6, 73a/6, 74b/21, 76a/11, 79a/12, 79a/3, 79b/21, 80a/9, 82a/8, 82b/18, 83a/14, 83b/18, 83b/9, 84a/12, 91a/11, 92b/21, 93a/1, 93b/11, 94b/5, 94b/9, 96b/13, 96b/19
s. daḫı 30a/14
s. gelüp 59a/16
s. ḳoşup 112b/11
s. ṭoġrı 72b/14
s. ẓafer bulmaya 70b/20
şanāʿat -1- [Ar] Eser, ustalık.
niçe biñ biñ ş.+ lar 53b/17
şanāʿatlu -1- [Tr] Gösterişli, ustaca hazırlanmış.
bir ş. nesne bünyād itmek 14a/20
şanʿat -12- [Ar] Allah'ın yarattıklarındaki güzellik; incelikli iş.
ben Ṣāniʿuñ ş.+ ı 92a/20
bu bisāṭuñ ş.+ ı 18a/20
ol çoḳ ş.+ ı 1b/11
ş.+ ıla 107a/11
bal arusınuñ ş.+ ına 62b/2
Ṣāniʿuñ ş.+ ına 3b/8
Zühre-bānūnuñ ş.+ ına taḥsīn ve bisāṭuñ zīnetine āferīn itdiler 18b/6
ş.+ ını 93a/3
Ṣāniʿuñ ş.+ ını 8a/18
niçe ş. işlediler 15b/13
bizüm ş.+ umuz 51b/9
ş.+ uñ 99a/3
şanʿatlu -1- [Tr] İnce işçilikli.

bizüm işledügimüz ḳavārīr ḳuşūrından ṣ.+ dur 18a/20

şanavber -2- [Ar] Çam fıstığı ağacı.
bellūṭ ve çınār ve ṣ. aġaçların bulup kesüp 31a/21
ṣ. ü serv aġacından 18a/4

sancaḳ -2- [Tr] Bir devletin, bir askeri birliğin şeref ve gururunu temsil eden gönderli bayrak.
s. başlarından 106a/6
sancaḳlu s.+ ına varup 94a/1

sancaḳlu -1- [Tr] Bayraklı.
s. sancaġına varup 94a/1

sancıl - -1- [Tr] Saplan-
s.- mış 81a/7

şanç - -1- [Tr] Sapla-, batır-
ṣ.- uñ 59a/20

şandal -3- [Tr] Sandal ağacı.
ʿūd ṣ. kāfūr yaḳup 57a/15
ʿūd u ṣ. u kāfūr getürüp 12a/10
ʿūd u ʿanber ü ṣ. ve kāfūr u misk 11b/12

şandal -4- [Tr] Su üzerinde taşımak için yapılan gemicik.
zerrīn-sīmīn ṣ.+ lar 69b/13
perīler serhengi oturacaḳ ṣ.+ lar idi 15b/18
cevherī ṣ.+ lara 13b/9
zerrīn-sīmīn cevherī ṣ.+ lara geçüp oturup 13b/7

şanduḳ -6- [Ar] Sandık.
ol ṣ.+ a 81a/20
ol ṣ.+ a girüp 80b/19
Nemrūduñ ṣ.+ ı içine at 82b/6
şeb-çırāḳlar ve ṣ.+ lar 14b/5
ḫazīne ṣ.+ larında 10b/13
ṣ.+ uñ 29b/13

şanem -31- [Ar] Put.
ṣ. 115b/9, 3a/15, 73a/16, 74a/20
bu ṣ. didügüñ 72b/7
bir ṣ. düzdi 73a/11
birḳaç ṣ. düzüp 73a/5
ṣ.+ e 72b/11, 72b/9
altundan gümişden düzdügüñ ṣ.+ e 74b/6
bu ṣ.+ i 73a/7
Nemrūd içün düzülen ṣ.+ i 73a/12
cümle ṣ.+ ler 73b/20, 74a/4
ṣ.+ ler düzüp 73a/5
ṣ.+ lere 74a/10
ṣ.+ leri 73a/10, 73a/17, 73a/6, 74a/1
bu ṣ.+ leri 73a/13
ṣu ṣ.+ leri 73a/19
ṣ.+ lerimi 75b/7
Nemrūduñ ṣ.+ lerine 72b/4
bizüm ṣ.+ lerümüzden 72b/18
ṣ.+ lerümüze 74a/17, 74b/5
ulu ṣ.+ lerüñüze 74a/20
ulu ṣ.+ üñ boynına 74a/2

şanıcı -1- [Tr] Düşünen, fikreden.
ḫayr ṣ. ḥāldaşumdur 101b/17

şanış - -2- [Tr] Birlikte düşün-
ṣ.- duḳ 75a/4
ṣ.- up 118a/4

Ṣāniʿ -23- [Ar] Yaratan, halkeden Allah.
Ṣ. 1b/11, 1b/2, 1b/9, 64a/9, 72a/19, 99a/3
ol Ṣ. 93a/3
Ṣ.-i ber-kemāldur 93a/14
Ṣ.-i Ẕü'l-celāl ve Ḳādir-i 20b/6
Ṣ.-i Ẕü'l-celāl 12b/18
Ṣ.-i Ẕü'l-celāluñ ḳudretine 47b/7
Ṣ.+ i 71b/12
ol Ṣ. ṣunʿı 98a/3
ol Ṣ.+ uñ 53a/8
Ṣ.+ uñ çoḳ ḳudreti 48b/16
ben Ṣ.+ uñ ṣanʿatı 92a/20
Ṣ.+ uñ ṣanʿatına 3b/8
Ṣ.+ uñ ṣanʿatını 8a/18
Ṣ.+ uñ ṣunʿ-ı 40a/17
Ṣ.+ uñ ṣunʿı 48b/15, 93b/1
Ṣ.+ uñ ṣunʿına 72a/7
Ṣ.+ uñ ṣunʿından 10b/18

şanīʿat -1- [Ar] Ustalık.
ol mühendislik ṣ.+ ın 62a/21

ṣāniyā -1- [Tr] İkinci.
ṣ. 2b/3

şanki -7- [Fa] Güya.
ṣ. 104a/8, 16b/19, 18b/8, 46b/14, 68b/17, 70b/5, 80b/15

şapan -3- [Tr] İçine taş konularak ileri doğru fırlatılan eski bir savaş aleti.
ṣ.+ ıla 75a/16
mancınıḳ ṣ.+ ın 75b/6
mancınıḳ ṣ.+ ından 75b/12

şar - -4- [Tr] 1. bir şeyi başka bir şeyle kaplayarak ört-
ṣ.- up 18b/11
ṣ.- dı 68b/15
ṣ.- up 39a/14
2. İplik yap-, yumak haline getir-
ṣ.- duġı 3b/9

Sārā -11- [Fa] Hz. İbrahim'in eşi.
S. 76b/10
S. daḫı 90b/1
S. ḫātūn birle 83a/20
S. ḫātūnı 90b/1
S.+ yı 78b/5, 90b/21
S.+ yı alup 78a/13
S.+ yıla 80b/10, 90b/4, 91a/19
ḥalālı S.+ yıla 90b/3

şarar - -1- [Tr] Sarı renge dönüş-

ṣ.- mış 96b/8

sarāy -35- [Fa] Hükümdarların veya devlet başkanlarının oturduğu büyük ve gösterişli bina.
bir ʿālī s. 69b/11
s.-ı ḫāṣına 18a/17
anuñ içinde bir s. daḫı 86b/7
ḫātūn-ı s.+ ıla 81b/11
ʿālem s.+ ın 21a/11
cihān s.+ ın 24b/16, 63b/11
cihān s.+ ına 19b/15, 20a/1, 21a/13, 23b/16, 36a/7, 64a/17, 65a/1, 78a/21
ḫātūn s.+ ına 16b/4
cihān s.+ ına gelmezden niçe biñ yıl evvel 24b/1
ʿAnḳūr s.+ ına girüp 89a/21
dünyā s.+ ına iltüp 92a/8
bu cihān s.+ ında 24b/10
cihān s.+ ında 52a/3, 63b/9, 8b/6
dünyā s.+ ında 96a/18
cihān s.+ ından 19b/20
Zühre-bānū s.+ ından 18a/18
cihān s.+ ını ḳuşadan ejdehā gözlerüñde 93b/9
Süleymān-ı Bū-türāb s.+ ını ve ḳubbelerini ve türbesini 35a/17
çoḳ ġarāyıb u ʿacāyıb köşkler ve s.+ lar 35b/14
yüce yüce köşk ü s.+ lar 35b/6
ol köşküñ s.+ larına 16a/20
ol evlerüñ ve s.+ laruñ 35b/7
s. ortasındaġı köşkine çıḳıp 87b/9
s. ṣaffında 41a/9
ol cennet miṣāl s.+ uñ dört köşesinde 87b/8

ṣarıl - -1- [Tr] Sar-, tutun-
ʿamūda ṣ.- up 96b/21

sarımsaḳ -1- [Tr] Sarımsak.
sirkeyile s. 10a/2

sārīʿ -1- [Ar] Kanun koyan kimse.
s. gibi 4b/6

ṣarīḥ -4- [Ar] Açık, belirgin.
anuñ gibi ṣaḥīḥ ṣ. melīḥ ʿacīb ġarīb dāstān naḳl idüp 46a/17
ṣ. olur 13a/21
ṣ. rivāyet iderler 3a/21
ṣ. rivāyet ḳılurlar 23b/11

ṣarrāf -1- [Ar] Altının değerini meslek edinen kimse.
ṣ. 23a/12

ṣarṣ - -3- [Tr] Titret-, salla
ṣ.- dı 34b/21
ṣ.- uban 27a/11
belini ṣ.- up 34b/21

ṣarsaḳ -1- [Tr] Yerinden titre-, kırıl-
şınıḳ ṣ. ṭaş 28a/21

ṣarṣar -25- [Ar] Şiddetli ve soğuk esen rüzgar.
ṣ. 113a/4, 113a/5
bād-ı ṣ. 26a/20, 26b/14, 27a/1, 2b/12, 32b/7, 34b/10, 35a/12
bād-ı ṣ.+ a 21a/15, 26a/1, 26a/13, 26a/14, 26b/16, 26b/7
bād-ı ṣ.+ dan 26b/11
bād-ı ṣ.+ dan ḳatı yiller 104b/10
bād-ı ṣ. esdügi vaḳtın 26b/9
bād-ı ṣ. esüp 55a/6
bād-ı ṣ.+ ı 113a/3
o ṣ.+ ı 33b/17
bād-ı ṣ.+ la 27a/5
bād-ı ṣ. üstine 36a/10
ṣ. üzre 94b/18
bād-ı ṣ. yüriyişlü 34a/18

ṣaru -11- [Tr] Sarı.
ṣ. 53a/3
ṣ. altun tāclar urunup 87a/4
ṣ. aṭlasları giyüp 87a/4
ṣ. ḥarīrler 87a/4
ṣ.+ sı 15a/19
ṣ. yāḳūt-ı 87a/4
ṣ. yāḳūtdan idi 86b/19
ṣ. yāḳūtdan 15a/15, 15a/19, 36b/7
ṣ.+ yısa 53a/3

ṣat - -1- [Tr] Bir şeyi belli bir pahaya ver-
büt ṣ.- ar 72b/3

ṣataş - -2- [Tr] Rast gel-, karşılaş-
ṣ.- duḳ 115a/1
ṣ.- dum 89a/12

Sātir -1- [Ar] Ayıpları örten Allah.
S.+ dürür 84b/9

saṭr -2- [Ar] Satır; yazıda her bir sıra.
otuz altı s. üzerinde 37b/12
yedi s. yazu yazılu 35b/18

ṣaṭvet -1- [Ar] Boyun eğdirici güç.
ṣ. 119b/9

sav -1- [Tr] Haber, söz.
sözi s.+ ı ḳoyuñuz 32b/19

ṣav - -1- [Tr] Uzaklaştır-, atlat-
ṣ.- dı 107a/11

ṣavul - -1- [Tr] Atlatıl-, geçiril-, kurtulun-
ṣ.- mış 10a/4

ṣavur - -1- [Tr] Rüzgar sağa sola uçur-
ṣ.- dı 27a/7

ṣay - -1- [Tr] Hesapla-
ṣ.- maziken 88b/4

ṣayd -5- [Ar] Av, avlanma.
iderdi ṣ. 102a/13
ṣ.-ı bī-günāhiken Günahsız av. 51b/2
ṣ. idüp 18a/2, 49b/13, 51b/16

sāye -2- [Fa] Gölge.
s.+ sinde 66a/9

ol ḥuffāşuñ ʿadli s.+ sinde 66b/17

sāyebān -3- [Fa] Gölgelik.
s.+ ı 102b/7, 2a/10
s. ḳur-dular 117a/10

sāyir -2- [Tr] Diğer, başka.
s. 17a/2
s. deñiz cānavarcüklerinden pāk idüp 26a/19

şayrulıḳ -1- [Tr] Hastalık.
ṣ.+ a 22b/15

şayyād -3- [Ar] Avcı.
iy aġ ḳurıcı ṣ. 53b/7
ṣ. gibi 51a/9
ṣ.+ lar gibi 8b/1

sāz -1- [Fa] Her çeşit musiki aletine verilen isim.
s. u seleb daḳındı 81a/17

şeʿābīn -2- [Ar] Büyük yılanlar, ejderhalar.
ş. ü efāʿīdür 52b/9
ş. ü tinnīn nehenglerin 117a/15

Seb-i Esed -1- [Ar] Metinde geçen yedi başlı aslan.
S.+ dür 61b/21

sebaḳ -3- [Ar] Ders.
oḳur s. 78a/4, 78a/5
s. vir-e 86a/20

şebāt -3- [Ar] Azim, kararlılık.
ş.+ ı 110b/9, 16b/15
köhne cihānuñ ş.+ ı 40a/1

sebbīḥ -1- [Ar] Tesbih edilen.
s. āyeti 2a/1

sebeb -23- [Ar] Bir şeyin olmasına vesile olan şey, neden.
s. 41a/20, 41b/2, 58a/1
benüm ʿaḳabümce gelmeñüze s. 60b/17
bir s. 92a/1
bunlaruñ çoḳ yaşaduġuna s. 85a/13
ol ʿāṣī cebbāruñ helākine s. 82a/11
ol cinnīlerüñ ekl ü şurb itmedüklerine s. 13a/14
pīl ḫilḳatinde olduġına s. 64a/11
yazı olmaġa s. 21b/11
s.-i ṭāʿūn 10a/4
s.+ den 8b/1
ol s.+ den 114b/12
s.+ dür 47a/5, 48a/18
helākine s.+ dür 10b/2, 110a/21
helāküñe s.+ dür 84b/17
bir s.+ ile 11b/21
s.+ in 113b/11
s.+ in ḥiss idüp 113b/9
bu ḥırṣ u āz s.+ iyle 54b/7
ḳıṭmīr s.+ iyle 111a/2

sebep -2- [Ar] bk. **sebeb**
tebessüm itdügüñüz s. 114a/15
s. ne'ydügin 114a/14

sebebsiz -1- [Ar+Tr] Sebebi olmayan, nedensiz.
s. 10a/19

sebebsüz -1- [Ar+Tr] bk. **sebebsiz**
s. daḫı 92a/2

sebt -3- [Ar] Cumartesi.
ol s. gicesi 30b/17
s. güni 31a/8
birisi penç-şenbih güni ve birisi s. güni 30b/9

sebuʿ -2- [Ar] Arslan, kaplan.
bebr ü s. 53b/1
s. esed 87b/15

şebūr -1- [Ar] Kibir.
ş. cāhına 111a/14

sebz -1- [Fa] Yeşil.
ol s. ṭonların çıḳarıp 87a/16

sebzevāt -1- [Fa] Sebzeler.
şaḥrā-yı s.+ a 98a/5

sebzī -1- [Fa] Yeşil renkte.
s. ḥarīrler 87a/7

seccāde -2- [Ar] Namaz kılınacak halı.
s.-i İlyās gibi Hz. İlyas'ın namazlığı. 111b/2
s.+ si altındaġı ṭopraḳdan 21a/1

secde -32- [Ar] Allah'ın huzurunda yere kapanma.
s.-i şükr iderler Şükür secdesi. 22b/2
s.-i şükr idüp 16a/9
s.-i şükr itdi 116b/5, 77b/8, 78a/1
s.-i şükr itdüm 82a/9
s.-i şükr ḳılup 117a/2
s. eyle 75b/7
s. ide 86a/19
s. idenlere 87a/14
s. ider 53a/15, 87b/3
s. iderdi 86b/1
s. itdi 2a/19, 69b/10
s. itdügi 87b/17
s. itmedin 86a/21
s. itmediyse 75a/10
s. itmese 86b/1
s. itmezem 75a/9
s. ḳıl 74b/5
s. ḳıldı 72a/10, 72a/13, 72a/15, 75a/2, 86a/18
s. ḳılup 86b/17, 87a/19
s. ḳılurdum 74b/21
s. ḳılurlarıdı 87a/11
s. ḳılursañ 74b/20
s.+ ye varup 55a/14

seç - -4- [Tr] 1. Ayır-
s.- üp 92b/10
s.- medi 92b/13

s.- meye 110a/6
2. Anla-, ne olduğunu çöz-
s.- üp 37b/14
seçil - -1- [Tr] Ayrıl-, farkı anlaşıl-
s.- mezdi 98b/1
sed -3- [Ar] bk. **sedd**
s. 106a/5
Ẕü'l-ḳarneynī s. 29b/2
s. yapasın 55a/10
sedd -8- [Tr] Engel, duvar, bent.
s.-i bennāsı Bina duvarı. 1b/14
s.-i İskender durışlu İskender'in duvarı. 34a/18
s.-i İskender gibi 32b/1
s.-i İskendere 103b/19
s.-i İskenderleyin 106a/1
s.-i Yemeni 113b/20
binā s.+ in düzmege 29a/13
luṭf-ı s.+ üñ 71a/19
sedir -1- [Ar] Kerevet, divan.
sedirlü s.+ ine geçüp 117a/8
sedirlü -1- [Tr] Kereveti olan.
s. sedrine geçüp 117a/8
sedr -1- [Tr] bk. **sedir**
s.+ ine geçüp 87a/16
sefer -1- [Ar] Yolculuk.
s. ḳılsun 39a/9
sefīh-merdümān-1- [Ar+Fa] Müsrif insanlar.
s. 91a/7
seg -1- [Fa] Köpek.
ḫ̌ūn-rīz cellād s.+ leri 91a/7
segir - -1- [Tr] Vücudun belli yerleri hareketlen-
s.- di 59a/10
segirt - -2- [Tr] Koştur-
s.- üp 96a/9, 99b/4
segri - -1- [Tr] Koş-
bir daḫı s.- yüp 60a/17
seḫā -1- [Ar] Cömertlik.
vaḳt-i s. 2b/11
seḥāb -4- [Ar] Bulut.
s. 46b/14
müvekkel-i s. 35a/15
s.-ı ʿād 104a/7
ḳavmine ʿaẕāb ilten s.+ e 34b/1
Seḥālāb-1- [Ar] Metinde geçen yer cinlerinden birinin adı.
S. Ḳaṭārib ü Ġafelān gibi 13a/15
sehel -1- [Tr] Az, yetersiz.
s. ḳaldı 58a/15
seḥer -11- [Ar] Tan yerinin ağarmasından biraz önceki zaman.
s. 87b/5
çın s. 19a/18, 2a/6
her s. 2b/20
vaḳt-i s. 22b/17
s.+ den 111b/17
çın s.+ den 91a/19
s. ḳuşcuġazları 80b/2
s. vaḳti ola 87a/10
s. vaḳti olup 42b/5
s. yili gibi 59a/17
seḥergāh -2- [Tr] Seher vakti.
s. 104b/8, 89a/11
seḫun -1- [Fa] Söz, lakırdı.
s. 95a/12
sehv -1- [Ar] Yanılma, hata.
s. itdi 114b/19
seḳar -1- [Tr] Cehennem.
s. 118b/5
sekiz -2- [Tr] Yediden sonra ve dokuz önce gelen sayı.
yidi s. ḳurt 42b/1
s. mertebe 14a/2
sekiz kez yüz biñ -1- [Tr] Sekiz yüz bin.
s. pūlādpūş sipāhī 93b/20
sekizinci -6- [Tr] Sekiz sıra sayısı.
s. gicede 67a/4
s. gün olucaḳ 78a/15
s. gün 100a/6, 44b/14, 44b/17, 73a/1
seksen biñ az eksük -1- [Tr] Seksen binden az.
s. 20a/14
seksen sekiz -1- [Tr] Seksen sekiz sayısı.
s. arış ḳāmetlü bir pehlevān 106a/19
seksener -1- [Tr] Seksen üleştirme sayısı.
yitmişer s. ve yüzer arış ḳāmetlü 106a/2
selām -44- [Ar] Sağlık, esenlik, hayır dua sözü.
s. 105b/11, 39b/11, 85b/8, 95a/2
çoḳ s. 38b/16
ḫoş ṣalavātıla s. 117b/10
iderdi s. 117b/8
s.-ı Nūḥı aldı 77a/7
aña s. degüresiz diyüp 65a/4
s. getürdi 82a/5, 90b/7
s. göndürüp 103b/7
s.+ ın 77a/7
żaʿīfuñ s.+ ın 77b/9
Ḥaḳ s.+ ın getüre 37b/21
Ḥaḳ Teʿālā s.+ ın getürüp 21a/14
Nūḥ nebī s.+ ın işidüp 65a/9
Baʿalbek melīkinüñ s.+ ın virüp buluşmaġa 29a/9
Ḥaḳ s.+ ın virüp 71b/10
s. idüp 117a/21, 62b/7
s. it 28b/12
s. itdi 39a/8, 65a/4
s. ḳılup 112b/3
s. ḳılur 116a/9

s. vir 23a/18
s. virdi 110a/13, 117a/20, 19b/1, 23b/19, 36a/3, 4a/17, 61b/9, 92a/5
s. virdiler 46b/17
s. virdüm 5b/1
s. virüp 115a/18, 28b/18, 40b/18, 65b/13, 67b/1, 68a/3, 70a/6

selāmet -4- [Ar] Sağ salim.
s.+ inden 76b/14
s. ḳurtuldı 76b/4
ṣaġ u s. ḳurtuldıġına 34b/19
s. ol 75b/18

selāṭīn -3- [Ar] Sultanlar, padişahlar.
server-i s.+ ler 93b/5
s.+ lerile 35b/13
mülūk-ı s. ve vilāyet-i 49b/17

seleb -1- [Ar] Birinden zorla alınan elbise.
sāz u s. daḳın-dı 81a/17

selīm -6- [Ar] Sağlam, doğru; madden ve manen kusursuz.
s. 50b/7, 51b/14
nefs-i s. 67b/20
ḥalīm s. kişiydi 79b/12
ʿādil maẓlūm ḥalīm s. melik idi 28b/18
Süleymān cenginden emīn ve s. olavuz 85b/1

semʿ -5- [Ar] Duyma, işitme.
s.+ i dut 30a/6
s.+ ine 72b/8
ḳarıncalar s.+ ine 5b/15
s.+ ine irdi 84a/16
Nesr-i Ṭāyir s.+ ine irüp 67a/16

semā -4- [Ar] Göğün görünen yüzü.
s. 19a/6
s.+ da 80b/5
s.+ dan semege ve pīlden siñege varınca 53b/19
s. yüzünden 81b/10

semāʿ -1- [Tr] Tasavvufta dönme.
s.+ a girmiş 72a/6

semāk -2- [Tr] Balıklar.
s.+ ile semek 6b/2, 8a/14

semāvāt -5- [Ar] Gökler.
s. 24b/7
kūh-ı S.+ a 67b/14
kūh-ı S.+ da 67b/6
kūh-ı S.+ daki āb-ı 70a/3
kūh-ı S. ḳullesinde 77b/4

semāvī -2- [Ar] Gökten gelen.
āfāt-ı s.+ den 44b/6
āfāt-ı s. irmeye 4b/20

semek -14- [Ar] Balık.
s. 22b/7, 27a/12, 99a/12
gāv ü s. 22b/5, 53a/15
ol s. 71b/1
semākile s. 6b/3, 8a/14
ṣevr ü s. 71a/18, 82a/19
yā s. 82b/17
s. daḫı 82b/19
ḫūn-ı s.+ den 82b/21
semādan s.+ e ve pīlden siñege varınca 53b/19

semen -1- [Fa] Yasemin.
sünbül ü zaʿferān u s. 37a/8

semender -1- [Ar] Ateşte yanmayan efsanevi kuş.
s. ḳuşı gibi 52b/16

semendūn -1- [Fa] Güzel atlar.
s. 88a/13

ṣemerāt -3- [Ar] Meyveler.
şükūfeden ve şecerātdan ve ṣ.+ dan ve ḥaşāyiş-i 40b/3
ol yirüñ şecerātı ṣ.+ ı 95a/19
yiryüzindeki şecerātı ṣ.+ ı 96b/8

semiʿnā -1- [Ar] İşittik.
s. 39a/11

semm -5- [Ar] Zehir.
s.-i ebyaż Beyaz zahir.110a/1
s.-i ḳātil Öldürücü zehir. 43b/15
s.-i nefesinden Nefesin zehri. 95a/19
s.+ in 97b/2
s.+ ini 10a/10

semmūr -4- [Ar] Samur.
s. böcegin getürdüp 13b/10
ẓürriyāt-ı s. böcegin 13b/17
s. gövdesi gibi 25a/12
irkek s. ḳoçuñ ṣol butın 110a/1

sen -246- [Tr] İkinci teklik şahsı gösterir.
s. 107a/20, 112a/4, 118b/12, 118b/13, 118b/7, 18b/4, 22a/16, 22a/3, 22b/10,
22b/13, 23b/6, 24a/13, 28a/15, 28a/18, 28b/6, 29b/12, 29b/15, 2a/1, 32b/14,
33a/4, 36a/15, 36a/19, 36a/3, 36a/4, 39a/1, 39a/11, 40b/11, 43b/5, 45b/7,
45b/8, 46a/4, 47a/16, 49b/19ʿadl, 50a/5, 52a/11, 52b/7, 53a/16, 59a/7, 59b/11,
60b/5, 61a/4, 63b/2, 66b/2, 68a/17, 68a/18, 69a/12, 6b/17, 70b/19, 71a/13,
71a/18, 72b/19, 72b/5, 72b/6, 73a/7, 74a/17, 74a/19, 75b/10, 75b/2, 79a/1,
79a/11, 79a/3, 79a/4, 79b/13, 79b/19, 79b/7, 80a/12, 80a/7, 81a/11, 82b/6,
82b/9, 83b/10, 83b/11, 83b/17, 83b/4, 83b/7, 84b/10, 84b/15, 84b/16, 85b/13,
85b/6, 88b/15, 94b/12, 97a/7, 97b/16
s.+ cileyin 118b/11
s.+ cileyin bir ḳuldur 72a/2
s. daḫı 24a/2, 68a/10, 75b/14, 97b/14
s.+ de 17b/1, 66a/12, 79b/14
s. de 36a/12

s.+ den 118a/20, 31b/9, 32a/11, 34a/4, 39a/2, 39b/15, 45b/2, 59b/15, 67b/19,
70b/16, 79b/10, 83a/13, 90b/19, 96b/13, 97b/17, 98b/21
s.+ den aḳdem 36a/7
s.+ den bahādur kişi 107a/19
s.+ den dilegüm 81a/16
s.+ den dilek iderüz 69a/21
s.+ den iʿtibārsuz nesne yaratmadugı ecilden 53a/19
s.+ den ḳuvvetlü 107a/19
s.+ den maḳṣūdum 80a/11
s.+ den temennāmuz 68a/1, 94a/10
s.+ den ulu heybetlü şecāʿatlu ejdehā 97a/8
s.+ den ululları 71b/20
s. geldügüñ 23b/17
s.+ i 100b/2, 118b/13, 18b/4, 23a/8, 37b/16, 40a/20, 43b/5, 43b/7, 55a/10,
55a/20, 57b/1, 57b/17, 59b/10, 60b/20, 61b/5, 68a/11, 68b/8, 69a/1, 69a/2,
71b/13, 72b/14, 72b/16, 72b/17, 74b/11, 74b/5, 74b/7, 75a/4, 75a/6, 75b/13,
75b/7, 75b/9, 76a/3, 79a/17, 79a/3, 79b/15, 83a/13, 83a/14, 83a/15, 83b/18,
84a/10, 88b/1, 93b/10
s.+ i bile 84b/7
s.+ i görmedin 59b/11
s. idügüñ 97b/12
s. itdügüñ ḥüccet-i 78b/21
s. sāḥirsin 73a/13
s.+ sin 118b/3, 30b/20, 74b/6, 82a/14, 82a/20
s. Süleymānuñ himmeti 101a/8
el-hevāmm müvekkel Ḥayākemāgāʾīl melek emriyle ve s. Süleymānuñ ḥükmiyle 101a/5
s. Süleymānuñ muʿcizātı birle 114a/6
s.+ üñ 106b/8, 118b/14, 17a/16, 33a/2, 33a/3, 71b/20
s.+ üñ ʿışḳuñ 12a/4
s.+ üñ Allāhuñ 84a/19
s.+ üñ ʿömrüñü 77a/14
s.+ üñ arḳañda 6b/14, 6b/16
s.+ üñ bigi 84b/3
s.+ üñ bir ümmetüñ aḥvāline 110b/12
s.+ üñ bu müşkilüñ 22a/6
s.+ üñ cān u göñülden 30a/8
s.+ üñ cinsüñ arasında 66a/10
s.+ üñ cinsüñ 97b/15
s.+ üñ daḫı 77b/19
s.+ üñ devletüñden 88a/15
s.+ üñ devletüñe maşlaḥat idi 88a/8
s.+ üñ dīnüñe girmege 79b/7
s.+ üñ dīnüñe 76a/6
s.+ üñ dīvānuñda 83b/6
s.+ üñ elüñden 75b/8
s.+ üñ eylüklerüñ 118b/15
s.+ üñ eyyām-ı 101a/7
s.+ üñ gibi cābiri 93a/2
niçe s.+ üñ gibileri azdurup 75a/5
s.+ üñ ḥaḳḳuñda 97b/10
s.+ üñ ḥasedüñ defʿine 31b/13, 32a/1
s.+ ün ḫod ẓulmüñ 84b/16
s.+ üñ ḥüsnüñe lāyıḳ 17a/20
s.+ üñ īmāna gelmeyecegüñ 84a/13
s.+ üñ intiḳāmuñ ala 82b/18
s.+ üñ ḳanuñdan 82b/18
s.+ üñ ḳayduñı 107b/12
s.+ üñ keremüñ 81a/15
s.+ üñ kiẕbüñ 84a/15
s.+ üñ ḳulaġuña gireni 84a/8
s.+ üñ küfrüñi 84b/15
s.+ üñ leşkerüñüñ ne ṭāḳatı ola kim 5b/3
s.+ üñ maʿbūduñ 78b/13
s.+ ün maʿbūduñla 79a/4
s.+ üñ maḥremüñ 31b/10
s.+ üñ miṣālüñ 32b/12
s.+ üñ muʿcizātuñ 82a/7
s.+ üñ naşībüñdür diyicek 44b/3
s.+ üñ naẕaruñda 6b/7
s.+ üñ oġluñ 60b/21
bu s.+ üñ oġluñ 72b/10
s.+ üñ Rabbüñ 93b/13
s.+ üñ Rabbüñi 91a/13
s.+ üñ şınfuñ 43b/11
s.+ üñ sözüñe 83b/6
s.+ üñ ṭabīʿatuñda 28a/15
s.+ üñ ucuñdan 91a/10
s.+ üñçün 80a/20
s.+ üñile 107b/10
s. + üñle 107b/5, 31b/18, 37b/3, 58b/14, 88b/16, 58b/10, 70a/9

ṣenā -4- [Ar] Övgü.
ṣ.-i bī-ḳıyās Sınırsız övgü. 119a/10
ṣ. ḳılmaḳ 103a/19
eyyām-ı rifʿatine ṣ. ḳılup 51b/3
ḥamd u ṣ. ve tesbīḥ ü duʿā ve ṣalavāt u tekbīr 66a/3

Senāʾīl -1- [Ar] Metinde geçen perilerden biri.
S.-i perī idi 15a/5

sencileyin -7- [Tr] Senin gibi.
s. 33a/8, 36a/8, 84b/9, 96b/18
s. bir ḳuldur 71b/16
s. bir Süleymān ḳabri 23b/21
s. nāmdār pādşehdi 24a/14

seng -2- [Fa] Taş.
s.-i kūhsār Dağın taşı. 29b/3
s.+ i 36b/12

sengīn -4- [Fa] Taştan yapılmış.

ol s. ḳara ṭaġ gibi mermeri 33b/1
ʿaẓīm s. mermerlerdi 29a/19
ol s. ṭaşları 113a/21
s. ṭaşlarla 113a/18
sengistān -2- [Tr] Taşlık yer.
s. 24b/18
s.+ ıdı 25a/3
sepele - -3- [Tr] Serpiştir-, seyrek damlalar halinde yağdır-
s.- di 57b/5
s.- mişlerdür 96a/19
s.- ye 95b/9
sepīd -1- [Fa] Sefid; beyaz.
s. olup 80b/5
sepin - -1- [Tr] Sıçra-
s.- di 44a/16
ser -5- [Fa] Baş.
s. 88b/2
bir ʿaceb ḳorḳunç ejder-i heft s. 104b/20
evren-i heft s. 105b/6
ne siñekden pā göründi ne ḫo s. 99a/15
heft s. evrenile 104b/18
ser-cümle -25- [Fa] Bütün, hep.
s. 16b/3, 86b/6
s.+ ñüzden 28b/3
s. reʾīsler 11a/18
s.+ si 110a/9, 11a/12, 11a/17, 28b/20, 46a/15, 4a/8, 4a/9, 4b/12, 52a/4,
91a/7, 9b/2
s.+ sin 114a/7, 117a/15, 13b/4, 59b/2
s.+ sinden 44b/1
s.+ sinden ḳanḳısı 5a/4
s.+ sine 4b/8
cānavarlardan s.+ sini sürüp 26b/4
s.+ sinüñ müvekkel-i 11a/19
s.+ sinüñ üstine 15a/5
ser-dilek -1- [Tr] Baş arzu.
s. 28a/15
ser-firāz -1- [Fa] Başını kaldıran.
s. ve ḥarīrler ṭoḳuyucı hünermend kār-sāz 8a/17
ser-gerdān -2- [Fa] Şaşkın, perişan.
zār u s. 55b/16
şükründen ʿāciz ü s.+ dur 118b/19
ser-güzeşt -1- [Fa] Macera.
s.+ in şādısı ve ġuṣṣasın 71b/7
ser-ḥadd -2- [Fa] Sınır boyu.
s.+ inde 27a/19
ḳuds-i mübārek s.+ inde 67b/21
serheng -63- [Fa] Komutan, baş asker.
s. 109b/8
s.-i ʿafārīt İfritlerin komutanı. 33b/5, 59a/14, 59a/9, 59b/7
s.-i ʿifrītān 57a/18
s.-i dīv Devlerin komutanı. 31a/2
s.-i ehremenān ve yā bende-i Ehremenlerin komutanı. 30a/8, 31b/4
cinnīler s.+ i 29a/4
dīv-i s.+ i 34a/18
ol üyez s.+ i 65a/8
yiryüzünde yürüyen ḥayvānātuñ s.+ i 61b/21
yā baʿūż s.+ i Behyārūş 69a/20
yā baʿūż s.+ i Cercīs 97b/9
baʿūż s.+ i Cercīsiñ sözin maʿḳūl görüp 114b/7
yā ʿafārīt s.+ i Demürbād 29b/12
nerre-dīvler s.+ i gibi 59b/17
peşşeler s.+ i Hedvāl 49b/10
ẕübāb s.+ i Hedvāl 52a/10
perīler s.+ i oturacaḳ şandallar idi 15b/18
baʿūż cündi s.+ i sözin 68a/18
s. ideyim 57b/17
kūh-ı Billūr dīvlerinüñ s.+ idür 103b/8
cinnī s.+ inden 88a/13
dīv s.+ ine 30a/13
bu mūẕīler s.+ inüñ 51b/20
bu sivri siñek s.+ inüñ kemāli 109b/10
şol perīler s.+ inüñ vilāyetinde 14b/6
s. ḳılup gidecek ol 59b/9
s.+ leri 13b/6, 14a/18, 29b/20, 5a/21
ʿifrītile olan ʿafārīt s.+ leri 32a/20
biñ bir ümmet s.+ leri 47a/19
bunlaruñ s.+ leri 49b/4
cemīʿ dīv s.+ leri 32a/3
cinnīler s.+ leri 18b/6
Dālsiḫān ve Mālsiḫān ve cemīʿ perī s.+ leri 14b/12
dīv ü ʿifrīt s.+ leri 35a/8
Ḳahhār-ı Tinnīn-ten-i Nüh-ser ve bilesince olan ehremenān ʿafārīt s.+ leri 57b/13
ḳırḳ biñ nefer dīv serhengleri ve yigirmi biñ miḳdārı cin s.+ leri 33a/21
ḳırḳ elli miḳdārı dīv s.+ leri 58a/12
ḳırḳ elli biñ dīv s.+ leri 33b/6
sāḥir s.+ leri 89b/2
ẕikr olan perīler ve cinnīler s.+ leri daḫı 18b/17
ḳırḳ biñ nefer dīv s.+ leri ve yigirmi biñ miḳdārı cin serhengleri 33a/21
s.+ lerile 18a/8
kendüye tābiʿ s.+ lerile 18a/18
dīv ü ʿifrīt s.+ lerin 32b/2
dīv ü cinnī s.+ lerin 117a/13
on nefer dīv ü ʿifrīt s.+ lerin 58b/3
perī s.+ lerin 16b/3
Demürbād dīv s.+ lerin ḳatına 31b/1
s.+ lerinden Helāhil 17b/21

Humāyūn Şāh ḥükminde olan perīler memleketinüñ s.+ lerine 14b/20
perīler s.+ lerine 11b/9
s.+ lerini 14b/3
perī s.+ lerini naẓarına getürdi 12a/7
s.+ leriyle 33b/10
birḳaç s.+ lerle 29a/10
s.+ lerüñ 55b/14

ser-keş -2- [Fa] Asi, başkaldıran.
s. 91a/8
s.+ leri 48a/20

ser-tāc -1- [Fa] Baş tacı.
s. itdi 2a/14

ser-te-ser -1- [Fa] Baştan başa, hepsi.
s. 60b/3

ser-tīz -3- [Fa] Keskin.
s. 59b/2
ol s. ḫançer miṣāl ḳazuḳlaruñ uçlarına 59b/3
s. ḳazıḳlar 60a/19

ser-ulus -1- [Tr] Baş millet.
s. 88b/9

ser-vekīlim -1- [Tr] Baş vekil.
s. 52b/7

serā-perde -2- [Tr] Saray pencerelerindeki kalın perde.
yeşil ḥarīr aṭlaslardan s.+ ler 18a/7
seyvān u s.+ ler örülmiş 118a/11

serçe -1- [Tr] Küçük, ötücü kuş.
s. miḳdārı ola 94a/12

seren-cām -1- [Fa] Bir iş, bir durum veya olayın iyi veya kötü sonu, akıbeti.se
s. 76a/5

serin -1- [Tr] Soğuğa yakın.
Ruḫ ḳuşınuñ s. teninden 104a/20

serīr -18- [Ar] Taht; divan, sedir.
o s. 94b/18
ol s. 38a/3
s.-i Süleymānıla Hz. Süleyman'ın tahtı. 32b/7
s.-i Süleymānuñ 32b/6
s.+ e 38b/3
s.+ e geçüp 117a/7
bu s.+ i 22a/9
s.+ ine 5b/12, 85a/8
kendüye oturacaḳ müseddes ve baʿżı murabbaʿ ve baʿżı şeş-ḫāne ve baʿżı heft-ḫāne ve baʿżısı düvāzdeh köşelü s.+ ler ṭoḳıyup 8a/20
s.+ üm 38b/15
s.+ üñ altıncı ṭabaḳasını 113a/18
s.+ üñe ala 113a/19
s. üzerinden 113a/20
s. üzerine alup 6a/21
s. üzre oturup 21a/11
s. üzre 88a/17
bir zerrīn s. üzre 76a/1

serv -4- [Fa] 1. Servi ağacı.
ṣanavber ü s. aġacından 18a/4
s. ü şimşād u abanus taḫtlarından 18b/9
2. Sevgilinin boyu.
ḳadd-i s.+ i 89b/8
ḳāmet-i s.+ in 16b/21

serv-āzād -1- [Fa+Ar] Salınmış servi.
s. 86a/10

serv-ḳad -3- [Fa+Ar] Servi boylu.
s. 16b/8
bir cemīle s. 11b/19
s. lāle-ḫad 87a/2

server -27- [Fa] Başkan, reis, lider.
s.-i ʿifrītān 58a/8
s.-i mefsūd 74b/17
sāḥir-i s.-i müşrikīn olduġı 87b/18
s.-i selāṭīnler 93b/4
ḥükm ider ḥākim s.+ dür 52a/3
sulṭān-ı s.+ e 9b/8
bu cihānuñ s.+ i 93a/5
eger ins ü eger cin eger perī eger faḳīr ve eger cihānuñ s.+ i 14a/11
kūh-ı Billūr s.+ i 88a/14
ol iki cihān s.+ i 110b/2
şāh-ı s.+ i ola 38a/1
ekmel ü s.+ idi 40a/17
s.+ ile 88b/4
s. imişsin 107a/20
s.+ ler 108b/16
cemīʿ s.+ ler 101b/21
adı bellü s.+ ler öñince 107a/2
ad çıḳarmış cihān s.+ leri 106b/17
eʿādī s.+ leri 91a/4
begleri ve s.+ leri birle 108a/14
yitmiş iki millet s.+ lerin 117a/13
s.+ lerine dönüp 107a/3
s.+ leriyle 101b/5
s.+ lerüm 38b/13, 81b/8
ḥükm ider s.+ sin 49b/20
cemīʿ s.+ üñi 113a/19

serverlik -1- [Tr] Reislik, liderlik.
Rüstem-i Dāstānuñ s.+ inden 108b/14

servi -1- [Fa] bk. serv
s.+ sinde 27b/1

serzeniş -1- [Fa] Sitem.
s. ider 72b/11

ses -2- [Tr] Seda.
itmeye s. 88a/5
s. idüp 60b/12

Sesnedūs -2- [Tr] Metinde geçen bir peri adı.
S. 18b/14
S.-ı perīyi 18b/12

Settār -1- [Ar] Hata ve kusurları örten Allah.

şol Ḳādir ü Ḳahhār ve Ġāfir ü S. 8a/14
Settāre'l-ʿuyūb -1- [Ar] Ayıpları örten.
S.+ dur 67b/5
sev - -7- [Tr] 1. Muhabbet besle-
s.- enlerdür 116b/8
s.- er 103a/2
s.- erse 102b/18
s.- sün 102b/18
s.- erdi 57a/18
s.- mezsin 73a/14
2. Hoşuna git-, iste-
s.- mezler 47a/4
ṣevāb -14- [Ar] İyi ve güzel davranışlar karşılığında Allah tarafından verilen mükafat.
ṣ. 3a/17
bol ṣ. 11b/4
bul ṣ. 103b/5, 84b/20, 91b/12
bulasın Ḥaḳdan ṣ. 95a/5
Ḥaḳdan ṣ. 95a/9
ṣ.-ı dü-cihānı İki cihan sevabı. 77a/16
ṣ. bulġıl 45b/10
ṣ. bulsa 51a/2
ṣ. bulur 68a/12
itdügüñ ṭāʿatuñ ṣ.+ ı birle 37a/4
ṣ.+ ın 37a/11
ṣ. ḳazana 77a/17
ṣevābit -1- [Ar] Gezgenler dışında kalan ve yerinde gibi görünen yıldızlar.
cümle şemʿ ü ṣ. 72a/7
sevāḥil -6- [Ar] Kıyılar, sahiller.
bu Hind s.+ i ḫalḳını deme çeküp 96b/12
s. idi 24b/9
Hindūsitān s.+ inde 104a/12
Ḥabeş s.+ inden 115b/2
ol Ḥabeş vilāyetinüñ s.+ lerinde 115b/15
s. olduġı ecilden 114b/13
sevdā -2- [Ar] 1. Aşk, muhabbet.
bir ḳuru s. ḳılup 83a/6
2.Siyah.
miskīn şaçuñ s.+ sı 23a/21
sevgili -1- [Tr] bk. **sevgülü**
s. ol- 19a/8
sevgülü -3- [Tr] Sevgi duyulan, sevilen.
Allāh Teʿālānuñ s. ḳulı ıduġın 41b/13
iy Ḥaḳḳuñ s. ḳulı 43b/4
Allāhuñ s. ḳulların 51b/15
sevin - -4- [Tr] Mutlu ol-
s.- dügin 109a/15
s.- ecek 59a/10
s.- üp 16b/14
s.- di 56b/18
sevindür - -1- [Tr] Rahatlat-, dinlendir-
s.- megiçün 106a/13
ṣevr -3- [Ar] Öküz, boğa.
ṣ.+ e 6b/21
ṣ. ü semek 71a/18, 82a/19
seylāb -1- [Ar] Sel.
s. olup 79b/11
seyr -8- [Ar] Gidiş, seyahat.
s. ide 38a/5
s. idüp 20b/15, 38a/6, 38b/4
cihānı s. idüp 36a/9
s. itdiler 34a/11
s. ḳılduġından şoñra 24b/6
s. ḳılur 72a/7
seyrān -12- [Ar] Gezip dolaşma.
s. ideler 28b/16
s. iden 36a/11
s. ider 24b/20, 80a/6
s. iderdük 56a/10
s. iderken 21a/11, 55b/12, 61b/13, 63b/15
s. idüp 24a/15
s. itdüm 25a/7
s. itdürüp 25a/19
sayvān -1- [Tr] Gölgelik.
s. u serā-perdeler örülmiş 118a/11
seyyāre -3- [Ar] Gezegen.
s.-i şihābdur 87a/3
s.+ dür 89b/7
kevākib-i s. gibi 86b/9
seyyid -12- [Ar] Efendi, önder.
s.-i evlād-ı ādem 2a/14
aʿvān-ı ẕübāb s. Hedvāl 97b/11
aʿvān-ı ẕübāb şınfı s.+ i 78a/11
iy eṭyār s.+ i 67b/2
kerkesler s.+ i 80b/12
yā kerkesler s.+ i 77b/18
yā murġān s.+ i 102b/16
yā Nesr-i Ṭāyir s.+ i 82a/4
yā Nesr-i Ṭāyir şınfı s.+ i 67b/19
eṭyār s.+ i degilse 67a/9
ẕübāb s.+ i Hedvāl 78a/13
ẕübāb s.+ inüñ sözin 95b/17
seyyidī -1- [Ar] Efendim.
s. 118b/14
ṣı - -26- [Tr] 1. Yen-, mağlup et-, tepele-
ṣ.- yıp 111b/15
ṣ.- dı 115a/10, 99a/20
ṣ.- duġın 64b/13
ṣ.- r 114a/10, 114b/5, 115a/10
ṣ.- yıp 109a/8, 91a/21, 92b/5
ṣ.- yup 101b/2, 115b/3
2. Kır-, boz-
ṣ.- r 1b/5, 60b/5
ṣ.- dı 87b/6
ṣ.- dum 73a/8

ṣ.- mış 73a/10, 73a/13
ṣ.- r 103b/2, 73a/14
ṣ.- rsın 73a/14
ṣ.- ya 73a/19
ṣ.- yam 73a/15
ṣ.- yayazdı 104b/11
3. Yerine getir-, gereğini yap-
ṣ.- mayup 58a/11, 58a/9
4. Hiçe say-, yok farzet-
ṣ.- yup 58b/5
ṣıçra - -6- [Tr] Hızla atla-
ṣ.- r 7a/15
ṣ.- yup 103b/21, 106a/14, 37b/8
ṣ.- yurup 109a/14
ṣıdḳ -4- [Ar] Doğruluk.
ṣ.-ı berekātında Bereketin doğruluğu. 103b/13
ṣ.+ ı bütün yār 101b/19
ṣ.+ ıla 82b/3
Behyārūşuñ sözinüñ ṣ.+ ını 64b/10
ṣıfat -6- [Ar] Bir kimse veya şeyin sahip olduğu nitelik.
yüz yigirmi dört ṣ. 36a/17
ṣ.-ı maḫlūḳāt Yaratılanların özellikleri. 5a/7
ṣ.-ı maḫlūḳāta 5a/3
ṣ.-ı ẕemīmeye Kötü hallerin özellikleri. 62a/12
yaramaz ṣ.+ ların 50b/19
ṣ.+ larıncayıdı 20a/19
ṣıfatlu -3- [Tr] Nitelikli, özelliğine sahip.
ʿādī ṣ. 106a/2
bu ṭoḳuz başlu evren ṣ. 55b/2
burc-ı ḳavs ṣ. 105a/11
ṣıġ - -2- [Tr] Bütünüyle diğer bir şeyin içine gir-
içüme ṣ.- ımayup 59a/10
ṣ.- maz 91a/15
ṣıġa - -1- [Tr] Meshet-, sıva-
gümiş bileklerin ṣ.- yup 108b/8
ṣıġın - -12- [Tr] Himayesine gir-, korumasında ol-
ṣ.- an 33b/8
ṣ. 55a/19, 55a/20
ṣ.- dum 103b/13
ṣ.- mışam 72b/19, 75b/14, 75b/9
ṣ.- up 104b/7, 105a/10, 34b/14, 55b/12, 60a/10
ṣıġın -4- [Tr] Yabani geyik veya sığır.
ṣ. buzaġusın 96a/7
ṣ. geyigi ḳarnında 96a/5
ṣ. geyiginden ṭoġan 52b/15
ol ṣ.+ uñ ḳarnı aġrılanup 96a/6
ṣıġır -3- [Tr] Öküz.
ṣ. 108a/11
ṣ. beynisin 49a/4
ṣu ṣ.+ ı 7a/6
ṣıḥḥat -4- [Ar] Sağlıklı.
ʿömr-i ṣ. 44b/8
ṣ.-ı ʿālem Alemin sağlığı. 22b/15
tende ṣ. eldeniʿmet 3a/6
sözüñ ṣ.+ ın 65a/13
ṣıḳ - -2- [Tr] 1. Sıkıştır-
ṣ.- dı 108a/1
2. y.f.
gövdemi ṣ.- up 97a/1
sıḳındu -1- [Tr] Sıkıntı.
ebrişīm ḳurdı gibi böcecügüñ baġrı baġursuġı s.+ sıdur 8b/12
ṣın - -2- [Tr] 1. Kırıl-
ṣ.- dı 98a/6
2. Yenil-, bozguna uğra-
ṣ.- maġıla 102a/5
ṣınāʿat -1- [Ar] Zanaat.
bir ṣ. işledüñ 18b/3
ṣınf -144- [Ar] Sınıf, cins, tür; bölüm.
bir niçe ṣ. 12a/13
ṣ.-ı aʿżāların Azaların bölümleri. 53b/21
ṣ.-ı ḥayvān Hayavn cinsi. 52b/1
evvelki ṣ.+ a 115b/18
iki ṣ. cānavar 10b/3
ṣ.+ dur 52a/21
bir niçe ṣ.+ dur 11a/19
ṣ.+ ı 12b/4
ʿankebūt ṣ.+ ı 51b/20, 55a/2
ādemī-zāduñ üçünci ṣ.+ ı 12b/19
baʿūż ṣ.+ ı 44a/15, 64a/17
bir ṣ.+ ı 12b/1, 12b/3
bu baʿūż ṣ.+ ı 43b/16
bu dört ṣ.+ ı 115b/21
bu ẕübāb ṣ.+ ı 50a/6
cemīʿ baʿūż ṣ.+ ı 101a/4
cinnüñ ikinci ṣ.+ ı 13a/15
dördünci ṣ.+ ı 52b/4
evvel ṣ.+ ı 52b/12
ḥayvānātuñ dördünci ṣ.+ ı 52b/17
ḥayvānuñ dördünci ṣ.+ ı 52b/11
ḥayvānuñ üçünci ṣ.+ ı 52b/15
ikinci ṣ.+ ı 52a/16
ḳara siñek ṣ.+ ı 41b/11
ḳara siñeklerüñ ṣ.+ ı 110a/9
meges ṣ.+ ı 101b/1
melāʾike ṣ.+ ı 13a/13
melaḫ ṣ.+ ı 11a/13
naḥl ṣ.+ ı 11a/16, 3b/21
ol cānavaruñ ikinci ṣ.+ ı 10b/10
ol ẕübāb ṣ.+ ı 52a/11
perīler ṣ.+ ı 13b/21
siñek ṣ.+ ı 43b/19, 51b/11

sivri siñek ṣ.+ ı 115b/16
üçünci ṣ.+ ı 52a/17
yā baʿūż ṣ.+ ı 66a/10
yā ẕübāb ṣ.+ ı 43a/11, 64b/19
yırtıcı ṭartıcı ḥayvān ṣ.+ ı 45a/18
ẕübāb ṣ.+ ı 40b/18, 42a/9, 50b/1, 50b/16, 54b/3, 61a/21
ʿankebūt ṣ.+ ı arasında 51b/21
baʿūż ṣ.+ ı cündüni cemʿ itdürüp 117b/1
dördünci ṣ.+ ı daḫı 52b/6
baʿūż ṣ.+ ı gibi 66b/9
siñek ṣ.+ ı gibi 41a/12
baʿūż ṣ.+ ı reʾīs 63a/12
baʿūż ṣ.+ ı reʾīsi Cercīs 109b/6
baʿūż ṣ.+ ı reʾīsi 113b/4
bu baʿūż ṣ.+ ı reʾīsi 78a/7
bu ẕübāb ṣ.+ ı reʾīsi 41a/14
aʿvān-ı ẕübāb ṣ.+ ı seyyidi 78a/11
yā Nesr-i Ṭāyir ṣ.+ ı seyyidi 67b/19
ol mūẕīler ṣ.+ ı şerrinden emīn ḳılasın 49b/14
ʿār iden ẕübāb ṣ.+ ı ulusı 78a/8
ne ḳadar baʿūż ṣ.+ ı ve bürġuṣ cinsi varısa 115b/2
ayaġ üzerine yürüyen perī ṣ.+ ıdur 52b/3
insān ṣ.+ ıdur 12b/8
perende ṣ.+ ıdur 26b/10
perī ṣ.+ ıdur 14a/4
ẕübāb ṣ.+ ıdur 52b/17
ʿankebūt ṣ.+ ın 54b/4
baʿūż ṣ.+ ın 63b/3, 63b/7, 91b/16
siñek ṣ.+ ın 45a/18
ḥayvānāt ṣ.+ ın 52a/12
ḳara siñek ṣ.+ ın 47a/20
ẕübāb ṣ.+ ın 51a/8, 54a/16
ne cinn ü perī neslin geçürdiler ve ne vuḥūş u ṭuyūr ṣ.+ ın geçürdiler 18a/10
ẕübāb ṣ.+ ın ṭaġıdıcaḳ 54b/20
ʿankebūt ṣ.+ ına 51a/7, 54a/16
baʿūż ṣ.+ ına 109b/7
bu ẕübāb ṣ.+ ına 54a/15
cemīʿ baʿūż ṣ.+ ına 101a/6
her ṣ.+ ına 4a/8
ikinci ṣ.+ ına 115b/19
üçünci ṣ.+ ına 115b/19
ẕübāblar ṣ.+ ına 54b/8
ẕübāb ṣ.+ ında 41a/16
ʿankebūt ṣ.+ ından 51a/4
ḥuffāṣ ṣ.+ ından 67a/7
sivri siñek ṣ.+ ından 109b/18
ẕübāb ṣ.+ ından 64b/16
ẕübāb ve zenbūr ṣ.+ ından 49b/1
baʿūż ṣ.+ ından bahādur çeri 114b/10
siñek ṣ.+ ından ġayrısı 96a/13
ʿankebūt ṣ.+ ından ḳāniʿ riyāżat çekici 51b/5
baʿūż ṣ.+ ından kem şey 53b/11
ẕübāb ṣ.+ ından söz açup 109b/7
ḳara siñek ṣ.+ ından ve baʿūż cinsinden ziyāde 50a/9
ʿankebūt ṣ.+ ını 54b/1
baʿūż ṣ.+ ını 53b/10, 65a/17
tekvīnile baʿūż ṣ.+ ını 114a/17
ẕübāb ṣ.+ ını 51b/13, 84b/4
baʿūż ṣ.+ ını Ḥabeş ḫalḳına ḥavāle itdügin 117a/1
yarasa ṣ.+ ını incitmegiçün 67a/17
baʿūż ṣ.+ ını tekvīnlerine 115b/21
baʿūż ṣ.+ ınuñ 64b/10
bizüm ḳara siñek ṣ.+ ınuñ 109b/18
dördünci ṣ.+ ınuñ 52a/18
ḥayvānuñ ikinci ṣ.+ ınuñ 52b/14
ẕübāb ṣ.+ ınuñ 61a/15
dördünci ṣ.+ ınuñ adı 115b/20
ikinci ṣ.+ ınuñ cesedi 12b/16
ṭoḳuz ṣ.+ ınuñ daḫı her birinüñ bir ḥākimi 11a/17
baʿūż ṣ.+ ınuñ daḫı 11a/15
nümāl ṣ.+ ınuñ daḫı 11a/14
ẕübāb ṣ.+ ınuñ dillerini 77a/4
baʿūż ṣ.+ ınuñ dört cinsine 101a/21
baʿūż ṣ.+ ınuñ dört cinsini 101a/7
sivri siñek ṣ.+ ınuñ ekṣeri 45a/16
ḳara siñek ṣ.+ ınuñ iʿtibārı ḳalmadı 54b/21
ḳara siñekler ṣ.+ ınuñ reʾīsi Hedvāl 61a/15
ẕübāb ṣ.+ ınuñ reʾīsi 109b/8, 50a/18
baʿūż ṣ.+ ınuñ reʾīsiydi 61a/11
baʿūż ṣ.+ ınuñ ṣadālarını 77a/5
ẕübāb ṣ.+ ınuñ şenāʿatın 54b/13
ẕübāb ṣ.+ ınuñ tekvīni 64b/11
ẕübāb ṣ.+ ınuñ tekvīnine 64b/21
bu ẕübāb ṣ.+ ınuñ żıddı 43b/12
ol ṣ.+ u 11a/15
ṣ.+ umuz 51b/9
bizüm ṣ.+ umuz 70b/7
bizüm ṣ.+ umuzdur 110a/8, 64a/18
bizüm ṣ.+ umuzla 66a/10
senüñ ṣ.+ uñ 43b/11
ṭoḳuz ṣ.+ unuñ 11a/17
sizüñ ṣ.+ uñuz 65a/18

ṣınıf -1- [Ar] bk. **ṣınf**
ẕübāb ṣ.+ ı 97b/1

ṣınıḳ -2- [Tr] Kırık.
ṣ. olduġıyçun 98a/7
ṣ. ṣarsaḳ ṭaş 28a/21

ṣınur -1- [Tr] Sınır, hat.

Baʿalbek ṣ.+ ına yitdi 34b/15

sır -3-[Ar] bk. **sırr**
s. 85b/12
s.+ durur 85b/14
s. irmez 62b/1

şırça -7- [Tr] Cam
ṣ. ʿameli üstine 15a/2
ṣ. ʿamelidür 14b/2
Süleymān ḥażretiçün ṣ.+ dan 15a/3
ṣ.+ dan bir köşk idi 15b/16
ol ṣ.+ dan bünyād olan şehrüñ dört bucaġında 15a/7
ṣ.+ dan köşkler ve ḳaṣūrlar ve ḳubbeler yapup 14b/9
ol ṣ.+ dan şehrüñ içinde 15b/14

sırr -25- [Ar] Gizlilik, gizli tutulan bilgi.
s.-ı ʿālem Alemin sırrı. 10b/17
bu s.+ a 9a/12
ol s.+ a 11a/5
bu s.+ a iresin 47b/8
ol s.+ a irmemişdür 40b/7
s.+ ı 85b/13, 85b/6
bu s.+ ı 85b/2, 85b/4, 87b/20, 88a/8
işbu s.+ ı 85b/5
bu s.+ ı ṣaḳlarlar 85b/16
ol s.+ ı ṣaḳlayan vezīrlerüñ aʿlāsına 87b/21
z̲āt-ı pāki s.+ ına 1b/12
s.+ ına irgürdi 2a/19
çeşm-i felek s.+ ına irmez 18b/3
cemīʿ s.+ ına vāḳıf olasın 69b/1
her kişinüñ s.+ ından ve sīret-i 16b/18
s.+ ını 40b/9
s.+ ıñı 85b/7
s. ola 85b/10
s.+ uñ 85b/13
bu s.+ uñ aṣlına 3b/11
ṣāḥib-i s.+ uñ baġrını baş it 85b/11

Sırru'llāh -1- [Ar] Allah'ın sırrı.
S.+ dur 62a/21

sırtlan -5- [Tr] Leş ve topraktan çıkardığı cesetlerle beslenen vahşi hayvan.
birḳaç s. 43a/7
ḳalan s. 43a/18
s. ḥayḳırduġı gibi 114b/1
kürk ve s. idem 89a/1
bu s.+ lara 43a/17

şıva -1- [Tr] Kireç, kum, çimento vb. maddelerin karışımı ile hazırlanan harç.
ṣ.+ ları 35b/16

şıva - -1- [Tr] Bir şeyi sürerek kapla-, ört-
ṣ.- ya 110a/2

şıvar - -1- [Tr] Sula-
ṣ.- ur 27b/1

şıyır - -1- [Tr] Hafifçe dokunarak kes-
ḳılıç ṣ.- up 75a/20

sız - -3- [Tr] İnce ince ak-
s.- ar 96a/7
s.- ar 96a/7
s.- up 96a/8

şızdur - -1- [Tr] İnce ince akıt-
ṣ.- up 14b/7

şızır - -1- [Tr] Sızdır-, ince ince akıt-
ṣ.- up 14b/15

sibāʿ -4- [Ar] Yırtıcı hayvanlar.
s.+ dan ve āḫ̲ar cānavardan kimse 69a/13
s.+ dur 4a/6
s. ṭāyifesi 69a/14
s. u esedle yırtıcı cānavarlaruñ 117a/13

siflī -2- [Tr] Aşağılık, nefsani.
ʿālem-i s.+ de Nefis alemi. 40a/6
ʿālem-i s.+ dür 40a/3

siḥir -2- [Ar] Büyü.
s.+ de 86a/1
küfr ü şirk ü s.+ den 86a/1

siḥirgāh -2- [Tr] Sihir yapılan yer.
ceng ḳılan s.+ ın ḳuvvetiyle 85b/20
s.+ ından 85a/15

siḥr -9- [Ar] Sihir.
s.-i efsūn ḳuvvetiyle 88b/21
s. idersem 88a/4
s.+ ile 79a/3, 86a/3, 86b/3, 89a/1, 89a/17
s. ögrede 86a/20
s. yiliyle 89a/18

sikencübīn -1- [Ar] Balla sirkenin karışımı ekşi şerbet.
s. ve gül-engübīn iderler 40b/6

Sikender -7- [Tr] İskender.
S. 1b/14, 2b/7, 55a/10, 71a/20, 93a/6
Süleymān ya S. 22b/10
S. miṣ̲li 71a/15
iy S. 23b/6

sil - -3- [Tr] Temizle-
s.- er 47b/17, 48a/12
gözcügezlerine giden tozı s.- üp cilā virmegiçün 6b/6

sil -2- [Tr] Sel.
s. alup 47a/9
ʿaẓīm s.+ ler olup daḫ̲ı 35a/18

Sīlī -1- [Fa] Tezhipte bir tür süsleme adı.
S. ve Rūmī ve Ḫ̲ıṭāyī yapraḳları ṣalup 18a/6

silkin - -3- [Tr] Kendini silk-, kendine gel-
s.- e 6b/18
s.- eydüñ 6b/16
s.- üp 37a/19

sille -4- [Fa] Tokat.
s. 101a/14

s. urdı 99b/20
s. urup 48b/3
s. urur 95b/14
sīm -1- [Fa] Gümüş.
s. ü ruḫāmın ve ṣāfī altunın 14b/15
sīmā -2- [Ar] Yüz, çehre.
s.+ sı 41a/14
s.+ sına göre 41a/15
sīmīn-ten -1- [Fa] Gümüş gibi parlak tenli.
s. nāzük-beden merġūbeleri 34a/11
Sīmurġ -23- [Fa] Kaf dağının etrafında yaşadığına inanılan efsanevi kuş, Anka.
S. 103a/13, 103a/3, 106b/14
yā S. 91b/20
S.-ı Ḳāf ḳāmetlü ḳuşı Kaf dağının Simurg'u. 105a/16
S.-ı Ḳāfı 46a/2
S.+ a 103b/14, 112b/12, 112b/5
S.+ a varup 102b/21
S. daḫı 91b/19
S.+ dan 102b/17, 91b/19
S.+ dur 61b/21
S. ḫużūrına varup 112b/10
ʿazm-i S. iderüz 102b/21
ʿazm-i S. itdi 112b/13, 112b/9
S. naẓarına 103b/6, 112b/3
S. özini 103a/1
S.+ uñ naẓarına irüp 112a/20
S. yilegiyle 106a/9
sin -14- [Tr] 1. Mezar.
s.+ de 101a/12, 103a/21, 118b/1, 22b/11, 22b/13, 36a/19, 38a/14, 39a/17, 39b/5, 83a/7
s.+ le içinde 8b/14
s.+ le içre 24a/17
s.+ üm 39a/14
sin 3- [Tr] İkinci teklik şahıs zamiri.
s.+ i 39b/16, 59b/16, 69a/2
siñ- -7- [Tr] 1. Bir kenara çekilerek otur-, göze batmayacak şekilde dur-
s.- üp 68a/7
2. Saklan-
s.- di 27a/12
s.- üp 26b/14, 41b/6, 59b/4
s.- üp 27a/9, 51a/10
Sind -1- [Ar] Pakistan.
S. ü Hindüñ 88b/8
sīne -4- [Fa] Göğüs.
s.+ de 104a/2
s.+ ñde 85b/13
s.+ sin 55b/14, 8b/14
sīne-kūb -1- [Tr] Göğsünü döven.
ney gibi efġān ve defveş s. 70a/21
siñecük -2- [Tr] Küçük sinekler.
iy ḥarīş s.+ ler 42b/20
toḫumdan dürüyen ve ḥayvāndan dürüyen s.+ ler gibi 4a/2
siñek -259- [Tr] Çift kanatlılardan, karasinek vb. pek çok çeşidi olan uçucu böceklerin ortak adı.
s. 101a/13, 101a/14, 101a/16, 101a/18, 114b/13, 114b/16, 115a/10, 115a/9, 115b/7,
22b/13, 40b/11, 44a/17, 45a/10, 45a/14, 45a/18, 45a/21, 45b/1, 46b/12, 47b/14,
47b/17, 47b/19, 48a/15, 48a/3, 48b/19, 48b/9, 49a/15, 49a/16, 49a/8, 53b/12,
82a/21, 83a/6, 84a/9, 8a/16, 8b/15, 93a/10, 93a/9, 93b/1, 93b/17, 95b/13,
95b/15, 95b/16, 95b/19, 96a/15, 96b/15, 96b/16, 99a/18, 99a/20
biñ bir dāne ḳızıl altundan düzülmiş s. 114b/18
bir cins uşacuḳ s. 48b/21
bir s. 48a/7, 8a/21, 92b/5, 93b/16, 95b/13
bir yarım s. 93b/13
bir żaʿīf s. 92a/10
bir żaʿīfca s. 91b/1
bunuñ gibi żaʿīf s. 100b/9
cünd-i s. 101a/11, 114b/5, 115b/11
gey s. 92b/6
hīç bir s. 45a/11, 45a/15
hīç s. 45a/14, 95b/12
ider s. 114b/5
ḳanġı s. 99b/8
mūzī s. 49b/9
ne ḳadar s. 49a/3
ol laʿīni helāk iden s. 64b/5
ol s. 64a/18, 64b/4
ol ṣaḳar s. 45a/8
ol żaʿīf s. 91b/2
ola s. 115b/11
olur s. 115a/10
şol ḳadar s. 61a/10
şol żaʿīf s. 116a/19
tekvīn-i s. 100b/19
yā s. 53a/16
yarım s. 51b/6, 93b/11
s. ʿaskerin 45a/6
s. ālāyına 65b/20
s. başını kesüp 48b/7
s. birle 116a/12
ḳara s. cinsidür 40b/19
bu s. cinsinden mūzī ve ḥarīş kimse 110a/20
s. cündüne öldürse 116a/12
s.+ de 47b/13
s. defʿiyçün 114b/15

s.+ den 46b/13, 46b/16, 46b/17, 46b/8, 46b/9, 49a/8, 99b/15, 99b/8
biñ s.+ den 95b/13
bir s.+ den 7a/1
ne s.+ den at göründi ne ḫod er 99a/15
s.+ den bahādur cānavar 8a/9
ne s.+ den gök belürdi gökde ne meh āfitāb 46b/14
s.+ den ḥarīṣ ḥayvān 48a/17
s.+ den ḫaṭā idicidür 41a/13
s.+ den ḳaçup 116a/15
ne s.+ den pā göründi ne ḫo ser 99a/15
ḳarıncadan s.+ den żaʿīfraḳ kemter aḥḳar maḫlūḳum 116a/13
s.+ den żaʿīfter naḥīfter maḫlūḳ 49a/7
s.+ dür 101a/15, 53b/19, 65b/16
bu s.+ dür 96a/15
ger ḳarınca ya s.+ dür 96a/17
ḫafīf s.+ dür 100b/7
şol s.+ dür 61a/11
ger s.+ dür yāḫu mūr yāḫu mār 49a/19
cemīʿ s. düriyicek 115b/16
s.+ e 53b/14
pīlden s.+ e degin 47b/12
semādan semege ve pīlden s.+ e varınca 53b/19
Ḥabeş ḳavminüñ cābirlerin s. elinde helāk olmasın 116a/7
s. elinde 114b/14
bir nīmten s. elinde 93a/2
bir s. elinde 116a/18
bir żaʿīf nīm-ten s. elinde 92a/21
bu s. elinde 95a/16
bu żaʿīf s. elinde 84b/6
naḥīf s. elinde 100b/9
naẓaruma gelen s. elinde 71b/9
żaʿīfca s. elinde 82a/7
s. elinden 114b/16, 99b/4
s. ġāfilin 8b/2
her bir s. gevdesiñüñ her bir ḳılı dibine 64a/3
s. gibi ḥarīṣ emmāre-nefs mūẕīdür 45b/5
s. gibi ḥarīṣ ucundan 41a/9
s. gibi 48a/9, 52b/18
s. göze üşüp yidüginüñ menfaʿatı 48b/6
s. günidür 47a/3
s. ḥaḳḳında 48a/8
s. ḫalḳı 51b/15
s.+ i 48a/19, 48b/6, 49a/4, 53b/12, 53b/14
ḥarīṣ s.+ i 8b/1
ol Nemrūd maġzın yiyen Cercīs s.+ i 109b/8
yiyen s.+ i 94a/10
yidi nefer s.+ i ṭutsalar 49a/12
s.+ i ṭutup 54b/2
s.+ i üşleyüp 48b/1
bir yarım s.+ ile 93b/10
s.+ in üşelemege başladı 46b/2
s. ḳanadınca 116b/15, 116b/17
ẕikr itdügüm s. ḳanadınca 116b/3
şol s. ki 48b/13
olmadum ḥayvān s. kim 93b/16
s. ḳonar 45a/12, 45a/13
bir s. ḳondı 48a/19
s.+ le 8a/13, 98a/12, 98a/14
bir s.+ le 98a/6
s.+ ler 10a/18, 46b/13, 99a/18, 99b/4
bu ḳadar çoḳ s.+ ler 45a/11
bu s.+ ler 43b/1
ol ḳoduġumuz ḥarīṣ s.+ ler 42b/14
ol s.+ ler 97a/16
ol s.+ ler elinde 91b/16
s.+ ler ḥākimi 62b/17
s.+ ler ḥırşından 43b/11
s.+ ler kökin kesüp 97a/20
ol aġulu s.+ ler şerrinden 97b/1
s.+ ler uşduġını 46b/16
s.+ ler üzerine 97a/20
ol s.+ lerden 99b/7
yönlerin benden yaña ṭutan s.+ lere 54b/6
żaʿīf s.+ lere öldürdüp 116a/11
s.+ leri 43b/2, 47a/8, 49a/13
tenine ḳonan s.+ leri 42a/7
żaʿīf s.+ leri 116a/16
s.+ leri ṭaġıdup 54b/16
ḳavaḳ aġacınuñ s.+ lerinden birisi 83a/1
s.+ lerini 51a/7
bir niçe biñ s.+ lerle 49b/4
zaḥmet viren s.+ lerle 42b/11
s.+ lerü 64a/2
ol bize ṭaʿn iden s.+ lerüñ bāḳī ḳalancası 44a/5
s.+ lerüñ maḳāmı 49a/1
s. leşkeri ve ḳarınca ʿaskeri 96a/18
s. leşkeri 117b/15, 47a/11, 61a/16, 61a/17, 98a/15, 99a/20, 99b/4
gök yüzin ṭutdı s. leşkeri 46a/21
s. leşkerin 114b/8, 117b/17, 46b/10, 93b/18, 96b/4, 96b/8
muḳaddem s. leşkerin 11b/6
s. leşkerine 96b/2
s. leşkerinüñ çoḳlıġın görüp 46b/19
s. leşkeriyle 95a/14
s. şınfı gibi 41a/12
s. şınfı 43b/19, 51b/11
s. şınfın 45a/18
s. şınfından ġayrısı 96a/13

s. ṭāyifesin 93b/13
s. ucından 46b/12
s. ucundan 114b/10, 61a/10
biñ s. üşüp 99b/14
s.+ üñ 47b/16, 48a/10, 48a/13, 49a/11, 53b/21
ol s.+ üñ adına 61a/12
s.+ üñ daḫı 97b/2
s.+ üñ eyyām-ı 45a/20
s.+ üñ ḫalḳında 48a/9
s.+ üñ ḫāṣiyeti 48b/4
sivri s.+ üñ ḫāṣiyeti 110a/8
bāḳıllādan ve ḥaşāyişden dürüyen s.+ üñ ḳanadı āvāzı ve kendünüñ ṣadāsı 48b/14
sivri s.+ üñ kiçisine 115a/8
s.+ üñ ne miḳdārı 93b/15
s. üstüne 49a/3
s. üşürüp 117b/3, 95b/5
s. vaḳtinde 45a/13
ol s. yarusı 45a/11
s. zaḥmetinden 47a/11
s. zaḫmından 99b/9

siñekce -2- [Tr] Sinek kadar.
bir yarım s. 93b/9
bir s. degül 93b/6

siñeksüz -1- [Tr] Sineksiz.
bir s. yire 49a/16

sini -2- [Fa] Bakır, pirinç vb. madenden büyük tepsi.
s. 59b/14
zerrīn-sīmīn s.+ ler ḳoyup 108b/5

siñile - -1- [Tr] İniltili ses çıkar-
s.- düm 57b/7

siñirlü -2- [Tr] Gergin, gerilmiş.
ḳırḳ ḳat s. 105a/10
yidi ḳat s. yay 31b/21

sinle -4- [Tr] Mezar.
s. 8b/15
s. içinde 85b/4
s. içre taḫtada 39a/16
s.+ ye 39a/16

sinn -1- [Ar] Yaş.
s.-i bulūġiyyete yitmişdi 11b/19

sipāh -2- [Fa] Asker, ordu.
s. 93a/7
cümle s. 93a/5

sipāhī -6- [Fa] Osmanlı ordusunda bir sınıf süvari askeri.
mīr-i s. 74a/15
pūlādpūş s. 91a/18
sekiz kez yüz biñ pūlādpūş s. 93b/20
yidi kez yüz biñ pūlādpūş s.+ dür 102a/1
yidi kez yüz biñ pūlādpūş s.+ si 112b/14
pūlādpūş s.+ yle 105b/19

sipend -1- [Fa] Üzerlik, tohumu.
s.+ i 49a/2

sipihr -1- [Fa] Gök, sema.
s. 35b/8

sīret -4- [Ar] Vücudun dış görünüşüne ait özellikler.
s.-i ẓāhirinden bāṭınında fikri neyidügi 16b/18
s.+ i 41a/14
melek s.+ in urundı 37b/1
s.+ üñüzden 113b/11

sīretlü -1- [Tr] Vücudun dış görünüşüne ait özellikleri olan.
cān alıcı s. nerre-ʿifrīte 55b/2

sirke -2- [Tr] Ekşimiş üzüm veya elma suyu.
acı bādām yaġıyla s. 110a/5
s.+ yile sarımsaḳ 10a/2

sitāre -1- [Fa] Yıldız.
s. 87b/6

sitem -1- [Fa] Eziyet, cefa.
ehl-i s. 64b/8

sivri -1- [Tr] Ucu keskin ve iğne gibi batıcı olan.
iki ṭarafı s. 59a/19

sivri siñecük -1- [Tr] Sivrisinek.
ol s.+ e 6b/5

sivri siñek -46- [Tr] Sivrisinek.
s. 110a/11, 48b/12, 64a/11, 65b/18, 6b/8, 82a/11, 95b/11, 99a/12
bir s. 110a/15
fīlile s. 6b/3
helāk idecek s. 91b/6
hep s. 98a/13
ol ḳadar çoḳluḳ s. 114b/20
nihāyeti yoḳ s. ʿaskeri 64a/3
s. ʿaskeriyle 85a/2
s. birle 56a/2
bir ża ʿīf naḥīf s. birle 83a/3
s.+ de 7a/1
s.+ den aşaġa 48b/21
s.+ den ḳaçup 115a/2
s.+ dür 10b/3, 6b/4, 84a/9, 84b/4
s. elinde 91b/5
bir s. elinde 65b/10
s. gibi 3b/19, 52b/18
s.+ ler 63b/19, 64a/16, 64b/2
içi ṭolu s.+ ler 98a/4
s.+ ler reʾīsi Cercīs 64a/10
s.+ ler tekvīni aʿvānı Cercīs 100b/20
s.+ ler ulusı 113b/4
ol dört cins s.+ leri 115b/18
s. leşkeri 96b/3
s. miḳdārınca 110b/4
bu s. serhenginüñ kemāli 109b/10
s. ṣınfı 115b/16

s. ṣınfından 109b/18
s. ṣınfınuñ ekşeri 45a/16
bir s. şeklinde nesne 94a/13
s. +üñ ḫāṣiyeti 110a/8
s. +üñ kiçisine 115a/8

siyāh -7- [Fa] Kara, kömür rengi.
s. 16a/10
bir zerrīn ʿınānlu s. ata 99b/2
s. eyleye 109b/21
ʿalem-i s.+ ın ḳaldurup 98a/17
s. ide 48b/10
s.+ lar olduġı ecilden 106b/3
s. tācı 99b/2

siyāh-şekl -1- [Fa+Ar] Kara şekilli.
s. 17b/14

siyāh-pūş -1- [Fa] Siyahlar giyinmiş.
bir s. ḥerīf 70a/19

siyāset -10- [Ar] Devletler arası ilişkileri, devlet işlerini düzenleme ve yürütme, sanatı, politika.
s. 30b/8
ʿadl ü s. 50a/12, 50a/15
bir s. eyleyem 50a/17
ol pādşāhlar s.+ idür 50a/1
s. ḳıl 50a/4
s. ḳılup 50a/11
s.+ üñ ḫavfından 49b/21
pādşāh s.+ ünsüz 50a/3
ʿadl ü s. ve kerem ü şefḳat ve iḥsān u mürüvvet 50a/13

siyāsetsüz -1- [Ar+Tr] Siyasetsiz
ʿadlsüz ve s. 50a/15

siyeh-baḫt -1- [Fa+Ar] Kara bahtlı.
s. olacaḳdur 92a/15

siz - -3- [Tr] Sez-, anla-
s.- er 96a/7
s.- üp 2b/14, 96a/8

siz -64- [Tr] İkinci çokluk şahıs zamiri.
s. 10a/7, 10b/12, 28a/7, 29b/20, 32b/20, 41a/20, 50a/7, 50a/8, 53a/18,
5b/21, 6a/2, 6a/3, 71a/12, 83a/17, 88b/19, 88b/20, 91b/4, 9a/14
s. daḫı 58a/18, 78b/4, 79a/20
s.+ den 14b/8, 77a/20
s.+ den diledüp añduġı 19a/3
s.+ den rāżı ola 36a/20
s.+ e 28b/6, 29b/16, 43a/1, 43a/12, 43b/19, 55a/4, 59a/14, 64b/20, 65b/11,
67b/15, 68b/1
bize ve s.+ e 13b/17
s.+ e nisbet 53a/21
s. gelmedin 82a/4
s.+ i 32a/6, 33a/15, 55b/19, 56b/10, 98b/12
s.+ lere 14a/20, 30b/2, 50a/17, 70a/6, 70a/8, 79a/21
s.+ leri 65a/18
s.+ üñ 101b/15
s.+ üñ bütlerüñüzden 72b/19
s.+ üñ cinsüñüz 51a/20
s.+ üñ dāduñuzı alıvirüp 50a/8
s.+ üñ her biriñüzi 56a/19
s.+ üñ idrāküñüz inṣāfuñuz 43a/13
s.+ üñ köşküñüzüñ farḳı 55a/6
s.+ üñ maḳṣūduñuz 42b/20
s.+ üñ ṣınfuñuz 65a/18
s. +üñçün 64b/19
s. +üñle 114a/16, 51b/21

sizcileyin -1- [Tr] Sizin gibi.
s. maḫlūḳ gördügüm 25a/4
s. ceng iden dīvler 60b/18

şof -1- [Ar] Yün ve ince tiftik ipliğinden dokunmuş yünlü kumaş.
ṣ.+ ları ve kemḫāları 10b/13

şoḥbet -8- [Ar] İki veya daha çok kimse arasında karşılıklı olarak dostça, arkadaşça yapılan konuşma, hasbihal.
ṣ. 111b/16
ṣ.+ i kesme 31b/8
hünermendler ṣ.+inden ve ehl-i maʿnī ve erbāb-ı fażl-ı naṣīḥat ehli ṣ.+inden 111a/6
ṣ. itdiler 58a/20
ṣ. itmeyem diyicek 58a/7
ṣ. olup 58a/14
ṣ.+ üm kesdüm 31b/9

şoḳ - -17- [Tr] 1. Hayvanlar için iğnesini batır-, ısır-
ṣ.- sa 7b/12
ṣ.- an 7b/12
ṣ.- duġı 48b/7, 49a/14, 49a/4
ṣ.- duġından 110a/9
ṣ.- ısardur 42b/15
ṣ.- up 42b/21
ṣ.- updur 10a/8
2. Bir yere girmesini sağla-
ṣ.- a 43a/4
ṣ.- arsavuz 84a/9
ṣ.- dı 104a/2
ṣ.- mayasın 88a/10
ṣ.- up 44a/10, 49a/13, 84a/18, 84a/5

şoḳun - -1- [Tr] Girmesini sağla-, yerine koy
ṣ.- dı 57a/10

şol -20- [Tr] Yön, sol taraf.
ṣaġ u ṣ. 74a/6
ṣaġ u ṣ. baḳup ṭurdılar 75b/1
irkek semmūr ḳoçuñ ṣ. butın 110a/1
ṣ. gözi bıñarına ḳonup 99b/21
ṣ. gözinden 105a/13
ṣ. gözlerinden 105a/19

ṣaġ u ṣ.+ ı 35b/12
ṣaġına ve ṣ.+ ına 107a/5
ṣ.+ ında 13b/9, 15b/18
Süleymān kürsīsinüñ çevresinde ṣaġında ṣ.+ ında 15b/17
taḫtuñ ṣaġında ṣ.+ ında 15b/21
ṣaġında ṣ.+ ında ṭuran ḳavme 74a/21
ṣ. ḳanadın 111b/2
ṣaġ ṣ. ḳanadlarına baḳup 108a/15
ṣ. ḳulaġına girüp 84a/7
ṣaġ ṣ. pehlevānlarına baḳup 106b/16
ṣ. ṭarafına 37a/9
bir ṣ.+ uñda 62a/17
ṣaġında ṣ.+ unda 69b/13

şoluḳlan - -1- [Tr] Dinlen-
biraz ṣ.- up 27b/15

şoñ -10- [Tr] Arta kalan; en arkadaki; işin bitimi.
ṣ. gelen Süleymānlar 36b/14
ṣ.+ ı 62b/10, 91b/2
iş ṣ.+ ın 75a/4
iş ṣ.+ ın ṣanışup 118a/4
ṣ.+ ına 38a/16
ṣ.+ ında 39a/2
ṣ.+ uñ 28a/15
ṣ.+ uñda 39a/2
şarāb ṣ.+ undan 58a/18

şoñra -82- [Tr] İçinde bulunulan veya bahsedilen anın daha ilerisindeki bir zamanda, bilahere.
ṣ. 111a/13, 24b/15, 37a/21, 44b/21, 45a/3, 52b/11, 52b/19, 60a/20, 82b/13,
90a/2, 90a/5, 94a/15
altı yüz yıl ṣ. 45a/1
andan ṣ. 100a/10, 107b/12, 114b/16, 13b/15, 14b/8, 16a/17, 20b/8, 21a/4, 22a/9,
23b/17, 24b/3, 26a/19, 26a/4, 26a/7, 35a/10, 35a/15, 35a/18, 36a/6, 37a/17,
37a/5, 40b/1, 41b/21, 48a/16, 5a/1, 64a/19, 6a/20, 6b/7, 70b/10, 78a/1,
7b/3, 81b/15, 86a/18, 86b/17, 87a/20, 90a/1, 92a/10
bend itdügin ṣ. 89b/18
bir niçe biñ yıl müddetden ṣ. 21b/5
bir zamāndan ṣ. 27b/5
bizden ṣ. 27b/10
ışlanduḳdan ṣ. 44a/17
ibtidā-i ḫilḳatinden ṣ. 20a/4
kendüden ṣ. 16b/13
ḳırḳ giceden ṣ. 70a/3
ḳırḳ gün tamām olduḳdan ṣ. 68a/11
ḳuşluḳ yirine geçdükden ṣ. 98a/10
nıṣfu'l-leylden ṣ. 87b/9
niçe biñ yıllardan ṣ. 97a/5
otuz altı biñ yıl geçdükden ṣ. 24b/3
otuz altı biñ yıldan ṣ. 24b/21, 25a/10, 25b/3
öldükden ṣ. 44a/21
seyr ḳılduġından ṣ. 24b/6
Süleymān nebīden ṣ. 44b/11
şimdiden ṣ. 26a/13, 42b/15, 44a/7, 76a/16, 77b/20
Ṭūfān-ı Nūḥdan ṣ. 64a/20
üç biñ yıl geçdükden ṣ. 25a/15
vīrān olduḳdan ṣ. 21b/2
yidi günden ṣ. 82a/6
ẕikr itdükden ṣ. 67a/11
ẕikru'llāhdan ṣ. 67a/11
ṣ.+ dan 21b/2
şehr üzerinden ṣ.+ dan ḥādiṯ olan ṭaġ u ṭaşı ḥacerātı türābı götürüp 26b/21
ṣ. gelen 109b/12

şor - -27- [Tr] Soru yönelterek bilgi iste-, sual et-
ṣ. 23b/18
ṣ.- a 95b/12
ṣ.- dı 102b/14, 22a/10, 44a/14, 52a/14, 60b/19, 61b/10, 63b/6
ḫaber ṣ.- dı 60b/17, 81b/14
ṣ.- dılar 14b/2, 82a/1
ḫaber ṣ.- dılar 81b/20
ḥāl ü ḫaber ṣ.- dılar 81b/5
ḫaber ṣ. diyicek 83b/17
ṣ.- duḳ 98b/5
ṣ.- dum 13a/3, 25b/6
ṣ.- salar 111a/3
ṣ.- uban 95b/15
ṣ.- uñ 74a/20
ḫaber ṣ.- uñ 41a/19
ṣ.- up 114a/14, 40b/8
ḫaber ṣ.- up 112b/11
Sām-süvārı ṣ.- up 106b/8

şor - -10- [Tr] Sömür-, em-
ḳan ṣ.- up 100a/2
ḳan ṣ.- ar 10b/2
ḳanını ṣ.- up 41b/17
ḳanların ṣ.- up 42a/12, 96a/19
ḳanuñ ṣ.- up 43b/7
laʿlini ṣ.- up 86a/11
maġzın ṣ.- up 100b/6
ḳanın ṣ.- maġa 42a/17
Nemrūduñ maġzın ki ṣ.- up içerdüm 100a/15
ṣ.- maġıçun 116a/20

şorış - -3- [Tr] Bir konuyu ilgililere sorular sormak suretiyle araştırmak, tahkik etmek.
ṣ.- dılar 118a/7
ṣ.- dum 112a/18
ṣ.- up 118a/4

şoru - -1- [Tr] bk. **sor-**

ḳan ṣ.- maġıçun 116a/20
ṣorucı -2- [Tr] Emen, sömüren.
ḳanın ṣ.+ dur 65b/19
ṣ. s̲üʿbānları 95b/11
ṣoruş - -3- [Tr] Karşılıklı sor-
ṣ.- dı 11b/16
ḥāl ü h̲āṭır ṣ.- dı 60a/1
ḥāl ve h̲aber ṣ.- up 89a/19
ṣovuḳ -5- [Tr] Soğuk.
ṣ. 24b/9, 42a/1, 42a/3
ṣ. irse 45a/15
şol yirde kim ṣ.+ lar 24b/8
ṣovuḳluḳ -3- [Tr] Soğukluk, serinlik.
ṣuyıla ṣ. 47a/5
ṣ.+ dandur 48b/12
ṣ.+ ıla 54b/17
ṣoyulmışca - -1- [Tr] Soyulmuş gibi.
ṣ.- 29a/14
sög - -3- [Tr] Söv-, hakaret et-
s.- er 74a/10
s.- erler 100a/13
s.- meñ 116b/10
sögil - -1- [Tr] Sövül-, hakaret edil-
s.- e 103b/1
sögmeklik -1- [Tr] Sövme hali.
dünyāya s. 116b/9
sögül - -1- [Tr] bk. **sögil-**
s.- mez 116b/14
sök - -1- [Tr] Bulunduğu yerden çekip çıkar-
s.- emezdi 98b/4
sökdür- -1- [Tr] bulunduğu yerden çıkarttır-
s.- üp 30a/14
söyindür - -1- [Tr] bk. **söyündür-**
s.- mege 8a/6
söyken - -1- [Tr] Dirseğini destek yaparak uzan-
s.- üp 69a/11
söyle - -94- [Tr] Sözle ifade et-, anlat-
s.- yem 70b/17
s. 115a/19, 24a/20, 32b/15, 43b/5, 50a/17, 67b/3, 84a/20, 93b/13, 93b/6, 97b/17, 97b/18
s.- di 103a/11, 118a/7, 28b/18, 28b/20, 45b/18, 73b/11, 78a/11, 83b/14, 88a/7, 92a/4
s.- diyse 71b/6
s.- dügine 114a/20, 31b/20, 60b/9
s.- dügüñden 53b/9
s.- düḳ 32a/15
s.- dük 94b/16
s.- düklerin 113b/8
s.- düm 108a/19, 13a/21, 23a/15, 45b/1, 45b/13, 45b/14, 5b/1, 71a/7, 94b/14
s.- dümse 71a/21
s.- düñ 23b/14
s.- gil 65a/11, 71b/9
s.- medi 73a/9, 94b/16
s.- mege 17a/15
s.- megi 31b/12
s.- mekden 17a/15
s.- mekdür 17a/4
s.- meyecek 59a/8
s.- mez 33a/7
s.- miş 62b/14
s.- mişem 94b/19
s.- ñ 49b/12, 50a/7
s.- ñüz 50a/11, 85b/5
s.- r 32a/16, 51a/2, 75a/14
s.- risem 53a/4
s.- rsin 107b/10, 25a/6, 25b/7, 32b/12, 32b/7, 59a/7, 72b/12
s.- rüz 10a/7
s.- sem 50b/21
s.- sen 117b/16
s.- sün 74a/21
s.- ye 2a/15
s.- yelüm 3a/16
s.- yem 110a/11, 17a/5
s.- yesin 17a/9, 30a/13, 32b/16
s.- yesiz 10a/7
s.- yevüz 16a/21
s.- yicek 37b/14
s.- yince 60a/11
s.- yip 85a/3, 90a/20
s.- yüben 71a/7
s.- yümezdüm 77a/3
s.- yüp 119a/14, 18b/21, 21a/9, 28b/6, 39a/3, 47a/14
söylen - -4- [Tr] 1. İfade edil-, anlatıl-
s.- ür 32b/18
s.- ip 85b/12
s.- übdür 108a/20
2. Bahsedil-, anıl-
s.- e 14a/21
söyleş - -19- [Tr] Karşılıklı konuş-, sohbet et-
s.- dügin 113b/7
s.- diler 13b/11, 13b/15, 29a/10, 69b/4
s.- dügiñüz 9a/8
s.- düm 77a/3
s.- eler 20b/1
s.- evüz 31b/19
s.- mekde 27a/15, 35a/8
s.- üp 103b/18, 114a/13, 114a/15, 27b/6, 44a/1
s.- ür 16b/20
s.- ürdük 9a/14
s.- ürsiz 9a/8
söyün - -1- [Tr] Sön-

s.- di 75b/18
söyündür - -4- [Tr] Söndür-
s.- imez 23b/5
s.- megile 62b/9
s.- sün 62b/9
s.- ümediler 76b/1
söz -205- [Tr] Ağızdan çıkan anlamlı birlikler; söylenen konu.
s. 103a/11, 108a/19, 112a/6, 23a/12, 31a/19, 31b/20, 32b/15, 32b/7, 3a/16,
45b/1, 45b/14, 45b/16, 50b/21, 53a/4, 53a/5, 71a/8, 85b/14, 85b/6, 88a/6
ʿāḳil s. 100a/8
bu s. 3b/17, 71b/20, 93b/12
çoḳ s. 32b/18
didügüñ s. 57b/16
işbu s. 55b/6
ne ʿaceb s. 25a/6, 62b/14
s. açmaz 109b/13
s. açup 112a/16, 27a/15, 47b/5
aḳāvīl-i fāside ve elfāẕ-ı melāḥideden s. açup 91a/6
ẕübāb şınfından s. açup 109b/7
s. bilen 105b/9
s.+ den özge nesne 23a/12, 23a/14, 45b/17
s.+ den özge 23a/14
s. dırāz itmeyelüm 89a/7
s. dırāz ḳılmayalum 117a/12
s. diyem 46a/7
s.+ dür 23a/14, 32b/12
bir s.+ dür 44b/19
bu ne s.+ dür 72b/12
hay ne s.+ dür 71b/15
ne s.+ dür 25b/7
yaḫşı s.+ dür 55b/6
s.+ dürür 23a/13, 23a/14
s.+ e 74a/12
her ne s.+ e başlasa 45b/13
s.+ e geldi 54b/8
s.+ e gelüp 20b/1
ol s. ehlini 45b/17
s.+ i 117b/10, 32b/15, 69b/21
bu s.+ i 35b/21, 3b/12, 68b/10, 70a/12, 72a/1, 72b/11, 85b/10
Cebrāʾīlden işitdügi s.+ i 83a/10
Ḫalīlüʾr-Raḥmān s.+ i 84a/16
ol s.+ i 10a/13, 13a/21
taḥḳīḳ olacaḳ s.+ i 88b/18
s.+ i dırāz itmeyelüm 101a/21, 11b/14, 14b/19, 99a/19
s.+ i geçer 44a/6
bu s.+ i işidicek 74b/21, 76a/18
s.+ i işidilüp 9a/6
bu s.+ i işidüp 57a/20
Ḥaḳ s.+ i işitmeyüp 48b/2
s.+ i kes 103a/12, 24a/18, 81a/5
bu peşşenüñ s.+ i miḳdārından ziyāde 114a/21
s.+ i savı ḳoyuñuz 32b/19
bu s.+ i söyleyüp 39a/3
s.+ idür 55b/10
bu s.+ ile 100b/10
s.+ in 63a/9, 67a/21
ʿāṣī cānavaruñ s.+ in 97a/13
baʿūż cündi serhengi s.+ in 68a/18
Behyārūş s.+ in 94a/9
bu kāfirlerüñ s.+ in 83a/17
Demürbāduñ s.+ in 28b/3
ḥakīmüñ s.+ in 32b/16
Humāyūn Şāhuñ s.+ in 14b/12
İbrāhīm s.+ in 71b/16
İbrāhīmüñ s.+ in 76a/8
Kemāheynūriş tekvīni s.+ in 23b/12
Nemrūduñ s.+ in 82a/2
Ṭaġṭaġanuñ s.+ in 58a/2, 58b/5
Ṭaġṭaġanun s.+ in 58b/15
Ṭāvūs-ı Ḳudsī s.+ in 82a/9
ṭut s.+ in 70b/19
ẕübāb seyyidinüñ s.+ in 95b/17
ẕübāb s.+ in diñleyüp 110a/12
s.+ in dut 23a/4, 45b/4
müvekkel-i bād s.+ in dutup 26b/12
Ṭaġṭaġanuñ s.+ in işidüp 59a/12
ẕübāb reʾīsinüñ bu s.+ in işidüp 41a/5
Āzerüñ s.+ in ḳoymadı 72b/8
s.+ in maʿḳūl görüp 59b/1
baʿūż serhengi Cercīsiñ s.+ in maʿḳūl görüp 114b/7
müvekkel-i bād s.+ in müvecceh görüp 26a/8
ṭutma s.+ in olsa 71a/2
s.+ in şımayup 58a/11
s.+ in söyledi 28b/18
Süleymān s.+ in ṭutan 32b/19
uymaġıl s.+ ine anuñ 70b/18
s.+ ine uymayınca 102a/6
düşmenüñ s.+ ine uyup 88b/11
anlaruñ s.+ ini 20b/20
el-hevāmm tekvīn Kemāheynūriş s.+ ini 117b/11
s.+ iñüñ eri olasın kim 17a/18
s.+ inüñ feṣāḥatı 94a/20
Behyārūşuñ s.+ inüñ şıdḳını 64b/10
s.+ iyle 79a/17
Mīkāʾīl s.+ iyle 11a/7
mūzī s.+ iyle 51b/16
bunuñ gibi s.+ ler 83b/18
ne ġarāyıb s.+ ler söyledüñ 23b/14
s.+ leri 111a/7

bu s.+ leri 92a/4
didügüñüz s.+ leri 74a/11
s.+ lerin 45a/5, 50b/19, 56a/18, 83a/16
ʿayān s.+ lerin 11a/1
bu ḥikmet s.+ lerin 53b/9
Manṭıḳuʾṭ-Ṭayr s.+ lerin 103a/13
Süleymān ḥażretinüñ s.+ lerin 115b/13
şeh Süleymān s.+ lerin 11b/1
s.+ lerine 24b/16
anlaruñ s.+ lerini 77a/2
benüm bu s.+ lerümi 44b/3
s. muḫtaṣar ḳılalum 91a/16
Nemrūd maġzın yiyüp helāk iden baʿūż reʾīs Cercīsüñ s.+ ni 114a/12
s. söylemege 17a/15
s. söylemegi 31b/12
s. söyleyesin 30a/13
s. ṭutmayup 54b/14
bu s. ucundan 72b/13
s. ü niyāzıla 16b/19
s.+ üm 41b/18
benüm s.+ üm 14a/9, 28a/5, 77a/8
bu s.+ üm 46a/7
her bir s.+ üm 108a/19
s.+ üm dutarsañuz 43a/2
bu s.+ üm eslemeyen ḳara siñekler 42b/9
s.+ üm ṭutmayup 41b/18
s.+ ümden 71a/8
benüm bu s.+ ümden 17a/14
s.+ üme 32a/10
benüm s.+ üme 10a/9
s.+ ümi 74b/8
benüm s.+ ümi 74b/4
s.+ ümüz 82a/3
s.+ üñ 43b/6
s.+ ün 54b/10
ben żaʿīfuñ s.+ ün 91b/13
bu s.+ üñ 45a/12
Loḳmānuñ s.+ ün 10b/20
Neml-i Kebīrüñ s.+ ün 5b/10
Nemrūd s.+ ün 71b/19
Nemrūduñ s.+ ün 81b/9
baʿūż s.+ ün işidüp 113b/14
cādūlar s.+ ün işidüp 88a/7
s.+ üñ ṣıḥḥatın 65a/13
s.+ üne 57b/14, 92b/13
bunuñ s.+ üne 76a/9
senüñ s.+ üñe 83b/6
uydı şeyṭān s.+ üne 81a/3
ʿankebūt s.+ üne münāsib 55a/8
s.+ üne uydılar 85b/9
s.+ üne uymaz 72b/20
s.+ üni 113b/2, 14a/15, 84b/11, 94a/15
s.+ üñi 25b/16
Ḥaḳ s.+ üni 90b/16
ẕübāb reʾīsi Hedvāl s.+ üni 46a/17
s.+ üni dutmaduñ 92b/21
s.+ üni işiden 73a/2
s.+ üñüz 43a/10
sözlü -1- [Tr] Söz söyleyen.
iy acı s. 53b/13
şu -76- [Tr] Hayati sıvı, su.
ṣ. 3b/16, 3b/17, 42b/7, 43b/10, 4a/4, 63b/14, 68b/19, 7a/3, 86a/11
bir içim ṣ. 110b/4
ṣāfī ṣ. 37a/7
ṣ. alup 42b/8
ṣ. çıḳup 21b/16
ṣ.+ da 52a/14, 7b/5, 93b/8
ṣ.+ da sürçüp bıḳındı 34b/21
ṣ.+ da yüzicidür 52a/12
ṣ.+ dan 52a/17, 56a/6, 7a/2
ol ṣ.+ dan 37a/8
pāk ṣ.+ dan 115a/13, 117a/3, 20b/20, 35b/21, 90b/5
ṣ.+ dan çıḳup 43b/5, 52b/16
ṣ.+ dan daḫı degüldür 7a/2
ṭopraḳdan ġayrı ve ṣ.+ dan ġayrı nesne 26b/5
ṣ.+ dan ıraḳ yire 52a/18
biraz ṣ. dökdi 42a/1
ṣ. döküp doldurduḳların 13b/12
ṣ. döküp 42a/2
ṣ. ejderhāsıdur 96a/2
ṣ. gibi 21a/2
ṣ. içine ḳosalar 49a/2
ṣ. içine 44a/16
ṣ. içürdi 43a/21
ṣ. içürüp 42a/14
ṣ. ḳuşları bigi 52a/16
ṣ.+ lar 79a/8
ṣ. ṣanemleri 73a/19
ṣ. ṣıġırı 7a/6
ṣ. söyündürimez 23b/5
od u yil ṣ. ṭopraḳdur 40a/4
ṣ.+ ya 107b/8, 27a/12
ṣ.+ ya girüp 7a/6
ʿalefe ve ṣ.+ ya muḫtāc ola 4a/3
ṣ.+ yı 13b/13, 21b/13, 23a/17, 7b/3
ṭuzlu deñiz ṣ.+ yı 44b/15
aġzı ṣ.+ yı aḳardı 86a/12
aġzı ṣ.+ yı zehri 95a/20
ṣ.+ yıla 42a/3, 49a/2, 7b/5
yüz ṣ.+ yıla 71a/18
ṣ.+ yıla ṣovuḳluḳ 47a/4
ṣ.+ yıladur 52a/15, 52a/17, 52a/18
ırmaḳ ṣ.+ yın getürüp 44a/3
evvel gözlerinüñ ṣ.+ yın içüp 97a/15
ṣ.+ yın ṣaçsa 4b/19

ol nūrānī deryānuñ ṣ.+ yına 36b/13
ṣ.+ yını 44a/17
Kevṣer ṣ.+ yıyla 68b/15
luṭf u kerem ṣ.+ yıyla 62b/9
ṣ. yirine 83a/8, 8b/20
ṣ.+ yuñ 13b/13

suʾāl -18- [Ar] Sorulan şey, sual.
s.+ i hevlinden 44a/21
ne s. iderse 83a/15
s. idüp 110a/16, 64b/10, 90a/18
s. itdi 112a/8, 114a/16, 48a/19, 62b/13, 65b/4, 97a/8
s. itdüm 112b/1, 115a/5
s. ḳılup 101a/1, 113b/10, 94a/20, 96b/18, 97b/9

ṣubḥ -24- [Ar] Sabah.
ṣ. 119b/11
her ṣ. 2a/4
ṣ.+ a dek 67a/1, 67a/9, 93b/19
tā ṣ.+ a dek 90b/3
ṣ.+ ıla ṭañ irmedin 56b/11
ṣ. namāzın ḳıldı 117a/3
ṣ. namāzın ḳıldılar 80b/10, 90b/5
ṣ. namāzın ḳılup 19a/18, 91a/19
ṣ. namāzın ki ḳıldı 78a/17
ṣ. oldı 107b/14
ṣ. olıcaḳ 28b/9
ṣ. olısar 38b/21
ṣ. oluncaya dek 116a/6, 42b/5
ṣ. u şām 117b/7, 22b/13, 23a/10, 65a/5, 66a/8
her ṣ. u şām 100a/21

ṣubḥ-dem -4- [Ar+Fa] bk. **ṣubıḥ-dem**
ṣ. 78a/18, 90b/7, 93b/20
ol ṣ. 80b/7

ṣubıḥ-dem -15- [Ar+Fa] Sabah vakti.
ṣ. 101b/13, 104a/15, 109a/6, 117a/3, 52b/21, 57b/15, 57b/9, 80a/11, 93b/16, 98a/9
ṣ. ḳalḳup 30b/12
her ṣ. ḳızınuñ yüzün görüp 86a/19
ṣ. olacaḳ 67a/4
ṣ. olmadın 104a/13
ṣ. vaḳti yitinceye dek 104a/11

ṣucı - -1- [Tr] Sıçra-
ṣ.+ dı 63b/15

ṣuç -2- [Tr] Kabahat, işlenen kötü iş.
ʿāṣīnuñ ṣ.+ ına 76a/7
ṣ.+ uñı 75b/7

ṣuçlu -1- [Tr] Suç işlemiş.
ṣ.+ lardı 78b/19

ṣūf -1- [Ar] Sofiler.
ṣ.-ı ṣāfda Tasavvuf erenlerinin kurduğu safın sofileri. 46a/4

ṣuffe -2- [Ar] Sofa; yurt; içinde kalınan mekan.
ṣ.-i ġabrāya Yeryüzü yurdu. 2a/5
aṣḥāb-ı ṣ.-i ṣafā Medîne'de Hz. Muhammed'in yaptırdığı mescidin yanında suffe denilen üstü kapalı, etrâfı açık bir gölgelikte barınan ve devamlı olarak onun meclislerine katılarak ilim irfan tahsil eden evsiz yurtsuz, fakir sahâbîlere verilen ad, ehl-i suffe. 46a/11

ṣufra -1- [Ar] Sofra.
ṣ.+ ları 108b/6

ṣuḥf -5- [Ar] Allah'tan dört kitap dışında gönderilen ayetler, sözler.
ṣ. 49a/10
ṣ.-ı Kerīm Kur'an ayeti. 2a/8
ṣ.-ı Ḳurʾān Kur'an ayeti. 23a/14
ṣ.+ ıdur 2a/8
Ḫalīlümüñ ṣ.+ una 92a/19

ṣulan - -1- [Tr] Su veril-
ṣ.- a 3b/16

ṣulandur - -1- [Tr] Su verdiril-
ṣ.- up 27a/21

sulṭān -49- [Ar] Hükümdar.
S. 4a/12
s. 20a/6
ḥükm-i s. 112a/5, 90b/17
iki s. 91a/14
luṭf-ı s. 2b/19
nām-ı S. 3a/9
s.-ı ʿālem Alemin sultanı. 119b/1
s.-ı ʿaẓīm En yüce sultan. 18b/5
s.-ı bī-zevāl Zevali olmayan sultan. 83b/20
s.-ı Īrān İran sultanı. Keyḳūbād 88b/7
s.-ı İslām-ı aʿẓamuñ Büyük İslam'ın sultanı. 119a/19
s.-ı servere Baş sultan. 9b/8
s. 88a/16
şāh s. Bāyezīde 3a/4
ʿAmāliḳa s.+ ı 28b/17
Mālsiḫān-ı perīler s.+ ı 13b/9
Mekke s.+ ı 46b/7
perīler s.+ ı 11b/8, 12a/6, 13b/17, 13b/5, 14a/14, 14b/11, 14b/21, 16b/3, 17b/16, 18a/17, 18b/14, 18b/9, 19a/10
yā perīler s.+ ı 14a/16, 18a/20
Mekke s.+ ı Elyesaʿ bin Hümeysaʿ 117a/10
perīler s.+ ı Humāyūn Şāh 17b/5
perīler s.+ ı Humāyūn Şāhuñ meclisinde 13b/2
şeh ʿAcem s.+ ı Kāvūs 88b/7
s.+ ıdı 86a/7
ḥükm ider s.+ ıdı 20a/4

ḥükm iden s.+ ıdum 36a/12
s. ider 40a/2, 80a/2
bende-i s. ider 80a/5
s.+ ları 88b/8
yidi aḳālīm s.+ ları 4a/8
ʿāleme s. olan 36a/10, 52a/8
s. olasın 22b/9
ḥükm ider s.+ sın 22a/4

Sulṭān Bāyezīd -2- [Ar] Metnin müellifinin eserini yazarak kendisine hediye ettiği ve onu övdüğü Osmanlı hükümdarı.
S. 119b/2
şāh-ı S. 39b/7

Sulṭān Bāyezīd bin Ḫān -1- [Ar] bk. **Sulṭān Bāyezīd**
S.-ı muʿaẓẓamuñ 119a/19

Sulṭān Bāyezīd Ḫān bin Muḥammed Ḫān -1- [Ar] bk. **Sulṭān Bāyezīd**
S.+ uñ nām nīküsi 119a/17

sulṭān bin sulṭān-1- [Ar] Sultanlar sultanı.
şāh-ı şāhānuñ s.+ uñ 119a/17

sulṭān ibni sulṭān -1- [Ar] bk. **sulṭān bin sulṭān**
s. Sulṭān Bāyezīd Ḫān 118b/21

Sulṭān Bāyezīd Ḫān -1- [Ar] bk. **Sulṭān Bāyezīd**
S.+ uñ naẓarında 118b/21

şulu -1- [Tr] Nemli.
ş. bulutlar sürüp 97a/19

şumāḳī -1- [Ar] Sumak renkli.
ş. mermerleri 13b/10

şun- -9- [Tr] Takdim et-, nezaketle ver-, uzat-
şerbet-i laʿlüñi ş. 23b/1
ş.- dı 108a/1, 58b/1
memesin ş.- dı 69a/19
ş.- ma 95a/6
ş.- maġa 108b/8
el ş.- mış 108a/3
ş.- up 81b/2
ḳol ş.- up 108b/6

şunʿ -14- [Ar] Yaratma, yapma.
ş.-ı celāli Yüce yaratıcılık. 53a/8
ş.-ı celāline 40a/17
ş.+ ı 64a/9
ol Ṣāniʿ ş.+ ı 98a/3
Ṣāniʿuñ ş.+ ı 48b/15, 93b/1
ş.+ ı görüp 71b/12
ş. ider 1b/4
kemāl-i ş.+ ın 82a/6
ş.+ ına 47b/8
Ṣāniʿuñ ş.+ ına 72a/8
Ṣāniʿuñ ş.+ ından 10b/18
ber-kemāl-i ş.+ ınuñ ġāyeti 1b/9

sunḳur -1- [Tr] Sungur.
ḳaynaḳ dıynaḳ urucı yırtıcı şehbāz s. külenglerin 117a/14

şuratlu -1- [Tr] Suratı olan.
dört ḳanadlu ṭāvūs ş. bir yeşil ḳuş 41b/9

sūre -1- [Tr] Kuran'da yüz on dört bölümden biri.
Yūsuf s.+ sidür 95a/8

şūret -21- [Ar] Dış görünüş.
ş.-i tebdīl ḳılup Kılık değişimi. 79b/5
ş.+ de 114b/5, 12b/17
envāʿ ş.+ e 12b/5
ş.+ e gelür 9a/19
mihr ü māhuñ ş.+ i 2a/2
ş. içre 101a/15, 53b/3, 5b/8, 96a/15
burc-ı ʿuḳdeye beñzer ḳorḳunç ş.+ ile 96b/10
melālet ş.+ in göstericek 60b/9
ş.+ in yazmışlardı 86b/16
ādem ş.+ inde bir melek-i 68b/3
ejdehā ş.+ inde görünüp 37a/21
yil ş.+ indeyidi 63b/20
bir dīv ş.+ ine girmiş 59a/12
ḳavm-i Fażl ş.+ ine girüp 25b/6
melek ş.+ ine girüp 21a/21
anlaruñ ş.+ lerin 25a/2
ḳamer-sīret perī-peyker ş. olup 87b/2

şūretā -2- [Ar] Dış görünüşe göre.
ş. 114a/10, 49a/5

şūretlü -1- [Tr] Dış görünüşe göre.
bir Merrīḫ ş. 106a/18

surnā -2- [Fa] Zurna.
borı ve s.+ lar ötdürüp 105b/20
s. ve naḳīreler 94a/2

sūsmār -1- [Fa] Kertenkele, keler.
mār u mūr u s. 98b/4

şusuz -1- [Tr] Suyu olmayan.
aç ve ş. 90b/13

susuz -1- [Tr] Susamış.
şol s. kişi 107b/7

şusuzlıḳ-3- [Tr] Susama durumu.
ş.+ a baḳmayup 107b/20
ş.+ dan 107b/19, 107b/21

suvāl -27- [Ar] bk. **suʾāl**
s.+ e 13a/3
s. eyleye 22a/5
s. idem 40b/3
s. idicek 67b/5, 82a/11
s. idüp 80a/8
s. itdi 20a/18, 22a/7, 23b/19, 37a/21, 41a/21, 48b/4, 50a/6, 54a/7, 63b/1, 95b/18, 9b/13
s. itdiler 12a/14, 9a/7
mücāhidden s. itdiler 13a/1
s. ḳılup 19b/12, 25a/3, 5a/1, 78a/6, 82a/9

s.+ ü 53a/5
s.+ üm 5a/3
ṣuver -2- [Ar] Suretler, şekiller.
dīde-küşāyān-ı ṣ.-i daḳāyıḳ ḳavlince 3a/19
çehre-küşāyān-ı ṣ.-i daḳāyıḳ 23b/10
sūzān -2- [Fa] Yakan, yakıcı.
bir s.+ a 107a/10
āteş-i s. olur 2b/10
sūzen -1- [Fa] İğne.
tīġ u s. aşlı 14a/13
ṣüʿbān -6- [Ar] Büyük yılan.
ṣ.-ı caḥīm Cehennemin büyük yılanı. 97a/8
ḫidmetine yüz süren tinnīn ve ṣ.+ dur 88a/12
ṣ.+ ıla tinnīn 55a/10
mūr u mār u ṣ. idem 89a/2
ṣorucı ṣ.+ ları 95b/11
emīr-i ṣ.+ uñ 117a/15
Sübḥān -2- [Ar] Her türlü noksandan münezzeh olan Allah.
emr-i S.+ ı 92b/19
S.+ uñı 94b/11
Sübḥānallāh -1- [Ar] Her türlü noksanlıktan münezzeh olan Allah.
S. 25a/5
Sübḥānī -7- [Ar] Sübhan olana göre.
ḥükm-i S. birle 115a/19, 11a/21, 9a/9
Kitāb-ı S.+ de 10b/11
ḥükm-i S. emr-i 109a/1
iẕn-i S. ve muʿciz-i 35b/20
ḥükm-i S.+ yle 97b/8
süd -16- [Tr] Süt.
s. 68b/19
birḳaç ṭamla s. 44b/3
s. āfātın 7b/5
s.+ de 7b/5, 7b/6
s.+ den aḳ 36b/11, 40b/20
ruḫāmī s.+ den aḳ 27b/17
ol s.+ den içüp 44b/4
s. emzürden 42a/14
s.+ i 90b/14
ol geyik s.+ inden 44b/3
s. ü bal 70b/13
bal u yaġ u s. ü ḥayāt 68b/21
s.+ üñ 69a/1
peleng s.+ ün emüp ṭurursın 79b/13
süflī -2- [Ar] Alçakta bulunan.
s. 71a/10
s. oldı 118b/5
süḫan -2- [Fa] Söz, lakırdı.
s. 39b/8
s.-ı şerīf Mübarek söz. 88b/18
süḫan-mendān -1- [Fa] Söz söylemeyi bilen, güzel söz söyleyen.
dīde-i s.-ı ḥaḳāyıḳ 3a/19
süḫan-perverān -1- [Fa] Söz söylemeyi seven, güzel söz söylemekten hoşlanan.
be-ḳavl-i s.-ı üstād 95a/12
süḫandān -5- [Fa] Söz söylemeyi bilen, güzel söz söyleyen.
s. 95b/7
mūr-ı s. 71a/17
s.-ı ḥükemā-i ḫāẕıḳ Alimlerin güzel sözleri. 46a/12
s.+ a 45b/15
s. ider 40a/13
Sührāb -1- [Ar] Metinde geçen bir şah adı.
S. şāhuñ 28b/17
sükkerī -1- [Ar] Şekerli.
s. şerbetler 12a/12
sükr -1- [Ar] Şeker.
s.+ inden 118b/20
sükūt -3- [Ar] Susma hali,sessizlik.
s.+ a vardı 82b/14
s.+ a vardılar 10a/16
s. olup 54a/6
Süleymān -544- [Ar] Kuranda ismi geçen peygamber, Hz. Davud'un oğlu Hz. Süleyman.
S. 106b/15, 109a/2, 109a/4, 112b/12, 116a/9, 117b/6, 11a/10, 11a/3, 13a/7,
13b/15, 14a/6, 16b/12, 1b/14, 20a/10, 20b/16, 20b/20, 21a/17, 21a/6, 21b/6,
23a/3, 23b/18, 23b/6, 24a/11, 26b/20, 26b/6, 26b/8, 28b/13, 2b/8, 36a/3,
39a/6, 39a/8, 39a/9, 3a/4, 3b/13, 40a/13, 40b/16, 45b/7, 47b/7, 4a/17,
4b/12, 5a/5, 61b/9, 6b/7, 6b/9, 7a/3, 85a/17, 85a/18, 85a/7, 88a/11,
88b/19, 88b/8, 89a/15, 94a/12, 94b/19, 95a/7
bende-i S. 30a/8, 31b/4
benden aḳdem bir S. 21a/13
bir S. 20a/2, 25a/17, 25b/1, 38a/10
bisāṭ-ı S. 17b/4
bu ḳadar S. 20a/12
çoḳ S. 22b/4, 22b/6
ḥażret-i S. 115a/16, 18b/13, 61a/6
iy Nebiyya'llāh S. 63a/17
leşker-i S. 5b/13
merḳad-ı S. 21a/20
milk-i S. 118a/21
o S. 88a/21
ol nebīlerüñ bir mürsel nebīsinden bir S. 20b/9
şeh S. 103a/3, 110a/10, 113b/2, 19a/7, 40b/12, 45a/1, 45b/3, 4b/13, 51a/3,
97b/5

yā Nebiyya'llāh S. 111b/12, 95b/6
yā S. 101a/10, 101a/2, 110a/6, 115a/19, 115a/9, 116b/1, 116b/2, 11a/19, 21b/11, 21b/6, 22a/10, 22b/3, 24a/9, 24b/14, 36a/3, 37b/1, 49b/15, 49b/19 ʿadl, 5b/4, 6b/1, 6b/10, 6b/2, 6b/9, 7a/1, 7a/13, 7a/17, 7a/21, 7a/6, 7b/18, 7b/6, 84a/12, 8a/15, 8a/5, 8b/12, 8b/9, 93b/12, 95b/12, 96a/14
S.-ı faẕlu'llāh 25b/2
S.-ı nebī cenginden 85a/4
S.-ı nebī daḫı 61b/14
S.-ı nebī ḥaḳḳıyçun 30a/20
S.-ı nebī ḥażret-i 113b/3, 87b/13
S.-ı nebī ḥażretine 116a/4
S.-ı nebī ḳorḫusından 33a/19
S.-ı nebī naẓarında 53b/7
S.-ı nebī zamānında 87b/13
S.-ı nebī 102b/3, 102b/5, 109b/18, 49a/11, 49b/10, 63b/5, 71b/6, 83a/10
S.-ı nebīden 102a/5, 13b/5
S.-ı nebīnüñ ʿaḳlına 27b/5
S.-ı zamān 3b/6, 51a/14, 64a/16, 64b/4, 65b/15, 115a/20, 70a/19, 96b/16, 77a/1, 82a/3, 83b/13
S.-ı zamānıla 85a/16
S.-ı zamānsın 11a/7, 51a/5, 77a/4
S.+ a 111b/4, 116a/13, 116a/14, 116a/2, 13b/12, 16b/10, 19a/17, 28a/11, 29b/19, 33a/13, 33a/18, 33a/9, 35a/9, 46b/15, 46b/17, 4a/17, 61b/9, 88b/4, 90a/11, 9a/2
ḥażret-i S.+ a 110a/13, 3b/5, 71b/5
şeh S.+ a 104a/9, 112a/6, 117b/5, 22b/20, 71a/17
żaʿīf S.+ a 50a/13
S.+ a cin geldigine 13a/8
S.+ a lāyıḳ bisāṭ ṭoḳutdurmaġa 17a/14
S.+ a lāyıḳ gördügin 18b/21
S. ʿaynında ʿayān 117a/20
o S. ʿizzeti 31a/4
S. begliginde 29b/8
S. begliginüñ 29b/5
S. birle ḳalan ḫalḳ daḫı 26b/15
S. birle 19a/20, 88b/15
ḥükm-i S. birle 27a/17
muʿcize-i S. birle 109a/1, 46a/20
S. cānıbından yaña 118a/15
S. cānıbına 18b/12
S. cenginde 85a/20
S. cenginden emīn ve selīm olavuz 85b/1
S. cenginden ḳorḳduġuñuz içün 88b/20
bir S. daḫı 22a/19
S.+ dan 85b/17
S.+ dan aḳdem gelen Süleymānlar 61b/12
S.+ dan yaña döndiler 49b/5
yönlerin S.+ dan yaña dutup 49b/3
S.+ dan yaña 111b/2, 118a/5
S. dergāhına varıcaḳ 31b/18
S. dergāhına varup 33a/17
S. dergāhına 104a/14, 112a/20
ol S. dergāhına 61b/6
şeh S. dergehinde 111b/12, 88b/6
S. dergehine irdiler 22a/5
S. devletine duʿā ḳılup 23b/15
S. dīvānına 61b/7
S. dīvleri daḫı 55b/2
S. dīvlerin 29a/6
pehlevān-ı S.+ dur 106b/14
S. emri yirine gelmedi 29b/13
S. emrine maḥkūm olmışken 21a/12
S. emrini 118a/7
S. emriyle 28b/19
S. gibi mürsel peyġāmber naẓarına vara 61a/21
S. ḫāṣlarıyla ḳalup 47b/5
S. ḫātemi 31a/1, 95a/4
çoḳ S. ḫātemin 22b/7
S. ḥażret-i 101b/11, 102a/16, 108b/17, 117b/11, 19a/12, 19b/11, 19b/5, 20a/17, 20a/7, 20b/14, 24a/2, 41a/21, 46a/19, 4b/1, 51a/3, 54a/7, 61a/19, 65b/16, 96a/1
S. ḥażreti birle kelimāt iden 9a/6
S. ḥażreti birle 36b/2
S. ḥażreti daḫı 19b/1, 97b/20
S. ḥażreti 19a/2, 36b/1, 47a/12, 47a/13, 4b/14, 4b/21, 5a/1, 5a/12, 61b/7, 62b/13, 97b/19, 97b/7
şeh S. ḥażreti 115b/12, 50a/16, 97b/18
S. ḥażretiçün ṣırçadan 15a/3
S. ḥażretiçün 15a/11, 17a/10
S. ḥażretin görüp 41a/2
S. ḥażretin 102b/6, 88b/18
S. ḥażretine duʿā ḳılup 109b/10
S. ḥażretine gönderüp 101b/10
S. ḥażretine lāyıḳ ola 14b/1
S. ḥażretine varup 5b/1, 62a/18
o S. ḥażretine virdügin 117b/7
S. ḥażretine 112b/5, 112b/9, 115b/17, 116a/5, 118a/5, 11b/21, 13b/3, 14a/9, 18b/15, 18b/16, 19a/13, 19a/14, 32b/5, 3b/3, 49b/10, 61a/9, 62b/7, 78a/11, 85a/3, 90a/15, 97b/6
şāh S. ḥażretine 88b/9
şeh S. ḥażretine 16a/21, 18b/3
S. ḥażretinüñ maʿlūmıdur 62a/2
S. ḥażretinüñ naẓarında 9a/7
S. ḥażretinüñ sözlerin 115b/13

S. ḥażretinüñ 114a/13
S. ḥażretiyçün 14b/8, 19a/11
S. ḥażretiyle 103a/13
şeh S. ḥażretiyle 117a/18
S. ḥażretüñ 119b/14
cihān milkine gelen S. ḫidmetine daʿvet itmek 61b/15
varup S. ḫiẕmetin itmek 61b/18
S. ḫiẕmetin 31a/7
S. ḫiẕmetine gelüp 5a/20
S. ḫiẕmetine irdüm 20a/14
S.+ ı 108b/20, 21a/2
bisāṭ-ı S.+ ı 17b/18
her bir S.+ ı 20a/13
muʿcize-i S.+ ı 21a/9
ol S.+ ı 22a/16
taḫt-ı S.+ ı 21a/11, 34b/11, 5b/11
emr-i S.+ ı gözedüp 94a/11
ʿalem-i S.+ ı ḳaldurup 118a/8
S.+ ıla 36a/2, 85a/17, 85b/16, 88b/11
o S.+ ıla 88a/13
serīr-i S.+ ıla 32b/7
S.+ ıla ve ḳılıcıla 89a/4
bir S.+ ımış 22a/14
her ne ḳadar S.+ ısa 62a/21
S. içün 14a/20, 89a/9
sencileyin bir S. ḳabri 23b/21
S. ḳatında 13b/11, 28a/12
S. ḳıṣṣasın 3a/10, 95a/9
S. ḳorḫusından 32b/21, 33a/21
S. köşkini 17b/6
S. ḳuluña 31a/3
S. kürsīsinüñ çevresinde ṣağında ṣolında 15b/17
S.+ la 88b/2
S.+ lar 22b/7
bunca S.+ lar 20a/10, 62b/15
kendüden aḳdem niçe S.+ lar 23b/16
ne S.+ lar 39b/5
niçe niçe S.+ lar 39b/19
ṣoñ gelen S.+ lar 36b/15
Süleymāndan aḳdem gelen S.+ lar 61b/12
niçe S.+ lar daḫı 25b/9
artuḳ S.+ lar emrine meʾmūr olmışam 20a/14
S.+ lar ḫāteminden yapılmış 22a/21
muḳaddem gelen S.+ lar ḳıṣṣasın diñleyüp 40a/18
neçe S.+ lar yüzin görmiş Fertūt 62b/5
yitmiş seksen biñ miḳdārı S.+ lar zamānına 20a/9
muḳaddem gelen S.+ lar zamānında 18a/21
S. leşkerin alup ḳaçdılar 26b/13
şeh S. leşkerin 88b/13
S. memleketine varup 89a/2
bir S. merḳadı 21a/16
S. mūcibince 78a/12
S. naẓarına gelüp 54b/13
S. naẓarına getürüp 95a/13
S. naẓarına ḳarşu 49b/3
S. naẓarına varam 61a/8, 61b/1
S. naẓarına varduġı 61a/15
S. naẓarına yetürem 102a/20
S. naẓarına 18b/11, 63a/14, 94a/12
S. naẓarında 54b/21, 54b/9
S. naẓarından 28a/10
S. nebī dergāhından 19a/15
S. nebī ḥażret-i 117a/12
S. nebī ḥażretine 115a/21
S. nebī naẓarına gelüp 117a/11
S. nebī uġrına 101b/15
S. nebī zamānında 9a/4
S. nebī 110b/10, 114a/3, 114b/2, 116b/21, 49a/21, 4a/14, 50a/19, 64a/13, 90a/18, 9a/8
yā S. nebī 6a/6
S. nebīden ṣoñra 44b/11
S. nebīnüñ duʿāsın ḳabūl ḳılup 47a/7
S. nebīnüñ duʿāsın 116a/8, 4a/16
S. nebīnüñ salṭanatından ḥükm-i 13b/9
S. nebīnüñ 113b/7
S. olacaġın bilüp 28b/20
S. olan kimsenüñ yüzleri 20b/2
S. özüne 17b/2
S. pādişāh 20b/12
bu S. pehlevānına cevāb virüp 106b/17
S. peyġāmber ʿaleyhiʾs-selām 10b/20
S. peyġāmber 100b/21, 101a/20, 101b/1, 108b/21, 10a/13, 110a/11, 110a/13, 111a/21, 112a/7,
112b/13, 113b/13eger, 114a/11, 114b/6, 115a/12, 115b/1, 117a/2, 11b/5, 16b/10, 19a/17,
19b/7, 27a/14, 27b/7, 30b/10, 30b/7, 3b/12, 40b/13, 40b/19, 41a/4, 45a/4,
46a/17, 46b/1, 46b/18, 47a/5, 47b/2, 48a/8, 48b/4, 50a/18, 50a/6, 50b/14,
51a/16, 51b/19, 52a/9, 54a/14, 54b/14, 61a/18, 63a/13, 63a/2, 63a/20, 63a/8,
63b/1, 64a/10, 64a/12, 64b/9, 65a/9, 65b/4, 78a/12, 78a/6, 8b/21, 94a/19,
94a/9, 95b/17, 95b/7, 9b/13
S. peyġāmberden 102a/4, 61a/14, 9a/5
S. peyġāmbere varup 46b/10
ol S. peyġāmbere ve sulṭān-ı 9b/8
S. peyġāmbere 109b/6, 10b/19, 113b/10, 11b/21, 40b/21, 47a/20, 47b/1
S. peyġāmberi alup 117a/7

S. peyġāmberüñ mübārek çehresinde 113b/9
Cercīs S. peyġāmberüñ naẓarına ḳarşu 113b/6
S. peyġāmberüñ 110a/14
S. sözin ṭutan 32b/19
şeh S. sözlerin 11b/1
S. şehrin açup 25b/17
ol S. şehrinüñ ṭaġ altında ḳalan 27a/6
S. taḫtını 20a/5, 22b/5
şan-ı S. taḫtını 33b/17
S. taḫtınuñ ḳubbesi üzerine 16a/19
müddet-i ʿömr-i S. tamām oldı 25a/20
S. uġruna 30a/9
S.+ uñ 19a/21, 40a/15, 64b/14
ol S.+ uñ 22a/14
serīr-i S.+ uñ 32b/6
ol S.+ uñ devleti 88a/14
taḫt-ı S.+ uñ dört ṭarafında 16a/6
S.+ uñ duʿāsın müstecāb ḳılup 20b/21
S.+ uñ eyyām-ı 51b/3
S.+ uñ ḥaḳ peyġāmber idügine 20b/16
sen S.+ uñ himmeti 101a/8
el-hevāmm müvekkel Ḥayākemāgāʾīl melek emriyle ve sen S.+ uñ ḥükmiyle 101a/5
S.+ uñ merḳadı 24a/20
S.+ uñ muʿcizātı birle götürüp 33b/21
Ḥaḳḳuñ ʿināyeti S.+ uñ muʿcizātı birle 30a/2
sen S.+ uñ muʿcizātı birle 114a/6
S.+ uñ muʿcizātı 105a/19
S.+ uñ mübārek cemālin 63a/15
muḳaddem gelen S.+ uñ mübārek rūḥına 39b/16
S.+ uñ taḫtın 13a/9
ol S.+ uñ taḫtına 88a/15
S. üzerine varmaġa 89a/9
S. üzerine 117a/10, 85a/6, 88a/9, 90a/12
çün S. üzre 88b/5
S. ya Sikender 22b/10
S. yoluna 112a/4
ḳaç S. yüzini 20a/8
Ḫalīlü'r-Raḥmān devrine ve S. zamānına 65a/19
S. zamānında 29b/7
ol S. zamānında 21a/9

Süleymān-ı Bū-türāb -25- [Ar] Metinde geçen Süleymanlardan biri.

S. 23b/21, 26a/6, 36b/14, 37b/7, 39b/13, 39b/6
bu S. 36b/9
rūḥ-ı S. 37a/5
S. ḥażretin 37a/5
merḳad-ı S.+ ı 26a/8
rūḥ-ı S.+ içun 37b/10
S. merḳadı bekçisidür 37b/1
S. merḳadı ziyāretin ḳıldı 35a/11
S. merḳadın 36a/4
S. merḳadına varmaḳ dilerseñ 25b/20
S. rūḥına baġışladılar 37a/11
S. rūḥına 37a/13, 37b/11
S. rūḥıyçun 36b/1
Süleymān-ı Ḫākī ve S. rūḥlarıyçun 40a/19
S. sarāyını ve ḳubbelerini ve türbesini 35a/16
ol muḳaddem gelen S.+ uñ 39b/14
S.+ uñ aḥvāline 39b/19
ben bu S.+ uñ merḳadındaki cism-i 36a/5
S.+ uñ şehrinüñ ḳubbelerinüñ ve köşklerinüñ ve ferşlerinüñ ve ʿarşlarınuñ ve ḥarīmlerinüñ üzerindeki tozın ṭopraġın 35a/13

Süleymān-ı Ḫāk-1- [Ar] bk. **Süleymān-ı Ḫākī**

S.+ den evvel 38a/8

Süleymān-ı Ḫākī -73- [Ar] Metinde geçen Süleymanlardan biri.

S. 20b/15, 21a/15, 22a/1, 22a/10, 22a/13, 23b/16, 24a/13, 24a/19, 24a/21,
24a/4, 25b/15, 26a/13, 26a/20, 27a/4, 35a/11, 35a/15, 35a/18, 35b/12, 35b/15,
35b/18, 35b/21, 35b/9, 36a/6, 36b/10, 36b/17, 36b/18, 36b/4, 36b/8, 37a/10,
37a/13, 37a/4, 37a/6, 37b/12, 37b/14, 37b/3, 37b/9, 39b/13, 39b/15, 39b/19
yā S. 22a/16, 23b/21, 24a/5, 24b/16, 24b/20, 25b/18, 36a/7, 37a/20, 37a/21
S. daḫı 26a/8, 26b/12
muḳaddem gelen S.+ den 27a/15
S. dīnine girüp 21a/3
S. ıduġuñ bilüp 37b/3
muḳaddem gelen S. ḳıṣṣasın diñleyüp 23b/13
S. ḳıṣṣasın 23b/14
S. muʿcizesiydi 21a/5
S. mührinüñ müvekkeli melek 23b/15
S.+ nüñ göñlinden geçer 21a/12
S. üzerine 37a/13
S. ve Süleymān-ı Bū-türāb rūḥlarıyçun 40a/19
S.+ ye 20b/13, 26b/6, 36a/3, 36a/4
S.+ yi 20a/4, 37a/19
S. zamānında gördügi ʿacāyıbātı 35a/9
S. zamānında 20a/19, 21a/10
S. zamānınuñ etḳiyā ve aṣfiyāsın ḥükemāsın ʿulemāsı birle 35a/19
yā S. 22a/20
S.+ ye 23b/19

Süleymān-nāme-14- [Ar] Firdevsī'nin metni de içine alan seksen iki ciltlik eserinin adı.

S.-i ḫānende-i irşād 46a/14
S.-i Kebīr birle 119a/18
bu S.+ den 23b/8, 46a/6
bu S.+ den maḳṣūd 23a/1
bu S. miṣli bir kitāb 71a/8
S. miṣlī bir kitābı 119b/16
bu S.+ nüñ itmāmını 118b/21
S.+ sinde 71a/21
S.+ sinden 71b/2
S.+ yi 3a/8
bu S.+ yi 13a/5
S.+ yi alup 111b/7
bu S.+ yi oḳuyup 39b/8

Süleymān-nāme-i Kebīr -2- [Ar] bk. **Süleymān-nāme**
S.+ den 46a/12
bu S.+ üñ yetmiş beşinci cildinüñ itmāmını 119a/11

Süleymān-nāmeveş -1- [Ar+Fa] Süleymān-nāme gibi, benzeri.
bu S. 94b/16

Süleymān-salṭanat -1- [Ar] Hz. Süleyman saltanatlı.
ol S. 119a/15

Süleymān bin Bū-türāb -4- [Ar] bk. **Süleymān-ı Bū-türāb**
S. 24a/21, 25a/18
merḳad-ı S.+ ı ziyāret ḳılup 25b/17
S. şehri üstinde 25b/13

Süleymān bin Cān -5- [Ar] Cinlerin Süleyman'ı; Hz. Süleyman.
S. 5a/13, 5a/19, 5b/3, 6a/18
S. ḫazīnesinden 16a/17

Süleymān bin Dāvūd -15- [Ar] bk. **Süleymān**
S. 21a/9, 23b/12, 35a/10, 5a/17, 65a/2, 9a/17, 9b/2
yā S. 39b/12, 39b/18, 39b/21, 43b/8, 44b/2, 62b/12, 8a/6
S. daḫı 40a/16

Süleymān bin Fażl -1- [Ar] Fazl oğlu Süleyman.
S. tārīḫinden 25b/11

Süleymān bin Ḫākī -3- [Ar] **bk. Süleymān-ı Ḫākī**
S. 22a/7, 26a/12
S.+ ye 26a/11

Süleymān bin Şaḫr-ı Nār -2- [Ar] Sahr-ı Nar oğlu Süleyman.
S.+ a 24b/5
S.+ ıla 24b/3

Süleymān Bū-türāb -5- [Ar] bk. **Süleymān-ı Bū-türāb**
S. 23a/3, 24a/17, 36a/13
ol S. 36a/9
şeh S. 36a/15

Süleymān Fażlu'llāh -1- [Ar] bk. **Süleymān bin Fażl**
S. devri daḫı 25b/8

Süleymān Ḫākī -3- [Tr] bk. **Süleymān-ı Ḫākī**
şeh S. 21b/21, 37b/18
ol S.+ den 20a/8

Süleymān ibni Cān -1- [Ar] bk. **Süleymān bin Cān**
S. 5b/10

Süleymān ibni Dāvūd -1- [Ar] bk. **Süleymān**
S. 5b/10

Süleymānī -21- [Tr] Hz. Süleyman'a ait olan.
dīvān-ı S. 117a/19
taḫt-ı S. 32b/8
muʿciz-i S. birle 35b/20
muʿcizāt-ı S. birle 115a/17
muʿcize-i S. birle 61a/17
dergāh-ı S.+ de 13b/16, 14a/7
dīvān-ı S.+ de 55a/1
ḳurbān-ı S.+ den 9b/5
rūḥ-ı envār-ı S.+ den 37a/17
ḥükm-i S.+ ye 102a/18
emr-i S.+ ye fermānber olup 54b/7
naẓar-ı S.+ ye ḳarşu oturmış 64a/15
emr-i S.+ ye meʾmūr olup 61b/11
dergāh-ı S.+ ye varıcaḳ 30a/17
ḫiẓmet-i S.+ yi 27b/11, 31b/6, 32a/7
taḫt-ı S.+ yi 21a/18, 5b/13
naşīḥat-ı S.+ yi ṭutmadılar 54b/10

Süleymānlıḳ -4- [Tr] Süleyman olma hali.
S. 20b/13
S. ḳıla 16b/13
S. ḳıldı mı ola diyicek 21a/14
S. ḳılmış 36a/8

Süleymānü'z-Zamān -3- [Tr] bk. **Süleymān**
yā S. 21b/4, 22a/3, 26a/16

sümāṭ -1- [Ar] Riyakâr.
s.+ ın 1b/7

sümm -1- [Fa] Tırnak, toynak.
s.+ ile 105a/9

sünbül -5- [Fa] Güzel kokulu sümbül çiçeği.
s. 89b/8
şaçı s. 16b/9
s.+ e 52b/21
s. ü reyḥān 76a/2
s. ü zaʿferān u semen olmış 37a/8

sünnet -1- [Ar] Hz. Muhammed'in yaptıklarını yapma.
s.+ i dut 2b/1

sünnet -1- [Ar] **Erkeklik organını kesmek suretiyle yapılan işlem.**
s. eyle-di 68b/14

sünnī -3- [Ar] Sünniliği benimsemiş kimse.
s.+ ler 109a/5

mü᾽min ü s. muvaḥḥid 31b/16
s.+ si 106a/8
süñsün -2- [Tr] Süngü.
s.+ inden 43a/18
Ḳāhirüñ s.+ ine 108a/1
süñü -15- [Tr] Süngü.
s. 107a/12
bir s. 107a/11
bir s. alup 107a/5
s. ḍarbından 102a/9
s.+ ler 107a/15
s.+ ler yalmanı 118a/14, 98b/2
s.+ sin eline alup 102a/11
Ḳāhirüñ s.+ sini 107a/12
s.+ sün egüp 15b/9
Ṭavduñ s.+ süni 107a/11
s. ve ḳılıç ve oḳ 107a/4
s. ve ḳılıç zaḫmından 107a/14
s. yalmanı 15b/10
ḳılıç ḍarbı ve s. yarası 31b/13
süñük -9- [Tr] Sümük.
s. 93a/17
baġursaḳ ve s. 10b/7
ḳarın ve içegü ve s. 116a/21
ol ince s.+ ler içinde 93a/20
s.+ leri çatılu ḳalmış 6a/18
s.+ leri içinde iligini 116b/1
incecük s.+ leri içinde 66b/4
s.+ leri üzerinde 42a/11
ḳarın ve içegi ve s.+ üm 66b/1
sür - -131- [Tr] 1. Devam et-
s.- di 2a/12
s.- e 62b/21
2. Yürüt-, önüne kat-
s.- üp 10a/3
s.- er 45a/18
s.- sün 26a/1
s.- üp 26b/2, 26b/4, 45a/18
3. Değdir-
s.- di 19a/21
s.- üp 19a/19
s.- di 30b/19, 58b/3, 82a/13
s.- düler 81b/13
s.- üp 39b/14, 70b/14
s.- di 40a/19
4. Sal-, bırak-
s.- er 21b/13
5. Hareket et-, bir bineğe binerek ilerle-
s.- üp 22a/21
s.- di 107a/8, 38b/15, 73b/19, 74b/15
s.- diler 98a/8
s.- dük 96b/4
s.- üp 106a/15, 107a/2, 109a/3, 29a/9, 30a/18, 35b/13, 36b/19, 45a/19, 60a/2, 60b/12, 63b/21, 74a/7, 76b/11, 78b/10, 78b/6, 79b/6, 84a/17, 90a/21, 97a/19, 98b/10
6. Kov-, uzaklaştır-
s.- di 31b/18
s.- dük 42b/12
s.- düler 72b/20
s.- e 62b/11
s.- medi 111a/12
s.- se 46a/5
s.- üp 47a/8, 55a/3, 68b/10
7. Sıva-, tabaka halinde yay-
s.- di 57a/11
s.- diler 59b/3
s.- seler 109b/21
8. y.f.
yüz s.- üp 5a/21
ʿömr s. 24a/16, 63a/18
s.- di 77b/2
ʿömr s.- di 8a/2
ʿömr ü salṭanat s.- di 92b/10
ʿömür s.- di 45a/2
yüz s.- di 108b/1, 115a/14, 16b/21, 19b/1, 37b/3, 55a/14, 69a/18
yüzin s.- di 44a/9, 81a/14
yüzüni s.- di 109a/20
yüz s.- diler 11b/10, 12a/8, 13b/6, 13b/8, 46b/18
yüz s.- dügi 37a/7
yüz s.- dügiyçün 47a/15
yüz s.- dük 100b/4, 77a/1, 90b/6
yüz s.- düler 69b/20
ʿömr s.- düm 38b/10, 96b/18
yüz s.- düm 84a/18
yüzümi s.- düm 94a/16
yüz s.- düñ 20a/12
yüz s.- e 37b/20
ṣafāsın s.- ecekdür 16b/11
yüz s.- egeldüm 77b/15
yüz s.- eler 18b/16
yüz s.- em 61b/2, 61b/7, 68a/15
yüz s.- en 61b/3, 88a/12
ʿömr s.- er 62b/15
yüz s.- er 82a/17
yüzin s.- er 49b/7
yüz s.- erdi 117b/7
yüz s.- erdüm 61b/14
yüz s.- erlerdi 87a/20
yüz s.- evüz 112a/21, 62a/19, 76b/15
yüz s.- medügümüze 62b/8
ṣafā s.- mez 103a/10
ʿömür s.- miş 62b/5
ʿömri s.- mişem 65a/7
yüz s.- mişem 64a/19
s.- üp 73b/18

ʿömr s.- üp 25b/9
ṣafā s.- üp 38b/14
yüz s.- üp 100b/17, 111b/4, 20a/9, 21a/3, 31b/3, 37b/21, 43a/14, 63a/6, 65a/20, 70b/6, 77b/10, 89b/10, 91a/20
yüzi s.- üp 30b/19
yüzin s.- üp 111b/3
yüz s.- ürüz 67b/10
sürʿat -2- [Ar] Hız.
s.+ i 1b/5
s. içre 2b/12
sürç - -2- [Tr] Sendele-
s.- üp 89b/13, 34b/21
sürdür - -1- [Tr] Kovdur-, uzaklaştır-
s.- ürin 72b/18
Sürḫbād -7- [Ar] Metinde geçen bir cin adı.
S. 56a/7
ol S. 29a/5
S.-ı cinnī 87b/13
S.-ı cinnile 108b/17
S.+ dur 88a/14
S. gibi 30a/17
S. oġlanları 27a/16
sürḫī -1- [Fa] Kırmızı.
s. muraṣṣaʿ kemḫālar giyüp 87b/1
süri - -2- [Tr] y.f. Sür-
yüz s.- yü 49b/9
yüz s.- yüp 63a/12
sürin - -1- [Tr] Sürün-, bir şeyi sürerek yay-
s.- üp 10a/2
sürme -2- [Fa] Göze çekilen kalem.
şehlā-ṣıfat çiçeklerüñ gözleri s.+ sin 53a/1
s.+ ye 48b/6
sürmele - -2- [Tr] Sürme çek-, gözü boya-
gözin s.- di 68b/16
gözlerin s.- di 73b/8
sürt - -2- [Tr] Sürükle-
s.- üp 26b/8, s.- üp 55b/11
sürtün - -2- [Tr] Sürüklen-
s.- i ṭabılayı 41b/7
s.- üp 44a/11
sürü - -1- [Tr] Sürükleyerek çek-
s.- yüp 56b/14
sürü -3- [Tr] Evcil hayvanlar ve özellikle koyun, keçi topluluğu.
s.+ de 110b/15
İslām s.+ sinüñ ḳurdı 110b/16
ḳoyun s.+ süni 110b/14
sürül - -1- [Tr] Zaman geçip gidil-
ṭün s.- üp 29a/12
Süryānī -1- [Ar] Süryaniliğe mensup bulunan kimse.
S. dilince 4a/20
süsü -3- [Tr] Böcek.
ol s. 10b/12
s.+ dür 10b/10, 10b/12
Sütūn -10- [Fa] Metinde geçen bir dağ adı.
kūh-ı S.+ a irmege 104a/6
kūh-ı S.+ da 102b/16, 103b/8, 112b/16
cebel-i S.+ dandur 102b/16
kūh-ı S. dīvleriyle bu kūh-ı 60b/21
kūh-ı S.+ dur 60b/8
kūh-ı S.+ ı ve kūh-ı 112a/19
kūh-ı S.+ uñ 57b/10
kūh-ı S. yaylaġı ḳullesinden ḳalḳup 102b/19
süvār -19- [Fa] Ata binmiş kimse.
olmış s. 112a/12
pīl gergeden s. 106a/2
s. olacaḳ 52b/5
s. oldılar 107b/14
s. olıcaḳ 104a/2
pīl s. olmış 118a/18
s. olsa 103a/15
küplere s. olup gitdügin 89b/20
ḳalʿadan küplere s. olup gitdüklerin 90a/6
s. olup 102a/15, 102b/2, 28b/21, 52b/1, 89a/2, 93b/20, 93b/21
atlarına s. olup 83a/11
küplere s. olup 89a/17
raḫş-ı raḫşāna s. olup 105b/19
süz - -4- [Tr] 1. Katı maddeleri sıvıdan ayır-
s.- eyin 58a/15
s.- eni 110a/4
2. Kuşlar için aşağı in-, süzül-
s.- üp 102a/17
s.- di 103b/16
süzül - -2- [Tr] kuşlar için aşağı in-
havādan s.- üp 106a/13
ḳara bulut gibi s.- üp 27b/14
ş. iden 61b/17
ş. it 23b/8
ş. ola 37a/5
ş. olavuz 28a/13
ş. oldı 73a/4, 81a/21
ş. oldılar 18b/9, 70b/10
ş. olup sevindi 56b/18

-Ş-

şaʿşaʿa -1- [Ar] Parıltı, parlaklık
ş.+ sı 106a/4
şād -38- [Tr] Mutlu, sevinçli.
gāh kişi ġamgīn ider gāh ş. 103a/9
oldı ş. 109a/21
ş. eyle 23a/20

ş. olup 100a/14, 104a/1, 108a/21, 28b/19, 32a/9, 36a/6, 57b/15, 63a/14, 68a/20, 69b/20, 70a/7, 76b/14, 77a/21, 77b/8, 81b/2, 82a/9, 90a/11
ʿālemde ş. olup 65a/7
ş. olur geh pür-melāl 22b/18
ş. olur 61a/3
ş. u ābād 119b/12
ş. u ḫurram olup 77b/21, 86a/18
ş. u ḫurramlıġıla 82a/16
ş. u kām 36a/21
ş.+ uma 60b/2

şādān -3- [Fa] Sevinçli, mesrur.
ş. 2b/15
ş. gönderem 82b/12
ş. olmasun 109a/21

şādī -2- [Fa] Sevinçli, mutlu.
ş. olmasun 70b/15
ser-güzeştin ş.+ sı ve ġuṣṣasın 71b/7

şādīlıḳ -2- [Tr] Mutluluk.
ş.+ ıla 70a/5
ş. itdiler 28b/20
ş. ḳıldı 54b/19
ş. olmaz 109b/1
ş. itdi 81b/16

şādırvān -1- [Fa] Genellikle cami avlularında bulunan çok köşeli havuz.
lāciverd ṭaşından bir ş. içinden 37a/7

şādmān -1- [Tr] Sevinçli, mesrur.
ş. oldı 61a/4

şādumān -1- [Fa] bk. **şādmān**
ş. 40b/12

şāh -72- [Fa] Hükümdar.
ş. 106b/2, 1b/14, 38a/14, 3a/10, 64b/7
Ḫurşīd ş. 108a/8, 108b/13, 108b/3
iy ş. 45b/16, 71a/20
keff-i ş. 2b/13
o Ḫurşīd ş. 107b/6
o ş. 102b/8
ol ş. 38a/9
Şeddād ş. 28b/17
ş.-ı aşfer 88b/9
ş.-ı gedā ve şubān ider 80a/2
ş.-ı Ḥaḳ 21a/7
Ş.-ı ḳayṣer 88b/9
ş. Maḥmūd 119b/8
ş.-ı melek Melek şahı. 49b/6
ş.-ı muṣavver 2b/19
ş.-ı muṭlaḳ 1b/13
ş.-ı serveri ola 38a/1
ş.-ı Sulṭān Bāyezīd 39b/7
ş.-ı şāhānuñ sulṭān bin sulṭānuñ Şahlar şahı. 119a/17
ş.+ a 112a/3, 119b/10, 17a/1, 22b/7, 50a/4, 54a/6, 64b/8, 76b/16, 88b/15
bir ş.+ a 117b/7
Ḫurşīd ş.+ a 106b/15, 108a/21, 109a/20
ş.+ am 119b/14
Ḫurşīd ş.+ dan 106b/5
Ḫurşīd ş.+ dan yaña 108a/8
ġāyet ulu ş.+ dur 88a/11
ulu ş.+ dur 85a/15
bir yüce çınār ş.+ ı 112a/10
Ḥabeş ş.+ ı 109a/9
ol Ḥabeş ş.+ ı 115b/9
ol perīler ş.+ ı 18b/5
perīler ş.+ ı 19a/7
Tūrān ş.+ ı 88b/3
zengīler ş.+ ı 106b/15
ejderhā ş.+ ı mühresinüñ 96a/4
niçe aʿẓam ş.+ ıdı 117b/6
Ḫurşīd ş.+ ıla 106b/6, 109b/3
Ḥabeş ş.+ ın 101b/2
bu şehr ṭarafındaġı müsülmān leşkeri ş.+ ına 106a/11
Ḥabeş ş.+ ınuñ 102a/5
her Ṭavāyif ş.+ ınuñ bir ismi 4a/13
Ḥabeş ş.+ ıyıla varup 102a/12
ş. işidüp 109a/20
Cemşīd ş. kim 93a/6
ş.+ larından ġayrısınuñ ḳanların yire dökdüklerin 109a/10
Ḫurşīd ş. naẓarından gidüp 106b/12
ş. oldı 39a/17
ş. öñinde 21b/21, 25b/14
ş. sulṭān Bāyezīde 3a/4
ş. Süleymān ḥażretine 88b/9
ş.+ um 36b/15
Sührāb ş.+ uñ 28b/17
Ḫurşīd ş.+ uñ leşkeri 106b/6
ʿAnḳūr ş. +a bildürmek istedügin 90a/3

şāḫ -5- [Fa] 1. Boynuz.
gergeden ş.+ ı gibi 53b/5
ş.+ ında 43b/15
gergeden ş.+ ından düzülmiş 105a/11
ş.+ ların 57a/8

2. Dal, budak.
ş. u şecer 74a/4

şāh-ı cihān -4- [Fa] Cihan padişahı.
yā ş. 17a/13, 17a/9
ş. cihan şahı. 96b/16
ş.-ı cihānam 93b/4

Şāh-ı Mārān -6- [Fa] Yılanların şahı, Şahmaran, efsane kahramanı.
Ş. ʿaskeridür 5a/6
Ş. gibi 62b/19
Ş. leşkeriyle 113a/15
Ş.+ uñ 117a/15
Ş.-ı Mārāna 113a/11
Ş.-ı Mārāndur 62a/1

Şāh Bāyezīd Ḫān -1- [Tr] Osmanlı sultanı II. Bayezid.
Ş.+ a 71a/20
şāhān -1- [Tr] Şahlar, padişahlar.
şāh-ı ş.+ uñ sulṭān bin sulṭānuñ Şahlar şahı. 119a/17
şāhid -6- [Fa] Güzel, dilber sevgili.
ş. 53a/15
Ş. 111b/10
anuñ birligine ş. 23a/6
ş.-i eşyā 40a/12
ş. olup 2a/18
ş.+ ümdür 83b/16
şāhin -1- [Fa] Yırtıcı avcu kuş.
ş.+ e 114a/21
şāhlıḳ -1- [Tr] Şah olma durumu.
ş. 39a/17
şaḫṣ -4- [Ar] Kimse, kişi.
ḥükemādan bir niçe ş. 114b/21
ş.+ a 92b/7
cemīʿ ş.+ a 47a/3
sāḥir-i ehl-i füsūn ş.+ ıdı 86a/17
şaḳ -1- [Ar] Yarma, yarılma.
ş. olup 105b/4
şaḳāyıḳ -3- [Ar] Şakayık bitkisi.
lāle ve nuʿmān ve ş. arasında 52b/20
ş. u nuʿmān 76a/2
lāle ve żaymurān ve ş. ve nuʿmān ve çayır ve çemen 25a/1
şaḳī -14- [Ar] Yol kesici, haydut; her türlü kötülüğü yapabilen kimse.
ş. 100a/9, 50b/20, 84a/14, 90b/14
ş.+ dur 100a/9, 50b/19, 50b/20, 92a/13
ş. neslidür 50b/17
ş. oġlı şaḳīsın 84a/13
ş. olmaz 84a/13
şaḳī oġlı ş.+ sın 84a/13
ş. ve ʿāṣīları 12b/9
ş.+ yıdı 100a/9
şaḳı - -8- [Tr] 1. Kuş öt-
ş.- dum 59a/11
ş.- yup 27b/1, 80b/4
2. Çak-
ş.- dı 87b/21
ş.- dı 29b/16
ş.- r 104b/10
3. Parla-, hiddetlen-
ş.- dı 93b/4
4. Parılda-
ş.- r 34b/2
şaḳīlıḳ -1- [Tr] Haydutluk.
ş.+ ıla 100a/9
şākir -7- [Ar] Şükreden kimse.
ş. 116b/20, 45b/7, 52a/9
ş.+ di 85b/21, 86a/2
ş. ola 90b/12
ş. olsun 39b/15
şākird -2- [Fa] Öğrenci, talebe.
altı yüz ş.+ i 86a/2
her ş.+ inüñ daḫı 86a/2
Şaḳḳu'l-Ḳamer -1- [Ar] Ayın yarılması olayı, Hz. Muhammed'in mucizesi.
ol Ş. 2a/16
şal -5- [Fa] Vücudu tamamen örten geniş örtü.
bir ḳara ş. 79b/8, 80b/8
ḳara ş. geyüp 81b/14
ol ḳara ş.+ ı 81a/14
ş.+ ı çıḳarup 81a/17
şalġam -1- [Fa] Toprak altında bulunan şişkin bir yumru halindeki bitki.
ş.+ a 88b/4
Şam -8- [Tr] Suriye'nin baş şehri.
Ş. 27a/19
ḫalḳ-ı Ş. 22b/12
yire döşedükleri bellūṭ ve çınār ve ş. aġaçlarınuñ üzerine 32a/21
Ş. beglerine 4a/10
cebel-i Ş.+ da 28a/6
Ş.+ ı 114a/3
Ş. ṭaġlarını teftīş idüp 27b/13
Ş. u Ḥaleb ʿAnteb 8b/15
şām -10- [Fa] Akşam.
her ṣubḥ u ş. 100a/21
ṣubḥ u ş. 117b/7, 22b/13, 23a/10, 65a/5, 66a/8
vaḳt-i ş. 38b/21
vaḳt-i ş. irer 22b/17
vaḳt-i ş. olınca 28b/8
ş. perīlerinden 13a/4
şān -1- [Ar] Ün, şöhret.
ş.+ ında 2b/4
Şanşaʿar -1- [Ar] Metinde geçen sineklerin başlarından birinin adı.
Ş.+ dur 115b/20
şarāb -25- [Ar] Üzüm suyundnan yapılmış içki.
ş. 108b/10, 3a/11
bir tulum ş. 58a/13
içindeki ş. 58a/15
mevt-i ş. 63a/1
nuḳl u ş. 70a/16
ş.-ı ilāhī Aşk şarabı. 7b/11
ş.+ a 58a/17
tulumdaġı ş.+ a 58a/21
ş.+ ı 108b/13, 58b/9
tulum içindeki ş.+ ı 58a/15
ş.+ ı alup 58a/19
ş.+ ıla 58b/1
tulum ş.+ ın 58a/18

ş. içdiler 57b/17
ş. içeler 58a/10
ş. içildi 58a/14
ş. içmeyem 58a/1, 58a/5
ş. ḳadeḥleri alup 58a/11
ş. ṣoñundan 58a/18
ş. üleşdürmege başladı 58a/14
ş. yirine içmeyince 58a/6
ḳanın ş. yirine 58b/5

şarḳ -19- [Ar] Doğu.
gāh ġarba gāh ş.+ a 65a/3
ş.+ a ṭoġru geçüp 106a/17
ş. cānıbın gözedüp 104a/4
ş. cānıbında 104b/2, 60a/4
ol şehrüñ ş. cānıbında 35b/15
ş. cānıbından gelüp 105a/5
ş. cānıbından 105b/20
ş. cānıbına 105b/13
ş.+ daġı ʿummānlar 25a/7
ṭaġuñ ş.+ dan yañasında 27b/16
ş.+ ı 118a/18
ş. u ġarb arasın 97a/13
ş. u ġarb u Ḳāfa 36a/14
ş. u ġarbı 38a/5, 38b/4, 88a/21
ş. u ġarbuñ ḫalḳı 2b/17
ḳavm-i Ş. u ḫalḳ-ı 38b/8

şarḳī -4- [Ar] Doğu ile ilgili
ḳaṣr-ı ş.+ de olan cevārī 87a/3
bāb-ı ş.+ den 86b/13
bu ṭaġuñ ş.+ si 26a/18
ḳaṣr-ı ş.+ ye 87a/10

şaş - -6- [Tr] 1. Şaşır-
ş.- duñ 44a/14
2. y.f.
dimāġı ş.- dı 81a/12
ʿaḳlı ş.- ar 105b/9, 97a/11
ʿaḳlı ş.- arʿışḳ.dan 12a/3
ʿaḳl ş.- dı 89b/13

Şaṭ -1- [Ar] Metinde geçen büyük bir nehrin adı.
Ş. ırmaġıyla ḳorḳutmaḳ gibi 114b/8

şavḳ -4- [Ar] Işık.
ş.+ ı 108b/9
ş.+ ı ve ḥüsni 36b/12
ş. virüp 98b/2
ş. virürdi 98b/1

şāyed -3- [Fa] Eğer.
ş. 16b/13, 34a/5, 76b/16

şeb -3- [Fa] Gece.
ş. 2a/6
emr ü nehy ü rūz u ş. 2b/18
her ş. 2a/5

şeb-çırāḳ -10- [Fa] Parlak, değerli bir taş, inci.
gevher-i ş. 14b/18, 15a/8, 86b/8
ş.-ı gevher 36b/21
ş.+ dan 16a/2
gevher-i ş.+ dan 15a/17, 15b/3
gevher-i ş.+ ı 16a/19
ş.+ lar ve ṣanduḳlar 14b/5
gevher-i ş.+ u 16a/17

şeb-ḫūn -1- [Fa] Gece baskını.
ş. ḳılup 104a/13

şeb-reng -1- [Fa] Siyah, gece renkli.
ş. ḳatıra bindürüp 118a/2

şeb-siyāh -1- [Fa] Gece siyahı.
ş. 80b/5

şebāb -6- [Ar] Gençler.
ʿīş ü ş. 58b/5
iy şeyḫ ü ş. 71a/12
şeyḫ ü ş. 54b/19, 91b/9, 94b/20
yā ş. 45b/3

şebīh -1- [Ar] Benzer.
ş. ü şirket 1b/4

şebnem -6- [Fa] Çiy.
ol ş.+ den 53a/2
ş.+ dürür 52b/20
ş. eşeri 53a/2
laʿl-i cülābī ş.+ i 53a/2
çi didügümüz ş.+ üñ baʿzısı kim 53a/1
ş. 71a/20

şecāʿat -5- [Ar] Cesaret.
ş. 99a/6
yüreginde ş. 106b/17
Merrīḫ ü Keyvān gibi ş.+ ıla 96b/10
ins ve cinnüñ ş.+ i 85a/11
anlaruñ ş.+ ine 5a/8

şecāʿatlu -2- [Ar] Cesaretli.
senden ulu heybetlü ş. ejdehā 97a/8
ʿaẓametlü ḳuvvetlü ş. ejderhā 95b/20

şecāb -1- [Ar] (?)
ola ş. 91b/10

şecer -6- [Ar] Ağaç.
şāḫ u ş. 74a/4
baʿzısı yirden çıḳar hem ş.+ den ekşeri baʿżısı dürür ḥaşāyişden 48b/17
ş.+ ler bitürüp 24a/7
ol iki ş.+ ler üzerine 15a/19
ol ḫurmāyıla zeytūn ş.+ leri üzerinde 15a/16
nārenc ş.+ lerin 15a/13

şecerāt -6- [Ar] Ağaçlar.
ş.+ dan 52b/18
şükūfeden ve ş.+ dan ve şemerātdan ve ḥaşāyiş-i 40b/3
ol yirüñ ş.+ ı şemerātı 95a/19
yiryüzindeki ş.+ ı şemerātı 96b/8
ş.+ ıla 24b/4
ḥücerātını ve ş.+ ını 35a/17

Şecerü'l-Vaḳvaḳ -2- [Tr] Metinde geçen bir ada adı.
cezīre-i Ş.+ a 95b/1
cezīre-i Ş.+ da 95a/19
Şeddād -1- [Ar] Metinde geçen bir hükümdar.
Ş. şāh 28b/17
şedīd -2- [Ar] Şiddetli.
ʿaẕāb-ı ş.+ ile 91b/7
mevt-i ş. iriser 39b/7
şefāʿat -1- [Ar] Bir suçun bağışlanması için aracı olma.
ş. idüp 89a/8
şefīʿ -2- [Ar] Şefaat eden.
ş.+ dür 118b/12
ş. olġıl 39a/11
şefḳat -6- [Ar] Koruma, acıma ve esirgeme duygusu ile karışık olan sevgi.
ş. 2b/1
ş.+ i 2b/14
ş.+ i ḳıla 3a/5
ş. itmegil 51b/18
ş. itmişiken 100b/16
ʿadl ü siyāset ve kerem ü ş. ve iḥsān u mürüvvet 50a/13
şeh -58- [Fa] bk. **şāh**
ş. 11b/3, 17a/14, 24a/17, 36a/13, 39a/2, 39a/6, 39b/10, 52a/8, 53a/5
iy ş. 38b/21, 39a/1
nükte-i nuṭḳ-ı Mesīḥ-elfāẓ-ı ş. 2b/21
ş.-i cihān 38a/4, 38a/7
ş. ʿAcem sulṭānı Kāvūs 88b/7
ş. ʿAlīye 2b/5
Ferīdūn-salṭanat-ı ş. Bāyezīd 23b/6
ş. demiyle 3a/1
ş.+ den 17a/5, 97b/4
ş. Efrāsiyāb 22b/10
ş. ḥażreti 3a/9
ş. Ḥüseyn 2b/6
ş.+ i 119b/1
ş. ḳatında 14b/10
ne ş.+ ler 36b/16
Bāḳī ş.+ ler dergehinde 40a/14
ş.+ lerüñ milkin alur 80a/6
ş. Süleymān dergehinde 111b/12, 88b/6
ş. Süleymān ḥażreti 115b/12, 50a/16, 97b/18
ş. Süleymān ḥażretine 16a/21, 18b/3
ş. Süleymān ḥażretiyle 117a/18
ş. Süleymān leşkerin 88b/13
ş. Süleymān sözlerin 11b/1
ş. Süleymān 103a/3, 110a/10, 113b/2, 19a/7, 40b/12, 45a/1, 45b/3, 4b/13, 51a/3, 97b/5
ş. Süleymān Bū-türāb 36a/15
ş. Süleymān Ḫākī 21b/21, 37b/18
ş. Süleymāna 104a/9, 112a/6, 117b/5, 22b/20, 71a/17
ş. yüzine 101a/14
ş. yüzüne 48b/3
ş. 88a/3
şeh-dāne -1- [Fa] İri parlak inci.
dürr-i yetīm ş.+ lerinden 16a/1
şeh-per -7- [Fa] Kuş kanadının en uzun tüyü.
ş. 104a/8, 36b/16
ş.+ leri arasında 80b/14
Nesr-i Ṭāyir ş.+ leri arasında 80a/15
ş.+ leri içine girdüm 80b/11
ş.+ üñden 91b/21
cevlān-ı ş.+ lerin 15a/18
şehā -5- [Tr] Ey şah, ey padişah.
ş. 100b/18, 119b/17, 119b/19, 119b/20, 71a/7
şehādet -11- [Ar] 1. Şahitlik etme, tanıklık yapma.
ş. eyle 65a/12
ş. idüp 81b/6
ş.+ ile 97b/14
ş. itdi 64b/11, 81b/21, 81b/9, 82a/1, 99b/5
ş. itmeyince 97b/11
anlaruñ ş.+ leriyle 97b/13
2. Elin baş parmaktan sonraki ikinci parmağı.
ş. barmaġından 68b/19
şehbāz -3- [Fa] İri ve beyaz bir doğan cinsi.
ş.-ı ʿaḳlı 1b/4
ḳaynaḳ dıynaḳ urucı yırtıcı ş. sunḳur külenglerin 117a/14
ş.+ ıla 16b/20
şehd -8- [Ar] Bal.
ş.-i fāyıḳ En iyi, üstün bal. 9a/21
ş.-i fāyıḳdan müseddes ḫāneleri 62b/3
ş.-i fāyıḳdan 62a/20
ş.-i fāyıḳuñ leẕẕetine 62b/2
ş.+ i 3b/4, 3b/6
şükrinüñ ş.+ i 22b/15
ş. ü kilden 1b/11
şehd-güftār -1- [Ar+Fa] Bal gibi söz.
ş. 16b/8
şehīd -1- [Ar] Şehit, Allah yolunda ölen kimse.
ş. oldum 23b/4
şehir -14- [Fa] bk. **şehr**
ş. 22a/3, 22a/8
burc-ı ş. 35b/9
ġāyet ḫoş ş. 27b/2
işbu ş. 36a/17
ş. cānıbından yaña ḳonan pādişāh 105b/18
ş.+ den çıḳup 98a/17
ş. ḫalḳı daḫı 34b/12

ş.+ ler 25b/5
bu ş.+ ler ve bu kendler 25b/6
ş.+ lerin aça 110b/19
ş. melīki cānıbından yaña 106a/21
ş. ṭopraġına 26b/20
aʿẓam ş. 38b/19
şehlā -1- [Ar] Hafif şaşı.
ş. 1b/7
şehlā-ṣıfat -1- [Ar] Baygın bakışlı.
ş. çiçeklerüñ gözleri sürmesin 53a/1
şehnişīn-2- [Fa] 1. Padişahlık eden, tahtta oturan.
ş. pādşāhları 116a/11
2. Üç tarafı pencereli küçük bir cumba şeklindeki çıkma, şahniş.
cevherī zerrīn ş. üzerinde 89b/3
şehr -127- [Fa] Yerleşim merkezi, kent.
ş. 22a/5
bir ʿacāyıb u muʿteber ş. 35b/4
bir ş. 15a/3, 21a/16
bu ş. 18b/8
ḫoş ş. 27a/19
ḳadīmden ḳalmış bir ulu ş. 21a/20
niçe ş. 114a/1
ol ş. 25b/3, 35b/5
ş.-i aʿẓam En büyük şehir, başkent. 39a/5
ş.-i muʿaẓẓam içinde En büyük şehir. 25a/21
ş.-i muʿaẓẓam 105b/16, 25a/10
ş.-i muʿaẓẓamayı 35b/4
ş.-i muʿaẓẓamdur 35a/20
bu ş.+ de 74a/9
ḳanḳı ş.+ de 16a/16
ş.+ den 72b/18
ş.+ den çıḳup 28b/9
ş.+ den sürdüler 72b/20
ş.+ den ṭaşra bir ziyāretgāhları 73b/7
ş.+ e 74a/3
ol ş.+ e irürse gerek 87b/14
ş.+ e yaḳīn yirde 27b/8
ş. ḫalḳı taʿaccüb idüp 35a/8
Ş. ḫalḳı 28b/15, 29a/19
ş. ḫalḳı 34a/7
Baʿalbek melīki ve ş. ḫalḳı 34a/10
Ş. ḫalḳın ḳıġırdup 28b/19
Ş. ḫalḳını 34b/15
ş. ḫalḳınuñ erkān-ı 28b/12
Ş. ḫalḳınuñ 29a/11
ş.+ i 24a/11, 26a/6, 27b/3, 38b/18, 38b/19, 39a/5, 39a/6
göñil ş.+ i 70a/18
işbu ş.+ i 36a/15
ḳandaġı Baʿalbek ş.+ i 28a/5
Nemrūd-ı laʿīn oldıġı Rūḥa ş.+ i 98a/8
Rūḥa ş.+ i 65b/8
ş.+ i binā itmek 21b/1
Baʿalbek ş.+ i ḫalḳını 27a/21
ol ş.+ i ḳalʿasını ve cemīʿ 35a/16
Rūḥa ş.+ i memleketine 68a/2
Süleymān bin Bū-türāb ş.+ i üstinde 25b/13
ş.+ i yapacaḳ yir 27b/8
bu ş.+ i yapmışam 36a/16
bu ṭaġuñ altındaġı ş. içinde yatan merḳadinde 22a/14
Süleymān ş.+ in açup 25b/17
Baʿalbek ş.+ in gözedüp 34a/15
Baʿalbek ş.+ inde 27a/17
Mekke ş.+ inde olan ḫalḳ 46b/6
Mekke ş.+ inde ṭāʿūn oldıġı 9b/11
bu ṭaġuñ ş.+ inden 22a/11
Baʿalbek ş.+ ine 27a/19, 28b/14, 28b/2, 28b/8, 32a/7, 32b/7, 32b/9, 33b/21, 35a/1
Mışır ş.+ ine 19a/12, 19a/13
Mışr ş.+ ine 18b/13
Baʿalbek ş.+ ine geçüp 27a/18
Baʿalbek ş.+ ine getürdügine 35a/7
Mışır ş.+ ine varıncaḳ 117a/15
Baʿalbek ş.+ ine varup 34a/2
çarḫ-ı devrān itdi ş.+ ini vīrān itdi 24a/13
Baʿalbek ş.+ inüñ āb-ı revānın bāġ u būsitānın gül ü gülistānın 27b/4
Beytu'llāh ş.+ inüñ ḳavmi ve civārında olan ḳabāyil-i 9b/2
Mekke ş.+ inüñ ḳavmi 9b/12
Mekke ş.+ inüñ keṯudāsı 63a/9
Süleymān-ı Bū-türābuñ ş.+ inüñ ḳubbelerinüñ ve köşklerinüñ ve ferşlerinüñ ve ʿarşlarınuñ ve ḥarīmlerinüñ üzerindeki tozın ṭopraġın 35a/13
Belḫ ş.+ inüñ şaḥrāsı 98a/21
ol Süleymān ş.+ inüñ ṭaġ altında ḳalan 27a/6
Mekke ş.+ inüñ yöresinde 9b/10
ol ş. ḳapusına varup 35a/20
Ş. ḳavmi rikābınca 28b/21
Ş. ḳavmi 28b/14, 29a/6
Ş. ḳavmine 28b/20
Ş. keṯudāsı 29a/7, 29a/8
bu ş.+ ler kendler 25b/7
ol ṣaḥrālar ş.+ ler ve kendler ve göl yiri 25b/12
ḳadīm ş.+ lerdür 25b/8
ş.+ leri 16a/16, 24a/8, 7a/10
ş.+ leri taḫtgāhı 28b/20
ve ş. maḥbūbeleri 34a/11
nice ş. ola 21b/2
ş. pādişāhınuñ ʿalemi dibine 106a/15

bu ş. pādişāhınuñ ḳarşusında 105b/20
bu ş. pādişāhınuñ ve iki düşmān leşkeri ḫalḳı 106a/15
bu ş. ṭarafındaġı müsülmān leşkeri şāhına 106a/11
bu kūhistān ş.+ ü 24a/20
niçe ş. ü memleket çigneyüp 96b/2
ol ş.+ üm üstinden 38a/8
ol ş.+ üñ baña uyan ḫalḳını alup ḳaçdum 9b/18
ol ş.+ üñ cemīʿ yirini 35a/17
ol ṣırçadan bünyād olan ş.+ üñ dört bucaġında 15a/7
ol ṣırçadan ş.+ üñ içinde 15b/14
ş.+ üñ içindeki evlerüñ yirlerini açup 26a/5
ol ş.+ üñ ikinci burc u bārūsı ḳapusına gelüp 35b/9
ş.+ üñ nehrinden 22a/11
o ş.+ üñ ortasında 21a/20
bu ş.+ üñ şaḥrāsında 105b/17
ol ş.+ üñ şarḳ cānıbında 35b/15
ş.+ üñ üsti 25b/3
ṭaġ altında olan ol ş.+ üñ üzerine esüp 26a/5
ol ş.+ üñ vasaṭında 21a/16
ş. üstinde 106a/13
ş. üzerinden şoñradan ḥādiṯ olan ṭaġ u taşı ḥacerātı türābı götürüp 26b/20
ş. üzerine çöküp 35a/16
ş. vasaṭında 27a/21
bir ş. yapdurup 109a/3, 109a/4

şehristān -1- [Fa] Büyük şehir.
ş. 24a/7

şehriyār -8- [Fa] Hükümdar.
ş. 102b/7, 37b/16, 38a/9, 38b/12, 47a/14
emīr-i ş. 111b/13, 49a/19
pādşāh-ı ş. 47a/16

şehryār -3- [Tr] bk. **şehriyār**
ş. 83a/8, 84b/12
şol ṭaşuñ altında yatan ş. 24a/14

şehvet -2- [Ar] Karşı cinse duyulan şiddetli arzu.
buḫl u ş. 45b/4
naḥl-i ş. leşkeri 70b/19

şek -7- [A r] Şüphe, zan.
ş. 10a/11, 48b/20
dutma ş. 93a/21
ne ş. 49b/7
ş. degül kim 18b/4
ş. degül 66b/16
hīç ş. şüphe 42b/17

şeker -2- [Fa] Ağzında tatlı bir lezzet bırakan maddelere verilen ortak isim.
hem leṭāfetde güherden tāb alur hem ḥalāvetde ş.+ den āb alur 87b/4
ş.+ den ṭatlu 36b/11

şeker-leb -1- [Fa] Tatlı dudaklı.
o ş. 86a/8

şekil -2- [Ar] Dış görünüş.
ol ḫalḳuñ istedügi ş.+ de 21a/1
ş.+ leri 20a/21

şekkerşiken -1- [Ar] Şeker kıran.
ṭūṭī-i ş. 16b/20

şekl -19- [Tr] Şekil.
küçük ḳaṣabāt ş. 27a/19
ş.-i çarḫı Dünyanın şekli. 1b/10
ş.-i dīv Devin şekli, şemaili. 58b/18
ş.-i şemāyilinde 21a/6
ejderhā ş.+ dedürür 37b/2
yüzinüñ ş.+ i 16a/11
ş.+ i içinde 16a/8
ş.+ in 21a/4
ş.+ inde 41b/12
baʿżı ḥaşerāt ḥayyāt ve baʿżı daḫı ḥayvānāt ş.+ inde 12b/6
ejder ş.+ inde 37a/20
ılan ve ʿaḳreb ve yiryüzinüñ ḥaşerātı ş.+ inde 12b/11
naḥl ş.+ inde 4a/18
zerrīn-sīmīn ḳubbe ş.+ inde 3b/9
bir sivri siñek ş.+ inde nesne 94a/13
ejdehā ş.+ inde olduġı 37b/1
dīv ü perī ş.+ ine 88b/21
yırtıcı cānavarlar ş.+ ine ḳoyup 89a/1
benüm ş.+ ümi 44b/8

şemʿ -3- [Fa] Mum.
ş.+ in yaḳup 2b/20
cemāl-i ş.+ ine 86a/6
cümle ş. ü ṣevābit 72a/7

şemʿa -1- [Ar] Mum.
ş.+ sı 56b/17

Şemā'il -1- [Ar] bk. **Şemā'il Bānū**
Ş. 89a/10

Şemā'il-i Bānū -3- [Ar] bk. **Şemā'il Bānū**
Ş. 89b/11, 89b/16
Ş.+ yı 3b/2

Şemā'il Bānū -7- [Ar] Metinde geçen bir kadın adı.
Ş. 89b/17, 89b/19, 90a/2
Ş. ḫazīnesiyle 89a/10
Ş. maʿrifetiyle 90a/8
Ş.+ nuñ dāyesi ʿAnḳış 89a/12
Ş.+ yı 89a/16

şemʿdān -1- [Tr] Şamdan.
ş.+ lar üzre 73b/20

şemāyil -1- [Tr] Şemail, şekiller.
şekl-i ş.+ inde 21a/6

şemm -1- [Tr] Koku.
ḫāṣṣa-i ş. 10b/6
şemme -1- [Ar] Koklama
ş.+ sinden 2a/2
şems -14- [Ar] Güneş.
ş.-i ʿarūsa 2a/6
ş.-i muṣavver 86a/9
ş.-i naẓar 71a/17
inek ş. eyleyem 88a/5
ş.+ i 22b/17, 72a/14
ş.+ ile 2a/4
ş. olur 89b/7
ş. sāʿatinde 17b/14
ş. şuʿāʿı gibi 37b/9
ş. ü āftāb 111b/17
ş. ü meṭāliʿine ḳarşu 37a/1
ʿömr-i ş.+ üñ 38b/21
himmet-i ş.+ üñ 71a/20
şems-şūret -1- [Ar] Güneş yüzlü.
bikr-duḫter ü ş. ü ḳamer-manẓar cāriyeler virüp 18b/19
şems-ṭalʿat -2- [Ar] Güneş yüzlü.
ş. 119a/16, 86a/17
Şemse -2- [Ar] **bk. Şemse Bānū**
Ş. 87b/6
cümle Ş. ḥükmine 89b/11
şemse -1- [Ar] Tezhib,ciltçilik ve işlemelerde güneş şeklinde süsleme motifi.
ş.+ ye 89b/10
Şemse Bānū -8- [Ar+Fa] Metinde geçen bir kadın adı, Ankūr'ün kızı.
Ş. 86a/13, 87a/10, 87a/12, 87a/2, 89a/8
ʿAnkūr ḳızı Ş. 86b/16, 87a/15
Ş. yirinden 87a/21
şenāʿat -2- [Ar] Kötülük, fenalık, alçaklık.
ẕübāb ṣınfınuñ ş.+ ın 54b/14
ş. iderseñüz 29b/21
şer -6- [Ar] Kötülük.
ider ḫayr u ş. 103a/6
kibr ü kīn ü fiʿl ü ş. 71a/1
ş.-i dīnüñ pençgāh-ı 2a/13
ş.+ den 116b/11
ş.+ lerinden 115b/8, 117b/3
şerʿ -4- [Ar] Şeriat.
ş.+ i 2a/20
ḫūb-ı muʿāmele-i ş.+ i 49b/17
ş.+ ile 2b/1
ş. ü dīnüñ çār-rükni 2b/1
şerʿā -2- [Ar] Şeriata göre.
ş. 50a/7, 52a/1
şerʿan -1- [Ar] Şeriata göre.
ş. 108b/9
şerāyiṭ -4- [Ar] Şartlar.
ş.-i nübüvvet Peygamberlik şartları. 49b/17
ş.+ in 40a/20
ḫiẕmet ş.+ in 11b/12
vefādār ş.+ in 103a/17
şerbet -6- [Ar] Meyve özü, su ve şekerle yapılan tatlı içecek.
niʿmet-i ş. 9a/19
ş.-i laʿlüñi ṣun Kırmızı şerbet. 23b/1
ş.+ e ḳarışdurup 48b/10
ş.+ i 2b/21
ölüm ş.+ in içdi 25b/9
sükkerī ş.+ ler 12a/12
şerbetnūş -1- [Ar+Fa] Şerbet içen.
bennā-yı ş.+ dur 9a/20
şeref -2- [Ar] Bir kimseye gösterilen saygının dayandığı manevi yücelik.
cihānuñ ş.+ i 9a/18
evc ve ḥażīż ve ş. ve hübūṭ ve iḫtirāḳ ve istiḳbāl 40a/5
Şerefeha'llāh -2- [Tr] Mekke, onurlu mekan.
Ş. 109a/6
Mekketu'llāh Ş. 117a/17
şerḥ -19- [Ar] Bir metni, bir kitabı ayrıntılarına inerek açıklama, yorumlama.
ş. idelüm kim 53a/5
ş. idem 104a/11, 16a/21, 29b/4, 31a/5, 45b/2, 46a/6, 50a/5
ş. idevüz 103a/2
ş. ideyin 102b/10, 105a/2, 27a/13, 84b/20, 91b/12
ş. idüben 76b/7
Tevrāt ş.+ inde 110b/2
ş.+ inde ʿāciz idi 15b/15
ş. itme 51a/2
ş. itmişem 71a/9
şerīʿat -2- [Ar] Allah'ın kulları için peygamberleri vâsıtasıyle koymuş olduğu îman, ahlâk, ibâdet ve hukukla ilgili kural ve hükümlerin bütünü.
ş.+ a lāyıḳ olmaya 62a/12
Dāvūd peyġāmber ş.+ ı mūcibince 52a/1
şerīf -11- [Ar] Şerefli, kutsal.
ş. 53b/1
bunuñ gibi laṭīf ü ş. 41a/16
sāʿat-ı ş. 67b/10
süḫan-ı ş. 88b/18
ḫāk-i ş.+ ine 90b/6
ol ş. maḳāmdan 11b/7
ş. maḳāmdur 11a/2
iki ş. nesne 8b/6
ol ş. ṭaġ üzerinde 40b/1
ol ş. ṭaġı 46a/19
ism-i ş.+ üñüz 77b/6
şerīk -1- [Ar] Ortak.
ş.+ i 83b/19

şerr -21- [Ar] Kötülük.
ş.+ e 92a/14
ş.+ i 103a/21
anlaruñ ş.+ in 110b/18
ş.+ in ʿālemden götür diyicek 59b/11
ş.+ in götürdi 19b/20
ş.+ inden 116a/11, 95a/21
anlaruñ ḫayr ve ş.+ inden 111a/3
anuñ ş.+ inden 116a/18
bunlaruñ ş.+ inden 25a/16
ḫākī cānavarlar ş.+ inden 4b/18
ol aġulu siñekler ş.+ inden 97b/1
peşşe ş.+ inden 54b/18, 93a/11
ẕübāb ş.+ inden 54b/16, 97a/21
ol mūẕīler ṣınfı ş.+ inden emīn ḳılasın 49b/14
baʿūż ş.+ inden ḫalāṣ oldum 44b/7
Nemrūd-ı laʿīn ş.+ inden ṣaḳlayam 68b/9
ḳurduñ ş.+ ini 110b/15
şerrīr -1- [Ar] Şerli.
ş.+ den 110a/19
şeş -1- [Fa] Altı.
çār ḥadd ü ş. cihāt 2b/9
şeş-cihāt -1- [Fa+Ar] Altı taraf.
eṭrāf-ı ş. içinde 14a/1
şeş-ḫāne -1- [Fa] Altı köşeli.
kendüye oturacaḳ müseddes ve baʿżı murabbaʿ ve baʿżı ş. ve baʿżı heft-ḫāne ve baʿżısı düvāzdeh köşelü serīrler ṭoḳıyup 8a/19
şevḳ -1- [Ar] Şiddetli arzu.
ş. u ẕevḳ ḳıluban 38b/11
şevket -2- [Ar] Büyüklük, ululuk.
ş.+ i 2b/17
ʿavn-ı Ḥaḳla ş.+ i buldı 2a/21
şevketlü -1- [Ar] Şerefli.
zīnetlüdür ve ş.+ dür ve şöhretlüdür 8b/7
şey -11- [Ar] Söz, durum, husus, madde, eşya vb. yerine kullnılan belirsiz kelime.
baʿūż ṣınfından kem ş. 53b/12
her ş. 67a/11
ḳabīḥ ş. 53a/18
her ş.+ de 10a/19, 51b/8
cümle ş.+ den 67a/13
her ş.+ e 43b/14
her ş.+ i 10a/18
hīç bir ş.+ i 8b/8
bir ş. 7b/19
ş.-i ḳalīl Az şey. 100b/7
şeyāṭīn -4- [Ar] Şeytanlar.
bir bölük ş. 13b/17
ş. cānları gibidür 12b/17
ş. neslidür 12b/7
ş. ẕürriyyātıdur 52b/4
şeyḫ -5- [Ar] Yaşlı.
ş. -i Bāyezīd 71a/2
ş. ü şebāb 54b/19, 91b/9, 94b/20
iy ş. ü şebāb 71a/12
şeyḫu'ş-şüyūḫ -1- [Ar] Şeyhlerin şeyhi.
ş.-ı ḫalvetī Halvetteki şeyhlerin şeyhi. 3a/1
şeyn -1- [Ar] Kusur, ayıp.
ş. olısar 52a/9
şeyṭān -25- [Ar] Allah'ın rahmetinden huzurundan kovulan asi varlık.
ş. 46a/6, 59a/13, 74b/19, 79a/6, 79a/7, 93b/14
Ş. 75a/15
bu ş. 118b/1
ş.-ı ẕelīl Aşağılanmış şeytan. 70b/21, 73b/17
ş.-ı laʿīn boynın ṭoḳudı Lanetlenmiş şeytan. 68b/13
ş.-ı laʿīn 93b/3
ş.-ı melʿūn Lanetlenmiş şeytan. 79a/15
ş.-ı merdūda Kovulmuş şeytan. 57a/13
ş.-ı merīd İnatçı şeytan. 75b/11
ş.-ı racīm Taşlanmış, kovulmuş şeytan. 118b/2
ş.-ı racīme 79a/13
ş.-ı racīmi 73b/3
ş.+ a 12b/18
ş.+ dan 74b/20
ş. ḥaḳḳında 75a/13
ş.+ ı 45b/6
uydı ş. sözüne 81a/3
ş. ẕürriyātından 13b/19
ş. ẕürriyyātıdur 45b/7
şeyṭānı'r-racīm -2- [Ar] Kovulmuş şeytan.
ş. 74b/15, 74b/16
şiʿr -1- [Ar] Şiir.
Ş. 54a/4
şiddet -6- [Ar] Bir güç veya kuvvetin derecesi.
ş.+ i idemez 2b/14
ş.+ i ider 3a/3
ş.+ ile 27a/10
ş.+ ile esicek 113a/4
rūzgār ş.+ inden āgāhı 60a/16
ʿaẕāb u ş. ḳıldı 25a/20
şifā -2- [Ar] Hastalıklardan kurtulma, iyi olma.
ş. 7b/11
bulam ş. 100b/11
şihāb -1- [Ar] Işıklı nokta, kıvılcım.
seyyāre-i ş.+ dur 87a/3
şikāyet -21- [Ar] Durumdan memnun olmayıp yakınma veya başına gelen bir dertten sızlanma.
itdi ş. 110a/10
bu ş. aṣlı 50a/5

ş.+ e 9b/12
ş.+ e geldük 49b/13
ş.+ e gelüp 9b/2
ş. idicek 51a/16
ş. idüp 5a/15, 89b/14, 90a/9
ş.+ in 51b/21
ḫalḳuñ ş.+ in 10a/14
ḫalḳuñ ş.+ ini bildürüp 46b/18
ş. itdi 50a/4
ş. itdiler 25a/17, 46b/16, 46b/8, 46b/9
ş. itse 51a/12
ş. ḳıldılar 51a/20
ş. ḳılup 51a/4
ş.+ üñüz 50a/11

şikest -5- [Fa] Kırma, kırılma.
bir ḳanadı ş. 92a/10
o ş. 73b/17
mermerinüñ ş.+ i 30b/5
ş. idüp 27b/21
ş. olmış 63a/21

şimāl -27- [Ar] Kuzey.
ş. 45a/21
bād-ı ş. 37b/20, 38b/4, 45b/6
bu ş. 24a/12
ş. cānıbı 27a/20
ş.+ den 86b/15
bāb-ı ş.+ den 86b/15
bād-ı ş.+ den 45a/21
bād-ı ş.+ e 26a/4, 27a/6
cenūbdan ş.+ e 24b/7
bād-ı ş.+ e müvekkel Naġmaġāʾīl melege 54b/15
bād-ı ş. esdi 47a/8
bād-ı ş. esüp 35a/13, 47a/18, 54b/17, 54b/20, 61a/17, 97a/20
bād-ı ş.+ i 54b/15
ş. ṭarafındaġı ḳaşırda olan cevārī ḳızıl 87a/5
ş. ṭarafındaġı köşki 86b/21
ş. yili çıḳup ese 47a/3
ş. yili ese 47a/6
ş. yili esmesi 54b/17
ş. yiline 35a/18

şimālī -2- [Ar] Kuzey yönü ile ilgili.
cānıb-ı ş.+ sinde 24b/2
ḳaṣr-ı ş.+ ye gelüp 87a/21

şimdi -37- [Tr] İçinde bulunduğumuz zaman dilimi.
ş. 112b/15, 112b/2, 112b/21, 115b/10, 11a/6, 25b/12, 27b/8, 36a/19, 3a/15,
45a/5, 50a/6, 61b/15, 74b/2, 74b/21, 77a/8, 78b/3, 82b/11, 82b/13, 84a/20,
87b/16, 95b/3
ş.+ den ṣoñra 26a/12, 42b/15, 44a/7, 76a/16, 77b/19
bu ş.+ ki ʿaṣırda 67b/17
bu ş.+ ki baḥr-ı 25b/4
ş.+ ki demde 56a/6
ş.+ ki ḥālde 107a/21, 85a/11, 92a/18
ş.+ ye dek 17b/6, 18a/21, 18b/1, 40b/7, 76a/15

şimşād -2- [Fa] Şimşir ağacı.
ş. 86a/10
serv ü ş. u abanus taḫtlarından 18b/9

şimşīr -1- [Fa] Şimşir ağacı.
ʿalef-i şimşīr 89a/4

şin -1- [Erm] Şen, mutlu.
göñüllerin ş. itdi 47a/11

şīr -14- [Fa] Aslan.
ş. 5b/8
bebr ü ş. 93b/7
niçe bebr ü ş. 55b/8
ş.-i cāna Can aslanı. 23a/21
ş.-i ġarrān gibi Gösterişli aslan. 107a/10
ş.-i ġarrān 42b/1
ş.-i Ḥaḳdur Hak'ın aslanı. 2b/4
ş.-i ner Ṭaġṭaġanuñ āvāzı Erkek aslan. 60a/12
pehlevān-ı ş.-i ner 58a/4
ş.-i nerdür 34b/9
ş.+ e 114a/2
ş. ü neheng 89a/1
ş.-i peleng Kaplan. 93b/10, 93b/7

şīr-sīne -1- [Fa] Aslan göğüslü.
ş. ve pīl-pā 20a/21

şīrān -1- [Fa] Aslanlar.
ş.+ e 46a/2

şīrāne -1- [Fa] Aslan gibi.
ş. ḳıla 92b/14

Şīrin -1- [Fa] Ferhat ile Şirin'in kadın kahramanı.
Ş.+ e 12a/2

şīrīn -3- [Fa] Güzel, tatlı, hoş.
işbu ş. ḳıṣṣayı 102b/10
leb-i ş.+ lerle 12a/7
ş. ü telḫ çeşpīde 67b/6

şīrīn-cevāb -1- [Fa+Ar] Tatlı dilli.
cāmiʿ-i aḫbār ş. bir yire 13a/6

şīrīn-dehān -1- [Fa] Tatlı dilli, hoşsohbet.
ş. 87a/2

şīrīn-elfāẓ -1- [Fa+Ar] Tatlı sözlü, hoşsohbet.
ş. u maḥbūb-āvāzıla 16b/19

şīrīn-leb -1- [Fa] Şeker dudaklı.
ş. 86a/5

şīrīn-nefes -1- [Fa+Ar] Hoş, sevimli insan.
ş. 23a/12

şīrīn-zübān -4- [Fa] Tatlı dilli.
ş. 16b/8, 80b/4
ṭūṭī-i faṣīḥ-lisān ve bülbül-i ş. 80b/4

faṣīḥ-lisān u ş.+ ıla 16b/21

şirk -14- [Ar] Allah'a eş ve ortak koşma.
küfr ü ş. 92a/18
küfr ü ş.+ den 23a/6
Ḥaḳḳa ş. getürdiler 20b/5
bu küfr ü ş.+ i 79b/16
küfr ü ş.+ i 100a/7
küfrü ve ş.+ i 92b/11
küfr ü ş.+ ile 79b/3
ş.+ ile küfr ü fesād ḳılmaġıçun 92b/4
Nemrūduñ küfr ü ş.+ in 67b/18
bu dünyā pādşāhınuñ küfr ü ş.+ ini 67b/4
küfr ü ş.+ ini 67a/19
küfr ü ş. ü siḥirden 85b/21
küfr ü ş. ü ẓulümātından 21a/3
küfr ü ş.+ üñ 91a/9

şirket -2- [Ar] Ortaklık.
ş.+ i 2a/20
şebīh ü ş.+ i 1b/4

şirret -4- [Ar] Karşısındakini bastıracak şekilde konuşan.
ş.+ i 42a/21
ş. içre 53b/3
ş.+ in beyān idicek 54b/14
ş.+ inden 50a/4

şīşe -3- [Fa] İçine su ve her türlü madde konan cam kap.
bir ş. içine 110a/2
ş.+ nüñ aġzın süzeni 110a/4
ş. urup 10b/1

şişür - -1- [Tr] Şişmesini sağla-
ḳarnın ş.- miş bir ejdehāya dönüp 42b/13

Şit -2- [Ar] Kur'an-ı Kerim'de geçen peygamber ismi.
cübbe-i Ş. geyüp 117a/5
Ş. peyġāmberüñ ümmetinden ekṣeri 114b/12

şitā -2- [Ar] Kış.
bād-ı ş. 3a/3
bād-ı ş. birle esdürüp ġāyet ḳatı 1b/8

şīve -1- [Fa] Güzellerin insana hoş gelen ve gönül fetheden tavrı.
ş.-i nāzıla 95a/9

şol -51- [Ar] Şu + ol'dan; işaret zamiri veya sıfatı.
ş. 26b/10
ş. ḳurtcuġazlara 3b/18
ş. ābudār ḳılıcınsuz 8a/6
ş. ādemi 8b/12
ş. ʿufūnātdan dürüyen ẓübāb gibi 4a/1
ş. biline 111a/18
ş. cānavarcuḳlara 3b/16
ş. cānavarcuḳlardur 52b/10
ş. cisme 10b/1
ş. ḫarāb yirler 24b/12
ş. ḥayvān 52b/14
ş. ḫışımlu ḳara bulut gibi 99a/9
ş. ḥişār 26b/18
ş. ḳadar kenāra geldi 41b/7
ş. ḳadar siñek 61a/10
ş. ḳadar yaḳīn irdi 43a/3
ş. ḳadar 45a/14, 56b/6
ş. ḳadardur 6b/11
ş. ḳādir pādşāham 116a/16, 116a/18
ş. Ḳādir ü Ḳahhār ve Ġāfir ü Settār 8a/14
ş. ḳādirsin 66b/2
ş. ḳarşuda 21a/15
ş. ḳaṣd üzerine 102b/21
ş. kemāl-i 115a/4
ş. kimsedür 33a/6
ş. ḳul 82b/2
ş. melāʾikedendür 12a/17
ş. mesāmmı 10a/21
ş. nesne kim 7b/18
ş. nesneyi 10b/12
ş. perīler serhenginüñ vilāyetinde 14b/6
ş. perīler 14b/5
ş. sālik 50b/6
ş. siñek ki 48b/13
ş. siñekdür 61a/11
ş. susuz kişi 107b/7
ş. ṭaġ kenārından nişānlayup 26b/1
ş. ṭaşuñ altında yatan şehryār 24a/14
ş. ümīẕe 94b/20
ş. vezīrüm didügüñ kimesne 75a/5
ş. yirde kim ṣovuḳlar 24b/8
ş. yirde 109b/19
ş. yirdeki gün 24b/8
ş. yirden 26b/19
ş. yire 60a/3
ş. yirler 24b/12, 24b/9
ş. yirlerde 24b/9
ş. żaʿīf siñek 116a/18

şom -2- [Ar] Uğursuz.
bu ş. kişi 74b/18
iy ş. kişi 107b/10

şöhret -3- [Ar] Meşhurluk.
ş. bulacaḳdur 70b/8
ş.+ dürür 94b/9
ş.+ ile 5b/12

şöhretlü -1- [Tr] Ünlü.
zīnetlüdür ve şevketlüdür ve ş.+ dür 8b/7

şöyle -74- [Tr] Şu+öyle'den; şuna benzer; işaret zamiri veya sfıatı.
ş. 102a/7, 104b/13, 107a/6, 107b/16, 107b/8, 111a/19, 111b/13, 114b/17, 23b/15,

29a/17, 37b/15, 38b/17, 47b/18, 48a/18, 48b/19, 51b/12, 56b/8, 58a/3, 66a/13, 67b/16, 69a/11, 70a/8, 72a/14, 72b/13, 73a/19, 73a/2, 73a/8, 74a/5, 74a/6, 74b/13, 74b/19, 76a/13, 76a/16, 76a/18, 78a/19, 79b/14, 81b/8, 83a/1, 84a/7, 85b/7, 98a/12, 98b/1
ş. ʿaẓametlüdür 96b/6
ş. ʿilm virdi 75a/8
ş. bil 22a/17
ş. diyicek 75a/13, 79a/1
ş.+ dür 71b/11
ş. ki 104b/11, 111a/19, 114b/13, 15a/9, 15b/3, 15b/5, 15b/7, 19b/2, 24b/2, 26b/5, 36b/11, 43b/14, 57a/6, 59b/16, 60a/16, 6a/9, 7a/6, 7a/8, 8a/17, 9b/17, 9b/3
ş. kim 107a/13, 35b/7, 40a/5, 73b/15, 7b/1

şu -2- [Tr] İşaret zamiri.
tā ş.+ ña degin 107b/21
ş.+ nuñ bigi 35b/6

şuʿāʿ -4- [Ar] Işık.
ş. 24b/7
z̲erre-i ş.+ ı 2b/15
şems ş.+ ı gibi 37b/9
güneş ş.+ ından 86b/11

Şuʿāʿ -2- [Ar] Metinde bir dağ adı.
kūh-ı Ş. dīvlerinden 61a/1
kūh-ı Ş.+ dur 60b/8

şuʿarā -2- [Ar] Şairler.
ş. 117a/8
emlaḥ-ı ş.+ dururlar 46a/16

şuʿle -17- [Ar] Işık, yansıma, parıltı.
virür ş. 118a/19
ş.-i reʾyinden Düşüncenin ışığı. 2b/13
ş. ṣaçdı 37a/13
ş.+ si 16a/19, 98a/10
güneş ş.+ si 106a/4, 67a/1
ş.+ si birle 31a/9
ş.+ sinden 118a/14
ışıḳ ş.+ sinden 106a/5
ışıḳ ş.+ sinden 98b/4
ş. virdi 16a/20
ş. virdükçe 36b/13
ş. virür 19b/5, 36b/21
ş. virürdi 86b/9
güneş gibi ş. virürdi 15a/8

şuʿlelen- -1- [Tr] Işıklan-
ş.- di 70a/18

şubān -2- [Fa] Çoban.
ḥāfıẓ ş. 2b/14
şāh-ı gedā ve ş. 80a/2

şucāʿ -1- [Ar] Cesaret.
ehl-i ş. 85b/12

şuġul -2- [Ar] İş.
bir ş. 9a/14
ş.+ uñ 31b/11

şūher -1- [Ar] Şehirler.
her birinüñ ş.+ i 38b/13

şurb -6- [Ar] İçecek; içebilme yeteneği.
ekl ü ş. 13b/2
anlaruñ tevālüdi tenāsüli ekli ş.+ ı 12b/6
ekl ü ş. iden cinnīler cinsi 12a/12
ekl ve ş. iderler 12a/14
ol cinnīlerüñ ekl ü ş. itmedüklerine sebeb 13a/14
ekl ü ş. itmezler 12a/14

şübhe -2- [Ar] Kuşku.
ş. 41b/16
ş.+ müz 22a/3

şükr -45- [Ar] Verdiği nimetler için Allah'a karşı duyulan minneti dile getirme.
ş. 102a/21
ş.-i Ḥaḳḳı ide Hakk'ın şükrü. 11b/3
ş.-i Yezdān ḳılup Allah'ın şükrü. 59a/2
ş.+ i birle 53a/15
ş. ider 53a/14
secde-i ş. iderler 22b/2
ş. idüp 100a/15, 102b/1, 108b/1, 18b/9, 45b/5, 55a/14, 55a/16, 66b/18
Allāh Teʿālāya ş. idüp 59b/21
secde-i ş. idüp 16a/9
müyesser ḳıldugı niʿmetüñ ş.+ in bile 67a/10
yidügi niʿmetüñ ş.+ in bilmeyüp 63b/12
ş.+ in didiler 108b/6
ş.+ in dirler 65b/21
ş.+ in dirlerdi 20b/4
niʿmet ş.+ ini 8b/3
ş.+ inüñ şehdi 22b/15
ş. itdi 105b/13, 30b/7, 56a/21, 70a/7
secde-i ş. itdi 116b/5, 77b/8, 78a/1
ş. itdügin 109a/11
ş. itdük 77a/21
secde-i ş. itdüm 82a/9
ş. itmedi 92a/16
ş. itmekde 35a/7, 59a/6
ş. ḳıldurmaġıçun 19b/16
Allāha ş. ḳılup 51b/7
secde-i ş. ḳılup 117a/2
ş.+ ü 119a/9
ş. ü ḥamdın 83b/9
ş. ü minnet 119b/16
ş.+ üm 119b/17
ş.+ üñ eyle 45b/7
ş.+ ünden ʿāciz ü ser-gerdāndur 118b/19

şükūfe -5- [Fa] Çiçek.
ş. 3a/2

ş.+ den 3b/4
ş.+ den ve şecerātdan ve şemerātdan ve ḥaşāyiş-i kibārdan 40b/3
baʿżı ş.+ nüñ 53a/2
ş. ve çemene 52b/21

şükür -13- [Ar] bk. **şükr**
ş. 77b/7
çoḳ ş. 100a/16, 2a/6
ş. eyledi 11b/2
ş. idüp 2b/12
ş. ḳılġıl 23a/4
ş.+ ler 39a/15

-T-

tā -127- [Tr] Değin, dek, kadar edatlarıyla kullanılarak abartılı anlam verir.
t. 101b/9, 10b/15, 110a/5, 116a/6, 118b/2, 118b/7, 11b/3, 16a/5, 25b/18,
2a/3, 39b/1, 45a/9, 45b/16, 45b/9, 48a/21, 48b/20, 49b/15, 4a/13, 50a/4,
53a/12, 53a/19, 61b/4, 70b/10, 70b/18, 71a/2, 71a/4, 7b/16, 7b/7, 83b/11,
84a/15, 84b/1, 85b/1, 87a/20, 93a/2, 94b/13, 95b/12, 9a/10
ya budur ki īmāna gelüp müslimān olasın ya budur ki t. bu ʿaẕāba giriftār olup ḫāke yeksān olasın diyicek 91a/12
t. Firʿavn-ı 85b/19
t. ḥattā 54a/18
t. intihāsına degin 111a/9
t. ḳıyāmet güninde 111a/2
t. ḳıyāmet yād olup 3a/9
t. ḳıyāmet yādgārı 119a/18
t. ḳıyāmet 119a/21, 62b/21, 63a/18
t. ḳıyāmete dek 14a/21
t. ki 104b/2, 10b/17, 116a/17, 116b/19, 11b/21, 23a/7, 26b/11,
27b/10, 30a/16, 30a/17, 31b/7, 31b/8, 33b/1, 34a/5, 36a/20, 36b/14, 37a/4,
38b/15, 39a/2, 42a/18, 49b/21, 53a/13, 54b/16, 55a/20, 56b/10, 5b/6, 60a/3,
62a/11, 64a/6, 64a/9, 65b/3, 70b/10, 72a/16, 73b/17, 75a/21, 77a/20, 79b/11,
7b/17, 81b/4, 83a/1, 83a/4, 90b/11, 91a/1, 94a/10, 96a/10, 97b/17
t. kim 10b/7, 115b/4, 119a/15, 11a/5, 11b/6, 25a/16, 25a/18, 26a/2, 26a/6,
28a/11, 39a/9, 39b/20, 40a/21, 40b/2, 53a/7, 54a/15, 55a/16, 65a/21, 66a/8,
72b/6, 73b/9, 74a/11, 74b/18, 75b/5, 77b/11, 79a/21, 7b/19, 95b/3, 98b/15
t. nefḫ-i 64b/20
t. ṣabāḥdan aḫşāma dek 65b/21
t. ṣubḥa dek 90b/3
t. şuña degin 107b/21
çoḳ ş.+ ler 100a/18, 23a/10, 94a/16
ş.+ ler itdi 34b/20
çoḳ ş.+ ler itdi 109a/21
Allāha ş.+ ler ḳılup 101b/4

şümār -3- [Fa] Sayı, hesap, had.
ş. 106a/6
ḥadd ü ş. 20a/15
ş.+ ı 35b/7

şüphe -1- [Ar] Kuşku.
hīç şek ş. 42b/17

Ṭā Hā -2- [Ar] Kur'an-ı Kerim'in 20. suresi.
ol ḳaşları Yā Sīn Ṭ. 119a/2
naʿt-ı T. 2a/17

Ṭā Sīn -1- [Ar] Kur'an-ı Kerim'in 27. suresi.
Neml ü Ṭ. āyeti 3a/10

taʿaccüb -23- [Ar] Şaşma, hayret etme.
t.+ e varup 81a/1
t. eyledi 35a/5
gey t. eylediler 35a/4
t. idüp 24a/19, 25b/15, 33b/13, 36b/17, 36b/9, 41b/9
ġāyet t. idüp 20a/18
şehr ḫalḳı t. idüp 35a/8
t. itdi 35a/6, 57b/18, 95b/18
t. itdiler 29a/7
t. itmelüdür 50b/3
t. ḳıldılar 25a/6
t. ḳılup 24b/2, 24b/4, 25b/8, 41a/5, 59a/6, 95b/8

Ṭaʿāhāgā'īl -1- [Tr] Metinde topraktan sorumlu olan meleğin adı.
Ṭ. 36b/4

ṭaʿām -10- [Ar] Yemek; nimet.
ṭ.+ a 48b/8, 48b/9
ṭ.+ a muḥtāc ḳodılar 47a/1
ṭ.+ a ve giyesiye 10b/10
ol ṭ.+ dan 70a/17
yidi cennet ṭ.+ ın 70a/17
cennet ṭ.+ larından 70a/16
ṭ.+ umuzdan maḥrūm iden ḥāsid ü bī-ḥayā 42b/14
ṭ. virdi 43b/10
ṭ. yiyüp 107b/13

ṭāʿat -31- [Ar] İtaat etme, boyun eğme.
ṭ. eyle 23a/2
ṭ. eylegil 90b/18
ṭ. eyleyesin 23a/5
ṭ. eyleyip 90b/12
ṭ. eyleyüp 23a/4
itmez ṭ.+ ı 115a/20
ṭ.+ ı ideriken 38a/20
ṭ.+ ı ideriseñ 23a/7
ṭ.+ ını ḳıldı 62a/17

ṭ.+ ıyla 62a/17
kendü ṭ.+ ıyla 62a/17
ṭ.+ i 1b/13
ḳılup ṭ.+ i 2a/8
Allāha ṭ. iderdüm 43b/9
ṭ. iderüz 51b/7
Ḥaḳḳa ṭ. idesin 36a/20
ṭ. idüp 28b/14
Ḥaḳḳa ṭ. it 23a/2
ṭ. itdi 44b/16, 90b/2
Ḥaḳḳa ṭ. itdi 39b/20
Ḥaḳḳa ṭ. itdiler 25a/15
ṭ. itmek 53a/13
ṭ. itmeyüp 38a/20
ṭ. ḳıl 23a/5
Ḥaḳḳa ṭ. ḳıl 105b/10
ṭ. ḳılmaġıçun 53a/9
ṭ.+ la 77a/17
ʿibādet ü ṭ. ṭalebinde oldı 72b/1
her ẕerrenüñ ve on sekiz biñ ʿālemüñ miḳdārlu miḳdārınca Ḥaḳ Teʿālāya ṭ. u ʿibādetleri 66a/2
itdügüñ ṭ.+ uñ şevābı birle 37a/4

taʿbīr -6- [Ar] İfade, açıklama.
t. eyledüm 13a/20, 70b/9, 71a/10
t. eyleyüben 13a/21
t. idersin 67b/4
ḫūb t. itdüñ diyüp 58b/6

taʿcīl -2- [Ar] Acele bir şekilde.
t. bitürelüm 27b/11
t. idüñ 56b/11

Tāʾīf -1- [Ar] Arabistan'da bir şehir.
T.-i memleketi 104a/16

ṭāʾīfe -1- [Ar] Bölük, fırka, takım.
melāʾike ṭ.+ si midür degül midür 12a/15

ṭaʿn -15- [Ar] Kınama, ayıplama, yerme.
ṭ.-ı ḥāsid 3a/6
ṭ.+ ıla 83a/16
ol bize ṭ. iden siñeklerüñ bāḳī ḳalancası 44a/5
ṭ. idicek 29b/15, 33b/6
ṭ. idüp 42a/9, 42b/14, 43a/8
ṭ. itdigüñ 8a/8
ṭ. itdilerse 42b/16
bu ṭ. itdügüñ żaʿīf ve naḥīf cānavar 7a/7
ṭ. itdügüñ 7a/17
ṭ. itme 23b/3, 51a/1
ṭ. itmek 8a/8

taʿrīf -2- [Ar] Tanıtma, tanımlama.
t. itdi 18b/5
t. itdiler 88b/18

ṭāʿūn -13- [Ar] Veba.
ṭ. 109b/20, 10a/1, 10a/5, 9b/13, 9b/14, 9b/15
sebeb-i ṭ. 10a/4
ol ṭ. daḫı 10a/4
ṭ.+ dan 9b/19
ol ṭ.+ dan 10a/1
ṭ. ola 9b/10
Mekke şehrinde ṭ. olduġı 9b/11
gerek ṭ. olsun gerek olmasun 10a/14

taʿyīn -2- [Ar] Belli etme, ayırarak belirleme.
t. bileyin 59a/16
t. bilmedin 74a/12

taʿẕīb -1- [Ar] Eziyet etme.
itmeye t. 119a/4

taʿẓīm -4- [Ar] Hürmet etme.
ḫulḳına t. idüp 2a/15
ġāyet t. itdi 100b/21
t. ḳıldılar 18b/19
t. ü ʿizzetile 107a/2

tāb -3- [Fa] Güç, kuvvet.
t. 111b/17
hem leṭāfetde güherden t. alur hem ḥalāvetde şekerden āb alur 87b/4
t. virür 37a/1

ṭabʿ -3- [Ar] Huy, mizaç.
ṭ. olur 76b/6
idrāk-i ṭ. virdi 2a/6
ṭ.-ı ḫarūn İnatçı huy. 86a/16

ṭabaḳ -2- [Ar] İçine yiyecek konan yayvan kap.
bir ṭ. gibi yir 6b/12
faġfūrī ve billūrīn çīnī ṭ.+ larla 108b/5

ṭabaḳa -2- [Ar] Hz. Süleyman'ın tahtının bir katı.
altıncı ṭ.+ sına 32b/6
serīrüñ altıncı ṭ.+ sını 113a/18

tābān -4- [Fa] Parıldayan, ışık veren.
māh-i t. 106a/6
māh-i t.+ a 37a/1, 71a/20
nūr u t. bağışlar 89b/5

ṭaban -3- [Tr] Ayağın alt tarafı.
ṭ.+ ın yalayup 42b/5
ṭ.+ ından çizüp 57a/3
ṭ. ḳaḳup 59b/6

ṭabanca -4- [Fa] Cepte veya belde taşınan, kısa ve ateşli silah.
ṭ. 99b/16
ṭ.+ lar 83a/19
ṭ.+ lar urup 84a/17
birḳaç ṭ. urdum 84a/3

ṭabāyiʿ -1- [Ar] Huylar, yaratılışlar.
aṣḥāb-ı ṭ. 48a/14

tābdār -1- [Fa] Parlak, ışıklı.
t. 106a/6

Ṭaberī -1- [Ar] Büyük İslam tarihçilerinden biri.
tefsīr-i Ṭ.+ de 18a/14

ṭabıla - -1- [Tr] Sıçra-
ṭ.- yı 41b/7
tābiʿ -10- [Ar] Uyan, arkası sıra giden.
kendüye t. cemāʿatını 9a/10
t.+ dür 62a/16
t.+ i 94b/9
t.+ iyle 87a/15
t. ola 38a/2
t. olasız 101b/12
t. oldıġıyçun 73b/15
t. olmaz 7b/16
kendüye t. perī 17b/21
kendüye t. serhenglerile 18a/18
ṭabīʿat -5- [Ar] Huy, mizaç.
ṭ.+ ı 48b/4
Ḫalīlü'r-Raḥmānuñ ṭ.+ ı incinip 93b/8
ṭ.+ ın 54a/8
ṭ.+ umuzda 50a/21
senüñ ṭ.+ uñda 28a/15
tābiʿī -1- [Ar] Doğal.
t.+ dür 71a/1
ṭabīb -3- [Ar] Hekim, doktor.
ṭ.-i ḥāẕıḳ naḳlince Usta doktor. 3a/21
ṭ.-i ḥāẕıḳ üstād 71b/3
iy şaçı leylī ṭ.+ üm 23b/1
tābistān -4- [Fa] Yaz mevsimi.
t.+ da 48b/12
t. vaḳtinde 110a/1
t. vaḳtinden zemistān faşlına varıncaya dek 114b/13
t. vaḳtiydi 98a/10
ṭabl -8- [Ar] Davul.
ṭ. u ʿalemi 5b/11
çalınur kūs u ḥarbi ṭ. u renc 106a/7
ṭ. ü ʿalem 5a/19
ṭ. ü ʿalemile 20b/14
ḫayl ü ḥaşemüñ ṭ. ü ʿalemüñ birle 113a/19
ṭ. ü āsāyiş çalındı 108a/6
ṭ. ü duhūller çaldurup 105b/19
ṭ. ü nefīrlerin çaldurup 98a/17
tābnāk -1- [Fa] Parlak, parıltılı.
t. ḳıl-ġıl Parlat- 23a/6
tabut -1- [Ar] İçine ölü konan sandık.
t.+ uñı düzedüp 39a/1
tāc -27- [Fa] Hükümdarlık alameti başlık.
t.+ ı 16a/2
bir t.+ ı 40b/21
siyāh t.+ ı 99b/2
pādişāhlar t.+ ı üstine 95b/14
t.+ ın 87a/17
laʿl-i Bedaḫşī gevher birle zeyn olmış t.+ ın başına urunurdı 87b/1
t.+ ına 84a/3
pādişāhlar t.+ ına 101a/13
pādişāhlaruñ t.+ ına 45a/9
pādşāhlaruñ t.+ ına 48a/18
t.+ ını 22b/8
şaru altun t.+ lar urunup 87a/4
t.+ larını 15a/16
t. u devlet memleket 92b/10
t. u taḫt ıssı dil-āverlerüm 81b/8
t. u taḫt u devlete ġarre olan 22b/8
t. u taḫt u devlete 39b/4
t. u taḫt u salṭanat 78a/21, 90b/11
bu t. u taḫt u salṭanatı milki 83b/18
t. u taḫt virdi 38b/1
t. u taḫt 38a/10
t. u taḫta 40a/1
bir ʿaẓīm meliküñ t. u taḫtın alup 78a/21
t. u taḫtuñ 37b/17
t. urunurdı 87a/14
cevherī t. ve taḫtgāh-ı 69b/13
tācıdār -1- [Fa] Hükümdar, padişah.
t. ol-dı Hükümdar ol- 38b/11
tācir -1- [Ar] Tüccar.
bir t. dostum 10a/1
tāclu -2- [Fa+Tr] Taç sahibi.
zerrīn t. ʿalem-i 98a/17
ol zerrīn t.+ dur 99b/6
tācver -1- [Fa] Taç giymiş kimse, hükümdar.
t. 21b/21
tafṣīl -1- [Ar] Ayrıntılı.
t. birle 115b/17
ṭaġ -150- [Tr] Dağ.
ṭ. 21b/14, 21b/5, 21b/9, 24a/10, 24b/18, 25a/3, 25a/9, 27a/5
ʿaẓīm ṭ. 25b/13
bir ʿaẓīm ṭ. 24b/1
bir ḳara ṭ. 103b/19
bu ṭ. 24a/4
bunuñ gibi ʿaẓīm ṭ. 21b/3
iki ṭ. 96b/4
ulu ṭ. 21a/15
ṭ.+ a 102a/13, 38a/18
ol ṭ.+ a 23b/20
ol ṭ.+ a baḳup ṭurdılar 26b/15
gāh düz ṣaḥrā olur gāh alçaḳ yücelüben ṭ.+ a döner 28a/2
ṭ.+ a ṭaşa siñüp 27a/9
ol Süleymān şehrinüñ ṭ. altında ḳalan 27a/6
ṭ. altında olan ol şehrüñ üzerine esüp 26a/4
bu ṭ. altında olıcaḳ 24a/20
ṭ. altında 39b/16
bu ṭ. altında 22a/5
ol iki ṭ. arasında 96b/5
ṭ. başına 27b/15

ṭ. başındaġı arslanlar ḳaplanlar 27a/9
ṭ. cānavarları 9b/6
ṭ.+ da 1b/14, 27a/11
ṭ.+ dan 13a/2, 38b/19
ṭ.+ dan gelüp 44a/8
ṭ.+ dan żiyāʾ gönderüp 42a/14
ṭ. depesine 46b/3
ol ṭ. dibine 21a/18
iki ṭ.+ dur 107a/13
ḳadīmden ṭ.+ dur 21b/16
ulu ṭ.+ dur 24a/4
ṭ. etekleri 24b/4
bu ḳadar ḳara ṭ. gibi ḳadd u ḳāmetile 96b/9
ol sengīn ḳara ṭ. gibi mermeri 33b/1
ol ṭ. gibi mermeri 32a/20
ḳara ṭ. gibi sürüp 107a/2
bir ḳara ṭ. gibi 106a/16, 41b/6
bu ḳara ṭ. gibi 64a/2
iki ṭ. gibi 107b/17
ḳara ṭ. gibi 33b/12
ol ḳarlu aḳ ṭ. gibi 34b/20
ṭ.+ ı 26b/19, 38a/19, 38a/8
ʿArafāt ṭ.+ ı 11a/2
bir ḳarlu ṭ.+ ı 34a/17
bu ḳarlu ṭ.+ ı 25b/17
bu ṭ.+ ı 22a/10, 25b/20, 26a/13, 26a/14, 26a/20
ol şerīf ṭ.+ ı 46a/19
ol ṭ.+ ı 26a/3, 26b/14, 35a/13
bu ṭ.+ ı gördügüñ 23b/17
ʿArafāt ṭ.+ ı kenārında 19a/18
ol ulu ṭ.+ ı ṭutup 27a/1
bu ʿArafāt ṭ.+ ı üzerinde 40b/1
ṭ.+ ı üzerinden 39b/17
ʿArafāt ṭ.+ ı üzerinden 11b/6
ol ʿArafāt ṭ.+ ı üzerine ḳonan cünd-i 54b/10
ʿArafāt ṭ.+ ı üzerine ḳonan 54b/5
maʿden ṭ.+ ın kesdürüp ve sökdürüp ḳazdurmaḳda 30a/14
ʿArafāt ṭ.+ ına 65b/14
Zenbūristān ṭ.+ ına 63a/6
Ẕerre ṭ.+ ına 22a/20
ʿArafāt ṭ.+ ında 9b/3
Elkām ṭ.+ ında 28a/6
ʿArafāt ṭ.+ ında olan ḳurbānlaruñ ḳanı ḳoḳı 10b/19
ʿArafāt ṭ.+ ında olan 61a/16
ʿArafāt ṭ.+ ındaġı ḳurbānlaruñ ḳanın ḳoḳın yiyüp 47a/18
ʿArafāt ṭ.+ ından 40b/16, 53b/13
ʿArafāt ṭ.+ ından ve Mekke ṣaḥrāsından sürüp 47a/8
ṭ.+ ını 108b/21
Baʿalbek ṭ.+ ınuñ 29a/14
Billūr ṭ.+ ınuñ dīvlerin 59b/8
Ḳubeys ṭ.+ ınuñ ḳafāsındadur 113b/15
Maʿden ṭ.+ ınuñ ṭoprāġını ayırtlayup 28b/5
ʿArafāt ṭ.+ ınuñ üzerine 46b/3
ṭ. içinde 26a/2
ḳara ṭ. ḳāmetlü 113a/12
ulu ṭ. ḳāmetlü 105a/16
şol ṭ. kenārından nişānlayup 26b/1
ṭ. ḳollarına 98b/2
ṭ. ḳullesinde ṭururken 55b/16
ṭ.+ lar 24b/12, 25a/9, 26b/14
bu ṭ.+ lar 21b/15
ulu ṭ.+ lar 21b/5
yüce ṭ.+ lar 24b/10
ḳara ṭ.+ lar başına 28b/8
ṭ.+ lar ve aġaçlar ve deñizler 6b/15
ulu ṭ.+ lar yıḳılup 21b/7
niçe ṭ.+ lar yiri 21b/14
ṭ.+ lara ḳaçup gitdiler 42b/3
yaḳīninde olan ṭ.+ lara ve ṣaḥrālara 26a/11
ṭ.+ larca 116b/17
ṭ.+ larda 21b/11, 51a/21, 51a/7
ol ṭ.+ larda 31a/21
ṭ.+ ları 47b/10
ḳara ṭ.+ ları 95b/11
Mekke yollarında olan ṭ.+ ları ḳazdurup 108b/19
yüksek ṭ.+ larıdı 24b/9
Şam ṭ.+ larını teftīş idüp 27b/13
kūh-ı Billūr ṭ.+ larınuñ üzerine 57b/16
ulu ṭ.+ laruñ bir ṭarafı 21b/7
ṭ. olmış 24b/4
ṭ. ṭaş aşup 96a/9
ṭ. ṭaş yöresinden geçüp 55b/11
ṭ. ṭaş 95a/20
ṭ. u ṭaş olmış 24b/17
ṭ. u ṭaş 26b/17
şehr üzerinden ṣoñradan ḥādiṯ olan ṭ. u ṭaşı ḥacerātı türābı götürüp 26b/21
bu ṭ.+ uñ aġacın ṭoprāġın 28a/18
bu ṭ.+ uñ altına 22a/3
bu ḳarlu ulu ṭ.+ uñ altında 21a/20
bu ṭ.+ uñ altında 23b/21
bu ṭ.+ uñ altındaġı şehr içinde yatan merḳadinde 22a/14
bu ṭ.+ uñ cānavarcüklerin 26a/13
ol ṭ.+ uñ çevresinden 26b/18
ol ʿaẓīm ṭ.+ uñ deryā yüzinde 27a/3
bu ulu ṭ.+ uñ içinde 25b/21
ṭ.+ uñ şarḳdan yañasında 27b/16
bu ṭ.+ uñ şarḳīsi 26a/18
bu ṭ.+ uñ şehrinden 22a/11

bu ṭ.+ uñ ṭūl u ʿarżı 25b/19
bu ḳarlu ṭ.+ uñ yüceligine 21b/1
ol şerīf ṭ. üzerinde 40b/1
ṭ. ve ṭaşı 89b/17
ṭ. yıḳılup 28a/2
bu ṭ. yirinde 22a/7
bu ṭ. yirinden ırmaḳ dīv ve cinn ve perī 25b/18
ṭ. yirleri 24b/18
ṭaġıdıcı -1- [Tr] Yenilgiye uğratan.
ḳavīdür ve bahādurdur ve düşmānlaruñı ṭ.+ dur 5a/5
ṭaġıl - -6- [Tr] 1. Dağıl-, ayrıl-
ṭ.- up 44a/7
ṭ.- dı 69b/16
ṭ.- uban 54b/19
ṭ.- up 102a/10
ṭ.- ur 101a/18
2. Doğru yoldan çık-
ṭ.- mışları 75b/15
ṭaġıt - -23- [Tr] 1. Dağıt-, uzaklaştır-
ṭ.- dı 47b/5
ṭ.- alar 115b/3
ṭ.- avuz 101a/12
ṭ.- ıcaḳ 54b/20
ṭ.- up 101b/14, 115a/15, 16b/4, 18b/18, 26a/6, 26b/5, 47a/19, 54b/16, 61b/8, 84a/11, 89a/3
ṭ.- ur 26b/14
2. Yenilgiye uğrat-
ṭ.- duḳları 114a/8
ṭ.- dı 5a/15
ṭ.- duḳ 99b/2
ṭ.- maġa 96b/2
ṭ.- sa 42a/10
ṭ.- sun 117b/17
3. Dağılmasına sebep ol-, etrafa saç-
ṭ.- dı 35a/14
Ṭaġṭaġa-53- [Ar] Metinde bir komutan adı.
Ṭ. 55b/16, 55b/19, 55b/20, 55b/9, 56a/21, 56b/13, 56b/18, 57a/17, 57a/3, 57a/7, 57b/18, 57b/2, 58a/13, 58a/8, 58b/17, 58b/8, 59a/14, 59a/17, 59a/18, 59a/9, 59b/12, 59b/13, 60a/1, 60a/11, 60a/2, 60a/3, 60b/15, 60b/6
pis Ṭ. 56b/4
Ṭ. daḫı 57a/16, 57a/20
Rüstemile Ṭ.+ dan ġayrı 89b/20
Ṭ. görüp 58b/17
Ṭ.+ nuñ ʿayyārlıġına 59a/2, 60b/11
Ṭ.+ nuñ āvāz-ı 59a/6
şīr-i ner Ṭ.+ nuñ āvāzı 60a/12
Ṭ.+ nuñ bu ḥīlesin görüp 60a/20
Ṭ.+ nuñ ḳaftānları üzerinden 56b/20
Ṭ.+ nuñ sözin işidüp 59a/11
Ṭ.+ nuñ sözin 58a/2, 58b/5
Ṭ.+ nun sözin 58b/15
Ṭ.+ ya 55b/18, 60b/1
Ṭ.+ ya dönüp 58a/4
Ṭ.+ yı 56b/2, 57a/5, 59a/6, 59b/21
Ṭ.+ yla görişüp 59b/21
Ṭ.+ yla muḳābelesine gelicek 60a/5
Ṭaġṭaġa-i ʿAyyār -4- [Ar] bk. **Ṭaġṭaġa**.
Ṭ. 58b/2
Ṭ.+ a 55a/21
Ṭ. āvāzını 57b/12
Ṭ.+ ı 89b/19
Ṭaġṭaġa-i Ṭarrār -6- [Ar] **bk. Ṭaġṭaġa**
Ṭ. 55b/10, 56a/18, 56b/12, 58a/21, 58b/18, 59b/5
taġyīr -2- [Ar] Değiştirme.
t. 79b/5
tebdīl ü t. olur 24b/14
taḥammül -2- [Ar] Dayanma, katlanma.
t. idüp 74b/11, 96b/10
ṭahāret -1- [Ar] Temizlik.
ṭ. ider 49a/9
taḥarrük -1- [Ar] Hareket etme.
t. 1b/9
ṭaḥīm -1- [Ar] Metinde bir sivrisinek cinsidir.
Ṭ. 115b/19
ṭāhir -3- [Ar] Temiz, pak.
ṭ. 7a/21
ṭayyib ü ṭ. 2a/20
taḥḳīḳ -16- [Ar] Doğrulanmış; hakikat.
t. 12a/20, 13a/4, 22a/17, 23b/15, 45a/17, 63a/3, 66b/15, 72a/19, 84a/19
t. bildüm 68a/20
t. bilürem 79b/6
t. eyle 44b/20
t.+ in 45a/13
t. itdiler 88b/18
t. olacaḳ sözi 88b/18
t. şanup 58b/15
taḥṣīl -4- [Ar] Toplama, alma.
t. 11b/13
t. ider 7b/11
t. itdi 2b/8
t. itdiler 12a/12
taḥsīn -19- [Ar] Güzel bulup takdir etme, övme.
t. 14a/9
t.-i ẓürefā Zerafeti takdir. 17b/20
t. ide 18b/4, 32b/15
t. ider 113b/2
t. ideydi 101b/9
t. idüp 101b/6, 60b/11
hezār t. idüp 27b/5
t. itdi 57a/5, 59a/2, 89b/12
t. ḳıla 39a/2

t. ḳılup 49b/11, 59a/19
hezār t. u āferīn itdiler 18a/19
Zühre-bānūnuñ ṣanʿatına t. ve bisāṭuñ zīnetine āferīn itdiler 18b/6
t. ve bu mermeri getürdügine āferīn itmekde 35a/8
t. ve ḳuvvetine 31b/3
taḫt -137- [Ar] Hükümdarlık makamı.
bir muraṣṣaʿ t. 75b/19
bir t. 15a/11
bir zerrīn t. 68b/4, 69b/11
müvekkel-i t. 25b/1, 36b/4
tāc u t. 38a/10
t.-ı ʿāc üstüne geçüp Fildişi taht. 87a/18
t.-ı Cemşīd İran hükümdarı Cemşid'in tahtı. 119b/6
t.-ı cevherī Kıymetli taşla bezenmiş taht. 14b/9
t.-ı kerkesi Akbabanın tahtı. 79a/19
t.-ı Süleymānı Hz. süleyman'ın tahtı. 21a/11, 34b/10, 5b/11
t.-ı Süleymānī 32b/8
t.-ı Süleymānīyi 21a/18, 5b/13
t.-ı Süleymānuñ dört ṭarafında 16a/6
t.-ı yedinde Kendi kudretindeki taht. 4b/9
t.-ı zerrīn üstüne Altınla bezenmiş taht. 68b/5
t.-ı zerrīn 18a/21
t.+ a 22b/6, 38a/14, 39a/17
ol t.+ a 15a/20, 80b/17
tāc u t.+ a 40a/1
ol t.+ a binüp 80a/11
t.+ a çıḳarup 40a/2
bu t.+ a çıḳmak dilese 15b/3
t.+ a çıḳmaḳ isteyenüñ zehresi çāk olurdı 15b/4
zerrīn t.+ a çıḳup 16b/6, 91a/2
t.+ a degşürile 40a/9
baḫtı t.+ a degşürile 40a/8
zerrīn t.+ a geçüp oturur 89b/1
t.+ a geçüp 80b/8, 86a/20
pāy-i t.+ a inüp 63a/16
t. ayaġına 15b/11
t. ayaḳların 15b/10
ḳırḳ köşelü bir t. düzdür 79a/15
bir t. düzdürdi 79a/17
anuñ naʿleyninüñ t.+ ı 2a/21
bu muṣannaʿ t.+ ı 16b/1
yil t.+ ı 108b/20
müseddes köşelü t.+ ı ḳurup 68b/5
pāy-i t.+ ı öpüp 89b/14
cevher-i t.+ ı ve ḳaṣr-ı 18b/7
t.+ ıla 119b/3, 79a/17, 81b/4
t.+ ın 20b/10, 22a/15, 22b/7, 25a/19, 36a/10, 37b/20, 5a/20, 61b/12
anuñ t.+ ın 117b/8
nīl t.+ ın 20a/2
Süleymānuñ t.+ ın 13a/9
yil t.+ ın 109a/5, 32b/5, 65a/3
bir ʿaẓīm meliküñ tāc u t.+ ın alup 78a/21
t.+ ın götürdüp 109a/4
yil t.+ ın götürüp 87b/14
t.+ ın götürürken 24a/12
perīler t.+ ın ki götürüp gitdi 11b/9
nübüvvet t.+ ına 117a/7, 22a/7
ol Süleymānuñ t.+ ına 88a/15
pāy-i t.+ ına 11b/10, 13b/6, 16b/21, 46b/18
t.+ ına çıḳarup 108b/4
t.+ ına geçüp 81b/7
ḳızıl mercān köşk t.+ ına geçüp 87a/21
Nemrūd t.+ ına ḳarşu 78b/12
t.+ ına otururken 99b/15
t.+ ından inüp 69b/16
t.+ ını 13a/7, 22a/19, 24a/15, 36a/11, 38a/4
anuñ t.+ ını 20a/6
perīler t.+ ını 11b/10
ṣan-ı Süleymān t.+ ını 33b/17
Süleymān t.+ ını 20a/5, 22b/5
yil t.+ ını götürüp 20b/14
ḥalāvet t.+ ınuñ ḫāḳanı 86a/8
Süleymān t.+ ınuñ ḳubbesi üzerine 16a/19
tāc u t. ıssı dil-āverlerüm 81b/8
t. kenārına 110a/14
pāy-i t. kenārına 111b/2
o tārek nāmeyi t. kenārında getürüp 111b/4
pāy-i t. kenārında 49b/4
t. ḳubbesinüñ üstinde 16a/1
bir ḳızıl altun t. ḳurulmış 78b/8
serv ü şimşād u abanus t.+ larından 18b/9
ol t. nerdübānınuñ iki ṭarafında 15b/1
t. u ʿizzeti 3a/4
t. u devlet 3a/10
tāc u t. u devlete ġarre olan 22b/8
tāc u t. u devlete 39b/4
t. u devleti 2b/8
bu t. u köşk ü ḳaṣūrıla 16b/10
tāc u t. u salṭanat 78a/21, 90b/11
bu tāc u t. u salṭanatı milki 83b/18
t.+ uma 38b/4
t.+ umı 36a/14, 38b/3
t.+ umı yil götürüp 38b/14
t.+ uñ 22b/13, 69b/15

tāc u t.+ uñ 37b/17
t.+ uñ aşaġasında 79a/18
t.+ uñ bir köşesine 79a/16
t.+ uñ şaġında şolında 15b/21
t.+ uñ üstinde 15b/18
pāy-i t.+ uña 49b/7
t.+ uñı götürüp 63a/6
t. üzere 68b/18
t. üzerinde 44b/16, 76a/1
ḳızıl yāḳūtdan t. üzerinde 5a/21
t. üzerine çıḳup 68b/10
yāḳūt-ı aḥmerden t. üzerine oturduġın 61a/19
t. üzerine 81a/12
ol t. üzre 75b/20
tāc u t. virdi 38b/1

taḫt-bend -8- [Fa] Tahta bağlı olan.
t. 18b/12
t.+ den çıḳup 81b/18
t.+ e sürdi 82a/13
t.+ i ve pāy-bendi birle 81a/6
bir t. itdiler 18b/10
götürdügi t.+ üñ altın yanına 81b/17
t. üstünde 81a/9
t. üzerindeki aşılan etleri 81b/3

taḫta -6- [Fa] Kalınca ve uzun biçilmiş düz ağaç parçası.
t. 38a/14
sinle içre t.+ da 39a/16
t. ḳurdı 115a/8
aña çatılu t. pāreleri 40a/9
Ṭavduñ gögsi t.+ sı 108a/4
bir t. üzerine çıḳup 44b/13

taḫta-bend -2- [Fa] bk. **taḫt-bend**
t.+ de 80b/9
ol t.+ üñ üstüne 80b/17

taḫte'ş-şerā -1- [Ar] Yeraltı.
t.+ dan 98b/3

taḫtgāh -5- [Fa] Taht.
t.-ı abanus u ʿāc Abanoz ve fildişinden yapılmış taht. 69b/13
şehrleri t.+ ı 28b/20
t.+ ına 99b/10
t.+ ına çıḳup 99b/12
benüm t.+ umdı 36a/17

ṭaḳ - -2- [Tr] Bağla-
ṭ.- up 32b/6
ṭ.- up 56b/14

ṭāḳat -6- [Ar] Bir şeyi yapabilmek için gereken güç.
ṭ. getüremez 85a/16
ṭ. getürmeyüp 32b/1
ṭ.+ ı ḳalmadı 107a/16
senüñ leşkerüñüñ ne ṭ.+ ı ola kim 5b/3
ṭ.+ um 32a/18
ṭ.+ umuz 94b/15

taḳdīr -17- [Ar] Allah'ın yazdığı kader.
t.-i Ḥaḳda 114b/4
t.-i ilāhī birle 53a/2
t.-ile iki 48a/3
t.+ ce 3b/20
bu t.+ ce 19b/21, 20a/14
ol t.+ ce 62a/1
t.+ de 42b/21
tedbīri t.+ e muvāfiḳ gelmeyince 30a/5
t. eyledi 39b/1
Allāh Teʿālānuñ t.+ inde 42b/17
Allāhuñ t.+ inde 30a/4
Ḥaḳ Teʿālānuñ t.+ inde 54a/17
Firdevsīnüñ t.+ ine 30a/6
ol Ḥaḳuñ t.+ ine 30a/6
benüm t.+ ümde 82b/6
benüm olacaḳ t.+ ümden 92a/12

taḳdīru'llāh -5- [Ar] Allah'ın takdiri.
t.+ da 104b/5, 79b/13, 80a/21
eger t.+ da varısa 32b/21
t.+ dan ṭaşra 30a/4

taḳdīs -1- [Ar] Kutsal sayma.
t. ü tesbīḥ 13a/2

ṭaḳı -1- [Tr] Dahi anlamında edat.
yüce ʿālī köşklerüñ manẓaralarından ṭ. 34a/12

ṭaḳın - -1- [Tr] takı takmak-, süslen-
ṭ.- up 87a/4

taḳī -2- [Ar] Haramdan, günahtan kaçınan
Bū Bekr-i Ṣıddīḳ-i t. 2b/2
t. vü müttaḳī 2b/3

taḳrīr -18- [Ar] Sözle anlatma, ifade ve beyan etme.
t. eylediyse 83a/10
t. eyledüm 70b/9, 71a/10, 90b/17
t. eyledüñ 71b/8
t.+ içün 3a/15
t. ider 46a/7
t. idevüz 103a/1, 115b/18
t. idüp 97b/20
t. itdi 54b/9
t. itdiyse 39b/13
t. ḳıl diyicek 90a/19
t. ḳılavuz 87b/13
t. ḳıldıysa 77b/17
t. ḳılduġumızdan maḳṣūd 13b/1
t. ḳılınca 114a/17
t. ḳılmışam 13a/21

taḳsīm -1- [Ar] Parçalara ayırıp bölme.
bu t. üzere 30b/15

ṭal - -4- [Tr] Suyun en derinine gir-
ṭ.- up 14b/5
ṭ.- up 14b/18, 26b/4, 47b/8

ṭal -1- [Tr] Dal, budak.

ṭ.+ lar atup 63b/17

ṭalʿat -1- [Ar] Güzel yüz, çehre.
ṭ.+ ı 1b/9

ṭalʿatlu -2- [Ar] Güzel, parlak yüzlü.
Keyvān-ı Zuḥal ṭ. 106a/19
Merrīḫ ṭ. 106a/2

ṭaleb -19- [Ar] İstek.
ṭ. eyler 3a/12, 3a/13, 3a/15, 3a/16, 3a/17
bir bir ḥisāb ṭ. eyler 3a/13
ḫˇāb ṭ. eyler 3a/14
ṭ. ider 10a/21, 10b/6, 3a/11, 3a/17
rızḳın ṭ. ider 65b/18
ṭ. idicek 79b/4
ṭ. idüp 118b/13
ʿibādet ü ṭāʿat ṭ.+ inde oldı 72b/1
ṭ. itdi 100a/4
ṭ. itdiler 29a/9
rızḳ ṭ. ḳılısardur 66b/14

ṭāliʿ -4- [Ar] Talih, baht.
baḫt u ṭ. 71a/17
ṭ.+ i 86a/4
ṭ.+ üm yoḳsa 3a/7
ṭ.+ üñ 119b/13

ṭālib -2- [Ar] İsteyen, talep eden.
ṭ.+ ler 110b/5
ṭ. olur 40a/7

Ṭālsiḫān -2- [Ar] Metinde geçen bir peri adı.
Ṭ.+ ı ve Mālsiḫān-ı perī 13b/8
Ṭ. perīnüñ daḫı 11b/19

tām -1- [Ar] Gerekli herşeyi kendinde bulunduran.
t. 105b/1

ṭamaʿ -28- [Ar] Aç gözlülük.
ʿaḳlıla ṭ. 50b/6
ḥırṣ u ṭ. 50a/21
ṭ.+ dadur 43a/2
ṭ.+ dan 54a/16
ḥırṣ u ṭ.+ dan 54a/15, 54b/3, 54b/6
ḥırṣ u ṭ.+ dan el çeküp 43a/14
ṭ.+ dan ḫālī 50b/9
ṭ.+ dandur 50b/5, 66b/12
ḥırṣ u ṭ. ehli olmaḳ 50b/3
ṭ. ehli 42a/20
ḥırṣ u ṭ. ehliyçün 54a/17
bu ḥırṣ u ṭ.+ ı 43a/2
ḥırṣ u ṭ.+ ıla 49a/11
ṭ. idesiz 42b/21
ṭ.+ iken 50b/9
ṭ. itmegi 54a/2
ṭ. itmese 54a/3
ṭ. ḳılup 114b/19
ṭ.+ lardan çekdüm 66a/17
ḥırṣ u ṭ. odına düşüp yananuñ 8b/20
ṭ. olmaya 50b/8
ḥırṣ u ṭ. olmayayıdı 50b/4
ḥırṣ u ṭ. olsa 50b/16
ṭ. ucundan 42a/19
ḥırṣ u ṭ. yüzin 66b/9

ṭamaʿdār -5- [Tr] Aç gözlü.
ḥarīṣ ü ṭ. 53a/18
cīfe-ḫˇār u ṭ.+ dur 67a/7
ṭ. olmayam 66b/12
ṭ. ve mūzī ve ḥarīṣ 51b/13
iy ḥarīṣ ve ṭ. ve mūzī ve ḳātil ve ḫˇūn-ḫˇār 52a/10

tamām -64- [Ar] Bütünlüğü bozacak bir eksikliği olmayan.
t. 105b/10, 108b/11, 112a/6, 118a/16, 118b/15, 23a/10, 2b/5, 38b/7, 38b/9,
39b/11, 44b/20, 58b/20, 58b/21, 62a/14, 85b/8, 89b/8, 94b/12
göre t. 38a/6
oldı t. 100b/12, 94b/15
t. añla 70a/18
t. doḳutdırup 19a/12
t. düzmişler 59a/18
t.+ ı 11b/19
t. idem 32b/21
t. idesiz 56b/9
t. ideyin 30a/3
t. idince 30a/9
t. idüp 37a/11, 59a/18, 59b/4
t. itdi 117b/9, 30b/16
t. itdiler 18a/11
t. itdürdügin 109a/5
t. itgil diyicek 23b/14
t. itmekdür 31b/6
t. itmeyeler 25b/19
t. itmeyince 107b/6
t. itsem gerek 30b/1
ḳalʿa dīvārı ṭaşın t. kesüp 31a/21
t. ḳıldılar 16b/2
t. ḳılmaġa 29b/18
t. ki itdi 59b/6
t. ola 31a/2
t. oldı 29b/8, 29b/9, 38b/16, 39a/5, 45b/11
ʿömri t. oldı 39a/8
müddet-i ʿömr-i Süleymān t. oldı 25a/20
ḳırḳ gün t. olduḳdan şoñra 68a/11
t. olıcaḳ 100a/14, 29b/10
t. olınca 38b/21
t. olmadı 29b/14
t. olmamış 22b/1
t. olmazsa 28b/6
ʿömrüñ t. olunca 45a/1
t. olup 93b/3
t. terkīb itdürüp 19a/11

t. ṭoḳutdı 18a/16

tamāmet -1- [Ar] Tamam olma.
t. 38b/4

ṭamar -6- [Tr] Damar; huy, tabiat.
erligi ṭ.+ ları 106a/9
yüregüm ṭ.+ ları 99a/6
ṭ.+ larından ḳanı ḳurudı 73a/9
ṭ.+ larınuñ etinde bağladuġı yiri 93a/20
ṭ.+ larınuñ etinde bağlanduġı yiri 116b/1, 66b/3

ṭāmiʿ -13- [Ar] Tamaʿ eden, aç gözlülük eden.
ṭ. 45b/5, 45b/9
ṭ.+ dür 51b/10
ṭ. ehli 50b/8
ṭ. elinden 53b/9
cümle ḥayvānuñ ḥarīṣi ṭ.+ i 53b/3
ādemīnüñ ṭ.+ idür ve incidicisi ve mūẕīsidür 50b/17
ṭ. olan 51b/10
ḥarīṣ ü ṭ. oldıġıçun 54a/21
ġāyet ḥarīṣ ve ṭ. olduḳları ecilden 54a/17
ḥarīṣ ü ṭ. ü bed-nefs 51b/5
ṭ. ü ḥarīṣ 64b/8
ṭ. ü mūẕīdür 51b/18

ṭamla -1- [Tr] Damla.
birḳaç ṭ. süd 44b/3

ṭamla - -1- [Tr] Damla-
ṭ.- mış 44b/3

ṭamu -2- [Tr] Cehennem.
nār-ı ṭ. 118a/19
ṭ. aġzı 97a/2

ṭamzur - -1- [Tr] Damlat-
ṭ.- mayınca 110a/5

ṭañ -5- [Tr] Gün doğmadan önceki alaca karanlık.
ṭ. 2a/10, 42b/5
ṭ. etdi 43a/20
ṣubḥıla ṭ. irmedin 56b/11
ṭ. itdi 29a/12

ṭāne -1- [Fa] Başlı başına bir varlık varlık teşkil eden şeylerin her biri için kullanılan sayı birimi.
beşer ṭ. 28a/21

ṭañla - -2- [Tr] Hayret et-
ṭ.- dı 35a/4
ṭ.- rıdı 33b/18

ṭañlaş - -5- [Tr] Birlikte hayret et-, şaşır-
ṭ.- dılar 33b/19, 80b/21
ṭ.- up 34b/6
her kişi ṭ.- up 35a/6
ṭ.- urlardı 34a/19

tañrı -2- [Tr] Allah.
t.+ sına 76a/10
t.+ sını 71b/20

ṭap - -16- [Tr] Kulluk et-
ṭ.- mışam 36a/15
ṭ.- an 73a/8
ṭ.- aram 72b/19
ṭ.- armış 76a/17
ṭ.- arsın 74b/6
ṭ.- arsız 72b/7
ṭ.- dılar 2a/3, 83a/13
ṭ.- duġından 98b/7
ṭ.- duġuñ 93a/7
ṭ.- maġıçun 28b/15
ṭ.- mañ 72b/11, 72b/12, 72b/9
ṭ.- mazsın 73a/18
ṭ.- up 76b/6

ṭapu -6- [Tr] 1. Tamam, hepsi.
ṭ.+ ñ 88b/1
2. Makam, huzur.
ṭ.+ ña 111b/13, 112a/4, 17a/3, 65a/8
3.Hizmet.
ṭ. ḳıl-dılar 55b/18

ṭapucı -1- [Tr] Tapan.
büt-i cāmide ṭ. cābirlerüñ kāfirlerüñ ölmeyüp 115b/5

ṭara - -1- [Tr] Tel tel ayır-
ṣaçın ṭ.- yup 73b/8

ṭaraf -42- [Ar] Cihet, yön.
aşaġa ṭ.+ a 81b/3, 81b/4
bir ṭ.+ a 21b/13
her ne ṭ.+ a 102a/19, 97a/16
bir ṭ.+ dan 3a/6, 60b/15
bu ṭ.+ dan 5b/16, 72b/21
iki ṭ.+ dan 107a/16, 107b/14, 15b/4
ol ṭ.+ dan 26b/16, 74a/3
ol ṭ.+ dan daḫı 76a/11
maşrıḳ ṭ.+ ı 56b/3
ulu ṭaġlaruñ bir ṭ.+ ı 21b/8
iki ṭ.+ ı sivri 59a/19
āḫiret ṭ.+ ın 8b/19
düşmen ṭ.+ ın 117b/14
bir ṭ.+ ına 21b/12
düşmān ṭ.+ ına 109b/4
iki ṭ.+ ına 33b/1, 33b/2
Rüstem ṭ.+ ına 104a/18
ṣaġ ṭ.+ ına 37a/8
ṣol ṭ.+ ına 37a/9
gürz-i girān ṭ.+ ına ṣalup 102a/10
ʿAnḳūrüñ ṣaġ ṭ.+ ında 89b/3
her ṭ.+ ında 5b/14
maġrib ṭ.+ ında 63b/20
maşrıḳ ṭ.+ ında 63b/21
ol taḫt nerdübānınuñ iki ṭ.+ ında 15b/2
taḫt-ı Süleymānuñ dört ṭ.+ ında 16a/6
şimāl ṭ.+ ındaġı ḳaşırda olan cevārī ḳızıl 87a/5
maġrib ṭ.+ ındaġı köşk 86b/19

şimāl ṭ.+ ındaġı köşki 86b/21
bu şehr ṭ.+ ındaġı müsülmān leşkeri şāhına 106a/11
her ṭ.+ ından muḥkem ṭutup 27a/2
dīvler ṭ.+ ından yaña 56b/3
ḳuyınuñ maġrib ṭ.+ ından yaña 60a/3
ḳatı yirlerüñ bir ṭ.+ ını 21b/8

ṭarat - -1- [Tr] Tel tel ayırt-
ṭ.- up 18a/2

tārek -1- [Fa] Tepe, başın üst kısmı.
o t. nāmeyi taḫt kenārında getürüp 111b/4

ṭarḥ -2- [Ar] Kurma, tanzim.
ṭ. itmişem 71a/9
ṭ. olupdı 117a/18

Tārīḫ -1- [Tr] Metinde Hz. İbrahim'in babası olarak geçmektedir.
T. ḳatına gelüp 72b/10
T. 71b/17, 71b/20, 72a/3, 72b/11
iy T. 72b/10, 75b/1
T.+ den 72b/4
T.+ dür 71b/13

tārīḫ -25- [Ar] Bir olayın meydana geldiği gün, yıl veya söz.
t. 94b/16, t. 94b/14
t.-i aʿẓam-ı bī-naẓīrden Süleymān-nāme. 46a/13
t.-i aʿẓamı 71a/21
t.-i lā-naẓīrüñ üç yüz altmış altıncı meclisinüñ itmāmı Süleymān-nāme. 119a/12
t.-i rūzgār ol-a 119a/18
t.-i rūzgār 27b/10
Ḳābīl Hābīli öldürdügi t.+ de 96a/20
benüm ʿömrüm āḫir oldıġı t.+ den 65a/1
ol t.+ den 29b/5, 31a/19
ol t.+ e gelince 29b/7
t.+ in oḳuyup 21a/17
Tevrātda ve ʿİbrī t.+ inde 13a/8
Süleymān bin Faẓl t.+ inden 25b/11
t. itdi 24a/18
t.+ üm 39a/16

ṭarīḳ -5- [Ar] Yol, usül.
ne ṭ.+ ıla 35a/12
ne ṭ.+ ile 40b/5
ne vechile ḳapdıġın ve ne ṭ.+ ile kāfūrī mumdan müseddes ḫāne yapdıġın bilmeyüp 3b/4
bu ṭ.+ ile uçuşup 81a/8
ṭ.+ umuza düşmezdi 50a/20

ṭarīr -1- [Ar] Alan, yer.
bu ṭ. 113b/17

tārmār -1- [Fa] Perişan.
t. ider 64a/9

ṭarrārlıḳ -1- [Ar] Hırsızlık.
ʿayyārlıġ ṭ. idem 55b/5

ṭart - -3- [Tr] Ağırlık ölç-
ṭ.- arsañ 6b/4
ṭ.- dı 43a/18
ṭ.- up 9b/7

ṭartıcı -2- [Tr] Tartma işini yapan kimse.
yırtıcı vü ṭ.+ dan 114a/11
yırtıcı ṭ. ḥayvān şınfı 45a/18

ṭartıl - -2- [Tr] Ağırlık ölçül-
ṭ.- maya 116b/16
çār-rükn kemerleri ṭ.- mış 22b/1

ṭār -1- [Fa] Karanlık.
çarḫ-ı çār-ı ṭ.+ den 52b/21

tārumār -1- [Fa] bk. **tārmār**
t. oldu 39a/19

ṭarvan - -1- [Tr] Davran-, harekete geç-
ṭ.- up 56b/7

ṭās -10- [Ar] Gökyüzü, sema.
ṭ.-ı çarḫ-ı kej-rev Eğri dönen dünya. 106b/10
ṭ.-ı felek Gökyüzü, sema. 42b/2
ṭ.-ı gerdūn Dönen sema. 33b/16, 60a/14
felek ṭ.+ ı 98b/1
yidi ḳat felek ṭ.+ ı 58a/4
ṭ.-ı çarḫ-ı āsmān Gökyüzü, sema. 35a/3

ṭās -9- [Ar] İçine su ve çeşitli maddeler konan yayvan kap.
baḳır ṭ.+ a 98a/20
güm güm ṭ.+ ı 35a/3
baḳır ṭ. içinde 49a/3

tasa -1- [Fa] Üzüntü, keder.
cānına t. düşdi 79a/6

tasalan - -1- [Tr] Kederlen-
t.- ınca 89a/16

taşavvur -2- [Ar] Zihinde şekillendirme.
t. iderdüm 57b/15
t. ḳıluram 83a/1

taşdīḳ -5- [Ar] Doğrulama.
t. iderler 13a/11
t. itmezler 13a/11
t. ḳıldumdı 25b/16
t. ḳılup 58b/15, 67a/21

ṭāslu -1- [Ar+Tr] Tası olan.
altı yüz altun ṭ. naḳaralar dögilüp 94a/1

taşnīf -13- [Ar] Sınıflandırma.
eyledüñ t. 83b/11
t. eyledüñ 13a/6
ol t. idecegüñ 75a/14
t. idene 94b/21
t.+ ile 98b/8
t.+ ile çıḳup 92a/16
t.+ ile gelüp 82b/9
Nemrūduñ t.+ in görüp 80b/21
t. itdi 75a/15
Nemrūduñ t.+ iyle 82b/8

t. ḳılayım 74b/20
t. ḳılup 84a/19
t. oldı 119b/17
ṭaş -162- [Tr] Taş, sert toprak.
ṭ. 21b/7, 21b/9, 29b/13, 33a/11, 33b/15, 34a/3, 34b/11
altıncı ṭ. 36b/7
beşinci ṭ. 36b/7
biñ ṭ. 29b/12
bir ʿaẕīm ṭ. 69a/7
dördünci ṭ. 36b/7
her bir ṭ. 36b/8
ḳırḳ sekiz biñ ṭ. 28a/21
ol ṭ. 34a/5, 69a/11
ṣınıḳ ṣarsaḳ ṭ. 28b/1
ṭaġ ṭ. 95a/20
ṭaġ u ṭ. 26b/17
üçünci ṭ. 36b/7
yedinci ṭ. 36b/8
ṭ.+ı 11b/11
ṭ.+ a 26b/18
bu ṭ.+ a 34a/5
kendümi ṭ.+ a dīvāra urup 66a/11
ṭaġa ṭ.+ a siñüp 27a/9
ṭ.+ a üşüp 33a/19
ṭ. altına girüp 33b/14
ṭ. altında dönerken 34a/3
bu ṭ. altında ḳalacaḳdur 33a/3
ṭ. altında ḳalup 33a/17, 33a/2
ṭ. altından 33b/14, 34a/1
birer ṭ. alup 113a/18
ṭ. aşlını ḳomayup 34a/5
ṭaġ ṭ. aşup 96a/9
ṭ. çeküp 28a/5
ṭ.+ da 93b/8
yek-pāre ṭ.+ dan 30a/21
bu ṭ. dīvāra 32b/6
bu ṭ. dīvārı 32b/4
ṭ.+ ı 16a/2, 27b/17, 31b/4, 31b/5, 32a/18, 32b/20, 33a/15, 33b/18, 34a/10, 34a/19, 34a/4
bir ṭ.+ ı 35b/10, 36b/6
bu ṭ.+ ı 31a/1, 31b/7, 32a/19, 32a/7, 32b/7, 32b/8, 32b/9, 33a/16, 33b/5
arḳasındaki ṭ.+ ı 34b/19
her ṭ.+ ı 35a/21
içi ṭ.+ ı 70a/18
ḳavs-i ablaḳ bir ṭ.+ ı 35b/10
Mıḳnāṭīs ṭ.+ ı 90a/4
ol ʿaẕīm ṭ.+ ı 33b/21, 34a/14
ol ṭ.+ ı 30b/1, 31a/7, 35a/6
ṭaġ ve ṭ.+ ı 89b/17
bu ṭ.+ ı dutup götürüñ 33a/10
bu ṭ.+ ı dutup 32b/14
ḳalʿa ṭ.+ ı dükendügine baḳışup 29b/11
ol ṭ.+ ı görincegez 35a/5
yitürüñ budur ki Ḥaḳ ḳuvvet vire bu ṭ.+ ı götürem 33a/10
ṭ.+ ı götüremeyecegin 32a/9
bu ṭ.+ ı götürmege 32b/20
Demürbāduñ ol ṭ.+ ı götürüp gitdügin görüp 33b/13
ṭ.+ ı götürüp 34a/9, 55a/16
ol aġır ṭ.+ ı götürüp 34b/10
şehr üzerinden ṣoñradan ḥādiṯ olan ṭaġ u ṭ.+ ı ḥacerātı türābı götürüp 26b/21
ṭ.+ ı kesüp 32a/6
ḳırḳ adım yire düşüp ṭoḳunduġı ṭ.+ ı ṭopraġı 31a/19
ṭ.+ ıla 60b/13
ḳırḳ sekiz biñ ṭ.+ ıla 28b/6
der-bend ṭ.+ ın 109a/8
ḳalʿa ṭ.+ ın 3b/2
mermer ṭ.+ ın 34b/20
güç ṭ.+ ın götürmez 33a/8
ṭ.+ ın kirecin nireye çekeceklerin söyleşüp 27b/6
ḳalʿa dīvārı ṭ.+ ın tamām kesüp 31a/21
ṭ.+ ın ve aġacın ve ḳumın ve ṭopraġın 21b/11
yuvaḳ ṭ.+ ın yürüdüp 79a/9
ḳalʿa dīvārına olacaḳ mermer ṭ.+ ına 31b/2
lāciverd ṭ.+ ından 15a/21, 35b/17, 37b/6, 86b/12
lāciverd ṭ.+ ından bir şādırvān içinden 37a/7
yeşm ṭ.+ ından ḥoḳḳa içinde 114b/18
ṭ.+ ını 109a/1
her ṭ.+ ınuñ ululıġı 29b/3
yeşm ṭ.+ ıyla 35b/16
bir ṭ. içün 32b/8
ṭ. ḳalʿayı 87b/10
ṭ. kesdürmeyem 28b/6
ṭ. kesmekdür 28b/4
ṭ. kesüp 29b/12
üçünci dīvārına yitecek bir ṭ. kesüp 32a/5
ṭ.+ lar 26b/8, 28a/19
bu ṭ.+ lar 29b/16
irilü uvaḳlu ṭ.+ lar 30b/3
ḳırḳ sekiz biñ kesilen ṭ.+ lar 29b/10
kireç yaḳacaḳ ṭ.+ lar 28a/6
meydān içindeki ṭ.+ lar 107a/16
ṭ.+ lar kesüp 30a/15
ʿaẕīm ṭ.+ lar kesüp 27b/9
ulu ṭ.+ lar kim 29a/18
ṭ.+ ları 24a/10
gelen ṭ.+ ları 29a/16
ol sengīn ṭ.+ ları 113a/21

yapu ṭ.+ ları 28a/6
ẕikr olan ṭ.+ ları 28b/1
yiryüzinde olan ṭ.+ ları ayırtlayup 34a/7
bu ṭ.+ ları götürüp ṭaşıyan dīvlerüñ 29a/20
binā ṭ.+ ların 27b/10
ṭ.+ ların arıdup 34b/17
yidi dürlü maʿādinden ṭ.+ larından 87a/9
anuñ ulu ṭ.+ larını 27b/11
ol maʿādin ṭ.+ larını gezüp 30b/4
sengīn ṭ.+ larla 113a/18
uvaḳ ṭ.+ larla ḳalʿayı yapup 33a/17
ol ṭ.+ larla yapup 27b/9
bu ṭ.+ laruñ ʿaẕametine 29a/20
ṭaġ u ṭ. olmış 24b/17
ṭ. olur 40a/7
ṭ. ṭaşıyup 28a/7
ṭ. ṭoḳunup 34a/5
ṭ.+ u 26b/18
ṭ. u aġaç 73a/14
ṭ. u ḫāke 33a/4
ṭ. u ṭopraġıla ṭolup 109a/2
ṭ. u ṭopraḳ döküp 60b/12
ol ṭ.+ uñ 33a/1
şol ṭ.+ uñ altında yatan şehryār 24a/14
iki ṭ.+ uñ arasındaġı zih 29a/17
ṭ.+ uñ orta yirinde 33b/3
her ṭ.+ uñ yigirmi arış giñligi 28a/19
ṭ. üstine 35a/4
ol ṭ. üstine 102b/1
ṭ. üzerinden ḳalḳup 102b/4
bir ṭ. üzerine 35a/21
ṭaġ ṭ. yöresinden geçüp 55b/11
her ṭ. +uñ geñligi 29a/18

ṭaş - -1- [Tr] Bulunduğu yere sığmayarak dışarı ak-
ṭ.- armış 42b/13

ṭaşı - -4- [Tr] Bir şeyi bir yerden başka bir yere ilet-
ṭ.- yup 15a/2
ṭ.- yan 29a/20
ṭ.- yup 28a/7, 29b/13

ṭaşıtdur - -1- [Tr] Bir şeyi bir yerden başka bir yere ilettir-
ṭ.- maga 29a/16

ṭaşlu -1- [Tr] İçinde veya üzerinde taş bulunan.
baḥr-ı Muḥīṭ kenārındaki ḳarlu ve ṭ. ve aġaçlu 21a/15

ṭaşra -37- [Tr] Dışarı, dış taraf.
ṭ. 44b/17
düşmenlik ḳapusından ṭ. 111a/12
taḳdīru'llāhdan ṭ. 30a/4
kendüyi ṭ. atduġı 10a/8
şehrden ṭ. bir ziyāretgāhları 73b/7
bu ḳapu yaruġından ṭ. çıḳ 69a/12
oddan ṭ. çıḳ 76a/11
maġara ḳapusından ṭ. çıḳardı 69a/3
ṭ. çıḳardılar 21a/2
ġārdan ṭ. çıḳasın 71b/11
ṭ. çıḳdı 107a/10, 117a/3, 118a/1, 59b/21
maġaradan ṭ. çıḳdı 72a/6
oddan ṭ. çıḳdı 76a/11
balıḳ aġzından ṭ. çıḳduġı yirde 41b/2
ṭ. çıḳmaġa 41b/7
ṭ. çıḳmaya 86a/21
ṭ. çıḳsa 52a/17
oddan ṭ. çıḳsa 52b/16
ṭ. çıḳup 63a/14
evinden ṭ. çıḳup 34b/15
ġardan ṭ. çıḳup 69b/2
ṭ.+ da 63a/13
ṭ.+ daġı ḫalḳı 99b/13
ṭ.+ dan 74a/3, 87b/12
ṭ.+ dan içerü girdi 70a/19
ṭ. düşüp 96a/21
cehennem aġzından ṭ. düşüp 97a/4
ṭ. ḳoyup 61b/9
maġaranuñ ṭ.+ sına 69a/14
ṭ.+ sında 99b/14
ṭ.+ ya 100a/12, 59a/3
ṭ. ziyāretine 73b/14

ṭaşsuz -1- [Tr] Taşı olmayan.
hīç bir ṭ. yir 56b/1

ṭaşu - -1- [Tr] bk. ṭaşı-
ṭ.- rıdı 20a/6

ṭatlu -2- [Tr] Şeker tadında olan.
şekerden ṭ. 36b/11
ṭ. cānuñ 60a/7

ṭavāf -2- [Ar] Kutsal sayıp etrafını dolaşma, ziyaret etme.
ṭ. iderler 22b/2
ṭ. idüp 68a/14

ṭavar -3- [Tr] Davar, hayvan sürüsü.
ḫalḳuñ ṭ.+ ları 46b/8
ḫalḳuñ ṭ.+ ların incitdügi ecilden 61a/17
müslümānlıġuñ ṭ.+ ların öldürüp 46b/21

ṭavarcuḳ -1- [Tr] Küçük hayvan sürüsü.
müʾminlerüñ ṭ.+ ları 116b/10

Ṭavāyif -2- [Ar] Arabistan'daki Taif kenti.
Yemen ü Ṭ. diyārında 115b/16
her Ṭ. şāhınuñ bir ismi 4a/13

Ṭavd -8- [Ar] bk. **Ṭavdu'l-Eṭvād**
Ṭ. 107a/3, 108a/3
Ṭ.+ a 107a/12
Ṭ.+ ı 107a/7
Ṭ.+ ı alup 107a/3
Ṭ.+ uñ gögsi taḫtası 108a/4
Ṭ.+ uñ gögsine 108a/3

Ṭ.+ uñ süñüsüni 107a/11
Ṭavdu'l-Eṭvād -12- [Ar] Metinde adı geçen bir Habeş fili.
Ṭ. 107a/1, 107a/12, 107a/18, 107a/9, 107b/14, 107b/9, 108a/1
yā Ṭ. 107b/2
Ḳāhirle Ṭ. daḫı 107a/17
Ṭ.+ ı 107a/1
Ṭ.+ uñ 108a/5
Ṭ.+ uñ elin 107a/8
ṭavīl -20- [Ar] Uzun süre.
ṭ. 30a/13, 44b/5
ʿömr-i ṭ. 64b/20, 77a/12
ʿömr-i ṭ. bulam 66b/12
ṭ.+ dür 22a/6, 62b/21
ġāyet ṭ. eyleye 100b/13
ʿömr-i ṭ. içinde 39b/18, 95b/19
bunca ʿömr-i ṭ. içinde 20a/19
ṭ. itdi 100b/14, 77a/15
ṭ. itmişem 8a/4
ʿömrüñ ṭ. ola 77b/19
ʿömrüñüz ṭ. ola 64b/20
ṭ. olup 65a/19
ʿömri ṭ. olup 61a/13
ṭ. olur 8a/1
ʿömr-i ṭ. virdi 77a/14
ṭavīle -1- [Ar] Ahır, tavla.
yir yir ṭ.+ lerde 118a/11
ṭavşan -1- [Tr] Tavşan.
ʿuḳḳāb, ṭ. ḳaynaġına alur gibi 104a/3
ṭavşancıl -1- [Tr] Tavşan avlayarak beslenen kartal, akbaba vb. yırtıcı kuşlara verilen isim.
ṭ. ḳanadına 7a/13
ṭāvūs -4- [Tr] Süslü, güzel bir kuş.
iki ṭ. 15a/16
cennetden çıḳan ṭ.+ ıla ḥubūbāt yiyen ḳuşlar 117a/9
ṭ. ḳuyruġından 99b/7
dört ḳanadlu ṭ. şuratlu bir yeşil ḳuş 41b/9
Ṭāvūs -1- [Fa] bk. **Ṭāvūs-ı Ḳudsī**
Ṭ.+ ı 77a/11
Ṭāvūs-ı Ḳudsī -12- [Fa] Cebrail melek.
Ṭ. 116a/8, 116b/21, 2a/10, 71b/12, 75b/11, 78a/18, 80a/20, 82a/5, 90b/7, 92a/6
Ṭ. gelüp 78a/16
Ṭ. sözin 82a/9
ṭavuş -1- [Tr] Hafis ses.
ṭ. itme diyüp 59b/19
ṭaya - -1- [Tr] Daya-, yasla-
ṭ.- yup 33a/19
ṭayaḳ -1- [Tr] Dayanak.
ṭ.+ lar 33b/2
ṭayan - -3- [Tr] Güç yetir-, katlan-
ṭ.- ma 33a/5
ḳuvvetüme ṭ.- mazam 33b/7
bunuñ gibi ārzūya ṭ.- up 33a/5
ṭāyife -13- [Ar] Fırka, takım.
bir ṭ.+ den 92a/2
ġāyet ḥarīṣ ṭ.+ dür 41a/6
her ṭ.+ nüñ ḥālini 111a/2
cin ṭ.+ si 12b/1
ḫavātīn ṭ.+ si 76b/15
Nesr-i Ṭāyir ṭ.+ si 67a/6
sibāʿ ṭ.+ si 69a/14
tekvīn-i melāʾike ṭ.+ si 37a/9
melāʾike ṭ.+ sin 9a/5
siñek ṭ.+ sin 93b/13
örümcek ṭ.+ sinden 51a/20
yitmiş iki millet ṭ.+ siyle 32b/5
nenüñ bigi ṭ.+ ye 4b/2
ṭayr -5- [Ar] Kuş.
ṭ.-ı kebīr 104b/11
ṭ.-ı perende 53b/2
dīv ü cinn ü vaḥş u ṭ. u mār u mūr 37b/19
ins ü cinn ü vaḥş u ṭ. u mūr u mār 67a/14
ins ü cinn ü vaḥş u ṭ. u mūr u mārı 66a/7
ṭayyib -1- [Ar] Güzel, iyi.
ṭ. ü ṭāhir 2a/20
tażarruʿ -8- [Ar] Yalvarma, yakarma.
t. idicek 80a/19
t. idüp 77a/13
t. itdi 106b/8, 69a/17
t. ḳıldı 6b/20
t. ḳılıcaḳ 51b/19
t. ḳılup 96b/9
ol ḳadar t. zārīlar itdi 79b/11
tāze -9- [Fa] İlk ve yeni durumunu koruyan.
t. 109b/13
t. āb-dest alıp 90b/5
t. āb-dest alup 37a/8
t. cāna 71a/15
ol t.+ ce devletin ṭaġıdup 89a/3
t. vużū ḳılup 115a/13, 117a/3
t. yaraya ḳosalar 54a/9
t.+ yiken 9b/21
teʿaddī -2- [Ar] Birinin hakkına tecavüz etme.
ḥayf u t. ide 110b/16
t. ḳılma 93b/15
Teʿālā -28- [Ar] Şanı yüce olan.
Allāh T. 10b/12, 4a/16, 56b/6, 5a/16
Allāhu T. 8a/7
Ḥaḳ T. 10a/18, 3a/11, 5b/9, 6b/10, 6b/18, 6b/9, 7a/18, 8a/13
Ḥaḳ Tebāreke ve T. 10b/2
in-şā'allāh T. 87b/16
in-şā'allāhu T. 63a/6

ḳavluhu T. 93a/4
yā Nebiyya'llāh Tebāreke ve T. 92a/6
Allāh T.+ dan ḥācet dileyüp 3b/13
Allāh T. ḳatında 8a/12
Ḥaḳ T. naẓarında 6b/2, 6b/8
Allāh T.+ nuñ 7a/16
Ḥaḳ T.+ nuñ 6b/5
Allāh T.+ nuñ ʿaẓīm leşkeridür 7a/11
Ḥaḳ T.+ nuñ emrini 5b/1
Allāh T.+ nuñ iẕni birle 4b/7
Ḥaḳ T.+ ya 6b/20
te'kīd -1- [Ar] Sağlamlaştırma.
t. idüp 51a/18
te'līf -6- [Ar] Uzlaştırma.
itmedi t. 119b/16
t. eyledüñ 13a/6
t. eyleyüp 81a/2
t. idelden 71a/21
t. idene 94b/21
t. idüp 3a/8
te'şīr -2- [Ar] Etki.
t. idüp 58a/20
t. itdi 58b/2
tebāh -2- [Fa] Yıkılmış, mahvolmuş.
ḳıla t. 118b/1
küllī t. 20b/12
Tebāreke -2- [Ar] Mübarek olsun.
Ḥaḳ T. ve Teʿālā 10b/2
yā Nebiyya'llāh T. ve Teʿālā 92a/6
tebdīl -2- [Ar] Değiştirme.
ṣūret-i t. ḳılup 79b/5
t. ü taġyīr olur 24b/14
teber -7- [Fa] Balta.
bir t. 74a/4
tīġ u t. 55b/8, 99a/17
t. birle 74a/1
tīġ u t.+ e urmışlar 89b/2
elindeki t.+ i 74a/2
tīġ ve t. ve gürz ve ḫançerle 60a/13
tebessüm -11- [Ar] Gülümseme.
t. itdi 32b/7, 72a/1, 74a/21
t. itdügüme ḥikmet 114b/2
t. itdügüñüz sebep 114a/15
t. itdüm 114a/20
t. ḳılup 32a/13, 32b/18, 72a/17, 78b/20, 82a/4
tecrübe -1- [Ar] Deneme.
t.+ yle 24b/15
tecūzu lā-tecūz -1- [Ar] Aciz bırakmayan.
giriftār-ı t. 92b/13
tecvīz -1- [Ar] Uygun görme.
t. itmediler 19a/1
tedbīr -15- [Ar] Bir şeyi önlemek veya olmasını sağlamak için yapılan hazırlık.
t. 30a/5
ḳuluñ t.+ i 30a/4
bu t.+ i begenip 85b/9
bunuñ t.+ i birle 44b/7
t.+ i taḳdīre muvāfıḳ gelmeyince 30a/4
t. idicek 101b/21, 85b/9
bu t.+ in 19a/1
göndürmek t.+ inde 90a/15
Loḳmān-ı ḥakīmi t.+ ini 113b/3
t. itdi 55b/9
t. itdiler 112b/21
t. itdüñ 58b/6
ḫūb t. itmişsiz 9a/18, 9b/1
tefāvut -2- [Ar] Birbirinden farklı olma.
t. 64b/8
ẕikr olan mermerlerüñ birbirinden t.+ ı olmaya 28a/21
teferrüc -13- [Ar] Eğlenmek için yapılan gezinti.
t.+ e durup 34a/11
t.+ e meşġūl olup 35b/13
t. eyle diyicek 63a/8
t. idem 69b/7
t. iderken 105b/15, 75b/21
t. iderlerdi 29a/20
t. ideyin diyüp 5b/11
t. idüp ṭurduḳ 80b/15
t. itdiler 29a/1
t. itdüre 3b/11
t. itmekde 108a/20
t. ḳıluñ diyicek 91b/4
teffiyy -1- [Tr] Sıcaklık, hararet.
t.-i havāsı içre 2b/16
tefsīr -4- [Ar] Yorumlama, yorum.
t.-i Ṭaberīde Taberi tefsiri. 18a/14
t.+ de 15a/6, 15b/16
t. eyledüm 90b/17
teftīş -7- [Ar] Bir şeyin aslını öğrenmek maksadıyla her yönden yapılan araştırma.
t. ide 111a/2
t. idelüm 50a/11, 50a/8
t. idevüz 94a/10
t. ideyin 59a/15
t. idicek 74a/8
Şam ṭaġlarını t. idüp 27b/13
Tehem-ten -1- [Tr] Metinde Rüstem'in lakabı.
T.+ üñ 55b/12
tehlīl -5- [Ar] Kelime-i tevhidi,''La ilahe illallah'' sözünü söyleme.
Allāh Teʿālāyı tesbīḥ ü t. eylemege 78a/2
tesbīḥ ve t. idersin 67b/2
tekbīr ü t.+ ile 37a/14, 37a/5
tesbīḥ ve t. itmegile 77b/21
tehlüke -2- [Ar] Tehlike.

t.+ ye ḳarşu varma 60a/10
t.+ ye ḳarşu varmayasın 88a/10
teḳarrüb -2- [Ar] Birbirine yaklaşma.
t.+ i 47b/1
Ḥaḳ Teʿālānuñ t.+ ine ve ʿubūdiyyetine 49b/18
tekbīr -9- [Ar] İslam dininde Allah'ın büyüklüğünü belirtmek için söylenen'' Allahu ekber'' sözü.
ḥamd u şenā ve tesbīḥ ü duʿā ve ṣalavāt u t. 66a/4
t. eyleridi 104a/9
t. getürdiler 24a/3
Allāha t. getürdiler 36a/1
t. getürüp 105a/18
Allāha t. getürüp 37a/11, 37b/11
t. ü tehlīlile 37a/14, 37a/5
tekebbür -1- [Ar] Kibirlenme.
t. idüp 75a/9
tekebbürlik -1- [Ar] Kibirli olma durumu.
t.+ ile 17a/8
tekmīl -1- [Ar] Tamamlama, bitirme.
t. itdi 1b/11
tekne -1- [Tr] İçinde ekmek yapılan kap.
t.+ de 46b/12
tekrār -6- [Ar] Bir olayın yeniden olması.
t. 104b/15, 36a/6, 37b/4, 39b/14, 50a/19, 92a/13
tekvīn -108- [Ar] Baş, reis, komutan.
t. 11a/12, 23b/14, 95a/18, 95b/6, 97b/4, 97b/5
t. 63a/14
baʿūż cündi reʾīs Behyārūş t. 64b/14
baʿūż reʾīs Behyārūş t. 64b/9
Behyārūş t. 63a/19, 71b/10, 80b/6, 94a/11, 95a/13, 98a/1
Behyārūş-ı t. 71b/7
bir ʿaceb-heyʾet t. 19b/2
bir müvekkel t. 11a/18
bir t. 11a/11
bu t. 20a/10
cemīʿ t. 96b/16
el-hevāmm t. 97b/5
el-hevāmm-ı t. 61a/6
Ḥayākemāgāʾīl t. 92a/5
hevāmm müvekkeli t. 78a/11
Kemāheynūriş t. 63a/4
melek t. 117b/6
ol hevāmm tekvīn aʿvānı Behyārūş t. 65a/13
ol t. 45b/3
yā t. 19b/5
yidi yüz biñ t. 4b/11
ẕübāb-ı baʿūż tekvīn Behyārūş t. 71b/5
t.-i aʿvānı 90a/16, 90a/18
t.-i aʿẓam daḫı 11a/20
t.-i aʿẓamuñ ḥükmindedür 11a/20
t.-i baʿūż 97b/6
t.-i baḫr 26a/21
t.-i Behyārūş 63b/7
t.-i eṭyārdan 67b/12
t.-i hevāmm 19a/16, 20a/18, 21a/9, 35a/10, 35a/9, 62b/14, 62b/16
t.-i hevāmmı 19a/15
t.-i Kemāheynūriş 39b/12
t.-i Kemāheynūrişi 116a/2
t.-i Kemāheynūrişile ẕübāb cündini cemʿ idüp 95b/4
t.-i melāʾike ṭāyifesi 37a/9
t.-i mürġān 67b/8
t.-i müvekkel-i ṭuyūrdan 67b/12
t.-i siñek 100b/19
t.-i ẕübāb 44b/10
baʿūż t. aʿvānı Behyārūş emriyle ʿamel ḳılup 101a/6
ol hevāmm t. aʿvānı Behyārūş tekvīn 65a/13
ẕübāb-ı baʿūż t. Behyārūş tekvīn 71b/5
t. birle 20a/17
müvekkel-i ẕübāb-ı t. birle 9a/13
Behyārūş t.+ dür 115b/19
Hegürek t.+ dür 115b/19
t.+ e 10a/17, 11a/3
Kemāheynūriş t. gelüp 116a/4
t.+ i 11a/9, 64b/9
anuñ t.+ i 115b/19
baʿūż reʾīs t.+ i 63a/19
müvekkeli ve t.+ i 4b/8
ol t.+ i 11a/12, 11b/5
ẕübāb şınfınuñ t.+ i 64b/11
yā peşşeler t.+ i aʿvānı 91b/13
sivri siñekler t.+ i aʿvānı Cercīs 100b/20
anlaruñ t.+ i adı 115b/20
anuñ t.+ i adı 115b/19
melek-i t.+ i Kemāheynūriş gelüp 100b/1
el-hevāmm t.+ i Kemāheynūriş 85a/2
yā el-hevāmm t.+ i Kemāheynūriş 95b/18
el-hevāmm t.+ i müvekkil Kemāheynūriş dilinden 92b/18
Kemāheynūriş t.+ i sözin 23b/12
iy ẕübāb t.+ i ulusı Behyārūş 82a/4
t.+ idügin 64b/10
t. ile baʿūż cündüni 117b/21
t.+ ile baʿūż şınfını 114a/17
ẕübāb şınfınuñ t.+ ine 64b/21
el-hevāmm t. Kemāheynūriş sözini 117b/10

el-hevāmm-ı t. Kemāheynūriş tekvīn naẓarına gelüp 117a/20
el-hevāmm t. Kemāheynūriş 115b/15, 97b/10
ve'l-hevāmm t. Kemāheynūrişle 101a/5
t.+ ler 62b/19
t.+ ler ve cinnīler 27a/1
eyle t.+ lerdür 4b/11
t.+ lere 4b/16
baʿūż şınfını t.+ lerine 115b/21
baʿūż t.+ lerinüñ maʿrifeti birle 101a/8
t.+ leriyle 98a/7
t.+ leriyle ve cinnīleriyle varup 25b/21
bu ervāḥlaruñ ve t.+ lerüñ ʿömürleri 62b/20
t.+ lerüñ ḥükminde 62b/20
t.+ lerüñe 115b/1
el-hevāmm-ı tekvīn Kemāheynūriş t. naẓarına gelüp 117a/20
ol t.+ üñ ʿömr-i eṭvāline 20a/18
tekvīnāt -1- [Ar] Yaratmalar.
müvekkel-i t.+ ı 11a/20
tekvīnü'l-hevāmm -20- [Tr] Böceklerin reisi.
t. 117b/5, 40a/15, 40b/14, 41a/17, 61a/8, 61b/8, 63a/11
Kemāheynūriş t. 100b/4
muʿāvin-i t. 65a/11
yā t. 23b/13, 40a/19
t.+ a 41a/5, 51a/16
t. aʿvānı Behyārūş 95b/7
t.+ dan 63a/2
t. gelüp 61a/14
t. Kemāheynūriş 40b/17
t. Kemāheynūrişe 114a/5, 61b/5
t.+ u 27a/14
tekye -1- [Ar] Dayanma, güvenme.
t. ḳılmak 33a/5
tel -1- [Tr] Metal ip.
ince t. çeküp 8a/19
telbīs -2- [Ar] Ayıbını kusurunu gizleme.
t.+ ile 92b/12
t.+ ine uyup 93b/4
telef -1- [Ar] Yok etme.
t. ḳılam 89a/3
telḫ-çeşīde -1- [Fa] Acı tatmış.
şīrīn ü t. 67b/7
temāşā -4- [Ar] Bakıp seyretme.
t. iderler 34b/16
t. iderlerdi 107b/17
t. ḳıldı 107a/17
t.+ sına 74b/18
temcīd -1- [Ar] Ululama, yüceltme.
t. ü tevḥīdile 37a/5
temelluḳ -1- [Ar] Bir şeyi kendine mal etme.
t. tevażżuʿ idüp 30a/19
temennā -13- [Ar] Arzu, istek.
t. eyledi 116a/7
t. itdi 100b/13
t. ḳılam 54b/4
t. ḳılup 16b/11
ʿālī ḥażretüñden t.+ m 80a/14, 91b/5
Ḥaḳ Teʿālādan t.+ m 66b/11
t.+ muz 115b/1, 51a/6, 65a/20
ʿālī ḥażretüñden t.+ muz 3b/10
senden t.+ muz 68a/1, 94a/10
temīz -4- [Ar] Pak, tahir.
ḫoş t. 89b/7
idemezsin t. 118b/7
t. eyle 94b/12
t. ide 110a/19
temür -1- [Tr] Demir.
t.+ den bir ḳalʿa daḫı 86b/5
ten -18- [Fa] İnsan vücudunun dış yüzü; can, beden.
t. 118a/21, 118b/12, 23a/3, 70b/21, 91b/17, 94b/7
t.+ de 118a/21
t.+ de ad art-a 31a/4
t.+ de ṣıḥḥat eldeniʿmet 3a/6
t.+ den 90b/13
t.+ i gevşedüginleyin 6a/15
Ruḫ ḳuşınuñ serin t.+ inden 104a/20
t.+ ine ḳonan siñekleri 42a/7
t.+ inüñ yüñi 17b/9
cism-i ramīm olmış t.+ leri diriltmek 78b/20
t.+ lerinde 27a/5
t.+ lerine noḳṣān ḳılmaya 26b/12
t.+ üñ 38b/18
tenāsül -4- [Ar] Birbirinden doğarak üreme.
tevālüd ü t. 13a/14
t.+ i 45a/7, 48a/17
anlaruñ tevālüdi t.+ i ekli şurbı 12b/6
tenbīh -3- [Ar] Bir şeyin yapılıp yapılmamasını söyleme.
t.+ dür 7b/18
t. itdi 26b/12
t. ḳılup 45a/19
teng -5- [Fa] Sıkıntı.
itdi t. 88b/12
itse t. 99a/16
ḳıla t. 88b/15
ḳıldı t. 88b/5
t. itsem gerek diyüp 57b/10
tenhā -5- [Fa] Issız, sakince.
t. 102a/2, 29a/8
t.+ ca 79b/5

t. gelüp 117a/17
bir t. yirde 56b/16

tennīn -1- [Tr] bk. **tinnīn**
t.+ den 96a/2

Tennūr -6- [Ar] Hz. İbrahim'in doğduğu mağara.
T.-ı ġara 64a/21
t.-ı ġara 65b/3
t.-ı maġaraya 65b/14
maġara-i T.-ı Nūḥ olsa gerek 67b/21
maġara-i T.+ a 68b/1
maġara-i T.+ a varup yitdük 100b/3

tennūre -2- [Ar] Mevlevi dervişlerinin giydikleri kolsuz, iki parçadan ibaret giyecek.
t. içinden 57a/9
Neccāḥ-ı dīvüñ t.+ sin 57a/9

tenzīl -3- [Ar] İnmiş, indirilmiş.
Furḳānıla T. 23a/13, 23a/14
Furḳān-ı t. āyeti 2a/9

teraḥḥum -3- [Ar] Acıma, merhamet etme.
t. eyledi 91b/9
t. idüp 58a/2
t. ḳılup 106b/9

terāzū -2- [Fa] Terazi.
t. ḳurılup 116b/15
göz t.+ sına urup 84b/13

terbiyet -1- [Ar] Terbiye, eğitim.
t. olur 7b/7

terk -29- [Ar] Bırakma.
eyle t. 108b/12
t. eyle 39b/10, 79b/16
t. ide 31b/16
t. idemezem 79b/21, 79b/7
t. idemezüz 50a/21
t. ider misin 100a/7
t. idüben 22b/19
t. idüp 39a/12
t. it 31b/12, 42a/20, 71a/3, 74b/4, 95a/6
t. itdi 57b/9, 90a/11
t. itdiler 44a/7, 54a/2
t. itdügine 41a/20
t. itmedi 42a/21
t. itmedüm 44a/8
t. itmege 31b/15
t. itmeñ 70a/10
t. itmesem 23b/3
t. itmez 50b/19
t. itmezüz 55b/21
t. itmişem 46a/4
t. itsün 62b/3

terkīb -8- [Ar] Birleştirme.
t.-i ḥüsn 119a/4
t. eyleye 110a/1
t. ider diyü 40b/7
t. itdiler 15a/19
t. itdiñüz 17a/10
t. itdügi gibi 17b/6
tamām t. itdürüp 19a/11
t. ḳılur 40b/3

ters -3- [Tr] Büyük tuvalet, dışkı.
cīfeye ve t.+ e uşuşup 41b/3
t.+ i 48a/13
t.+ inden düriyen ḳurtları 110a/2

tersā -1- [Fa] Hristiyan.
t.+ lara 8a/11

tersle - -3- [Tr] Dışkıla-
t.- mek içün 48a/21
t.- miş. 48a/3
t.- se 45a/12

tertīb -2- [Ar] Sıraya koyma, sıralama.
t. itdiler 16a/1, 16a/19

tesbīḥ -35- [Ar] Allah'ı takdis ve tenzih etme.
taḳdīs ü t. 13a/2
t.-i Ḥaḳ ḳılmayasın Hakk'ı tesbih. 68a/17
t. ederken 97a/2
Ḥaḳḳı t. eyleñüz 77a/20
t. eyleyüp 100a/21
t. ide 67a/11
t. ider 1b/14
Rabbini t. ider 78a/4
t. iderler 66a/8
Ḥaḳḳı t. iderüz 67a/15
t. idişürler 27b/2
t. idüp 102a/16, 25a/1, 25a/14, 68a/17, 69a/15, 77a/16
Ḫālıḳı t. idüp 8b/2
Allāhuñ t.+ ini 20b/5
t. itdi 66b/20
t. itdiler 80b/3
Ḥaḳḳa t. itdügince 98a/14
t. itdügüñüz nefesden 77a/15
t. itmegiçün 53a/11
t. ḳıldı 19b/17
Allāhı t. ḳılmayup daḫı 63b/12
Allāhı t. ḳılup 112a/10
t.+ lerin 19b/18, 25a/15
t. oḳuduḳ 90b/2
t. oḳurdı 16a/9
ḥamd u ṣenā ve t. ü duʿā ve ṣalavāt u tekbīr 66a/4
Allāh Teʿālāyı t. ü tehlīl eylemege 78a/2
t. ve tehlīl idersin 67b/2
t. ve tehlīl itmegile 77b/21

tesellā -2- [Ar] Teselli.
göñlin t. ḳıldı 60b/10
t. ḳılup 46b/11

teslīm -4- [Ar] Emaneti yerine getirme.

t. ide 14b/15
t. idesiz 14b/17
t. itdi 75b/16
cān cehenneme t. ḳıldı 108a/4

teşbīh -1- [Ar] Benzetme, benzetilme.
t. eyledi 7a/20

teşne -1- [Fa] Susamış.
t.+ dür 3a/12

teşne-leb -1- [Fa] Susamışlık.
t.+ ken 71a/16

tevaḳḳuʿ -1- [Ar] Bekleme, umma, ümit etme.
t.+ uñdan 43a/15

tevālüd -4- [Ar] Doğurganlık.
t.+ i 45a/7, 48a/17
anlaruñ t.+ i tenāsüli ekli şurbı 12b/6
t. ü tenāsül 13a/14

tevarīḫ -1- [Ar] Tarihler.
rāviyān-ı aḫbār-ı t. 46a/14

Tevārīḫ -1- [Tr] Tevārih-i Āl-i Osman.
T.+ de 114b/11

tevażżuʿ -5- [Ar] Açıklığa kavuşma, açık duruma gelme.
t.+ dandur 43a/15
t.+ ıla 17a/8
t.+ ın görüp 17a/7
t. idüp 30a/19
t. ḳılıcaḳ 32a/9

tevbe -5- [Ar] Suç veya günahtan pişmanlık duyup bir daha yapmamaya karar verme.
t. eyle 79b/17
t. ḳıl 116b/19
t. ḳılup 50b/18
istiġfār u t. ḳılup 39b/20
istiġfār u t.+ ye gelüp 21a/17

teveccüh -2- [Ar] Bir tarafa doğru yönelme, doğrulma.
t. idüp 37b/10
andan yaña t. idüp 23b/21

tevekkel -1- [Ar] bk. **tevekkül**
t. ḳılup 57a/16

tevekkül -12- [Ar] Her türlü gerekli sebebe baş vurduktan sonra kadere razı olup sonucu Allah'a bekleme.
t. 58b/21
t. ehli 55a/20
t. itdi 44b/13, 84b/11
t. ḳılan 55a/18
t. ḳılsa 42a/15
Allāha t. ḳılsa 55a/17
t. ḳılup 102a/11
Allāha t. ḳılup 34a/14
Ḥaḳḳa t. ḳılup 55a/15
t. ḳılupdurursın 66a/13
t. ḳıluram 33b/7

tevḥīd -6- [Ar] Allah'ı birleme.
t. 62a/9
t.-i Ḥaḳ Allah'ı birleme. 2a/7
temcīd ü t.+ ile 37a/5
tīġ-ı t.+ ile 68b/13
Kitāb-ı T.+ inde 8a/11
kelime-i t. oḳudı 68b/13

tevḥīdī -2- [Ar] Tevhid ehli, Allah'a inanmış.
Fiṣaġoris-i t. 10a/9
Fisaġoriṣ-i t. ve Baṭlamyus-ı 9a/2

tevḳīʿ -1- [Ar] Padişah fermanlarına, menşur ve mektuplara konulan ve imza yerini tutan alamet.
t.+ üñ miṣāli 119b/9

Tevrāt -3- [Ar] Hz Musa'ya indirilen kitabın ismi.
T.+ da ve ʿİbrī tārīḫinde 13a/8
T.+ ıla İncīl 23a/13
T. şerḥinde 110b/2

Tevrīt -1- [Ar] bk. **Tevrāt**
T.-i Mūsāda Hz. Musa'ya gönderilmiş kutsal kitap. 110b/13

tevzīʿ -1- [Ar] Dağıtma, ait olduğu yerlere verme, dağıtım.
t. 2b/13

teyemmüm -1- [Ar] Suyun bulunmadığı veya kullanılmasının mümkün olmadığı durumlarda toptrak, kum vb. ile kolları ve yüzü mesthetmek suretiyle abdest alma.
t.+ le 49a/9

tezyīn -5- [Ar] Süsleme, süslenme.
t. itdürüp 19a/12
t. itmişler 36b/5
t. ḳıldılar 15a/20
t. ḳılup 108b/1
t. kim itdi 73b/13

ṭıfl -4- [Ar] Çocuk.
ol gördügüñ ṭ. 70b/2
ṭ.+ iken 77a/6, 91b/17, 93b/10

ṭılā -1- [Ar] Sürülecek veya sürünülecek sıvı veya merhem.
ṭ. itseler 49a/14

ṭılsım -3- [Ar] Olağan üstü bir etki taşıdığına ve esrarlı işler yapabileceğine inanılan güç.
bir ṭ. 16a/6
ṭ.-ı berekātında Mübarek tılsım. 19b/8
ṭ. işleyüp 15b/13

ṭılsımāt -12- [Ar] Tılsımlar, büyüler.
ṭ. 4a/20
bir dürlü ṭ. 87b/12
bu ṭ. 4a/20, 4b/16
bu elüñde ṭutduġuñ levḥüñ ṭ.+ ı ḫavāṣṣı 19b/7
ṭ. ıduġın bilmeyüp 114b/19
bir ṭ. itdiler 15b/3

ṭ. ḳıldı 114b/16
çoḳ ṭ.+ lar 86b/3
ṭ.+ uñ bozulduġın 114b/21
bu levḥ üzerinde yazılan ṭ.+ uñ ḫavāṣṣı 4b/15
bu ṭ.- ı 4b/21

ṭın - -1- [Tr] Ses çıkar-
ṭ.- madı 73a/15

ṭırāş -1- [Fa] Kesme, kısaltma.
t. itdügi ecilden 13b/11

ṭırmala - -1- [Tr] Tırnakla zarar ver-, çiz-
ṭ.- dum 84a/7

ṭırnaḳlu -2- [Tr] Tırnağı olan.
ādem eli ṭ. 59a/5
çaynaḳlu ve ṭ. ayaḳların 105b/8

ṭīb -3- [Ar] Güzel koku.
ṭ.-ı enfāsından ḳoḫulayup Nefis ve güzel şeylerin kokusu. 11b/13
ṭ.-ı nefāyisden 12a/12
ṭ.-i nefāyisdür 58a/6

tīġ -26- [Fa] Kılıç.
t. 118a/19
bir Hindī t. 107a/4
t.-ı tevḥīdile Birlik oku. 68b/13
t.-i bürrān Keskin ok. 91a/15
t.-i Cemşīdi çeküp İran mitolojik kahramanlarından Cemşid'in oku. 105b/2
t.-i Ḍaḥḥākile İran mitolojik kahramanlarından Dahhak'in oku. 55b/14
t.-i Ḳāhir Kahir'in oku. 105b/4
t.-i ġamġam birle Savaşçı oku. 56a/15
t.-i pūlādıla Çelikten yapılmış ok. 39a/16
rūşen t.+ ıla 35b/18, 37b/12
t.+ ınuñ 2b/15
t.+ i 118b/2
cihān t.+ i 119b/2
elmās t.+ ile 16a/7
pūlād t.+ ile 16a/14
Ḳāhir t.+ ine 105b/5
t. u ḫançerile 103b/12
t. u kemer ḳuşanup 60b/2
t. u sūzen aşlı 14a/13
t. u teber 55b/8, 99a/17
t. u tebere urmışlar 89b/2
t. urup ḳırmışiken 111b/14
o t.+ üñden 119b/5
t. ve teber ve gürz ve ḫançerle 60a/13

tīġzen -9- [Fa] Kılıç ustası, iyi kılıç kullanan.
t. 104b/7, 112b/15, 5a/11
bir t. 101b/7
bunca t. 111b/21
t.-i Sām-ı Süvār Sam'ın kılıç ustası nesli. 57b/8
t.+ dür 93a/5
t. ṣaf-şiken Hind ʿArabları 106a/2
t. ṣaf-şiken yigirmi otuz biñ erile varup 102a/2

tīhū -1- [Fa] Çil denen kuş.
t. 2a/1

tilmīẕ -1- [Ar] Öğrenci.
t.-i Hārut 85b/20

timsāḥ -1- [Ar] Önüne çıkan canlıları yakalayıp boğan ve sonra yiyen sürüngen hayvan.
t.+ ıla 102a/13

Timur-leng -1- [Tr] Timur Devleti'nin imparatoru; "topal Timur" anlamında.
T. miṣāl 105a/7

ṭīn -1- [Tr] Çamur, balçık.
mā u ṭ.+ den 119a/9

tinnīn -17- [Ar] Büyük yılan, ejdarha.
t. 102a/13, 10a/8, 96a/11
bir t. 9b/16
ol t. 10a/10
süʿbānıla t. 55a/10
yā t. 101b/8
t. çarḫ ḳulaġı 105b/21
bir t. ejdehā 5a/14
t. ḳorḳusındandur 10a/8
seʿābīn ü t. nehenglerin 117a/15
t. ü evren baġrı ḳanın içicidür 96a/13
t. ü neheng 27a/11
t.+ üñ etin 10a/10
ol t.+ üñ ḳoḳusından 9b/18
ol t.+ üñ pulları 9b/17
ḫidmetine yüz süren t. ve süʿbāndur 88a/12

Tinnīn-ten -1- [Ar] bk. **Tinnīn-ten-i Nüh-ser**
T.+ dürür 56a/4

Tinnīn-ten-i Ḳahhār -1- [Ar] Metne göre Kahir'in savaştırdığı yılan.
Rüstem-i Tehem-ten ü T.+ ıla 104a/5

Tinnīn-ten-i Nüh-ser -2- [Ar] Dokuz başlı efsanevî yılan.
T. 55a/12, 56a/6

tīr -5- [Fa] Ok.
t. 99a/17
t.-i ġamzeñ Gamze oku, gönlü yakan bakış. 23b/4
ol t. olupdur 92a/1
t. ü kemān alup 105a/3, 81a/20

tiryāḳ -4- [Ar] Zehir.
t. 43b/15, 48b/9
t. ḫāṣṣası 43b/14
ılanuñ t.+ ı 49a/20

tīşe -7- [Fa] Balta, nacak.
t. alup 30b/14
külüng ü t. eline alup 31a/19

külüngile t. ile perdāḫt idüp 30b/1
Dımışḳī t.+ ler 31a/13
t. ve külünkler düzdürüp 31a/15
Dımışḳī t.+ yi ve pūlād külüngi eline alup 31a/10
t.+ yle ḳazup 30b/16

tīz -7- [Fa] Keskin; çabuk, hızlı.
t. 35a/18, 38b/19, 43b/5, 74a/13, 82b/4, 89a/11
t. ü nebtīz ursa 47b/20

tīz-āb -2- [Fa] Kezzap.
t.+ a urup 14b/15
gümiş cevherin t.+ a urup 14b/7

tīz-nefs -1- [Tr] Canı tez, anında parlayan.
t. ü bī-ḥayā 86a/16

tīzcek -3- [Tr] Çabucak, hemen.
t. 108b/11, 54a/9, 62b/10

tīzlik -5- [Tr] Çabukluk, acelecilik.
t. 104a/21
t.+ i dimāġından süre 62b/11
t.+ ile 60a/16
t. itmek 104a/21
t. itmeñüñ aṣlı 102a/2

tīzrek -2- [Tr] Çabucak, hemen.
t. 39a/12
t. uçup 112a/17

tobra -1- [Tr] Torba.
t.+ sın 57a/9

ṭoġ - -18- [Tr] 1. Ay, güneş, yıldız, vs. ortaya çık-
ṭ.- arıdı 86b/10
ṭ.- ar 24b/19, 52b/21
ṭ.- dı 111b/17, 72a/12, 98a/9
ṭ.- up 104b/8, 24b/19, 25b/10, 47a/11
2. Dünyaya gel-
ṭ.- up 89a/4
ṭ.- an 52b/15, 72a/17
ṭ.- ar 72a/17
ṭ.- duġı 72b/20
ṭ.- mayaydı 72a/4
ṭ.- sa 96a/9
ṭ.- up 72a/19

ṭoġır - -1- [Tr] Doğur-, dünyaya getir-
ṭ.- ur 96a/8

ṭoġrı -3- [Tr] bk. **ṭoġru**
saña ṭ. 72b/14
ṭ. yoldan ıraḳ ḳalur 8b/18
ṭ. yolı 80a/7

ṭoġrıyıcı -1- [Tr] Doğrayıcı.
ṭ.+ dur 52b/14

ṭoġru -7- [Tr] 1. -e doğru edatı; yön bildirir.
Ḥabeş çerisine ṭ. 102b/12
ol ağır mermer ḳılıcına ṭ. 35a/2
rezmgāha ṭ. 98a/18
şarḳa ṭ. geçüp 106a/17
Rüsteme ṭ. gitdi 59b/20
düşmāna ṭ. gitdügin 109a/13
3.Ahlaklı, güvenilir, doğru, dürüst.
Ḥaḳḳa ṭ. ola 55a/19

ṭoġrul - -1- [Tr] Ayağa kalk-
ṭ.- up 57a/16

ṭoġrulıḳ -1- [Tr] Doğruluk, ahlaklı davranış.
ṭ. ḳılup 30a/10

ṭoġruluḳ -1- [Tr] bk. **ṭoġrulıḳ**
ṭ.+ la 47a/16

ṭoġur - -1- [Tr] bk. **ṭoġır -**
ṭ.- a 48b/11

toḫm -9- [Fa] Tohum.
ol t. 63b/4
t.+ ı 7a/15
getürdügi t.+ ı alup 63b/6
ʿaṣfur t.+ ı gibi 63a/16
t.+ ıdur 63b/4
efāʿī t.+ ından 96a/4
ḳara aġaç t.+ ından 45a/16
bir dāne t. ḳoyup 63a/16
bu getürdügüñ t.+ uñ ḫāṣṣası 63b/2

toḫum -3- [Fa] bk. **toḫm**
t.+ dan 4b/4
t.+ dan dürüyen ve ḥayvāndan dürüyen siñecükler gibi 4a/2
t.+ dan ve yumurdadan ve ḳurtdan dürür 3b/21

ṭoḳı - -4- [Tr] Doku-, ör-
ṭ.- caḳlarıñ 17b/5
bisāṭ ṭ.- mak 17a/11
ṭ.- yup 8b/3
kendüye oturacaḳ müseddes ve baʿżı murabbaʿ ve baʿżı şeş-ḫāne ve baʿżı heft-ḫāne ve baʿżısı düvāzdeh köşelü serīrler ṭ.- yup 8a/20

ṭoḳın - -4- [Tr] bk. **ṭoḳun-**
ṭ.- maya 8b/17
ṭ.- up 5b/20
balıġa ṭ.- up 82b/5
birbirine ṭ.- up 54b/12

ṭoḳış - -1- [Tr] bk. **ṭoḳuş-**
ṭ.- dılar 107a/13

ṭoḳıtdur - -2- [Tr] bk. **ṭoḳıtdur-**
ṭ.- asın 17a/12
ya ḥarīrden ya āḫardan ṭ.- maġa 17b/19

toḳmaḳ -1- [Tr] Ağaçtan yapılmış iri çekiç.
t.+ ıla 100a/12

ṭoḳsan -1- [Tr] Seksen dokuzdan sonra, doksan birden önce gelen sayı.
ṭ. arış 36b/20

ṭoḳsan ṭokuz -1- [Tr] Doksan sekizden sonra, yüzden önce gelen sayı.
ṭ. mücelled kitābdan 46a/16

ṭoḳu - -5- [Tr]
şeyṭān-ı laʿīn boynın ṭ.- dı 68b/14

ṭ.- dılar 18a/6
ṭ.- maġa 17b/4
ṭ.- r gibi 18a/5
ṭ.- rlardı 17b/12
ṭoḳun - -9- [Tr] Dokun-, değ-
gönül nişānesine ṭ.- a 32a/2
ṭ.- dı 84a/4
ḳırḳ adım yire düşüp ṭ.- duġı ṭaşı ṭoprağı 31a/19
ṭ.- duġı yir 24b/7
güneş ḥarrı ṭ.- masun 41b/11
ṭ.- mış 106a/4
ṭ.- up 34a/6
bir yirüme ṭ.- up 34a/4
ṭaş ṭ.- up 34a/5
ṭoḳundur - -1- [Tr] Dokundur-, değdir-
ṭ.- dıysa 10a/11
ṭoḳuş - -2- [Tr] Tokuş-, baş başa çarp-
ṭ.- maḳdan 26b/18
ṭ.- urlardı 107b/17
ṭoḳut - -1- [Tr] Ördür-
tamām ṭ.- dı 18a/16
ṭoḳutdur - -2- [Tr] Doktu-, ördürt-
perī ḳızlarına ṭ.- maġ.a 17b/18
Süleymāna lāyıḳ bisāṭ ṭ.- maġa 17a/14
ṭoḳuyucı -1- [Tr] Dokuyucu, dokuma işiyle uğraşan.
ser-firāz ve ḥarīrler ṭ. 8a/18
ṭoḳuz -13- [Tr] Sekizden sonra, ondan önce gelen sayının adı.
ṭ. 55b/6
ṭ. ay 29b/8
bu ṭ. başlu evren şıfatlu 55b/2
ṭ. burma kirişlü 105a/10
ṭ.+ ı 55b/5
ṭ. ḳat felek çenberi 34b/21
ṭ. ḳat felek 93b/5
ṭ. mertebe 14a/3
ṭ. nevʿdür 11a/16
ṭ. reʾīs-i 11a/17
ṭ. ṣınfınuñ daḫı her birinüñ bir ḥākimi 11a/17
ṭ. ṣınfunuñ 11a/17
ṭ. yilkenlü parça gibi 105a/4
ṭol - -18- [Tr] Dol-, boş olmaktan çık-
ṭ.- mış 24b/4
ṭ.- an 27a/7
ṭ.- dı 114b/17, 38a/19, 42a/3, 46b/13, 70a/18, 80b/15, 90b/4, 98a/12, 98a/14
ṭ.- mış 106a/6, 25b/5
ṭ.- mışdı 98a/21
ṭ.- up 109a/2, 24b/11, 7b/13
ṭolan - -1- [Tr] Dolan-, dön-
yedi ḳat ṭ.- up 37a/19
ṭolaş - -3- [Tr] Dolaş-, gez-
ṭ.- dılar 107a/13
ʿarş-ı aʿẓamı ṭ.- up 97a/2
bu maġarayı ṭ.- up 69a/15
ṭoldur - -6- [Tr] Doldur-, dolmasını sağla-
ṭ.- ısardur 83b/7
ṭ.- sunlar 113a/19
ṭ.- up 60b/14, 7b/8, 92a/3
ṭ.- ur 83b/8
ṭolın - -1- [Tr] bk. **ṭolun-**
ne ṭoġar ve ne ṭ.- ur 72a/17
ṭolu -1- [Tr] Dolu olan.
içi ṭ. sivri siñekler 98a/4
ṭolun - -13- [Tr] 1. Ay, güneş, yıldız, vs. doğ-
ṭ.- a 86a/20
ṭ.- aldan 25b/10
ṭ.- dı 31a/9, 72a/11
ṭ.- ınca 104b/8
ṭ.- maġa 87a/15
ṭ.- mayup 24b/20
ṭ.- up 87a/20
2. Doğurul-, dünyaya getiril-
ṭ.- an 72a/18
ṭ.- an 72a/19
ṭ.- maġa 72a/13
ṭ.- masa 72a/11
ṭomruḳ -1- [Tr] Kerestelik kütük.
aġaçlar ṭ.+ lar çatılup 21b/18
ṭoñ - -2- [Tr] Don-
ṭ.- ar 106a/5, 21b/9
ṭon -2- [Tr] Elbise, kıyafet.
ṭ.+ ı 86a/10
ol sebz ṭ.+ ların çıḳarıp 87a/16
ṭon - -1- [Tr] bk. **ṭoñ-**
ṭ.- aturur 118a/15
ṭondar - -1- [Tr] Döndür-
ṭ.- up 108b/16
ṭopraḳ -49- [Tr] Yer, zemin, toprak.
ṭ.+ a 113a/3, 23b/4, 81a/14
biraz ṭ. alup 80b/8
toz ṭ. birle 25b/3
ṭ.+ da 33a/1
ṭ.+ dan 27a/7, 75a/9
seccādesi altındaġı ṭ.+ dan 21a/1
ṭ.+ dan daḫı 7a/2
ṭ.+ dan degüldür 7a/2
ṭ.+ dan ġayrı ve ṣudan ġayrı nesne 26b/5
ṭ.+ dan ve ḳumdan 4b/6
ṭaş u ṭ. döküp 60b/12
ṭ.+ dur 48b/11
od u yil ṣu ṭ.+ dur 40a/4
ṭ.+ ı 24a/10

götürdügi ṭ.+ ı 81a/14
ḳırḳ adım yire düşüp ṭoḳunduġı ṭaşı ṭ.+ ı 31a/19
ṭ.+ ı götürüp 81a/17
ṭ.+ ıla 10a/3, 60b/13
ṭaş u ṭ.+ ıla ṭolup 109a/2
ṭ.+ ın 29a/14
ārıżī tozın ṭ.+ ın 26a/6
bu ṭaġuñ aġacın ṭ.+ ın 28a/18
Süleymān-ı Bū-türābuñ şehrinüñ ḳubbelerinüñ ve köşklerinüñ ve ferşlerinüñ ve ʿarşlarınuñ ve ḥarīmlerinüñ üzerindeki tozın ṭ.+ ın 35a/14
ṭaşın ve aġacın ve ḳumın ve ṭ.+ ın 21b/12
ṭ.+ ın çeküp 59a/18
toz u ṭ.+ ın götürüp 27b/18
demür ṭ.+ ın ḳazup 31a/15
şehir ṭ.+ ına 26b/20
ol cezīre ṭ.+ ından 13b/12
ṭ.+ ını 109a/1, 56b/7
Maʿden ṭaġınuñ ṭ.+ ını ayırtlayup 28b/5
ṭ. içinden eşüp 21a/2
ṭ. ḳılur 24a/10
ṭ. olup 27b/20
ṭ. olur 28a/1
ṭ. şaçup 79b/8, 82a/13, 89b/15
başına ṭ. şaçup 81b/15
ṭ. ṭoldurısardur 83b/7
ṭ. ṭoldurur 83b/8
ṭ.+ uñ ʿufūnātından 8a/16
toz u ṭ. yıġmaġıla 21b/19

ṭoy - -2- [Tr] Tok hale gel-
ṭ.- maz 16b/12
ṭ.- sa 45b/10

ṭoy -1- [Tr] Ziyafet, toplu yemek.
ṭ.+ um 111b/15

toyur - -1- [Tr] Tok hale getir-
ḳarınların t.- maġa 81a/8

toz -17- [Tr] Ufak toprak.
t. 27a/4
t.+ dan 27a/7, 98a/18
t. dutup 98b/1
t. düşmeye 47b/16
t. düşse 47b/17
t.+ ı 47b/16
düşen ḳonan t.+ ı 48a/11
gözlerine düşen t.+ ı 48a/12
meşaḳḳat t.+ ı 28a/13
gözcügezlerine giden t.+ ı silüp cilā virmegiçün 6b/6
ārıżī t.+ ın ṭoprağın 26a/6
Süleymān-ı Bū-türābuñ şehrinüñ ḳubbelerinüñ ve köşklerinüñ ve ferşlerinüñ ve ʿarşlarınuñ ve ḥarīmlerinüñ üzerindeki t.+ ın ṭoprağın 35a/14
t. ṭopraḳ birle 25b/3
t. u ṭoprağın götürüp 27b/18
t. u ṭopraḳ yıġmaġıla 21b/19

toz - -3- [Tr] Toz halinde savrul-
ḳarşu t.- an 113a/9
t.- dı 107a/16, 27a/12

töhmet -3- [Ar] Kesin olarak ispat edilmediği halde birine suç yükleme, suçlama, suçlanma.
t.+ i 3a/7
ḥadsüz t.+ i 83a/16
yalan gibi ve t. ve bühtān ve riyā ve fısḳ ve ẓulm 62a/13

tuʿme -1- [Ar] Yiyecek, azık.
t.-i kejdemān 91a/8

Tubbaʿ -1- [Tr] Metinde eskiden Yemen beylerine verilen ad.
T. 4a/12

ṭūfān -6- [Ar] Nuh peygamber zmanında dünyayı kaplayacak şekilde yağan çok şiddetli yağmur.
ṭ.-ı Necī Nuh Tufanı. 76b/18
ṭ. ki defʿ olup 65a/15
ṭ. ḳopdugın 61a/17
ṭ. ḳopup 16a/15
ṭ. olup 21b/16

Ṭūfān-ı Nūḥ -6- [Ar] Nuh peygamber zamanında vuku bulan tufan.
Ṭ.+ dan 77a/10
Ṭ.+ dan şoñra 64a/20
Ṭ. geçince 65a/15
Ṭ. gibi 21b/16, 97a/19
Ṭ. olıcaḳ 64b/15
T. +dan 77a/9

ṭūl -17- [Ar] Uzunluk, boy.
ṭ.-i emeldür Hırs, sonu gelmez arzu. 55a/5
iki yüz seksen arış ḳadd u ḳāmetinüñ ṭ.+ ı 33b/4
elli ferseng ṭ.+ ı ve elli ferseng ʿarżı 18a/15
ṭ. u ʿarż 16a/6
ṭ. u ʿarżı ola 118b/17
ṭ. u ʿarżı 106b/1, 106b/3, 35b/5, 86b/4
anuñ ṭ. u ʿarżı 86b/5
bu ṭaġuñ ṭ. u ʿarżı 25b/19
bunuñ ṭ. u ʿarżı 26a/15
her bir ḳapusınuñ ṭ. u ʿarżı 35b/1
ṭ. u ʿarżına 104a/16, 24b/2
ol ṭ. u ʿarżına 118a/10
ṭ. u ʿarżını 30b/16

ṭulūʿ -3- [Ar] Doğma, doğuş.
ṭ. 87a/20
ṭ. itdi 72a/14

ṭ. ve nüzūl 40a/5

tulum -11- [Tr] Bütün olarak yüzülmüş hayvan ve özellikle sığır derisi.

t. 58a/15
āḫar t.+ a ḳoyup 58a/18
t. bigi 57a/4
t.+ dağı şarāba 58a/21
t.+ ı 58a/16
t.+ ı götürüp 58a/19, 58a/21
t.+ ıla 58a/13
t. içindeki şarābı 58a/15
bir t. şarāb 58a/13
t. şarābın 58a/17

ṭumāl -1- [Tr] Temel, ilk kazı.

ṭ. 29a/13

ṭuman -4- [Fa] Duman, is.

ṭ. çöker gibi 28b/9, 46b/3, 64a/2
ḳara ṭ. çöker gibi 27b/15

ṭonbāy -1- [Tr] At sineği.

ṭ. 93b/17

ṭur - -171- [Tr] 1. Dur-, hazır bulun-

ṭ.- mışlar 106a/3
ṭ.- an 108b/8, 74b/1
ṭ.- dı 104b/14, 60a/4
ṭ.- dılar 37a/9, 75a/19
ṭ.- duḳ 91a/20
ṭ.- dular 74b/14
ṭ.- ugelüp 43a/21, 56b/14
ṭ.- up 106b/16, 15a/4, 51a/17, 75b/21, 78b/3, 79a/4, 89a/20
ṭ.- ur 89a/13, 8b/13
ṭ.- urdı 55a/2
ṭ.- urlardı 15b/2
ṭ.- urlarıdı 15b/21

2. Var ol-, bulun-

ṭ.- urken 109b/12
ṭ.- alı 22b/5
ṭ.- aludan 25b/8
ṭ.- an 113b/5, 74a/8
ṭ.- asın 68a/4
ṭ.- asız 68a/7
ṭ.- dı 117a/19
ṭ.- dığı 76a/12
ṭ.- duġı 29a/1, 76a/5
ṭ.- duḳ 65b/15
ṭ.- sa 63b/9
ṭ.- sun 79a/15
ṭ.- up 52b/3, 52b/4, 52b/6, 73a/1
ṭ.- ur 118a/14, 7b/7
ṭ.- urlar 52a/20

3. Ayakta dur-

ṭ.- asın 59b/18
ṭ.- dı 117a/12, 61b/9
ṭ.- dılar 12a/9, 13b/7, 16b/7
ṭ.- duġı 43b/3, 53b/6
ṭ.- dular 117a/9, 69b/14
ṭ.- mışdı 113b/7
ṭ.- muş 91a/2
ṭ.- up 40b/18, 52a/13, 52a/21, 71b/18, 9a/7
ṭ.- ur 4a/5
ṭ.- urdı 5b/1
ṭ.- urlar 57a/14, 89b/2
ṭ.- urlardı 87a/19

4. Yaşa-, otur-

ṭ.- duġı 108a/11
ṭ.- acaḳ 110b/6
ṭ.- dı 70a/14
ṭ.- urdum 96b/20

5. Bekle-

ṭ.- mayup 37a/7
ṭ. 58b/10, 69a/2, 72a/5, 83a/11
ṭ.- dı 66b/20
ṭ.- dılar 74a/7
ṭ.- duḳ 65a/15
ṭ.- dum 100a/6, 44a/8
ṭ.- mış 72a/6
ṭ.- up 59b/13, 69a/19, 72a/16
ṭ.- ur 63a/13
ṭ.- urdı 60a/5
ṭ.- urken 55b/17

6. Devamlılık bildirir

ṭ.- dı 105a/4
ṭ.- am 55b/3
ṭ.- asın 69b/1
ṭ.- dı 105b/2, 107a/7, 20a/11, 30b/18, 35b/12, 72a/13, 72a/8, 79a/2, 81a/10, 81a/19
ṭ.- dılar 26a/12, 26b/16, 27b/6, 28b/10, 49b/3, 59b/4, 94a/2
baḳup ṭ.- dılar 75b/1
ṭ.- duġın 64a/21
ṭ.- duḳ 41b/6, 80b/15
ṭ.- dular 116a/1
ṭ.- dum 69b/3, 77b/6
ṭ.- mış 74a/15
ṭ.- mışdı 102a/16
ṭ.- mışıken 100b/17
ṭ.- mışlar 91a/7
ṭ.- up 103b/5, 55b/12
ṭ.- ur 106a/4, 110a/16, 118a/16, 44a/12
ṭ.- urdı 107a/6, 16a/7
ṭ.- urken 106a/16, 55b/13, 72a/12, 72a/9
ṭ.- urlar 105b/20, 118a/12, 118a/16
ṭ.- urlardı 15b/11, 15b/6
ṭ.- ursın 79b/13
bütün ṭ.- ur 35b/7

7. y.f.

cenge ṭ.- dı 106b/9
ḳāyim ṭ.- a 119b/18

ḳarşu ṭ.- dı 19b/1, 70a/16, 74a/16
yirinden ṭ.- dı 58b/15, 58b/2
yoluna ṭ.- dılar 76b/9
ḳarşu ṭ.- duñsa 82b/18
yirinden ṭ.- ıgelüp 65a/10
muḥkem ṭ.- sun 59a/20
ḳarşu ṭ.- up 37a/8, 89b/10, 89b/16
yirinden ṭ.- up 102a/10, 108b/3, 110a/13, 117a/6, 118a/1, 23b/15, 30b/12, 31a/10, 35a/20,
39b/15, 3b/12, 59b/12, 80b/7, 81b/3, 87a/12, 91a/19
yirlerinden ṭ.- up 27b/16
yirlü yirinden ṭ.- up 14b/13
yirümden ṭ.- up 68b/2
yirümüzden ṭ.- up 69a/10, 83b/1

Ṭūr-ı Sīnā -1- [Tr] Hz. Musa'nın Allah'a dua ettiği dağ.
Ṭ. 2a/4

Tūrān -1- [Fa] Eski İranlılar'ca Türkler'in Orta Asya'daki en eski yurtlarına verilen isim.
T. şāhı 88b/3

ṭurġur - -5- [Tr] 1. Durdur-
ṭ.- up 59b/19
ṭ.- a 26b/7
ṭ.- up 60a/6
2. Ortaya çıkar-
ṭ.- a 85b/18
ṭ.- dı 27a/7

ṭurış - -2- [Tr] Duruş-, karşılıklı bekle-
ṭ.- up 101b/14
havāda ṭ.- up 103a/14

ṭurna -12- [Tr] Turna kuşu.
ṭ. gözinden ṣāfī ve pāk 36b/11
bir çift ṭ. ḳuşı 102b/13
ol iki ṭ. ḳuşı 112b/8
bir çift ṭ. ḳuşın 112a/15
ṭ. ḳuşları āvāzları 112a/14
ṭ. ḳuşları 102b/14
yā ṭ. ḳuşları 103b/14
ṭ. ḳuşlarına 103b/5
ṭ. ḳuşlarından 112b/16
ol Rüstemden gelen ṭ. ḳuşlarını 112b/11
ol bir çift ṭ. ḳuşlarınuñ 103a/12
ṭ.+ larla söyleşüp 103b/18

ṭurrāc -1- [Tr] Turaç, av kuşu.
ʿadlini ṭ.+ a sizüp 2b/14

ṭuruş - -2- [Tr] bk. **ṭurış-**
ṭ.- alum 93b/6
ṭ.- alum diyicek 84b/14

ṭuş -5- [Tr] Müptela olma, tutulma, rastlama.
ṭ. gel-üp Rastla- 96b/18
ṭ.+ ısa 58b/6
ṭ. gelüp 98b/14
ṭ. ol-dı Yönel- 72a/10
ṭ. olursın diyicek 74b/9

ṭut - -126- [Tr] 1. Elinde bulundur-, eliyle tut-, eline al-
ṭ. 75b/2
ṭ.- ar 111b/1, 19b/5, 46a/3, 4a/19, 4a/20
ṭ.- araḳ 111b/4
ṭ.- dılar 32a/20
ṭ.- duġuñ 19b/7
ṭ.- uñ 33a/15
ṭ.- up 111a/11, 27a/1, 6b/4, 7b/17
2. Yap-, işle-
ṭ.- maḳ 32a/11
ṭ.- mañ 56b/11
ṭ.- a 111a/19
ṭ.- ġıl 72b/6
ṭ.- up 82b/14
3. Yakala-, tut-
ṭ.- salar 49a/13
ṭ.- alum 82b/10
ṭ.- ar 56a/5, 65b/18
ṭ.- ayın 75b/13
ṭ.- duġun 89b/18
ṭ.- maḳ 100a/1
ṭ.- masunlar 51a/8
ṭ.- up 51a/10, 51a/13, 51a/21, 54b/2, 57b/6, 59b/11, 76a/20, 76b/16, 80b/16,
89b/21, 90a/12
4. Yansıt-
ṭ.- ardı 16a/10
5. Bulundur-
ṭ.- ma 80a/20
6. Hükmet-, yönet-
ṭ.- arsa 50b/11
ṭ.- ar 58b/13
ṭ.- dı 2b/7
ṭ.- usar 88a/21
7. Her yanı sar-, kapla-
ṭ.- dı 46a/21
ṭ.- dı 103b/17, 104a/8, 21a/4, 46b/14, 55b/15, 69b/18, 98b/3, 9b/8
ṭ.- dılar 98a/12
ṭ.- mış 104a/15, 118a/17, 49b/2, 54a/10
ṭ.- mışdur 116b/15
ṭ.- up 27b/19, 51a/20
8. Koy-, al-, çıkar-
ṭ.- up 18b/10
9. Çevir-, yönelt-, yönünü dön-
ṭ.- an 54b/6
ṭ.- dı 46a/20
yüz ṭ.- up 75b/4
ṭ.- dı 35a/19
ṭ.- dılar 12a/11
ṭ.- up 47a/6
10. Hastalık yakala-, dert tut-

ṭ.- sa 49a/12
11. Dindir-, durdur-
ṭ.- a 54a/10
12. Varsay-, farzet-
ṭ. 22b/10
13. y.f.
cismi ḳuvvet ṭ.- dı 70a/18
sözüm ṭ.- dılar 41b/18
gūş-ı hūşı ṭ. 118a/20, 46a/6
himmetüñ yüce ṭ. 17a/18
ḫoş ṭ. 63a/18
ḳarşu ṭ. 82b/5
maʿẕūr ṭ. 97b/10
sözin ṭ. 70b/19
ḳarār ṭ.- a 50a/2
muḳaddem ṭ.- a 8b/19
sözin ṭ.- an 32b/19
uçuḳ ṭ.- ar 75a/14
sözüm ṭ.- arsañuz 14a/9
ḳarşu ṭ.- asın 82b/17
cismi ḳuvvet ṭ.- dı 70a/17
emrin ṭ.- dı 2a/18
mātem ṭ.- dı 39a/13
uçuḳ ṭ.- dı 33b/11
dīvān ṭ.- dılar 12a/10
emrin ṭ.- dılar 59b/1
vaṭan ṭ.- dılar 114b/12
ḳarşu ṭ.- duġından 98b/9
vaṭan ṭ.- duġum 65b/8
yas ṭ.- duḳların 90a/2
yüz ṭ.- dular 79a/5
fermān ṭ.- dum 5a/18
ḳarşu ṭ.- dum 82b/15
emr-i Ḥaḳḳı ṭ.- ıban 20b/12
sözin ṭ.- ma 71a/2
naṣīḥat-ı Süleymānīyi ṭ.- madılar 54b/10
emr-i Ḥaḳḳı ṭ.- maġa 38b/20
emrüñi ṭ.- maḳ 14a/17
himmetin yüce ṭ.- maḳ 16b/15
rāst ṭ.- maḳdur 111a/17
söz ṭ.- mayup 54b/14
sözüm ṭ.- mayup 41b/18
fenāya yüz ṭ.- mış 35b/4
vaṭan ṭ.- mışıdum 66a/9
dīvān ṭ.- mışiken 21a/12
himmetin yüce ṭ.- sa 17a/19
yil ṭ.- sa 22b/13
ḳarşu ṭ.- tuġumdan 82b/14
ḳarşu ṭ.- ucaḳ 82b/16
maʿẕūr ṭ.- uñ 9a/14
demin ṭ.- up 12b/3
demlerin ṭ.- up 52b/5
dilüm ṭ.- up 17a/15
dīvān ṭ.- up 13b/8
himmet ṭ.- up 62b/4
ḫoş ṭ.- up 25a/20
ḳarāra ṭ.- up 76b/2
muḥkem ṭ.- up 27a/2
ṣaf ṭ.- up 89b/16, 93a/8

ṭutdur - -1- [Tr] Yakalat-
ṭ. 79a/15

ṭutıl - -2- [Tr] 1. kullanıl-
ṭ.- maduḳ 4b/19
2. y.f.
ḳarşu ṭ.- an 91b/15

ṭūṭī -3- [Fa] Konuşabilen papağan; konuşkan.

ṭ.-i faṣīḥ-lisān ve bülbül-i şīrīn-zübān Güzel sözler söyleyen. 80b/3

ṭ.-i būsitān-ı ḫuld Cennet bahçesinin kuşu. 2a/10

ṭ.-i şekkerşiken Tatlı dille konuşan, güzel sözler söyleyen. 16b/19

ṭūṭīveş -1- [Fa] Papağan gibi.
ṭ. söylemekden 17a/15

ṭutşaḳ -1- [Tr] Savaşta ele geçirilen düşman.
bu ṭ.+ ları öldürmek istedügin 90a/2

ṭutucı -1- [Tr] Yakalayan.
ṭ.+ dur 49b/13

ṭutuḳla - -1- [Tr] Duvak tak-, geline dantel ört-
maḥbūbe ʿarūsı ṭ.- r gibi 8a/20

ṭutun - -1- [Tr] Tutup yapış-
ṭ.- dı 57a/9

ṭutuş - -1- [Tr] Alevlenmeye, yanmaya başla-
ṭ.- dı 76b/1

ṭuy - -9- [Tr] 2. Hisset-
ṭ.- acaḳca 10b/6
ṭ.- up 10b/6
1. Duy-, öğren-
ṭ.- ar 85b/6
ṭ.- madın 102a/14
ṭ.- maya 85b/7
ṭ.- up 118a/4, 69a/2, 89b/19
ṭ.- usar 85b/13

ṭuyūr -8- [Ar] Kuşlar.
bāḳī ṭ. 67b/8
cümle ṭ. 102b/8
müvekkel-i ṭ. 67b/12
vuḥūş u ṭ. 52a/4
ṭ.+ dan 25b/21, 9b/6
tekvīn-i müvekkel-i ṭ.+ dan 67b/12
ne cinn ü perī neslin geçürdiler ve ne vuḥūş u ṭ. şınfın geçürdiler 18a/10

ṭuz -1- [Tr] Yemeğe katılan tat.
ṭ. etmek ḥaḳḳını gözler bahādur 101b/20

ṭuzaḳ -2- [Tr] Hile düzeni, ağ.
ṭ.+ a ṭutup 51a/10

belā ṭ.+ larını gererler 51a/21

ṭuzla - -1- [Tr] Üstüne tuz ek-
ṭ.- yup 9b/5

ṭuzlu -1- [Tr] Tuzu olan.
ṭ. deñiz ṣuyı 44b/14

tū -5- [Tr] Tüy, kanat.
t.+ si 52b/15
ol Māvabaṭavʿūdūn t.+ si rengi 17b/14
t.+ sinden 17b/11
Māvabaṭavʿūdūn t.+ sinden 18a/5
Māvabaṭavʿūdūn cānavaruñ t.+ sini 17b/17

tūlü -3- [Tr] Tüylü.
ḳaplan t. 56b/17, 59a/12, 59a/5

ṭün -1- [Tr] Gece.
ṭ. sürülüp 29a/12

Tündbād -1- [Tr] Metinde adı geçen bir cin adı.
cinnī-i T. 34a/13
t. 39b/6

-U-

u -411- [Fa] Bağlama edatı "ve".
u. 119a/21, 26a/4, 2a/8, 35a/15, 51b/18, 6a/19
ʿarş u. 93b/1
cebbār u. 5a/15
geh bezer bāġ u. 1b/8
ḥırṣ u. 66a/17
taḫtgāh-ı abanus u. ʿāc 69b/13
çoḳ ġarāyıb u. ʿacāyıb köşkler ve sarāylar 35b/14
ġarāyıb u. ʿacāyıb 27a/15
abanus u. ʿācı 35b/3
peymān u. ʿahd itmezem 46a/4
iy Firdevsīye rūḥ u. ʿaḳıl viren 45b/18
ṭabl u. ʿalemi 5b/11
Ḫallāḳ u. ʿAllāmdur 80a/1
bāḳī ḫāṣ u. ʿām 117a/9
cümle ḫāṣ u. ʿām 73b/7
ḫalḳuñ ḫāṣ u. ʿām 47b/1
ḫāṣ u. ʿām 2b/12, 38b/19, 38b/8, 39b/1, 74b/12, 89b/10
ʿūd u. ʿanber ü ṣandal ve kāfūr u misk 11b/12
ʿūd u. ʿanberler 73b/21
ḥarb u. ʿarab 118a/18
ṭūl u. ʿarż 16a/6
ṭūl u. ʿarżı ola 118b/17
anuñ ṭūl u. ʿarżı 86b/5
bu ṭaġuñ ṭūl u. ʿarżı 25b/19
bunuñ ṭūl u. ʿarżı 26a/15
her bir ḳapusınuñ ṭūl u. ʿarżı 35b/1
ṭūl u. ʿarżı 106b/1, 106b/3, 35b/5, 86b/4
ol ṭūl u. ʿarżına 118a/10

türāb -12- [Ar] Toprak.
t. 24a/8, 55a/7
ḳavm-i t. Topraktan yaratılan kavim. 38a/21, 38b/7, 39a/19
t.+ dan ḫālī 26a/6
iy t.+ ı ādem ḳılan nār-ı 23a/17
şehr üzerinden ṣoñradan ḥādiṯ olan ṭaġ u ṭaşı ḥacerātı t.+ ı götürüp 26b/21
burc u bāru arasına ṭolan t.+ larını 27a/7
t. oldı 39b/5
t. olmışuz 36a/13
t. olsa gerek 38b/18

türbe -1- [Ar] Mezar.
Süleymān-ı Bū-türāb sarāyını ve ḳubbelerini ve t.+ sini 35a/17

Türk -3- [Tr] Türk milletinden.
T.-i kemān Türk yayı gibi kavisli. 87b/3
T. beglerine 4a/11
T. dilince 48b/21

ṭūl u. ʿarżına 104a/16, 24b/2
ṭūl u. ʿarżını 30b/16
faż̈l u. ʿaṭādur 49b/7
ol mekkār u. ʿayyār 59b/5
ḳudretu'llāh u. ʿaẓametu'llāh leşkeridür 7a/16
Vāmıḳ u. ʿAzrā-ṣıfat 86a/5
şād u. ābād 119b/12
bir ʿāc u. abanus ḳapu 35b/3
ʿāc u. abanus kürsīlere 78b/8
serv ü şimşād u. abanus taḫtlarından 18b/9
hezār taḥsīn u. āferīn itdiler 18a/19
ṭaş u. aġaç 73a/14
iki cihān faḫrı Maḥmūd u. Aḥmed ḥürmetiyçün 118b/21
Maḥmūd u. Aḥmed Muṣṭafā 2a/7
her ẕerrenüñ ve on sekiz biñ ʿālemüñ miḳdārlu miḳdārınca Ḥaḳ Teʿālāya ṭāʿat u. ʿibādetleri 66a/2
ʿaḳl u. ʿilmde 72b/2
ikrām u. ʿizzet idüp 18b/18
ziyāde iʿtibār u. ʿizzet ḳıldı 65a/10
taḫt u. ʿizzeti 3a/4
ṣaff u. ālāy 93b/21
ṣaff u. ālāylar baġlayup ṭururlar 105b/20
ṣaff u. ālāylar baġlayup 27a/18
esbāb-ı miʿmār u. āleti 1b/10
ʿArab u. ʿUrabā memleketinüñ ʿuḳalāsı fużalāsı gelüp 29a/20
ʿArab u. ʿUrabāyıla 117a/16
Lāt u. ʿUzza ḥaḳḳıyçun 107a/18
Lāt u. ʿUzza 2a/13
bu ḥırṣ u. āz sebebiyle 54b/7

ẕulm u. bācı 40a/15
Ḥayy u. Bāḳī 40a/14
burc u. bāru arasına ṭolan türāblarını 27a/6
burc u. bārū ve muḥkem ṣafir ḳalıbı gibi 35a/20
burc u. bārū 35b/5
ol şehrüñ ikinci burc u. bārūsı ḳapusına gelüp 35b/9
cān u. baş 56a/20, 75a/21
baḫr u. ber emrüñde 49b/8
baḫr u. ber içindeki biñ bir dürlü ümmet arasında 5a/7
baḫr u. ber içindeki 5a/3
baḫr u. ber 39a/4
baḫr u. berde 53a/17, 94b/17
ġūl u. beyābān ferhenglerin 117a/13
bī-şümār u. bī-ʿaded 10b/9
lā-yefūt u. bī-bedel ü Nāẓirdürür 84b/8
bī-ḳıyās u. bī-ḥad çekirge yaradup 21a/1
bī-ḥisāb u. bī-şümār 64a/8
bu ʿacūze-i ġaddar u. bī-vefā-yı 111a/10
ḥāżır u. bināsın 118b/10
ḫışm u. buḫl u kibr ü kīn 118b/1
Baʿalbek şehrinüñ āb-ı revānın bāġ u. būsitānın gül ü gülistānın 27b/4
bāġ u. būsitānlara baḫş olup 27a/21
nā-güyā ve ger cān-ı var u nāṭıḳ ve ger bī-cān u. cāmid 78a/3
ʿankebūt ḳadar çābük cānbāz baş u. cān oynatıcı 8a/17
insān u. cān 35a/5
insān u. cānn 89b/4
maḥbūb u. cemāl 70b/14
çayır u. çemen 25a/5, 37a/8
nāẓır u. dānāsın 118b/10
Ḳayṣer ü Dārāb u. Dārā-mertebet 2b/17
ḥarb u. ḍarb 38b/8
tāc u. devlet memleket 92b/10
baḫt u. devlet ü saʿādet bulup 61b/3
taḫt u. devlet 3a/10
tāc u taḫt u. devlete ġarre olan 22b/8
tāc u taḫt u. devlete 39b/4
taḫt u. devleti 2b/8
Ḫālıḳ u. Devvār-ı 10b/8
cān u. dil boynına 86a/7
ʿaḳl u. dil ü cān virüp 119a/10
cān u. dilden 17b/3, 36b/18, 47b/2, 4b/13
ḫayr u. duʿā ider 45b/20, 46a/8
ḫayr u. duʿā idesin 71a/11
ḫayr u. duʿā itdiyse 65a/6
ḫayr u. duʿā ḳılasın 36a/20
ḫayr u. duʿā ḳıldı 36b/1
ḫayr u. duʿā ḳıldılar 37b/11
ḫayr u. duʿā ḳılup 39b/14
eyleye ḫayr u. duʿā 100b/11
ḫayr u. duʿā-yı 44b/9
Mucīb ü Vehhāb u. Eḥaddur 1b/2
mār u. ejder 88a/19
laʿl ü yāḳūt u. elmās u zebercedlerin ve pīrūzelerin 14b/16
Allāh Teʿālānıñ ḥıfẓ u. emānı içinde olasız 103b/14
aḥsen-süḫan u. emlaḥ-kelām 117b/9
bir aʿyān u. erkān-ı 69b/14
sibāʿ u. esedle yırtıcı cānavarlaruñ 117a/13
ṣaġ u. esen 60a/7
ol ḳadar eşcār u. eşmār 27a/20
zümürrüdden zebercedden fīrūzeden eşcār u. eşmārlar 15a/9
aş u. etmek 110b/17
muʿallā ḳaṣr u. eyvānlar 35b/6
Ḫālıḳ u Muḫtār u. Fāʿildür 1b/3
ḥakīm ü ḥāẕıḳ u. fāżıl-ı 3a/19
ʿarş u. felek 53a/15
nūr u. fer 86a/10
ʿarş u. ferş ü nüh felek 82a/17
çarḫ u. fesād 38a/15
zār u. fiġān ḳılsa gerek 92a/21
ḫor u. ġamgīn dostlarla 28a/12
ḫor u. ġamnāk olsun diyicek 59b/1
çoḳ ʿacāyıb u. ġarāyıb 39b/18
şarḳ u. ġarb arasın 97a/13
şarḳ u. ġarb u Ḳāfa 36a/14
şarḳ u. ġarbı 38a/5, 38b/4, 88a/21
şarḳ u. ġarbuñ ḫalḳı 2b/17
ger baʿūż u. ger ẕübāb 48b/16
ḥūr u. ġılmān 118b/3
dār u. gīr 88b/2
ide dār u. gīr 118a/17
iden dār u. gīr 103a/4
itdi dār u. gīr 109b/1, 88b/11
cān u. göñülden 110b/17, 76b/8
senüñ cān u. göñülden 30a/8
mesken-i būm u. ġurāb ider 24a/8
altun u. gümiş kürsīlere geçüp oturasız 32a/8
altun u. gümişgānları 14b/6
her biriñüzüñ vilāyetinde olan altun u. gümişgānların ḳazdurup 14b/14
Ṣād u. Ḥā Mīm 2a/17
ḫaşm u. ḥabbāb 91b/9
ḫor u. ḫacīl gönderme 82a/15
āyāt u. ḥadīṣle 13b/1
ṭaş u. ḫāke 33a/4
ḫor u. ḥaḳīr görme 48a/6
Şam u. Ḥaleb ʿAnteb 8b/15

ḳavm-i Şarḳ u. ḫalḳ-ı 38b/8
tīġ u. ḫançerile 103b/12
ḥayvān u. ḫar 12a/5
kūs u. ḥarb 118a/18
kūs u. ḥarbi çaldurup 118a/8, 93b/21
çalınur kūs u. ḥarbi ṭabl u renc 106a/7
ḫār u. ḫas 39a/5
ḫār u. ḫāşāgi 27a/4
ḫār u. ḫāşāgin 29a/14
ḫār u. ḫāşāk arasına siñüp ṭurduḳ 41b/5
ḫār u. ḫāşāk 21b/19
eşcār u. ḥaşāyiş-i 27b/19
ne ḳadar ḳuşlar vuḥūşlar ehvām u. ḥaşerāt 26a/10
ḥayyāt u. ḥaşerātdan 26a/1
ḥırş u. ḥaşerātı 41a/19
ḫord u. ḫaşḫāş itdiler 60b/16
ḫord u. ḫaşḫāş oldı 32b/1
ẕerre bigi ḫord u. ḫaşḫāş olur 5b/8
ḥaẕer ü ḫavf u. ḫaṭar 10b/5
menbaʿ-ı faẓl u. ḥayā 2b/18
insān u. ḥayvān ḳurtulup 47a/11
Ḳādir ü Ḳayyūm u. Ḥayy 1b/3
ḫavf u. ḥaẕer itdiler 46b/19
heşt bāb u. heft bām 2b/9
buḫl u. ḥışm 94b/9
ġażab u. ḫışmuñ odı 119b/6
bī-ḥisāb u. ḥikmetidür 1b/8
luṭf u. himmeti ide 3a/7
ʿaḳl u. himmeti 2a/19
ḥadd u. ḥisāba gelmez 66a/4
ḥışn u. ḥiṣār 55a/10
şād u. ḫurram olup 77b/21, 86a/18
şād u. ḫurramlıġıla 82a/16
Lāt u. Hübel 2a/20
salṭanat u. ḥükūmet 49b/18
maʿden-i luṭf u. hünerdür 2b/18
ḥakīm-i fāżıl u. hünermend üstād ḳavlince 23b/9
degme insānuñ aru ḳadar ʿaḳl u. idrāki olmaz 7b/1
bu deñlü ʿaḳl u. idrāki 22a/16
Ḫıżr u. İlyāsıla 117a/16
ḳażā-ḳadr u. ḳader-ḳudret 2b/10
o Ḳayyūm u. Ḳādir 72a/18
şarḳ u ġarb u. Ḳāfa 36a/14
ʿūd u ṣandal u. kāfūr getürüp 12a/10
rūḥ u. ḳalb 50b/7
şād u. kām 36a/21
ḳadd u. ḳāmeti 106b/21
bu ḳadar ḳara ṭaġ gibi ḳadd u. ḳāmetile 96b/10
ḳadd u. ḳāmetine 108a/15
Ḳāhirüñ ḳadd u. ḳāmetine 106b/19
kendünüñ ḳadd u. ḳāmetine 63b/12
iki yüz seksen arış ḳadd u. ḳāmetinüñ ṭūlı 33b/4
ḳadd u. ḳāmetüme 33b/7
ol ḳadd u. ḳāmetüñe 33a/2
mubaṣṣır u. kāmil ve ʿāḳil ü ehl-i 8b/9
lā-yemūt u. kār-sāz 63a/1
zücāc u. ḳavārīrden 15a/3
ol Ḥayy u. Ḳayyūm Ḳādir ü ʿAlīm Ḳadīm pādişāha 119a/11
Ḥayy u. Ḳayyūm 40a/12
tīġ u. kemer ḳuşanup 60b/2
luṭf u. kerem şuyıyla 62b/8
bī-niyāz u. kerem 118b/11
faẓl u. keremi birle 40b/8
Efrāsiyāb u. Keyḳūbāddur 88a/12
ḫışm u buḫl u. kibr ü ḳīn 118b/1
ḳaṭrān u. kir yürümiş 118a/17
bu taḫt u. köşk ü ḳaṣūrıla 16b/10
ol ḳādir u. ḳudret-nümā 93a/14
ʿarş u. kürsī 84b/7
ḫusūf u. küsūf ve feleklerüñ gerdişi ve güneş 16a/11
lā-mekān u. lā-şerīk ü bī-zevāl 80a/5
lā-yemūt u. lā-şerīk ü bī-zevāl 84b/8
yā Ḥayy u. lā-yemūtu 97a/3
maḥbūb u. laṭīf 88b/18
maşrıḳ u. maġrib arasın ṭutmışdur 116b/14
şīrīn-elfāẓ u. maḥbūb-āvāzıla 16b/19
cāh u. manṣıb virdi 74b/7
nāṣır u. manṣūr oldı 6b/1
nāṣır u. manṣūr 78a/20
menṣūr u. manẓūm söyleyüp 119a/13
dīv ü cinn ü vaḥş u ṭayr u. mār u mūr 37b/19
mūr u. mār u ṣüʿbān idem 89a/1
ins ü cinn ü vaḥş u ṭayr u mūr u. mār 67a/14
mūr u. mār 83a/8
mūr u. māra 50b/9
ins ü cinn ü vaḥş u ṭayr u mūr u. mārı 66a/7
Hārut u. Mārut rūḥına 85b/3
Hārut u. Mārutuñ ʿimādıdur 85a/15
mūr u. melaḫdan 69a/14
Lāt u. Menāt 76b/6
naʿt u. midḥati 2a/15
māh u. mihr 22b/4
ḫalḳ u. milleti 1b/7
ʿūd u ʿanber ü ṣandal ve kāfūr u. misk 11b/12
ʿavn-ı Ḥaḳḳ u. muʿcizātıla 63a/18
bir ʿacāyıb u. muʿteber şehr 35b/4
Ḫālıḳ u. Muḫtār u Fāʿildür 1b/3

ins ü cinn ü vaḥş u ṭayr u. mūr u mār 67a/14
ins ü cinn ü vaḥş u ṭayr u. mūr u mārı 66a/7
mār u. mūr u sūsmār 98b/4
dīv ü cinn ü vaḥş u ṭayr u mār u. mūr 37b/19
mār u. mūr 22b/11, 52a/4
mār u. mūrdur 8b/5
maḥkūm u. musaḫḫaram 11a/8
cīfe-ḫᵛār u. mühmel 45b/9
ʿadl ü siyāset ve kerem ü şefḳat ve iḥsān u. mürüvvet 50a/13
bu żaʿīf u. naḥīf peşşe 80a/21
yā żaʿīf u. naḥīf ẕübāb reʾīs Behyārūş 80a/21
Ḥāfıẓ u. Nāṣır 58b/21
nā-güyā ve ger cān-ı var u. nāṭıḳ ve ger bī-cān u cāmid 78a/3
Ḥāżır u. Nāẓırdur 83a/3
giyāh u. nebāt 78b/16
nām u. neng 23b/4
ḥadd u. nihāyet 24b/2
nām u. nişānumuzu 51b/1
namāz u. niyāzdan fārıġ olup 117a/4
namāz u. niyāzdan 36a/1, 83a/20
şaḳāyıḳ u. nuʿmān 76a/2
Kāf u. Nūndan yaratdugı kevn ü mekānı 71b/11
Kāf u. Nūndan 1b/3
Kāf u. Nūnuñ 119b/3
laʿl ü yāḳūt u zeberced ve elmās u. pīrūze 14b/4
zībā saḥn u. raʿnā kelām 71a/7
Resūlu'llāh u. Rabbü'l-ʿālemīn 49b/6
Nāṣır u. Rabbü'l-ʿibāddur 88a/16
Raḥmān u. Raḥīm pādşāham 82b/4
Ḳādir u. Raḥīm ü Raḥmān 58b/21
çalınur kūs u ḥarbi ṭabl u. renc 106a/7
īmān u. rūzī ḳılup 33a/12
māh u. sāl 18b/3
tāc u taḫt u. salṭanat 78a/21, 90b/11
bu tāc u taḫt u. salṭanatı milki 83b/18
ʿūd u. şandal u kāfūr getürüp 12a/10
ad u. şanumuza ḳuvvetümüze göre bir ḳalʿa yapup 28a/11
şaġ u. selāmet ḳurtuldugına 34b/19
sāz u. seleb daḳındı 81a/17
sünbül ü zaʿferān u. semen olmış 37a/8
ḥamd u. şenā ve tesbīḥ ü duʿā ve şalavāt u tekbīr 66a/3
zār u. ser-gerdān 55b/16
seyvān u. serā-perdeler örülmiş 118a/11
şaġ u. şol baḳup ṭurdılar 75b/1
şaġ u. şol 74a/6
şaġ u. şolı 35b/12
mār u mūr u. sūsmār 98b/4
tīġ u. sūzen aşlı 14a/13
mūr u mār u. şüʿbān idem 89a/2
bal u yaġ u. süd ü ḥayāt 68b/21
her ṣubḥ u. şām 100a/21
ṣubḥ u. şām 117b/7, 22b/13, 23a/10, 65a/5, 66a/8
nuḳl u. şarāb 70a/16
emr ü nehy ü rūz u. şeb 2b/18
şāḫ u. şecer 74a/4
buḫl u. şehvet 45b/4
rāst u. şekl-i 1b/10
ider ḫayr u. şer 103a/6
ʿaẕāb u. şiddet ḳıldı 25a/20
faṣīḥ-lisān u. şīrīn-zübānıla 16b/21
nūr u. tābān baġışlar 89b/5
tāc u. taḫt ıssı dil-āverlerüm 81b/8
tāc u. taḫt u devlete ġarre olan 22b/8
tāc u. taḫt u devlete 39b/4
tāc u. taḫt u salṭanat 78a/21, 90b/11
bu tāc u. taḫt u salṭanatı milki 83b/18
tāc u. taḫt virdi 38b/1
tāc u. taḫt 38a/10
tāc u. taḫta 40a/1
bir ʿaẓīm meliküñ tāc u. taḫtın alup 78a/21
tāc u. taḫtuñ 37b/17
baḫt u. ṭālıʿ 71a/17
ḥırş u. ṭamaʿ ehli olmaḳ 50b/3
ḥırş u. ṭamaʿ ehliyçün 54a/17
ḥırş u. ṭamaʿ odına düşüp yananuñ 8b/20
ḥırş u. ṭamaʿ olmayayıdı 50b/4
ḥırş u. ṭamaʿ olsa 50b/16
ḥırş u. ṭamaʿ yüzin 66b/9
ḥırş u. ṭamaʿ 50a/21
ḥırş u. ṭamaʿdan el çeküp 43a/14
ḥırş u. ṭamaʿdan 54a/15, 54b/3, 54b/6
cīfe-ḫᵛār u. ṭamaʿdārdur 67a/7
bu ḥırş u. ṭamaʿı 43a/2
ḥırş u. ṭamaʿıla 49a/11
ṭaġ u. ṭaş olmış 24b/17
ṭaġ u. ṭaş 26b/17
şehr üzerinden şoñradan ḥādiṯ olan ṭaġ u. ṭaşı ḥacerātı türābı götürüp 26b/21
dīv ü cinn ü vaḥş u. ṭayr u mār u mūr 37b/19
ins ü cinn ü vaḥş u. ṭayr u mūr u mār 67a/14
ins ü cinn ü vaḥş u. ṭayr u mūr u mārı 66a/7
ḥayf u. teʿaddī ide 110b/16
tīġ u. teber 55b/8, 99a/17
tīġ u. tebere urmışlar 89b/2

ḥamd u s̲enā ve tesbīḥ ü duʿā ve ṣalavāt u. tekbīr 66a/4
istiġfār u. tevbe ḳılup 39b/20
istiġfār u. tevbeye gelüp 21a/17
māʾ u. ṭīnden 119a/9
ṭaş u. ṭopraġıla ṭolup 109a/2
toz u. ṭopraġın götürüp 27b/18
ṭaş u. ṭopraḳ döküp 60b/12
toz u. ṭopraḳ yıġmaġıla 21b/19
ne cinn ü perī neslin geçürdiler ve ne vuḥūş u. ṭuyūr ṣınfın geçürdiler 18a/10
vuḥūş u. ṭuyūr 52a/4
maḫlūḳ u. ümerā gözlerinde nihān bir melek-i 36a/2
Allāh u. Vāḥid ü Rusül 31a/3
Allāh u. Vāḥid 21a/7, 58b/12
ol Allāh u. Vāḥid 10b/16
Allāh u. Vāḥiddür 33b/7
keremgān u. vefādār 101b/19
luṭf u. vefāsın 49b/7
Yūsuf u. Yaʿḳūb üzerine 100b/15
bal u. yaġ u süd ü ḥayāt 68b/21
ḫāke yiksān u. yebāb idiserdür 55a/7
od u. yil ṣu ṭopraḳdur 40a/4
itdi āh u. zār 76b/19
laʿl ü yāḳūt u. zeberced ve elmās u pīrūze 14b/4
laʿl ü yāḳūt u elmās u. zebercedlerin ve pīrūzelerin 14b/16
ḫor u. z̲elīl idüp 48a/20
ḫor u. z̲elīl oldılar 2a/13
maḥzūn u. z̲elīl 119a/6
ṣevḳ u. z̲evḳ ḳıluban 38b/11

u - -1- [Tr] İste-
u.-

ʿubbād -2- [Ar] Çok ibadet edenler.
zühhādıla ʿ. 2b/21
melāʾikenüñ ʿ.+ ıydı 12a/19

ʿubūd -1- [Ar] İbadet edenler.
ʿ.-ı ʿubūdiyyetinde 66a/3

ʿubūdiyyet -2- [Ar] Kulluk.
ʿubūd-ı ʿ.+ inde 66a/3
Ḥaḳ Teʿālānuñ teḳarrübine ve ʿ.+ ine 49b/18

ʿucāb -1- [Ar] Cevaplar.
ʿ. 3a/16

ʿucb -2- [Ar] Kendini beğenme.
bu hevā ve buḫl ve ʿ. 79b/14
ʿ.+ ıla 8b/13

ucından -1- [Tr] bk. **ucundan**
siñek u. 46b/12

ucundan -8- [Tr] Sebebiyle, yüzünden.
bu ḥırṣları u. 54b/9
bu söz u. 72b/13
bunuñ u. 72a/4
siñek gibi ḥarīṣ u. 41a/10
siñek u. 114b/10, 61a/10
ṭamaʿ u. 42a/19
ẓulm u. yaşamayup 7b/20

ucuñdan -1- [Tr] bk. **ucundan**
senüñ u. 91a/10

ucuz -1- [Tr] Değeri az.
u. düşürmekdenise 19a/2

uç -11- [Tr] Uç, ön, baş taraf.
āstīni u.+ ı 3a/2
naḳbuñ u.+ ı 56b/5
bāġlar u.+ ında 28b/10
başı u.+ ında 37a/18, 37b/10
ol ser-tīz ḫançer-miṣāl ḳazuḳlaruñ u.+ larına 59b/3
birer u.+ un 59a/20
ol kişinüñ ayaġı u.+ una 41b/21
ayaġı u.+ una ḳonup 44a/13
ayaġı u.+ unda 42b/5
ḳademi u.+ unda 43a/20

uç - -100- [Tr] Havalan-, kanat aç-
u.- an 9b/6
u.- a 112b/10, 52a/19, 80b/1
u.- acaḳ 48b/14, 52b/5
u.- an 104b/20, 25a/16, 5b/20
u.- ar 104a/7, 104a/8, 105b/7, 12b/2, 12b/4, 41b/15, 45a/18, 4a/5, 52a/15,
52b/14, 52b/15, 52b/17, 56a/5, 7a/4
u.- araḳ 34a/16
u.- ardı 34a/15
u.- arken 105a/21, 105a/5, 112b/2
u.- arlar 52b/11, 52b/3
u.- aruz 102b/20
u.- asın 68a/2
u.- aydum 67b/21
u.- ayın 30a/1
u.- ayorur 34b/10
u.- dı 102b/4, 104a/7, 104b/13, 54b/8, 67a/2, 80b/12
u.- dılar 26b/13, 30a/18, 33b/12
u.- duḳ 102b/19, 78b/6, 83b/1
u.- dular 80b/21, 81a/7
u.- dum 5a/18, 69b/7, 99b/19, 99b/6
u.- ġıl 54b/5
u.- maġa 104b/11, 63b/19, 6b/6, 98a/5
u.- maḳ 12b/3
u.- maz 112b/19
u.- sam 95b/3
u.- sun 113a/13
u.- sunlar 113a/7
u.- up 102a/19, 102b/5, 103a/17, 104a/4, 105b/1, 105b/13, 106a/17, 109a/15, 112a/15,
112a/16, 112a/17, 112b/13, 27a/18, 28b/8, 30a/11, 34a/19, 34b/18, 34b/8, 41b/12,

42a/5, 43b/3, 44a/13, 44a/3, 53b/2, 54b/11, 56a/9, 61a/8, 63a/15, 65b/14,
66b/21, 67a/4, 68a/11, 80a/12, 84a/2, 89a/18, 90b/21, 91a/1

uçıcı -1- [Tr] Uçabilen.
perīyyü'l-eṭyār gibi u.+ dur 52a/14

uçmaḳ -5- [Tr] Cennet.
u.+ a 13a/1
u.+ a ḳomayup 104b/11
u.+ dan 64b/1
u. ḥūrīlerindenüz 68b/6
u. niʿmetlerinden evvel 7b/3

uçrum -1- [Tr] Uçurum, dik yamaç.
u. olur 21b/8

uçucı -2- [Tr] bk. **uçıcı**
havā-yı gökde u. ḳuşlaruñ melīki 61b/20
u.+ lardur 52b/12

uçuḳ -2- [Tr] Sara hastalığı.
u. ṭutar 75a/14
u. ṭutdı 33b/11

uçur - -5- [Tr] 1.Uçmasını sağla-
u.- dı 42a/7, 48a/19
u.- dılar 18a/9
u.- up 116a/21
2. y.f.
bizüm rāḥatumuz u.- maḳ 67a/5

uçurum -5- [Tr] Dik yamaç.
ol u. 56b/4
u.+ a 56b/8
bir u. dereye 57b/6
bir u. yar 56b/3
u. yire 56b/16

uçuş - -9- [Tr] Birlikte uç-
u.- duḳ 99a/10
u.- uñ 34a/1
u.- up 102b/13, 27b/13, 33b/13, 42b/9, 78b/4
bu ṭarīḳile u.- up 81a/8

ʿūd -4- [Ar] Odun, ağaç.
ʿ. ṣandal kāfūr yaḳup 57a/15
ʿ. u ʿanber ü ṣandal ve kāfūr u misk 11b/12
ʿ. u ʿanberler 73b/21
ʿ. u ṣandal u kāfūr getürüp 12a/10

ufuḳ -2- [Ar] Gökyüzünün yerle birleşmiş gibi göründüğü yer.
ol gül-gūn u. 2a/6
u.+ larda 8a/21

ʿufūnāt -13- [Tr] İltihaplar.
ʿ.+ dan 3b/15, 4b/3
zebelden ve ʿ.+ dan 61a/21
ziblden ve ʿ.+ dan 52b/17
baʿżı ʿ.+ dan dürür 3b/19
ya ʿ.+ dan dürüye veyā ḥaşāyiş-i 3b/18
ʿ.+ dan dürüyen ḳurtcuġazlardur 52b/9
şol ʿ.+ dan dürüyen ẕübāb gibi 4a/1
ʿ.+ dan ve ḥubūbātdan 65a/18
ʿ.+ dandur 45a/17, 48b/13
ʿ.+ ın 8a/16
ṭopraġuñ ʿ.+ ından 8a/16

ʿufūnet -1- [Tr] İltihab.
ʿ.-i havādan 48a/16

uġra - -9- [Tr] Bir yere veya kimseye kısa bir süre git-
u.- dum 24b/21
u.- dı 24b/1, 25b/3
u.- rısa 72b/11
u.- rsa 34a/17
u.- sa 72b/9
u.- ya 38a/7
u.- yup 58b/17, 60a/19

uġraş - -1- [Tr] Bir şeyi kendine iş edinip üzerinde çalış-
u.- duḳ 42b/11

uġraşdur - -1- [Tr] Uğraşmasına sebep ol-
nice u.- dı 95a/15

uġrat - -1- [Tr] Atarak zarara sebep ol-
u.- dılar 32a/21

uġur -3- [Tr] Yol, taraf.
bir u.+ dan 80b/21
Süleymān nebī u.+ ına 101b/15
Süleymān u.+ una 30a/9

uġurlayın -4- [Tr] Gizlice.
u. 69b/18, 76b/8
dīvler gözlerinden u. 55b/11
ẖalḳdan u. 80b/8

uḳaru -1- [Tr] Yukarı.
kendülerden u. 80b/20

ʿuḳalā -6- [Ar] Akiller, alimler.
aʿḳal-ı ʿ. 43a/16
iḳdām idecek ʿ. 17b/20
ʿ.+ nuñ aʿḳalı 43a/2
aʿḳil-i ʿ.+ nuñ ehl-i 46a/13
ʿArab u ʿUrabā memleketinüñ ʿ.+ sı fużalāsı gelüp 29a/20
zamānesinüñ ḥükemāsın ʿ.+ sın 21a/19

uḳbī -1- [Ar] Ahiret.
u.+ de 44a/21

ʿuḳde -1- [Ar] Astronomide burçların her iki ucu.
burc-ı ʿ.+ ye beñzer 96b/10

ʿuḳḳāb -4- [Ar] Kartal.
ʿ. 104a/3
ʿ.-ı ʿAnḳā gibi Anka kuşu. 45a/19
ʿ. gibi 59b/18
bir ʿ. miṣāli ḳara ılancıl ḳuşı inüp 43a/6

ʿuḳḳābveş -1- [Ar+Fa] Kartal gibi.
ʿ. 60a/15

ʿuḳūbet -1- [Ar] Ceza.

īmāna daʿvet gelmeyene ʿ. itmegi 20b/14
ʿuḳūl -2- [Ar] Akıllar.
ʿ.-i beşer İnsan aklı, havsalası. 3b/8
ʿ. ıslarına 47b/12
ūlā -6- [Ar] Sur borusunun kıyameti duyurma sesi.
nefẖ-i ū.+ ya 44b/8
nefẖ-i ū.+ ya dek daḫı 13a/13
nefẖ-i ū.+ ya dek 44b/6, 62b/19, 62b/21, 64b/20
ulal - -1- [Tr] Art-, çoğal-
u.- up 25a/4
ulaş - -1- [Tr] Kavuş-, var-
düşmāna u.- up 117b/14
ulaşdur - -1- [Tr] Ulaşmasını sağla-
u.- ġıl 82a/16
ulaşıcı -1- [Tr] Hastalık bulaşabilen.
u.+ dur 9b/15
ʿulemā -16- [Ar] Alimler.
ʿ. 117a/8, 22a/1, 24b/16
baʿżı ʿ. 12a/20
efḍal-i ʿ. 46a/11
ḫāżır olan melāʾike ḥükemā ʿ. enbiyā etḳiyā ẕürefā fuṣaḥā 24a/2
ʿ. naḳlince 13b/1
Süleymān-ı Ḫākī zamānınuñ etḳiyā ve aṣfiyāsın ḥükemāsın ʿ.+ sı birle 35a/19
ol zamānuñ ʿ.+ sı fużalāsı fuṣaḥāsı 24b/5
baʿżı ʿİmrānī ʿ.+ sından 13a/5
Ṣaẖr-ı Nār ʿ.+ sınuñ aḥkāmını 25a/7
ʿ. ve ḥükemā 36a/1
zamānesinüñ ʿ. ve ḥükemāsı birle 35b/19
cemīʿ ḥükemā ve ʿ. vüzerā ümerā 115a/12
ḥükemā ve ʿ.+ yıla 117a/16
ḥükemāyıla ʿ.+ yıla ümerāyıla vüzerāyıla kelimāt iderken 19a/19
ulu -63- [Tr] Ulu, yüce, azim.
u. 71b/15, 72a/2, 74a/17, 84b/12
ġāyet u. 9b/18
u. aġaca 64a/1
bir u. balta 73b/19
Nemrūduñ bir u. bayramı 73b/6
Nemrūduñ u. büt-ẖānesine 73b/19
u. cemʿiyyet eyledi 83a/14
bir u. depe gibi 74b/4
bir u. dīvān 108b/1
u.+ dur 72a/12, 72a/15
u. düşmānlaruñ 101a/9
kendüyi u. görür 8b/12
senden u. heybetlü şecāʿatlu ejdehā 97a/8
Nemrūddan u. kimse 71b/15
u. kişilere 73a/4
bir u. kişileri 79b/1
bir ʿaẕīm u. ḳuş arḳasında 105a/6
u. ḳuş 106a/17
u.+ lardan 98a/21
Ḥādī u.+ ları 103b/6
Nesr-i Ṭāyir u.+ ları 67b/9
senden u.+ ları 71b/20
Mekke u.+ larıyla 117a/11
rubʿ-ı meskūn ʿāleminde olan Nesr-i Ṭāyir u.+ larıyla cemīʿ olup 67b/14
u.+ laruñ ẖiẕmetini 14b/11
benüm u.+ m 71b/13
ol ʿaẕīm u. mermerleri 29a/17
u. ṣanemlerüñüze 74a/20
u. ṣanemüñ boynına 74a/2
ʿār iden ẕübāb ṣınfı u.+ sı 78a/8
bir Nesr-i Ṭāyir u.+ sı 65b/12
bu Nesr-i Ṭāyir u.+ sı 68a/21
Nesr-i Ṭāyir u.+ sı 68a/13
sivri siñekler u.+ sı 113b/4
yā ḥuffāşlar u.+ sı 67a/16
iy ẕübāb tekvīni u.+ sı Behyārūş 82a/4
Nemrūd-ı laʿīnüñ maġzını yiyen baʿūż u.+ sı Cercīs 95a/13
ẕübāb u.+ sı Cercīsi 95a/14
yā ẕübāblar u.+ sı Hedvāl 78a/7
ḳara siñeklerüñ u.+ sı Hedvālüñ üsti yanına geçürüp 109b/9
ol maġara içindeki yarasalaruñ u.+ sı ḳatında 66a/9
ol ẕübābuñ u.+ sına 47a/14
u. şāhdur 85a/15
ġāyet u. şāhdur 88a/11
ḳadīmden ḳalmış bir u. şehr 21a/20
u. ṭaġ ḳāmetlü 105a/16
u. ṭaġ 21a/15
u. ṭaġdur 24a/4
ol u. ṭaġı ṭutup 27a/1
u. ṭaġlar yıḳılup 21b/7
u. ṭaġlar 21b/5
u. ṭaġlaruñ bir ṭarafı 21b/7
bu ḳarlu u. ṭaġuñ altında 21a/20
bu u. ṭaġuñ içinde 25b/21
u. ṭaşlar kim 29a/18
anuñ u. ṭaşlarını 27b/11
u. yazıda 118a/10
bencileyin u.+ yı 75a/7
bir münevver u. yılduz 72a/10
ulūhiyyet -3- [Ar] İlah olma.
nidā-yı u. gelince 70b/4
nidā-yı u.+ i 5a/18
nidā-yı u. geldi 8a/4
ululıḳ -3- [Tr] bk. **ululuḳ**

u. 32a/8
her ṭaşınuñ u.+ ı 29b/3
u.+ ına 96b/17

ululuḳ -4- [Tr] Büyüklük, yücelik.
u. 14b/10
ādemüñ u.+ ı 17a/8
u.+ ı daḫı 6b/11
u.+ ın görüp 17a/7

ʿulvī -3- [Ar] Yüce, yüksek.
ʿ. 118b/4, 71a/10
ʿālem-i ʿ. 40a/4

um - -14- [Tr] Bekle-, san-, tahmin et-
u.- aram 119a/4
u.- ar 119a/7, 19a/7, 95a/7
u.- aram 23b/2, 3a/4, 3a/7
u.- ardı 119b/11
meded u.- arlar 9b/12
u.- arsañ 2b/1
u.- ma 76b/17
u.- mazıdı 94a/7

ʿummān -16- [Ar] Okyanus.
ʿ. 82b/4
deryā-yı ʿ. 104a/15
baḥr-ı ʿ.+ a 82b/15
deryā-yı ʿ.+ a 105b/3
luṭf-ı ʿ.+ a 71a/18
Muḥīṭ deryāsı kenārında ve ʿ.+ da 17b/9
ʿ. eyle 88a/4
baḥr-ı ʿ.+ ı 109a/17
deryā-yı ʿ. kenārından 34a/21
ʿ. kenārlarında 115b/16
baḥr-ı ʿ. kenārlarını 18a/1
ġarbdaġı ʿ.+ lar 25a/8
şarḳdaġı ʿ.+ lar 25a/7
baḥr-ı ʿ.+ uñ vasaṭında bir cezīre 104a/16
bu ʿ. yiri ve bu kūhistān yiri 24b/21
baḥr-ı ʿ. yüzinden 108b/16

uñ - -1- [Tr] Um-, bekle-
furṣat u.- ardı 73a/19

un -1- [Tr] Tahıl veya bazı gıda maddelerinin öğütülmesinden elde toz halindeki besin.
u. olup 107a/16

ʿunf -1- [Ar] Şiddet, sertlik, kalabalık.
ʿ.+ ıla 84b/1

unıt - -1- [Tr] bk. **unut -**
u.- up 20b/5

unṣur -1- [Ar] Eleman, öğe.
ʿālem-i u. 1b/5

unut - -4- [Tr] Aklında kalma-, iradesi dışında hatırından çık-
u.- dı 19b/19
u.- dılar 25a/15
u.- ma 108b/11
u.- mazuz 55b/21

ur - -139- [Tr] 1. Vur-, saldır-, döv-, yarala-, parçala-
u.- dı 108a/1
u.- a 103a/18
u.- alar 110b/18, 94a/4
u.- alum 109a/12
u.- amayup 84a/4
u.- asın 59b/18
u.- avuz 83a/19
u.- dı 107a/11, 108a/3, 84a/4, 99b/20
u.- duġı 7b/12
u.- dum 84a/3, 99b/16, 99b/18
u.- mak 99b/17
u.- maḳ 99b/19, 99b/21
u.- ucaḳ 89a/6
u.- up 105a/18, 105a/20, 105b/12, 108a/5, 109a/10, 109a/17, 10a/6, 111b/14, 25a/16,
42a/7, 43a/6, 52b/1, 60b/15, 60b/16, 66a/11, 6a/14, 84a/17, 91b/17
u.- ur 101a/14, 8b/2, 95b/14
u.- uṭurup 35a/1
ʿuḳḳābveş u.- uṭurdı 60a/15
2. Sür-, ince tabaka halinde yay-
u.- sa 109b/21
u.- salar 48b/7, 49a/5, 54a/10
u.- up 14b/15, 14b/7, 49a/14
3. Yap-, hazırla-
u.- up 31a/16
u.- dılar 33b/3
u.- mışlar 35b/12, 37a/3
u.- up 29a/13
4. Koy-, al-, taşı-
u.- up 42a/4
u.- up 69b/6, 75a/21
u.- urdı 87a/17
5. Emmek için harakete geç-
u.- up 99b/5
u.- sa 47b/20
u.- up 100a/2, 99a/11, 99b/20
6. y.f.
göz ḳulaḳ u.- mışdı 113b/8
fikr engüştini dehşet aġzına u.- a 27b/12
naẓar u.- am 55b/4
ḍarb u.- dı 99b/18
engüşt ber-dehān u.- dı 70a/20
göz u.- dı 57a/12
ḥayret aġzına fikir engüştin u.- dı 20a/11
ḥayret aġzına fikr engüştin u.- dı 35b/13
ḥayrete varup engüşt ber-dehān u.- dı 60a/2
kilīd u.- dı 2b/7

lāf u.- dı 81b/9, 94a/5
lāfı u.- dı 88a/6
naʿra u.- dı 42b/2
naẓar u.- dı 81a/10
pervāz u.- dı 105b/2
yüz u.- dı 90b/1
göz ḳulaḳ u.- dılar 59b/5
ḥayret aġzına fikr engüştin u.- dılar 32a/4
naẓar u.- dılar 26b/15, 94a/3
naẓar u.- duḳ 41b/6
göz u.- dular 116a/2
lāf u.- ıcaḳ 14a/18
naʿra u.- ıcaḳ 34b/12
pervāz u.- maġa 80b/13
lāf u.- maḳ 32b/18
lāf u.- maḳdan 33a/8
ʿaybın yüzüne u.- mayup 82b/1
mevc u.- mış 106a/4
ellerin u.- mışlar 89b/2
ḳazuḳlara u.- sun 59a/21
lāf u.- ucaḳ 93b/8
berḳ u.- up 37a/13
cevelān u.- up 42a/11
çanaḳ ḳaynaḳ u.- up 9b/7
dem u.- up 46b/4
el u.- up 32a/6, 36b/2, 37a/12
göz terāzūsına u.- up 84b/13
göz u.- up 35b/4
lāf u.- up 62b/14
maḥmīz u.- up 108a/8
mevc u.- up 106a/9, 12a/1
naʿra u.- up 106a/7, 106b/10, 107b/15, 33b/15, 34b/18, 34b/6, 43a/17, 58b/7
nīşterlerin u.- up 64a/4
omuz u.- up 64a/1
ölüye u.- up 57b/4
pençe u.- up 42a/10, 43a/17, 81a/8
pençeler u.- up 56b/13
sille u.- up 48b/3
şīşe u.- up 10b/1
yüz u.- up 81a/15
zaḫm u.- up 7b/20, 97a/17
çarḫ u.- ur 119b/18, 72a/7
yüz u.- ur 88b/10
ḍarb u.- urdı 31a/18
cevlān u.- urlar 15a/16
muḥkem u.- urlar 99b/9
naʿra u.- urlar 118a/13
cevlān u.- urlardı 107b/17
mevc u.- ursa 1b/6
ḳulaḳ u.- uruz 67b/11

ʿUrabā -2- [Ar] Araplar.
ʿArab u ʿ. memleketinüñ ʿuḳalāsı fużalāsı gelüp 29a/20
ʿArab u ʿ.+ yıla 117a/16

urış - -1- [Tr] y.f. Birlikte kanat çırp-
pervāz u.- up 103a/14

urucı -1- [Tr] Vurmakla görevli.
ḳaynaḳ dıynaḳ u. yırtıcı şehbāz sunḳur külenglerin 117a/14

urun - -5- [Tr] Giyin-, donan-
melek sīretin u.- dı 37b/1
u.- mışdı 107a/4
şaru altun tāclar u.- up 87a/4
laʿl-i Bedaḫşī gevher birle zeyn olmış tācın başına u.- urdı 87b/2
tāc u.- urdı 87a/14

uruş - -1- [Tr] Vuruş-
u.- alum 93b/6

uruṭur - -3- [Tr] Vuruştur-, birbirine kırdır-
u.- dı 60a/15, 83b/3
u.- up 35a/1

ʿurūż -1- [Ar] Kaplana benzeyen yırtıcı bir hayvan.
bebr ü ʿ. 99a/16

uşañ- -1- [Tr] Bıkkınlık göster-
u. 56b/11

uşan - -1- [Tr] bk. **uşañ-**
u.- mazdı 107b/7

uşlu -1- [Tr] Söz dinleyen, edepli.
u. itmedi 23b/5

uş -1- [Tr] Akıl.
u.+ uñı 23b/5

uşul -1- [Ar] Bir amaca erişmek için takip edilen yol.
her u.+ den 86a/16

uş - -1- [Tr] bk. **üş-**
u.- duġını 46b/16

uş -8- [Tr] İşte, şimdi; çünkü.
u. 117b/9, 118b/5, 79a/19, 93b/5
el u. idüp 32a/18, 32a/20, 32a/7, 33a/1

uşacuḳ -2- [Tr]
yiryüzinde olan u. cānavarlara dirler 3b/15
bir cins u. siñek 48b/21

uşaḳ -6- [Tr] Ufak, küçük.
u.+ ı ve irisi 4b/11, 6a/16, 87a/1
u.+ ın 80b/19
u.+ ından 64b/16
u.+ uñuz iriñüz 42a/17

uşat - -5- [Tr] Kısalt-, kes-
u.- dı 74a/1
benüm boynuzlarum u.- up 57b/19
köklerin u.- up 97a/1
u.- ur 119b/3, 74b/1

ʿuşşāḳ -2- [Ar] Aşıklar.
mürde-i ʿ.+ a 46a/3
u. 34a/13

ut - -2- [Tr] Yakala-, yen-

oḳıla u.- up urup 25a/16
oyunda u.- usar 88a/21

utan - -1- [Tr] Mahçup ol-
u.- u ḳızaru 16b/20

ʿUṭārid -2- [Ar] Güneşe en yakın olan gezegen, Merkür.
ʿ. 17b/15, 18b/3

ʿUṭārid-fiṭnat -1- [Tr] Anlayışı parlak, çabuk anlayan.
ʿ. 119a/15

uvaḳ -1- [Tr] Ufak, küçük.
u. ṭaşlarla ḳalʿayı yapup 33a/17

uvaḳlu -1- [Tr] Küçüklü.
irilü u. ṭaşlar 30b/3

uvat - -1- [Tr] Küçült-
u.- dum 73a/7

ʿŪc bin ʿUnuḳ -1- [Tr] Metne göre Nuh tufanında gemiye binmemesine rağmen boğulmamış dev gibi bir adam; Firavun'un askeri.
ʿ. gibi cābir 113b/19

uy - -17- [Tr] Tabi ol-, inan-, kan-
nefse u.- an 94b/11
ol şehrüñ baña u.- an ḫalḳını alup ḳaçdum 9b/18
andan yaña u.- an ẕübāb cinsiyle 42b/10
u.- dı şeyṭān sözüne 81a/3
u.- dılar 79a/10
sözüne u.- dılar 85b/9
u.- dular 85b/10
u.- maġıl sözine anuñ 70b/18
nefsüm hevāsına u.- mayam 104b/2
sözine u.- mayınca 102a/6
u.- mayup 109a/12
u.- maz 73a/15
sözüne u.- maz 72b/20
anasına u.- up 73b/14
düşmenüñ sözine u.- up 88b/11
nefse u.- up 97a/12
telbīsine u.- up 93b/4

uyan - -4- [Tr] Uyku durumundan çık-
u. 89a/6
u.- mazlar 58b/8
u.- up 81a/18
eti acısından u.- up 6a/11

uyar - -1- [Tr] Yaptıklarının veya kendisine yapılanların yanlış yahut tehlikeli olabileceği hususunda bir kimsenin dikkatini çekmek, ikaz etmek.
u.- mayasın 88a/10

uyḫusuz -1- [Tr] Uykusuz.
u. ḳalmaġın 58b/9

uyı - -1- [Tr] bk. **uyu-**
u.- madılar 107b/13

uyḳu -1- [Tr] Organizmanın, dinlenip toparlanabilmesini sağlamak üzere vücuttan ve dış dünyadan gelen uyarıları fizyolojik ve geçici olarak idrak edememesi durumu.
u.+ ya varup 5b/17

uyluḳ -2- [Tr] Bacağın kalçadan dize kadar olan kısmı.
deve u.+ ına 7a/14
u.+ ları 7a/14

uyu - -1- [Tr] Uyku halinde ol-
u.- r 88a/9

uyut - -1- [Tr] Uyumasını sağla-
u.- mazsın 89a/6

uyuz -1- [Tr] Sünepe, miskin.
u. ẕübāb 101a/17

uz -1- [Tr] Ustaca, mahir.
perī ḳızlarınuñ eli u. hünermendlerine 18a/3

uzaḳ -1- [Tr] Arada çok mesafe bulunan.
u. 19a/6

uzan - -1- [Tr] Vucudunu yatar duruma getir-
u.- ur 53a/5

uzant - -1- [Tr] İleri doğru uzat-
u.- dı 87a/1

uzat - -11- [Tr] Uzamasına yol aç-
1. Sun-
u.- dı 103b/20
u.- dı 41b/8
u.- dılar 15a/17, 34a/14
u.- up 15b/9, 34a/12, 34a/15, 96a/9
u.- urlar 34b/16
2. Bir konuyu olduğundan daha uzun sürede anlat-
u.- mayalum 99a/19
3.y.f.
āh u.- mış 46a/5

uzun -10- [Tr] Uzunluk, boy; müddetin uzunluğu.
u. 24b/8
ol bisāṭuñ ini u.+ ı 18a/14
on biñ arış u.+ ı 18a/13
on biñ arşun u.+ ı 15a/4
on iki biñ adım u.+ ı 96a/3
yitmiş arşun u.+ ı 18a/13
yitmiş biñ arşun u.+ ı ve yitmiş biñ arşun ini 15a/6
ḳalʿa u.+ ınca 30b/6
ʿādil pāẕişāhlaruñ ʿömri u. olur 8a/1
u. yaşuñ āḫiri 55a/4

uzunluḳ -14- [Tr] Uzunluk, boy, mesafe; müddetin uzunluğu.
u.+ ı 29a/19, 30b/6
ʿömr u.+ ı 77a/17
ḳalʿanuñ u.+ ı 30b/15
ḳırḳ arış u.+ ı 31a/17

ḳırḳ beş arış u.+ ı 28a/20
kiçisinüñ bir ḳanadınuñ u.+ ı 108a/17
yedi arış u.+ ı 31a/16
yumurdasınuñ u.+ ı 108a/18
yunuñ u.+ ı 59a/20
ḳalʿa dīvārınuñ u.+ ı miḳdārı 30b/16
bu ḳalʿanuñ u.+ ınca 30a/2
ʿömrüñüzüñ u.+ ından 77a/16
ʿömr u.+ ından maḳṣūd 77a/17

-Ü-

ü -488- [Fa] Bağlama edatı "ve".
ü. 10b/5, 111a/2, 119b/12, 15a/9, 1b/13, 2a/8, 2b/17, 45b/9, 46a/14,
58b/19, 84b/19, 9a/10
bī-zevāl ü. 21a/7
pūzīne-serv ü. 20a/21
ol ʿāḳil ü. aʿḳal ḥükmünce 71b/4
ʿādil ü. ʿāḳil ola 8a/4
idrāk ü. ʿaḳl-ı 1b/12
ṭabl ü. ʿalem 5a/19
ṭabl ü. ʿalemile 20b/14
ḫayl ü ḥaşemüñ ṭabl ü. ʿalemüñ birle 113a/19
ol Ḥayy u Ḳayyūm Ḳādir ü. ʿAlīm Ḳadīm pādişāha 119a/11
Zeyd ü. ʿAmr 24a/16
Nīl ü. āb 95a/3
cinn ü. ādeme 39b/5
şems ü. āftāb 111b/17
fikr ü. āḫirinde 66a/20
gūsfend ü. āhūdurur 53b/2
dīv ü. ʿifrīt serhengleri 35a/7
dīv ü. ʿifrīt serhenglerin 32b/2
on nefer dīv ü. ʿifrīt serhenglerin 58b/3
dīv ü. ʿifrīt ü cin 29b/20
dīv ü. ʿifrīt ve ġūl leşkerin dağıtduġın 109a/5
biñ nerre-dīv ü. ʿifrīt 32b/14
ḥilm ü. ʿilm ḳuvvetiyle 7b/19
ʿīş ü. ʿişret iderdi 11b/21
ʿīş ü. ʿişret itdi 111b/16
devlet ü. ʿizzet bula 14b/10
ḥürmet ü. ʿizzet itmek geregidüñ 32a/11
taʿẓīm ü. ʿizzetile 107a/2
ṭabl ü. āsāyiş çalındı 108a/6
bebr ü. ʿurūż 99a/16
öz ü. az 101a/19
ester ü. baʿīr 48a/7
cābir ü. bahādur ḥayvān 49a/8
nehr ü. baḥrdur 64b/7
ʿizz ü. baḫt 38a/11
ʿizz ü. baḫtını 38a/4
perr ü. bāl ḳuvvetiyle 52b/3
süd ü. bal 70b/13

ʿuzlet -3- [Ar] Bir köşeye çekilip, toplumdan, insanlardan uzak, yalnız başına yaşama.
maḳām-ı ʿ.+ de 51b/14, 66a/18
ʿ.+ i küncide Uzlet köşesi. 2a/3

ʿUzza -2- [Tr] İslamiyetten önce cahiliye araplarının taptığı putun adı.
Lāt u ʿ. 2a/13
Lāt u ʿ. ḥaḳḳıyçun 107a/18

perr ü. bālı 52b/12, 52b/15
perr ü. bālına 112a/21
benüm ḫod perr ü. bālumuñ fermānı ḳalmadı 67b/20
perr ü. bālumuzuñ fermānı 77b/9
ẕihn ü idrāk ü. başīret ḳuvvetiyle 43a/11
şeyḫ ü. Bāyezīd 71a/2
ḥarīş ü ṭāmiʿ ü. bed-nefs 51b/5
merd-i żaʿīf ü. bende-i 51a/12
deşt ü. beyābān geçerek 34a/16
berr ü. beyābānı 86a/3
lā-yezāl ü. bī-bedeldür 111b/11
Vāḥid ü. bī-bedeldür 93a/14
żaʿīf ü. bī-çāreyi 77b/12
dāneveş ü. bī-ḥaddiken 39a/19
ṭaʿāmumuzdan maḥrūm iden ḥāsid ü. bī-ḥayā 42b/15
tīz-nefs ü. bī-ḥayā 86a/16
lā-naẓīr ü. bī-miṣāl 10b/8
Vāḥid ü. bī-miṣālsin 82a/14
lā-mekān u lā-şerīk ü. bī-zevāl 80a/5
lā-yemūt u lā-şerīk ü. bī-zevāl 84b/8
lā-yezāl ü. bī-zevāl 1b/4
lā-şerīk ü lā-mekān ü. bī-zevālsin 82a/14
ʿadl ü. bünyādı 119b/5
iy cāhil ü. cābir-i 93b/18
bī-dīn ü. cāhil bī-ṣebāt 76b/6
ʿaḳl u dil ü. cān virüp 119a/10
dil ü. cān 61a/3
emīr-i ins ü. cān 115a/9, 93b/12
ins ü. cān 117a/18, 51a/6
cinn ü. cān-ı 53a/8
ins ü. cānn 2a/18
melik-i ins ü. cānn 3b/6
Ḫüsrev-i deryā-dil ü. Cemşīd 2b/17
laʿl ü. cevāhir gibi 15a/3
laʿl ü. cevāhir 14b/20
laʿl ü. cevāhirden bir ḳubbe 37a/2
laʿl ü. cevāhirile 16b/2
laʿl ü. cevāhirle 87a/9
ol ḳadar laʿl ü yāḳūt gevher ü. cevher 18b/20
ceng ü. cidāl idem 78a/20
ceng ü. cidāl ḳılsa gerek 65b/9
dīv ü. cin leşkeri 113a/1

ins ü. cin melikleri 35a/7, 47a/19
dīv ü ʿifrīt ü. cin 29b/20
dīv ü. cin 5a/21
emīr-i ins ü. cin 49b/6
ins ü. cin 17a/1, 32a/12, 35a/2, 52a/3, 56b/8, 60a/7
niçe biñ dīv ü. cin 56a/15
ins ü. cinden kimse ḳomayup 34a/4, 34a/6
ins ü. cinden kimse 34b/17
ins ü. cinden 29b/2, 29b/3, 88b/13, 9a/15
dīv ü. cinle 60b/3
emīr-i ins ü. cinn ü mūnis melek 49b/5
iy emīr-i ins ü. cinn ü v'ey resūl-i 111b/5
dīv ü. cinn ü vaḥş u ṭayr u mār u mūr 37b/19
ins ü. cinn ü vaḥş u ṭayr u mūr u mār 67a/14
ins ü. cinn ü vaḥş u ṭayr u mūr u mārı 66a/7
ins ü. cinn ü vaḥşıla 102b/8
dīv ü. cinne 113a/9
ins ü. cinne 16b/13, 2a/8
dīv ü. cinnī baḳuban 33b/19
dīv ü. cinnī serhenglerin 117a/13
dīv ü. cinnī 32b/4, 33b/17, 56a/14
ins ü. cinni 53a/9
cüst ü. cū ḳılasın 68a/2
bend ü. çāh 76b/18
żaʿīf ü. dāʿīyem 65a/4
vesīle ü. dād eyleye 49b/19 ʿadl
ʿadl ü. dād ide 25a/18
ʿadl ü. dād idem 110b/12
ʿadl ü. dād idüp 61b/16, 7b/21
ʿadl ü. dād 7b/19
ʿadl ü. dāddur 52a/6
ʿadl ü. dādı 39a/18, 8b/16
ʿadl ü. dādına 61b/15
küfr ü. ḍalāletden 72b/14
ḫalḳuñ küfr ü. ḍalāletleri 81b/21
ʿāḳil ü. dānā 40a/16
meded irgürüci Ḳādir ü. dānā 33b/8
Ḳayṣer ü. Dārāb u Dārā-mertebet 2b/17
iy mūnis ü. ẕelīl 79b/18
ʿizz ü. devlet bulup 47a/15
ʿömr ü. devlet 8b/20
feṭḥ ü. devlet 28a/14
bī-mecāl ü. dīde-dūḫt 1b/4
şerʿ ü. dīnüñ çār-rükni 2b/1
der ü. dīvārını 35a/16
dīn ü. diyānet 20b/6
ḥamd u şenā ve tesbīḥ ü. duʿā ve ṣalavāt u tekbīr 66a/4
ṭabl ü. duhūller çaldurup 105b/19
şeʿābīn ü. efāʿīdür 52b/9
eger ins ü. eger cin eger perī eger faḳīr ve eger cihānuñ serveri 14a/11
mubaṣṣır u kāmil ve ʿāḳil ü. ehl-i 8b/10
bebr ü. ejder mişli 56a/14
kāmil ü. ekmel 67a/18
ol kāmil ü. ekmel 71b/3
emn ü. emān bulasın 55a/20
emn ü. emānuñ içinde 44b/6
feyż ü. emr itdi 1b/10
żiyāfet ü. envāʿ 11b/14
ʿāḳil ü. er 12a/5
esb ü. ester 53b/1
ʿālem ü. eṭrāfa 20b/14
ʿālem ü. eṭrāfı 25a/7
tinnīn ü. evren bağrı ḳanın içicidür 96a/13
feyż ü. faż̈l-ı 1b/6
cürm ü. fesād itmeyem 31a/3
şirkile küfr ü. fesād ḳılmağıçun 92b/4
ʿādet-i kevn ü. fesād 103a/9
ʿālem-i kevn ü. fesād 40a/3
kevn ü. fesād 29a/5, 30b/21, 39b/1, 39b/3, 60b/5
kevn ü. fesādı 84b/3
kibr ü kīn ü. fiʿl ü şer 71a/1
mekr ü. füsūs 39b/9
ḫuşk ü. ġabrā iderlerdi 86a/3
Seḥālāb Ḳaṭārib ü. Ġafelān gibi 13a/15
pīr ü. genç 103b/4
keşīr ü. ger ḳalīl 77b/16
żaʿīf ü. ger ẕübāb 67a/14
cevāhir ü. gevāhir maʿdenleri varsa 14b/4
laʿl ü. gevher ḳıymeti 11b/11
dürr ü. gevher 64b/7
ir ü. giç 92b/11
yir ü. gök arasını 49b/2
Baʿalbek şehrinüñ āb-ı revānın bāġ u būsitānın gül ü. gülistānın 27b/4
gül ü. gülistānları 27b/1
dün ü. gün açıp 88a/19
ḳılıcıla ḫançer ü. gürz-i 106a/6
ḥāl ü. ḫaber ṣordılar 81b/5
ḥāl ü. ḫaber 118a/7
ʿāciz ü. ḫacīl olup 79a/1
efḍal-i fużalānuñ ḥākim ü. ḫāḳanı naḳlince 46a/14
duʿācı faḳīr ü. ḥaḳīrdür 62b/6
mihr ü. Ḥaḳla meh melek 118b/5
şükr ü. ḥamdın 83b/9
sācid ü. ḥāmiddürür 111b/10
ṭāmiʿ ü. ḥarīṣ 64b/8
mümsik ü. ḫasīs 41a/18

ḫayl ü. ḥaşem birleyile 5a/20
dirüp ḫayl ü. ḥaşem 115b/9
ḫadem ü. ḥaşem 12a/9
ḫayl ü. ḥaşem 21a/11, 38b/3, 64b/6, 88a/20, 93a/8
ḫadem ü. ḥaşemi 5b/11
ḫayl ü. ḥaşemile 20b/14
ḫayl ü. ḥaşemle 109a/4
ḫayl ü. ḥaşemüñ ṭabl ü ʿalemüñ birle 113a/19
ʿaḳīb ü. ḥāşir 2a/20
ḥarīş ü. ḫaṭā idici 41a/12
ḥāl ü. ḫāṭır şoruşdı 60a/1
ḥāl ü. ḫāṭır 11b/16
ḥaẕer ü. ḫavf u ḫaṭar 10b/5
bal u yaġ u süd ü. ḥayāt 68b/21
mest ü. ḥayrāndur 118b/20
ins ü. ḥayvān 47b/20
ḥakīm ü. ḥāẕıḳ u fāżıl-ı 3a/18
evc ü. ḥażīże irişince 40a/8
hem esīf ü. hem ḫafīf 53b/3
Sind ü. Hindüñ 88b/8
ḥadd ü. ḥisābı 98a/17
ḥükm ü. ḥükūmāt ḳılam 101a/6
bir kemāl ü. hüner gösterüp 14a/6
ol ḳadar lüʿb ü. hüner gösterüp 106b/13
bir kemāl ü. hüner 14a/9
kemāl ü. hüner 14a/5
ʿizzet ü. ḥürmet bulup 78a/1
ʿizzet ü. ḥürmet ḳıldılar 81b/19
ʿizzet ü. ḥürmet ḳıldum 68b/3
ʿizz ü. ḥürmet ve devlet ü saʿādet 30a/10
ḥarīş ü. ḫ̆ūn-ḫ̆ār 45b/9
ẕihn ü. idrāk ü başīret ḳuvvetiyle 43a/11
ʿizzet ü. ikrām ḳılasın 68a/4
niʿmet ü. inʿāmını bilmez 2b/9
iy emīr-i ins ü cinn ü v'ey resūl-i 111b/5
ʿadl ü. inṣāf 119b/14
dīn ü. islām 79b/3
cābir ü. kāfir-i 92b/20
o laʿīn ü. kāfirüñ helāki 98b/18
şol Ḳādir ü. Ḳahhār ve Ġāfir ü Settār 8a/14
ol cābir ü. ḳāhire ḥavāle ḳılıp 92a/11
bikr-duḫter ü şems-ṣūret ü. ḳamer-manẓar cāriyeler virüp 18b/19
ḳadd ü. ḳāmetde 29a/7
ḳadd ü. ḳāmetin büküp 15b/9
ḳadd ü. ḳāmetümüze göre 27b/10
ḳadd ü. ḳāmetümüze 28a/10
ol ḥakīm ü. kāmil üstād 46a/10
Loḳmān-ı hünermend ü. kāmil 3a/18
bebr ü. ḳaplan 96a/14
köşk ü. ḳaṣūr 17a/10
bu taḫt u köşk ü. ḳaṣūrıla 16b/10
Ḳādir ü. Ḳayyūm u Ḥayy 1b/3
Ḳādir ü. Ḳayyūm 71b/11
bīş ü. kem 105b/8, 36a/16, 38b/2, 64b/6, 67a/13, 98b/4
maẕhar-ı ilm ü. kemāl 2b/18
tīr ü. kemān alup 105a/3, 81a/20
ol ḫor gördügüñ cānavarcuḳlaruñ be-ġāyet żaʿīf ü. kemteri 6b/3
ʿālem-i kevn ü. mekān 2a/2
naḳīr ü. ḳıṭmīr 70b/9
şehd ü. kilden 1b/11
kibr ü. kīn ü fiʿl ü şer 71a/1
kibr ü. kīnile 8b/12
leng ü. kör olmışıken 98b/21
kemāl ü. ḳudret birle 22a/17
köşk ü. ḳuṣūr 16a/21
lā-şerīk ü. lā-mekān ü bī-zevālsin 82a/14
lā-şerīk ü lā-vezīr ü. lā-müşīrdür 10b/16
lā-şerīk ü. lā-vezīr ü lā-müşīrdür 10b/16
bī-zevāl ü. lā-yezāl 79b/21
lā-müşīr ü. lā-zevāl 10b/9
iblīs ü. mā vü men 83b/12
ʿāciz ü. maġbūn 119a/6
ẕelīl ü. maġbūndur 41a/11
ġālib ü. maġlūb 84b/1
mihr ü. māh 2a/11
mihr ü. māha 1b/9, 2b/13
mihr ü. māhuñ ṣūreti 2a/2
milk ü. māle 23a/2, 8b/19
gūş-ı Yeʾcüc ü. Meʾcüc 52b/8
mihr ü. mehle 94a/18
ʿālem ü kevn ü. mekān 2a/2
ʿālem-i kevn ü. mekān 1b/10
Kāf u Nūndan yaratduġı kevn ü. mekānı 71b/12
ol felek-seyr ü. melek-sīret melik 2b/10
niçe şehr ü. memleket çigneyüp 96b/2
ol ḳan içici merd ü. merdānları 106b/19
meġārib ü. meşārıḳ cānıbına 12b/2
meġārib ü. meşārıḳa 13a/8, 61b/12
şems ü. meṭāliʿine ḳarşu 37a/1
māh ü. mihr 27b/2, 35b/8, 39a/4
meh ü. mihr 29a/4, 80a/6
müşfiḳ ü. mihrbāna 16b/10
ʿömr ü. milke 8b/15
māl ü. milkile 47a/17
mālik ü. milküñ gibi 116b/12
cümle milk ü. milleti 1b/3
şükr ü. minnet 119b/16
mīr ü. mīrān 88b/9
mīḫ ü. mismārını 35b/2
mīḫ ü. mismārları 86b/12
muḳābil ü. muʿārıż olup 101b/13

buldı ʿizz ü. muġlaḳ 119b/4
ʿazīz ü. muḥterem olup 32a/8
müfsid ü. muḳallid 31b/17
emīr-i ins ü cinn ü. mūnis melek 49b/5
müseddes ü. muṣannaʿ ḫāneleri 40b/4
müʾmin ü. muvaḥḥiddür 12b/13
ṭāmiʿ ü. mūẕīdür 51b/18
muṭīʿ ü. münḳāddur 66a/6
ʿizz ü. nāzıla 16b/19
lā-yefūt u bī-bedel ü. Nāẓirdürür 84b/8
tīz ü. nebtīz ursa 47b/20
dem ü. nefesin içerü çeküp 34a/15
ṭabl ü. nefīrlerin çaldurup 98a/17
īfrīt ü. nefrīt-sīret 86a/15
leyl ü. nehār 47a/15
şīr ü. neheng 89a/1
tinnīn ü. neheng 27a/11
emr ü. nehy ü rūz u şeb 2b/18
Münkīr ü. Nekīr 44a/21
Münkir ü. Nekīre 85b/4
kör ü. nemnāk ideler 115b/4
gül ü. nesrīnile 76a/2
pīr ü. nev-cüvān 4a/13
mey ü. ney 108b/10
gevāhirüñ cevāhirüñ zevāhirüñ ḥadd ü. nihāyeti 14b/21
ḥadd ü. nihāyeti 69b/11
söz ü. niyāzıla 16b/19
feṯḥ ü. nuṣret rehberi 2b/8
ʿīş ü. nūş idüp 58a/19
ʿīş ü. nūş ḳılduġın 90a/4
ʿīş ü. nūş ḳılurdı 87b/8
ʿīş ü. nūş 38b/11, 50b/13
ʿarş u ferş ü. nüh felek 82a/17
ferş ü. nüh felek 93b/1
bu dīv ü. nüh-ser ejdehā 56a/4
bebr ü. peleng gibi 93b/6
bebr ü. peleng 89a/1
nerre-şīre beñzer ol bebr ü. peleng 106b/9
şīr ü. peleng 93b/10, 93b/7
bebr ü. pelenglerin 117a/14
dīv ü. perī ʿaskeri 113b/15
dīv ü. perī birle 117a/18
niçe dīv ü. perī daḫı 33a/3
ne cinn ü. perī neslin geçürdiler ve ne vuḥūş u ṭuyūr ṣınfın geçürdiler 18a/9
dīv ü. perī şekline 88b/21
bāl ü. peri 102b/9
dīv ü. perī 103b/12, 37b/21, 38b/13, 88a/11, 88a/19
pīş ü. pes 9a/16
żaʿīf ü. pür-hüner 71a/17
ol iblīs ü. pür-telbīsi 70a/21
ol Kerīm ü. Raḥīm Allāha 119a/10
ol Kerīm ü. Raḥīm pādşāh 82b/1
Ḳādir u Raḥīm ü. Raḥmān 58b/21
derd ü. renc 103b/4
ism ü. resmi 116b/14
gül ü. reyḫān oldı 75b/19
sünbül ü. reyḥān 76a/2
Ḫallāḳ-ı ʿālem ü. Rezzāḳ-ı 53a/17
ʿizz ü. rifʿati 2b/15
ḫacīl ü. rū-siyāhım 119a/4
sīm ü. ruḫāmın ve ṣāfī altunın 14b/15
Allāh u Vāḥid ü. Rusül 31a/3
emr ü nehy ü. rūz u şeb 2b/18
bu żaʿīf ü. rūzgār-dīde pīr içün 77b/10
baḫt u devlet ü. saʿādet bulup 61b/3
ʿizz ü ḥürmet ve devlet ü. saʿādet 30a/10
ʿābid ü. sācid 66a/6
mey ü. ṣāfī-yı 108b/8
biñ biñ māh ü. sāl 38a/9
māh ü. sāl 38b/4
sürdi ʿömr ü. salṭanat 92b/10
Ferd ü. Ṣameddür 33b/7
ʿūd u ʿanber ü. ṣandal ve kāfūr u misk 11b/12
yüce yüce köşk ü. sarāylar 35b/6
bebr ü. sebuʿ 53b/1
gāv ü. semek 22b/5, 53a/15
şevr ü. semek 71a/18, 82a/19
şükründen ʿāciz ü. ser-gerdāndur 118b/19
şanavber ü. serv aġacından 18a/4
ekmel ü. serveridi 40a/16
şol Ḳādir ü Ḳahhār ve Ġāfir ü. Settār 8a/14
cümle şemʿ ü. şevābit 72a/7
küfr ü şirk ü. siḥirden 85b/21
ʿadl ü. siyāset ve kerem ü şefḳat ve iḥsān u mürüvvet 50a/13
ʿadl ü. siyāset 50a/12, 50a/15
müʾmin ü. sünnī muvaḥḥid 31b/16
ʿīş ü. şebāb 58b/5
iy şeyḫ ü. şebāb 71a/12
şeyḫ ü. şebāb 54b/19, 91b/9, 94b/20
ʿadl ü siyāset ve kerem ü. şefḳat ve iḥsān u mürüvvet 50a/13
bikr-duḫter ü. şems-ṣūret ü ḳamer-manẓar cāriyeler virüp 18b/19
kibr ü kīn ü fiʿl ü. şer 71a/1
bunuñ gibi laṭīf ü. şerīf 41a/16
çār ḥadd ü. şeş cihāt 2b/9
serv ü. şimşād u abanus taḫtlarından 18b/9
bebr ü. şīr 93b/7
niçe bebr ü. şīr 55b/8
Demürbād-ı nerre-dīv ü. şīr-i 34b/9

pehlevān-ı ʿālem ü. şīr-i 60a/12
küfr ü. şirk ü siḥirden 85b/21
küfr ü. şirk ü ẓulümātından 21a/3
küfr ü. şirk 92a/18
küfr ü. şirkden 23a/6
şebīh ü. şirketi 1b/4
bu küfr ü. şirki 79b/16
küfr ü. şirki 100a/7
küfr ü. şirkile 79b/3
Nemrūduñ küfr ü. şirkin 67b/18
bu dünyā pādşāhınuñ küfr ü. şirkini 67b/4
küfr ü. şirkini 67a/19
küfr ü. şirküñ 91a/9
ekl ü. şurb iden cinnīler cinsi 12a/12
ol cinnīlerüñ ekl ü. şurb itmedüklerine sebeb 13a/14
ekl ü. şurb itmezler 12a/14
ekl ü. şurb 13b/2
ḥadd ü. şümār 20a/15
Neml ü. Ṭā Sīn āyeti 3a/10
ʿibādet ü. ṭāʿat ṭalebinde oldı 72a/21
ne ḫod Yemen ü. Tāʾīf-i 104a/16
tebdīl ü. taġyīr olur 24b/14
ṭayyib ü. ṭāhir 2a/20
ḥarīṣ ü. ṭamaʿdār 53a/18
ḥarīṣ ü. ṭāmiʿ olduġıçun 54a/21
ḥarīṣ ü. ṭāmiʿ ü bed-nefs 51b/5
Allāh Teʿālāyı tesbīḥ ü. tehlīl eylemege 78a/2
tekbīr ü. tehlīlile 37a/14, 37a/5
şīrīn ü. telḫ çeşpīde 67b/6
tevālüd ü. tenāsül 13a/14
taḳdīs ü. tesbīḥ 13a/2
temcīd ü. tevḥīdile 37a/5
seʿābīn ü. tinnīn nehenglerin 117a/15
Rüstem-i Tehem-ten ü. Tinnīn-ten-i Ḳahhārıla 104a/5
külüng ü. tīşe eline alup 31a/19
iy emīr-i ins ü cinn ü. v'ey resūl-i 111b/5
dīv ü cinn ü. vaḥş u ṭayr u mār u mūr 37b/19
ins ü cinn ü. vaḥş u ṭayr u mūr u mār 67a/14
ins ü cinn ü. vaḥş u ṭayr u mūr u mārı 66a/7
ins ü cinn ü. vaḥşıla 102b/8
Mucīb ü. Vehhāb u Eḥaddur 1b/2
bebr ü. yabanuñ üzerine 43b/18
ol ḳadar laʿl ü. yāḳūt gevher ü cevher 18b/20
laʿl ü. yāḳūt u elmās u zebercedlerin ve pīrūzelerin 14b/16
laʿl ü. yāḳūt u zeberced ve elmās u pīrūze 14b/4
işbu gök ü. yir 98a/14
sünbül ü. zaʿferān u semen olmış 37a/8
zīr ü. zeber ḳılmadı 111a/13
zīr ü. zeber ḳılurdı 31a/19
bend ü. zindāna ṣalup 90a/1
küfr ü şirk ü. ẓulümātından 21a/3
fīl ü. zūr 22b/11

üç -36- [Tr] İkiden sonra, dörtten önce gelen sayı.
ü. arış miḳdārı ıraḳda 60a/4
ü. Bādur 115a/7
ü. bölük ḳılup 5b/21
ü. bölük 29b/20
ü. bölükdür 12b/10, 12b/14
ḳalʿanuñ ü. dīvārı bitüp 29b/21
ü. dīvārı 29b/10
ü. dürlü mermer maʿdeni 27b/16
ü. dürlüdür 12b/1
ü. fersaḫ yir miḳdārı 16a/18
ü. gece 69a/16
ü. gicede bir 69b/21
ü. gün içinde 115b/21
ü. gün 72b/21, 79a/18
ü. güne dek 11b/14, 13b/13, 93b/2
ü. günlük oġlanca 70a/15
ü. günlük 70b/12
pādşāhuñ ü. ḥāleti 62a/2
ü.+ inüñ daḫı isimlerinüñ adı 115a/3
ü. ḳat 35b/5
ü. kerre 48b/9
ü. ḳısımdur 4a/6
ü. mertebe 13b/21
ü. mürsel peyġāmberile 77a/3
ü. nesnede 3b/6
ü. nesneden 62a/3
bu ü. peyġāmberden ġayrı 77a/5
ü.+ ümüz 77a/1
ü.+ ünci bölük 6a/8
ü. yaşında oġlanca 70a/14
ü. yeleklü oḳ 31b/21
ü. żaʿīf ḫalḳ 115a/3

üç biñ -4- [Tr] Üç bin sayısı.
ü.+ den artuḳ 32b/2
ü. yıl ʿömür 45a/2
ü. yıl geçdükden şoñra 25a/15
ü. yıldan 77b/4

üç biñ üç yüz -2- [Tr] Üç bin üç yü sayısı.
ü. miḳdārı 91a/3
ü. oġlum 38b/11

üç dört -1- [Tr] Üç dört arasında.
ü. yıl 20b/4

üç yüz -2- [Tr] Üç yüz sayısı.
ü.+ ile yitmiş üç meclis 71a/7

ü. kürsī 15b/17

üç yüz altmış altı -2- [Tr] Üç yüz altmış altı sayısı.

ü. burc 86b/3

ü. ḳapusı 35a/21

üç yüz altmış altıncı -1- [Tr] Üç yüz altmış altı sıra sayısı.

tārīḫ-i lā-naẓīrüñ ü. meclisinüñ itmāmın 119a/12

üç yüz elli -2- [Tr] Üç yüz elli sayısı.

ü. günde 38b/17

ü. yaşına 38a/2

üç yüz elli bir -1- [Tr] Üç yüz elli bir sayısı.

ü. gün 38b/21

üç yüz ṭoḳsan -1- [Tr] Üç yüz doksan sayısı.

ü. ḳulaç miḳdārı 56b/5

üç yüz yetmiş iki -1- [Tr] Üç yüz yetmiş iki sayısı.

ü. 45b/11

üç yüz yitmiş bir -1- [Tr] Üç yüz yetmiş bir sayısı.

ü. bāb 23a/10

üç yüz yitmiş dört -1- [Tr] Üç yüz yetmiş dört sayısı.

ü. 94b/15

üçler yidiler -1- [Tr] Gözle görünmeyen veli zatlar.

ü. 81a/4

üçünci -21- [Tr] Üç sıra sayısı.

ü. 12b/4, 27b/17, 52a/13, 73b/4, 77a/4

ü. aṭlas böceginüñ 3b/9

ü. ayaġı 15a/21

ü. āyīnede 16a/11, 16a/13

ü. bölügi 12b/13, 12b/8

ü. dīvārına yitecek bir ṭaş kesüp 32a/5

ü. gün 93b/3

ü. ḥāleti 62a/3

ü. ḳısmı 52b/9

ü. ṣınfı 52a/17

ādemī-zāduñ ü. ṣınfı 12b/19

ḥayvānuñ ü. ṣınfı 52b/15

ü. ṣınfına 115b/19

ü.+ si 52b/2

ü. ṭaş 36b/7

üleşdür - -2- [Tr] Paylaştır-

şarāb ü.- mege başladı 58a/14

ü.- mişdür 47b/11

Ülker -1- [Tr] Gökyüzünün kuzey yarım küresindeki boğa burcunda yer alan ve yadi yıldızdan oluşan bir yıldız takımı.

Ü. yılduzı gibi 98b/2

ümem -13- [Ar] Ümmetler.

biñ bir ü. 105b/8, 37b/20, 38b/2, 64b/6, 67a/13, 88a/20, 94b/17

hep ü. 36a/16

ü. arasında 53b/11

her ü.+ den 48b/8

biñ bir ü.+ i 10b/3

cemīʿ ü. içinde 51b/5

biñ bir ü. ordusında 50a/9

ümerā -19- [Ar] Emirler, beyler.

Ü. 91a/2

ü. 117a/8

cemīʿ ḥükemā ve ʿulemā vüzerā ü. 115a/12

cemīʿ vüzerā ü. 112b/20

ehl-i bidʿat ü. 91a/5

vüzerā ü. 78b/8

ü.+ dan 108b/2

maḫlūḳ u ü. gözlerinde nihān bir melek-i 36a/2

ʿAnḳūr sāḥirüñ vüzerāsı ü.+ sı 85b/15

Gevher-nigīn vilāyeti ü.+ sı 13b/7

sāḥirüñ vüzerāsı ve ü.+ sı 85b/9

ʿAnḳūr sāḥirüñ ü.+ sı vüzerāsı ḳarındaşı ʿAnḳūr sāḥirüñ öldügün 87b/19

ü. ve vüzerāyıla 117a/16

cemīʿ ü. vüzerā daḫı gelüp 46b/17

ü. vüzerā görüp 114a/13

ü. vüzerā 12a/9, 69b/13

cemīʿ ü. vüzerāyıla 117a/7

ḥükemāyıla ʿulemāyıla ü.+ yıla vüzerāyıla kelimāt iderken 19a/19

ümīd -6- [Fa] Arzu edilen, olması istenen beklenti.

ü. 17a/18

ü.+ dür 16b/12, 49b/14, 58b/4

ü.+ üm 115b/11, 77b/15

ümīẕ -4- [Fa] bk. **ümīd**

ü. 3a/7

şol ü.+ e 94b/20

ü.+ üm 18b/3

ü.+ üm kesmezem 119a/5

ümmet -48- [Ar] Bir peygambere iman edenlerin, onun getirdiklerine inanıp tabi olanların meydana getirdiği topluluk.

biñ bir ü. 101a/17, 102b/7, 117a/18, 117b/6, 14a/9, 20a/4, 36a/16, 38a/4, 51a/6,

52a/12, 53a/17, 53a/7, 66a/7, 71a/9, 85a/8, 88a/12

bir biñ bir ü. 65a/2

cemīʿi biñ bir ü. 32b/5

ne ḳadar ü. 26b/2

baḥr u ber içindeki biñ bir dürlü ü. arasında 5a/7

biñ bir ü. arasında 116a/13, 84b/4

biñ bir ü.+ den 65a/18, 95b/14

biñ bir dürlü ü.+ e 5a/4

biñ bir ü.+ e 49b/20, 52a/3, 56a/5

cemīʿ ü.+ e 47b/6

biñ bir ü.+ i 2b/8, 51b/4
ü.+ i içinde 109b/15
Muḥammed ü.+ i oldı 2a/7
biñ bir ü. içinde 115a/3, 53b/10, 5a/5
biñ bir ü. içre 84b/18
bir biñ bir ü.+ ile 108b/20
Şit peyġāmberüñ ü.+ inden ekşeri 114b/12
ü.+ ine olduġı gibi 12b/21
deryāda olan altı yüz bir dürlü ü.+ lerden 26b/2
ü. olup 82a/8
biñ bir ü. serhengleri 47a/19
ü.+ üñ 93a/9
biñ bir ü.+ üñ ʿāṣīlarına 6a/21
senüñ bir ü.+ üñ aḥvāline 110b/12
biñ bir ü.+ üñ diripdür 88b/13
biñ bir ü.+ üñ her birisinden 64b/16

ümmü'l-Ḫalīl -3- [Tr] Hz. İbrahim'in annesi.
ü. 69a/1
iy ü. 68b/8
yā ü. 68b/6

üre - -2- [Tr] türe-, çoğal-
ü.- diler 25a/14
ü.- yüp 21a/4

ürkici -1- [Tr] Korkak.
ü. 32a/12

ürkit - -1- [Tr] Korkut-
ü.- ür 95b/16

ürper - -1- [Tr] Kork-
ü.- di 107a/9

ʿüryān -1- [Ar] Çıplak.
ʿ. olup 44b/13

üst -61- [Tr] Bir şeyin yukarıya, göğe doğru bakan yüzü.
ü.+ i 25b/20
ġāyet yüce bu ḥarīmüñ ü.+ i 35b/16
şehrüñ ü.+ i 25b/3
ḳara siñeklerüñ ulusı Hedvālüñ ü.+ i yanına geçürüp 109b/9
ẕübāb reʾīsi Hedvālüñ ü.+ i yanında 101a/3
benüm ü.+ i yanumda 64b/8
mermer ü.+ in 28a/1
ü.+ in yanına geçmez 109b/12
ü.+ in yanuma geçürürsin 109b/11
Ḳāfuñ dördünci ḳullesinüñ ü.+ inde 36b/10
murġ-ı Ruḫ ü.+ inde 104a/8
Süleymān bin Bū-türāb şehri ü.+ inde 25b/13
şehr ü.+ inde 106a/13
taḫt ḳubbesinüñ ü.+ inde 16a/1
taḫtuñ ü.+ inde 15b/18
her ḳubbenüñ ü.+ inde bir gevher-i 15a/8
her köşküñ ü.+ inde bir ḳubbe 15a/7
binā ü.+ inde ṭurup 15a/4
ol şehrüm ü.+ inden 38a/8
ü.+ ine 108b/3, 21b/10, 33b/3
anuñ ü.+ ine 106a/14
arslan ü.+ ine 101a/13
bād-ı şarṣar ü.+ ine 36a/10
baş ü.+ ine 35a/4
depesinüñ ü.+ ine 108a/4
ḥayvānuñ ü.+ ine 95b/15
her ne ḥayvān ü.+ ine 97a/17
Heşt-Pāy-ı Baḥrīye ü.+ ine 106a/15
ol ḫışımlu buluduñ ü.+ ine 104b/14
ol ṭaş ü.+ ine 102b/1
pādişāhlar tācı ü.+ ine 95b/14
ser-cümlesinüñ ü.+ ine 15a/5
şırça ʿameli ü.+ ine 15a/2
ṭaş ü.+ ine 35a/4
ü.+ ine gelüp 109b/13
bu der-bend ü.+ ine ḳonılup 103b/19
anuñ ü.+ inedür 32b/9
ü.+ üme 39a/18
Hedvāliñ ü.+ ün yanına geçüp 64b/11
ü.+ ün yanlarına 79a/16
aġ ü.+ ünde 48a/13
aġaçlar ü.+ ünde 51a/7
taḫt-bend ü.+ ünde 81a/9
ü.+ üne 113a/21, 45a/12, 45a/13, 90b/20
ü.+ üñe 96b/15
bunuñ ü.+ üne 73a/4
döşekler ü.+ üne 68b/11
ḥarfinüñ ü.+ üne 48a/3
İbrāhīm ü.+ üne 75b/17
ḳuyınuñ ü.+ üne 60a/18
ol taḫta-bendüñ ü.+ üne 80b/17
siñek ü.+ üne 49a/3
taḫt-ı zerrīn ü.+ üne 68b/5
ü.+ üne çıḳmış 78b/8
taḫt-ı ʿāc ü.+ üne geçüp 87a/18
ü. yanındadur 64a/17

üstād -11- [Fa] Herhangi bir ilimle veya sanat alanında bilgi ve söz sahibi olan.
be-ḳavl-i süḫan-perverān-ı ü. 95a/12
cemīʿ ü. 3b/4
dānende-i ü. 46a/14
ol ḥakīm ü kāmil ü. 46a/10
ṭabīb-i ḥāẕıḳ ü. 71b/3
ü.-ı İskender 71b/4
mühendis-i ü.+ ı 15a/5
altmış kez yüz biñ sāḥirüñ ü.+ ıdur 85a/15
ü. idi 86a/1

ḥakīm-i fāżıl u hünermend ü. ḳavlince 23b/9
ḥakīm-i ü. ḳavlince 95a/10
üstüẖān -1- [Fa] Kemik.
ü. 95a/7
üş - -51- [Tr] Uç-, havalan-
ü.- di 11b/15, 24b/1, 29a/10, 42a/8, 73b/15, 91a/10, 93b/12, 99a/14, 99a/15, 99a/17
ü.- diler 46b/5, 6a/9, 97a/14, 97a/16
ü.- düler 64a/4, 75a/16
ü.- e 110a/2, 96b/15
ü.- egelüp 60b/13
ü.- en 6a/10
ü.- er 95b/15
ü.- erler 99b/8
ü.- miş 99b/4, 99b/5
ü.- se 114a/2, 96a/15, 96a/16, 97b/2
ü.- üp 114a/6, 117b/15, 18a/4, 26b/13, 33a/16, 33a/19, 44b/15, 46b/3, 48b/6, 54b/13, 5b/7, 64a/6, 6a/1, 6a/12, 6a/2, 6a/5, 76b/1, 97a/15, 99a/11, 99a/13, 99a/21, 99a/9, 99b/14
üşde -1- [Tr] İşte, al.
ü. 74b/1
üşele - -1- [Tr] Kış de-, kov-
siñegin ü.- mege başladı 46b/2
üşen - -11- [Tr] Kork-, çekin-
ü.- di 108a/4, 27a/9
ü.- diler 106b/15
ü.- me 69a/6
ḳorḳma ü.- me 68b/9
ü.- meñüz 34b/11
ü.- meyeler 28b/15
ü.- mez 95b/12
ü.- üp 31b/20
ü.- ür 101a/18, 27a/11
üşle - -1- [Tr] bk. **üşele-**
siñegi ü.- yüp 48b/1
üşür - -3- [Tr] Uçur-, gönder-
Ḥabeş leşkerine ü.- üp 117b/21
siñek ü.- üp 117b/3, 95b/5
üvez -10- [Tr] Sivrisinek.
ü. 62b/17, 7a/2, 7a/5
bir ü. 6b/19
ol ü. 6b/21
ü.+ de 7a/3
bir ü.+ ile 6b/9
ü. ḳorḳusından 7a/6
ol ü.+ üñ zaḥmetinden 6b/20
ü. zaẖmından 7a/5
üviz -2- [Tr] bk. **üvez**
her ü. 98a/14
ol ü. 101a/19
üyez -13- [Tr] bk. **üvez**
ü. 114a/10, 84b/18, 95b/14, 95b/16, 96a/16
ü.+ den 114a/11
ü.+ den ḳaçduġına ḥikmet 64a/11
ü.+ dür 70a/9
ü. elinde 97a/17
ü. gibi 4b/3
ü.+ i 93a/13
ol ü. ki 68a/2
ol ü. serhengi 65a/8
üzere -8- [Tr] Amacıyla; üzerinde.
ü. 18b/12, 4a/5
ayaġ ü. 111b/8
bu taḳsīm ü. 30b/15
mīzānı ü. 16a/18
taẖt ü. 68b/18
ayaġ ü. ṭururdı 5a/21
ḳarnı ü. yürür 4a/6
üzeri -205- [Tr] Bir şeyin yukarıya, göğe doğru bakan yüzü, yüzeyi, üst tarafı.
ü.+ lerinde 27b/19
ü.+ lerinde görüp 81a/7
ü.+ lerine 17a/12, 18a/9, 19b/18, 56a/3, 79a/19, 80b/18, 99b/5
bu maʿdenlerüñ ü.+ lerine 27b/18
bunlaruñ ü.+ lerine 12a/19
ü.+ lerine çek 79a/16
ü.+ lerine üşüp 99a/21
ü.+ müze gelüp 113b/16
ü.+ nde 110a/15, 112a/10, 35b/18, 36b/21, 69b/12
ʿaleyhi’s-selām ü.+ nde 44a/5
baḥr-ı Aḳyānūsa beñzer ʿaẓīm gövdesi ü.+ nde 5b/18
billūr ḥoḳḳa ü.+ nde 109b/9
bir yüce ḳaya ü.+ nde 102a/15
bu ʿArafāt ṭaġı ü.+ nde 40b/1
bu ejderhā-peyker merkebinüñ ü.+ nde 103a/15
bu ḳapunuñ ü.+ nde 35b/17
bu merḳad ü.+ nde 24a/20
bunuñ ü.+ nde 34b/1
cebe ve cevşen ü.+ nde 81a/18
cevherī ü.+ nde 64a/15
cevherī zerrīn şehnişīn ü.+ nde 89b/3
der-bend ü.+ nde 102b/4
dört ʿamūd ü.+ nde 87a/9
ferş ü.+ nde 6b/10
her baş yaşduġı ü.+ nde 111a/11
her burcınuñ ü.+ nde 86b/8
iç ḳapunuñ ü.+ nde 86b/16
Ḳāhirüñ yolı ü.+ nde 103b/18
ḳalʿa-i Mıḳnāṭīs ü.+ nde 3b/1
ḳara renklü nesne ü.+ nde 48a/13
ḳızıl mercāndan ḥoḳḳa ü.+ nde 55a/2

ḳızıl yāḳūtdan taḫt ü.+ nde 5a/21
merkez ü.+ nde 15b/21
nübüvvet ḫāteminüñ ü.+ nde 115a/16, 3b/14
ol ferşüñ ü.+ nde 6b/12
ol ḫurmāyıla zeytūn şecerleri ü.+ nde 15a/16
ol miller ü.+ nde 86b/8
ol şerīf ṭaġ ü.+ nde 40b/1
otuz altı saṭr ü.+ nde 37b/12
süñükleri ü.+ nde 42a/11
taḫt ü.+ nde 44b/16, 76a/1
ü.+ nde aġaç bitmegile 21b/19
cemīʿ ceng āleti ü.+ nde müheyyā 59a/4
bu levḥ ü.+ nde yazılan ṭılsımātuñ ḫavāṣṣı 4b/15
ferş ü.+ ndedür 6b/12
taḫt-bend ü.+ ndeki aşılan etleri 81b/3
mecmūʿ yirler ü.+ ndeki fenāya 6b/18
Süleymān-ı Bū-türābuñ şehrinüñ ḳubbelerinüñ ve köşklerinüñ ve ferşlerinüñ ve ʿarşlarınuñ ve ḥarīmlerinüñ ü.+ ndeki tozın ṭopraġın 35a/14
ü.+ nden 110a/15, 43b/2, 81a/13
ʿArafāt ṭaġı ü.+ nden 11b/6
serīr ü.+ nden 113a/20
ṭaġı ü.+ nden 39b/17
Ṭaġṭaġanuñ ḳaftānları ü.+ nden 56b/21
Hind memleketi ü.+ nden geçüp 104a/5
ṭaş ü.+ nden ḳalḳup 102b/4
şehr ü.+ nden şoñradan ḥādiṯ olan ṭaġ u ṭaşı ḥacerātı türābı götürüp 26b/21
bir bisāṭ ü.+ ndeyidi 15b/16
ü.+ ne 101b/6, 106b/5, 106b/7, 108a/8, 108a/9, 110a/1, 13b/13, 21b/19, 37a/15,
41b/16, 44a/3, 48b/20, 49a/14, 4a/15, 51a/8, 56a/3, 56b/8, 63b/15
ʿArafāt ṭaġınuñ ü.+ ne 46b/3
ʿArafāt ü.+ ne 46a/18
anuñ ü.+ ne 113b/15
ayaġ ü.+ ne 52b/4
bebegi ü.+ ne 99b/20
bebr ü yabanuñ ü.+ ne 43b/18
bir depe ü.+ ne 106a/18
bir pīl ü.+ ne 97b/2
bir ṭaş ü.+ ne 35a/21
bu bisāṭ ü.+ ne 18b/8
bu heyʾet ü.+ ne 44b/8
bu kişinüñ ü.+ ne 41b/14
bunuñ ü.+ ne 20b/4, 24b/18, 25b/1, 28b/5, 41b/17, 67a/3, 69a/16, 72b/9
cemīʿ-i ḫākī cānavarcuḳlar ü.+ ne 5a/2
cevher ü.+ ne 47a/13
cevherī ḥoḳḳalar ü.+ ne 110a/17
cezīre ü.+ ne 106a/10
cinnīler ve dīvler ü.+ ne 14a/4
Dāvūd ü.+ ne 100b/15
dörder ḳısm ü.+ ne 53a/7
dört altun direk ü.+ ne 37a/1
döşek ü.+ ne 68b/6
düşmenleri ü.+ ne 88a/15
ekinlik ü.+ ne 4b/20
el-hevāmm cinsinüñ her cinsi ü.+ ne 11a/13
el-hevāmm ü.+ ne 19b/7
ele ve ü.+ ne 110a/1
Gelinā-i Nemrūd ü.+ ne 81b/18
Ḥabeş leşkeri ü.+ ne 113a/20
Ḥabeş leşkerinüñ ü.+ ne 114a/15, 115b/2
ḥażret-i ʿaleyhi’s-selām ü.+ ne 87b/14
her cinsüñ ü.+ ne 4b/7
her maḫlūḳuñ ü.+ ne 61b/19
her ne memleket ü.+ ne 34a/17
insānuñ aʿżāsı ü.+ ne 10a/21
ḳovanlıḳ ü.+ ne 4b/19
kūh-ı Billūr ṭaġlarınuñ ü.+ ne 57b/16
maʿādin ü.+ ne 30b/16
maʿden ü.+ ne 27b/16
maḫlūḳ-ı cebbārlar ü.+ ne 114a/9
memleketümüz ü.+ ne 34a/19
Nemrūd ü.+ ne 99b/8
Nemrūd-ı laʿīnüñ başı ü.+ ne 84a/3
ol ejdehā ü.+ ne 5a/17
ol ejdehānuñ ü.+ ne 95b/2, 97a/14
ol iki şecerler ü.+ ne 15a/19
pīl-heyʾet daḫı dābbenüñ ü.+ ne 64a/2
reʾīs-i ḥākimleri ü.+ ne 11a/18
Rüstem ü.+ ne 56a/12, 60a/17
Rüstemüñ ü.+ ne 55b/1
Sām-süvār ü.+ ne 90a/14
siñekler ü.+ ne 97a/20
Süleymān taḫtınuñ ḳubbesi ü.+ ne 16a/19
Süleymān ü.+ ne 117a/10, 85a/6, 88a/9, 90a/12
Süleymān-ı Ḫākī ü.+ ne 37a/13
şol ḳaṣd ü.+ ne 102b/21
taḫt ü.+ ne 81a/13
yidi ḳat yiri götüren öküzüñ ü.+ ne 93b/18
yire döşedükleri bellūṭ ve çınār ve şam aġaçlarınuñ ü.+ ne 32a/21
Yūsuf u Yaʿḳūb ü.+ ne 100b/15
serīr ü.+ ne alup 6a/21
kendüyi birisinüñ ü.+ ne atdı 43a/17
şıçrayurup ü.+ ne bindügin 109a/14
başı ü.+ ne çevrinüp 7b/13
ü.+ ne çıḳup 8a/21
bir taḫta ü.+ ne çıḳup 44b/13

taḫt ü.+ ne çıḳup 68b/10
şehr ü.+ ne çöküp 35a/16
ṭaġ altında olan ol şehrüñ ü.+ ne esüp 26a/5
cemīʿ maḫlūḳātuñ ü.+ ne ġālibdür kim 5b/5
ayaġ ü.+ ne gelüp 53b/5
dizi ü.+ ne gelüp 93b/12
maʿden ü.+ ne gelüp 31a/10
ü.+ ne ḥākimdür 11a/11
ʿāṣī ejdehānuñ ü.+ ne iltüp 95b/5
ayaġ ü.+ ne ḳalḳup 58a/13
ayaḳ ü.+ ne ḳalḳup 81a/10
ol ʿArafāt ṭaġı ü.+ ne ḳonan cünd-i 54b/10
ʿArafāt ṭaġı ü.+ ne ḳonan 54b/5
ü.+ ne ḳonup 42b/9
aḳ billūr ḥoḳḳa ü.+ ne ḳonup 113b/6
bulduḳları ḥayvānātuñ ü.+ ne ḳonup 54b/12
ḳaṣr-ı ḳavārīr ü.+ ne ḳoyup 18b/7
ḳalʿa ü.+ ne leşker çeküp düşdüklerin 90a/8
ü.+ ne müvekkel olan Heyṭāgāʾīl melek birle 8b/21
hevāmm ü.+ ne müvekkel olan melegi 3b/14
ẕübāblar ü.+ ne müvekkel olan melik Ḥayākemāgāʾīlle 95a/18
yiller ü.+ ne müvekkeldür diyicek 23b/18
yāḳūt-ı aḥmerden taḫt ü.+ ne oturduġın 61a/19
ḫodbīn cābirüñ ü.+ ne üşüp 64a/6
dīvler ü.+ ne vardılar 60b/14
Süleymān ü.+ ne varmaġa 89a/9

-V-

v'allāhu aʿlem -1- [Ar] Allah bilir.
v. 119b/20

v'ey -6- [Ar] Ey.
v. 3b/6, 59b/14, 63a/17
v. melek-i 11a/4
iy emīr-i ins ü cinn ü v. resūl-i 111b/5
v. şāh-ı 96b/16

vaʿde -7- [Ar] Allah tarafından verilen ömür.
v.-i mevt irişicek Ölüm saati. 92b/16
v. ecel 38b/20
v. irişüp 39a/7
v. itmişdi 117a/16
v. olunan günde 92a/18
v.+ sinde 92b/7, 92b/8

vāʿiẓ -1- [Ar] İbadethanelerde dini konuşma yapan, nasihat veren kimse.
v. 23b/5

ejdehānuñ ü.+ ne varup 6a/19
Ḥabeş leşkerinüñ ü.+ ne varup 114a/17
dört ʿamūd ü.+ ne yapılmış 118a/12
depesi ü.+ ne yıḳılup 60a/18
ayaġ ü.+ ne yüriyenüñ 52b/7
ḳarınları ü.+ ne yüriyicidür 52a/13
ayaġ ü.+ ne yürüyen perī ṣınfıdur 52b/3
ḳarınları ü.+ ne yürüyen 52b/8
ü.+ ni 35b/16, 36b/20

üzre -23- [Tr] bk. **üzere**
ʿadl ü. 52a/6
bād ü. 22a/15
başum ü. 39a/14
bir zerrīn serīr ü. 76a/1
bu ḥāl ü. 75b/9
bu ḳanun ü. 103a/7
bunuñ ü. 38a/16
çün Süleymān ü. 88b/5
düşmen ü. 112a/3
gönler ü. 79a/8, 79a/9
miller ü. 79a/8
ol taḫt ü. 75b/20
şarşar ü. 94b/18
serīr ü. 88a/17
şemʿdānlar ü. 73b/20
ayaġ ü. ḳalḳup 101a/2
serīr ü. oturup 21a/11
ayaġ ü. ṭurmışdı 113b/7
ayaġ ü. ṭurup yüriyicidür 52a/13
ayaġ ü. ṭurup 52a/21, 71b/18
ḳarınları ü. yürürler 52b/11

üzül - -1- [Tr] Canı sıkıl-
ü.- mek ḳaşdın itdüñ 23a/21

üzüm -1- [Tr] Asma meyvesi.
asma ü.+ leri 15a/12

vācib -5- [Ar] Yapılması gerekli olan.
v. degülsen 50b/15
v.+ dür 72a/9
anuñ leşkerine v.+ dür 110b/17
çobana v.+ dür 110b/14
pādşāha v.+ dür 110b/19

vādī -7- [Ar] İki dağ arasında uzanan arazi.
v.-yi Neml meʾvāsında Neml vadisi. 5a/19
v.-yi Neml 5b/13
v.-yi Nemlde 41a/1, 62a/1
v.-yi Nemle 5a/16, 5a/20
v.-yi Veylün gibi 104b/17

vāfir -3- [Ar] Çok, bol.
v. 113b/15, 114b/12, 28a/6

vāh -1- [Ar] Acıma, yakınma, esef bildirir.
v. 119a/4

Vahab ibni Münebbih -2- [Tr] Hadis rivayetiyle meşhur, evliya-i kiramdan bir zattır.

V.+ den rivāyetdür 13a/11
İbni ʿAbbās ve Futād ibni Mesʿūd V. ve ġayruhum 12a/17
vaḥdāniyet -2- [Ar] Allah'ın ortağı ve benzeri bulunmaksızın tek oluşu, varlığının birliği.
kendü v.+ in bildürmegiçün 19b/16
Ḥaḳḳuñ v.+ in görüp 115a/15
vaḥdet -2- [Ar] Birlik, bütünlük.
v.+ i 2a/12
niʿmetiyle v.+ i 3a/8
Vāḥid -14- [Ar] Tek, bir olan Allah.
V. 40a/10
Allāh u V. 21a/7, 58b/12
ol Allāh u V. 10b/16
v. aḫī 70b/16
V.+ dür 68a/9, 79b/19
Allāh u V.+ dür 33b/7
Allāhu V.+ dür 83a/13
V. ilāh 71a/6
v. ilāh 94b/21
V. ü bī-bedeldür 93a/14
V. ü bī-miṣālsin 82a/14
Allāh u V. ü Rusül 31a/3
vaḥş -4- [Ar] Vahşi, yabani.
ins ü cinn ü v.+ ıla 102b/8
dīv ü cinn ü v. u ṭayr u mār u mūr 37b/19
ins ü cinn ü v. u ṭayr u mūr u mār 67a/14
ins ü cinn ü v. u ṭayr u mūr u mārı 66a/7
vaḥşīlik -1- [Tr] Vahşi olma durumu.
v.+ dür 73b/1
vāḳıʿan -1- [Ar] Olaylar.
v. 92a/1
vāḳıf -4- [Ar] Maliki bulunduğu malı tüzel kişiliğe sahip olmak üzere hayırlı bir iş için belirli bir gayeye tahsis etme.
v. eyledi 28b/19
cemīʿ sırrına v. olasın 69b/1
v. olmış 40a/17
v. olup 51a/16
vāḳiʿ -8- [Ar] Olan, vuku bulan.
v. 51b/2
v. imişse 13a/3
v. olacaḳsa 67b/11
v. olan 108b/21
v. oldısa 109a/19
v. olmış 25b/5
v. olmışdur 10a/7
v. olursa 52a/1
vaḳt -97- [Ar] Zaman, vakit.
āḫir v. 75a/6
bir v. 9b/15
ḳarılacaḳ v. 7a/15
niyāz itdügüñ v. 45a/20
ol v. 59b/18
v.-i seḥā keffidür Bulut vakti. 2b/11
v.-i seḥer Sabah vakti. 22b/17
v.-i şām irer Akşam vakti. 22b/17
v.-i şām olınca 28b/8
v.-i şām 38b/21
ol v. bile 90b/10
ol v. daḫı 85b/18
ne v.+ dan berü 25a/4, 25b/6
ol v.+ dan berü 25b/9
ne v.+ dan devr ḳılur 20a/16
ḥīn-i v.+ de 94a/12
bād-ı ṣarṣar esdügi v.+ ın 26b/9
bisāṭ añduġuñ v.+ ın 17a/17
irdügi v.+ ın 65a/19
ol v.+ ın 97a/3
bunda geldügi v.+ ın ḫidmetine 62a/19
ḳuşluḳ v.+ ında 118a/2
v.+ i 110a/1, 45a/8, 66b/20, 69b/17, 80b/19, 87a/10, 87a/11, 91b/18
aḫşām v.+ i 66b/21
v.+ i ki 16a/14, 16a/2, 19b/17, 19b/20, 25a/14, 45a/15, 46b/4, 48a/14, 52b/16,
55a/7, 55b/14, 59a/20, 65b/11, 65b/19, 70a/11, 86b/10, 87b/12, 96a/9, 99b/17
aḫşām v.+ i ki 67a/3
v.+ i kim 15b/11, 51a/10, 68a/8
seḥer v.+ i ola 87a/10
seḥer v.+ i olup 42b/5
aḫşām v.+ i yitdi 57b/4
ḳuşluḳ v.+ i yitdi 42b/6
öyle issi v.+ i yitdi 42b/8
ṣubıḥ-dem v.+ i yitinceye dek 104a/11
ʿaṣr v.+ i yitse 87a/15
ān-ı v. içinde 104a/13, 105a/20, 113a/21, 114a/19, 12b/2, 19a/17, 26b/13, 40a/21, 44a/3,
52b/6, 76b/1, 97a/15, 99a/21
ol v. içinde 11a/10
v.+ idür 96b/15
v.+ inde 21a/4
ʿaṣr v.+ inde 118a/9
nīm-çāşt v.+ inde 99b/1
siñek v.+ inde 45a/13
tābistān v.+ inde 110a/1
tābistān v.+ inden zemistān faṣlına varıncaya dek 114b/13
nīm-çāşt v.+ ine 87a/10
tābistan v.+ iydi 98a/10
her v. ki 45a/17
v.+ larına ḥāżır olsunlar 117b/13
v.+ larına ḥāżır olup 34b/14
v. ola 102a/5, 29b/15
v. olur 24a/6, 24a/7, 5a/8
ol v. olur 110b/17
v.+ üñüze 99a/8

v.+ üñüze ḥāżır oluñ 34b/7

vaḳtlu -1- [Tr] Vakitli.
v. vaḳtsuz 79a/11

vaḳtsuz -1- [Tr] Vakitsiz.
vaḳtlu v. 79a/11

Vaḳvaḳ -1- [Tr] Ördek, kurbağa vb. hayvanların çıkardığı ses.
cezīre-i V.+ a 95b/3

vālī -1- [Ar] Bir ilde devleti temsil eden en büyük mülki amir.
v. ider 78a/21

vālid -1- [Ar] Baba.
v. 70b/15

vālide -2- [Ar] Anne.
ol v. 70b/15
ol mürsel peyġāmberüñ v.+ si 68a/5

vālih -1- [Ar] Şaşmış, hayret içinde kalmış.
v. ḳalup 6a/20

vallāh -1- [Ar] Allah'a yemin olsun ki.
v. 119a/5

Vāmıḳ -1- [Tr] Vamık u Azra mesnevisinin erkek kahramanı.
V. u ʿAzrā-şıfat 86a/5

var - -290- [Tr] 1. Ulaş-, git-, var-
v.- am 5a/16
v.- duġınca 3a/4
v.- ımayup 5a/10
v. 108b/12, 12a/4, 23a/20, 28b/12, 31b/18, 54a/15, 64b/8, 71a/4, 71a/5,
82b/4, 83b/12, 84b/14, 90b/8, 93b/16, 93b/6, 97a/11
v.- a 111a/5, 113a/15, 113a/8, 19a/12, 95b/1
v.- acaḳdur 78b/5
v.- acaḳlayın 89a/12
v.- alar 113a/1, 18b/17
v.- alum 109a/12, 112a/3, 75a/1
v.- am 107b/1, 79a/4, 98b/19
v.- amaz 74b/19
v.- asın 107b/1, 117b/13
v.- avuz 112a/20, 83a/19
v.- ayıdı 104a/13
v.- ayın 41a/20, 58b/4, 83a/18
v.- ayun 5b/11
v.- dı 18b/13, 20b/15, 44a/8, 55b/16, 56b/14, 57a/12, 57a/16, 60a/17, 69a/18,
69b/19
v.- dılar 27b/16, 41b/12, 60b/14, 75a/2
v.- duġın 69b/7
v.- duġınca 27b/20, 57b/5, 92b/11
v.- duġumuz 65a/21
v.- duḳ 67b/14, 75a/4, 96b/3, 96b/4
v.- dum 22a/21, 60a/8, 61b/11, 69b/3, 82b/15, 84a/7
v.- duñ 75a/3
v.- ıcaḳ 16a/21, 30a/17, 31b/18
v.- ımazdı 74b/14
v.- ınca 43a/18, 46b/5, 53b/19
v.- ıncaḳ 117a/16
v.- ıp 88b/5, 92a/11, 92a/13
v.- ma 70b/2
v.- madı 18b/13, 88a/14
v.- maduġumuza 62b/8
v.- maġa 106b/20, 43b/19, 89a/9
v.- maḳ 25b/20, 88b/15
v.- mamışdı 36b/18
v.- masın 90a/11
v.- maya 56b/10
v.- mayasın 88a/9
v.- maz 60a/10, 85a/9
v.- mazuz 51a/9
v.- mışam 64a/21
v.- sa 87b/14
v.- uban 90b/18, 92b/3
v.- uñ 74a/10, 83a/17
v.- up 100a/14, 100b/3, 100b/6, 102a/12, 102a/2, 102a/8, 102b/21, 108a/8, 108b/2,
10a/3, 111b/18, 111b/5, 114a/16, 114a/18, 114a/19, 114b/12, 114b/15, 117b/18, 11a/12,
11b/15, 14b/13, 14b/3, 16b/20, 18a/1, 18b/13, 19a/13, 19a/15, 21a/16, 25b/21,
26a/8, 29a/9, 30a/1, 30a/17, 30b/17, 33a/17, 34a/2, 35a/20, 37a/8, 40b/19,
41b/18, 41b/19, 42a/11, 42b/10, 42b/9, 43b/1, 44a/2, 46b/10, 51a/16, 52b/1,
55b/15, 55b/3, 58b/9, 5a/17, 5b/1, 61a/7, 61b/17, 62a/18, 62b/4, 65b/10,
68a/2, 68a/7, 69b/10, 69b/6, 6a/19, 6b/14, 74a/13, 74a/5, 75a/19, 75b/3,
76a/16, 76b/13, 77b/8, 77b/9, 78a/19, 85a/6, 89a/2, 90a/6, 90b/9, 92b/19,
93b/21, 94a/1, 94a/10, 94a/11
v.- updur 94b/1
v.- ur 55b/13, 69b/1, 95b/13
v.- urlar 24b/6
v.- ursa 99b/9
v.- urudı 87a/10
2. Zaman gel-, vakit ulaş-
v.- ınca 16a/5
v.- ınca 46b/4
v.- ıncaya 114b/14
v.- maz 66a/17
3. Bir dereceye ulaş-
v.- dı 72a/13
y.f. -1- [Tr]
ḳarşu v.- dılar 11b/10
fenāya v.- a 6b/18
ġazāya v.- a 110b/19

ḥayrete v.- a 27b/12
naẓarına v.- a 61b/1
yirine v.- a 50a/15, 90a/10, 98b/17
ġaraża v.- acaġın 17a/15
naẓarına v.- am 61a/8, 61b/2
naẓarına v.- asın 103b/6, 117b/16
naẓarına v.- asız 112b/3
naẓarına v.- avuz 76b/14
fikre v.- dı 40a/19, 55b/2
ġarḳa v.- dı 39a/4, 99a/12
ḥayrete v.- dı 35a/2
helāke v.- dı 113b/20
ḳarşu v.- dı 108b/3, 90b/1
sükūta v.- dı 82b/14
yaḳīn v.- dı 82a/12
ʿacze v.- dılar 44a/18
naẓarına v.- dılar 30a/19
sükūta v.- dılar 10a/16
naẓarına v.- duġı 61a/15
ḳarşu v.- duġın 109a/9
fikre v.- dum 112a/14
naẓarına v.- dum 70a/6, 77a/6, 84a/17, 99b/16
ʿacze v.- ıcaḳ 84b/6
naẓarına v.- ıcaḳ 69b/15
ḳarşu v.- ma 60a/10
helāke v.- madı 114b/16
ḳarşu v.- mayasın 88a/10
göñlüm v.- maz 17b/19
ḫarāba v.- mış 27b/21
naẓarına v.- mışam 64a/20
ḫarāba v.- muşdur 61a/10
yirine v.- sa 82b/7
naẓarına v.- uñ 70a/11
ḥayrete v.- up engüşt ber-dehān urdı 60a/2
ʿacze v.- up 100a/13, 3b/5, 84a/8, 92a/21, 94b/2
fikre v.- up 103a/14, 11b/2, 27b/6
ḥayrete v.- up 34a/19, 40b/6
ḥużūrına v.- up 112b/10
ḳarşu v.- up 101b/5, 106b/7, 106b/9, 118a/7, 96a/9
muḳābil v.- up 106b/13
naẓarına v.- up 28b/18, 31b/3, 68b/3, 69a/10, 77b/1, 91a/20
secdeye v.- up 55a/14
taʿaccübe v.- up 81a/1
uyḳuya v.- up 5b/18
yaḳīn v.- up 112a/17
zelzeleye v.- up 26b/17
ḫarāba v.- ur 113a/6
naẓarına v.- uruz 67b/10
ḳarşu v.- urlar 43b/17

var -351- [Tr] Kainatta veya düşüncede bulunan, mevcut olan (şey).
v. 101b/16, 101b/20, 105b/16, 105b/8, 106a/1, 107b/1, 109b/11, 10b/14, 110a/7,
111a/6, 112b/14, 113b/14, 115b/11, 116b/14, 118a/19, 118b/10, 118b/11, 118b/12, 119b/14,
17a/14, 17a/18, 17a/3, 18b/3, 19b/3, 19b/4, 20b/1, 21b/21, 22b/1, 22b/16,
22b/17, 22b/2, 24b/4, 25a/10, 25a/13, 25a/2, 27a/20, 27b/17, 2b/11, 2b/15,
2b/17, 30b/6, 35b/1, 35b/16, 35b/17, 35b/3, 35b/5, 37a/18, 37a/2, 37b/5,
38a/19, 38b/2, 39a/6, 39b/4, 3a/7, 40a/20, 40b/21, 40b/9, 41b/15, 41b/16,
41b/17, 43b/15, 44b/10, 45a/6, 47b/12, 47b/14, 47b/15, 48b/16, 48b/7, 49a/20,
49a/6, 4a/13, 4a/18, 4a/19, 4b/11, 51a/21, 51b/21, 52a/19, 52b/12, 52b/15,
55a/15, 62a/14, 64b/6, 67a/13, 67a/14, 67a/6, 69a/13, 69b/4, 69b/9, 72a/15,
72a/19, 73b/4, 77b/15, 79a/4, 79b/7, 7a/5, 84b/18, 84b/7, 87b/3, 87b/5,
88a/20, 88b/8, 8a/12, 93b/15, 94a/2, 94a/21, 94b/17, 97a/8, 98a/16, 99a/3,
99b/2, 99b/3, 99b/7
ne v. 23b/3
ne zelzeleden yıḳılmış yiri var ne ṣāʿiḳadan delinmiş delügi v. 30b/5
v.+ dı 15a/6, 15b/17, 18a/15, 20b/3, 90b/14, 9b/17
v.+ dır 66a/2
v.+ dur 109b/17, 10a/19, 10b/3, 10b/5, 115a/3, 11a/11, 11a/13, 11a/14, 11a/15,
11a/16, 11a/17, 11a/18, 12a/21, 12b/6, 14a/10, 14a/13, 14a/14, 14a/5, 14b/6,
17a/4, 19b/15, 19b/9, 21a/16, 21a/20, 22a/15, 23b/21, 24b/10, 24b/19, 28a/15,
28a/16, 2b/10, 36b/11, 43b/12, 47b/12, 48a/9, 48b/9, 49a/19, 4a/9, 4b/10,
4b/8, 4b/9, 52a/15, 52a/17, 52a/18, 52b/12, 52b/3, 52b/5, 53b/16, 53b/17,
53b/18, 53b/20, 54a/12, 56b/2, 5a/11, 5a/6, 5a/8, 61a/9, 61b/16, 62a/2,
62a/8, 62b/16, 62b/19, 62b/20, 64b/7, 65b/16, 65b/8, 66a/11, 66a/12, 66a/4,
67b/6, 6a/1, 6b/15, 71b/15, 74a/10, 74a/9, 77b/4, 79b/14, 7a/10, 7b/11,
7b/6, 82b/14, 82b/6, 88a/4, 8a/8, 8b/5, 8b/6, 91b/15, 92a/10, 92b/5,
95a/17, 96a/17, 97a/9, 9a/14, 9a/16
v.+ durur 70b/20
v. eyledüm 90b/10
v.+ ıdı 106b/2, 106b/21, 106b/3, 106b/4, 107b/7, 10a/2, 11b/16, 11b/19, 11b/20,

15b/6, 15b/7, 16a/17, 17b/9, 18a/13, 18a/14, 29b/9, 31a/16, 31a/17, 33b/4,
38b/12, 38b/13, 56b/17, 5b/13, 69a/7, 73a/16, 73b/5, 73b/7, 76b/10, 76b/9,
79b/1, 86b/11, 86b/8, 87a/1, 87a/9, 87b/12, 9b/17
dört ḳapusı v.+ ıdı 86b/6
v.+ ımış 97a/13
v.+ ısa 101a/9, 103b/12, 106b/17, 10a/8, 114b/4, 11b/11, 14b/16, 14b/4, 26a/10,
26a/21, 30a/4, 42b/15, 43a/11, 43a/13, 43b/15, 49a/3, 50b/13, 60b/7, 62a/13,
67b/9, 72a/10, 76a/10, 95a/18, 95b/1, 96b/3
eger taḳdīru'llāhda v.+ ısa 32b/21
ne deñlü dīv ʿafārīt v.+ ısa 103b/9
ne ḳadar baʿūż ṣınfı ve bürġuṯ cinsi v.+ ısa 115b/2
ruḫ ḳuşınuñ ḳaṣdı v.+ ısa 104b/3
żarr v.+ ısa 49a/19
v. idelden 103a/5
yoḳdan v. iden Allāh 33a/12
v. iden 38a/15, 64a/6, 83b/18, 94b/21
v. idi 106a/13, 106b/3, 24b/12, 86a/2, 86b/4
v.+ iken 71a/19, 88a/3
eylük v.+ iken 103a/21
cihānı v. itdi 39b/3
v.+ ken 17b/1
v. ḳılaldan 95b/9
v. mıdur 101a/1, 23b/17
v.+ mış 116b/12
ne ḥad v. ne ḥisāb 54b/11
ne diyār v. ne ḫod kūhistān 24b/3
ne zelzeleden yıḳılmış yiri v. ne ṣāʿiḳadan delinmiş delügi var 30b/5
v. ola 89b/6
v.+ sa 118b/11, 24b/7, 36a/16, 39a/18, 46b/1, 49a/20, 50b/18, 66a/7, 88b/9,
8b/5
ne ki v.+ sa 68a/17
nā-gūyā ve ger cān-ı v. u nāṭıḳ ve ger bī-cān u cāmid 78a/3
v.+ up 3b/12

varlıḳ -1- [Tr] Var olma durumu.
v.+ ın 22a/18

varluḳ -1- [Tr] bk. **varlıḳ**
benüm v.+ uma 92a/16

vasaṭ -6- [Ar] Orta.
bu dört dürlü ḳuşūruñ v.+ ında 87a/8
bu ḥarīmüñ v.+ ında 36b/6
ḳuvvet-i ḥāfıẓa v.+ ında 10b/4
ol şehrüñ v.+ ında 21a/16
şehr v.+ ında 27a/21
baḥr-ı ʿUmmānuñ v.+ ında bir cezīre 104a/16

vaṣf -5- [Ar] Sıfat, nitelik.
v.+ ı 1b/5
v.+ ı Ḥā Mīm Hā Mīm'in hürmetiyle. 119a/2
v.+ ında 2a/4
anuñ v.+ ında 107b/16
ḳudret-i v.+ ında 1b/13

vāṣıf -1- [Ar] Öven. .
v.-ı muṣannif Musannifi öven. 119a/7

vāṣıḳ -1- [Ar] (?)
v.+ dur 46a/12

vāṣıl -1- [Ar] Ulaşma.
v. olalar 110b/5

vāsiʿ -4- [Ar] Geniş.
v. 88b/5, 99a/16
v. cihānı 88b/15
v. ṣaḥrāsını 57b/10

vaṣiyyet -5- [Ar] Bir kimsenin sözlü veya yazılı olarak bildirdiği, ölümünden sonra yapılmasını istediği şey.
Nūḥ-ı nebīnüñ v.+ in yirine getürüp 77a/6
Nūḥ-ı nebīnüñ v.+ ini 70b/9
v. itdi 65b/13
v. ḳurdı 16a/8
v.+ üm yirine yitür- 65b/13

vaṣl -3- [Ar] Ulaşma, kavuşma.
v.-ı cināna Cenette kavuşma. 71a/19
anuñ v.+ ına 19a/9
v.+ uñıla 23a/20

vaṣla -1- [Ar] Birleşme.
v.+ sı 61a/3

vaṭan -5- [Ar] Bir kimsenin doğup büyüdüğü ve yaşadığı yer.
v. idüp 39a/14
rīsmāndan ince ḳıllar gerdügüm v.+ la 55a/6
v. ṭutdılar 114b/12
benüm v. ṭutduġum yirde 65b/8
v. ṭutmışıdum 66a/9

vay -1- [Tr] Şaşkınlık, kızgınlık, şikayet, esef, telaş, acı, sevgi,vb. çeşitli duygularda anlamı kuvvetlendirir.
v. 45b/12

vaż' -3- [Ar] Vaziyet, durum, ebat.
v.+ ı 15b/5
anuñ v.+ ı 17b/8
ayruḳ ḳoçı v.+ ındayıdı 17b/8

vazgeç - -1- [Tr] bk. **vazgel-**
v.- erlerse 54b/3

vazgel - -3- [Tr] Cay-, kararından dön-
v. 79b/16
v.- icek 73a/16

v.- ürler 54b/7

ve -1883- [Ar] İki kelime, cümle ve öbeği birbirine bağlar.

v. 100a/10, 100a/16, 100a/2, 100a/3, 100b/5, 101a/3, 101a/6, 101a/8, 101b/11, 101b/12, 101b/17, 101b/18, 101b/3, 102a/4, 102a/5, 102b/12, 102b/18, 103a/18, 103b/10, 103b/11, 103b/14, 103b/7, 103b/8, 103b/9, 104a/16, 104a/17, 104a/21, 104a/3, 104b/10, 104b/16, 104b/17, 104b/2, 104b/3, 105a/17, 105a/6, 105a/7, 105b/12, 106a/11, 106a/19, 106a/21, 106b/14, 106b/2, 106b/20, 107a/14, 107a/15, 107a/16, 107a/19, 107a/4, 107a/6, 107b/20, 107b/7, 108a/14, 108a/16, 108a/18, 108b/18, 109a/17, 109a/2, 109a/3, 109a/5, 109a/6, 109a/7, 109b/13, 109b/15, 109b/20, 109b/8, 10a/14, 10a/17, 10a/2, 10a/20, 10b/10, 10b/14, 10b/2, 10b/4, 10b/5, 10b/6, 10b/7, 110a/15, 110a/19, 110b/14, 110b/15, 110b/16, 110b/17, 110b/18, 110b/19, 110b/2, 110b/20, 110b/6, 111a/11, 111a/12, 111a/14, 111a/19, 111a/3, 111a/4, 111a/6, 111a/7, 111b/2, 111b/3, 112a/6, 112b/6, 113b/16, 113b/20, 114a/18, 114a/19, 114a/7, 115b/20, 115b/21, 115b/4, 116a/10, 116a/12, 116a/13, 116a/15, 116a/16, 116a/18, 116a/19, 116a/20, 116a/21, 116a/3, 116b/1, 116b/11, 116b/13, 116b/15, 116b/16, 116b/2, 116b/8, 116b/9, 117a/10, 117a/14, 117a/9, 117b/16, 117b/20, 118a/12, 118b/14, 118b/19, 119a/10, 119a/11, 119a/14, 119a/20, 119a/9, 11a/14, 11a/18, 11a/20, 11a/21, 11a/6, 11a/7, 11b/12, 11b/15, 11b/20, 11b/8, 12a/14, 12a/15, 12a/18, 12a/20, 12b/11, 12b/12, 12b/14, 12b/16, 12b/19, 12b/20, 12b/3, 12b/4, 12b/5, 12b/6, 12b/7, 12b/8, 12b/9, 13a/13, 13a/14, 13a/16, 13a/19, 13a/7, 13a/9, 13b/11, 13b/13, 13b/20, 13b/21, 13b/4, 13b/6, 13b/7, 13b/8, 14a/1, 14a/16, 14a/17, 14a/19, 14a/2, 14a/21, 14a/3, 14b/16, 14b/17, 14b/18, 14b/5, 14b/6, 14b/9, 15a/1, 15a/10, 15a/11, 15a/12, 15a/13, 15a/14, 15a/15, 15a/16, 15a/17, 15a/18, 15a/19, 15a/2, 15a/20, 15a/4, 15a/5, 15a/6, 15a/7, 15a/8, 15b/16, 15b/19, 15b/20, 15b/3, 15b/4, 15b/5, 15b/6, 15b/7, 15b/8, 16a/1, 16a/11, 16a/12, 16a/13, 16a/16, 16a/17, 16a/18, 16a/2, 16a/9, 16b/5, 17a/8, 17b/10, 17b/16, 17b/21, 17b/4, 18a/13, 18a/18, 18a/20, 18a/21, 18a/9, 18b/10, 18b/12, 18b/14, 18b/15, 18b/16, 18b/17, 18b/6, 19a/11, 19b/10, 19b/3, 19b/4, 19b/6, 20a/10, 20a/18, 20a/19, 20a/21, 20a/9, 20b/1, 20b/18, 20b/19, 20b/2, 20b/20, 20b/3, 21a/18, 21a/21, 21a/8, 21b/1, 21b/10, 21b/12, 21b/13, 21b/14, 21b/16, 21b/17, 21b/19, 21b/5, 21b/7, 21b/8, 21b/9, 22a/11, 22a/12, 22a/13, 22a/17, 22a/18, 22b/2, 23a/6, 23b/10, 23b/13, 23b/17, 23b/20, 23b/9, 24a/8, 24b/1, 24b/10, 24b/11, 24b/12, 24b/13, 24b/14, 24b/17, 24b/18, 24b/4, 24b/7, 24b/8, 24b/9, 25a/12, 25a/13, 25a/15, 25a/16, 25a/18, 25a/3, 25a/4, 25a/5, 25a/8, 25a/9, 25b/13, 25b/3, 25b/4, 25b/7, 26a/19, 26a/5, 26a/7, 26b/10, 26b/14, 26b/15, 26b/16, 26b/2, 26b/20, 26b/3, 26b/8, 27a/2, 27a/21, 27a/7, 27b/1, 27b/10, 27b/15, 27b/17, 27b/21, 27b/6, 28a/12, 28a/15, 28a/19, 28a/20, 28a/21, 28a/6, 28a/9, 28b/1, 28b/2, 28b/5, 29a/11, 29a/13, 29a/14, 29a/15, 29a/16, 29a/18, 29a/19, 29a/20, 29a/21, 29a/8, 29b/12, 29b/14, 29b/21, 29b/6, 29b/7, 30a/1, 30a/15, 30a/20, 30a/3, 30a/8, 30a/9, 30b/10, 30b/15, 30b/5, 30b/7, 30b/8, 31a/11, 31a/13, 31a/14, 31a/16, 31a/17, 31a/9, 31b/11, 31b/5, 31b/6, 32a/12, 32a/20, 32b/12, 32b/13, 32b/14, 32b/16, 32b/18, 32b/3, 33a/15, 33a/20, 33a/3, 33a/6, 33a/7, 33b/1, 33b/13, 33b/3, 33b/4, 33b/8, 34a/5, 34a/7, 34b/1, 34b/12, 34b/13, 34b/2, 34b/4, 34b/8, 34b/9, 35a/12, 35a/16, 35a/21, 35a/7, 35a/8, 35b/1, 35b/10, 35b/16, 35b/17, 35b/6, 35b/7, 36a/19, 36a/2, 36a/4, 36a/5, 36b/20, 36b/21, 36b/3, 36b/4, 36b/5, 36b/6, 36b/7, 36b/8, 37a/1, 37a/12, 37a/15, 37a/18, 37a/3, 37a/9, 39b/18, 39b/3, 3a/20, 3b/11, 3b/17, 3b/19, 3b/2, 3b/20, 3b/21, 3b/5, 3b/7, 3b/8, 40a/6, 40a/7, 40b/1, 40b/13, 40b/20, 40b/21, 40b/3, 40b/4, 40b/6, 41a/10, 41a/18, 41a/20, 41b/1, 42a/13, 42a/14, 42a/19, 42b/20, 43a/21, 43b/10, 43b/11, 43b/13, 43b/14, 43b/15, 43b/17, 44a/1, 44a/16, 44a/17, 44a/20, 44a/21, 44a/6,

44b/5, 44b/6, 45a/10, 45a/16, 45a/7, 45a/9, 46a/11, 46a/12, 46a/13, 46a/14,
46a/15, 46b/12, 46b/17, 46b/2, 46b/7, 47a/13, 47a/18, 47a/19, 47a/4, 47a/5,
47a/8, 47a/9, 47b/10, 47b/13, 47b/17, 47b/9, 48a/10, 48a/11, 48a/12, 48a/13,
48a/17, 48a/18, 48a/21, 48b/11, 48b/13, 48b/20, 48b/4, 48b/6, 48b/7, 48b/9,
49a/10, 49a/11, 49a/16, 49a/18, 49a/2, 49a/8, 49a/9, 49b/1, 49b/13, 49b/14,
49b/16, 49b/18, 49b/19ʿadl, 49b/3, 49b/4, 4a/10, 4a/11, 4a/12, 4a/18, 4a/19,
4a/2, 4a/3, 4a/5, 4a/6, 4a/9, 4b/12, 4b/16, 4b/17, 4b/18, 4b/2,
4b/20, 4b/4, 4b/5, 4b/6, 4b/7, 4b/8, 50a/1, 50a/14, 50a/19, 50a/2,
50a/20, 50a/3, 50a/7, 50a/9, 50b/1, 50b/17, 50b/19, 50b/2, 50b/6, 50b/7,
51a/17, 51a/21, 51a/7, 51a/8, 51a/9, 51b/10, 51b/11, 51b/13, 51b/14, 51b/15,
51b/4, 51b/5, 51b/8, 51b/9, 52a/14, 52a/15, 52a/16, 52a/17, 52a/18, 52a/19,
52a/20, 52b/1, 52b/10, 52b/11, 52b/14, 52b/15, 52b/17, 52b/18, 52b/20, 52b/4,
52b/6, 52b/8, 53a/1, 53a/10, 53a/11, 53a/18, 53a/20, 53a/8, 53b/6, 53b/7,
54a/10, 54a/20, 54a/9, 54b/17, 54b/4, 55a/12, 55a/2, 55a/5, 55b/18, 55b/21,
55b/4, 56a/19, 56a/2, 56a/7, 56b/15, 56b/21, 56b/3, 56b/5, 56b/8, 56b/9,
57a/1, 57a/11, 57a/14, 57a/2, 57a/4, 57a/9, 57b/18, 57b/20, 58a/10, 58a/17,
58a/6, 58a/7, 58b/16, 58b/4, 58b/9, 59a/11, 59a/12, 59a/18, 59a/4, 59a/5,
59a/8, 59b/21, 59b/7, 59b/8, 5a/15, 5a/3, 5a/7, 5b/1, 5b/11, 5b/19,
5b/6, 60a/4, 60a/5, 60b/16, 60b/8, 61a/11, 61a/16, 61a/17, 61a/18, 61a/19,
61b/16, 61b/18, 61b/20, 61b/21, 62a/1, 62a/10, 62a/11, 62a/12, 62a/13, 62a/15,
62a/16, 62a/17, 62a/19, 62a/20, 62a/3, 62a/6, 62a/7, 62a/8, 62a/9, 62b/1,
62b/10, 62b/12, 62b/15, 62b/17, 62b/18, 62b/19, 62b/2, 62b/20, 62b/5, 62b/7,
63a/21, 63a/8, 63b/10, 63b/12, 63b/14, 63b/15, 63b/16, 63b/18, 63b/2, 63b/4,
63b/9, 64a/11, 64a/17, 64a/19, 64b/12, 64b/13, 64b/14, 64b/21, 64b/4, 65a/11,
65a/12, 65a/16, 65a/19, 65a/2, 65b/16, 65b/18, 65b/5, 65b/6, 65b/9, 66a/1,
66a/12, 66a/14, 66a/16, 66a/19, 66a/20, 66a/21, 66b/1, 66b/12, 66b/13, 66b/18,
66b/3, 66b/4, 67a/10, 67a/17, 67a/19, 67a/21, 67a/7, 67b/1, 67b/10, 67b/11,
67b/12, 67b/2, 67b/20, 67b/3, 67b/5, 67b/8, 67b/9, 68a/10, 68a/11, 68a/2,
68a/3, 68a/4, 68b/1, 68b/17, 68b/4, 68b/6, 69a/15, 69a/8, 69b/1, 69b/11,
69b/14, 6a/10, 6a/2, 6a/21, 6a/3, 6a/4, 6a/7, 6a/8, 6b/15, 6b/3,
6b/6, 6b/7, 6b/9, 70a/1, 70a/10, 70a/2, 70b/10, 70b/3, 70b/6, 70b/7,
70b/8, 70b/9, 71b/3, 71b/4, 71b/9, 72a/3, 72b/4, 73a/16, 73a/19, 73a/2,
73a/21, 73a/8, 74a/5, 74a/6, 74b/13, 74b/17, 74b/5, 74b/8, 75a/21, 75a/9,
75b/14, 75b/15, 75b/7, 76a/15, 76a/17, 76a/9, 76b/13, 77a/15, 77a/5, 77a/8,
77b/11, 77b/13, 77b/17, 77b/19, 77b/20, 77b/5, 77b/6, 77b/7, 78a/19, 78a/21,
78a/8, 78a/9, 78b/1, 78b/21, 78b/7, 79a/16, 79b/12, 79b/18, 79b/19, 79b/20,
79b/7, 79b/8, 7a/1, 7a/10, 7a/13, 7a/14, 7a/15, 7a/17, 7a/19, 7a/21,
7a/3, 7a/5, 7a/6, 7a/7, 7a/9, 7b/10, 7b/11, 7b/13, 7b/15, 7b/17,
7b/19, 7b/2, 7b/21, 7b/5, 7b/7, 80a/2, 80a/3, 80b/13, 80b/3, 80b/4,
81b/14, 81b/19, 81b/7, 82a/10, 82a/13, 82a/4, 82a/7, 82b/11, 82b/19, 82b/21,
83a/12, 83a/14, 83a/19, 83a/3, 83b/18, 83b/21, 83b/3, 83b/5, 83b/7, 84a/19,
84a/20, 84a/3, 84a/6, 84a/9, 84b/5, 85a/11, 85a/15, 85a/19, 85a/2, 85a/8,
85b/16, 85b/2, 86a/1, 86a/16, 86a/2, 86a/20, 86b/1, 86b/10, 86b/11, 86b/12,
86b/15, 86b/17, 86b/19, 86b/20, 86b/21, 86b/3, 86b/4, 86b/6, 86b/7, 86b/8,
86b/9, 87a/14, 87a/17, 87a/18, 87a/20, 87a/3, 87a/4, 87a/5, 87a/6, 87a/7,
87a/8, 87b/1, 87b/11, 87b/13, 87b/16, 87b/17, 87b/18, 87b/8, 87b/9, 88a/10,
88a/13, 88a/14, 88a/9, 88b/18, 88b/21, 89a/1, 89a/10, 89a/2, 89a/3, 89a/9,
89b/3, 8a/10, 8a/11, 8a/13, 8a/14, 8a/15, 8a/16, 8a/18, 8a/21, 8a/3,
8a/6, 8a/9, 8b/11, 8b/12, 8b/16, 8b/17, 8b/18, 8b/4, 8b/7, 8b/8,
8b/9, 90a/19, 90b/21, 90b/6, 91a/10, 91a/11, 91a/15, 91a/4, 91a/5, 91a/6,
91b/1, 91b/19, 91b/6, 91b/7, 92a/10, 92a/12, 92a/14, 92a/15, 92a/16, 92a/18,
92a/19, 92a/2, 92a/20, 92a/7, 92a/9, 93a/3, 93b/18, 93b/9, 94b/1, 95a/12,
95a/15, 95a/16, 95a/17, 95a/18, 95a/20, 96a/19, 96a/20, 96a/4, 96a/5, 96a/6,
96a/9, 96b/11, 96b/2, 96b/20, 96b/6, 96b/7, 96b/8, 97b/10, 97b/15, 97b/16,

98a/11, 98a/3, 98b/10, 99a/11, 99a/21, 99b/3, 9a/11, 9a/20, 9a/4, 9a/5,
9b/1, 9b/11, 9b/15, 9b/17, 9b/6, 9b/7, 9b/8, 9b/9
cinnīler v. ʿafārīt 5a/6
ekmel-i kümelā v. aʿḳal-ı 43a/15
ılanlar ve ejderhālara ve efāʿīye v. ʿaḳārībe müvekkel olan 62b/18
mubaṣṣır u kāmil v. ʿāḳil ü ehl-i 8b/9
ılan v. ʿaḳreb ve yiryüzinüñ ḥaşerātı şeklinde 12b/10
ʿilmüñ v. ʿamelinüñ eşerleri 40a/6
ʿāṣī bed-fiʿl mekkār ve pelīd v. ʿanīd ve merdūd 74b/8
v. ʿAnḳūrüle 87b/15
Süleymān-ı Bū-türābuñ şehrinüñ ḳubbelerinüñ ve köşklerinüñ ve ferşlerinüñ v. ʿarşlarınuñ ve ḥarīmlerinüñ üzerindeki tozın ṭopraġın 35a/14
şaḳī v. ʿāṣīları 12b/9
Demürbādıla v. aʿvānlarıyla 30a/11
erkān-ı devlet v. aʿyān-ı 34a/8
ḥaḳları v. aʿżāları 62a/10
İsrāfīl ve Mīkāʾīl v. ʿAzrāʾīl ve cemīʿ melāʾike 82b/7
hīç ādem v. ādemī-zād 69a/14
ṭaşın v. aġacın ve ḳumın ve ṭopraġın 21b/11
ṭaġlar v. aġaçlar ve deñizler 6b/15
baḥr-ı Muḥīṭ kenārındaki ḳarlu ve ṭaşlu v. aġaçlu 21a/15
sibāʿdan v. āḫar cānavardan kimse 69a/13
ceng v. āheng itse 56a/7
dünyā v. āḫiret ʿaẕābından 44b/1
Tevrātda v. ʿİbrī tārīḫinde 13a/8
maʿmūr olur v. ʿimāret olur 24b/13
dürr ü necef v. aḳ yāḳūt 87a/17
göñlin yapdı v. arḳasın yapdı 60b/10
v. arslan gögüslü ola 20b/19
fīl v. arṣlan 7a/5
ḳaplanuñ v. arslanuñ 43b/17
Feylesūf-ı ekber ve Loḳmān v. Āṣaf bin Berḫıyā 114b/7
Süleymān-ı Ḫākī zamānınuñ etḳiyā v. aṣfiyāsın ḥükemāsın ʿulemāsı birle 35a/19
Ḥaḳ Teʿālānuñ teḳarrübine v. ʿubūdiyyetine 49b/18
bu hevā ve buḫl v. ʿucb 79b/14
zebelden v. ʿufūnātdan 61a/21
ziblden v. ʿufūnātdan 52b/17
cemīʿ ḥükemā v. ʿulemā vüzerā ümerā 115a/12
ḥükemā v. ʿulemāyıla 117a/16
Muḥīṭ deryāsı kenārında v. ʿummānda 17b/9
ḳara siñek ṣınfından v. baʿūż cinsinden ziyāde 50a/9
baʿżı ḥaşerāt ḥayyāt v. baʿżı daḫı ḥayvānāt şeklinde 12b/5
kendüye oturacaḳ müseddes ve baʿżı murabbaʿ ve baʿżı şeş-ḫāne v. baʿżı heft-ḫāne ve baʿżısı düvāzdeh köşelü serīrler ṭoḳıyup 8a/20
kendüye oturacaḳ müseddes v. baʿżı murabbaʿ ve baʿżı şeş-ḫāne ve baʿżı heft-ḫāne ve baʿżısı düvāzdeh köşelü serīrler ṭoḳıyup 8a/19
kendüye oturacaḳ müseddes ve baʿżı murabbaʿ v. baʿżı şeş-ḫāne ve baʿżı heft-ḫāne ve baʿżısı düvāzdeh köşelü serīrler ṭoḳıyup 8a/19
kendüye oturacaḳ müseddes ve baʿżı murabbaʿ ve baʿżı şeş-ḫāne ve baʿżı heft-ḫāne v. baʿżısı düvāzdeh köşelü serīrler ṭoḳıyup 8a/20
ḳavīdür v. bahādurdur ve düşmānlaruñı ṭaġıdıcıdur 5a/4
eşcār-ı kibārdan v. bāḳıllādandur 48b/13
ḳamışlıḳ v. balçıḳlu 5b/7
v. bārgāh-ı 119a/15
kendünüñ ẓāhirin v. bāṭının 111a/17
Fisaġoriş-i tevḥīdī v. Baṭlamyus-ı 9a/2
cemīʿ ḥayvānāt v. behāyim 53a/11
şaḥrā v. beyābān 24a/7
Ḳahhār-ı Tinnīn-ten-i Nüh-ser v. bilesince olan ehremenān ʿafārīt serhengleri 57b/13
faġfūrī v. billūrīn çīnī ṭabaḳlarla 108b/5
v. bir ʿaceb daḫı bu ki 34b/3, 57a/3
v. bir ʿaceb daḫı 45a/11
bir sāʿat v. bir nefes 42b/19
uçmaḳ v. bir yire geçmek 12b/3
biri Faḥşā ve biri Münker v. biri Baġī 62a/7
biri Faḥşā v. biri Münker ve biri Baġī 62a/7
ʿadldür v. biri 62a/7
iḥsān v. biri 62a/7
aṭlas-ı faḫrī ḫilʿatı v. birisi niʿmet-i 9a/19
birisi penç-şenbih güni v. birisi sebt güni 30b/9
Zühre-bānūnuñ şanʿatına taḥsīn v. bisāṭuñ zīnetine āferīn itdiler 18b/6
bu şehirler v. bu kendler 25b/6
bu ʿummān yiri v. bu kūhistān yiri 24b/21

taḥsīn v. bu mermeri getürdügine āferīn itmekde 35a/8
bu hevā v. buḫl ve ʿucb 79b/14
Cānn ḳavmini v. Bun ḳavmini 63b/8
yalan gibi ve töhmet v. bühtān ve riyā ve fısḳ ve ẓulm 62a/13
ḥükemā-i s̱ābitü'l-evtād v. büleġā-i 95a/10
ne ḳadar baʿūż ṣınfı v. bürġuṣ cinsi varısa 115b/2
ʿāṣī ve kāfir ve ẓālim v. cābir dünyā milkine 83a/2
bahādur v. cābir ve mūzī 50a/10
Caḥcene v. Caḥdeme vezīrler 88b/17
Caḥcene-i cādū v. Caḥdeme-i 88a/1
cinnīden v. Cān ḳavminden 37b/2
v. cemīʿ ḳumaşları 10b/13
İsrāfīl ve Mīkāʾīl ve ʿAzrāʾīl v. cemīʿ melāʾike 82b/8
Dālsiḫān ve Mālsiḫān v. cemīʿ perī serhengleri 14b/12
ol şehri ḳalʿasını v. cemīʿ 35a/16
ḫavātīnler v. cevārīler 16b/5
ẓulm v. cevr itmez 111a/15
cebe v. cevşen üzerinde 81a/18
cebe v. cevşen 102b/2, 93b/20
cebe v. cevşenlerin ve yaraḳların alup 90a/7
ceng v. cidāl ḳıla 85b/16
ʿömrinüñ eṭvālinden ve cihānuñ aḥvālinden v. cihānda gördigüñ ʿacāyıbdan ve ġarāyıbdan 19b/13
ʿömrinüñ eṭvālinden v. cihānuñ aḥvālinden ve cihānda gördigüñ ʿacāyıbdan ve ġarāyıbdan 19b/13
ins v. cin 85a/7
dīv v. cinn elinde 85b/16
bu ṭaġ yirinden ırmaḳ dīv v. cinn ve perī 25b/18
inse v. cinne 30b/8
ehremenler v. cinnīler miḳdārınca 14a/5
ẕikr olan perīler v. cinnīler serhengleri daḫı 18b/17
tekvīnler v. cinnīler 27a/1
tekvīnleriyle v. cinnīleriyle varup 25b/21
ins v. cinnüñ şecāʿati 85a/11
Beytu'llāh şehrinüñ ḳavmi v. civārında olan ḳabāyil-i 9b/2
ḳābil v. çāre degüldür 79b/13
lāle ve żaymurān ve şaḳāyıḳ ve nuʿmān v. çayır ve çemen 25a/1
lāle ve żaymurān ve şaḳāyıḳ ve nuʿmān ve çayır v. çemen 25a/1
şükūfe v. çemene 52b/21
ġıdāsı girecek v. çıḳacak yir 116a/21
bellūṭ v. çınār ve ṣanavber aġaçların bulup kesüp 31a/21
yire döşedükleri bellūṭ v. çınār ve şam aġaçlarınuñ üzerine 32a/21
ġalebesi v. çoḳlıġı 7a/10
ney gibi efġān v. defveş sīne-kūb 70a/21
Ekvān-ı ʿifrīt v. Demürbād-ı 27a/16
aḥmaḳ ve nādān v. denīdür 66b/10
ṭaġlar ve aġaçlar v. deñizler 6b/15
ʿizz ü ḥürmet v. devlet ü saʿādet 30a/10
ʿömür v. devlet 92a/15
kelimātına v. dīvān-ı 113b/8
müseddes evler v. dīvārlar 7b/1
perīler cinnīler v. dīvler üşüp 26b/13
cinnīler v. dīvler üzerine 14a/4
bunca sāḥirler v. dīvler 85a/10
cinnīler ve perīler v. dīvler 9a/4
göbegine v. dübürine yıġılup durdılar 6a/8
dürr-i yetīm v. dürr-i 87a/17
ḳavīdür ve bahādurdur v. düşmānlaruñı ṭaġıdıcıdur 5a/4
ṣaḥrā v. düz yazı olsa 21b/4
ılanlar ve ejderhālara v. efāʿīye ve ʿaḳārībe müvekkel olan 62b/18
v. eger aṭlas böcegini 3b/10
eger ins ü eger cin eger perī eger faḳīr v. eger cihānuñ serveri 14a/11
eger ins v. eger cin 13a/16
ılanlar v. ejderhālara ve efāʿīye ve ʿaḳārībe müvekkel olan 62b/18
eşref-i maḫlūḳāt v. ekmel-i 50b/3
Ṣaḫr-ı cinnīyi v. Ekvān-ı 31b/1
aḳāvīl-i fāside v. elfāẓ-ı melāḥideden söz açup 91a/5
elli ferseng ṭūlı v. elli ferseng ʿarżı 18a/15
laʿl ü yāḳūt u zeberced v. elmās u pīrūze 14b/4
deryā v. enhār 86a/3
eṣnāf-ı beliyyet v. envāʿ-i 44a/20
Rüsteme v. erenlerüñe 58a/9
eṣdiḳāsından v. esfiyāsından 20a/1
ʿālem-i kāyināt v. eṭrāf-ı 14a/1
enbiyādur v. evliyādur 110b/7
niçe biñ biñ ejdehā v. evren 96a/18
ejdehālar v. evrenler 5a/6
ejderhālaruñ v. evrenlerüñ ve ılanlaruñ emīri 61b/21
hezārān mertebe yüceligümüz v. fażīletimüz 14a/5
cihānuñ ḥāli nedür v. feleklerüñ esrārı nedür 24a/5

ḫusūf u küsūf v. feleklerüñ gerdişi ve güneş 16a/12
büzürg-celāl v. ferḫunde-fāl maḥbūbe 86a/4
Süleymān-ı Bū-türābuñ şehrinüñ ḳubbelerinüñ ve köşklerinüñ v. ferşlerinüñ ve ʿarşlarınuñ ve ḥarīmlerinüñ üzerindeki tozın ṭopraġın 35a/14
bunca zaḥmetler v. fesādlar oldı 48a/5
Baṭlamyus ḥakīm v. Feylesūf-ı 114b/6
Baṭlamyus-ı ḥakīm v. Feylesūf-ı 9a/2
zebercedden v. feyrūzeden bir merḳad 37a/15
yalan gibi ve töhmet ve bühtān ve riyā v. fisḳ ve ẓulm 62a/13
Loḳmān-ı ḥakīm v. Fisaġoriş-i 9a/1
İbni ʿAbbās v. Futād ibni Mesʿūd Vahab ibni Münebbih ve ġayruhum 12a/16
şol Ḳādir ü Ḳahhār v. Ġāfir ü Settār 8a/14
ʿacāyıb v. ġarāyıb 20a/19
ʿömrinüñ eṭvālinden ve cihānuñ aḥvālinden ve cihānda gördigüñ ʿacāyıbdan v. ġarāyıbdan 19b/14
bu ḳaṣruñ ʿacāyıblıġı v. ġarāyıblıġı 87b/13
Ekvān-ı ʿifrītüñ v. ġayrınuñ 13b/16
İbni ʿAbbās ve Futād ibni Mesʿūd Vahab ibni Münebbih v. ġayruhum 12a/17
nā-güyā ve ger cān-ı var u nāṭıḳ v. ger bī-cān u cāmid 78a/3
nā-güyā v. ger cān-ı var u nāṭıḳ ve ger bī-cān u cāmid 78a/3
eger cin eger perī v. ger dīv 26b/10
ger rīsmāndan v. ger ḥarīrden 18b/1
eger insānda v. ger ḥayvānda 41a/6
eger ḥayvānda v. ger insānda 114b/14
eger güyā v. ger 78a/3
muraṣṣaʿ nihālīçe v. girde-bālīş 69b/12
ṭaʿāma v. giyesiye 10b/10
āşikāre v. gizlüsin 111a/18
bir azıḳ v. göçmek 110b/8
yir vuḥūşunı v. gök ḳuşunı incitmege 20b/5
ol şaḥrālar şehrler ve kendler v. göl yiri 25b/12
gözlerine v. gözlerinüñ çevresine 6a/7
dīv ü ʿifrīt v. ġūl leşkerin daġıtduġın 109a/5
ser-güzeştin şādısı v. ġuṣṣasın 71b/7
oḳumaḳ yazmaḳ v. güç ʿamelleri işlemege ḳādirlerdür 12a/21
sikencübīn v. gül-engübīn iderler 40b/6
altundan v. gümişden 15b/18
yalan v. günāh 73b/11
ol vilāyetüñ gicesi v. gündüzi ve yazı ḳışı 24b/8
ḫusūf u küsūf ve feleklerüñ gerdişi v. güneş 16a/12
yaġmurla v. güneşle 21b/9
tīġ ve teber v. gürz ve ḫançerle 60a/13
ḥāl v. ḫaber şoruşup 89a/19
kerrūbiyūn ve revḥāniyyūn ve ṣāffūn v. ḥāffūn ve rākiʿūn ve sācidūn mertebeleri 14a/3
ol Ḥaḳ Teʿālānuñ nāyibi v. ḫalīfesidür 62a/15
tīġ ve teber ve gürz v. ḫançerle 60a/13
ḫayme v. ḫargāh ḳurmışlar 105b/18, 118a/11
ḫayme v. ḫargāhdan 105b/21
Süleymān-ı Bū-türābuñ şehrinüñ ḳubbelerinüñ ve köşklerinüñ ve ferşlerinüñ ve ʿarşlarınuñ v. ḥarīmlerinüñ üzerindeki tozın ṭopraġın 35a/14
ser-firāz v. ḥarīrler ṭoḳuyucı hünermend kār-sāz 8a/17
bu siñek cinsinden mūzī v. ḥarīş kimse 110a/20
ṭamaʿdār ve mūzī v. ḥarīş 51b/13
bir mūẕī v. ḥarīşdür 48a/20
menfāʿatlu v. ḫāşiyetlüdür 8b/6
dāyesiyle v. ḫāşlarıyla 87b/9
ḳalʿaküşā v. ḫaşm-efken ve ṣāḥib-ḳırān-ı 85a/12
şükūfeden ve şecerātdan ve ṣemerātdan v. ḥaşāyiş-i 40b/3
bāḳıllādan v. ḥaşāyişden dürüyen siñegüñ ḳanadı āvāzı ve kendünüñ ṣadāsı 48b/14
anlaruñıla v. ḫavātūn ile 12a/7
toḫumdan dürüyen v. ḥayvāndan dürüyen siñecükler gibi 4a/2
evc v. ḥażīż ve şeref ve hübūṭ ve iḫtirāḳ ve istiḳbāl 40a/5
hem naḥl cinsini v. hem baʿūż aşlını 11a/9
ṭās-ı çarḫ-ı kej-rev v. hemçü jeng 106b/10
Sīlī ve Rūmī v. Ḫıṭāyī yapraḳları şalup 18a/6
ẓulmet v. ḥicāb ve ıraḳlıḳ 62a/12
Kitāb-ı Tevḥīdinde v. Ḫiṭāb-ı Temcīdinde 12b/15
Kitāb-ı Temcīdinde v. Ḫiṭāb-ı Tevḥīdinde 53b/15
ziyāret v. ḫizmetine yüz sürüp 43a/14
ziyāret v. ḫizmetüñe 63a/12
ʿufūnātdan v. ḥubūbātdan 65a/18
evc ve ḥażīż ve şeref v. hübūṭ ve iḫtirāḳ ve istiḳbāl 40a/5

ʿulemā v. ḥükemā 36a/1
zamānesinüñ ʿulemā v. ḥükemāsı birle 35b/19
şavḳı v. ḥüsni 36b/12
iy ḥarīş ve ṭamaʿdār ve mūzī ve ḳātil v. ḫˇūn-ḫˇār 52a/11
ejderhālaruñ ve evrenlerüñ v. ılanlaruñ emīri 62a/1
ẓulmet ve ḥicāb v. ıraḳlıḳ 62a/12
ḳarın v. içegi ve süñügüm 66a/21
ḳarın v. içegü ve süñük 116a/21
için v. içegüsin yimege meşġūl oluñ 6a/3
mi v. içerler 13a/12
cinnüñ ʿaḳlı fehmi v. idrāki 12a/21
ʿadl ü siyāset ve kerem ü şefḳat v. iḥsān u mürüvvet 50a/13
evc ve ḥażīż ve şeref ve hübūṭ v. iḥtirāḳ ve istiḳbāl 40a/5
bir ḳuyruḳ v. iki boynuz 6b/7
bu şehr pādişāhınuñ v. iki düşmān leşkeri ḫalḳı 106a/16
ḳuvvetince v. illetince 111a/1
ḥarīşüñ ḥayāsı v. īmānı 41a/10
dīnimüz v. īmānumuz 85a/21
ādemīnüñ ṭāmiʿidür v. incidicisi ve mūẕīsidür 50b/17
uşaġı v. irisi 4b/11, 6a/16, 87a/2
Baʿalbek ḳalʿasın yapan Demürbāda v. İstiḫara ve Ṣalṣāla 113a/7
evc ve ḥażīż ve şeref ve hübūṭ ve iḥtirāḳ v. istiḳbāl 40a/5
düzmek v. işlemek 7b/2
görmiş v. itmiş 107b/18
ḳażā v. ḳader ʿalāmetlü 34a/17
ḳażā v. ḳader gibi gelüp geçüp 112a/13
Ṣāniʿ-i Ẕü'l-celāl v. Ḳādir-i 20b/7
ʿāṣī v. kāfir ve ẓālim ve cābir dünyā milkine 83a/2
ʿūd u ʿanber ü şandal v. kāfūr u misk 11b/12
v. ḳaġan 88a/10
Zülzāl-ı ekberile Elḥānın bin Yaʿda v. Ḳahhār-ı 101b/12
kendünüñ dīvān-ḫānesi ve köşkleri ve ḳaṣūrları v. ḳapuları 26a/7
baʿżı bāḳıllādan v. ḳara aġaçdan 3b/19
siñek leşkeri v. ḳarınca ʿaskeri 96a/18
ejdehā gövdesine v. ḳarnı altına ve ḳoltuġına üşüp 6a/5
ḳoltuḳ arasını v. ḳarnı altını ısırup 6a/10
cevher-i taḫtı v. ḳaṣr-ı 18b/7
şırçadan köşkler v. ḳaṣūrlar ve ḳubbeler yapup 14b/9
kendünüñ dīvān-ḫānesi ve köşkleri v. ḳaṣūrları ve ḳapuları 26a/7
iy ḥarīş ve ṭamaʿdār ve mūzī v. ḳātil ve ḫˇūn-ḫˇār 52a/11
ādemī cinsinden efḍalter v. ḳavī kimse 5a/5
aġaç yapraḳların v. ḳaya yosunların 33a/20
ol deryānuñ ḳumı v. ḳayırı 36b/13
beglerden ve leşkerden ve manşıb ehlinden ve nāyiblerden v. ḳażiyyelerden 110b/21
ceheledür v. keferedür 110b/7
Kitāb-ı Kerīm v. Kelām-ı Ḳadīm içre buyurur kim 53a/20
merḳadınuñ ḳubbeleri v. kemerleri 26a/7
şofları v. kemḫāları 10b/13
ol şaḥrālar şehrler v. kendler ve göl yiri 25b/12
anuñ uçacaḳ ḳanadı āvāzı v. kendünüñ şadāsı 48b/14
bāḳıllādan ve ḥaşāyişden dürüyen siñegüñ ḳanadı āvāzı v. kendünüñ şadāsı 48b/15
ʿadl ü siyāset v. kerem ü şefḳat ve iḥsān u mürüvvet 50a/13
çekirgeden v. kesegenden 4b/20
eczā-i ḫāki v. kevākib-i 9a/21
derbān-ı Efrāsiyāb v. Keyḳūbāddur 85a/9
Süleymānıla v. ḳılıcıla 89a/4
süñü v. ḳılıç ve oḳ 107a/5
süñü v. ḳılıç zaḫmından 107a/14
Kelām-ı Ḳadīm v. Kitāb-ı Kerīm içre gelür 53a/12
Kelām-ı Ḳadīm v. Kitāb-ı Kerīm içre 52a/7
Kelām-ı Ḳadīmde v. Kitāb-ı Kerīmde 114a/9, 13a/18, 33a/13, 42b/19
Kelām-ı Ḳadīminde v. Kitāb-ı Kerīminde 12b/19, 41a/15, 93a/3
Kelām-ı Rabbānīde v. Kitāb-ı Sübḥānīde gelür 55a/8
Ḫiṭāb-ı Temcīdinde v. Kitāb-ı Taḥmīdinde 13a/17
Kelām-ı Tevḥīdinde v. Kitāb-ı Temcīdinde 64a/7
Kelām-ı Taḥmīdinde v. Kitāb-ı Tevḥīdinde 100b/9
Kelām-ı Rabbānīde v. Kitāb-ı 10b/11
Kelām-ı Mecīdinde v. Kitāb-ı 8a/10
ḳanı v. ḳoḳuyı 11b/6
ejdehā gövdesine ve ḳarnı altına v. ḳoltuġına üşüp 6a/5

kendünüñ dīvān-ḫānesi v. köşkleri ve ḳaṣūrları ve ḳapuları 26a/7
Süleymān-ı Bū-türābuñ şehrinüñ ḳubbelerinüñ v. köşklerinüñ ve ferşlerinüñ ve ʿarşlarınuñ ve ḥarīmlerinüñ üzerindeki tozın ṭoprağın 35a/13
şırçadan köşkler ve ḳaṣūrlar v. ḳubbeler yapup 14b/9
Süleymān-ı Bū-türāb sarāyını v. ḳubbelerini ve türbesini 35a/17
kūh-ı Sütūnı v. kūh-ı 112a/19
ṭopraḳdan v. ḳumdan 4b/6
ṭaşın ve aġacın v. ḳumın ve ṭoprağın 21b/12
toḫumdan ve yumurdadan v. ḳurtdan dürür 3b/21
deñizde v. ḳuruda 96a/12
perīler v. ḳuşlar 26b/11
taḥsīn v. ḳuvvetine 31b/3
tīşe v. külünkler düzdürüp 31a/15
v. lākin 10a/16, 113b/18, 16b/15, 18a/21, 20a/9, 25a/12, 30b/7, 35a/1, 41a/18,
44a/8, 47b/14, 48a/13, 48b/14, 48b/8, 49a/10, 51b/20, 54a/16, 54b/9, 57a/6,
63a/21, 66a/11, 77a/1, 81a/15, 81b/16, 82b/15, 84a/14, 85a/16, 85b/10, 91b/14,
98a/10, 9b/1
cīfe v. leş 77b/20
beglerden v. leşkerden ve manṣıb ehlinden ve nāyiblerden ve ḳażiyyelerden 110b/21
v. līkin 100a/13, 102a/1, 116a/14, 45a/17, 5b/5, 63a/21, 89a/8
Feylesūf-ı ekber v. Loḳmān ve Āṣaf bin Berḫıyā 114b/6
Āṣaf bin Berḫıyā ile v. Loḳmānıla 9a/18
maşrıḳa v. maġribe 47b/10
baġrı baġarsuġı ve maḳʿadı v. maḫreci 10b/14
baġrı baġarsuġı v. maḳʿadı ve maḫreci 10b/14
dünyā v. mal ḫırsından 111a/5
Dālsiḫān v. Mālsiḫān ve cemīʿ perī serhengleri 14b/12
Dālsiḫān v. Mālsiḫān 17b/21
Dālsiḫān perī v. Mālsiḫān-ı 18a/17
Ṭālsiḫānı v. Mālsiḫān-ı 13b/9
Dālsiḫāna v. Mālsiḫāna rāżı söyleyüp 18b/21
Dālsiḫān v. Mālsiḫānıla 18b/18
beglerden ve leşkerden v. manṣıb ehlinden ve nāyiblerden ve ḳażiyyelerden 110b/21
ḳaydın ḳayurup v. maşlaḥatların görüp 18b/16
ẕübāb ve zenbūr v. meges ve melaḫ cinsi cānavarcuḳlara 4b/2
fāre v. meges 49a/4
ʿArafāt ṭaġından v. Mekke şaḥrāsından sürüp 47a/8
ẕübāb ve zenbūr ve meges v. melaḫ cinsi cānavarcuḳlara 4b/3
begler v. melikler 74a/6
salṭanat v. memleket 111a/18
ʿāşī bed-fiʿl mekkār ve pelīd ve ʿanīd v. merdūd 74b/8
himmet v. merḥamet olursa 119a/13
çoḳ zaḥmet v. miḥnet çeksem 104b/4
İsrāfīl v. Mīkāʾīl ve ʿAzrāʾīl ve cemīʿ melāʾike 82b/7
iẕn-i Sübḥānī v. muʿciz-i 35b/20
emr-i Yezdānī v. muʿcizāt-ı 115a/17
iẕn-i Rabbānī v. muʿcize-i 46a/20
burc u bārū v. muḥkem ṣafīr ḳalıbı gibi 35a/20
mūzī v. murdār 53a/19
miḥnetden v. muṣībetden ḫālī degüldür 104b/6
ṭamaʿdār v. mūzī ve ḥarīṣ 51b/13
iy ḥarīṣ ve ṭamaʿdār v. mūzī ve ḳātil ve ḫˇūn-ḫˇār 52a/10
bahādur ve cābir v. mūzī 50a/10
ādemīnüñ ṭāmiʿidür ve incidicisi v. mūẕīsidür 50b/17
cemīʿ mezbeleyi v. mühmelātı 8a/15
emrine muṭīʿ v. münḳād olup 19a/17
emrine meʾmūr v. münḳāddur 85a/8
dünyā ḫilʿatları v. müzeyyen libāslar geymegi faḫr ḳılma 8b/11
bed-gūyā v. nā-hemvār ve nā-ḫoş 86a/16
bed-gūyā ve nā-hemvār v. nā-ḫoş 86a/16
aḥmaḳ v. nādān ve denīdür 66b/10
ne ḳadar żaʿīf v. naḥīf böcecük ise 62b/1
bu ṭaʿn itdügüñ żaʿīf v. naḥīf cānavar 7a/7
ḫuẕāvend-i aḫbār v. nāḳilān-ı 3a/21
surnā v. naḳīreler 94a/2
hünermendler şoḥbetinden v. ehl-i maʿnī v. erbāb-ı faźl-ı naṣīḥat ehli şoḥbetinden 111a/6
beglerden ve leşkerden ve manṣıb ehlinden v. nāyiblerden ve ḳażiyyelerden 110b/21
dīv-i Demürbād v. ne cinnī-i 34a/13
ne ḥālde v. ne efʿāldedür 43a/12
ne uçar perendedür v. ne ḫod vücūdunı nefesi götürür revendedür 12b/5

ne vechile ḳapduġın v. ne ṭarīḳile kāfūrī mumdan müseddes ḫāne yapduġın bilmeyüp 3b/4
ne ṭoġar v. ne ṭolınur 72a/17
ne cinn ü perī neslin geçürdiler v. ne vuḥūş u ṭuyūr ṣınfın geçürdiler 18a/10
ne kerkes v. ne yarasa 69a/11
ḥikāyet v. Nemrūd laʿīn 90a/16
Hüdhüd-i naḥīf v. Nemrūd-ı 113b/19
cābirleri v. niçe mülḥid kāfirleri 116a/10
ʿibretler v. nişānlar 47b/12
namāzdan v. niyāzdan fārıġ olucaḳ 90b/5
namāzdan v. niyāzdan 90b/3
ḥaẕer v. noḳṣān 49b/18
lāle ve żaymurān ve şaḳāyıḳ v. nuʿmān ve çayır ve çemen 25a/1
lāle v. nuʿmān ve şaḳāyıḳ arasında 52b/20
lāle v. nuʿmānuñ 53a/1
niʿmet v. nüzūl 108a/10
ṭulūʿ v. nüzūl 40a/5
süñü ve ḳılıç v. oḳ 107a/5
ol żaʿīf maḫlūḳāt v. ol naḥīf cānavarlar 64a/5
her ẕerrenüñ v. on sekiz biñ ʿālemüñ miḳdārlu miḳdārınca Ḥaḳ Teʿālāya ṭāʿat u ʿibādetleri 66a/2
balıḳçıl gibi ve saḳa ḳuşı v. ördek 52a/16
miṣli aruyıla v. örümcekile 8a/11
ṭurna gözinden ṣāfī v. pāk 36b/11
taḫt-bendi v. pāy-bendi birle 81a/6
ʿāṣī bed-fiʿl mekkār v. pelīd ve ʿanīd ve merdūd 74b/8
bu ṭaġ yirinden ırmaḳ dīv ve cinn v. perī 25b/18
cinnīler v. perīler ve dīvler 9a/4
cinne v. perīye 13a/10
şīr-sīne v. pīl-pā 20a/21
semādan semege v. pīlden siñege varınca 53b/19
dārāyendegān-ı encümen-i esrār v. pīrāyendegān-ı 23b/11
āraste v. pīreste ḳıldı 81a/18
yeşil yāḳūtdan v. pīrūzeden 15a/10
zebercedden v. pīrūzeden 15a/13
laʿl ü yāḳūt u elmās u zebercedlerin v. pīrūzelerin 14b/16
Dımışḳī tīşeyi v. pūlād külüngi eline alup 31a/10
ḳıymetüñüz v. raġbetüñüz olmaduġı ecilden 53a/20
kerrūbiyūn ve revḥāniyyūn ve ṣāffūn ve ḥāffūn v. rākiʿūn ve sācidūn mertebeleri 14a/3
kerrūbiyūn v. revḥāniyyūn ve ṣāffūn ve ḥāffūn ve rākiʿūn ve sācidūn mertebeleri 14a/3
Ḫallāḳ-ı ʿālem v. Rezzāḳ-ı 41a/15
Ḫallāḳ-ı ʿāleme v. Rezzāḳ-ı 66b/18
Ḫallāḳ-ı ḳāhir v. Rezzāḳ-ı 19b/20
yalan gibi ve töhmet ve bühtān v. riyā ve fısḳ ve ẓulm 62a/13
ḳızıl altun v. ruḫāmī gümiş micmereleri içinde yaḳup 12a/10
Sīlī v. Rūmī ve Ḫıṭāyī yapraḳları ṣalup 18a/6
kerrūbiyūn ve revḥāniyyūn ve ṣāffūn ve ḥāffūn ve rākiʿūn v. sācidūn mertebeleri 14a/3
kerrūbiyūn ve revḥāniyyūn v. ṣāffūn ve ḥāffūn ve rākiʿūn ve sācidūn mertebeleri 14a/3
sīm ü ruḫāmın v. ṣāfī altunın 14b/15
ḳalʿaküşā ve ḫaşm-efken v. ṣāḥib-ḳırān-ı 85a/12
ʿāḳil v. ṣāḥib-i 111a/8
Ekvān-ı ʿifrīte v. Ṣaḫr-ı 32a/17, 33a/14
Ṣalṣāl-ı dīv v. Ṣaḫr-ı 27a/16
Ṣalṣāla v. Ṣaḫr-ı 30a/7
yaḳīninde olan ṭaġlara v. ṣaḥrālara 26a/11
balıḳçıl gibi v. saḳa ḳuşı ve ördek 52a/15
ḥamd u ṣenā ve tesbīḥ ü duʿā v. ṣalavāt u tekbīr 66a/4
Demürbād-ı ehremen v. Ṣalṣāl-ı 27a/16
Baʿalbek ḳalʿasın yapan Demürbāda ve İstiḫara v. Ṣalṣāla 113a/7
kendüyi v. salṭanatı 111a/19
bellūṭ ve çınār v. şanavber aġaçların bulup kesüp 31a/21
şeb-çırāḳlar v. şanduḳlar 14b/5
çoḳ ġarāyıb u ʿacāyıb köşkler v. sarāylar 35b/14
ol evlerüñ v. sarāylaruñ 35b/7
Süleymān cenginden emīn v. selīm olavuz 85b/1
şükūfeden ve şecerātdan v. ṣemerātdan ve ḥaşāyiş-i 40b/3
el-hevāmm müvekkel Ḥayākemāgāʾīl melek emriyle v. sen Süleymānuñ ḥükmiyle 101a/5
begleri v. serverleri birle 108a/14
kürk v. sırtlan idem 89a/1
her kişinüñ sırrından v. sīret-i 16b/18
ʿadlsüz v. siyāsetsüz 50a/14
bize v. size 13b/17
şaġına v. şolına 107a/5
maʿden ṭaġın kesdürüp v. sökdürüp ḳazdurmaḳda 30a/14

ṭopraḳdan ġayrı v. ṣudan ġayrı nesne 26b/5
ol Süleymān peyġāmbere v. sulṭān-ı 9b/8
borı v. surnālar ötdürüp 105b/19
aç v. ṣusuz 90b/13
ʿalefe v. ṣuya muḫtāc ola 4a/3
ḫidmetine yüz süren tinnīn v. ṣüʿbāndur 88a/12
Ḫalīlü'r-Raḥmān devrine v. Süleymān zamānına 65a/19
Süleymān-ı Ḫākī v. Süleymān-ı Bū-türāb rūḥlarıyçun 40a/19
ḳılıç ḍarbı v. süñü yarası 31b/13
ḳarın ve içegi v. süñügüm 66b/1
baġursaḳ v. süñük 10b/7
ḳarın ve içegü v. süñük 116a/21
lāle ve nuʿmān v. şaḳāyıḳ arasında 52b/20
lāle ve żaymurān v. şaḳāyıḳ ve nuʿmān ve çayır ve çemen 25a/1
yire döşedükleri bellūṭ ve çınār v. şam aġaçlarınuñ üzerine 32a/21
şükūfeden v. şecerātdan ve ṣemerātdan ve ḥaşāyiş-i 40b/3
ḥücerātını v. şecerātını 35a/17
Baʿalbek melīki v. şehr ḫalḳı 34a/10
v. şehr maḥbūbeleri 34a/11
merāsim-i vilāyet v. şerāyiṭ-i 49b/17
evc ve ḥażīż v. şeref ve hübūṭ ve iḫtirāḳ ve istiḳbāl 40a/5
anlaruñ ḫayr v. şerrinden 111a/3
zīnetlüdür v. şevketlüdür ve şöhretlüdür 8b/7
küfrü v. şirki 92b/11
zīnetlüdür ve şevketlüdür v. şöhretlüdür 8b/7
şāh-ı gedā v. şubān ider 80a/2
ekl v. şurb iderler 12a/14
cevherī tāc v. taḫtgāh-ı 69b/13
iy ḥarīş v. ṭamaʿdār ve mūzī ve ḳātil ve ḫˇūn-ḫˇār 52a/10
ġāyet ḥarīş v. ṭāmiʿ olduḳları ecilden 54a/17
ṭaġ v. ṭaşı 89b/17
baḥr-ı Muḥīṭ kenārındaki ḳarlu v. ṭaşlu ve aġaçlu 21a/15
Ḥaḳ Tebāreke v. Teʿālā 10b/2
yā Nebiyya'llāh Tebāreke v. Teʿālā 92a/6
tīġ v. teber ve gürz ve ḫançerle 60a/13
tesbīḥ v. tehlīl idersin 67b/2
tesbīḥ v. tehlīl itmegile 77b/21
müvekkeli v. tekvīni 4b/8
bu ervāḥlaruñ v. tekvīnlerüñ ʿömürleri 62b/20
cīfeye v. terse uşuşup 41b/3
ḥamd u ṣenā v. tesbīḥ ü duʿā ve ṣalavāt u tekbīr 66a/3
çaynaḳlu v. ṭırnaḳlu ayaḳların 105a/8
ṭaşın ve aġacın ve ḳumın v. ṭopraġın 21b/12
yalan gibi v. töhmet ve bühtān ve riyā ve fısḳ ve ẓulm 62a/13
Süleymān-ı Bū-türāb sarāyını ve ḳubbelerini v. türbesini 35a/17
sāḥirüñ vüzerāsı v. ümerāsı 85b/9
ele v. üzerine 110a/1
mülūk-ı selāṭīn v. vilāyet-i 49b/18
ümerā v. vüzerāyıla 117a/16
serheng-i ehremenān v. yā bende-i 30a/8, 31b/4
bilişü v. yād 60b/4
zemistān bürūdetinden v. yaġmur ışlatmasından çürüyüp 27b/20
yil v. yaġmur 21b/8
v. yāḫud 101b/15, 85b/17, 93b/13
ḳızıl altundan v. yāḳūtdan 15a/14
cebe ve cevşenlerin v. yaraḳların alup 90a/7
ol vilāyetüñ gicesi ve gündüzi v. yazı ḳışı 24b/8
ḳızıl mercāndan v. Yemenī ʿaḳīḳ-i aḥmerden 86b/21
zeberced v. yeşil yāḳūt rengin 36b/5
ḳırḳ biñ nefer dīv serhengleri v. yigirmi biñ miḳdārı cin serhengleri 33a/21
yiryüzinde v. yir içinde 3b/16
ılan ve ʿaḳreb v. yiryüzinüñ ḥaşerātı şeklinde 12b/11
yitmiş biñ arşun uzunı v. yitmiş biñ arşun ini 15a/6
toḫumdan v. yumurdadan ve ḳurtdan dürür 3b/21
yitmişer seksener v. yüzer arış ḳāmetlü 106a/2
ol ṣaçı Ve'l-leyl v. yüzi Ve'ḍ-ḍuḫa 2a/16
çekirgenüñ zehri v. zaḫmı 7a/10
anı çıḳarmaḳ v. zaḫmın oñultmaḳ 32a/2
ʿāṣī ve kāfir v. ẓālim ve cābir dünyā milkine 83a/2
zārī v. zārī 46b/12
lāle v. żaymurān ve şaḳāyıḳ ve nuʿmān ve çayır ve çemen 25a/1
pīrūze v. zebercedile ve zümürrüdle 87a/14
ṣafā v. zemzem ḥürmetiyçün 107b/4
ẕübāb v. zenbūr ṣınfından 49b/1

ẕübāb v. zenbūr ve meges ve melaḫ cinsi cānavarcuḳlara 4b/2
kār ḳılmaya v. ziyān itmeyeler diyicek 19b/11
yaramazlıḳ v. ẓulm nişānıdur 7b/18
yalan gibi ve töhmet ve bühtān ve riyā ve fısḳ v. ẓulm 62a/13
dābbe v. ẕübāb 53a/11
zebercedden v. zümürrüdden 86b/21
pīrūze ve zebercedile v. zümürrüdle 87a/14
Ve'ḍ-ḍuḫa -1- [Ar] Kur'an-ı Kerimin 94. suresi.
ol ṣaçı Ve'l-leyl ve yüzi V. 2a/16
ve'l-hevāmm -1- [Tr] Böcekler.
v. tekvīn Kemāheynūrişle 101a/5
Ve'l-leyl -1- [Tr] Kuran'da Leyl suresi.
ol ṣaçı V. ve yüzi Ve'ḍ-ḍuḫa 2a/16
ve'y -1- [Fa] Ve ey.
v. 88a/8
vebāl -1- [Ar] Sorumluluk.
v.+ den ḳurtardum 73a/8
vecd -1- [Ar] Kendinden geçme durumu.
v.+ e geldi 86a/18
vech -82- [Ar] Sebep, vesile, tarz yol.
v.-i maʿḳūl görüp 14b/12
v.+ ile 103b/5, 23b/10, 64a/10, 78a/10
bir v.+ ile 63a/17
bu v.+ ile 112b/9, 117b/11, 17b/3, 29a/7, 30b/18, 31a/6, 31b/18, 39b/13, 43b/8,
44b/7, 49b/1, 49b/10, 51a/15, 62b/13, 63a/19, 6a/6, 71b/6, 77a/21, 80a/8,
82b/7, 83b/14, 85b/9, 93b/8, 97b/20, 97b/6, 9a/1
hīç bir v.+ ile 49b/18, 51a/9
ne v.+ ile 112a/8, 115b/3, 13b/16, 16a/12, 26b/14, 35a/11, 3b/7, 40b/10, 40b/3,
40b/7, 52a/5, 54b/8, 5b/10, 64b/12, 64b/13, 71b/8, 71b/9, 78a/10, 78a/8,
90a/19, 94a/11, 94b/3, 95a/15, 97b/15, 97b/16, 9a/11, 9b/1
ol v.+ ile 23b/11, 3a/20, 71b/4, 71b/5, 95a/11, 95a/12
ne v.+ ile binā ḳılup 62a/20
bu v.+ ile diyicek 21a/8
ne v.+ ile inüp 56a/11
ne v.+ ile işledügin 62a/20
ne v.+ ile ḳapduġın ve ne ṭarīḳile kāfūrī mumdan müseddes ḫāne yapduġın bilmeyüp 3b/4
ne v.+ ile varup 114a/15
ne v.+ ile yapduġın görüp 62b/3
ne v.+ ile yapduġını 63a/7
ne v.+ ile yidügine 3b/9
bu v.+ le 75b/18
vedāʿ -2- [Ar] Ayrılık.
v. itdi 103b/18, 11b/8
vedāʿlaş - -1- [Tr] Ayrıl-
v.- up 29a/11
vefā -7- [Ar] Sözünde durma.
erbāb-ı zāviye-i v. 46a/11
maḫzen-i v. 46a/15
v. itmedügi gibi 111a/15
v. itmez 111a/15
ḳuvvetüm v. ḳılmadı 32a/18
ne v. ḳılmışdur 111a/10
luṭf u v.+ sın 49b/7
vefādār -2- [Ar+Fa] Vefalı.
keremgān u v. 101b/19
v. şerāyiṭın 103a/17
vefāsuzlıḳ -1- [Tr] Vefasız olma durumu.
cihānuñ v.+ ına 40a/18
Vehhāb -1- [Ar] Çok bağışlayan, çok veren Allah.
Mucīb ü V. u Eḥaddur 1b/2
vehm -1- [Ar] Gerçekte var olmayan, fakat var olduğu sanılan, varmış gibi tasarlanan düşünce ve zan.
ḳatı v.+ e 76a/14
velī -99- [Ar] Cednab-ı Hakk'a yakınlık mertebesini kazanmış olan seçkin kul.
v. 102a/21, 103b/13, 104b/9, 105b/17, 105b/20, 106b/18, 106b/6, 113b/11, 113b/15,
113b/8, 119a/7, 17a/10, 17b/10, 17b/19, 18a/15, 19b/15, 20b/1, 26b/19, 27b/11,
27b/18, 28a/17, 30b/2, 31a/16, 31b/13, 31b/14, 31b/19, 31b/9, 32a/10, 32a/21,
32a/5, 33b/14, 34a/21, 35b/6, 39a/18, 39b/18, 3b/10, 40b/15, 40b/20, 44a/11,
44b/11, 45a/20, 46b/11, 46b/21, 47a/12, 47a/4, 49a/8, 50b/3, 53a/2, 54b/2,
56a/18, 56b/6, 56b/7, 57b/15, 58a/6, 58a/9, 59a/6, 59b/15, 60a/20, 63a/21,
63a/7, 63b/17, 63b/9, 65a/18, 65b/12, 67a/1, 67a/7, 69a/11, 69a/3, 69b/5,
72b/8, 73a/17, 73a/9, 74a/12, 74a/3, 74b/20, 74b/21, 74b/6, 77a/2, 77b/10,
79a/11, 79b/14, 79b/2, 82b/20, 82b/9, 84b/14, 86b/5, 89b/12, 89b/13, 92a/18,
96a/16, 96b/5, 97b/14, 99b/11, 99b/12, 99b/13, 99b/3
v. bu yolda 33a/4
v.+ sin 43b/5
ver - -2- [Tr] bk. **vir-**
v.- üp 14b/20
v.- ür 104b/2
verhem -14- [Ar] Rahmet, merhamet.
v. 30a/13
itdi v. 83b/13
v. gūne 31b/12

v.+ i ider 46a/5
v. idicek 30a/7
Ḳāhirüñ v.+ inden 102a/8
v. itdi 28a/16, 51a/3, 84b/19
v. itmekdür 31b/11
v. ḳılıcaḳ 51a/4, 59a/9
v. ḳılup 102a/7, 53b/6
vesīle -1- [Ar] Sebep, bahane.
v. ü dād eyleye 49b/18
vesvese -3- [Ar] Nefsin gönüle getirdiği boş, faydasız ve huzursuzluk verici şeyler.
v. iderdi 12a/20
v. ḳıldum 59b/7
ʿaleyhi'l-laʿnenüñ v.+ si 77b/12
veyā -12- [Ar] Ya da.
v. 110a/9, 114a/21, 12a/16, 16a/14, 16a/15, 29b/16, 3b/19, 45a/18, 52a/4, 9a/12
ya ʿufūnātdan dürüye v. ḥaşāyiş-i 3b/18
Veylün -1- [Ar] Veylün vadisi.
vādī-yi V. gibi 104b/17
vezīr -15- [Ar] Osmanlı devleti'inde askeri ve idari yetkisi olan en yüksek rütbedeki devlet memuru.
altı biñ altı yüz v. 74a/14
ol iki v. 88b/16
v. dikdi 111a/13
v.+ i 83b/20
Nemrūduñ bir v.+ i 76b/9
ol iki v.+ i 89a/7
Caḥcene ve Caḥdeme v.+ ler 88b/17
v.+ ler işidüp 76a/14
v.+ lerden 76a/18
v.+ leri 76a/12
v.+ leri ḳatına 76a/12
iy v.+ lerüm 74a/8
ol sırrı şaḳlayan v.+ lerüñ aʿlāsına 87b/21
şol v.+ üm didügüñ kimesne 75a/5
benüm v.+ ümdür 75a/4
vezn -6- [Ar] Ölçü, tartı.
v.+ de 36b/8
v.+ e gelmez 6b/4
v. ehli olmaḳ gerek ki 43a/12
v.+ ile 43a/13, 84b/13
v.+ ile ṭartarsañ 6b/4
vızla - -2- [Tr] Sinek ötüş-
v.- yup 53b/5
v.- yup ötüşdüler 54b/11
vidād -1- [Ar] Sevgi, muhabbet, dostluk.
iy v. 31a/5
vilāyet -31- [Ar] İl, şehir.
ol v. 7a/8
v.-i ḥükemā 49b/18
bir v.+ de 16a/14, 91a/14
ol v.+ de 114b/16
ḳanḳı v.+ den çıḳup 96b/19
bu v.+ e 97a/5
v. ḫalḳı 10a/3
ne Ḥabeş v.+ i 104a/16
Billūr-ı Cebelī v.+ i ʿafārītlerine 59b/9
Gevher-nigīn v.+ i meliklerin 16b/3
Gevher-nigīn v.+ i ümerāsı 13b/7
Ḥabeş v.+ inde 63b/14
şol perīler serhenginüñ v.+ inde 14b/6
Ḥabeş v.+ inde bir yir 61a/9
her biriñüzüñ v.+ inde olan altun u gümişgānların ḳazdurup 14b/14
v.+ ine 5a/18
Ḥabeş v.+ ine 113a/13, 113a/7, 115b/14
Gevher-nigīn v.+ inüñ 14b/19
Gevher-nigīn v.+ inüñ perīsine 18b/14
ol Ḥabeş v.+ inüñ sevāḥillerinde 115b/15
ġayrı v.+ lere 14b/16
v.+ leri 7a/10
niçe v.+ leri 7a/7
her v. pāẕişāhınuñ bir adı 4a/9
ol v.+ üñ gicesi ve gündüzi ve yazı ḳışı 24b/7
iy Zengībār v.+ ünüñ bahādurları 106b/16
cemīʿ Gevher-nigīn v.+ ünüñ meliklerine 14b/13
merāsim-i v. ve şerāyiṭ-i 49b/17
vir - -520- [Tr] 1. Elindekini karşısındakine ilet-, sahiplendir-, eriştir-
v.- üp 14b/4
v.- di 105b/5, 18b/20, 20a/2, 56b/20, 58a/18, 68b/17, 73a/5
v.- e 55b/9
v.- medügi 106b/5
v.- meyicek 58a/1
v.- üp 111b/7, 14b/17, 18a/3, 18b/20, 40a/2, 41b/20, 93b/20
v.- ür 108b/10, 108b/9
v.- ür 45b/3
v.- mişdür 6b/7
2. Nasip et-, lutfet-, hediye et-
v.- di 1b/9
v. 23a/18, 95a/1, 99a/4
v.- di 10b/5, 1b/9, 2a/6, 43b/10, 43b/11, 43b/14, 48a/12, 49a/18, 66a/19,
66a/21, 68b/20, 75a/12, 86a/5, 93a/16
v.- dügi 19b/16, 66b/8
v.- dügin 117b/7
v.- dügüm 116b/2
v.- düm 116a/20, 92b/10
v.- e 103a/8, 38a/1
v.- em 117b/18

v.- en 100a/20, 2a/17, 45b/18, 66b/10, 71a/12, 83b/19
v.- ibidi 38b/16
v.- ibidügini 93a/13
v.- medi 117b/7, 119b/17
v.- meyeydi 110b/4
v.- miş 101a/15
v.- mişdür 6b/5, 6b/7, 72b/14
v.- sün 23a/16
v.- üpdür 5b/9
v.- ür 1b/11, 71b/13

3. Evlendir-
v.- e 12a/1

4. Görevlendir-
v.- üp 25b/2
v. 58b/3
v.- em 116a/16
v.- medüm 116a/14

5. Yasla-, daya-
v.- üñ 32b/9
v.- di 68b/18
v.- üp 33a/17, 58a/17
v.- ürseñüz 32b/20

6. Uzat-, maruz bırak-
v.- üp 104b/13

7. y.f.
ṣalavāt v. 105a/2
ḳuvveti v.- di 2b/2
cevāb v. 21a/10, 51b/2, 54a/8
cevābın v. 90b/19
emān v. 80a/9
ḫaber v. 17a/3, 19b/14, 19b/6, 24a/4, 35a/11, 41b/1, 43b/12, 54b/6, 63b/2, 63b/7, 64b/14, 65b/5, 78a/7, 82a/10, 90a/18, 95b/19, 96b/19, 97a/8, 97b/15
icāzet v. 95b/6
ḳuvvet v. 31a/4, 75b/4
ṣalavāt v. 100b/19, 101a/19, 102b/11, 103a/12, 103b/5, 105b/11, 109b/3, 10a/12, 110a/11, 115a/11, 115b/13, 116b/21, 11b/4, 12a/5, 22a/1, 22b/21, 23a/18, 23b/8, 24a/18, 27a/13, 30a/6, 31a/6, 33b/20, 36a/21, 39b/11, 40b/12, 45a/3, 45b/10, 45b/21, 46a/9, 49a/21, 4b/13, 54b/20, 55b/10, 61a/4, 65a/9, 71a/14, 71b/2, 81a/5, 84b/20, 85b/8, 88a/6, 88b/16, 91b/12, 94a/19, 94a/8, 95a/2, 95a/9, 95b/7, 97a/7, 98a/15
selām v. 23a/18, 85b/8
zekāt v. 116b/18
ḳahrı v.- di 95a/8
aḫbār v.- di 11b/1, 36b/15
ʿilm v.- di 75a/8
ʿömr v.- di 65a/7
ʿömr-i rūzgār v.- di 94b/14
ʿömr-i ṭavīl v.- di 77a/14
ʿömri v.- di 62b/21
āvāze v.- di 59b/20
cāh u manṣıb v.- di 74b/7
cevāb v.- di 112a/9, 114a/15, 11a/2, 12a/15, 13a/1, 14b/2, 17a/12, 19b/8, 20a/15, 20a/20, 20a/8, 21a/10, 22a/16, 23b/17, 25b/7, 28a/4, 36a/3, 37b/1, 48b/5, 4b/15, 4b/2, 57b/19, 5a/3, 5a/5, 60b/18, 60b/20, 61b/11, 65b/17, 67a/16, 6b/10, 72a/1, 77b/3, 91b/12, 95b/17, 96a/2, 96b/20, 97a/8, 97b/20, 9a/9
cünbüşi v.- di 38a/12
emān v.- di 60b/21, 94a/14
ġıdā v.- di 54a/21
gölge v.- di 41b/11
ḫaber v.- di 13a/3, 4b/12, 60a/1, 71b/17, 76a/13, 77a/11, 77b/21, 87b/20, 90b/21
ḫarāba v.- di 113b/20, 7a/9
ḥayāt v.- di 54b/18
icāzet v.- di 17a/7, 17a/9, 63a/14
idrāki v.- di 22a/17
iġvālar v.- di 6b/17
inṣāf v.- di 23b/13
kerāmet v.- di 105b/6, 56a/5
ḳuvvet v.- di 31a/12, 75b/6
maʿrifet v.- di 119b/17
mehil v.- di 91a/12
murād v.- di 82a/3
naṣīḥat v.- di 23b/5
ömr-i rūzigāru v.- di 65a/5
pendi v.- di 83a/9
rıżā v.- di 82b/19
selām v.- di 110a/13, 117a/20, 19b/1, 23b/19, 36a/3, 4a/17, 61b/9, 92a/5
ser v.- di 88b/2
şuʿle v.- di 16a/20
tāc u taḫt v.- di 38b/1
yol v.- di 69b/20
zaḥmet v.- di 44b/15
alḳış v.- diler 27b/5
cevāb v.- diler 115a/5, 13a/12, 21b/20, 21b/3, 21b/6, 24b/5, 25a/5
ḫaber v.- diler 26a/11, 26b/6, 27b/7, 60b/18, 74a/6
selām v.- diler 46b/17
yol v.- diler 78b/11
zaḥmet v.- diler 46b/21
cān v.- diyse 95a/16
ḫaber v.- diyse 77a/21
niʿmet v.- dügi 8b/1
rıżā v.- dügiyçün 65a/6, 73b/14
nübüvvet v.- dügüñ 82a/15
ḫaber v.- dük 103b/7, 112b/2

şuʿle v.- dükçe 36b/13
alḳış v.- düm 44a/13, 44b/4
and v.- düm 59b/9
āvāz v.- düm 84a/5
cevāb v.- düm 13a/8, 42b/17, 44a/15, 48a/20, 66a/14, 77a/9
cezā v.- düm 100a/6
ġıdā v.- düm 100a/11
ḫaber v.- düm 69a/16, 70a/7, 76b/14, 77b/7, 77b/8
selām v.- düm 5b/1
tāc u taḫt u salṭanat v.- düm 90b/11
emān v.- düñ eyledüm 100a/18
ʿömr v.- düñ 8a/3
cezā v.- düñ 97b/17
el v.- e 38a/3
ḫaber v.- e 116a/5, 18b/13, 65b/12, 94a/11
ḳuvvet v.- e 33a/10
niʿmeti v.- e 116b/20
rıżāyı v.- e 30a/6
sebaḳ v.- e 86a/20
göñül v.- ecekdür 16b/11
baş v.- eceksin 33a/4
boyun v.- eler 115b/6
baş v.- elüm 112a/4
inṣāf v.- elüm 37b/14
cevāb v.- em 53a/5
cezā v.- em 98b/19
ḫaber v.- em 94b/5
cevāb v.- emedügümüz 56a/9
cevāb v.- emez 22a/12
ʿaẕāb v.- en 97b/12
cezā v.- en 113b/6
nuṣret v.- en 101b/4, 105b/12, 108b/1, 109a/10
salṭanat v.- en 83b/9
zaḥmet v.- en 42b/11
göñül v.- enüñ 12a/3
cevāb v.- esin 83a/15
ḫaber v.- esin 103b/6, 69b/2, 92a/12
rıżā v.- esin 60a/8
ḫaber v.- esiz 112b/4
ḫaber v.- evüz 112b/1, 80a/16
elüñe v.- eyin 59b/8
ḫaber v.- eyin 59a/16, 83a/18
mühleti v.- gil 90b/19
ṣalavāt v.- gil 50a/5, 76b/7
ṣalavātıla selām v.- gil 117b/10
and v.- icek 61b/7
cevāb v.- icek 10a/5, 11a/9, 22a/7, 36a/6, 47a/5, 57b/13, 84a/1, 84b/1
ḫaber v.- icek 112b/9, 25b/8, 64a/10, 82a/8
naṣīḥat v.- icek 17b/3
ṣadā v.- icek 38a/18
salṭanat v.- ilmez 38a/11
cevāb v.- ince 102a/6, 69a/6
ḫaber v.- ince 106b/19, 4b/21
ʿömri v.- iser 108b/11
göñül v.- me 110b/9
cevāb v.- medi 10a/16
icāzet v.- medi 36b/3
ḫaber v.- medük ola 17b/7
aḫbār v.- mege itdi 103a/4
cevāb v.- mege 112b/18, 83b/6
ḫaber v.- mege 61a/9
cilā v.- megiçün 6b/6
ġıdā v.- megiçün 67a/17, 81a/7
murādın v.- megil 94b/13
ḫaber v.- megile 67b/13
cān v.- mek 44b/1
rıżā v.- mek 60a/10
cevāb v.- mekden 96b/11
ḫaber v.- memişdür 40b/7
nefes v.- meseler 52b/5
mecāl v.- mesün 91b/21
göñül v.- meye 8b/10
yol v.- meye 111a/5
zaḥmet v.- meye 7b/17
rıżā v.- meyüp 101b/21
emān v.- mez 42b/19
fāyide v.- mez 30a/4
ḫaber v.- mez 60a/8
rāḥat v.- mez 8a/10
zaḥmet v.- mezdi 43b/19
emān v.- mezem 92b/7
cān v.- mişdür 61a/12
mühlet v.- mişidüm 92b/9
ad v.- mişlerdür 4a/8
cān cehenneme v.- se 87b/16
ḫaber v.- se 68b/1
nefes v.- se 101a/18
nefes alup v.- señ 45b/5
ʿömr-i ṭavīl v.- sün 64b/20
ḫaber v.- sün 79a/21
ṣalavāt v.- sün 3a/17
cevāb v.- sünler 117b/4
ḫaber v.- üñ 101b/17, 102b/14, 10a/15, 89a/15, 9a/8
cān cehenneme v.- üp gitse 92a/19
ʿaḳl u dil ü cān v.- üp 119a/10
ālāy v.- üp 89a/3
alḳış v.- üp 12a/8
cān v.- üp 101b/15, 116a/21, 20a/20, 50b/13, 97b/3
cevāb v.- üp 106b/18, 114a/16, 19b/14, 20a/13, 24a/21, 35a/12, 36b/10, 41b/1, 43a/10, 43b/16, 45a/6, 47a/2, 61b/10, 63b/7, 64b/19, 67b/6, 71b/10, 73b/12, 77a/10,

82a/11, 90a/20, 91b/13, 94a/21, 95b/9, 97b/6
fesāda v.- üp 59b/7
ġıdā v.- üp 51b/7
ḫaber v.- üp 112b/8, 77b/17, 85a/21, 89a/19, 98b/11
helāke v.- üp 113a/3, 98b/15
icāzet v.- üp 117a/15
iġvā v.- üp 93b/3
ḳanad ḳanada v.- üp 102b/15, 112a/18
meẕellet v.- üp 80a/2
reng v.- üp 15a/3
rıżā v.- üp 69b/2
ṣadaḳa v.- üp 47b/3
ṣalavāt v.- üp 24a/3
salṭanat v.- üp 80a/2
selām v.- üp 115a/18, 28b/18, 40b/18, 65b/13, 67b/1, 68a/4, 70a/6
selāmın v.- üp 29a/9, 71b/11
şavḳ v.- üp 98b/2
yāda v.- üp 86a/13
zaḥmet v.- üp 111a/1
ġıdā v.- üpdür 94b/1
cān v.- ür 101b/8, 19a/9, 7b/13
cānın v.- ür 92b/8
cevāb v.- ür 58b/8, 84a/13
göñül v.- ür 89b/4
ḥayāt v.- ür 46a/3
ıżṭırāb v.- ür 108b/10
nişān v.- ür 35b/11
nūr v.- ür 37b/9
rāyiḥa v.- ür 63b/5
rızḳ v.- ür 71b/16
şuʿle v.- ür 118a/19, 19b/5, 36b/21
tāb v.- ür 37a/1
yol v.- ür 75b/16
zaḥmet v.- ür 7b/12
żiyā v.- ür 40b/21
żiyāʾ v.- ür 63b/1
emān v.- ürdi 107b/9
māʾīde v.- ürdi 70b/15
şavḳ v.- ürdi 98b/1
şuʿle v.- ürdi 15a/8, 86b/9
yol v.- ürdi 70a/1
zamān v.- ürise 61a/2ʿömr
zaḥmet v.- ürken 84a/8
yol v.- ürler 111a/6
emān v.- ürseñ 60b/20

vīrān -5- [Fa] Harap.
v. ider 24a/11
v. idüben 35b/8
v. itdi 24a/13
v. olduḳdan ṣoñra 21b/2
v. olupdur 114b/10

virici -1- [Tr] Veren.
meded v.+ dür 47a/5

vizāret -1- [Ar] Vezirlik edilen yer.
v.+ lerin alup 89a/8

vuḥūş -8- [Ar] Vahşiler, yabaniler.
müvekkel-i v. 26a/9
yiryüzinde olan v. cinsin incidüp 25a/15
v.+ dan 25b/21, 9b/6
ne ḳadar ḳuşlar v.+ lar ehvām u ḥaşerāt 26a/10
ne cinn ü perī neslin geçürdiler ve ne v. u ṭuyūr ṣınfın geçürdiler 18a/10
v. u ṭuyūr 52a/4
yir v.+ unı ve gök ḳuşunı incitmege 20b/5

vuḳūf -2- [Ar] Anlama, bilme, agah olma.
v. bulup 11a/5
v. bulupdur 40b/9

vuşlat -3- [Ar] Kavuşma, birleşme.
ḳurb-ı v.+ ı 2a/16
v.+ ı buldı 2a/11
v.+ ın 16b/11

vużūʾ -2- [Ar] Abdest.
tāze v. ḳılup 115a/13, 117a/3

vü -12- [Tr] Bağlama edatı.
v. 118b/6, 22b/14, 24a/18, 53b/1, 53b/3, 88a/4
añla v. baḳ 78a/4
ejdehā v. ḳamçumılan 88a/5
iblīs ü mā v. men 83b/12
taḳī v. müttaḳī 2b/3
berna v. pīr 2b/12
yırtıcı v. ṭartıcıdan 114a/11

vücūd -23- [Ar] İnsan veya hayvan gövdesi, beden.
v.+ a gel-di Doğ-, meydana çık- 68b/12
v.+ a geldüginden 70a/7
v.+ a geldügini 68a/14
v.+ a gele 16b/13
ana raḥminden v.+ a gele 68a/8
v.+ a gelecegi 65b/3
v.+ a gelecegin 68a/20
v.+ a gelecegine yaḳīn 68a/21
ol mürsel peyġāmberüñ v.+ a gelecek yiri kim 67b/21
v.+ a gelicek 86a/18
v.+ a gelse gerek 67a/18, 68a/1
v.+ a gelse gerekdür 68a/7
v.+ ı 53b/3
v.+ ın 100b/2, 1b/5
v.+ ını berī ḳılup 44b/6
v.+ larını 52b/6
bizüm v.+ umuz 64b/18
bu v.+ uñ 118b/7
v.+ unı 12b/4

ne uçar perendedür ve ne ḫod v.+ unı nefesi götürür revendedür 12b/5
kendü ża ʿīf v.+ uñuza 43a/14
vüzerā -22- [Ar] Vezirler, bakanlar.
v. 117a/8
bed-fikret v. 91a/5
reʾīs-i v. 9a/1
ümerā v. 12a/9, 69b/13
yanındaġı v. 100a/8
cemīʿ ümerā v. daḫı gelüp 46b/17
v.+ dan 108b/2
ümerā v. görüp 114a/13
v. naẓarına ḳarşu ayaġın ṭurmuş 91a/2
ḥükemānun v.+ nuñ ne didüklerin 10b/21
-Y-

yā -500- [Tr] Seslenme bildirir.
y. 103b/6, 119a/21, 20a/18, 21a/15, 21a/6, 24a/13, 24a/19, 24a/21, 26a/13,
26b/8, 36b/10, 37a/4, 40b/18, 41b/1, 49a/17, 4b/1, 4b/12, 4b/13, 4b/15,
51a/14, 58b/18, 5a/1, 5a/17, 5b/3, 5b/9, 69a/1, 6b/7, 71b/11, 71b/7,
7a/3, 96b/18, 96b/9
Y. 22a/13
y. ʿafārīt serhengi Demürbād 29b/11
y. ʿankebūt 51b/20, 53b/21
y. ʿAvraʿāʾīl melek 36b/9
y. ʿazīz 118b/7, 43b/4, 94b/12
y. aḫī 75b/14
y. aḥmaḳ Nemrūd 93b/18
y. ʿibādī 119a/5
y. ʿiḳāb 51a/2
y. Allāh diyüp 34b/18
y. Āṣaf 114a/15
y. baʿūż reʾīs 63b/1, 63b/7
y. baʿūż serhengi Behyārūş 69a/20
y. baʿūż serhengi Cercīs 97b/9
y. baʿūż şınfı 66a/10
y. bāġçevān 28b/12
y. Behyārūş 65a/17, 80a/19, 94a/9
serheng-i ehremenān ve y. bende-i 30a/8, 31b/4
y. beşer 97a/11
y. bī-dīn-i 93b/9
y. burc-ı 55a/9
y. Cebrāʾīl 75b/13, 82b/2, 82b/4
y. Celīl 99a/4
y. Cercīs 101a/1, 113b/14
y. Demürbād 28b/6, 32a/9
y. Ebū Ṣā 6b/14
y. el-hevāmm tekvīni Kemāheynūriş 95b/18
v.+ sı 13b/7
ʿAnḳūr sāḥirüñ ümerāsı v.+ sı ḳarındaşı ʿAnḳūr sāḥirüñ öldügün 87b/19
ʿAnḳūr sāḥirüñ v.+ sı ümerāsı 85b/15
sāḥirüñ v.+ sı ve ümerāsı 85b/9
v. ümerā 78b/8
cemīʿ ḥükemā ve ʿulemā v. ümerā 115a/12
cemīʿ v. ümerā 112b/20
v.+ ya dönüp 112b/13
cemīʿ ümerā v.+ yıla 117a/7
ümerā ve v.+ yıla 117a/16
ḥükemāyıla ʿulemāyıla ümerāyıla v.+ yıla kelimāt iderken 19a/19

y. emīr 23a/3, 23b/7, 51a/13, 85b/7, 88b/1, 88b/11, 88b/16, 94b/15, 94b/19,
95b/6
y. Emīre'l-müʾminīn 50a/4
y. Enāb 91b/10
y. Erḥame'r-rāḥimīn 8a/3
y. faṣīḥ 109b/3, 118a/20
y. Fetā 45a/3
y. Ġafūr 100a/20
y. ḥabīb 95a/6
y. Ḫalīl 77b/15, 83a/5, 90b/17
y. Ḫalīlü'r-Raḥmān 75b/13, 80a/9, 82a/12, 82b/15, 82b/21, 90b/8
y. ḥasen 36a/19
y. Ḫayre'n-nāṣırīn 8a/3
y. Ḥayy u lā-yemūtu 97a/3
y. Hedvāl 43b/9, 45a/5, 54a/14, 54b/5
y. hevāmm müvekkil 92a/8
y. hevāmm tekvīni aʿvānı 90a/18
y. Hū 23b/1, 2a/1
y. ḥuffāş reʾīsi 66a/14
y. ḥuffāş 77a/14
y. ḥuffāşlar ulusı 67a/16
y. Humāyūn Şāh 14b/1
y. hümām 117b/5, 44b/20
y. İblīs-i 70b/1
y. İbrāhīm peyġāmber 79b/10
y. İbrāhīm 75b/9, 76a/3, 78b/18, 82a/5, 83a/11, 83a/14, 83b/15, 84a/12, 84a/19,
84b/12, 91a/13, 93b/13, 93b/15, 93b/4
y. ilāh 100a/16, 82a/19
y. ilāhī 31a/4
y. Ḳahhār-ı Tinnīn-ten-i Nüh-ser 59b/14
y. ḳara siñekler reʾīsi Hedvāl ẕübāb 54b/1
y. ḳavm 74b/1, 79a/19
y. Kehūl 51a/19, 54a/8
y. Kemāheynūriş 19b/12, 20a/11, 20a/7, 35a/11, 41a/5
y. Kerīm 118b/3, 45b/19

y. kerkes 70a/10
y. kerkesler seyyidi 77b/18
y. Ḳunṭūs-ı Ḥimār 58b/6
y. Ḳunṭūs-ı Ḥimār-ser 58a/4
y. laʿīn 75a/3, 83b/4, 84a/13, 84b/10, 91a/9
y. laʿīn-i 84b/2
y. Laṭīf 100a/17, 98b/20, 98b/21
y. Loḳmān-ı 47b/7
y. melāḥideler 83a/17
y. melʿūn 84b/15, 93b/10
y. melʿūnlar 55b/19
y. melek 115b/7, 40b/11
y. melek-i 10b/21
y. melik-i Gevher-nigīn 17b/17
y. melik-i 88a/8, 89a/11
y. muʿāvin-i 65a/11
y. murġān seyyidi 102b/16
y. Mūsā 8a/4
y. mücessem 2b/19
y. müvekkel-i 23b/17, 23b/19, 24a/4, 25b/16, 26a/21
y. müvekkelü'l-hevāmm 115b/1, 11a/4
y. Naġmaġāʾīl melek 26a/12
y. Nāṣen peyġāmber 110b/11
y. Nāṣen 111a/4
y. nebī 98a/15
y. Nebiyya'llāh Süleymān 111b/12, 95b/6
y. Nebiyya'llāh Tebāreke ve Teʿālā 92a/6
y. Nebiyya'llāh 100a/10, 100a/21, 100a/5, 100b/5, 109b/16, 109b/18, 10a/16, 10a/18, 10b/10,
10b/12, 10b/2, 110a/7, 112a/9, 112b/21, 113a/10, 113a/16, 113b/10, 114a/14, 114a/17,
114a/4, 114b/7, 114b/9, 115a/18, 117a/21, 117b/12, 11a/11, 11a/2, 11a/7, 19b/15,
19b/6, 19b/8, 20a/13, 20a/20, 20a/8, 20b/13, 21a/10, 23b/15, 35a/12, 40b/14,
41a/17, 42a/21, 43a/16, 43a/3, 43b/16, 44a/15, 45a/11, 45a/17, 45a/6, 45a/8,
47a/2, 47b/6, 48a/13, 48a/15, 48a/17, 48a/9, 48b/5, 49a/7, 49a/8, 49b/12,
4b/15, 4b/17, 4b/7, 50a/19, 50b/1, 50b/8, 51a/5, 51b/12, 51b/16, 51b/3,
51b/8, 54a/9, 5a/13, 5a/3, 61b/10, 62b/16, 63a/11, 63a/4, 63b/3, 63b/8,
64b/15, 64b/18, 65a/14, 65b/17, 65b/7, 66a/2, 66a/8, 66b/16, 67a/15, 68a/19,
68b/21, 69a/20, 69b/21, 6a/16, 70a/13, 70b/5, 71b/10, 72a/20, 73b/18, 73b/2,
75a/12, 76b/21, 76b/7, 77a/20, 77a/5, 77b/16, 77b/3, 78a/13, 78b/11, 79b/4,
79b/6, 7b/11, 7b/14, 80a/14, 80a/8, 80b/6, 81a/6, 82a/21, 83a/17, 84b/11,
8a/1, 8a/10, 8a/16, 8a/8, 8b/16, 8b/4, 90a/20, 90b/20, 91b/13, 91b/5,
92b/17, 93b/17, 93b/2, 93b/8, 94a/21, 95a/14, 95a/17, 95b/9, 96a/18, 96a/2,
96b/16, 97a/12, 97a/7, 98a/1, 98a/15, 98b/5, 99a/19, 99a/5, 9a/18, 9a/7
Y. Nebiyya'llāh 109b/10, 116a/8
y. Neccāḥ-ı 57a/7
y. nedīm 118b/2
y. Nemrūd 100a/7, 74b/19, 79b/12, 79b/15
y. Nemrūd-ı 79b/14, 83b/17
y. Nesr-i Ṭāyir seyyidi 82a/4
y. Nesr-i Ṭāyir ṣınfı seyyidi 67b/19
y. Nesr-i Ṭāyir 77b/2, 80a/10
y. nigārīn 17a/16
y. Nūḥ Nebiyya'llāh 65a/20
y. pehlevān 102a/4, 107a/18, 60b/21
y. perīler sulṭānı 14a/16, 18a/20
y. perīler 14a/18
y. peşşe-i 50b/15
y. peşşeler reʾīsi Behyārūş 65b/4
y. peşşeler tekvīni aʿvānı 91b/13
y. peyk-i 82a/9
y. pür-telbīs-i 93b/9
y. püser 27a/13
y. Rab 100a/18
āmīn y. Rabbe'l-ʿalemīn 119b/20
y. Rabbe'l ʿālemīn 8a/2
y. Rabbī 45b/21
y. Rabbi 99a/4
y. Rabbü'l-ʿālemīn 82a/14
y. Rāġıb 81a/21
y. reʾīs-i 41a/21, 46b/20, 93b/8
y. Resūl 44b/9
y. Rüstem 59b/16, 60a/6, 60b/7
y. Ṣalṣāl 28a/13, 31b/20, 31b/9, 32a/13, 33a/6
y. Ṣalṣāl-ı 28a/10, 31b/12
y. semek 82b/17
y. serheng-i 30a/8, 31b/4, 33b/5, 57a/18, 59a/14, 59a/9
y. server-i ʿifrītān 58a/8
y. Sīmurġ 91b/20
y. siñek 53a/16
ḳanı y. sulṭān-ı 88b/7
y. şüʿbān-ı 97a/8
y. Süleymān nebī 6a/6
y. Süleymān 101a/10, 101a/2, 110a/6, 115a/19, 115a/9, 116b/1, 116b/2, 11a/19, 21b/11,
21b/6, 22a/10, 22b/3, 24a/9, 24b/14, 36a/3, 37b/1, 49b/15, 49b/19ʿadl, 5b/4,

6b/1, 6b/10, 6b/2, 6b/9, 7a/1, 7a/13, 7a/17, 7a/21, 7a/6, 7b/18,
7b/6, 84a/12, 8a/15, 8a/5, 8b/12, 8b/9, 93b/12, 95b/12, 96a/14
y. Süleymān-ı Ḫākī 22a/16, 23b/21, 24a/5, 24b/16, 24b/20, 25b/18, 36a/7, 37a/20, 37a/21
y. Süleymān-ı Ḫāki 22a/20
y. Süleymān bin Dāvūd 39b/12, 39b/18, 39b/21, 43b/8, 44b/2, 62b/12, 8a/6
y. Süleymān-ı 64a/16, 64b/4, 65b/15, 70a/19, 77a/1, 82a/3, 83a/10, 83b/13
y. Süleymānü'z-Zamān 21b/4, 22a/3, 26a/16
y. şāh-ı cihān 17a/13, 17a/9
y. şebāb 45b/3
y. Ṭavdu'l-Eṭvād 107b/2
y. tekvīn 19b/5
y. tekvīn-i 21a/9, 35a/10, 62b/14
y. tekvīnü'l-hevāmm 23b/13, 40a/19
y. tinnīn 101b/8
y. ṭurna ḳuşları 103b/14
y. ümmü'l-Ḫalīl 68b/6
y. żaʿīf u naḥīf ẕübāb reʾīs Behyārūş 80a/21
y. ẕübāb cündi 98b/11, 99a/8
y. ẕübāb reʾīs Hedvāl 44a/6
y. ẕübāb reʾīsi Cercīs 100b/1
y. ẕübāb reʾīsi Hedvāl 53a/6
y. ẕübāb reʿīsi Hedvāl 53a/16
y. ẕübāb şınfı 43a/10, 64b/19
y. ẕübāb 50a/17, 50b/21, 52a/20, 52b/11, 52b/8, 53a/4, 65b/7, 66a/7, 97b/17
y. ẕübāblar ulusı Hedvāl 78a/7
y. Demürbād 33a/1
y. ẕelīl 79b/18

ya -41- [Tr] Ya... ya, ya... veya; veya.
y. 101a/15, 101b/14, 104a/17, 10a/7, 10a/9, 113a/1, 20a/5, 33a/11, 35b/19,
40b/4, 43b/19, 43b/5, 48b/14, 56a/8, 57b/2, 64b/7, 72b/18, 79b/19, 85b/17,
88b/2, 91a/10, 93a/8, 93b/17, 99a/18
ʿİbrī midür ya ʿArabī midür y. ʿAcemī midür 12a/16
ʿİbrī midür y. ʿArabī midür ya ʿAcemī midür 12a/16
ya ḥarīrden y. āḫardan ṭoḳıtdurmaġa 17b/19
y. anuñ ya benüm olmaḳ gerekdür 91a/15
y. ʿufūnātdan dürüye veyā ḥaşāyiş-i 3b/18
eger insān ya ḥayvān y. behāyim 66a/1
ya anuñ y. benüm olmaḳ gerekdür 91a/15
y. bu ʿaẓīm göl 25b/6
y. budur ki īmāna gelüp müslimān olasın ya budur ki tā bu ʿaẕāba giriftār olup ḫāke yeksān olasın diyicek 91a/12
ya budur ki īmāna gelüp müslimān olasın y. budur ki tā bu ʿaẕāba giriftār olup ḫāke yeksān olasın diyicek 91a/12
melāʾikeden midür y. degül midür 12a/15
y. ḥarīrden ya āḫardan ṭoḳıtdurmaġa 17b/19
eger insān y. ḥayvān ya behāyim 66a/1
ger cemādāt y. maʿādin aṣlı 94b/17
Süleymān y. Sikender 22b/10
ger ḳarınca y. siñekdür 96a/17

Yā Sīn -4- [Ar] Kur'an-ı Kerim'in 36. Suresidir. 83 ayetten oluşur.
Y.+ i ḳıldılar 39a/15
Y.+ i oḳuyup 39a/14
Y. ḳaşı 2a/16
ol ḳaşları Y. Ṭā Hā 119a/2

Yaʿḳūb -3- [Tr] Kur'an-ı Kerim' de geçen peygamber, Hz. Yusuf'un babası.
Y. 95a/3
Y.+ ı 94a/15
Yūsuf u Y. üzerine 100b/15

yaʿnī -34- [Ar] Anlatımak, açıklanmak istenen bir hükümden önce kullanılır.
y. 109b/8, 10b/12, 14a/10, 14a/8, 28a/8, 29b/16, 29b/19, 30b/10, 41a/13,
41b/11, 47b/13, 48a/2, 48a/4, 53b/10, 53b/16, 53b/9, 61a/15, 61b/21, 72a/12,
72a/15, 72b/3, 75a/9, 75b/17, 79a/9, 7a/11, 85b/21, 89a/4, 8a/13, 92b/14,
95b/8, 99b/8, 9b/13
y. ki 47a/20

Yaʿsūb -1- [Ar] Arıların başı.
Y. 9a/10

yaban -7- [Fa] İnsan yaşamayan ıssız yer; yabani, vahşi.
ġūl-ı y. 13b/20
y.+ a gitdiler 42b/4
y.+ a ki atdı 47a/19
y.+ a şaçar 51a/11
y.+ da 46b/1
bebr ü y.+ uñ üzerine 43b/18
y. +a at- Dikkate almamak. 35a/15

yabanluḳ -1- [Tr] Yabani olma duruma.
y.+ u 117b/3

yād -11- [Fa] Anma, hatırlama.
bilişü ve y. 60b/4
yılışu y. 103b/3
y.+ dur 68b/17
y. eyledügüñden 53b/10
y. eyleye 94b/20

ḫayrıla y. eyleye 23a/16
y. itmedi 92b/9
y. oldı 49a/11
tā ḳıyāmet y. olup 3a/9
y. yaġı gelse 87b/12

yādgār -5- [Fa] Daima hatırlanmak üzere kalan.
ḳaldı y. 94b/14
tā ḳıyāmet y.+ ı 119a/18
y. ḳala 27b/10
y. ḳaldı 24a/17
ʿālem içinde y. ḳoyup 28a/11

yādigār -2- [Fa] bk. **yādgār**
ḳoya y. 39a/2
y. olup 3a/9

yaġ - -11- [Tr] Gökten yere su in-
y.- ar 40b/4
ʿaẓīm yaġmurlar y.- dı 35a/16
yaġmur y.- maġıla 21b/17
ziyāde yaġmur y.- sa 16a/15
raḥmet yaġmurı y.- up 47a/9
yaġmur y.- up 21b/19, 35a/17, 47a/10, 47a/18, 47a/6, 61a/17

yaġ -11- [Tr] 1. Göz suyu.
y. 68b/19
gözi y.+ ın 95b/15
gözi y.+ ın yalayup 100a/17
y.+ ın yiyüp 97a/15
gözleri y.+ ın yiyüp 114a/18, 115b/4
gözlerinüñ y.+ ın yiyüp 99b/14
3.Bitkilerin faydalı öz suyu.
zeyt y.+ ına ḳarışdurup 48b/10
zeyt y.+ ıyla 109b/20
acı bādām y.+ ıyla sirke 110a/5
bal u y. u süd ü ḥayāt 68b/21

yaġdur - -5- [Tr] Gökten su indir-
yaġmur y.- dı 79a/9, 97a/20
yaġmur y.- up 27b/18
yaġmur y.- ur 78b/15, 79a/12

yaġı -2- [Tr] Düşman, hasım.
y. 16a/14
yād y. gelse 87b/12

yaġmur -22- [Tr] Yağmur.
y. 21b/11, 57b/5
yil ve y. 21b/8
y.+ ı 47a/4
raḥmet y.+ ı yaġup 47a/9
y.+ ıla 21b/9
zemistān bürūdetinden ve y. ışlatmasından çürüyüp 27b/20
y.+ la ve güneşle 21b/9
ʿaẓīm y.+ lar yaġdı 35a/16
y. yaġdurdı 79a/9, 97a/20
y. yaġdurup 27b/18
y. yaġdurur 78b/15, 79a/12
y. yaġmaġıla 21b/17
ziyāde y. yaġsa 16a/15
y. yaġup 21b/19, 35a/17, 47a/10, 47a/18, 47a/6, 61a/17

yaḫ - -2- [Tr] y.f. Yak-, ateşe at-
oda y.- alum 74b/2
oda y.- am 74b/18

yaḫşı -3- [Tr] Güzel.
y. 58b/6
y. ad 103b/2
y. sözdür 55b/6

yāḫu -7- [Fa] bk. **yāḫud**
y. 23a/20, 36b/16, 83b/11, 88b/2, 93b/1
ger siñekdür yāḫu mūr y. mār 49a/19
ger siñekdür y. mūr yāḫu mār 49a/19

yāḫud -16- [Fa] Veya.
y. 104a/17, 104a/8, 116a/3, 21a/21, 21b/10, 22a/3, 4b/17, 51a/1, 59b/11, 91a/11, 9a/11
ve y. 101b/15, 85b/17, 93b/13
yüz mīl y. iki yüz mīl miḳdārı yirini 26b/1
çi ger reddem y. maḳbūl 119a/6

yāḫuẕ -4- [Fa] bk. **yāḫud**
y. 7b/7, 87a/3
eger ʿankebūt y. 8b/4
çi ger bayam y. yoḫsul 119a/6

yaḳ - -29- [Tr] 1. Ateşe ver-, bir şeyin yanmasını sağla-
y.- dılar 74b/4
y.- a 76a/4
y.- acaḳ 28a/6
y.- alar 49a/3
y.- ar 105a/1
y.- ardı 5b/20
y.- asın 89b/15
y.- dı 114a/3, 118b/6, 76b/1, 95a/20
y.- duñ 74b/17
y.- madı 76a/3
y.- maz 76a/17, 76a/18
y.- mışlar 57a/12
y.- up 12a/11, 15a/2, 28a/6, 57a/15
2. Işıklanmasını sağla-
y.- up 2b/20
y.- dı 56b/17
3. y.f.
oda y.- aram 74b/5
oda y.- a 74b/11
oda y.- ayın 74b/11
dil y.- dı 23b/5
y.- up 31a/14

yaḳa -3- [Tr] Giyeceklerin boynun kısmı.
y.+ ların yırtdılar 100a/4
y.+ ya 56a/6
y. yırtup 39a/13

yaḳıcı -1- [Tr] Yakan.
odlar y. 96b/7
yaḳış - -3- [Tr] Güzel dur-, iyi görün-
y.- dı 57a/6
y.- madı 57a/7, 68b/17
yaḳışdur - -1- [Tr] Yakıştır-
y.- dılar 29a/17
yaḳīn -36- [Tr] Arada mesafe az bulunan, yakın.
y. 102b/3, 111a/14, 79a/11, 81b/8
ıraḳ y. 66b/16
vücūda gelecegine y. 68a/21
y. bildüm 99b/9
kürre-i nesīme y. çıḳduġın 81a/9
y.+ de 83a/5
y.+ dür 113a/17
y. geçdiler 33b/12
y. getüre 105a/17
y.+ inde olan ṭaġlara ve ṣaḥrālara 26a/10
y.+ ine 58b/17
Laḳm y.+ ine 59a/14
y.+ ine gelüp 42a/8
y.+ ine varımayup 5a/10
ol kişinüñ y.+ ine varup 41b/19
şol ḳadar y. irdi 43a/3
anlaruñ y.+ leri 46a/12
y. olan arulardan 7b/16
y. oldıysa 63b/19
y. olmaġa 116b/13
y. olur 76a/15
y. vardı 82a/12
y. varup 112a/17
ḥiṣāra y. yirde 34a/4
ḳuds-i mübārege y. yirde 65b/8
şehre y. yirde 27b/8
y. yitdi 34a/1
y. yitürdi 98a/3
y. zamānda 67a/18, 68a/1, 68a/4, 91b/1, 92a/18
yāḳūt -35- [Ar] En meşhuru kırmızı renkli olan, pembe, erguvan vb. renklerde, sadece elmasın çizebildiği çok değerli taş.
dürr ü necef ve aḳ y. 87a/17
yeşil y. 37a/15
y.-ı aḥmer getürüp Kırmızı yakut. 47a/12
y.-ı aḥmer gibi 63a/21
y.-ı aḥmer laʿl-i 87b/1
y.-ı aḥmerden taḫt üzerine oturduġın 61a/19
y.-ı aḥmerden 15a/11, 87a/1
y.-ı aḥmerī 64a/14
y.-ı ḳıymetīler ṭaḳınup Kıymetli yakut. 87a/4
ḥacer-i y.-ı rummānīden 37b/5
gök y.+ dan 15b/20
ḳızıl altundan ve y.+ dan 15a/14
ḳızıl y.+ dan 15a/15, 15a/17, 15b/20, 16a/2
ṣaru y.+ dan 15a/15, 15a/19, 36b/7
yeşil y.+ dan 15a/14, 15a/18, 37a/3, 86b/20
yeşil y.+ dan bir levḥ 37a/18
ṣaru y.+ dan idi 86b/19
ḳızıl y.+ dan taḫt üzerinde 5a/21
yeşil y.+ dan ve pīrūzeden 15a/10
laʿl-i y. dürefşān itdi 108b/3
ol ḳadar laʿl ü y. gevher ü cevher 18b/20
yeşil y.+ ıla 87a/13
zeberced ve yeşil y. rengin 36b/5
yeşil y. renginde 37a/16
laʿl ü y. u elmās u zebercedlerin ve pīrūzelerin 14b/16
laʿl ü y. u zeberced ve elmās u pīrūze 14b/4
yāḳūtdan -1- [Tr] Yakuttan yapılmış.
yeşil y. 15b/20
yala - -3- [Tr] Dilini gezdirmek suretiyle ye-
ḳarşu varup y.- maġa 96a/9
gözi yaġın y.- yup 100a/17
ṭabanın y.- yup 42b/5
yalan -5- [Tr] Asılsız söz.
y. 85b/1
y. gibi ve töhmet ve bühtān ve riyā ve fısḳ ve ẓulm 62a/13
y. mı söylerüz 10a/7
y. söyleyesiz 10a/7
y. ve günāh 73b/11
yalıñ -1- [Tr] Sade, süsü olmayan.
od y.+ ı 74b/13
yalıñuz -4- [Tr] bk. **yaluñuz**
y. 30a/1, 30b/1, 32b/14
yalman -4- [Tr] Sarp ve dik yer.
y.+ ı 19b/5
süñü y.+ ı 15b/10
süñüler y.+ ı 118a/14, 98b/2
yaluñuz -6- [Tr]Yalnız.
y. 102a/12, 109a/13, 31b/6, 59a/15, 79a/12
y. ḳalduḳ 70a/4
yaluñuzlıḳ -1- [Tr] Yalnızlık.
y. 58b/12
yalvaç -1- [Tr] Peygamber, resul, elçi.
y.-ı aʿẓam 119b/3
yalvar - -2- [Tr] Allah'tan dile-
y.- uban 91b/8
y.- up 34a/20
yaman -1- [Tr] Alışılmışın dışında becerikli ve güçlü.

y. 76b/17
yamultmak - -1- [Tr] Yamuk duruma getir-
y.- sun 91b/21
yan - -14- [Tr] Perîşan olmak, çâresiz kalmak, büyük zarar görmek
ol ḫışmıla y.- an oda 75b/17
od y.- an yirde 76a/20
ḥırş u ṭamaʿ odına düşüp y.- anuñ 8b/20
y.- ar odlu göze 96b/7
y.- arken 75b/18
y.- dı 74b/13, 74b/19, 76b/2, 76b/4
Zühre-bānū y.- ınca 18b/19
Ḥaḳḳuñ ḳahır oduna y.- mayasın 70b/2
y.- mışdur 73b/20
gāh od görinmez olup gāh y.- up 34b/2
od y.- up 34b/2
yan -53- [Tr] Bir yerin ön veya arka kabul edilen kısmına göre sağ yahut solda olan tarafı.
bir y.+ ın 21a/16
ikişer y.+ ın yunup 59b/2
y.+ ına 22a/21, 34a/1, 41b/12, 70b/2
Baʿalbek y.+ ına 28b/16
bu kişinüñ y.+ ına 41b/10
dört y.+ ına 44a/2
ejder y.+ ına 95b/13
götürdügi taḫt-bendüñ altın y.+ ına 81b/17
ḳalʿa y.+ ına 34b/17
oduñ y.+ ına 74b/14
üstin y.+ ına geçmez 109b/12
y.+ ına geçüp 46b/2
çevre y.+ ına geçüp 33a/1
Hedvāliñ üstün y.+ ına geçüp 64b/11
ḳara siñeklerüñ ulusı Hedvālüñ üsti y.+ ına geçürüp 109b/9
ṣaġ y.+ ına ḳoyucaḳ 69b/15
bunlaruñ y.+ ına ḳoyup 69b/10
ʿankebūtuñ altın y.+ ına ṭurup 51a/17
ol gözleri kör ejdehānuñ y.+ ına yanaşup ṭurdı 105b/2
y.+ ında 60a/13
altı y.+ ında 64a/13
baʿūżuñ altı y.+ ında 78a/7
bir arslan y.+ ında 97a/9
bu maġara ḳapusı y.+ ında 69a/7
cāhil y.+ ında 109b/13
Cercīsiñ altı y.+ ında 97b/7
cüvān y.+ ında 109b/13
dört y.+ ında 15a/12
ḳalʿa y.+ ında 34a/6
merḳad y.+ ında 37b/10
muʿaḫḫar y.+ ında 109b/13
Nemrūd y.+ ında 75b/5
Rüstem y.+ ında 55b/10, 56a/19
ẕübāb reʾīsi Hedvālüñ üsti y.+ ında 101a/3
ẕübāb reʾīsinüñ alt y.+ ında 64a/16
ẕübāb reʾīsinüñ altı y.+ ında oturam 64b/6
üst y.+ ındadur 64a/17
anuñ y.+ ındaġı ḫātūnuñ 76b/15
ol y.+ ındaġı rāhibe 81a/21
y.+ ındaġı vüzerā 100a/8
y.+ ından 58a/17
anuñ y.+ ından 58b/17
birer y.+ ından 59b/2
üstün y.+ larına 79a/16
üstin y.+ uma geçürürsin 109b/11
altı y.+ umda 100b/18
benüm üsti y.+ umda 64b/8
bu y.+ umdaġı 75a/7
bu y.+ uñdaġı kişiyle 75a/3
yaña -48- [Tr] -e- doğru, taraf.
ʿAnkūrden y. 89a/20
ʿaskerinden y. 75a/2
andan y. 104b/14
Baʿalbekden y. 33b/12
bir y. 101b/14, 107b/5, 55b/16, 79a/12
bu y. 59a/11
çevre y. 56a/11
dīvler ṭarafından y. 56b/3
felekden y. 104b/13
gāh ol yañadan gāh bu y. 105a/21
gök yüzünden y. 82b/5
gökden y. 79a/14, 81a/20, 82a/16
güneş maṭlaʿından y. 86b/5
güneşden y. 41b/10
her y. 96a/10
Ḫurşīd şāhdan y. 108a/8
kūh-ı Billūrdan y. 104a/5
ḳuyınuñ maġrib ṭarafından y. 60a/4
oġlundan y. 69a/3
Rüstemden y. 60a/16
Süleymān cānıbından y. 118a/15
Süleymāndan y. 111b/2, 118a/5
şehir melīki cānıbından y. 106b/1
ḳanadların iki y. açup 37a/12
bir y.+ dan 3a/6
bu y.+ dan 26b/15, 75b/21
gāh ol y.+ dan gāh bu yaña 105a/21
Süleymāndan y. döndiler 49b/5
andan y. dönüp 81b/17
Ḳāhirden y. dönüp 103b/19
yönüni Beytü'l-Muḳaddesten y. döñüp 30b/18
yönlerin Süleymāndan y. dutup 49b/3
şehir cānıbından y. ḳonan pādişāh 105b/18
deryādan y.+ sına 27b/21

güneşden y.+ sına 42a/5
ṭaġuñ şarḳdan y.+ sında 27b/16
andan y. teveccüh idüp 23b/20
yönlerin benden y. ṭutan siñeklere 54b/6
Kaʿbeden y. ṭutup 47a/6
andan y. uyan ẕübāb cinsiyle 42b/10
ṣaġ y. yıḳılup 32b/2

yañaḳ -2- [Tr] Yüzün kulak, göz, şakak, burun ve çene arasındakalan iki tarafından her biri.
y.+ ından 2a/11
y.+ ları 87b/4

yanaş - -1- [Tr] Yanına sokul-, yanına var-
ol gözleri kör ejdehānuñ yanına y.- up ṭurdı 105b/2

yap - -64- [Tr] 1. Oluştur-, meydana getir-, gerçekleştir-
y.- dılar 83a/14
y. 38b/18, 38b/19, 38b/20
y.- acaḳ 27b/8
y.- acaḳların 27b/6
y.- alum 28a/7
y.- an 113a/7, 9a/20
y.- ar 3b/7, 40b/10, 40b/4, 40b/5, 7b/1, 9b/1
y.- arlar 62a/21
y.- asın 55a/10
y.- asız 30b/2
y.- dı 36a/15, 39a/5, 42a/5, 54a/6, 99b/12
arḳasın y.- dı 60b/10
y.- dılar 15a/3, 15a/7, 33b/3
y.- duġı 3b/9
y.- duġın 3b/5, 62b/3
y.- duġını 63a/7
y.- dum 38b/10, 39a/6
y.- maġa 27a/17, 28b/19, 30b/3
y.- maġıçun 28b/14
y.- maḳ 28a/4, 55a/5
y.- maḳdadur 113a/11
y.- masına 62b/4
y.- mış 36b/20
y.- mışam 36a/16
y.- mışlar 25b/5, 35b/6, 36b/6, 37a/15
y.- sunlar 63a/8
y.- up 14b/7, 14b/9, 27b/9, 28a/11, 28b/3, 29a/17, 30a/3, 31a/14, 33a/17, 99b/15
göñlin y.- up 51a/18
y.- usar 8b/16
2. y.f.
göñlin y.- dı 60b/10

yapdur - -12- [Tr] Ortaya konmasını, meydana getirilmesini sağla-
y. 39a/1
y.- am 9a/10
y.- an 42a/15
y.- dı 36b/14, 79a/8, 86b/5, 86b/8
y.- mışıdı 86b/18
y.- up 109a/3, 109a/4, 86b/2
y. 79a/8

yapıl - -6- [Tr] Meydana getiril-, oluşturul-
y.- dı 29b/8
y.- mış 118a/12, 21b/15, 22b/1
y.- up 39a/5
y.- mış 105b/16

yapılu -2- [Tr] Yapılmış, bina edilmiş.
bu cevāhirden y. ʿālī ḳubbenüñ ferşi 37a/15
ḫoş muʿteber y. eyvānlar 35b/14

yapış - -6- [Tr] Ayrılmayacak şekilde tutunup kal-
y.- dı 75b/3
y.- dılar 33a/19
çarḫa y.- duġın göricek 75b/4
eline y.- up 80b/17
eline y.- up bile 73b/9
y.- ur 32b/13

yapraḳ -18- [Tr] Bitkilerin şekli bulunduğu bitkiye göre değişen yeşil uzantısı.
y. 24a/10
aġaçdan y.+ dan dürüye 3b/19
ḳabaḳ y.+ ı 44a/4
ḳabaḳ y.+ ı altına varmaġa 43b/19
ḳabaḳ y.+ ın 44a/15
ḳabaḳ y.+ ına 43b/18
çınār y.+ ından 43b/13
ol ḳabaḳ y.+ ından yeşil ḳubbe içine girdi 44a/9
y.+ lar 42a/6
y.+ ları 15a/10, 15a/12, 15a/14
ḫurmā aġacınuñ y.+ ları 15a/15
ol ḳabaḳ y.+ ları 44a/5
Sīlī ve Rūmī ve Ḫıṭāyī y.+ ları ṣalup 18a/6
aġaçlaruñ y.+ ların 7a/11
aġaç y.+ ların ve ḳaya yosunların 33a/20
aġaç y.+ larından 42a/5

yapraḳlan - -1- [Tr] Yaprakları çık-, dallanıp budaklan-
y.- dı 63b/17

yapraḳlu -2- [Tr] Yaprağı olan.
ḳırḳ y. güle 63b/4
bir niçe y. zeytūn aġacı 42a/4

yapu -2- [Tr] Bina.
y.+ dan murād olan 28b/4
y. ṭaşları 28a/6

yapucı -1- [Tr] Yapan, ortaya koyan.
ḳapu y. 115b/5

yār -13- [Fa] Sevgili.

y. 103b/15
iy y. 38a/8, 97b/5
ṣıdḳı bütün y. 101b/19
y.-ı cān 29b/4, 4b/13
y.-ı cānān 71a/15
y.-ı ṣādıḳdur 101b/18
y.-i maḥrem 119b/19
cān y. eyledüm 90b/11
y.+ ini 103b/15
y.+ um 101b/17
ḳand-i y. 86a/8

yar - -3- [Tr] Deş-
y.- up 26b/19, 56b/13
ādemüñ ḳarnın y.- up 7b/8

yar -3- [Tr] Yer yarığı.
bir uçurum y. 56b/4
y. başından 56b/4
ol y. başından 56b/5

yara - -3- [Tr] Faydalı ol-
y.- madum 60b/7
y.- maz 29b/16
y.- r 8b/9

yara -2- [Tr] Bir dış etkiyle, bir hastalık veya arıza sebebiyle vücutta meydana gelen kesik, yarık.
ḳılıç ḍarbı ve süñü y.+ sı 31b/13
tāze y.+ ya ḳosalar 54a/9

Yaradan -1- [Tr] Her şeyi yaratan, Allah.
iy Y. 82a/17

yaradıl - -10- [Tr] Yaratmak işi yapıl-, Allah tarafından halkedil-, var edil-
y.- dı 48b/2, 54a/18, 78a/9
y.- dıġın 48a/13
y.- mamış ola 53b/12
y.- mış 64a/11
cemīʿ y.- mış 84b/2
y.- mışa 85b/4
cemīʿ y.- mışuñ dillerin 65a/2
y.- ur 48a/15

yaraḳ -15- [Tr] Silah.
on iki dürlü y. 58b/16
y. alup 102b/11
y.+ ı 111b/19
Rüstemüñ y.+ ı 103a/14
ḳalʿanuñ y.+ ın 27b/8
on iki dürlü y.+ ın 60a/13
on iki dürlü y.+ ın almış 59a/4
baʿżı pehlevānlaruñ y.+ ın elinden çeküp 90a/5
ʿasker y.+ ın görüp 89a/9
cebe ve cevşenlerin ve y.+ ların alup 90a/7
y.+ ların çıḳarup 56b/21
y.+ ların eline alup 59b/12
cemīʿ y.+ ların görüp 18b/12
y.+ larında 18b/17
y.+ uñla 59b/10
bir y. 56a/13

yaramaz -6- [Tr] Faydasız, boş.
y. 110a/19
bu y. fiʿillerden 79b/16
y. ḫulḳu 73b/1
y. işi 42a/17
y. işleri 79b/16
y. ṣıfatların 50b/19

yaramazlıḳ -4- [Tr] Kaza, bela.
y.+ a 91b/2
bir y.+ a daḫı 104b/3
ḳamu y.+ dan emīn olur 77b/14
y. ve ẓulm nişānıdur 7b/18

yarasa -11- [Tr] Gece görüş özelliği bulunan kanatlı hayvan.
y. 43b/12
kerkesile y. 69a/20
ne kerkes ve ne y. 69a/11
y. dilince 77a/11
y. gibi 52b/15
ol maġara içindeki y.+ laruñ ulusı ḳatında 66a/9
y.+ nuñ ġıdāsı 65b/16
y. ṣınfını incitmegiçün 67a/17
ol ḳadīmī dostum y.+ ya 76b/13
bir y.+ yla 65b/14
y.+ yla ẕübāb arasında 65b/15

yarat - -77- [Tr] Yoktan var et-, halket-
y.- dı 10a/19
y.- aldan 20a/16
y.- am 82b/18
y.- an 30b/21, 72a/10, 81a/19, 83a/12, 85a/19
y.- anı 72a/21
y.- dı 10b/3, 10b/6, 10b/7, 13a/17, 20a/20, 22a/9, 38a/12, 43b/14, 47b/13, 47b/14, 48a/20, 48a/21, 52a/12, 53b/12, 53b/21, 63b/7, 63b/9, 64b/15, 66b/1, 6b/10, 6b/19, 74b/7, 75a/8, 83b/19, 93a/17, 93b/1, 98b/12
y.- dıysa 49a/6
y.- duġı 71b/12
y.- dum 116a/21
y.- duñ 66b/4, 82a/19
y.- ıp 93a/7
y.- madı 10a/19, 110b/5, 13a/16, 49a/20, 53a/10, 53a/18, 53a/9, 53b/14, 62a/4
y.- madın 63b/8
y.- maduġı 53a/19
y.- maduñ 98b/20
y.- maġa 10b/16
y.- maḳda 8a/14
y.- maz 54a/13

y.- mışdur 10b/15, 110a/18, 47b/9, 51b/4, 53a/7, 72a/8, 84b/4, 91b/16
y.- sa 10b/8
y.- up 119a/10, 21a/1, 22a/19, 39a/21
y.- updur 77a/19
y.- ur 45a/18
y.- ursın 66b/3

yaratıl- - -1- [Tr] bk. **yaradıl-**

yardım -18- [Fa] Elindeki imkanları ve gücünü ihtiyacı olan biri için kullanma.
y.+ a 101b/11, 106b/15
y. eylesüñ 28b/4
y. gerekdür 58b/11
y. idelüm 74b/3
y. idenler 110b/6
y. ideyin 28b/5
y. iste 31b/7
y. istemege 89a/17
y. itmedin 32a/5
y. itmege 104b/1
y. itmek bile 33b/14
y. itmek 106a/12, 31a/11
y. itmeyem diyüp 60b/9
y. ḳılalar 72b/6
y. ḳılup 103b/11, 27a/2

yardımcı -3- [Tr] Yardım eden kimse.
y. 31b/8, 38b/9
y.+ sı 88a/11

yardımsız -1- [Tr] Yardım almadan.
y. 112b/18

yardum -2- [Tr] bk. **yardım**
y. ider 116b/13
y. istemege gönderüp 90a/8

yāren -1- [Fa] Arkadaş, dost.
bu y.+ lerüñ emrüñ şımayup 58a/9

yarıḳ -1- [Tr] bk. **yaruḳ**
y.+ larından baḳup 21b/15

yarıl - -4- [Tr] Ortadan ikiye ayrıl-
y.- dı 107a/14, 107b/20, 21b/15
yir y.- dı yire geçdi 70b/5

yārīlıḳ -1- [Tr] Dostluk, arkadaşlık.
y. idem 55b/4

yarım -6- [Tr] Bir bütünün yarısı.
ol y. peşşeyi 51b/6
bir y. siñegile 93b/10
y. siñek 51b/6, 93b/11
bir y. siñek 93b/13
bir y. siñekce 93b/9

yarın -6- [Tr] İçinde bulunulan günden sonra gelen gün.
y. 28a/14, 93a/1, 93b/10, 93b/11
y.+ dası 90a/4
y. ṣabāḥ olıcaḳ 107b/1

yārī -3- [Fa] Dostluk.
ḳıldı y. 71a/17
y. ḳıldı 33b/19
y. ḳılmasa 33b/18

yārlıḳ -1- [Tr] Dostluk.
y.+ ı 22b/14

yaru -1- [Tr]Yarı, yarısı
ol siñek y.+ sı 45a/11

yaruḳ -4- [Tr] Yarılmış yer, delik.
ḳaya y.+ ı arasından 59a/3
ḳapu y.+ ından baḳup 59b/20
ḳaya y.+ ından çıḳup 69a/13
bu ḳapu y.+ ından ṭaşra çıḳ 69a/12

yas -2- [Tr] Ölüm veya çok büyük bir felaketten duyulan acı ve bu acıyı belirtmek üzere yapılan şeyler, matem.
ḳırḳ gün y. ṭutduḳların 90a/2
y.+ um ḳıldılar 39a/13

yaş - -1- [Tr] Yayın kirişini gevşet-
yayın y.- mışdur 85a/11

yaşa - -2- [Tr] Kur-, hazırla-
y.- dı 37a/13
ḳapuları y.- yup 36b/2

yasaḳ -1- [Tr] Bir şeyin yapılmasına mani olmak için konmuş olan kanuni veya kanun dışı engel.
y. ḳıl- 51a/7

yaşavul -1- [Tr] Koruyucu, muhafız.
y.+ a 118a/15

yaşdan - -1- [Tr] Yaslan-, dayan-
diz y.- dı 3a/14

yaşduḳ -1- [Tr] Yastık
her baş y.+ ı üzerinde 111a/11

yāsemīn -1- [Fa] Zeytingiller familyasından, güzel koku yapımında kullanılan, beyaz renkli, çok kokulu çiçekler açan, sarmaşık cinsinden ağaççık.
y.+ e 52b/21

yaşşılıḳ -1- [Tr] Yassı olma durumu.
y.+ ı 31a/17

yaşta - -1- [Tr] Dayamak, yaslamak
baş y.- ya 102a/6

yaş -31- [Tr] 1. Islak, nemli. 2. Ömürden geçen her bir yıl.
ḳan y. 60b/16
y. aḳıtdum 91b/8
ol geyik otladuġı yirlerüñ y. çemenleri 96a/5
gözüm y. dökdi 39a/4
gözleri y.+ ı 79b/11
göz y.+ ın 91b/11
gözleri y.+ ın 70b/1
gözüm y.+ ın 71a/17
göz y.+ ın döküp 30b/18
biş yüz otuz altı y.+ ına 86a/4
on dört y.+ ına 86b/2
üç yüz elli y.+ ına 38a/2

yidi y.+ ına 72b/10
bir y.+ ına gire 70a/11
biş yüz yitmiş y.+ ına girmiş 83b/16
dört yüz y.+ ına ire 38a/3
on dört y.+ ına irmişdi 11b/18
bir y.+ ına ki irdi 70a/14
biñer y.+ ında 118a/12
yidi y.+ ında 77a/7
bir y.+ ında oğlan ḳadar 70a/2
üç y.+ ında oğlanca 70a/14
ḳırḳ y.+ ındağı pīr gibi 77a/7
biñ y.+ ından 107a/1
biş yüz ḳırḳ y.+ ındayıdı 79b/2
göz y.+ ıyla 39a/4
y. itmemek 85b/3
gözlerin ḳan y. itmeye 85b/11
gözüm y.+ lar döküp 3a/13
ḳanlu y.+ um 46a/1
uzun y.+ uñ āḫiri 55a/5

yaşa - -4- [Tr] Sağ ol-, hayatta bulun-
bunlaruñ çoḳ y.- duġuna sebeb 85a/13
ẓulm ucundan y.- mayup 7b/20
y.- mışdı 79b/2
Loḳmān gibi biñ y.- yan 14a/17

yat - -33- [Tr] 1. Uyu-, uzan-
y.- asın 22b/13
y.- an 42b/18, 43a/14, 81a/18
y.- dı 42b/5, 43a/20, 67a/4
y.- dılar 102a/8, 111b/17, 58a/21
y.- duġı 96b/4
y.- dum 57b/4, 97a/10
y.- mışam 44a/11
y.- up 44a/17
y.- ur 37a/19, 96b/5
y.- urken 110a/4, 28b/9, 42a/2
y.- urlar 60b/15, 7a/6

2. Seril-
y.- ur 28a/6
y.- maġıla 35b/3
y.- mışam 36a/18
y.- ur 54a/13, 74a/4

3. Mezarda bulun-
y.- an 22a/14
y.- an 24a/14
y.- up 110a/5
y.- ur 39b/6
y.- uram 36a/19

4.y.f.
ġāfil y.- urken 6a/7

yat -1- [Tr] (?)
y.+ ı 111b/19

yatur - -2- [Tr] Birinin yatmasını sağla-
y.- a 38a/14
y.- dı 87b/9

yavı -2- [Fa] Kayıp.
y. ḳıldılar 74a/5
y. ḳılup 44a/11

yavuz -4- [Tr] Fena, kötü.
y. 29b/13
eyü y. añısar 60b/4
y.+ dur 45a/10
y. naẓar 103a/2

yavuzluḳ -1- [Tr] Yavuz olma durumu.
y. 103b/2

yay - -1- [Tr] Etrafa dağıl-
ol ṣaḥrāda y.- up 18b/7

yay -6- [Tr] İki ucu arasında bir kiriş gerili olan, eğri ve esnek ok atma, aleti.
yidi ḳat siñirlü y. 31b/21
y.+ ın 105a/11
oḳ y. alup 81b/16
ol ḳatı y.+ ı çeküp 105a/12
y.+ ın yaşmışdur 85a/11
bir evdeki ḳurulmış y. olsa 48b/18

yayaḳ -1- [Tr]Yürüyerek giden, yaya.
y. oldılar 107a/2

yayan -3- [Tr] Yaya, piyade.
y. olup 118a/6
y. sürüp 78b/10
y. yüriyüp 28b/21

yayḳan - -2- [Tr]Yıkan-
y.- dı 41b/5
y.- up 30b/17

yaylaḳ -3- [Tr] Hayvanların yayıldığı otlamaya elverişli yer.
y. 24b/9
kūh-ı Sütūn y.+ ı ḳullesinden ḳalḳup 102b/19
y.+ larda 9b/15

yaz - -22- [Tr] 1. Yazı yaz-, kalemle anlamlı kelimeler çiz-
y.- dılar 39a/16
y.- mışlardı 86b/16
y.- an 37b/16
y.- ana 23a/19
y.- arlar 12b/13, 12b/14
y.- dı 2b/4
y.- dılar 16a/7
y.- duġı 89b/12
y.- ılan 4b/15
y.- maḳ 12a/21
y.- mış 37b/16
y.- um 111b/6, 112a/4
y.- up 118a/4, 14b/13, 16a/14, 19b/10, 4b/18, 4b/19, 4b/21

2. Kaderini belirle-
y.- dı 104b/5

yaz -3- [Tr] İlkbaharla sonbahar arasındaki yılın en sıcak mevsimi.

ol vilāyetüñ gicesi ve gündüzi ve y.+ ı ḳışı 24b/8
y. issisi geçüp 45a/15
kemḫā-i y. ḳumaşın 18a/5
yazdur - -1- [Tr] Yazdır-, yazılmasını sağla-
y. 39a/1
yazı -7- [Tr] Ova, düzlük.
y. 21b/14, 21b/5, 25a/9
ulu y.+ da 118a/10
y.+ lar 25a/9
y. olmaġa sebeb 21b/11
ṣaḥrā ve düz y. olsa 21b/4
yazıl - -1- [Tr] Bir yere kaydı yapılmak, kaydedilmek.
y.- up 16a/16
yazılu -3- [Tr] Yazılmış olan.
y. 111b/8, 37b/12
yedi saṭr yazu y. 35b/18
yazın -2- [Tr] Yaz vaktinde.
y. 45a/13, 45a/14
yazu -5- [Tr] Yazı; kader.
y. 104a/20, 21b/7
ḳara y. 3a/14
ol y.+ ya 35b/18
yedi saṭr y. yazılu 35b/18
yazuḳ -2- [Tr] Günah, suç.
y. 50a/3
y.+ lardan 50a/1
ye - -2- [Tr] Ağızda çiğneyerek yut-
y.- di 46b/12
2.y.f.
birbirin y.- yüp 110a/3
Ye'cüc -2- [Tr] Kıyamete yakın bir zamanda ortaya çıkıp pek çok kötülük yapacaklarına ve çok kısa boylu olduklarına inanılan iki kavimden biri.
Y.-i ġamdan 71a/19
gūş-ı Y. ü Me'cüc 52b/8
Y.- i 106a/5
yebāb -1- [Tr] Yıkık, harap, viran.
ḫāke yiksān u y. idiserdür 55a/7
yed -3- [Ar] El.
y.-i ḳudretile Kudret eli, Allah'ın takdiri. 3b/14
y.-i ḳudretle 30a/20
taḫt-ı y.+ inde 4b/9
yedi -9- [Tr] Altıdan sonra, sekizden önce gelen sayının adı.
y. arış uzunluġı 31a/16
y. başlu bir maḥbūb melek olup 37a/19
y. başlu ejderhā 37a/18
y. başlu evren götürür gibi götürüp 33b/10
y. dürlü cevherden bir ḳubbe 36b/6
y. dürlü mermerden 35b/11
y. ḳat ṭolanup 37a/19
y. saṭr yazu yazılu 35b/18
y. yılda 29b/9
yedi biñ-1- [Tr]Yedi bin.
y. yıl 39a/20
yedi kez yüz biñ -2- [Tr]Yedi yüz bin.
y. er 112a/1
y. kez 112b/18
yedinci -1- [Tr] Yedi sayısının sıra sıfatı.
y. ṭaş 36b/8
yedişer -1- [Tr] Yedi sayısının her birine yedi veya her defasında yedi tane anlamına gelen üleştirme şekli.
y. başlu ḫurmā aġacı dişlü 113a/12
yeg -2- [Tr] Daha iyi.
benden y. er 107b/3
Ādemden y.+ im 75a/10
Yehoyada' -5- [Tr]Metinde Hz. Davut zamanında yaşamış bir savaşçı.
Y. beglerbegi daḫı 118a/3
Y. beglerbegi işidüp 118a/8
Y. beglerbegi 101b/5
Y. beglerbegine 117b/17
Y. beglerbegiyle 117b/20
yek -2- [Fa] Bir, tek.
y. 88a/13, 95a/17
yek-pāre -3- [Fa] Tek parça, bütün.
y. 29b/3, 31b/2
y. ṭaşdan 30a/21
yek-reng -2- [Fa] Tek renk
y. itmekdür 111a/18
y. kemḫā-i 18a/5
yeksān -8- [Fa] Aynı seviyede, düz.
ḫāke y. 36a/18
y.-ı ebter ḳıldı 20a/3
ḫākile y. ider 24a/11
ḫāke y. ḳılmış 23b/16
ḫāke y. ḳılur 40a/3
ya budur ki īmāna gelüp müslimān olasın ya budur ki tā bu ʿazāba giriftār olup ḫāke y. olasın diyicek 91a/12
ḫāke y. olasın 22b/9
y. olmışıken 39b/16
yek-ser -1- [Fa] Hep beraber, birlikte.
y. 113a/4
yel -3- [Tr] Rüzgar.
y. 63a/6
y.+ e 113a/19, 39b/17
yelek -1- [Tr] Gömlek üzerine giyilen kolsuz giyecek.
y. 36b/16
yeleklü -1- [Tr] Yeleği olan.
üç y. oḳ 31b/21
yelpĭze -4- [Tr] Balık kanadı.

y.+ si 52a/17, 52a/19
balıḳ y.+ si gibi 52b/14
balıḳ y.+ si gibidür 52a/16

yem -1- [Tr] Lütuf denizi; Allah'ın ihsanının bol olması.
y.-i luṭfuñ 119b/6

Yemen -4- [Tr] Arap yarımadasının güneybatısındaki ülkenin adı.
Y. ü Ṭavāyif diyārı 115b/16
Y. beglerine 4a/12
sedd-i Y.+ i 113b/20
ne ḫod Y. ü Tāʾīf-i 104a/16

Yemenī -1- [Ar] Yemen'den, Yemen menşeli.
ḳızıl mercāndan ve Y. ʿaḳīḳ-i aḥmerden 86b/21

yemīn -1- [Ar] Ant, kasem.
y. itdi 86a/19

yemiş -1- [Tr] Meyve.
bu ḳara aġacuñ y.+ i yirine 63b/18

yeñ - -3- [Tr]Yen-, galip gel-
y.- emesek 50b/16
nefsin y.- er 62b/9
beni y.- üp 34a/4

yeñi -1- [Tr] Hiç kullanılmamış olan.
y. 40a/9

yepren - -1- [Tr] Yıpran-, eski-
y.- di 26b/18

yer -6- [Tr] Bir nesne veya kimsenin kapladığı yahut kaplayabileceği boşluk.
y. açup 42a/11
her y.+ de 66b/1
y.+ e 104a/1
ayaġı ṭurduġı y.+ e geçüp 43b/3
y.+ inden 31a/17
ol y.+ üñ 95a/21

yereḳān -1- [Ar] Sarılık hastalığı.
y.+ dan 15b/1

yeşil -29- [Tr] Sarı ve mavi arasında yer alan renk.
y. 17b/15
y. aṭlas giyip 87a/7
ṭutılmaduḳ y. çanaġa yazup 4b/19
y. faḫrī libāslar giyip 87a/13
y. ḥarīr aṭlaslardan serā-perdeler 18a/7
bir y. ḫulle getürüp 75b/20
bir y. ḫulle 76a/1
y. ḳadīfe miṣlinde bir örtü örtmişler 37a/16
ol ḳabaḳ yapraġından y. ḳubbe içine girdi 44a/9
bir y. ḳubbeye döndi 44a/5
dört ḳanadlu ṭāvūs ṣuratlu bir y. ḳuş 41b/9
y.+ ler bağlanıp 87a/13
zeberced ve y. yāḳūt rengin 36b/5
y. yāḳūt renginde 37a/16
y. yāḳūt 37a/15
y. yāḳūtdan bir levḥ 37a/18
y. yāḳūtdan ve pīrūzeden 15a/10
y. yāḳūtdan 15a/14, 15a/18, 15b/20, 37a/3, 86b/20
y. yāḳūtıla 87a/13
y. yeşimden idi 86b/20
y. yeşimden 15a/21
y. zeberced 36b/6
y. zebercedden 15a/15
y. zümürrüdden 40b/21
muṭlaḳ y. zümürrüde 63a/21

yeşim -3- [Ar] Genellikle açık yeşil olan kıymetli taş, yada, yede taşı.
yeşil y.+ den 15a/21
yeşil y.+ den idi 86b/20
y. ḥoḳḳasın depüp 53b/6

yeşm -2- [Ar] bk. **yeşim**
y. ṭaşından ḥoḳḳa içinde 114b/18
y. ṭaşıyla 35b/16

yet - -1- [Tr] Kâfi gel-
y.- di 111b/16

yetīm -5- [Ar] Babası ölmüş (Çocuk)
dürr-i y. 85b/14
dürr-i y.+ den 15a/11
y. ḳaldıġı ecilden 11b/16
dürr-i y. şeh-dānelerinden 16a/1
dürr-i y. ve dürr-i 87a/17

yetiş - -2- [Tr] (Yapılacak bir iş için) Tam zamânında gelmek, vaktinde bulunmak
y.- di 42a/9
y.- sek 45a/11

yetmiş altıncı -1- [Tr] Yetmiş altıncı sıra sayısı.
y. cildi 119a/13

yetmiş beşinci -1- [Tr] Yetmiş beşinci sıra sayısı.
bu Süleymān-nāme-i Kebīrüñ y. cildinüñ itmāmını 119a/11

yetür - -4- [Tr] Ulaştır-, eriştir-
y.- di 112b/6
naẓarına y.- em 103a/17
Süleymān naẓarına y.- em 102a/21
Rüstem naẓarına y.- sem 112b/4

Yevmü'l-Ḥaşir -1- [Ar] Haşr günü.
Y.+ de 12b/20

yeyni -1- [Tr] Hafif, ağır olmayan.
y. 55b/21

Yezdān -9- [Fa] Allah.
emr-i Y. 38a/10
ẓıll-ı Y. 51a/5
emr-i Y. birle 68b/7
iẕn-i Y. birle 36a/3
pāk-i Y.+ e 119a/9

ḥükm-i Y.+ ı 92b/18
Y.+ ıdı 38b/9
şükr-i Y. ḳılup 59a/2
ẓıll-ı Y. 119a/16

Yezdānī -4- [Fa] Allah.
esrār-ı Y. 50b/6
emr-i Y. birle 117b/15
emr-i Y. muʿcize-i 109a/1
emr-i Y. ve muʿcizāt-ı 115a/17

yezīd -1- [Tr] Çok kızılan, hain ve gaddar kimseler için kullanılan sövme sözü.
oldı y. 82a/1

yıġ - -4- [Tr] Tepeleme bir yığın hâline gelecek şekilde üst üste koymak.
y.- ar 21b/12
y.- dılar 33a/21, 33b/1
toz u ṭopraḳ y.- maġıla 21b/19

yıġıl - -2- [Tr] Toplanmak, birikmek.
burnına y.- up durdılar 6a/8
göbegine ve dübürine y.- up durdılar 6a/8

yıġlın - -4- [Tr]Çekin-, kaçın-, nefsini men etmek-
ḥarāmdan y.- mayup 50a/21
y.- maz 110b/1, 41a/7
y.- mazlar 50a/1

yıḳ - -4- [Tr] 1.Harap et- mahvolmasına sebep ol-
y.- dı 113b/20
yire y.- dı 64a/1
y.- duñ 96b/14
2.y.f.
göñüllerin y.- dı 102a/7

yıḳıl - -12- [Tr] Devril-
y.- dı 108a/4
aġaç y.- ıcaḳ 64a/1
y.- mış 35b/7
ne zelzeleden y.- mış yiri var ne ṣāʿiḳadan delinmiş delügi var 30b/5
y.- mış yirine 35b/6
depesi üzerine y.- up 60a/18
ṣaġ yaña y.- up 32b/2
ṭaġ y.- up 28a/2
ulu ṭaġlar y.- up 21b/7
zelzeleden y.- up 27b/21
y.- ur 21b/8, 35b/9

yıl -66- [Tr] Sene.
altı biñ y. 38b/10
biñ y. 38a/9
biñ yitmiş ṭoḳuz y. 77a/11
biñer y. 39a/21
bir niçe biñ y. 25a/14, 25b/1
bu y. 67b/16
dört biñ dört yüz otuz altı y. 29b/8
elli y. 103b/3
ḳırḳ altı biñ y. 25b/10
niçe yüz y. 63b/10
otuz altı biñ y. 24b/19, 25b/12
üç dört y. 20b/4
yedi biñ y. 39a/20
yüz y. 36a/18
bir yıldan bir y.+ a 51b/6
bir yıldan bir y.+ a dek 67b/11
dört yüz y. ʿömr sürdi 8a/2
ḳırḳ elli y. ʿömrini 13a/7
üç biñ y. ʿömür 45a/2
y.+ da 51b/6, 8a/21
elli y.+ da 103b/2
her yidi biñ y.+ da 19b/15
otuz altı biñ y.+ da 24b/19, 24b/6
yedi y.+ da 29b/9
yidi biñ y.+ da 20a/1
y.+ da bir gün 67b/9
y.+ da bir kerre 97a/1
her yidi biñ y.+ da bir 20a/14
yidi biñ y.+ da bir 20a/13
iki biñ yüz yitmiş üç y. daḫı 65a/1
bir niçe yüz y.+ dan 63b/11
niçe biñ y.+ dan 63b/8
üç biñ y.+ dan 77b/4
bir y.+ dan bir yıla dek 67b/11
bir y.+ dan bir yıla 51b/6
otuz altı biñ y.+ dan ṣoñra 24b/21, 25a/10, 25b/3
ḳırḳ altı y.+ dur 25b/12
cihān sarāyına gelmezden niçe biñ y. evvel 24b/1
otuz altı biñ y. geçdükden ṣoñra 24b/3
üç biñ y. geçdükden ṣoñra 25a/15
beş yüz otuz altı y.+ ında 29b/6
dördünci y.+ ında 29b/6
on birinci y.+ ında 29b/8
bu y. içinde müvekkel-i 67b/15
niçe biñ y. içinde 21b/12
ḳırḳ y. içre 36a/16
bunca y.+ lar 92b/10, 96b/18
nice y.+ lar 97a/4
niçe y.+ lar 60b/2
niçe y.+ lar idi 96b/20
niçe biñ y.+ lardan evvel 36a/7
niçe biñ y.+ lardan ṣoñra 97a/4
bir y. miḳdārı 70a/14
ḳırḳ y. miḳdārı 7b/9
bir niçe biñ y. müddet 21b/6
bir niçe biñ y. müddetden ṣoñra 21b/5
otuz altı biñ y. olmışdur kim 25b/10
altı yüz y. ṣoñra 45a/1
bir y. yitecek et zevādesin 9b/4

yılan -9- [Tr] Zehirli sürüngen hayvan.
y. 43a/10

y. ʿaḳreb cinsi 3b/17
y. aṣlı 7a/5
y. gibi zehri 7a/5
y. ḳarnına 7a/14
y. ḳuyruḳlu 20b/19
efʿī y.+ lara 5b/6
y.+ lara muḳārındur 4a/4
bu y. zehrinden 42b/17

yıldırım -5- [Tr] Gök gürlemesi.
y. gibi gelüp 34a/6
y. gibi şaḳıdı 87b/21
y. gibi 104b/13, 29b/16
y.+ lar şaḳır 104b/9

yıldız -1- [Tr] bk. **yılduz**
yidi y.+ uñ sāʿatına göredür 17b/10

yılduz -13- [Tr] Parlak gök cismi.
bir münevver ulu y. 72a/10
bir y. 24b/19
gökdeki y.+ a 118a/14
ḳanḳı y.+ a dāḫilise 17b/13
y. böcegi gibi 40b/21, 63b/1
y. böceginden 41a/18
y.+ ı 47b/10
ol Ḳırān-ı Kebīr y.+ ı 25b/10
yidi y.+ ı 39a/21
Ülker y.+ ı gibi 98b/2
nice y. kim 89b/7
gökdeki y.+ ları 98a/21

yıllıḳ -2- [Tr] Üzerinden bir yıl geçmiş.
elli y. ḳazanılmış eyü ad 60b/4
iki y. yol 106b/3

yırt - -5- [Tr] Parçalara ayırmak.
y.- ar 113a/5
iki y.- dı 43a/18
yaḳaların y.- dılar 100a/4
beynisinüñ zarın y.- up 100a/11
yaḳa y.- up 39a/13

yırtıcı -12- [Tr] Etlerini yiyip beslenmek için diğer hayvanalrı dişleri be tırnakları ile parçalayan(hayvan)
y. cānavarlar şekline ḳoyup 89a/1
y. cānavarlar 69a/5
y. cānavarları 45a/10
niçe biñ biñ y. cānavarları 95b/10
sibāʿ u esedle y. cānavarlaruñ 117a/14
y. ḥayvān 43b/6
y. ḥayvāndan 25b/21
havāda uçan y. ḳuşlar 9b/6
ḳaynaḳ dıynaḳ urucı y. şehbāz sunḳur külenglerin 117a/14
y. ṭartıcı ḥayvān ṣınfı 45a/18
y. vü ṭartıcıdan 114a/11
y.+ yı 95b/15

yi - -129- [Tr] Yenecek bir şeyle karnını doyurmak.
y.- di 24a/17, 65b/6, 70a/17
y.- diler 108b/6, 39a/15
y.- dügi 63b/12
y.- dügine 3b/9
y.- düginüñ 48b/6
y.- düm 103a/19
y.- me 108b/12, 28a/14, 83a/5
y.- medi 10a/10
y.- mege 100a/14, 100a/18, 42b/21, 43b/7, 6a/1, 6a/11, 6a/12, 6a/14, 6a/16, 6a/17, 6a/3, 6a/6, 8a/21
y.- megiçün 61a/12
y.- megile 51b/6, 97b/2
y.- mek 45b/16, 58a/5
y.- mekde 109b/4, 8b/6
y.- mekden 77b/20
y.- meñ 64b/19
y.- mesün 116a/9
y.- meye 5b/6
y.- mez 2b/13, 7a/21
y.- mezler 13a/1
y.- mişdür 48a/7, 64a/18
y.- mişler 6a/18
y.- r 101a/16, 10b/13, 48b/3, 7a/10, 7a/11, 7a/12, 7a/21, 83a/7, 8b/15
y.- rler 13a/12, 13a/15, 48b/5, 65b/21
y.- rlerdi 20b/4
y.- rleridi 24a/1
y.- rsiz 43a/1
y.- seler 20b/4
y.- ye 1b/7, 22b/11, 22b/12, 22b/13, 83a/6
y.- yecekdür 8b/14
y.- yeler 10a/18
y.- yemedüm 100a/18
y.- yen 101a/20, 109b/8, 117a/9, 94a/10, 95a/13
y.- yenler 10a/9
y.- yip ḳıla 90b/16
y.- yip 90a/19, 91b/1, 91b/14, 91b/6, 93a/9
y.- yüp 100a/17, 100b/2, 100b/20, 100b/7, 106a/12, 107b/13, 10a/20, 113a/8, 113b/5, 114a/12, 114a/18, 114a/19, 114a/7, 114a/8, 115b/4, 40b/1, 42a/10, 42a/11, 46b/21, 46b/4, 47a/18, 49b/14, 51b/1, 5b/7, 61a/16, 64a/5, 64b/3, 64b/5, 66b/18, 6a/1, 80a/21, 87b/8, 94b/1, 94b/4, 95a/15, 96a/19, 96b/15, 97a/15, 97a/16, 97a/4, 97b/12, 99a/1, 99a/21, 99b/14, 9b/21, 9b/6

yidi -73- [Tr] Altıdan sonra, sekizden önce gelen sayı; yedi.
y. 16a/11

y. adım miḳdārı yirde 59b/13
y. aḳālīm sulṭānları 4a/8
y. aḳālīmi 16a/13
y. arış miḳdārı ıraḳda 60a/4
y. arış 16a/6
y. ayaḳ nerdübān itdiler 15a/20
ejdehānuñ y. başında on dört gözi 6a/1
y. başını 5b/18
y. başınuñ gözlerini 105a/20
y. başlu bir evren 95a/19
y. başlu ejdehāya 43b/17
y. başlu evren daḫı 85a/12
y. başlu evren imiş 104b/16
y. başlu evren 101a/15
ol y. başlu evren 105a/14, 105a/4
y. başlu evrenden 55b/21
y. başlu evrene 43a/9, 96b/19
ol y. başlu evreni görüp 105a/3
y. başlu evrenile bulışup 109a/16
memleket yuducı y. başlu evrenleri 95b/10
y. başlu evrenlerüñ burnına 8a/9
ol y. başlu evrenüñ 105a/19, 105b/11
y. bölük bulut 104b/10
y. bölük görinüp 104b/16
anuñ y. burcı 86b/8
y. büt düzdügiyçün 72b/5
y. cennet ṭaʿāmın 70a/17
y. dürlü ḳıymetī cevherden hezār pāre 15b/1
y. dürlü maʿādinden ṭaşlarından 87a/8
y. fersaḫ miḳdārı 18a/9
y. gün 100a/5, 44b/14, 44b/16, 67a/4, 78a/14
y. günden ṣoñra 82a/6
y. ılduz 16a/12
y. ḳat felegüñ felekleri cümlesi 73a/20
y. ḳat felek ṭāsı 58a/4
y. ḳat göklerde olan ferişṭehlerden 14a/2
y. ḳat ḳalʿası 105b/16
y. ḳat ḳulle-i 105a/8
y. ḳat siñirlü yay 31b/21
y. ḳat yir altına geçüp 6b/13
y. ḳat yir ditreyüben 35a/3
y. ḳat yir ki 6b/11
y. ḳat yiri gögi ʿarşı ḳuşadup 93b/5
y. ḳat yiri götüren öküz 96a/21
y. ḳat yiri götüren öküzüñ üzerine 93b/18
y. ḳat yiri kim 6b/10
y. ḳat yiri 34b/21
y. ḳat 5b/18, 97a/1
y. kerre içine girüp 30b/17
y. kerre 66b/19, 69a/10
y. mertebe 14a/1
y. mīl miḳdārı ıraḳdan dönüp 5a/10
y. mīl yirden 5a/11
y. miller 87b/11
y. nefer siñegi ṭutsalar 49a/12
y. oḳıla urup 105b/11
yidişer yileklü y. oḳıla urup 105a/20
y. sekiz ḳurt 42b/1
y. yaşına 72b/10
y. yaşında 77a/7
y. yıldızuñ sāʿatına göredür 17b/10
y. yılduzı 39a/21
y. yileklü 105a/10

yidi biñ -4- [Tr]Yedi bin sayısı.
y. yılda bir 20a/13
her y. yılda bir 20a/13
y. yılda 19b/21
her y. yılda 19b/15

yidi biñ yidi yüz yitmiş yidi -1- [Tr]Yedi bin yedi yüz yetmiş yedi sayısı.
y. melāʾike 4b/8

yidi kerre yüz biñ -2- [Tr]Yedi yüz bin sayısı.
y. düşmen leşkeri 113b/14
y. erin 101b/14

yidi kez yüz biñ -5- [Tr]Yedi yüz bin sayısı.
y. erile 102a/13
y. erine 109a/12
y. melāʾike 4b/9
y. pūlādpūş sipāhīdür 102a/1
y. pūlādpūş sipāhīsi 112b/14

yidi yüz biñ -1- [Tr]Yedi yüz bin sayısı.
y. tekvīn 4b/10

yidi yüz yigirmi -1- [Tr]Yedi yüz yirmi sayısı.
y. mürīd muḥib ḥāżırlanup 118a/1

yidinci -3- [Tr] Yedi sayısının sıra sıfatı.
y. ayaġı 15b/1
y. gice olucaḳ 70a/4
y. ḳat 19b/19

yidişer -5- [Tr] Yedi üleştirme sayısı.
y. başı 15b/7
y. başlu evrenler görüp ol heybetden ḳorḳup 27a/8
y. başluyıdı 15b/6
y. yileklü altı oḳ 105a/17
y. yileklü yidi oḳıla urup 105a/20

yidişer kerre yüz biñ -1- [Tr]Yedi yüz bin sayısı.
y. cin reʾīslerine 4b/11

yidür - -6- [Tr] Yedir-
y.- diler 81b/20
y.- evüz 11b/7
y.- seler 48b/11
y.- üp 47b/4
y.- üp 58a/7
y.- ür 64a/9

yigirmi -3- [Tr] Yirmi sayısı.
her ṭaşuñ y. arış giñligi 28a/20
y. arış yüzinüñ 31a/17
y. arış 29a/18
yigirmi biñ -2- [Tr]Yirmi bin.
y.+ i 87b/10
ḳırḳ biñ nefer dīv serhengleri ve y. miḳdārı cin serhengleri 33a/21
yigirmi dört -5- [Tr] Yirmi dört sayısı.
y. 16a/4
y.+ e 16a/5
y. kez 16a/4
y. nefer dīvler idi 58a/20
y. sāʿatdur 16a/4
yigirmi dört biñ -1- [Tr] Yirmi dört bin.
y. pūlādpūş erile 109a/7
yigirmi otuz -1- [Tr] Yirmi otuz.
y. daḫı 7a/15
yigirmi otuz biñ -1- [Tr] Yirmi otuz bin dolaylarında.
tīġ-zen şaf-şiken y. erile varup 102a/2
yigirmi sekiz -2- [Tr] Yirmi sekiz.
y. arış 86b/10
y. günde 31a/20
yigirmi sekiz biñ -1- [Tr] Yirmi sekiz bin.
y. yirde 18b/10
yigirmi ṭoḳuz -1- [Tr] Yirmi dokuz.
y.+ uncı gün 31a/20
yigit -2- [Tr] Yürekli, gözü pek.
bir y. 74a/9
bu y. 74b/1
yigrek -2- [Tr] Daha iyi, daha üstün.
y.+ dür 19a/3
y.+ i 26a/18
yiksān -2- [Fa] Aynı seviyede, düz
ḫāke y. eyleyüp 113a/3
ḫāke y. u yebāb idiserdür 55a/7
yil -78- [Tr] Rüzgar
y. 20a/5, 20b/10, 21a/11, 21b/10, 21b/19, 22b/13, 22b/4, 27a/11, 36a/14,
38a/4, 38b/15, 5b/11, 5b/13, 5b/15, 61b/12, 88a/18, 98a/9
her y. 21a/4
ol ḫışımlu y. 104b/11
y.+ de 24a/12
bir y.+ de 103a/7
y.+ den 101a/18, 13a/14
y.+ e 109a/4, 22a/19, 25a/19, 56b/10, 5b/11, 5b/12
ol esen y.+ e 104b/13
y. esdürmek 113a/6
y. esmesün 45a/20
y. esüp 101a/18, 10a/10, 21b/18
y. gibi eserler 12b/11
y. gibi yilüp 60a/16
y. götürdi 24a/15
y. götürdigine 13a/9
y. götüre 38a/8
y. götürüp 13a/7, 36a/11
taḫtumı y. götürüp 38b/14
y. götürür 88a/20
y. götürürken 22b/7
y. ḥükmine 25b/2
güneş issisiyle öyle y.+ i 47a/5
öyle y.+ i 47a/3
şimāl y.+ i çıḳup ese 47a/3
şimāl y.+ i ese 47a/6
şimāl y.+ i esmesi 54b/17
ecel y.+ i esse 55a/7
öyle y.+ i esse 48a/14
seḥer y.+ i gibi 59a/17
nesīm y.+ in 4a/4
şimāl y.+ ine 35a/18
nesīm y.+ iyle 3b/16
siḥr y.+ iyle 89a/18
bir y. ḳopdı 76b/3
y.+ ler 98b/4
bād-ı şarṣardan ḳatı y.+ ler 104b/11
ḳatı y.+ ler 79a/12
bu y.+ ler esmesinden 27a/4
y.+ ler esüp 27b/18
y.+ ler üzerine müvekkeldür diyicek 23b/18
işbu y.+ lerden 45b/1
y.+ leri birle 12b/12
od u y. şu ṭoprakdur 40a/4
y. şūretindeyidi 63b/20
y. taḫtı 108b/20
y. taḫtın götürüp 87b/14
y. taḫtın 109a/5, 32b/5, 65a/3
y. taḫtını götürüp 20b/14
y. ve yaġmur 21b/8
y. yudup 42b/12
yilek -3- [Tr] Gömlek üzerine giyilen kolsuz giyecek.
y. 104a/8
y. itsün 91b/21
Sīmurġ y.+ iyle 106a/9
yileklü -3- [Tr] Yelekli.
yidi y. 105a/10
yidişer y. altı oḳ 105a/17
yidişer y. yidi oḳıla urup 105a/20
yil - -1- [Tr] Es-, kır-, dök-
yil gibi y.- üp 60a/16
y.- üp gitdi 59a/17
yiliş - -1- [Tr] Koşuş-
y.- ü yād 103b/3
yilişdür - -1- [Tr] Koşmak, şuraya buraya koşmak.

küpi y.- üp 89a/18
yilken -1- [Tr] Kayık ve gemileri rüzgar gücüyle yürütmek için asılan sağlam, ve kalın bez.
y. gibi 104b/12
yilkenlü-1- [Tr] Yelkeni olan.
ṭoḳuz y. parça gibi 105a/4
yilpeze -1- [Tr] Yelpaze, balık kanadı.
balıḳ y.+ si gibi 9b/17
yimiş -3- [Tr] Meyve.
ol aġacuñ y.+ i yirine 82b/21
ol ḳara aġacuñ y.+ leri yirine 98a/4
y. yirine 98b/10
yine -97- [Tr] Bir daha, tekrar, gene.
y. 100a/1, 100a/14, 100b/12, 102b/3, 104a/20, 105b/13, 107b/17, 107b/2, 109a/11,
109a/4, 109a/9, 117b/18, 11a/17, 13b/4, 19b/11, 21a/9, 22a/18, 24b/20, 24b/21,
25a/10, 25b/12, 25b/3, 26a/4, 29b/15, 31b/10, 35a/18, 37a/1, 37a/3, 38a/13,
41b/20, 41b/8, 42b/6, 42b/7, 42b/8, 42b/9, 43a/20, 43a/21, 48a/19, 54a/7,
60b/19, 61b/14, 65a/10, 65b/4, 67a/1, 67a/2, 67a/3, 67a/4, 67a/6, 68b/18,
69a/10, 69a/15, 69a/18, 69a/19, 69b/19, 69b/21, 70a/2, 70a/5, 71b/12, 71b/18,
72a/13, 72b/1, 73a/6, 74a/5, 74b/11, 74b/21, 74b/4, 75a/2, 75b/12, 75b/13,
75b/8, 76a/10, 76a/18, 76b/3, 77b/8, 78a/6, 79a/10, 79a/14, 81a/17, 81a/20,
83a/13, 84a/6, 89a/11, 89b/14, 90a/7, 90b/18, 92a/7, 92b/3, 94a/16, 95b/14,
97a/8, 99b/18, 11a/16
yinil - -1- [Tr] Yemek işi yapıl-
y.- di 69b/16
yir -549- [Tr] Alan, mekan, nesnenin kapladığı alan.
y. 104a/15, 42b/2, 53a/15, 93a/17, 98a/20
baʿżı y. 27b/21
bir ṭabaḳ gibi y. 6b/12
bir ṭuracaḳ y. 110b/6
bir y. 21b/4, 50b/9
birinci ḳat y. 27a/8
çıḳacaḳ y. 69a/11
ferseng-be-ferseng y. 25a/11
geldügüñ y. 60b/8
ġıdāsı girecek ve çıḳacak y. 116a/21
Ḥabeş vilāyetinde bir y. 61a/9
hīç bir ṭaşsuz y. 56b/1
iki yüz mīl miḳdārı y. 26b/13
işbu gök ü y. 98a/14
kemer gibi mücevvef y. 33b/3
ḳurı y. 24a/9
ḳuru y. 21b/13
oḳ atımı y. 74b/14
ol y. 9b/21
şehri yapacaḳ y. 27b/8
ṭoḳundugı y. 24b/7
yir y. 117a/8, 12a/11, 25a/1, 32a/20, 33a/19, 35b/2, 35b/3, 36b/5, 57a/11,
69b/14, 74a/8
y. açdılar 33a/1
y. alçaġına baḳup 27a/18
y. alçaġına 27b/15, 81a/10
yidi ḳat y. altına geçüp 6b/14
y. altına 27a/12
kiminüñ y. altında 25a/13
birinci ḳat y. altındaġı buẖār 26b/17
y. altındaġı buẖāra daẖı 26b/16
y. altından esüp 26b/19
y. altından 56b/8, 5b/15
yüz mīl miḳdārı y. artuḳdur 26a/15
y. bağırsuġı 43a/10
y.+ de 35b/3, 38a/18, 39b/6, 4a/6, 53a/14, 54a/13, 56a/5, 78b/16, 90b/12,
98b/4
altmış altı y.+ de 38b/10
balçıḳlu y.+ de 116a/15
balıḳ aġzından ṭaşra çıḳdugı y.+ de 41b/2
benüm vaṭan ṭutdugum y.+ de 65b/8
biñ bir y.+ de 30b/2
bir ṣaġ y.+ de 30b/4
bir tenhā y.+ de 56b/16
bir y.+ de 33a/8, 50b/6, 58a/1, 7a/3
bu y.+ de 9b/10
düşdügi y.+ de 91b/18
fermāna geldükleri y.+ de 13b/3
ẖalḳdan nihānī bir y.+ de 79b/5
her y.+ de 5b/2, 63a/7
ḥişāra yaḳīn y.+ de 34a/4
işbu y.+ de 38b/18
ḳırḳ y.+ de 80b/18
ḳırḳ sekiz y.+ de 31a/13
ḳuds-i mübārege yaḳīn y.+ de 65b/8
ne y.+ de 84b/14
nīşteri çıḳup urdugı y.+ de 7b/12
od yanan y.+ de 76a/20
ol y.+ de 109b/20, 10a/1
on dört y.+ de 104b/9
otladugı y.+ de 17b/11
şehre yaḳīn y.+ de 27b/9
şol y.+ de 109b/19
yidi adım miḳdārı y.+ de 59b/13
yigirmi sekiz biñ y.+ de 18b/10
yitmiş y.+ de 106a/1
söylemeyecek y.+ de çaġırup 59a/8
bir y.+ de daẖı 62a/6
her ne y.+ de dirse 91a/14

y.+ de ḥuş 5a/12
şol y.+ de kim şovuḳlar 24b/8
ol ḳadar y.+ de olan balıḳları 26b/1
ol y.+ de olurdı 61a/11
bir y.+ de oturup 81b/11
ne y.+ de yapacaḳların 27b/6
şol y.+ deki gün 24b/8
y.+ den 112b/6, 21b/16, 33b/18, 38a/19, 63b/15, 98b/1
bu y.+ den 20b/17
dişleri ḳoyduġı y.+ den 6a/6
düşdügi y.+ den 63b/16
ḳırḳ adım y.+ den 96a/11
ne y.+ den 102b/14
ol gömdügi y.+ den 7a/16
şol y.+ den 26b/20
ṭurduġı y.+ den 76a/5
yidi mīl y.+ den 5a/11
baʿżısı y.+ den çıḳar hem şecerden ekṣeri baʿżısı dürür ḥaşāyişden 48b/17
y.+ den göge çekilmiş evrene 34b/3
y.+ den götürüp 29a/21
Nemrūd ṭurdıġı y.+ den ḳalḳup 76a/12
y.+ den yuḳaru 33b/2
y. dilince 8b/2
yidi ḳat y. ditreyüben 35a/3
y.+ e 103b/16, 103b/17, 106a/10, 106a/21, 26b/18, 41b/10, 44b/3, 55b/12, 57b/3, 78b/15, 95a/4, 96a/19, 98a/21
ʿabeṣ y.+ e 93b/15
ʿāṣī cānavar yatduġı y.+ e 96b/4
Allāh Teʿālā ḥükm itdügi y.+ e 25b/1
aru ṣoḳduġı y.+ e 48b/7, 49a/14, 49a/4
bir ġayrı y.+ e 26a/1
bir ḫalvet y.+ e 30b/17, 75a/1
bir siñeksüz y.+ e 49a/16
bir y.+ e 115a/9, 24b/21, 28b/8, 29a/19, 32a/3, 45a/11, 56b/3, 69b/4, 73a/12, 76a/8, 78b/7, 7b/2, 8b/3, 95b/2, 96b/3
bu y.+ e 23b/17, 43b/10, 59b/15
cāmiʿ-i aḫbār şīrīn-cevāb bir y.+ e 13a/7
diledügi y.+ e 12b/4
düşdügi y.+ e 10a/10
giñ y.+ e 32b/3
iki boynuzı kesildügi y.+ e 57a/11
işbu y.+ e 38a/7, 38b/15
ḳara y.+ e 111b/15
ḳırılduġı y.+ e 56b/14
ḳurı y.+ e 27a/8
ḳuyı aġzındaġı çemenlü y.+ e 59b/5
mücāvir bir y.+ e 46b/7
ne y.+ e 102b/10
nenüñ bigi y.+ e 69b/1
ol ʿahd itdügümüz y.+ e 59b/10
ol y.+ e 49a/16
Ruḫ ḳuşınuñ ṭurduġı y.+ e 108a/11
Rüstemi ḳoyup gitdügüm y.+ e 58b/4
şudan ıraḳ y.+ e 52a/18
şol y.+ e 60a/3
uçurum y.+ e 56b/16
bir y.+ e cemʿ olup 85a/5
giñ y.+ e çıḳup 34a/7
ayaḳların y.+ e direyüp 118a/13
şāhlarından ġayrısınuñ ḳanların y.+ e dökdüklerin 109a/10
y.+ e döşedükleri bellūṭ ve çınār ve şam aġaçlarınuñ üzerine 32a/21
y.+ e döşeyüp 111b/3
y.+ e düşdi 9b/16
ḳırḳ adım y.+ e düşüp ṭoḳunduġı ṭaşı ṭopraġı 31a/18
y.+ e düşüp 34b/11, 35a/2
yir yarıldı y.+ e geçdi 70b/5
y.+ e geçe 56b/9
uçmaḳ ve bir y.+ e geçmek 12b/3
y.+ e geçüp 45b/17
bir y.+ e gelüben 96b/17
beglerile bir y.+ e gelüp 118a/4
bir y.+ e gelüp 33b/6
bir y.+ e giçe 52a/19
y.+ e girdi 76b/19
düşdügi y.+ e gömülüp 32b/3
istedügi y.+ e iletüp 88a/18
y.+ e indügin 109a/18
havādan y.+ e inemeyüp 56a/12
y.+ e inen 54b/5
bir āḫir y.+ e ḳaldurdup 26a/14
y.+ e ḳodı 41b/8
bir y.+ e oturup 58a/20
yüz y.+ e sürdi 108b/1, 115a/14, 19a/21, 19b/1, 58b/3, 77b/2
ḳademinde yüz y.+ e sürüp 70b/6
yüz y.+ e sürüp 111b/4, 5a/21
yüzin y.+ e sürüp 111b/3
kendü'zin y.+ e urup 6a/14
bir y.+ e varup gizlenüp ṭuram 55b/3
y.+ e yıḳdı 64a/1
dīvler ḳırılduġı y.+ e yitdi 57a/10
bir cezīre görinür y.+ e yitürdügin 109a/16
gözleri irdügi y.+ e yitürür 52b/6
diledügi y.+ e yitürürken 61b/12
y.+ e yüz sürdüler 69b/20
ḳurı y. ejderinden 96a/3
düz y. eyler 21b/10
birez y. gidüp 59a/14
ḳırḳ adım y. gidüp 96a/8
y. gök ara 38b/15
ṭutdı y. gök arasın 104a/8
y. gök arasından gidüp 30a/18

y. gök arasından uçup 28b/7
y. gök ortasından 30a/11
y. gök 79a/12
cemīʿ y. gök 81b/9
y. göstericek 109b/9
y.+ i 113a/5, 47b/9
ʿalemleri y.+ i 15a/18
beyżadan mütevellid olan ḥayvānuñ ḳulaġı y.+ i 52b/13
bir ḳatı y.+ i 7a/15
bu ʿummān yiri ve bu kūhistān y.+ i 24b/21
bu y.+ i 26b/7
deñiz y.+ i 21b/13
deryālar y.+ i 24b/17
ḳuru y.+ i 41b/7
niçe deñiz y.+ i 21b/14
niçe ṭaġlar y.+ i 21b/14
ol ḳadar y.+ i 26b/4
ol ṣaḥrālar şehrler ve kendler ve göl y.+ i 25b/12
ol y.+ i 26b/5, 34b/17, 44a/7
Rüstemi ḳoyup gitdügüm y.+ i 59a/15
ṣaḥrānuñ y.+ i 25a/3
ṭamarlarınuñ etinde baġladuġı y.+ i 93a/20
ṭamarlarınuñ etinde baġlanduġı y.+ i 116b/1, 66b/4
yidi ḳat y.+ i 34b/21
yüz mīl miḳdārı y.+ i 26a/19
anuñ y.+ i gelse 16a/21
yidi ḳat y.+ i gögi ʿarşı ḳuşadup 93b/5
ol y.+ i gögi yaradan Allāhıla bu ʿāṣī ḳul 81a/19
ol y.+ i gögi yaradan ilāhı 83a/12
yidi ḳat y.+ i götüren öküz 96a/21
yidi ḳat y.+ i götüren öküzüñ üzerine 93b/18
bu ḳadar y.+ i iḥāṭa idüp 26a/15
ol mürsel peyġāmberüñ vücūda gelecek y.+ i kim 67b/21
yidi ḳat y.+ i kim 6b/10
ne zelzeleden yıḳılmış y.+ i var ne ṣāʿiḳadan delinmiş delügi var 30b/5
bu ʿummān y.+ i ve bu kūhistān yiri 24b/21
deñizler y.+ i yücelüp 24b/11
yiryüzinde ve y. içinde 3b/16
y. içindedür 48b/11
y.+ idi 86b/4
ḳurı y. idüp 24a/7
boyu y.+ idür 57a/4
y.+ ile gök arasın dutup 98a/16
y.+ ile gök arasına geçüp 89a/18
y.+ ile gök arasından geçüp 89a/2
y.+ ile gök arasından 96b/4
y.+ ile gök arasını 98a/12
y.+ in 45b/20
bir y.+ in 34a/6
ḳalʿa y.+ in 28b/9, 29a/12
nişān y.+ in 30b/16
yir y.+ in 5a/21, 78b/8
y.+ inde 115b/17, 13b/4, 31b/4, 87b/16
aġzı y.+ inde 57a/6
baḥr-ı Muḥīṭ y.+ inde 25b/4
bu ḳara buluduñ iki y.+ inde 34b/2
bu ṭaġ y.+ inde 22a/7
bulutlaruñ bir fersaḫ miḳdārı y.+ inde 34b/5
burnı y.+ inde 57a/6
ḳalʿa y.+ inde 34a/2
ḳubbenüñ ʿalem y.+ inde 36b/21
meydān y.+ inde 107a/3
rāst y.+ inde 55a/16
ṣaḥrā y.+ inde 25a/10
ṭaşuñ orta y.+ inde 33b/3
yirlü y.+ inde 20b/1
burnınuñ orta y.+ inde diregi 12b/3
y.+ inde ẕikr oluna 61a/14
y.+ inden 32b/14, 54b/17, 64a/4
ḳapu y.+ inden 70a/5
Şemse Bānū y.+ inden 87a/21
y.+ inden ayrılup 70a/1
y.+ inden biñ dürlü zorıla ırġurup 32a/20
y.+ inden götürdi 29b/12
y.+ inden götürt 26a/13
y.+ inden ıramaya 35a/21
y.+ inden ıravuz 25b/17
y.+ inden ırdum 32a/6
y.+ inden ırġup götürüp 26b/7
y.+ inden ırġurup 26b/9
y.+ inden ırıcı 95b/11
bu ṭaġ y.+ inden ırmaḳ dīv ve cinn ve perī 25b/18
y.+ inden ırmaḳ 25b/20
y.+ inden ırup 35a/13
y.+ inden ḳaldurdı 26b/19
y.+ inden ḳalduruñ 32b/8
y.+ inden ḳaldurup 26a/20
y.+ inden ḳalḳıp 87a/15
y.+ inden ḳalḳup 58a/8, 60a/15, 63a/10, 69b/18
yirlü y.+ inden ḳalḳup 102a/7
y.+ inden ḳoparup devretmege 29a/15
y.+ inden ḳopup 31a/18
y.+ inden ṭurdı 58b/15, 58b/2
y.+ inden ṭurıgelüp 65a/10

y.+ inden ṭurup 102a/10, 108b/3, 110a/13, 117a/6, 118a/1, 23b/14, 31a/10, 35a/20, 39b/14,
3b/12, 59b/12, 80b/7, 81b/2, 87a/12, 91a/19
ṣabāḥın y.+ inden ṭurup 30b/12
yirlü y.+ inden ṭurup 14b/13
y.+ ine 29b/20, 31a/7, 32a/19, 54a/11, 69a/18, 69b/19
aġzı y.+ ine 57a/1
anlaruñ y.+ ine 19b/21
arḳası y.+ ine 57a/1
başı y.+ ine 57a/1
boynı y.+ ine 57a/1
bu ḳara aġacuñ yemişi y.+ ine 63b/18
der y.+ ine 96a/7
gögsi y.+ ine 57a/2
gözleri y.+ ine 56b/21
ḳalʿa y.+ ine 32b/10, 32b/9
ḳanın şarāb y.+ ine 58b/5
ḳulaḳları y.+ ine 56b/21
meşāme y.+ ine 99b/5
miyvesi y.+ ine 92a/7
ol aġacuñ yimişi y.+ ine 82b/21
ol demürden ḳatı ḳalʿa y.+ ine 35a/2
ol ḳara aġacuñ yimişleri y.+ ine 98a/4
ṣu y.+ ine 83a/8, 8b/20
yıḳılmış y.+ ine 35b/6
yimiş y.+ ine 98b/10
yirlü y.+ ine 29a/17
yitmiş y.+ ine 91b/16
yüzi y.+ ine 57a/1
ḳuşluḳ y.+ ine geçdükden ṣoñra 98a/10
y.+ ine geçüp 58b/1
yirlü y.+ ine geçürdi 57a/3
y.+ ine geldi 39a/20
Süleymān emri y.+ ine gelmedi 29b/14
ḳışāş y.+ ine gelmek içün 88a/2
y.+ ine gelüp 111b/17
ceng y.+ ine gelüp 57b/5
Medīne y.+ ine gelüp 109a/4
y.+ ine getür 83b/9
y.+ ine getürebilür 62a/15
y.+ ine getürem 103a/17
y.+ ine getüreyin 30a/3
y.+ ine getürmege 62b/4
ḳalʿa y.+ ine getürmek 32b/4
y.+ ine getürmekdür 31b/6
y.+ ine getürmeye 62a/14
y.+ ine getürüp 49b/17
Nūḥ-ı nebīnüñ vaṣiyyetin y.+ ine getürüp 77a/6
şarāb y.+ ine içmeyince 58a/7
y.+ ine ḳomaḳ gerek 52a/1
y.+ ine ḳoyalum 50a/11
y.+ ine ḳoyam 29b/17
y.+ ine ḳoyup 30b/1, 31b/6
y.+ ine oturdı 65a/10
y.+ ine vara 50a/15, 90a/10
ḳışāş y.+ ine vara 98b/17
emrüm y.+ ine varsa gerek 82b/7
y.+ ine varup 111b/5
ceng y.+ ine varup 93b/21
y.+ ine yitürdiler 11b/12
y.+ ine yitüre 38a/8
y.+ ine yitüresin 40a/21
vaṣiyyetüm y.+ ine yitüresiz 65b/13
y.+ ine yitürüp 32b/21
iki yüz mīl miḳdārı y.+ ini 26b/3
ol şehrüñ cemīʿ y.+ ini 35a/17
yüz mīl yāḫud iki yüz mīl miḳdārı y.+ ini 26b/1
bir arış miḳdārı y. ḳaldı 43a/4
yidi ḳat y. ki 6b/11
y.+ le 78b/9
çoḳluḳ y.+ le 45a/14
y.+ le gögüñ arasın 98a/12
y.+ le gök arasın ṭutup 51a/19
y.+ le gök arasında 112a/13, 112b/7, 113a/20, 34a/16
y.+ le gök arasından 109a/1, 27a/18, 27b/12
y.+ le gök ortasına geçüp 26b/6
y.+ le gök yöresinden 56a/10
y.+ ler 107a/14, 21b/15, 21b/5, 24b/13, 26b/8, 72a/6, 9b/4
āb-ı revānuñ yüz sürdügi y.+ ler 37a/8
çuḳur y.+ ler 25a/9
evvel maʿmūr gördügüm y.+ ler 24b/17
ḫarāb gördügüm y.+ ler 24b/17
ḫarāb y.+ ler 25a/8
ḳurı y.+ ler 24a/6
maʿmūr y.+ ler 25a/8
ol y.+ ler 61a/10
rūzgār-dīde y.+ ler 22a/2
şol ḫarāb y.+ ler 24b/12
şol y.+ ler 24b/12, 24b/9
yüksek y.+ ler 25a/9
mecmūʿ y.+ ler üzerindeki fenāya 6b/18
balçıḳlu nemnāk y.+ lerde 5b/6
bu y.+ lerde 25a/6
inecegi y.+ lerde 34a/5
ol y.+ lerde 24b/9
şol y.+ lerde 24b/9
yürüdügi y.+ lerde 72b/11
ol y.+ lerde olan cānavarcuḳlar 26a/15
yüce y.+ lerden baḳup 34a/20
y.+ lere 5b/7
yüksek y.+ lere çıḳup 34a/10
ol çuḳur y.+ lere ṭolup 24b/11

baʿżı y.+ leri 21b/8
bu y.+ leri 25a/5, 96b/19
ḳulaġı y.+ leri 52b/12
ḳurı y.+ leri 24b/11
ol kūh y.+ leri 24b/4
ol nemgīn y.+ leri 35a/19
ol y.+ leri 47a/10
ṭaġ y.+ leri 24b/18
y.+ leri degişilüp 24b/10
dişlerine ḳolay y.+ leri ışırup 6a/11
anlaruñ y.+ leri yükselüp 24b/11
maʿmūr y.+ lerin 24a/8
ikisinüñ ara y.+ lerinde 60a/5
orta y.+ lerinde ḳurılu 69b/12
y.+ lerinden ṭurup 27b/16
şehrüñ içindeki evlerüñ y.+ lerini açup 26a/5
sevinecek y.+ lerüm 59a/10
ḳatı y.+ lerüñ bir ṭarafını 21b/8
ol geyik otladuġı y.+ lerüñ yaş çemenleri 96a/5
y. maʿbūdısın 79a/11
üç fersaḫ y. miḳdārı 16a/18
yir y. ṭavīlelerde 118a/11
bu ḳadar menzil y. uçup 61a/8
y. ü gök arasını 49b/2
ben y.+ ümde ṭurdum 44a/8
y.+ ümden 99b/19
y.+ ümden ıyrıldum 99b/17
y.+ ümden ṭurup 68b/2
y.+ üme geçdüm 44b/4
bir y.+ üme ṭoḳunup 34a/4
y.+ ümüzden ṭurup 69a/10
yirlü y.+ ümüzden ṭurup 83b/1
yirlü y.+ ümüze gelüp 69a/10
y.+ üñ 27a/12
cānavarcuḳların ol y.+ üñ 5a/14
çevresin y.+ üñ 26b/19
ol y.+ üñ 5b/17
her y.+ üñ altında 5b/2
ol y.+ üñ ḫalḳı 10a/1, 10a/4, 9b/21
ol y.+ üñ nebātātını otlayup 7a/8
ol y.+ üñ şecerātı şemerātı 95a/19
y.+ üñden 59b/18, 66a/12
y.+ üñden deprenme 59b/19
y. vuḥūşunı ve gök ḳuşunı incitmege 20b/5
y. yarıldı yire geçdi 70b/5
y. yir ṭavīlelerde 118a/11
y. yir 117a/8, 12a/11, 25a/1, 32a/20, 33a/19, 35b/1, 35b/3, 36b/5, 57a/11,
69b/14, 74a/8
y. yirin 5a/21, 78b/8
y. zelzeleye gelüp 34b/11

yir - -1- [Tr]Yer, arz, zemin, toprak.
y.- e 45b/17

yirlü -7- [Tr] O yere ait niteliklleri taşıyan.
y. yirinde 20b/1
y. yirinden ḳalḳup 102a/7
y. yirinden ṭurup 14b/13
y. yirine geçürdi 57a/3
y. yirine 29a/17
y. yirümüzden ṭurup 83a/21
y. yirümüze gelüp 69a/10

yiryüzi -43- [Tr] Yeryüzü.
y. 106a/5, 80b/15, 81a/11
y. aġarup 105b/21
y.+ ne 43b/21, 49b/4
y.+ n 115b/8, 118a/17, 97a/21, 98a/18
y.+ n gözleyüp 34b/19
y.+ nde 102b/9, 18a/9, 43b/13, 98a/16, 98b/5
kiminüñ y.+ nde 25a/13
y.+ nde inüp ḳonarken 34a/3
y.+ nde olan ṭaşları ayırtlayup 34a/7
y.+ nde olan uşacuḳ cānavarlara dirler 3b/15
y.+ nde olan vuḥūş cinsin incidüp 25a/15
y.+ nde ve yir içinde 3b/16
y.+ nde yürüyen cānavarlaruñ küçügidür 4a/4
bu y.+ ndeki ḫalḳ 34a/16
y.+ ndeki ḫalḳa 12a/19
y.+ ndeki şecerātı şemerātı 96b/8
y.+ ne 103b/18, 104a/15, 106a/11, 106a/13, 106a/14, 106a/18, 106a/20, 111b/1, 34a/2,
5b/13, 95b/9
y.+ ne indi 41b/21
y.+ ne indürüp 106a/12, 21a/18
y.+ ne inüp 34b/20
y.+ ni 116a/18
ılan ve ʿaḳreb ve y.+ nüñ ḥaşerātı şeklinde 12b/11

yiryüzü -16- [Tr] bk. **yiryüzi**
y.+ n 117b/3
y.+ nde yürüyen ḥayvānātuñ serhengi 61b/21
y.+ ndeki 110b/14
y.+ ne 57b/5, 81a/11, 81a/12, 81b/10, 81b/18, 84a/20
y.+ ne baḳup 80b/13, 80b/14
y.+ ne iltip 92a/12
y.+ ne inüp 54b/12, 81b/5
y.+ ni 56b/13, 5b/15

yit - -72- [Tr] 1. Ulaş-, var-, yetiş-
y.- di 11b/8
y.- di 105b/14, 105b/15, 115b/15, 11b/9, 19a/17, 28b/16, 34a/1, 34b/15, 34b/18,

57a/11, 59a/17, 59b/20, 59b/6, 5b/12, 69b/10, 69b/17, 69b/9, 70a/4, 83a/21, 90a/21, 91a/1
y.- diler 118a/10, 118a/3, 28b/8, 29a/1, 29a/11, 30a/12, 33b/14, 34a/6, 58b/17, 59b/13, 60a/3, 69b/18, 73b/9, 81a/9
y.- dügin 109a/11, 89b/20
y.- dük 100b/3, 112a/20, 65b/14, 65b/3, 70b/6
y.- düm 57b/12, 82b/15
y.- mişler 118a/15
y.- se 91b/2, 91b/3
y.- sem 34a/2
y.- üp 93b/19
2. Vakit gel-, zaman var-
y.- emez 2b/11
3. Olgunlaş-
y.- en 8b/13
4. Kâfi gel-, yeteri kadar ol-
y.- ecek 9b/4
y.- dükce 27b/11
y.- ecek 17b/18, 32a/5
5. yaşı ol-
y.- mişdi 11b/19

yitir - -1- [Tr] bk. **yitür-**
ʿāṣī ḫalḳı ki y.- üp 19b/20

yitiş - -7- [Tr] 1. Ulaş-
y.- di 108a/2
y.- düm 20a/9
y.- mez 118a/10
mürşīd-i kāmile y.- üp 50b/18
2.Vakit gel-
aḫşām y.- di 107a/18, 107a/21, 42a/7

yitişdür - -1- [Tr] Yetişmesini sağla-
y.- di 104a/12

yitmiş -8- [Tr] Altmış dokuzdan sonra, yetmiş birden önce gelen sayının adı.
y. arış daḫı 33b/4
y. arış miḳdārı 33b/3
y. arşun ini 18a/13
y. arşun uzunı 18a/12
y. kez 73a/20
y. kitābın 117b/9
y. yirde 106a/1
y. yirine 91b/16

yitmiş biñ -3- [Tr]Yetmiş bin.
yitmiş biñ arşun uzunı ve y. arşun ini 15a/6
y. arşun uzunı ve yitmiş biñ arşun ini 15a/6
y. er miḳdārı er 106a/1

yitmiş dörd -1- [Tr] Yetmiş üçten sonra, yetmiş beşten önce.
y.+ ünci cildde 3b/1

yitmiş iki -7- [Tr] Yetmiş birden sonra, yetmiş üçten önce.
y. arışıdı 30b/15
y. bölük 19b/8
y. bölükdür 11a/19
y. millet serverlerin 117a/13
y. millet ṭāyifesiyle 32b/5
y. millet 5a/7
y. milletile 36a/16

yitmiş seksen biñ -1- [Tr] Yetmiş seksen bin arası.
y. miḳdārı Süleymānlar zamānına 20a/9

yitmiş üç -1- [Tr] Yetmiş üç.
üç yüzile y. meclis 71a/7

yitmişer-1- [Tr] Yetmiş üleştirme sayısı.
y. seksener ve yüzer arış ḳāmetlü 106a/2

yitür - -51- [Tr] bk. **yitir**
1. Ulaştır-, yetiştir-, vardır-
y.- dügin 108b/20
y.- dügin 109a/16
y.- di 20b/10, 36a/14, 68b/18, 94a/12, 98a/3
y.- diler 14b/21
y.- dükleri 13b/14
y.- düm 117b/1
y.- e 32b/7, 38a/13, 45a/19, 65a/3
y.- esiz 32a/7
y.- em 103b/11, 32a/5, 32b/10
y.- evüz 28a/5
y.- eyin 32b/9
y.- icek 63a/6
y.- miş 5a/20
y.- sün 113a/20
y.- sünler 14b/6
y.- üp 30b/1
y.- ür 12b/4, 52b/6, 88a/18
y.- ürken 61b/12
2. Yasla-, daya-
y.- üñ 33a/10
3. Yok et-, kaybet-, öldür-
y.- ür 39a/21
y.- di 19b/19, 47a/19
y.- e 73a/19
y.- icek 38a/16
y.- se 67a/19, 67b/19
y.- üp 113a/21
4. Yetir-, olgunlaştır-, bitki bitir-
y.- üp 98a/4
5. Yetir-, kafi getir-
y.- esin 28b/6
6. y.f.
yirine y.- diler 11b/12
yirine y.- esiz 65b/13
yirine y.- üñ 32a/19

ʿaḳlın y.- miş 64a/15, 91a/3
yirine y.- üp 32b/21
baş y.- miş 96b/5
yirine y.- mege 29b/20
baş y.- mezsek 72a/4
yirine y.- e 31a/7, 38a/8
baş y.- em 101b/15, 33a/11
yirine y.- esin 40a/21

yitüş - -1- [Tr] Yetiş-, bul-
bir elem y.- ürse 102a/17

yiv -1- [Tr] Birbirine bitişik olan iki şey arasındaki çizgi.
y.+ lerin 56b/20

yivin -2- [Tr] Ucu ucuna.
yivin y.+ e getürüp 18a/11
y. yivine getürüp 18a/11

yiy - -3- [Tr] Yemek.
y.- di 9b/7
bu y.- miş etleri 9b/9
balıḳdan y.- üp 9b/21

yiyecek -1- [Tr] Yenecek şey.
y. nesne 46b/5

yiyi -2- [Tr] Yiyecek.
y.+ sin alup 43a/8
bu ādemüñ y.+ sin alup 42a/8

yiyici -2- [Tr] Yiyen.
y.+ dür 8a/15
y.+ yüz 109b/19

yoḫsa -16- [Tr] Yoksa, aksi takdirde.
y. 100a/7, 20a/12, 33a/18, 44b/21, 51a/2, 54b/7, 58b/12, 72a/19, 72b/16,
72b/17, 74b/5, 74b/9, 78b/12, 79a/2, 92a/1, 93a/9

yoḫsul -2- [Tr] Acaba.
bir y.+ uñ oġlancuġı 91b/17
çi ger bayam yāḫuẕ y. 119a/6

yoḳ -147- [Tr] Bulunmayan, yok.
y. 106a/6, 106a/8, 107a/20, 110b/9, 111b/19, 114a/1, 12a/3, 12a/4, 17b/10,
18a/2, 1b/13, 1b/6, 1b/9, 21b/1, 23a/12, 24b/2, 2b/16, 30b/5, 34b/17,
35b/7, 40a/14, 40a/15, 41a/10, 43a/4, 45a/7, 47b/15, 52b/15, 58b/8, 60a/16,
61a/7, 69a/14, 69b/11, 69b/9, 73b/21, 74a/21, 77b/9, 83b/20, 85a/21, 98a/17,
98b/20, 99a/2, 99b/12, 99b/3 ç
y.+ dan 64a/6, 83b/18
y.+ dan var iden Allāh 33a/12
y.+ dı 117a/18
y.+ dur 102a/3, 107b/3, 107b/5, 107b/6, 110a/21, 110a/8, 113a/1, 113a/17, 114a/20,
114b/10, 115a/4, 115a/5, 116a/14, 116b/15, 116b/3, 12b/3, 13a/3, 14a/12, 14a/8,
14a/9, 14b/2, 16b/15, 16b/9, 17a/10, 19a/6, 1b/4, 21a/6, 23a/14, 28a/9,
29b/19, 31b/10, 31b/14, 31b/15, 32a/1, 36b/3, 40a/1, 41a/12, 41a/17, 41a/18,
41a/7, 41b/16, 42b/17, 44a/19, 45b/17, 47b/16, 47b/8, 48a/10, 48a/17, 49a/8,
50a/10, 51b/5, 51b/6, 52a/16, 52b/13, 53b/11, 5a/5, 5a/8, 5b/3, 62a/16,
62b/19, 62b/7, 72b/7, 78b/14, 7b/6, 84b/2, 88b/10, 8a/10, 8a/9, 8b/6,
92a/10, 92b/14, 92b/8, 93a/10, 93a/2, 9b/11
bir ẕerrece y.+ dur 116a/19
y.+ dur diyicek 13a/8, 5b/4
y.+ durur 8a/18
y.+ ıdı 14b/21, 16a/18, 21a/5, 25a/4, 57a/4
y.+ ımış 93b/9
y.+ ısa 12a/4
y.+ iken 45a/12, 90b/10
y.+ ken 6b/21
y.+ lardan 114a/1
ol dīni y. merdūd-ı 100b/6
ṭāliʿüm y.+ sa 3a/7
nihāyeti y. sivri siñek ʿaskeri 64a/3
y.+ u 95a/9
y. 3a/6

yol -41- [Tr] Bir yerden bir yere gitmek amacıyla içinden veya üzerinden geçilen yer; usul, tarz.
bir y. 110b/5
bu gitdügüm y. 103b/12
iki yıllıḳ y. 106b/3
egri y.+ a 8b/18
Ḳāhir gitdügi y.+ a 112a/13
ol y.+ a 73b/15
bāṭıl y.+ a gitmeye 8b/17
y. bulup 6a/15
bu y.+ da 101b/15, 103b/12, 104b/4, 33a/11
velī bu y.+ da 33a/4
bāṭıl y.+ da yürütici 85a/17
y.+ dan 73b/16
bir ġayrı y.+ dan 60a/2
ṭoġrı y.+ dan ıraḳ ḳalur 8b/18
düşvār y.+ dur 103b/12
ḳırḳ günlük y.+ dur 31b/5
y. düşüp 61b/13
y. göstereyin 72b/14
ṭoġrı y.+ ı 80a/7
Ḳāhirüñ y.+ ı üzerinde 103b/18
Ḥaḳ y.+ ına 9b/3
ḥüccāc y.+ ında 108b/21
ḥüccāc y.+ ların düzetdügin 108b/19
Mekke y.+ larında olan ṭaġları ḳazdurup 108b/19
altı aylıḳ y.+ udı 106b/1

y.+ um düşdi 24b/1
y.+ um uġradı 25b/3
erlik y.+ un 55b/7
İbrāhīm y.+ una 75a/21
Rüstem y.+ una 56a/20
Süleymān y.+ una 112a/4
y.+ una ṭurdılar 76b/8
y. virdi 69b/19
y. virdiler 78b/11
y. virmeye 111a/5
y. virür 75b/16
y. virürdi 70a/1
y. virürler 111a/6

yol - -1- [Tr] Kuvvetle çekip kopar-, yerinden çıkar-
yüñlerini y.- up 18a/2

yoldaş -6- [Tr] Yol arkadaşı.
y. 58b/12
y.+ ı 112b/9
y.+ ı olan kişi 58b/13
y.+ larıla 109a/11
y.+ laruñdan 31b/7
y.+ umdur 101b/17

yoldaşlıḳ -3- [Tr] Yol arkadaşlığı.
y. iderseñüz 56a/18
y. idüp 56a/12
y. ḳılup 55b/4

yonucı -4- [Tr]Yontmakla görevli.
bu büt y. 69b/14
büt y.+ dan ḥāmile olsa gerek 68a/5
bir büt y. eri 69b/4
ol büt y. kimsenüñ şaḳalı arasına girüp 69b/8

yorul - -4- [Tr] Yorgun duruma gel-, zahmet çek-
y.- dı 107a/21
y.- duġına 107b/10
y.- dum 32a/18
y.- mazdı 107b/7

yosun -2- [Tr] Ççoğu sularda yetişen ilkel bitkilerin ortak adı.
y.+ lar ṭutup 27b/19
aġaç yapraḳların ve ḳaya y.+ ların 33a/20

yön -9- [Tr] Cihet, taraf.
y.+ ini 103b/19, 111b/2
y.+ lerin 118a/5
y.+ lerin benden yaña ṭutan siñeklere 54b/6
y.+ lerin Süleymāndan yaña dutup 49b/3
y.+ üni 47a/6
yönlü y.+ üni 49b/5
y.+ üni Beytü'l-Muḳaddesten yaña döñüp 30b/17
y.+ üni döndürüp 104b/14

yönel - -2- [Tr] Yüzünü belli bir yere çevir-
y.- di 43a/17
y.- mez 50a/3

yönlü -1- [Tr] Belli bir yönü olan.
y. yönüni 49b/4

yöre -8- [Tr] Etraf, çevre, daire.
baḥr y.+ sinde 41b/3
ḳara bulutlar y.+ sinde 80b/14
Mekke şehrinüñ y.+ sinde 9b/10
kürre-i nesīm y.+ sinde uçaraḳ 34a/16
ḳara bulutlar y.+ sinden 27a/18, 78b/9
yirle gök y.+ sinden 56a/10
ṭaġ ṭaş y.+ sinden geçüp 55b/11

yören - -1- [Tr] Dolaş-, yaklaş-
y.- üp 28b/9

yu - -5- [Tr]Yıkamak, temizlemek.
y. 23b/4
y.- dı 68b/15
elin gözin yüzin y.- r 49a/9
kir ṭutmış gümüşi y.- salar 54a/10
cismümi y.- yup 39a/14

yud - -2- [Tr] bk. **yut-**
y.- maġa 96a/12
y.- up 67a/8

yuducı -2- [Tr] Yutan, yutucu.
y.+ dur 10a/20
memleket y. yidi başlu evrenleri 95b/10

yuḳaru -7- [Tr] Bir şeyin kabul edilen kısmına göre üstte kalan tarafı.
birbirinden y. 80b/18
ḳırḳ arış y. 33b/2
yirden y. 33b/2
bilinden y. boyı 57a/4
y. ḳaldurup daḫı 53b/5
y. ḳaldurup 111b/3
başın y. ḳaldurup 58a/3

yum - -2- [Tr] Sıkıp kapa-
y.- dı göz 80b/5
gözlerin y.- up 99b/21

yumşat - -1- [Tr] Yumuşak duruma getir-, yumuşat-
y.- ur 21b/10

yumurda -7- [Tr] Bazı hayvanların hem türemesini sağlayan hem de yenen maddesi.
y.+ dan 4b/4
toḫumdan ve y.+ dan ve ḳurtdan dürür 3b/21
y. gibi 28a/18
deve ḳuşı y.+ sı miḳdārı 47a/12
keklik y.+ sınca ola 63a/20
y.+ sınuñ uzunluġı 108a/18
bir şoyulmışca y.+ ya dönderüp 29a/14

yumuşaḳ -1- [Tr] Üzerine dokunulduğunda çöken, çukurlaşan, eski biçimini kaybeden.
deriden y. olduġı ecilden 10a/21
yumuşat - -1- [Tr] Yumuşak duruma getir-
y.- dı 44b/15
yun - -6- [Tr] 1. Yamult-, eğrilt-
y.- uñ 59a/19
y.- alar 28a/19
y.- ardı 31a/13
y.- madı 73a/16
y.- sun 91b/21
y.- up 59b/2
2. y.f.
ḳana y.- alum 42a/12
Yunānī -4- [Ar] Şimdiki Yunanistan milletinden olan.
Eflāṭūn-ı Y. 23b/10, 46a/13, 71b/4, 95a/11
Yūnus -7- [Ar] Kur'an-ı Kerim'de geçen peygamber ismi.
Y. peyġāmber 41a/18, 43b/15, 44a/10
Y. peyġāmberem 43b/9
Y. peyġāmberüñ ayaġına 44a/9
Y. peyġāmberüñ 43b/21, 44a/4
Yūnus bin Metā -5- [Ar] Hz. Yunus'un lakabı.
Y. 41b/2, 44b/11, 44b/21, 45a/3
ol baʿūża duʿā ḳılan Y. 44b/12
Yūnus ibni Metā -1- [Ar]bk. **Yūnus bin Metā**
Y. devrinde 45a/2
yurd -1- [Tr] Vatan.
y. idinüp 25a/6
Yūsuf -7- [Ar] 1. Hz. Yakub'un oniki oğlundan en küçüğü, Kur'an'da adı geçen peygamberlerden.
Y. 39b/10, 76b/18
Y.-ı ḥüsnin Hz. Yusuf güzelliğinde. 95a/3
Y.+ ı 103a/8, 94a/15
Y. u Yaʿḳūb üzerine 100b/15
2. Sure adı.
Y. sūresidür 95a/8
Yūsuf-ḥüsn -1- [Ar] Hz.Yusuf'un güzelliğinde.
Zelīha-ṣūret Y. maṭlūbeleri 34a/11
Yūşaʿ -1- [Ar] bk. **Yūşaʿ bin Nūn**
Y.+ ı 44b/17
Yūşaʿ bin Nūn -7- [Ar] İsrailoğullarına gönderilen peygamberlerden; Hz. Yuşa (a.s) neslinden, Hz. Yusuf'un yeğeni ve yardımcısı olarak bilinmektedir.
Y. 109b/16, 44b/12, 44b/17, 44b/18
Y.+ ı 44b/14
Y. rūḥına 45a/5
Y.+ uñ 41a/18
Yūşaʿ ibni Nūn -1- [Ar] bk. **Yūşaʿ bin Nūn**
Y.+ ıdı 44b/20
yut - -18- [Tr] Ye-, yenilen bir şeyi boğazından mideye indir-
y.- a 105a/17
y.- ar 104b/20, 96a/11
y.- ardum 96b/21
y.- dı 22b/7, 44b/16, 44b/17, 44b/21, 95a/21
y.- dum 97a/5
y.- maġa başlamış 96b/1
y.- mayasıyıduñ 96b/12
y.- mışıdı 5b/17
y.- sunlar 113a/14
niçe memleketi y.- ucı ejdehāları 116a/10
y.- up 23b/4
loḳma loḳma y.- up 108a/14
yil y.- up 42b/12
yuva -4- [Tr] Hayvanların yavrularını büyütmek için yaptığı barınak.
y.+ larına 9b/7
y.+ mda 102b/17
y.+ sında besledügi 112a/21
y. yapduġı 3b/9
yuvaḳ -1- [Tr] Loğ taşı, sürgü.
y. ṭaşın yürüdüp 79a/9
yüce -19- [Tr] Yüksek, büyük, ulu.
y. 21b/8, 25a/12, 29b/2
y. ʿālī köşklerüñ manẓaralarından ṭaḳı 34a/12
ġāyet y. bu ḥarīmüñ üsti 35b/16
bir y. çınār şāḫı 112a/10
y. himmetlülik 16b/16
anca y. ḳalʿaları 116a/12
bir y. ḳaya üzerinde 102a/15
y. ḳıldı baḫtın 94b/18
ne y. ḳılmışdı 20a/6
yüce y. köşk ü sarāylar 35b/6
bir y. köşk 87a/9
y. ṭaġlar 24b/10
himmetüñ y. ṭut 17a/18
himmetin y. ṭutmaḳ 16b/15
himmetin y. ṭutsa 17a/19
y. yirlerden baḳup 34a/20
y. yüce köşk ü sarāylar 35b/6
yücel - -3- [Tr]Yüksel-
gāh düz ṣaḥrā olur gāh alçaḳ y.- üben ṭaġa döner 28a/2
deñizler yiri y.- üp 24b/11
y.- ür 21b/12
yücelik -2- [Tr] Yüce olma durumu, büyüklük.
bu ḳarlu ṭaġuñ y.+ ine 21b/1

hezārān mertebe y.+ ümüz ve faẖīletimüz 14a/5

yücelt - -1- [Tr] Yükselt-
y.- mişdür 47b/9

yücen - -1- [Tr] Yükseğe uzan-
y.- üp 27a/10

yücendür - -1- [Tr] Yücelt-
y.- diler 25a/16

yügür - -1- [Tr] Koş-
gün y.- üp 2b/11

yük -3- [Tr] Bir hayvan veya taşıtın taşıyabileceği miktar.
bir arḳa y.+ i odun getürüp 74b/3
bu y.+ lerden ḳurtulurduñ diyü 6b/17
y.+ üñ 6b/16

yüklen - -1- [Tr] Taşımak üzere eline veya sırtına al-
y.- üp 56b/16

yüksek -10- [Tr] Tabanı ile en üst noktası arasındaki mesafe kendi cinsinden olan şeylere göre fazla olan.
y. 25a/9, 35b/6
bir y. 55b/11
eyle y. 22b/1, 96b/5
bir y. depe 106a/13
eyle y. oldı 63b/17
y. ṭaġlarıdı 24b/9
y. yirler 25a/9
y. yirlere çıḳup 34a/10

yükseklik -4- [Tr] Yüksek olma durumu.
y.+ i 36b/20
bināsınuñ y.+ i 86b/10
dīvārınuñ y.+ i 30b/15
yüz arış y.+ i 29b/9

yüksel - -1- [Tr] Yükseğe çık-
anlaruñ yirleri y.- üp 24b/11

yüñ -2- [Tr] Koyun, keçi, deve vb. hayvanalrın vücudunu örten, dokuma sanayiinde, yastık ve yorgan yapmakta kullanılan tüylere verilen isim.
teninüñ y.+ i 17b/9
y.+ lerini yolup 18a/2

yürek -4- [Tr] Kalp; yiğitlik.
y.+ de 31b/12
y.+ i ola 86a/11
y.+ inde şecāʿat 106b/17
y.+ üm ṭamarları 99a/6

yüri - -7- [Tr] bk. **yürü**
y.- yem 38b/1
ayaġ üzerine y.- yenüñ 52b/7
y.- yüp 28b/16, 52a/19, 63a/16
dördünci bölük daḫı y.- yüp 6a/9
yayan y.- yüp 29a/1

yürit - -2- [Tr]Yürümesini sağlamak, yürümesine yardımcı olmak.
y.- mege 6b/6
y.- ür 47b/10

yüriyici -3- [Tr] yürüyen, hareket eden.
ayaġ üzre ṭurup y.+ dür 52a/13
ḳarınları üzerine y.+ dür 52a/13
y.+ lerdür 52a/21

yüriyişlü -1- [Tr] Yürümesine elverişli.
bād-ı şarṣar y. 34a/18

yürü - -29- [Tr] 1. Ayaklarıyla hareket et-, yol al-
y.- yen 52b/3
y.- di 5b/16, 63b/10, 73b/15
y.- diler 25a/15
y.- dügi 72b/11
y.- düñüz 25a/5
y.- mege 73b/15
y.- r 37b/9, 4a/5, 4a/6
y.- rdi 63b/11
y.- rken 41b/4, 60a/7, 72b/9
y.- rler 12b/11, 12b/6, 25b/5, 52b/11, 52b/4
y.- rlerdi 38a/17
y.- yen 4a/4, 4a/6, 52b/8, 61b/21
y.- yi 25a/6
y.- yüp 10a/6
2. Her tarafı sar-, etrafa yayıl-
y.- miş 118a/17

yürüt - -2- [Tr] Yürümesini sağla-
y.- düm 116a/21
yuvaḳ ṭaşın y.- üp 79a/9

yürütici -1- [Tr]Yürütücü.
bāṭıl yolda y. 85a/17

yürüyüş -1- [Tr] Yürümek işi.
y. itdügin 90a/4

yüz -226- [Tr] Doksan dokuzdan sonra, yüz birden önce gelen sayının adı.
y. 28a/14, 80b/6
y. arış ola 35b/1
y. arış yüksekligi 29b/9
y. arış 86b/10
y. arşun 108a/18
y.+ de bir.in alup 9b/7
ẓāhir y.+ den 114b/7
y. dönderüp 83a/13
y. dutsa 87a/15
y. dutup 38b/9
el y.+ e sürdi 40a/19
el y.+ e sürüp 19a/19, 39b/14
y. gösterdi 80b/5
y. gösterüp 80b/7
ne y. gösterür 85b/2
y. ḥażrete ṭutup 75b/4
y.+ i 16a/10
deryā-yı Muḥīṭ y.+ i 27a/7
y.+ i aġarup 41a/19

y.+ i gözi ḳan baḥrına başılmış 59a/5
y.+ i gözi 57b/1
iy y.+ i gül 46a/4
y.+ i ḫāke sürüp 30b/19
y.+ i ḳara ḳulını 79b/10
y.+ i niḳāblu ḫātūnıla 68b/4
Ḫalīlü'r-Raḥmānuñ y.+ i nūrından 69a/8
İbrāhīmüñ y.+ i nūrından 76b/12
ol ṣaçı Ve'l-leyl ve y.+ i Ve'ḍ-ḍuḫa 2a/16
y.+ i yirine 57a/1
y.+ in 100b/17, 109b/16, 30b/18, 43a/5, 57a/1, 70b/14, 81a/14
deryā y.+ in 105b/7
felek y.+ in 63b/14, 96b/7, 98a/19
gökler y.+ in 56a/11
güneş y.+ in 86a/19
havā y.+ in 34a/10
ḥırş u ṭamaʿ y.+ in 66b/9
mübārek y.+ in 65b/12, 67a/21
niçe mürseller y.+ in 65a/8, 94a/16
oġluñ Ferāmerzüñ y.+ in 61a/2 ʿömr
ol māh-rūlaruñ y.+ in 18a/8
y.+ in göge ṭutdı 46a/19
İbrāhīm peyġāmber y.+ in gördügiyçün 109b/16
ol mürsel peyġāmberüñ y.+ in görem 61b/6
y.+ in göresiz 64b/21
neçe Süleymānlar y.+ in görmiş Fertūt 62b/5
mübārek y.+ in görüp 100b/4, 77b/10
y.+ in gösterdi 94a/17
y.+ in sürdi 44a/9
y.+ in sürer 49b/7
y.+ in yire sürüp 111b/3
elin gözin y.+ in yur 49a/9
ʿālem y.+ in ẓulümāt örtdi 57b/4
deryā y.+ inde 44b/13
havā y.+ inde 109a/16, 80a/12
ol ʿaẓīm ṭaġuñ deryā y.+ inde 27a/3
ol ḳadar havā y.+ inde 34b/18
baḥr-ı ʿUmmān y.+ inden 108b/16
havā y.+ inden 102b/12, 27b/14, 41b/9, 89a/18
ḥīle y.+ inden 70a/21
maʿārif y.+ inden 111a/21
havā y.+ inden uçup 102a/19
y.+ ine 86a/9, 95b/14, 99a/13, 99b/16, 99b/18
deñiz y.+ ine 27a/8, 41b/6
felek y.+ ine 26b/21
havā y.+ ine 104b/8, 34a/21, 78b/9, 97a/19
Ṣalṣāluñ y.+ ine 32a/16
şeh y.+ ine 101a/14
felek y.+ ine baḳışup 34a/12
deryā y.+ ine baḳup 105b/15
dünyā y.+ ine çıḳsa 97a/13
y.+ ine ḳonar 45a/9
Ḫalīlüñ y.+ ini 94a/14
ḳaç Süleymān y.+ ini 20a/8
mübārek y.+ ini 67b/10
yigirmi arış y.+ inüñ 31a/17
y.+ inüñ şekli 16a/11
ferāset y.+ iyle 111a/9
y.+ leri 31a/13
Süleymān olan kimsenüñ y.+ leri 20b/2
y.+ leri gözleri ögrendi 29a/11
y.+ lerine gözlerine uşup 117b/15, 54b/13
Nemrūd ʿaskerinüñ y.+ lerine gözlerine uşup 99a/11
el y.+ lerine ki sürdüler 81b/13
gözlerine y.+ lerine uşup 99a/9
Ḥabeş leşkerinüñ gözlerine y.+ lerine uşup 114a/6
y. mīl miḳdārı artuḳdur 25b/19
y. mīl miḳdārı ola 35b/4
y. mīl miḳdārı yir artuḳdur 26a/15
y. mīl miḳdārı yiri 26a/18
y. mīl yāḫud iki yüz mīl miḳdārı yirini 26b/1
y. ṣuyıla 71a/18
y. sürdi diyicek 37b/3
y. sürdi 16b/21, 55a/14
ḳademine y. sürdi 69a/18
y. sürdiler 11b/10, 12a/8, 13b/6, 13b/8, 46b/18
āb-ı revānuñ y. sürdügi yirler 37a/7
anuñ ḫizmetine y. sürdügiyçün 47a/15
y. sürdük 90b/6
ḫidmetine y. sürdük 77a/1
ḫizmetine y. sürdük 100b/4
yire y. sürdüler 69b/20
ḫāk-i pāyına y. sürdüm 84a/18
y. sürdüñ 20a/12
y. süre 37b/20
ḫidmetüñe y. süregeldüm 77b/15
y. süreler 18b/16
ḫāk-i pāyına y. sürem 68a/15
ḫizmetine y. sürem 61b/2, 61b/7
ḫidmetine y. süren tinnīn ve süʿbāndur 88a/12
pādşāh ḫizmetine y. süren 61b/3
y. sürer 82a/17
y. sürerdi 117b/7
y. sürerdüm 61b/14
y. sürerlerdi 87a/20

y. sürevüz 112a/21, 62a/19, 76b/15
y. süriyü 49b/9
y. süriyüp 63a/12
ḫiẕmetine y. süriyüp 70b/11
y. sürmedügümüze 62b/8
ḫiẕmetine y. sürmişem 64a/19
ḫiẕmetine y. sürüp ṭurmışıken 100b/17
y. sürüp 20a/9, 21a/3, 89b/10
ḫāk-i pāyına y. sürüp 31b/3, 77b/10, 91a/20
ḫiẕmetine y. sürüp 37b/21, 65a/20
ḫiẕmetüñe y. sürüp 63a/6
ziyāret ve ḫiẕmetine y. sürüp 43a/14
y. sürürüz 67b/10
y. ṭutdular 79a/5
fenāya y. ṭutmış 35b/4
ḫidmetine y. urdı 90b/1
y. urup 81a/15
y. urur 88b/10
y.+ üm 81a/15
y.+ üme 44a/12
y.+ ümi sürdüm 94a/16
y.+ ün 70b/14, 82a/13, 86a/6
gül y.+ ün 86a/12
mübārek y.+ ün 69a/9
her ṣubıḥ-dem ḳızınuñ y.+ ün görüp 86a/19
y.+ ün mi 62b/15
ʿālem y.+ ün ẓulümāt ṭutdı 55b/15
havā y.+ ünde 75b/12
ʿaḳl y.+ ünden 53b/14
ḥaḳīḳat y.+ ünden 114b/10, 53b/17
havā y.+ ünden 81a/10
ḥikmet y.+ ünden 48a/9
kendü y.+ ünden 48b/1
semā y.+ ünden 81b/10
y.+ üne 64a/4, 70b/14, 84a/17, 84a/3
ay y.+ üne 86a/21
Baʿalbek melīkinüñ y.+ üne 48a/18
dünyā y.+ üne 72a/6
felek y.+ üne 56a/9, 80a/12
havā y.+ üne 81a/7, 82b/15, 91a/1
havā-yı fenā y.+ üne 78b/4
kendü y.+ üne 84a/4
putlaruñ y.+ üne 48a/21
şeh y.+ üne 48b/3
y.+ üne baḳan göz 73a/2
y.+ üne naẓar iden 89b/4
ʿaybın y.+ üne urmayup 82b/1
y.+ üni 48b/20, 76b/1
ayaġına sürdi y.+ üni 109a/20
bunuñ y.+ üni 44b/5

-Z-

żaʿf -1- [Ar] İrade zayıflığı.
mübārek y.+ üñi 77b/8
y. yıl 36a/18
niçe y. yıl 63b/10
bir niçe y. yıldan 63b/11
y. yire sürdi 108b/1, 115a/14, 19a/21, 19b/1, 58b/3, 77b/2
y. yire sürüp 111b/4, 5a/21
ḳademinde y. yire sürüp 70b/6

yüz - -6- [Tr] Soy-, çıkar-
y.- di 56b/15, 57a/3
y.- dügi 57a/17
y.- er 52a/15
y.- erler 52a/18

yüz biñ -14- [Tr]Yüz bin sayısı.
y. 22b/2
y. artuḳ 38b/13, 87b/3
niçe y. cinnī reʾīsleri 19b/9
y. er 55b/8
y. ere 111b/14
y. eri ḳırduḳların 109a/10
y. erile 101b/2, 109a/9
y. fesād ḳoparur 76b/21
y. ḳudret-i 53b/18
y. miḳdārı 105b/18
y. nefer cinnīyle 15a/4
y. perī 15a/1

yüz elli -1- [Tr]Yüz elli sayısı.
y. miḳdārı 89a/17

yüz kerre yüz biñ -1- [Tr] Bir milyon sayısı.
y. ḫalḳu 5a/9

yüz kezin yüz biñ -1- [Tr] Bir milyon sayısı.
y. ola 38b/14

yüz otuz -1- [Tr] Yüz otuz sayısı.
y. arış 106b/21

yüz yigirmi biñ -1- [Tr]Yüz yirmi bin sayısı.
y. zerrīn kemer ḳollar 74a/14

yüz yigirmi dört-4- [Tr]Yüz yirmi dört sayısı.
y. dürlü maḫlūḳātdur 52b/7
y. dürlü ṣıfat-ı 5a/3, 5a/7
y. ṣıfat 36a/17

yüzer -1- [Tr]Yüzer üleştirme sayısı.
yitmişer seksener ve y. arış ḳāmetlü 106a/2

yüzici -1- [Tr] Yüzme sporu yapan.
ṣuda y.+ dür 52a/12

yüzlü -4- [Tr]Yüzü olan.
ḥaşerāt y. 53b/13
iki y. 53b/7
iy gül y. mübāriz 59a/11
at y. ola 20b/18
ż.+ ıla 66a/18

zaʿferān -3- [Ar] Safran.
z. 48b/19

z.+ dan 43b/13
sünbül ü z. u semen olmış 37a/8
żaʿīf -121- [Ar] Güçsüz, kuvvetsiz.
ż. 100a/18, 101a/15, 101a/7, 48a/7, 53b/3, 5b/8, 76b/12, 77a/2, 77b/15, 80a/14, 81b/13, 83a/18, 84b/18, 84b/4, 91b/4, 96a/15, 98b/20, 98b/21, 99a/1, 99a/4
ben ż. 109b/16, 91b/6
bu ż. 49b/14
ġāyet ż. 53b/19, 92b/6
maḫlūḳ-ı ż. 62b/16
ol ż. 84b/19, 94a/6, 97b/2
olur ż. 114b/5
peşşe-i ż. 65a/12
ẕübāb-ı ż. 43a/8
ż.+ a 100a/16, 82b/19
ben ż.+ a 100b/18, 82b/7, 92a/6, 95a/7
bu ż.+ a 82b/2
men ż.+ a 65b/7
bir ż. bendesine 78a/20
bir ż. cānavardur 45a/10
ol ż. cānavarı 92a/10
ż. cānavarıla 93a/15
men ż. daḫı 66a/14
ż.+ dur 5b/4, 64b/18
eyle ż.+ dur 43a/4
ġāyet ż.+ dur 10b/4
bunuñ gibi ż. elinde helāḳ olup 94b/2
bu ż. elinde ola 98b/19
ż. elinde 113b/20
üç ż. ḫalḳ 115a/3
ż. ḫorṭūmın 47b/18
ż.+ ı 44a/12, 64b/15, 65a/5
bu ż.+ ı 61b/6, 64b/17, 84a/16, 90b/6
her ż.+ ı 43a/15
mübtelā olmış ż.+ ı 43a/14
ż.+ ıdur 93a/9
bu ż. ḳavldur 72b/3
bir ż. kimesneye helāk itdürüp 67b/18
bī-çāre ż. ḳuluñ 82b/16
ż.+ lar elinde 64a/7
ol ż.+ larıla 116b/2
andan ż. maḫlūḳ 5b/4, 93a/2
bir ż. maḫlūḳ 6a/19
senüñle mūnis olan ż. maḫlūḳ 70a/9
ż. maḫlūḳ-ı 114a/9
ol ż. maḫlūḳāt ve ol naḥīf cānavarlar 64a/5
bir ż. maḫlūḳdan ḳorḳınca 96b/10
ż. maḫlūḳı 56a/2
bu ż. maḫlūḳı 114b/3
ż. maḫlūḳıla 117b/19
bir ż. maḫlūḳıla 84b/16
bir ż. maḫlūḳsın 69a/12
bir bölük ż. maḫlūḳuz 51a/11
ġāyet ż. naḥīf olduġı ecilden 48b/21
bir ż. naḥīf sivri siñek birle 83a/2
ġāyet ż. naḥīf 53b/21
bir ż. nīm-ten siñek elinde 92a/21
ż. olur 114a/10, 49a/5, 95b/12
bu ż. peşşe elinde 82b/13
bu ż. siñek elinde 84b/6
bir ż. siñek 92a/10
bunuñ gibi ż. siñek 100b/8
ol ż. siñek 91b/1
şol ż. siñek 116a/19
ż. siñeklere öldürdüp 116a/11
ż. siñekleri 116a/16
ż. Süleymāna 50a/13
bu ż. şeyʾ-i 100b/7
bu ż. u naḥīf peşşe 80a/21
yā ż. u naḥīf ẕübāb reʾīs Behyārūş 80a/21
ben ż.+ uñ 98a/6, 98a/7
ol ż.+ uñ elinde olsa gerekdür 70a/10
ol ż.+ uñ elinde 61a/12, 92a/21
ż.+ uñ feṣāḥatın 66b/16
ben ż.+ uñ ḫiẕmeti 95a/17
ż.+ uñ peşşe-i 80a/18
ż.+ uñ selāmın 77b/9
ben ż.+ uñ sözün 91b/13
merd-i ż. ü bende-i 51a/12
ż. ü bī-çāreyi 77b/12
ż. ü dāʿīyem 65a/4
ż. ü ger ẕübāb 67a/14
ol ḫor gördügüñ cānavarcuḳlaruñ be-ġāyet ż. ü kemteri 6b/3
ż. ü pür-hüner 71a/17
bu ż. ü rūzgār-dīde pīr içün 77b/10
ne ḳadar ż. ve naḥīf böcecük ise 62b/1
bu ṭaʿn itdügüñ ż. ve naḥīf cānavar 7a/7
kendü ż. vücūduñuza 43a/14
żaʿīf-endām -1- [Ar+Fa] Zayıf bedenli.
ż.+ dur 6b/4
żaʿīfca -3- [Ar+Tr] Zayıf olan.
ż. arucuḳda daḫı 7a/18
ż. siñek elinde 82a/7
bir ż. siñek 91b/1
żaʿīflıḳ -7- [Ar+Tr] Zayıf olma durumu.
ż.+ ı birle 47b/17

ż.+ ıla 49a/11, 64b/20
bu ż.+ ıla 10b/13, 114a/20, 93a/15
ol ż.+ ıla 5b/5

żaʿīfraḳ -1- [Tr] Zayıf gibi.
ḳarıncadan siñekden ż. kemter aḥḳar maḫlūḳum 116a/13

żaʿīfter -1- [Tr]Güçsüz, çelimsiz.
siñekden ż. naḥīfter maḫlūḳ 49a/8

żaʿīf -1- [Tr] Güçsüz, kuvvetsiz.
gey ż.+ iken 47b/20

żabṭ -2- [Ar] Tutma, kuvvetle tutma.
ż. ide 38a/3
ż. ḳıl 63a/18

ẓafer -10- [Ar] Savaşta kazanılan galibiyet.
ẓ. bula 103a/18
ẓ. bulamaz 56a/14, 56a/7, 56a/8
ẓ. bulmadılar 107a/18
ẓ. bulmasun 69a/2
saña ẓ. bulmaya 70b/20
ẓ. bulmazıdı 103a/15
ẓ. bulsaña 96b/11
ẓ. bulur 56a/8

zāhid -2- [Ar] Dünyayı terkedip dinin emirlerine çok titizlikle riayet eden.
z.+ e 23b/3
riyā-yı z. gibi 53b/8

ẓāhir -28- [Ar] Meydanda olan, görünen; apaçık.
ẓ. 103a/3, 111b/9, 113b/11, 115a/9
Rezzāḳ-ı ẓ. 19b/20
ẓ.+ dür 72a/8
ẓ. eylemez 33a/7
ẓ.+ i bāṭını 62a/10
ẓ. iderdi 87b/12
kendünüñ ẓ.+ in ve bāṭının 111a/17
sīret-i ẓ.+ inden bāṭınında fikri neyidügi 16b/18
ẓ. it 17b/2
ẓ. itdi 21a/4
ẓ. itdük 39b/17
ẓ. nihān 61a/2ʿömr
ẓ. ola 10b/17
ẓ. olacaḳdur 70b/3
ol muʿcizātıla ẓ. olan cānavarlar nesli 21a/4
ẓ. oldı 21a/6, 35b/15
ẓ. olmaġıçun 92a/20
ḫalḳa ẓ. olmaġıçun 90b/14
ẓ. olup 16a/14, 82a/8, 99a/6
ẓ. olursa 16a/15
ẓ. ola 93b/1
ẓ. 114b/7

ẓahīr -1- [Ar] Görünen, açık.
ẓ. 51a/15

zaḫīre -1- [Ar] Erzak.
z. irüküp 9b/5

zaḫm -11- [Fa] Yara.
z.+ ı 54a/9
çekirgenüñ zehri ve z.+ ı 7a/10
anı çıḳarmaḳ ve z.+ ın oñultmaḳ 32a/2
siñek z.+ ından 99b/10
süñü ve ḳılıç z.+ ından 107a/15
üvez z.+ ından 7a/6
z. irişse 5b/6
ḳarınca z.+ ların 5b/7
bir z.+ uñ ḳanı 54a/9
z. urup 7b/20, 97a/17

zaḫmet -22- [Ar] Sıkıntı, eziyet.
z. çekilmeyince 28a/13
z. çekmesevüz 79a/12
z. çeküp 28a/4
çekdi z.+ i 103b/3
merg z.+ i 44b/1
ol üvezüñ z.+ inden 6b/20
siñek z.+ inden 47a/11
z. ḳılam 38b/2
z. ḳılıcılardur 51b/16
bunca z.+ ler ve fesādlar oldı 48a/5
bir z. ola 59a/9
z. olmasun 59a/14
bizüm z.+ ümüzden 44a/7
çoḳ z. ve miḥnet çeksem 104b/4
z. virdi 44b/15
z. virdiler 46b/21
z. viren siñeklerle 42b/11
z. virmeye 7b/17
z. virmezdi diyicek 43b/19
z. virüp 111a/1
z. virür 7b/12
z. virürken 84a/8

zaḫmnāk -2- [Fa]Yaralı.
z. olsun 59a/21
z. olup 57b/2

ẕākir -3- [Ar] Anan, zikreden.
ẕ. 116b/20, 45b/7
ẕ. ola 90b/12

Zāl -1- [Fa] bk. **Zāl-ı Dāstān**
Z. 85a/11

Zāl-ı Dāstān -7- [Ar] Meşhur destan kahramanı; Rüstemin babası.
Z. 85a/4
Z. atası 85a/10
Z.+ ı 102b/17
Z. oġlı Rüstem 112a/21

Z. oġlı Rüsteme 103a/16
Z. oġlı 102b/21, 57b/8
Zāl-ı Destān -4- [Ar] bk. **Zāl-ı Dāstān**
Z. 88b/12, 91b/18
Z. elinde öldügün işitdüklerin 90a/1
ʿAnḳūru öldüren Z.+ uñ atası 90a/10
Zāl-ı Rüstem -1- [Ar] bk. **Zāl-ı Dāstān**
Z. 88a/3
ẓālim -16- [Ar] Zulüm ve haksızlık yapan.
ẓ. 51a/15, 98b/6
iy ẓ. 96b/12, 96b/13
ẓ. çıḳarsa 50a/8
ẓ.+ e 36a/18
ẓ.+ i bulup 51a/18
ẓ.+ inden 110b/12
ol ẓ.+ lerdür 110b/21
ẓ.+ lerin helāk idüp 61b/16
ẓ. olduġıyçun 73a/21
ẓ.+ üñ itdügi 91b/3
ẓ.+ üñ ẓulmı 91b/2, 96b/13
bu ẓ.+ üñ ẓulmı 80a/16
ʿāṣī ve kāfir ve ẓ. ve cābir dünyā milkine 83a/2
żam -1- [Ar] Üzerine bir şey ekleme.
ż.+ dur 31b/11
zamān -130- [Ar] Vakit, devir.
z. 119a/12
az z. 39a/6
bir z. 104b/6, 112a/14, 11b/2, 35b/12, 38a/15, 40a/18, 41b/20, 44a/11, 54a/13,
58a/14, 69b/16, 69b/4, 74a/7, 84a/5, 97a/5
bu z. 105a/2, 24a/14, 83b/11, 88a/5, 88b/7, 92b/7, 94b/6
fitne-i āḫir z. 16b/7, 89b/3
fitne-i z. 86a/17
her z. 100a/18, 2b/12, 45b/6, 94a/14
maḥbūbe-i z. 86a/5
ol z. 10a/12, 117a/18, 13b/4, 19a/14, 24b/14, 25b/14, 28b/16, 35a/3, 39a/11,
40b/12, 51a/3, 61a/6, 73b/12, 73b/6, 88a/6, 97b/4, 98a/10
Süleymān-ı z. 3b/6, 51a/14, 64a/16, 64b/4, 65b/15, 70a/19, 77a/1, 82a/3, 83b/13
z.-ı evāyil Evvel zamanlar. 67b/7
z.-ı evvel Evvel zaman. 4a/10
maḥbūbe-i z.+ a 16b/10
ol z.+ a dek 15b/15
bu z.+ a 61a/13
z.+ da 93a/6
bir z.+ da 20a/13
her z.+ da 38a/10
ol z.+ da 21a/6
yaḳīn z.+ da 67a/18, 68a/1, 68a/5, 91b/1, 92a/18
bunca z.+ dan berü çalışup işledügin 34a/8
ne z.+ dan berü 25a/4
bir z.+ dan ṣoñra 27b/5
bunca z.+ dur 107a/19
ḫayli z.+ dur 77a/9
ne ḳadar z.+ dur 77a/9
ṣāḥib-ḳırān-ı z.+ dur 85a/12
z. geçdi 73a/4
bir niçe z. geçdi 72b/9
ʿömrümüñ z.+ ı 66a/17
ḫayli z.+ ıdı 77b/3
z.+ ıla 21b/14, 21b/16, 21b/18, 21b/9, 28b/14, 61b/13
Süleymān-ı z.+ ıla 85a/16
Ḫalīlü'r-Raḥmān devrine ve Süleymān z.+ ına 65a/19
yitmiş seksen biñ miḳdārı Süleymānlar z.+ ına 20a/9
Firʿavn-ı āḫir z.+ ına degin 85b/19
anuñ z.+ ına kim 65a/3
z.+ ında 24a/1, 5a/13
Ādem-i Ṣafī z.+ ında 96a/19
Ḍaḥḥāk-i Ferīdūn z.+ ında 114b/11
Hūd peyġāmber z.+ ında 9b/20
İbrāhīm peyġāmber z.+ ında 114a/8
muḳaddem gelen Süleymānlar z.+ ında 18a/21
Nemrūd z.+ ında 64a/21
ol Süleymān z.+ ında 21a/10
Süleymān nebī z.+ ında 9a/4
Süleymān z.+ ında 29b/7
Süleymān-ı Ḫākī z.+ ında 20a/19, 21a/10
Süleymān-ı nebī z.+ ında 87b/13
Süleymān-ı Ḫākī z.+ ında gördügi ʿacāyıbātı 35a/9
Firʿavn-ı evvel z.+ ından 85b/19
Süleymān-ı Ḫākī z.+ ınuñ etḳiyā ve aṣfiyāsın ḥükemāsın ʿulemāsı birle 35a/19
Nūḥ-ı nebī z.+ ıydı 64b/15
Menüçehr z.+ ıyıdı 114b/17
az z. içinde 58b/2, 70b/13
maḥbūbe-i z. idi 11b/18
ol z. ki 55a/12, 64b/15, 85a/4
z.+ larında 20b/2
āḫir z. peyġāmberi 110b/2, 54a/18
Süleymān-ı z.+ sın 11a/7, 51a/5, 77a/4

benüm z.+ uma dek 20a/8
ol z.+ uñ ʿulemāsı fużalāsı fuṣaḥāsı 24b/5
ol z.+ uñ geçmiş peyġāmberleri 24a/3
z.+ uñda 107a/20
z. virürise 61a/2ʿömr

zamāne -9- [Ar] Zaman, devir.
ol z. ʿālemi 21b/21
bu z. aḥvāline 111a/9
ol z. ḫalḳı 20a/2
ol z.+ nüñ kāmilleri ʿāḳilleri ḥükemāsı fużalāsı 21b/3
anlaruñ z.+ si 20a/1
z.+ si ḳavmi 21a/13
z.+ si ḳavmine 20a/4
z.+ sinüñ ʿulemā ve ḥükemāsı birle 35b/19
z.+ sinüñ ḥükemāsın ʿuḳalāsın 21a/18

zamānsız -1- [Ar+Tr] Uygun olmayan zamanda.
z. 1b/10

żāmin -3- [Ar] Kefil olan.
ż. olam 54a/16, 54b/4
ol köşke lāyıḳ bisāṭ itdürmege ż. olam 17b/19

ẓan -1- [Ar] Gerçeğini bilmeden ihtimal üzerine hüküm verme.
ẓ. itme 30a/8

zāniye -2- [Ar] Zina eden kadın.
z. 16a/10

zār -6- [Fa] Ağlayan, inleyen.
itdi āh u z. 76b/19
her göñülden geçen z.+ ı 67b/5
z.+ ıla ḳaldı 39a/13
z. ide 99a/2
z. u fiġān ḳılsa gerek 92a/21
z. u ser-gerdān 55b/16

zar -3- [?] Beyin zarları
beyni z.+ ın 84a/7
beynisinüñ z.+ ın yırtup 100a/11
z.+ ına 84a/7

żarar -13- [Ar] Kayıp, kötü sonuç, ziyan.
ż. gele 85b/1
ż. getürmeyüp 26b/20
ż.+ ı 48b/4, 8b/17
ż.+ ı degmeye 76b/15
ż.+ ı irmeye 60a/6
ż. irgüre diyü 59b/17
ż. irgüre 42b/18
ż. irgürmegiçün 67a/17
ż. irgürüp 84a/10
ż. irgürürler 12b/12
ż. ḳıla 34a/4
ż. ḳılmaya 77b/12

zārī -6- [Fa] Ağlama, inleme.
zārī ve z. 46b/12
z. birle 91b/10
z. ḳılıp 91b/8
z. ḳılup 57b/7
ol ḳadar tażarruʿ z.+ lar itdi 79b/11
z. ve zārī 46b/11

zārīlıḳ -1- [Fa+Tr] Ah u efgan.
z. 81a/16

zārī zārī -1- [Fa] Bağıra çağıra.
z. aġladı 70a/20

ẓarīf -2- [Ar] Tavrı ve edası hoş olan.
ẓ. 79b/17
ol ẓ. 45b/15

żarr -2- [Ar] Zarar.
ż.-ı delim Çok zarar. 94b/10
ż. varısa 49a/19

ẕāt -4- [Ar] Kimse, kişi.
pāk ẕ. 71a/8
ẕ.-ı pāki sırrına 1b/12
kendünüñ ẕ.+ ında 7b/18
ẕ.+ uñ 119b/8

Ẕāt-ı Ūlā -1- [Ar] Allah.
Ẕ.+ nuñ ġāyeti 1b/2

zāviye -2- [Ar] Köşe.
erbāb-ı z.-i vefā 46a/11
cihān z.+ sinde muḳīm olan kimesne 104b/5

żāyiʿ -1- [Ar] Kayıp, yok olmuş, elden çıkmış.
ż. itme 82a/19

zāyil -1- [Ar] Yok olan.
z. olup 110a/4

żaymurān -1- [Ar] Bir çiçek adı.
lāle ve ż. ve şaḳāyıḳ ve nuʿmān ve çayır ve çemen 25a/1

zebānī -6- [Ar] Cehennemlikleri ateşe atmakla görevli melek.
cehennemden çıḳmış z. ejdere 104b/18
z. gibi heyʾeti 106b/21
z.+ ler emriyle 96b/21
cehennem z.+ lerin 97a/3
cehennem z.+ lerinden biri 97a/9
cehennem z.+ si baḳışlu 113a/12

zeber -2- [Fa] Üst.
zīr ü z. ḳılmadı 111a/13
zīr ü z. ḳılurdı 31a/19

zeberced -13- [Ar] Değerli bir taş.
yeşil z. 36b/6

z.+ den 15a/14, 15b/20, 37b/5
yeşil z.+ den 15a/15
zümürrüdden z.+ den fīrūzeden eşcār u eşmārlar 15a/9
z.+ den ve feyrūzeden bir merḳad 37a/15
z.+ den ve pīrūzeden 15a/13
z.+ den ve zümürrüdden 86b/20
pīrūze ve z.+ ile ve zümürrüdle 87a/14
laʿl ü yāḳūt u elmās u z.+ lerin ve pīrūzelerin 14b/16
laʿl ü yāḳūt u z. ve elmās u pīrūze 14b/4
z. ve yeşil yāḳūt rengin 36b/5
zebūn -9- [Fa] Güçsüz, zayıf.
ola z. 71a/1
z. düşüp 6a/15
z. eyler 47b/18
z. idicek 91b/18
z. ḳılupdur 44a/19
z. ola 45b/9
z. oldı 84a/7
z. olup 107b/9
z. olur 5b/8
zecr -2- [Ar] Engel olma, yaptırmama.
z.+ i 76b/17
z. idicek 57b/19
zecret -4- [Tr] Zahmet.
z.+ i çekdi 2b/16
z.+ i çeker 2b/20
z.+ i eyleyem 99a/2
z.+ i itmemişdür 2b/3
zeġan -1- [Fa] Çaylak.
z. 104a/3
zehir -2- [Fa] Ölüme sebep olan madde.
aġzından aḳan z.+ den 96b/8
z.+ lerin 5b/19
zehirnāk -2- [Fa] Zehirli.
bir efʿī z. 42b/12
z.+ dür 110a/10
zehr -16- [Tr] bk. **zehir**
z. 43b/14, 48b/9, 7b/11
z.-i helāhil 5a/9
z.-i ḳātil ṣaçarken 105a/5
z.-i ḳātil ṣaçışurlardı 15b/12
z.+ i 110a/8, 49a/20
aġzı ṣuyı z.+ i 95a/20
yılan gibi z.+ i 7a/5
çekirgenüñ z.+ i ve zaḫmı 7a/9
z.+ in 42b/13
efāʿī z.+ in sürdiler 59b/3
bu yılan z.+ inden 42b/17
z.+ ine 22b/15
z. ṣaçarlar 5a/9
zehre -5- [Fa] Öd, safra.
z.-i kāvīyi 49a/16
z.+ ler çāk oldı 107a/14
z.+ si çāk olup 28b/12
işidenüñ z.+ si çāk olur 34b/4
taḫta çıḳmaḳ isteyenüñ z.+ si çāk olurdı 15b/4
zehrnāk -1- [Fa] bk. **zehirnāk**
z. olur 97b/2
zekāt -1- [Ar] İslam dininin beş şartından biri olarak, sahip olunan ve belli bir miktarı aşan mal ve paranın yoksullara dağıtılması gereken kırkta biri.
vir z. 116b/18
Zelīha -3- [Ar] Hz. Yusuf'un hanımı, güzelliği ile ünlenmiştir.
Z. 39b/9, 76b/17
Z.-yı devrān 86a/5
Zelīha-ṣūret -1- [Tr] Zeliha yüzlü.
Z. Yūsuf-ḥüsn maṭlūbeleri 34a/11
ẕelīl -13- [Ar] Aşağılanan.
ẕ. 77b/15
iy ẕ. 72b/13, 83b/10
maḥzūn u ẕ. 119a/6
Nemrūd-ı ẕ. 82b/2, 93a/4
ya ẕ. 79b/18
ḫor u ẕ. idüp 48a/20
ẕ. itmişken 100b/16
ḫor u ẕ. oldılar 2a/13
ẕ. ü maġbūndur 41a/11
zelzele -10- [Ar] Deprem.
z. 21b/10, 21b/7
z.+ de 21b/14
z.+ den 28a/2
ne z.+ den yıḳılmış yiri var ne ṣāʿiḳadan delinmiş delügi var 30b/5
z.+ den yıḳılup 27b/21
z.+ ye geldi 27a/12
z.+ ye gelüp 42b/2
yir z.+ ye gelüp 34b/11
z.+ ye varup 26b/17
ẕem -1- [Ar] Yerme, çekiştirme.
ẕ. 119b/11
zemheri -1- [Ar] Sonbahar ayları.
z. faṣlı girse 45a/15
ẕemīme -1- [Ar] Kötülenecek davranış, kötü hal.
ṣıfat-ı ẕ.+ ye 62a/13
zemīn -10- [Fa] Taban, toprak; yer yüzü.
melik-i rūy-ı z. 17b/17
rūy-ı z. 63b/10, 90b/4

ṣaffa-i ḫāk-i z. 3a/1
rūy-ı z.+ de çoġalup 25a/14
zīr-i z.+ e 39b/16
rūy-ı z.+ i ṭutmış 104a/15
z. neminden 52b/20
z. pādşāhlarınuñ 85a/14
rūy-ı z.+ üñ cānavarları 97a/21
zemistān -2- [Fa] Kış mevsimi.
z. bürūdetinden ve yaġmur ışlatmasından çürüyüp 27b/19
tābistān vaḳtinden z. faşlına varıncaya dek 114b/13
zemzem -1- [Ar] Kabe yanındaki meşhur kuyudan çıkan kutsal su.
ṣafā ve z. ḥürmetiyçün 107b/4
zemzeme -1- [Fa] Hiddetle kükreme, hiddetli söz söyleyip azarlama; demdeme.
z.+ yle 60a/11
zen -3- [Fa] Kadın.
z. 76b/17
z.+ den 76b/17, 76b/20
zenbūr -8- [Fa] Eşek arısı, arı; metinde Zenbūristān vilayetinden ol.
melik-i Z.+ am 61b/17
z.+ dan 8b/7
eger z̲übāb eger z.+ dur 8b/4
z. gibi 52b/10
z. ḳısmından 62b/15
z.+ lar ḥākimin 61b/10
z̲übāb ve z. ṣınfından 49b/1
z̲übāb ve z. ve meges ve melaḫ cinsi cānavarcuḳlara 4b/2
Zenbūristān -12- [Ar] Metinde geçen yer ve dağ adı.
melik-i Z. 62b/12, 62b/14, 63a/4
kūh-ı Z.+ a 61b/11
kūh-ı Z.+ a varup 61a/7
Z. çerisi 61b/16
melik-i Z.+ ı 61b/11
bu Z. melīkine ki gelürdi 61b/14
Z. müvekkeli 63a/3
Z. reʾīsin 63a/11
Z. ṭaġına 63a/6
melik-i Z.+ uz 62a/2
zencīr -3- [Fa] Zincir.
ḳızıl altun z.+ ile 37b/7
ḳızıl altun z.+ le 37a/18
altun z.+ le aşılu 35b/18
zengī -2- [Fa] Zenci
z.+ ler şāhı 106b/15
Z.+ lerüñ etin yiyüp 113a/8
Zengībār -2- [Ar] Metinde bir yer adı.
cemīʿ Z. pehlevānları 106b/19
iy Z. vilāyetünüñ bahādurları 106b/16
zengīn -1- [Fa] Malı ve parası çok olan.
boynuzlu ḳahbe z. 57a/8
zerbāft -2- [Fa] Sırma ile dokunmuş.
ṭaş-ı muraṣṣaʿ z. aṭlas ḳumaşlar 11b/11
aṭlas-ı z.+ ı 2a/5
zerdūz -1- [Fa] Altın ve sırma işleyici.
z.+ larına 18a/3
zernīḫ -3- [Ar] Zırnık bitkisi.
z. 49a/3
z. dütüninden 44a/17, 49a/15
z̲erre -21- [Ar] Çok küçük parçacık.
z̲. 23a/2, 29a/5, 2b/16
bir z̲. 75a/18
z̲. şuʿāʿı 2b/15
z̲. bigi ḫord u ḫaşḫāş olur 5b/8
z̲.+ ce 71a/18
z̲.+ den kiçi cānavarcuġı 10b/12
z̲.+ den küççük iki gözler 116a/19
bir z̲. deñlü baş 66a/19
bir z̲. deñlü 93a/15
z̲erre z̲. gibi 26a/3
z̲. ḳadar ziyānumuz degmez 28b/15
z̲. ḳadar 97b/3
bir z̲. miḳdārı cānlu cānavar 26a/2
her z̲.+ nüñ ve on sekiz biñ ʿālemüñ miḳdārlu miḳdārınca Ḥaḳ Teʿālāya ṭāʿat u ʿibādetleri 66a/2
her z̲.+ sinde 53b/17
ḫāk-i pāyuñ z̲.+ siyken 71a/20
z̲.+ ye 53b/3
bir z̲.+ yi ayırsañ 66a/3
z̲. z̲erre gibi 26a/3
Z̲erre -1- [Ar] Metinde adı geçen bir dağ.
Z̲. ṭaġına 22a/20
z̲errece -1- [Tr] Zerre kadar.
bir z̲. yoḳdur 116a/19
zerrīn -20- [Fa] Altından yapılmış.
z. 98b/3
taḫt-ı z. 18a/21
bir z. ʿinānlu siyāh ata 99b/2
z. ayaḳlar 108b/7
levḥ-i z.+ i düzen 37b/15
yüz yigirmi biñ z. kemer ḳollar 74a/15
z. kürsī 69b/15
z. kürsīde 83b/5
gevherī z. kürsīlere 12a/9
z. kürsīye geçüp 117a/11
bir z. serīr üzre 76a/1
cevherī z. şehnişīn üzerinde 89b/3

z. tāclu ʿalem-i 98a/17
ol z. tācludur 99b/6
bir z. taḫt 68b/4, 69b/11
z. taḫta çıḳup 16b/6, 91a/2
z. taḫta geçüp oturur 89b/1
taḫt-ı z. üstüne 68b/5

zerrīn-sīmīn -5- [Fa] Altın ve gümüşten yapılmış.
z. 11b/12
z. cevherī ṣandallara geçüp oturup 13b/7
z. ḳubbe şeklinde 3b/9
z. ṣandallar 69b/13
z. siniler ḳoyup 108b/5

zevād -1- [Ar] Erzak, azık.
bir yıl yitecek et z.+ esin 9b/5

zevāde -1- [Ar] Erzak, azık, yiyecek.
z. ḳomaz 7a/8

zevāhir -1- [Ar] Kıymetli madenler.
gevāhirüñ cevāhirüñ z.+ üñ ḥadd ü nihāyeti 14b/21

zevāl -9- [Ar] Yok olma.
bir z. 22b/17
naḳṣ-ı z. 22b/17
z.+ de 72a/20
z.+ e 72a/16
z. geldi 24a/12
ikindü z.+ i oldı 107b/21
anuñ z.+ i olmaya 72a/2
öyle z.+ inden 6a/17
öyle z.+ ine gelse 87a/12

ẕevḳ -3- [Ar] Hoşa giden bir şeyden duyulan beğenme duygusu.
ẕ.+ i 108b/10
ẕ. iderkin 38b/14
şevḳ u ẕ. ḳıluban 38b/11

Zeyd -1- [Ar] Klasik İslam fıkhının kahramanlarından biri.
Z. ü ʿAmr 24a/16

zeyn -5- [Ar] Süs, bezek.
z. eylese 86a/12
z. itdiler 16b/2
laʿl-i Bedaḫşī gevher birle z. olmış tācın başına urunurdı 87b/1
z. olmış 87a/14, 87a/17

zeyt -2- [Ar] Zeytin.
z. yaġına ḳarışdurup 48b/10
z. yaġıyla 109b/20

zeytūn -3- [Ar] Zeytin.
z. 15a/12
bir niçe yapraḳlu z. aġacı 42a/4
ol ḫurmāyıla z. şecerleri üzerinde 15a/16

żıdd -2- [Ar] Karşıt.
bu ẕübāb ṣınfınuñ ż.+ ı 43b/12
her nesnenüñ bir ż.+ ı 43b/12

ẓıll -5- [Ar] Gölge.
ẓ.-ı Ḫallāḳ Yaradanın gölgesinde, korumasında. 2b/7
ẓ.-ı maʿbūd Tanrının korumasında.35a/10
ẓ.-ı Yezdān Allah'ın korumasında. 51a/5
ẓ.-ı Yezdānuñ cān-ı 119a/16
Allāh Teʿālānuñ ẓ.+ ında olanlardandır 12b/20
ẓ.+ı-durur 119b/1

zī-melik-1- [Ar] Mülkün sahibi
z. 40a/14

zī-müsebib -1- [Ar] Sebeplerin sahibi.
z. 1b/10

ẕiʿāb -3- [Ar] Kurtlar.
ẕ. 45b/8, 48b/3
nehengile ẕ. 47b/20

zībā -2- [Fa] Süslü.
z. 53b/1
z. saḥn u raʿnā kelām 71a/7

zibil -4- [Ar] Hayvan gübresi, çöp.
z.+ den 4b/6, 66a/15
z.+ dendür 48b/12
z.+ den ve ʿufūnātdan 61a/21

zibl -2- [Ar] bk. **zibil**
z.+ den 53a/18
z.+ den ve ʿufūnātdan 52b/17

zih -1- [Fa] Yay kirişi.
z. 29a/17

ẕihn -1- [Ar] İnsanın kendini ve çevresini bilmesinde rol oynayan idrak.
ẕ. ü idrāk ü başīret ḳuvvetiyle 43a/11

ẕikir -1- [Ar] bk. **ẕikr**
ẕ. idem 17a/5

ẕikr -44- [Ar] Allah'ı sürekli anma; tekrar ederek belirtme, ifade etme, bahsetme.
ẕ. 116a/21
ḳuvvet-i ẕ. 10b/4
ẕ.-i Ḫaḳ Allah'ı zikir. 91b/10
ẕ.-i Ḥaḳdan ḫālī olmadı 67a/1
ẕ.-i Ḥaḳdan ḫālī olmadılar 78a/15
ẕ.-i Ḥaḳdan ḫālī olmadum 100a/21
ẕ.-i Ḥaḳdan ḫālī olmaya 67a/9
ẕ.-i Ḥaḳdan ḫālī olmaz 67a/14
ẕ.-i Ḥaḳdur 43b/6
ẕ.-i Ḥaḳḳa meşġūl olam 68a/15
ẕ.-i Ḥaḳḳa meşġūl 67a/9
ẕ.-i Ḥaḳḳı 66a/21

z.+ i 2a/1
z. idelüm 3a/16
z. ider 53a/14
z. iderdi 104b/7
Allāhı z. iderdi 63b/11
z. idesiz 65b/11
z. idevüz 115b/17, 87b/16
z. idicek 61a/20
z. idüp 2a/7, 71b/6
Allāh z.+ inden ġayrısı 116b/8
z. itdi 67a/20
z. itdügüm siñek ḳanadınca 116b/3
z. itdügümden maḳṣūd 39b/21
z. itdükden ṣoñra 67a/11
z. itdüñ 29a/18
z. itmek gerek 67a/12
Ḥaḳḳı z. itmek 67a/13
z. itmekdedür 68a/16
anuñ z.+ iyilem 119a/6
z. ḳodı 66a/20, 93a/16
z. olan bed-rāyiḥa 11a/2
z. olan dutsaḳları 101b/10
z. olan mermerlerüñ birbirinden tefāvutı olmaya 28a/21
z. olan perīler ve cinnīler serhengleri daḫı 18b/17
z. olan ṭaşları 28b/1
z. olan 119a/19, 16b/6
yirinde z. oluna 61a/14
z. olundı 18a/14

zikru'llāh -2- [Ar] Allah'ı anma.
z.+ dan ṣoñra 67a/11
z. sevenlerdür 116b/8

zillet -9- [Ar] Aşağı olma, hakirlik.
z. buḳaġusında 50b/8
z.+ de 51b/11
z.+ dedür 51b/11
z.+ den 51b/10
ölümle z.+ e 94a/6
z.+ e irisersin 39b/4
z. ehli 51b/11
z. görmeyesiz 42a/19
z.+ i çekiser 42a/20

zin -1- [Fa] Yer, yeryüzü.
z.+ de 104a/10

zinā -1- [Ar] Nikahsız birleşme.
z.+ dan livāṭadan düriyen cinnīlerdür 10a/5

zindān -4- [Fa] İçinde tutukluların, hükümlülerin konulduğu kapalı yer.
z.+ a ṣalup 89b/18
bend ü z.+ a ṣalup 90a/1
z.+ dan 78b/18
z.+ dan çıḳarmaḳ cehdinde 3b/3

zinde -1- [Fa] Diri, canlı.
z. olasın 45b/16

zīnet -4- [Ar] Süs.
bu z.+ de göricek 72a/7
hümām-ı aʿẓam resūl ol dīne z.+ i viren 2a/17
Zühre-bānūnuñ ṣanʿatına taḥsīn ve bisāṭuñ z.+ ine āferīn itdiler 18b/6
z. itdiler 15b/19

zīnetlü -1- [Tr] Süslü.
z.+ dür ve şevketlüdür ve şöhretlüdür 8b/7

zinhār -7- [Fa] Sakın, asla.
z. 116b/2, 33b/15, 41b/14, 41b/17, 68a/6, 70a/10
Z. 58b/21

zīr -3- [Fa] Alt, alt taraf.
z.-i zemīne Yerin altı. 39b/16
z. ü zeber ḳılmadı 111a/13
z. ü zeber ḳılurdı 31a/19

zīr-dest -1- [Fa] El altında bulunan, tâbi.
devletinüñ z.+ i 2b/9

zīrā -114- [Fa] Çünkü, şundan dolayı.
z. 108b/10, 108b/9, 110b/13, 11a/13, 12a/13, 17a/12, 25b/19, 26a/1, 26a/2,
26b/9, 28b/4, 2b/10, 30a/4, 30a/9, 33b/4, 34a/3, 62a/4, 62b/9, 67a/9,
74a/18, 76b/6, 84b/7, 8a/13, 93b/11, 95b/3, 9b/9
z. ki 100a/8, 102a/16, 102a/8, 104a/18, 108a/16, 10a/18, 110b/5, 110b/7, 111a/8,
112b/18, 113a/17, 114b/11, 116a/14, 116b/16, 116b/9, 13a/18, 13a/8, 14a/10, 16b/12,
16b/18, 17a/7, 17b/19, 17b/5, 18a/20, 19a/3, 21a/21, 22a/5, 22a/8, 3b/21,
41a/7, 42b/10, 42b/18, 43a/12, 43a/15, 47a/3, 48a/5, 48b/9, 50b/20, 50b/4,
51b/11, 52a/18, 52b/13, 55a/18, 55a/3, 58b/10, 5a/8, 61b/16, 61b/19, 62a/15,
65a/18, 65b/16, 66a/1, 66a/12, 66b/9, 69b/4, 70a/15, 74a/12, 75a/15, 76b/15,
77a/4, 78a/20, 79a/11, 79b/9, 7b/5, 80a/1, 84a/13, 85a/16, 85b/19, 88a/11,
8a/1, 91b/2, 92a/13, 93b/14, 95a/17, 96a/4, 96b/13, 97b/1, 97b/13, 9a/3,
9a/4, 9b/15
z. kim 19a/8, 43b/13, 49b/21, 52a/1, 52a/2, 78b/19, 96a/3

z. 23a/14, 33a/11
zirāʿat -1- [Ar] Bitki yetiştirmek amacıyla toprak üzerinde yapılan çalışmaların bütünü.
z. iderken 114b/18
zişt -3- [Fa] Çirkin.
anlara mānend bir z. 115a/5
anlardan z. 115a/4
ḳanġısı z. 115a/4
żiyāʾ -5- [Ar] Işık.
ż. vir-ür 40b/21
bir ż. 41b/18
ol ż. 44a/8
ṭaġdan ż. gönderüp 42a/14
ż. virür 63b/1
żiyāb -1- [Tr] bk. **żiʿāb**
ż. 45b/5
ziyād -16- [Ar] Artma, fazlalık.
z. 16a/20, 23a/5, 38b/6
Allāha z. 109a/21
ġāyet z. 113b/2, 45a/2, 76b/20
gey z. 30b/19
itsün z. 101b/9, 94a/17
oldı z. 92b/11
z.+ dur 88a/15
z. itdi 65a/6
z. ḳıldı 38b/3
z. ḳılmasa 88a/17
gey z. kim 29a/2
ziyāde -32- [Ar] Fazla, çok.
z. 110a/8, 37b/9, 42a/3
bu peşşenüñ sözi miḳdārından z. 114a/21
itsün z. 71b/1
ḳara siñek ṣınfından ve baʿūż cinsinden z. 50a/9
z. bitüp 27b/20
z.+ dür 102a/9, 113b/18, 22a/8, 44b/1, 50a/19
z. düşdi 73b/15
ʿaḳıl azlıġından z. ḫod maraż 62b/7
z. iʿtibār u ʿizzet ḳıldı 65a/10
devletin z. ide 37b/19
z. itdi 44b/9
z. itsün 46a/8
z. ḳardur 25b/20
z. ḳıla 38a/4
z. ḳurbānlar itdi 9b/3
ʿaḳl azlıġından z. maraż 28a/8
z. naẓar itdüginden 16b/16
z. ola 42a/18
ʿömri z. ola 77a/13
z. olduġı ecilden 50a/21
ġāyet z. olduġı ecilden 10b/1
z. olsa 113b/18
z. olup 47b/1
z. olur 17a/20
z. yaġmur yaġsa 16a/15
żiyāfet -2- [Ar] Yedirip içirme.
ż. ḳıldı 13b/6
ż. ü envāʿ 11b/14
ziyān -9- [Ar] Zarar.
z. girmiş 74a/4
z. görmez 55a/20
z. ider belki çoḳ kişiler 62a/14
kār ḳılmaya ve z. itmeyeler diyicek 19b/11
z. itmezüz 51a/9
ẕerre ḳadar z.+ umuz degmez 28b/15
z.+ umuz irmez 51a/8, 51b/2
ziyāret -28- [Ar] Bir kimseyi veya bir yeri görmeye gitme.
z. 25a/9, 67b/8
z.+ e gelenler 67b/19
z. eyle 21a/16
z. iden 68a/12
z. iderler 69a/15
z. idesin 36a/19
z. idicilerdür 51b/15
Süleymān-ı Bū-türāb merḳadı z.+ in ḳıldı 35a/11
ṭaşra z.+ ine 73b/14
z. itdi 35a/12
z. itdük 69a/10, 70a/13, 70b/6
z. itdürem 36a/4
z. itmek 43a/15
z. ḳıla diyicek 26a/8
z. ḳılalum 68a/11
z. ḳılam 21a/20
z. ḳılavuz 77b/10
z. ḳılmışca 68a/12
bir mürsel peyġāmber z. ḳılsa 68a/12
z. ḳıluñ diyicek 37a/6
z. ḳılup 22b/2, 36b/15
merḳad-ı Süleymān bin Bū-türābı z. ḳılup 25b/17
z. ve ḫiẕmetine yüz sürüp 43a/14
z. ve ḫiẕmetüñe 63a/12
ziyāretgāh -4- [Ar] Türbe, ziyaret edilen yer.
Nemrūduñ z.+ ına 73b/9
z.+ ını 39b/17
z.+ lar 25a/8
şehrden ṭaşra bir z.+ ları 73b/7
zor -7- [Fa] Sıkıntı, eza, güçlük.

yirinden biñ dürlü z.+ ıla ırġurup 32a/21
z. idüp 33a/19, 93b/7
z. itdiler 75a/17
z. itse 35a/21
z. ḳılup 33b/1, 33b/9
ẕū-fünūn -5- [Ar] İlimle donatılmış.
ẕ. 71a/2, 85b/7
olmaz ẕ. 118b/8
ṣaḥn-ı ẕ.+ dur 41a/12
ol cihānuñ ẕ.+ ı 95a/11
Zuḥal -2- [Ar] Satürn.
Keyvān-ı Z. ṭalʿatlu 106a/19
Z. sāʿatı irse 17b/13
ẓuhūr -2- [Ar] Meydana çıkma.
cemīʿ ẓ.+ a gelüp 98a/5
ẓ.+ a götürdi 20a/2
ẓulm -14- [Ar] Adalete aykırı davranma.
yalan gibi ve töhmet ve bühtān ve riyā ve fısḳ ve ẓ. 62a/13
bu ẓālimüñ ẓ.+ ı 80a/16
ẓālimüñ ẓ.+ ı 91b/2, 96b/13
ẓ.+ ı iden 50a/17
ẓ.+ ı olar 50a/17
ẓ. itdilerse 50a/11
yaramazlıḳ ve ẓ. nişānıdur 7b/18
ẓ. u bācı 40a/15
ẓ. ucundan yaşamayup 7b/20
itdi ẓ.+ ü 92b/12
senün ḫod ẓ.+ üñ 84b/17
ẓ.+ üñ cezāsı 91b/3
ẓ. ve cevr itmez 111a/15
ẓulmet -5- [Ar] Karanlık; acı, zulüm.
ẓ. 46b/14
ẓ.+ de 3a/13
o ẓ.+ i döşedür 2a/5
hicrī ẓ.+ ini çekmesün 71a/15
ẓ. ve ḥicāb ve ıraḳlıḳ 62a/12
ẓulüm -1- [Ar] bk. **ẓulm**
ẓ. 119b/5
ẓulümāt-11- [Ar] Karanlıklar; eziyetler.
ẓ. 27a/4
ẓ.-ı jengin ki açdı 67a/2
ẓ.+ a döndürüp 98a/19
ẓ. baḥrı gibi ḳarañu bulutlar 34b/5
baḥr-ı ẓ.+ dan 97a/19
ẓ. dutdı 42a/8
baḥr-ı ẓ. gibi bulutlar ḳapladı 34b/6
baḥr-ı ẓ. gibi görinen 34b/7
küfr ü şirk ü ẓ.+ ından 21a/3
ʿālem yüzin ẓ. ört-di 57b/4
ʿālem yüzün ẓ. ṭut-dı 55b/15
zūr -1- [Tr] (?)
fīl ü z. 22b/11
zuruḥ -1- [Ar] Hayvan pisliğinden türeyen bir tür sinek.
z. gibi 4b/6
Ẕü'l-celāl-7- [Ar] Celal sahibi Allah.
Ẕ. 10b/9, 37b/19, 45b/21
Ṣāniʿ-i Ẕ. 12b/18
Ẕ.-i lem-yezeldür 93a/14
Ṣāniʿ-i Ẕ.+ uñ ḳudretine 47b/7
Ṣāniʿ-i Ẕ. ve Ḳādir-i 20b/6
Ẕü'l-celāli'llāhi -1- [Ar] bk. **Ẕü'l-celāl**
Ẕ. Ḫudā 1b/2
Ẕü'l-ḳarneyn -2- [Ar] Peygamber veya veli; Kur'an-ı Kerim'de kıssası, doğuya ve batıya seferleri zikredilmiştir.
Ẕ. 49b/8
Ẕ. naḳlince 71b/4
Ẕü'l-ḳarneynī -1- [Ar] Ẕü'l-ḳarneyn gibi.
Ẕ. sed 29b/2
ẕübāb -227- [Ar] Sinek.
ẕ. 110a/10, 110a/7, 115a/9, 22b/11, 24a/17, 41a/2, 41a/8, 44b/15, 48b/2,
49a/11, 49a/5, 51b/18, 52a/14, 53b/3, 54a/21, 65a/17, 65b/16, 82b/21, 88b/3,
88b/6, 91b/7, 94a/5, 95a/15, 95b/12, 95b/21, 96b/15, 98a/12, 98a/13, 98b/18
aʿvān-ı ẕ. 45b/4
baʿūżıla ẕ. 47b/20
baʿżı ẕ. 99a/21
bir kem ẕ. 90b/16
bu ẕ. 100b/18
cünd-i ẕ. 46b/13, 54b/10, 90b/20, 92b/5, 93a/9, 99a/14
dābbe ve ẕ. 53a/11
ger baʿūż u ger ẕ. 48b/16
ḥarīṣ ẕ. 42a/16
Hedvāl-i ẕ. 55a/1
helāk iden bu ẕ. 97b/9
helāk iden ẕ. 97b/20
her ẕ. 101a/17
mūrıla ẕ. 96a/14
o ẕ. 50a/4
ol çoḳluḳ ẕ. 54b/19
peşşe-i reʾīs-i ẕ. 50b/15
reʾīs-i ẕ. 41a/18, 41a/21, 46b/20
tekvīn-i ẕ. 44b/10
uyuz ẕ. 101a/17
yā ḳara siñekler reʾīsi Hedvāl ẕ. 54b/1
yā ẕ. 50a/17, 50b/21, 52a/20, 52b/11, 52b/8, 53a/4, 65b/7, 66a/7, 97b/17
żaʿīf ü ger ẕ. 67a/14

ẕ.-ı baʿūż ḥaḳḳında 111a/21
ẕ.-ı baʿūż tekvīn Behyārūş tekvīn 71b/5
ẕ.-ı cündden daḫı 47a/20
ẕ.-ı cündden 47a/18
ẕ.-ı cünūddan 46b/20
müvekkel-i ẕ.-ı tekvīn birle 9a/13
ẕ.-ı żaʿīf 43a/8
o ẕ.+ a 51a/3
ẕ. aʿżāsında 53b/20
yarasayla ẕ. arasında 65b/15
ẕ. baʿūż 49a/10
müvekkel-i ẕ. Behyārūşı 114a/5
ẕ. cinsi daḫı 54a/17
ẕ. cinsi ṭutmış gök yüzüni 49b/2
ẕ. cinsi 46b/1, 54b/4
benümle bile olan ẕ. cinsi 41b/11
bu ẕ. cinsi 41a/5
ne ḳadar ẕ. cinsi 95b/1
ẕ. cinsin 45a/19, 46a/18
ẕ. cinsinden 64a/17
ẕ. cinsindenüm 41b/1
ẕ. cinsiyle 51b/21
andan yaña uyan ẕ. cinsiyle 42b/10
iy ḥarīş ẕ. cinsleri 42a/12
ẕ. cündi düriyüp 98b/10
ẕ. cündi reʾīs 78a/6
ẕ. cündi reʾīsi Cercīsimiş 97b/8
ẕ. cündi şıyıp 91a/21
ẕ. cündi 70b/8, 91b/4, 97b/15, 99b/13
bu ẕ. cündi 51a/5
ceng iden ẕ. cündi 78a/9
yā ẕ. cündi 98b/11, 99a/8
ẕ. cündin 40b/13, 95b/2
ẕ. cündine 97a/14
tekvīn-i Kemāheynūrişile ẕ. cündini cemʿ idüp 95b/4
ẕ. cündiñüñ elinden gelür 95b/8
ẕ. cündiyle 90a/18
cemīʿ ẕ. cündüni 98a/8
ol balıḳ ḳanından dürüyen ẕ. cündüni 92a/8
ẕ.+ dan 51b/5
ẕ.+ dan ġayrı 54b/21
ẕübāb meges melaḫ mūrçe ḳısmınuñ ẕ.+ dan ġayrısı 3b/21
ẕ.+ dan ḫaber açup 61a/20
ẕ.+ dan ḥarīş 41a/17
ẕ.+ dan incinüp 97a/18
ẕ. dilin 78a/12
ẕ. dilince 53b/6, 54b/8, 94a/13, 97b/20, 97b/21
ẕ. dürüyüp 92a/7
eger ẕ. eger zenbūrdur 8b/4
bir ẕ. elinde 70b/7
ẕ. elinden 46b/11
ẕ. gibi 53a/18
şol ʿufūnātdan dürüyen ẕ. gibi 4a/1
Muḥammed Ḫātemü'r-Rusül olacak ẕ. ḥaḳḳında 54a/19
reʾīs-i ẕ. Hedvāl 47a/13, 47a/2
ẕ.+ ı 47a/2, 51a/13, 81b/13, 84a/12
bu ḥarīş ẕ.+ ıla 110a/16
bu ẕ.+ ıla 77b/7
ẕ.+ ıla ʿankebūt arasında 52a/5
ẕ. ḳırıcı ḳan içici cellād 53b/7
ol ẕ.+ lar içre 92b/5
ẕ.+ lar reʾīsi Cercīs 83a/18
ẕ.+ lar şınfına 54b/8
yā ẕ.+ lar ulusı Hedvāl 78a/7
ẕ.+ lar üzerine müvekkel olan melik Ḥayākemāgāʾille 95a/17
ol mūẕī ẕ.+ lara 54b/15
ẕ.+ larla 41b/3
cemīʿ ẕ.+ laruñ ayaġı 98a/7
ẕ. leşkerine 98a/11
ẕ. leşkerini 92a/12
ẕ. meges melaḫ mūrçe ḳısmınuñ ẕübābdan ġayrısı 3b/20
yā żaʿīf u naḥīf ẕ. reʾīs Behyārūş 80a/21
ẕ. reʾīs Hedvāl 53b/4
yā ẕ. reʾīs Hedvāl 44a/6
ẕ. reʾīse 54a/14
yā ẕ. reʾīsi Cercīs 100b/1
ẕ. reʾīsi daḫı 97b/21
ẕ. reʾīsi Hedvāl sözüni 46a/17
ẕ. reʾīsi Hedvāl 45a/4
muḳaddem gelen ẕ. reʾīsi Hedvāl 64a/12
ol ẕ. reʾīsi Hedvāl 46b/19
yā ẕ. reʾīsi Hedvāl 53a/6
yā ẕ. reʿīsi Hedvāl 53a/16
ẕ. reʾīsi Hedvālüñ üsti yanında 101a/3
ẕ. reʾīsi 50b/14
aʿvān-ı ẕ. reʾīsi 97b/6
bu ẕ. reʾīsi 90a/19
ol ẕ. reʾīsin ḳulaġuñdan çıḳarayın 84a/15
ẕ. reʾīsin naẓarına getürdi 40b/17
ẕ. reʾīsin 40b/16
ẕ. reʾīsine 51a/17, 61a/18
ẕ. reʾīsinüñ alt yanında 64a/16

z. reʾīsinüñ altı yanında oturam 64b/5
z. reʾīsinüñ bu sözin işidüp 41a/4
cemīʿ z. reʾīsleri 98b/14
ne ḳadar z. reʾīsleri 95a/18
z. serhengi Hedvāl 52a/10
aʿvān-ı z. seyyid Hedvāl 97b/10
z. seyyidi Hedvāl 78a/12
z. seyyidinüñ sözin 95b/17
bu z. ṣınfı reʾīsi 41a/14
aʿvān-ı z. ṣınfı seyyidi 78a/11
ʿār iden z. ṣınfı ulusı 78a/8
z. ṣınfı 40b/18, 42a/9, 50b/1, 50b/15, 54b/3, 61a/21, 97b/1
bu z. ṣınfı 50a/6
ol z. ṣınfı 52a/11
yā z. ṣınfı 43a/11, 64b/19
z. ṣınfıdur 52b/17
z. ṣınfın ṭaġıdıcaḳ 54b/20
z. ṣınfın 51a/8, 54a/16
bu z. ṣınfına 54a/15
z. ṣınfında 41a/16
z. ṣınfından söz açup 109b/7
z. ṣınfından 64b/16
z. ṣınfını 51b/12, 84b/4
z. ṣınfınuñ dillerini 77a/4
z. ṣınfınuñ reʾīsi 109b/8, 50a/18
z. ṣınfınuñ şenāʿatın 54b/13
z. ṣınfınuñ tekvīni 64b/11
z. ṣınfınuñ tekvīnine 64b/20
bu z. ṣınfınuñ żıddı 43b/12
z. ṣınfınuñ 61a/15
z. sözin diñleyüp 110a/12
z. şerrinden 54b/16, 97a/21
iy z. tekvīni ulusı Behyārūş 82a/4
z. ulusı Cercīsi 95a/14
bu z.+ uñ cündi içre 98b/20
her z.+ uñ ḫāṣṣasıdur 49a/17
z.+ uñ kökin kese 47a/7
ol z.+ uñ ulusına 47a/14
z. ve zenbūr ṣınfından 49b/1
z. ve zenbūr ve meges ve melaḫ cinsi cānavarcuḳlara 4b/2
z. yek 95a/17

zücāc -2- [Ar] Sırça, cam şişe.
ḳaṣr-ı z.+ ı 19a/11
z. u ḳavārīrden 15a/3

zühd -2- [Ar] Dünyaya rağbet etmeyip kendini ibadete veren.
daʿvā-yı z. 52a/2
riyā-yı z.+ i ḳılma 108b/12

zühhād -1- [Ar] Zahitler.
z.+ ıla ʿubbād 2b/21

Zühre -1- [Ar] bk. **Zühre-bānū**
Z.+ yi 19a/7

Zühre-bānū -17- [Ar+Fa] Metinde Humāyūn Şahʾın amcasının kızı.
Z. 11b/17, 11b/21, 17a/13, 17a/6, 17a/9, 17b/16, 17b/5, 18a/16
ʿammüsi ḳızı Z. 16b/17, 16b/4
Z. daḫı 19a/11
Z.+ nuñ şanʿatına taḥsīn ve bisāṭuñ zīnetine āferīn itdiler 18b/6
Z. sarāyından 18a/18
Z.+ ya 17b/3, 18b/19
Z. yanınca 18b/18
Z.+ yı 18b/21

zühre-cebīnet -1- [Ar] Parlak alınlı, ay yüzlü.
z. 16b/9

zühre-fiṭnat -1- [Ar] Parlak kavrayışlı, zeki.
güneş-ṭalʿat ḳamer-behcet z. bir maḥbūbe-i 11b/18

zühre-şūret -1- [Ar] Ay yüzlü.
cemīle z. ḥüsnüñi görincegiz 18b/4

zülāl -1- [Ar] Saf su.
z. olur 86a/12

zülf -4- [Fa] Yüzün iki tarafından sarkan saç lülesi.
z.-i miskīnini 86a/7
Butan z.+ inden özge 119b/11
z.+ üñ 23a/20
būy-ı z.+ üñ derdi 23b/2

Zülzāl-ı ekber -2- [Tr] Metinde Kāhir bin Sām Süvār'ın arkadaşları.
Z.+ ile 101b/3
Z.+ ile Elḥānin bin Yaʿda ve Ḳahhār-ı cābir-ile 101b/11

zümürrüd -5- [Ar] Zümrüt.
yeşil z.+ den 40b/21
zebercedden ve z.+ den 86b/21
z.+ den zebercedden fīrūzeden eşcār u eşmārlar 15a/9
muṭlaḳ yeşil z.+ e 63a/21
pīrūze ve zebercedile ve z.+ le 87a/14

ẕürefā -3- [Ar] Zarif kimseler.
ekmel-i ẕ. 46a/15
taḥsīn-i ẕ. 17b/20
ḥāżır olan melāʾike ḥükemā ʿulemā enbiyā etḳiyā ẕ. fuṣaḥā 24a/3

ẕürriyāt -2- [Ar] Nesiller.
ẕ.-ı semmūr böcegin Samur böceğinin nesli. 13b/17
şeyṭān ẕ.+ ından 13b/20

ẕürriyyāt -2- [Ar] bk. **ẕürriyāt**
şeyāṭīn ẕ.+ ıdur 52b/4
şeyṭān ẕ.+ ıdur 45b/7

Toplam Kelime Sayısı : 78.061
Toplam Madde Başı Sayısı : 6.327
İsim Sayısı: 5.500
Fiil Sayısı: 827

Dil Sayıları:
Tr: 2.395
Tr+Ar: 1
Tr+Fa: 3
Ar: 2.730
Ar+Tr:75
Ar+Fa: 44
Fa: 979
Fa+Tr: 25
Fa+Ar: 69
Erm: 1
Yun: 3
Moğ: 2

SONUÇ

1. Firdevsî-i Rûmî'nin Süleymân-nâmesi 81 ciltlik bir eserdir. Çalışmamıza konu olan 75. cilt ise yazıldığı dönem itibariyle 15. yüzyılın son yarısı ve 16. yüzyılın ilk çeyreğini kapsamaktadır. Bu dönem Eski Anadolu Türkçesi'nden Osmanlı Türkçesi'ne geçiş devresidir.
2. Eser üç nüsha olarak tespit edilmiş; Topkapı Sarayı Hazine 1231 ve Hazine 1536 nüshaları ile Paris Bibliotheque Nationale Supplement Turc 1293 nüshaları üzerinden çalışma yapılmıştır. Esas nüsha Hazine 1231 nüshası kabul edilmiş; diğer nüshalardan tenkitte yararlanılmıştır.
3. Metnin harekeli olması okumayı kolaylaştırsa da bu zaman zaman kelimelerin yazımında karışıklığa yol açmış, çalışmayı zorlaştırmıştır. Hem nazımda hem nesirde, harekelere büyük oranda sadık kalınmıştır.
4. Metnimizde Eski Anadolu Türkçesi'nin dil özellikleri ağırlıklı olarak görülmekle beraber Osmanlı Türkçesi'nin dil özellikleri de yer yer tespit edilebilmektedir.
5. Eser konusu itibariyle Hz. Süleyman'ın hayat hikâyesini ve kahramanlıklarını anlatır. Eser halk hikâyesi türünde yazılmış, efsanevî ve olağanüstü bir anlatıma sahiptir.
6. Çalışmanın Giriş bölümünde Firdevsî, hayatı ve eserleri hakkında ayrıntılı bilgi verilmiştir. Çalışma esnasında Firdevsî'ye ait daha önceki araştırmalarda adı geçmeyen yeni bir eser ortaya çıkarılmıştır. Hayāt-ı Hayvanāt-ı Kebîr (Kitâb-ı Hayât-ı Hayvān) adlı bu eserden Firdevsî bizzat metnimizde haber vermiştir. Bu eser dışında başka eserlerinin de hangi yazma eser kütüphanelerinde olduğuna dair bilgiler de en güncel haliyle verilmiştir.
7. Metinde Uygur ve Arap imlâ geleneğinin birlikte kullanılması, kelime gövdesine bitişik yazılması gereken eklerin gövdeden ayrı yazılması, ayrı yazılması gereken eklerin bitişik yazılması, ikili imlâ tercihleri, ç ve p seslerinin be (ب) ve cim (ج) ile yazılmasına kadar dikkat çeken imlâ problemleri bulunmaktadır. Bu bakımdan metnin imlâsı Eski Anadolu Türkçesi'ndeki kadar düzenli değildir.
8. Çalışmanın İmlâ bölümü ve sözlüğüne bakıldığında bazı ağız özelliklerine de rastlanmıştır. Müellifin bazı kelimeleri kullanımındaki tasarrufu bize bunu göstermektedir.

9. Çalışmamızın İnceleme bölümünün en dikkat çeken özelliği Eski Türkçe'ye dair izler taşımasıdır. Bu özelliklerin başında "-dA" bulunma hali ekinin ayrılma hali görevinde kullanılması gelmektedir ve Eski Türkçe'de görülen bir özellik olup metnimizde de görülmektedir: göñli-nde eyitdi 16b/9, vs.
10. Eski Türkçe'de var olan bazı kelimelerin kullanımı devam etmiştir: çıñra-, aġu, egin, acuġ, vs. gibi.
11. Birinci teklik şahıs zamiri hem "ben" hem de "men" olarak nöbetleşe kullanılmıştır. Buradan yola çıkarak Bibliotheque Nationale nüshasında men kullanımına rastlanmamış; böylece bu nüshanın diğer nüshalardan çok sonra istinsah edildiği düşünülmüştür.
12. Metinde önlük-artlık uyumu hem Türkçe kelimlerde hem de Arapça-Farsça kelimelerde tamdır. Yabancı kelimelerde uyum ilerleyici ve gerileyici benzeşmeler yoluyla yapılmış; bu kelimeler metne de uyuma girmiş şekilleriyle alınmıştır.
13. Eski Anadolu Türkçesi'nin karakteristik ses olaylarından "yuvarlaklaşma" metnimizde de en çok görülen ses olayıdır. Bazı kelimelerde "düzleşme" temayülü de tespit edilmiştir.
14. Bildirme eki olarak -dUr/-dUrUr/ṭUrUr olarak tespit edilmiştir.
15. Metinde gereklilik eki "-sA gerek" olarak kullanılmıştır.
16. Metinde gelecek zaman eki -ısAr ve -AcAK'dır.
17. "içün" ve "ile" edatları cümleye genellikle bitişik yazılsa da ayrı olduğu örneklere de rastlanmıştır.
18. Metinde mensur kısımlarda da "ve" bağlacı yerine "vü" kullanılmıştır. Bunlar dipnotlarda gösterilerek dönemin diline uygun hale getirilmiştir.
19. Birleşik cümlelerde yan cümle kuran edatlar genellikle yabancı dillerden alınmıştır. Türkçe çok az yan cümle bağlayıcı edat vardır.
20. Cümle bahsinde müellifin sadece manzum değil metnin mensur parçalarında da devrik cümleyi sıkça kullandığı tespit edilmiştir. Metinde hareket sağlama ve cümleyi etkin kılma olarak değerlendirilebilecek bu durum Süleymân-nâme hakkında yapılan daha önceki çalışmalarla karşılaştırıldığında uyum söz konusudur.

21. Çalışmanın Sözlük bölümü kelime hazinesi ve deyimler bakımından oldukça zengin olması, Türkçe'nin söz varlığını zenginleştirmesi bakımından dikkate değerdir. Özel isimlerin bir çoğunun İran'ın mitolojik kahramanlarından ve peygamber isimlerinden oluştuğu görülmektedir. Ayrıca Firdevsî efsaneleştirdiği hayvan kahramanlara da özel adlar vermiştir.

22. Metinde madde başı 6.327 kelime olup bunların 5.500'i isim; 827'si ise fiildir.

23. Metinde en çok 2.722 kelimeyle Arapça kökenli kelimeler bulunmaktadır. Daha sonra 2.395 kelimeyle Türkçe; 979 kelimeyle Farsça kelimeler bulunmaktadır. Arapça-Farsça'dan terkip edilen 146, Arapça-Türkçe'den terkip edilen 45, Farsça-Türkçe'den terkip edilen 28 kelime mevcuttur. Ayrıca 3 Yunanca, 2 Moğolca ve 1 Ermenice kökenli kelime bulunmaktadır. Metinde tekrarlarla birlikte kullanılan toplam kelime sayısı 78.061'dir.

24. Metinde Arapça-Farsça tamlamalar sıklıkla kullanılmıştır. Arapça tamlamalar Farsça tamlamalardan daha çoktur. Bu tamlamaların çoğu kişi veya mekân tasvirlerinde tespit edilebilmektedir.

25. Eserin çalışılması daha önce yapılan Süleymân-nâme çalışmalarını tamamlar niteliktedir. Üç nüsha üzerinde yapılan çalışma ile Süleymân-nâme çalışacak araştırmacılar için mühim bir açık kapatılmıştır.

26. Eserin Hz. Süleymân'ın hayatına ait hikâyeler ve anektotlar bakımından zengin olması, hem Türk edebiyatı tarihine ışık tutması, hem Türk Halk Bilimi alanına katkı sağlaması bakımından önemlidir. Ayrıca çalışma din tarihi alanında araştırma yapacaklara bir kaynak niteliği taşımaktadır.

KAYNAKÇA

Kitaplar

Abul, Y. (2004). Süleymân-nâme-i Kebir'in 43. Cildi Üzerinde Metin ve İnceleme. *Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi.* Manisa: Celal Bayar Üniversitesi SBE.

Akay, A. (1990). Firdevsî-Süleymân-nâme (44. Cilt) Metin ve Fiiller Üzerine Bir İnceleme. *Yayımlanmamış Doktora Tezi.* İstanbul: İstanbul Üniversitesi SBE.

Akkaya, H. (2010). Süleymân. *İslam Ansiklopedisi* C. 38. İstanbul: TDV. Yay.

Aksoy, M. (2000). Uzun Firdevsî'nin Süleymân-nâmesi'nde Destan Unsurları C. I-II. *Yayımlanmamış Doktora Tezi.* İzmir: Ege Üniversitesi SBE.

Aksan, D. (1998). *Her Yönüyle Dil Ana Çizgileriyle Dilbilim.* Ankara: TDK Yay.

Aksu, C. (2008). Firdevsî (Rumî, Uzun). *Yaşamları ve Yapıtlarıyla Osmanlılar Ansiklopedisi.* İstanbul: YKY Yay., C. I.

Aksu, R. (2016). Firdevsî-i Rûmî, Süleymân-nâme-i Kebîr - 10. Cilt. *Yayımlanmamış Doktora Tezi.* Erzurum: Atatürk Üniversitesi, SBE.

Aydın, A. (2011). Kitâb-ı Usûlü'l-Melâhame Ebrî Hâce İbn-i Âdil (Giriş-İnceleme-Metin-Dizinler). *Yayımlanmamış Doktora Tezi.* Sakarya: Sakarya Üniversitesi, SBE.

Aydın, H. (2017). Firdevsî-i Rûmî'nin Süleymân-nâme'sinin 68. Cildi (İnceleme-Tenkitli Metin). *Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi.* Nevşehir: Hacı Bektaş Velî Üniversitesi, SBE.

Babinger, F. (1982). *Osmanlı Tarih Yazarları ve Eserleri.* Üçok, C. (çev.). İstanbul: T.C. Kültür Bakanlığı Yay. (Orijinal baskı tarihi yok.)

Babür, Y. (2013). Firdevsî-i Rûmî Süleymân-nâme-i Kebîr (6-7. Ciltler/ İnceleme-Transkripsiyonlu Metin). *Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi.* Erzincan: Erzincan Üniversitesi, SBE.

Banarlı, N. S. (1997). *Resimli Türk Edebiyatı Tarihi.* C. 1. İstanbul: MEB Bas.

Banguoğlu, T. (1979). *Ana Hatlariyle Türk Grameri.* Ankara: Dergâh Yay.

Biçer, B. (2005a). Firdevsî-i Rûmî ve Tarihçiliği. *Yayımlanmamış Doktora Tezi.* Konya: Selçuk Üniversitesi SBE.

Bursalı Mehmed Tahir (1972). *Osmanlı Müellifleri.* İstanbul: Meral Yay. (Orijinal baskı tarihi 1915).

Büyükkarcı, F. (1993). Firdevsî-i Tavîl ve Dâvetnâmesi. *Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi.* İstanbul: Boğaziçi Üniversitesi SBE.

Canım, R. (2011). *Divan Edebiyatında Türler.* Ankara: Grafiker Yay.

Canım, R. (hzl.) (2000). *Latîfî, Tezkiretü'ş-Şuarâ ve Tabsıratü'n-Nuzamâ (İnceleme-Metin).* Ankara: AKM Yay. (Orijinal baskı tarihi 1546).

Coşkun, V. S. (2013). *Zaîfî'nin Sergüzeşt-mâme'si.* İstanbul: İSAM Yay.

Çatıkkaş, M. A. (2009). *Firdevsî-i Rûmî Süleyman-nâme-i Kebîr.* Ankara: TDK Yay.

Çatıkkaş, M. A. (2015). *Firdevsî-i Rûmî Şatranç-nâme-i Kebîr.* Ankara: TDK Yay.

Çavuşoğlu, A. ve Uğur, A. (hzl.). (2014). *Gelibolulu Mustafa Ali, Künhü'l-Ahbar, Dördüncü Rükn, Osmanlı Tarihi*. C. 1. Tıpkıbasımı. Ankara: TTK Yay.

Çelik, Z. (2010). Firdevsî-i Rûmî'nin Süleymân-nâme Yazmasının (81. Cilt) (82b-123b yk.) Bilimsel Yayını ve Üzerinde Dil İncelemeleri. *Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi.* İstanbul: Mimar Sinan Üniversitesi SBE.

Demir, N. ve Yılmaz, E. (2006). *Türk Dili El Kitabı.* Ankara: Grafiker Yay.

Eraslan, K. (1986). *Ali Şîr Nevâyî: Nesâyimü'l-Mahabbe min Semâyimi'l-Fütüvve.* İstanbul: İÜ Yay.

Ercilasun, A. B. (1984). *Kutadgu Bilig Grameri.* Ankara: Gazi Üniversitesi Yay.

Erdal, M. (1991). *Old Turkic Word Formation A Functional Approach to the Lexican*. Cilt:1. Almanya: Wiesbaden.Yay.

Erdem, M. D. (2005a). Kitāb-ı Kıssa-nāme-i Süleymān Aleyhisselām Üzerine Söz Dizimi Çalışması. *Yayımlanmamış Doktora Tezi.* Samsun: Ondokuz Mayıs Üniversitesi SBE.

Ergin, M. (1958). *Türk Dil Bilgisi.* İstanbul: İstanbul Edebiyat Fakültesi Bas.

Ergin, M. (1977). *Türk Dil Bilgisi.* İstanbul: Güryay Mat.

Ergüzel, M. M. (1999). *Şirvanlı Mahmud Tarih-i İbn-i Kesir Tercümesi (IV. Cilt 2. Kısım), Dil Özellikleri-Metin-Sözlük-Dizin.* Ankara: TDK Yay.

Ergüzel, M. M. (2007). *Kuşlar Kitabı Bāz-nāme-i İndî.* İstanbul: TEV Yay.

Gencan, T. N. (1966). *Dilbilgisi.* İstanbul: Ahmet Sait Bas.

Gencan, T. N. (1971). *Dilbilgisi.* Ankara: Türk Dil Kurumu Yay.

Genç, G. (1995). Firdevsî-i Rûmî, Süleymân-nâme (25 ve 26. Ciltler) Giriş-Metin-Sözlük. *Yayınlanmamış Doktora Tezi.* İstanbul: Marmara Üniversitesi SBE.

Gölpınarlı, A. (1992). *Yunus Emre ve Tasavvuf*. İstanbul.

Gölpınarlı, A. (1995). *Vilâyet-nâme, Manâkıb-ı Hünkâr Hacı Bektâş-ı Velî.* İstanbul: İnkılap Kitabevi.

Güleç, H. (1994). Firdevsî-i Rûmî'nin Süleymânnâme'si-42. Cilt, Dâsıtân-ı Ceng-i Âheng-i Efrâsiyâb-ı Türk Üzerinde Bir Metin İncelemesi. *Yayınlanmamış Doktora Tezi.* İzmir: Ege Üniversitesi SBE.

Gülsevin, G. (2011). *Eski Anadolu Türkçesi'nde Ekler.* Ankara: TDK Yay.

Gülsevin, G. ve Boz, E. (2004). *Eski Anadolu Türkçesi.* Ankara: Gazi Kitabevi.

Hacıeminoğlu, N. (1984). *Türk Dilinde Edatlar.* İstanbul: MEB Yay.

Hacıeminoğlu, N. (2000). *Kutb'un Hüsrev ü Şîrin'i Dil Husûsiyetleri.* Ankara: TDK Yay.

Hacıeminoğlu, N. (2013). *Karahanlı Türkçesi Grameri.* Ankara: TDK Yay.

İsen, M. (hzl.) (1991). *Latîfî Tezkiresi.* Ankara: Akçağ Yay. (Orijinal yazma tarihi 1546).

İsen, M. (hzl.) (1994). Künhü'l-Ahbar'ın Tezkire Kısmı. Ankara: Atatürk Kültür Merkezi Yay. (Orijinal yazma tarihi 1600).

Jafarova, İ. (2010). Firdevsî-i Rûmî'nin Süleymân-nâme-i Kebîr'i (63. Cilt) İnceleme-Metin- Dizin**.** *Yayımlanmamış Doktora Tezi.* İstanbul: Marmara Üniversitesi SBE.

Karaağaç, G. (2009). *Türkçenin Söz Dizimi.* İstanbul: Kesit Yay.

Karaağaç, G. (2010). *Türkçenin Ses Bilgisi.* İstanbul: Kesit Yay.

Karahan, L. (1995). *Erzurumlu Darîr'in Kıssa-i Yusuf'u.* İstanbul: MEB Yay.

Karahan, L. (2008). *Türkçe'de Söz Dizimi.* Ankara: Akçağ Yay.

Karatay, F. E. (1961). *Topkapı Sarayı Müzesi Kütüphanesi Türkçe Yazmalar Kataloğu* C. I-II. İstanbul: Küçükaydın Mat.

Kâtip Çelebi, (2012). *Keşfü'z-Zünûn C. 3.* Balcı, R. (çev.). İstanbul: Tarih Vakfı Yurt Yay. (Orijinal baskı tarihi 1653).

Kocatürk, V. M. (2016). *Büyük Türk Edebiyatı Tarihi.* İstanbul: İstanbul Kültür Üniversitesi Yay.

Korkmaz, Z. (2009). *Türkiye Türkçesi Grameri (Şekil Bilgisi)*. Ankara: TDK Yay.

Köksal, M. F. (2012b). *Eski Türk Edebiyatında Tenkit ve Teori.* İstanbul: Kesit Yay.

Köprülü, M. F. (1977). Firdevsî. *İslam Ansiklopedisi.* C. 4. İstanbul: MEB Bas.

Köprülü, O. F. (1996). Firdevsî, Uzun. *İslam Ansiklopedisi.* C. 13. İstanbul: TDV Yay.

Köz, İ. (2004). Firdevsî-i Rûmî'nin Süleymân-nâme Yazmasının (81. Cilt 70, 54 b.yk.) Bilimsel Yayını ve Üzerinde Dil İncelemeleri. *Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tez.* İstanbul: Mimar Sinan Üniversitesi SBE.

Kutluk, İ. (hzl.) (1997). *Beyâni Mustafa Bin Carullah Tezkiretü'ş-Şuarâ.* Ankara: TTK Yay. (Orijinal yazma tarihi 1586'dan sonra).

Kutluk, İ. (hzl.) (2014). *Kınalı-zâde Hasan Çelebi Tezkiretü'ş-Şuarâ C. II.* Ankara: TTK Yay. (Orijinal yazma tarihi 1597).

Levent, A. S. (2008). *Türk Edebiyatı Tarihi.* Ankara: TTK Yay.

Olgun, İ. ve Parmaksızoğlu, İ. (2011). *Firdevsî-i Rûmî, Kutbname.* Ankara: TTK Bas.

Özkan, M. (2009). *Türk Dilinin Gelişme Alanları ve Eski Anadolu Türkçesi*. İstanbul: Filiz Kitabevi

Özkan, M. ve Sevinçli V. (2009). Türkiye Türkçesi Söz Dizimi. İstanbul: Akademik Kitaplar.

Parlatır, İ. ve Hazai, G. (2007). *Macar Bilimler Akademisi Kütüphanesi'ndeki Türkçe El Yazmaları Kataloğu*. Ankara: TÜBA-AR Yay.

Pekolcay, N. (1996). *İslâmî Türk Edebiyatı.* İstanbul: Kitabevi Yay.

Şakar, S. Ö. (2003). Firdevsî-i Rûmî'nin Süleyman-nâme Yazmasının (81.cilt, 28yk.) Bilimsel Yayını ve Üzerinde Dil İncelemesi. *Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi.* İstanbul: Mimar Sinan Üniversitesi SBE.

Şemseddin Sâmi, (1996). *Kâmûsu'l-A'lâm Tıpkıbasım. C. 5.* Ankara: Kaşgar Neşriyat. (İlk baskı tarihi 1896).

Şentürk, A. A. (2002). *XVI. Anadolu Sahası Mesnevîlerinde Edebî Tasvirler.* İstanbul: Kitabevi Yay.

Şimşek, Y. (2013). Firdevsî-i Rûmî, Süleymân-nâme-i Kebîr (76. Cilt), Giriş, Ses Bilgisi, Tenkitli Metin, Sözlük**.** *Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi*. Samsun: Ondokuz Mayıs Üniversitesi SBE.

Şimşek, Y. (2014). Süleyman-nâme'nin Dili Üzerine (76. Cilt). *Celal Bayar Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi.* 12.3, 264-278.

Tanyıldız, A. (2005). Firdevsî-i Tavîl Münâzara-i Seyf ü Kalem (İnceleme-Metin-Sözlük). *Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi.* Ankara: Hacettepe Üniversitesi SBE.

Tekin, T. (1995). *Türk Dillerinde Birincil Uzun Ünlüler.* Ankara: Simurg Yay.

Thomsen, Wilhelm (1993). *Orhon ve Yenisey Yazıtlarının Çözümü İlk Bildiri Çözülmüş Orhon Yazıtları.* Kösen, V. (çev.) Ankara: TDK Yay.

Timurtaş, F. K. (1977). *Eski Türkiye Türkçesi*. İstanbul: Edebiyat Fakültesi Bas.

Timurtaş, F. K. (1992). *Eski Anadolu Türkçesi. Türk Dünyası El Kitabı.* Ankara: Türk Kültürünü Araştırma Enstitüsü

Timurtaş, F. K. (2012). *Eski Türkiye Türkçesi*. İstanbul: Kapı Yay.

Tombak, S. A. (2017). Firdevsî-i Rûmî'nin Süleymân-nâme'sinin 67. Cildi (İnceleme-Tenkitli Metin). *Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi.* Nevşehir: Hacı Bektaş Velî Üniversitesi, SBE.

Tulum, M. (1971). *Sinan Paşa-Tazarrunâme-Tenkitli Metin ve Fonetik İnceleme.* İstanbul: Milli Eğitim Bas.

Tulum, M. (2000). *Tarihî Metin Çalışmalarında Usul.* İstanbul: Deniz Kit.

Tuna, O. N. (1986). *Türk Dil Bilgisi (Fonetik-Morfoloji) Ders Notları.* Malatya: İnönü Üniversitesi.

Turan, Z. (1993). Eski Anadolu Türkçesi'nde Ünlü Uzunlukları: Teshil'in İmlâ Tezahürleri Işığı Altında. Açıksöz Yay.

Usta, H. İ. (1995). Firdevsî-i Rûmî, Süleymân-nâme-i Kebîr, İnceleme-Metin-Sözlük. *Yayımlanmamış Doktora Tezi.* Ankara: Ankara Üniversitesi SBE.

Vanlı, M. (2012). Firdevsî-i Rûmî, Süleymân-nâme-i Kebîr (8-9. Ciltler) (İnceleme-Metin)**.** *Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi.* Erzincan: Erzincan Üniversitesi SBE.

Yavuz, K. (1983). *XIII ve XVI Asır Dil Yadigârlarının Anadolu Sahasında Türkçe Yazılış Sebepleri ve Bu Devir Müelliflerinin Türkçe Hakkındaki Görüşleri.* İstanbul: TDA. S. 27.

Yelten, M. (2009). *Eski Anadolu Türkçesi ve Örnek Metinler.* İstanbul: İÜ Yay.

Yılmaz, O. (2008). 16. Yüzyıl Şârihlerinden Sûdî-i Bosnevî ve Şerh-i Gülistân'ı (İnceleme-Tenkitli Metin). *Yayımlanmamış Doktora Tezi*. İstanbul: Marmara Üniversitesi, SBE.

Süreli Yayınlar

Acar, K. (2013). Türkiye Türkçesi Ağzıları Sözlüğü'ne Kandıra Ağzından Katkılar. *Turkish Studies International Periodical For the Languages, Literature and History of Turkish or Turkic*. S. 8/9. s. 375-386.

Akay, A. (1999). Süleymân-nâme Nesrinde Ahengi Sağlayan Ses ve Söz Unsurları. *Türk Dünyası Araştırmaları Dergisi.* 22. 118, 217- 228.

Akay, A. A. (2014). Firdevsî-i Rûmî'nin Süleymânâme-i Kebîr'indeki Deyimler. *Turkish Studies International Periodical For the Languages, Literature and History of Turkish or Turkic*. S. 9/9. s. 103-122.

Altun, I. (2014). Halk Hikâyelerindeki Olay ve Düşünce Aktarımlarında Digression'dan Yararlanma. *Turkish Studies International Periodical For the Languages, Literature and History of Turkish or Turkic*. S. 9/3. s. 111-122.

Başdaş, C. (2007). Türkiye Türkçesi'nde Aslî Uzunluk Belirtileri. *Turkish Studies International Periodical For The Languages, Literature and History of Turkish or Turkic-Osman Nedim Tuna Armağanı.* S. 2/2, Bahar. s. 89- 101.

Biçer, B. (2005b). Firdevsî-i Rûmî ve Tarihçiliği. *Selçuk Üniversitesi Türkiyat Araştırmaları Dergisi*. Güz/2005. 18, 245-261.

Brendemoen, B. (1996). Osmanlı ve Çağatay Şiirinde İmâle ve Aslî Uzun Ünlüler. *Uluslararası Türk Dili Kongresi 1992.* Ankara: TDK Yay.

Büke, H. (2015). Firdevsî-i Rumî, Hayatı ve Eserleri Hakkında Yeni Bilgiler. *Journal Of Mehmet Akif Ersoy University Social Science Institute*. *7*(13), 481-501.

Büke, H. (2015). Firdevsî-i Rûmî, Hayatı ve Eserleri Hakkında Yeni Bilgiler. *Mehmet Akif Ersoy Üniversitesi. Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi.* Yıl: 7, S. 13, s. 481-501.

Büke, H. (2016). Firdevsî-i Rumî'nin Kayıp Eseri: Tāliʿ-i Mevlûd Veya Tāliʿ-i Mevlûd-i Kebir (Bir Yıldıznâme ve 12 Hayvanlı Türk Takvimi). *Turuk*. *4*(8), 66-74.

Büyükkarcı, F. (1994). Bir XV. Yüzyıl Tılsım Kitabı: Davet-name. *Sözden Yazıya: Edebiyat İncelemeleri.* 19-24.

Çatıkkaş, M. A. (2003) Türk Firdevsî'si ve Süleymān-nāme-i Kebîr. *Türk Dünyası Araştırmaları Dergisi.* 26.25, 169-178.

Çatıkkaş, M. A. (2006). Firdevsî-i Rūmî'nin Satranç-nāmesi. *Türk Dünyası Araştırmaları Dergisi*. 29.37, 186-198.

Duman, M. (1999). Klasik Osmanlı Türkçesi Döneminde e/i Meselesine Dair. *İlmî Araştırmalar Dergisi*. S. 7, s. 65-103.

Erdem, M. D. (2005b). Kitâb-ı Kıssanâme-i Süleymân Aleyhi's-selâm ve Söz Dizimi Özellikleri. *Doğu Anadolu Bölgesi Araştırmaları Dergisi.* 3.4, 1-8.

Erdem, M. D. ve Gül, M. (2006). Kapalı e Sesi Bağlamında Eski Anadolu Türkçesi-Anadolu Ağızları İlişkisi. *Karadeniz Araştırmaları.* Sayı 11 (Güz), s. 111-148.

Erdem, M. D. (2008a). Anadolu Ağızlarında Görülen Birincil Ünlü Uzunlukları Üzerine. *Birincil Ünlü Uzunlukları ve İmâle. International Periodical For the Languages, Literature and History of Turkish or Turkic Volume 3/3 Spring. s. 503-562.*

Erdem, M. D. (2008b). Birincil Ünlü Uzunlukları ve İmâle. *International Periodical For the Languages, Literature and History of Turkish or Turkic Volume 3/6 Fall.* s. 236-261.

Güleç, H. (2006). Süleymān-nāme'de Eski Türk Destanlarına Ait Unsurlar, Dil Üslup ve Motifler. *Bilig.* 21.36, 243-260.

Güleç, H. T. (2006). Süleymanname'de Eski Türk Destanlarına ait Unsurlar, Dil-Üslup ve Motifler. *Bilig/Türk Dünyası Sosyal Bilimler Dergisi*, (36), 243.

Gülsevin, G. (1990). Türkçe'de -sA Şart Gerundiumu (Zarf-Fiil) Üzerine. *Türk Dili.* S. 467. s. 276-279.

Gülsevin, G. (1995). Eski Anadolu Türkçesi'nin İmlâsı Üzerine Notlar. *Prof. Dr. Tuncer Gülensoy Armağanı.* s.370- 373. Ankara.

Karahan, L. (1994). -sa/-se Eki Hakkında. *Türk Dili.* S. 516. s. 471-474.

Kocaoğlu, T. (2003). Tarihi Türk Lehçeleri Metinlerinin Transkripsiyonlanmasında Kapalı e/i Meselesi. *Türk Kültürü.* S. 483-484, 266-281.

Korkmaz, Z. (1953). Batı Anadolu Ağızlarında Aslî Vokal Uzunlukları Hakkında. Türk Dili Araştırma Yıllığı-Belleten. s. 197-203. Ankara.

Korkmaz, Z. (1995). Batı Anadolu Ağızlarında Aslî Ünlü Uzunlukları Hakkında. *Türk Dili Üzerine Araştırmalar.* C. II. Ankara: TDK Yay.

Korkmaz, Z. (2005). Eski Anadolu Türkçesi'nde İmlâ-Fonoloji Bağlantısı Üzerine Notlar. *Türk Dili Üzerine Araştırmalar I.* s. 491-505.

Köksal, M. F. (2012a). Metin Neşrinin Ana Esasları. *Türklük Bilimi Araştırmaları Dergisi.* S. 31. s. 179-209.

Şakar, S. Ö. (2007). Firdevsî-i Rûmî ve Terceme-i Câmeşûy-Nâme. *Turkish Studies International Periodical For the Languages, Literature and History of Turkish or Turkic.* 2.4, s. 723-730.

Şimşek, Y. (2014). Süleyman-Name'nin Dili Üzerine (76. Cilt). *Celal Bayar University Journal Of Social Sciences/Celal Bayar Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*. *12*(3), 264-278.

Tanyıldız, A. (2007). Uzun Firdevsî ve Münâzara-i Seyf ü Kalem'i. *Türklük Bilimi Araştırmaları Dergisi. XXII.Güz,* 163-188.

Tuna, O. N. (1960). Göktürk Yazılı Belgelerde ve Uygurcada Uzun Vokaller. *Türk Dili Araştırma Yıllığı-Belleten.* s. 213- 282. Ankara: TDK Yay.

Ünver, İ. (2008a). Çevriyazıda Yazım Birliği Üzerine Öneriler. *Turkish Studies International Periodical For the Languages, Literature and History of Turkish or Turkic.* S. 3/6, s. 1-46.

Ünver, İ. (2008b). Arap Harfli Türkçe Metinlerin Çevirisinde Karşılaşılan Yanlışlar. *Turkish Studies International Periodical For the Languages, Literature and History of Turkish or Turkic.* S. 3/6, s. 47-58.

Diğer Yayınlar

(Kataloglar ve Faydalanılan Sözlükler)

Arat, R. R. (1979). *Kutadgu Bilig III İndeks*. İstanbul.

Alp, A. R. ve Alp, S. (1958). *Büyük Osmanlı Lûgatı.* İstanbul: Türk-Ar Neşriyat Yurdu.

Atalay, B. (1991). *Divanü Lügati't-Türk Dizini.* Ankara: TTK Bas.

Ayverdi, İ. (2005). *Misalli Büyük Türkçe Sözlük.* İstanbul: Kubbealtı Yay.

Blochet, E. (1933). *Catalogue des Manuscrits Turcs de la Bibliotheque Nationale.* Tome II (N. 573-1419) Suplement 1293. Paris.

Çağbayır, Y. (2007). *Ötüken Türkçe Sözlük.* İstanbul: Ötüken Neşriyat.

Çanga, M. (1986). *Kur'an Kelimelerinin Anahtarı Mu'cemü'l-Müfehres Tercümesi.* İstanbul: Timaş Yay.

Derleme Sözlüğü (1982). Ankara: TDK Yay.

Devellioğlu, F. (2006). *Osmanlıca-Türkçe Ansiklopedik Lûgat.* Ankara: Aydın Kitabevi Yay.

Dilçin, C. (2013). *Yeni Tarama Sözlüğü.* Ankara: TDK Yay.

Doğan, D. M. (2003). *Büyük Türkçe Sözlük.* Ankara: Vadi Yay.

Erkan, A. (2004). *Arapça-Türkçe Büyük Sözlük.* İstanbul: Yasin Yay.

Ermiş, H. (2008). *Arapça'dan Türkçeleşmiş Kelimeler Sözlüğü.* İstanbul: Ensar Neşriyat.

Eyuboğlu, İ. Z. (2004). *Türk Dilinin Etimoloji Sözlüğü.* İstanbul: Sosyal Yay.

http://archivesetmanuscrits.bnf.fr/ead.html?id=FRBNFEAD000093299&c=FRBNFEAD000093299_e0000017&qid=eas1461662330645 (24 Haziran 2016).

http://orient-digital.staatsbibliothek-berlin.de/receive/SBBMSBook_islamhs_00010375 (24 Haziran 2016).

http://www.alvin-portal.org/alvin/view.jsf?searchType=EXTENDED&aq=%5B%5B%7B%22A_FQ%22%3A%22s%C3%BCleymanname%22%7D%5D%5D&aqe=%5B%5D&af=%5B%5D&pid=alvin-record%3A54714&cid=1&c=1#alvin-record%3A54714 (15 Haziran 2016).

İmlâ Kılavuzu (2012). Ankara: TDK Yay.

İşler E. ve Özay, İ. (2008). Türkçe-Arapça Kapsamlı Sözlük. Ankara: Fecr Yay.

Kanar, M. (2005). *Osmanlı Türkçesi Sözlüğü.* Derin Yay., İstanbul.

Kanar, M. (2009). *Arapça-Türkçe Sözlük.* İstanbul: Say Yay.

Kanar, M. (2010). *Farsça-Türkçe Sözlük.* İstanbul: Say Yay.

Kocabay, Y. (?). *Türkçe-Fransızca Büyük Sözlük.* Ankara: Tisa Mat.

Kubbealtı Akademisi Kültür ve Sanat Vakfı (2017). *Kubbealtı Sözlük.* http://lugatim.com/ (15 Eylül 2017).

Nişanyan Sözlük (2018). http://www.nisanyansozluk.com/ (23 Mayıs 2017).

Olgun, İ. ve Drahşan, C. (2005). *Farsça-Türkçe Sözlük.* Ankara: Murat Kitabevi.

Öztürk, M. ve Örs, D. (hzl.) (2000). *Mütercim Âsım Efendi, Burhân-ı Katı.* Ankara: TDK. Yay.

Pakalın, M. Z. (1993). *Osmanlı Tarih Deyimleri ve Terimleri Sözlüğü.* İstanbul.

Pala, İ. (2004). *Ansiklopedik Divan Şiiri Sözlüğü.* İstanbul: Kapı Yay.

Parlatır İ., Tezcan, B. ve Tufar, N. (hzl.) (2006). *İbrahim Cûdî Efendi Lügat-ı Cûdî.* Ankara: TDK Yay.

Pertsch, W. (1864). *Die Türkischen Handschriften Der Herzoglichen Bibliothek Zu Gotha.* Gotha: Staatsdruckerei.

Pertsch, W. (1889). *Verzeichniss der türkischen Handschriften der Bibliothek zu Berlin*. Berlin: A. Asher & Co. No. 470, p. 457.

Püsküllüoğlu, A. (1995). *Türkçe Sözlük.* İstanbul: Can Yay.

Redhouse (1999). *Türkçe-Osmanlıca-İngilizce Sözlük.* Redhouse Yay.

Rossi, E. (1953). Elenco dei manoscritti turchi della Biblioteca Vaticana (Vatikan Kütüphanesi'ndeki Türkçe El Yazmaları Kataloğu).

Sarı, M. (1984). *El-Mevârid, Arapça Türkçe Lügat.* İstanbul: İpek Yay.

Sarı, M. (1984). *Turkish-English-Arabic-Persian Sözlük.* İstanbul: Gonca Yay.

Steingass, F. *A Comprehensive Persian-English Dictionary.* http://dsal.uchicago.edu/dictionaries/steingass/

Şemseddin Sami (2004). *Kâmûs-ı Türkî.* İstanbul: Çağrı Yay.

T.C. Kültür ve Turizm Bakanlığı (2016). *Yazma Eserler.* https://www.yazmalar.gov.tr. (5 Mayıs 2016).

Tarama Sözlüğü (1995). Ankara: TDK Yay.

Topaloğlu, B. ve Karaman, H. (1982). *Arapça- Türkçe Yeni Kamus.* İstanbul: Elif Ofset.

Tornberg, C. J. (1849). *Codices Arabici, Persici et Turcici Bibliothecae Regiae Universitatis Upsaliensis.* Lundae: Berling Publishing House. No. 196, p. 119.

Türkçe Sözlük (2011). Ankara: TDK Yay.

Yurteser, S. T. ve Erdi, S. (hzl.) (2007). *Dîvânü Lugâti't-Türk Mahmûd el-Kâşgarî.* İstanbul: Kabalcı Yay.

Kur'an-ı Kerim ve Türkçe Meali. Diyanet İşleri Başkanlığı. http://kuran.diyanet.gov.tr/mushaf. (06. 06.2016)

ÖZGEÇMİŞ

Esra KİRİK Kahramanmaraş'ta doğdu. 2004 yılında Kahramanmaraş Anadolu İmam-Hatip Lisesi'ni birincilikle bitirdi. 2008 yılında Atatürk Üniversitesi Erzincan Fen-Edebiyat Fakültesi Türk Dili ve Edebiyatı Bölümü'nden bölüm üçüncüsü olarak mezun oldu. 2009 yılında Erzincan Üniversitesi Sosyal Bilimler Üniversitesi Türk Dili ve Edebiyatı Bölümü Anabilim Dalında yüksek lisans eğitimine başladı. Aynı yıl Sakarya Üniversitesi Fen-Edebiyat Fakültesi Türk Dili ve Edebiyatı Bölümü'ne araştırma görevlisi olarak atandı. Sakarya Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Türk Dili ve Edebiyatı Anabilim Dalı Yeni Türk Dili Bilim Dalı'na yatay geçiş yaparak yüksek lisansa burada devam etti. 2011 Temmuz ayında Kahramanmaraş Merkez İlçe Ağzı (Ses Bilgisi, Metinler) adlı yüksek lisans teziyle buradan mezun oldu. Aynı yıl Sakarya Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Türk Dili ve Edebiyatı Anabilim Dalı'nda doktoraya başladı. 2016-2017 eğitim-öğretim döneminde Yunus Emre Enstitüsü, YÖK ve Sakarya Üniversitesi işbirliğiyle imzalanan Türkoloji projesiyle bir yıl süreyle Sudan Kur'an-ı Kerim ve İslamî Bilimler Üniversitesi'nde Türkçe okutmanı olarak görev yaptı. Halen Sakarya Üniversitesi'nde araştırma görevlisi olarak çalışmaktadır. Kahramanmaraş ve Yöresi Ağızları adlı bir kitabı, uluslararası hakemli dergilerde yayımlanmış makaleleri, ulusal ve uluslararası kongre ve sempozyumlarda sunulmuş bildirileri bulunmaktadır.